(فرهنگی، کشاورزی، اقتصادی ، بهداشتی) در بدو ورود شما چگونه بود ؟ مأمورین دولت و کسانی
مختلف بده می آمدند چه نوع همکاری با شما داشتند ؟ راهنمای تعلیماتی تا چه حد در پیشرفت کارتان
در ابتدای ورود باین ده وضع محل سکونت شما چگونه بود ؟ (با وضع فعلی مقایسه کنید) مشکلاتی که
برای هر سپاهی دانش در ده بوجود آید چیست ؟ چه سرگرمیهائی ممکن است برای سپاهی دانش در ده

اثر عهد همایون السلطان الاعظم الخاقان الاکرم مظفرالدین شاه شاهنشاه ایران

پزشکی نامه

در علم تراپوتیک ـ ماتیر مدیکال

در این کتاب همه دواهای مستعمله طب قدیم و جدید و ماهیت و خواص و ترکیبات و ساختن و طریقه خوردن و مقادیر شربت و مضار و مصالح و طریقه استعمال آنها در امراض و غیره ذکر شده

بتصنیف جناب میرزا علی اکبر خان حکیمباشی ناظم الاطباء طبیب حضور همایون شاهنشاهی از اعضاء انجمن معارف و رئیس مدرسه شرف

شهر جمادی الاولی سنه ۱۳۱۷ هجری مطابق اردیبهشت یزدگردی سال ۱۲۶۹ و جوزا ماه جلالی سال ۸۲۱
و سپتامبر ماه فرانسه سال ۱۸۹۹ میلادی

بدون اجازه مصنف کسی را حق طبع این کتاب نیست

مطبعه طهران

... تبارک و تعالی

تقریض ذیل را جناب جلالتمآب دانشمند جامع فرزانه بارع خلاق المعانی کمال الدین ثانی میرزا محمد حسینخان اصفهانی ملقب به ذکاء الملک و متخلص به فروغی مدیر دار الترجمه مبارکه دولتی و صاحب امتیاز روزنامه تربیت دام اقباله العالی بر این کتاب مستطاب نوشته

تقریض

پیغمبر گفت علم علمان   علم الابدان علم الادیان

در ناف دو علم بوی طیب است   آن هر دو فقیه یا طبیب است

علم طب که بلطف قریحه بقراط ابداع شده و از همت بلند پاستر بدرجه کمال رسیده اشرف علوم این جهانی است و ستون خیمه زندگانی و حکیم دانا روح انجمن انسانی و طبیب حاذق درمان درد ناتوانی تاریخ طب احسن القصص و تراجم احوال اطبا موروث مزید آگاهی و اطلاع خاص و اخص قانون حکمت سلامت و شفا و وسیله آسایش و برء مرضی اما آدمیزاده تا مبتلا بعلت نگردد و نیازمند صحت نشود معنی این سخن نداند و تمیز صحیح و سقیم این مطلب نتواند افسانه های لاطایل خواند و از مسطورات خامه و کلک بقراط و پاستر سطری نخواند بلی شخص چون از فرات تندرستی سیراب است کی در اندیشه دریا و فکر سراب است و بی رنج استسقا مزه چه در آب است و بزرگان گفته اند صحت افسری است بر سر تندرستان لکن دیدن آن مخصوص بیماران باشد و مستی جنونی است عارض میخواران که محسوس هوشیاران شود و ما آن مستانیم که از بیخودی هزار دستانیم دور از ادراک کم و بی اندازه میلافیم و پشم و پنبه هر چه میخواهیم بهم میبافیم ولی اگر بپرسند پاسکال چه گفت میگوئیم العلم عند الله یا آنچه کرد یقین خبط و اشتباه از آنجا که اتفاقی بدانش طبیعی نیست نیوتن کیست و با عدم احتیاج تجزیه و ترکیب شیمی لاوازیه چیست هوا وزن دارد در صورتی که خفت عقل بگذارد الکتریسیته موجبه و منفیه را در موجودات اثر است جز اینکه روح بسیاری از اینهم بیخبر است فهم تشریح بچه کار آید خاصه که آدمی رقیق القلب باید گیاه شناسی و خواص ادویه و قدر شربت و طریق استعمال آنها را امیدیا نید بهار و دم موی خر شرح اسباب امراض و اعمال بدن را از تنفس و تغذیه و هضم و ترشح و تناسل خوانده و اید یا فقط قد علم است و لا غیر مختصر در دیاری که تمدن ذلیل است و تربیت علیل جهل مختار باشد و علم خوار اگر ما هم بقدر رقت فراز اعتنا بفضل و هنر کرده بودیم بهمان قدر ترقی و پیشرفت مینمودیم حکیمی مثل پاستر داشتیم و در دردها راهی در مان

نشد

نمی پنداشتیم یا زبر زهره دندان سنگها را بدست می آوردیم و فساد تخم کرم ابریشم را رفع میکردیم زیرا که از استعداد چیزی کم
نداریم بلکه از فرط هوش سر بسر جالینوس میگذاریم شاهد صادق من مصنف دانشمند این کتاب مستطاب است که مدوّن این فصول
و ابواب که با موانع و عوایق خاک و آب مشرق با فضلای مغرب راه مسابقه می سپارد و برای آنکه از احدی واپس نماند در کار دانش
همت میگمارد در علم طب ید بیضا دارد و در فنون دیگر ید طولی طبیب عیسوی هش است نه آدمی کش و ادیب با فرهنگ است
نه اهل رنگ و نیرنگ و من بنده در میان صحبت و تحقیق علمی معتقد بمبالغه و اغراق نیستم که بگویم کار مسیحا میکند و مردگان را احیا مینماید اما میگویم
جناب جلالتمآب طبیب اعلم و حکیم امجد میرزا علی اکبرخان کرمانی ملقب بناظم الاطبا صاحب القاب شامخه و مصنفات جلیله دام علاه و بلغه
الله تعالی ما یتمناه که این کتاب مستطاب رشحه از رشحات کلک دُرر سلک اوست باتفاق دشمن و دوست بحر زاخر دانش است و عین
زاهر بینش جامع فضایل است و مجمع اخبار و آثار اواخر و اوایل در فنون قدیم و جدید فرید و وحید و بارای اهل سداد
مرد میدان تعمق و تحقیق است و اهل تدرب و تدقیق دوره محیط طب را از استاد کامل درست دیده و مطالب حکمت را بگوش هوش
شنیده در حسن تقریر و بیان سرآمد امثال و اقران و در آداب معاشرت سرمشق سروران و معیار معرفت و مقیاس
کمال او این کتاب مستطاب و همین فرد انتخاب که سپهر دراری و سمار معالی است با ثواقب شهب و نجوم متلالی و صریح میگویم که بعد از این
فریضه ذمه معالج و طبیب است که مکرر این کتاب را بخواند و قدر این گنج شایگان را که رایگان بدست آمده بداند چه بفرموده بزرگان

قرنها باید که تا یک مشت پشم از پشت میش — عارفی را خرقه گردد یا حماری را رسن
سالها باید که تا یک پنبه دانه از زمین — شاهدی را حله گردد یا شهیدی را کفن
دورها باید که تا صاحبدلی پیدا شود — بایزیدی از خراسان یا اویسی از قرن

ابن سینائی از خاک بخارا یا نزدیکی شیراز و میرزا علی اکبرخانی از کرمان جنت طراز و اگر این تصنیف منیف قدر و منزلتی تمام نداشت
خواجه بزرگ دانا اینهمه عظمت و شأن بآن نمیگذاشت روشنان آسمان میدانند که حضرت مستطاب اشرف ارفع معظم اجل امجد افخم
مولی المواهب و المکارم و النعم میرزا علی اصغرخان صدر اعظم متعنا الله بطول بقائه و طول لقائه نقادی خبیر است خبره علم و روشن ضمیر
بحجت و عبث تمام مخارج طبع این کتاب را از کیسه نوال و عطای خویش نداد و خوانی که برای فیض و فایده خاص و عام گسترده و نها

مانده است که از عالم بالا آمده زیاده از داده های حاتم طائی و معن زائده و البته هر کس بر سر سفره احسان و اطعام حضرت صدر الصدور کریم افتخار آل ابراهیم نشیند در اطعمه بهشتی بیند و از نهالهای آسمانی فواکه معانی چیند با قشره حقایق و معارف کلوتر نماید و با نصیبه عوارف و عواطف بسر منزل مقصود آید و بیش از این من چگویم که در صدد این کتاب مستطاب باشد و مصنف نگوید و این آن مشکی است که خود ببوید بلی همت آن بود که در ثنا و دعای خواجه اشرف ارفع یعنی بندگان رفیع الشأن معظم صدر اعظم مد ظله العالی و دام لطفه المتعالی با اطناب و بسط گرایم و در این پهنه وسیع بیشتر جولان نمایم اما چکنم که این اقیانوس را کرانی نیست و این قاموس را پایانی نه

خواجه بالاتر از ثنای من است — برتر از دانش و دهای من است

حضرتش بی نیاز و مستغنی — از ثنای من و دعای من است

تا فضایل و معالی زینت جهان است و تن عالم را علم جان و آسایش روان بصحت ابدان صدر اجل اعظم که قلب جهان معرفت است و جان جسد فتوت و مرکز دایره کرامت و محیط پهناور مکرمت بر دست صدارت و وزارت پاینده باد و عالمی بوجود با جودش مرساد

(العبد الراجی الجانی محمد حسین الاصفهانی)

مصنفین معتبر فرنگ مسقط الراس شیخ الرئیس را حوالی شیراز دانسته و نوشته اند و از آن جمله است مصنف مشهور فرنگیه که شرح حال حکما و بزرگان دنیا را از عهد قدیم تا عصر جدید در پنج جلد نوشته و میتوان گفت بهترین تاریخ الحکمائی است که تاکنون تألیف شده

اما نویسنده های شرق که از جمله ابن خلکان باشد تولد حکیم اعلم را در قریه

خرمیثن از اعمال بخارا می نویسند این است که در

تقریظ و سطور فوق میان فارس و بخارا

تردید شده

شیخ الرئیس حسین بن عبدالله بن سینا ملقب بشرف الملک بوده

و مادرش ستاره بستاره از اهالی قریه افشنه نزدیک به خرمیثن

هو الله تعالی

این کتاب که محض نفع عامهٔ ناس و خیر دور و نزدیک تألیف
و طبع شده چون نتیجهٔ توجه و تفقد سالیان جناب مستطاب اجل اکرم
کریم السجایا جمیل الشیم مخزن المعالی و معدن العوارف آقای نیر الملک وزیر
علوم و معارف ادام الله اقباله العالی میباشد بآن بزرگوار اختصاص و تعلق مخصوصی دارد

فی شهر جمادی الاولی سنهٔ ۱۳۱۷

فهرست الفبائی کتاب پزشکی نامه

در این فهرست اسامی همراه و بیرانی فارسی و عربی و فرانسه و لاطینی و یونانی بترتیب حروف ذکر میشود و نیز بیان میکنیم اسامی حکمای عالیمقدار را که در این کتاب از آنها ذکری شده است

حرف الف

ابا

آب د. اکل ۳۲۳
آب البیود ۷۹۵
اباثر ۹۶
اباهک ۱۹۸
اباهن ۲۸
ابانیسوم ۸۰۶
اباسپا ۳۲
اباوسات ۸۰۶
اباوکسیژنه ۴۰۴
ابرو موره ۱۵۴
آب بوساک ۳۲
آب پولیناد ۸۰۶
آب پولینای مصنوعی ۵۴۳
آب تدان ۲۶۲
آب تنباکو ۸۲۵
آب د. جرب ۸۳۰
آب جرجی تدان ۲۶۲
آب جوهری انهالت ۲۲۲
آب حدیدی منجر ۳۲ و ۳۵
آب ض. خنازیر ۲۴
آب داغ ۶۶۲
آب دایل ۴۹ و ۷۶۲
آب د. رمد ۴۲۶
ابروس پرکاتودیوس ۵۲۳
ابزن پیس ۲۰۱
ابزن سبوس ۶۴۱
ابزن د. سرمازدگی ۲۸۰
ابزن سرد ۲۶۳
ابزن قابض ۴۴۰
ابزن ملین ۶۴۱
آب زیبقی ساده ۳۱۱
آب سدشوتس ۸۰۶
آب سدلیس ۸۰۲ و ۸۰۶
آب سدلیس مصنوعی ۵۳۹
آب سرد ۲۶۳
آب سفید ۴۵۸
آب سنت البان ۳۲
آب سولفو کربونه ۷۷۳
آب سیاه ۳۲۳
آب شاخ تربانتینی ۲۳۰
آب د. صداع ۱۱۳
آب طلا ۳۹۲
آب غوره ۸۸
آب فلوس خیارشنبر ۳۵۵
آب فیکر ۵۸۸
آب فوردشوادیدا ۳۲۱
آب قابض بی وشیری ۵۳۶
آب قاطع اللحم ۴۲۹ و ۲۶۹ و ۴۴۰
آب قهر ۳۲۳
آب قطران ۶۰۲
آب د. قمل ۳۲۳
آب د. قوباء ۳۲۴
آب کافوری ۱۹۱
آب کالبه ۳۲
آب کلوردار ۶۶۶
آب کلوروفورم ۶۲۹
آب گازدار ۵۴۵
آب گرلن ۳۲۳
آبگوشت ملین ۵۱۴
آبگوشت نباتی ۵۱۴
آب گوگردی ۷۶۸
آب لاجوردی ۷۹۵
آب لیرمیر ۲۲۸
آب لوس ۱۱۵
آب لیتین ۷۷۷
آب لیمو ۸۲
آب منجمد ۶۹۰
آب منجر بدو داهن ۸۶۶
آب منجر بدوده ۸۷۷
آب متانبرک ۳۲۴
آب محلل ۵۴۳
آب مدّ نگازدار ۱۹۱
آب مرکب آهک ۱۹۹
آب مرکب الومین ۴۴۰
آب مرکب دوده ۲۰۰
آب مسدد اللحم ۴۸۰
آب مسکن ۱۱۳
آب مسهل گازدار ۵۸۲
آب مشروب ۶۶۵
آب مشروب بدی ۸۷۲
آب معدنی ۵۴۰
آب معدنی مبارک ۳۲
آب مقدس ۳۵۵
آب مقطر ۶۰۴
آب ملحی مسهل ۵۴۲ و ۸۰۱

اب منبری	۸۵۱	اگورروس	۸۳۵	اکرکره	۱۳۵
اب نافع الجرح قرمز	۱۴۲	ارمواز	۴۹	اکرفنثر	۸۰۸
اب نان	۲۸۰	ارموداسیا	۴۱۴	اکل بنفسه	۴۱۱
اب نبات ومعدنی	۴۵۹	اروندو	۶۱۲	اگاریک	۵۷۵
اب ض. نقرسی گاوزدار	۷۷۷	اروندودنامبوس	۶۱۷	اگاریکون	۵۷۵
اب ودیلیر خانم	۴۱۲	اروندودوناکس	۶۱۲	الاکلنک	۳۹۶
اب ویلناد (مصنوعی)	۷۷۲	اروندوسناکاریفرا	۶۱۸	الثانیا	۵۲۳
اب هوسون (دوائی)	۶۹۱	ارستول	۸۸۲	الثیا	۵۴۳
ابی	۸۶	ارستولوک	۳۶۶	الدهید	۶۸۵
ابیس		ارستولوکیا	۳۶۶	الدهیدفورمیک	۵۹۱
اپولیزین	۲۶۰	اریل	۳۵۲	الو	۳۵۱
اپیول	۱۲۹	ازافوتیدا	۱۲۱	الونس	۵۲۴
اپیوم پتروسلینوم	۱۲۸	اس	۹۶	الونر	۵۲۴
ادراگانتین	۵۳۴	اسبولین	۶۰۹	الونین	۵۲۵
ادیانتوم	۲۱۵	اسبوله	۶۰۹	الونالو	۸۶
اذان الحمار	۲۷۵	اسپاراژین	۳۹۳	لوبالوی ویرژینی	۸۶
اذیو	۲۱۸	اسپاراگوس	۳۹۳	الومان	۴۳۶
اذریون	۵۹۹	اسپرژ	۳۹۳	الون	۴۳۶
ارااوروت	۸۲۶	اسپلنیوم	۲۱۵	الیزالین	۵۹۸
ارابین	۵۳۲	اسپیدوسپرمین	۱۰۲	السماپلانتاگو	۲۲۴
ارادوبا	۶۱۱	اسپیدیوم فیلیکس	۴۶۳	الیماسر	۲۲۴
اراشید	۶۳۹	استپارانیزیدین	۲۶۲	الیوم	۴۰۸
اربوتوس	۲۷۵	استوفنون	۲۵۸	الیوم اسکالونیکوم	۴۰۸
ارتانتالونگاتا	۶۴۵	اسفودل	۲۵۶	الیوم اسکورودوپرازوم	۴۰۸
ارتروسپوره	۵۷۲	اسفودلوس	۷۵۶	الیوم پورّوم	۴۰۸
ارتمیسیا	۴۹	اسکلپیاده	۵۵۲	الیوم ساتیووم	۴۰۸
اریتشو	۵۱۱	اسکلپیاس	۸۴۹	الیوم سپا	۴۰۸
ارد	۸۲۹	اشیلمیل فولیوم	۹۵	الیوم شونوپرازوم	۴۰۸
ارژان	۸۳۵	افتاب گردان (پرست)	۵۹۹	امادو	۵۷۵
ارژانتوم	۸۳۵	افثیون	۹۲	امانیتا	[illegible]
ارکانژلیکا	۱۲۸	اقطی	۲۸۲	امانیتوس	[illegible]
ارکیوم لاپا	۵۱۳	اکانتوپتریزین	۷۸۳	امانلد	[illegible]
ارکتیو	[illegible]	اک[illegible]	[illegible]		[illegible]

امبراسیزا	۲۹۳	انسنه فیرین	۲۶۱	تیتانات اهن	۲۶
امبرکری	۲۹۲	انتموان	۱۱۴	والریانات اهن	۲۷
امبریون	۲۸۰	انتموشوم	۱۱۴	اهوی مشک	۲۹۲
امپلاتراستاتس	۲۹۶	اندوسپرم	۲۸۰	ایل	۴۰۹
امپلاترزیکورد	۳۳۴	انزلیک	۱۲۸	ابوفوربیون	۴۱۲
امپلاترزیتی	۳۳۳	انزلیم امارگوزا	۶۱۱	اباب	
امپلاترکیدی	۲۹۷	انسانس	۳۳۸	ابرة الراعی	۸۸۵
امپلاتردمنچ	۲۹۲	انسانردارو	۴۹۵	ابرجده	۶۵۴
امپلاترض. ورم صلب	۳۳۳	انگرلیکوم فرارگرانس	۸۳۵	ابنت	۹۲
امپلاتروبگو	۳۳۳	انگوزا	۵۹۶	ابنت سودی	۲۴
امبوا	۸۲۶	انکوستور	۲۲۶	ابسنتوم	۹۲
امولون	۸۲۵	انزیت بوردو	۳۵۸	ابسنتین	۹۳
اموح	۳۶۰	امیلتین	۵۹۷	ابنوس	۶
اموم زنتربی	۳۶۱	انیلین	۵۹۶ و ۵۹۷	ابوالحسن بن زید	۲
امید واسیت پارافندین	۲۶۲	اوبش	۱۴۲	ابوخلسا	۵۹۶
امیدوبنزین	۵۹۲	اهک	۷۳ و ۱۹۹ و ۲۰۰	ابوالصلت	۸
امیدون	۸۲۵ و ۸۲۶		۱۹۲ و ۱۹۸	ابوعلی شیخ الرئیس	۲
امیگدالون	۵۰۴	اهن	۲۵	ابوعلی یحیی	۲
امیلن	۶۸۴	اثبات وجود اهن در خون	۴۱	اهل	۴۴۴
امیلوم	۸۲۵	اهن اجناشد	۲۶ و ۳۴۲	اباپ	
انیت	۱۲۲	اکسید اهن	۲۶	اپوم سالت	۸۰۲
انتراسن	۸۳۴	البومینات اهن	۲۶	اپور	۲۵۸
انتراکس	۶۰۸	براده اهن	۲۶	اپورد	۳۸۱
انتراکوکالی	۲۰۳ و ۶۱۰	پیتونات اهن	۳۰	اپوزم د. کرم	۴۶۸
انتروپومودون	۱۶۹	پیروفوسفات اهن	۲۲	اپوزم مسهل	۴۶۸
انیلمنتک	۳۲۵	سانور مضاعف اهن	۵۰۱	اپوزم مقوی	۲۲۵
انتمیس پیرتروم	۱۳۵	سترات اهن	۲۶	اپوسناسه	۴۲
انتمیس نوبیلیس	۱۳۴	سترات اهن وکنین	۳۰	اپوسنه	۵۶
انتوم	۱۲۲	طرطرات اهن	۳۲	اپوسنوم	۴۲
انتوم نونیکولیوم	۱۲۲	طرطرات اهن وپتاس	۲۲	اپوکودئین	۴۸
انتون	۱۲۷	کربونات اهن	۲۶	اپوموفین	۴۲
انتی پرین	۲۶۰	کربونات اهن قندی	۳۸	اپوتر	۶۵۴

اپوم	۲۳۵
اپون	۲۳۵
اپن وینت	۸۷

ابات وث

اتالیهید	۲۵۳
اتر	۴۸ و ۳۶۹
اتر امیل نیترو	۵۱
اتر ازوتیک	۵۱
اتر استیک	۵۱
اتر اونانتیک	۳۷۰
اتر برومیدریک	۱۵۵
اتر بلسانی	۳۴۰
اتر بی کلوره	۶۸۳
اتر دی متیل الدهیدیک	۲۵۷
اتر دوئی	۴۲۴
اتر زنسر	۴۲۴
اتر سولفوریک	۴۸
اتر سولفوریک الکلیزه	۴۹
اتر فوسفوره	۵۸۴
اتر کلوریدریک کلوره	۶۸۳
اتر کینیک	۷۴۱
اتر گوگردی	۴۸
اتر گاکول تیلنیک	۶۵۰
اتر متیل گالیک	۲۶۷
اتر نیتریک	۵۱
اتروپا بلادونا	۱۵۷
اتروپین	۱۶۳
اتر هیدراتیک	۴۸
اتر یدیدریک	۸۶۵
اتن	۴۶۹
اتوکریکافئین	۶۲۸
اتیل سولفات سود	۵۴۱
اتوپ انتموئی هوکرام	۳۱۳
اتوپ ترنجی	۳۷
اثمد	۱۱۴

اباج وخ ود وذ

اجاص	۳۵۱
اخلاط ادویه	۲۳
اختناق	۶۱۱
ادونیدین	۸۰
ادونیس	۸۰
اذاراقی	۵۶

ابار

ارتماس	۷۴۸
ارز	۷۸۰
ارزیز	۴۶۹
ارس	۴۴۴
ارسطاطالیس	۵
ارسطولوخیا	۳۶۶
ارسنیات امن	۶۸
ارسنیات استریکنین	۶۱
ارسنیات پتاس و سود	۶۷
ارسنیات سود	۶۶
ارسنیات کنین	۷۱ و ۲۴۰
ارسنیت کنین	۲۴۰
ارسنیک	۶۳
ارسنکوم	۶۳
ارغوان کاسوس	۵۴۸
ارگوتیسم	۴۷۶
ارگوتین	۴۸۰
ارگوتینین	۴۷۷
ارگود وسگل	۴۷۵
ارل میرتیل	۲۸۲
ارمووا کتولوس	۶۹۳
ارنیسین	۷۵
ارنیکا	۷۵
اروترودانون	۵۹۸
اروفین	۸۸۷
ارول	۱۷۹
اریترو بترین	۵۹۷
اریترو فلئین	۵۵
اریترو فلوم	۵۵
اریترو کرنیلوم	۵۳
اریترو کرنیله	۵۳
اریزیموم	۹۵
اریزیموم نابر نابرا	۹۵
اریژرون کانادانس	۳۴۶
اریسا	۶۵۹
اریسیمون	۹۵

اباز

آزادوم	۴۶
ازدو	۵۳۱
ازدین	۷۷
ازره	۷۷
ازوتات استریکنین	۶۱
ازوتات نقره	۸۳۸ تا ۸۴۵
ازول کبیر	۳۸۱

اباس

اسارون	۴۶
اسانس	۱۴۸
اسانس پترول	۸۳۱
اسانس سنا	۴۸۶
اسانس سیب زمینی	۶۸۴
اسانس عشبه	۵۵۸
اسانس کازوت	[illegible]
اسانس مخطر	[illegible]

اس | اس ت | اس ی

اسباب کاره	۱۶۱	استانوم	۴۶۹	اِسپیل	۵۶۵
اسپاراداپ تریاک	۲۴۵	استانیلید	۲۶۱	اسطوخودوس	۱۴۲
اسپاراداپ سریشم ماهی	۷۵۴	استتر	۸۰۸	اِسفنج	۶۵۴
اسپاراداپ منفط	۴۰۱	استرات زیبق	۳۳۵	اِسقیل	۵۶۵
اسپارتئین	۸۰	استرات کینین	۷۳۶	اِسکابیوز	۲۷۶
اسپارتو	۸۰	استراگالوس	۵۳۳	اِسکارول	۲۲۸
اسپرنه	۷۷۴	استراموان	۱۶۷	اسکاموم	۲۸۵
اسپرس تلخ	۳۰۰	استرزول	۵۹۴	اِسکامونه	۲۸۵
اسپرس چائی	۱۴۵	استرنک	۱۶۹	اِسکبینه	۱۲۳
اسپرس د. سعال	۱۴۵	استروتین	۲۱۸	اسکروپول	۲۰۱
اسپرس صدری	۵۲۴	استروشنون مانیکون	۱۶۷	اُسکندر ترالی	۶
اسپرس قابض	۲۷۷	استروفانتوس	۷۹	اسکوال	۷۸۷
اسپرس د. لبن	۴۸۶	استروفانتین	۸۰	اسکوپارین	۸۱
اسپرس معرق	۵۵۸	استرونیان	۸۴۶	اسکوردیوم	۱۴۴
اسپرس معطر	۱۴۵	استرنیوم	۸۴۶	اسکوردودون	۴۰۸
اسپرس ملیّن	۴۸۶	استریکنوس	۵۶	اسکولاپ	۵
اسپغول	۷۷۴	استریکنه	۵۵	اسکولوس	۲۹۹
اسپوگوس	۶۵۴	استریکنین	۵۸	اسکولین	۱۰۵ و ۲۹۹
اسپولون	۱۴۲	استریکنینا	۵۸	اسکلا	۵۶۵
اسپونژیا	۶۵۴	استعداد شخصی	۲۲	اسکین	۵۵۳
اسپیرواولماریا	۵۱۶	استفانیسا الویکانا	۶۴۵	اسملاسین	۵۵۲
اسپیرتوس وینی	۳۶۸	استفراغ دم	۳۹۴	اسملاکس	۵۵۲ و ۵۵۳
اسپیرلی	۳۷۸	استنشاق ض. و دم حلقوم	۱۰۴	اسید بقول کلی	۸۱
اسپیکانارد	۴۹۰	استوپتریا	۴۳۶	اسید ارتانتیک	۶۴۵
اسپیلانتوس	۴۱۶	استوراکس	۳۳۷	اسید امیتریونیک	۵۱۶
استانامانیاک	۱۰۸	استوکاس ارابیک	۱۴۲	اسید ارسنو	۶۵
استات روی	۴۲۱	استوم	۹۰	اسید ازوتیک	۴۰۳
استات سرب	۴۵۵	اَستون	۵۱	اسید استیک متبلّر	۹۲
استات کنین	۷۴۱	اِستبت	۱۱۴	اسید اکسلیک	۸۱ و ۸۹
استات منزی	۸۰۵	اِستیبوم	۱۱۴	اسید انیزوئیک	۳۳۶
استافوس	۸۱۴	استبراکس	۳۳۷	اسید بوروسالیسیلیک	۱۵۰
استافوله	۸۰۵	استبت	۱۱۵	اسید بوریک	۱۵۰
استافیزگر	۸۱۴	اُستیر	۱۸۰	اسید پرمنگنیک	۳۹

اسید پیروسیک ۴۹۷
اسید پیروگالیک ۲۶۶
اسید پیکریک ۶۵۰
اسید تری نیتروفنیک ۶۵۰
اسید تنیک ۲۶۵
اسید تیمیک ۱۳۸
اسید دی بروموگالیک ۱۵۵
اسید رنیک ۶۱۰
اسید روبارباریک ۶۱۰
اسید زیزیفیک ۵۶۳
اسید سالیسیلیک ۵۱۶
اسید سولفورو ۷۶۳
اسید سولفووینیک ۳۸۴
اسید سولفوریک ۷۶۰
اسید سولفوریک ابدار ۷۶۱
اسید سولفوریک الکلی ۷۶۲
اسید سولفیدریک ۷۶۳
اسید سیانیدریک ۴۹۷
اسید سیانیدریک اکسامپووانه ۵۰۰
اسید سیانیدریک طبی ۴۹۹
اسید فنیک ۵۸۷
اسید فوسفوریک ۵۷۹
اسید فنیکولاکسیک ۶۰۰
اسید کاراملیک ۶۱۴
اسید کاربازوتیک ۶۵۰
اسید کاربولیک ۵۸۷
اسید کامفوریک ۶۳۶
اسید کربوازوتیک ۱۰۲
اسید کربونیک ۸۴
اسید کرومیک ۴۰۴ و ۴۰۵
اسید کریزوفانیک ۶۱۰
اسید کینومیلیک ۶۰۶
اسید کلوریدریک ۶۶۹

اسید لکتیک ۸۹
اسید لینیمیک ۶۰۰
اسید مارن دفلوژیستیکه ۶۶۵
اسید مودیاتیک ۶۶۹
اسید مودیاتیک اکسیژونه ۶۶۵
اسید نیتروپیکریک ۶۵۰
اسید نیتروفنزیک ۶۵۰
اسید نیترومودیاتیک ۶۲۱
اسید نیتریک ۴۰۳
اسید والریانیک ۴۹۳
اسید هیدروسولفوریک ۷۶۳
اسید هیدروسیانیک ۴۹۷
اسید هیدروکلوریک ۶۶۹
اسید یدیدریک ۸۶۲
اسید یدیک ۸۶۲
اسید وم سیانیدریکوم ۴۹۷
اسید وم نیتریکوم ۴۰۳

ا ب ش ض

اِشالوت ۴۰۸
اُشنج ۱۲۲
اشراس ۷۵۶
اُشق ۱۲۲
اشنان ۲۱۸ و ۲۱۹
اُشر ۱۲۲
اضراس الکلب ۴۷۵

ا ب ف ق

افسنتین ۹۲
افشره ستراپ سود ۱۹۲
افشره مسکن ۱۹۳
افشره ضدورم ۱۹۲
افعی چوبه ۵۸
افنان سر ۱۴۵
افیون ۲۳۵

اقاقیا ۲۷۱
اقحوان ۱۳۷
اقوینطون ۹۷

ا ب ک و گ

اکاسیا ۲۷۱
اکرالرثین ۲۶۲
اکسید انتیمون ۱۱۵
اکسید بیسموت ۱۷۴
اکسید دوتیل ۴۸
اکسید دوفردیالیزه ۲۶
اکسید روی ۴۱۹
اکسید سیاه اهن ۲۶
اکسید فرفرزوفریک ۳۲
اکسید قرمز ۳۸
اکسید منگنز ۳۹
اکسید نقره ۹۴۶
اکسید نوار دوفر ۲۶
اکسید دوم مگنزیوم ۷۹۸
اکسیژن ۳۷۴ و ۳۷۵
اکسیتیل کینین مبتله ۲۶۰
اکلیل الجبل ۱۴۲
اکلیل الملک ۲۸۲ و ۲۸۳
اکونیت ۹۷
اکونیتین ۹۹
اکیوم رو بروم ۵۹۶
اگرتوکی ۳۶۱

ا ب ل

الاترین ۳۴۵
الاتریون ۳۴۴ و ۳۴۵
البود ۳۴۷
البود واعریک [illegible]
البوروس [illegible]
البومان [illegible]

ال ک

البومین ۱۸۰
البومینات اهن ۲۶
القرع مانع ابتا لیانی ۳۶۲
الکترون ۲۹۴
الکسیر ضاسم ۲۲۱
الکسیر انتی سپتیک ۲۲۰
الکسیر د. تب (صبردار) ۲۳۵
الکسیر ترش معطر ۲۶۲
الکسیر تلخ ۳۰۱
الکسیر جنطیانا ۳۰۱
الکسیر حشائی نارنج ۳۰۱
الکسیر د. حمی ۵۳۰ و ۲۲۱
الکسیر خاصه ۵۳۰
الکسیر د. خنازیر ۳۰۰ و ۳۰۱
الکسیر د. درد دندان ۱۳۶ و ۱۳۲
الکسیر د. دکلیف ۵۲۹
الکسیر دحی ۲۹۱
الکسیر دولتی ۱۴۲
الکسیر سنوئی ۵۹۱
الکسیر ض سوزاک ۲۳۳
الکسیر شاتر و نکبر ۱۴۰
الکسیر کافوری هارتمان ۶۳۵
الکسیر گاروس ۳۶۲
الکسیر مبارک ۴۳۵ و ۵۳۰
الکسیر د. مخاط ۲۸۲
الکسیر مسکر د وبلن ۲۴۰
الکسیر معدی ستوغتون ۹۴
الکسیر ض مفصلی ۴۵۱
الکسیر مقوی ۳۵ و ۳۰ و ۲۲۱
الکسیر مقوی و دافع بلغم ۲۹۵
الکسیر متن ۲۹۵ و ۴۹۶
الکسیر مالتی ۵۷۰ و ۲۶۲
الکسیر ض ... ۳۱۱

ام ق

الکسیر و بتر یو لیک ۲۶۲
الکحا ثر ۱۲۳
الکل ۳۶۸ تا ۳۲۴
الکل امیلیک ۶۸۴
الکل بتیریک ۵۱
الکونول ۲۶۸
الکولاتو داما نیاکی معطر ۱۰۹
الکولاتو رانغوزه (مرکب) ۱۲۳
الکولاتو رپوست ریشه انار ۴۲۱
الکولاتو رعاقرقرحا ۱۳۶
الکولاتو رفیوراوانتی ۲۲۸
الکولاتو رکوکلئاریا ۴۱۲
الکولاتو رگاروس ۳۶۲
الکولاتو رنافع الجرح ۱۴۶
اللیسفاکوس ۱۴۳
املین ۲۳۰
الینون ۲۱۸
الوان بداوی ۶۰۰
الومنول ۴۴۲
الومینوم ۴۳۶
الهنا ۵۹۵
آترون ۲۹۹

ابام

امانیاک ۱۰۲
امانیورمس ۲۹۱
امبرابرس ۸۲
امتحان قاروره ۶۱۹
امتوکاتاریک ۱۱۲ و ۵۴۳
امیتک ۱۱۵ و ۱۱۶
امتین ۴۴ و ۲۲۲
اجرابلیس ۵۹۲
املاح تلبانی ۱۹۰
املاح منجر ۲۲۲
اموسون اشق ۱۲۴

ان د

امولسیون اتر دوت ۱۲۴
امولسیون انغوزه ۱۲۴
امولسیون بادام تلخ ۵۰۲
امولسیون جلب ۲۸۸
امولسیون دیتمارس ۵۴۵
امولسیون زیبقی ۳۲۴
امولسیون ساده ۲۸۱
امولسیون سکنبیج ۱۲۴
امولسیون عربی ۲۸۱
امولسیون قاطع حمی ۵۰۸
امولسیون مسکن ۳۳۶
امولسیون موم ۸۱۱
آمونیاک ۱۰۲
امونیاکوم گومی ۱۲۲
امونیاکون ۱۲۲
آمونوم ۱۰۲

ابان

انار ۸۲
انالژزین ۲۶۰
انبله ۳۴۹
انبوبه ض اسم ۵۶۱
انتیاریس توکزیکاریا ۵۸
انتیمون ۱۱۴
انتیموئات کنین ۲۴۰
انتیمون زجاجی ۱۱۵
انتیمون معرق ۱۱۵
انجبار ۲۲۵
انجدان ۱۲۱ و ۱۲۵ و ۱۲۸
انجره ۲۶
انجیر ۵۶۳ و ۵۶۴
اندرین ۵۹۲
اندیگو ۵۹۴
اندیگوتین

اندیگوتین	۵۹۵	اورتیکاسپون	۲۲	اولِرُ	۵۱۶
اندیگوفرا	۵۹۵	اورث	۲۲۹	اولموس	۵۵۴
انزروت	۱۲۲	اوردفول	۸۳۴	اولیبانوم	۳۳۸
انغوزه	۱۲۱	اوردیلا	۸۳۶	اولیوی	۲۹۹
انفحه	۹۱	اورکانت	۵۹۶	اولیوین	۲۹۹
انفحه مجذّر	۲۴۲	اورکیده	۲۸۴	اومبلیفر	۱۳۵
انگبین	۳۵۱	اورکیس	۲۸۲	اوملاپا	۴۱۰
انگوین	۱۸۸	اورِگال	۶۲۱	اونانت کروکاتا	۵۵
انگور	۸۸	اودم	۵۵۴	اونس	۲۰
انگور فرنگی	۸۵	اوردونا	۲۸۰	اونگان اُرکاوس	۸۱۳
انگوم	۵۳۱	اودوم	۵۴۶	اونگان النا	۸۱۳
انگبار	۵۱۱	اودوژ	۵۷۳	اونگان بازیلیکوم	۸۱۳
انیس	۱۲۶	اوریزا	۲۸۰	اونگان باسلیقون	۸۱۲
انیس اتواله	۳۵۸	اوریگانوم دیکتاموس	۹۶	اونگان بورزیکه	۱۵۰
انیسرد وودُن	۱۲۶	اوریگانوم ماژورانا	۱۴۵	اونگان د جرب	۸۱۹
انیسون	۱۲۶	اوزیر	۱۰۴	اونگان خاکستری	۳۲۵
ا با و		اوزیل	۵۱۴	اونگان دوکلاخیل	۴۶۲
اوربیون	۴۱۱	اوسپوس	۱۴۴	اونگان روی	۴۲۶
اوبلانش	۴۵۸	اوسموند	۴۶۳	اونگان زیبقی	۳۲۵ و ۳۲۶
اوپاتوریوم	۵۵۶	اوفورب	۴۱۲	اونگان ساده	۸۱۰
اوپاس	۵۸	اوفوربیا	۴۱۲	اونگان سفید	۴۶۰
اوپاناکز	۱۲۳	اوفوربیا لاتریس	۳۸۱	اونگان قهوه رنگ	۳۱۹
اوپوتراپی	۷۸۸	اوفوربیوم	۴۱۲	اونگان کشنده پارازیت	۸۱۶
اودارگودوس	۳۰۳	اوکالیپتوس	۱۰۲	اونگان گندش	۸۱۶
اودوکولونی	۱۴۶	اوکالیپتول	۱۰۳	اونگان لیمونی	۳۳۲
اور	۵۴۶	اوکرفس	۹۰	اونگان مدد	۵۲۱
اوراث کین	۲۴۱	اوکریکرا	۹۰	اونگان مسقط	۱۶۲
اوراندیاسر	۸۳	اوکریکراتون	۹۰	اونگان منضج	۳۰۳
اوراثی	۸۳	اوکریپودیا گلات بیموت	۱۲۹	اونگان موم	۸۱[illegible]
اورپیمان	۲۶۲	اولنات دوی	۴۲۲	اونگان [illegible]	[illegible]
اورتان	۲۵۲	اولنافراگرانس	۴۲۴	اونگان [illegible]	۸۱۲
اورتی	۲۶	اولاندرین	۵۵۲	[illegible]	[illegible]

ب اپ

اوغوسطا اکوینتس ۵۹۶
اونر ۲۱۸
اودا ۸۸
اوداورسی ۲۲۵
اودیموس تردو پورپودوز ۳۸۵
اودیمین ۳۸۵
اوبلت ۶۳۹
اوپون ۷۵۸

ابای

ابکاکوانا ۴۴
ثینا ۱۰۴
ابرس ۴۴۴
ابرسا ۶۵۸
ابریده ۶۵۸
ابریمین ۶۵۹
ابریزین ۶۵۹
ابریس ۶۵۸
ابروناندراگونا ۶۵۲
ابکتوکول ۷۵۳
ابکتول ۶۰۷
ابکنادوم ۵۲۵
ثبلکس ۱۰۴
ثبلکس مانر ۶۲۲
ابیسوم ابزانوم ۳۵۸
ابنولاکامبا ۲۱۸
ابنیا باماما ۵۸

حرف با

ب با ا

ابونج ۱۳۴
بابونه ۱۳۴
گاوجشیر ۱۳۲
[illegible] ۵۹۵
[illegible] ۵۹۵

ب ت

بادام ۵۰۴ و ۶۳۸
باداورد ۵۱۰
بادبجوبه (بادرنگبوبه) ۱۳۸
بادستر ۲۹۱
بادیان ۳۵۸
بادیان رومی ۱۲۶
بادیان سبز ۱۲۲
بادیان خطائی ۳۵۸
بادیان مائی ۱۳۳
بادرنک ۷۷۳
بادرنکابه ۷۷۴
بادهنک ۷۷۳
بادریت ۷۳
بادبوم ۷۳
بازیل بوسپوره ۵۷۲
باسوین ۳۳۸
باقلای توکا ۸۳۵
باقلای ستانیناک ۵۸
باقلای کالاباد ۷۲
باقلای مکزیک ۵۳۲
باکارونیپری ۵۳۲
بالااوستیا ۸۲
بالساموداندروم ۲۲۴
بالن ۸۰۹
بالنک ۸۳
بالوستیا ۸۲
بالوما ۵۲۰
بامبو ۶۱۷
بتوتودون ۷۸۲
باهشتان ۳۶۵
بابکورو ۵۱۴

ب بات وخ ود

بث ۶۱۸

ب بن

بتا ۶۱۸
بتراو ۶۱۸
بتول ۸۳۴
بجوراتریدوفورمه ۸۸۲
بجورفنیکه ۵۹۰
بجورگونی ۶۶۶
بجورمحرک ۹۴ و ۱۱۳
بجورمعطر ۱۴۸
بجوربدوره ۸۲۳
بدلیوم (بدلیون) ۳۳۸

ب بار

براتوس ۴۴۴
براده آهن ۲۶
براسیکا ۴۱۶
براسیکاناپوس ۴۱۶
بربریه ۸۲
بربرین ۸۵ و ۸۸۲
برشعا ۱۶۹
برگاموت ۸۳
برگ باباادم ۵۱۳
برمورآهن ۱۴۵
برمورآسیل ۱۵۵
برمورآمانیوم ۱۵۳
برمورپتاسیوم ۱۵۳
برمورسودیوم ۱۵۳
برموردوی ۱۵۵ و ۴۲۰
برمورسرب ۴۵۲
برمورکافور ۱۵۵
برمورکلسیوم ۱۵۳
برمورلتیوم ۱۵۵
برمورلیتین
برنج
برنجاسف

برودت ۱۰۶ و ۲۴۶
بروسین (بروسینا) ۶۲
بروم ۱۵۴
بروموفورم ۱۵۲
برومول ۱۵۲
برومیدرات امانیاك ۱۵۳
برومیدرات سنکونیدین ۲۴۲
برومیدرات سیکوتین ۱۳۲
برومیدرات کنین ۷۳۸ و ۷۳۲
بریت ۷۳
بریون (بریونیا) ۳۴۶
بریونین ۳۴۶

ب با ز و س

بزرالخم ۹۵
بزرقطونا ۲۲۴
بزرکتان (بزرك) ۶۴۰
بزور اربعه حاره ۱۲۲
بزور کاسر الریاح ۱۲۲
بزرالهوه ۹۵
بسباسه ۳۵۲
بستر ض اسهال ۱۲۶
بسفایج ۴۷۵
بشماج اولیویر ۸۳۰
بشماج د. کرم ۳۲۰
بشماج مسهل ۲۹۰
بشماج بدووره ۸۲۲

ب با ط و ق و ك

بطری قرمز تبلور ۱۴۲
بقراط ۵
بقس ۵۱۵
بقلة الملك ۵۱۲
بقلة الیهود ۶۲۸
بکپون ۷۵۰

ب با ل

بلان د سفهان ۴۵۵
بلان دوبالی ۸۰۹
بلادن ۱۵۲ تا ۱۶۳
بلسان بقول کلی ۳۳۵
بلسان اذنی ۲۳۰
بلسان انیسونی گوگرد ۲۶۵
بلسان اوپودلدك ۱۴۸
بلسان پرو ۳۳۲
بلسان ترباتینی گوگرد ۷۶۵
بلسان تلو ۳۳۲
بلسان الحیوة انگلیسی ۲۲۹
بلسان الحیوة موخان ۱۴۲
بلسان الحیوة هولاند ۲۶۵
بلسان ض رومانیسم ۲۲۹
بلسان ژنویو ۸۱۳
بلسان ژیلود و سالوموون ۳۹۸
بلسان ساکسی ۱۴۲
بلسان ساری ۳۲۴
بلسان سبز ۲۹۶
بلسان شیرون ۸۱۲
بلسان عصبی ۱۴۸
بلسان فیوراوانتی ۲۲۹
بلسان گوزکوم ۲۳۴
بلسان گوژون ۳۴۲
بلسان گوگرد ۷۶۵ و ۷۶۶
بلسان لوکاتل ۸۱۲
بلسان مسکن ۱۷۴ و ۲۴۵
بلسان ض مفصلی ۱۴۸
بلسان مکی ۲۲۴
بلغور ۷۸۰
بلوط الارض ۱۴۴
بلر ۷۸۰

ب با ن

بن ۶۲۲
بنج ۱۶۸
بندق ۶۳۶
بندهای جراحی ۶۵۶
بنزانیلید ۲۶۱
بنزوات آهك ۱۹۷ و ۱۹۸
بنزوات آمانیاك ۱۰۹
بنزوات بیسموت ۱۲۹
بنزوات کاکول ۶۵۰
بنزوات لیتین ۲۲۶
بنزوات نفتول ۸۳۴
بنزوئیل سولفونیك ایمید ۶۱۲
بنزونذول ۶۵۰
بنزونفتول ۸۳۴
بنزین ۸۳۲
بنزوان ۳۳۰
بنفشه ۲۱۵ و ۲۱۶
بنك ۱۶۸

ب با و و ه

بواڈانتیل ۴۱۰
بونس ۵۱۵
بونزوم ۲۸۲
بوز ۲۸۲
بورات امانیاك ۱۴۹
بورات پتاس ۱۴۹
بورات جیوه ۱۴۹
بورات سود ۱۴۹
بوراکس
بو[illegible] ۱۰[illegible]

مدخل	صفحه
بوراش	۷۶۹
بوراگو	۷۴۹
بورانیم	۲۷۰
بورژون دوساپن	۵۳۶
بوردستراث منیری	۱۵۲
بوره	۱۴۹
بوندلن	۶۸۵
بوژی مالك	۳۳۴
بوسرول	۲۷۵
بوشو	۶۴۶
بوشر	۵۵۹
بوقاق	۵۱۱
بوکزوس	۵۱۵
بوکرن	۵۱۵
بوکو	۶۴۶
بول (امتحان)	۶۱۹
بولاغ اوتی	۴۱۵
بولبوس	۵۲۳
بولدو	۲۹۹
بولس	۶
بولفو	۱۰
بولوزن	۵۲۳
بولوس ادکارنانام	۷۲۸
بوله	۵۲۳
بولردوملز	۵۷۵
بوم	۳۳۵
بومادران	۹۴
بومباکس	۶۵۵
بوم انجل	۱۷۴
بوم گردال	۱۴۸
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]

بیم

مدخل	صفحه
بیدودرانبور	۵۳۶

ب بای

مدخل	صفحه
بیتیرین	۲۹۲
بیخ بنفشه	۶۵۹
بیخ تفت	۱۲۹
بید	۱۰۴
بیدانجیر	۳۸۲
بیدانجیر خطائی	۳۷۹
بیدانجیر کبر امریکائی	۳۸۵
بیدخشت	۳۵۲
بیدستر	۲۹۰
بیدگاه	۷۲۸
بیرتلخ	۳۰۱
بیستورت	۲۷۵
بیسمال	۱۷۹
بیسموت	۱۷۴
سالیسیلات بیسموت	۱۷۹
سوکربونات بیسموت	۱۷۸
سونیترات بیسموت	۱۷۵
گلات بیسموت	۱۷۸
متیلن دی گلات بیسموت	۱۷۹
بی سولفات سود	۸۵
بیش	۹۲
بیشا	۱۰
بیض	۱۸۰
بیض حمل (قوچ)	۲۸۹
بیقلك (گرد)	۱۸۰
بی کرومات پتاس	۴۰۴
بی کلورور جیوه	۳۰۶
بی کلورور جیوه البومینی	۳۱۱
بی کلورور متیلن	۶۸۳
بیمالوا	۵۲۳

حرف پ

پ با ا

مدخل	صفحه
پاپائین	۱۸۷
پاپاورد	۲۳۵
پاپاوردار دانیکوم	۲۵۰
پاپاوراسه	۲۳۵
پاپاوردرود	۲۵۰
پاپاورین	۲۵۰
پاپاور	۲۳۵
پاپاین	۱۸۷
پاپن	۱۰
پات دولوپ	۶۵۶
پادان	۷۵۰
پاراوکسیتیل استانیلید	۲۶۲
پارازیتسید	۸۱۴
پاراکرزالول	۶۰۶
پاراکرزیلول	۶۰۶
پاراگوای روکس	۱۳۶
پارالدئید	۲۵۳
پارانفتول	۸۳۴
پارتنون	۱۳۷
پارچرفنیکر	۵۸۹
پارنگلین	۵۵۲
پاسپانس	۵۱۳
پاشوبه زیبقی	۳۲۴
پالامود	۸۲۸
پالمولا	۵۶۴
پادنه	۲۱۶
پانکراتین	۱۸۸
پانیکوم داکتیلون	۷۷۸
پاینت	۲۰

پ باپ ت د

مدخل	صفحه
پپتون	۱۷۹ و ۱۸۰
پپتونات آهن	

پرت

پترت ۳۶۲
پپسین ۱۸۶و۱۸۷
پپسین نباتی ۱۸۷
پتاس ۱۸۹
پتاسیوم ۱۸۹
پتراوکارپوس ۲۶۸
پتروس ۴۶۳
پتروکارپوس ۵۳۵
پترول ۸۳۱
پدوفیلوم ۲۱۳
پدوفیلین ۲۰۳و۲۱۴
پدیکولاریا ۸۱۴

پ با ر

پراسیوم (پراسیون) ۱۴۵
پراکسید آهن سرشتی ۶۵
پرتواکسید ازوت ۶۸۲
پرتوپلاسما ۴۳
پرتوفوسفات آهن ۲۷
پرتوکلورور آهن ۲۷
پرتوکلورور جیوه ۳۰۵
پرزور ۹۱
پرسیاوشان ۲۱۵
پرسپیتر بلان ۳۰۵
پرسیل ۱۲۸
پرکا ۶۵۲
پرکلورور آهن ۲۷
پرکلورور دوفورمیل ۶۷۸
پرل بید وفودم ۸۸۴
پرمنگنات آهن ۴۱
پرمنگنات پتاس ۴۰
پروپولیس ۸۰۸
پروپیلامین ۱۰۸و۲۵۸

پرا

پرونو ۳۵۱
پرونوس ۳۵۱و۵۰۵
پرپسیرم ۷۸۰

پ با س و ش و ک

پستر زمینی ۶۳۹
پسلیون ۷۷۴
پشگال ۵۵۴
پگانون ۴۴۶

پ با ل و م و ن

پلاتر ۶۵۲
پلاتین (پلاتینوم) ۵۵۰
پلانتاژینه ۷۷۳
پلانتاگو ۷۷۳
پلانتن ۷۷۳
پلانتن داو ۷۷۴
پلانتن حسابل ۷۷۴
پلپل ۳۶۲
پلتیرین ۴۶۸
پلومب ۴۵۲
پلومباژین ۴۲۲
پلومبوم ۴۵۲
پلین ۵۹۹
پمپینلا انیسوم ۱۲۶
پن اسیئوت ۵۳۵
پنبر ۶۵۵
پنبر روی ۴۱۹
پنبر بدوفورمی ۸۸۲
پنبر بدی ۸۶۰
پنج رنشرمذ روشنی ۱۲۹
پنیرک ۵۲۳
پنیر مایه ۹۱
پوادو ۴۰۸

پن

پواوداکو ۶۴۳
پوپولئوم (پوماد) ۱۷۴
پوتاژساکی ۸۲۹
پودردودوید ۲۳۸
پودنگازوژن ۸۳
پودنر ۱۴۰
پودنرکوهی ۱۳۸
پورپورین ۵۹۷
پورترون ۱۳۵
پوردوس ۷۸۰
پوست پاناما ۲۱۹
پوست کاسیالینیا ۳۵۶
پوست گردو ۲۷۳
پوست گزگز ۷۰۹
پوست وتتر ۳۵۲
پوسیون ضد روغنهای ترش ۱۱۵
پوسیون ض. اسم ۴۱۲و
۸۲۴و۸۲۵.
پوسیون انیلمنتیک ۳۷۶
پوسیون انتی دتیوتیک ۷۷۰
پوسیون انتی سپتیک ۱۱۱
پوسیون ارگو ۴۸۰
پوسیون ازتات نقره ۸۴۵
پوسیون استات روی ۴۲۴
پوسیون د. استسقای رقی ۸۷۴
پوسیون د. استسقای قی واسم ۸۷۴
پوسیون استولن ۱۹۹
پوسیون اسهال ۱۱۱
پوسیون استیدر ۱۱۶و۱۲۹و۱۲۰ [illegible]
پوسیون د. ا [illegible] ۴۱۸ [illegible]
پوسیون ض اسهال ۱۷ [illegible]
۱۷۶و۲۴۱ [illegible]

پ و س

پوسپون ض. البومین اوری ۵۹۸
پوسپون البومینی ۴۳۲
پوسپون امانیاک ۱۱۰ و ۱۱۱
پوسپون امتیک ۱۱۲ و ۱۱۹
پوسپون ض. امتیک ۸۲۹
پوسپون انگلیسی مسهل ۴۸۵
پوسپون بادآبیز ۱۰۹
پوسپون برومور نقره ۸۴۵
پوسپون برومور ۱۵۳ و ۱۵۴
پوسپون د. برونشیت ۱۶۰
پوسپون بل ۳۸۹
پوسپون بلادن و کونیت ۱۶۰
پوسپون بلسانی ۳۴۰
پوسپون بومت ۸۴۹
پوسپون پرکلورور داهن ۳۰
پوسپون تامسون ۲۴۲
پوسپون د. تب (الکلی) ۲۳۲
پوسپون د. تب (طرطیری) ۲۳۳
پوسپون د. تحیر ۲۲۰
پوسپون ترش اُو دُمونی ۲۶۳
پوسپون تروزان ۵۲۰
پوسپون ض. تشنج ۵۰ و ۱۲۲
و ۲۹۲ و ۴۹۲
پوسپون د. تنبا ۴۶۸ و ۴۷۱
پوسپون جاذب ۲۰۰
پوسپون د. حبس طمث ۸۲۴
پوسپون حسن لبر ۳۶۰
پوسپون د. حمی ۶۲۵
پوسپون د. حمای تیفوئید ۱۹۴
و ۲۲۶ و ۵۸۹
پوسپون د. خنازیر ۲۷ و ۳۰۲
و ۶۹۶ و ۸۲۴ و ۸۷۵

پ و س

۱۹۵ و ۱۹۹ و ۲۹۴
پوسپون دونوان ۷۱ و ۸۶۴
پوسپون دهنی شکل ۳۸۳
پوسپون ض. دیفتری ۱۹۵
و ۲۳۲ و ۴۴۹
پوسپون ض. دوسنطاریا ۴۶ و ۵۸
و ۹۹ و ۲۴۰
پوسپون رازوری ۱۱۸
پوسپون د. رمل و ریک ۲۲۲
پوسپون روبز ۴۵۲
پوسپون ض. رومانیسم ۶۸۹
و ۶۹۵ و ۸۲۴ و ۸۷۵
پوسپون زیتی ۶۴۲
پوسپون د. سرفه اختلاجی ۳۸۹
پوسپون د. سل ۲۲۰
پوسپون د. سوء طمث ۱۱۱
پوسپون ض. سوزاک ۲۳۲
پوسپون سیاه ۳۰۲
پوسپون ض. سیاه سرفه ۱۰۱
و ۱۲۰ و ۲۵۸
پوسپون صادق الحموضه ۸۳
پوسپون د. صداع ۱۰۱ و ۲۴۲
و ۲۳۰
پوسپون صدری ۱۲۴ و ۵۰۸
پوسپون ض. صرع ۱۱۰
پوسپون د. طپش قلب ۲۵۴
پوسپون د. طمث ۲۵۳
پوسپون عرق النساء ۲۲۶
پوسپون د. عسر النفس ۲۵۵
پوسپون د. عسر النفس قلبی ۸۲۴
پوسپون د. غانغرایا ۱۹۴
پوسپون ض. غازوبنیم ۱۹۵

پ و س

و ۲۵۵
پوسپون د. فالج نیمه اسفل ۵۴
پوسپون د. فواق ۶۱۰
پوسپون فوسفوری ۵۸۴ و ۵۸۵
پوسپون قابض ۲۲۰ و ۲۲۲
و ۴۳۸
پوسپون قاطع اللحم ۴۷۸ و ۴۷۹
پوسپون د. قرحه معده ۱۲۶
پوسپون د. قطرب ۱۱۸
پوسپون قلبی ۳۲۴
پوسپون قلیائی صمغی ۱۹۹
پوسپون ض. قولنج ۲۴۰
پوسپون قهوه مسهل ۴۸۵
پوسپون د. قی ۸۴
پوسپون کارمینیل ۲۲۶
پوسپون کاسر الریاح ۱۲۶ و ۲۴۰
پوسپون کرز ۳۳
پوسپون کربونات امانیاک ۱۱۰
پوسپون د. کرم ۳۲۶ و ۳۲۸
پوسپون کرمس ۱۱۹ و ۲۲۰
پوسپون کلور ۶۶۲
پوسپون کلورور امانیاک ۱۱۱
پوسپون کنکینا ۲۲۶
پوسپون کوکلیاریا (لیمونی) ۹۲
پوسپون ض. کولرا ۲۵۳
پوسپون کولس ۱۹۳
پوسپون د. گاستر الژی ۶۰ و ۲۴۲
پوسپون گولس ۸۰۱
پوسپون لیترزنش ۱۹۸
پوسپون لیلو ۴۵۲
پوسپون لعاب کاهو ۲۳۲
پوسپون لکنیک ۹۰

پوسیون ض. محرك ۱۱۸ و ۱۱۹
پوسیون محلل سودبود ۴۳۳
پوسیون مدر ۱۱۹ و ۱۹۱ و ۳۸۸
و ۵۶۷ و ۵۹۶ و ۶۹۱
پوسیون مدر حیض ۴۴۶
پوسیون مدر و مسکن ۱۹۹ و ۳۸۹
پوسیون د. مستی ۱۱۰
پوسیون مسکن ۱۵۹ و ۱۹۳
و ۲۶۱ و ۳۸۹ و ۵۰۸
پوسیون مسکن استهل ۱۹۳
پوسیون مسکن برتیر ۲۵۲
پوسیون مسکن دابوتو ۲۵۴
پوسیون مسکن کدکس ۲۴۰
پوسیون مسهل ۲۸۴ و ۲۸۸
و ۳۵۳ و ۳۵۴ و ۳۸۰ و ۳۸۳
و ۴۱۵ و ۴۸۹
پوسیون مسهل شیرخشت ۳۵۳
پوسیون مسهل و دافع کرم ۴۷۱
پوسیون مسهل نقاشان ۳۵۴
پوسیون مسهل ونیز ۴۸۴
پوسیون مسهل الولاده ۴۷۸
پوسیون معرق ۱۱۰ و ۱۱۱
پوسیون معطر ۱۴۲ و ۱۴۹
پوسیون مفتت حصاة ۱۵۰
پوسیون د. مفصلی ۵۱۸
پوسیون مقوی ۱۸۰ و ۷۲۶
پوسیون مقوی و محلل ۲۴۰
پوسیون مقوی معده ۲۱۴
پوسیون مقیی ۴۴ و ۱۱۶
پوسیون مقیی مسهل ۱۱۷
پوسیون ملین ۲۱۴
پوسیون منقث ۵۳۲

پوسیون ه. نوم ۲۵۴
پوسیون موذلی ۴۲۴
پوسیون مولد ۴۷۸
پوسیون موم ۸۱۱
پوسیون موثرنو ۲۲۱
پوسیون نحاسی ۷۹۳
پوسیون د. نزف الدم ۷۶۲
پوسیون د. نزف الدم رحم ۵۸۰
پوسیون د. نفث الدم ۳۸۸
و ۵۸۵
پوسیون ض. نقرس ۶۹۱
پوسیون نترات سود ۱۹۲
پوسیون نترات نقره ۸۴۵
پوسیون واند ۱۹۳
پوسیون د. ورم دهان ۱۹۴
پوسیون د. ورم حلق ۱۹۵
و ۶۷۳
پوسیون وودم ۲۵۷
پوسیون ویدال ۲۳۴
پوسیون ویتری ۲۵۲
پوسیون هوشارد ۲۵۷
پوسیون د. هیپرتروفی قلب ۸۷۵
پوسیون ض. هیستری ۵۵ و ۲۹۴
و ۴۹۵ و ۵۰۸
پوسیون یدور پتاسیوم و دژیتال ۸۷۴
پوسیون یدوره ۸۷۴ و ۸۷۵
پوسیون یدی ۸۵۹
پوکروس ۵۱۵
پولاك ۱۱
پولژیوم (مانتا) ۱۴۰
پولیپود ۴۷۵
پولیپودیوم (پولیپودیون) ۴۷۵

پولیپود ۵۷۵
پولیپوروس ۵۷۵
پولیتریکون ۲۱۵
پولیسولفور پتاسیوم ۷۶۸
پولیسولفور سودیوم ۷۶۸
پولیگالا ۲۱۷
پولیگونوم بیستورتا ۲۷۵
پولیگونه ۴۳۰
پولینیا ۲۶۹
پولیو (مانت) ۱۴۰
پوم ۸۹
پوماد د. اکلر ۳۳۱
پوماد انتراکوکائی ۲۰۳
پوماد د. اثزلور ۴۶۰
و ۶۷۱ و ۸۱۳
پوماد اهکی ۸۱۲
پوماد اتروپین ۱۶۶
پوماد د. احراق ۵۵ و ۸۸۷
پوماد اسانس بادام تلخ ۵۰۹
پوماد استریکنین ۶۱
پوماد استیبیه ۱۲۰
پوماد اکسید جیوه ۳۲۷
پوماد اکسید روی ۴۲۷
پوماد اکسیژنه ۴۰۴
پوماد د. آکمر ۱۲۸ و ۲۸۱ و ۳۳۲
پوماد امانیاکی کدکس ۱۱۲
پوماد ض. امپتیگو ۸۱۳
پوماد انغوزه ۱۲۵
پوماد اوتانژیت ۱۲۵
پوماد د. اوزن ۸۸۳
پوماد بازید [illegible]
پوماد بانی [illegible]

پ و ص	
پماد بکانت	۲۸۱
پماد بلادن	۱۶۲
پماد ض. بواسیر	۲۸۱ و ۴۴۱ و ۸۷۶ و ۸۸۳
پماد بوابر	۸۱۱
پماد بوریکه	۸۱۳
پماد بومت	۴۲۹
پماد د. پارازیت	۳۲۳ و ۸۱۵
پماد پرکلورور دو دیتوامانیاکی	۳۳۰
پماد پرکلورور دو ذاهن	۳۱
پماد پرگل	۳۴۸
پماد د. پرورنگو	۵۰۳ و ۸۸۴
پماد ض. پسوریازیس	۳۳۲ و ۵۰۴ و ۸۳۲
پماد پلومبارژین	۴۲۲
پماد ض. پیتریازیس	۳۳۲
پماد د. تب	۲۳۵
پماد ترید معدنی	۸۲۲
پماد تنن	۲۸۱
پماد ض. تهیج غده	۳۳۲
پماد خالی	۸۱۱
پماد ض. جرب	۳۲۹ و ۳۹۲ و ۸۱۳ و ۸۱۶ و ۸۱۷ و ۸۱۸ و ۸۱۹ و ۸۳۳
پماد جهت جرب کردن لبها	۶۴۳
پماد حرام مغز گاو	۸۱۳
پماد د. حکه	۲۵ و ۵۵۶
پماد ض. حیای تو بر کولی	۶۴۹
پماد د. حرم	۳۳۰ و ۶۹۹
پماد د. جوارش	۴۴۱
پماد دخان	۳۴۵
پماد د. داء الثعلب	۳۳۲

پ و ص	
پماد دوزی	۲۰۲
پماد دحانی	۸۱۳
پماد رسوب سفید	۳۳۰
پماد ض. رمد	۳۲۵ و ۳۲۲ و ۳۲۸ و ۴۴۶ و ۵۹۵ و ۶۷۹ و ۸۴۳ و ۸۲۶
پماد رمدی	۳۳۱ و ۸۴۲
پماد روست	۳۳۰
پماد روغن کاد	۸۲۲
پماد د. ریزش گیسو	۴۶۰
پماد زحل کافوری	۴۶۱
پماد زرد برادران کوم	۷۲
پماد ض. زکام	۱۴۲
پماد د. زکام منتن	۸۴۳
پماد زیبقی	۳۲۵ و ۳۲۶ و ۳۲۷ و ۳۲۸
پماد ژاژد	۸۱۹
پماد ژامس	۵۱۰
پماد ژانن	۴۲۷
پماد ژاکومنی	۴۶۱
پماد ژیروکس	۵۰۴
پماد سالیسیلد	۸۱۳
پماد ض. سعفه	۸۲۴ و ۸۳۳
پماد سفیدار	۱۲۴
پماد ض. سلس البول	۶۹۶
پماد سلطانی	۸۱۱
پماد سنانده	۳۲۲
پماد سولفورجوه	۳۲۹
پماد سولفوری	۲۶۹
پماد سولفوسیانور دزیبق	۳۳۱
پماد د. سیانیک	۶۹۶
پماد سیانور پتاسیوم	۵۱۰
پماد [illegible]	۴۲۲

پ و ص	
پماد سیانور دزیبق	۳۳۱
پماد سربلو	۳۳۱
پماد ض. سفیلیس	۲۴۴ و ۳۲۸ و ۳۲۹
پماد د. شانکر	۸۸۳
پماد د. شپش	۸۱۵
پماد ض. شقاق	۲۸۱ و ۳۴۵
پماد د. شقاق پستان	۸۱۱
پماد د. شقاق دست	۵۱۹
پماد د. مقعد شقاق	۸۴۳ و ۸۸۳
پماد شنجرف	۳۲۹
پماد شوره	۴۰۴
پماد ض. صداع	۵۱۰ و ۱۴۲
پماد طوطیا	۴۲۷
پماد ض. عرق النسا	۱۵۱
پماد عینی	۶۱
پماد فاژدنیک	۴۴۵
پماد فنیک	۸۱۳
پماد فوریه	۳۲۶
پماد فوسفات زیبق	۳۳۳
پماد فوسفور	۵۸۵
پماد قابض	۲۸۱ و ۴۲۶
پماد ض. قرحه دوالی	۳۲۹
پماد د. قروح خنازیری	۴۶۰
پماد د. قروح مزمن	۸۸۴
پماد قطرانی زیبق	۳۳۱
پماد قلیایی د. سعفه	۸۲۳
پماد د. قوبا	۳۳۰ و ۳۳۳
پماد قوه لاری	۳۲۷
پماد ض. کارد بالری	۶۹۶
پماد گازناف	۲۰۲
پماد کافوری اکسید جوه	

پوماد د. کچلی ۶۱۰
پوماد کربونات مس ۸۲۴
پوماد کرولیوس ۸۲۰
پوماد کشته پارازیت ۸۲۴
پوماد کشته شپش ۸۱۴
پوماد کلمل ۳۲۹
پوماد گارود ۴۲۹
پوماد گوگردی ۲۶۶
پوماد گونده ره ۱۱۲
پوماد گیلوث ۶۰۴
پوماد ض. لوپوس ۳۳۲
پوماد لیموئی ۳۳۲
پوماد لیون ۳۲۷
پوماد محرق ۱۱۲ و ۳۲۸
پوماد محلل ۳۲۶ و ۳۳۰
و ۶۱ و ۴۵ و ۲۹ و ۸۲ و ۸۷۶
پوماد مسکن ۱۳۲ و ۱۶۳
و ۲۴۸
پوماد منفط ۳۸۱ و ۴۰۱
و ۴۱۱
پوماد د. منچه ۴۰۶
پوماد نحاسی ۷۹۵
پوماد د. نودالژی ۹۹ و ۱۶۷
و ۶۱ و ۴۶ و ۴۹ و ۵۴ و ۶۹
پوماد نیترات زیبق ۳۳۳
پوماد نیترات نقره ۸۴۲
پوماد د. واژینیسم ۸۸۴
پوماد ورلوف ۳۲۹
پوماد ض. ورم ۸۴۳
پوماد د. ورم بیضه ۸۸۳
پوماد د. ورم جفن ۱۰۴ و ۳۲۸
و ۴۲۷
پوماد ض. ورم گوش ۳۳۲

پوماد ض. ورم ملتحمه ۶۰۷
پوماد ض. ورم حبل ۲۸۱
پوماد ولس ۳۲۷
پوماد وودفارنیر ۴۶۰
پوماد ویلان ۳۲۹
پوماد هانش ۴۲۷
پوماد هانای ۳۳۱
پوماد ض. هرپس ۳۲۹ و ۳۳۰
و ۳۳۲ و ۳۳۳ و ۷۶۷
پوماد هلمریش ۸۱۷
پوماد هوپ ۴۰
پوماد هیدروسولفوروز ۷۶۹
پوماد ید و دارسنیک ۷۲
پوماد ید و رجیوه ۳۳۲
پوماد ید و ره ۸۷۶
پوماد ید و فودم ۸۱۳ و ۸۸۳
پوماد ید و هیدرارژی ۳۳۲
پوماد یوت ۴۶۱
پونش ۳۷۳
پیاز ۴۰۸
پیاز دشتی ۵۶۵
پیاز سگ ۶۸۶
پیاز کوهی ۴۰۸
پیاز موش ۵۶۵
پیر ۳۶۲
پیر انگوستفولیوم ۶۴۵
پیر انیزاتوم ۶۴۳
پیرازین ۷۷۸
پیراسه ۶۴۵
پیر الونگاتوم ۶۴۵
پیر کوبیا ۶۴۳
پیر کوداتوم ۶۴۳

پیپرین ۳۶۲ و ۳۶۳
پیتا ۶۰۱
پیدرو پول ۷۷۸
پیرتر ۱۳۵
پیرتروم پارتینوم ۱۳۲
پیرترین ۱۳۵
پیردوین ۷۹۳
پیروتوبند ۶۵۱
پیرودین ۲۶۲
پیروس سیدونیا ۸۶
پیروفوسفات آهن ۲۷
پیریدین ۶۰۶
پیسا اورنیا ۶۰۱
پیسانلیت ۶۲۸
پیشی ۱۷۴
پیکروتوکزیکون ۱۲۳
پیکروتوکزین ۱۲۳
پیکس لیکیدا ۶۰۱
پیگانوم اندیکوم ۵۹۴
پیلوکارپوس ۴۴۷
پیلوکارپین ۴۴۷ و ۴۴۸
پیم ۴۴۵
پیمان ۲۶۴
پینوس پیسا ۵۳۵
پینون ۵۳۵
پینون کبرهندی ۳۸۵
پیه ۸۰۸
پیه حسن لبه ۸۰۸
پیه مذاب ۸۰۸

حرف تا

تیاسیناسیس ۶۲۳

تئوبروما ۶۳۲
تئوبرومین ۶۳۸
تئولون ۶۱۸
تنین ۶۲۴ و ۶۲۶
تاباشیر (تاباکیر) ۶۱۸
تاباک ۱۶۹
تاپسیا ۴۱۳
تاتوره (تاتوله) ۱۶۲
تاجریزی ۱۷۱
تاج الملوک ۹۷
تارتاروس ۵۳۸
تارتر ۵۳۸
تافتانگلیسی ۷۵۴
تالک ۶۵۲
تامارن ۳۴۹
تاماریندوس ۳۴۹
تامارهندی ۵۹۶
تامپون مهبلی ۸۶۱
تامپون ض. ورم مهبل ۲۳۰
تانوفوردم ۲۶۲

تا ب و پ

تب تبقول کلی ۹۷ تا ۱۰۲
تباشیر ۶۱۲
تپیرباسه ۶۳۲
تب هفتو ۷۰۲
تپیوکا ۸۲۶
تترایودوپیرول ۸۸۶
تترونال ۲۵۹

تا خ و د

تخم سرع ۱۸۰
تداوی بآب ۲۴۳ تا ۲۴۹
تداوی لعصیر (الکد و مع العصیر) ۷۸۸
تدخین با اسید سولفورو ۲۶۳
تدخین حسن لبه ۳۴۰
تدخین معطر ۳۴۱

تا ر و س

تراب ۵۱۰
تراکراسین ۶۲۹
تراکراکوم ۶۲۸
تراگاکانتا ۵۳۳
تربانتین ۲۲۴ و ۲۲۵ و ۲۲۶
تربد ۲۸۶
تربد معدنی ۳۵۲
ترب دشتی ۴۱۴
ترب سیاه ۴۱۵
ترب متعارف ۴۱۵
تربیت ۲۸۶
تربین ۲۳۵
تربینول ۲۳۵
ترشک ۵۱۴
ترف ۸۹
ترکیب شوره ۱۹۲
ترنجبین ۳۵۲
تروپوکوکائین ۵۵
تره تیزک ۴۱۵
ترپاک ۲۳۵
پادزهر ترپاک ۲۳۷
تری برومومتول ۱۵۲
تریدیمین ۲۸۸
تریتیکوم ۷۸۰
تریتیکوم ریپانس ۷۲۸
تریداس ۲۵۱
تریسولفور دپتاسیوم ۷۶۸
تریسولفور سودیوم ۷۶۸
تری کلورور دو فورمیل ۶۷۸
تری کلورور دکربون ۶۸۴
تریکوسپوره ۵۷۲
تری متیلامین ۱۰۸ و ۲۵۸
تری نیترین ۵۲
تریونال ۲۵۹
تیسا ۷۸۰
تسمیم بواسطه بخره و دود و بخار ذغال ۶۱۱

تا ع

تعرق تبقول کلی ۵۶۱
تعفین انتی سپتیک ۲۲۱
تعفین اثری کلورورداهن ۳۲
تعفین اثری جند ۲۹۲
تعفین اسانس ۱۴۱
تعفین اسیلانت ۱۳۶
تعفین استریکنین ۶۰
تعفین امانیاکی ترپاک ۲۳۸
تعفین اریکون ۴۵۱
تعفین اودانتیل ۳۵۱
تعفین بستوسیف ۳۲
تعفین بلسانی ۳۴۲
تعفین پارگوریک ۲۳۷
تعفین پاناما ۲۱۹ و ۶۰۵
تعفین تباتیک ۲۳۸
تعفین ترپاک کافوری ۲۴۰
تعفین حنظانا (امانیاکی) ۳۰۰
تعفین حنظانا (مرکب) ۳۰۱
تعفین حسن لبه ۳۴۰
تعفین خلی ترپاک ۲۳۶
تعفین سرخس ۴۶۳
تعفین سنا ۴۸۵ و ۴۸۶
تعفین سنبل الطیب امانیاکی ۱۰۵
تعفین سنیا توکسیکودانت [illegible]

تعفین صابون	۸۱۳
تعفین صبر	۵۲۹ و ۵۳۰
تعفین غافرقرطا	۱۳۶
تعفین عصارهٔ تریاك	۲۳۸
تعفین فوسفور (اتری)	۵۸۴
تعفین کافور (اتری)	۵۵
تعفین کلوپروت	۳۲
تعفین کنکینا	۷۲۰ و ۷۲۱
تعفین کوسو	۴۷۱
تعفین کولتاری پاناما	۶۰۵
تعفین ماروبیر	۳۰۱
تعفین مبارك	۵۳۰
تعفین مرکب افسنتین	۹۴
تعفین مرکب حلب	۲۸۷
تعفین مرکب دفوز	۴۱۷
تعفین مرکب ریوند	۴۳۴
تعفین مرکب کافور	۲۴۰
تعفین مرکب کنین	۷۳۰
تعفین لوند	۱۴۶
تعفین مرکب هیل	۳۶۲
تعفین مرنج طرطیری	۳۳
تعفین معطر	۱۴۷
تعفین معطر سولفوریك	۷۶۲
تعفین منتن	۲۹۵ و ۴۱۶
تعفین نافع الجرح	۱۴۲
تعفین ماتقلید	۴۵۲
تعفین ید	۸۵۸
تعفین ید موفنی	۸۶۱
تعفین ید ید ده	۸۶۱

ت با ف و ق و ك و ل

تفاح	۸۹
تقدم بحفظ سیاه سرخه	۱۰۱
تیجان	۷۸۰
تلین	۲۵۹

ت با م

تمر	۵۶۴
تمرهندی	۳۴۹ و ۳۵۰ و ۳۵۱
تمرنج د. اترلود	۴۵۹ و ۶۳۶
تمرنج اصکی	۲۰۳
تمرنج اتروپین	۱۶۶
تمرنج استرکنین	۱۶۱
تمرنج استکوس	۲۲۹
تمرنج امانیاك	۱۱۳
تمرنج امانیاك کافوری	۱۱۳
تمرنج انکلیسی	۲۴۵
تمرنج د. بدشکلی نقرس	۲۲۸
تمرنج بلسانی	۳۳۹
تمرنج ض. بواسیر	۲۲۹
تمرنج حانی	۲۲۹
تمرنج ض. جرب	۸۲۰ و ۸۳۳
تمرنج داء الثعلب	۴۴۹ و ۸۲۳
تمرنج دل	۱۴۹
تمرنج دوزان	۱۴۸
تمرنج دیشادن	۱۱۳
تمرنج دنت واهکی	۲۰۳
تمرنج سیناپکی	۲۲۹
تمرنج د. شقاق پستان	۶۰۲
تمرنج صابون	۲۰۲
تمرنج صابون انکلیسی	۲۲۹
تمرنج صابون وتریاك	۲۰۳
تمرنج صابون وکافور	۲۰۳
تمرنج فوسفور	۵۸۵
تمرنج قابض	۴۲۷
تمرنج محرك	۱۱۳
تمرنج محرك پتیت	۲۲۹
تمرنج محرك محرش	۳۸۱
تمرنج محرك نلیکان	۶۰
تمرنج محلل یوت	۲۲۹
تمرنج مقدر	۱۷۰
تمرنج مسکن	۱۷۴
تمرنج ض. مفصلی	۲۲۹
تمرنج د. نزله حزمن انف	۸۸۳
تموش	۸۶

ت با ن

تنباکو	۱۶۹
تنباکوی هندی	۵۵۶
تنریب بوویکه	۱۵۰
تنریب سالول	۵۹۱
تنریب نفیکه	۵۸۹
تنریب ایدوفورمی	۸۸۱
تنکار (تنکال)	۱۴۹
تنات پلتیرین	۴۶۸
تنات سرب	۴۵۶
تنات کنین	۲۳۸
تنین	۲۶۴ و ۲۶۵
تینا	۴۷۲ تا ۴۷۴
تنفوذ خانم نوفر	۴۶۳
تنفوذ دمونانك	۴۶۲

ت با و و ه

توپیك سولفوریسنه	۳۸۴
توبیتا مور	۵۹۹
توت (توث)	۸۸
توت رنگرزان	۸۸
توت فرنگی	۸۸
تودری	۹۵

تورمانتیل ۲۰۱
تورنسول ۵۹۸ تا ۶۰۰
توربون ۳۹۳
توسلاڅ ۲۵۰
توکریوم کامدریس ۱۴۴
تولکودا ۸۵۰
تولیتر ۱۰۵
توموس ۱۳۸
ته ۶۲۳

ت با ی

تیرالین ۵۹۲
تیراوشدین ۷۸۹
تیراوپرونگید ۷۸۹
تیروشدین ۷۸۹
تیراب ۴۰۳
تیراب فاروق ۶۷۱
تیزن استات پتاس ۱۹۱
تیزن د. اسکوربوت ۴۱۷
تیزن امانیاکی ۱۱۱
تیزن باداورد ۵۱۱
تیزن بلغور ۷۲۹
تیزن پرتغالها ۴۱۰
تیزن ض. پیوریمازیس ۵۱۵
تیزن پولیتی ۵۶۰
تیزن ض. تشنج ۲۸۳
تیزن تلخ ۳۰۰
تیزن حنظانا ۳۵۵
تیزن جو ۷۲۹
تیزن خردل ۴۱۷
تیزن خشک ۱۹۵
تیزن ض. خنازیر ۸۴۸
تیزن دوسر ۷۲۹
تیزن د. ذوسنطاریا ۴۳۳
تیزن دیفود (مرکب) ۴۱۶
تیزن د. رمل کلیه و نقرس ۲۲۲
تیزن زیتمان ۵۵۹
تیزن زیرخان ۴۳۳
تیزن سلطانی ۴۸۳
تیزن ض. سیفلیس ۵۱۴
و ۵۵۹ و ۵۶۰
تیزن ض. صداع ۴۹۲
تیزن صدری ۵۲۴
تیزن عشبه و بید و تپاسیوم ۸۲۲
تیزن کاف ۲۲۲
تیزن گلگیپا ۲۲۵
تیزن ماسکانی ۱۹۲
تیزن مبرد ۹۰
تیزن مدر ۱۹۱ و ۱۹۲
و ۳۸۷ و ۳۸۸ و ۴۰۴ و ۵۱۵
تیزن معرق ۱۷۲ و ۴۱۱
و ۴۵۲ و ۵۱۵ و ۵۵۵ و ۵۵۷ و ۵۵۹
تیزن مرنج ۷۲۹
تیزن نشاسته ۸۲۲
تیزن ض. ورم مفصل ۵۵۹
تیزن ض. ویرین ۲۷۳
تیزن ونگارو ۵۶۰
تیزن ویناش ۵۶۰
تیزن ض. هرپس ۵۱۴ و ۴۱۰
تیزن هدوره ۸۲۳
تیلول ۲۸۲ و ۲۸۳
تیلیا اوروپا ۲۸۲
تیم ۱۳۸
تیملنا ۴۱۰
تیموس ۱۳۸
تیمول ۱۳۸
تین ۵۶۳

حرف ثا

ثابت بن قره ۶
ثوم ۴۰۸
ثیل ۲۷۸
ثیل لعابی شوده ۱۹۱
ثیودوروس ۶

حرف جیم

ج با ا

جالینوس ۶ و ۲۶۳
جاورس هندی ۲۸۲
جاوشیر ۱۲۳

ج با ر و ز

جرجیر ۴۱۵
جرجیر بابا ۱۶ و ۴۱۵ و ۱۳۵ و ۱۳۶
جرجیر مکزیکی ۴۱۶
جرجیر هندی ۴۱۶
جزر ۶۱۸

ج با ص و ع و ک

جص ۶۵۲
جعدة القناة ۲۱۵
جعفری ۱۲۸
جگر انتیمون ۱۱۵
جگر گوگرد ۷۶۸
جگر گوگرد آهکی ۷۶۷

ج با ل و م و ن

جلاب بالومینی ۴۳۲
جلاب با مشکی ۱۱۸
جلاب تلخ ۳۰۲
جلاب ض. ذوسنطاریا ۴۶
جلاب ورایات ۷۲۶
جلاب ض. [illegible] ۲۴۸
جلاب ض. مخراج ۱۱۸
جلاب مسکن ۱۵۹ و ۲۴۰

ج ها

جلاب سکر صمغی	۲۴۰
جلاب منفث	۲۲۰
جلب	۲۸۵
جشید کش	۱۵۷
جند	۲۹۰ و ۲۹۱
جنطیانا	۲۹۶

ج با و

جو	۷۷۹
جوارش	۱۲۳
جوزبوا (جوز بویا)	۳۵۷
جوز الماثل	۱۶۷
جوشانده برگ گردو	۸۱۵
جوشانده تلخ	۳۰۰
جوشانده صدری	۲۲۰
جوشانده صدری جو	۲۷۹
جوشانده عنصل (مرکب)	۵۶۹
جوشانده عشبه (مرکب)	۵۵۷
جوشانده قابض	۲۲۷
جوشانده مدر	۲۸۴ و ۵۶۹
جوشانده معرق	۵۵۷
جوهر اسطوخودوس	۱۴۶
جوهر انانیاک	۱۰۹
جوهر پرمنت	۱۴۱
جوهر جاد	۴۱۷
جوهر سیلوبوس	۱۰۹
جوهر شوره	۴۰۳
جوهر عشبه	۵۵۸
جوهر گنه گنه	۷۳۱
جوهر گوگرد	۷۶۰
جوهر نمک	۶۶۹
جوهر نوشادر	۱۵۷

ج با هـ و ی

ج م ا

جوه	۳۰۳
استات جوه	۳۰۸
اکسید قرمز جوه	۳۰۸ و ۳۲۶
پیتونات جوه	۳۰۷
پیتون اماناکی جوه	۳۰۸
جوه جوانخ	۳۱۱
دوتوکلورور محلول جوه	۳۱۱
سالیسیلات جوه	۳۰۸
سیانور جوه	۳۰۸
جوه صمغی پلانک	۳۱۳
جوه فلزی	۳۲۰
جوه محلول هامان	۳۰۲ و ۳۰۸
جوه نباتی	۵۵۶
نترات جوه	۳۰۸

حرف چه

چ با ا

چادروا	۵۲۴
چای	۶۲۳
چای پاراگوه	۶۲۲
چای تونها	۱۴۶
چای سنت ژرمن	۴۸۴
چای سوبیی	۱۴۰
چای گاو	۱۸۱
چای ماداگاسکر	۸۳۵
چای نوازی	۴۷۸
چای هالر	۱۴۵

چ با و غ ل و م

چربی ترپانتین	۲۲۹
چرخله	۵۱۱
چغندر	۶۱۸
چلغوزه	۵۳۵
چاذ	۶۲۳

ج ب

چوب انفی	۵۸
چوب بتیرا	
چوب چینی	۵۵۳
چوبک	۲۱۹
چوب کاسیا	۲۹۷
چوبهای معرق	۵۵۲
چوه	۲۱۹
چلک	۸۸

حرف حا

ح با ا و ب

حاشا	۱۳۸
حافظ اطفال	۴۱۱
حبادا	۳۴۹
حبابه	۳۱۵
حب د. اسم	۱۶۰
حب اسپانی	۶۸
حبانت سپوم	۵۲۸
حبانت سپتیک	۶۳۴
حب اندروسون	۵۲۲
حب آهن صبری	۳۷
حب آهن جرجی	۳۷
حب آهن وکینا	۸۶۹
حب د. احتلام	۸۴۸
حب د. اخلاط	۳۴۳
حباد گوو آهن	۴۸۰
حباد گوو دیتال	۴۷۹
حباد گوو شوکران	۴۸۱
حباد گوو یدور آهن	۴۸۱
حباز ونات نقره	۸۴۴
حب د. استسقا	۳۲۰ و ۵۶۰
حب استو دوسفات مس	۷۹۷

حب اسپدبنزوئیك ۳۴۰
حب اسپدگالیك ۲۲۸
حب انیونی پرتویدورجوه ۳۱۸
حب د. اکزما ۳۱۴
حب اکوسی ۵۲۷
حب امتیك ۱۱۹
حب انتیمونی جیوه ۳۱۵
حب انزروت وانغوزه مرکب ۱۲۳
حب انزروت مرکب ۱۲۴
حب انغوزه ۱۲۴
حب اوربن ۳۱۶
حب اوذهووی ۵۲۹
حب اونگان زیبقی ۳۱۵
حب بادتون ۶۹
حب بلانکارد ۸۶۷
حب بلسانی ۳۳۹ و ۳۴۰
و ۳۴۱ و ۷۶۵
حب بلود ۲۸
حب بلوست ۳۱۴
حب ض. بول بر فراش ۱۶۰
حب بومیت ۴۹۵
حب بونتیوس ۵۲۷
حب د. بی اشتهائی ۵۲
حب بیت (زیبقی) ۳۱۵ و ۳۱۷
و ۳۱۸
حب بیموت ۱۲۷
حب پارانت (سیانورجیوه) ۳۱۷
حب پرکلوورناص ۳۱
حب پرنگل ۲۲۴
حب پلانك ۳۱۵
حب پلوجر ۳۱۶
حب د. تب ۷۳۵
حب الجن ۳۶۰

حب د. ترشح شیر ۱۹۴
حب تروسو ۱۷۷
حب تریاك وکافور ۲۴۲
حب ض. تشنج ۱۲۳ و ۴۲۳
و ۶۴۹ و ۲۴۸ و ۴۹۵ و ۳۴۶
حب تلخ ۵۲۸
حب تین ۲۷۹
حب د. تینیا ۴۶۴
حب د. تهبج ۲۰۱
حب جاودانی ۵۲۹
حب د. جرب ۳۱۶
حب جیوه ۳۱۴
حب جیوه هاهمان ۳۱۸
حب د. حبس طمث ۱۰۵
حب حدیدی ۳۴ و ۳۵ و ۳۶
حب د. حمی ۳۷
حب د. حمی مترند ۷۲۶
حب د. حیات ۳۷۶
حب الحیوة ۵۲۷ و ۵۲۸
حب د. خزمشف ۶۸
حب خلیدنیون (مسهل) ۳۲۰
حب د. خنازیر ۶۵۵ و ۸۷۶
حب درستیك ۲۸۹ و ۳۸۰
و ۵۲۸ و ۵۲۵ و ۳۴۵
حب دوبل (زیبقی) ۳۱۷
حب دوپوشترن (زیبقی) ۳۱۷
حب دوپوشترن (عنصلی) ۵۲۰
حب د. دیابیطوس ۸۸۵
حب دیسقوریدوس ۶۹
حب دیکسون ۵۲۹
حب د. ذات الریه ۳۸۹
حب د. ذوسنطاریا ۲۷۴
و ۲۷۹ و ۳۱۶

حب د. رطوبات ۳۴۳
و ۳۴۴ و ۳۴۵
حب روفوس ۵۲۷
حب ریغینی ۷۵
حب ریکورد (زیبقی) ۳۱۸
حب زیبقی ساده ۳۱۵
حب ژاوفرا ۲۳۴
حب ساتیریازیس ۸۴۸
حب سدلوت (زیبقی) ۳۱۵
حب سفید ۳۲۰
حب سکرگوته ۴۷۹ و ۴۸۰
حب سگوند ۳۱۷
حب د. سل ۸۸۵
حب السلاطین ۳۷۹
حب السلام ۵۲۷
حب د. سلس البول ۵۸
حب د. سوء طمث ۶۳۴
حب سودی ۳۱۶
حب سودبور ۵۲۹
حب ض. سوزاك ۲۳۴ و ۵۲۸
و ۵۳۶
حب سولفات منگنز ۴۰
حب سرعصاره ۱۷۳
حب سیانور پتاسیوم ۵۰۹
حب سیانوردوری ۴۲۴
حب سیانو فرو سودیوم وسالیسیز
۱۰۵
حب د. سیاه سرفه ۷۳۴
حب ستراتناص ۲۹
حب سکوته ۱۳۱
حب سوگ[illegible] ۷۲۴
حب شادلیل ۶۳۴
حب شموشیر ۱۳۴

زحراوجعفر

حب شوره وکافوری ١٩٣ و ١٩٤
حب شوملی ٣١٧
حب صابون زیبقی ٣١٥
حب صبر و آهن ٣٧
حب د. صداع ٢٤٢
حب صدری ١٢٣ و ١٢٤
حب د. صرع ١٦١ و ١٦٧
و ١٧٧ و ٢٩٥ و ٤٢٣ و ٤٢٤ و
٤٥٨ و ٤٩٢ و ٤٩٣ و ٤٩٦ و ٤٩٣ و ٢٩٣
حب د. صفرا ٣٤٤ و ٥٢٩
حب طرطرات فریکو پتاسیك ٣٢
حب د. عرق ٢٥٣
حب عصاره اناراقی ٥٨
حب عصاره زیت وسفری سرخس
٤٦٤
حب عنصل ٥٧٠
حب مرکب عنصل ٥٦٩
حب عنصل و دژیتال ٣٩٥
حب الغار ٣٦٦
حب فرد (سالیسیلات جوه) ٣١٧
حب د. فواق ١٦١
حب فوزی ٣٧
حب فوسفور ٥٨٣ و ٥٨٤
حب فولز (حِید) ٤٩٦
حب فوزژیل ٥٢٩
حب فیشرا ١١٢
حب قابض ٢٧٩ و ٤٢٤
و ٤٣٨ و ٤٤١
حب قاطع بلغم ٢٢٣
حب قاطع حمی ٤٣٤
حب د. قطرب ٢٨٩ و ٥٥٨
حب د. قولنج ٢٦١

حب کادمی ١٢٥
حب کامپاردون ٢٩٨
حب کادارا ٢٧٩
حب کربونات آهن ٢٨
حب د. کرم ٣٢١ و ٤٧٢
حب کمل ٣١٥
حب کمل (مرکب) ٣١٥ و ٣١٦
حب کلورور آهن ٣٧
حب د. کلوروز ٣٤٤
حب کندر ٣٤١
حب کوئوپ ٤٥٨
حب کوپاهوی آهنی ٢٣٤
حب کولرِ زیبقی ٣١٧
حب د. کولرین ٧٣٩
حب کونین ٣٧
حب کزز ٣١٩
حب د. گاستر الژی ٢٤٢
حب گاما ٣١٦
حب گراهام ٤٢٤
حب گلوتنی دار اشکنه ٣١٦
حب گوگرد ترسیبی ٧٦٦
حب گوگرد قلیائی ٧٦٥
حب لاریتك ٦٩١
حب لسان الکلب ٧٧٤
حب لکتات آهن ٢٩
حب لکروس ٨٨٥
حب لکره ٣٩٩
حب لوپولین وکب ٢٥٣
حب لیتین ٧٧٧
حب مادی ٣١٨
حب مادندی (زیبقی) ٣١٨
حب محلل ٣١٦

حب مدر ٥٦٧ و ٥٧٥
حب مدر حیض ٦ و ٣٤ و ٤٤
و ٤٤٧ و ٤١٨
حب مدر زیبقی ٣١٦
حب مرکب حنظل ٣٤٣
حب مرکب سقمونیا ٢٩٥
حب مرنجی ٣٦
حب مسکن ١٢٣ و ١٩٣ و ٣٥٥
و ٣٨٩ و ٣٩٠ و ٤٨٠ و ٤٩٧ و
٥٠٩
حب مسکن د. نعوظ ٨٤٨
حب مسکن ومقوی ٢٤٢
حب مسهل بوت ٥٢٨
حب مسهل پتی ٥٢٧
حب مسهل تروسو ٢١٤ و ٢٨٩
و ٢٩٥ و ٣٢٠ و ٥٢٧
حب مسهل رات ٤١٤
حب مسهل لندن ٧٥٧
حب مسهل لبون ٤٣٥
حب مسهل مدر ٣٤٣
حب مسهل موردیسون ٥٢٧
حب مسهل ض. صبری ٥٢٨
حب مصطکی ٣٤١
حب مصفی ٨٦٩
خب معرق ١٢٣ و ٢٤٢
حب مغنیسا و آهن ٤٥
حب ض. مفصلی ٤٥٢
حب مقدس ٢٩٥
حب مقوی ٦ و ٣٠ و ٣٠٣ و ٣٣٨
حب مقوی باه ٥٨٥
حب مقوی وض. خنازیر ٢٤
حب مگن ١٥٨ و ٤٢٣

حب ملین ژانل ۵۲۶
حب ملین مصنف ۴۳۵
حب ملین مسهل مصنف ۳۲۰
حب ملین هوفلاند ۴۳۵
حب منفث ۱۲۲ و ۲۲۳
حب منفخ ۲۲۲
حب مونلی ۴۳۵
حب ناپولی مارتن ۳۱۵
حب ض. نزف الدم ۲۳۴
حب د. نزله ۱۲۳ و ۱۲۴ و ۲۲۳ و ۲۴۸
حب ض. نزله مثانه ۲۳۴
حب د. نفث الدم ۴۷۹
حب د. نقرس ۱۲۳ و ۶۹۵ و ۶۹۱ و ۶۹۲ و ۶۹۳ و ۲۳۴
حب ض. نوالژی ۱۰۰ و ۱۶۷ و ۸۱ و ۴۲۳ و ۴۹۱ و ۲۳۴
حب د. نوالژی سفیلیسی ۸۸۵
حب نیترات نقره ۸۴۴
حب والت ۲۸
حب والریانات اهن ۳۱
حب والریانات وی ۴۲۴ و ۴۲۵
حب والش ۷۴
حب د. وجع معده ۱۲۲
حب د. وجع مفصل ۳۱۶
حب د. ورم غانجس ۳۸۹
حب وژیه ۵۲۹
حب ویتانات ۴۰۶
حب ویل ۲۵۶
حب هیر ۲۶۹
حب هوزیه ۳۷
حب هوفمان ۳۱۵ و ۳۱۷
حب هولووه ۵۲۸

حب ض. هیستری ۲۹۵ و ۴۲۴ و ۴۹ و ۱۰۱
حب د. یبوست ۲۱۴ و ۵۲۸
حب یدودار سنك ۶۹
حب یدور و یدوره جیوه (دوتو) ژیبی ۳۱۱
حب یدوفورم ۸۸۵
حب د. یرقان ۳۱۴ و ۳۱۵
حبش الاعسم ۲

حباتی و ج د د ر

حوه ۵۹۹
حجامت یزك ژونود ۵۰۶
حجر الرحن ۲۹۳
حجر النیران ۸۳۸
حدید ۲۵
حرارت ۲۲۴ و ۴۰۲
حرشف ۵۱۱
حرشفه ۶۵۴

حباس د ش و ص

حسن لبه ۳۳۶
حشیشة الجرب ۲۷۶
حشیشة السعال ۷۵۰
حشیشة العطارد ۳۸۴
حشیشة الفقراء ۴۸۹
حشیشة المطالق ۴۱۵
حشیشین ۲۵۳
حصبر ۷۵۲
حضرم ۸۱
حصی لبان ۳۳۶

حباق

حقنه اتلمتیك ۳۲۸
حقنه انتی سپتیك ۶۳۵ و ۲۲۲

حقنه اهکی ۱۹۹
حقنه د. اختلاج ۲۵۵
حقنه اوسنکی ۲۰
حقنه استرکنین ۶۱
حقنه استیك ۹۱
حقنه د. اسکاربید ۷۰ و ۳۲۱
حقنه امتیك ۱۲۰
حقنه انغوزه ۱۲۵
حقنه بلادون ۱۶۳
حقنه بومیث ۲۵۶
حقنه پکلوروداهن ۳۱
حقنه د. تب ۲۳۵
حقنه ض. تشنج ۴۹۳
حقنه تنباکو ودند ۳۸۱
حقنه ض. خناق ۲۳۵
حقنه د. دوسنطاریا ۴۵۸ و ۸۷۶
حقنه واتانیا ۲۷۹
حقنه سرشیمی ۲۵۵
حقنه سفیداب ۴۵۸
حقنه سنا وگلیسرین ۲۵۲
حقنه سولفات کنین ۲۳۴
حقنه سونیترات بیسموت ۱۲۸
حقنه د. سیاتیك ۲۳۰
حقنه ض. شقاق ۲۸۱
حقنه صبر ۵۳۱
حقنه فنیك ۵۸۹
حقنه قابض ۲۸۰
حقنه د. کرم ۴۲۲ و ۷۳۵
حقنه کتیا ۲۲۲
حقنه محلل ۳۲۴
حقنه مدر ۳۹۰ و ۵۷۱
حقنه مسکن ۶

حقنه مسکن نقاشان ۳۵۵
حقنه مسهل ۴۸۶ و ۵۴۲ و ۵۴۵
حقنه مسهل نقاشان ۳۵۵
حقنه مغذی ۱۸۱
حقنه مقوّی ۱۸۰
حقنه ملیّن ۳۸۴ و ۴۸۶
حقنه ض. کرم ۳۲۱ و ۳۷۶
حقنه کوپاهو ۲۳۴
حقنه کوکار ۲۴۳
حقنه گالواس ۲۵۶
حقنه لودانم دار ۲۴۳
حقنه نشاستر ۲۴۳
حقنه نیترات نقره ۸۴۴
حقنه د. قولون (ورم) ۱۷۸
حقنه ض. هیستری ۴۹۲
حقنه د. پوست عصانی ۱۲۵
حقنه یدی ۸۶۱

ح با ل و م

حلتیت (حلتیث) ۱۲۱
حماض ۵۱۳
حمام ارسینکی ۷۰
حمام باژد ۷۶۸
حمام بخار حسن لبه ۳۴۰
حمام بخار معطر ۱۴۸
حمام داواشکنه ۳۲۴
حمام زیبقی ۳۲۵
حمام سرشیمی ۲۵۵
حمام سولفور تلنانی ۷۶۸
حمام صابون ۲۰۲
حمام گوگردی ۷۶۸ و ۷۶۹
حمام معطر ۱۴۸
حمام [illegible]

ح ...

حمام ید دواهن ۸۶۹
حمام ید دوره ۸۷۲
حمی بقول کلی ۶۹۲ تا ۷۰۱
حمای دائم متصل و حمای نائب مختلط ۷۰۱
حمای متصل دائم ۷۰۲
حمای نائب مختلط ۷۰۴

ح با ن و و

حنا ۵۹۵
حناء الغول ۵۹۶
حنطه ۷۸۰
حنظل ۳۴۲ و ۳۴۳ و ۳۴۴
حنین ۶
حوصرا ۳۴۹

حرف خاء

خ با ا و ب

خانق الذئب ۹۲
خانق الکلب ۵۵۶ و ۶۸۶
خاویار ۷۵۳
خبازی ۵۲۳

خ با ر و س و ش

خربع ۵۱۱
خربق ۳۴۷ و ۳۴۸
خربق امریکانی ۳۹۳
خردل ۴۰۶ تا ۴۰۸
خردل شیطان ۴۰۹
خرزهره ۵۰۲
خرما ۵۰۴
خروع ۳۰۲
خس ۲۵۰
خس الحمار ۵۹۶

خشخاش ۶۳۹

خ با ص و ط و ل

خصی الثعلب ۷۸۲
خطمی ۵۲۳
خل ۹۰

خ با م

خمان ۲۸۲
خمان صغیر ۲۸۴
خمان کبیر ۲۸۳
خمر ۳۶۹
خمیر د. احتراق ۴۶۱
خمیر انتیمونی کانکوان ۴۲۸
خمیر برادران کوم ۷۱
خمیر محرّق ۴۲۸
خمیر مزیل الشعر بلانک ۷۳
خمیر مزیل الشعر عثمانیها ۷۳

خ با ن و و

خنثی ۷۵۶
خولنجان ۳۶۰
خون ۴۲ و ۱۸۱
خون سیاوشان ۲۶۹

خ با ی

خار ۳۴۵
خارچنبر ۳۴۸
خار دشتی ۳۴۴
خار شتر ۳۴۸ و ۳۴۹
خیرو ۵۲۳
خیزران ۶۱۷

حرف دال

د با ا و ...

دات ۵..
داتوره استرامونیوم

داراسکنه ۳۰۶
دارتو ۵۳۸
دارچینی ۳۵۵ و ۳۵۶ و ۳۵۷
دارصینی ۳۵۵
داروی خانم نوفر ۷۵۲
داروی ض. جراج ۶۰۷
داروی د. درد دندان ۳۶ و ۱۳۷
داروی دوراند ۲۲۷
داروی ض. سعفه ۸۲۱
داروی محلل و مسکن ۸۶۲
داروی ناپلیون ۵۴۳
داروی د. ورم بیضه ۸۴۵
داروی ض. ورم ملتحمه ۳۸۴
داروی یدی ۸۶۲
داغ سولفوسافرانه ۷۶۱
داغ سولفوکربونیک ۷۶۱
دافاسه ۴۰۹
دافن گنیدیوم ۴۱۰
دافلاپون ۳۶۵
دافن لوره‌ئولا ۴۱۰
دافن مزه‌رئوم ۴۱۰
دافنه ۳۶۵ و ۴۰۹
دافنین ۴۰۱
داکولوس ۵۶۴
داتورینت ۳۶۰
دبق ۵۶۴
دخان ۶۰۹

د با ر ش

دواکونیتوم فوبیدم ۱۷۱
دواگم ۳۰
درخت انار (پوست ساقه و ریشه) ۴۶۸

د با ت

درخت بلوط ۲۹۹
درخت زیتون ۲۹۹
درخت شاه‌بلوط هندی ۲۹۹
دِرْماتول ۱۷۸
درمنه ۳۷۵ تا ۳۷۷
دُرُوزِرا دروتوندیفولیا ۴۱۳
دژیتال ۳۸۶ تا ۳۹۰

د با ف و ق و ک و ل

دفلی ۵۰۷
دقیق ۸۲۹
دِکسترا ۹۲۷
دِکسترین ۸۲۷
دِلفین ۸۱۴
دِلفینیوم ۸۱۴

د با م و ن

دم‌الاخوین ۲۶۹
دم‌پولیترز ۶۶۰
دمنه ۲۰۲
دمیدن ۶۶۰
دنل ۳۷۹ تا ۳۸۱

د با و و ه

دوای پراویز ۲۰۱
دوای تلخ ۵۳۰
دوای سفید ۲۹۹
دوای سیاه ۴۸۴
دوای صدری ۶۴۳
دوبواز یا میوپوردوئید ۱۷۱
دوبوازین ۱۷۱
دوتوکلورور دوجرکورد ۳۰۶
دوده ۶۰۹
دوساخر ۱۷۳
دوسر ۴۷۵
دوش ۲۴۹
دوش دهی ۴۸۲
دوش معطر ۱۴۸
دوکوس کاروتا ۶۱۸
دولکامارا (سولانوم) ۱۷۲
دولکامارنین ۱۷۲
دولکامارین ۱۷۲
دهن فراربادام تلخ ۵۰۵
دهن فرار کاژپوت ۴۹۴
دهن د. کرم ۴۷۱

د با ی

دیابیطوس ۶۱۹
دی‌اتیل‌اندیامین ۷۷۸
دی‌اتیل سولفون دی‌اتیل متان ۲۵۹
دی‌اتیل سولفون دی‌متیل متانس ۲۵۸
دی‌اتیل سولفون متیل اتیل متان ۲۵۹
دیاستاز ۱۸۷
دی‌اکسینترین ۵۹۲
دیاگوراس ۲۳۵
دیامودم ۸۸
دیتیونات سنری ۹۰۵
دیژیتال ۳۸۶
دیژیتالین ۳۹۰ و ۳۹۱
دیسقوریدوس ۶
دیکام بلان ۹۶
دیکام کرت ۹۶
دیکاموس ۹۶
دیکامیا ۹۲۸
دی‌متیل ... متیلن ۲۵۷
دی‌متیل اتیل پیرازولون ۲۶۰
دیوسفا ۶

حرف ذال

ذرادیح ۳۹۶ تا ۴۰۲
ذره ۲۸۲
ذرة الماء ۴۱۵
ذرورد. انتر تریکو ۴۲۶
ذرورد. تعفن ۵۱۷
ذرورد. عفونت ۵۸۸ و ۶۰۶
ذرورد ژنتال وکافور ۵۷۱
ذرورد غال وکنکینا ۲۲۲
ذرورد ژاکوت ۴۳۸
ذرورد سالول ۵۹۱
ذرورد فاژدنیک ۴۴۵
ذرورد قاطع الدم ۲۳۰
ذرورض. لکوره ۱۷۸
ذرورد. نموهای سیفیلیسی ۴۴۱
ذهب ۵۴۶

حرف راء

ر با ا

رالگاد ۷۶۷
راباربار دوم ۴۳۰
راپونتیکوس ۴۳۰
راتانیا ۲۶۸
راتیانج ۲۳۰
راحت الحلقوم ۸۲۸
رادیس روز ۴۱۵
رادیس نوار ۴۱۵
رادیکس ازاری ۴۶
رادیکس برازیلیانسیس ۴۴
رادیکس ریتی ۴۳۰
رادیکس کینا ۵۵۳
رازی ۲
رازیانج ۱۲۲
رازیانه ۱۲۲
رازیانه غلط ۴۱۳
راسخت ۲۱۹
راسن ۲۱۸
رافانوس ۴۱۵
رامنوس ۴۸۸
راو ۴۱۵
راوند ۴۳۰
رئوم ۴۳۰

ر با ب ج د

ربّ ارمود ۵۶۰
ربّ اقطی ۲۸۴
ربّ بوئبوو لاکتوز ۵۵۸
ربّ ریوند ۷۵۶
ربّ السوس ۵۲۲
ربّ السوس صمغی ۵۲۱
ربّ لاکتوز ۵۶۰
ربّ مصفی ۵۱۵
ربّ مصلح ۴۱۱
ربّ بزرون ۴۸۸
رجل الجراد ۷۵۰
رجل الدب ۳۴۲
رجل العقاب ۳۴۲
ردول ۵۵

ر با ذ ر س ش

رذ ۸۸
رزک ۸۴۲
رزن سیک ۵۶۴
رذورسین ۵۹۲
رسوب سفید ۳۵۵
رسوب قرمز ۳۲۶
رشاد ۴۱۵
رشکک ۱۲۵

ر با ص ض

رصاص ابیض ۴۶۹
رصاص اسود ۴۵۲
میرزا رضای دکتر ۱۱

ر با ف ق ک گ م ن

رفاده بلسانی ۳۴۰
رفاده د. سالک ۷۹۶
رفود ۴۱۴
رفور خروع ۴۱۵
رکن ۷۸۷
رکلیس ۵۲۱
رمان ۸۷
رن دیره ۵۱۶
رنگ کاسر ۳۸

ر با و

رو ۴۴۵
روباوب ۴۳۰
روباه تریک ۱۷۱
روبوس ۸۶
روبیا تنکتوروم ۵۹۶
روبیان ۵۹۸
روبین ۱۱۵
روپاس ۱۷۱
روتا ۴۴۵
روتاسه ۴۴۵
روتلرا ۴۷۰
روته تگانون ۴۴۵
روح افسنتین ۹۴
روح النبیذ ۳۶۵
رودانک
روذا

رونددوپرونس ۲۷۱
روندوژ ۲۷۱
روزو ۶۱۷
روزفاروماتیك ۳۶۱
روزواسوکر ۶۱۸
روزواکیوی ۶۱۷
روزولان ۵۹۷
روزولیس ۴۱۳
روس ۶۲
روستاریوس ۱۴۲
روغن اوپودلدوك ۱۴۸
روغن اولیوت ۶۳۹
روغن اویلت ۶۳۹
روغن بابونه تربانتینی ۲۲۹
روغن بادام شیرین ۶۳۹
روغن بیدانجیر ۳۸۲ تا ۳۸۴
روغن پترول ۸۳۱
روغن تخم مرغ ۸۰۹
روغن جگر اسکوال ۷۸۴
روغن جگرره ۷۸۴
روغن جگر مورو ۷۸۳ تا ۷۸۷
روغن جگر مورو (خوش بو و غیر منتن) ۵۰۵
روغن جند ۲۹۲
روغن خاکستری ۳۲۵
روغن زیتون ۶۳۹
روغن فندق ۶۳۹
روغن کاد ۶۰۶
روغن کاد در مداوای نعفه ۸۲۱
روغن کاغذ ۶۵۱
روغن کراوزوتی جگر مورو ۶۴۸
روغن کرچك ۳۸۲
روغن کرـ ق مصنوعی ۳۸۵
روغن کولزا ۶۳۹
روغن گردو ۶۳۹
روغن لیمونی ۳۳۲
روغن ماهی ۷۸۳
روغن ید و فوی جگر مورو ۸۸۲
روغن یدی جگر مورو ۸۶۰
روفس ۶
روکامبول ۴۰۸
رومارن ۱۴۲
رومکس ۵۱۳
روناس ۵۹۸
رونس ۸۶
روی ۴۱۹ تا ۴۲۹

ر با هـ و ی

ره ۷۸۷
ریزش سرد ۲۶۴
ریسن ۳۸۲
ریسینوس کومونیس ۳۸۲
ریکولیت ۴۰۸
ریکولین ۶۸۵
ریوند ۴۳۰ تا ۴۳۵

حرف زاء

ز با ا

زاج ۴۳۶ تا ۴۴۱
زاج مکلس ۴۳۷
زاوچ ۸۷
زاغ ۴۳۶
زالزالك ۲۸۲
زامانیس ۷۸۲

ز با ب و ج و د

زبان گنجشك ۹۶
زبده ۷۸۷
زبب ۵۶۴
زبیب الجبل ۸۱۴
زحل ۴۵۲
زدوار دیا ۳۶۰
زدوئر ۳۶۰

ز با ر

زر ۵۴۶
زراقی پاواز ۶۶۲
زراوند ۳۶۶
زردچوبه ۳۶۱
زرشك ۸۷
زرق انتی سپتیك ۳۲۲
زرق اذنی ۳۳۹
زرق استات روی ۸۴۲
زرق استات سرب ۴۵۸
زرق اکسیجوه ۳۲۶ و ۳۲۷
زرق امانیاکی ۱۱۲
زرق د. اوزون ۲۵۵
زرق بلسانی ۲۳۴
زرق بودیس ۵۳۱
زرق پرکلور دوزاهن ۳۰
زرق پرنگل ۴۲۶ و ۴۴۰
زرق پیکو ۶۵۰
زرق تاجریزی ۲۴۴
زرق تحت جلدی ۶۶۲
زرق تحت جلدی اکونیتین ۱۰۰
زرق تحت جلدی اوکالیپتول ۲۵۵
زرق تحت جلدی اوکالیپتول و یدوم و تیمول و تربانتین و سولفور کربون و فنول و فوسفور و کلورو فورم و ید و ید و فورم ۲۵۶
زرق تحت جلدی د. مرض دیا ۱۶۵
زرق تحت جلدی مانتول ۲۵۵
زرق تحت جلدی ید و دپاسیوم

ذرق ۸۷۵
ذرق تحت جلدی ید در پا سوم یدوره ۸۷۶
ذرق تحت جلدی ید و فودم ۸۸۲
ذرق تریاشنی ۲۲۸
ذرق تریاکی ۲۴۳
ذرق د. تعفن ۴۱ و ۳۲۲ و ۲۷۵
ذرق تنن ۲۸۰
ذرق حری ریکورد ۳۷۴
ذرق رحمی ۲۷۴
ذرق روغن لودانم دار ۴۲۶
ذرق زحلی ۴۵۸
ذرق د. زکام ۴۲۶
ذرق زیبقی ۳۲۲ و ۳۲۳
ذرق زیت اهکی ۴۵۹
ذرق زیتونی ۲۰۱
ذرق سرب و تر ۴۵۹
ذرق د. سرطان ۱۵۳ و ۲۵۵
ذرق د. سوزاک ۱۴۱ و ۱۷۷ و ۲۵۵ و ۴۲۶ و ۵۱۸ و ۸۶۹ و ۸۸۳
ذرق سولفات کنین (تحت جلدی) ۷۳۶
ذرق سونیترات بیسموت ۱۷۷
ذرق سیاه نوری ۳۲۲
ذرق ض. سفیلیس ۳۰۲
ذرق قابض ۲۸۰ و ۴۲۶ و ۴۱ و ۴۴۱ و ۸۴۲
ذرق گل سرخ ۲۸۰
ذرق متخر ۳۵
ذرق مثانه استرکنین ۴۱
ذرق مجرای بولی ریکورد ۴۵۹

ذرق مسقط سوزاک ۸۴۱
ذرق مسکن ۲۴۳ و ۴۵۹
ذرق مسکن و قابض ۴۴۰
ذرق منفج ۵۳۱ و ۸۵۹
ذرق مهبلی ریکورد ۴۵۹
ذرق د. نزف الدم رحم ۸۶۰
ذرق نشاسته ۸۲۸
ذرق نیترات نقره ۸۴۱
ذرق د. ورم مهبل ۸۶۰
ذرق هراود ۸۶۰
ذرق ید ۸۵۸ و ۸۶۰
ذرق یدوره ۸۶۰
ذرق یونک ۴۵۹
ذرومیت ۳۶۰
ذرنباد ۳۶۰
ذرنیخ ۶۳ و ۲۶۲

زاء معجمه

زعفران ۴۴۳ و ۴۴۴
زعفران فلزی ۱۱۵
زغال ۶۰۸
زغال ید و فودم ۸۸۴
زفت ۲۳۰

زبان دوده

زنجبیل ۳۶۱ و ۳۶۲
زنجبیل شامی ۲۱۸
زنگ ۴۱۹
زنکوم ۴۱۹
زنگار ۴۲۴
زنگار ۷۹۲
زوفا ۱۴۴
زوکرفن ۵۶۳
زهره ۷۹۰
زهره گاو ۲۹۹

زبانی

زیبق ۳۰۳
زیبق حلو ۳۰۵
فوسفات زیبق ۳۳۳
زیت ۶۳۹
زیت اتری سرخس ۴۶۳
زیت استرکنین ۴۱
زیت بابونه ۲۵۵
زیت بلسان ۳۴۰
زیت خاکستری ۳۱۹
زیت سقزی سرخس ۴۶۳
زیت شوکران ۱۳۳
زیت فینک ۵۹۰
زیت فوسفوری ۵۸۳
زیت گوگرد ۲۶۵
زیت معدنی ۸۳۱
زیت واذلینی ۲۵۵
زیتون بن ۲۹۹
زیت هادیلم ۶۰۷
زیت یدی ۸۵۹
زیت یدی پرسون ۸۶۰
زیت ید و فودم ۸۸۲
زید دوس ۲۵
زیلیون ۸۷
زیره سبز ۱۲۷
زیره کرمانی ۱۲۷
زیرفون ۲۸۲
زیرنیفوس ۵۶۳
زیگر بیریس ۳۶۱
زیموم ۸۲۹
ژابوراندی

ذاتروفا الاسبكا ٦٥٢
ذاتروفاكوركاس ٣٨٥
ذاتروفاماينوك ٨٢٦
ذاسمن ١٥٧
ذاسمنوم ١٥٧
ذاسمنه ١٥٧
ذالاپا ٢٨٥
ذالپ ٢٨٥
ذاندپانالوپا ٢٩٦
ذانسيان ٢٩٦
ذانچوذ ٥٣٧

ذال و راء

ذنالاها ٦٥٣
ذدانيوم ٨٨٥
ذدمانذره ١٤٤
ذروفل ٣٥٩
ذكيرنتي ٥٢٣
ذكيرنتيرنماذ ٥٢٣

ذال و لام و نون

ذلاتين ٧٥٢
ذلمنوم ١٠٦
ذلمين ١٠٦
ذلبيز ١٠
ذناابيس ٥٣٦
ذنتاسكوپاردين ٨١
ذنر (ادوار) ١٥
ذنشامبر ٣٦١
ذدسانك ٣٩٩
ذنفويي ٥٣٦
ذنيستا ٨١

ذال و واو و ياء

ذوبادب ٨١١
ذودبال ٥٥

ذودوب ٥٦٣
ذوسكام ١٦٨
ذونيپروس ٤٤٤ و ٥٣٦
ذونيپروس اكزيپڈوس ٥٠٦
ذيروفل ٣٥٩
ذيروفلر ٣٦٠

حرف سين

س با ا

سابارپل ٦٩٢
سابين ٤٤٤
ساپن ٥٣٥
ساپوم ٦٥٣
ساپوناريا ٢١٨
ساپونر ٢١٨
ساپونر دوبان ٢١٨
ساپونين ٢١٨
ساتورن ٤٥٢
ساتورنوس ٤٥٢
سافران ٤٤٣
ساكاراتاهك ٦١٦
ساكارودپاگليادي ٣١
ساكارودكارنين ٣٨٣
ساكاردوكالي ٢٠٠ و ٦١٦
ساكاروم (ساكارون) ٦١٢
ساكاروم اوفيسيناروم ٦١٨
ساكارين ٦١٢
ساكاپنوم (ساكاپنون) ١٢٣
ساكو ٨٢٧
سالاستول ٥١٩
سالامونياكوم ١٠٨
سالپ ٢٨٢
سالسپارپل ٥٥٢
سالسپارين ٥٥٢

سالوفن ٥١٩
سالول ٥٩١
سالوپا ١٤٣
سالپيرين ٢٦٣
سالكس ١٠٤
ساليسيلات داسبلپاوامدوفنول ٥١٩
ساليسيلات دانيپرين ٢٦٣
ساليسيلات سود ٥١٦ تا ٥١٨
ساليسيلات فنول ٥٩١
ساليسيلات كرزنپول ٥٠٦
ساليسيلات كنين ٢٣٨
ساليسيلات ليتين ٢٢٦
ساليسيلات نفتول ٨٣٤
ساليسيلات سنول ٥١٩
سالنفتول ٨٣٤
سالسين ١٠٤
سالسينه ١٠٤
سامبوكوس ٢٨٣ و ٢٨٤
سانتال ٥٣٤
سانتالوم ٥٣٤
سانتو ابانديكا ٥١٠
سانتوره (سنبت) ٢٩٦
سانتونوم ٢٩٦
سانتولين ٥٣٥
سانتونيكوم ٣٢٥
سان دراكون ٢٦٩
سانگينارپا ٤٣٥
سانگينارين ٤٣٥

سب سپ ست سد

سبزچيني ٥٩٥
سبست ٥٠٤
سبوس ٨٣٠

سپوم	۸۰۸
سپ	۵۷۳
سپستان	۵۶۴
سپرادین	۲۱۹
ستوان	۳۹۹
سپنین	۸۰۹
سداب	۴۴۵
سدارا	۸۳
سدلیتز پاودرس	۵۴۴

س را

سرا	۸۰۷
سرازوس ادیوم	۸۶
سرانوم	۸۵
سراسپون	۸۵
سرالین	۲۸۰
سرب	۴۵۲ تا ۴۶۲
سربرین (سربرینین)	۲۸۸
سرپانتر	۳۶۶
سرپوله	۱۴۲
سرپلوم (تیموس)	۱۴۲
سرخس	۴۶۳
سرداتولا	۵۱۱
سرکه	۹۵
سرکه بولی	۹۱
سرکه تریاک	۲۳۸
سرکه عنصل	۵۶۶
سرکه فرامبواز	۹۱
سرکه فنیکه	۵۸۸
سرکه فنیکه کافوری	۵۸۹
سرکه کافوری	۹۱
سرکه لوبلیا	۵۶۱
سرکه معطر	۹۱ و ۱۴۸
سرکه منفط	۳۹۹

سرو

سرمق	۱۴۵
سرنج	۴۵۵
سرهد	۴۵۵
سروسا	۴۵۵
سروکوهی	۵۳۶
سرولین	۸۰۷
سرومل	۸۰۸
سریز	۸۵
سریش	۷۵۶
سریشم	۷۵۲
سریشم ماهی	۷۵۳
سریشم نباتی	۸۲۹
سرین	۸۵۷

س زع

سزکونه کلورودکربون	۶۸۴
سعتر	۱۴۲
سعلب	۲۸۲

س ف

سفرجل	۸۶
سفوف ض. اسم	۲۲۲
سفوف اسباط	۲۸۸
سفوف د. اسهال	۴۲۳
سفوف الهوت	۲۸۹
سفوف ض. انمی	۵۸
سفوف اوالله	۸۳۴
سفوف اودی	۱۲۶
سفوف ابرشل	۱۳۴
سفوف ابرونه	۲۸۹
سفوف بنزوفنیک	۲۷۸
سفوف د. تب	۷۲۶ و ۷۳۳
سفوف ض. ترشی معده	۱۲۶
سفوف ض. تشنج	۱۲۷ و ۱۹۳ و ۳۷۱ و ۲۹۲ و ۲۲۳ و ۴۲۳

سفو

سفوف تلخ شلزیر	۵۷
سفوف ض. جرب	۸۱۸
سفوف د. حبس طمث	۳۵ و ۳۹۸
سفوف ض. جمای شیفوئید	۸۳۳
سفوف راگولو	۴۹۵
سفوف روشباش	۸۳۲
سفوف سانتی	۶۵۵
سفوف ستراوین	۳۰۲
سفوف د. سوء هضم	۵۷ و ۱۸۸ و ۲۴۶
سفوف ض. سیاه سرفه	۱۵۹ و ۲۲۲
سفوف سیفر	۳۱۸
سفوف د. سیلان دم	۴۸۰
سفوف د. صرع	۴۲۳
سفوف د. عرق ذوبانی	۴۵۷
سفوف فاو	۲۷۸
سفوف فرنول	۷۹۳
سفوف فوستانیل	۶۸
سفوف قابض تریاک دار	۴۳۷
سفوف ض. قطرب	۲۴۱ و ۲۵۳
سفوف د. قوباء	۷۶۵
سفوف د. قی الدم	۴۵۷
سفوف ض. کاردیالژی	۲۴۱
سفوف کادیکان	۴۹۶
سفوف کاسرالریاح	۱۲۷
سفوف کامپاردون	۲۹۸
سفوف کاهلی	۱۵۲
سفوف کربونات مس	۲۰۵
سفوف کربونات مس ...	۲۰۵
سفوف ض. کرم (دستی)	۲۲۵
سفوف د. گاستر...	

سفوف د. کواتر ۶۵۵
سفوف گوگرد و مغزی ۷۶۴
سفوف مبرد ۳۸۹
سفوف مدر ۵۶۸ و ۵۷۰
سفوف مدر حیض ۴۴۵
سفوف ض. محرک ۱۹۳
سفوف محرک و مدر ۳۹۸
سفوف مرکب جلب ۲۸۸
سفوف مرکب سقمونیا ۲۸۸
سفوف مسکن ۱۵۹ و ۲۴۱ و ۲۵۲
سفوف مسهل ۲۸۸ و ۲۸۹ و ۴۳۲
سفوف مسهل ود. دیدان ۳۱۹
سفوف مسهل الولاده ۴۷۹
سفوف مفتت حصاة ۱۵۰
سفوف منفث ۲۲۲ و ۷۶۵
سفوف منقی ۲۸۹
سفوف موکرا ۱۸۷
سفوف ض. نزله معده ۱۷۶
سفوف نغتول ۸۳۳
سفوف د. نفث الدم ۴۳۸
سفوف د. نقرس ۱۹۸
سفوف د. نورالژی سفعلیبی ۸۸۴
سفوف والرناتات دوی ۴۲۴
سفوف ض. ودم دوست ۱۹۴
سفوف هاضم ۱۷۶ و ۱۸۸
سفیداب شیخ ۴۵۵
سفیده ۱۸۰
سفیده الومینی ۴۴۱

س با ق

سقرالمی ۲۳۰
سقرسقو... ۲

س با ن

سقرگاک ۴۵۱
سقمونیا ۲۸۵

س با ک و گ

سکال ۴۷۵
سکبینج ۱۲۳
سکر ۶۱۲
سکر الزحل ۴۵۵
سکنجبین ۹۰
سکنجبین سیر ۴۰۹
سکنجبین صدری ۱۲۴ و ۲۲۲
سکنجبین عنصل ۵۶۶
سکنجبین مدر ۳۹۰ و ۵۶۷
سگل ۴۷۵
سیگار گوتر ۴۷۵ تا ۴۸۰

س با ل و م

سل آمونیاک ۵۰۸
سلانه (طایفه) ۱۵۶
سلق ۶۱۸
سلن ۴۹۵
سلنیوم ۴۹۵
سلیخه ۳۵۶
سماروغ ۵۷۱
سماق ۶۲
سم الحمار ۵۰۷
سم الفار ۶۳
سمفیتوم ۲۷۵
سمن کوتترا ۳۷۵
سمنو ۱۸۷
سمی هومو ۱۶۹

س با ن

سن ۳۹۶
سناء ۴۸۲ تا ۴۸۶
سنای جبنی ۴۸۹

س با ن

سنبل الطیب ۴۸۹ و ۴۹۰
سنبوا ۴۱۰
سنتونین ۲۷۷
سنجد ۲۷۱
سندل ۵۳۴
سنکونه ۷۰۹
سنکونین ۷۴۱
سنگ جهنم ۸۳۸
سنگ خارق عادت ۷۹۳
سنگ خدا ۷۹۳
سنگ قابض ۷۹۷
سنون انتی سپتیک ۱۵۰
سنون اسود ۷۳
سنون سکاد ۱۵۱
سنون ژانیل ۲۵۵
سنون قابض ۴۳۹
سنون کلورات پتاس ۱۹۵
سنون کوکائین ۵۵
سنون مسکن ۱۵۲
سنون نج ۴۳۹
سنون د. ورم لثه ۲۵۵
سنه ۴۸۲

س با و

سوادیل ۶۹۲
سونون گلوسا ۷۲۴
سونی ۶۰۹
سونیف ۸۰۸
سوبلیمه ۳۰۶
سود اپاودریش ۸۴
سود (بنزوات) ۱۹۷ و ۱۹۸
سود (لکتات) ۱۹۹
سودب ۲۷۱
سودنجان ۴۹۶

سول

سودنجان غلط ۶۵۹
سودو ۲۸۳
سودی ۲۷۱
سوزن زدن ۶۵۹
سوزستات سرب ۴۵۶
سوژ ۱۴۳
سوس ۵۲۱
سوس بری ژاماییك ۵۲۳
سوفر ۷۵۸
سوکسن ۲۹۴
سوکسنوم ۲۹۴
سول ۱۰۴
سولانوم ۱۷۱
سولانین ۱۷۱
سولدانل ۲۸۶
سولفات اتروپین ۱۶۴ و ۱۶۵
سولفات استریکنین ۵۹
سولفات الومین ۴۴۱ و ۴۴۴
سولفات پتاس ۵۴۲
سولفات روی ۴۲۱
سولفات سنکونیدین ۷۴۲
سولفات سنکونین ۷۴۱
سولفات سود ۵۳۹
سولفات کدمیوم ۴۲۹
سولفات کنین ۷۳۱ تا ۷۳۶
سولفات مس ۷۹۲
سولفات مس در دفع خناق ۷۹۳
سولفات منگنز ۳۹
سولفات منیزی ۸۰۲
سولفور ۷۵۸ و ۷۶۶
سولفور آهن ۷۷۱
سولفور ارسنیك ۷۶۷
سولفور امانیوم ۷۶۲

سیب

سولفور انتیمون ۱۱۵
سولفور جیوه ۳۰۴ و ۷۷۴
سولفور سودیوم ۷۶۷
سولفور قلع ۷۷۲
سولفور کربون ۷۷۲
سولفور کلسیوم ۲۶۷
سولفور بینات سود ۳۸۴
سولفوطرات کنین ۷۳۴
سولفوکاربول ۵۹۲
سولفونال ۲۵۸
سولفووینات سود ۵۴۱
سولفووینات کنین ۷۴۰
سولفیدرات متبلر سود ۷۶۲
سوماك ۶۲
سون ۸۳۰
سونیترات بیسموت ۱۷۵
سوهیدرو سولفات انتیمون ۱۱۵
سویلا ۹۴

سای

سیانور آهن (مضاعف و هیدراته) ۵۰۱
سیانور پتاسیوم ۵۰۱
سیانورتوم پتاسیکوم ۵۰۱
سیانورتوم هیدرارژیریکوم ۵۰۳
سیانور روی ۴۲۰
سیانور زیبق ۵۰۳
سیانوژن ۴۹۷
سیانوفرات فریك ۵۰۱
سیانیدرارژیرات دوبیدرودوپتاسیوم ۳۰۸
سیاه آلو ۴۸۸
سیب ۸۹
سیب زمینی ترشی ۵۹۹

سیح

ستررات آهن ۲۶
ستررات آهن امانیاکی ۲۹
ستررات آهن و کنین ۳۰
ستررات روی ۴۲۲
ستررات سود ۵۴۱
ستررات لیتین ۷۷۶
ستررات منیزی ۸۰۳
ستررات منیزی منجر ۸۰۴
ستروپنل ۴۶۷
ستروپس ۸۳
سترون ۸۳
ستروپنل ۱۳۸
سدر ۸۹
سدر مصنوعی ۸۵
سیر (سیر مزروع) ۴۰۸
سیادون (سیادوم) ۴۱۹
سیمبریوم ناستورتیوم ۴۱۵
سکران ۱۶۸
سکرنون ۳۴۵ و ۴۶۷
سکوتا ۱۲۹
سکوتین ۱۳۰ و ۱۳۲
سگارت ارسنیکی ۷۰
سگارت استرامونیون ۱۶۸
سگارت حب لبه ۳۴۱
سگارت زیبقی ۳۳۴
سگارت شوره ۴۰۳
سگارت ض. فالج ۱۶۸
سگارت معطر ۴۰۴
سگو ۱۲۹
سیلیکات پ[illegible] [illegible]
سیم [illegible]
سجادو یا [illegible]
سمنوح[illegible]

ش ا	
سیابر	۷۷۲
سیاپیس	۴۰۶
سیاپیم	۴۰۷ و ۴۰۸ و ۴۰
سیادااسکولیموس	۵۱۱
سیادین	۵۱۱
سیاموین	۲۵۶
سیودودون	۲۷۱
سیوگلوس (سیوگلوسوم)	۲۲۴
سیوت	۴۰۸
سیوکوکاانگیفوکا	۵۱۹
سیوم	۶۱۹

حرف شین

ش با ا

شاخ گوزن	۲۹۴ و ۷۵۴
شادیون	۶۰۸
شادرون	۵۱۰
شاردونت	۵۱۱
شامپینون	۵۷۱
شانوز	۲۵۲
شاهتره	۵۱۲
شاهدانه	۲۵۲
شای	۶۲۳

ش با ب و ج

شب	۴۳۶
شبت	۱۲۷
شبدرابی	۲۹۶ و ۲۹۷
شبه	۴۱۹
شحم	۸۰۸

ش با ر

شراب	۳۶۹
شراب انگور و ادرار ض. نقرس	۶۸۹
[illegible] دقا	۳۹۰
[illegible]	۱۱۶

ش را	
شراب د. اسکوربوت	۴۱۷
شراب انتیموانی	۱۱۶
شراب بالادونی	۴۷۸
شراب بیغام	۷۲۴
شراب بوژود	۷۲۵
شراب تریاک (مرکب)	۲۳۸
شراب جنطیانا	۳۰۱
شراب حدیدی	۳۲
شراب دارچینی (مرکب)	۳۷۴
شراب دژیتال (مرکب)	۵۶۸
شراب دوبواس	۲۲۵
شراب ذرادج	۳۹۸
شراب ض. روماتیسم	۶۹۰
شراب دینوله	۶۸۹
شراب سگی	۲۷۶ و ۷۲۴
	و ۲۲۵
شراب سمادوبا	۳۰۱
شراب سنا (مرکب)	۴۸۶
شراب صبر	۵۳۰
شراب عنصل (مرکب)	۵۶۸
شراب عنصل او دانم دار	۵۶۹
شراب قلبی	۳۷۴ و ۳۹۲
شراب کاسیا	۳۰۱
شراب کالیسا	۳۲
شراب کاشیک (افیونی)	۶۹۱
شراب کنکینا	۷۲۳ و ۷۲۴
	و ۲۲۵
شراب کنکینای حدیدی	۳۱
شراب مدر	۳۸۲ و ۵۶۹
شراب مدر تلخ	۵۶۸ و ۵۶۹
شراب مدر حیض	۴۴۴
شراب مدر و مستفرغ	۵۶۸
شراب مدر و مسهل	۲۸۴

ش رب	
شراب مرکب کوکا	۵۴
شراب مسهل	۲۹۰
شراب معطر	۱۴۲
شراب هوسون	۶۸۹
شراب یدوره	۸۷۳
شربت آلوبالو	۸۵
شربت آهک	۲۰۵
شربت اسچین نافع السعال	۱۴۸
شربت ض. اسکوربوت	۳۰۲
	و ۳۱۲ و ۴۱۸
شربت اسید آزوتیک	۴۰۳
شربت اسید سولفوریک	۴۰۴
شربت اسید سیتریک	۸۲
شربت اسید طرطریک	۸۲
شربت اسید فنیک	۵۸۸
شربت اسید فوسفوریک	۴۰۴
	و ۵۸۵
شربت اسید کلوریدریک	۴۰۴
شربت انار	۸۵
شربت اوردا	۷۸۱
شربت بادام	۷۸۱
شربت بلیت	۳۱۲
شربت بلسان تلو	۳۳۹
شربت بنج	۱۵۸
شربت بنزوات آهک	۱۹۸
شربت بوتینی	۳۱۵
شربت بوره	۱۵۱
شربت به	۸۵
شربت بی کربونات سود	۲۰۰
شربت بی کلورور و ماهن	۳۱
شربت پوست نارنج	۳۵۲
شربت پی فوسفات آهن	۳۱
شربت [illegible]	۱۱۱

شربت

شربت ماتوده ۱۵۸
شربت تریاك ۲۳۸
شربت تریداس ۲۷۸
شربت تریدو ۶۴۵
شربت تنان آهن ۳۳
شربت توت ۸۵
شربت جرجیر ۴۱۶
شربت جرجیر پارا ۴۱۸
شربت خطبانا ۳۰۱
شربت چوب چینی ۵۵۸
شربت نحدیدی ۳۱ و ۳۲ و ۳۳
شربت ض. خنازیر ۸۷۲
شربت دیاکود ۲۳۸
شربت راتانیا ۲۷۲
شربت دفود (مرکب) ۴۱۸
شربت دفود یدی ۸۶۱
شربت دفود ید و آهنی ۸۶۹
شربت د. دمل حراره ۲۰۰
شربت ض. دوما تیسم ۴۵۰
شربت دیوند (مرکب) ۴۳۲
شربت دوشك ۸۵
شربت نیبقی دوید ذی ۳۱۳
شربت ذیبر ۳۱۰
شربت ساده ۶۱۶
شربت سفید ۶۱۶
شربت سولفات استرکنین ۶۰
شربت ض. سیاه سرفه ۱۵۸
و ۲۲۱ و ۲۴۱
شربت ستر آهن ۲۹
شربت ستر آهن و منزی ۳۲
شربت ستریك ۸۲
شربت ض. سفلیس ۳۱۰
و ۳۱۱ و ۵۰۶

شربت

شربت صاصفراس ۵۵۸
شربت صدری ۲۲۲ و ۲۴۱
و ۳۳۹
شربت صدری انگلیسی ۲۱۵
شربت صدری بلسانی ۲۲۱
شربت صمغی جوه ۳۱۲
شربت ضرسی ۴۴۴
شربت طرطرات آهن اتانیاکی ۳۲
شربت طرطریك ۹۳
شربت عسل توت ۸۸
شربت عشبه ۵۵۲ و ۵۵۸
شربت عنصل (مرکب) ۵۲۰
شربت غارگلاسی ۵۰۲
شربت فرامبواز ۸۵ و ۹۱
شربت فولد ۲۵۴
شربت قلیائی دو ید ذی ۱۹۹
شربت کات ۲۷۲
شربت کادابه ۲۲۵
شربت کالکاد ۴۲۹
شربت کالیبر ۳۳
شربت د. کرم ۳۲۶ و ۳۲۸
شربت کلم ۴۱۶
شربت کنکینا ۲۲۲ و ۲۲۳
شربت کونیز بنیر ۵۵۸
شربت کوکلسادیا ۴۱۶
شربت کونکار ۲۳۸
شربت کهربائی ۲۲۵
شربت ض. گاسترالژی ۲۴۲
شربت ض. گرفتگی صدا ۵۰۸
شربت گرد دیل ۸۵
شربت د. گریپ ۱۵۹
شربت گیلاس ۸۵
شربت لاری ۳۱۳

شربت

شربت لکتات آهن ۲۹
شربت لکتات سود ۱۹۹
شربت لکتیك ۹۰
شربت لتین ۲۲۲
شربت لیمو ۸۲
شربت مرکب اپکا ۲۲۱
شربت مرکب بومادران ۹۵
شربت مرکب توددی ۹۵
شربت مرکب کاسنی ۴۳۳
شربت مرکب کنکینا ۴۵۰
شربت مسکن ۱۵۹ و ۲۴۱
و ۲۵۲
شربت مسهل قهوه ۴۸۵
شربت مصفی ۲۱۹ و ۵۱۵
شربت مصفی حل یدی ۸۶۸
شربت مصفی قلیائی ۲۱۹
شربت معرق ۱۱۱ و ۵۵۸
و ۵۰۵
شربت ض. مفصلی ۴۵۰
شربت مقوی ۳۰۲
شربت منقح ۵۵۸ و ۵۱۶
شربت مودیاك ۳۱۰
شربت مونوسولفور سودیوم ۸۶۷
شربت نارنج ۸۲
شربت نباتی ولنو ۳۱۲
شربت د. نقرس ۲۸۹
شربت وردمکرر ۲۷۲
شربت ض. ورم ۲۴۰
شربت وبدال ۳۱۰
شربت ض. هرپس ۸۶۸
شربت ید و آهن ۸۶۱
شربت ید و آهن و ید و پتاسیوم

شربت بدوده ۸۷۱
شربت بدوفره ۸۰۱
شرچه ۶۵۰
شروی ۶۱۹

ش با ع و ق

شعر الارض ۲۱۵
شعر الجن ۲۱۵
شعیر ۲۷۹
شقایق ۲۵۰

ش با ک و ل و م

شک ۳۰
شکاعی ۵۱۱
شکر ۶۱۲
شلغم ۴۱۶
شلبدونوم ۴۳۵
شمشاد ۵۱۵
شمع ۸۰۷
شمعدانی ۸۸۵
شمع فالك ۳۳۴

ش با ن

شن ۲۹۹
شنجرف ۳۰۴ و ۳۳۳ و ۲۲۳
شنگ ۵۱۶
شنوبود ۴۹۵
شنوبودبوم ۲۸۲ و ۲۸۳ و ۳۲۹
شنوبودبوم امرونبوبند ۴۹۵
شنوی ۲۵۲

ش با و و ه

شو ۴۱۶
شو ۲۳
شوکابوس ۴۱۶
شودفوبل ۵۵۴
شوره ۱۹۲
شوس ۵۱۰
شوکر البیضا ۵۱۰
شوکران ۱۲۹
شوکران مانی ۱۳۳
شوکولای بلوط ۳۰۰
شوکولای ض. کرم ۳۲۰
شوکولای مسهل منزی ۸۰۰
شهاب الدین سهروردی ۸
شهد ۳۵۱

ش با ی

شیاف د. اسکاربد ۳۲۱
شیاف د. بواسیر ۸۱۲
شیاف ض. تشنج ۲۹۲
شیاف دانانیا ۲۷۹
شیاف سولفات کنین ۷۳۵
شیاف صبر ۵۳۱
شیاف کوپاهو ۲۳۴
شیاف مجرای بولی اولنزمان ۸۴۵
شیاف مسکن ۱۶۳
شیاف مسهل ۵۳۱
شیاف مقوی ۲۸۱
شیاف مهبلی مستقیمی ۲۵۶
شیاف بدوفودم ۸۸۲
شیح ۳۲۵
شیر ۱۸۲
شیر انانیاکی ۴۲۱
شیر انوس سثری ۳۶۰
شیر بادام ۷۸۱
شیر باکره ۳۴۰
شیر بیلا ممرداد ۳۵۰
شیر بیلا شوره ۱۹۱
شیر بیلاودیس ۴۸۷
شیرپیاز ۴۰۹
شیرپیته ۷۸۲
شیرخشت ۳۵۲ تا ۳۵۴
شیرخشت استرالی ۱۰۲
شیر ض. کرم ۳۲۸
شیرکلودوی و جوبدوده ۸۲۵
شیرکب ۷۸۲
شیرگاک ۴۵۱
شیرمسهل ۲۸۸
شیرمصنوعی ۱۸۵
شیرمنزی ۸۰۰
شیرموم ۸۱۱
شیربدوده ۸۷۵
شیرین بیان ۵۲۱
شیکوده ۶۲۸
شیکودبوم ۶۲۸
شیلان ۵۶۳
شیمافیلا ۵۲۰
شیشدان ۲۲۸

حرف صاد

ص با ا

صابون ۸۰۹
حب صابون ۲۰۱
صابون بادامی ۵۴۵
تعفین صابون ۲۰۲
جوهر صابون ۲۰۲
صابون حلب ۲۸۲
صابون جوانی ۸۰۹
صابون دهن سکل ۲۰۲

صابون ستارکی ۲۲۶
صابون طبی ۲۰۰ و ۵۴۵
صابون گوگردی ۸۱۹
صابون لوزی ۲۰۰ و ۵۴۵
صابون نباتی ۱۹۹
صاصفراس ۵۵۴

ص با ع و ف

صابادا ۵۲۴
صباغه ۶۰۰
صبر ۵۲۴
صعتر ۱۴۲
صفرای گاو ۲۹۹
صفصاف ۱۰۴

ص با م و ن

صمغ ۵۳۱
صمغ بوی ۵۳۲
صمغ چینی ۲۶۸
صمغ سگال ۵۳۲
صمغ عربی ۵۳۲
صمغ لادن ۶۵۲
صندل ۵۳۴
صنوبر ۵۳۵

حرف ضاد

ضرم ۱۴۲
ضماد انتی سپتیک ۲۲۷
ضماد ض. سیاتیک ۴۰۸
ضماد شوکران ۱۳۳
ضماد محلل ۱۲۵
ضماد محمر ۳۶۳
ضماد مدر ۵۷۱
ضماد معرق ۹۱
ضماد مقیح ۶۴۳
ضماد نشاسته ۸۲۷

حرف طاء

ط با ا و ب

طایفه خانجی ۴۱۴
طباشیر ۸۱۸

ط با ر

طرطرات آهن و پتاس ۲۷
طرطرات برنکو پتاسیک ۵۴۰
طرطرات پتاس ۵۳۸
طرطرات پتاس و انتیمون ۱۱۵
طرطرات پتاس و سود ۵۳۹
طرطرات پرتواکسید آهن ۳۲
طرطرات سود ۵۴۴
طرطرات فرنکو پتاسیک ۲۷
طرطرات عرنجی محلول ۳۳
طرطرات منیزی ۸۵۳
طرطرات استیبیه ۱۱۵
طرطرات امتیک ۱۱۵
طرطیر ۵۳۸ و ۵۳۹
طرطیر زجاجی ۵۴۲
طرطیر محلول ۵۴۰ و ۵۴۱
طرطیر مصفی ۵۴۳
طریقه استعمال امتیک در خناق ۱۱۷
طریقه استعمال امتیک حقنه قی ۱۱۶
طریقه استعمال امتیک در قطرب ۱۱۸
طریقه تقدم عطسه از اسکرلتین ۱۶۰ و ۱۶۴
طریقه مداوای خناق بابرمود ۱۵۴
طریقه مداوای صرع ۱۶۱ و ۱۶۴

ط با ل و و

طلا ۵۴۶ تا ۵۵۰
طلای سفید ۵۵۰
طوطیا ۴۱۹
طولوزان ۱۱

حرف عین

ع با ا و ب

عادت ۳۲
عاقرقرحا ۱۳۵
عبدالرحمن ۲

ع با ج

عجین بادامی ۱۴۱ و ۶۴۳ و ۶۴۳
عجین بلسانی ۶۴۴
عجین تریاک ۲۴۴
عجین ض. سوزاک ۲۳۳ و ۶۴۴
عجین سوس ۵۲۵
عجین صدری بلسانی ۲۲۳
عجین صدری شش گوساله ۲۲۳
عجین صدری کدکس ۲۲۳
عجین عنصل د. موش ۸۱۶
عجین کاهو وکابه ۶۴۵
عجین د. کلودوز ۳۸
عجین گوگرد ۲۶۴
عجین گوگرد و منیزی ۸۰۱
عجین لادنی ۲۳۳
عجین لعوقی ۶۴۱
عجین د. لوکوره ۲۲۹
عجین محرک ۷۶
عجین معدی ۳۶۸
عجین هاضم ۳۶۸

ع با ر

عرعر ۵۳۶
عرق اقطی ۲۸۴
عرق انغوزه (مرکب) ۱۲۳
عرق بادام تلخ ۵۵۵

عرق غارگیلاسی ۵۵۶
عرق الکافور ۳۶۰
عرق کشمش ۳۶۸
عرق کوکلناریا ۴۱۲
عروق الصباغین ۳۶۱ و ۵۹۸
عروق الصفر ۳۶۱

ع با س و ش

عسجد ۵۴۶
عسل ۳۵۱
عسل بوره ۱۵۱
عسل نیقی ۳۲۵
عسل منقط ۲۹۲
عسل وردی ۲۷۲
عشبه ۵۵۲
عشقه ۱۴۵

ع با ص

عصاره افسنتین ۹۳
عصاره بادآورد ۵۱۲
عصاره بوزیدان ۴۲۹ و ۴۸۰
عصاره تریاک ۲۳۲
عصاره خون ۱۸۱
عصاره ریوند ۲۵۶
عصاره زهره گاو ۳۰۰
عصاره سرخس (اتری) ۴۶۳
عصاره سقر و صابونی ۴۵۲
عصاره سوس (صمغی) ۵۲۲
عصاره سگ‌انگور ۴۲۹ و ۴۸۰
عصاره کات ۲۲۲
عصاره کاهو ۲۵۱
عصاره کاهوی سمی ۲۵۲
عصاره کلکینا ۲۲۱ و ۲۲۲
عصیره اسکوربوت ۴۱۶ و ۴۱۷

عصیرة الزحل ۴۵۶
عصیر جرجیر ۴۱۶
عصیر کوکلناریا ۴۱۶
عصیر مصفی ۵۱۴
عصیر معدی سگ ۲۸۹
عصیر نباتات مدر ۱۹۲
عصیر نباتات محلل ۱۹۲
عصیر نباتی مسهل ۵۴۵
عصیر ض. و دم ۱۹۳

ع با ط و ف و ق و ک

عطر ۸۸۶
عفص ۲۶۲
عقبان ۵۴۶
عکوب ۵۱۱

ع با ل و م

علاج سوختگی ۲۰۳
علقا ۱۴۵
علم بن فرجان ۲
علی اکبر ۱۲
علیق ۱۴۵ و ۱۸۶
میرزا علی نقی (والی) ۱۱
عمل بیهوش کردن ۶۲۴ تا ۶۲۸

ع با ن

عناب ۵۶۳
عناصر اصلیه ۶۱۲
عنب الثعلب ۱۲۱
عنب الدب ۲۲۵
عنبر ۲۹۳
عنبر مایع ۳۳۲
عنصل ۵۶۵ تا ۵۷۱
عنقر ۱۴۵

ع با و

عوامل دافع العفونه ۵۸۶
عوامل قی. دیدان ۳۲۵ و ۴۶۲
عوامل فاقد الحس موضعی ۵۲
عوامل فاقد الحس عمومی ۶۸۴
عوامل قابضه ۲۶۴
عوامل قاتل پارازیت ۳۰۳
عوامل محرک ۲۲۴ و ۳۵۵
عوامل محرک و منفط ۳۹۵
عوامل مدر حیض ۴۴۲
عوامل مسکن و مبرد ۳۸۵
عوامل مسهل بقول کلی ۲۰۴
عوامل مصفیه ۵۱۲
عوامل مغیر ۳۰۳
عوامل مقوی ۲۹۵
عوامل مقیئه نباتی ۴۳
عوامل ملینه ۵۲۱
عوامل منبهه ۵۵
عوامل موقظه ۵۵
عود الوج ۳۶۱

حرف غین

غ با ا

غار ۳۶۵
غاریج ۵۲۱ تا ۵۲۴
غار طرابوزونی ۵۵۵
غارگیلاسی ۵۵۵
غاریقون ۵۲۵

غ با د

غده پیوئیتر گوساله ۲۸۸
غده تیموس ۲۸۹
غده ودی گاو ۲۸۹

غ با ر

غرغره انتی سپتیک ۶۲۳
غرغره بورات سود ۱۵۰
غرغره بوره ۱۵۱

غرغره تربانتین ۲۲۸
غرغره ترش ۹۱
غرغره خالی ۵۶۲
غرغره خردل داد ۴۱۹
غرغره داراشکنه ۳۲۲
غرغره دافع العفونه ۱۱۲
غرغره سنه ۲۶۱
غرغره سکنجبین ۹۱
غرغره ض. سفیلیس ۳۲۲ و ۸۶۵
غرغره د. سیلان براق ۲۷۹
غرغره عسل وردی ۲۷۹
غرغره د. عفونت ۱۱۲ و ۳۴۲
غرغره قابض ۴۳۹
غرغره کلورات پتاس ۱۹۴
غرغره محلل ۱۱۲
غرغره مسکن ۵۴ و ۲۴۳
غرغره ملین ۵۲۴
غرغره منضج ۲۷۲ و ۲۲۲
غرغره هوئتز ۷۲۲
غرغره یدوره ۸۷۶
غرغره یدی ۸۶۵
غری ۷۵۲
غری الجلود ۷۵۲
غری السمک ۷۵۳

غ ا س

غسول آنتی سپتیک ۶۶۸
غسول استات سرب ۴۵۸
غسول اسید کرومیک ۸۲۵
غسول امانیاکی کافوری ۱۱۳
غسول بیت ۲۰۱ و ۴۲۶ و ۵۰۹
غسول بی کلورور دجیوه ۸۲۲

غسول تریاک ۲۴۴
غسول تکاد ۱۵۲
غسول تنن ۲۸۰
غسول د. جرب ۸۲۰
غسول د. حکه ۲۵۶
غسول خربق ۸۲۰
غسول خلّ ۹۱
غسول دافع العفونه ۴۱
غسول زیتی ۳۲۳
غسول سرد ۲۶۳
غسول ض. سرطان ۲۴۴ و ۵۰۷
غسول ض. سعفه ۸۲۴
غسول د. سفیلید فرجی ۱۵۳
غسول ض. شانکر ۲۴۵
غسول شراب ۳۲۴
غسول شراب و تریاک ۲۴۴
غسول د. عرق متن ۲۵۶
غسول فنیک ۵۸۸
غسول قابض ۴۴۵
غسول قلیائی ۲۰۱
غسول کاناناو ۶۷۱
غسول کافور و گوگرد ۷۶۶
غسول کشنده پارازیت ۸۲۳
غسول کلورودوی ۴۲۸
غسول کلکنا ۷۲۲
غسول گوگردی ۸۶۸ و ۷۶۹
غسول ماژنلی ۵۰۹
غسول محرک ۶۶۲
غسول محلل ۷۷۰ و ۸۷۶
غسول محدّد ۲۴۴
غسول معطر صابون ۲۰۲
غسول مغیّر ۴۲۳

فر

غسول ض. هرپس تونسودان ۸۲۵
غسول هیپوکلوریت سدیم (بلداد) ۶۷۱

غ ا م و

عمامه ۶۵۴
غمریت ۴۱۶
غوتاغنبا ۷۵۶
غولیلوس ۹
غوره ۸۸

حرف فاء

ف ا ب ا

فابانا امریکانا ۱۷۲
فابیانین ۱۷۲
فارابی ۲
فاربیتیس نیل ۲۸۶
فادفارا ۷۵۰
فارین (فارینا) ۸۲۹
فاشرا ۳۴۶
فاغیه ۵۹۶
فاقد الحس موضعی ۵۲
فالوده ۸۲۶ و ۸۲۸
فاهام ۸۳۵

ف ا ج ح خ

فجل بری ۴۱۴
فحم ۵۰۸
فخر رازی ۸

ف ا ر ا

فر ۲۵
فراسیون ۱۴۵
فراکوس ۵۶۳
فراکزینل ۸۹
فراکزینوس اکسلسیور ۹

فرامبواز	۸۶
فرزاده	۲۶
فرمیون	۴۱۱
فردیالیزه	۲۶
فردوی	۲۶
طریقه ساختن فردوی	۳۴
فرد وییرین	۲۲
فردوسیانور دفریک	۵۰۱
فردوم	۲۵
فردوم اکسیستیکوم	۶۸
فرنی	۸۸
فرفیر	۲۱۵
فرفیران	۲۵۶
فرفیون	۴۱۱ و ۴۱۲
فرن	۹۶
فرنگ افدومی	۸۵
فروسیانید دات کثین	۲۳۹
فروکوس کالاموس	۳۶۰
فرومان	۲۸۰

ف با س و ض و ط

فستوکا فلوئیتانس	۲۲۸
فضه	۸۳۵
فطر	۵۲۱

ف با ق

فقاع ق. اسکودبوت	۴۱۸
فقاع انگلیسی	۳۰۲
فقاع انگلیسی مسهل	۴۸۶
فقاع تلخ	۳۰۱
فقاع سفالی انگلیسی	۴۹۴
فقاع ق. ضلاع	۴۱۸
فقاع مدر	۴۱۸ و ۵۳۷
فقاع مسهل سیدنم	۴۳۴
فقاع موندس	۲۲۵
فقاع وان موندس	۹۳

ف با ک و ل

فکول (فکولا)	۸۲۵
فکولا میلاسه	۸۲۶
فلاندری	۱۳۳
فلاندریوم آکوائیکوم	۱۳۳
فلاندرین	۱۳۳
فلفل	۳۶۲ و ۳۶۳
فلفل دراز	۶۴۳
فلفل السودان	۳۶۴
فلفل فرنگی	۳۶۴ و ۳۶۵
فلفل هندی	۳۶۴
فلوادرول	۵۹۱
فلوادرین	۱۰۵
فلوادریلیکات دوسود	۵۹۱
فلوئیدانس	۲۰
فلوئید داگم	۲۰

ف با ن

فنات سود	۵۹۰
فنات کوکائین	۵۳
فناستین	۲۵۹
فنامتین	۵۹۲
فنجیون (فنجرنون)	۲۵۰
فندق	۶۳۹
فندقاسون گران	۸۴۸
فنوبل	۱۲۷
فنوکول	۲۶۲
فنول	۵۸۲
فنولاکثین	۲۶۲
فنولتالین	۵۸۸
فنول سوده	۵۹۰
فنول کربلیک	۶۰۶
فنلامین	۵۹۲

ف با و

فو	۴۸۹
فودوستانیاک	۵۸
فورفورامید	۸۳۰
فورفورول	۸۳۰
فورم الدهید	۵۹۱
فورمول	۵۹۱
فورمپوم تناکس	۵۵۴
فوژر	۴۶۳
فوژردوس	۴۷۵
فوسفات آهک	۵۸۱
فوسفات آمانیاک	۱۰۹
فوسفات زیبق	۳۳۳
فوسفات سود	۵۸۲
فوسفات کثین	۲۴۰
فوسفات مس	۲۹۸
فوسفور	۵۷۲ تا ۵۸۶
فوسفوردی	۵۸۵
فوسفوگلیسرات	۵۸۲
فوشین	۵۹۸
فوکی	۱۱
فوکوس هلمنتوکورتون	۳۲۲
فولگو	۶۰۹
فولگوکالی	۲۵۳ و ۶۱۰
فومادیا	۵۱۲
فومتر	۵۱۲
فوتری	۵۷۱
فونیکولوم	۱۲۲
فوه	۵۹۸

ف با ی

فیبرین ساج	۹۲۹
فیتولاک	۶۰۵
فیتولاکا دکاندرا	۶۰۰

فیرالعبس الکتانری ۱۷۳
فیرالبن ۱۷۳
فیروستیکماونوذوم ۷۷
فیکوس ۵۶۳
فیک ۵۶۳
فیلپوس ۶
فیل دو تر ۵۱۲
فیل گوش ۵۱۳
فیلورا ۲۸۲
فیلیکس فلودیدا ۴۶۳
فیموتیون ۴۵۵

حرف قاف

قبا

قاتل پارازیت ۸۱۴
قاتل الکلب ۵۶و۶۸۶
قاتل میکروب ۸۳۳
قاروره (امتحان) ۶۱۹
قاشق ۱۹
قاشقاوتی ۴۱۵
قاقله ۳۶۰
قاووت عربی ۸۲۸

قباب و ث و د

قبض ۱۹
قبضه مسهل ۸۰۰
قثاء ۳۴۵
قثاء الحمار ۳۴۴
قدومه ۹۵

قبار

قراصیا ۸۵
قراقروت ۸۹
قرص اسپتیزوله ۲۴۲
قرص اسپیلمان ۳۵۴
قرص اسپید ادسنبکی ۶۹
قرص البومین یدی ۸۶۱
قرص بلسان تلو ۳۳۹
قرص بیسموت ۱۷۲
قرص بی کربونات سود ۲۰۰
قرص پاترسون ۱۷۲
قرص پپرمه ۱۴۱
قرص پپسین ۱۸۷
قرص تکار ۱۵۱
قرص حدیدی ۳۴
قرص د. پاکاردنامی ۲۸۹
قرص دیغنی ۱۶۸
قرص ض. زکام ۲۲۲
قرص ذیبق حلو ۳۲۵
قرص ذیبق سکری ۳۱۴
قرص ذیبق معتبر ۳۱۴
قرص ض. سرفه ۴۴۸
قرص د. سرفه عصبانی ۲۲۳
قرص سیاه صدری ۳۳۹
قرص سترات آهن ۲۹
قرص شوکولاتی صدیدی کون ۳۴
قرص صدری ۲۲۳
قرص صدری سوبسی ۵۲۳
قرص د. صرع ۳۹۹
قرص طرطرات آهن امانیاکی ۲۹
قرص د. عطش ۸۹
قرص کات ۲۷۸
قرص کاشونده ۲۹۴
قرص کالاباد ۳۵۳
قرص د. کرم ۳۲۰
قرص کرمس معدنی ۲۲۲
قرص کلمل ۳۱۹
قرص کلورات پتاس ...
قرص کودیل (ذیبقی) ۳۱۸
قرص گوگرد ۷۶۴
قرص لکتات آهن ۲۹
قرص لکتات وپپسین ۱۸۲
قرص لکتات سود ومنیزی ۱۹۹
قرص محرق ۳۳۴
قرص معطر ۳۹۹
قرص منزی ۸۰۱
قرص د. نزله ۲۲۲
قرص نیل پروسی ۵۰۹
قرص الوزدا ۵۲۳
قرص ونشی ۲۰۰
قرع ۴۶۲
قرمزدانه ۵۹۳
قرمزفرنگی ۵۹۳
قرنفل ۳۵۹
قرنیس ۷۶

قباص و ط

قصب ۶۱۲
قصب السکر ۶۱۸
قطرات لشکری ۸۴۲
قطران ۶۰۱ تا ۶۰۴
قطران ذغال سنگ ۶۰۴
قطن ۶۵۵
قطور اتروپین ۱۶۴
قطور انگلیسی ۲۳۹
قطور تلخ بومه ۵۸
قطور ض. دندان ۲۲۴
قطور سفالی انگلیسی
قطور سفید
قطور ض. سل

ق ن د

قطورقرمز ۲۳۹
قطورقیفالی ۲۹۵
قطورض.کولرا ۲۴۱
قطورد.گاسترالژی ۵۸
قطورد.لکرقرنیه ۱۲۰
قطورمسکن ۲۹۵و۴۹۶
قطورض.مفصلی ۴۵۱

ق با ف ل م

قفر ۳۳۸
قلع (قلعی) ۴۶۹
قلم انجرهسکو ۸۴۴
قلم بارال ۸۴۳
قلم تتن ۲۸۱
قلم نقره (ادوات) ۸۳۹
قلم بدوقودم ۲۸۱و۸۸۲
قلیانیات ۱۹۶
افشره قلیانی ۱۹۷
پاشویه قلیانی ۲۰۲
پوماد قلیانی ۲۰۲
تیزن قلیانی ۱۹۲
قطور قلیانی ۱۹۲
قلیای طیار ۱۰۷
قمر ۸۳۵

ق با ن و ه

قنب ۲۵۲
قند ۶۱۲
قند تبلر یابنده ۶۱۵
قند زغال سنگ ۶۱۲
قند شیر ۶۱۵
قند غیرقابل تبلر ۶۱۵
قند قابل تبلر ۶۱۳
قند قندانی ۲۰۰
قند کلیکو ۶۱۵
قند میوه جات ۶۱۵
قند بیدار ۸۶۱
قنطوریون ۲۹۶
قو ۵۷۵
قهوه ۶۲۲
قهوه بلوط ۳۰۰

ق با ی

قیروطی انتی سپتیک ۶۰۹و۲۲۷
قیروطی بلادن ۱۶۲
قیروطی تریاک دار ۲۴۴
قیروطی توتیه ۴۲۷
قیروطی جالینوس ۸۱۰
قیروطی سوب سفید ۳۳۰
قیروطی زحل ۴۶۰
قیروطی زرد ۸۱۰
قیروطی زیبقی ۳۲۵و۳۲۹
قیروطی ساده ۸۱۰
قیروطی سیانور زیبق ۳۳۱
قیروطی طلائی ۷۹۷
قیروطی کاکاو ۶۴۳
قیروطی گوگردی ۷۶۶
قیروطی لعاب دار زیبق ۳۳۳
قیروطی لودانم دار ۲۴۴
قیروطی جهت مس کردن ۸۱۰
قیروطی مسکن ۵۰۸
قیروطی مقوی ۷۲۷
قیروطی وردی ۶۴۳
قیروطی ض.هرپس ۳۲۹
قیروطی هوفلاند ۴۲۷
قیروطی هیدروسیانیک ۵۰۹
قیصوم ۹۵

حرف کاف

ک با ا

کاکوئیس ۶۲۷
کاگاذر ۶۲۷
کامبری ۶۲۷
کاانسا ۵۱۹
کاوتچو (کاوتشو) ۶۵۲
کاوتچوی زبانتینی ۲۲۷
کائیرین ۲۶۲
کاباده ۴۶
کاپسیسین ۳۶۴
کاپسیک ۳۶۴
کاپسیکوم انوم ۳۶۴
کاپورا ۶۲۹
کاپوسن ۶۲۸
کاپیلر ۲۱۵
کات کبود ۷۹۱
کاتگوت ۵۸۹
کات مصفی ۲۷۷
کات هندی ۲۶۷و۲۷۸
کاج ۵۳۵
کاد ۶۰۶
کارامل ۶۱۴
کاربو ۶۰۸
کارتپوس ۹
کارداسندوم کاپوسین ۴۱۶
کارداموم ۳۶۰
کاردونوس ۵۱۰
کاردینال بلو ۵۵۶
کارمن ۵۹۳
کاروافولون ۳۵۹
کاروت ۶۱۸
کاروتین ۶۱۸ (?)
کاردوم ۱۲۷
کابوکی [illegible]

ک ال

- کاریکاپاپایا ۱۸۷
- کاربوفیلوم ۳۵۹
- کاربوفیلین ۳۵۹
- کاس ۳۴۸ و ۳۴۹
- کاساو ۸۲۲
- کاستور ۲۹۰
- کاستورئوم ۲۹۰
- کاستوربون ۲۹۱
- کاسرالریاح ۲۹۵ و ۴۹۶
- کاسکاراساگرادا ۲۱۴ و ۲۱۵
- کاسکاریل ۳۵۸
- کاسنی ۶۲۸
- کاسنا ۲۹۷
- کاسیترس ۴۶۹
- کاسین ۲۹۸
- کاشو ۲۶۷
- کاشوی بولونی ۲۷۸
- میرزاکاظم ۱۲
- کاغذاتروپین ۱۶۶
- کاغذتورنسول ۶۰۰
- کاغذشوره ۴۰۴
- کاغذکشنده مگس ۸۱۵
- کاغذمعرف ۶۰۰
- کاغذمنفط ۴۰۱ و ۴۱۱
- کافئین ۶۲۶
- کافور ۶۲۹ تا ۶۳۶
- کافه ۶۲۲
- کاکائو ۶۳۷
- کاکوتس ۵۶۴
- کاکنیا ۵۶۳
- کاکنج ۱۲۳
- کالابار ۷۷ تا ۷۹
- کالادانا ۲۸۶

ک دپس

- کالاموس اروماتیکوس ۳۶۲
- کالناپس ۴۶۲
- کالبانم ۱۲۳
- کالستروپا ۵۱۰
- کالکوس ۲۹۰
- کالوف ۲۵
- کاماردوم ۹۷
- کامالا ۴۷۰
- کامبودژین ۲۵۷
- کامدریس ۱۴۴
- کامفر ۶۲۹
- کامفورا ۶۲۹
- کاملپاسانازانکوا ۶۲۴
- کامومیلوم ۱۳۴
- کاموميل ۱۳۴
- کانادوماتیک ۳۶۱
- کاناسوکر ۶۱۸
- کانابیس ۲۵۲
- کاناریه ۳۹۶
- کاناریلین ۳۹۲ و ۳۹۹
- کاناریس ۳۹۶
- کان دو پرووانس ۶۱۲
- کانشالاگوا ۲۹۶
- کانل ۳۵۵
- کانل آلبا ۳۵۶
- کاوا ۳۶۳
- کاواتین ۳۶۳
- کاهو ۲۵۰

ک باب دپ

- کابه ۶۴۳
- کبراکوبیانکو ۱۰۶
- کبریت ۷۵۸
- کپسول دستافوسفور ۵۸۴

ک ح ل

- کپسول سرخس ۷۵۳
- کپسول عصاره زیت و سفری سرخس ۴۶۶
- کپسول فوق کلیه گوساله و گوسفند ۷۸۸
- کپسول گوت ۶۰۲
- کپسول وزیره ۶۵۰
- کپسول هماتیک ۱۸۱
- کپسول یدوفورم ۸۸۴

ک باث و ثج

- کتان ۶۳۹
- کتیرا ۵۳۳
- کثیرا ۵۳۳
- کچوله ۵۶

ک باح

- کحل اسمانگونه ۲۹۴
- کحل د. اتناع ۲۹
- کحل استات سرب ۴۵۸
- کحل الومینی ۴۳۹
- کحل اماتیاکی ۱۱۳
- کحل برون ۵۳۱
- کحل بلادن ۱۶۲
- کحل تربانتینی ۲۲۸
- کحل ترباکی ۲۴۳
- کحل تنکار ۱۵۱
- کحل ض. تومور دمعه ۸۴۰
- کحل تن ۲۸۰
- کحل حجرالرحمن ۲۹۴
- کحل خشک ۳۲۲ و ۴۲۵
- کحل دانانیا ۲۸۰
- کحل رادع ۲۰۸
- کحل ض. رمد [illegible]
- [illegible] ۴۲۹ و [illegible]

ک ح ل

کحل ض. رمد خنازیری ۶۱۰
کحل روی کافوری ۴۲۵
کحل ژانن ۴۲۵
کحل سرکه والکلی ۳۷۴
کحل سولفات مس ۷۹۴
کحل سپانود تپاسیوم ۵۰۹
کحل سپانود ذیبق ۳۲۲
کحل سپانید دیک ۵۰۹
کحل ض. سفیلیس ۳۲۲
کحل ض. سیلان دمعه ۱۵۴
کحل ض. عشاوت ۷۸
کحل فارسی ۱۲۲
کحل فرهیمولز ۴۲۹
کحل قابض ۴۲۵ و ۴۲۰ و ۴۲
و ۴۵۸ و ۷۹۴ و ۸۴۰
کحل د. کرانیت ۳۲۲
کحل کرمانی ۱۲۲
کحل کنین ۷۳۶
کحل گالزوسکی ۴۴۹
کحل گودرون ۴۲۹
کحل کلافرانس ۷۹۶
کحل لانفرانک ۷۲
کحل د. لکه قرنیه ۲۰۱ و ۳۲۷
و ۵۳۱
کحل منجّر ۱۱۲
کحل محلل ۴۵۸ و ۷۹۵
کحل مخدّر ۱۶۲
کحل مسقط ۳۲۲
کحل مسکّن ۲۴۳ و ۲۴۸
و ۳۲۲
کحل منقح ۴۲۵ و ۴۲۲
و ۷۹۴
کحل بقم ۸۳۹ و ۸۴۰ و ۸۲۱

ک ر س

کحل د. ورم جض ۳۲۲
کحل هاندانس ۷۴
کحل هاندرسون ۶۱
کحل بدوده ۸۷۷
کحل بدی ۸۶۰

ک با د

کدموم ۴۲۹
کدو ۴۶۷

ک با ر

کراتین ۶۵۷
کراذوت (کراوذوت) ۶۴۷
کرامه ۴۱۶
کرابانو باندا ۲۶۸
کرانون ۴۱۴
کراونوتال ۶۴۹
کراولین ۶۰۴
کربورکلود ۶۷۸
کربورگوگرد ۷۷۲
کربودین ۷۲۲
کربونات آهن ۲۰۶
کربونات آهن قندی ۳۸
کربونات آمانیاک ۱۰۸
کربونات دوفرسوکره ۳۸
کربونات کاکول ۶۵۰
کربونات منگنز ۴۰
کربونات منزی ۸۰۱
کرچک ۳۸۲
کرچک هندی ۳۷۹
کرزالول ۶۰۶
کرینول ۶۰۶
کرزیل ۶۰۴
کرزیلول ۶۰۶
کرسون ۴۱۵

ک ل

کرسون دوپاپا ۴۱۶
کرکوس ۴۴۳
کرکوس انفکتوریا ۲۶۸
کرکوس وبود ۲۹۹
کرم ۴۱۶
کرمة البیضاء ۳۴۶
کرم دوفادتر ۵۳۸ و ۵۴۰
کرمس آنیمال ۵۹۳
کرمس معدنی ۱۱۵
کریانا ۶۴۶
کرنب ۴۱۶
کروتون ۳۸۲
کروتون تنکتوریوم ۵۹۹
کروتون تیگلیوم ۳۷۹
کروتون کاسکاریلا ۳۵۸
کروس ۸۰۷
کروسوس ۵۴۶
کروسیفر ۴۱۴
کروم ۵۵۱
کروموم ۵۵۱
کره ۷۸۷
کریته ۷۷۹
کریزالین ۵۹۷
کریزوکول ۱۴۹
کریون داغی ۴۰۳

ک با ز و ش و ف و ک

کزبره ۱۲۸
کزبرة البئر ۲۱۵
کشمش کولیان ۸۱۴
کفیر ۱۸۵
ککبود ۸۴۷

ک با ل

کلاوفقس

کلیوم (کوردر) ۶۶۸

كل

كلپوره ۱۴۳
كلسوم ۲۳
كلسوم (نيترات) ۱۹۲
كلشيسين ۶۸۷ و ۶۹۲
كلشيك ۶۸۶ تا ۶۹۲
كلشيكاسه ۶۸۹
كل كوهی ۲۸۲
كلم ۴۱۶
كلملاس ۳۰۵
كملل ۳۰۵ و ۳۰۶ و ۳۲۷ و ۳۳۴
كلوپ ۱۲۸
كلودرناد ۱۰
كلور ۵ و ۶ و ۶
كلوراتها ۲۲۶
كلورات پتاس ۱۹۴ و ۲۲۵ و ۲۲۶
كلورات سود ۱۹۵ و ۲۲۳
كلورال (الكولات) ۲۵۶
كلورال (كروتون) ۲۵۶
كلورال (هيدرات) ۲۵۳
كلورالاميد ۲۵۷
كلورالفورماميد ۲۵۷
كلورالوپ ۲۵۷
كلورودين ۲۳۹
كلورود ۶۶۲
كلورودزاهك ۶۶
كلورودزاهرج بابوم ۲۵
كلورودرانتيمون ۱۱۵
كلورودرانتيمونك ۱۱۵
كلورودردوجركور ۳۰۵
كلوروردوی ۴۲۰
كلوردسوديوم ۶۶۹
كلورودمتيل ۶۶۹
كلورودمنيزيوم ۸۰۲
كلورودفورم ۶۷۸ تا ۶۸۲
كلورودفورم بدوفورمی ۸۸۱
كلورودم ۶۶۵
كلوريت سود ۶۶۲
كلوريدكربون ۶۷۸
كلوريدرات كنين ۲۳۲
كلوريدروفوسفات اهك ۵۸۲
كلوريدكربونو ۶۸۴
كلبدوان ۴۱۴
كلبدنيوم ۴۱۴
كلنوسپوره ۵۷۲

ك با م

كادمحلل ۱۱۴
كاذربون ۱۴۴
كمون ۱۲۷

ك با ن

كنب ۲۵۲
كنب كانادائی ۴۲
كتان ابنشت ۹۴
كنو ۳۸۲
كنجيد ۱۲۲
كندر ۳۳۸
كندزاج ۴۹۵
كنش ۶۹۲
كندن موها با انگشت ۸۲۱
كندن موها با پنس ۸۲۲
كنگينا ۶۹۱ و ۷۰۰
كنگينا (اثر فيزيولوژی وتراپوتيكی) ۷۱۴
كنگينا (تاريخ انكشاف) ۷۱۲
كنگينای خاكستری ۷۱۰
كنگينای زرد ۷۱۰
كنگينای سرخ ۷۱۱
كنگينای غلط ۷۰۹
كنگينای قرمز ۷۱۱
كنگر ۵۱۱
كنگر بستانی (فرنگی) ۵۱۱
كندو ۷۶
كنيسن ۵۱۰
كنكوس ۵۱۰
كنين ۷۲۹

ك با و

كواك ۸۲۷
كوان ۸۶
كوبب ۶۴۳
كوبين ۶۴۳
كوپاهو ۲۳۰ تا ۲۳۳
كوپنيروس آندنكوس ۲۶۱
كوپنيك ۱۰
كوپروم ۲۹۰
كوپوليفر ۳۳۹
كوتونين ۳۶۵
كوتوكوتو ۳۶۵
كوتون ۶۵۵
كوداترا ۸۵۰
كودنين ۳۴۹
كودبا ۲۳۵
كودار ۱۴۵
كودالبوم ۶۵۸
كودای ۶۵۸
كوربكس [illegible] ۳۰۰
كوربكس [illegible] ۳۰۷

کلمه	صفحه
کورکوما	۳۶۱
کوریاندر	۱۲۸
کوریاندر دوم	۱۲۸
کوریدالیس بولبوزا	۵۱۲
کوسن	۴۸۲
کوسو	۴۶۶
کوسین	۲۷۶
کوشنیل	۵۹۳
کوشیا	۶۲۲
کوکا	۵۳
کوکائین	۵۳
کوک دولوان	۱۷۳
کوکلوکینیوم	۴۱۰
کوکلاریا	۴۱۵
کوکلیکو	۲۵۰
کوکار	۲۳۵
کوکوبیا	۴۶۲
کوکوس	۵۹۳
کوکومیس	۳۴۵
کوکومیس کولوکینیس	۳۴۲
کول	۲۵۲
کولا	۶۲۵
کولوپتر	۳۹۶
کولت	۲۵۲
کولتار	۶۰۴
کولدکریم	۸۱۱
کولسکون	۴۸۶
کولشیک	۶۸۶
کولشیکوم	۶۸۶
کولا	۷۶۲
کولودیون	۶۰۱ و ۶۰۲
کولودیون تن‌دار	۲۸۰
کولودیون مدیلای	۳۱

کلمه	صفحه
کولودیون زینقی	۳۳۴
کولودیون د. سفاق پستان	۵۹۰
کولودیون محرق	۳۳۴
کولودیون مومفنی	۳۴۸
کولودیون یدوفورمی	۸۸۱
کولوفان	۲۳۰
کولوکت	۳۴۲
کولوکنتس	۳۴۲
کولومبو	۲۹۸
کولووره	۳۴۶
کولووره دوو پرژینی	۳۶۶
کولیر	۱۲۱
کومارونا	۸۳۵
کومارین	۸۳۵
کومپریس	۶۵۶
کومن	۱۲۷
کومس	۱۸۵
کومینوم (کومینون)	۱۲۷
کوندورانگو	۵۵۲
کونود	۲۲۵
کونکومبر	۳۴۵
کونکومبر سواژ	۳۴۴
کونوالاریا	۳۹۲
کونوالارین	۳۹۷
کونوس	۶۰۱
کونولوولاسه (طایفه)	۲۸۵
کونولوولوس	۴۸۶
کونیسین	۱۳۰ و ۱۳۲
کونیفر	۲۲۴
کونیون	۱۲۹

ک با ه ی

کلمه	صفحه
کهربا	۲۹۴
کی	۴۰۲

کلمه	صفحه
کیتینوفی	۸۷
کیرش	۸۶
کیسوس	۱۴۵
کیلاباساپوناریا	۲۱۹
کینات کینین	۲۴۱
کینو	۲۶۸
کینوبوتانه	۱۰۲
کینولئین	۲۴۲
کینین (کینینا)	۲۲۹
کینوم	۲۲۸

حرف گاف فارسی

گ با ا د ج

کلمه	صفحه
گادانس	۵۹۸
گادوس مورهوا	۲۸۳
گانگانیکا	۴۱۳
گاند	۴۰۹ تا ۴۱۱
گانولن	۶۸۵
گاناکوم	۴۴۹
گالانگا	۳۶۰
گالانغل	۲۶۲
گالانلید	۲۶۲
گالبانوم	۱۲۲
گالوپرویول	۱۵۵
گالول	۲۶۲
گالون	۲۰
گالاودودان	۳۶۵
گالپنیا	۲۷۶
گالپوت	۱۳۳
گالبین	۴۶۲
گالیلر	۱۵
گامزیان	۲۴۹
گاوشیر	۱۲۳
گچ	۶۵۲

گ‌ار

گرانبول (گرانبولا)	۴۸۹
گرانبولین	۴۸۹
گرامینه	۶۱۷
گرانول منبری	۸۰۰
گرانتی سپتیک	۵۹۰ و ۸۸۷
گرانتی سپتیک و جاذب	۸۸۴
گراهکی	۳۶۸
گراهن مغنیسا	۴۰
گرد اپیکا و کلمل تریاک دار	۳۱۶
گرد استات مس	۷۹۶
گرد استیبیه تریاکی	۱۲۰
گرد د. اسهال	۱۷۶
گرد د. اکزما	۸۸۷
گرد الهود	۲۸۷
گرد انتیمونی ژامس	۱۲۰
گرد باقلای سنتانیناک	۵۷
گرد برادران ماهون	۸۲۲
گرد بوانت	۱۱۴
گرد بورات سود	۱۵۰
گرد به طرطرات پتاس	۵۴۳
گرد پاترسون	۱۷۶
گرد پلوجر	۳۱۶
گرد پودر تلاشد	۳۰۲
گرد د. تب	۷۳۳
گردض. ترشی معده	۱۷۶
گرد تونکن	۲۹۳
گرد د. تهیج خارش گردن	۱۱۴
گرد تیزن وان	۸۸۷
گرد تیزن شوسیر	۱۹۰
گرد جلب	۲۸۷
گرد جوه تریاک دار	۳۱۳
گرد جوه ماهمان	۳۱۳

گرد حفظ نعش	۵۹۰
گردض. خناق	۳۱۳ و ۷۹۴
گرد خون	۱۸۱
گرد د. خارش متقرح	۸۸۴
گرد دارچینی	۳۶۸
گرد دوبواس	۷۱
گرد دوپوئیترن	۷۲
گرد دور	۲۳۸
گردض. داءالشیم	۳۶
گرد دوسلوث	۷۱
گرد دپوند حدیدی	۳۶
گرد د. دکام	۱۹۵
گرد ریقی مدخن	۳۳۴
گرد ذوستاموند	۷۲
گرد ساده هاضم	۳۶۷
گرد سدلیس	۵۴۴
گردض. سرطان	۸۸۴
گرد سیلس	۸۴
گردض. سوءهضم	۱۷۶
گرد شارترود	۱۱۵
گرد غاز قرها	۱۳۷
گرد قلیائی تلخ	۳۰۲
گرد قلیائی صمغی	۱۹۹
گرد قند	۶۱۶
گرد قند شیر	۶۱۷
گرد کاپوسین	۶۹۳
گرد کاریتیان	۲۹۵
گرد کارنالو	۷۲
گرد کانوری شوزه	۱۹۱
گرد کالاداتا (مرکب)	۲۸۷
گرد کشنده موش	۵۷۱
گرد کنکینا	۷۲۰
گرد گاذ طرملین	۵۴۴

گرد د. کاسر الریح	۱۷۷
گرد گوا	۶۱۱
گردض. گواتر	۸۷۵
گرد لیزون	۱۱۳
گرد مادسیل	۳۶
گرد مانیزی	۳۵
گرد منجر چلدلای	۳۶
گرد مبرد	۱۹۱
گرد مبرد و ملین گازدار	۵۴۳ و ۵۴۴
گرد محرق	۳۳۴ و ۷۹۶ و ۸۴۳
گرد محرک	۳۶۷
گرد محلل	۳۱۳
گرد مدخن	۳۴۱
گرد مدر	۱۹۰
گرد مسکن	۱۹۱
گرد مسهل	۴۶ و ۲۸۷ و ۳۱۹
گرد معطر	۳۶۷
گرد معطس	۴۷ و ۱۳۷ و ۲۸۰
گرد مقی	۴۵
گرد مقی و مسهل	۴۵
گرد منفث بلسانی	۷۶۵
گرد منبری دپوند	۸۰۱
گرد مولد گاز	۸۸۳ و ۸۴ و ۸۵
گرد دین	۱۸۹
گرد بد و دپاسوم	۸۷۵
گردن بند هوواند	۶۵۵
گردو (برگ و پوست سبز)	۲۲۳
گرده گوسفند و خوک	۷۸۹
گرم	۱۹۶
گرن	۲۵

گرِیاد ۸۷
گرِنتین ۷۵۲
گرواو ۷۸۰
گروزنگل ۸۵
گروسولاریه ۸۵

گ با ز و ش

گزد ۶۱۸
گزنه ۷۶
گشنیز ۱۲۸

گ با ل

گلادمنی سوداکی ۶۴۴
گلادادین ۸۲۹
گلابوابلیو ۶۵۹
گل حوزلیه ۳۳۶
گل ژاپونی ۲۶۲
گل سرخ ۲۷۱
گل سرخ بری ۲۷۱
گل سرخ بحری ۱۴۲
گلقند ۲۷۱
گلکوماهیلی داشا ۱۴۵
گل گوگرد ۷۶۴
گل میخک ۳۶۰
گلوبول ۴۲
گلوبولا دیاالیوم ۵۷۶
گلوبولِیتودیت ۵۷۶
گلوتین ۸۲۹
گلوتینوم ۷۵۲
گلیادین ۸۲۹
گلیزین ۵۲۲
گلیسرو فوسفات ۵۸۲
گلیسره اسید فنیک ۵۸۹
گلیسره د. اکرما ۴۲۷
گلیسره اکسید جیوه ۳۲۷
گلیسره اکسید دوی ۴۲۶
گلیسره بودره ۱۵۱
گلیسره تخم مرغ ۷۵۱
گلیسره تریبولفورپتاس ۷۶۹
گلیسره تنن ۲۸۱
گلیسره سوکرات آهک ۲۰۳
گلیسره صبر ۵۳۱
گلیسره قابض ۴۵۸
گلیسره قاتل پاراذیت ۸۱۶
گلیسره کراوذوت ۵۸۹
گلیسره کلورودوری ۴۲۷
گلیسره سوبنیترات بیسموت ۷۶۲
گلیسره گوگرد ۷۶۶
گلیسره کیون ۱۷۸
گلیسره محرق ۵۸۲ و ۷۹۶
گلیسره مونوسولفور سودیوم ۷۶۹
گلیسره نشاسته ۷۵۱
گلیسره د. هرچس ۷۶۹
گلیسره ید ۸۵۹ و ۸۶۰
گلیسره ید و پتاسیوم ۸۷۶
گلیسره ید و پتاسیوم ید فده ۸۵۹
گلیسره ید وفودم ۸۸۲
گلیسره هیزاگلابرا ۵۲۱
گلیسیریزین ۵۲۲
گلیسرین ۷۵۱
گلیسرین معطر ۷۵۱
گلیکوز حیوانی ۶۱۴
گلیکونین ۱۵۱

گ با ن

گندنا ۴۰۸
گندم ۷۸۰
گندم ترکی ۷۸۲
گندم هندی ۷۸۲
گزگنه ۷۳۱

گ با و

گوارانا ۲۶۹
گوارانیم ۲۷۰
گوارانین ۶۲۶
گواکو ۵۵۶
گوانو ۱۰۹
گوتاپرکا ۶۵۲
گوتافرادیا ۷۵۶
گوت میلیتر ۸۴۲
گود ۷۸۲
گودرون ۶۰۱
گوسیپیوم ۶۵۵
گوشت خام ۱۸۰
آبگوشت ۱۸۱
آبگوشت حلزون ۱۸۵
آبگوشت نوش ۱۸۵
عصیر گوشت ۱۸۱
معجون گوشت ۱۸۰
گوفوس ۶۵۷
گوگرد ۷۵۸
گوگرد اسمر اللون ۷۶۰
گوگرد ترسیبی ۷۶۴
گوگرد طلائی انتیمون ۱۱۶
گوگرد مصعد ۷۶۴
گوگرد نباتی ۶۵۷
گولتریا ۵۲۰
گوم ۵۳۱ و ۵۳۲
گوم ادراگانت ۵۳۳
گوم الاستیک ۶۵۲
گوم اموناک ۱۲۲
گوم گوت ۷۵۶
گوم لاک ۵۹۴
گومی ۱

گوجی کلاسیکا ۶۵۲
گوجی تراکاکانتا ۵۳۳
گوجی کوفا ۷۵۶
گوجی لاکا ۵۹۴
گوتن ۵۳۳
گوند ۲۹۰
گوند لیناتو رینفودتو ۵۱۱

گ با ی

گاک ۴۴۹
گاکول ۶۴۹
گاه پاراگوایا ۴۶
گاه مقدس ۱۴۴
گیسوم ۶۵۷
گیتون ۶۶۶
گلاس ۸۵
گلاس (ظرف) ۱۹
گلاس جهودان ۱۷۳
گلوم هادوی ۱۵
گموو ۵۲۳

حرف لام

ل با ا

لاک (لاکا) ۵۹۴
لاکو ۲۵۰
لاکوز ۶۱۵
لاکوفنین ۲۶۲
لاکوفسفات آهک ۵۸۱
لاکوکاربوم ۲۵۰ و ۲۵۱
لاکین ۶۱۵
لاک دی ۵۹۴
لاک لاک ۵۹۴
لاک هندی ۵۹۴
لاله ۲۵۰
لانولین ۸۱۵

لا ع ا

لاوسونیا اسپینوزا ۵۹۶
لاوسونیا اینرمیس ۵۹۵
لونتودون ۶۲۸

ل با ب و پ و ت

لبان ۳۳۸
لبلاب ۱۴۵
لبیر (طایفه) ۱۳۷
لپتاندرا ۷۵۸
لپیدیوم ساتیوم ۴۱۵
لتو ۲۵۰

ل با ح و خ

لحیة التیس ۵۱۶
لخلخه دافع العفونه ۱۰۴

ل با ر و ز

لرزانک الکلی سریشم ماهی ۷۵۴
لرزانک به ۸۷
لرزانک سیب ۸۷
لرزانک شاخ گوزن ۷۵۴
لرزانک لیکن و کتکیا ۷۲۳
لرزانک نارنجی ۷۵۴
لرزانک نشاسته ۸۳۸
لزاق الذهب ۱۲۲

ل با س

لسان الثور ۷۴۹
لسان الحمل ۷۷۳
لسان العصافیر ۹۶
لسان الکلب ۷۷۴

ل با ع

لعاب بزرک ۶۴۰
لعاب بهدانه ۶۴۰
لعاب تخم پسیلیوم ۶۴۰
لعاب تن دار ۲۸۱
لعاب شوره ۱۹۳
لعاب شوره کافوری ۹۰۳
لعاب قابض ۲۳۲
لعاب کوپاهو ۲۳۴
لعوق بلسانی ۳۳۹
لعوق زیتی ۶۴۱ و ۶۴۲
لعوق سبز ۶۴۲
لعوق سفید ۶۴۱
لعوق صدری ۲۳۱ و ۶۴۲
لعوق ض محرک ۱۹۱
لعوق مسهل ۳۸۲

ل با ف

لفت ۴۱۶

ل با ک و گ

لک ۵۹۴
لکات آهک ۱۶۶
لکات آهن ۲۶
لکات روی ۴۲۱ و ۴۲۲
لکات کنین ۷۳۸
لگومین ۷۸۰

ل با ن

لن ۶۳۹

ل با و

لوبلیا ۵۵۵
لوپولن ۸۴۷
لوپولوس ۸۴۷
لوپولیت ۸۴۷
لوپولین ۸۴۷
لودانم روسو ۲۳۸
لودانم سیدنم ۲۳۷ و ۲۳۸
لودانت ۹
لورنول ۵۱۰
لورود ۵۰۲
لورودسرادوس ۵۵۵

ل ی ك

لوروس سیناموموم	۳۵۵
لوروس صاصفراس	۵۵۴
لوروس کاسیا	۳۵۶
لوروس کامفورا	۶۲۹
لوروس کولیلاوان	۳۵۶
لوروس مالاباتروم	۳۵۶
لوروس نوبیلیس	۳۶۵
لوری کاسیا	۳۵۶
لوریه	۳۶۵
لوریه بدوز	۵۰۲
لوریه سبز	۵۰۵
لوز	۵۰۴
لوف	۵۱۳
لوند	۱۴۲
لوندولا	۱۴۲
لونیرا	۵۵۴
لیوولوز	۷۲۸

ل ب ا ی

لیباتوس	۳۳۸
لیبادژ	۴۵۵
لیبادژیوم	۴۵۵
لیبادگودوس	۴۵۵
لیتر	۱۹
لیتوسرموم	۵۹۶
لیتین	۷۲۵ تا ۷۲۸
لیرترودیتر	۱۴۵
لیریوداندوم	۱۰۵
لیریدین	۷۲۸
لیستول	۷۷۸
لیکن	۲۱۹ و ۲۲۰
لیکنین	۲۱۹
لیکوپود	۶۵۵

ل ی م

لیکوراهن شوره	۳۳
لیکورانیسونی امانیاك	۱۱۰
لیکور دارچینی	۳۶۷
لیکور کهربائی شاخ گوزن	۲۹۴
لیکور کلاویل (ض. نقرس)	۶۹۱
لیکور مادام امفوکس	۳۶۷
لیکور مسکن شوره	۵۱
لیکور موریاك	۳۱۲
لیکور ض. نفریت	۱۹۲
لیکور واتریاتن	۳۱۱
لیکور هوفمان	۴۹
لیکور هولاندیها	۶۸۳
لیکیدامبار	۳۳۷
لیگنوس	۶۰۹
لیلیوم کونوالیوم	۳۹۲
لیم	۸۳
لیمو	۸۳
لیمون	۸۳
لیموناد	۸۱
لیموناد الومینی	۴۳۷
لیموناد تارترو بوراته	۵۴۴
لیموناد خشك	۸۴
لیموناد خری	۳۲۴
لیموناد خری طرطریك	۸۳
لیموناد د. روغاتیم	۱۹۱
لیموناد سولفوریك	۲۶۱
لیموناد سیترات منزی	۸۰۳ و ۸۰۴
لیموناد سیتریك	۸۲
لیموناد صمغ و کوکار	۲۴۱
لیموناد طرطرات سود	۵۴۳
لیموناد طرطرات منزی	۸۰۴
لیموناد طرطیر محاول	۵۴۴

م ا ر

لیموناد لکتیك	۹۰
لیموناد لیمو	۸۱
لیموناد معدنی	۷۶۱ و ۷۴۲
لیموناد نارنج	۸۲
لیموناد سیتریك	۴۰۴
لینوکروستیس	۳۸۴
لینوم (لینون)	۶۳۹
لیوز	۲۰

حرف میم

م ب ا

ماء الجوة المانی	۲۸۷
ماء الجوة گراو	۵۳۰
ماء الشعیر	۷۷۹
ماء الشعیر ترش	۶۷۰
ماء العسل	۳۵۲
ماء العسل منفث	۲۱۸
ماتیس	۷۸۲
ماتریکاریا	۱۳۲
ماتریکر	۱۳۲
ماته	۶۲۲
ماتیسین	۶۴۵
ماتیکو	۶۴۵
ماده دماغی	۷۸۸
مارانتا اندیکا	۸۲۶
مارانتاگالانگا	۳۶۰
مارچوبه	۳۹۳
ماردرخت	۹۵
ماروب	۱۴۰
ماروبیوم	۱۴۵
ماروفا	۱۴۵
مارس	۲۵
مارطلاد	۳۵۲
ماروتی	

م ت ا

ماندپوت ۴۱۰
مازو ۲۶۷
مارشیزدوبیسموت ۱۷۴
ماستیك ۳۳۸
ماستیکر ۳۳۸
ماسیس ۳۵۷
ماسکوت ۴۵۵
ماکوش ۶۵۳
مالاباتروم ۳۵۶
مالاکوتیرژین ۷۸۳
مالانوکاکاژیوتے ۴۹۴
مالت ۱۸۷
مالتین ۱۸۸
مالش با پارچه مرطوب ۷۴۹
مالوا ۵۲۳
مالواسر ۵۲۳
مالوم ۸۹
مالوم سبد فنوم ۸۶
مالکودیوم ۸۷
مامیران ۴۱۴
مانت (مانتا) مانته) ۱۴۰
مانتول ۱۴۱
ماندراگور ۱۶۹
ماندراگوراس ۱۶۹
مانیانت ۲۹۶
مانیکت ۳۶۰
مانیوك ۸۲۷
ماهی زهره ۱۷۳
مایع بروتیکارد ۷۸۹
مایع ضریسی ۱۳۶

م ا ت ث ج

مادی اکسینترول ۵۹۲
متاستن ۲۶۲

م ح ل (۵۵)

مثر ۱۸
متسع نمودن ۶۶۰
متکی ۵۲۱
متیل استانیلید ۲۶۲
متیل استون ۲۵۸
متیلال ۲۵۷
متیل نزوئیل ۲۵۸
متیلن دی گلات بیسموت ۱۷۹
مثرودیطوس ۲۳۹
مچوکان ۲۸۶

م ا ح

محرق سولفات روی ۴۲۹
محرق کلورور روی وکوتارکا ۴۲۸
محرق نقره ۸۳۹
محلل افونے ۲۲۸
محلل بلادنك ۲۲۸
محلل تریاك دار ۲۴۴
محلل زیبقی ۲۲۸ و ۳۲۶
محلل ساده ۲۲۷
محلل قوی ۲۲۸
محلوج هید روفیل ۶۵۶
محلول د. اسم ۸۷۲
محلول انتی سپتیك ۶۰۵ و ۷۷۰ و ۷۹۴
محلول ض. اترین ۱۶۰
محلول اتری یدوفورم ۸۸۴
محلول ارسنیکو ض. اسم ۶۹
محلول ازوتات نقره ۸۴۳
محلول استیپیه ۱۳۰
محلول اسید فوسفوریك ۵۸۰
محلول الکلی یدوفورم ۸۸۴
محلول د. اکزما ۱۵۱ و ۲۰۱ و ۶۲۹

م ح ل

محلول د. انقلواترا ۲۶۱
محلول د. اوذن ۸۶۱
محلول بیت (ارسنیکی) ۶۷
محلول پارسون (ارسنیکی) ۶۶
محلول پارسویت و نهلنك ۶۲۱
محلول پرکلورور واهن ۳۱
محلول پول ۸۴۶
محلول تریاك و شوکران ۲۴۴
محلول تکار ۱۵۱
محلول جهة ساختن حب ۵۹۲
محلول حافظ امراض مقاربتی ۴۴۰
محلول حدیدی ض. جرب ۳۷
محلول حدیدی ریکورد ۲۸
محلول د. حکه فرج ۲۰۱
محلول د. خشکریشه ۲۳۴
محلول داراشکنه (غلیظ) ۳۲۴
محلول دافع العفونه ۷۷۰
محلول دافع العفونه فنیك بدار ۵۸۹
محلول دووزی (ارسنیکی) ۶۷
محلول دونوان ۷۱
محلول د. دکام ۱۹۵
محلول زیبقی دونوت ۲۰۸
محلول سه ۸۴۶
محلول د. سپتیسمی ۴۱
محلول د. سرطان ۶۷
محلول ض. سرطان رحم ۲۵۶
محلول سپتیل ۷۴
محلول ض. سیفلیس ۸۸۴
محلول د. شانکر ۳۱
محلول ض. شقاق ۲۸۱
محلول شمال ۷۹۶
محلول د. شرح ۸...
محلول طمح ...

م ح ل

محلول فوسفور ۵۸۴
محلول فولر (ارسنیکی) ۶۲
محلول فهلنگ ۲۱ و ۲۲۶
محلول قابض ۲۴۲ و ۲۹۵
محلول قاطع الدم ۱۰۲ و ۴۸۱
محلول د. قروح ۱۹۴ و ۲۵۶ و ۵۰۶
محلول کشنده آنکیت ۸۱۵
محلول کشنده پارازیت ۸۱۵
محلول کشنده هوام ۸۱۵
محلول کلورودردی ۴۲۸
محلول گوتاپرکا ۶۵۳
محلول گولاند ۳۲۴
محلول لابارک ۶۶۲
محلول د. لکه‌های مخاطی ۸۴۳
محلول لیسفرانک ۲۴
محلول محرق ۸۴۳ و ۸۶۱
محلول محلل ۱۱۱
محلول معدنی ۲۰
محلول د. تنگ نفس ۶۱۲
محلول ض. نقرس ۳۴۴
محلول نیترات الومین ۴۴۲
محلول نیترات نقره ۸۴۱ و ۸۴۲
محلول د. ورم حلق اسکرلاتینی ۸۲۲
محلول د. ورم گوش ۴۴۱
محلول د. ورم مجرای بول ۴۲۸
محلول ویلات ۲۹۵
محلول ویلیت ۲۲۲
محلول د. هرپس ۴۵۹
محلول هوشارد ۵۲
محلول یب (مائی) ۸۵۹
محلول یلدی ض. دمامیل مفصلی ۸۶۱
محلول یلدی دافع فالج ۸۷۲

م خ ل (۵۶)

محلول یدور ارسنیک وجیوه ۷۱
محلول یدور دو پتاسیوم ۸۷۲
محلول یدور دو زیبق هاردی ۳۱۱
محلول یدوره ۸۵۸ و ۸۵۹ و ۸۲۱ و ۸۲۳
محلول یدول ۸۸۷
محلول یدوهیدرارژیرات ۳۱۲
محموده ۲۸۵

م با خ

مخروط د. کک ۸۱۶
مخلوط ض. آسم ۱۱۰۵ و ۵۶۱
مخلوط انتی سپتیک ۸۳۴
مخلوط اهکی ض. اسهال ۲۴۱
مخلوط اهکی انگلیسی ۲۰۰
مخلوط اذنی ۳۳۹
مخلوط د. استسقا ۴۸۹
مخلوط اسکوماد ود ۶۹۲
مخلوط ض. اسهال ۲۴۰ و ۸۱۱
مخلوط د. اگزما ۵۱۸
مخلوط د. اکنه ۷۶۶
مخلوط د. اوزن ۸۸۲
مخلوط برزیلی ۲۳۳
مخلوط بلسانی ۲۳۳
مخلوط بیت ۱۱۴ و ۳۲۴
مخلوط پیژو ۵۰۸
مخلوط ض. تشنج ۱۲۴ و ۴۲۳ و ۴۹۶ و ۷۲۶
مخلوط د. تینا ۴۶۵
مخلوط ض. توبرکول ۸۷۵
مخلوط د. جرب ۸۱۹ و ۸۲۰
مخلوط ض. داء الثعلب ۸۲۴
مخلوط دافع العفونه ۱۵۴
مخلوط د. درد دندان ۲۵۸

م خ ل

مخلوط د. درد دندان (انتی سپتیک) ۱۴۱
مخلوط د. درد گوش ۲۵۸
مخلوط د. دیفتری ۵۰۵
مخلوط د. روماتیسم ۱۰۶
مخلوط زیبقی ۳۲۳
مخلوط زیت وسقزی ۲۳۲
مخلوط سالی ۶۴۹
مخلوط ض. سرمازدگی ۳۳۹
مخلوط سقز و صابون ۴۵۲
مخلوط د. سلس بول ۳۹۸
مخلوط د. سیاه سرفه ۲۲۷
مخلوط د. سیفیلیس ۳۲۶ و ۴۱۱
مخلوط ض. سیلان شیر ۸۷۳
مخلوط ض. شقاق ۱۵۲
مخلوط ض. شقاق مقعد ۶۸۱
مخلوط صدری ۲۲۱
مخلوط صمغی ۲۸۱
مخلوط د. عرق پا ۴۱
مخلوط فاقد الحس ۱۰۱
مخلوط د. فالج ۴۸۰
مخلوط فرانترل ۶۴۹
مخلوط فرواند ۸۴۹
مخلوط قلیائی بیت ۱۹۹
مخلوط د. کاری کاسنان ۶۸۱
مخلوط د. کچلی ۶۱۵
مخلوط کربونات امانیاک ۱۱۱
مخلوط کرونیهر ۵۰۸
مخلوط کلاروس ۲۴
مخلوط ض. کولرا ۲۴۱
مخلوط کاستراژی ۱۵۱
مخلوط گراوس ۲۴۵
مخلوط گلیسیرین یدوفورم ۸۸[illegible]

م دا

مخلوط. گواتر ۸۷۴
مخلوط لاری ۴۵۹
مخلوط فاتاگر ۸۲۴
مخلوط مبرّد ۶۶۲
مخلوط محرّق ۷۹۶
مخلوط محلّل ۱۱۴ و ۵۴۵
مخلوط مدّر ۶۹۴
مخلوط مدّر بول ۳۹۸
مخلوط مدّر حیض ۷۷۳
مخلوط مسقط ۲۸۰
مخلوط مسکن ۹۹ و ۱۶۲
مخلوط مسکن و قابض ۴۵۸
مخلوط مسهل ۲۸۸ و ۳۸۰
و ۳۸۳
مخلوط مقوّی ۳۴
مخلوط مقوّی و محرّک ۷۲۶
مخلوط مولّد ۴۷۸
مخلوط نزله ۷۲
مخلوط ض. نقرس ۶۹۱
مخلوط د. نودالزی ۱۴۲ و ۲۵۶
مخلوط ض. هیستری ۱۲۳
مخلوط یدی ۸۶۱

م باد

مداوای پوز بازیش ۲۳۱
مداوای تشنج عنق مثانه ۲۲۹
مداوای تیتا ۵۶۴ و ۶۶۴
و ۴۶۵ و ۴۷۴
مداوای جرب ۶۱۴ تا ۶۲۰
مداوای خناق ۳۰ و ۶۷۱
مداوای د بفتری ۸۷۷
مداوای سعفه ۸۲۰ تا ۸۲۵
مداوای شرتیه ۳۵۴
مداوای مدّر دهان ۲۲۷

م س ك(۵۷)

مداوای نواشب بادسنیک ۶۹

م بار

مربای د. اسکوربوت ۴۱۸
مربای بادام ۷۸۱
مربای سنبودودون ۲۲۳
مربای کوکلیناریا ۴۱۸
مربای معطر ۳۶۸
مربای هیاسنت ۳۶۸
مرجان ۶۵۸
مرداسنگ (مرداهنگ) ۴۵۵
مرّ ۳۴۱
مرزنجوش ۱۴۵
مرغ ۷۲۸
مرکب د. داء الشداد ۱۹۱
مرکب زعفران ۳۶۸
مرکب محلّل و نزل ۱۹۲
مرکور ۳۰۳
مرکور دیال ۳۸۴
مرکور دالیس ۳۸۴
مرکور یوس ۳۰۳
مرگ موش ۶۳
مرهم زنگار ۷۹۶
مرهم سفیداب فنیکه ۵۹۰
مرهم د. عفونت ۵۳۱
مرهم مصری ۷۹۷
مرهم فاتنه ۵۹۰
مرنج ۲۵
مرهم نخودی ۱۴۳
مرهیه ۱۴۳
مرزنون ۴۱۰

م باس

مس ۷۹۰ تا ۷۹۷
مسک ۲۹۲

م شم

مسکه ۷۸۷
مسکه انتیمون ۱۱۵
مسهل لودوا ۲۸۷

م باش

مُشت ۱۹
مُشتری ۴۶۹
مشروب فوسفوریک ۵۸۰
مشروب کاسرالریاح ۱۴۶
مشروب ض. مخدّر ۶۲۵
مشروب مسهل ۴۸۵
مشک ۲۹۲ و ۲۹۳
مشمع استیبر ۱۲۰
مشمع اسمراللون ۴۶۲
مشمع اشق ۱۲۵
مشمع انزروت ۱۲۵
مشمع انغوزه ۱۲۵
مشمع بلادن ۱۶۳
مشمع سبتی ۲۴۴
مشمع چسبنده ۴۶۲
مشمع دیاپالم ۴۶۱
مشمع دیاشیلون صمغی ۴۶۲
و ۴۶۱
مشمع دانک ۱۳۳
مشمع ساده ۴۶۱
مشمع د. سیاه سرفه ۱۲۰
مشمع شوکران ۱۳۳
مشمع صابون ۸۱۲
مشمع فنیکه ۵۹۰
مشمع کانوری صابون ۸۱۲
مشمع محلّل ۸۷۰
مشمع محلّل مسکن ۱۶۲
مشمع مرکب [illegible]
مشمع مسکن [illegible]

م ع ا

مشمع منفط ٤٠٠ و ٤٠١
و ٤٠٢
مشمع موم ٨١٢
مشمع نوکت ٤٦٠
مشمع دیگو ٣٣٣
مشمع ض. هیستری ١٢٥
مشمع بدوره ٨٢٢
مشوکان ٢٨٦

م با ص

مصطکی ٣٣٨
مصل ٨٩

م با ض

مضمضه انتی سپتیک ٤٦٨
مضمضه د. اسکوربوت ٣٤٢
و ٤١٨ و ٤١٩
مضمضه بوران سود ١٥١
مضمضه د. درد دندان ١٣٢
مضمضه قابض ٢٢٩
مضمضه کوارن ٣١٨
مضمضه لانرانس ٧٩٦
مضمضه مقیح ٤٠٤
مضمضه د. مویز ١٥١

م با ط

مطبوخ سنبل الطیب ٥٥
مطبوخ مرکب جنطیانا ٣٠٠
مطبوخ مرکب کات ٢٢٢
مطبوخ کاسر الریاح ٣٥٤
مطبوخ ض. کرم ٦٢٥
مطبوخ گل سرخ (خری غلیظ) ٢٨٠
مطرق مثبوذ ٤٠٢

م با ع

معالجه اسکوربوت و نوپ پودا ٩٢
معالجه اوپرون د. دفع خناق ٣٠

م ع ج (٥٨)

معجون آلو ٤٨٧
معجون انتیمونی کنکینا ٢٢٨
معجون برشعثا ١٦٩
معجون بلسانی ٣٣٩
معجون ض. بواسیر ٣٥٣
معجون تربانتین ٤٧١
معجون ض. تشنج ٤٩٢
معجون حدیدی ملین ٣٨
معجون دافع حمی ٣٠٢ و ٢٢٦
و ٢٢٨
معجون دیاسکوردیوم ٢٣٩
معجون دیانوسکس ٢٨٢
معجون د. ذوسنطاریا ٣٠٢
معجون رضائی ٣٤
معجون ض. رومانیسم ٤٥١
معجون زغال ٦٠٩
معجون زیتی ٦٤٢
معجون ژاپونی ٢٢٨
معجون سنا ١٢ و ٤٨٨
معجون ض. سوزاک ٢٣٣ و ٣٤١
و ٤٤٦
معجون صبر ٥٣٠
معجون ض. صرع ٢٢٢ و ٤٩٢
معجون فولز ٢٢٢
معجون قابض ٢٣٩ و ٢٤٨
و ٢٢٨ و ٢٢٩
معجون کاتوکوم ٤٣٤
معجون کپاهو وکبابه ٦٤٤
معجون کرهونه ٦٠٩
معجون د. کرم ٤٦٥ و ٤٧١
معجون کوارن ٢٢٢
معجون کورتوم ١٩٢
معجون گوگرد ٧٢٤ و ٧٦٥

م ل ح

و ٤٤٦
معجون گوگرد طرطیری ٥٤٤
معجون مخرج ٢٦
معجون مرکب ریوند ٤٣٤
معجون مسهل ٢٨٩ و ٣٥١
و ٣٥٤
معجون منزی ٢٠٠
معجون موم ٨١١
معجون مونی ٤٨٨
معجون د. یوزانشی ٣٤

م با غ

مغدانوس ١٢٨
مغز سرخ استخوان ٢٨٨
مغلی سفید سیدنهام ٢٥٤
مغلی عشبه ٥٥٩
مغلی کنکینا ٢٢٠ و ٢٢٥
و ٢٢٧
مغنیا ٣٨

م با ف و ق

مفتت الحصاة ٣٩٨
مفرح القلب ١٣٨
مقل ٣٣٨
مقیی و مسهل العدوا ٤٨٨

م با ک و گ

مکون ٢٣٥
مکون دوباس ٢٥٠
مکون بون ٢٣٥
مگس هیلان ٤٠٥

م با ل

مل ٣٥١
ملح انیوم ٨٠٢
ملح ایرانی ١٤٩
ملح بوره [illegible]٤

م ل ی

ملح بوتینی	۳۰۹
ملح دونوبوس	۵۴۲
ملح الزحل	۴۵۵
ملح سنیت	۵۳۹
ملح شلشانهام	۵۴۵
ملح کابوت	۳۰۸
ملح کرگودی	۲۴۶
ملح گندد	۵۴۳
ملح گلوبر	۵۳۹
ملح لادوشیل	۵۳۹
ملح نباتی	۵۳۹
ملطف سپاهرلنک	۳۲۴
ملغم روی	۴۲۲
ملکا	۱۸۴
ملک اوتی	۱۲۸
ملکدچن	۵۱۶
ملوخیا	۵۲۳
ملون	۸۹
ملی	۳۵۱
ملینوز	۱۰۲
ملیس (ملیسا)	۱۳۸
ملیسوفولون	۱۳۸
ملیلو	۲۸۲
ملیلوتوس	۲۸۲

م ا ن

من (منّا)	۳۵۲
منگابزبوغم	۳۸
منگنی	۳۸
منیت	۳۵۳
منیری	۷۹۸ تا ۸۰۲
منیری سفید	۸۰۱
منیری نایع	۸۰۱
منیری مهجر	۸۰۲

م و م (۵۹)

منتزبوم	۲۹۸
منیسپرمهر (طایفه)	۱۲۳
منیسپرمین	۱۲۳

م ا و

موادذسمه	۶۳۲
موتاردّ	۴۰۶
مودنین	۵۹۲
مور	۸۸
مورّا	۳۴۱
مورد	۹۶
مورفین	۲۴۵
مورفین (استات)	۲۴۹
مورفین (برومیدرات)	۲۴۹
مورفین (کلوردیدرات)	۲۴۶
مورفین (سولفات)	۲۴۸
مورل	۱۷۱
مورو	۲۸۳
موروس	۸۸
مورون	۸۸
موره	۸۸
موریاتانتیمون	۱۱۵
موساش	۸۳۲
موس دوکورس	۳۲۸ و ۲۷۲
موسک	۲۹۲
موسکاد	۳۵۲
موسکوس	۲۹۲
موسی	۴۰۸
موکرا	۴۰۳
موکرتس	۵۷۱
موکرس	۴۰۳
موکه	۳۹۲
مولوسدوس	۴۵۲
موم	۸۰۲

م ی و

موم سبز	۲۹۶
مومورد بکالاتریوم	۳۴۴
مونزیا	۲۷۰
مونزین	۲۷۰
مونیرا	۴۴۷
مووّ	۵۲۳
موی	۵۶۴
مویج (مویزک)	۸۱۴

م ا ه

مهرطلا	۸۴۹
مهرگیاه	۱۶۹
مهک	۵۲۱

م ا ی

می	۳۶۹
میخک	۳۵۹
میر	۳۴۱
میرت	۹۶
میرتاسه	۹۶
میرتوس	۹۶
میرها	۳۴۱
میربیکا	۳۵۷
میرتیین	۸۰۲
میعه	۳۳۲
میکانیا	۵۵۶
میکروسیدین	۸۳۳
میل	۳۵۱
میل پرتونی	۲۸۲
میلتوس	۴۵۵
میل فویل	۹۵
مینیم	۲۰
مینوم	۴۵۵
میوهای صدفی	۵۶۴

حرف نون

ن با أ و ب

نافتلین ١٥٥
نارتکوس ٩
نارد ٤٩٥
ناردان ٨٧
ناردسلتیك ٤٩٥
ناردوس ٤٩٥
نارنج ٨٣
نارنجاد ٨٢
نارنج (یهاد و برك) ٢٨٢ و ٢٨٣
نارون ٥٥٤
ناصرالدین شاهنشاه ١٠
نان ٨٣٠
نان گلوتین ٨٣٠
نانا ١٤٠
ناوه ٤١٦
نباتات مولد سپانوئین ٥٠٤

ن با ج ح خ

نجوان ٤٤٣
نجیل ٧٧٨
نحاس ٢٩٠
نخاله ٨٣٠
نخ نخبر انتی سپتیك ٥٨٩
نخود داغی سپانیك ٢٤٥

ن با ر

نرپرون ٤٨٨
نرشین ٢٥٠
نربوم اولاندد ٥٠٢

ن با ش

نشا ٨٢٥
نشاسته ٨٢٥
نشاسته سیب زمینی ٨٢٦ و ١٤٦

ن طو

نشاسته شوره ٨٦٣
نشاسته علات ٨٢٦
نشاسته مانیوك ٨٢٧
نشاسته شرقی ٨٢٨
نشاسته نیتریك ٨٦٣
نشافه ٢٥٤
نشوق انتی سپتیك ٢٢٦
نشوق د. دکام ٨ ١٢٨ و ٥٩٠ و ٥٩٣
نشوق زیبقی ٣٢٢

ن با ط

نطول د. اثرلود ١٥٢ و ٤٦٥ و ٤٦٦ و ٤٧١
نطول استان سرب ٤٥٩
نطول اکونیتین ١٥١
نطول امانیاکی سودیود ١١٣
نطول امانیاکی کافوری ١١٤
نطول ض. برنك ١٥١
نطول بلادن ١٦٣
نطول د. تب ٢٣٥
نطول تورنبول ١٥١
نطول د. حره ٢٨٤
نطول د. لفین ١٥١
نطول دیودری ٣٥٩
نطول د. دنفتری ٥١٨
نطول ض. دمد ٣٣٥
نطول زیبقی ٣٢٤
نطول ژوستاسوند ١١٤
نطول سپانوئید یتاسیوم ٥٥٩
نطول ض. سفلس ٢٩٧
نطول صابون ٨١٣
نطول عینی ٦١ و ١١٢

ن ق ر

نطول قابض ٢٨٠
نطول ض. کولرا ٦٩٦
نطول گرانف ١١٤
نطول مجاد ٤٠٨
نطول محرك ٥٨ و ١٤٣ و ١٤٩ و ٢٢٨
نطول محرك و محلل ٢٢٩
نطول محلل ١١٤ و ٢٢٨ و ٤٥٩ و ٥٧١
نطول مدر ٥٧١
نطول مسکن ١٦٢ و ٥٠٩
نطول مقوی ٢٢٩
نطول منقط ٨٦١
نطول ض. نورالژی ١٦٢
نطول نوشادر ١١٤
نطول وراترین ١٥١
نطول ید و فوردم ٨٨٣

ن با ع و ف

نعناع ١٤٠
نعناع فلفلی ١٤٠
نفت ٨٣١
نفتالول ٨٤٤
نفتالین ٨٣٢
نفتول ٨٣٢
نفتولات بیسموت ٨٤٤
نفتول سولفات د کومین ٤٤٢
نفوخ د. غاغلت فرنبه ٣٢٧
نفوخ ید و فوردم ٨٨٣

ن با ق

نقره ٨٣٥ تا ٨٤٢
نقره (ازوتات) ٨٣٨
نقره (اکسید) ٨٤٥
نقره (کلورور) [illegible]

ن ی ك

نقل حدیدی دوبیکه ۳۱
نقل ژلدن وکوئته ۲۹
نقل کات ۲۷۸
نقوع تلخ ۳۰۰

ن با م

نمك انیسوم ۸۰۲
نمك طعام ۶۶۹
نمك فرنگی ۳۹ و ۸۰۲

ن با و

نواد وگال ۲۶۲
نواد پرون ۴۸۸
نوازت ۶۳۹
نواد میك ۵۶
نوروزین ۵۸۲
نوره ۷۳
نوشادر ۱۰۸
نوکس وسکانا ۳۵۲
نوکس وومیکا ۵۶
نونارین ۸۴۹

ن با ی

نی ۶۱۷
نیترات استریکنین ۱۶
نیترات آکونیتین ۱۰۰
نیترات پتاس ۱۹۰
نیترات ذیبق (اسید) ۳۳۴
نیترات سود ۱۹۰
نیترات نقره ۸۳۸ تا ۸۴۵
نیترات نقره (اسید) ۸۴۴
نیترو گلیسرین ۵۲
نیتریت دامیل ۵۱
نیده ۱۸۲
نی شکر ۶۱۸
نیکوت ۱۶۹

و ن

نیکوتیانا ۱۶۹
نیکوتین ۱۲۰
نیل (نیلج) ۵۹۴
نیوطن ۹
نی هندی ۶۱۷

حرف واو

و با ا

وازلین ۲۵۵
وازلین بودیکه ۱۵۰
وازلین بدوفودمه ۸۸۴
والادای ۸۵۰
والریان (والریانا) ۴۸۹
والریانات ائروپین ۱۶۶
والریانات امانیاك ۴۹۴
والریانات دوی ۴۲۲
والریانات کنین ۲۳۹
واندلیا دیفورا ۴۶
وانیلا ادوماتیکا ۳۵۹
وانیون ۴۰۸

و با ج و ر

وج ۳۶۱
ورد المبادم ۲۹۳
وراتروم البوم ۳۴۲
وراتروم سابادیلا ۶۹۲
وراتروم وربد ۳۹۳
وراترین ۶۹۳ تا ۶۹۶
ورد ۲۷۱
وردوس ۸۸
ورق المغز ۵۵۴
ورمبید ۳۷۵
ورمیفوژ ۳۷۵
ورمیلون ۷۷۲
ورنی بلسان تلو ۸۶۲

و با س و ش

وسمر ۵۹۵
وشنج ۱۲۲

و با ل و ن

ولار ۹۵
ولادین ۸۵۰
ون ۳۶۹
ون ۹۶
ونترا ادوماتیکا ۳۵۷
ونترگران ۵۲۰
ونیل ۳۵۹

و با و

وولکانیت ۶۵۳
وومیکه ۵۶

و با ی

ویترین ۳۶۶
ویتریول بلو ۷۹۱
ویتریول دوکیپر
ویلیس دیبفرا ۸۸
ویبت ۸۲
وینگر ۹۰
وینوس ۳۶۹
وینوم ۳۶۹
وینیفر ۸۸
ویولا ۴۱۵
ویولت ۴۱۵
ویولین
ویولین ۴۱۶
ویولین ۵۹۲

حرف هاء

ه

هادمالین ۵۹۷
هامامیلس ویرژینکا ۸۴۸

هوا

هامامِلین ۸۴۸ و ۸۴۹

هباد و سد و ش

هلیرادوم کانثرِیتکوم ۸۴۹

هراکلوم لاداتوم ۸۴۹

هرباوپوس ۷۷۴

هرباوشانتر ۹۵

هرب پاراگوایا ۴۶

هرمودات ۶۹۶

هرمود اکتیلوس ۶۹۶

هرادفشان ۳۴۶

هبال

هِل ۳۶۰

هلبوروس ۳۴۲

هِلِنین ۲۱۸

هلو (شکوفه و برگ) ۵۷۶

هلوناس او فیسینالیس ۶۹۲

هلیانت ۵۹۹

هلیانتوس ۵۹۹

هلیوتروپ ۵۹۹

هلیوتروپیوم ۵۹۹

هلیون ۳۹۳

هبام و ن

هماتوزین ۴۳

هماتین ۴۳

هموگلوبین ۴۳

همیدسموس اندیکوس ۸۴۹

هندبا ۶۲۸

هندوانه ابوجهل ۳۴۲

هِنّه ۵۹۵

هباو

هواچوبه ۵۹۵

هواکو ۵۵۶

هونگان ۶۳

هوی

هوای متخلخل ۶۶۰

هوای منضغط ۶۶۰

هوبلون ۸۴۷

هوپئن ۸۴۹

هوچوبه ۵۹۶

هوردئوم ۷۷۹

هوردئین ۷۷۹

هوسیامین ۱۶۸

هوفاریقون ۲۸۲ و ۲۸۳

هوکس ۱۰۴

هوماتروپین ۱۶۶

هومولوس لوپولوس ۸۴۷

هبای

هِپَل ۲۸۴

هیپریکوم ۲۸۲

هیپنال ۲۶۱

هیپنون ۲۵۸

هیپوسولفات منزی ۸۰۵

هیپوسولفیت سود ۷۶۹

هیپوسولفیت سولفوره ۷۶۹

هیپوفوسفیت آهک ۵۸۶

هیپوفوسفیت سود ۵۸۵

هیپوفرسرِیال ۲۸۸

هیپوکاستانوم ۲۹۹

هیدرات امیلن ۲۵۹

هیدرات دکسید تبل ۳۶۸

هیدرات ثبروس ۳۰۳

هیدراتدیروم کوم کربا ۳۱۱

هیدراستن ۸۵۰

هیدراستیس کاناادنسیس ۸۴۹

هیدراستین ۸۵۰

هیدراستینین ۸۵۰

هیدرانرا اربودسانس ۸۵۰

هی

هیدروپی کربور کلور ۶۸۳

هیدروتراچ ۷۴۳ تا ۷۴۹

هیدرودامیل ۶۸۵

هیدروژن سولفوره ۷۶۳

هیدروسولفات انتمون ۱۱۵

هیدروسیانات پتاس ۵۰۱

هیدروکربونات منزی ۸۰۱

هیدروکوتیل ۸۵۰ و ۸۵۱

هیدرومِل ۳۵۲

هیدرونیات آهک ۸۶۵

هیدرونیات پتاس ۸۷۱

هیراپیکرا (ایارج) ۵۳۰

هیرسین ۸۰۸

هیزوپ ۱۴۴

هیسپوس اِسپیکاتا ۱۴۴

هیوس سیاموس ۱۶۸

هیوسین ۱۶۸

هیوشیامین ۱۶۹

هیل ۳۶۰

حرف یاء

ی با ا

یاس ۱۵۷

یاسمن ۱۵۷

یاسمن بری ۱۷۲

یاسمن زرد ۱۰۶

یاسمن کارولین ۱۰۶

یاقوت کبود ۳۶۸

ی با ب د خ

یبروج الصنم ۱۶۹

یخ ۷۶۳

ی با ض د ع د و

ید ۸۵۲ تا ۸۶۲

ید (اثر سمی) …۵۷

ی د و		ی د و		ی ع ق	
ید (فادزهر)	۸۵۷	یدور پتاسیوم	۸۷۱	یدوفرم تنیك	۲۶۶
یدات پتاس	۸۶۲	یدور دامیدن	۸۶۲	یدوفنیکه	۵۸۲
یدات سود	۸۶۲	یدور دوی	۸۷۸	یدوفورم	۸۲۸ تا ۸۸۵
ید محرق	۸۶۰	یدور ذیبق	۳۰۸ و ۳۰۹	یدول	۸۸۶
یدور تنیك	۲۶۶	یدور سرب	۴۵۶ و ۸۷۰	یدوهیدرات دوئی براتیخ یدور دو پتاسیوم	
یدور آهن	۸۶۵ و ۸۶۹	یدور سودیوم	۸۷۷		۳۰۹ و ۳۱۰
یدور آهن و کینین	۷۴۵ و ۸۶۹	یدور کادمیوم	۴۲۹	یدو یدیدات کینین	۲۳۹
یدور ایتیل	۸۶۵	یدور کلسیوم	۸۶۵	یدیدرات آمانیاك	۸۶۳
یدور ادسنیك	۸۶۴	یدور کلورور مرکور دو	۳۰۹	یدیدرات تبریت	۸۶۴
یدور ادسنیك و جیوه	۸۶۴ و ۸۷۱	یدور گوگرد	۸۷۸	یدیدات کینین	۲۴۰
یدور استرونسیوم	۸۷۸	یدور لیتین	۷۷۷	ید بیم مزاجی	۸۵۵
یدور امانیوم	۸۶۳	یدور منگنز	۸۶۹	یر الماسی	۵۹۹
یدور ازوبوتیل	۸۸۷	یدور نشاسته	۸۶۲	یعقوب	۲
یدور باریوم	۸۶۴	یدور یدیدرات استرکنین	۶۱	یوحنا	۲

بتوسط جناب فضائل مآب معارف اکتساب افتخار الحکماء و اعتضاد الاطباء آقا میرزا حسن طبیب طالقانی

ادام الله توفیقاته مقابله این کتاب مستطاب باتمام رسید

حرره ع الله

فی سنه ۱۳۱۲

غلطنامه

از صاحبان این کتاب خواهش میکنند که اول از روی غلطنامه کتاب خود را تصحیح کرده بعد بمطالعه آن بپردازند

صفحه	سطر	غلط	صحیح	صفحه	سطر	غلط	صحیح
۱۶	۱۲	کیفیت توالا	کیفیت توالد	۱۱۲	۱۷	نفاآت	نفاطات
۲۴	۲۸	ازقبیل تریاک	ازقبیل تریاق	۱۱۲	۲۷	درصورت	درصوت
۲۵	۱۶	بدودا	بدوردا	۱۱۸	۸	همین جهای بین	همین بین جهای
۲۶	۱۶	قروح میزمنه	قروح مزمنه	۱۲۱	۱۶	منهبه	منبه
۲۶	۱۸	زیراکه	زیرا	۱۳۱	۳۱	اب گرم اهک	اب اهک
۲۹	۸	۲۰۰	۲۰۰ گرم	۱۴۰	۱۱	نخاع مجبه	نخاع مجمد
۳۴	۹	اگرم ترکی	اگرترکی	۱۴۱	۱۸	نخاع مجبه	نخاع مجمد
۳۴	۱۰	تانگرم ونیم	تا اگرم ونیم	۱۴۷	۲	پانزده	پانزده روز
۳۵	۶	صغرازاتش	صغرنهٔ زاتش	۱۴۷	۱۸	وددتو لنج	ودردفع قولنج
۳۹	۲۱	اثرصنماید	اثرمینمایند	۱۵۵	۱۹	وباکپسول	وبادرکپسول
۴۵	۱۱	عصاره زجود درحمام	عصاره نرم درحمام	۱۶۰	۲۲	هرهشب	هرشب
۴۵	۲۶	شراب کرمس	شراب کریس	۱۷۱	۳۰	اگرم باودم	اگرباودم
۵۷	۱۵	دافع سلس البول	دفع سلس البول	۱۷۴	۱۸	فلانی	فلانلی
۵۹	۳	دردبل میکند	دردمیکند	۱۸۰	۳۴	میکند	میکند
۶۱	۲	مولوین	مسولوین	۱۸۱	۱۵	بمقدریکه	بمقداریکه
۶۱	۲۴	محلول میدارند	معمول میدارند	۱۸۳	۲۷	یک پیای	یک پیاله
۶۳	۱۲	عروض مقص	عروض مغص	۱۸۷	۲۹	دسپاز	دپاستاز
۷۲	۲۰	زغال حیوان د مسحوق	زغال حیوانی مسحوق	۲۰۳	۵	بگیراب	بگیرنداب
۷۵	۲۶	کدانیده	گذرانیده	۲۰۸	۸۰	سیبانها	سیبان
۷۸	۲	ان بواسطه	انرا بواسطه	۲۰۸	۱۱	مواد	واین مواد
۷۸	۶	وابراین	وبراین	۲۱۲	۲۳	بواستعال	بواسطه استعمال
۷۸	۸	متبلرها	تبلرها	۲۱۶	۲۴	چون مقبر	خواص مقبیه
۷۸	۱۰	مجرای دمحوی	مجرای محوی	۲۱۷	۱	وزوده زخم	زرده زخم
۸۴	۲۵	گرم شربت را	گرم این شربت را	۲۱۷	۱۶	ریشه هائی سفری	ریشه های سفری
۸۵	۲۸	چهاد ظرف	بادٔ ظرف	۲۲۰	۱۸	ریشه سوس	ریشه سوس
۸۷	۱۱	بومی ازسواحل	بومی سواحل	۲۲۳	۳۰	دسی	دسی گرم
۹۲	۲۱	متبلرهای	تبلرهای	۲۲۵	۱	میقاند	مینماید
۹۴	۱۰	ازاوجود	ازاین وجود	۲۲۷	۲۰	بهترانست	بهتراست
۹۵	۱۷	میکند	میکند	۲۲۸	۱۲	حادحزمن	حادوحزمن
۹۹	۲۳	محتوان	بتوان	۲۳۱	۳	ودراستعمالات	دراستعمالات
۱۰۲	۲۲	قوی الاثراند	قوی الاثراست	۲۴۳	۲۸	۲۳۰ گرم	۲۵۰ گرم
۱۰۴	۲۸	۳۲ گرم دپوست	۳۲ گرم پوست	۲۴۷	۱۱	ومحلول مائی	چون محلول مائی
۱۰۶	۱۳	ماده سمی	ماده است سمی	۲۴۷	۱۲	ولهذا	لهذا
۱۰۶	۲۱	بطور دماپوسیون	بطورحب دماپوسیون	۲۵۰	۳	متددجا	کرمتددجا
۱۰۶	۲۲	فونیر	فورنیر	۲۶۲	۲۱	هرده	هردفعه

بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان

سپاس بی کران مر خداوند دانا و توانائی را سزد که مردم جهان را از نیستی هستی داد و آدمی را به نیروی دانش بر دیگر جانوران برتری بخشید و با فر پهلوی سرافرازی داده بر همه آنان فرمان روا کرد و درود بیرون از شمار بر همه فرزانگان بارگاه یزدانی و دانشوران درگاه خدائی که پزشکان رنج نادانی و درمان درد بی نوائی اند و ویژه کاران را که در گرداب نادانی فرو رفته و در دریای نافرمانی غوطه ور شده اند رهائی داده دستگیری میکنند و به پایه بلند و خانه ارجمند آرزو میرسانند و ویژه نیایش ما ایرانیان سزاوار نخستین کامه هستی و سرمایه خداپرستی پایان فرستادگان و دژفان افتادگان شت سترگ پیمبر تازی است و نژاد و تبار یاران او باد که برگزیدگان کردگار و پیشوایان مردم هوشیار و نیکو هنجارند

سپس گرداورنده این نامه گرامی علی اکبر کرمانی چنین مینگارد که سالهای دراز میگذرد برخی از دوستان همواره از من خواهش و پژوهش می نمودند که در شناختن داروهای پزشکی نامه نگارم و چگونگی و آمیغ و کار و نشون آنها را باز نمایم از داروها که رستنی و کانی و جانی باشند ساده و کامود و خلیس و اشکوب بوند و رده های رستنی و کیمیانی هر یک را نهاد باز گویم و خوی و منش و کبود آنها را بنگارم و بازند و درند آنها را بنویسم و راه آشامش و چند و چون آنها را آشکار کنم و برای هر یک از زهرها پادزهری یاد نمایم تا نوکاران از پزشکان را دستور کردار و رسیدگان را یادآور باشد تا انگه شب و روز در کار تیمار کردن بیماران دارو نمودن رنجوران بودم و دمی آسایش نداشتم دیدم خواهش دوستان را فراهم نکردن گناهی است بس بزرگ که ایزد دانا و توانا هرگز از آن در نمیگذرد و آنگهی این کار بهاری مردمان پارسی زبان و ویژه ایرانیان پرستاری بزرگی است چرا که نامه های پزشکی در داروئی همه بزبان مردمان فرنگ نوشته شده و بزبان پارسی تاکنون نامه که آمیغ داروها و چگونگی آنها در آن درست نوشته باشند نیست چنان سزاوار دیدم که آغاز این گرامی نامه را بنام نامی شاهنشاه جمجاه سکندر دستگاه انجم سپاه فرخ گاه دادگستر دانش پرور [illegible] گیتی ستان فرشته پاسبان **مظفرالدین شاه قاجار** که بخشش بانوا و بخشش برادو بخشش همواره پایا باد آذین داده تا در پیشگاه بندگان خرد دستگاه بلندپایگاه خداوند راه یزدانی فرستاده هوشمند دادگستر فرخ زاد دانشمند هنر پرور دادگر فرزانه مهین دستور خواجه بزرگمهر خدایگان بافر و توان **صدر اعظم** که بخت بلندش همیشه برجا و اندیشه هوده پژوهش کارآئین در جهان همواره کارگر باد و سایه بلندپایه اش از سر ما ایرانیان کاسته و کوتاه مباد پیشکش نماید

بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان
(بسم الله الرحمن الرحیم)

گران (بفتح اول ثقیل) نیرو (بکسر اول زور و قوت)
پهلوی (تمدن) فرزانه (حکیم و عالم)
درگاه (حضرت) پزشک (طبیب) ویژه کار
(مجرم) ویژه (خصوص) نیایش (تحسین و دعا
از روی تضرع و زاری) کامه (مقصود) دژفان
(شفیع) شت (حضرت) سترگ (بزرگ) پیمبر
(پیغمبر) تازی (عرب) تبار (آل) نژاد (اولاد)
پژوهش (خواهش) آمیغ (حقیقت) نشون (اثر)
رستنی (نباتی) کانی (معدنی) جانی (حیوانی) کامود
(مفرد) خلیس (دو چیز درهم آمیخته) اشکوب (مرکب)
خوی (طبع) منش (طبیعت) بازند (شکل و هیئت)
درند (صورت و هیکل) زهر (سم) دستوکار
(دستور العمل) نوکار (مبتدی) رسیده
(فارغ التحصیل) همادی (کلی) پرستاری
(خدمت) آغاز (ابتدا)

آذین داده (زینت داده)

بزرگمهر این لفظ را تعریب کرده بوذرجمهر
بلکه ابوذرجمهر گفته اند

هوده (حق)

بخواست خدا این نامه را بر دو بخش کردم در بخش نخست گفتارهائی که سزاوار فرخ نامه‌ها بود باز نمودم و در بخش دوم کردارهای
یک صد و ده دراست داروهای پزشکی را مغ و چگونگی آنها را یاد میکنم و از خردمندان خورده‌بین درخواست مینمایم و
امیدوارم که در گفتارهای این نامه غلت و لغزشی بینند و نادرستی و شکستگی یابند از آن درگذرند و چشم پوشند

نخستین گفتار

در باز نمودن سفرنگ گذارش و نمیر و فروزش خدایگان بزرگ و خواجه خرد بین سترگ صدر اعظم

این گرامی نمیسا فرهت با نکامگار روزاد فرزند یگانه نیکو منجار دبیر و نغز پیکار خورشید دانش و انجم فرزانگی بالا جایگاه
ستوده دستگاه داست کار درست کردار دلاور اد مهر نهاد برافراشته پایگاه خداوند سرمایه آسودگی زیردستان و ارمگان
ده بندگان راستی نشان که خداوندش بد دستی و راستی آراسته و از کوتهی و کاستی پیراسته دستور بزرگ و خواجه سترگ
شهنشاه گیهان **میرزا علی اصغرخان امین السلطان صدر اعظم** که خواستارش همواره
آراسته و دشمیر او زبون همیشه از جهان برخواسته باد فروزه‌های نیکش برپایه‌ایست که در چنین نامه‌ها نگنجد و در
این برگها نیاید و اگر یکی از هزار و اندکی از بسیار در نامه‌ای بالامال بخشد و اسپری بیکران دانش او را بخواهیم بکار دیم سالها
دراز و نامه‌های بیرون از شمار باید تا از هم نگارش آن برشته کاری کند و جز کاستی و کوتهی چیزی بکار نیفتد

زایش این بزرگوار در سالمر هزار و دویست و هفتاد و چهار هجری است که در این سال خداوند مهربان به نهال برومند
ویژه و فرزند ارجمند فرخنده از دوده ستوده به تمام مردم ایران گرایش نموده و بخششها ارزانی فرموده و پدر والاگهرش
نوشین روان **آقا ابراهیم خان امین السلطان** دستور دربار خسروی از خردمندان بزرگ و چاکران سترگ
دولت بودی و در راستواری و کاردانی بر دیگر چاکران شاهنشاهی برتری جسته و از همه آنان پیشی گرفته و در پرستاری
بردن دولت جانفشانیها نموده و در دارایش زیردستان و پروردن چاکران راستی نشان خودداری نفرموده و در اندیشه
شاهنشاه والاجاه او را از کابینه مهرانگیز خود دور نکرده و پیشرفت کار کشور و لشکر گشاده و نیکو بود و سود رساند
دانسته چالش و کوشش و میدانست که بی شکیبائی آسایش کشور پیکره نبندد و در نگاهداری سومه هیدبانان از
دست اندازی دشمنان که همواره در کمین بودند جز آسایش نداشت و گوئیا پی بود او دولت مانند خانه بی بنیاد
نمودی بی بود و نمایشی بی سود بود

باری این بزرگوار از آغاز زندگانی بر خداشناسی و پیروی دانش و دین خو گرفته و چند سالی بر او نگذشت که در همادی
دانشها ویژه در دانش بخشهای فرهخت و دانش زبان آموز پارسی و تازی و دانش سفرنگ کراسه تابناک بود و از
دانشهای دینی و دانش فرزان منشی تازی و یونانی و دانشهای کیهانی و منشی و کشکهای زمین و روشنان جهان و
آمیزش و آگرش آخشیجان کوشش کرده و در اندک زمانی کش همه را آموخت و پلاتون توان وار ستونشان گردید و در
نخستین سمیره و ساختن و پیراستن نگارش بالاتر از مردمان زمان خود شد در سامان دادن نوار و داره و سخن پیوند پیاده‌
های شایگان و پرداختن پرکسته و سنجیده و سرودن سرواد و چامه و چکامه بر همه استادان برتری گرفته و استوار گردیده
و بهتر از همه آنان چامه می سراید و در آرایش و پیرایش سخن و سرود به از همه دانشمندان و دبیران هیچ ادیش تراز
سخن پردازی بدین نمایش و آرایش نامه نیم نگار در در سال هزار و سیصد که شاهنشاه گردون جایگاه به جوهر خراسان

نخج (اول)
غلت (غلط)
فروزش (توصیف) سفرنگ نموا (شرح و تفسیر)
نمیسا (جناب) فرهت (شأن و شوکت) رالد
(حکیم دانشمند) منجار (راه و روش)
انجم (خرد و عقل) ارمگان (تربیت)
دشمیر (ضد و نقیض) فروزه (صفت)
برگها (اوراق) اسپری (میدان)
زایش (تولد) سالمر (تاریخ)
ویژه (مخصوص) فروصیه (خردمند عاقل)
گرایش (توجه) دوده (دودمان)
نوشین روان (مرحوم) دستور دربار
خسروی (وزیر دربار اعظم)
کابینه (نظر)
سوورستا (عموم و غالبا) چالش
(رفتار) کشاورز (دهقان) کدیور
(برزیگر) پیکره (صورت) سومه
هیدبانا (سرحد ملیان) همادی
دانشها (کلیه علوم) بخشهای فرهخت
(اقسام ادب) زبان آموز (علم صرف و نحو)
دانش سفرنگ کراسه (علم تفسیر قران)
منشی (طبعی) کشکهای زمین (خطوط
ارضیه) آخشیجان (عناصر) پلاتون
(افلاطون) سمیره (خط) نوار (لفظ)
داره (کل) پیاده‌ها (قافیه) پرکسته سنجیده
(منظوم) سرواد (شعر) (نثر)

مقدمه

پیرف در پهنای راه پدر بزرگوارش بدرود این جهان کرد شاهنشاه هوده شناس پاچنامه پدر را که گنادهٔ از مهر
خوان **امین سلطان** بود با واد آزادی فرموده و پایهٔ آن خدایگان بزرگ را به دستوری دبار خسروی با پوشش
شاهی برافراشت و یکسره چاکران با هوش و توان دربار و دستوران راستی نشان خسروی را باو سپرده و گوهران
بزرگ و فرمان وی را کرد
یک دو سالی بیش نگذشت که دستوری کار داد پیمان تاشان و بست و گشاد کارهای دولتهای هم پیمان و دستوری
کشور و دهناد لشکر را نیز بوی آزادی فرمود و او را بدین پایهٔ بلند و مایهٔ ارجمند سرافراز کرد
در سال هزار و سیصد و شش در پرستاری شاهنشاه جمجاه به جهره فرنگستان رفت و همراه آن مرز و بوم را گردش
نموده و در دهمادی دربار دولتهای بزرگ بنام بزرگمهری سری دستوران با فر و توان پذیرفته شده و آنچه در خور فرهمندی
و بزرگی او بود از نشانهای نغمه نخستین و دیگر چیزها که سامه بود که همراه مهین دستوران است در دباره او بگذار
گردید و در سال هزار و سیصد و ده شاهنشاه والا جایگاه چراغواره دوده دانش و فرهوم گروهی بینش این خدایگان
بزرگ و خواجه سترگ را از میانه همادی دستوران دربار برگزیده روی را به پاچنامه ارجمند و مهر خوان بلند **صدر**
اعظم سربلند کرد و از آن دمان تاکنون که سال هزار و سیصد و شانزده است و تا آغاز زندگانی و فلج کوه را سال
بلند توانش همیشه پناه دانشمندان و سایه بان بیانمندان است نویم اداش با بدادم و پاس فرهنداج و فرادون پروشا
در آن آبزای آسایش شکال سور ستاد همه ایران خواب خوراک را از خود دور کرده و شب و روز سائی میگزاد
خواهی و بزرگ دستان ندارد و چالش و نداه دین و دولت را بر تن آسانی میگزیند تا کارها بدلخواه ساخته و نابکاری و
ناهنجاری از این خره و بوم برداخته آید و در کارهای خود پاداش و پاداشنی جز بندگی خدا و فرمان بوداری سایهٔ خدائی
نخواهد و در این برید همواره از بخشش خاسته جامه در باره درویشان و فرو افتادهگان خودداری نکرده و دانشمندان و فرزانگان
دادستگری نموده و گرامی داشته و در فرادون فرهنداج و پیشرفت کارهای پهلوی کراپشها فرموده و فندها بخشیده آن
و اندام انجمن دانش را که من بندهٔ سراینده یکی از پیشرویان آنم همواره سرافراز کرده و در پیشرفت کاردانان که در دبره کام مرز فرهندی
کودکان پارسی زبان ندارند و فرهیختن آنها را بخواست خدا از این خداوند دانش خواستار میباشند هرگونه همراهی می فرماید
و گذشته از آنها در ساختن و پرداختن خرگیها و جایگاه پرستش یزدان کوششی بسزا مینماید و نیکنامی و بزرگی و دادگستری که
بنلاد هر گونه برتری است و یکی از نشوهای بی بهای است که یزدان نیکوئی رسان بدو شناخته امدهٔ انسانی را سال که
روا نمیدارد و در درد خواست و نالش دادخواهان و ستم رسیدگان از روی زنواد دادرسی مینماید
هرکه در این خانه شبی داد کرد خانهٔ فردای خود آباد کرد دادرسی این کارها را بر دبیر خود هر نهاده تا از کوکاست
باز ماند
من بندهٔ شرهندهٔ نگارنده و سرایندهٔ این گرامی نامه سالهای دراز است که از خوان خورش او بهره ورش یافته و در سایهٔ بلند
پایه اش ارمگان جسته و همواره در پرستاری این دودهٔ ستوده و خانواده فرهمند بسر برده و بهره از مهربانیها و بزرگیهای
برادر والا گهرش گرامی تهمتا دانش پاد بلند پایه گرانمایه تفنود همراه بزرگی دستگاه بالاجایگاه دادمرد فرزانه آزاده فرساد
محمد قاسم خان غرالسلطان که از دانش با دودمان گانش و نادر دست بهره بخشش پایدار باد در بارگاه خدا
سپاس میگذارم و از یزدان نیکوئی رسان مهربان پایداری این دودهٔ ستوده را خواستارم و امیدوارم که تا پیرج ملکها پایند
و پاینده باد تراج

پهنای راه (عرض راه) پاچنامه مهرخوان (لقب)
هوده شناس (حق شناس) پوشش
شاهی (خلعت)
دستوری کار داد پیمان تاشان
(وزارت امور خارجه) بست (رتق)
گشاد (فتق) دستوری کشور
(وزارت داخله) دهناد (نظم)
فرهمندی (شرف)
نغمه (درجه) سامه (خاصه)
چراغواره (مشکوة) فرهوم (روح)
گروهی (ناطقه)
دمان (زمان) وَن (بل) فلج (اول)
نویم (محض) بادرام (رعیت) نسا
(ترفیه) شکال (تمام) سورستار
(عموم رعایا) فرادون (ترقی) فرهنداج
(امت) بی پروشان (ملت) پاداش
(مجازات) پاداشن (مکافات) دبرند
(مدت متمادی) دانشمندان (علما)
فرزانگان (حکما) کارهای پهلوی
(امور تمدن) اندام (اعضا)
سراینده (مصنف) ریتی (منظور)
کامه (مقصود) فرهیختن (ادب نمودن)
خرگیت (این لفظ را تعریب کرده مسجد
گفته اند) بنلاد (اصل و ریشه)
نشون (آتی) زنواد (عدالت)
دبیه (شخص) هرتی (قرار)
فرد صدع (ناشیان)
تفنود (مجدت) فرساد (حکیم) نرجام
(فاضل)
تراج (امین)

تعریف و تاریخ طب

این چند برگ را از برای نمونه و نموی پارسی دانشمندان و دبیران به پارسی ساده بی آمیزش تازی نگاشتیم و سپس هرچه مینگارم بخواست خدا به پارسی گوئی خلیس خواهد بود که آمیخته با واژه‌های گرفته شده از زبان تازی باشد چه نگارشش آسان‌تر و به درفهم نزدیک‌تر است

در همین گفتار

در تعریف علم طب و مختصری از تاریخ آن و شرح حالات بعضی از حکمای عالیمقدار و مجملی از حالات مصنف کتاب

طب (مثلثه) در لغت عرب بمعنی پزشکی و دارو درمان جسم و داروی نفس هر دو میباشد و در اصطلاح علمی را گویند که بواسطه آن صحت و اعتلال ابدان بشری شناخته میشود و غرض از آن حفظ صحت است در صورتیکه حاصل بود و استرداد آن هرگاه زایل شده باشد و بطور علم به تداوی امراض چاره‌پذیر است و بدرجه علم به تداوی امراض مرغان

در ابتدای تمدن در میان نوع انسانی گفتگوئی از این علم شریف نبود و آنچه در دست مردم بود مأخوذ از استقراء و تجارب بود و چنین میگویند اول گروهی که شروع در این علم نمودند اهالی شهر بابل (نخست شهری است که در روی زمین پس از طوفان نوح بنا شده) بودند و دأب آنان بر این بود که بیمارها را در گذرگاههای مشهور شهر حاضر میکردند و نگاه میداشتند تا در مدت آمد و شد از آنها عابرین سبیل کسب استفاده کنند و این عابرین یا خودشان مبتلی باین درد شده و بعضی تجارب حاصل کرده و شفا یافته بودند و یا از دیگری که مبتلی شده بود استطلاع حاصل نموده بودند و آنچه عابرین سبیل در سبب شفای این علت میگفتند ضبط کرده و شخص معلول را [?] عمل مینمودند و همچنین معمول اهالی این شهر این بود که اسامی داروهای حتمی الاثر و طریق استعمال آنها را بر لوحهای چند نوشته در هیکلی که از خدای و رب النوع طب میدانستند معلق مینمودند و بعد از مردم دیگر مانند مصریها در این باب اقتدا به بابلیها میکردند و در آن زمان طبیب کسی بود که عالم به بعضی تجارب بود و هر طبیبی جز یک مرض بیشتر معالجه نمینمود و کم کم این تجارب صحیحه را با اوهام فاسده و قیاسات باطله مختلط نمودند

در سال ۴۰۰۵ [?] قبل از میلاد اخراج دم از عروق بواسطه فصد معمول گشت و در سال ۴۰۰۵ [?] استعمال مقیی و در سال ۱۴۹۴ [?] استعمال ضمادات متداول شد و در میان عبریها و بنی اسرائیل حضرت سلیمان که پس از پدرش حضرت داود در سال ۱۰۱۴ قبل از میلاد بر تخت سلطنت جلوس کرد اول کسی است که در خواص نباتات و حیوانات سخن رانده است گروه اسنیه در ۲۰۰ سال قبل از میلاد مشغول به تعلیم و تعلم علم طب بودند و از قوه مولده نباتات و جمادات گفتگو میکردند

در یونان بنی اقلیموس که قبل از بقراط بودند خلفا عن سلف مشغول به تداوی امراض بودند ولی در میان آنان تعلیم این علم اساتذه شفاهی بود و کتبی در دست نیست گویا این طایفه این علم را از شخصی که موسوم به اسکولاپ بود و پسر اپولون اخذ کرده بودند و اسکولاپ از شخص دیگری مسمی به شیرون قنطوری آموخته و از این جهت بود که یونانیان این دو نفر طبیب را در ردیف خداهای خود میدانستند مخصوصاً هیکل اسکولاپ را که بر گمانشان خدای و رب النوع طب بود محترم میداشتند تا آنکه در ۴۶۰ سال قبل از میلاد **بقراط** در یونان ظاهر گشت و کتبی چند در این صناعت نوشت و چون این دانشمند بزرگوار نخست کسی است که تجربیاتی را که در دست مردم بود ضبط نموده و مدون کرد و بعضی قواعد اساسی در نظر با احوال مرضا و تجربیات اختراع نمود و بنیاد دستورهای چند مرتب ساخت لهذا اختراع طب را باو نسبت میدهند و او را ابو الاطبا و امام الاطبا مینامند و در سال ۳۸۴ قبل از میلاد فیلسوف بزرگ **ارسطاطالیس** که معلم اسکندر

حالات بعضی از حکمای عالیمقدار

مقدونیه بود ظاهر گشت و بامر این پادشاه و نفقه او شروع در تشریح حیوانات و فحص از طبایع و خصوصیات آنها نمود و این
فیلسوف اول کسی است که بسیاری از مسائل فلسفیه و فلکیه و طبیعیه را بیان نمود و ثقل هوا را معین کرد و نیز ثابت نمود که
تولید اصوات بواسطه تموج هوا است و چون کما ینبغی متبحر در علوم نبود عدهٔ عناصر را در چهار که خاک و آب و باد (باد) و آتش
باشند منحصر نمود و در مائه سوم قبل از میلاد در زمان سلطنت بطلمیوس اسکندریه مصر دو نفر معلم موسوم به **هروفیلوس**
و **فیلپوس** شروع در تشریح اجسام بشر نمودند و در اوائل میلاد حضرت مسیح **دیسقوریدوس** ظاهر
گشت و کتبی چند در ادویه مفرده نگاشت

در سال ۵۰ بعد از میلاد حضرت مسیح **جالینوس** ظاهر شد دائره طب را وسعت داده و کتبی چند در طب
تصنیف کرد و در همین زمان نیز **روفس** و بعضی دیگر ظاهر شدند و دائره طب را وسعت دادند و معتقد شدند
باینکه فلک را مدخلیتی در طب است و گمان کردند که اجرام سما و بروج را در امراض بشر مدخل اند و در اجسام انسان مؤثر بقراط
میگوید هر طبیبی که عالم به علم نجوم نیست نشاید اعتماد نمود زیرا بر طبیب لازم است بهترین وقتی را در دادن دوا بمریض اختیار
کند و جالینوس نیز بر همین عقیده است و هر این دو دانشمند چنان گمان کرده اند که بحران مریض در روز هفتم و چهاردهم و بیست
یکم از مرض می آید چه در این ایام قمر از حالی بحالی انتقال می یابد بلکه جسم انسانی را بمنزله عالم صغیر میدانند و قلب را در آن بمنزله
شمس در افلاک و دماغ را بمنزله قمر فرض کرده اند و چنان گمان برده اند که مشتری ریه را قوت میکند و مریخ کبد و زحل طحال را
و زهره کلیتین و عطارد آلات تناسل را و از این قبیل فرضیات زیاد دارند که تا این زمان نیز بعضی از اطبای جاهل این عقاید
فاسده باقی میباشند

در زمان قیاصره روم تا زمان خلفای عباسی اطبای بزرگ و دانشمندان سترگ ظاهر شدند چنانچه در مائه پنجم بعد از میلاد
ثیودورس برسیان چهار مجلد کتاب بزبان یونانی در طب تصنیف نمود جلد اول در ادویه سهل عامه
جلد دوم در معرفت امراض جلد سوم در امراض مخصوصه زنها جلد چهارم در تجربیات طبیعیه و این مجلدات را بزبان
لاطینی ترجمه کرده اند و تقریبا پنجاه سال بعد از این دانشمند **البیوس** نیز کتابی تالیف نمود و پیروی جالینوس را
در این کتاب کرد و علاوه بعضی اوهام باطله در آن مندرج ساخت و معتقد بر تاثیر طلسمات و سحر و اوهام باطله دیگر
بود و چنین میگویند که از قدمای اطبا بعد از بقراط و جالینوس **اسکندر ترالی** است صاحب دو تالیف
مشهور یکی در ادویه و دیگری رساله است متعلق به دیدان احشاء و این مصنف در این دو کتاب جز بتجربه و اخبار تجربی
دیگری استدلال نکرده و در مائه هفتم بعد از میلاد **بولس** نام همهٔ انواع مسائل طبیه را تلخیص کرده و جمع نمود
و آن کتاب بخصوص جزء هفتمش که در تشریح است مقبول عامه اطبا گردید و از متقدمین اول کسی که در فن ولادت
گفتگو کرده این دانشمند است

در زمان دولت اسلام و غلبه عرب بر اکثر ممالک متمدنه خلفای اموی و عباسی بعضی از اطبای یهود و نصارا از قبیل
جیبه یهودی و بختیشوع نصرانی را استخدام کردند و ترویج این فن شریف را می نمودند و خلیفه هارون الرشید و
پسرش عبدالله مامون را در طلب علوم فلسفیه و طبیه رغبتی تمام بود و مامون بیشتر از پدر رشید را بامر تشویق علما
و اصحاب معارف را میکرد و از اطراف و اکناف عالم حکما به جمع آوری ایشان همی نمود و آنها را بسیار گرامی میداشت و دار
الخلافه را از اجتماع ایشان زینتی بی نهایت بود و کمال جد و جهد را در ترجمه کتب فلاسفه یونانی بزبان عربی داشت و
مترجمینی که بر آنها اعتماد بسیار می نمود چهار نفر بودند **حنین بن اسحق عبادی** **یعقوب بن اسحق کندی** و **ثابت**

حالات بعضی از حکمای عالیمقدار

بن قره حرانی و **علی** بن فرخان طبری مؤلفات فیثاغورس و افلاطون و ارسطاطالیس و بقراط و جالینوس را از زبان یونانی بزبان عربی ترجمه نمودند و هم چنین عبد الرحمن اموی ملقب بناصر در اندلس نیز در ترجمه این علوم بنهایت راغب بود و در این قرن فلاسفه بزرگ در اسلام ظاهر شدند که از جمله آنان یکی **یعقوب** بن اسحق کندی است که یکی از چهار نفر مترجم مذکور باشد و چنین میگویند این فیلسوف زینت دولت معتصم عباسی بود و بعد از او **ابو النصر محمد** بن طرخان بن اوزلغ فارابی بود که اصل وی ترک و مولدش شهر فاراب و از اکابر فلاسفه مسلمین شمار میاید این فیلسوف کتاب ارسطو را در علم منطق تلخیص کرده مسمی بثمانیه نمود و تعلیقاتی چند بر آن نگاشت و اختراع قانون که یک نوع سازی است از او است و در شهر دمشق در سال ۳۳۹ هجری وفات کرد و از جمله اطبای بزرگ یکی **یوحنا** پسر ماسویه است که در نزد هارون الرشید منزلتی تمام داشت و طبیب مخصوص وی بود و این دانشمند دارای مؤلفات کثیره است مانند کتاب برهان و کتاب بصره و کتاب حمیات و کتاب فصد و حجامت و کتاب جذام و کتاب اغذیه و کتاب معده و کتاب ادویه مسهله و شاگرد وی که حنین بن اسحق عبادی بود و یکی از مترجمین اربعه است در نزد خلیفه مامون تقرب زیادی داشت نیز دارای مؤلفاتی است از قبیل کتاب اغذیه و کتاب تدبیر ناقهین و کتاب ادویه مسهله و علاوه بر اینها سؤال و جواب کتابی در فن نظری و فن عملی طب تالیف کرده معروف بمسائل حنین و یکی از شاگردانش که خواهرزاده اش بود مسمی به **حبیش الاعسم** بن الحسن برخی مطالب مهمه بر آن افزوده و شیخ **عبد الرحمن** بن احمد بن ابی صادق نیشابوری که از فحول اطبا میباشد شرح مبسوطی در دو مجلد بر آن نوشته و از کتب عمده طب شمار میاید بالجمله پس از آنکه کتب بقراط و جالینوس را ترجمه نمودند اطبای اسلام پیروی خیالات و استنباطات این دو دانشمند را کرده و مؤلفات بسیاری تالیف نمودند و از جمله آنان یکی **ابو بکر محمد** بن زکریای رازی است که در فن طب و منطق و هندسه و موسیقی مهارتی بر کمال داشت و طب را از حکیم **ابو الحسن** بن زین طبری صاحب کتاب فردوس الحکمه اخذ کرده بود مطالب مهمه کتب بقراط و جالینوس را جمع کرده در قریب سی مجلد آنها را ایراد نمود و اسم آن کتاب را حاوی کبیر گذاشت و اکنون در میان معاصرین ما شهرت تمامی دارد و از این جهت است که گفته اند علم طب معدوم بود بقراط آنرا ایجاد نمود و مرده بود جالینوس احیاش کرد و متفرق بود رازی جمعش نمود و ناقص بود شیخ الرئیس ابن سینا تکمیلش کرد بالجمله محمد زکریای رازی در سال ۳۲۰ هجری پس از آنکه کور شده بود وفات کرد رحمه الله علیه و در سبب کوری آن چنین مینویسند که در اثبات صناعت کیمیا از برای امیر منصور بن امیر نصر سامانی کتابی تالیف نمود امیر منصور فرمان داد آنچه را که از برای این ادعا از آلات و ادوات و غیره لازم است جهت وی مهیا و حاضر کنند تا آنچه ادعا کرده و ضمانت نموده است بعمل بیاورد و چون حکیم عاجز شد فرمود گمان نمیکنم که شخص حکیم راضی شود به تخلید کذب در کتبی که آنها را بحکمت نسبت داده است پس فرمود تا تازیانه بر سر او زدند و نیز همان کتاب را آنقدر بر سرش زدند تا پاره شد و بواسطه این صدمه چشمش آب آورده و کور گردید

پس از رازی شیخ بزرگوار **ابو علی حسین** بن علی بن سینا در بخارا ظاهر شد و چون بر همه حکمای سلف تفوق یافت بشرف الملک شیخ الرئیس ملقب گردید و این دانشمند دارای مؤلفات کثیره است که از جمله آنها کتاب اوسط است که در گرگان تالیف کرده و نیز کتاب قانون و کتاب شفا و نجاة است و بزرگواری وی بیش از آن است که در این اوراق گنجد و در سال ۴۲۱ هجری در همدان وفات نمود در صورتیکه مترنم باین بیت بود و منتها ولیس لنا حاصل سوی علمنا انما لا نعلم رحمه الله علیه رحمة واسعة کثیره و بعد از این دو بزرگوار **ابو علی یحیی** بن عیسی صاحب کتاب منهاج ظاهر شد که این کتاب بر ترتیب

کلمات بعضی از حکمای عالیمقدار

حروف تهجی حساب در عقاقیر ادویه را ذکر نموده و در سال ۴۹۷ هجری وفات کرد و پس از او **ابو الصلت امیه**
بن عبد العزیز بن ابی الصلت اندلسی ظاهر گشت و کتابی در ادویه مفرده تصنیف نمود و در سال ۵۲۹ هجری وفات کرد
بعد از شیخ الرئیس فیلسوف بزرگی که در اسلام ظاهر شد **امام فخر الدین رازی** ابو عبد الله محمد بن عمر التیمی
البکری الطبرستانی بود و در علم اوائل و کلام و معقولات بر همه معاصرین خود تفوق جست و در بسیاری از فنون علمی دارای
تصانیف معتبره است و بر کلیات قانون شیخ الرئیس شرحی نوشته که معروف است و این فیلسوف بزرگ میگوید المرء
مادام حیا یستهان به و یعظم الرزء فیه حین یفقد در شهر هرات در سال ۶۰۶ هجری وفات کرد رحمة الله علیه

در این ایام حکمای اسلام علاوه بر تکمیل فنون هندسیه و فلکیه و طبیعیه و منطق و معرفت باحوال حیوانات و نباتات و غیره
در علم کیمیا و تقطیر عقاقیر و تخمیر آنها نهایت ساعی بودند و جد و جهدی بکمال داشتند و در بیشتر ممالک اسلامیه بخصوص
در بغداد که دار الخلافه بود مکاتب و مدارس کثیره و بیمارستانهای عدیده برپا شده و انواع علوم مذکوره را در آنها تحصیل
مینمودند تا زمان غلبه ترک بر بیشتر ممالک اسلامیه و قتل و نهب و تخریب مدارس و غارت کتابخانه ها شرحی که در تواریخ مسطور است
و در این مدت یعنی از مائه هشتم تا مائه یازدهم میلادی اهالی اروپا و ممالک غرب در دریای جهل و نادانی غریق شده و در
بدترین حالتی گرفتار بودند و از علوم فلسفه و فلکیه و طبیعیه و غیره بی خبر و اثری از این علوم در میان آنان نبود تا اواخر مائه
یازدهم میلادی که جهة استخلاص اراضی مقدسه از ید مسلمانان اهالی فرنگ اجماع نموده و شروع در جنگ صلیب نمودند که ابتدای
آن در سال ۱۰۹۶ میلادی بود و در این وقت که عساکر صلیب به اورشلیم (بیت المقدس) وارد شده اراضی با خضرت و
نضرت مشاهده کردند بهتر از اراضی خودشان هم از حیثیت زراعت و هم از حیثیت آبادانی و در ممالک اسلامیه تمدنی دیدند
که بر تمدن ممالک اروپا از همه جهة تفوق داشت و ملتفت شدند که سبب این برتری علوم و فنونی است که خلفای عباسیه
مؤسس بوده اند و همچنین در شهر قسطنطنیه حسن تربیت و تمدن و پیشرفت امور صنایع و تجارت را معاینه دیدند
و همه آنها را از ترتیب علوم و فنون متنوعه مذکوره دانستند و فهمیدند که بدون اکتساب این علوم و معارف نمیتوان با
عساکر اسلام برابری کرد اول باید کسب معرفت و دانش نمود و تحصیل کرد تا بتوان با دشمن دانا مقابلی نمود و این مسئله
سبب هیجان امرا و ملوک اروپا گردید و علوم و معارف کم کم رو بترقی گذاشته و منتشر گردید و کار آن بجائی رسید که
اکنون مشاهده میکنید و معاینه می بینید ما مردم مشرق زمین و اهالی ایران بدبختانه پس از آن برتری و دانائی صد مرتبه
پست تر از حالت هزار سال قبل از این مردم فرنگ در خواب غفلت مانده و اسیر جهل و نادانی گشته و در دریای بی علمی
غوطه وریم و بهیچوجه از این خواب بیدار نشده و در سبب استخلاص خود نمیکوشیم و جهل و نادانی را عین علم و دانائی میدانیم

بالجمله در مائه دوازدهم و سیزدهم از تاریخ مسیحی مکاتب و مدارس ملل اسلامیه در همه عالم شهرتی عظیم حاصل
نمود و هر کس طالب فلسفه و سایر معارف بود لابد و ناچار از حکمای اسلام که مؤلفات آنها نوعاً بزبان عربی بود میبایست
اخذ کند و از فلسفه ارسطاطالیس اسمی در میان دانشمندان عالم برده نمیشد و در میان فلاسفه اسلام فارابی معتقد به انقراض
انواع شد ولی شیخ الرئیس در رساله خود که به حی بن یقظان (زنده بیدار) موسوم است این قول را رد میکند و **یحیی** بن حبش
بن امیرک ملقب به شهاب الدین سهروردی که در علم شعبده مسلم عصر بود معتقد به ازلیت عالم شده و در رساله خود موسوم
به غربة الغربیه حدوث نفس و ما یتعلق بها را اثبات میکند و این حکیم را در سال ۵۸۷ هجری کشتند و همچنین در همه فرنگستان
بعد از جنگ صلیب و بیداری ملل فرنگ از خواب جهل و نادانی طب منحصر به طب ابن سینا بود و کتاب قانون وی را در تمام
مدارس تدریس میکردند و بزبان لاتینی شرحها بران نوشتند و در سال ۸۷۰ هجری مطابق ۱۴۷[illegible] مسیحی در عصر لوئی

یازدهم

حالات بعضی از حکمای عالم متقدا

یازدهم از سلاطین فرانسه انجمن طبی در شهر پاریس برپا شده و مؤلفات فخر رازی را تدریس مینمودند و پیرو قوانین ابن سینا
بودند و همین که فن طباعت در سال ۸۴۰ هجری مطابق با ۱۴۳۶ مسیحی اختراع شد و نوع کتب علمی بنای انتشار گذاشت نسخه‌های
متعدد از قانون ابن سینا به زبان لاطینی چاپ کردند و مدارس بزرگ و کوچک جهت تحصیل فن طب برپا نمودند و مدرسین با
فرهنگ جهت تدریس محصلین در این مدارس برقرار نمودند و در بلاد ایطالیا بخصوص در مملکت ناپل انتشار معارف بیشتر
از سایر ممالک فرنگ بود و تدریج طب ابن سینا را که مخلوط با بعضی اوهام و تخیلات بود و مرکب با برخی مطالب تنجیمی
تنقیح کرده و تلخیص نمودند بخصوص در شهر توسکولوم (فراسکاتی) **لورانت** نام در سال ۱۴۷۲ مسیحی مطابق
۸۷۷ هجری بیشتر از سایرین در تهذیب و تخلیص طب از اوهام باطله و ترقی آن به درجه کمال سعی و کوشش نمود و هم چنین در
سایر فنون معارف نیز حکمای بزرگ و دانشمندان سترگ در سایر ممالک فرنگ ظاهر شدند چنانچه در هولاند در سال
۱۵۹۶ مسیحی مطابق با ۱۰۰۵ هجری شخصی از فلاسفه متولد شد مسمی به **کارتسیوس** و طایفه که پیروی این
شخص را مینمودند **کارتسیانی** نامیده شدند و این شخص در تحصیل علوم اجتهادات کرد و معقولات طبیعت را
حمل بر تجربیات و تفحصات نمود و قیاس را در آنها دخالت داد و آنها را موافق قوانین هندسیه موزون کرد و اختراع اسلوب
جدیدی نمود مخالف با اسلوب متقدمین و بیشتر مردم پیروی این شخص را کرده و در فلمنک و فرانسه و انگلیس و اکثر ممالک
در مدارس شهرتی تمام یافت

بعد از کارتسیوس در سال ۱۶۳۲ مسیحی مطابق ۱۰۴۲ هجری در شهر امستردام پای تخت هولاند **نادیکوس**
نام ظاهر شد که در اول متدین بر دین یهود بود و بعد نصرانیت را اختیار کرد و در آخر وجود الوهیت را منکر شد و مبادی
فلسفه کارتسیوس را بطریق هندسی مبرهن نمود

طولی نکشید که بواسطه ظهور معلم معروف **اسحق نیوطن** فلسفه کارتسیانی بکلی باطل گردید و این دانشمند
که از حکمای انگلیس است در سال ۱۶۴۲ مسیحی مطابق ۱۰۵۲ هجری متولد شد و فلسفه آن بکلی مخالف با فلسفه کارتسیوس
میباشد زیرا که کارتسیوس میگوید مادامی که معرفت باحوال علل حاصل نشود نمیتوان فحص از مفاعیل طبیعی نمود
بر خلاف نیوطن میفرماید از معلومات و معقولات طبیعی باید پی به حقیقت علل برد و ترقی به حالت علل حاصل نمیشود
مگر از مفاعیل طبیعی و به وجه اطلاق فیلسوف نمیتواند تعیین علت کند مادامی که حقیقت آن را مبرهن نکرده باشد با براهین
عقلی و یا باختبار حسی و بواسطه این قاعده که نیوطن وضع کرد تخیلات کارتسیوس بکلی باطل گردید و انواع اسالیبی که این
دانشمند در مبادی هندسی و علوم نظری وضع کرد مقبول عامه علما و فضلا گردید بنحوی که اکنون کسی نیست که انکار
کند مبادی که این دانشمند در علوم تجربیه حسیه و مساحه و جبر و مبادی هندسه فلسفیه وضع کرده است و از تخیلات
این فیلسوف چنین روایت میکنند که روزی در زیر درخت سیبی خوابیده بود دید یک دانه سیب از درخت ساقط شده بر زمین
افتاد و از سقوط آن قوه جاذبه عالم را که موجب انتظام تمام عالم است دریافت کرده و پی به حقیقت آن برد

در همین زمان یعنی در سال ۱۶۴۶ مسیحی مطابق ۱۰۵۶ هجری [illegible] **بکوتوفیردوس غولیلموس**
لیبنیسوس در شهر لیبسیا متولد شد و بنا بر مبادی فلسفه سکولاستیکی را طرح کرد و بیشتر
قواعد آن را اصلاح نمود و آنچه از این قواعد مغلق بود و بصورت مختلط بیان شده واضح و آشکار کرد و الفاظ لغویه
معنی را که متقدمین بیان کرده بودند بیرون نمود و بجای آنها اسلوبهای هندسی برقرار کرد و مخصوصاً در منطق
و علوم طبیعی مطالب را به عبارات کافی وافی بیان نمود و عیبی که در بیانات این دانشمند است [illegible] میباشد

ذکر مفاخر ایام شاهنشاه شهید سعید انار الله برهانه

که بیش از لازم قیاس کرده و طایفهٔ لیبنسیانی از فلاسفه که در دنیا شهرت دارند و مخصوصاً در علوم طبیعی اشتهار و شان بیشتر است منسوب باین دانشمند میباشند از جمله آنان یکی بولفیو است که در همه اقسام فلسفه و هندسه عامه دارای تالیفات کثیره است

در سال ۱۴۷۳ مسیحی (۸۷۸ هجری) در شهر ترونوم از بلاد لهستان معلم معروف کوپرنیک متولد شد و این فیلسوف اول کسی است از حکمای مغرب که معتقد بحرکت ارض و سکون شمس میباشد

در سال ۱۵۶۴ مسیحی (۹۷۲ هجری) گالیله فیلسوف معروف ایطالیائی متولد شد و این دانشمند که در علم حساب و فزیک و نجوم کمال مهارت را داشت اول کسی است که تلسکوپ (دوربین) را در اجرام سماوی استعمال نموده و ثابت کرد که زمین بدور شمس دوران مینماید در سال ۱۶۴۲ میلادی (۱۰۵۲ هجری) وفات نمود

از جمله معارف متاخرین از اطبای فرنگ یکی بیشا است که در سال ۱۷۷۱ میلادی مطابق با ۱۱۸۵ هجری در فرانسه متولد شد این دانشمند که سی و یک سال بیشتر عمر نکرد و تشریح عمومی را اختراع نمود در ۱۸۰۲ میلادی (۱۲۱۷ هجری) وفات کرد و از حکمائی است که در راه علم شهید شده و دیگری کلود برنارد است که در سال ۱۸۱۳ میلادی (۱۲۲۹ هجری) متولد شده و در حقیقت مخترع و مکمل علم فیزیولوژی است و در این مائه اخری یعنی مائه نوزدهم مسیحی عده حکما و دانشمندان در هر علم بقدری رو بازدیاد است که در شرح حال آنان کتابها باید تالیف نمود

باری چون نیک بنگریم و در حالات حکما و دانشمندان و امرا و سلاطین مغرب مین بدقت غور و رسی نمائیم معاینه می‌بینیم که چند چیز است که سبب انتشار علوم و معارف و تکمیل تمدن در ممالک آنها شده اول ثبات رای حکما و دانشمندان در مطالب فرضیه خود مثل آنکه گیلوم هاروی طبیب انگلیسی که در سال ۱۵۷۸ میلادی (۹۸۵ هجری) متولد شد در سال ۱۶۱۹ بخیال دوران دم در بدن انسانی افتاد و مدت سی سال مشغول باین خیال بود و امتحانات و اختبارات میکرد تا در سال ۱۶۲۸ که نهایت وثوق را در خیال خود حاصل نمود از اظهار کرده و منتشر نمود دوم اتفاق کلمه و اتحاد رای و اجماع دانشمند در مسائل علمیه بدون اغراض شخصی چنانچه ژلبیر طبیب ملکه انگلیس در سال ۱۴۶۷ مسیحی (۸۷۲ هجری) قوه الکتریسته را کشف نمود و دانشمندان بعد با رای ثابت پیروی او را کرده و در فواید و خواص آن تفحصات چند نموده تا در سال ۱۸۴۴ مسیحی (۱۲۶۱ هجری) تلگراف را اختراع کرده و فواید بسیار در امور تمدن از آن حاصل نمودند و همچنین پاپن دانشمند فرانسوی که در سال ۱۶۴۷ مسیحی (۱۰۵۷ هجری) متولد شده در سال ۱۶۹۰ (۱۱۰۲ هجری) آلات بخاری را اختراع کرد و دانشمندان بعد پیروی او را نموده و کار را بجائی رسانیده اند که اکنون مشاهده مینمائید این همه کارخانجات و کشتیهای بخار و راه آهن و غیره که فایده آنها در امور تمدن بیش از آنست که بتوان شرح داد اختراع نمودند سیوم ترویج سلاطین و امرا و ولاة را نیز در پیشرفت علوم و معارف و انتشار آنها مدخلیتی بکمال است و تا آنان از حکما و دانشمندان ترویج نکنند و اسباب اشتیاق آنها را فراهم نیاورند معارف پیشرفت نکرده و امور تمدن تکمیل نمی یابد چنانکه ادوارد ژنر که در سال ۱۷۷۶ مسیحی (۱۱۹۰ هجری) متولد شده کوبیدن آبله گاوی (واکسن) را اختراع کرد و دولت انگلیس ۳۰ هزار لیره ای استرلین معادل با صد و پنجاه هزار تومان پول حالیه ما) باو انعام کرد با آنکه کوبیدن آبله رسمی از سال ۱۷۱۳ مسیحی (۱۱۲۵ هجری) در میان مردم منتشر و شایع بود

بحمدالله در مملکت ما شاهنشاه شهید سعید ناصرالدین شاهنشاه قاجار انار الله برهانه که در سال ۱۲۴۷ هجری (۱۸۳۱ میلادی) تولد یافته و در سال ۱۳۱۳ هجری (۱۸۹۶ میلادی) شهادت یافت و یکی از دانشمندان

ذکر مفاخر ایام شاهنشاه شهید سعید و شرح حال بعضی از نجبای معاصر

در تاریخ شهادت آن پادشاه سعید و شاه شهید اگر در انتشار علوم و معارف و تکمیل امور تمدن در مدت چهل و نه سال
سلطنت خود کوتاهی نفرموده و حکما و دانشمندان را همیشه گرامی داشته و انعامها میفرموده و خلعتها میداد چنانچه در سال سوم
سلطنت خود یعنی در سال ۱۲۶۷ هجری (۱۸۵۰ میلادی) بنای مدرسه مبارکه دار الفنون را گذاشته و از ممالک اروپ حکما و
دانشمندان چند اجیر کرده و جهت تدریس در این مبارک بنا حاضر ساخت و حکم فرمود تا ابنای رجال و امرا و شاهزادگان دار
الخلافه را در این مدرسه حاضر کنند و نیز به ولات و حکام ممالک ایران فرمانها صادر کرد که هر یک از ابنای دانشمندان و بزرگان
که دارای طینت پاک و استعداد فطری باشند روانه دار الخلافه نمایند علاوه بر فنون طبیعی و ریاضی از قبیل حساب هندسه
و جغرافی و جبر و فیزیک و کیمیا و تشریح و فیزیولوژی تاریخ طبیعی (معرفت الارض معرفت النبات و معرفت الحیوان) و پاتولوژی
(علم امراض داخله و خارجه) و تراپوتیک و دواسازی و علم معدن و راه سازی و فنون حربیه از قبیل علوم متعلق بتوپخانه
و پیاده و سواره و غیره و غیره مشغول تحصیل گردند که پس از تکمیل تحصیل در راه خدمت به دین و دولت حاضر باشند و
خود آن اعلیحضرت به نفس نفیس همایون در سالی چند نوبت تشریف فرمای این مبارک دبستان شده و شاگردان را در حضور
اقدس امتحان مینمودند و هر یک را علی قدر تحصیلاتهم انعامها میفرمود و خلعتها میداد و بیشتر اوقات با جدی وافی و جهدی
کافی در تشویق آنان میکوشید و از هیچگونه مرحمت و لطف مضایقه نمی فرمود و دریغ نمیکرد و از جمله حکما و دانشمندانی که
جهة تعلیم علوم طبیعی احضار فرموده بود یکی **دکتر پولاک** نمساوی معلم علوم متعلق بر طب و دیگری **فوکتی**
معلم علوم طبیعی و دیگری دانشمند بی نظیر **دکتر طولوزان** فرانسوی که پس از دکتر پولاک معلم علوم متعلق به
طب گردید و پس از چندی بریاست اطبای حضور و طبابت مخصوص آن اعلیحضرت مفتخر آمد و بعد از شهادت آن شاهنشاه
شهید سعید تا چندی در این دار فانی زیست کرد و در شهر صفر ۱۳۱۵ هجری (۱۸۹۷ مسیحی) در گذشت وفات نمود بالجمله برحسب
فرمان آن شاهنشاه شهید سعید نور الله مضجعه در سال ۱۲۷۵ هجری (۱۸۵۸ مسیحی) چهل و دو نفر از شاگردان این دبستان
مبارک را که از عهده تحصیل بخوبی بر آمده و گوی سبقت از همگنان ربوده جهة تکمیل تحصیل در فنون شتی بریاست عبد
الرسول خان نواده مرحوم حاجی محمد حسین خان صدر اعظم اصفهانی روانه پاریس پای تخت دولت فرانسه نمودند که در
مدارس عالیه آن شهر تحصیلات خود را تکمیل کنند از جمله آنان پنج نفر جهة تحصیل علوم متعلق بر طب و یک نفر مخصوص
بعضی از شعب طبیعی از قبیل فیزیک و کیمیا و دواسازی و غیره بود و یکی از آن پنج نفر میرزا علینقی پسر آقا اسمعیل پیشخدمت باشی
سلام (جناب جلالتمآب حکیم الممالک و والی مشاور السلطان که اکنون در بغداد بسمت قونسولگری دولت علیه تشریف دارد)
و دیگری میرزا رضا پسر میرزا مقیم مستوفی علی آبادی (معلم این بنده مصنف) و سومی میرزا حسین پسر میرزا احمد طبیب استاد و
چهارمی میرزا عبدالوهاب کاشانی و پنجمی میرزا آقا بزرگ نواب و شخص ششم میرزا کاظم پسر میرزا احمد محلاتی (و نیز معلم این
بنده مصنف)

میرزا رضا پس از فراغت از تحصیل در سال ۱۲۷۷ هجری (۱۸۶۰ میلادی) روانه دار الخلافه شده و پس از تشرف
بخاکپای فرقدان سای اشرف اقدس اعلی چند سالی در طهران و فارس در خدمت نواب مستطاب اشرف ارفع شاهنشاهزاده
معظم سلطان مسعود میرزای یمین الدوله ظل السلطان (ادام الله اقباله) زیست و در سال ۱۲۸۳ هجری (۱۸۶۶ میلادی)
برحسب فرمان همایون شاهنشاهی بمعلمی علوم متعلق بر طب در مدرسه مبارکه دار الفنون سرافراز گشت و کمال جد و
جهد را در تعلیم علوم و معارف و تربیت شاگردان خود داشت تا در سال ۱۲۹۴ هجری (۱۸۷۷ میلادی) روح پرفتوحش
از این دار فانی بعالم باقی شتافت رحمة الله علیه رحمة واسعة

ذکر حال مصنف کتاب

میرزا کاظم نیز پس از فراغت تحصیل در سال ۱۲۷۸ هجری (۱۸۶۱ میلادی) وارد دارالخلافه شده و بعد از نوشتن عریضه مورد تفقدات همایون اعلی گشته بمعلمی علوم طبیعی دارالفنون مفتخر گردید و چندین سال با کمال حذاقت مشغول تدریس فیزیک و کیمیا و دواسازی بود و چون علاوه بر فنون طبیعی در علوم ادبیه مهارتی بکمال داشت و شعر را نیکو می سرود و از شعب فلسفه متقدمین آگاه بود اصطلاحات چندی در علوم مذکوره وضع نموده که اکنون در میان دانشمندان و فرزانگان معمول و متداول است و در ترجمه کتب علمیه فرانسه بزبان فارسی عموم دانشمندان پیروی او را میکنند و هر چه میدانند از وی میدانند و در حقیقت میتوان گفت که اول شخص مترجم این عصر او است تا در سال ۱۳۱۳ هجری (۱۸۹۶ میلادی) در گذشت و روح پر فتوحش بجانب جنان خرامید و تولد این دانشمند در سال ۱۲۵۰ هجری (۱۸۳۴ میلادی) بوده اللهم ارحمه و احشره مع محمد و آله الطیبین الطاهرین

اقل الخلیقه بل لا شیء فی الحقیقه خادم الحکماء چاکر آستان ملایک پاسبان شاهنشاهی **علی اکبر** بن محمد حسن بن علی اکبر بن محمد علی بن محمد کاظم بن ابوالقاسم بن محمد کاظم بن الحکیم الطبیب میرزا سعید الشریف غفر الله لهم و حشرهم مع ساداتهم محمد و آله الطیبین الطاهرین مصنف این کتاب و مؤلف این خطاب در شرح حال خود چنین مینگارد که مولد من بنده شهر گواشیر که پایتخت مملکت کرمان در ماه ربیع اول سال ۱۲۶۳ هجری (۱۸۴۶ میلادی) بوده و از خانواده هستم معروف به صناعت طب و مادرم صبیه مرحوم شهید سعید ملا محمد کوهبنانی که از معارف علماء عرفای آن دیار بوده در اوایل زندگانی پس از تحصیل مقدمات و ادبیات مشغول به تحصیل حکمت الهی و فلسفه بودم و چندان مایل و راغب بر فنون طبی که خانواده ام معروف بآن صناعت اند نبودم مرحوم محمد اسمعیل خان وکیل الملک که در آن اوان حاکم مملکت کرمان بود بر تحصیل طب مجبورم کرد و پس از چند سالی که در نزد پدر بزرگوارم در فن نظری و عملی طب تحصیل کرده روانه دارالخلافه اقدام نمود تا در مدرسه مبارکه دارالفنون این فن شریف را تکمیل نمایم در اوایل سال ۱۲۸۳ هجری وارد دارالخلافه و در مدرسه مبارکه داخل شدم و در خدمت معلمین این دار العلم بخصوص استادان بزرگواران میرزا رضای دکتر و میرزا کاظم محلاتی زبان فرانسه و تشریح و فیزیک و شیمی و تاریخ طبیعی و فیزیولوژی و تراپوتیک و دواسازی و جراحی و کحالی و غیره را بقدر وسع خود تحصیل نمودم و پس از چند ماه تحصیل در این دبستان سمت خلافت استاد بزرگوار خود را حاصل نمودم و در سال ۱۲۸۵ از جانب اولیای دولت ابد مدت مامور بسرپرستی فوج همدان و مداوای مرضای آن گردیدم و در سال ۱۲۹۰ که موکب همایون شاهنشاه شهید سعید از سفر اول فرنگ مراجعت فرمود و بسبک بیمارستانهای فرنگ حکم بتاسیس بیمارستانی نمود من بنده مامور آن شدم و مدتها سرپرستی آن را زحمتها کشیدم و در سال ۱۲۹۸ که از ریاست بیمارستان دولتی استعفا کردم در خدمت مرحوم حاجی میرزا حسین خان سپهسالار اعظم روانه مملکت خراسان و آستان بوسی آستان مبارک حضرت ثامن الائمه و ضامن الامه علی بن موسی الرضا علیه آلاف التحیة و الثناء شدم و در آن شهر مقدس بر حسب اراده سپهسالار اساس بیمارستان رضوی را که استحکامی نداشت و در تحت قانون نبود منظم کردم و در اوایل سال ۱۲۹۹ مجدداً وارد دارالخلافه شده و مدتی مشغول معالجه و مداوای عموم مرضای این پای تخت و خدمت بر ابنای وطن بودم و در این مدت همواره از مراحم و الطاف مرحوم مغفور میرزا یوسف مستوفی الممالک و صدر اعظم اعلی الله مقامه و رفع فی الخلد اعلامه متشکر بودم تا پس از فوت آن مرحوم در سال ۱۳۰۳ هجری بر حسب احضار نواب مستطاب اشرف ارفع امجد والا شاهنشاهزاده اعظم ظل السلطان روانه اصفهان بهشت نشان شده و دو سالی در آن شهر در خدمت شاهنشاهزاده معظم بسر بردم در اواخر سال ۱۳۰۹ و اوایل ۱۳۱۰ که حرکت [illegible] بشهر دارالخلافه و بانی شد

غرض از تصنیف کتاب

توقف در شهر و مداوای مرضا را اختیار کرده و با خود گفتم طبیبی که از وبا فرار کند مانند صاحب منصبی است که از
جنگ فرار کرده باشد لهذا با کمال قوت قلب قریب دو ماه شب و روز آنی نیاسودم و مشغول مداوا و معالجه عموم
مرضا بودم و از آنچه لازمه خدمت به ابنای وطن بود بهیچوجه کوتاهی ننموده و فروگذار نکردم و در همان سال بحسب فرمان
اعلیحضرت اقدس شهریار عادل و خسرو باذل شاهنشاه شهید سعید ملازم رکاب همایون گردیدم و در سلک خدام
آستان مبارک منسلک شدم و نهایت لطف و مرحمت را از آن شاهنشاه عادل باذل در سفر و حضر دیدم و درجه
محرمیتم بپایه رسید که محسود اماثل و اقران گردیدم خداوند روح پر فتوح آن شهریار دادگر هنرپرور را در درجات
عالیات بهشت با محمد و آل محمد صلوات الله و سلامه علیهم محشور فرماید

سیومین گفتار
در غرض از تصنیف این کتاب مستطاب

در اواسط سال یک هزار و سیصد و یازده هجری که در رکاب شاهنشاه شهید سعید نور الله مضجعه به شکارگاه جاجرود
بودم شبی یکی از دوستانم گفت در این ایام که دانشمندان فرنگ شیمی الی را اختراع کرده اند همه روزه ترکیب جدید و دوائی تازه
میسازند و ترتیب میدهند و اطبای مملکت ما نه از ماهیت آن دوا اطلاع دارند نه خواص و مقدار شربت و مضار آن را میدانند
و علی العمیا این قبیل دواها را استعمال کرده و نفوس محترمه را که ودیعه پروردگارند در معرض تلاف می آورند و علاوه
در بعضی کتب ما از قبیل تحفه حکیم مومن و مخزن الادویه و بعضی دیگر که از اینها در ماهیت و خواص ادویه مفرده نوشته اند ناقص
و مطابق با واقع نیست و هیچ گیاهی را نمیتوان موافق صفاتی که از آن نوشته مطابق با خارج نمود چه شود که کتابی در ماهیت و
خواص و مقدار شربت و مضار همه ادویه و عقاقیری که در این زمان معمول به اطبای کره ارض است بنویسی و از خود یادگار
بگذاری که خدمت بزرگی بعالم تمدن کرده باشی و همه آن ادویه را از مفرده و مرکبه بعدد اسم مبارک حضرت امیر المؤمنین یعسوب
الدین علی بن ابی طالب علیه الصلوة والسلام در یک صد و ده باب مندرج سازی گفتم این مطلب بسی سهل است چه رسول
اکرم صلوات الله و سلامه علیه فرموده انا مدینة العلم و علی بابها منم شهر علم و علیم در است درستی این سخن قول پیغمبر است
چون مسلم باشد که شهر علم رسول اکرم و علی باب آن شهر است و در هیچ شهری نمیتوان داخل شد مگر از باب پس باب شهر علم طب
که عقاقیر و ادویه بود یک صد و ده بیش نخواهد بود چه عدد اسم مبارک آن حضرت یک صد و ده است و همه امراض و علل نوع
بشر را بواسطه این باب مداوا میتوان کرد یکی از حضار بطور سخریه گفت این الزام محال و غیر ممکن است چه عدد ادویه مستعمل
در طب از مفرده و مرکبه شاید بیست و نه هزار باشد چگونه میتوان آنها را در یکصد و ده باب مندرج ساخت گفتم من در این
باب بباطن آن بزرگوار متوسل میشوم و شروع در آن میکنم و امید دارم از یک صد و ده بیش نشود و از امروز شروع در
تصنیف این کتاب مستطاب کردم بحمد الله و حسن توفیقه در ماه رمضان سال یکهزار و سیصد و چهارده هجری
باتمام رسید و تمام ادویه مفرده و مرکبه مستعمل در طب از قدیم و جدید بترتیب حروف تهجی در یکصد و ده در مندرج شد
و این نیست مگر از اعجاز آن بزرگوار صلوات الله و سلامه علیه ابد الآبدین و دهر الداهرین

چهارمین گفتار
در فهرست کتاب و بیان مطالب مندرجه در آن

مقدمه

پوشیده نباشد که در این کتاب ادویه را باسم اشهر عنوان نموده و اسامی فارسی و عربی و یونانی و لاطینی و فرانسه آنها را ذکر نموده ایم و نوعا مصنفین قرابادین در بیان عقاقیر دو سبک اختیار نموده اند بعضی ادویه را بترتیب حروف ذکر کرده و برخی موافق خواص تراپوتیکی آنها را برچند گروه نموده مثلا ادویه جرحیه را دویه مقویه را و به محرکه ادویه مسکنه را و به ضد تشنج و غیره و هر گروهی را در بابی بیان نموده اند و ما در این کتاب سبکی اختیار نموده ایم که جامع هر دو سبک است و لا موافق خواص تراپوتیکی و تبابتی ادویه را بچند نوع تقسیم نموده ایم و در هر نوعی آن دوائی که در این خاصیت قوی در استعمال تر بوده عنوان قرار داده و سایر ادویه مشابه از ابعد بیان کرده ایم ثانیا در بیان این ادویه ترتیب حروف تهجی را اختیار نموده ایم مثلا در حرف الف ابتدا آهن را در دوره اول ذکر کرده و در همان دوره مغنیسیا و اکسیژن را ادویه جرحیه بدن است بیان نموده ایم و در دوره دوم ابتدا اپیکا را بیان کرده و بعد سایر ادویه مقیئه نباتی را ثالثا علاوه بر ذکر ماهیت و صفات نباتی عقاقیر و خواص فیزیولوژی و تراپوتیکی و طریقه استعمال آنها در امراض و مقدار شربت هر یک از آنها در ضمن هر یک از سموم که تکسیکولوژی (علم سموم) و نیز مواد مانعة الجمع هر یک از ادویه را بیان کرده ایم رابعا تمام ترکیبات هر یک از ادویه و صفات کیمیائی و طریقه ساختن و نسخه های متداوله آنها را علی التفصیل بیان نموده ایم خامسا در ضمن بعضی از ادویه بمناسبت مقام شرحی از بعضی از امراض و علامات و دقائق و طریقه تشخیص و طریقه مداوای آنها را ذکر نموده ایم مثلا در ذکر کنین احتیاطات بقول کلی و حبات متداوله در ایران را مفصلا ذکر کرده ایم سادسا طریقه اجرای بعضی اعمال را در ضمن ذکر بعضی از ادویه کما ینبغی بیان نموده ایم مثل آنکه در ذکر کلوروفورم طریقه بیهوش کردن و سوانح محمل العروض در این عمل را مفصلا ایراد کرده ایم سابعا ترتیبی که در ایراد ادویه در یک صد و نه دوره اختیار کرده ایم از این قرار است

حرف الف

در اول آهن و مغنیسیا و محصولات آنها و طریقه اثبات وجود آهن در خون و بیان کلبول در دوره دوم اپیکا و محصولات آن و گیاه پاپاگوایا و اسارون و اپومورفین و اپوکودئین و اپوسینوم کانابینوم در دوره سوم اتر و اتر سولفوریک و سایر اقسام اترها و عوامل فاقد الحس موضعی و کوکا و کوکائین و تروپوکوکائین و ذود و نسیل در دوره چهارم اذراقی (کچوله) و باقلای سنت اینیاس و اوپاس تیوته و استریکنین و بروسین و سماق سمی در دوره پنجم ارسنیک و محصولات آن و کلسیوم و باریوم در دوره ششم ادیکا و انجره در دوره هفتم اذربن و باقلای کالابار در دوره هشتم اسرو فانوس و ادونیس و ادونیدین و اسپارتئین در دوره نهم اسید بقول کلی و اسید استیک (جوهر سرکه) و اسید سیتریک (جوهر لیمو) و اسید طرطریک (جوهر طرطیر) و اسید لاکتیک (جوهر قره قروت) و اسید کربونیک و آبهای گازدار مصنوعی و لیموناد و تمشک و گردزیل و غوره و انگور و فرامبوازو انار و زرشک و گلاس و زغال اخته و توت سفید و سیاه و سیب و به و سرکه و پنیرمایه در دوره دهم افسنتین و بومادران و قیصوم و تودری (قدومه) و تودری وحشی و زبان گنجشک و روناس و دبکتام کرت و مونه در دوره یازدهم اقونیتوم آکونیتون و آکونیتین در دوره دوازدهم اوکالیپتوس و هوکس و بید و سالیسین و فلواو و دیرین و اسکولین و تولیپیرو ذلمیوم و ذلمین و یاس و اسید سیرپین و اسید کربولیک در دوره سیزدهم امانیاک و محصولات آن و نوشادر در دوره چهاردهم انیسون و محصولات آن در دوره پانزدهم انغوزه و اشق و انزروت و جاوشیر و سکبینج در دوره شانزدهم انیسون و زیره کرمانی و زیره سبز و رازیانه و شوید و گشنیز و اترلیک و جعفری و زاپول و شوکران و شوکران کبیر و سیکوتین (کونیسین) و شوکران مائی در دوره هفدهم بابونه رومی (شیرازی) و بابونه منتن و عاقرقرحا و جرجیر و پادزهر و قیصوم

حرف با

در دوره هیجدهم باد رنجبویه و حاشا و نعناع و نعناع فلفلی و پودنه و مانتول و اوسیمن و لوند متعارف و لوند کبیر و اسطوخودوس و اکلیل الجبل در دوره نوزدهم نخودی و زنوفادکا و زیون (بلوط الارض) و اسکوردیون و جعده و بلاب و مرزنجوش و

فهرست کتاب

انیسون بقول کلی در نود و هم بود آنها و اسید بوریک و بوره در بیستم بروم و برومورها و اتر برومید دیک در بیست و یکم
بلادن و اتروپین و ماتوره و بنج و تنباکو و هیوشیامین و سکوتین و جهرگاه و کاکنج و یاسمن بری و ناجرنیک و سیب زمینی
و بادنجان و پیشی در دیوار یا میوه بودوشید و داکونیتوم نوشیدوم و سکوم (عنب الثعلب مجنن) و سولانین و ماهی زهره
دیکر و نوکرین در بیست و دوم بیسموت و محصولات آن و بیمال و ادیول و ددماتول حرف پ
در بیست و سوم پپتون و استپنه و گوشت و خون و شیر و شیر پیده و کومیس و شیر مصنوعی در بیست و چهارم پپسین
و کاریکا پاپایا و پاپائین و دیاستاز و مالتین و انگلودین و پانکراتین در بیست و پنجم پتاسیوم و پتاس و نیترات پتاس
و نیترات سود و شوره و کلورات پتاس و کلورات سود و کربونات پتاس و کربونات سود و بیروات سود و بیروات
کلسیوم و آهک و لکتات آهک و لکتات سود و ساکاروکالی و کربونات منیزی و آنتراکوکالی و فولیکوکالی در بیست و
ششم پودوفیلین و بیان عوامل مسهله بقول کلی و اثر تراپوتیکی آنها و استعمال آنها در امراض و کاسکارا ساگرادا و پودوفیلوم
پلتاتوم در بیست و هفتم پرسیاوشان و بنفشه و بنفشه فرنگی و پولیگالا و داسن (زنجبیل شامی) و اشنان و اذربو
و کلایا ساپونار یا و لیکن و بعضی نسخه‌های سل دی و منفث حرف تا
در بیست و هشتم تربانتین و اسانس آن و داتیانج و نفت سفید و نفت بودگونی و سقرالی و کوپاهو و ترپین و ترپینول
و بلسان کودگوم در بیست و نهم تریاک و کوکا رو مورفین و کودئین و نرسئین و شقایق و کاهو و لاکتوکاریوم و تریاک
و کاهوی سمی و کنب (شاهدانه) و حشیشین و پارالدهید و هیدرات دوکلرال و کرتون کلورال و کلورالامید
و کلورالوز و متیلال و اورتان و پیدپیلامین و سولفونال و هپنون و تترونال و هیدرات امیلن در سیم تین
و فاستین و انتی پیرین و اپولیزین و سالیپیرین و لاکتوفنین و کانیرین و متاستین و اکزالژین و فنوکول و پیرودین
و انتی فبرین و تنزانیلید و هیپنال و یخ و غول آب سرد و درش سرد (ابزن سرد) در سی و یکم تنن و اسید پیروگلیک
و مازو و کات هندی و داتانیا و کینو و خون سیاوشان و گوادانا و موزبا و اقاقیا و گل سرخ و سنجد و سپنودودن
و برگ و پوست گردو و دیه انجبار و عنب الدب و اذان الحمار و حشیشه الجرب و انگوستور صادق و ادل مرتیل
(ذالرالک) در سی و دوم تیلول و شنو بود بوم و هوفاریقون و ملیلو (اکلیل الملک) و بهارنارنج و خمان کبیر
(اقطی) و خمان صغیر حرف جیم در سی و سیوم جلب و سقمونیا (محموده) و تربد و سولبانل
و محوکان و کالادانا در سی و چهارم جند و مشک و عنبر و کهربا در سی و پنجم جنطیانا و قنطوریون و کاسالاگوا و
شیدرابی و کاسیا و سیمارویا و کولومبو و بلوط و زیتون و اسکولوس و زهره گاو و بولدو و در سی و ششم جوه
و ترکیبات و محصولات آن حرف حا در سی و هفتم حسن لبه و بلسان پرو و میعه لکید
امیاد و مصطکی و کندر و مقل و حرمکی در سی و هشتم حنظل و قثاء الحمار و الاترین و خیار و فاشرا
حرف خا در سی و نهم خربق سیاه خربق منتن خربق سبز خربق مشرقی زمین خربق سفید در چهلم خیار
شنبر و تمر هندی و آلو و عسل و شیرخشت و ترنجبین و منبت و مداوای با دادن شربتها در دفع قولنج نعناشان
حرف دال در چهل و یکم دارچینی و سلیخه و پوست کاسیالیغنا و مالاباتروم و جوزبوا
و بسباسه و پوست دتیرو و بادیان خطائی و کاسکاریل و دوبل و قرنفل و گل میخک و هیل و ماینگت و زرنباد
و خولنجان و زرد چوبه و اگری کی و زنجبیل و فلفل سیاه و فلفل سفید و پیپرین و کاوا و فلفل فرنگی ریحان
و غاز و زراوند و زراوند دیرزینی و زراوند طویل و زراوند مدحرج و الکل (عرق شراب) و شراب و اقسام

مقدمه

شرابها وانواع نانها وحرارت واکسیژن در چهل و دوم درمنه ترکی وسنتونین وموسیر وکودس ذا سپیرالی اسلمنتیك
در چهل و سوم دندوا پورژ (ازول کبیر) وبیدانجیر وساکادو وکاذنین وحشیشة العطار دوتوپیك سولفوریسینه
وبیدانجیر امریکائی وادونیمین در چهل و چهارم دیژیتال ودیژیتالین وموگرومادیچوبر واسپاواژین وخربق امریکائی
وطریقهٔ استفراغ دم وذالو — حرف دال — در چهل و پنجم زدادیج ودنسانك وکاتادیدین و
حرارت وکی داقسام ان واسیدازوتیك (جوهرشوره) واسیدکرومیك دبی کرومات پتاس وخردل سیاه وخردل
سفید وسرو پیاندوگندنا وپیازکوهی وسیرکوهی دافنوگادوومازدیون وفرفیون وتاپسیا ودودولیس داوفود
باپلولیفراوطامیران — حرف را — در چهل و ششم دیفودوکوکلسا ریاوجرجیر وجرجیرابی و
جرجیر بستانی وجرجیر مکزیکی وجرجیر پا وکلم وشلغم در چهل و هفتم روی وکد موم ومحصولات وترکیبات نهادد
چهل و هشتم ریوند وساگینا — حرف زا — در چهل و نهم زاج سفید والومین وسایر محصولات
الومین والومنول در پنجاهم زعفران وابهل وسداب — حرف ژ — در پنجاه ویکم ژابوراندی و
پیلوکارپین وگیاك — حرف سین — در پنجاه و دوم سرب ومحصولات آن در پنجاه و سوم
سرخس وکوسو وتخم کدو وکامالا وپوست دبشروساقرانادو وپللتیرین وقلع واقسام نیا وکیفیت توالا ومدادای ان
وبسفایج در پنجاه و چهارم سگلرگوتر ومحصولات آن ودوسر وادگوتیسم وادگوتینین وودوش دحمی در پنجاه و پنجم
سناونیرپرون وگرانول در پنجاه و ششم سنبل الطیب (سنبل هندی) وسنبل الطیب کبیر ونادرد واسید الوریانیك
ووالوریانات امانیاك ودهن فرادکادپوت وسلن مردابی وشنوپود در پنجاه و هفتم سیانوژن واسید سیانید
ریك وبیلی پرسی وسیانور پتاسیوم وسیانور دزیق وبادام وبادام تلخ وغاز گلاسی وخرزهره
حرف شین — در پنجاه و هشتم شاردون وباداورد وشاردون مادی وشاردون بواسری وکنگر وسکاعی
وادتیشو (کنگر بستانی) در پنجاه و نهم شاهتره ولوف واقسام حماض بابکو در شصتم شمشاد در شصت و یکم شنك
واسید سالیسیلو واسید سالیسیلیك وسالیسیلات سود وسالسیتول وسالوفین وکاتنسا وبالوتا وشیمافیلا و
گولتریا در شصت و دوم شیرین بیان وخطمی وخباری پنیرك — حرف صاد — در شصت و سوم صبر
در شصت و چهارم صمغ وکرام انگوم در شصت و پنجم صندل در شصت و ششم صنوبر وکاج وعرعر
حرف طا — در شصت و هفتم طرطیر وطرطرات سود وسولفات سود وسترات سولفو وینات وسولفات پتاس
وصابون طبی در شصت و هشتم طلا ومحصولات آن در شصت و نهم طلای سفید وکروم ومحصولات انها
حرف عین — در هفتادم عشبه وچوب چینی وصاصفراس دفو رمبوم تاکسی وسورفوبل ونادون ولوبلیا
دگواکو وکوندو وداکو وبیان تعربتی بقول کلی در هفتاد ویکم عناب وانجیر وانجیر فرنگی وخرما وموز وسپستان در
هفتاد و دوم عنصل — حرف غین — در هفتاد و سوم غادج واقسام ان ونیم بواسطه غادچهای
سمی در هفتاد و چهارم غاریقون وغاریقون سفید وغاریقون درخت بلوط وغاریقون مگس وگوبولین توربیت و
شکوفه وبرگ درخت هلو — حرف فا — در هفتاد و پنجم فسفور ومحصولات آن در هفتاد و ششم
فنول (اسید فنیك) وکانکوت وفنات سود وسالول وفلوادودول وفلواوذیلیکات دو سود وفورمول و
دوودسین وسولفوکاربول — حرف قاف — در هفتاد و هفتم قرمزدانه واقسام لاك وبیل وسمه
دخادهواچوبه وانکوزا ولتوسر موم داوفوسما اکوئینیدین واکوم دوبردم واستلین وستین ودوناس وتورنتول

فهرست کتاب

و هلیانت و آذربون و سیب زمینی ترشی و هلیوتروپ و تورنسول کیمیائی و کاغذ تورنسول و فنولاک و بیان الوان بدلی
در هفتاد و هشتم قطران و کولتار (قطران زغال سنگ) و مواد محصوله از تقطیر زغال سنگ و کرزول و کرئالول و
پیریدین و روغن کاد و ایکتیول و زغال و دوده و اسید کربنیک و فنیک و کرئوزوت و تسمیم بواسطه انجره و دمه و انجره زغال
در هفتاد و نهم قند و بیان عناصر اصلیه و ساکارین و کارامل و قند گلیکوز و قند میوه جات و لاکتوز (قند شیر) و
ترکیبات قندی و خیزران و طباشیر و نی شکر و چغندر و گزر (زردک) و سیتاروز و بیان دیابطوس قندی و طریقه
امتحان قاروره در هشتادم قهوه و کافئین و چای و تئین و گوارانین و کولا و ماته حرف کاف
در هشتاد و یکم کاسنی و پیسانلیت در هشتاد و دوم کافور و محصولات آن و اسید کامفوریک در هشتاد و سیوم
کاکائو و مسکر کاکائو و روغن بادام شیرین و بادام تلخ و خشخاش و فندق و روغن زیتون و روغن کولزا و کتان در هشتاد و
چهارم کابیر و ماتیکو و بوشو در هشتاد و پنجم کرادونوت و کرافونال و کتاکول و اسید پیکریک و روغن کاغذ در هشتاد و
ششم کولودیون و کائوتچوک و گوتاپرکا و ماکنوش و اولکانیت و اسفنج و پنبه و شرح بندهای جراحی و کومپرس و لکوپود
و طلق و گچ و کرایین و سیلیکات پتاس و مرجان و ایرسا و بعضی اعمال فیزیکی و مکانیکی متعلق به تراپوتیک مانند سوزن
زدن و هوای منضغط و هوای متخلخل و دمیدن و متسع نمودن و برودت وارد آوردن و زرق تحت جلدی و بیان
محلولاتی که در زرق تحت جلدی و آب مقطر و آب مشروب در استعمالات غذائی و دوائی در هشتاد و هفتم کلور و محصو
لات آن کلورورها و نمک طعام و اسید کلوریدریک و کلورات‌ها و کلورات پتاس در هشتاد و هشتم کلوروفورم و عوامل فاقد
الحس و عمل بیهوش کردن و پروتواکسید ازوت و کلورور متیلن و کلورورهولانها و اتر کلوریدریک کلوره و سرکوئی
کلورور کربون و امیلن و هیدرور امیل و کرزول و دیگولین و الدهید در هشتاد و نهم کلشیک و کلشیسین در
نودم کندش و دارتین و سودنجان در نود و یکم کنکینا و قولیکی و بیان حمی و اسباب مولده و مداوای آن و بیان حمای
متصل دائم و حمای نائب مختلط و ذکر علامات و دفاع و تشخیص و مداوای آنها و اقسام کنکینا و تاریخ انکشاف آن و آثار
فیزیولوژی و تراپوتیکی آن و محصولات آن و الکلوئیدهای آن و کینولئین و بیان هیدروترابی (مداوی با آب) و آثار
برودت و مالش با پارچه مرطوب و دوش حرف گاف در نود و دوم گاوزبان و حشیشة
السعال در نود و سیوم گلیسرین و سریشم و خاو باد و داژین و سریش و شاخ گوزن در نود و چهارم گوم گوت و
لیتانت‌را در نود و پنجم گوگرد و محصولات آن اسید سولفوریک و سولفورها و هیپوسولفیت و سولفور کربون
حرف لام در نود و ششم لسان الحمل و بزرقطونا و البسیما پلانتا در نود و هفتم لسان الکلب و
شربت کادابه در نود و هشتم لیتین و محصولات آن و پیپرازین حرف میم در نود و نهم مرغ و
جو و گندم و بلغور و برنج و ذرت و خصیة الثعلب در یکصدم مو و روغن جگران و مسکروا و بوترابی و کپسول
نوق(?) کلیه گوساله و گوسفند و غده پیتوئیتر گوساله و ماده دماغی و مغز و مغز استخوان و تیرئیدین و غده درقی گاو و
گرده گوسفند و خوک و بیضه حمل و غده تیموس و تیروئیدین و عصیر معدی سگ و تیروئیدین در یکصد و یکم مس
و محصولات آن در یکصد و دوم منیزی و محصولات آن و آبهای معدنی که دارای سولفات منیزی و سولفات سود اند
در یکصد و سیوم موم و پیه گوسفند و پیه خوک و حرام مغز گاو و ستین و روغن تخم مرغ و لانولین در یکصد و چهارم
مومیج و بعضی محصولات دافع پارازیت و مداوای جرب و مداوای سعفه حرف نون
در یکصد و پنجم نشاسته و نشاسته سیب زمینی و آرارود و تپیوکا و موساش و ساگو و آرد و گلوتن و سبوس

در یکصد و ششم نفت و روغن پترول و بنزین و نفتالین و نفتول و محصولات آن و بنزو نفتول و انتراسین و بتول در
یکصد و هفتم نقره و استر و نسوم و محصولات آنها   حرف ها   در یکصد و هشتم هوبلون و لوپولن
و هاماملیس و هدیرازوم و هراکلوم و هیدسموس اندیکوس و هیوسین و هیدراستیس و هیدراستین و هیدرا
ستینین و هیدرانژا ابورسانس و هیدروکوتیل   حرف یا   در یکصد و نهم ید و ترکیبات
آن در یکصد و دهم ید و فورم و یدانیوم و یدول و اودوفن و ادیستول
در خاتمه کتاب یعنی پس از ذکر ابواب یکصد و ده گانه سه گفتار بیان مینمائیم گفتار اول در مصرف تراپوتیک گفتار دوم
در ادویه مواد تراپوتیک گفتار سوم در سروترابی یعنی مداوای با سرم

پنجمین گفتار

در بیان اوزان و کیلهای طبی مستعمل در این کتاب

اکنون در بیشتر ممالک متمدنه عالم وزنه گرم متداول و معمول است و بواسطه این وزنه در نهایت دقت مقدار بسیار
کمی از ادویه را میتوان سنجید لهذا علمای طب نیز گرم و مشتقات آنرا اختیار کرده و بر سایر اوزان ترجیح میدهند و چون
ماخذ این وزنه متر است که اندازه معمولی کنونی بیشتر ممالک متمدنه میباشد و اوزان دیگر این وزن را تبع کرده اند پس جهة
آگاهی مبتدیان ابتدا متر و مشتقات آنرا بیان مینمائیم بعد گرم و سایر مشتقاتش را

متر مشتق از مترون میباشد که در لغت یونانی بمعنی اندازه است و در سال ۱۲۰۵ هجری (۱۷۹۰ میلادی) دو نفر
از دانشمندان فرانسه مسمی به **دلامبر** و **مشن** دایره نصف النهار کره ارض را بر چهل ملیون قسمت کرده و هر
قسمتی را متر نامیدند و آنرا واحد اندازه ابعاد قرار دادند و سلسله متری را که اکنون متداول است از آن مشتق نمودند و
اضعاف آنرا باسم دکامتر و هکتومتر و کیلومتر و میریامتر نامیدند یعنی مضروب متر را در ۱۰ **دکامتر** و مضروب دکامتر را
در ۱۰ (مضروب متر در ۱۰۰) **هکتومتر** و مضروب هکتومتر را در ۱۰ (مضروب متر در ۱۰۰۰) **کیلومتر**
و مضروب کیلومتر را در ۱۰ (مضروب متر در ۱۰۰۰۰) **میریامتر** و کسور آنرا دسیمتر و سانتیمتر و میلیمتر یعنی حاصل
تقسیم متر را بر ده **دسیمتر** و حاصل تقسیم دسیمتر را بر ده (متر را بر ۱۰۰) **سانتیمتر** و حاصل تقسیم سانتیمتر را
بر ۱۰ (متر را بر ۱۰۰۰) **میلیمتر** و بعبارة دیگر متر عبارتست از یک ده ملیون جزء ربع دایره نصف النهار کره
ارض و دکامتر از ده متر و هکتومتر از صد متر و کیلومتر از هزار متر و میریامتر از ده هزار متر و یک دسیمتر عبارتست از
یک جزء از ده جزء متر و سانتیمتر یک جزء از ده جزء دسیمتر یا از یک صدم متر و میلیمتر یک جزء از ده جزء سانتیمتر و یا از
صد جزء دسیمتر و یا از یکهزارم متر

چنانچه ذکر کردیم واحد اوزان مستعمله در غالب ممالک متمدنه گرم است و این لفظ مشتق از گراما میباشد که در لغت
یونانی بمعنی وزنه کوچک بوده و عبارتست از وزن یک سانتیمتر مکعب آب مقطر ۴ درجه حرارت در تحت فشار
طبیعی ۷۶ سانتیمتر اتموسفر و تقریبا معادلست با وزن ۵ نخود و خمس نخود و در صورتیکه ۲۴ نخود یک مثقال
بود هر ۵ گرم تقریبا معادل با ۲۶ نخود خواهد بود زیرا که ۱۰۰ گرم بطور دقت معادلست با ۲۱ مثقال و ۱۷ نخود
و در صورتیکه ۲۶ نخود ۵ گرم باشد ۲۱ مثقال و ۱۶ نخود میشود پس در هر ۱۰۰ گرم یک نخود علاوه میباشد علی
هذا بطور دقت هر ۵ گرم معادل با ۲۶ نخود و خمس گندم خواهد بود در صورتیکه چهار گندم یک نخود بود هر ۱۰۰

اوزان و کیلهای طبی

گرم معادل ۲۱۷ مثقال و ۲ نخود است یعنی ۱۳ سیر و ۹ مثقال و ۲ نخود در صورتیکه ۱۶ مثقال یک سیر باشد

اضعاف گرم عبارتند از **دکاگرم** یعنی ۱۰ گرم و **هکتوگرم** یعنی صد گرم و **کیلوگرم** یعنی هزار گرم و کسور آن از **دسیگرم** و **سانتیگرم** و **میلیگرم** پس هر یک دسیگرم یعنی ده یک گرم عبارت است از ۲ گندم و هر یک سانتیگرم یعنی صد یک گرم عبارت است از یک ده یک دسیگرم و یا خمس گندم و هر یک میلیگرم یعنی هزار یک گرم از یک ده یک سانتیگرم و یا صد یک دسیگرم و یا پنجاه یک گندم

کیلهای معمول در طب که ما در این کتاب ذکر کرده‌ایم از این قرارند **لیتر** عبارت است از ۱ دسیمتر مکعب آب و معادل است با ۱۰۰۰ گرم **قاشق** قاشق چای‌خوری قاشق کوچکی را میگوئیم که محتوی ۵ گرم مایع بود و قاشق مربّی‌خوری ۱۰ گرم و قاشق آش‌خوری (سوپ‌خوری) ۱۵ تا ۲۰ گرم **گیلاس** منظور از آن ظرف کوچکی است که محتوی ۵ قاشق آش‌خوری مایع باشد یعنی ۱۲۰ گرم **مشت** یک مشت جو و امثال آن معادل ۸۰ گرم و یک مشت بزرک (تخم) کتان معادل ۵۰ گرم و یک مشت آرد بزرک آن ۱۰۰ گرم است **قبضه** منظور از یک قبضه گل بابونه و یا گل ختمی و امثال آنها ۵ گرم است و از یک قبضه گل آرنیکا و یا گل خبازی و امثال آنها یک گرم

باید دانست که وزن مایعات در پیمانه کردن خیلی تغییر میکند و از این جهت است که طبیب همیشه باید وزن آنها را بواسطهٔ سنگیدن معین نماید نه پیمانه کردن ولی عادت اطبا بر این جاری شده که تعیین وزن غالب دواهای مایع را با کیلها کنند مثلاً میگویند ۱۰ قاشق چای‌خوری شربت و یا ۵ قاشق ترشی‌خوری شراب و هم چنین لهذا لازم است که طبیب بطور دقت بر حقیقت این اختلاف آگاه باشد ما بقول کلی بعضی از آنها را ذیلاً می‌نگاریم یک قاشق سوپ‌خوری از مشروبات مائی و یا خمری معادل است با ۱۶ گرم و از مشروبات الکلی ۶۰ درجه ۱۲ گرم و از جلابهای صمغی و پوسیونها ۱۸ گرم و از شربتها ۲۱ گرم و از زیتها ۱۴ گرم و یک قاشق ترشی‌خوری از مشروبات مائی و یا خمری ۱۲ گرم و از مشروبات الکلی ۶۰ درجه ۹ گرم و از جلابهای صمغی و پوسیونها ۱۳/۵ گرم و از شربتها ۱۶ گرم و از زیتها ۹ گرم و یک قاشق چای‌خوری از مشروبات مائی و یا خمری ۴ گرم و از مشروبات الکلی ۶۰ درجه ۳ گرم و از جلابهای صمغی و پوسیونها ۴/۵ گرم و از شربتها ۵ گرم و از زیتها ۳ گرم

علاوه بر کیلهای مذکور تعیین وزن بعضی از دواهای مایع را نیز بواسطهٔ قطره میکنند این طریق از تعیین وزن بیشتر در دواهای مایع قوی‌الاثر استعمال میشود لهذا باید بطور دقت قطرات را شمرد و با قطره‌چکانی تعیین قطره نمود که قطر خارجی آن سه میلیمتر باشد در این صورت هر ۲۰ قطره آب مقطر ۱۵ درجه حرارت معادل با یک گرم است

در این لوح عدهٔ قطراتی از مواد مذکوره را ذکر میکنیم که معادل یک گرم باشد

اسید ازوتیک متداولی	۲۳	اتر سولفوریک الکلی (مایع هوفمان)	۲۲
اسید ازوتیک الکلی	۵۴	گلیسرین	۲۵
اسید کلوریدریک متداولی	۲۱	قطور بومر	۵۳
اسید سیانیدریک طبی (۱ در ۱۰۰)	۲۰	قطور سیاه انگلیسی	۳۲
اسید سولفوریک متداولی	۲۶	روغن دنه	۴۸
اسید سولفوریک الکلی (آب رابل)	۵۴	لودانم روسو	۳۵
الکل ۹۰ درجه	۶۱	لودانم سیدنم	۳۳

الکل ۹۰ درجه	۵۲	لیکور دو فوله (۱ در ۱۰۰)	۲۳
الکولاتور برگ و دلیشه آکونیت	۵۳	تعفین برگ و دلیشه آکونیت	۵۳
آمانیاک	۲۲	تعفین بلادن و تعفین کلشیک	۵۳
کلوروفورم	۵۶	تعفین دیژیتال و تعفین تریاک	۵۳
محلول معمولی پرکلورور آهن	۲۰	تعفین سنبل الطیب	۵۳
کراوزوت مأخوذ از درخت بش	۴۳	تعفین ید	۶۱
اتر سولفوریک	۹۰	تعفین زاداق	۵۷

ششمین گفتار

در بیان اوزان و کیلهای معمول انگلیس و وزنهای معمول علمای قدیم فرانسه و تحویل آنها بگرم

در ممالک آلمان و اتریش و بلژیک و دانمارک و اسپانیول و هولاند و ایطالیا و نروژ و سوئد و سویس سلسله اعشاری را که دانشمندان فرانسه اختراع کرده و مفصلاً از او بیان نمودیم قبول کرده اند و وزنهای معمول این ممالک همان گرم و مشتقات آن میباشد ولی در انگلستان و ایالات متحده امریک هنوز اوزان قدیمه را معمول میدارند و این اوزان عبارتند از **لیور** که ۱۶ اونس باشد و **اونس** ۸ دراکم و **دراکم** ۳ اسکروپول و **اسکروپول** ۲۰ گرن و **گرن** انگلیسی عبارتست از ۰/۰۶۴۸ گرم و گرن امریکی ۰/۰۶۴۷۹ گرم و چون این وزنها را به سلسله اعشاری مبدل کنیم لوحه ذیل حاصل میشود

	لیور	اونس	دراکم	اسکروپول	گرن (گندم)
انگلیس	۴۵۳/۵۹۲ گرم	۲۸/۳۴ گرم	۳/۸۸۸ گرم	۱/۲۹۶ گرم	۰/۰۶۴۸ گرم
امریک	۳۷۳/۲۴ گرم	۳۱/۱۵۳ گرم	۳/۸۸۸ گرم	۱/۲۹۵ گرم	۰/۰۶۴۷۹ گرم

و کیلهای طبی انگلستان و ایالات متحده از این قرار است

	گالون	پاینت	فلوئید انس	فلوئید دراکم	مینیم
انگلیس	۴/۵۴۳ لیتر	۰/۵۷۸ لیتر	۲۸/۳۹ سانتیمتر مکعب	۳/۵۴ سانتیمتر مکعب	۰/۰۵۹ سانتیمتر مکعب
امریک	۳/۷۸۵ لیتر	۰/۴۷۳ لیتر	۲۹/۷۰ سانتیمتر مکعب	۳/۶۹ سانتیمتر مکعب	۰/۰۶۱ سانتیمتر مکعب

اما وزنهای قدیم معمول علمای فرانسه عبارتست از لیور با ۱۶ اونس معادل با ۵۰۰ گرم و از نصف لیور با ۸ اونس معادل با ۲۵۰ گرم و از ربع لیور با ۴ اونس معادل با ۱۲۵ گرم و از اونس معادل با ۳۰ گرم و نصف اونس معادل با ۱۵ گرم و از گروس با ۷۲ گندم معادل با ۴ گرم و از نصف گروس معادل با ۲ گرم و از اسکروپول معادل ۱/۲۷۴ گرم و نصف اسکروپول معادل با ۰/۶۳۷ گرم و از گندم معادل با ۵ سانتیگرم و نصف گندم معادل با ۲۵ میلی گرم

هفتمین گفتار

شرایط اختلاط ادویه

در بیان مقدار شربت ادویه و طریقه عادت کردن باآنها و بیان تحمل بدن از آنها و کیفیت اجرای اختلاط ادویه و شرایط اختلاط

منظور از مقدار شربت اندازه از دوا میباشد که پس از استعمال و تأثیر بدن از آن خاصیت ترا پوتیکی مطلوب را ظاهر سازد و برای هر یک از ادویه مقدار اقل و اکثری معین کرده اند و نوعاً اثر دوا در درجات متفاوت شربت آن تغییر میپذیرد مثلاً امتیک بمقدار ده تا ۱۵ سانتیگرم مانند مقیئات اثر میکند ولی چون باندازه ۳۰ تا ۴۰ سانتیگرم استعمال شود مدتی مریض آنرا تحمل نموده و جزء مسکنات محسوب میگردد و همچنین کلمل بمقدار یک دسیگرم تا یک گرم اثر مسهلی ظاهر مینماید و بمقدار کمتر یعنی یک تا پنج سانتیگرم مانند دوای ضد سفلیس اثر مینماید و اگر آنرا بمقادیر منقسم و فواصل منظم مثلاً هر نیم ساعت فاصله ده میلیگرم تا یک سانتیگرم تجویز کنند اثر مسهلی آن حتمی میگردد و مورث عروض بعضی تخدرات که ممکن است از استعمال مقدار زیاد آن حاصل شود نمیگردد و ممکن است بواسطه تغییر شکل استعمال دوا خاصیت آنرا مختلف نمود چنانچه امتیک بمقدار ده تا ۱۵ سانتیگرم در فواصل منظم قی میآورد ولی اگر در مقدار زیادی آب همین مقدار را حل کنند و بمریض بنوشانند اثر مسهلی می بخشد و همچنین ایپکا را چون بدون تغییر شکل استعمال کنند قی میآورد ولی مطبوخ آن دفع اسهال کرده و قبض مینماید

اثر دوا و مقدار شربت آن نیز بواسطه بعضی اختصاصات شخصی تغییر میکند و اول چیزی که در این باب طبیب باید مراعات کند سن مریض است چنانچه هرچه سن مریض کمتر باشد یعنی هنوز باعضای نمو نرسیده باشد مقدار دوا را باید کم کرد و باندازه که سن او زیاد میشود یعنی رو بانحطاط و حالت شیخوخت میرود نیز باید از مقدار دوا کاهید و از برای تبصره مبتدیان لوحه ذیل را که منسوب به **گوبیوس** است و در تعیین مقادیر ادویه در سنین مختلف نگاشته و در بیشتر کتب علمی ضبط است می نگاریم

سن	مقدار
کمتر از یک سال	۱/۱۴ تا ۱/۲۰
بیشتر از یک سال	۱/۱۵ تا ۱/۱۲
بیشتر از دو سال	۱/۸
بیشتر از سه سال	۱/۶
بیشتر از چهار سال	۱/۴
بیشتر از هفت سال	۱/۳
بیشتر از چهارده سال	۱/۲
از ۲۰ تا ۶۰ سال	۱

پس از آنکه سن مریض از شصت سال متجاوز شد باید بهمان اندازه که مقدار دوا را بالا برده پایین آورد ولی نباید طبیب خود را مجبور سازد که از حد در لوحه فوق تجاوز ننماید زیرا که مستثنیات بسیار در درجات تحمل مرضا مختلف چنانکه برخی از ادویه را مانند کلمل اطفال بیشتر از شبان تحمل میکنند و در این صورت در آنان مقدار زیادتر میتوان آنرا استعمال کرد و نوعاً در تأثیر از ادویه زنان حساس ترند تا مردان

مقدمه

بعضی مسائل مهمه دیگر را نیز باید طبیب همواره در نظر داشته و مراعات کند اولاً مزاج مریض ثانیاً مقدمات حالات او ثالثاً آب و هوای مملکت رابعاً بعضی انفعالات نفسانی در برخی حالات را مثل خوف و رجاء او از بعضی ادویه که این فقرات در تأثیر ادویه به نهایت مدخلیت را دارند

عادت و تحمل چون مریض مدت متمادی بر دوای واحدی مداومت نماید کم کم طبیعتش معتاد بر آن شده اثر مطلوب هویدا نمیگردد و در این صورت طبیب ناچار است بر مقدار شربت دوا بیفزاید تا اثر مطلوب ظاهر گردد مثلاً فرض میکنیم مریضی تریاک بیاشامد و در اول از شرب ۲ تا ۵ سانتیگرم اثر شافی و کافی ظاهر میشود ولی این اثر هر روز نقصان مییابد و جهت آنکه این نقصان روی ندهد هر روزه باید بر مقدار دوا افزود چنانکه در بعضی مرضا به همین ترتیب تا روزی ۱۰ گرم و بیشتر تریاک استعمال کرده اند

تحمل را با عادت نباید مشتبه نمود و فرق کلی با آن دارد و یکی از دانشمندان در تعریف تحمل میگوید تحمل عبارت است از عدم تأثیر بدن نسبت به عوامل زیاد یا کم سمی مثلاً طرطیر استیبیه چون به مقدار ۵ سانتیگرم استعمال شود موجب قی میگردد و اگر به مقدار زیادتر و به فواصل نزدیک بهم استعمال کنند عاقبت بدن تحمل میکند و دیگر موجب قی نمیشود و از جذب آن حصول آثار تریاکی مختلف ظاهر میگردد اگرچه تحمل گاه منتج از عادت است ولی باشد که بدواً و در اولین وهله استعمال دوا ظاهر گردد چنانکه غالباً چنین است برخلاف عادت که حصول آن تدریجی است و فرق دیگری که بتوان مابین عادت و تحمل مقرر داشت آنست که عادت از طول مدت استعمال دوا زیاد میشود در صورتیکه تحمل غفلتاً بدون هیچ مقدمه نوعاً از مریض سلب میگردد و تأثیر بدن از اثر دوا دوباره بظهور میرسد فرق دیگر عده دواهای قابل تحمل محدود و قلیل ولی طبیعت بر عده زیادی از ادویه میتواند عادت کند و **بوشاردا** در باب عادت بر ادویه این قاعده را بیان کرده است اولاً موادی که در همه طوایف موجودات حیه اثر سمی ظاهر مینمایند اعتیاد بر آنها ممکن نیست ثانیاً بر مواد سمی طبیعت میتواند عادت کند که برخلاف در بعضی از موجودات حیه اثر سمی از آنها ظاهر میشود و در بعضی دیگر این اثر بروز نکند

استعداد شخصی درجات مختلف استعداد ابدان را از اثرات ادویه استعداد شخصی مینامیم و این حصانت در برخی از اشخاص بسیار زیاد و در بعضی بالعکس خیلی کم و گاه هیچ است و نوعاً اختصاصاتی که در تأثیرات خرجه ظاهر میشوند بغایت مختلف و بی نهایت زیاد اند و اصول آنها را در دو سلسله بیان میکنیم

اولاً استعداد شخصی در مقادیر شربت در بعضی اشخاص مشاهده مینمائیم که استعمال مقدار کمی روغن کرچک یا سولفات منیزی مثلاً ۱۰ تا ۱۵ گرم کار مسهلی مکفی مینماید و در برخی مقدار آنها را باید به ۵۰ تا ۶۰ گرم رسانید تا همان اثر ظاهر گردد هم چنین ۲ تا ۳ سانتیگرم تریاک در بعضی از مرضا موجب تسکین فوری و کافی میشود و در دیگری ۱۰ تا ۱۵ سانتیگرم را این اختلاف درجات تأثیر در جلد نیز مشهود میگردد چنانکه در بعضی اشخاص محرکات جلدی خیلی بطیء الاثر اند و مدتی باید تا آثار آنها ظاهر شود و برخلاف در برخی بقدری سریع الاثر واقع میشوند که پس از استعمال آنها طبیب مجبور به استعمال مسکنات میگردد

ثانیاً استعداد شخصی در آثار محصوله عموماً هر وقت به مریضی دوای مختلط الترکیبی از قبیل تریاک بنوشانند آثار محصوله و منتج که عبارت از حاصل جمع اثر هر یک از مواد مرکبه آن دوای مختلط الترکیب باشد بروز میکند ولی در بعضی اشخاص گاه دیده میشود که مجموع این آثار بروز نمینماید و نیز گاه دیده شده شخصی جهت تسکین وجع تریاک آشامیده اند ولی بعکس اثر بخشیده و تحریک نموده بلکه گاه هم موجب بروز تشنجات گشته است و گاه باشد برخی آثار فوق العاده از استعمال ادویه

عدم تناسب مواد مخلوطه

ناشی شود که معالج را مجبور بترک استعمال ان دوا نماید مثل زکام عارض از استعمال ید و دیتاسیوم و یدور دو شیوع جلدی از استعمال برومور دو تاسیوم و بالاخره انطباق شمع ذراریح بروی جلد نباشد سبب ظهور ورم در مثانه گردد

جهة انکه دوای محرق و بدن شود باید بجاورت اغشیه مخاط در اید و یا در اعماق عناصر تشریحی و انساج واقع گردد لهذا طرق جذب ادویه را بر هفت قسم کرده اند که بترتیب سرعت جذب و شدت تاثیر انها را بیان میکنیم ۱ جذب دریوی ۲ جذب بواسطه تزریق تحت جلدی ۳ جذب بواسطه نسج زنبوری (غشاء لحمانی) عروق ۴ جذب بواسطه معاء مستقیم ۵ جذب بواسطه لثه و غشاء مخاط چشم ۶ جذب معدی ۷ جذب جلدی

اخلاط ادویه اغلب اوقات طبیب دوای کامل الاثری که مناسب مزاج مریض در درجه استعداد شخصی او بود در میان عقاقیر محصوله از موالید ثلاث بدست نمی اورد علاوه گاه لازم میشود بر قوت دوائی بیفزاید و یا از قوت ان بکاهد و اثرانرا تعدیل کند و مناسب مزاج مریض گرداند در این صورت مجبور میگردد که از عناصر این سه مولود ترکیب بدهد و دوای مرکبی حاصل نماید که دارای اغراض مذکوره بود و چنین ترکیبی را اخلاط ادویه میگویند و از این اخلاط باید نتایج ذیل حاصل شود

اولا ازدیاد اثر و قوت دوا مثل افزودن عصاره کنکینا بر مطبوخ ان

ثانیا نقصان اثر تحریش بعضی ادویه و یا برطرف نمودن اثر مثل اخلاط صبر زرد در یا سقمونیا با صابون

ثالثا دفع بعضی معایب از یک دوائی مثل اخلاط محلولات حدیدی با منیزی و یا ریوند

رابعا حصول اثار مختلفه در زمان واحد مثل اخلاط سولفات سود با امتیک

خامسا حصول بعضی اثار که از استعمال جداگانه هر یک از ان دواها بدست نمی اید مثل اخلاط اسکادتر باک در دیگر معروف به پودر دوور

عدم تناسب مواد مختلطه عدم تناسب در دار و شناسی عبارتست از اینکه از اخلاط دو یا چند ماده مخلوط ناقص بود و یا مورث بعضی عوارض غیر مطلوبه شود و عدم تناسب را بچهار قسم تقسیم کرده اند

اولا عدم تناسب فزیکی هرگاه با قلت محلل دوائی را بقدر کفایت استعمال نکرده باشند میگویند در این ترکیب عدم تناسب فزیکی موجود است

ثانیا عدم تناسب دواسازی مثلا جوبیکه محتوی ید و جیوه وغیره باشند نباید انها را مفضض کرد و اگر مفضض کنند میگویند عدم تناسب دواسازی موجود است و هم چنین چون کافور را با بعضی مواد مخلوط کنند که انها را نرم مینماید عدم تناسب دواسازی موجود خواهد شد

ثالثا عدم تناسب فزیولوژی مثل استعمال عوامل مقویه با اب ویشی و استعمال تریاک با دوای قی زیرا که اثر فزیولوژی هر یک متضاد با دیگری است

رابعا عدم تناسب کیمیائی در اخلاط ادویه هرگاه سه قسم اول را مراعات نکند جز انکه از درجه علمی شخص عامل بکاهد عیب دیگری وارد نمی اورد ولی مراعات این قسم اخیر خیلی مهم است و شخص عامل در اخلاط ادویه با نهایت دقت باید انرا مراعات کند زیرا در صورت عدم مراعات ممکن است مورث بروز خطرهای فاحش شده و مریض بیچاره را در هلاکت اندازد و این قسم اخیر که باسم **مانعة الجمع** معروف است چون خیلی اهمیت دارد لهذا در ذکر هر یک از ادویه مانعة الجمع انرا می نگاریم تا موجب تبصره اطبای جوان کم تجربه گردد و انان را از دادن غلط دوا منع کند و دفع

اخلاط ادویه از نتایج مشئومه محفوظ مانند

هشتمین گفتار

پس از ذکر این مقدمات بعون الله تعالی وحسن توفیقه شروع در ابواب یک صد و ده گانه مینمائیم وجهة اختصار علامات و رموزی چند اختراع کرده ایم از این قرار

پ	علامت پارسی	ل	لاطینی
ت	ترکی	مکد	از هر یک
ر	رجوع نمائید	م	ملاحظه کنید
ع	عربی	ه	هندی
ف	فرانسه	ی	یونانی

بسم الله الرحمن الرحیم

حرف الف

دراول آهن مغنیسا

وانزلنا الحدید فیه بأس شدید ومنافع للناس

پ آهن ع حدید ف فر ل فروم ی کالوف ر زیدیروس)

باصطلاح کیمیا مریخ رف مارس)

یکی از اجسام مفرده است و از قدیم الایام شناخته شده و فلزیست که خدای عزوجل در موالید ثلاث (معدن و نبات و حیوان) انرا منتشر و پراکنده کرده است و یکی از دانشمندان کیمیا میگوید در خون هر شخص بقدر یک نعل آهن آفریده شده که در ساختن مدالی لازم میشود و جسمیست خاکستری آبی رنگ و دارای نسج لیفی و خیلی صلب و خیلی سخت و مخصوصاً قابلیت انطراق ان زیاد است و بوی ان مخصوص و طعمش قابض و وزن مخصوص ان ۷٫۶۵ است و تقریباً هفت مقابل و نیم سنگین تر از آب است و در ۱۵۰ درجه میزان النار ودژوود ذوب میکردد و در هوای مرطوب باسانی اکسید میشود و در حرارت قرمز اب را تجزیه کرده و اکسیژن انرا ضبط میکند و در حرارت متعارفی در اب مقطر و اب بی هوا هیچ اثری نمینماید و مغناطیس انرا جذب میکند و بسهولت مغناطیس میشود

آهن یکی از بهترین عوامل مرممه و مقویه است و بعضی از مصنفین ازدوا بالخصوص کلوروز تصور نموده اند و در ابتدا باید محصولات غیر محلول از قبیل براده و اکسید و کربونات و بعد محصولات محلول مانند لکتات و طرطرات و ایها یحدیدی و کلورورو یدورا استعمال نمود و هرگاه از استعمالش یبوستی در طبع عارض شود انرا با صبر ترکیب نمایند و چون موجب سهال گردد مقلک ای تریاک بان مخلوط میکنند

املاح محلول آهن را خیلی کمتر از املاح غیر محلول معمول میدارند و چون املاح محلول قابض اند در اقسام نزف الدم ولوکوره (طمث سفید) استعمال میشوند و گاهی انها را در دفع تبهای کهنه بکار میبرند

شرایط انتخاب محصولات آهن از اینقرار است اولاً باید آهن بحالت پروتو اکسید باشد و یا بحالت فلزی زیرا که آهن فلزی در معده بملح پروتو اکسید مبدل میگردد ثانیاً پروتو اکسید باید با اسید کربونیک و یا با یک اسید الی از قبیل سیطریک و لکتیک متحد شده باشد تا بتواند جذب گردد ثالثاً همه املاح پر اکسید آهن و همه ترکیبات حدیدیکه اصل انها اسید غیر آلی قوی مانند کلوریدریک و سولفوریک و فسفوریک باشد بصعوبت جذب میشوند و لهذا بالخصوصه مانند قابضات استعمال میکنند

مواد مانعة الجمع تن و اجسامیکه دارای تنن اند مانند مازو و پوست بلوط و دارچینی و کنکینا و کاشو و غیره و تلیاتیات و کربوناتهای انها و بسیاری از املاح فلزی را نباید با املاح آهن استعمال نمود

دواء اول

آب آهن یک مشت میخ زنگ زده آهن را در ۱۴ سیر آب جوش بریزند و در مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد آب صاف آنرا بردارند و از ۲ تا ۴ پیاله در عرض روز بیاشامند

محلول حدیدی معمول ریگورد بگیرند آب مقطر ۲۰۰ گرم طرطرات فریکو پطاسیک ۳۰ گرم مخلوط نموده حل کنند در دو فعه شام و ناهار اکال روزی سه قاشق ترشی خوری این محلول را بیاشامند و از طرف دیگر بگیرند طرطرات فریکو پتاسیک ۱۰۰ گرم آب صاف ۵۰۰ گرم حل کرده و شرپی را در آن آلوده نموده بروی جراحت دفاده نمایند در روزی دو دفعه عوض کنند

حب حدیدی بلود بگیرند مسحوق سولفات پروتوکسید آهن خالص و خشک ۳۰ گرم کربونات پتاس خالص و خشک ۳۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۵ گرم آب ۳۰ گرم شربت ساده ۱۵ گرم در کپسول چینی با عانت حمام ماریه صمغ را در آب حل کنند و شربت و سولفات آهن را بیفزایند و چند لحظه بهم زنند تا مخلوط متحد القوام گردد و بعد کربونات را که بخوبی صلایه کرده باشند بیفزایند و با تیغه آهنی زیر و رو کنند و متصل حرارت دهند تا محصول بقوام حب گردد و اگر قدری قوامش بیشتر بود بهتر است و از روی آتش برداشته ۱۲۰ حب سازند و حبها را در گرد خار بخشکانند و مفضض کنند و در صراحی حفظ کرده دهان را محکم ببندند و تقریباً هریک از این حبها دو نخود وزن خواهد داشت و از ۲ تا ۱۵ عدد هر روز بیاشامند و در این حبوب آهن کما ینبغی بحالت پروتوکسید محفوظ بماند

حب حدیدی والت مطابق کدکس بگیرند پروتوسولفات آهن خالص و متبلر ۱۰۰۰ گرم کربونات سود متبلر ۱۲۰۰ گرم عسل قند شیر مکد ۳۰۰ گرم قند سفید مقدار کافی از یک طرف در ۲۰ جزء آب یکجزء قند حل کرده و بجوشانند تا هوای آن خارج شود و سولفات را در این آب بقدری که در انحلال آن لازم است حل کنند و از طرف دیگر کربونات را نیز بهمین طریق در آب قند داری هوا حل نمایند دا بیند و محلول را در صراحی مخلوط نموده و دقت کنند که آن صراحی پر شود و در آنرا بگیرند و بهم زنند و بگذارند تا کربونات آهن رسوب نماید و آب روی آنرا دور ریخته و بجای آن مجدداً آب قند داری هوا ریزند و بهم زنند و بگذارند ته نشین شود و این عمل را مکرر کنند تا آنکه در مایع ملح قلیائی یافت نشود و بعد پارچه محکم سفیدی را بشربت قند آلوده کرده و کربونات محصول را روی آن ریزند و فشار منظم قوی وارد آورند و بعد کربونات را در کپسولی ریخته و عسل را روی آن ریزند و در اینوقت مشاهده میشود که از اثر عسل دانه بخصوصی در کربونات مخلوط میعان حاصل میکند و قند شیر را بیفزایند و بسرعت محصول را در حمام ماریه بر غلظت عصا قوام آورند

جهت ساختن حب بگیرند چهار جزء از محصول مذکور و یک جزء گرد بیکر مرکب از اجزاء متساوی اصل السوس و دلیشه ختمی بو مخلوط کنند و حبهائی سازند که وزن هریک ۲۵ سانتی گرم باشد و آنها را مفضض کرده در صراحی حفظ کرده و هر حبی تقریباً دارای ۵ سانتی گرم پروتوکسید آهن است و از ۲ تا ۱۵ حب هر روز بنوشند

این حبوب را چون بطریق مذکور بسازند قند و عسل مانع میشوند از فساد پروتوکربونات آهن که بخوبی در ترشی های معده محلول است و نمیگذارند مبدل به پراکسید گردد که چندان محلول نیست

حب کربونات آهن معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات

آهن

آهن متبلر و خالص ۱۰ گرم کربونات سود ۷ گرم قند و عسل مکرر ۵ گرم مسحوق ریشهٔ خطمی تقریباً ۱۲ گرم سولفات را با قند مخلوط کرده نرم صلایه کنند و بی کربونات را بیفزایند و بدقت مخلوط نمایند و عسل را اضافه نموده و بعد ۶ گرم مسحوق ریشهٔ خطمی افزوده و بگذارند دو ساعت بماند و در این مدت گاه گاه بهم زنند و پس از این مدت بقدری مسحوق ریشهٔ خطمی بر محصول علاوه کنند که شایستهٔ حب کردن و از آن ۲۰۰ حب نمایند و هر حبی که ۳ دسی گرم وزن دارد دارای ۲ سانتی گرم کربونات آهن است و بعضی از علما این حب را بر حب والت مطابق نسخهٔ کدکس ترجیح میدهند

شربت لکتات آهن معمول کاپ بگیرند لکتات آهن ۴ گرم آب مقطر جوش ۲۰۰ قند سفید ۴۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و لکتات آهن در کمتر از ۴۰ جزء آب جوش حل نمیگردد و لهذا مقدار زیاد از آن در شربت نمیتوان داخل نمود

حب لکتات آهن بگیرند لکتات آهن مسحوق ریشهٔ خطمی مکرر ۱ گرم عسل مقدار کافی ۲۰ حب سازند

قرص لکتات آهن مطابق کدکس بگیرند لکتات آهن ۵۰ گرم مسحوق قند ۱۰۰۰ گرم قند و نیل دار ۳۵ گرم لعاب کتیرا ۱۰۰ گرم لکتات را با ۲۵۰ گرم قند بدقت صلایه کنند و با لعاب و باقی مانده قند و قند و نیل دار خمیر سازند و قند آهن دار را بیفزایند و با این محصول قرصهای یک گرمی سازند هر قرصی دارای ۵ سانتی گرم لکتات آهن است و بهمین طریق میسازند **قرص سیترات آهن و طرطرات آهن امانیاکی** را

ایضا قرص لکتات آهن بگیرند لکتات پروتوکسید آهن ۲۵ گرم اسانس نعناع ۱ گرم قند ۵۰۰ گرم عرق نعناع مقدار کافی مطابق معمول قرصهای ۵ دسی گرمی سازند و در دفع کلوروز و سوانح عارضهٔ آن از ۶ تا ۱۲ قرص در ۲۴ ساعت بیاشامند

نقل ژلیس و کونشر بگیرند لکتات آهن ۱۰۰ گرم با مقدار کافی مسحوق ریشهٔ خطمی و لعاب آن ۲۰۰۰ حب کوچک ساخته و این حبها را نقل کنند

حب سیترات آهن بگیرند سیترات آهن ۵ گرم عسل ۱ گرم مسحوق ریشهٔ خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۱ تا ۱۰ حب در روز بیاشامند

قرص سیترات آهن بگیرند سیترات آهن اسید سیتریک مکرر ۱۰ گرم اسانس لیمو ۲۰ قطره قند ۲۰۰ گرم آب مقدار کافی مطابق معمول قرصهای ۵ دسی گرمی سازند و مقدار شربت آنها از ۵ تا ۶ قرص و زیادتر است و این قرصها از محصولات خوبی میباشند که هم گوارا و هم قوی الاثرند

سیترات آهن امانیاکی معمول براِل بگیرند آب مقطر ۲۰۰۰ گرم اسید سیتریک متبلر ۸۷۵ گرم امانیاک مایع ۳۵۰ گرم در ظرف طلای سفید حل کنند و در روی آتش گذارند و همینکه جوش آمد تدریجا ۶۰۰ گرم پراکسید آهن هیدراته که هنوز نم داشته باشد بیفزایند و تبخیر کنند تا بقوام شربت رسد و بعد محصول را در روی صفحه‌های نازک گسترانیده در گرمخانه بخشکانند

شربت سیترات آهن معمول کدکس بگیرند شربت ساده ۹۵۰ گرم

سیترات آهن امنیاکی با آب ۲۵ گرم آب مقطر ۲۵ گرم مطابق معمول حل کنند

سیترات آهن و کینین یکی از ترکیبات توام است که از ۴ جزء سیترات آهن و یک جزء سیترات کینین حاصل میشود و بشکل فلسهای شفافی است محلول و خیلی تلخ و سبز رنگ و بواسطه شدت تلخی بیشتر انرا بطور حب استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۳۰ تا ۴۰ سانتی گرم است

پپتونات آهن بگیرند پپتون خشک ۵ گرم آب مقطر ۵۰ گرم محلول پرکلورور آهن ۱۲ گرم پپتون را در آب حل کرده و محلول پرکلورور را افزوده و مادهٔ منعقدی که حاصل میشود در محلول ذیل حل کنند بگیرند کلوریدرات امنیاک ۵ گرم آب مقطر ۵۰ گرم حل کرده و بعد ۷۵ گرم گلیسرین و مقداری آب افزایند که ۲۰۰ گرم محصول بدست آید و این محصول که از عوامل محتمل الاثر است یک قاشق کوچک آن دارای یک سانتی گرم آهن فلزی میباشد

زرق متحجر موافق دستور العمل پراواز بواسطه زرق چند قطره پرکلورور آهن خیلی غلیظ میتوان خون را در عروق شریانی متکاثف و متحجر نمود و اینعمل را باید بتوسط تروکار بسیار باریک طلا و یا پلاتین اجرا کرد باینطریق که ابتدا آنرا بآن متصل کنند که پیستونش دارای پیچ بود تا بدون تزلزل و باکمال دقت مایع مرزوق را باندازهٔ که منظور است بتوان زرق نمود و لازم است لولهٔ تروکار را از جدار شریان مورباً و مانند مته عبور دهند و توقف جریان خون در عرق باید موقتی باشد

معالجه معمول اوبرون در دفع خناق بگیرند محلول پرکلورور آهن ۲۰ تا ۴۰ قطره آب سرد یک گیلاس مخلوط کنند و هر ۵ دقیقه به ۵ دقیقه فاصله یک قاشق ترشی خوری بنوشند و اقلاً مدت سه روز بران مداومت کنند و پس از هر قاشقی یک جرعه شیر بیاشامند و در مدت شب هر چهار ساعت فاصله یک قاشق و یکی از دانشمندان در دفع دیفتریت پرکلورور آهن را بمقدار زیاد استعمال کرده و فواید نیکو حاصل نموده است و طریقهٔ استعمال آن از اینقرار است بگیرند پرکلورور آهن ۵ گرم شربت قند ۱۲۵ گرم حل کنند و موافق سن مریض یک قاشق آش خوری و یا چای خوری در روز و شب هر ده دقیقه فاصله بیاشامند

پوسیون پرکلورور آهن بگیرند پرکلورور آهن مایع که وزن مخصوص آن ۱٫۲۵ بود از دسی گرم تا ۱ گرم آب مقطر ۱۲۵ گرم شربت دارچینی ۳۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در دفع نفث الدم و اسهال بفوریت با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

پوسیون پرکلورور آهن در دفع حمره معمول طائی بگیرند پرکلورور آهن ۳۰ درجه ۲۵ قطره عرق کاهو ۵۰ گرم عرق نعناع ۲۰ گرم شربت صمغ ۳۰ گرم پوسیون سازند و هر نیم ساعت فاصله دو قاشق آش خوری بیاشامند

زرق پرکلورور آهن معمول ساندراس بگیرند پرکلورور آهن ۳۰ درجه ۵ تا ۲۰ گرم مطبوخ خطمی ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده در دفع لوکوره زرق نمایند

محلول دافع شانکر معمول روله بگیرند آب ۲۴ پرکلورور آهن ۳۰ درجه ۱۲ اسید سیتریک ۴ مطابق معمول حل کنند و روزی چندین دفعه بروی شانکر نطول نمایند

ایضاً نسخهٔ دیگر بگیرند اسید کلوریدریک اسید سیتریک پرکلورور آهن مکدر ۴

محصولات اهن

اب مقطر ۳۲ حل کنند روزی چندین دفعه بروی شانکر و سایر قروح نطول نمایند

شربت پرکلورور اهن بگیرند پرکلورور ۳۰ درجه ۱۵ گرم شربت ساده ۹۸۵ گرم مطابق معمول عمل کنند این شربت معمول کدکس است

حب پرکلورور اهن بگیرند پرکلورور مایع ۵ گرم با مقدار کافی گرد بی اثری که موجب تجزیه پرکلورور نشود ۱۰۰ حب سازند و هر حبی دارای ۲۵ میلی گرم پرکلورور خشک است

تنبیه شربت پرکلورور اهن را نباید خیلی کم کم و باندازه که لازم میشود و حب انرا باید با مواد تصفیه ساخت و مفضض نمود و پومادان بسرعت فاسد شده و تند میگردد

محلول پرکلورور اهن جهة زرق و غسول بگیرند پرکلورور مایع ۳۰ درجه ۳۲ تا ۱۲۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم حل کنند و این محلول در ۳۰ گرمش از ۱ تا ۴ گرم پرکلورور دارد و قوت اثر ان موافق مقصود عامل تغییر میکند و رولد در تقدم بحفظ عوارض سیفیلیسی غسول انرا معمول میدارد و نیز در مجرای بول جهة انمقصود انرا باید زرق کرد

حقنه پرکلورور اهن بگیرند پرکلورور ۳۰ درجه ۲ گرم اب ۵۰۰ گرم مخلوط کرده در دفع دوسنطاریا و اسهال مزمن و نزف الدم معوی حقنه نمایند

پوماد پرکلورور اهن بگیرند پرکلورور ۳۰ درجه ۱ تا ۴ گرم پیه حسن لبه ۳۰ گرم پوماد سازند و در دفع اختلالات جلدی لیکنی شکل محدود و مبرم و هنگام ازمان امراض متر شحه جلدی و اختلالات فلسی و قشری و پسوریازیس وغیره تمریخ ان مستعمل و مفید است

کولودیون حدیدی معمول اران بگیرند پرکلورور اهن ۱۰ گرم کولودیون ارتجاعی ۹۰ گرم مخلوط کنند

ساکارور پاکلیاری بگیرند پرکلورور اهن خشک ۱ گرم قند ۵۰ گرم مطابق معمول گرد متحد الاجزائی سازند و مقدار شربت ان یک قاشق چایخوری است که دارای یک دهم گرم پرکلورور است

حب والریانات اهن بگیرند والریانات اهن ۱ گرم با مقدار کافی عسل و مسحوق ریشه خطمی ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۱۰ حب در دفع اختلالات هیستری که با کلوروز مرکب باشند در عرض روز بیاشامند

شربت حدیدی معمول روبیکه بگیرند پیرو فوسفات دوفر سیترو اومونیاکال (پیرو فوسفات اهن لیموئی امانیاکی) ۱۰ گرم شربت ساده ۹۰۰ گرم شربت بهار نارنج ۱۰۰ گرم مطابق معمول شربت حل سازند و با قدری تعفین قرمز دانه انرا رنگین کنند و هر یک گرم از این شربت دارای یک صدم گرم ملح اهن است و هر قاشق اش خوری ۲ دسی گرم دارد

شربت پیرو فوسفات اهن معمول کدکس بگیرند پیرو فوسفات اهن ۱۰ اب مقطر ۲۰ قند ۹۷۰ مطابق معمول شربت سازند

نقل حدیدی ایضاً معمول روبیکه بگیرند پیرو فوسفات لیموئی و امانیاکی اهن ۵ گرم مطابق معمول ۵۰۰ نقل سازند و هر نقلی یک دهم گرم ملح اهن دارد

شراب کنکینای حدیدی ایضاً معمول روبیکه بگیرند پیرو فوسفات

دو فرسیترو امونیا کال ۱۰ گرم عصاره کنکینای خاکستری ۵ گرم شراب سفید اعلی ۱۰۰۰ گرم ملح اهن و
عصاره را بحالت برودت در شراب حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و هر قاشق سوپ خوری این شراب دارای ۱۵ دسی گرم
ملح اهن و ۷۵ میلی گرم عصاره کنکینا میباشد

حب طرطرات فریکوپتاسیک معمول میال بگیرند طرطرات اهن و پتاس
۲۵ گرم شربت صمغ تقریبا ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب مفضض سازند و از ۲ تا ۱۰ حب در دفع بوست
کلوروز مستعمل و مفید است

شربت حدیدی ایضا معمول میال بگیرند طرطرات اهن و پتاس ۱۵ گرم شربت
ساده ۵۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۱ تا ۲ قاشق کوچک بیاشامند

موافق دستور العمل **کدکس** شربت حدیدی را باین طریق باید ساخت بگیرند طرطرات فریکوپتاسیک
فلسی ۲۵ اب مقطر ۲۵ شربت ساده ۹۵۰ و یک قاشق اش خوری این شربت دارای ۵۰ سانتی گرم ملح اهن
و **شربت طرطرات المانیا ای اهن** را نیز بهمین طریق میسازند

اب حدیدی مبخر معمول کدکس بگیرند بی طرطرات پتاس کربنات سو
متبلر مکرر ۰/۵۶ گرم کلورور سدیوم خالص ۰/۱۶ گرم سولفات اهن خالص ۰/۱۸ گرم اب مبخر ساده ۶۵۰
گرم مطابق معمول عمل کنند

ایضا اب حدیدی مبخر معمول تروسو بگیرند طرطرات اهن و پتاس ۱۵ سانتی
گرم اب مبخر ساده ۶۵۰ گرم ابتدا ملح را در اب مقطر حل کرده و بعد بخار اسید کربونیک را در ان داخل نمایند
و مقدار شربت این اب در یک گیلاس الی مزمز از ۲۵ تا ۵۰۰ گرم است با هر غذا و این اب میتوان بجای ابهای معدنی
اسپا و بوساک و سنت البان و فورژ و اورزا و غیره استعمال نمود

اب کالیبه (حدیدی) بگیرند سولفات اهن متبلر ۵ سانتی گرم در ۵۰۰
گرم ابیکه عاری از هوا باشد حل کنند

اب معدنی معمول مارک بگیرند سولفات اهن ۲ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب حل کرده و
۱۰ گرم اولئوساکاروم نارنج بیفزایند و در دفع حمیات نایبه یک پیاله کوچک بیاشامند

تعفین اتری پرکلورور اهن) تعفین بستوشف)
تعفین دکتور کلوپروت) بگیرند پرکلورور جامد اهن ۴ الیکور هوفمان
۲۸ ملح اهن را در صراحی در سمبتا با الیکور مخلوط کرده و از روشنائی حفظ نمایند و از ۴ تا ۱۲ قطره این مخلوط را
در یک پیاله شربت قند داخل نموده بیاشامند و از محصولاتیست که این اوقات استعمال ان متروک است

شراب حدیدی (شراب کالیبه) بگیرند سیترات اهن امانیاکی ۵ گرم
شراب سفید ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول حل کنند و **سوبران** بعوض سیترات طرطرات پرتواکسید اهن استعمال
کرده و یک گرم اسید طرطریک بر ان میافزاید

طرطرات پرتواکسید اهن یکجزء پرتوسولفات اهن را با یک برابر ان طرطرات پتاس خنثی
تجزیه کنند و رسوب را بسرعت با ابجوشیده بشویند و در روی پارچه ریخته بقوت فشار دهند و در حمام ماریه

خشک

خشک کنند

تعفین مریخ طرطیری بگیرند برادهٔ آهن ۱۰۰ طرطیر ۲۵۰ آب ۳۰۰۰ مطابق معمول عمل کنند و تبخیر نمایند تا ۳۲ درجه و بر این محصول بیفزایند الکل ۵۰ و مقدار شربت این تعفین از ۵ تا ۲۰ گرم است

قطرات مریخی که معمول کدگر است عبارت است از ۴ جزء این تعفین و یک جزء قطرات پتاس خنثی و شارگو از ۱۰ تا ۲۰ قطره این قطرات را با ۳۰ گرم شراب جنطیانا و یا شراب **سنت رفائیل** مخلوط کرده قبل از غذا استعمال نماید و یکی از عوامل بسیار مفید است

شربت تنات آهن معمول برال بگیرند شربت سرکه فرامبوان ۱۲۵ گرم شربت ساده ۳۷۵ گرم سیترات اکسید آهن مانیتیک ۱۰ گرم عصارهٔ مازو ۴ گرم مطابق معمول شربت سازند و ترسو این شربت را در صورتی استعمال می نماید که عوامل قابض و عوامل حدیدی هر دو را با هم خواسته باشد معمول دارد

شربت سیترات آهن و منیزی معمول کورپوت بگیرند سیترات آهن و منیزی ۱۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم شربت ساده ۱۸۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و این شربت دارای طعم مطبوع و گوارائی است و موجب یبوست طبع نمیگردد

شربت کربونات آهن معمول دالیسی بگیرند از یکطرف سولفات پروتواکسید آهن ۴۰ گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم قند ۴۰ گرم بجوشانند تا حل شود و با کاغذ صاف کنند و از طرف دیگر کربونات سود ۸۰ گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم قند ۴۰ گرم نیز بجوشانند تا حل شده و با کاغذ صاف نمایند و دو مصفی را پس از سرد شدن مخلوط کنند و مدت ۲۴ ساعت بگذارند بمانند تا کاملا رسوب گردد و آب روی این رسوب را بواسطهٔ انحراف دور بریزند و بعد بگیرند قند ۸۰ گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم حل کنند و رسوب را در این محلول در حالتیکه سرد باشد مخلوط کرده بهم زنند و بگذارند ته نشین شده و بواسطهٔ انحراف آب روی آن را دور بریزند و مجددا این رسوب را بطریق مذکور با شربت قند بشویند و باز دفعهٔ دیگر رسوب را بهمان طریق در محلول قند در آب مقطر مخلوط نموده و چند روز بگذارند بمانند و گاه گاه بهم بزنند و بالاخره شربت ساده حل سازند از ۱۲۰۰ گرم قند و ۴۰۰ گرم آب مقطر و آن مخلوط حدیدی را با این شربت افزوده و بغلظت ۳۰ درجهٔ قوام آورند و بعد با مادهٔ معطری آن را معطر کنند

شربت حدیک معمول ریکورد بگیرند شربت تلو ۵۰۰ گرم کربونات آهن عصارهٔ راتانیا مکد ۱۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند و در دفع سوزاک و ترشحات مخاطی از ۴ تا ۶ قاشق کوچک در روز بیاشامند

شربت کالیبه (حدیک) معمول ویلیس بگیرند سولفات آهن ۵ گرم در ۱۰ گرم آب جوش حل کرده و صاف نموده با ۷۰۰ گرم شربت صمغ داخل نمایند و مانند عوامل مقویه و قابضه روزی ۳۰ تا ۶۰ گرم از این شربت بیاشامند

پوسیون کر بگیرند نیترات پروتواکسید آهن ۸ قطره عرق تیلول ۲۰۰ گرم شربت ساده ۱۰ گرم مخلوط کنند و در دفع اسهال مزمن ۱ تا ۴ قاشق کوچک متدرجا بیاشامند

لیکور آهن شوره معمول دواسازی ترومز بگیرند آهن ۶۵/۴ سید ۱۷

نیترات غلیظ ۱۰۴ر۱۰۴ر۸۹ حل کنند و بقدری آب بر محلول بیفزایند که مجموع ۱۰۰ر۱۰ر۱۰۴ گردد

مخلوط مقوّی معمول هرک بگیرند پرتوکلورور آهن ۰ر۲ سانتیگرم مشک ۵ر۲ سانتی گرم آب مقطر ۱۰ گرم شربت پوست نارنج ۳۰ گرم مطابق معمول مخلوط نمایند و در رفع ملاست معده هر سه ساعت فاصله یک قاشق چایخوری بیاشامند

معجون دافع نورالژی بگیرند کربونات آهن ۱۰ گرم سولفات کینین ۸ دسی گرم عصاره تریاک ۸ سانتی گرم شربت قند مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند این معجون را ۱۰ قسمت کرده روزی ۵ قسمت بیاشامند

معجون رضائی معمول دکتر رضا استاد مصنف بگیرند سولفات آهن ریوند چینی ۱ گرم ترکی جنطیانا مکده ۱۰ گرم با مقدار کافی عسل مصفی معجون سازند مقدار شربت این معجون از ۱ گرم تا ۱۰ گرم و نیم است در روز

حبّ حدیدی معمول مصنّف بگیرند کلورور آهن امانیاکی ۵ گرم عصاره ریوند چینی ۲ گرم با مقدار کافی عصاره جنطیانا ۴۰ حب سازند که هر حبّی بقدر یک نخود باشد روزی ۲ حب نهار و ۲ حب شام قبل از غذا میل نمایند

قرص حدیدی بگیرند طرطرات فر یکو پتاسیک ۵ قند ۱۰۰ اقند و نیل دار ۳۰ با مقدار کافی لعاب کثیرا قرصهایی یک گرمی سازند و مقدار شربت این قرصها از ۵ تا ۱۰ دانه است در روز

قرص شوکولائی معمول کون بگیرند آهن احیا شده بواسطه هیدروژن شوکولای و نیل دار ۹۱ قرصهای یک گرمی سازند و هر قرصی دارای ۵ سانتی گرم آهن است و مقدار شربت در ابتدا دو قرص است و بعد هر دو روز یکقرص بیفزایند تا ۱۰ قرص و باید این قرصها را در هنگام غذا بیاشامند که در این هنگام عصیر معدی بواسطه عمل هضم بمقدار زیاد ترشح شده و موجود است

تذییل سلون که یکی از دانشمندان بزرگ است ثابت کرده میگوید که چون ۵۰ سانتی گرم آهن احیا شده را در ۱۰۰ گرم عصیر معدی داخل نمایند ۱۵ میلی گرم آن حل میشود و از ۵۰ سانتی گرم براده آهن مسحوق زیاده از ۳۵ میلی گرم حل نمیگردد و علی هذا نسبت قابلیت انحلال این دو محصول حدیدی مانند نسبت ۱۰ به ۷ خواهد بود پس آهن احیا شده بهتر از براده آهن است و بران ترجیح دارد در صورتیکه براده آهن چنانکه در اول این درد ذکر گردید بر سایر محصولات حدیدی ترجیح باید داد و از اینجهة لازمست که طرز ساختن و کیفیت خلوص و دلایل رجحان آهن احیا شده را بیان نمائیم

طریقه ساختن آهن احیا شده (فردوی) بواسطه هیدروژن بگیرند پرتواکسید آهنی که از پرکلورور بواسطه امانیاک و تکلیس راسب شده باشد بمقدار منظور و در لوله چینی داخل نمایند و آنرا بطور افقی در اجاقی قرار دهند و این لوله را از یکطرف مرتبط کنند با منبع هیدروژن خالص و خشک و از طرف دیگر باید منتهی شود بیک رأس طویل و باریکی و آنرا حرارت دهند بحرارت قرمز تاریک تا آنکه بخار آب از رأس باریک لوله متصاعد گردد و بگذارند سرد شود در حالتیکه جریان هیدروژن را قطع نکرده و علی الاتصال در لوله داخل نمایند و آهنی را که باین طریق احیا کرده اند خارج نموده و صلاکرده در ظرف سربسته در دار حفظ کنند

آهن احیا شده که در تجارت متداول است اغلب اوقات مغشوش و غیر خالص میباشد و دارای مقداری گوگرد و فسفر

دکتر رضا

محصولات آهن

و کربون و سیلیسیوم و ارسنیک است و چون انرا با حرارت زیادی ساخته باشند ممکن است فی الجمله اکسید شده باشد و چون حرارت کم بران وارد اورده باشند ممکن است غیر خالص بود و هرگاه از استعمال آهن احیا شده آروغهای متعفنی مانند تخم مرغ گندیده عارض شود دلیل بر عدم خلوص انست و یکی از دانشمندان سبب اظهار نسبت میدهد به سولفور آهنی که در ان بوده و با ملاقات عصیر معدی موجب تولید اسید سولفیدریک شده است و دیگری میگوید که حصول این اسید بواسطه ترکیب هیدروژن است با گوگرد محتوی در مواد پروتئینی که در معده موجودند بهر جهة آهن احیا شده که مغشوش نباشد و بعلاوه از ساخته باشند بکلی بلا خوف بلکه بر سایر محصولات آهن رجحان دارد اولا بواسطه ریزی و کثرت صغر اتش بسهولت با اسیدهای عصیر معدی مخلوط شده و منظما و بارامی در انها حل گشته و موجب حصول املاح میگردد ثانیا بمقدار ادویه ایکه موثر است ثالثا مانند املاح آهن که در انساج الیه اثر میکنند اثر موضعی در معده نمیکند و موجب تعفن نمیگردد رابعا در سایر محصولات حدیدیه یک طعمی شبیه بطعم مرکب حبر موجود است و هرچه قابلیت انحلال آنها بیشتر باشد بیشتر دارای این طعم است که مکروه مرضا میباشد و آهن احیا شده این طعم را ندارد بطوریکه قرصهای اشخاص زکی الحس در حالت ناشتا بخوبی میباشامند

حب حدید مرکب معمول بروتو بگیرند آهن احیا شده ۶ سانتی گرم سولفات کینین مسحوق زنجبیل مکلس ۵ سانتی گرم عصاره کنکینا و زهر عصاره مرکب ریوند مکلس ۳ سانتی گرم صبر سقوطری ۵ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و این حبوب از عوامل مرمّمه میباشند که موجب یبوست نمیگردند و مقدار شربت آنها از ۱ تا ۵ حب است و در دفع کلوروز و سوء هضم عارض از ان و حمیات نائبه مبرمه و انیمی سیفلیسی مستعمل و مفید میباشند

نقل آهن معمول کوین بگیرند آهن احیا شده ۲/۵ قند سفید ۱۲/۵ مطابق معمول نقلهائی سازند که هرکدام ۵ سانتی گرم آهن داشته باشند و مقدار شربت این نقل مانند قرص آهن معمول کوین ابتدا دو نقل است و بعد هر دو روز یک نقل بیفزایند تا ۶ نقل و این نقلها و هم قرصهای مذکور مدتی بدون فساد محفوظ میمانند

الکسیر مقوی معمول سیل بگیرند عصاره کاسکاریل عصاره جنطیانا مکلس ۱۵ گرم در ۱۰۰۰ گرم عرق نعناع فلفلی مخلوط کرده بیفزایند تنطور قابض جرح ۶۰ گرم و با کاغذ صاف کنند و در ضعف الات هضم و لوکوره روزی چند قاشق کوچک بیاشامند

سفوف حبس طمثی معمول فوکیر بگیرند کربنات آهن ۲۴ دسی گرم عصاره خشک کنکینا ۱۲ دسی گرم مسحوق دارچینی ۶ دسی گرم مطابق معمول سفوف سازند در ابتدا این سفوف را سه قسمت کرده در سه دفعه قبل از هر غذا بیاشامند و بعد دو قسمت کرده در دو دفعه و بالاخره یک دفعه قبل از غذا بیاشامند

گرد مانور بگیرند از یکطرف سولفات آهن خالص ۲ دسی گرم قند ۵ گرم مسحوق دارچینی ۵ سانتی گرم سولفات را نرم ساییده و با مسحوق قند و دارچینی مخلوط کرده و در کاغذ ابی بپیچند و روی ان نمره ۱ بنویسند و از طرف دیگر بگیرند بی کربنات سود مسحوق ۲ دسی گرم در کاغذ سفید پیچیده و روی ان نمره ۲ بنویسند و بسته نمره ۱ را در نصف گیلاس اب داخل نموده بهم زنند و بعد بسته نمره ۲ را افزوده و بهم زده بلا فاصله بنوشند

اب حدیدی متخمر معمول کولومبا بگیرند از یک طرف سولفات آهن خالص ۲ گرم اسید طرطریک ۶ گرم قند ۱۲ گرم نرم ساییده و مخلوط کرده در ۱۲ بسته کاغذ ابی [illegible] و از طرف دیگر بی

کربنات سود ۱۰ گرم قند ۵ گرم نرم سائیده و مخلوط نموده در ۱۲ بسته کاغذ سفید به بندند و یک بسته آبی و یک
بسته سفید را جداگانه در نصف گیلاس آب حل کرده و دو محلول را مخلوط نموده در هنگام جوش بیاشامند در دفع
کالورووز سودمند است

گرد مجرحدیدی کسنویل معمول کدکس بگیرند بیکربنات سود
۵ گرم اسید طرطریک ۵ گرم سولفات آهن خالص ۳ گرم قند ۵ گرم اسید طرطریک و بیکربنات را نرم سائیده
و سایر را نیم کوبکرده مخلوط نمایند یک قاشق چایخوری از این مخلوط را در ظرف آدرداری که محتوی ۲۵۰ گرم شربت قند
باشد حل نمایند و بعبارهٔ دیگر ۲ گرم این مخلوط را در ۱۰۰ گرم شربت قند حل کنند

گرد مارسیل معمول دورولت بگیرند کاشو اهن قند مکد ۱۰ گرم مخلوط کنند و
از ۲ تا ۵ گرم در کالورووز و اختلالات مزمن معده بیاشامند

گرد ضد زاشیتیسم معمول تامپل بگیرند اکسید سیاه آهن ریوند مکد ۱ گرم قند ۲
گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته مساوی به بندند و یک بسته صبح و یکی عصر بیاشامند

گرد ریوند و منیزی حدیدیک معمول مصنف بگیرند مسحوق
ریوند آهن احیا شده مکد ۲ دسی گرم منیزی مکلس ۱ دسی گرم مخلوط کرده در دو بسته متشابه به بندند و در کالورو
انیمی منتج از نوائب طولانی که با یبوست و عدم اشتها همراه باشد یک بسته نهار و یکی شام در نصف پیاله آب سرد
مخلوط کرده بلافاصله قبل از غذا بیاشامند

حب مرتجی معمول سیدنم بگیرند مسحوق براده آهن ۲ گرم عصارهٔ افسنتین نقد
کافی مطابق معمول ۳۰ حب سازند و روزی سه چهار حب صبح و سه چهار حب عصر بیاشامند

حب حدیدی معمول اندرال بگیرند مسحوق دیژیتال ۱ دسی گرم براده آهن ۲ گرم
ریباس ۲ گرم مطابق معمول ۳۰ حب سازند و در دفع کالورووز روزی دو تا سه حب بیاشامند و مندرجا مقدار
ابرا نرباد نمایند

حب مدر طمث معمول سیشل بگیرند ماشو کربنات آهن صبر سقوطری مکد
۵ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و روزی ۲ تا ۴ حب تقریبا یکساعت قبل از غذا بیاشامند و هرگاه بدن تحمل کند بر
مقدار آن بیفزایند و این حبوب در سوء طمث و یبوست عادی نیز مستعمل و مفید اند

حب مقوی قابض معمول والش بگیرند تربانتین و نیز عصارهٔ جنطیانا
مکد ۱۰ گرم سولفات آهن کینو مکد ۵ گرم مطابق معمول حبهایی دوگندمی سازند و در سوزاک و لوکره مزمن روزی
سه یا چهار دفعه هر دفعه چهار حب بیاشامند

گرد ریوند حدیدیک معمول ساش بگیرند براده آهن ریوند مسحوق مکد ۵ گرم قند
مسحوق ۱۰ گرم مطابق معمول در ۱۵ بسته متشابه به بندند و در دفع راشیتیسم در ابتدا روزی یک بسته بیا شامند
و بعد مندرجا زیاد کنند تا روزی سه تا چهار بسته

حب مقوی و ضد تشنج بگیرند عصارهٔ سنبل الطیب ریوند سولفات آهن کربنات
پتاس مکد ۵ گرم سولفات کینین ۲ گرم مسحوق سنبل الطیب مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند و در کلو

کربا بعض

محصولات آهن

که با بعضی عوارض عصبی همراه باشد از ۱ تا ۳ حب در روز بیاشامند و از عوامل قویة الاثر است

حب هووپر بگیرند سولفات آهن آب مکده ۲۵ گرم صبر زرد ۱۰۰۰ گرم دارچینی سفید ۲۰۰ گرم زنجبیل ۶۰ گرم جاوشیر ۱۵ گرم مطابق معمول حبهایی ۲ دسی گرمی سازند در کلوروز و حبس طمث استعمال این حبوب متداول است

حب صبر و آهن معمول دواسازی ژرمن بگیرند سولفات آهن خشک کرده صبر زرد مکد اجزاء مطابق معمول بالکل حبهایی ۱۲ سانتیگرمی سازند

حب گونیر بگیرند پروتوکلورور آهن ۶ گرم صبر زرد ۵ سانتیگرم صابون طبی ۱ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند و در رفع امنوروزمن روزی ۱۰ حب ۵ حب ظهر و ۵ حب شام بلافاصله بعد از غذا بیاشامند

حب فورمی بگیرند عصاره کنکینا کلورور آهن امانیا که ریوند چینی ناج سفید مکد ۲ گرم اسانس دارچینی ۶ قطره مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و در رفع حالت ضعف عمومی که پس از نزف الدم شد بد عارض شود از ۳ تا ۶ حب صبح و عصر بیاشامند

حب کلورور آهن بگیرند کلورور آهن خشک ۱ گرم مسحوق صمغ مسحوق اصل السوس مکد ۵ سانتیگرم با مقدار کافی آب ده حب سازند و مانند حب یدور آهن آنها را از براده آهن بپوشانند

حب دافع حمائی مارک بگیرند مسحوق سنبل الطیب ۱ گرم پروتوسولفات آهن ۵ گرم با مقدار کافی عسل ۱۰ حب بزرگ سازند و در حمیات نائبه ساده و با مردابی در هنگام فترة دو حمله هر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند

حب آهن مری معمول دواسازی بلژیک بگیرند مرمکی ۱ گرم کربنات سود سولفات آهن مکد ۵ گرم شربت ساده مقدار کافی مطابق معمول حبهایی ۱۵ سانتیگرمی سازند و در حبس طمث و کلوروز از ۳ تا ۸ حب در روز بیاشامند

حب آهن صبری بگیرند مسحوق براده آهن ۲ گرم مسحوق دارچینی ۱ گرم مسحوق صبر سقوطری ۵ گرم با مقدار کافی شربت معطر حبهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۲ تا ۱۰ حب در روز بیاشامند

محلول حدیدی ضد جمرة بگیرند سولفات آهن ۶ گرم آب ۱۰۰۰ گرم حل کنند و چون این محلول را در محلی که مبتلی بجمره باشد رفاده نمایند در دو روز از ابرطرف میسازد

پماد مریخی معمول ولپو بگیرند سولفات آهن ۱ گرم پیه مذاب ۴ گرم مطابق معمول پماد سازند و لپو در صورت امکان در محل مبتلی بجمره محلول ۱ گرم سولفات آهن در ۱۵ گرم آب را رفاده می نماید که پارچه را بان آلوده نموده در محل معلول منطبق میکند و چون استعمال این پارچه متعذر و غیر ممکن بود پماد مذکور را استعمال مینماید دیگری از دانشمندان در دفع امپتیگو پمادی استعمال میکند که ده مقابل کمتر از پماد مذکور دارای سولفات آهن است یعنی ۱ در ۴ و در رفع زونا ۳ مقابل کمتر یعنی ۱ در ۱۲

اتیوپ مریخی کلمه اتیوپ مشتق از اتیوف یونانی است و مرکب از دو کلمه است یکی اتو یعنی میسوزانم و دیگری اوف که بمعنی صورت است و عموماً اکسید و یا سولفورهای سیاه را بااین اسم نامند که اکسید فروزوفریک نیز نامیده میشود طریق ساختن آن مطابق دواسازی انگلستان از این

فراراست بگیرند از یک طرف سولفات فرو متبلر ۲۵ سولفات فریک خشک ۲۵ اب مقطر و نیم گرم ۲۰۰ حل کنند و از طرف دیگر کربنات دو سود متبلره ۸ اب مقطر جوش ۲۰۰ نیز حل نمایند و محلول اول را بسرعت در محلول دویم داخل نمایند و رسوب سبز کاهی که حاصل میشود بواسطه عمل انحراف بشویند و ضبط کنند و انبوپ مرهمی که بابنطریق ساخته شده باشد چون بسهولت در عصیر معدی حل میگردد از محصولات حدیدیه نیکو میباشد و مقدار شربت ان از دسی گرم تا اگرم است

عجین دافع کلوروز بگیرند انبوپ مرهمی مسحوق دارچینی مکه اعسل مصفی ۲۵ مخلوط کنند و از تا ۴ قاشق چایخوری (۵ تا ۲۰ گرم) هر روز قبل از غذا بیاشامند و هر ۵ گرم این عجین ۲ دسی گرم انبوپ دارد و چون ۵ جزء مسحوق کنکینای زرد و یا خاکستری بر این عجین بیفزایند از عوامل مره مقویه و مرمّته محسوب خواهد شد

معجون حدیدی ملین معمول جزو یت عیسوی بگیرند انبوپ مرهمی ۵ مسحوق دارچینی مسحوق ریشه جلب مکه امسحوق کنکینای زرد ۲ عسل ۴۰ مخلوط کنند و در دفع کلوروزی که با یبوست طبع همراه باشد از ۵ تا ۱۵ گرم قبل از غذا بیاشامند

کربونات اهن قندی ف کربونات دو فرسو کره مطابق دواسازی ژرمن بگیرند قرعی که گردن ان دراز و باریک بود و دران داخل کنند بی کربنات سود ۴ اب نیم گرم ۵۰ و حل نمایند و بعد بگیرند سولفات اهن خالص ۵ اب مقطر داغ ۲۰ حل کنند و در قرع بریزند محلول مذکور بریزند و بزودی قرع را از اب مقطر جوش پر نمایند و بگذارند ۵ ساعت بماند و بعد باعانت سیفون مایعی که در روی رسوب واقع است بردارند و مجددا قرع را از اب مقطر جوش پر کرده و بهم بزنند و مجددا اب روی ان بردارند و باز همین عمل اجرا کنند تا انکه اب غساله بواسطه ازتات دو بریت کدر نشود و بالاخره در کپسول چینی ۴ جزء مسحوق قند ریخته و رسوب خمیری که در قرع میباشد روی ان بریزند و در حمام ماریه بدرجه یبوست تبخیر نمایند و محصول را نرم کوفته حفظ کنند و این محصول ۲۵/۱۰۰ وزنش کربونات اهن است و مقدار شربت ان از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم است که بطور حب و یا پوسیون استعمال نمایند و بهتر انست که ان را در اب مشروب مریض داخل کنند

ع مغنیسا پ زنک کاسه ف منگنز ل منگانز نوم

فلزیست جامد و سفید خاکستری رنگ شبیه بچدن که در سال ۱۷۷۴ میلادی کشف شده و شکننده و خیلی سخت میباشد و سوهان دران اثر نکند و برخلاف فولاد هرچه بهتر اب داده باشند خط مینماید و کاملا قابل پرداخت و جلا میباشد و چون ان را در روی ورق پلاتین حرارت دهند مانند فولاد قبل از اکسید شدن رنگین میگردد و وزن مخصوص ان از ۸٫۰۱۳ ۷ تا ۷٫۲۰۶ تغییر مینماید و در ۶۰ درجه میزان النار **ودژوود** ذوب میگردد و در ۱۵۰ درجه ابر اتجزیه میکند و صلابت این فلز بدرجه ایست که با قطعه از ان که صاحب زاویه حاده باشد بجای الماس میتوان شیشه را برید و نیز در قطعکردن فولاد و سایر فلزات بکار میرود و بدرجه قابل جلا میباشد که ان را در اوپتیک (علم ابصار) استعمال میکنند و مانند اهن گداخته بسهولت میتوان ان را قالب ریخت و مقناطیسی نمیشود و مقناطیس ان را جذب نمیکند و اسیدها دران اثر مینمایند و با اکسیژن مرکب شده و محصول حاصل مینماید **پروتو اکسید که اکسید منگنو** نیز نامیده میشود و **اکسید قرمز** و یا **اکسید**

منگنوز

محصولات مغنیسا

منگنوز و منگنیک و سز کوئی اکسید و یا اکسید منگنیک و پراکسید و یا بی اکسید دو منگنز و اسید منگنیک و اسید پرمنگنیک و در میان این محصولات ذکر مینمائیم پرتواکسید را که بن املاح منگنز است و اسید پرمنگنیک را که چون با پتاس مرکب شود تولید ملحی کند که خیلی مستعمل است و نیز بی اکسید را

پرتواکسید دو منگنز تنها اکسیدی است که با اسیدها مرکب شده و ترکیبات مستحکمه بوجود میاورد و رنگ آن سبز روشن است و در آتش ثابت میباشد و در آب غیر محلول است و در هوا اکسید شده و سیاه میگردد و بسهولت و بدون جوشش در اسیدها حل گشته و تولید املاح بی رنگ میکند

بی اکسید (پراکسید) دو منگنز در طب این اکسید را که غیر محلول است در دفع کلوروز و در دفع اسهال ضعفی و مانند مدر حیض استعمال میکنند و بحالت طبیعی بمقدار وافر است که محتاج بمصنوعی آن نیستند و فقط انرا تصفیه کرده استعمال مینمایند و بکوفته این اکسید را یکی از ترکیبات معدنی اهن تصور میکردند و بشکل منشورهائی مستطیلی است که دارای شفافیت فلزی میباشند و نوعاً مانند قطعات است سیاه رنگ و این اکسید را در ساختن کلور و اکسیژن و هیپوکلوریتهای قلیائی استعمال میکنند و نیز انرا در سفید کردن شیشه بکار میبرند و از این جهة است که بصابون شیشه گران موسوم شده است و یک صدم این اکسید را چون در شیشه ذوب شده داخل نمایند رنگ بنفش بسیار قشنگی حاصل میگردد

اسید پرمنگنیک این اسید را چون با پتاس مرکب کنند ملحی حاصل میگردد موسوم به پرمنگنات دو پتاس

پرتواکسید دو منگنز با اسیدهای مختلف مرکب شده و تولید املاحی مینماید که عمده انها عبارتند از کربنات و ازتات و سولفات و لکتات دو منگنز

بقول کلی محصولات مغنیسا از عوامل مرممه و مقویه میباشند و مخصوصاً استعمال میشوند در دفع اختلالاتی که موجب ضعف و دمن الات شده باشند و مانند محصولات حدید اثر مینمایند و اغلب اوقات این دو عامل را باهم مرکب کرده معمول میدارند و از اینجهة است که ما مغنیسا را در اینجا بیان مینمائیم

پرمنگنات دو پتاس را که بدواً دانشمندان امریکا و بعد دانشمندان انگلیس و المان استعمال نمودند یکی از عوامل دافع العفونه قویه است و مخصوصاً مشرحین جهة دفع تعفنات نعشی دستهای خود را در محلول ان الوده مینمایند و در دفع تعفن جراحات قوی الاثر است و لهذا محلول انرا در دفع تعفن جروح سرطانی رحم و فک اسفل و قروح خنازیری و ضعفی و جروح غانغرایائی و جروح اکال وغیره استعمال میکنند

سولفات دو منگنز یک جزء از این ملح در یک جزء اب ۵۰ درجه حل میشود و در الکل چندان محلول نیست و از عوامل دافع کلوروز و مدر طمث میباشد و مقدار شربت ان از ۵ تا ۵۰ سانتی گرم است بطور حب و در خارج ۱ جزء انرا در ۳۰ جزء ماده دسم داخل کرده مانند پوماد استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع جمیع املاح محلول اهک و قلیائیات و کربوناتهای انها و سولفورها با سولفات منگنز نباید نمود

حبّ سولفات منگنز بگیرند سولفات آهن سولفات منگنز مکدام ۴ گرم عصارهٔ شیلم مقدار کافی مطابق معمول ۱۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

گرد آهن و مغنیسا بگیرند کربونات سود نیم کوب ۲۰ گرم اسید طرطریک ۲۵ گرم قند مسحوق ۵۳ گرم سولفات آهن مسحوق ۱۵ دسی گرم سولفات منگنز مسحوق ۷۵ سانتی گرم مخلوط کرده و در ظرفی در بسته حفظ کنند و یک قاشق چایخوری این مخلوط را در یک گیلاس آب با شراب حل کرده بیاشامند و این گرد موسوم است به گرد مبحر آهن و مغنیسا

حبّ مغنیسا و آهن بگیرند سولفات آهن متبلور خالص ۷۵ گرم سولفات منگنز خالص ۲۵ گرم کربونات سود متبلور ۱۲۰ گرم عسل ۶۰ گرم با مقدار کافی شربت شاهجهان ۱۰۰ حب دسی گرمی سازند و از ۲ تا ۱۰ حب در روز بیاشامند

پوماد هوپ بگیرند سولفات منگنز ۴ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در ضخامت کهنه غدّه ها مزیج نمایند

کربونات منگنز مطابق دستور العمل **کدکس** بگیرند سولفات منگنز متبلور ۱۰۰ کربونات سود متبلور ۱۲۰ هر یک از این دو ملح را جداگانه در آب گرم حل کنند و محلول آنها را صاف نمایند بعد مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود و بواسطهٔ عمل انحراف آب رویه آن را بردارند و رسوب را مکرر با آب داغ بشویند و خشک کنند و مقدار شربت این ملح از ۱ دسی گرم تا ۱۰ دسی گرم است بطور حب

گرد جهت ساختن آب مبحر معمول پیژرگن بگیرند کربونات سوده ۲۰ گرم اسید طرطریک ۲۵ گرم قند مسحوق ۵۰ گرم مسحوق سولفات آهن ۱/۵ گرم مسحوق سولفات منگنز ۷۵ سانتی گرم مخلوط کنند و یک قاشق چایخوری در یک گیلاس آب با شراب مخلوط کرده قبل از غذا بنوشند

پرمنگنات پتاس مطابق کدکس بگیرند مسحوق بی اکسید منگنز ۸ مسحوق کلورات پتاس ۷ پتاس کستیک ۱۰ آب مقطر مقدار کافی پتاس را در مقدار لیسبیا کمی آب حل کنند و مقدار آب هر چه کمتر باشد بهتر است و بی اکسید و کلورات را مخلوط کرده و محلول پتاس را بر مخلوط بیفزایند و در بوتهٔ آهنی داخل نموده حرارت دهند و بهم زنند تا خشک شود و باز محصول را حرارت وارد آورند و از حرارت قرمز تا رنگ مدت یکساعت نگاه دارند و بعد بگذارند سرد شده و نرم بکوبند و مسحوق را در قرع زجاجی با ۱۰۰ اجزاء آب جوش مخلوط کنند و بهم زنند و بگذارند ته نشین شده و بواسطهٔ انحراف صاف روی آن را بردارند و با آمیانت یا بلور کوبیده صاف نمایند و مصفی را با مقدار کافی اسید ازوتیک آب دار خنثی کنند و بعد با حرارت ملایم تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده تا متبلور گردد و بلورها را در روی اجری ریخته بخشکانند

چنانچه ذکر کردیم پرمنگنات پتاس یکی از عوامل دافع العفونه و انتی سپتیک قوی میباشد و چون آن را با مواد متعفن مجاور کنند بجزءٔ منتن آنها را محترق مینماید در حالتی که اکسیژن بحال خود باقی میماند و یک جزء این ملح در ۵ اجزاء آب سرد حل میشود و مخصوصاً آن را در دفع اختلالات دیفتریت استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۲۰ سانتی گرم است محلول در ۱۰۰۰ گرم آب و در خارج محلول آن در ۵۰۰ و یا در ۱۰۰۰ این ملح را بطور غسول و زرق معمول میدارند

مواد مانعة الجمع جمع ما بین همهٔ مواد آلی و الکل و گلیسرین و ... همه مطبوخات نباتی و غیره

با پرمنگنات پتاس نباید نمود

زرق دافع العفونه معمول مالز بگیرند پرمنگنات پتاس ۱ آب مقطر ۱۰۰ حل کنند و در ورم مزمن ورید مثانه ۱۰۰ گرم از این محلول را زرق کنند و این زرق را روزی یک و یا دو و یا چند دفعه اجرا نمایند

زرق دافع سوزاک معمول دیدای بگیرند پرمنگنات پتاس ۰٫۲ سانتی گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کرده زرق نمایند

مخلوط دافع عرق پا معمول مارتن بگیرند پرمنگنات پتاس ۱ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم نمول ۵۰ سانتی گرم حل کنند

محلول دافع سپتیسمی معمول کورپوت بگیرند پرمنگنات پتاس ۰٫۲ تا ۰٫۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۲۰ گرم حل کنند و در عرض ۲۴ ساعت با قاشق اش خوری مندرجاً بنوشند

غسول دافع العفونه معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند پرمنگنات متبلر پتاس ۱ آب ۱۰۰۰ حل کنند و در صراحی در بسته حفظ نمایند و این غسول را در دفع جراحات متعفن و دفع عرق متن پاها استعمال مینمایند و نیز پس از اعمال تشریحی دستها را با آن میشویند و همچنین ظرفهای آلوده به مواد برازی را با آن شستشو میدهند و نیز در دفع تعفن سرطان رحم روزی سه دفعه از این محلول زرق مینمایند

پرمنگنات آهک این ملح بشدت محلول در آب است و در خواص مشابه پرمنگنات پتاس می باشد و دو نفر از دانشمندان موسوم به **بورداس و ژیرارد** این ملح را در عقیم کردن آبها مشروب استعمال میکنند

موافق قول بعضی از مصنفین چون کلوروز با محصولات حدیدی مقاومه نماید دلیل بر فقدان منگنز خون است زیرا که این فلز بمقدار نسبتاً کم بحالت ترکیب در خون طبیعی موجود است و لهذا باید با استعمال آن استمداد جست ولی بعضی دیگر میگویند که منگنز در ترکیب گلوبول خونین مدخلیتی ندارد

در باب وجود آهن در گلوبول و سایر آلات اگرچه شبهه نیست ولی بهتر آنستکه دلایل وجود آنرا در آلات حیوانی ذکر کنیم

در بیان اثبات وجود آهن در خون و سایر آلات حیوانی

آهن یکی از عناصر موجوده در آلات حیوانی میباشد و بواسطه احتراق و تکلیس نعش میتوان وجود آنرا ثابت نمود و از این جهة است رنگ قرمز قهوهٔ خاکستر آلات نعشی و هرگاه بعوض آنکه تمام نعش را بسوزانند هر یک از آلات مختلفه را جداگانه سوزانده و دقت نمایند مشاهده خواهند کرد که آهن در همه آلات بیک اندازه پراکنده و موجود نیست و یکی از عناصر متشکله خون و بخصوص گلوبول قرمز است و حاصل مینماید یک جزء از ماده ملونه آن یعنی **همو گلوبین** را وجهة اثبات وجود آهن در هر آلتی باید بدقت خون محتوی در آنرا خارج [illegible] وجود وعدم وجود

دراوّل

اهن بطور حقیقت ثابت شوده مطابق این تجربه ثابت کرده اند وجود طبیعی اهن را در عصیر معدی و در موهای و پرهای طیور و در سفیده و زردهٔ تخم ماکیان و در کیلوس و در لنف و در صفرا و در حصات صفراوی و در سیاهی چشم و بالاخره در شیر و در بول ولی بمقدار بسیار کم و تنها خون است که مقدار معتد به اهن دارد و لی نه باندازه که بتوان از این اهن میخ و قداره و حلقه انگشتری ساخت چنانکه **مانغینوس** تصور کرده است و با انکه با اهن خون اشخاص مشهور و نامدار امدال از تربیت داد مثل انکه جمعی دیگر تصور نموده اند

در لوحهٔ ذیل که موافق تجربه یکی از دانشمندان است بیان میشود مقدار اکسید اهنی را که در ۱۰۰ اجزء خون حیوانات مختلف موجود است

مرد	٠٫٨٣٢	زن	٠٫٧٧٩	سگ	٠٫٨٣٣
غاز	٠٫٨٢٢	خوک	٠٫٧٨٢	ماکیان	٠٫٧٦٥
گاو	٠٫٧١٧	اسب	٠٫٦٩٧	غوچ	٠٫٦١٧
گربه	٠٫٦١٥	بوقلمون	٠٫٥٦٨	بز	٠٫٤٦٩

چون بخاطر اوریم که ٠٫٨ اکسید اهن شامل ٠٫٥٥ اهن فلزی است و وزن متوسط بدن انسان ۷۰ کیلو گرم است و یک یازدهم جزء از وزن بدن خون است و بدقت حساب نمائیم معین میشود که بطور متوسط در بدن انسانی ۳٫۴٩٩ اهن فلزی میباشد

در بیان خون و گلوبولهای خون

دخول اهن در بدن حیوانی واضح است که بواسطهٔ ماکول و مشروب خواهد بود و از این راه همه روزه بقدری در مجرای هضمی داخل میشود که میتوان از مواد برازی انرا استخراج نمود ولی مجرای خروج ان از الات بدن هنوز بتحقیق مشخص و معین نشده است و چون صفرا دارای مقدار زیادی اهن است و حصات صفراوی اغلب اوقات صاحب هسته میباشد که حاصل شده است از اجساد کوچکی از خون فاسد شده جمعی از مصنفین صفرا را مجرای خروج اهن تصور کرده اند و میگویند از انجمله است وجود اهن در امعا و در بقایای هضمی و مواد برازی ولی این مسئله هنوز ثابت نشده و انچه مسلم است انستکه اهن دارای قوهٔ مولد النسج است در عناصر متشکله خون یعنی بواسطهٔ ان قوه عناصر متشکله خون تولید میگردند و چون خون و بخصوص گلوبول موضوع امراضی میباشند که در تداوی انها باید باستعمال اهن استمداد جست لهذا لازم است که خون و گلوبولهای خونین را موافق انکشافات جدیده معاصرین توصیف کرده و خواص انها را بیان نمائیم

پس میگوئیم **کلود برنارد** بیان میکند که خون یکی از الاتی است که از جانب داخل سایر الات را احاطه کرده است و عمل ان تغذیه عناصر هیستولوژی میباشد و مانند محاط خارجی دارای اعتبارات مخصوصه است و نیز مانند ان بیک نهج نیست یعنی همانطور که محاط خارجی عمومی در الات مختلف متفاوت است هم چنین خون در هر یک از انها تفاوت میکند و لهذا بطور مفرد خون نباید گفت بلکه بصیغه جمع خونها گفت چنانکه خون وریدی در خروج از یک الت و هم در دخول ان الت با خون وریدی الت دیگر متفاوت است و نیز در حالت عطالت الات و در صورت صدور اعمال از انها در خونشان تفاوت فاحش مشاهده میگردد و ثابت کرده است مثلا که خون طحال قلیلا ... بیشتر و خون عضلات

در صد

خون و گلوبولها

درحین صدور اعمال قلبیا بتنش کمتر است و نیز ثابت نموده که در یک سلسله دورانی حصول قلبیا ثبت در بعضی نقاط
موجود است و برخلاف در بعضی نقاط دیگر قلبیاتیت تخریب شده و ضایع میگردد دو دانشمندان ابعاد **کلود
برناد** بیانات انرا پیروی کرده و روز بروز در تکمیل انها میکوشند
بسئه میگوید گلوبول قرمز عبارت از یک قسم سلولی است ولی چنانکه بعضی تصور کرده اند دارای صفات
موسسه که انها را لازمه سلولها دانسته اند نیست و این صفات عبارتند از وجود غشاء محاط و ماده محتوی و هسته
و بعضی وجود هسته را در گلوبول خونین فرعی دانسته اند و میگویند ممکن است دارای غشاء محاط نباشد و جوف آنرا مانند
جوف حیوانات پست میدانند و میگویند بخصوص آن بواسطه تکاثف زیادی است که در طبقات محیط خود حاصل کرده است
و هسته که بعضی در آن تصور نموده و آنرا جزء بدنی سلول دانسته اند نیست مگر ماده محتوی و آنرا **پرتوپلاسما**
موسوم کرده اند و دیگری از دانشمندان ثابت میکند که گلوبول خونین دارای هیچ مخصوصی است و نیز دانسته که از مواد
محتوی در پلاسما بواسطه قوه اندوسموز حاصل گردد و آنرا اینچه است که در آن نه فیبرین موجود است و نه البومین در حالیکه
که این دو ماده در پلاسما موجودند و برخلاف محتوی ماده متبلر بیست موسوم به **هماتین** که در پلاسما موجود نیست
و لهذا میگوید گلوبول الی است مستقل دارای ارتباطی با پلاسما ندارد و اگر کسی ایراد کند که گلوبول دارای مواد ملحی میباشد که در
پلاسما موجودند میگوییم باید بخاطر آورد تجارب **گراهان** را این دانشمند میگوید از خواص بعضی اغشیه است که نمی
گذارند مواد کولوئیدی از انها عبور نمایند و برخلاف مواد ملحی را بقوت جذب میکنند و علاوه گلوبول خونین هما نطوریکه
مواد البومینی را از پلاسما اخذ نمیکند نیز مواد ملحی را از آن اخذ نخواهد کرد و تجربه شیمیائی ثابت میکند اختلاف کلی را
که در بین گلوبول و محاط آن موجود است و ثابت مینماید که گلوبول دارای آهن است و پلاسما نیست و گلوبول مخصوصاً دارای
فوسفات و مقدار کمی کلورور است و حال انکه پلاسما خیلی کمتر کلورور دارد و مقدار فوسفات نسبةً در مقابل کمتر از گلوبول است
و پتاس در گلوبول موجود و در پلاسما بزحمت دیده میشود و گلوبول که محاط از پلاسما است دارای جوهر مخصوصی است مثل انکه
الات جنینه که محاط از آتموسفر اند دارای جوهر مخصوصی میباشند و اصل و بنیاد ترکیب گلوبول از **هموگلوبین** است
و هموگلوبین که عبارت از ماده ملونه خون باشد بدوا آنرا مانند **هماتین** و یا **هماتوزین** تصور کرده بودند
و حال انکه هماتین یکی از اجزاء مرکب کننده هموگلوبین است و بعد بواسطه امتحانات و انکشافات جمعی از دانشمندان
حقیقت آن معلوم و مکشوف گردید بالاخره علاوه بر خواص فیزیکی و کیمیائی گلوبول خونین دارای خواص حیاتی است که
امروز موسوم بخواص **بیولوژی** (مبحث الحیوة) میباشند و یکی از دانشمندان ثابت کرده است قابلیت تنفس
آن و نیز ثابت شده است که ممتد میگردد و همین خاصیت برهان حقیقی است بر حیوان و بواسطه جریان شدید الکتریک و اثرات
دو کربون کشته میشود و کیفیت تولد گلوبولها مسئله ایست که هنوز کاملاً بتمامی محقق نشده

دردقیم — اپیکا و بعضی عوامل مقیئه نباتی

ادویه مقیئه عبارت از عواملی میباشند که از استعمال انها قی عارض میشود هرگاه که انها را جهة حصول قی استعمال کنند و
بوشاردا در تعریف عوامل مقیئه این شرط را لازم میداند تا انکه سموم و مخدرات را شامل نشود زیرا که بیشتر
سموم و اغلب مخدرات را چون در دوران داخل کنند موجب حصول قی میگردند **و بقول کلی** عوامل مقیئه بر
دو قسم اند عوامل مقیئه نباتی و عبارتند از اپیکا و گیاه پاراگوآیا و پولیگالا و بنفشه و اسارون و اپومئوکانا

بینوم و اپوکودیئن و اپومورفین و عوامل مقیئه معدی که عبارت از طرطر استیبیه و سایر محصولات انتیمونی و سولفات دوری و سولفات مس باشند و در این در ذکر میکنیم ایپکا و گیاه پاراگوایا و اساروم و اپومورفین و اپوکودیئن و اپو مینوم کانابینوم را و پولیگالا و بنفشه را در زیر سپاو نشادر ضمن عوامل منفثه بیان خواهیم کرد و طرطر استیبیه و محصولات انتیمونی را در دراتیمون و سولفات روی را در دروی و سولفات مس را در در مس بیان خواهیم نمود

پ اپیکاک ایپکاکوانا ل رادیکس برازیلیانسیس

ریشه قسم ریشه که بوجه برزیل و بعضی دیگر ممالک جنوبی امریک میباشند باین اسم موسوم میگردند و از نباتات طایفه **روبیاسه** حاصل میشوند و این سه قسم عبارتند از ایپکای حلقه و ایپکای مخطط و ایپکای سفید و در خواص مشابه یکدیگرند و گویا این اختلاف بواسطه سن نبات و بواسطه اختلاف اراضی باشد زیرا که اختلاف اراضی در رنگ ریشه این نبات ممکن است موثر بود و ایپکائی که بیشتر در تجارت متداول است حلقه میباشد و مخلوطی است از ایپکای حلقه خاکستری قرمز رنگ و ایپکای حلقه خاکستری سفید رنگ

موافق تجربه بعضی از علمای کیمیا ایپکا دارای امتین و صمغ و موم نباتی و ماده دسم زیتی شکل و ماده عصا میباشد **امتین** عبارت از ماده است که بحالت ملحی در ریشه ایپکا موجود و بشکل فلسهای قهوه قرمز رنگ نیم شفاف است و طعم آن تلخ و در آب گرم بسهولت محلول و در آب سرد کمتر محلول و تقریبا در ۵۰ درجه حرارت ذوب میگردد و جهة ساختن آن بگیرند یک جزء ایپکای مسحوق را و در ۴ جزء الکل ۸۰ درجه مدت چند روز بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند و با کاغذ صاف کنند و تفاله را مجددا در ۳ جزء الکل بخیسانند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند و مصفی ها را مخلوط کرده تقطیر کنند تا الکل خارج گردد و محصول را در ۴ جزء آب سرد حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و مصفی را در گرمخانه بدرجه پوست تبخیر نمایند و محصول عبارت است از امتین غیر خالص که امتین طبی و امتین قهوه رنگ نیز نامیده میشود و مقدار شربت آن مانند مقیئی ۲ دسی گرم است که در دو دفعه استعمال کنند و امتین خالص در طب غیر مستعمل است ایپکا یکی از ادویه بسیار متداول است و علاوه بر خواص مقیئه دارای خواص محرکه بلغم و منفثه نیز میباشد و از عوامل است که در تغییر مقدار شربت و طریقه استعمال خواص آن نیز تغییر میکند و در خواص مقیئه مانند طرطر استیبیه نیست و حتی آن محتمل عروض بعضی سوانح نمیباشد و در استعمال آن هیچ خطری متصور نیست و مخصوصا آن را استعمال میکنند در دفع زکام صفاق و سوسیث و کولرای تشنجی و اسهال و دوسنطاریا مزمن و یکی از دانشمندان در دفع نفث الدم و بعضی اقسام نزف الدم از استعمال آن تمجید مینماید

گرد ایپکا موافق دستور العمل کدکس بگیرند ریشه ایپکا مقدار منظور شد مقشر کرده و در گرمخانه ۴۰ درجه بخشکانند و لوله بکوبند و از موبیز ابریشمی سرپوش دار که نمره آن ۱۲۰ است بگذرانند و از ۱۰۰ اجزاء ریشه ۷۵ جزء گرد باید بدست آورد و ساختن این گرد از اعمال خطیره است گرد ایپکا را بطور مقیئی بمقدار ۱ تا ۱۵ گرم استعمال میکنند که در ۲ یا ۳ دفعه بفاصله ربع ساعت بیاشامند و جهة سهولت قی مشروب آب نیم گرم بمقدار زیاد باید آشامید و عموما آب نیم گرم و یا مطبوخ بابونه ۵ در ۱۰۰۰ را معمول میدارند و جهة تعریق و سهولت اخراج نفث مقدار شربت آن ۵ سانتی گرام است هر دو یا سه ساعت فاصله

پوسیون مقیئی معمول بیمارستان لشکری بگیرند گرد ایپکا ۱ گرم آب نیم گرم

شود

اپیکا

۱۰۰ گرم مخلوط کرده یک دفعه بیاشامند

ایضاً نسخهٔ دیگر بگیرند گرد اپیکا ۱ گرم امتیک ۵ سانتی گرم آب مقطر نیم گرم ۱۰۰ گرم مخلوط کرده یکدفعه یا در دو دفعه بفاصلهٔ ربع ساعت بیاشامند و جهت سهولت قی شربت نیم گرم بعد از آن معمول دارند

عصاره الکلی اپیکا معمول کدکس بگیرند ریشهٔ اپیکای نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۴ اپیکا را با قدری الکل مخلوط کرده و در آلت دپلاسمان بریزند و در آلت را بپوشانند و بگذارند ۲۴ ساعت بماند و بعد باقی ماندهٔ الکل را استعمال کنند و بواسطهٔ تقطیر الکل را از محصول بگیرند و در حمام ماریه بقوام عصاره متبخر نمایند از ۱ تا ۱۰ دسی گرم این عصاره مقیی و از ۵ میلی گرم تا ۵ سانتی گرم آن مخرج بلغم است

عصارهٔ اپیکا معمول بیمارستان لشکری بگیرند گرد اپیکا ۱۰۰ الکل ۹۰ درجه ۵۰۰ گلیسرین ۱ گرم را در آلت دپلاسمان داخل کنند و قدری الکل روی آن بریزند و در آلت را ببندند و پس از دوازده ساعت مایعی که در آن آلت جمع شده بردارند و مابقی الکل را استعمال کنند و مایعات را جمع کرده و الکل آنها را بواسطهٔ تقطیر بگیرند و بعد گلیسرین را افزوده بقوام عصارهٔ نرم در حمام ماریه تبخیر نمایند

تعفین اپیکا مطابق دستور العمل کدکس بگیرند ریشهٔ اپیکای نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و این تعفین را بمقدار ۵ تا ۲۰ گرم در پوسیون داخل کرده مانند مقیی در دو یا سه دفعه بیاشامند و چون ۲ تا ۵ گرم از این در پوسیون مخلوط نموده هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند مانند معرق و مخرج بلغم اثر می‌نماید

شربت اپیکا معمول کدکس بگیرند عصارهٔ اپیکا ۱ الکل ۹۰ درجه ۳ آب مقطر ۳۰ قند سفید ۹۰ عصاره را باعانت حرارت ملایمی در الکل حل نمایند و قند را خورد کرده در ظرفی بریزند و این محلول و آب مقطر را روی آن ریخته در حمام ماریه حل کنند و صاف نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۲ سانتی گرم عصارهٔ اپیکا است و بهترین عوامل مقیه است که در اطفال استعمال میشود و در طفل سه ساله ۱۰ گرم از آن در دو دفعه بیاشامند

شراب اپیکا معمول دواسازی بلژیک بگیرند اپیکای مسحوق ۴ گرم الکل ۵۰ درجه ۳۰ شراب مالاگا ۹۳ در آلت دپلاسمان تعفین خمری سازند و ۱۰۰ اجزاء محصول بدست آورند و ۱۰۰ گرم این شراب دارای ۴ دسی گرم اجزاء محلولهٔ اپیکا میباشد و بطور مقیی از ۱۰ تا ۳۰ گرم این شراب مخلوط با پوسیون نموده در یک یا دو دفعه بیاشامند و مانند مخرج بلغم ۱ تا ۵ گرم نیز مخلوط با پوسیون مثل جلاب با قاشق کوچک بنوشند و مانند معرق و ضد محرک ۲ تا ۱۲ گرم مخلوط با پوسیون نیز با قاشق کوچک مثل جلاب بیاشامند

شراب اپیکا معمول دواسازی انگلیس بگیرند ریشهٔ اپیکای نیم کوب کرده ۵ شراب گرس ۱۰۰ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند

گرد مقیی بگیرند گرد اپیکا ۱۵ دسی گرم امتیک ۵ سانتی گرم مخلوط کرده سه قسمت کنند و هر ربع ساعت فاصله یک قسمت را با قدری آب گرم مخلوط نموده بیاشامند و هرگاه دو قسمت اول کفایت کرد قسمت سوم را استعمال نکنند و جهت سهولت قی آب نیم گرم بمقدار زیاد بیاشامند و این گرد بهترین مقیات معموله است

گرد مقیی و مسهل بگیرند گرد اپیکا ۴ گرم مسحوق ریوند ۸ گرم مخلوط نمایند و از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم از آن بیاشامند

گرد مسهل معمول بیرد بگیرند زغال چوب ۵ دسی گرم تا ۱۰ گرم محوق ریوند ۲ دسی گرم محوق ایپکا ۵ سانتی گرم مخلوط کنند و در هنگام خواب بیاشامند و در اختلالات معدی اطفال مرکب با وجود بدان خیلی مستعمل است

جلاب ضد ذوسنطاریا بگیرند ایپکای خاکستری ۵ گرم نیم کوب کرده مدت ربع ساعت در ۱۵۰ گرم آب بجوشانند و صاف کرده ۵۰ گرم شربت بهار نارنج بیفزایند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

حقنهٔ ایپکا بگیرند ایپکای نیم کوب کرده ۲۰ گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم آب را سه قسمت کنند و هر قسمت را بطور تناوب بر روی ایپکا ریخته بجوشانند و صاف کنند و جوشانده ها را مخلوط کرده نیز بجوشانند تا ۲۵۰ گرم محصول بدست آید و آن را دو قسمت کنند هر قسمتی جهت یک حقنه ۴ قطره لودانم در هر قسمتی مخلوط نمایند ولی در اطفال مقدار دوا را نصف کنند و لودانم نیفزایند و حقنهٔ اول را دو ساعت قبل از غذای نهار و حقنهٔ دویم را سه ساعت بعد از غذای شب معمول دارند و این حقنه در اسهال کولرائی مشکل مراهقین و اسهال مسلولین مفید و مستعمل است

پوسیون ضد ذوسنطاریا معمول اسپیلمان بگیرند ایپکا ۸ گرم آب ۵۰۰ گرم آب را سه قسمت کنند و هر قسمتی را بطور تناوب بر روی ایپکا ریخته بجوشانند و صاف کنند و مصفی ها را مخلوط نمایند و مقدار المحصول باید ۲۰۰ گرم باشد و ۶۰ گرم شربت صمغ بیفزایند و هر سه ساعت فاصله یک ثلث از آن دفع ذوسنطاریا و اسهال مزمن بیاشامند و این پوسیون از عوامل قوی الاثر است

مخلوط ایپکاواهک معمول هوپر بگیرند گرد ایپکا ۵ و ۲ سانتی گرم در ۶۵ گرم شربت دیاکود مخلوط کرده و ۱۰ گرم الکولاتور دارچینی و ۵۰ گرم مخلوط اهکی بیفزایند و در یک دفعه بیاشامند و هر چهار ساعت فاصله همین مقدار را استعمال نمایند در دفع اسهال و ذوسنطاریای مزمن سودمند است

پوسیون ضد ذوسنطاریا معمول هلوتیوس بگیرند ایپکای نیم کوب کرده ۸ گرم در سه گیلاس کوچک آب داغ مدت دوازده ساعت دم کنند و صاف روی آن ابر دارند و هر ربع ساعت یک گیلاس کوچک بیاشامند و حصول تفل را بواسطهٔ اشامیدن آب نیم گرم آسان کنند و بعد دو ایک مقداری آب جوش بر روی تفاله ریخته فردای آن روز صاف کرده میل کنند و مدت پنج روز میتوان بر استعمال مداومت کرد

گیاه پاراگوایا ف **هرب پاراگوایا** ل **واندلیا دیفوزا** یکی از نباتات طایفه **اسکروفولاریه** و خیلی شبیه به نعناع میباشد و دارای ساقه های مربع است که در مجلل مستعمل شده اند و این نبات بدون زراعت در ممالک حاره و در امریک مرکزی و در کولومبی و در ماداگاسکر و در مارتینیک و در ژانهایتی و در کاپان انگلیس و در سورنیام و در برزیل و در کاپاکیل میروید و در مینا هالی این ممالک معمول است که یک مشت از گیاه تازه را در نیم لیتر آب بجوشانند و صاف کرده هر ده دقیقه فاصله یک پیاله چای بیاشامند تا آنکه تقیه حاصل شود و چنین میگویند که این گیاه در حصول قی مطمئن تر از ایپکاست ولی بواسطهٔ تلخی و بدطعمی بر آن ترجیح داده نمیشود

ع **اسارون** ف **ازاروم** **رکابارم)** ل **رادیکس ازاری** نباتی است طویل العمر از طایفه **اریستولوکیه** و ریشه قسمی از آن که موسوم به اسارون فرنگی (رشابج) است در طب مستعمل است و این نبات در حوالی پاریس بخصوص در جنگلهای انبوه کوه الپ و در جنوب فرانسه میروید و ریشهٔ این نبات خاکستری رنگ و باندازهٔ قلم میباشد چهار پهلو و در فواصل معین دارای گره هاست کمرابنت بار یک سفید دندان

انها خارج میگردند وطعم این ریشه فلفلی وبوی ان تند وشبیه ببوی سنبل الطیب بخصوص در وقتیکه ریشه هایی بار یکرا در مابین انگشتها خورد کنند ودر طب فقط برگ وریشه این نبات را استعمال میکنند وبعضی از دانشمندان از ریشه اسارون دهن فرار ودهن ثابت خیلی حاد وماده قهوهٔ رنگ حاد ومهوع ومحلول در اب وماده نشاسته ونمکرات وملات اهلک استخراج کرده اند واین ریشه را در حصول قی از ۱ تا ۲ گرم میتوان بدل اپیکا استعمال نمود وازاد وبه معطر است وطریقهٔ استعمال ان بطور گرد ویا مطبوخ است وگرد برگ اسارون از ۰،۵ تا ۱،۲ دسی گرم مانند مقیات استعمال میشود ومطبوخ ۴ گرم اسارون در ۲۵۰ گرم اب هم قی میاورد وهم اسهال

گرد ریشهٔ اسارون مطابق کدکس

بگیرند ریشه اسارون مقداری منظور نرم کوفته واز موبیز ابریشمی نمره ۸۰ بیرون کنند ومقدار ۵ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم از ان مانند معطس استنشاق نمایند وبمقدار ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور مقیی بپاشامند وچون ریشهٔ اسارون بواسطهٔ خشک شدن از قوتش کاسته میشود لهذا استعمال ان متروک میباشد

گرد معطس معمول کدکس

بگیرند برگ اسارون برگ بتوان برگ مرزنجوش گل کوکب مکد یک جزء خشک کرده ونرم کوفته از موبیز موئی نمرهٔ ۳ بیرون کنند وجهة تحریک غشا مخاط بینی از ۱ تا ۲ دسی گرم نشوق نمایند

اپوسینوم کانابینوم (کنب کانادائی)

نباتی است از طایفه اپوسینا که ریشه انرا در طب استعمال میکنند واین ریشه مقیی ومسهل ومدر بولست وماده عامل ان جسمی است مسمی به اپوسینین ویا اپوسینئین ومقدار شربت گرد ان جهة قی واسهال از ۱ تا ۲ گرمست ونیز ۲ گرم انرا در ۱۰۰ گرم اب بطور جوشانده استعمال مینمایند ومقدار شربت از نقیعی الکلی ان را در ۱ از ۱ تا ۳ گرم واز عصاره مائی ۰،۶ تا ۰،۷ سانتی گرم است

اپومورفین

چون در لوله هایی دربسته مورفین را با مقدار زیادی اسید کلوریدریک مخلوط کرده واز ۱۴۰ تا ۱۵۰ درجه حرارت وارد اورند مبدل به کلور ومتبدلی شود بلکه تبدلی حاصل کرده وتولید الکلوئیدی میگردد که با مورفین متفاوت است و H_2O کمتر از ان دارد وموسوم است باپومورفین وترکیب ان از اینقرار است $C^{17}HAZO^2$

ومعمول در طب کلوریدرات اپومورفین میباشد

طریق ساختن کلوریدرات اپومورفین

بگیرند مورفین ۱ اسید کلوریدریک ۱۷ ادرجه ۱۲ در لولهٔ شیشهٔ داخل کرده ودرانرا باعانه لامپ مسدود کنند ودر حمام روغنی ۱۵۰ درجه مدت سه ساعت حرارت دهند وبعد بگذارند سرد شود ومایع محتوی درانرا بواسطه بیکربونات سود خنثی کنند وبگذارند ته نشین شود ورسوب را در کلوروفورم حل نمایند وبقدر کفایت اسید کلوریدریک بر کلوروفورم افزایند وبگذارند تا در اطراف ظرف تبلورهای کلوریدرات اپومورفین منعقد گردد واب ماده را بواسطه عمل انحراف برداند وتبلورها را در اب جوش حل کرده وبواسطهٔ برودت بگذارند دو دفعه متبلر گردد

کلوریدرات اپومورفین از عوامل مقیهٔ نسبتاً مطمئنه است وپس از عروض قی موجب نوم غرقی میگردد وبعضی اوقات سوانح خطرناک از استعمال ان بروز مینماید واز اینجهة است که انرا استعمال نه کنند مگر در صورتیکه شرب سایر عوامل مقیه ممکن نشود ودر اینوقت یا بطور زرق تحت جلدی ویا زرق معوی استعمال می شود واز ۱ تا ۲ دسی گرم شربا بطور بوسون

و با احتیاط استعمال میگردد و مقدار آن در زرق تحت جلدی ۵ تا ۱۰ میلی گرم است

محلول کلوریدرات اپومورفین در زرق تحت جلدی معمول است

بگیرند کلوریدرات اپومورفین ده سی گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم این محلول را که دارای ۵ تا ۱۰ میلی گرم ملح است در تحت جلد زرق مینمایند و مانند مقیات بسیار قوی اثر میکند و در تعمیم استعمال این زرق متداول و مفید

اپوکودئین این جسم مانند اپومورفین مقیئ و منفث است و کلوریدرات آن را در زرق تحت جلدی از ۱۵ تا ۲۰ میلی گرم و بطور پوسیون از ۱ تا ۴ سانتی گرم استعمال میکنند

زرق تحت جلدی بگیرند کلوریدرات اپوکودئین ۳ سانتی گرم آب مقطر ۲ گرم حل کنند و از نصف سانتی متر مکعب تا یک سانتی متر مکعب که از ۷ میلی گرم و نیم تا ۱۵ میلی گرم ملح اپوکودئین دارد زرق کنند

در بیان اتر و بعضی عوامل مشابه آن

در زبان یونانی اتر بمعنی هوا است و اصل اسماء را باین اسم مینامیدند و بعد طبیعیون یونان اینکلمه را اطلاق نمودند بر روح فرضی که موافق اعتقاد شان موجب حیوه کلیه عالم است و متقدمین از دانشمندان کیمیا اثر ترکیب الکل و اسید سولفوریک اطلاق کردند و بواسطه فراریت این مایع و قابلیت اشتعال و بوی نافذ و مطبوعش باین اسم اثر موسوم نمودند و چندی بعد دانشمندان پیروانها مشاهده کردند بسیاری از اسیدهای دیگر از اینها خاصیت اسید سولفوریک میباشند و با الکل نیز تولید اثر مینمایند و چون بنای ما در اینمختصر رساله بر شرح و بسط مسائل کیمیائی نیست لهذا از ذکر اقسام اثر و کیفیت تولید آنها صرف نظر کرده فقط بطور اختصار میگوئیم که همه اقسام الکل از قبیل الکل شراب و الکل نشاسته و الکل چوب وغیره ممکن است تولید سه جنس اثر نمایند جنس اول مثلاً از الکل شراب ممکن است اثری تولید شود که حاصل شده باشد از هیدروژن کربونه و یک معادله آب که اکسید دتیل نیز نامیده میشود و اثر سولفوریک از این جنس است جنس دوم نیز از الکل شراب اثری ممکن است تولید گردد که مرکب باشد از هیدروژن کربونه و یکی از هیدراسیدها یعنی ترکیب اتیل با یکی از متلوئیدها و اثر کلوریدریک و یدیدریک و سولفیدریک از این جنس اند جنس سوم نیز از الکل شراب یک جنس اثری تولید میگردد دارای اسیدی است که بکار میرود در حصول آن و مرکب میشود با اثر جنس اول مانند اثر نیتریک که دارای اسید نیتریک با اثر جنس اول است و همه اثرهائی که بواسطه اسیدهای آلی تولید شده اند از این جنس سوم محسوب میگردند

در بیان اقسام اثرهای مستعمل در طب

اثر سولفوریک (اثر گوگردی) (اثر هیدراتیک) (اکسید دتیل)

مایعی است بیرنگ و طعمش شیرین و تند و نافذ و وزن مخصوص آن ۰٫۷۲۰ و در ۳۸ درجه حرارت جوش میاید و در حرارت متعارفی بسرعت بخار میگردد و باشکال در آب حل میشود مثلا هر گاه یک حجم مساوی از آب مقطر و اثر را مخلوط کنند و بهم زنند پس از سکون و راحت دو مایع از هم جدا شوند اثر که قدری از آب را حل کرده است در طبقه فوقانی میایستد و طبقه تحتانی عبارت از آبی است که یک هم وزن اثر است نوعاً بهر مقداری در الکل محلول و در کلوروفورم و گلیسیرین غیر محلول است

آب رابل (الکل سولفوریک) عبارت از مخلوط است از سه جزء الکل ۸۵ درجه و یک جزء اسید سولفوریک ۶۶ درجه و نباید این محصول را مانند مخلوط ساده فرض نمود زیرا که دارای اسید سولفو وینیک است (بی سولفات دکسید دینل) و از نتیجه است که پس از مدتی دارای بوی اتری شده رنگ میگردد و رنگ قرمز آن بواسطه برگهای گل شقایق است که در آن داخل کرده اند

اتر سولفوریک را هم از عوامل محرک و هم از عوامل ضد تشنج محسوب نمود و دارای خواصی است که شامل هر دو قسم میگردد و در داخل جهت دفع سوانح مختلفه که از اختلالات حاصله از عوارض هیستری بروز میکنند آنرا استعمال مینمایند و اغلب اوقات در دفع بحة الصوت و نوروز معده مستعمل و سودمند است و تسکین میدهد تشنجات و حرکات اختلاجیه و نیز نوبه‌هائی را که در حمای تیفوئید و کولرای آسیائی و بعضی دیگر امراض عارض میشوند و نظر بآن در خارج دفع مینماید اوجاع عصبانی و بخصوص صداع و استنشاق آن برطرف میسازد سنکوپ و ضعف و اغما و غیره را و چون ۶ تا ۸ قطره اتر را در گوش بچکانند کری را رفع میکند

چون بخار اتر را با آلت مخصوصی یک مدتی بدون انقطاع استنشاق نمایند شخص را بطوری بیحس میکند و از هوش میبرد که میتوان اعمال بزرگ جراحی را در او اجری نمود بدون آنکه احساس الم نماید و فزعی کند و همینکه استنشاق اتر را ترک کردند این حالت هولناک بسهولت برطرف میگردد و کشف این خاصیت را باید بدکتر **ژاکسون** نسبت میدهند و نیز استنشاق اتر ممکن است موجب تخفیف اوجاع نورالژیه و وضع حمل گردد بدون آنکه معوق شود تقلصات رحم و تقلصات غیر ارادیه عضلات بطن را (ملاحظه نمائید در کلوروفورم را) و چون بواسطه آلت مخصوص بخار اتر را بروی قسمت تحتانی معده وارد کنند موجب انبساط آن و القای رحمی که پس از وضع حمل عارض شود و سبب انعطاف رحم باشد میگردد اتر سولفوریک را در داخل بصورت شربت و پوسیون و کپسول استعمال میکنند و مقدار شربت آن تا ۶ گرم است و نیز در زرق تحت جلدی استعمال میشود

اتر سولفوریک الکلیزه (لیکور هوفمان) مطابق دستور العمل کدکس بگیرند اتر سولفوریک خالص ۶۶ درجه الکل ۹۰ درجه مکرر یک جزء در صراحی در داری بدقت مخلوط کرده و در انبیق محکم بگیرند این لیکور از عوامل محرک و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۲ گرم است بطور پوسیون که با آب شکر و چیک مندرجا بیاشامند

زرق تحت جلدی اتر معمول بارث یک زراقه پراواز که تقریبا یک گرم اتر میگیرد اغلب کفایت میکند که دو دفعه در روز استعمال کند و در بعضی حالات خطره میتوان تا چهار زراقه استعمال نمود و در استعمال لازم است دقت کنند که سوزن زراقه را موربا فرو برند بطریقیکه بعضلات برخورد نکند و خیلی بسرعت اتر را فرو برده و یک دفعه بیرون کشند و پس از بیرون آوردن انگشت را بمحل آن منطبق سازند تا مانع شود خروج اتر و انتشار اتر او استعمال مؤثر است در نجات مرضائی که مشرف بموت شده و در کار هلاکت میباشند

شربت اتر معمول کدکس بگیرند شربت ساده سفید ۷۰ آب مقطر ۲۳ الکل ۹۰ درجه ۵ اتر سولفوریک ۲ مطابق معمول مخلوط کنند و ۵۰ گرم این شربت دارای یک گرم اتر و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم و زیادتر است در عرض روز

پوسیون اتری بگیرند عرق نعناع ۶۰ گرم شربت ساده سفید ۳۰ گرم اتر سولفوریک الکلیزه ۱ گرم در صراحی در داری مخلوط کنند این پوسیون از عوامل ضد تشنج است و با قاشق خوری مندرجا آنرا بیاشامند

درس سوم

مقدار اثر الکلیزه را میتوان تا به ۸ گرم استعمال نمود

پوسیون ضد تشنج معمول کدکس بگیرند شربت بهار نارنج ۳۰ گرم عرق تیلول ۹۰ گرم عرق بهار نارنج ۳۰ گرم اتر سولفوریک الکلیزه ۴ گرم در صراحی در داری مخلوط کنند و مقدار اثر الکلیزه را میتوان زیاد کرد تا ۸ گرم و مندرجا این پوسیون را با قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون ضد تشنج افیونی همین پوسیون است هرگاه ۸ دسی گرم لودانوم سیدنهام بر آن بیفزایند

پوسیون ضد تشنج معمول بیمارستان لشکری بگیرند عرق نعناع ۶۰ گرم شربت شاه ۳۰ گرم اتر سولفوریک الکلیزه ۲ گرم لودانوم سیدنهام ۴ دسی گرم لودانوم و عرق و شربت را مخلوط کرده و اتر را بیفزایند و در صراحی را المحکم به بندند و با قاشق کوچک مندرجا بیاشامند و موافق آثار حاصله فاصله خوراکها را کم و زیاد کنند

پوسیون ضد تشنج معمول دلبو بگیرند عرق نعناع ۵۰ گرم عرق بهار نارنج ۴۰ گرم عرق بادرنجبویه ۴۰ گرم شربت تلو ۳۰ گرم اتر سولفوریک ۲ گرم مخلوط کنند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق آش خوری بنوشند

پوسیون ضد هیستری معمول کدکس بگیرند شربت مرکب آرمواز ۳۰ گرم تعفین جند ۲ گرم عرق سنبل الطیب عرق بهار نارنج مکد ۴۰ گرم اتر سولفوریک ۲ گرم تعفین را با شربت در صراحی کوچک در داری مخلوط کرده و عرق ها را افزوده و بعد اتر را بیفزایند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق آش خوری بیاشامند

پوسیون ضد تشنج معمول بیمارستان بگیرند شربت تریاک عرق بهار نارنج مکد ۱۵ گرم شربت شاه ۱۰ گرم اتر سولفوریک ۱ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم مخلوط کرده مندرجا بیاشامند

پوسیون مسکن و ضد تشنج بگیرند شربت تاکوده ۲۰ گرم مطبوخ تیلول ۱۲۰ گرم اتر سولفوریک ۱ گرم مخلوط کرده هر ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

کپسول اتر معمول کلرتان (راتر مرواریدی) در کپسولهای کوچک صمغ و قند شفاف اتر را داخل مینمایند تا آنکه بخوبی محفوظ مانده و در معده بسهولت داخل شود و هر کپسولی دارای ۵ قطره اتر است و آن یک ماده کپسول در رفع تشنجات و سوانح هیستری و گاستر الژی و قولنج کبدی استعمال مینمایند

حقنه اتر معمول لافون بگیرند اتر سولفوریک ۴ گرم آب مقطر ۱۲۵ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

تعفین اتری کافور بگیرند کافور ۱ اتر الکلی ۹ حل کنند این تعفین از عوامل منبه و ضد تشنج و ضد باه است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۵ گرم است بصورت پوسیون

پوسیون اتری افیونی معمول گیبور بگیرند شربت لیمو ۳۰ گرم آب لیمو عرق بهار نارنج مکد ۱۵ گرم عرق تیلول ۴۰ گرم لودانوم سیدنهام ۴ گرم اتر سولفوریک ۱ گرم مخلوط کرده بیفزایند بیکربونات پتاس ۲ گرم و در صراحی را فورا به بندند و در دفع قیهای تشنجی در سه چهار دفعه بیاشامند

نطول اتر جهة فقدان حس در سطح ظاهر کفایت میکند که مدت نیم دقیقه اتر را نطول نمایند و استعمال در گشودن تا میل

ودر اعمال

و در اعمال یدی سطحی و کم دوام و در کشیدن دندان و در رد فتق و در کندن موها معمول است زیرا موقتاً حس را مفقود کرده و احساس الم نمی شود و نیز در دفع قطرب نطول اتر بروی نخاع مستعمل و سودمند است و هم چنین نطول آن در دفع نزف الدم رحمی و ضع حمل

اتر نیتریک که دارای خواص اتر سولفوریک و در همان مواقع و همان مقدار استعمال میشود عبارت از مایعی است سفید زرد رنگ و دارای بوئی است شبیه ببوی سیب و طعمی تند و سوزان و وزن مخصوص آن ۰٫۹۶ و چون خالص باشد در ۲۱ درجه حرارت بجوش میاید ولی اتر نیتریک معمول در دواسازی اغلب مخلوط با الکل میباشد اتر نیتریک بواسطه شدت فراریتی که دارد محافظتش خیلی مشکل و مانند مبردات گاهی نطول از او در دفع صداع استعمال میکنند

الکل نیتریک راسید ازتیک الکلیزه) بگیرند اسید ازتیک ۲۹ را درجه و ۳ الکل ۹۰ درجه ۵۰ آب مقطر ۱۱ اسید را در آب بخوبی مخلوط کنند و الکل را بیفزایند و در صراحی در بسته محفوظ نمایند و در روزهای اول گاهگاهی در صراحی را باز کنند تا بخارات حاصله خارج گردند و در ۵۰ اجزاء این مخلوط ۷ و ۹ جزء محصول بدست میاید و از محصولات گوارای مدرّ و ضدّ تشنج است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ گرم که در نیزن و یا پوسیون داخل مینمایند

اتر ازتو الکلیزه رلیکور مسکن شورهٔ) معمول سوبران از عوامل ضدّ تشنج و مدرّ است و استعمال آن در انگلستان شایع و مقدار شربتش از ۲ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون

اتر استیک مایعی است بی رنگ و دارای بوی خوش شبیه ببوی اتر سولفوریک و اسید استیک و وزن مخصوص آن ۰٫۸۶ و در ۷۴ درجه حرارت بجوش میاید و چون خالص باشد بدون فساد محفوظ میماند و اگر مخلوط با آب بود کم کم مبدل به اسید استیک و الکل میگردد

اتر استیک از عوامل منبّه و ضدّ تشنج است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۴ گرم بطور پوسیون و در خارج نطول آن در دفع روماتیسم مستعمل

بلسان اتر استیک معمول پلنیر بگیرند اتر استیک ۶۰ گرم صابون حیوانی ۵ گرم در حمام ماریه حل کرده صاف نمایند و از ۲ تا ۴ گرم و زیاده تر در دفع اوجاع روماتیسمی نطول نمایند

بلسان اتر استیک کافوری معمول تروسو بگیرند صابون حیوانی کافور مکدر ۸ گرم اتر استیک ۶۰ گرم دهن فرار حاشا ۲ قطره صابون را رنده کرده و در صراحی در دار با کافور در اتر بحالت برودت حل کرده و دهن فرار را فزوده ممزوج نمایند

اتر آمیلنیترو رنیتریت دامیل) در حملهای آسم و آنژین دو پواترین و صرع و سیاه سرفه و نورالژی و صداع و کزاز و تسمم بواسطهٔ استریکنین و سنکوپ و سنکوپ کلوروفورمی استنشاق این اتر مستعمل و مفید است و متداول چنانکه حبابهای بلوری میسازند هریک دارای ده قطره اتر امیلنیترو و در هنگام حاجت یکی از آنها را مریض بر روی دستمال خود خورد کرده استنشاق مینماید

اَسِتون عبارت از جسمیست فرار و از مواد آلیه چند از استخراج نمایند و بشکل مایعی است بی رنگ و دارای بوی مخصوصی شبیه ببوی کلوروفورم و مرکب است از ۳ معادله کربون و ۶ معادله هیدروژن و دو معادله اکسیژن و در بدن انسانی این جسم بواسطهٔ انقلاب مواد آلیه بخصوص قند انگور تولید میگردد و ثابت شده است که در اشخاصی که مبتلی

بمنزلهٔ معدنی باشند تولید اسنون خیلی سهل است زیرا چون ترشح بلغم در این صورت زیاد است این بلغم فاسد شده و موجب تخمیر مخصوصی میگردد بهر جهة وزن مخصوص ان ۱۰۱۴ ر ۰ میباشد و محلول در همهٔ مایعات است و در طب از اما نند عوامل فاقد الحس وضد کرم استعمال میکنند و مقدار شربت ان در دفع دیدان از ۱۵ تا ۳۰ قطره است که در مطبوخ معطر نیم گرم مخلوط کرده در سه یا چهار دفعه در عرض روز بنوشند

پوسیون استون بگیرند استون ۲ گرم الکول تورنارنج ۵ گرم شربت پوست نارنج ۳۰ گرم عرق تیلول ۱۲۰ گرم مخلوط کنند و هر قاشق اش خوری این پوسیون دارای ۲۰ سانتی گرم استون است

تریتیترین رنیتر وگلیسرین) جسمی است که حاصل میشود از اختلاط اسید نیتریک و گلیسرین و در سال ۱۸۴۷ **سوبرو** نام ان را کشف نمود و در اثار مشابه نیتریت دامیل میباشد و یکی از دانشمندان در انوتین دو بوازین اثار نیکو از ان بیان میکنند و **کدلس** محلول الکلی را (در ۱۰۰) ان را معمول میدارد و از عوامل ضد هیستری وضد تشنج وضد نورالژی است و مقدار شربت از این محلول از ۱ تا ۴ قطره است در عرض روز

محلول معمول هوشارد بگیرند محلول الکلی نیتریتین را (در ۱۰۰) ۳۰ قطره آب مقطر ۳۰۰ گرم مخلوط کرده روزی سه قاشق اش خوری بنوشند

چون استعمال اثر در فقدان حس عمومی و موضعی هر دو متداول است ولی بیشتر در فقدان حس عمومی کلوروفورم را استعمال میکنند لهذا عوامل فاقد الحس موضعی را در این درس ذکر میکنیم و عوامل فاقد الحس عمومی را در کلوروفورم ملاحظه نمایند در حرف کاف در کلوروفورم را

در بیان عوامل فاقد الحس موضعی

اولاً جهة بیحس کردن انگشتهای دست و پا مخلوطی از یخ و نمک استعمال میکنند و این مخلوط گاه بشدت در عمق اثر کرده و موجب انجماد و تخثر و بروز غانغرایا میشود ثانیاً بواسطهٔ تبخیر اثر و یا بعضی مایع دیگری که خیلی فرار باشد فقدان حس موضعی ظاهر میگردد اگرچه اثر و کلوروفورم هیچ اثری در فقدان حس موضعی ندارند و فقط بواسطهٔ تولید برودت و سرعت تبخیر شان است که موجب ظهور بیحسی در جلد میگردند و چون کلوروفورم را بدون انقطاع بروی جلد منطبق سازند موجب حمرت و بروز طاولهای چند میشود

اثر مستعمل در فقدان حس باید خالص باشد و وزن مخصوص ان از ۰٫۷۲ تجاوز نکند و چون این اثر را استعمال کنند موجب نقصان حرارت تا به ۱۵ درجه میگردد و همین که رنگ جلد باخته شده و از فرو بردن سوزن احساس المی نگردد بدیهی است حصول بیحسی است و در این وقت باید استعمال دوا را ترک کرد زیرا چون زیاد تر استعمال شود محتمل حصول تخثر و انجماد و عروض غانغرایا میباشد و در اجرای اعمال بزرگ بیحسی موضعی کفایت از فقدان حس عمومی نمیکند و فقط بیحسی موضعی در گشودن دملها و اعمال سطحی که از جلد تجاوز نکنند مکفی است و نباید فراموش نمود اطاقی را که در ان اجرای عمل میکنند بخوبی باید قابل تجدید هوا باشد و چون بخار اثر سریع الاشتعال است همیشه در هنگام عمل از مجاورت اشیاء مشتعله هرچه باشند باید احتراز کرد

کوکائین

ثالثاً بیشتر در فقدان حس موضعی بخصوص در کحالی به محصولات کوکا استمداد میجویند و لهذا اقدام در این در بیان نمی
نمائیم

کوکا (اریترُوکزیلوم) نباتی است از طایفهٔ **اریتروکزیله** (این طایفه فقط دارای همین یک قسم نبات است) و از محصولات آمریک جنوبی و درخت کوچکی است که از ۲ تا ۳ متر طول دارد و شاخه‌هایش
دارای پوستی است ناصاف و بدون پرز و برگهایش که از ۴ تا ۱۰ سانتیمتر طول و ۲ تا ۴ سانتیمتر عرض دارد بیضی
شکل و فی الجمله بلند و سطح فوقانی آن سبزتر از سطح تحتانی آن است و چون این برگها را خشک کنند خیلی زود شکننده میگردند
بطریقی بسهولت میتوان آنها را نرم کرده و غبار نمود و وحشیهای آمریک جهة تحمل اعمال شاقه این برگ را در دهان گذاشته میجایند
و آب دهان را بیرون میریزند و طوری استعمال در میان آنها شایع و معتاد است که تا هنگام مرگ استعادت را ترک نمیکنند و
مخصوصاً هر وقت یک مشقت فشار بادی بخواهند به پیمایند و یا عمل پرمشقتی مرتکب شوند در مدت چند روز جز چند مثقال
ذرت بو داده چیزی نمیخورند و بیشتر اوقات برگ کوکا را می جایند طاقتی با آنها میدهد که اعمال شاقه و بی غذائی هر دو
را تحمل نمایند و در طب برگ کوکا را مانند عوامل مقوی معده و مسکن و مغذی استعمال میکنند و مقدار شربت از
مسحوق برگ آن از ۴ تا ۸ گرم است بطور معجون و یا قرص و یا سفوف و از عصارهٔ مائی و الکلی آن از ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون
و از تعیین الکلی ۵ تا ۱۵ گرم و از الکسیر و شراب ۱۵ تا ۳۰ و از ۵ تا ۱۰ گرم برگ کوکا را در ۱۰۰۰ گرم آب دم کرده استعمال
می نمایند

یکی از دانشمندان در ۴۳ سال قبل الکلوئیدی از برگ کوکا استخراج نمود و آنرا کوکائین اسم گذاشت

کوکائین الکلوئیدی است سفید فی الجمله مایل بزردی و بشکل بلورهای کوچک منشوری ابریشمی و بوی آن مطبوع
و شبیه ببوی کوکا و تقریباً غیر محلول در آب سرد و فی الجمله محلول در آب جوش و بسهولت محلول در الکل و در اتر بخوبی محلول است
و در طب بیشتر کلوریدرات و هم سولفات آنرا که محلول‌تر اند استعمال می کنند

کوکائین از عوامل فاقد الحس موضعی میباشد و مخصوصاً در کحالی بیشتر استعمال میشود و محلول ۱/۱۰۰ آن بی حس می
کند قرنیه و ملتحمه را در صورتی که عنبیه حس مخصوص خود را از باد با کم حفظ مینماید و نیز از برای فقدان حس موضعی حلق
و حلقوم و غشاء مخاط معده و مستقیم و آلات تولد استعمال میکنند و این فقدان حس موقتی است و از ۵ تا ۱۰ دقیقه
بیشتر طول نمیکشد و مقدار شربت کلوریدرات و یا سولفات آن ۲ تا ۱۰ سانتی گرم است بطور محلول و در زیر جلد
نیز همین مقدار استعمال میشود

داروی دافع درد دندان بگیرند کلوریدرات کوکائین مانتول مکدی گرم مسحوق
زرنیخ ۴ گرم را مقدار کافی مسحوق ریشهٔ خطمی و لعاب صمغ عربی گلوله‌های کوچکی سازند که هر یک ۳ سانتی گرم
کوکائین داشته باشد و در جوف دندان کرم خورده بگذارند

محلول کلوریدرات کوکائین معمول کولر بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱
آب مقطر ۵۰ حل کنند و جهة حصول فقدان حس موضعی در اعمال کحالی بر روی ملتحمه قطور نمایند و در استعمال
لارنکوسکوپ بر و حلق تطول کنند و نیز زرق آن جهة بیحس کردن مجرای بول و مهبل مستعمل است و در اعمال جراحی
سطحی جهة حصول بی حسی این محلول را در تحت جلد زرق می نمایند و مقدار آن از ۲ تا ۱۵ گرم است

فنات کوکائین بعضی از دانشمندان در استعمالات موضعی این ملح را قوی‌تر از کلوریدرات

درس سیوم

مبدا اند و انرا بشکل محلول الکلی و با اثری در استعمالات موضعی اداره و در زرق تحت جلدی ادر ه ۱۱ استعمال میکنند

محلول قوی کلوریدرات کوکائین بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱ گرم آب مقطر ۴ ۲ گرم حل کنند و در فقدان حس موضعی استعمال نمایند

محلول ضعیف کلوریدرات کوکائین معمول کدکس بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱ گرم اب مقطر ۴۹ گرم حل نمایند و در زرق تحت جلدی بکار برند

محل دافع العفونه کوکائین معمول ثرانل بگیرند کلوریدرات کوکائین ۵ دسی گرم بی کلورور جیوه ۲ میلی گرم آب مقطر داغ ۱۰ گرم حل کرده صاف نمایند این محل مسکن و فاقد الحس است و قبل از اعمال بدانرا در چشم قطور کرده و در ما بین اجفان نطول مینمایند و انرا کبیاتی ست که فاسد نمی شود

محلول کوکائین جهة دفع مرض دریا بگیرند کلوریدرات کوکائین ۵ سانتی گرم الکل مقدار کافی اب مقطر ۱۵ گرم حل کنند و هر دو ساعة فاصله یک قاشق چایخوری بیاشامند

بخور کوکائین جهة دفع سیاه سرفه بگیرند کلوریدرات کوکائین ۴ تا ۱ گرم اب مقطر ۴ گرم کلورات پتاس اسانس بادام تلخ مکرر ۵ سانتی گرم حل کنند

زرق تحت جلدی کوکائین معمول لاگرانژ بگیرند محلول اسید فنیک (۳ در ۱۰۰) ۵ سانتی گرم کلوریدرات کوکائین ۵ سانتی گرم حل کنند و در دو طرف ضلع ادوار دندان زرق نمایند

غرغره مسکن بگیرند برگ کوکا ۲ گرم آب جوش ۲۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند در مصفی ۱ تا ۳ سانتی گرم کلوریدرات کوکائین و ۲ گرم عسل وردی افزوده غرغره نمایند

وازلین کوکائین دار بگیرند وازلین ۲۰ گرم کوکائین ۱ گرم مخلوط کنند

الکولاتور کوکا بگیرند برگ تازه کوکا مقدار منظور خیلی نرم بکوبند و هم وزن ان الکل ۹۰ درجه افزوده مدت ۸ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند این الکولاتور محرک و مسکن است و مقدار شربتان از ۱ تا ۲ گرم بطور پوسیون و در خارج غسول و زرق محلول مائی ان ۵ در ۱۰۰ معمول است و بجای کلوریدرات کوکائین که خیلی گران است میتوان استعمال کرد

مطبوخ کوکا بگیرند برگ خشک کوکا ۱ اب مقطر ۱۵ بجوشانند تا نصف اجزء باقی ماند و بگذارند سرد شده صاف کنند و این مطبوخ را میتوان بجای محلول کلوریدرات کوکائین استعمال نمود

الکسیر کوکا معمول فورنیه بگیرند مسحوق برگ کوکا ۱۰ گرم الکل ۸۵ درجه ۷۰ گرم قند سفید اب مکرر ۳ گرم مخلوط کنند

غرغره مسکن معمول ژرواولت بگیرند فنول خالص ۳ گرم تعفین کوکا تعفین حنزلبه مکرر ۵ گرم مطبوخ کوکا (۲ در ۱۰۰) ۲۹۰ گرم مخلوط کرده غرغره نمایند

پوسیون دافع فالج نیمه اسفل معمول واردینی بگیرند برگ کوکا ۲ تا ۵ گرم سگال انگونه ۱ تا ۲ گرم در ۱۰۰ گرم اب جوش دم کرده و صاف نموده ۲۵ گرم شربت پوست نارنج افزوده بتدریج بنوشند

شراب مرکب کوکا معمول ایوون بگیرند برگ کوکا [illegible] گرم چای سیاه

رجاجی قره) ۱۰ گرم آب جوش ۲۰۰ گرم شراب لونل ۸۰۰ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۶۰ گرم مطابق معمول شراب سازند

اِرِیترُوفلُوم (شرود پسیال) یکی از نباتات طایفه **لگومینوز** است که بومی افریقا میباشد و دارای ماده عاملی است موسوم به **اِریترُوفلِئین** واین ماده را در امراض چشم بدل کوکائین استعمال میکنند ولی اثرش کمتر و چون محرّش است موجع میباشد

پوماد دافع حکّه معمول بُسنیر بگیرند کوکائین ۰٫۳ سانتیگرم وازلین ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع حکّه مقعده که سببان اکزما باشد تمریخ نمایند

پوماد دافع احتراق معمول واند بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱ گرم لانولین آب مقطر مکدر ۷ گرم چربی بالن ۶ گرم پوماد سازند

سنون کوکائین بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱۰ سانتی گرم تعفین زعفران ۱۰ قطره شربت ساده ۱۰ گرم مخلوط کنند وچندین دفعه در مدت روز بروی لثه نطول نمایند

نسخهٔ دیگر بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱۰ سانتی گرم گلیسرین ۱۰ گرم اسانس نعناع ۲ قطره مانند سنون فوق بروی لثه ها نطول نمایند

تروپوکوکائین عبارت از الکلوئیدی است که نیز از برگ کوکا مانند کوکائین استخراج میکنند و منتها ...
شربت این الکلوئید تا ۲۵ میلی گرم است و محلول آن مدتی محفوظ میماند

مطبوخ سنبل الطّیب بگیرند سنبل الطیب ۳ آب ۱۰۰ نیم ساعت بجوشانند و صاف کنند و پارچه را باین مطبوخ آلوده کرده بروی جراحات دقی و جمره رفاده نمایند دفع وجع نموده و عفونت را نیز برطرف سازد
واین مطبوخ چون دافع الوجع است عوامل فاقد الحس موضعی را بان ختم نمودیم

در چهارم اذاراقی و عوامل مشابه آن

بوشارد نباتات طایفه **اسِتریکنه** را که از عوامل منبهه سلسله عضلانی (عوامل منبهه اعصاب محرکه عضلات) و یا موقظه میباشند دو به کرازی (مورث الکزاز) نامیده و عبارتند از عواملی که بطریق مخصوص در نخاع اثر کرده و موجب بروز تقلصات تشنجی حاد دموقتی میگردند وگاهی ممکن است این تقلصات با کمال شدت ظاهر گشته و بحالت جمود کرازی منجر شود و اگرچه اثر سمّی لبسیاری از سموم دیگر از قبیل ورارین و طایفه کولشیکاسه و خربق سیاه ...

رِدول داونانث کرُوکاتا واقسام شوکران در نخاع ظاهر میشود ولی در طریقه اثر با دو ... کرازی اختلاف دارند ولهذا نمیتوان انها را از یک جنس فرض نمود

نباتات طایفه استریکنه که ماده عامل انها استریکنین است عبارتند از اذاراقی و باقلای سنت اینیاک و اوپاس تیوته و ماده این دراین سه دوا را با الکلوئید های انها ذکر میکنیم و سماق سمی اگرچه از ادویه کرازی نیست ولی چون در نخاع اثر میکند واز عوامل موقظه است در اخر این درد ذکر خواهیم نمود

اذاراقی پ **کچوله** ع **خانق** (قاتل) **الکلب** ف **نواووميك** ل **نوکس وومیکا** کچوله عبارتست از تخم درخت **وومیکه** ل **استریکنوس** که از محصولات هندوستان شرقی و جزیره سیلان میباشد و از طایفه **پوسینه** (**استریکنه**) و میوه این درخت مدور و بحجم نارنج و محتوی گوشتی است ابدار و در ان ۱۲ تا ۱۵ دانه مدور و مسطح موجود میباشد شبیه بدگمه هایی پولکی و رنك انها خاکستری و پرزدار و صلب و قرنی و مغزشان عموما سفید و نیم شفاف وگاه سیاه و کثیف است و این دانه ها که موسومند به کچوله (اذاراقی) بوئی ندارند و طعمشان بسیار تلخ و تند و موافق تجربه دانشمندان دارای دو ماده عامل میباشند موسوم به استریکنین و بروسین و این دو ماده قلیائی را در انها بحالت ملحی یافته اند مرکب با اسید ایگازوریك و چون این دو ماده با ایگازورین مرکب باشند بسهولت در اب والکل حل میگردند ولی در صورتیکه ازاد باشند چندان در اب محلول نیستند

در بیان اثار سمی اذاراقی

حکمای بزرك اسلام اذاراقی را ذکر کرده و عالم بخواص ان بوده اند و حکمای فرنگستان کمتر از دویست سال است که بخواص ان برده اند و یکی از سموم قتاله قویه است و سمیت استریکنین از همه سمومی که تا این زمان شناخته شده بیشتر و ده سانتیگرام ان ممکن است شخص را هلاك سازد و علامات سمیه که پس از استعمال اذاراقی بمقدار زیاد بروز میکند از این قرارند مدتی که پس از هضم سم شخص احساس درد را میکند و نمیتواند راه رود و بعد اوجاع خفیف و حالت عدم مطاوعه در عضلات عنق و عضلات حوالی فکین ظاهر شده و ضیق شدیدی در حلق احساس شود و عضلات صلب و بطن مانند حالت طبیعی منعطف و متحرك نمیگردند و علامات مذکوره کم کم اشتداد میابند و مریض که در ابتدا جز عدم مطاوعه عضلات چیزی حس نمیکرد بسرعت حالت اختلاج بسیار هولناکی در خود می بیند و در ابتدا تزلزلات اختلاجیه و کزازی که چندان موج نیستند ظاهر شده و بسرعت برطرف گشته مجددا با اشتداد بیشتر بروز میکنند و مبدل میشوند بتزلزلات کزازیه طبیعیه که چند لحظه فی الجمله تسکین یافته و بعد در نهایت شدت با بروز اوجاع شدیده ظاهر میگردند و فکین بروی هم منضغط شده و سر بروی پشت برگشته و اطراف صلبی بشدت ممتد شده بطوریکه بجانب اسفل بر میخورد و پیچیده و ساقها نیز ممتد میگردند و بروی جمود کزازی غیر ممکن العلاج فرا میگیرد همه عضلات جوارح را و نیز این حالت جمود در عضلات مخصوصه نفس عارض شده و اینعمل را مختل میکند و نقصان و تنزل نمیدهد نبض دلالت دارد بر اینکه این تشنجات اختلاجیه نیز در قلب نمو میکند و مرك عارض میشود در یك حالت حرارت و حسیه کاملی و در این مرض مانند کزاز و هیدروفوبی و سایر امراض عصبانی مشاهده میگردد که باندك تاثیری تشنجات و اوجاع اشتداد میابند

و مقدار سم چندان زیاد نباشد علامات مذکوره بیکدرجه ضعیفی ظاهر شده و باز برطرف میگردند و پس از دوازده بیست و چهار ساعت باقی نمیماند مگر خستگی شدیدی در عضلات و مکث دوام میکند بباید دانست اذاراقی بمقدار کم ممکن است موجب حصول تسمم مرك گردد چنانکه مشاهده شده یك گرم و نیم گرد ان که در دو دفعه استعمال شده بود دختری را کشت و نیز در یك دختر دیگری ۶ سانتیگرام ان موجب هلاکت گردید و از ۳ تا ۵ سانتیگرام استریکنین در انسان میتوان در صورتی که یکدفعه استعمال شود در حصول مرك کفایت میکند

فادرهم

فادزهر اذاراقی و استریکنین تاکنون فادزهری که بتواند استریکنین را خنثی کند بدست نیامده و چنانچه در دواکونیت ذکر خواهیم نمود باید در ابتدا هرچه زودتر ممکن شود قی آورند و بعد محلول یک گرم یدور دوپتاسیوم و ۴ دسی گرم ید در ۱۰۰۰ گرم آب استعمال نمایند تا ید و ید یدات دو استریکنین که کم ضرر کمتر است تولید گردد

خاصیت اذاراقی بواسطه استریکنین و بروسین محتوی در آنست و اثر او در همان مواقعی که انها را استعمال میکنند معمول میدارند ملاحظه نمایند استریکنین و بروسین را

گرد اذاراقی مطابق کدکس بگیرند اذاراقی مقدار منظور را با آب سرد بشویند و در دودی موبین موئی گرم ریخته و بخار آب جوش را بان برسانند و خورد کرده در هاون آهنی و یا آسیای کوچک دستی که جهت نرم کردن قهوه معمول است نرم کنند و در گرمخانه بخشکانند و از موبین بیرون نمایند اینگرد از عوامل مره مقویه قوی است و چنانچه گفتیم از سموم موثر کزاز است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۵ سانتی گرم بطور حب و یا سفوف میباشد و از بروز آثار سمیه باید مراقبت کنند

گرد باقلای سنت اینیاک را نیز بهمین طریق میسایند

تعفین اذاراقی معمول کدکس بگیرند اذاراقی سوهان کرده ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ مدت ۱۰ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند این تعفین را بمقدار ۵ تا ۱۰ قطره مخلوط با پوسیون در تقویت معده و دافع سلس البول استعمال میکنند و مانند عوامل محرکه و منظمه اعمال نخاع از ۱ تا ۵ گرم نیز مخلوط با پوسیون بتدریج بیاشامند و در اینصورت باید مراقب آثار سمیه باشند

عصاره الکلی اذاراقی ایضا معمول کدکس بگیرند اذاراقی نیم کوب کرده ۱ الکل ۸۰ درجه ۸ مدت سه روز با ۴ جزء الکل اذاراقی را بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و تفاله را با ۴ جزء دیگر الکل نیز مدت سه روز بخیسانند و نیز از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مصفاها را مخلوط کرده و در حمام ماریه تقطیر نموده تا الکل خارج گردد و بعد در همان حمام ماریه بقوام عصاره تبخیر کنند این عصاره را از ۱ تا ۲ سانتی گرم مانند عوامل مقویه مره استعمال مینمایند و مانند عوامل منبه و محرک در دفع فالجی که سبب آن اختلال مراکز اعصاب نباشد از ۲ سانتی گرم تا ۲ دسی گرم روزانه در اینصورت حب معمول میدارند و کم کم باید بر مقدار آن افزود تا بروز عوارض خفیفه کزاز و نیز در دفع سلس البول بمقدار ۲ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم مستعمل است و از عوامل سمیه میباشد که همیشه باید از آثار آن مراقبت کنند

سفوف تلخ معمول شلزیر بگیرند گرد اذاراقی ۵ سانتی گرم قند شیر ۵ گرم مطابق معمول در ۱۰ بسته به بندند و در حمای تیفوئیکی هر ۳ ساعت فاصله یک بسته بیاشامند و در دفع گاستراژی با هر غذا یک بسته

حب دافع بی اشتهائی معمول کاف بگیرند عصاره الکلی کچوله ۱ گرم ریوند ۴ گرم اهک ۳ گرم اسانس نعناع ۲ قطره مطابق معمول ۴۰ حب بسازند و ۱ تا ۲ حب با هر غذا بیاشامند

سفوف دافع سوء هضم معمول تراستور بگیرند گرد کچوله ۱ تا ۳ گرم گرد کاشیا لینا ۲ گرم کربونات اهک ۴ گرم مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی به بندند و از ۱ تا ۲ بسته در روز استعمال کنند

دره چهارم

حب عصاره الکلی اذاراقی معمول فوکیر بگیرند عصارهٔ الکلی کچوله ۵ گرم مسحوق ریشهٔ خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند در دفع فالج ابتدا از ۱ تا ۲ حب در روز بیاشامند و بعد متدرجا مقدار را زیاد کنند تا ۹ حب نه زیادتر

حب دافع سلس البول معمول موندیر بگیرند عصاره الکلی کچوله ۵ دسی گرم اتیوب مریخی ۵ گرم ۳۰ حب سازند در ابتدا روزی یک حب بیاشامند و متدرجا بر مقدار آن بیفزایند

پوسیون دافع ذوسنطاریا معمول دیشتر بگیرند عصاره الکلی اذاراقی ۲ دسی گرم آب ۱۰۰ گرم لعاب ۵۰ گرم شربت خطمی ۵۰ گرم پوسیون سازند و هر ساعت دو قاشق کوچک بیاشامند

قطور دافع گاستر الژی معمول نیمیر بگیرند تعفین اذاراقی تعفین جنطیانا از هر جزء مخلوط کنند و در دفع گاستر الژی ۱۳ قطره این مخلوط را در یک پیاله مطبوخ سنبل الطیب داخل کرده بنوشند

نطول محرک معمول مارندی بگیرند تعفین اذاراقی ۳۰ گرم امانیاک ۱۰ گرم مخلوط کنند و در فالج عضوی نطول نمایند و نیز اطراف فالج شده را با تعفین اذاراقی بطور خالص نطول مینمایند

باقلای سنت اینیاک ف **فو دو سنت اینیاک** ل **اینیاتیا اما را**

میوه نباتی است از طایفه **اپوسینه** و این میوه بحجم زیتون و مدور و یک طرف آن محدب و طرف دیگرش صاحب زوایا و دارای سه یا چهار سطح است و در یکی از دو انتهای آن علامت اتصال قشر نمایان و ماده داخلی این میوه قرنی و نیم شفاف و زیاد یا کم قهوه رنگ و خیلی صلب و طعم آن بشدت تلخ و بوئی ندارد و تقریبا در یک غلاف خشبی و لحمی که بحجم گلابی بزرگ است بیست دانه از این میوه ها محتوی میباشند باقلای سنت اینیاک دارای همان مواد عامل اذاراقی میباشد و عموما سه مقابل استریکنین آن بیشتر از اذاراقی ولی بروسینش کمتر و از این جهت است که مقدار شربتش آن دو تا سه مقابل کمتر از اذاراقی است

قطور تلخ معمول بومه بگیرند الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ گرم باقلای سنت اینیاک ۵۰۰ گرم کربونات پتاس ۵ گرم دوده خالص ۱ گرم در حمام ماریه مدت ۵ روز دم گذارند و با فشار از پارچه بیرون کرده با کاغذ صاف نمایند و از ۱ تا ۸ قطره این قطور را در سوء هضم و گاستر الژی و قولنج ریحی در یک پیاله مطبوخ تلخی مخلوط کرده بیاشامند

سفوف ضد لنفی معمول اسمان بگیرند گرد باقلای سنت اینیاک ۵ سانتی گرم لکتات آهن ربوند مکد ۱۵ سانتی گرم اولئو ساکرو نعناع ۳۰ سانتی گرم مخلوط کرده در دو بسته بر بندند و در روز بیاشامند

اوپاس ماده سمی که اهالی جزایر سوند در مسموم کردن تیرها بخود بکار میبرند باسم اوپاس نامیده میشود و این ماده بقدری سمیت دارد که یک مقدار بسیار کمی از آن فورا موجب هلاکت میگردد و بر دو قسم است **اوپاس انتیار** که از درخت **انتیاریس توکزیکاریا** که از طایفه **اورتیسه** است عمل میاید و **اوپاس تیوته** که یک قسم از استریکنوس است و سمی است که مورث حمله های کزازیه شدید شده و قلب را فالج کرده و مخصوصا در نخاع اثر میکند (**چوب افعی رافع چوبه**) نیز نامیده میشود

استریکنین ل **استریکنینا** عبارت از الکلوئیدی است که از اذاراقی و سایر اقسام استریکنوس مانند باقلای سنت اینیاک و اوپاس تیوته وغیره استخراج میشود و موافق تجزیه یکی از دانشمندان مرکب است از ۷۶٫۴ کربون و ۶٫۵ هیدروژن و ۸٫۴۱ ازت و ۱۱٫۵۰ اکسیژن و جسمی است جامد و سفید و متبلور

بشکل

بشکل تبلورهای منشور الوجوه یا منشوری در صورتی که بخودی خود متبلور شده باشد و در نهایت شدت تلخ و قابل ذوب
و قابل بخار نیست و در مابین ۳۱۲ تا ۳۱۵ درجه حرارت تجزیه میگردد و در ۲۵۰۰ جزء آب جوش و ۶۶۸۷ جزء آب
سرد حل میگردد و در الکل متعارفی و اتر و ادهان طیاره کمی محلول است و بسیاری از بنزهای آلی قلیاها را در دیل میکند و چون
خالص باشد باید بواسطه اسید نیتریک متلون بلون قرمز نشود چه این حصول تلون بواسطه اختلاط آن با بروسین
است و چون در محلول خیلی رقیق آن بخار کلور را عبور دهند درد سفیدی حاصل میگردد

طریق ساختن استریکنین

بگیرند اذاراقی کوبیده ۱۵ الکل ۹۰ درجه ۶۰ لیتر
آب ندیده ۱ امانیاک مایع متداول اسید سولفوریک ابدار مکرر مقدار کافی اذاراقی را در الکل جوش بخیسانند و صاف
کنند و بعد بواسطه تقطیر در حمام ماریه الکل را خارج سازند و باقی مانده را در اسید سولفوریک ابدار حل کنند و صاف
نمایند و آهک را شکفته کرده و در آب مخلوط نموده بر مصفی بیفزایند و رسوبی که حاصل میشود جمع کرده و خشکانیده در
الکل داغ حل کنند و صاف نمایند و محلول الکلی را بواسطه تقطیر تغلیظ نمایند و بگذارند سرد شود تا استریکنین در گردد
و این استریکنین دارا بمقدار بسیار کمی بروسین است و مقدار زیاد بروسین در آب ماده محلول میماند و این استریکنین
غیر خالص را در آب مقطر مخلوط کنند و اسید ازتیک ابدار یعنی ادره ۱ بقدری بر این مخلوط افزایند تا استریکنین حل
گردد و محلول را در حمام ماریه تغلیظ نمایند و بعد بگذارند متبلر شود ازتات استریکنین متبلر شده و بروسین در آب
ماده باقی میماند و قبلها را در آب حل کنند و زغال حیوانی را که خالص باشد بر محلول افزوده و مدت چند لحظه بجوشانند
و بعد صاف کنند و بر محلول پس از سرد شدن امانیاک افزایند تا رسوب نماید و رسوبها را در روی صافی جمع نمایند و پس
از خشکانیدن در الکل ۸۵ درجه که در حالت جوش باشد حل کنند و محلول را بگذارند سرد شده تا استریکنین متبلر گردد
استریکنین از عوامل مقویه مره بسیار قوی الاثر است و اصل سموم موروث الکزاز میباشد و بواسطه قلت انحلالش کمتر آن را استعمال
میکنند و املاح آن از قبیل کلوریدرات و ازتات و سولفات را ترجیح میدهند بخصوص سولفات را بیشتر استعمال مینمایند
زیرا که محلول تر است و تعیین مقدار استریکنین را بهتر و آسانتر میتوان حاصل نمود

طریق ساختن سولفات استریکنین

بگیرند استریکنین مسحوق ۲
آب مقطر ۵ اسید سولفوریک ابدار ادره ۱ مقدار کافی استریکنین را در آب مقطر که بحالت جوش باشد مخلوط کرده
و بقدری اسید افزایند تا کاملاً حل گردد و محلول باید خنثی باشد و آنرا صاف کنند و بگذارند سرد گشته و متبلر شود
سایر املاح استریکنین را نیز بهمین طریق میسازند
سولفات استریکنین را از ۱ تا ۲ میلیگرم قبل از غذا چون استعمال کنند مانند عوامل مقویه اثر میکنند و از ۲ تا ۱۰ میلیگرم
مانند عوامل محرک و منظم اعمال نخاع و در صورت اخیر باید بفاصله منقسم استعمال شود و هر دفعه زیاده از ۱ تا ۲ میلیگرم
استعمال نگردد و چون از سموم قویه است از بروز آثار آن مراقبت نمایند و بروز حکه در سر و عروض تقلص و حالت جمود
موقتی در عضلات عنق و فکین که قبل از انقباضات کزازیه ظاهر میشوند دلیل بر ترک استعمال دوا میباشد

بقول کلی استریکنین را استعمال میکنند در مداوای فالجی که بسبب تغییرات آلی مراکز عصب نبوده باشد
و در فالج عارض از دیفتریت و در قطرب و در جنون خمری و در آموروز و در آتروفی عصب باصره و در صرع
و در ضعف عمومی شدید و نیز در قولنج سربی و عوارض مختلفه آن و در یبوست طبع و در اسهال و در آمفیزم ریوی
و در تپهای عصبانی و در کاستراژی مزمن و در عنن و در سیلان منی و اسپرماتوره و در گلوکوزوری و در البومینوری

و همچنین بدا استسقای ضعف اذا راق سود مند است و نیز استریکنین و سولفات آن را در طریقه تحت جلدی خیلی زیاد استعمال میکنند که برای شمع ذرایج کوچکی ۵ میلی گرم آن را در روز مینمایند و میتوان مقدار آن را تا ۵ م میلی گرم زیاد کرد و هم چنین در زرق تحت جلدی مستعمل است

حب استریکنین معمول مارشدی بگیرند استریکنین خالص ۱ دسی گرم گل قند ۲ گرم ع ۲ حب سازند در دفع فالج یك یا دو حب صبح و عصر بیاشامند و مقدر حبها زیاد کنند

ایضا معمول فورناری بگیرند استریکنین ۱ دسی گرم عصاره سنبل الطیب مقدار کافی ۲۰ حب سازند در دفع آموروز دو مثل پنج روز یك حب صبح ناشتا بیاشامند و بعد یك حب صبح و یکی شب بنوشند

تعفین استریکنین بگیرند استریکنین ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰۰ حل کرده صاف نمایند و یك گرم این محلول دارای ۱ میلی گرم استریکنین است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۵ گرم است بطور پوسیون دان ۲ تا ۱۰ گرم از این محلول مینمایند

تمریخ محرك معمول بلیگان بگیرند استریکنین ۱ روغن زیتون ۵۰ حل کنند در فالج و آموروز فالجی استعمال این تمریخ سود مند است و ۱۲ قطره از آن روزی سه یا چهار دفعه بر شقیقه ها تمریخ نمایند

حب سولفات استریکنین بگیرند سولفات استریکنین ۱۰ میلی گرم گل قند مقدار کافی ۱۰ حب سازند در تقویت معده و سوء هضم و سلس البول ۱ تا ۲ حب قبل از هر غذا بیاشامند و در قطرب و در فالج بدون تغییرات آلی و در انتظام اعمال نخاع از ۲ تا ۱۰ حب در روز استعمال نمایند

محلول سولفات استریکنین بگیرند سولفات استریکنین ۵ دسی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و هر یك گرم این محلول که عبارت از ۲۰ قطره باشد دارای ۵ میلی گرم سولفات استریکنین است و در زرق تحت جلدی از ۱۰ تا ۲۰ قطره و هم زیادتر بدفعات استعمال میکنند ولی در هر دفعه زیادتر از ۵ قطره نباید استعمال کرد و آثار حاصله را باید مراقب بود

شربت سولفات استریکنین معمول کدکس بگیرند سولفات استریکنین ۵ سانتی گرم شربت ساده ۱۹۰ گرم آب مقطر ۱۰ گرم سولفات را در آب حل کرده و با شربت مخلوط کنند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۵ میلی گرم سولفات استریکنین است **تروسو** این شربت را در دفع قطرب بانظریو استعمال میکند در ابتدا ۲۰ گرم که دارای ۵ میلی گرم سولفات استریکنین است بانی قسمت کرده در ۲ ساعت بیاشامانند و هر روزه ۱ گرم اضافه نماید تا بروز حکه در سر و ظهور تقلصات خفیفه در عضلات عنق و فکین و بعد از آن مینماید و باز کم میکند و مجددا شروع مینماید و زیاد میکند تا بروز همین آثار تا آنکه تقریبا قطرب برطرف گردد و در این وقت چند روزی مقدار آن را متوقف میسازد بعد کم میکند و بالاخره همینکه حرکات قطربی خفیفه جزیی باقی ماند استعمال آن را بکلی ترك مینماید و برای حرکات خفیفه نباید وقعی گذاشت زیرا که غالبا مبتلایان بقطرب تعمد در صدور آنها میکنند و نیز این شربت را در تقویت معده و دفع سلس البول بمقدار ۵ تا ۱۰ گرم قبل از هر غذا استعمال نمایند

پوسیون ضد گاسترالژی معمول بودن بگیرند استریکنین ۳ سانتی گرم آب ۱۲۰ گرم اسید کلوریدریك ۱ قطره شربت نعناع ۳۰ گرم پوسیون سازند و هر دو ساعت بفاصله یك قاشق کوچك بیاشامند

حقنه

حقنهٔ استریکنین معمول لوپر بگیرند سولفات استریکنین ۵ میلی گرم آب ۲۵۰ گرم حل کنند و در دو دفعه حقنه نمایند و خودداری کنند تا بر نگردد و این حقنه را مسیو لوپر در سهولت رتق فتق مخنوق استعمال کرده و فواید نیکو از آن ذکر مینماید

کحل هاندسون بگیرند استریکنین ۱ دسی گرم اسید استیک آبدار ۴ گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کنند این کحل در دفع آموروز مستعمل است

نطول عینی معمول سیشل بگیرند استریکنین ۵ سانتی گرم در ۱۰ گرم اتر سولفوریک حل کنند در دفع آموروز روزی سه چهار دفعه بروی جبهه نطول نمایند

پوماد عینی ایضاً معمول سیشل بگیرند پیه و طی پوماد کاروملکد ۲ دسی گرم استریکنین ۱ سانتی گرم مخلوط کنند در معالجه آموروز این پوماد را بجای مشمع ذراریحی که بروی جبهه منطبق کرده اند بر فاده نمایند مقدار استریکنین را میتوان متدرجاً زیاد کرد تا به ۵ سانتی گرم

پوماد استریکنین معمول ساندراس بگیرند استریکنین ۱ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم پوماد سازند و در اطراف فالج شده تمریخ نمایند

زرق مثانه بگیرند سولفات استریکنین ۱ سانتی گرم آب ۱۰۰ گرم حل کنند و در سلس البول و فالج مثانه پس از تخلیه مثانه بواسطهٔ سوند این محلول را بتمامه زرق نمایند و مقدار سولفات را میتوان موافق آثار حاصله متدرجاً زیاد کرد

تمریخ استریکنین معمول فورناری بگیرند روغن زیتون ۱۲۰ گرم امانیاک مایع ۸ گرم بلسان فیوراوانتی ۱۵ گرم استریکنین ۵۰ سانتی گرم مطابق معمول عمل نمایند در دفع آموروز بروی جبهه و شقیقه‌ها نطول کنند

زیت استریکنینی معمول گونیر بگیرند روغن زیتون ۳۰ گرم استریکنین ۱ گرم مخلوط کنند در دفع آموروز روزی چهار دفعه هر دفعه ۱۲ قطره تمریخ نمایند

ارسنیات استریکنین این ملح در آب محلول و الکل هم و میباشد و در خواص و مقدار استعمال مانند سولفات است

ازوتات استریکنین این ملح در آب محلول و در الکل کمتر محلول و در اتر غیر محلول و در خواص مانند سولفات ولی اقوی از آنست و بخصوص پوماد از آن استعمال میکنند و نوعاً یک جزء از آن را در ۸ جزء ماده دسم حل کرده بطور پوماد محلول میکنند

پوماد نیترات استریکنین بگیرند پمزوال ۸ گرم ازتات استریکنین ۱۰ تا ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول پوماد سازند و ۴ گرم این پوماد را در روی ستون فقرات تمریخ نمایند

پوماد نیترات استریکنین بگیرند نیترات استریکنین ۱۰ سانتی گرم پیه مذاب ۸ گرم پوماد متحد الاجزائی سازند نیترات استریکنین را یکی از دانشمندان قویترین عوامل تراپوتیکی میداند چون از خارج در دفع اختلالات مفصلی ستون فقرات استعمال نمایند و از پوماد مذکور ۴ گرم بروی ستون فقرات تمریخ کنند

یدور یدیدات استریکنین این ترکیب حاصل میشود در صورتیکه محلول ید ور ید در پتاسیوم یدوره را بروی محلول یکی از املاح استریکنین بریزند رسوبی حاصل میگردد بخط [illegible] شاه بلوط ر

و ابتر سو برا خشک کرده و در الکل ۸۵ درجه که در حالت جوش باشد حل کنند و پس از سرد شدن تبلرهای بی رنگ بدرات استریکنین حاصل میگردند و بشکل سوزنهای نیم شفاف میباشند که رنگشان قرمز با قونی تیره است و این ترکیب در الکل و اثر محلول و در اب با انکه ترش باشد غیر محلولست

بوشاردا میگوید این ترکیب را بمقدار ۳ دسی گرم در چند سال استعمال کردم تسمم ان در این حیوانات مانند استریکنین بود ولی عمل تسمم خیلی طولانی تر بروز نمود و بقول مصنف مذکور برتری این ترکیب این است که سمیتش کمتر از استریکنین و دوام اثرش بیشتر از ان است

حب یدور یدرات استریکنین معمول بوشاردا بگیرند یدور یدرات استریکنین ۳ دسی گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول سی حب سازند و روزی یک حب بیاشامند و مندرجاً میتوان مقدار انرا زیاد کرد

بروسین ل. **بروسینا** بواسطهٔ اسید اکسلیک بقایای ماده الکلی را که در ساختن استریکنین بدست امده اشباع نمایند و بعد در حمام ماریه تبخیر نموده بگذارند سرد شود اکسلات بروسین متبلر میگردد و این تبلرها را با الکل خالص و سرد بشویند و بعد در اب جوش حل کنند و قدری زیاد تر اهک نشکفته بر محلول افزایند رسوبی حاصل شود عبارت از بروسین و اهک و از انجمله اند و در الکل ۹۰ درجه که در حالت جوش باشد حل کنند و صاف کرده بگذارند سرد شود بروسین متبلر میگردد و بواسطهٔ عمل تبلر مجدد به اثر تصفیه نمایند و تبلرهای بروسین بشکل منشورهای بزرگ بوده و در ۵۰۰ جزو اب جوش و ۸۵۰ جزو اب سرد حل میگردند و در الکل محلول و در اثر غیر محلولند

بروسین که عبارت از ماده عامل انگوستورای کاذب باشد در کچوله و باقلای سنت اینیاک نیز یافت میشود و مانند استریکنین اثر میکند ولی اثرش از ۵ تا ۱۰ مقابل کمتر از انست و در دفع اختلالات مذکوره بخصوص در دفع فالج سربی و فالج اسفل بدن و فالج نصف ان که بواسطهٔ سکته عارض شده باشند استعمال میشود و یکی از دانشمندان میگوید بروسین را در مداوای فالج منتج از سکته قبل از انکه کمتر از ۱۰ ماه از ان گذشته باشد هرگز نباید استعمال نمود و همین دانشمند انرا در ابتدا بمقدار ۱ سانتی گرم استعمال میکند و بعد هر روز ۱ سانتی گرم میافزاید تا بروز اختلاجات و بگرانی باد نمیکند و انتظار میکشد تا نقصانی کلی در انها ظاهر شود و مجدداً روزی ۱ سانتی گرم بر مقدار ان می افزاید

حب بروسین بگیرند بروسین خالص ۳ دسی گرم گلقند ۲ گرم بدقت مخلوط کرده ۲۴ حب سازند روزی یک حب صبح و یکی شب بیاشامند

سماق سمی ف. **سوماک ونِنو** ل. **روس توکزیکودندروم روس رادیکان**) و **سماق بوجی** ی. ل. **روس** بقول **کلی** **سماق** درخت کوچکی است از طایفه **تربانتاسه** و سماق بوجی در بیشتر ممالک ایران فراوان است و هم چنین **سماق شَگی** ف. **سوماک دِ کوریِ وا یوئر** ل. **روس کوریاریا** در ممالک ایران جنوب فرنگستان عمل میاید و در طب برگ سماق را مانند عوامل قابضه و دافع ایجی بکار میبرند و میوه ان دارای ترشی است مطبوع و گوارا و قابض و در اغذیه داخل میکنند

سماق سمی درخت کوچکی است نیز از طایفه تربانتاسه که در امریک شمالی عمل میاید و دارای عصیری است خیلی حاد سمی و محرق که در ملاقات با جلد موجب بروز حمره میگردد و بخارات متصاعد از این درخت سمی و اسماق انها خطرناک است

و چنان میگویند در مدت روز بخار ازت را این درخت منتشر میسازد و در مدت شب پس از غروب افتاب بخار هیدروژن کربنه مخلوط با ماده تند و فراری از ان متصاعد میگردد و برگ تازه این درخت یعنی **روس توکزیکودندرون** و همچنین برگ تازه **روس رادیکان** را که قسمی از انست در رطب جهة دفع جرب و فالج استعمال میکنند و **تروسو** بیشتر روس رادیکان را استعمال مینماید و صورت دوائی این درخت که معمول این مصنف است سفوف گرد و تیزن و عصاره و تغفین الکلی برگ ان است

عصاره روس رادیکان در ساختن این عصاره کمال احتیاط را باید مرعی داشت که شخص عامل دستکش بپوشد و دهان و بینی را به بندد تا دستها بان آلوده نشده و ابخره متصاعده را استنشاق نکند

بگیرند برگ تازه روس رادیکان مقدار منظور در هاون مرمر یا دسته چوبی بکوبند و قدری اب بیفزایند و با فشار عصیر را گرفته و در بشقاب گسترانند و در گرمخان بخشکانند و ۵ گرم این عصاره را ۱۰۰ حب کنند و در دفع فالج موافق دستور العمل **تروسو** از یك حب شروع کرده و روزی یك حب اضافه کنند تا به ۱۰۰ حب برسد که خیلی سودمند است و باید این حبوب را قبل از غذا بلا فاصله استعمال نمایند و این مصنف میگوید از استعمال این عصاره هیچ عارضه عصبانی بروز نمیکند مگر انکه گاه ممکن است تشنج در مثانه ظاهر شده و بواسطه عروض مقص مریض محتاج به تبول زیاد گردد و این حالت بسهولت بواسطه استعمال حقن ملینه و استحمام در اب گرم برطرف میگردد

تیزن روس رادیکان بگیرند برگ تازه روس رادیکان ۱۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند

هوانگنان عبارتست از غبار قرمز رنگی که از پوست **استریکنوس گولتریانا** حاصل میشود و ماده عامل ان بروسین و استریکنین است و در دفع امراض جلدی استعمال میشود و مقدار شربت ان از ۵ تا ۲۵ سانتی گرام است

حب هوانگنان بگیرند زاج سفید ۱/۵ گرم زرنیخ هوانگنان مکدر ۲/۵ گرم مطابق معمول حبهای یك گندم (۵ سانتی گرمی) سازند و از ۵ سانتی گرم شروع کرده و مدت بجائی یاد کنند تا ۲۰ سانتی گرم و زیاد تر تا ۱/۵ گرم و باید همراه اب اناران باشند

زرنیخ ارسنیك و بعضی عوامل ان

پ **زرنیخ سفید** (مرگ موش) ع **شك** (سم الفار) ف **ارسنیك** ی **ارسنیکون** ل **ارسنیکوم** (لفظ ارسنیکون مرکب است از دو کلمه **ارسن** یعنی مرد یا مذکر و **نیکون** یعنی کشتن) انچه را که قدما باسم ارسنیك مینامیدند عبارتست از اکسید سفید ارسنیك و یا سولفوران

ارسنیك یکی از اجسام مفرده است و در سال ۱۷۳۳ میلادی **براندت** نام انرا کشف نمود و در طبیعت بحالت خلوص و بحالت اکسید سنا و بحالت سولفور و بحالت ارسینور کوبالت و نیکل و اهن و بیسموت و انتیمون یافت میگردد و نیز در بعضی ابهای معدنی وجود ان ثابت شده و جسمی است جامد برنگ فولاد و شکننده و کساره ان دان دان و گاه دو فروریخته و تازه ان دارای شفافیت فلزی و در مجاورت هوا کدر میگردد و طعمی ندارد و چون ان را مابین انگشتها مالش

درس پنجم

دهند بوی مخصوصی از ان استشمام میگردد و چون در تحت فشار متعادل اتموسفر ۱۸۰ درجه حرارت بر ان وارد کنند بدون ذوبان متصاعد شده و مانند تبلرهای مربع الوجوه متبلر میگردد و اگر زیاد تر حرارت وارد اورند مبدل با سید ارسنیو می شود و بوی تندی شبیه بوی سیر متصاعد میگردد و اسید نیتریک فوراً انرا مبدل باسید ارسنیک میکند و وزن مخصوص ان ۵٫۷۵ است

چون ارسنیک یکی از عوامل معتبره و قاتل پارازیت و مبدل است (ملاحظه نمائید در حرف جیم درجه وها) و باریوم کلسیوم یعنی کلورورهای انها در این خاصیت و در خواص ضد تخدیری مشابه اند لهذا در این دو درس ذکر ارسنیک و محصولات ان بذکر این دو ماده می پردازیم

اول کسی که محصولات ارسنیکی را در طب استعمال کرد **دیسقوریدوس** بود و باسم **ارسنیکون** زرنیخ زرد (سولفور زرد ارسنیک) و باسم **ساندارك** زرنیخ قرمز (سولفور قرمز) را بیان نمود و این مصنف بزرك ساندارك را از جهة انکه سمیتش کمتر است بر زرنیخ زرد ترجیح میداد و انرا بطور حقنه در کشتن کرمهای معوی و مداوای امراض ریوی استعمال میگرد و هم چنین **جالینوس** و مصنفین پیروی ان تا زمان حکمای اسلام خواص زرنیخ زرد و بخصوص زرنیخ قرمز را میدانستند و دانشمندان مائه شانزدهم میلادی ارسنیک را در خارج خیلی استعمال میکردند و در مائه هیفدهم استعمال داخلی ان متداول شد و بخصوص در مداوای حمیات نابه انرا استعمال مینمودند و بعد مدتی متروك گشت تا انکه در مائه اخیر **فولر** وجمعی دیگر از دانشمندان انگلیس استعمال ارسنیك را تجدید نمودند و امروز یکی از عواملی است که استعمال ان شایع و متداول است

ارسنیک فلزی بلاواسطه نمی تواند جذب شود پس بخودی خود دارای سمیتی نیست ولی در مجاورت هوا مبدل باسید ارسنیو که محلول است و بسهولت جذب میشود میگردد و این تبدل در مجاورت کلورورهای قلیائی سهل تر و زود تر حاصل میشود و لهذا چون در بدن حیوانی این شرایط موجود ند تا استعمال ان اثار سمیت مهلکه بروز میکند و بهمین جهة است سمیت دو محصول غیر محلول ان یعنی زرنیخ زرد و زرنیخ قرمز بخصوص در صورتیکه این دو سولفور خالص باشند بخودی خود دارای سمیتی نیستند ولی از مجاورت هوا و کلورورهای قلیائی مبدل باسید ارسنیو شده و سمی میگردند محصولات محلول ارسنیک از سموم مهلکه اند و ابتدا در موضع تحریك میکنند و چون جذب شوند اول موجب بروز هیجان شدیدی میگردند و این هیجان بسرعت مبدل بضعف زیاد و افتادگی خطرناکی میشود و اطراف بدن سرد گشته و مفصلهای موجب بروز میمانند و مانند کولرا اسبابی این ضعف و افتادگی منجر بانعکاس مشکوك و مبهمی میگردد و مع هذا محصولات ارسنیکی را در داخل استعمال میکنند ولی نهایت دقت را در استعمال انها باید مرعی داشت و همیشه از مقدار بسیار کم مثلاً ۰ میلی گرم شروع نمود و موانع استعمال انها از قرار ذیل است اولاً در حمیات نابه مزمنه و در انمی و ذدلوسیمی تا ثانیاً در امراض جلدیه مزمنه ثالثاً در (اسم رداء البهر) و نیز در قطر بطکنه و در سیفلیس و در نزله ریوی و در بر و نشیت شعری تا حصول فورنکل (دمامیل کوچك) و یکی از دانشمندان در اثر بند بوائرین و در گاسترالژیه و دیگری در کنترسیون سکنه محصولات ارسنیکی را استعمال میکند

فادزهر ارسنیک و محصولات ان در ابتدا امتیك استعمال کنند تا قی اید و انچه از سم در معده موجود است دفع شود و جهة خنثی کردن سم در همین زمان هیدرات پراکسید اهن سر شیبه بکار برند و انرا کم کم بمریض بیاشامند و غالباً از ۶ تا ۸ گرم کفایت میکند و چون سم بسرعت جذب میشود در استعمال

ازجمله

ان خیلی عجله باید نمود و نیز از استعمال منیزیه دکربناته هیدراته که کمی مکلس شده باشد در دفع سم ارسنیک فواید زیاد بوده
اند و فادزهر لیبنیا خوبی است

خیلی کم اتفاق میافتد که طبیب بموقع رسیده و جذب سم را منع نماید و غالباً وقتی حاضر میشود که سم جذب شده است
در هر صورت پس از استعمال هیدرات پراکسید آهن لازم میگردد سوانح ثانویه را که از جذب شدن سم منتج میگردند دفع
نماید و در اینعمل سه طریقه معمول است اولاً استفراغ دم ثانیاً استعمال ادویه مقویه و محرکه ثالثاً استعمال ادویه مدره و هر
یک از این سه طریقه در موقع خودشان ممکن است بر دیگری ترجیح داشته باشند چنانچه هرگاه عمل انعکاس بر ظاهر شود
و هنگام برودت و ضعف بطول انجامد واضح است باید ادویه مقویه و محرکه از قبیل قهوه و پونش استعمال نماید و اگر
برخلاف عمل انعکاس بطور شدت بروز کند باید استفراغ دم نماید تا مقدار ماده سمی را که باشکال و بطور از بدن خارج می
گردد کم نماید و برطرف کند عوارض منتجه از اولی کمتر وقتی است که در مسموم ارسنیک فصد موافقت نماید اگرچه نقول
کلی نه در این سم و نه در سایر سموم این مطلب را نمی توان بیان کرد و طبیب معالج خود باید منصرف باشد و چون ارسنیک
یکی از سموم متداوله است و غالباً مسمومان دیده میشود لهذا ذکر مینمائیم طریقه ساختن پراکسید آهن هیدراته
سرلیشیم را که پادزهر است

طریق ساختن پراکسید آهن هیدراته سرلیشیم

بگیرند سولفات آهن خالص ۱۰۰۰ اسید سولفوریک ۶۶ درجه ۲۰۰ اب صاف ۴۰۰۰ اسید نیتریک مقدار کافی سولفات را در اب حل کنند و
اسید سولفوریک را بیفزایند و محصول را در کپسول چینی جوش اورند و بعد کمی اسید نیتریک در ان بریزند بخار قرمز
طلائی متصاعد میگردد همین که متصاعد ان بخار موقوف شد قدری دیگر بریزند و همچنین تا از افزودن ان دیگر بخار قرمز متصاعد
نگردد و این علامت انستکه همه آهن مبدل به پراکسید شده است و انوقت بگذارند سرد شود و بیست مقابل وزن
ان آب افزایند و بعد بواسطه افزودن امونیاک بمقدار زیاد اکسید آهن را راسب کنند و رسوب را که فرم سرلیشیم است
با اب زیاد بشویند و بواسطه عمل انحراف اب را دور بریزند و مجدداً بشویند تا اب غساله نه دارای بوی امونیاک باشد
و نه طعم ان و محصول را روی صافی بریزند تا اب ان تقطیر شود و قبل از استعمال میتوان ان را استعمال نمود و باید دانست اثر
هیدرات آهن سرلیشیم در دفع سم ارسنیک هرچه زودتر ساخته شده باشد مطمئن تر و بهتر است و هرگاه هیدرات
پراکسید آهن تازه ساخته شده موجود نبود میتوان زعفران الحدید مشهور بجای ان استعمال کرد که دارای همان اثرات است
ولی مقدارش ۶ مقابل زیادتر باید باشد و عموماً ۲۰۰ گرم از ان در یک پاولیتر شربت قند مخلوط کرده میاشامانند

در بیان محصولات ارسنیک

ارسنیات با اکسیژن مرکب شده سه ترکیب حاصل مینماید اولاً پروتو اکسید خاکستری سیاه رنگ که بعضی از دانشمندان
کیمیا انرا مخلوطی از ارسنیک فلزی و اکسید سفید میدانند ثانیاً اسید ارسنیو ثالثاً اسید ارسنیک و قسم اول که
پروتو اکسید باشد در طب استعمالی ندارد و با گوگرد تولید دو سولفور میکند

اسید ارسنیو در تجارت بدو شکل مختلف دیده میشود گاه مانند گرد سفید رنگ و گاه بشکل پارچه
هائی سفید و کدر که کساره انها زجاجی است و این پارچه ها اگرچه در ظاهر کدرند ولی جوفشان شفاف و شدت

کدر میباشد و نوعا این جسم در ابتدا بی طعم است ولی پس از لحظهٔ در عقب حلق موجب برودت میگردد و فرا روبی بوای و بوی سیر یکه در ارسنیک ذکر کردیم از آن احساس نمیشود زیرا که این بود در این فلز در مدت اکسید شدن استشمام میشود در آب سرد کم محلول و در آب جوش زیادتر محلول است

اسید ارسنیو را در طب بطور سفوف و حب و محلول ها استعمال میکنند و نیز پوماد آن مستعمل است

در لوحهٔ ذیل بیان میکنیم مقدار ارسنیک فلزی را که محتوی در ۱۰۰ اجزاء ترکیبات ارسنیکی میباشد

اسید ارسنیو	۷۵٬۷۵	ارسنیت سود بی آب	۴۶٬۵۸
ارسنیاتسو متبلر	۲۴٬۵۳	ارسنیات پتاس متبلر	۴۱٬۶۶
ارسنیات آهن	۱۵٬۰۴	محلول فولر	۰٬۷۷

ارسنیات سود هرگاه در ۱۰۰ درجه حرارت خشک شده باشد ۴۰٬۳۳

در این لوحه مقادیری از ترکیبات ارسنیکی یاد کرده میکنیم که معادل ۵ میلی گرم اسید ارسنیو میباشند

ارسنیاتسو متبلر	۲ سانتی گرم	ارسنیات پتاس	۱۱ میلی گرم
حب آسیائی	یک دانه	حب ارسنیاتسو (بیت و دوریه)	یک دانه
محلول فولر	۵ دسی گرم	محلول کلانس	۵ دسی گرم
محلول دواسازلندن	۴۲ سانتی گرم	محلول بودن	۵ گرم
محلول پارسون	۱۰ گرم	محلول دوریه	۱۱ گرم

ارسنیات سود

بگیرند ازتات سود ۲۰۰ اسید ارسنیو ۱۱۹ نرم کوفته و مخلوط کرده در بوته داخل کنند و حرارت دهند تا تصاعد ابخره موقوف گردد و محصول را در آب گرم حل کنند و صاف نمایند و در مصفی بعد بر محلول کربنات سود بریزند تا تعامل قلیائی حاصل گردد و بعد بواسطهٔ حرارت محصول را تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده و متبلر شود و مقدار شربت این ملح در امراض جلدی مبرم از ۵ تا ۲ میلی گرم است

تنبیه

مقدار آب متبلر ارسنیاتسو موافق درجهٔ حرارتی که در آن درجه متبلر شده تغییر میکند و علاوه بسهولت شکفته میشود پس بطور دقت مقدار ماده عامل آن که عبارت از ارسنیک باشد ثابت نیست و ارسنیات مضاعف پتاس و سود دارای این حد و درجه باشد و علاوه ارسنیاتسو که در ۱۴۰ درجه حرارت خشک شده باشد و معمول دوا سازی انگلستان است همیشه مقدار ارسنیک آن ثابت است و هرگز تغییر نمیکند و مقدار شربت آن نصف مقدار مذکور در فوق است

محلول ارسنیکی پارسون مطابق کدکس

بگیرند ارسنیاتسو متبلر را آب مقطر ۵۰۰ حل کرده صاف کنند و در ۴ گرم این محلول ۱ سانتی گرم ارسنیات سود موجود و مقدار شربت آن ۳ تا ۱۰ گرم است

محلول ارسنیات سود معمول دواسازی انگلستان

بگیرند ارسنیات سود خشک شده در ۱۴۰ درجه حرارت ۹۱ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کرده صاف نمایند و این محلول مقابل قوی تر از محلول پارسون مذکور در فوق است

حب ارسنیات سود معمول بیت و دوریه

بگیرند ارسنیاتسو ۵ سانتی گرم عصارهٔ شوکران ۵۰ سانتی گرم مسحوق ریشه ختمی شربت بهارنارنج مکدر مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند

ودر

و در اختلالات جلدی سرایت از ۱ تا ۵ حب در روز بیاشامند

شربت ارسنیات سود معمول بوشو بگیرند ارسنیات سود ۱ آب مقطر ۲۰ شربت شاه ۱۰۰۰ ملح را در آب حل کرده و با شربت مخلوط کنند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۵ میلی گرم ارسنیات است و در اختلالات سرایت و هرپس از ۱ تا ۵ قاشق اش خوری در عرض روز بیاشامند

ارسنیات پتاس و سود بگیرند نوبالت ارسنیکی مسحوق ۵ کلورات پتاس ۱۲ آب مقطر ۴۰ اسید ازتیک ۱ مخلوط کرده و ۶۰ درجه حرارت وارد آورند تا بوی کلور استشمام نشود و ان وقت بیفزایند کربونات سود متبلر ۱۸ محصول را در ۶۰ جزء آب مقطر حل کنند و صاف کرده تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده و متبلر گردد و متبلرها را با کمی آب مقطر بشویند

این ملح در مجاورت هوا فاسد نمیشود و یکی از دانشمندان اعزاز ارسنیات سود متبلر که در مجاورت هوا بسهولت شکفته میگردد و ارسنیات پتاس که جاذب الرطوبه است ترجیح میدهد و مقدار شربت ان از ۵ تا ۲۰ میلی گرم است

محلول ارسنیات پتاس معروف بمحلول فولر بگیرند اسید ارسنیو کربونات پتاس مسحوق مکرر ۱ آب مقطر ۱۰۰ اسید ارسنیو را نرم سائیده و با کربونات پتاس مخلوط کرده در ظرف زجاج با آب مقطر بجوشانند تا کاملاً حل گردد و بگذارند سرد شده و بیفزایند الکولاتور مرکب بادرنجبویه ۳ بعد بر آب مقطر محصول افزایند که وزن ان بطور دقت ۱۰۰ گرم شود و این محلول که مطابق دستورالعمل **کدکس** است یک صدم وزنش اسید ارسنیو میباشد و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۰ قطره است که در پیاله شربت قند مخلوط کرده متدرجاً در عرض روز بیاشامند **و در ذو ذرب** از ۲ تا ۱۲ قطره در عرض روز در دفع گلیکوزوری استعمال مینمایند و چون هم وزنش آب مقطر داخل نمایند از ۲ تا ۱۰ قطره در زرق تحت جلدی استعمال میگردد

محلول ارسنیکی دوورژی بگیرند اسید ارسنیو کربونات پتاس مکرر ۵۰ میلی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم الکولاتور بادرنجبویه ۳ گرم تنتور ابوخلسا ۰/۵ مقدار کافی اسید ارسنیو و کربونات را در آب مقطر بجوشانند تا کاملاً حل گردد و بگذارند سرد شده الکولاتور و تنتور را بیفزایند و اگر لازم باشد قدری آب مقطر افزایند تا وزن محصول ۱۰۰ گرم شود و این محلول مقابل کم قوه‌تر از محلول فولر است و یک گرمش تقریباً معادل یک قطره ان و مقدار شربتش از ۲ تا ۳ گرم است

محلول ارسنیات پتاس بروم دار معروف بمحلول کلمانس

بگیرند اسید ارسنیو کربونات پتاس خالص مکرر ۱ بروم ۲ آب مقطر ۳۷۲ در صراحی در بسته بادهٔ تاریک مخلوط کنند و تا چند روز همه روزه بهم زنند تا کاملاً حل شده و محصول بیرنگ گردد و بعد حفظ کنند و از ۳ تا ۶ قطره در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده صبح و عصر در دفع ورم جلد حکه مزمنه بیاشامند و زیاده بر ان خطرناک است

محلول دافع سرطان معمول کاپلر بگیرند اکسید سفید ارسنیک ۵ سانتی گرم در ۵۰۰ گرم آب مقطر حل کنند و از یک قطره در هر روز شروع کرده و متدرجاً زیاد نمایند تا یک قاشق چای خوری صبح و یکی عصر

محلول ارسنیکی بیت بگیرند ارسنیات امونیاک ۱ دسی گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند و مقدار شربت این محلول از ۱۲ قطره تا ۴ گرم روز بادر است و در اغلب امراض مزمنهٔ جلد و اکزما و پسیکوزیس و غیره مستعمل است و بخصوص در اختلالات سبوسی و لپرو پسوریازیس بیشتر استعمال میگردد

دیر پنجم

سفوف فوتانل بگیرند مسحوق ارسنیک سفید مسحوق تریاک خالص مکد ۱ دسی گرم مسحوق زیبق حلو ۹ دسی گرم مسحوق صمغ عربی ۱ گرم مسحوق قند ۴ گرم مخلوط کرده در ۲۴ بسته مساوی بر بندند و در دفع حمیات نائبه روزی یک بسته سفوف نمایند

حب ارسنیائی مطابق کدکس بگیرند اسید ارسنیو ۵ سانتی گرم مسحوق فلفل سیاه ۵ گرم مسحوق صمغ عربی ۱ گرم اب مقطر مقدار کافی دواها را مخلوط کرده و مدت مدیدی صلایه کند و با اب خمیر کرده ۱۰۰ حب سازند و هر حبه ۵ میلی گرم اسید ارسنیو دارد و در دفع امراض جلدی مبرم بخصوص در صورتیکه با حکه همراه باشند ولیکن واکزما از ۱ تا ۲ حب قبل از غذا بیاشامند و نیز بهمین مقدار و در همین موقع مانند عوامل مقویه و حرّیته استعمال میگردد

ارسنیات اهن معمول سوبران (کدکس) بگیرند از یکطرف ارسنیات سود متبلر ۵ اب مقطر ۵۰ حل کند و از طرف دیگر سولفات اهن خالص متبلر ۱ اب مقطر ۱۰ نیز حل کند و دو محلول را مخلوط نمایند و رسوب را با اب مقطر بشویند و بسرعت خشک کرده در صراحی درداری حفظ کنند و در انرا محکم ببندند

ارسنیات اهن معمول شمیت بگیرند ارسنیات سود ۱۰۰ اب مقطر ۲۰۰۰ بجوشانند تا حل شود و بعد بیفزایند سولفات اهن ۸۸ اب مقطر ۱۰۰۰ بمدت ۵ دقیقه بجوشانند و بگذارند تا رسوب نماید و رسوب را بواسطه عمل انحراف بشویند و در روی صافی بریزند و در هوای ازاد بخشکانند و بعد در گرمخانه که حرارت ان زیادتر از ۷۵ درجه نباشد مجدداً محصول را خشک کند

ارسنیات اهن ازاد و بیرنجی قراست و در قروح سرطانی و اختلالات جلدی مبرم و اختلالات خنازیری جلدی و جزام استعمال میگردد و از عوامل حرّیته و دافع الحمی میباشد و مقدار شربت ان از ۳ تا ۲۵ میلی گرم است در عرض روز و تا ۲ دسی گرم هم میتوان تجویز نمود

ارسنیات اهن معمول ویتستن (فرّوم ارسنیکوم) بگیرند از یکطرف سولفات اهن ۳ اب مقطر ۴۰ حل کند و از طرف دیگر ارسنیات سود خشک ۲ اب مقطر ۴۰ نیز حل کند و دو محلول را مخلوط نمایند و بگذارند ته نشین شود و رسوب را بواسطه عمل انحراف بشویند و بعد در هوای ازاد بخشکانند و سپس نرم سائیده حفظ نمایند و این ملح را در المانیا بمقدار ۲ میلی گرم تا ۱ سانتی گرم مانند عوامل مقویه و حرّیته و دافع هرپس استعمال میکنند

حب ارسنیات اهن معمول بیت بگیرند ارسنیات اهن ۳۰ میلی گرم عصاره هوبلون ۱ گرم با مقدار کافی مسحوق ریشه خطمی و شربت بهارنارنج ۱۰ حب سازند هر حبه دارای ۳ میلی گرم ارسنیات است و از ۱ تا ۸ حب در اکزمای مزمن ولیکن مزمن و اختلالات سبوسی جلد مانند لپروسپوریازیس و نیز در لوپوس استعمال مینمایند

حب دافع خرشف معمول دوپارک بگیرند ارسنیات اهن ۵۰ سانتی گرم با مقدار کافی مسحوق صمغ عربی ۱۰۰ حب سازند و موافق سن مریض و مزاج ان در عرض ۲۴ ساعت از ۱ تا ۸ حب متدرجاً در دفع امراض جلدی سبوسی بیاشامند

حب

حب دیسقوریدس معمول مانیل بگیرند اسید ارسنیو ۵ سانتی گرم منیت خالص ۴ گرم عسل خالص مقدار کافی در هاون چینی اسید ارسنیو را با منیت مخلوط کنند و مدتی صلایه نمایند و با عسل خمیر متحد الاجزائی سازند و از آن صد قسمت کرده ۱۰۰ گرانول سازند و آنها را در مسحوق قند شیر بغلطانند و مقدار شربت این گرانولها که هر یک دارای یک میلی گرم اسید ارسنیو میباشند از ۵ تا ۱۰ عدد است و در دفع سل مستعمل اند و پس از ۵-۲ روز مداومت استعمال آنها را باید ترک نمود

حب بارتون بگیرند ارسنیک سفید مسحوق ۱ دسی گرم تریاک خالص ۴ دسی گرم صابون طبی ۱۱ دسی گرم مطابق معمول ۳۰ حب سازند و در دفع حمیات نائبه مبرم از ۲ تا ۵ حب بیاشامند

قرص استیبیر ارسنیکی معمول بوشاردا بگیرند اسید ارسنیو ۱ دسی گرم پرتواکسید انتیمون ۵ دسی گرم خمیر شوکولای وانیل دار ۵۰۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰۰ قرص سازند و هر قرصی دارای یک دهم میلی گرم اسید ارسنیو و ۵ دهم میلی گرم پرتواکسید انتیمون است و در اختلالات قوبائی مبرم از ۱۰ تا ۲۰ قرص در عرض روز بیاشامند و نیز در دفع عوارض مزاجی سیفلیس که محصولا زیبقی و یدی مقاومت نمایند و همچنین در حمیات نائبه و در اقسام نورالژی و اسم و سل استعمال آنها مفید است

حب یدور ارسنیک معمول تامس بگیرند یدور ارسنیک ۵ سانتی گرم عصاره شوکران ۱ گرم مطابق معمول ۱ حب سازند و هر هشت ساعت فاصله یک حب در سرطان پستان و لپرو اسپتیکو وغیره استعمال نمایند

محلول ارسنیکی دافع اسم معمول تروسو بگیرند ارسنیات سود ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم تعفین قرمز دانه مقدار کافی حل کنند و یک قاشق چای خوری این محلول را که تقریباً دارای دو میلی گرم و نیم ارسنیات است بلا فاصله قبل از نهار و شام بیاشامند

طریقهٔ مداوات حمیات نائبه بتوسط ارسنیک موافق دستورالعمل بودن

اولاً هرگاه امتلاء معده و فقدان و یا نقصان اشتها موجود باشد یک مقیئی از ۱ گرم ایپکا و ۱ دسی گرم طرطر استیبیه معمول دارند و پس از قطع تب نیز یک مقیئی دیگر بدهند تا قوهٔ شاهیه کاملا رجعت نماید و بتوان بمقدار زیاد اغذیه مقویه و مغذیه معمول داشت

ثانیاً اسید ارسنیو را چندین دفعه و بمقدار منقسم استعمال کنند بطریقیکه آخرین مقداری که جذب میشود اقلا دو ساعت قبل از موعد نوبه باشد و مقدار آن موافق استعداد مخصوص حمیات یعنی استعدادیکه موافق اماکن و فصول و اشخاص تغییر پذیر است تفاوت میکند و در ابتدای مداوا باندازه که ممکن است بدن تحمل نماید باید معمول داشت و عموماً در شبانه روزی تا ۵ سانتی گرم میتوان استعمال نمود که هر ربع ساعت ۱ میلی گرم (یک گرم از محلول مذکور در ذیل) و بدرجه که تحمل بدن کم میشود متدرجاً از مقدار آن بکاهند و در هر حال باید دوا را منقسماً استعمال نمود و بالاخره در صورت حاجت میتوان قدری از آن و یا همه را از راه مستقیم در بدن داخل کرد و بقول کلی هرگاه بدن از راه معده تحمل یک سانتی گرم نماید از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم و زیادتر از راه مستقیم تحمل

دریانچه

مینماید و شرب دواد و روز فره بهتر از روز اخذ حمی است و مدت استعمال دوا موافق دمان مرض و مقاومت ان با
مداوای سابق تغییر میکند و گاه رصوبتیکه دراولین حمله مرض شروع باین مداوا کرده باشند اقلا مدت هشت
روز پس از قطع کلیه حمی باید بران مداومت نمود و در حمیات کهنه و مبرم مدت سی و چهل و پنجاه روز و در صورت
لزوم مدتی متمادی میتوان بر استعمال اسید ارسنیو مداومت کرد

ثالثا شرط کلی این مداوا است که حتما امکن اغذیه مقویه و مغذیه بمقدار زیاد استعمال کند یعنی باندازه که قوه اشتها
خواهش مینماید و قوه هاضمه هضم میکند و کباب گوشت گوساله و گوسفند را بر سایر اغذیه باید ترجیح داد و
شراب را بدرجه که مریض میتواند تحمل کند بنوشانید و از مشروبات مائی احتراز نمود و بالاخره جهة دفع امتلاء معده
که موجب نقصان و یا فقدان اشتها میگردد دائم از انکه بد وی بود و یا مبرم و گاه اصلا در مرض همراه باشد یا بواسطه
اشباع اسید ارسنیو عارض شده باشد مقیئی استعمال کند و اسید ارسنیو را همیشه بمقدار منقسم استعمال نمایند
و بر استعمال ان بدون انقطاع مدتی که لازم است مداومت کند و دوا را برحسب انتخاب و تصرف طبیب یا از
راه دهان و یا از راه مستقیم و یا از راه جلد در بدن داخل نمایند و مریض را بر استعمال اغذیه مغذیه بدرجه که
میتواند تحلیل برد و قوه جاذبه اش جذب کند ترغیب نمایند

۱ **محلول ارسنیکی (محلول معدنی)** بگیرند اسید ارسنیو ۱ گرم اب مقطر ۱۰۰
گرم مدت ربع ساعت بجوشانند و ۵ گرم این محلول دارای ۵ سانتی گرم اسید ارسنیو میباشد

۲ **پوسیون ارسنیکی** بگیرند محلول ارسنیکی ۲ گرم شراب قرمز ۵ گرم شربت ساده ۲۵ گرم
مخلوط کند و ۵ قسمت کرده نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یک قسمت بیاشامند تا سه ساعت قبل از موعد حمله
نوبه

۳ **حقنه ارسنیکی** بگیرند محلول ارسنیکی ۵ گرم اب گرم ۵ گرم و لازم است که در ابتداء
بواسطه حقنه متعارفی مستقیم را خالی کرده و بعد این حقنه را استعمال نمایند و **حقنه دافع اسکاربد**

لومبریکوئید عبارتست از ۱ سانتی گرم اسید ارسنیو و یا ۲ سانتی گرم ارسنیات سود ره ۱

سیگارت ارسنیک معمول تروسو بگیرند ارسنیات سود ۱ گرم اب
مقطر ۲۰ گرم حل کند و پارچه کاغذی که باندازه بیست سیگارت بود در ان الوده نموده و بعد خشک
کرده بر بیست سیگارت تقسیم نمایند و هر سیگارتی دارای ۵ سانتی گرم ارسنیات خواهد بود و مریض بواسطه
کشیدن دود در دهان داخل کرده و بعد بواسطه تنفس بطیئی در شعب قصبه فرو می برد و گاه در ابتداء روزی
دو یا سه دفعه هر دفعه چهار یا پنج نفس میکشد و بدرجه که معتاد میشود بر عدد نفسات میافزاید و این سیگارتها
در سل ریه استعمال میکنند و هرگاه مریض احساس تضییق شدیدی در صدر نماید میتوان برگ تاتوره را در
این سیگارتها داخل نمود

سیگارت ارسنیکی معمول بودن بگیرند اسید ارسنیو ۱ سانتی گرم نرم صلایه
کرده و در روی کاغذی که باندازه سیگارت باشد بریزند و چند قطره اب که جهة حل کردن دوا و تر نمودن کاغذ
لازم است روی ان ریخته و کاغذ را خشک کرده لوله نموده بکشند

حمام ارسنیکی معمول گنو بگیرند ارسنیات سود ۳ تا ۱۰ گرم در یک حمام اب حل

کند

کند و در دفع دو ماتیسم عقدی مدت یکساعت مریض در ان استحمام نماید

ارسنیات کینین این ملح را حاصل میکنند باینکه بواسطه جوش متمادی محلول اسید ارسنیک را از کینین اشباع مینمایند و تقریباً وزن اسید ارسنیک و وزن کینین باید مساوی باشد و این ملح بصورت ما بی شکلی ظاهر میشود و موافق قول یکی از دانشمندان در بعضی صور جنون که مربوط بانقیرات الی نباشد مانند ضعف عصبانی و حذارت محمل الاثر است و مقدار شربت از ۵ تا ۱۵ سانتی گرم است

ید ور ارسنیک وجیوه یکی از دانشمندان موسوم به **دونووان** ترکیب ید و جیوه و ید ور ارسنیک را در دفع برص و لوپوس و پسوریازیس مفید میداند

محلول دونووان (محلول ید ور ارسنیک جیوه) بگیرند ید ور ارسنیک ۲۰ سانتی گرم اب مقطر ۱۲۰ گرم در قرع زجاجی باعانت حرارت حل کند و بیفزایند بی ید ور جیوه ۴۰ سانتی گرم ید ور پتاسیوم ۳ یا ۴ گرم و صاف کرده در صراحی قهوه رنگ در بسته حفظ نمایند و این محلول که صاف و کاهی رنگ میباشد ۴ گرمش تقریباً دارای ۴ میلی گرم ید ور ارسنیک و ۱۲ میلی گرم بی ید ور جیوه است و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۵ قطره است که در ۹۰ گرم اب مقطر داخل کرده و در سه دفعه در عرض روز بیاشامند و هر روز یک یا دو قطره بیفزایند و در مدتیکه این محلول را استعمال میکنند باید از حموضات احتراز نمود و ناشتا از استعمال نکرد و جمع ما بین ان و مخدرات نه نمود

پوسیون دونووان بگیرند محلول ید ور ارسنیک جیوه ۴ گرم اب مقطر ۹۰ گرم شربت زنجبیل ۱۰ گرم مخلوط کند و روزی ۳ تا چهار قاشق کوچک بیاشامند

در بیان استعمالات خارجی ارسنیک

محصولات ارسنیکی را چون در خارج استعمال کنند موجب حصول اسکارهای محدود میگردند بواسطه سرعت جذب دارای این محذور میباشند که هرگاه انها را در سطح وسیعی منطبق سازند ممکن است حالت تسمیم بروز کند مثل انکه از دهان در بدن داخل شده باشند و لهذا با نهایت احتیاط در روی قروح و با سرطانهائی که وسعت این محصولات را منطبق مینمایند

گرد ارسنیکی جهت حصول اسکار ضعیف (گرد روسلو) (گرد دوبواس) بگیرند شنجرف مسحوق ۱۶ اخون سیاوشان ۸ ارسنیک سفید و مسحوق ۱ ید قت صلابه کند تا مخلوط گردند و حفظ نمایند و در هنگام استعمال با لعاب دهان و لعاب صمغ خمیر کند

خمیر ارسنیکی برادران کوم بگیرند ارسنیک سفید ۱ گرم شنجرف ۵ گرم اسفنج مکلس ۲ گرم صلابه کرده مخلوط کنند و این نسخه که مقبول **کلکس** است یک هشتم ارسنیک دارد و در هنگام استعمال محصول را با قدری اب مخلوط نمایند که بقوام فرنی شود و باعانت قلم مو بروی سطوح متقرحه یک طبقه که ثخن ان متوسط باشد گسترانند و بعد این طبقه را بر داشته طبقه مجددی

بگسترانند تا سم جذب نگردد و بعد از پارچه غاربقون تر کرده آنرا بپوشانند و این پارچه غاربقون از ۱۰ و ۱۵ و ۲۰ و ۳۰ روز و گاهی دیرتر منفصل شده و با اسکار ساقط میگردد و پس از سقوط اسکار با **پوماد زرد**

برادران کوم قرحه را رفاده نمایند بگیرند موم زرد ۳۲ گرم زیت وردی ۴ گرم کافور ۲۵ گرم

عصیرة الزحل ۱۵ گرم پوماد سازند و قدری از آن را بروی پارچه کشیده روی جراحت منطبق نمایند

تا طبقه سفید رنگی که آنرا پوشانده است برطرف گردد و پس از این عمل گاه نموهای غارچی شکل دوباره بروز نمایند

مجدداً خمیر مذکور را منطبق سازند تا تخریب کامل ماده سرطانی

تنبیه خیلی لازم است که این خمیر همه امتداد قرحه را فرا گیرد و هر گاه قرحه از ۳ سانتی مطر مربع بزرگتر باشد

باید قرحه را قسمت کرده و هر قسمت را یک دفعه داغ نمایند تا از انطباق دوا در سطح وسیع سم جذب نشود

و ابتداء یک قسمت از قرحه را داغ کرده و پس از سقوط اسکار قسمت دیگر را داغ کنند و چون کنارهای قرحه

صلب باشند باید بواسطه استعمال شمع منفط آنها را مجروح نمایند زیرا که داغ مذکور اثر نمیکند مگر در گوشت

برهنه و مرطوب

گرد ارسنیکی معمول دوسنا موند بگیرند سیمو قا کسید سفید ارسنیک

۲۰ گرم سیمو قانتیمون خام ۴ گرم مخلوط کرده و در بوته ذوب کنند و محصول را نرم بسایند و موافق حکم

طبیب بیفزایند سیموق عصاره تریاک ۱۰ گرم و این گرد را در روی نموهای زائد و قروح غارچی شکل

مرهم ذرور نمایند

گرد ارسنیکی معمول دوپوئیترن بگیرند اسید ارسنیو ۱ دسی گرم

کالمل ۳۲ گرم مخلوط کنند و در قروح لوپوس استعمال نمایند و این نسخه مطابق دستور العمل **مجیت** است

و بعضی از مصنفین بجای ۱ دسی گرم ۲ گرم اسید ارسنیو استعمال میکنند

گرد ارسنیکی کازناو بگیرند اکسید سفید ارسنیک ۵ سانتی گرم سولفور جیوه ۲۵ دسی گرم

زغال حیوانی و سیموق ۵ سانتی گرم مخلوط کنند و مقداری از این گرد را در یک ظرفی با آب مخلوط کرده و خمیر

روانی سازند و باعانت تیغ اهنی بروی جلد بی بشره باندازه یک دانه صاحبقران بگسترانند و دقت کنند که

از این اندازه تجاوز ننماید و استعمال این خمیر بلا فاصله موجب حصول وجع شدید نمیشود ولی پس از مدت

کمی وجع شدید بروز کرده و پس از چند ساعت تهیج حمره شکلی ظاهر میگردد و کم کم این تهیج زیاد میشود و

عوارض مذکور چندان طول نمیکشد و مفقود میگردند و یک کوره قهوه رنگ خیلی صلب و ملتصق باقی

میماند و اغلب اوقات تا یکماه دوام میکند

پوماد یدور ارسنیک بگیرند یدور ارسنیک ۱۵ سانتی گرم پیه مذاب ۲۵ گرم پوماد

سازند و بعضی قوباهای اکال و توبرکول از ۲ تا ۴ گرم نطول کنند

مخلوط نزله (کحل لانفرانک) بگیرند زرنیخ ۱۵ گرم زنگار ۱۰ گرم مرمکی صبر زرد مکی

۵ گرم مخلوط کرده در ۳۰۰ گرم گلاب و ۱۰۰ گرم شراب سفید صلایه کنند و حفظ نمایند و در وقت

استعمال بهم زنند و در خشکاندن شانکرها و قروح مقاربتی قلم موئی را در این مخلوط آلوده کرده و بلا واسطه

بروی آنها نطول نمایند و بعد از شرب خشک آنها را بپوشانند و در دفع رمد دیفتری با قلم در داخل اجفان

نطول

نطول کند

خمیر مزیل الشعر معمول عثمانیها (نوره) بگیرند اهک نشکفته ۴۰ گرم زرنیخ ۵ گرم نرم سائیده و با زرده تخم مرغ و محلول صابون پزی (اب خاکستر) خمیر کند و در روی اجزائی که مراد ستردن موی انها باشد نطول نمایند و بگذارند تا نیم خشک شود و بعد با اب زیاد بشویند و یکی از دانشمندان این خمیر را در کچلی استعمال میکند

نوره معمول ایران بگیرند اهک نشکفته ۱۰ زرنیخ ۵ نرم سائیده و مخلوط کرده با اب خمیر کنند و جهة ستردن مو نطول نمایند و پس از چند دقیقه با اب زیاد بشویند

مزیل الشعر پلانک بگیرند مسحوق اهک نشکفته ۴۰ گرم مسحوق نشاسته ۴۰ گرم مسحوق سولفور دارسنیک ۴ گرم مخلوط کند و با اب خمیر نرمی سازند و بروی اجزائیکه مقصود زایل نمودن موی انها باشد منطبق سازند

پوماد ارسنیکی دافع پارازیت بگیرند پیه مذاب ۱۲ گرم گرد **روسکو** ۵ گرم مخلوط کند **سنون اسود معمول مصنف** بگیرند زرنیخ ۱ پوست بادام ۱ برگ حنا ۱ کربونات سود ۱ در کوزه اب ندیده مخلوط کرده ودر را از گرفته یک شب در تون حمام گذارند و بعد بیرون اورده پس از سرد شدن نرم صلایه کند و بگیرند اسفرزه ۴ مانند قهوه بو داده و نرم سائیده با گرد مذکور مخلوط نمایند و روزی یک دفعه سنون نمایند **باریوم** فلزیست سفید نقره رنگ و فی الجمله قابل انطراق و اب را تجزیه میکند و هیدرژن متصاعد شده و با اکسیژن مرکب گشته و اکسید میگردد و این فلز در مجاورت هوا بسرعت فاسد میشود و با اکسیژن تولید پرتواکسیدی میکند موسوم به **باریت** و نیز دو تواکسیدی حاصل مینماید که با اسیدهای ضعیف چون مرکب شود مبدل به پرتواکسید شده و اکسیژن را به اب میدهد و **باریت** از همه اکسیدهای خاکی وزین تر است و در سال ۱۷۷۴ میلادی مکشوف شد و جسمی است جامد و متخلخل و سفید خاکستری و محرق و بی بو و شربت بنفشه را سبز و زرد چوبه را قرمز مینماید و چون ان را با اب تر کنند گرم میشود و صدای سفیری شنیده شده و مبدل به گرد سفیدی میگردد و چون قدری اب زیادتر بر ان فزایند ممکن است متبلور شود و تولید هیدرات باریت نماید

کلسیوم (این لفظ مشتق از کلس است که در زبان عربی بمعنی اهک باشد)

فلزیست که در سال ۱۸۰۸ میلادی کشف شده و با اکسیژن مرکب گشته تولید **اهک نشو** مینماید و رنگ ان سفید نقره و سنگین تر از اب و در مجاورت هوا بسهولت مشتعل شده و تولید اهک میکند و با اکسیژن اب مرکب گشته و اکسید میگردد

چنانکه در اول این رد ذکر کردیم کلورور باریوم و کلورور دکلسیوم از عوامل مغیره و قاتل پارازیت و ضد خنازیر میباشند و کلورور و باریوم را چون بمقدار زیاد استعمال کنند مانند سموم محرشه قویه اثر می کند ولی کلورور کلسیوم سمیتی ندارد و در سایر خواص این دو ماده شباهت بیکدیگر اند و در یک موقع استعمال میشوند

فاد زهر کلورور باریوم محلول سولفات سود یا سایر سولفاتهای محلول است

طریقهٔ استعمال کلورور باریوم در اختلالات خنازیری موافق دستور العمل (ابن مصنف) پاپان

در ۱۰۰ گرم آب مقطر از ۵ تا ۱۰ و ۱۵ سانتی گرم کلورور دباریوم حل میکنند و هر دو ساعت بدو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بمریض میاشامانند و هر دو یا سه روز فاصله مقدار ۵ سانتی گرم کلورور را زیاد مینمایند و همچنین تا آنکه در شبانروزی ۳۰ سانتی گرم کلورور و مریض آشامیده باشد و بدون بروز ضرر و صدمه مدت رجا در علامات مرض بهبودی حاصل میگردد

پوسیون ضد خنازیر معمول بوشاردا
بگیرند کلورور دباریوم ۱ سه گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم مخلوط کنند و در روزی سه تا چهار قاشق کوچک بیاشامند

محلول کلورور باریوم معمول سیشیل
بگیرند کلورور دباریوم ۲ گرم آب صاف ۱۵ گرم حل کنند و از ۵ تا ۱۵ قطره در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده در درمدهای خنازیری و سایر اختلالات مشابه آن بیاشامند

آب ضد خنازیر معمول ریغینی
بگیرند کلورور دکلسیوم ۴ گرم شربت موس کورس ۵۰ گرم آب مقطر ۳۰۰ گرم مخلوط کنند و در عرض روز در سه دفعه بیاشامند

محلول کلورور باریوم معمول لیسفرانک
بگیرند کلورور دباریوم ۳۰ سانتی گرم آب مقطر ۱۲۰ گرم حل کنند و در مدت شبانروز جز یک ساعت قبل از غذا و دو ساعت بعد از آن هر یک ساعت فاصله یک قاشق خوری بیاشامند و هر هشت روز فاصله مقدار ۳۰ سانتی گرم کلورور اضافه نمایند و این محلول را **لیسفرانک** در دفع تومورهای سفید استعمال میکند و مریض باید در مدت این مداوا فقط آب خالص بیاشامد و جز اغذیه نباتی چیزی نخورد

کحل باریومی معمول هارژانس
بگیرند کلورور دباریوم ۱ گرم عرق گل سرخ ۱۰۰ گرم حل کنند و در دفع لکه قرنیه هر ساعت فاصله چند قطره در چشم قطور نمایند

محلول باریومی معمول کلاروس
بگیرند کلورور دامونیاک ۱ گرم کلورور باریوم ۱ گرم آب مقطر ۵۰ گرم حل کنند و این مخلوط را در دفع اختلالات خنازیری و وجع خاصره و گواتر و بعضی اقسام سل و ابتدای داءالفیل و تومورهای سفید و تومورهای غده وغیره روزی دو یا سه دفعه ۲۰ تا ۳۰ قطره بیاشامند

حب کلورور باریوم معمول والش
بگیرند کلورور دباریوم ۱ گرم لعاب کتیرا و مسحوق ریشه خطمی بمقدار کافی مطابق معمول ۲۰۰ حب سازند و در ابتداء روزی سه حب بیاشامند و مدت رجا زیاد کنند تا ۵ و ۱۰ و ۱۲ و ۲۰ که چندین دفعه در روز استعمال شود و **والش** این حبها را بعد از غذا استعمال میکند تا در معده تحریک نکرده و موجب هیجان آن نشوند و با این احتیاط میتوان مورهای باریت را نیز استعمال کرد

حب مقوی و ضد خنازیر
بگیرند کلورور دباریوم عصارهٔ حنظل تا مکی ۵ گرم مسحوق

حنظل تا

جنطیانا مقداری که ۱۰۰ حب سازند و روزی ۲ حب صبح و ۲ حب عصر بیاشامند

حب محلل معمول ریغینی بگیرند عجین حب **والت** ۶ گرم کلورور دو باریوم ۱ گرم سقز جلب ۳ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند

کلورور آهن و باریوم بگیرند کلورور متبلر باریوم ۱ معادل گره ۵٫۲۲۳ اسولفات متبلر آهن ½ معادل گره ۳۲٫۸۶۸ هر یک را زد و ملح را بقدری که ممکن است در مقداری کم آب حل کند و دو محلول را مخلوط نمایند و در قرع ریخته تبخیر کنند و در پناه هوا بگذارند سرد شده و متبلر گردد و حفظ کنند این ملح توام از عوامل ضد خنازیر است و مقدار شربت آن از ۵ سانتی گرم تا ۶ دسی گرم است که بطور پوسیون و با حب استعمال نمایند و چون بطور حب استعمال شود باید در هر حبی از ۱ تا ۲ سانتی گرم براده آهن افزایند تا ملح آهن فاسد نگردد

درششم ـ ارنیکا و انجره

ارنیکا را **ارنیکا مونتانا** نباتی است از طایفه **سیناتره** و در کوهستان فرنگستان بخصوص المان و سویس و کوهستان امریک و کوههای وسکس میروید و ریشه این گیاه لیفی و قرمز و برگهای اصلی آن عریض و از میان آنها ساقه خارج میشود که ۳۰ سانتی متر طول دارد و این ساقه که دارای برگهای کوچکتری است منتهی میشود بیک گل زرد قشنگی و در آخر که این گل غلافی است محتوی تخم و در نوک این غلاف خار کوچکی موجود است و این گیاه دارای بوئی است مخصوص و تند و طعمی تلخ و چون خواسته باشند گلهای خشک آنرا استعمال کنند باید آنها را با دقت بدست بمالند تا این خارهای کوچک بدست ملصق شده و موجب تخریش و تحریک اغشیه مخاط نگردند و حصول تب از استعمال تیزن صاف نکرده ارنیکا بواسطه همین خارها است که بحلق می چسبند و یکی از دانشمندان الکلوئیدی از ارنیکا استخراج نمود موسوم به **ارنیسین** و مواد عامله ارنیکا در آب و الکل هر دو محلول اند

گل ارنیکا از عوامل محرکه و منبهه قویه است و بدوا در جهاز هضمی اثر کرده و موجب بروز تهوع و قولنج میگردد و بعد در سلسله عصبانی اثری نماید و نوعاً آنرا مانند عوامل سقطه د[ر] مفسده در دفع روماتیسم مزمن و فالج و آموروز را استعمال میکنند و هم چنین در دفع حمیات ادینمیک (ضعفی) موثر است و یکی از دانشمندان آنرا اکنینای فقرا نامیده ولی جز در حمیات ضعفی و سرسامی در سایر اقسام اثری ندارد و نیز در دفع سیاه سرفه موثر است و از ادویه است که استعمال آن در دفع سوانح منتجه از سقطه و ضربه در میان عامه مردم شایع و متداول است باین طریق که یک قبضه کوچک گل ارنیکا را در یک گیلاس آب جوش دم کرده صاف نموده بمحل معلول نطول مینمایند و از استعمال ریشه ارنیکا در دفع جذب دمی تمجیدات کرده اند

تعفین ارنیکا بگیرند گل ارنیکا ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و بعد آنرا از پارچه گذرانند و با کاغذ صاف کنند و مقدار شربت این تعفین از ۱ تا ۲ گرم است بطور تیزن و با پوسیون و در خارج این تعفین را بطور خالص هرگز نباید استعمال نمود و در غسولات باید با مقداری آب مخلوط کرد و چون پارچه مبلول در این تعفین را که خالص و بی آب باشد بروی جلد منطبق سازند موجب بروز نفاطات میشود

الکولاتور گل ارنیکا بگیرند گل شکفته و تازه ارنیکا الکل ۹۰ درجه مکرر یک جزء گلها را بکوبند

و در ظرف در بسته با الکل مخلوط کرده مدت ده روز بخیسانند وگاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و مقدار شربت این الکولاتور از ۴ تا ۱۲ گرم است بطور پوسیون

مطبوخ مرکب ارنیکا معمول دواسازی مادر بگیرند برگ ارنیکا گل ارنیکا مکد ۴ گرم اب ۲۵۰ گرم دم کرده صاف نموده بیفزایند شربت لیمو ۶۰ گرم و محصول را چهار قسمت نموده هر دفعه یک قسمت را بیاشامند و این مطبوخ در دفع نزله مزمن ریه که بدون تب در مشایخ خیلی زیاد دیده میشود بسیار سودمند است و نیز در فالج اطراف و در بعضی اقسام ضعفهای عصبانی انرا مفید می دانند

عجین محرک بگیرند کافور گل ارنیکا معجون تریاق مکد ۱ گرم مطابق معمول عجین کرده ۱۲ قسمت کنند روزی از ۲ تا ۶ قسمت بیاشامند

معجون محرک بگیرند مسحوق ریشه ارنیکا ۵ گرم مسحوق تنباک ۵ سانتی گرم شربت ساده مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند و ۱۲ قسمت کنند و در دفع جذب ریمی هر ساعت یک قسمت بیاشامند

تعفین معطر ارنیکا بگیرند گل ارنیکا ۵ گرم دارچینی قرنفل زنجبیل مکد ۱۰ گرم انیسون ۱۰۰ گرم الکل ۱۰۰ اگرم مدت ۸ روز بخیسانند صاف کنند و در دفع عوارض حاصله از سقطه و ضربه روزی دو یا سه دفعه هر دفعه یک قاشق کوچک در نصف پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند و یکی از دوائیست که در دفع درد دندان مؤثر است

پوسیون ارنیکا معمول هوفر بگیرند گل ارنیکا ۲ و ۴ تا ۶ گرم اب ۱۰۰ اگرم شربت پولیگالا ۱۵ اگرم مطابق معمول پوسیون سازند و در دفع ترشحات سرخی عارض در اطفال و ترشحات جنبی در سبع هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

انجره (گزنه) ع **قریض** ت **اورتی** ل **اورتیکا** ی **کیندو** ازاد و تیغه محرکه و محرشه موضعی است و طایفه **اورتیکاسه** منسوب باین نبات است و دو قسم از ان در طب مستعمل میباشد

اولاً **انجره کبیر** ل **اورتیکا دیوئیکا** ساق ان مربع الاضلاع و از ۶۰ تا ۹۰ سانتی مطر طول دارد و مشعر و بشدت لیفی است و برگهای ان در مقابل یکدیگر واقع اند و رمحی و قلبی شکل میباشند و دندانه های اطراف این برگها بزرگتر از انجره صغیر اند و حدت برگهای این قسم بقدر انجره صغیر نیست و گل های این نبات دیوئیک (ثنائی المسکن) اند یعنی مذکر در یک بوته و مؤنث در بوته دیگر است و مانند خوشه میباشند و تخم های ان زیتی اند و شاخه های نورسته انجره کبیر ماکول اند و در مملکت فرانسه طیور اهلی را با یک نوع خمیری غذا میدهند که یک جزء ان نورسته های انجره کبیر است

ثانیاً **انجره صغیر** ل **اورتیکا اورانس** طول ساق این قسم از ۳۰ تا ۶۰ سانتی مطر است و برگهای ان در مقابل یکدیگر و بیضی شکل اند و این نبات دارای دنباله های طویلی است که منتهی میشوند بگل های مونوئیک (متحد المسکن) یعنی مذکر و مؤنث هر دو در همین دنباله واقع اند و این گلها مانند خوشه های کوتاهی میباشند که در مقابل یکدیگر واقع اند و همه اجزاء این نبات پوشیده میشوند از زغبهای بسیار گزنده و محرق و و فور انجره صغیر بقدر انجره کبیر نیست و جز در باغها و اراضی مزروع در جای دیگر نمی روید بر خلاف

انجره که در اراضی غیر مزروع و اماکن مخروبه نیز عمل میاید بجهة اثر تحریش و تحریک اقسام انجره مختلف است و در یک درجه نیست و سبب بروز این اثر انست که هر یک از این پرزها مجوف اند و دارای مجرائی میباشند متصل بجوفی ممتلی از مایع زیاد یا کم محرق که چون با جلد مماس شوند در ان فرو رفته و ان مایع را در تحت بشره داخل میکنند و موجب وزحکه موجع و سوزش شدید میگردد ولی طبیعت این مایع هنوز محقق نشده است

انجره را در داخل جهة سد نزف الدمهای داخلی و در دفع امراض مزمن جلد استعمال میکنند و در خارج مانند محمرات معمول میدارند و موافق دستور العمل **تروسو** دسته بسته علفها را مانند تازیانه بید ن زنند در حملهای نزله مختنق که با سرخجه مرکب میشوند مفید و سودمند است و این عمل را **اورتیکاسیون** مینامند

عصیر انجره در دفع امراض جلد بمقدار ۳۰ تا ۵۰ گرم مستعمل است

عصارهٔ انجره معمول براو بگیرند عصارهٔ عصیر انجره گل گوگرد مکلس ۳ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و روزی از ۲ تا ۴ حب بیاشامند و در مطبوخ انجره استحمام کنند و این مداوا را در دفع هرپس و اکزما و اکثر این مصنف موثر میداند

در هفتم از تریاق باقلای کالاابار

باقلای کالاابار عبارت است از ثمر **فیزوستیگما و ننوزوم** که از طایفه **لگومینوز** میباشد و این باقلا دارای ۲۵ میلی متر طول و از ۱۰ تا ۱۵ میلی متر تقریبا عرض و وزن متوسط ان ۳ گرم است و بی طعم و بی بو میباشد و پوست ان شکننده و فی الجمله اسمر اللون و مغز ان دارای یک دشیم و دو فلقه (لپه) ملتصق بهم است که در میان انها جوفی بوجود امده و ۵۵ اجزاء این باقلا دارای ۳۰ جزء قشر و ۷۰ جزء مغز میباشد و یکی از دانشمندان انگلیس **دانیل** نام در سال ۱۸۴۶ میلادی این باقلا را بیا ننمود ولی خواص سمی ان در سال ۱۸۵۵ بواسطه **کریستیزون** مکشوف گشت و این باقلا در ممالک مختلفه افریقا بخصوص در **گینه** و سواحل رودخانه **کالاابار** عمل میاید و نبات ان تا ۱۵ متر ارتفاع حاصل میکند و برگهای ان عریض و که دو مرکب از سه برگ کوچک و گلهای ان پروانه میباشند و ثمر این نبات عبارت از غلافی است که رنگ ان اسمر تیره است و ۱۵ تا ۲۰ سانتی متر طول دارد و محتوی سه دانه باقلا میباشد و اهالی افریقا انرا باقلای **ازره** مینامند یعنی باقلای امتحان زیرا که بواسطه سمیت ان امتحان میکنند اشخاصی را که بجنایتی متهم شده باشند تا معلوم نمایند بیگناهی یا گناه انها را بجهة این باقلا دارای الکلوئیدی است جامد و متبلر که فی الجمله تلخ است و در اترو الکل و کلوروفورم و اسیدها محلول میباشد و یکی از دانشمندان موسوم به **وئه** انرا کشف نموده و به **ازرین** موسوم ساخت باقلای کالاابار و الکلوئید ان که ازرین باشد متضاد استریکنین اند و لهذا انها را از عوامل مخصوص در دفع کزاز میدانند و صد و در اعمال نخاعی را برطرف نموده و حس انعکاسی را کم میکند و فالج مینمایند قلب و عضلات تنفس را و در دفع اتساع حدقه خیلی موثر اند و در این خاصیت متضاد با اتروپین میباشند

طریقهٔ ساختن ازرین مطابق دستور العمل کدکس بگیرند مسحوق باقلای کالاابار ۱۰۰۰ اسید طرطریک ۹ بی کربونات سود خالص الکل ۹۰ درجه اترسولفوریک مکلس مقدار

کافی در حمام ماریه مسحوق باقلا را با ۳۰۰ جزء الکل بجسانند و ۳ جزء اسید طرطریک بیفزایند و بعد صاف و ری
ان بواسطه عمل انحراف بردارند و در باقی مانده همین عمل را دو دفعه دیگر اجری نمایند و ما بقات الکلی را مخلوط
کرده با کاغذ صاف نمایند و بواسطه تقطیر الکل انها را بگیرند و محصول را بگذارند سرد شود و انرا در مقدار
کمی اب مقطر حل کنند و محلول را با کاغذ صاف نمایند تا مواد سقزی ان گرفته شود و مصفی را با اتر سولفوریک
خالص مخلوط کرده بهم زنند و بگذارند ته نشین شود و بواسطه عمل انحراف اتر را از ان بگیرند و چند دفعه این عمل را
مکرر کنند تا انکه اتر هیچ رنگین نشود و اگر این محصول بقدری بی کربونات سود افزایند که تعامل قلیائی ظاهر گردد
و چندین دفعه این محصول را با اتر مخلوط کرده بهم زنند تا تمام ازرین در ان حل شود و این محلول اتری را با کاغذ
صاف نمایند و بگذارند اتر بخودی خود بخار شده و متبلرهای ازرین حاصل گردد و این متبلرها را بواسطه انحلال
جدیدی در اتر تصفیه نمایند و باین طریق از ۱۰۰۰ گرم باقلای کالاباریک گرم ازرین عمل میاید
ازرین یکی از سموم قویه است و انرا در دفع کزاز و قطب و ضعف مجرای بولی استعمال میکنند و مقدار شربت
ان از نیم میلی گرم تا ۲ میلی گرم است و بعضی از مصنفین تا ۴ میلی گرم هم نوشته اند و از عواملی است که در دفع
اتساع حدقه خیلی مؤثر است و موافق قول یکی از دانشمندان بر طرف میکند فشار داخلی مقله و نزف الدم جلدی
را و نیز کم مینماید ترشح ملتحمه را و همین دانشمند انرا در ضعف بصر الکلی و پس از عمل کاتاراکت استعمال مینمایند و در
دماسل محیط قرنیه و در ورم عنبیه انرا با اتروپین متناوباً معمول میدارند

برومیدرات ازرین مطابق کدکس بگیرند از رین مقدار منظور اسید برومیدریک
مایع مقدار کافی ازرین را با اسید اشباع نمایند و در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام شربت و بگذارند متبلر گردد
برومیدرات ازرین مانند خود ازرین اثر میکند و مقدار شربت ان از ۲ تا ۵ میلی گرم است

سولفات ازرین ایضاً مطابق کدکس محلول اتری ازرین را بواسطه اسید
سولفوریک اب دار اشباع نمایند و اثر این ملح و مقدار شربت ان مانند خود ازرین است

کحل برومیدرات ازرین معمول ژانل بگیرند برومیدرات ازرین
۲ دسی گرم در ۲۰ گرم اب مقطر جوشیده حل کرده و ۱ گرم گلیسرین بیفزایند و در دفع اتساع حدقه در چشم قطور
نمایند

کحل ضد عشاوت معمول گالزوسکی بگیرند برومیدرات ازرین
۱ دسی گرم گلاب ۱۰ گرم حل کنند و روزی یک یا دو دفعه بچشم بچکانند

کحل سولفات ازرین معمول بیمارستانهای لشکری
بگیرند سولفات ازرین ۱ گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند در دفع رمد صراجه و دفع اتساع حدقه در چشم
قطور کنند

گرد باقلای کالاباد یکی از دانشمندان از ۱۰ تا ۲۰ سانتی گرم گرد کالاباد را در دفع کزاز
استعمال مینماید و دیگری از ۵ تا ۳۰ سانتی گرم در دفع قطرب و اختلاجات بکار میبرد

عصاره باقلای کالاباد بگیرند مسحوق باقلای کالاباد ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ مسحوق باقلا را
در حمام ماریه قرع انبیق با هم وزن الکل در یک حرارت ملایمی مدت دو ساعت بجسانند و بعد انرا در الت

در پلاسمان ریخته ومابقی الکل را بحالت جوش روی ان بریزند ومحصول الکلی را تقطیر کنند تا تمام الکل ازان گرفته شود ودر حمام ماریه عمل تبخیر را بانجام رسانند ومتصل بهم زنند تا محصول عصارهٔ متحد القوام گردد وتقریباً از ۱۰۰ اجزاء بافلا ۲۵ تا ۳۰ جزء عصاره بدست بیاید ومقدار شربت این عصاره ۱ سانتی گرم است در هر دفعه وچندین دفعه در عرض روز میتوان انرا استعمال نمود و **بوشارد** یک جزء از این عصاره را در ۱۰ اجزاء گلیسرین حل میکند وجهت انقباض حدقه قلم مونی کوچکی را باین محلول الوده نموده باراحی در کناباین دو جفن منطول مینماید ومیگوید در این عمل قوی الاثر است

کاغذ کالابار معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند عصارهٔ الکلی باقلای کالابار ۲ دسی گرم اب مقطر ۲ گرم اسید اسبتیک ۲ قطره حل کنند ویک قطعه کاغذ **برزلیوس** را که یک دسی مطر مربع بود یعنی از هر طرف ۱۰ سانتی مطر باشد در این محلول فرو برند ودر هوای ازاد بخشکانند ومجدداً انرا فرو برده وباز بخشکانند تا محلول تمام گردد وبعد این کاغذ را به سانتی مطر مربع تقسیم نمایند که هر سانتی مطری دارای ۲ میلی گرم عصاره خواهد بود ویک ربع از هر سانتی مطری جهت حصول انقباض حدقه کفایت میکند و **کاغذ کالابار هانبوری** را باین طریق مهیا زنند که ۲ دسی گرم عصارهٔ الکلی کالابار را در ۲ دسی گرم گلیسرین حل میکند ویک دسی مطر مربع کاغذ **برزلیوس** را در ان فرو میبرند و ۲ میلی مطر این کاغذ در حصول انقباض حدقه کفایت میکند وبعضی از دانشمندان بجای کاغذ ورقه بسیار نازکی از ژلاتین استعمال مینماید

گلیسره عصارهٔ کالابار معمول ژیرالدس بگیرند عصارهٔ کالابار ۱ گلیسرین ۵ حل کنند وجهت منقبض نمودن حدقه یک قطره در کنار بین اجفان قطور نمایند

کحل دافع اتساع معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند عصارهٔ کالابار را ۱ اب مقطر ۱۰۰ حل کنند ومقدار عصاره را ممکن است تا ۵ جزء رسانند

در قسم استروفانتوس وبعضی عوامل دیگر مقوی قلب

استروفانتوس یکی از محصولات بزرگ **استروفانتوس کومبه** که از نباتات **ایوسینه** است وگاهی انرا از بزرگ **استروفانتوس هیسپیدوس** اخذ مینمایند واز عوامل قوی الاثری است که در خواص مشابه دیژیتال است (ملاحظه کنید در حرف دال دیژیتال را) وموافق قول **فرانز** از جهه انکه در بدن جمع نمیشود بر دیژیتال ترجیح دارد و **سئم** میگوید استروفانتوس قلب را قوت داده وفعالیت انرا زیاد میکند ودر همه سلسله عرقی فشاری وارد میاورد بعد بجهة استروفانتوس بلا واسطه موجب ازدیاد ترشح بول میگردد ولی موجب پولیوری نمیشود وازادر ضیق نفس سرپوشیدگی استعمال میکنند ودر عدم کفایت اورطی مستعمل نیست ودر دفع اتساع قلب وهیپرتروفی ان مستعمل است وموافق قول **سئم** در دفع اثرین دوپواترین حقیقی ودر دفع نفریت مابی اثر است وبا مضر واز عواملی است که نگاه میدارد ومحافظت میکند اعمال قلب را

تعفین استروفانتوس — **فرانز** تعفینی میسازد که یک بیستم وزنش استروفانتوس است و ۵ قطره ان مقابل ۱ میلی گرم عصاره نرم **کاتیلون** میباشد ومقدار شربت این تعفین از ۵ تا ۱۰ قطره است مخلوط با قدری شربت قند که سه دفعه در عرض روز بیاشامند — **بومت** نیز تعفینی میسازد که یک پنجم وزنش استروفانتوس است و چهار مقابل قوی تر و غلیظ تر از تعفین **فرانز** است و مقدار شربت این تعفین ۲ تا ۴ قطره است که دو دفعه در روز استعمال کنند

عصاره نرم استروفانتوس معمول کاتیلون از ۱۰۰ اجزء بزر استروفانتوس کومبه ۵ اجزء عصاره اخذ میکند واین عصاره رابصورت گرانول و یا حب که هر یک دارای ۱ میلی گرم باشند بکار میبرند و در روز اول از ۲ گرانول میلی گرمی شروع کرده و متدرجاً زیاد میکنند تا ۳ و یا ۴ گرانول **استروفانتین** عبارت از گلیکوزیدی است که از عصاره استروفانتوس کومبه اخذ میشود و ده مقابل قوی تر از عصاره نرم کاتیلون میباشد و منتهی مقدار شربت ان در عرض روز تا ۱ دهم میلی گرم است که بصورت محلول مائی و یا گرانول استعمال مینمایند و گرانولهای استروفانتین هر یک دارای یک دهم میلی گرم میباشند و موافق قول **سم** استروفانتین موجب حصول پولیوری نمیگردد و در تجارت باسم استروفانتین گلیکوزیدهای مختلفی میفروشند که قوت و اثر انها مختلف است

ادونیس ورنالیس یکی از نباتات طایفه **رنونکولاسه** است و برگ و ساقه انرا در طب جهة منظم کردن ضربانات قلب استعمال میکنند و از عواملی است که فشار شریانی را زیاد کرده و موجب ازدیاد ترشح بول میگردد و ماده عامل ان اسید ادونیک و ادونیدین میباشد

مطبوخ برگ ادونیس بگیرند برگ ادونیس ۴ گرم در ۲۰۰ گرم اب دم کنند و صاف نموده روزی ۲۰۰ گرم این مطبوخ را در ۲۴ ساعت بتدریج بیاشامند

عصاره برگ ادونیس از برگ ادونیس عصاره میسازند و ۱ گرم انرا در ۲۴ ساعت استعمال میکنند **ادونیدین** عبارت از گلیکوزیدی است که از ادونیس اخذ میکنند و جسمی است محلول در اب والکل و غیر محلول در اتر و اب و کلوروفورم و اسانس تربانتین و بنزین و مقدار شربت این گلیکوزید از ۵ تا ۱۰ میلی گرم است که بطور خالص و یا با تانن ترکیب کرده حب میسازند و تانات انرا ۲ سانتی گرم تجویز مینمایند **اسپارتئین** یکی از الکلوئیدهائی است که از **ژنت** اخذ میشود و زرد رنگ است و مانند ستاره متبلر میگردد و در طب سولفات انرا استعمال میکنند و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم است و از عوامل قلبی میباشد و کم اثرتر از دیژیتال و استروفانتوس و ادونیس است و فی الجمله مدر میباشد و اثرا در امراض قلب وقتی استعمال میکنند که بر قلبها تازه بوده و هنوز موجب اختلال اعمال ان نشده باشد و نیز استعمال ان در ضعف قلبی که با مانیای مورفینی همراه باشد مفید و سودمند است

شربت اسپارتئین معمول بوشاردا بگیرند سولفات اسپارتئین ۳۰ سانتی گرم شربت ۵ ریشه ۵۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۵۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و روزی ۴ تا ۸ قاشق کوچک بیاشامند

زرق تحت جلدی اسپارتئین بگیرند سولفات اسپارتئین ۵ تا ۱۰ سانتی گرم

اب مقطر

اب مقطر ۴ گرم حل کند و در سنکوپ ماننای مورفینی در تحت جلد تزریق نمایند

حب اسپارتئین معمول سئه بگیرند سولفات اسپارتئین ۴ گرم مسحوق ریشه خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۵ حب در عرض روز بخورند تا باشند

ژنت اسکوپارین ژنیستا اسکوپاریا و بلغت اهالی اسپانیول **اسپارتو** نامیده میشود و اسپارتئین که الکلوئید انست ماخوذ از این لفظ میباشد و گل کاردی ظاهرش از گل **طاوسی** میباشد نباتی است از طایفه **لگومینوز** و در جنگلهای فرنگستان زیاد میروید و در طب گلهای ژنت را مانند معرقات و مدرات استعمال میکنند و در بعضی ممالک روس یک قسم از انرا که موسوم به ژنت رنگرزان است در دفع کلب الکلب استعمال مینمایند

مطبوخ مرکب ژنت بگیرند شاخه های گل دار ژنت ۶۰ عرق ریشه پیاز یک ۱۲ گرم اب ۱۲۵۰ گرم بجوشانند تا ۵۰۰ گرم مطبوخ بدست اید وصاف کنند

در ذهر اسید و عوامل محتوی ان

لفظ اسید را اطلاق میکنند بر هر جسم مرکبی که متصف به صفات ذیل بود اولا دارای طعمی ترش باشد اعم از انکه قوی بود و یا ضعیف ثانیا قرمز کند رنگ ابی تورنسول و رنگ بنفش بنفشه را ثالثا قلیائیات و اکسیدهای قلیائی را کاملا و یا غیر کاملا اشباع نماید رابعا پیل را در حل و انحلال بجانب قطب مثبت ببرد و اسید های متعارفی عبارتند از **اسید استیک** (جوهر سرکه) و **اسید اوکسلیک** (جوهر ترشک) و **اسید ستریک** (جوهر لیمو) و **اسید طرطریک** (جوهر طرطیر) و **اسید لکتیک** (جوهر قراقروت) و **اکسلات اسید پتاس** و این اسید ها را چون بحالت غلظت و بدون اختلاط با اب استعمال کنند مانند سموم محرقه و محرشه اثر مینمایند ولی چون بقدری اب بر انها افزایند که طعمشان ترش مزه و مطبوع گردد از مشروبات مبرده محسوب میشوند و در امراض دموی و اسکوربوت و یرقان اصفر استعمال انها مفید و سودمند خواهد بود و عموما حرارت را کم کرده و برطرف میسازند تا شدادهیجان بدن را و مانند عوامل مبرده و ضد محرکات اثر مینمایند و ما در این در ذکر میکنیم اسید های مذکور و اسید کربونیک را با گاز دار مصنوعی و میوه جاتی را که دارای اسید های مذکور میباشند مانند لیمو و نارنج و تمش و گردو نیل و غوره و فرامبوازو انار و زرشک و گیلاس و فرنز و توت سیاه و سیب و به و ترشک را در در شاهتره ذکر خواهیم نمود و اسید فوسفوریک اگرچه از عوامل مبرده و ضد محرکات است در ذکر فوسفور انرا بیان خواهیم نمود

فادزهر اسید ها پادزهر اسید ها بخصوص اسید اوکسلیک املاح اهکی میباشند

مواد مانعة الجمع جمع ما بین اسید ها با کربونات های قلیائی و قلیائیات و عموما املاح لیمو نهادر شر نباید نمود

لیموناد عمومی مطابق کدکس بگیرند لیموی ترش ۲ دانه اب جوش ۱۰۰۰ گرم قند ۷۰ گرم اول قند را بر روی پوست لیمو ها مالش دهند تا دهن فرار انرا جذب نماید و بعد لیمو ها از وسط ببرند

و بواسطهٔ فشار آب آنها را در ظرف چینی بگیرند و قند و آب جوش را افزوده مدت نیم ساعت دم کنند و صاف نموده بگذارند سرد شود این لیموناد از عوامل مبرده است و مقدار جاد در عرض روز از ما میباشامند و بقول کلی هم شربت‌ها مبرده را باید بمقدار زیاد و سرد استعمال نمود و چون در هنگام تب آنها را بیاشامند موجب حصول عرق می‌گردند

نارنجاد (لیموناد نارنج) بگیرند نارنج ۲ دانه آب جوش ۱۰۰۰ گرم قند ۶۰ گرم مانند لیموناد مذکور عمل نمایند و میتوان این نارنجاد را مانند لیموناد ذیل در حالت برودت ساخت

لیموناد لیمو معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند لیموی ترش یک دانه شربت ساده ۶۰ گرم آب صاف ۹۵۰ گرم لیمو را از وسط بریده و تخمهای آنرا بیرون آورده و آب آنرا باعانت منگنهٔ چوبی بگیرند و با آب مخلوط کرده شربت را بیفزایند و صاف کنند

آب لیمو بگیرند لیموی ترش بمقدار منظور پوست و تخمها را خارج کند و بفشرند و ۲۴ ساعت بگذارند ته‌نشین شود و با کاغذ صاف کند آب لیمو از عوامل مبرده است و گذرو ما تبیم مفصلی جاد بمقدار ۱۲۰ تا ۱۵۰ گرم با شربت قند مخلوط کرده قاشق قاشق در عرض روز بیاشامند و آب نارنج را نیز بهمین طریق میگیرند

آب لیموی مصنوعی معمول دُورُوُولت

بگیرند اسید سیتریک ۱۲ گرم آب صاف ۱۹۲ گرم اسانس لیمو ۱ تا ۲ قطره حل کند این آب لیمو مانند آب لیموی طبیعی از عوامل مبرده است

لیموناد سیتریک مطابق کدکس بگیرند شربت لیمو ۱۰۰ آب صاف ۹۰۰ مخلوط کنند و مانند مبردات استعمال نمایند و چون بعوض شربت لیمو شربت نارنج بکار برند موسوم به **لیموناد نارنج** میگردد

نسخهٔ دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند اسید سیتریک ۱ عرق لیمو ۳۰ شربت ساده ۶۰ آب صاف ۹۰۰ مخلوط کنند

شربت اسید سیتریک مطابق کدکس بگیرند اسید سیتریک متبلر آب مقطر یک ۱ شربت ساده ۹۸ حل کرده مخلوط نمایند و از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم این شربت را در مقدار زیادی از آب موافق میل مریض حل کرده مانند مبردات بیاشامند و **شربت اسید طرطریک** را بهمین دستور العمل ساخته و در همین موقع و بهمین مقدار میاشامند

شربت لیمو مطابق کدکس بگیرند شربت اسید سیتریک ۱۰۰۰ الکلاتور لیمو ۲۰ مخلوط کنند و از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم شربت را موافق میل مریض در مقدار کم یا زیادی آب حل کرده مانند مبردات استعمال نمایند و چون بجای الکلاتور لیمو الکلاتور نارنج استعمال کنند موسوم به **شربت نارنج** میگردد

شربت سیتریک صمغی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند اسید سیتریک ۲ صمغ عربی ۴ آب مقطر ۱۰ شربت ساده ۹۲ اول صمغ را در آب حل کنند و بعد اسید سیتریک را و شربت را بیفزایند و از ۵۰ تا ۶۰ گرم این شربت را در ۱۰۰۰ گرم مشروب مریض حل کرده مانند مبردات استعمال نمایند

لیموناد سیتریک صمغی بگیرند شربت مذکور در فوق ۶۰ آب صاف ۱۰۰۰ الکلاتور

لیمو

لیموی مخلوط کنند و این لیموناد که نیز معمول بیمارستانهای پاریس است در ۱۰۰۰ گرم ان ۲۰/۱ اسید سیتریک
و ۴۰/۳۰ صمغ عربی میباشد **لیموی لیمون** ف **سیترون** ل **سیتروس** میوه یکی از اشجار
طایفهٔ **اورانتیاسه** (مرکبات) را باین اسم مینامند و عموماً نوع لیمو دارای دو قسم عمده است یکی **نارنج**
ف **اورانژ** ل **سیتروس اورانتیوم** و دیگری **لیمو** ف **سیترون** دومدی
ل **سیتروس مدیکا** و این قسم اخری نیز بسه جنس است اول **لیموی اب** ف **لیمون**
(**سیترون**) ل **سیتروس لیمونوم** که قدری مستطیل است و پوستش صاف و نازک
و گوشتش خیلی ترش میباشد دوم **بالنک** ف **سدرا** ل **سیتروس سدرا** که از
محصولات بومی ایران است و درختانرا ازین مملکت بفرنگ برده اند و عبارتست از میوهٔ است حجیم و مستطیل و
حلمه و وزن ان گاه تا به ۳ و یا ۴ کیلوگرم دیده شده است و در فرنگ معروف به لیموی یهودان میباشد و قشر
زرد ان دارای اسانسی است خیلی خوش بو و جزء سفید از پوست از انکه ثخین است مربا ساخته و مانند غذا استعمال
میکنند و این میوه چندان گوشتی ندارد و بیشتر ان پوست است و اب ان اکثر ترش است در طب استعمال نمیکنند
و نیز در فرنگ انرا باسم سیب ایران و یا سیب مدی مینامند و دارای اقسام مختلفه چندی است سیوم **بکرائی**
ف **لیم** ل **سیتروس لیمتا** و **برگاموت** که دارای اسانسی است خیلی خوش بو و سنگین تر
از اسانس لیمو یک قسم از این جنس است

شربت طرطریک بگیرند اسید طرطریک ۱۰ ادهن فرار لیمو ۱۲ الکل ۹۰ درجه ۵ اشربت ساده ۱۰۰۰
در یک بطری دهن فرار را با الکل مخلوط کرده حل کنند و شربت را افزوده بشدت بهم زنند و اسید طرطریک
را در ۲۰ اجزاء اب داغ حل نموده و مخلوط کرده بهم زنند

لیموناد خمری طرطریک بگیرند شربت طرطریک ۶۰ گرم شراب قرمز ۱۰۰ گرم در مقدار کافی
اب داخل کنند که وزن محصول ۱۰۰۰ گرم شود و این لیموناد را مانند مبردات در نقاهت امراض استعمال مینمایند

پوسیون صادق الحموضه بگیرند اسید طرطریک اسید ازتیک
الکلیزه مکل ۱ گرم شربت ساده ۳۰ گرم اب ۱۰۰ گرم اسید طرطریک را در اب حل کرده و با سایر مخلوط
نمایند این پوسیون از مبردات مطبوع است و انرا متدرجاً قاشق قاشق بیاشامند

گرد مولد گاز ف **پودر گازوژن** بگیرند از یک طرف مسحوق بی کربونات سود ۴
گرم در بسته کاغذ ابی ببندند و از طرف دیگر مسحوق اسید طرطریک ۴ گرم در بسته کاغذ سفید ببندند و
دو بسته را مخلوط کرده و در یک بطری اب صاف حل نموده و در انرا بلافاصله محکم ببندند و در وقت استعمال
اب گازداری که فی الجمله ترش است خواهند داشت و چون این گرد را در یک بطری لیموناد و یا شراب سفید بطریقی
مذکور حل کنند دارای لیموناد گازدار و یا شراب گازدار خواهند بود در هر صورت در این مشروب طرطرات
سود که از تعامل اسید طرطریک در بی کربونات سود حاصل میگردد محلول است و از این جهت است که طبع
لینت میدهند و مخصوصاً از عوامل ضد محرک میباشند زیرا که طرطرات سود پس از جذب شدن در خون
محترق میگردد و مبدل به کربونات سود میشود پس گرد مولد گاز بدواً مانند مبردات و ثانیاً مانند ملینات و
ضد محرکات اثر میکند و استعمال ان در اختلالات هضمی و امتلاء معده سودمند خواهد بود و این گرد دارای

اسید طرطریک زیادی است که معادل ۱/۱۵ وزنش میباشد

گرد خشای مولد گاز (گرد سیلس) مطابق کدکس بگیرند مسحوق

بیکربونات سود ۲ گرم در کاغذ آبی بر بندند مسحوق اسید طرطریک ۲ گرم در کاغذ سفید بر بندند ابتدا
بسته کاغذ آبی را در نصف پیاله آب حل کنند و در هنگام استعمال بسته کاغذ سفید را افزوده بهم زده بیاشامند
و این گرد مبرد و فی الجمله ملین است و مقدار شربتان از ۲ تا ۵ خوراک است و باید دانست که این گرد در صورتی
خنثی خواهد بود که در ۲ جزء اسید طرطریک ۲.۳ جزء بیکربونات سود استعمال کنند

گرد قلیائی مولد گاز (سودا پاودرس) بگیرند مسحوق بیکربونات سود

۲ گرم در بسته کاغذ آبی بر بندند مسحوق اسید طرطریک ۱.۳ گرم در بسته کاغذ سفید بر بندند ابتدا بیکربونات
سود را در نصف گیلاس آب حل کنند و در وقت استعمال اسید طرطریک را افزوده و بهم زده بیاشامند این
گرد نیز مبرد و قدری ملین است و مقدار شربتان از ۲ تا ۵ خوراک است

گرد اسید مولد گاز (لیموناد خشک) معمول ژانل بگیرند

بیکربونات سود مسحوق ۲۵ گرم قند مسحوق ۵۰۰ گرم اسید طرطریک نیم کوب ۲۴ گرم اسانس لیمو ۲ قطره
مخلوط کند این گرد نیز مبرد و فی الجمله ملین است و مقدار شربتان یک قاشق اش خوری کوچک است که در یک
گیلاس آب حل کرده ساعت بساعت بیاشامند

پوسیون گازدار (پوسیون دافع قی) معمول کدکس بگیرند

از یک طرف بیکربونات پتاس ۲ گرم آب صاف ۵۰ گرم شربت ساده ۱۵ گرم حل کرده مخلوط نمایند و این را
پوسیون قلیائی مینامند و از طرف دیگر بگیرند اسید سیتریک ۲ گرم آب صاف ۵۰ گرم شربت ساده ۱۵ گرم
حل کرده مخلوط نمایند و این را پوسیون اسید مینامند و در بیمارستانهای لشکری بجای اسید سیتریک اسید
طرطریک و بجای بیکربونات پتاس بیکربونات سود استعمال میکنند ولی بنظر تا چونکه این تعویض اهمیتی
ندارد و طریقه استعمال این پوسیون باین نحو است که در یک گیلاس آب یک قاشق اش خوری کوچک از هریک از
دو پوسیون مخلوط کرده و بهم زده بلا فاصله بیاشامند و یا آنکه ابتدا یک قاشق از پوسیون قلیائی اشامیده و بلا
فاصله بعد از آن یک قاشق دیگر از پوسیون اسید بیاشامند و استعمال این پوسیون در دفع قیهای تشنجی گاهی
سودمند است

آب مصنوعی سلس معمول لفور بگیرند کلورور کلسیوم مذاب ۰.۲۴۵ میلی

گرم کلورور منیزیوم ۲۵ میلی گرم کلورور سدیوم ۲۰۹ میلی گرم کربونات سود متبلور ۲۷۴ میلی گرم مسحوق
براده آهن ۴ میلی گرم آبی که دارای ۵ حجم اسید کربونیک باشد ۶۲۵ میلی گرم املاح را در یک بطری که
سیفونی بان نصب کرده باشند داخل نمایند و از اسید آب گازدار کنند و عموماً بجای آب گازدار ساده آب مصنوعی
سلس را استعمال میکنند و در بطریهای موسوم به سیفون که در بازار میفروشند آب گازدار ساده مصنوعی
میباشد

اسید کربونیک بگیرند مرمر سفید خورد کرده ۱۰ آب صاف ۵۰ اسید کلوریدریک ۱۲.۱

درجه ۲۱ مرمر را در صراحی که دارای دو دهنه و انبوبه بود و تا نصف آن آب باشد داخل کند و اول که جهت اخذ گاز لازم

اسید

است بان متصل نمایند و بواسطه لوله سنبی شکلی که دارای دو اعوجاج باشد اسید کلوریدریک دا بر روی آن بریزند تا متصاعد بخار اسید کربونیک برقرار گردد و این بخار را در ساختن ابهای گازدار مصنوعی بکار میبرند

گرد مولد گاز جهت ساختن اب سلس در آلت موسوم بریت موند و لوت بگیرند نمره ۱ اسید طرطریک نیم کوب ۱۸ گرم نمره ۲ بی کربونات سود مسحوق ۲۱ گرم و این دو مقدار را باهم در مخزن تحتانی الت داخل کنند و همینکه در اب حل شدند تقریبا تولید ۵ لتر بخار اسید کربونیک مینمایند و این مقدار بخار در ساختن یک لتر اب مصنوعی سلس کفایت میکند و اگر خواسته باشند صرفه جوئی کنند میتوان بجای ۱۸ گرم اسید طرطریک ۵۳ گرم بی سولفات سود استعمال نمود

بی سولفات سود را موافق دستور العمل **دوروولت** باین طریق باید ساخت بگیرند سولفات سود خشک ۱۰۰ اسید سولفوریک ۶۶ ٪ درجه ۱۸ درتاوه مینادار مخلوط کرده دفعةً حرارت دهند و در قالب ریخته و باید در شقاب بگسترانند

سید رمصنوعی بگیرند بی کربونات پتاس ۸ دسی گرم بی کربونات سود ۲۲ دسی گرم الکل ۹۰ درجه شراب ۵۳ گرم شربت صمغ ۵۰ گرم الکل نیتریک ۵ دسی گرم اسید طرطریک متبلور ۵ دسی گرم اب صاف یک بطری مخلوط کرده و در بطری سربسته بهم زنند و محصول را مانند شربت مطبوع استعمال مینمایند

ق گروزیل پ انگور فرنگی ت فرنک او روحی میوه یکی از نباتات طایفه گروسولاریه است و عبارت از حبه هائی است که مانند خوشه واقع شده اند و ترشی مطبوعی دارند و علاوه بر اسید ملیک و اسید سیتریک و پکتین دارای ماده غذائیه میباشند و در طب مانند مدرات و مبردات استعمال میشوند

عصیر گروزیل بگیرند گروزیل قرمز ۲۰ گیلاس ۲ الوبالو ۱ میوه ها را پاک نموده و در روی غربیل موئی خورد کرده بفشرند و مصفی را اخذ نموده ۲۴ ساعت در سرداب بگذارند تا حالت تخمیر در آن بروز کند و بعد در روی صافی ریخته بگذارند تا مصفای آن تقطیر شود و حفظ کنند و با آنکه بلا فاصله از آن شربت سازند و این عصیر از عوامل مبرده است و در ساختن عصیر گروزیل فرامبوا نیز ۲ جزء فرامبوا اضافه نمایند

شربت گروزیل بگیرند عصیر مصفای گروزیل ۱۰۰ قند سفید تقریبا ۱۸۵ در ظرف مسی قلع نشده بجوشانند و حفظ کنند و در حالت جوش این شربت باید ۲۶ ٪ درجه نشان دهد و وزن مخصوص عصیر گروزیل از ۱۰۰۲ تا ۱۰۲۵ ممکن است تغیر کند و لهذا مقدار قند زیاد یا کم میشود و **شربت زرشک و شربت گیلاس و شربت الوبالو و شربت به و شربت فرامبواز و شربت انار و شربت توت** را نیز بهمین طریق باید ساخت و باید دانست که چون شربت گروزیل و سایر را در ظرف مسی قلعی شده بریزند طعم غیر مطبوعی حاصل میکند و از این جهة انها را باید در ظرف مسی قلع نشده و یا در ظرف مینادار و یا در ظرف مسی مفضض شده ترتیب میدهند و همه این شربتها را از عوامل مبرده اند

لیموناد گروزیل بگیرند شربت گروزیل ۱۰۰ اب صاف ۹۰۰ مخلوط کرده مانند مبرد استعمال نمایند

گیلاس ع قراصیا ف سریز ل سراز وم ی سراسیون میوه درخت

است از طایفه **روزاسه** و برد و قسم است قسمی قرمز که باسم عام **گیلاس** نامیده میشود و قسمی سیاه موسوم به **آلوبالو** ل **پرازوس آویوم** و کرزش المانیها عبارتست از تخم عصیر آلوبالو و مطبوخ دنباله گیلاس را مانند مدرات استعمال میکنند و پوست درختان قاطع حمی و دافع نقرس است و عرق برگ آلوبالو چون دارای اسید پروسیک است از عوامل مسکنه محسوب میشود و قسمی از درخت آلوبالو است که در امریکای شمالی فراوان است و انرا درخت **آلوبالوی ویرژینی** مینامند و پوست این درخت بصورت تعفین و شربت و شراب و گرد و مطبوخ و عصاره مایع مانند مقویات و مسکنات در دفع سل معمول اهالی ان ممالک است و نیز انرا در دفع تب استعمال مینمایند

عصیر گیلاس مطابق کدکس بگیرند گیلاس ۱۰ آلوبالو ۱ در روی بیز موئی میوه ها را خورد کرده و بفشرند و مصفی را اخذ نموده مدت ۲۴ ساعت تقریبا در سردابی گذارند بماند تا حالت تخمیر بروز کند و بعد بروی پارچه صافی ریزند تا صاف ان تقطیر گردد و این عصیر که از مبردات است در ساختن شربت گیلاس بکار میرود

لیموناد گیلاس بگیرند شربت گیلاس ۱۰۰ اب ۹۰۰ مخلوط کنند از مبردات مطبوع است

تیزن گیلاس خشک بگیرند گیلاس خشک ۵۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم اب مقدار کافی بجوشانند تا گیلاسها پخته شوند و صاف کرده شربت را بیفزایند و پس از صاف کردن وزن مطبوخ باید ۱۰۰۰ گرم باشد این تیزن مبرد مطبوعی است

تموشِ ع **عُلّیق** ف **رُونس** ل **روبوس** درخت کوچکی است از طایفه **روزاسه** و در کوهستان ایران و در بیشتر ممالک فرنگ دیوار باغها را از این درخت بنا میکنند و دارای چند قسم است قسمی را بزبان فرانسه **رونس نوار** ل **روبوس فروتیکوزوس** مینامند و عبارت از همین تموشی است که در شمیران ری فراوان است و مطبوخ برگ انرا مانند قابضات بطور غرغره استعمال میکنند و این قسم را چون دارای تنن است در ردیف تنن در ضمن عوامل قابضه ذکر خواهیم نمود و قسمی دیگر که بزبان فرانسه **فرامبواز** ل **روبوس ایدِوئوس** مینامند مانند سایر عواملی که در این دردکر میکنیم ملین و مدر و مبرد است و از میوه های مطبوع و گران بهای فرنگستان میباشد

عصیر فرامبواز بگیرند فرامبواز ۳ گیلاس ترش ۱ در روی موبیز موئی میوه ها را خورد کرده بفشرند و مصفی را مدت ۲۴ ساعت در سردابی بگذارند تا حالت تخمیر در ان بروز کند و بعد بروی پارچه صافی ریخته بگذارند تا مصفای ان تقطیر شود و محصول را حفظ کنند و چنانچه در کرونذیل ذکر کردیم با ان شربت سازند و **عصیر توت سیاه** را نیز بهمین طریق میسازند

بِه (آبی) ع **سفرجل** ف **کوان** ل **مالوم سیدُونیوم** و درخت به را بزبان لاتین **پیروس سیدُونیا** مینامند این درخت که از طایفه **روزاسه** است دارای میوه است زرد و پرزدار و بوی ان تند و خوش و طعم ان مخصوص و گوارا و تخم به که موسوم به **بهدانه** است دارای مقدار زیادی ماده لعابی میباشد و از مطبوخ ان کحلهای ملطف ترتیب میدهند و در طب عصیر به را استعمال مینمایند و با ان شربت میسازند

عصیر به

عصیر به بگیرند بهی را که هنوز خوب نرسیده باشد و باعانت پارچه خشنی پرزهای انرا پاک نمایند و نعد رنده کنند و عصیر انرا بواسطه فشار خارج سازند و بگذارند چندی بماند تا حالت تخمیر در ان ظاهر شود و چنانچه در عصیرهای فوق ذکر نمودیم باعانت صافی مصفای این عصیر را بدست آورند و حفظ نمایند و بطریقیکه در شربت گرو ذیل بیان نمودیم با این عصیر شربت سازند و این شربت چون فی الجمله قابض است در شیرین کردن مشروبات مقویه را که در دفع اسهالهای مزمن تجویز مینمایند بکار میرود

لوزانک به معمول گیبور بگیرند به ۱۲ اب ۵ پرزهای به را با پارچه خشنی پاک کنند و انرا چهار پارچه کرده تخمها و پرده مابین انها را بیرون اورند و بجوشانند تا کاملاً پخته شود و بدون فشار صاف کند و بیفزایند قند سفید ۲ و بجوشانند و با سفیده تخم مرغ تصفیه کنند و بجوشانند تا پس از سرد شدن مانند لوزانک به بشود این لوزانک مرد مطبوعی است که فی الجمله قابض است و **لوزانک سیب** را بهمین طریق میسازند

انار ع **رمان** ف **گرناد** میوه درخت کوچکی است از طایفه **میرتاسه** که بومی از سواحل افریقا میباشد و امروز در همه ممالک جنوبی فرنگستان انرا عمل آورده اند و در ایران از محصولات قدیم است و گل انرا یونانیان **کیتینوئی** و **بالاوستیا** و دوئانیها **بالوستیا** مینامند و میوه انرا که انار باشد یونانی **زیدیون** و به رومی **مالیکوریوم** میگویند و پوست ریشه ان از زمان **دیسقوریدوس** تا کنون مانند عوامل دافع دیدان معمول اطبا بوده و در هند و استعمال ان خیلی قدیم است ولی در فرنگستان در سال ۱۸۰۷ میلادی **بوشانان** نام اول کسی است که انرا استعمال نمود و طریقه استعمال پوست ریشه انار و پوست ساقه ان و پللتیرین را در در سرخس بیان خواهیم نمود و گل انار و هم گلنار که گل انار نر باشد از عوامل قابضه قویه میباشند و بعضی از دانشمندان اسلام عصیر انار و عصیر پوست و برگ انرا از عوامل قاطع الحمی میدانستند و **ناردان** عبارت است از دانه خشک کرده انار جنگلی و از عوامل قابضه و مبرده معمول ممالک ایران و عصیر انرا در اغذیه مرضای مبتلی باسهال داخل مینمایند

عصیر انار دانه های انار را از پوست و پرده های داخلی پاک کنند و انرا در روی موبیز موئی با دست بفشرند و مصفی را گرفته بگذارند بواسطه بروز تخمیر صاف گردد و بواسطه عمل انحراف و استعمال صافی انرا صاف کنند و حفظ نمایند این عصیر را چنانچه در گروذیل ذکر کردیم در ساختن شربت انار بکار میبرند

زرشک د **زارج** ع **امبرباریس** ف **اپین وینت** آل **بربریس** **وولگاریس** هم درختی است از طایفه **بربریدلا** و دارای میوه هائی است قرمز و بعضی شکل که محتوی اسید ملیک ازاد و ملاتهای اسید میباشند و طعم ترش انها بواسطه همین اسید است و از انها شربت و رب و قرصهای مبرد میسازند و برگ این درخت نیز دارای عصیر ماست ترش مزه و تخمهای انرا در معجون دیاسکوردیوم داخل مینمایند و در پوست ریشه درخت زرشک د ماده عامل تلخ و متبلر موجود است که انرا بصورت عصاره مایع اب و الکلی مانند عوامل قاطع الحمی استعمال مینمایند و از خود زرشک شرابی ترتیب میدهند و از این جهت است که در زبان فرانسه انرا **وینت** میگویند و ماده عامل زرشک را **بربرین** مینامند

واز عوامل دافع الحمی است **عصیر زرشک** این عصیر را مانند عصیر گیلاس میسازند وچنانچه در گروه بل ذکر کردیم با این عصیر شربت مبردی ترتیب میدهند که مقدار شربت آن بسته بمیل مریض است واب زرشکی که در بازار طهران میفروشند یک نوع عصیر آن است وباعتقاد مصنف دارای مقداری الکل میباشد که در حین تخمیر در آن تولید شده است **غوره** ع **حِصرِم** ف **ورژوس** عبارتست از میوه نارس رز ومیوه رسیده آنرا **انگور** ع **عنب** ل **اووا** ی **اِستافوله** مینامند و **رز** ل **ویتیس ویِنیفِرا** که درخت معروفی است از طایفه **وینیفر** میباشد وطعم ترش غوره بواسطه طرطرات اسیدی است که در آن موجود است وشربت غوره از عوامل مبرده قوی است ومیتوان از بجای شربت طرطریک استعمال نمود بلکه از آن اقوی وبهتر است وبواسطه وجود همین طرطرات اسید است که از عوامل مدره محسوب میگردد ودر عرق النسا حاد ودر وفا تیسم حادگاه منفعت بین میکند

عصیر غوره (**اب غوره**) این عصیر را مانند عصیر گیلاس میسازند وشربت آن باید بسوء العملی که در فصل گروه زیل ذکر کردیم باید ساخت

توت فرنگی ت **چیلک** ف **فِریز** ل **فراگاریا وِسکا** میوه یکی از نباتات طایفه **روزاسه** ومأکول ومطبوع وترش مزه میباشد ودر طب شربت آنرا مانند مبردات استعمال میکنند وریشه آن مرکب است از طبقاتیکه طولشان از ۲ تا ۳ سانتیمتر است ودر جانب تحت باهم متحد شده وریشه‌های بسیار ریزیکه تولید مینمایند واین ریشه از جانب خارج اسمر اللون وداخل آن خرمائی ودارای طعمی است فی الجمله قابض ومطبوخ ۳۰ گرم آنرا در ۱۰۰۰ گرم اب مانند مقبضات ومدرات استعمال میکنند واین مطبوخ دارای رنگ نرم قشنگی است که آهن را سیاه میکند ودم کرده برگهای جوان توت فرنگی را جهة تحریک ترشح بول معمولی دارند

شربت توت فرنگی بگیرند قند ۶ اب ۲ توت فرنگی ۳ قند را غالشحرارت در اب حل کند وتوت را بیفزایند وچند جوش داده صاف کنند این شربت مبرد مطبوعی است ومقدار شربت آن بسته بمیل مریض است و **شربت فرامبواز** را اگر باین قاعده بسازند بهتر خواهد بود

توت ع **توث** ف **مور** ل **موروم** ی **مورون** ثمر درختی است از طایفه **اورتیکه** وبر دو قسم است **توت سفید** ل **موروس البا** و **توت سیاه** ل **موروس نیگرا** وقسم اول را توت کرم ابریشم نیز مینامند ومیوه آن شیرین ومأکول واز ذبه مطبوع میباشد وقسم دویم که ثمرش دارای ترشی مطبوعیست از آن شربتی میسازند ترش وقابض ومخصوصا غرغره آن در دفع امراض حلق مستعمل ومفید است وپوست ریشه این قسم از عوامل دافع تپنا ومسهل وهم چنین است پوست ریشه توت سفید وقسم دیگر از توت که در جزایر انتیل ودر مکزیک عمل میاید موسوم است به **توت رنگرزان** ودرختان خیلی بزرگ وچوب آن در جانب خارج قهوه زرد رنگ ودر جانب داخل زرد وبه ودر رنگ رزی بکار میبرند

عصیر توت این عصیر را مانند عصیر فرامبواز باید ساخت وچنانکه در فصل گروه زیل بیان کردیم شربت توت را با این عصیر میسازند

یا موروم (**شربت عسلی توت**) **معمول دواسازیه**

اسپانیول بگیرند عصیر توت سیاه ۱ عسل سفید ۲ بقوام شربت بپزند و حفظ کنند و شرب این شربت مانند مبردات اثر میکند و غرغره ان در دفع امراض حلق مستعمل و مفید و مقدار شربت ان بسته بمیل مریض میباشد

سیب ع **تفاح** ف **پوم** ل **مالوم** ی **ملون** میوه معروفی است که دارای اقسام مختلفه چندی میباشد و همه اقسام ان ماکول و مغذی اند و ترشی انرا اسید ملیک مینامند و مشروبی از ان ترتیب میدهند موسوم به **سیدر**

تیزن سیب بگیرند سیب اعلا ۱ یا ۲ دانه چهار پارچه کرده در مقداری اب بجوشانند که ۱۰۰۰ گرم محصول بدست اید و صاف کرده بیفزایند شربت ساده ۵۰ گرم این تیزن از عوامل مبرده گوارا میباشد

گرد اسید اکسلیک مطابق کدکس در هاون چینی اسید را نرم بسایند و از موی ابریشمی بیرون کنند و ساختن این گرد خطرناک است و شخص عامل باید از غبار متصاعد ان احتراز نماید و مقدار ۶ گرم اسید اکسلیک تقریباً سم است و بطور خطا و غلط نسبت تبرید و ضد ورم به محلولات رقیقه اسید اکسلیک داده اند و گفته اند که در این خاصیت اقوای از اسید سیتریک میباشد نه اینکه مانند سایر اسیدها که ذکر کردیم در اورگانیسم بدن محترق نمیگردد

قرص دافع عطش معمول سوبران بگیرند اسید اکسلیک مسحوق ۴ گرم مسحوق قند سفید ۲۰۰ گرم اسانس لیمو ۱۲ قطره با مقدار کافی لعاب کتیرا قرصهای ۶ دسی گرمی سازند و در دفع عطش گاه گاهی یک قرص که دارای ۱ سانتی گرم اسید اکسلیک است بیاشامند

اسید لکتیک پ **ترف** **(قراقروت)** ع **مصل** این اسید را در فرنگستان **شیل** نام از شیر بریده ترشیده استخراج نمود و بشکل مایعی است رب مانند و بی رنگ و بی بو و طعم ان بشدت ترش و اب و الکل بهر مقداری انرا حل میکنند و در عصیر معدی بمقدار کم با اسید کلوریدریک یافت میگردد و تعامل اسیدی که در معاء دقاق غالب اوقات پس از تغذیه نباتی ظاهر میشود بواسطه این اسید است و نیز یافت میشود در دماغ و در عضلات و در بعضی الات غده و در کبد و در طحال و در تیموس و در غده زائده و در پانکراس و گاهی در بول نیز یافت میگردد و در حالت مرضی در خون مرضائی که مبتلی بجای وضع حملی به بیهوشی و بالومینی باشند نیز دیده میشود و همچنین در عظام بعضی مرضای مبتلی به استئومالاسی دیده شده است و در ایران استعمال قراقروت که عبارت از اسید لکتیک غیر مصفی باشد از قدیم الایام متداول بوده و گاه غذاها را بان ترش میکنند و خیلی لذیذ میشود و قسمی از ان که خالص تر از قراقروت است در کرمان و توابع باسم ترف نامیده میشود و گذشته از انکه بطور تنقل انرا استعمال مینمایند در غالب اشها و خورشها داخل میکنند و در کتب دانشمندان ایران باسم مصل ذکر شده و در دفع عطش و التهاب معده و اسهال صفراوی و حمیات صفراوی و اورام حاره استعمال میگردد و از عوامل مبرده اش بشمار میاورند و مضمضه و غرغره محلول انرا در دفع اورام حاره دهان و حلق بکار میبرند و بشرطلای ان در دفع قوبا و سعفه مستعمل است بهرجهة دانشمندان فرنگ در این اوقات پی بخواص ترف برده و در دفع اسهال و کولرا انرا استعمال میکنند و در دفع غشاء کاذب دیفتریت غرغره انرا موثر میدانند

غرغره اسید لکتیک بگیرند اسید لکتیک ۵ اب صاف ۱۰۰ حل کرده در دفع دیفتریت غرغره نمایند و میتوان این محلول را در الت بخور داخل کرده و باعانت بخار انرا بروی غشاء کاذب رسانند

شربت لکتیک دافع اسهال اطفال بگیرند اسید لکتیک ۲ گرم شربت ساده ۹۸ گرم اسانس لیمو ۱ قطره مخلوط کنند داده ۱۰ تا ۲۰ قاشق چای خوری در روز بطفل بیاشامانند

پوسیون لکتیک معمول هانفیلد بگیرند اسید لکتیک ۱۰ تا ۲۰ قطره اب ۱۰۰ گرم مخلوط کنند در عسر هضم و با هضم غیر کامل با غذا بیاشامند

پوسیون لکتیک معمول هایم بگیرند اسید لکتیک ۲ تا ۴ گرم شربت قند ۳۰ گرم اب صاف ۷۰ گرم مخلوط کنند و در اسهالی که مدفوع سبز باشد استعمال نمایند

لیموناد لکتیک معمول بیمارستان اطفال بگیرند اب صاف ۱۰۰۰ گرم شربت ساده ۹۰ گرم اسید لکتیک ۴ تا ۸ گرم مخلوط کرده بعد از هر غذا یک گیلاس کوچک بنوشند

ایضاً معمول بومت بگیرند اسید لکتیک خالص ۹ تا ۱۲ گرم عرق معطر ۲۰ تا ۳۰ گرم اب چشمه ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده و تقریباً ۱۰۰ گرم مخلوط را در عرض روز بنوشند

سرکه ع خل ف وینگر ل استوم ی اوکزوس عبارت از مایعی است که حاصل میشود از انقلاب خلی شراب و علاوه بر اسید استیک دارای اسید ملیک و طرطرات اسید تپاس و املاح و ماده ملونه است و الکل نیز قابلیت انقلاب خلی را دارد و از این جهت است که [illegible] از الکلها چون انقلاب حاصل شود ممکن است حالت خلی و با اسید استیکی در انها ظاهر گردد و سرکه مخلوط با اب از عوامل مبرده است و در دوا سازی در حل کردن مواد چندی انرا استعمال میکنند و این محلولات را سرکه طبی مینامند

سکنجبین عسلی بگیرند سرکه سفید ۵۰۰ عسل سفید ۲۰۰۰ بقوام شربت بپزند و ۹۰ گرم این سکنجبین را در ۱۰۰۰ گرم اب مخلوط کرده مانند تیزن بیاشامند و میتوان از ادویه تیزنی دیگر داخل نمود

شربت سرکه (سکنجبین) مطابق کدکس بگیرند سرکه ۱۰۰ قند ۱۷۵ حل کرده صاف کنند و از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم مانند مشروبات مبرد بیاشامند

اوکزیکراتون (اوکزیکرا) (سرکه مخلوط) معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سرکه ۳ اب ۱۰۰ مخلوط کنند از مبرداتی است که شرباً و غسولاً استعمال میشود و میتوان بهمین میزان بعوض سرکه خالص سرکه وردی و یا سرکه معطر استعمال نمود

لیموناد سرکه بگیرند سرکه سفید ۳۰ گرم اب ۸۷۰ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و مانند مبردات بیاشامند و چون سرکه فرامبواز را بجای سرکه سفید استعمال کنند لیموناد گواراتر خواهد بود

تیزن ضد ورم (تیزن مبرد) معمول ستول بگیرند شربت سرکه ۱۰۰ گرم ماء الشعیر ۱۰۰۰ گرم ازتات تپاس ۴ تا ۱۰ گرم حل کرده مخلوط نمایند و در روماتیسم مفصلی حاد و ورم حلق و حمای دائم هر ساعت فاصله یک پیاله بیاشامند

شربت استیک معمول لبانارد بگیرند شربت سرکه ۴۲ گرم شربت دیاکود ۳۱ گرم استات امنیاک ۱۵ گرم شربت عرق بهارنارنج ۳۲ گرم مطابق معمول مخلوط کنند در دفع کولرا این شربت را با مطبوخ اقطی مخلوط کرده استعمال نمایند

غرغره سرکه بگیرند سرکه ۲۵ گرم عسل وردی ۵۰ گرم ماء الشعیر ۲۰۰ گرم مخلوط کرده غرغره نمایند

غرغره ترش بگیرند ماء الشعیر ۲۵ گرم عسل وردی شربت توت مکی ۲۰ گرم اسید کلوریدریک ۲ گرم مخلوط کرده در ورم ردی حلق و با غانغرا های ان غرغره نمایند

سرکه فرامبوازی بگیرند فرامبواز پاک کرده ۳ سرکه سفید ۲ مدت ده روز بخیسانند بعد فشار از پارچه گذرانند و با کاغذ صاف کنند این سرکه از عوامل مبرده است و بطور تبزن و غرغره انرا استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۳۰ گرم است

شربت سرکه فرامبوازی بگیرند شربت سرکه شربت فرامبواز مکی ۱ جزء مخلوط نمایند و بمقدار ۲۰ تا ۱۰۰ گرم مانند مبردات بطور تبزن استعمال کنند

سرکه کافوری (سرکه معطر) بگیرند سرکه سفید ۸۰۳ کافور اسید استیک متبلر مکی ۱ کافور را باعانت اسید نرم کنند و در سرکه حل نمایند و پس از چند روز با کاغذ صاف کنند این سرکه محلل و دافع العفونه است و با اب کم یا زیادی مخلوط کرده بطور غسول استعمال نمایند

غرغره سکنجبین عسلی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند جو درسته ۵ گرم سکنجبین عسلی ۵۰ گرم اب صاف مقدار کافی جو را در مقداری اب بجوشانند که ۲۰۰ گرم ماء الشعیر بدست اید و با سکنجبین مخلوط کرده غرغره نمایند

غسول خلی ایضا معمول بیمارستانها بگیرند سرکه سفید ۲۵۰ گرم اب سرد ۱۰۰۰ گرم مخلوط کنند و میتوان بجای سرکه سفید سرکه معطر استعمال نمود و در این صورت غسول ان در تسکین حکه و دفع گرانولاسیون عنق رحم خیلی سودمند است و چون اب را بقدر شایسته با اسید ستریک ترش کنند موافق اعتقاد یکی از دانشمندان بهترین غسولات در تقدم بحفظ از عروض اخلالات جماعی خواهد بود و ۱۰ اجزاء اسید ستریک را که در ۳۰۰ تا ۵۰۰ جزء اب حل کنند قوی ترین غسولات است در دفع شانکر منقرح

حقنه اسیتیک معمول فرانک بگیرند سرکه ۵ گرم اب صاف ۲۰۰ گرم مخلوط کرده در جای مخصوص احتقان نمایند

ضماد معرق بگیرند ضماد اردبزرگان ۲۵۰ گرم سرکه ۵۰ گرم مخلوط کرده بلاواسطه در روی جزء معلول ضماد کنند

سرکه بولی معمول دوروولت بگیرند اود وکلنی ۱۰۰۰ گرم تعفین حسن لبه ۱۰ گرم جوهر سرکه (اسید استیک) ۵۰ گرم مخلوط کنند

پنیر مایه (ع انفحه ف پرزور) مایع معمول ویسلن
بگیرند معده گوساله ۱۰ اجزاء کلورور سدیوم ۳ جزء الکل ۹۰ درجه ۱ اجزاء اب ۶ اجزاء اغشیه معده را بامقراض خورد خورد کنند وانها را با نمک و پنیرمایه که در جوف این الت یافت میشود عجین نمایند و در ظرف سفالی ریخته در جای سردی بگذارند بماند و بقدری باید در ان محل باشد تا بوی غیر مطبوعی که شبیه بوی پنیر است و در ابتداء از ان متصاعد میشود مبدل گردد ببوی پنیرمایه و مدت این تعامل از یک تا دو ماه است و بعد این محصول را بدقت با اب مخلوط نمایند و الکل را افزوده با کاغذ صاف کنند

معالجهٔ اسکوربوت و پورپورا موافق دستور العمل ثیسدال

همه روزه مریض باید سه دانه لیموی یک دسته بسته تره تیزک و ترشک بخورد و نیز هر روز صبح و عصر نصف گیلاس از شراب ذیل بیاشامد و با آن غرغره کند

بگیرند کنکینای زرد ۵۰ گرم ریشهٔ رفورد ۲۰۰ گرم برگ کوکلیاریا ۲ مشت عرق کمش ۲۵۰ گرم شراب سفید اعلا ۲۰۰۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند و این شراب در دفع اسکوربوت قوی الاثر است

پوسیون ضد اسکوربوت معمول فرانک بگیرند مطبوخ کنکینا ۱۵۰ گرم الکولاتور دارچینی ۴۰ گرم شربت کوکار سفید ۳۰ گرم عصارهٔ کنکینا ۲ گرم پوسیون سازند در دفع اسکوربوت شدید که بر منتهی درجه رسیده باشد هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون لیموی کوکلیاریای معمول وودل بگیرند آب مقطر ۱۰۰ گرم الکولاتور کوکلیاریا ۱۰ گرم آب لیمو ۴۰ گرم شربت شفایق ۴۰ گرم پوسیون سازند و در دفع اخلاط اسکوربوتی هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

اسید استیک متبلر (اسید استیک خالص) بگیرند استات سود متبلر ۱۲۵ اسید سولفوریک ۵۰ در حمام شن استات سود را خشک کنند و پس از سرد شدن نرم بسایند و در قرع انبوبه داری ریخته و انبیق و قابله را بآن متصل کنند و قابله باید متصل در آب سرد باشد و بواسطهٔ انبوبه اسید سولفوریک را یک دفعه داخل نمایند در انبوبه را بگیرند و بواسطهٔ تعامل این دو ماده تولید حرارت شده و یک مقدار زیادی اسید استیک بلا واسطه تقطیر میگردد و همینکه تصاعد بخار رو بکمی گذاشت باز امی زیر قرع را آتش کنند تا مقدار محصول مقطر تقریباً زیادتر از ۳۰ جزء شود و این مقطر را مجدداً در روی ۱۰ جزء استات سود خشک کرده ریخته تقطیر نمایند تا بکلی خالص گردد و در این صورت دارای اسید استیکی خواهد بود که ۳.۰ ٪ او دارای ...

محصوص آن میباشد و میزان الحموضه ۲ نشان میدهد و میتوان بجای استات سود استات سرب متبلر استعمال نمود و در این صورت در هر یک جزء اسید سولفوریک ۳ جزء استات سرب بکار باید برد و این قسم اسید استیک از عوامل محمره و محرقه است و فلاکون نمک انگلیسی که نوعاً در جیب میگذارند محتوی متبلرهای سولفات پتاس است که آنها را آلوده باین اسید کرده اند و در حین استشمام ابخرهٔ اسید استیک متصاعد شده و تحریک شدید در غشاء مخاطی بینی میکند و نیز استشمام این ابخره در هیجان و در مرضای مبتلی به سنکوپ مستعمل است

درس دهم — افسنتین و بعضی عوامل محرکهٔ دیگر

عوامل محرکه بقول کلی را در درس بانزدهم ذکر خواهیم نمود و در این درس بیان مینمائیم افسنتین و بو مادران و قیصوم و تودری و زبان گنجشک و ون و دیکام و موردرا

افسنتین پ مروه ع خترق ت ابسنت ل ابسنتیوم ی افنثیون

افسنتین

افسنتین

افسنتین معرب **افنثیون** میباشد که مشتق از دو کلمهٔ یونانی است یکی **ا** که کلمهٔ نفی است و دیگری **فنثیو ن**
مشتق از **فنثوس** که بمعنی حلاوت است و سه نبات را که از طایفهٔ **سیناتره** اند باین اسم مینامند
اول **افسنتین متعارفی** (**افسنتین کبیر**) ل **ارتمیزیا ابسنثیوم**
دوم **افسنتین بحری** ل **ابسنثیوم مارتیموم** سوم **افسنتین رومی**
(**افسنتین صغیر**) ل **ابسنثیوم پونتیکوم** و برگ و شاخه های
گل دار این اقسام را در طب استعمال میکنند و دارای بوی نافذ تندی میباشند و طعم انها تلخ و معطر است
در سوء هضم جهة هیجان قوای هضمی و در کلوروز و در حبس طمث و در حمیات دائره استعمال میشوند
و اثر انها در دفع دیدان محل شبه نیست و از عوامل محرک و مقوی و دافع دیدان محسوب میشوند و ماده عامل
افسنتین ۱ اسانس است ۲ ابسنتین که عبارت از ماده تلخ ان بود

مواد مانعة الجمع جمع ما بین املاح اهن و املاح روی و اسیدات سرب با افسنتین نباید نمود

عصارهٔ افسنتین مطابق کدکس بگیرند
شاخه های گل دار افسنتین ۱ اب مقطر جوش ۶ شاخه ها را نرم کوفته مدت ۱۲ ساعت در ۴ جزء اب جوش دم
کنند و با فشار صاف نمایند و تفاله را در باقی مانده اب دم کنند و صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده در حمام
ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر نمایند و حفظ کنند و مانند عوامل مقویه و محرکه و ضد کرم بمقدار ۵ دسی گرم تا ۵
گرم استعمال نمایند

ابسنتین عبارت است از ماده عامل و تلخ افسنتین که **دوکینل** کشف نمود و این ماده را در
دفع پی سوز و بطوء هضم استعمال میکنند و مقدار شرب ان از ۱۰ ده تا ۲۰ سانتی گرم است که بطور حب در هنگام
خوردن غذا استعمال شود

عرق افسنتین مطابق کدکس بگیرند شاخه های گل دار و تازه افسنتین ۱ اب مقدار
کافی تقطیر کنند و در قابله فلورانس (قابله لوله دار) مقطر را جمع کنند تا یک جزء بدست اید و دهن فرار را اخذ نمایند
و این عرق را در پوسیون های محرک و ضد کرم داخل مینمایند و دهن فرار افسنتین را بمقدار ۱۰ قطره بروی حبه
قندی چکانیده و یا در پوسیون داخل کرده میاشامند

تعفین افسنتین بگیرند شاخه های گل دار افسنتین ۱ الکل ۴ در جزء ۸ شاخه ها را نیم کوب کرده
مدت ده روز در الکل بخیسانند و صاف کنند و مقدار ۵ تا ۳۰ گرم این تعفین را بطور پوسیون و یا مخلوط
در شراب مانند عوامل مقوی و محرک و ضد کرم میاشامند

شراب افسنتین بگیرند برگ خشک افسنتین ۳۰ الکل ۶۰ در جزء ۸ شراب سفید ۱۰۰۰ مدت
۲۴ ساعت افسنتین را در الکل بخیسانند و شراب را افزوده ده روز بگذارند بماند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف
نمایند این شراب از عوامل مقویه و محرکه است و در تقویت معده و ضد کرم استعمال میشود و مقدار شرب ان
از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم است

نقاع افسنتینی معمول وان مونس بگیرند برگ تازه افسنتین ۱
نقاع قوی ۶۰ مدت سه روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف کنند و در تقویت معده و دفع کرم

از ۱ تا ۲ گلاس بیاشامند

تعفین مرکب افسنتین (الکسیر معدی ستوغتون) بگیرند

افسنتین بلوط الارض ریشهٔ جنطیانا پوست نارنج ریوند مکی ۵ - ۲ صبر سقوطری کاسکاریل مکی ۵ - ۱ الکل ۸۰ درجه

۱۰۰۰ مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانده صاف کنند و مقدار شربت این الکسیر از ۵ تا ۲۰ گرم است

تیزن افسنتین معمول بیمارستانهای

پاریس بگیرند شاخه های گل دار و خشک افسنتین ۸ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یک ساعت دم

کرده صاف نمایند

روغن افسنتین بگیرند شاخه های گل دار و خشک افسنتین ۱ روغن زیتون ۱۰ مخلوط کرده و

در روی اتش مدت دو ساعت دم کنند و گاه گاه بهم زنند و بعد مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و از پارچه

گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و ۲۰ گرم این روغن را در دفع قولنج هرگاه عروض انرا وجود دیدان حدس زنند

بروی شکم تمریخ نمایند

اسانس افسنتین ترباتنی معمول دواسازیهای مبولک

بگیرند برگ خشک افسنتین ۲۴ اسانس ترباتنین ۱ اب صاف مقدار کافی تقطیر کنند و بواسطه قابله فلو رانرا اسانس

را جدا نمایند و از عوامل دافع دیدان است و مقدار شربت ان ۳ دسی گرم تا ۱ گرم و در خارج تمریخ ان نیز مستعمل

مربای افسنتین بگیرند قند سفید مسحوق ۵۰۰ گرم افسنتین ۲۰

گرم عرق افسنتین مقدار کافی مطابق معمول مربا سازند و بمقدار ۱۰ تا ۲۰ گرم این مربا را در عرض روز بیاشامند

ابسنت سویسی بگیرند افسنتین کبیر ۱۰۰۰ گرم افسنتین صغیر

۴۰۰ گرم ریشهٔ انژلیکا گرنگ مکی ۶۰ گرم بادیان خطائی ۳۰ گرم دبکام کرت ۱۵ گرم الکل ۲۰ درجه ۹۰۰۰

گرم تقطیر کنند تا ۵۰۰۰ گرم الکولاتو بدست اید و بران ۶ گرم اسانس انیسون افزایند و محصول را با مخلوط

از نیل هندی و زرد چوبه و یا با عصیر اسفناج رنگین نمایند و این محصول از عوامل مقوی معده و محرک است

و در دفع کرم نیز استعمال میشود و مقدار شربت ان از ۱۰ تا ۲۰ گرم است مخلوط با نصف گلاس شربت قند

کنتسانس ابسنت (روح افسنتین) بگیرند شاخه های گل دار افسنتین کبیر

۲۰۰ گرم شاخه های گل دار افسنتین صغیر ۲۰۰ گرم قرنفل ۱۰ گرم قند ۱۰۰ گرم الکل ۶۰ درجه ۳۰۰۰ گرم مدت هشت

روز بخیسانند و صاف نمایند و در تقویت معده بمقدار ۳۰ گرم بیاشامند

بخور محرک بگیرند افسنتین بومادران مکی ۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم بومادران را خورد کرده با افسنتین

در اب جوش داخل نمایند و در رادر لحمث و با سهولت جریان بخار متصاعد را بالات تواللیر سانند

بومادران (برنجاسف) ع **سوبلات** ف **ارموان** ل **ارتمیزیا**ی

ارتمیسیا نباتی است از طایفهٔ **سینانتره** ارتفاع ان تا یک مطر و ساقه ان سفید رنگ و

دارای شیارهای سرخ کم رنگ و برگهای ان شکل قلم تراشیده از طرف فوق سبز و از طرف تحت سفید پر دار

و گلهای ان مانند دسته و بوی انها معطر و طعم ان تلخ و در طب برگ و گل و ریشهٔ این نبات را مانند عوامل محرک

ضد هیستری و مدر حیض استعمال میکنند و بعضی در خواص انرا مشابه افسنتین میدانند ولی میگویند بقوت

ان نیست و دیگر المان ریشه انرا در دفع صرع تجویز مینمایند و مطبوخ ۱۰ گرم بومادران را در ۱۰۰۰ گرم اب بطور تیزن مانند مدرات طمث معمول میدارند و مقدار شربت از مسحوق ان بطور سفوف از ۲ تا ۴ گرم است در دفع صرع

عصاره برگ بومادران بگیرند برگ خشک بومادران ۱ اب مقطر جوش ۶ برگها را نیم کوب کرده مدت ۱۲ ساعت در ۶ جزء اب دم نمایند و بافشار صاف کنند و تفاله را در باقی مانده اب دم کرده صاف نموده و دو مصفی را مخلوط نمایند و در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم قوام اورند و مقدار شربت این عصاره که مشابه عصاره افسنتین است از ۱ تا ۵ گرم میباشد

شربت مرکب بومادران بگیرند شاخه های گل دار و تازه بومادران ۲۰۰ ریشه تازه رازیانه ۲۰ ریشه انجدان رومی ۲۰ ریشه رازیانه ۲ شاخه های گل دار و تازه پودنه ۲۰۰ شاخهای گلدار فوه ۲۰۰ شاخه های گلدار ابهل ۲۰۰ شاخه های گل دار حرز بجوش ۱۰۰ شاخهای گلدار زوفا ۱۰۰ شاخه های گل دار اقحوان ۱۰۰ شاخه های گل دار سداب ۱۰۰ شاخه های گلدار باسلیقون ۱۰۰ انیسون ۲۵ دارچینی ۲۵ شربت عسل ۱۲۵ الکل ۹۰ درجه ۲۵۰ اب ۳۰۰۰ قند ۲۵۰۰ مطابق معمول شربت سازند و این شربت دارای خواص محرکه است و در حبس طمث استعمال میشود و مقدار شربت ان ۶۰ گرم است

قیصوم ت **میل فویل** ل **اشیلا میل فولیوم** یکی از نباتات طایفه **سینانتره** است شبیه بومادران که فقط دارای یک ساقه است و برگهای ان خیلی منقسم و باریک و گلهای ان کوچک و سفید و گاه وردی و منعقد و مانند خرمه واقع شده اند و بوی انها معطر و در طب مطبوخ قیصوم و عصیر انرا در دفع تومورهای بواسیری استعمال میکنند و یکی از دانشمندان از ۲ تا ۵ گرم شاخه های گل دار قیصوم را در یک پیاله اب دم کرده در عرض روز استعمال میکنند و در دفع بواسیر انرا قوی الأثر میدانند بهر جهت قیصوم از عوامل محرکه است و در دفع سیلانات پس از بواسیر که بواسطه دوالی و ضعف ورده مستقیم عارض شده باشند استعمال ان مفید و سودمند است بخصوص در صورتیکه کثرت سیلان موجب ضعف زیادی شده باشد

تودری (**قدومه**) (**مارد رخت**) ع **بزر الخمخم** (**بزر الهوه**) ت **ولار** (**هرب او شانتر**) ل **اریزیموم** ی **اریسیمون** نباتی است از طایفه **کروسیفر** و برگهای ان غیر منظم و گلهای ان زرد و کوچک و در کنار جاده ها میروید و از عوامل محرکه و دافع سعال و دافع اسکوربوت است و ۱۰ گرم برگ انرا در ۱۰۰۰ گرم اب دم کرده استعمال مینمایند

شربت مرکب تودری بگیرند جو مقشر مویز دیشه شیرین بیان مکه ۵ برگ خشک گاوزبان برگ خشک کاسنی ریشه داسن مکه ۱۰ تودری تازه ۱۵۰۰ پرسیاوشان کانادا ۲۵ شاخه های گل دار اکلیل الجبل اسطوخودوس مکه ۲۰ انیسون ۲۵ قند ۲۰۰۰ عسل سفید ۵۰۰ مطابق معمول شربت سازند و این شربت را در دفع برونشیت مزمن بمقدار ۶۰ گرم معمول میدارند

یک قسم از تودری موسوم به **اریزیموم باربارا** (**تودری وحشی**) را در طب مانند عوامل ضد اسکوربوت استعمال میکنند و عبارت از نباتی است بی بو و طعم ان گزنده و فی الجمله تلخ و

گلهای ان زرد و کوچک و بشکل خوشه مستطیل و این قسم در جنگلها و دیگر مواضع مرطوب و در کنار رودخانها می‌روید و از ان در دفع اسکوربوت بجای جرجیر استعمال مینمایند ولی مقدارش باید دو مساوی جرجیر باشد و در خارج مانند محللات در محل مرضوض استعمال میشود و بروزان مانند مفتحات اثر مینماید

زبان گنجشک ع **لسان العصافیر** ف **فراکزنیل** (**دیکابلا**) **متن**

ل **دیکاموس البوس** نباتی است از طایفه **روتاسه** و برگهای ان خیلی شبیه به برگ **فرن** پ **ون** و از این جهت است که انرا فراکزنیل مینامند زیرا فرن را که از طایفه **یاسمینه** است **فراکزینوس اکسلسیور** نیز میگویند و درخت زبان گنجشک در جنگلهای کوهستان فرانسه و سویس و المان میروید و انرا در باغها بواسطه قشنگی خوشه های گلش که سفید و یا ابی اند غرس مینمایند و همه اجزاء این درخت معطر و ریشه ان سفید و پیچیده و بحجم انگشت کوچک و نیز معطر و در فرنگ این ریشه را از تجارت هندی میاورند و در طب مانند معرقات و عوامل ضد دیدان و ضد هستری و ضد صرع استعمال میگردد و معدل شربت از مسحوق ان از ۲ تا ۱۰ گرم است و برگ **فرن** پ **ون** را که بمقدار ۱ تا ۱۰ گرم در دو پیاله اب دم کنند در دفع نقرس و روماتیسم مؤثر میدانند و هم چنین سفوف مسحوق انرا نیز استعمال مینمایند

مطبوخ برگ ون معمول ژائل بگیرند برگ خشک ون ۱۰ تا ۵۰ گرم اب جوش ۱۰۰ گرم دم کرده بگذارند سرد شده و صاف نمایند و در عرض روز مدتی دو جا بیاشامند مانند عوامل ضد نقرس و مسهل اثر مینماید

تیزن برگ ون معمول پوژه بگیرند برگ ون ۳۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم بجوشانند صاف کرده پیاله پیاله در عرض روز بیاشامند

تنبیه دیکتام سفید را که عبارت از زبان گنجشک باشد با **دیکتام کرت** ل **اوریگانوم دیکتاموس** نباید مشتبه نمود که **لبیه** و شبیه به اویشن است و چون در کوه **دیکت** که در جزیره **کرت** (**کرید**) واقع است میروید باین اسم موسوم شده و ساقه های قرمز رنگ پرزدار انرا که مخلوط اند با برگهای کوچک مدور سفید پنبه مانندی که بوی انها معطر و بلسانی است در طب مانند محرکات و مدرات حیض استعمال میکنند

مورد ع **اس** ت **مرت** ل **میرتوس کومونیس** ی **مورتوس**

درختی است کوچک از طایفه **میرتاسه** یعنی این طایفه منسوب باین نبات میباشند و از اشجار قشنگ ممالک حاره و در باغها انرا غرس میکنند و برگ و میوه مورد از عوامل مقوی و محرک و دافع تبها میباشند و مقدار زیادی تنن دارند و عرق گل و برگ ان که به اسم **اب انژ** نامیده میشود از محصولات گران بها است

یک قسم از مورد که بومی استرالی است چند سالی است در جنوب ایطالیا انرا عمل اورده‌اند و برگهای ان دارای مقداری طرطیر و اسید طرطریک میباشند و میتوان انرا مانند سرچشمه اسید طرطریک تصور نمود

در یازدهم — آکونیت

اکونیت

ف **اکونیت** ع **اقونیطون** ل **اکونیتوم** ی **اکونیتون** نباتی است از طایفه **رنونکولاسه** و دارای چندین قسم و لفظ اکونیت مشتق از **اکونه** است که در لغت یونانی بمعنی تخته سنگ بوده و چون این نبات در کوههای مرتفع میروید باین اسم یونانیان آنرا نامیده اند و گاه این اوقات باصطلاح باغبانهای طهران **تاج الملوک** نامیده میشود و اقسام آن عبارتند از ف **اکونیت فروس** پ ع **بیش** ل **اکونیتوم فروکس** و **اکونیت** ۲ **گراند فلور** ع **خانق الذئب** ل **اکونیتوم لیکوکتنوم** (**کامارون**) و **اکونیت ناپل** پ **اکونیت شلغمی** (**اکونیت لاله**) ل **اکونیتوم ناپلوس** و

این قسم اخیر را در طب بیشتر استعمال میکنند و یکی از دانشمندان موسوم به **براندس** ماده عاملی دیگر که بخصوص در ریشه اکونیت یافته است موسوم به **اکونیتین**

اکونیت یکی از سموم مخدره است و جبلی آن اقوی و سمیت اکونیت تازه بیشتر از اکونیت خشک و بخصوص برگ و ریشه اکونیت ناپل را در طب استعمال مینمایند و چون بمقدار کم استعمال شود از عوامل مدره و معرقه محسوب میگردد و دیگر دفع سیفلیس مزاجی و روماتیسم مزمن و اموروز و اختلالات سرطانی و استسقاء از آثار آن تمجید کرده اند و بعضی از دانشمندان متأخرین اکونیت را بسیار استعمال میکنند در دفع نورالژیهای صورتی کونژستیونی اثر اقوی الأثر میدانند و نیز اکونیت را در صداع عصبانی و دیگر روماتیسم حاد و مزمن و ورم حلق و برونشیت و سیاه سرفه و حمای وضع حمل استعمال مینمایند و همچنین در امراض موجعه که سبب آنها ترشح رطوبت سردی نزله و یا روماتیسم بود مستعمل است و بالاخره اکونیت در اعمال جلد اثر میکند و دیگر این غشا دارای خاصیت محرجه مخصوصی است و لهذا استعمال آن سودمند است در همه امراضی که بواسطه فساد عمل جلد عارض شوند بخصوص در اعیاء و حمای نزله و گریپ و ورم حلق و نزله حاد ریه و روماتیسم مفصلی و عضلانی مخصوصا اگر این روماتیسم بالفعل الجمله حمائی همراه بود و دیگر عوارض ورمی هرگاه که حمی چندان اشتداد نداشته باشد و دیگر نورالژی روماتیسمی و نقرس و غیره و دیگر حمیات ثوری از قبیل سرخجه و آبله و اسکرلاتین و سوت میلیر و نبات اللیل و حمره و غیره

مواد مانعة الجمع اکونیت این مواد عبارتند از مواد مانعة الجمع طایفه سلانه ملاحظه نمائید

دیگر بلادن را **پادزهر اکونیت** مانند سایر عوامل مخدره شرط اول اخراج ماده سمی است از بدن و هرچه زودتر خارج سازند بهتر است و دیگر اجرای این مقصود باید مقیئ ذیل را استعمال نمود بگیرند مسحوق ایپکا ۱۲ گندم امتیک ۱ گندم در یک پیاله آب نیم گرم مخلوط کرده بیاشامند و مقدار مذکور را سه تا چهار دفعه مکررا استعمال نمایند و فاصله هر دفعه یک ربع ساعت باید باشد و یا آنکه ۲۴ گندم سولفات دوزنک و یا ۶ گندم سولفات مس را در یک پیاله آب نیم گرم حل کرده بیاشامند و جهة سهولت قی و سهولت اخراج سم پس از عروض هر دفعه قی معده را از آب نیم گرم و یا یک مایع دیگری پر کنند و دیگر این اوقات جهة تخلیه معده و اخراج سم بیشتر تلمبه متنفس را بکار میبرند که ابتدا معده را از مایع نیم گرمی پر کرده و سوند مری را به تلمبه متصل ساخته معده را خالی میکنند و بقول کلی پادزهری که خنثی کند سموم مخدره را تاکنون شناخته نشده ولی باید بخاطر آورد هر وقت یک سمی از قلیائیات نباتی در معده داخل شود استعمال محلول تنن و یا مطبوخ مازو سودمند است و دیگر این اواخر ثابت شده که بهترین پادزهری که در عموم سموم مخدره اثر کند محلول یدورد و تیاسیوم یدوره است موافق نسخه ذیل بگیرند ید ورد و تیاسیوم ۲ گندم ید ۲

گندم آب صاف تقریباً ۴۰ اسیر حل کرده نصف فنجان بیاشامند

الکولاتورا کونیت مطابق کدکس بگیرند برگ تازه اکونیت شلغمی در ابتدای گل کردن یک جزء الکل ۹۰ درجه یک جزء برگها را نرم کرده والکل را افزوده بگذارند مدت ده روز بماند و بافشار از پارچه بگذرانند و با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند ومقدار شربت این الکولاتور در دفع نورالژی و نورو و غیره از ۱ تا ۵ گرم است که بطور پوسیون متدرجاً با قاشق کوچک بیاشامند و از بروز عوارض عارضه مراقبت نمایند (ملاحظه نمایند اکونیتین را) والکولاتور ریشه اکونیت را نیز بهمین طریق میسازند

اگرچه بعضی از مصنفین مسحوق اکونیت و نیز تعفین آنرا استعمال میکنند ولی چنانچه ذکر کردیم ماده عامل اکونیت در خشک شدن این نبات کم کم نقصان یافته تا بکلی مفقود میگردد پس استعمال این دو محصول را اگرا ثر آنها مطمئن نیست باید ترک نمود و الکولاتور را برآنها ترجیح داد و یکی از دانشمندان موسوم به **هوتوت** در تمام محصولات اکونیت بعوض برگ ریشه را استعمال مینماید و میگوید مقدار اکونیتین در ریشه زیادتر است و چندان تغییر پذیر نیست

عصاره برگ اکونیت ایضاً مطابق کدکس بگیرند برگ خشک اکونیت ۱ آب مقطر جوش ۶ برگها را نیم کوب کرده در ۴ جزء آب مدت ۱۲ ساعت دم کنند و بافشار صاف نمایند و تفاله را در دو جزء دیگر آب دم نموده صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم قوام آورند و این عصاره چون تازه ساخته شده باشد قوی الاثر است ولی چون زمانی بران بگذرد فاسد شده و کم کم بی اثر میگردد بهرجهة از ادر روماتیسم و نورالژی بمقدار ۵ تا ۲ سانتی گرم استعمال مینمایند

عصاره الکلی ریشه اکونیت ایضاً مطابق کدکس بگیرند ریشه اکونیت ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ ریشه را نیم کوب کرده و با قدری الکل مخلوط نموده در آلت دپلاسمان بریزند و دیگ آلت را بسته مدت ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد ما بقی الکل را استعمال نمایند و محصول را در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام عصاره نرم و بهتر آنست که در خلاء عمل تبخیر را اجری کنند و این عصاره نیز متدرجاً قوتش کم میگردد و الکولاتور برگ را که قوتش ثابت است باید ترجیح داد و این عصاره در دفع روماتیسم و نورالژی بمقدار ۱ تا ۳ سانتی گرم استعمال میشود

الکولاتور ریشه اکونیت بگیرند ریشه تازه اکونیت ۱ الکل ۶۰ درجه مکدر ۱۰۰ ریشه را کوفته و خمیر سازند ترتیب داده و در ۳۰ درجه حرارت مدت ۶ ساعت بگذارند بماند و بعد در صراحی رداری با الکل داخل نموده و در آنرا محکم ببندند و پس از دو روز مصفی را بواسطه عمل انحراف برداشته و با کاغذ صاف کرده حفظ نمایند و این الکولاتور را از ۱ تا ۵ گرم در دفع تعفین ربحی و حمره جرحی و نزف الدم رحمی استعمال مینمایند

حب اکونیت معمول بیت بگیرند عصاره الکلی اکونیت ۲ گرم با مقدار کافی مسحوق ریشه خطمی ۶۰ حب سازند و صبح و عصر از ۱ تا ۲ حب در دفع سیفیلیدی اوجاع عظمی بیاشامند

پوسیون اکونیت معمول بوشاردا بگیرند الکولاتور اکونیت ۱ گرم مطبوخ بادزنجبویه ۱۰۰ گرم شربت دیاکوده ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نورالژی و نورو و زهرد و ساعت فاصله

اکونیتین

یك قاشق اش خوری بیاشامند و موافق آثار حاصله مقدار الکولاتور را زیاد کند

مخلوط مسکن معمول کنو بگیرند الکولاتور حرکب باد رنجویه ۴ الکولاتور اکونیت ۲ کلورو فورم ۱ مخلوط نمایند و در دفع نورالژی ضرسی پنبه محلوج را بان الوده نموده بروی لثه ها منطول نمایند

پوسیون اکونیت دافع دو سنطاریا معمول ماربوت بگیرند عصارهٔ الکلی اکونیت ۰٫۱ سانتی گرم اب ۱۰۰ گرم حل کند و در ۲۴ ساعت با قاشق اش خوری کوچك بیاشامند (عوض جا) و پس از استعمال این پوسیون با اپکا و یا کلمل موافق تصرف طبیب استعمال نمایند

پوسیون اکونیت و گنه گنه معمول نارشتی بگیرند سولفات کنین ۲ گرم الکولاتور اکونیت ۴ گرم اب صاف ۱۲۰ گرم اب **وابل** مقدار کافی مطابق معمول حل کند و در دفع تعفین دمی با قاشق کوچك در عرض شبانه روز بیاشامند

شربت اکونیت مطابق کدکس بگیرند الکولاتور اکونیت ۱ شربت ساده ۱۹ مخلوط کند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۱ دسی گرم الکولاتور است و در دفع نورالژی و نوروز و حمله های نقرس از ۱۰ تا ۵۰ گرم این شربت را مانند پوسیون بمقدار منقسم بیاشامند و از آثار حاصله مراقبت نمایند

پوماد ضد نورالژی معمول ثرالی بگیرند الکولاتور اکونیت ۱ کلوروفورم ۱ پیه مذاب ۴ مخلوط کند این پوماد را در تسکین اوجاع تمریخ نمایند و محل موجع را پس از تمریخ از محلوج بپوشانند و بعد از نافته شمع و یا ورقه گوتا پرکا محافظ سازند

طریقهٔ ساختن اکونیتین موافق دستور العمل هوتوت

بگیرند ریشه اکونیت ناپل ۱۰۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه اسید سولفوریك منبزی مکلس از خالص ممکن مقدار کافی ریشه را نرم بکوبند و در مقدار کافی الکل که با قدری اسید سولفوریك اترش کرده باشند و وزن ان تقریبا ۳۰۰۰ گرم بوده هشت روز بخیسانند و بعد با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مصفی را در حمام ماری جهة اخذ الکل تقطیر کند و محصول مائی را که در دیك تقطیر باقی میماند بگذارند سرد شود و روغن سبزی را که در روی ان شناور است بگیرند و بعد بقوام شربت تبخیر نمایند و تبخیر شده را با قدری اتر مخلوط کرده بهم زنند تا باقی مانده روغن سبز را میتوان از ان گرفت و بعد در اب ان را حل کند و با عانت منیزی مکلس مخلوط با کمی اب تر شیی محصول را خشك نمایند و پس از این عمل محصول را چندین دفعه با هم وزن اتر ۶۰ درجه مخلوط کرده بهم زنند و این محلول اتری را بگذارند بخودی خود تبخیر شود و ان چیزیکه پس از این تبخیر باقی میماند عبارت است از اکونیتین غیر خالص و انرا در اسید سولفوریك اب دار حل کند و زغال حیوانی افزوده صاف نمایند تا رنگ ان گرفته شود و بر مصفی بقدر کافی امونیاك افزایند تا رسوب نماید و بعد بجوشانند و رسوب را که عبارت از اکونیتین باشد در روی کاغذ صافی جمع نمایند و بخشکانند و در اتر مجددا حل کند و محلول را تا درجه پوست تبخیر نمایند و بعد در مقدار کمی اسید سولفوریك اب دار حل کند و بر محصول که عبارت از محلول سولفات اکونیتین باشد قطره قطره امونیاك افزایند و اول رسوبی که حاصل میشود و عبارت از اکونیتین غیر خالص است بروی کاغذ صافی جمع کند و بعد عمل رسوب را با نجام رسانند و این رسوب عبارت است از اکونیتین خالص که مانند گردی است بی شکل و کاملا

سفید رنگ و مقدار شربت اکونیتینی که باین قاعده ساخته شده از نصف میلی گرم تا ۱ میلی گرم است و یکی از دانشمندان میگوید تا کنون دیده نشده است نورالژی ذوج پنجم بتواند با این اکونیتین مقاومت نماید و نیز در دفع نورالژی عصب سر صورتی قوی الاثر است و بعضی اوقات از استعمال آن برخی سوانح قلبی بروز مینماید

کدکس اکونیتین متبلر را که قوی الاثر است ترجیح میدهد و مقدار شربت آن از ربع میلی گرم تا نصف میلی گرم است و چون حتمی الاثر نیست **بوشاردا** اکونیتین هوتوت را بر آن ترجیح میدهد

تعفین اکونیتین بگیرند اکونیتین ۱ دسی گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم حل کنند و هر یک گرم از این محلول دارای ۱ میلی گرم اکونیتین است و مقدار شربت آن از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم است بطور پوسیون که متدرجاً با قاشق کوچک بیاشامند و در خارج از ۲ تا ۱۰ گرم از آن طول نمایند

نیترات اکونیتین معمول کدکس بگیرند اکونیتین متبلر بمقدار منظور اسید ازتیک خالص آب مقطر بمقدار کافی اکونیتین را در ۵ مقابل وزنش آب مخلوط کنند و در ظرف دیگر اسید ازتیک را با ۵ مقابل وزنش آب مخلوط کرده و این مخلوط بقدری در روی اکونیتین بریزند که کاملاً اشباع گردد و محصول را در حمام ماریه تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده و متبلر شود و مقدار شربت آن از ربع میلی گرم تا نیم میلی گرم است چه بطریق زرق تحت جلدی و چه بطور حب و یا گرانول و **دو کسنل** نیترات اکونیتین را در دفع نورالژی که از اثر برودت عارض شده باشد و عموم نورالژیهای مزمن که عرضی نباشند قوی الاثر میداند

زرق تحت جلدی اکونیتین معمول موفیر بگیرند اکونیتین متبلر ۱ میلی گرم کلوروفورم ۱ گرم و از این مایع ۴ گرم حل کنند و در دفع نورالژی باز راقه **پراواز** که دارای یک خمس میلی گرم اکونیتین خواهد بود زرق نمایند

گرانول اکونیتین متبلر معمول شامپینی بگیرند اکونیتین متبلر ۱ سانتی گرم قند شیر ۴ گرم صمغ عربی ۱ گرم عسل سفید بمقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ گرانول سازند هر گرانول دارای یک عشر میلی گرم اکونیتین متبلر است و گرانول نیترات اکونیتین را بهمین طریق مهیا سازند

ناپلین عبارت از الکلوئیدی است که **دو کسنل** از اکونیت استخراج نمود و سمیت و خطر آن خیلی کمتر از اکونیتین متبلر و در دفع نورالژی قوی الاثر است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۵ سانتی گرم که بطور حب و یا بطریق زرق تحت جلدی استعمال کنند

گرانول ناپلین معمول گرونیو بگیرند ناپلین ۲۵ میلی گرم با مقدار کافی مواد بی اثری از قبیل قند شیر ۱۰ گرانول سازند و هر دو ساعت فاصله یک گرانول بیاشامند

حب اکونیتین معمول هوتوت بگیرند اکونیتین اموروف ۱ سانتی گرم مسحوق اصل السوس ۲ گرم با مقدار کافی شربت ساده ۱۰۰ حب سازند و هر حبه دارای یک خمس میلی گرم اکونیتین است و از ۲ تا ۵ حب در عرض روز بیاشامند

حب ضد نورالژی معمول لابورد بگیرند ازتات اکونیتین ۱ میلی گرم برومیدرات کینین ۵۰ سانتی گرم شربت کنکینا مقدار کافی ۵ حب سازند و در ۲۴ ساعت از ۲ تا ۵ حب بیاشامند

بناشامند

گرانول ازتات کونیتین بگیرند ازتات کونیتین ۵ سانتی گرم با مقدار کافی لاکتین و صمغ عربی و شربت ساده مطابق معمول ۲۰۰ گرانول سازند وانها را مفضض کنند و هر گرانولی دارای ربع میلی گرم اکونیتین است و از یک گرانول شروع نمایند

پوماد اکونیتین بگیرند اکونیتین ۱۰ سانتی گرم الکل ۶ قطره پیه مذاب ۴ گرم مطابق معمول پوماد سازند و روزی سه یا چهار دفعه تمریخ نمایند و میتوان مقدار اکونیتین را تا ۱۵ و ۲۰ سانتی گرم زیاد کرد و این تمریخ این پوماد بروی سطوح بی بشره باید اجتناب نمود

نطولات نورنبول ۱ نطول اکونیتین بگیرند اکونیتین ۱ گرم الکل خالص ۱۲۰ گرم حل کنند **۲ نطول وراترین** بگیرند وراترین ۱ گرم الکل خالص ۶ گرم حل کنند **۳ نطول دلفین** بگیرند دلفین ۱ گرم الکل خالص ۶ گرم حل نمایند و بطور تناوب در هر سه چهار روز روزی سه دفعه یکی از این نطولات را مدت ربع ساعت بروی جبهه نطول کنند در دفع و دم عنبیه و امورتی که تازه عارض شده باشد فواید زیاد از استعمال انها ذکر کرده اند

پوسیون دافع صداع بگیرند الکولاتور اکونیت ۱ گرم شربت ساده ۳۰ گرم الکولاتور دارچینی ۱۰ گرم اب ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون دافع سیاه سرفه بگیرند الکولاتور اکونیت ۷۵ سانتی گرم ید ور پتاسیوم ۱ گرم شربت تلوه ۶ گرم پوسیون سازند و موافق سن مریض از ۱ تا ۹ قاشق چای خوری در عرض روز بیاشامند

طریقهٔ تقدم بحفظ سیاه سرفه مطابق دستور العمل داور

بگیرند لعاب صمغ عربی ۲۰۰ گرم عصاره اکونیت ۵ سانتی گرم عرق غار بکلاسی ۶ گرم شربت اپیکا ۳۰ گرم مخلوط کنند در طفل یک ساله ساعت بساعت یک قاشق چای خوری استعمال نمایند و در طفل بزرگتر از سه سال هر دو قاشق و در جوانان هر دفعه یک قاشق اش خوری مدت ده روز مداومت نمایند

مخلوط دافع گاسترالژی معمول سیمون بگیرند تعفین کولومبو ۱۰ گرم تعفین بلادن تعفین اکونیت الکبر مسکن مکید ۵ گرم مخلوط کنند و قبل از هر غذا از ۵ تا ۱۰ قطره بیاشامند

پوماد ضد عرق النسا معمول دیبورژ بگیرند پوماد عرق النساء ۴۰ گرم عصارهٔ اکونیت ۵ گرم مخلوط کرده و در ممر عصب تمریخ نمایند

مخلوط فاقد الحس بگیرند تعفین اکونیت ۴۰ گرم اود وکلنی ۲۰ گرم کلورو فورم ۱۰ گرم مخلوط کنند و مدت چند دقیقه بروی لثه ها یا اراحی نطول نمایند

در دوائر هشتم اوکالیپتوس و بعضی دیگر عوامل قاطع الحمی

در این در ذکر میکنیم اوکالیپتوس و هوکس وبید و سالیسین و فلوادرین و اسکولین و تولیپیر و دیتیوم و دلیمین و یاس و اسپید و سیزمین و اسید کربو از و تیک را

دیمدانهم

اوکالیپتوس درختی است از طایفه میرتاسه و بومی استرالی و تاسمانی و مرتفع ترین اشجار عالم و زیادتر از ۱۵۰ اقسم و قسمی از آن موسوم به اوکالیپتوس امیگدالینا (اوکالیپتوس بادامی) که ارتفاع آن به ۱۲۸ متر میرسد و اوکالیپتوس کاره که ۱۲۰ متر ارتفاع دارد و یک قسم از آن عبارت از اوکالیپتوس روبوستا (اوکالیپتوس قوی الجثه) میباشد که اوکالیپتوس هولاند جدید نیز نامیده میشود دارای چوبی است صلب و معرق منتجر شبیه به مرمر و یک قسم دیگر اوکالیپتوس رزینیفرا (اوکالیپتوس سقزی) که اهالی استرالی از پوستان خانهای خود را میپوشانند و دارای سقزی است قابض موسوم به کینو بوتانی بی و نیز قسمی دیگر عبارت است از اوکالیپتوس پیپریتا (اوکالیپتوس نعناعی) که از برگ آن دهن فراری میسازند و بدهن فرار نعناع فلفلی شباهت تامه دارد و اوکالیپتوس سیتریودورا (اوکالیپتوس لیموئی) که بوی دهن فرار آن شبیه بوی لیمو میباشد و اوکالیپتوس مانیفرا (اوکالیپتوس شیرخشتی) که از برگ این ماده مترشح میشود شیرین و موسوم به ملیتوز و شیرخشت استرالی نیز آنرا میباشد و بالاخره اوکالیپتوس گلوبولوس (اوکالیپتوس دانه) است که فقط در تراپوتیک استعمال میگردد و این قسم را در سال ۱۸۵۶ میلادی نفرینک او رده در اسپانیول و جنوب فرانسه و در جزیرهٔ کورس و نیز در افریقا بخصوص در الجزایر فرانسه انرا غرس کرده عمل آورده اند و اکنون کرورها از این درخت در این ممالک موجود است و درختی است همیشه سبز و بسیار قشنگ و برگهای آن دارای عطر مطبوع گوارائی است و قوهٔ جاذبه که خداوند عالم در این نبات قرار داده در هیچیک از دیگر نباتات نیست چنانچه یک شاخه از آنکه ۱۲ ساعت در آب فرو برند سه مساوی وزنش آب جذب میکند و اهالی بومی استرالی در حین عبور از بیابانهای وسیع بی آب هرگاه محتاج به آب شوند ریشه های این درخت را که همیشه بطور افقی میباشند قطع کرده بقدری آب از آنها جریان مییابد که آنان را سیراب میکند و از جمله خواص عجیبه این درخت است که مانند قرع و انبیق بواسطه ریشه هایش از زمین بر میدارد گازهای مهلکی را که در آن تولید شده و آنها را مبدل به بخارات بلسانی اکسیژن داری کرده و بواسطه برگهایش در هوا منتشر میسازد و علاوه برگهای این درخت دارای یک نوع دهن فراری میباشند که در کشتن میکروبها و حیوانات بسیار صغیره که موجب فساد و تعفن اهویه منتشره میگردند قوی الاثر اند و این اسانس معطر در همه اجزاء مختلفه این درخت بمقدار زیاد موجود است و یکی از دانشمندان میگوید در ۱۰۰ اجزاء برگ نیم خشک آن ۶ جزء اسانس است و نیز برگ آن دارای کمی سقز و مقدار زیادی تنن است و این تنن پر املاح آهن را برنگ سیاه در در میکند بهر جهت در وجود اوکالیپتوس در نظافت و سلامتی اهویه اثر مخصوصی دارد و در هر مملکتی که تعداد آن زیادتر درخت باشد هوای آن نظیف تر و سالم تر است

برگ اوکالیپتوس گلوبولوس را در دفع تبهای نائبه و توبرکول حادی که با کثرت ترشح عرق همراه باشد و اسهال مزمن و اختلالات نزله استعمال میکنند و از عوامل دافع العفونه است و مقدار شربت آن سفوف مسحوق این برگ از ۱۵ تا ۱۵ گرم است در عرض روز و ۳۰ گرم این برگ را در ۱۰۰۰ گرم آب دم کرده و یا جوشانده و صاف کرده متدرجاً در دفع اختلالات نزله بیاشامند و ۱۰۰ گرم از آن در ۱۰۰۰ گرم آب طبخ داده در دفع تعفنات بطور غسول و یا زرق استعمال نمایند

نعفنزو

اوکالیپتوس

تعفین برگ اوکالیپتوس بگیرند برگ اوکالیپتوس ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ برگها را نیم کوب کرده در ظرف در بسته مدت ده روز در الکل بخیسانند وگاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این تعفین از ۵ تا ۱۰ گرم است بطور پوسیون و از عوامل قاطع حمی و دافع نزله است (کدکس)

عرق برگ اوکالیپتوس بگیرند برگ اوکالیپتوس ۱ آب ۴ تقطیر کنند تا مقطر به ۴ جزء رسد و بهتر آنست که در قابله فلورانسی مقطر را جمع نمایند تا بتوان دهن فرار آنرا اخذ نمود و این عرق را مایع پوسیون های حامی و صدری و معدی قرار میدهند (کدکس)

الکولاتور برگ اوکالیپتوس بگیرند برگ تازه اوکالیپتوس الکل ۹۰ درجه مکرر یک جزء برگها را کوفته و در ظرف در بسته مدت ده روز با الکل بخیسانند وگاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و مقدار شربت این الکولاتور مانند تعفین از ۵ تا ۱۰ گرم است و در همان موقع و بهمان طریق استعمال میشود (کدکس)

شراب برگ اوکالیپتوس بگیرند برگ اوکالیپتوس ۳ شراب گرناش ۱۰۰ برگها را نیم کوب کرده در ظرف در بسته مدت ده روز در شراب بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این شراب در حمیات و اختلالات نزله از ۳۰ تا ۱۵۰ گرم است

شربت برگ اوکالیپتوس بگیرند برگ اوکالیپتوس ۱ آب مقطر ۵ قند سفید مقدار کافی برگها را نیم کوب کرده مدت ۴ ساعت در آب مقطر جوش دم کنند و بافشار صاف کرده بگذارند ته نشین شود وصاف روی آنرا بواسطه عمل انحراف برداشته و بنسبت ۱۸۰ در ۱۰۰ قند افزوده و جوشانده قوام آورند و حفظ کنند و مقدار شربت این شربت از ۳۰ تا ۱۵۰ گرم است (کدکس)

پوسیون اوکالیپتوس معمول بوکوا بگیرند الکولاتور اوکالیپتوس ۴ گرم شربت دیاکوده ۲۰ گرم شربت قند ۱۰۰ گرم مخلوط کرده مدتی رجا بیاشامند

غسول دافع سیفلیس فرنجی معمول مارتینو بگیرند آب مقطر ۱۰۰۰ گرم هیدرات کلرال تعفین اوکالیپتوس مکرر ۱۰ گرم حل کرده غسول نمایند

زرق دافع سرطان رحم بگیرند تعفین اوکالیپتوس ۴۵ گرم اسید سالیسیلیک ۱ گرم سالیسیلات سود ۲۰ گرم سرکه ۳۰۰ گرم مخلوط کنند و از ۱ تا ۵ قاشق آش خوری در ۱۰۰۰ گرم آب نیم گرم مخلوط کرده زرق نمایند

اوکالیپتول مایعی است غیر ثابت و بی رنگ و بوی آن مابین بوی کافور و نعناع و در ۱۷۰ درجه حرارت جوش میاید و غیر محلول در آب و محلول در الکل و اترو ادهان ثابته و فراره

اسانس اوکالیپتوس این اسانس دارای خواص اسانس کاژپوت و در همان مواقع استعمال میشود و از آن کپسولهائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ۵ سانتی گرم اسانس اند و از ۵ تا ۲۰ عدد آنها را در دفع برونشیت و سل استعمال مینمایند و بعبارة دیگر مقدار شربت این اسانس از ۵ سانتی گرم تا ۱۳ گرم است و نیز از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم اوکالیپتول را در ۲۰ گرم روغن زیتون حل کرده در زرق تحت الجلد بکار میبرند

استنشاق اوکالیپتوس بگیرند دهن فرار اوکالیپتوس ۵ گرم الکل

دردوازدهم

۹۰ درجه ۲۵ گرم اب ۱۰۰ اگرم حل کرده درد بقتری حلقوم استنشاق نمایند

استنشاق ضد ورم حرمن حلقوم معمول موسلر بگیرند اسانس اوکالیپتوس ۳ تا ۵ گرم الکل خالص ۷۵ گرم اب مقطر ۱۲۰ اگرم مخلوط کرده و در وزی ۳ تا ۴ دفعه بخور داده استنشاق نمایند و مدت هر استنشاقی ۱۰ تا ۵ دقیقه باشد و در مدت محل محصول را بهم زنند

پوماد ضد ورم جفن حرگانی معمول هوبر بگیرند روغن بولو اسانس اوکالیپتوس مکد ۵ اگرم وازلین ۱۰ اگرم مخلوط کرده نمرخ نمایند

مخلوط (لخلخه) دافع العفونه معمول سمیت بگیرند اسانس اوکالیپتوس فول مکد ۱۵ گرم اسانس تربانتین ۱۰۰ اگرم مخلوط کرده و در نزدیک بستر مریض گذارند تا بخار شود و نیز پارچه‌ها در چندان الوده کرده در اطاق مریض اویزان کنند

هوکس ن **ئیلکس** نباتی است از طایفه **رامنه** و دارای دو قسم یکی **هوکس کومون** ل **ئیلکس اکوئیفولیوم** پ **هوکس متعارفی** وقسم دیگر **هوکس ومیتیف** ل **ئیلکس ومیتوریا** پ **هوکس مقیی** برگهای قسم اول تلخ و قاطع حمی و برگهای قسم دوم مقیی و قسم اول دایک و قتی در دفع حمیات نائبه خیلی استعمال میکردند ولی حالا در چندان استعمالی ندارد و مقدار شربت از مسحوق این برگها ۱۰ اگرم است که با قدری شراب سفید مخلوط کرده بیاشامند

مغلی هوکس متعارفی بگیرند برگ هوکس ۲۰ گرم در ۵۰۰ گرم اب بجوشانند تا ۲۵۰ گرم باقی ماند و صاف کرده در سه دفعه بیاشامند

شراب هوکس معمول روسو بگیرند مسحوق برگ هوکس متعارفی ۱۰ اگرم شراب سفید ۲۰۰ گرم مخلوط کرده مدت ده دوازده ساعت بگذارند بماند و صاف کرده یک دفعه بیاشامند

بید ع **صفصاف** ل **سالیکس** ن **سول** (**اوزیر**) ی **ئیتیا** درختی است معروف از طایفه **سالیسینه** و دارای چندین قسم و پوست یک قسم از ان موسوم به بید سفید ل **سالیکس البا** در طب استعمال میشود و این پوست تلخ و فی الجمله قابض و موافق تجزیه **پلتیر و کاوانتو** دارای ماده دسم سبز و ماده ملون زرد و تلخ و تنن و مادهٔ عصارهٔ سقزی و ماده صمغی و ملح منیزی و اسید الی میباشد و در سال ۱۸۳۰ امیلادی **لروکس** نام مادهٔ از ان استخراج نمود و **سالیسین** اسم گذاشت این ماده سفید و متبلر و محلول در اب و در ۱۲۰ درجهٔ حرارت ذوب میگردد و چون شکلا کمال شباهت را بسولفات کینین دارد خیال میکردند در دفع حمیات بدل ان واقع میشود بهر جهت سالیسین در دفع نوائب عفنه بی اثر نیست ولی چون نوبه شدت نموده و مستحکم گردد بکلی بی اثر است و اثر ان در کوچک کردن طحال شکوک و در نوائب ردیه هیچ اثر ندارد و مقدار شربت ان در نوائب از ۱ تا ۴ گرم و در دفع روماتیسم مفصلی حاد چون در هر دو یا سه تا چهار ساعت فاصله ۱ گرم استعمال نمایند قوی الاثر است و ۳۲ گرم پوست شاخه‌های جوان بید را در دفع حمیات بعوض گنگنا بطور سفوف استعمال مینمایند و نیز از ۳۰ تا ۶۰ گرم این پوست را در ۱۰۰۰ اگرم اب جوشانند تا یک ثلث باقی ماند و صاف کرده در دفع نوائب معمول میدارند

طریقهٔ ساختن سالیسین بگیرند پوست بید ۵۰۰۰ گرم در مقدار کافی اب مکی بجوشانند

تا جوشانده غلیظی بدست آید و از پارچه صاف کند و بقدری شیرآهک دقیق و مصفی افزایند که ماده ملونه در دو گردد و محصول را با کاغذ صاف کند و مصفی را بقوام شربت رقیقی تبخیر نمایند و بقدری الکل ۰۳ درجه افزایند که تماماً صمغ در رد شود و مجدداً آنرا صاف کند و بواسطه تقطیر الکل را از مصفی بگیرند و محصول را بقدری که لازم است تبخیر نمایند و در جای سردی بگذارند سالیسین بشکل سوزنهای نهی متبلر میشود و جهة خالص کردن آن را در آب جوش حل نموده و مقداری کمی زغال حیوانی بر محلول افزوده و صاف نموده بگذارند مجدداً متبلر گردد و سالیسین خالص بشکل سوزنهای باریک نهی است سفید و بی رایحه و طعم آن تلخ شبیه بتلخی بید و جسمی است نه اسید و نه قلیائی و بواسطه لامپ الکلی محترق شده و از آن چیزی باقی نمیماند در ۱۰۰ جزء آب سرد ۵ تا ۶ جزء آنرا حل مینماید و بهر مقداری در آب جوش و الکل محلول است و تیزی و ژلاتین و سوزنسات سرب محلولات آنرا در د نمیکند و بواسطه اسید سولفوریک غلیظ رنگ قرمزی حاصل مینماید و فلوادزین در همه این صفات مانند سالیسین است

شربت سالیسین

بگیرند سالیسین ۵ گرم در ۵ گرم آب جوش حل کند و ۱۰۰ گرم قند سفید در محصول حل نموده در دفع نوبه اطفال با قاشق کوچک مکرر بآنها بنوشانند

حب سانوفروسودیوم و سالیسین

بگیرند سانوفرو سودیوم ۱۲۹ سالیسین ۱۴۳ سانوفرو را در آب حل کنند و سالیسین را بیفزایند و محصول را بجوشانند و تبخیر کنند تا چون قدری از آنرا بگذارند سرد شود مانند ماده غلیظی گردد و بعد این محصول را در گرمخان بخشکانند و حفظ نمایند و از این ملح توام قدری برداشته حبهائی ترتیب دهند که هریک دارای ۲۵ سانتیگرم ملح باشند و موافق قول دو نفر از دانشمندان

هالما گراند و بالد

هریک از این حبوب در اثر معادل ۵ سانتیگرم سولفات کنین اند

حب دافع حبس طمث معمول کنو

بگیرند سالیسین مسحوق ۱ گرم ریوند مسحوق ۵ سانتیگرم با مقدار کافی گلقند ۸ حب سازند و از ۲ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند

سفوف سالیسین معمول اسیگایه

بگیرند سالیسین ۱ گرم طرطر استیبیه ۵ سانتیگرم قند ۴ گرم مطابق معمول مخلوط کرده در ده بسته مساوی ببندند و در دفع نوائب هر دو ساعت فاصله یک بسته سفوف نمایند

شربت سالیسین

بگیرند سالیسین ۵ گرم تعفین حنظبانا ۲۵ گرم حل کرده ۲۰۰ گرم شربت کنکینا بیفزایند و هر قاشق غذاخوری این شربت دارای ۵ دسیگرم سالیسین میباشد

فلوادزین

این ماده را از پوست تازه ریشه درخت سیب استخراج میکنند بانیکه پوست ریشه سیب را در الکل ضعیف خیسانیده و صاف کرده بعد الکل را بواسطه تقطیر از آن میگیرند و چنانچه ذکر کردیم این ماده در خواص شیمیائی کمال مشابهت را با سالیسین دارد و تجارب دانشمندان ثابت کرده است اثر این ماده را در دفع حمیات نائبه که چندان اشتداد نداشته باشند و **بوشاردا** فلوادزین را مانند سالیسین در همان موقع و همان صور و همان مقدار استعمال میکند

اسکولین

عبارت از ماده عامل شابلوط هندی است و در دفع حمیات نائبه و کاستر الژی و انترالژی مرواج مستعمل و مقدار شربت آن از ۵ سانتیگرم تا ۲ گرم

تولیپیر لیریودانډرم تولیپیفرا

درخت قشنگی است از طایفه ماینولیا سیسه

درس دوازدهم

و بومی امریک جنوبی و در ایالات متحده امریک پوست شاخه های جوان و مخصوص پوست ریشه اش را که تلخ و معطر است مانند عوامل قاطع حمی و محرک و مقوی استعمال میکنند و مقدار شربت از مسحوق این پوست بطور سفوف از ۴ تا ۸ گرم است در عرض روز و از عصاره الکلی آن ۱ گرم و **بوشاردا** شراب تولیپیر را بر سایر محصولات آن ترجیح میدهد موافق نسخه ذیل

شراب تولیپیر معمول بوشاردا بگیرند پوست تازه تولیپیر ۱۰۰ گرم خورد خورد کرده با ۱۰۰ گرم الکل مخلوط نموده و ۱۰۰۰ گرم شراب سفید اعلا بیفزایند و مدت هشت روز بگذارند بماند و بعد صاف کنند و صبح و شام در هنگام نزه تب یک گیلاس بیاشامند و استعمال این شراب در ایالات متحده امریک خیلی شایع است

ژلسمیوم سامپرویرانس (یاسمن کارولین) (یاسمن زرد) نباتی است از طایفه **لوگانیاسه** و در امریک جنوبی در اطراف رودخانه ها و در سواحل اقیانوس فراوان است و گل آن زرد و دارای بوئی شبیه بوی یاسمن و ریشه اش که دارای طعم تلخ زننده ای است در دفع حمای صفرا استعمال میکنند و نیز اهالی ایالات متحده تعفین این ریشه را بمقدار ۱۰ و یا ۱۲ قطره در دفع اوجاع روماتیسمی تطول مینمایند و اکنون در طب پوست این ریشه را در دفع تب و در دفع اقسام نورالژی معمول میدارند و ماده عامل آن **ژلسمین** است که ماده سمی و مقدار شربت گرد پوست این ریشه ۲ سانتی گرم و گاه ۵ سانتی گرم استعمال میکنند و تعفین آنرا از ۱ تا ۵ قطره یعنی از ۲ سانتی گرم تا یک گرم تجویز مینمایند ولی باید اثرات او را مراقب بود

حب ژلسمیوم بگیرند گرد ژلسمیوم ۵ گرم عصاره شل مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و هر حبی دارای ۵ سانتی گرم گرد است و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

مخلوط دافع روماتیسم معمول ژولس بگیرند تعفین ژلسمیوم تعفین لوبلیا مکی ۴ گرم برمور پتاسیوم ۱۵ گرم اب ۱۳۰ گرم مخلوط کنند و هر سه ساعت فاصله ۴ قطره این مخلوط را در فنجانی اب مخلوط کرده بیاشامند

عصاره ژلسمیوم معمول کدکس این عصاره را در الکل رقیق از یک جزء ریشه ژلسمیوم و ۶ جزء الکل ۶۰ درجه میسازند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۴ دسی گرم است بطور حب یا پوسیون

تعفین ژلسمیوم معمول فونیر ریشه ژلسمیوم نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ۸ روز بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانده با کاغذ صاف کنند و مقدار شربت آن از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم

ژلسمین عبارتست از الکلوئیدی است که چون خالص بود بشکل گرد سفید امورفی است و از عوامل قوی الاثر خطیره و مقدار شربت آن یک میلی گرم ولی اهالی امریک باسم **ژلسمین** مخلوطی از این الکلوئید و سقز را مینامند که قوت آن خیلی کمتر از ژلسمین خالص است

کبراکو بلانکو درختی است از طایفه **ابوسینه** و بومی **شیلی** امریک و در طب پوست این درخت را مانند عوامل دافع حمی و دافع تنفس استعمال میکنند و مقدار شربت از عصاره مائی آن ۱۰ تا ۲۰ سانتی گرم و از گرد آن ۳۰ تا ۵۰ سانتی گرم و از تعفین (۱ در ۵) ۱ تا ۳ گرم و ماده عامل آنرا **اسپیدو سپرمین** را **سپیدو سپرماتین** مینامند

پوسیون کبراکو بگیرند عرق نعناع ۴۰ گرم تعفین کبراکو ۱ تا ۴ گرم اب ۱۰۰ گرم شربت ساده ۲۰ گرم

مخلوط کرده در عرض روز بتدریج بنوشند

اسید و سپرمین خود این جسم در آب غیر محلول ولی سولفات و کلوریدرات آن محلول اند و از عوامل دافع الحراره است که ۵ سانتی گرم از آن در زرق تحت جلدی با احتیاط استعمال میکند

محلول جهت زرق تحت جلدی بگیرند آب مقطر ۵ گرم اسپید و سپرمین ۱ گرم مخلوط کرده بقدری اسید سولفوریک اضافه کنند که حل شود ولی محلول باید خنثی باشد و هر یک سانتی متر مکعب این محلول دارای ۲ سانتی گرم ماده عامل است

نسخه دیگر بگیرند آب مقطر ۱ گرم کلوریدرات اسپید و سپرمین ۴ سانتی گرم حل کنند و هر سانتی متر مکعب دارای ۴ سانتی گرم ملح است

یاسمن یاسمن ف ژاسمن ل ژاسمینوم درخت کوچکی است از طایفه ژاسمینه بومی آسیا و مدتها است که در فرنگ غرس آن متداول و گلهای آن سفید و از آنها اسانس و عصاره می گیرند که در زینت استعمال میشود

اسید کربوازوتیک این اسید و هم کربوازتات آهن و اماناك را مانند عوامل قاطع حمی در آنمی و مالیخولیای مراقی استعمال میکنند و از آنها حبهائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ۵ تا ۱۰ سانتی گرم باشد و در روزی سه حب در سه دفعه استعمال مینمایند تقریباً پس از مداومت هفت روز این محصول رنگ زردی در جلد بروز میکند شبیه برنگ یرقانی که پس از سه روز ترک دوا برطرف میگردد

در بیان اماناك و محصولاتیکه از اماناك اند

اماناك ف **اموئنیاك** ل **اموئنیوم** عبارت است از ترکیب دو حجم ازت با ۶ حجم هیدروژن بخاری است بیرنگ با بوئی تند و نافذ و طعم آن حاد و سوزنده و بی نهایت قابل انحلال در آب ولی میل ترکیبش با آب کم و علی الاتصال از محلول مائی خود متصاعد میگردد بطریقیکه چون در شیشه این محلول را باز گذارند پس از چند زمانی جز مقدار کمی اماناك در آن نخواهند یافت و اماناك مایع که **قلیای طیار و جوهر نوشادر** نیز نامیده میشود عبارت است از محلول مائی آن

چون اماناك مایع را در داخل بمقدار زیاد استعمال کنند مانند سموم محرق بسیار قوی اثر میکند ولی هرگاه بمقدار کم استعمال شود حدتش را بواسطه آب و یا مایع دیگری بکاهند در بدن تحریک عمومی بسیار سریعی میکند و جلد را از عرق میپوشاند و در تشنج کلبه و اغشیه مخاط را زیاد مینماید و در دفع سمیت اسیدها و در دفع نفخ شکم حیوانات نشخوار کن که از خوردن یونجه سبز عارض شود آنرا استعمال میکنند و نیز در حصبات ثوری و حمای تیفوئید و روماتیسم استعمال آن سودمند است

اماناك مایع را بمقدار ۱۰ تا ۲۰ قطره در دفع مستی و سوانح خطیره قطر بالکلی تجویز میکنند و در صرع الکلی نیز تجدید زیادی از استعمال آن کرده اند و بخار اماناك را در معالجه بعضی رمدهای مزمن معمول میدارند و نیز در دفع اسم عصبانی و ورم حلقوم مزمن که با گرفتگی صدا همراه باشد و در ورم مزمن حلق و با تحت حاد عارض در اشخاص خنازیری

که در طفولیت مبتلی بورم حاد حلق شده باشند و نیز در زکام کهنه و مزمن و دیگر امور و زنانه و ساده مفید می‌شوند است و بخصوص اثر آن در امراض مذکوره زیادتر میگردد هرگاه استعمال آن را با انداختن شمع پرنده در شقیقه و قسمت حاجبی توام کند و طریقه استعمال آن در موقع مذکوره از این قرار است در جلو چشمهای نیم باز شده و یا در جلو بینی و دهان در هنگام دخول نفس در شیشه امانیاک مایع را بسرعت باز کرده نگاهدارند و این امانیاک باید دارای ۰٫۲ تا ۰٫۳ درجه باشد

مواد مانعة الجمع امانیاک این مواد عبارتند از اسیدها و املاح اسید

پوسیون امانیاک بگیرند امانیاک قوی ۱ گرم پوسیون صمغی ۱۵۰ گرم مخلوط کرده هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

کربونات امانیاک یکی از عوامل محرکه و منبهه و معرقه قوی الاثر است و بمقدار زیاد مثل امانیاک مانند سموم محرقه اثر میکند و در همان مواقعی که امانیاک را استعمال مینمایند استعمال میشود و علاوه در خناق و علی الخصوص در اسکرلتین و دیگر اختلاجات عارضه در اطفال هنگام بیرون آمدن دندان استعمال آن سودمند است

و **بوشاردا** کربونات امانیاک را در دفع گلبکوزوری مفید میداند

پوسیون کربونات امانیاک بگیرند کربونات امانیاک ۱ گرم پوسیون صمغی ۱۵۰ گرم مخلوط کند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پروپیلامین (ترمتیلامین) این محصول عبارت از امانیاک مرکبی است مأخوذ از آب نمکی که شاه ماهی را در آن حفظ کرده اند و یکی از دانشمندان این محصول را در دفع اختلالات روماتیسمی حاد و مزمن موثر میداند و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۳۰ قطره است بطور پوسیون **کلوریدرات ترمتیلامین** این محصول را در دفع روماتیسم مفصلی حاد استعمال میکند و **بومیت** از ۰٫۵ دسی گرم تا ۱ گرم بطور پوسیون تجویز مینماید

پوسیون پروپیلامین بگیرند پروپیلامین خالص ۲۰ قطره آب مقطر ۲۰۰ گرم الکولاتور نعناع ۱ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کند و در دفع اختلالات مختلفه که منشاء آنها روماتیسم بوده هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

استات امانیاک از عوامل محرکه و منبهه است و دیگر اثری شبیه به امانیاک ولی مقدار شربتش خیلی زیادتر و نیز از عوامل معرقه سریع الاثری است که استعمال آن شایع و چون بمقدار کم استعمال شود مانند عوامل ضد تشنج اثر میکند و در سوء طمث مستعمل و مفید و مقدار شربت آن از ۰٫۵ تا ۱۰ گرم است مخلوط با پوسیون و یا تیزانی مناسب

نوشادر یا سل امونیاک یا امونیاکوم عبارت است از کلوریدرات امانیاک و از عوامل محرکه قویه و در دفع برونشیت وقتی باید استعمال شود که حالت حاده نباشد و مقدار شربت آن در اختلالات مذکوره عموماً از ۲ تا ۵ گرم در نشوقات در ورم حلق دائمی و برونشیت مزمن و اسم و سیاه سرفه مستعمل و مفید نوشادر را از خارج مانند محللات و مسکنات و ورم ظاهری و تومورهای درد استعمال میکنند و در قرحه و ... عانقرایانی و ادنیت تحت حاد و تهیجات لبنی شکل غسول محلول غلیظ نوشادر و یا در دود مسحوق آن معمول

مقدار شربت آن در امراض غده‌ونی از ۱ تا ۱۰ گرم که در پوسیون و یا تیزن مناسبی مخلوط کرده در عرض روز متدرجاً بیاشامند و از ۱ تا ۳ گرم آنرا در بی‌ونشت و صداع استعمال مینمایند

پوسیون بادایر بگیرند عرق نعناع ۶۰ گرم کلورهیدرات امانیاک ۳ گرم شربت پوست نارنج ۲۵ گرم پوسیون سازند و در دفع صداع این پوسیون را سه قسمت کرده هر نیم ساعت فاصله یک قسمت آن بیاشامند و در دفع روماتیسم مفصلی با قاشق کوچک متدرجاً در عرض روز میل کنند

فوسفات امانیاک این ملح را در دفع نقرس و رملهای ادره و یا فوسفاتی و روماتیسم سودمند میدانند و مقدار شربت آن از ۵ تا ۱۰ گرم

افشره فوسفات امانیاک بگیرند فوسفات امانیاک ۵ تا ۲۰ گرم آب ۵۰۰ گرم تعیین خلال نارنج اسید طرطریک مکدر ۱ گرم قند ۵۰ گرم مطابق معمول افشره سازند و متدرجاً بیاشامند

یکی از دانشمندان ثابت مینماید قوت فوسفات امانیاک را در دفع نقرس و روماتیسم و مقدار شربت آنرا در این امراض ۲۰ گرم ذکر میکند

گوانو عبارت از طبقات خاکی است که حاصل شده اند از فضول مرغهای بحری و از محصولات است که از مملکت پرو می‌آورند و ضماد این ماده را در دفع تومورهای مفصلی موجع مفید میدانند و نیز در دفع اختلالات هرپسی از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم آنرا در یک حمام داخل کرده استحمام مینمایند

بنزوات امانیاک این ملح را اکثر علمای پروس استعمال میکنند حاصل میشود از اینکه با اعانت حرارت امانیاک مایع را با اسید بنزوئیک خالص اشباع کرده و صاف نمایند و هنوز استعمال آن در نزد دانشمندان فرانسه مقبول نشده و ملحی است خفی و شدت محلول در آب و در مجاورت هوا و هم در مجاورت آب یعنی در محلولات مائی بلکه جزء از امانیاک آن برطرف شده و مبدل به بنزوات اسیده میگردد بهر جهة آنرا در دفع اسم و نزلات عارضه در مشایخ بمقدار ۱ تا ۱۰ گرم معمول میدارند

الکولاتورا امانیاک معطر (جوهر سیلوبوس) بگیرند پوست تازه نارنج پوست لیمو مکدر ۱۰۰ وانیل ۳۰ دارچینی ۵ میخک ۱۰ نوشادر کربونات پتاس عرق دارچینی الکل ۹۰ درجه مکدر ۵۰۰ مطابق معمول الکولاتور سازند و از ۳۰ تا ۶۰ قطره در یک پیاله مطبوخ معطری مخلوط کرده جهة تحریک و تعریق بیاشامند

جوهر امانیاک معمول دواسازی لندن بگیرند الکل خالص آب صاف مکدر ۱۵۰۰ گرم کلورهیدرات امانیاک ۳۰۰ گرم کربونات پتاس ۵۰۰ گرم مخلوط کرده تقطیر کنند و محصول مقطر باید ۱۵۰۰ گرم باشد و مقدار شربت این جوهر از ۱ تا ۲ گرم است مخلوط در پوسیون

جوهر طیب امانیاک ایضاً معمول دواسازی لندن بگیرند دارچینی میخک مکدر ۱۰ گرم پوست لیمو ۱۲۰ گرم کربونات پتاس ۲۵۰ گرم کلورهیدرات امانیاک ۱۵۰ گرم الکل خالص آب صاف مکدر ۲۰۰۰ گرم مخلوط کرده تقطیر کنند تا محصول مقطر به ۳۰۰۰ گرم رسد و این جوهر محرک و ضد تشنج است و استعمال آن متداول و مقدار شربتش ۱ گرم مخلوط در پوسیون

جوهر منتن امانیاک ایضاً معمول دواسازی لندن بگیرند نوشادر ۳۰۰ گرم کربونات پتاس ۵۰۰ گرم الکل خالص آب صاف مکدر ۱۵۰۰ گرم انغوزه ۵۰ گرم مخلوط کرده بارام

تقطیر کند تا محصول مقطر به ۳۰۰۰ گرم رسد و این جوهر در دفع تشنج قوی الاثر است و مقدار شربت آن ۴ گرم مخلوط در پوسیون

لیکور انیسوی امانیاك مطابق دواسازی ژرمانی بگیرند الکل ۲۴ و اسانس انیسون ۳ امانیاك خالص ۶ مخلوط کند و روزی چهار دفعه هر دفعه ۱۰ قطره در یك پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

پوسیون امانیاکی معمول ماروت بگیرند امانیاك مایع ۳ قطره لودانم سیدنم ۲۵ قطره پوسیون صمغی ۱۲۰ گرم مخلوط کند و در دفع حالت اختناقیکه در سل حلقوم بروز میکند و نیز درد دفع کراز هر ده دقیقه فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند

پوسیون امانیاکی معمول گدکس بگیرند آب صاف ۱۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم امانیاك مایع ۵ سانتی گرم مخلوط کند

تعفین سنبل الطیب امانیاکی معمول دواسازی لندن بگیرند سنبل الطیب ۱۵ گرم جوهر طیبا مانیاك ۱۰۰ گرم مدت چهارده روز بخیسانند و صاف کند و حفظ نمایند و این تعفین در دفع تشنج قوی الاثر است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ گرم مخلوط با پوسیون و بمقدار ۵ تا ۲۰ گرم نیز بطور پوسیون در دفع تشنج و دفع هیستری نیز استعمال میشود

آب لوس بگیرند امانیاك مایع ۲۲ درجه ۲۰ گرم و با تعفین ذیل مخلوط کند بگیرند الکل ۳۶ درجه ۵ گرم روغن کهربا ۱ دسی گرم صابون سفید بلسان مکه ۵ سانتی گرم مطابق معمول عمل کند مقدار شربت این آب از ۵ تا ۲ قطره است مخلوط در یك گیلاس آب صاف

پوسیون ضد آروغهای ترش معمول شوالیر بگیرند آب مقطر ۱۵۰ گرم عرق نعناع ۲۰ گرم امانیاك مایع ۳ قطره مخلوط کند و در دفع آروغهای ترش در دو دفعه بیاشامند و چون بعوض ۳ قطره ۱۲ قطره امانیاك داخل کند عبارت از **پوسیون دافع مستی** خواهد بود

پوسیون ضد صرع معمول لم بگیرند عرق بتلول ۶۰ گرم عرق عاد گلا ۱ سی ۱۰ گرم شربت بهار نارنج ۳۰ گرم امانیاك مایع ۱۲ قطره مخلوط کند و روزی سه قاشق کوچك بیاشامند

یکی از دانشمندان ۱۵ قطره امانیاك را در یك گیلاس آب مخلوط کرده در دفع جنون خمری استعمال مینماید

پوسیون کربونات امانیاك معمول هامیلتون بگیرند کربونات امانیاك ۱ گرم در ۱۰۰ گرم عرق نعناع فلفلی حل کرده و ۱۰ گرم شربت گل سرخ افزوده در دفع اسهال مزمن در دو دفعه بیاشامند

پوسیون معرق معمول بوشاردا بگیرند کربونات امانیاك ۲ تا ۵ گرم دم شربت ساده مکد ۲۰ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم پوسیون سازند و دو قسمت کند یك قسمت صبح ناشتا و قسمت یك ساعت قبل از شام در دفع گلیکوزوری بیاشامند

مخلوط دافع اسم معمول وانرباتن بگیرند کربونات امانیاك ۵ گرم عرق سداب ۲۵۰ گرم شربت دیاکوده ۵۰ گرم مخلوط کند و در حملههای اختلاجی اسم هر ده دقیقه فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند

امانیاک

تنتورامانیاکی معمول دِلاکرواس بگیرند امانیاک مایع ۱ تا ۵ گرم شربت پوست نارنج ۵۰ گرم مطبوخ سرد شده بابونه ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و در دفعات تقسیم نمایند هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و از استعمال اغذیه غلیظ احتراز نمایند

پوسیون امانیاکی ایضاً معمول دِلاکرواس بگیرند مطبوخ سرد شده بابونه ۱۲۵ گرم شربت پوست نارنج ۲۵ گرم اتر نیتریک ۱ گرم امانیاک ۵ دسی گرم در هنگام برودت کولرا هر ربع ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

پوسیون انتی سِپتیک (دافع العفونه) معمول بوشاردا بگیرند ریوند و پوست کنکینای زرد مکد ۱۰ گرم در ۲۰۰ گرم آب جوشیده دم کرده صاف نموده بیفزایند شربت ساده ۵۰ گرم استات امانیاک ۲۰ گرم و هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون سوء طمث معمول راسپوُرسکی بگیرند مطبوخ گل اقطی ۱۲۰ گرم استات امانیاک شربت تریاک شربت بهارنارنج مکس ۱۵ گرم پوسیون سازند و هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

ایضاً پوسیون سوء طمث معمول دِلیو بگیرند استات امانیاک ۵ تا ۱۰ گرم عرق بهارنارنج ۴۰ گرم عرق بادرنجبویه ۸۰ گرم شربت زعفران ۳۰ گرم پوسیون سازند

پوسیون اِستهل بگیرند کربونات امانیاک ۸ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم شربت خطمی ۴۰ گرم پوسیون سازند و در دفع اسکرلتین عصبانی و سرسامی هر دو ساعت فاصله نصف قاشق آش خوری بنوشند

مخلوط کربونات امانیاک معمول بودن که در اسکرلتین زیاد استعمال میگردد عبارت از همین نسخه است ولی بجای ۲۰۰ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم استعمال میکنند

پوسیون کلورور امانیاک معمول دِلوُو بگیرند عرق تبلول ۲۰۰ گرم کلورور امانیاک از ۱ تا ۳ گرم شربت خشخاش سفید ۴۰ گرم پوسیون سازند و در دفع برونشیتی که با حرض قلبی همراه نباشد هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

محلول محلل معمول کِپن بگیرند آب صاف ۳۰۰ گرم کلوریدرات امانیاک ۴ گرم حل کنند در دفع تهیجات رحم یک قاشق چای خوری صبح و یکی عصر در یک پیاله مطبوخ تبلول مخلوط کرده بنوشند

پوسیون معرق معمول بوشاردا بگیرند استات امانیاک ۱۰ گرم شراب سفید ۱۵۰ گرم الکولاتو دارچینی ۱۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم پوسیون سازند و در عرض روز با قاشق کوچک چند دفعات بیاشامند

شربت پیرپل بگیرند آب صاف ۱۰۰۰ گرم برگ بادرنجبویه ۱۲۰ گرم سنامکی ۱۵ گرم مدت یک ساعت با حرارت ملایمی دم کنند و صاف نمایند و بگیرند از این مطبوخ ۳۵۰ گرم قند ۷۰۰ گرم حل کرده بیفزایند کربونات امانیاک ۴ گرم و در سیفلیس هر شش ساعت فاصله نصف گیلاس کوچک بیاشامند

شربت معرق معمول کازِناو بگیرند سوکربونات امانیاک ۱۵ گرم شربت معرق ۲۵۰ گرم مخلوط کنند و کلیه **کازِناو** امراض جلدی قشری از قبیل پسوریازیس و [illegible] و غیره را با سوکربونات

امانیاک مداوا مینماید و از شربت مذکور روزی از ۱ تا ۴ قاشق کوچک استعمال میکند و هرگاه سوء هضم عارض شود استعمال انرا ترک مینماید

حب فیشر بگیرند کلورید رات امانیاک ۱۵ سانتی گرم گوگرد مصعد و مغسول ۲۵ سانتی گرم عصاره باسمن بری مقدار کافی یک حب سازند و در ترکلات حرمن دو هر سه ساعت فاصله یک حب بیاشامند

در بیان استعمالات خارجی امانیاک

پوماد گوندره (محرق امانیاکی) بگیرند پیه مذاب ۴ امانیاک مایع ۲۵ درجه ۴ پیه را باعانت حرارت ملایمی در صراحی سمباده در داری ذوب کنند و امانیاک را افزوده در صراحی را ببندند و بهم زنند تا کاملاً سرد شود و این پوماد را **پوماد امانیاکی کدکس** نیز مینامند و در دفع امور و زجز قدامی سر را بتراشند و مدت چند روز متوالیا با پوماد **گوندره** تمریخ کنند و **بوشادا** میگوید بطریق مذکور چندین نفر از مبتلایان باموروز را که مرض بسیار مزمن است مداوا کرده ام و لهذا پوماد مذکور را در دفع این مرض مطلقا قوی الاثر میداند **مصنف** میگوید اصل نسخه پوماد **گوندره** عبارت است از ۳۲ پیه گوسفند و ۳۲ پیه خوک و ۴ امانیاک و از جهة نجاست پیه خوک بعوض ان پیه گوسفند باید استعمال نمود و بهمین مناسبت است که در تمام نسخه های متداوله هر کجا پیه خوک معمول دانشمندان فرنگ بود پیه گوسفند نوشته ام

مایع منفط معمول گبن بگیرند امانیاک قوی ۱ جزء زیت کافوری ۲ جزء پنبه محلوج را باندازه که میخواهند پهن کنند و یک طرف انرا در مایع مذکور بدقت آلوده نمایند و از همین طرف بروی محل مقصود منطبق سازند پس از ۵ تا ۱۵ دقیقه اثر تحریقی ظاهر شده و نفاطات بروز میکند

غرغره محلل معمول بوشاردا بگیرند نوشادر ۵ گرم اب صاف ۲۰۰ گرم سکنجبین ۵۰ گرم حل کرده غرغره کنند

غرغره محلل معمول مصنف بگیرند نوشادر از ۵ تا ۱۰ گرم شربت ورد مکرر ۱۰۰ گرم اب صاف یک بطری حل کنند و دوام در مزمن حلق غرغره نمایند

غرغره دافع العفونة معمول بوشاردا بگیرند نوشادر کافور مکرر ۲ گرم مخلوط کرده حل کنند در ۲۰۰ گرم مطبوخ کنکینا سند رجا بغرانید

زرق امانیاکی معمول نیزاتو بگیرند ماء الشعیر ۴۰۰ گرم لعاب صمغ عربی ۲۰ گرم امانیاک مایع ۴۰ قطره مخلوط کنند و در حبس طمث روزی ۴ دفعه در مهبل زرق نمایند

نطول عینی بگیرند اثر سولفوریک ۱۰ گرم امانیاک محرق روغن زیتون مکرر ۵ گرم مخلوط کنند در وقت استعمال بهم زنند و در دفع امور و زیروزی سه یا چهار دفعه بروی پیشانی نطول نمایند

کحل منبه معمول فورناری بگیرند اب مقطر ۴۰ گرم اثر سولفوریک امانیاک مکرر ۱۰ گرم مخلوط کنند و در دفع خیالات چشم و صداع عینی این مخلوط را در تحت چشم بمالند

کحل امانیاکی

کحل آمانیاکی (گرد لِرزون) بگیرند آهک شکفته ۳۲ مسحوق نوشادر ۴ مسحوق زغال مسحوق دارچینی
مسحوق میخک مکی ۱ مسحوق گل ارمنی ۲ در صراحی درداری مخلوط کرده و در آنرا محکم ببندند و از بخار آمانیاکی
که متصاعد میشود بچشم برسانند فی الجمله تحریکی در آن مینماید و در دردهای مزمن مستعمل و مفید است

بخور محرک چشم معمول گپن بگیرند آمانیاک قوی ۵ گرم الکل کافوری ۱۰ گرم ترسولفور
۵ گرم در صراحی در سمباده مخلوط کنند و این مخلوط بواسطه اثر محرکش موجب حصول اشک میگردد

غسول آمانیاکی کافوری (آب دافع صداع) (آب مسکن) معمول کدکس بگیرند آمانیاک مایع ۵۲ درجه ۶۰ الکل کافوری ۱۰ کلورور سودیوم ۶۰ آب مقطر ۱۰۰۰ اول
نمک را در آب حل کنند و صاف نمایند و الکل کافوری را افزوده و بعد آمانیاک را بیفزایند و حفظ کنند و در وقت
استعمال بهم زنند و پارچه را در آن آلوده کرده بروی پیشانی منطبق سازند

اسانس وارد جهة دردسر بگیرند کافور ۶۰ گرم آمانیاک مایع ۲۰۰ گرم الکولاتور اسطوخودوس ۵۰۰ گرم آمانیاک را با الکولاتور مخلوط کرده و باعانت حمام مار به تقطیر کنند و کافور را بر مقطر
بیفزایند و در دفع صداع بروی پیشانی نطول نمایند

آب مسکن معمول راسپیل بگیرند آمانیاک مایع ۱۰۰ گرم آب مقطر ۹۵۰ گرم نمک طعام
۲۰ گرم کافور ۲ گرم اسانس گل سرخ مقدار کافی مطابق معمول حل کنند و پارچه را در محلول آلوده کرده در موضعی
از سر که مریض از آنجا درد میداند منطبق سازند و پیشانی را با دستمالی ببندند تا مانع از دخول محلول در چشم گردد

آب مسکن معمول کدکس بگیرند آمانیاک مایع ۶۰ گرم آب مقطر ۱۰۰۰ گرم نمک طعام ۶۰
گرم الکل کافوری ۱۰ گرم حل کنند

تمریخ آمانیاکی کدکس بگیرند روغن بادام شیرین ۹۰ گرم آمانیاک ۱۰ گرم در بطری در بسته مخلوط کنند
و بهم زنند و در دفع روماتیسم تمریخ نمایند

تمریخ آمانیاکی کافوری کدکس بگیرند زیت کافوری ۹۰ گرم آمانیاک ۱۰ گرم در صراحی
در بسته مخلوط نموده و بهم زنند و در دفع روماتیسم تمریخ نمایند

تمریخ محرک معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند بلسان **فیوراوانتی**
روغن زیتون مکی ۶۰ گرم الکل کافوری آمانیاک مکی ۵ گرم مخلوط کنند و نیز در روماتیسم تمریخ نمایند

تمریخ کافوری تریاکی معمول لواشر بگیرند الکل کافوری ۱۰۰ گرم آمانیاک مایع
لودانوم سیدنهم مکی ۲۵ گرم و این تمریخ که معمول دانشمندان جراح انگلیس است در دفع عوارض کزاز سودمند است

تمریخ دلیشاردن بگیرند کافور آمانیاک مایع مکی ۲۰ گرم الکل خالص ۳۰۰ گرم اسانس بابونه اسانس
عرعر مکی ۳ گرم مخلوط کنند و در دفع سرمازدگی تمریخ کنند

قیروطی دیشوکن بگیرند قیروطی جامد ۶۰ گرم کربونات آمانیاک ۵ گرم در هاون مرمر بسرعت بدقت
مخلوط کنند و هر ربع ساعت فاصله بمقدار ۴ گرم در دفع خناق و ورم حلق بروی گلو تمریخ نمایند

نطول آمانیاکی معمول سیودپور بگیرند کربونات آمانیاک ۳۰ گرم در ۵۰۰ گرم
آب حل کنند و ۲۰۰ گرم الکل بیفزایند و پارچه را در این محلول آلوده کرده در روی محل مرض [illegible] بگذارند

اکیموز نطول کند و چون بعوض الکل خالص الکل کافوری استعمال نمایند عبارت میشود از نطول **کافوری**

امانیاکی معمول بیمارستانهای المان

کامد محلل بگیرند نوشادر را هلک شکفته مکد ۵ گرم مخلوط کند و در میان دو قطعه پنبه این مخلوط را قرار دهند و بعد از آن در پارچه ململی به پیچند و بگردن مریض مبتلی به گواتر ببندند

نطول محلل معمول بوشاردا بگیرند نوشادر ۵۰ گرم در ۲۰۰ گرم سرکه و ۲۰۰ گرم الکل حل کند

نطول گرائف بگیرند کلوریدرات امانیاک ۱۰ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم سرکه عنصل ۵۰ گرم حل کند در دفع تومورهای خونین اطفال حدیثا لولاده نطول نمایند

مخلوط محلل معمول کاروس بگیرند کلوریدرات امانیاک تعفین از سکا مکد ۱۰ گرم عرق سداب ۳۰۰ گرم سرکه سداب ۱۵۰ گرم حل کند و در دفع قبل الماء الطفال بروی خصیه نطول نمایند

نطول ژوستاموند بگیرند کلوریدرات امانیاک ۳۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم عرق اکلیل الجبل حل کند در دفع تومورهای غیر موجع پستان که پس از تهیجات شیری باقی میمانند نطول نمایند

نطول نوشادر معمول ریکورد بگیرند نوشادر ۱۰ گرم آب ۲۵۰ گرم حل کرده و جهت تحلیل خیارک نطول نمایند

مخلوط معمول بیت جهت تغسیل بگیرند استانا امانیاک ۱۰۰ گرم الکل ۲۰ گرم گلاب ۱۵۰ گرم هر وقت خارش شدید در دلیکن ظاهر شود قطعه اسفنجی با این مخلوط آلوده کرده ثبورات را بشویند

محلول امانیاکی محلل معمول دبرن بگیرند نوشادر عرق کافور مکد ۶۰ گرم آب چشمه ۶۰۰ گرم حل کند در دفع بعضی سلعه ها و هبگرومای زانو پارچه بزرگی با این محلول بدقت آلوده کنند بمحل معلول گذاشته محکم ببندند

گرد معمول بوانت جهت دفع تهیجات خنازیری گردن بگیرند سولفات مسحوق آهن کلوریدرات امانیاک مکد ۳۰ گرم نشاسته سبب منی ۲۵۰ گرم مخلوط کند و در کیسه داخل نموده بروی غده های متهیج منطبق ساخته ببندند

پوماد محلل معمول کپن نمره ۱ بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم کلوریدرات امانیاک ۲ گرم میدی سرب ۱ گرم پوماد سازند

نمره ۲ بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم کلوریدرات امانیاک ۴ گرم کافور ۱ گرم پوماد سازند و این دو پوماد را در دفع داء الشیخیم و اختلالات نخاعی تمریخ نمایند و هر وقت خواسته باشند بزودی در محل معلول حرارتی ظاهر گردد نسخه ذیل را استعمال کند

نمره ۳ بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم کربونات امانیاک ۵ گرم کافور ۱ گرم پوماد سازند

در چهاردهم انتیمون و مخصولات آن

پ انتیمون ع اِثمِد ف انتیموان ل انتیمونیوم (استبیوم) ی اِستیبت

امتیک

(استیبمت) انتیمون که یکی از اجسام مفرده است فلزی است سفید رنگ نقره و درخشنده و در مجاورت هوا کدر میگردد و خیلی شکننده است و چون از دو دندان دو انگشت مالش دهند بوی مخصوصی استشمام میشود وزن مخصوص آن ۶/۷۲ و انتیمون فلزی در طب چندان استعمالی ندارد و پومادی یا زیک جزء مسحوق آن و دو جزء پیه مذاب میسازند که شبیه است به پوماد امتیک و نیز حبی از آن ترتیب میدادند که اکنون استعمالش متروک است و محصولات مستعمله آن عبارتند از اکسید و سولفور و کلورور و املاح و بایددانست انتیمون در حالت طبیعی همیشه دارای مقدار کمی ارسنیک است و خالص آن بدست نمیاید مگر در امتیک و کرمس و یکی از دانشمندان میگوید چون انتیمون را با طرطیر ذوب کنند الیژی از پتاسیوم و انتیمون حاصل میگردد که تجزیه میکند آب را و هرگاه دارای ارسنیک باشد بخار هیدروژن ارسنیه متصاعد شده و بواسطهٔ استشمام بوی سیر بآسانی میتوان آن را شناخت و ما در این ابتدا محصولات کیمیائی انتیمون را ذکر میکنیم و بعد بذکر خواص طبی و نسخ متداوله آنها میپردازیم **اکسیدهای انتیمون** چهار قسم اکسید از انتیمون بوجود میاید یکی سوزاکسید که طبیعتش مشکوک است و دیگری پرتو اکسید که با اسیدها میتواند مرکب گردد و دو اکسید دیگر که مانند اسید عمل میکنند عبارتند از اسید انتیمونیو و اسید انتیمونیک و گل انتیمون و گل نقرهٔ انتیمون عبارتند از پرتو اکسید آن

سولفورهای انتیمون این سولفورها بر سه قسم اند پرتو سولفور و دوتو سولفور و تری سولفور و در طب فقط پرتو سولفور معمول است که رنگ آن خاکستری و دارای شفافیت فلزی و بشکل منشورهای سوزنی طویل متبلور میگردد

کرمس معدنی (هیدرو سولفات انتیمون) سو هیدرو سولفات انتیمون (اکسید هیدراته انتیمون) سولفور هیدراته انتیمون چون **شارتروز** نام طبیب اول کسی است که خواص آن را منتشر ساخته **گرد شارتروز** نیز نامیده میشود عبارت از گردی است قرمز تیره و سبک و مخملی و بواسطهٔ اشعهٔ آفتاب رنگ آن تغییر میکند

اکسید انتیمون و سولفوران سولفور انتیمون با اکسید آن مرکب شده محصولات چندی حاصل مینماید که ترکیبشان خیلی مختلف و عبارتند اولاً از **انتیمون زجاجی** که علاوه بر اکسید انتیمون مقدار کمی اکسید آهن و سیلیس دارد ثانیاً **جگر انتیمون (زعفران فلزی)** ثالثاً **روبین** که از حیثیت ترکیب شبیه به انتیمون زجاجی است ولی گوگردش قدری بیشتر

کلورور انتیمون (کلورور انتیمونیک) موریات انتیمون (مسکه انتیمون) جسمی است جامد سفید و نیم شفاف و خیلی محرق و در ۱۰۰ درجه حرارت ذوب میگردد **انتیمون معرق** از روی عدم حقیقت **اکسید سفید انتیمون** نامیده شده عبارت از گردی است سفید و غیر محلول در آب و مرکب از انتیمونیت پتاس و انتیمونات پتاس و بواسطهٔ اختلاف مقدار شوره که در ساختن آن بکار میبرند نسبت این دو ملح با هم تغییر میکند

طرطرات پتاس و انتیمون) طرطر استیبیه (طرطر امتیک) امتیک (عبارت است از انتیمون مقیئ) جسمی است بی بو و بی رنگ و دارای طعم تند و غیر مطبوع و بشکل اجسام چهار سطحی و با هشت سطحی متبلور میگردد و در مجاورت هوا شکفته میشود و در آب محلول و آب چاه و عموم آبهائیکه

دارای کربونات امک وکربونات مزنی باشند بطور بطوء ازاد رد کرده واکسید انتیمون تولید مینمایند وچون این ابها در حالت جوش بوند بسرعت این عمل حاصل میشود ونیز همه مواد نباتی قابضکه دارای تنن باشند مانند کنکینا ومازو ومحلولات امتیک را رد کرده ورسوب غیر محلولی حاصل میکند وعلی هذا طبیب عامل باید از اختلاط امتیک باسایر ادویه ملتفت این مسئله باشد

در بیان خواص طبی انتیمون وتسمیح اقسام مستعمله ان

امتیک را چون در خارج استعمال کند مانند عوامل منفطه ومحرشه قویه اثر میکند وچون در داخل استعمال شود یا مانند عوامل مقیئه ومسهله ویا مانند عوامل معرقه ومبدله ویا مانند عوامل ضد محرک اثر مینماید

در بیان محصولات انتیمونی چون امتیک که مانند عوامل مقیئه ومسهله اثر کنند

امتیک یکی از مقیئات بسیار مساعد وکثیر الاستعمال است ومخصوصا در وقتی استعمال میشود که استفراغ کامل وسریع لازم بود وچون از عوامل محرشه قویه است هرگاه بی موقع وبدون مناسبت در بعضی اشخاص استعمال شود ممکن است حدوث سوانح خطیره گردد

مواد مانعة الجمع امتیک چنانچه ذکر کردیم این مواد عبارتند از تنن وصابون واجسام تنن دار از قبیل مطبوخات قابضه وکنکینا وکاشو وغیره ونیز جمع مابین اسیدها واملاح اسید وقلیائیات وکربوناتها وسولفات قلیائی ودیوند وشربت صمغ وابامک واب گل طباشیر با امتیک نباید نمود وترباک از اثر امتیک میکاهد **پادزهر**

امتیک مطبوخ کنکینا ومطبوخ مازو بهترین پاد زهرهای امتیک اند

کرمس وگوگرد طلائی انتیمون (گوگرد طلائی انتیمون گردی است که راسب میشود از افزودن اسید ضعیفی برابهاده کرمس ومخلوطی است از سولفور انتیمون ۲ واکسید انتیمون) را هرگاه در مقابل امتیک استعمال کند دارای خواص مقیئه می گردند ولهذا اکثر انها را جهة حصول این مقصود استعمال مینمایند

طریقهٔ استعمال امتیک جهة قی بگیرند امتیک ۵ تا ۱۰ سانتی گرم در یک پیاله اب نیم گرم حل کند ودر یک یا دو دفعه بفاصله ربع ساعت بنوشند ودر مدت عمل اب نیم گرم بمقدار زیاد بیاشامند

شراب انتیمونی (شراب استبیه) اولا معمول علمای فرانسه بگیرند طرطرات پتاس وانتیمون (امتیک) ۲ جزء شراب ملاگا ۵۰۰ جزء حل کند وهر ۳۰ گرم این شراب دارای یک دسی گرم امتیک است ومقدار شربت ان جهة حصول قی ۳۰ گرم

ثانیا معمول علمای انگلیس بگیرند امتیک ۰٫۵۰ شراب کریس ۵۰۰ حل کند

ثالثا معمول علمای المان بگیرند امتیک ۱ شراب اسپانیولی ۲۴۰ حل کند

پوسیون مقیی بگیرند امتیک ۱ دسی گرم عرق نعناع ۵۰ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم شربت ایپکا ۵۰ گرم پوسیون سازند ودر سه دفعه بفواصل نیم ساعت بیاشامند

پوسیون امتیک معمول کاپول بگیرند امتیک ۱ دسی گرم عرق بابونه ۰/۵ گرم شربت اپیکا ۰/۵ گرم عرق بهار نارنج ۰/۱ گرم پوسیون سازند و در دو یا سه دفعه بفواصل نیم ساعت بیاشامند

پوسیون دافع خناق بگیرند امتیک ۱ دسی گرم شربت اپیکا ۰/۳ گرم سکنجبین عنصل ۰/۱ گرم مطبوخ پولیگالا ۰/۵ گرم جهت سهولت دفع غشاء کاذب با قاشق کوچک متدرجا بیاشامند و این پوسیون معمول بیمارستان اطفال است

ایضاً پوسیون دافع خناق معمول آلبرس بگیرند کالومل ۲۵ میلی گرم طرطر استیبیه ۱ سانتی گرم شراب اپیکا ۳ گرم لعاب ۱۰ گرم شربت خطمی ۲۵ گرم آب مقطر ۶۰ گرم پوسیون سازند هر ده دقیقه فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند در فواصل آن آب نیم گرم بنوشند

طریقه استعمال امتیک در دفع خناق موافق دستور العمل کلارک بگیرند امتیک از ۰/۵ و ۱ تا ۰/۵ سانتی گرم آب صاف ۱۰۰ گرم حل کند و در مدت یک ساعت بیاشامند و مجدداً شروع در استعمال آن نمایند تا انکه غشاء کاذب دفع گردد و تا چندین دفعه میتوان مقدار مذکور را استعمال نمود و در این بین پاشویه های خردل دار معمول دارند و منفطات از قبیل مشمع در ادیه بکار برند و در اطفال ضعیف این طریق و دوا را با احتیاط کامل باید معمول داشت د. بوشو میگوید طفل را باید غذا داد ولی مشروبات کمتر استعمال نمود

پوسیون مقیی و مسهل (امتوکاتارتیک) بگیرند امتیک ۱ دسی گرم سولفات سود ۱۵ گرم آب گرم ۲۵۰ گرم حل کند و سه قسمت کرده هر ربع ساعت فاصله یک قسمت بنوشند

محصولات انتیمون در صورتیکه مانند عوامل اضداد محرک اثر کنند

محصولات انتیمون در صورتی که مانند ضد محرک اثر میکنند که بمقدار خیلی زیاد استعمال شوند و اغلب اوقات در ابتدای استعمال بدن تحمل نمیکند و حالت قی بروز مینماید ولی بعد حالت تحمل مقرر میگردد و در این وقت تا مدت چندی بدون عروض هیچ سانحه میتوان بر آنها مداومت نمود

استعمال محصولات انتیمون بمقدار ضد محرک در ذات الریه و نزف الدم جرم ریه و قطرب و ورم وریدی و ورم کبدی و روماتیسم مفصلی حاد مفید و سودمند است و نیز از استعمال آنها در اورچی و نزله مختنق تمجید کرده اند و در ذات الریه مخصوصاً وقتی استعمال میشوند که از استفراغ دم حالت بهبودی در مریض ظاهر نشده باشد و در میان محصولات انتیمونی ضد محرک اول امتیک است که از همه موثرتر و بعد کرمس و بعد انتیمون معرق مغسول و سایر اکسیدهای غیر محلول و از اکسید وید ورانتیمون این اوقات نیز تمجید میکنند و مقدار شربت هر یک از آنها ۰/۵ تا ۳ سانتی گرم است بطور پوسیون و یا قرص کرمس را غالباً مانند عوامل منفثه و مخرج بلغم مخلوط با یک لعوق و یا پوسیونی بمقدار ۱۰ تا ۱۰ سانتی گرم معمول میدارند و نیز بطور ضد محرک بمقدار ۳ سانتی گرم تا ۱ گرم در لعوق و یا پوسیونی داخل مینمایند و اثر ضد تحریک کرمس در برونشیت مزمن و نزله بواسطه اسکولتاسیون تغییری در صورت دخول نفس شنیده نشود آن مسلم است و لهذا در برونشیت حاد از استعمال میکنند و هر چند در بگزیر هنگام بروز عرض استعمال شود اثرش زیادتر و مطمئن تر است و نیز استعمال میشود در صورتحاد در دم حلقوم ساده بمقدار ۵ تا ۱۰ سانتی گرم و زیادتر

درس چهاردهم

تا ۰٫۰۴ سانتی گرم در عرض بیست و چهار ساعت

یکی از دانشمندان معاصر امتین را در مداوای استسقای مفصلی استعمال میکند و پوسیونی مرتبا از ۱۲۰ گرم مطبوخ تبلول و ۳۰ گرم شربت دیاکود و مقدار امتین را ابتدا از ۰٫۰۲ سانتی گرم تجویز میکند و بعد متدرجا زیاد مینماید تا ۰٫۱ گرم و این پوسیون از هشت تا ده روز باید مداومت نمود

دیگری از دانشمندان در معالجه تومور سفید ابتدا شرط کرده و بعد طرطر استیبیه را در جزء معلول داخل مینماید

جلاب امتینی معمول رازوری بگیرند امتین ۰٫۳ دسی گرم مطبوخ برگ نارنج ۰٫۵ گرم شربت ساده ۰٫۴ گرم حل کنند و در دفع قطرب هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و تا هنگام شفا هر روزه استعمال این جلاب را مکرر کنند و در همین جهات دافع قطرب را معمول دارند

حب دافع قطرب بگیرند عصارهٔ جلب سقمونیا مکد ۰٫۵ گرم ده حب سازند و روزی یک حب بیاشامند

جلاب ضد محرک معمول لئیک بگیرند امتین ۰٫۳ دسی گرم مطبوخ برگ نارنج ۰٫۵ گرم شربت صمغ ۰٫۴ گرم مخلوط کنند و در درد دم ریه و ورم کبد و عموم اورام حرمیها هر ربع ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون استیبیه معمول رایه بگیرند محلول صمغ ۱۲۵ گرم طرطر استیبیه ۰٫۱ سانتی گرم شربت دیاکود ۰٫۱ گرم حل کنند و در ذات الریه و روماتیسم مفصلی حاد هر دو ساعت فاصله یک قاشق اش خوری بیاشامند و در همین فصد کنند

پوسیون استیبیه معمول لوئی بگیرند امتین ۰٫۳ دسی گرم مطبوخ تبلول و نارنج ۰٫۵ گرم دیاکود ۰٫۳ گرم مخلوط کنند و در ذات الریه هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون ضد محرک معمول دلیو بگیرند طرطر استیبیه ۰٫۵ سانتی گرم عرق بهار نارنج عرق نعناع عرق دارچینی مکد ۰٫۱ گرم شربت صمغ ۰٫۳ گرم مطبوخ تبلول ۰٫۵ گرم پوسیون سازند و هر یک ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و چون قی عارض شود ترک کنند و پس از آنکه تهوع موقوف گشت دوباره استعمال نمایند

پوسیون رازوری معمول فونساگریو بگیرند طرطر استیبیه ۰٫۱ سانتی گرم شربت دیاکود ۰٫۲ گرم عرق غارگلاسی ۰٫۱ گرم آب ۱۲۰ گرم پوسیون سازند و در دفع اختلالات جانی آلات تنفس استعمال آن مداومت نمایند

طریقهٔ استعمال امتین در قطرب مطابق دستور العمل بولی بگیرند طرطر استیبیه ۰٫۵ سانتی گرم جلاب ۰٫۲ گرم حل کنند و دو قسمت کرده در جوانان بفاصلهٔ یک ساعت یک قسمت را معمول دارند و اگرچه این مداوا خیلی قوی است ولی خیلی موثر است

پوسیون دافع قطرب معمول ثبلیت بگیرند پوسیون صمغ ۱۲۵ گرم امتین ۰٫۲ سانتی گرم حل کنند و هر یک ساعت و یا هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بیاشامند بطریقی که تحمل قرار گیرد و فردای آن روز مقدار امتین را ۰٫۳ سانتی گرم و پس فردا ۰٫۴ سانتی گرم قرار دهند و بعد تا سه روز مریض را راحت گذاشته پوسیون را استعمال نکنند و بعد مجددا مدت سه روز استعمال نمایند روز اول ۰٫۳ سانتی

انتیمون

روز دوم ۰٫۲ روز سیوم ۰٫۵ سانتی گرم و باز سه روز ترک کنند و مجدداً اثر مدت سه روز مداومت نمایند روز اول ۰٫۲
روز دوم ۰٫۵ روز سیوم ۱ سانتی گرم و مدت مداوا هفده روز است و همینکه حرکات قطعی بر طرف شدند بواسطه
حمامهای گوگردی و ورزش قلع ماده مرض را کرده علاج را مستحکم نمایند

پوسیون استبیه معمول بریشت بگیرند عرق تیلول ۱۵۰ گرم طرطر استبیه ۳۰ سانتی
گرم شربت دیاکوده ۱۵ گرم اسانس انیسون ۲ قطره پوسیون سازند و در دفع پوستول ردی که با علامات سرسام
خطره همراهی کند هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون امتیکی بگیرند امتیک ۰٫۲ دسی گرم مطبوخ ادیکا ۱۵۰ گرم شربت دیاکوده ۳۰ گرم مخلوط
کنند و در مداوای کروپ هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون استبیه تریاکی معمول کولن بگیرند امتیک ۰٫۲ سانتی گرم تنطیر
تریاک ۳۰ قطره آب صاف ۲۵۰ گرم شربت قند ۱۵ گرم پوسیون سازند و در دفع اکلامپسی هر نیم ساعت فاصله
یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون مدّر معمول فونس بگیرند مطبوخ اقطی ۳۰۰ گرم نیترات پتاس ۲ گرم
طرطر استبیه ۰٫۵ سانتی گرم عسل مصفی ۶۰ گرم پوسیون سازند و در دفع استسقای جنب و استسقای غشاء
خارجی قلب هر ساعت فاصله دو قاشق اش خوری کوچک بیاشامند

حب امتیک معمول بوده بگیرند امتیک ۰٫۱ دسی گرم کنراء ۱ دسی گرم مسحوق ریشه ختمی ۱
گرم مطابق معمول ۶ حب سازند و **بوده** این حبوب را بر پوسیون امتیک ترجیح میدهد زیرا که مانند آن
در اول موجب تحریک مجاری هضم نمیشوند

لعوق ضد محرّک معمول بوشاردا بگیرند لعوق سفید **کدکس** ۱۵۰ گرم کرمس
معدنی ۱ گرم مخلوط کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون ضد محرّک کرمس ایضاً معمول بوشاردا بگیرند مطبوخ ترک
نارنج ۱۰۰ گرم کنراء ۲ گرم کرمس معدنی ۱ گرم شربت ساده شربت دیاکوده مکی ۲۰ گرم مخلوط کنند و مدت دو سه
روز با قاشق کوچک بیاشامند و در وقت استعمال بهم زنند

پوسیون کرمس معمول دلیو بگیرند کرمس معدنی ۲۰ سانتی گرم عرق غار گیلاسی ۱۰
گرم شربت ثلوه ۳۰ گرم لعاب صمغ ۱۲۰ گرم مخلوط کنند و با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

لعوق ضد محرّک معمول تروسو بگیرند لعوق سفید **کدکس** ۱۵۰ گرم انتیمون
معرق مغسول ۴ گرم مخلوط کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و در وقت استعمال بهم زنند

محصولات انتیمون در صورتیکه مانند عوامل مغیّره اثر کنند

امتیک را هرگاه بمقدار منقسم استعمال نمایند ممکن است مانند عوامل مغیره عمل نماید و در این صورت در دفع حبّ
ناشیه و سل و بر و نشبت مزمن مستعمل و سودمند است و از عوامل کثیر الفایده میباشد

پوسپون استبیه تریاکی معمول پکسون بگیرند امتیک تریاک مکد ۰٫۵ سانتی گرم کترا ۱ گرم عرق بهارنارنج ۱۰ گرم اب ۲۰۰ گرم پوسپون سازند و در دفع حیات نابته هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسپون استبیه معمول پرزیوزی بگیرند امتیک ۰٫۵ سانتی گرم صمغ عربی ۲ گرم شربت لیکن ۰٫۴ گرم اب ۱۵ گرم در دفع سل ریه همه روزه این پوسپون را با قاشق کوچک مدت رجا بیاشامند

حب کادیر بگیرند امتیک ۰٫۵ سانتی گرم عصارهٔ الکلی دیتال تریداس مکد ۰٫۱ سانتی گرم عصارهٔ بولیگالا ۱ گرم مطابق معمول ۱۲ حب سازند و در دفع سوانح و دمی مسلولین هر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند

گرد استبیه تریاکی معمول بوشاردا بگیرند عصارهٔ تریاک امتیک مسحوق مکد ۰٫۱ سانتی گرم قند شیره ۰٫۵ گرم قند سفید ۱۰ گرم مطابق معمول گرد سازند و در ۱۲ بسته مساوی به بندند و در دیه و نشبة من وسل روزی یک بسته صبح و یکی عصر در یک پیاله آب حل کرده بیاشامند

گرد انتیموئی ثامس بگیرند اکسید ترسیبی انتیمون ۱ جزء فوسفات اهک ۲ جزء با دقت مخلوط کنند و کدکس از ۳ تا ۵ دسی گرم این گرد را بطور حب مانند ضد محرک استعمال مینمایند

محصولات خارجی متیک

پوماد استبیه معمول کدکس (پوماد و تارتریت) بگیرند امتیک ۱ ابیه حل شده ۳ کاملا مخلوط نمایند و در زکام و سیاه سرفه جهة انصراف ماده تمریخ نمایند و در دفع کاسرالری بقدر یک فندق بر روی قسمت معده بمالند

مشمع استبیه بر روی مشمع زفت بهر اندازه که لازم باشد ۰٫۴ سانتی گرم تا ۲ گرم طرطر استبیه بپاشند و در محل منظور منطبق سازند مضرتی است کثیر الاستعمال و کثیر الفایده

ایضا مشمع استبیه معمول میال بگیرند زفت سفید ۰٫۴ گرم راتیانج موم مکد ۰٫۵ گرم تربانتین روغن زیتون مکد ۰٫۵ گرم امتیک ۰٫۱ گرم مطابق معمول مشمع سازند این مشمع از محللات قویه است

مشمع دافع سیاه سرفه معمول کورسن بگیرند مشمع شوکران ۰٫۱ گرم مشمع زفت ۰٫۵ گرم مشمع دیاشیلون صمغی ۰٫۵ گرم مخلوط کرده بر روی پارچه پوستی که باندازهٔ یک صدد بنارکی باشد بکشند و در روی آن ۰٫۰۵ سانتی گرم امتیک بپاشند

مشمع استبیه معمول ریکورد مشمع شوکران را بر روی پارچه که باندازهٔ کف دست باشد بکشند و از ۱ تا ۲ گرم امتیک روی آن بپاشند و جهة تحریک خارک غیر موجع استعمال نمایند

محلول استبیه بگیرند امتیک ۰٫۱ گرم اب صاف ۱۵ اگرم حل کنند و در بعضی امراض جلدی تعمل نمایند

قطور دافع لکهٔ قرنیه معمول ولز بگیرند شراب استبیه ۳۰ گرم لودانم سیدنم ۱ گرم تعفین صبر ۰٫۵ گرم مخلوط کنند و در دفع لکهٔ قرنیه نفذی سرد عمر هر دفعه یک قطره در چشم قطور نمایند

حقنه امتیک بگیرند امتیک ۰٫۳ سانتی گرم در ۳۰۰ گرم مطبوخ ازنیکا حل کرده در دفع سکته ولغا احتقان نمایند

در باره هم انغوزه و عوامل مشابه آن

در این درس بیان میکنیم صمغهای سقزیرا که در طب مستعمل اند و عبارتند از انغوزه واشق وانزروت وجاوشیر وکبنج و همه این صمغها را از نباتات طایفه چتریه اخذ میکنند

انغوزه ع حلتیت منتن ن ل **ازا فو تیدا** عبارت از صمغ سقزی است که از یکی از نباتات طایفه چتری موسوم به **انجدان سیاه** (**کماه**) اخذ میشود واز **انجدان سفید** (**کولپر**) صمغ سقزی اخذ مینمایند موسوم به **حلتیت طیب** در شام ولیبی وایران وغیره عمل میاید وان محصولات ضد تشنج قویه است ودر سوانح عصبانی که بواسطه اختلالات هیستری ودرهر شکل عارض میگردند استعمال ان سودمند ونیز مفید است در قولنجهای بطنیه که با یبوست طبع همراه باشند وبخصوص در اختلالات عصبانی آلات تنفس واسم وسیاه سرفه وخناق وغیره مستعمل ومفید

انغوزه بر سایر صموغ سقزی تفوق دارد وبواسطه بوی نامطبوع ومکره اش اغلب بطور حب یا حقنه استعمال میشود ومیتوان بوی انرا بواسطه اختلاط با عرق غار گیلاسی ویا اسانس بادام تلخ پوشانید ومقدار ان شربا وبطور حب از ۰.۳ سانتی گرم تا ۱ گرم ونیز یادگرده بعرض دو روز احتقانا از ۱ تا ۴ گرم

انغوزه مصفی مطابق کدکس بگیرند انغوزه مقدار منظور الکل ۹۰ درجه مقدار کافی با عانت حرارت ملایمی حل کنند وصاف نمایند ومصفی را در حمام ماریه تقطیر کنند تا الکل گرفته شود وچون قدری از ان را در اب سرد بریزند قوامی حاصل کرده وبانگشتها نچسبد واز ۱۰ اجزاء انغوزه ۷۰ جزء مصفی بدست میاید انغوزه مصفی از عوامل ضد هیستری وضد تشنج ومدر حیض وضد نزله ومحرک وتقویه معده ومعا میباشد ومقدار شرب ان ۰.۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب ویا پوسیون و ۴ گرم انرا بطور حقنه استعمال مینمایند

گرد انغوزه بگیرند انغوزه مقدار منظور در گرم خانه ۲۵ درجه بخشکانند وبواسطه صلایه نرم کنند واز موبیز ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون نمایند ومقدار شربت این گرد از ۰.۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب ویا پوسیون واز ۱ تا ۴ گرم بطور حقنه

حب انغوزه معمول بوشاردا بگیرند انغوزه ۱۰ گرم عصاره کاهو ۳ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند وهر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند

ایضا معمول ژانل بگیرند انغوزه ۲ گرم مسحوق ریشه خطمی ۱ گرم عسل سفید مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند واز ۵ تا ۲۰ حب در عرض دو روز بیاشامند

شراب انغوزه معمول دواسازی لندن بگیرند انغوزه ۱ جزء اب صاف ۳۰ جزء در هاون چینی صلایه کنند تا مثل شیر شود ودر دفع تشنج ودفع هیستری از ۵ تا ۱۰ گرم بیاشامند

عرق انغوزه معمول هارزر بگیرند انغوزه ۱ اب صاف ۳۲ الکل ۹۰ درجه ۳ تقطیر کنند تا ۱۶ جزء مقطر بدست اید واز ۲۰ تا ۱۰۰ گرم این عرق را در دفع تشنج وهیستری بطور پوسیون بیاشامند

حقنه انغوزه معمول ژانل بگیرند انغوزه ۲ تا ۴ گرم زرده تخم مرغ ۱ دانه مطبوخ ریشه

درس پانزدهم

خطمی ۲۵۰ گرم انغوزه را بازده صلایه کنند و کم کم مطبوخ خطمی را بیفزایند و میتوان ۲ تا ۴ گرم مسحوق سنبل الطیب بران افزود و در قولنج رحم و سوء طمث و نوبه الرئی هیستری حقنه نمایند

تعفین انغوزه مطابق کدکس بگیرند انغوزه نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ در ظرف دربسته مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و این تعفین از عوامل محرک و ضد تشنج و ضد هیستری است بمقدار شربت از ۱ تا ۱ گرم بطور پوسیون و در حقنه از ۲ تا ۱۰ گرم استعمال میشود

تعفین اتری انغوزه ایضا مطابق کدکس بگیرند انغوزه ۱ اتر الکلیزه ۵ (اتر ۷ الکل ۹۰ درجه ۳) ۵ در صراحی دربسته مدت ۱۰ روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و در قیف سرپوش داری با کاغذ صاف کنند و این تعفین از عوامل ضد تشنج و ضد هیستری است و از ۱ تا ۴ گرم شربتا بطور پوسیون و احتقانا استعمال میگردد

اشق (اشه) ع اشج (وشج) (لزاق الذهب) ف گوم اموناک ل اموناکوم گومی ی امونیاکون یکی از صموغ سقزی است که در ایران و لیبی از یکی از نباتات طایفه **چتری** اخذ میشود و در آب خیلی کم محلول و الکل خالص و سرکه در حالت جوش بهتر انرا حل میکند و بهترین محللات ان الکل ۲۲ درجه است و از محصولات ضد تشنج قویه و بعد از انغوزه بر سایر صموغ سقزی تفوق دارد و از عوامل منفث و مخرج بلغم و مخصوصا در اسم اصلی مرطوب که حمله های ان بخروج نفث و افر منتهی گردند موثر است باینکه خروج نفث را اسان کرده و مدت حمله ها را کم میکند و هم چنین سودمند است در نزله شعبی مزمن که با امفیزم همراه باشد و ضمادان با شراب و سرکه در تهیجات بارده موثر

اشق مصفی مطابق کدکس بگیرند اشق نیم کوب کرده مقدار منظور الکل ۶۰ درجه مقدار کافی باعانت حرارت حل کنند و محلول را بافشار از پارچه بگذرانند و بواسطه تبخیر در حمام ماریه الکل را بگیرند تا چون قدری از ان را در آب سرد بریزند منجمد گردد و بانگشتها نچسبد و اشق مصفی را بمقدار ۱ تا ۳ سی گرم مانند عوامل ضد تشنج و ضد نزله استعمال میکنند

گرد اشق اشق را خورد خورد کرده و در گرم خان ۲۵ درجه بخشکانند و باعانت صلایه گرد کنند و از موبیز ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون نمایند بدون انکه تفاله باقی ماند

حب منفث و مسهل معمول زائل بگیرند اشق ۱ ریوند مسحوق صابون طبی مکث ۱ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و در دفع نزله ریوی که با یبوست طبع و عدم اشتها همراه باشد از ۴ تا ۶ حب در دو روز بپاشامند

تعفین اشق مطابق کدکس بگیرند اشق خورد کرده ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و چون الکل اشق را بخوبی حل نمیکند از این جهت در ۱۰۰ اجزاء تعفین ۱۰ اجزاء اشق بیش نخواهد بود و این تعفین را مانند محرکات و منفثات بمقدار ۱ تا ۴ گرم بطور پوسیون استعمال می نمایند

انزروت (کنجده) ع کحل فارسی (کحل کرمانی) ف ل سارکوکلا ل سارکوکلانوم

صمغهای سقزی

ی کالبانم یکی از صموغ سقزی است ماخوذ از طایفه **چتری** و از محصولات ایران و شام و از عوامل محرک و ضد تشنج و ضد نزله

ازروت مصفی مطابق کدکس ازروت را مانند انغوزه تصفیه میکنند رجوع نمایند بفصل انغوزه و مقدار شربت این مصفی از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم

جاوشیر (گاوشیر) (جواشیر) فرانسوی **اوپوپاناکس** و **سکبینج (اسکبینه)** فرانسوی **ساگاپینوم** ی **ساگاپنون** این دو ماده از صموغ سقزی میباشند مثل انغوزه ولی کم اثرتر از آن

دربیان نسخههای متداوله از صمغهای سقزی

عرق مرکب انغوزه معمول هاردر بگیرند انغوزه ۵ ریشه اترلیک اگر بوکی مکی ۱ الکل ۹ درجه ۳ آب صاف مقدار کافی تقطیر کنند تا اجزاء مقطره بیست آید و در دفع تشنج و دفع هیستری از ۲ تا ۵ گرم این عرق را بطور پوسیون استعمال نمایند

مخلوط ضد هیستری معمول دواسازی لندن بگیرند انغوزه ۱ عرق نعناع ۱۲ تعفین امانیاکی سنبل الطیب ۲ تعفین جند ۳ اترسولفوریک ۱ انغوزه را با تعفینها و اتر صلایه کنند و بعد عرق را بیفزایند و در دفع تشنج و دفع هیستری با قاشق چای خوری ساعت بساعت بیاشامند

حب مسکن معمول ژانل بگیرند سولفات مرفین ۵ میلی گرم انغوزه ۱ گرم مطابق معمول ده حب سازند و مقدار شربت این حب که مخدر و ضد تشنج و ضد هیستری میباشد از ۱ تا ۵ دانه است در عرض روز

حب ضد تشنج معمول دبرن بگیرند کافور انغوزه مکی ۲۰ سانتی گرم عصاره بلادن ۱ گرم مطابق معمول بیست حب سازند و در دفع هیستری و قطرب از ۱ تا ۴ حب در عرض روز بیاشامند

حب مرکب ازروت و انغوزه معمول هاردر بگیرند ازروت ۵۰ سانتی گرم مرمکی سکبینج مکی ۷۵ سانتی گرم انغوزه ۲۵ سانتی گرم صابون طبی ۷۵ سانتی گرم شربت ساده مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند و در دفع تشنج و دفع هیستری از ۵ تا ۲۰ حب بیاشامند

الکولاتور مرکب انغوزه معمول دواسازی المان بگیرند ازروت ۸ انغوزه ۱۲ مرمکی ۶ سنبل الطیب زدنباد مکی ۱ ریشه اترلیک ۴ برگ نعناع ۱۳ برگ اودیش ۶ گل بابونه ۶ جندبیدستر ۱ الکل ۹۰ درجه ۴۴۴ آب صاف ۳۰۰ مدت یک روز بخیسانند و تقطیر کنند تا ۸۸ جزء مقطره بدست آید و مقدار شربت این الکولاتور در دفع هیستری از ۵ تا ۵۰ گرم است چه خالص استعمال کنند و یا مخلوط با پوسیون

حب صدری معمول ژانل بگیرند اشق گوگرد مصعد و مغسول مکی ۵ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و در دفع نزلههای مزمن دیرینه و نکوره از ۵ تا ۳۰ حب در عرض روز بیاشامند

حب ضد نزله معمول تروسو بگیرند تربانتین ۴ گرم اشق ۱ گرم بلسان تلو ۵ سانتی گرم عصاره تریاک ۱۵ سانتی گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و در دفع نزله مزمن شعب قصبه و باشانه از ۶ تا ۱۲ حب در روز بیاشامند

حب صدری ایضاً معمول ژانل بگیرند اشق ۱ گرم حسن لبه ۲۵ سانتی گرم مرمکی ۵
سانتی گرم مسحوق زعفران ۳ سانتی گرم بلسان گوگرد انیسونی ۱۰ سانتی گرم شربت تلو مسحوق اصل السوس مکد
مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند و در دفع نزله های مزمن از ۲ تا ۱۰ حب در روز بیاشامند

پوسیون صدری اشق معمول دواسازی المان بگیرند اشق ۱۵
گرم عرق نوفا ۱۸ گرم مخلوط کرده بیفزایند استاسات امانیاک مایع ۹ ۰٫۳۹ ادرجه ۳۰ گرم شربت تودری
۶ گرم و این پوسیون را در دفع نزله مزمن دیبه هر دو ساعت فاصله یک قاشق اش خوری کوچک استعمال نمایند

امولسیون اشق معمول دواسازی لندن بگیرند اشق ۴ گرم اب ۱۲۵ گرم اشق
را با کمی اب مخلوط کرده صلایه کنند تا مثل شیر شود و اب صاف روی انرا بواسطه انحراف بردارند و قدری دیگر
اب بریزند و همین عمل را مکرر کنند تا بکلی با اب مخلوط گردد و امولسیون نغوزه و انزروت
و سکبینج را بهمین طریق میسازند

سکنجبین صدری معمول دواسازی ادمبورک بگیرند عسل سفید ۵
اشق ۶ و راسن ایرسا مکد ۳ اب ۱۲۵ سرکه ۱۸ ریشه ها را در آب بجوشانند تا ۴۲ جزء مصفی بدست اید و اشق را در سرکه
حل کنند و صاف نمایند و دو مصفی را با عسل مخلوط کرده بجوشانند تا بقوام شربت و حفظ کنند و این سکنجبین را در نزله
های مزمن بمقدار ۱۱ تا ۶۰ گرم بطور پوسیون استعمال مینمایند

حب نغوزه کافوری معمول بوشاردا بگیرند نغوزه ۱۰ گرم کافور ۲ گرم گلقند
مقدار کافی مطابق معمول ۳۶ حب سازند و از ۵ تا ۶ حب در روز بیاشامند

حب نغوزه سنبل الطیبی ایضاً معمول بوشاردا بگیرند نغوزه مسحوق سنبل
الطیب مکد ۱۰ گرم شربت صمغ مقدار کافی ۱۰۰ حب سازند و از ۵ تا ۶ حب در روز بیاشامند

حب نغوزه بدوراهنی ایضاً معمول بوشاردا بگیرند نغوزه سنبل
الطیب بدوراهن مکد ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و در کلوروز مرکب با عوارض هیستریها از ۵ تا ۶ حب
در روز بیاشامند

حب مرکب انزروت معمول هورائی مطابق دواسازی لندن
بگیرند انزروت ۲ درمکی سکبینج مکد ۳ انغوزه ۱ شربت ساده مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرم
سازند و از ۳ تا ۶ حب در دفع هیستری بیاشامند

حب دافع نزله معمول لبرش بگیرند نغوزه ۴ گرم اکسید بیسموت دهن فرار سنبل الطیب ۱
گلقند مکد ۵ گرم مطابق معمول حبهای بیست گرمی سازند و در کارد بالری عارض در هیستری هر دو یا سه
ساعت فاصله از ۵ تا ۱۰ حب بیاشامند

حب شموشیر بگیرند سکبینج انزروت صابون طبی مسحوق اصل السوس مکد ۳۰ گرم دهن بوند ۳۶ گرم متیک ۱
۱ گرم مطابق معمول حبهای ۵۰ سانتی گرمی سازند و این حبوب را در سوانح معدی که اغلب اوقات با امودوذ
مرکب میگردند استعمال نمایند

مخلوط ضد تشنج بگیرند امانیاک مایع ۵ گرم تعفین حبد تعفین انغوزه مکد ۲۰ گرم مخلوط کنند و

صف

نصف قاشق چای‌خوری در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده قاشق قاشق در عرض روز بیاشامند

حقنهٔ انغوزه معمول میلار بگیرند انغوزه ۸ گرم روغن زیتون ۵۰ گرم مطبوخ ریشهٔ خطمی ۹۰ گرم مطابق معمول حل کنند و در درد دم حلق با تشنج حقنه نمایند

حقنهٔ دافع یبوست عصبانی معمول لیپش بگیرند انغوزه ۱۲ گرم سرکه ۴۰ گرم عسل ۶۰ گرم ماء الشعیر ۳۰۰ گرم زردهٔ تخم مرغ مقدار کافی مطابق معمول امولسیون سازند و قسمت کرده هر قسمت را یک دفعه حقنه نمایند

ضماد محلل بگیرند ضماد دیزکان ۲۰۰ گرم ازروت ۱۰ گرم مخلوط کرده ضماد نمایند

پوماد انغوزه معمول ریکن بگیرند گرد انغوزه ۵ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم مخلوط کنند و این پوماد را در دفع سیاه سرفه روزی دو دفعه روی شکم و سینه و ستون فقرات و کف پاها تمریخ نمایند

مشمع ازروت معمول کدکس بگیرند ازروت مصفی ۲ گرم موم زرد زفت زیانتین مکد ۱۰ گرم مطابق معمول مشمع سازند و **مشمع اشق** را نیز بهمین طریق میسازند و بعوض ازروت اشق استعمال میکنند

مشمع ضد هیستری بگیرند ازروت ۲۰ گرم انغوزه زفت سفید موم زرد مکد ۱ گرم مطابق معمول مشمع سازند و در هیستری و قولنجهای بطنی استعمال نمایند

مشمع انغوزه بگیرند انغوزه مشمع سرب مکد ۳۲۳ گرم ازروت موم زرد مکد ۸۱ گرم الکل ۹۳ درجه ۱۲۶۰ گرم انغوزه و ازروت را باعانت حمام ماریه در الکل حل کنند و محلول را در حالتی که گرم است صاف نمایند و مصفی را بقوام عسل تبخیر کنند و مشمع و موم را باهم ذوب کرده بر محصول فزایند و تبخیر نمایند تا بقوام مشمع و علی الاتصال بهم زنند

درس سیزدهم — انیسون و بعضی دیگر نباتات طایفهٔ چتری

طایفهٔ چتری (اومبلیفر) که در این درس بیان میشوند بر دو قسم اند طایفهٔ چتری معطر از قبیل انیسون و شبت و زیرهٔ کرمانی و زیرهٔ سبز و ازلیک و گشنیز و رازیانه و جعفری و طایفهٔ چتری سمی مانند شوکران و محصولات طایفهٔ چتری معطر که در طب استعمال میگردند عبارتند از تخم انیسون و ریشه و تخم ازلیک و ریشه و تخم رازیانه و تخم زیرهٔ کرمانی (کمون) و تخم گشنیز و تخم شبت و تخم زیرهٔ سبز و عصر جعفری و ریشهٔ آن و اینها را مانند محرکات استعمال مینمایند و نیز از عوامل کاسر الریاح میباشند و در دفع اوجاع عصبانی معده و امعا که با نفخ و دفع هوا بوند سودمند ند و بادیان خطائی که از طایفهٔ **مانیولیاسه** است نیز دارای همین خواص و در همین مواقع استعمال میشود و در دیدار چینی در ضمن عوامل محرکه از ان بحث خواهیم نمود و طریقهٔ استعمال بزور طایفهٔ چتری معطر بطور مطبوخ و یا نیز ناست و سفوف و عرق و دهن فرار انها را نیز استعمال میکنند و کولدی (**انجدان**) و **رشک** نیز از طایفهٔ چتری معطر میباشند و در ایران زیرک و گل باز نشده و ساقهٔ کول پو برگ و ساقهٔ رشک ترشی میاندازند و در تلذذ اغذیه و تحریک اشتها استعمال مینمایند

در بیان بعضی از نباتات طایفهٔ چتری معطر فرد گا افرا

درس شانزدهم

انیسون پ بادیان رومی ع رازیانج الرومی ف انیس ل پمپینلا انیسوم

ی انیسون چنانچه گفتیم از طایفه **چتری معطر** واز عوامل ضد تشنج است ومانند سایر نباتات این

طایفه در این خاصیت مشابه انقوزه وگفته اند خواص بیشتر نباتات طایفه چتری از حیث زمینی که در آن نمو میکنند مختلف

میگردد چنانچه هرگاه در زمین خشک نمو نمایند از عوامل محرک واگر در زمین مرطوب از عوامل مخدر ومسکن محسوب

میگردند ودر صورت اخیر سمیت حقیقی در آنها ظاهر میشود وبقول کلی خاصیت تحریک وضد تشنج این طایفه بواسطه

دهن فرار محتوی در آنها است

گرد انیسون مطابق کدکس بگیرند تخم انیسون مقدار منظور وغربال کنند وبا دست اجسام

خارجه را بچینند ودر گرمخانه ۲۵ درجه بخشکانند ودر هاون نرم بکوبند واز موبیز نمره ۱ بدون نخاله بیرون

کنند واین گرد را بمقدار ۲ دسی گرم تا ۲ گرم در تقویت وتحریک معده وتعدیل عمل مسهلات استعمال نمایند

نقل انیسون (انیس دووِ ردون) یکی از صور معمول انیسون است که میتوان در طب

استعمال کرد ولی چون این نقلها را قنادان میسازند مقدار انیسون آنها معین نیست

تیزن انیسون معمول کدکس بگیرند انیسون ۱۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند این تیزن

از محرکات مطبوع است ودر قولنج ضعفی وریحی استعمال میشود وتیزن سایر بذور چتری معطر را بهمین طریق میسازند

مطبوخ انیسون معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند انیسون ۵ گرم اصل

السوس ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده بگذارند تا سرد شود وصاف کنند ومیتوان بعوض اصل السوس ۵

گرم شربت ساده استعمال نمود این مطبوخ را که محرک مطبوعی است در عوض دو نمشد [illegible] بجا بیاشامند

عرق انیسون معمول کدکس بگیرند انیسون ۱ آب مقدار کافی در حمام ماریه تقطیر کنند تا ۴ جزء مقطر

بدست آید وهرگاه خواسته باشند دهن فرار انیسون را اخذ کند باید مقطر را در قابله فلورانسی جمع نمایند وصورتیکه

مقدار آن بیش از ۳ جزء نباشد وآنرا سرد کرده وبعد بواسطه سیفن دهن فرار را جدا نمایند

اولئوساکوروانیسون مطابق کدکس بگیرند اسانس انیسون ۱ قند سفید ۲۰ مخلوط

کرده صلایه کنند ودر تحریک معده وامعا وقولنجهای ریحی عصبانی وضعفی وتعدیل عمل مسهلات از ۲ تا ۱۰ گرم استعمال نمایند

تعفین انیسون ایضا مطابق کدکس بگیرند انیسون نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵

مدت ده روز بخیسانند وگاه گاه بهم زنند وآنرا پارچه کرده وبعد با کاغذ صاف کنند واز ۲ تا ۲۰ گرم این تعفین را

در تحریک وتقویت معده ودفع قولنج ریحی بیاشامند وتعفین تخم گشنیز وتخم رازیانه وزیره کرمانی وزیره سبز را

نیز بهمین طریق میسازند

الکولاتور مرکب انیسون معمول دواسازی لندن بگیرند تخم انیسون

تخم انژلیک مکد ۱ الکل ۹۰ درجه ۶ مدت دو روز بخیسانند ودر حمام ماریه تقطیر کنند تا تمام الکل تقطیر

شود ودر تقویت وتحریک معده از ۲ تا ۳۰ گرم وز باد بیاشامند

شربت انیسون معمول کدکس بگیرند عرق انیسون ۱۰۰ قند سفید حبه کرده ۱۹۰ قند را

در عرق بحالت برودت حل کنند وبا کاغذ صاف نمایند ودر تحریک معده از ۵ تا ۴۰ گرم بنوشند

پوسیون کاسرالریح معمول انگلیک بگیرند اسانس انیسون ۱۲ قطره قند

سفید ۳ گرم تعفین زنجبیل ۵ گرم عرق نعناع فلفلی ۲/۵ گرم پوسیون سازند واز ۱ تا ۲ گرم در دفع قولنج ریحی بیاشامند

پوسیون انیسون معمول ژائل بگیرند پوسیون ساده ۱۵۰ گرم تعفین انیسون ۱۰ گرم مخلوط کند و در دفع قولنج ریحی قاشق قاشق بنوشند

پوسیون ضد تشنج بگیرند اسانس انیسون ۱۰ قطره اتر سولفوریک ۲۰ قطره لودانم سیدنم ۱۲ قطره شربت ساده ۵۰ گرم اب صاف ۱۰۰ گرم پوسیون سازند و در قولنج ریحی تشنجی بتدریج بیاشامند

زیره کرمانی ع **کمون** ف **کومن دیره** ل **کاروی (کاروم)** از طایفه **چتری** میباشد و کرویا که صاحب مخزن مینویسد همین کاروی است و تخم ان کوچکتر از رازیانه و قهوه رنگ و بوی ان تند و معطر و طعم ان گرم و گزنده و مقطرهائی ان دارای اسید فورمیک و اسید استیک و یکی ازین دو ارتعه حاد متداول است و در خواص مشابه انیسون و محرک و کاسر الریاح و در ایران و عربستان و انگلستان و المان در تلذیذ اغذیه بکار میرود و **دهن فرار** زیره را مانند دهن فرار انیسون میسازند و بدل ان استعمال میکنند و سایر محصولات ان نیز مانند انیسون و در همان مواقع استعمال میگردند

زیره سبز ع **کمون** ف **کومن** ل **کومینوم (سیمینوم)** ی **کومینون** نیز از طایفه **چتری** و در خواص مشابه زیره کرمانی و در طب کمتر استعمال میشود و اهالی المان در خوشبو کردن نان انرا داخل مینمایند و در بیطاری زیره سبز را باد و سرجهت تحریک و هیجان اشتهای اسبها مخلوط میکنند و دهن فرار و سایر محصولات انرا مانند انیسون میسازند

رازیانه (بادیان سبز) ع **رازیانج** ف **فنوویل** ل **فونیکولوم وولگار (انیتوم فونیکولوم)** یکی از نباتات طایفه **چتریه** است و در طب ریشه و برگ و تخم انرا استعمال میکنند و درشتی ان بحجم مانند انگشت و ساقهای ان دارای نخاهای زانوئی شکل و برگهای ان خیلی منشعب و دارای قطعات شعری و تخم ان بیضوی و فی الجمله منحنی و دارای پنج کار برامده و سبز زرد رنگ

گرد رازیانه و عرق و دهن فرار انرا مطابق دستور العملی که در انیسون ذکر کردیم میسازند و در همان مواقع استعمال میکنند و در شمال فرنگستان رازیانه را مانند ادویه غذائی خیلی استعمال مینمایند

بزور کاسر الریاح (بزور حاره اربعه) مطابق کدکس بگیرند تخم انیسون زیره کرمانی تخم گشنیز تخم رازیانه مکید یک جزء مخلوط کنند و از ۱ تا ۲ گرم این مخلوط را در ۱۰۰ گرم اب دم نمایند و صاف کرده در تحریک معده مانند چای بیاشامند

سفوف کاسر الریاح معمول کوپلاند بگیرند مسحوق انیسون مسحوق رازیانه مکید ۱ دسی گرم مسحوق زعفران ۵ سانتی گرم منیزی مکلس مسحوق قند مکید ۴ دسی گرم مخلوط نمایند و دو قسمت کنند و در دفع قولنج ریحی و ضعفی یک قسمت را سفوف کنند و پس از یک ساعت قسمت دیگر را

شود (شوت) ع **شبث** ف **انت** ل **انیتوم** ی **انیتون** نیز از طایفه **چتری** معطر است و کمال مشابهت را به رازیانه دارد و تخم ان زرد رنگ و مسطح و مستطیل و اضلاعش عشائی شکل و بوی ان تند و نافذ و فی الجمله غیر مطبوع و از عوامل محرک معده و کاسر الریاح و در بعضی از ممالک مانند ادویه غذائی استعمال میگردد و در ایران برگ شود را مانند غذا بسیار استعمال مینمایند و شود

درشانزدهم

با قلا پلاو و خورش شود با قلا از اغذیه بسیار لذیذه میباشند

گشنیز ع کزبره ت کوریاندر ل کوریاندروم ی کوریون نیز از طایفه چتری
است و دارای چندین قسم و در طب **گشنیز متعارفی (ل کوریاندروم ساتیووم)**
را استعمال میکنند دانه تخم گشنیز دارای بوی مکرهی است شبیه ببوی کنه و از این جهت است که در زبان یونانی انرا
کوریون مینامند یعنی **شوهر کنه** چه این لفظ مشتق از دو کلمه است یکی **کوریس** بمعنی **کنه**
و دیگری **انر** بمعنی **مرد** ولی خشک ان دارای بوی معطر و مطبوعی میگردد و در طب انرا مانند عوامل معدی
و محرک و کاسر الریاح استعمال میکنند و نیز در دوا و به غذائی داخل مینمایند و در الزدی فرنگ مخلوطی درست میکنند از
تخم گشنیز و فلفل و نمک و گوشتهائی را که میخواهند حفظ نمایند از این مخلوط معاط میسازند و مقدار شربت تخم گشنیز بطور
سفوف از ۲ تا ۴ گرم و بطور مطبوخ از ۸ تا ۱۰ گرم و در ایران برگ گشنیز را در بعضی اغذیه مخصوص پختنی داخل
می نمایند

انژلیک ت ملک اوتی ل انژلیکا ارکانژلیکا (گویا انژلیک انجدان است که کلوپر باشد)
نباتی است طویل العمر از طایفه **چتری** که در همه باغهای فرنگ زراعت میکنند و تمام اجزاء ان معطر و در طب
استعمال میشوند و ریشه این نبات حجیم و مستطیل و لحمی و خیلی منشعب و از طرف خارج سیاه رنگ و مغز ان سفید
و ساقه ان استوانه و حجیم و راست و منشعب و مجوف و مخطط و بدون پرز و پوشیده شده است از گرد سبز رنگ
و بلندی این ساقه از ۵۰ تا ۱۳۰ سانتی متر است و گل این نبات خیلی بزرگ و چتری و متعدد و دو ذنب دارای
دو ماسه دیش است و تخم ان بیضی و مستطیل و دارای دو هن فرار و سقز جاده و ماده تلخ و بواسطه بوی معطر و مطبوعی که
این نبات دارد فرنگیان انرا **انژلیک** نامیده اند چه انژلیک مشتق از **انژلوس** لاتینی است که بمعنی **فرشته**
باشد بهر صورت ساقهای نیم رس و ریشه های یک ساله این نبات را بیشتر استعمال میکنند اگرچه خواص طبی در
انها کمتر نمو کرده و شربتها و مشروبات معطر گوارای چندی از انها ترتیب میدهند و نیز نقلهای مطبوعی از انها درست
میکنند

انژلیک در خواص مشابه انیسون است و علاوه دارای خواص مقویه میباشد و مخصوصا در اختلالات مخاطی در حنبات
نزله و در تقویت استعمال میگردد

هیدرولای مرکب انژلیک معمول دواسازی المان بگیرند ریشه انژلیک
۸ سنبل الطیب میوه عرعر مکی ۲ الکل ۸۵ درجه ۱۲ اب ۲۴ مدت یک روز بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کنند
و ۲۴ جزء مقطر بردارند و یک جزء کافور در ان حل کرده صاف نمایند و این هیدرولا محرک و ضد تشنج است و مقدار
شربت ان از ۵ تا ۲۰ گرم بطور پوسیون

ایضاً نسخه دیگر معمول دواسازی ژرمانی بگیرند ریشه انژلیک ۶ سنبل الطیب
میوه عرعر مکی ۶ الکل ۶۵ در شراب مکی ۵۰ ایک روز بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کرده ۱۰۰ جزء مقطر بردارند
و ۲ جزء کافور در ان حل کرده و صاف نموده حفظ کنند و این هیدرولا که الکولاتو نیز نامیده میشود محرک و ضد
تشنج است و مقدار شربتش از ۵ تا ۲۰ گرم بطور پوسیون و در خارج غسول با ان نیز مستعمل

جعفری ت مغدانوس ن پرسیل ل اپیوم پترو سلینوم نباتی است

شوکران

از طایفهٔ **چتری معطر** در دبستانها جهة استعمالات غذائی از زراعت میکنند و ریشهٔ آن بحجم انگشت سفید
و معطر و یکی از پنج ریشهٔ مشهی و مفتح و محرک و مدر و بادشکن است و در تهیجات احشاء بطنی و استسقاء و غیره استعمال
میکنند و در دفع اسهال حقنه نصف لیتر مطبوخ ۲۰ گرم ریشه جعفری در ۱۰۰۰ گرم آب متداول است و تخم جعفری را
که خیلی معطر و دارای دهن فرار است یکی از دانشمندان از بذور اربعه حاره میداند و بعوض تخم گشنیز استعمال میکنند
و مطبوخ آنرا مانند عوامل کاسر الریاح معمول میدارند و از این جهة در دفع گاسترالژی و نفخ سودمند است و ضماد
کوبیده برگ تازه جعفری در دفع تهیجات خارجی بخصوص تهیج پستان وقتیکه چندان ورمی نباشد محلل نیکوئیست
و جمعی از دانشمندان جعفری را از عوامل مقویه و ضد نوبه میدانند و در این خواص **اپیول** را بر خود جعفری باید
ترجیح داد

سفوف جعفری برگهای تازه جعفری را بدقت بخشکانند و نرم بسایند و ۴ گرم از این مسحوق را سفوف کنند
عصیر جعفری برگ تازه جعفری را کوفته و عصاره آنرا بگیرند و از ۵۰ تا ۲۰۰ گرم در عرض روز بیاشامند
شربت جعفری این شربت را با عصیر جعفری مطابق قاعده کلیه میسازند و از ۳ تا ۶ قاشق چای خوری
در اطفال و ۲ قاشق آش خوری در جوانان استعمال مینمایند
عصارهٔ جعفری عصیر جعفری را در حمام ماریه بغلظت عصاره تبخیر کنند و از آن حبهائی سازند
بقدر یک نخود و مقدار شربت این عصاره از ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم است
اپیول عصیر تخم جعفری را که ماده عامل آن است اپیول مینامند و این ماده را دو نفر از معلمین کشف کرده و
خواص آنرا به تجربه تعیین نمودند و جسمی است مایع و زرد رنگ و روغنی شکل و مانند مواد دسمه کاغذ را لکه میکند
و بوی آن مانند بوی کوبیده برگ جعفری و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ گرم در دفع حمیات نوبه که چندان شدت نداشته
باشند مؤثر و نیز درد را در طمث و در دفع سوء طمث بمقدار ۳۰ سانتی گرم و زیادتر قوی الاثر است و آنرا بشکل
کپسولهای کوچک استعمال میکنند موسوم به **مروارید اپیول**
پنج ریشهٔ مدر و مشهی بگیرند ریشه خشک رازیانه ریشه هوکس صغیر ریشه کرفس ریشه مار
چوبه ریشه جعفری مکن ۱ جزء مخلوط کنند
تیزن مفتح و مدر بگیرند پنج ریشه ۱۲ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت ربع ساعت دم کرده صاف کنند و
۱۰۰ گرم شربت پنج ریشه افزوده در عرض روز مانند مدرات بیاشامند
شربت پنج ریشهٔ معمول کدکس بگیرند ریشه کرفس ریشه رازیانه ریشه جعفری ریشه مارچوبه
ریشه هوکس صغیر مکن ۱۰۰ جزء قند ۲۰۰۰ جزء آب ۳۰۰۰ جزء مطابق معمول شربت سازند و ۱۰۰ گرم این شربت را
در تیزنهای مدر داخل میکنند و جهة ازدیاد عمل در ادرار در ۲۰ گرم شربت ۱ گرم استات پتاس می افزایند

در بیان بعضی از نباتات طایفهٔ چتری سمی

ع **شوکران** پ **پنج تفت** ف **سیگول** ل **سیکوتای کونیوم** نباتی است از طایفهٔ
چتری و چهار قسم آن در طب مستعمل است اول شوکران کبیر دویم شوکران سمی سیم شوکران مائی که

درس شانزدهم

فلاندری نیز نامیده میشود چهارم شوکران صغیر

شوکران کبیر کونیوم ماکولاتوم (شوکران سقراط) گیاهی است دو ساله دارتفاع آن از یک تا ۶ قدم و ساق آن مجوف و مخصوصاً در وقتی که جوان بود خالهای قرمز قهوه رنگ در آن دیده میشود و این گیاه دارای بوی مخصوص متعفنی است و در اراضی غیر مزروع و مرطوب و باسگال اغ مبروید و در سرطان و اسد گل میکند و برگ و تخم آنرا در طب استعمال میکنند دارای ماده عاملی است موسوم به **کونیین** که **سیکوتین** نیز نامیده میشود و مراد از مطلق شوکران همین قسم است

چون شوکران را بمقدار زیاد استعمال کنند موجب بروز تهوع و صداع و دوار خفیف و حدارت گشته و در ابتدا عضلات ارادی را فالج میکند و بعد عضلات متنفسه صدر و بطن و بالاخره عضله دیافرغما را فالج مینماید و حالت اختناق عارض شده و موجب هلاک میگردد و چون بمقدار کم استعمال شود مانند عوامل مسکنه اثر میکند و نوعاً محصولات شوکران را در دفع اقسام سرطان معمول میدارند و در اقسام تومورهای اسقروسی و خنازیری گاه آثار قویه از استعمال آنها بروز مینماید و نیز در دفع اسم و سیاه سرفه و سرفه های مزمن و فرنیموس و بیشتر اختلالات عصبانی سودمند اند و در دفع سل نیز استعمال میشوند

مواد مانعة الجمع وفاد زهر شوکران مانند سلاله سمی است ملاحظه نمایند و بلادن را مقدار شربت گرد شوکران ۲ دسی گرم است بطور حب و عصاره مائی با آنکه اثرش مطمئن نیست نیز ۲ دسی گرم بطور حب استعمال میشود و مقدار شربت عصاره عصیر مصفای شوکران و عصیر غیر مصفای آن که باعتقاد **بوشادا** بهترین محصولات آن است ۵ سانتی گرم میباشد که بصورت حب استعمال میکنند و هم چنین است عصاره الکلی آن و تعفین الکلی را تا ۱ گرم در پوسیون داخل مینمایند و الکولاتوران که از محصولات سکوا است و تعفین اتری که اکنون غیر مستعمل است نیز بهمین مقدار استعمال میشوند

پولپ شوکران معمول کدکس بگیرند برگ تازه شوکران مقدار منظور ردکها و ن مرمری بکوبند و از موی نرم موئی بیرون کنند این پولپ را در تسکین اوجاع سرطانی ضماد مینمایند

گرد برگ شوکران بگیرند برگ شوکران مقدار منظور در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موی ابریشمی نمره ۱۲۰ بیرون کنند تا سه ربع آن بیخته شود و از این طریق از ۱۰۰ اجزاء برگ ۲۰ جزء گرد بدست میاید

تعفین برگ شوکران معمول کدکس بگیرند برگ شوکران نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و با کاغذ صاف کنند

عصاره عصیر مصفای برگ شوکران مطابق کدکس بگیرند برگ تازه شوکران در هنگام گل کردن مقدار منظور برگها را نرم بکوبند و بفشرند و عصیر آنها را اخذ کنند و این عصیر را گرم نمایند تا البومین آن منعقد گردد و بعد صاف کنند و مصفی را در حمام ماریه تبخیر نمایند تا ثلث حجمش باقی ماند و بگذارند سرد شده مدت ۲۴ ساعت بماند و ته نشین شود و صاف روی آنرا برداشته در حمام ماریه تبخیر نمایند تا بقوام عصاره نرم در از ۱۰۰ اجزاء برگ ۲ جزء عصاره بدست میاید و مقدار شربت این عصاره را اکثر مجدد راست بعضی از مصنفین از ۱ دسی گرم تا ۱ گرم نوشته اند

عصاره الکلی تخم شوکران ایضاً معمول کدکس بگیرند مسحوق تخم شوکران ۱

شوکران

الکل ٩٠ درجه آب مقطّر هر قدر کافی مسحوق را مدّت ٤ ساعت در نصف الکل بخیسانند و بافشار صاف کنند و
تفاله را نیز مدت ٤ ساعت در نصف دیگر الکل بخیسانند و صاف نمایند و دو مصفّی را مخلوط کرده با کاغذ صاف
کنند و بواسطه تقطیر الکل را بگیرند و باقی مانده را در حمام ماریه بقوام شربت رقیقی قوام آورند و محصول را با چهار
مقابل وزنش آب مقطّر سرد مخلوط کرده و با کاغذ صاف نمایند و مصفّی را نیز در حمام ماریه بغلظت عصاره
قابل حب تبخیر کنند و مقدار شربت این عصاره که محکّ را است ٥ سانتی گرم تا ده سی گرم نوشته‌اند
تنبیه ماده عامل شوکران که عبارت از کونیئین باشد جسمی است فرّار لهذا در مدت عمل یعنی در هنگام تغلیظ
عصاره یا در هنگام انحلال بزرد را الکل قدری از آن بخار میگردد پس از کیفیت اثر این عصاره ها نمیتوان مطمئن بود
و بدین جهة الکولاتور را بر آنها ترجیح میدهند هرگاه از برگ شوکران در وقتی ساخته باشند که این ماده در برگ
نبات منحرف نشده باشد
الکولاتور برگ شوکران ایضاً معمول کدکس بگیرند برگ تازه شوکران در
هنگام گل کردن الکل ٩٠ درجه مکیل یک جزء برگها را بکوبند و مدت ده روز در ظرف در بسته با الکل بخیسانند و
گاه گاه بهم زنند و با فشار آب را بچرگنند را بنده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند این الکولاتور از عوامل محدّره است و
مقدار شربتش از ١ تا ٢ گرم مخلوط با پوسیون
حب شوکران معمول استورک بگیرند عصاره عصیر غیر مصفای شوکران ٤ گرم گرد
برگ شوکران مقدار کافی مطابق معمول حبهای ٢ وگندمی سازند و از ١ تا ٤ عدد در روز بیاشامند
حب شوکران پدوره معمول بوشاردا بگیرند عصاره عصیر غیر مصفای شوکران
٤ گرم پرتوید و دا هن ١٠ گرم مسحوق ریشه ختمی مقدار کافی مطابق معمول ٤٠ حب بزرگ سازند و در دفع تومور
اسقیروسی و خنازیری روزی یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند و در سل ریه از ١ تا ٤ حب سه ربع ساعت قبل از غذا در عرض
روز بیاشامند
حب سیکوته نمره ١ بگیرند تخم شوکران ١ گرم نرم سائیده و با ندانه قند مسحوق و شربت ساده با آن مخلوط
کنند که قابل حب کردن گردد و ١٠٠ حب سازند این حبوب را مانند نقل از قند بپوشانند هر حبه دارای یک سانتی
گرم تخم شوکران است که معادل ٠٫٠٢٥ کونیئین باشد در اشخاصی که معتاد باستعمال شوکران نباشند و مزاجشان
ضعیف بود این حبوب را استعمال مینمایند و از روزی دو حب شروع کرده و همه روزه یک حب زیاد میکنند تا ١٠
و ١٥ و ٢٠ و در این وقت حب نمره ٢ را بجوی میتوان استعمال نمود
نمره ٢ بگیرند تخم شوکران ٥ گرم نرم سائیده با مقداری قند و صمغ مخلوط کنند که قابل حب کردن شود و ١٠٠
حب سازند و مانند نمره ١ آنها را نقل کنند هر حبه ٥ سانتی گرم تخم شوکران دارد که معادل ٠٫١٢٥ کونیئین باشد
شربت کونیئین معمول بوشاردا بگیرند تخم شوکران ٢٠ گرم الکل ٧٠ درجه ٩٠
گرم مطابق معمول تعفین سازند و در ٣٠٠ گرم شربت معطری داخل نمایند و ٩ گرم این شربت دارای ٥ سانتی
گرم تخم شوکران است که معادل ٠٫١٢٥ کونیئین باشد و نصف قاشق خوری این شربت را که عبارت از ١٠ گرم
بود در مریضی که حبوب نمره ٢ را میآشامد میتوان استعمال نمود
محلول کونیئین جهة زرق بگیرند الکولاتور تخم شوکران ١٠٠ گرم آب تخم [illegible] ١٠٠ گرم

درس یازدهم

مخلوط کرده پس از چند لحظه صاف نمایند

کونیین (سیکوتین) مایعی است زیتی و زرد رنگ وطعم ان حاد و بوئی تند و شبیه بوی شوکران و تنباکو و در اب چندان محلول نیست و در الکل واتر بیشتر محلول واسید ها را اختی کرده واملاح قابل تبلور بوجود میاورد و کربسهولت فاسد میگردند واین ماده که مجاورت هوا تولید مانیاك وماده سفری میکند و یکی از قلیائیات الیه است عبارت است از ماده عامل شوکران و انرا از برگ شوکران میگیرند اگرچه معتقد اند باید از تخم ان باید گرفته شود و از عوامل مخدره و ضد تشنج است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۵ میلی گرم

طریق ساختن کونیین بگیرند تخم شوکران کبره با محلول دقیق پتاس کستیك تقطیر کنند و تا هنگامی که مقطر بوی شوکران میدهد عمل تقطیر را امتداد دهند و مایع مقطر را با اسید سولفوریك اشباع نمایند بقوام شربت تبخیر کنند و بر محصول مخلوطی از دو جزء الکل و یك جزء اتر افزایند تا سولفات امانیاك راسب گردد و الکل را بواسطه تبخیر بگیرند و باقی مانده را در قرعی دیگر با محلول خیلی غلیظ پتاس کستیك مخلوط نمایند و مجدداً تقطیر کنند و در این وقت کونیین بحالت هیدرات تقطیر میشود و جهة خلوص از ابروی کلورور دو کلسیوم تقطیر نمایند

مخلوط کونیین بگیرند کونیین ۳ قطره الکل ۹۰ درجه ۵ اگرم مخلوط کنند و از ۵ تا ۱۵ قطره در قند یا شربت داخل کرده در دفع زحمت خاریهای واسم وسیاه سرفه در عرض روز سه دفعه بیاشامند

برومیدرات سیکوتین ملحی است ثابت و متبلر بشکل سوزنهای منشوری بی رنگ و طعم کمی دارد و محلول در ۲ جزء اب و الکل وانرا حاصل میکنند باینکه کونیین سفید را با اسید برومیدریك اب دار اشباع مینمایند

بومیت برومیدرات سیکوتین را در سرفه های اختلاجی واسم وسیاه سرفه و بعضی صور فواق و درد حلقوم تشنجی دیابرونشیت تشنجی و نورالژی اختلاجی وعسر البلع دقی سودمند میدانند و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۰ میلی گرم و صور و دوائی که این مصنف استعمال میکند از قرار ذیل است

۱ **مخلوط برومیدرات سیکوتین جهة زرق تحت جلدی** بگیرند برومیدرات سیکوتین متبلر ۵ دسی گرم الکل ۵ دسی گرم عرق غار گیلاس ۲۳ گرم حل کنند و یك گرم این محلول دارای ۲ سانتی گرم ملح متبلر است و یك قطره ازان شامل یك میلی گرم

۲ **شربت برومیدرات سیکوتین** بگیرند شربت ساده که موافق تصرف طبیب معطر باشد ۹۹۹ گرم برومیدرات سیکوتین متبلر سفید و خالص ۱ گرم مطابق معمول حل کنند و ۱۰ اگرم این شربت دارای یك سانتی گرم ملح دیا ۹ میلی گرم سیکوتین خالص است

۳ **گرانول برومیدرات سیکوتین** بگیرند برومیدرات سیکوتین متبلر ۲ گرم قند شیر صمغ عربی مکید مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰۰ اگرانول سازند و هر گرانولی دارای ۲ میلی گرم ملح است

۴ **محلول برومیدرات سیکوتین** بگیرند برومیدرات سیکوتین متبلر ۲۰ سانتی گرم عرق نعناع ۵۰ گرم اب مقطر ۲۵۰ گرم مطابق معمول حل کنند و هر قاشق اش خوری این محلول دارای یك سانتی گرم ملح است و میتوان این محلول را بفواصل نزدیك استعمال نمود مثلاً هر دو ساعت فاصله یك سانتی گرم ولی باید با دقت زیاد عوارض حاصله را مراقبت کرد

۵ **پوماد محلل** بگیرند برومیدرات سیکوتین ۲۰ سانتی گرم پوماد خیار ۲۰ گرم مخلوط کنند و در تومورها

سرطانی و سایر ۲ گرم این پوماد را بطور راحی وطولانی تطول نمایند

پوماد مسکن معمول پوت بگیرند مسحوق شوکران ۲۰ گرم پیه بلسانی ۵۰ گرم مخلوط کند و ۱۰

تا ۲۰ گرم این پوماد را در امراض خنازیری که با ورم همراه باشند و در مرض پوت تطول نمایند

پوماد مسکن معمول رونیتا بگیرند عصارهٔ شوکران صغیر عصاره تاتوره مکن ۱ گرم

عصارهٔ بلادن ۱ گرم پیه ودری ۵۰ گرم مخلوط کند و در نزله رحم قدری از این پوماد را بر عنق رحم مالیده و بر شکم تمریخ نمایند

زیت شوکران بگیرند برگ تازه شوکران ۱ روغن زیتون ۲ برگها را کوفته و با روغن مخلوط کرده بجوشانند تا اب

انها بکلی بخار گردد و بعد بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کند و تمریخ این زیت مانند مخدرات اثر میکند

مشمع شوکران بگیرند گالبنوت (قسمی از سقز شبیه بر اتابنج) ۰٫۹۴۰ زفت سفید ۰٫۴۴ موم زرد ۰٫۲۴ زیت

شوکران ۰٫۱۲۵ برگ سبز شوکران ۲۰۰۰ اشق ۰٫۰۵ مطابق معمول مشمع سازند و این مشمع را مانند عوامل محلله استعمال میکنند

مشمع معمول رانک بگیرند مشمع شوکران مشمع دیاشیلون صمغی مکد ۵۰ گرم مخلوط کرده با حرارت

ملایمی نرم کنند و بعد بیفزایند کافور مسحوق ۰٫۴ گرم گوگرد مسحوق ۲ گرم و شمع متحد القوامی سازند و بر وی دو پای

عریضی که تمام شکم را فرا گیرند بکشند و **رانک** اثر این مشمع را در تیفوئید مسلم میداند

ضماد شوکران بگیرند شوکران ۵۰ گرم اب صاف ۱۰۰ گرم بجوشانند تا ربع ان باقی ماند و قدری ارد بزرک کتان

اضافه کنند که قابل تضمید گردد و در قروح خنازیری استعمال نمایند

ایضا ضماد شوکران معمول تروسو بگیرند شوکران مسحوق ۲۰۰ گرم اب داغ مقدار کافی در

سل دیری روی سینه ضماد نمایند

شوکران مائی (بادیان مائی) ف **فلاندری** ل **فلاندریوم اکواتیکوم** نباتی

است از طایفه **چتری** که در اب نمو میکند و ساق ان حجیم و استوانه و مخطط و مجوف و در جانب فوق منشعب

و برگهای ان بزرگ و مرکب از برگهای کوچک قشنگ و بی‌رنگ و سبز تیره و بوی این نبات شبیه بوی گزنیز و تخم

ان را مانند عوامل مشهی و مدر بول و مدر حیض و مخرج بلغم و مسکن استعمال مینمایند و در سل ریوی نیز سودمند

و از عواملی است که مخصوصا مسکن غشاء مخاط شعب قصبه میباشد و ماده عامل این نبات را که **فلاندرین**

مینامند مشابه بسیکوتین و فرار است و محل خروج ان از بدن سطوح ریوی میباشند

گرد تخم فلاندریوم مطابق کدکس این گرد را مانند گردانیسون میسازند و مقدار شربت

ان از ۱ تا ۲ گرم و زیاد تر که در مغز نان مخلوط کرده و یا با عسل و یا شربت ساده معجون نموده در چهار یا پنج دفعه در عرض

روز بیاشامند

معجون فلاندریوم معمول ساندراس بگیرند گرد تخم شوکران مائی ۱ تا ۲ گرم شربت

ساده مقدار کافی معجون کرده صبح و عصر بیاشامند و **ساندراس** میگوید چون مسلول هشت روز

بر استعمال این معجون مداومت کند احساس بهبودی در خود مینماید با اینکه مشاهده میکند که نفث بلغم کم شده

و خروج ان اسان گشته و حمی نقصان یافته و یا مفقود میشود و اسهال بر طرف گشته و اشتها رجعت نموده و خواب

برقرار میگردد و عموما در نزله های مزمن نیز چون فلاندریوم را منتظما استعمال کنند تخفیف کلی در انها مشاهده میشود

مطبوخ تخم فلاندریوم معمول بیماردستانها بگیرند تخم فلاندریوم ۱۰ گرم

ابجوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند در روز نیست دنوله مزمن ریه و سل و اسم د دعوض و دنیا الی نیا الی نیا شامند

شربت فلااند دیوم معمول تلو بگیرند تخم شوکران مائی ۱۹۲ گرم شراب سفید اعلا ۲۰۰ گرم قند سفید ۲۰۰۰ گرم ابتدا تخمها را با شراب تقطیر کرده و بعد با قند شربت سازند و ۳۴ گرم این شربت دارای ۱ دسی گرم فلاند یوم است وازیا تا ۲ قاشق کوچک در روز نیست و سل د دعوض روزی باشامند

حب فلااند دیوم معمول روت بگیرند گرد تخم شوکران مائی ۵ سانتی گرم کلو رید دو امانیاک ۲۰ سانتی گرم عصاره شاه دون چند مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند و در صراحی دربسته حفظ کنند و در تسکین سرفه های نزله ازیکی تا ۱۲ حب در دعوض دو دنیا شامند

سفوف ایرشیل بگیرند مسحوق قند شره ۶ گرم مسحوق صمغ عربی حصیته الثعلب مکنده ۳۰ گرم مسحوق تخم فلااند دیوم ۵ گرم مخلوط کنند و در روزی سه چهار دفعه هر دفعه یک قاشق چای خوری در قدری شربت قند مخلوط کرده بیاشامند در زکام و سل مستعمل و مفید است

حرف ب

درِ هیفدهم بابونه و اقسام آن

بابونه گیاه از طایفه **سیناتره** است چهار قسم ان در طب مستعمل اول بابونه رومی دوم بابونه منتن سوم عاقرقرحا چهارم اقحوان و بر تمام این اقسام لفظ **کاموميل** (بابونه) اطلاق میشود

بابونه ع بابونج ن کاموميل رومن ل انتميس نوبيليس (کامومیلوم)

نباتی است از طایفه **سيناتره** از جنس **کوریمبفر** و طویل العمر و دارای قبه هائی که در دانهای اشجار ان واقع شده اند و در محیط این قبه ها هم گلهائی موجوداند سفید که کاملاً بار شده اند و در مرکز این قبه ها گلهای جوان کوچکی میباشند که نیم باز شده و اغلب اوقات قبه های بابونه رومی (بابونه شیرازی) در صورتیکه مردوع باشد بواسطه تبدیل نیم گلهای مرکزی به گل کاملاً سفید میباشند و این گلها بوی معطر تند و مطبوعی دارند و طعم انها گرم و فی الجمله تند و تلخ و **بابونه بدبو ل انتميس کوتولا** کرد دیبا تهای مزروع و در کنار کوه دالها میروید و دارای همین صفات است مگر انکه بوی ان مکره و غیر مطبوع و بدل بابونه رومی میباشد و کلیه بابونه مزروع و بستانی بهتر از بری و گل ان دارای ماده عامل تلخی است محلول در آب و الکل و علاوه دهن فراری دارد لرج که بواسطه رنگ ابی تیره اش در صورتیکه از مجاورت هوا محفوظ باشد قابل ملاحظه است

قدمای از اطبا بابونه را در دفع حمیات خیلی استعمال میکردند و تا قبل از پیدا شدن گنکینا از ادوای مخصوص نوائب می دانستند اگرچه **بقراط** و **سلس** از این خاصیت اطلاعی نداشته ولی **جالینوس** ان را در دفع حمیات استعمال میکرده و مخصوصاً **دیسقوریدوس** سفوف مسحوق گل بابونه را در دفع نوائب موثر میدانند بهر جهة مطبوخ گل بابونه در تقویت معده و دفع ریاح بطنی و تقویت اعصاب و دفع تشنج کثیراً الاستعمال و مفید و در انگلستان مطبوخ غلیظ بابونه را مانند مقیی استعمال میکنند و تمریخ روغن بابونه و حقنه مطبوخ ان در نفخ طبلی شکم سودمند و نیز در دو سنطاریا و اسهال مطبوخ گل ان مستعمل است و هم چنین در ضماد و ظلی در کمان مواقعی که

عاقرقرحا

استعمال
کافور وچند بید ستر را استعمال میکنند مطبوخ بابونه مؤثر ومفید است

گرد بابونه مطابق کدکس بگیرند گل بابونه مقدار منظوری در گرم خان ۲۵ درجه بخشکانند و نرم نمایند وازمو بیز ابریشمی نمره ۱۲۰ بگذرانند این گرد را مانند مقویات وعوامل معدی از ۱ تا ۴ گرم وزیادتر استعمال میکنند

عرق گل بابونه (کدکس) بگیرند گل بابونه را اب ۴ در حمام ماریه تقطیر کنند تا ۴ جزء مقطر بدست اید واین عرق را مایع بوسیتهای محرک وضد کرم قرار میدهند ومقدار شربت ان از ۲۵ تا ۱۰۰ گرم است وجهة اخذ دهن فرار محصول مقطر را در قابله فلورانسی باید جمع کرد وهمینکه دهن فرار جمع شد عمل تقطیر را موقوف نمود وان را در نصرا جی در بسته حفظ نمایند ومقدار شربت دهن فرار بابونه که مقوی ومحرک است از ۱ تا ۵ قطره میباشد

تیزن بابونه (کدکس) بگیرند گل بابونه ۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند واین تیزن را در تقویت معده استعمال مینمایند ونیم گرم ان چون مهوع است در تسهیل عمل قی پس از استعمال مقیی یا الربالراستعمال میگردد

عصاره بابونه (کدکس) بگیرند گل خشک بابونه را اب جوش ۸ گلها را نیم کوب کرده در ۶ جزء اب مدت ۱۲ ساعت دم کنند وبافشار از پارچه بگذرانند وتفاله را در باقی مانده اب دم نمایند وصاف کنند ودو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم قوام اورند واین عصاره مقوی معده وقاطع الحمی است ومقدار شربت ان از ۱ تا ۵ گرم

شربت بابونه (کدکس) بگیرند گل خشک بابونه را اب مقطر ۱۰ قند سفید مقدار کافی گلها را نیم کوب کرده مدت ۶ ساعت در اب دم کنند وبافشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود وصاف روی انرا برداشته وبه نسبت ۱۰ در ۱۹ قند بیفزایند وبجوشانند تا قوام اید وحفظ کنند ودر تقویت معده استعمال نمایند

زیت بابونه (کدکس) بگیرند گل خشک بابونه را روغن زیتون ۱۰ مخلوط کرده در پهلوی اتش مدت دو ساعت بگذارند دم کشد وگاه گاه بهم زنند وبعد بگذارند مدت ۲۴ ساعت بماند وبافشار از پارچه بگذرانند با کاغذ صاف نمایند وتقریبا ۹ جزء روغن باید بدست اید واین روغن ازاد وبه متداول است که در قولنج ریحی انرا بروی شکم تمریخ مینمایند ومیتوان قوت انرا زیاد کرد بافزودن دهن فرار بابونه به نسبت ۱ در ۲۰

زیت کافوری بابونه (کدکس) بگیرند کافور مسحوق ۱ زیت بابونه ۹ حل کرده صاف نمایند واین روغن که محرک وضد تشنج وکاسر الریاح است تمریخ ان متداول میباشد

ع عاقرقرحا ب م **اکرکره** ن **پیرتر** (**واسین سالیوس**) ل **انتمیس پیرتروم** ی **پورترون** نباتی است از طایفه **سیناتره** وریشه ان در طب مستعمل ودر فرنگستان این ریشه را از تجارت تونس میاورند وبحجم انگشت وطویل واسطوانه است وبعضی اوقات دارای عده کمی ریشه های کوچک است واین ریشه از طرف خارج خاکستری وخشن وجوف ان سفید رنگ وطعم سوزانی دارد که ترشح براق را تحریک میکند ولهذا از عوامل مدر براق محسوب میگردد ومحتوی ماده سفری است که طعمش تند وسوزنده وغیر محلول در اب ومحلول در الکل ودر جوهر مرکب از دهان ثابت وفرار بیشتر محلول و **پیرترین** نامیده میشود ریشه عاقرقرحا یکی از عوامل محرکه قویه است ومضمضه از ان باد ترشح براق خیلی استعمال میکنند واز ان تنقیحها جندی ترتیب میدهند که در دفع درد دندان مؤثر اند وبخصوص اثر ان بیشتر است در دردهائی که سبب درد دندان حالت ضعفی در لثه ها باشد و **حرجیر پارا** که در خواص مشابه عاقرقرحا است در همین مواقع استعمال میگردد (رجوع در دیفورد ا)

در بیان محصولات عاقرقرحا جیرپارا و غیره

الکولاتور عاقرقرحا بگیرند دشه عاقرقرحا ۳۲ الکل ۵۰ درجه ۶۰ اب ۳۲ بخیسانند و تقطیر کنند تا ۱۰۰ اجزء مقطر بدست اید

تعفین الکلی قوی عاقرقرحا بگیرند دشه عاقرقرحا ۳۲ الکل ۹۰ درجه ۱۲۵ مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین دارای همه اجزاء حاد عاقرقرحا میباشد و ۴ گرم ازان در ۱۲۰ گرم اب مخلوط کرده مضمضه نمایند

تعفین الکلی ضعیف عاقرقرحا بگیرند دشه عاقرقرحا ۳۲ جوهر اکلیل الجبل ۵۰۰ مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین چندان دارای اجزاء حاد عاقرقرحا نیست و در بزك و زینت استعمال میگردد

تعفین اتری عاقرقرحا بگیرند دشه عاقرقرحا ۳۲ اتر سولفوریك ۱۲۵ مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین خیلی حاد است و قدری پنبه را بان الوده کرده در سوراخ دندان کرم خورده میگذارند

الکسیر مرکب عاقرقرحا بگیرند دارچینی ۵ و نیل تخم گشنیز قرنفل بسباسه قرمز را نرم نوشادر مکید ۴ الکولاتور عاقرقرحا ۷۰ مدت ۱۵ روز بخیسانند و صاف کرده بیفزایند اسانس لیمو مکید ۱ اسانس سطوخودوس اسانس حاشا تعفین عنبر مکید ۵ ۴۰ عرق بهارنارنج ۶ مخلوط کرده صاف نمایند و این الکسیر را در بزك استعمال میکنند و قدری ازان را با اب مخلوط کرده جهت پاك کردن دهان بکار میبرند

تعفین اسپلانت معمول دواسازی ژرمن بگیرند جیرپارا ۲ عاقرقرحا ۱ الکل ۹۰ تعفین سازند

پاراگوای روکس این محصول در تسکین اوجاع دندان استعمال میشود بگیرند برگ و گل اینولا بیفرون ۱۰ گرم گل جیرپارا ۴۰ گرم دشه عاقرقرحا ۱۰ گرم الکل ۳۳ درجه ۹۰ گرم مدت پانزده روز بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند

پاراگوای روکس کراوزوته بگیرند پاراگوای روکس ۱۰ گرم کراوزوت ۵ گرم مخلوط کنند

الکسیر دافع درد دندان معمول لروا بگیرند گایاك ۵ گرم عاقرقرحا جوزبوا مکید ۴ گرم میخك ۲ گرم دهن فرار اکلیل الجبل ۹ قطره دهن فرار برگاموت ۴ قطره الکل ۲۲ درجه ۱۰۰ گرم مدت هشت روز بخیسانند و صاف کنند و یك قاشق چای خوری این الکسیر را در یك پیاله اب مخلوط کرده در دهان نگاهدارند

مایع ضرسی معمول ژاندرن بگیرند الکولاتور دفور ۲۵۰ گرم الکولاتور نعناع ۵۰ گرم صابون نیاس روغن بادام ۲۵ گرم قرمز دانه مقداری کافی مخلوط کنند و مسواك را در مخلوط الوده نموده بروی دندانها بمالند

الکسیر دافع درد دندان معمول دسفورژس بگیرند کنکینای نیم کوب کرده ۱۰۰ گرم گایاك ۵۰ گرم عاقرقرحا ۱۰ گرم میخك ۲۰ گرم پوست نارنج ۸ گرم زعفران ۲ گرم حسن لبه ۲ گرم الکل ۳۲ درجه ۱۰۰۰ گرم مدت پنج شش روز بخیسانند و صاف کرده حفظ کنند و از ۸ تا ۱۰ گرم این الکسیر را در یك پیاله اب مخلوط کرده در دهان نگاهدارند

طایفه لبیه

مضمضه دافع درد دندان معمول پلانک بگیرند عرق اسطوخودوس سرکه مقطر مکرر ۶۰ گرم ریشه عاقرقرحا ۸ گرم کلورید دامانیاک ۴ گرم عصاره رتانیا ۳ گرم مدت چند روز بخیسانند و صاف کنند در دفع درد دندان کرم خورده و درد دندان روماتیسمی یک قاشق کوچک مضمضه نمایند

الکسیر دافع درد دندان معمول بورلیس بگیرند عاقرقرحا ۶ گرم جوهر اسطوخودوس ۵۰۰ گرم کلورید دامانیاک ۳ گرم چند روز بخیسانند و صاف کنند

داروی دافع درد دندان معمول بوشادا بگیرند تنطور جرجیر پارا الکول نود نعناع فلفلی مکرر ۵۰ گرم الکل ۳۲ درجه ۱۰۰ گرم کرات دوت ۲ گرم مخلوط کنند قدری قود را این مخلوط آلوده کرده بروی دندان موجع بگذارند و اگر احساس تحریک شدیدی کنند بقدری که لازم است آب داخل آن نمایند

گرد گل عاقرقرحا معمول کدکس بگیرند گل عاقرقرحا مقدار منظور در گرمخانه ۲۵ درجه بخشکانند و نرم کوفته بدون نخاله از موبیز ابریشمی نمره ۱۲۰ بیرون کنند و از ۱۰ اجزاء گل ۹ جزء گرد بدست آورند و حقه کشتن کنه در شکافهای بستر این گرد را نفوخ نمایند و ۶ گرم حقه یک بستر کفایت میکند و در سالی دو دفعه عمل را باید تجدید نمود و گرد را تازه بتازه باید ساخت

گرد ریشه عاقرقرحا مطابق کدکس بگیرند ریشه عاقرقرحا مقدار منظور نرم کوفته از موبیز ابریشمی نمره ۱۳۰ بیرون کنند و این گردیکه معطس است در کشتن شپش و کک معمول است

گرد معطس معمول ژانل بگیرند ریشه عاقرقرحا تخم مویزج زنجبیل دار فلفل مکرر یک جزء هر یک را جدا جداگانه نرم کوفته مخلوط کنند و این گرد از عوامل معطسه قویه است

۶ **اُقحوان** پ **بابونه گاو و چشم گاو** ف **ماتریکر ماتریکاریا (پیرتروم پارتنیوم)**

ی **پارتنیون** نباتی است از طایفه **سینانتره** و خیلی شبیه به بابونه رومی و گل خشک آن که به عطر مطبوعیت بابونه رومی نیست در تقویت معده و ادرار حیض و ضد تشنج و دفع کرم استعمال میشود و مقدار شرب مطبوخ آن ۵ گرم است و قدما از آن ادرار طمث خیلی استعمال میکردند چنانچه از تسمیه لاتینی و یونانی آن برمی آید زیرا که **ماتریکاریا** مشتق از **ماتریس** است که بمعنی رحم باشد و **پارتنیون** مشتق از **پارتنوس** که بمعنی باکره بود

در هیجدهم باب تجربه بعضی از دیگر نباتات طایفه لبیه

باب در تجربه از نباتات طایفه **لبیه** است و چون بیشتر اقسام این طایفه در خواص مشابه یکدیگراند لهذا نخست بقول کلی خواص آنها را ذکر کرده سپس بشرح هر یک فردا فردا میپردازیم و در اخر این دراسانس را ذکر مینمائیم

در بیان خواص نباتات طایفه لبیه بقول کلی

نباتات طایفه **لبیه** حشیش مانند اند و بوی آنها پس از خشک شدن باقی است و این بو در تمام اجزاء نبات موجود و پراکنده و معطر و تند و طعم آنها تلخ و گزنده و گرم و این صفات بواسطه جوهر دهنی شکل زیادی است که بحیوی در غده‌ها و مطبوع

ورنیکولی میباشد ظاهر میگردند واین جوهر تقریباً در همهٔ این طایفه وجود دارد و علاوه مقدار زیادی با کمی کافور در
آنها مشاهده میشود و نیز بعضی از آنها دارای مادهٔ عامل تلخی میباشند و عده خواص دوائی آنها را بهمین ماده نسبت میدهند
و بیشتر این طایفه در تزیین لشره و در تقلید بنا غذا بکار میروند

در میان خواص کیمیائی نباتات طایفهٔ **لبیه** و خواص ترا پوتیکی آنها ارتباط تامی موجود است چنانچه بعضی از این طایفه
مانند بادرنجبویه بواسطهٔ مادهٔ عاملی محتوی در آنها که عبارت از دهن فرار بود اثر میکنند و خواص ترا پوتیکی آنها را بهمین
ماده باید نسبت داد و بعضی دیگر مانند نعناع دارای مقدار زیادی کافور میباشند محتوی و محلول در دهن فرار
و علاوه بر خواص این دهن خواص کافوریه در آنها مشاهده میگردد و قسمی دیگر مانند بلوط الارض و فراسیون و لبلاب
علاوه بر دهن فرار مقدار زیادی مادهٔ عامل تلخ در آنها موجود است و در این قسم اگرچه مقدار کمی کافور هم وجود دارد
ولی اثرشان مرکب است از خواص ادهان معطره و خواص متعلقه بماده مره و بالاخره قسم چهارم از نباتات طایفهٔ
لبیه مانند حصی لبان بواسطهٔ دهن فرار دیگر محتوی در آنها است مقوی اعصاب و بواسطهٔ کافوری که دارند مضاد تشنج
و مسکن و بواسطهٔ مادهٔ عامل تلخ مقوی میباشند

در بیان بعضی از نباتات طایفهٔ لبیه فرداً فرداً

ع **حاشا** پ **پودنهٔ کوهی** ف **تیم** ل **تیموس** ی **تومُوس** نباتی است از طایفهٔ **لبیه** و دارای بوئی
معطر و تند و مطبوع و مطبوخ آنرا در داخل بمقدار ۱ تا ۴ گرم در ۱۰۰ گرم آب جوش استعمال میکنند و عرق و دهن
فرار آنرا مانند عرق و دهن فرار نعناع میسازند (هم نعناع را)

تیمول (اسید تیمیک) عبارتست از مادهٔ عامل حاشا و جسمی است متبلور با بوئی مطبوع و از
جنس **فنول** و طعم آن تند و محرق و در الکل بشدت محلول و در آب چندان محلول نیست و مقدار شربتش ۱
سانتی گرم و در خارج مانند اسید فنیک بهمان مقدار و در همان مواقع استعمال میشود مخصوص در مواقعی که مریض
از بوی اسید فنیک کراهت داشته باشد

حب تیمول بگیرند اسید تیمیک ۲۰ سانتی گرم صابون طبی ۲۰ سانتی گرم مسحوق ریشهٔ خطمی مقدار کافی مطابق
معمول ۲۰ حب سازند و روزی یک حب استعمال نمایند

غسول اسید تیمیک معمول بوئیلون بگیرند اسید تیمیک ۱ الکل ۹۰ درجه ۴ حل
کرده بیفزایند آب ۹۹۵ بطور زفاده و تغسیل و زرق دافع العفونه استعمال میشود

پوماد اسید تیمیک ایضاً معمول بوئیلون بگیرند اسید تیمیک ۱ تا ۴ پیه مذاب
۱۰۰ پماد سازند در قروح غانغرانائی متعفن و قروح دیفتریتی رفاده نمایند

گلیسره تیمیک ایضاً معمول بوئیلون بگیرند اسید تیمیک ۱ گلیسرین نشاسته ۱۰۰ مخلوط
کنند در قروح غانغرانائی و قروح پوتید و قروح اکال و قروح ضعفی و امراض جلدی مرهم نطول نمایند

پ **بادرنجبویه (بادرنگبویه)** ع **مفرح القلب** ف **ملیس (سیترونل)**
ل **ملیسا** ی **ملیسوفولون** نباتی است از طایفهٔ **لبیه** و زنبور عسل چون میل زیادی باین گیاه دارد

دانی پیدا

بادرنجبویه

وانرا بر سایر گیاه ها ترجیح داده و غالبًا بروی ان می نشینند لهذا یونانیان انرا **ملیسوفولون** که بمعنی برگ زنبور عسل است نامیده اند و یکی از مصنفین میگوید جهة گرفتن زنبور عسل برگ بادرنجبویه را خورد کرده و در جائیکه میخواهند این زنبور ها را بگیرند بریزند

بادرنجبویه دارای چندین قسم است و ان قسمی که بوی بادرنگ (لیمو) از ان متصاعد میشود و چون برگ انرا در مابین انگشتها لمس کنند انگشت نیز بوی بادرنگ میگیرد بر سایر اقسام ترجیح دارد و در طب بیشتر استعمال میشود و وجه تسمیه ان در زبان فارسی همین خاصیت است و طعم بادرنجبویه گرم و گزنده و معطر میباشد و ماده عامل ان دهن فرار است که رنگ ان سفید و در اب و الکل محلول است

بادرنجبویه را قدما ازاد و به مقوی اعصاب و دماغ و مفرح میدانستند ولی اکنون مانند سایر نباتات طایفه لبیه در جزء ادویه محرکه و ضد تشنج و معرقه ضعیفه استعمال میشود و مخصوصًا این نباتات در دفع اختلالات عصبانی یومی سودمند اند و جهة تحریک بدن پس از اثر برودت استعمال میشوند و در دفع کولیک نیز مفید اند و بادرنجبویه اگرچه ضعیف الاثر تر از بیشتر انها است ولی بواسطه گوارائیش کثیر الاستعمال تر و بیشتر اوقات مطبوخ انرا استعمال مینمایند که یک قبضه شاخه های گل دار بادرنجبویه را در یک پیاله اب جوش دم کرده و با قند شیرین نموده میاشامند و نیز استعمال بادرنجبویه سودمند است در دفع ضعف عضلانی و کندی حواس که در نقاهت امراض طولانی مشاهده میشوند و در صداع عارض در اشخاص زکی الحس و دوار و طنین عارض در اشخاص کثیر الفکر در صورتیکه سبب انها ازدیاد خون نباشد و مخصوصًا در مشایخ سمین و تنبل استعمال دم کرده بادرنجبویه صبح ناشتا خیلی سودمند است و تغسیل چشم با مطبوخ ان در ابتدای ضعف بصر مستعمل و مفید و تمریخ دهن فرار بادرنجبویه در اوجاع تناوبی و روماتیسمی و اوجاع مبهم اطراف و مفاصل مفید و نیز تمریخ ان در عرق النساء و در روماتیسم عضلانی موثر و فی الجمله حرقتی در جلد شده و وجع را تسکین میدهد و چون قطعه پنبه را با این دهن الوده کرده در گوش گذارند درد انرا ارام میکند و هرگاه محل گزیدن عقرب و افعی و زنبور و سایر حیوانات زهردار را با عرق بادرنجبویه بشویند سودمند خواهد بود و جالینوس در خواص مذکوره فراسیون را بدل بادرنجبویه میداند

تیزن بادرنجبویه مطابق کدکس بگیرند بادرنجبویه ۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند این تیزن از عوامل محرک و معرق است و در عرض روز پیاله پیاله باید انرا اشامید

عرق بادرنجبویه مطابق کدکس بگیرند شاخه های گل دار و تازه بادرنجبویه ۱ اب مقدار کافی در حمام ماریه تقطیر کنند تا محصول هم وزن بادرنجبویه شود و جهة اخذ **دهن فرار بادرنجبویه** محصول مقطر را در قابله فلورانسی جمع کنند و عرق بادرنجبویه را مایع پوسیونهای محرکه قرار میدهند

مطبوخ مرکب بادرنجبویه معمول کوتلاند بگیرند برگ خشک بادرنجبویه [illegible] شیرین بیان مکی ۱۰ گرم انیسون دانه تخم گشنیز مکی ۲ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دواها را نیم کوب نموده مدت یکساعت دم گذاشته صاف نمایند و مانند محرک و معرق پیاله پیاله بیاشامند

الکولاتور ساده بادرنجبویه بگیرند شاخه های گل دار و تازه بادرنجبویه ۱ جزء الکل ۹۰ درجه ۳ جزء عرق بادرنجبویه ۱ جزء مدت چهار روز بخیسانند و بعد تقطیر کرده ۲ جزء و نیم الکولاتور خالص بماند

الکولاتور مرکب بادرنجبویه (عرق بادرنجبویه کارم) مطابق کدکس

بگیرند شاخه های گل دار و تازه باد رنجبویه ۱۸ پوست زرد و تازه لیموی ترش ۲۰ دارچینی قرنفل جوز بوا مکدی ۴ تخم گشنیز دیشه ازلیك مکدی ۱ الکل ۹۰ درجه ۵۰۰ ادویها را خورد کرده و مدت ۴ روز در الکل بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کنند و ۳۳۰ جزء مقطر بردارند و این الکولاتور را اگر از عوامل محرك و کاسر الریاح است از ۱۰ تا ۲۰ گرم در یك پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند و در خارج نظول ان کالعرق یا مخلوط با اب مطبوخ مستعمل است

الکسیر شارتروز کبیر معمول دو رولت بگیرند برگ تازه باد رنجبویه برگ تازه زوفا مکی ۸ جزء ریشه تازه ازلیك ۴ جزء دارچینی ۲ جزء زعفران جوز بوا مکدی ۵ جزء الکل ۸۰ درجه ۱۲۵ جزء مدت ۲۴ ساعت دواهای خشك را در الکل بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کنند تا تمام الکل تقطیر شود و دواهای تازه را مدت ۸ روز در این مقطر بخیسانند و با فشار صاف نمایند و ۱۹ جزء قند سفید در مصفی حل کرده با کاغذ صاف کنند و این الکسیر از عوامل محرکه است که در سر میز استعمال ان شایع و در حقیقت الکولاتوری است که کمی قند دارد

نعناع پاناف ماننت د مانتای مانته یکی از نباتات طایفه **لبیه** است و دارای چندین قسم و اقسام مستعمل در طب عبارتند از نعناع سبز و نعناع مجعد و پودنه و نعناع جنگلی و نعناع فلفلی و همه این اقسام دارای اسانس و بویشان مطبوع و طعمشان تلخ و معطر و فی الجمله شبیه به بوی کافور که در ابتدا دهان را گرم کرده و بعد تازه و سرد نموده و قدری تازه میگرداند

نعناع فلفلی ف ماننت پواوره د مانتا پیپریتا را بیشتر از سایر اقسام استعمال میکنند و از عواملی است که در معده تحریك کرده و عمل هضم را تقویت مینمایند و ریاح مجتمعه در معده را از بالا و پائین دفع میکنند و بواسطه عمل انعکاسی در سلسله عصبانی تحریك مینمایند و تنفس را سریع کرده و حرارت بدن می افزاید و کم می کند ترشح اغشیه مخاطرا و نیز موجب نقصان ترشح شیر میگردد بر خلاف گاهی بر ترشح بول و عرق جلد می افزاید لهذا انرا در اختلالات ضعفی و عصبانی معده و قولنجهای ریحی و هنگام بروز کولرای اسیائی استعمال میکنند و ازادویه محرکه است که اثرش نزدیك بباد و به ضد تشنج است و بیشتر مطبوخ انرا استعمال مینمایند که یك قبضه نعناع خشك را در یك پیاله اب جوش دم کرده صاف نموده با قدری قند شیرین کرده بیاشامند

پودنه ف فوتنج ف ماننت پولیو د مانتا پولژیوم در طب شاخه های گلدار پودنه را مانند عوامل محرکه منتشره و مقوی معده و ضد تشنج استعمال میکنند

تیزن برگ نعناع بگیرند برگ خشك نعناع ۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در عرض روز فنجان فنجان مانند محرکات و معرقات بنوشند

تیزن مرکب نعناع مطابق دواساژی لندن بگیرند برگ خشك نعناع ۸ گرم اب جوش ۲۵۰ گرم یك ربع ساعت دم کنند و صاف نموده بیفزایند قند ۸ گرم نعناع مرکب هیل ۱۵ گرم این تیزن را دو قسمت کرده در دو دفعه مانند عوامل محرکه و کاسر الریاح بنوشند

هبد روله نعناع معمول بیمارستانها بگیرند هر فراد نعناع ۱ قند سفید الکل ۹۰ درجه مکدی ۵ اب مقطر ۱۰۰ قند و هر فراد را در هاون بلور صلایه کنند و الکل را افزوده نیز صلایه کنند و بعد اب را بیفزایند و با کاغذ صاف نمایند و این هبد روله را مایع پوسونهای محرك و ضد تشنج قرار میدهند و مقدار شربت ان از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم است و مطبوع تر از عرق نعناع نیست

نعناع

عرق نعناع مطابق کدکس این عرق را از نعناع فلفلی مطابق دستور العمل که در باد رنجبویه ذکر کردیم میکشند و **دهن فرار نعناع** را نیز مانند دهن فرار باد رنجبویه اخذ مینمایند عرق نعناع را مایع پوسیونهای محرک وضد تشنج قرار میدهند و مقدار شربت آن از ۳۰ تا ۱۰۰ گرم است و مقدار شربت دهن فرار نعناع که محرک معده وضد تشنج و مسکن است از ۱ تا ۱۲ قطره میباشد بطور پوسیون و با اولئوساکره و در خارج بطور فطول بیشتر از اینها میتوان آنرا استعمال کرد

تعفین اسانس نعناع (جوهر نعناع) مطابق کدکس بگیرند اسانس نعناع ۱ الکل ۹۰ درجه ۹ مخلوط کرده صاف نمایند و بهمین طریق میسازند تعفین **اسانس انیسون و سایر نباتات** طایفه **چتری** و **تعفین اسانس برگاموت** و تعفین **سدر او لیمو و عرعر و نارنج** و **بهار نارنج** و **اکلیل الجبل** و **سایر** طایفه لبیه را

تعفین نعناع (جوهر پپرمنت) مطابق داروسازی انگلستان بگیرند الکل ۹۰ درجه ۵۰۰ اسانس نعناع ۵ برگ تازه اسفناج ۱۰ بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و برگ اسفناج را جهت رنگین کردن این تعفین استعمال مینمایند و این تعفین محرک و کاسر الریاح وضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۱ و ۲ تا ۵ گرم مخلوط در یک پیاله شربت قند

قرص نعناع فلفلی (قرص پپرمه) بگیرند مسحوق قند سفید ۱۰۰ اسانس نعناع ۱ لعاب صمغ عربی ۱۰ اسانس را با ۱۰ جزء قند مخلوط کرده و با باقی قند و لعاب خمیری سازند و مخلوط نمایند و قرصهای یک گرمی سازند این قرصها که گوارا میباشند محرک وضد تشنج اند و در اصلاح بدبوئی نفس استعمال میشوند و مقدار شربت آنها از ۲ تا ۱۰ عدد است

الکولاتوی مرکب نعناع معمول اسپلمان بگیرند برگ تازه نعناع مجعد ۲۵۰ افسنتین ۹۰ باسیلیق پودنه مکی ۶۰ اکلیل الجبل اسطوخودوس مکی ۸ دارچینی ۱۵ میخک تخم گشنیز مکی ۴ الکل ۸۰ درجه ۱۰۰۰ عرق نعناع ۱۸۷۵ ادویه را نیم کوب کرده مدت هشت روز در الکل بخیسانند و عرق نعناع را افزوده در حمام ماریه تقطیر کنند تا تمام مایع تقطیر شود و مقدار شربت این الکولاتور که محرک است قوی وضد تشنج از ۱ تا ۳۰ گرم بطور پوسیون

مانتول عبارتست از کافور اسانس نعناع فلفلی و بشکل بلورهای شفاف و بی رنگ است که در ۴۲ درجه حرارت ذوب میگردد و محلول در الکل و اتر و کلوروفورم ولی در آب کم محلول و از عوامل انتی سپتیک و دافع نورالژی میباشد و کپسولهائی از آن ترتیب میدهند که هریک دارای ۱۰ سانتی گرم اند و در برونشیت مزمن و نزله شانه تا سه کپسول در عرض استعمال مینمایند و در دفع نورالژی این ماده مانند سایر ادهان فراره موجب فالج انتهای حساس اعصاب میشود و از آن قلمی میسازند که در دفع صداع نطولان متداول است

مخلوطهای انتی سپتیک جهة تسکین وجاع دندان نمره ۱ بگیرند مانتول تیمول مکی یک جزء مخلوط کنند نمره ۲ مانتول اسید فنیک مکی یک جزء مخلوط نمایند نمره ۳ مانتول هیدرات کلورال مکی یک جزء مخلوط کنند نمره ۴ مانتول ۳ کافور ۲ مخلوط نمایند نمره ۵ مانتول ۲ کروتون کلورال ۱ مخلوط کنند و این مخلوطها را در مداوای اختلالات بینی و حلق نیز معمول میدارند

مخلوط جهة مداوای موضعی نورالژی معمول ساباتانی بگیرند مانتول بیست گرم الکل خالص ۱۰ گرم مخلوط کنند و باعانت قلم مو بمحل موجع نطول نمایند

پوماد ضد صداع بگیرند مانتول ۲ گرم روغن زیتون ۱ گرم لانولین ۵ ر ۶ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد ضد زکام معمول کالوت و پیر بگیرند مانتول کلورئیدرات کوکائین مکد ۱۰ سانتی گرم اسید بوریک ۲۰ گرم وازلین ۳۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند

اولیشن ع **صعتر** ف **سرپولد** ل **تیموس سرپیلوم** ی **اسپولون** (املای صعتر با سین است نه صاد وچون در نسخه های اطبا با شعیر مشتبه میشد لهذا جهة عدم التباس با صاد نوشتند مثل انکه نواصیر که جمع ناسور باشد با سین بود جهة عدم اشتباه با بواسیر با صاد نوشته میشود) یکی از نباتات طایفه **لبیه** است وگیاهی است کوچک وگلهای ان قرمز و دارای عطر مطبوعی واز عوامل محرکه است ومطبوخ ۱۰ گرم ان بعد ۵۰۰ گرم اب که با قند شیرین کرده وقدری مسحوق صمغ عربی بران افزوده باشند در دفع سیاه سرفه وسرفه های تناوبی واختلاجی وگریپ سودمند است ویکی از دانشمندان عرق اویشن را در درد واهای چشم بر گلاب ترجیح داده و اغلب امالیع انها قرار میدهد

لوند سه قسم از نباتات طایفه **لبیه** را باسم **لوند** مینامند ۱ **لوند متعارفی** ل **لوند ولا وراً** که در بستانها زراعت میکنند ساقه ان باریک ومربع وارتفاع ان گاه بیک ذرع وبرگهای ان مخطط وسفید رنگ وگلهای ان کوچک وابی رنگ ودارای عطری تند وکافوری ۲ **لوند کبیر** (**لوند مذکر**) ل **لوند ولا اسپیکا** این قسم در کوههای غیر مزروع الژیری میروید ۳ **اسطوخودوس** ع **ضرم** ف **استوکاس** او ابیک ل **لوند ولا استوکاس** که بیشتر در الژیری میروید وگلهای ان سنبله مانند اند وهمه اقسام مذکوره در خواص مشابه یکدیگر اند واز عوامل محرکه ومقوی اعصاب میباشند

الکولاتور لوند این الکولاتور را مانند الکولاتور با در نجبویه میسازند

دهن فرار لوند مانند دهن فرار با در نجبویه ساخته میشود

تعفین مرکب لوند معمول دواسازی انگلستان بگیرند اسانس لونده ۱ اسانس اکلیل الجبل ۱ دارچینی جوز بوا صندل سرخ مکد ۱۰ الکل ۸ در جزء ۶۴ بغیر از اسانسها سایر دواها را مدت هشت روز در الکل بخیسانند وبا فشار صاف کنند بروی تفاله قدری الکل ۸ در جزء ریزند که محصول ۶۴ جزء شود واسانسها را بعد بیفزایند این تعفین از عوامل محرکه وضد تشنج است ومقدار شربت ان از ۵ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون

سرکه لوند بگیرند سرکه خیلی تند الکولاتور لوند مکد ۱۰۰ گرم مخلوط کنند ویک قاشق چای خوری از این مخلوط را در یک پیاله اب داخل کرده در دفع درد دندان مضمضه نمایند

اکلیل الجبل ف **رومارن** ل **روسمارینوس اوفیسینالیس** و **گل سرخ بحری** نیز نامیده میشود نباتی است از طایفه **لبیه** وخشبی که در بستانها زراعت میکنند ولی بالطبع در سواحل دریا میروید وهمه اجزاء این نبات سفید رنگ ودارای بوی معطر کافوری تندی وبرگهای ان مخطط وچین دار وگلهای ان کوچک وبنفش رنگ واین نبات مانند سایر نباتات طایفه لبیه محرک وضد تشنج ومعرق

ضعفی است و اهالی ناب (از ممالک جنوبی الزدی افریقا) جراحت خنده را از مسحوق برگ اکلیل الجبل میپوشانند

الکولا تورا اکلیل الجبل بگیرند شاخه های گلدار و تازه اکلیل الجبل ۵۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۳۰۰۰ گرم عرق اکلیل الجبل ۵۰۰ گرم مدت چهار روز بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کند تا محصول مقطر ۳۵۰۰ گرم رسد

دهن فرا اکلیل الجبل مانند دهن فراربادرنجبویه ساخته میشود

پوسیون محرک معمول بوشارد بگیرند اسانس نارنج ۵ قطره اسانس اکلیل الجبل ۴ قطره در ۱۰ گرم الکل حل کند و با ۵ گرم شربت صمغ و ۵۰ گرم اب مخلوط نمایند و با قاشق کوچک متدرجا بیاشامند

نطول محرک ایضا معمول بوشارد بگیرند اسانس اکلیل الجبل ۱۰ گرم اسانس لیمو ۲۰ گرم الکل خالص ۵۰ گرم مخلوط کند

مریم نخودی (کلپوره) ع **مریمیه** ف **سوژ** ل **سالویا** ی **الليسفاکوس** خانچه ذکر کردیم مریمیه از قسم چهارم نباتات طایفه **لبیه** است و برد و قسم است **مریمیه صغیره** و **مریمیه کبیره** مستعمل اطبا فرانسه قسم صغیران است و اطبای انگلیس و المان مریمیه کبیره را نیز استعمال میکند و هر دو قسم محرک و ضد تشنج و مسکن و مقوی میباشند

مطبوخ برگ و شاخه های گلدار مریمیه صغیره را که خیلی معطر اند بطور تیزن و استحمام و غسول و بخور معمول میدارند و نیز تدخین انها مستعمل است و اهالی کرمان یک قبضه کوچک شاخه های گلدار کلپوره را گرفته و کف مال کرده در دفع قولنج ریحی سفوف میکند

یکی از دانشمندان شراب مریمیه را در دفع عرقهای لیلی که در نقاهت امراض عارض میشوند و مورث ضعف زیاد میگردند موثر میداند و میگوید در این حالت سرعت نبض را کم میکند و نیز انرا خیلی مفید میدانند در دفع سیلان شیر که پس از ارضاع در بعضی زنها باقی میماند و گاه منجر به حمای دق میگردد و مریمیه در این خواص اگرچه با نعناع توام است ولی بواسطه انکه تقویت و قبضش بیشتر مطمئن تر است

استعمال مریمیه در قروح ضعفی ساق سودمند است که چون انرا با عسل در شراب بجوشانند و پارچه را در این مطبوخ الوده کرده بر روی قروح دفاده نمایند موجب سرعت حصول سیکاتریس و اندمال قرحه میگردد و همین اثر نیز در مطبوخ مائی ان میباشد و هم چنین دفاده ان در قروح گونه موثر است و چون دانه های برفک عارض دهان اطفال و حوامل را با مطبوخ خمری مریمیه نطول کند بزودی برطرف میشوند و اثران زیادتر میگردد هرگاه علاوه بر نطول روزی چند قاشق کوچک از مطبوخ ان بطفل بیاشامانند و مضمضه ان در ملاست لثه و ترشح خون مفید است

تیزن مریمیه معمول کدکس بگیرند برگ خشک مریمیه ۵ گرم اب جوش ۵۰۰ گرم دم کرده صاف کند و جهة تحریک و تعریق مبتدرجا در عرض روز بیاشامند

دهن فرا مریمیه مطابق کدکس مانند دهن فراربادرنجبویه ساخته میشود اگرچه در طب استعمالی ندارد ولی در عطریات بکار میرود

تدخین مریمیه معمول دیزن بگیرند برگ خشک مریمیه و خورد کرده در چپوق بریزند و بکشند و پس از کشیدن دهان و بینی را ببندند و نفس را شدت از دماغ خارج کند تا دود در شیپور استاخی داخل گردد و چندین دفعه در عرض روز این عمل را مکرر نمایند دکتری که بعد از اختلالات نزله و اورام حلق عارض میگردد

نافع سود مند است

زوفاء زوفا یابس ن هیزوپ لـ هیسوپوس اسپیکاتا (اوفیسینالیس)
ی **اوسوپوس** و عبریها انرا **گیاه مقدس** میا مند نباتی است کوچک و از طایفه **لبیه** دی گلهای
ان مخطط و گلهایش ابی بنفش رنگ و دارای بوی معطر و علاوه بر دهن فرار مقدار زیادی ماده عامل تلخ و
مقدار کمی کافور در ان موجود و بدین جهة تقویتش بیشتر از سایر است و اثران مانند فراسیون و لبلاب در امراض
مزمن ریه بخصوص نزله و سل مجرب و نیز در اخرین هنگام ذات الریه و در اسم چون انرا استعمال کنند سرفه را کم
کرده و خروج نفث را اسان میکند و پوسیون زوفا در اسم مشایخ و اشخاص مستعد به نزله مفید و مستعمل
و مقدار شربت ان چند گرم است

تیزن زوفا مطابق کدکس بگیرند زوفای خشک ۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند
و مدتها در عرض روز بیاشامند مانند عوامل محرک و ضد نزله اثر میکند

عرق زوفا (هیدرولای زوفا) معمول کدکس این عرق را مانند عرق بابونه
میسازند و بیشتر اوقات انرا مایع پوسیونهای محرک و ضد نزله قرار میدهند

شربت برگ زوفا بگیرند برگ خشک زوفا ۱ اب مقطر ۵ قند مقدار کافی برگها را نیم کوب کرده مدت ۶
ساعت در اب مقطر جوش دم کنند و بافشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود و مصفی را برداشته بر نسبت ۱۸ از ۱۰
قند افزوده قوام اورند و حفظ کنند و این شربت از عوامل مخرج نفث میباشد

بلوط الارض (کمادریون) لـ ثیرماندره توکریوم کامدریس این نبات
که از طایفه **لبیه** است دارای چندین قسم میباشد و همه انها در طب مستعمل اند و علاوه بر دهن فرار مقدار
زیادی ماده عامل تلخ دارد و در امراض مزمن کبد استسقاء و سوء القنیه نوائب طولانی و ضعف مجاری هضم و
صلابت طحال و عسر البول و استسقاء منتج از ان مفید و مستعمل و مخصوصاً سفوفان در دفع حمای ربع سودمند
است و اطباء یونان و ایران از اثر بلوط الارض در احشاء بخصوص در طحال تمجید کرده اند و یکی از دانشمندان معاصر
مطبوخ انرا در نقاهت صورت ضعف حمای تیفوئید و همه امراض حاده که منجر بعدم توانائی و فساد اعمال الی بدن شوند
مجرب میداند و بیشتر مطبوخ ان مستعمل و مقدار شربتش چند گرم میباشد

اقسام متداوله این نبات که بیشتر استعمال میشوند عبارتند اولا از **ثیرماندره متداولی (بلوط
الارض صغیر)** و بلوط الارض مطلق عبارت از او است و مقدار شربت ان از ۱۰ تا ۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم
اب که بطور تیزن استعمال شود ثانیا **ثیرماندره ماثی** که **اسکوردیوم** نیز نامیده میشود و معجون
دیاسکوردیوم (مثرودیطوس) از اسم ان مشتق است ثالثا **ثیرماندره ایوت**
که مقدار شربت ان بطور تیزن از ۱۰ تا ۲۰ گرم است در ۱۰۰۰ گرم اب جوش

عصاره کامدریس (کمادریون) مطابق کدکس بگیرند برگ خشک کمادریون ۱
مقطر جوش ۶ برگها را نیم کوب کرده در ۶ جزء اب مدت ۱۲ ساعت دم کنند و با فشار صاف نمایند و بگذارند
ته نشین شود و باقی مانده انرا با روی تفاله ریخته نیز صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه تغلیظ
عصاره نرم قوام اورند و مقدار شربت این عصاره در تقویت معده از ۲ تا ۱۰ گرم است

طایفهٔ لبیه

فراسیون پ افنان سر کورار ع علقمان م ماروب ل ماروبیوم (پراسیوم) ی پراسیون نباتی است از طایفهٔ لبیه و نطفی شکل و سفید رنگ که در کنار جاده‌ها بطور فراوان میروید و علاوه بر دهن فرار دارای مقدار زیادی مادهٔ عامل تلخ است و در امراض مزمن ریه بخصوص نزله و سل و هنگام اخر ذات الریه استعمال ان مفید و مانند زوفا سرفه را کم کرده و خروج نفث را اسان میکند و مقدار شربت ان چند گرم است و تیزن انرا مانند زوفا از ۵ گرم در ۵۰۰ گرم اب جوش ترتیب میدهند

لبلاب ع علیق (عشقه) ف لیر تر رستر ل گلکوما هدراسا ی گلیکوس نباتی است از طایفهٔ لبیه و مانند فراسیون علاوه بر دهن فرار دارای مقدار زیادی مادهٔ عامل تلخ است و سر شاخه‌ها گلدار انرا که معطراند و محرک غشاء مخاطی ریوی در دفع نزلات مزمن استعمال میکنند بخصوص در سل و اخر ذات الریه که مانند فراسیون سرفه را کم کرده و خروج نفث را اسان میکند و مقدار شربت ان چند گرم است بطور مطبوخ و تیزن

مرزنجوش مرزنگوش ع سرمق (عنقر) ف ماروژولن ل اوریگانوم ماژورانا نباتی است از طایفهٔ لبیه که در بستانها زراعت میکنند و علاوه بر دهن فرار مقدار زیادی کافور دارد و یکی از عوامل محرکه و معطر است

گرد مرزنجوش مطابق کدکس بگیرند برگ مرزنجوش را پاک کرده خشک کنند و نرم بکوبند و از موبیز ابریشمی نمرهٔ ۱۰۰ بیرون نمایند و استعمال این گرد جهة عطسه اوردن بسته به تصرف طبیب است

در بیان نسخه‌های متداول نباتات طایفهٔ لبیه

اسپیس معطر بگیرند برگ و گل افسنتین برگ و گل زوفا برگ و گل نعناع فلفلی برگ و گل مرزنجوش برگ و گل اکلیل الجبل برگ و گل مریمیه صغیر برگ و گل اوشن برگ و گل حاشا مکن یک جزء مخلوط کنند و ۵۰۰ گرم این اسپیس را مدت یکساعت در ۱۰ لیتر اب جوش دم کنند و با فشار صاف کرده در یک حمام داخل نمایند و استحمام در این اب را اطفال خنازیری که علامات مزاجی و فساد بنیه بر عوارض موضعی غلبه دارد و نیز در نقاهت و سوء القنیه مزمن و طول اختلالات بودیه اطفال مستعمل و سودمند است

اسپیس دافع سعال بگیرند برگ خشک پرسیاوشان کانادا برگ خشک لبلاب برگ خشک اسکولوپاندر برگ خشک و دو نبک گل زوفا گل گاوزبان تخم مکن یک جزء بدقت مخلوط کنند و ۲۰ گرم این اسپیس را در ۱۰۰۰ گرم اب بجوشانند و صاف کرده مانند تیزن در دفع سرفه بیاشامند

اسپیس چائی بگیرند و دو نبک لبلاب برگ مامیثا برگ فنجون (حشیشة السعال) مکن ۵۰ گرم برگ بادرنجبویه برگ مریمیه مکن ۱۰ گرم دواها را خرد کرده و بدقت باهم مخلوط نمایند و دو گرم از این اسپیس را مانند چای در یک پیاله اب جوش دم کرده بیاشامند

چای هالر بگیرند گل مریمیه گل بومادران گل لبلاب گل بادرنجبویه گل زوفا گل قنطوریون دقیق گل غافت گل بابونه مکن یک جزء بدقت مخلوط کنند و ۲ گرم این مخلوط را در یک پیاله اب جوش دم کرده صاف

نموده در دفع ریاح معدی بنوشند

چای سوئیسی بگیرند برگ گل دارافسنتین برگ گل دار قنطوریون دقیق برگ گل دار فرنجمشک برگ گل دار بلوط الأرض برگ گل دار روفا برگ گل دار لبلاب برگ گل دار بومادران برگ گل دار حرنبجوش برگ گل دار یپدانش برگ گل دار اکلیل الجبل برگ گل دار رسانیکل برگ گل دار همیه برگ گل دار اسکولوپاندر برگ گل دار اسکوردیوم برگ گل دار خاشا برگ گل دار ودونیک گل رنبکا گل پیدو شاگل مامیثا گل فیجون مکد یک جزء بخوبی مخلوط کنند و ۲۰ گرم از این مخلوط را در یک پیاله اب جوش دم کرده صاف نموده مانند عوامل محرک و کاسر الریاح بیاشامند

چای تونها بگیرند گل اکلیل الملک ۱۰ گرم گل بابونه گل اقطی گل تونبرس مکد ۲۰ گرم مدت هشت روز در ۲۰۰۰ گرم الکل ۲۰ درجه بخیسانند و صاف کنند و ۵۰ گرم این مصفی را با ۱۰۰ گرم شربت برسیاوشان مخلوط نمایند و ۵۰ گرم از این مخلوط را در ۵۰۰ گرم اب صاف داخل کنند و مانند عوامل کاسر الریاح و محرک استعمال نمایند

مشروب کاسر الریاح بگیرند گل بابونه ۵ گرم انیسون بادیان خطائی تخم گشنیز مکد ۲ گرم اب جوش ۱۰۰ گرم مدت ده دقیقه دم کرده صاف نمایند و ۵۰ گرم قند بیفزایند و یک پیاله از آن در دفع نفخ شکم بیاشامند

الکولاتورنافع الجرح بگیرند برگ تازه ریحان (شاهسفرم) برگ فرنجمشک برگ روفا برگ مرزنجوش برگ بابونه برگ نعناع برگ اکلیل الجبل برگ مریمیه برگ صعتر برگ خاشا برگ افسنتین برگ ازلیک برگ رازیانه برگ سداب هیپریکوم (علف چای) لوند مکد ۱۰۰ الکل ۶۰ درجه ۵۰۰ ۴ مطابق معمول الکولاتور سازند و حفظ کنند و این الکولاتور از ادویه محرکه است که خیلی از آن تمجید میکنند و مقدار شربتش ۲ گرم است مخلوط با نصف پیاله شربت قند و نطولات در ضغطه و ضربه و رض اعم از آنکه خالص استعمال شود و یا مخلوط با هم وزن اب محلل بکوفت

تعفین مرکب لوند معمول دواسازی انگلستان بگیرند اسانس لوند ۴/۷۱ اسانس اکلیل الجبل ۰/۶ دارچینی ۷۲/۹ جوزبوا ۷۳/۹ صندل سرخ ۴۶/۱۹ الکل ۹۲۶/۱ بخیسانند و صاف کنند و ۹۲۶ جزء مصفی باید بدست آورند و از ۳ تا ۶ گرم مانند عوامل محرک استعمال میکنند

اودوکولونی (جوهر اسطوخودوس) معمول کدکس بگیرند دهن فرادبرگاموت دهن فراد پرتغال مکد ۱۰ دهن فراد لیمو دهن فراد اکلیل الجبل دهن فراد بهارنارنج مکد ۲ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰۰ حل کرده صاف نمایند این محصول را مانند الکولاتور را در تجویه استعمال میکنند و یکی از دانشمندان در نقرس این محصول را گرم کرده و پارچه را بان الوده بروی عضو مبتلا در حرفاده مینماید و متصلا تجدید میکنند

نسخه دیگر بگیرند اسانس لیمو اسانس نارنج اسانس لوند مکد ۲ اسانس برگاموت اسانس پالنک مکد ۵ الکل ۱۰۰۰ مخلوط کنند

ایضا نسخه دیگر که قوی تر از دو نسخه مذکوره است بگیرند اسانس برگاموت اسانس نارنج مکد ۱۰ اسانس لیمو ۵ اسانس پالنک ۳ اسانس اکلیل الجبل ۱ تعفین عنبر تعفین حسن لبه مکد ۵ الکل ۱۰۰۰ مخلوط کنند

اودوکولونی متعارفی بگیرند اسانس برگاموت اسانس پالنک مکد ۵ اسانس نارنج اسانس بهارنارنج مکد ۲ اسانس لوند اسانس اکلیل الجبل اسانس لیمو مکد ۱ الکل ۲۰۰۰ مخلوط کنند و در این دو نسخه اخیر باید دقت نمایند که اسانسها خیلی تازه باشند

نطول عینی معمول سپیتال بگیرند الکولاتور ۵ گرم الکولاتور اکلیل الجبل فیوراونتی ۲۰ گرم اب استیک

طائفهٔ لیبر

۵ گرم مخلوط کند و در دفع امور دوز بروی جهه نطول نمایند

تعفین معطر بگیرند جوز بوا میخک مکد ۴ دارچینی کلنار مکد ۴۸ الکل ۹۰ درجه ۵۰۰ مدت پانزده
بخیسانند و صاف کنند و چند قطره این تعفین را در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده مانند محرکات استعمال نمایند
و نیز نطول آن معمول است

تعفین نافع الجرح (آب نافع الجرح قرمز) بگیرند برگ تازهٔ ریحان برگ تازهٔ فرنجمشک
برگ تازهٔ زوفا برگ تازهٔ مرزنجوش برگ تازهٔ بادرنجبویه برگ تازهٔ نعناع برگ تازهٔ اکلیل الجبل برگ تازهٔ ساتر
برگ تازهٔ مرمیه برگ تازهٔ اویشن برگ تازهٔ خاشا برگ تازهٔ افسنتین برگ تازهٔ انژلیک برگ تازهٔ رازیانه برگ
تازهٔ سداب برگ تازهٔ هیپریکوم برگ تازهٔ لوند مکد ۱۰۰ الکل ۹۰ درجه ۳۰۰۰ بخیسانند و صاف کنند و این تعفین
در خواص شبیه الکولاتور نافع الجرح است

بطری قرمز تیلوف بگیرند الکل ۹۵ درجه ۳۰۰ گرم قرمز دانه ۱۰ گرم اسانس مرزنجوش ۵ گرم مطابق
معمول عمل کنند و مانند محرکات یک قاشق چای‌خوری این محلول را در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

الکسیر دولن بگیرند ریشهٔ جنطیانا ریوند پوست نارنج افسنتین بلوط الارض برگ سنا مکد ۳۰ گرم
کاسکادیل صبر سقوطری مکد ۲ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰۰۰ گرم مدت هشت تا ده روز بخیسانند و با کاغذ صاف
کرده حفظ کنند و یک قاشق خوری کوچک قبل از نهار و یکی قبل از شام بیاشامند و اگر از شرب این دو قاشق
طبیعت چندان عملی نکرد فردای آن روز نیز دو قاشق دیگر به همین طریق میل کنند

بلسان الحیوة هوفمان معمول دواسازی اوستریا بگیرند اسانس لوند
اسانس مرزنجوش اسانس لیمو اسانس میخک مکد ۱/۴۶ اسانس جوز بوا اسانس دارچینی دهن فرار کهربا مکد ۰/۷۳
الکولاتور مرکب بادرنجبویه ۴۲ مخلوط کنند و در دفع قولنج های ریحی از ۱۰ تا ۲۰ قطره در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده
بیاشامند

بلسان ساکسی بگیرند روغن جوز بوا ۱۲۵ گرم دهن فرار لوند دهن فرار کهربا مکد ۴ گرم دهن فرار مرزنجوش
دهن فرار مرمیه دهن فرار اکلیل الجبل مکد ۴ گرم دهن فرار جوز بوا دهن فرار نعناع دهن فرار سداب مکد ۲ دسی
گرم مخلوط کنند در سستی اطراف اطفال و در سوء هضم ۳ تا ۴ قطره بروی حبه قند چکانیده بیاشامند و از ۲ تا ۴ و نیز
۱۰ گرم آن را از خارج نطول نمایند

شراب معطر بگیرند شراب قرمز ۸۷۵ الکولاتور نافع الجرح ۱۲۵ مخلوط کرده صاف نمایند و مانند عوامل
مقویه و محلله نطول کنند

سرکهٔ معطر معمول کدکس بگیرند سرکهٔ سفید ۸۷۵ الکولاتور نافع الجرح ۱۲۵ مخلوط کرده مانند
شراب معطر استعمال نمایند

سرکهٔ معطر معمول بیمارستانها بگیرند بادرنجبویه نعناع اکلیل الجبل مرمیه مکد ۲۵
لوند ۵۰ سیر ۱ سرکهٔ سفید ۲۰۰۰ مطابق معمول عمل نمایند و از ۱۰ تا ۲۰ گرم این سرکه را در ۲۰۰ گرم آب مخلوط کرده
در دفع خوارشی که با بسیاری از امراض جلدی همراهی دارد نطول نمایند

پوسیون معطر معمول کدکس بگیرند شربت گل میخک ۳۰ الکولاتور دارچینی ۱۰ آب ...

باقوت ۵ عرق نعناع فلفلی ۶ عرق بهارنارنج ۵ مخلوط کرده هرساعت یك قاشق کوچك بیاشامند

شربت اسپس نافع السعال بگیرند اسپس نافع السعال ۱۰۰ اب ۱۳۰۰ قند ۲۰۰۰ عرق بهارنارنج ۵۰ عصاره تریاك ۰،۳۰ مطابق معمول شربت سازند

حمام معطر معمول بیمارستانها بگیرند اسپس معطره ۵۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰۰ گرم مدت یك ساعت دم کرده صاف نموده در یك حمام داخل نمایند

حمام بخار معطر ایضا معمول بیمارستانها بگیرند اسپس معطره ۶ گرم اب مقدار کافی مطابق معمول بخور دهند

دوش معطر معمول پلانك بگیرند اسپس معطره ۲۰ گرم حب الغار حب العرعر مکده ۵ گرم اب صاف ۳۰۰۰ گرم مدت ربع ساعت بجوشانند وصاف کنند و ۱۲۵ گرم نوشادر و ۵۰۰ گرم جوهر عرعر مصفی بیفزایند

بخور معطر بگیرند اسپس معطره ۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول بخور دهند

بلسان (روغن) اوپودلدوك بگیرند صابون حیوانی ۳۰ کافور ۲۴ امانیاك ۱۰ دهن فراراکلیل الجبل ۶ دهن فرار حاشا ۲ الکل ۹۰ درجه ۲۵۰ مطابق معمول عمل کنند و تطول این بلسان در دفع روماتیسم سودمند است

بلسان مایع اوپودلدوك بگیرند صابون اسپانیولی سفید وخشك ۵۰ گرم کافور ۴۵ گرم الکل خالص ۵۰۰ گرم اسانس حاشا ۵ گرم اسانس اکلیل الجبل ۱۰ گرم امانیاك مایع ومحرق ۱۰ گرم مخلوط کرده حل کنند و صاف نموده مصفی را بسرعت در صراحی داخل نموده ودر انرا با دقت محکم برببندند

بلسان ضد مفصلی بگیرند صابون حیوانی ۲۰ گرم در ۸۰ گرم او دو کولونی حل کرده بیفزایند کافور ۵ گرم اسانس نعناع فلفلی اسانس دارچینی اسانس لوند اسانس جوزبوا اسانس قرنفل اسانس صاصفراس مکرر ۱۰ گرم اثراستیك ۲۰ گرم مخلوط کرده ودر صراحی دریخته درانرا محکم ببندند واز ده تا ۱۵ گرم در دفع نقرس واخلالات روماتیسمی تطول کنند

بلسان عصبی (بوم نروال) بگیرند حرام مغزگاو ۳۵۰ روغن بادام شیرین ۱۰۰ دهن ثابت جوزبوا ۴۵۰ دهن فرار اکلیل الجبل ۳۰ دهن فرار قرنفل ۵ کافور مسحوق ۱۵ بلسان تلو ۳۰ الکل ۸۰ درجه ۶ مطابق معمول بلسان سازند در دفع روماتیسم واوجاع عصبانی مبرهم تمریخ نمایند

تمریخ دوزان معمول کدکس بگیرند الکولا بود عرعر ۹۰ گرم اسانس قرنفل روغن جوزبوا مکرر ۵ گرم مخلوط کنند این تمریخ در محول اطفال مستعمل است که روزی دو دفعه کم کم بروی ستون فقارد بچه و اعضای مبتلا تطول نمایند یکی از دانشمندان این تمریخ را در تقطرب موثر میداند وروزی سه دفعه هر دفعه یك قاشق چای خوری تمریخ میکند

در بیان اسانس

اسانس یا کرد هن فرار دهن عینا مبهم عبارت از نمایی است بدون لزوجت وفرار و اکثر از نباتات طایفه لبیه اخذ

میشود و مانند عوامل محرک و ضد تشنج استعمال میگردد و عموماً استعمال آن در اختلالات عصبانی معده که بواسطه
ضعف عارض شده باشد و در قولنجهائی که با نفخ شکم همراه بوند سودمند و بیشتر اسانس لوند و اکلیل الجبل را بکار
میبرند و اسانس افسنتین و بابونه را نیز معمول میدارند و **اسانس کاژپوت** در دفع سوء هضم و قولنج
و درد دندان فاسد شده و کرمهای معوی مفید است و اسانس طایفه محرکات از قبیل لیمو و برگاموت و بالنک و
ترنج و نارنج و غیره نیز دارای همین خواص اند

پوسیون معطر بگیرند اسانس نارنج ۶ قطره اسانس اکلیل الجبل ۴ قطره در ۱۰ گرم الکل حل کرده و ۵۰
گرم شربت صمغ و ۱۵۰ گرم آب بر محلول افزوده با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

نطول محرک بگیرند اسانس اکلیل الجبل ۱۰ گرم اسانس لیمو ۲ گرم الکل خالص ۱۵۰ گرم حل کرده نطول نمایند

تمریخ دل بگیرند روغن غاره ۱۰ گرم روغن جوز بوا ۵ گرم دهن فرادمیخک ۲ گرم بلسان پرو ۱۰ گرم مخلوط کنند
و در دفع فالج جفن اعلی بروی شقیقه و جفن تمریخ نمایند

درِ نوزدهم — بوراتها و اسید بوریک

بوره (تنکار) یا بوراکس یا تنکال (کرزوکول) و ملح ایرانی نیز نامیده میشود
عبارتست از بورات سود و در بعضی از کهای (دریاچه ها) آسیا و چین و تبت و هندوستان بطور
محلول موجود است و آب این دریاچه ها را تبخیر کرده و بوره را اخذ میکنند و نیز مصنوعاً آنرا حاصل مینمایند از
ده جزء اسید بوریک و ۱۲ جزء کربنات سود متبلر که آنها را در آب جوش حل کرده و محلول را تغلیظ مینمایند دو قسم
بورات سود متبلر میگردد یکی بورات ثمن الوجوه که در صنایع مستعمل است و دیگری بورات منشوری
معین شکل که در طب معمول و عبارتست از تنکار طبیعی

بورات سود در ۲۳ جزء آب و ۲ جزء گلیسرین حل میشود و در الکل غیر محلول است و از عوامل محلله و قابضه محسوب میگردد
و در موقعیکه برومور پتاسیوم در صرع بی اثر ماند یکی از دانشمندان اثر بورات سود تمجید میکند و تدریجاً شبانه روز
از ۱ تا ۲ گرم شروع کرده و بتدریج مقدار آنرا زیاد مینماید تا به ۶ گرم و با شربت پوست نارنج مطبوع یا پوسیون استعمال
میکند و نوعاً مقدار شربت بورات سود را روزی سه گرم تا ۴ گرم و زیادتر است و جمع ما بین آن و اسیدهای قوی و کلورور
آهک و منیزیوم و پتاسیوم نباید نمود

بعضی دیگر اقسام بوراتها مانند **بورات امونیاک و بورات پتاس و بورات جیوه**
در طب استعمال میشوند ولی استعمال آنها چندان شایع نیست و بیشتر بورات سود را استعمال مینمایند

بورات سود را در خارج در دفع اختلالات برفکی و کثرت براق مطبوع و غیره و در دفع حکه و دفع بادزنت و دفع
تعفن مطبوع یوماً استعمال میکنند و در داخل بمقدار ۵ گرم جهة تسکین و ادرار طمث و سهولت وضع حمل معمول
و خیلی مؤثر است و بورات امونیاک را نیز همین مقدار در دفع رمل کلیه قوی الاثر میدانند و اسید بوریک از ۲
تا ۱۰ گرم در دفع بادزنت بی ضرر بلکه خیلی مؤثر میباشد و محلول مائی اسید بوریک به نسبت ۱ در ۲۴ از عوامل
انتیسپتیک (دافع العفونه) متداولتر است که امروز خیلی استعمال میشود و بورات سود در این خاصیت کمتر

از اسید بوریک نیست

اسید بوریک یک جزء از این اسید در ۲۵ جزء اب و ۶ جزء گلسرین و ۱۰ اجزاء الکل ۹۰ درجه حل میگردد و منبزی مکلس موجب کرث درجه انحلال ان در اب میشود یعنی ۱۲ جزء از ان در ۱۰۰ اجزاء اب حل میکند و اسید بوریک از عوامل مسکنه و محلله و مانع تخمر است و مقدار شربتان از ۲۵ سانتی گرم تا ۲ گرم میباشد و در خارج از ابلوت ذرق و پوماد و غسول استعمال میکنند

اب اسید بوریک معمول دلیکر بگیرند اسید بوریک ۴۰ گرم اب مقطر جوشیده ۱۰۰۰ گرم حل کنند

ترتیب بوریکه معمول کدکس هر ۱۰ اجزاء از این پارچه باید دارای ۱۰ اجزاء اسید بوریک باشد

سنون انتی سپتیک معمول لوژاندر بگیرند مسحوق اسید بوریک ۲/۵ گرم مسحوق کلورات پتاس ۷۵ سانتی گرم مسحوق گنگ ۱/۵ گرم مسحوق گل طباشیر ۴ گرم مسحوق کربونات منیزی ۴ گرم اسانس گل سرخ ۱ قطره مخلوط کنند

وازلین بوریکه مطابق کدکس بگیرند مسحوق اسید بوریک ۱ وازلین ۹ مخلوط کنند و مسحوق اسید بوریک در این محصول باید خیلی نرم باشد

اسید بورو سالیسیلیک بگیرند اسید بوریک ۱۲ اسید سالیسیلیک ۲ اب ۱۰۰۰ حل کنند و مانند دفاده انتی سپتیک بجای محلول سوبلیمه استعمال نمایند

ذرق اسید بوریک معمول گیون بگیرند اسید بوریک متبلر ۱ اب ۵۰ حل کنند در ورم مثانه مزمن و بول مانیاکی روزی ۳ یا ۴ دفعه در مثانه ذرق نمایند و نیز در شقاق پستان تغسیل کنند و مقدار اسید بوریک را میتوان کمتر و یا زیادتر نمود و عموما ۲۴ جزء اب را ۱ جزء اسید بوریک را بیشتر حل نمی کند و در اب سرد کمتر از این مقدار محلول است

پوماد اسید بوریک معمول کان بگیرند اسید بوریک ۱ سپرمسٹی ۱ و یا وازلین ۵ مخلوط کرده صلایه نمایند تا حل شود و جراحت را رفاده کنند

اونگان بوریکه معمول لژون بگیرند اسید بوریک متبلر ۶ موم ۳ پارافین ۶ روغن بادام شیرین ۱۲ ذوب کند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند این اونگان کردافع العفونه است در رفاده جراحات بکار میرود

پوسیون مفتت حصاة معمول بکر بگیرند بورات امانیاک ۸ گرم اب مقطر ۱۲۵ گرم شربت ساده ۱۵ گرم مخلوط کنند در قولنج کلیه و سنگ مثانه هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

سفوف مفتت حصاة معمول دروبت بگیرند بوره مسحوق ۱ گرم مسحوق بی کربنات سود مسحوق نیترات پتاس یکدهم ده سی گرم مخلوط کرده در یک بسته ببندند در دفع رمل کلیه از ۱ تا ۳ بسته در عرض روز با یک پیاله اب سرد سفوف نمایند و باید مشروب زیاد بنوشند

گرد بورات سود مطابق کدکس در ورم حلق بولیا سر در برفک و موگر بورات سود را خیلی نرم بسابند و قطعه پنبه را بان الوده کرده بروی محل معلول بمالند و یا انکه با عانت نوبه بروی ان نفوخ نمایند

غرغره بورات سود مطابق کدکس بگیرند برگ گل سرخ ۱۰ اب جوش ۲۵۰ بورات سود ۵ عسل

بوره

وردی ۳ بیفزایند و دائماً حلق و برفک و موگر غرغره نمایند

غرغره بوره معمول بیمارستانها بگیرند بوره ۱۰ گرم ماء الشعیر یک بطری حل کرده بطور

نیم گرم غرغره نمایند

وقطرگی را مدت نیم ساعت در آب بجوش گرم کند در یا فشار رضا نموده بورات سود را حل کرده عسل وردی را

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برات دوسود ۵ گرم اب ۲۰۰ گرم عسل

وردی ۳۰ گرم حل کنند و دائماً حلق و برفک و موگر غرغره نمایند

عسل بوره بگیرند بوره مسحوق ۴ گرم عسل مصفی ۳۰ گرم مخلوط کرده بروی دانههای برفک نطول نمایند

شربت بوره بگیرند بوره ۱۰ گرم شربت ساده ۳۰۰ گرم مطابق معمول حل کنند و در عرض دو ساعت ۵ تا ۱۰

قاشق کوچک مثل مرباخوری بیاشامند در دفع نزله حلقومی سودمند است و باید دقت نمود که این مقادیر در عرض روز

بفواصل زیاد استعمال شوند

نطول ضد برفک بگیرند مسحوق بوره ۵ گرم در ۲۰ گرم گلاب حل کرده و ۴۰ گرم عسل وردی ۲۰ گرم

تعفین قرمکی افزوده با قلم مو بروی دانههای برفک نطول نمایند

مضمضه بورات سود بگیرند بهدانه ۳۲ گرم اب صاف ۷۵۰ گرم بجوشانند تا دو ثلث باقی ماند

صاف کرده بیفزایند برات سود ۱۲ گرم عسل وردی ۷۲ گرم در دفع کثرت براق زیبقی و سایر امراض دهان ساعتی

یک دفعه مضمضه نمایند

مضمضه دافع موگر بگیرند بوره ۱۰ گرم اب صاف ۲۰۰ گرم اسانس نعناع تعفین عاز قرحامکن ۱۰ قطره

حل کرده مضمضه نمایند و این مضمضه را بدون قند و بدون عسل باید استعمال نمود

سنون تنکار بگیرند تنکار مسحوق ۵ گرم عسل وردی ۲۰ گرم مخلوط کرده در دفع ادرام دهان سنون نمایند

قرص تنکار بگیرند تنکار ۱۰ گرم قند ۵۰ گرم تعفین حسن لبه ۱ گرم لعاب بهدانه مقدار کافی مطابق معمول قرصهای

یک گرمی سازند و این قرصها را در برفک و موگر و کثرت براق زیبقی و ورم حلق و ورم زبان بمقدار ۵ تا ۱۰ عدد

استعمال مینمایند و جهة اطفال شیرخواره بعوض قرص سفوف معطری از قند ترتیب دهند که یک دهم وزن آن تنکار

باشد و انگشت را تر کرده و باین سفوف آلوده نموده در دهان طفل گذارند تا بمکد

گلیسره بوره معمول بلاش بگیرند بوره مسحوق ۱ گلیسرین یا گلیسره نشاسته ۳ مخلوط کنند و در دفع ورم

دهان و برفک و موگر قلم مو را آلوده باین مخلوط کرده بمحل معلول نطول نمایند

کحل تنکار بگیرند تنکار ده ۱ تا ۵ سانتی گرم عرق غار گیلاس ۵ گرم اب مقطر ۱۲۰ گرم مطابق معمول حل کرده صاف

نمایند و مصفی را نیم گرم کرده در رمد ساده چشم را مکرراً با آن بشویند

کحل تنکار معمول مصنف بگیرند تنکار ۱ گرم گلیسرین ۲۰ گرم عرق غار گیلاس ۴ گرم

اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کرده در رمد نزله روزی ده دفعه چشم را بشویند

محلول تنکار بگیرند تنکار ۳ گلاب ۲۷ حل کنند و تغسیل با این محلول در لکههای کمک و قوباء سبوسی

سودمند است

محلول ضد اکزما بگیرند ادوکولونی ۱۲۰ گرم اسید فنیک ۴ گرم تنکار ۵ گرم گلیسرین ۵ گرم مخلوط

کرده نطول نمایند

غسول تنکار بگیرند بورات سود ۲ گرم گلاب عرق بهار نارنج مکد ۲۰ گرم حل کرده روزی سه چهار دفعه خالهای کک مک را با این محلول تر نمایند

نطول ضد ازلور (التهابیکه بواسطه اثر برودت در دست و بالخصوص در انگشتان عارض میگردد) بگیرند سوبورات سود ۱۵ گرم انگان ونذی ۴۰ گرم مخلوط کنند و هر شب قبل از خوابیدن بمحل معلول نطول نمایند

مخلوط ضد شقاق بگیرند تنکار ۳ گرم گلیسرین خالص ۴۰ گرم اب صاف ۱۵۰ گرم حل کرده در شقاق جلد نطول نمایند

سنون مسکن بگیرند مسحوق زعفران ۵ سانتی گرم مسحوق بوره ۱ گرم گلیسرین نشاسته ۱ گرم تعفین ترمکی ۱۰ قطره مخلوط کنند و در دفع خوارشی که از بیرون امدن دندان در لثه ها عارض میشود نطول نمایند

بوروسیترات منزی معمول مادسن بگیرند کربنات منزی ۱ گرم اسید سیتریک ۲ گرم بورات سود ۲ گرم اب جوش ۳ گرم ابتدا اسید سیتریک را در اب جوش حل کنند و بعد کربنات و بورات را بیفزایند و تبخیر نمایند و از ۵ تا ۱۰ گرم این ملح را در ۱۰۰۰ گرم اب حل کرده در دفع رملهای ادرار بیاشامند

در بیستم ـــ بروم و بروموفورها

بروم یکی از شبه فلزات است و بمقدار کم در ابهای دریا یافت میشود و مانند ید در بیشتر نباتات بحری بمقدار زیاد موجود و نیز بعضی ابهای معدنی مقدار زیادی بروم دارند و جسمی است مایع و کدر حجم زیاد قرمز سیاه رنگ و در حجم کم مانند یاقوت زرد است و در هوا بخره درخشنده از ان متصاعد میگردند و بوی ان تند و طعم ان مکروه است و وزن مخصوص ان ۲۹۳۳/۵ میباشد و در اب بمقدار کم محلول است و در ۱۸ تا ۲۲ درجه زیر صفر جامد میگردد و در ۶۳ درجه بالای صفر جوش میاید و مانند ید از سموم محرشه است و قوی تر از ان

بروم را در او رام مفصلی خنازیری استعمال مینمایند و مقدار شربت ان ۶ قطره است مخلوط در ۱۰۰ گرم اب که سه قسمت کرده در عرض شبانه روز در سه دفعه بیاشامند و تا ۲۴ قطره از ان هم میتوان استعمال نمود

تعفین بروم بگیرند بروم ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۰ مخلوط کنند و از ۱ تا ۲ جزء این تعفین را در ۱۰۰ اجزاء اب مخلوط کرده جراحات غانغرائی و متعفن را تغسیل نمایند و نیز در قانون مستعمل است و بروم را مانند کلور جهت دفع تعفن اطاق بیمارستانها و غیره بکار میبرند و بواسطه معایبش سهل الاستعمال میباشد

برومول (تریبروموفنول) شکل گردی است سفید زرد رنگ و دارای بوی مخصوصی و غیر محلول در اب و محلول در الکل و اتر و از عوامل انتی سپتیک و بدل ید وفورم میباشد

بروموفورم جسمی است مشابه ید وفورم و حاصل میشود از اثر بروم در الکل متیلیک با پتاس و یا از اثر قلیا در کربرومال که معادن کلورال است و این جسم مایع و بی رنگ و وزن مخصوص ان ۲/۹۰ و در ۱۵۰ درجه حرارت جوش میاید و دارای بوی مطبوع و طعم شیرینی است و در فقدان حس قوی و خطرناک و بعضی از مصنفین انرا در دفع سیاه سرفه استعمال میکنند و مقدار شربت در اطفال از ۱ تا ۱۰ قطره بطور پوسیون و در دو ساله از ۱ تا ۱۰ سانتی گرم بطور کپسول که هر کپسول دارای ۵ سانتی گرم باشد و از عوامل قویه است که باید با احتیاط استعمال بود

برومورها

محصولات بروموری را مانند عوامل مضعفه باه در دفع اسپرماتوره و سوزاک و نعوظهای موجع استعمال میکنند و نیز در دفع صرع و اختلاجات و عسر البلع و بیخوابی و سیاه سرفه و اکلامپسی و ضع حمل و اسم و نوائب و کزاز و شیوع دمای ودابیتوس و امراض نزله موجع و نورالژی و تهیجات مزمن و دیفتری و تسمم زیبقی بطنی مستعمل و مفیداند و برومورهای مستعمله در طب عبارتند از برومور دپتاسیوم و برومور امن و برومور سودیوم و برومور لیتیوم و برومور امانیوم و برومور کافور و برومور اتیل و برومور دوری

برمور پتاسیوم یکی از عوامل است که در دفع صرع خیلی موثر است و از ۳ تا ۵ گرم در عرض روز و متدرجا باید استعمال بود و تا مدت یک سال هم روزه میباید بران مداومت کرد و در سال دویم هر سه ماه پانزده روز باید اشامید و در اکلامپسی و ق مسلولین و ن و بادی بمقدار کم مستعمل و سودمند و هم چنین نافع است در بیخوابی اطفال و قطرب و دیابیتوس قندی

از استعمال برمور دپتاسیوم محتمل است گرفتگی در مجاری بینی عارض شود که با صداع و بیحسی اغشیه مخاط و ضعف زیاد همراهی نماید و هرگاه خواسته باشند بمقدار زیاد باستعمال برمور مداومت نمایند بهتر انست که بجای برمور پتاسیوم تنها مخلوطی از برمور دپتاسیوم و برمور سودیوم و برمور امانیوم بهمان مقدار برمور دپتاسیوم بکار برند و چون مدتی بر برمور مداومت کنند باید گاه گاه یکی از عوامل مدره را استعمال نمود تا مانع از اجتماع برمور در بدن و بروز بثورات اکنه بروموری گردد و بواسطه ضدیت و دقابتیکه در میانه ید و برم است همیشه باید در استعمال برمور پتاسیوم دقت نمود که مخلوط با ید ور نباشد و مقدار شربت برمور دپتاسیوم در تحلیل تهیجات مزمنه از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم و در تسکین و ابطال حس و دفع شهوت باه و دفع صرع و قطرب از ۳ تا ۵ و ۱۰ گرم و در صداع ۲ گرم

مواد مانعه الجمع م مواد مانعه الجمع ید ور پتاسیوم را

برمور سودیوم علاوه بر صفات برمور پتاسیوم این برمور جاذب الرطوبه میباشد و در اب محلول تر و مانند ان در الکل و اتر و کلوروفورم غیر محلول است و تلخی طعم ان کمتر و در سایر خواص مشابه ان و مقدار شربتش از ۳ تا ۱۲ گرم است که در عرض روز متدرجا استعمال شود

برمور امانیوم (بروميد دات امانياك) این برمور شکل دو برمور مذکور است و بلورهایش شبیه بانها و طعمش نمکین و گزنده و در صرع و هیستری و سیاه سرفه استعمال میگردد و مقدار شربتش از ۵ دسی گرم تا ۴ گرم در عرض روز

برمور کلسیوم این ملح شکل جسم سفید بلوری متشکل میباشد و محلول در اب و در مجاورت هوا پس از چند ثانیه بسرعت تجزیه میگردد و محلول مائی ان در ابتدا بیرنگ ولی بواسطه تجزیه شدن و ازاد گشتن مقداری از برم بزودی زرد رنگ میشود و طعم ان شبیه به برمور پتاسیوم ولی گزنده گیش بیشتر و نامطبوع تر از ان و در ۱۰۰ جزو ۷۹/۵ برم دارد و بواسطه عدم استحکام و عدم ثبات ترکیب کمتر انرا استعمال میکنند و بیشتر در دفع عوارض موجعه معده ۱ گرم برمور کلسیوم را در مقداری اب حل کرده قبل از نهار و ۱ گرم قبل از شام تجویز میکنند

پوسیون برموره بگیرند برمور پتاسیوم ۵ گرم اب صاف شربت کلورال مکرر ۶ گرم حل کنند و یک دانه زرده تخم مرغ را در یک پیاله شیر مخلوط کرده و یک قاشق مرتبی خوری از محلول فوق را در ان داخل نمود دو وقت الرئیه که با مذیان همراه باشد بیاشامند

محلول برمور پتاسیوم در دفع صرع بگیرند برمور پتاسیوم ۲۰ آب صاف ۲۸۰ حل کند و یک قاشق ترشی خوری صبح و یکی عصر بیاشامند و هر روز یک قاشق بیفزایند تا به ۵ قاشق برسد در دفع صرع اصلی مستعمل و مفید است

ایضاً محلول برمور در دفع صرع موافق دستور العمل شارکوت
بگیرند برمور پتاسیوم ۸ گرم برمور امانیوم ۴ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم حل کند در هفته اول چهار قاشق ترشی خوری و در هفته دوم شش قاشق ترشی خوری در عرض روز بیاشامند

برمور امانیوم و برمور سودیوم چون این دو برمور با هم بمقدار زیاد استعمال شوند آسان تر و بهتر بدن تحمل آنها را مینماید و اثر آنها بلاواسطه و بلا انقطاع است و مورث هیچگونه ضعف و سستی نمیشوند و علاوه در مواقعی که برمور پتاسیوم بی اثر میماند تأثیر قویه از آنها ظاهر میگردد و طریقه استعمال آنها در دفع صرع موافق دستور العمل **بال** از قرار ذیل است
بگیرند برمور امانیوم برمور سودیوم مکد ۱۰ گرم آب صاف ۳۰۰ گرم حل کنند و یک قاشق ترشی خوری این محلول را در یک پیاله مطبوخ سنبل الطیب داخل کرده بیاشامند و از ۴ قاشق در عرض روز شروع کرده و متدرجاً زیاد کنند تا به ۸ و ۱۰ قاشق

طریقه مداوای خناق با برمور موافق دستور العمل گوبر قبل از شروع در این مداوا مقیی از شربت ایپکا معمول دارند **اولاً پوسیون** بگیرند برمور پتاسیوم ۵ آب صاف ۸۰ شربت ساده ۲۰ حل کنند هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بیاشامند **ثانیاً غرغره** بگیرند برمور پتاسیوم ۱۰ عسل ۴۰ آب صاف ۱۰۰ حل کرده غرغره نمایند **ثالثاً مطول** قطعه اسفنجی را تر کرده و در محلول برمور پتاسیوم آلوده نموده هر دو ساعت فاصله یک دفعه روی حلق تطول نمایند **رابعاً زرق در تجاویف بینی** بگیرند برمور پتاسیوم ۵ آب صاف ۱۰۰ حل کنند و هر سه ساعت فاصله یک دفعه در تجاویف بینی زرق کرده و با استنشاق نمایند

پوسیون برموره اوزانام بگیرند آب برموره ۵ تا ۱۰ سانتی گرم پوسیون بهمی ۱۵۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در پناه روشنائی نگاه دارند و در دفع خناق و موگرمند رجا بیاشامند

طریق ساختن آب برموره بگیرند بروم برمور پتاسیوم مکد ۱۰ سانتی گرم آب مقطره ۱۰ گرم حل کند

کحل ضد سیلان دمعه معمول شامبرون بگیرند برمور پتاسیوم ۱ گرم آب صاف ۳۰ گرم حل کرده در چشم قطور نمایند

گلیسره برمور پتاسیوم بگیرند گلیسرین ۲۵ برمور پتاسیوم ۴ حل کنند و یک قاشق کوچک از این محلول را در یک حقنه دبعی داخل نمایند و در دفع تشنجات یا رحم را بآن آلوده نموده در موضع رفاده کنند

پوماد برمور پتاسیوم بگیرند برمور پتاسیوم ۳ گرم مرهم ساده ۳۰ گرم کافوره ۲ سانتی گرم مطابق معمول پوماد سازند و استعمال این پوماد در دفع خوارش قوی الاثر است

پرتو برومور آهن — محلول برمور آهن بگیرند پرتو برمور آهن ۲ آب مقطره ۱۰ بردم

۴ اونس آب را در قرع داخل نموده بعد برم را و براده را کم کم بیفزایند و بعد از آن حرارت دهند تا آنکه مایع سبز رنگ گردد در صراحی در بسته در حالیکه دارای آهن زیادتی است حفظ کنند و یک ثلث از وزن این محلول برمور آهن است و از عوامل مرمته بدن و دافع کلوروز میباشد و جامع است جمیع خواص محصولات حدیدی و برموری را و مقدار شربت آن مانند یدور آهن از ۵ سانتی گرم تا ۵ دسی گرم است و بهتر آنست که برمور سودیوم را با یکی از محصولات حدیدی مخلوط کرده استعمال نمایند

سزکوئی برومور آهن ملحی است آموزف و جاذب الرطوبه و در ۱۰۰ جزء دارای ۱۹ اجزاء آهن و ۸۱ جزء برم و از عوامل مرمته و مسکن است و مقدار شربت آن ۵ تا ۵۰ سانتی گرم

نقل سزکوئی برومور آهن معمول بلژیک بگیرند سزکوئی برومور آهن ۵ گرم با مقدار کافی گرد اصل السوس و شربت ساده حبهائی سازند که هریک دارای ۵ سانتی گرم ملح آهن باشند و آنها را نقل سازند و از ۲ تا ۱۰ عدد در یک روز بنوشند

گالوبرومول (اسید دی برومو گالیک) این جسم بشکل سوزنهای سفید متبلور میگردد و محلول در الکل و اتر ولی در آب بمقدار کم حل میشود و یکی از دانشمندان این جسم را بمقدار ۵ تا ۱۰ گرم بدل برمور پتاسیوم استعمال میکند ولی کم اثرتر از آنست

برمور روی در دفع صرع بخصوص در صورت اختلاجات مستعمل و سودمند است و مقدار شربت آن از ۵ دسی گرم تا ۴ گرم و بصورت شربت و یا حب آنرا استعمال میکنند و این برمور از برمور پتاسیوم اقوی است و مانند آن موجب سوء القنیه برموری نمیگردد

برمور کافور (برمور دو کامفر، کامفر مونوبروم) از داروهای منومه و مضاد تشنج است و در هستری و صرع و در داء صرعی و عفونهای استعمال میشود و مقدار شربت آن از ۲ دسی گرم تا ۲ گرم و زیادتر و آنرا بشکل حب و یا دراژه و یا کپسول داخل کرده استعمال مینمایند و نیز با ۳۰ گرم روغن زیتون و یک دانه زرده تخم مرغ مخلوط نموده حقنه مینمایند

برمور لیتیوم این برمور در سنگ مثانه و درد مفاصل و درد کلیه و در صرع استعمال میشود و مقدار شربت آن از ۲ تا ۵ گرم در عرض روز که بطور گرانول و یا محلول در آب استعمال نمایند

برمور اتیل (اتر برومیدریک) جسمی است اتری شکل و فرار و بوی آن کمی نامطبوع و از عوامل فاقد الحس عمومی و موضعی در استعمال ترموکوتر جهة فقدان حس موضعی تنها همین اتر را معمول میدارند و در مدت طول عمل بدون انقطاع باید آنرا تبخیر نمایند و در هستری و صرع نیز استعمال میشود و مکرر آن باید آنرا استنشاق کرد و از ۱ تا ۵ گرم بروی پارچه تنجیبی ریخته و تمام صورت را بپوشانند

طریق ساختن برمور اتیل مطابق کدکس بگیرند مسحوق برمور پتاسیوم متبلر اسید سولفوریک متداولی مکرر ۱۲۰ الکل ۹۵ درجه ۷۰ الکل را در قرعی بریزند که نیم لیتر ظرفیت آن باشد و آنرا در آب سرد فرو برده و کم کم اسید را افزوده و بهم زنند و پس از آنکه مخلوط سرد شد نیز برمور را کم کم اضافه کنند و بهم زنند و در این مدت قرع باید در آب سرد باشد و بعد برگردن قرع الانبیق مبرده **لیبیک** را وصل نموده و آنرا با صراحی که دارای مقداری کمی آب بود مرتبط کنند و پس از آنکه چند ساعت بر مخلوط مدتی گذشت در حمام شنی

که تقریباً ۱۲۵ درجه حرارت آن باشد تقطیر نمایند و مایع محتوی در صراحی را با محلول پتاس (۵ در ۱۰۰) مخلوط کرده بهم زنند و مایع روی آنرا بواسطهٔ عمل انحراف بردارند و مایع اتری شکل را که در قعر ظرف باقی میماند با ۱۳ یا ۱۴ مقابل حجمش اب مقطر مخلوط کرده بهم زنند و مخلوط را در قیفی که دارای شبکه باشد ریخته و در صراحی کلوده دو پتاسیوم مذاب داخل نموده و مصفی را بروی آن ریزند و بگذارند ۲۴ ساعت بماند و بعد آنرا بواسطهٔ عمل انحراف برداشته و در قرع انبیق طوفی انبوبه داری داخل کنند و یک دهم وزنش روغن بادام شیرین اضافه کرده و در حمام ماریه که ۱۳۵ درجه حرارت آن بیشتر نباشد تقطیر نمایند و محصول مقطر را در صراحی ریخته و در آنرا محکم نموده و از اثر روشنائی محفوظ دارند و این اتر پس از چند زمانی بخودی خود فاسد میگردد

در بیست و یکم ـــ بلادن و سایر نباتات طایفهٔ سلانه

طایفهٔ سلانه شامل عده زیادی از نباتات میباشد و آنچه در طب از این طایفه استعمال میکنند بعضی بشدت مخدر و سمی اند و عبارتند از بلادن و تاتوره و بنج و تنباکو و مهرگیاه و بعضی دیگر سمیتی ندارند و فی الجمله مخدر میباشند مانند کاکنج و یاسمن بری و قسم سوم ماکول اند مانند گوجه فرنگی و سیب زمینی و بادنجان و عموماً مراد از سلانه سمی تاتوره و بلادن و بنج میباشد و ریشه و برگ و تخم هر این سه نبات سم و مستعمل در طب است و اثر آنها تقریباً مشابه یکدیگر و فقط اختلاف در شدت و ضعف آن اثر است چنانچه تاتوره اقوای آن دو و بعد بلادن و بالاخره بنج اضعف از همه است وچون بمقدار زیاد آنها را استعمال کنند دوار و خدارت و اختلال در بینائی عارض شده و حدقه بشدت وسیع میگردد و حالت اضطراب و هذیان و هلوسیناسیون بروز میکند وچون بمقدار سمی دوا را استعمال کرده باشند اضطراب شدت کرده و منجر به افتادگی و برد اطراف گشته و بالاخره مرگ عارض میگردد

در طب سلانه سمی را هم در داخل و هم در خارج استعمال میکنند و در دفع نورالژی و قولنجهای خشک و درد نکیر او جائی که با بسیاری از امراض همراه میباشند و در دفع سیاه سرفه و بول در بستر و براق مستعمل و مفید و نیز در تقدم بحفظ از اسکرلتین و در دفع تقلصات تشنجی بعضی آلات مانند عنق رحم و مقعده و مجرای بول و درد بسیاری از رمد ها جهت حصول اتساع حدقه استعمال سلانه سمی سودمند است و هم چنین در دفع سرطان و صرع و جنون دوار و قطرب و اسم و درد ماتیسم مفصلی و کولرا و پیچش و مغص عارض در دوسنطاریا

مواد مانعة الجمع بسیاری از مواد درد میکنند محصولات سلانه سمی را ولی مانعة الجمع حقیقی آنها عبارت از محصولات کلوروئید میباشد

پادزهر سلانه سمی در ابتدا باید ماده سمی را با عانت قی و اسهال از معده و امعا خارج کرد و بعد جهة خنثی کردن مقداری از ماده سمی که استفراغ نشده اب بدوده استعمال نمود و بالاخره سوانح عارضه را بواسطهٔ استعمال مطبوخ چای و یا قهوه تسکین داد و بهتر از آنها تریاک است که اثر آن مخاصم و منضاد اثر سلانه سمی است رجوع نمائید فصل کونیت و ملاحظه کنید فصل تریاک را

در بیان هر یک از نباتات طایفه سلانه فرداً فرداً

بلادن

بلادن را **اتروپا بلادونا** نامیده است از طایفه سلانه و طویل العمر و بومی فرنگستان که در مواضع
سایه دار و در طول دیوارهای کهنه و مخروب میروید و بکجوز تا اسد گل میکند و ساقه ان خشن و ماشه دار است و
منشعب و استوانه و بطول ۳۰ سانتیمتر تا یک متر و برگهای ان بیضی و حاد و بزرگ و کم دو در یک شاخه‌ها توام
رنگشان سبز تیره و گلهای ان بزرگ و قرمز خرمائی و منفرد و معلق و ابطی اند و کاسه گل مرکب از پنج برگه حاده و کاسه
خود گل جرسی شکل و دارای پنج الت تذکیر که حشفه انها بیضی میباشد و میوه ان مدور و دارای دو ولیه و رنگ ان ابتدا سبز
و بعد قرمز و در اخر تقریبا سیاه میگردد و این میوه چون از حیثیت شکل شبیه به گیلاس سیاه است لهذا غالبا بان مشتبه شده
و بعوض ان خورده میشود و موجب تسمم میگردد اما میوه بلادن مدور و در قاعده اش محاط از بن گلی است چسبیده بان
و دارای شیاری است در محاذات پرده داخلی که در میان دو ولیه ان واقع شده و محتوی عده زیادی تخمهای گرده شکل و
برعکس گیلاس میوه ایست لحمی در وسط دارای شیاری نیست و بن گل ان ساقط شده و محتوی یک هسته میباشد
از همین جهة است که اهالی مازندران میوه بلادن را **جمشید کش** میگویند چه جمشید نامی بعوض گیلاس این میوه را
خورده و از اثر تسمم ان مرده است بهر جهة این نبات موافق تجزیه یکی از دانشمندان محتوی مواد ذیل میباشد ملات اسید
اتروپین ۱۵/۱ صمغ ۸/۳۳ نشاسته ۲۵/۱ کلوروفیل سفری ۸۴/۵ ماده خشبی ۱۳/۷ و دو ماده عصاره از ان دار
نیز از ان استخراج شده یکی موسوم به فیلوما کولا و دیگری پودو تو کزین
عمده خواص دوائی بلادن بواسطه اتروپین است و این ماده در ریشه و برگ و ساقه ان وجود دارد (ملاحظه نمایند اتروپین را)
و همه اجزاء ان بخصوص برگش در طب استعمال میشوند

گرد برگ بلادن مطابق کدکس بگیرند برگ بلادن مقدار منظور در گرمخانه ۴۰ درجه بخشکانند
و در هاون کوفته از موبیز ابریشمی نمره ۱۲۰ بیرون کنند تا سه ربع ان بیخته شود باین طریق از ۱۰۰ اجزء برگ ۷۵ جزء گرد بدست
میاید این گرد بمقدار ۵ سانتی گرم تا ۱۰ دسی گرم مخلوط با قند مسحوق و یا بطور حب مخدر و ضد تشنج است و چون از ۲۰ تا
۵۰ سانتی گرم گرد برگ بلادن را صبح ناشتا با قدری اب سرد بنوشند بواسطه سستی و رخاوتیکه در الیاف عضلانی
معا حاصل میکند موجب تلیین طبع میگردد

گرد ریشه بلادن ایضا مطابق کدکس بگیرند ریشه بلادن مقدار منظور قطعه قطعه
کرده در گرمخانه بخشکانند و در هاون کوفته از موبیز ابریشمی نمره ۱۴۰ بیرون کنند از ۱۰۰ اجزء ریشه ۸۸ جزء گرد بدست
اورند گرد ریشه بلادن مانند گرد برگ ان بمقدار ۵ میلی گرم تا ۱۰ دسی گرم مخدر و ضد تشنج است

زرق حقنه مسکن معمول تروسو بگیرند برگ خشک بلادن برگ خشک تاتوره مکد
۱۵ اب ۷۵۰ بجوشانند تا ۵۰۰ جزء باقی ماند و صاف کرده بیفزایند لودانم دو سود ۲ در تسکین اوجاع سرطان رحم
زرق نمایند مقدار لودانم را میتوان زیاد کرد تا ۱۰ اجزء و نباید این زرق را بطور حقنه استعمال نمود زیرا اگر در حالت
احتقان رامعا موجب بروز سمیت میگردد

عصاره برگ بلادن مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری
بگیرند برگ تازه بلادن در هنگام گل کردن در هاون کوفته و صاف کنند و مصفی را حرارت دهند تا البومین ان
منعقد گردد و مجددا صاف کنند و عصیر مصفی را در حمام ماریه تبخیر نمایند تا ثلث ان باقی ماند و بعد برداشته بگذارند
سرد شده و دوازده ساعت بماند و مجددا در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام عصاره نرم در اید ۱۰ اجزء دو جزء عصاره

حاصل میگردد این عصاره مخدر و ضد تشنج است و چون چند صلی گرم از آن در چشم داخل کنند بقوت حدقه را متسع سازد و مقدار شربت آن در داخل از ٢ سانتی گرم تا ١ دسی گرم بطور پوسیون و باید در حین استعمال از اتساع حدقه و عرض هذیان پرگوئی مراقبت کند که چون عوارض مذکوره ظاهر شوند استعمال دوا را ترک نمایند و مراد از مطلق عصاره بلادن همین عصاره است

عصارهٔ الکلی ریشه بلادن بگیرند مسحوق ریشه بلادن ١ الکل ٩٠ درجه ٤ آب مقطر مقدار کافی ریشه را در نصف الکل مدت ٤ ساعت بخیسانند و با فشار صاف کنند و نصف دیگر الکل را بروی تفاله در مجری ٤ ساعت بگذارند بمانند و صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده و صاف نموده و بواسطه تقطیر الکل را بگیرند و در حمام ماریه بقوام شربت رقیقی قوام اورند و محصول را با ٤ مقابل وزنش آب مقطر سرد مخلوط نموده و صاف کنند و مصفی را بقوام حب مجدداً در حمام ماریه قوام اورند و چون این عصاره را از ریشه نبات جوان بسازند یک نصف قوی تر از عصاره برگ خواهد بود

حب عصارهٔ بلادن بگیرند عصارهٔ بلادن ٢٥ سانتی گرم عسل ٥ سانتی گرم مسحوق اصل السوس مقدار کافی ده حب سازند و هر حب ٢٥ میلی گرم عصاره دارد

گلیسره عصارهٔ بلادن بگیرند عصاره بلادن ١ گلیسرهٔ نشاسته ٩ و آب صاف عصاره را در آب سائیده و با گلیسرین مخلوط نموده تمزیج کنند

پوماد بلادن بگیرند عصارهٔ بلادن ٢ آب مقطر اسپه مذاب ١٢ عصاره را در آب سائیده و با پیه مخلوط نمایند

نسخه دیگر بگیرند عصارهٔ بلادن اسپه مذاب ٤ عصاره را با نصف وزنش گلیسرین نرم کنند و در پیه مخلوط نمایند این پوماد را جهة تسکین اوجاع بطور تمزیج و دفاده استعمال مینمایند

تعفین برگ بلادن بگیرند برگ بلادن ١ الکل ٩٠ درجه ٥ برگ را نیم کوب کرده در الکل مدت ده روز بخیسانند و با فشار صاف نمایند

الکلاتور برگ بلادن بگیرند برگ بلادن الکل ٩٠ درجه مکدر یک جزء برگها را خورد کرده مدت ده روز در ظرف در بسته در الکل بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند این الکولاتور از عوامل مخدر و ضد تشنج است و در داخل بمقدار ٢ تا ٥ دسی گرم بطور پوسیون مستعمل و در خارج مقدار لاتخلی تغییر میکند و استعمال این الکلاتور را بر تعفین مذکور باید ترجیح داد

تعفین اتری برگ بلادن بگیرند برگ بلادن نیم کوب شده ١ اتر سولفوریک الکلیزه (اتر سولفوریک ٧٥ الکل ٩٠ درجه ٣٠) ٥ بواسطه عمل لیکسیویاسیون تعفین سازند این تعفین نیز از عوامل مخدر و ضد تشنج است و مقدار شربت آن ٢ تا ٥ دسی گرم بطور پوسیون

شربت بلادن موافق کدکس بگیرند تعفین بلادن ٧٥ گرم شربت ساده ٩٢٥ گرم مطابق معمول شربت سازند ده گرم از این شربت (یک قاشق چای خوری) مقابل است با ٧٥ سانتی گرم تعفین بلادن و ١٢ میلی گرم عصاره الکلی و مقدار شربت آن ٥ تا ٢٠ گرم است مخلوط در پوسیون

شربت بنج و تاتوره را نیز بهمین طریق باید ساخت

شربت دافع سیاه سرفه معمول تروسو بگیرند شربت تریاک شربت بلادن شربت

بلادن

بهارنارنج مکرر ۲۰ گرم مخلوط کنند و از آن ۲۰ گرم در عرض روز منقسماً با قاشق چای خوری کوچک بیاشامند

شربت مسکن بگیرند عصاره تریاک ۵ سانتی‌گرم عصاره بلادن ۱۰ سانتی‌گرم شربت پرسیاوشان ۹۰ گرم مطابق معمول شربت سازند سه قاشق چای خوری در ۲۴ ساعت منقسماً بیاشامند در هیجانات عصبانی و مخصوصاً در سرفه‌های هیجانی مفید و سودمند است

شربت دافع گریپ بگیرند شربت شقایق ۲۵ گرم تعفین بلادن ۵ گرم مطابق معمول حل کنند و از ۵ تا ۶ قاشق کوچک در عرض روز بیاشامند

سفوف مسکن و ترپ بگیرند مسحوق اصل السوس ۶ گرم مسحوق ریشه بلادن ۱ گرم بدقت مخلوط کرده و در ۶ بسته مساوی قسمت کنند در سیاه سرفه اطفال و سرفه عصبانی شبان مستعمل و مفید است و در اطفال کمتر از یکسال یک بسته صبح و یکی عصر استعمال نمایند و در اطفال کمتر از دو سال روزی سه بسته بیاشامانند و موافق سن مریض منقسماً مقدار را زیاد نمایند تا دو از ده بسته در ۲۴ ساعت میتوان استعمال نمود

سفوف دافع سیاه سرفه معمول ساندراس بگیرند مسحوق ریشه بلادن ۵ سانتی‌گرم قند مسحوق ۲۵ سانتی‌گرم مخلوط کنند و در سه بسته مساوی قسمت نمایند و یک بسته را دو قسمت کرده یک قسمت صبح و یک قسمت عصر در اطفال بزرگتر از یک سال و دو بسته یکی صبح و یکی عصر در اطفال از دو تا سه سال و چهار بسته در اطفال بزرگ و هشت بسته در شبان منقسماً بیاشامانند

ایضاً معمول بیسم بگیرند مسحوق ریشه بلادن ۲۰ سانتی‌گرم پودر دوور ۵ سانتی‌گرم گل گوگرد ۴ گرم قند مسحوق مقدار کافی مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی قسمت نمایند و از ۱ تا ۲ بسته همه روزه سفوف کنند و چون سیاه سرفه با بی‌خوابی همراه باشد بلادن را با شربت کنوکادیوم بیاشامانند

سفوف کاهلیس بگیرند مسحوق ریشه بلادن ۲ دسی‌گرم پودر دوور ۵ دسی‌گرم قند مسحوق ۱۰ گرم گوگرد مغسول ۳ گرم در بیست بسته مساوی قسمت کنند در دفع سیاه سرفه در اطفال دو ساله هر سه ساعت فاصله یک بسته بنوشند

سفوف دافع سیاه سرفه معمول ویپسل بگیرند مسحوق ریشه بلادن ۵ سانتی‌گرم مسحوق قرمز دانه بی‌کربنات سود مکرر ۶ دسی‌گرم قند مسحوق ۸ گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته مساوی قسمت کنند و روزی یک بسته سفوف کنند

ایضاً معمول براشت بگیرند عصاره تریاک عصاره بلادن مکرر ۳ سانتی‌گرم قند شیر ۱ گرم مطابق معمول سفوف سازند و در هشت بسته مساوی قسمت کنند و در ۲۴ ساعت یک یا دو بسته را داده قدری تیزن مخلوط کرده بیاشامند و این سفوف علاوه بر سیاه سرفه در همه اقسام سرفه مسکن میباشد

جلاب مسکن بگیرند کثیرای مسحوق ۶ دسی‌گرم عصاره عصیر بلادن ۱ دسی‌گرم عصاره مائی تریاک ۲ سانتی‌گرم مطبوخ گلهای نافع الصدر ۱۰۰ گرم عرق بهارنارنج ۱۰ گرم شربت خطمی ۳۰ گرم مطابق معمول جلاب سازند در دفع سیاه سرفه هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون مسکن بگیرند آب مقطر ۱۲۰ گرم عرق بهارنارنج ۸ گرم شربت پیوان ۳۰ گرم شربت بلادن ۴۰ گرم اماتیک ۶ قطره پوسیون سازند در دفع سیاه سرفه هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

در بیست و یکم

پوسیون بلادن مرکب با اکونیت بگیرند تعفین بلادن تعفین اکونیت مکد ۲۰ قطره عرق
بنلول ۱۵۰ گرم شربت پرسیاوشان ۵۰ گرم مخلوط کنند در صورت خطره حمای تیفوئید هر نیم ساعت فاصله یک قاشق
کوچک بیاشامند

پوسیون بلادن معمول داود بگیرند عصاره بلادن ۲۵ سانتی گرم شربت بلوط ۲۰ گرم آب
صاف ۱۰۰ گرم پوسیون سازند هر نیم ساعت فاصله از نصف تا یک قاشق قهوه خوری در تسهیل دندان مخصوص بیاشامند

پوسیون دافع برونشیت بگیرند تنتور ۲۰ سانتی گرم عصاره بلادن ۵ سانتی گرم عصاره شوکران
۵ سانتی گرم مطبوخ سناء مکی ۹۰ گرم عرق دازیانه ۵۰ گرم شربت خطمی ۵۰ گرم مخلوط کنند هر ساعت یک قاشق کوچک
بیاشامند

محلول ضد انژین بگیرند عصاره الکلی بلادن ۵ سانتی گرم آب صاف ۳۰۰ گرم حل کنند در ابتدا موافق
اشتداد مرض از ۲ و نیز ۳ قاشق کوچک هر یک ساعت فاصله بیاشامند و بعد باندازه که اشتداد مرض کم میشود فواصل
را بیشتر نمایند

طریقه تقدم بحفظ از اسکرلتین بواسطه بلادن

۱ **معمول هاهنمان** بگیرند عصاره عصیر مصفای بلادن ۱ دسی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کنند جهت حفظ
از عروض اسکرلتین ۲ قطره این محلول را چهار دفعه در عرض روز باطفال ده ساله بیاشامانند نیز در تقدم بحفظ از
ابله مستعمل است

۲ **طریقه معمول گودل** اولاً بگیرند عصاره بلادن ۵ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کنند در اطفال
یکساله روزی دو کره ۲ یا ۳ قطره صبح و عصر بدهند در اطفال دو ساله روزی دو کره ۳ تا ۴ قطره و موافق سن طفل عدد قطرات
را زیاد کنند از ۱۰ قطره که در شبان استعمال میشود نباید تجاوز نمود
دوم بگیرند مسحوق ریشه بلادن ۵ سانتی گرم قند مسحوق ۱ گرم بدقت مخلوط کرده ده بسته مساوی قسمت کنند
در طفل یکساله از دو تا سه بسته در عرض روز بیاشامانند و موافق سن طفل بر عدد بسته ها بیفزایند

۳ **طریقه معمول ستونارت** از طفل یک ساله تا طفل سه ساله ۲ قطره تعفین الکلی بلادن را
در پوسیونی مخلوط کرده در عرض روز بیاشامانند در سه ساله تا شش ساله ۳ قطره و بعد برای هر یک سال
یک قطره بیفزایند تا پانزده سال

حب دافع اسم بگیرند عصاره عصیر مصفای بلادن ۱ گرم قرمکی مسحوق ایپکای مسحوق مکد ۲ گرم مطابق
معمول ۳۰ حب سازند روزی یک حب صبح یکی ظهر و یکی شب بیاشامند

حب ضد بول بر فراش یکی از دانشمندان میگوید در دفع بول بر فراش که در اطفال و مراهقین
زیاد مشاهده میشود و خیلی عسر العلاج است هر شب حب استعمال میکنم که مرکب است از نیم تا یک سانتی گرم عصاره
بلادن و از یک تا دو سانتی گرم مسحوق ریشه آن
مصنف میگوید که زیاده از بیست سال است که حبوب بلادن در دفع بول بر فراش اطفال و مراهقین استعمال کرده
و فواید زیاد مشاهده نموده ام **نسخه** بگیرند عصاره بلادن ۵ سانتی گرم مسحوق [illegible] بلادن ۱۰ سانتی گرم مسحوق

بلادن

در شیره خطمی مقدار کافی ده حب سازند در اطفال بزرگتر از ۶ سال شبی یک حب و در اطفال مراهق شبی دو حب بعد از شام استعمال نمایند

حب دافع صرع معمول در برن بگیرند عصارهٔ مائی بلادن ۶ گرم مسحوق صمغ عربی ۲ گرم مسحوق در شیره خطمی مقدار کافی ۱۲۰ حب سازند روز اول یک حب و روز دوم ۲ حب و همچنین هر روز یک حب زیاد کنند تا در شبانه روزی به ۶ حب ۲ حب صبح و ۲ حب ظهر و ۲ حب شب برسد و وقت استعمال حب یک یا دو ساعت قبل از غذا باید باشد و تا اختلال فاحشی در عمل ابصار بروز نکرده بر این حبوب مداومت باید نمود و همینکه اختلالی ظاهر شد عدد حبوب را باید کم کرد و یا آنکه بکلی استعمال آنها را مدتی ترک نمود و هرگاه هیچ اختلالی در ابصار و دیگر سایر آلات بدن مشاهده نشود میتوان عدد آنها را به ۸ و یا ۱۰ حب رسانید و در این صورت در عرض روزی ۳ سانتی گرم و زیادتر عصارهٔ بلادن استعمال کرده‌اند و هر روزه مادامیکه این حبوب را استعمال میکنند باید بتزریق سنبل الطیب هم مداومت نمود

طریقه معمول تروسو در معالجه صرع بگیرند عصارهٔ بلادن ۱ سانتی گرم مسحوق برگ بلادن ۱ سانتی گرم برای یک حب در ماه اول هر شب یک حب بعد از شام وقت خواب بیاشامند در ماه دوم دو حب بجای یک حب در ماه سیوم سه حب در ماه چهارم چهار حب و همچنین در ماه پنجم و ششم وغیره هر ماه یک حب زیاد کنند و همیشه باید جمیع را یک دفعه بیاشامند متدرجا و هرگاه چنان بنظر آید که مقدار دوا زیاد شده و اختلالی در عمل ابصار ظاهر گشته و احساس تنگی در حلق شود باید مقدار او را موقوف ساخت و هر دو ماه یک حب زیاد کرد باین طریق پس از یکسال به هفت یا هشت حب میرسد در این وقت اثر دوا ظاهر میگردد و در این مدت که طبیب بلادن را بطریق مذکور استعمال مینماید باید امر کند یکی از کسان مریض همه روزه عده حملها و صورت و اشتداد آنها و حالت دوا را ثبت بردارد و بهرجهة پس از یک سال استعمال دوا مشاهده خواهد شد که صورت مرض تغییر کرده و عده حمله‌ها کم شده است و چون این حالت بهبودی مشاهده گردید مدت دو و سه و چهار سال متوالیا باستعمال دوا باید مداومت نمود در حالتیکه هر دو و یا سه ماه یک سانتی گرم بر مقدار آن افزوده تا بحد اشباع و تحمل بدن

یکی از دانشمندان میگوید چون آتروپین اقوی از عصاره بلادن است و اثر آن مطمئن‌تر لهذا من بجای عصارهٔ بلادن اتروپین را استعمال مینمایم و از نیم میلی گرم شروع کرده و متدرجا تا سه میلی گرم مقدار آن را میرسانم

حب ملین بگیرند عصارهٔ بلادن ۳ سانتی گرم ریوند مسحوق عصارهٔ صبر مکی ۱ گرم و ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول دوازده حب سازند در دفع یبوست معتاد یک شب در میان یک یا دو حب بعد از شام وقت خواب بیاشامند

حب ضد صرع بگیرند لکتات دوزی ۲۰ سانتی گرم عصارهٔ بلادن ۵ سانتی گرم یک حب سازند قبل از هر غذا استعمال نمایند

حب دافع فواق اختلاجی بگیرند عصارهٔ بلادن ۲ گرم کافور ۱ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند روز اول دو حب یکی صبح و یکی شب روز دوم سه حب یکی صبح یکی ظهر و یکی شب بیاشامند

حب دافع هیستری بگیرند کافور ۱۲ گرم انغوزه ۱۲ گرم عصارهٔ بلادن ۳ گرم عصارهٔ تباتیک ۱ گرم شربت صمغ مقدار کافی ۱۲۰ حب سازند روز اول یک حب روز دوم دو حب و همچنین روزی یک حب زیاد کنند تا به ۶ حب در شبانه روز برسد که دو حب صبح و دو حب ظهر و دو حب شب دو ساعت قبل از هر غذا استعمال نمایند

در بیست و یکم

کحل بلادن بگیرند عصاره مصفای بلادن ۱ گرم در قدری اب بسایند که قوام ان مانند ذب گردد و در ورم
موجع و در تقلص تشنجی حدقه دور اطراف چشم با قلم مو نطول کنند و کحل تاتوره و کحل بنج را نیز بهمین طریق ساخته در همین
مواقع استعمال مینمایند

کحل بلادن معمول سمادس بگیرند برگ بلادن برگ بنج مکی ۵۰ گرم در یک لیتر اب دم کرده
عصاره مصفی بلادن ۲۰ گرم مخلوط نموده صاف کنند و ظرفها را بروی یخ گذارند رقوق مانند عنبیه را از انکه جرحی بر
و یا نتیجه قرحه قرنیه باشد مشروط بر انکه ثقبه مثقوب بزرگ بود پارچه را بان الوده کرده بروی چشم گذارده کنند هر
پنجه دقیقه فاصله عوض نموده و یک قطره انرا در چشم بچکانند مریض را بده مستلقیا راحت کند بنمایند

حقنه مسکن بگیرند عصاره مائی بلادن ۱ دسی گرم اب صاف ۲۰۰ گرم حل کرده در قولنج ایلاوس احتقان نمایند

مخلوط مسکن بگیرند عصاره بلادن ۱۰ گرم اب اهک ۲۵۰ گرم روغن بادام ۱۰۰ گرم حل کرده مخلوط نمایند
و سطوح متورم اکزما و اینگو را بان تمریخ کنند

پوماد بلادن بگیرند عصاره بلادن ۶ گرم پیه بلبانی ۲۴ گرم اب صاف ۲ گرم مطابق معمول پوماد
سازند در تقلص تشنجی عنق رحم حقنه اتساع ان تمریخ کنند و مقدار عصاره را میتوان زیاد کرد و بهم وزن پیه رسانند
و نیز این پوماد محلل مستعمل است در ورم غده های گانگلیون و ورم زائده بیضه و ورم خود بیضه و نیز در دفع
قبوضیت یا را قبوضیت قوی الاثر است

ایضا پوماد بلادن بگیرند عصاره بلادن ۴ گرم پوماد ستین ۱۰ گرم مخلوط کند اطراف پستان را در
تهییج شیری نطول نمایند

قیروطی بلادن بگیرند عصاره بلادن قیروطی مکی ۱۰ گرم مخلوط کنند اطبا انگلیس در دفع تومور سفید
و تضییق تشنجی مجرای بول این قیروطی را تمریخ مینمایند

پوماد ضد نورالژی بگیرند عصاره مائی بلادن ۱۲ گرم پیه مذاب ۱۲ گرم مخلوط کنند با چند قطره
دهن فرادخشا معطر نمایند باندازه یک فندق کوچک از این پوماد را روزی سه دفعه صبح و ظهر و شب با مرفقه
کرده زخلی شدت کند نطول نمایند و مدت پنج تا شش دقیقه نطول را طول دهند با انکه بقدری مالش دهند
تا کاملا جذب گردد

انگان مسقط بگیرند روغن خاکشی مضاعف ۱۰ گرم عصاره بلادن تریاک خالص مکی ۵ گرم جهة
سقط داخل استعمال نمایند

نطول مسکن بگیرند عصاره بلادن ۶ گرم لودانم سیدنهم ۳ گرم کلوروفورم ۶ گرم مخلوط کنند روزی
سه یا چهار دفعه بروی اجزاء مبتلی به نورالژی و یا مبتلی بورم حاد نطول کنند

نطول مسکن معمول ریکورد بگیرند روغن بنج ۲۰۰ گرم کافور لودانم روسو عصاره بلادن
کلوروفورم مکی ۶ گرم مخلوط نمایند در دفع اوجاع نورالژی و اختلالات روماتیسمی حاد و نادر مزمن در روماتیسم
مفصلی روزی چندین دفعه نطول کنند

نطول ضد نورالژی بگیرند بمرانکل ۱۰ گرم عصاره بلادن عصاره بنج مکی ۵ سانتی گرم لودانم
سیدنهم ۴ گرم کلوروفورم ۱۰ گرم مخلوط کنند یک بار و فاشوجای خودی بروی محل موجع نطول کرده بعد از ان

بنه مخلوج بپوشانند

پوماد مسکن معمول دوپوئیترن بگیرند سیحوق استات سرب ۵ گرم عصاره بلادن ۳ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کند شیاف فتیله مانند از پنبه ساخته و بان الوده کرده در مقعده داخل کند و روزی دو جم شیاف بیفزایند دنا صور مقعده سود مند است

مشمع بلادن بگیرند عصاره الکلی بلادن ۹۰ گرم سقز المی ۱۰ گرم مشمع دیاشیلون صمغی ۲۰ گرم سقز و مشمع را ذوب کند و عصاره را داخل نمایند این مشمع را چون بروی تومورهای موجع منطبق سازند در تسکین وجع قوی الاثر خواهد بود و نیز چون بروی معده منطبق گردد حالت قی را تسکین خواهد داد و بهمین طریق میسازند مشمع تا توره و بنج دشوکران را و مشمع عصاره مانی تریاك نیز بهمین طریق ساخته میشود

نطول بلادن معمول سوردیت بگیرند عصاره بلادن ۵ گرم اترسولفوریك ۱۰ گرم حل کند در سهولت رد فتق محسوس مکرر را نطول نمایند در دفعات صلب هرد و نطول ماده مفتوق را انضمام ملین محکن د بپوشانند

مشمع محلل مسکن معمول دوپوئیترن بگیرند مشمع و یگو نیمقی ۴۲ گرم عصاره بلادن ۵ گرم مخلوط کند بروی پارچه کشیده در روی تهیجات اسفیروسی منطبق سازند و یا انکه بلاواسطه بروی جلد بگسترانند

حقنه بلادن معمول ریکورد بگیرند عصاره الکلی بلادن ۱۰ سانتی گرم مطبوخ بابونه ۱۲۵ گرم در سهولت رد فتق احتقان نمایند هر دو ساعت فاصله حقنه را مکرر کنند

پوماد محلل معمول ریکورد بگیرند عصاره بلادن کا فورلودانم د وسو مکین ۴ گرم روغن کرچك مضاعف ۳۰ گرم مخلوط کنند در دفع تهیجات مزمن مخصوص تهیج ضمیمه بیضه تمریخ نمایند

شیاف مسکن معمول لابوردیت بگیرند موم سفید ۵ گرم پوماد سفیداده ۴ گرم عصاره میوه بلادن ۵ گرم مطابق معمول ۱۰ شیاف سازند در بواسیر معمول و سود مند است و این مصنف عصاره میوه بلادن را خیلی اقوی از عصاره برگ ان میداند

اتروپین

عبارت است از ماده عامل بلادن و از قلیاثات نباتی میباشد و همه خواص سلانسمی در ان مشاهده میگردد بشکل سوزنهای کوچك ابریشمی سفید متبلر میشود و بی بو و طعم ان تلخ و تند و یك جزء ان در ۵۰۰ جزء اب سرد و ۳۰ جزء اب جوش و ۸ جزء الکل ۹۰ درجه و ۴ جزء اتر محلول میگردد و محلولات ان کاغذ تورنسل قرمز را ابی میکند

طریق ساختن اتروپین مطابق کدکس بگیرند ریشه تازه بلادن ۵۰ پتاس کستیك مقدار کافی کلوروفورم ا الکل ۹۰ درجه مقدار کافی ریشه را کوفته و با کمی اب مخلوط کرده بفشرند و تفاله را نیز با مقدار جدیدی اب کوفته بافشار صاف نمایند مصفاها را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی ترا برداشته بحرارت رسانند ماده تا سه جدا گردد و با کاغذ صاف کنند بگذارند سرد شود و بقدری پتاس افزایند که محصول قلیائی گردد نصف کلوروفورم را بیفزایند و بهم زنند و بگذارند ته نشین شود و محلول کلوروفورمی را جدا کند و باقی کلوروفورم را بر جزء راسب شده افزوده بهم زنند پس از ته نشین شدن محلول کلوروفورمی را نیز جدا کرده و محصول کلوروفورمی را

در بیست و یکم

مخلوط کرده با کاغذ صاف کند و جهت اخذ کلوروفورم تقطیر نمایند و باقی مانده از تقطیر را با مقدار کافی الکل بجوشانند
و بعد از زوال جوانی محصول را بی رنگ نمایند و با کاغذ صاف کند و مصفی را در ریاع مقابل دو نیش آب سرد مخلوط نمود
بهم زنند اتروپین بصورت متبلور رفی رسوب میشود و طولی نمیکشد که متبلور میگردد و این عمل را باید در مقدار زیاد
در یش بلادن اجری نمود تا مقدار معتنی به اتروپین بدست آمده و صرفه بحال دواساز داشته باشد و کمتر از سه هزار
من ریشه صرفه برای دواساز ندارد
اتروپین ازاد و بر قوی الاثر است و استعمال یک سانتی گرم آن در انسان موجب بروز همه سوانح سلانه سمی از قبیل
هذیان و برودت جلد و سنکوپ و اختلال ابصار و فقدان صوت میگردد و داتوره بر سر مقابل قوی از آن است
مقدار شربت اتروپین از نیم میلی گرم تا دو میلی گرم است اتروپین با بعضی اسیدها چه معدنی و چه نباتی مرکب میگردد
و اهم در سولفات و والریانات در داخل و خارج همان مقدار اتروپین استعمال میکنند
بواسطه سهولت طریقه استعمال و اطمینان از مقدار شربت اتروپین است که از بلادن و سایر سلانه سمی ترجیح
می‌دهند و در همه مواقعی که آنها را باید استعمال کنند از معمول میدارند مثلا در صرع و هلوسیناسیون و قطرب
و هیستری و کزاز و هبد روفوبی و نورالژی و روماتیسم و تسکین اوجاع سرطانی و تقدم بحفظ اسکرلتین و دفع بول
بر فراش و عرق وافر و از دیاد ترشح بزاق و نیز اتروپین در آسم و سیاه سرفه و بعضی برونشیتهای عصبانی مستعمل و
مفید است و یکی از عواملی است که اثران در اتساع حدقه مسلم و سریع و قوی از اتمسع میباشد و در دردمدهای
که با کثرت ترشح دمعه همراه اند فواید زیاد از آن مشاهده شده و نیز در دفع تقلص تشنجی بعضی الات از قبیل عنق رحم و
مقعده و مجرای بول مستعمل و مفید است

مواد مانعة الجمع ما بین تنن و ید و کلورورفورم و سایر مواد مانعة الجمع الکلوئیدها با اتروپین نباید جمع نمود

زرق تحت جلدی سولفات اتروپین بگیرند سولفات اتروپین ۵ سانتی گرم آب مقطر
۳۰ گرم حل کند و با عانت زراقه پراواز ۵ قطره از این محلول را که شامل یک میلی گرم سولفات اتروپین است در
تحت جلد زرق نمایند در دفع نورالژی بخصوص عرق النسا مفید است و اگر سوانح اتروپینی ظاهر گردند بواسطه
تریاک آنها را دفع کند

ایضا زرق تحت جلدی بگیرند کلورهیدرات مرفین ۱ سانتی گرم سولفات اتروپین ۱ سانتی گرم
عرق غار گلاسی ۲۰ گرم حل کند ۲۰ قطره این محلول دارای نیم میلی گرم اتروپین است و مانند زرق مذکور استعمال
میشود

تعفین اتروپین (قطور اتروپین) بگیرند اتروپین ۱ دسی گرم الکل ۸۰ درجه ۲۰۰ گرم حل
کند مقدار شربت ۲ تا ۵ قطره است و در تقدم بحفظ اسکرلتین این قطور را استعمال میکنند باین طریق که یک
قطره از آن را در نصف گیلاس شربت قند مخلوط کرده در مرض و به طفل ۵ ساله می‌آشامانند و دو قطره بطفل ده
ساله و ۳ قطره بطفل پانزده ساله و ۵ قطره در شخص جوان و در تسکین درد دندان فاسد شده (کرم خورده)
یک یا دو قطره از آن در جوف دندان قطور نمایند

طریقه معمول مارشر در علاج صرع بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم در ۵۰ قطره
الکل خالص حل کند ۵ تا ۱۰ قطره این محلول را (نیم میلی گرم تا یک میلی گرم اتروپین) صبح ناشتا یک دفعه استعمال

نمایند

اتروپین

نمایند و قبل از آن نه چای و نه قهوه و نه کاکائو نباید استعمال نمود زیرا که این مواد اثر دوا را باطل میکند و بر این مقدار مدت شصت تا نود روز مداومت کنند ۳۰ تا ۴۰ روز استعمال آنرا ترک کرده دوره دیگر شروع کنند

شربت اتروپین بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم در ۱۰ گرم آب با اعانت یک قطره کوچک اسید کلوریدریک حل کنند و با ۱۰۰۰ گرم شربت ساده مخلوط نمایند در ۱۰۰ گرم این شربت نیم سانتی گرم اتروپین دارد دوا از مقدار ۱۰ تا ۳۰ گرم تجویز میکنند

انفیه اتروپین بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم قند ۱۰ گرم مخلوط کرده مدتی صلایه کنند و در ۲۰۰ بسته مساوی قسمت نمایند هر بسته دارای ربع میلی گرم اتروپین است جهت دفع سیاه سرفه یک یا دو بسته را در طفل هشت ساله در عرض روز استعمال نمایند

حب اتروپین بگیرند اتروپین ۱۰ سانتی گرم با مقدار کافی مسحوق ریشه ختمی و عسل ۲۰۰ حب درگرد می سازند هر حبه دارای نیم میلی گرم اتروپین است و در صرع و قطرب و سایر امراض عصبانی و عرقهای مرضی روزی یک تا چهار حب متدرجاً استعمال نمایند و این حبوب را تازه بتازه باید ساخت

گرانول اتروپین چون حبوب مذکوره را از یک طبقه قند محاط سازند باسم گرانول و یا نقل موسوم میگردند و گرانولهائی که موافق دستورالعمل کدکس فرانسه ساخته میشوند هر کدام دارای یک میلی گرم اتروپین میباشند

کحل اتروپین جهت اتساع حدقه بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم آب مقطر ۲۰ گرم با اعانت یک قطره کوچک اسید کلوریدریک حل کنند و چند قطره این محلول را چون در چشم قطور کنند حدقه را متسع میسازد

کحل اتروپین معمول دسمارس بگیرند اتروپین ۱ گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و محلول را در فلاکونی ریخته و آنرا در میان یخ گذارند در فتق تازه عنبیه و قروح قرنیه هرگاه ثقبه مفتوق بود که بود پارچه را آلوده باین محلول کرده بروی چشم گذارده نمایند و گاه گاه عوض نمایند و هر ده دقیقه فاصله یک قطره از آن را در چشم بچکانند

سولفات اتروپین مطابق کدکس بگیرند مسحوق اتروپین مقدار منظور را سید سولفوریک ابتدا مقدار کافی اتروپین را در کد و مقابل وزن آن آب مقطر مخلوط کنند و بقدری اسید سولفوریک ابدا اضافه نمایند که الکلوئید حل شده ولی محصول فی الجمله بحالت قلیائی باقی ماند و بعد در گرم خانه ۴۰ درجه محصول را بحالت جفاف تبخیر کنند و حفظ نمایند

سولفات اتروپین در آب بشدت محلول و در الکل نیز محلول و در اتر کمتر محلول است و مقدار شربتان از ۱ تا ۳ میلی گرم است بطور پوسیون و در زرق تحت جلدی محلول از ۱ در ۱۰۰ ترتیب داده و از ۲ تا ۱۰ قطره این محلول را زرق مینمایند

زرق تحت جلدی دافع مرض دیا معمول اسکینر بگیرند سولفات اتروپین سولفات استریکنین مکدی ۴ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کنند و هر سانتی متر مکعب این محلول دارای یک میلی گرم از هر یک این دو الکلوئید است و ابتدا یک سانتی متر مکعب زرق کنند و اگر لازم شود پس از دو ساعت فاصله یک سانتی متر دیگر را الا فلا

2

کحل سولفات اتروپین معمول سیشل در بعضی اوقات که میخواهند حدقه را موقتاً متسع سازند مثلاً در امتحان چشم با اوفتالموسکوپ و یا در زد باد عارضی عمل ابصار در اشخاص مبتلی بر کاتاراکت نارس غیر کامل محلول ۱ سانتی گرم سولفات اتروپین در ۱۰ گرم اب مقطر کفایت میکند و چون خواسته باشند دوام اتساع بیشتر بود مثلاً در ضیق طبیعی حدقه و یا تقلص مرضی ان در دو رحم عنبیه و در التصاق عنبیه با پرده قدامی زجاجیه محلولی از ۵ سانتی گرم سولفات و ۱۰ گرم اب استعمال مینمایند و فقط در این مواقع یعنی در سینشی خلفی منبسط و شدید و در بندهای اغشاء کاذبی ملصوق که واقع شوند در ما بین عنبیه و کپسول قدامی جاجیه و در انسداد کامل حدقه لازم است که ۳۰ سانتی گرم سولفات در ۱۰ گرم اب استعمال کنند

کحل سولفات اتروپین معمول ثیماردس بگیرند سولفات خنثای اتروپین ۵ سانتی گرم اب مقطر ۱۰ گرم در قرحه حاد قرنیه که بسرعت ترقی نماید و ثقبه در حرکت ان بروز کند که نزدیک بود در کمان اجفان قطور نمایند

کاغذ اتروپین محلولی از ۱ سانتی گرم سولفات اتروپین در ۳ گرم اب ترتیب دهند و کاغذ بزلبوس را در ان الوده کنند بطریقی که هر یک سانتی مطرّ مکعب دارای یک قطره از این محلول بود و انرا در داخل جفن تحتانی منطبق سازند

پوماد اتروپین بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم پیه مذاب ۵ گرم بدقت مخلوط کند باندازه یک سر سنجاق صبح و یکی عصر در دفع التصاقات عنبیه و زجاجیه در ما بین اجفان داخل نمایند

تمریخ اتروپین بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم روغن زیتون ۱۲ گرم حل کند و چند قطره محلول را بر روی اجفان تمریخ نماید موجب اتساع ثابت حدقه میگردد

پوماد ضد نورالژی صورتی بگیرند اتروپین ۲ سانتی گرم پیه مذاب ۱۲ گرم اسانس گل سرخ ۱ قطره حل کند روزی سه دفعه هر دفعه باندازه یک نخود تمریخ نماید

والریانات اتروپین مطابق کدکس بگیرند اتروپین مقدار منظور اسید والریانیک ایزومری مکرر مقدار کافی اتروپین را در اتر حل کرده و بقدری اسید والریانیک افزایند که محلول خنثی گردد و بعد محصول مجاور هوا گذارده تا اتر تبخیر شده و متبلور گردد و این ملح مانند سولفات تشدید محلول در اب و در الکل نیز محلول و در اتر کمتر محلول است و از ان گرانولهائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ربع تا نصف میلی گرم والریانات اند و این ملح را در خارج مانند خود اتروپین استعمال میکنند و در داخل جهت دفع اختلالات اختلاجی بخصوص صرع و هیستری و قطربا و اسم و سیاه سرفه معمول میدارند و مقدار شربتان از نیم میلی گرم تا دو میلی گرم است در ۲۴ ساعت و از دو میلی گرم هرگز نباید تجاوز نمود و در ابتدا در هفته اول نیم میلی گرم و در هفته دوم یک میلی گرم و پس از دو هفته مداومت استعمال انرا ترک کند تا دو هفته و بعد باز شروع کرده مدت دو هفته دیگر مداومت نماید و مجدداً دو هفته ترک کند و همچنین بطریق مذکور هر گاه صرع را مداوا کند مدت علاج از دو تا شش ماه خواهد بود

پوسیون والریانات اتروپین بگیرند والریانات اتروپین ½ تا ۱ میلی گرم عرق تیلول ۱۲۰ گرم شربت ساده ۲۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در دفع هذیان مستی با قاشق کوچک در عرض ۲۴ ساعت با ساعت بیاشامند

هوماتروپین عبارت است از ترکیب اتروپین و اسید اکزیتولوئیک در اب چند ان محلول نیست بر و مدت اثر انرا استعمال میکنند و این جسم نیز مانند اتروپین حدقه را متسع میسازد ده ۵ سانتی گرم جسم را در ده ۱۰ گرم اب

مغز

تاتوره

مقطر حل کرده و یک قطره محلول را در چشم حدقه اتساع قطر دهنه مینمایند

تاتوره (تاتوله) ع جوز الماثل ف اِسترامُوان ل داتورا اِسترامونیوم ی اِستروشنون مانیکون گیاهی است بوی کریه دارد در اراضی غیر مزروع نمو میکند و همه اجزاء ان در طب استعمال میشود و دارای ماده قلیائی است موسوم به **داتورین** و این ماده بیشتر در برگ و تخم ان موجود است و بشکل منشورهای درخشنده بی رنگ و مجتمع متبلور میگردد و فی الجمله فرار است و یک جزء ان در ۲۸۰ جزء اب سرد و ۷۲ جزء اب جوش حل میگردد و در الکل بیشتر از اتر محلول است و با اسیدها ترکیب شده املاحی بوجود میاید که بنحو بی متبلور میگردند و چنانچه ذکر کردیم در اثار مشابه اتروپین و سه مقابل اقوی از ان میباشد

در همان مواقعی که بلادن را استعمال میکنند تاتوره استعمال میشود ولی قوت ان تقریبا ضعف بلادن است و صور دوائی ان عبارتند از گرد و عصاره و تعفین الکلی و الکلاتور و تعفین مائی و مقدار شربت الکولاتور ان ۵ تا ۳۰ قطره و عصاره الکلی ۱ تا ۵ سانتی گرم و عصاره مائی ۲ تا ۳ سانتی گرم و گرد ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم و تعفین الکلی ۵ تا ۳۰ قطره تعفین اتری نیز ۵ تا ۳۰ قطره و شربت ۵ تا ۳۰ گرم است

عصاره تخم تاتوره بگیرند تخم تاتوره ۵۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰۰۰ گرم تخمها را اسیا کنند و با حرارت ملایم مدت چند ساعت در مقداری اب دم نمایند و با فشار صاف کنند و تفاله را در الکل بخیسانند و صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده از کاغذ صافی بگذرانند و بغلظت عصاره قوام اورند و پس از قوام در چهار مقابل وزنش اب سرد حل کنند و با کاغذ صافی صاف نمایند و مصفی را مجددا تبخیر کرده بقوام حب قوام اورند و بهمین طریق باید ساخت عصاره بزر البنج و بزر بلادن و بزر کلشیک و بزر شوکران را و این عصاره ها را اگرچه علمای فرانسه کمتر استعمال میکنند ولی بر سایر اقسام بواسطه اثر ثابتی که دارند بخصوص در ذرق تحت جلدی ترجیح داده میشوند و مقدار شربت عصاره بزر البنج ۵ سانتی گرم است در عرض روز و عصاره بزر بلادن نصف ان یعنی ۲۵ میلی گرم و عصاره بزر تاتوره ربع ان یعنی ۱۲ میلی گرم

حب دافع نورالژی معمول تروسو بگیرند عصاره تاتوره عصاره تریاک مکدر ۵ دسی گرم اکسید روی ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ تا ۶ حب در عرض شبانه روز استعمال نمایند و باید دقت کنند که مقدار حبها را بدرجه نرسانند که موجب بروز اختلالی در عمل ابصار گردد و پس از دفع اوجاع الا پانزده روز بر استعمال این حبوب باید مداومت نمود

حب تاتوره معمول برتونو بگیرند عصاره تاتوره ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند در یبوستی که با سوء هضم همراه است مدت سه روز یک حب بیاشامند و مدت پنج روز دو حب اگر شکم بر ازادی عمل نکند میتوان تا سه حب استعمال نمود

حب دافع صرع معمول لوره بگیرند عصاره تاتوره عصاره بلادن مکدر ۱ گرم کافور تریاک مکدر ۵ دسی گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند روزی یک حب بیاشامند و مقدار حبها را زیاد کنند با رعایت احتیاط تا پانزده و بیست حب و این حبوب در دفع صرع گاهی قوی الاثر مفید باشند

کحل مخدر بگیرند عصاره عصیر تاتوره ۲ دسی گرم عصاره تریاک ۱ دسی گرم گلاب ۱۰۰ گرم حل کرده در رمدهای موجع معمول و سودمند است

در بیست و یکم

حب ضد نورالژی معمول وُستِرلن بگیرند تخم تاتوره تخم ملادن سولفات کینین مکد
۱ گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند از ۱ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

قیروطی تاتوره بگیرند عصاره تاتوره ۱ گرم قیروطی ساده ۹ گرم مخلوط کنند

مشمع تاتوره معمول پلانش بگیرند عصاره الکلی تاتوره ۹ گرم سقز البی ۳ گرم موم سفید
۱ گرم مطابق معمول مشمع سازند

سیگارت ایسرامُوان معمول کدکس یک گرم برگ تاتوره را در یک سیگارت داخل کنند

سیگارت ضد تشنج معمول تروسو بگیرند برگ خشک تاتوره ۳۰ گرم و با مخلوط ذیل
تر کنند عصاره مائی تریاک ۲ گرم اب ۲۵ گرم و بخشکانند و در کاغذ بخیر مانند سیگارت بپیچند در دفع اسم
و سرفه های حمله استعمال نمایند

ایضاً معمول هیرس بگیرند عصاره تاتوره ۵ گرم الکل ۹۰ درجه ۵ گرم برگ تنباکو ۱۰۰ گرم
ید ور پتاسیوم نیترات پتاس مکد ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ سیگارت سازند

بنج (بنگ) ع **سیکران** ف **ژوسکیام** ل **هیوس سیاموس** ی **اوسکواموس**
(**اوسکواموس** در لغت یونانی بمعنی باقلای خوک است چه **اوس** خوک و **کواموس** باقلا
را مینامند) نباتی است بوحی که در اراضی غیر مزروع فراوان است و همه اجزاء ان بخصوص تخم که موسوم به
بزرالبنج است در طب استعمال میشود و دارای دو ماده قلیائی است یکی **هیوسیامین** و دیگری **هیوسین**
سود دوائی بنج عبارتند از برگ و عصاره و تعفین مائی و تعفین الکلی و الکلاتور و تعفین اتری و مقدار شربت الکولاتور
۱ تا ۴ گرم عصاره مائی ۱۰ تا ۵۰ سانتی گرم و گرد ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم و تعفین الکلی ۱ تا ۴ گرم و تعفین اتری نیز ۱ تا ۴
گرم و شربت [illegible] ۲۰ تا ۴۰ گرم و مطبوخ ۱ گرم در ۱۰۰ گرم است و گلیسرم بنج را ۱ در ۱۰ و دنبا را ۱ در ۳ میسازند

حب بنج مرکب با ید ور اهن معمول ژنترال بگیرند عصاره بنج ۳ گرم براده اهن
۲ گرم ید ۵۰ سانتی گرم ید ور پتاسیوم ۱ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند از ۲ تا ۴ حب در هیپرتروفی طحال
معمول دارند

حب بنج مرکب با شوکران بگیرند عصاره عصیر مصفای بنج عصاره شوکران مکد ۱ گرم مسحوق
اصل السوس مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند از ۱ تا ۲ حب در تسکین اوجاع سرطانی بکار برند

حب معمول مِگلن بگیرند عصاره بنج عصاره سنبل الطیب اکسید دوزنک مکد ۲ گرم مطابق معمول
۴۰ حب سازند در قطرب و سایر امراض عصبانی از یک حب شروع کرده و تدریجاً زیاد نموده تا انکه دوار خفیفی
بروز کند و بوشارد بجای نسخه فوق این نسخه را استعمال مینماید

نسخه معمول بوشارد بگیرند والریانات روی ۱۰ گرم اتروپین ۵ سانتی گرم عسل مقدار کافی
مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند هر حبه نیم میلی گرم اتروپین دارد مانند حبوب فوق از یک تا دو حب شروع کرده
متدرجاً تا بروز دوار زیاد کند

قرص بنج معمول ربغینی بگیرند شکر مصفی ۶ گرم عصاره بنج ۱ گرم و ۲۰ سانتی گرم با عاب نشا
لعابی که با عرق کاهو ساخته باشند ۴۰ قرص سازند از ۵ تا ۱۲ قرص در عرض روز در دفع سرفه های عصبانی بکار

بزند و قرص بلادن را که در دفع سلس البول استعمال میکنند نیز بهمین طریق میسازند

معجون برشعثا بگیرند فلفل سفید بزرالبنج مکند ۲۰ جزء تریاک ۱۰ جزء زعفران ۵ جزء فرفیون عاقرقرحا سنبل الطیب مکند اجزء عسل ۱۵۰ اجزء مطابق معمول معجون سازند در تسکین اوجاع و دفع سیلانات از ۲۰ سانتی گرم تا ۱ سانتی گرم و زیادتر استعمال نمایند

هیوسیامین (هیوشیامین) ماده‌ایست سفید و بشکل سوزنهای ابریشمی متبلور میگردد و در آب بخوبی محلول است و بواسطه کلور و رطلا در دمیگردد ولی کلورو و رپلاتین راز رد نمیکند و این ماده دارای خواص بنج است و موجب خشکی حلق و اتساع حدقه میشود و در دفع وجع اقسام نورالژی و امراض عصبانی تشنجی و اختلاجی و ارتعاش عصبانی و قطرب هرمی و فالج اضطرابی مستعمل و مفید است و مقدار شربت از ۲ تا ۱ میلی گرم که بطور زرق تحت جلدی و یا بطور حب متدرجاً استعمال شود و یکی از دانشمندان از استعمال ۵ میلی گرم هیوشیامین سوانح خطیره مشاهده کرده است

حب هیوشیامین بگیرند هیوشیامین ۵ سانتی گرم مسحوق ریشه خطمی ۱ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۲۵ حب سازند از ۱ تا ۲ حب متدرجاً در عرض روز بیاشامند

شربت هیوشیامین مانند شربت تروپین را بسازند و در دفع سرفه و تشنجی ازیک تا سر قاشق کوچک در ۲۴ ساعت متدرجاً استعمال نمایند

مهرگیاه (اَسرَنکُ) ع یبروج الصنم ف ماندراگوری ماندراگوراس

ریشه این گیاه سفید و طویل و بزرگ مانند چغندر سفید و اغلب دو شعبه است بطریقیکه مانند دو ران انسان ظاهر میگردد و از این جهت است که آنرا **انترو پومورفون** مینامند چه انترو پوس در لغت یونانی بمعنی انسان و مورفون بمعنی شکل و صورت است یعنی شبیه بانسان و نیز **سیمی هومو** نامیده میشود زیرا که در لغت لاطین سیمی بمعنی نصف و هومو بمعنی انسان است یعنی شبیه به نصف انسان و مانیول حکایت میکند که یکی از صنایع اهالی ایتالیا است که ریشه مهرگیاه را بشکل انسان میسازند و میوه این نبات بقدر سیب کوچکی است موسوم به سیب مهرگیاه و مصنفین قدیم مهرگیاه نر گفته‌اند آن قسمی را که میوه اش مدور است و مهرگیاه ماده قسمی را که میوه اش مسطح بود مهرگیاه از عوامل مخدره است و همه اجزاء آن سم و در زمان البوت کبیر بواسطه مهرگیاه شخص را بیهوش میکردند مثل آنکه در این زمان بواسطه اتر بیهوش میکنند و مقدار شربت از مسحوق ریشه آن منتهایک گرم است ولی بیشتر از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم استعمال نمیکنند و در تومورهای خنازیری واسقیروسی ضماد آن مستعمل و مفید است

تنباکو ف تاباک (نیکوتیانا) لفظ تنباکو مشتق از تاباکو میباشد که یکی از شهرهای مریک است و اهالی اسپانیول ابتدا در آن شهر کشف این نبات را نمودند و این نبات را نیز نیکوتیانا مینامند زیرا **نیکوت** نام کرده در ۱۵۶۰ مسیحی مطابق با ۹۶۷ هجری سفیر فرانسه در پرتغال بود سبب ادخال تنباکو به اروپ گردید و بقول صاحب تحفه که آنرا از اد وبه قدیم دانسته نباید اعتنا نمود و این نبات که از طایفه سلانه است دارای چندین قسم است و همه آنها در خواص مشابه یکدیگر و دارای ماده عاملی میباشد موسوم به نیکوتین

تنباکو بواسطه اثر تخدیری مشابه سایر سلانه میست ولی بواسطه خواص محرکه شدیده که دارد مخصوص میگردد با آنها متفاوت و در طب بر که آنرا بطور حقنه در اختناق و فالج و قولنج محقنواً استعمال مینمایند ولی زاد و به است که نباید

در بیست و یکم

بران اعتماد نموده و در خارج از آن در دفع جرب (دمل) و سعفه و سایر امراض جلدی معمول میدارند اگر چه در این مواقع امروز بندرت استعمال میشود

پادزهر تنباکو مانند سایر سلانه سمی است رجوع نماید بفصل آکونیتین ملاحظه کنند فصل تریاک را

حقنه تنباکو معمول ابرکرومبی بگیرند برگ خشک تنباکو ۱ گرم آب صاف ۲۵۰ گرم دم کرده صاف کنند ابرکرومبی در قولنج ایلاوس بهره برده و شکلی کرده و زکند این حقنه را یکی از وسائط قوی الاثر میدانند بقول کلی حقنه تنباکو را در دفع کرز غالباً استعمال کرده و موثر میدانند و مقدار تنباکو را از ۲ و ۳ تا ۵ گرم و زیادتر در همان مقدار آب استعمال میکنند

نیز حقنه تنباکو را در سهولت دفع جسم خارجی که در مری مانده باشد بکار میبرند

حقنه تنباکو معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند برگ خشک تنباکو ۲۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم امتیک ۱ دسی گرم مطابق معمول حقنه سازند این حقنه را نباید هرگز استعمال نمود مگر در صورتی که خیلی لزوم بهم رساند و مقدار تنباکو و امتیک را زیادتر از آنچه ذکر کردیم نیز نوشته‌اند ولی احتیاط در آنست که از ۱ تا ۵ گرم تنباکو زیادتر استعمال نکند

پوسیون ضد سیاه سرفه بگیرند تنباکو ۱ گرم در ۲۰۰ گرم آب صاف دم کنند صاف کرده ۸ شربت ادا ۳۰ گرم بیفزایند در طفل یکساله تا دو ساله هر ساعت یک قاشق چای خوری و در طفل بزرگتر از دو سال هر ساعتی دو قاشق چای خوری و در طفل هشت تا ده سال یک قاشق ترشی خوری استعمال نمایند

پوسیون ضد فالج بگیرند ریشه آرنیکا ۱۰ گرم برگ تنباکو ۵ گرم اصل السوس ۱۵ گرم آب جوش ۲۵۰ گرم دم کرده صاف نمایند هر نیم ساعت فاصله یک قاشق ترشی خوری بیاشامند

تعفین تنباکو بگیرند برگ خشک تنباکو ۷۵ گرم الکل خالص ۳۰۰ گرم چند روز بخیسانند و با کاغذ صاف کرده حفظ کنند در دفع نفث الدم ۱ تا ۲ قطره استعمال نمایند

تمریخ مدر معمول اسمیت بگیرند برگ خشک تنباکو برگ خشک دیژیتال مکی ۱۰ گرم در ۱۰۰ گرم آب جوش دم کنند و پس از سرد شدن بیفزایند عصاره عنصل اسانس تربانتین مکی ۵ گرم زرده تخم مرغ ۲ دانه مطابق معمول تمریخ سازند روزی دو یا سه دفعه هر دفعه یک قاشق کوچک در قسمتهای کلیه تمریخ نمایند در استسقای رقی معمول و سودمند است

تکمید تنباکو معمول مانیات بگیرند برگ تنباکو ۴۰ گرم آب صاف ۵۰۰ گرم مدت چند دقیقه بجوشانند صاف کرده بیفزایند کربنات پتاس ۵ گرم در دفع کچلی حلقوی و کچلی فاووسی پس از تراشیدن گیسوها تکمید کنند

نیکوتین مایعی است زیتی شکل در ابتدا بی رنگ و پس از مجاورت هوا قرمز قهوه تیره میگردد و شعاع را بطرف لیا منکسر میکند و با هر نسبتی با آب و الکل و اتر و روغنها و سمه و روغنهای فرار مخلوط میشود و یکی از زهرهای قوی است که خنثی میکند همه اسیدها را و رد مینماید اکسیدهای فلزی را از محلولات ملحی آنها و با اسید طرطریک و اسید اکسالیک و اسید فسفریک املاح متبلر بوجود میاورد که خیلی جاذب الرطوبه اند و این املاح نیز در الکل محلول میباشند و با اسید سولفوریک و اسید استیک املاح غیر متبلر تولید میکند و همه اجزاء تنباکو خصوص برگ آن دارای

نیکو

سولانین

نیکوتین میباشند نیکوتین یکی از سموم قوی است و نباید آنرا استعمال کرد ولی در کزاز ۱ تا ۳ قطره از آن تجویز میکنند
تعفین نیکوتین بگیرند نیکوتین ۱ گرم الکل ضعیف ۵۰ گرم مخلوط کرده و پارچه را بآن آلوده نموده در محل موجع جهت تسکین وجع منطبق نمایند

دوبوازیا میوپوروئید یکی از نباتات طایفه **سولانه** است و مستعمل در طب برگ آن دانهٔ این گیاه الکلوئیدی اخذ میکنند موسوم به **دوبوازین** و این الکلوئید اکر بدل آتروپین است در رفع گواتر اکزوفتالمی و عوارض عصبانی مرض **بازدو** استعمال مینمایند مقدار شربت سولفات دوبوازین از ½ میلی گرم تا ۱ میلی گرم است و ۵ سانتی گرم آنرا در ۱۰ گرم آب حل کرده بطور کحل استعمال مینمایند

کحل دوبوازین معمول گالزوسکی بگیرند سولفات دوبوازین ۵ سانتی گرم آب مقطر جوشیده ۱۰ گرم حل کنند

گرانول دوبوازین از سولفات دوبوازین گرانولهائی ترتیب میدهند که هریک دارای ½ میلی گرم سولفات اند

زرق تحت جلدی معمول بومت بگیرند سولفات دوبوازین ۱ سانتی گرم آب مقطر جوشیده ۲۰ گرم حل کنند و هر سانتی متر مکعب دارای ½ میلی گرم سولفات است

دراکونتیوم فوئتیدوم گیاهی است از طایفه **اروئیده** و مستعمل در طب بیخ آن و از عوامل مخدره و محرکه و ضد تشنج است و مقدار شربت از گرد این بیخ بطور سفوف از ۵ سانتی گرم تا ۲۰ر۱ گرم است که سه یا چهار دفعه در عرض روز استعمال نمایند

تاجریزی (روباه تریک) روپاس) عنب الثعلب مورل سولانوم نباتی است از طایفه **سلانه** یعنی این طایفه را باین نبات نسبت داده اند و دارای چندین قسم است و دانشمندان فرنگستان قسمی را استعمال میکنند که میوه آن پس از رسیدن سیاه میگردد و آنرا **سولانوم نیگروم** یا **عنب الثعلب مجنن** مینامند و این نبات دارای الکلوئیدی است موسوم به **سولانین** و از عوامل مخدره و ملینه و مسکنه محسوب میشود و در ایران عنب الثعلب مجنن را در داخل استعمال نمینمایند و فقط در استعمالات خارجی متداول است و ۵۰ گرم آنرا در ۱۰۰۰ گرم آب جوشانده بطور زرق معمول میدارند

نطول تاجریزی و کوکنار بگیرند برگ خشک تاجریزی سیاه پوست کوکنار مکد ۵۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یک ساعت دم نموده با فشار صاف نمایند

زرق برگ تاجریزی بگیرند برگ خشک تاجریزی سیاه ۱ گرم آب جوش ۲۰ گرم مدت یکساعت دم کرده با فشار صاف کنند

سولانین جسمی است بشکل منشورهای کوچک بی رنگ و طعم آن فی الجمله تلخ و در آب بمقدار کم محلول و در الکل زیادتر محلول است و آنرا از تاجریزی و یاسمن بری و جوانه سیب زمینی اخذ میکنند و از عوامل مخصوص بعصب و مسکن است و در اقسام نورالژیهای کهنه بخصوص اگر با ورم عصب همراه باشند سودمند و اوجاع برقی و عوارضی که از هیجان اعصاب محرکه بروز میکند بجهت تسکین میدهد و یکی از دانشمندان

درد پشت دیگر

موسوم به **سارسا** دسته‌هائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ۵ سانتی گرم سولانین اند و از ۲ تا ۴ و ۶ بستر در عرض روز بطور سفوف استعمال میکنند یعنی از ۱۰ تا ۳۰ سانتی گرم سولانین در ۲۴ ساعت تجویز میکنند و باید دانست که قوت سولانین موافق جسمی که از آن استخراج شده مثلاً تاجریزی و یا سیب زمینی تغییر میکند پس احتیاطاً لازم است ابتدا بمقدار کم شروع و استعمال آن کنند و گرانولهای سولانین هر کدام دارای یک سانتی گرم میباشند.

پیشی لی فابیانا امبریکاتا نباتی است بومی برزیل از طایفه **سولانه** و جزء خشبی آن دارای ماده عاملی است موسوم به **فابیانین** و علاوه محتوی سقز تلخ میباشد اهالی شیلی این گیاه را مانند مدرات در دفع نزله مثانه و دمل کلیه و اوجاع مثانه استعمال میکنند و ۳۰ گرم نودسته‌های آن را خورد کرده و در ۱۰۰۰ گرم اب میجوشانند صاف نموده در عرض روز در چهار دفعه معمول میدارند و از عوامل مفتت الحصات است که از اثر آن سنگها خورد شده و بواسطه بول خارج میگردند و نیز این گیاه را در امراض کبد استعمال مینمایند و مقدار شربت از عصاره مایع آن از ۲ تا ۴ قاشق قهوه‌خوری است در عرض روز

یاسمن بری (**دوس امرل سولانوم دولکامارا**) از نباتات بومی طایفه سولانه و از جنس تاجریزی است و در طب ساقه را استعمال میکنند و ساقه‌های این نبات چون تازه باشند بوی تند غیر مطبوعی دارند ولی چون خشک شوند بی بو میگردند و طعمشان در ابتدا کمی تلخ و در آخر طعم شیرینی از آنها محسوس میگردد

یاسمن بری را دوائی منبه معرّق است و در مداوای جرب رطب و جذام و خنازیر مستعمل و مفید و نیز در اختلالات سیفلیس خراجی و امراض مختلفه جلدی که چون مخفی شوند و موجب تحجر مرضی گردند مفید و سودمند و لهذا آن را از عوامل مصفی و مصلح بدن میدانند و خاصیت مخدری خیلی پستی از تاجریزی و بلادن و بنج است اگرچه همه اجزاء این نبات تقریباً در خواص مشابه هم میباشند ولی در طب ساقه‌های آن را بطور جوشانده و دم کرده و سفوف و عصاره استعمال میکنند و مقدار شربت جوشانده و دم کرده از ۲۰ تا ۱۲۵ گرم است در ۱۰۰۰ گرم و سفوف مسحوق و عصاره آنها را از ۵ سانتی گرم تا ۸ گرم استعمال مینمایند و یکی از دانشمندان میگوید در استعمال یاسمن بری از مقدار خیلی کم باید شروع کرده و متدرجاً زیاد کنند تا فی الجمله اختلالی در عمل اعصاب بروز نموده و دوار و تهوع ظاهر شود و در این صورت مقدار را موقوف سازند و پس از دفع مرض هم مدتی بر آن مداومت کنند و ماده عامل یاسمن بری را **سولانین** (**دولکامارین**) و **دولکامارتین** مینامند

شربت یاسمن بری بگیرند ساقه خشک یاسمن بری ۲۰۰ گرم قند ۱۰۰۰ گرم اب مقدار کافی مطابق معمول شربت سازند از ۳۰ تا ۶۰ گرم این شربت را در تیزانی مخلوط کرده متدرجاً بیاشامند

تیزن یاسمن بری بگیرند ساقه نیم کوب یاسمن بری ۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت دو ساعت دم کرده صاف نمایند و ۱۰۰ گرم شربت شاهتره بیفزایند و متدرجاً در عرض روز استعمال نمایند

تیزن معرّق بگیرند یاسمن بری ۱۰ گرم ساسافراس گل افطی مکد ۵ گرم مدت دو ساعت در ۱۰۰۰ گرم اب جوش دم کرده صاف نموده ۱۰۰ گرم شربت نعناع بیفزایند در عرض روز متدرجاً بیاشامند

اسانس یاسمن بری بگیرند ساقه یاسمن بری کوبیده ۲۰۰۰ گرم اب جوش مقدار کافی ساقه‌ها را سه قسمت کرده هر قسمت را مدت دو ساعت دم کرده و صاف نموده قسمت دوم را در مطبوخ [illegible] مدت دو ساعت

پیکروتوکزین

دم نمایند و صاف کرده قسمت سوم را نیز مدت دو ساعت در همان مصفی دم کرده صاف کنند مصفی را در حمام ماری تبخیر کنند تا وزن آن به ۱۰۰ گرم برسد بعد ۲۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه و ۳ قطره اسانس کالاموس معطر داخل نمایند و صاف کنند و یک وزن از این اسانس مقابل یک وزن ساقه یاسمن بری است

حب معرق بگیرند عصارهٔ یاسمن بری گوگرد مصعد مخلوط مکرد ۱۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و روزی ۴ تا ۱۲ حب در علل جلدی و روماتیسم استعمال کنند

حب سه عصاره بگیرند عصاره یاسمن بری ۱۲ گرم عصاره عنبره ۱ گرم عصاره آکونیت ۲ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و روزی ۲ تا ۶ حب در رماتیسم و سفیلیس بیاشامند

کاکنج ف. **الکاکنژ** ل. **فیزالیس الکاکنژی** (**گیلاس جهودان**) از نباتات متوجه طایفه سلانه و میوه تازه آن خیلی شبیه به گیلاس است و چون خشک شود شبیه میگردد به عناب کوچک خشک شده وطعم آن فی الجمله ترش و در طب فقط میوه کاکنج را استعمال میکنند و چون برگ این میوه ها تلخ است لهذا باید ابتدا از برگ جدا نموده و پاک کرد

میوهٔ کاکنج از عوامل مبرده و مدره ضعیف است و دانشمندان فرنگ کمتر آنرا استعمال میکنند و یکی از دانشمندان این میوه را در دفع تب استعمال مینماید و یکی از اجزاء شربت مرکب کاسنی میباشد و ماده عامل آنرا **فیزالین** مینامند و مقدار شربت از عصاره کاکنج ۴ تا ۶ گرم و از مسحوق آن ۵ تا ۲۰ گرم و از شراب آن جهة ادرار بول از ۱۰ تا ۳۰ گرم و جهة دفع تب از ۶۰ تا ۱۰۰ گرم است و در خارج غسول و بخور و ضندق کاکنج (۵۰ تا ۱۲۰ در ۱۰۰۰ آب) مستعمل است

حب ضد نقرس معمول لاویل بگیرند عصارهٔ کاکنج ۳ محلول سیلیکات سود (۱ در ۸۰) ۱ مسحوق کاذریون مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۳۰ سانتیگرمی سازند و از ۲ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند

ماهی زهره ف. **کوک دولوان** ل. **پیکروتوکزیکون** این نبات از طایفه **منیسپرمیه** میباشد و در خواص نزدیک به نباتات طایفه سلانه

ماهی زهره میوه نیم درختی است موسوم به منیسپرموم کوکولوس که در هندوستان میروید و بقدر فندق کوچک است مدور و سیاه رنگ شبیه به میوهٔ غار و طعم آن تند و تلخ و دارای الکلوئیدی است موسوم به پیکروتوکزین و عموماً در مست کردن ماهیهای رودخانه ها استعمال میگردد تا باسانی بتوان آنها را صید نمود و از دوبه سمیه است که در دفع کزاز و صرع استعمال میشود و نیز از عوامل دافع دیدان و قاتل پارازیت میباشد و خوردن ماهیهائی که بواسطه این دوا مست شده باشند هیچ خطری ندارد

پیکروتوکزین (**منیسپرمین**) عبارتست از ماده عامل ماهی زهره و مقدار شربت آن از نیم میلی گرم تا ۳ میلی گرم است و در دفع صرع و قطرب و فالج و اکلامپسی اطفال استعمال میشود

تعفین ماهی زهره بگیرند ماهی زهره ۱۰۰ گرم الکل خالص ۵۰۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند و در دفع صرع و غیره از دو قطره شروع کرده و بعد زیاد کنند تا به ۳۰ قطره

محلول پیکروتوکزین بگیرند پیکروتوکزین ۳ سانتیگرم الکل ۱۰ گرم آب ۱۱۰ گرم محلول کنند

در بیست و دویم

و روزی نصف قاشق چای خوری در دو دفعه بنوشند

در بیان بعضی نسخه های متداوله طایفهٔ سلا

بوم ترانکیل (بلسان مسکن) بگیرند برگ تازهٔ بلادن برگ تازهٔ بنج برگ تازهٔ تاجریزی برگ تازهٔ تنباکو برگ تازهٔ کوکنار برگ تازهٔ تاتوله مکی ۲۰۰ گرم دهن فراد افسنتین دهن فراد رزماری دهن فراد نعناع دهن فراد سداب دهن فراد اکلیل الجبل دهن فراد مرزنجوش دهن فراد خزامی دهن فراد اسطوخودوس هریک ۵ سانتی گرم روغن زیتون ۵۰۰۰ گرم برگها را خورد کرده و با روغن در ظرف مسی مخلوط نموده بروی آتش ملایم حرارت دهند تا آب آنها تمام گردد و آن وقت ترا کم کند تا روغن سبز خوش رنگی حاصل شود و با فشار صاف نمایند و بگذارند ته نشین شده صاف آن را بواسطهٔ عمل انحراف جدا کند و بعد از آن دهن فراد را بیفزایند و از کاغذ بگذرانند در دفع همه اوجاع از هر قبیل که باشد بخصوص روماتیسم مزمن موجع تمریخ کنند

پوماد پوپولئوم (پوماد سفیدار) بگیرند نودسته خشک کرده سفیدار ۴۰۰ گرم برگ تازهٔ کوکنار برگ تازهٔ بلادن برگ تازهٔ بنج برگ تازهٔ تاجریزی مکی ۲۵۰ گرم پیه مذاب ۲۰۰۰ گرم برگها را خورد کرده و با پیه بروی آتش ملایم طبخ دهند تا آب آنها تمام گردد نودسته های سفیدار را نیم کوب نموده بیفزایند و مدت ۲۴ ساعت بگذارند در پهلوی آتش بماند و بعد صاف کرده بگذارند سرد شود و بواسطهٔ قاشق آهنی طبقه بطبقه صاف روی آنرا بردارند و درد آن را صاف اوده در هم ریزند و مجدداً ذوب کنند این پوماد از عوامل مسکنه است و درد و قروح موضع را فاده کند و در نواسیر متورم تمریخ نمایند

تمریخ مسکن بگیرند پوماد پوپولئوم بوم ترانکیل مکی ۵ عصارهٔ بلادن لودانم دوسو مکی ۱ عصارهٔ را در لودانم مخلوط کرده و کم کم پوماد و بوم را بیفزایند کلوروفورم ۱ داخل نمایند در دفع اوجاع روماتیسمی و نورالژی باعانت قطعه فلانل تمریخ کنند و آنرا در همان محل موجع منطبق نموده و از پارچهٔ شمع مومی بپوشانند

مشمع مسکن بگیرند عصارهٔ بنج عصارهٔ کوکنار عصارهٔ شوکران مکی ۳۰ گرم موم سفید ۲۵۰ گرم زیت وردی ۳۰ گرم مطابق معمول شمع سازند بروی سفرویسی که نمیتوان آنرا بیرون آورد منطبق نمایند

در بیست و دویم — بیسموت و محصولات آن

بیسموت فلزی است سفید و کمی قرمز رنگ و وزن مخصوص آن ۹/۸ و در ۲۶۴ درجه حرارت ذوب میگردد و اسید کلوریدریك و اسید سولفوریك در آن اثر نمیکند مگر آنکه غلیظ و در حالت جوش باشند بر خلاف اسید ازتیك که بسهولت آنرا مبدل به ازتات بیسموت مینماید و این ازتات چون مخلوط در آب بود مبدل میشود به ازتات اسید که محلول در آب است و به سو ازتات که غیر محلول است و آنرا شسته و خشك میکنند و یك وقتی موسوم به ماژیستر دو بیسموت بود (اکسید دو بیسموت)

چون بیسموت تقریباً همیشه دارای ارسنیك و گوگرد است جهة تخلیص باید دو یا سه دفعه آنرا با نیترات و نیتر ازتات

سونیترات بیسموت

پتاس ذوب کند و بحرارت قرمز برسانند ارسنیک و گوگرد بحالت ارسنیات پتاس و سولفات پتاس در کف جدا میماند
و بیسموت خالص میشود و بقول کله در طب بیشتر سونیترات بیسموت و کربنات انرا استعمال میکنند

مواد مانعة الجمع جمع مابین سولفورهای محلول و کرمس و گوگرد با محصولات بیسموت نباید نمود

سونیترات بیسموت بشکل گردی است سفید مرکب از ذرهای کوچک درخشنده و بی طعم و بی بو
و کمی محلول در اب وانرا حاصل میکنند باینکه در مقدار زیادی اب قطره قطره محلول نیترات بیسموت را میچکانند رسوبی
که راسب میشود عبارت است از سونیترات وانرا بدقت با اب میشویند

سونیترات بیسموت از عواملی است که در بیشتر امراض معده خیلی سودمند است و مخصوصاً موثر است در اسهالهای مزمن که
عمل هضمشان فاسد و با زحمت و موجع باشد و همراهی کند با اروغهای بدبو شبیه ببوی تخم مرغ گندیده و نیز در نزد
اطفال کوچک خیلی موثر است که از ۱ تا ۵ سانتی گرم انرا با قدری عسل مخلوط کرده بیاشامانند و یکی از دانشمندان
تا ۳۰ گرم و زیادتر استعمال کرده ولی بهتر انست که ۱ تا ۶ گرم سونیترات بیسموت خالص را بمقدار منقسم شده بچند دفعه در
عرض روز استعمال کند و مخفی نماند که سونیترات بیسموت هرچه نرمتر باشد اثرش زیادتر خواهد شد و در صورتیکه
بدقت زیاد انرا صلایه کرده و نرم نموده باشند از ۱ تا ۲ گرم همان اثر ۳۰ گرم را میتوان حاصل کرد بهر جهة این دوا قوی
الاثر است در دفع اقسام اسهال و کولرین و سیلانات صفراوی و بلغمی و ذوسنطاریائی و قروح مزمنه غشاء مخاط
مخصوص در وقتیکه این امراض همراهی کند با نفخ و دفع مواد متعفنه و بهترین عوامل دافع العفونه جهاز هضمی میباشد
و اثرات در اسهالهائیکه مقدمه کولرا بود مطمئن است و نیز انرا استعمال میکنند در اسهالهای سرخی یا تب و یا بدون تب
که عارض میشوند و بعد از امراض حاصله پس از اعمال جراحی و سببها جذب سم و یا مواد سمی باشد و در اسهال و اختلالات
هضمی که پیروی میکند کولرا و حمای تیفوئید و بعضی دیگر حمیات و در قیهای اطفال در هنگام بیرون امدن دندان
اعم از انکه با ملابست غشاء مخاط معده همراه باشند و یا انکه بواسطه افراط در اغذیه بروز نموده و یا با موکوس مرکب شده
باشند مطمئن الاثر است

استعمال سونیترات بیسموت بواسطه بیطعمی که دارد خیلی سهل است در جوانان با قدری حریرا داخل میکنند و در اطفال
با یک شربت و یا حریرا و یا عسل و بهتر اخذ المرش با ابگوشت و یا شربت و نیز میتوان از ان قرصی ساخت شبیه بشیرینی تا
اطفال با کمال میل بجوند و مقدار شربت ان در جوانان از ۱ تا ۴ گرم است و در اطفال از ۱ تا ۵ دسی گرم اگرچه چنانچه
ذکر کردیم یکی از دانشمندان تا ده مقابل این مقدار را استعمال میکند و حتماً اینکه باید انرا در وقت غذا استعمال کرد در
در صورتیکه تشنجات معده و اوجاع ان در مدت شب یا صبح زود عارض شوند بهتر است که در هنگام رفتن برختخواب
استعمال شود ترو سو در اسهال تیفوئیدی مزمنی که پس از قطع حمی باقی میماند از ۲ تا ۶ گرم سونیترات بیسموت را در
عرض روز استعمال کرده و خیلی مفید دیده اند مخصوص در وقتیکه از ۱ تا ۴ گرم اب اهک بران افزوده باشند و میگویند
اگر با هر جوداکی از ان مقدار بسیار کمی تریاک داخل بکنند ممکن است بکلی بی اثر ماند

سونیترات بیسموت مانیل این دوا ساز با دینی سونیترات بیسموت خالص را با نام وزنش
قند مدتی صلایه کند دگرانول میسازد و دسته های ترتیب میدهد که هر یک ۵ و گرم گرانول که متساوی
یک گرم سونیترات بوده را میباشد

پوسیون دافع اسهال معمول سیمون بگیرند سونیترات بیسموت ۴ گرم لودانم

سبدنم ۲ قطره لعاب صمغ عربی ۱۰۰ اگرم اب اهك ۱۰ اگرم شربت ساده ۲۰ گرم مخلوط کنند داطفال ساعتی یك قاشق کوچك بیاشامانند

مخلوط سونیترات بیسموت معمول تروسو بگیرند سونیترات بیسموت یا کربونات سود مکد ۲ گرم لودانم سیدنم ۵ قطره لعاب صمغ ۱۰۰ اگرم مخلوط کرده دو قسمت کنند ودو ساعت پس از هر غذا یك قسمت را بنوشند

بسته ضد اسهال معمول دلیو بگیرند سونیترات بیسموت ۱ گرم عصاره تریاك ۱ سانتی گرم مخلوط کرده دو یك بسته بر بندند هر ساعت فاصله یك بسته سفوف نمایند

پوسیون دافع اسهال معمول بومیت بگیرند سونیترات بیسموت ۱۰ گرم لودانم سیدنم ۱۰ قطره عرق نعناع ۱۰ گرم مطبوخ دیشه انجباده ۲۰ گرم شربت دانانیاه ۳۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و سه قسمت کرده در سه دفعه در عرض روز بنوشند

پوسیون دافع قرحه معده معمول اشتیپ بگیرند سونیترات بیسموت ۳ گرم کلوروفورم ۱ گرم اب ۱۰۰ اگرم مخلوط کنند هر دو یا یك ساعت فاصله یك قاشق خوری بنوشند

سفوف ضد نزله معده مسلولین معمول پتر بگیرند سونیترات بیسموت ۱۰ گرم مسحوق تریاك ۱۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ده بسته مساوی ببندند وقبل از هر غذا یك بسته سفوف نمایند

سفوف معمول اودری بگیرند مضری کلسینه قند مسحوق مکد ۵ گرم سونیترات بیسموت ۵ گرم مطابق معمول بسته های یك گرمی سازند درجع معده وسوء هضم هر سه ساعت فاصله یك بسته را سفوف نمایند

سفوف هاضم معمول مصنف بگیرند سونیترات بیسموت کربونات سود منیزی کلسینه طرطرات پتاس سالول مکد ۱ گرم مطابق معمول در پنج بسته مساوی به بندند هر سه ساعت فاصله یك بسته را سفوف کنند بهترین عوامل دافع العفونه مجرای هضم است

گرد ضد سوء هضم بگیرند سونیترات بیسموت مسحوق کنکینای زرد مکد ۵ اگرم مسحوق کولومبو ۱ گرم مسحوق تریاك ۵ سانتی گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته بر بندند در یك ساعت قبل از هر غذا یك بسته بیاشامند

گرد جاذب وضد ترشی معده بگیرند سونیترات بیسموت ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم منیزی مکلس ۲۰ سانتی گرم مسحوق تریاك ۲ سانتی گرم مخلوط کرده در گرد و بسته بر بندند وقبل از هر غذا یك بسته سفوف نمایند

گرد دافع اسهال معمول تروسو بگیرند سود کربونات اهن ۱۰ سانتی گرم عین السرطان ۲ گرم سونیترات بیسموت مسحوق قند مکد ۳ گرم لودانم سیدنم ۱ قطره در یك بسته بر بندند هر دو ساعت یکبسته بیاشامند

ایضاً گرد دافع اسهال بگیرند گل طباشیر سونیترات بیسموت مکد ۱۰ اگرم مسحوق تریاك ۲۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته بر بندند و یك ساعت قبل از هر غذا یك بسته بیاشامند

گرد دافع اسهال معمول دیبر بگیرند سونیترات بیسموت مسحوق زغال مکد ۴ گرم مسحوق کنکینای زرد ۲ گرم مخلوط کرده در ده ۲ بسته بر بندند از ۲ تا ۳ بسته در عرض روز میل کنند

گرد بیسموت ومنیزی معمول پاترسون بگیرند سونیترات بیسموت منیزی مکد ۵ سانتی گرم مسحوق قند ۱ گرم مخلوط کرده در یك بسته بر بندد و یك ساعت بعد از هر غذا یك بسته سفوف نمایند

سونیترات بیسموت

سفوف دافع تشنج بگیرند سونیترات بیسموت ۱ گرم منیزی مکلس قند مسحوق مکدو ۵ گرم مطابق معمول در ۲۰ بسته مساوی بپیچند روزانه ۴ بسته در عرض روز سفوف کنند

قرص بیسموت معمول تروسو بگیرند سونیترات بیسموت ۱۰ گرم قند ۹۰ گرم لعاب کتیرا مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند هر قرصی دارای ۱۰ سانتی گرم سونیترات است و مخصوصاً در اطفال استعمال میشود و چون این قرصها سیاه میگردند بهتر است که شکل نقل آنها را بسازند

قرص امریکائی (قرص پاترسون) بگیرند سونیترات بیسموت بی هیدرات منیزی مکدو ۵ گرم قند مسحوق صلایه شده ۴۰ گرم لعاب کتیرا مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند

حب معمول تروسو بگیرند سونیترات بیسموت ۵ گرم دیاسکوردیوم ۱ گرم عصاره تریاک ۱ گرم لعاب غلیظ صمغ ۵ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند هر حبی ۱۰ سانتی گرم سونیترات و ۱ سانتی گرم عصاره تریاک دارد این حبوب در بیماریهای ناپدیر معمول میباشند

حب دافع وجع معده معمول ژادیو بگیرند سونیترات بیسموت ۱ گرم عصاره سنبل الطیب ۲ گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند هر روزی یک یا دو حب بیاشامند

حب دافع صرع معمول والراند بگیرند سونیترات بیسموت ۱ گرم عصاره کنکینا ۱ گرم عصاره بنج ۵ دسی گرم ۱۲ حب سازند روزی دو حب استعمال نمایند

حب بیسموت معمول بومیت بگیرند سونیترات بیسموت معجون دیاسکوردیوم (مثرودیطوس) مکدو ۵ گرم مخلوط کرده ۲۰ حب سازند و در عرض روز پنج بنوشند

گرد دافع گاسترالژی بگیرند سونیترات بیسموت ۵ گرم مسحوق ریوند مسحوق سنبل الطیب مسحوق کولومبو مکدو ۵۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ۵ بسته بپیچند و یک بسته در بین غذا میل کنند

استعمال خارجی سونیترات بیسموت

شرط اثر سونیترات بیسموت در استعمالات خارجی مانند استعمالات داخلی نرمی آن است که اقلاً مدت یکساعت آنرا صلایه کرده باشند مؤثر است در دفع اختلالات مبرم الات تولد بول و در لوکوره که متصف بود به ترشح بلغمی اسید و نیز در ورم مجرای بول که بهمین صفت متصف باشد و در سیلانات متعفن مهبل که سبب آنها تقرح عنق رحم بود

زرق سونیترات بیسموت معمول کابی بگیرند سونیترات بیسموت ۳۰ گرم گلاب ۲۰۰ گرم مخلوط کرده در هنگام استعمال بهم زنند

زرق ضد سوزاک معمول میدی بگیرند تنن ۲ گرم لودانم سیدنم ۵ گرم سونیترات بیسموت ۱۰ گرم شراب سفید ۱۲۵ گرم مخلوط کرده زرق نمایند

گلیسرم سونیترات بیسموت بگیرند سونیترات ۵ گرم گلیسرین خالص ۱۰۰ گرم مدت یک ساعت سونیترات را صلایه کرده بعد با گلیسرین مخلوط کنند

درس بیست و نهم

گلیسره معمول گیبون بگیرند سونیترات بیسموت اکسید دوی مکد ۵ گرم گلیسره نشاسته ۴۰ گرم مخلوط کنند

ذرور ضد لکوره معمول گالارد بگیرند نشاسته ۴۰ گرم سونیترات بیسموت ۱۰ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند

مخفی نماناد که بیسموت را در ترکیب اغلب ذرورهای جاذب داخل میکنند و در ترشح جلد اطفال استعمال مینمایند گرد نشاسته و یا گرد برنج و یا بهتر لیکوپود را ولی اغلب خانمها بواسطه خشکی که از اثر رنگ زرد لیکوپود در صورت وگردن حاصل میشود از استعمال ان کراهت دارند گردهای سفید مانند گرد برنج را ترجیح میدهند و گاهی بجای ان گرد نشاسته خیلی نرم را که مخلوط با سونیترات بیسموت باشد استعمال میکنند

نشوق دافع زکام معمول فریر بگیرند کلوریدرات مورفین ۱۰ سانتی گرم سونیترات بیسموت ۲۴ گرم صمغ عربی ۸ گرم مخلوط کنند و گاه گاه مانند انفیه ببینی کشند

نسخه دیگر معمول ایوون بگیرند سونیترات بیسموت ۲۰ گرم تنن ۴ گرم مسحوق حسن لبه ۱۰ گرم کلوریدرات مورفین ۵ سانتی گرم مخلوط کرده نیز مانند انفیه نشوق نمایند

حقنه سونیترات بیسموت معمول مونیره بگیرند سونیترات بیسموت ۲۰ گرم لعاب صمغ (اددد ۲۰) ۴۰ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

حقنه دافع ورم قولون معمول راویلیود بگیرند سونیترات بیسموت سالیسیلات بیسموت مکد ۱۰ گرم لعاب بهدانه ۵۰۰ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

سوکربنات بیسموت این ملح مانند سونیترات در اب غیر محلول و اثرش مشابه ان است و از جهت انکه در عصیر معدی حل میشود بر ان ترجیح دارد زیرا که سونیترات بواسطه عدم انحلال موجب سنگینی معده میگردد برخلاف سوکربنات و علاوه سوکربنات کمتر یبوست میاورد و مدفوع را کمتر از سونیترات رنگین میکند و بدون خسته شدن جهاز هضمی مدتی میتوان بران مداومت نمود برخلاف سونیترات و در این وقت مانند عوامل مقویه اثر میکند و بخصوص در مبتلایان بسوء هضم که حالت هیجان در معده انها بود و با اشان قرحه و منقطع باشد و هضم غذا موقوف بود و با اروغهای بدبو و ترش همراهی کند استعمال سوکربنات بر سونیترات ترجیح دارد زیرا که اسیدها را خنثی کرده و اوجاع معدی را تسکین داده و قی و اسهال را موقوف کرده و اشتها را مقرر نموده و اعمال هضم را بحالت طبیعی برقرار مینماید و مقدار شربت ان در جوانان از ۱ تا ۳ گرم و در اطفال از ۱۰ تا ۴۰ سانتی گرم است در عرض روز که در قدری اب و یا شربت غلیظی مخلوط نمایند و در اطفال بهتر اختلاط ان است با ابگوشت و یا شیر

درماتول (گلات بزیك بیسموت) سوگلات بیسموت جسمی است غباری شکل و بی بو و رنگ زعفرانی و شبیه به ید وفورم و در مجاورت هوا و نور تجزیه نمیشود و غیر محلول در اب و الکل و اتر و سایر محللات میباشد و چون غیر محلول است از سطوح بی بشره جذب نمیگردد و دوا در مداوای قروح و جروح و غیره بجای ید وفورم و ید ول و ارستول استعمال میکنند و در خشکاندن جراحات مؤثر است و مانند قابضات اثر میکند

پوماد دافع اکزما سبا سه معمول بارتلی بگیرند درماتول یا اکسید دوی ۵ طلق از ادلین

لانولین ۱۰ مطابق معمول پوماد سازند و شبا هنگام بروی بثور منطبق کنند

نیترات بیسموت گردی است سفید و بی طعم و تقریباً غیر محلول در آب و دیگر خواص و مقادیر شربت مانند سونیترات است **سالیسیلات بیسموت** یکی از ترکیبات بسیار نیکو است و آنرا باین طریق میسازند بگیرند ازتات اسید بیسموت متبلور ۱ سالیسیلات سود ۲ آب مقطر ۵۰ محلول غلیظ سود ۱ سالیسیلات را در آب مقطر حل کنند و محلول سود را بیفزایند و بعد بیفزایند ازتات را و بگذارند رسوب کند و رسوب را سه دفعه بواسطهٔ عمل انحراف با آب مقطر بشویند و در روی پارچه صافی بریزند و در گرم خانه بحرارت ۴۰ درجه بخشکانند و مقدار شربت این ملح از ۲ تا ۱۰ گرم است بطور پوسیون و مخصوصاً در اسهال تیفوئیدی و در سرطان معدی و در تسمم ماهی سودمند است

بیسمال (**میتیلن دیگلات بیسموت**) این جسم که قابض است مخصوصاً در اسهالهای مزمن که با پیچ همراه بود سودمند است و از آن بسته‌هائی ترتیب میدهند که هر یک از ۵ تا ۳۰ سانتی گرم محتوی این دوا باشند و هر سه تا چهار ساعت فاصله یک بسته سفوف کنند

ارول (**اوکزیودیگلات بیسموت**) گردی است بی طعم و بی بو و خاکستری سبز رنگ و غیر محلول در محللات مذکوره و لیکن در مجاورت نور فساد ناپذیر و لیکن در مجاورت مایعات تجربه شده و به محصول زنگی قرمز رنگ مبدل میگردد و ارول را در تراپوتیک مانند نیترات بیسموت بسیار قوی استعمال می کنند و مخصوصاً در خشکاندن جراحات مؤثر است و نه موجب تحریک میشود و نه سمیت دارد و آنرا بدل یدوفرم در همان مواقع و بهمان مقدار استعمال مینمایند

حرف پ

پپتونها محصولاتی هستند از گوشت و خون و شیر و [illegible]

پپتون این ماده را در وقت استعمال باید ساخت چرا که پپتون مذکور در تجارت هم فاسد است و هم محتوی مقدار زیادی کلرور یا سالیسیلات سود میباشد

موافق نسخه کاتیلون پپتون را باین طریق میسازند بگیرند ۱۰۰۰ گرم گوشت گاو بی چربی و خیلی ریز قیمه کنند در ۵۰۰۰ گرم آب و ۲۰ گرم اسید کلورهیدریک خالص و ۳۰ گرم پپسین معمول که مدت ۱۲ ساعت بحرارت ۴۵ درجه در دم نمایند و مخلوط را بهم زنند و دقت کنند که حرارت در همان ۴۵ درجه ثابت باشد و کم کم مخلوط میعان حاصل میکند و پس از یک زمانی که مختلف میشود از ۲ تا ۶ ساعت و زیادتر موافق قوت پپسین محصول شفاف میگردد و بعد از ۱۲ ساعت این محصول را صاف کنند و مایع مصفی بواسطه جوشیدن و با افزودن اسید ازتیک نباید خلل پذیرد و آنرا با بی کربونات سود اشباع نمایند و در حمام ماریه تبخیر کنند تا هم مایع گردد و وزن مخصوص محلول اشباع شده پپتون ۱٫۱۵ است و دارای نصف وزنش پپتون جامد

شربت پپتون معمول کاتیلون بگیرند محلول اشباع شده پپتون ۱۲۰ گرم قند ۹۰ گرم شراب پوست نارنج ۲۵ گرم مطابق معمول شربت سازند

درس بیست و سوم

حقنهٔ پپتون بگیرند محلول شباع شده پپتون ۶۰ گرم (سر قاشق) آب ۲۵۰ گرم بی‌کربونات سود ۳۰ سانتی‌گرم لودانم سیدنم ۳ یا ۴ قطره مخلوط کرده احتقان نمایند روزی دو یا سه دفعه استعمال این حقنه را مکرر کنند

پپتونات آهن بگیرند پپتون جامد ۵ گرم آب مقطر ۵ گرم محلول پرکلرور آهن ۱۲ گرم مخلوط کنند و مادهٔ منعقد را در کلوریدرات آمونیاک ۵ گرم آب ۵۰ گرم مجدداً حل کنند و بعد به محلول ۲۵ گرم گلیسرین و مقداری آب افزایند که مجموع ۲۰۰ گرم گردد یک قاشق کوچک این محلول دارای یک سانتی‌گرم آهن فلزی است و این محصول محتمل الأثر میباشد

تخم مرغ (اسپینر) ع بیض وزن متوسط تخم ماکیان ۶۰ گرم است و غذای جامعی است بسیار سهل الهضم بخصوص در وقتی که بواسطهٔ طبخ بسته نشده باشد و زردهٔ تخم ماکیان جهت اختلاط روغن‌ها و ادهان نباتی و مواد دسم و سقز و بلسان با آب بیا استعمال میشود و تقریباً ۲۰ گرم وزن آن است و سفیدهٔ آن از **البومین** نیز میباشد در تصفیه شربتها بکار میبرند و تقریباً وزن یک سفیده ۴۰ گرم است و در دزد و سنطاریا و سموم فلزی استعمال میگردد

آب سفیده بگیرند سفیدهٔ تخم ماکیان بکنانند در ۱۰۰۰ گرم آب ۱۰ گرم عرق بهارنارنج مخلوط کنند در تسمیم املاح زیبق و مرض غیره و در دو سنطاریا پیاله پیاله بیاشامند

پوسیون مقوی بگیرند زرده تخم ماکیان ۲ دانه سرشیر ۱۰۸ گرم عرق دارچینی ۲۰ گرم قند ۳۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در نقاهت امراض مستعمل و مقدار شربت آن نسبت بمیل مریض است و غذای است گوارا

حقنهٔ مقوی بگیرند زردهٔ تخم ماکیان یک دانه خصیة الثعلب مسحوق ۱ یا ۲ گرم آبگوشت بی‌نمک ۱۲۵ گرم خصیة الثعلب را در آبگوشت بجوشانند و بگذارند نیم گرم شود و زرده را داخل کرده حقنه نمایند در وقتیکه علاوه بر تغذیه مقصود تحریک هم بوده ۵۰ گرم شراب قرمز بران بیفزایند

گرد بیفتک بگیرند گوشت عضلانی بی‌چربی و عاری از اغشیه مقدار منظور گوشت را قیمه کرده و در گرم‌خانه ۶۰ درجه بخشکانند و نرم بکوبند و حفظ کنند این گرد از اغذیه مقویه و مساوی چهار مقابل وزن خود گوشت تازه میباشد و مقدار شربت آن از ۵ تا ۳۰ گرم است گرد را با آبگوشت و یا شربت مخلوط کنند خواه مقداری رم یا کنیاک بران بیفزایند و یا نیفزایند و اغلب اوقات این محصول را باعانت لوله **فوشیر** در تغذیه مصنوعی داخل در معده میکنند **گرد گوشت اسب** که در خواص مشابه این گرد است نیز بهمین طریق ساخته میشود

گوشت خام بگیرند گوشت گاو را نرم قیمه کنند و از آن گلوله‌های کوچکی سازند و آنها را در قند کوبیده یا شربت غلیظی بغلطانند و یا این گوشت قیمه کرده را با آبگوشت سیب‌زمینی و عدس و لوبیا و یا با سرشیر مخلوط نمایند و با بعضی ادویه موافق خواهش مریض از قبیل نمک و فلفل و سیر و یا موسیر و غیره معطر کنند در اسهالی که سبب آن از شیر برداشتن قبل از موقع بوده و در تحول کلیکودوری و سل و اسهالهای مزمن استعمال میشود و مقدار شربت آن از ۱۰۰ تا ۲۰۰ گرم است در عرض روز و میتوان خیلی زیادتر استعمال نمود

معجون گوشت بگیرند ۱۰۰۰ گرم گوشت پشت ماهیچهٔ گاو را و اغشیه و مواد دسم را بدقت از آن جدا کنند و خیلی ریز قیمه نمایند و در هاون چوبی نرم بکوبند و بران بیفزایند قند مسحوق ۲۰۰ گرم کلورور دو سدیوم

خون

مسحوق ۱۵ گرم کلورور پتاسیوم مسحوق ۵ گرم مسحوق فلفل سیاه ۲ گرم مطابق معمول معجون سازند ومیتوان بجای گوشت پشت مازه گاو گوشت ماهی ویا گوشت جوجه ویا گوشت گوساله را استعمال نمود در نقاهت امراض واسهالهای ضعفی وسوء هضم مستعمل ومفید ومقدار شربتان موافق میل مریض است که با قاشق چای خوری گاه گاه بنوشند

عصیر گوشت بگیرند گوشت گاو اعلای بی چربی والیاف واعصاب گرفته ۲۵۰ گرم نرم قیمه کرده بکوبند وبا هم وزنش آب گرم ویا آبگوشت مخلوط کرده مدت دو ساعت بخیسانند بعد با فشار صاف کنند و موافق میل مریض آنرا معطر نمایند وبمقدار ۵۰ تا ۲۵۰ گرم در اسهال ونقاهت ومحول بیاشامند این عصیر گوشت که بدون حرارت ترتیب داده شده است در ۱۰۰ جزء دارای ۴/۲۵ جزء مواد جامده است وچای گاو که با حرارت ترتیب داده میشود در ۱۰۰ جزء شامل ۲/۵ جزء میباشد ومیتوان گوشت گوسفند را در این موقع بجای گوشت گاو استعمال نمود

حقنه مغذی بگیرند گوشت گاو نرم قیمه کرده ۱۵۰ گرم پانکراس (لوزالمعده) گاو نرم قیمه کرده ۵۰ گرم آب گرم ۱۰۰ گرم گوشت وپانکراس را در هاون نرم بکوبند وآب را کم کم افزوده صلایه کنند در سرطان معده وضیق مری وانمی ونقاهت این حقنه سودمند است

آبگوشت (جریره گوشت) بگیرند گوشت گاو ویا گوساله ویا جوجه ۲۵۰ گرم آب صاف ۲۵۰ گرم اسید کلوریدریک خالص ۴ تا ۵ قطره کلورور سدیوم ۴ گرم گوشت را نرم قیمه کنند وبا سایر مدت یک ساعت بخیسانند وازمویز موئی صاف کرده وبروی تفاله ۲۵۰ گرم آب یخ بریزند ونیز مدت یک ساعت بخیسانند وبدون فشار صاف کنند ودو محصول را مخلوط نمایند در نقاهت امراض بمقداریکه مریض مایل است بیاشامد

این محصول غذای خوش مزه مؤثر وسریع النفوذی است بشکل آبگوشت وازدیاد دم معده موجی که با استفراغ دم داده وبه مسکنه وعوامل محلله موضعی مقاومت کرده باشد باید استعمال نمود وهرگاه لازم شود بعضی ادویه مقویه معده مانند پوند وکولومبو وتریاک میتوان با آن استعمال کرد

چای گاو بگیرند گوشت گاو بی چربی نرم قیمه کرده آب سرد ویا آبگوشت مکس یک جزء مخلوط کرده بآرامی حرارت دهند تا درجه جوش برسانند وپس از دو دقیقه از پارچه محکمی بگذرانند نفشرند وبگذارند سرد شود ومصفی را مجدداً از پارچه بگذرانند تا چربی آن گرفته شود وموافق میل مریض آنرا معطر کنند در سوء هضم ونقاهت فنجان فنجان بیاشامند ویا حقنه نمایند

خون بیک وقتی خون حیوانات را در صورتیکه گرم بود وتازه از عرق خارج شده مانند عوامل مقویه ومرمم استعمال میکردند واگر چه غذای جامعی است ولی هضم آن عسر وبطئی است زیرا که اول باید منعقد شده وپس از آن در معده کیموس گردد وخواص مغذیه آن ظاهر نشوند مگر در هضم دویم وعصیر خون آلود گوشت وچای گاو وگوشت خام بمراتب بر آن ترجیح دارند نوعاً خون گاو ویا گوساله ویا طیور خانگی را استعمال میکنند

عصاره خون خون گاو را گرفته وفیبرین آنرا خارج نموده در حمام ماریه ۵۰ درجه تبخیر نمایند واز ۵۰ سانتی گرم تا ۱۰ گرم این عصاره را مانند عوامل مرممه استعمال میکنند

گرد خون خون گاو ویا سایر حیوانات مذکوره را در گرم خان بخشکانند ونرم کوفته حفظ نمایند

کپسولهای هماتیک هر کپسولی محتوی ۲۵ تا ۵۰ سانتی گرم عصاره خون ویکدهم وزن این عصاره فوسفات سود است ومقدار شربتها از ۲ تا ۴ کپسول

شیر — شیر غذای جامعی است دارای همه مواد غذائی که از مجموع ۱۰۰۰ جزء شیر گاو خالص محتوی اجزاء مفصله ذیل است:
از ۸۳ تا ۸۷ آب مسکه از ۳ تا ۴ کازئین از ۳ تا ۵ البومین از ۳ تا ۴ لاکتوز از ۴ تا ۵ املاح از ۱ تا ۲

طریقهٔ تغذیهٔ طفل با شیر گاو

بگیرند شیر گاو تازه ۱۰۰۰ گرم در ظرفی که جزء تحتانی آن دارای شیری باشد ببرند و بگذارند از ۲ تا ۴ ساعت بماند و بعد یک ربع آنرا بواسطه شیر تحتانی بردارند و بجای آن ۲۵۰ گرم آب سرد بجوشیده بریزند و ۳۵ گرم قند اضافه کرده حل نمایند که از این مخلوط اکثر از شیر گاو خالص است و ترکیبات نزدیک بشیر زن و آنرا باید نیم گرم بطفل داد و تا ممکن است در وقت استعمال آنرا بسازند و عموماً شیر گاوی که بطفل میدهند همین مخلوط است که یک ربع وزن آن آب است و در هزار جزء ۳۵ جزء قند خالص در آن حل کرده‌اند و یکی از دانشمندان معاصر علاوه در هزار گرم شیر ۲ گرم نمک طعام حل میکند و دیگری در هزار گرم ۵ دسی گرم فوسفات آهک تری بازیک و سیترات اضافه مینماید و خیلی لازم است که در پاکیزگی پستانک و نیم گرم بودن شیر دقت بسیار کنند بطور متوسط مقدار شیر که اطفال شیرخوار در هر دو ساعت میآشامند قرار ذیل است

روز اول ۳۰ گرم روز دوم ۱۵ گرم روز سوم ۴۰ گرم پس از ماه اول ۶۵ گرم پس از ماه سوم ۷۵ گرم پس از ماه چهارم ۸۵ گرم از ماه ششم تا ماه نهم ۹۵ گرم

بواسطه شیر دادن طبیعی و یا مصنوعی است که وزن طفل هر روزه زیاد میگردد و شرح این زیادی را در ذیل نگاشتیم

جدول زیادتی وزن اطفال سالم در مدت سال اول بطور متوسط

	ماه اول	ماه دوم	ماه سوم	ماه چهارم
ازدیاد متوسط در هر روز	۲۵ گرم	۳۲ گرم	۲۲ گرم	۲۰ گرم
وزن متوسط بعد از هر ماه	۴٫۰۰۰ کلو	۴٫۷۰۰ کلو	۵٫۳۵۰ کلو	۵٫۹۵۰ کلو

	ماه پنجم	ماه ششم	ماه هفتم	ماه هشتم
ازدیاد متوسط در هر روز	۱۸ گرم	۱۷ گرم	۱۵ گرم	۱۳ گرم
وزن متوسط بعد از هر ماه	۶٫۵۰۰ کلو	۷٫۰۰۰ کلو	۷٫۴۵۰ کلو	۷٫۸۵۰ کلو

	ماه نهم	ماه دهم	ماه یازدهم	ماه دوازدهم
ازدیاد متوسط در هر روز	۱۲ گرم	۱۰ گرم	۸ گرم	۶ گرم
وزن متوسط بعد از هر ماه	۸٫۲۰۰ کلو	۸٫۲۰۰ کلو	۸٫۸۵۰ کلو	۹٫۰۵۰ کلو

خواص تراپوتیکی شیر

شیر

از اول اختراع علم طب خواص دوائی شیر مکشوف بوده و ابقراط اغلب آنرا تجویز می کرده و مخصوصاً در حمای دق و حمای
دمویات عرضی مثل آنکه امروز استعمال میشود معمول میداشته و نیز در سایر امراض از قبیل یرقان و حصبات صفراوی
و اسهال و اقسام استسقا معمول فرما بوده ولی حکمای عرب چندان استعمال نمیکردند و امروز استعمال میشود در
قرحه ساده معده و سرطان آن و در یرقان و انسداد مجاری صفرا و دوسنطاریا و اسهال مزمن و استسقاء لحمی عرضی از مرض
برایت و استسقاء لحمی مرتبط با امراض قلب و استسقاء زقی و سایر استسقاها و نقاهت امراض و یکی از دانشمندان در سرطان
معده مدرجاً مقدار شیر را زیاد میکند و تا ده و یا ع لیتر در عرض روز استعمال مینماید و میگوید باید مقدار کمی آب **ویشی**
بران افزوده و گاه گاهی مقدار کمی نیترات نقره در داخل استعمال نمود و مسلم است که شیر یخ کرده فقط غذائی است که
مبتلایان سرطان معده میتوانند تحمل کنند **تروسو** میگوید چون امتحان کند مدفوع بزرگان اطفال شیرخوار را
مشاهده میشود که این مدفوع چندان رنگین نیست و مقدار کمی صفرای زرد آنرا رنگین کرده ولی همینکه اطفال از شیر بگیرند
و گوشت و آبگوشت و سایر مواد غذائی حیوانی بآنها بخورانند مدفوع محتوی مقدار زیادی صفرا خواهد بود و رنگ
آن مایل به قهوه میگردد و علی هذا در اشخاصیکه مبتلی بانسداد مجاری صفرا چه بواسطه حصاة و چه بواسطه دیگر باشند
استعمال شیر مفید و سودمند خواهد بود و تجربه هم این مسئله را ثابت کرده و هیچ چیز بسرعت شیر در صورتیکه آب
کارلسباد بران افزوده باشند دفع کثر شدن کبد را نمیکند علی الخصوص اگر مجاری صفرا مسدود باشند
و همین اثر را شیر در دوسنطاریا دارد که در این مرض مدفوع اغلب اوقات بلغم و خونست و چندان صفرائی در آن
نیست و رجعت وجود صفرا در آن دلیل بر حصول شفا میباشد بهر جهت استعمال شیر در دوسنطاریا و اسهال مزمن
امری مسلم است و باید بمقدار منقسم و فواصل منظم آنرا استعمال نمود که هر یک و یا دو ساعت فاصله یک مقدار
شیر آشامید و بهترین اقسام شیرها طبیعی است قبل از سرد شدن و **سیدنم** شیر بریده یعنی شیریکه عاری از
کازئوم باشد ترجیح میدهد و بعضی دیگر آب آهک بان مخلوط میکنند و یکی از دانشمندان کمی نمک طعام بر آن می افزاید
در همه اقسام دوسنطاریا یعنی دوسنطاریای حاره و دوسنطاریای دماتیسمی و دوسنطاریای تعفنی استعمال
شیر مفید و سودمند است

یکی از دانشمندان میگوید شیر حفظ میکند حوامل مبتلی به البومینوری را از عوارض اکلامپسی و نیز از آثار مهمه
شیر در دفع البومینوری تجویز مینمایند در مخصوصین مسلول که غذا را نمیتوانند هضم کنند و میل بان ندارند
شیریکه دارای مسکه زیاد باشد فایده می بخشد

شیر الاغ مستعمل است در نقاهت امراض و در گاسترالژی و انترالژی مزمن و در اغلب اقسام فحول و در برنشیت مزمن
و شیر میش و شیر بز اعم از آنکه خالص بود و یا قدری نمک طعام بران افزوده باشند در مسلولینی که اشتها ندارند
مفید و بخصوص در اقسام فحول لیکن (فحول پکی) ترشح ادرار و صفرا شدت در ان نقصان یافته باشد خوبست

طریقه استعمال شیر هر دو ساعت فاصله یک پیاله چای خوری شیریکه ثلث آن آب باشد بیاشامد و
فردای آن روز مدرجاً بر مقدار شیر بیفزایند هرگاه مریض بخوبی تحمل آنرا کند میتوان مقدار شیر را تا بدو سه لیتر
در عرض روز رسانید و همینکه آثار خوبی از پرهیز شیر ظاهر شد و مرض تغییر کلی نمود باید اذن داد که کمی نان با شیر
خورده شود و مقدار نان را مدرجاً زیاد کنند تا باستعمال غذاهای سبک بتواند مریض خود را برساند و شیر
خام که تازه دوشیده شده باشد اعم از آنکه گرم بود و یا سرد عموماً بهتر هضم میشود تا شیر جوشیده اگرچه در بعضی

دربیست وسیوم

اشخاص خلاف آن دیده میشود

شیر بریده شیر بریده را که جالینوس **ملکا** نامیده یکی از اجزاء متشکل شیر است و آنرا حاصل میکنند از تخمیر
شیر بواسطه پنیر مایه و یا اسید طرطریک و یا اسید استیک و عموماً در کارخانه‌هائیکه شیر بریده میسازند هر وقت
مقدار کمی خواسته باشند بسازند یکی از اسیدهای مذکوره و اگر مقدار زیاد باشد پنیر مایه استعمال مینمایند و شیر
بریده در صورتی خوب است که خیلی صاف باشد و چندان حامض ترشی در آن نشود و صاف و سبز رنگ و یا فی الجمله کدر و طعم آن
مایل بشیرینی بود و لازم است که بکلی عاری از ترشی باشد و در این عمل تقریباً تمام سکر و کازئوم از شیر گرفته میشود و
شیر بریده فقط محتوی آب قند و املاح است و شاید فی الجمله سکر و کازئومی در آن موجود بود و حیواناتیکه این مایع را
از شیر آنها اخذ میکنند عبارتند از گاو و بز و میش و الاغ و چون شیر این حیوانات باهم اختلاف دارد و بالملازمه بریده
آنها هم مختلف خواهد بود و موافق قول **بکرل** شیر الاغ بیشتر از سایر طرفدار آب است و پس از آن بترتیب شیر گاو و
شیر بز و شیر میش و نیز قند الاغ زیادتر از همه است و پس از آن شیر میش و بعد شیر گاو و بالاخره شیر بز کمتر از همه دارد و املاح
اقسام شیرها از قرار تفصیل ذیل است یک لیتر شیر میش دارای ۷ گرم ۷۳ خاکستر است و یک لیتر شیر گاو ۶ گرم ۵۰ و یک لیتر شیر
بز ۶ گرم ۱۸ و یک لیتر شیر الاغ ۲ گرم ۹۲ خاکستر دارد بطور حتم وزن مخصوص شیر بریده ۱٫۰۲۲۵ و در یک لیتر محتوی ۴ گرم مواد
ازته میباشد و این مواد عبارتند از ۵ گرم کازئین و ۸ گرم کازئوم محلول و ۴ گرم گلبولین و املاح و این املاح عبارتند
از فوسفات آهک و فوسفات سود و فوسفات پتاس و فوسفات منیزی و فوسفات آهن و کلور و سدیوم و کلور
دو دو پتاسیوم و غیره

شیر بریده مغذی و ملین و مدر است و کازئین آن علاوه بر آنکه از عوامل حاصل کننده حرارت است موجب سهولت
صلاحیت آن در اعمال لاتقه میشود و عصیر هضمی لازم نیست که در همه مواد محتویه در آن اثر کرده تا قابل جذب شده و
مخصوص به تغذیه گردد و کازئین محلول بواسطه پنیر مایه که در ساختن شیر بریده استعمال میکنند تغییر مینماید و املاح
آن بهترین موادی هستند که وجودشان بالطبع در حصول رنگ بدن لازم است

شیر بریده گاهی ملین واقع میشود و این در صورتی است که عصیر هضمی بقدر کفایت حل آن نباشد و چون وزن مخصوص
آن بالاتر از ۱٫۰۲۲ است جذب آن آسان میباشد و سد ر واقع میشود بواسطه آبیکه در بدن داخل میکند و هم بواسطه
املاح پتاس که تحریک میکند و می‌افزاید عمل دافعه کلیه‌ها را و استعمال شیر بریده بمقدار خیلی زیاد گاهی موجب قی و
قولنج میگردد و سنگین میکند جهاز هضمی را زیرا که همیشه بسرعت جذب نمیشود و در این وقت باید آنرا با مقداری
آب مخلوط کرد

شیر بریده در ابتدای سلی که تصادف کند با حاد تب و یا از تعاقب آن بروز نموده باشد خیلی مفید و مؤثر است و نیز از درک
دفع عوارض حادئی که در بعضی صور این مرض عارض میشوند آنرا استعمال کرده و سودمند میدانند و نیز محققاً مؤثر
است در برونشیت مزمن و اختلالات شعب و ریوی که شبیه به توبرکول میباشند و در این امراض باید ترجیح داد شیر
بریده مقشر و در صورت عدم وجدان شیر بریده بود را

تهیجات کبد و طحال و صورت بطنی مالنخولیای مراقی و یبوست عاصی و سمن مفرط و بعضی اختلالات جلدی
متعلق بر حاد بیر و باسیر بواسطه استعمال شیر بریده برطرف میگردند و اختلالات عارضه در زنان و اطفال که
منشاء آنها ضعف قوی باشد نقاهت امراض شدیده و ضعفی که سبب آن زیاد سن بود و هیستری و اختلالات

شیر

عصبانی که بواسطهٔ ضعف تمام بدن عارض میشوند نیز از استعمال شیر بریده بکلی دفع میشوند

طریقهٔ ساختن ومقدار شربت شیر بریده بگیرند ۱۰۰۰ گرم شیر گاو خالص تازه دوشیده شده را بجوشانند و از محلول یک جزء اسید سیتریک در ۸ جزء آب کم کم روی آن بریزند تا بخوبی منعقد گشته و بعد در پارچهٔ ریخته با فشار صاف کنند و یک دانه سفیدهٔ تخم مرغ را در کمی آب حل کنند و با مصفی مخلوط نموده بهم زنند و مجدداً روی آتش گذاشته بجوشانند و در حین جوش کمی آب سرد در آن بریزند تا درجهٔ جوش پایین آمده سرد شود و همین که مایع روشن و صاف شد با کاغذی که از اندفت با آب جوش شسته باشند صاف کنند و این ترتیب که موافق دستور العمل کیس فرانسه میباشد بهترین اقسام بریدن شیر است و شیر بز و میش و الاغ را نیز بهمین دستور العمل باید برید و طریقه استعمال آن از قرار ذیل است

صبح ناشتا ۱۲۰ گرم شیر بریده را بیاشامند بهتر آنست که در همان فنجانی که بریده باشند و مدت یک ربع ساعت گردش کنند و بعد ۱۲۰ گرم دیگر بیاشامند و نیز یک ربع ساعت دیگر باز گردش کنند در ابتدا همین دو شربت کفایت میکند و هرگاه اختلال هضمی معوی بروز نکند میتوان مقدار آنرا تضعیف کرده تا چهار و پنج شربت که هر کدام ۱۲۰ گرم باشد در روز برسانند و نیز در فاصله هر دو شربت مدت یک ربع ساعت باید گردش نمود در مسلولین که شیر گاو و یا میش را می آشامند سه شربت که فاصله هر یک نیم ساعت باشد کفایت میکند و مدت مداوا اقلاً ۸ یا ۹ هفته است و معمول اطبای ممالک ما آن است که از اغذیهٔ غلیظ و بطئ الهضم در مدت مداوای شیر بریده مریض را پرهیز میدهند حتی نان را از او منع میکنند تا در جهاز هضمی اختلالی بروز نکرده و مریض بخوبی تحمل مداومت بر آنرا بنماید و فصل استعمال آن در مملکت ما از اواسط حمل است تا اوایل سرطان

کومیس عبارت است از مشروب تخمیر شده که حاصل شده است از تخمیر الکلی و لاکتیکی شیر مادیان و یا شیرگاو و یا هم جنس محلول مائی اشباع شده لاکتین مخلوط است و آنرا استعمال میکنند در اقسام نحول و بخصوص در سل و در اسهالهای مزمن از آن تمجید میکنند و مقدار شربت آن از یک تا چهار بطری است در عرض روز و مدت مداومت بر آن ۶ هفته است و زیادتر

کفیر مشروبی است که حاصل شده است از تخمیر شیر گاو و مانند کومیس آنرا استعمال میکنند

شیر مصنوعی بگیرند آرد گندم ۵۰ گرم آرد مالت (آرد سمنو که از جو میسازند) ۵۰ گرم آب ۳۰۰ گرم شیر سرشیر گرفته ۵۰۰ گرم محلول بی کربونات پتاس ۳ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و محلول بی کربونات پتاس را از ۱ جزء بی کربونات در ۱۱ جزء آب میسازند

آبگوشت معمول نوش بگیرند کله گوساله و یا گوسفند ۵۰۰ گرم شلغم زردک و تره تیزک مکرر ۲۰۰ گرم کلم قرمز قیمه شده ۵۰۰ گرم آب صاف ۱۰۰۰ گرم با حرارت ملایم بجوشانند تا ۲۵۰ گرم باقی ماند و بدون فشار صاف کرده بیفزایند شیر گاو ۵۰۰ گرم در اختلالات مزمن معده و صدر موافق میل و رغبت مریض پیاله پیاله بیاشامند

آبگوشت حلزون بگیرند حلزون ۱۲۰ گرم پرسیاوشان ۵ گرم آب صاف ۱۰۰۰ گرم جوشانده صاف کنند در اختلالات صدری مانند تیزن استعمال نمایند

در بیست و چهارم — پپسین و بعضی عوامل مشابه آن

پپسین عبارت از مادهٔ عامل هضم معدی میباشد و دکتر **کورویزار** اول کسی است که خواص
ترابوتیکی آنرا مکشوف ساخت و از عواملی است که بسرعت فاسد میگردد و حفظ آن مشکل و موادی که محتوی پپسین
اند اثرشان تغییرپذیر است وجه ساختن آن بگیرند شکنبه چهارم گوساله و یا گوسفند بلافاصله بعد از ذبح و تا
سرد نشده آنرا شکافته و خالی کرده بسرعت با آب زیادی بدون مالش بشویند و در روی میزی بگسترانند بطوریکه سطح
داخلی آن بالا باشد و باعانت کارد کند و یا برس (ماهوت پاککن) شبدان غشاء مخاطی را از روی آن بردارند
و ماده نیم مایعی حاصل خواهد شد و آنرا با ۵ مقابل وزنش آب مقطر مخلوط کرده بهم زنند و مدت پانزده دقیقه
بحرارت ۳۵ درجه بگذارند بماند و تقریبا در ۱۰۰ گرم این مخلوط دو قطره اسید کلوریدریک بیفزایند و با پارچه نازکی
صاف کنند و محصول را بگذارند ساکن بماند تا صاف گردد و مصفی را بواسطه عمل انحراف جدا کرده و در بشقاب
گسترانیده در حرارت ۴۰ درجه بخشکانند و این محصول را پپسین خالص مینامند

دکتر **کورویزار** ماده نیم مایع را بطریقیکه ذکر کردیم حاصل کرده و بلاواسطه در روی بشقابها گسترانیده
و بحرارت ۴۰ درجه میخشکانند و بعد تحمیض نموده با نشاسته داخل میکند و پپسین طبی که پپسین نشاسته نیز
نامیده میشود عبارت از مخلوطی از پپسین خالص با نشاسته به نسبت ۳ با ۵ که در ۸ جزء دارای ۳ جزء پپسین
و ۵ جزء نشاسته میباشد

طریقهٔ امتحان پپسین بگیرند پپسین طبی ۵ دسی گرم آب مقطر ۶ گرم اسید کلوریدریک
۴ دسی گرم مغسول فیبرین تازه خوک (میتوان بجای آن فیبرین گوسفند را استعمال نمود) ۱۰ گرم مواد را در فلاکون
دهان گشادی داخل کرده و آن فلاکون را در گرم خان آب گرم که حرارتش ۵۰ درجه باشد مدت ۶ ساعت
بگذارند و غالبا آنرا بهم زنند فیبرین باید کاملاً حل گردد و ۱۰ سانتی متر مکعب این مایع را چون بگذارند سرد
شده و صاف کنند بواسطه افزودن ۲ تا ۳ قطره اسید ازتیک نباید رسوب دهد بر خلاف بواسطه الکل رسوب سفید
زیادی باید حاصل کند

پپسین خالص را بهمین طریق باید امتحان نمود ولی بجای ۵ دسی گرم پپسین طبی فقط ۲ دسی گرم پپسین خالص باید
استعمال نمود

پپسین را استعمال میکنند در دفع عسرت هضم و سوء هضم و کلالت امعاء و عدم اشتها و نیز در امراض مضعفه
نقاهت بطئ امراض و در وقتیکه قی و اسهال همراهی نمایند در هر وقت که پپسین را استعمال میکنند اولا باید با غذا
استعمال شود ثانیاً پس از چند روز استعمال باید آنرا ترک نمود هرگاه اختلال هضمی مراجعت کرد دو دفعه استعمال
نمود و مقدار شربت آن ۱ گرم است که در مغز نان گذاشته ببلعند و یا با یک قاشق سوپ و یا اشربه مخلوط کرده با

الکسیر پپسین معمول کدکس بگیرند پپسین طبی ۵۰ آب ۴۰۰ الکل ۹۵ درجه ۱۵۰ شربت ساده
۴۰۰ اسانس نعناع و یا یک عطر دیگری بمقدار کافی مطابق معمول پپسین را در آب مخلوط کرده و اسانس را در
الکل حل نموده و باهم مخلوط کرده شربت را بیفزایند و پس از ۲۴ ساعت صاف کنند مقدار شربت آن یک قاشق چو

خوری و یا یک گلاس کوچک است که در مدت غذا بیاشامند

شراب پپسین معمول کدکس بگیرند پپسین طبی ۵ شراب سفید ۱۰۰ مطابق معمول حل کرده صاف کنند بلا فاصله بعد از هر غذائی یک قاشق کوچک بیاشامند

الکسیر پپسین معمول ویژیه بگیرند پپسین طبی ۵ آب مقطر ۳۳۵ شربت ساده ۴۰۰ رم ۴۵ درجه ۲۶۵ مخلوط کرده پس از ۲۴ ساعت صاف کنند از ۱۵ تا ۳۰ گرم قبل از هر غذا بیاشامند

تنبیه در نسخه‌های فوق میتوان بجای ۵ جزء پپسین طبی ۲ جزء پپسین خالص استعمال نمود

زرق تحت جلدی پپسین معمول لوتون و کاسترو بگیرند پپسین نشاسته اسید ۱ آب مقطر ۳ حل کرده و صاف دوی آنرا بواسطه عمل انحراف بردارند و ۲ گرم این مصفی را در تحت تومورهای **گانگلیونی** صلب زرق نمایند

قرص پپسین معمول برته در مقدار کافی لعاب غلیظ کترا و قند سمحوق ۲۵ سانتی گرم پپسین نشاسته بیفزایند و یک قرص سازند و گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند مقدار شربت روزی چهار قرص است

حب پپسین معمول هوک این حبوب بر سه قسم اند یا فقط دارای پپسین اند و یا هم و دنپسین فردوی و یا بی و واهن دارند مقدار شربت ۴ و حب نکردند

قرص لکات و پپسین بگیرند لکات سود لکات منزی مکیر ۲ پپسین نشاسته ۱ قند سمحوق ۴ مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند

سفوف معمول موکرا بگیرند پپسین نشاسته دیاستاز مکد ۱۵ سانتی گرم مخلوط کرده در یک لته ببندند و از ۱ تا ۳ لته در ابتدای غذا سفوف نمایند

کاریکا پاپایا (پاپایر) نباتی است از طایفه **بیکزاسه** و عصیر شیری شکلی که از همه این نبات خارج میشود مانند عوامل دافع دیدان و هاضم استعمال میکنند و ماده عامل آن **پاپائین** میباشد و مقدار شربت از این عصیر جهة دفع دیدان در اطفال هفت هشت ساله نصف قاشق چای خوری است و در کشیشان یک قاشق چای خوری که عصیر را در مقداری آب پخته و بعد مقداری عسل و روغن کرچک افزوده بیاشامند و اگرچه دافع دود است ولی از دود بخطرناک میباشد و مقدار شربت **پاپائین** در دفع سوء هضم از ۱۰ تا ۶۰ سانتی گرم است که بصورت شراب و یا شربت و یا الکسیر و یا سفوف و یا نقل استعمال کنند و پاپائین را که **پپسین نباتی** نیز نامیده میشود بجای پپسین میتوان استعمال نمود و چون پپسین اغلب اوقات متعفن و فاسد است پاپائین بر آن ترجیح دارد

مالت (سمنو بنده) عبارت است از جو نیش زده و خشک کرده که در کارخانه جات آبجو سازی عمل می‌آورند

دیاستاز حاصل میشود در مدت انتاش (نیش زدن) در اطراف ریشه‌ها و عبارت از یک نوع فرمانی (ماده مخمر) است که دارای خواص مالت است و تولید میگردد از مجاورت نان با آب و یک حرارتی که زیاده از ۷۵ درجه نباشد و بزاق و رطوبت پانکراسی (لوز المعده) دارای دیاستازی میباشند معابین یا دیاستاز جو نیش زده (منتشر) و همانطوری که وجود پپسین در هضم مواد البومینی لازم است وجود دیاستاز در هضم مواد نشاسته لازم میباشد علی هذا در سوء هضمیکه سبب آن فساد ترشح بزاق بود مفید و سودمند خواهد بود و چون ساختن

دربیست و چهارم

نقاع برمالت زیاده از ۵۷ درجه حرارت وارد مینا وود بپیدرا دارای پاسانی نخواهد بود

عصاره مای مالت را که مالت تکثیف شده مینامند دارای مواد البومینی و دیاستاز و گلیکوز مالت میباشد و مخصوصا

در هضم مواد نشاسته انرا با داستعمال میکنند و در اقسام سوهضمی که منتج از عدم حرکت و ریاضت و از توقف در

هواهای نوبه و دائمی باشند مفید است و مقدار شربت ان یک قاشق ترشی خوری است مخلوط در یک گیلاس

اب و یا شیر که سه دفعه در عرض روز استعمال شود. و مالت هو بولون را بهمین مقدار در سل و در اسکوربوت

استعمال میکنند

مالتین عبارت است از فرمان جوانه زده و جهه ساختن ان نوع غلیظ جوشانده را در درجه مقابل و درنش

الکل ۹۰ درجه می خیسانند و مقدار شربت ان از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم است که با غذا استعمال کنند و در سوء هضم

اطفال شیر خواره مستعمل و مفید است

سفوف دافع سوء هضم بگیرند مالتین مسحوق بیکربونات سود مسحوق قند مکرر ۵ سانتی گرم

منیزی مکلس ۱ دسی گرم مخلوط کنند و در یک بسته بپیچند و در سوء هضم نشاسته بعد از هر غذا یک بسته سفوف نمایند

مالتین را میتوان با پپسین نشاسته مخلوط کرده استعمال نمود

شربت مالت بگیرند ارد مالت ۲۵۰ گرم اب ۵۰ درجه ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده مدت یک ربع ساعت

بخیسانند و با فشار صاف کرده و تفاله را با ۲۰۰ گرم اب گرم مخلوط نموده نیز با فشار صاف کنند و مصفی را مخلوط نمایند

و باید وزن انها ۱۰۰۰ گرم باشد و با کاغذ صاف کنند و ۱۹۰۰ گرم قند سفید افزوده و ۵۰ درجه حرارت وارد اورند تا

حل شود در سوء هضم مواد نشاسته این شربت مستعمل و مفید و مقدار شربت ان یک قاشق ترشی خوری است قبل از

هر غذا و یا بعد از ان

سفوف هاضم بگیرند مالت مسحوق ۱ گرم پپسین نشاسته ترش ۵۰ سانتی گرم کلورور سودیوم ۲ گرم مخلوط

کرده در یک بسته بپیچند این سفوف که در سوء هضم مفید است مقدار شربت ان یک تا دو بسته است قبل از هر غذا و

یا بعد از ان و میتوان این سفوف را با قدری شربت ساده خمیر کرده و در کپسول داخل نموده اشامید

انگلووین عبارت از ماده است شبیه به پپسین که از سنگدان طیور استخراج میکنند و در خواص نیز مثل

ان است و مقدار شربتش از ۵۰ سانتی گرم تا ۱/۵ گرم است که بروی لقمه نان ریخته بلا فاصله بعد از غذا میل کنند

پانکراتین بگیرند پانکراس (غده لوز المعده) تازه _ اتر سولفوریک خالص ۱ پانکراس را خورد کرده و در صراحی

بلوری که در ان سمباده بود داخل کرده اتر را بر ان افزوده در صراحی را محکم ببندند و مدت ۲۴ ساعت در حرارت

۵۰ درجه مخلوط را بگذارند بماند و بعد صاف نموده و مصفی را در گرم خان ۵۰ درجه تبخیر نمایند و محصول عبارت

از پانکراتین میباشد که شکل گردی است سفید مایل به زردی و تقریبا بتمامه محلول در اب و یک جزء پانکراتین ۱۵

جزء مواد دسمه را مبدل به امولسیون میکند و ۸/۸ جزء نشاسته را مبدل به قند می نماید و ۵ جزء فیبرین و ۲۰ جزء

گوشت عضلانی و ۳۳ جزء البومین تخم را منهضم میسازد و از عوامل دافع سوء هضم است و مقدار شربت ان از ۵۰ سانتی

تا ۲ گرم که بطور حب و یا محلول در شراب معمول میدارند در روغن جگر موروا با ان امولسیون نموده استعمال میکنند

و سایر صور دوائی ان مانند پپسین است و نیز عصیر پانکراس را در جرم تومورهای رددی تزریق نمایند و به نزف

پپسین

در بیست و پنجم — پتاس و قلیائیات

پتاسیوم عبارتست از فلزی است سفید و بسیار مشعشع و خیلی نرم و سبکتر از آب و وزن مخصوص آن ۰٫۸۶۵ و در مجاورت هوا بزودی فاسد میگردد و از این جهت است که آنرا در نفت محافظت مینمایند و چون در آب انداخته شود بروی آن شناور شده و میسوزد و دور میزند و مبدل میشود به پتاس (اکسید پتاسیوم) در حالتیکه آب را تجزیه کرده و اکسیژن آنرا جذب مینماید و هیدروژن بخار شده و فی الفور مشتعل میشود و پتاسیوم به تنهائی در طب استعمال نمیشود

پتاس که عبارتست از پروتواکسید پتاسیوم بود و اکسید پتاسیک نیز نامیده میشود جسمی است سفید و خیلی محرق و در طب بحالت آبدار استعمال نمیشود چون با آب مرکب گردد هیدرات پتاس تولید شده و باسم مطلق پتاس نیز موسوم گشته در طب بیشتر استعمال میشود

هیدرات پتاس سفید خاکستری رنگ است و بشدت محرق و خیلی محلول در آب و در الکل و رطوبت هوا را بشدت جذب میکند و مرکب است از ۸۴ پتاس و ۱۶ آب پتاس خالص (پتاس الکلی) حاصل میگردد با اینکه پتاس محرق مسحوق را در هم وزن آن الکل ۸۶ درجه ریخته و خیلی بهم زنند تا پتاس حل گردد و بواسطه تقطیر الکل را جدا کرده و تفاله را که در ظرف باقی میماند ذوب نموده بروی صفحه نقره بریزند تا بزودی سرد گردد

پتاس آهکی که پتاس کستیک (محرق) نیز نامیده میشود رنگ آن سفید چرکینی است و بشدت محرق و خیلی محلول در آب و در مجاورت هوا بسرعت مبدل میگردد به سوکربونات میلول و موافق دستورالعمل کدکس آنرا باین طریق میسازند بگیرند کربونات پتاس بازاری خالص ۲۰۰۰ گرم آهک شکفته ۱۰۰۰ گرم آب صاف ۲۵۰۰۰ گرم آهک را شکفته و با وزن مقابل وزنش آب مخلوط نموده و کربونات را در مقداری آب حل کند و محلول را در دیگ آهنی جوش آورند و شیر آهک را کم کم مخلوط نمایند بطریقی که جوش قطع نشود و مخلوط را با کپسول آهنی بهم زنند و مدت نیم ساعت عمل جوش را ممتد سازند و باندازه که بخار میشود آب بر آن افزایند و بعد آنرا بروی پارچه صاف در بخیه تا کربونات آهک از مایع جدا گردد و تفاله را با دقت بشویند و صاف کنند و در مصفی را مخلوط کرده در ظرف نقره بجوشانند و باید جوش آن شدید و سریع بود تا بدرجه پیوست و محصول را حرارت دهند تا بدرجه ذوب نادی و آنوقت با قاشق نقره ناوداری محصول را برداشته بروی صفحه مرمری که فی الجمله چرب باشد قطره قطره بچکانند بطریقی که قطعات کوچکی مدور و شبیه بر ساچمه حاصل گردد و آنها را در شیشه های در بسته حفظ نمایند و میتوان آنرا باشکال دیگر متشکل نمود از قبیل عدسی و استوانه و دایره و غیره و بیشتر بعوض پتاس کستیک آهکی گردوین را استعمال میکنند که بهمان درجه دارای خاصیت محرقیست و محذورات آنرا ندارد

گردوین بگیرند پتاس کستیک آهکی ۵ گرم آهک شکفته ۶ گرم هریک از این دو را جداگانه [illegible] آنرا گرم کرده باشند نرم بسایند و آن دو مسحوق را بسرعت و دقت مخلوط نمایند و در ظرف دهان گشاد سربسته حفظ کنند و چون خواسته باشند این محرق را استعمال نمایند آنرا با الکل مخلوط کنند بطریقیکه خمیر نرمی حاصل گردد و باعانت کاردی این خمیر را بروی جائیکه میخواهند داغ کنند منطبق سازند و این خمیر مانند پتاس [illegible] جریان ندارد و برخلاف آن یکجزء محدودی از جلد را داغ میکنند و بهترین طریق استعمال از این قرار است

درپکسیت و بنجه

در وسط قطعه کوچک مشمع دیاشیلون سوراخی دایره‌ای و روند کوچکتر از اندازه که میخواهند داغ کنند و آن مشمع
را بروی جلد منطبق میسازند و خمیر وین را باعانت کاردی در روی آن سوراخ منطبق میکنند و قطعه دیاشیلون
بزرگتری بروی آن چسبانیده و با دستمال آن را محکم ببندند پس از چند دقیقه سوزش و خارش میگذارد و بعد احساس حرقت
شدیدی میشود که سه تا چهار ساعت طول میکشد و یکی از دانشمندان جهت کم کردن این وجع و حرقت خمیر وین را
با ربع وزنش کلوریدرات مرفین مخلوط مینماید و دیگری جهت آنکه اثر این خمیر مطمئن باشد پتاس و آهک را در قاشق
آهنی ذوب میکند به هر جهت چون در این وقت آن را بردارند در جلد لکه خاکستری مشاهده میشود که حرکتش فی الجمله نرم
و محیطش برخلاف وسطش سخت است و این لکه عموماً همه ثخن جلد را فرا میگیرد و چهار یا پنج برابر بزرگتر است از قطر
قطعه خمیری که منطبق کرده‌اند و طبیب باید ملتفت این مسئله باشد و هرگز آن را فراموش نکند (مصنف میگوید در
دفعه اولی که من خمیر وین را بروی جلد جوان مبتلی به سل کبد منطبق نمودم این نکته را فراموش کرده و در تحیر و تشدد
افتادم) اسکار حاصله در ابتدا نرم و مرطوب میباشد بعد بزودی خشک شده و رنگ تیره حاصل میکند و هرگاه
بروی جلد قطعه دیاشیلون و یا چیز دیگری که بلّت آن نگاه دارد منطبق سازند این اسکار تا هنگام سقوط نرم
خواهد بود و مدت سقوط این اسکار یعنی قطعه جلد داغ کرده مختلف خواهد بود هرگاه جلد سوا شده باشد پس از ۴
تا ۱۵ روز ساقط خواهد شد ولی چون جلد ثخین بود و جدا نشده باشد ممکن است تا دو ماه به انجامد

ریکورد بواسطه خمیر وین خیلی از شانکرهای بد وی را سقط کرده است و عموماً اسکار آن در روز چهارم
ساقط شده و سیکاتریس آنها تا ۲۵ روز کاملاً حاصل شده است

تنبیه در استعمالات خارجی سود و پتاس هیچ اختلاف و تفاوتی نیست ولی در استعمالات داخلی ما بین سود
و املاح آن با پتاس و املاحش خیلی تفاوت است و خواص شان با هم مختلف

نیترات پتاس و نیترات سود و املاح قلیائی خفی

نیترات پتاس و نیترات سود و اغلب املاح قلیائی خفی از قبیل سولفات سود و سولفات پتاس و سولفات منیزی و کربونات
و استات و طرطرات و سیترات آنها را چون بمقدار کم در داخل استعمال کنند جذب میشوند و بعد بواسطه بول دفع
میشوند و اغلب موجب ازدیاد ترشح آن میگردند و بواسطه این اثر فربولو دیکی است که تمام این املاح را مانند مدرات
باید ملاحظه نمود ولی شوره را که عبارت از نیترات پتاس باشد بیشتر از سایرین در این موقع استعمال میکنند اثر حشیشة
الزجاج در ادرار بواسطه شوره است که در آن محتوی میباشد و استات پتاس را مانند عوامل محلّل و نیز در سونالک
استعمال میکنند هم چنین استات سود را در همین مواقع بمقدار ۱ تا ۱۰ گرم محلول در تیزن و یا پوسیون تجویز مینمایند و
محلول اشباع شده شوره در دفع ماشرا کر قوی الاثر است و چون شوره را مانند عوامل مدره استعمال نمایند مقدار شربت
آن از ۴ دسی گرم تا ۲ گرم است محلول در یک لیتر تیزن و کلورور و پتاسیوم از ۱ تا ۴ گرم

گرد مدر (تیزن خشک) بگیرند صمغ عربی ۶۰ گرم نیترات پتاس ۱۰ گرم ریشه خطمی ۱۰ گرم اصل
السوس ۴۰ گرم قند شیر ۶۰ گرم نرم ساییده مخلوط کنند یک قاشق چای خوری در یک گیلاس آب مخلوط نموده بیاشامند

گرد تیزن معمول شوسیر بگیرند شوره ۵۰ گرم قند سفید ۱۰۰ گرم عصاره اصل السوس عصا

املاح قلیائی خنثی

ثیل مکد ۲۰۰ گرم صمغ عربی ۱۰۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و یک قاشق چای خوری این گرد را در یک گیلاس آب
مخلوط کرده در دفع ورم حاد مجاری بول بیاشامند

گرد مسکن بگیرند صمغ عربی قند شیر مکد ۱۰۰ گرم نیترات پتاس ۲۵ گرم تی پتاس خشک اسید نیتریک
مکد ۲۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند در دفع سوزاک حاد ۱۵ گرم این مخلوط را در یک لیتر آب حل کرده بیاشامند

گرد مبرد مدر بگیرند ریشه خطمی مسحوق اصل السوس مسحوق مکد ۱ گرم شوره ۲ دسی گرم کافور ساییده ۵ سانتی
گرم قند شیر قند سفید مکد ۱۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند در عرض روز سه دفعه هر دفعه همین مقدار را در ۲
۱۰۰ گرم آب مخلوط کرده بیاشامند و دیگر مسافرینی که مبتلی باشند با ورم حاد مجاری بول بهترین محلولها است

گرد شوره کافوری بگیرند شوره مسحوق ۵ دسی گرم کافور مسحوق ۲ دسی گرم صمغ عربی مسحوق
۲ گرم مخلوط کرده سه قسمت کنند در سه دفعه بیاشامند مسکن و مدر است

گرد مدر مسکن بگیرند طرطیر شوره مکد ۵ گرم قند شیر صمغ عربی قند سفید مکد ۱۰ گرم مطابق
معمول مخلوط کرده ده بسته مساوی بربندند و هر بسته را در یک لیتر آب حل کرده بیاشامند

شربت شوره بگیرند شوره ۱ گرم شربت مصفی ۱۰۰ گرم حل کرده در عرض روز و زمستان جا بیاشامند

ثیل لعابی شوره بگیرند تیزن ثیل لعاب ساده مکد ۵۰۰ گرم شوره ۲ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مطابق
معمول حل کنند در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

تیزن مدر بگیرند مطبوخ ثیل ۵۰۰ گرم استات پتاس شربت پنج ریشه مکد ۲ گرم مطابق معمول مخلوط
کنند در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

تیزن استات پتاس معمول فوردژه بگیرند استات پتاس از ۵ تا ۲۰ گرم تیزن ثیل یک
لیتر حل کنند در دفع استسقای رقی که با البومین اوری همراه باشد بیاشامند

پوسیون مدر معمول فوکیر بگیرند استات پتاس ازتات پتاس مکد ۴ گرم آب مقطر ۱۵ گرم
شربت پنج ریشه ۵۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در دفع ذات الجنب هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

مرکب دافع داء السداد ماساریقائی بگیرند تعفین ریوند چینی ۶۰ گرم استات پتاس
مایع معمول کدکس ۷ گرم شراب ستیبه معمول کدکس ۴ گرم مطابق معمول مخلوط کنند روزی سه دفعه صبح
و ظهر و عصر چند قطره این مخلوط را در یک قاشق چای خوری شربت قند داخل کرده بطفل بخورانند و عده قطرات
با سن طفل باید مناسب باشد اقل عده انها ۱۰ و اکثر ۶۰ قطره است

لیموناد دافع روماتیسم معمول نیکولسون بگیرند استات پتاس ۴ تا ۵ گرم لیموناد
۵۰۰ گرم حل کرده در دفع روماتیسم در عرض روز بیاشامند

شراب شوره بگیرند شراب سفید ۵۰۰ گرم شوره ۲ گرم حل کنند در عرض روز و زمستان جا بیاشامند

آب کافوری مدر معمول فولر بگیرند نیترات پتاس ۴ گرم در ۵۰۰ گرم عرق حشیشة
الزجاج حل کرده کافور ۱۰ گرم در ۱۲۰ گرم الکل نموده و دو محلول را مخلوط کرده بیفزایند اسید استیک ۴ گرم
دیهم زنند صاف کنند در دفع استسقا ساعت بساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

آب مدر گازدار معمول دشامپ بگیرند سولفات ... ۴ گرم سرکه کشته

درس بیست و پنجم

۴ گرم آب ۱۳۰ گرم حل کرده صاف کنند و در بطری ریخته روی آن از آب گاز دار پر نمایند در نقرس و روماتیسم مفید و مستعمل است

پوسیون نیترات سود معمول راد ماشر بگیرند نیترات سود ۵ تا ۲۰ گرم پوسیون زنبقی ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در عرض دو زمدت دفعتاً استعمال نمایند

لیکور ضد نفریت معمول ادم بگیرند کوکاده ۱۰۰ گرم مدت نیم ساعت در ۳۰۰ گرم آب بجوشانند و صاف کرده بیفزایند نیترات پتاس ۱۰ گرم حل کرده ده گرم از این محلول را در یک پیاله مطبوخ ملیجو مخلوط نموده صبح و همین مقدار را عصر در اختلالات موجب مجاری بول بیاشامند

عصیر نباتات مدر بگیرند برگ تازه گاوزبان برگ تازه حشیشة الزجاج برگ تازه کاسنی برگ تازه سرفویل مکد یک جزء مطابق معمول ۱۲۰ گرم عصیر حاصل کرده بیفزایند استات پتاس ۵ گرم و حل کنند

عصیر نباتات محلل معمول هونوره بگیرند کاسنی بستانی کاسنی بری کاهو سرفویل مکد یک جزء مطابق معمول ۱۲۰ گرم عصیر حاصل کنند و صبح ناشتا بیاشامند و این عصیر در دفع قولنج کبدی قوی الاثر است و بعضی اوقات ۵ گرم استات پتاس بر آن می افزایند

مرکب محلل معمول موتزل بگیرند آب ۲۵۰ گرم طرطرات پتاس عصاره جنطیانا عصاره قنطوریون مکد ۱۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند و را ندادکبدی هر دو ساعت فاصله ۱۰ گرم بیاشامند

پوسیون مدر بگیرند مطبوخ حشیشة الزجاج ۱۰۰ گرم استات پتاس ۱۰ گرم شربت پنج ریشه ۴۰ گرم سکنجبین کاشیک ۱۰ گرم الکل نیتریک ۲ گرم مطابق معمول پوسیون سازند

معجون کورتوم بگیرند تمرهای کوکلنادیا ۱۰۰ گرم عصاره مرغ عصاره کاسنی بری مکد ۵۰ گرم استات پتاس ۴۰ گرم مطابق معمول معجون سازند روزی چهار دفعه هر دفعه یک قاشق چای خوری در دفع خنازیر و سده کبدی بیاشامند

در بیان شوره که در صورتیکه مانند عوامل ضد محرک اثر کند

شوره را چون بمقدار زیاد در داخل استعمال کنند مانند عوامل ضد محرک قوی اثر میکند و مخصوصه مستعمل است در امراض ورمی که سوان مخصوصاً انتیمونی را در آنها استعمال نمودمانند هنگام ورمی حمای تیفوئید و ابلدو اسکرلتین و روماتیسم مفصلی و غیره و مقدار شربتان در روماتیسم مفصلی حاد ۳۰ گرم است در یک لیتر تیزن ولی باید طبیب خراشات ان باشد زیرا که دیده شده باین مقدار گاه اثرات سمیه از ان بروز کرده است

افشره ضد ورم معمول استول بگیرند ماء الشعیر ۱۰۰۰ گرم سکنجبین ۱۰۰ گرم نیترات پتاس ۶ گرم حل کنند در حمیات ورمی هر یک ساعت یک پیاله کوچک بیاشامند و تیزن مسکن استول عبارت از همین مشروب است

ترکیب شوره بگیرند نیترات پتاس ۱۰ گرم عسل مصفی ۳۰ گرم در ۵۰۰ گرم آب حل کرده در عرض روز گاه گاه نصف پیاله بیاشامند

شوره

افشره مسکن بگیرند شوره ۵ گرم شربت تمشک ۱۰۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم حل کرده بتدریج در عرض روز بیاشامند

عصیر ضد ورم معمول گوبیوس بگیرند عصیر مصفای کاسنی عصیر مصفای کاهو عصیر مصفای کاسنی بری عصیر مصفای شاهتره مکدام ۵۰ گرم عصیر مصفای اسکولوپندر ۱۵۰ گرم شوره ۴ گرم مخلوط کرده حل کنند در صورت ورم حاد بلدر در هر ساعت اندوزه ۳۰ گرم بیاشامند

لعاب شوره بگیرند لعاب قند ار و معطر ۱۰۰۰ گرم شوره ۵ دسی گرم حل کنند در هنگام ورمی امراض شوری مثانه حاد در عرض روز بیاشامند

لعاب شوره و کافوری بگیرند لعاب ۵۰۰ گرم کافور ۵ دسی گرم شوره ۲ گرم شربت بهارنارنج ۵۰ گرم مطابق معمول عمل کنند در آخر هنگام ورمی امراض شوری مثانه حاد بیاشامند

پوسیون مسکن معمول سیدنم بگیرند عرق کاهو عرق خرفه مکدام ۱۰۰ گرم شربت لیمو ۳۰ گرم شربت بنفشه ۲۰ گرم عرق بهارنارنج ۱۰ گرم شوره ۵ دسی گرم مطابق معمول مخلوط کنند در امراض ورمی قاشق قاشق در عرض روز بیاشامند

پوسیون معمول واند بگیرند طرطرات پتاس ۸ گرم نیترات پتاس ۲ گرم در ۱۲۰ گرم ماء الشعیر حل کرده ۵۰ گرم شربت توت سیاه بیفزایند در اطفال از ۲ تا ۴ سال که مبتلی بحمای تیفوئید باشند ساعت بساعت در عرض روز با قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون معمول کوللیس بگیرند مطبوخ ریشه خطمی مطبوخ ریشه بیان مکدام ۵۰ گرم نیترات پتاس ۲ گرم سکنجبین ساده ۵۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند در ذات الریه اطفال مستعمل است کردد طفل دو ساله یک قاشق خیلی کوچک هر ساعت استعمال کند چون ورم بنای تحلیل را گذاشت بجای نیترات پتاس از ۵ تا ۸ گرم استات امانیاک در پوسیون داخل نمایند

گرد مسکن معمول استاهل بگیرند سولفات پتاس ۹ و نیترات پتاس ۹ و سولفور ترخ جوهر ۲ مطابق معمول گرد سازند و از ۱ تا ۵ گرم در عرض روز استعمال نمایند

سفوف ضد محرک بگیرند کلمل ۱ گرم نیترات پتاس ۵ گرم مطابق معمول در ۹ بسته های قسمت کنند بدهید و سفال حاد بیا از امراض ضعفی هر دوازده ساعت فاصله یک بسته بیاشامند چنان میگویند که افزودن نیترات پتاس به کلمل منع تسمم براق را میکند

سفوف ضد تشنج معمول دوبل بگیرند پوک نارنج ۲ دسی گرم شوره ۵ اسانس گرم دیژیتال ۳ دسی گرم مطابق معمول سفوف سازند در طپش قلب عصبانی بیاشامند هر روزه همین مقدار را استعمال کند

حب شوره و کافوری معمول کدکس بگیرند شوره ۲ گرم کافور ۱ گرم گلقند ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند در سوزاک حاد دو حب صبح و دو حب عصر بیاشامند

حب مسکن بگیرند شوره کافور مکدام ۱۰ گرم عصاره تریاک ۱ گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند در سوزاک حاد از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بیاشامند

حب شوره و کافوری معمول مصنف بگیرند شوره ۱۰ گرم کافور ۸ گرم
عصاره تریاک ۴ گرم مسحوق اصل السوس مقدار کافی با قدری عسل ۱۰ حب سازند در قولنج کلیه و التهاب و حص
شانه و مجرای بول هر یک ساعت فاصله یک حب بیاشامند

سفوف ضد ورم معمول روست بگیرند نیترات پتاس بی طرطرات پتاس مکد ۸ گرم
قند مقدار کافی مطابق معمول در ۱۲ بسته مساوی ببندند هر یک ساعت و بامر دو ساعت فاصله یک بسته را با یک پیاله
ماء الشعیر بلعود سفوف نمایند

حب دافع ترشح شیر بگیرند نیترات سود ۱۰ گرم کافور شوره مکد ۴ گرم رب قطی مقدار کافی مطابق معمول
۱۰ حب سازند و حب صبح و دو حب عصر بیاشامند

کلورات پتاس (ملح بر توله) یک جزء از این ملح در ۱۲ جزء اب سرد ۱۵ درجه و ۳۵/۳ جزء گلیسرین
حل میشود در الکل دائر و کلوروفورم غیر محلول است و از دار دفع غانغرایای دهان و ورم دهان زیبقی و قروح
غشائی و برفک و فارد نیسم و موگر و اسکوربوت و خناق و اختلالات دیفتریتی و برقان در وماتیسم مفصلی حاد [illegible]
جلدی و اقسام دمل سوانح خروج دندان احتراز از سقط انها با فواید نیاد استعمال مینمایند مقدار شربت ان از ۲ تا ۸ گرم است
در عرض روز و قلت انحلال ان در اب موجب بعضی اشکالات در استعمال ان میگردد و عموما یک پوسیون صمغی در حرارت
۱۵ درجه از ۶ تا ۸ گرم کلورات پتاس را به سهولت حل میکند قبل از انکه مواد حلوه را بر پوسیون بیفزایند اول ملح را با غاث
حرارت در اب حل میکنند مثلا ۴ گرم در پوسیون اطفال و بعد ان شربت مینمایند در این صورت گوارا و مطبوع طفل میشود
در بچه ای انرا می اشامد و میتوان کلورات پتاس را با قند مخلوط کرده سفوف نمود و نوعا از محلول ۵ گرم کلورات پتاس در
۱۰۰ گرم اب ۱۵ درجه پوسیون میسازند

نطول کلورات پتاس معمول کدکس بگیرند کلورات پتاس ۵ گرم عسل دردی ۲۰
گرم مخلوط کرده بروی قروح دهان نطول کنند

پوسیون دافع غانغرایا معمول هونت بگیرند کلورات پتاس ۲ گرم شربت ساده ۱۰
گرم اب صاف ۵۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در دفع قروح غانغرایائی در عرض شبانه روز با قاشق کوچک
بتدریج بیاشامند

محلول دافع قروح فارد نیسم معمول سایل بگیرند کلورات پتاس ۲ گرم بدور
پتاسیوم ۱۰ سانتی گرم اب صاف ۲۰۰ گرم مطابق معمول حل کنند و در عرض روز با قاشق کوچک متعدد جا بیاشامند
و قروح را با اسید ازتیک مداوا نمایند

پوسیون دافع ورم دهان زیبقی بگیرند کلورات پتاس از ۲ تا ۴ گرم شربت لیمو یا
شربت تمشک ۳۰ گرم اب صاف ۱۵۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند هرگاه خواسته باشند مقدار ملح را زیاد
کنند جهت احتراز از احساس نامطبوع ان در دهان مقدار اب را زیاد کنند

غرغره کلورات پتاس معمول کدکس بگیرند کلورات پتاس ۵ گرم اب مقطر ۲۵۰ گرم
شربت توت سیاه ۵۰ گرم کلورات را در اب حل کرده صاف نموده شربت را بیفزایند

پوسیون دافع حمای تیفوئید معمول بلانتانی بگیرند لعاب صمغ

کلورات سود

عربی ۴۰ گرم شربت لیمو ۴۰ گرم کلورات پتاس ۲ گرم پوسیون سازند هر دو روز یک گرم کلورات را زیاد کنند تا به ۴ گرم در ۲۴ ساعت برسد هر ساعت یک حبه مشروب مریض اب زیاد استعمال نمایند هر روز یک حقنه از اب سرد کنند و بروی شکم پارچه مبلول در محلول ذیل را که سرد باشد منطبق سازند کلورات پتاس ۳۲ گرم اب صاف ۱۰۰۰ گرم اسید کلوریدریک ۱۰ گرم

پوسیون دافع ورم حلق اسکرلاتینی معمول روژر

بگیرند کلورات پتاس ۱ گرم شربت توت ۳۰ گرم عرق کاهو ۶۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در عرض دو روز بتدریج بنوشند

پوسیون ضد دیفتری معمول والدانبورگ

بگیرند کلورات پتاس ۵ گرم نعفین اتری پرکلورو دو آهن ۵ گرم شربت تمشک ۲۵ گرم اب ۱۵۰ گرم پوسیون سازند و بتدریج بنوشند

پوسیون ضد خناق معمول بیمارستان اطفال

بگیرند امتیک ۱۰ سانتی گرم شربت اپیکا ۳۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۰ گرم کلورات پتاس ۴ گرم مطبوخ پولیگالا ۱۵۰ گرم مخلوط کرده با قاشق اش خوری متدرجا بنوشند

پوسیون ضد فاژدنیسم معمول گالواس

بگیرند کلورات پتاس ۲ گرم بدور پتاسیوم ۱۰ گرم شربت کنکینا ۶۰ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و از آن ۲ قاشق کوچک در روز بنوشند

قرص کلورات پتاس معمول دتان

بگیرند قند مسحوق ۹۰۰ گرم کلورات پتاس ۱۰۰ گرم اب معطر با بلسان تلو کثیرا مکد مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند که هر قرصی ۱۰ سانتی گرم کلورات دارد در ورم دهان زیبقی و ورم لوزه و اخلالات سکوربوتی دهان دیفتریت و قروح آن که کس از ده تا ۲۰ قرص تجویز میکند

سنون کلورات پتاس ایضا معمول دتان

بگیرند قنقانا ها مسحوق ۸ جزء طباشیر مسحوق ۴ جزء زاج سفید مسحوق ۱ جزء کلورات پتاس مسحوق قاپوسای مسحوق مکد ۲ جزء کادمن عسل اسانس نعناع مکد مقدار کافی مطابق معمول سنون و با مضمضه سازند در قروح دهان و سایر امراض لثه مفید و سودمند است

محلول دافع زکام معمول هانری

بگیرند کلورات پتاس ۵ گرم اب صاف ۱۵۰ گرم حل کنند و مکررا در بینی نشوق نمایند و یکی از دانشمندان گلیسرین را در این محلول بر اب ترجیح میدهد و گلیسره کلورات پتاس می سازند بهمان میزان فوق عموما محلول غلیظ کلورات پتاس را در دفع کانکروئید و قروح فاژدنیسم استعمال میکنند

گرد دافع زکام معمول بوت

بگیرند سونیترات بیسموت ۱۰ گرم کلورات پتاس ۱ گرم مطابق معمول گرد سازند و در بینی نشوق نمایند

کلورات سود

قابلیت انحلال این ملح در اب خیلی بیشتر از ملح پتاس است و یک جزء آن در دو جزء اب حل میگردد و خواص این ملح و طرز استعمال آن مانند کلورات پتاس است و مقدار شربتش از ۲ تا ۵ گرم در عرض روز

محلول کلورات سود معمول باردت

بگیرند کلورات سود ۴ گرم اب صاف ۳۰ گرم حل کنند و در تراکئوتومی معمول در خناق مکررا در قصبه قطوره نمایند

در استعمال داخلی قلیائیات بقوت کلی و تأثیرات عمومی آنها

مقصود ما در این جا از دوایر قلیائی ترکیبات ذیل میباشند آهک پتاس محرق و سود محرق و آهک محرق ثانیاً کربنات پتاس
و کربنات سود و کربنات لیتین ثالثاً بی کربنات پتاس و بی کربنات سود و صابون و سیترات و ملات خشای پتاس و
سود و غیر ذات آهک و غیره و سود مخفی نماند که صابون لوزی و سیترات پتاس و سود و ملات و طرطرات و لکتات آنها و
میوه جات که دارای این املاح اند مانند کربناتهای قلیائی اثر میکنند زیرا که در هنگام تمثل و تبدل بدما تحلیل بجزئیات شده و
مبدل بآنها میگردند و این املاح را بمقدار زیاد اگر هم استعمال میکنند اسید اوریک را نیز مبدل میکند اسید اوریک
با اسید هیپوریک

قلیائیات محرقه مانند سموم محرقه خیلی قوی اثر میکنند و در استعمال داخلی آنها دقت زیادی لازم است و کربناتهای پتاس
و سود اگرچه تحریق و تسمیمشان کمتر است ولی باز استعمال داخلی آنها بیخطر نیست لهذا بعوض آنها بی کربناتهای پتاس
و سود را که بدون هیچ محذور و مسمومیتی میباشند استعمال کرده و برآنها ترجیح میدهند و علاوه خیلی بسهولت جذب
میشوند و ترکیب خون را کاملاً تغییر میدهند و مقدار زیادی از آنها بواسطه بول از بدن خارج میگردد و مخصوصاً
استعمال میشوند در علاج اختلالات هضمی هرگاه که با کثرت اسید اوریک مربوط باشند و نیز استعمال بی کربناتهای
قلیائی مفید است در اختلالات نقرسی و اوجاع معدی که بواسطه کثرت ترشح اسیدها عارض شوند و همچنین در
اقسام استسقاها و تهیجات حشائی و اقسام خنازیری مفید و مستعمل اند ولی چون پلاستیسیته و قوام خون را کم
میکنند و مستعد مینمایند شخص را بعروض ترشحات و انتشارات سلولی که موجب ورم و ادم میشوند لهذا آنها را
باکمال احتیاط باید استعمال نمود استعمال قلیائیات مؤثر است در علاج امراض بولی و امراض قشری جلد و بخصوص در
دفع لیکن و نیز دفع میکند عفونی را که سبب آن وجود بلغم حمضی ترشی باشد و بی کربنات پتاس مؤثر است در دفع
روماتیسم مفصلی حاد و در دفع ورم مثانه نزلی و اثر دارد در دفع خناق و ورم دهان زیبقی و غانغرایا و اسکوربوت
بمقدار زیاد اگر هم تجویز مینمایند

از خواص دوایر قلیائی در صورتیکه مقدار اسید اوریک در بول زیاد باشد تحلیل و تفتیت حصات است و در
این وقت از استعمال آنها نتایج خوب حاصل میگردد ولی اجرای بعضی شرایط لازم است تا آنکه موفق بحصول
این نتایج گردند و این شرایط عبارتند اولاً از کم کردن اسباب محصوله اسید اوریک که مریض را بریاضت داده و او را
تحت پرهیز آورند ثانیاً کربناتهای قلیائی را در مقدار آب زیادی حل کنند و در این صورت بلافاصله طبیعت بول
تغییر میکند و اسید مبدل بقلیا میشود و بعوض اسید اوریک فوسفات آهک و فوسفات آمونیاک و منیزی و نیز
کربنات آهک حاصل میگردد و گفته اند که آب بهترین عوامل مفتته حصات اوریک است و آشامیدن آب زیاد یا مانند
هرگز مبتلی بحصات اوریک نمیشوند و محلول قلیائی که استعمال میکنند نباید چندان غلیظ باشد زیرا که شربت
غلیظ که محتوی مقدار زیادی ماده دوائی بوند بسهولت جذب نمیگردند و علاوه بواسطه نفرتیکه طبیعت از شربت
آنها دارد نمیتوان هر روزه بقدر کفایت بمریض آشامانید آب و لیتی زیاد تر از قدر لازم را دارای ماده قلیائی است
و یک گرم بی کربنات پتاس در یک لیتر آب بخوبی کفایت میکند و همیشه در این مواقع باید بی کربناتها را تجویز کرد در استعمال

بنزوات آهك

قلیائیات محرق دارای بعضی محذوراتست از قبیل تحریش جهاز هضمی و هر وقت که معده خسته شود دیگر نتواند تحمل محلول بی کربنات پتاس و یا سود را نماید میتوان بجای آنها محلول سیترات پتاس و یا سود را استعمال نمود زیرا که در تمثل و تبدل بر ماتحلل هم چنانکه ذکر کردیم مبدل به بی کربنات میشوند همان اثر را در تجزیه بول میکند موافق دستور العمل **بوشاردا** مشروباتیکه در این مواقع میتوان استعمال نمود از قرار ذیل اند

افشره قلیائی وانیل دار بگیرند بی کربنات پتاس ۲ گرم آب صاف الی قند ۵۰ گرم تعفین وانیل ۵ گرم حل کنند و میتوان بطور تناوب و موافق میل مریض تعفین وانیل را بدل نمود بیک گرم تعفین دارچینی و یا تعفین دارو و یا الکلاتور نارنج و یا الکلاتور لیمو و بی کربنات پتاس را به بی کربنات سود و یا بمقدار مضاعف سیترات پتاس و یا سیترات سود و کلیتاً باید بمریض مشروبی داد که خوش آیند و باشد و معده اش را خسته نکرده موجب نفرت نشود و اثر بیشتر آبهای معدنی در دفع حصات بواسطه اینست که معده بسهولت آنها را تحمل میکند و مریض مقدار زیادی از آنها میتواند بیاشامد

تیزن قلیائی بگیرند بی کربنات سود ۲ گرم تعفین دارچینی تعفین وانیل یکی ۱ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم حل کنند روزی از ۱ الی ۲ لیتر این تیزن را در دفع رمل و حصات اسید اوریک بیاشامند

افشره قلیائی معمول روبیکه بگیرند بی کربنات سود متبلر ۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم حل کنند در عرض شبانروز ۱ الی ۲ لیتر از این افشره را در دفع حصات اسید اوریک استعمال نمایند

تیزن قلیائی معمول بیت بگیرند کربونات سود ۲ گرم ماء الشعیر ۱۰۰۰ گرم حل کنند و در دفع لیکن دیپور بگو و غیره استعمال نمایند

افشره سیترات سود بگیرند بی کربونات سود ۲ گرم اسید سیتریک ۳ گرم قند ۵۰ گرم آب ۷۰۰ گرم در بطری مخلوط نموده در آنرا محکم گرفته حل کنند و در رمل استعمال نمایند

تیزن مدر بگیرند بی کربونات پتاس ۵ گرم نیترات پتاس ۱ گرم مطبوخ میوه عرعر ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول حل کنند

تیزن ماسکانی بگیرند بی کربونات پتاس ۱ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب صاف حل کرده بیفزایند شربت صمغ عربی ۶۰ گرم در ذات الریه مزمن و راشیتیسم با قاشق کوچک تدریج بیاشامند

قطور قلیائی معمول هامیلتون بگیرند کربونات پتاس ۵ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و در اختلاجات اطفال از ۱ الی ۴ قطره در عرض روز استعمال نمایند و محلول کربونات پتاس **دو ونستر** عبارت از همین قطور است

بنزوات سود ملحی است محلول در ۲/۵ جزء آب و در الکل بمقدار کم حل میشود **طریق ساختن آن مطابق کدکس** بگیرند اسید بنزوئیک متبلر مقدار منظور سود کستیک مایع مقدار کافی اسید را با کمی آب داغ مخلوط کنند و با دقت سود را تا بحد اشباع بیفزایند و محصول را در روی کپسولیکه محتوی اسید سولفوریک مونوهیدراته باشد گذاشته و بعد در تحت سرپوش برده بگذارند تا متبلر شود

بنزوات کلسیوم (آهك) یک جزء این ملح در ۲۰ جزء آب سرد حل میگردد **طریق ساختن آن مطابق کدکس** بگیرند اسید بنزوئیک مقدار منظور شیر آهك مقدار کافی

اسید را در شیر آهک امتحان کنند و مدت چند دقیقه بجوشانند و صاف کرده و مصفی را باعانت حرارت تغلیظ نمایند و
اگر لازم باشد مجدداً اضافه کنند و بگذارند متبلور شود و آب ماده را بواسطهٔ عمل انحراف بیرون برانند و بلورها را در روی
کاغذ آبکش سفید بریزند و در گرمخانه بخشکانند

این دوا ملح را در دفع فساد بلغم و دیگی و دفع نقرس و رمل و در بکی قوی الاثر میدانستند و بنزوات سود را در دفع سیاه
سرفه و موگر و در نقرس استعمال کرده و تمجید مینمایند و در دفع نقرس از ۱ تا ۲۵ گرم تجویز میکنند و یکی از دانشمندان
در دفع حمره از ۵ تا ۲۰ گرم آن را در ۲۴ ساعت استعمال میکند و عموماً مقدار شربت بنزوات سود و بنزوات
آهک از ۲۰ سانتی گرم تا ۲ گرم است که بتدریج بیاشامند و بنزوات سود را بصورت سفوف و محلول و شربت و
حب استعمال می نمایند

سفوف دافع نقرس معمول بریو بگیرند بنزوات سود ۳ گرم نوشادر ۲ گرم و اگر یبوست
در طبع باشد سنای مکی ۳ گرم نرم سائیده مخلوط کنند و ۲۰ سانتی گرم صبح و ۲۰ سانتی گرم یک ساعت قبل از شام
بیاشامند و کم کم مقدار را زیاد کنند تا ۲ گرم برسد

پوسیون لتردیش بگیرند بنزوات سود ۵ گرم عرق نعناع آب مقطر ۶۰ گرم شربت پوست
نارنج ۱۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در دفع سیاه سرفه هر ساعت یک قاشق چای خوری بیاشامند

طریقه استعمال بنزوات سود در دفع موگر انگشت سبابه را با پارچه کرباس یا کتان که بمحلول بنزوات
سود آلوده شده باشد بپیچند و آن را بروی غشاء مخاط دهان بمالند بطریقی که بیشتر موجودات پارازیتی برداشته
شود و هر دو ساعت با اصل قلم مو را در این محلول آلوده کرده در روی زبان و اطراف دهان گردش داده تطول نمایند و
بهتر است که بنزوات سود را بمقدار ۳ تا ۵ گرم در داخل هم استعمال نمایند

شربت بنزوات آهک بگیرند بنزوات آهک ۱۰ گرم شربت بلوه ۳۹۰ گرم مطابق معمول حل کنند و هر
۲۰ گرم این شربت دارای ۵۰ سانتی گرم ملح است

بنزوات آهک گرانولی بگیرند بنزوات آهک ۱۰۰ گرم قند ۹۰۰ گرم مطابق دستور العمل **مانیال**
گرانول سازند و روزی ۲ و تا ۴ دفعه هر دفعه از یک تا ۲ گرم این گرانولها را با یک پیاله آب سرد بیاشامند **بوشادا**
میگوید استعمال این گرانولها در دفع حصات اسید اوریک و حصات اکسلات آهک و بول الدمی که عرض آنها بود
قوی الاثر اند و نیز مؤثر اند در دفع نقرس و در دفع تعفن بول آمونیاکی

آب آهک آهک شکفته نشده را در ظرفی ریخته و کم کم آب بروی آن بریزند تا شکفته گردد و مبدل بغبار سفید
هبائی می شود موسوم به آهک شکفته شده را که هبد را ... و بعد یک جزء از آن را در ظرف شیشه بزرگی بریزند
و از ۳۰ تا ۴۰ جزء آب صاف بروی آن ریخته بهم زنند و بگذارند ته نشین شود تا اگر املاح پتاسی در آن باشد در این
آب حل گردد بخصوص اگر آهک را با هیزم پخته باشند و بواسطهٔ عمل انحراف آن آب را دور بریزند و بعد ۱۰۰ جزء دیگر
آب صاف بروی آن آهک بریزند و مدت چند ساعت بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و پس از چند ساعت بواسطهٔ
عمل انحراف آب صاف روی آن را برداشته در ظرفی ریخته در آن را محکم ببندند تا با هوا ... کمتر استعمال میشود
و مقدار شربت آن در داخل از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم است مخلوط با ۵۰ گرم آب و یا شیر و شربت هرچه احتقاناً و سودمند
است در دفع قرحهٔ معده

قلیائیا

حقنهٔ آهکی معمول فریز بگیرند ۵۰۰ گرم آب آهك در دفع اسکاریدها استعمال نمایند

آب مرکب آهك معمول کارمیشل بگیرند کاه کوبیده شده ۱۰۰ گرم صاصفراس نرم شده ۱۰ گرم اصل السوس نرم شده ۲۰ گرم تخم گشنیز ۵ گرم مدت دو روز در ۱۵۰۰ گرم آب آهك بخیسانند و صاف کنند در روزی یك گیلاس در اختلالات خازیکی و جلدی بیاشامند

لکتات آهك آزاد و بی‌مزه بدون است ومقدار شربتش از ۱ تا ۵ گرم

لکتات سود ملحی است بشدت محلول در آب در دفع سوء هضم مستعمل و مقدار شربتش از ۲ تا ۵ سانتی گرم است

قرص لکتات سود و منیزی معمول پترکن و بورن بگیرند لکتات منیزی ۱ گرم ساکارو و لکتات سود ۴ گرم مسحوق قند ۹۵ گرم با مقدار کافی لعاب کتیرا ۱۰۰ قرص سازند و از ۱ تا ۲۰ قرص در عرض روز بنوشند

شربت لکتات سود بگیرند لکتات سود ۵ گرم شربت بهارنارنج ۲۰۰ گرم حل کنند و هر قاشق شربخوری این شربت دارای ۵۰ سانتی گرم ملح سود است

پوسیون قلیائی صمغی بگیرند کربونات پتاس ۵ دسی گرم پوسیون صمغی ۱۲۵ گرم شربت بارکود ۲۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در مداوای ورم صفاق وضع حملی ساعت بساعت یك قاشق کوچك بیاشامند

پوسیون دافع خناق معمول بارون بگیرند بی کربونات سود ۳ گرم مطبوخ جوی ۱۰۰ گرم شربت صمغ عربی ۳۰ گرم عرق بهارنارنج ۱۵ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و متدرجا در عرض روز بیاشامند و بعوض آب مشروب آب [illegible] استعمال کنند

پوسیون معمول استولز بگیرند بی کربونات پتاس ۱۰ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم در دفع گراول در شش دفعه در دوازده ساعت بیاشامند و کم کم مقدار بی کربونات را تا ۱۵ گرم برسانند و شربت این پوسیون را با شربت تریاك متناوب نمایند و مقدار تریاك از ۵ سانتی گرم تا ۲ گرم خواهد بود در ۲۴ ساعت که متدرجا بیاشامند و یبوست را بواسطه حقنه سبوسی دفع کنند

شربت قلیائی معمول دیورژی بگیرند بی کربونات سود ۱۵ گرم شربت ساده ۲۵۰ گرم حل کنند و یك قاشق غذاخوری صبح و یکی عصر در نیم پیاله آب مخلوط کرده بیاشامند و در اطفال یك قاشق چای خوری استعمال نمایند در دفع لیکن و اختلالات قشری و پاپولی معمول است

مخلوط قلیائی معمول بلیت بگیرند شربت شاهتره ۵۰۰ گرم بی کربونات سود ۱۰ گرم مخلوط کنند دو قاشق غذاخوری یکی صبح ناشتا و دیگری بعد از شام وقت خواب در دفع اکزما و لیکن و [illegible] بیاشامند

پوسیون مدر و مسکن معمول ژاهن بگیرند روغن بادام ۳۰ گرم صمغ عربی مسحوق ۱۰ گرم زرده تخم ماکیان ۵ گرم شربت بارکود ۳۰ گرم آب آهك ۱۰۰ گرم پوسیون سازند هر ساعت فاصله یك قاشق کوچك در دفع حبس البول وعسر البول بیاشامند

گرد قلیائی صمغی (صابون نباتی) بگیرند بی کربونات پتاس ۵ گرم صمغ عربی مسحوق ۲۰ گرم مخلوط کرده مدت طویلی صلایه کنند از ۲ تا ۳ گرم این گرد را در قدری آب مخلوط کرده در [illegible] باطنی بیاشامند

دیسپپسی وغیره

ساکارو کالی قند قلیائی (معمول بلوند) بگیرند قند ۱۰۰۰ گرم بی کربونات سود ۲۰ گرم. قرمزدانه بقدر رنگ کردن مخلوط کرده صلایه کنند ۲۰ گرم این مخلوط را در یک لیتر آب حل نمایند

سفوف کربونات منیزی با کربونات سود بگیرند اصل السوس مسحوق ۱ گرم کربونات منیزی کربونات سود زنجبیل مسحوق مکد ۲ دسی گرم مخلوط کرده در دو دفع کاروبالری سفوف نمایند

سفوف کربونات منیزی معمول فرانک بگیرند کربونات منیزی ۲ گرم زنجبیل مسحوق ۵ دسی گرم دارچینی مسحوق ۵ دسی گرم مخلوط کنند و دو قسمت نموده در دو دفع کاروبالری فادوغهای ترش در دو دفعه سفوف نمایند

مخلوط آهکی معمول علمای انگلیس بگیرند کربونات آهک صمغ عربی مکد ۵۰/۷ شربت ساده ۸۵/۱۸ عرق دارچینی ۲۱۲/۶۲ مطابق معمول مخلوط کنند در دفع کاروبالری دیسوزانده ۳۰ تا ۶۰ گرم در عرض روز بیاشامند

پوسیون جاذب معمول سیدیود بگیرند دیوند مسحوق ۱۰ گرم بی کربونات سود ۲ گرم شربت ساده ۵۰ گرم عرق نعناع ۲۵۰ گرم پوسیون سازند در دفع آروغهای ترش دیسوز کاروبالری روزی سه دفعه هر دفعه دو قاشق کوچک بیاشامند

آب مرکب دوده معمول کلودر بگیرند دوده براق ۵ گرم کربونات پتاس ۱ گرم کلوروید را تا ما نباتی گرم عرق قطی ۲۲۰ گرم مدت دوازده ساعت بخیسانند و با کاغذ صاف کنند در دفع نقرس روزی از ۳۰ تا ۶۰ قطره بیاشامند

شربت آهک معمول تروسو بگیرند شربت ساده ۱۰۰۰ گرم آهک شکفته ۱۰ گرم آب ۱۰۰ گرم آهک را در آب مخلوط کرده و شربت را بیفزایند و بجوشانند و با کاغذ صاف کنند در مصفی ۹۰۰ گرم شربت ساده دیگر بیفزایند و حفظ کنند در اسهالهای مزمن مُبرم مستعمل است

شربت بی کربونات سود بگیرند بی کربونات سود ۱ گرم آب مقطر ۵ گرم نبات ۱۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند

شربت دافع دمل مراره بگیرند حلب ریوند کربونات پتاس مکد ۱۲ گرم در ۱۵۰ گرم آب دم کنند و صاف نموده با ۲۵۰ گرم قند و ۵۰ گرم تعفین پوست نارنج شربت سازند یک قاشق غذاخوری صبح بیاشامند

قرص بی کربونات سود معروف بقرص ویشی بگیرند بی کربونات سود ۵۰ قند ۹۵۰ لعاب کتیرا ۹۰ مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و روزی از ۶ تا ۱۲ عدد استعمال نمایند و این قرصها را موافق میل مریض با یکی از مواد معطره ذیل باین نسبت معطر میکنند اسانس انیسون ۲۵/۰ اسانس لیمو ۳/۰ اسانس نعناع ۲/۰ اسانس ترنج ۱/۰ اسانس گل سرخ ۱/۰ تعفین ونیل ۶/۰

معجون منیزی بگیرند کربونات منیزی ۲۰ گرم انیسون مسحوق ۱۰ گرم زعفران مسحوق ۵ گرم شربت مرکب ریوند مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند از ۲ تا ۵ گرم در عرض روز بیاشامند

صابون طبی (صابون لوزی) موافق دستور العمل **کدکس** از آنا ۱۰ گرم این صابون را بطور حب استعمال میکنند که هر حبی ۲۰ سانتی گرم باشد پس از حب کردن باید مسحوق نشاسته این حبها

بغلطانند صابون طبی را در مقرر کردن هضم و دفع قولنج کبدی تجویز مینمایند و اغلب انرا با صبر زرد و صفرای گاو در
عصاره های تلخ مرکب میکنند

حب صابون بگیرند صابون طبی ۲۰ گرم مسحوق ریشه ختمی ۳ گرم نترات پتاس ۲ گرم مطابق معمول حبهای
۲۵ سانتی گرمی سازند در سده کبدی از ۶ تا ۱۲ حب بیاشامند

حب دافع تهیج بگیرند صابون طبی ۲۰ گرم اشق ۱۵ گرم بدوداهن عصاره شوکران عصاره اکونیت مکن ۲۵ سانتی گرم
مطابق معمول حبهای ۲۵ سانتی گرمی سازند در دفع تهیج غدد غضروف از ۲ تا ۱۰ عدد در روز استعمال نمایند

حب ملین معمول مصنف بگیرند صابون طبی عصاره صفرا مکن ۱ گرم عصاره ریوند چینی
۲ گرم عصاره نواوسیک ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند در یبوست طبیعی که سبب ان ضعف کبد قلت ترشح
صفرا بوده ۵ عدد بعد از شام وقت خواب بیاشامند

در استعمالات خارجی قلیائیات

کحل دافع لکه قرنیه معمول دیمرنات بگیرند پتاس اهکی ۱ دسی گرم اب مقطر ۴۰ گرم
حل کنند روزی سه دفعه هر دفعه از ۱ تا ۲ قطره در چشم قطور نمایند

زرق معمول ذبرتانو بگیرند پتاس کستیک ۵ دسی گرم اب مقطر ۶۰ گرم تریاک خالص ۲ دسی
گرم حل کنند در سوزاک و طمث سفید زرق نمایند

کحل دافع لکه قرنیه معمول مترژان بگیرند پتاس کستیک مسحوق ۶ دسی گرم روغن گردو
۱۵ گرم حل کنند و با قلم مو بر روی لکه قرنیه بمالند

غسول قلیائی معمول کدکس بگیرند کربونات پتاس ۵ گرم اب صاف ۱۰۰ گرم حل کرده
صاف کنند

غسول معمول بیت بگیرند سوکربونات پتاس ۲۰ گرم گلاب ۲۰۰ گرم حل کنند در لکه بروزنگو
تغسیل نمایند

محلول دافع اکزما بگیرند کربونات سود از ۵ تا ۱۰ گرم اب ۵۰۰ گرم حل کنند

محلول دافع حکه فرج معمول دلپو عرق غار گلاسه ۶۰ گرم کربونات پتاس ۵۰ گرم
اب صاف ۵۰۰ گرم حل کنند در دفع حکه آلات تناسل زنان تغسیل نمایند

ابزن پنیس بگیرند بی سولفور پتاسیوم ۱ گرم کربونات اهک ۱ گرم کربونات سود ۳۰۰ گرم فوسفات سود ۹
گرم سولفات سود ۵ گرم سولفات الومین ۱ گرم سولفات اهن ۳ گرم دهن فرار اسطوخودوس ۱ گرم دهن
فرار اکلیل الجبل ۱ گرم دهن فرار حاشا ۱ گرم تعفین موبرج ۵ گرم

دوای پرادیر در دفع نقرس بگیرند بلسان مکی ۲۴ گرم کنکینای قرمز ۳۲ گرم زعفران ۱۰
گرم مریم نخودی ۳۲ گرم عشبه ۳۲ گرم الکل خالص ۱۰۱۳ گرم مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و صاف کنند و این مصنع
عنوان تعفین **پرادیر** خواهد بود و انرا با ۳۰۰۰ گرم اب اهک مخلوط نمایند و ۶۰ گرم از این مایع را بر قطعه

در بیست و پنجم

عرضی صماد بر دکان بریزند و مجل بقرص منطبق سازند و هر ۲۴ ساعت فاصله انرا تجدید نمایند

پاشویه قلیائی بگیرند کربونات سود بازاری ۱۲ گرم اب گرم مقدار کافی حل کنند

پوماد قلیائی معمول بیت بگیرند سوکربونات پتاس ۱ گرم پیه بلسانی ۴ گرم مخلوط کنند ودر داخلالات با پولی و پودیکو تمریخ نمایند و در دفع حکه الات تواللد و هرپس واکزمای این الات و حکه عارضه در اطراف مقعد اول با مطبوخ سرفویل محل معلول را شستشو و بعد با این پوماد نطول کنند

ایضا پوماد قلیائی بگیرند سوکربونات سود ۱ گرم پیه ۴ گرم شراب مرکب تریاک ۵ گرم مخلوط نمایند و مانند پوماد مذکور در همان مواقع تمریخ کنند

پوماد قلیائی مرکب معمول بیت بگیرند سوکربونات سود ۱ گرم عصاره تریاک ۵ د سی گرم اهک شکفت شده ۵ گرم پیه ۱۵ گرم مخلوط کنند و در بعضی اقسام پرورپگو نطول نمایند

پوماد دورژی بگیرند کربونات پتاس ۴ گرم اهک ۲ گرم پیه ۳۰ گرم مخلوط کنند و مصنف مذکور میگوید از اثر این پوماد و حمامهای قلیائی در بعضی که پوست ان مانند فلس ماهی و قهوه رنگ شده بود شفا یافته و پوشش نرم و املس گردید

پوماد معمول کازناو بگیرند کربونات سود ۱ گرم اهک ۵ گرم پیه ۴۰ گرم مخلوط کنند و در پورپگو نطول نمایند

صابون دهنی شکل بگیرند پیه مذاب ۱۰۰۰ گرم در کم حرارت بنفرایند محلول پتاس کستیک ۳۰۰ گرم و مدت یک ربع بدقت بهم زنند و وزن مخصوص محلول پتاس ۱.۳۳ را باید باشد در داخلالات پسوریازیس بعوض صابون سبز که دارای بوی متنفری میباشد نطول نمایند

تعفین صابون بگیرند تعفین صابون بادامی خشک ۱۰۰ الکل ۹۰ درجه ۵۰۰ حل کرده صاف کنند

جوهر صابون معمول علمای ژرمن بگیرند صابون ۱ الکل ۹۰ درجه ۳ گلاب ۱ حل کرده صاف نمایند

غسول معطر صابونی بگیرند صابون سفید رنده شده ۵۰ گرم در ۱۰۰ گرم الکل خالص حل کنند و ۵۰ گرم اسانس اسطوخودوس بیفزایند و ۵۰ گرم این محلول را در دفع جرب نطول نمایند که مفید سودمند خواهد بود

ایضا غسول صابون بگیرند صابون بازاری سفید ۵۰ گرم اب صاف ۱۰۰۰ گرم باعانت حرارت حل کنند در دفع جرب مستعمل است

ایضا بگیرند صابون بازاری سفید ۸ گرم اب ۱۰۰ گرم باعانت حرارت حل کنند

حمام صابون بگیرند صابون بازاری سفید ۱۰۰۰ گرم اب مقدار کافی صابون را باعانت حرارت در ده یا ۱۵ لیتر اب حل نموده و محلول را در اب حمام مخلوط کنند

تمریخ صابونی بگیرند تعفین صابون ۵۰ گرم روغن بادام شیرین ۵ گرم الکل ۹۰ درجه ۴ گرم مخلوط کرده بهم زنند داین نسخه معمول **کدکس** است

چون بجای الکل خالص الکل کافوری استعمال کنند **تمریخ صابون کافوری کدکس** حاصل

شود

تمریخ صابون و تریاکی عبارتست از ۹۰ جزء روغن بادام شیرین ۵ جزء صابون رنده شده ۵ جزء تعفین تریاك

ضماد محلل بگیرند آرد جو و آرد بزرک ان مکوه ۲۵۰ گرم در آب بقوام ضماد بپزند و ۱۲۰ گرم صابون رنده شده داخل نموده ضماد نمایند

تمریخ آهکی بگیرند آب آهك ۹۰۰ گرم روغن بادام شیرین ۱۰۰ گرم مخلوط کنند در سوختگی تمریخ نمایند

گلیسره سوکرات آهك (تمریخ زیت و آهکی) بگیرند آهك شکفته ۲۰۰ گرم قند مسحوق ۴۰۰ گرم آب ۲۰۰۰ گرم گلیسرین ۴۰۰ گرم قند و آهك را در هاون صلایه کنند تا خوب مخلوط شوند و کم کم آب بیفزایند و صلایه کنند و مخلوط را در شیشه درداری ریخته و در آنرا ببندند و مکرر آنرا بهم زنند و پس از ۲۴ ساعت صاف کنند و به مصفی که عبارت از محلول سوکرات آهك بود گلیسرین افزایند و تبخیر کنند تا یك لیتر باقی ماند و بعوض تمریخ آهکی بهتر است که محلولی از دو جزء آب و یك جزء گلیسره مذکور را استعمال نمایند و نسخه ذیل را در احتراقات شدیده و جروح صورت استعمال مینمایند

نسخه بگیرند روغن زیتون ۲۰۰ گرم گلیسره سوکرات آهك ۱۰۰ گرم آب صاف ۴۰۰ گرم

علاج سوختگی معمول پاین ابتدا سطوح محترقه را از تمریخ آهکی میپوشانند و بعد یك طبقه ثخین پنبه محلوج نرم بروی آنها منطبق نموده و با نوار می بندند و تا چند روز آنرا باز نمیکنند و این طریقه بخصوص سودمند است در اطفال جدید الولاده

انتراکوکالی عبارتست از کربورات پتاسیوم و آنرا باین طریق میسازند بگیرند زغال سنگ مسحوق ۱۶۰ گرم در ۲۲۴ گرم محلول پتاس خالص بجوشانند تا بدرجه پیوست و محصول را نرم باشد و مقدار شربت انتراکوکالی خواه ساده و یا سولفوره باشد ۱۰ سانتیگرم است مخلوط با ۲۵ سانتیگرم صمغ و اصل السوس و یا کربونات منیزی که روزی سه یا چهار دفعه همین مقدار را بیاشامند در دفع امراض جلدی بخصوص جرب سودمند است

پوماد انتراکوکالی معمول ژیبرت بگیرند انتراکوکالی ۱ گرم پیه ۳۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند روزی دو دفعه اجزاء معلوله را با آن تمریخ نمایند و این پوماد محلل است و تحریکات آن کمتر از پومادهای یدوره و امانیاکی میباشد

فولیگوکالی را مانند انتراکوکالی میسازند ولی بجای زغال سنگ دوده استعمال میکنند و در همان مواقع با همان شرایط استعمال میگردد

در بیست و ششم — پودوفیلین

عبارتست از عصاره الکلی که از ریشه پودوفیلوم پلتاتوم اخذ میکنند و پودوفیلوم پلتاتوم که از نباتات امریکا است بعضی آنرا از طایفه بربریداسه و بعضی از طایفه رنونکولاسه میدانند و از زمان قدیم وحشیهای امریک جوب آنرا استعمال میکردند تقریبا پنجاه سال قبل دانشمندان امریك شمالی بخواص آن پی برده و آنرا در ادویه داخل نمودند و یکی از ادویه مسهله مطمئن الاثر میباشد و در اینجا بهتر است که ابتدا بقول [illegible] بیان مختصری

در بیست و ششم

از اقسام عوامل مسهله بوده و بعد خواص پود و فیلین و عوامل مشابه انرا ذکر نمائیم

در بیان عوامل مسهله بقول کلی

بقول کلی مسهل هر دوائی را میگویند که اسهال و رد وامعا را تخلیه کند هرگاه عرض اسهال ادام و بدون قولنج باشد لاکزاتیف و مسهل ملین مینامند و چون شدید و با قولنج بود درستیک و مسهل قوی و اگر عمل ان در میانه این دو باشد مینوراتیف و مسهل برفق اگرچه مقصود قدمای مصنفین از لفظ مسهل بتحقیق معین نیست چه بعضی در دقیق‌ تر معنی غیر انرا استعمال کرده اند زیرا که مواد برازی و بولی و حیضی را مانند مواد فاسده غیر صالحه خبیثه تصور نموده و عوامل دافع انها را نیز مسهل گفته اند و این در زمانی بود که اطبا معتقد بوجود اخلاط بوده و فساد و غلبه انها را شرط حصول امراض میدانستند و میگفتند این اخلاط فاسده با بول و براز مخلوط شده و بواسطه عوامل مدره و بخصوص مسهله دفع می گردند واین عوامل را باسم عام مسهل و با مستفرغ مینامیدند ولی اخر و از این بیانات قدما واساتید قبل از ما در نظر حالیه محل تعجب است و لفظ مسهل را استعمال نمیکنند مگر در عواملی که شکم را آزاد کرده و اسهال ورند بدون انکه مقصود دیگری از این لفظ داشته باشند

بر تو نو و دانشمندان پیروان در باب عوامل مسهله تجاربی کرده اند که بواسطه انها بنحوی اثر مسهلات را میتوان دریافت نمود

این دانشمند بیان میکند که چون در روی جلد بی بشره و غشاء مخاطی که بتوان انرا دید اقسام عوامل مسهله را منطبق سازند بعضی فی الحال تحریکی در انها کرده و بزودی اثرشان برطرف میگردد و بعضی دیگر تا بنحو آلت موجب تورم میشوند و برخی چنان بنظر میاید که مانند مطبوخ ملینی بی اثر باشند املاح خنثی از قسم اول شمرده میشوند و مسهلات طایفه افوربیاسه از قسم دوم و از قسم سوم مسهلات مخاط و عصری و بیشتر مسهلات درستیک قوی الاثر مانند کم گوت و صبر و جلب و سقمونیا و تربد و سنا و غیره و غیره

علی هذا پس اثر عوامل مسهله با هم مختلف و متفاوت است طایفه افوربیاسه در غشاء مخاط معده و معا موجب تورمی میشوند مشابه تورمی که در جلد حاصل میکنند و بالملازمه ترشح کبد و پانکراس و غشاء مخاط را زیاد مینمایند و طایفه کونولولاسه را اثر مورث هیچ تحریکی در غشاء مخاط نمیگردند و اثر مسهلیت انها را باید بیک سبب دیگری نسبت داد و املاح خنثی موجب اجتماع موقتی مواد بلغمی و صفراوی و پانکراسی در مجرای غذائی شده و فقط تحریک غیر ثابتی در اغشیه داخل میکنند

هرگاه ترشحات موضعی را با عواملی که موجب ازدیاد انها میگردند مقایسه و مربط کنیم طریقه اثر اقسام مسهلات را بخوبی میتوانیم تصور نمائیم چنانکه مشاهده میشود که بعضی عوامل مدره لعاب اثر نمیکنند مگر در صورتیکه موجب تورم لثه‌ها و باقی غشاء مخاط دهان گردند از قبیل محصولات زیبقی و همه عوامل موضعی قابل تورم موضع در مسهلات مشابه انها عبارتند از طایفه افوربیاسه و محصولات انتیموانی و اپیکا و بنفشه و غیره و غیره و در این تحریکات بواسطه تورم اثنا عشر و کبد و پانکراس تحریک شده و ترشح انها زیاد میگردد مثل انکه زیادتی ترشح غدد براز در اثر ورم و تقرح دهان و بعضی دیگر عوامل مدره لعاب اگرچه اثرشان سطحی است ولی شدت در غشاء مخاط تحریک

عوامل مسهله

میکند مانند بعضی املاح و تنباکو و فلفل و عاقرقرحا و غیره و مسهلات مشابه آنها عبارتند از املاح خنثی و خردل
و غیره و بالاخره بعضی عوامل دیگر بشدت ترشح غدد براق را تحریک کرده و آنرا زیاد میکنند بدون آنکه خاصیت تحریک
موضعی داشته باشند در غشاء مخاط دهان هیجانی آورند و از این قبیل اند همه موادی که بشدت لذیذ و مطبوع اند
مانند قند نبات و غیره تلخ و پیمان و بسیاری از دهنهای فرار از همین قبیل شمرده میشوند و مسهلات مشابه آنها عبارتند
از مسهلات بلغم و صفرا (مخاط و عصیری) مانند جلب صبر و سناء و غیره و غیره و ارتباط معده و معا با کبد و پانکراس مانند
ارتباط دهان است با غدد براق

قطع نظر از هر سببی فقط بواسطه مداخله اعصاب ممکن است کثرت ترشح براق حاصل گردد و مثل آنکه از اثر یادآوری اغذیه
و میل داشتن بآنها مشاهده میگردد که آب در دهان حاصل میشود و از همین قبیل است یک سبب نفسانی مانند شعف
و بخصوص حزن که ممکن است موجب حصول اسهال ناگهانی شود و شدیدتر از اسهالی بود که از اثر مسهل در دستگاه
عارض میگردد و عرق را که بواسطه انفعالات نفسانی بروز میکند و ممکن است یک دفعه از سطح تمام بدن سیلان نماید
باید بهمین سبب نسبت داد و لهذا میگوئیم که مانند اسهال عصبانی عرق عصبانی نیز ممکن الوقوع است و این مسئله را
یکی از دانشمندان بواسطه قطع همه اعصابی که بیک حلقه روده میروند یعنی جدا کردن گانگلیونهای واقع در تحت غشاء
مخاط معوی را از سلسله عصبانی عمومی ثابت کرده است و چون ما اینجا در اختصار از تطویل کلام بهمین مختصر اکتفا کرده
و تجدید با این دانشمند بزرگ و سایرین را بیان نمیکنیم و فقط میگوئیم که تخریب گانگلیونهای ماساریقائی سمپاتیک که موجب
بروز اسهال خونینی شده و دوسنطاریای حقیقی حاصل میکند

استعمال اتراپیکی عوامل مسهله

اولاً باید دانست که چون یبوستی در طبع عارض شود بدواً مریض و طبیب غیر مجرب بخیال استعمال مسهل میافتند
و اگرچه از جهتی این خیال صحیح است و بواسطه استعمال مسهل یبوست دفع شده و مرض برطرف میگردد ولی از جهات
دیگر ممکن است ضرر نماید پس لازم است که در ابتدا علامات و اسباب یبوست طبع را بیان نمائیم تا معلوم شود که
استعمال مسهلات اگر در یک موقع نافع و لازم باشد در خیلی از مواقع دیگر مضر خواهد بود

یبوست طبع ممکن است عارض شود از اثر ممانعت مکانیکی در عبور مواد ثفلی و هرگاه این مانع در ارتفاعی واقع شود
که نگذارد مواد ثفلی بمستقیم رسند واضح است که باید وسائطی استعمال نمود که این مواد را میعان داده تا بتوانند
از معبر تنگ عبور نمایند و چون مانع در مجاورت انتهای مستقیم واقع گردد باید بدواً مانع را مرتفع ساخت و عوامل
مسهله مانند وسائط متسعه طبیب را در این موقع اعانت مینمایند ولی اغلب اوقات بروز یبوست از اثر ضعف
امعاء غلاظ است که بواسطه اسباب چند ظاهر میگردد و در این حالت ضعف ممکن است فقط در غشاء مخاطی بروز کند
و یا آنکه در غشاء عضلانی و مخاطی هر دو دفعتاً ظاهر شود و ضعف غشاء عضلانی بواسطه اثر اسباب زیادی بروز
میکند که عمده آنها احتباس مواد ثفلی است و احتباس این مواد در ابتدا ارادی است و بخصوص در زنها مشاهده
میگردد زیرا که آنان معتاد اند باینکه مقاومت کنند و اراده نفس را در اخراج ملزوم تخلیه و اغلب برای این عمل حاضر نمی
شوند مگر در صورت الزام مصرانه نفس و از این عمل در مجد و در نتیجه میگردد یکی عدم قابلیت حس انتهای معقدی

دربیست و ششم

مستقیم که متمدد جانب باد میشود و دیگری اجتماع غیرطبیعی برازدر امعاء غلاظ اگرچه در زنان نزانست که همیشه این سوء
اراده موجب عروض یبوست در ابتدا گردد بلکه یکی از اسباب محصوله ان نمو رحم است در مدت حمل که چون در حوضه
کوچک مستقیم را منضغط میکند ابتداء نمیگذارد مواد ثفلی نازل شده و تقلص الیاف نهائی این روده را تحریک نمایند
و بعد در فوق تنگی که در انجا بروی جزء حاضره قولون تکیه میکند مانع میشود از عبور مواد ثفلی بجانب مقعد
جابجا شدن رحم و تهیج حرمان در حصول یبوست مانند حمل اثر میکند و علاوه اثری از انها ظاهر میشود که بیان ان
اهمیت دارد و عبارت است از انکه زن در این مواقع نمیتواند در دفع فضول بدون ازدیاد حرض قوت بکار برد و بدون
انکه عاقبت مشئوم این کار را ملتفت باشد در دفع انها خودداری میکند و این عمل منجر میشود باینکه تقلص قوی عضلات
بطن مفقود میگردد پس مواد ثفلی باید بدون تقلصات غشاء عضلانی دفع گردند و لهذا روده هرگز کاملاً خالی
نمیشود و در این صورت غشاء عضلانی متمدد شده و معاء غلیظ شکل یک رشته سبحه میگردد و اعوجاجات نمو کرده
و مانند معاء غلیظ حیوانات سم دار میشود

یکی از قواعد مبحث الحرکات فزیولوژی است که بواسطه تمدد مکانیکی الیاف عضلات قوتشان باطل میگردد بقسمیکه چون
این الیاف را بی نهایت متمدد سازند مبدل میشوند بیک نوع غشائی که قابلیت تقلص ان بزحمت مشهود میگردد و در
تشریح نعش اشخاصیکه مدت مدیدی به یبوست طبع مبتلی بوده اند مشاهده شده است که معاء غلیظ مانند کیسه
گشاد نرم و متمدد بدون صلابت و استحکام و حال انکه در اشخاصیکه تقاضای طبیعتشان همه روزه برقرار بوده
ظرفیت این روده کاملاً برجا و مستحکم مانده و بروی مواد دیگر محتوی میباشد مانند قالب بپه میشود و نیز یک جزء از
معاء غلیظ است که میتواند محل اتساعی واقع شود مشابه بانچه ذکر کردیم و این جزء عبارت است از ان جزء مستقیم که در
فوق عضلات منطبقه واقع شده و بطریقی متمدد میشود بدون حصول شکل معینی که عنقش عبارت از جزء فوقانی
مستقیم و بطنش از جزء تحتانی ان که اماس کرده و قعرش عبارت از خود مقعد بود و این اختلال نسج روده بواسطه
اسباب چندی عارض میشود که مشابه اند باسبابیکه در فوق ذکر کردیم

چون مواد ثفلی بجانب مستقیم نازل شدند و در دفع انها شخص خودداری کرده و به قضای حاجت نرفت این مواد بمقدار
زیادی در انجا جمع میشوند و بطور مکانیک روده را متمدد میسازند مخصوص اگر ضیقی در مقعد موجود باشد اعم از انکه
این ضیق بواسطه حلقه بواسیری بوده یا بواسطه صلابت اسفنکتری و یا بواسطه اختلال سیفلیسی و یا ضیق تشنجی باشد که
سبب ان وجود شقاق بود واضح است جهت مداوای این عارضه یعنی یبوست مسهلات را همیشه استعمال کرده دفع میکنند
و بلاواسطه اثر کرده شخص را اسوده مینمایند ولی استعمال مسهل بخودی خود مورث یبوست میگردد زیرا ان قوه تکیه
بدن بکار میبرد و بواسطه ان فضول را دفع میکند همیشه بانکرار عمل انها نسبت معکوس دارد بقسمیکه استعمال عوامل
مسهل بالاخره منجر میشود باینکه غشاء مخاط مجرای هضمی را مدتی جانب حس نماید و عمل این عوامل مانند عوامل طبیعی
میگردد که علی الاتصال با امعاء غلاظ مجاورند و هیچوجه بدن متاثر از انها نیست پس گذشته از انکه مسهلات
دفع یبوست کنند بر ان میافزایند

یبوستی که بواسطه عادت کردن و مقاومت نمودن باخبار تخلیه عارض شده باشد موجب عروض عادت برخلاف میگردد یعنی
طبیعت هر وقت فی الجمله احساسی بلزوم تخلیه کند لابد شخص را بتقاضای حاجت میفرستد ولی این اخبار بلزوم موجب اکتفا
کردن بر اراده مکفی طبیعت نمیشود و اراده مکفی حقیقی انستکه استعداد عملی را بر الات دهد که انوا از انها مفقود کرده

بودند و در بیان این مطلب تفصیل ذیل را مینگاریم

اعمال اشراکی از قبیل اجرای حرکات ارادی و حرکات حسّی فقط تابع اراده نیستند و هم چنین است قوه شاهیه که اگر تابع اراده بود پس چرا میتوان انرا در تحت عادت ورد و بالملازمه تا بیك حدّی مطیع اراده ساخت که حاکم بر عادات است چنانکه ما نوع انسانی عموماً زندگی خود را محدود کرده ایم باینکه در مدت شانزده یا هیفده ساعت می اشامیم و می خوریم یعنی در فاصله که ما بین شام امشب و نهار فردا است و در این فاصله طویل لزوم باشامیدن و خوردن هیچوجه احساس نمیگردد و اگر فی المثل عادت دیگری اختیار بکنیم که صبح پس از بیدار شدن چیزی بخوریم و هم چنین عصر پس جوع در شبانه روزی چهار مرتبه ظاهر خواهد شد و حال انکه قبل از این عادت دو مرتبه بیش نبود و همچنین است عادت بخواب و عادت شهوت بمقاربت علی هذا پس لزوم بر قضای حاجت ممکن است عادت شده و در ساعات معیّنه احساس گردد مثل لزوم به عادت خوردن و در حصول باین مقصود باید اراده را حفظ کرده در اجرای ان مراقبت نمود

پس شرط اصلی در علاج یبوست انست مرضا را مجبور کنند که هر روزه در ساعت معین ولی فقط یك دفعه خود را بر تخلیه عرضه نمایند و مدتی در ان محل توقف کرده و تا فوق طاقتشان نشده است قوت بکار برند و هرگاه دو روز متوالی این عمل را نمودند و طبیعت تخلیه نکرد حقنه دیگر از روغن زیتون و یا سایر روغنهای نباتی که سرد باشد جهه سهولت لغزش مواد برازی معمول دارند و چون براین وسایط مداومت نمایند بندرت دیده میشود یبوست طبعی که سبب ان اختلالی نبود برطرف نشده و دفع نگردد

هرگاه از این وسایط نتیجه حاصل نشود یعنی رخاوت و عدم استحکام غشاء عضلانی بدرجه بود که نتوان بقدر لازم قوت بکار برد تا اعانت کند عمل قوه دافعه عضلات بطنی را باید عوامل مسهله را استعمال نمود و ملتفت بود که این عوامل مانند وسائطی میباشند که اعانت بر عمل کرده و تخلیه مینمایند روده را و غشاء عضلانی را متنبه میکنند تا در ان ظاهر شود انقد را نه قابلیت تقلص که در ان باقی مانده است ولی در همین زمان باید وسائطی استعمال کرد که قابل از دیاد قوه منقلصه غشاء عضلانی روده باشند و این وسائط عبارت اند یا از محصولات مقویه این غشاء و یا از محصولات منبّهه ان مانند کوچوله و احتقان اب سرد در مستقیم و عوامل قابضه نیز در این موقع مفید و سودمند اند لکن طریقه اثر شان با وسائط مذکوره اختلاف دارد

چنانکه ذکر کردیم ممکن است یبوست بواسطه ضعف غشاء مخاط عارض گردد و ضعف این غشاء بخصوص ظاهر میشود از افراط در محرکات موضعی که موجب استهلاك حرکات دودی ان شده و احساس اثر مغیرات طبیعی را کمتر مینماید و حقنه های گرم و مسهلات اغلب سبب عروض این ضعف میگردند زیرا که چون بواسطه اثر استعمال حرارت و عوامل مسهله معتاد با تحریك در ترشح این غشاء شود همین که اثر وارد نیاید ان ترشح حاصل نمیگردد و یبوستی در این غشاء بروز میکند که مانع لغزش مواد برازی میگردد و در این صورت باید ترك اسباب محصوله را نموده و باستعمال حقنه های سرد و مقویات غشاء مخاط چاره مرض را نمود

ثانیاً در این فصل جهه توضیح مطلب ابتدا اقسام اسهال را بیان کرده و بعد اثر عوامل مسهل را در انها ذکر میکنیم پس میگوئیم محل اسهال ممکن است یا در اثنا عشر و یا در امعاء دقاق و یا در امعاء غلاظ بود اسهال اثنا عشری تقریباً همیشه با امتلاء معده ارتباط دارد و بواسطه ازدیاد تحریکات غشاء مخاط این روده عارض میشود و این ازدیاد تحریك در ابتدا موجب ازدیاد ترشح فولیکولها که در این روده خیلی فراوانند میگردد و بعد صورت کرینه ترشح کبد و پانکراس میشود در این قسم همان

در بیست و ششم

اسهالی است که متاخرین انرا اسهال صفراوی نامیده اند و چون معده هم همیشه در این مرض معلول است اشتها نیست و اگر مریض چیزی بخورد باقی میشود و یا از مجرای معوی عبور کرده بدون انکه از عمل هضم متاثر گردد دفع میشود و این حالت در مرضی غالبا اوقات از معده و اثنا عشر تجاوز کرده هم امعاء دقاق را فرا میگیرد و در این صورت ممکن است ترشح فولیکولی زیادی ترشح غده گردد و مقدار مدفوع خیلی زیاد شود

برخلاف چون ورم فقط در دقاق بود از زیادی در ترشح غده ها مشاهده نمیشود و مدفوع با اسهال مواد مترشحه فولیکولی است و لهذا مقدارش کمتر است و چندان صفراوی نیست زیرا که بواسطه تورم اثنا عشر است که ترشح مواد کبدی و پانکراسی و تورم معده و دقاق اثری در ازدیاد ترشح این دو غده ندارد

عده اسهالیکه سبب انها ورم تمام امعاء غلاظ بود همیشه کم است و چندان زیاد نیست اگرچه گاه بود که قولنج موجود باشد و مدفوع زیاد بود

نباید وقعی گذاشت بر قول کسانیکه گفته اند تورم غشاء مخاط معده و اثنا عشر و باقی امعاء دقاق میتواند سبب هیجان کبد و پانکراس گردد و بر ترشح انها بیفزاید مواد مترشحه چون از امعاء غلاظ عبور کرده موجب تورم غشاء مخاط انها شود و در حقیقت صفرا را سبب ورم امعاء دانسته اند

باید دانست که مقصود ما در این جا از ورم حاد ورم حادی است که در بیتی شکل غشاء مخاط است نه ورم پوستولی و مزمن یا و سایطی که ذکر میکنیم در حالت اول موثر اند و در حالت دوم چندان اثری ندارند

بهرجهة اسهال حادی که همراهی دارد با بروز علاماتی مشابه بعلامات امتلاء معده و عموما متصف و متمایز است بعرض حمای رمتیا نیستی که گاه خیلی شدید است بواسطه مقیات و بخصوص امتوکا ربا رتیک (مقیی و مسهل) بلاواسطه منجر بشفا میشود و محتاج باستعمال سایر وسائط نیست و چون همین صورت ظاهر شود بدون انکه فی را وجاع معدی و حمی شدتی داشته باشد استعمال مسهلات کفایت میکند و محتاج باستمداد مقیات نیست و بالاخره هرگاه حالت تعاعمومیل حے خیلی قوی بود و علامات حمای در حمی موجود باشد اخراج دم بواسطه فصد یا غیره موافقت کرده و بواسطه استعمال مسهل شفا حاصل میگردد و باعتقاد ما در اینجا استعمال مسهل که فقط استفراغ صفرا مینماید کفایت نمیکند زیرا در دفع تحریک موضعی که ممکن است مبدل بورم شود چاره جز استفراغ دم نیست در انتخاب مسهل در این جا اهمیت دارد و نباید مسهلی استعمال کرد که عمل ان قوی بود و پس از استعمال اثرش مدتی باقی بماند و مخصوصا در این موقع املاح خنثی را باید استعمال کرد و از مسهلات تیکه بشدت تحریک میکنند و عموما موجب ازدیاد تورم معده و امعاء میشوند اجتناب نمود زیرا که املاح خنثی برخلاف انها تا بیک اندازه که لازم است غشاء مخاط را تغییر داده و التهاب را خاموش مینماید

بلی وقتی معتقد بودند که در دوتی نانتری (اسهال بوتونی) که در بعضی بلاد و حره را سکر لینی و سایر شهرات عارض میشود و دیگر در فصل انها اثر شومی دارد نباید مسهل استعمال کرد ولی تحقیقات بعضی از معاصرین دفع این شبهه را کرده و بتجربه ثابت نمودند که مسهلات اگرچه نمو شود را در دوتی نانتری متوقف نمیسازند ولی حالت عمومی مریض را بخوبی تغییر میدهند چه بواسطه انکه مقابلی میکنند با عمل موضعی و رمی که میتواند ممتد شود در تحت غشاء مخاطیکه انرا احاطه کرده است و چه بواسطه انکه مواد صفراوی و پانکراسی و مخاطی را استفراغ کرده و مقدار انها را کم میکند و مانند عوامل ضد ورم اثر مینمایند و چه بواسطه اینکه این مواد صفراوی و پانکراسی و مخاطی را تجدید کرده و مانع توقف و فساد انها در امعاء میگردند و کم مینمایند تحریکات انها را در این محل در هر حال ما اگر این تجارب و تحقیقات را قبول نکنیم قول سایرین را که

هرگاه

عوامل مسهله

میگویند استعمال مسهلات در حمای تیفوئید خطرناک و کشنده است نیز قبول نخواهیم کرد و میگوئیم مسهلات قوی را
که بشدت تحریک میکند نباید در این مرض استعمال کرد اما املاح خنثی را هر وقت بدون محذور میتوان استعمال نمود و همیشه
مشاهده کرده‌ایم که ورم حاد داخلی شکل امعاء بواسطه استعمال مسهل ملحی برطرف شده و درد و ورم فولیکولها هیچ جا اثری
نکرده ولی ممکن است که ورم امعاء غائر باشد بدون رخنا دشوم مانند دوسنطاریا

اثر مسهلات در معالجه دوسنطاریا مشکوک نیست ولی چون ورم در این مرض غائر و خیلی شدید است اثر ظاهری و سطحی
مسهلات ضعیف در دفع آن کفایت نمیکند و باید دوائی استعمال نمود که بتواند با اشد در مرض مقاومت کند و املاح
خنثی را اگر استعمال میکنند باید مکرراً استعمال نمود پس بهتر آنست که مسهلات قویه از قبیل کلمل و کم گوت استمداد جویند
و یا آنکه حقنه تنقیات در دوران و عوامل مشابه آنرا استعمال نمایند و در این صورت ورم دوسنطاریائی که خیلی غائر است
آسان تر از استمداد به مسهلات ملحی دفع میگردد

فایده مسلم عوامل مسهله در معالجه دوسنطاریا آنست که این علت را با اسهال صفراوی مبدل مینمایند که گویا هرگز دچار
نبوده است اگرچه بعضی اوقات دیده شده که مبدل با اسهال صفراوی ورمی گردیده است

وقتی که ورم دوسنطاریائی فی الجمله غائر بود و حمی چندان اشتداد نداشته باشد آنرا دوسنطاریای صفراوی مینامند
در اینصورت استعمال مسهلات ملحی کفایت میکند و چون ورم خیلی شدید و غائر باشد و اختلال حمائی قوی بود آنرا
دوسنطاریای صفراوی ورمی مینامند در اینوقت استعمال عوامل ضد ورم و مخدرات لازم است و بعد مسهلات
و هرچه تعامل عمومی شدید باشد بر قوت مسهلات باید افزود و ابتدا عوامل ضد ورم را استعمال کرد و بعد مسهلات
قوی الاثر را که سرآمد همه آنها کلمل است که دفعتاً اثر میکند و بواسطه خواص موضعیش از عوامل مبدله و بواسطه خواص
معرفه اش از عوامل ضد ورم محسوب میشود آنچه را که در باب یبوست طبع ذکر کردیم شامل تومورهای ثقلی نمیشود
این تومورها که از سوانح خطیره عامه میباشند همه روزه موجب اشکالات شده و در تشخیص آنها خطاهائی ظاهر میگردد
که مورث غلطهای تراپوتیکی میشوند و ابتدا باید سبب آنها را دانست و این سبب واضح است که اجتماع مواد ثقلی است
که مانند شوکی اثر کرده و موجب بروز علامات ورمی میشود که اغلب اوقات خیلی شدید اند و چون این مواد مجتمعه
ثقلی که مانند گلوله میباشند روده را متمدد کرده و موضعاً در آن تحریک مینمایند دفع شدن همه عوارض برطرف میگردد
و لهذا باید در دفع آنها باستعمال مسهلات مدد جست

ظهور تومورهای ثقلی در زنان ناخوشی خطرناک است و با آنکه نوعاً به یبوست طبع مبتلی میباشند اندک سببی موجب
تحریک و هیجان این تومورها شده و مورث عروض سوانح ورمی خیلی خطیره در آنان میگردد و چون مواد ثقلی عموماً
در اعور و در سین قولون مجتمع میشوند و این آلات در مجاورت رحم و ضمیمه‌های آن واقع شده اندپس ورمی که
در آنها بروز میکند اشتداد تباطئی نبادی حاصل مینماید زیرا که بسرعت میتواند سعایت کند و فرا گیرد رحم و بیضه‌ها
و صفاق و نسج لحائی خوشه را از این جاست قانونیکه عموم اطبا آنرا قبول کرده‌اند و عبارت است از اینکه در زنان
ناخوش باید شکم را چه باعانت ملینات و چه باعانت حقنه‌ها آزاد نگاه داشت

چون مواد ثقلی چه بواسطه مسامحه خود مریضه و چه بواسطه غفلت و اهمال طبیب مجتمع شده و بلا فاصله اخراج نشده
در قسمت خاصره ایمن درد با ابرظاهر گردید نباید بدوا بخیال فلغمونهای خاصره و یا ورم سیلضر و یا ورم رحم و صفاق
که لازمه وجود آنها احساس وجع شدیدی در محل مرض است افتاد بلکه ابتدا باید رفع ... کرده و این مواد مجتمعه را

دربیست و ششم

اخراج نمود و بعد اگر سوابح باقی ماندند بدفع آنها کوشید و جهة دفع این مواد ثقلی استعمال مسهلات لازم است در صورتیکه ورم و صفاق بدوا واصالة در زنان ذاهو متورم شوند بدون ارتباط با اجتماع مواد ثقلی نیز استعمال این عوامل جایز است

اگرچه شکی نیست در اینکه از اجتماع مواد ثقلی اغلب اوقات ورم یک جزء از صفاق و یا فلغمونهای گودال خاصره و یا فلغمونهای مبیضه بروز میکند ولی عرض این عوارض ممکن است بسبب دیگری بود و بعضی اوقات دیده شده است که پس از عرض چندی ورد اسهال ظاهر شده اند و لهذا میگوئیم استعمال عوامل مسهل در این عوارض سودمند نخواهد بود مگر در وقتی که قبل از عروض آنها یبوست عاصی و مزمنی بروز داشته باشد

خلاصه میتوانیم بگوئیم که استعمال مسهلات در زنان ذاهو در هر عارضه که در آنان عارض شود مخصوصا مستعمل و مفید است و چنین بیان میکنیم عوامل مسهل بلا واسطه اثر میکنند که دفع ورم موضعی چه بواسطه عمل مبدلی که از آنها ظاهر میشود و چه از جهة اینکه بر طرف میسازند سببی را که موجب نمو ورم شده و باین جهة باید آنها را مانند عوامل ضد ورم فرض کرد و در صورتیکه بموقع استعمال شوند مانند استفراغ دم از عوامل مطمئنه ضد ورم محسوب میگردند زیرا بهمان طریق و در همان جهة اثر میکنند چرا که اگر بواسطه استفراغ دم از ابدان حصه مواد غاذیه و حرمت را خارج مینمایند و مقابلی میکنند در مهاجمه سیلانی را که از اثر فرط نمو ورم حاصل شده مسهلات واضح است که بهمین طریق نیز اثر مینمایند و در ابتدا بر میگردانند از سلسله و در نهایت الکبد مقدار زیادی از خون را که در آنجا جمع شده و سوق آن یک مقداری از آنرا کم میکنند و بعد ترغیب مینمایند بر استفراغ و تحلیه مقدار زیادی از محصولات مترشحه یعنی محصولاتیکه مواد آنها لابدا از خون گرفته شده است

اثر مسهلات را در دفع مهاجمه خونین از آلات هضم چون بنظر علمی یا تولوژی نظر کنیم مانند اثری که از ضماد خردل و سایر محرشات در جلد بروز میکند نیست زیرا که تحریش جلدی بطریقه دیگر در بدن اثر میکند غیر از آن طریقه که محرشات غشاء مخاط هضمی عمل مینمایند محرشات جلدی موجب بروز تعامل با قوی میگردند و محرشات قسم دویم بسرعت ضعیف میکنند تقریبا موجب سقط قوای امزاجی نمیشوند

چون مقصود عامل دفع ورمی بود که سطحی و غیر مستحکم باشد مانند حمره و اقسام اختلالات ورمیه استعمال عوامل ضد ورم مسهلی بر عوامل ضد ورم خالص ترجیح دارد زیرا که مقصود تماما بیکی از استعمال هردو قسم حاصل میگردد ولی فقدان قوی را استعمال قسم اول کمتر است تا قسم دویم علاوه همین که استعمال مسهلات را ترک نمودند بدن کاملا مایلزم خود را بواسطه اعمال هضمی جذب کرده وجود را فرصت مینماید

ثالثاً پلتور (امتلاء) بر سه قسم است خونی و سرزی و عصبانی از پلتور عصبانی در این فصل گفتگو نمیکنیم فقط میگوئیم که پلتور خونی و سرزی اغلب اوقات باهم مشتبه میشوند و اطباء غیر مجرب اهمال کار اغلب این دو قسم را از هم تمیز نمیدهند چنانچه هرگاه مشاهده کنند شخصی را که چشمهای آن بر آمده و ممتلی و گونه هایش قرمز مایل به بنفش بود و اوردهٔ گردن منتفخ و قوه شاعره اش کاهل و تنفس عسیر و نبض آن صلب و منضغط و یا عریض و شاید هم باشد یقین بر پلتور خونی نموده و یکی از اورده را باز کرده فصد مینمایند بلاواسطه تخفیف در عوارض مذکوره حاصل شده و علیل از طبیب تحسین میکند پس از چند روز عوارض مذکوره رجعت نموده و لابدا طبیب باز فصد مینماید در ایام عوارض متحیر و متعجب میماند و ناچار باز فصد میکند تا آنکه بالاخره تقریبا خون سرزی میشود و استسقای لحمی

عوامل مسهله

حالی که مریض بیچاره بروز میکند همین که درد را درده خواب رنگینی باقی نماند آنوقت طبیب متنبه شده و عدم صحت پلتود
خونین را تصور مینماید لهذا بطور تفصیل علامات و عوارض این دو قسم امتلا را در ذیل بیان میکنیم تا اطبای عامل
متدین متذکر شده و موجب اتلاف نفوس و ضایع بر ورد کار خود نگردند و براه غلط نیفتند

در امتلاء خونین عموما از زیادی مقدار خون مشاهده نمیشود و فقط افراطی در نسبت عناصر حرکته حاصل میگردد
و سمن مفرط اغلب بواسطه امتلاء سرزی و هزال بواسطه امتلاء خونی حاصل میشود

و دیگر خون را ای مقدار زیادی از عناصر حرکته بود در دماغ و قلب و غده ها و انساج اصلیه شدت تحریک میشود
و اشباع عملی در آنها مشاهده میگردد یعنی همه اقسام انساج مسلط بر مواد ممثله که در بدن اما تحلل لازم دارند نیستند
و بواسطه کثرت وجود آنها در خون گویا حالت تخمه و سوء عملی در اعمال این انساج روی داده و لهذا اختلالات غیر متعدده
بروز میکند که هم از کثرت قوت آنها نه ضعف و تعامل و رمی شدیدی ظاهر میشود و در این صورت است که نام امتلا
خونین نامیده اند فصد و مشروبات مائی و مواد قلیائی را با فایده بسیار میتوان در این وقت استعمال نمود

در امتلاء سرزی همیشه عروق ممتلی میباشند و این امتلاء عرقی بواسطه کثرت رطوبت سرزی است که منضم بماده
ملونه خون شده و این قسم از پلتورد در امراض آلی قلب و در بسیاری از امراض کبد و کلیه و در بعضی اختلالات ربوی
و در کلوروز و در هیپوکوندری (مالیخولیای مراقی) و در اغلب سوء القینه ها غالبا مشاهده میگردد

سبب امتلاء خونین استعمال اغذیه لذیذه مقویه و خیلی خشک و استعمال عوامل مقویه مغذیه مانند آهن و غیره میباشد
و هرگز بواسطه اختلال آلی بروز نمیکند

در امتلاء سرزی در صورتیکه وریدی را باز کنند راست است که یک مقداری از رطوبت سرزی دفع میگردد ولی
در همان زمان ماده ملونه خون که بدن بکمال احتیاج را بان دارد نیز دفع میشود و احتیاج بدن باین ماده بقدری با
است که این قسم از امتلاء عموما یکی از علامات سوء القینه محسوب میشود که در حقیقت عبارت است از نقصان ماده
ملونه خون و رطوبت سرزی بسهولت بجای خود بر میگردد زیرا که این عنصر خون که چندان آلی نیست شبیه است به عناصر
غیر آلیه و ذائب پس بعد از چند زمانی عوارض مرض که بواسطه نقصان رطوبت سرزی تخفیف یافته بودند دوباره بر می
گردند بلکه بدرجه اشد از اول

لهذا باید بعوامل دوائی استمداد جست که جزء سرزی خون را کم کرده و بالملازمه عرق را تخلیه کند بدون آنکه از عناصر
حرکته چیزی بکاهند و استعمال عوامل مدره در این موقع بهترین تدابیر است و هر وقت که این عوامل غیر مکفی باشند
و باز اثر ماند باید استمداد بعوامل مسهله نمود که تقریبا همین اثر از آنها ظاهر میشود و اینکه تقریبا گفتیم بواسطه آنست
که بقول کلی اثر این دو قسم عوامل یکی نیست عوامل مدره هیچ جزء از مواد مغذیه چیزی از بدن خارج نمیسازند و میتوان
مدتی آنها را بدون آنکه بدن متاذی شود و ضرری بر آن وارد آید استعمال نمود ولی عوامل مسهله علاوه بر آنکه
اعمال هضمی را مختل میسازند که مبدء همه اعمال حرکته بدن اند یک مقدار زیادی از رطوبت سرزی و از صفرا و از
رطوبت پانکراسی و از بلغم را استفراغ میکند که همه آنها دارای عناصر حرکته آلات میباشند

پس عوامل مسهله در پلتورد سرزی و اقسام استسقائیکه منتج از آن بود خیلی موثر اند و در اقسام این عوامل آن
قسمی که موسوم به مسهله رستیک است بیشتر و بهتر استفراغ رطوبات سرزی را میکند و لهذا بدافع الرطوبه
نیز موسوم شده است

عوامل مسهله نیز مانند عوامل مصلحه و مصفیه دم اثر میکنند و همانطورکه عوامل معرقه در این باب ذکر کرده و عناصر مرضی را که بواسطه عروق حمل شده اند از بدن خارج میسازند این عوامل نیز همان اثر مینمایند و در اشخاصیکه معده شان قوی باشد استعمال عوامل مسهل بر داغ و جوش و ضمّادات از قبیل شمع و داروی غیره ترجیح دارد

نیز عوامل مسهل بواسطه آنکه ترشحات بطنی را زیاد کرده و آنها را استفراغ مینمایند از وسائط مستعمل در دار حبض محسوب میشوند چنانکه مشاهده شده که چون در فردای آن روزی که حبض تمام گشته در دادن مسهل استعمال نموده اند مجدداً سیلان طمثی ظاهر شده و از این جهة است که در موقعی که خوف از عروض نزف الدم رحمی باشد نباید هرگز مسهل استعمال نمود و خواص مسقط جنین عوامل دستیک همین سبب است و نیز مسهلات را در ظهور نزف الدم بواسیری که مدتی قطع شده باشد استعمال مینمایند و اثر آنها در دفع کرشیون انتهای معوی مسلم است

در یبوست طبع و سایر تأثیراتی که مخصوص به مفلوجین و سکته‌ایها است

یبوست طبع در صورتیکه معتاد شود مرضی است مزمن و خراجی و متعلق است بمزاج مریض و طریقه تغذیه و طریقه زندگانی آن و امراضیکه سابقاً با آنها مبتلی شده و اغلب اوقات در ابتدای بروز این مرض بواسطه اختلال قوه حساسه غشاء مخاط است یعنی این غشاء سلسله عصبانی را مجبور نمیسازد تا حکم کند بر تخلیه فضول و گاه سبب بروز آن ضعفی که در عمل قوه گریزان ذکر که بروز میکند مثل یبوستی که در فالج نصفه اسفل بدن عارض میشود و گاهی سبب آن ضعف عضلات معوی است و گاه عدم کفایت ترشح امعاء بهرجهة چون همه اعمال صلبه مختل شده و فاسد گشته پس از چندی بسیار مشکل میشود که بتوان تعیین نمود اختلال بدوی را که بواسطه آن متدرجاً این اعمال مفقود شده اند و این اختلال را بچند طریق میتوان دفع نمود اولاً جهة تنقیط قوه حساسه غشاء مخاط مستقیم اجسام جامدی را که زیاد یا کم تحریک نمایند مانند شیاف استعمال میکنند از قبیل شیاف چوب یا دیگی که از پنبه محاط شده باشد چنانکه متداول است در اطفال رضیع آنرا بکار میبرند و یا شیاف کره کاکائو و یا شیاف صابون طبی و یا شیاف عسل هرگاه که بواسطه پختن سخت شده باشد و یا حقنه نیم گرم و یا حقنه سرد ثانیاً طریقه دویمی که بواسطه آن اختلال ترشحات معوی را تلافی میکنند عبارت است از استعمال حقنه هائی که اقلاً محتوی ۵۰۰ گرم مایعی باشند از بعضی مواد لعابی مانند مطبوخ برگ کتان و یا مطبوخ ریشه خطمی و یا زرده تخم مرغ و یا یکی از روغنهای نباتی و نیز بواسطه مسهلات میتوان بلا واسطه تحریک نمود ترشح معوی را و نوعاً در این موقع مسهلات ملحی را باید استعمال کرد که بزآنها سود بود و بعضی اوقات کلمل و یا روغن بید انجیر را هم استعمال مینمایند بالاخره ترشح معوی را میتوان زیاد کرد بواسطه استعمال اغذیه که مرکب باشند از بعضی مواد نباتی مانند سبزی آلات و کدو و بادنجان و غیره در صورتیکه پخته باشند و نان سبوس دار و انجیر و خردل و شیر قهوه و غیره ثالثاً طریقه سیومی که مخصوصاً اثر میکند در عناصر عضلانی امعاء عبارت است از استعمال مسهلات دستیک مانند صبر و حنظل و کم گوت و ریوند و غیره اگرچه بعضی از مرضا بواسطه استعمال تنباکو تحریک میکنند نقلصات معوی را و آنها متنبه میسازند چنانکه غالب اشخاصیکه غلیان و چپق و سیگار میکشند صبح پس از بیدار شدن اگر یکی از آنها را نکشند طبیعت تقاضا نخواهد کرد و بعضی دیگر نقلصات معوی را حاصل میکنند باینکه همه روزه در ساعت معین به بیت الخلا رفته و جهة دفع فضول قوت زیادی بکار میبرند رابعاً طریقه

بجاری

چهار می که نیز در عناصر عضلانی اثر میکند ولی تقلص انها را تحریک نمینماید بلکه بر طرف میکند تشنج این عناصر را عبارت
است از استعمال بلادن خاصه گاهی بندرت دیده میشود که هم این دو ساقط کرده بی اثر مانده و مریض شفا نمییابد و مجبور
میشود جهة تقاضا همه روزه استعمال حقنه نماید چنانکه در بیشتر زنهائی که در شهرهای بزرگ زیست مینمایند همین عادت
مجری و معمول است و بعضی مرضا پس از مداوای اطبا و استعمال نسخ مجربه انها مجبور میگردند که به نسخه های دیگر ان رجوع
کرده و در کتب طبی تفحص نموده و بعضی تصرفات نمایند یا انکه بمداوای متطببین رجوع کرده و اسباب هلاکت خود را فراهم
کنند و در این صورت اگر باستعمال پودوفیلین و کاسکارا ساگرا را پردازند از این مهلکه و یبوست عاصی نجات خواهند
یافت و ترجیح پودوفیلین و کاسکارا بر سنا بر انست که بدون عروض اسهال شخص را به تقاضا می فرستند و چون مریض
یک حب انها را در وقت خواب بنوشد فردا هنگام صبح به تقاضا رفته و مدفوع مانند طبیعی خواهد بود و این دو دوا
اگر در روز اول و یا دوم اثر نکرده در روز سیوم حکما موثر خواهند بود و گاه موجب عروض قولنج خفیفی میشوند
ولی چندان دوامی نخواهد داشت و الات را خسته نمیکنند و بدون ایذاء اثر انها مدتی میماند و مخصوصا کاسکارا
ساگرا را قوت میدهد عناصر عضلانی امعاء را و علاوه پودوفیلین را کاملا معده تحمل میکند و مخصوصا موثر
است در سوء هضمی که بواسطه یبوست عارض شده باشد و مانند صبر در رحم عملی ندارد و لهذا بخوبی میتوان انرا
در یبوستی که با حمل همراه است و نیز در یبوستیکه در اختلالات رحمی عارض میشود استعمال نمود و از همین جهة است
که بدون محذور استعمال ان در هنگام طمث جایز است و اثر سایر مسهلات در مرضانیکه ملازم بستر اند و نمی
توانند راه روند مانند مفلوجین کم است ولی پودوفیلین بخوبی در انها اثر میکند و چون همیشه تقاضای پودوفیلین
در وقت و ساعت معین است لهذا میتوان عمل تقاضا را در مفلوجین بواسطه استعمال ان منظم نگاه داشت که
در ساعت معین انها را به بیت الخلا برده و یا کره کرده در بستر از در بردن انکه خود را ملوث کنند و هم چنین در پیرها اثر
نیکوئی دارد که دفع میکند کثرت سبون دماغی و هیجانی را که بسبب ظهور یبوست عارض میشوند

بعضی از دانشمندان پودوفیلین را با بلادن مرکب نموده استعمال میکردند چون بلادن موجب عروض خشکی در
حلق میشد ترک نمودند و بهتر است که انرا به تنهائی استعمال کنند و با مسحوق زنجبیل و با بلسان مخلوط نموده
حب سازند و مقدار شربت ان در جوانان از ۱ تا ۳ سانتی گرم است

پودوفیلوم پلتاتوم مسحوق ریشه پودوفیلوم دارای بوئی است شبیه بوی مسحوق ایپکا و
طعم ان در ابتدا فی الجمله تلخ و بعد تند و سوزنده است و چون از داخل استعمال کنند موجب عروض اسهال
قویی میگردد شبیه باسهالیکه از استعمال جلب عارض میشود و دانشمندان امریکائی از چند جهة بر جلب ترجیح
دهند یکی انکه اثرش مطمئن تر و دیگر انکه عروض قولنج در استعمال ان کمتر از جلب است و مانند جلب و سایر
مسهلات موجب عروض یبوست منتج نمیگردد و لهذا میتوان بر استعمال ان مدتی مداومت نمود و چون انرا
بمقدار ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم استعمال نماید بطور مطمئن اسهال می اورد و مدفوع صفراوی و مقدار شربتش
است و چون از اگر ۵۰ سانتی گرم تا ۳ گرم استعمال کند مانند مسهلات در سینک اثر کرده و موجب تقلصات
شدیده و موجع عضلات معوی میگردد و نیز اغلب قی می اورد

علمای امریک چون مشاهده کردند که پودوفیلوم بسرعت تخلیه مواد فضلیه را مینماید لهذا در اورام معوی که با مغص
و وجع قطاع همراه باشند انرا استعمال نمودند و نیز در حمیات نائبه و صفراوی تجویز میکنند و جهة تحقیق در تسکین

قولنجی که از استعمال آن عارض میشود با طرطیر انواع مخلوط مینمایند ویکی از دانشمندان جهة دفع بلغم و بطنی پودوفیلوم را

بمقدار یک گرم و زیاد تر در چهار دفعه استعمال میکند

استعمال پودوفیلوم بمقدار کم یعنی از ۱۰ تا ۳۰ سانتی گرم در دفع برونشیت واستسقاء محتمل الاثر است و بواسطه تحریکی

که در مجرای معوی میکند میتوان آنرا مانند مصرفات در امراض دماغی استعمال نمود و بالاخره چون بمقدار منقسم مدتی

بر آن مداومت کند مانند عوامل مغیره مزاج اثر میکند ولهذا در دفع خنازیر و سایر اختلالات غدد موثر میباشد .

پس از آنکه ماده عصاره سقزی موسوم به پودوفیلین از پودوفیلوم استخراج نمودند استعمال آن تقریبا متروک شده

این ماده را که ده مقابل اقوای از خود پودوفیلوم است بجای آن استعمال مینمایند

پودوفیلین چنانچه ذکر کردیم عبارت از ماده عصاره سقزی است محتوی در پودوفیلوم پلتاتوم و دیگر

دفع یبوست طبع وحصات صفراوی مستعمل و مفید و مقدار شربت آن از ۱ تا ۳ سانتی گرم که با بیست مقابل وزنش

قند مخلوط کرده بطور سفوف استعمال نمایند

حب پودوفیلین بگیرند پودوفیلین زنجبیل مسحوق مکد ۳ گرم عسل مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰

حب سازند و از ۱ تا ۲ دانه هرشب استعمال کنند

حب دافع یبوست بگیرند پودوفیلین ۰٫۵ سانتی گرم عصاره بلادن ۵ سانتی گرم عصاره بنج ۳۰

سانتی گرم مطابق معمول ۳۰ حب سازند و از ۱ تا ۳ حب شبا هنگام استعمال نمایند

ایضا حب پودوفیلین بگیرند پودوفیلین ۴۰ سانتی گرم صابون طبی ۲ گرم اسانس دارچینی

۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب در دفع یبوست عاصی بیاشامند

حب مسهل معمول تروسو بگیرند پودوفیلین ۴۰ سانتی گرم عصاره بلادن مسحوق دلشیر بلادن

مکد ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب استعمال نمایند

تعفین پودوفیلین معمول دوبل بگیرند پودوفیلین ۵۰ سانتی گرم اسانس زنجبیل

۵ گرم الکل ۹۵ گرم تعفین سازند ویک قاشق چای خوری در یک گیلاس آب مخلوط کرده شب بیاشامند

کاسکارا ساگرادا عبارت است از پوست گیاه **رامنوس پورسیانوس** در از مسهلات

درستیک برقی میباشد و مقدار شربت از مسحوق آن از ۲۵ سانتی گرم تا ۱ گرم بطور سفوف و از عصاره خشک آن

از ۱ سانتی گرم تا ۵ سانتی گرم و بهترین بدل پودوفیلین است و حبهائی از مسحوق کاسکارا ساگرادا ترتیب میدهند

که هریک دارای ۱۰ سانتی گرم میباشند و مقدار شربتها از ۲ تا ۶ دانه است و از عصاره مایع که از هم وزن گیاه

ساخته شده باشد از ۱ تا ۵ گرم است بطور پوسیون

اکسیر کاسکارا بگیرند عصاره مایع کاسکارا ۹۰ گرم گلیسرین ۹۰ گرم اسانس نارنج ۶ قطره اسانس بادیان چینی

۳ قطره الکل ۹۰ درجه ۳۰۰ گرم شربت ساده ۴۰۰ گرم آب نقدری که محصول ۱۰۰۰ گرم شود مخلوط کنند و یک گیلاس

کوچک با هرغذا بنوشند

پوسیون مقوی معده وملین بگیرند تعفین ذراریح ۲ گرم عصاره مایع کاسکارا ۲۰ گرم

شربت شاه عرق عادی گیلاسی مکد ۱۵ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و از ۳ تا ۴ قاشق چای خوری در روز بنوشند

پوسیون ملین بگیرند عصاره مایع کاسکارا ساگرادا ۱۵ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و از ۳ تا ۴

فاشتوید

قاشق چای خوری در روز بنوشند

حب کاسکاراساگراد معمول مصنف بگیرند مسحوق عصاره خشک کاسکاراساگراد ۵۰ سانتی گرم مسحوق دبشیر خطمی ۳ گرم اسانس رازیانه ۱۰ قطره عسل مقدار کافی مطابق معمول ۳۰ حب سازند و در یبوست طبع و دفع کرم‌های دماغی از ۱ تا ۲ حب بعد از شام بیاشامند

در بیست و هفتم — پرسیاوشان و بعضی عوامل منفثه دیگر

پرسیاوشان ع **کزبرة البئر (شعر الارض) شعر الجن جعدة القنا)** ن **کاپیلر ادیانتوم (اسپلنیوم)** ی **پولیتریکون** چندین قسم ساقه برگ دار دیوا[ر] که از طایفه **فوژر** اند در واسازی باین اسم مینامند واین اقسام عبارتند ۱ از پرسیاوشان سیاه که برگهای آن کوچک و تقریبا منحنی شکل (مخروطی شکل) و آلات مثمره در روی سطح تحتانی آنها واقع شده اند واین قسم چندان معطر نیست و قلیل الاستعمال است ۲ پرسیاوشان کانادا رنگ آن قهوه تیره و دمباله‌های آن طویل و منتهی میشوند به هشت یا ده شاخه کوچک دو دار هم و برگهای آن نیز کوچک و شکل دوزنقه و نازک و آلات مثمره در روی ضلع وحشی آنها واقع شده اند ۳ پرسیاوشان مونتپلیر که دمباله‌های آن کوتاه تر و از اطراف منشعب میشوند و برگهای آن نیز کوچک و تقریبا منحنی شکل و آلات مثمره در دو طرفشان واقع شده اند

پرسیاوشانی که در دواخانه‌ها بفروش میرسد اغلب مخلوطی است از این دو قسم اخری و دارای عطر ضعیفی و مطبوع و طعم آن فی الجمله عفص و تلخ است و نوعا پرسیاوشان از ادویه صدری معرق و مخرج نفث و فی الجمله مجرا است،

تیزن پرسیاوشان بگیرند پرسیاوشان ۱۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم تیزن سازند و در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

شربت پرسیاوشان بگیرند پرسیاوشان کانادا ۱ آب ۵ قند سفید مقدار کافی مدت شش ساعت دم کند و با فشار صاف کرده بگذارند ته نشین شود و صاف رویش را بردارند و در ۱۰ جزء این مصفی ۱۹ جزء قند افزوده شربت سازند این شربت یکی از محصولات صدری مطبوع است و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۱۰۰ گرم

شربت صدری انگلیسی بگیرند پرسیاوشان کانادا کوکادو دبشیر خطمی مکه ۱۲۵ گرم عناب ۵۰ گرم خرما ۱۰۰ گرم آب مقدار کافی بجوشانند و صاف کنند و بر مصفی ۴۰۰۰ گرم قند افزوده قوام آورند

تنبیه چون پرسیاوشان از عوامل صدری میباشد لهذا میگوئیم که عوامل منفثه و صدریه که عوامل نافع و یا قاطع بلغم نیز نامیده میشوند عبارتند از ادویه محرکه که تمام بدن تحریک کرده و بعد بیک طریق مخصوصی در غشاء مخاط جهاز ریوی اثر میکنند و سهل مینمایند خروج مواد محتوی در مجرای شعب قصبه را و بیشتر عوامل منبهه عمومی که در همه بدن تحریک مینمایند از این قبیل اند و عواملی که در این در ذکر خواهیم کرد عبارتند از بنفشه و پولیگالا و واسن و انسان و اذ بو و کیلاپاسا پونار یا ولیکن و بعضی ترکیبات صدری

بنفشه ع **بنفسج (فرفیر)** ن **ویولت** ل **ویولا اودوراتا** این گیاه از طایفه **ویولاریه** است و در تمام نباتات این طایفه مقیی میباشد و میتوانند بدل ایپکا واقع گردد و اقسام معروف

ان یکی **ویولا اودوراتا** که بنفشه معمولی است و دیگری **ویولا تریکولور** که عبارت از بنفشه فرنگی بود و نوعی باسم **پانسه** نامیده میشود

در طبیعت ماده مقیئ ریشه طایفه ویولا به اختلاف کرده اند بعضی آنرا مانند امتین دانسته اند ولی یکی از دانشمندان ماده مخصوصی از این ریشه ها استخراج کرده **ویولین** نام گذاشته و عبارت از گردی است سفید که طعم آن تلخ و تند و در آب چندان محلول نیست و در الکل محلول و در اتر اصلا محلول نیست

بنفشه که در بازار بفروش میرسد عموما مخلوطی است از بنفشه بومی و بنفشه فرنگی و بهتر آنست که شخص در باغ خود گلهای تازه بنفشه را گرفته بخشکاند

شربت بنفشه بگیرند گل بنفشه تازه منزوع الاغماع ۱۰۰ گرم آب مقطر بمقدار کافی قند ۳۸۰ گرم گلهای بنفشه را از غربال بیرون کنند و مدت ۱۲ ساعت با ۲۰۰ گرم آب مقطر جوش دم نمایند و از پارچه که آنرا با آب داغ شسته باشند با فشار صاف کنند و بگذارند ته نشین شده و صاف روی آنرا بردارند و در حمام ماریه قند را در آن حل کنند و ظرفیکه این اعمال را در آن اجرا میکنند باید ظرف قلعی یا رنگی باشد و این شربت منفث و فی الجمله ملین است مقدار شربت از ۲۰ تا ۶۰ گرم و نیز در تعریف قلیائیات بکار میبرند

تیزان بنفشه بگیرند گل بنفشه خشک پاک کرده ۱۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول تیزان سازند و این تیزان منفث و فی الجمله ملین است

بنفشه عسلی بگیرند گل بنفشه تازه و غیر منزوع الاغماع ۱ جزء عسل سفید ۳ جزء گل ها را در دو مساوی وزن شان آب جوش دم کنند و با عسل مخلوط کرده بقوام قریبا برسانند از ۳۰ تا ۱۲۰ گرم این محصول را بطور حقنه مانند ملینات استعمال میکنند

بنفشه فرنگی در خواص مشابه بنفشه بومی است و برگ و ساقه آنرا استعمال میکنند و شربت آنرا مانند عوامل مصفی دم استعمال مینمایند

ریشه بنفشه بومی را میتوان مانند اپیکا جهت حصول قی استعمال نمود که دو گرم از مسحوق آنرا چون بیاشامند یک دفعه قی و سه دفعه اسهال میاورد و ۳ تا ۴ گرم آن ممکن است تا ده دفعه قی آورد و گفته اند که ریشه بنفشه مانند اپیکا دارای خواص ضد نزله و سنطاریائی میباشد و گل بنفشه بومی را چون کف مال کرده از ۱۰ تا ۲۰ گرم سفوف کنند مانند مسهلات اثر میکند و اگرچه خیلی ممنوع میشود ولی مطمئن الاثر است

ریشه بنفشه فرنگی بری مانند بنفشه بومی دارای جوهر مقیئ است و موافق قول **بریزونس** چون همه اجزاء این نبات را طبخ داده و صاف کرده بیاشامند اسهال میاورد و گاهی هم موجب حصول قی میگردد و در صورتیکه خشک شده باشد مسهل بسیار ملایمی است جهت اطفال و مطبوخ آنرا بمقدار ۱۰ گرم در نصف لیتر آب باید استعمال کرد

برگ و ساقه بنفشه فرنگی بری را در دفع امراض جلدی مزمن قوی الاثر دانسته اند و یکی از دانشمندان که تجارب زیادی در باب این دوا کرده ثابت میکند که در دفع اختلالات جلدی خیلی موثر است و بخصوص آنرا تجویز میکند در اختلالات جلدی اطفال که نسبت بشیرهید هند و بروزشان را بطور خطا مفید میدانند بلکه ... موجب ضعف و خستگی طفل شده و هرچه زودتر مداوا شوند بهتر خواهد بود و این اختلالات عبارتند از

گودم

پولیگالا

گودم (سعفر مخاطی) را میگوواکرما (دزوده دخم) ولیکن در سعفر جلد سرو غیره و چون بواسطه بنفشه فرنگی رادع در مداواکنند و در ابتدا مرض حملی باشتداد یافزود و اگرچه ضافا دوده بوی بسیار متغنی حاصل میکند و این بوی نتن یا بواسطه بحران است که طبیعت مواد مرضی را از مجاری بول دفع مینماید و یا از اثر خود این نبات مثل آنکه از اثر تربانتین یا دوده بوی بنفشه میگیرد و در این مداوا بهتر است که ۵ گرم بنفشه فرنگی را در ۱۹۰ گرم آب بجوشانند تا بیست گرم آب بخار گردد و بعد با مقدار شربتی که در عرض روز جهت تغذیه طفل لازم است مخلوط نموده بجوشانند و بیاشامانند میتوان با این شربت وسایر اغذیه ترتیب داد و نیز ممکن است ۳۲ گرم بنفشه فرنگی خشک و یا یک مشت بنفشه فرنگی تازه را در ۱۰۰۰ گرم آب جوشانیده تا ۲۵۰ گرم باقی ماند و آنرا مانند تیزان استعمال نمایند و جهت معطر کردن این جوشانده در صورتیکه حالت جوشش باشد آنرا بروی انیسون و یا تخم گشنیز و یا رازیانه میریزند و مقدار شربت گرد این نبات از ۸ تا ۱۰ گرم است مخلوط با عسل و از عصاره آن از ۴ و ۵ تا ۱۰ گرم و از عصیر تازه از ۱۲۵ و ۲۰۰ تا ۲۵۰ گرم در عرض روز

پولیگالا نباتی است طویل العمر از طایفه **پولیگالیه** و در طب فقط ریشه پولیگالای ویرژینی (ویرژینیه یکی از ممالک متحده امریک است) که پولیگالای سنیگا نیز نامیده میشود مستعمل است و اگرچه ریشه پولیگالا پوایاد که از بریل و پولیگالا گلاکه و لوداکه از بروما وارد و نیز بطور متفاوت استعمال میکنند و این دو قسم اخیر میتوانند بدل اینجا واقع شوند

صفات متمایزه پولیگالای ویرژینی از این قرار است این ریشه که بحجم قلمی است بطور غیر طبیعی محاط میباشد از برآمدگیهائی صلب و از طرف فوق منتهی میشود به حد بدشکل و در آن ملاحظه میگردد ریشه هائی برآمده که بریده میکند هم اطراف ریشه را از نقطه تا انتها و پوست این ریشه خاکستری و سطبر است مانند ریشه هائی سفرزی مغز آن خشبی سفید و شکننده و بوی آن مهوع و طعم آن در ابتدا تلخ و بعد تند و محرک و تحریک سرفه کرده و ترشح آب دهان زیاد میکند

ریشه پولیگالا یکی از عوامل منبهه قوی الاثر است و چون بمقدار زیاد استعمال شود موجب حصول قی میگردد و استعمال میشود در دفع ذات الریه و سایر امراض ریه بخصوص در هنگام اخیر برنشیت و در استسقای صدری و در خناق و در اختلالات رماتیسمی و در دفع رمدهای شدیدی که عوامل ضد ورم غالبا در آنها بی اثر میمانند و مانند عوامل مدر طمث نیز استعمال میشود

مقدار شربت گرد پولیگالا از ۵ سی گرم تا ۱ گرم و از عصاره آن از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم و از تعفین آن از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم و تیزان آن را در تقریبا غیر مستعمل است و عصاره الکلی نیز مانند عصاره الکلی کنکینا میسازند

پوسیون پولیگالا بگیرند پولیگالا ۵ گرم در ۱۵۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند شربت تلو ۳۲ گرم و متدرجا در عرض روز با قاشق کوچک بیاشامند

حب پولیگالا بگیرند مسحوق پولیگالا ۵ گرم صابون طبی ۱۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و هر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند

شربت پولیگالا بگیرند پولیگالای ویرژینی ۱۰۰ گرم مدت ۲۴ ساعت در مقداری آب جوش دم کنند که مصفای آن ۹۰۰ گرم باشد و ۱۸۰۰ گرم قند در این مصفی حل کرده حفظ نمایند و مقدار ۳۰ گرم در پوسیونی داخل نموده مانند عوامل دافع بلغم استعمال کنند

داسن (زنجبیل شامی) ف **اونه (هلنین)** ل **اینولا کامپانا ای الیون**

نباتی است از طایفه **سیناتره** و در کلستانها نیز از راعت میکنند و ریشه انرا که در طب استعمال مینمایند طویل و ضخیم و لحمی است و رنگ ان از طرف خارج خاکستری و در داخل سفید و بوی ان تند و فلفلی و طعم ان معطر و تند و تلخ است و در تجارت انرا بطور قطعات طویل و یا حلقه قطع کرده و خشک میکنند و این ریشه از عوامل مقویه و محرکه است و در اسهالهای مزمنی که بواسطه ضعف مجرای هضمی عارض میگردند انرا استعمال میشود و نیز در برنکشیت مزمن و بعضی استسقاهای عرضی مستعمل است و از عوامل مسکنه قوی الاثر میباشد و مخصوصا استعمال میشود در نزله مزمنی که با تهیج ویر همراه باشد و نیز استعمال ان در ضعف عمومی و در ادرار طمث در دخترهائی که حایض نشده اند مفید و سودمند است

این ریشه دارای ماده سفری شده است موسوم به **هلنین** که در خواص مشابه بخود انست و مقدار شربت مسحوق داسن بطور سفوف از ۱ تا ۱۰ گرم و از عصاره ان از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم و از نقعین ان از ۴ گرم تا ۱۰ گرم و نیز مقدار شربت شربای ان از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم است و مقدار شربت هلنین از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم

شراب داسن بگیرند ریشه داسن ۳۰ الکل ۶۰ درجه ۶۰ شراب سفید ۱۰۰۰ ابتدا ریشه را قطعه قطعه کنند و ۲۴ ساعت در الکل بخیسانند و بعد شراب را افزوده ده روز بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند این شراب در تحریک معده بمقدار ۵۰ گرم تا ۱۰۰ گرم مستعمل و مفید است

حب داسن و عنصل بگیرند عصاره داسن ۱۰ گرم عنصل مسحوق ۱ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۲ تا ۶ حب در عرض روز جهة سهولت خروج نفث و تقطیع بلغم بیاشامند

زرق تحت جلدی هلنین معمول مونیر بگیرند هلنین ۱ گرم روغن زیتون ۱۰۰ گرم حل کنند ۵ سانتی گرم این محلول را در مبتلایان به توبرکول در تحت جلد زرق نمایند

ماء العسل منفث بگیرند ریشه داسن لبلاب الارض و فامکن ۴ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده ۶۰ گرم عسل سفید بیفزایند و در یکروز نشست مزمن در عرض روز بیاشامند

اشنان ف **ساپونر** ل **ساپوناریا وفیسینالیس** گیاهی است از طایفه **دیانتم** و بومی در مواضعی که فی الجمله مرطوب باشد میروید و ساق ان بند بند و برگهای ان باهم مقابل و دمحی شکل و گلهای ان بطور دسته و سفید و گلی و یا برگها احداث زاویه میکند و این نبات محتوی ماده مخصوصی است موسوم به **ساپونین (استروتین)** و عبارتست از گلکوزیدی است سفید و غیر متبلور و بهر مقداری محلول در اب و مانند صابون در اب کف میکند و با کمی الکل با مواد دسمه و مواد سفری مرکب میشود و گرد ان معطس است و در طب برگ و ریشه اشنان را مانند مقویات و عوامل ضد خنازیر و ضد سفلیس استعمال میکنند و در ریشه ان بحجم قلم در از یک فرسنگ که فی الجمله قرمز رنگ است پوشیده میشود و کدبانوهای خانه این نبات را بجای صابون استعمال میکنند و در طب از برگ ان نیز مینمایند به نسبت ۱۰ در ۱۰۰۰ که فی الجمله معرق است و نیز از ریشه ان گرم ۳۰ در ۱۰۰۰ باشد مقوی معده و مصفی خون و معرق است و شربت اشنان را مانند شربت جعطیانا مینمایند و بمقدار ۲۰ تا ۳۰ گرم مثل عوامل مقویه و ضد هربس استعمال میکنند

ادریون ساپونر دریان در فرنگستان بواسطه تجارت شرف و معین ریشه میفروشند که

طویل و حجیم مانند بازوی طفلی میباشد و مقدار زیادی ساپونین دارد و در صنعت گازر پارچه های پشمین بخصوص
شال کشمیری بکار میرود و موسوم است به ساپونر دُ پان و گویا این ریشه همان از بوی ممالک ما میباشد که **چوبک**
(**چوه**) نیز مینامیم **کیلایا ساپوناریا** نیز بواسطه تجار امریک ریشه دیگری میاورند موسوم به کیلایا
ساپوناریا و این ریشه نیز دارای مقدار زیادی ساپونین است و پوست آنرا در کارهای دیگری استعمال میکنند چون از پاناما
آنرا میاورند لهذا **پوست پاناما** نیز نامیده میشود و این ریشه در خواص مشابه پولیگالا میباشد و مطبوخ
از ۵ گرم پوست این ریشه در ۲۰۰ گرم آب ترتیب میدهند که مطبوع تر از مطبوخ پولیگالا است و آنرا در عرض روز
با قاشق کوچک باید آشامید

شربت مصفی بگیرند شربت اشنان شربت کوبنیه شربت بنفشه فرنگی یعنی مکرر ۱۰۰ گرم بدو سیناسبوم
۱۰ تا ۲۰ گرم مخلوط کنند و از ۲ تا ۴ قاشق کوچک در عرض روز بنوشند

شربت اشنان بگیرند نیم کوب کرده ریشه اشنان ۱ آب مقطر ۱۰ قند مقدار کافی مدت ۶ ساعت دم کرده و بعد
صاف کنند و بگذارند ته نشین شده صاف روی آنرا بریزند و نسبت ۱۸ ادره ۱۰ قند افزوده بجوشانند و حفظ نمایند مانند
عوامل مقویه و دافع مرض از ۲۰ تا ۶۰ گرم بنوشند

عصاره اشنان این عصاره را مانند عصاره کاسبا آماده میسازند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۱۰ گرم است

شربت مصفی و قلیائی بگیرند بی کربونات سود ۱۵ گرم شربت اشنان ۳۰۰ گرم مخلوط کرده از ۲ تا ۳
قاشق آش خوری در روز بنوشند و میتوان بجای بی کربونات ۱۰ گرم نیترات سود معمول داشت

تعفین پاناما بگیرند پوست ریشه پاناما نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ در ظرف در بسته مدت ده
روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و این تعفین را در کارهای استعمال
میکنند

لیکن دارای چندین قسم است که همه آنها از نباتات **مخفی اللقاح** میباشند و نوعا مرکب است از
فلاخهای ممتدی شکل غشاء که زیاد یا کم منحنی اند و دانه دانه و یا شکل برگ اند و آلت تناسل در همه آنها واقع شده که
بنا بر اقسام آن مهلک نیستند همه آنها محتوی ماده ژلاتینی و مقدار زیادی نشاسته میباشند و از عوامل غاذیه محسوب
میشوند و بعضی از آنها از عوامل صدری ملطف اند و بعضی دیگر قاطع حمی و دافع دیدان و لیکنی که از جزیره ایسلاند
میاورند و معروف است به لیکن ایسلاند بیشتر از سایرین در طب استعمال میشود و این قسم در سویس و در فرانسه نیز یافت
میگردد و فلاخهای آن سفید خاکستری و عریض و بیقاعده و مانند پوست حیوانات و در همه سطحشان خالهای سفید
آردی شکل موجود است و در دانه های آنها لکه های بیضی شکل قهوه رنگ دیده میشود و طعم این قسم لیکن مانند کنکینا
تلخ است ولی مثل آن عفوصت ندارد

لیکن ایسلاند دارای دو ماده عامل است یکی که موسوم به **سترارین** عبارت است از ماده تلخ آن و از عوامل
مقویه و قاطع حمی است و دیگری موسوم به **لیکنین** که یک قسم نشاسته مخصوصی است و دارای خواص
غاذیه میباشد

تیزن لیکن بگیرند لیکن ایسلاند ۱۰ گرم آب صاف ۱۰۰۰ گرم لیکن را در آب مدت کمی بجوشانند و آن
آبرا دور بریزند و با آب سرد بشویند تا ماده تلخ آن گرفته شود و بعد بقدر یک آب ریخته مدت یک ساعت بجوشانند

که ۱۰۰۰ گرم مطبوخ بدست اید و صاف کند و اگر طبیب خواسته باشد ماده عامل تلخ محفوظ بماند باید لیکن را بدون
شستن در دو در نهجی مطبوخ اول بجوشانند و مقدار لیکن را میتوان تا ۶۰ گرم رسانید و این تیزن را که در عرض روز
فنجان فنجان باید اشامید از عوامل ملین و صدری میباشد و موافق مقدار ماده تلخی که در ان حفظ کرده اند مقوی
معده است و هرچه بیشتر دارای این ماده باشد زیادتر تقویت از معده میکند

ساکارود لیکن بگیرند لیکن ایسلاند قند سفید مکرر یک جزء اب مقدار کافی لیکن را چندین دفعه با اب
سرد بشویند تا تلخی ان گرفته شود و با مقدار کافی اب مدت یک ساعت بجوشانند و بافشار صاف کنند و بگذارند ته
نشین شود و صاف روی ان را برداشته و قند را بر ان افزوده در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام خمیر بستر گردد و در سقفها
گسترانیده در گرم خانه بخشکانند و نرم بسایند و در استعمالات طبی بکار برند

تیزن ساکارود لیکن بگیرند ساکارود لیکن ۲۰ تا ۶۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم حل کنند و نزله
ریوی و برونشیت مزمن در عرض روز متدرجا استعمال کنند

لوزانک لیکن بگیرند ساکارود لیکن قند سفید مکرر ۶۰ گرم اب صاف ۱۰۰ گرم عرق بهارنارنج ۱۰ گرم
ساکارود و قند و اب را مخلوط کرده بجوشانند و در ظرفی اول عرق بهارنارنج را بریزند و بعد این مطبوخ را روی
ان بریزند و این لوزانک را مانند عوامل صدری استعمال میکنند

قرص لیکن بگیرند ساکارود لیکن ۵۰ گرم قند ۱۰۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۵ گرم اب صاف ۱۵ گرم با اب و
صمغ و کمی قند لعاب سازند و ساکارود را بر ان افزوده و بعد باقی مانده قند را و خمیر متحد الاجزائی سازند و با این خمیر
قرصهائی بوزن یک گرم ترتیب دهند و مانند عوامل صدری استعمال نمایند

در بیان بعضی ترکیبات صدری منفث

جوشانده صدری بگیرند گل ختمی ۲۰۰ گرم ریشه ختمی ۱۵۰ گرم ریشه پولیگالا ریشه سوس
مکرر ۵۰ گرم گل بوئیون سفید برگ کوکا رفرمکرر ۲۵ گرم دواها را خورد کرده و مخلوط نموده چهار قسمت کنند
روزی یک قسمت را در یک لیتر اب بجوشانند باراده طبیب و میل مریض شیرین نمایند و در برونشیت مزمن در
عرض روز استعمال کنند

جلاب منفث بگیرند فلفل سفید ۱ گرم ریشه پولیگالا دو فامکرر ۵ گرم در ۲۰۰ گرم اب جوش دم کنند
و صاف کرده بیفزایند شربت تلو ۵۰ گرم و در پیرهائی که به نزله مزمن ریه مبتلی باشند و خروج نفث باشکال بود
در عرض روز با قاشق کوچک متدرجا بیاشامانند

ایضا جلاب منفث معمول ساندراس بگیرند جلاب دافع سعال ۱۰۰ گرم
شربت باکوده ۲۰ گرم طرطر استبیبه ۵ سانتی گرم در برونشیت مزمنی که صورت حادی گرفته باشد بخصوص در
وقتی که سرفه خشک و زیاد و با عسر النفس همراه بود و موجب هیجان شدیدی در شعب قصبه گردد متدرجا هر
یک ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون کرمسی بگیرند مسحوق کرمس ۱ گرم کرمس معدنی ۱ دسی گرم شربت تلو ۵۰ گرم مخلوط

کرده

کرده بیفزایند مطبوخ زوفا ۲۰۰ گرم ساعت بساعت یك قاشق کوچك بنوشند

پوسیون معمول مونثرنو بگیرند چای هیوان لیلابا لادن مکد ۵ گرم بوبون سفید ۳ گرم ایرسا ۲ گرم اب جوش ۲۰۰ گرم شربت تلو شربت توددی مکد ۲۰ گرم تعفین دارچینی ۱ گرم دم ۲۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در دفع اسم وگرفتگی صدا با قاشق کوچك مدت بجا بنوشند

لعوق صدری معمول پرزبوزی بگیرند عرق قاطی ۱۵۰ گرم روغن بادام شیرین شربت پولیگالا مکد ۵۰ گرم صمغ عربی ۱۵ گرم شربت بنفشه ۳۰ گرم کرمس معدنی ۱ دسی گرم مطابق معمول لعوق سازند در دفع سل درهر با قاشق کوچك مدت جابجا بیاشامند

مخلوط صدری بگیرند اشق ۳ گرم با سکنجبین عنصل ۴ گرم صلایه کرده بیفزایند شربت زوفا ۲۰ گرم عرق زوفا ۱۲۵ گرم در دفع اختلالات نزله مزمن هر ساعت فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند این مخلوط را که بعضی از مصنفین **شیرامانیاك** نامیده اند دوائی است که شربتان خیلی ناگوار است و هم چنین است مخلوط ذیل

مخلوط صدری معمول کوارن بگیرند عرق زوفا ۲۵۰ گرم سکنجبین عنصل شربت زوفا مکد ۵۰ گرم اشق ۵ گرم زرده تخم مرغ یك دانه عصاره داسن ۳ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و سکنه که با سرفه همراهی کند هر نیم ساعت فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند

الکسیر ضد اسم بگیرند الکل خالص ۲۵۰ گرم اصل السوس ۶ گرم اگر ترکی داسن مکد ۴ گرم ایرسا انیسون مکد ۲ گرم کافور ۳ دسی گرم ریشه اسادون ۱ گرم مطابق معمول الکسیر سازند در دفع اسم مرطوب ۱۰ تا ۳۰ قطره این الکسیر را در یك پیاله مطبوخ چای و یا تیزن مناسبی مخلوط کرده بنوشند

شربت مرکب اپیکا بگیرند اپیکای خاکستری ۳۰ سناء مکی ۱۰۰ اوشن ۳۰ شقایق ۱۲۵ سولفات منیزی ۱۰۰ شراب سفید ۷۵۰ عرق بهارنارنج ۷۵۰ اب صاف ۳۰۰۰ قند سفید ۳۰۰۰ شربت سازند و این شربت معمول **کدکس** است در اختلالات نزله اطفال مستعمل و مفید و مقدار شربتان یك قاشق چای خوری است که در روزی سه یا چهار دفعه مکررا استعمال شود

شربت ضد سیاه سرفه معمول بولای بگیرند اپیکای مسحوق ۴۸ گرم کنگنیای نیم کوب شده ۳۲ گرم در ظرفی دیگر در کم روی انها اب ریزند تا از روی انها عبور کرده در ظرفی جمع شود و مجموع ۱۸۰۰ گرم گردد و از طرف دیگر بگیرند تریاك خالص ۴ گرم در مقداری اب سرد حل کنند که پس از تصفیه ۲۰۰ گرم وزن مصفی باشد و این دو مایع را مخلوط نمایند و بگیرند شربت ساده ۹۰۰۰ گرم مخلوط با انها کرده بروی تبخیر نمایند تا ۲۰۰۰ گرم از وزن ان که عبارت از وزن ۲۰۰۰ گرم مایعات فوق باشد کاسته شود و بگذارند نیم گرم شده و بر ان بیفزایند شربت بهارنارنج ۲۵۰ گرم و در ظرفی حفظ کنند این شربت را در دفع سیاه سرفه بمقدار یك قاشق چای خوری صبح و یکی عصر در طفل یك ساله تا دو ساله استعمال کرده و خیلی موثر و مفید میدانند

شربت صدری بلسانی بگیرند قند خورد کرده ۱۰۰۰ گرم مطبوخ شقایق ۶۰۰ گرم شراب قرمز ۵۰۰ گرم تعفین بلسان تلو ۱۲ گرم اپیکای نیم کوب کرده ۱۰ گرم عصاره تریاك ۱ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۳ تا ۶ گرم این شربت را در یك پیاله مطبوخ صدری مخلوط کرده در دفع سرفه های عاصی بیاشامند

درس بیست و هفتم

شربت صدری معمول لامورو بگیرند شش گوساله یک عدد لیکن ایسلاند عنا ۵
اصل السوس خرما مکد ۲۵۰ گرم پولوپوڈ (حشیشة الربه) ۱۲۵ گرم گل شقایق گل بنفشه گل خبازی گل خطمی مکد ۲
۷۰ گرم عصاره صمغی تریاک ۳۳ گرم قند ۵۰۰۰ گرم مطابق معمول شربت ساخته و در دفع امراض مزمن صدر از ۲ تا ۴
قاشق کوچک در عرض روز بیاشامند

شربت صدری معروف به روو کلن بگیرند شش گوساله یک عدد لیکن ایسلاند
۲۰۰۰ گرم کوکا ۵۰۰ گرم گلهای دافع السعال ۵۰۰ گرم چهار میوه صدری ۲۰۰۰ گرم صمغ سنگال (صمغ عربی)
۲۰۰۰ گرم برگ توت دی ۵۰۰ گرم ریشه خشک قطودیون کبره ۵۰۰ گرم عصیر غلیظ کاهو ۱۲۵ گرم شربت ساده
۵۰۰۰۰ گرم شربت بنفشه ۶۰۰۰ گرم شربت تلو ۳۰۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و در ۳۰ گرم این شربت
۱ دسی گرم تریداس (عصیر کاهو) و ۵ سانتی گرم عصاره کوکا موجود است

سکنجبین صدری که در ادمبورغ معمول است بگیرند عسل ۲۵۰ گرم اشق
۳۰ گرم داس ایرسا مکد ۱۵ گرم مطابق معمول شربت سازند در اخلاط ثقیله روزی ۳۰ تا ۵۰ گرم در تیسوهای مناسب
مخلوط کرده بیاشامند

سفوف ضد سیاه سرفه بگیرند کرمس معدنی ۱ دسی گرم ایپکای مسحوق ۲ دسی گرم مسحوق ریشه
بلادن ۵ سانتی گرم مخلوط کرده در ۶ بسته مساوی قسمت کنند و هر چهار ساعت فاصله یک قسمت را سفوف نمایند

سفوف منفث بگیرند مسحوق عنصل ۱ گرم مسحوق زنجبیل مسحوق ایپکا مکد ۲ گرم مخلوط کرده در ۲۰ بسته
مساوی قسمت کنند در نزله های ریوی مزمن و اواخر ذات الریه روزی از دو تا چهار بسته به دفعات سفوف نمایند

سفوف ضد اسم (سفوف قاطع بلغم) بگیرند مسحوق عنصل ۵ گرم قند مسحوق ۲۰ گرم
گوگرد مصعد و مغسول ۱۰ گرم مخلوط کنند و ۳ دسی گرم تا ۱ گرم از این سفوف را در دفع زکام و سایر نزلات بکار برند

قرص ایپکا بگیرند ایپکای مسحوق ۱۰ جزء قند سفید مسحوق ۹۹۰ جزء لعاب کثیرا که با عرق بهار نارنج ساخته باشند
مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و این قرصها که از عوامل منفثه است بعد میباشند از چهار تا شش
عدد آنها را چون منفث بیاشامند در سهولت خروج نفث اثر عجیبی خواهند داشت و مخصوصاً در برونشیت مزمن استعمال
میشوند

قرص منفث امتین بگیرند قند مسحوق ۳۰ گرم امتین ۴ دسی گرم لعاب کثیرا مقدار کافی مطابق
معمول ۷۲ قرص سازند دقت کنند که قرصها مساوی باشند و جهت سهولت خروج نفث در نزله مزمن ریه و سیاه
سرفه هر دو یا سه ساعت فاصله یک یا دو دانه بیاشامند

قرص کرمس معدنی بگیرند کرمس معدنی ۱۰ جزء قند سفید ۹۰۰ جزء صمغ عربی ۶۰ جزء عرق بهار
نارنج ۶۰ جزء مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و این قرصها را اگر چه بخوبی نمیتوان حفظ کرد ولی از ادویه منفثه بسیار
نیکو میباشند و مقدار شربت آنها سه تا ۶ دانه است در عرض روز

قرص ضد زکام معمول لیون بگیرند قند مسحوق ۵۰۰ گرم ریوند مسحوق ۲۰۰ گرم زعفران مسحوق ۲
گرم لعاب کثیرا مقدار کافی قرصهای ۳ دسی گرمی سازند و سه تا ۶ عدد در عرض روز بیاشامند

قرص دافع تب لرم بگیرند اسید بنزوئیک ۲ گرم قند مسحوق ۱۰۰ گرم مسحوق ایرسا ۱۰ گرم مسحوق صمغ عربی

ترکیبات منفث

۵۰ گرم نشاسته ۱۲۰ گرم آب مقطر ۱۳ گرم مطابق معمول قرصهای ۱۲ دسی گرمی سازند

عجین صدری بلسانی معمول رِنُولد بگیرند چهار گل ۵۰۰ گرم صمغ عربی ۳۰۰۰ گرم تعفین بلسان تلو ۲۴ گرم آب صاف ۱۵۰۰ گرم مطابق معمول عجین سازند و بهتر آنست که ۲۵۰۰ گرم قند بر این عجین بیفزایند

عجین صدری معمول کدکس بگیرند جوشانده صدری ۱۰۰ آب صاف ۳۰۰۰ صمغ عربی ۳۰۰۰ قند ۲۰۰۰ عرق غار گیلاسی ۱۰۰ عصارهٔ تریاک ۱/۵ اول واهای جوشانده را در آب حل کند و بعد صمغ را در آن حل نمایند و عصارهٔ تریاک را در عرق حل کرده با قندی محصول افزایند و صد گرم این عجین تقریباً دارای ۲ سانتی گرم عصارهٔ تریاک است

عجین صدری شش گوساله بگیرند ۱۰۰ گرم شش گوساله و از آن ده ۳۰۰۰ گرم آب جوش بشویند و این آب را دور ریزند و بعد در ۲۰۰۰ گرم آب جوش دیگر با آتش ملایم مدت شش ساعت بجوشانند و صاف نمایند و بهتر آنست که در حمام ماریه قلعی این عمل را اجری کند و از طرف دیگر در ۳۰۰۰ گرم آب ۵۰ گرم انجیر و ۵۰ خرما مدت یکساعت بجوشانند و صاف کنند و بر این مصفی ۵۰ گرم شربت کوکار سفید ۳۰۰۰ گرم صمغ سفید خالص و ۱۲۵۰ گرم قند سفید افزوده و مصفای اول را در آن داخل نمایند و با قوام عجین تبخیر کنند و در آخر عمل چند انه سفیده تخم مرغ را در ۲ گرم عرق بهار نارنج حل کرده با ۴ گرم تعفین و نیل بیفزایند

قرص دافع سرفه عصبانی معمول لیپر بگیرند قند مسحوق ۵۰۰ گرم اپیکای مسحوق ۸ گرم کافور ۱ گرم مطابق معمول قرصهای ۵۰ سانتی گرمی سازند

قرص صدری قاطع بلغم بگیرند قند مسحوق ۵۰۰ گرم شیر خشت ۱۵۰ گرم ترپاس ۱۰ گرم اپیکای مسحوق ۱۰ گرم عنصل مسحوق ۵ گرم با مقدار کافی لعاب کثیرا خمیر متحد الاجزائی سازند و از آن قرصهای یک گرمی ترتیب دهند و در دفع زکام و نزله های مزمن روزی ۵ تا ۶ قرص متدرجا بیاشامند

حب قاطع بلغم و منفث بگیرند مسحوق عنصل مسحوق اپیکا مکد ۱۰ گرم عصارهٔ بلادن ۲ گرم کره کاکاو ۱۰ گرم با مقدار کافی شربت صمغ حبهای ۱۵ سانتی گرمی سازند و در نزله های مزمن یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند

حب ضد نزله معمول بالی بگیرند مسکر کاکاو ۵ گرم کثیرا زعفران عسل مکد ۲ گرم رب السوس بلسان گوگرد انیسونی مکد ۱ گرم عصاره بنج ۳ دسی گرم اسانات مرفین ۱ دسی گرم مطابق معمول ۴۰ حب بزرگ سازند که قوامشان قدری نرم بود و هر سه یا چهار ساعت یکدانه بیاشامند

حب ضد نزله و مسکن معمول پتی بگیرند مسکر کاکاو صمغ عربی مکد ۳ گرم عصارهٔ تریاک ۱ گرم با مقدار کافی شربت اپیکا خمیر کرده ۲۰ حب سازند و این حبوب را در دفع نزله های مزمنی که موجب اختلال خواب میگردند معمول میدارند

حب منفث معمول کورپوت بگیرند اشق عصارهٔ راسن گوگرد مغسول مکد ۴ گرم عصارهٔ حشیشة الکلب مقدار کافی مطابق معمول حبهای یک دسی گرمی سازند و در نزله دیرین استعمال نمایند

حب ضد نزله بگیرند کثیرا ۵ دسی امتیک تریاک مکد ۵ سانتی گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند یک حب صبح و یکی عصر در دفع نزله های کهنه بیاشامند

حب پرنگل بگیرند تریاق ۲ گرم اپیکا ۱۰ دسی گرم طباشیر بمقدار کافی چهار حب بزرگ سازند و حب صبح و دو حب عصر

در دفع تولدهای مزمن و ذوسنطاریای مزمن استعمال نمایند

حرف ت

در بیست و هشتم تربانتین و بعضی اوامل به امثال آن

تربانتین عبارت است از عصیر سقری مخصوص طیار که بخودی خود و یا باعانت شکاف از بعضی اشجار طایفه **تربنتاسه**

و یا **کونیفر** (مخروطی) جریان مییابد و صفات متمایزه اقسام آن از هر درختی گرفته شده باشند از این قرار است نوعاً مایع و لزج و شفاف اند و رنگشان زرد سبز رنگ و یا قرمز رنگ و طعمشان تلخ و تند و بویشان تند مانند و چون با هوا تماس یابند بو بوی نفشه میگیرد و غیر محلول در آب و محلول در الکل و اتر و ادهان ثابت و فرار

در تجارت چندین قسم تربانتین متداول است که موافق اشجاری که از آنها اخذ میشوند و ممالکی که از آنجاها وارد میگردند اولاً تربانتین مکی که بلسان مکی نیز نامیده میشود و از مکه و فلسطین می آورند و از درخت **بالسامودا**

ندروم اویو بالساموم که از طایفه تربنتاسه است جریان مییابد ثانیاً تربانتین ونیز که از درخت ملز حاصل میگردد که از طایفه کونیفر است در کوهستان جنوب فرانسه و سویس و ایتالیا عمل میآید و تربانتین آن از سایر اقسام بهتر و گران تر و در تجارت خالص آن کمتر یافت میشود و جهت اخذ آن ساقه درخت را با مته سوراخ میکنند و نادوی بان سوراخ منطبق کرده و در زیر آن ظرفی میگذارند تا تربانتین در آن ظرف جمع شود و همینکه دیگر تربانتین جریان ننمود آن سوراخ را مدت پانزده روز میگیرند و بعد باز کرده مقدار زیادی تربانتین مجدداً خارج میشود و از هر درختی در عرض سال از ۱۰۰ تا ۱۵۰ گرم تربانتین ممکن است اخذ کنند ثالثاً تربانتین استراسبورغ که تربانتین ووسژ (ووسژ سلسله کوهستانی است در شمال شرقی فرانسه) و تربانتین کاج نیز نامیده میشود زیرا که از درخت کاج که از طایفه کونیفر است اخذ میکنند و این قسم تربانتین شفاف و مایع تر و کم رنگ تر از سایر اقسام و دارای بوی مطبوعی است شبیه ببوی لیمو لهذا آنرا تربانتین لیموئی نیز میگویند و جهت اخذ آن در ساقه درخت کاج قطعه های عریضی از ادمی او رند و آنجا تربانتین سفید آمریک که از بوستون وارد کارولین می آورند خامساً تربانتین بوردو که خیلی رنگین و غلیظ است و بوی نامطبوع و طعم تند و مهوع دارد سادساً دو قسم تربانتین دیگر در تجارت متداول است یکی تربانتین شیو و دیگری تربانتین کانادا و انگلیسها غالباً این دو قسم را بعوض تربانتین مکی مصرف میکنند

کلیه چون تربانتین را تقطیر کنند یک هشتم و نیم روغن فراری مییدهد و سوم بر اسانس تربانتین و تفاله که باقی میماند عبارت است از یک ماده جامد خشک و سقری موسوم بر دانباج (کولوفان)

همه اقسام تربانتین از عوامل محرکه میباشند و بقول کلی این عوامل عبارتند از موادی که زیاد میکنند قوت اعمال جونی را و موجب بعضی نوع حمای موقتی میگردند و عوامل محرکه عمومی عواملی را میگویند که جهت و راه مخصوصی در خروج از بدن ندارند و در همه آلات اثر میکنند و آنها را منتشر کرده اند بعوامل محرکه منتشره و عوامل محرکه غیر منتشره قسم اول اثراتشان با یک سرعت زیادی ظاهر میشود و قسم دوم بطور بطوء اثر میکنند و عوامل محرکه منتشره نسبت دادند که دماغ اثر کرده در قوی و اعمال آن حمی افزایند و چون بمقدار زیاد استعمال شوند علاوه موجب بر آن کهبون خونی در دماغ و یک

تربانتین

حالت مرضی میگردند موسوم برمستی و بعد صورت ظهور بخستی میشوند ولی عوامل منبهه این اثر را در دماغ نمیکنند و هرگز موجب عروض مستی حقیقی نمیشوند پس مابین عوامل محرکه و عوامل منبهه فرق بسیار است و عوامل محرکه منتشره عبارتند از شراب و الکل و اتر و غیره و غیره

ما در این درد ذکر میکنیم اولاً تربانتین و اسانس آن و استعمالات داخلی و خارجی آنها ثانیاً را تیانج و نفت سفید و نفت بودگو و سقز المی و کوپاهو و او بلسان تلو و غیره را در فصل حسن لبه ذکر خواهیم کرد ثالثاً در آخر این درد ذکر مینمائیم تربین و تربینول را

تربانتین اقسام تربانتین را از زمان بقراط تا کنون استعمال کرده و میکنند و چون در داخل آنها را تجویز نمایند مانند محرکات قویه اثر کرده و بخصوص در غشاء مخاط جهاز تولد و بول اثر مخصوصی ظاهر مینمایند و ترشح آنها را کم میکنند و این مواد در دفع نزله های مزمن مثانه و مجرای بول و در بعضی اسهالهای مخاطی کثیر الفایده اند و نیز از اثر آنها در دفع نزله مزمن ریه و تعویق ذوبان توبرکول در مسلولین تمجید یاد کرده اند و از خارج اغلب اوقات آنها را در دفع پلوردودینی و وجع عصبانی بین الضلعی) و رومانیسم عضلانی استعمال مینمایند و بلسان مکی و بلسان کانادا و تربانتین شیو و تربانتین و نیز تربانتین لیمونی و تربانتین بوردو اگرچه در تجارت قیمت آنها خیلی مختلف است ولی در خواص طبی مشابه یکدیگرند و مقدار شربت همه آنها یکی است و حمام بخار تربانتین را که با تربانتین کاج و با تربانتین ملز ترتیب میدهند در دفع رومانیسم مزمن و رومانیسم سوزاکی استعمال مینمایند

اسانس تربانتین از عوامل محرکه قویه است و در دفع سیاتیک (عرق النسا) و سایر نورالژیها مفید و سودمند است و از اذو نیز است که در کشتن یا اخراج تنیها قوی الاثر و بخصوص در دفع تنیا و سایر کرمهای معوی در اداء خوابیده مینباشد و نیز از اثرات در دفع ترشح صفرا و دفع کرانو دوم صفاق و صرع حملی و ترشح براق ذیبقی و حصبات ناشئه و حمیه تیفوئید و اقسام نزف الدم و تسمم بواسطه فوسفر در نزله مثانه تمجیدات کرده اند و نیز از عوامل قاتل پادزهری میباشد که در هنگام بروز امراض مسریه از قبیل سکرلاتین و سرخجه شدید و حمای تیفوئید و بفرنیت دکولرا و حمای زرد و غیره مطمئناً و بدون ایراث ضرر با فوائد زیاد میتوان آنرا استعمال کرد و چون شربت آن خیلی مکره و نامطبوع است لهذا بیشتر بصورت کپسول آنرا استعمال میکنند و مقدار شربت این کپسولها هر دو تا شش ساعت فاصله یک دانه است و بعضی دیگر از اطباء دانا است مقدار زیاد را کرباعانت قدری آب بیاشامند

مخصوصات تربانتین جهة استعمال داخلی

تربانتین پخته تربانتین ملز را در آب بجوشانند تا تقریباً تمام اسانس آن بخار گردد و بعد حبهای ۳۰ سانتی گرمی سازند و از ۳۰ تا ۶۰ حب در روز استعمال نمایند

آب تربانتینی بگیرند تربانتین لیمونی ۱۰۰۰ گرم آب صاف ۴۰۰۰ گرم آب را در حین جوش بر روی تربانتین بریزند و بهم زنند و بگذارند سرد شده صاف کنند و در امراض مجاری بول و در برونشیت مزمن از یک تا دو پیاله در عرض روز بیاشامند و در خارج این را مانند عوامل قاطع الدم استعمال میکنند

شربت تربانتین معمول کدکس بگیرند تربانتین لیمونی ۱۰۰ گرم شربت ساده ۱۰۰۰ گرم در حمام ماریه مخلوط کرده مدت دو ساعت دم کنند بیشتر اوقات بهم زنند و بگذارند سرد شده و با پارچه چشمه

کنادی صاف نمایند و **تروسو** اده تا ۱۰ اگرم این شربت را در دفع نزلهای مزمن مثانه و دیگر استعمال مینمایند

الکولاتور اسانس تربانتین (جوهر دافع الیرقان) بگیرند اسانس تربانتین ۵۰ گرم الکل خالص ۲۵۰ گرم مخلوط کرده تقطیر کنند و اسانس زیادتی را از آن بگیرند و ۱ گرم الکولاتور را در قدری شربت قند مخلوط کرده در دفع امراض کبد بیاشامند

صابون ستارکی بگیرند کربونات پتاس خشک اسانس تربانتین تربانتین ونیز مکی ۵ اگرم اسید کربونات را صلابه کنند کم کم اسانس را بآن مخلوط نمایند و بعد تربانتین را وصلابه کنند تا بقوام عسل غلیظی گردد و این صابون را بمقدار ۵ تا ۳۰ سانتی گرم بصورت حب مانند عوامل محلله استعمال میکنند

پوسیون دافع حمای تیفوئید بگیرند اسانس تربانتین ۶ گرم روغن بید انجیر ۹ گرم آب صمغ ۱۰ اگرم مخلوط کنند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند و هر سه ساعت فاصله شکم را با تنقیه ذیل حقنه نمایند بگیرند روغن زیتون ۱۲۰ اسانس تربانتین ۱۲ مخلوط کنند

مخلوط تربانتین معمول رایر بگیرند لعاب شاه ۶۴ گرم اسانس تربانتین ۴ ۳۰ قطره شربت تنباکو ۶۴ گرم در دفع عرق النسا شب وقت خواب یک دفعه بیاشامند و مقدار اسانس را میتوان متدرجا زیاد کرد تا ۶ گرم ولی بر مقدار شربت تنباکو نباید افزود

عسل تربانتینی معمول مارتینه بگیرند اسانس تربانتین ۱۰ گرم عسل وردی ۱۵۰ گرم مخلوط کنند و سه قاشق کوچک در روز بیاشامند و مقدار اسانس را متدرجا باید زیاد نمود بعضی دانشمندان این عسل را در دفع وجع ورک و دیگری در دفع نورالرئها بخصوص عرق النسا استعمال مینمایند

لعوق تربانتینی ایضا معمول مارتینه بگیرند اسانس تربانتین ۱۰ گرم زرده تخم مرغ ۳ دانه مخلوط کرده کم کم بیفزایند شربت نعناع ۶۰ گرم شربت بهارنارنج شربت ترمکی ۳۰ گرم تعفین دارچینی ۳ گرم در عرق النسا روزی ۳ قاشق کوچک یکی صبح و یکی ظهر و یکی عصر بیاشامند

پوسیون کارمیشل بگیرند اسانس تربانتین ۱۵ گرم زرده تخم ۱ دانه مخلوط کرده و بیفزایند لعاب شاه ۱۲۴ اگرم شربت پوست نارنج ۶۰ گرم اسانس دارچینی ۳ قطره در دفع درم عنبیه مزمن و ورم مشیمه مزمن با قاشق خوری بیاشامند

پوسیون عرق النسائی معمول شنیدر بگیرند اسانس تربانتین مسحوق صمغ عربی مکد ۱۰ گرم عرق نعناع ۱۲۰ اگرم قند سفید ۱۰ اگرم شربت نعناع فلفلی ۳۰ گرم پوسیون سازند روزی سه دفعه هر دفعه دو قاشق ترتی خوری بیاشامند و در بین که پوسیون را استعمال میکنند باید روزی چندین دفعه بروی اجزاء موجعه تنریح ذیل را مالید بگیرند اسانس تربانتین ۱ جزء تنریح کافوری فرار ۳ جزء

معجون تربانتین معمول تامسون بگیرند اسانس تربانتین ۲۰ گرم عسل مقدار کافی معجون سازند روزی سه دفعه شب قبل خوابیدن در دفع حب القرع بیاشامند

معجون تربانتینی بگیرند تربانتین ۶ گرم اسانس نعناع ۵ سی گرم کربونات منزی مقدار کافی در هاون مخلوط کرده صلایه کنند و روزی سه دفعه هر دفعه یک فندق بیاشامند

ایضا معجون تربانتینی معمول مارتینه بگیرند مسحوق صمغ عربی ۶۰ گرم مسحوق قند ۲۹

گرم مخلوط

گرم مخلوط کرده کم کم بیفزایند اسانس تربانتین ۱۰ گرم شربت بهارنارنج ۴۰ گرم در مداوای اقسام نورالژی روزی ۱۲ گرم در سه دفعه بیاشامند

معجون ضد صرع معمول تسیر بگیرند صمغ عربی آب صاف مکدر ۱۰ گرم عسل سفید اسانس تربانتین مکدر ۵۰ گرم کربونات منیزی مقدار کافی مطابق معمول معجونی سازند که قوامش نرم باشد روزی ۲ تا ۱۰ گرم این معجون را در جوف مغز نان گذاشته بیاشامند و هرگاه یک مقدار کمی تریاک و یا ۱۰ تا ۲۰ قطره لودانم روسو بر این مقدار بیفزایند سودمندتر خواهد بود

کائوچوی تربانتینی معمول هامون بگیرند اسانس تربانتین ۲۰ گرم کائوچو ۴۰ گرم حل کرده با ۳۰۰ گرم روغن قطنی که با اسانس بادام تلخ معطر شده باشد مخلوط نمایند و از ۱ تا ۳ قاشق چای خوری این مخلوط را در دفع سل در عرض روز بیاشامند

حب تربانتینی معمول فور بگیرند تربانتین کاج ۴۰ گرم هیدروکربونات منیزی ۳۰ گرم مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۳ تا ۶ عدد در عرض روز استعمال نمایند

حب مدر معمول دهان بگیرند تربانتین ۲۰ گرم اصل السوس مسحوق مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و هر یک ساعت فاصله یک حب با یک پیاله مطبوخ اصل السوس که دارای قدری شراب سفید بود بیاشامند در مداوای مدر **دهان** عبارت از همین است

محلول ویلت بگیرند اترسولفوریک ۴۰ گرم اسانس تربانتین ۱۰ گرم حل کنند و در مدت چندین ماه همه روزه از ۱۰ تا ۲۰ قطره این محلول را در یک قاشق کوچک شربت قند داخل کرده بیاشامند و روی آن یک فنجان شیر بیده و یا ماء الشعیر بنوشند در دمل صفراوی مفید سودمند است

داروی دوراند (اتر تربانتینی) بگیرند اسانس تربانتین ۱۰ گرم در ۱۵ گرم اترسولفوریک حل کنند و از ۲ تا ۴ گرم این محلول را در یک پیاله آبگوشت مخلوط کرده در دفع دمل صفراوی و قولنج کبدی بیاشامند و هرگاه بجای این محلول اترهای دیدی و کپسول اسانس تربانتین را معاً استعمال کنند بهتر است و ۴ گرم این محلول را در ۲۵۰ گرم مطبوخ بزرگان داخل نموده حقنه نمایند

آب جوهری انهالت بگیرند الکل ۲۵۰۰ گرم تربانتین ۲۵۰ گرم قرنفل جوزبوا کبابه دارچینی مکدر ۲۰۰ گرم لبان (کندر) ۵۰ گرم رازیانه حب الغار مکدر ۱۵ گرم چوب صبر زعفران مکدر ۱۰ گرم مشک ۲۵ سانتی گرم مطابق معمول تعقیر سازند و از ۸ تا ۱۲ گرم با یک تیزن مناسب جهت تحریک و دفع سستی و ضعف زیاد بکار برند

محصولات تربانتین جهت استعمال خارجی

تربانتین و بلسانها از عواملی میباشند که بالاصاله مؤثراند و از قدیم الایام آنها را در تغییر جروح و قروح ردی الطبیعه استعمال کرده و میکنند و محلول اسانس تربانتین در روغن زیتون را جهة دفع اختلاجات اطفال و کزاز و حبابات ماشره مستعمل و مفید است در دفع حمره و ورم صفاق و فسخ بیمارستانی قوی الاثر

محلل ساده بگیرند تربانتین ونیز ۴۰ گرم زرده تخم مرغ ۳۰ گرم روغن زیتون ۱۰ گرم تربانتین را با زرده صلایه

درس بیست هشتم

کنند و کم کم روغن را مخلوط نمایند (کدکس)

محلّل قوی بگیرند محلّل ساده ۰ صمغ سائل مکی یک جزء مخلوط کنند (کدکس)

محلّل قوی معمول لیسترانک بگیرند محلّل ساده ۱۰ گرم پتاس محرق ۳ گرم مخلوط کنند و فتیله را با آن آلوده کرده در معبرهای ناصوری گذارند و در جراحات مزمن نیز این محلّل را دفاده مینمایند

محلّل زیبقی بگیرند محلّل ساده انگان زیبقی مکی ۱۲۵ گرم مخلوط کنند

محلّل افیونی بگیرند تریاک ۵ گرم محلّل ساده ۱۰۰ گرم مخلوط کنند

محلّل پلانک بگیرند تربانتین ونیز ۴۰ گرم با ۲۰ گرم زرده تخم مرغ و ۱۰۰ گرم الکل و ۴۰ گرم عسل و ۱۰ گرم آب صلابه کنند

غرغره تربانتینی معمول ژدنک بگیرند لعاب صمغ عربی ۲۰۰ گرم اسانس تربانتین ۱۰ گرم مخلوط کرده بهم زنند در دفع ترشح براق زیبقی غرغره نمایند و هر وقت که میخواهند غرغره کنند مخلوط را بهم زنند

کحل تربانتینی معمول لوژیر بگیرند تربانتین ونیز ۲۰ گرم اسانس تربانتین ۱۰ گرم حل کنند در دفع رمد نزله حاد مزمن و کراتیت سه چهار قطره صبح و سه چهار قطره عصر در مابین اجفان قطور نمایند

زرق تربانتینی معمول دیتارنک بگیرند صابون طبی ۲۰ گرم تربانتین ونیز ۵ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده و بفرایند تعفین حسن لیره ۵ گرم جهت دفع کری در عرض روزانه ۵ تا ۶ دفعه در گوش زرق نمایند

الکولاتور فیوراوانتی (بلسان فیوراوانتی) بگیرند تربانتین ملز ۵۰۰ گرم سقز ۱۰۰ گرم سقز تاکاماک ۱۰۰ گرم کهربا ۱۰۰ گرم صمغ سائله ۱۰۰ گرم باد بجه ۱۰۰ گرم حر مکی ۱۰۰ گرم صبر ۵۰ گرم حب الغار ۱۰۰ گرم خولنجان ۵۰ گرم زرنباد ۵۰ گرم زنجبیل ۵۰ گرم دارچینی ۵۰ گرم قرنفل ۵۰ گرم جوز بوا ۵۰ گرم برگ دیکتام (زبان گنجشک) ۵۰ گرم الکل ۸۰ درجه ۳۰۰۰ گرم مطابق معمول الکولاتور سازند (کدکس) و عقاد ۶۰ گرم این الکولاتور را مانند عوامل محرکه نطول نمایند

تمریخ دافع بد شکلی نقرسی بگیرند اسانس تربانتین کلوروفورم مکی ۱۰ گرم بم تر انجکل ۳۰ گرم مخلوط کرده تمریخ نمایند

نطول محرک معمول فیوره بگیرند الکولاتور فیوراوانتی ۵۰ گرم اسید کلوریدریک ۵ گرم مخلوط کنند یک قاشق کوچک صبح و یکی عصر در محل سرما زده گی نطول نمایند

آب لیرمیر بگیرند الکولاتور فیوراوانتی ۳۰۰ گرم الکولاتور نافع الجرح ۷ گرم مخلوط کنند و از ۸ تا ۱۰ گرم در یادتر در محل مخصوص در دو ما تیسم نطول کنند و با پارچه را با آن آلوده کرده دفاده نمایند

نطول محلّل بگیرند الکولاتور فیوراوانتی الکولاتور مرکب بادرنجبویه مکی یک جزء مخلوط کنند در دفع روماتیسم نطول نمایند و نیز در اشخاص در دو بین بر روی اطراف حجاج نطول نمایند

نطول محرک معمول روکس بگیرند الکولاتور فیوراوانتی الکولاتور اکلیل الجبل مکی ۴۰ گرم آمونیاک مایع ۳ تا ۱۰ گرم در دردهای نور ژیک چند قطره در کف دست ریخته در جلو چشم نگاه دارند تا بخار گردد و این عمل را روزی ۵ تا ۶ دفعه مکرر کنند و در دفع روماتیسم و نیز دو دفعه نطول نمایند

تربانتین

نطول محرّک و محلّل بگیرند الکولاتو د فیودا وانتی الکولاتو دا کلیل الجبل مکد ۵۰ گرم تعفین ذراریح ۱۰ گرم مخلوط کنند در اختلالات روماتیسمی در دمدهای تو دید مستعمل است

نطول مقوّی معمول دوبل بگیرند الکولاتو د فیودا وانتی تعفین کنکینا الکل خالص عرق کافوری مکد ۱۵ گرم عرق بادرنجبویه کادرم ۳۰ گرم تعفین اتری ذریتال ۴۰ گرم مخلوط کرده نطول نمایند

بلسان ضد روماتیسم معمول فونتن بگیرند بلسان فیودا وانتی ۲۵۰ گرم صابون ۳۰ گرم کافور ۲۵ گرم امانیاک ۸ گرم اسانس اکلیل الجبل ۴ گرم اسانس خاشا ۲ گرم مطابق معمول عمل نمایند و در دفع اوجاع روماتیسمی نطول کنند

تمریخ محرّک معمول پتیت بگیرند اسانس تربانتین امانیاک مایع مکد ۵۰ گرم مخلوط کرده در کولرا و در دکرادیروی ستون فقاد تمریخ کرده و پارچه را بان الوده نموده بروی ان منطق سازند

تمریخ استوکس بگیرند اسانس تربانتین ۱۰۰ گرم اسید استیک ۲۰ گرم اسانس لیمو ۸ گرم زرده تخم مرغ یکدانه مخلوط کرده در دفع صرع تمریخ نمایند

تمریخ صابونی (بلسان الحیوة انگلیسی) بگیرند صابون صلب ۸۷/۷۰ کافور ۴۳/۵ اسانس اکلیل الجبل ۵۴/۶ الکل ۴۲۵/۵۷ اب مقطر ۲/۶۵ مطابق معمول عمل نمایند و در دفع تومورهای بارده و اوجاع مفاصل نطول کنند

تمریخ ضد بواسیر معمول اندری بگیرند روغن زیتون عسل تربانتین اعلی مکد ۵۰ گرم مخلوط کنند ۴ گرم از این مخلوط را تمریخ نمایند و در وقت استعمال بهم زنند

تمریخ محلّل معمول پوت بگیرند اسانس تربانتین ۲۰ گرم اسید کلوریدریک ۱۰ گرم مخلوط کنند در دفع روماتیسم و تومورهای مفصلی و سرمازدگیهای دست و پا تمریخ نمایند

تمریخ سیاتیکی معمول لومبارد بگیرند روغن زیتون ۲۵۰ گرم اسانس تربانتین ۶۰ گرم امانیاک مایع ۴۰ گرم تعفین ذراریح ۱۵ گرم مخلوط کنند روزی دو دفعه در دفع عرق النسا تمریخ نمایند

تمریخ ضد مفصلی معمول هوم بگیرند کافور ۵ گرم اسانس تربانتین ۱۰ گرم صابون سیاه ۳۰ گرم تخم نروال ۱۵ گرم کمون ۱۰ گرم کربونات امانیاک ۱ گرم مخلوط کرده در عوارض روماتیسمی تمریخ کنند

تمریخ حمائی معمول بلکونتر بگیرند اسانس تربانتین ۱۲۰ گرم لودانم روسو ۴ گرم روزی دو قاشق کوچک در دفع حمی یک قاشق صبح و یکی عصر بروی ستون فقاد تمریخ نمایند

روغن بابونه تربانتینی بگیرند بابونه خشک ۱۵۰۰ گرم اب داغ ۲۰۰۰ گرم بگذارند بخیسد ۱۲۵ گرم اسانس تربانتین افزوده تقطیر کنند و در دفع اوجاع مفصلی تمریخ نمایند در **کدکس** این روغن را از یک جزء اسانس تربانتین و یک جزء روغن بابونه میسازند

مداوای تشنج عنق مثانه بگیرند اسانس تربانتین ۳۰ گرم زرده تخم یک دانه مرغ ۶۰ گرم صلابه کنند و کم کم در حین صلابه بیفزایند عرق نعناع فلفلی ۶۰ گرم در قسمتهای زیر تمریخ نمایند

چربی تربانتین معمول دبرن بگیرند اسانس تربانتین ۶۰ گرم امانیاک ۱۰ گرم الکل کافوری ۶۰ گرم پیه مذاب ۳۲۰ گرم مخلوط کنند و در دفع عرق النسا تمریخ کرده و لعوق تربانتین را در زنبیر بیاشامند

بلسان اذنی بگیرند الکولاتور فیودا وانتی ۵ گرم روغن بادام شیرین ۱۰ گرم صفرای گاو ۱۰ گرم مخلوط کرده و چند قطره از ان روی پنبه چکانیده در گوش گذارند

اب شافی تربانتینی معمول وزیر بگیرند تربانتین ونیز ۱۰۰ گرم کربونات سود ۲۵ گرم اب مقطر ۱ لیتر مدت ۵ روز بجسبانند بعد با کاغذ صاف نمایند و زخمهای جرحی را بان رفاده کنند

حقنه دافع سیاتیک معمول مصنف بگیرند اسانس تربانتین یک قاشق چایی خوری زرده تخم مرغ یک دانه بگیرند ۱۰۰ گرم اسانس را با زرده صلایه کرده و کم کم اب را بیفزایند و صبح پس از قضای حاجت و تخلیه امعاء در دفع عرق النسا حقنه نمایند و مقدار اسانس را مدتی بجا میتوان زیاد کرد تا یم قاشق چای خوری

راتیانج کولوفان چنانچه ذکر کردیم عبارت است از سقز خشکی که پس از تقطیر تربانتین در قرع باقی میماند و غیر محلول در اب و محلول در الکل و اتر و بنزین است و انرا در ترف الدم مسحوق راتیانج را ذرور کرده و یک قطعه از قو بقوت بروی ان می چسبانند

ذرور قاطع الدم معمول بونافوکس بگیرند راتیانج مسحوق ۱۰۰ گرم صمغ عربی مسحوق کاشومکن ۲۵ گرم مخلوط کرده بروی سطوح خون الوده ذرور نمایند

زفت بورگونی و زفت سفید از عوامل محرکه میباشند و چون مشمع انها را بر جلد منطبق سازند در ان تحریک کرده و انرا قرمز میکند و موجب بروز خوارش و جوششهای کوچک میشوند و در دفع روماتیسم مزمن و پلورودینی و اختلالات نزله و ذات الجنب مزمن مشمع زفت مستعمل و مفید است و نیز در دفع بوستول ردی از استعمال ان تمجید کرده اند

مشمع زفت بگیرند زفت سفید و یا زفت بورگونی ۳ موم زرد ۱ با حرارت ملایمی ذوب کرده از روی اتش بردارند این مشمع از عوامل محلله ضعیفه است و در ذات الجنب مزمن مستعمل

قیروطی زفت سفید بگیرند موم زرد ۴ زفت سفید ۲ پیه گوسفند تربانتین مکی ۱ با حرارت ملایمی بذوب کرده در قالبهای کاغذی بریزند و در رفاده جراحات استعمال نمایند

سقز الیمی یک نوع سقزی است که از جزایر فیلیپین می اورند و انرا از اقسام مختلفه نباتات طایفه **بورسراسه** بخصوص کاناریوم استخراج مینمایند و دارای چندین قسم و بهترین ان اقسام سقز الیمی برزیل است که در ابتدا نرم و پس از چندی خشک و شکننده میگردد و نیم شفاف و سفید زرد رنگ مخلوط با نقاط سبز رنگ و بوی ان مطبوع شبیه بوی رازیانه و محلول در الکل جوش و پس از سرد شدن ماده راسب میشود موسوم به **الیمین** و این سقز در خواص مشابه زفت بورگونی میباشد و در همان مواقع استعمال میگردد

کوپاهو چون بلسان (بوم) عبارت از هر ماده سقزی جامد یا مایعی است که محتوی اسید بنزوئیک باشد لهذا این ماده بغلط معروف به بلسان کوپاهو شده زیرا که محتوی اسید بنزوئیک نیست ماده است ذیت و سقزی که بخودی خود و یا باعانت شکافتن رسانه چندین قسم درخت طایفه لگومینوز جریان میابد و بیشتر انرا از جنس کوپایفرا او فیسینالیس اخذ میکنند که عبارت از اشجار مرتفعی باشند در امریک و در برزیل که از ممالک جنوبی امریک است تا مکزیک که از ممالک شمالی است این اشجار بطور فراوان دیده میشود

کوپاهو عبارت از ماده است بقوام روغن زیتون و شفاف و رنگ ان زرد لیموئی و بوی ان تند و غیر مطبوع و طعم ان

کوپاهو

حاد و تلخ و با نفرت و در الکل خالص و اتر بنجوبی محلول و نوعاً محلول آن فی الجمله شربی است و چون این محلول را بگذارند بعد از
مقدار کمی سقز و یا دهن ثابتی در آن راسب میشود و بسهولت کوپاهو با قلیا نبات مرکب میگردد و صفات سنکوده
نوعاً متعلق به کوپاهوی برزیل میباشند و یک قسم دیگر از کوپاهو که موسوم به کوپاهوی کاین است در استعمالات
داخلی موافق قول یکی از دانشمندان بر قسم مذکور ترجیح دارد و بوی آن مطبوع و شبیه ببوی عود و طعم آن نفرت‌نما در
وجدان هم دوام نمیکند و رنگ آن زرد تیره و شفاف و در تجارت اغلب کوپاهو را با روغن کرچک و سایر ادهان
و تربد و تربانتین مغشوش میکنند

کوپاهو از عوامل محرکه است و خواص آن مشابه تربانتین است و علاوه اثر مخصوصی در جهاز بولی دارد و بیشتر
از آن در دفع سوزاک استعمال میکنند و نیز از آن در دفع لوکوره مزمن و برونکوره و برونشیت و بعضی اسهالها و خناق
و پسوریازیس استعمال مینمایند و آب مقطر کوپاهو بطور زرق مستعمل است
مقدار شربت کوپاهو در دفع سوزاک از ۵ تا ۲۰ گرم در عرض روز که در ده دفعه استعمال شود و نیز تا ۱۰ گرم در دفع
لوکوره و از ۱ تا ۲ گرم در دفع برونکوره
یکی از دانشمندان با شرح انگلیسی مبلول در کوپاهو جراحات را رفاده مینماید و از برای سخت کردن گرانولهای جراحت
این رفاده را بر مرهم های محلل و سایر مواد مشابه ترجیح میدهد

عرق (آب مقطر) کوپاهو معمول دوروولت بگیرند کوپاهو مقدار منظور
آب صاف مقدار کافی مخلوط کرده تقطیر کنند تا تقطیر اسانس تمام گردد و بعد این اسانس را بواسطه عمل انحراف محصول
مقطر جدا کنند و این مقطر را از ۵ تا ۲۰۰ گرم در عرض روز بطور زرق استعمال مینمایند

مداوای پسوریازیس بواسطه کوپاهو یکی از دانشمندان معاصر در دفع پسوریازیس
شروع میکند بدوا از سه گرم کوپاهو و بعد ۴ گرم و بالاخره به ۶ گرم مقدار را میرساند و صبح و شام و عصر در
فاصله دو غذا آنرا تجویز مینماید و این مداوا در دفع پسوریازیس قوی الاثر است

کپسول کوپاهو معمول مولس و راکن در کپسولهای کوچکی که با ژلاتین و یا گلوتین و یا
خمیر عناب میسازند کوپاهو را داخل مینمایند و تقریباً هر کپسولی دارای ۳ دسی گرم کوپاهو میباشد و باین طریق
طعم و بوی آن که گاهی فوق تحمل مریض است پوشیده میشود و مریض باسانی آنرا می آشامد و ژلاتین و سایر موادی که
از آنها کپسول ساخته اند همینکه وارد معده شد تحلیل میگردند و کوپاهو آزاد میماند و مقدار شربت این کپسولها از
۳ تا ۳۰ عدد است در هر روز و در این صورت دوائی را که نیکو و قابل تمجید است میتوان بدل نمود بصورت دیگر که دارا
در جوف معزبان گذاشته باشند و گاه بعد از شرب کوپاهو دوعهائی عارض میشوند که فوق طاقت غالب مرضا می
باشند در این صورت میتوان بانسانی که مطبوع مریض باشد در آن داخل نمود و کپسولهای مولس که با ژلاتین ساخته
شده اند دارای کوپاهو بتنهائی میباشند ولی کپسولهای **راکن** دارای کوپاهوئی میباشند که با منیزی کلسینه نیم
جامد شده و قشر این کپسولها که بسیار نازک است از **گلوتین** ساخته میشود

نقل کوپاهو معمول فورتن بگیرند کوپاهوی خالص ۳۰ گرم منیزی کلسینه ۱۲ دسی گرم
بدقت مخلوط کنند و ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد ۲۰ قسمت نموده و با انگشتها آنها را گرد کرده مطابق معمول
نقل سازند و روزی از ۵ تا ۱۰ نقل استعمال نمایند

پوسیون کوپاهو بگیرند کوپاهو الکل ۹۰ درجه شربت تلو یک دو ۵۰ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم الکل نیتریک ۵ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در دفع سوزاک از ۳ تا ۴ قاشق کوچک سه دفعه در عرض روز بیاشامند در دفع نفث الدم از ۲ تا ۳ قاشق چای خوری در عرض روز نیز مفید و مستعمل است

پوسیون ضد سوزاک معمول لانگلبرت بگیرند عرق کوپاهو ۳۰۰ گرم عرق غار گیلاسی ۱۰ گرم با مقدار کافی شربت ساده پوسیون سازند و در یک یا دو روز بنوشند

پوسیون ضد نفری معمول برژرون بگیرند کوپاهو ۵ سانتی گرم تا ۲ گرم الکل ۱۰ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۰ گرم پوسیون سازند و هر دو ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

پوسیون لعابی کوپاهو معمول دوروولت بگیرند عرق نعناع ۱۲۵ گرم کربونات تبلر سود ۳ گرم کوپاهو شربت صمغ مکی ۳۰ گرم اتر سولفوریک ۲ گرم مخلوط کرده بهم زنند و در عرض روز از ۶ تا ۸ قاشق آش خوری مندرجاً بنوشند

لعاب کوپاهو بگیرند کوپاهو عرق بهار نارنج عرق کاهو شربت کوکنار سفید مکی ۳۰ گرم صمغ عربی ۱۰ گرم مطابق معمول لعاب سازند از ۳ تا ۴ قاشق کوچک سه دفعه در عرض روز بیاشامند

لعاب قابض معمول کاده بگیرند صمغ عربی شربت تلو مکی ۴۰ گرم در هاون چینی صلابه کرده و کم کم بیفزایند ابتدا سفر کوپاهو ۳۰ گرم و بعد گلاب ۲۰۰ گرم جوهر شوره قند داد ۴ گرم و نصف این لعاب را صبح و باقی مانده را عصر در مدت پنج تا شش روز بیاشامند.

لعاب کوپاهو معمول ریغنی بگیرند بلسان کوپاهو ۳۰ گرم عصاره راتانیا ۵ گرم زرده تخم مرغ یکدانه اسید نتریک الکلیزه ۱ گرم آب مقطر ۱۲۰ گرم مطابق معمول لعاب سازند و در مدت ۳ تا ۴ روز بیاشامند

شربت کوپاهو معمول پوش بگیرند کوپاهو ۸۰ گرم صمغ مسحوق ۲۰ گرم آب صاف ۵۰ گرم اسانس نعناع فلفلی ۳۲ قطره شربت ساده ۴۰۰ گرم ابتدا با کوپاهو و آب و صمغ لعاب متحد الاجزائی سازند و بعد اسانس و شربت را افزایند از ۱ تا ۶ گرم مقدار شربت آن است

این شربت را معده بهتر از سایر محصولات کوپاهو تحمل میکند چون موجب بروز اسهال شود در ۵۰۰ گرم آن ادسی گرم کلورید دات مرفین باید افزود و یکی از دانشمندان شربت کوپاهو و شربت کاپیر را معاً با فواید زیاد در دفع خنا استعمال نماید

مخلوط زیت و سقزی معمول زام بگیرند روغن بید انجیر ۱۰ گرم تربانتین ملو کوپاهو مکی ۲ گرم مخلوط کنند در حبس البولی که بواسطه اختلال الترشح عارض شده باشد ۳۰ قطره آنرا در شیر مخلوط کرده سه دفعه در عرض روز بیاشامند

کوپاهوی منجمد معمول میال بگیرند کوپاهو ۵۰ گرم منزی کلسینه ۳ گرم مخلوط کنند و مدت هشت روز باید بمانند تا انجماد بخوبی حاصل گردد و چون در حمام ماریه آنرا گرم کنند چند ثانیه نرم میگردد و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ گرم است که در میان معزبان گذاشته سه دفعه در عرض روز بیاشامند و اگرچه این ترکیب از محصولات است که بخوبی میتوان آنرا شاید ولی قوت کوپاهو دران کاسته شده و **رویسن** ۱۲ جزء کوپاهو را با یک جزء سفید را تا هک مخلوط کرده و منجمد می سازد

ایضاً کوپای منجمد بگیرند کوپاهو ۵۰ گرم کربونات منزی مقدار کافی بقدری که کربونات در کوپاهو

کوپاهو

داخل نمایند که بقوام معجون گردد مانند محصول فوق بهمان مقدار و در موقع سوزاك مستعمل است

معجون کوپاهو معمول بوتینی بگیرند کوپاهو ۱۰ گرم بادام شیرین نرم کوفته روغن گرفته ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع سوزاك دو سه دفعه در عرض روز بیاشامند

معجون ضد سوزاك بگیرند کوپاهو ۵ گرم اسانس نعناع ۱ گرم کلوروپدرات مرفین ۵ سانتی گرم بادام شیرین نرم کوفته روغن گرفته مقدار کافی مخلوط کرده نه قسمت نمایند در عرض سه روز روزی سه قسمت در سه دفعه بیاشامند

عجین ضد سوزاك معمول وان مونس بگیرند سفر کوپاهو ۲۵ گرم قند مسحوق ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و کم کم بیفزایند شربت ساده و لعاب صمغ عربی مکی مقدار کافی و خمیر متحد الاجزائی بقوام عجین سازند دانه ۵ تا ۱۰ گرم صبح و عصر بیاشامند

عجین کوپاهوی آهن دار معمول ترو سو بگیرند کوپاهو ۱۰ گرم کبابه چینی ۲ گرم طرطرات آهن و پتاس ۲ گرم آب ۲ گرم شربت به مقدار کافی مطابق معمول عجین سازند دانه ۵ تا ۱۰ گرم در دفع سوزاك که با آنمی همراه باشد بیاشامند

عجین لادی بگیرند کوپاهو قند مکی ۲۰۰ گرم لاك قرمز ۵ گرم صمغ عربی ۵۰ گرم عرق نعناع فلفلی مقدار کافی مطابق معمول عجین سازند دانه ۵ تا ۱۰ گرم صبح و عصر بیاشامند و در دفع سوزاك مزمن مفید و موثر است

عجین ضد سوزاك معمول بیران بگیرند کوپاهوی خالص ۳۰ گرم منیزی کلسینه ۳۰ گرم مسحوق کات هندی ۵ گرم کبابه مسحوق ۴۰ گرم اسانس نعناع اسانس دارچینی از هر یک ۵ قطره مخلوط کنند و از نصف تا ۴ قاشق چای خوری در روز در میان نان گذاشته یک ساعت قبل از غذا و سه ساعت بعد از غذا بیاشامند

کپسول کوپاهو با قطران بگیرند کوپاهوی خالص ۲۲۰ گرم قطران نروژی ۳۰ گرم منیزی کلسینه ۱۵ گرم مخلوط کرده در ۴۰۰ کپسول داخل نمایند روزی ۱۰ دانه بیاشامند

الکسیر ضد سوزاك معمول لمورت بگیرند الکل خالص ۱۵۰ گرم کوپاهو ۴۰ گرم سقز کباك ۱۰ گرم دهن فرار صفراس ۲ گرم مخلوط کرده صاف کنند دانه ۵ تا ۱۰ گرم در دفعه بیاشامند

مخلوط برزیلی معمول لپر بگیرند بلسان مکی غلیظ ۱۵ گرم بلسان کوپاهوی غلیظ ۴۰ گرم عصاره زعفران ۱ گرم مخلوط کنند و در دفع سوزاك ۳۲ گرم این مخلوط را بدو دفعه در روز بیاشامند و عنوان بعوض بلسان مکی تربانتین ملز را استعمال نمود و مراد از بلسان غلیظ آنست که بلسان را در آب بجوشانند تا یك جزء از اسانس آن بخار گردد

مخلوط بلسانی معمول فولر بگیرند بلسان کوپاهو ۲۶ گرم با یك زرده تخم مرغ صلایه کرده کم کم بیفزایند شربت تلو ۶۰ گرم شراب سفید اعلا ۹۰ گرم در دفعه یك قاشق غذا خوری صبح و یکی عصر در دفع نزله مزمن مهبل و نزله مزمن رحم و مجرای بول و مثانه بیاشامند

حب کوپاهو بگیرند کوپاهوی منجمد مقدار منظور و حبهای ۳۰ سانتی گرمی سازند و آنها را که در بونات منیزی بغلطانند و در دفع سوزاك از ۱۰ تا ۳۰ عدد در روز بیاشامند

حب کوپاهو معمول کاده بگیرند کوپاهو ۵ گرم منیزی هیدراته مقدار کافی

مطابق معمول حبهای سرد سیگرمی سازند و در دفع سوزاک از ۶ تا ۸ حب سه دفعه در روز بیاشامند و این حبها را میتوان

از یک قشری از کلاتین پوشانید تا انکه انها را بهتر ساخت

حب ضد سوزاک معمول موست بگیرند تربانتین ونیز عصاره خطبانا کتبو سو لقا

۱ من مکن ۱۰ گرم مطابق معمول حبهای ۱۰ سانتی گرمی سازند این حبها را در دفع سوزاکی استعمال میکنند که بواسطه حالت

ضعفی که سببان برام دامراد در نمداوای ضد دم باشد مستحکم گشته است و مقدار شرب انها از ۶ تا ۸ عدد است که

سه دفعه صبح و ظهر و عصر استعمال کنند

حب ضد نزف الدم معمول گال بگیرند کوپاهوی منجمد شده بواسطه منزی ۵ گرم جهات

دو دسی گرمی سازند ابتداء مبتعد ۸ و ۱۰ و ۱۲ سه دفعه در روز بیاشامند

حب ضد سوزاک ایضا معمول گال بگیرند کوپاهوی منجمد شده بواسطه منزی ۵ گرم

ریوند مسحوق ۱۰ گرم مخلوط کرده حبهای دو دسیگرمی سازند ۶ حب صبح و ۶ حب ظهر و ۶ حب عصر بیاشامند و مقدار حبها

زیاد کرده تا به ۱۰ و ۱۲ حب هر دفعه برسد

حب ژاوفروا بگیرند گلقند ۱۰۰ گرم کوپاهو ۳۵ گرم خون سیاوشان ۱۰ گرم کبابه ۳۰ گرم حبهای سه دسی گرمی

سازند که در اواخر سوزاک از ۶ تا ۸ حب در روز بیاشامند

حب ضد نزله مثانه معمول گال بگیرند کوپاهو و تربانتین بوردو مکن ۱۰ گرم منزی

مقدار کافی حبهای ۲ دسی گرمی سازند و ۳ تا ۴ حب صبح و ۳ تا ۴ ظهر و ۳ تا ۴ عصر بیاشامند

حب کوپاهوی اهنی معمول برنگیر بگیرند کوپاهو ۵ سبداث پراکسید اهن مکن ۱۰ گرم

کربونات منزی مقدار کافی حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و در دفع سلسل بول در روزی از ۳ تا ۱۰ حب استعمال کنند

لعاب کوپاهو معمول ژانل بگیرند کوپاهو ۴ گرم کربونات سود متبلر و مسحوق ۲۰ گرم آب

مقطر ۹۴۰ گرم در شیشه که ظرفیتش دو مساوی این مخلوط باشد داخل نموده بهم زنند و این لعاب را در دواهای

ضد سوزاکی استعمال مینمایند

زرق بلسانی ضد سوزاک معمول ژانل بگیرند لعاب کوپاهو ۲۰ گرم

اب مقطر ۶۰ گرم لودانم سیدنم ۱۲ قطره مخلوط کنند این مخلوط یک صدم وزنش کوپاهو میباشد در نزله مثانه مستعمل است

حقنه کوپاهو معمول ریکورد بگیرند کوپاهو ۲۵ گرم زرده تخم مرغ یکدانه عصاره

صمغی تریاک ۵ سانتی گرم اب صاف ۲۰۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و این حقنه را در وقتی استعمال میکنند که

نتوان شربا کوپاهو را استعمال نمود

حقنه کوپاهو معمول ولپو بگیرند کوپاهو ۱۵ گرم با یک دانه زرده تخم مرغ و ۲۰۰ گرم مطبوخ

خطمی و یک گرم لودانم سیدنم مخلوط نمایند

شیاف کوپاهو معمول کولومبا بگیرند کوپاهوی منجمد مسکه کاکائو مکن ۵ گرم عصاره

تریاک ۵ سانتی گرم یک شیاف سازند که در دفع سوزاک دلو کوده مزمن یک شیاف صبح و یک شیاف عصر استعمال نمایند

بلسان گورگوم در خواص و محل استعمال و مقادیر شربت مانند بلسان کوپاهو میباشد

پوسیون معمول ویدال بگیرند بلسان گورگوم مسحوق صمغ عربی مکن ۴ گرم شربت ساده

۱۲ گرم مطبوخ بادیان خطائی ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوسیون ساخته در دفع سوزاک معمول دارند

تامپون ضد ورم جهبل معمول ویدال بگیرند بلسان گودگوم ۱ گرم ابا هك ۳ گرم مخلوط کرده مطابق معمول تامپون سازند

تربین از عواملی است که تغییر مید هد ترشح شعب قصبه را و نفث ریه را بسرعت موقوف میکند و مقدار شربت ان از ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم است در عرض روز و انرا بشکل حب و یا بشکل کپسول استعمال مینمایند و نیز در ابتدای سل و نزله شعب قصبه مستعمل است

الکسیر ترپین معمول و یژیر بگیرند تربین ۳ گرم گلیسرین ۳۸ گرم الکل ۹۰ درجه ۲۰ گرم شربت عسل و نبل دار ۳۸ گرم مخلوط کنند

ترپینول استعمالات ترپینول مانند ترپین است ولی عمل ان مطمئن تر در داخلالات مجاری بول چندان اثری ندارد **بومیت** انرا بشکل کپسولهای **کلرتان** که هریک محتوی ۱۰ سانتی گرم ترپینول میباشد استعمال میکند و مقدار شربت این کپسولها از ۶ تا ۱۲ عدد است در عرض روز

حب ترپینول معمول تارت بگیرند ترپینول ۱۰ سانتی گرم نیترات سود ۱۰ سانتی گرم قند مقدار کافی یك حب سازند

در بیست و نهم — تریاک و محصولات وی از عوامل مغز و عصب

تریاک ع **افیون** فل **اوپیوم** ی **اوپیون** (**مکونیون**) عبارت است از عصیر منجمدی که از **کوکنار** ف **پاوول پاپاور** ی **مکون** (**کودیا**) اخذ میشود و کوکنار که از طائفه **پاپاوراسه** است از نباتات بومی مشرق زمین میباشد و **ابقراط** معرفتی بخواص کوکنار داشته و انرا استعمال نمیکرده ولی **دیاگوراس** معاصر **ابقراط** عالم بر اثر تریاک در اعمال دماغ و نخاعی بوده و انرا استعمال کرده است و **جالینوس** هم در باب تریاک مختصر بیانی نموده و در حقیقت حکمای بزرگ اسلام از قبیل شیخ الرئیس **ابوعلی** و **رازی** و غیرهما اول کسی میباشند که پی بخواص ان برده و در دواپوتیك انرا داخل نموده اند و امروز اهمیت ان در تراپوتیك بدرجه است که گفته اند بدون تریاک وجوه و کنکینا و امتیك طبابت محال است و دانشمندان بزرگ فرنگستان تا چند سال قبل انرا از عداد عوامل مخدره و منومه محسوب میداشتند ولی **بوشاردا** در عداد عوامل نوروتروپیك (مغز و عصب) تریاک را بیان میکند و این لفظ که عمومیت دارد علاوه بر تریاک و کلورال شامل بسیاری از عوامل میشود و ما در این دو را علاوه تریاک و مورفین و سایر محصولات انرا بیان میکنیم و بعد سایر مغزات عصبی از قبیل الکول کا دبوم و کاهو و حشیش و حشیشین و کلورال و پارالدهید و هیپنون و اوریتان و سولفونال و دیبرو پیلامین و تترونال و غیره و مخدرات طایفه سلانه را در دربلادن مفصلا بیان کردیم

در بیان تریاک و محصولات وی و ترکیبات آن

درس بیست و نهم

چون تریاک را بمقدار خیلی کم استعمال کنند یک نوع حالت ارامی و سکونت میاورد که منتج بخواب میگردد و اگر بمقدار
زیاد تر استعمال گردد ابتدا در بدن تحریک کرده و بر اعمال روح حرارت افزاید و بعد موجب نوم عرق و مضطرب میشود
و این در صورتی است که اشخاص معتاد بتحمل ان نباشد چه در بعضی حالات مخصوص بدن میتواند تحمل مقدار زیادی
از تریاک را نماید بدون عروض عارضه و بیشتر اطبا انرا تجویز میکنند در دفع بی خوابی در تسکین اوجاع و جهت نقصان
ازدیاد حسی که اغلب اوقات با بسیاری از امراض الحرص همراهی دارد و از عواملی است که در دفع جنون خیلی موثر است
بخصوص هرگاه پس از استعمال ان یک نوع هیجانی در علامات مرضی ظاهر گردد و در دفع اقسام نورالژی نیز مستعمل
و مفید است و بهترین معینی است جزء عوامل ضد سیفلیس را و در اقسام برونشیت و در بسیاری از اختلالات مزمن
جهاز تنفسی از محصولات تریاکی فواید زیاد برده اند و اثر محصولات تریاکی در دفع بسیاری از امراض جهاز هضمی
مسلم است و لهذا انرا استعمال میکنند در دفع گاسترالژی و اقسام اسهال و کولیکهای دیاری و حوامل و نیز
در دفع دوسنطاریا قوی الاثر است و یکی از دانشمندان بزرگ (میرزا ابراهیم خان طبیب حضور همایون شاهنشاهی) می
گوید که نقد نه المغرم دوسنطاریا در صورتی خطرناک است که محصولات تریاکی در ان فی الفور مانند و مقدار شربت تریاک
خالص از نیم سانتی گرم تا دو دسی گرم است

در استعمال محصولات تریاکی در اطفال و حوامل در مقدار شربت انها بسیار احتیاط باید نمود چنانکه استاد بزرگوار دکتر رضا
در نصایح بشاگردان خود میفرمود که گاه دیده شده است یک دو قطره لودانم جنین در ماده هلاک کرده و اکثر است و چون مدتی
بتریاک و محصولات ان مداومت نمایند اشتها کم میشود و ممکن است تحول عارض گردد و هیچ دوائی نیست که بسهولت ترک یا
محصولات ان عادت شود و لهذا طبیب همیشه باید این مسئله را در مد نظر داشته باشد و یکی از دانشمندان فرانسه ثابت
کرده است فواید ترکیب تریاک را با عوامل قویه که معده و امعاء باشکال انها را تحمل میکنند از قبیل تعفین زدا و اسید
تربانتین و طرطراستیبیه و غاریقون سفید و ترکیبات زیبقی و غیره

بهترین تریاکها تریاکی است که در ۱۰۰ جزء دارای ۱۰ جزء مورفین باشد و دواسازها باید در این فقره دقت کرده و اهتمام نمایند
و در تجارت فرنگستان چندین قسم تریاک معمول است که مقدار مورفین انها را ذیلا مختصرا نگارم اولا تریاک مصری از ۳ تا ۳
جزء در ۱۰۰ جزء مورفین دارد و علاوه مورفین ان با نرکوتین مخلوط است ثانیا تریاک قسطنطنیه در ۱۰۰ جزء دارای ۱۲
جزء مورفین است ثالثا تریاک ازمیر از ۱۳ تا ۱۴ جزء در ۱۰۰ جزء مورفین دارد و مورفین ان بهتر از مورفین دو قسم
مذکور و سفید میباشد که بسهولت متبلور میگردد رابعا تریاک ایران در ۱۰۰ جزء ۵ تا ۱۲ جزء مورفین دارد خامسا تریاک
هندوستان پستتر از تریاک ایران است و ثابت شده که تریاکی از یک جنس کوکنار اخذ میکنند ممکن است بواسطه نضج
و عدم نضج کوکنار مقدار مورفین ان مختلف گردد و هر چه کوکنار رسیده تر و نضجش بیشتر گردد مقدار مورفین تریاک
کمتر میشود و یکی از دانشمندان فرانسه **اوبرژیر** نام ثابت کرده که کوکنار سفیدی که خشخاش گرد باشد بهترین
اقسام کوکنارها است و این دانشمند میگوید از همین جهت است خشخاش سبز که نارس است قوای از خشخاش عطاری است
در وقتی چیده شده که دانه های ان رسیده و نضج گرفته اند و بیان میکند که تریاکی که دفعه اولی اخذ میکنند در ۱۰۰ جزء دارا
۱۶/۹ جزء مورفین است و تریاک دوم که از همان کوکنار اخذ شود ۵/۵۳ و تریاک سوم ۳/۳۲ مورفین دارد
این دانشمند تریاکی از کوکنار سفید بخوانی اخذ میکند باسم افیون انرا موسوم کرده است و این افیون **اوبرژیر**
در ۱۰۰ جزء دارای ۱۷ جزء مورفین میباشد

پادزهر

تریاك

پادزهر تریاك چنانچه در فصل آکونیت و بلادن ذکر کردیم در ابتدا بواسطهٔ امتیك و پاشاپر مقیات باید سم را از بدن خارج کرد و بعدا تراختی نمود و استعمال مطبوخ خیلی غلیظ قهوه شربا و احتقانا خیلی ممدوح است و اثرهای قوی از ان بیان کرده اند و بمناسبت وقت و محل مسموم را چوب یا تازیانه زنند و مالشهای خشك بر بدن ان وارد اورند و شمع خردل اندازند و بعبارهٔ دیگرها رامیکر بول دارای مورفین است بهر واسطه و وسیله که باشد مسموم را بیدار نگاه دارند و مانع از خواب ان شوند و استنشاق گاز اکسیژن در مسموم تریاك مفید و مستعمل است و نفصل اکونیت

در بیان محصولاتیکه از تریاك با اجزاء غلیظه آن حاصل است

عصارهٔ تریاك بگیرند تریاك ۱ جزء اب مقطر ۱۲ جزء تریاك را خورد کرده و با ۸ جزء اب مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار صاف کنند و تفاله را با ۴ جزء دیگر اب مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده با کاغذ صاف نمایند و در حمام ماریه بقوام عصارهٔ نرم تبخیر کنند و محصول را در ۱۰ جزء اب سرد مجددا بخیسانند و چند ساعتی بگذارند بماند و با کاغذ صاف کرده در حمام ماریه بقوام عصارهٔ منجمد تبخیر نمایند و در ۱۰۰ جزء این عصاره ۲۰ جزء مورفین باید باشد و از نرکوتین نباید اثری در ان بود و باین طریق از ۱۰۰ جزء تریاك ۵۰ جزء عصاره اخذ میشود و این عصاره از عوامل مخدره است و مقدار شربت ان از ۲ سانتی گرم تا ده سانتی گرم که بطور حب و یا پوسیون استعمال نمایند و در خارج بمقدار مختلف در غسولات و ضمادها و غرغره ها و کحلها داخل میگردد

عصارهٔ خمری تریاك بگیرند تریاك اعلا ۱ جزء شراب سفید ۶ جزء تریاك را خورد کرده در ۴ جزء شراب بخیسانند و مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و با فشار صاف کنند و تفاله را در ۲ جزء دیگر شراب بخیسانند و پس از چند ساعت با فشار صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده از کاغذ صافی بگذرانند و در حمام ماریه بقوام عصاره تبخیر نمایند و این عصاره اگرچه امروز کمتر استعمال میشود ولی مانند عصارهٔ فوق و بهمان مقدار میتوان انرا استعمال کرد

لودانم سیدنم بگیرند تریاك خالص ۴۰ زعفران ۲۰ دارچینی ۳ قرنفل ۳ شراب قرمز ۳۲۰ دواها را نیم کوب کرده در صراحی در دار مدت ۱۵ روز در شراب بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار صاف کرده از کاغذ صافی بگذرانند و از ۱۰۰ جزء اجزائیکه استعمال کرده ۷۸ جزء لودانم بدست میاید و این محصول از عوامل مخدره و ضد تشنج است و در داخل و خارج استعمال میشود و مقدار شربت ان در داخل از ۵ دسی گرم است تا ۲ گرم که بطور پوسیون استعمال کنند و در خارج مقدار ان مختلف میگردد و در غرغره ها و کحلها و پمادها و غسولها و غیره انرا داخل مینمایند و در کار جرحی جراحت را با اب لودانم داری که از ۲ تا ۴ جزء لودانم در ۱۰۰ جزء اب داخل کرده باشند و فاده مینمایند ولی باید عامل مراقب جذب لودانم و اثار عامه باشند و ۲۰ قطره این لودانم ۱ سانتی گرم وزن دارد و ۵ سانتی گرم ان دارای ۵ سانتی گرم عصاره تریاك میباشد

تنبیه نسخه های لودانم در دراسازی های ملل مختلفه اختلاف دارد و نسخه که در فوق ذکر کردیم معمول مملکت فرانسه است و لودانم انگلیسها عبارتست از ۱ جزء تریاك و ۹ جزء شراب و لودانم پروسها ۱ جزء تریاك و ۱۰ جزء شراب و لودانم ترکها ۱ جزء تریاك و ۵/۹ جزء شراب و لودانم نمسه ها ۱ جزء تریاك و ۹ جزء شراب و لودانم بلژیکیها ۱ جزء عصاره تریاك در ۱۵ جزء شراب و اهالی اسپانیول تعفینی میسازند موسوم به **تعفین پارگوریك** که دارای یك جزء تریاك خالص در ۱۳ جزء الکل ضعیف است

شراب مرکب تریاک ایضاً موسوم به لودانم سیدنم بگیرند تریاک خالص ۲۰ زعفران ۸ دارچینی ۱ قرنفل ۱ شراب قرمز ۱۲۵ مدت پانزده روز بخیسانند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند و در ۱۰۰ جزء شرابیکه در این محصول استعمال کرده اند ۸ جزء لودانم بدست می آید این لودانم معمول مصنفا ست و در دوا خانه های طهران همین نسخه را استعمال میکنند و مقدار شربت این لودانم با لودانم سابق الذکر چندان خلافی ندارد

لودانم روسو بگیرند تریاک انبیر ۵ عسل سفید ۱۵ اب گرم ۶ کف فقاع ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ تریاک را در اب گرمی که ۶۰ درجه حرارت داشته باشد حل کند و عسل و کف فقاع را بیفزایند در صراحی ریخته بحرارت ۲۵ درجه از انگاه دارند و بگذارند تا انقلاب خمیرش تمام شود و با کاغذ صاف نمایند و در حمام ماریه تبخیر کنند تا از همه جهة وزن آن ۵ اجزاء گردد و پس از سرد شدن الکل را بیفزایند و بگذارند ۲۴ ساعت بماند و مجدداً با کاغذ صاف نمایند و ۳ گرم این لودانم مقابل ۱ گرم تریاک خالص یا ۵ دسی گرم عصارهٔ تریاک است و از لودانم سیدنم دو مقابل قوی تر است و فقط دارای همان عمل مخدر تریاک میباشد و مانند لودانم سیدنم بواسطه زعفران و دارچینی و قرنفل این عمل تعدیل نشده مقدار شربت لودانم روسو داخلاً از ۳ دسی گرم تا ۱ گرم است بطور پوسیون و در خارج مقدار ان خیلی تغییر پذیر است

تعفین عصارهٔ تریاک (تعفین تبائیک) بگیرند عصارهٔ تریاک ۱۰ گرم الکل ۶۰ درجه ۱۲۰ گرم مدتی بخیسانند تا خوب حل گردد و با کاغذ صاف کنند ۱۰ قطره این تعفین تقریباً دارای ۵ سانتی گرم عصارهٔ تریاک میباشد

تعفین امانیاکی تریاک بگیرند تریاک اعلا ۸ گرم گل حسن لبه ۱۲ گرم زعفران ۱۲ گرم دهن فرار انیسون ۲ گرم امانیاک مایع ۱۵۰ گرم الکل ۵۸ درجه ۴۵۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند و ۴ گرم این تعفین را در پوسیون داخل می نمایند

شربت تریاک بگیرند عصارهٔ تریاک ۲ گرم اب ۸ گرم شربت ساده ۹۹۰ گرم مطابق معمول شربت سازند ۲۰ گرم این شربت دارای ۴ سانتی گرم عصارهٔ تریاک است

سرکهٔ تریاک (تعفین خلی تریاک) بگیرند تریاک اعلا ۳۲ گرم سرکه خلی تند ۱۹۲ گرم الکل ۸۰ درجه ۱۲۵ گرم مطابق معمول تعفین سازند و مقدار شربت ان ۵ دسی گرم تا ۱ گرم است بطور پوسیون

شربت دیاکود در زبان یونانی دیا بمعنی با کود مشتق از کودیا است بمعنی کوکنار چون سابق این شربت را با کوکنار می ساختند باین اسم موسوم شده بگیرند عصارهٔ تریاک ۵۰ سانتی گرم اب مقطر ۴/۵۰ گرم شربت ساده ۹۹۵ گرم عصاره را در اب مقطر حل کنند با کاغذ صاف کرده و مصفی را با شربت مخلوط نمایند ۲۰ گرم این شربت دارای یک سانتی گرم عصارهٔ تریاک است و قوت ان چهار مرتبه کمتر از شربت تریاک و از عوامل منوم ضعیف و مقدار شربت ان از ۲۰ تا ۲۰۰ گرم است

شربت کوکنار بگیرند کوکنار نارس بدون تخم ۳ اب صاف ۱۸ الکل ۸۰ درجه ۲ مخلوط کرده مدت دو روز بگذارند بماند و با فشار از پارچه گذرانیده و صاف کنند و بگیرند از این مصفی ۲ اجزاء قند سفید ۱۹ جزء مطابق معمول حل کنند این شربت نیز از عوامل منوم ضعیف میباشد و مقدار شربت ان از ۱۵ تا ۳۰ گرم بطور پوسیون

گرد معمول دوور (پودر دو دوور) بگیرند مسحوق سولفات پتاس مسحوق نیترات پتاس مکلس ۴ مسحوق ایپکا مسحوق تریاک مکلس ابدقت مخلوط کنند و ۳ تا ۶ دسی گرم از این گرد را مانند معرق

ومسکنات در عرض دو روز شش دفعه بیاشامند و هر ۰٫۵ سانتی گرم آن دارای ۵ سانتی گرم تریاک است که معادل با ۲ سانتی
گرم و نیم عصارهٔ تریاک بود و یکی از دانشمندان معاصر این گرد را باده مقابل وزنش منیزی مکلس مخلوط کرده در گاستر الژی
موجع استعمال میکند مصنف ترا باهم وزنش نشاسته مخلوط نموده حبهای ۲۰ سانتی گرمی میسازد و در روز سه تا ۲
حب در عرض دو روز استعمال مینماید

معجون دیاسکوردیوم لفظ دیاسکوردیوم مرکب از دو کلمه یونانی است یکی **دیا** یعنی **با** و دیگری **اسکوردیوم** که عبارت از ثوم بری (موسیر) باشد و این معجون همان **مثرودیطوس** است
که در کتب متقدمین بنسخه های مختلف بیان شده است بگیرند برگ خشک ثوم بری ۶ گل سرخ ۲ دیش انجبار ۲ جنطیانا
۲ دیش تورمانتیل ۲ هسته زرشک ۲ زنجبیل ۱ کبابه ۱ دارچینی ۴ دیکتام ۲ حب لبه ۲ بارهنگ ۲ صمغ عربی ۲ گل ارمنی ۸
عصارهٔ تریاک ۱ عسل وردی ۱۳۰ شراب قرمز ۲۰ و بعضی بجای حب لبه بلسان پرو استعمال میکنند عسل وردی را
تبخیر کنند تا ۱۰۰ اجزاء باقی ماند و عصارهٔ تریاک را در شراب حل کرده کم کم بر آن افزایند و سایر دواها را نرم کوفته مخلوط کنند
و یک گرم از این معجون تقریباً دارای ۶ سانتی گرم عصارهٔ تریاک است و مقدار شربتان از ۱ تا ۱۰ گرم و در دفع اسهال
یکی از محصولات بسیار نیکو میباشد

معجون قابض معمول سوندرس بگیرند معجون دیاسکوردیوم ۳۲ مسحوق دارچینی مسحوق
کات هندی مسحوق زاج سفید مکرر ۴ مسحوق خون سیاوشان ۳۲ شربت ساده مقدار کافی مخلوط کنند و قوت قبض این معجون
بیشتر از دیاسکوردیوم میباشد و سه مقابل که عصارهٔ تریاک دارد و در اقسام اسهال و نزف الدم ها مستعمل و سودمند
است و مقدار شربتان از ۲ تا ۲۰ گرم است

معجون قابض معمول فولر بگیرند معجون دیاسکوردیوم ۱۵۰ مسحوق گل ارمنی ۷۰ مسحوق خون
سیاوشان ۵۵ مسحوق گلنار ۳۰ گلقند ۷۰ اسانس جوزبوا اسانس دارچینی مکرر ۱ شربت گل سرخ ۳۰۰ مخلوط کنند و قوت قبض
این معجون نیز بیشتر از معجون دیاسکوردیوم است و ۶ دفعه کمتر تریاک دارد و در اسهال و نزف الدم و نفث الدم مستعمل بمقدار
شربتان از ۲ تا ۲۰ گرم است

قطور انگلیسی سیاه بگیرند تریاک ازمیر ۱۰۰ گرم جوزبوا ۲۵ گرم زعفران ۸ گرم جوهر سرکه ۶ گرم آب
مقطر ۶۰۰ گرم قند ۵۰ گرم مدت یک ماه بخیسانند بعد تبخیر کنند تا ۲۰۰ گرم باقی ماند و با کاغذ صاف نمایند و از ۲ تا ۶ قطره
در پوسیون داخل نمایند و این قطور نصف وزنش تریاک و در بعض عصارهٔ تریاک است و یک جزء از آن معادل دو جزء لودانم
رسو و چهار جزء لودانم سیدنم میباشد و در دفع اوجاع عصبانی معدهٔ مفید و مستعمل

قطور قرمز معمول لکوانت بگیرند تابونه ۶ گرم تریاک اعلا ۸ گرم زعفران ۲ گرم قرنفل دارچینی
مکرر ۱ گرم الکل ۹۰ درجه ۳۰۰ گرم مطابق معمول قطور سازند و از ۵ تا ۲ قطرهٔ این قطور را بروی حبه قند چکانیده و در
دفع گاستر الژی و اسهال سردی و کولرا چندین دفعه در عرض روز بیاشامند

کلورودین بگیرند کلورید راتیر فین ۰٫۰۰۶ تنطور کنب هندی ۰٫۰۳ کلوروفورم ۰٫۱۳ دهن فرار نعناع
فلفلی ۰٫۰۰۲۵ تنطور کاپسکوم (فلفل فرنگی) ۰٫۰۰۲۵ اسید سیانید ریک طبی آب دار ۰٫۰۱۷ الکل ۰٫۳ گلیسرین ۰٫۵۲۴
مطابق معمول عمل کنند و این نسخه مطابق است با نسخه که **بوشارد** مینویسد و تقریباً همان کلورودین انگلیسی
است که نسخه آن هنوز مخفی است و از عوامل ضد تشنج و ضد اوجاع عصبانی میباشد که در انگلستان استعمال آن شایع و

متداول است و مقدار شربتان در داخل از ۴ تا ۶ قطره است که در قدری شربت قند مخلوط کرده بیاشامند و در خارج

بطور نطول از ۴ تا ۵ گرم در روز بکار میرود

مخلوط گراوس بگیرند تعفین کلمبو تعفین کاسبا تعفین جنطیانا تعفین کنکینا مکن ۵۰ گرم کلورید دا تم عرمن

اگرم مطابق معمول مخلوط کنند و سه قاشق چای خوری در نصف پیاله مطبوخ چای مخلوط کرده در روز دفع بی خوابی مبتلایان

عصبانی بخصوص در مجرمین در عرض روز استعمال کنند

الکسیر مسکن دوبلن بگیرند عصاره خشک تریاک ۲ گرم اسید بنزوئیک ۳ گرم کافور ۲ گرم دهن انیسون

۳ گرم مدت هفت هشت روز در ۵۰۰ گرم الکل ۶۰ درجه بخیسانند و با کاغذ صاف کرده در صراحی در ظرفی حفظ

کنند و ۲۰ تا ۳۰ قطره این الکسیر را بروی حبه قند بچکانند و یا در قدری شربت و یا مایع دیگر مخلوط کنند و در عرض روز

بیاشامند و **تعفین تریاک کافوری کدکس** که **تعفین مرکب کافور** نیز نامیده

میشود عبارت از همین الکسیر است

مخلوط ضد اسهال معمول هوفمان بگیرند تعفین تباشیک تعفین دارچینی مکن ۳۰ گرم

تعفین ازاراقی ۱ گرم مخلوط کنند ۱۰ تا ۱۵ قطره در عرض روز بیاشامند

شربت ضد ورم بگیرند شقایق ۱۰۰ گرم در مقداری آب جوش دم نمایند که مصفای آن ۶۰۰ گرم بود و در این

مصفی حل کنند عصاره تریاک ۲ گرم عصاره اسپکا ۵ گرم و با کاغذ صاف کرده در ۱۰۰۰ گرم شربت ساده که در حین جوش

باشد مخلوط نمایند و بجوشانند تا بقوام شربت غلیظی گردد و بگذارند سرد شده بیفزایند الکولاتور بهارنارنج ۶ گرم و حفظ نمایند

از ۱ تا ۳ قاشق مربا خوری در برونشیت و سایر اختلالات و حمی صدر استعمال کنند و طبیب میتواند این شربت را بجای

شربت ضد ورم **کروانت** معمول دارد

پوسیون مسکن کدکس بگیرند صمغ عربی ۱۰ گرم شربت دیاکوده ۳۰ گرم عرق بهارنارنج ۱۰ گرم آب

مقطر ۱۰۰ گرم پوسیون سازند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

جلاب مسکن بگیرند شربت تریاک ۱۵ گرم شربت ساده ۱۰ گرم گل تیلول ۴ گرم آب جوش ۹۰ گرم مطابق معمول

جلاب سازند و با قاشق کوچک متدرجا بیاشامند

لعوق مسکن بگیرند لعوق سفید ۱۰۰ گرم شربت دیاکوده ۳۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک در عرض روز بنوشند

جلاب صمغی مسکن بگیرند جلاب صمغی ۱۵۰ گرم شربت دیاکوده ۳۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجا

بنوشند

پوسیون کاسرالریح معمول دهان بگیرند لودانم سیدنم ۵ دسی گرم عرق دارچینی ۳۰

گرم لعاب قند ۲۰۰ گرم پوسیون سازند هر ربع ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون مقوی و مخدر بگیرند کلمبو ۵ گرم در ۲۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند

لودانم سیدنم ۱ گرم شربت تلو ۳۰ گرم در دفع سوء هضم و اسهال مزمن هر ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

پوسیون ضد قولنج معمول کوفر بگیرند شربت دیاکوده ۱۰ گرم شربت به ۳۰ گرم عرق

نعناع ۶۰ گرم آب صاف ۵۰ گرم مخلوط کنند و در روز با سه دفعه بفاصله ربع ساعت بنوشند

پوسیون ضد نوسنطاریا معمول رکن بگیرند عرق تیلول ۱۰۰ گرم شربت

تریاک ۰٫۲۵ گرم سفیدهٔ تخم مرغ ۲ دانه پوسیون سازند در عرض روز با قاشق ترشی خوری بنوشند

لیموناد صمغ و کوکا معمول پوادن بگیرند کوکا یکدانه در یک لیتر آب بجوشانند صاف کرده بیفزایند شربت لیمونی صمغی ۶۰ گرم در عرض روز چای الی پیاله پیاله بیاشامند و در دفع اسهال و دوسنطاریا و مقدمات کولرا قوی الاثر است

پوسیون ضد اسهال معمول گوبر بگیرند شربت دیاقوزا ۶۰ گرم تنطور کات هندی ۱۵ گرم کربونات آهک ۵ گرم لودانوم سیدنم ۲۰ قطره عرق نعناع ۱۵۰ گرم پوسیون سازند و هر نیم ساعت یک قاشق چای خوری بیاشامند

مخلوط آهکی ضد اسهال بگیرند معمول کربونات آهک ۳ گرم عرق دارچینی ۶۰ گرم شربت ساده ۶۰ گرم لودانوم سیدنم ۲۰ قطره مخلوط کنند و در عرض روز با قاشق کوچک بیاشامند و یکی از دانشمندان تمجید بادی از این محصول میکند

قطور ضد کولرا معمول فرانسشی بگیرند تنطور ساده تریاک ۵ گرم عصاره صبر ۴ گرم حل کنند و از ۱۰ تا ۳۰ قطره در یک قاشق شراب مخلوط کرده بیاشامند

مخلوط ضد کولرا معمول ستروکوبوف بگیرند تنطور اتری سنبل الطیب تنطور کوچوله مایع هوفمان مکلد ۸ گرم تنطور ادنیکا ۴ گرم اسانس نعناع ۲ گرم تنطور تریاک ۴ گرم تنطور اکونیت ۱۲ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و این مخلوط را در کولرا وقتی باید استعمال کرد که بدن سرد و نبض ساقط شده باشد مقدار شربتانه ۱۵ و ۲۰ تا ۲۵ قطره است و گاهی از ۶۰ تا ۸۰ قطره در یک گلاس کوچک شراب علاوه داخل کرده بیاشامند و این مقدار را در وباء سرد فقط نیم ساعت به نیم ساعت تجدید میکنند تا عمل انعکاس شروع نماید

سفوف ضد قطرب معمول بونو بگیرند براده صلایه شده آهن ۱۰ سانتی گرم عصاره تریاک ۱ یا ۲ سانتی گرم عصاره خشک کنکینا ۲۰ سانتی گرم مخلوط کرده صلایه کنند و صبح سفوف نمایند و بهمین مقدار نیز عصر سفوف کنند و متدرجا بر مقدار آهن و عصاره تریاک بیفزایند

سفوف مسکن معمول هادونک بگیرند دلوساکا دو ذراریانه ۰٫۲۵ گرم کرمس معدنی عصاره بنج مکلد ۱ سانتی گرم تریاک ۵ سانتی گرم مطابق معمول در دو دستور سازی بر بندند تا در دفع سرفه عصبانی شبی یک دستور را با یک پیاله مطبوخ تیلول در وقت خواب سفوف کنند

سفوف ضد کاردیالژی معمول مارک بگیرند عصاره تریاک ۵ سانتی گرم مسحوق صمغ عربی ۱ دسی گرم مسحوق کلمبو ۲ گرم قند مسحوق ۵ گرم اسانس نعناع ۱ دسی گرم مخلوط کرده دو قسمت کنند و یک قسمت صبح و یکی عصر سفوف نمایند

شربت مسکن بگیرند شربت دیاقوده ۱۵ گرم شربت اودانه ۲۵ گرم نیترات پتاس ۱ گرم مطابق معمول عمل کنند و در هنگام حادسو ذاک این شربت مستعمل است و غالبا بزرگان و اطفال را این شربت شیرین میکند

شربت ضد سیاه سرفه بگیرند شربت تریاک ۱۵ گرم شربت کنکینای شراب دار ۱۵ گرم شربت ایپکا ۱۵ گرم مخلوط کنند و یک قاشق چای خوری صبح و یکی عصر بنوشند

شربت صدری بگیرند شربت دیاقوده ۵ گرم شربت تلو ۱۰ گرم مخلوط کنند یک قاشق چای خوری صبح

فهرست

ویکی عصر بیاشامند

شربت ضد گاستralژی معمول پادبولو بگیرند شربت بهارنارنج ۱۰۰ گرم عصاره مانی تریاک ۵ سانتی عصاره آکونیت ۵ سانتی گرم مطابق معمول مخلوط کنند روزی یک قاشق چای خوری بهار و یکی شام بلافاصله بعد از غذا بیاشامند

حب مسکن و مقوی بگیرند عصاره تریاک ۵ سانتی گرم مسحوق دارچینی ۲ دسی گرم شربت ساده مقدار کافی ۶ حب سازند و یک تا سه حب در دو روز بیاشامند

حب دافع اسهال معمول لیبرت بگیرند عصاره کلمبو ۲ گرم عصاره کوچوله ۲۵ سانتی گرم عصاره تریاک ۲۵ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و یک حب صبح و یکی عصر بیاشامند

ایضاً حب دافع اسهال معمول سولاری بگیرند عصاره تباتیک ۲۰ سانتی گرم مسحوق ایپکا نیز کات هندی مکد ۴۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب مفضض سازند و هر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند و چون اسهال داری خون باشد **بوشاردا** ۵ سانتی گرم عصاره راتانیا اضافه میکند

حب معرق بگیرند معجون تریاق ۶ گرم عصاره تریاک ۳ سانتی گرم کربونات امانیاک ۲ گرم مخلوط کرده ۶ حب بزرگ سازند و در دو مداوای گلکو نزولی در شب بیاشامند

حب تریاک و کافور معمول ریکورد بگیرند کافور ۳ گرم عصاره تریاک ۴ دسی گرم لعاب مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند در دفع نعوظ و هیجان عوق شانه دو یا سه حب هر شب بیاشامند

حب دافع صداع معمول بروسیس بگیرند عصاره بنج عصاره بلادن مکد ۲ سانتی گرم عصاره کاموه ۵ دسی گرم عصاره تریاک ۵ سانتی گرم مسکر کاکاوه ۵ گرم مطابق معمول ۱۰ حب مساوی سازند هر روز یک حب صبح و یکی عصر در دفع صداع کهنه بیاشامند

حب دافع گاستralژی معمول دلارو بگیرند عصاره تریاک ۳ سانتی گرم سوسر کوفی کربنات آهن ۶ سانتی گرم منزی ۱۲۰ سانتی گرم شربت صمغ مقدار کافی ۴۰ حب سازند و روزی دو حب یک حب دو ساعت قبل از نهار و یکی سه ساعت بعد از شام بنوشند

حب مخدر معمول بارتز بگیرند عصاره تریاک عصاره بلادن مکد ۲ سانتی گرم تریداس ۳۰ سانتی گرم مسحوق ریشه خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۱۴ حب سازند در اطفال ده ساله که مبتلی بقطرب شدید باشند روزی میتوان تا سه حب تند ریح استعمال کرد و متدرجاً بر مقدار آن باید افزود

قرص تریاک اسپیترلر بگیرند انیسون مسحوق ۳ گرم قند مسحوق ۵۰ گرم صمغ عربی ۴ گرم عصاره تریاک ۵ سانتی گرم کثیرا دبالسوس مکد ۱ گرم مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند

در بیان استعمال آلات مخصوص تریاک

عصاره صمغی تریاک را بروی نافته باندازه های مختلف مانند شمع می گسترانند و جهت تسکین اقسام نورالژی و بیلی مطبقی می سازند و نیز معجون تریاقی را بروی نافته و یا پارچه دیگری کشیده و باندازه کف دست ... روی معده یا

تریاک

شکم جهة تسکین اوجاع شدیده منطبق مینمایند ولودانم روسو را بمقدار چند قطره در چشم قطور میکنند و تسکین میدهد
اوجاعی را که بواسطه ورم شدیدی در آن عارض شده باشند واغلب اوقات لودانم روسو یا لودانم سیدنم را جهة تسکین
اوجاع بروی ضمادات ملین نطول میکنند و نیز تریاک ولودانم را در ضمادات داخل می نمایند ولی باید در استعمال آنها مراقب
بود زیرا ممکن است بسرعت جذب شوند

غرغره مسکن بگیرند عصاره تریاک ۵ سانتی گرم در ۵۰۰ گرم آب جوش حل کرده و ۲۰ گرم الکل افزوده در دفع
قروح موجعه زبان وبادفان مضمضه نمایند

ایضاً غرغره مسکن بگیرند کوکنار خورد کرده ۲۰ دانه بوندکان ۵ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب بجوشانند و صاف کرده
۲۰ گرم شربت عسل بیفزایند و در قروح کوفتی خیلی موجع غرغره کنند

مضمضه مسکن بگیرند عصاره تریاک ۲ دسی گرم در ۱۲۰ گرم آب حل کرده ۲۰ گرم عسل سفید بیفزایند در
اورام موجعه دهان و زبان و یا حلق مضمضه و غرغره کنند

کحل تریاکی معمول کدکس بگیرند گلاب ۱۰۰ گرم عصاره تریاک ۲ دسی گرم حل کرده صاف کند
و در دردمندهای موجع در چشم قطور نمایند

کحل مسکن بگیرند تعفین زعفران ۲ گرم گلاب ۱۰۰ گرم لودانم سیدنم ۱ گرم مخلوط کرده در چشم قطور نمایند

ایضاً کحل مسکن بگیرند عصاره بنج ۱ گرم در ۱۰۰ گرم گلاب حل کرده ۱ گرم لودانم روسو بیفزایند

حقنه کوکنار معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند کوکنار ۲۰ گرم آب جوش
۵۰۰ گرم کوکنار را خورد خورد کرده و تخمهای آن را دور بریزند و در آب جوش ریخته مدت دو ساعت دم کنند و صاف
کرده حقنه نمایند و چون ۱۰ گرم نشاسته سحوق در آن مخلوط کنند به **حقنه کوکنار نشاسته** موسوم
میگردد و این حقنه را در بیمارستانها جهة تسکین اسهال بسیار استعمال میکنند

حقنه لودانم دار بگیرند لودانم سیدنم ۲ دسی گرم مطبوخ خطمی ۲۵۰ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند و چون
۱۰ گرم نشاسته بر آن افزوده به **حقنه نشاسته لودانمی** موسوم میگردد که در تسکین اسهال خیلی مستعمل
و مفید است

حقنه دافع اسهال معمول دوستان بگیرند کتیرا ۱ گرم نشاسته ۸ گرم لودانم سیدنم
۲۰ قطره آب ۲۰۰ گرم مطابق معمول حقنه سازند

حقنه تریاک و کافوری بگیرند کافور ۵ دسی گرم عصاره تریاک ۳ سانتی گرم زرده تخم مرغ ۱ عدد
آب ۲۰۰ گرم مطابق معمول حقنه سازند و در دفع نعوظ مستعمل و مفید است

زرق مسکن معمول گرن بگیرند تریاک خالص ۲ دسی گرم صمغ عربی ۱۵ گرم در ۲۰۰ گرم آب
صاف حل کرده صاف کنند در سوزاک موجع زرق نمایند

زرق تریاکی معمول ریکورد بگیرند تریاک خالص ۵ گرم آب صاف ۲۳۰ گرم حل کنند
و در فیموزیس دفتی که ورم خیلی زیاد باشد و حدس به وجود شانکر فاژدنیک نمایند زرق کنند

زرق مسکن بگیرند لودانم روسو ۵ گرم مطبوخ بزرکان ۵۰۰ گرم مخلوط کرده در سوزاکهای
خیلی موجع زرق نمایند

زرق تاجریزی بگیرند برگ تاجریزی ۱۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و **کدکس** زرق

کوکا وسفید وبلادن وشوکران ونیز درکرده واینها بهمین دستور میسازند

غسول مخدر تریاکی معمول بیمارستانها بگیرند تریاک خالص ۱۲ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم

تریاک را نیم کوب کرده و در اب جوش ریزند و دو ساعت دم کنند وگاه گاه بهم زنند و صاف کرده بگذارند ته نشین شود و

صاف روی انرا برداشته تغسیل نمایند

غسول مخدر کوکاری ایضا معمول بیمارستانها بگیرند کوکا وتاجریزی مکی

۱۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم کوکا را خورد کرده وتخمهای انرا دور ریزند و با تاجریزی مدت دو ساعت در اب جوش دم

کنند و صاف کرده چشم را باان بشویند

غسول شراب و تریاک معمول ریکورد بگیرند شراب معطر ۲۵۰ گرم عصارهٔ تریاک

۲ گرم حل کنند و در دفاده شانکر و قرحه استعمال نمایند

غسول ضد سرطان معمول روست بگیرند عصارهٔ کالاند و لا عصاره بابونه مکی ۱

گرم در ۶۰ گرم عرق غار گلاسی حل کرده بیفزایند تعفین تریاک ۶ گرم در تغسیل و دفاده قروح سرطانی استعمال نمایند

غسول تریاکی بگیرند عصارهٔ صمغی تریاک ۵ گرم اب مقطر ۵۰ گرم حل کنند و قروح شانکری و سیفلیسی

موجع را باان بشویند

عجین تریاکی معمول تانشو تریاک خالص را مدت ۲۴ ساعت در مقداری اب بخیسانند که خمیر

نرمی حاصل گردد و در وقتی یک بار و دو نفر قروح سرطانی را به سطبری ۲ یا ۳ میلی متر از این عجین بپوشانند

محلول تریاک و شوکران بگیرند عصارهٔ مائی تریاک ۴ گرم عصارهٔ مائی شوکران ۲ گرم اب مقطر

۵۰۰ گرم حل کنند و نموهای زیادی سیفلیسی را بشویند

قیروطی لودانم دار معمول بیمارستانها بگیرند قیروطی جالینوس ۹۰ گرم لودانم سیدنهام

۱۰ گرم مخلوط کنند و یک گرم از این در دفادهٔ قروح و شانکرهای موجع **کدکس** استعمال میکنند

روغن تریاک معمول نوبرت بگیرند تریاک سحوق ۴ گرم روغن بنج ۵۰ گرم مدت چند

روز بخیسانند و بعد بافشار صاف کنند

قیروطی تریاک دار معمول لانیو بگیرند عصارهٔ تریاک ۱ گرم در ۱ گرم اب حل کرده در ۹۰

گرم قیروطی جالینوس داخل نمایند و قروح و شانکرهای موجع را دفاده نمایند

پوماد ضد سفیلیس بگیرند پوماد دیبقی قیروطی تریاک دار مکی ۵۰ گرم مخلوط کنند و قروح سیفلیسی

متوقف را دفاده نمایند

تمریخ مخدر و یا مسکن بگیرند مرهم ترانکیل ۹۰ گرم لودانم سیدنهام قیروطی جالینوس مکی ۱۰ گرم مخلوط

کنند و این تمریخ معمول **کدکس** است

محلل تریاک دار معمول بیمارستانها بگیرند محلل ساده ۱۰۰ گرم لودانم سیدنهام ۱۰ گرم

مخلوط کنند

مشمع پیسیر بگیرند روغن بزرکان ۱۰۰۰ گرم شنجرف سفیداب شیخ موم زرد مکی ۲۵۰ گرم تربانتین ۱۰۰ گرم

تریاک ۳۰۰ گرم مطابق معمول شمع سازند در تسکین اوجاع سرطانی و تقدم بحفظ از تقرح آن استعمال نمایند

بلسان مسکن معمول بات بگیرند صابون سفید ۶۰ گرم تریاک خالص ۱۵ گرم مدت سه روز در ۳۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه و ۶۰ گرم کافور و ۱۰ گرم اسانس اکلیل الجبل بخیسانند و از ده تا ۱۵ گرم این بلسان را در دفع اوجاع مزمن نطول نمایند

غسول ضد شانکر معمول لانگلبرت بگیرند عرق کافور ۱۰۰ گرم لودانم دو سه گرم مخلوط کنند و روزی سه دفعه ابتدا شانکر را تغسیل نموده و بعد قدری شرحی مبلول در آن رفاده نمایند

نخود داغی ضد سیاتیک بگیرند عصاره تریاک عصاره بلادن مکن ۲ گرم با مقدار کافی مسحوق کاک و لعاب بیست نخود سازند که هر یک دارای ۱۰ سانتی گرم ماده عامل میباشد

تمریخ انگلیسی معمول ما ایه بگیرند ما ایاک ۲۵ درجه ۱۵ گرم کلوروفورم ۱۵ گرم کافور ۱۵ گرم تعفین تریاک ۵ گرم الکل ۹۰ درجه ۲۰ گرم مخلوط کنند و بروی قطعه فلانل ریخته در دفع نورالژی در محل موجع منطبق سازند

اسپارادراپ تریاک معمول شاوفل بگیرند عصاره صمغی تریاک و بابونه ستم دزنش مسحوق صمغ عربی مخلوط کنند و بقدری آب از آیند که بقوام شربت غلیظی گردد و تافته سیاه محکم و سطبری را بچهار چوبه (کا گاه) کشیده و باعانت قلم مو سه طبقه از این مخلوط روی آن بگسترانند در محل خشکی این تافته را حفظ کند

در بیان الکلوئیدهای تریاک و املاح یا مخصولات آنها

در الکلوئیدهای تریاک سه عمل مختلف و متمایز ظاهر میگردد تنویم و تنبه و یا اختلاج و تنیم و یکی از دانشمندان بزرگ فزیولوژی موسوم به **کلود برنارد** این سه عمل را باین ترتیب در آنها بیان کرده است اولا عوامل منومه عبارتند از نرسئین و مورفین و کودئین و سایر الکلوئیدها دارای خواص منومه نیستند ثانیا عوامل منبهه و یا مختلجه عبارتند از تبائین و پاپاورین و نرکوتین و کودئین و مورفین و نرسئین ثالثا عوامل مسممه عبارتند از تبائین و کودئین و پاپاورین و نرسئین و مورفین و نرکوتین و فقط در طب مورفین و کودئین و پاپاورین و نرسئین را استعمال میکنند و ما آنها را بترتیب ذکر میکنیم و سایر الکلوئیدها در طب استعمالی ندارند

مورفین و املاح آن مورفین و املاحی که از آن ترتیب میدهند دارای خواص منومه تریاک میباشند و مورفین خالص را بواسطه عدم انحلال در آب کمتر استعمال میکنند و بیشتر کلوریدرات و سولفات و لکتات و برمیدرات و استات و گاه سیانیدرات آنرا معمول میدارند و از ۱ تا ۲ سانتی گرم استات و برمیدرات و سولفات و کلوریدرات را بجای ۵ سانتی گرم عصاره تریاک در داخل میتوان استعمال نمود و بقول کلی املاح مورفین را بصور مختلف استعمال کرده و از طریق جلد نیز آنها را در بدن داخل مینمایند و جای شمع در داخل رحم از ۱ تا ۲ و ۳ سانتی گرم کلوریدرات و یا مکونات و یا سولفات مورفین در دو میمانند و نیز آنها را مانند تزریق در زیر جلدی بمقدار ۱ تا ۲ سانتی گرم استعمال میکنند و مخصوصا در دفع نورالژی و استهال مسلولین و عسر النفس و دیسمنوره و کولرا و اوجاع وضع حملی و اکلامپسی مؤثر و مفید اند و در تداوی مالیخولیای سبعی ۱ تا ۵ سانتی گرم استعمال میکنند

و طهیر
دربیست

واستعمال متمادی املاح مورفین موجب بروز مورفینیسم که مشابه الکلیسم است میگردد

طریق ساختن مورفین بگیرند تریاک قطعه قطعه کرده ٥٥ کلورور دوکلسیوم خالص ١٢ اسید کلوردیدریک امانیاک ممکن مقدار کافی تریاک را در آب سرد حل کرده و در حمام ماریه بقوام عصاره تبخیر کنند و این عصاره را نیز در آب سرد حل کنند و با کاغذ صاف کرده مجددا در حمام ماریه بقوام شربت رقیقی تبخیر نمایند و کلورور را در ٢٥ جزء آب حل کرده و با ١٠٠ جزء آب سرد مخلوط نموده بر محصول در حالتی که گرم است بیفزایند و با کاغذ صاف نمایند و مصفی را در حمام ماریه تبخیر کنند تا یک ثلثش بماند و بگذارند سرد شده و با کاغذ صاف نمایند و مجددا تبخیر کنند تا بقوام شربت و بعد محصول را با کمی اسید کلوردیدریک ترش نموده بگذارند چند روز بماند تا در میان آب ماده سیاه و تبلرهای چند ظاهر شوند و این مواد متبلر را در پارچه ریخته بفشرند و بعد آنها را در مقداری آب جوش هر چه کمتر ممکن شود حل کنند و بگذارند سرد شده تا مجددا متبلر گردد وانها را مجددا در پارچه ریخته بفشرند و این تبلرها عبارتند از کلوریدرات مضاعف و غیر خالص مورفین و کودئین وانها را در آب داغ حل کرده و بودهٔ زغال حیوانی معمول در این محلول داخل نمایند و بگذارند چندی بماند و مواظب باشند که حرارت از ٨٥ درجه تجاوز نکند و بعد با کاغذ صاف کرده و مصفی را تغلیظ نمایند و بگذارند سرد شده تا مجددا متبلر گردد واین مواد متبلر که سفید اند عبارتند از کلوریدرات مضاعف موسوم به **ملح گرگوری** و این ملح را در آب جوش حل کنند و بقدر کفایت امانیاک افزایند مورفین رسوب شده و کودئین بحالت انحلال باقی میماند و از کاغذ صافی اش بگذرانند و مورفین را که در روی صافی باقی مانده است گرفته و با آب سرد شسته در الکل جوش حل کنند و بگذارند سرد شده تا متبلر گردد

حب مورفین بگیرند مورفین ١ دسی گرم مسحوق اصل السوس ١ گرم شربت صمغ مقدار کافی ١٠ حب سازند و شبی از ١ تا ٢ دانه بیاشامند

کلوریدرات مورفین بگیرند مورفین مسحوق مقدار منظور اسید کلوریدریک آب مقطر مکرر مقدار کافی مورفین را در آب گرم مخلوط کرده و اسید کلوریدریک را با هم جنس آب مخلوط کرده کم کم بر آن بیفزایند تا کاملا حل گردد و صاف کرده در حمام ماریه تبخیر کنند تا غلیظ گردد و بگذارند سرد شده و متبلر شود و تبلرها را فشار داده بخشکانند و ١٠٠ جزء کلوریدرات مورفین دارای ٨٥ جزء مورفین متبلر و یا ٧٥/٩٠ جزء مورفین بی آب میباشد و این ملح مورفینی است ان که تاثیر کرا است ترجیح دارد واز عوامل منومه است و در اقسام نورالژی و حمله های اسم مستعمل و مفید است و مقدار شربت آن از ٥ میلی گرم تا ٣ سانتی گرم بمقدار منقسم بطور حب و با پوسیون و با شربت و یا بطور زرق تحت جلدی و یا بطرق جلدی و در جنون بخصوص در صورتیکه با هلوسیناسیون همراه باشد از ٣ تا ٢٠ سانتی گرم در عرض روز بطور زرق تحت جلدی مستعمل است

گرانول کلوریدرات مورفین معمول کدکس بگیرند کلوریدرات مورفین متبلر ١ گرم قند شیر مقدار کافی مطابق معمول ١٠٠٠ گرانول سازند و مقدار شرب آنها از ٥ تا ٣٠ گرانول است نظر بدردی که بروز میکنند

سفوف دافع سوء هضم معمول بوشت بگیرند سونیترات بیسموت ٢ گرم کلوریدرات مرفین ٥ تا ٥ میلی گرم مخلوط کرده در ده بسته مساوی قسمت کنند در بعضی اقسام سوء هضم عصبانی و گاستر الژی هر بسته را در کمی شربت قند مخلوط کرده قبل از غذا بنوشند

مورفین

قطور سفید معمول گالارد بگیرند کلورید رات مورفین ۱۰ سانتی گرم عرق غار گیلاسی ۵ گرم حل کنند و دو سه دفعه گاستر الژی یک یا دو قطره بروی حبه قندی چکانیده قبل از غذا بیاشامند و این قطور را میتوان در زرق تحت جلدی بکار برد

انفیه مخدره معمول دمبرت بگیرند قند مسحوق ۲ گرم کلورید رات مورفین ۵ تا ۱۰ سانتی گرم مخلوط کنند و هر دو یا سه ساعت فاصله بقدر قبضه مابین دو انگشت در دفع نورالژی صورتی و نخ مجاجی و صداع عصبانی استنشاق نمایند و باید مراقب آثار مورفین باشند

محلول کلورید رات مورفین جهة زرق تحت جلدی مطابق کدکس

بگیرند کلورید رات مورفین ۱ گرم آب مقطر ۴۹ گرم حل کنند و ۵ قطره از این محلول دارای یک سانتی گرم کلورید رات مورفین است در نورالژی و اوجاع شدیده و ضعف حمل و اسهال مسلولین و کولرا و اکلامپسی عارض در بین البومین اوری و عسر النفس دق این محلول مستعمل و مفید است

محلول مائی کلورید رات مورفین در چند روز فاسد میگردد و میتوان بواسطه افزودن ۱/۱۰ کلرال و یا الکوهل تود نعناع و یا عرق غار گیلاسی آنرا حفظ کرده و مانع از فساد شد ولهذا نسخه های ذیل را باید ترجیح بر نسخه مذکور داد

محلول کلورید رات مورفین و کلرال جهة زرق تحت جلدی بگیرند آب مقطر ۱۰ گرم کلورید رات مورفین ۱۰ سانتی گرم کلرال هیدراته ۲۰ سانتی گرم حل کنند و این محلول را میتوان تا مدت چند ماه بدون فساد نگاهداشت و علاوه دارای دو ماده عامل است

محلول کلورید رات مورفین مطابق دواسازی انگلیسها بگیرند کلورید رات مورفین ۲ جزء آب مقطر ۱۰ جزء الکل ۹۰ درجه ۵ جزء حل کرده صاف کنند و این محلول تقریباً یک هشتم وزنش کلورید رات مورفین و فساد ناپذیر میباشد و از ۲ تا ۵ قطره از آن بطور پوسیون یا در زرق تحت جلدی استعمال میکنند

شربت کلورید رات مورفین بگیرند کلورید رات مورفین ۱ آب مقطر ۲۰ شربت ساده ۹۸۰ مطابق معمول شربت سازند و هر ۲۰ گرم این شربت (یک قاشق سوپخوری) دارای یک سانتی گرم کلورید رات مورفین است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۶۰ گرم است و باید که هر ساعت فاصله یک قاشق چایخوری بنوشند و این شربت را بجای شربت سولفات مورفین و یا استات آن که نیز بهمین طریق ساخته میشوند استعمال میکنند و بر آنها ترجیح دارد

پوسیون دافع صداع معمول بوالو بگیرند کلورید رات مورفین ۱ سانتی گرم مطبوخ قهوه ۱۰۰ گرم حل کرده یک دفعه بیاشامند موجب ضعف و فی الجمله کیفی میشود بدون سنگینی سر

پوسیون دافع گاستر الژی معمول ساندراس بگیرند آب ۶۰ گرم قند ۵ گرم کلورید رات مورفین ۱۰ سانتی گرم حل کنند و یک قاشق چایخوری بیاشامند و موافق اشتداد و ابرام وجع فواصل قاشق های بعد و مقدار آنها را تعیین کنند

پوسیون معمول تامسون بگیرند کلورید رات مورفین ۱۰ سانتی گرم بی کربنات سود ۱ گرم شربت ساده ۳۰ گرم آب ۹۰ گرم حل کنند در احتباس بول هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چایخوری بیاشامند

حب کلورید رات مورفین بگیرند کلورید رات مورفین [illegible] سانتی گرم قند شیر ۴ گرم

عسل سفید مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و شبی یک دانه بنوشند

حب دافع نزله معمول ویلیام بگیرند صمغ عربی ۱ گرم کربنات آمنیاک ۱ گرم اپیکا ی مسحوق ۲۰ سانتی گرم کلوریدرات مورفین ۱۰ سانتی گرم لعاب صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند در بروز نسیت مزمن یک دانه صبح و یکدانه شب بیاشامند

حب ضد تشنج معمول مصنف بگیرند کلوریدرات مورفین عصاره الکلی اذاراقی مکدام ۵ سانتی گرم عصاره سنبل الطیب ۲ گرم ۱۰ حب سازند و یک حب صبح و یک حب شام بنوشند

قرص ضد سرفه معمول لپر بگیرند قند ۵۰ گرم کلوریدرات مورفین ۶ دسی گرم مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند در روزی از ۳ تا ۶ قرص در بروز نسیت استعمال نمایند

کحل مسکن معمول فورناری بگیرند مطبوخ زعفران مطبوخ شقایق مکدام ۶ گرم کلوریدرات مورفین ۵ سانتی گرم نعفین مرمکی ۱۲ قطره مخلوط کنند و هر دو یا سه ساعت فاصله چند قطره در چشم قطور نمایند پارچه با آن تر کرده بروی اجفان منطبق سازند در رمد فلغمونیائی مستعمل و مفید است

معجون قابض بگیرند کلوریدرات مورفین ۲۰ سانتی گرم تنن ۵۰ سانتی گرم نعفین بلسان تلو ۱۰ قطره گلقند ۶ گرم مسحوق فوسفات آهک ۲۰ گرم معجون سازند مانند معجون دیاسکوردیوم در دفع اسهال مفید از ۲ تا ۸ گرم در ۲۴ ساعت استعمال میشود

جلاب ضد گاستر الژی معمول گالواش بگیرند شربت پوست نارنج شربت کلوریدرات مورفین شربت اترمکدام یک جزء مخلوط کنند در گاستر الژی هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بیاشامند تا دفع کرددد ساکت شود

کولودیون مورفینی بگیرند کولودیون ارتجاعی ۳۰ کلوریدرات مورفین ۱ حل کنند در دفع نورالژی بروی جزء معلول نطول نمایند

پوماد مسکن بگیرند کلوریدرات مورفین ۱ پیه مذاب حسن لبرادۀ ۱ تا ۲۰ مخلوط کنند در دفع نورالژی در دو ماتیسم تمریخ نمایند

شیاف مورفینی بگیرند مسکه کاکائو ۵ گرم مسحوق کلوریدرات مورفین ۲ سانتی گرم مسکه را ذوب کرده و ملح را افزوده بگذارند نیم جامد شود و بواسطه قالب یک شیاف سازند در اختلالات موجع رحم و مثانه مستقیم شیاف نمایند و از عوامل منوم است

سولفات مورفین بگیرند مورفین مسحوق مقدار منظور اسید سولفوریک آب دار (۱ درجه ۱۰) مقدار کافی مورفین را در هم وزن آب مقطر گرم مخلوط کنند و بقدری اسید سولفوریک آب دار افزایند که مورفین حل گردد و بقوام شربت رقیقی تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده و متبلور گردد و ۱۰۰ جزء این ملح دارای ۷۵/۲ جزء مورفین بی آب است و از عوامل مخدره میباشد و مقدار شربت آن از ۵ میلی گرم تا ۳ سانتی گرم

حب دافع بی خوابی معمول گرن بگیرند نعوذه ۱ گرم سولفات مورفین ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و از ۱ تا ۶ حب عصر در باشب بیاشامند

حب سولفات مورفین بگیرند سولفات مورفین ۱ گرم گلقند ۴ گرم مسحوق ریشه ختمی مقدار

کودئین

کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و طرف عصر یکدانه بیاشامند

برومیدرات مورفین بگیرند مورفین مسحوق مقدار منظور اسید برومیدریک محلول مقدار کافی مورفین را در ده برابر وزنش آب مقطر گرم حل کنند و بقدری اسید برومیدریک افزایند تا حل شود و باید محلول کاملاً خنثی باشد و در حمام ماریه تبخیر کنند تا غلیظ گردد و غلظت آن بقدر کفایت باشد و آنرا در تحت سرپوشی بروی ظرفی که محتوی اسید سولفوریک غلیظ و یا کلورور کلسیوم خشک بود بگذارند و ۱۰۰ جزء این ملح دارای ۷۸/۹۸ جزء مورفین است و از عوامل مجددی است که بعضی آنرا بر کلوریدرات ترجیح میدهند و این مسئله هنوز مشکوک است که آیا این مقدار کمی از اسید برومیدریک که در این ملح موجود است میتواند مصدر عمل مخصوصی شود و یا نمیتواند و مقدار شربت برومیدرات مورفین مانند کلوریدرات آن است

استات مورفین بگیرند مورفین متبلر مسحوق ۲ اسید استیک ۱/۰۵ درجه ۱ مخلوط کرده صلایه کنند و محصول را ۲۴ ساعت بحال خود گذارند و بعد صلایه کرده بگذارند در هوا خشک شود و در صراحی درداری حفظ کنند این ملح را چون بخوبی حفظ ننمایند و مدتی بماند اسید استیکش بخار شده و غیر محلول میگردد و از این جهة است که کلوریدرات را بر آن ترجیح میدهند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۳ سانتی گرم است بطور حب در شربت و یا پوسیون و یا بطریق زرق تحت جلدی

شربت استات مورفین بگیرند استات مورفین ۵ سانتی گرم شربت ساده سفید ۱۰۰ گرم استات را در ۲ گرم آب که قدری اسید استیک در آن داخل کرده باشند حل کنند و با شربت مخلوط نمایند و بهمین طریق میسازند **شربت کلوریدرات و شربت سولفات مورفین** را

هر ۲۰ گرم این شربتها دارای ۱ سانتی گرم ملح مورفین است و مقدار شربت آنها از ۲۰ تا ۴۰ گرم بطور پوسیون

حقنه مورفینی معمول بابلی بگیرند نشاسته ۱۰ گرم در ۵۰۰ گرم آب منجمد و ۵ سانتی گرم استات مورفین افزوده در دفع اسهال حقنه نمایند

کودئین این ملح بطور انحلال در مایعی که بواسطه امانیاک مورفین آزاد کرده باشند باقی میماند در حصول آن بگیرند این مایع را و تبخیر کنند و بگذارند سرد شود کلوریدرات کودئین و کلوریدرات امانیاک متبلر میگردند و این بلورها را بواسطه عمل انحراف از آب مادر جدا نمایند و در آب جوش حل کنند و بگذارند سرد شود کلوریدرات کودئین بشکل تارهای ابریشمی متبلر میگردد ولی مخلوط با قدری کلوریدرات مورفین جهة خلوص این مواد متبلره را در محلول پطاس کستیک ریخته صلایه کنند مورفین حل میشود ولی کودئین ابتدا بشکل ماده لزج که بزودی مانند غبار میگردد در میشود و بواسطه عمل انحراف آنرا از مایع جدا نموده و با آب بشویند و بعد در اتر جوش حل کنند و ۱/۱۰ آب بیفزایند و بگذارند بخودی خود تبخیر شود کودئین متبلر میگردد

بقول **کلود برنار** کودئین را چون بمقدار کم استعمال کنند چندان اثری نخواهد داشت ولی بمقدار زیاد موجب بروز تشنجات شده خطرناک میگردد و مقدار شربت آن از ۱ تا ۵ سانتی گرم است و در سیاه سرفه و بولیموس (جوع الکلب) و گاسترالژی مستعمل و چون از حیثیت قیمت خیلی گران است میتوان بعوض ۵ سانتی گرم آن ۱ سانتی گرم یکی از املاح مورفین را استعمال نمود

حب کودئین بگیرند کودئین تریداس مکن ۲ دسی گرم مسحوق ریشه ختمی مقدار کافی مطابق معمول ۴ حب

نهم
دربیست و

سازند و روزی یك حب بیاشامند

شربت کودئین بگیرند کودئین ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ شربت ساده ۴۷۵ کودئین را در الکل حل کرده و شربت بیفزایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۴ سانتی گرم کودئین از عوامل منومه است ومقدار شربت از ۱۵ تا ۷۵ گرم بطور پوسیون متدرجا استعمال شود و باید مراقب آثار حاصله بود و برقه مقدار کودئین را کم کرده بنحوی که هر ۳۰ گرم شربت دارای ۲۵ میلی گرم کودئین است وعلاوه با عرق غارگیلاسی اورا معطر میکنند

پاپاورین یکی از الکلوئید های منوم تریاك میباشد و الیاف عضلانی را مسترخی میکند و موجب تهوع وردداری گردد واثرات بطور بطوء ظاهر میشود و در مجانین مضطرب بهوده خواب وارا می میگردد ومقدار شربتان از ۲ تا ۱۰ سانتی گرم چه شربا استعمال شود و یا بطریق تحت جلدی

نرسئین نیز یکی از الکلوئید های تریاك است و مانند مورفین مریض را آرام کرده و خواب میآورد ولی مانند آن موجب صداع منتج نمیشود و در دیگری و نشیت و سل و نود الرئی مستعمل و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ سانتی گرم است بطور حب یا شربت

شربت نرسئین بگیرند نرسئین ۵ سانتی گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۱ تا ۴ قاشق کوچك هر دفعه بیاشامند

شقایق لاله ع **شقایق النعمان** ت **کوکلیکو** (**پاپوورو**) ل **پاپاور راد** **ئیکوم** ی **مکون دویاس** نباتی است از طایفه **پاپاوراسه** و دارای گلهای سرخ متشعشع وچون این گلها تازه باشند بوی تریاك از آنها متصاعد میگردد هر گاه برکوکاد شقایق تیغ زنند عصیری شیری شکل خارج شده ومانند تریاك متحجر میشود ولی در این عصیر بواسطه تجربه وجود مورفین ثابت نشده و اعراب جهة دفع بیخوابی دانه های شقایق را با عسل نرم کوفته مکرر آن را عرض روز می خورند و در طب گل شقایق را مانند دو بر صدری استعمال میکنند و مقدار شربت آن بطور مطبوخ از ۵ تا ۱۰ گرم است در ۱۰۰۰ گرم آب نیز مربا و شربت گل شقایق را معمول میدارند

شربت شقایق مطابق کدکس بگیرند گل شقایق ۱ آب ۱۵ قند مقدار کافی گلها را نیم کوب کرده مدت ۶ ساعت در آب دم کنند و با فشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود و صاف روی را نگاهداشته و نسبت ۱۰ در ده ۱ قند افزوده در حمام ماریه قوام آورند و با ۲۰ تا ۶۰ گرم این شربت مشروبات را شیرین کرده در دفع برونشیت وحصول خواب بیاشامند

کاهو ع **خس** ی **لیتول** ل **لاکتوکا** نباتی است از طایفه **سیناتره** و دارای دو قسم یکی کاهوی بستانی که ماکول و مطبوخ و سهل الهضم و مبرد و دیگری کاهوی سمی که مخدر است ودر حجر تخدیران بیشتر از کاهوی بستانی چون کاهوی بستانی را بگذارند بر منتهای نمو رسد و بر ساقه آن شکوفهای چند وارد آورند عصیر غلیظی سفید که فی الجمله تلخ و قدری لزوجت دارد جریان مییابد موسوم به لاکتوکاریوم و این عصیر را چون بگذارند بر روی ساقه نبات منجمد شود قهوه رنگ شده و دارای بوئی میگردد شبیه ببوی تریاك و چون ساقه های این نبات را بکوبند و با فشار عصیر آنها را گرفته و بواسطه عمل تبخیر عصاره سازند محصول را باسم تریداس موسوم مینمایند و در طب شیره تخم کاهو و عرق کاهو و نیز آب برگ کاهو را بمقدار ۵۰ گرم مانند مسکنات ضعیفه تجویز مینمایند

مواد مانعة الجمع جمع مابین لاکتوکاریوم و تریداس با قلیائیات نباید نمود

عرق کاهو بگیرند ساقه و برگ تازه کاهو ۱۰۰۰ جزء آب ۱۰۰۰ جزء ساقه و برگ را بکوبند و با آب مخلوط کرده تقطیر کنند تا مقطر به ۵۰۰ جزء رسد و این عرق را آب بیشتر پوسیونها مسکن قرار میدهند

کاهو

لاکتوکاریوم نوعی از تریداس است و مردم را مانند تریاک مسکن استعمال میکنند و طریقهٔ ساختن عصارهٔ الکلی لاکتوکاریوم موافق دستور العمل **اوبرژیر** از قرار ذیل است

عصارهٔ الکلی لاکتوکاریوم بگیرند لاکتوکاریوم مقدار منظور و نیم کوب کرده مدت چند روز با سه مقابل وزنش الکل ۸۰ درجه بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و در تفاله نیز همان مقدار الکل ریخته و بخیسانند و مجدداً بافشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده و بواسطهٔ تقطیر تمام الکل را بگیرند و باقی مانده را در حمام ماریه بقوام عصاره تبخیر نمایند و در گرم خانه بخشکانند و **اوبرژیر** از این عصاره گرانولهای ۵ سانتی گرمی میسازد و روی آنها را از یک طبقه شیره شکر میپوشاند و بعد مفضض میکند مقدار شربت این گرانولها از ۲ تا ۱۰ عدد است در روز

تعفین افیونی لاکتوکاریوم معمول فالیر بگیرند عصارهٔ الکلی لاکتوکاریوم ۲ عصارهٔ تریاک ۱ الکل ۸۰ درجه ۹۰ عصارهٔ لاکتوکاریوم را نرم کوفته و با عصارهٔ تریاک در الکل مدت ۶ روز بخیسانند و با کاغذ صاف کنند صافی را با مقدار الکل بشویند و باید ۹۰ جزء محصول بدست آید

شربت لاکتوکاریوم افیونی معمول کدکس بگیرند عصارهٔ الکلی لاکتوکاریوم ۶ عصارهٔ تریاک ۳ قند سفید ۱۰۰۰ عرق بهارنارنج ۶۰ آب مقطر مقدار کافی اسید سیتریک ۳ از یک طرف عصارهٔ تریاک را در عرق بهارنارنج حل کنند و از طرف دیگر عصارهٔ لاکتوکاریوم را در آب مقطر جوش بپزانند و بگذارند سرد شده صاف کنند و قند را در این محلول اخیر حل کنند و بقدری که جهة انحلال قند لازم است آب مقطر اضافه کنند و اسید سیتریک را افزوده و با سفیده تخم مرغ صاف نمایند و بجوشانند تا وقتی که بوزن محلول عصارهٔ تریاک در عرق بهارنارنج از وزن آن کاسته شود و انوقت این محلول را بیفزایند و حفظ کنند و تقریباً ۴۰۰ جزء آب مقطر در ساختن این شربت لازم میباشد هر ۲۰ گرم این شربت دارای ۶ میلی گرم عصارهٔ تریاک میباشد و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۵۰ گرم در عرض روز

ایضاً شربت لاکتوکاریوم افیونی معمول فالیر بگیرند تعفین افیونی لاکتوکاریوم ۹ شربت بهارنارنج ۶۰ شربت قند ۹۳۰ اسید سیتریک ۱ اسید را در ۲ جزء عرق بهارنارنج حل کرده و با دو شربت سابق الذکر و تعفین مخلوط نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۱ سانتی گرم عصارهٔ لاکتوکاریوم و ۳ میلی گرم عصارهٔ تریاک است که در آن محلول میباشند

عجین لاکتوکاریوم بگیرند عجین عناب ۱۰۰ گرم عصارهٔ الکلی لاکتوکاریوم ۱ گرم شربت بلسان تلو ۲ گرم مطابق معمول عجین سازند و از ۳۰ تا ۶۰ گرم در روز بتدریج استعمال نمایند

سفوف لاکتوکاریوم معمول گومپرش بگیرند لاکتوکاریوم ۲۰ سانتی گرم قند شیر ۵ گرم مطابق معمول سفوف سازند و در چهار بسته مساوی قسمت کنند و در هنگام دوم و سوم سیاه سرفه هر دو ساعت فاصله یک بسته را سفوف نمایند

تریداس (عصارهٔ کاهو) کاهو بستانی را در نزدیکی گل کردن گرفته و برگهای آنرا در هاون بکوبند و با فشار عصیر آنها را بگیرند و در بشقاب بگسترانند و در گرم خانه خشک کنند مانند عصارهٔ شوکران

شربت تریداس بگیرند تریداس ۲۵ شربت ساده ۹۷۵ تریداس را در ۵۰ جزء آب مقطر جوش حل کنند و با شربت در آمیزند و بجوشانند تا ۱۰۰۰ جزء باقی ماند و هر ۲۰ گرم این شربت دارای ۵ دسی گرم تریداس است از عواصل

منوم خفیفه میباشد و مقدار شربتان از ۵ تا ۱۵ گرم

عصاره کاهوی سمی در ساقه های کاهوی سمی در هنگام گل کردن شکافهای چند داده و درده عصیره کرجی یان مییابد اخذ کنند و در بشقابها گذارند و در گرم خان خشک کنند و این عصاره را این اوقات کمتر استعمال مینمایند و بعوض ان لاکتوکاریوم که مطمئن الاثر است استعمال میکنند

الکولاتور کاهوی سمی بگیرند عصیر کاهوی سمی اجزء الکل ۵ ۱ در جزء اجزء مخلوط کرده بگذارند چند روز بماند و صاف کنند

کنب یا قنب یا شانور کانابیس نباتی است از طایفه اورتیسه در محصولات ایران و هندوستان و تخم انرا شاهدانه و شینوی مینامند و از همه اجزاء این نبات بوی مخصوص متصاعد میگردد که مسکر است و لهذا از توقف در مزارع کنب مخصوص در هنگام گل کردن اثر مخصوصی در دماغ ظاهر میگردد و شاخه های گلدار کنب هندی را جهة حصول مستی مخصوصی با بعضی بذورات از قبیل تخم گشنیز و تخم کاهو و غیره در اب مخلوط کرده مدتی بطریقی مخصوص صلایه میکنند و صاف نموده می اشامند و انرا بنگ اب یا بنگ اب حی نامند و نیز از ان شاخه ها ماده اخذ میکنند موسوم بچرس و با اسرار و با حشیش و انرا خالصاً یا مخلوط با تنباکو میکشند و نیز با قند و با عسل و بعضی نباتات معطر مخلوط کرده می اشامند و اثر مالوف و معتادان عبارت است از اینکه بیک درجه زیاد خیالات را که در هنگام استعمال ان موجود بوده اند ترقی داده و انها را مجسم میکنند و روح را مایل میسازد بر خیالات مضحک و اغلب اوقات موجب و خنده های قهقهی میشود که دوام شان از سه تا چهار ساعت است یعنی مادامیکه روح از ان متاثر میباشد و بقول کلی اعتیاد بر استعمال ان مورث حماقت میگردد

حشیش را در دفع درد ماتیسم و قطرب و اقسام بوالری و اقسام نزول و صداع و نزف الدم رحمی و وضع حمل و کولرا مفید و موثر میدانند و از عوامل محرکه انرا محسوب میکنند

تعفین کنب بگیرند شاخه های گلدار کنب هندی اجزء الکل ۵ در جزء ۵ جزء مانند تعفین کنکینا تعفین سازند و از ۲ تا ۱۰ گرم مطبوخ یوسیون مانند جمذ وات و عوامل ضد تشنج بکار برند و بایده اقبا مار خاصله ان بود

عصاره کنب بگیرند شاخه گلدار کنب هندی ۱ الکل ۵ در جزء اب مقطر ۱ مطابق انچه در عصاره کنکینا ذکر خواهیم کرد عصاره سازند و از ۵ سانتی گرم تا ۵ دسی گرم و زیاد تر موافق اثار حاصله بطور حب در دفع ازیاد حس و اقسام نزول و اوجاع رو ماتیسمی و نعوظهای موجع و لیلی و سوء طمث و ازدیاد طمث و استسقاء استعمال کنند

پوسیون مسکن معمول بریتیر بگیرند عصاره الکلی کنب هندی ۲۵ سانتی گرم مطبوخ رقیق قهوه ۶۰ گرم قند مقدار کافی مخلوط کنند و در دو یا سه دفعه ساعت بساعت بیاشامند و معلوم است که مقدار عصاره را زیاد کرده تا یک گرم در تسکین ماننا دهلو سیناسیون مستعمل است

شربت مسکن بگیرند برمور پتاسیوم هیدرات کلورال مکدر ۱۰ گرم عصاره کنب هندی عصاره بنج مکدر ۱ سانتی گرم شربت پوست نارنج ۱۵۰ گرم مطابق معمول حل کنند و هر ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بیاشامند تا خواب اورد

سفوف مسکن معمول کوریوت بگیرند عصاره کنب هندی ۱۰ سانتی گرم لوپولین تازه ۳۰ گرم قند ۵ گرم مطابق معمول مخلوط کرده و چهار قسمت کنند و در دفع نعوظ سو ناک شبی یک یا دو قسمت را

بفاصله

با فاصله یک ساعت سفوف نمایند

پوسیون دافع از دیاد طمث معمول دانیو بگیرند تعفین کنب هندی ۱۵ قطره کنرا ۴ گرم کلورو فودم ۲ گرم اب ۵۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در دو دفعه بیاشامند

حب لوپولین و کنب معمول دبوت بگیرند عصاره کنب هندی ۱ سانتی گرم لوپولین ۳۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۲ تا ۳ حب هر شب در دفع سوء طمثی که با اوجاع و با صداع در هنگام حیض همراه باشد بیاشامند

حب دافع عرق مسلولین بگیرند عصاره کنب هندی ۰.۶ گرم اسید گالیک ۴ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب شبانگام بنوشند

سفوف ضد قطرب معمول فرلیش بگیرند عصاره کنب هندی لوپولین تا ۲ قند مکرر ۲۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده و در ۱۰ بسته متساوی قسمت کنند و یک قسمت صبح و یکی عصر سفوف نمایند

حشیشین شاخه های گل دار حشیش را در الکل ۹۰ درجه جوش بجوشانند و صاف کرده در حمام ماریه تقطیر کنند تا سه ربع از الکلی که استعمال کرده اند تقریبا تقطیر شود و باقی مانده را در کپسول ناودادی بریزند و بعد دکاب سرد بریزند ان دریزند که کپسول پر شود و ماده سقزی که عبارت از حشیشین باشد در اب بطور اغشته ظاهر میگردد و از ۵ تا ۶ دو دفعه ظرف راسب میشود و اب روی ان رسوب را دور بریزند و چندین دفعه با اب صاف بشویند و بعد در افتاب بخشکانند و مقدار شربت حشیشین تا ۵ سانتی گرم است و ۱۰ سانتی گرم ان موجب برودت هلوسیناسیون میشود

پوسیون ضد کولرا معمول گاستینل بگیرند تعفین حشیشین ۴ تا ۵ قطره مطبوخ گرم بابونه ۹ گرم شربت ساده ۳۲ گرم مخلوط کرده در هنگام برودت کولرا یک دفعه بیاشامند

پارالدهید (اپالدهید) جسمی است مایع و بی رنگ و خنثی و دارای بوی اثری مخصوصی و طعم ان سوزان و در ۱۲ درجه حرارت قابل انجماد و محلول در ۱۰ مقابل وزن خود اب سرد و قابل اختلاط با الکل و اتر و پارالدهید مبتلا را در دفع بیخوابی و امراض عقلی و جنون خمری مورد و نیوماتی و نوروزهای اختلاجی و اکلامپسی و تسمم استریکنین و اقسام نورالژی استعمال میکنند و از ۲ تا ۴ گرم انرا میتوان بیکدفعه استعمال نمود

الکسیر پارالدهید معمول یون بگیرند پارالدهید ۱۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۴۰ گرم تعفین وانیل ۲ گرم شربت ساده ۵۰ گرم مطابق معمول الکسیر سازند و هر قاشق سوپخوری این الکسیر دارای یک گرم پارالدهید است

حقنه پارالدهید بگیرند پارالدهید ۲ گرم زرده تخم مرغ یکدانه لعاب ختمی ۱۲۰ گرم حقنه نمایند

محلول پارالدهید جهت زرق تحت جلدی بگیرند پارالدهید ۵ گرم عرق غازیکراسی ۵ گرم اب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و هر یک گرم این محلول دارای ۲۵ سانتی گرم پارالدهید است

هیدرات کلورال (کلورال هیدراته) هیدرات کلورال خالص را چون در داخل استعمال کنند ابتدا مانند عوامل مخدره و بعد مانند عوامل فاقد الحس ضعیف اثر میکند و بدون عروض تهوع و صداع بسرعت خواب می اورد و در دفع بیخوابی و اختلال دماغی اصلی که موجب جنون شود و اوجاع نقرسی و قولنج کلیه و تسکین درد دندان کاری شده و تسکین سوزش در دوا خراق مستعمل و مفید است و نیز در دفع قطرب و جنون

خری دیگر از حرجی و تمیم اسریکینن دباتلای کالاباری و اکلامپسی و داء دو حرض دریا از استعمال این ماده تمجید کرده اند و نباید در استعمال آن مدتی مداومت نمود و یکی از دانشمندان ثابت کرده است که کلورال چون در عروق داخل شده و با خون که قلیائی است مجاور گردد تجزیه گشته و کلوروفورم و اسید فورمیک حاصل میشوند پس در این صورت بجای آنکه کلوروفورم را بواسطه استنشاق استعمال کنند و در بدن داخل نمایند در داخل او را بمقدار منقسم استعمال کرده اند و همان اثر سمی را در قلب هم نماید و لهذا در اختلالات آلی قلب که با اسیستولی (عدم انقباض) همراه باشند باید از استعمال آن احتراز نمود

هیدرات کلورال از عوامل محرقه میباشد و مقدار شربت آن از ۲ تا ۵ گرم است محلول در آب زیاد

مواد مانعة الجمع جمع ما بین کلورال هیدراته با قلیائیات و کربوناتهای قلیائی نباید نمود

پوسیون کلورال هیدراته بگیرند کلورال هیدراته ۲ تا ۵ گرم آب مقطر ۱۵۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم پوسیون سازند و در دو یا سه دفعه در عرض ۲۴ ساعت بیاشامند

شربت کلورال بگیرند هیدرات کلورال متبلوره ۵ گرم آب مقطر ۴۰ گرم شربت ساده که بدون حرارت ساخته شده باشد ۹۰ گرم [illegible] اسانس نعناع ۵ گرم کلورال را در آب حل کرده و با شربت و اسانس داخل نمایند ۲۰ گرم این شربت دارای ۱ گرم کلورال و مقدار شربت آن از ۱ تا ۵ قاشق کوچک است و زیادتر و در مرض دریا مستعمل و مفید و منوم و فاقد الحس میباشد

پوسیون مسکن معمول رابوتو بگیرند کلورال هیدراته ۵ گرم کلورهیدرات مورفین ۱ تا ۲ سانتی گرم جلاب صمغی ۲۰۰ گرم پوسیون سازند این پوسیون را که قویاً مخدر و فاقد الحس است مدرجاً با قاشق غذاخوری بیاشامند که فواصل قاشقها را موافق آثار حاصله زیاد یا کم کنند

پوسیون فاقد الحس معمول بوشو بگیرند هیدرات کلورال از ۲ تا ۴ گرم شربت تمشک آب مکیده ۲۵ گرم مخلوط کرده در یک دفعه بنوشند

پوسیون دافع طپش قلب در مبتلایان به آرتریوسکلروز معمول سیما کوسکی بگیرند هیدرات کلورال برومور سودیوم مکید ۴ گرم کودئین ۱ سانتی گرم آب شربت پوست نارنج مکید ۴۰ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت فاصله یک قاشق غذاخوری بنوشند تا عوارض مرض تسکین یابند

پوسیون منوم معمول شارکو بگیرند هیدرات کلورال ۲/۵ گرم برومور سودیوم ۴ گرم شربت کودئین ۵۰ گرم عرق غارگلاسی ۴ گرم عرق تیلول ۵۰ گرم مخلوط کنند و هر یک ساعت فاصله یک قاشق غذاخوری تا حصول نوم بنوشند

ایضاً پوسیون منوم بگیرند هیدرات کلورال ۲ تا ۵ گرم برومور سودیوم ۱ تا ۳ گرم شربت کودئین ۱۵ تا ۲۰ گرم شربت غارگلاسی ۵ تا ۲۰ گرم آب ۱۰۰ گرم مخلوط کرده در یک یا دو دفعه بنوشند

شربت فوله بگیرند هیدرات کلورال ۱۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰ گرم آب مقطر ۳۸ گرم قند ۶۰ گرم اسانس نعناع ۲۰ قطره مطابق معمول شربت سازند و هر قاشق غذاخوری این شربت یک گرم و هر قاشق چای خوری ۲۵ سانتی گرم کلورال دارد و از ۱ تا ۵ قاشق غذاخوری در عرض دو روز مدرجاً بنوشند

پوسیون مسکن معمول دیولافوا بگیرند شربت کلورال شربت مورفین عرق تیلول [illegible] ۴۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم مخلوط کرده در بر دو نشیب سغری هر ساعت فاصله یک قاشق بیاشامند

پوسیون

کلورال هیدراته

پوسیون دافع عسر النفس قلبی معمول سِئه بگیرند کلورال هیدراته ۲ تا ۴ گرم
بدرو پتاسیوم ایا ۲ گرم جلاب صمغی ۱۲۰ گرم پوسیون سازند وهر دو ساعت فاصله یك قاشق بیاشامند

پوسیون فاقد الحس معمول تِرِلات بگیرند کلورال هیدراته ۴ گرم شربت مورفین ۴۰
گرم حل کنند وانه ۳ تا ۴ دقیقه قبل از اجرای عمل بید یك دفعه بیاشامند واگر لازم شود چند نفس از کلوروفورم استنشاق
نمایند که اثران پس از استعمال کلورال خیلی بسرعت ظاهر میشود واین پوسیون موجب بی حسی مکفی میگردد که در اجرای
اعمال بیدروالات تو اللّه لازم است وپس از ۳ تا ۴ دقیقه از شرب این پوسیون کاملاً حس مفقود میشود

روغن جگر موروبا کلورال بگیرند هیدرات کلورال ۱۰ گرم روغن جگر موروه ۱۰۰ گرم حل کنند
وان را ۱ تا ۲ قاشق سوپخوری طرف عصر بنوشند

زرق کلورال در اورده بگیرند کلورال ۱۰ گرم اب ۱۰ گرم حل کرده دردفع کزا وجرجی وداءالکلب
(الکلب) در ورید زرق نمایند **وولپیان** ۱۰ گرم کلورال را در ۵ تا ۱۰ گرم اب حل کرده زرق مینماید ودراین
عمل باید احتیاط کرد ورگی را که تحت جلد باشد واز شریان دور بود مانند کحل وقیفال وباسلیق **وولپیان**
سفارش میکند که در وقت زرق کلورال در ورید باید ماشین الکتریك حاضر باشد و دو اکتساتور داشته باشند و دو ازم
زاربد هند یکی را در روی عضلات گردن ودیگری بر روی عضلات شکم

در استعمالات خارجی کلورال

کلورال هیدراته درخارج مانند ید وفورم اثر میکند واز عوامل انتی سپتیك (دافع العفونه) وپاراز یتیسید (پاراز
حشکنندها) وفاقد الحس میباشد **بومِت** ۱ جزء کلورال در ۵۰ تا ۱۰۰ جزء اب حل کرده قروح وجروح ضعفی
را وزین را دفاده مینماید ودیگری از دانشمندان ۱ جزء کلورال و ۳۰ جزء گلیسرین و ۵۰ جزء اب در دفاده قروح ضعفی
استعمال میکنند ونیز ۱ جزء کلورال را در ۳ جزء گلیسرین حل کرده بر روی غشاء کاذب دیفتریت نطول مینمایند و ۱ تا ۲
گرم کلورال را در یك دسی متر مربع شمع زرد داخل نموده مانند محللات ومنفطات استعمال میکنند

سنون معمول ژانل بگیرند هیدرات کلورال ۴ گرم گلیسرین خالص ۲۵ گرم حل کرده نطول نمایند

سنون دافع ورم لثه بگیرند الکولاتور کوکلیا ریا ۱۵ گرم هیدرات کلورال ۵ گرم حل کنند در روی
لثه های متورم نطول کنند

زرق دافع سوزاك معمول پاسکوا بگیرند هیدرات کلورال ۵ را گرم گلاب ۱۲۵
گرم حل کرده روزی دو دفعه زرق نمایند

زرق دافع سرطان رحم معمول مارتینو بگیرند هیدرات کلورال ۱۰ گرم اسانس
اوکالیپتوس ۱ گرم الکل ۵۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده زرق نمایند

زرق دافع اوزن معمول کرکوی بگیرند کلورال هیدراته ۵ گرم اب ۵۰۰ گرم
حل کرده در بینی زرق نمایند

حقنه دافع اختلاج بگیرند مشك ۲۰ سانتی گرم کافور ۱ گرم هیدرات کلورال ۵۰ سانتی گرم

تا ۱۰ گرم زرده تخم مرغ یکدانه آب ۱۵۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده حقنه نمایند

حقنه معمول گالواس بگیرند کلورال هیدراته ۳ تا ۵ گرم عرق کاهو ۱۵۰ گرم لعاب کتیرا مقدار کافی مطابق معمول مخلوط کرده حقنه نمایند

حقنه معمول بومت بگیرند هیدرات کلورال ۵ گرم آب ۵۰ گرم حل کرده و یک گیلاس بزرگ شیر ملک دانه زرده تخم مرغ افزوده امالۀ نمایند

غسول دافع پتیریازیس معمول مارتینو بگیرند هیدرات کلورال ۳۰ گرم لیکور وانوپاتن ۱۰۰ گرم آب ۵۰۰ گرم تغسیل کنند و همینکه خارش برطرف شد غسول ذیل را استعمال نمایند بگیرند هیدرات کلورال ۲۵ گرم آب ۵۰۰ گرم حل کنند

غسول دافع حکه معمول ویدال بگیرند کلورال هیدراته ۵ تا ۱۰ گرم آب ۲۵۰ گرم مخلوط کنند

غسول دافع حکۀ فرج معمول ژله بگیرند کلورال هیدراته ۱۰ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند

غسول دافع عرقهای منتن معمول اودترا بگیرند هیدرات کلورال ۱ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند

پوماد دافع حکه معمول بولکلی بگیرند کافور هیدرات کلورال مکس ۴ گرم اونگان وردی ۳۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده تمزیج کنند

محلول انتی سپتیک معمول مارتینو بگیرند محلول کلورال هیدراته (ا د ه ۱۰۰) ۵۰۰ الکولاتورا سانس اکالیپتوس ۵ محلول کنند

محلول ضد سرطان رحم معمول فلشر بگیرند هیدرات کلورال ۱ آب ۹۰ حل کنند

محلول ضد قروح ضعفی معمول والن بگیرند کلورال هیدراته گلیسیرین ۲۰ آب مقطر ۲۰ مخلوط کنند

شیاف حملی و مستقیمی کلورال بگیرند هیدرات کلورال ۱ گرم مسکه کاکائو ۳ گرم عصاره اپیا ۲ سانتی گرم جهت ساختن یک شیاف

نسخه دیگر معمول ماپر بگیرند هیدرات کلورال چربی بالن مکد ۲ تا ۳ گرم مسکه کاکائو ۲ گرم شیاف سازند

الکولات کلورال ضد طعم این ملح قدری کمتر از هیدرات است در خواص و طریقه استعمال مشابه آن

کروتون کلورال (**کلورال کروتونیک**) این جسم مانند کلورال در مجاورت آب تولید هیدرات جامدی میکند در آب سرد بمقدار کم حل میشود در آب داغ بیشتر محلول است در الکل و اتیر و گلیسیرین با شد محلول است از عوامل فاقد الحس دماغ و منوم میباشد مقدار شربتش از ده ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم و مواد مانعة الجمع آن مانند کلورال هیدراته است

مخلوط دافع نورالژی معمول بارده بگیرند کروتون کلورال ۶ گرم الکل ۹۰ درجه ۶۰ گرم عرق عادیگیلاسی ۳۰ گرم اسانس نعناع ۲ قطره آب مقطر ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری در قدری شیر داخل کرده و قدری قند افزوده بیاشامند

حب معمول ویل بگیرند کروتون کلورال گرد اصل السوس گلقند مکرر ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند

در چهار یا پنج دفعه این حبوب را بیاشامند

پوسیون معمول وورم بگیرند کروتون کلورال ۱ گرم گلیسرین خالص آب مکی ۶۰ گرم اسانس نعناع ۳ قطره شربت ساده ۲۵ گرم کروتون کلورال را در گلیسرین آب صلایه کرده سایر را بیفزایند و هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند

کلورالامید (کلورالفورمامید) این جسم عبارت است از ترکیب کلورال انید ریا فورمامید و بشکل بلورهای بی رنگی میباشد و طعم آن تلخ است و محرق نیست و محلول در ۲۰ جزء آب و ۱۵ جزء الکل است و آنرا بطور پوسیون و یا سفوف بجای کلورال استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۲ تا ۳ گرم که در یک دفعه آشامیده شود

کلورالوز (انیدرو گلوکو کلورال) چون کلورال انیدر و گلوکوز خشک را بوزن مساوی ترکیب کنند دو جسم حاصل میشود یکی کلورالوز و دیگری پاراکلورالوز و در طب فقط کلورالوز را استعمال میکنند که جسمی است متبلور بشکل سوزنهای باریک و در ۱۸۴ تا ۱۸۶ درجه حرارت ذوب میگردد در آب سرد چندان محلول نیست و در آب داغ و الکل بیشتر محلول و از عوامل فانالجزی منوم قوی الاثر میباشد و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۷۰ سانتی گرم است که بطور سفوف استعمال کنند و پس از بر طرف گشتن اثر و بیدار شدن مریض نه اختلال هضمی مشاهده میگردد و نه صداع

اورتان عبارت است از اترایتیلیک اسید کربونیک و بشکل بلورهای سفید میباشد و بوی آن ضعیف و طعم آن مخصوص و بشدت محلول در آب و الکل و اتر و از عوامل منوم است و چنین میگویند که اثر منوم اورتان در هیپنون و پارالدهید باطیان کلورال نیست و مقدار شربت اورتان از ۱ تا ۴ گرم است

پوسیون معمول هوشارد بگیرند اورتان ۳ تا ۴ گرم عرق تیلول ۶۰ گرم شربت بهارنارنج ۳۰ گرم مخلوط کرده و در شب هنگام خوابیدن بیک دفعه بنوشند

نسخه دیگر بگیرند عرق تیلول عرق بهارنارنج شربت ساده مکی ۲۰ گرم اورتان ۵۰ سانتی گرم مخلوط کرده در اطفال کوچک هر دو ساعت فاصله یک قاشق مربا خوری بنوشانند

پوسیون معمول ویژیه بگیرند اورتان ۴ گرم آب ۱۰۰ گرم شربت بهارنارنج ۳۰ گرم مخلوط کرده در یک دفعه بنوشند

محلول معمول هوشارد بگیرند آب مقطر ۱۰۰ گرم اورتان ۲۰ گرم حل کنند و هر قاشق چای خوری این محلول دارای ۱ گرم اورتان است و از ۳ تا ۴ قاشق چای خوری در مطبوخ برگ نارنج مخلوط کرده شبها هنگام خواب بیاشامند

نسخه دیگر معمول ویژیه بگیرند آب مقطر ۱۰۰ گرم اورتان ۱۰ گرم حل کنند و هر قاشق چای خوری دارای ۵۰ سانتی گرم اورتان است

متیلال (دیمتیلات دو متیلن اتر دیمتیل الدهید یک) این جسم محلول در آب و الکل و اتر و کلوروفورم و روغنهای ثابته و فراره است و از عوامل منوم قوی و انتی سپتیک و تریاق استریکنین میباشد و مقدار شربتش از ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم و از ۱ تا ۵ گرم از راه خارج استعمال میکنند

حقنه متیلال بگیرند لعاب صمغ عربی ۱۲۵ گرم متیلال ۱ گرم حل کرده حقنه نمایند

تمریخ متیلال بگیرند روغن بادام شیرین ۵۰ گرم متیلال ۵ گرم مخلوط کرده تمریخ کنند

نسخه دیگر بگیرند الکل ۹۰ درجه ۱۱۰ گرم اسانس لوندر ۵ گرم متیلال ۱۰ گرم مخلوط کرده استعمال نمایند

مخلوط دافع درد دندان بگیرند تنفین کوکائین ۸ گرم منیلال ۲ گرم مخلوط نمایند

ایضاً مخلوط دافع درد گوش بگیرند بم ترانکیل ۸ گرم منیلال ۲ گرم مخلوط کنند

پوماد منیلال بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم موم ۳ گرم منیلال ۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوسیون منیلال بگیرند شربت تمش ۴۰ گرم منیلال ۱ گرم آب مقطر ۱۱۰ گرم مخلوط کرده تدریج بنوشند

شربت منیلال بگیرند منیلال ۰٫۵ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مخلوط کنند

پروپیلامین (تری‌متیلامین) عبارت از الکلوئید مصنوعی است مشابه آمونیاک که از تقطیر نرکوتین با پتاس حاصل میکند و جسمی است مایع دبی رنگ و شفاف و قلیائی و دارای بوی آمونیاک دارد ۱ تا ۳ دنیم ۱۰۰ قطره از دو ۱۲۰ گرم آب مقطر مخلوط کرده و با یک قطره اسانس نعناع معطر نموده در دفع روماتیسم حاد و مزمن هر دو ساعت فاصله یک قاشق خوری میخورانند و نیز در دفع نقرس آنرا مفید میدانند و مقدار شربت کلوریدرات پروپیلامین از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم است بطور پوسیون

پوسیون پروپیلامین معمول بومیت بگیرند پروپیلامین ۲۰ قطره آب مقطر ۲۵۰ گرم الکولاتور نعناع ۱ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت فاصله یک قاشق سوپ خوری بنوشند دانشمندان دوس پروپیلامین را دوای مخصوص نقرس و اختلالات روماتیسمی میدانند

ایضاً حب معمول بومیت بگیرند کلوریدرات تری‌متیلامین ۲ گرم گرد ریشه خطمی ۱ گرم گرد صمغ عربی ۵ سانتی گرم ۲۰ حب سازند روزی ۵ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند

سولفونال (دی‌اتیل‌سولفون دی‌متیل‌متان) چون اتیل مرکاپتان را با **استون** ترکیب کرده و اکسید نمایند این جسم حاصل میشود و جسمی است متبلر بشکل منشورهای کوچک دبی رنگ دبی بو و بی طعم و در ۱۲۵ درجه حرارت ذوب میگردد و تقریباً محلول در ۵۰۰ جزء آب سرد و ۱۵ جزء آب جوش و ۶۵ جزء الکل است و یکی از دانشمندان موسوم به **کاست** این جسم را کشف نمود و از عوامل منومه است و موافق اعتقاد این مصنف در این اثر قوی‌تر از پارالدهید و هم چنین کلورال است ولی بسرعت کلورال اثرش ظاهر نمیشود اگرچه امتدادش بیشتر است و یکی از دانشمندان میگوید اثر سولفونال در اشخاص معتاد باستعمال مخدرات نیز آشکار میگردد و مانند آنها عادت نمیشود و مقدار شربت آن در جوانان از ۱ تا ۳ گرم و در اطفال از ۱ تا ۵ سانتی گرم که بطور سفوف و با اینجه در آب بیاشامند اثر آن بعد از نیم ساعت تا ۲ ساعت پس از شرب ظاهر شده و خوابیدگی را در از ۶ تا ۹ ساعت طول میکشد

پوسیون ضد سیاه سرفه معمول المیدا بگیرند سولفونال ۵ سانتی گرم کرادنه چوب ۲۵ سانتی گرم شربت بلوط ۱۵ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند

هیپنون (متیل بنزوئیل) متیل استون) استوفنون) جسمی است غیر محلول در آب و محلول در الکل و اتر و گلیسرین و اسانسها و از منومها و مسکن و مخدرات است و در اختلالات قلبی استعمالش ممنوع و مقدار شربت این جسم که مایع است از ۲ تا ۶ قطره است (۵ تا ۳۰ سانتی گرم) و تا ۵ سانتی گرم هم میتوان استعمال کرد و آنرا با مطبوخ معطری داخل کرده بیاشامند و نیز آنرا مخلوط با الکل و با ذبث و با اتر استعمال میکنند و کپسولهای **کلرمان** که هر یک محتوی ۳ سانتی گرم هیپنون اند بهترین صور استعمال آن میباشند

شربت هیپنون بگیرند هیپنون ۲۰ قطره شربت بهار نارنج ۲۵ گرم مخلوط کرده هر شب قاشق چای خوری از این شربت

دارای چهار قطره مینون است و از ۱ تا ۳ قاشق در عرض روز بنوشند

تترونال (دی اتیل سولفون دی اتیل متان) تریونال (دی اتیل سولفون متیل اتیل متان) این جسم را که دو نفر از دانشمندان مسمی به **بومان کاست** کشف نمودند از جنس سولفونال میباشند و تریونال سولفونالی است که در آن بجای یکی از دو اتیل یک متیل واقع شده و در تترونال بجای هر دو متیل یک اتیل واقع گشته و مانند سولفونال هر یک از این جسم دارای خواص مسکنه و منومه میباشند و چون یک گرم از آنها را بیاشامند از ۱ تا ۲ ساعت خواب می آورد و از جهات ذیل بر سولفونال ترجیح دارند اولاً مقدار شربت آنها خیلی کمتر از سولفونال است ثانیاً اثر آنها از ۱۰ تا ۲۰ دقیقه ظاهر میشود پس سریع الاثر تر از آن میباشند ثالثاً فقط سولفونال بی اثر مانند این دو جسم مؤثر خواهند بود و علاوه خوابیکه بواسطه تریونال عارض میشود نوعاً غرق تر و دوامش بیشتر از خواب سولفونال و هم چنین است خواب تترونال بهرجهت این دو جسم که بی بو و متبلرند باشکال در آب حل میگردند (یک جزء تریونال در ۳۲۰ جزء آب حل میشود) و محلول آنها تلخ و معطر است و آنها را با دو آب مخمر کرده و یا بطور سفوف استعمال میکنند

هیدرات امیلن یکی از عوامل منومه است که قوتش کمتر از کلورال و زیادتر از پارالدهید و مانند سولفونال اثرات مساعدی در سلسله عرقی ندارد و بمقدار ۳ تا ۴ گرم که یک دفعه در شب استعمال شود خواب می آورد و آن را که مایع بشدت معطر باشد حل کرده استعمال مینمایند تا آنکه طعم نامطبوعش را بپوشاند

پوسیون هیدرات امیلن معمول جرنک بگیرند هیدرات امیلن ۳ تا ۴ گرم کلورید رات مورفین ۱ سانتیگرم آب مقطر ۳۰ گرم عصاره سوس ۵ گرم پوسیون سازند

در تسمیه تلین و عوامل مشابه آن

تلین و عوامل مشابه آن یا بالخاصیه و یا از جهت آنکه پاراز بیسید (قاتل خشکبند ها) میباشند از عوامل دافع الحراره و دافع الوجع محسوب میشوند و این عوامل عبارتند از کنین و اسید سالیسیلیک و دریتال و طرطر استیبیه و استفراغ دم و آب سرد و ادویه جدیده از قبیل تلین و فناستین و انتی پیرین و سالول و انتی فبرین وغیره و ما در این جا بیان میکنیم تلین و ادویه جدیده مشابه آنها و دیگر در خواص و طریقه استعمال آب سرد را بیان خواهیم نمود

تلین از عوامل دافع الحراره قویه میباشد و بیشتر املاح آن را از قبیل سولفات و طرطرات را استعمال میکنند **داکو** وصیت میکند که املاح تلین را نباید از ۱۰ تا ۳۰ سانتیگرم زیادتر استعمال کرد و چون از ۱۰ سانتیگرم تجاوز نمایند باید از حرارت بدن مراقبت نمود و اگر یک گرم آنها را در ۲۴ ساعت استعمال کنند خالی از خطر نخواهد بود و عموماً از ۱۰ تا ۳۰ سانتیگرم این املاح را بطور سفوف و یا حب درکرده و یا چندین دفعه ساعت بساعت استعمال نمایند و املاح تلین در دفع تبهای مرطوبه اثری ندارند

فناستین ماده است متبلر و غیر محلول در آب و بی طعم و از عوامل دافع الحراره قویه میباشد چون بمقدار ۲ تا ۵ دسی گرم از آنها بیاشامند از ۲ تا ۳ درجه حرارت بدن را پائین می آورد و چون بمقدار ۱ تا ۱ گرم و نیم در ۲۴ ساعت استعمال کنند دافع الوجع میباشد و **بومیت** آن را بطور سفوف و یا بشکل قرص [illegible] منقسم استعمال میکند

کرم سفوف دیا قرصی محتوی ۲۵ سانتی گرم و زیاد تر باشد **مصنف** میگوید فناستین از عوامل مسکن و دافع الوجع است و تو با موثر میباشد و مخصوصاً در درد و ماتیسم مفصلی که سالیسیلات سود بی اثر بود موثر است و نیز در روماتیسم عضلانی اثرهای خوب از آن مشاهده کرده ام روزانه ۳ گرم آنرا در ۲۴ ساعت در دفع روماتیسم عضلانی استعمال کرده و فواید زیاد برده ام و سفوف بهترین صور استعمال آنست

سفوف فناستین معمول مصنف بگیرند فناستین ۳ گرم قند ۳ گرم مخلوط کرده مدت نیم ساعت صلایه کرده در ۱۰ بسته مساوی قسمت کنند و هر شش ساعت فاصله یک بسته را سفوف نمایند

اپولیزین یکی از ترکیبات مشابه فناستین است و گردی است سفید بدون رنگ و قدری ترش جزء و محلول در ۵۵ جزء آب سرد و همچنین در گلیسرین و الکل حل میشود و در دفع ذات الریه و اسکرلتین و گریپ و سیاتیک و صداع وغیره تجویز آن میکنند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ گرم است در عرض روز که بطور سفوف و مقدار منقسم استعمال شود در هر دفعه از ۵۰ سانتی گرم تا ۱/۵۰ گرم میباشند

انتی پیرین (انالژزین) اوکسیمتیل کینزین متیله) دیمتیل فنیل پیرازولون) معنی انتی پیرین ضد آتش است چه انتی در لغت یونانی بمعنی ضد و پیرین مشتق از پیرو که بمعنی آتش باشد و چون در اطفاء حرارت تب قوی الاثر است باین اسم موسوم شده و انالژزین یعنی دافع الوجع زیرا که ان در لغت یونانی کلمه نفی است و الژزین مشتق از الگوس بمعنی وجع و چون مسکن اوجاع است نیز باین اسم موسوم گشته بر جهة اثر این دارو در اطفاء حرارت تب بسرعت ظاهر شده و برودتی بر طرف میگردد و فقط در همان حرارت حمیات از قبیل حمای تیفوئید و حمای سلی و حمای ذات الریه و حمای نائبه وغیره موثر است و چون بمقدار زیاد آنرا استعمال نمایند موجب بروز عرقهای فراوان میشود در هر دو شب در میان ۵۰ سانتی گرم آنرا در دفع حمای سلی استعمال میکنند و یکی از دانشمندان بزرگ در ابتدای حمی تا شش گرم بمقدار منقسم هر ساعت فاصله یک گرم استعمال میکنند و دیگری در زرق تحت جلدی از ۳۰ تا ۵۰ سانتی گرم و نیز از ۲ و ۳ تا ۴ گرم تجویز مینماید و آنرا بهترین عوامل میدانند در دفع درد و ماتیسم مفصلی و نقرس حاد و اوجاع عارضه در مدقوقین و قولنج کبدی کلیه و اوجاع قلبی و همه اقسام نورالژی و نورالژی صورتی و عرق النساء مخصوص اگر بطور زرق تحت جلدی استعمال شود و نیز بطور زرق تحت جلدی در دمانهای عورقی خیلی موثر است و بالاخره بمقدار کم یعنی از ۱ تا ۲ گرم و ۵۰ سانتی گرم در دفع صداع موثر میباشد **بقول لکلی** مقدار شربت انتی پیرین در حمیات در هر دفعه از ۵۰ سانتی گرم تا ۲ گرم است سراً و احقاناً و موافق انتقاص حرارت استعمال آنرا تجدید کنند و بعضی از دانشمندان تا ۸ گرم در عرض روز استعمال مینمایند و طریق استعمال آن در داخل یا بطور سفوف است و یا در کپسول و بهتر محلول مائی است که پس از شرب آن جهة دفع بد طعمی قدری شربت قند یا شامند و در زنها مخصوصاً شرب انتی پیرین موجب حصول بعضی بثورات میشود در این صورت باید مدتی استعمال آنرا ترک نمود و بعد هر وقت که استعمال میشود در هر دفعه زیاده از ۵۰ سانتی گرم معمول ندارند و در مالیخولیای ادواری و اختلالات عقلی کلیه استعمال انتی پیرین موافق قول **هوشارد** جایز نیست و بسم از ۱ تا ۲ گرم انتی پیرین و از ۲ تا ۳ گرم برمور پتاسیوم مخلوط کرده در دفع صرع استعمال میکنند و نیز از ۱ تا ۲ گرم انتی پیرین و ۱ تا ۲ گرم یدور پتاسیوم در اختلالات قلبی تجویز مینمایند

الکسیر انتی پیرین بگیرند انتی پیرین ۱۲/۵ گرم الکل ۹۰ درجه ۵۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۰۰ گرم آب مقطر ۱۲۷ گرم مطابق معمول الکسیر سازند و هر قاشق اش خوری این الکسیر دارای ۵۰ سانتی گرم انتی پیرین است

بنزانیلید

محلول دافع انفلوانزا معمول کاپیتان بگیرند انتی پیرین ۲ گرم کلورید دات مورفین ۵ سانتی گرم کلورید دات کوکائین ۵ سانتی گرم آب مقطر ۶ گرم حل کنند در ۲ قاشق چای خوری در قدری پونش مخلوط کرده بیاشامند

پوسیون مسکن بگیرند انتی پیرین ۲ گرم شربت پونش ۴۰ گرم عرق کاهو ۸۰ گرم مخلوط کرده هر ساعت فاصله یک قاشق آش خوری بیاشامند

غرغره معمول سئرو کاپیتان بگیرند انتی پیرین ۳ گرم ید ور دو پتاسیوم ۱ گرم تنطور ید ۳۰ قطره آب ۳۰۰ گرم حل کنند

حب دافع قولنج معمول سئرو کاپیتان بگیرند انتی پیرین ۱۵ سانتی گرم نفتالین ۵ سانتی گرم ید و فورم ۲ سانتی گرم تنن ۱۵ سانتی گرم جهت ساختن یک حب و از ۳ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

حقنه انتی پیرین بگیرند آب نیم گرم ۱۲۰ گرم زرده تخم مرغ یکدانه لاوردنین ۲ تا ۴ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

پوسیون انتی پیرین بگیرند انتی پیرین ۵ گرم شربت نعناع ۳۰ گرم آب صاف ۱۲۰ گرم پوسیون سازند هر قاشق آش خوری این پوسیون یک گرم انتی پیرین دارد و از ۲ تا ۴ قاشق در دفع قطرب مستعمل است

زرق تحت جلدی انتی پیرین بگیرند انتی پیرین ۵ گرم آب مقطر ۲۰ گرم حل کنند هر سانتی متر مکعب این محلول دارای ۲۵ سانتی گرم انتی پیرین است و چون انتی پیرین را در هم وزن خود آب مقطر حل کنند میتوان در هر ذرق ... پاراواز ۱ سانتی گرم کوکائین حل نمود تا آنکه بواسطه ذرق چندان وجع احساس نشود

محلول قاطع الدم معمول هنوک بگیرند انتی پیرین ۵ تا ۱۰ جزء آب ۱۰۰ جزء حل کنند و سطوح خون آلود را با این محلول بشویند و یا پارچه را با آن آلوده نموده رفاده نمایند

شیاف انتی پیرین معمول هوشارد بگیرند انتی پیرین ۵ دسی گرم تا ۱ گرم کره کاکائو ۵ گرم یک شیاف سازند و در دفع جریان خون بواسیری معمول دارند

هیپنال (مونوکلرال انتی پیرین) عبارت از جسمی است متبلور و حاصل میشود از ترکیب یک معادل کلرال با یک معادل انتی پیرین و در ۶۷ درجه حرارت ذوب میگردد و در ده ۱۰ جزء آب حل میشود و در الکل محلول تر است و طعم آن محرش و غیر مطبوع نیست و از محسوسات منوم و مسکن میباشد و مقدار شربت متوسط آن یک گرم است در یک یا دو دفعه و تا ۲ گرم هم میتوان استعمال کرد و مستحضرات داروسازی آن سفوف و کپسول و پوسیون و شربت و الکسیر میباشد

انتی فبرین (استانیلید) انتی فبرین یعنی دافع الحمی چه انتی چنانکه ذکر کردیم بمعنی ضد و فبرین مشتق از فبریس که در لغت یونانی بمعنی حمی است از عوامل دافع حرارت و مقوی عصب میباشد و **بومیت** آنرا در همان مواقع انتی پیرین استعمال مینماید و موافق قول **سئر** چون استعمال آن موجب حصول سیانوز و تخریب هموگلوبین میگردد از آن رو پر خطر است و مقدار شربت آن از ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم در عرض روز و بمقدار منقسم استعمال شود و در هر دفعه بیش از ۵۰ سانتی گرم نباید استعمال گردد و طریق استعمال آن یا بطور سفوف و یا محلول در الکل است

الکسیر انتی فبرین بگیرند الکسیر **گاروس** ۱۲۰ گرم استانیلید ۵ گرم مطابق معمول حل کنند

بنزانیلید عبارت از جسمی است که حاصل میشود از اثر اسید بنزوئیک و یا کلورور بنزوئیل در انیلین و بشکل فلسهای کوچکی است درخشنده و غیر محلول در آب و محلول در الکل و این جسم از خواص مشابه استانیلید است و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۵۰ سانتی گرم بطور سفوف و یا محلول در الکل .

کائیرین یکی از مشتقات **کینولئین** است وعبارت است از کلورید دار اکسی هیدرو متیل کینولئین وبشدت
محلول در آب والکل وغیر محلول در اتر ودر گلیسرین نیز محلول است واز عوامل دافع الحراره میباشد ومقدار شربت آن بطور
سفوف ویا محلول ۵ر۰ سانتی گرم است که در هر ساعت استعمال کند و زیادتر از ۲ گرم نباید استعمال نمود واین جسم از دوییه خطرناک
است زیرا که چون بمقدار زیاد استعمال شود خون را متغیر نموده بواسطه فاسد کردن هموگلوبین رنگ جلد را سیاه مینماید

لاکتوفنین (فنولاکتین) تفاوتیکه این جسم با فناستین دارد در این است که بجای اسید استیک اسید لاکتیک
داخل شده وجسمی است متبلور وبی رنگ وطعمش فی الجمله تلخ ومحلول در ۵۰۰ جزء آب و ۹ جزء الکل واز عوامل منوم ومسکن ودافع
حرارت است ومقدار شربتهای آن جهت دفع حرارت ۵ر۰ سانتی گرم وجهت تنویم ۱ گرم واز ۱ تا ۵ گرم در عرض روز بطور سفوف
میتوان استعمال کرد

متاستین (استیا پارا انیزیدین) عبارت است از **پارا اوکسیمتیل استانیلید**
وچون **انیزیدین** را با اسید استیک مخلوط کرده حرارت دهند این جسم حاصل میشود و**انیزیدین** را از احیا
کردن **بنیترو انیزول** که مشتق از **پارا نیترو فنول** است بدست می آورند
متاستین بشکل گردی است متبلور وبی بو ورنگ آن مایل به زردی ومحلول در آب والکل واز عوامل دافع الحراره است که اثر آن
مشابه فناستین است ودر اطفال گویا بهتر از آن اثر کند مقدار شربت در اطفال از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم ودر جوانان از ۲۰ تا ۳۰ سانتی
گرم تا ۱ گرم که چندین دفعه در عرض روز استعمال شود

متیل استانیلید (اکزالژین) این جسم مشتق از **متیله استانیلید** است وجسمی
است سفید که بلورهای آن کوچک وبشکل سوزن ویا صفحه های عریض میباشند وطعم آن فی الجمله تلخ ومحلول در ۵۰۰ جزء
آب سرد ولیکن دارای مقدار کمی الکل بود و نیز در خود الکل بشدت حل میشود واز عوامل مسکن قوی الاثر است وبا آنکه جسمی
کم از آنتی پیرین استعمال میشود در اثر تسکین فوق آن میباشد وموجب اختلال دوران نمیگردد ومعده وسایر آلات هضم
بخوبی آنرا تحمل مینمایند واز اثرات آن در دفع نورالژی بخصوص نورالژی صورتی واوجاعی که قبل از عروض طمث ظاهر میشوند
وفالج مضطرب نتیجه میکند مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۴۰ سانتی گرم در یک دفعه ویا ۴۰ تا ۶۰ سانتی گرم در دو دفعه در
مدت ۲۴ ساعت است ودکتر **دیسنوس** بمقدار منقسم در عرض شبانه روز تا ۱ر۵ گرم در هر دفعه ۲۰ سانتی گرم استعمال
مینماید و نوعاً بطور سفوف ویا پوسیون استعمال میشود

پوسیون اکزالژین بگیرند اکزالژین ۱ گرم الکل ۱۰ و در جرعه گرم شربت پوست نارنج ۲۰ گرم آب ۱۲۰ گرم
مخلوط کنند وهر قاشق غذاخوری این پوسیون دارای ۵ر۲ سانتی گرم اکزالژین است

فنوکول (امیدو اسیت پارا فنتیدین) عبارت است از ترکیب فنتیدین و**گلیکوکول**
در طب کلورید رات آنرا که جسمی است متبلور بشکل سوزنها ویا مکعبات بی رنگ ومحلول در ۱۶ جزء آب سرد استعمال مینمایند
از عوامل دافع الحراره ومسکن ومخصوص به عصب ودافع روماتیسم ودافع نوبه میباشد ومقدار شربت آن بطور سفوف
در دفع حرارت وضد روماتیسم از ۱ تا ۵ گرم ودر دفع نورالژی وسایر عوارض عصبانی ودفع نوبه از ۱ تا ۳ گرم نیز بطور
سفوف است

پیرودین جسمی است سفید ومتبلور ومحلول در آب سرد ومشتق از **استیل فنیل هیدرازین**
از عوامل دافع الحراره ودافع الحمای تیفوئید است وسفوف آن مستعمل در اطفای حرارت ۵ر۰ سانتی گرم زیاده در عرض روز

آبزن سرد

در شخص جوان معمول میدارند در وقتی که حمی شدید بوده و بعجوله برطرف نشود تا ده سانتی گرم میتوان استعمال نمود
زیاد تر از ده سانتی گرم جایز نیست و بهترین طریق استعمال این دوا آنست که ده سانتی گرم از آن یک ساعت قبل از موعد شروع حمی
بطور سفوف بیاشامند در صورتیکه حمی خیلی شدید بوده و طبیب خواسته باشد ده سانتی گرم استعمال کند باید آنرا دو
قسمت کرده یک قسمت را چنانچه ذکر کردیم بنوشاند و قسمت دیگر را چهار ساعت بعد و زیاد تر از مقداری که ذکر کردیم چون
پیرودین را استعمال کند موجب حصول تسمم میگردد

سالیپیرین (سالیسیلات دانتیپیرین) عبارتست از ترکیب یک معادله انتی پیرین با
یک معادله اسید سالیسیلیک و بشکل گردی است متبلور و طعم آن فی الجمله شیرین و محلول در ۲۰۰ جزء آب سرد و در الکل و
اثر و کلوروفورم محلول است و از عوامل دافع الحراره و مسکن است که در روماتیسم مزمن و نورالژی موثر میباشد
مقدار شربت آن از ۲ تا ۶ گرم است در مدت روز که بطور سفوف هر دو ساعت فاصله یک گرم استعمال نمایند

آب سرد و یخ از اول اختراع علم طب تاکنون دانشمندان بزرگ آب سرد را مانند عوامل مبرده استعمال کرده اند
چنانکه **ابقراط** بیاناتی کافی در استعمال آب سرد دارد و **سلس** از اطبای روم که معاصر با ابتدای تاریخ میلادی است
نیز شرحی در استعمال آب سرد مینویسد و **جالینوس** معروف معاصر با **مارک اورل** امپراطور روم
که مانع خیالات فیلوسوفی بوده در استعمال آب سرد بیاناتی شافی دارد و حکمای بزرگ اسلام از قبیل شیخ الرئیس **ابو
علی** فواید آب سرد را بیان کرده اند و امروز **بقول کلی** در دست داریم که از عوامل مسکنه و مقویه میباشد که علاوه
بر اثر تسکین بلا واسطه آثار عوامل مقویه از استعمال آن ظاهر میشود و لهذا نیز آنرا از عوامل مقویه قوی الاثر محسوب می
دارند و چون آب سرد و یخ از عواملی میباشند سهل الاستعمال که از استعمال آنها آثار عوامل مسکنه ظاهر میشود لهذا در این
موارد اغلب اوقات آنها را استعمال میکنند و طریقه استعمال آنها را در امراض مختلفه ذیلاً مینگاریم

یخ هر وقت مریضی احساس حرارت شدیدی کند و از استعمال اشربه مبرده تسکین نیابد یخ را مانند قطعات کوچک
خورد کرده مکرراً و متدرجاً به بلعند و گاه سودمندتر است که یخ را کوبیده و با قند و کمی شراب مالاگا و یا شامپنی مخلوط
کرده بیاشامند و در قیهای عارضه ورم صفاق فواید زیاد از استعمال یخ دیده شده است و در دفع اختلالات تشنجی
از قبیل صرع و قطرب و ورم حلقوم تشنجی و در هنگام اول کولرا و در حمله های متداخل صرع و غیره یخ را خورد کرده در
کیسه طولانی کائوچو داخل کرده در امتداد ستون فقرات منطبق سازند قویاً موثر خواهد بود و از عوامل ضد ورم و ضد
تشنج میباشد و در دفع احتباس بول تشنجی شیاف یخ در مقعده خیلی موثر است و مثانه گاهی از یخ را در دفع ورم حاد
ماننژیت و صداع عاصی بروی سر منطبق میسازند و چون یک جزء یخ و یک جزء نمک را مخلوط کنند فاقد الحس موضعی
نیکوئی خواهد بود [illegible]

جهت محافظت یخی که مقدارش کم باشد آنرا در ظرفی گذاشته در لحاف و بالش موئی قرار دهند و یک قسم ظرفیکه موسوم
است به ردیک نو دوری بهترین ظروف است جهت محافظت یخ

غسول سرد و آبزن سرد در حمای تیفوئید و در اسکرلاتین زردی و در اکلامپسی نفاس و مو و غیره آبزن
و غسول آب سرد مستعمل و مفید اند و طریقه استعمال آنها از این قرار است که مریض را در آبزنی قرار دهند و آب آنرا ۱۵ الی
نیز آب ۳۰ و یا ۲۵ درجه بروی آن بریزند و یا آنکه سطح بدن مریض را با آبیکه حرارت مذکور را باشد بشویند و بعد بدن
خشک کرده و آنرا در رختخواب آورده بپوشانند و موافق اشتداد عوارض مرض این عمل را در شبانه روزی سه تا چهار دفعه تجدید

میکند و قسمی دیگر از غسول است که مریض همه سطح بدن خود را با آب خالص و یا آب صابون دار و یا آب قلیائی (کربونات
سود ۲ یا ۵ در ۱۰۰۰) و یا آب معطر (او دوکلنی ۱ در ۱۰۰) بشویند و حرارت این آبها باید بحرارت اطاق مریض باشد و بلا فاصله با قطیفه
سرد یا گرم بدن را بدقت خشک نمایند و لباس بپوشند و این قسم در امتلاء معده و سقوط اشتها و آنمی کلوروز و در خارش مستعمل
و مفید است و یا آنکه مریض در روی نطع و یا مشمع دراز کشد و پرستار بدن او را بشوید و خشک کرده در رختخواب برد و در صورتی
که لازم باشد عمل انعکاس حرارت را بواسطه پوشش گرم و یا بطریهای آب داغ تسهیل نمایند و در این موقع آب فنیک (اسید فنیک
۱ در ۱۰۰۰) و آب سرکه (۵ در ۱۰۰) و آب کلوروره (هیپوکلوریت سود ۲ یا ۵ در ۱۰۰) را استعمال مینمایند و در هنگام لزوم چندین
دفعه این عمل را تجدید میکنند و این عمل در رفع ازدیاد حرارت و اختلالات تیفوئیدی بخصوص صورت سرسامی آن اسکرلتین
ردی و منانژیت دماغی و غیره مستعمل و سودمند است

ریزش سرد (رَش بارد) مریض را در آبزن خالی می نشانند و کم کم و بدون انقطاع چندین سطل آب سرد بر روی
سر و بدن او می ریزند و بعد خشک کرده در بستر می آورند و او را می پوشانند و بطریق مذکور عمل انعکاس حرارت را تسهیل
مینمایند و این عمل در اسکرلتین ردی و در منانژیت دماغی مخصوصاً مفید و مستعمل است و در حمای تیفوئید روزی چندین
دفعه مریض را در آب سردی که حرارت آن زیاد یا کم باشد موافق تصرفات طبیب فرو می برند و [illegible] آب سرد در دهان
سودمند است و نیز حقنه آب سرد در یبوست طبع گاه مفید است و حمام فاتر که متدرجاً حرارت آنرا کم نمایند بدون عروض لرز در
حمای تیفوئید سودمند است

تنبیه چون بعضی از متنصرین چنین تصور کرده و در این ایام شهرت داده اند که تداوی با آب سرد از مستحدثات یکی از کشیشهای
المان مسمی به **کنایپ** است و این کشیش اول کسی است که تداوی با آب سرد را معمول داشته لهذا چند حدیث که از اهل
بیت عصمت و طهارت سلام الله علیهم وارد شده تیمناً و تبرکاً ذکر مینمائیم تا معلوم شود که تداوی با آب سرد را کشیش موسی الیه اختراع
نکرده و معمول به علمای اسلام که تاسی باهل بیت عصمت نموده اند بوده شیخ حر عاملی رضوان الله علیه در کتاب فصول المهمه در
ابواب کلیات متعلقه بطب مینویسد عن علی ابن ابی حمزه عن ابی ابراهیم علیه السلام قال قلت له ما وجدتم عندکم للحمی دواء قال
ما وجدنا لها عندنا دواء الا الدعاء والماء البارد و ایضا عن محمد بن مسلم عن ابی عبد الله علیه السلام قال الحمی من فیح جهنم فاطفؤها
بالماء البارد و ایضا عن محمد بن مسلم عن ابی جعفر علیهما السلام انه کان اذا حم بل ثوبین یطرح علیه احدهما فاذا جف طرح علیه
الاخر و ایضا عن محمد بن مسلم قال سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول ما وجدنا للحمی مثل الماء البارد والدعاء و ایضا عن ابن
بکر عن ابی عبد الله علیه السلام فی حدیث قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله الحمی من فیح جهنم و ربما قال من فوح جهنم
فاطفؤها بالماء البارد انتهی م ر   در کتب فصل هیدروتراپی را

درس یکم — تانن و موادیکه مخصوص تانن میباشند

عده زیادی از مواد نباتی مخصوص مازو و پوست بلوط و کنکینا و پوست انار و ریوند و اغلب اشجار و پوست انار دی از
میوه های لحمی و سماق و کات هندی و کینو و بعضی از میوه های نباتی و نارون و غیره دارای مواد قابضه مخصوصی میباشند
که از حیثیت ترکیب و خواص با هم مختلف اند و این مواد که از اسیدهای ضعیف محسوب میگردند باسم عام تانن نامیده میشوند
بقول کلی عوامل قابضه عبارتند از موادی که چون بر روی انساج سطحی گذارند سبب فشردگی و تضییق این

تنن

انساج میگردند و عوامل مقویه را چون بروی خز نیکه عاری از شوره باشد منطبق سازند عرق دستنقع مینمایند و این دو اثر
اگرچه در بادی نظر متضاد اند ولی چون بامعان نظر ملاحظه کند مشاهده خواهد نمود که عاقبت اثر هر دو خیلی نزدیک بهم است
زیرا که تقبض و تضییق حاصل از عوامل قابضه منجر میشود بانتفاخ و مویشکه شعریه از این جهت است که بعضی از مصنفین بعضی
از مواد قابضه را مانند عوامل معوضه که موجب سهولت رسانیدن بدل ما یتحلل میشوند انشمرده اند

و کلیة عوامل قابضه بدو صنف طبیعی منقسم میگردند صنف اول عبارتند از عوامل قابضه نباتی و صنف دویم که عوامل
قابضه معدنی باشند و اغلب اوقات مانند عوامل معوضه اثر میکنند هر یک دارای عمل مشخص و مخصوصی میباشند مثل
آنکه مشاهده میگردد که اثر محصولات سربی با محصولات نقره مختلف و متفاوت است و همچنین با اثر اسیدها و زاج اختلاف
کلی دارد در صورتیکه همه اینها از عوامل قابضه محسوب میشوند و ما در این جا ذکر مینمائیم تنن و اسیدهای دیگلیک و عواملی را
که ماده عامل آنها تنن است و عبارتند از مازو و کات هندی و راتانیا و کینو و خون سیاوشان و گوارانا و موزیا و اقاقیا
و گل سرخ و بعضی عوامل تنن دار طایفه رزاسه دیگر و پوست گردو و ریشه انجبار و عنب الذئب و اذان الحمار و حشیشة
الجرب و انگوستوره صادق و عوامل قابضه معدنی را هر یک در جای خود بیان کرده و میکنیم و در آخر این جا دلهم ترتیب
ذکر می نمائیم

تنن (اسید تننیک) عبارت است از ماده عامل اغلب مواد نباتی و طعم آن عفص و قابض و تنن مازو
در صورتیکه خالص باشد مرکب است از ۵۲/۱۵ کربون و ۳/۴۲ اکسیژن و ۴۴/۲۴ هیدروژن و رنگ آن سفید و زرد رنگ
و غیر قابل تبلور و بی بو و اگر بوی از آن استشمام شود بواسطه اتری است که در ساختن آن بکار برده اند و طعم آن زیاده
از حد عفص و قابض است و در آب بخوبی محلول و در الکل و اتر کمتر محلول و غیر محلول در روغنهای ثابت و فرار و محلول آن
آن تورنسول را قرمز میکند و تجربه مینماید که رنگهای قلیائی را و با اکسیدهای فلزی ترکیبات ملحی حقیقی بوجود می آورد و از همین
جهت است که آنرا اسید تننیک و املاح آنرا تانات نامیده اند و در مجاورت هوا جذب اکسیژن کرده و مبدل میگردد به اسید گالیک
و اسید الاژیک در حالتیکه مساوی حجم اکسیژنیکه جذب کرده اسید کربونیک حاصل مینماید و تنن محلول البومین و ژلاتین
و نشاسته را رسوب میکند و با فیبرین و جلد مرکب میشود و نیز املاح پراکسید آهن را رسوب مینماید در حالتیکه این رسوب گاه
سیاه آبی رنگ و گاه سبز پر رنگ و یا خاکستری رنگ است

تنن را در دفع نزف الدم پیو و نفث الدم تجویز مینمایند و در دفع اسهالهای سرمی و اقسام لوکوره فواید زیاد از استعمال
آن دیده شده و نیز در حصیات حمله و در ضعف قوی و در درالهای مرطوب سل و در تب زرد و نیز مانند مدرات در قولنج کلیه
و استسقای بحی البومینی بمقدار ۲ تا ۴ گرم تجدیدات بسیار از استعمال آن کرده اند

مواد مانعة الجمع تنن را با قلیائیات آلی و اسیدهای معدنی و کربوناتها و البومین و ژلاتین و املاح
فلزی و بخصوص املاح آهن و املاح انتیمون و امولسیونها نباید مخلوط کرد زیرا با این مواد مرکب شده رسوبی حاصل
میکند که غیر محلول است

فادزهر تنن پادزهر تنن البومین است

طریق ساختن تنن بگیرند مازوی مسحوق ۱۰ اتر سولفوریک خالص ۸ الکل ۹۰ درجه ۳ آب مقطر ۱
مازو را در ظرف مخصوصی که در آن سمباده باشد داخل کنند و مایعات را مخلوط کرده کم کم بروی آن بریزند و پس از آنکه
این مایعات از مسحوق مازو عبور نمودند در آنها دو طبقه مشاهده میشود طبقه فوقانی [illegible] است از اتر رنگین شده

درس صد و یکم

و طبقه تحتانی عبارت است از محلول مائی تنن که تقریباً مانند شربت است و چون مدتی این محصول را قرار بدهند این دو طبقه را که متداخل اند بخوبی از هم جدا مینمایند بواسطه شیری که در پائین این ظرف قرار داده اند مایع تحتانی را جدا کنند و انرا در گرمای خانه حرارت ۵۰ درجه تبخیر نمایند و اگر مسحوق مازو را با ۲ جزء اب چند روز قبل از عمل مخلوط کنند بهتر است و تننی که باین قسم ساخته شده از همه مواد قابضه نباتی اقوی است و تننی که از سایر نباتات قابضه اخذ کرده باشند بواسطه اختلاطش با مواد عصاره و نشاسته و غیره ضعیف الاثر میباشد و مقدار شربت این قسم تنن از دسی گرم تا ۱ گرم است

محلول یدو تنیک بگیرند تنن ۲ و اب مقطر ۲ و احل کرده بیفزایند ید ۱ گرم حل کنند و با کاغذ صافی صاف نمایند

این محلول قابض و محرق و قاطع الدم است و زرق چند قطره ان در مداوای دوالی مؤثر و ۵ تا ۶ قطره ان در قطع نزف الدم افواه ادر ۲ یا ۳ قطره پرکلورور مایع اهن است و محلول ان در دفع خالهای مولودی و نمودهای متنخط مستعمل میباشد و در این ترکیب ید بواسطه اختلاط با اب رد نمیشود اگرچه مقدار اب خیلی زیاد بود

محلول یدو فره تننی بگیرند از یک طرف تنن خالص ۶ گرم اسید سیتریک ۳ گرم گلاب ۱۲۰ گرم حل کنند از طرف دیگر ید ۶ سانتی گرم براده اهن ۵ دسی گرم اب مقطر ۵ گرم حل کنند و صاف نمایند و دو محلول را مخلوط کنند و این محلول را مانند قابضات مخصوص در دفع سوزاک بطور زرق استعمال می نمایند

شربت یدو تنیک معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ید ۱ گرم تنن ۲ گرم شربت راتانیا ۵۰ گرم شربت ساده ۹۴۰ گرم ید و تنن را باعانت حرارت در ۳۰ گرم اب مقطر حل کنند و بگذارند سرد شده صاف کنند و محلول را در شربت راتانیا داخل کنند و در حمام ماریه تبخیر نمایند تا ۵۰ گرم باقی ماند و شربت قند را بیفزایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۱ سانتی گرم ید میباشد در گواتر و خنازیر و لوکوره و سل مستعمل و مقدار شربت ان از ۱۰ تا ۶۰ گرم است

شربت یدو تنیک را نیز باین طریق میتوان ساخت ابتدا محلول الکلی ید را با محلول مائی عصاره که در شربت میباید داخل نمایند مخلوط کنند و بهمین طریق میسازند شربت یدو تنیک بیک گرد و شربت یدو تنیک پوست نارنج و شربت یدو تنیک کنکینا و غیره را

شربت یدو تنیک معمول فرانس بگیرند از یک طرف ید ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۲ حل کنند و طرف دیگر تنن ۵ الکل ۹۰ درجه ۲۰ حل کنند و دو محلول را مخلوط نموده بیفزایند شربت ساده ۲۵۰ و کمی بجوشانند تا الکل بخار گردد

سایر محصولات تنن را در بیان محصولات قابضه مختلفه بیان خواهیم کرد

اسید پیروگالیک جسمی است طیار و قابل تبلور و حاصل میشود از تجزیه اسید گالیک که چون ۲۱۵ درجه حرارت را دارا شوند تجزیه شده تولید اسید پیروگالیک و اسید کربونیک مینماید و این جسم بشدت محلول در اب و در طب استعمال داخلی ندارد و در خارج بصورت پوماد و یا محلول و یا دوا استعمال میگردد

پوماد اسید پیروگالیک بگیرند اسید پیروگالیک ۵ تا ۱۰ پیه مذاب ۱۰۰ پوماد سازند و بروی پارچه کشیده اجزاء مبتلی به پسوریازیس را بپوشانند

محلول اسید پیروگالیک بگیرند اسید پیروگالیک ۱ اب صاف ۱۰ حل کنند و پارچه یا قطعه مخلوجی را بدان الوده کرده بروی جزء مبتلی به پسوریازیس نهاده نمایند

نفی

ذرور اسید پیروگالیک بگیرند اسید پیروگالیک انیاسترچ مخلوط کرده بروی شانکر نرم ذرور نمایند

پوماد اسید پیروگالیک معمول ویدال بگیرند پیه مذاب و یا وازلین ۳۰ گرم اسید پیروگالیک ۳ گرم مخلوط کنند در رفاده شانکر فاژدنیک استعمال نمایند

گالانول (گالول) گالانیلید جسمی است متبلور و حاصل میشود از تعامل اسید گالوتنیک در انیلین و اجزاء ان در ۱۰۰۰ اجزاء اب حل میگردد **کازنوو** که این جسم را اختراع کرده بجای اسید کریزوفانیک و اسید پیروگالیک در معالجه ای پسوریازیس و اگزما استعمال نموده و تمجید میکند و مانند انها جلد را کثیف نمی نماید و از ابطور ذرور خالصا و یا مخلوط با طلق معمول میدارند و نیز پوماد ادرم با ۱ در ۱۰ استعمل است

گالیسین (اترمتیل گالیک) جسمی است متبلور بشکل سوزنهای باریک و در حالت حرارت محلول در اب و الکل و از امانند کحل یا بس در زدع رمد و کرانیت و رمد غلبکنی استعمال کرده و تمجید مینمایند

تانوفورم چون اسید گالوتنیک را با فورمالدهید مخلوط کرده تغلیظ نمایند این جسم حاصل میگردد و عبارت از گرد است سبک و رنگ ان سفید مایل به سرخی و محلول در الکل و غیر محلول در سایر محللات الی و در اب و از عوامل مجففه قوی الاثر است و بخصوص در جراحات ضعفی و جراحاتیکه از بستر افتادن مریض مدت متمادی حاصل میشوند موثر است و ان را یا خالصا یا مخلوط با ۴ جزء نشاسته در رفاده جراحات استعمال می نمایند

مازوج عفص نواد وگال عبارت است از دانه بحجم فندق و کوچکتر یا بزرگتر و مدور و دو کمدارد صلب و سنگین و سبز رنگ و یا سفید رنگ و این دانه که نموزایدی است مانند لحم زاید حاصل میشود در روی برگهای یک نوعی از بلوط از اثر گزیدن قسمی از هوام موسوم به **سیفیپس** و این بلوط که از طایفه **امانتاسه** است **کرکوس انفکتوریا** نامیده میشود و درخت کوچکی است تقریبا بارتفاع دو ذرع در دراسیای صغیر و سواحل بحر الروم و در ایران بمقدار زیادی عمل می اید

چنانچه ذکر کردیم مازو دارای مقدار زیادی تنن است و علاوه اسید مخصوصی دارد موسوم به اسید گالیک که در طب چندان استعمالی ندارد و موافق تجربه **برزلیوس** مازو دارای تنن و کمی اسید گالیک و یک ماده موسوم به تنن فاسد شده که ترکیبی است از اسید پیکریک و تنن غیر محلول در اب سرد و نشات و گالات پتاس و اهک و علاوه بکی از دانشمندان اسید الاذیک در ان یافته است

مازو را در طب مانند قابضات بشکل گرد و تنتور و غرغره و زرق و پوماد و ضماد استعمال میکنند و نسخه های متداول از ان در ضمن محصولات قابضه مختلفه بیان خواهیم نمود

کات هندی کاشو (گل ژاپونی) عبارت است از عصاره که بمقدار زیاد دارای تنن است و ان را در هندوستان شرقی میسازند و چوب قاتیای کاتچو را که از طایفه لگومینو است در اب جوشانیده این عصاره را حاصل مینمایند

بهترین کاتها انست که بی بو باشد و رنگ ان قهوه قرمز رنگ بوده دارای طعم قابض مخصوصی باشد بدو تلخی و بعد شیرینی مطبوعی پس از مصوصیت در دهان احساس شود و قطعات کاتی که در تجارت متداول اند عبارتند از قطعات کرمز و مدور یا پهن اند و از ۱۰ تا ۱۲ گرم وزن دارند و کناره انها خاکی و مواج و اغلب خالت کدر است

از ترا پی شکل کات هندی خیلی نزدیک به تنن است و لی نمیتوان از ان در همه مواقع که تنن را استعمال میکنند استعمال نمود

درس سی و یکم

و مخصوصاً استعمال میشود در سوء هضمی که با اسهال همراه بود و نیز در فالدم را سکوریوت و لوکوره را دعوا طلی است

لیبا نیکو که جامع خواص قابضه و مقویه هر دو میباشد

مواد مانعة الجمع همان موادی که در تنن ذکر کردیم با کات نیز متناقض میباشند

مسحوق کات هندی از ۰٫۵ سی گرم تا ۵ گرم مسحوق کات را بطور حب و با معجون استعمال مینمایند

راتانیا عبارت است از ریشه فقی تخارضی نیم درختی موسوم به **کرامریا تریاندرا** که از اشجار طایفه

پولیگالا است و چون **کرامر** نام گیاه شناس المانی اول کسی است که در سال ۱۷۷۹ میلادی (۱۱۹۴ هجری) این

نیم درخت را در مملکت پرو کشف کرد لهذا باسم ان موسوم شده

ریشه راتانیا خشبی است و منشعب میشود به ریشه های کوچکی استوانه و طویل و حجم ان باندازه قلم تا باندازه ابهام و مرکب میباشد

از پوستی قرمز قهوه و فی الجمله لیفی که طعم ان خیلی عفص و لی تلخی ندارد و از مغزی کاملاً لیفی و خیلی صلب و رنگ ان قرمز باخته

و مایل بزردی و چون مغز این ریشه کم طعم تر و خواص طبی اش ضعیف تر از پوست است لهذا باید انتخاب نمود ریشه های

کوچکتر را که مغزشان کمتر از ریشه های بزرگ است

در طب این ریشه را که دارای تنن زیاد است و در خواص مشابه ان بصورت گرد و عصاره و شربت و شیاف و تعفین و تنتور

استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع جمع مابین قلیائیات و کربوناتهای انها و البومین و املاح سرب و املاح جیوه و املاح اهن

با محصولات راتانیا باید نمود

گرد راتانیا مطابق معمول این ریشه را کوبیده گرد سازند اگرچه این صورت از محصولات نیکو نیست زیرا که بیشتر

ان عبارت از مواد بی اثر است

عصاره راتانیا بگیرند ریشه راتانیای نیم کوب ۱ اب مقطر ۸ مدت ۱۲ ساعت در ۵ جزء اب مقطر بخیسانند

و با فشار صاف کرده تفاله را با باقی مانده اب مقطر خیسانیده و صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود

و صاف روی ان را برداشته در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر نمایند و از ۱۰۰۰ جزء ریشه ۱۲۵ جزء عصاره حاصل میشود

و این عصاره که از عوامل قابضه است مقدار شربتش از ۰٫۵ سی گرم تا ۱ گرم بطور پوسیون و با حب و در خارج بمقدار مختلف

بطور پوماد و شیاف و محلول استعمال میشود و بقول کلی در ۱۰۰ جزء عصاره راتانیا ۵ جزء تنن موجود است

تعفین راتانیا بگیرند ریشه راتانیای نیم کوب ۱ الکل ۸ در درجه ۶ مدت ده روز بخیسانند و صاف نمایند

و این محصول مانند عصاره از عوامل قابضه است و مقدار شربتش از ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون

کینو (صمغ چینی) عده زیادی از عصیرهای خشک شده قرمزی را که تا بحال باسم کینو مینامند و این

عصیرها را در ممالک مختلفه ارض از اشجار مختلفة الطایفه استخراج میکنند از قبیل طایفه لگومینوز و طایفه میرتاسه

و طایفه روبیاسه و طایفه پولیگونه و کینوی هندوستان را که از **پترو کارپوس مارسوپیوم**

که از طایفه لگومینوز است میگیرند و بهترین اقسام است **کدکس** انرا قبول کرده عبارت از قطعات کوچکی است

سیاه و درخشنده که هر یک از انها حاصل شده اند از ورقه های نازک شفاف و سرخ یاقوتی و این قسم کینو خیلی شکننده و بی

بو است و چون انرا در دهان گذارند نرم شده و به دندانها می چسبد و براق را برنگ قرمز تیره رنگین میکند و بسهولت در

ابرد و الکل سرد حل میشود و هرچه کهنه تر باشد قابلیت انحلالش در انها کمتر و سایر اقسام کینو عبارتند از **کینوی افریقا**

(سنگال) که نیز از طایفه لگومینوز و **کینوی ژامائیک** از طایفه پولیگونه و **کینوی استرالی** از **اوکالیپتوس روستراتا** که از طایفه میرتاسه است اخذ میشوند

امتیاز کینو از کات هندی انست که خیلی سرخ تر و پر رنگ تر میباشد و مانند ان در اخر مزه شیرینی ندارد ولی مثل ان

تنن زیادی دارد و با املاح اهن را برنگ سبز در میکند

تقریبا کینو را در همان مواقع کات هندی استعمال مینمایند و چون کمیاب تر است گرانتر بفروش میرسد و در خواص ضعیف

تر از ان میباشد و بیشتر کینو را با خون سیاوشان و قرا الیهود مخلوط کرده مغشوش مینمایند و بعوض کینو میتوان عصاره

راتانیا استعمال نمود و در طب تعفین کینو و گردانرا مانند تعفین کات و گردان و بهمان مقدار استعمال میکنند و مقدار

شربت کینو از ۱ تا ۲ گرم است

مواد مانعة الجمع مانند تنن جمع مابین امتیک واسید غاور دلاتین و املاح نقره و املاح اهن با کینو بایستی نمود

تعفین کینو بگیرند کینوی نیم کوب ۱ الکل ۵ درجه مدت ده روز بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده صاف

کنند و تعفین کات را نیز بهمین طریق میسازند

سفوف مرکب کینو معمول دواسازی لندن بگیرند کینو ۱۵ دارچینی ۴ تریاک

خالص ۱ هر کدام را جداگانه سلایه کرده مخلوط کنند واز عوامل قابضه قاطع الدم است و ۱ گرم ان دارای ۵ سانتی گرم

تریاک خالص یا ۱۰ سانتی گرم عصاره تریاک است و مقدار شربت این سفوف هر سه ساعت فاصله ۱ گرم است

خون سیاوشان ع **دم الاخوین** ت **سان دراگون** عبارتست از عصیر جامدی

شکننده است بی بو و بی طعم که پارچه های نکوبیده ان سرخ تیره و تقریبا قهوه رنگ اند ولی چون انرا بکوبند برنگ خون قرمز

میگردد و دارای چندین قسم است که هر یک را از یک طایفه از اشجار اخذ میکنند ۱ خون سیاوشان قصبی که از درخت

کالاموس دراکو که از طایفه نخلات هندوستان عربی است اخذ میشود ۲ خون سیاوشان مخروطی که از نوع اوکارپوس

سانتالینوس که نیز از طایفه نخلات است گرفته میشود ۳ خون سیاوشان قطعه که قطعات ان از ۳۰ تا ۴۰ گرام وزن

دارند وانرا از نوع اوکارپوس دراکو اخذ مینمایند و موافق اعتقاد اغلب از مصنفین بیشتر خون سیاوشانی که در تجارت متداول

است از یکی از نباتات طایفه اسپارادژینه اخذ میشود و همه این اقسام تقریبا در خواص و ترکیب باطنی شبیه یکدیگر اند و اغلب در انها

بعضی اجسام خارجه که عبارتند از خورده های پوست و برگ و تخم درختی که از ان گرفته شده اند مشاهده میگردد

و چون انها را بسوزانند بوی سقزی فی الجمله معطری استشمام میشود

خون سیاوشان را در طب کمتر استعمال مینمایند و سایر عوامل قابضه را بر ان ترجیح میدهند و انرا در بعضی ترکیبات

متقدمین که امروز نیز مستعمل اند از قبیل شمع اپودلدک و حبوب قابضه و غیره داخل مینمایند و مقدار شربت ان ضعف

مقدار شربت کینو یعنی از ۲ تا ۴ گرم است

اب قاطع الدم تیسراند بگیرند خون سیاوشان ۱ تربانتین ونیز ۴ نمک ۵۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم مدت

۱۲ ساعت بخیسانند و صاف کنند

گوارانا (پولینیا) عبارتست از خمیری خشک که از میوه نیم درختی موسوم به پولینیا سوربیلیس

از طایفه ساپیندا سه گرفته میشود و این نیم درخت از محصولات بومی شمالی برزیل و الی امازون میباشد و

رنگ گوارانا سیاه و شبیه برنگ شوکولا که خاصل شده است از خشکانیدن ان در حرارت بخاری اتشین و قسمتی

درس ۲۱م

مانندی بروی ان حاصل کرده و طعم ان تلخ و فی الجمله قابض شبیه بطعم راتانیا و بصعوبت میتوان گوارانا را نرم کوبیده و گرد کرده ان فرجه های کوچکی مشاهده میشود یکی از دانشمندان در تجزیه ان مواد ذیل را یافته است آ صمغ ۲ نشاسته ۳ ماده سفری قهوه قرمز رنگ ۴ زیتی رسمی که بواسطه کلورد و فیل سبز میگردد ۵ تنی که محلول آهن را سبز میکند ۶ ماده قابل تبلور که دارای خواص شیمیائی کافئین است

دانشمندان برزیل گوارانا را در دفع دوسنطاریا خیلی با قدر میدانند و دانشمندان فرنگ ۳۲ گرم از ان را در یک پیاله آب جوش دم کرده در دفع اسهالهای مزمن استعمال میکنند و از عوامل مقویه قابضه میباشد و مقدار شربت مسحوق ان از ۲ تا ۱۰ گرم که بطور سفوف و یا در جوف مغزنان گذاشته بیاشامند

تعفین گوارانا بگیرند گوارانا ۱۰۰ گرم الکل ۵۰ درجه ۴۰۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند و از ۱۰ تا ۲۰ گرم در پوسیون و یا تیزن مناسبی داخل کرده در دفع سوء هضم و اسهال مزمن و دوسنطاریا بیاشامند

بعضی از دانشمندان گوارانا را بصورت حب و شربت و پوماد استعمال میکنند و نسخ این محصولات و طریقه استعمال انها مثل این است با نسخ محصولات مونزیا که بجای عصاره مونزیا عصاره گوارانا را استعمال مینمایند مونزیا را

مونزیا به این اسم پوست درخت **بورانیم (گوارانیم)** را مینامند و عبارت از درختی است متوسط القامه از اقسام **کریزوفیلوم** و از طایفه **ساپوتاسه** در **ریوژانیرو** که پای تخت برزیل است عمل میاید و پوست این درخت را که از برزیل بفرنگستان می آورند سرخ قهوه رنگ تیره میباشد و در برزیل عصاره از ان میسازند که رنگش قهوه تیره نزدیک بسیاهی و کناره ان نمیکند و در نکاشوونه بد رخشندگی کبود کاملاً محلول در آب است و طعم ان ابتدا شیرین و بعد قابض و در اخر حدت زیادی دارد که مدتی در دهان دوام میکند

عصاره مونزیا را در همان مواقعی استعمال میکنند که سایر عوامل قابضه را مانند نفث الدم و سیلانات مخاطی و بادصوی و نزف الدم رحم و همه اقسام اسهال و دوسنطاریا و در خارج در قروح جلدی و رمد رمدی و ورم دهان و بواسیر و سقاق مقعد از استعمال ان فوائد بسیار حاصل کرده اند و مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ گرم است که بطور حب و یا شربت و یا تعفین استعمال شود و ماده عامل مونزیا را **مونزین** مینامند و مقدار شربت ان سه سانتی گرم است

حب مونزیا بگیرند عصاره مونزیا ۵ گرم مطابق معمول ۲۵ حب سازند و هر حبی دارای ۲۰ سانتی گرم عصاره است و از ۵ تا ۱۰ حب در عرض روز بیاشامند

شربت مونزیا بگیرند عصاره مونزیا ۵ گرم شربت ساده ۵۰۰ گرم آب مقدار کافی مطابق معمول شربتی سازند که یک صدم وزنش عصاره بود و از ۱ تا ۲ قاشق در عرض روز بیاشامند

تعفین مونزیا بگیرند عصاره مونزیا ۲۵ گرم الکل ۲۲ درجه ۵۰۰ گرم حل کرده با کاغذ صاف کنند و از ۱۰ تا ۲۰ گرم این تعفین را با قدری شربت قند مخلوط کرده در عرض روز بیاشامند

پوسیون قابض بگیرند عصاره مونزیا عصاره راتانیا مکدر ۲ گرم سونیترات بیسموت ۲ تا ۴ گرم الکسیر پارگوریک ۱۰ گرم شربت صمغ ۱۰۰ گرم عرق نیلوفر ۱۲۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در عرض روز بتدریج بنوشند

پوماد مونزیا بگیرند عصاره مونزیا ۵ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم گلیسرین ۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند و این پوماد یک هشتم وزنش عصاره است

گلقند

آقاقیا، آکاسیا دو قسم عصیر منجمد را باین اسم مینامند و لا اقاقیای صادقی که اقاقیای مصری نیز نامیده میشود عبارتست از عصارهٔ غلافهای سبز میوه مغیلان (مغیلان از طایفه لگومینوز است و صمغ عربی را از آن میگیرند) و این غلافها را کوبیده و گرفته تا منجمد شود بعد پوست بنجر میپیچانند و قطعاتی از آن ترتیب میدهند که ۱۳۵ تا ۲۵۰ گرم وزن دارند و سیاه رنگ و طعم آنها عفص و قابض است. اما اقاقیای کاذب که در فرنگستان و بخصوص در آلمان تهیه مینمایند بطریق مذکور از آلوچه که از طایفه روزاسه است ساخته میشود و رنگ آن قرمز قهوه و طعم آن شبیه بطعم آلوی تاروس و هر این دو قسم را از ۱ تا ۴ گرم مانند عوامل قابضه استعمال میکنند و بدل کات هندی میباشند

گل سرخ (سوری) ع **وَرد** ف **رُوز روز** (**روز دو پروفنس**) ل **رُوزا**

گل سرخ از طایفه **روزاسه** است یعنی این طایفه را که بر دیگر طوایف نباتی است بنام این نبات خوانده و باسم این موسوم کرده و بیشتر نباتات این طایفه قابض اند اگرچه ترکیب شیمیائی و خواص طبی آنها هم خیلی متفاوت است و دارای عامل قابضی میباشند که گاه قوی الاثر است و در همهٔ آلات مختلفهٔ این نباتات بخصوص در پوست و ریشه آنها این ماده موجود است و در میان این طایفه ریشه صنف **دریاده** از قبیل فرامبواز و تمشک و چیالک و تورمانتیل و پوتانتیل دارای خواص قابضه قوی الاثری میباشند و فواید زیادی از استعمال ریشه این صنف در عمل قبض برده اند و مطبوخ ریشه چیالک را مانند عوامل قابضه بسیار استعمال کرده و میکنند

همه برگهای طایفه روزاسه دارای خواص قابضه میباشند و برگ گل سرخ و برگ تمشک و برگ غافث را جزء اعظم غرغره های قابض قرار میدهند

گلهای این طایفه را در طب کمتر استعمال میکنند و گل سرخ که از عوامل قابضه است مانند شکوفه هلو و شکوفه بادام نیز مسهل میباشند و گل **برایرا انتلمنتیکا** که از محصولات حبشه میباشد به کوسو موسوم است در تریاپوتیک اهمیت زیادی دارد و در دفع تنیا (حب القرع) قوی الاثر است ۲ در ۳ سرخورا

گلها و های طایفه روزاسه نیز دارای خواص قابضه میباشند و میوه **گل سرخ بری** را که بیونانی **سینو رُودُون** ع **وَرد الکلب** مینامند در طب استعمال میکنند و از آن مربائی میسازند که قابض و گوارا است میوه های طایفه روزاسه غریب دارای خواص و اثر عمده میباشند از قبیل سنجد و آبی و فرامبواز و تمشک و غیره و همه میوه های این طایفه بمقدار زیاد یا کم اسید ملیک و قند و پکتین و صمغ و ماده ازته دارا میباشند

سنجد ف **سُورب** از عوامل قابضه و مدره و دافع اسکوربوت است که دانشمندان فرنگ امروز کمتر استعمال میکنند ولی حکمای اسلام آنرا از عوامل ضد ذرب و سیلان زیاد دانسته و استعمال مینمایند

تورمانتیل از عوامل قابضه قوی الاثر و یکی از اجزاء دیاسکوردیوم میباشد و آنرا در داخل جهت رفع اسهال دم و سیلانات مختلف و در خارج مانند راتانیا و ماز و استعمال میکنند و مقدار شربت از مسحوق آن از ۲ گرم تا ۴ گرم است و از مطبوخ آن از ۳ تا ۱۰ گرم در یک لیتر آب

گل سرخ خاصیت قبضش بواسطه تنن و اسید گالیکی است که در برگهای این گل موجود است و مطبوخ آنرا در خارج بطور کحل و غرغره و زرق قابض استعمال میکنند و در داخل عسل وردی و گلقند و بعضی ترکیبات دیگر آنرا مانند عوامل قابضه ضعیفه و یا مسهل معمول میدارند

گلقند معمول کدکس بگیرند مسحوق گل سرخ ۱ گلاب ۲ مسحوق قند سفید ۵ گلیسرین ۵

درس سی و یکم

مسحوق گل را با گلاب مخلوط کرده دو ساعت بگذارند بماند و بعد قند و گلیسرین را بیفزایند و بدقت مخلوط نمایند از عوامل قابضه گوارا میباشد و مقدار شربت آن از ۳ تا ۳۰ گرم در روز بادی است

عسل وردی معمول کدکس بگیرند گل سرخ خشک و مسحوق ۱۰ عسل سفید ۶۰ الکل ۳۰ درجه مقدار کافی مسحوق گل را در ظرف ریخته و بقدری الکل روی آن بریزند که ۳۰ جزء تعفین حاصل شود و در حمام ماریه این تعفین را تبخیر کنند تا ۱۵ جزء باقی ماند و عسل را افزوده بجوشانند و کفانرا گرفته با کاغذ صاف نمایند

نسخه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند مسحوق گل سرخ ۱۰ آب جوش ۹۰ عسل سفید ۶۰ مسحوق گل را مدت دوازده ساعت با ۳۰ جزء در ظرف در بسته دم کنند و با فشار صاف کرده و باقی مانده آب مجدداً گل را دم کنند و صاف کرده مصفی را قوام آورند و عسل را افزوده چند قیقه بجوشانند و مصفای اول را بران بیفزایند و بجوشانند و کفانرا بگیرند این محصول از قابضات ضعیف است و در غرغره و مضمضه بمقدار ۲۰ تا ۶۰ گرم استعمال میگردد

مطبوخ خمری گل سرخ بگیرند گل سرخ ۶ شراب قرمز ۱۰۰ گل را با شراب در ظرف در داری ریخته و نزدیک بحرارت جوش حرارت دهند و بعد از روی آتش برداشته مدت یک ساعت بگذارند دم کشد و در دستمال ریخته و بقوت فشرده صاف نمایند و اغلب از ۶ تا ۲۵ جزء الکل ۸۰ درجه براین محصول می افزایند این محصول از عوامل مهیجه قابضه است و در مداوای فتق الماء مانند تعفین بها بزاق میدهند

شراب گل سرخ بگیرند گل سرخ ۶ الکل ۹۰ درجه ۱ شراب قرمز ۱۰۰ در ظرف درداری مخلوط کرده مدت ده روز بگذارند بماند و گاه گاه بهم زده و بعد از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند این محصول از عوامل مقویه قابضه است و بخصوص در موارد خارجی استعمال میگردد

سرکه گل سرخ معمول کدکس بگیرند گل سرخ خشک نیم کوب کرده ۱۰ اسید استیک متبلور ۲ سرکه ۹۸ مخلوط کرده مدت ۸ روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند این محصول از عوامل قابضه مبرده است و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۳۰ گرم است شربتی بهمین مقدار از آن در غرغره استعمال مینمایند

غرغره منقح معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند عسل وردی ۳۰ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم مخلوط کنند از قوابض ضعیف است و چون ۱۵ تا ۳۰ گرم سرکه وردی به این غرغره بیفزایند قوی الاثر تر می گردد

ایضاً غرغره منقح بگیرند عسل وردی ۶۰ گرم آب صاف ۲۵۰ گرم الکس سولفوریک آب داده ۳۰ گرم مخلوط کنند در ورم گلوی مزمن و ورم دهان متقرح و موگد و دیفتریت معمول و مفید است

تنبیه بجای عسل وردی مصنف شربت ورد مکرر را در این موارد استعمال مینماید

شربت ورد مکرر بگیرند گل سرخ تازه ۴ جزء آب جوش ۵ جزء شکر سفید ۱ جزء گل را ۴ قسمت کرده و هر قسمت را در آب بجوشانند تا یک جزء از آب بخار گردد و صاف کنند و قسمت دیگر را افزوده بجوشانند تا باز یک جزء دیگر آب بخار گردد و هم چنین باقی قسمتها را افزوده و صاف کنند و بعد شکر را داخل کرده قوام دهند و ۶۰ گرم این شربت مسهل نیکوئی است و تا ۱۰۰ گرم میتوان استعمال نمود

برگ گردو

مربای سبنو دودون بگیرند سبنو دودون مقدار منظور وقند سفید مقدار کافی میوه‌ها را از
گردو پوست حمت یوزهای داخل انها را بگیرند وکمی شراب سفید بر روی انها ریخته در ظروف در بسته نگاه دارند
مادن مرتبه نکوبند وازمو بیرون کرده در دو جزء محصول سه جزء قند سحوق داخل نمایند در حمام مادیه
حرارت دهند ومخلوط را زیرورو کنند تا جرم متحد الاجزائی حاصل گردد و بگذارند سرد شود واین جرم را اکثر بعض
مردم گوارا است اهالی المان مانند غذا استعمال میکنند

پوست سبز و برگ گردو درخت گردو از اشجار بومی ایران واز این مملکت بفرنگ منتشر شده
واز طایفه **امانتاسه** است وان جوفی از ان که در طب بیشتر مستعمل میباشد اولاً برگ انست واین برگها را
اعم از انکه سبز و تازه باشند و یا خشک در داخل وخارج استعمال میکنند ثانیا پوست سبز خود گردو واز 5 تا 20 گرم
برگ سبز گردو را در یک لیتر اب دم کرده در داخل استعمال مینمایند واز 20 تا 30 گرم برگ خشک را در یک لیتر
اب جوشانده در استعمالات خارجی بکار میبرند واز برگ تازه ان عصاره میسازند که مقدار شربت ان از 50 سانتی گرم
تا 2 گرم وزیاد تر است واز برگ خشک دو قسم عصاره میسازند یکی مائی ودیگری الکلی و عصاره الکلی بهتر محفوظ میماند
از عصاره برگ خشک گردو حبهائی میسازند که هر یک دارای 30 سانتی گرم عصاره و مقدار کافی مسحوق
برگ گردو باشد انها را از 2 تا 4 عدد در عرض روز تجویز میکنند ونیز از 5 گرم این عصاره را در پوسیون صمغی داخل مینمایند
جوشانده برگ سبز و یا خشک گردو را بطور ابزن وغسول ودر قی استعمال مینمایند ونیز این برگها را اعم
از انکه خشک باشند و یا تازه در ضمادات داخل مینمایند
عصاره پوست سبز گردو را مانند عوامل مقوی معده وضد دیدان استعمال میکنند واین عصاره چون سریع الفساد است
باید در حین استعمال انرا ساخت

تیزن ضد فرنگی معمول پولینی بگیرند پوست سبز خشک شده گردو 50 گرم عشبه چوب
چینی مسحوق سولفور انتیمون سنگ پونس (خارا) مکدام 5 گرم اب 1000 گرم بجوشانند تا نصف شود در دو دفعه در
روز مستعمل است

تیزن برگ گردو بگیرند برگ خشک گردو 5 گرم در 500 گرم اب دم کنند وصاف نموده با عسل و یا شربت
گردو شیرین نمایند

شربت گردو بگیرند عصاره برگ گردو 1 گرم شربت ساده 50 گرم حل کنند مقدار شربت ان در شبان روز 30 تا
50 گرم

غسول گردو بگیرند برگ خشک گردو 30 گرم اب 1000 گرم بجوشانند وصاف کنند قروح خارجی را
شستشو و یا پارچه را بان الوده نموده ضماده نمایند

شربت گردو معمول نگریر بگیرند عصاره برگ گردو 4 گرم در مقدار کمی اب حل کرده در 300
گرم شربت جوش بیفزایند در اطفال کوچک از 2 تا 3 قاشق چای خوری بنوشانند در شبان روز 40 گرم نباید تجاوز
نمود ومقدار شربت متوسطان 30 گرم است

پوماد گردو بگیرند عصاره برگ گردو 30 گرم پیه مذاب 40 گرم اسانس برگاموت 1 گرم مخلوط کنند در
دو دفعه مدت یک ربع ساعت با ان اماله کنند

کحل ضد رمد خنازیری بگیرند غسول گردو ۳۰۰ گرم عصاره بلادن ۱ گرم لودانم دو سوا گرم مخلوط کرده در چشم قطور نمایند

قطور ضد دیدان بگیرند عصاره پوست گردو ۸ گرم عرق دارچینی ۱۰۰ گرم مخلوط کرده ۱۰۰ قطره در عرض روز بیاشامند

حب دافع دوسنطاریا معمول بیمارستانهای لیون بگیرند عصاره پوست گردو البومین خالص مکدر اجزء حبهای ۵ تا ۲۰ سانتی گرمی سازند

زرق رحمی بگیرند برگ خشک گردو ۲۰۰ گرم در مقداری آب بجوشانند که ۱۰۰۰ گرم مطبوخ بدست آید و این مطبوخ را در دفع بسیاری از امراض رحم زرق مینمایند

در بیان خواص تریاکی و محصولات گردو بقول کلی

محصولات گردو را بعضی از مصنفین در ضمن عوامل محرکه بیان کرده اند و اکثر آنها را از عوامل مقوی دانسته و مانند عوامل قابضه مقویه و مفتحه استعمال میکنند و مخصوصاً در دفع علل خنازیری تمجیدات زیاد از آنها نموده اند و یک وقتی آنها را دوای مخصوص خنازیری میدانستند و یکی از دانشمندان ژنو اول کسی است که تیزن برگ گردو را در دفع تهیجان لنفا استعمال نمود و بعد از او دیگری از اهالی فرانسه تیزن و غسول و ضماد برگ گردو را در دفع قروح کهنه خنازیریه استعمال کرده و فواید نیکو حاصل نمود و **نگریه** فرانسه برگ گردو را تقریباً دوای مخصوص خنازیری دانست و تجارب زیاد در استعمال آن نموده و منتشر ساخت و بیان کرد که از استعمال داخلی عصاره برگ گردو بدواً آثار عمومی ظاهر شده و چندی بعد آثار موضعی بروز میکند و ثابت کرد که آثار این دوا عموماً بطور بطوء ظاهر میشود و موافق مزاج مریض و طبیعت علامات مرض از ۲۰ تا ۵ روز طول میکشد تا آثار آن محسوس گردد و در غده های متورمه غیر متقرحه مدتی لازم دارد که آثار آن ظاهر شود و در قروح و جروح نواصیری اعم از آنکه اصلی باشند و یا بواسطه کاری عظام عارض شده باشند زودی اثر میکند ولی مدت مدیدی باید تا کاملاً شفا حاصل گردد و همین مصنف از ابطور کحل در دفع رمدهای خنازیری با فواید بسیار استعمال نمود و بسیاری از دانشمندان مطبوخ برگ گردو را بطور زرق در مداوای لوکوره و اورام مزمن رحم استعمال کرده اند اگرچه بعضی دیگر از قبیل **برتونو** بیان نموده اند که زرق مطبوخ گردو در رحم ممکن است از راه شیپور ها در جوف صفاق داخل شده موجب بروز ورم صفاق مهلک گردد و بعضی دیگر غرغره مطبوخ برگ گردو را در ابتدای ورم لوزه استعمال کرده و معتقد اند بر اینکه اغلب اوقات این ورم را سقط مینماید بهر جهة موافق تجارب **نگریه** و جمعی دیگر از دانشمندان ثابت شده است که برگ گردو در اختلالات خنازیری فواید بسیار دارد و از عوامل محلله و منقیه میباشد که در مداوای قروح کهنه مخصوص زخمهای مزمن اغشیه مخاطی مؤثر است

خواص قابضه پوست سبز گردو را نسبت میدهند بر تمن و اسید سنبریک و اسید ملیکی که در آن موجود است و از همین جهة است که مانند پوست بلوط و کینواثر میکند و علاوه دارای ماده عامل تلخی است که مانند عوامل مره قابضه اثر مینماید و لهذا در ضعف معده که سبب آن ورم مزمن ابن الثنا باشد پوست سبز گردو را استعمال مینمایند و **ابقراط** و **دیسقوریدوس** پوست سبز گردو را مانند عوامل ضد دیدان استعمال مینمودند و در این موقع بهتر

است که عصاره پوست سبز گردو را از ۵ تا ۵۰ سانتی گرم استعمال کند

بدلایل مذکوره در فوق که ما محصولات گردو را در تدرتین ذکر نمودیم اگرچه بعضی از مصنفین محصولات گردو را از عوامل ضد سیفلیس دانسته اند ولی ما گمان نمیکنیم که دارای ماده باشند که بتوانند با جیوه و یدور دو پتاسیوم مقابلی کرده و انها را در این مورد غیر مستعمل نماید

انجبار ـ بیستورت ـ پولیگونوم بیستورتا یکی از نباتات طایفه **پولیگونه** است و در طب ریشه انرا استعمال میکنند و این ریشه بی بو و در داخل قرمز رنگ و بر شدت عفص و مطبوخ ان خیلی قرمز میباشد و اهن و ژلاتین را رد میکند و بهمین جهة است که وجود تنن در ان ثابت میشود و نیز دارای نشاسته اسید گالیک است و در طب تنن و روق ریشه انجبار را استعمال مینمایند و عصاره ان نیز مستعمل و این عصاره و یا تنن و غیره را با اب نیم گرم باید ساخت تا انکه نشاسته ان حل نشود زیرا که چون نشاسته حل شود با تنن ترکیب غیر محلولی بوجود می اورد و در سیبیه بواسطه نشاسته زیادی که در ریشه انجبار موجود است انرا مدت طولانی طبخ داده و مانند غذا استعمال میکنند

مواد مانعة الجمع جمع مابین املاح اهن والبومین و ژلاتین و امولسیونها با ریشه انجبار نباید نمود

عصاره ریشه انجبار بگیرند ریشه انجبار را اب مقطر ۸ ریشه را نیم کوب کرده مدت ۱۲ ساعت در ۵ جزء اب مقطر بخیسانند و با فشار صاف کنند و تفاله را با باقی مانده اب بخیسانند و صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده بگذارند تا ته نشین شود و صاف روی انرا برداشته در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر نمایند و این عصاره از عوامل قابضه است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ گرم

تنن ریشه انجبار بگیرند ریشه انجبار را از ۵ تا ۵۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم ریشه را نیم کوب کرده در اب نیم گرم بخیسانند و صاف کنند و چنانچه ذکر کردیم اب جوش نباید استعمال نمود

روق ریشه انجبار بگیرند ریشه انجبار را از ۱۰ تا ۵۰ گرم اب نیم گرم ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند

عنب الدب ـ اووا اورسی (بوسرول) ـ اربوتوس از نباتات طایفه **اریکاسه** میباشد و برگ ان شبیه برگ شمشاد و مانند مدرات در اختلالات مخاطی مزمن مثانه استعمال میگردد و از عواملی است که خواص انرا بر تنن و اسید گالیکی که دارا میباشد باید نسبت داد و بواسطه این دو ماده است که در بعضی ممالک شمالی انرا در دباغی پوستها و ساختن مرکب استعمال میکنند و ماده عامل انرا **اربوتین** مینامند و این ماده که محلول در اب و الکل و اتر میباشد از عوامل مدره است و مقدار شربت ان از ۲۰ تا ۴۰ سانتی گرم که در چهار دفعه در عرض روز بنوشند و در این اواخر بعضی از دانشمندان عنب الدب را بهترین بدل سگل ارگوته در دردزاهو دانسته اند که مانند ان تقلصات رحمی را زیاد کرده و نزف الدم را متوقف میسازد و مقدار شربت مسحوق برگ ان از ۱ تا ۸ گرم و بیشتر عصاره انرا از ۵۰ سانتی گرم تا ۳ گرم در سر چهار دفعه در عرض روز استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع جمع مابین البومین و امولسیونها و ژلاتین و املاح اهن با عنب الدب نباید نمود

تنن عنب الدب بگیرند برگ عنب الدب ۲۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند و مانند عوامل قابضه ضعیفه استعمال میشود و در اختلالات بول نیز این تنن را تجویز مینمایند

اذان الحمار ـ کونسود ـ سمفیتوم اوفیسینال از طایفه **بوراژینه**

درس سی و یکم

میباشد و در کنجهای مرطوب بمقدار زیاد عمل میاید و در طب ریشه ان مستعمل و این ریشه از طرف خارج سیاه و از جانب داخل سفید و بحجم انگشتی و طعم ان شیرین و لعابی و در تجارت بشکل قطعات خشدار میفروشند و دارای مقدار زیادی ماده لعابی است و در بعضی ممالک شاخه های گلدار و ریشه اذان الحمار را مانند ماکولات میخورند و ریشه ان از عوامل قابض ضعیف است که در دفع نفث الدم و اسهال بکار میرود و بطور مطبوخ و نقوع استعمال میگردد و نیز شربتش مستعمل است و بعضی از مصنفین این ریشه را از عوامل ملینه میدانند

تیزن ریشه اذان الحمار بگیرند ریشه خشک اذان الحمار ۲۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند

شربت اذان الحمار بگیرند ریشه خشک و قطعه قطعه اذان الحمار را اب مقطر و شربت ساده ۲۰۰ ریشه مدت ۱۲ ساعت در اب بخیسانند و بدون فشار صاف کنند و شربت را افزوده بجوشانند تا قوام اید و از عوامل قابض ضعیف است

حشیشة الجرب ن **اِسکابیوز** این نبات از طایفه **دیپساسه** و دارای چندین قسم میباشد که انها فی الجمله قابض و تلخ و از عوامل مصفیه اند و انها را در دفع امراض جلدی بخصوص جرب استعمال میکنند و از همین جهة است که باسم اِسکابیوز نامیده میشوند زیرا که **اِسکابی** در لغت لاطین بمعنی جرب است و از انها تیزن و عصاره و شربت ساخته استعمال مینمایند

تیزن حشیشة الجرب بگیرند برگ حشیشة الجرب ۲۰ و اب ۱۰۰۰ دم کرده صاف کنند

انگوستور صادق ن **انگوستور ورِه** ل **گالیپافِبریفوگا** باسم انگوستور پوست دو درخت مختلف را موسوم مینمایند ا انگوستور صادق عبارت است از پوست درخت **گالیپاکوسپوریا** که درخت بزرگی است از طایفه **روتاسه** در امریک جنوبی در سواحل رود اُرِنوک که در انجا جنگلهای بزرگ موجود است عمل میاید این پوست صلب و شکننده و زرد قهوه رنگ و بشکل قطعاتی است که سطح بیرونی در ازی انها مختلف و نوعاً از ۱۵ تا ۲۰ سانتی متر و با در طول در ازی و تقریباً مسطح و صاف و اضلاع انها نازک و بریده و دارای بوی تندی میباشند و طعم انها شدید تلخ و این پوست دارای **کوسپین** و نوعی از سقز دهنی فرار است و مسحوق ان مشابه مسحوق ریوند و از عوامل قابضه مقویه و دافع الحمی و یک وقتی از اثر ان در دفع حمی و دوسنطاریا مبالغه زیاد مینمودند و در دوا مشابه کاسکاریا و سیماروبا و کولومبو در خطبانا و مقدار شربتان تا ۴ گرم

مواد مانعة الجمع اسیدهای غلیظ و مطبوخ عوامل قابضه سوبلیمه کوروزیف و سولفات اهن و سولفات مس از مواد مانعة الجمع انگوستور میباشند

شراب دافع الحمای سِگن بگیرند تعفین کنکینای زرد ۲۵۰ گرم تعفین تریاک کاسیا امادا مکدی ۱ گرم انگوستور صادق ۱۰ گرم شراب مالاگا ۵۰۰ گرم شراب سفید ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و از دوم ۳۰ تا ۵۰ گرم در دفع حمای نائبه بنوشند

۲ **انگوستور کاذب** از سموم قویه است و از طایفه اداتی و تفاوتش با انگوستور صادق در این است که اضلاع انبریده نیست و بی بو و تلخ تر از انگوستور صادق است

در بیان مخصوصات قابضه مختلف

عصاره کنـ

محصولات قابض

عصاره کات هندی (کات مصفی) بگیرند کات خورد کرده ۵۰۰ جزء آب جوش ۳۰۰۰ جزء
مدت بیست و چهار ساعت دم کنند و صاف دوی را بر داشته در حمام ماریه بقوام عصاره تبخیر نمایند و مقدار شربت این
عصاره از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم بطور حب

اسپس قابض بگیرند ریشه انجبار خشک کرده ۴۴ جزء تورمانتیل پوست انار مکی ۲۰۲ جزء خورد کرده مخلوط کنند

تیزن کات معمول بیمارستانها بگیرند کات خورد کرده ۱ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یک ساعت
دم کرده صاف نمایند این تیزن از عوامل قابضه است و در اسهال های سروزی خیلی مستعمل
تیزن راتانیا و انجبار و تورمانتیل نیز دارای همین خواص میباشد

تیزن برنج و کات بگیرند تیزن برنج تیزن کاشو مکی ۵۰۰ گرم مخلوط کنند و اغلب دفات این تیزن را با ۶۰
گرم شربت ازان الحماد شیرین میکنند

مطبوخ مرکب کات بگیرند عصاره کات ۶۴ گرم دارچینی خورد کرده ۴ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم مدت
یک ساعت دم کرده صاف نمایند

جوشانده قابض بگیرند اسپس قابض ۲۵ گرم گل سرخ ۱۵ گرم مدت دو ساعت در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم
کنند و صاف نموده ۱۰۰ گرم شربت راتانیا بیفزایند و در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

پوسیون قابض تنن دار بگیرند آب صاف ۱۰۰ گرم عرق بهار نارنج ۲۰ گرم تنن ۵ دسی گرم تعفین چینی ۲ د
۲ گرم شربت قرنفل ۳۰ گرم مخلوط کنند در دفع نزف الدمهای پیسو هر ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

پوسیون قابض کامبا بگیرند تنن ۱ گرم عرق افسنتین شربت خمری زعفران شراب ملاگا مکی ۲۰ گرم
پوسیون سازند این پوسیون را در دفع لوکوره و قلت خون که سبب ان ضعف دم بود و در مجاری هضم التهاب
و هیجانی نباشد استعمال مینمایند و مقدار شربت ان از ۵ تا ۶ قاشق سوپ خوری است در عرض دو روز

پوسیون قابض معمول فرادل بگیرند تنن ۱ گرم آب کافوری ۲۰۰ گرم شربت عصاره راتانیا شربت
صمغ عربی مکی ۲۰ گرم پوسیون سازند این پوسیون را در دفع بعضی اسهالها و نیز در اواخر سوزاک در صورتیکه حالت
معده و امعا اقتضا نماید از ۱ تا ۱۲ قاشق کوچک در عرض شبانه روز استعمال مینمایند

مخلوط دافع سیاه سرفه معمول سیرگوندی بگیرند تنن خالص ۱۲ دسی گرم عصاره
بلادن ۵ سانتی گرم عصاره شوکران ۵ سانتی گرم مطبوخ سنا ۶ گرم عرق رازیانه ۳۰ گرم شربت خطمی ۲۵ گرم مطابق
معمول مخلوط کنند و هر دو ساعت فاصله نصف قاشق آش خوری بیاشامند

تعفین کرامر با معمول اطبای انگلستان بگیرند راتانیا ۷۵/۸۲ الکل ۹۰ درجه
۱۸/۵۵ ه مطابق معمول ۲۰۰ ه تعفین حاصل نمایند

پوسیون قابض معمول کدکس بگیرند عصاره راتانیا ۴ آب صاف ۹۰ شربت به ۲۰
پوسیون سازند

شربت راتانیا بگیرند عصاره راتانیا ۲۵ شربت ساده ۹۷۵ مطابق معمول شربت سازند

شربت کات را نیز بهمین طریق میسازند و هر این دو شربت را بمقدار ۳۰ تا ۶۰ گرم در تیزنها و پوسیونهای
قابضه داخل مینمایند و هر ۲۰ گرم آنها ۵ سانتی گرم عصاره دارد

درس سی و یکم

شربت تریداس را نیز بطریق مذکور میسازند

معجون قابض بگیرند تنن ۵۰ دسی گرم لودانم سیدنهم ۱۰ قطره گلقند ۱۰ گرم در دفع اسهالهای عاصی صرف کرده در سه دفعه بیاشامند

معجون ژاپونی (معجون مرکب کات) بگیرند مسحوق کات ۶۰ گرم مسحوق کینو ۶۰ گرم مسحوق دارچینی مسحوق جوز بوا مکی ۱۵ گرم مخلوط کنند و ۳۰ گرم تریاک را در مقدار کافی شراب حل کرده بیفزایند و نیز ۴۵۰ گرم شربت گل سرخ افزوده معجون سازند را از عوامل قابض و مقوی معده میباشد و در دفع اسهالهای مزمن بمقدار ۲ تا ۵ گرم استعمال مینمایند

قرص کات هندی بگیرند کات مسحوق ۵۰ گرم قند سفید ۴۰۰ گرم لعاب کتیرا مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و از ۸ تا ۱۰ دانه در روز استعمال کنند

قرص کات و منیزی بگیرند منیزی خالص ۶۰ گرم کات مسحوق ۳۰ گرم قند مسحوق ۴۰۰ گرم لعاب کتیرائی که با عرق دارچینی ساخته باشند مقدار کافی مطابق معمول قرصهای ۸ دسی گرمی سازند و از ۴ تا ۱۰ عدد در روز استعمال نمایند

نقل کات بگیرند کات مصفی ۶۰ گرم قند ۲۵۰ گرم مخلوط کرده بایک لعاب خمیر متحدالاجزائی سازند و باعانت دست نقلهای کوچکی ساخته خشک کنند و این نقلها اگرچه دارای بوئی نیستند ولی اغلب آنها را با عطر گل سرخ و یا عطر دارچینی و یا وینل و یا تعفین عنبر و یا عطر بنفشه یا هر یک که خواسته باشند معطر میکنند و بعضی دیگر لعاب را با گلاب و یا عرق دارچینی میسازند و کمی تعفین و نیل بران می افزایند و بعضی دیگر ۸ گرم مسحوق ایرسا در خمیر داخل مینمایند

کاشوی بولونی معمول دورولت بگیرند رب السوس آب مکی ۱۰ گرم در حمام مائی حل کرده بیفزایند مسحوق کات هندی ۳۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۱۵ گرم و تبخیر کنند تا بقوام عصاره و نعلگردهای ذیل را که خیلی نرم باشند داخل نمایند مسحوق مصطکی مسحوق کاسکاریل مسحوق زغال مسحوق ایرسا مکی ۲ گرم را از روی آتش برداشته بیفزایند دهن فرار نعناع انگلیسی ۲ گرم تعفین عنبر تعفین مشک مکی ۵ قطره و بر روی صفحه مرمر چرب بریزند و با وردنه بکلفتی ده شاهی پهن کنند و بگذارند سرد شود و پس از سرد شدن با قوت کاغذی بی مهره بر روی سطح آن بمالند تا دسومتش بکلی گرفته شود و سپس این سطوح را کمی تر کرده و ورقه نقره بر روی آنها منتشر نهند و بگذارند خشک شده بشکل قرص و یا گرانول و یا شکلی دیگر که خواسته باشند محصول را قطع کنند و ۲ تا ۳ قرص جهت معطر کردن دهان کفایت مینماید و این محصول را بی طرف میکنند بعضی را که بسبب اختلالات معدی و یا دندانهای فاسد شده بود

سفوف قاو بگیرند پوست سنبلوط ۵ گرم جوز اسفنجی میوه گل سرخ برنجی ۱ گرم مسحوق عنصل ۲ گرم و نیل ۵ سانتی گرم نشاسته ۲ گرم مطابق معمول سفوف سازند این سفوف را در الجزیره افریقا در دفع دوسنطاریا استعمال میکنند و مقدار شربت آن ۲ تا ۵ گرم است که دو دفعه در عرض روز استعمال شود

سفوف بنزوئیک معمول ژرل بگیرند اسید بنزوئیک تنن مکی ۱ گرم قند ۱۰ گرم مطابق معمول در ده ۲ نسبت مساوی بخش نمایند در هنگام انحطاط سیاه سرفه هر دو ساعت فاصله یک بسته را اطفال سه ساله استعمال نمایند

حب اسید گالیک بگیرند اسید گالیک ۳ گرم با مقدار کافی لعاب ۲۰ حب سازند و در یوریورا دالبومین

محصولات قابض

اوری هر سه ساعت فاصله یک حب بیاشامند

حب کاوارا بگیرند مسحوق تنن ۳ دسی گرم مسحوق صمغ عربی ۲ دسی گرم قند مسحوق ۱۰ گرم با مقدار کافی شربت ساده که تقریباً ۳ دسی گرم باشد حبهای ۲ دسی گرمی سازند روزی یک تا دو حب صبح و یک تا دو حب عصر در دفع سیلانهای ازمنه استرخاء و توقف سوانح منتجران استعمال کنند

حب تنن معمول شارورت بگیرند تنن خالص ۱ گرم با مقدار کافی گلقند ۲۰ حب سازند در دفع عرقهای لیلی ابا ۱ تا ۲ حب هر شب بیاشامند

حب قابض معمول شودیور بگیرند مسحوق نرم کنبو ۴ گرم بلسان کانادا ۸ گرم مخلوط کرده با مقدار کافی مسحوق نورما تنیل حبهای ۲۵ سانتی گرمی سازند ۴ حب صبح و عصر در دفع سوزاک عاصی استعمال کنند

حب قابض معمول کاپورون بگیرند کات هندی ۶ گرم زاج سفید ۳ گرم تریاک ۱ گرم مخلوط کرده با مقدار کافی شربت گل سرخ ۴۰ حب سازند روزی ۱ تا ۲ حب در اواخر سوزاک استعمال نمایند

حب محدد قابض معمول دومارس بگیرند تنن ۲ گرم عصاره تریاک ۵ سانتی گرم با مقدار کافی گلقند ۲۰ حب سازند در دفع نزف الدم رحمی هر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند تا عوارض مرض برطرف شوند

حب دافع ذوسنطاریا معمول ویلس بگیرند موم زرد ۱۵ گرم ستین (مغز بلن) ۵ گرم مخلوط کرده با حرارت ملایمی ذوب کند و در مذاب کات هندی مسحوق ۴ گرم اسانس دارچینی ۱۲ قطره داخل نمایند و مطابق معمول حبهای ۳ دسی گرمی سازند و از ۳ تا ۴ حب در عرض روز استعمال نمایند

معجون قابض بلسانی معمول بارتز بگیرند گلقند ۵۰ گرم شربت تلو ۴۰ گرم شربت کوکا ۱۰ گرم معجون سازند و در دفع نفث الدم پیوا ۴ تا ۱۲ گرم بیاشامند

عجین دافع لوکوره معمول تپسوت بگیرند گلقند ۱۰۰ گرم حرنای اکلیل الجبل ۵۰ گرم مخلوط کرده و در محصول بدقت داخل نمایند مسحوق کنکینا ۲۵ گرم مسحوق بباسره ۵ گرم مسحوق کات هندی ۲ گرم اسانس دارچینی ۳۰ قطره و هشت گرم این عجین را صبح و عصر استعمال نمایند

مضمضه قابض معمول ژاناروت بگیرند تنن ۲ گرم عسل وردی ۵۰ گرم آب مقطر ۱۰ گرم گلاب ۵۰ گرم این مضمضه را جهت سد سیلان ذنبقی استعمال میکنند ولی نباید تا استعمال نمود مگر در هنگام انحطاط سیلان غدد براقی و نیز جهت اصلاح لهات و لوزه غرغره آن مستعمل است

غرغره دافع سیلان بزاق بگیرند مازوی نیم کوب کرده ۵ گرم مدت ۱۲ دقیقه در ۵۰۰ گرم آب جوش دم کنند و صاف کرده ۵۰ گرم عسل افزوده غرغره نمایند

غرغره عسل وردی معمول بیمارستانها بگیرند جو دسته ۵ گرم عسل وردی ۳۰ گرم جو را در مقداری آب بجوشانند که پس از شکفتن ۲۰۰ گرم باقی ماند و صاف نموده عسل وردی را بیفزایند

حقنه راتانیا جهت دفع شقاق مقعد معمول برتونو بگیرند عصاره راتانیا ۱ گرم الکل ۱ گرم آب صاف ۱۲۵ گرم مطابق معمول حقنه ربعی سازند و هر روزه اول حقنه ملینی استعمال کرده و بعد این حقنه را معمول دارند

شیاف راتانیا معمول کدکس بگیرند عصاره راتانیا ۱ گرم مسکه کاکائو ۳۰ گرم مطابق معمول

درس سی و یکم

ده شیاف سازند

کولودیون تنن دار مطابق دواسازی فرمانیا بگیرند تنن ۱۰ جزء کولودیون کرچکی ۹۰ جزء مطابق معمول مخلوط کنند با قلم مو منطبق نمایند از عوامل قابض و قاطع الدم و دافع العفونه میباشد

حقنه قابض بگیرند تنن ۱ گرم اب ۳۰۰ گرم لودانم سیدنم ۶ قطره در دفع اسهال ددو سنطاریا احتقان نمایند

ایضاً حقنه قابض بگیرند ریشه انجبار گل سرخ مکی ۱۰ گرم در ۳۰۰ گرم اب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند لودانم سیدنم ۶ قطره در اسهالهای مزمن احتقان نمایند

زرق تنن معمول ریکورد بگیرند شراب قرمز مدی ۱۵۰ گرم تنن خالص ۱ گرم زرق نمایند در زرق مهبلی مقدار تنن را باید مضاعف نمود و مدتها موافق تا در خاصله بران مقدار افزود و **مطبوخ خمره غلیظ گل سرخ** را نیز مانند عوامل قابضه در زرق مهبلی استعمال مینمایند

غسول تنن بگیرند پوست بلوط ۶۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت دو ساعت دم کرده صاف نمایند و این غسول را نیز در زرق استعمال میکنند

زرق خمری گل سرخ بگیرند گل سرخ ۶۰ گرم شراب قرمز ۱۰۰۰ گرم مدت یکساعت دم کرده با فشار صاف نمایند و اغلب از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم الکل بران می افزایند و این زرق را بطور نطول نیز استعمال میکنند

نطول قابض بگیرند ریشه انجبار پوست درخت انار مکی ۵۰ گرم در ۵۰۰ گرم شراب قرمز گرم مدت یکساعت بخیسانند و صاف کرده ۱۰ گرم کلورید دا تا تانیك بیفزایند

مخلوط مسقط معمول هومول بگیرند تنن خالص ۱ گرم تعفین حسن لبه ۲۰ گرم مخلوط کنند و جهة احتراز از بروز ثواب در محل سقط و نطول نمایند

گرد معطس معمول لیشل بگیرند تنن ۱ گرم مسحوق گل سرخ ۲۰۰ گرم مسحوق قند ۵۰۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و نشوق این گرد قابض و معطس است

ابزن دافع سرما زدگی معمول ژانیوت بگیرند پوست بلوط ۵۰۰ گرم زاج سفید ۵۰ گرم اب صاف و با شراب قرمز ۵۰۰ گرم پوست بلوط را در اب و با شراب بجوشانند تا دو ثلث باقی ماند و صاف کرده زاج را بیفزایند و همین گرد در محل سرما زدگی احساس خوارش نمودند دو یا سه دفعه بفاصله نیمساعت این ابزن را استعمال کنند و در صورتیکه ان محل متقرح شود چندان مؤثر نخواهد بود

زرق قابض بگیرند مسحوق کاشو مسحوق جومکی ۵ گرم در ۲۰۰ گرم اب اهك صلایه کنند و صاف نمایند در دفع لوکوره و سوزاك مزمن زرق کنند

کحل تنن معمول دسماریس بگیرند اب مقطر ۱۰۰ گرم تنن خالص ۱ گرم عرق غاد گیلاسی ۲۰ گرم مطابق معمول حل کنند و در هنگام دو یم رمد های نزله در چشم قطور نمایند و **دسهاتون** چند قطره از محلول ۵ جزء تنن در ۱۰۰ جزء اب قطور مینمایند

کحل دا تانیا ایضاً معمول دسماریس بگیرند ریشه داتانیا ۲ گرم در ۱۲۰ گرم اب بجوشانند و صاف کرده بیفزایند گلاب ۵۰ گرم لودانم دوسو ۱۲ قطره لعاب صمغ عربی ۲ گرم این دو کحل را در رمدهائیکه با سیلان دمعه مرکب باشند پس از انکه سابط ضد ورم را بطور مثابت معمول

محصولات قابض

دا استعمال میکنند و یکی از دانشمندان مطبوخ ۱۵ گرم راتانیا را در ۵۰۰ گرم اب در دفع کرانیت معمول میداد

لعاب تنن دار معمول هربون بگیرند تنن خالص ۵ گرم اب مقطر ۲۰ گرم در هاون مخلوط
کرده صلایه کنند تا حل شود و ۱۰ گرم صمغ عربی مخلوط کرده بدقت صلایه نمایند

گلیسره تنن بگیرند تنن ۱۰ جزء گلیسره نشاسته ۹۰ جزء مخلوط نمایند **کرکس** گلیسره تنن را مانند پوماد تنن
از اجزاء مساوی گلیسرین و تنن میسازد و در دفع شقاق حلمه با فواید زیاد استعمال میکند

پوماد تنن بگیرند پیه بلسانی ۹۰ گرم تنن از ۵ تا ۱۰ گرم اب خالص ۲ گرم تنن را در اب حل کرده و با پیه مخلوط نمایند
این پوماد را در دفع ضعف جراحات و سستی بعضی الات و نیز در دفع ورم مهبل و ورم عنق رحم بکار میبرند و نیز
در نوق اطفال و در دفع شقاق مقعده و شقاق حلمه موثر است و **کازناو** در اکزمای مربی نوزادان را استعمال میکند

پوماد ضد اکنه معمول دوویت بگیرند پیه معمول ۹۰ گرم گوگرد مصعد ۴ گرم تنن عرق
عادی گیلاسی مکی ۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد ضد ورم مهبل معمول تریلون بگیرند وازلین ۱۵۰ گرم نشاسته ۱۰ گرم
تنن ۹ گرم پوماد سازند

پوماد دفع بواسیر معمول وار بگیرند مسحوق مازو ۱۰ گرم مسحوق کافور ۵ گرم موم مذاب ۴۰
گرم تعفین تریاک ۱۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند در دفع بواسیر ۵ گرم صبح و ۵ گرم شب با ماجی مطول نمایند

پوماد بکارت کونتیس بگیرند سولفات دوی ۵۰ گرم مازوجوز السرو پوست انار مکی ۳۰ گرم برگ
مورد سماق مکی ۵۰ گرم اجزاء را نرم سائیده با مقدار کافی انگان و ودی مخلوط نمایند در تضییق مهبل مستعمل است

پوماد ضد شقاق مقعده معمول پیرن بگیرند انگان پوپولئوم ۳۰ گرم عصاره موز با
۴ گرم استات متبلور سرب ۴ گرم عصاره بلادن ۲ گرم روغن بادام شیرین مقدار کافی پوماد سازند که تواماً
بستر باشد

پوماد قابض معمول بلاکیر بگیرند عصاره راتانیا ۱ گرم کاکاو ۱۰ با مقدار کافی روغن بادام
شیرین پوماد سازند و در دفع شقاق پستان روزی سه چهار دفعه تمریخ نمایند

حقنه ضد شقاق مقعده ایضاً معمول پیرن بگیرند اب صاف ۲۰۰ گرم عصاره
موز با عصاره راتانیا الکل مکی ۵ گرم مطابق معمول حقنه سازند و باید خود داری نمود که این حقنه بماند

محلول ضد شقاق مقعده معمول هولسبک بگیرند گلیسرین ۵۰ گرم
تنن ۱ گرم حل کرده و فتیله را با ان الوده نموده عمل نمایند

قلم تنن معمول بکرل بگیرند تنن ۲۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۵۰ سانتی گرم با اب مقطر و گلیسرین
قلمهائی سازند که ۵ میلی متر قطر و ۳ سانتی متر طولشان باشد و با نهایت دقت این قلم را در جوف رحم باید داخل نمود

قلم ید و فورم را نیز بهمین طریق میسازند

شیاف مقوی معمول رس بگیرند مسحوق تودمانتل مسحوق بلوط مکی ۱۰ گرم با مقدار
کافی عسل ده شیاف سازند این شیافها را در سقوط مستقیم و ضعفی که از اثر تنزف الدم [illegible] عارض شده باشد

درس سی و دوم

استعمال مینمایند

اِزِلْ مِرتِیل (اِزِلِ موردی) یا گل کوهی (ذالزالك) درخت کوچکی است از طایفه **اُریکاسه** و در جنگلهای فرنگستان فراوان و برگ آن شبیه برگ شمشاد و با مورد میباشد و میوه آن عبارتست از حبه‌ای ارغوانی رنگ وطعم آن ترش مزه و گوارا و عفوصت کمی دارد در بعضی ممالک فرنگ عصیر و رب و مربا و شربت ازل را استعمال میکنند

در طب میوه ازل را جهت دفع اسهال و دوسنطاریا و نفث الدم و اختلالات لثه و اسکوربوت معمول میدارند و یکی از دانشمندان این ماده را در دفع اسهال قوی الاثر میداند

تعفین مرتیل بگیرند میوه تازه ازل مرتیل ۵۰ گرم عرق کشمش ۵۰۰ گرم مدت ۱۵ روز خیسانیده صاف کنند و مقدار شربت آن یك گیلاس کوچك است

عصاره مرتیل عصیر میوه ازل مرتیل را گرفته و بقوام عصاره تبخیر کنند در حبهای ۲۰ سانتی گرمی ترتیب داده از ۵ تا ۱۰ عدد در روز استعمال نمایند

شربت مرتیل بگیرند عصاره مرتیل ۵ گرم در مقدار کمی آب حل کرده ۱۰۰۰ گرم شربت جوش بیفزایند هر قاشق کوچکی از این شربت محتوی یك دسی گرم تقریباً عصاره میباشد و از ۳ تا ۴ قاشق کوچك در عرض روز بنوشند

درس سی و سوم — تیلول و عوامل مشابه آن

تیلول یا **زیزفون** یا **تیلیا اوروپائی فیلو را** (زیزفون با دو زاء نقطه‌دار و فاء گویا اصح از ریزفون با راء نقطه دار و زاء مهمله و فاء باشد کر صاحب مخزن مینویسد) از طایفه **تیلیاسه** و درختی بزرگ است که در جنگلهای فرنگستان عمل میاید و گل از ادر طب مانند عوامل ضد تشنج و معرق استعمال میکنند و **بهار و برگ نارنج** نیز در خواص مشابه تیلول اند و در دفع تشنج بسیار متداول و معمول و عرق گل تیلول و عرق بهار نارنج را مانع بوسپوهای دافع تشنج قرار میدهند **شنو بود یوم امبروزیوئید** که از طایفه اسفناج است و **میل پرتوئی** یا **هیپریکوم پرفوراتوم** که عبارتست از **هوفاریقون** باشد و از طایفه **هیپراسینه** است و **مِلیلوت** یا **مِلیلوتوس** که از طایفه **لگومینوز** است و عبارتست از **اکلیل الملك** بود نیز در خواص مشابه گل تیلول و بهار نارنج میباشند و هم معرق و هم ضد تشنج اند و چون **اقطی (خمان)** علاوه بر خواص معرقی و ضد تشنج پوست و ریشه آن دارای خواص مسهل اند در آخر این درس جداگانه ذکر میشود

نسخ متداوله تیلول و نارنج و عوامل مشابه آنها

تیزن گل تیلول بگیرند گل تیلول ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند از عوامل محرك و ضد تشنج است و عموماً در این مطبوخ گلها را از برگ جدا نمی کنند

تیزن گل تیلول و برگ نارنج بگیرند گل تیلول و برگ نارنج مکرر ۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مدت نیم ساعت

دم کرده

دم کرده صاف کند و مانند عوامل محرک و ضد تشنج استعمال نمایند

عرق تیلول بگیرند گل خشک تیلول مقدار منظور و اب مقدار کافی تقطیر کنند تا ۲ جزء مقطر در یک جزء گل بدست اید این عرق را مایع پوسیونهای ضد تشنج و مسکن قرار میدهند

حمام تیلول بگیرند گل تیلول ۵۰۰ گرم اب ۱۰ لیتر مدت یکساعت دم کرده و با فشار صاف کند و در یک حمام آب داخل نماید این حمام چندان قوتی ندارد و جهة انکه قوی تر گردد میتوان مقدار گل را سر مساوی مقدار معمول نمود استحمام در این حمام مضاد تشنج و محرک است

سفوف برگ نارنج برگ نارنج را در گرم خانهٔ که تقریباً حرارت ان ۲۵ درجه بود خشک کند و نرم کوفته و بو بگذرانند و از ۲ تا ۸ گرم این سفوف را مانند عوامل مقوی معده و محرک و ضد تشنج سفوف کنند

تیزن برگ نارنج بگیرند برگ خشک نارنج ۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کند این تیزن محرک و ضد تشنج میباشد و میتوان بعوض ۵ گرم برگ خشک ۲۵ گرم برگ تازه استعمال نمود و بجای برگ نارنج برگ سایر مرکبات را میتوان معمول داشت

مطبوخ برگ نارنج معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برگ نارنج ۵ گرم اصل السوس ۱۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده بگذارند سرد شود و صاف کند و میتوان بجای اصل السوس ۵۰ گرم شربت ساده استعمال نمود این مطبوخ را پیاله پیاله مدد رجا معمول دارند

مطبوخ بهار نارنج بگیرند بهار نارنج ۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کند از عوامل ضد تشنج گوارا میباشد

عرق بهار نارنج بگیرند بهار تازه نارنج ۱ جزء اب صاف ۳ جزء بهار را در جزء فوقانی دیک تقطیر قرار دهند بدون انکه بهار را در روی صفحه مشبک روی هم ریزند و از هریک جزء بهاری که استعمال کرده اند دو جزء مقطر بدست اورند و بهتر است که بعوض بهار نارنج بهار ترنج استعمال کند و این مقطر از عوامل ضد تشنج بسیار مطبوع است و از برای معطر کردن بیشتر شربتها و پوسیونها استعمال میکنند و مقدار شربتان از ۲ تا ۳۰ گرم است

شربت بهار نارنج بگیرند عرق بهار نارنج ۵ قند سفید خورد کرده ۱۸ را در ریودت حل کرده و با کاغذ صاف نمایند و جهة دفع تشنج بمقدار ۱۵ تا ۶۰ گرم استعمال میشود

تیزن ضد تشنج بگیرند گل تیلول گل بابونه برگ نارنج مکند ۲ گرم در ۵۰۰ گرم اب جوش دم کرده صاف نموده ۱۰۰ گرم شربت ساده افزوده ساعتی یک پیاله بیاشامند

روغن هوفاریقون بگیرند گل خشک هوفاریقون ۱ روغن زیتون ۱۰ مخلوط کرده مدت دو ساعت روی اتش گذاشته گاه گاه بهم زنند و بعد بگذارند ۲۴ ساعت بماند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف کند و تمریخ این روغن جهة دفع تشنج موثر است و در بعضی ممالک انرا مانند عوامل نافع الجرح استعمال میکنند

تیزن شنو بود بوم معمول بادرتز بگیرند شنوبود بوم امروزی بونید ۶ گرم در ۵۰۰ گرم اب جوش دم کرده صاف نموده ۵۰ گرم شربت بهار نارنج بیفزایند و در دفع قطر با طفال بیاشامند

عرق اکلیل الملک بگیرند گل اکلیل الملک ۱ اب ۶ با بخار تقطیر کنند تا ۴ جزء مقطر بدست اید

خمان بر دو قسم است کبیر و صغیر **خمان کبیر (اقطی)** ف سورو ل سامبوکوس نیگرا

درس سی و دوم

آکته درختی است از طایفه **کاپریفولیاسه** که گل از در اطبا اغلب اوقات مانند معرقات و هم چنین میوه
آنرا استعمال میکنند نطول مطبوخ گل آن مانند محللات اثر میکند برگ و پوست دوم آن دارای خواص مسهله و قی آور میباشند
از قدیم الایام اطبا برگ خمان کبیر را مانند مسهل استعمال کرده اند چنانکه **ابقراط** در استسقاء استعمال نموده و ۳۰
تا ۴۰ گرم برگ خمان را در آب و یا شیر جوشانیده جهة حصول اسهال بمریض میاشامانید و اهالی لودن جهة حصول اسهال
برگ خمان کبیر را مانند سالاد میخورند پوست دوم خمان کبیر در حصول اسهال قوی تر است و مانند برگ آن در صورتیکه
تازه باشد دارای بوی مهوّع و طعم خیلی نامطبوعی است و چون خشک شود بی بو و بی طعم میگردد در حالتیکه خواص
مسهله در آن باقی است بهر جهة پوست دوم خمان کبیر و برگ آن از مسهلات درستیک قویه میباشند و در استسقا
لحمی زقی معمول اند عصیر تازه آن بمقدار ۵ تا ۲۰ گرم مورث اسهال مائی میگردد که مدفوع سهل الخروج است و اثر
آن زیاد تر از ۲ تا ۱۰ ساعت بطول نمی انجامد عموماً پوست دوم آنرا بمقدار ۱۵ تا ۳۰ گرم در ۲۵۰ گرم آب جوشانیده
بمریض می آشامانند و بیشتر دانشمندان پوست خمان را بر ریشه و برگ آن ترجیح میدهند و مقدار شربت گل خمان کبیر یک
قبضه است که در یک فنجان آب دم کرده بیاشامند معرق است نیکو و نیز سرکه آنرا بمقدار ۱۰ گرم با یک پیاله شربت جهة حصول
عرق میاشامند و مقدار شربت عصاره میوه خمان که معروف به رب قطی است جهة تعریق ۵ تا ۱۰ گرم است بطور جب
و مقدار شربت عصیر پوست خمان تازه ۳۰ گرم تا ۱۰۰ گرم و بهترین عوامل است در دفع استسقاء

مغسول و یا نطول خمان معمول کدکس بگیرند گل خمان ۵۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم
دم کرده صاف کنند

نطول دافع حمره بگیرند مغسول خمان ۵۰۰ گرم الکل کافوری ۳۰ گرم مخلوط نمایند

رب اقطی (عصاره میوه خمان) بگیرند عصیر تخمیر نشده میوه اقطی مقدار منظور در حمام ماریه
بغلظت عسل غلیظ تبخیر نمایند و حفظ کنند

عرق اقطی مانند عرق اقطی تیلولا ترتیب دهند در پوسیونهای ضد تشنج و معرق داخل نمایند

پوسیون مسهل معمول گوبیوس بگیرند عصیر پوست تازه اقطی ۳۰ گرم شربت بنفشه
۱۵ گرم مخلوط کرده در دفع استسقاء بیاشامند

جوشانده مدرّ معمول وان دربریغ بگیرند پوست متوسط اقطی ۱۰ گرم میوه عرعر ۳۰
سی گرم در مقداری آب بجوشانند که ۴۰۰ گرم جوشانده بدست آید و ۳۰ گرم عصاره عرعر افزوده هر ساعت فاصله
یک قاشق کوچک بیاشامند

شراب مدر و مسهل بگیرند قهوه که کمی بو داده باشند ۵۰۰ گرم نقدری شراب در کیان دیزند که
پس از صاف کردن ۱۰۰۰ گرم مصفای آن باشد و ۴۰۰ گرم عصیر پوست دوم خمان کبیر بآن افزوده با کاغذ صاف کنند
و آنرا شش قسمت کرده روزی یک قسمت بیاشامند و هرگاه مورث اسهال شدید گردد مقدار شرا کم کنند

خمان صغیر یا هیبل یا سامبوکوس ابولوس قسمی است از خمان که ساقه اش خشبی نمیباشد
است در اطراف جادها بمقدار زیادی میروید برگ و ساقه و ریشه آن مانند خمان کبیر دارای خواص مسهله
میباشند و مطبوخ برگ آنرا مانند مقویات در جراحات کهنه استعمال مینمایند و ضماد کرده و تحلیل در حصول
سیکاتریس میکند

حرف ج

درس سی و سیوم — جلب و سایر عوامل مسهله طایفه کونولولواسه

جلب ت ژالپ ل ژالاپا عبارت است از ریشه یکی از نباتات طایفه **کونولوولاسه** و اسم این ریشه مشتق از لفظ ژالاپا است که یکی از شهرهای مکزیک بود زیرا که در حوالی این شهر بمقدار زیاد این نبات میروید عموما این ریشه بشکل شلغمی است که جزء فوقانیش ممتد باشد و وزن آن از ۱۲۰ تا ۵۰۰ گرم است و اغلب اوقات آنرا در دسته در تجارت می آورند و گاه بشکل قطعات مدوره مجیند و سطح آن ناصاف و خاکستری است و در آن رگهای سیاه مشاهده میشود و چون آن خاکستری تیره و کناره آن صلب و مواج و بوی آن مهوع و طعم آن تند

از اغلب ریشه های طایفه کونولوولاسه ماده سقزی استخراج میکنند که مسهل است و سقز جلب قهوه سیر رنگ و کناره آن زجاجی است و طعم آن تند و مهوع و محلول در الکل و غیر محلول در روغن های ثابت و فرار و در ۱۰۰ جزء ریشه جلب دارای ۱۰ تا ۱۲ جزء این ماده سقزی است که عبارت از ماده عامل آن باشد و این ماده را حاصل میکنند از اختلاط یک جزء جلب و ۶ جزء الکل ۹۰ درجه

جلب یکی از عوامل مسهله قویه و مطمئنه میباشد و چون بمقدار زیاد تناول نمایند موجب تحریک و هیجان شدید در جهاز معده و معا میگردد و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ گرم و مقدار شربت سقز جلب از ۳ دسی گرم تا ۱ گرم است

چون سقمونیا و تربد و محمودان و سولدانل از طایفه کونولوولاسه میباشند و در خواص مشابه جلب لهذا ابتدا آنها را جداجدا ذکر کرده و بعد نسخ متداوله هر یک را بیان مینمائیم

سقمونیا ع محموده ت اسکامونه ل اسکامونیوم ی اسکامونیا (اسکاموییون)

عبارت است از ماده صمغ و سقزی یکی از نباتات طایفه کونولوولاسه و این عصیر منجمد را بطریق اخذ میکنند که شکافهای چندی عمق در ریشه این نبات وارد آورده و عصیر مترشح را در قطعه صدفی جمع کرده در آفتاب می خشکانند و بهمین جهت است که انرا سقمونیای صدفی مینامند و در تجارت چندین قسم سقمونیا معمول است

اولا سقمونیای حلب که سقمونیای سوریه نیز نامیده میشود و بهترین اقسام است عبارت از قطعاتی است غیر منظم الشکل خاکستری سیاه رنگ که از گرد سفیدی پوشیده شده و شکننده و کناره آنها سیاه درخشنده و دارای فرجهای کوچکی است با اشعه شفاف و چون قدری از آنها را در دهان گذارند نرمی کرم مانند احساس میکنند و بوی کمی دارند و مسحوق آنها سفید خاکستری است

قسم دیگر از سقمونیای حلب است که با قسم مذکور اختلاف کلی دارد و خیلی صلب و وزین و چنان بنظر میاید که آنرا با آتش خشک کرده باشند و این قسم خیلی پست تر از قسم مذکور است

ثانیا سقمونیای ازمیر که از جنس سقمونیای حلب است و عبارت از قطعات کوچکی است متخلخل خاکستری قرمز رنگ و کناره آنها خاکی رنگ و با آب دهان لعابی حاصل میکنند زرد سبز رنگ و بویش نامطبوع تر از سقمونیای حلب و طعمش کمتر از آن و این قسم سقمونیا هم بشکل صدفی است و هم مانند قطعات مسطح و اغلب مغشوش است

ثالثا سقمونیای خرمائی رنگ ازمیر که نیز بشکل صدفی است و عبارت از پارچه هائی است متخلخل و شکننده

درس سیوم

و کناره انها شفاف و زجاجی و ناصاف و قطعات نازك ان زرد و شفاف و با اب دهان لعاب سفیدی حاصل میکند که
چون خشك شود چرکین میگردد و این قسم سقمونیا دارای بوی تندی است و با شعله چراغ میشورد و مشتعل میگردد

دابعا سقمونیای خرمائی رنگ طرابوزان عبارت از قطعات بزرگ است خاکستری قرمز رنگ و چسبنده
و بزحمت میتوان انها را شکست و کناره انها ناصاف و قطعات نازك انها شفاف و مانند سقمونیای حلب دارای بوی
مسکه بچه و با اب دهان لعاب خاکستری چرکینی حاصل میکند و با شعله میسوزد

سقمونیای خوب ۷۵ ۸۰ جزء دارای ۷۵ جزء سقز است و باید نشاسته در ان نباشد و از عوامل مسهله در سبیك مطمئن الاثر
است که مواد برازی شرزی را بسهولت و بمقدار زیاد دفع میکند و لهذا در یوست عاصی و استسقاء لحمی سایر اقسام
استسقاء مفید و مستعمل و از عواملی است که از قدیم الایام در طب مستعمل بوده و دانشمندان یونان و حکمای اسلام
انرا استعمال میکردند و بواسطه بی طعمی که دارد مسهل نیکوئی است در اطفال و مقدار شربت ان در شخص جوان از ۵۰
تا ۱۰۰ دسی گرم

تربد ت **توربیت** ل **کونولوولوس توربیتوم** نیز ریشه یکی از نباتات طایفه کونولوولاسه
است که در هندوستان غربی و در اسپا و در جزیره سیلان عمل میاید و این ریشه را سطوانه است حجم ان باندازه قلم و پوست
ان سطبر و از جانب خارج قرمز رنگ و از طرف داخل سفید رنگ و خشبی میباشد و سوراخهای کوچك متعددی در ان
مشاهده میشود که محلی اند از ماده سقزی بشکل قطرات بسیار کوچك زرد رنگ و این ریشه بی بو و طعم ان در ابتدا چندان
محسوس نیست ولی پس از چندی طعم تلخ مهوعی از ان محسوس میگردد و مانند جلبا دارای ماده سقزی مخصوصی است
که ماده عامل انست و خواص مسهله اش بواسطه وجود همین ماده است و محصولات تربد مشابه محصولات جلبا و مقدار
شربت سقز تربد مانند سقز جلبا از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم است

سولدانل ل **کونولوولوس سولدانلا** نباتی است از طایفه کونولوولاسه که در سواحل
دریاهای فرنگ میروید و یکی از متاخرین پی بخواص ان برده و بیان نمود که ریشه سولدانل در خواص مسهله مشابه جلب
و تربد و سقمونیا و نیز مانند جلبا دارای سقزی است که ماده عامل انست و مقدار شربت از مسحوق ریشه سولدانل از
۳۰ و ۱۲۰ و ۶۰ ۳ تا ۵۰۰ سانتی گرم است موافق سن و نوع مرض و از سقز ان از ۳ ده ۵۰ تا ۱۰۰ سانتی گرم و طریقه استعمال
ان مانند جلبا است

مچوکان ت **مشوکان** ل **کونولوولوس مشوکانا** نیز ریشه یکی از نباتات کونولوولاسه
است که در مکزیك میروید و در تجارت اغلب انرا با ریشه بریون مغشوش میکنند و عموما ریشه مچوکان مدور و نخین
و مقشر و سفید و زرد رنگ میباشد و گاه خطوط مرکزی در ان مشاهده میگردد و در ابتدا چندان طعمی ندارد و بعد تندی
از ان احساس میشود و در سطح خارج این ریشه لکه‌های قهوه رنگ و نقاط خشبی مشاهده میگردند که از ریشه‌ها کوچه
حاصل شده اند و بهمین صفت میتوان انرا از ریشه بریون و غیره تمیز داد در خواص مسهله ریشه مچوکان چندان مطمئن
نیست و اغلب محتمل الاثر است و لهذا امروزه استعمال انرا در طب ترك کرده اند و جلب و تربد و سولدانل که مطمئن الاثرند
اندبران ترجیح دارند

کالا دانا (**فاربیتیس نیل**) تخم این گیاه را که از طایفه **کونولوولاسه** است در طب مانند
عوامل مسهله و بجای جلبا استعمال میکنند و مقدار شربت از عصاره الکلی ان ۲ تا ۴ سانتی گرم و از تعفین الکلی ۴

نیوم

تا ۴ گرم است

در بیان نسخه‌های متداول طایفه کونولوولاسه

گرد جلب بگیرند ریشه جلب مقدار منظور خورد کرده در گرمخانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موئینه ابریشمی بیبیزند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۳ گرم است مخلوط با قدری ابگوشت بی چربی

گرد مرکب جلب معمول اطبای اسپانیول بگیرند جلب طرطیر منیزی کلسینه مکی یک جزء نرم کوفته مخلوط کنند و از ۲ تا ۴ گرم این مخلوط را مانند مسهل استعمال نمایند

گرد الهود معمول کبود بگیرند جلب ۲ سقز کالک ۱۸ اسقمونیا ۴ صبر ۳ کم گوت ۴ سنا ۴۰ دوا هادا حدا جدا نرم سائیده مخلوط کنند و از ۱ تا ۲ گرم آن مسهل است

گرد مسهل معمول کوپلود بگیرند مسحوق جلب ۱۲ کمل بخاری ۴ مسحوق زنجبیل ۱ مخلوط کنند و مقدار شربت آن از ۴ دسی گرم تا ۱ گرم است

گرد مرکب کالا دانا بگیرند گرد تخم کالا دانا ۵ بی طرطرات پتاس ۴ مخلوط کنند و مقدار شربت این گرد از ۳ تا ۴ گرم است

معجون دیافونیکس بگیرند خرمای بی هسته ۲۵۰ گرم بادام شیرین مقشر ۱۱۲ گرم مسحوق زنجبیل مسحوق فلفل سیاه مسحوق بسباسه مسحوق دارچینی مسحوق دوکوس جزیره کرت مسحوق رازیانه مسحوق سداب مکی ۵ گرم مسحوق زعفران ۳ دسی گرم مسحوق تربد ۱۲۵ گرم مسحوق سقمونیای حلب ۸۴ گرم مسحوق قند ۲۵۰ گرم عسل مصفی ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول معجون سازند و از ۴ تا ۱۲ گرم این معجون را در یوسوب مخلوط کرده در مداوای قولنج نقاشان بیاشامند

تعفین مرکب جلب معروف به ماء الجبوه المانی بگیرند جلب ۴۰ تربد ۱۰ سقمونیای حلب ۲ الکل ۹۰ درجه ۶۰۰ مطابق معمول تعفین سازند و از ۲ و ۵ تا ۱۰ گرم این تعفین را در یک مایع مناسبی با ۱۰ گرم یا شربت سنا در شربت ترکردن بیاشامند

سقز سقمونیا بگیرند سقمونیا ۱ الکل ۹۰ درجه ۱ از غال حیوانی مقدار کافی مطابق معمول عمل کنند و مقدار شربت این سقز ۵ سانتی گرم است

مسهل لوروا بگیرند سقمونیای حلب ۴ گرم ریشه تربد ۳۰ گرم جلب ۲۵۰ گرم از اتدامدت ۲۴ ساعت در الکل ۶۰ درجه ۵۰۰ گرم بخیسانند و صاف کنند و شربت ذیل را بر آن بیفزایند بگیرند سنا مکی ۲۵۰ گرم در مقدار آب دم کنند که مصفای آن ۱۰۰۰ گرم باشد و پس از صاف کردن ۱۲۵۰ گرم قند در آن حل کنند و مقدار شربت این مسهل از ۱ تا ۴ قاشق کوچک است در عرض روز و از مسهلات در بستگ میباشد

الکسیر دافع خلط بگیرند سقمونیا جلب مکی ۲۰ گرم ریوند اگر ترکی میوه عرعر مکی ۵ گرم سیترات پتاس ۱۰ گرم قند ۲۵۰ گرم الکل ۸۰ درجه ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول الکسیر سازند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ قاشق آش خوری است

صابون جلب بگیرند مسحوق سقز جلب ۵ گرم صابون طبی نداف کرده ۱۰ گرم در مقدار کافی الکل ۶۰ درجه با اعانت حرارت ملایمی حل کنند و بقوام حب تبخیر نمایند و در ظرفی حفظ کنند و مانند مسهل از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم دد

اطفال استعمال کنند

امولسیون جلب بگیرند مسحوق جلب ۵ دسی گرم در نصف تخم مرغ مخلوط کرده بیفزایند آب ۱۲۰ گرم قند ۳۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم و **کرکس** ۵ قطره الکلاتور لیمو بران می افزاید این امولسیون را مانند مسهل یک دفعه بیاشامند

شیر مسهل معمول پلانش بگیرند سقمونیا ۵ دسی گرم قند ۱۵ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و ۱۲۰ گرم شیر کم کم بران افزوده و ۵ گرم عرق غار گلاسی اضافه کرده یک دفعه بیاشامند مسهل گوارائی است که در جوانان استعمال میشود

مسهل شیری بگیرند سقمونیای جلب ۱ گرم شیر گاو ۱۲۰ گرم قند سفید ۱۵ گرم عرق غار گلاسی ۵ گرم یک دفعه بیاشامند

پوسیون مسهل معمول باراتو از یک طرف بگیرند بادام شیرین مقشر ۶ دانه قند ۳۰ گرم آب ۱۰۰ گرم امولسیون سازند و از طرف دیگر بگیرند سقز جلب ۵ دسی گرم قند ۱ گرم بادام شیرین مقشر ۱ دانه مسحوق صمغ عربی ۵ گرم سقز را با قند صلایه کنند و بعد بادام را افزوده نیز صلایه نمایند و بعد صمغ را بیفزایند کم کم امولسیون را مخلوط نمایند و یک دفعه بیاشامند

مخلوط مسهل معمول اندری بگیرند سقمونیای مسحوق ۳ دسی گرم الکلاتور اکلیل الجبل ۲ گرم در هاون چینی صلایه کنند و کم کم بیفزایند عرق بهار نارنج شربت شکوفه هلو مکی ۵۰ گرم و صبح ناشتا یک دفعه بیاشامند

پوسیون مسهل بگیرند برگ سناء مکی ۱۰ گرم در ۱۲۰ گرم آب جوش ربع ساعت دم کنند و صاف کرده ۱۵ گرم سولفات سود در آن حل نموده ۱ گرم مسحوق جلب بیفزایند و صبح ناشتا در دو دفعه بیاشامند

مخلوط درستیک معمول اندرال بگیرند ماء الجبوه المانی شربت زیپ دن مکی ۳۰ گرم مخلوط کنند و صبح ناشتا یک دفعه بیاشامند بدون تولنج و بدون آنکه درد و در آن عمومی انعکاسی حاصل شود موجب حصول اسهالهای وافر میگردد

پوسیون مسهل بگیرند ماء الجبوه المانی ۱۰ گرم شربت زیپ دن ۲۰ گرم آب صاف ۶۰ گرم الکلاتور لیمو ۲ گرم مخلوط کنند و صبح ناشتا یک دفعه بیاشامند

سفوف اسباط بگیرند مسحوق سقمونیای جلب ۱۲۵ مسحوق بی طرطرات پتاس ۱۲۵ انیسون معطر محلول ۱۲۵ مخلوط کنند و ۳ دسی گرم تا ۲ گرم بطور مسهل استعمال نمایند

سفوف مرکب جلب بگیرند جلب ۱۰۰ گرم بی طرطرات پتاس ۲۰۰ گرم زنجبیل ۱۰ گرم مطابق معمول سفوف سازند و بمقدار ۴ گرم مسهل نیکوئی است

سفوف مسهل بگیرند مسحوق جلب ۱۵ دسی سولفات سود ۲۰ گرم مخلوط کرده و سه قسمت کنند و هر نیم ساعت فاصله یک قسمت را بیاشامند تا بروز اسهال و هر قسمت را در یک ساله انگوشت بی چیب مخلوط کنند مسهلی است قوی الاثر

سفوف مرکب سقمونیا معمول انگلستان بگیرند سقمونیا ۱۱۳/۴ جلب ۸۵/۵۵ زنجبیل ۲۸/۳۵ مخلوط کنند و از ۳ تا ۵ دسی گرم با مشروب مناسبی مخلوط کرده بیاشامند مانند مسهلات

نسخه‌های طایفهٔ کونولولاسه

درستیک عمل میکند

سفوف مسهل بگیرند مسحوق جلب ۱ دسی گرم مسحوق ریوند ۵ سانتی گرم مسحوق دارچینی ۵ سانتی گرم مخلوط کنند و در اطفال یک دفعه بیاشامانند

سفوف الهوت بگیرند سقمونیا ۵ گرم دوده را بانج مکن ۱۵ گرم مخلوط کرده ۲ گرم انرا مانند مسهل درستیک استعمال نمایند

سفوف اپروئه مطابق تجربه دل بگیرند مسحوق جلب ۲۰ گرم سقر جلب ۱۵ گرم کالا لعلی ۵ گرم مسحوق تربد ۱۵ گرم مسحوق ابرسا ۵ گرم قند ۶۰ گرم مطابق معمول مخلوط نمایند و بسته‌های ۵ گرمی از ان ترتیب دهند مسهلی است قوی الاثر

سفوف منقی بگیرند جلب سقمونیا مکن ۱ طرطیر ۲ مخلوط کنند و از ۲ تا ۶ گرم بطور مسهل استعمال نمایند

قرص باکارتامی بگیرند سقمونیا ۱۲ سنا ۸ ریوند ۶ قرنفل ۴ قرنبای پوست لیمو ۳ قند ۲۱۵ با مقدار کافی لعاب کتیرا عرق دارچینی ساخته باشند قرصهای ۱ گرمی سازند

قندنارنجی مسهل معمول کاده بگیرند اسانس نارنج ۸ گرم قند ۴۴۰ گرم جلب مسحوق ۴۰ گرم طرطیر محلول ۴۰ گرم مخلوط کنند و ۸ گرم این مخلوط را در شربت پرتقال مخلوط کرده بیاشامند

شربت دافع نقرس بگیرند عصاره کائک عصاره الکلی عشبه سقر جلب مکن ۵ گرم در ۱۰۵ گرم الکل ۲۱ درجه بدقت مخلوط کرده در ۱۰۰۰ گرم شربت ساده داخل نمایند و بر روی اتش خیلی ملایمی گذاشته و متصل بهم زنند تا الکل بخار گردد و حفظ کنند یک قاشق کوچک این شربت را در یک پیاله اب مخلوط کرده بیاشامند و پس از لحظه باید قاشق کوچک دیگری بیاشامند و هم چنین تا اثر اسهال ظاهر گردد و این شربت را میتوان بجای شربت **بوبه** استعمال نمود

معجون مسهل معمول فوکیر بگیرند سقمونیای حلب جلب مسحوق عنصل مکن ۵ گرم سقر جلب ۵ گرم مخلوط کرده و بقدر کفایت شربت تر پرون بیفزایند و مقدار شربت ان از ۶ تا ۱۲ دسی گرم است در دفع استسقاء

ایضاً معجون مسهل معمول کوارن بگیرند درختان صغیر رب میوه ۶۰ مکن ۶۰ گرم سکنجبین عنصل ۲۵ گرم مسحوق جلب ۱۰ گرم سولفات پتاس ۵ گرم با مقدار کافی شربت ترپرون معجون سازند و بفاصله‌های خیلی نزدیک چند دفعه هر دفعه ۵ گرم این معجون را بیاشامند تا تخلیه کامل حاصل گردد

ایضاً معجون مسهل معمول رکن بگیرند مسحوق ریشه جلب ۱ گرم کلمل بخاری ۲۵ سانتی گرم مسحوق قند مسحوق ریشه شیرین بیان مکن ۱ گرم عسل سفید ۱ گرم گردها را مخلوط کرده و با چند قطره اب تر کنند و عسل را بیفزایند و بیک دفعه بیاشامند

حب مسهل محلل معمول سفر بگیرند سقمونیا ۵ گرم زهره گاو ۱۵ گرم عصاره حنظل ۲۰ گرم با مقدار کافی مسحوق حنظل ۲۰۰ حب سازند و در روزی ۴ عدد بیاشامند

حب درستیک معمول رایه بگیرند جلب مسحوق سقمونیای مسحوق مکن ۲ گرم مخلوط کرده با مقدار کافی شربت ساده ۱۲ حب سازند و در دفع یبوست عارض در قولنج سربی بکار برند از ۲ تا ۶ حب متدرجاً بیاشامند تا تخلیه کامل حاصل گردد

حب دافع قطرب معمول رازوری بگیرند عصاره جلب سقمونیا مکن ۱۵ سانتی گرم

مخلوط کرده دو حب سازند و تا هنگام شفا روزی یک حب بیاشامند

حب مسهل معمول التوف بگیرند سقز جلب صابون طبی مکده ۵ گرم الکل ۱۰ گرم ابتدا سقز و بعد صابون را در الکل حل کند و بادامی بنجیر نمایند تا بقوام عصاره و از آن حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند در ۲ حب شب وقت خواب و ۲ حب فردا صبح آن بیاشامند

حب مسهل معمول شامپوبون بگیرند سقز سقمونیا ۱۰ سانتی گرم کموث ۱۵ سانتی گرم روغن دند نیم قطره سیلیتین (اسقیلیتین) ۱ سانتی گرم اسید طرطریک ۱ دسی گرم قند شیر مقدار کافی مطابق معمول ۲ حب سازند و یک دفعه بیاشامند

بسکاج مسهل بگیرند سقز سقمونیا ۱۰ گرم در مقدار خمیر داخل کنند که جهت ۵ بسکاج لازم است و هر بسکاجی ۲ دسی گرم سقز سقمونیا دارد و در طفل هفت سال یک بسکاج استعمال نمایند

الکسیر مقوی و دافع مخاط معمول دوبوولت بگیرند مسحوق کلمبو ۹۰ گرم مسحوق ابرسا ۹۰ گرم مسحوق جنطیانا ۸ گرم مسحوق جلب ۵۰۰ گرم مسحوق صبر ۱۲ گرم مسحوق زعفران ۴۰ گرم مسحوق صندل ۳۰ گرم سولفات کینین ۵ گرم امتیک ۱۲ گرم ازتات پتاس ۱۵ گرم شربت ساده که فواشرز باد و بواسطه زیادتی قوام قدری رنگین شده باشد ۱۱۰۰۰ گرم الکل مونپلیر ۲۲ لیتر آب مقطر ۲۲ لیتر گردها را مدت یک روز در الکل بخیسانند و صاف کنند و ازتات پتاس و سولفات کینین و امتیک را در آب حل کند و محلول را با نقوع الکلی مخلوط کرده یک روز بگذارند بماند بعد شربت را افزوده دو روز بگذارند بماند و بعد با کاغذ صاف کرده حفظ کنند این الکسیر از عوامل مسهله است و مقدار شربتان از ۱۵ تا ۴۰ گرم و یک قاشق کوچک آن تقریبا دارای ۲۵ سانتی گرم عوامل مسهله میباشد

حب مرکب سقمونیا معمول بیمارستانهای لندن بگیرند سقمونیا ۱۲ گرم گوشت عصاره بنج عصاره مرکب حنظل صابون طبی مکده ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۳ عدد در روز بیاشامند

شراب مسهل بگیرند ابرسا پوست داخلی خمان کبیر مکده ۳۰ گرم ریشه زنجبیل شاهی برگ سنامکی مکده ۵۰ گرم ریشه جلب ۱۵ گرم شراب سفید اعلا ۱۰۰۰ گرم مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند در دفع استسقا یک گیلاس کوچک صبح ناشتا بیاشامند

ایضا شراب مسهل معمول دبرن بگیرند جلب خورد کرده عنصل خورد کرده مکده ۸ گرم نیترات پتاس ۱۵ گرم شراب سفید ۱۰۰۰ گرم مدت ۲۴ ساعت بخیسانند در روزی سر قاشق کوچک در ساعت بعد از نهار یکی صبح و یکی ظهر و یکی شب بیاشامند و پس از دو روز ۶ قاشق کوچک دو قاشق صبح دو تا ظهر دو تا شب و بعد پس از دو روز دیگر ۹ قاشق کوچک ۳ قاشق صبح و سه قاشق ظهر سه قاشق شب و این مداوا در استسقاهای مبرم مفید و مستعمل است

درس سی و چهارم — جند و بعضی عوامل به ایشان

جند (گوند) ع جند ف کاستوریوم د کاستوریوم ی کاستوریون

عبارت است از کیسه غده مانند که واقع است در تحت جلد شکم حیوانی موسوم به **بیدستر** در ما بین ریشه دم و جوف مقعدی آن و این کیسه که زوج است در نر و ماده این حیوان هر دو موجود میباشد ولی ماده مترشحه است

جند بیدستر

موسوم به کاستوریوم که ما این ماده را بنوع جند مینامیم و **بیدستر** (بادستر) **کاستور** عبارت از
حیوانی است از طایفه حیوانات قاضمه ذوات المعاشین که در دریا زندگی و از گربه اهلی بزرگتر است و سر آن مدور بوده آن پهن
و گوشهای آن کوتاه و پنجه های آن از هم جدا و دم آن پهن و از هر طرف کلواک در اینجا که مقعده و آلات توالد و بول
منتهی میشوند دو زوج کیسه غده مانندی واقع اند که فقط زوج فوقانی محتوی کاستوریوم میباشد و مایعی که از غده
های واقعه در جانب خارج این دو کیسه مترشح میشود در آنها میریزد و این دو کیسه را که محتوی از مایع مذکور اند از
این حیوان استخراج کرده در تجارت باسم جند بیدستر میفروشند

جندی که در تجارت متداول است عبارت از دو ماده گلابی شکل ممتدی میباشد که از طرفین فی الجمله منضغط شده اند
و اتحادشان با هم بواسطه دسته ایست تنگ شبیه به خود جسمین کوچکتر کی و رنگ خارجی آن قهوه ای چرکینی و چون یکی
از کیسه ها را سطحا بشکافند مشاهده میگردد که یک ماده غلیظی شبیه به عجرد در آنها متشکل شده و این ماده عبارت از
پرده هائی است که از سطح داخلی کیسه خارج گشته در آنها بین آنها مایع خشک شده زرد رنگ واقع میباشد و این مایع
خشک شده گاهی کاملا جامد گشته و مانند سنگ میگردد و گاهی یعنی در صورتیکه جند تازه بود نرم و شبیه بموم میباشد
و رنگ آن زرد در قهوه رنگ و بوی آن تند و مابین بوی بز و بوی مشک و طعم آن تند و تلخ

عموما جند را از سیبیر و کانادا می آورند و جند سیبیر بهتر و باقیمت تر از جند کانادا میباشد و بوی مخصوصی دارد که نسبت
میدهند آنرا به پوست درخت **بولو** که بیدستر از آن تغذیه مینماید و جند کانادا و سایر ممالک امریک کوچکتر از جند سیبیر
و نازکتر و مستطیل و بسیار چین دار و بوی آن خیلی شبیه به بوی سقز است زیرا که در این ممالک بیدستر از پوست درخت
کاج و صنوبر تغذیه مینماید و بقول کلی جند را دارای دهن فرار و کاستورین و سقز و البومین و ماده دسم و ماده مخاطی و
کربونات امنیاک و اورات و بنزوات و سولفات سود و پتاس میباشد و بعضی خواص جند را نسبت به کاستورین و
بعضی دیگر به دهن فرار داده اند و چون ماده عامل آن مشکوک میباشد بهتر آنست که خود جند را بطور حب و یا پسوار استعمال
کنند و یا تعفین الکلی را اثری نیست زیرا که الکل و اتر همه مواد آنرا حل میکنند

جند از عوامل دافع تشنج میباشد که در خواص مشابه با نعونه و سنبل الطیب است و در همان مواقعی که آنها را استعمال
میکنند نیز استعمال میشود و مخصوصا مفید و مستعمل است در حبس طمثی که همراهی کند با تهیجات موجع و طبلی شکم و
در قولنجهای عصبانی که چنان بنظر آید محل آنها در غشاء دقاق بود و آسان میکند وضع حمل و خروج جفت را و تسکین
میدهد شدت قولنجهای وضع حملی را و مقدار شربت از مسحوق آن ۱ تا ۴ گرم بطور حب و تا ۸ گرم نیز استعمال کرده اند
و از تعفین آن از ۲ تا ۸ گرم و بهترین طریق استعمال آن کپسول های **کلرقان** میباشد که از ۲ تا ۴ عدد بیاشامند
و تعفین آنرا نیز بطور حقنه استعمال مینمایند

تعفین جند بیدستر بگیرند جند مسحوق ۱ الکل ۸۰ درجه ۱۰ مدت ده روز بخیسانند و با فشار صاف
کرده از کاغذ بگذرانند از عوامل محرک و ضد تشنج و ضد هیستری و مدر طمث میباشد و مقدار شربت آن از ۴
تا ۱۰ گرم

تعفین زعفرانی جند معروف بالکسیر رحمی معمول کدلیوس بگیرند
جند ۴ عصاره بومادران ۴۰ زعفران ۱۵ کربونات پتاس ۴ اسانس انیسون ۲ اسانس زیره ۲ اسانس ارلیک
۲ الکل ۸۰ درجه ۷۵۰ مواد جامد را مدت ۸ روز در الکل بخیسانند و با فشار صاف [illegible] از کاغذ بگذرانند

دسی وچهارم

آشامیدن انها را بمقرابید این محصول از عوامل ضد تشنج و ضد هیستری میباشد و مقدار شربت ان از ۵ تا ۲۰ گرم بطور پسیون

تعفین اتری جند بگیرند جند مسحوق ا اتر الکولیزه (اتر سولفوریک ۷ الکل ۹۰ درجه ۳) ۵ در صراحی در

داری مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و در قمع سرپوشیده صاف کند این تعفین از عوامل ضد تشنج و

ضد هیستری است و مقدار شربت ان از ۲ تا ۱۵ اگرم

روغن جند معمول بِرال بگیرند جند ۱ روغن بادام شیرین ۱۰ در حمام ما به مدت چهار ساعت

دم کند و صاف نمایند جهة دفع هیستری و دفع تشنج بروی شکم تمریخ نمایند

سفوف ضد تشنج بگیرند جند ۵ گرم دارچینی اگرم قند ۱۰ اگرم مطابق معمول سفوف سازند و در بیست

بسته مساوی ببندند و ساعتی یک بسته سفوف نمایند

پوسیون ضد تشنج بگیرند تعفین جند ۵ گرم مطبوخ بادرنجبویه ۱۵ اگرم شربت اسطوخودوس ۴۰

گرم پوسیون سازند و قدح قدح بیاشامند

شیاف ضد تشنج بگیرند مسحوق جند ۲ گرم مسکه کاکاو ۱۰ اگرم مطابق معمول یک شیاف سازند

مشک ع **مسک** ت **موسک** آل **موسکوس** ی **موسکوس** عبارت از مادة

است محتوی در کیسه که واقع است در ما بین ناف و الات تولید یک قسم اهوی بی شاخی موسوم به اهوی مشک

و این ماده در حیوان زنده نیم سیال ولکن از مرگ حیوان خشک شده و جامد میگردد و شبیه برنگ خون خشک

شده و مخلوط با ماده دسمی و رنگ ان قهوة تیره و طعم ان تلخ و بوی ان خیلی تند و بسیار منتشر و دارای قرارت بادی

اهوی مشک از حیوانات طائفه مجتره (نشخوار کن) است و شاخ ندارد و در تبت و چین زندگی میکند

باز اهوی متعارفی قدری کوچکتر و موهایان قهوه و سخت و خشن و شکننده اند و در این حیوان در فک فوقانی دارای

دندانیست که از دهانش خارج شده و بمنزله الت دافعه وی میباشند و در تحت شکم این حیوان در قدام غلفه کیسه

ست دهنی که در ان خلط منجمدی موسوم به مشک مترشح میگردد و فولیکول مولد المشک تقریبا از ۵ تا ۶ سانتیمتر طول

دار ۱ تا ۵ سانتیمتر محیط دارد و در طرف داخل مفروش شده است از بشره خشک و املس و ماده مترشحه چنانچه ذکر کردیم

در حیوان زنده دارای قوامی است شبیه بقوام پیه و مشک متداول در تجارت در همان کیسه اصلی که از حیوان جدا کرده

اند محتوی میباشد و بر دو قسم است مشک تونکن و مشک کاباردن و مشک تونکن با قدرتر و محتوی در کیسه است

موهای ان کوچک و خرمائی اند و مشک کاباردن در کیسه که موهای ان سفید رنگ اند و مشک خالص تقریبا همه

در اب داغ حل میشود و نیز محلول در الکل و اتر و در دهن تحمرغ میباشد وجود مواد ذیل بواسطه تجزیه در ان ثابت

ده امانیاک دهن فراد استرین دلئین کولسترین دهن اسیدی مرکب با امانیاک ژلاتین البومین فیبرین ماده محلول

در اب و غیر محلول در الکل کلورید رات امانیاک و املاح چند

واسطه گران بهائی مشک است که اغلب انرا مغشوش میکنند و مشک و سرب و خون خشک شده و قفر الیهود و غیره در

ن مخلوط مینمایند و در المان یک قسم مشک مصنوعی میسازند و عبارت از ماده سقری زردی است که دارای بوی

مشک است و انرا از روغن کهربا با اسید ازتیک ترتیب میدهند

مشک از عوامل ضد تشنجی است خیلی گران بها و محتمل الاثر و انرا مانند سایر عوامل دافع تشنج استعمال میکنند و مخصوصا

در دفع سوانح عصبانی خطیر مانند اغما و سبات و حرکت غیر ارادی و مانند که بعضی وقات استبدادی از امراض دموی

عنبر

از قبیل ذات الریه و تیفوئید وغیره مرکب میشوند تا فایده پیدا شد یعنی در صورتیکه این سوانح از عوارض مرض باشند نه آنکه خود مرض اصلی بوده باشند و نیز در دفع سم و سیاه سرفه مفید و مستعمل است و مقدار شربت از مسحوق مشک از ۱ دسی گرم تا ۴ گرم است و بعضی از مواد مخصوص کافور و بادام تلخ بوی مشک را بر طرف مینمایند

تعفین مشک بگیرند مشک ۱ الکل ۸۰ درجه ۵۰ مدت ده روز بخیسانند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند این تعفین از عوامل محرکه و دافع تشنج است و مقدار شربتان از ۲ تا ۱۰ گرم

و تعفین اثری مشک را مانند تعفین اثری حل میسازند و نیز از عوامل ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۴ گرم بطور پوسیون

گرد تونکن بگیرند مشک مسحوق ۴ گرم سنبل الطیب مسحوق ۴ گرم کافور مسحوق ۲ گرم مخلوط کنند و از ۲ تا ۳ دسی گرم این گرد را مخلوط در آب و یا با عسل و یا بطور حب در دفع هیستری و صرع بیاشامند

پوسیون مشک معمول دلیو بگیرند تعفین مشک ۴ گرم عصاره مازی کنکینا ۴ گرم شراب قرمز ۴ گرم لعاب صمغ ۵۰ گرم شربت ثلوه ۳۰ گرم پوسیون سازند در دفع صورت سرسام وضعف تیفوئید [illegible] بیاشامند

پوسیون افیونی مشک معمول کادیو بگیرند مشک ۳۰ سانتی گرم شربت تریاک ۳۰ گرم مطبوخ صندلی ۱۲۰ گرم پوسیون سازند و در صورت سرسام حمی ذات الریه با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

حب مشک معمول هوفتی بگیرند مشک ۷۵ سانتی گرم کافور ۲۵ سانتی گرم باده قطره عرق کشمش مخلوط کرده صلایه کنند و با مقدار کافی گلقند مخلوط نموده ۱۲ حب سازند این حبوب را مانند عوامل دافع تشنج در عرض روز بیاشامند

حب ضد تشنج بگیرند مشک عصاره سنبل الطیب مکی ۱ گرم عصاره تریاک ۵۰ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و از ۱ تا ۲ حب بیاشامند

حقنه مشک بگیرند مشک ۱ گرم در نصف زرده تخم مرغ مخلوط کرده و ۲۵۰ گرم مطبوخ بزرکتان افزوده حقنه نمایند

حقنه مشک و کافور بگیرند مشک کافور مکی ۱ گرم در یک دانه زرده تخم مرغ صلایه کرده ۲۵۰ گرم مطبوخ بزرکتان افزوده حقنه نمایند و کافور را تا ۲ گرم در این حقنه استعمال مینمایند

عنبر ف: امبرگری لا: امبرا سنرا (و: امباروم) در باب طبیعت عنبر عقاید مصنفین و دانشمندان مختلف است و آنچه گویا به حقیقت نزدیکتر بوده است که مدفوع منجمد و متغیر فضلی از کاشالوت که از حیوانات بحری طایفه ستاسه است این ماده را متشکل میسازد

عنبر عبارت است از قطعات ذات فی کدا غلب مرکب از چندین طبقه اند و رنگ آن خاکستری سیاه و خطوط زرد رنگ با خرده چندی در آن مشاهده میشود و قوام آن شبیه بقوام موم و فی الجمله سختتر از آن و چون در مجاورت هوا واقع شود نرم میگردد و قابل اشتعال و در آب غیر محلول ولی در الکل گرم و اتر و ادهان ثابت و فرار محلول و بوی آن بخوبی مطبوع و باین جهت در زینت بیشتر از دوائی استعمال میگردد و طعم آن مکره و شبیه بچوب مانده

عنبر در خواص مشابه به مشک است و در همان مواقع و بهمان صور و بهمان مقدار استعمال میشود

درس سی و چهارم

کهربا = **سوکسن (امبر ذون)** ل = **سوکسینوم (الکتروم)** ی = **الکترون** چنانچه بنظر
می‌آید که طبیعت کهربا نباتی باشد و یک نوع صمغ مستحاثی است که در زمین دفن شده و همیشه در آن اراضی مجاور دریا که
پوشیده شده اند از طبقات خشبی موسوم به اخشاب معدنی فانی امپیا یافته که در جوف آن طبقات متمکن است و قبل از آنکه
این اعتقاد را در باب آن حاصل کنند در حقیقت واصل آن گمانهای بسیار مختلف میبردند بهر جهة عبارت از جسمی است
صلب و نیم شفاف و سبک و شکننده و زرد رنگ و طعم آن تند و غیر مطبوع و بواسطه مالش تولید الکتریسیته نموده
و اجسام سبک را جذب میکند و بواسطه همین خاصیت است که یونانیان انرا الکترون (کاه ربا) نامیده اند و در یک
حرارت زیادی مشتعل میشود و بدون آنکه میعان پذیرد متهیج شده و شعله زرد و سبزی حاصل مینماید با بوئی بسیار تند
کهربا مرکب است از دو صمغ یکی دهن فرار و اسید سوکسینیک و این اسید را که فرار است با آمونیاک استعمال کرده و باسم
لیکور کهربای شاخ گوزن مینامند

کهربا را در طب ملت وقتی بصورت روغن و تعفین استعمال میکردند ولی امروز بکلی متروک و مطرود شده و نمیتوان نه بجای
خود نه مشک و نه عنبر انرا استعمال نمود و در میان عوام متداول است که بگردن طفل گلوبند کهربا می بندند و نیز دست
او کهربا آویزان میکنند که با آن بازی کرده و در دهان خود ببرد و باین تدبیر طفل را از عروض خلاجات محفوظ میکنند
و اگرچه دلیل و برهان این مسئله عجیب در نظرها و سایر اطبا مجهول است ولی در صحت اثر آن حرفی نیست و یکی از دانشمندان
بزرگ فرانسه میگوید شخصی از اهالی انگلستان که مبتلی بفساد بنیه عصبانی بود و تشنجات هولناک داشت و خفگی و طپش
قلب و فالج جزئی و موقتی در وی بروز مینمود من باین شخص حکم کردم که در اطراف سینه و دست و پا و گردن رشته کهربا
ببندد و پس از دو ماه شخص مریض کاغذی بمن نوشت و از سلامتی و شفای مرض خود اطلاع داد و نیز بیان میکنند
جوانی را که مبتلی بآسم بود بواسطه بستن منطقه تسبیح کهربا باطراف سینه حمله های آن مرض [illegible] گشت بهر جهة میتوان
این آثار تراپوتیکی عجیب را بخواص الکتریکی کهربا نسبت داد

قرص معروف برکاشونده مطابق نسخه دودوولت بگیرند گل ارمنی ۵ کهربا ۲
مشک عنبر مکی ۳ عود ۱۲ کربونات منیزی ۲۳ صندل زرد ۵ صندل سرخ ۱۰ مصطکی آگر ترکی خولنجان (قسط) دارچینی
صبر زرد ریوند چینی هیل افسنتین مکی ۳ عاج مکلس ۹۰ هریک را جداگانه نرم کوفته و مخلوط نموده بقراطید شراب
موسکات ۵ گلاب ۲۵ خوب مخلوط نمایند و در آخر ۲۴۰ جزء قند اضافه نموده و با مقدار کافی لعاب کتیرا خمیر سازند
و مطابق معمول قرصهای ۶ دسی گرمی سازند و حفظ کنند و از ۶ تا ۸ قرص در عرض روز مانند مقویات معده و
منبهات بیاشامند
چون در اینجا بعضی از عوامل دافع تشنج را بیان کردیم بهتر آنست که نسخه های متداول مخلوط دافع تشنج را
نیز ذکر کنیم

دستور مخصوص مخلوط دافع تشنج

پوسیون ضد هیستری بگیرند شربت مرکب بومادران ۱۰۰ گرم تعفین جند بیدستر ۲ گرم عرق سنبل
الطیب عرق بهارنارنج مکی ۶ گرم اتر سولفوریک ۲ گرم پوسیون سازند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

عوامل مقویهٔ مره

و این نسخه مطابق **کدکس** است

قطور مسکن المانی بگیرند تعفین انغوزه ۲۰ گرم تعفین جند ۱۵ گرم تعفین تریاک ۵ گرم مخلوط
کنند و در دفع هیستری از ۱۰ تا ۲۰ قطره روی پارچه قندی چکانیده و با دو آب سرد مخلوط کرده بیاشامند

قطور قیفالی انگلیسی بگیرند جوهر ابریشم خام ۱۵۰ گرم اسانس لوند ۵ گرم الکل ۹۳ درجه ۳۰ گرم
در قرعی مخلوط کرده تا دو چند بوست تقطیر نمایند و از ۵ تا ۱۰ قطره در مایع مناسبی مخلوط نموده بیاشامند

اکسیر منتن فولد بگیرند الکل خالص ۱۵۰ گرم جند بیدستر ۲۰ گرم انغوزه ۱۰ گرم جوهر شاخ گوزن
تریاک مکی ۵ گرم مخلوط کرده مدت چهار روز بخیسانند و با کاغذ صاف نمایند در دفع هیستری ۴ گرم در شربت
مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

تعفین منتن دوده بگیرند دوده ۱۰ گرم انغوزه ۵ گرم الکل ۲۲ درجه ۱۰۰ گرم مدت هشت روز
بخیسانند و صاف کنند در دفع تشنج اطفال از ۵ تا ۱۰ قطره در گیلاس کوچکی شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

کاسر الریح دالبی بگیرند تعفین تریاک ۱۵ گرم تعفین انغوزه اسانس نعناع مکی ۱۰ گرم اسانس زیره [illegible]
کلسیر مکی ۵ گرم تعفین جند ۲۰ گرم عرق کشمش ۱۰۰ گرم شربت ساده ۱۲۵ گرم مطابق معمول عمل نمایند و یک قاشق
چای خوری در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

گرد کاردینیان بگیرند گرد گوزن ۲۵۰ گرم کهربای مسحوق ۳۷۵ گرم مرجان قرمز ۱۲۵ گرم گل مختوم ۱۲۵ گرم
شنجرف ۱۲ گرم کرمس معدنی ۱۲ گرم عاج سوخته ۱۲ گرم مطابق معمول سفوف سازند و در کیسه‌های ۱۰ سانتی
گرمی ببندند و در امراض اختلاجی اطفال از ۱ تا ۴ بسته در عرض روز استعمال نمایند

حب مقدس فولر بگیرند صبر ۲ سنا ۲ انغوزه ۲ بادبجه ۲ مر ۲ زعفران ۱ ابیا سرا ۱ سولفات آهن ۱۲ روغن
کهربا ۱ شربت بومادران مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۵ سانتی گرمی سازند و مانند ضد هیستری (عوامل) استعمال نمایند

حب دافع صرع معمول پودریکا بگیرند نیل ۵ گرم انغوزه ۱ گرم جند ۵۰ گرم مطابق معمول
۲۰۰ حب سازند و هر ساعت فاصله یکدانه بیاشامند

حب ضد هیستری معمول سل بگیرند بادبجه انغوزه مکی ۵ گرم عصاره اتولیک جند
زعفران مکی ۴ گرم تریاک ۲ گرم اسانس جند مقدار کافی مخلوط کرده حبهای ۱ دسی گرمی سازند و از ۵ تا ۱۰
عدد دو دفعه در عرض روز استعمال کند

حب ضد تشنج معمول هم بگیرند انغوزه ۱۲ گرم مسحوق قهوه اهن ۴ ۲ دسی گرم مسحوق جند
دسی گرم عصاره کنکینا مقدار کافی مطابق معمول ۴۰ حب سازند و در دفع تشنج معده استعمال نمایند

درس پنجم — جنطیانا و عوامل مشابه آن

جنطیانا و عوامل مشابه آن از عوامل مقویهٔ مره میباشند چه عوامل مقویه عبارتند اولا از عوامل مقویه بقول
خاص که عوامل دافع تناوب و قاطع الحمی نیز نامیده میشوند از قبیل کنکینا و محصولات آن و سایر عوامل قاطع الحمی
و دافع التناوب و اثر این عوامل بیشتر ظاهر میگردد هرگاه که بیک سبب مرضی تناوبی مجروح [illegible]

سد سازند ثانیاً عوامل مقویه معدیه که چون جذب شده و داخل دوران گشته خون و بخصوص مواد جامده انرا تعدیل نمایند از قبیل محصولات حدیدی و منگنز و اغذیه مقویه و مغذیه و غیره ثالثاً عوامل مقویه مره که بواسطه در جهاز هضمی تحریک نموده و اثری میکنند که منجر به ازدیاد اشتها و سهولت عمل هضم میگردد و این عوامل عبارتند از داروهای مره از قبیل جنطیانا و قنطوریون دقیق و کاسالاگوا و شبدر ابی و کاسیا و سیمارو با و کلومبو و سترادین و لیکن ایسلاند و انگوستورد لوط بواده و پوست نارنج و برگ و پوست درخت زیتون و اسکولوس و زهره گاو و بولد و چون سترادین و لیکن و انگوستورد را قبلاً ذاین بیان کرده ایم مابقی را در این درس ذکر خواهیم نمود

جنطیانا ژانسیان ل ژانتیانا لوتیا گیاهی است بومی کوهستان از طایفه ژانسیانه و مستعمل در طب ریشه ان است و انچه در تجارت متداول است ریشه است کلفت و ساده و یا منشعب که رنگش زرد تیره و نسجش اسفنجی و طعمش بسیار تلخ و بویش تند و غیر مطبوع و این ریشه بهترین عوامل مره متداوله میباشد و انرا سلطان ادویه مره مینامند و ماده عامل مقوی ان که بخوبی شناخته نشده مرکب است با یک ماده عامل دیگری که مانند محرکات سلسله عصبانی اثر میکند و بقول کلی محصولات ریشه جنطیانا را جهت تحریک اشتها و هیجان قوی دائمی و کلورز و اختلالات تغذیه و حمیات نائبه و روماتیسم مزمن و نقرس استعمال مینمایند و قبل از اکتشاف گنه گنه این ریشه را مانند عوامل دافع تب خیلی زیاد استعمال میکردند و واضح است که طریقه اثر ان با اثر گنه گنه مختلف و باطمینان ان نیست

جنطیانین را مانند ماده عامل جنطیانا ملاحظه کرده اند و مقدار شربت از گرد جنطیانا ۵۰ دسی گرم تا ۲ گرم است قبل از غذا

منقوع جنطیانا بگیرند ریشه جنطیانای نیم کوب ۱ الکل ۵۰ درجه مدت ده روز بخیسانند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند و مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ گرم است مخلوط در پوسیون و یا در شراب و هرگز به تنهائی نباید استعمال شود

عصاره جنطیانا بگیرند ریشه جنطیانای نیم کوب ۱۰۰۰ گرم اب مقطر بمقدار کافی مانند عصاره کاسیا ساده سازند و از محصولات معدی است و مقدار شربت ان از ۲۰ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب

قنطوریون دقیق ل سنتوره ل سانتوره پوتی نیز از طایفه ژانسیانه میباشد و مستعمل در طب شاخه های گلدار ان و طعم ان خیلی تلخ و از عوامل مقویه مره مستعمل است و مانند معین گیاه در دفع حمیات نائبه خیلی زیاد استعمال میگردد و مطبوخ و جوشانده ان معمول و مقدار شربت گرد ان از ۱ تا ۴ گرم و جوشانده ان تا ۱۰ گرم

عصاره قنطوریون بگیرند شاخه های گلدار و خشک قنطوریون دقیق ۱ اب مقطر جوشیده شاخه را مدت ۱۲ ساعت در ۶ جزء اب دم کنند و با فشار صاف نمایند و بگذارند ته نشین شود و تفاله را دوباره با باقی مانده اب دم نموده و صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم قوام اورند و حفظ کنند مقدار شربت این عصاره از ۳۰ دسی گرم تا ۵ گرم است

کاسالاگوا (قنطوریون دقیق شیلی) مانند قنطوریون از طایفه ژانسیانه است در زبان شیلی انرا کاسالاهون مینامند یعنی علف دافع درد پهلو و از عوامل مره مقویه است و قوی تر از قنطوریون مقدار شربت ان بطور مطبوخ ده گرم

شبدر ابی ل ترفل دو او (مانیانت) نباتی است از طایفه ژانسیانه که در چمنهای

سیماروبا

مانند دیگر داروهای فرنگستان مربوط به دیگر خواص نزدیک به قسطوریون دقیق واختلافش با آن در این است که گاه موجب تهوع میشود واین نبات را در دفع اسکوربوت ونقرس واعراض جلدی وصداع وورم حلقوم کونزسپونی دخترهای جوان استعمال مینمایند ومقدار شربتان ۵ سانتی گرم است که در یک پیاله آب جوش دم کرده صاف نموده بیاشامند

عصارهٔ شبدر آبی بگیرند برگ خشک ونیم کوب شبدر آبی ۱ آب مقطر جوش ۸ مدت ۱۲ ساعت در ۵ جزء آب دم کرده با فشار صاف نموده بگذارند ته‌نشین شود وتفاله را در باقی آب دم کرده صاف کنند ودو مصفی را در حمام ماریه بغلظت عصارهٔ نرم قوام آورند وضبط کنند این عصاره از عوامل مقوی معدی است ومقدار شربتان از ۱ تا ۱۵ گرم

کاسیا آمارا وکاسیا سیماروبا عبارتند از دو درخت از طایفهٔ **روتاسه** از جنس سیماروبه **کاسیایا آمارا** یعنی کاسیای تلخ که بطور مطلق کاسیا نیز نامیده میشود عبارتست از درخت کوچکی است که از دو تا سه ذرع ارتفاع دارد وپوستش خاکستری وبسیار تلخ ودر طب ریشه‌اش را استعمال میکنند که **چوب سود بنام** نیز نامیده میشود وریشه کاسیائی که در تجارت متداول است عبارتست از ریشه‌است استوانه مختلف الحجم وخاکستری ودر جانب خارج منقط ودر داخل سفید رنگ وبی بو وبشدت تلخ وماده تلخی که کاسین نامیده عبارتست از ماده‌ایست محلول در آب والکل

چند مدتی است که در تجارت چوبی می‌آورند موسوم به **چوب کاسیا آمارا** که عبارتست از چوب **پیترا** بود واز اشجار جزیره سنت مارتین وجزایر مجاور آن واز طایفهٔ روتاسه وجنس سیماروبه میباشد واز آن ماده خشائی استخراج میکنند که کاملاً متبلور وموسوم به **پیترین** واز عوامل قاطع تب میباشد واین چوب اکنون در دواخانه های طهران ودر عرف اطبای این شهر معروف به چوب کاسیا است

تیزن کاسیا بگیرند چوب کاسیای رنده کرده ۸ آب ۱۰۰۰ مدت دو ساعت بخیسانند وصاف کنند این تیزن از عوامل مقوی معده است که پیاله پیاله بیاشامند

تعفین کاسیا بگیرند کاسیا آمارا ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند وصاف کنند نیز از عوامل مقوی معده است ومقدار شربتان از ۲ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون

عصارهٔ کاسیا بگیرند کاسیا آمارا ۱ آب مقطر ۸ مدت ۱۲ ساعت در ۵ جزء آب بخیسانند و با فشار صاف کنند وتفاله را در باقی مانده آب خیسانیده وصاف نمایند ودو مصفی را مخلوط کرده بگذارند ته‌نشین شود وصاف روی آنرا در حمام ماریه بغلظت عصارهٔ نرم قوام آورند این عصاره از عوامل معدی است ومقدار شربتان از ۱ تا ۵ دسی گرم

کاسیا سیماروبا که بطور مطلق سیماروبا نامیده میشود عبارتست از درخت بزرگی است که از ۲۰ تا ۲۴ متر ارتفاع دارد وپوست ریشه‌اش را در طب بصورت گرد وتیزن استعمال میکنند

گرد سیماروبا بگیرند پوست ریشه سیماروبا بمقدار منظور ونیم کوب کرده در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند ونرم صلایه کرده از موبیز خارج کنند بطریقی که جز ماده خشبی بی طعم چیزی باقی نماند ومقدار شربت این گرد از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم

تیزن سیماروبا بگیرند پوست ریشه سیماروبا ۵ آب ۱۰۰۰ مدت ۲ ساعت بخیسانند وصاف کنند

درس سی و پنجم

در تقویت معده پیالرینا لرینا شامند

کاسین این جسم عبارت از ماده عامل کاسیا اماداو که دو قسم است کاسین اموروف و کاسین متبلر کاسین

متبلر بشکل قطعات کوچك که مربع متساوی الاضلاع اند متبلر میباشد و در ۴۰۰ جزء اب و ۳۰ جزء الکل و ۲

کلورو فورم حل میگردد و از عوامل است که بر ترشح بزاق و بر ترشح کبد و کلیه مجا افزاید و متنبه میباشد عمل الیاف

عضلانی مجرای هضم را و مقدار شربت کاسین اموروف از ۲۵ میلی گرم تا ۲۰ سانتی گرم و کاسین متبلر ۲ میلی گرم تا

۲ سانتی گرم

حب مرکب معمول کامپاردون بگیرند هر اجاشه ۱۰ گرم عصاره جنطیانا ۱۲ گرم کاسین

اموروف ۱/۵ تا ۲ گرم دیوند چینی ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب قبل از هر غذا بنوشند

سفوف معمول کامپاردون بگیرند کاسین اموروف ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم بی کربونات سود

۵ گرم مخلوط کرده در ده ۱۰ بسته متساوی ببندند و یك بسته قبل از هر غذا سفوف نمایند

کولومبو که درخت کوچکی است از طایفه **منیسپرمه** و از محصولات این درخت فقط همان ریشه

ان در طب مستعمل و این ریشه را در تجارت بطور قطعات می اورند قرص مانند که از ۲ تا ۱۰ سانتی متر قطر دارند و

پوست انها قهوه سبز رنگ و چین و خشن و داخل انها حاصل شده است از طبقات مرکزی و بوشان نامطبوع و طعم

شان تلخ

گرد کولومبو بگیرند کولومبو مقدار منظور در دکرده در گرم خان ۶۰ درجه بخشکانند و در هاون نرم

کوفته از مو بیز بیرون کنند و این گرد را ۵ دسی گرم تا ۴ گرم در اختلالات ضعفی و عصبانی الات هضم استعمال میکنند

گرد کاسیا امادا نیز بهمین طریق میسازند و از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم در تقویت معده بکار میبرند

عصاره کولومبو بگیرند مسحوق کولومبو ۱ الکل ۶۰ درجه ۴ مدت ده روز با ۴ جزء الکل بخیسانند و

بافشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند و تفاله را مدت ۳ روز با باقی مانده الکل بخیسانند و نیز بافشار صاف کرده

از کاغذ بگذرانند و دو مصفی را مخلوط کرده و در حمام ماریه الکل را تقطیر نموده بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند و

در تقویت معده از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم این عصاره را استعمال مینمایند

تعفین کولومبو مانند تعفین کاسیا امادا ساخته میشود و مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ گرم است بطور

پوسیون

شراب کولومبو بگیرند کولومبوی نیم کوب ۳ شراب قرمز ۱۰۰ در ظرف دربسته مدت ده روز بخیسانند

و بافشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند این شربت از عوامل مقوی معده است و مقدار شربت ان از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

بقول کلی کاسیا وسیما روبا و کولومبو و انگوستو را از عوامل میباشند که در خواص خیلی بهم شباهت

دارند و میتوان هریك را بجای دیگری استعمال نمود و بدون اختلاط باماده قابضی اثر تقویت انها ظاهر میشود

و استعمال میشوند جهت تحریك و هیجان قوی ضعیف شده در دائم در اختلالات خنازیری و اسکوربوتی و حمیات

ناشیه مزمن و نیز در سوءالهضم (ألفانی) که بواسطه ضعف جهاز هضمی عارض شده اند و در دفع قیهای تشنجی که همراهی

میکند بعضی از امراض ضعفی را نتایج نیکو از استعمال انها حاصل شده است مصنف میگوید پوسیون را فی سیماروبا

را در دفع اسهالی که بواسطه ضعف جهاز هضمی عارض شده بود مکرر را استعمال کرده و فواید زیادی دیده ام

دفتر ...

کولومبو ... منیسپرمه

زهره گاو (صفرای گاو) از ادویه تلخ و مقوی معده و دافع دیدان است و مقدار شربتان از ۱ تا ۱۰ گرم بطور حب و در این ایام کمتر استعمال میشود

ماروبی اِسکولوس (هیپوکاستانوم) (درخت شابلوط هندی) درخت قشنگی است بومی آسیا و در مائه شانزدهم میلادی این درخت را که از طایفه **هیپوکاستانه** میباشد از قسطنطنیه بپاریس آورده اند و اسم هیپوکاستانوم را که بمعنی شابلوط اسب است از آن جهت باین درخت داده اند که میوه از اهالی قسطنطنیه نرم سائیده و با سبوس مخلوط کرده باسب میخورانند و مستعمل در طب پوست این درخت است و این پوست از حیثیت شکل شبیه به کنکینای زرد و طعم آن قابض و کمی تلخ است و پوست شاخه‌های جوان درخت شابلوط هندی را خشک کرده و نرم سائیده بمقدار ۱۵ تا ۲۰ گرم مانند بدل کنکینا استعمال میکنند و مطبوخ ۵۰ جزء آن را در ۱۰۰۰ جزء آب مانند انتی سپتیک در جراحات غانغرایائی بکار میبرند و یکی از دانشمندان ماده از پوست میوه این درخت استخراج کرده موسوم به اسکولین

اسکولین عبارت از ماده است فی الجمله تلخ و تقریباً غیر محلول در آب سرد و در آب جوش و الکل محلول‌تر است و ماده عامل شابلوط هندی میباشد و در حمیات نائبه و گاسترالژی و انترالژی مزمنه مستعمل و مفید و مقدار شربتان ۵۰ سانتی گرم تا ۲ گرم

اولیوبر (درخت زیتون) زیتون بن) از طایفه **یاسمینه** و از نباتات بومی آسیا است که در یونان خیلی زیاد و در جنوب فرنگستان نیز این درخت را عمل آورده اند و از غلاف زیتون روغنی میگیرند بسیار با فایده که هم در اداره بیتیه و هم در کارسازی بکار میرود و برگ و پوست درخت زیتون را در طب مانند عوامل قاطع الحمی استعمال میکنند و یکی از دانشمندان از برگ زیتون ماده عامل تلخی استخراج کرده موسوم به **اولیوئین** و یکی دیگر از دانشمندان عصاره مائی و الکلی از برگ زیتون میگیرد که قاطع حمی و دافع نورالژی است و از آن بمقدار از ۱ تا ۲ گرم بطور حب و یا شربت استعمال میکنند و از عوامل قوی الاثر میباشد

شِن (درخت بلوط) از طایفه **امانتاسه** است و بلوطی که در طب مستعمل میباشد **کِرکوس روبور** نامیده میشود و در همه فرنگستان فراوان است و پوست شاخه‌های جوان این درخت بواسطه تنن که دارد از عوامل قابضه قویه محسوب میگردد و بلوط بوداده را که قهوه بلوط نیز مینامند مانند مقویات در اختلالات خنازیری و در گاسترالژی و انترالژی استعمال میکنند

بولدو درختی است از طایفه **مونیمیاسه** و بومی شیلی و بعضی از دانشمندان از برگ این درخت الکالوئید مخصوصی استخراج کرده اند موسوم به **بولدین** و این الکالوئید محلول در اتر و الکل و کلوروفورم و قلیل الانحلال در آب کمی محلول است و برگ این درخت را که از عوامل مقویه تلخ است در امراض کبد و مجاری بول و تقویت معده استعمال میکنند و مقدار شربت از سائر آن از ۲۰ تا ۴۰ سانتی گرم و از تنفیس آن از ۱ تا ۲ گرم و از شراب آن که مخصوصاً مقوی معده و محرک است از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم و تنفیس برگ **بولدو** را مانند تنفیس چای و **شراب** آن را مانند شراب **کولومبو** میسازند

شربت بولدو بگیرند برگ تازه و کوفته بولدو ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم ۶ ساعت دم کرده و صاف نمایند و ۱۸۵۰ گرم قند به مصفی افزایند

شراب بولد و معمول ورن بگیرند نیم کوب کرده بولد و ۳۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۵۰ گرم شراب مادر ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول شراب سازند و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۳۰ گرم است

در ساختن نسخه‌های مختلفه و متداول عوامل مقویه مره

اسپس تلخ بگیرند برگ خشک بلوط الارض ۳۲ شاخه‌های گل دار قنطوریون دقیق ۳۲ شاخه‌های گل دار افسنتین ۳۲ مخلوط کنند

تیزن تلخ معمول بیمارستانها بگیرند اسپس تلخ ۸ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یکساعت دم کرده صاف نمایند

تیزن جنطیانا معمول بیمارستانها بگیرند ریشه جنطیانای نیم کوب کرده ۴ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت دو ساعت دم کرده صاف کنند

مطبوخ مرکب جنطیانا معمول انگلستان بگیرند جنطیانا ۷/۰۹ پوست نارنج ۱/۹۴ تخم گشنیز ۱/۹۴ الکل ۹۰ درجه ۵۱/۸۲ اب مقطر ۲۲۶/۷۹ مطابق معمول عمل نمایند

جوشانده تلخ بگیرند جنطیانا ۵ گرم بابونه ۲ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم شربت افسنتین ۵۰ گرم مطابق معمول عمل کرده مانند عوامل مقوی معده در عرض روز فنجان فنجان بیاشامند

جوشانده مقوی و تلخ بگیرند کاسیا قنطوریون دقیق مکه ۵ گرم اب ۵۰۰ گرم شربت افسنتین ۵۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و با پیاله‌های کوچک در عرض روز در دفع ضعف مجاری هضم بیاشامند

نقوع تلخ معمول پلیسون بگیرند پوست کنکینا ۱۰ گرم ریشه کولومبو ریشه ریوند انیسون مکه ... گرم برگ افسنتین ۲۰ گرم منیزی ۵ ادسی گرم اب سرد ۱۰۰۰ گرم مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و با کاغذ صاف کنند و روزی ... گیلاس بزرگ قبل از نهار و یکی قبل از شام در دفع سوء هضم و عدم اشتها بیاشامند

... وسیون افیونی سیماروبا معمول لمار شاند بگیرند پوست سیماروبا ۴ گرم اب ۶۰۰ گرم بجوشانند تا نصف شود و صاف کرده بیفزایند لودانم سیدنم ۳۵ قطره در دفع دوسنطاریای مماللحاد ... در دو نوبت صبح و عصر بیاشامند

... وسیون کولومبو معمول هارنی بگیرند نیم کوب کرده کولومبو ۳۰ دسی ... گرم اب ... بجوشانند و صاف کرده بیفزایند شربت پوست نارنج ۱۵ گرم در اسهال مزمن اطفال استعمال نمایند

قهوه بلوط بگیرند بلوط بو داده ۱۵ گرم مدت ربع ساعت در ۳۰۰ گرم اب بجوشانند و صاف کرده ۵۰ گرم قند ... ایند

شوکولای بلوط را باین طریق میسازند که نصف کاکاو را بلوط بو داده فرا رمید ... هند

عصاره زهره گاو بگیرند زهره تازه گاو صاف کرده بغلظت عصاره تبخیر کنند و مانند عوامل مقویه ... تا ۴ گرم استعمال کنند

تعفین امانیاکی جنطیانا (الکسیر ضد خنازیر) بگیرند جنطیانا ۱۰۰ کربونات امونیاک ۲۵ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰۰ مطابق معمول تعفین سازند مقدار شربتش از ۱۰ تا ۶۰ گرم است

الکسیر ضد

نسخه‌ها مقوی و تلخ

الکسیر ضد خنازیر معمول پیتیریت (تعفین مرکب جنطیانا) بگیرند جنطیانا ۱۰۰ کربونات سوده ۳۰ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ تعفین سازند و نیز از ۱۰ تا ۵۰ گرم مقدار شربت آن است

تعفین مرکب جنطیانا معمول انگلستان بگیرند جنطیانا ۴۲/۵۲ پوست نارنج ۲۱/۲۶ هیل ۷/۰۹ الکل ۶۰ درجه ۱۸/۵ مطابق معمول عمل نمایند و ۱۳۰۰ محصول باید بدست آید

الکسیر تلخ معمول دوبواس بگیرند جنطیانای کوبیده ۵۰ گرم عرق کشمش ۱۰۰۰ گرم مدت پنج شش روز بخیسانند و ۵ گرم کربونات پتاس افزوده و صاف کرده حفظ کنند و از ۱۰ تا ۲۰ گرم و زیادتر موافق سن مریض در دفع خنازیر استعمال نمایند

الکسیر جنطیانا معمول دِبِشامپ بگیرند مسحوق جنطیانا ۳۰ گرم مسحوق کربونات اماتیاک ۴ گرم الکل ۸۲ درجه ۵۲۸ گرم آب ۱۰۰۶ گرم مدت هشت روز بخیسانند و صاف کرده در ۲ جزء مایع اجزاء قند حل کرده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت آن مانند الکسیر پیتیریت از ۱۰ تا ۵۰ گرم است

الکسیر حشائی نارنج معمول هوفمان (شراب تلخ الکلی) بگیرند پوست نارنج ۱۵ گرم شراب اسپانیول ۵۰۰ گرم مدت هفت هشت روز بخیسانند و صاف کرده در مصفی حل کنند عصاره کاسکاریل عصاره فرفکی عصاره بادآورد عصاره قنطوریون دقیق عصاره جنطیانا مکی ۱۰ گرم و دو روز دیگر گذارند بمانند و با کاغذ صاف نمایند و این الکسیر را مانند عوامل مقوی معده و دافع کرم و قاطع حمی معمول میدارند مقدار شربت آن از ۲ تا ۸ گرم در روز که با یک شربت مناسبی بیاشامند

الکسیر مقوی معمول ژاندرن بگیرند عرق نعناع ۲۵۰ گرم عصاره کاسکاریل عصاره افسنتین عصاره جنطیانا عصاره فرفکی مکی ۵ گرم گل بابونه ۶ گرم پوست نارنج ۱۰ گرم سوکربونات پتاس ۱۵ گرم مطابق معمول الکسیر سازند در سوء هضمی که با بادهای بطنی همراه باشد یک قاشق چای خوری در نصف گیلاس آب مخلوط کرده ربع ساعت قبل از غذا بیاشامند

تعفین مارونیر معمول ژوبرت بگیرند پوست مارون هندی ۱۰۰ گرم الکل ۲۲ درجه ۴۰۰ گرم مدت پانزده روز بخیسانند و صاف کنند در دفع کاشکسی الری ضعفی یک قاشق آش خوری در ربع گیلاس بزرگ مطبوخ کاسنی بری مخلوط کرده صبح ناشتا بیاشامند

تعفین اورانتیل معمول انگلستان بگیرند پوست نارنج ۲/۶۰ الکل ۶۰ درجه ۱۸/۵ مطابق معمول تعفین سازند و باید ۲۰ محصول بدست آید

شراب جنطیانا بگیرند جنطیانا ۳۰ الکل ۶۰ درجه ۶۰ شراب قرمز ۱۰۰۰ مطابق معمول عمل نمایند این شراب از عوامل مقوی است و مقدار شربت آن ۶۰ تا ۱۲۰ گرم

شراب سیماروبا و شراب کاسیا را نیز بهمین طریق میسازند

بیر (فقاع) تلخ بگیرند نودسته‌های صنوبر ۱۵ گرم برگ افسنتین ریشه جنطیانا مکی ۱۰ گرم خورد کرده مدت سه روز در ۲۵۰۰ گرم فقاع بخیسانند و صاف کرده حفظ کنند از عوامل مقوی معده است و در امراض ودی استعمال میشود

شربت جنطیانا بگیرند نیم کوب کرده جنطیانا ۱ آب مقطر ۹ قند مقدار کافی مطابق معمول مدت

۶ ساعت دم کرده و با فشار صاف کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی آن را جدا داشته با قند به نسبت مساوی مخلوط نموده شربت نمایند و حفظ کنند این شربت از عوامل مقوی معده است و مقدار شربت آن ۱۰ تا ۱۰۰ گرم

فقاع انگلیسی معدی معمول کاده

بگیرند نیم کوب کرده جنطیانا ۴ پوست تازه لیمو ۱۱ نیم کوب کرده دارچینی ۱ فقاع ۱۰۰۰ مدت ۶ روز بخیسانند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند این فقاع مقوی معده میباشد و مقدار شربت آن ۱۰۰ تا ۱۵۰ گرم کرده روزی دو دفعه قبل از هر غذا استعمال شود

شربت پوست نارنج

بگیرند پوست خشک نارنج ۱۰۰ آب جوش ۱۰۰۰ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ قند مقدار کافی مطابق معمول عمل کنند و این شربت مقوی معده است و مقدار ۵۰ تا ۱۰۰ گرم از آن در پوسیونها داخل مینمایند

شربت ضد اسکوربوت معمول د برن

بگیرند شربت خرزه کنکینا ۱۰۰ گرم شربت یودور ۵۰ گرم تعفین جنطیانا ۴ گرم مخلوط کنند و در طفل بزرگتر از چهار سال ۲ و ۳ قاشق چای خوری در روز استعمال کنند و مدت سه ماه بر آن مداومت باید نمود

شربت مقوی معمول برشت

بگیرند بلوط بو داده مسحوق ۱۰۰ گرم در مقداری آب جوش بریزند که بواسطه عمل لیکسیویاسیون ۱۰۰۰ گرم محصول بدست آید و در آن ۲۰۰۰ گرم قند حل کرده و ۳۰ گرم ید و دو پتاسیوم بیفزایند و در سفیلیس درجه سیوم روزی سه قاشق کوچک بیاشامند

جلاب تلخ (پوسیون سیاه)

بگیرند برگ سنا ۱۰ گرم در ۲۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند عصاره بیانلیت ۱۵ گرم عصاره شبدر آبی ۲ گرم طرطرات استیبیه اسانس ۱ گرم و حل کنند و ۴۰ گرم عرق نعناع داخل نمایند و خمس این جلاب را هر دو روز فاصله در وقت خواب بعد از شام بیاشامند در اختلالات مزمن اعمال معده و امعاء و مخصوصاً در امراض کبد و هیپرتروفی آن و مالیخولیا و تهیج صفعی غده های ماساریقا و غیره مستعمل و مفید است

پوسیون دافع خنازیر

بگیرند کربونات سود ۵ گرم در ۱۰۰ گرم عرق بابونه حل کرده و ۳۰ گرم شربت جنطیانا ۵ گرم تعفین کنکینای زرد بیفزایند و با قاشق کوچک در عرض روز بیاشامند

گرد پوتلاند

بگیرند اریستولوک (زراوند) جنطیانا بلوط الارض قنطوریون صغیر کاج رنجی مکد اجزاء نرم کوب مخلوط کنند و تا مدت سه ماه هر روزه ناشتا ۴ گرم بیاشامند و سه ماه دیگر روزی ۲ گرم و بالاخره تا مدت یکسال روزی ۲ گرم در دفع نقرس تمجیدات زیاد از آن کرده اند

سفوف سترایین معمول مولر

بگیرند سترایین صمغ عربی مکد ۱ گرم قند ۵ گرم مخلوط کرده ده بسته مساوی ببندند و در هنگام فره حمی هر دو ساعت فاصله یک بسته سفوف کنند و این ماده در دفع حمیات نائبه قوی تر از سالیسین میباشد

گرد قلیائی تلخ معمول هم

بگیرند زغال ۳ گرم کاسیا کربونات منزی مکد ۴ گرم مطابق معمول گرد سازند و روزی دو یا سه دفعه هر دفعه یک قاشق چای خوری در بی سوز و فقدان منی استعمال نمایند

معجون دافع ذوسنطاریا معمول ویلک

بگیرند انگوستور مسحوق ۶ گرم دارچینی مسحوق ۵ گرم عسل سفید مقدار کافی معجون سازند ۵ گرم صبح و ۵ گرم عصر بیاشامند

معجون دافع حمی معمول تیسوت

بگیرند مسحوق قنطوریون ۵ قنو مسحوق ترکی مسحوق فسنتین مکد ۵ گرم مربای میوه ۶ عدد ۵ گرم مخلوط کرده و با مقدار کافی شربت افسنتین معجون سازند ۴ گرم صبح

و ۴ گرم عصاره پیاشامند

حبّ مقوّی مُسکّو بگیرند عصارهٔ کولومبو عصارهٔ جنطیانا عصارهٔ کاسیا عصارهٔ ذهره گا و مکدام ۱۰ گرم مسحوق جنطیانا مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و در نوبت معده بعد از هر غذا یک حب بیاشامند

درس سی و ششم — جیوه و محصولات آن

جیوه و زیبق مرکور له هیدرارژیروس (مرکوریوس) یا اودرار گو روس (در زبان یونانی **اودر** بمعنی آب و **ارگوروس** بمعنی نقره است پس معنی تحت اللفظ **اودر ارگوروس** نقره مایع میباشد) فلزی است معروف و در حرارت متعادل مایع و بی بو و بی طعم و رنگ آن سفید نقرهٔ فی الجمله مایل بآبی و وزن مخصوص آن ۱۳/۵۹۸ و در طبیعت بچهار حالت یافت میشود بحالت خلوص و ملغم با نقره و مرکب با کلور و عموماً بحالت سولفور و از اسپانیا و مکزیک و پرو و چین و غیره می آورند و این اواخر در حوالی تولوز معدن جدیدی یافت کرده اند و هرگاه این فلز را در تحت برودت ۴۰ تا ۴۰ درجه درآورند جامد گشته و قابل چکش خوردن میگردد و در ۳۶۰ درجه حرارت بخار میشود چون جیوه از عوامل مغیّره و قاتل پارازیت و مبدّله است لهذا اول بقول کلی این عوامل را بیان نموده و بعد بذکر آن و محصولاتش می پردازیم

در بیان عوامل مغیّره و قاتل پارازیت و مبدّله بقول کلی

عوامل مغیّره عبارتند از دوائی که چون مدتی آنها را استعمال کنند بدون ظهور اثر بلاواسطه و محسوسی طبیعت خون و سایر اخلاط را بیک طریق ثابت و دائمی تغییر میدهند و بیشتر این مواد عبارتند از سموم قویه کرده ما این خاصیت را در آنها تصور نکرده بودند و بواسطه اکتشافات و امتحانات متأخرین ثابت شده که چون آنها را بمقدار بسیار کوچک استعمال کنند اگرچه اثر محسوس و فوری ظاهر نمیسازند ولی پس از مدتی یک تغییر و تبدّل ثابتی در بدن وارد می آورند و این سلسله از دوایه اگرچه تاکنون چنانچه شاید مرتّب نشده اند و در بسیاری از عوامل دیگر که بالاصاله متعلق به سلسله دیگری میباشند این خاصیت مشاهده میشود ولی **بوشارداکه** از دانشمندان بزرگ است عوامل مغیّره را باین نحو ترتیب مینماید محصولات زیبق و ارسنیک و طلا و پلاتین و نقره و مس و ید و برم و در صورتیکه آنها را بمقدار معتبر استعمال کنند و در این سلسله اجماعی از عوامل مشاهده میشوند که هم شهود و حسن دلیل بر اثر آنها است و هم علم و عموماً آنها را مانند عوامل مغیّره بقول خاص میتوان دانست و چنین ثابت کرده اند که این عوامل خنثی میکنند و برطرف میسازند ویروسی را که در بدن داخل شده و بسهولت نمیتواند خارج گردد و بدون اغراض و علة زیادی از اختلالات یا از زهری از قبیل سیفیلیس دسفوئید و غیر عوامل مغیّره مانند محصولات زیبقی وارسنیکی و یدی اگرچه پاره از آنها را میکشند ولی برالات طبیعی اصلی مانند هماسیها دلو کوسیتها تیر خود کرده و امراض تسمی حقیقی بنا میکند

در امراض مزمنه از استعمال عوامل مغیّره مخصوصاً اثار نیکو ظاهر میشود چنانکه دفع اختلالات خارجی بمحصولات

درس ششم

جیوه و ید و باد یوم را دسینک استعداد میجویند و هم این عوامل را بطور تناوب در دفع صور خیلی مختلف و متکاثر سفیلیس

تجویز میکنند و هرگاه یکی از انها بی اثر ماند بدیگری استمداد میجویند و امراض جلدی مبرم را با محصولات جیوه و ید و ارسنیک

دفع میکنند و هرگاه بنظر کلی اثار این وسایط قوی تراپوتیکی را ملاحظه کنیم مشاهده خواهیم نمود که چون بمقدار زیاد انها را

استعمال کنند در همه مواد الی بدن مانند سموم اثر کرده و مجرای مخصوصی در خروج از بدن نخواهند داشت و چون بمقدار

منقسم یعنی بمقدار صغیر در بدن داخل شوند در همه سلسلها اثر کرده و از مجاری متفرقه جلد و کلیه و غده های بزاق و غیره

با یک سرعت زیاد یا کمی خارج میشوند و در حالتی که در بدن اثار الات را متزلزل میکنند و در امراض حقیقی موفقی میگردند

اثر فاحشی در بدن مینمایند و استحاله را سبب میشوند که تغیر اسکراسی در این اخلاط بطور متوقف میدهد و این

تغیر و تبدل جز بطریق القای فساد بنحو دیگر ممکن نخواهد بود و اثر قوی که این عوامل در قلع ریشه ها دارند امروز مسلم و

مبرهن است و ثابت شده است که همه امراض مسری ریشه دار میباشند

در بیان محصولات زیبقی

در امراض ونرین هیچ یک از عوامل تراپوتیکی بقدر محصولات جیوه استعمال نمیشوند و اثر و فایده انها در سفیلیس عموماً

امروز مقبول عامه اطبا است و منکری ندارد اگرچه مسئله انحصار استعمال و احتراز از سوء استعمال انها را نباید فراموش

کرد و سوانح بدوی سفیلیس ممکن است گاه بدون استعمال جیوه برطرف شوند ولی از طرف دیگر باید بخاطر اورد که

چون سوانح بدوی را با زیبق مداوا نکرده باشند ممکن است ابلرهای منتشر خیلی عمومیت حاصل کند و مهمتر چون

سوانح سفیلیسی منتشر و خراجی ظاهر شدند بلا تامل باید باستعمال جیوه استمداد جست و بمقداری که بدن تحمل میکند معمول

داشت ولی بر استعمال ان نباید مداومت نمود بلکه در فواصل منظم ترک نموده و مریض را راحت کرد و بعضی از اطبا زیبق را

بمقدار زیاد در مدت چند روزی استعمال میکنند تا انکه سوانح منتشر ثانوی مفقود شوند و انوقت استعمال ان را ترک مینمایند

و بعضی دیگر بمقدار بسیار کم مدت مدیدی که عبارت از شش ماه تا سه سال باشد گاهی انرا استعمال کرده و گاهی ترک میکنند

و محصولات زیبقی در دفع سموم سفیلیس اثری ندارند علاوه بر امراض ونرین محصولات زیبقی را در دفع اورام اغشیه

سرزی و ورم صفاق و هید روسفال حاد و تومورهای سفید و تهیجات حشائی بخصوص تهیج کبد و بسیار دیگر از

امراض جلدی و کشتن پارازیتهای جلدی نیز با فواید زیاد استعمال میکنند و باید دانست که محصولات زیبقی غیر محلول مجموعاً

بدی را با هم نباید استعمال کرد و یکی از دانشمندان ثابت کرده است که تمام محصولات زیبقی در صورتی اثر میکنند که بواسطه

کلور ید رات امنیاک و یا کلورور دو سدیوم که بدن از انها اشباع شده در ان موجودند مبدل به بی کلورور شوند

پادزهر محصولات زیبقی اب البومینی زامن احاشه بواسطه هید روژن و یا مخلوطی از درد

جزء براده اهن و یک جزء روی و یک سولفور اهن پادزهر محصولات جیوه میباشند

سولفور جیوه اولا سولفور قرمز (**شنجرف**) تقریبا همیشه انرا در خارج استعمال میکنند که بطور

دود دادن و ستور در قرحه های سفیلیسی بکار میرود و بعضی اوقات در امراض جلدی مبرم استعمال میشود و

اگر خواسته باشند در داخل انرا استعمال کنند بمقدار دو تا شش دسی گرم میتوان استعمال کرد ثانیا سولفور سیاه جیوه

بعضی اوقات در داخل مانند عوامل ضد کرم و مسهل استعمال میشود و مقدار شربتش از دو تا دو دسی گرم تا دو گرم است

پروتوکلورور

پرتوکلرور زیبق یا پرتوکلرور تطابری زیبق کلرور مرکور رور زیبق حلو و کلمل و کلملاس و کلمل بخاری

نیز نامیده میشود جسمی است غیر محلول در آب والکل و اجسام دسم دار عوامل مغیره وضد بدان و معرق و محلل دمدر لعاب و مسهل و ضد سفیلیس میباشد

طریق ساختن ان مطابق کدکس

بگیرند مسحوق دوتوکلرور زیبق (داداشکند) ۶ زیبق فلزی ۴ داداشکند دا ترکرده و با زیبق در هاون چینی مخلوط نموده صلایه کنند تا مخلوط متحداً لاجزائی حاصل شود در دیگر جاون بخشکانند و در قرعی که ته آن پهن باشد تا نصف از این مخلوط دیزند و در حمام شنی انرا حرارت دهند و بعد بگذارند سرد شود و قرع را بشکند و مخلوط را بیرون آورده در ماسوره گلی که یک طرف انرا باگل حکمت مسد ود کرده داخل نمایند و در اوجاغ طولانی افقی قرار دهند بطریقی که انتهای باز آن بواسطه سوراخی که قطرش مساوی ماسوره بود بطول ۶ سانتی متر خارج از اجاغ باشد و بعد خمره را گرد که یک ثلث فوقانیش سوراخی بود با نوک باز ماسوره بواسطه ان سوراخ منطبق نمایند و با گل حکمت درزهای ماسوره را با اوجاغ و با خمره بخوبی مسدود نمایند و صفحه فلزی مضاعفی ما بین اجاغ و خمره قرار دهند و در خمره را با چوب بگیرند و اطرافش را با کاغذ بچسبانند و در وسط این چوب سوراخ تنگی قرار دهند جهة خروج هوا از وقت ماسوره را حرارت دهند بحرارت قرمز و دقت نمایند که از طرف دیگر بخره استا و لا تر کند و پرتوکلورور بشکل غبار بسیار نرم در خمره که بمنزله قابل است جمع میشود و باید انرا با آب مقطر جوش بشویند تا الکراب غسالة با سولفید دار امانیاک سیاه رنگ نشود و در یک ماسوره که ۱۰ سانتی متر قطر و ۹۰ سانتی متر طول ان بود در مدت دو ساعت ۱۰۰۰ گرم پرتوکلرور زیبق میتوان ساخت و تقریباً ظرفیت خمره باید ۲۰۰ لیتر باشد و چون بمقدار کم خواسته باشند پرتوکلورور سازند میتوان در قرع افلاطونی بلور گردن کوتاهی که با قابله بسیار بزرگ بلوری متصل کرده باشند اجرای عمل نمود و بواسطه این عمل **کلمل بخاری** حاصل میشود و همیشه در داخل همین قسم کلمل را باید استعمال کرد و تکلیف دواساز است چه طبیب قید بکند یا نکند در داخل غیر از کلمل بخاری کلمل دیگری ندهند و مقدار شربت این کلمل در سفیلیس از ۰.۵ سانتی گرم تا ۱۰ سانتی گرم است در عرض روز که بطور حب استعمال کنند و جهة اسهال و دفع کرم از ۱۰ سانتی گرم تا ۱ گرم بطور سفوف و یا قرص و یا پوسیون و نیز کلمل را مانند عوامل ضد محرک از ۵ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم که با مسحوق قند مخلوط کرده و بیست قسمت نموده متدرجاً با شیاف مانند استعمال میکنند و کلمل از محصولات نیتی است که بسرعت موجب ازدیاد ترشح بزاق میگردد و در خارج ذرور انرا جهة دفع سفیلیس و مرهم استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع

کلمل را هرگز با عرق غار گیلاسی و محصولات بادام تلخ و سیانورها نباید استعمال نمود زیرا که تولید سیانور زیبق که از سموم قوی است میگردد و نیز با اغذیه شور و مایعات قلیائی از قبیل کربوناتها و بی کربوناتها نباید استعمال کرد چرا که بسهولت تولید بی کلرور (داداشکنه) میشود و همچنین جمع ما بین کلمل و کردهای فلزی مانند سولفور انتیمون و اسیدها و کلورورها و یودورها و دهای محلول نباید نمود

ثانیا پرتوکلرور و مرکور ترسیبی کلرور زیبق رسوبی و رسوب سفید (پرسیپیته بلان)

نیز نامیده میشود

طریق ساختن ان

بگیرند ازتات دو مرکور متبلور ۲ اسید کلورید ریک مقداری ۱ اسید ازتیک مقدار لعاب مقطر یکمقدار کافی ازتات را در مقدار زیادی اسید ازتیک اب [illegible] ازتیک نسبت ۱ در ۱۰ حل

ششم
در سفوف

کند و اسید کلوریدریک اب دار بر نسبت ۱ در ۱۰ بیفزایند و بگذارند ته‌نشین شود و رسوب را با اب مقطر جوش
بواسطه عمل انحراف بشویند تا انکه اب غساله بواسطه سولفید دامونیاک سیاه رنگ نشود و این قسم کلمل که معروف
برسوب سفید است قوی‌تر از کلمل بخاری است و در داخل بندرت استعمال میشود و در دفع سفیلیس مقدار شربت
ان از ۱ تا ۲ سانتی گرم است بطور حب و در عرض روز و جهة اسهال در دفع کرم از ۵ سانتی گرم تا ۲ دسی گرم بطور قرص
و حب و پودر و سپون و در ضد تخریه ۵ سانتی گرم با قند مسحوق در ۲۰ بسته مقدار شربت است و این قسم کلمل را در
خارج بیشتر از کلمل بخاری استعمال میکنند

سفوف کلمل معمول مصنف بگیرند کلمل بخاری ۲۰ سانتی گرم تریاک مسحوق ۵ سانتی گرم قند
مسحوق ۲ گرم مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی بر بندند و در درجه دوم سفیلیس در عرض شبانه روز از دو یک سه
بسته شروع کرده و هر دو روز یک بسته اضافه کنند و همینکه عوارض مرض متوقف شد مقدار دوا را نیز متوقف سازند
چون مرض رو با نحطاط گذاشت از مقدار دوا نیز بکاهند

سفوف کلمل بمقدار منقسم معمول رانی بگیرند کلمل ۵ سانتی گرم قند مسحوق ۱ گرم مخلوط
کرده در ۱۰ بسته بر بندند و هر دو ساعت فاصله یک بسته در دفع اکلم شانکری استعمال نمایند

ایضا سفوف کلمل بمقدار منقسم معمول بوشاردا بگیرند کلمل ۲۰ سانتی گرم
شکری ۵ دسی گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته بر بندند و در دفع اکلامپسی در عرض روز بیاشامند

سفوف افیونی کلمل معمول د سماریس بگیرند کلمل ۶ سانتی گرم تریاک مسحوق ۲ سانتی
گرم قند مسحوق ۲ گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته بر بندند و هر سه ساعت به ساعت فاصله جهة تسکین و اخراج ورم
پس از عمل کاتاراکت یک بسته را سفوف نمایند

**بی کلرور دو جیوه که سوبلیمه کوروزیف و دو تو کلرور دو مرکور و کلورور
مرکوریک و دار شکنه** نیز نامیده میشود **طریق ساختن ان** بگیرند سولفات دو بی اکسید
دو مرکور مسحوق ۱۵ کلرور دو سدیوم مشوی و مسحوق ۱۰ مخلوط کند و در قرعی که سران پهن باشد تا نصف از این مخلوط
ریزند و مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد قرع را تا گردن در حمام شنی فرو برند و حرارت دهند و دهان انبیق را باز
گذارند تا بخاراتی که تولید میشود خارج گردد و چون دیگر بخار اب خارج نشد دهان را بگیرند و سر را از نصف فوقانی
ان پر کنند و اتش را زیاد نمایند در اخر عمل حرارت زیادی وارد اورند و بگذارند تا دائمی سرد شود و قرع را شکسته
و ملح زیبقی را خارج سازند و این عمل را در بخاری شیمیائی باید جاری نمود تا بخارات سمی که در هنگام عمل یعنی در وقت
شروع به گرم کردن حمام شنی تولید میشوند از راه بخاری خارج شده و صدمه بر شخص عامل وارد نیاید
بی کلورور جیوه سمی است محلول در ۱۶ جزء اب و ۳ جزء الکل و در ۲ جزء اثر و در ۱۱ جزء گلیسرین و از عوامل ضد
سفیلیس و مولد اسکار است و در دفع عفن قوی الاثر و مقدار شربت ان از ۵ تا ۵ میلی گرم و در خارج
محلول مائی انرا معمول میدارند و این محلول را از ۱ در ۵۰۰ تا ۱ در ۱۰۰۰ استعمال میکنند
بی کلورور جیوه بمقدار ۱ تا ۲ دسی گرم از سموم محرقه بسیار قوی است و چون بمقدار مخربی از ۵ میلی گرم تا ۲ سانتی
گرم استعمال کنند خواصی که در باب محصولات زیبقی بیان کردیم از ان مشهود میشود و از عواملی است که در استعمال
باید احتیاط زیاد نمود و در خواص مشابه سایر محصولات محلول جیوه از قبیل سیانور و یدور و نیترات و استات و غیره

پپتوناجوه

است دسود و توسولفات نیتوکه معروف به **ترید معدنی** میباشد و نیترات امانیا کوم کورید که موسوم به **جوه محلول هاهمان** بود عبارتند از دو محصول زیبقی غیر محلول که امروز کمتر آنها را استعمال میکنند و **ترید معدنی** مقیئ و مسهل مرد و میباشد

مواد مانعة الجمع جمع مابین قلیاتهات دیگر یونانهای قلیائی و سولفور و ید و ردیه مودهای قلیائی و صابون دامتک و فلزات و مطبوخات قابض و البومین با دادشکنر نباید نمود

پادزهر دارشکنر اب البومینی داهن اجاشده بواسطه سفید دو زن است

زرق تحت جلدی اولا معمول لیژواس بگیرند اب مقطر ۹۰ گرم دارشکنر ۲ سانتی گرم کلورید رات مورفین ۱۰ سانتی گرم در یک دراقه **پاراواز** که یک گرم ظرفیت آن است تقریبا ۵ میلی گرم دارشکنر خواهد بود در دفع سفیلیس هر روزه صبح دوزراقه در نسج لحمانی پشت بکار برند

ثانیا معمول برلشتو بگیرند یدور دو جوکورادوسد یوم ۵ سانتی گرم اب مقطر ۱۰ گرم حل کنند

ثالثا معمول کوت این دانشمند محلول البومینی دارشکنر را با عانت کلورور دوسدیوم و امانیوم ترتیب میدهد و در زرق تحت جلدی بکار میبرد بطریقی که هر ۱ قطره محلول دارای ۵ میلی گرم سوبلیمه باشد

رابعا معمول استوب بگیرند سوبلیمه ۱/۲۵ اکلرورد امونیوم ۱/۲۵ اکلرورد وسدیوم ۱/۱۵ سفیده تخم مرغ را در اب مقطر ۲۵۰ حل کنند

خامسا معمول سر این دانشمند نیز که محلول دارشکنر را در گلیسرین ترجیح میدهد و بنحوی این محلول را ترتیب میدهد که در هر یک دراقه ۱ یا ۲ سانتی گرم سوبلیمه باشد

زرق ضد سفیلیس معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند بی کلورور جوه ۱۰ سانتی گرم اب مقطر ۱۰ اگرم حل کنند

زرق تحت جلدی معمول اوالد بگیرند یکلورور زیبق ۲۰ تا ۲۵ سانتی گرم کلورور سودیوم ۲ گرم تا ۲/۵ گرم در مقداری اب مقطر حل کنند که محصول ۱۰ سانتی مطر مکعب شود و هر سانتی مطر مکعبی از ۴ تا ۵ میلی گرم سوبلیمه دارد

محلول پپتونات جوه معمول بامبرژه محلولی از سوبلیمه با اب میسازند به نسبت ۵ در صد و محلول دیگری از کلورور سدیوم به نسبت ۲۰ در صد و یک گرم پپتونات گوشت را در ۵۰ سانتی مطر مکعب اب مقطر حل کرده و محصول را با کاغذ صاف مینمایند دیگر این محلول مصفی ۲۰ سانتی مطر مکعب از محلول سوبلیمه ۵ صدم می افزایند و دردی که حاصل میشود با مقدار کافی (تقریبا ۱۵ تا ۱۶ سانتی مطر مکعب) در محلول کلورور و سدیوم حل مینمایند و این محلول را در ظرف استوانه درجه داری میریزند و بقدری اب مقطر بآن می افزایند که جملتان ۶۰ سانتی مطر مکعب گردد و هر سانتی مطر مکعب این مخلوط دارای یک سانتی گرم جوه است مرکب با پپتون و در این ظرف استوانه را که محتوی محلول است میپوشانند و میگذارند چند روز بماند و بعد با کاغذ صاف میکنند و زرق این محلول کم جم از سایرین دردها است و وجه آن در امش کمتر و نیم سانتی مطر مکعب این محلول را که زرق کنند معادل نیم سانتی گرم (۵ میلی گرم) سوبلیمه خواهد بود و یک دراقه پاراواز که نصفه باشد چون زرق کنند نوعا مورث چندان وجعی نمیشود و همه کس میتوانند آنرا تحمل نمایند و چیزیکه در این عمل هست آن است که خیلی زیاد باید زرقها را تجدید نمود

درس ششم

محلول زیبقی جهت زرق تحت جلدی معمول نئون بگیرند یدورو دزیبق ۱ گرم یدور دوپتاسیوم ۱ گرم فوسفات تری بازیک سود ۲ گرم اب مقطر مقدار کافی یعنی هر ۲ سانتی گرم یدور و دار ۵ دو اسانتی مطر مکعب اب مقطر حل نمایند

پپتون جیوه امانیاکی معمول دلپش بگیرند بیکلورو دزیبق ۱ گرم پپتون خشک شیلون ۱ گرم کلورورد امانیوم ۱ گرم مطابق معمول عمل نمایند و هر یک گرم این جیوه دارای ۲۵ سانتی گرم سوبلیمه است

محلول پپتون جیوه امانیاکی جهت زرق تحت جلدی بگیرند پپتون جیوه امانیاکی ۶ سانتی گرم اب مقطر ۱۲ گرم حل کنند و یک ذره قرکه ظرفیت ان یک گرم و ۲۰ سانتی گرم از این محلول باشد دارای ۲ میلی گرم سوبلیمه خواهد بود و این محلول تا چند روز بدون فساد محفوظ میماند و ترکیب نسخه ذیل مستحکم تر از محلول مذکور است بگیرند پپتون جیوه امانیاکی ۶ سانتی گرم اب مقطر ۲۰ گرم گلیسرین خنثی ۶ گرم حل کنند و بهمان مقدار محلول مذکور استعمال کنند یکی از دانشمندان موسوم به **مارتینو** ترکیب ذیل را مستحکم تر از هر دو میداند بگیرند گلیسرین خنثی ۱۲ گرم پپتون جیوه امانیاکی ۶ سانتی گرم حل کنند و را بطوری زرق نمایند که یک میلی گرم جیوه در بدن داخل کرده باشند و بعضی متدرجا زیاد کنند تا ۳ و ۴ میلی گرم و میگوید مکرر این عمل را کرده ام و مشاهده نموده ام ند وجع و نه اختلال موضعی و نه هیچ نوع اثار زیبقی و همین مصنف محلول **دلپش** را بواسطه مجرای معدی باین طریق استعمال میکند بگیرند پپتون جیوه امانیاکی ۱ گرم گلیسرین ۵ گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند و هر قاشق چای خوری این محلول دارای ۵ میلی گرم سوبلیمه است و معده اگرچه این محصول را بخوبی تحمل میکند ولی اثر ان بسرعت و اطمینان زرق تحت جلدی نیست

بعضی ترکیبات زیبقی — اکسید قرمز جیوه از محصولات قوی و سمیه است و خیلی بندرت در داخل استعمال میشود و مقدار شربت ان از ۵ میلی گرم تا ۱ سانتی گرم در استعمالات خارجی از در استعمالات خارجی سایر محصولات زیبقی بیان خواهیم کرد

سیانور جیوه مانند دارشکر از محصولات سمی است (ملاحظه نمایند سیانور زن را)

سیانید دار زیرات دویدورو دو پتاسیوم (ملح کایوت) مقادیر شربت ان مانند سوبلیمه است

محلول زیبقی معمول و نوت بگیرند **ملح کایوت** ۱۰ سانتی گرم اب مقطر ۱۵۰ گرم حل کنند و یک قاشق کوچک صبح و عصر بیاشامند

پرتونیترات جیوه از محصولات بسیار خطرناکی است که بندرت استعمال میشود و مقدار شربت ان مانند دارشکر است

استات جیوه تقریبا مانند محصولات سابق الذکر سمی است و مقدار شربتش مانند انها است

سالیسیلات جیوه سمیتش کمتر از محصولات مذکور است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ سانتی گرم

جیوه محلول هاهمان یکی از محصولات غیر محلول میباشد و کم اثرتر از محصولات مذکوره و مقدار شربت ان از ۱ تا ۲ سانتی گرم بطور حب

یدورو دزیبق اولا **پرتو یدورو وحر کور** که **یدورو دمرکورو** نیز نامیده میشود **طریق ساختن ان** بگیرند جیوه فلزی ۱۰ ید فلزی ۱۵ الکل ۹۰ درجه مقدار کافی جیوه و ید و الکل را در هاون چینی

یدوهیدرات دو یدور دو پتاسیوم

صلایه کند و بقدری الکل در یزند که مخلوط مانند خمیر شود و بر صلایه مداومت نمایند تا جوهر بکلی مفقود گردد و محصول زرد سبز رنگ شود و انرا در ظرفی ریخته و بالکل جوش بشویند تا اگر تولید بی یدوری شده باشد از ان گرفته شود و با حرارت ملایمی بخشکانند و در پناه روشنائی حفظ کنند و یدوفورم را هرگز بمقدار زیاد نباید ساخت زیرا در هنگام ترکیب تولید حرارت زیادی میگردد و این محصول از دو بهترین است که جامع خواص ید و جوهر دو میباشد اگرچه بواسطه سرعت فسادش بعضی از ان تکذیب کرده اند و در داخل بمقدار ۱ تا ۵ سانتی گرم بطور حب استعمال میگردد و بعضی از اطباء مدتی آنرا تا ۱۰ سانتی گرم و زیادتر هم تجویز مینمایند

ثانیاً **دو تویید ورد و مرکور که بی ید ورد و مرکور** نیز نامیده میشود **طریق ساختن** ان بگیرند بی کلور دو دیبق ۸ ید ور دو پتاسیوم ۱۰ آب مقطر ۲۵۰ بی کلورور را در ۱۵۰ جزء آب مقطر حل کنند و یدور دو پتاسیوم را در ۱۰۰ جزء دیگر حل کنند و محلول اول را بروی محلول دویم ریزند و مخلوط کنند و در دی که حاصل میشود عبارت از بی یدور است با آب مقطر بشویند و با حرارت ملایمی در تاریکی خشک کنند و در پناه روشنائی حفظ نمایند و از ۳ جزء موادی که استعمال کرده اند ۲ جزء محصول بدست می آید و دوتویید دو خواص شبیه به پروتویید دارد و همان خواص را ظاهر میسازد ولی قوای خیلی از ان است و نباید انرا استعمال کرد مگر بمقادیر بسیار کوچک و مقدار شربت از ۵ تا ۲۵ میلی گرم است

ید ورکلورو و مرکورو (ملح بوتینی) جهة حصول این ملح بگیرند بی کلورور دو دیبق ۳۷/۴ بی یدور دو دیبق ۶۲/۶ مخلوط کرده صلایه کنند

حب ید ورکلورو مرکورو بگیرند ید ورکلورو و مرکورو ۲۵ سانتی گرم صمغ عربی ۱ گرم مغز نان ۹ گرم عرق بهار نارنج بمقدار کافی ۱۰ حب سازند و از ۱ تا ۴ عدد در روز بیاشامند

پوماد ید ورکلورو مرکورو بگیرند ید ورکلورو مرکورو ۲۵ تا ۷۰ سانتی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط نمایند و سه روز پی در پی روزی یک دفعه در اکثر جرمن منطول کنند و سه روز بعد فقط با پیه چرب کنند و چندین دفعه این عمل را مکرر نمایند این پوماد از عواملی است که در اکثر جرمن خیلی مفید است و بخصوص بجهة تغییر سیدهد بخصوص اکثر با یکدیگر تا اگرچه نسخه بوتینی ۷۰ سانتی گرم در ۳۰ گرم است

نطول ید ورکلورو مرکوریک معمول دورثی بگیرند ید ورکلورو مرکورو ۲/۵ گرم ید ور دو پتاسیوم ۴ گرم آب مقطر ۴ گرم گلیسرین ۴۰ گرم ید ورکلورو مرکورو را با یدور دو پتاسیوم صلایه کند و آب مقطر را قطره قطره بیفزایند و از کاغذ صافی بسیار کوچکی بگذرانند و بعد گلیسرین را بیفزایند و هر شب با قلم مو بروی سطوح معلوله نطول کنند و فردا صبح اگر چیزی از ان بروی ان سطوح باقیمانده با اسفنج و آب بشویند و پاک کنند این نطول نیز در اکثر جرمن معمول است

ید وهیدرارژیرات دو ید ور دو پتاسیوم ترکیب بی ید ور دو مرکور با یدور دو پتاسیوم یکی از عوامل زیبقی بسیار مطمئن و خیلی سهل الاستعمال را بنا میکند و بواسطه تجارب متکاثره که دکتر بابان کرده اند ثابت شده است که از جهة قوت اثر در صفت اول ترکیبات زیبقی واقع است قوی الاثر است در دفع سوانح ثالثی و جهة ساختن ان یک جزء بی یدور دو مرکور و یک جزء یدور دو پتاسیوم را گرفته و مخلوط کرده و بقدری آب مقطر می افزایند تا حل شوند و باید عادت احتیاط محلول را تبخیر میکنند و متبلورها سود

درس ششم

کدر نگشان زرد است مبتلا میگردند

محصولات ید و هیدرارژیرات یدورد و پتاسیوم معمول لاموت

اولاً **محلول** بگیرند ید و هیدرارژیرات یدورد و پتاسیوم ۸ دسی گرم آب مقطر ۱۵۰ گرم حل کنند و مقدار شربت این محلول از ۵ تا ۱۰ گرم است که مندرجاً در ۲۴ ساعت استعمال شود ثانیاً **حب** بگیرند ید و هیدرارژیرات یدورد و پتاسیوم ۸ دسی گرم قند شیر ۱/۵ گرم مطابق معمول ۳۲ حب سازند و از ۱ تا ۸ حب مندرجاً در عرض روز بیاشامند ثالثاً **پوماد** بگیرند ید و هیدرارژیرات یدورد و پتاسیوم ۱ تا ۴ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم پوماد سازند و در بعضی مواقع میتوان بر مقدار ید و هیدرارژیرات افزود و این پوماد در اول که ساخته میشود کاملاً سفید است و بعد پس از چند زمانی زرد قهوه رنگ میگردد رابعاً **غرغره** بگیرند ید و هیدرارژیرات یدورد و پتاسیوم ۱ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم غرغره کنند و این محلول را نیز میتوان در بینی تشوق نمود

شربت ضد سفلیس ید و هیدرارژیرات معمول پوش

بگیرند ید و هیدرارژیرات یدورد و پتاسیوم ۱ گرم تعفین زعفران ۱۰ گرم شربت ساده ۴۸۹ گرم شربت سازند و این شربت را در سفلیس کهنه بمقدار ۲۵ تا ۱۰۰ گرم مخلوط با تیزن مناسبی در روز بیاشامند و هر ۲۵ گرم این شربت دارای ۵ سانتی گرم ید و هیدرارژیرات میباشد

شربت ژیبرت و بدال

در ان تغییر داده بگیرند بی یدورد و مرکور ۱۰ سانتی گرم یدورد و پتاسیوم ۳۰ گرم آب مقطر ۵۰ گرم شربت کنکیناه ۹۵۰ گرم این شربت را باید صاف کرد و مقدار شربت ان از ۲۰ تا ۳۰ گرم است در روز

حب ید و هیدرارژیرات یدورد و پتاسیوم معمول پوش

بگیرند بی یدورد و مرکور یدورد و پتاسیوم مکرر ۶ دسی گرم قند شیر ۳ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۳۲ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب در روز در دفع اختلالات مزاجی سفلیس بیاشامند

شربت دو تو یدورد و مرکور یدوره معمول بوتینی و ژیبر

بگیرند بی یدورد و مرکور ۱ گرم یدورد و پتاسیوم ۵۰ گرم آب ۵۰ گرم حل کرده و با کاغذ صاف کنند و بعد ۲۴۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ درجه بیفزایند و مقدار شرب این شربت یک قاشق سوپ خوری است که دارای ۱ سانتی گرم بی یدورد و مرکور و ۵۰ سانتی گرم یدورد و پتاسیوم میباشد

شربت ید و هیدرارژیک و شربت یدورد و پتاسیوم معمول مور و بالد

نمره ۱ بگیرند بی یدورد و هیدرارژیری ۱۰ سانتی گرم یدورد و پتاسیوم ۵ و ۱۰ و ۱۵ تا ۲۰ گرم شربت ساده و یا شربت پوست نارنج و یا آب مقطر ۲۰۰ گرم

نمره ۲ بگیرند یدورد و پتاسیوم ۲۰ گرم شربت ساده و یا شربت پوست نارنج و یا آب مقطر ۲۸ گرم

در نسخه نمره ۱ مقدار بی یدورد و ماده حامل آن ثابت است ولی مقدار یدورد و پتاسیوم متغیر است و ثابت نیست و در سفلیسهای بدی متقرح باید این شربت را در صورتیکه محتوی منتها مقدار یدورد و پتاسیوم باشد یعنی ۲۰ گرم بمقدار ۲ تا ۳ قاشق کوچک و بعضی اوقات زیادتر استعمال نمود که هر قاشقی محتوی ۲ گرم یدورد و پتاسیوم است و در موقع که مرضا نتوانند دیگر تحمل یدورد و پتاسیوم را نمایند چنانچه اغلب مشاهده میشود باید جداگانه زیبق و یدورد

استعمال نمود و در نسخه نمره ۲ هر قاشق مرباخوری حاوی یک گرم یدورد و پتاسیوم است که اقل مقدار آن بود

محلول یدور زیبق معمول هاردی بگیرند یدورد و پتاسیوم ۱۰ گرم بی یدورد و مرکور ۰٫۱۰ سانتی گرم آب ۲۵۰ گرم مطابق معمول حل کنند و در قسم غایت سیفیلیس توبرکولی هر روز یک قاشق مرباخوری با یک پیاله مطبوخ هوبلون بیاشامند

حب دوتو یدور و یدورور جیوه معمول ژیبر بگیرند بی یدورد و مرکور ۱۰ سانتی گرم یدورد و پتاسیوم ۵ گرم مسحوق صمغ عربی ۵۰ سانتی گرم با مقدار کافی عسل خمیر متحدالاجزائی سازند و ۲۰ حب کنند و روزی دو حب صبح ناشتا بیاشامند

شربت ضد سیفیلیس معمول بازن بگیرند بی یدورد و مرکور ۲۰ سانتی گرم یدورد و پتاسیوم ۱۰ گرم شربت باشان ۵۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و از روزی دو قاشق کوچک شروع کرده تا ۴ قاشق برسانند

در بیان محصولات مختلفه زیبقی

هیدرارژیروم کوم کرتا معمول انگلستان بگیرند جیوه ۲۸/۳۵ آهک ۵۶٫۷

آب زیبقی ساده بگیرند زیبق ۱۰۰ گرم آب ۴۰۰ گرم در قرعی مخلوط کرده مدت دو ساعت بجوشانند و بواسطه عمل انحراف آب صاف روی آن را بردارند و غسول این آب در دفع شپشهای عانه مفید است و نیز در داخل از اما نند عوامل ضد کرم جهت دفع اسکاریدها و حبانها استعمال میکنند و مقدار شربت آن در اطفال دو ساله ۳۰ گرم است

بی کلرورد و مرکور البومینی (جیوه حیوانی) بگیرند سفیده تخم مرغ ۲ دانه در ۵۰۰ گرم آب مقطر حل کنند و ۴ گرم دارشکنه را در مقدار کافی آب مقطر حل کرده و محلول سفیده را بر روی آن بریزند و رسوبی که حاصل میشود جمع کرده با آب مقطر بشویند و در گرم خانه خشک کنند و این محصول جزء اعظم و اصلی بسکاج **اولیویر** است

حب جیوه حیوانی بگیرند جیوه حیوانی مسحوق در شیشه خطمی مکند ۵ گرم با مقدار کافی شربت صمغ ۱۰۰ حب سازند و ابتدا روزی یک حب استعمال کرده و متدرجاً زیاد نمایند

دوتو کلرورد و مرکور محلول (لیکور وانسویتن) بگیرند دارشکنه ۱ آب خالص ۹۰۰ الکل خالص ۱۰۰ دارشکنه را در الکل حل کرده و بعد آب مقطر را بیفزایند و این نسخه که مطابق با دستورالعمل **کدکس** است یک هزارم وزنش دارشکنه میباشد و در بعضی نسخه‌ها در ۵۰۰ گرم محلول ۲۵ میلی گرم دارشکنه موجود است یعنی ۱ در ۱۱۵۲ هر چه مقدار شربت لیکور وانسویتن کدکس یک قاشق کوچک است مخلوط در یک پیاله شربت قند و یا ماءالشعیر و یا شیر

محلول دارشکنه ۱ در ۵۰۰۰ تا ۱ در ۱۰۰۰ را در دفع سوانح وضع حمل بطور زرق مهبلی استعمال میکنند و در دو دم داخلی رحم که از عوارض وضع حمل باشد ۱ در ۲۵۰۰ معمول میدارند و پس از آن مقدار زیادی آب زرق میکنند ولی بعضی دانشمندان در این محلول در هر گرم دارشکنه ۵ گرم اسید طرطریک می افزایند تا مانع از ترسیب دارشکنه

بواسطهٔ مواد البومینی گردد

محلول طبیعی جیوه معمول مپال بگیرند آب مقطر ۵۰۰ گرم نمك طعام اما نباك مکرر ۱
گرم سفیدهٔ تخم مرغ ادانه دار شکنره ۲۰ سانتی گرم اول سفیده را در آب مقطر حل کرده و صاف نمایند و بعد سایر مواد را
حل نموده مجدداً صاف کنند و هر ۵ گرم این محلول که عبارت از یك قاشق کوچك بود دارای ۱ سانتی گرم دار شکنره است

لیکور موزباك بگیرند بی کلرور جیوه ۱ گرم الکل ۱۰۰ گرم شربت مورفین ۲۵۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰۰ گرم
آب مقطر ۶۰۰ گرم الکولاتور نعناع ۴ گرم مطابق معمول عمل نمایند و یك قاشق کوچك این محلول دارای دو
سانتی گرم دار شکنره است

محلول ید و هیدرارژیرات پتاسیوم معمول پوش بگیرند بی یدور دو
جرکور بید و ور و یدور پتاسیوم مکرر ۲ دسی گرم آب مقطر ۲۵۰ گرم حل کنند از ۱۰ تا ۲۰ گرم این محلول را در مواقع
که لیکور وان زیاتن را استعمال میکنند در ۲۴ ساعت استعمال نمایند

الکسیر ضد فرنژین معمول ودیغ بگیرند مسحوق سفرگالك ۳۲ گرم زدا وند وبه ذیبی نیم
کوب کرده ۱۲ گرم ترپاك جدو خورد کرده ۶ گرم مدت سه چهار روز در ۱۰۰ گرم الکل ۳۲ درجه بخیسانند و با آن
صاف کرده ۲ گرم دار شکنر در مصفی حل نموده بعد با کاغذ صاف نمایند و در دفع سیفیلیس ۲۰ گرم این الکسیر را در
یك لیتر تیزن عشبه مخلوط کرده در عرض روز بیاشامند و مدت یکماه بر آن مداومت نمایند

تعفین ساپونوری معمول پارانت بگیرند ساپونور دو جرکور (اکسید ساپونور) ۱۳
دسی گرم کلورید را تا ما نباك ۱۲ گرم عصارهٔ شمشاد ۱۰۰ گرم عصارهٔ اکونیت ۲ گرم دهن قرانیسون ۶ گرم آب مقطر
۴۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۲۲۰ گرم ساپونور را در آب حل کنند و بعد نمك اما نباك و عصاره ها و الکل را بیفزایند و
چند ساعت بگذارند بماند و با کاغذ صاف نموده دهن قرا را بیفزایند و باید ۲۵۰ گرم محصول بدست آید و در دفع
سیفیلیس ۵ گرم صبح و ۵ گرم عصر در شربت مناسبی مخلوط کرده بیاشامند و تا ۳۰ گرم از این تعفین در عرض روز
میتوان آشامید

شربت صمغی جیوهٔ معمول لانیو بگیرند جیوه ۱۲ دسی گرم مسحوق صمغ عربی ۳۰ گرم
شربت مرکب ریوند ۲۰ گرم مخلوط کرده در هاون بلوری صلایه کنند تا جیوه کشته شود و کاملاً حل گردد و بعد ۴۰
گرم دیگر شربت مرکب ریوند را اضافه نمایند و مقدار شرب این شربت از ۱۰ تا ۲۰ گرم است در دفع سیفیلیس

شربت نباتی معمول ولنو بگیرند ریشهٔ لوف ۶۰ گرم ریشهٔ پیپا انلیتر برگ سبز نعناع مکرر
۳۰ گرم سنای مکی تخم گشنیز ریشهٔ شیرین بیان مکرر ۱ گرم آب ۷۵۰ گرم قند ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند
و در ۵۰۰ گرم این شربت موافق تجویز طبیب و تصرف آن ۱ سانتی گرم دار شکنره زیادتر و یا کمتر حل کنند و مقدار
شربیان بسته بحکم طبیب است و از عوامل ضد سیفیلیس میباشد

شربت بلیت (این نسخه تصحیح شده نسخهٔ اصل است) بگیرند اتر نیتریك ۲ گرم در ۵۰۰ گرم شربت ساده
مخلوط نمایند و یك قاشق کوچك در یك پیاله آب و یا تیزنی داخل کرده صبح بیاشامند
این شربت را باید و اساز حاضر داشته باشند و هر وقت طبیب تجویز شربت بلیت زیبقی میکند باید مقدار و
طبیعت ترکیب زیبقی را توضیح نماید مثلاً بنویسد ۱ سانتی گرم دار شکنره در ۲۰ گرم شربت بلیت و این ترکیب

مذکور

مذکور در اطفال خیلی مناسب است که با قاشق چای خوری بطفل بخورانند

شربت لاردی (این نسخه بعضی اضافات بر نسخه اصل دارد) بگیرند شربت منتقی لاردی ۵۰۰ گرم دوتوکلورور جیوه کلورید رات امانیاک عصاره مائی تریاک مکن ۲۵ سانتی گرم لیکور **هوفمان** ۲ گرم مطابق معمول عمل نمایند و ۲۰ تا ۶۰ گرم در دفع سفیلیس استعمال کند

شربت ضد اسکوربوت پورتال بگیرند ریشه خطبانا ۲۰ گرم ریشه گارانس ۱۰ گرم پوست کنکنا کالیزایا ۵ گرم ریشه رفوره ۳۰ گرم برگ تره تیزک برگ کوکلیا ریامکد ۱۰ گرم قند سفید ۱۸۰ گرم اب ۵۰۰ گرم در هاون مرمری نرو برگها را کوفته و با فشار دوقوت عصاره آنها را گرفته صاف کند و پوست کنکنا و ریشه ها را نیم کوب کرده مدت دوازده ساعت در آب دم کند و صاف نمایند و مقدار این مصفی ۵۰۰ گرم و مصفای عصیری ۱۲۰ گرم باید باشد دو مصفی را داخل هم کند و با حرارت ملایمی قند را در آنها حل نموده بگذارند سرد شود و موافق دستور العمل حکیم طبیب در ۵۰۰ گرم این محصول ۵ سانتی گرم دار شکنر حل کند و این شربت از عوامل مصفیه است و در اختلالات جلدی سفیلیسها بمقدار ۵۰ گرم مستعمل

شربت زیبقی معمول دورنری نمره ۱ بگیرند بیدوراهن ۲ گرم بیدور پتاسیوم ۱۰ گرم بی بدور دوهید دار ژی ۱۲ سانتی گرم شربت ساده ۵۰۰ گرم

نمره ۲ بگیرند بیدوردو فر ۲ گرم بیدور دو پتاسیوم ۱۰ گرم بی بدور دو هید دارژی ۱۰ دسی گرم محلول فولر ۱۰ گرم شربت ساده ۵۰۰ گرم

هر یک از مواد را منفرداً در چند قطره آب حل کند و محلولها را در شربت داخل نمایند و بعد محلول فولر را بیفزایند و در سوانح ثالثی سفیلیس این شربت ها را استعمال میکنند

اتیوپ انتیمونی هوکزام بگیرند جیوه ۱۲۵ گرم سولفور انتیمون ۱۰۰ گرم گل گوگرد ۶۰ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند تا هیچ ذره از جیوه مشاهده نگردد و این محصول را بمقدار ۱ گرم در دفع سفیلیس و تهیجات لنفاتیکی و کرجهای معوی استعمال میکنند

جیوه صمغی پلانک بگیرند جیوه ۱ گرم مسحوق صمغ عربی ۳ گرم شربت باکود ۴ گرم در هاون چینی صلایه کنند تا جیوه بکلی کشته شود و در مداوای اختلالات سفیلیسی ۲ گرم این محصول را با یک شربت مناسب و یا بطور معجون و یا حب استعمال مینمایند

گرد جیوه تریاک دار معمول روست بگیرند کلمل ۲ گرم تریاک ۵ سانتی گرم ریشه دسی گرم ادلیوساکر و دارچین ۸ گرم مطابق معمول گرد سازند و در ۱۲ بستر مساوی بر بندند و در دفع سدود فالجی از ۱ تا ۲ بستر در روز بیاشامند

گرد جیوه هاهمان بگیرند تریاک مسحوق ۱ گرم جیوه محلول هاهمان ۱ گرم مسحوق کتیرا ۱۰ گرم مخلوط کرده مطابق معمول گرد سازند و ۲ دسی گرم در سفیلیس معمول دارند

گرد ضد خناق معمول وبر بگیرند کلمل ۵ سانتی گرم مبری مکلس ۵ دسی گرم مسحوق قند ۱ گرم مخلوط کرده بفاصله نیم ساعت در ده دفعه بیاشامند و بعضی اوقات از ۱۰ تا ۲۰ مقدار شربت لازم میشود

گرد محلل معمول دوپیوس بگیرند کلمل ۵ سانتی گرم طرطراستیبیه ۵ سانتی گرم لودانم

سپدنم ۱۰ قطره مسحوق قند سفید ۱۰ گرم مخلوط کرده و بدقت صلایه کند و گرد متحد الاجزائی سازند و ده ده بسته مساوی بر بندند و در تحلیل اورام الات حشوی هر دو ساعت فاصله یک بسته بیاشامند

قرص زیبقی سکری معمول لانیو بگیرند مسحوق قند ۲۸۰ گرم جیوه ۲۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۲۰ گرم مخلوط کرده صلایه کند تا جیوه کشته شود و بعد ۲ گرم مسحوق و نیل افزوده و با مقدار کافی آب خمیر کرده قرصهای ده سی گرمی سازند و در دفع اختلالات سیفلیسی از یک تا ۲ قرص در روز بیاشامند

قرص زیبقی مغبّر بگیرند خمیر شوکولای و نیل داد ۵۰۰ گرم کلالس معمول ۱ گرم مطابق معمول ۱۰۰ قرص سازند و هر قرصی دارای یک میلی گرم کلالس است و در دفع اختلالات سیفلیسی در روزی ده قرص بیاشامند که یک سانتی گرم کلمل استعمال کرده باشند

حبهای جیوه معمول موریاک اوّلا بگیرند پر توبد و جیوه ۵ سانتی گرم عصاره تباشیک ۱ سانتی گرم عصاره کلکنیا ۱ سانتی گرم برای یک حب باین طریق ۲۰ حب سازند

ثانیا بگیرند دار سکنه عصاره تباشیک مکدا ۱ سانتی گرم عصاره کلکنیا ۱ سانتی گرم برای یک حب نیز باین طریق ۲۰ حب سازند

بقول کلّی اوّلا باید جیوه را از مقدار کم شروع نمود تا معده و امعا آنرا قبول کرده و تحمل نمایند ثانیا بر مقدار آن متدرجا باید افزود که ۲ یا ۳ روز فاصله مقدار را زیاد کرد تا اثر کافی و شافی در او ظاهر گردد و تعیین مقدار جیوه و محصولات آن عموما غیر ممکن است و کلیتا استعمال مقدار کمتر بهتر و قابل جذب بهتر و سریع الاثر تر از مقدار زیاد است و بهترین دلیل بر اثر دوا ظهور تهیج در لثه‌ها و غشاء مخاط دهان است که هم دلیل بر جذب زیبق و هم بیان میکند که از گذاشتن بدن بقدر کفایت اشباع شده و اثر شافی بروز خواهد نمود و در سیفلیسهای خفیف و سطحی مانند بثورات جلدی و مخاطی ضعیف بقدری باید جیوه استعمال نمود که در لثه‌ها تهیج ظاهر نشود و لهذا مصنف استعمال حبوب ذیل را ترجیح میدهد

حبّ جیوه معمول مصنّف بگیرند پر توبد و زیبق ۱ گرم عصاره تباشیک ۲۵ سانتی گرم مسحوق ریشه خطمی بمقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند در روز اول و دوم یک حب صبح و یکی عصر و در سوم و چهارم دو حب صبح و یکی عصر و در پنجم و ششم دو حب صبح و دو حب عصر و هم چنین هر دو روز یک حب زیاد کنند تا آنکه بثورات سیفلیسی متوقف شوند و آنوقت مقدار دوا را نیز متوقف سازند و همین که رو با نحطاط گذاشتند از عدد حبوب بکاهند و کلیتا کمتر اتفاق میافتد که محتاج بزیادتر از ۶ حب در روز شوند

حب زیبقی بلوسُت بگیرند جیوه مسحوق صبر زرد مکی ۶ مسحوق ریوند چینی ۳ مسحوق سقمونیا ۲ مسحوق فلفل سیاه ۱۰ عسل ۶ مطابق معمول خمیر متحد الاجزائی ترتیب داده و از آن حبهای ۲ سانتی گرمی سازند و ۱۲ عدد از این حبوب را مانند مسهل استعمال میکنند و در اختلالات جلدی و سیفلیسی هر روز ۲ حب معمول میدارند و هر حبی محتوی ۳ سانتی گرم جیوه و ۳ سانتی گرم صبر و ۲ میلی گرم سقمونیا است

حب دافع اکزما معمول بیت بگیرند خمیر بلوست سابق الذکر ۲ گرم صابون طبی ۶ گرم مخلوط کرده مطابق معمول ۴۰ حب سازند و در روزی دو حب در اکزمای مزمن استعمال کند

حب دافع یرقان معمول سنوزک بگیرند عصاره شوکران ۶ گرم خمیر بلوست ۱ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند و از یک تا ۲ حب در روز استعمال نمایند

محصولات زیبقی

حب اونگان زیبقی معمول لانیو بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ۴ گرم مسحوق ریشه خطمی ۳ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و در دفع سفلیس روزی ۶ حب استعمال کنند و نیز در دفع سل ریوی از استعمال این حبوب تمجید کرده اند

حب زیبقی معمول سدیلوت و رنیه بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ۳ گرم صابون طبی ۲ گرم مسحوق اصل السوس ۱ گرم مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و این حبوب را **حب زیبق صابونی کدکس** نیز مینامند و مقدار شربت در مردان ۲۰ و در زنان ۲ عدد است و چون بمقدار ۵ تا ۶ حب استعمال کنند بسرعت موجب سیلان براق میگردد

حب زیبقی معمول بیت بگیرند اونگان زیبقی مسحوق عشبه مکه ۵ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و از ۱ تا ۵ حب در روز در دفع سفلیس بیاشامند

حب پلانك بگیرند جیوه عصاره شوکران مکه ۵ گرم عسل مسحوق اصل السوس مکه ۱۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند تا جیوه مضمحل گردد و حبهای ۱ دسی گرمی سازند و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز استعمال کنند

حب ناپولی معمول مارتن سولون بگیرند اونگان زیبقی ۵ گرم عصاره شوکران ۳ گرم عصاره تریاك ۲ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در روز در دفع سفلیس جراحی و جرب مبهم استعمال نمایند و هر حبی دارای ۵ میلی گرم اونگان زیبقی است

حب زیبقی ساده معمول کدکس (حب آبی) بگیرند زیبق ۵ گرم گلقند ۷.۵ گرم مسحوق اصل السوس ۲.۵ گرم مخلوط کرده صلایه کنند تا جیوه کشته شود و مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و هر حبی دارای ۵ سانتی گرم جیوه است و از ۱ تا ۳ حب در روز استعمال کنند

حب دافع اسکوربوت معمول بودلوك بگیرند سولفور سیاه جیوه ۱ دسی گرم منیزی ۵ سانتی گرم مسحوق شوکران ۱ دسی گرم برای یک حب ابتدا روزی یک حب صبح و یکی عصر و بعد تدریجاً مقدار را زیاد کنند تا ۷ حب در عرض روز

حب انتیمونی جیوه معمول شین بگیرند سولفور انتیمون سولفور سیاه گوگرد مکه ۱ گرم مخلوط کرده با قدری رب نارنج دو حب بزرگ سازند یکی صبح و یکی عصر در دفع خنازیر بیاشامند

حب کلمل بگیرند کلمل مسحوق ریشه خطمی مکه ۱ گرم با مقدار کافی عسل ۲۰ حب سازند و هر چهار ساعت فاصله یک حب مانند عوامل مغیره و ضد محرك استعمال کنند

حبهای کوچك هوفمان بگیرند کلمل مغز نان مکه ۲ گرم مخلوط کرده با قدری آب ۲۰ حب سازند

حب دافع یرقان معمول کورولی بگیرند عصاره اشنان ۱۰ گرم کلمل ۵ گرم ۱۰۰ حب سازند و از ۳ تا ۴ حب در روز بیاشامند

حب مرکب کلمل معمول ریکورد بگیرند کلمل بخاری ۱ گرم مسحوق بیك شوکران ۲ گرم صابون طبی ۲ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند این حبوب را در دفع تهیج مرمی که بعد از ورم بیضه سوزنکی باقی میماند استعمال مینمایند و ابتدا از یك حب شروع کرده و هر پنج روز یک حب زیاد میکنند تا به شش حب برسد و در صورتیکه سوانح زیبقی عارض شوند مقدار را باید کم نمود و یا بکلی ترك کرد

حب زیبقی مدر معمول کرو ولیر بگیرند کلمل ۱ گرم مسحوق عنصل ۰٫۵ سانتی گرم شربت زیرون بمقدار کافی مطابق معمول ۱۲ حب سازند در ذات الجنب مزمن در وقتی که جذب مایع مجتمعه خیلی بطئی بود از ۱ تا ۳ حب در روز استعمال نمایند

حب اوبرین بگیرند کلمل ۰٫۹ سانتی گرم تریاک ۰٫۲ سانتی گرم مطابق معمول ۶ حب سازند و هر سه ساعت بر ساعت تا صد یک حب بیاشامند و همین که ترشح براق ظاهر شد استعمال آن را ترک کنند در دفع توموی سفید مستعمل است

حب شوکران و کلمل معمول گاما بگیرند عصارهٔ شوکران ۰٫۴ گرم پروتوکلورور زیبق ۰٫۲ گرم مطابق معمول ۰٫۵ حب سازند و این حبها را بمقدار ۱ تا ۴ در روز با فواید بنکود در دفع ورم مزمن بیضه استعمال نمایند

گرد پلوحر بگیرند کلمل ۱ گرم گوگرد طلائی انتیمون ۲ گرم مطابق معمول گرد سازند و در دفع امراض خارجی دو برین از ۳ تا ۵ دسی گرم در عرض روز استعمال نمایند

حب پلوحر بگیرند گوگرد طلائی انتیمون کلمل ۱ از هر یک ۳ گرم سفرکاک ۲ گرم با قدری شربت صمغ حبهای ۳ دسی گرمی سازند و در دفع هیجانات احشاء بطنی از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بیاشامند و بعضی از معلمین بجای سفرکاک عصارهٔ اصل السوس استعمال میکنند

حب دافع جرب معمول گال بگیرند عصارهٔ شبدرابی عصارهٔ مائی کاک از هر یک ۴ گرم سولفور انتیمون کلمل از هر یک ۱ گرم مسحوق ریوند مقدار کافی مخلوط کرده حبهای ۱۰ سانتی گرمی سازند و در دفع جرب و هیجانات احشاء بطنی از ۵ تا ۶ حب بیاشامند

حب مرکب کلمل معمول دواسازی انگلستان بگیرند کلمل ۳۵/۲۸ سولفور انتیمون ۳۵/۲۸ سفرکاک ۷/۶ روغن کرچک ۸۶/۲۶ مطابق معمول حبهای ۳ دسی گرمی سازند و از ۱ تا ۴ حب در روز بیاشامند و این حبوب تقلید حبوب پلوحر میباشند

حب محلل معمول روست بگیرند کلمل ۶ دسی گرم سولفور طلائی انتیمون ۱۲ دسی گرم عصارهٔ شوکران عصارهٔ کالاند و لا از هر یک ۸ گرم مسحوق دارچینی مقدار کافی مطابق معمول حبهای یک دسی گرمی سازند و در دفع اورام صلبه و مزمن روزی سه حب در سه دفعه بیاشامند

حب معمول اطبای سوئد بگیرند کلمل ۶ گرم سولفور سیاه جیوه ۶ گرم کرمس معدنی ۴ گرم با مقدار کافی مغز نان ۲۴ حب سازند و مانند عوامل ضد سیفلیس از ۳ تا ۴ حب در عرض روز بیاشامند

حب ضد وجع مفصل معمول ویک دازیر بگیرند صابون طبی رنده کرده ۴ گرم عصارهٔ زهره گاو ۲ گرم مخلوط کرده بعد از آن سفرکاک کلمل مسحوق کاک از هر یک ۱ گرم و حبهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۱ تا ۲ حب صبح و همین مقدار عصر بیاشامند

گرد ایپکا و کلمل تریاک دار معمول الیس بگیرند کلمل ۱ گرم تریاک ۰٫۲ سانتی گرم ایپکا ۰٫۵ سانتی گرم مطابق معمول گرد سازند و در هشت بسته مساوی بر بندند و در دفع ذوسنطاریا ساعتی یک بسته بیاشامند

حب دافع ذوسنطاریا معمول بودن بگیرند ایپکا کلمل از هر یک ۳ دسی گرم عصارهٔ تریاک ۰٫۶ سانتی گرم سه حب سازند و در دفع اسهال و ذوسنطاریا بخصوص در ممالک حاره ساعتی یک حب بیاشامند

محصولات زیبقی

حب سیگوند بگیرند جیوه ۶ سانتی گرم کلمل ۲ سانتی گرم عصاره مانی تریاک ۵ سانتی گرم با مقدار کافی شربت تیره دو ۱ حب سازند و در دفع دوسنطاری ممالک حاره در عرض روز هر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند و در صورت لزوم مدت ۳ یا ۴ روز استعمال این حبوب را مکرر مینمایند

حبهای بزرگ هوفمان بگیرند دارشکنه ۱ گرم مغز نان ۱۰ گرم با قدری آب مقطر ۲۱ حب سازند در اختلالات سفیلیسی یک حب صبح و یکی عصر بیاشامند

حب ضد سفلیس معمول دو پوئیترن (حب بی کلرور دو مرکور افیونی کدکس) بگیرند دارشکنه ۱ دسی گرم عصاره صمغی تریاک ۲ دسی گرم عصاره گایاک ۴ دسی گرم ده حب سازند و این حبوب را اغلب اوقات در دفع اختلالات سفیلیس مزاجی تجویز میکنند و مقدار شربتها از ۱ تا ۳ حب است در عرض روز هر حبی دارای ۱ سانتی گرم دارشکنه و ۲ سانتی گرم عصاره تریاک است

حب زیبقی شومل بگیرند دارشکنه عصاره صمغی تریاک مکده ۱ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و هر حبی ½ سانتی گرم دارشکنه دارد و در ابتدا روزی یک حب صبح و یکی عصر بیاشامند و پس از پانزده روز یک حب بیفزایند که سه حب در عرض روز استعمال شود و پس از پانزده روز دیگر روزی ۴ حب که منتهی مقدار شربت آن است یعنی دو سانتی گرم دارشکنه استعمال کرده اند و بر این چهار حب از ۵ تا ۶ ماه باید مداومت نمود در این معالجه که معمول شومل است هرگز سوانح منتج جیوه بروز نمیکند بر خلاف دو شاپر طرق استعمالات جیوه که لابد سوانح منتج بروز خواهد کرد

حب دارشکنه با گلوتن بگیرند دارشکنه ۱ گرم گلوتن تازه ۱۵ گرم مسحوق صمغ ۶ گرم مسحوق ریشه خطمی ۸ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و هر حبی تقریباً دارای ۱ ملی گرم دارشکنه است در دفع سفلیس از ۱ تا ۳ استعمال نمایند

حب زیبقی معمول کولریه بگیرند دارشکنه ۱ گرم آرد گندم ۱۰ گرم مسحوق صمغ ۲ گرم با قدری آب مقطر حبهای ۱۰ سانتی گرمی سازند و روزی دو حب صبح و دو حب عصر بیاشامند

حب زیبقی معمول دوبل بگیرند عصاره الکلی آکونیت ۱ گرم دارشکنه ۱ دسی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع حبوب زیبقی و یا خنازیری روزی یک حب صبح و یکی عصر بیاشامند

حب دارشکنه و آکونیت معمول بیت بگیرند عصاره الکلی آکونیت ۳ دسی گرم دارشکنه ۱ دسی گرم مسحوق ریشه خطمی ۴ دسی گرم هشت حب سازند و در سفلیس از ۱ تا ۸ حب استعمال نمایند

حب سالیسیلات زیبق معمول فرد بگیرند سالیسیلات جیوه ۱ گرم لودانم سیدنم ۱۰ قطره عصاره جنطیانا مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند که هر حبی ۱ سانتی گرم سالیسیلات جیوه دارد و یکی از دانشمندان مدعی است که این ملح سریع الاثرتر و قوی الاثرتر از دیگر توابد و جیوه است و از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم در صور خطیره سفلیس که مستلزم مداوای سریع الاثری باشند و استعمال تمرینج زیبقی غیر ممکن بود در عرض روز استعمال میکنند و در این صورت نهایت مراقبت را از آثار حاصله باید نمود

حب سیانور جیوه معمول پارانت بگیرند سیانور زیبق ۱ گرم عصاره شاهدانه ۱ گرم عصاره آکونیت نمتا ماناک مکده ۱۰ گرم اسانس انیسون ۲۰ قطره مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و در

اختلالات سفلیسی یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند

حب فیونی پرتوید و رجیوه بگیرند پرتوید ورزیبق ۵ گرم عصاره تریاک ۲ گرم مسحوق اصل
السوس ۵ گرم با قدری عسل ۱۰۰ حب سازند و این حبوب معمول **کدکس** میباشند

حب پرتوید ورزیبق و گیاک معمول بیت بگیرند پرتوید ورزیبق ۲ گرم عصاره
گیاک ۴ گرم تریاس ۳ گرم شربت عشبه مقدار کافی خمیر متحد الاجزائی سازند و ۷۲ حب از ان ترتیب دهند و در دفع
سفلیس ابتدا یک و بعد دو حب بیاشامند

حب پرتوید ورجیوه معمول ریکورد (اولین نسخه) بگیرند پرتوید
جیوه تریاس مکد ۳ گرم عصاره تباتیک ۱ گرم عصاره شوکران ۶ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند و این نسخه را
ابی اوقات **ریکورد** بر سایر نسخه ها ترجیح میدهد و شبی یک حب پنجساعت بعد از شام استعمال مینمایند
و چون خواسته باشند مقدار حب را زیاد کنند یک حب صبح و یک حب شام بیاشامند **(دویمین نسخه)**
بگیرند پرتوید ورجیوه تریاس مسحوق برگ بلادن مکد ۵ گرم عصاره تباتیک ۱ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند
و این حبوب را در دوم عنبیه سفلیسی استعمال میکنند

حب دو تو پدو رجیوه معمول مازندی بگیرند دو توید ورجیوه ۵ سانتی گرم عصاره
جیوه ۴۰ سانتی گرم مسحوق اصل السوس مقدار کافی مطابق معمول ۸ حب سازند و ابتدا دو حب صبح و دو حب
عصر و بعد ۴ حب صبح و ۴ حب عصر بیاشامند

سفوف سیفر بگیرند دو ید ورجیوه ۵ سانتی گرم الکل ۲۰ قطره حل کرده بیفزایند کلاس بخاری ۴۰ سانتی
گرم صلایه نموده ۱۰ گرم قند مسحوق افزوده صلایه کنند تا گرد متحد الاجزائی حاصل شود و در ۳۲ بسته مساوی
ببندند و در دفع هید روسفال حادث در اطفال سه ساله تا ۴ ساله یک بسته صبح و یکی ظهر و یکی شب سفوف نمایند

قرص پرتوید ورجیوه معمول گوبلر لانیو بگیرند پرتوید ورزیبق ۲
گرم استات مورفین ۳۰ سانتی گرم خمیر شوکولات ت نیل داده ۳۰ گرم مطابق معمول ۲۰۰ قرص سازند و از
۲ تا ۴ قرص در علامات منتجه سفلیس استعمال نمایند

حب جیوه هاهمان بگیرند جیوه **هاهمان** ۲ گرم تریاس مقدار کافی مخلوط کرده ۴۰ حب
سازند و از ۱ تا ۴ حب در سفلیس استعمال نمایند

حب جیوه محلول هاهمان معمول کازناو بگیرند جیوه محلول **هاهمان**
۱ گرم تریاس ۳۰ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و ابتدا یک و بعد دو حب در روز بیاشامند و **کازناو**
در بروز علامات بدوی سفلیس اغلب اوقات جیوه **هاهمان** را استعمال میکند و هیچوجه از یاد ترشح بزاق
را مشاهده نکرده است

حب سنت مادی بگیرند پرتوسترات متبلر جیوه ۵ دسی گرم رب السوس ۲ گرم مطابق معمول
۶۰ حب سازند و در دفع سفلیس و بعضی اختلالات جلدی از ۲ تا ۵ حب در روز بیاشامند

حب زیبقی معمول بیت بگیرند فوسفات زیبق ۲ گرم عصاره شاهتره ۴ گرم مطابق
معمول ۸۰ حب سازند و در دفع سفلیس ها از ۱ تا ۲ حب در روز بیاشامند

محصولات مسهل جوه

حب کریز بگیرند استات پتواکسید ذیبق ۵ دسی گرم شیرخشت ۱۲ گرم مخلوط کرده ۳۰ حب سازند و در اختلالات سفیلیسی ۲ حب صبح و ۲ حب شام بیاشامند و مدتی استعمال مقدار آن زیاد کنند

زیت خاکستری جهة زرق تحت جلدی معمول لافنک بگیرند جیوه لانولین مکدر ۳ جزء روغن زیتون ۴ جزء ابتدا هاون را بواسطه شعله آتش استریلیزه (عقیم) نمایند و بعد جیوه را با لانولین مخلوط کرده صلایه کنند تا کشته شود و بعد روغن زیتون را بتدریج بیفزایند و ۳ عشر سانتی متر مکعب از این زیت را در یک هفته زرق نمایند و از ۴ تا ۵ هفته بر آن مداومت کنند و قواعد انتی سپتیک را جهة احتراز از عروض دمامیل مراعات نمایند و یکی از دانشمندان نسخه ذیل را بجای نسخه مذکور معمول میدارد بگیرند جیوه مصفی ۴۰ گرم نعفین اتری حسن لبره ۵ گرم وازلین مایع ۴۰ گرم وازلین جامد ۱۵ گرم جیوه را با نعفین حسن لبره بکشند و بعد وازلین ها را مخلوط کنند و طریق استعمال این محصول مانند محصول فوق است

زیت خاکستری معمول ویژیر بگیرند وازلین جامد و سفید ۵ گرم ادنگان ذیبقی ۲ گرم جیوه و ۳ گرم هاون را ابتدا با شعله الکل استریلیزه (عقیم) کنند و بعد مواد مذکوره را در آن مخلوط کرده مدت یک ربع ساعت صلایه نمایند و بیفزایند وازلین جامد و سفید ۱۴ گرم وازلین مایع ۶ گرم و ۱۰۰ جزء این محصول دارای ۴۰ جزء جیوه است و در هر هفته ۲ عشر سانتی متر مکعب این محصول را که معادل ۸ سانتی گرم جیوه است زرق مینمایند مدت دو ماه بر این زرق مداومت باید کرد و نیز دانشمند کور نسخه ذیل را ترجیح میدهد بگیرند کلمل ۱ گرم وازلین مایع ۱۰ گرم مخلوط کنند و ۳ زرق ۱۰ سانتی گرمی که فاصله هر یک از ۸ تا ۱۰ روز باشد استعمال نمایند و جهة احتراز از حصول دمامیل عوامل انتی سپتیک قوی باید معمول داشت

در بیان محصولات مسهل کلمل و ترکیب

چنانچه ذکر کردیم کلمل یکی از مسهلات بسیار نیکو و مطمئن الاثر است و از عوامل مسهل صفرا و ضد محرق و لی مداومت بر آن جایز نیست زیرا هیچیک از محصولات ذیبقی بسرعت کلمل موجب ازدیاد ترشح براق نمیگردند و مقدار شربت آن بطور مسهل از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم و بهترین طریق استعمال آن این است که ۱ گرم کلمل را در ۱۰ گرم عسل سفید جامد مخلوط کرده بیاشامند و بواسطه ثقالت و سنگینی کلمل است که نمیتوان آنرا بطور ریوسیون استعمال کرد

سفوف مسهل و دافع دیدان معمول پرنگل بگیرند مسحوق ریوند ۵ دسی گرم کلمل ۱ گرم مخلوط کرده سفوف نمایند در تبهای صفراوی و دفع دیدان معوی مستعمل است

قرص کلمل معمول کدکس بگیرند کلمل بخاری ۵ گرم قند سفید ۵۰ گرم قرمز دانه ۵ سانتی گرم لعاب کتیرا ۵ سانتی گرم مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و هر قرصی دارای ۵ سانتی گرم کلمل و از عوامل مسهل و دافع صفرا و دافع کرم و ضد محرق است و مقدار شربت این قرصها از ۸ تا ۲۰ عدد

گرد مسهل معمول براند بگیرند کلمل بخاری ۵ سانتی گرم مسحوق سقمونیا مسحوق جلب مکدر ۱ دسی گرم قند سفید ۲ گرم مخلوط کرده در یک بسته ببندند و هر دو ساعت فاصله همین مقدار سفوف نمایند تا اسهال بروز نماید و میتوان بعوض سقمونیا و جلب ۲ دسی گرم ریوند مسحوق استعمال کرد

حب مسهل معمول آلبرت بگیرند سقمونیا جلب کلمل صابون طبی مکد ۵ گرم اسانس پوست نارنج ۸ قطره حبهای ۲ دسی گرمی سازند و هر نیم ساعت فاصله یک حب بیاشامند تا اثر اسهال بروز کند

حب سفید معمول مصنف بگیرند کلمل بخاری ۱ گرم نشاسته ۱ گرم با قدری لعاب کتیرا ۲۰ حب سازند در اطفال کوچک از ۱ تا ۲ حب جهة حصول اسهال استعمال نمایند و در شبان تا ۵ حب میتوان استعمال کرد

حب دافع استسقا بگیرند کلمل ۵ دسی گرم سقمونیا عنصل مسحوق ریوند مکد ۲ دسی گرم شربت بنج دشتی مقدار کافی چهار حب ساخته در عرض روز بیاشامند

حب ملین و مسهل معمول مصنف بگیرند کلمل بخاری سقمونیا جلب صابون طبی مکد ۱ گرم عصاره ریوند ۲ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و شبها هنگام وقت خواب از ۲ تا ۳ حب بیاشامند

حب مسهل خلیدنیون معمول زات بگیرند عصاره خلیدنیون عصاره ریوند مکد ۵ سانتی گرم کلمل بخاری ۱ سانتی گرم سقمونیا جلب ۳ سانتی گرم با مقدار کافی مسحوق ریوند خمیر متحد الاجزائی ساخته ۱ حب کنند و آنها را در مسحوق ایرسا بغلطانند و تا ۵ حب متدرجاً بیاشامند که هر دو ساعت فاصله یک حب تا اثر اسهال بروز کند و این حبوب که عملشان ملایم و سریع است در اختلالات صفراوی استعمال میشوند

جوه فلزی جوه فلزی را در دفع بوستهای عاصی و مبرم و ایلاوس استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۵۰ تا ۵۰۰ گرم است که چندین دفعه در عرض ۲۴ ساعت استعمال شود و بواسطه وزن مخصوصش بطور مکانیک اثر میکند و اگرچه **سیدنم و مورگانی** از این دوا مذمت کرده اند زیرا که گاه مورث تسمم زیبقی خطرناک و انحراق روده میگردد ولی بیشتر اوقات فواید نیکو از استعمال آن حاصل شده

در ساختن مستحضرات زیبقی مخصوص ضد دیدان

قرص زیبق حلو (قرص دافع کرم) بگیرند کلمل بخاری ۵ گرم قند سفید ۱۰ گرم قرمزی قرمز دانه ۵ سانتی گرم با مقدار کافی لعاب کتیرا قرصهای یک گرمی سازند در اطفال و سالی یک قرص در روز استعمال نمایند این قرص تقریباً همان قرص کلمل معمول است که سابقاً ذکر شد

بسکماچ دافع کرم بگیرند کلمل بخاری ۱ گرم در خمیری که جهة دو و چین بسکماچ معمولی کافی باشد داخل نمایند و هر بسکماچی ۳ دسی گرم کلمل دارد و موافق سن مریض از ۱ تا ۲ بسکماچ استعمال نمایند و اغلب بعوض کلمل در هر بسکماچی ۲ گرم مسحوق درمنه داخل میکنند

ایضاً بسکماچ دافع کرم معمول استوری بگیرند کلمل ۱ گرم جلب ۵ گرم زنجبیل ۲ گرم قند سفید ۳۰ گرم شنجرف نقد رد رنگین کردن با مقدار کافی شربت ساده ده بسکماچ سازند

سفوف زیبقی ضد کرم معمول بومر بگیرند قند مسحوق ۲۰ گرم جوه فلزی ۲۰ گرم سولفور سیاه جوه ۲۰ گرم با سولفور صلابه کنند تا جوه را کشته شود و قند را بیفزایند و مقدار شربت این سفوف از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم است

شوکولای ضد کرم بگیرند سولفور سیاه زیبق ۵ گرم در ۱۰۰ گرم خمیر گرم شوکولا داخل نمایند

نسخه‌های دافع اسکارید

و قرصهای یک گرمی سازند

سفوف ضد کرم معمول گولیس بگیرند کمل ۱ دسی گرم مسحوق سنبل الطیب ۱ گرم مسحوق دارپانه ۲ گرم مسحوق قند ۲ گرم مخلوط کرده ۱۰ قسمت کنند و یک قسمت را در یک قاشق کوچک آب مخلوط کرده استعمال نمایند و موافق تصرفات طبیب میتوان زیادتر از یک بستر معمول داشت و فایده دارپانه در این سفوف آنست که بوی سنبل الطیب را که غالباً مکره است میپوشاند بدون آنکه در خواص آن تغییری بدهد و زنان و اطفال بسهولت آنرا میاشامند

سفوف دافع کرم معمول بیمارستانها بگیرند مسحوق تموس مسحوق درمنه مکد ۲۰ گرم کلملاس ۵ گرم مطابق معمول سفوف سازند و از ۵ تا ۱۵ دسی گرم جهة دفع کرم سفوف نمایند

سفوف ضد کرم بگیرند مسحوق درمنه ۱۰ گرم کمل ۱۰ سانتی گرم مخلوط کرده در سه بستر مساوی بر بندند و یک بستر شب وقت خواب و یک بستر دیگر فردا صبح آن شب و بستر سوم پس فردا پس از خواب برخاستن هر بستر را با قاشق کوچک عسل مخلوط کرده در دفع اسکاریدها و حیات بیاشامند

حب ضد کرم بگیرند مسحوق درمنه ۱۰ گرم کمل بخاری ۵ گرم عصاره افسنتین مقدار کافی مخلوط کرده حبهای ۲ دسی گرمی سازند و در طفل ۴ ساله ۲ حب و در شبان ۱۰ حب معمول دارند

حقنه ضد کرم معمول داسپیل بگیرند صبر زرد تنباکو انغوزه مکد ۵ سانتی گرم روغن کافوره ۱ گرم آب صاف ۵۰۰ گرم مطابق معمول حقنه ساخته احتقان نمایند

نسخه‌های دافع اسکارید در اطفال معمول مسیو تروسو

شیاف اولاً بگیرند تمن ۱ گرم کره کاکائو ۴ گرم کره را ذوب کرده و بگذارند نیم سرد شود و تمن را افزوده صلایه کنند و در قالب کاغذی ریخته شیاف سازند

ثانیاً بگیرند لجیبد ورنیتی ۵ سانتی گرم کره کاکائو ۴ گرم چنانچه در فوق ذکر کردیم شیاف سازند

حقنه اولاً بگیرند دوده الک کرده چوب ۲۵ گرم مدت ربع ساعت در ۲۰۰ گرم آب بجوشانند و بگذارند نیم گرم شود و نیم ساعت قبل از خوابیدن طفل حقنه نمایند و چند روز متوالی بر آن مداومت کنند

ثانیاً بگیرند کمل ۲۰ سانتی گرم لعاب بذر کتان ۱۲۵ گرم کمل را در لعاب مخلوط کرده صبح و شب حقنه نمایند

ثالثاً بگیرند بی‌یدور دجیوه ۲ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و احتقان نمایند و این حقنه و حقنه فوق را با آلت بلوری باید احتقان نمود

رابعاً بگیرند بی‌یدور دجیوه ۱ سانتی گرم ید و یدپتاسیوم ۱۱ دسی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم بی‌یدور و یدور را با چند قطره آب صلایه کنند تا بی‌یدور در یدور حل گردد و ما بقی آب را افزوده حقنه نمایند

خامساً بگیرند اسید ارسنیو ۱ سانتی گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم با عانت حرارت حل کنند ابتدا روده را با عانت حقنه ساده خالی نمایند و بعد محلول را با آلت بلوری در مستقیم داخل کنند مثل آنکه در حقنه دارشکن ذکر نمودیم

در بیان محصولات زیبقی از جهة استعمالات خارجی

غرغره ضد سیفلیس بگیرند ماء الشعیر گندم ۱۰۰ گرم عسل ۳۰ گرم محلول داتریاتن ۱۰ گرم در قروح سفلیسی حلق غرغره کنند

غرغره دارشکنه معمول ریکورد بگیرند مطبوخ شوکران و تاجریزی ۲۰۰ گرم دوتوکلورور زیبق ادسی گرم مقدار دارشکنه را میتوان زیاد کرد تا به ۵ سانتی گرم در ۳۰۰ گرم مایع و در قروح سفلیسی حلق پس از انقضاء هنگام حدت غرغره نمایند

غرغره سیانور زیبق معمول پارانت بگیرند سیانور زیبق ۵ دسی گرم مطبوخ ریشه خطمی ۵۰۰ گرم حل کنند در قروح سفلیسی جوف دهان روزی ۵ یا ۶ دفعه غرغره نمایند و دقت کنند که فرو نرود

کحل ضد سیفلیسی بگیرند دارشکنه ۵ سانتی گرم در ۲۰۰ گرم گلاب حل کنند

کحل دافع کراتیت متقرح و ورم عنبیه هرحی معمول گیلوت بگیرند بی کلرور زیبق ۵ تا ۳۰ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم موافق تصرفات طبیب مقدار دوا تغییر میکند و روزی چهار دفعه در چشم قطور نمایند

کحل زیبقی مسکن معمول کوزادی بگیرند دارشکنه ۲ میلی گرم مسحوق کیرا دسی گرم در ۶ گرم گلاب حل کرده و ۹ قطره لودانم بیفزایند این کحل در رمدهای سفیلیسی معمول است

کحل دافع ورم اجفان معمول سیشل بگیرند دارشکنه ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۲۰ گرم لودانم سیدنم ۵ دسی گرم لعاب بهدانه ۱۰ گرم روزی سه تا چهار دفعه هر دفعه ۱ تا ۲ قطره در مابین اجفان قطور نمایند

کحل مسقط معمول تیلمان بگیرند بی کلرور زیبق ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۸۰ گرم لودانم سیدنم ۶ گرم مطابق معمول عمل نمایند در ابله کونفلوانت روزی شش دفعه هر دفعه مدت یک ساعت بر چشم منطبق نمایند

زرق انتی سپتیک (دافع تعفن) معمول پاناس بگیرند بی یدور جیوه ۱ دسی گرم الکل ۱۰۰ گرم آب ۹۰۰ گرم حل کنند و از ۱ تا ۲ سانتی متر مکعب در جوف چشم زرق قطور نمایند

نشوق زیبقی دیماریس بگیرند گرد سنتا ثر او لیو ساکروم نارنج کافور مکن ۱۰ گرم سیانور زیبق ۳۰ سانتی گرم مطابق معمول گرد سازند و در سوانح سفیلیسی حلق و جوف خلف حلق نشوق کنند

زرق سیانوری بگیرند سیانور زیبق ۳۰ سانتی گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند

کحل سیانور زیبق معمول دیماریس بگیرند سیانور زیبق ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند در ورم جفن غده که در اشخاص خنازیری عارض میشود پس از استعمال ملینات این کحل را استعمال نمایند

زرق زیبقی تریاک دار بگیرند محلول وانتریاتن ۵۰۰ گرم شراب عرک تریاک ۵ گرم مخلوط کنند

استعمالات خارجی زیبق

و در دفع قروح سفیلیسی حشفه و مجرای بول زرق نمایند و در زرق مجرای بول گاه لازم میشود که هم وزن این محلول
آب مقطر داخل کند و نیز گاهی باید این محلول را با ۱۰ یا ۱۲ مقابل از آب مقطر داخل نمود

زرق زیبقی معمول لانیو بگیرند پوماد زیبقی مضاعف ۵ گرم روغن زیتون ۴۰ گرم مخلوط
کرده در وقت استعمال بهم زنند در دفع شانکر و قرحه سفیلیسی مجرای بول و حشفه زرق نمایند

آب دافع قمل معمول کاده بگیرند گلاب ۲۰ گرم آب زیبقی ۱ گرم مخلوط کند

گلیسره زیبقی معمول ویدال بگیرند گلیسره نشاسته ۳۰ گرم تنتور ید ۱ گرم کلمل ۱ گرم مخلوط
کرده بروی اکزمای خشکی که با خوارش همراه باشد صبح و عصر منطبق نمایند

آب دافع آکله بگیرند دارشکنه ۶ دسی گرم در ۱۰ گرم آب خالص حل کرده و ۱۲۰ گرم آب آهک بیفزایند در وقت
استعمال بهم زنند در تغسیل شانکر و قروح بی وجع مستعمل است

آب سیاه دافع آکله بگیرند کلمل ۶ گرم مسحوق ترباک ۲ گرم آب آهک ۳۲۵ گرم مخلوط کرده در وقت
استعمال بهم زنند و مانند آب مذکور را استعمال میشود ولی کم اثرتر از آن است

مخلوط زیبقی معمول ولپو بگیرند کلمل ۵ گرم لعاب خطمی ۱۵۰ گرم مخلوط کرده و در وقت
استعمال بقوت بهم زنند پارچه را با آن آلوده کرده در دفع شانکر بروی جزء معلول رفاده نمایند

غسول مغیر معمول بوارهاو بگیرند دارشکنه ۲ دسی گرم گلاب ۱۲۰ گرم حل کند مواضع
را که دارای شپش و سایر پارازیتها باشد صبح و عصر بشویند

غسول زیبقی معمول بومیس بگیرند دارشکنه ۱ گرم گلاب ۱۵۰ گرم او دوکلنی ۱۰ گرم حل
کند و در دفع کوپرز و اکنه و شورات و زنکولی و غیره تغسیل نمایند

غسول هاردی بگیرند بی کلرور زیبق ۲۰ سانتی گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم الکولاتور نعناع ۵ گرم حل کند
و در دفع خوارشهای شدید تغسیل نمایند

غسول زیبقی معمول روست بگیرند بی کلرور زیبق ۱۵ تا ۳۰ گرم آب مقطر مقدار کافی
حل کرده بیفزایند عصاره شوکران عصاره بابونه مکی ۶ گرم تعفین ترباک ۲۴ دسی گرم عسل وردی ۱۵ گرم در
قروح سفیلیسی حلق دهان و بینی و آلات تولد زنان روزی سه دفعه با قلم مو مطلول نمایند

آب گولن بگیرند بی کلرور زیبق ۱۰ سانتی گرم عرق غار گلاسی و گل هلو ۱۰۰۰ گرم عصیر زحل ۱۲۵ گرم
تعفین حسن لبه ۱۵ گرم الکل ۶۰ گرم تعفین را بالکل افزوده و باسایر مخلوط نمایند و بروی خالهای قرمز بمالند **هاگی**
در دفع خالهای قرمز صورت غسول ذیل را استعمال میکند بگیرند آب ۲۵۰ گرم سولفات دوزی ۲ گرم استات سرب
۲ گرم دارشکنه ۵ سانتی گرم در مقدار کافی الکل حل کند

غسول زیبقی معمول کازناو بگیرند بی کلرور زیبق ۶۰ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم الکل
۲۰۰ گرم کافور ۱۲ گرم حل کرده در دفع خوارش استعمال کند

آب قرمز معمول البرت بگیرند دوتوکلرور زیبق ۴ گرم در ۵۰۰ گرم آب مقطر حل کرده در
مدت ربع ساعت ۶۰ گرم دبش هوا چوب بر در آن بجوشانند و صاف نمایند و ۵۰ گرم این آب را در قرحهای سیفیلیسی
تغسیل نمایند

درس سی و ششم

آب میتانبرک بگیرند دارشکنه ۴ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب صاف و ۳۰ گرم اسید کلوریدریک الکل دار حل کنند و در دفع جرب تغسیل نمایند

نطول زیبقی معمول باتمان بگیرند دوتوکلرور و زیبق ۱ دسی گرم آب مقطر ۱۲۰ گرم جوهر ترکیبا سطوخودوس ۳۰ گرم حل کرده در دفع جرب نطول نمایند

محلول غلیظ دارشکنه معمول بکورد بگیرند دارشکنه ۱ گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کنند و جهت داغ کردن سطوح منفطر خارک استعمال نمایند

محلول دافع خشکریشه معمول فریبرک بگیرند کافور ۲ گرم بی کلرور دو زیبق ۴ گرم الکل خالص ۳۰ گرم حل کنند در دفع کوندیلوم و نموهای سفیلیسی استعمال نمایند

محلول زیبقی تریاک دار بگیرند دوتوکلرور و رجوه ۵ دسی گرم آب مقطر ۵۰ گرم حل کرده بالودانم سیدنم مخلوط نمایند و با قلم مو بروی قروح سفیلیسی بمالند و در دفع نموهای سفیلیسی دیگر روزی چهار دفعه این الت را در این محلول فرو برند و میتوان مدرجا بر مقدار دارشکنه افزود

امولسیون زیبقی بگیرند بادام تلخ ۵۰ گرم در هاون چینی صلایه کرده و کم کم ۵۰ گرم آب مقطر بیفزایند و صاف کرده ۱۲ دسی گرم دوتوکلرور و جیوه در مصفی حل نموده در دفع احلاءات جلدی غسول نمایند

محلول کولاند بگیرند دوتوکلرور و زیبق ۱ دسی گرم نمک امونیاک ۱ دسی گرم امولسیون بادام تلخ ۲۰۰ گرم حل نمایند و در سعفه استعمال کنند

ایضاً بگیرند دارشکنه ۱ نمک امونیاک ۱ امولسیون بادام ۵۰۰ حل کنند

مخلوط معمول بیت جهة غسول بگیرند اسید کلوریدریک طبی ۵ گرم دارشکنه ۱ دسی گرم امولسیون بادام تلخ ۳۰۰ گرم در بثورات مزمنه که با خوارش همراه باشند تغسیل نمایند

ملطف سیاه لنک بگیرند مقشر بادام شیرین ۳۰ گرم مقشر بادام تلخ ۱۵ گرم عرق آلوبالو ۳۰۰ گرم مطابق معمول امولسیون ساخته بیفزایند دوتوکلرور و زیبق ۳ دسی گرم تعفین حسن لبه ۲۰ گرم آب لیمو ۱۵ گرم در بثورات پوستولی جلد استعمال کنند

آب دافع قوبا معمول لوئینس بگیرند گلاب ۲۵۰ گرم سوکربونات سرب ۱۵ گرم زاج سفید ۱۵ گرم دارشکنه ۱ گرم سفیده تخم مرغ یکدانه مطابق معمول عمل نمایند و پارچه را در آن آلوده کرده با احتیاط بروی اجزاء مبتلی بقوبا منطبق نمایند

پاشویه زیبقی بگیرند دوتوکلرور و زیبق ۲ دسی گرم در ۱۰۰۰ گرم آب صاف حل کرده در دفع اکروستوز در مورد های سفیلیسی پاشویه نمایند

حمام دارشکنه معمول بومر بگیرند دوتوکلرور و زیبق ۲۰ گرم کلوریدرات امونیاک ۲۰ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند و با مقدار کافی آب در حمام چوبی داخل نمایند و میتوان مدرجا مقدار دارشکنه را زیاد کرده تا به ۵۰ گرم برسانند و **کلکس** این حمام را در امراض مزمنه جلد و سفیلیسی خراجی یا بیحد زنها را استعمال میکند و یکی از دانشمندان در حمام زیبقی از ۴ گرم دارشکنه شروع کرده تا به ۳۲ گرم مدرجا میرساند و پس از استعمال هر دو حمام ۲ گرم می افزاید

استعمالات خارجیه زیبق

حمام زیبقی معمول ویدِ کُند بگیرند بی کلرور دو زیبق کلورید دامونیاك مکرر ۵ گرم
در ۵۰۰ گرم آب مقطر حل کرده و با مقدار کافی آب در حمام چوبی داخل نمایند و در دفع شپشهای بدن این حمام را
استعمال میکنند و **تروسو** در مداوای اختلالات خارجی سفلیسی معمول میدارد

حمام زیبقی معمول مصنّف بگیرند ارشکنه ۱ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کرده در حمام
چوبی و یا حمام فلزی که با روغن کتان اندوده شده باشد بریزند و بقدر کفایت آب صاف در آن داخل نمایند و طفل
جدید الولاده را که مبتلی به سفلیس مولودی باشد هفته دو دفعه هر دفعه مدت نیم ساعت در این حمام بگذارند
و باندازه که طفل بزرگ میشود مقدار ارشکنه را متدرجا زیاد کنند تا ۲ گرم و زیادتر

عسل زیبقی بگیرند زیبق حلو ۵ گرم عسل سفید ۵۰ گرم مخلوط کنند در قروح سفلیسی حلق و [illegible]
نطول نمایند

عسل پرتوید و رجیوه معمول ببت بگیرند عسل ۱۲۰ گرم پروتیدور دو زیبق ۱۰ گرم
مخلوط کنند و برای امحای قروح سفلیسی نطول نمایند

پوماد زیبقی (اونگان زیبقی مضاعف) بگیرند زیبق فلزی ۵۰۰ گرم پیه حسن لبه
۴۶۰ گرم موم سفید ۴۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و از ۱ تا ۵ گرم در دفع سفلیس تمریخ نمایند این محصول
زیبقی قوی الاثر و کثیر الاستعمال است و یکی از دانشمندان در سفلیس دماغی همه روزه از ۵ تا ۱۰ گرم این پوماد را تمریخ
میکند و در همین زمان از ۵ تا ۱۰ گرم یدور دو پتاسیوم می آشاماند

پوماد زیبقی ساده (اونگان خاکستری) بگیرند پوماد زیبقی مضاعف ۱۲۵
گرم پیه مذاب حسن لبه ۳۷۵ گرم مخلوط کنند و در دفع پارازیتها تمریخ نمایند

صابون زیبقی معمول بیون بگیرند صابون سیاه و خفی زیبق فلزی مکرر یك جزء مخلوط
نمایند

قیروطی زیبقی معمول کدکس بگیرند اونگان زیبقی قیروطی جالینوس مکرر ۴۰ گرم مخلوط کرده
صلایه کنند و شانکر و قروح سفلیسی را ضماده نمایند

پوماد زیبقی تریاك دار بگیرند قیروطی تریاك دار پوماد زیبقی مضاعف مکرر ۵۰ گرم مخلوط
کنند و هنگام ورم و ورم صفاق وضع حملی بخصوص در وقتی که اونگان زیبقی تحریك شدیدی کرده باشد روزی دو
یا سه دفعه هر دفعه ۴ گرم از این پوماد بروی شکم تمریخ نمایند

پوماد ضد رمد معمول سیشل بگیرند اونگان زیبقی ۱۰ گرم و در رمد [illegible] روزی
۲ یا ۳ دفعه هر دفعه بقدر یك فندق بروی جزء فوقانی پیشانی تمریخ کند

ایضاً پوماد ضد رمد بگیرند اونگان زیبقی ۴ گرم لودانوم دو سو ۲ گرم مخلوط کنند در رمد موجع بدون
سیلان دمعه مانند پوماد مذکور تمریخ نمایند

ایضاً پوماد ضد رمد معمول سیشل بگیرند اونگان زیبقی عصاره بلادن
مکرر ۱۰ گرم زیت مقدار کافی پوماد نرم و متحد الاجزائی سازند و در رمد های شدید که با سیلان دمعه شدید
همراه باشد تمریخ کند

اونگان دافع ورم کیسه دمعه معمول گالزوسکی بگیرند اونگان هیدرارژیره ۶ گرم و ازلین ۶ گرم کافوره ۳۵ سانتی گرم اول با این اونگان قسمت کیسه را چرب کرده و بعد ضمادی از دبریج بپوشانند

پوماد زیبقی بلادنی بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ۳۰ گرم عصاره بلادن ۴ گرم مخلوط کرده در دفع تهیجات لمفاتیکی تمریخ نمایند و این پوماد را یکی از دانشمندان در دفع ذونا مفید میداند

پوماد زیبقی معمول پلانش بگیرند جیوه فلزی ۵ گرم با ۲ قطره روغن تخم مرغ در هاون مخلوط کرده صلایه کنند تا کشته شود و بعد با ۵ گرم مسکه کاکائو مخلوط نمایند و مانند اونگان زیبقی مضاعف استعمال کنند

محلل زیبقی معمول بیمارستانها بگیرند اونگان زیبقی محلل ساده مکه یک جزء مخلوط کنند دیگر یک شاکر غیر موجع استعمال نمایند

مخلوط دافع سفلیس معمول پهودل بگیرند اونگان زیبقی ۳ جزء سولفور آهک ۱ جزء مخلوط کنند هر شب وقت خوابیدن ۴ گرم از این مخلوط را بروی جزء انسی ساقهای پا بروی جزء قدامی ساعدها تمریخ نمایند و فردا صبح با آب سبوس و یا آب صابون بشویند

اونگان زیبقی مرکب بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ۴۰ گرم آهک شکفت شده ۱۰ گرم نمک امنیاک گوگرد مصعد مکرر ۱۰ گرم مخلوط نمایند

پوماد محلل معمول دوپوئیترن بگیرند مسحوق نمک امنیاک ۵ گرم پوماد زیبقی ۴۰ گرم مخلوط کنند و در تهیجات خنازیری روزی یک دفعه صبح و یک دفعه عصر شب باندازه یک فندق چرب نمایند و نسخه ذیل را دکتر دوسو جرحی در تومورهائی که در اطراف رضفه در اشخاصی که مدتی در زانو می نشینند بروز میکند تمریخ نمایند بگیرند نمک امنیاک ۱۰ پوماد زیبقی ۵۰ گرم مخلوط کنند

پوماد زیبقی بلادنی معمول منیوت بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ۴۰ گرم عصاره الکلی بلادن ۵ گرم بلسان مایع پرو ۵ گرم مخلوط کنند و در دفع تومورهائی که مرکب با سفلیس باشد استعمال نمایند و چون از ۱ تا ۲ گرم عصاره صمغی تریاک بر این پوماد بیفزایند در دفع بسیاری از امراض قوی الاثر میگردد و در دفع تومورهای بواسیری وای نیکو دوا است

اونگان زیبقی قطرانی معمول گیلوت بگیرند زیبق ۱۰ گرم قطران ۵۰ گرم چنانکه در اونگان زیبقی بیان کردیم عمل نمایند و در سقط ابل این اونگان استعمال میشود

پوماد فورنیر بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ۵۰ گرم اونگان باسلیقون ۲ گرم مسحوق ذراریح ۵۰ سانتی گرم مخلوط کنند و در لسع حیوانات سمدار این پوماد را بروی شرحه کرانه جراحت و محل لسع را روزی دو دفعه رفاده نمایند

اکسید قرمز جیوه (رسوب قرمز) یکی از ترکیبات بسیار سمی زیبق است و در تخریب گوشتهای خارجی شکل و تحریک قروح سفلیسی ضعیف و کشتن شپش و غیره استعمال میشود و نیز در پوماد های رمدی استعمال میگردد

زرق اکسید زرد جیوه بگیرند اکسید زرد جیوه ۱ گرم صمغ عربی ۲۵ سانتی گرم آب مقطر ۲۰ گرم مطابق دستورالعمل **واتراسزوسکی** در هفته یک سانتی متر مکعب زرق نمایند

استعمالات خارجی زیبق

ایضاً زرق اکسید زرد جیوه بگیرند وازلین ۱۰ گرم اکسید زرد جیوه ۱ گرم مخلوط کنند اسکارنزیو از ابتداء ماه مرده دو زیك سانتی متر مکعب در قسمت سرینی زرق مینماید یعنی هر دفعه یك دسی گرم اکسید جیوه داخل بدن میکند

کحل خشك معمول دو پوئیترن بگیرند قند سفید ۱۰ گرم دوتو اکسید جیوه ۵ دسی گرم طوطیا ۱ گرم مطابق دستورالعمل **کدکس** گرد خیلی نرم و متحد الاجزائی سازند

کحل ضد لکه قرنیه ایضاً معمول دو پوئیترن بگیرند کحل بخاری نبات مکلس ۵ گرم نرم صلابه کرده مخلوط کنند و **کدکس** یك قبضه مابین دو انگشت از این کحل را در مابین اجفان که انها را از هم باز کرده باشند نفوخ مینماید و این کحل از کحل سابق الذکر کم حدت‌تر و مستعمل‌تر است

کحل ضد رمد یك قبضه کوچك مابین دو انگشت کحل را گرفته در میان اجفان فرو نمایند

نفوخ دافع غلظت قرنیه بگیرند دسوب قرمز غاریقون سفید مکلس ۲ گرم قند سفید ۳۰ گرم مخلوط کرده صلابه کنند و در چشم نفوخ نمایند

پوماد اکسید قرمز جیوه بگیرند وازلین ۱۵ گرم مسیو فی دسوب قرمز ۱ گرم مخلوط کرده بروی کنار جفن اسفل باندازه سر سنجاقی روزی دو یا سه دفعه تطویل کنند و **پوماد اکسید زرد** را نیز بهمین طریق ساخته و همین طور استعمال مینمایند و هر این دو پوماد در ورم مزمن جفن مستعمل اند

گلیسره اکسید زیبق بگیرند دسوب قرمز ۱ گرم گلیسره نشاسته ۴ گرم مخلوط کرده صلابه کنند و در ورم مزمن جفن استعمال نمایند

پوماد سنتاندره بگیرند استات متبلور سرب ۰٫۲۰ گرم کلورید راتا مانیك ۴ سانتی گرم طوطیا ۳۰ سانتی گرم اکسید قرمز جیوه ۰٫۲۰ گرم کره معمول با گلاب ۱۰ گرم مخلوط کرده صلابه کنند و بنود در ورم مزمن جفن استعمال کنند

پوماد لیون بگیرند ونگان وردی ۱۵ گرم دسوب قرمز ۱ گرم مخلوط کرده با دقت صلابه کنند **پوماد قهوه لاری** عبارتست از ترکیب پوماد وردی ونگان با سلیقون معمول دارند

پوماد ضد رمد معمول سیشل بگیرند پیه مذاب ۲ گرم دسوب قرمز ۲۰ سانتی گرم مخلوط کنند و گاهی ۱ دسی گرم سولفات کادمیوم بر این مخلوط می افزایند و در کوچك کردن لکهای قرنیه استعمال مینمایند

پوماد زیبقی معمول ولپر بگیرند اکسید زیبق ۲۵ سانتی گرم لودانم سیدنم ۲ گرم پیه مذاب ۵ گرم در دفع لکه قرنیه روزی یك یا دو دفعه باندازه سر سنجاق تطویل کنند

پوماد ضد رمد بگیرند اکسید قرمز جیوه ۲۵ سانتی گرم سولفات دوی ۵ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده صلابه کنند و مانند پوماد فوق استعمال نمایند

پوماد معمول ولس بگیرند یدور دپتاسیوم ۵ سانتی گرم اکسید زرد جیوه ۱۰ سانتی گرم پیه مذاب ۱۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در غلظت قرنیه معمول دارند

پوماد ضد رمد معمول سنت ایوس بگیرند دسوب قرمز اکسید روی مکلس

درس ششم

۱ گرم کافور ۳ دسی گرم و ۵ گرم موم و ۳۰ گرم مسکه تازه مخلوط کنند و مانند پوماد های فوق معمول دارند

پوماد ضد رمد معمول گرانجو بگیرند رسوب قرمز ۵ گرم قیروطی ۳۰ گرم پوماد سازند

ایضاً پوماد رمدی بگیرند وازلین دردی ۳۰ گرم رسوب قرمز ۱ گرم پوماد سازند و این پوماد از پوماد **گرانجو** کم حدت‌تر و ملایم‌تر است

پوماد ضد رمد معمول ریژانت بگیرند اکسید قرمز زیبق استات متبلور سرب مکلس ۱۵ گرم کافور ۱ گرم وازلین ۱۸۰ گرم مخلوط کرده در روی سنگ صلایه مدت صلایه کنند

پوماد دافع رمد معمول کاده بگیرند مسکه تازه مغسول ۳ گرم رسوب قرمز ۱۰ تا ۲۰ سانتی گرم کافور ۵ سانتی گرم ابتدا رسوب قرمز و کافور را در روی سنگ صلایه مدتی صلایه نمایند و یک قطره روغن بادام افزوده و بعد مسکه را افزایند و نیز صلایه کنند در روی کنارهای پلکهای چشم باندازه یک گندم شب وقت خواب منطبق سازند و **دیسمارس** در کراتیت عرقی قرمز کرده اشخاص خنازیری عارض میشود و در لکه های قرنیه که هنوز مستحکم نشده باشد این پوماد را مفید و موثر میداند

پوماد رمدی معمول کونیر بگیرند رسوب قرمز ۲ دسی گرم روغن جگر ماهی ۴ گرم قیروطی ۲ گرم مخلوط کنند و این پوماد را مخصوصاً در رمدهای قروح مژگانی استعمال میکنند **کونیر** از استعمال این پوماد در غبار سفید قرنیه که منتج از پانوس عرقی شده باشد و در پانوس سلولی و قروح ضعیفه وغیره نتایج نیکو حاصل کرده است

پوماد دافع رمد معمول رولت بگیرند اکسید قرمز جیوه اکسید مصعد روی [illegible] استات سرب مکلس ۱ گرم دوتوکلرور زیبق ۵ سانتی گرم پوماد رمدی ۸ گرم مخلوط کرده در روی سنگ صلایه سحق نمایند

پوماد زیبقی کراوزوتی معمول تانسوپل بگیرند مسحوق اکسید زیبق ۲ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم کراوزوت ۱۰ قطره پوماد سازند و در امراض مزمن ملتحمه استعمال نمایند و **تانسوپل** در این امراض اغلب پوماد کراوزوت ساده را استعمال میکند

پوماد دافع ورم جفن معمول گوپن بگیرند اکسید قرمز جیوه ۵ سانتی گرم کلرور ۱ سانتی گرم کربونات سرب ۱۰ سانتی گرم پیه مذاب ۵ گرم مخلوط نمایند

پوماد ضد سفیلیس معمول ژبرت بگیرند قیروطی تریاک دار ۵۰ گرم رسوب قرمز ۱ گرم مخلوط کنند این پوماد را در قروح سفیلیسی مزمن در صورتیکه خوف از تحریک و ورم نباشد فایده مینماید

پوماد محرق معمول کر بگیرند اکسید قرمز زیبق ۲ گرم سولفات مایع سرب ۳ گرم روغن بادام ۴۰ گرم پیه مذاب ۱۲۰ گرم مخلوط کرده مدتی صلایه کنند در ورم مزمن جفن بروی کنار اجفان مقدار کمی از این پوماد تمریخ نمایند

پوماد کافوری و تواکسید زیبق معمول مونود بگیرند اکسید قرمز زیبق ۲ گرم کافور ۵ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در سفیلیدها و اختلالات مزمن جلد که با خارش شدید همراه باشند را اختلالات یا بولی صورت تمریخ نمایند

استعمالات خارجیه

اونگان قهوه رنگ بگیرند اونگان باسلیقون ۵۰۰ گرم رسوب قرمز ۲۰ گرم مخلوط کنند در شانکر
غیر موجع مانند محرک و محرق خفیف زیاده نمایند

گرد دافع اوزن معمول تروسو بگیرند کلمل ۲ جزء رسوب قرمز ۲ جزء قند ۱۵ جزء
مخلوط کرده گرد بسیار نرمی سازند در اوزن و اختلالات قوبائی بجا و بیف انفی در روزی ۵ بار در دفعه بطور انفیه بینی
بکشند

پوماد سولفور زیبق معمول بیت بگیرند سولفور زیبق ۲ گرم کافور ۵ دسی گرم
قروطی ساده ۱۰۰ گرم پوماد سازند و در بثورات زنبکول و پاپولی مزمن تمریخ کنند این پوماد را **قروطی**
ضد هرپسی الیبرت می نامند

پوماد ضد قرحه دوالی معمول هاردی بگیرند قروطی ۳۰ گرم سریج شنجرف مکلس
۲ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد ویلان بگیرند کربونات پتاس اسانس برگاموت مکلس ۱۵ گرم سولفور قرمز چوبه گلاب مکلس ۳۰
گرم گوگرد مصعد پیه مذاب مکلس ۲۰۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند ویلان این پوماد را در دفع جرب استعمال
می نمایند

پوماد شنجرف بگیرند مسحوق بسیار نرم شنجرف ۱۰ گرم کلورید دانتیمانیک ۲ گرم پیه مذاب ۱۰۰ گرم
مخلوط کرده و ۱۰ گرم گلاب کرم بیفزایند و از ۵ تا ۱۰ گرم در دفع حکه قملی نطول نمایند

قروطی یدقی معمول لر بگیرند کلملاس ۵ گرم قروطی ۴۰ گرم مخلوط کنند و از ۲ تا ۴ گرم در
سفلیس و جرب نطول نمایند

پوماد کلمل بگیرند کلمل بخاری ۱۰ گرم پیه مذاب حس لبره ۹۰ گرم مخلوط کنند و در دو دفعه قروح خنازیری و
قروح سفلیسی و خنازیری استعمال نمایند و **بیت** در اغلب بثورات مزمن و اوایل اختلالات قشری این پوماد
را استعمال میکند

پوماد مرکب کلمل کازناو معمول بگیرند کلمل بخاری ۲ گرم کافور ۳۰ سانتی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مطابق
معمول پوماد سازند در دفع هرپس صورت که بسرعت بحالت زیان حرمیاید این پوماد را خیلی استعمال میکنند

پوماد کلمل معمول بیمارستانها بگیرند کلمل بخاری ۱ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده استعمال
کنند و **ریکورد** بجای پیه قروطی تریاک را استعمال میکند

پوماد ورلوف بگیرند کلمل ۱۰ گرم اونگان وردی ۲۰ گرم مخلوط کرده در جرب استعمال نمایند

پوماد ضد جرب معمول ول بگیرند کلمل ۱۰ گرم روغن بادام ۴۰ گرم موم سفید ۱۰
گرم مطابق معمول پوماد سازند و ده قسمت کرده هر دفعه یک قسمت را نطول نمایند

پوماد ضد سفلیس معمول وست بگیرند کلمل ۴ گرم تریاک مسحوق ۲ گرم پیه
مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده در قروح جلدی و حبردی سفلیس معمول داشتند

پوماد ضد هرپس بگیرند کلمل گوگرد مصعد مکلس ۵ گرم عرقی غاد یکلاسی ۵ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم
پوماد سازند و در جوشهای لیکنی شکل و پیتیریازیس نطول کنند

نطول ضد رمد معمول وست بگیرند کلمل عصاره تریاك مکد ۱۵ تا ۲۰ سانتی گرم با آب دهان مخلوط کرده در اطراف چشم بمالند در دفع رمد مزمن و موجع مستعمل است

پوماد پرتوکلرور زیبق امانیاکی معمول بیت بگیرند پرتوکلرور زیبق امانیاکی ۳ گرم کافوره دسی گرم قیروطی ساده ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و در ناکنه وسیکوزیس استعمال نمایند

پوماد محلل ایضاً معمول بیت بگیرند پرتوکلرور زیبق استات سرب مکد ۳۰ گرم پیه مذاب ۲۰ گرم کافوره دسی گرم پوماد سازند و مانند محللات توبرکولی استعمال نمایند

پوماد رسوب سفید بگیرند رسوب سفید ۱۰ گرم پیه حسن لبره ۹ گرم مخلوط کنند در دفع اخلالات قوبائی که با حکه شدید همراه باشند قوی الاثر است

پوماد دافع قوبا معمول کوربلانیو بگیرند رسوب سفید ۱ گرم مسکه کاکائو ۳۰ گرم بلسان پرو ۴ گرم مخلوط کنند در قوبای سطحی و لکه های جلدی و بثور دانیکرد دگونزیس از وضع حمل عارض میشوند و نهایت اثر نیست مید هند این پوماد سود مند است

ایضاً پوماد دافع قوبا معمول کوربلانیو بگیرند روغن بادام ۵۰ گرم چربی بالن ۳۰ گرم موم سفید ۱ گرم گلاب ۵ گرم رسوب سفید ۲ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد رسوب سفید معمول بکورد بگیرند قیروطی تریاك دار ۳۰ گرم رسوب سفید ۲ گرم عصاره دامانیا ۴ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در بعضی اقسام سوزاك که با حبس نزوف البول همراه باشند استعمال میشود که باعانت میل کم الاستیك و یا میل موم و وی بلك باد و دفعه در روز آن را در مجری داخل کنند و میلی که داخل مینمایند باید باندازه باشد که اتساع تدریجی در مجری حاصل کند و مدت توقفان یك ساعت بود

قیروطی رسوب سفید معمول ژیبرت بگیرند کلل کرمی کمفا الجلد ملبانی بود ۳۰ گرم رسوب سفید ۲ گرم شنجرف ۱ گرم کلوریدرات مورفین ۲۵ سانتی گرم مخلوط کنند و در پوستولهای مسطح تقروح سفلیسی استعمال کنند

پوماد روست بگیرند رسوب سفید ۲۰ سانتی گرم لودانم سیدنم ۵۰ سانتی گرم عصیر الزحل ۵۰ سانتی گرم پیه مذاب ۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند و یکی از دانشمندان در ورم غده خرمن جفن از استعمال این پوماد تمجید میکند

پوماد دافع حمره معمول السیو بگیرند مسحوق زاج سفید ۵۰ گرم رسوب سفید ۱ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند تا خوب مخلوط شود و در صراحی ریخته ۹۰ تا ۱۰۰ گرم گلیسرین اضافه کرده جمیعا حرکت دهند تا مخلوط قوام سرشیر حاصل نماید و روزی سه یا چهار دفعه روی محل مبتلی بحمره تمریخ نمایند

پوماتا بانیر بگیرند عرق ناسنك ۵۰ گرم زاج مکلس کلمل مکد ۵۰ گرم زیا ستین ونتی ۲۵۰ گرم پیه مذاب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و **بلیت** روزی ۱۵ گرم این پوماد را در سعفه استعمال مینماید

پوماد دافع هرپس معمول ژیبرت بگیرند کلور و دامانیاکی زیبق کافورمکد ۵ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم پوماد سازند و در رمد قوبائی استعمال نمایند

پوماد دیو

استعمالات خارجی زیبق

پوماد سبرپلو بگیرند سوبلیمه ۴ پیه مذاب ۳۲ مطابق معمول پوماد سازند ودر قوبای مزمن واختلالات سفلیسی استعمال نمایند ودر استعمال این پوماد احتیاط زیاد باید نمود

پوماد دافع اکله معمول دوشن دوپارك نمره ۱ بگیرند پیه سائله پیه مذاب مغسول ۹۰ گرم دارشکنه امتیك مکلس ۶ گرم تعفین ذراریح فربیون مسحوق مکلس ۲ گرم مطابق معمول پوماد متحد الاجزائی سازند نمره ۲ بگیرند پیه سائله ۱۲۰ گرم پیه مذاب مغسول ۴۰ گرم دارشکنه امتیك مکلس ۸ گرم تعفین ذراریح فربیون مسحوق مکلس ۴ گرم نیز مطابق معمول پوماد متحد الاجزائی سازند

پوماد هانای بگیرند طرطر استیبیه ۸ گرم دارشکنه ۳۰ سانتی گرم پیه مذاب ۴۵ گرم باکمال دقت پوماد سازند

پوماد سیانور زیبق معمول پارانت بگیرند سیانور دزیبق ۵ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده در شانکر افاده نمایند

ایضاً پوماد سیانور زیبق معمول بیت بگیرند سیانور دزیبق ۹ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم دهن فرار لیمو ۵ دسی گرم پوماد سازند ودر بعضی اقسام قوبای قشری با حرطوبت که با ورم و خارش همراه بود از ۲ تا ۴ گرم به اداجی تمریخ نمایند

ایضاً پوماد سیانور زیبق معمول بیت بگیرند سیانور دزیبق ۲ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کنند ودر قروح سفلیسی تمریخ نمایند

پوماد سیانور زیبق معمول کازناو بگیرند سیانور دزیبق ۴۰ سانتی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم پوماد سازند ودر بعضی امراض جلدی که با خارش همراه باشند مستعمل است

قیروطی افیونی سیانور زیبق معمول ریکورد بگیرند قیروطی افیونی ۳۰ گرم سیانور دزیبق از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول پوماد سازند واین پوماد را در هنگام تزاید بعضی از صور قروح سفلیسی جهت تغیر دادن طبقه غشاء کاذبه استعمال میکنند واز محصولات نیکو است ودر صورتیکه قرحه مستعد هیجان باشد باید در استعمال ان مراقبت نمود زیرا که گاهی از اوقات استعمال ان موجب درد و اوجاع زیاد و حصول ورم میگردد اگرچه سیانور دزیبق را بمقدار کم استعمال کرده باشند

پوماد سولفوسیانور زیبق معمول لوت بگیرند سولفوسیانور دزیبق ۱ دسی گرم پیه مذاب ۵ گرم مخلوط نمایند این پوماد در دفع پسوریازیس قوی الاثر است

پوماد قطرانی زیبق معمول ریکورد نمره ۱ بگیرند قیروطی گوگردی ۳۰ گرم زیبق معدنی ۱ گرم قطران ۴ گرم پوماد سازند

نمره ۲ بگیرند قیروطی گوگردی ۳۰ گرم کلمل بخاری ۲ گرم قطران ۴ گرم پوماد سازند ودر دفع پسوریازیس واکزما ولیکن در لپرا استعمال نمایند

پوماد رمدی معمول گارون دو ویلارد بگیرند پیه جکربه ۳۰ گرم سیانور امن ۱ گرم سیانور دزیبق ۴ گرم دهن فرار اسطوخودوس ۴ قطره مخلوط کرده بر روی سنگ سماق صلایه کنند ودر رمد مزمن خنازیری مقدار ربا رکی بطول نمایند

درس ششم

پوماد ضد ورم مزمن گوش معمول منیر بگیرند پرتویدور زیبق ۱ گرم کلوریدرات مورفین ۲ دسی گرم پوماد خیار ۲۰ گرم مخلوط کنند و قطعه پنبه را باین پوماد آلوده کرده در گوش گذارند

پوماد پرتویدور جیوه بگیرند پرتویدور جیوه ۱ گرم پیه مذاب حسن لبه ۲۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و موافق دستور العمل **کدکس** باید گرم این پوماد را نطول نمایند

پوماد دافع داء الثعلب سفلیسی معمول لانگلبرت بگیرند پرتویدور زیبق ۱ گرم پیه مذاب ۲۰ گرم تعفین ذراریح ۱۲ تا ۱۵ گرم مخلوط کنند روزی دو دفعه تمریخ نمایند

پوماد دوتویدور جیوه معمول بیت بگیرند دویدور زیبق ۵ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم پوماد سازند و در سفلیدها و اختلالات قرحی خشک و مزمن تمریخ نمایند و **بقول کلی** پوماد دوتویدور خیلی قوی تر از پرتویدور است و باید از روی سطوحی که خیلی وسیع نباشند تمریخ نمود

پوماد یکی از اجزاء دوتویدور و ۱۲ جزء پیه ساخته باشند چون بطریق خارجی استعمال شود در دفع گواتر قوی الاثر خواهد بود مدت ده دقیقه پوماد را بمالند و با پارچه نازکی روی گردن را ببندند و مدت نیم ساعت در مقابل آفتاب

از ابتدا رنگ ساعت بعد طاول میشود و باقی روز طلا و لعاب را فاده نمایند

پوماد ضد تهیجات غده بگیرند دوتویدور زیبق ۲ دسی گرم هیدرویدات پتاس ۱۵ دسی گرم پیه مذاب ۱۲۵ گرم پوماد سازند و روزی دو دفعه نطول نمایند

پوماد ضد پسوریازیس معمول بوانت بگیرند پرتویدور زیبق ۴ گرم پیه مذاب ۳۲ گرم مخلوط کنند و روزی یک دفعه نطول نمایند

پوماد ضد اکنه وردی ایضاً معمول بوانت بگیرند پرتویدور زیبق ۲ گرم پیه مذاب ۲۰ گرم مخلوط کنند صبح و عصر تمریخ نمایند در همین حین مداوای مزاجی که شاید باشد باید اجرا کنند

پوماد ضد پیتریازیس معمول میال بگیرند پیه مذاب ۴۰ گرم پرتویدور زیبق ۱۲ دسی گرم بی سولفور زیبق ۱۵ سانتی گرم اسانس گل سرخ ۵ قطره پوماد سازند

پوماد ضد لوپوس معمول کازناو بگیرند سولفور زیبق ۲۰ گرم پیه مذاب روغن زیتون مکرر ۱۵ گرم در روی سنگ سماق مخلوط کرده صلایه کنند در دفع لوپوس متقرح توبرکولی و با هر تقریباً هشت روز فاصله باعانت قلم موی طبقه نازکی از این پوماد بروی آن منطبق سازند و نیز در دفع لوپوس اریتمی مستعمل است و دوتویدور زیبق را چون با لعاب کثیرا مخلوط کنند مانند محرق در دفع لوپوس توبرکولی استعمال میمانند

پوماد یدور هیدرارژیره پتاس و زیبق معمول میال بگیرند یدور دو پتاسیوم پرتویدور و زحمتی(؟) کوبر مکرر ۲ گرم کلوریدرات مورفین ۴ دسی گرم پیه مذاب ۳۲ گرم مطابق معمول پوماد سازند در دفاده قروح مستعمل است

پوماد دافع هرپس معمول کولریر بگیرند ترید منکنی لودانم مکرر ۱۵ گرم گوگرد مضعد ۵ گرم پیه مذاب ۱۰ گرم پوماد سازند و در قوبائی که در الحمل حاد باشد نطول نمایند

پوماد لیموئی (روغن لیموئی) (اونگان لیموئی) بگیرند پیه گوسفند ۴۰۰

استعمالات خارجی زیبق

روغن زیتون ۵۰۰ چربی ۵۰۰ اسید نیتریک ۱۰۰ مطابق معمول عمل نمایند و در دفع جرب ۵۰ گرم این پوماد را هشت قسمت کرده در هشت دفعه تمریخ نمایند و چون این پوماد را اول با آب معطر بشویند و بعد با گلاب در دفع قوبا موثر خواهد بود

پوماد پروتونیترات بیو معمول بیت بگیرند پروتونیترات زیبق ۲ گرم پیه مذاب ۵۰ گرم مخلوط کنند و در کلپر و پسوریازیس تمریخ نمایند

پوماد ضد قوبا بگیرند پوماد خیار ۵۰ گرم نیترات اسید زیبق ۱۰ قطره مخلوط کنند و در دفع حکه ضفن و مقعد تمریخ نمایند

پوماد ضد هرپس معمول دو پوشترن بگیرند پروتونیترات زیبق ۵۰ گرم پیه مذاب ۸۰ گرم زیت و زدی ۱۵ گرم مخلوط کنند و در دفع ماناگر تمریخ نمایند

پوماد دافع قوبا بگیرند کلرو زامك ۲۰ گرم ترید مغذی ۱۵ گرم روغن بادام شیرین ۵۰ گرم پیه مذاب ۵۰ گرم مخلوط نمایند

پوماد فوسفات جیوه بگیرند دوتوفوسفات زیبق ۱۰ گرم پیه مذاب ۱۱۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند این پوماد در تحلیل خنازیر مستعمل است و از ۴ تا ۸ گرم عموماً در حصول شفا کافی است

دوتوفوسفات زیبق را باید دوتونیترات زیبق و فوسفات سود باید ساخت

اونگان منضج معمول کانکوان بگیرند مطبوخ خلی گاو شیره شکر روغن زیتون مکرر ۵۰ گرم زهره گاو ۱۰ گرم مخلوط کرده و بقوام عسل غلیظ تبخیر نمایند و بیفزایند اونگان باسلیقون اونگان کافور مکرر ۵۰ گرم مسحوق سونیترات زیبق ۴ گرم این اونگان را در تومورهای اسفیروسی و جمع که رنگشان قرمز بنفش بود منطبق می سازند

قروطی لعاب دار زیبق معمول دوروولت بگیرند روغن بادام ۲۵۰ گرم موم سفید ۸۰ گرم شیر بادام تلخ ۱۸۰ گرم دار شکر [illegible] گرم الکل بقدر حل دار شکر مطابق معمول عمل نمایند و این قروطی که از حیثیت ترکیب نزدیک بر غسول **گولاند** است مانند آن در اختلالات قوبائی مستعمل و مفید

امپلاتر زیبقی (امپلاتر ویگو) بگیرند امپلاتر ساده ۲۰۰۰ موم زرد ۱۰۰ زفت مصفی ۱۰۰ اشق ۳۰ مقل ازرق ۳۰ کندر ۳۰ مرمکی ۳۰ مسحوق زعفران ۲۰ زیبق ۶۰۰ تربانتین ۱۰۰ میعه سائله مصفی ۳۰ دهن فرار اسطوخودوس ۱۰ مطابق معمول امپلاتر سازند

مشمع ویگو معمول گاریل بگیرند امپلاتر ویگو روغن زیتون مکرر اجزاء در حمام ماریه ذوب کرده بروی پارچه [illegible] بکشند و موافق دستورالعمل **ککس** مانند عوامل مسقط [illegible] منطبق سازند

امپلاتر ضد اورام صلبه مزمنه معمول دوست بگیرند امپلاتر زیبقی ۱۵ گرم با حرارت ملایمی نرم کرده بیفزایند تریاک مسحوق کافور مسحوق مکرر ۵ سانتی گرم مخلوط نمایند

تدخین شنجرف معمول بیمارستانها بگیرند شنجرف ۳۰ گرم مطابق معمول تدخین نمایند

تدخین کلمل معمول هورتلوپ بگیرند کلمل ۱۲۵ سانتی گرم مریض را در روی صندلی پستی که مثقوب باشد بنشانند و همه بدن او را از قطیفه بزرگی بپوشانند بطریقی که سرش خارج بود و کلمل را کپسولی [illegible] در تحت صندلی بگذارند و با چراغ الکل تبخیر نمایند و این عمل در لکه‌های مخاطی و امپتیگو و اکیتمای [illegible] مفید و مستعمل است

گرد زیبقی مدخن بگیرند زیبق حلو ۵ گرم مسحوق قند مسحوق حب لبه مکید ۲۰ گرم مخلوط کنند و از ۵ تا ۱۰ گرم این مخلوط را در تدخین استعمال نمایند و دخان ان را بروی قروح مبهم حلق عبور دهند

سیگارت زیبقی معمول تروسو بگیرند ارشکنات اسید نیترات مکید ۱ گرم اب ۲۰ گرم حل کنند و در روی کاغذی که ۲۰ سانتی متر طول و ۱۵ سانتی متر عرض داشته باشد بگسترانند و ان را بخشکانند و مانند سیگار به پیچید و در روزی چندین دفعه هر دفعه ده نفس از این سیگار را خیلی [illegible] بکشند در اختلالات سفلیسی حلق و حلقوم مستعمل است

امپلاتر دافع اوجاع عظمی و پریوستو و اکزوستو و ورم بیضه سفلیسی معمول بکورد بگیرند امپلاتر دیگو عصاره شوکران مکید عصاره صمغی تریاک ۱۰ از ۱ مطابق معمول امپلاتر سازند

بوژی (شمع) فالك بگیرند تربانتین ونیز ۴ گرم مسحوق کاك ۲ گرم مخلوط کرده در روی اتش ذوب کند و بیفزایند امپلاتر زیبقی ۶ گرم کلمل مسحوق ۱ گرم مسحوق اکسید قرمز زیبق ۲ دسی گرم مطابق معمول بوژی سازند

کولودیون محرق معمول مال بگیرند کولودیون تجارتی ۳۰ گرم بی کلرور زیبق ۱ گرم حل کنند و در دفع ذونا و خالهای سفلیسی با قلم مو منطبق سازند پس از ۴ روز اسکار ان کنده میشود

کولودیون زیبقی معمول شومر بگیرند ارشکنات ۱ گرم کولودیون ۲۵ گرم حل کنند در دفع پسوریازیس کفی استعمال نمایند

کولودیون زیبقی معمول دلپو بگیرند کولودیون معمول **کدکس** ۶ گرم تربانتین ونیز ۳ گرم ارشکنات ۵ تا ۶ سانتی گرم مطابق معمول عمل نمایند و در سقط پوستولهای ابلدی و بی همه صورت منطبق سازند

قرص محرق بگیرند ارشکنات ۱ نشاسته ۲ لعاب کتیرا مقدار کافی مطابق معمول قرصهای ۵ سانتی گرمی سازند

قرص محرق سرنج بگیرند ارشکنات ۱ سرنج ۴ مغز نان ۳۲ اب مقطر مقدار کافی مطابق معمول قرصهای ۵ سانتی گرمی سازند

گرد محرق معمول پلانك بگیرند اکسید قرمز جیوه مسحوق زاج مکلس مکید ۱۰ گرم مسحوق دارشکنه ۴۰ گرم بدقت مخلوط کنند و در دفع گوشتهای زیادی غاچی شکل و غیره ذرور نمایند

نیترات اسید زیبق یکی از بهترین محرقات مستعمل است و در بیمارستانهای پاریس خیلی زیاد استعمال میشود و در دفع [illegible] اکال و قرحه سرطانی عنق رحم استعمال ان مفید و سودمند مصنف در نموهای غاچی شکل سالها از استعمال ان فواید زیاد برده است و با قلم مو بر روی جزء معلول ان را انطول کرده و بعد [illegible] جزء معلول را می پوشانند و جهت انکه با اجزاء سالم سرایت نکند بهتر انست که اطراف جزء معلول را از خمیر محاط سازند [illegible]

ساختن

ساختن آن بگیرند زیبق ۱۰۰ اجزاء اسید نتریک ۵۵ درجه ۲۰۰ جزء حل کند و محلول را تبخیر نمایند تا یک ربع او دود آن

بخار شده و ۳ ربع باقی ماند یعنی ۲۲۵ جزء

اولئواستارات بی اکسید زیبق معمول ثالث بگیرند از یک طرف جوهٔ فلزی ۳۰ اسید آزوتیک ۱/۴۲ را درجه ۴ با اعانت حرارت ملایمی حل کند و از طرف دیگر صابون سفید ۱۰۲ آب مقطر نیم گرم ۱۵۰۰

حل کرده بگذارند سرد شود و دو محلول را مخلوط نمایند و در روی پارچهٔ صافی رسوب سفیدی که حاصل میشود

جمع کند و آنرا با آب بادی بشویند تا آب غسالهٔ بکلی بی طعم شود و بعد حفظ نمایند و این محصول را زیاده از چند

هفته نمیتوان حفظ کرد و در ابتدا متحد الاجزاء و سفید شفاف است و پس از چندی زرد و سیاه میگردد

پوماد دافع هرپس معمول ثالث بگیرند اولئواستارات جوهٔ پیر حسن لبنه مکدبه یک جزء مخلوط

کند و در دفع اکزما و اکیمای سفیلیسی و امپیگو صبح و عصر تمریخ کند باین طریق که ابتدا اجزاء معلوله را با آب

گرم صابونی بشویند و بعد تمریخ نمایند و این پوماد پس از چند هفته فاسد میشود

استارات بی اکسید جوهٔ ایضاً معمول ثالث بگیرند اسید استاریک متبلور ۲

بی اکسید خالص جوهٔ ۱۲ آب مقطر ۲۵۰ در دیکسولچینی مخلوط کرده و بجوشانند و بهم زنند تا اکسید و اسید حل شود

و بگذارند سرد شده آب روی آنرا بواسطهٔ عمل انحراف برداشته و بخشکانند و ترکیب این ملح مستحکم است

پوماد استارات بی اکسید جوهٔ ایضاً معمول ثالث بگیرند استارات بی اکسید

جوهٔ ۱ پیه حسن لبنه ۲ هاون چینی را با آب جوش داغ کرده و ملح را در آن ریخته صلایه کنند تا نرم شود و بعد پیه را افزوده

نیز صلایه نمایند تا پوماد متحد الاجزائی حاصل شود و این پوماد را در دفع اکزما و اکیمای سفیلیسی و امپیگو صبح

و عصر تمریخ نمایند و مصنف مذکور این پوماد را بر پوماد زیبقی ترجیح میدهد

حرف ح

درس هفتم — حسن لبنه و عوامل مثل بلسان

دانشمندان فرنگ باسم **بوم** کرد اصطلاح ما بلسان بود مواد سفری جامد یا مایع را موسوم مینمایند که دارای اسید

بنزوئیک باشند مانند بلسان تلو و بلسان پرو و غیره و لهذا حسن لبنه را از اقسام بلسانها نشمارند و بلسانها

متداوله عبارتند از بلسان تلو و بلسان پرو و حسن لبنه و میعه و همه این مواد مانند تربانتین از عوامل محرکه میباشند

و قدمای از دانشمندان مانند **دیسقوریدوس** عالم بخواص بعضی از آنها بوده اند مثل آنکه همین دانشمند

بلسان مکی و مرمکی را اگر شنیده از آنکه در زیاده جروح و قروح استعمال کرده در مداوای بسیار از امراض حشائی مزمن

که طبعاً مشابه قروح اند از قبیل تومورهای غده و بعضی اقسام نواصیر در داخل نیز بکار برده و مخصوصاً بخود این

عوامل را در حبس طمث و لوکوره و هیستری و همه سیلانات مخاطی و امراض مزمن نزله و عصبانی ریه و بعضی تحللات

ملفوی مکرر را استعمال کرده است و **بقول کلی** تربانتینها و بلسانها که هردو از عوامل مغیره و معدله امراض

نزله و تقرحی غشیهٔ داخلی اند اثرات پوتیکی آنها را میتوان باین نحو بیان کرد که تربانتینها چنانچه در فصل تربانتین ذکر

کردیم دارای اثر شافی مخصوصی میباشند و در نزلات و تقرحات غشاء مخاطی آلات تولید بولی و بلسانها

درس هفتم

دارای اثر اپتیکی مخصوصی در ترشحات و ورم مزمن غشاء مخاط معده و دیه میباشند و مخصوصاً در این قسم امراض
غشاء مخاط جهاز تنفسی دارای اثر آشکاری هستند و گمرک وانی در دفع ترشحات ریوی مزمن و ورم مزمن حلقوم دارای
این اثر است و لهذا بعضی از مصنفین آنها را در ضمن عوامل مخصوص بجهاز تنفس محسوب کرده‌اند و در دفع سل
توبرکولی از اثر بلسانها بعضی دیگر از مصنفین تمجیدات زیاد نموده‌اند که ذکر اقوال و تجارب آنها موجب تطویل است
و لابد این مخصوص نیست و ما در این درس بیان میکنیم حسن لبه و اسید بنزوئیک و بلسان تلو و بلسان پرو و میعه و مصطکی
و کندر و مر مکی و مقل ازرق را که همه این مواد از صموغ سقزی متشابه الاثر میباشند و بلسان مکی را در فصل سابقین
ذکر نمودیم

حسن لبه ع حصی لبان ف بنژوان ل ازاد و لسیس (بنزو)

عبارت است از یک قسم بلسانی که حاصل میشود بواسطه شکافهائی که بر تنه درخت استیراکس بنزوان وارد می‌آورند و این درخت که از
طایفه ابناسه است در سوماترا و جاوا و مملکت سیام و ممالک جنوبی افریک و غیره میروید در تجارت دو قسم حسن
لبه می‌آورند یکی حسن لبه اشکی که مانند قطعات جامدی است سفید و دو معرّ الشکل و شکننده و کناره آنها صاف و
درخشنده و قسم دویم که نیز بهمان شکل است کناره‌هایش قهوه‌ای و قرمز رنگ و غیر خالص‌اند و عموماً حسن لبه دارای
بوئی خوش و طعمی در ابتدا شیرین و در آخر تندی در حلق می‌آورد و محلول در الکل و این محلول بواسطه اسطراب و اسیدها
درد میگردد و بواسطه عمل تصعید و هم بطریق مرطوب اسید بنزوئیک را از آن اخذ میکنند

اولاً اسید بنزوئیک بواسطه عمل تصعید (گل حسن لبه)

بگیرند حسن لبه نیم کوب کرده شش ماسه مکدرا جزء در کوزه دهن گشادی مخلوط کنند و در اطراف دهانه این کوزه یک دایره از
کاغذ کبود بچسبانند و در روی آن مخروط طویلی از مقوای سفید قرار دهند و دقت کنند که با اضلاع کوزه درست
منطبق باشد و با بندهای کاغذ آنرا چسبانیده که ثابت و برقرار بماند و قعر کوزه را مدت دو ساعت حرارت دهند
و منفذی که در راس مخروط مقوائی قرار داده‌اند موجب تصاعد بخارهای سفید میگردد و اگر تصاعد این بخره
شدید باشد باید آتش را کم نمود و چون چندان بخار متصاعد نگردد باید آنرا زیاد کرد و بخارهای اسید بنزوئیک
که از حلقه کاغذی عبور مینمایند در اطراف داخلی مخروط مقوی متبلور میگردند و از این عمل از ۱۰۰ جزء حسن لبه
۴ جزء اسید بنزوئیک حاصل میشود

ثانیاً اسید بنزوئیک بواسطه طریقه مرطوب

بگیرند حسن لبه مسحوق ۱۲ آهک شکفته ۱ آب مقدار کافی آهک و حسن لبه را در ۱۲ جزء آب مخلوط کرده مدت نیم ساعت بجوشانند و از پارچه بگذرانند
و تفاله را در مقداری آب باز بجوشانند و صاف کنند و مجدداً نیز تفاله را در آب جوشانیده و صاف نمایند و مصفاها را
مخلوط کرده تبخیر نمایند تا به ۱۰ جزء رسد و مقداری اسید کلوریدریک بر آن بیفزایند تا حالت اسیدی بروز کند
بگذارند سرد شده و متبلور گردد و بلورها را بواسطه انحلال در آب مقطر جوش خالص کنند و مجدداً متبلور سازند

حسن لبه دارای خواص محرکه است که در سایر صموغ سقزی نیز موجود است و آنرا در خارج بیشتر از داخل
استعمال میکنند و در دفع تومورهای غیر موجع و امراض جهاز تنفسی بتدخین و تعفین آن مستعمل و تدخین آن
چون دارای اسید بنزوئیک است بشدت محرک میباشد و بطول تعفین آن در دفع شقاق پستان قوی الاثر است و اسید
بنزوئیک در نقرس و ورم مثانه آماناکی و حصات بول و نزله مزمن ریه مستعمل و مفید است

عنبر مایع

مقدار شربت تعفین حسن لبه ۲ گرم مخلوط در پوسیون واسید تنبر و نبات از ۱ تا ۲ گرم

بلسان تلو عبارت از ماده صمغ و سقزی است که از درخت میروکزیلوم تولوئیفروم جریان مییابد و این درخت که از طایفه لگومینوز است از محصولات امریک جنوبی و ماده‌ایست جامد و قرمز رنگ و چون تازه بود نرم و خمیری و چون قدری کهنه گردد خشک و شکننده و بوی آن بلسانی و مطبوع شبیه ببوی لیمو و طعم آن اگرچه شیرین است ولی دهان را گرم میکند و این بلسان موافق تجزیه یکی از دانشمندان مرکب است از سقز و دهن فرار سینامین و اسید سینامیک

بلسان پرو مانند بلسان تلو ماده‌ایست صمغ و سقزی که از درخت میروکزیلوم پروئیفروم که نیز از طایفه لگومینوز است جریان مییابد و این درخت از محصولات ممالک پرو و برزیل و کولومبی میباشد و در تجارت دو قسم پرو متداول است اولا بلسان پروی نارجیلی چون این قسم را در پوست نارجیل داخل کرده و روی آنرا از ماده سقزی میپوشانند باین اسم موسوم شده و این قسم کم یاب و نادر الوجود است رنگ آن قهوه تیره و غیر شفاف و طعم آن شیرین و بوی آن تند و مطبوع ثانیا بلسان پروی مایع که بلسان سیاه نیز نامیده میشود و این قسم که بغلظت شربت غلیظی است رنگ آن زرد قهوه‌ای پررنگ و شفاف و بوی آن تندتر از قسم اول و طعم آن حاد و تلخ و تحمل ناپذیر و این قسم بلسان را چنانچه مدتی گمان میکردند از ممالک پرو نمی‌آورند بلکه از ممالک سان سالوادور که عبارت از جمهوری گواتیمالا بوده میاورند در تجارت اغلب بالکل خالص و بعضی دهان ثابته و بلسان کاهو و غیره آنرا مغشوش میکنند

بلسان تلو و بلسان پرو از عوامل محرکه میباشند که در خواص ترابوتیکی شبیه باقسام تربانتین اند و در همان مواقع میتوان آنها را استعمال نمود و مخصوصا در برونشیت مزمن و نزله ریه و اوائل سل مفید و مستعمل اند و در بیشتر ترکیبات صدری آنها را داخل مینمایند و نیز از عوامل بیاتیکه در نزلات مثانه مفید اند و مانند عوامل صفره مخصوص بلسان تلو اثر مینماید و مقدار شربت این دو قسم بلسان در نزله مثانه از نیم تا ۲ گرم است بطور حب مقدار شربت تعفین آنها از ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون

صبر بر دو قسم است قسمی موسوم به **صبر یابس** فر **استوراکس** (استیراکس کالامیت) و قسم دیگر موسوم به **صبر سائل** فر **استیراکس لیکید** و اقوال مصنفین فرنگ در حقیقت آنها مختلف است و هر دو قسم را از یکی از نباتات طایفه **ابناسه** (طایفه ابنوس) اخذ میکنند و قول صاحب مخزن در حقیقت این دو ماده صمغ و سقزی گویا به حقیقت نزدیکتر بود و این دانشمند این طور مینویسد که آنچه خود بخود از درخت تراوش کند مانند صموغ دیگر بهترین اصناف است و رنگ آن اشقر مایل بزردی و بقوام عسل میباشد و آنچه از فشردن اجزای درخت اخذ مینمایند مایل بسرخی و غلیظ تر میباشد و این متوسط است و آنچه اجزای درخت را در آب طبخ میدهند و میمالند و صاف میکنند پس آنرا میجوشانند تا غلیظ میگردد سیاه و ثقل میباشد و این مسمی به صبر یابس است بهرجهة در تجارت چند این قسم صبر متداول است اولا صبر که بشکل دانه‌های شفاف است و سفید زرد رنگ و یا زرد قرمز رنگ و کناره آنها سقزی و درخشنده و بواسطه حرارت نرم میگردند و بوی آنها مانند حسن لبه و طعمشان گرم و تلخ ثانیا قسمی دیگر که بشکل قطعاتی است خشک و شکننده و قهوه قرمز رنگ و در کساده این قسم قطعات ماداجی شکل مشاهده میگردد و بوی آن خوش و شبیه ببوی وانیل و مطبوع تر از سایر اقسام و طعم آن شیرین و معطر

لیکیداُمبار (عنبر مایع) عنبر مایع قسمی است از صمغ سائله که از مکزیک می‌آورند و بوی آن شبیه

درس هفتم

بوی حسن لبه و طعم ان بلسانی و گرم و محلول در الکل و کلوروفورم و ادهان ثابته

صمغ سائل از عوامل محرکه است و بیشتر در خارج استعمال میگردد و در داخل مانند مدرات بیرگاه استعمال میشود و

صمغ یابسه را بیشتر در بوهای خوش بکار میبرند و در بعضی از ترکیبات قدماتی داخل میگردد و این دو قسم صمغ را

نباید باهم مشتبه نمود

مصطکی ع **مُصْطِکی** ت **ماسْتیك** ل ی **ماسْتیکِز** عبارتست از ماده صمغ و

سقزی یکی از نباتات طایفه تربنتاسه موسوم به پیستاسیالا ستیسکولوس که در افریک شمالی و بعضی جزایر ارشیپل

یونان که موسوم اند بجزایر مصطکی و عثمانیها انها را جزایر سقز مینامند عمل میاید و در جوز شکافهای چندی این

درخت وارد اورده و در او اسط اسد مصطکی را اخذ میکنند

مصطکی بشکل پارچه های اشکی کوچك بیضی و زرد رنگ میباشد که نیم شفاف اند و دارای بوی خوشی هستند و چون انها را

بجایند در زیر دندان نرم شده و طعم معطری حاصل میکنند مصطکی کاملا در الکل محلول نیست ولی در اسانس تربانتین

و اتر و بنزین کاملا محلول است و الکل ۹۰ درجه چون بحالت جوش بود از ده جزء مصطکی نه جزء را حل میکند و یك ماده

سفیدی باقی میماند که محلول در اتر و الکل خالص جوش می باشد و این ماده را ماستیسین مینامند و دانشمندان المان مصطکی

را مانند عوامل منفشره در سل و بد خلقی زیاد استعمال میکنند و دانشمندان مشرق زمین مطبوخ انرا در دفع اسهال اطفال

کرد و هنگام بیرون امدن دندان عارض میشود معمول میدارند و محلول اتری انرا در پر کردن موقتی دندان کاری

شده مطابق نسخه ذیل معمول است

مصطکی دندانی بگیرند مصطکی اشکی ۳ اتر سولفوریك خالص ۱ حل کنند و در قمع صد و دو باعانت

پنبه محلوج محلول را صاف نمایند و قدری پنبه محلوج را بان الوده کرده باعانت مبلّه در جوف دندان کاری شده

بگذارند و میتوان بجای اتر سولفوریك کلوروفورم استعمال نمود

کُنْدُر ع **لُبان** ت **اَنْسانْس** ل **اولیبانوم** ی **لیبانوس** عبارتست از ماده صمغ

و سقزی که گویا از نباتات طایفه تربنتاسه اخذ میشود و در تجارت دو قسم کندر متداول است یکی را از افریقا و دیگری را

از هندوستان میاورند کندر افریقا بشکل قطعات اشکی است و به بزرگی بقدر شاه بلوط و کندر اشکی برنگ

کاه و مستطیل و بامزه و در زیر دندان نرم میگردد و کناره ان کدر و مانند موم و کندر شاه بلوطی قرمز رنگ و غیر

خالص و کندر هندوستان بشکل پارچه های اشکی است بزرگتر از کندر افریقا و رنگ انها زرد و نیم کدر و مدور و دو

نوع کندر دارای بوی و طعم معطری میباشد شبیه بوی و طعم سقز کاج و مانند سایر صموغ سقزی از عوامل محرکه

و منفشره است و در بیمارستان کندر را جهت دفع تبه در اطاق دود میکنند و هم اجزاء کندر در الکل محلول نیست ولی در

اتر محلول است

مُقْل ع **مقل** ت **بدلیوم** ی **بدلیون** یکی از صموغ سقزی است که از قدیم الایام شناخته شده

و از نباتات طایفه تربنتاسه گرفته میشود و در افریقا و عربستان و هندوستان شرقی عمل میاید و بشکل قطعات

جامدی است عموما قرمز رنگ و یا سبز رنگ و کناره انها کدر و شبیه موم و بوی ان معطر شبیه بوی قرمکی

و طعم ان تند و تلخ و دارای سقز و صمغ محلول و صمغ غیر محلول موسوم به **باسورین** و در حقیقت

و از عوامل محرکه و منفشره است که در داخل کمتر استعمال میشود و در دیاشیلوم صمغی و بعضی دیگر ترکیبات

خارجی

خارجی را داخل مینمایند

در بیان ترکیب بلسانهای و یا صمغ و غ سفر ی

شربت بلسان تلو بگیرند بلسان تلو ۵ آب خالص ۵۰۰ قند سفید مقدار کافی (تقریبا ۱۰۰۰) بلسان را باآب مخلوط کرده مدت ۱۲ ساعت در حمام ما ریه سرپوش داری دم کنند گاه گاهی بهم زنند وبعد صاف کنند و ضعف وزن مصفی قند سفید افزوده با حرارت ملایمی در ظرف سرپوش داری حل کنند و محلول را باکاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و از ۳۲ تا ۶۴ گرم این شربت را در تیزن و پوسیون داخل نمایند

قرص بلسان تلو بگیرند بلسان تلو ۱ قند ۲۰۰ با مقدار کافی لعاب کتیرا قرصهای یک گرمی سازند و در مداوای نزلات تازه ۱ تا ۱۰ قرص در عرض روز بیاشامند

قرص سیاه صدری معمول واسای بلریک بگیرند بلسان تلو ای شیرین مکی ۱۸ کتیرا ۴ قند ۹۵۴ رب السوس ۲۰ مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند

لعوق بلسانی بگیرند بلسان سیاه پرو ۱ قطره با ۱۵ گرم روغن بادام شیرین در هاون مخلوط کرده و ۵ گرم مسحوق صمغ عربی افزوده صلایه کنند و کم کم بیفزایند شربت ساده ۵۰ گرم لعاب ۲۰۰ گرم و در بیرونشیت مبرم با قاشق کوچک متدرجا بیاشامند

شربت صدری معمول پیرکن بگیرند شربت تلو شربت پر سیاوشان قند مکی ۵۰ گرم مخلوط کنند و در بیرونشیت با قاشق چای خوری متدرجا بیاشامند

معجون بلسانی بگیرند بلسان تلو ۱۰ گرم کاهو ۵ گرم با عاشحرارت ملایمی مخلوط کرده و با مقدار کافی عجین بادام شیرین معجون سازند و ۲۵ قسمت کنند و در مداوای سوزاك از ۳ تا ۶ قسمت در عرض روز استعمال نمایند

حب بلسانی معمول شاپرلی بگیرند بلسان تلو ۱ گرم صمغ ۶ گرم کربونات منیزی مقدار کافی مطابق معمول ۳۰ حب سازند و در دفع سلس البول ۱ حب در عرض روز منتدرجا بیاشامند

زرق اذنی معمول البرت بگیرند بلسان پرو ۱ قطره مطبوخ هوفار یقون ۱۰۰ گرم تعفین مشك ۲ دسی گرم اسانس گل سرخ ۵ سانتی گرم مخلوط کرده در دفع کری عارضی در زکام و باسیر در قعر گوش زرق نمایند

مخلوط اذنی معمول لیشتر بگیرند بلسان پرو ۵ گرم زهره تازه گاو ۱۵ گرم مخلوط کنند و در دفع سیلانات متعفن در گوش قطور کنند

مخلوط ضد سرمازدگی معمول مازولن بگیرند بلسان پرو ۵ گرم در ۱۲۵ گرم الکل حل کرده و ۴ گرم اسید کلوریدریك و ۱۵ گرم تعفین حسن لبرا فزوده روزی چندین دفعه بر روی اجزاء معلول نطول نمایند

تمریخ بلسانی محرك معمول دل بگیرند بلسان سیاه پرو روغن حب الغار مکی ۸ گرم روغن موسکاده ۵ گرم اسانس قرنفل ۱ گرم مطابق معمول مخلوط کنند

درس هفتم

رفاده بلسانی معمول مینیوت بگیرند بلسان مایع پرو ۴ گرم الکل انور حی ۳۰ گرم مخلوط کند و بروی پارچه دبیخت دوزی و دفعه بروی جراحات تازه انگشتان رفاده کنند بدون انکه ان پارچه را عوض نمایند

اتر بلسانی معمول مورو بگیرند مسحوق بلسان تلو ۱ گرم اتر سولفوریك ۵ گرم حل کند در برونشیت و ورم حلقوم بخور این مستعمل و مفید است

حب بلسانی مورتون بگیرند مسحوق حنفا ۲ مسحوق اشق ۳ گل حسن لبه ۲ مسحوق زعفران ۴ بلسان خشك تلو ۴ بلسان انیسونی گوگرد ۲ مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و از ۲ تا ۴ حب در اختلالات مزمن صدریه در عرض روز بیاشامند

پوسیون حسن لبه بگیرند فوسفات سود ۳ گرم اسپدنیزو دنیك ۱ گرم پوسیون صمغی ۱۲۵ گرم پوسیون سازند و در نزلات مزمن و در نحصات ورییه و در نفریس با قاشق کوچك در عرض روز بیاشامند

حب اسپدنیزو ئیك معمول فران بگیرند اسپدنیزو ئیك ۵ گرم با مقدار کافی گلقند پنجاه حب کنند و در سلس البول و بول ماسا کی ابتدا یك حب صبح و یکی عصر بیاشامند و متدرجا زیاد کنند تا ۴ حب صبح و ۴ حب عصر و **بوشاردا** بعوض گلقند تریاق خارو قا استعمال میکند

تدخین حسن لبه بگیرند حسن لبه ۵ گرم نرم کوفته و بروی زغال افروخته دیزند و بخارهای متصاعد را با پارچه پشمینی جمع کرده و ان پارچه را بروی جزء معلوله مالش دهند

حمام بخار حسن لبه بگیرند حسن لبه ۵۰ گرم با عانت حرارت بخاران را متصاعد سازند و ان بخارها را در ظرف مخصوصی جمع کرده و دندانهاء معلول را استحمام کند

ومادرافع شقاق معمول برون بگیرند موم زرد ۱۵ گرم روغن بزرکتان ۳۰ گرم نفین حسن لبه ۲ گرم گلیسرین ۱۴ گرم اسانس اسطوخودوس مقدار کافی پوماد سازند و در دفع شقاق ساده شقاق متقرح معمول دارند

نفین حسن لبه معمول کدکس بگیرند حسن لبه ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ مدت ده روز بخسانند و گاه گاه بهم زنند و بانشا از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و این تعفین از عوامل صدری است مقدار شربت ان از ۲ تا ۱۵ گرم مطبوخ پوسیون و در بیشتر ترکیبا تیکه در خارج استعمال میکنند او را داخل مینمایند در شقاق پستان استعمال ان مفید است و از داروهای معمولی در زینت محسوب میشود

نفین مرکب حسن لبه معمول واسازی لندن بگیرند حسن لبه ۱۱ و میعه مصفی ۲۰ گرم بلسان تلو ۴ گرم صبر زرد ۲ گرم الکل خالص ۱۰۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین را با اب مخلوط کرده در زخمها اولا خراق و بعضی امراض خفیفه جلدی معمول دارند

پیر باکره بگیرند تعفین حسن لبه ۱ گرم گلاب و یا عرق اکلیل الملك ۱۰۰ گرم مخلوط کرده بهم زنند و این شیر را در زینت بکار میبرند

بیت بلسانی بگیرند روغن بادام ۱۰ گرم بلسان تلو حسن لبه مکی ۱ گرم اسانس لیمو اسانس کادیو ۲ قطره بلسان و حسن لبه و روغن را مخلوط کرده و ۶۰ درجه حرارت وارد اورند بعد بگذارند سرد شود انها را بیفزایند و صاف نمایند و در قرابه در امراض گوش مستعمل و مفید است و ...

وجهه نرم

ترکیبات بلسانها و یا صموغ سقزی

وجهة نرم کردن جلد معمول

گرد مدخن بگیرند مسحوق کندر مسحوق مصطکی مسحوق کهربا مکی ۲۰ گرم مسحوق میعه یابس ۱۰ گرم مسحوق
حسن لبه لودانم مکی ۵ گرم مخلوط کنند و قدری که لازم است بروی زغال افروخته بریزند دخان متصاعد را از دور
اجزا شکر با وجاع روماتیسمی مبتلی باشند عبور دهند

سیگارت حسن لبه (سیگارت بلسانی) بگیرند یک ورق کاغذ بی آهار سطبر
از آن در محلول نیترات پتاس فرو برده و بعد بخشکانند و در روی آن یک طبقه از تعفین حسن لبه بگسترانند مانند
سیگارت بر پیچند و این سیگارت را در دفع بحة الصوت استعمال میکنند

تدخین معطر معمول برن بگیرند حسن لبه میعه اشق مکی ۵ گرم مخلوط کنند و قدری که
لازم است در زغال افروخته بریزند و مدت ربع ساعت اعضای مبتلی مفاصل را در روی بخار متصاعد نگاه د

معجون ضد سوزاک بگیرند کندر مسحوق بلسان کوپاهو مکی ۱۰ گرم گلقند سینو دودون ۲۰
گرم با مقدار کافی شربت بلسان تلو معجون سازند ۴ گرم این معجون را در دو یا سه دفعه در عرض روز بنوشند

حب کندر معمول لیون بگیرند کندر صابون مکی ۵ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و
۳ تا ۱۰ حب در زیر و نشت مزمن استعمال کنند

حب مصطکی معمول بوت بگیرند مصطکی اشکی ۳۲ گرم با مقدار کافی شربت ساده
۲۰۰ حب بزرگ سازند و این حبوب را در دفع سلس البول اطفال بزرگتر از ده ساله مدت چهار روز بدهند

مر میرر مر های مور یکی از صموغ سقزی است که از نباتات طایفه تربنتاسه اخذ میشود و در
در جنگلهای عربستان و نوبی و حبشه عمل میآید و این ماده عبارتست از قطعه های اشکی است و زین د قرمز و بیقاعده
و کساره آنها شکسته و درخشنده و در کساره قطعه های بزرگتر خطوط سفیدی مشاهده میگردند شبیه با
ناخن و دارای طعمی است تند و تلخ و بوی تند و مرکب است از سقز و صمغ و ماده لعابی و اسانس و املاح و غیره و
در داخل این ماده را مانند عوامل مقویه و محرکه استعمال میکنند و مخصوصا در کاسر الرئه و کلوروز و حبس الطمث
و نزلات مزمن و هنگام اول سل را اسکو و بوت مستعمل و مفید است و نیز در التهاب غانغرایانی و سیاه سرفه
غانغرایانا استعمال میگردد مقدار شربت از مسحوق مر ۵ دسی گرم تا ۴ گرم و از تعفین آن از ۱ تا ۲ و ۱۰ گرم و از عصاره
الکلی آن از ۱۰ سانتی گرم تا ۵ گرم

تعفین مر بگیرند مر ۱ الکل ۵ در حرارت مدت شش روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده
و با کاغذ صاف کنند از عوامل مقوی و محرک و دافع نزلات است و در بسیاری از ترکیبات مندرج است و در داخل میگر
و در دفع سیاه سرفه از ۵ تا ۱۰ قطره این تعفین را در یک قاشق کوچک شراب کنکینا داخل نموده مرتبا عقب بیاشامند

حب معدی معمول ترونکن بگیرند مر ۱۰ گرم عصاره قنطوریون دقیق ۵ گرم بلسان
پرو ۲ گرم حبهای ۵ سانتیگرمی سازند و در کاسر الرئه از ۸ تا ۱۲ حب در روز بیاشامند

شراب مر معمول لیون بگیرند مر ۲۰ گرم پوست نارنج ۱۰ گرم شراب گراناش ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول
عمل نمایند و در کاسر الرئه و قاشق آش خوری در روزی دو دفعه بیاشامند

سرکه مر بگیرند ۱ سرکه ۱۰ مطابق معمول حل کنند با چهار مقابل آب مخلوط کرده مانند غسولات محرکه استعمال نمایند

غرغره دافع العفونه بگیرند ماء الشعیر ۱۰۰ گرم تعفین حش ۱۰ گرم شربت عسل ۱۰ گرم مخلوط کرده در هنگام استعمال بهم زنند

مضمضه دافع اسکوربوت بگیرند تعفین مر تعفین دارچینی مکه ۴ گرم تعفین چوب کیناک ۸ گرم الکولا نورکوکلنا رباه ۳۰ گرم مخلوط کنند و دو قاشق چای خوری این مخلوط را با دو قاشق بزرگ آب داخل نموده مضمضه نمایند

تعفین بلسانی بگیرند دیشه ترلیف ۱۰ هوفارنفون ۲۰ الکل ۸۰ درجه ۲۰۰ قرکند رمکه ۱۰ بلسان تلو حسن لبر مکه ۲۰ صبر سقوطری ۱۰ مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین را که معمول **کدکس** است مانند نطولات محلله استعمال میکنند و در دفع دخص ضربه و سقطه بطور خالص یا مخلوط با دو مقابل وزنش آب معمول میدادند

حب بلسانی بگیرند عصارهٔ کنکیناه ۱۰ گرم عصارهٔ شوکران ۱ گرم تعفین بلسانی ۵ قطره مسحوق ریشه خطمی مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و در دفع سل ساده دیه با هر غذائی یکحب بیاشامند

بلسان گوژون بگیرند بلسان گوژون صمغ عربی مکه ۴ گرم مطبوخ داذیانه ۶۰ گرم مخلوط کنند و در دفع سوزاک و ورم حبل ح لیر دو دفعه قبل از غذا در عرض روز بیاشامند

درس هشتم — حنظل و عوامل مشابه آن

طایفه **کوکوربیتاسه (کدو)** دارای عوامل مسهله چندی میباشد که عمده آنها حنظل و قثاء الحمار و فاشرا است و این عوامل از یک طایفه اند و در خواص مشابه یکدیگر لهذا آنها را در یک درس بیان مینمائیم

ع **حنظل** پ **هند وانه ابوجهل** ف **کولوکنت** ل **کوکومیس کولوکنتیس**

از نباتات بومی مشرق زمین است و میوه آن بشکل و حجم نارنج و پوست این میوه صلب و نازک و درخشنده و زرد سبز رنگ و شحم آن که جزء مستعمل است خشک و دارای رنجه هائی است که دارای عده زیادی تخمهای مسطح زرد رنگ محتوی میباشد و این شحم بشدت تلخ و مانند مسهلات درستیک قوی الاثر در طب استعمال میگردد و موافق تجزیه کیمیا دانشمندان مرکب است از دهن دسم و سقر تلخ و ماده عصارهٔ تلخ موسوم به کولوکنتین و صمغ و اسید پکتیک و ماده عصارهٔ صمغی و املاح

حنظل از عوامل درستیک و محرش قوی الاثر است و از اینها استعمال نمود مگر در صورتیکه خواسته باشند جهاز معده و امعا را بشدت تحلیه کند چنانچه در بعضی اقسام استسقاء برخی سبلانات مزمن عاصی این عمل را اجری میکنند و همیشه باید از آثار آن مراقبت نمود و چون تأثیر مخصوصی در معاء غلاظ و بطور مجهول در رحم دارد لهذا در عداد عوامل مدّر طمث محسوب میگردد

مقدار شربت از گرد حنظل از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم است که باید گرد بی اثری داخل کرده مانند عوامل درستیک بیاشامند و بطریقه تحت جلدی ۱۰۰ سانتی گرم گرد حنظل را مانند مسهل استعمال میکنند و مقدار شربت از عصارهٔ حنظل از ۱ تا ۳ دسی گرم است بطور حب

مواد مقیئه

حنظل

مواد مانعة الجمع جمع ما بین قلیاییات و املاح آهن با حنظل نباید نمود

گرد حنظل شحم حنظل را از پوست و تخم عاری کند و در گرم خانه ۶۰ درجه بخشکانند و در هاون نرم بسایند

و از مو بیز بیزند و آنکه نخاله باقی ماند بیرون نمایند

عصارهٔ الکلی حنظل بگیرند مسحوق شحم حنظل ۱ الکل ۶۰ درجه ۸ مدت ده روز شحم حنظل را در

۸ جزء الکل بخیسانند و با فشار صاف کند و تقالهٔ را با باقی الکل ۳ روز بخیسانند و نیز با فشار صاف کند و دو

مصفی را مخلوط نموده با کاغذ صافی صاف کرده و در حمام ماریه بواسطهٔ تقطیر الکل را اخذ کند و بقوام عصارهٔ

نرم تبخیر نمایند و چنانچه ذکر کردیم مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۳ دسی گرم است

عصارهٔ ماء و الکلی حنظل بگیرند شحم حنظل خشک و بی تخم ۱ الکل ۸۰ درجه ۸ آب صاف مکرر

۸ مدت سه روز بخیسانند و با فشار صاف کرده تفاله را در الکل ۸۰ درجه و آب صاف مکرر ۴ نیز مدت ۳

روز بخیسانند و با فشار صاف نموده و دو مصفی را مخلوط کرده از کاغذ بگذرانند و مصفای ثانوی را در حمام

ماریه تا بدرجهٔ پیوست تبخیر نمایند و مانند عصاره فوق مقدار شربت آن از ۱ تا ۳ دسی گرم است

تعفین حنظل بگیرند شحم حنظل ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ مطابق معمول تعفین سازند و از ۱ تا ۲ قطره

این تعفین را در قدری شربت قند مخلوط کرده جهت تقلیل تحفظ از نزف الدم دماغی بیاشامند و در این موقع

اثرات بر موربیا سیوم و تعفین بنج مخلوط میکنند

عصارهٔ مرکب حنظل معمول بریتانی بگیرند شحم حنظل بی تخم ۱۷۰/۱ عصاره صبر

سقوطری ۳۴۰/۲ مسحوق سقمونیا ۱۱۳/۴ صابون مسحوق ۸۵ مسحوق مغز هیل ۲۸/۳ الکل ۶۰ درجه

۴۵۴/۶ شحم حنظل را مدت چهار روز در الکل بخیسانند و با فشار صاف کنند و عصارهٔ صبر و سقمونیا و

صابون و مغز هیل را بیفزایند و تا سه روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و صاف کرده از کاغذ بگذرانند و در حمام

ماریه بقوام عصاره حبی تبخیر نمایند را از این عصاره حبهای ۲ دسی گرمی سازند و مانند مسهلات قوی از ۱ تا

۸ حب استعمال نمایند

عصارهٔ مرکب حنظل معمول جرمانی بگیرند عصاره ماء و الکلی حنظل ۳ صبر سقوطری

۱۰ سقمونیا ۸ عصارهٔ ریوند ۵ مخلوط کرده در گرم خانه ۵۰ درجه بخشکانند و نرم بسایند و مانند مسهل

در ستیک از ۱ تا ۵ دسی گرم استعمال نمایند

حب مرکب حنظل (حب دافع الرطوبات) بگیرند مسحوق صبر زرد مسحوق شحم

حنظل مسحوق سقمونیا مکرر ۱۰ گرم دهن قرنفل ۲ دسی گرم با مقدار کافی عسل مصفی ۱۰۰ حب سازند و

کنند و هر حبی از هر یک از این سه ماده مسهل ۵ سانتی گرم دارد و **کدکس** این حبوب را بجای حب

کاتولیک و دیوس حب دافع الاخلاط قدما دغیره استعمال مینمایند

و مقدار شربت آنها از ۱ تا ۴ عدد است و در تهیجات لمفاتیکی و استسقاهای عرضی استعمال میشوند و از

عوامل قوی الاثر میباشند

حب مسهل و مدر معمول فرانک بگیرند عصارهٔ مرکب حنظل مسحوق گم گوت

مکرر ۱ گرم کلمل مسحوق ۵ دسی گرم مخلوط کرده با مقدار کافی شربت زنجبیل ۲۰ حب سازند و در استسقا

درس هشتم

۲ حب صبح و ۲ حب شب بیاشامند

حب دافع صفرا معمول بارکلی بگیرند عصارهٔ مرکب حنظل ۵ گرم سقز حلب ۴ گرم صابون بادام
۲ گرم کتاک ۱۲ گرم امتیک ۲ دسی گرم اسانس میوه عرعر ۲ اسانس زیره اسانس اکلیل الجبل هکدام ۲ قطره مخلوط کرده
با مقدار کافی شربت نرپرون حبهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۲ تا ۳ حب در روز استعمال کنند

حب دافع کلوروز معمول هامیلتون بگیرند مسحوق سقمونیا ۲ گرم کمل مسحوق
عصارهٔ مرکب حنظل هکدام ۱ گرم با مقدار کافی شربت زنجبیل ۱۲ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در روز استعمال نمایند

حب مسهل معمول پیتشاف بگیرند عصارهٔ مرکب حنظل ۱ گرم اسانس مورفین ۵
سانتی گرم بدقت مخلوط کرده و بیست حب سازند و در شب یک حب استعمال کنند در بعضی مواقع فردای آن
شب پس از بیدار شدن نیز یک حب بیاشامند و این حبوب در مشایخ مستعمل اند

حب دافع الرطوبات معمول دواسازی لندن بگیرند مسحوق عنصل عصارهٔ
حنظل هکدام ۱۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند

مطبوخ حنظل بگیرند حنظل ۵ گرم مدت پنجاه دقیقه در ۵۰۰ گرم آب بجوشانند و صاف کرده بیفزایند شربت
پوست نارنج ۵۰ گرم اتر سولفوریک الکلی ۵ گرم و در استسقاء هر دو ساعت فاصله ۳ قاشق کوچک بیاشامند و
در عرض روز موافق اثری که حاصل میشود از ۲ تا ۱۲ قاشق کوچک میتوان استعمال کرد

شراب حنظل بگیرند حنظل ۵ گرم شراب مالاگا ۱۰۰ گرم مدت چهار روز بخیسانند و صاف کنند
و هر یک ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند تا اثر اسهال کافی بروز کند

محلول ضد نقرس معمول لاویل بگیرند شراب مالاگا ۱۰۰ گرم الکل خالص ۲۰ گرم
عصارهٔ الکلی حنظل ۱۰ گرم کینیوم ۵ گرم مطابق معمول حل کنند از ۲ تا ۱۰ گرم این محلول را در نصف پیاله
شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

حقنه حنظل معمول کلود بگیرند یک ثلث از یک دانه حنظل در ده ۱۰ گرم آب داغ مدت ۲۴
ساعت در ظرف سرپوشیده داری بخیسانند و صاف کنند در طفل هشت ساله ابتدا از حقنه ساده احتقان نموده
بعد این حقنه را عمل نمایند و در دفع لوکوره مستعمل است و این مداوا اگرچه شدید و با قوت است ولی از
آن تمجید کرده اند

پوماد حنظل معمول کریستین بگیرند پیه مذاب ۴۰ گرم مسحوق حنظل ۵ گرم پوماد
سازند و در مداوای صور مختلفه ماینا بر روی شکم تمریخ کنند و این عمل از صور تکرار اسهال بروز نکند مکرر
نمایند تا بروز اسهال

**قثاء الحمار یا خیار دشتی کونکومبر سوواژ مومورد یکا الا
تریوم یا الاتریون** یکی از نباتات طایفه کوکوربیتاسه است که از قدیم الایام در طب معمول
بوده و در فرانسه و بخصوص در انگلستان جهة استعمالات طبی آن زراعت میکنند و میوه این نبات باندازهٔ
... بادام و بیضی شکل و در ابتدا سبز و پس از رسیدن زرد میگردد و عصیری که از این میوه اخذ میکنند سبز
سیاه رنگ و یا سفید خاکستری رنگ و خشک و شکننده و بشدت تلخ است و نوعاً آن را الاتریوم مینامند و طریقه

ساختن

ساختن آن قرار ذیل است

عصاره الاتریوم بگیرند میوه رسیده خیار دشتی مقدار منظور میوه ها را خورد کرده و تخمها را بیرون آورده و آنها را بکوبند و بافشار عصیر آنرا گرفته و جهة تصفیه حرارت دهند و بعد تبخیر کنند تا بقوام عصاره و بخارهائی که در هنگام تبخیر متصاعد میگردند چون بشدت محرک و محرش اند باید از آنها احتراز نمود

این عصاره از عوامل درستیک قوی و دافع رطوبات و در دفع استسقاء مفید و مستعمل و مقدار شربت آن از ۵ تا ۵ میلی گرم و خیلی بندرت ۵ سانتی گرم آنرا میتوان استعمال نمود و باید دانست که در ساختن این عصاره هرچه کمتر حرارت وارد آورند تاثیر آن زیادتر خواهد بود و لهذا دانشمندان انگلیس با حرارت خیلی ملایمی آنرا تبخیر میکنند

حب دافع الرطوبات بگیرند عصاره الاتریوم مسحوق عنصل مکه ۵ اگرم اسید سوکسینیک ۶ گرم کوگرد طلائی انتیمون ۲ گرم مطابق معمول حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و روزی سه حب مانند مسهل جهة انصراف حالت اختناق استعمال کنند

حب درستیک تریاک دار معمول لانگلی بگیرند عصاره خیار دشتی تریاک مکی ۱ گرم مطابق معمول ۵ حب سازند و در قولنج سربی هر ساعت یک حب بنوشند و مراقب اثرات باشند

الاترین عبارتست از ماده عامل الاتریوم میباشد و از عوامل درستیک بسیار قوی الاثر و در استعمال آن کمال احتیاط را باید مرعی داشت و جسمی است غیر محلول در آب و در اتر کمی و در الکل تیلیک جوش و سولفور دکربون و کلروفورم محلول

گرد الاترین معمول بریت بگیرند الاترین ۲ سانتی گرم طرطیر ۶ گرم مطابق معمول در ۶ بسته مساوی بر بندند هر دو یا سه ساعت فاصله یک بسته موافق اثری که ظاهر میشود بیاشامند بواسطه استعمال این گرد مواد مائی و سرخی بمقدار زیاد بطور اسهال دفع میگردند بدون آنکه با قولنج و وجع همراه باشند و از مسهلاتی است که در ورم کلیه البومینی مستعمل و مفید است

تعفین الاترین بگیرند الاترین ۵ سانتی گرم الکل ۲۵ گرم اسید نتریک ۲ دسی گرم مطابق معمول تعفین سازند و از ۳ تا ۶ قطره در نصف پیاله شربت قند مخلوط کرده مانند عوامل درستیک بیاشامند

حب الاترین مرکب بگیرند الاترین ۵ میلی گرم تا ۱ سانتی گرم صبر زرد ۵ سانتی گرم جهة ساختن یک حب

خیار متعارفی چون با قثاء الحمار و سایر عوامل مشابهات نزدیک طایفه است لهذا در این جا آنرا نیز ذکر میکنیم

خیاره قثاء کونکومبر کوکومیس سیکرونون از محصولات بومی مشرق زمین است و در ایران دو قسم آنرا زراعت میکنند خیار بالنگ و خیار شنگ و هر دو دارای شحم ابدار و بی طعمی میباشند و از اغذیه قلیل التغذیه محسوب میگردند و در طب رنده کرده خیار را مانند مطبوخات مبرد بکار میبرند و تخم آن یک جزء از بزور اربعه بارده و عصیر خیار را مانند غسول در دفع حکه قوبائی معمول میدارند و پوماد خیار را مانند ترکیبات ملین در زینت استعمال میکنند و معروف است که جلد را خنک و سرد مینماید

پوماد خیار بگیرند پیه گوسفند ۵۰۰ پیه گوساله ۵۰۰ بلسان تلو ۱ گلاب ۵ عصیر خیار ۶۰۰ پیه ها را در حمام ماریه ذوب کنند و بلسان تلو را که در مقدار کافی الکل حل کرده باشند بیفزایند و نیز گلاب را اضافه

نموده بهم زنند و بگذارند صاف شود و ۲۰۰ جزء از عصیر خارا فروده مدت چهار ساعت متصل بهم زنند را پس از

آن باد سومت مخلوط نشده باشد بواسطه انحراف خارج سازند و ۲۰۰ جزء دیگر را بیفزایند و نیز چهار ساعت متصل

بهم زنند و بواسطه انحراف عصیر مخلوط نشده را خارج کنند و بهمین طریق ۲۰۰ جزء سیوم را افزایند و بعد در حمام

ماریه مخلوط را داخل کرده ذوب نمایند و مدت ۳ تا ۴ ساعت بگذارند بحالت ذوبان بماند و کف آنرا گرفته با آخره

با اسپاتول چوبی محصول را بقدری بهم زنند که هوا در آن داخل شده و حجمش مضاعف گردد

ع فاشرا (کرمة البیضا) پ هزار فشان (کشان) ف بریون (کولوه)

ل بریونیا دیوئیکا (بریونیا البا) چنانچه ذکر نمودیم فاشرا از طایفه کوکوربیتا سه و ریشه

آن که مستعمل در طباست حجیم و دوکی شکل و لحمی و آبدار میباشد و رنگ جوف آن سفید مایل بزردی و از طرف

خارج مخطط بخطوط دایره و طعم آن تند و محرّق و بوی آن مهوّع و این ریشه دارای سفیدی نشاسته و صمغ

و ماده عامل بسیار تلخی موسوم به بریونین و بعضی املاح و در همان موقعی که حنظل و قثاء الحمار را بکار

میبردند آنرا استعمال میکنند و دارای خواص مسهل قوی است و پولپ این ریشه را در خارج گاهی مانند عوامل محمّره

معمول میدارند و چون بمقدار زیاد آنرا استعمال کنند مانند سموم نباتی خارش میکند و بریون امریک

عبارت از محوکان میباشد

گرد ریشه فاشرا بگیرند ریشه تازه فاشرا مقدار منظور رنده کرده و در گرم خان ۴۰ درجه بخشکانند

و در هاون آهنی نرم کوفته از موی بیرون کند و از ۱ تا ۴ گرم این گرد را بطور حب مانند مسهلات در سیک

استعمال نمایند

الکولاتور ریشه فاشرا بگیرند ریشه فاشرا الکل ۹۰ درجه مکد یک جزء ریشه را جور خود کرده

و در الکل مدت ۱۰ روز در ظرف دربداری بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ

صاف کنند و این الکولاتور را بمقدار ۲ تا ۴ گرم مانند عوامل در سیک معمول دارند

الکولاتور مرکب فاشرا (آب مرکب فاشرا) که معمول داروسازی بلژیک است

بگیرند جند نیم کوب کرده ۷ الکل ۷۵ درجه مقدار کافی مدت هشت روز بخیسانند و صاف کنند با یدالکل

بقدری باشد که پس از تصفیه ۹۰ جزء مصفی بدست آید و تفاله این مصفی را با مواد ذیل داخل نمایند بگیرند برگ

تازه سداب ۴ برگ تازه اهیلی برگ تازه پودنه برگ تازه باسلیقون برگ تازه اقحوان برگ تازه فوتنکی ۲

پوست نارنج مرمکی مکی ۱۲ ریشه تازه فاشرا ۱۶ الکل ۹۰ درجه ۲۳ آب ۲۰۰ مدت ۳ روز بخیسانند

در حمام ماریه تقطیر کنند تا ۹۵ جزء مقطر بدست آید آنرا با ۹۰ جزء مصفای اولی جند مخلوط کنند و این

الکولاتور از عوامل محرّک و دافع تشنج و دافع هیستری است و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۴۰ گرم که خالص و یا

در پوسیون داخل کرده بیاشامند

حرف خ

درس نهم — اقسام خربق

خربق سفید

در گیاه شناسی باسم خربق اقسام پنجگانه ذیل را موسوم مینمایند

۱ خربق سیاه ع خربق اسود ت الیبورس ل هلبوروس ی الیبوروس

عبارتست از ریشه نباتی موسوم بروزد المیلاد (ورد الشتا) و در کوههای فرنگستان میروید و رنگ این ریشه

مایل بر سیاهی و جوفان سفید رنگ و مانند قطعاتی است بر ضخامت انگشت و غیر منتظم الشکل که در ریشه های باریک

طویل و مختلطی از آن رسته و بوی آن حموع و طعمش تند است

۲ خربق منتن ت الیبور فتید ل هلبوروس فوتیدوس که در فرانسه

رجل الدب و رجل العقاب نیز نامیده میشود و این قسم از خربق را در بیطاری مانند عوامل

الدیدان استعمال میکنند

۳ خربق سبز ع خربق اخضر ت الیبور ورد ل هلبوروس ویریدیس

گیاه این قسم دارای گلهای سبز رنگ است و در جنگلهای حوالی پاریس میروید و مانند خربق منتن در ماه اول بهار

گل میکند و این قسم خربق را در امراض جلدی استعمال میکنند

۴ خربق مشرق زمین ت الیبور دریان ل هلبوروس اوریانتالیس

گویا این قسم همان خربقی است که متقدمین در جنون استعمال میکرده اند و همه اقسام مذکوره از طایفه رنونکولاسه

میباشند

۵ خربق سفید ع خربق ابیض ت الیبور بلان ل ورا تروم البوم

قسم از طایفه کولشیکاسه است و در کوههای مرتفع فرنگستان میروید و ریشه که باین اسم از سویس می آورند

قطعاتی است خفیف الوزن و خاکستری رنگ که جوف آنها سفید و بعضی دارای ریشه های باریک و بعضی

عاری از آن ریشه ها میباشند و طعم آنها در ابتدا شیرین و بعد تلخ و تند میگردد

خربق سفید چون دارای ورا ترین است در خواص مشابه آن میباشد (هم در درد پکنش و را ترین ط) و مانند

از عوامل مقیی و مسهل است و خربق سبز نیز دارای و را ترین میباشد و در قطره تعفین آنرا که از اجزاء خربق

یک جزء الکل ساخته باشند در دفع اختلالات ورمی روماتیسمی نقرسی و حمای صفرا در ساعت به در ساعت

فاصله استعمال کرده اند و یکی از دانشمندان معاصر از اهالی فرانسه در این اوقات تعفین خربق سبز را از دو تا ده قطره

در دفع اکلامپسی بطور زرق تحت جلدی استعمال میکند و آنرا بواسطه تجارب عدیده ثابت مینماید و خربق

مشرق زمین از عوامل رستنک دافع الرطوبات میباشند و در دفع استسقاء و نوبات مزمن و ساعی استعمال

و مخصوصا خربق سیاه مستعمل و مفید است

گرد خربق سفید بگیرند خربق سفید مقدار منظور خورد کرده در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند

و نرم سائیده از موئینه ابریشمی سرپوشدار بیرون کنند و از ۱۰۰ جزء خربق ۹۸ جزء گرد باید بدست آورد و این

از عوامل مقیی و مسهل است و مکث و قی و در دفع جنون آنرا استعمال میکردند و در اقسام استسقاء نیز مستعمل

مقدار شربت آن از ۱ تا ۱۰ دسی گرم اگرچه این اوقات غیر مستعمل است

تعفین خربق سفید بگیرند نیم کوب کرده خربق سفید ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ مدت ده روز بخوابانند

و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و از عوامل مقیی و مسهل است و این اوقات

غیر مستعمل میباشند

پوماد خربق سفید بگیرند گرد خربق سفید ۲۰ گرم پیه مذاب ۶۰ گرم مخلوط کرده ۲ گرم اسانس لیمو بیفزایند و این پوماد را مدت ۱۰ روز در دفع جرب تمریخ نمایند

پوماد پرنگل بگیرند گرد خربق سفید ۱۰ گرم گل و دید دات ا ماناك ۵ گرم پیه مذاب ۸۰ گرم پوماد سازند و در دفع جرب و حکه تمریخ نمایند

حب مقوی باشر بگیرند ریشه خشك خربق سیاه ۵۰۰ کربونات پتاس خالص ۱۲۵ الکل ۲۱ درجه شراب سفید مکد ۲۰۰۰ مطابق معمول عصاره سازند که قوام آن غلیظ باشد و بگیرند از این عصاره ۴ عصاره [illegible] ۴ مسحوق بادآورد ۳۲ خمیر متحد الاجزائی ترتیب داده و حبهای ۲ دسی گرمی سازند و در صراحی درب داری حفظ کنند و مقدار شربت آنها از ۱ تا ۲ حب مانند عوامل مقویه و از ۳ تا ۵ حب است مانند عوامل دستیك

اسانس معطر و مسهل بگیرند ریشه خربق سیاه ریشه جلب مکد ۱۰ اسقمونیا ۵ دارچینی قرنفل آگریگ مکد ۲ الکل ۸۰ درجه ۱۲۵ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند و مقدار شربت آن از ۵ تا ۱۰ گرم است بطور پوسیون

عصاره خربق سبز بگیرند مسحوق ریشه خربق سبز ۱ الکل ۸۰ درجه ۶ در دالت دپلاسمان تعفین الکلی سازند و بواسطه تقطیر در حمام ماریه الکل را بگیرند و بعد محصول را در حمام ماریه بغلظت عصاره تبخیر نمایند و این عصاره از عوامل ضد تحرك است و مقدار شربت آن بطور حب و یا گرانول از ۱ تا ۵ سانتی گرم در عرض روز و شرب آن در امراض حمائی از قبیل ذات الریه و روماتیسم حاد موجب تنزل حرارت و شدت و سرعت نبض و تنفس را کم میکند

چهلم — در خیارشنبر و عوامل مشابه ایشان

فلوس خیارشنبر و عوامل مشابه آن از قبیل تمر هندی و عسل و شکوفه هلو و گل سرخ و غیرها از مسهلات برقی و ضعیف الاثر میباشند و مخصوصاً اینها را در امراض دموی وقتی استعمال میکنند که اراده بودن شکم و تلیین آن فقط مقصود بود و در این در خیارشنبر و تمر هندی و عسل را ذکر میکنیم و شکوفه هلو و گل سرخ را که بیشتر در امراض اطفال استعمال میشوند در متن بیان نمودیم و چون اثر شیرخشت در عمل اسهال نزدیک باثر فلوس خیارشنبر است پس از ذکر عوامل مذکوره آن را بیان خواهیم نمود و داخل در مداوای برادران شربتیه را در دفع قولنج سرخ ذکر خواهیم کرد

خیارشنبر خیارچنبر کاس عبارتست از میوه درخت کاسیا فیستولا (کاسیا فیسترا) این درخت بزرگ و قشنگ و شبیه بدرخت گردو و از طایفه لگومینوز است و چون میوه های آن که مستطیل شبیه بخرنوب اند باد حرکت دهد آنها را بهم زده و متصادم نماید صدائی حاصل میگردد که از فواصل دور شنیده میشود و این درخت در ممالک حاره از قبیل مصر و عربستان و جزایر انتیل و هندوستان عمل میآید و خیارشنبر که شکل خرنوب است و به ضخامت ابهام از ۳۰ تا ۶۰ سانتی متر طول دارد و در جوف آن طبقهائی است نیم خشبی و سیاه رنگ و امتداد که در فواصل معین قرار گرفته و فرجه های چند بوجود میاورند و این فرجه ها ممتلی از ماده میباشند

تمرهندی

بولپی شکل و قرمز سیاه رنگ که طعم آن شیرین مایل به ترشی و در وسط آن تخمی است تقریباً مربع و زرد رنگ و این پولپ عبارت از ماده طبی خیارشنبر است و هرچه خیارشنبر تازه تر باشد و بهتر آن را حفظ کرده باشند مقدار پولپ آن زیادتر خواهد بود و در این صورت نصف وزن خیارشنبر این پولپ است و لهذا باید خیارشنبری منتخب کرد که چون آن را حرکت دهند صدا نکند و دانشمندان یونان و سایر معرفتی بخواص خیارشنبر نداشته اند و حکمای بزرگ اسلام رضوان الله علیهم اول کسی میباشند که آن را در ترابوتید داخل نموده اند مانند تمرهندی از عوامل مسهل بی رفق است و مقدار شربت آن از ۱۵ تا ۶۰ گرم و مانند سنا اوجاع قولنجی در باح بطنی چند حاصل مینماید ولی کم اثرتر از آن است و مثل آن موجب اسهالهای زیاد نمیگردد و چون خواسته باشند که موجب اسهال شدیدی گردد باید بعضی مواد مسهل قویه را ضمیمه آن کنند و جهة دفع این قولنج معمول دانشمندان مشرق زمین است که مطبوخ فلوس خیارشنبر را با مقداری روغن بادام شیرین مخلوط میکنند

یک قسم از خیارشنبر است موسوم به خیارشنبر صغیر امریک و درختان خیلی کوچکتر از درخت کاسیا فیستولا و خرما ئی رنگ و طعم آن تفه و فی الجمله قابض و چون تازه بود بوی مشک میدهد و از محصولات بومی یا نا ما محسوب میگردد

پولپ خیارشنبر مطابق کدکس بگیرند خیارشنبر مقدار منظور قلمهای خیارشنبر را در امتداد طولشان بشکافند و با کارد نوک کندی پولپ و تخم و قلمها را بیرون آورند و آنها را جمع کرده در ظرف چینی با مقدار کافی آب مخلوط نموده و در حمام ماریه داخل کرده و گاه گاه زیر و رو کنند تا محصول بخوبی نرم شود و از موی مویز بیرون نمایند و مصفی را در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم تبخیر کنند و این پولپ از عوامل مسهل برفق است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۶۰ گرم

تیزن فلوس خیارشنبر بگیرند پولپ خیارچنبر ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم مخلوط کرده صاف نمایند و این تیزن را مانند مسهلات برفق بعوض مایع مشروب بمریض استعمال میکنند و مقدار پولپ را زیاد کرد تا بر ۶۰ گرم و موافق تصرف طبیب ۵۰ گرم شربت گیلاس میتوان بر آن افزود

دربای فلوس خیارشنبر بگیرند پولپ خیارشنبر ۵۰ گرم آب مقطر ۵۰ گرم مسحوق قند سفید ۱۲۰ گرم فلوس را با آب مخلوط کرده و قند را بیفزایند و تبخیر کنند تا وزن محصول به ۲۰۰ گرم برسد و این دربا مسهلی است برفق و مقدار شربت آن از ۶۰ تا ۱۲۰ گرم

معجون خیارشنبر معمول دواسازی لندن بگیرند پولپ خیارشنبر شربت ورد مکی ۶ شیرخشت ۲ پولپ تمرهندی ۱ موافق معمول معجون سازند این معجون از مسهلات برفق است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۶۰ گرم

عصاره خیارشنبر بگیرند خیارشنبر ۱۰۰۰ آب مقطر ۱۰۰۰ قلمهای خیارشنبر را بشکافند و با اعانت کارد نوک کندی پولپ و تخم و فلوسها را در آورده و آنها را در بیست آب مقطر سرد مخلوط کرده و بدون فشار از موبیزی صاف نمایند و تفالد را دیگر در روی موبیز باقی مانده با ما بقی آب مقطر سرد بشویند و مایعات را مخلوط نموده در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام عصاره و ۱۰ تا ۲۰ گرم این عصاره را مانند مسهلات برفق معمول دارند

تمرهندی (انبلی) ع حبار (حومرا) تامارن تامارند سرندیکا

ثمر درختی تناور دنیدیر و از طایفه لگومینوز میباشد و این درخت که از محصولات بومی مصر است از آنجا به هندوستان و
شرقی و به جزایر انتیل حمل شده و کلیتاً در منطقه های محرقه و در ممالکی که تا به ۳۰ درجه عرض شمالی واقع اند عمل
میاید و میوه این درخت بشکل غلافی است سیاه رنگ و مسطح و منحنی مانند شمشیر که طول آن از ۱۱ تا ۱۲ سانتیمتر
و در جوف آن ۳ تا ۴ هسته مربع الاضلاع قرمز رنگ واقع است و گوشت این غلاف پولپی و زرد رنگ و ترش
و مایل به شیرینی و رشته های لیفی خشبی از میان این گوشت عبور مینماید و جهت ساختن تمر هندی میوه ها را
شکافته گوشت آنها را با هسته ها بیرون می آورند و در ظروف چوبی بزرگ این گوشت و هسته ها را روی هم میریزند
و شربت ساده را که بحالت جوش باشد بروی آنها میریزند که تا بعمق آنها نفوذ کند و در بعضی ممالک پولپ تمر هندی
را در دیگهای مسین فی الجمله طبخ میدهند تا سیاه رنگ شود و از این جهت است که بعضی اقسام تمر دارای مس اند
و در تجارت تمر را از افریقا و از آسیا و از امریکا می آورند و تمر امریکا بر سایر اقسام ترجیح دارد و تمر اعلا که خوب رسیده و تازه
بود دارای طعمی است شبیه بطعم انگور و شیرین ترش مزه و خیلی مطبوع و رنگ آن قهوه مایل به قرمزی

تمر هندی را چون بتنهائی بمقدار ۵۰ تا ۱۰۰ گرم استعمال کند مانند مسهلات بر قوی عمل خواهد کرد و مخصوصاً تیزنش را
در جائی باید استعمال نمود که مقصود طبیب استعمال الترشی و مسهل مبرد بود

تمر هندی را بطور مسهل کمتر بتنهائی تجویز میکنند و بیشتر بهم سبوس از آن ترتیب میدهند که دارای ۲ تا ۵ گرم طرطیر
باشد یا یک ماده دیگری که مستقیماً در ترشح امعا اثر کند و چون بتنهائی آنرا استعمال کند مانند عوامل مبرده اثر خواهد
نمود و طبیب و دواساز باید از عدم وجود مس در تمر مطمئن باشند و چنانچه ذکر کردیم تمری که در تجارت متداول است اغلب
دارای مس است و جهت حصول این اطمینان باید تیغه آهنی را در آن فرو برد اگر دارای مس باشد آن تیغه برنگ مس قرمز
میگردد و نیز تمر را گاهی با گوشت آلو و اسید طرطریک مغشوش میکنند و کشف این تقلب که چندان عیبی بر آن وارد نمی
آورد مشکل است

تمر هندی دارای اسید سیتریک و اسید طرطریک و اسید مالیک و طرطیر و قند و پکتین و ماده حشوی میباشد

پولپ تمر هندی مطابق کدکس بگیرند تمر هندی مقدار منظور و در مقدار کافی آب
بخیسانند تا کاملاً نرم گردد و از موئی بیرون کنند و در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر نمایند و این پولپ از
عوامل مبرده و ملینه است و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۵۰ گرم

مربای تمر هندی بگیرند پولپ تمر آب مکرر ۲ قند مسحوق ۵ پولپ را با آب مخلوط کرده و نیم ورد کنند
تا جرم متحدالاجزائی حاصل گردد و قند را افزوده در حمام ماریه تبخیر نمایند تا وزن مخلوط به ۶ جزء رسد و این مربا یک
ربع وزنش پولپ تمر میباشد و از عوامل مبرده و مسهل قوی است و مقدار شربت آن ۵۰ تا ۲۰۰ گرم

تیزن تمر هندی بگیرند تمر ۳۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده مدت یکساعت دم کنند و از موئی
صاف نمایند و ظرفیکه تمر را در آن دم میکنند نقره و یا چینی باید باشد و این تیزن را مانند عوامل مبرد و یا مسهل خفیف بجا
در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

شریبه تمردار بگیرند تمر هندی ۵۰ تا ۶۰ گرم شربت جوش ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ گرم تمر را در شربت مخلوط
کرده بگذارند سرد شود و صاف نمایند این محصول مبرد و مسهل است و آنرا پیاله پیاله بیاشامند تا اثر اسهال بروز کند

شربت تمر معمول درستشامپ بگیرند تمر هندی بی هسته ۲۷۵ بادیان سبز ۲۲ آب ۹۰۰

در ظرفی مخلوط کرده و آن ظرف را مدت ۳ ساعت در حمام ماریه گذارند تا دم کشد و بعد بگذارند سرد شود و با فشار از پارچه گذرانیده و صاف نمایند و بگیرند از این مصفی ۴ قند سفید خورده کرده ۷ در حمام ماریه حل نموده بگذارند سرد شود و ضبط نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۰٫۲ گرم اجزاء محلوله است یعنی ۱۰ گرم اجزاء محلول باد بادیان است و این شربت را میتوان در تنقیه‌ها و بوسیونهای مسهل مانند معدل و مصحح استعمال کرد و مبرّد و مسهل گوارائی است و مقدار شربت آن ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

معجون مسهل بگیرند پولپ تمرهندی ۱۲ مسحوق طرطیر ۱ مسحوق طرطرات توام پتاس و دو سود (ملح سینیت) ۲ شیرخشت ۴ شربت و درد ۸ معجون سازند و ۵ الی ۳۰ گرم مقدار شربت آن است

آلو اجاص پرونو پرونوس از میوه‌جات غذائی است که چون مطبوخ آنرا استعمال کنند دارای عمل مسهلی خواهد بود شبیه بعمل فلوس خیار شنبر و تمرهندی

مربای آلو معمول و ساز اسپانیول بگیرند پولپ آلو ۱ قند مسحوق ۲ مخلوط کرده و در حمام ماریه بقوام مربا تبخیر نمایند این مربا از مسهلات بی‌قوه است و مقدار شربت آن از ۵۰ الی ۱۰۰ گرم

مربای مسهل آلو ایضاً معمول و ساز اسپانیول بگیرند مربای آلو ۹۰ گرم مسحوق ریشه جلب ۳۰ گرم مسحوق طرطیر ۸ گرم گرد مذا مخلوط کرده و با آب نمک کنند و مربا را در حمام ماریه گرم نموده بر آنها بیفزایند و بدقت زیر و رو کنند تا مخلوط متحد الاجزائی حاصل گردد و این مربا از عوامل مسهله است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۳۰ گرم

پولپ آلو مطابق کدکس بگیرند آلو بمقدار منظور با بخار بخته و در هاون بکوبند و با اسپاتول چوبی از مو بیز مویی بیرون کنند و با الکلاتور دارچینی و با الکلاتور و نیل معطر نمایند و با مقدار کافی شربت ساده شیرین کند و این پولپ که ملین و مسهل است مقدار شربتش از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

تیزن آلو معمول بیمارستان بگیرند آلو ۶۰ گرم مدت یکساعت در مقداری آب بجوشانند که یک لیتر محصول حاصل شود و از مو بیز صاف کنند و این تیزن که ملین و مسهل است او را نیز مانع بعضی مسهلات از قبیل سنا و طرطیر محلول طرطرات توام سود و پتاس و غیره قرار میدهند

ع **عسل شهد (انگبین)** ف میل ل میل ع میلی زنبور عسل از روی گلها و برگهای بعضی نباتات ماده عصیری لزج و قندی جذب کرده و در معده خود داخل میمایند و بعد این ماده را در فرجه‌هائی که از موم ساخته است و آنها را شان مینامند استفراغ میکند و این ماده که جسمی است مخاط و عصیری عبارت است از عسل و جهت استخراج آن جدارهای مومی کوچکی که این فرجه‌ها را بنا نموده شکسته و بعد در آفتاب گذاشته شیره جریان می‌یابد سفید رنگ و موسوم بعسل سفید و چون جریان این شیره تمام شد جدارها را خورد کرده و حرارتی بر آنها وارد میآورند شدیدتر از حرارت آفتاب مجدداً شیره جریان می‌یابد موسوم بعسل زرد و بالاخره بواسطه فشار عسلی خارج میگردد قرمز قهوه رنگ که غیر خالص است و بقول کلی عسل عبارت است از ماده زیاد یا کم دان دان و نوعاً دارای بوی ذات مشابه بان نباتی که زنبور از آن نبات عسل را ساخته و بهترین عسلها عسلی است که از نباتات طایفه لبیه اخذ شده باشد و بواسطه اختلاف نباتات طعم شیرین عسل تغییرپذیر است و اختلاف طبیعت این نباتات موجب اختلاف طبیعت آن نیز میگردد چنانچه چون زنبور از نباتات سمی عسل را اخذ کرده باشد البته آن عسل سمی خواهد بود

درس چهلم

و از این جهت است اختلاف عسلهای اماکن مختلف کره ارض که ذکر آنها موجب تطویل است و لایق این مختصر نیست و
موافق تجربه **سوبران** عسل یک نسبت تغیر پذیری مخلط است از گلوکوز متبلور که شعاع را بطرف یمین منکسر
مینماید و از گلوکوز غیر متبلور که بالعکس شعاع را بطرف یسار منکسر میکند بهر جهة عسل محلول در آب و الکل مرکب
میباشد و از قدیم الایام اطبای بخواص آن پی برده اند و **ابقراط** نیز آنرا در طب استعمال کرده و مانند شکر سفید
و شیره شکر از عوامل ملینه و مسهله بی‌خطر است و از ۶۰ تا ۱۰۰ گرم عسل را در شیرین کردن تیزانها بکار میبرند بخصوص
در وقتی که خواسته باشند شکم آزاد باشد و از ۳۰ تا ۱۲۰ گرم عسل را با شکر سفید و با شیره شکر را در آب و یا شیر حل
کرده جهة تلیین بطن احتقان میکنند و معمول عموم دانشمندان ایران است که در حقنه‌های مفتح و ملین تا ۱۲۰
گرم شکر سرخ و یا گزانگبین علفی داخل مینمایند و این حقنه‌ها تقلص معاء و اخلاط را محکم نموده و دفع میکنند پوستهای
مرهم و عاصی را و عسل را در سکنجبین های عسلی و معاجین داخل مینمایند و چون عسل را گرم کنند تا بقوام نبات گردد
در دفع شقاق جلد تطویلات مفید و مستعمل است و نیز عسل را در تعدیل طعم بعضی غرغره‌ها و مضمضه‌ها داخل مینمایند

شراب عسل معروف بماء العسل (هیدرومل) بگیرند عسل ۲۵۰
آب ۱۲۵۰ کف نقاع معتاد کافی (تقریباً) در خمره مخلوط کرده و در محلی گذارند که از ۲۰ تا ۲۵ درجه حرارت داشته
باشد تا آنکه حالت تخمیر بروز کند و بعد در بطریها حفظ نمایند و این شراب انشروبات متداول اهالی شمال فرنگستان است

شیرخشت (ترنجبین) ع ق **مَنّ** ل ی **منّا** شیرخشت عبارت است از عصیر حلو منجمدی
که از دو قسم درخت فرن حاصل میگردد یکی موسوم به فراکسینوس اورنوس و دیگری فراکسینوس رُوتوندیفولیا
و این دو درخت که از طایفه یاسمین میباشند مخصوصاً در سیسیل و کالابر و بعضی ممالک ایران عمل میآیند فراکسینوس
روتوندیفولیا خیلی نزدیک به درخت زبان گنجشک است و چنانچه بعضی از مصنفین گفته‌اند شیرخشت ممکن
است بواسطه گزیدن انسکت مخصوصی جریان یابد ولی این قسم شیرخشت قلیل المقدار است و بقدری جریان
مییابد که همان انسکت بخورد و عموماً شیرخشت با بخودی خود از ساقه درخت ترشح میکند و یا باعانت شکافی که
بران وارد آورند و نیز از برگهای درخت ممکن است ترشح نماید بهر جهة در تجارت سه قسم شیرخشت متداول است
اول شیرخشت اشکی از این طریق اخذ میکنند شکافهای چندی بر پوست ساقه و یا شاخه‌های باریک درخت شیرخشت
وارد میآورند از این شکافها عصیر خارج شده و بشکل قطرات اشکی مستطیل منجمد میگردد و این قسم شیرخشت خالص
تر و سفیدتر از سایر اقسام و طعم آن شیرین و گوارا ولی فی الجمله مکره و نوعاً این قسم شیرخشت در تجارت سیسیل
متداول است دوم شیرخشت تخته عبارت از قطعاتی است زرد و چرکین ملتصق بهم و غیر خالص و طعم این قسم اگرچه
شیرین است ولی خیلی مکره‌تر از قسم مذکور و بعضی اوقات مقوع سوم شیرخشت چرب (دسم) این قسم از شیرخشت
تخته غیر خالص‌تر است و در حقیقت شیرخشت تخته میباشد که فاسد شده بالاخره یک قسم دیگر از شیرخشت است
که از گیاه خار شتر اخذ میشود و در فرنگستان از تجارت ایران و از سایر صفحات و رند و عنا است **ترنجبین**
و نیز از بعضی اقسام اسپیدان و از صفصاف یک نوع شیرخشت مایع جریان مییابد موسوم به **بیدخشت**
که دارای قندی است شبیه بقند شکر

شیرخشت یکی از عوامل مسهله کثیر الاستعمال است و اثر آن اگرچه دیر ظاهر میگردد ولی مدتی دوام میکند و موجب
هیچ نوع هیجانی نمیشود و مانند سایر مسهلات مورث یبوست منتج نمیگردد ولی بعد از استعمال آن سقوطاتها

دوده کنند

شیرخشت

بروز میکند و از عواملی است که در اطفال و در ناخوشی بسیار مستعمل و مفید است و نیز در بروز نشیه مزمن استعمال
آن متداول و شیرخشت اشکی بمقدار ۱۰ تا ۱۰۰ گرم مسهل برقی است در اطفال و مشایخ و شبان و عموماً در شبان
از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم آنرا استعمال میکنند در آب و یا شیر و یا سایر مایعات حل کرده می‌آشامند و در امتلاء معوی و زکام
مانع و سودمند است و شیرخشت تخت را بمقدار ۵ تا ۱۰ گرم مخصوصاً بطور حقنه استعمال مینمایند و شیرخشت
چوب را کمتر استعمال میکنند

منیت عبارت از جزء مسهل شیرخشت میباشد و جسمی است سفید و بی بو با طعمی شیرین و گوارا و محلول
در آب و آنرا بطریق میسازند که شیرخشت اشکی را با الکل ۹۳ درجه در حمام ماریه حرارت میدهند و محلول را در
حالت جوش صاف مینمایند و میگذارند سرد شده تا منیت حاصل گردد و بعد منیت را فشرده و خشک کرده نرم میکوبند
و قوت اسهال منیت مانند شیرخشت است و تفاوت آن در این است که دارای طعم مطبوع شیرخشت نیست و ماده غیر
متبلوری که موسوم است به ماده دسم شیرخشت اثر اسهال آن مانند منیت نیست

پوسیون مسهل شیرخشت بگیرند شیرخشت اشکی ۵۰ گرم شیر بیه ۱۰۰ گرم حل کرده در یک
دفعه بیاشامند

پوسیون منیت بگیرند منیت ۵ گرم آب ۱۰۰ گرم قند ۲۰ گرم الکلاتور لیمو ۴ قطره حل کرده صاف
نمایند در اشخاص ذکی الحس یکدفعه استعمال نمایند

مارملاد مسهل قهوه بگیرند شیرخشت اشکی فلوس خیارشنبر تخت روغن بادام شیرین تنخود
کرده مکد ۵۰ گرم مطبوخ غلیظ قهوه ۲۵ گرم شیرخشت را در مطبوخ قهوه حل کنند و صاف نمایند و مطابق معمول
سایر مواد را بیفزایند و بخوبی مخلوط کنند و در بروز نشیه مزمن دو قاشق چای خوری صبح و همان قدر شب سر ساعت
بعد از غذا بیاشامند

پوسیون مسهل فرنل بگیرند شیرخشت اشکی ۳۰ گرم در ۱۰۰ گرم آب حل کرده صاف نمایند و ۳۰
گرم فلوس تخت و ۳۰ گرم روغن بادام شیرین افزوده صبح ناشتا هر نیم ساعت فاصله یک قاشق سوپ خوری بیاشامند
تا یک یا دو مجلس عمل تخلیه حاصل گردد

معجون ضد بواسیر معمول وس بگیرند شیرخشت اشکی ۴۰ گرم سولفات پتاس
نیترات پتاس گوگرد مرطوب مکد ۱۰ گرم عسل سفید مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند که قوام آن متوسط
بوده و از ۲ تا ۱۵ گرم در روز استعمال نمایند

شربت شیرخشت معمول لاشامبر بگیرند شیرخشت اشکی ۴۰ گرم آب ۱۲ یا ۱۵ در
۵۰ گرم مخلوط کرده بهم زنند تا شیرخشت حل شود و محلول کاملاً صاف حاصل نمایند و با کاغذ صاف نموده ۱۵۰ گرم
قند افزوده در حمام ماریه حل کنند و با موی صاف نمایند

قرص شیرخشت بگیرند شیرخشت ۲۰۰ قند مسحوق ۷۵۰ صمغ عربی ۵۰ عرق بهارنارنج ۷۰ مطابق
معمول قرصهای یک گرمی سازند و از ۴ تا ۱۵ قرص در روز بیاشامند

قرص شیرخشت مانفردی (قرص کالابر) بگیرند ریشه خطمی ۱۰۰ گرم مدت ۲۴
ساعت در ۲۰۰۰ گرم آب بخیسانند و صاف کنند و ۲۰۰ گرم شیرخشت در مصفی حل کرده و صاف نموده ۳۰۰۰ گرم

قدا فزوده و ۶ دسی گرم عصاره تریاک در کمی آب حل کرده نیز بیفزایند و بقوام معجون جامدی تبخیر کنند و ۱۰ گرم عرق بهارنارنج و ۱۰ گرم اسانس برگاموت در محصول داخل نمایند و باید قوام این محصول کافی قرص باشد و در روی کاغذ مومی که چرب بود از این کشند و قرصهای یک گرمی ترتیب دهند و در دکام و تولد از ۶ تا ۱۲ قرص بیاشامند

قرص شیرخشت و طرطیر معمول اسپیلمان

بگیرند طرطیر (بی طرطرات پتاس) ۱ شیرخشت ۲۵ آب ۶ طرطیر را در آب گرم حل کرده و شیرخشت را افزوده و حل کرده صاف نمایند و تبخیر کنند تا غلیظ شود و قابل قرص گردد و قرصهای ۵ دسی گرمی سازند و این قرصها در نقرس مستعمل اند و از عوامل ملینه میباشند و مقدار شربتها از ۲ تا ۶ عدد

معجون مسهل معمول فرانک

بگیرند شیرخشت اشکی عسل سفید مکی ۱۰ ضریح کلس ۱۳ معجون سازند و ۲۰ گرم صبح ناشتا بیاشامند

پوسیون مسهل معمول بیمارستان

بگیرند برگ سنا ۸ گرم سولفات سود متبلر ۱۵ گرم شیرخشت ۶۰ گرم آب جوش ۱۹۰ گرم سنا را مدت ربع ساعت در آب جوش دم کنند و با فشار صاف نموده سولفات و شیرخشت را حل کرده نیز صاف نمایند و در یک یا دو دفعه بیاشامند

مطبوخ کاسر الریاح شیرخشت معمول در واسادی اسپانیول

بگیرند شیرخشت ۵۰ گرم سنا ۸ گرم طرطرات پتاس انیسون مکی ۶ گرم آب ۵۰۰ گرم سنا و انیسون را در آب جوش دم کنند و شیرخشت و طرطرات را افزوده صاف نمایند این مطبوخ از عوامل مسهله است و مقدار شربت آن هر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله نصف گیلاس

مداوای اولی مدان ناشیه در دفع قولنج نقاشان

روز اول طرف صبح حقنه مسهل نقاشان را معمول دارند و در عرض روز آب قلوس را بیاشامند و در شب اول حقنه مسکن نقاشان را معمول دارند ثانیا پس از حقنه حب مسکن را میل کنند روز دوم صبح آب مقدس را در دو دفعه که فاصله آنها یک ساعت بود بیاشامند و در عرض روز تیزن معرق (حم در شاهتره) و در شب حب مسکن

روز سیوم صبح پوسیون مسهل نقاشان را بیاشامند و در عرض روز تیزن معرق مسهل (حم دی عشبه را) و در شب اول حقنه مسکن ثانیا حب مسکن

روز چهارم مانند روز سیوم عمل کنند

روز پنجم در عرض روز تیزن معرق ساده و طرف عصر اولا در ساعت چهار بعد از ظهر حقنه مسهل ثانیا در ساعت شش حقنه مسکن ثالثا در ساعت هشت حب مسکن

هرگاه پس از تداوی مذکور مرض برطرف نشود مجددا شروع باستعمال آن نمایند و در صورت تکرار استعمال آب مقدس را ترک کنند و اصرار بر استعمال مسهلات نمایند تا اوجاع بطنی بکلی برطرف شده و تقاضای طبیعت منظما برقرار گردد

پوسیون مسهل نقاشان معمول بیمارستانها

بگیرند معجون دیاقوبنکس ۳۰ گرم مسحوق جلب ۴ گرم سنا ۸ گرم شربت نرپروناه ۳۰ گرم آب جوش ۱۲۵ گرم مطابق معمول پوسیون سازند

بقوس

آب فلوس خیارچنبر بگیرند قلم خیارچنبره ۶ گرم سولفات منیزی ۴۰ گرم امتیک ۵ سانتی گرم آب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند و طرف صبح پیاله پیاله بیاشامند

آب مقدس (پوسیون مقیی) معمول بیمارستانها بگیرند امتیک ۳۰ دسی گرم آب ۲۵۰ گرم حل کنند این آب از مقیات قویه است و یک جزء از تداوی قولنج نقاشان میباشد

حقنه مسکن نقاشان ایضاً معمول بیمارستانها بگیرند روغن گردو ۲۰۰ گرم شراب قرمز ۴۰۰ گرم مخلوط کرده احتقان نمایند

حقنه مسهل نقاشان ایضاً معمول بیمارستانها بگیرند معجون دیافونیکس ۳۰ گرم مسحوق جلب ۴ گرم برگ سنا ۸ گرم شربت نرپرون ۳۰ گرم آبجوش ۵۰۰ گرم سنا را در آب دم کرده صاف نموده شربت و مسحوق جلب و معجون را افزوده احتقان نمایند و این حقنه یک جزء از تداوی قولنج نقاشان است

حب مسکن نقاشان بگیرند تریاق فاروق ۴ گرم مسحوق تریاک ۵ سانتی گرم حبهای بزرگ ساخته بیاشامند

تفصیل معالجه مشهور برادران **شریته** در دفع قولنج نقاشان (قولنج سربی) بطور اختصار همین بود که ذکر کردیم و این تداوی که مرکب است از استعمال مقیات و مسهلات قویه و معرقات مجدده اغلب اوقات در دفع این مرض قوی الاثر است

حرف د

در فصل یکم — دارچینی و عوامل مشابه آن

بقول کلی دارچینی یکی از عوامل محرکه و منبهه معتبره است و در تنبیه و تنشیط قوای آلی و مخصوصاً در جهاز هضمی و در هیجان عموم قوای ساقط شده و در دفع گاسترالژی غیر موجع استعمال آن مفید و مستعمل و معتاد است که بوی آن گوارا و مطبوع است و لهذا با بسیاری از ادویه مکره و غیر مطبوع آنرا مخلوط کرده تا موجب رغبت و عدم کراهت طبع گردد و بسیاری از مواد دیگر در خواص مذکوره کمال مشابهت را با دارچینی دارند و عبارتند از عواملی که نیز آنها را در این جزو بیان خواهیم نمود از قبیل سلیخه و کاسیا لینیا و ملاباتروم و دارچینی قرنفلی و دارچینی سفید و جوزبوا و بسباسه و پوست **ونتر** و بادیان خطائی و کاسکاریل و سنبل و قرنفل و قاقله صغار و قاقله کبار و مانیگت و زرنباد و خولنجان و زردچوبه و اگیر ترکی و زنجبیل و فلفل و کاوا و غار و زدوار و فلفل فرنگی و کوتو و کوتوئین و چون الکل و شراب در خاصیت تنبیه و تنشیط نزدیک بدارچینی میباشند لهذا پس از ذکر عوامل مذکوره این دو عامل را بنام منبهات حرارت و اکسیژن را که اصل عوامل محرکه و منبهه اند در آخر این جزو ذکر خواهیم کرد

دارچینی ع دارصینی ف **کانل دو سیلان** ل **کورتکس سینامومی**
عبارتست از پوست معطری که از درخت **لوروس سینامومومم** اخذ میکنند و این درخت که از طایفه **لورینه** است در هندوستان و جاوا و سوماترا و جزیره سیلان و جزایر انتیل

کایان وغیره عمل میاید و در تجارت چندین قسم دارچینی متداول است ۱ **دارچینی سیلان** درختانرا در
این جزیره غرس کرده و عمل میاورند و این قسم دارچینی عبارتست از پوست شاخه های سه چهار ساله این درخت
و مانند لوله های تو در توئی میباشد که تقریباً ۳۳ سانتیمتر طول دارند و صلب و شکننده و لیموئی قرمز رنگ اند
وطعم آنها معطر و فی الجمله گزنده و این قسم بهترین اقسام است

۲ **دارچینی چین** یا **سلیخه** یا **لوری کاسیا** عبارتست از قطعاتی است سطبرتر از دارچینی
سیلان که لوله نیستند و پر رنگتر از آن و طعم آنها گزنده تر ولی چندان مطبوع نیست و درخت این قسم را **لوروس**
کاسیا مینامند و در مالابار و جزایر سوند و در کوشنشین و در ایالت کوانگسی از ممالک چین عمل میاید

۳ **دارچینی کایان** در جزایر امریک جنوبی عمل میاید و از حیثیت بو و طعم نزدیک به دارچینی سیلان ولی
رنگشان باخته و تقریباً سفید رنگ و در دهان بواسطه مکیدن لیه و لت نرم میگردد

۴ **دارچینی ناصاف** این قسم عبارتست از پوست تنه درخت دارچینی سیلان و کساده نیز لیفی مانند
کنگنای زرد و درخشنده است در تمام اقسام مذکوره پوست را سلخ کرده و بشره آنرا برمیدارند

پوست کاسیا لینیا و برگهای هندی معروف به **مالاباتروم** که از درخت چین
لوروس مالاباتروم اخذ میکنند بهترین قسم از دارچینی میباشند و در خواص نزدیک به دارچینی
دارچینی قرنفلی عبارتست از پوست درخت **لوروس کولیلاوان** و هم چنین
دارچینی سفید یا **کانل البا** که نیز از همین طایفه است در طب چندان استعمالی ندارند

بقول کلی همه اجزای اقسام درخت دارچینی محتوی مقداری تغییرپذیری کافور میباشند و پوست این درخت دارای دهن
زرد و تنن و ماده لعابی و ماده ملونه و اسید سینامیک و نشاسته است و دارچینی چین اگرچه مانند دارچینی سیلان
محتوی دهن فرار است ولی کم عطرتر و چندان خوش طعم و گوارا نیست و یکی از دانشمندان ماده از دارچینی استخراج
کرده موسوم به **سینامومین** که بشکل بلورهای سوزنی زرد متبلور میگردد و محلول در آب و الکل است

گرد دارچینی بگیرند دارچینی سیلان مقدار منظور نیم کوب کرده و در گرمخانه ۴۰ درجه بخشکانند
و نرم سائیده از موی بیرون کنند و باید آنرا بقدری بسایند که در آنحال باقی نماند جز ماده خشبی بی طعم چیزی دیگر
نباشد و این گرد از ادویه است که در تلذذ باغذیه بسیار بکار میرود و از عوامل محرک و مقوی معده میباشد و
مقدار شربتش از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم

عرق دارچینی بگیرند دارچینی سیلان مقدار منظور آب مقدار کافی دارچینی را نیم کوب کرده مدت ۱۲
ساعت در آب بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا از هر جزء دارچینی که استعمال کرده اند چهار جزء مقطر بدست آید و جهت
گرفتن دهن فرار بهتر آنست که در قابله فلورانسی (لوله دار) مایع مقطر را جمع کنند و عرق دارچینی را بمقدار ۳۰ تا ۱۲۰ گرم
در پوسیونهای محرک داخل مینمایند و مقدار شربت دهن فرار از ۱ تا ۱۲ قطره است بطور پوسیون

عرق الکلی دارچینی بگیرند دارچینی سیلان ۱ الکل ۸۰ درجه ۸ آب صاف ۱ در حمام ماریه تقطیر کنند
تا ۵ جزء مقطر بدست آید و این عرق از عوامل محرک و مقوی است و از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم بطور پوسیون استعمال میشود

تعفین دارچینی بگیرند دارچینی سیلان ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ دارچینی را نیم کوب کرده مدت ده روز
در الکل بخیسانند گاه گاه بهم زنند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند و ضبط کنند و این تعفین از عوامل

محرک و مقوی معده است و آنرا در پوسیون و یا در شراب داخل مینمایند و هرگز به تنهائی نباید استعمال شود مقدار شربتش از ۴ تا ۲۰ گرم

الکلاتور دارچینی (جوهر دارچینی) بگیرند دارچینی نیم کوب ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ مدت چهار روز بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کنند تا ۴ الکل تقطیر شود و این الکلاتور از محرکات قوی الاثر است مقدار شربت آن از ۴ تا ۱۲ گرم که در تیزن و یا پوسیون و یا شراب داخل نمایند و هرگز به تنهائی نباید استعمال شود

شربت دارچینی بگیرند عرق دارچینی ۱۰۰ قند سفید جبر کرده ۱۸۰ قند را در عرق بحالت برودت حل کند و با کاغذ صاف نمایند و این شربت را مانند محرکات و مقویات معده بمقدار ۵ تا ۶۰ گرم در پوسیون و یا تیزن و یا شراب داخل کرده بیاشامند

تیزن دارچینی بگیرند دارچینی سیلان ۸ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول تیزن سازند

جوز بویا (جوز بوات موسکاد، نوکس موسکاتا) عبارت است از ثمر درخت **میریستیکا ارومانیکا** دارا از محصولات جزایر ملوک و در جزیره بوربون که متعلق بدولت فرانسه است و در جزایر انتیل انواع غرس میکنند و این درخت که از طایفه **میریستیسه** است ثمر آن دارای یک هسته میباشد مانند زردآلو و غیره ولی گلابی شکل و در آن سه طبقه مشخص ملاحظه میگردد اولاً پوستی که بمنزله قشر خارجی است و در صورتیکه میوه رسیده باشد بدو مصراع لحمی منقسم میگردد ثانیاً قشر دومی که نوک ترک است و در صورتیکه تازه بود قرمز خوش رنگ و چون خشک شود زرد میگردد و این قشر است که **بسباسه (ارل د ماسیس)** نامیده میشود ثالثاً هسته که دارای قشری است نازک و قهوه رنگ و شکننده و این قشر می پوشاند بادامی را که در تجارت معروف است به جوز بویا و این بادام از طرف خارج شبیه بمغز قرمز و در جانب داخل سفید و در سطح خارج آن شیارهای کم عمقی موجود است و عموماً در تجارت دو قسم جوز بویا پیدا و ملاحظه میشد یکی جوز بویای ماده (جوز بویای مزروع) که از درخت **میریستیکا موسکاتا** حاصل میگردد دیگری جوز بویای نر که بزرگتر است و بسباسه آن ترک ترک نیست و از درخت **میریستیکا تومانتوزا** حاصل میشود قسم اول بدون پوست و قسم دوم پرز طار و در قطب بادام جوز بویا و بسباسه هر دو را استعمال میکنند هر این دو ماده دارای دهن فرار و دهن ثابت اند مقدار شربت از مسحوق جوز بویا از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم و از عوامل محرکه معده است و بیشتر جهت تلذذ به غذا استعمال میگردد

مسکه جوز بویا بگیرند جوز بویا بمقدار منظور نرم کوفته و بروی صوبی ریخته و بخار آب جوش را بان برسانند و بعد در کیسه محکمی ریخته و آن کیسه را در مابین دو قطعه آهنی که سوراخ سوراخ بوده و با آب جوش آنها را گرم کرده باشند گذاشته و بفشارند تا روغن آن خارج گردد و این روغن را در میان کاغذ و لای پیچانند و بعد در حمام ماریه با غایت کاغذ آنرا صاف نمایند این مسکه را در دفع روماتیسم تمریخ میکنند و در بعضی ترکیبات مداوله داخل مینمایند

قروطی جوز بویا معمول از رمن بگیرند موم زرد ۱ روغن زیتون ۲ مسکه جوز بویا ۲ بحرارت ملایم ذوب کند و در قالبهای کاغذی قالب نماید و تمریخ این قروطی در خراش و شقاق جلد مستعمل و مفید است

پوست ونترل کورتکس ونتری عبارت است از پوست درخت **ونترا ارومانیکا** از طایفه **مانولیاسه** و این درخت در ممالک جنوبی امریک است عمل میاید و پوست متداول

در تجارت عبارت از قطعاتی است لوله کرده [illegible] سانتی متر طول داده تا [illegible] میلی متر قطر دارند و سطح خارج آنها کردنده کرده است خاکستری قرمز رنگ و بعضی خالهای قرمز سفیدی شکل در آن مشاهده میشود و سطح داخل آنها قهوه سیاه رنگ و کناره آنها کثیف و ودقیق است و نیز دارای بوئی است شدت معطر که گویا مخلوطی است از بوی بابسلیق دیوست و فلفل و طعم آن تند و گزنده و دارای دهن فرار و سقز و فی الجمله ماده عصاره و تنن و بعضی املاح و مانند دارچینی از عوامل مقوی و محرک است و عموماً آنرا بطور سفوف و یا تیزن در طبابت استعمال میکنند (از [illegible] تا [illegible] گرم در ۵۰۰ گرم)

بادیان خطائی ن **بادیان (انیس اتوالا)** عبارت است از ثمر درخت **ایلیسیوم انیزاتوم** از طایفه **مانیولیاسه** و این درخت قشنگ و همیشه سبز است و از محصولات چین و ژاپون میباشد و دارای [illegible] پره است مانند ستاره و این پره ها خشبی و قهوه حدیدی رنگ و هر یک محتوی هسته میباشند بیضی و درخشنده برنگ کتک بادیان خطائی دارای دهن فرار و دهن سم سبز و حاد و سقز و تنن و ماده عصاره و صمغ و اسید تنیک و بعضی املاح است و خواص تراپوتیکی آنرا به دهن فرار و دهن سم نسبت میدهند و دیگر این خواص مشابه است به بادیان سبز و دهن فرار آن از درخت دیگری موسوم است به **انیزتبردو** داخل مینمایند و اهالی چین بادیان خطائی را محترم میدارند و آنرا پس از صرف غذا میجوند و در محضر بت میسوزانند

عرق بادیان خطائی مانند عرق دارچینی ساخته میشود (ر دارچینی را) و در بوسونهای محرک این عرق را داخل مینمایند

تیزن بادیان خطائی بگیرند بادیان [illegible] گرم آب ۵۰۰ گرم دم کرده صاف کنند و در عرض دو سه پیاله پیاله بیاشامند

کاسکاریل ع **قشر عنبر (کنکینای معطر)** عبارت است از پوست درخت **کروتون کاسکاریلا** که از اشجار جزایر انتیل و بعضی ممالک جنوبی امریک و از طایفه **اوفوربیاسه** میباشد و کاسکاریل متداول در تجارت عبارت از قطعاتی است که از [illegible] تا [illegible] سانتی متر طول دارند و زیاد یا کم پیچیده و قهوه و صلب اند و کناره آنها سفیدی شعاعی و بوی آنها خیلی مطبوع مخصوص و وقتی آنها را گرم کنند و طعمشان تند و تلخ و معطر و تیره این پوست خشن و ناصاف و شباهت دارد مانند کنکینا و کاسکاریل دارای دهن فرار سبز رنگ و ماده عصاره تلخ و ماده سقزی و ماده لعابی است و ماده عامل آن محلول در آب و الکل و از ادویه مقوی و محرک و دافع حمی و دافع قی میباشد و [illegible] گرم آنرا در ۵۰۰ گرم آب دم کرده استعمال مینمایند

گرد کاسکاریل بگیرند کاسکاریل مقدار منظور خورد خورد کرده و در گرم خانه [illegible] درجه بخشکانند و نرم بکوبند تا جز ماده خشبی چیزی باقی نماند و از مو بیز بیرون کنند و این گرد را بجای گرد دارچینی استعمال مینمایند و مقدار شربتش از [illegible] تا [illegible] گرم است

تعفین کاسکاریل مانند تعفین دارچینی این تعفین را میسازند (ر دارچینی را) و بجای آن استعمال میکنند و مقدار شربتش از [illegible] تا [illegible] گرم است

مخلوط دافع عرق مسلولین معمول گراو بگیرند مطبوخ کاسکاریل [illegible] گرم سولفات کنین [illegible] سانتی گرم اسید سولفوریک ابدا [illegible] گرم تعفین نیچه [illegible] گرم مطابق معمول مخلوط

کنند و شیر

کند و سه قسمت کرده در عرض دو روز سه دفعه بیاشامند

ونیل عبارتست از ثمر **وانیلا اُرُوماتیکا** که از نباتات پادزهر (خشکرشد) و با طراف درختها پیچیده و بآنها متشبث میگردد و از طایفه **اُورشیده** است و در مکزیک و پرو عمل میاید و ثمر این نبات غلافی است سه پهلو که از ۱۶ تا ۲۲ سانتیمتر طول دارد و باریک و قهوه رنگ و پولیی و معطّر و محتوی دانهای کوچک زیادی است سیاه و درخشنده و این نبات ثمر نمیدهد مگر پس از هفت سال و در تجارت سه قسم ونیل هست اول است که گویا هر یک متعلق به یک قسم از این نبات باشند و موافق تجربه یکی از دانشمندان ونیل محتوی دهن در سم و سقز نرم و عصاره تلخ و قند و ماده نشاسته شکل و کومارین است و در تقطیر دهن فرّار آن مقطّر نمیشود و مواد عامل آن در آب و الکل محلول اند و ونیل از عوامل محرّک و ضد تشنج است و در خواص منبّه باد در تجویز و در تقویت باه خیلی موثر و بیشتر از برای معطّر کردن مربّاها و شربتها و شیرینیها و نانهای قندی استعمال میکنند و عطاران بسیار گوارا و مطبوع و بهترین صورت ونیل آن مسحوق با قند است که از ۲۵ سانتی گرم تا ۴ گرم استعمال نمایند

سفوف ونیل بگیرند ونیل ۱ قند ۱۰ ونیل را قطعه قطعه کرده و با یک جزء از قند در هاون نرم بکوبند و از موی ابریشمین بیرون کشند و تفاله را با یک جزء دیگر از قند نیز کوفته و از مو بیرون نمایند و هم چنین تا دیگر تفاله باقی نماند و بیخته ها را مخلوط نمایند

قرص ونیل بگیرند ونیل ۳۰ گرم قند ۳۰۰ گرم صمغ عربی ۲۰ گرم آب مقدار کافی مطابق معمول قرصهای ۴۰ سانتی گرمی سازند و هر قرصی دارای ۵ سانتی گرم ونیل است

تعفین ونیل بگیرند ونیل ۱ الکل ۸۰ درجه ۸ مدت هشت روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانده و با کاغذ صاف کنند

نسخهٔ دیگر بگیرند ونیل ۱ قند ۱ آب مقطّر ۴ درجه ۲ الکل ۹۰ درجه ۷ قند و ونیل را با هم کوبیده و آب گرم و بعد الکل را افزوده مدت ۸ روز بگذارند بماند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند

شربت ونیل بگیرند ونیل خورد کرده ۵۲ الکل ۳۰ درجه ۴۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و بعد در حمام ماریه ۷۰ درجه مدت دو ساعت دم کنند و بگذارند سرد شده و صاف نمایند و بگیرند از این مصفی ۵ قند خورد کرده ۸ در حمام ماریه حل کرده و بگذارند سرد شده صاف کنند و حفظ نمایند این شربت را مانند عوامل محرّک و ضد تشنج و مقوّی باه بمقدار ۲۰ تا ۴۰ گرم استعمال مینمایند و هر ۲۰ گرم آن محتوی ۱ گرم اجزاء محلوله ونیل است

قرنفل ب **میخک** ت **ژیروفل (ژِروفل)** ل **کاریوفیلوم** ی **کاروا فولون** عبارتست از گل نشکفته (غنچه) یک درختی موسوم به **کاریوفیلوس اروماتیکوس** از طایفه **مرتاسه** و همیشه سبز میباشد و در جزایر ملوک و جزایر آنتیل عمل میاید و محتوی دهن فرار و تنن و صمغ و سقز و ماده عصاره و **کاریوفیلین** قرنفل را بتنهائی در طب کمتر استعمال میکنند و صورد دوائی آن عبارتند از گرد و تعفین و گاهی دهن فرار آنرا استعمال مینمایند

دهن فرار قرنفل و تعفین قرنفل را مانند دهن فرار دارچینی و تعفین آن میسازند (ر دارچینی را) و تعفین قرنفل که از عوامل محرّک معدی است در بعضی ترکیبات دافع درد دندان داخل میشود و نیز در بعضیها استعمال مینمایند

گل میخک ت ژیروفلد ل شبرانتوس شری (ویولیر) نباتی است معروف از طایفه **کروسیفر** که در تسابها راعت میشود و در طب یک وقتی مانند عوامل سقط جنین استعمال میگردید و گل ان از عوامل دماغی و قلبی و مسکن و مضاد تشنج است

هیل ع قاقله ف **کاردا موم** ل **فروکتوس کاردا مومی** عبارت از میوه چندین قسم نباتی است که نوعاً انها را **اموم** مینامند و مخصوصاً از قسم **اموم کاردا موموم** از طایفه **اموما سه** حاصل میگردد و در ژاوا و ملاباد و هندوستان و غیره عمل میاید و در تجارت سه قسم هیل متداول است اولاً هیل درسی ع قاقله صغار ل کاردا موموم مینوس و هیل ملاباد نیز نامیده میشود و طول ان از ۶ تا ۸ میلی مطر و بادتر نیست و مسطح و مثلث و محتوی دانه هائی است قهوه رنگ و بوی ان شبیه ببوی تره باشد و با قیمت تر از سایر اقسام ثانیاً هیل متوسط ل کاردا موموم میدیوم که طولش کمتر از هیل غراب و در سایر صفات مشابه ان است ثالثاً هیل غراب ع قاقله کبار ل کاردا موموم ماژور که هیل سیلان نیز نامیده میشود طول این قسم از ۲۶ تا ۳۵ سانتی مطر و عرض ان از ۶ تا ۸ میلی مطر و مثلث و دانهها بیشتر دارای کثرت است و دانه های ان متعدد و خرمائی قهوه رنگ و مخطط میباشند و عموماً هیل یکی از ادویه معطره است که یک وقتی انرا مانند عوامل معدی و کاسر الریاح و محرک استعمال میکردند و در هندوستان و ایران در داروی غذائی انرا داخل میکنند و هیل درسی محتوی دهن فرار و دهن دسم و نشاسته و ماده ملونه و ماده ازت دار و لعابی و الیاف و املاح میباشد

گرد هیل بگیرند دانه هیل مقدار منظور در دگرم خان ۲۵ درجه بخشکانند و نرم کوفته و بدون نخاله از مو بیرون کنند این گرد از ادویه غذائی ایران و هند و محرک معده و مقدار شربتش ۱ دسی گرم تا ۲ گرم است

مانیگیت (دانه بهشت) جنة الجنة عبارت است از ثمر نبات موسوم به **اموموم گرانوم پارادیزی** از محصولات سیلان و ماداگاسکر و این دانه براق و سیاه رنگ و مدور و دو فی الجمله بزرگتر از ارزن و طعم ان تند و سوزان و شبیه بطعم فلفل و بوی ان کافوری و خیلی مطبوع و انرا در عطریات داخل میکنند و از عوامل محرکه میباشد

زرنباد ع **عرق الکافور** ف **زدوئر** ل **زرومبت (زدواریا)** ریشه نباتی است از طایفه **زنژیبراسه** که در هندوستان و جزایر ملوک عمل میاید و دو قسم از ان متداول که هر دو از عوامل محرک و ضد تشنج اند یکی زرنباد مدور و دیگری زرنباد طویل و زرنباد مدور متداول در تجارت عبارت از قطعات دو نیمه و یا چهار پارچه است که شبیه اند به تخم مرغ در صورتیکه انرا دو نصف و یا چهار پارچه کنند و در طرف محدب این قطعات نقاط شوک مانندی مشاهده میگردند و عبارتند از باقی مانده ریشه های کوچک و این زرنباد از طرف خارج سفید خاکستری رنگ و در درون و در جانب داخل خاکستری و اغلب قرمزی و دارای طعمی تلخ و بوئی بشدت کافوری است

گرد زرنباد بگیرند زرنباد مقدار منظور رنده کرده و در دگرم خان ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از مو بیرون کنند و مانند محرکات معده استعمال نمایند و مقدار شربتش از ۲ تا ۴ گرم است

خولنجان پ **خسرودارو** ف **گالانگا** ل **ماراننا گالانگا** عبارت است از ریشه یکی از نباتات طایفه **اموموم** میباشد و در تجارت دو قسم ان متداول است یکی خولنجان کبیر که خولنجان هندی

ربادآورد

زنجبیل

و با دادائی نیز نامیده میشود و بشکل قطعاتی استوانه که از ۳ تا ۵ سانتیمتر طول دارند و رنگ انها قهوه قرمز رنگ و بویشان شبیه بوی هیل و طعمشان گزنده و معطر است و دیگری خولنجان صغیر که خولنجان چینی نیز نامیده میشود عبارت از پارچه هائی است که از ۲ تا ۶ سانتیمتر طول و ۵ تا ۲۰ میلیمتر قطر دارند و رنگ انها زرد باخته بوی و طعمشان معطر شبیه بوی و طعم زنجبیل و یک قسم دیگر خولنجان در تجارت می اورند که خولنجان کاذب است و از خولنجان صغیر بزرگتر و از خولنجان کبیر کوچکتر و پوستان باخته و کم رنگ و دارای بوی و طعم ضعیفی و بواسطه سبکی که دارد از خولنجان صحیح تمیز داده میشود و خولنجان محرک و مقوی معده است و جاییدن ان در تسکین درد دندان موثر

گرد خولنجان بگیرید خولنجان مقداری منظور بنده کرده در گرم خان بخشکانند و نرم کوبند از مو بیرون کنند دارد ۳ تا ۶ گرم در تقویت معده استعمال نمایند

زرد چوبه ع **عروق الصفر (عروق الصباغین)** ف **کورکوما لنگ ارایا** داهالی فرانسه از زعفران هندی و ریشه زعفران نیز مینامند د **دیسقوریدوس** از او باسم **کوپیروس اندیکوس** ذکر کرده عبارتست از ریشه **کورکوما لنکتوریا** که از طایفه **اموم** میباشد و در هندوستان شرقی و چین عمل میاید و در تجارت دو قسم ان متداول یکی زردچوبه طویل و دیگری زردچوبه مدور که زردچوبه چینی نیز نامیده میشود قسم اول از انگشت کوچک قدری بزرگتر و کم طول تر و بشکل استوانه است زیاد با کم پیچیده و دارای قشری نازک و خاکستری و مغز ان زرد نارنجی پر رنگ و اب دهان را زرد میکند و بوی ان شبیه بزنجبیل و طعم ان گرم و تلخ و معطر و قسم دوم ببزرگی تخم کبوتر و در حالت طبیعی دارای زوائدی استوانه و پوست ان خاکستری و در سایر صفات مشابه قسم اول است و این قسم در تجارت کمتر یافت میشود و ماده زرد زردچوبه در نزد علمای کیمیا اهمیتی دارد زیرا که قلیائیات را برنگ قرمز خون رنگین میکند و لهذا تعفین زردچوبه و کاغذ ان از معرفات خیلی مستعمل میباشند و زردچوبه از عوامل معطره و محرکه و معده است و در هندوستان و ایران نیز از توابل بعضی اغذیه بکار میبرند

اگرتکی ع **وج (عود الوج)** ف **کالاموس ارومانیک (رذوا روماتید)** ل **کالاموس اروماتیکوس** عبارتست از ریشه نباتی از طایفه **اراسه** که بحجم ان بقدر انگشت و اسفنجی و خارج ان قهوه رنگ و داخلش زردی و دارای بوئی مطبوع و طعمی معطر و گزنده و در طب بیشتر تعفین انرا استعمال مینمایند و مانند دارچینی از عوامل محرک و مقوی معده است

تعفین اگرتکی مانند تعفین دارچینی ساخته میشود و در همان مواقع استعمال میگردد در مقدار پ...

زنجبیل ف **ژنژامبر** ل **اموموم زنژیبر** از ادویه است که از قدیم الایام شناخته شده و **دیسقوریدوس** باسم **زیگیبرلیس** ذکر کرده و عبارتست از ریشه **اموموم زنژیبر** از طایفه **اموم** داز نباتات بومی هندوستان است و در مکزیک و جامائیک نیز انرا عمل اورده اند و در تجارت دو قسم زنجبیل متداول است یکی خاکستری و دیگری سفید قسم اول بحجم انگشت و عبارت است از کمرهای متصل بهم و بیضی و دارای بشره خاکستری و زرد رنگ و مغز ان سفید و یا زرد رنگ و دارای نقاط قهوه مایل بقرمزی مشاهده میگردند و بوی ان معطر و طعم ان فلفلی و خیلی تند و گزنده قسم دوم زنجبیل

درس چهل یکم

سفید باشد بهتر بوده از تر و یا دیگر از زنجبیل خاکستری و پوست ان که عموماً بر دا شته میشود زرد رنگ و مخطط وجود دیشه تقریباً سفید و سبک تر و شکننده تر از زنجبیل خاکستری و بوی ان کم عطر تر و لی طعم ان تند تر و گزنده تر است

زنجبیل موافق تجربه محتوی سفری است نرم که عبارتست از ماده عامل ان بود و ماده شبیه بسقز و دهن فرار و ماده عصاره و صمغ و نشاسته و ماده ازت دار

گرد زنجبیل بگیرند زنجبیل مقدار منظور و نرم کوفته از مو بیخته و تا انکه نخاله باقی ماند بیرون کشند این گرد از عوامل محرک و مقوی معده و قوی الاثر است و در هند و ستان و ایران و انگلستان و المان تماماً بطور دوا و هم مانند ادویه غذائی استعمال میکنند و در سوء هضم ضعفی استعمال ان شایع و مفید و از عوامل معدله مسهلات و مدر لعاب میباشد و ضماد ان جهة تحلیل قوی الاثر و مقدار شربت ان از ۱ دسی گرم تا ۲ گرم

شربت زنجبیل بگیرند زنجبیل ۱ اب جوش ۶ اقنه مقدار کافی زنجبیل را در اب دم کرده و صاف نموده و ضعف مصفی قند افزوده در حمام ماریه حل کنند و ۳۰ گرم این شربت محتوی ۶ سانتی گرم ماده محلول در اب است

تعفین زنجبیل این تعفین را مانند تعفین دارچینی میسازند (دارچینی را) و از عوامل محرک قوی الاثر است و مقدار شربت ان از ۲ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون

اسانس زنجبیل بگیرند زنجبیل ۹ پوست خشک لیمو ۳ الکل ۸۵ درجه ۱۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و از پارچه گذرانیده صاف کنند از عوامل محرک است مقدار شربت ۲ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون

فلفل پ **پلپل** ن **پوا و ور** ل **پیپری پیرت** عبارتست از ثمر **پیپر نیگروم** که ثمر درختی است از طایفه **پیپراسه** و از محصولات ممالک حاره و بخصوص در هند شرقی عمل میاید و در تجارت دو قسم فلفل متداول است فلفل سیاه ل **پیپر نیگروم** و فلفل سفید ل **پیپر البوم** و فلفل سیاه عموماً دارای قشری است چین دار و سبز سیاه رنگ و این هیئت دلالت میکند بر اینکه انرا نارس چیده اند زیرا که چون بگذارند کاملا برسد از درخت ریخته و تلف میگردد و رنگ مغز این قسم فلفل زرد یا خاکستری و فلفل سفید همان فلفل سیاه است که در اب جوش انداخته و جزء خارجی قشری و لحمی را از ان جدا کرده و فقط مغز باقی مانده است و از این جهة است که حدت و عطر ان کاسته شده مصنف میگوید در کرمان که وطن من است در بعضی خانه ها درخت فلفل عمل میاورند و ثمر ان قدری کوچک تر از فلفل سیاه و چین دار نیست و رنگ این ثمر سفید که رو و حدت و عطرش خیلی کمتر از فلفل سیاه بهر جهة فلفل از عواملی است خیلی معطر و لسباننده و موافق تجربه دانشمندان محتوی **پیپرین** و دهن ثابت و دهن فرار و بلسانی و ماده صمغی و ماده عصاره و اسید ملیک و اسید طرطریک و نشاسته با سودین

پیپرین چنان بنظر می اید که ماده عامل فلفل باشد و جهة ساختن ان باید عصاره الکلی از فلفل میسازند و محلول ۲۰ درصد پتاس محرق افزوده و لعاب میافزایند تا پیپرین رد شود و با کاغذ صاف میمانند و ماده که بر روی کاغذ صاف میماند گرفته و بدقت با اب شسته و در الکل گرم انحلال میکنند تا پیپرین متبلور حاصل گردد

گرد فلفل

فلفل و کاوا

گرد فلفل بگیرند فلفل مقدار منظور نرم کوفته و بدون آنکه نخاله باقی گذارند از مو بیز بیرون کنند و این گرد
از ادویه غذائی است که در همه عالم متداول و از عوامل مقوی و محرک معده و مقوی باه و موجب جریان خون بواسیر
میگردد و نیز از عوامل ضد نزله و قاطع الحمی و ضد سوزاک و قاتل باد ازیت و محلل و محمر است و مقدار شربت آن از ۵
دسی گرم تا ۱۲ گرم بطور حب و یا مخلوط با شراب سفید و در کشتن باد ازیت کمتر از استعمال میکنند و بهتر است
که در خواص محلله بجای گرد فلفل گرد عاقرقرحا و در خواص محرکه مخصوصا نشا ماناکی و در خواص محمره آرد خردل
را استعمال نمایند

معجون فلفل معمول و اسازی لندن بگیرند فلفل سیاه زنجبیل شامی هکدام ۳۷۰
گرم رازیانه ۱۱۱۰ گرم قند عسل هکدام ۴۴۰ گرم دواها را نرم سائیده و مخلوط کرده با عسل خمیر کنند و در روزی دو یا
سه دفعه از ۴ تا ۸ گرم بنوشند

حب پیپرین بگیرند پیپرین کلمل هکدام ۵ سانتی گرم عصاره ادارانی ۲ سانتی گرم سولفات کنین ۵ سانتی
گرم عصاره مرغ مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در تب پیوسته مزاج عادی یک حب صبح و یکی عصر
میل کند

پوماد فلفل بگیرند فلفل سیاه نرم سائیده ۱ پیه مذاب ۴ مخلوط کنند و مانند محرکات موضعی استعمال نمایند

ضماد محمر معمول تروسو بگیرند جو دو بار دو سر پوداده و مسحوق ۱۲۰ گرم سرکه ۵۰ گرم سفیده تخم
مرغ ۳ دانه آب مقدار کافی در حالت برودت مخلوط کرده خمیر معتدل القوامی سازند بروی پارچه کشیده ۲۰
گرم فلفل مسحوق بر روی آن بپاشند و استعمال نمایند

تعفین فلفل بگیرند فلفل ۱ الکل ۸۰ درجه ۶ مدت پانزده روز بخیسانند و صاف کنند

کاوا عبارت است از ریشه **پیپرمتیستیکوم** که در این اواخر ماده از آن استخراج کرده موسوم
به **کاوائین** و عبارت از ماده است متبلور و خشی و بعضی این ریشه را در خواص مشابه بفلفل میدانند

در بیان آثار تراپوتیکی فلفل و کاوا

سلس رومی و **دیسقوریدوس** یونانی که هر دو از دانشمندان بزرگ مائه اول میلادی
میباشند فلفل را بخصوص در حمیات نائبه استعمال کرده اند اگرچه انکشاف این خاصیت را باید بر دانشمندان
مشرق زمین نسبت داد و متاخرین از حکمای فرنگ اقتباس بر دانشمندان مشرق زمین نموده اثر آنرا در حمیات
نائبه استعمال کرده و فواید زیاد برده اند و یکی از آنها موسوم به **لوئی فرانک** هفتاد نفر مریض مبتلی به
نوبه را بفلفل مداوا نموده و اثر او را در دفع نوبه مانند گنگینا میداند و بعد جمعی دیگر پیروی این دانشمند را کرده
و مکرر او را امتحان و اختبار نموده و تمجیدات زیاد کرده اند و علاوه بر حمیات نائبه فلفل را در امراض ضعفی مجاری
هضم نیز استعمال میکنند و طریقه استعمال آن با همان طور دستور است و یا بطور گرد و استعمال دستور آنرا گرد
ترجیح میدهند و **پیپرین** را که ماده عامل فلفل است و **ارستد** نام از علمای کوپنهاک آنرا کشف
کرده در دفع حمیات نائبه بمقدار ۲ و ۴ و ۶ تا ۸ گرم در بیست و چهار ساعت بطور حب و یا سفوف استعمال

میشود و کاوا را در دفع نوبه مانند فلفل معمول میدارند

بوشود را نا دفر بولوئری و ترابوتیکی کاوا چنین میگویند کاوا اسفری است که از **پیپرمتیستیکوم**
استخراج میشود و در غشاء ملتیم و نسج لحمانی مانند کوکائین موجب فقدان حس موضعی گشته و بدل آن استعمال میکردند
و چون بمقدار زیاد در داخل کاوا را استعمال کنند حالت خوش و سکوتی میا دهد و در قوای بدن هیچ جه فتوری
بهم نرسد و بر قوت روح نمی افزاید و اگر بمقدار زیاد استعمال شود در شخص یك حالت بی قیدی اندکی شعف
می آورد و او را در خیالات سوفسطائی می اندازد و اعمال ارادی را متدرجا ضعیف کرده و حرکات منظم را مختل میسازد
و اگر بمقدار سمی استعمال شود کسالت عمومی و صداع و استرخاء اطراف و ارتعاش عصبانی عارض میگردند
چون مدت متمادی بر استعمال کاوا مداومت شود عمل جلد مختل گشته و بثورات قرمزی و اکیموز و پینه ها زیاد
در همه سطح آن بروز مینماید و یك حالت فالج مرکزی ظاهر میشود و این حالت ابتدا در عناصر محرکه دماده خاکستری
نخاع و در فرهای ندامی نخاع واقع اندبروز نموده و بعد یعنی پس از چندی فرا میگیرد عناصر حساس این ماده را هر چند در دفع
سوزاك و ورم مهبل عصاره مائی و الکلی کاوا را بطور حب با فواید زیاد استعمال کرده و از این عصاره بقدری باید
استعمال نمود که معادل یك گرم کاوا باشد

فلفل فرنگی (فلفل هندی) ع فلفل السودان ف پیمان (کاپسیك ل کاپسیکوم انوم)

عبارت از نباتی است سنوی و بومی هند وستان شرقی و امروز در تمام عالم زراعت
آن معمول و متداول و ثمران که طویل و در ابتدا سبز و پس از رسیدن قرمز میگردد تند و حریف است و بخصوص
در ممالك حاره از زاد و تند بناغذیه بکار میبرند
باید دانست باسم **پیمان** چهار ماده مختلف را موسوم کرده اند اولا **پیمان ژامائیك** که پیمان انگلیسی
و فلفل ژامائیك نیز نامیده میشود عبارت است از ثمرهای خشك شده **میرتوس پیمانتا** که از طایفه
میرتاسه و در ژامائیك میروید و این ثمرها دانه های کوچکی میباشند خاکستری قرمز رنگ و چین دار و قدری
بزرگتر از فلفل متعارف و بوی آنها ما بین بوی دارچینی و قرنفل است ثانیا **پیمان تاباگو** که قدری بزرگتر
از پیمان مذکور و گویا از همان جنس درخت عمل میاید و بواسطه اختلاف محل با آن فی الجمله اختلافی حاصل کرده
و این قسم پستی در کم قیمت تر است ثالثا **پیمان بستانی** که پیمان قرمز و فلفل گینه و فلفل هندی و فلفل
ترکی و مرجان بستانی و فلفل کایان و **کاپسیکوم انوم** نیز نامیده میشود و از طایفه **سلانئه** است
و ثمر این قسم پیمان قرمز درخشنده و مستطیل و دکمه دار و بحجم ابهام و مثلث و دارای عده زیادی تخمهای پهن شبیه
بقرص و سفید رنگی میباشد که طعم تند و شدت سوزانی دارند و حدت آنها زیادتر از حدت غلاف این ثمر است
و همین قسم پیمان است که در استعمالات طبی بکار میرود و حدت آن را نسبت میدهند به ماده مخصوصی موسوم
به **کاپسیسین** که عبارت از ماده ایست زیتی و یا سفری و الکلوئیدی مشابه الکلوئید شوکران پیمان
بستانی را در بسیاری از اغذیه داخل میکنند و در طب در دفع سوء هضم و فالج و نقرس ضعفی مستعمل و مفید و
از عوامل مجرب قویه است و اعراب نواد رعاد عوامل مقوی باه و دافع دوسنطاریا داخل نموده و بسیار استعمال
میکنند و یکی از دانشمندان فرنگ میگوید در طوایفی که فلفل هندی زیاد میخورند نواسیر خیلی بندرت مشاهده
میگردد و از این جهت آن را از عوامل دافع این مرض میدانند و بهترین محصولات طبی از آن اول عصاره مائی است و نعل

گردد

گردان که بشکل حب استعمال شود و مقدار شربت از عصارهٔ مائی ۰٫۵ تا ۶ سانتی گرم و از گرد ۰٫۲۵ سانتی گرم تا ۱ گرم که نصف صبح و نصف عصر بیاشامند و نیز تعفین انرا از ۱ تا ۴ گرم در پوسیون داخل مینمایند **ریمان سلطانی** (**کالاودوران**) از طایفهٔ **امانتاسه** و ثمر انرا مانند فلفل استعمال میکنند و دارای دهن و سم و جامدی است موسوم به **موم** (**مسکه**) **ریمان سلطانی** ت **سیو** (**بور**) **دوگاله**

گرد فلفل فرنگی بگیرند فلفل فرنگی مقدار منظور در گرم خان ۲۵ درجه بخشکانند و نرم کوفته از مو بیز بیرون کنند این گرد از ادویهٔ غذائی معمول در انگلستان و المان است و مانند فلفل سیاه از عوامل محرک معدی

حب فلفل بستانی معمول الکر بگیرند گرد فلفل فرنگی ۲ گرم عسل مسحوق اصل السوس که مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع بواسیر موجع و متهیج از ۵ تا ۲۰ حب بیاشامند نصف صبح و نصف عصر و میتوان بعوض گرد عصاره مائی بکار برد و در این صورت مقدار انرا نصف باید کرد

کوتوکوتو عبارت است از پوست درخت **پالیکوراد انیسفلورا** که بومی **بولیوی** (بولیوی مملکت جمهوری است در امریک جنوبی که دارای معادن نقره است) و از طایفهٔ **لوراسه** و پوست درختی که از مملکت مذکور بفرنگ می اورند بر دو قسم است **کوتو وروم** و **پاراکوتو** قسم اول دارای الکلوئیدی است موسوم به **کوتوئین** در طب مانند عوامل محرک و مقوی معده استعمال میکنند و نیز در دفع اسهال بخصوص اسهال اطفال و اسهال مسلولین و حمای تیفوئید و اسهال اطفال مبتلی به راشیتیسم و اسهال مبتلایان به پلاگر و غیره تعفین کوتو و کوتوئین سودمند است و مقدار شربت کوتوئین از ۵ تا ۲۰ سانتی گرم و تعفین کوتو (ده در صد) ۶ تا ۱۰ قطره هر یک ساعت فاصله در اطفال و ۱۵ تا ۳۰ قطره در جوانان

حب کوتوئین بگیرند گرد کوتوئین ۱/۲ گرم عصارهٔ جنطیانا ۴ گرم گرد اصل السوس مقدار کافی ۴۰ حب سازند و روزی ۶ تا ۸ حب بنوشند

پوسیون کوتوئین بگیرند کوتوئین ۴۰ سانتی گرم بی کربونات سود ۱ گرم گلیسرین ۲۰ گرم اب ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و این پوسیون را نیم گرم باید بیاشامید

پوسیون تعفین کوتو بگیرند تعفین کوتو ۶ قطره عرق غار گیلاسی ۲۰ گرم اب ۱۰۰ گرم زرده تخم مرغ یکدانه شربت ساده ۲۰ گرم پوسیون سازند و با قاشق اش خوری در ۲۴ ساعت تدریج بنوشند

سفوف کوتوئین بگیرند گرد کوتوئین ۴۰ سانتی گرم در چهار بسته مساوی به بندند و هر سه ساعت فاصله یک بسته سفوف نمایند

غار یا **هشتان** ت **لوریه** ل **لوروس نوبیلیس** ی **دافنه** و روغن حب الغار را بیونانی **دافنلایون** مینامند درختی است از طایفهٔ **لورینه** بومی مشرق زمین که در فرنگستان عمل اورده اند و در طب برگ و میوه انرا که موسوم به حب الغار است استعمال میکنند و حب الغار عبارت از میوه ایست بحجم گیلاس و سیاه رنگ و خیلی معطر و دارای دهن و سمی سبز و نیم جامد

و چندی است که گرد برگ غار را مانند قاطع حمی (عوامل) دافع تب و با استعمال مینمایند

روغن حب الغار بگیرند حب الغار خشک مقدار منظور را سیاکنند و در روی مویزی در بخته بخار آب جوش دا بان بر سانند و بعد در کیسه محکمی بریزند و ان کیسه را در میان دو قطعه اهن سوراخ سوراخی که با اب جوش انها را گرم کرده باشند قرار دهند و بفشرند و روغنی که خارج میشود در حمام ماریه با کاغذ صاف کنند و اگر خواسته باشند حب الغار تازه را روغن گیرند هسته انها خارج کرده و پولپ را ۵۰ درجه حرارت دهند و بفشرند و صاف کنند چنانکه در فوق ذکر کردیم و این روغن در ترکیب بعضی ادویه مثل اوله داخل میگردد

ادیژرون کاناداینس نباتی است از طایفه **کومپوزه (مرکبه)** و در طب برگ و شاخه ها گل دار ان را در دفع بواسیر و دفع اسهال استعمال میکنند ده را گرم برگ و شاخه گلدار را در ۱۰۰۰ گرم اب دم کرده در عرض روز بتدریج مینوشانند و مقدار شربت گرد اریژرون در هر یک ساعت فاصله از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم است

زراوند ع ارسطولوخیا ف اریستولوک لی اریستولوکیا لفظ اریستولوکیا که یونانی است مرکب است از دو کلمه یکی اریستوس یعنی خیلی خوب و دیگری لوکیا که بمعنی خون نفاس است نباتی است از طایفه **اریستولوکیه** و یونانیها اقسام این نبات را باین اسم از ان جهة موسوم کرده اند که سهل میکند خروج خون نفاس و خون حیض را

اول **زراوند ویرژینی ف سرپانتیر (ویرژین) (کولوورده دو ویرژینی) لا اریستولوکیا سرپانتاریا** عبارتست از ریشه است باریک و دارای الیاف دقیق و مختلط و خارج ان قهوه رنگ و مغز ان زرد رنگ و دارای بوئی تند و نافذ و کافوری و طعمی تلخ و تند و معطر و از مخصوص امریک جنوبی و کارولین و ویرژینی وغیره و این ریشه مرکب است از طبقاتی غیر منتظم و پیوند داراست و بواسطه تجزیه در ان دهن فرار و سقزی نرم و ماده عصاره تلخ و ماده عصاره صمغی و البومین و نشاسته و املاح چند یافته اند و بعضی از دانشمندان خواص انرا نسبت بر ماده عصاره و بعضی دیگر بر دهن فرار و سقز داده اند و زراوند ویرژینی را در طب بطور مشروب و باتیزن بمقدار ۸ تا ۱۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب استعمال مینمایند

دوم **زراوند طویل لا اریستولوکیا لونگا (زراوندنی) و زراوند مدحرج (مدور) لا اریستولوکیا روتوندا (زراوند ماده)** از قدیم الایام در طب استعمال شده و دارای خواصی مشابه خواص زراوند ویرژینی میباشند و در همان مواقع استعمال میگردند و زراوند مدحرج بزرگ و در کمد اروزین و حجم است و سطح ان خاکستری و مغزش زرد رنگ و طعمش تلخ و بویش نامطبوع و زراوند طویل با ان اختلافی ندارد مگر از جهة شکل که استوانه است و گاهی درازی ان بقدر یک قدم میباشد

گرد زراوند ویرژینی بگیرند زراوند ویرژینی مقدار منظور خود کرده و در یک گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و در هاون در دسته نرم صلایه کنند و از مو بیز خارج نمایند این گرد از عوامل محرک معرق است و مقدار شربت ان از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم

تیزن زراوند ویرژینی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ریشه زراوند ویرژینی ۴ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت دو ساعت دم کنند و صاف نموده بکار برند

نسخه برود

نشین شود و بواسطهٔ عمل انحراف صاف و بی‌حاشیه نگاه دارند

پوسیون زداوند و برژینی معمول اوالد بگیرند زداوند برژینی ۱۵ گرم در ۱۵۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نمایند و پس از سرد شدن مصفی ۵ گرم شربت ادو ۲۵ گرم شربت بلسان پرواضافه کنند و بطور پوسیون متدرجاً بیاشامند

در بیان بعضی ترکیبات که مادهٔ اولیهٔ آنها دارچینی و عوامل آنها است

لیکور دارچینی بگیرند دارچینی سیلان ۱۰۰ عرق اعلای کشمش ۱۰۰۰ بمدت هشت روز بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کنند ده ۱۰۰۰ گرم شربت ساده اعلا و سفید بر مقطر بیفزایند لیکور بسیار اعلا حاصل خواهد شد که معروف است به **لیکور مادام امفوکس** دادهٔ ۲۰ تا ۱۰۰ گرم این لیکور در هیجان قوای زایل شده مستعمل و مفید است

این لیکور را میتوان با سایر مواد مذکوره در این درجه بهمین طریق ساخت و در همین موقع و بهمین مقدار استعمال نمود

الکولاتور گاروس بگیرند صبر سقوطری ۵ مرمکی ۲ زعفران ۵ دارچینی ۲۰ قرنفل ۵ جوز بوا ۱۰ الکل ۸۰ درجه ۵۰۰۰ عرق بهارنارنج ۲۰۰ مطابق معمول الکولاتور سازند و چون ۲/۵ زعفران و ۵ ونیل ۵۰۰۰ شربت پرسیاوشان بر این لیکور بیفزایند **الکسیر گاروس** حاصل خواهد شد از ۱۰ تا ۵۰ گرم این الکولاتور و یا الکسیر را مانند مقویات محرکه استعمال مینمایند

القرمز مایع ایتالیائی بگیرند دارچینی ۳۵ گرم بسباسه ۸ گرم جوز بوا ۸ گرم قرنفل ۸ گرم الکل ۳۴ درجه ۴۰۰۰ گرم مدت ۸ روز بخیسانند و تقطیر کنند و بر مقطر بیفزایند قند ۴۰۰۰ گرم آب ۳۰۰۰ گرم گلاب ۲۵۰۰ گرم و محصول را با تعفین ملّذ زاجی قرمز دانه رنگین کرده و با کاغذ صاف نمایند دادهٔ ۱۶ تا ۳۲ گرم این القرمز را بعد از غذا در ضعف معده بیاشامند

تعفین مرکب هیل معمول واسازی انگلستان بگیرند هیل ۲/۰۱ زیره ۲/۵۹ انگور بدون هسته ۵۶/۷ دارچینی ۱۴/۱۷ قرمز دانه ۳/۳۹ الکل ۸۰ درجه ۱۸۰/۵ موافق قاعده دیپلاسمان عمل کند

گرد ساده هاضم معمول دوک بگیرند مسحوق دارچینی ۴۰ گرم مسحوق قند ۵۰۰ گرم مخلوط کند دادهٔ ۸ تا ۱۲ گرم با غذا میل کند

گرد محرّک بگیرند زنجبیل کاسکا دیل مکد ۱۰ گرم دارچینی ۲۰ گرم انیسون ۴۰ گرم نرم کوفته مخلوط نمایند و بسته‌های ۲ دسی گرمی ترتیب دهند و در سوء هضم بلغمی و بادی و لینت در دو زیاشامند

گرد معطّر انگلیسی بگیرند دارچینی ۱۳/۴۰ جوز بوا ۸۵/۰۵ زعفران ۸۵/۰۵ قرنفل ۴۲/۵۲ هیل ۲۸/۳۵ قند ۴۵۳/۶ مطابق معمول مخلوط کند دادهٔ ۲ تا ۵ گرم این گرد را در سوء هضم بدون حرارت و ریاح بطنی و دروغ و حالت ضعفی سفوف نمایند

گرد معطّر رمانی بگیرند دارچینی با قلهٔ صغار مکد ۵ زنجبیل ۲ مطابق معمول گرد سازند

گرد دارچینی معمول دواسازی لندن بگیرند دارچینی ۶۰ گرم هیل ۴۰ گرم زنجبیل ۳۰ گرم دارفلفل ۱۵ گرم مخلوط کرده و خیلی نرم صلایه کنند و ۱ گرم این گرد را مانند مقویات سفوف نمایند

گرد آهکی مرکب معمول دواسازی لندن (گرد آهکی معطر) بگیرند گرد معطر انگلیسی ۱۳۶٫۵ کربونات آهک ۱۵۳٫۵ مخلوط کنند و از ۱ تا ۲ گرم در دفع اسهالهای مزمن سودمند است

گرد آهکی مرکب تریاک دار معمول انگلستان بگیرند گرد آهکی معطر ۴۶٫۷ مسحوق تریاک ۰٫۹ مخلوط کنند و بمقدار ۱ گرم در دفع اسهالهای مزمن مفید و مستعمل است

مربای معطر معمول دواسازی لندن بگیرند دارچینی جوز بویا زعفران مکه ۶۰ گرم میخک ۳۰ گرم هیل ۱۵ گرم آهک صاف شده ۴۸۰ گرم قند مصفی ۷۲۰ گرم دواها را خیلی نرم کوفته در ظرف در بسته حفظ کنند و در هنگام استعمال بقدری که لازم است برداشته و با مقدار کافی آب مخلوط کنند

مربای هیاسنت (یاقوت کبود) بگیرند گل مختوم عین السرطان مکه ۹۰ گرم دارچینی ۳۰ گرم دیگر از دو کرت صندل سفید صندل سرخ قرمزی مکه ۱۰ گرم مطابق معمول گرد بسیار نرمی سازند و ایضا بگیرند عسل ۲۴۰ گرم شربت بنفشه فرنگی ۴۸۰ گرم عسل را با وی با آتش بسیار ملایمی ذوب کنند و ۱۰ گرم زعفران مسحوق در آن داخل کرده مدت ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد گرد و شربت را بیفزایند و این محصول یکی از ادویه قدیم است و در اختلالات ضعفی جهاز هضمی خیلی مستعمل و سودمند بوده **کدکس** آنرا باسم **معجون مرکب زعفران** بیان میکند و مقدار شربت آن از ۵ تا ۱۰ گرم است که یک یا دو دفعه در روز بیاشامند و گاهی سه چهار قطره لودانم سیدنم بر این مقدار می افزایند

عجین معدی معمول پادمانتیر بگیرند منزی مکلس ۴ دسی گرم مسحوق زعفران ۳ دسی گرم میزان گرد دارچینی ۱ دسی گرم با مقدار کافی شربت ساده عجین سازند و در ضعف آلات هضمی و در باح بطنی در مدت روز بیاشامند

عجین هاضم معمول شمید بگیرند گرد معطر انگلیسی ۱ گرم اپیکا ۱ دسی گرم با مقدار کافی شربت دارچینی عجین سازند و دو قسمت کنند و در دفع سوء هضم شبی یک قسمت را در هنگام خواب بیاشامند

الکل یا **عرق کشمش (جوهر شراب)** یا **روح النبیذ** یا **الکوئول** یا **اسپیریتوس وینی** عبارت است از **هیدرات دکسید دتیل** و جسمی است خنثی و مایع و سبک و طیار و قابل اشتعال و حاصل میشود از عمل تخمیر قند و موادی که دارای قند باشند و هر مقداری محلول در آب است و حل میکند بسیاری از مواد غیر محلول در آب را مانند زیتها و سقزها و کافور را و اغلب از مواد ملونه و یک مقداری گوگرد و فوسفور را نیز حل میکند و املاح آهکی و صمغ و البومین و قند شیر و غیره محلولات آنرا رد میکند و چون کاملاً آنرا تصفیه کنند یعنی آب و اسید استیک و ذیت و ماده عصاره را که محتوی است از آن بگیرند الکل مطلق و ۱۰۰ درجه نامیده میشود و عرق کشمش متعارفی زیاده از ۵۶ درجه ندارد و بهترین عرق است که از تقطیر شراب و یا کشمش حاصل شده باشد و عرقی که در مملکت ما معروف بعرق کنیاک است دارای رنگ کهربائی و رنگ همان عرق ۵۰ درجه است که رنگ زرد طلائی آن بواسطه کاراملی است که بر آن افزوده اند و یا

بوا

شراب

بواسطه ماده محلوله چوب بلوط است زیرا که آن عرق را در خمره های چوب بلوط حفظ میکنند پس از مدتی رنگین میشود
و نیز عرق را از نی شکر و از سیب زمینی و گندم و غیره میگیرند مخصوصاً عرقهائیکه باسم تَفیا ک و یا بوندی از سمبانه
جاوه و رند تماماً از نی شکر ساخته شده اند و بقول کلی الکل مرکب است از کربون و هیدروژن و اکسیژن و با اسیدها
مرکب میشود و در این ترکیب مقداری آب تولید شده و مولود جدیدی متولد میگردد که نیز خنثی است و عبارت
از اِتِر الکل از عوامل محرکه منتشره قوی الاثر است (رجوع به درِی بانِتِس) وچون باندازه ای که لازم است با
اب مخلوط نمایند در هنگام ضعف و افتادگی بسیاری از امراض بخصوص کولرای اسیائی و کولرین و حمیات تابیه
مفید و مستعمل است و نیز از استعمال مواد الکلی در دانا لوبه و سل و سیاه سرفه و غیره نتیججات ذیاد کرده اند
و در خارج نیز الکل را مانند مواد مغیره و معدله تقویه معمول میدارند (رجوع اِنتراپونِکی الکل را)

شراب پ **می** ع **خمر** وَن ل **و بینوم** ی **و بینوس** شراب بواسطه الکلی که دارد مانند
عوامل محرکه منتشره و بواسطه تنن و مواد ملونه اش مانند عوامل مقویه اثر میکند و در حقیقت از عوامل مرکب القوی
محسوب میشود و لهذا اثرات در صور بسیار مختلف اثمی دکلوروز بخصوص اثمی حاصل از نقاهت حاصل از سوء
تغذیه و از حمل و در حمیات ناتبره و در هرم استعمال میکنند و مخصوصاً در هیجان قوائیکه بواسطه طول مرض و یا از
انهضام اغذیه غلیظ و عسر الهضم ضعیف شده باشند موثر است و مقدار شرب آن یک گلاس کوچک است در
اخر هر غذا

بقول کلی شراب مشروب الکلی است که از عصیر انگور حاصل میگردد و انگور عبارت است از میوه رز ل
و بیتیس و ینیفرا که درخت کوچکی است از جنس متهافت و از نباتات بومی آسیا و عموماً در جنوب بیگستان
از اعراس کرده عمل میاورند و انگور هر مملکتی دارای عطر و بوی مخصوصی است و هر چه آن مملکت گرم تر بود بوی
انگور آن مطبوع تر است و این بو را **بوکه** مینامند و از این جهت است اختلاف بوکه های شرابهای مختلف که ازمنه
و بواسطه اختلاف خواص اقسام شرابها است که انها را به جنس عمده تقسیم کرده اند اولاً شرابهای قابض از قبیل شراب
البکانت و شراب بُرد و شراب کَرِدِس و شراب مادِر و غیره و شراب سیاه طهران و اصفهان از همین جنس است و سبب
این عفوصت تنن کمی است که درانها محتوی میباشد ثانیاً شرابهای شیرین از قبیل شراب مالاکا و شراب ردتا و شراب
ربویالت و شراب لونِل و غیره و شراب زندانی طهران و شراب شیراز نیز از همین قبیل اند ثالثاً شرابهای کف دار مثل
شامپنی و در این جنس اخری یک مقداری اسید کربونیک محلول است و معمول چنان است که این جنس شراب را
قبل از اتمام عمل تخمیر در بطری میریزند و چنانچه ذکر کردیم شراب بواسطه الکلی که دارا است از عوامل محرکه منتشره
میباشد و کلیة هر چه رنگ شراب زیادتر بود الکل ان کمتر و هر چه کم رنگ تر باشد الکل ان زیادتر خواهد بود پس
لازم است تعیین مقدار الکل اقسام شرابها و کیفیت تحریک دانستن انها داده بدن و در لوحه ذیل مقدار الکل بعضی
شرابها را بیان مینمائیم در صورتیکه حجم شراب را ۱۰۰ فرض کرده ایم

اسامی شرابها	مقدار الکل آنها	اسامی شرابها	مقدار الکل آنها
لیسا	۲۳/۴۱	مالووازی ومادِر	۱۶/۴۰
مارسالا	۲۴/۰۹	لونِل	۱۵/۵۲
اوپورتو	۲۳/۹۹	بوردو	۱۵/۱۰

مادِر	۲۲/۲۷	سوترن	۱۴/۲۲
کِرِدیس	۱۹/۱۲	بورگونی	۱۴/۵۷
تنریف	۱۹/۷۹	شامپنی	۱۳/۸۰
لاکریماکریستی	۱۹/۷۰	شامپنی کف دار	۱۲/۶۱
کونستانس سفید	۱۹/۷۵	گراو	۱۲/۲۲
کونستانس قرمز	۱۸/۹۲	فرونتینیان	۱۲/۸۹
موسکات	۱۸/۲۵	کوت روتی	۱۲/۳۲
روسیلون	۱۸/۱۳	شراب دُن	۱۲/۵۸
مالاگا	۱۷/۲۶	توکه	۹/۸۸
اِرمیتاژ سفید	۱۷/۲۶		

اگرچه الکل ماده عامل شراب است ولی نه انست که فقط حصول مستی بواسطه اثر ان در بدن جوان باشد بلکه بعضی مواد دیگر که در شراب محتوی میباشند در حصول مستی بی اثر نیستند مثل انکه مشاهده میشود که حصول مستی در شرابهای سفید زود تر شده بیشتر است از شرابهای قرمزی که همان مقدار الکل دارند و این اثر را نسبت میدهند بوجود اسید اونانتیک چنانکه یکی از دانشمندان ثابت نمود وجود اسید اونانتیک را در این قسم شرابها و واضح کرد که باندازه که شراب کهنه میشود این اسید مبدل میگردد باتر اونانتیک

اثر قبض شرابهای قرمز بواسطه تنن زیادی است که محتوی میباشند و مقدار این تنن بالعکس در شرابهای سفید خیلی کم است و علاوه شرابهای قرمز دارای ماده ملونه ابی رنگی میباشند که بواسطه اسیدها قرمز میگردد و در شرابهای سفید ماده ملونه زردی موجود است و بالاخره همه اقسام شرابها محتوی مقادیر تغییرپذیری بی طرطرات پتاس و اسید ملیک و اسید استیک و املاح چند هستند

در بیان اثر فیزیولوژی الکل و مواد الکلی

الکل معمول در طب باید چندان غلیظ نباشد و عموماً عرق و یا دوم را استعمال مینمایند که غالباً در حجر اضافه است و چون الکل متعارفی را بطور خالص بر روی جلد که پوشیده از بشره بود منظور نمایند ابتدا بواسطه عمل تبخر موجب احساس برودتی میگردد و ابراخنک میکند و بعد حالت انعکاس بروز کرده و انساج را گرم مینماید و چون الکل را بروی مخاط و یا جلد عاری از بشره و یا جراحت منطبق سازند موجب بروز وجع گشته و مانند محرق اثر میکند و در ابتدا عروق شعریه را فشرده و انساج را کم رنگ مینماید و ممکن است سطحاً انها را ضایع کرده و اسکار نازکی متشکل گردد و در همین بین رطوبات واقعه در سطح را منعقد میسازد و هرگاه الکل را با اب مخلوط نمایند این اثار نقصان یافته و بعوض حس وجع حرارت زیاد یا کم شدیدی بروز میکند که خفت واشتدادان بسته بنسبت واشتداد عمل انعکاس است و بعد موجب تقبض و انضغاط عروق میشود

هرگاه عرق را در داخل استعمال کنند همین اثار در غشاء مخاطی که با ان مس? خود میکند بروز مینماید و در هنگام فرو بردن

اثر فیزیولوژی مواد الکل

حرارت شدیدی در حلق احساس میشود و چون در معده داخل شد در آن نیز احساس حرارت شده و ممکن است احساس حرقت و سوزش گردد و اثرات آن در عمل هضم موافق مقدار و درجه حدت و عادت تغییر میکند چون غلیظ و حاد باشد و بمقدار زیاد آشامیده شود غشاء مخاط را تحریش کرده و رطوبت مخاطی معده را منعقد ساخته و پپسین را ضایع نموده و عمل هضم را متوقف کرده مدتی میماند و برخلاف چون چندان غلیظ و حاد نبوده و بمقدار معتدل آشامیده شود از عوامل محرکه محسوب خواهد شد که در ترشح عصیر معدی تحریک نموده و عمل هضم را آسان میکند و نیز موجب تنبه و تحریک قلب و دوران محیطی میگردد

دانشمندان معاصر ثابت کرده اند که بواسطه معده جذب میشود ولی چون مقدار آن زیاد باشد از معده عبور کرده و در امعاء داخل شده و بیشتر آن بواسطه اورده و کمتر بواسطه عروق ماساریقا جذب میگردد و در اینکه الکل در خون تاثیر میکند شبهه نیست ولی طریقه اثر آن هنوز مشکوک و غیر مسلم است و چیزی که ثابت شده آن است که تبدل گلوبولها در مجاورت اکسیژن کلیتهٔ نقصان یافته و کم میگردد و اثر الکل در عمل تنفس نیز مسلم است که چون بمقدار معتدل استعمال شود و عمل دوران را قوت دهد نیز دخول نفس را وسعت داده و آنرا سریع تر میکند و مقدار اسیدکربونیک نقصان میابد و اثر آن در سلسله عصبانی از قدیم معلوم بوده و معین شده است چنانچه از حدیث شریف که از اهل عصمت و طهارت صادر شده میتوان پی به اثرات آن در سلسله عصبانی برد ما اول این حدیث شریف و ترجمه آنرا ذکر کرده و بعد بزبان فیزیولوژی اثر الکل را در سلسله عصبانی بیان خواهیم نمود

صاحب مجمع البحرین میگوید ان آدم علیه السلام لما غرس الکرم جاء ابلیس فذبح علیها طاووساً فشربت دمه فلما طلعت اوراقها ذبح علیها قرداً فشربت دمه فلما طلعت ثمرتها ذبح علیها اسداً فشربت دمه فلما انتهت ثمرتها ذبح علیها خنزیراً فشربت دمه فلهذا سارت الخمر تعتریه هذه الاوصاف الاربعة وذلک انه اول ما شربها ودبّت فی اعضائه یزهو کما یزهو الطاووس فاذا جاء مبادی السکر لعب وصفق کما یفعل القرد فاذا قوی سکره جائت الصفة الاسدیة فیعبث و یعربد و یهذو بما لا فائدة فیه ثم ینقعص کما ینقعص الخنزیر یطلب النوم و تنحل عری قوته انتهی الحدیث و ترجمه حدیث شریف بفارسی آنست که حضرت آدم علیه السلام وقتی که غرس نمود درخت تاک را ابلیس آمد و طاوسی در پای آن ذبح کرد و از خون او مشروبش ساخت هنگامی که برگ تاک دمیدن آغاز نمود میمونی بر پایش سر برید و از خون او مشروبش کرد و همینکه ثمر از آن پدید شد شیری ذبح کرد و از خون آن آبش داد پس در ثمرهای رسیده خوکی سر برید و از خونش آبیاری کرد لهذا شرابخواره قصد میکند که بدین چهار صفت زشت مرتکب شود این است که در اول شرب شراب همینکه سرایت باعضای او کرد برخود مینازد و تکبر میکند چنانکه طاوس بال و پر می آراید و خودنمائی مینماید همین که ابتدای مستی پیش آمد مانند میمون شوخ چشم و بی باک میگردد بازی میکند و دست بدست میزند و چونکه مستی قوت گرفت صفت شیری پیدا کرده عربده میکند هذیان و بی فایده میگوید و چیزها را بیکدیگر میزند بالاخره مانند خوک بدخوی میشود و دندانها را در یکدیگر فرو میبرد و بکراهت منظر میگراید و طلب خواب میکند و قوی تحلیل میرود و عاری از قوت میگردد

بنابر آنچه ذکر کردیم ابتدا الکل موجب تحریک جزئی در قوای نفسانی شده و آنها را تقویت میکند و یک نوع حرکتی ظاهر میسازد که شخص را شبیه بطاوس مینماید و بعد بیشتر تحریک در این قوی کرده حالت شعفی در آن بروز میکند شبیه به بوزینه و بعد این تحریک زیادتر شده و حالت عربده در شخص ظاهر گشته شبیه بشیر شده بالاخره حالت

و بی حسی و اغمائی در آن ظاهر میگردد و مانند خوک در حالت بی حسی میافتد و در سه هنگام اول بر عمل دوران
افزوده میشود و یکی از دانشمندان در این وقت جمجمه را سوراخ کرده و مشاهده نمود که دماغ بحالت فوق از این سودا
خارج میگردد و در هنگام اخری دماغ سست شده و کم خون و ضعیف میشود و حرارت سردی میکند تغیرات
مذکوره را و بقول کلی چون الکل بمقدار کم استعمال گردد حرارت زیاد شده و صعود میکند و چون بمقدار زیاد
بیاشامند موجب نقصان حرارت میگردد و لهذا چون الکل را بمقدار معتدل بیاشامند غذای حقیقی خواهد
بود که بر عمل تغذیه افزوده وزن بدن را زیاد مینماید ولی افراط در آن موجب سوء هضم و فساد عمل تغذیه میگردد
و اشخاص مبتلی بالکل امراض جرحی و سانحه را کمتر مقاومت میکنند و امروز مسلم شده است که چون الکل را بمقدار
کم بیاشامند محترق شده و بالملازمه غذای حقیقی خواهد بود و اگر بمقدار زیاد آشامیده شود همان محترق نمیگردد
و یک جزء از آن از بدن بواسطه مجاری تنفس و مجاری جلد و بول خارج میشود و بعبارة دیگر مقدار معتدل
الکل و یا شراب مشتهی میکند عمل هضم را و قوت میدهد عمل دوران محیطی را و تحریک میکند قوای عضلانی را
و بر ترشح بول میافزاید و بر خلاف افراط در آن موجب سوء هضم و تخمه شده و مستی آورده و حرارت بدن را کم میکند

در بیان اثر تراپوتیکی الکل و مواد الکلی

چنانچه ذکر کردیم الکل بدوا حرارت حیوانی را زیاد کرده و مانند عوامل محرکه منتشره اثر مینماید و در آخر حرارت را
کم نموده و ضربانات قلب و تنفس را بطی میکند و تعرق میدهد حرارت عالی را و از عوامل قوی الاثری است که در
دفع اختلالات عصبانی حاد و حمیات و دمی و تیفوس مفید و مستعمل است و مخصوصا هر وقت که قوی مایل بسقوط
باشند باید آن را استعمال نمود و طریقه استعمال آن بمقدار منقسم باید باشد بطوری که مستی نیاورد و نفس بوی الکل
نگیرد و هر چه حالت حمائی شدیدتر و انضغاط قوی بیشتر باشد طبیعت زیادتر تحمل آن را میکند و لهذا مقدار شربت
آن تفاوت مینماید موافق اشتداد علامات ضعف و الکل میتواند حالت بدنی ضعیف شده را ترقی دهد و نبض
منخفض گسترده را شاهق کند و از سرعت آن بکاهد و تنفس را بطی نماید و خواب و عرق آورد و اشتها را زیاد کند و
ترشح بول بیفزاید و برطرف کند اغما و هذیان را و استعمال خارجی مواد الکلی یعنی دفاده آنها مساعدت مینماید و
سهل میکند التیام بلاواسطه جراحات را و مانع میشود بروز فلغمونهای شاعی و اورام سینوبالی و نادرا نفکسو
دوالانت دوم و ورید و ورم عقود جذابه را و در جراحات تازه دفاده مواد دسم و ضمادات را که تا چندی قبل
معمول و متداول بود باید ترک نمود و با مواد الکلی آنها را دفاده کرد و یکی از دانشمندان تعفین الکلی پوست سر
در دابرسانی محصولات الکلی در این موقع ترجیح میدهد و مقدار شربت الکل ۵۰ درجه که معروف بعرق است
همچنین دوم از ۶ گرم است تا ۵۰ گرم در عرض روز و اگر خالص استعمال کنند یا با شربت قند مخلوط
نمایند و الکل ۹۰ درجه را در زرق تحت جلدی که تا برتمن تو موده ابرسانند بمقدار ۲ تا ۵ گرم مانند محللات
آن استعمال مینمایند

در بیان نسخ مستعمله الکل و مواد الکلی

ترکیبات خمری

بخور الکلی معمول بیمارستان بگیرند الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم بحالت جوش اورند و در ظرفی در تخت خواب برده و سر انرا بیرون گذارند و ابخره متصاعده را در تحت تخت خواب برسانند و این عمل معرق و محرک جلد است

لیموناد الکلی معمول بیمارستان بگیرند الکل ۹۰ درجه شربت اسید طرطریک مکید ۶۰ گرم اب ۸۸۰ گرم مخلوط کنند و **لیموناد عرق کشمش و لیموناد روم** را نیز بهمین طریق میسازند

پوسیون معمول تود بگیرند عرق کشمش و یا روم ۴۰ گرم شربت ساده ۳۸۰ گرم تعفین دارچینی ۵ گرم اب مقطر ۷۰ گرم مخلوط کنند

پوسیون الکلی معمول تراستو بگیرند اب ۱۰۰ گرم کونیاک ۸۰ گرم شربت کنکینا ۳۰ گرم مخلوط کنند این پوسیون در نقاهت الویه که در اشخاص ضعیف و نقیه عارض شود و در ادینامی مفید و سودمند است و هر ساعت یک قاشق ترشی خوری میباشامند و مقدار کونیاک را در صورت لزوم میتوان مضاعف نمود

پوسیون الکلی معمول ژاکود بگیرند شراب قرمز ۱۰۰ گرم الکولاتور دارچینی ۸ گرم عصاره مائی کنکینا ۳ تا ۴ گرم کونیاک ۳۰ تا ۱۰۰ گرم شربت پوست نارنج ۳۰ گرم عصاره را در شراب حل کرده باسایر مخلوط نمایند و در حمای تیفوئید و سل حاد دهند و باسر ساعت فاصله یک قاشق ترشی خوری بیاشامند

پوسیون قلبی معمول کدکس بگیرند شراب بانیول ۱۱۰ گرم شربت پوست نارنج ۴۰ گرم تعفین دارچینی ۱۰ گرم مخلوط نمایند

پونش مطابق نسخه بوشاردا بگیرند چای ۱۰ گرم اب جوش ۲۵۰ گرم دم کرده و صاف نموده بیفزایند روم و یا عرق و یا کونیاک ۱۵۰ گرم شربت ساده ۱۵۰ گرم لیموی ترش قطعه قطعه کرده یک عدد این مخلوط مانند محرکات استعمال میشود و در دفع کولرا و هنگام برودت حمیات دوبیرو غیره و در تسمیم ارسنیک متداول است و از ان بطور گرم استعمال مینمایند و مقدار شربتان هر ربع ساعت فاصله یک پیاله چای خوری است تا انعکاسی که لازم است رجعت نماید و نیز مفید است در دفع خماری که با حالت ضعف و ارتعاش و عرق و اختلاج همراهی کند و در این وقت اگر سرد استعمال شود معده بهتر انرا تحمل میکند

شربت جهت پونش معمول درووُلت بگیرند قند ۱۵۰۰ گرم اب ۸۰۰ گرم چای **هیسون** ۸ گرم اسید سیتریک ۱ گرم لیموی ترش تازه ۱ عدد روم ژامائیک ۵۰۰ گرم با قند و اب شربت سازند و لیمو را قطعه قطعه کرده و با چای این شربت در صورتیکه بحالت جوش باشد بیفزایند و مدت ۱۵ دقیقه بجوشانند و اسید سیتریک را نرم کوفته در ظرفی ریخته و محصول را بروی ان ریزند و بگذارند سرد شود و بعد روم را بیفزایند و صاف کنند و حفظ نمایند و میتوان بجای روم کونیاک استعمال نمود و چون خواسته باشند با این شربت پونش سازند یک جزء از ان و یک جزء اب جوش گرفته مخلوط کنند

مخلوط الکلی ایضاً معمول درووُلت بگیرند کونیاک عرق دارچینی مکید ۹۰ گرم زرده تخم مرغ ۲ دانه مسحوق قند سفید ۵۰ گرم همه را داخل کرده با قاشق بهم زنند تا مخلوط گردد این مخلوط از عوامل محرکه قلبی است و مقدار شربتان از ۲۰ تا ۶۰ گرم است و در صورت لزوم میتوان این مقدار را تجدید کرد و این محصول تقلید تقریبی است از **الک فلیپ** که در انگلستان استعمال ان متداول و مخلوطی است

از نقاع و درده تخم مرغ و قند و بعضی عرقهای معطر

لیموناد خمری معمول بیمارستان بگیرند شراب قرمز ۱۰۰ گرم شربت اسید طرطریک ۵۰ گرم آب ۸۰۰ گرم مخلوط کنند و همه لیموناد های خمری را بهمین نسبت باید ساخت

شراب شکری بگیرند شربت ساده ۲۰۰ گرم شراب قرمز ۱۰۰۰ گرم مخلوط نمایند

شراب مرکب دارچینی بگیرند شراب قرمز ۱۰۰۰ گرم تعفین دارچینی ۸ گرم الکولاتور مرکب بادرنجبویه ۵ گرم شربت ساده ۱۳۰ گرم مخلوط کنند و مقدار شربت آن از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم است

شراب قلبی معمول بیمارستان بگیرند شراب قرمز ۹۰ گرم تعفین دارچینی ۱۰ گرم مخلوط کنند این شراب را مانند محرکات معدی استعمال مینمایند

پوسیون قلبی معمول بیمارستان بگیرند شراب قلبی ۱۲۰ گرم شربت پوست نارنج ۳۰ گرم مخلوط کنند و نیز مانند محرکات معدی استعمال نمایند

محلول سرکه و الکل معمول پیسکارپا بگیرند سرکه ۳۰ گرم الکل ۲۲ درجه ۱۵ گرم گلاب ۵۰ گرم تعفین زعفران ۱ گرم مخلوط کنند و جراحات اخفان را روزی چندین دفعه با آن بشویند

زرق خمری مجرای بول معمول ریکورد بگیرند گلاب ۱۰۰ گرم شراب قرمز ۵۰ گرم مخلوط کنند کم کم بر مقدار شراب افزوده و از گلاب بکاهند تا آنکه هرگاه تحریش نکند فقط شراب را زرق نمایند

غسول شراب معمول کدکس بگیرند شراب قرمز عسل مکرر ۵۰ گرم در حالت برودت حل کنند و در جراحات ضعفی افاده نمایند

بلسان ساحری معمول تورنامیرا بگیرند روغن زیتون شراب قرمز مکرر ۱۰۰ گرم مخلوط کرده تبخیر کنند تا به نصف برسد و در جراحات و سوختگی استعمال نمایند

حقنه محرک بگیرند شراب سفید عرق کشمش آب گرم مکرر ۱۰۰ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند این حقنه دستگو معمول است و محرکی است که بعد از نزف الدم استعمال میشود

حرارت و اکسیژن چنانچه در اول این در گفتیم حرارت اصل و مبدء عوامل محرکه است و بواسطه وسائط چندی میتوان آنرا بالات بدن رسانید و این وسائط در استعمالات خارجی عبارتند از هوای گرم و حمام بخار و حمام عمومی و یا موضعی آب گرم و نیز حمام عمومی و یا موضعی شن و کماد با پارچه های خشک و گرم و سایر کمادهای گرم و ضمادات و نطولات گرم و بطریهای مملی از آب داغ و سنگ ریزه داغ و آجر داغ و غیره و نیز مجرات جلدی و منفطات اقسام کی از وسائطی میباشند که تولید حرارت زیادی در موضع مینمایند و **ترموکوتر** نیز مانند کی اثر میکند و در استعمالات داخلی مشروبات گرم از عوامل محرک و معرق قوی میباشند

در امراض کرسپوف از قبیل ذات الجنب و نفث الدم و روماتیسم و غیره جهة منظم کردن اعمال عصبانی کیسه مستطیلی از کا اوتچو را پر از آب داغ کرده در طول ستون فقرات منطبق مینمایند و در اختناق اطفال جدید الولاده حمام ۵۰ درجه از ۴ تا ۵ دقیقه مدت آن بود مستعمل و سودمند است و در استسقاء حرمی مفصل ابتدا مفصل را از طبقه نخینی بند مخلوع میپوشانند و بعد کیسه را از شن نرم که خیلی گرم باشد پر کرده بروی آن منطبق مینمایند و با پارچه کتانی آنرا میبندند و در تمداوی پوستول ردی داغ نقطه آهن قرمز شده و یا ترموکوتر معمول و مفید است

اکسیژن بگیرند کلورات پتاس مذاب و مسحوق ۳ یک اکسید منگنز مسحوق که دارای مواد البر نباشد مخلوط کنند و در قرع بلوری که دارای لولهٔ اطمینان اجتماع گاز بود با آتش تند حرارت دهند و ۱۰۰ گرم کلورات پتاس تقریباً ۲۷ لیتر اکسیژن حاصل مینماید استنشاق بخار اکسیژن با عانت آلت مخصوصی در دفع کلودوانمی و قیهای باریدی خناق و تسمیم مناسبی و اسم و شکوب و اختناق بواسطهٔ اسید سولفید ریك و گاز دو شنائی و اکسید دوکربون و نیز اختناق بواسطهٔ غرق و غیره مفید سود مند و همچنین حمام موضعی بخار اکسیژن در دفع غانغرانائی نیز مستعمل و مفید است و آبهای گازدار مصنوعی که با اکسیژن ساخته شده باشند یعنی ۳ تا ۴ مقابل حجم آب بخار اکسیژن را در آن حل کرده از مشروبات نیکو میباشند

در بعضی عوامل دفع دیدان درمنه و چهل پر

عوامل دافع دیدان را نوعاً انتلمنتیك را انتلمنتیكوس مینامند و این لفظ مشتق اند و کلمهٔ یونانی است یکی انتی بمعنی ضد و دیگری المنس یعنی دود (کرم) و این عوامل عبارتند از دو تیره که میکشند و دفع میکنند کرمهای معوی را عوامل قاتل دیدان ورمیسید و دافع آنها را ورمیفوژ مینامند و در میان عوامل قاتل دیدان آنهائی که مسهل اند نیز دیدان را پس از کشتن دفع میکنند و عوامل دافع دیدان را نمیتوان یك سلسله معینی از دو یه دانست زیرا همه مسهلات دارای خاصیت دفع دیدان میباشند نه آنکه بواسطهٔ عمل مخصوصی این اثر از آنها ظاهر شود بلکه چون مسهلات بر ترشحات معوی افزوده و حرکات دودی معا را زیاد میکنند در این عمل آنچه در جوف روده بود اعم از کرم و غیره دفع مینمایند و عموماً موادی که در دفع دیدان استعمال میشوند عبارتند از جوهر و ارسینك و انتیمون و قلع و اسانس تربانتین و پوست ریشهٔ انار و سرخس و دوده و کامالا و کوسو و اتر و اسید تنیك و تخم کدو و افسنتین و درمنه و اسپیژلی و موس و غیره و غیره

عوامل مذکوره بعضی مخصوص بدفع تنیا (حب القرع) میباشند از قبیل اتر و تربانتین و پوست ریشهٔ انار و کوسو و سرخس و غیره و بعضی دیگر سایر اقسام کرمها را دفع میکنند و در دفع تنیا قلیل الاثر اند مانند درمنه و موس و غیره و لهذا ما انها را بدو صنف تقسیم مینمائیم صنف اوّل عوامل دافع تنیا که تنیفوژ نامیده میشوند و در دفع سرخس انها را ذکر خواهیم نمود صنف دوّم را ورمیفوژ مینامند و در این در بعضی از انها را که درمنه و سنتونین و موس و کوریس و اسپیژلی و شنوپودیوم باشند بیان میکنیم و افسنتین و محصولات نیز دافع دیدان را بیان نموده ایم (رد افسنتین و جوهر را)

درمنه

درمنه شیح سمین کونترا آل سانتونیکوم نباتی است از طایفهٔ سینا از جنس ارتمیزیا و در فلسطین و ایران و ترکستان عمل میاید و آنچه در تجارت فرنگستان باسم درمنه متداول است عبارت از مخلوطی است از اقسام ارمواز مشرق زمین (رد افسنتین را) که عبارتند از گلها از درمنه شرقی که درمنهٔ اسکندریه نیز نامیده میشود و این قسم چون تازه بود سبز رنگ و چون کهنه شود قهوه رنگ میگردد و دارای بوی فاست تند و معطر و طعمی تلخ و گرم و گلهای آن بند دن شکفته اند و اما درمنهٔ بربری بوی این قسم کمتر از بوی قسم مذکور و رنگ آن بواسطهٔ غنچه هائی که از برگ مخصوص پوشیده شده اند و شکفته نشده

دانه میباشند خاکستری رنگ است و عموماً درمنه دارای ماده عاملی است تلخ و سفر بلسانی تندی و علاوه ماده عصاره آنان استخراج کرده اند که بمقداری کثیر از سنبوق و مطبوخ درمنه دارای همان اثری است که در آن میباشد و نیز ماده متبلوری دارد موسوم به **سنتونین** و درمنه چون در خواص **انتلمنتیکی** از شباع عوامل مشابه خود قوی تر است لهذا او را در صف اول آنها قرار داده اند و بواسطه طعم غیر مطبوعش خوش آیند اطفال نیست و در دفع حبات و اسکاریدها و رمیکولها استعمال میگردد

گرد درمنه بگیرند درمنه مقدار منظور با دقت پاک کنند و اجزاء خارجه را دور بریزند و در گرم خانه ۲۵ درجه بخشکانند و نرم کوفته از مو بیز بیرون کنند و از ۱۰۰ جزء درمنه ۹۰ جزء گرد باید بدست آورند و این گرد بهترین محصولات درمنه است و در دفع حبات و دود الخل بمقدار ۱ تا ۴ گرم مخلوط با عسل و یا مربا و یا شیر صبح ناشتا استعمال میشود و مدت سه روز باید بر آن مداومت نمود

پوسیون دافع کرم بگیرند درمنه ۱۰ گرم در ۱۰۰ گرم ابجوش دم کرده و صاف نموده بیفزایند شربت دافع کرم بولاتی ۵۰ گرم صبح ناشتا همه آن را یک دفعه بیاشامند

پوسیون انتلمنتیک معمول بیمارستانهای لیون بگیرند گرد درمنه ۲ گرم شربت گل هلو ۳۰ گرم عرق کاهو ۱۵۰ گرم مخلوط کرده بیاشامند

مطبوخ درمنه معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند گرد درمنه ۱۰ گرم ابجوش ۵۰۰ گرم دم کرده صاف کنند و در دفع کرم دو یا سه دفعه در عرض روز بیاشامند

پوسیون دافع کرم معمول سوبران بگیرند درمنه از ۴ تا ۸ گرم ابجوش ۱۲۵ گرم دم کرده صاف نموده بیفزایند شربت پوست نارنج ۳۰ گرم و در دو یا سه دفعه بیاشامند

شربت دافع کرم معمول بوبلون بگیرند عرق درمنه که دارای اسانس بود ۱۱۲۵ گرم اسانس درمنه ۴ گرم قند سفید ۲۱۲۵ گرم سفیده تخم مرغ ۲ دانه سفیده را با عرق مخلوط کرده بهم زنند و ۱۰۰۰ گرم قند را مخلوط کرده بروی آتش ملایمی حل کنند و اسانس را با باقی مانده قند مخلوط نموده و همین که شربت بحالت جوش آمد این مخلوط را افزوده و از روی آتش بردارند و در آن بگذارند و چون سرد شد صاف کرده حفظ نمایند و سه یا چهار روز یک قاشق مربا خوری صبح و یکی عصر بیاشامند و در روز چهارم و یا پنجم مسهل روغن کرچک بنوشند

شربت دافع کرم معمول کرووییر بگیرند سنامکی بوند چینی درمنه ترکی موس دو کورس تازه افسنتین صغیر افسنتین بحری مکد ۵ گرم در مقداری ابجوش دم کنند که مصفای آن ۲۵۰ گرم باشد و باعانت حرارت ملایمی ۴۲۵ گرم قند در مصفی حل نمایند و هر روز صبح یک قاشق مربا خوری بیاشامند

حب دافع حبات و دود الخل معمول پیتشاف بگیرند گرد درمنه ۵ گرم عصاره افسنتین ۵ گرم با مقدار کافی شربت پوست نارنج حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و روزی ۲ تا ۴ عدد بیاشامند

معجون انتلمنتیک معمول وگلر بگیرند درمنه ۸ گرم دیشه حلب ۴ گرم دارچینی ۲ گرم پیکلو دوجوه ۳۰ دسی گرم شربت گل هلو مقدار کافی معجون سازند و در اطفال شش ساله ۲ گرم استعمال نمایند

حقنه دافع کرم بگیرند درمنه ۲ تا ۱۰ گرم ابجوش ۱۰۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده صاف نمایند

ودود الخ

موس دو کورس

در دفع حیات احتقان کند

عرق درمنه و دهن فرار (اسانس) آن بگیرند اجزاء آب مقدار کافی با بخار تقطیر کنند و مقطر را در قابله لولر داری جمع نمایند تا دهن فرار نیز بدست آید و مقدار شربت این دهن فرار از ۲ تا ۱۰ قطره است

سنتونین درمنه دارای دو ماده عامل است که در دفع حیات هر دو مؤثرند یکی دهن فرار و دیگری سنتونین و سنتونین را که عبارت از گلیکوزید بود چون طعمی ندارد بر دهن فرار ترجیح میدهند و طریق ساختن آن از قرار ذیل است بگیرند درمنه ۱۰ آهک شکفته شده ۳ الکل ۹۰ درجه آب مکرر ۲۰ مخلوط کنند و پس از چند ساعت آنها در حمام ماریه داخل کرده تقطیر نمایند تا ۱۰ جزء الکل تقطیر شود و تفاله را گذارند سرد گردد و الکل تقطیر شده را بر روی آن بریزند و بهم زنند و با فشار صاف نمایند و بر روی تفاله نیز ۲ جزء الکل ۹۰ و ۲ جزء آب بریزند و مجدداً تقطیر کنند تا ۱ جزء الکل تقطیر شود و باقی مانده را با فشار نیز صاف نمایند و مصفاها را مخلوط کرده و بواسطه تقطیر الکل آنها را بگیرند و باقی مانده مایع را از کاغذ صاف نمایند و بواسطه تبخیر در حمام ماریه آن را به نصف رسانند و بقدری اسید استیک اضافه کنند که حالت اسیدی در آن ظاهر شود و بگذارند متبلر گردد و متبلرها را با الکل ۹۰ درجه بشویند و در مابین کاغذ بی آهار دو لائی آنها را خشک کنند و با ربع وزنشان زغال حیوانی بکوبند و ۵ مقابل الکل افزوده بجوشانند و باز صاف نمایند و مصفی را بگذارند سرد شده تا متبلر گردد و متبلرها را در مابین کاغذ بی آهار دو لائی بخشکانند

سنتونین را در دفع حیات و دود الخل و اسهال کوشتین و بعضی اقسام امور و در بعضی حیات تناوبی استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم است و مصنف در دفع حیات ۲۰ سانتی گرم صبح و ۲۰ سانتی گرم عصر و ۲۰ سانتی گرم بعد از شام وقت خواب استعمال نموده و فردای آن روز مسهل روغن کرچک معمول میدارد و در بعضی اشخاص سنتونین اثر مخصوصی در عمل ابصار میکند که پس از استعمال آن شخص همه اشیاء را سبز می بیند و این اثر که موقتی است سببش را تا کنون کماینبغی بیان نکرده اند

قرص سنتونین معمول کالود بگیرند سنتونین ۱۰ قند ۱۰۰۰ لعاب کتیرا ۴۰ مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و هر قرصی دارای یک سانتی گرم سنتونین است و در اطفال از ۲ تا ۶ و در بزرگان ۵ تا ۱۰ قرص استعمال نمایند

نقل سنتونین معمول گاردنیر بگیرند سنتونین خالص ۵۰ گرم قند ۹۵۰ گرم مطابق معمول ۲۰۰۰ نقل سازند و هر نقلی دارای ۲۵ میلی گرم سنتونین است و از ۲ تا ۶ نقل با طفال بخورانند در دفع کرم در بسیار نیکوئی است

حقنه سنتونین بگیرند سنتونین ۵ تا ۱۰ سانتی گرم الکولاتور نخاع ۱۰ گرم حل کرده بیفزایند آب نیم گرم ۲۰۰ گرم در دفع دود الخل حقنه نمایند

موس دو کورس (فوکوس هلمنتوکورتون) عبارت از نباتی است که در **کورس و در سارد نی و در سیسیل** از روی تخته سنگهائی که در سواحل دریا واقع جمع میکنند و موس دو کورسی که در دواسازی استعمال مینمایند همیشه مخلوط است با سایر نباتات بحری که در خواص مشابه اند و این نبات از عواملی است که در دفع دیدان خیلی مستعمل است بخصوص در معالجات اطفال زیرا که بدون کراهت و تنفر محصولاتی را که ماده عامله شان این نبات است میآشامند و مخصوصاً

در دفع حیات مؤثر است

تیزن موس دوکورس بگیرند موس دوکورس ۳۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یکساعت دم کند و با فشار صاف کرده بگذارند ته‌نشین شود و صاف روی آنرا بردارند این تیزن که از عوامل انتلمنتیک است و در دفع حیات مستعمل است ضد تشنج میباشد در اطفال کبار استعمال‌تر و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۱۰۰ گرم در عرض روز که در ۲ و ۳ و یا ۴ دفعه آشامیده شود و میتوان آنرا با شربت موس دوکورس شیرین نمود و در این صورت بر اثر و قوت آن افزوده میشود

پوسیون ضد کرم معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند موس دوکورس ۳۰ گرم شربت ساده ۲۰۰ گرم آب جوش مقدار کافی مدت یکساعت دم کرده و با فشار صاف نمایند و مصفی باید ۱۰۰ گرم باشد و بعد شربت را بیفزایند و همه این پوسیون را در ۲ یا ۳ دفعه بیاشامند

شربت دافع کرم معمول بوشاردا بگیرند موس دوکورس ۵ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم مدت ده دقیقه دم کرده صاف نمایند و ۲۰ گرم قند در آن حل کنند و صبح ناشتا یک دفعه بطفل یک الی ۵ ساله بیاشامانند

شربت دافع کرم معمول بولای بگیرند موس دوکورس پاک کرده ۱۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب بجوشانند تا نصف شود و بعد از آن بدون صاف کردن در حمام ماریه با الکل ترکی و انجلیک و سنا مکی مکی ۲۰ گرم داخل کرده مدت ۱۲ ساعت بگذارند دم کشد و با فشار صاف کنند و در مصفی ۱۰۰ گرم قند حل کنند و با سفیده تخم مرغ تصفیه نمایند و حفظ کنند و در اطفال ۲ تا ۶ ساله یک قاشق ترشی خوری استعمال نموده و سه روز بدان مداومت کند

شربت موس دوکورس معمول کدکس بگیرند موس دوکورس ۲۰ آب جوش مقدار کافی قند ۱۰۰ مدت ۶ ساعت موس دوکورس را با ۵۰ جزء آب جوش دم کنند و با فشار صاف نمایند تفاله را با قدری آب جوش بشویند و صاف کنند و بمصفای اول بیفزایند و از همه جهت مایع مصفی ۵۳ جزء باید باشد و در حمام ماریه قند داخل کند این شربت مخصوصا در دفع حیات استعمال میشود و مقدار شربت آن ۲۰ تا ۶۰ گرم در روز

ژلانک موس دوکورس ایضا معمول کدکس بگیرند موس دوکورس پاک کرده ۸ قند سفید ۶ شراب سفید مکی ۱۲ سریشم ماهی ۱ موس دوکورس را با آب سرد بشویند و مدت نیم ساعت در مقداری آب مقطر بجوشانند که ۶۰ جزء مطبوخ بدست آید و با فشار صاف کنند و سریشم را در ۶ جزء آب سرد بخیسانند بطوری که خوب نرم شود و این نرم شده سریشم و شراب و قند را بر مصفی افزوده و بپزند تا چون قدری برداشته سرد کنند مانند ژلانک شود و آنوقت از روی آتش برداشته از موسیر بگذرانند و باید ۲۵ جزء ژلانک حاصل شود و این ژلانک که از عوامل انتلمنتیک است مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۶۰ گرم

تنقیه انتلمنتیک بگیرند موس دوکورس ۱۲ گرم آب ۳۲۵ گرم مدت ۳۰ دقیقه بجوشانند و صاف کرده بیفزایند روغن کرچک ۳۰ گرم و در دفع حیات حقنه نمایند

سپیژلی انتلمنتیک نباتی است از طایفه **ژانسیانه** که در امریک جنوبی و برزیل و … بان عمل می‌آید و برگهای خشک شده آن سبز تیره و بوی آنها مشابه بوی ریشه ارسکا و عاقرقرحا و طعم آنها

و طعم است

دفع است و استعمال اسپیژلی در جزایر انتیل خیلی متداول و از عواملی است که در کشتن کرمهای معوی قوی الاثر میباشد

مطبوخ اسپیژلی بگیرند اسپیژلی ۳۲ گرم نرم کرده و در ظرف سرپوش داری مدت ربع ساعت در مقدار آب بجوشانند که پس از صاف کردن ۲۵۰ گرم مصفی حاصل شود و این مصفی را بگذارند ته نشین شده صاف روی آن را بردارند و ۶۰ گرم شربت شکوفه هلو و یا شربت توت افزوده بیاشامند

شنوپودیوم انتلمنتیک در اتازونی امریک (ممالک متحده) روغن شنوپود را در دفع حبات استعمال میکنند و نسخه متداول نیویورک از این قرار است

بگیرند روغن شنوپود ۱۰ قطره شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کرده بیاشامند

دسته چهل و سوم — مسهلات قویه افوربیاسه

بسیاری از نباتات طایفه **افوربیاسه** دارای خواص مسهله قویه میباشند و عمده آنها عبارتند از دند و ایپودوبیدانجیر و حشیشة العطارد و بیدانجیر امریکائی

دند (حب السلاطین) بیدانجیر خطائی (کرچک هندی)

کروتون تیگلیوم عبارت از تخم درختی است که در هندوستان شرقی و در سیلان و در جزایر ملوک میروید و میوه آن بقدر فندق و دارای سه پوست که هر یک محتوی یک دانه است بشکل مستطیل و تقریباً دارای اضلاع و پوست این دانه صلب و زرد رنگ و دارای خالهای قهوه و در طول این پوست برآمدگیهای چندی مشاهده میشوند که دو تای طرفی ظاهرتر اند و در قاعده این دانه با هم متحد شده اند و قبل از اتحادشان مانند دو صفحه میباشند صفت اصلی این دانه اند و بواسطه آنها بسهولت از بیدانجیر تمیز داده میشوند و چون یکی از این سه دانه را خارج سازند دو تای دیگر شبیه بدانه های قهوه میگردند که از سطح داخلی هم ملصق شده اند و دانشمندان متاخرین بواسطه تجزیه مواد ذیل را در این دانه ها یافته اند اسید کروتونیک زیت قهوه رنگ سقر ماده سمی سفید ماده قهوه رنگ ماده سرشیمی کروتونین صمغ و البومین نباتی و خواص محرق و مسهل روغن دند را با اسید کروتونیک و سقر نسبت داده اند و روغن دند عبارت از مایعی است صاف براق و رنگ آن قهوه و یا زرد نارنجی و بوی آن غیر مطبوع و شدت مهوع و طعم آن بنهایت تند و محرق و این روغن غیر محلول در آب و محلول در الکل و اتر و ادهان ثابته است

طریقه ساختن روغن دند بگیرند حب السلاطین مقشر به مقدار منظور دانه ها را با الکل بشویند و در روی غربالی خشک کنند و بکوبند و با اتر ۷۵۸ ره در دفعه خمیر نرمی سازند و این خمیر را در آلت دپلاسمان قرار داده و مجدداً اتر روی آن بریزند و اتر زیادی را با بواسطه تقطیر و یا تبخیر از مصفی بگیرند و محصول را با کاغذ صاف کنند و بواسطه این عمل در ۱۰۰ جزء ۵۰ جزء روغن بدست میاید و هرگاه مقدار زیادی حب السلاطین را بخواهند روغن بگیرند آنها را آسیا کرده و در کیسه محکمی بریزند و آن کیسه را در بین دو قطعه آهن مشبکی که قبلاً آنها را با آب جوش گرم کرده باشند قرار دهند و بقوت بفشرند روغنی که خارج میشود با کاغذ صاف نمایند و کلیة این عمل از اعمال خطیره است و شخص عامل باید بدن خود را از بخور این روغن و بخارات متصاعده آن حفظ نماید و لهذا بعضی از دانشمندان طریقه ذیل را ترجیح میدهند بگیرند حب السلاطین را نیم خورد کرده در سولفور

درس چهل و سوم:

دو کربون و یا نفت سفید و مصفی بجنبانند روغن بسهولت خارج شده و محلول میگردد و محصول را صاف کنند و بگذارند تا سولفور و یا نفت بخودی خود بخار شود

روغن دروندی از محرشات بسیار قوی است و در استعمال ان کمال احتیاط باید نمود و مسهلی است که اغلب تکرار استعمال ان جایز نیست و بواسطه کثرت عمل و قوت است که چون خواسته باشند مجرای معوی را کاملاً تخلیه نمایند استعمال میکنند و از مسهلات مخصوص قولنج سربی است و در دمانهای سبعی و بعضی استسقاهای عرضی و صداع مبرم استعمالش شایع و متداول است و بقول کلی هر وقت که خواسته باشند مسهلی قوی استعمال کنند و خوف از تحریش غشاء مخاط معده را ملاحظه نباشد استعمال ان جایز است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۲ قطره است مخلوط با پوسیون صمغی و یا یک لحوقی که نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و عموماً یک قطره ان موجب چندین دفعه اسهال میگردد و همینکه اثر اسهال ظاهر شد باید آبگوشت سبزی را دیگر نیاشامند

حب دروستیک بگیرند روغن دروند ۵ سانتی گرم (۱ قطره) با مقدار کافی مسحوق ریشه خطمی و یک لعاب جبهاد حب سازند و هر ربع ساعت فاصله یک حب بیاشامند تا اثر اسهال ظاهر گردد

حب دروند بگیرند روغن دروند ۵ سانتی گرم (۱ قطره) با مغز نان یک حب ساخته بیاشامند

مخلوط مسهل معمول شومل بگیرند روغن بادام شیرین ۴۰ گرم شربت صمغ ۲۰ گرم روغن دروند ۲ قطره (۱ دسی گرم)

قرص دروند بگیرند شوکولای دبنل دار ۱۰ گرم قند ۲ گرم روغن دروند ۱۰ قطره (۵ دسی گرم) قند و روغن دروند را مخلوط کرده بسرعت با خمیر شوکولای داخل کنند و با حرارت ملایمی مخلوط را نرم نمایند و بیست قرص سازند روزی از ۱ تا ۳ قرص بیاشامند

صابون دروند معمول کاونتو بگیرند روغن دروند ۱۰ گرم مایع صابون سازان ۵ گرم مخلوط کنند و چون قوام در مخلوط حاصل شده در قالبهای مقوائی بریزند در تاجهای ۱۵ سانتی گرمی سازند و از ۲ تا ۳ حب در حصول اسهال کفایت میکند و این صابون بهترین صور استعمال روغن دروند است

قرص روغن دروند بگیرند روغن دروند ۵ سانتی گرم (۵ قطره) در هاون چینی با ۱ گرم نشاسته و ۵ گرم قند مخلوط کرده صلایه کنند و ۱۰ گرم خمیر شوکولای دبنل دار بیفزایند و بدقت صلایه کنند و محصول را بروی صفحه اهن طلی پهن کنند و به ۲۰ قرص تقسیم نمایند و هر قرصی ۱/۴ قطره روغن دروند دارد و از ۱ تا ۳ قرص موجب اسهال کافی میگردد

پوسیون دروند بگیرند روغن دروند ۱ دسی گرم (۲ قطره) در هاون چینی با ۲۰ گرم قند و ۱۰ گرم مسحوق صمغ صلایه کنند و کم کم ۲ گرم تعفین دارچینی و ۵۰ گرم اب مقطر بیفزایند و هر ساعت یک قاشق چای خوری بیاشامند تا بروز اسهال

تعفین دروند بگیرند روغن دروند ۱ گرم الکل خالص ۳۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند و از ۱۰ تا ۲۵ قطره این تعفین با ماده که مناسب داند مخلوط کرده بیاشامند و ۲۰ قطره این تعفین کمتر از یک قطره روغن دروند دارد

روغن کرچک مصنوعی معمول هوفلاند بگیرند روغن خشخاش ۳۰ گرم روغن دروند ۵ سانتی گرم (۱ قطره) بدقت مخلوط کنند و این روغن مصنوعی مانند روغن کرچک حقیقی است

پوسیون مسهل معمول بوشو بگیرند سقز سقمونیا سقز حلب مکید ۲۵ سانتی گرم

روغن دند

روغن دند ۲ قطره شربت مرکب کاسنی ۴۰ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم عرق بهارنارنج ۴۰ گرم سفرها و روغن را با شربت
صلایه کنند و عرقها را بیفزایند این پوسیون از مسهلات بسیار قویه است و مقدار شربت آن یک قاشق آش خوری است
هر نیم ساعت فاصله

حقنه تنباکو و دند معمول مول بگیرند برگ خشک تنباکو ۵ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم
مسیح و صمغ عربی ۱۰ گرم روغن دند ۵ قطره تنباکو را مدت ۱۰ دقیقه در آب جوش دم کنند و صاف نموده با قدری از آن
مطبوخ و صمغ لعاب سازند و روغن دند را افزوده و کم باقی مانده مطبوخ را مخلوط نمایند و این حقنه در ایلاوس
و یبوست طبع عاصی و تومورهای ثقلی مستعمل و مسهلی است بسیار قوی و خطرناک

تمریخ روغن دند روغن دند را بمقدار ۲ تا ۳ قطره مانند محرکات و محللات در نواحی سفوئیده کل تونودان
(قسمی از سعفه) تمریخ مینمایند
باید دانست که چون روغن دند را بمحل بمالند مورث بروز جوششهای بسیار کوچکی میشود و هرگز موجب بروز
اسهال نمیگردد و نیز ۲۵ گرم از او در یک حمام لعابی عمومی داخل کرده اند موجب تحریشهای شدید جلد و صفن و ذکر
و مقعد شده و بهیچوجه اسهال نیاورده است

تمریخ محرک و مخرش بگیرند روغن دند ۱ گرم زیت سفید ۱۰ گرم مخلوط کنند

شمع دند بگیرند شمع دیاشیلوم صمغی ۱۰۰ گرم روغن دند ۲۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده شمع
سازند و این شمع را مانند محللات بروی سینه در دفع برونشیت مزمن و بروی شکم در دفع ورم معاء مزمن
منطبق مینمایند

پوماد منفط معمول با ستیلائی بگیرند پیه تازه ذوب شده ۲۵ گرم موم سفید ۲
گرم روغن دند ۶ گرم مخلوط کرده تمریخ نمایند

طریقه استعمال روغن دند در دفع سعفه معمول لادره بگیرند اجزای
مساوی از روغن دند و موم و کره کاکائو و مطابق معمول مخلوط کرده بشکل قلمی سازند که دو سانتیمتر قطر و ۱۰
سانتیمتر طول داشته باشد و جهة محافظت انگشتهای شخص عامل این قلم را از ورق قلعی محاط سازند و مواضع معلوله
را بتراشند و بروی آنها مکرر بمالند تا آنکه از یک طبقه از این مخلوط پوشیده شوند و این مواضع را که باین طور اندود
کرده اند از پارچه بپوشانند و بعد از دو یا سه روز محل معلول پوشیده میشود از کوره زیاد یا کم ثخن و بواسطه
استعمال ضماد نشاسته سبب نرمی این کوره را برطرف نند و عموماً بعد از ۸ تا ۱۰ روز یعنی پس از هشت روز از استعمال
دوا کوره ها ساقط میشوند و جلد پاک میگردد بطوریکه عامل ملاحظه میکند اگر لازم است مجدداً دوا را استعمال
نماید والا فلا

اونگان روغن دند بگیرند مسکه کاکائو و موم مکید ۱ روغن دند ۲ موم را با یک حرارت ملایمی ذوب
کرده و مسکه و روغن را افزوده و بهم زنند تا تقریباً سرد گردد و محصول را بشکل قرص در قالب بریزند و هر قرصی را
از ورق قلعی بپوشانند و در دفع هرپس تونسوران و سعفه هر چند روز یک دفعه تطویل کند و چندین دفعه
این عمل را مکرر باید استعمال کرد

اپوفورب (از اول کبیر) را اوفورب پیالاتیریس از طایفه **اوفوربیاسه**

وسیعی بومی فرانسه میباشد و در جنوب فرانسه در مواضع غیر زرع میروید و میوه این نبات کوچکتر از بیدانجیر و سیاه رنگ و دارای طعمی تند و سوزان و موافق تجربه **سوبران** دانه اش دارای روغن ثابت زرد رنگ و استرین و دهن قهوه حاد و ماده متبلور و سقز قهوه رنگ و ماده عصاره ملون و البومین نباتی است و روغن ایوفرب که در طب مستعمل است سبک و زرد رنگ و شفاف و بی بو و تقریباً بی طعم و مانند روغن کرتون موجب بروز حرارت حاد و سوزان در عقب حلق نمیگردد و در الکل کاملاً غیر محلول و این روغن در عوض اسهال کم اثرتر از روغن کرتون است و مقدار شربت آن از ۳ تا ۱۰ قطره که بصورت پوسیون و یا حب استعمال نمایند

لعوق مسهل بگیرند روغن ایوفرب ۱۰ قطره روغن بادام شیرین ۲۰ گرم با ۱۰ گرم مسحوق صمغ عربی مخلوط کرده و مندرجاً بیفزایند شربت ساده ۲۰ گرم آب ۱۰۰ گرم الکولاتو دلیموی ۱ گرم و صلابه کنند تا لعوق متحد الاجزائی حاصل گردد و این لعوق را یک دفعه بیاشامند و چون بجای ۱۰ قطره روغن ایوفرب یک قطره روغن کرتون استعمال کنند موسوم به **لعوق مسهل کرتون** میگردد

بیدانجیر (کرچک) (کنتو) خروع (رسن) ریسینوس کومونیس

ی **کروتون** چنانچه گفتیم بیدانجیر از طایفه **افوربیاسه** است و از نباتات بومی افریقا و هندوستان و اکنون در همه مواضع گرم زمین آنرا زراعت میکنند و عموماً در ممالک معتدل و سرد سرما نمیگذارد بزرگی و در ممالک حاره از جمله درختها محسوب میگردد چنانچه خود مصنف در خبیص که از توابع کرمان است درختهای بیدانجیر دیده خیلی بزرگ و در زمستان سبز و خرم و میوه این نبات بیضی شکل و باندازه لوبیا و از یک طرف مقعر و محدب و از طرف دیگر مسطح و در قاعده اش دارای زائده است و سطح این میوه املس و براق و خاکستری مجزعی مائل بقهوه و مغز آن محاط از یک غشاء نازک سفید و طعم آن در ابتدا شیرین و پس از لحظه حدوث زیادی در دهان حاصل میکند و نافه آن دارای ضمیمه است لحمی و حجیم دانه بیدانجیر از محصولات مختلطی است که مطلوباً شایسته تجربه نشده و یکی از دانشمندان بواسطه تقطیر دهن فراری از روغن آن استخراج کرده که بواسطه بوی زننده متبلور میگردد و در یک تقطیر ماده جامدی باقی میماند که مساوی ۲ و ثلث وزن روغنی است که جهت تقطیر بکار برده اند و بواسطه عمل صابون کردن سه اسید در روغن بیدانجیر یافته اند و عبارتند از اسید ریسینیک و اسید لابودیک و اسید مارگاریک

روغن بیدانجیر رنگش بسیار کم و بی بو و خیلی لزج است و طعم آن شیرین و قدری غیر مطبوع و محلول در الکل و اتر و غیر محلول در آب

طریقه ساختن روغن بیدانجیر مطابق کدکس اگرچه در بیشتر شهرهای ایران کارخانجات مخصوص جهت گرفتن روغن بیدانجیر موجود و در بسیاری کارخانه ها از بهای کم با نور روغن سفید بی بو میسازند که خیلی بهتر از روغنی است که از تجارت فرنگ میآورند ولی طریقه ذیل را که مطابق دستور العمل کدکس است جهت بصیرت دواسازان بیان میکنیم بگیرند دانه بیدانجیر بمقدار منظور در غلبیر و استوانه دانه ها را بفشارند تا قشر صدفی آنها خورد گردد و غربال کنند و با دست بعضی خورده ریزه ها که باقی مانده است برچینند و آنها را در کیسه محکمی داخل کرده و این کیسه را در تخته بین دو قطعه آهن شبکی بقوت فشار دهند تا روغن خارج گردد و بعد تفاله را نرم کوفته و بشکل خمیر نمایند و مجدداً بفشرند و محصولات را جمع کرده در ۲۰ درجه حرارت با کاغذ صاف نمایند

روغن

روغن کرچک

روغن بیدانجیر مسهل نیکوئی است کثیر الاستعمال واثر اسهال آن بسرعت ظاهر شده وعموماً از سه تا چهار ساعت بعد از شرب بروز میکند و ۸ تا ۹ ساعت دوام مینماید ونیز از عوامل اسلمنتیک است ومقدار شربت آن از ۱۵ تا ۴۵ گرم و در طبیعت غالب حرضا مقدار کمتر روغن بیدانجیر بهتر وبیشتر از مقدار زیادتر آن اسهال می آورد وبهترین طریق استعمالش آنست که با یک پیاله مطبوخ چای یا آبگوشت بی چربی که نیم گرم بوده آنرا مخلوط کرده بیاشامند ومیتوان با قدری آب نارنج مخلوط کرده آشامید وطریقه استعمال مصنف از این قرار است بگیرند روغن بیدانجیر ۳۰ گرم در ظرف کوچکی با همان مقدار آب داغ مخلوط نمایند تا روغن باز شده وبسهولت بتوان آنرا فرو برد وصبح ناشتا بیاشامند وپس از آن تا دو ساعت هیچ نیاشامند بعد از دو ساعت چند پیاله گلاب نبات نیم گرم بفاصله بیاشامند وپس از آنکه چند دفعه عمل نمود دو سه پیاله آبگوشت بی چربی (نخود آب) میل کند وباید دانست که مغز بیدانجیر ونیز سوسکه با این مغز ساخته یعنی مغزها را نرم کوفته ودر آب مخلوط کرده باشند هیچ کدام نمیتوانند بدل روغن بیدانجیر در عمل اسهال واقع شوند وموجب قی واسهالهای شدید خطرناک میگردند

امولسیون روغن بیدانجیر معمول دواسازی لندن بگیرند عرق نعناع ۳۰ گرم روغن بیدانجیر ۲۰ گرم محلول پتاس ۱/۰۰۵ درجه ۸ گرم مخلوط کند وبقوت بهم زنند و ۲ گرم کربونات پتاس وبا کربونات سود جهت حصول امولسیون کفایت میکند وبهتر محلول پتاس کستیک است که انگلیسها استعمال مینمایند واین امولسیون را یک دفعه باید آشامید

ایضاً معمول لیژر بگیرند ساکارور کازئین ۳۰ گرم روغن کرچک ۳۰ گرم با ۱۰ گرم آب امولسیون سازند وبعد ۱۰۰ گرم آب و ۵ گرم عرق غار گیلاسی بیفزایند وبیاشامند

ساکارور کازئین را باین طریق میسازند که [illegible] ۲ لیتر شیر را بواسطه اسید استیک درد کند واین درد را که عبارت از کازئین (لود) بود با آب بشویند وبعد بیفشرند وجهت حصول ساکارور ۱۰۰ گرم قند و ۸ گرم بی کربونات سود و ۱۰۰ گرم کازئین خشک داخل نمایند

پوسیون مسهل معمول کروویه بگیرند روغن بادام شیرین روغن بیدانجیر شربت خطمی یکی ۳۰ گرم مخلوط کند ودر دو دم وضع حملی صفاق در یک مرتبه و یا دو مرتبه بیاشامند

پوسیون روغن بیدانجیر معمول بغینی بگیرند روغن کرچک خالص ۶۰ گرم زرده تخم مرغ یکدانه مطبوخ قهوه ۱۲۰ گرم قند ۳۰ گرم پوسیون سازند

پوسیون دهنی مسهل معمول کوتزو بگیرند روغن کرچک ۱۵ تا ۴۵ گرم شربت لیمو ۳۰ گرم عرق نعناع ۱۵ گرم مخلوط کند ویک دفعه بیاشامند

پوسیون مسهل معمول دبرن بگیرند روغن بیدانجیر شربت پیکا شربت بوند مکدا جزء مخلوط کند وهر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بیاشامند

مخلوط مسهل معمول دود بگیرند روغن بیدانجیر ۳۰ گرم گلیسرین ۳۰ گرم اسانس نعناع ۲ قطره مخلوط نمایند

حقنه روغن بیدانجیر معمول بیمارستانها بگیرند روغن بیدانجیر ۳۰ گرم زرده تخم مرغ ۱ دانه مخلوط کرده و ۵۰۰ گرم مطبوخ ملینی کم کم افزوده بهم زنند ومیتوان مقدار روغن را ۶۰ گرم

قرار داده و ۳۰۰ تا ۶۰۰ گرم شیره شکر یا عسل افزود

ایضاً حقنه روغن بیدانجیر بگیرند روغن بیدانجیر ۵۰ گرم مطبوخ خطمی ۲۰۰ گرم مخلوط نمایند

توپیک سولفوریسینه (اسید سولفوریسینیک) سولفوریسیناته دوسود) چون اسید سولفوریک خالص را با اجرای بعضی شرایط در روغن کرچک داخل کنند جسمی حاصل میشود ذردینه که قوامش مانند شربت بسیار غلیظی است و عبارت است از اسید سولفوریسینیک که سولفوریسیناته دوسود طبی نیز نامیده میشود و این جسم با آب تولید امولسیون میکند و علاوه زیادی از اجسام داخل مینماید بخصوص نفتول (۱۰ در ۱۰۰) و کراوزوت (۱۰ در ۱۰۰) و سالول (۱۵ در ۱۰۰) و اسید فنیک (۲۰ تا ۴۰ در ۱۰۰) و این محلولات نیز با آب تولید امولسیونهای کامل مینمایند و نیز این جسم را در ساختن مایعات انتی سپتیک و پمادها و انگاربگار میبرند و هم در مداوای توبرکول متقرح حلقوم و اوزن و دیفتریت و ورم ملتحمه غشاء کاذبی و غیره و غیره استعمال میشود چنین

داروی ضد ورم ملتحمه غشاء کاذبی معمول بورژواس بگیرند توپیک سولفوریسینه ۲۰ گرم فنول ۱ تا ۲ گرم مخلوط کنند

حشیشة العطارد نـ مرکوریال لـ مرکوریالیس لینوکرفستیس نباتی است از طایفه **اوفوربیاسه** و بر دو قسم است یکی حشیشة العطارد سنوی لـ مرکوریالیس انوا که هم اجزاء نباتات در طب مستعمل اند و دیگری حشیشة العطارد سمی لـ مرکوریالیس پرنیس قسم اول را راضی جرد وع و در اطراف منازل میروید و دارای بوی غیر مطبوع و تهوعی میباشد و محتوی ماده عامل تلخ و ماده لعابی و البومین و ماده دسم بی رنگ و مقدار کمی دمن فرار و بکبرین و بعضی املاح است و مسهلی است بی نفع و مطبوخ ۱۰ گرم از او در ۵۰۰ گرم آب شربا و احتقاناً استعمال مینمایند و نیز عصیر غیر مصفای تازه ان مستعمل است و قسم دوم که حشیشة العطارد سمی بود در جنگلهای انبوه میروید و مخصوصاً مقدار زیادی از ان در مواضع مرطوب و تاریک جنگلها دیده میشود و این قسم در عمل اسهال قوی تر از قسم اول و در سمیک است و **تروسو** میگوید محل تعجب است که در طبابت ان را استعمال نمیکنند

عصیر حشیشة العطارد بگیرند حشیشة العطارد تازه مقدار منظور کوفته با فشار از پارچه بیرون کرده و با کاغذ صاف نمایند و از ۱۰ تا ۵۰ گرم این عصیر را در حقنه های ملین داخل مینمایند و موافق دستور العمل **تروسو** چون خواسته باشند با عصیر حشیشة العطارد شربت عسلی سازند باید عصیر غیر مصفی را استعمال نمود از قرار ذیل بگیرند عصیر غیر مصفای حشیشة العطارد عسل مکی ا جزء مخلوط کرده بقوام شربت برسانند و البومین این عصیر که موجب تصفیه این شربت میگردد بواسطه حرارت منعقد میشود

شربت عسلی حشیشة العطارد بگیرند حشیشة العطارد خشک ۱ آب مقطر جوش ۱۲ عسل سفید ۱۲ حشیشه را در آب دم کنند تا سرد شود و با فشار صاف نمایند و بگذارند ته نشین شده صاف روی آنرا بر دارند و عسل را بیفزایند و شربت سازند و با کاغذ صاف کنند و این شربت را از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم در حقنه ملین استعمال مینمایند

حقنه ملین موافق کدکس بگیرند شربت عسلی حشیشة العطارد ۱۰۰ گرم آب ۴۰۰ گرم مخلوط کنند و یکی از دانشمندان ۳۰ گرم نمک بر این حقنه می افزاید و در دفع تبهای کولرانی در این صورت قوی الاثر است

بیدانجیر

بیدانجیر کبیر امریکائی نیز درختی است از طایفهٔ اوفوربیاسه و آنرا ژاتروفا کورکاس مینامند و این نیز درختی که همیشه سبز است در ممالک حاره امریک در مواضعی که فی الجمله مرطوب باشند میروید و دانه‌های آن که باسم پینیون کبیر هندی موسوم اند شبیه اند بر دانه‌های بیدانجیر و دند ولی خیلی بزرگتر و سیاه رنگ و حاصل شده اند از قشری ثخین و جامد و مغزی سفید و حجیم و حدت این مغز و قوه اسهالش بیشتر از بیدانجیر و کمتر از دند است و روغن آنرا باین طریق میسازند که دانه‌ها را مقشر کرده و اسیا نموده و با فشار روغنی خارج میگردد و تقریبا بی رنگ و مایع و غیر محلول در الکل و بواسطه برودت مقداری استئارین منجمد میشود

اوونیمین عصاره مائی و الکلی اوونیموس اتروپورپوروز را که از طایفهٔ سلاستراسه است باین اسم مینامند و این عصاره دارای سه قسم اسمر و سبز و مایع است و مخصوصا قسم اسمر را مانند مسهلات دافع صفرا استعمال میکنند و مقدار شربتا از ۵ تا ۱۵ سانتی گرم

حب اوونیمین بگیرند اوونیمین اسمر ۱ گرم عصاره بنج ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب هر شب بیاشامند

حب معمول بلوندو بگیرند اوونیمین اسمر ۵ سانتی گرم عصاره بنج ۵ سانتی گرم مطابق معمول دو حب سازند و یک حب صبح و یک حب شب بیاشامند

در فصل چهارم — دیژیتال و بعضی عوامل مشابه آن

دیژیتال را بعضی از مصنفین از عوامل مسکن و مبرد (ضد محرک) دانسته اند و بعضی دیگر از عوامل مخصوص جهاز دوران محسوب کرده اند ولی در اثر تسکین و تبرید آن جای هیچ شک و شبهه نیست و بقول کلی عوامل مبرد و ضد محرک عواملی را گویند که کم میکنند هیجانات مرضی و حرکات حیاتی را اگرچه هرگاه با دقت در آثار فیزیولوژی بسیاری از عوامل تراپوتیکی تعمق و تفکر کنند مشاهده خواهند نمود که از اثر تحریک و تنبه حالت فتور و یا سقوطی در قوی عارض میشود که بعضی اوقات این حالت بخودی خود منجر بانعکاس حالت میگردد و موافق غلبه یکی از این دو اثر متضاد میتوان ماده عامل را یا در عداد محرکات و منبهات و یا بر خلاف در عداد مبردات و ضد محرکات محسوب نمود

همه عوامل مدره اصلی و مقیات را چون بمقدار زیاد استعمال کنند مانند مبردات و ضد محرکات اثر خواهند نمود ولی نمیتوان آنها را بجای یکدیگر استعمال کرد زیرا که هر یک دارای موقع مخصوصی میباشند چنانکه مخصوصا انتیموان را مخصوصا در دفع اورام حاده آلات تنفس تجویز میکنند و فصد و دیژیتال را در دفع امراض مزمنهٔ آلات دوران و نیترات پتاس را بمقدار زیاد در دفع علامات وجع و مانند مفاصلی حاد و حمای مطبقه که موسوم بحمای وجعی میباشد و کلرور و بانیوم را مانند عوامل ضد محرک قوی الاثر در دفع سوانح وجع که در اخر خنازیریه بروز میکنند تجویز مینمایند

ما در این در بیان میکنیم عوامل مسکن و مبرد و مخصوص به جهاز دوران را مانند دیژیتال و موگر و ماد چوبه

درس چهل و چهارم

و خربق امریکائی و ذراریح در طریقه استفراغ دم را ذکر خواهیم نمود و استروفانتوس و بعضی از عوامل مرده جدیده را در باب سرد بیان کرده ایم

دیژیتال یا دژیتال نباتی است دو ساله و از طایفه **اسکروفولاریه** و در لغت لاتین دیژیتال بمعنی انگشتانه خیاطی است و چون بن گل این نبات شبیه بان است باین اسم موسوم شده و این نبات در مواضع سنگلاخ وشنزار میروید و در جوزا و سرطان گل میکند و از محصولات بومی فرنگستان است و بن گل ان ثابت و دارای تقسیمات غیر مساوی است و برگهای بن گل بیضی شکل و حاد اند و برگهای خود گل مانند سرپوش و بطین و صاف و کوتاه و مورب و دارای چهار قسمت غیر مساوی و منفرج و قسمت فوقانی اغلب بریده شده و دارای چهار آلت تذکیر ثنائی القوه و یک تابره و کپسول آن بیضی مجوف بطن برگهای خود گل دارای لکه هائی است شبیه بچشم و ساق این نبات ساده و دارای واپاوپرز دار و برگهای ان خشن و مستطیل و حاد و از طرف فوق قهوه سبز رنگ و از طرف تحت سفید رنگ و گلهای این نبات ارغوانی و از یک طرف ساق روئیده و معلق اند دیژیتال بهترین عوامل قویه قلبی است چون بمقدار زیاد استعمال شود موجب اسهال شده و قی می آورد و بمقدار کم موجب بروزد و اثر میکرد و اولا در آلات دوران و ثانیا در ترشح بول اثر میکند و بسیاری از مصنفین چنان گمان کرده اند که دژیتال بلا واسطه موجب بطوء دوران میگردد ولی بعضی دیگر ثابت نموده اند که بدوا بر عده نبضات شریانی افزوده و حرارت بدن را زیاد میکند و ثانیا از این عمل نتیجه مشود حالت بطوء بسیار مرجح دارن نبضات و منجر میگردد باینکه عده انها را بده و کمتر برسانند و دیده شده که تا سی و ۲۲ عده انها در مدت یک دقیقه رسیده است و بواسطه اثر ان در عمل دوران است که در هیپرتروفی قلب و در طپش عصبانی ان مفید و موثر است و از جهة اثر ان در آلات بول است که در استسقاء لحمی و سایر اقسام استسقا اغلب اوقات انرا استعمال مینمایند و در نفریت (ورم کلیه) استعمال انرا منع کرده اند بهر جهة دیژیتال را در دفع نوبه و صرع و حمای وضع حمل و عطالت رحم و نزف الدم رحمی و هذیان مرتعش و حمای تیفوئید و اسپرماتوره و در دفع ورم مجرای بول و ماتیا و ذات الریه و روماتیسم مفصلی استعمال مینمایند و مصنف میگوید در روماتیسم مفصلی حاد هر وقت طبیب مشاهده نماید که حرارت حمائی از ۳۹ تجاوز کرده و به ۴۰ رسید باید باستعمال دیژیتال استمداد جسته و مانع از ترکیبات قلبی گردد در هر صورت بر طبیب لازم است که در استعمال دیژیتال کمال دقت را نموده مراقب ان باشد زیرا چون بمقدار زیاد استعمال شود و یا مدتی بر استعمال ان مداومت کنند علامات اشباع و عدم تحمل از قبیل تهوع و گرفتگی و تقبض معده و قولنج و صداع و اغماء و غیره غالبا بروز مینمایند و در این صورت باید استعمال انرا مدت چند روز ترک نموده تا عوارض مذکوره برطرف شوند و اگر لازم شود دو دفعه تجویز کنند

مواد مانعة الجمع جمع ما بین املاح آهن و املاح نقره و سرب و مغلیات قابضه با دژیتال نباید نمود

حب های دیژیتال بگیرید برگ تازه دژیتال اقند سی مخلوط کرده صلایه نمایند در یک گرم خان بخشکانند و مقدار شربت این حبها از نیم دسی گرم تا یک گرم است

گرد برگ دژیتال مطابق کدکس بگیرند برگ دژیتال مقدار منظور بخشکانند و در هاون مهره یا دسته چوبین بکوبند و از موئی بیرون کنند تا رگهائی که در سطح تحتانی برگها میباشند جدا گردند و محصول را مجددا در گرم خان بخشکانند و در هاون تا همین نرم بکوبند و با موی ابریشمی ۱۲۰ بیبزند و در این عمل باید برگهای سال دوم را در هنگام گل کردن اختیار کرد و رگهای میانه برگ را خارج نمود و در گرم خان ۴۰ درجه انها را خشک

گرد برگ

دژیتال

گرد دگرد را در ظرف در بسته از روشنائی و رطوبت محفوظ داشت و گردی که زیادتر از دو ماه بران گذشته باشد استعمال نکرد زیرا که اثران کم میشود و یکی از دانشمندان میگوید برگ خورد کرده دژیتال قوی الاثر تر از گرد انست و مقدار شربت این گرد از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم است بطور مطبوخ کرمدت نیم ساعت در ۱۰۰ گرم اب مقطر ۷۰ درجه دم کرده صاف نموده باقدری قند شیرین کرده ساعت بساعت یک قاشق سوپ خوری بیاشامند

عصاره دژیتال مطابق کدکس و معمول بیمارستانها

بگیرند برگ دژیتال نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ اب مقطر ۱ برگها را در آلت دیپلاسمان ریخته و الکل را روی انها بریزند و مصفی را در حمام ماریه جهة اخذ الکل تقطیر کنند و اب مقطر را در روی باقی مانده ریخته گاه گاه بهم زنند و پس از ۱۲ ساعت صاف کنند و مصفی را در حمام ماریه بقوام عصاره جی تبخیر نمایند و مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۵ دسی گرم است بطور حب

تعفین دژیتال مطابق کدکس

بگیرند برگ دژیتال نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و صاف کنند و از ۱۰۰ جزء الکلی که استعمال کرده اند ۹۸ جزء تعفین بدست میایند و مقدار شربت ان از ۱ تا ۵ گرم است بطور پوسیون و نطول یک جزء تعفین دژیتال و یک جزء تعفین عنصل را اغلب مانند عوامل مدّه استعمال مینمایند

تعفین مرکب دژیتال معمول هیلدبراند

بگیرند تعفین دژیتال تعفین پیاز کلشیک مکن ۱۰ گرم اتر نیتریک الکولیزه ۵/۰ گرم مخلوط کرده ۲۰ قطره صبح و ۲۰ قطره عصر در دفع استسقای صدریه بنوشند

الکولاتور دژیتال ایضا مطابق کدکس

بگیرند سرشاخه های گلدار و تازه دژیتال الکل ۹۰ درجه مکن یک جزء سرشاخه ها را کوفته و با الکل در ظرف در بسته مخلوط کرده مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و مقدار شربت ان از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم است بطور پوسیون و باعتقاد ژانل هرگاه این الکولاتور را با گرد برگ دژیتال ساخته باشند بهترین محصولات ان خواهد بود

شراب مدّر معمول تروسو مطابق کدکس

بگیرند شراب سفید ۹۰۰ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ برگ خشک دژیتال ۵ پیاز عنصل ۱۵ میوه عرعر ۲۵ استات خشک پتاس ۵۰ دژیتال و عنصل و میوه عرعر را بکوبند و مدت پانزده روز در شراب و الکل بخیسانند و بعد بافشار صاف کنند و در مصفی استات پتاس داخل کرده و با کاغذ صاف نمایند و این شراب یکی از محصولات نیکو میباشد و در دفع استسقاء روزی یک یا دو قاشق کوچک بیاشامند

تعفین اتری دژیتال مطابق کدکس

بگیرند نیم کوب کرده برگ دژیتال ۱ اتر الکولیزه (اتر ۰/۷۲۴ درجه ۷ الکل ۹۰ درجه ۲۰۰) ۵ موافق عمل لیکسیویاسیون تعفین سازند و مقدار شربت این تعفین از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم است بطور پوسیون

تیزن مدّر معمول فوا

بگیرند برگ تازه دژیتال ۲ گرم قند سفید ۱۵ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و صلایه شده را در ۱۰۰۰ گرم اب جوش داخل کرده و بعد صاف نموده و ۱۰۰ گرم شربت ساده بیفزایند و در عرض روز

در چهل چهارم

... پیاله میل کند

... زن مدّر معمول بوشاردا بگیرند برگ دژیتال ۲ گرم با ۲۰ گرم قند صلایه کنند و صلایه شده
در ۱۰۰ گرم آب جوش دم نمایند و صاف کرده بیفزایند سکنجبین کاشیک ۵۰ گرم و در دفع استسقاهای مبهم با پیاله
... چک در عرض دو روز متدرجاً بیاشامند

... وسیون دژیتال معمول هرارد بگیرند برگ دژیتال از ۵ سانتی گرم تا ۲۰ گرم در یک
... الد آب سرد بخیسانند و در دفع استسقا بچندین دفعه در ۲۴ ساعت بیاشامند

... وسیون مدّر معمول اسمیت بگیرند گل خشک دژیتال ۱ گرم جنطیانا ۲ گرم در ۲۰۰
... آب جوش دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم سکنجبین عنصل بیفزایند و در دفع استسقاء دقی هر ساعت یک قاشق
... چک بنوشند

... ذرور مرکب دژیتال معمول شاربلی بگیرند گرد دژیتال ۵ گرم کافور مسحوق
۱ گرم نشاسته مسحوق ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع تهیج عارض در رنا تهین این ذرور مجرب و مفید است

مطبوخ دژیتال معمول ژاکود بگیرند گرد دژیتال ۵۰ سانتی گرم آب داغ ۱۲۰ گرم
شربت دژیتال ۲۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده و صاف نموده در عرض روز بتدریج بیاشامند

مطبوخ دژیتال معمول مصنف بگیرند برگ دژیتال ۱ گرم در چهار قهوه خوری
آب جوش مدت نیم ساعت دم کرده صاف نموده نیترات پتاس ۲ گرم حل کرده بگذارند سرد شود و هر نیم ساعت
اصلا یک قهوه خوری بنوشند

شربت دژیتال مطابق کدکس بگیرند تعفین دژیتال ۱ شربت ساده ۳۰۰ مخلوط کنند و ۲۰ گرم این
شربت مقابل ۵ دسی گرم تعفین دژیتال و با ۳۳ میلی گرم عصاره الکلی آن است و مقدار شربت این شربت
از ۲۰ تا ۱۲۰ گرم است که بمقدار منقسم استعمال شود و شربتی که با الکولاتور دژیتال ساخته باشند بر این شربت
ترجیح دارد

شربت دژیتال معمول دواسای اسپانیول بگیرند برگ خشک دژیتال ۲
گرم آب جوش مقدار کافی قند ۹۰ گرم برگها را در آب جوش دم کرده و با فشار صاف کنند و بگذارند ته نشین
شود و صاف روی آن را بردارند و مقدار مصفی باید ۴۵ گرم بود و قند را با اعانت حرارت ملایمی در مصفی
حل کنند و ۳۰ گرم این شربت دارای ۲ دسی گرم اجزاء محلوله دژیتال است و مقدار شربت از ۳۰ تا ۹۰ گرم

شربت دژیتال معمول لابلونی بگیرند عصاره آب و الکلی برگ خشک دژیتال ۲ گرم
شربت ساده ۱۱۲۵ گرم مطابق معمول شربت سازند و ۳۰ گرم این شربت دارای ۵ سانتی گرم عصاره است

مخلوط مدّر معمول هال بگیرند شراب کلشیک ۶ گرم تعفین دژیتال ۱۵ گرم ید ور پتاسیوم
۱۰ گرم شربت مرکب عشبه ۵ گرم آب مقطر ۳۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده و روزی چهار قاشق چای
خوری بتدریج بنوشند

پوسیون دافع نفث الدم معمول لبی بگیرند برگ دژیتال ۱/۵ گرم در ۱۵۰ گرم
آب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند عصاره راتانیا ۲ تا ۴ گرم عصاره تریاک ۵ تا ۱۰ سانتی گرم شربت اسید

دیژیتال

شربت اب ۳۰ گرم مخلوط کنند و با قاشق کوچک تدریج بنوشند

پوسیون بل بگیرند تعفین دیژیتال ۱ گرم عرق تبلول ۵۰ گرم شربت ساده ۱۵ گرم مخلوط کرده در عرض دو روز متدرجا در دفع سل بیاشامند تعفین دیژیتال را هر روزی ده قطره زیاد کنند و میگویند تا به ۳۰۰ قطره میتوان مقدار تعفین را رسانید

پوسیون دیژیتال معمول پیدانیل بگیرند مطبوخ گل تبلول ۱۲۰ گرم شربت دیاکود عرق بهار نارنج مکرر ۱۵ گرم گرد دیژیتال ۶ سانتی گرم مخلوط کنند در دفع تشنجات وداجی که بعد از وضع حمل عارض میشوند هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون مدر و مسکن معمول بوشاردا بگیرند دیژیتال ارغوانی ۵ گرم اب جوش ۲۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و بیفزایند نترات پتاس ۸ گرم عرق غار گیلاسی ۱۰ گرم شربت خطمی ۴۰ گرم در دوالی اصلی و حاد قلب هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

سفوف مبرد بگیرند گرد دیژیتال ۱ گرم مسحوق شوره ۵ گرم مسحوق قند ۲۰ گرم مخلوط کرده در شش بسته مساوی بسته بندند و در اختلالات قلبی و روماتیسم مفصلی حاد روزی یک بسته سفوف نمایند

پوسیون مسکن معمول فوکیه بگیرند گرد دیژیتال ۲ دسی گرم سوزستان شرب ۵ قطره شربت بهار نارنج ۴۰ گرم مطبوخ شقایق ۲۰۰ گرم در هیپرتروفی قلب در عرض روز با قاشق کوچک متدرجا بیاشامند و در گوفتا استعمال هم زنند

پوسیون دافع ذات الریه معمول میلر بگیرند لعوق سفید ۱۲۵ گرم کرمس معدنی عصاره الکلی دیژیتال مکرر ۲ دسی گرم شربت دیاکود ۱۰ تا ۱۵ گرم شربت ساده ۱۵ تا ۲۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت یک قاشق ترشی خوری بیاشامند

پوسیون مسکن معمول لالیر بگیرند عصاره تریاک ۲ تا ۵ سانتی گرم تعفین دیژیتال ۱۰ تا ۲۰ قطره شربت ساده ۳۰ گرم اب صاف ۱۵۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون دافع سرفه اختلاجی و آسم معمول شوکلان بگیرند دیژیتال ۲ گرم اپیکا ۱ گرم در ده ۱۲۰ گرم اب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند شربت خطمی ۲۵ گرم مایع امانیاک انیسونی ۲/۵ و مخلوط کرده با قاشق کوچک تدریج بنوشند

حب دافع ورم مانجش توبرکولی معمول گوایس بگیرند گرد دیژیتال ۱۰ سانتی گرم کلمل ۶ سانتی گرم اکسید روی ۱۲ سانتی گرم با مقدار کافی عصاره فرنج ۱۲ حب سازند و از ۶ تا ۱۲ حب در عرض روز بنوشند

حب دافع ذات الریه معمول میلما بگیرند کرمس عصاره الکلی دیژیتال مکرر ۲ دسی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و هر ساعت یک حب بنوشند و متدرجا مقدار کرمس و عصاره را زیاد کنند تا ۱ گرم

حب مسکن معمول براشه بگیرند سکر الزحل ۲ گرم عصاره دیژیتال ۱ گرم مطابق معمول ۲۵ حب سازند و در دفع طپش قلب و هیپرتروفی قلب یک حب صبح و یکی عصر بیاشامند و میتوان مقدار دوا را مضاعف نمود

در چهل و چهارم

حب دژیتال معمول ویترینک بگیرند گرد دژیتال مسحوق انفوزه مکده ۰٫۵ گرم با شربت پنج ریشه مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند در ابتدا یک حب و بعد دو حب بیاشامند و کم کم مقدار را زیاد کنند

حب مسکن معمول بوشاردا بگیرند دژیتال مسحوق ۰٫۵ گرم کلورید دان مورفین ۰٫۳ دسی گرم کافور ۰٫۲ گرم با مقدار کافی گلقند ۰٫۵ حب سازند در ابتدا دو زیح و حب بیاشامند و بعد رجاز یاد کنند

ایضا حب مسکن بگیرند گرد دژیتال اجزاء حب سینوگلوس مکده ۰٫۵ گرم مطابق معمول ۰٫۵ حب سازند و استعمال این حبوب در دفع سلی که با طپش قلب همراهی کند خیلی شایع است و مقدار شربت نها از ۲ تا ۳ حب است در روز

حب عنصل و دژیتال بگیرند گرد عنصل گرد دژیتال مکده ۲ گرم مطابق معمول ۰٫۴ حب سازند و در هر ترقی قلب از ۲ تا ۶ حب در عرض روز بنوشند

شراب نافع استسقا معمول بوایه بگیرند پوست متوسط اقطی ۰٫۵ گرم برگ خشک دژیتال ۸ گرم استات پتاس ۱۵ گرم مدت ۲۴ ساعت در مقدار کافی الکل بخیسانند و ۵۰۰ گرم شراب سفید افزوده و صاف کرده و به مصفی ۱۳۰ گرم شربت پنج ریشه اضافه نمایند و از ۲ تا ۶ قاشق آش خوری در عرض روز بیاشامند

سرکه دژیتال معمول ناس بگیرند برگ دژیتال ۱۵ گرم سرکه تند ۱۲۰ گرم مدت سه روز بخیسانند و صاف کنند و حفظ نمایند و از ۲۰ تا ۱۰۰ قطره این سرکه را چون با پتاس مرکب کرده استعمال نمایند تحریک ترشح بول را مینماید و **شربت خلی دژیتال** را از یک جزء سرکه دژیتال و یک جزء و نیم قند میسازند

سکنجبین مدر معمول کوبلر بگیرند تفین الکلی دژیتال عصاره ماذ سکل اد کوتر مکده ۱۰ گرم برومور پتاسیوم عرق غاز گلاسی مکده ۳۰ گرم اسید گلیک ۵ گرم شربت گلاس ۴۰۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۵ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و از ۲ تا ۳ قاشق کوچک با قدری آب مخلوط کرده در عرض روز بنوشند

حقنه مدر معمول بوشاردا بگیرند دژیتال عنصل مکده ۲ گرم مدت ده دقیقه در مقدار کافی آب بجوشانند و صاف کرده ۶ قطره لودانم در وسوا افزوده حقنه نمایند

حقنه دژیتال بگیرند گرد دژیتال ۰٫۲۵ تا ۱ گرم آب جوش مقدار کافی مخلوط نموده مدت نیم ساعت دم کنند و دو یا سه قسمت کرده و هر دفعه یک قسمت را حقنه نمایند و در وقت استعمال بهم زنند مانند مدرات اثر می کند

مشمع عصاره دژیتال مطابق کدکس بگیرند عصاره دژیتال ۹ سفرالی مصفی ۱ مشمع دیاشیلون صمغی ۲ سفر و مشمع را ذوب کرده و بعد عصاره را بر مذاب در حالتیکه نیم مایع باشد بیفزایند این مشمع مانند محللات و مدرات اثر میکند

طریق ساختن دیژیتالین مطابق کدکس بگیرند مسحوق برگ دژیتال ۲۰۰ سود نیتات مایع سرب ۰٫۵ کربونات متبلور سود ۸ فوسفات امانیاکی سود ۴ تنن ۸ مرداسنک ۵ زغال حیوانی ۱۰ الکل ۹ و دو هم کلورو فورم آب مقطر مکد مقدار کافی مسحوق دژیتال را در آلت دیلاسمان داخل کرده و آب مقطر را دوی آن بریزند و مایع محصول ۰٫۶ گرم باید باشد و وزن مخصوص آن ۱۰۵۵ و سود سنات سرب را بر محصول بیفزایند و با کاغذ صاف کنند در مصفی ابتدا کربونات سود را افزوده و بعد فوسفات امانیاکی را در مقدار کافی آب مقطر حل کرده بیفزایند و با کاغذ صاف کنند و بالاخره تنن را در مقدار کافی آب مقطر حل کرده بر آن بیفزایند و با کاغذ صاف نمایند

در سو

دیژیتالین

رسوب حاصل از تنن را که دارای دیژیتالین است با جرد اسنک و زغال حیوانی مخلوط نمایند و محصول مخلوط را با
حرارت ملایمی خشک کنند و در الکل ۹۰ درجه حل نمایند و با کاغذ صاف کنند و محلول الکلی را در حمام ماریه تبخیر کنند
و بعد با آب مقطر بشویند و مجدداً در الکل ۹۰ درجه حل نمایند و با کاغذ صاف کرده مجدداً در حمام ماریه خشک کنند
و این محصول خشک شده را در کلوروفورم حل کرده با کاغذ صاف نمایند و بگذارند کلوروفورم تبخیر شده دیژیتالین امورف
(غیر متشکل) حاصل گردد دیژیتالین امورفیکه باین طریق ساخته شده باشد با طریقه **هومول کون** فی الجمله
اختلافی دارد موافق اعتقاد **بوشاردا** و جمعی دیگر از دانشمندان بر سایر اقسام ترجیح دارد زیرا که اثر تراپوتیکی آن
نزدیک است باثر تراپوتیکی خود دیژیتال و در نسخه‌هائی که دیژیتالین متبلر قید نمیشود باید دیژیتالین امورف را استعمال
کرد مقدار شربت دیژیتالین امورف از ۱ تا ۵ میلی گرم است در عرض روز که بطور گرانول و شربت وغیره استعمال
نمایند و آثار حاصله را باید مراقب بود

گرانول دیژیتالین مطابق کدکس بگیرند دیژیتالین ۱ گرم مسحوق قند شیر ۴۰ گرم مسحوق
صمغ عربی ۱۰ گرم عسل مصفی مقدار کافی دیژیتالین را با قند شیر مدتی صلایه کنند و کم کم مسحوق صمغ را افزوده نیز صلایه
نمایند بعد عسل را بیفزایند و به ۱۰۰۰ گرانول تقسیم نمایند و هر گرانولی دارای یک میلی گرم دیژیتالین است و این
گرانولها بر گرانولی که شیرینی سازان باعانت حرارت میسازند ترجیح دارند و مقدار شربت آنها از ۱ تا ۵ عدد است در روز
و از آثار حاصله باید مراقبت نمود

تعفین دیژیتالین بگیرند دیژیتالین امورف ۱ الکل ۹۰ درجه ۵۰۰ حل کنند و هر یک گرم این تعفین
دارای ۲ میلی گرم دیژیتالین است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۳ گرم بطور پوسیون و یا زرق تحت جلدی

محلول دیژیتالین جهة زرق تحت جلدی معمول گوبلر بگیرند دیژیتالین
هومول دکون ۱ گرم الکل ۹۰ درجه آب مقطر ۲۵۰ گرم حل کنند و هر ده قطره این محلول یعنی ۵۰ سانتی گرم آن
معادل ۱ میلی گرم دیژیتالین است

شربت دیژیتالین بگیرند دیژیتالین امورف ۱ شربت ساده ۲۰۰۰۰ الکل ۹۰ درجه مقدار کافی دیژیتالین
را در الکل حل کرده و با شربت مخلوط کنند و هر ۲۰ گرم این شربت ۱ میلی گرم دیژیتالین دارد و مقدار شربت آن از
۱ تا ۵ قاشق (۲۰ تا ۱۲۰ گرم است) در عرض روز اعم از آنکه خالص استعمال شود و یا مخلوط با یک مطبوخ مناسبی

پوسیون دیژیتالین معمول هومول کون بگیرند دیژیتالین ۵ میلی گرم عرق کاهو
۱۰۰ گرم شربت بهار نارنج ۲۵ گرم دیژیتالین را در چند قطره الکل حل کرده و با سایر مخلوط نمایند و هر دو یا سه
ساعت فاصله یک قاشق آش خوری بیاشامند

دیژیتالین ناتیول (دیژیتالین متبلر) مقدار شربت این قسم دیژیتالین مطابق کدکس
از نیم میلی گرم تا ۲ میلی گرم است و همه دانشمندان تراپوتیک در قوت اثر این قسم دیژیتالین متحد القول نیستند

تنبیه — بندرت بعضی اشخاص مشاهده میشوند که استعداد شخصی شان بطریقی است که زیادتر از
۱ تا ۲ میلی گرم دیژیتالین را تحمل نمیکنند و چون زیادتر از ۲ میلی گرم در این اشخاص استعمال شود موجب تحریک و
هیجان مجاری هضم میگردد و بر عکس نیز ندرتاً بعضی اشخاص مشاهده میگردند که تا ۵ میلی گرم آنرا تحمل مینمایند
بدون آنکه آثار هیجانی در مجاری هضم مشاهده شود و عموماً در نزد هم اشخاص حد متوسط استعمال دیژیتالین

درس چهل و چهارم

از ۲ تا ۳ میلی گرم واعمال بدن نمیشود و بقول کلی همیشه پس از یک هفته مداومت در استعمال دیژیتالین باید آنرا ترک کرد
و پس از چند روز دوباره شروع در استعمال آن اگر لازم باشد نمود و بواسطه تحریک و تحریشی که دیژیتالین در جلد بشره
میکند از استعمال آن بطریق فوق جلدی صرف نظر کرده اند

پوماد دیژیتالین بگیرند دیژیتالین ۵ سانتی گرم در چند قطره الکل حل کرده و در ۱۰ گرم پیه بلسانی مخلوط نمایند
و در استسقاء لحمی تمریخ نمایند

پوماد دافع جرب معمول درمونت بگیرند دیژیتالین ۱ دسی گرم سولفور قرمز جیوه ۲۵
دسی گرم رسوب سفید ۱۰ گرم تعفین خالص تریاک ۵ گرم کولدکرم ۱۲۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند

موگه د کونوالاریا ماپالیس (لیلیوم کونوالیوم) نباتی کوچک و از طایفه **اسپاراژینه**
و ساق و گل در بهاران از عوامل معطره میباشد و اهالی المان عرقی از آن میگیرند موسوم به **آب طلا** که مانند
عوامل مسکن و مضاد تشنج از آن استعمال مینمایند و یکی از دانشمندان دو ماده مبلور از آن استخراج نموده است یکی را
کونوالارین و دیگری را **کونوالامارین** نامیده و این دو گلیکوزید بواسطه اثر ترشهای ابداد
تجزیه شده اولی مبدل به قند و کونوالاریتین و دوم مبدل به قند و کونوالامادتین میگردد و موافق قول گرمسه
عصاره که از همه اجزاء این نبات گرفته باشند بمقدار یک گرم تا یک گرم و نیم در عرض روز یکی از عوامل قویه قلبی است
که ضربانات قلب را بطی کرده و بر قوت آن می افزاید و ضربانات شریانی را منظم میکند و اثر آن در ادرار ترشح بول ثابت و
محقق است و این دانشمند در خفقانی که منتج از ضعف اعصاب مبهم بوده و در عدم انتظام حرکات قلب اعم از آنکه با اختلال
ثقبه ها و یا سرپوشها همراه باشد و یا نباشد و نیز در ضیق ثقبه سرپوش سرگوشه و در اتساع قلب و در همه اختلالات
قلبی که موجب استسقای عام و یا تهیج اطراف شده باشند ماپالیس را استعمال میکند و میگوید در اسم قلبی چون ماپالیس
را باید و در بیاسبوم مرکب استعمال کند کثیر الفایده تر خواهد بود و مقدار شربت کونوالامارین از ۱ تا ۵ سانتی گرم است
بطور حب و یا محلول الکلی و در جوانان تا ۱ سانتی گرم هم میتوان استعمال نمود

گرد موگه مطابق کدکس بگیرند ریشه موگه مقدار منظور نرم کوفته از موی ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون کنند
و این گرد را مانند معطسات استعمال مینمایند

عصاره عصیر موگه مطابق کدکس بگیرند ساقه و گل تازه موگه ۳ برگ و ریشه تازه موگه مکد ۱ از
هاون خرد بکوبند و با فشار از پارچه بگذرانند و مصفی را تا ۱۰۰ درجه حرارت دهند و صاف کنند و مصفای دوم را
در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تغلیظ نمایند

عصاره مائی موگه ایضاً مطابق کدکس بگیرند ساقه و گل خشک موگه ۳ برگ و ریشه خشک
موگه مکد ۱ بکوبند و در ۵ مقابل وزن آنها آب مقطر مدت ۱۲ ساعت دم کنند و با فشار صاف نمایند و تفاله را مجدداً
در همان مقدار آب مقطر دم کنند و نیز با فشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده تغلیظ عصاره نرم تبخیر نمایند
و محصول را در مقدار کافی آب مقطر سرد حل کرده و با کاغذ صاف نموده مجدداً در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر
نمایند و این عصاره را بدل دیژیتال استعمال میکنند و نیز در هیپرتروفی قلب آنرا موثر میدانند

شراب قلبی معمول سیرون بگیرند کونوالامارین ۲ دسی گرم بیخ بیاسبوم ۳۰ گرم شراب گرناش
۱۰۰ گرم حل کنند این شراب که مقوی قلب است بر سایر محصولات موگه ترجیح دارد و مقدار شربت آن از ۲ تا ۴ قاشق

امتحانی

خربق امریکائی

اش خودی است

پوسیون موگه معمول شده بگیرند عصاره موگره ۱۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۰۰ گرم شربت

دیاکوده ۳۰۰ گرم مخلوط کند و در روزی سه قاشق اش خودی میدهند تا بخوابانند

مارچوبه ع **هلیون** ف **اسپرژ** لا **اسپاراگوس و فیسینالیس** نباتی است ماکول

طویل العمر از طایفه **اسپاراژینه** و در بستانها انرا زراعت میکنند و در طب اطبا و لا ریشه خشک انرا استعمال

مینمایند که عبارت از دسته الیاف است بحجم قلم و رنگ ان قرمز مایل بزردی و بی بو و دارای طعمی مایل بشیرینی تا بیاشد

نو رسته جوان را مانند سبزی و اغذا خورده و معمول میدارند و این شاخه ها عبارتند از مارچوبه که در سرهم جمع و زرد

و چون انها را بخورند بول بوی تند مخصوصی میگیرد و ریشه مارچوبه یکی از پنج ریشه مفتح و از عوامل مدر ضعیف

الاثر و مسکن قلب است و شاخه های نو رسته ان که **توریون** نامیده میشوند محتوی ماده سیاه شنده موسوم

به اسپاراژین

اسپاراژین ماده است که بمقدار زیاد ازت دارد و بشکل منشورهای مستقیم و بلوری شکل متبلور میشود و بی

رنگ و بی بو و در اب بمقدار کم محلول و در الکل غیر محلول و دارای طعم سرد و مهوعی است و نه اسید است و نه قلیائی

این ماده در ریشه ختمی و در فطوریون کبیر و در عصاره اصل السوس و در زردک و در لاکتوکاریوم و در بلادون و در

شاخه های نو رسته هوبلون نیز وجود دارد و از عوامل مدره ضعیف میباشد و در فرانسه استعمال ان معمول

نیست ولی در ایطالیا مستعمل است

تیزن ریشه مارچوبه مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند ریشه مارچوبه

۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند عوامل مدر و مسکن قلب پیاله پیاله بنوشند

شربت شاخه های نو رسته مارچوبه مطابق کدکس بگیرند ۲۰ جزء عصیر شاخه های

نو رسته مارچوبه که با حرارت صاف شده باشد و در حمام ماریه ۱۸ اجزاء قند در ان حل کنند و حفظ نمایند و این شربت را

بمقدار ۲۰ تا ۱۰۰ گرم مانند مسکنات قلب و مدرات استعمال مینمایند

خربق امریکائی ف **الیبور دامریک** (**وراتروم ویرید**) نباتی است از طایفه ملانتسیه

و در ممالک متحده باسم خربق امریکائی و خربق زرد ابی موسوم و ریشه این نبات طویل العمر و ثخین و لحمی است و از طرف

حجمش ریشه های کوچکی میرویند سفید با قدری زرد رنگ و ساق ان سنوی و مشعر و از ۲ تا ۵ قدم ارتفاع دارد

و یک قدم که از زمین بالا امدبرگهای طویل و عریضی از ان میرویند که بیضی و معصب اند و به نقطه منتهی میشوند

رنگشان سبز تیره و پرزدار و گلهای این نبات بطور دسته واقع شده و رنگ انها زرد مایل بسبزی است و بی گل ندارند

و دارای شش برگ و شش الت تذکیر اند و الت تانیث انها دارای واصلی است و این گیاه در بیشتر اراضی ممالک متحده

امریکا تا نابرکا رولین عمل میاید و در مواضع مرطوب و نزدیک براب و در چمنها میروید و از گیاههای پیش رس است

که در اواسط حوت سبز میشود و تمام اجزاء این گیاه دارای طعمی تند و سوزان میباشند و در طب فقط ریشه انرا استعمال

میکنند و این ریشه دارای بوی مکرهی است که پس از خشک شدن برطرف میشود و طعم ان در ابتدا شیرین و بعد تلخ

و چون انرا بخوبی بجاید احساس تندی و سوزندگی در دهان میگردد که چندین ساعت دوام میکند و مسهل و این

نبات از معطسات است و موافق تجربه دانشمندان امریکا این ریشه دارای صمغ و نشاسته و قند و ماده زیتی

در فصل چهارم

و ماده ملون و اسید گلیک و ماده الکلوئیدی مشابه ورا ترین و ماده خشبی و املاح آهک و پتاس است و این ماده
قلیائی غیر محلول در آب و کمی محلول در اتر و در الکل خالص کاملاً محلول است و چون آنرا در نزدیکی شعله آتش آویزند
مبعان میشود و بعد منتفخ شده و بدون خاکستر میشود و در گردهان موجب احساس حرقت و حدت میشود که چندین
ساعت دوام میکند و مانند عوامل معطسه قویه اثر مینماید و موجب ورود عطسه های شدیدی میگردد که از نیم
تا یک ساعت پس از ادخال در واد دماغ بین دوام مینمایند

یکی از دانشمندان بواسطه تجارب متعدده ثابت کرده است اثر خربق امریکانی را در ذات الریه و میگوید در ابتدای ذات
الریه چون هر یک ساعت فاصله یک سانتی گرم سفوف او را توم ویرید را استعمال کنند تا عروض تهوع و قی پس از ۶ تا ۸
ساعت حمی ساقط میگردد و دیگری از دانشمندان اثر او را در ذات الریه حاد و روماتیسم مفصلی حاد و ذات الجنب
و حمی تیفوئیدیه ثابت کرده و میگوید در استعمال آن اولاً حالت قی و اسهال عارض میشود ثانیاً نبض بطی میگردد
و از ۲ تا ۶ ساعت پس از استعمال آن از ۲۰ تا ۵۰ قرعه از سرعت نبض کاسته میشود ثالثاً حرارت بدن را کم میکند
که در مدت یک روز و دو روز استعمال آن از نیم تا دو درجه حرارت بدن نقصان میپذیرد

تروسو میگوید اثر خربق امریکانی در انحطاط درجه حرارت ناپایدار است و پس از دو یا سه ساعت باز برمیگردد
پس جهة انحطاط کامل حرارت باید دو یا سه روز برا استعمال آن مداومت نمود و در ذات الریه حاد و خالص بسرعت
اثر کرده و منجر بسلامتی در مدت یکروز حد متوسط آن پنج روز و نیم است میگردد و در ذات الریه مرکب کمتر اثر میکند
و بلاواسطه در حالت موضعی اثر نمینماید و چون حمی را ساقط میکند حالت موضعی چندان اشتداد نیافته بلکه بعضی
اوقات بسرعت منجر بشفا میشود و در روماتیسم مفصلی چندان موثر نیست و اگر چه در بعضی اوقات بسرعت
حرارت مرضی را کم میکند ولی در مرض مفصلی تغییری وارد نمی آورد و در ذات الجنب اثر این دوا محسوس
نیست بهر جهة سفوف خربق امریکانی را بمقدار ۱ سانتی گرم هر ساعت باید استعمال نمود تا ظهور تهوع و یا حصول
شفا و **اولموئنت تعفینی** از ۱ جزء ریشه این خربق و ۱۰ اجزاء الکل ۶۰ درجه که مدت ده روز بخیسانند میسازند
و مقدار شربت این تعفین از ۱۰ تا ۴۰ قطره است

عصاره الکلی خربق امریکانی بگیرند مسحوق ریشه خربق ۱ الکل ۹۰ درجه ۶ آب مقطر مقدار
کافی مسحوق ریشه را در نصف الکل مدت ۶ ساعت بخیسانند و با فشار صاف کنند و تفاله را در نصف دیگر
الکل نیز مدت ۶ ساعت خیسانیده با فشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده با کاغذ صاف کنند و بواسطه
تقطیر الکل آنها را بگیرند و بعد در حمام ماریه بغلظت شربت دقیقی تبخیر نمایند و محصول را در چهار مقابل وزنش
آب مقطر مخلوط کنند و با کاغذ صاف نمایند و بعد در حمام ماریه بقوام عصاره جبی تغلیظ کنند و مقدار
شربت این عصاره از ۲ تا ۶ سانتی گرم است بطور حب

در بیان طریقه استفراغ دم

طریقه معمول بوبود فرض میکنیم خواسته باشیم در درجه اول حاد و سوم ذات الریه از یک جوانی که قوی
و مزاجش معتدل باشد و انبساط و اشتداد دم در درجه متوسط بود فصد نمائیم

عوامل محمره و منفطه

روز اول از یکی از بازوها صبح چهار فنجان و عصر از سه تا چهار فنجان خون میگیریم (مقصود از فنجان ظرف کوچکی است
که ۱۲ مثقال و نیم خون بگیرد) و در فاصله این دو فصد در پهلوی موجع سی زالو باید انداخت و یا آن محل را حجامت کرد
بطریقی که تقریباً سه فنجان خون خارج گردد

روز دوم فصد سیومی از بازو کنند بمقدار دو فصد مذکور خون خارج سازند و هرگاه درد پهلو باقی باشد باز زالو
در محل درد اندازند و یا حجامت نمایند

روز سیوم فصد چهارمی در بازو نمایند بمقدار دو فصد اول خون خارج کنند و اگر درد باقی باشد مثل روز دوم
باز زالو اندازند و یا حجامت نمایند

روز چهارم خیلی بندرت اتفاق می افتد که در این صورت ذات الریه تا روز چهارم دوام کند خواه شروع در فصد در
درجه اول کرده باشند و یا در درجه دوم و چون دوام کند میتوان در این روز نیز فصد کرد ولی بهتر ترک فصد و استعمال
شمع ذراریح عریضی است در محل معلول

بقول کلی استفراغ دم را البته نباید ترک کرد مگر هنگامی که انعکاس حیاتی بتمامه موقوف گشته و عسر النفس و وجع کاملاً برطرف
شده باشند و این قاعده کلی مانند همه قواعد کلیه دارای استثنی میباشد ولی استثناهای آن خیلی نادر اند **بوشار**
میگوید که من در این قول با **بوبود** متفقم که این طریقه اجرای فصدهای چند در عقب یکدیگر یکی از وسائط قوی است
و وسائط قویه را نباید اجرا نمود مگر با احتیاط زیاد و هرگز باشخاص غیر ماهر که دستشان در اجرای فصد چندان
قابل نیست نباید اعتماد نمود

بودن میگوید ممکن است با آنکه فصد در موقع و با فایده بود در بعضی مریض ضعفی حاصل کند که مبتلی به سنکوپ شود
و از اثر آن بدن بیمار شده و سرد گردد در این صورت باید مریض را بزودی در بستر او در وضع ممکن او را بلند نگاه
داشت و از بالا پوشهای متعددی بدن او را بپوشانید و بواسطه مشروبات نیم گرم ترشح عرق را سهل نمود و میگوید
بواسطه اجرای فصد عرض سنکوپ عارض نخواهد شد اگرچه مریض ضعیف باشد و نقصان خون بیهوده بود

حجامت با شرط حجامتهای با شرط را در اعمال طبی میتوان بعوض استعمال زالو معمول داشت و ترجیح مسلمی
که بر آن دارد تعیین مقدار خون است که در حجامت با شرط مقدار خون مخرجه را میتوان معین نمود و مخصوصاً حجامت
با شرط را استعمال میکنند بروی پهلوها و سینه در ذات الجنب و ذات الریه و بروی شکم در ورم صفاق و بروی جزء
فوقانی و انسی رانها جهت ادرار حیض

زالو زالو را در همه مواضع و در همه مواقعی که بیان کردیم میتوان استعمال نمود و آن در خلف گوش جهت دفع کو
سیون دماغی و در اطراف چشم جهت دفع رمدهای مزمنی و در مقعده مانند وسائط مصرفه بسیار مستعمل و مفید است

حرف ذ

در حصول نتیجه ذراریح و بعضی عوامل مشابه آن

چون ذراریح یکی از عوامل محمره و منفطه است لهذا بقول کلی میگوئیم عوامل محمره و منفطه و محرقه عبارت اند از
ادویه که چون آنها بروی جلد منطبق سازند موجب بروز حمرت و حرقت و سایر علامات ورمی در موضع میشوند

گر اثر آنها دائم و متصل بود موجب حصول تشنج سرفه‌ی و سخت تنفس گشته بطوریکه بشره را از روی جلد بلند نموده و
طاطات و طاولهای چند حاصل میگردند و در این صورت باسم عوامل منفطره و مسموم میشوند و هرگاه اثر آنها بطوریکه
دیگر موجب فساد الیاف جزئی از بدن شوند که بروی آن منطبق بوده اند آنها را عوامل محرقه مینامند و **ثرانل** این
عوامل را باین ترتیب بیان میکنند ۱ حرارت ۲ الکل خالص و اسیدهای غلیظ (اسید سولفوریک خالص اسید ازوتیک و
اسید کرومیک اسید استیک و سرکه) ۳ قلیائیات محرقه ۴ ازتات نقره ۵ ید ۶ اسید ارسنیو و سایر محصولات
ارسنیکی ۷ املاح محرقه جیوه ۸ کلورور دوزنک و کلورور دانتیمون ۹ سولفات مس و استاتان ۱۰ خردل و اسید
الوریدریک و سیر و کرنه ۱۱ ذراریح و گادو ۱۲ افربیون و دندان وطرطراستبیه و تاپسیا و پیمان داهل و در میان این
عوامل ما الکل و اسید استیک و سرکه و قلیائیات محرقه و محصولات ارسنیکی و املاح محرقه زیبق و کلورور دانتیمون و گرنه
دندان وطرطراستبیه و پیمان را ذکر کرده ایم و اسید سولفوریک و اسید کلوریدریک و ازتات نقره و ید و کلورور
دوزنک و سولفات و استات مس و پاهل را در جای دیگر و کلورور نقره و ید و دوزنک و مس و زعفران ذکر خواهیم نمود و در
این جا بیان میکنیم ذراریح و حرارت و اسید ازوتیک و اسید کرومیک و خردل و اقسام سیر و پیاز و اقسام دافنه و طاد
بون و گادو و فربیون و تاپسیا را و در آخر این در طامران را ذکر میکنیم

ذراریح پسین تا **الاکلنک** ده **کانتاریدل** له **کانتاریس** عبارت از جوانی است
از نوع **کولئوپتر هتروم** را از طایفه **تراکلید** و از قسم ذراریح و طایفه **تراکلید** بواسطه شکل
سرشان از سایر انواع ممتاز اند که سر آنها مثلث و یا بشکل قلب در روی یک نوع گردنی واقع شده و بدن آنها عموماً نرم
و دارای **الیترون** های منعطف و غیر مخطط و اغلب اوقات خیلی کوتاه و فکهای آنها هرگز دارای ظفر نیست در این
هوام اغلب اوقات در روی نباتات زندگی کرده و برگ آنها را خورده و ضایع میکند (نوع هوام موسوم به **کو
لئوپتر** یعنی مغطی الجناح دارای دو زوج بال میباشند زوج فوقانی صلب و ثخین و کلفت که چندان در پریدن آنها مدخلیت
ندارد بلکه جهة پوشانیدن و محافظت کردن زوج تحتانی که مخصوص به پریدن است خلق شده و این زوج فوقانی را باصطلاح
حیوان شناسی **الیترون** مینامند) و ذراریح که ما از آن گفتگو میکنیم یکی از شش قسم **تراکلید** است که
شاخهای آن طویل و منعطف و خیطی شکل اند و چنگالهای دستش دارای انقسامات عائری است و عموماً ذراریح که
در طب استعمال میکنند سبز طلائی است و دستها و شاخهای آن سیاه و از ۸ تا ۱۰ خط طول و ۲ تا ۳ خط عرض دارد و
بوی آن غیر مطبوع و بیشتر در روی سفیدار و یاس و ترونین و اقسام گل سرخ منزل میکند ولی درخت زبان را بر
سایر اشجار ترجیح میدهد

ذراریح را باید در فصل تابستان گرفت باین طریق که صبح قبل از طلوع آفتاب پارچه در تحت درخت بگسترانند و شخصی
که تمام بدن حتی سر و صورت و گردن را پوشیده و دستها را دستکش کرده درخت را بقوت تکان میدهد این هوام
را که در روی پارچه میریزند جمع میکنند و با بخار سرکه یا بید آنها را کشته و در گرمخانه خشکانند و یکی از دانشمندان میگوید
چون مدتی بر این هوام حرارت وارد نکنند یک جزء از ماده عامل آنها بخار میگردد پس در خشکانیدن آنها نباید حرارت
زیاد و متمادی وارد کرد

ذراریح بواسطه جمعی از دانشمندان تجزیه شده و وجود کانتاریدین را در آن کشف نموده اند و موافق تجزیه وجود مواد
ذیل را در آن ثابت نموده اند ۱ زیتی سبز و غیر محلول در آب و محلول در الکل که منفعل نیست ۲ ماده سیاه و محلول در

زردی

ذراریح

آب و غیر محلول در الکل و غیر منفط ۳ ماده زرد و محلول در آب و الکل ۴ ماده عاملی زیتی شکل و فرار و منفط که بوی مانند ذراریح بواسطه این ماده است ۵ **کانتاریدین** که عبارت از ماده عامل ذراریح است و جسمی است سفید و بشکل تیغه‌های بلورین و چون مخلوط با ماده زرد باشد محلول در آب و اگر خالص بود غیر محلول و در الکل جوش حل میشود ولیکن پس از سرد شدن در رسوب میگردد و در زیتها و اتر بشدت محلول است ۶ اوسمازم ۷ اسید اوریک و اسید فوسفوریک و اسید استیک ۸ کیتین عبارت از ماده است که اسکلت این هوام را متشکل میسازد ۹ فوسفات آهک و منیزی

ذراریح را چون قدری زیادتر از مقدار شربت استعمال کنند مانند سموم محرشه بسیار قویه اثر میکند و در ابتدا تحریک بسیار شدیدی در مجرای معده و امعاء کرده و بعد در آلت توالد و بول بشدت اثر نموده و موجب هیجان شدیدی در آن میشود بطوریکه ممکن است منجر بورم گردد و قاروره اغلب دارای البومین شده و چون بگذارند رسوب نماید غشیه کاذب چند در آن مشاهده میشود و همیشه در استعمال غیر محتاطانه ذراریح مسمومین بادی مشاهد میگردند و با وجود این آثار سمیه که از آن دیده میشود آنرا در داخل استعمال میکنند و از عوامل مهیجه مستعمله است که موجب تحریک و تنبه قوای آلت توالد میگردد و در دفع سلس بول و در دفع سیلانات سوزاکی مزمن و در صرع و در کلب الکلب و در بعضی امراض جلدی مستعمل است و تعفین ذراریح را در دفع البومینوری مؤثر میدانند و نیز در دفع قروح ضعیفه مستعمل و مفید است از آنکه سبب این قروح تولید اندامهای لحمی نابخته و مسترخی بود و با نقصان دادن آنها و هرگز ذراریح را بطور گرد و سفوف نباید استعمال کرد زیرا که ذرات آن ممکن است در بعضی نقاط مجرای غذائی ملصوق شده و موجب بروز سوانح موضعی در آن نقاط شوند

گرد ذراریح مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند ذراریح خشک مقدار منظور پاک کرده و در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و در هاون در پوشیده نرم بکوبند و از موبیز پوشیده موئی نمره ۳۰ و نمره ۹۰ بدون تفاله بیرون کنند و یا آنکه موبیز ابریشمی نمره ۱۲۰ را در بیختن این گرد بکار برند و در این وقت با این موبیز دوای دیگری نباید بیخت بلکه مخصوص به ذراریح باید باشد و در ساختن این گرد در هوای متحرک خطرناک است و این گرد در ساختن بسیاری از محصولات منفط بکار میرود و در داخل مقدار شربت آن از ۲ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم است و از محصولات خطرناک میباشد

طریق ساختن کانتاریدین مطابق کدکس بگیرند گرد ذراریح مقدار منظور کلوروفورم خالص سولفور کربون خالص مکرر مقدار کافی گرد ذراریح را در آلت پلاسمان با کلوروفورم داخل کنند و محصول را در حمام ماریه حرارت داده کلوروفورم تقطیر نمایند و عصاره کلوروفورمی را با سولفور کربون بشویند و مجددا در کلوروفورم گرم حل کنند و بگذارند سرد شده تا متبلر گردد

تعفین ذراریح مطابق کدکس بگیرند ذراریح نیم کوب کرده ۱ الکل ۸۰ درجه ۱۰ مدت ده روز بخیسانند و بعد فشار داده با پارچه بگذرانند و با کاغذ صاف کنند و این تعفین را در خارج مانند محمرات و منفطات و ضد روماتیسم استعمال میکنند و در داخل مقدار شربت آن ۵ تا ۲۰ قطره است بطور پوسیون و بعضی از مصنفین تا ۲ گرم استعمال مینمایند و از عوامل محرکه و مهیجه است

تعفین اتری ذراریح مطابق کدکس بگیرند ذراریح نیم کوب کرده ۱ اتر استیک ۱۰ مطابق

داعره لیکرپو پاسیون تعفین سازند واین تعفین را مانند تعفین الکلی در خارج مانند محمرات و منفطات و ضد درد ما تیسم و در داخل بمقدار ۵ تا ۲۰ قطره بطور پوسیون مانند محرکات و منبهات استعمال مینمایند

عصارۀ الکلی ذراریح مطابق کدکس بگیرند ذراریح نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۸ ذراریح را مدت ۱۰ روز با جزء الکل بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و مصفی را داخل کرده در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند و مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۵ سانتی گرم است و در خارج مانند منفطات استعمال میشود

در بیان نسخ اولیه مشتمله بر ذراریح للاستعمال داخلی

مخلوط ذراریح معمول به بگیرند مخلوط صمغ عربی ۱۲۵ گرم تعفین ذراریح ۱۲ قطره لودانم سیدنم ۱۰ قطره مخلوط کنند و در فالج مثانه دو نیشانند در روز با قاشق کوچک متدرجا بیاشامند

مخلوط مدر بول ایضا معمول به بگیرند مطبوخ فوده ۱۲۵ گرم تعفین ذراریح ۸ قطره لودانم سیدنم ۱۲ قطره شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و در استسقای منتج از ورم کلیه البومینی مزمن در سه دفعه در عرض شبانروز بیاشامند و مقدار تعفین را متدرجا میتوان تا ۳۰ قطره رسانید و صوتیکر مقدار لودانم را تا ۱۸ قطره برسانند و مصنف میگوید در شخص ۵ ساله که مبتلی بود بورم کلیه البومینی مزمن مقدار تعفین ذراریح را تا به ۳۰ قطره و مقدار لودانم را تا به ۳۰ قطره رسانیدم و مدت یک هفته براین مقدار مداومت مینمود تا البومین بول کشته و تهیجات مفقود گشت

سفوف دافع حبس طمث بگیرند مسحوق ذراریح ۱ گرم اکسید سیاه آهن مسحوق صبر زرد مکی ۱/۵ گرم گرد دارچینی ۵ گرم مخلوط کرده در ۵ لسته مساوی بر بندند و از ۱ تا ۲ لسته در عرض روز سفوف نمایند

منقت الحصات توله بگیرند ذراریح ۵ گرم فاقله صغار ۳۰ گرم الکل ۴۰ گرم اسید نیتریک ۲۰ گرم بخیسانند و صاف کنند و ۱۲ قطره این مصفی را در نصف پیاله شربت قند مخلوط کرده متدرجا بنوشند

شراب ذراریح بگیرند ذراریح ۱ شراب سفید اعلا ۵۰۰ مطابق معمول شراب سازند و از ۱ تا ۳ گرم این شراب را در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده متدرجا بیاشامند

مخلوط دافع سلس بول بگیرند تعفین ذراریح ۵ گرم شربت دارچینی شربت صمغ مکی ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و یک قاشق چای خوری بعد از شام و قت خواب بنوشند و متدرجا مقدار را زیاد نمایند

سفوف محرک و مدر بگیرند گرد ذراریح ۲ دسی گرم کافور ۵ دسی گرم قند شیر ۱ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در ۶ لسته مساوی بر بندند و هر سه ساعت فاصله یک لسته را سفوف نمایند و این سفوف از محصولات خطرناک است

بلسان زابودو سالومون بگیرند هیل دارچینی مکی ۳۰ گرم بلسان مکی ۲ گرم تعفین ذراریح ۱ گرم الکل ۹۰ درجه ۵۰۰ گرم قند ۱۰ گرم مطابق معمول بلسان سازند و یک قاشق چای خوری این بلسان را در شراب اعلا داخل کرده در روز نوبت بنوشند

زهره و ...

ذراریح

قرص ژنسانگ بگیرند قند مسحوق ۲۵۰۰ گرم و نیل مسحوق ۱۵ گرم ژنسانگ مسحوق ۲۰ گرم مخلوط کرده بیفزایند تعفین ذراریح ۱۰ گرم دهن فرار دارچینی ۲ قطره تعفین عنبر ۱ قطره و بدقت مخلوط نمایند و بالعاب کتیرا خمیر کرده قرصهای یک گرمی سازند و از ۱ تا ۶ قرص در دفع عنن بیاشامند

ژنسانگ نباتی است از طایفه **اوالیاسه** که در چین و ژاپون میروید و معطر و تلخ و از عوامل محرک و مقوی میباشد و مطبوخ ریشه انرا از چند گرم تا ۱۵ گرم و زیادتر استعمال کنند و یک قسم از انرا که از مملکت کره می آورند بهتر از مال چین و ژاپون نیست

قرص معطر بگیرند فوسفات آهن ۵ گرم تعفین ذراریح ۱ گرم قند مسحوق ۲۰۰ گرم لعاب کتیرا با اسانس دارچینی معطر شده باشد مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و در دفع عنن و ضعف و زنی یک قرص بنوشند

حب لکروه بگیرند گرد ذراریح ۵ دسی گرم عصاره گاوزبان ۱۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و شبی یک حب در دفع سلس البول بیاشامند این حب از محصولات خطرناک است

قرص دافع صرع معمول لکلیر بگیرند گرد ستوان طلائی ۵ گرم والریانات روی ۲۵ دسی گرم قند مسحوق ۱۵ گرم اسانس نعناع ۲ قطره با مقدار کافی لعاب صمغ ۵۰۰ قرص سازند و یک قرص صبح و یکی عصر بیاشامند **ستوان** یکی از اقسام ذراریح است

کانتاریدین این جسم را در ساختن کاغذها و پارچه های منفط بکار میبرند و **دکتر لیبریش** این جسم را بجای لف کوخ تجویز مینماید باین نسخه بگیرند کانتاریدین ۲ سانتی گرم پتاس کستیک خالص ۴ سانتی گرم در مقداری آب مقطر حل کنند که محصول ۱۰۰ سانتی متر مکعب باشد و هر سانتی متر مکعبی دارای ۲ دهم میلی گرم کانتاریدین است و از ۱ تا ۲ سانتی متر مکعب میتوان در یک روز بطور زرقی تحت جلدی استعمال کرد و گاهی کانتاریدات پتاس را مانند منفطات استعمال میکنند و این ملح در ۲۵ جزء آب سرد محلول است

در بیان نسخه های اول ذراریح مستعمل در استعمالات خارجی

کاغذ ذراریحی کاغذ موسوم بکاغذ یوسف را در تعفین ذراریح بخیسانند و خشک کنند و این کاغذ را چون نگی جلد منطبق سازند موجب حصول نفاطات میشود و لهذا میتوان انرا بعوض مومهای منفط استعمال نمود

اسید استیک ذراریحی (سرکه منفط) معمول دواسازی لندن بگیرند ذراریح نیم کوب ۱ اسید استیک ۱۰۷۳، ۱۰ درجه ۱۰ مدت هشت روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با کاغذ صاف کنند و پارچه را در این محصول الوده کرده و بر روی جلد منطبق سازند و روی انرا با قدری صمغ و یا اسپاراداپ بپوشانند پس از چندی تقیر موجب حصول طاولهای چند میگردد و **هاژ** و نسخه ذیل را استعمال میکند ذراریح مسحوق ۵ فربیون ۱ اسید استیک غلیظ ۴۰ مطابق معمول خیسانیده صاف کنند و این دو محصول را در حصول نفاطات بجای امانیاک مایع استعمال کرده و بهتر از آن میباشند اگرچه اسید استیک غلیظ به تنهائی و بدون انکه ذراریح در آن خیسانیده باشند موجب حصول طاول میگردد

زیت ذراریح مطابق کدکس بگیرند ذراریح نیم کوب ۱ روغن زیتون ۱۰ در ظرف در بسته مدت

شش ساعت در حمام ماریه دم کنند و خیلی بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این ذیت محرق ضد

دود ماتیسم و منفط است

مخلوط ذراریح بگیرند گرد ذراریح گلیسرین مکید ۵ مخلوط کرده مدت یک ساعت در ده ۵۰ درجه حرارت دم

نمایند و بگذارند سرد شده بیفزایند الکل ۸۵ درجه ۴ اتر استیک ۱ و مدت هشت روز بگذارند بمانند و بعد با فشار از پارچه

گذرانیده در قیف در بسته با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و این محصول را بروی هر شمعی که بگسترانند انرا منفط میکنند

و چون انرا بروی شمع منفط در هنگام استعمال بکشند اثران مطمئن میشود و اتر و الکل بخار شده و جز گلیسرین و ذراریحی

که شمع را نرم و چسبنده میکند چیزی باقی نمیماند

شمع منفط مطابق کدکس بگیرند سقز الی ۵ روغن زیتون ۲ انگان باسلیقون ۵ موم زرد

۲۰ گرد ذراریح ۲۱ سقز را در روغن ذوب کنند و موم و انگان را بیفزایند و از روی آتش برداشته گرد ذراریح را مخلوط

کرده تا هنگام سرد شدن متصل هم زنند و این شمع از عوامل منفط است و در تحلیل خراج و خنازیر سفلیسی انرا

بروی جلد منطبق میسازند و موافق حالت جلد از ۶ تا ۱۲ ساعت طول میکشد تا اثران بروز کرده و نفاطات ظاهر شوند

و اغلب اوقات شمع منفط را در کاغذ یوسفی مبلول در ذیت کافوری میپوشانند و بواسطه انحلال کانتاریدین

در ذیت اثر نفاطه شمع بازظاهر میگردد و بهتر انست که شمع منفط کافوری استعمال کنند باین طریق که به حد اشباع

کافور را در اتر حل نمایند و قدری از ان محلول بروی شمع منفط بریزند اتر بخار شده و یک طبقه کافور بسیار نرم

بروی شمع باقی میماند و در اثر کافور از محافظت و دم شانه ذراریحی نباید شبهه نمود ولیکن بهتر انست که در این باب

انست که شمع را قبل از انکه بشره شروع به بلند شدن نماید بردارند یعنی از ۴ تا ۶ ساعت انرا بروی جلد منطبق نموده

تا بروز حمرت و انوقت انرا برداشته و ضمادی بجای ان اندازند بواسطه عمل انعکاس بدون عروض جمی طاول

ظاهر میگردد و در مزاجهای عصبانی بسیار حساس و اشخاص مبتلی به دیابیتوس و البومین اوری و اختلالات

تیفوئیدی نباید استعمال شمع ذراریح نمود

شمع منفط معمول مصنف بگیرند موم زرد ۱ سقز سفید ۱ پیه مناسب در تابستان ۱

و در زمستان ۲ گرد ذراریح ۱ موم و سقز را در پیه ذوب کنند و بگذارند نیم مایع شده گرد ذراریح را بیفزایند بدقت

هم زنند و در وقت استعمال بروی پارچه کشیده قدری اتر کافوری که در نسخه قبل ذکر کردیم بروی ان بریزند تا

اتر بخار شده و شمع از یک طبقه کافور بسیار نرم پوشیده شود و اثر این شمع از ۴ تا ۸ ساعت ظاهر میگردد

مگسهای میلان مطابق کدکس بگیرند زفت بورگونی موم زرد گرد ذراریح مکید ۵۰ تربانتین

ملز ۱۰ اسانس لوند اسانس حاشا مکید ۱ موم و زفت را باهم ذوب کنند و ذراریح را افزوده در حمام ماریه مدت

دو ساعت بگذارند دم کشد و تربانتین را افزوده و بعد اسانسها را داخل نمایند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند

و گلوله های کوچکی بسازند که ۴ سانتی متر قطر هر یک انها بود و انها را از تافته سیاهی محاط سازند و این مگسها را

مانند منفطات استعمال میکنند

ایضا نسخه دیگر معمول در واشای ایتالیا بگیرند سقز الی صیعه سائله مکید ۲۵ موم

زرد ۳۰ کافور مسحوق ۴ ذراریح مسحوق ۵ سقز و موم را باهم ذوب کرده و صیعه را افزوده و بعد ذراریح را

داخل نمایند و در روی آتش ملایمی مدت نیم ساعت بحالت ذوب نگاهدارند و تا هنگام سرد شدن متصل هم

زنند

زنند و قبل از آنکه کاملاً منجمد شود کافور را بآن مخلوط نمایند و در روی یک پارچه محکمی که چشمه های آن تنک بوده
یک طبقه نازکی بکشند و مانند منفطات استعمال نمایند

مشمع منفط انگلیسی بگیرند مشمع موم (موم زرد پیه مکی ۳ نفت ۱) پیه مذاب ذراریح مسحوق
مکی ۱ جزء مشمع و پیه را با حرارت ملایمی ذوب کنند فوراً ذراریح را بیفزایند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند

اِسپارادراپ منفط مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند موم زرد نفت سیاه را با پیه مکی ۲ مخلوط کرده ذوب کنند و بیفزایند روغن زیتون ۲ گلسرین تربانتین
ملزمکی ۴ و بعد مسحوق ذراریح که چندان نرم نباشد ۴ داخل کرده و در حمام ماریه مدت نیم ساعت بگذارند بماند
و حفظ کنند و بروی پارچه مومی بگسترانند

مشمع منفط ژانن بگیرند مصطکی تربانتین مکی ۱ فرفیون مشمع دیاشیلون صمغی مکی ۳ مخلوط
کرده ذوب کنند و بیفزایند گرد ذراریح ۴ و حفظ کنند و این مشمع را مدت چند روز در محلی که باید منفط بوده بگذارند
و جلد تحتانی متقرح میگردد و چون خواسته باشند تاول بر دارند بشره را با خود با کمال درد بر میدارد

پوماد منفط سبز مطابق کدکس بگیرند گرد ذراریح ۱ انگان پوپولئوم ۲۸ موم سفید ۴ موم را
در حمام ماریه ذوب کنند انگان را افزوده و بعد ذراریح را داخل نمایند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند با این پوماد
محل مشمع منفط را جهت تولید ریم رفاده مینمایند و این محل را متورم کرده و باندازه در آن تحریک میکند که موجب
حصول غشاء کاذب میگردد

پوماد منفط زرد ایضاً مطابق کدکس بگیرند ذراریح نیم کوب ۱ پیه مذاب ۲۱۰ موم زرد ۳۰
زردچوبه دهن فرا لیمو مکی ۱ در حمام ماریه پیه و ذراریح را مدت چهار ساعت دم کنند و گاه گاه بهم زنند و از پارچه با
فشار بگذرانند و محصول را با زردچوبه مسحوق مخلوط کرده مجدداً مدت یکساعت در حمام ماریه دم نمایند در وقتیکه در
حمام ماریه واقع شده باشد با کاغذ صاف کنند موم ذوب شده را با محصول مخلوط نمایند و تا هنگام سرد شدن بهم
زنند و قبل از آنکه کاملاً سرد شود دهن فرا لیمو را بیفزایند و با این پوماد محل مشمع منفط را جهت حصول ریم رفاده
کنند و اغلب اوقات تحریک شدیدی در آن محل مینماید
در بیمارستانهای لشکری فرانسه یک جزء گرد ذراریح را با ۱۰ جزء انگان باسلیقون مخلوط کرده و صاف نموده در
رفاده محل مشمع منفط جهت حصول ریم بکار میبرند

کاغذ منفط مطابق کدکس بگیرند پیه ساده ۲۴ پیه حسن لبه ۳ ذراریح نیم کوب ۱ در حمام
ماریه مدت دو روز دم کنند و با فشار از پارچه بگذرانند و در وقتیکه در حمام ماریه واقع شده باشد با کاغذ صاف
نمایند و حفظ کنند و جهت ساختن کاغذ منفط نمره ۱ بگیرند از پوماد فوق ۳ پیه حسن لبه ۵ پیه ساده ۱ موم سفید
۴ پیه ساده و موم را با هم ذوب کنند و با پوماد و پیه حسن لبه مخلوط نمایند و بگیرند ترشه های کاغذ باندازه که شایسته
بود و یک روی آنها را از محصول مذکور در حالتیکه بواسطه حرارت ملایمی آنرا نیم مایع کرده باشند بگسترانند
و بگذارند سرد شوند و این ترشه ها را به قطعات مستطیلی که ۱ سانتی متر طول و ۲ سانتی متر عرض شان
بود تقسیم نمایند

جهت ساختن کاغذ منفط نمره ۲ بگیرند پوماد مذکور ۴۵ پیه حسن لبه ۹ پیه ساده ... سفید مکی ۴ بطریقی که

در ساختن کاغذ نمره ۱ ذکر کردیم عمل نمایند

جهة ساختن کاغذ منفط نمره ۳ بگیرند پوماد مذکور ۵۰۰ موم سفید ۱۰۰ بطریق مذکور عمل کنند

این کاغذها را در عوض فاده محل شمعات منفط استعمال مینمایند و استعمال انها سهل تر و مساعدتر از پومادهای مذکور است

کولودیون زراریحی معمول هبش در حالت پلاسمان ۵۰۰ گرم ذراریح نیم کوب و ۵۰۰ گرم اترسولفوریک و ۱۰۰ گرم اتراستیک را داخل نمایند و محصول که بدست می‌اید عبارتست از محلول اشباع شده ذراریح و رنگ ان سبز و در ۴۰ گرم این محصول ۱ گرم پنبه باروت حل کنند

مشمع منفط معمول بریتونو بگیرند گرد ذراریح ۱۰۰ گرم و با قدری روغن زیتون مخلوط نمایند که خمیر نرمی حاصل شود و پارچه کاغذی را گرفته وسط انرا باندازه که میخواهند سوراخ نمایند و ان کاغذ را بروی قطعه از اسپارادراپ منطبق سازند و با اسپاتول از خمیر مذکور بروی ان سوراخ بگسترانند و در محل مقصود منطبق نمایند

حرارت — یکی از عوامل محرقه قویه متداوله است و تحقیق باعانت انرا داغ مینامیم و در طب این عمل را بوسائط چند اجری میکنند اولا بواسطه فلزی که بحرارت قرمز داغ شده باشد ثانیا بتوسط فلزی که باعانت اب جوش انرا داغ کرده باشند و این دو نوع را کی مینامیم ثالثا عمل داغ را ممکن است بواسطه یکی از مواد الیه قابل اشتعال اجری کند و این عمل را **موکزای موکزیش** مینامند و داغ باقیله یکی از اقسام این نوع است

کی اصلی عبارتست از داغی است که بواسطه اهن قرمز شده وارد اورند و بهتر و قوی ترین اقسام داغ بلا شبهه همین قسم است که مکوات اهنی را بقدری بتابند تا قرمز گردد و هرچه حرارت ان زیادتر باشد احساس وجع کمتر میگردد و این عمل را در لسع حیوانات مثل به راز و حیوانات سم دار و پوستول ردی اجری میکنند و باید چندین مکوات را داغ در اتش گذاشته حاضر باشند تا چون یکی سرد شود بلا فاصله داغ دیگری را بردارند و در دست که معتاد باجرای این عمل باشد را اهن بهتر و مطمئن ترین اقسام داغها است

یکی از دانشمندان باسم کی حقیقی داغی از پلاتین استعمال میکند که انرا بحرارت قرمز نزدیک به سفیدی داغ کرده باشند و این داغ را در سطح معلول رد و خود میچرخانند تا هرچه ممکن شود از سطح معلول را فرا گیرد و در تقرحات غانغرنی و انژلودهای متقرح و مبرم و هیجانات بارد و غیره استعمال مینماید

مطرقه میئور این مکوات را که شبیه بمطرقه است و دو سر ان سطح و مدور اند در اب جوش فرو میبرند و در محلی که میباید داغ کنند منطبق میسازند بشره بلند شده و در چند دقیقه فلیکتن های چند حاصل میگردند و یکی از دانشمندان بواسطه تجارب ثابت میکند در مرضائیکه بحالت نزع باشند بواسطه استعمال **مطرقه میئور** در مدت چند دقیقه میتوان حیوة را رجعت داد

بوشاردا میگوید مطرقه **میئور** را با فواید زیاد جهة هیجان قوای ضعیف شده که سبب انها تغییرات علاج ناپذیر الات اصلیه حیوة نباشد میتوان استعمال نمود و نیز انرا مفید میداند در خنق و در غرق و در اختناق بواسطه استنشاق ابخره مهلک و همچنین در تسمم بواسطه اسید سیانیدریک و بواسطه استریکنین و بواسطه شوکران و غیره از استعمال ان تمجید میکند و میگوید استعمال مطرقه **میئور** در نوائب ردیه سبب میشود از برای

اکتاب

جوهر شوره

اکتساب زمانی جهة جذب کنین یعنی زمان قدرت را زیاد کرده و عوض جملهٔ اتیر را به تعویق می اندازد و برای طبیب زمانی جهة استعمال کنین وجذب آن حاصل میکند

موکزای موکزیش این عمل را بواسطهٔ کاغذ نازك و یا پنبهٔ محلوج و یا مغز قطنی و یا پرز بومادران چنین جمع میکنند و جهة اینکه مواد مذکوره بخوبی قابل احتراق شده و اثرشان قوی تر گردد آنها را در محلول بیکربنات پتاس و یا کربنات فرو میبرند و این داغ در داشتیسم و در کاری نقرات و در دماییل کوثر سپونی و امراض کلیه و امراض کبد و تومورهای سفید اقسام نورالژی و غیره مفید و مستعمل است و بهترین موکزاها قو شوره است که آنرا مانند استوانه لوله کنند

کربون داغی معمول پرتو بگیرند زغال ۶۰ ازتات پتاس ۳ کتیرا ۱ آب صاف ۶ باکترا و آب لعابی سازند و ازتات را در آن حل کنند و زغال را بکوبند ولی نه چندان نرم و بر محصول بیفزایند و استوانه هائی سازند که طولشان یك دسی متر باشد و قطرشان باندازه که میخواهند و چون یکی از این استوانه ها را در محل مقصود باشد منطبق سازند و نوك آن آتش زنند بخودی خود و بطور بطوء میسوزند و داغ آتشی مجدد در آن حاصل میکند

موکزای مارموراك بگیرند کاغذ بی آهار مقدار منظور و سوزنسات مایع سرب مقدار کافی کاغذ را در مایع فرو برند و بخشکانند و ترتیشه هائی از آن سازند که ۳ سانتی متر عرضشان باشد و این ترتیشه ها را لوله کنند و استوانه هائی سازند که تقریباً قطرشان یك سانتی متر بود و با آهار کمی سر این ترتیشه ها را بر چسبانند تا لوله باز نشود و این موکزا بطور بطوء و منظماً میسوزد بدون آنکه محتاج بر دمیدن باشد

موکزای اتری معمول هولهارد جهة تخلیه کردن هوای شاخ حجامت دو قطره اتر در آن میریزند و آنرا در نزدیکی محلی که میخواهند منطبق سازند می برند و مشتعل میکنند و خلأ کامل بقدر امکان حاصل میگردد و میتوان محل این حجامت را شرط نمود و باندازه که میخواهند خون گرفت

اسید ازتیك (اسید نیتریك) جوهر شوره (تیزاب) اسید نیتریکوم این اسید را میگویند یکی از دانشمندان در سال ۱۲۲۵ میلادی از تقطیر مخلوطی از شوره و خاك رس استخراج نمود ولی گویا انکشاف آن بواسطهٔ حکمای اسلام در زمانه هشتم میلادی بود و اسید ازوتیکی که در تجارت متداول است مرکب با مقداری آب است و جسمی است مایع و بی رنگ و چون خیلی غلیظ بود دارای بوی تند مخصوص است و بشدت محرق و در ۸۶ درجه حرارت جوش میاید و چون مواد البه را حل کند اغلب اوقات زرد رنگ میگردد و وزن مخصوص آن ۱٫۵۱ و مرکب است از ۱۴٫۳۵ ازت و ۱۰۰ اکسیژن

اسید ازوتیك چون خالص بود یکی از سموم محرقه بسیار قوی است و چون بمقداری آب در آن مخلوط کنند که ترشی مطبوع گردد در عدهٔ زیادی از امراض از قبیل تیفوس و اسکوربوت و امراض کبد و غیره مفید و مستعمل است

هوزان ۱۰ قطره اسید ازوتیك را در ۲۰۰ گرم پوسیون مخلوط کرده و ۲ گرم اتر نیتریك الکلی بر آن افزوده در دفع البومین اوری استعمال مینماید و اسید ازوتیك خالص را در حصول اسکار معمول میدارند ولی استعمال آن خیلی موجع است

اسید نیتریك الکلی بگیرند اسید نیتریك متعارفی ۱۷۸ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰۰ آب مقطر ۲۲ در ظرف در بسته مخلوط کرده حفظ کنند

آب اکسیژنه معمول الیون بگیرند اسید ازوتیک خالص ۲ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مخلوط کنند و ۲ تا ۳
پیاله صبح ناشتا در سفیلیس و جرب و گلیکوزوری بیاشامند

لیموناد نیتریک معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند آب ۱۰۰ گرم شربت ساده
۹۰ گرم و بقدری اسید ازوتیک افزایند تقریباً ۱۲ قطره که ترشی آن مطبوع گردد و این لیموناد را در دفع جوشهای
باخوره و لیکن و اکزما و بعضی سفیلیدها استعمال میکنند و در گرفتگی صدای آواز خوانها تمجید زیاد از استعمال
آن کرده اند

نسخه دیگر مطابق کدکس بگیرند اسید نیتریک آب دار (اد ۱۰) ۲۰ گرم شربت ساده ۱۲۵ گرم آب
۱۰۰۰ گرم مخلوط کنند

تیزن مدر بگیرند اسید ازوتیک الکلی ۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مخلوط کنند

شربت اسید ازوتیک بگیرند اسید ازوتیک خالص ۱۵ گرم شربت ساده ۱۰۰۰ گرم مخلوط کنند ۲۰
گرم این شربت را در ۱۰۰۰ گرم آب مخلوط کرده متدرجاً بیاشامند و میتوان بجای شربت ساده شربت فرامبواز
استعمال نمود

و بهمین طریق میسازند **شربت اسید کلوریدریک شربت اسید فوسفوریک**
شربت اسید سولفوریک را و در این شربت ها قند مبدل به گلیکوز و اینولین میگردد

مضمضه منفّح بگیرند اسید ازوتیک الکلی ۲ گرم آب ۲۰۰ گرم شربت توت عسل وردی مکرر ۲۰ گرم مخلوط
کرده مضمضه نمایند

کاغذ شوره ضد اسم معمول التّور و مطابق کدکس بگیرند کاغذی که نه چندان
نازک باشد و خیلی متخلخل بوده زیاد سخت نباشد در محلول ۲۵ گرم شوره در ۱۰۰۰ گرم آب فرو برند و بهتر است که
عوض آب خالص مطبوخ برگ تاتوره استعمال نمایند و از آن در گرم خانه بخشکانند و باندازه دو دسی متر در دو دسی
متر ببرند و در جای خشک حفظ کنند و بگیرند یک قطعه از این کاغذها را و در روی نعلبکی در اطاق مریض
و شد مریض بسوزانند و این کاغذها یک شعله تندی میسوزد و دود غلیظی میدهد که پر میکند همه فضائی را
که در ما بین آنها واقع است و چون حمله اسم در نیمه شب ظاهر گردد و تنفس کوتاه و با صفیر و مضطرب شود این چنین
در هنگام خوابیدن جهة تقدم بحفظ از عروض آن معمول دارند و اگر عروض حمله در ابتدای خواب بود همینکه یک
پارچه از کاغذ شوره را بسوزانند عسر النفس مفقود گشته و خواب راحتی عارض شده و تنفس بطئی میگردد

سیگارت شوره دافع اسم بگیرند نیترات پتاس ۵ گرم در ۳۰ گرم آب حل کرده و یک قطعه
کاغذ زلبوس را در آن بخیسانند و خشک کنند و به ۲۰ سیگارت تقسیم نمایند و میتوان در محلول شوره مذکور
باد بجوبه و برگ مریم و با تخم انیسون را خیسانیده و با این مخلوط سیگارتهای ضد اسم ساخت و چون اسپس
را در این محلول غلیظ شوره بخیسانند و سیگارت سازند و سوم بر **سیگارت معطر** میگردد

مرهم شوره (پوماد اکسیژنه) بگیرند پیه گوسفند ۵۰۰ اسید نیتریک ۵۰ مطابق معمول پوماد
سازند و در دفع جربهای حصف استعمال نمایند

اسید کرومیک و بی کرومات پتاس اسید کرومیک را در سال ۱۸۲۰ میلادی

اسید کرومیک

یکی از دانشمندان موسوم به **وُکِلَن** کشف نمود و جسمی است جامد و قرمز یاقوتی و متبلر بشکل منشورهای چهار
گوشه و جاذب الرطوبه و بشدت محلول در آب و الکل ضعیف و الکل بی آب آنرا مبدل به سبز کونی اکسید کروم میکند
و دارای طعمی است خیلی تند و قابض و محرق و با اجسام مایل بر اکسیژن خیلی بسهولت تجزیه میشود و از این جهة است
که در شیمی جهة اکسید کردن بکار میرود خواه خشک بود و یا در حالت تولید از انفعال اسید سولفوریک در بی
کرومات پتاس باشد

طریقه ساختن اسید کرومیک مطابق کدکس

بگیرند بی کرومات متبلر پتاس
۱ آب صاف ۱۰ اسید سولفوریک ۱/۸۴ در درجه ۲۰ ملح را در آب گرم حل کنند و کم کم اسید را افزوده و بهم زنند بگذارند
سرد شود و پس از ۲۴ ساعت بواسطه عمل انحراف مایع روی آنرا بردارند و متبلرهای اسید کرومیک را در روی
قطعات بلوری منجمد و در روی قیف گذارند تا آب آنها بچکد و بعد در گرمخانه ۳۰ درجه در روی آجری در بخ
و بخشکانند و از ۱۰۰ جزو بی کرومات ۵۰ جزو اسید کرومیک حاصل میشود و با این اسید محلول اسید کرومیک
متداول در طب را میسازند

اسید کرومیک و بی کرومات پتاس از عوامل مبدله و مغیره قویه اند و در امراض مقاربتی در داخل و خارج هر دو استعمال
میگردند و محلول غلیظ اسید کرومیک را در حصول اسکار معمول میدارند بی کرومات را در درجه دوم سیفلیس
استعمال کرده و از اثرات اغلب اوقات عوارض مرض برطرف میشوند و چون مقدار زیاد استعمال گردد از جهة انکه موجب
فی الجمله تحریکی در آلات هضم میشود در ابتدا تهوع حادث گردد و بعد آثار سمیه حاصل از جنس بروز میکند یکی از دانشمندان
میگوید از وجهه بی کرومات پتاس بر محصولات زیبقی تفوق دارد و لاکن مانند آنها موجب زیادتی ترشح براق نمیگردد و تأثیر
مثل آنها دارای خواص مضعف قوی نمیباشد فقط در ورم غیر سیفلیسی است که معالجه زیبقی را باید بر این ترجیح داد
زیرا علاوه بر اثر مخصوص زیبقی در دفع مرض در ورم دهان زیبقی نیز مانند عوامل مضره اثر مینماید جهة تجویز بی کرومات
پتاس در دفع سیفلیس امروز چندان مستعمل اطبا نیست

اسید کرومیک خالص معمول وارنگتون

بگیرند اسید کرومیک متبلر معمول
کدکس مقدار منظور آب مقطر مقدار کافی حل کنند و بقدری محلول بی کرومات بریتا اضافه نمایند تا بواسطه اسید
سولفوریک اسید کرومیک خالص رد شود ولی باید دقت کنند که اثر زیادی بی کرومات بریت ظاهر نگردد و محصول
را با امیانت (پنبه کوهی) صاف کرده و مصفی را در حمام ماریه بقوام شربت تبخیر نمایند و عمل تبخیر را در تحت سرپوش
کرده که ان کپسول محتوی اسید سولفوریک غلیظ بود بانجام رسانند و بگذارند اسید کرومیک خالص متبلر گردد
بواسطه عمل انحراف این متبلرها را از آب ماده جدا نمایند

نطول اسید کرومیک خالص در ورم حاد و مزمن ضریع و ورم عظم و ضریع و در ام اداره و دندان و ورم حاد
لثه و برفک و قروح دهان و نوسپلاسم و غیره مستعمل و مفید است و آنرا باین طریق استعمال مینمایند که در نول چوب
باریکی پنبه خشک بپیچند و در اسید کرومیک که محرق است فرو برده بروی محل معلول نطول نمایند

محلول اسید کرومیک مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند اسید کرومیک متبلر آب مقطر یکصد جزو حل کنند و قطعه امیانتی را در محلول فرو برده و با احتیاط
بروی نموهای فرحی و حشفه و منخر و اپیتلیوما نطول نمایند و نیز نطول این محلول بر ادیاهی و بمقدار کم در تغییر دادن

دهان مستعمل است و اگر امانت خاصی نباشد با اسپلهٔ بلوری میتوان نطول کرد و بعضی از دانشمندان این محلول را با هم وزنش اب مخلوط کرده نطول مینمایند و بعضی دیگر یک جزء اسید کرومیک خالص را در ده جزء اب حل کرده در قروح سفیلیسی و لکه هائی که در روی زبان و حلق و حلقوم از اثر سفیلیس بروز میکند با عانت اسفنج لارنگوسکوپ داخل حلقوم نطول مینمایند

حب پسانت بگیرند بی کرومات پتاس عصاره تریاک مکن اگرم مطابق معمول صد حب ساخته روزی دو حب یکی چهار ساعت بعد از نهار و یکی چهار ساعت بعد از شام بنوشند و هر سه روز یک حب زیاد کنند تا ده و یا حب در درجه دوم سفیلیس مفید است

پوماد دافع منیح بگیرند پیه مذاب ده اگرم بی کرومات پتاس و اسانس گرم مخلوط کرده نطول نمایند

خردل فر **موتارد** لا **سیناپیس** نباتی است از طایفه **کروسیفر** در دو قسم است سفید و سیاه و فقط تخم هر دو قسم در طب استعمال میشود

خردل سفید لا **سیناپیس البا** تخم این قسم خردل حجیم تر از خردل سیاه است و پوستان کاملا ملون نیست و چون با لوپ مشاهده گردد دیده میشود که قدری دندانه است و دارای ماده است موسوم به سولفو سیناپیزین و در خردل سیاه این ماده وجود ندارد و گوگردی که بواسطه تجزیه شیمیائی از خردل سفید استخراج کرده اند در این ماده میباشد و این ماده جسمی است تلخ و بی بو و محلول در اب و الکل و اتر و علاوه خردل سفید دارای دهن فرار نیست و دهن حاد و ثابتی که در بعضی مواقع از ان استخراج کرده اند موافق اعتقاد بعضی از مصنفین حاصل میشود در تحت اثر سولفوسیناپیزین وقتی که خردل سفید را با اب مخلوط نمایند و تخم خردل سفید را همان طور درسته در طب استعمال میکنند که یک یا دو قاشق کوچک تناول نمایند

خردل سیاه لا **سیناپیس نیگرا** تخم این قسم خیلی کوچک و قرمز رنگ است و اغلب اوقات از دامگی پوشیده شده و خردل سیاهی که از استراسبورغ و پیکاردی میاورند دیگران تر و بهترین خردلها است موافق تجزیه شیمیائی خردل سیاه دارای مواد ذیل میباشد دهن ثابت شیرین البومین نباتی قند صمغ رزین اسید صمغ پنیک ماده ملونه سبز و زرد ماده دسم مرو اسیدی اسید ازاد و بعضی املاح و موافق اعتقاد یکی از دانشمندان تخم خردل دارای دهن فرار نیست و مواد دیگر موجب حصول ان میگردند بهیچ جه حدتی ندارند و بواسطه تعامل بعضی از عناصر ان است در بعضی دیگر که این ماده حاد و دهن فرار تولید میگردد و وجود اب شرط لازم تشکیل ماده است و درجه حرارت اب اثر مخصوصی در نمو این ماده دارد و لا این ماده یعنی دهن فرار در اب جوش متشکل نمیگردد ثانیا چون حرارت اب زیاد تر از ۷۰ درجه باشد با تشکیل این دهن مقاومت مینماید و در ۶۰ درجه نمیتواند متشکل گردد ثالثا اسید سولفوریک ضعیف بقول کلی همهٔ اسیدهای معدنی مقاومت میکنند در حصول ماده را دهم چنین است حالت اسیدهای نباتی بر خلاف اسید صمغ پنیک محتوی همهٔ عناصر متشکله دهن فرار خردل باشد و صمغ رزین عبارت از ماده است شبیه به البومین و امولسین و ۱۰۰ جزء دهن فرار خردل محتوی عناصر ذیل است کربون ۴۹٫۸۴ هیدروژن ۵٫۰۹ ازت ۱۴٫۱۶ گوگرد ۲۰٫۴۰ اکسیژن ۱۰٫۴۸

عامل همه نباتات طایفه **کروسیفر** گوگردی است که در انها محتوی میباشد چون این نباتات را داخل استعمال کنند خواص محرکه قوی از انها مشهود میگردد و استعمال میگردند در دفع سوانح مختلفه که

خردل

در حالت خنازیری و اسکوربوتی عارض میشوند و نیز در بعضی اقسام سوء هضم و استسقاء و بعضی امراض جلدی
تجویز میگردند و بیشتر این نباتات بخصوص خردل سفید و سیاه دارای خواص محمره میباشند و خردل سفید را در
یبوست طبع معمول میدارند باین طریق که از ۵ تا ۱۰ گرم تخم خردل سفید را درست قبل از غذا و یا بعد از شام
وقت خواب با قدری آب بیاشامند ابتدا بواسطه سیناپیزین در معده تحریک کرده و تقویت از آن مینماید و بعدا
جهة آنکه در مجاورت رطوبت منتفخ شده و لعاب بادی میدهد عمل هضم معوی را تحمل کرده و موجب لینت طبع
میگردد و بواسطه تحریکی که در مجاری هضمی میاورد چون حالت هیجانی در این مجاری باشد نباید آنرا استعمال کرد

آرد خردل مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری خردل را
کنند و در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و در هاونهای آهنی نرم بکوبند و از موی پرموئی نمره ۲۵ بیزند و حفظ کنند
۱۰۰ اجزء خردل ۶۰ جزء آرد بدست میاید این آرد را باید تازه از ۱۵ روز تا یکماه میتوان حفظ کرد

پاشویه خردل دار مطابق کدکس بگیرند آرد خردل ۱۵۰ گرم آب گرم بقدر کفایت که بکار پاشویه
است این پاشویه مانند مصرفات اثر میکند و چنانچه ذکر کردیم نباید آب زیادتر از ۵۰ درجه استعمال کرد زیرا که از خواص
محمره خردل کاسته میشود

پاشویه و یا دستشویه خردل دار معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند
خردل مسحوق ۱۰۰ گرم آب سرد ۲۵۰۰ گرم خردل را با آب مخلوط کرده و ربع ساعت بگذارند بماند و آنرا در آب نیم
گرم باشد مخلوط نمایند

ابزن خردل دار بگیرند آرد خردل ۱۰۰۰ گرم آب گرم مقدار کافی در دو دو کیسه که پارچه اش محکم باشد
داخل کنند و در ابزن اندازند و بخوبی خمیر کرده و با فشار آنرا خالی نموده و با آب ابزن مخلوط نمایند و این ابزن را با
از پارچه ماهوت بپوشانند تا صورت مریض محفوظ بماند و در بیمارستانهای اطفال ابزن را بترتیب میدهند
۳۰ گرم آرد خردل و ۴۰۰۰ گرم آب گرم این ابزن در هیجان و تنقص حرارت اطفال تازه زائیده خیلی ضعیف که نمیتوانند
پستان بگیرند مؤثر است و سبب گرفتن پستان میشود

سیناپیسم یکی از اقسام مؤثره عوامل مصرفه میباشد و آنرا در بسیاری از مواقع استعمال میکنند و مخصوصا
در درد و ماتیسم و نقرس و کولیرا و ورم الات ریتین معمول است و آنرا در کف دست و در روی عضو ... و در
آنسی دان و در سایر اجزاء بدن بلاواسطه منطبق میسازند و یا آنکه خردل را خمیر کرده و در میان دو پارچه کشیده
مینمایند و مدت مکث سیناپیسم از ۱۰ تا ۲۰ تا ۳۰ دقیقه الی دو ساعت است و در حین استعمال باید مراقبت با

ضماد خردل بگیرند آرد خردل ۲۰۰ گرم آب گرم مقدار کافی در دو با آب مخلوط کرده و خمیری سازند که قوام
شایسته بود و در این خمیر باید از استعمال آب جوش و سرکه و الکل اجتناب نمود چنانچه ذکر کردیم در مجاورت
خردل با آب گرم تعاملی بروز میکند و موجب حصول ... میگردد که ماده عامل خردل است میگردد و چون این
از ۱۰ تا ۲۰ دقیقه بر روی جلد منطبق سازند موجب بروز حمرت میشود و نزد اشخاصی که جلدشان بی حس است
مراقبت اثر این ضماد باشند و همینکه حمرت ظاهر شد آنرا بردارند زیرا که در استعمال ضماد در آن نقاطات و اسکار
میگردد و چون بر روی ضماد مملینی از خردل را بپاشند مانند سیناپیسم قوی اثر میکند و باید ضماد خردل را
پارچه ململی بپوشانند

اغذ خردل (ریگولوت) **مطابق کدکس** دهن ثابت دخردل را باعانت سولفوکربون
گرند و پارچه کاغذی را از محلول کا او تچود در سولفو دکربون اند ود میکنند وان را در عادی از دهن ثابت دا بروی
کاغذ باعانت منگنه گسترانیده وملصق میسازند و کفایت میکند که در مدت چند ثانیه کاغذ خردلی را در اب گرم
تر بده و بیرون اورده بروی جلد منطبق سازند مانند سیناپیسم بسیار قوی اثر مینماید واد خردلی که دهن ثابت
اگرفته باشد در مجاورت هوا خیلی بر فاسد میگردد وعلاوه از اد خردل متغار فی قوی الاثر تر است

سانس خردل مطابق دواسازی رمانی بگیرند اد خردل اجزء با قوت بفشرند تا بقدر ممکن
کن است دهن ثابت ان خارج گردد و تفاله را نرم ساینده و ۴ جزء اب صاف بران افزایند و مدت ۱۲ ساعت بگذارند
بعد تقطیر کنند و محصول مقطر را جمع نمایند و بواسطه عمل انحراف دهن فرار را اخذ کنند و در صورت لزوم
دهن را با کاغذ صاف نمایند و مصفی را جهت استعمالات خارجی حفظ کنند و در این عمل الات مس و سرب نباید
ابرد و موافق دستور العمل **پیشوت** طریق استعمال دهن فرار خردل از این قرار است بگیرند قطعه مربعی
پارچه نازک که از ۵ یا ۶ سانتی متر ضلع ان باشد و در نعلبکی گذاشته چند قطره اسانس خردل بروی ان بریزند
بروی جزء انسی ران و یا بروی عضو که منطبق سازند و پارچه را چهار تا کرده و بروی ان گذاشته بر بندند و پس از
ربع ساعت بر دارند

عفین اسانس خردل مطابق دواسازی رمانی اسانس خردل ۱ الکل ۵۰ در ...
مخلوط کنند و قطعه فلانلی را در ان الوده کرده بمحل مقصود منطبق سازند و هر گاه وجع شدیدی ظاهر شود
قطره اتر در محل تحریک شده بریزند

سیناپیسم قوی بگیرند ضماد خردل ۲۵۰ گرم سر که کوبیده فلفل کوبیده مکن ۲۰ گرم مخلوط کنند
سیناپیسم فلفل بگیرند ارد جو بو داده ۵۰۰ گرم سر که تند ۱۵۰ گرم سفیده تخم مرغ ۶ دانه مخلوط کرده
ی پارچه بگسترانند و ۱۰۰ گرم مسحوق فلفل سیاه بروی ان بپاشند و ضماد نمایند
ضماد سیناپیسی معمول ویلیس بگیرند ارد خردل ۲۵۰ گرم مسحوق فلفل سفید مسحوق
بیل مکن ۵ گرم بامقدار کافی سکنجبین مخلوط کرده در دفع سیاتیک (عرق النسا) ضماد نمایند
طول معمول حجار بگیرند کافور مسحوق ارد خردل مکن ۴۰ گرم بیان مسحوق سر که کوبیده مکن ۲۰
گردند را در ... ۱۰ گرم مدت ۴۰ ساعت در سر که ۸۵ گرم الکل خالص ۱۹۰ گرم بخیسانند در دفع کولرا نطول نمایند

نوع ثوم نا **ابل** لا **الیوم** یا **اِسکورودون** نباتی است از طایفه **لیلیاسه**
دای چندین قسم که همه انها را در تلو بلاغه بکار میبرند و این اقسام عبارتند الا از **پیاز** که **وانیون** لا
وم سپا ثانیا **گندنا** که **پوارو** لا **الیوم پوروم** ثالثا **سبوت** لا **الیوم شو**
پرازوم را **اسپر زوع** لا **الیوم ساتیوم** خامسا **پیاز کوهی** که **روکامبو**
لیوم اسکورودو پرازوم سادسا **موسیر** که **اشالوت** لا **الیوم اسکا**
لنیکوم و این قسم اخیر را **دیسقوریدوس** باسم **اِسکورودون** ذکر کرده و بصل
قسم اخری با هم مشابهت تامی دارند ولی موسیر دارای طعمی است شیرین تر و بوئی مطبوع تر از دو قسم دیگر و حقه
یکی از محصولات نوع دو در بستانها میباشد و بصل ان مرکب است از چندین بصل کوچک موسوم بدندانه

وانرا در

وانرا در داخل مانند محرکات و منبهات و عوامل دافع حمی و قاتل دیدان میمانید و در خارج مانند محمرات و محرقات و منفطات تاثیر میکند و عصاره آنرا در دفع فتیچه وجرب و کچلی و کری معمول میدارند و یکی از عوامل انتی سپتیک (دافع العفونه) متعارفی است و دارای دهن فرار گوگردی میباشد که در تخمیر شدن نقصان یافته و خواص محرک آن نیز کم میگردند و از سیر شربت و سکنجبین و سرکه و ضمادات چندی ترتیب میدهند و چون آنرا با پیه و روغن زیتون مخلوط کرده بکوبند مرهمی حاصل میشود که در تحلیل تومورهای بارد قوی الاثر است و موسوم به **خردل الشیطان** میباشد و اعراب سیر را تریاق جراحات از لسع حیوانات سم دار میدانند و آنرا جهة دفع سم بر روی این جراحات منطبق میسازند و نیز جهة دفع نزف الدم بواسیری ضماد مینمایند و نیز در دفع روماتیسم و درد مستعمل است و در مشرق زمین در دفع روماتیسم استعمال آن خیلی شایع و اهالی یونان سیر را با بارود مخلوط کرده در دفع اختلالات جلدی بکار میبرند

پیاز در خواص محرکه و منبهه خیلی شبیه به سیر ولی کم اثرتر از آن است و این اوقات در امراض قلب بعضی از دانشمندان فرنگ آنرا خیلی استعمال میکنند و اعراب آنرا از عوامل مقویه میدانند و پیاز خورد کرده مخلوط با سرکه را در بر طرف کردن لکه‌های ککمک نطول میکنند و اعراب بدوی جهة تسکین عطش در صحراها پیاز را در دهان گذاشته میمکند و در دفع استسقای مبیضه خیلی مفید است که نصف پیاله آب پیاز را با یک پیاله شیر و قدری قند مخلوط کرده صبح بیاشامند و همین مقدار را عصر

شیر و پیاز در معالجه استسقای لحمی هر سببی که عارض شده باشد یکی از دانشمندان از این شیر و پیاز تمجیدات میکند با اینکه ماکول و مشروب مریض را منحصر کند باین دو یعنی در عوض شام روزی سه دفعه مریض شیر با قدری قند بدهند و پس از آشامیدن شیر یک دانه پیاز خام و باید مریض را از همه مشروبات منع کند و میگوید هرگاه ماکول و مشروب مریض مبتلی به استسقای لحمی منحصر به شیر شود اگرچه سبب مرض امراض قلب بود بزودی برطرف میگردد

پولپ سیر مطابق کدکس بگیرند سیر مقدار منظور رنده کرده و از موی مویی بیرون کنند ما ضماد محمر آنرا استعمال نمایند و **پولپ پیاز** را نیز بهمین طریق میسازند

سکنجبین سیر معمول اهالی ممالک متحده امریک بگیرند دندانهای سیر ۱۸۰ گرم اسید استیک آب دار ۵۰۰ گرم قند جبه کرده ۷۵۰ گرم سیر را خورد کرده و در ۲۵۰ گرم اسید استیک آب دار مدت چهار روز در ظرف بلوری بخیسانند و با فشار صاف کنند و ما بقی اسید استیک را بر روی تفاله ریزند و با فشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کنند و وزن آنها باید ۵۰۰ گرم باشد و قند را با مصفی در صراحی خارجی مخلوط کرده و بهم زنند تا حل شود و مقدار شربت این سکنجبین از ۲۰ تا ۳۰ گرم است

دافنه چند قسم گاه طایفه **دافناسه** را باین اسم موسوم مینمایند و بقول کلی این نباتات عبارتند از درخت کوچکی که ارتفاع آن از ۶۰ سانتی متر تا یک متر است و شاخه‌های فوقانی آن دارای برگهای با دم و حادی میباشند بدون دم مبالند و گلهای آن کوچک و سفید چرکین اند و دارای بی‌گلی هستند انبوبه در رباعی الاقسام و هشت آلت تذکیر و یک بره کوتاه و یک استیگمات دارند و میوه این نباتات یک بیضوی است و همه اقسام آنها محتوی ماده عامل حاد و منفطی میباشند و استعمال سه قسم آنها در طب متداول است اول **گارو**

(سنسوا) ل دافن گنیدیوم که میوه انرا بك دقتی کوکوگنیدیوم مینامیدند و گویا اومِلا پای یونانیان و تیملئای تراگوس همین میوه باشد تا ما ذریون ف بوا ژانتیل ل دافن مزریوم ی مزریون و این قسم را دیسقوریدس کامِلایا نامیده ثالثاً لوریئول ل دافن لوریئولا و در میان این اقسام ثلاثه گارو از همه مستعمل تر است و ما ذریون را در بستانهای فرنگ زراعت میکنند

گارو — و این اسم قطعات پوست نازك درخت دافنه را که مینامند طول انها از ۱ تا ۲ قدم و عرض شان از ۱ تا ۲ ابهام است و سطحها شکستن انها بسیار مشکل و این قطعات پوستی پوشیده میشوند از بشره نیم شفاف که بتوسط شکیدن متفلص شده و در ان خالهای سفید کوچکی میباشند که و در تحت این بشره الیاف طولی مشاهده میگردند که خیلی محکم اند و پوشیده شده اند از پرزهای خیلی باریك و سفید و براق و در نك جوف این پوست زرد با خضرت موافق تجربه مواد ذیل را و دانشمندان کیمیا در پوست گارو یافته اند ماده متبلر سفری شکل بدون حدت و ماده شبیه به سقر و طعم و ماده سبز رنگ و نیم مایع و خیلی حاد و بعضی دیگر نیز بواسطه تجربه وجود این مواد را در ان ثابت کرده اند موم و سقر حاد و دافنین و ماده زرد و ماده عصاره قندی و ماده عصاره غیر قندی و صمغ و خواص این پوست را باید به **دافنین** نسبت داد و ماده سبز رنگ نیم مایعی که در تجربه اول ذکر کردیم نیست مگر دافنی کرد انکلو روفیل محلول است و غالباً در استعمالات ترابوتیکی همین دافنین غیر خالص را معمول میدارند

گارو و ما ذریون را بیشتر در خارج استعمال میکنند و مانند عوامل محمره و منفطه و بخصوص مانند داع اثر مینمایند در داخل بصورت تیزن و شربت در دفع عوارض سیفلیسی و اخلاط لاتجلدی مرهم استعمال مانند اول است

عصاره اثری گارو مطابق کدکس بگیرند پوست گارو را الکل ۹۰ درجه ۱ اثر سولفوریك [illegible] اوّلی پوست گارو را نیم کوب کرده و با الکل به حالت خیلاسمان ریخته و مصفی را در حمام ماریه تقطیر کنند تا الکل ان خارج گردد و محصول را در صراحی با اثر مخلوط نمایند و بهم زنند و مدت ۲۴ ساعت نگاه دارند بعد صاف کرده برای داشتن نیز در حمام ماریه جزء اعظم را تقطیر نمایند و عمل تبخیر را تا بغلظت عصاره بانجام رسانند و این عصاره منفط است در ساختن پوماد منفط گارو و کاغذان بکار میرود

تیزن ما ذریون معمول تامسون بگیرند پوست ما ذریون ۵ گرم در ۱۵۰۰ گرم اب بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم مصفی بدست اید و ۶۰ گرم اصل السوس در ان جوشانده و صاف کرده در دفع سیفلیس مانند تیزن چوب و زیباشامند

تیزن دافع هرپس معمول ثیرت بگیرند عشبه ۶۰ گرم پوست ما ذریون ۴ گرم تخم اصل السوس مکده ۶ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب بجوشانند و صاف کرده در عرض روز نصف پیاله نصف پیاله بنوشند

تیزن معمول دانشمندان پرتغال بگیرند کاك رنده کرده ۳۰ گرم ما ذریون خورد کرده ۱۰ گرم عشبه خورد کرده ۱۰ گرم سولفور انتیمون در کیسه پیچیده ۶۰ گرم در ۳۰۰۰ گرم اب بجوشانند تا ۲۰۰۰ گرم محصول بدست اید انرا در حالت جوش صاف نموده در روی مواد ذیل بریزند صندل سرخ خورد کرده صندل سفید خورد کرده مکده ۱۰ گرم اصل السوس خورد کرده ۵ گرم چوب گل سرخ صاف نمایند مکدی ۳۰ گره

و بعد صاف نمایند و مقدار شربت این تا ۵۰ گرم است در عرض روز

تیزن معرق معمول کارزناو بگیرند عشبه ۴۵ گرم آب ۱۳۵۰ گرم بجوشانند تا یک ثلث باقی
ماند و ده دقیقه قبل از اتمام جوش ۱ گرم مازریون افزوده و بعد صاف کنند و ۱۰۰ گرم شربت چوب چینی بیفزایند
و مقدار شربت این تیزن سه پیاله است در عرض روز

شربت مازریون ایضاً معمول کارزناو بگیرند عصاره الکلی مازریون ۱ دسی گرم
شربت ساده ۵۰۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و در سفیلیس از ۴ تا ۵۰ گرم در روز بنوشند

مخلوط ضد سفیلیس ایضاً معمول کارزناو بگیرند شربت مازریون ۱۰۰ گرم
شربت تلو ۲۰۰ گرم سوکرنبات منانیاک ۵ گرم مخلوط کنند و در سفیلیس مزاجی یک قاشق کوچک صبح و یکی
عصر بیاشامند

رُب مصلح بگیرند عشبه ۲۰۰ گرم مازریون ۱۰۰ گرم در مقداری آب جوش دم کنند که مصفای آن
۲۰۰۰ گرم باشد و ۴۰۰۰ گرم قند و ۲۵ گرم پرتوبید و از هر در مصفی حل نمایند و در سفیلیس مزاجی از ۲ تا ۴
قاشق کوچک در روز بیاشامند

پوماد منفط کارو مطابق کدکس بگیرند عصاره اتری گاردو ۴ پیه مذاب ۹۰ موم سفید
۱۰ الکل ۹۰ درجه ۹ موم و پیه را در حمام ماریه ذوب کنند و عصاره را در الکل حل کرده بر آن افزایند و حرارت دهند
تا الکل بتمامه بخار گردد و با پارچه صاف کنند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند و با این پوماد محل شمع منفط را چرب
حصول دم رفاده نمایند و تحریک این پوماد خیلی کمتر از پوماد ذراریح است

کاغذ منفط کارو ایضاً مطابق کدکس بگیرند عصاره اتری گاردو ۱ موم سفید ۱۰ روغن
بالن ۴ روغن زیتون ۸ تربانتین ملوز ۲ عصاره را در سه جزء الکل ۹۰ درجه حل کنند و با سایر مواد مخلوط کرده در
کند و حرارت را در حالتیکه بهم میزنند امتداد دهند تا الکل بخار شود و بعد از روی آتش بردارند و بگیرند ترشه های
کاغذ را و انیک در این پوماد را بگسترانند و آنها را بر قطعات مستطیلی که ۷ سانتی متر در ۴ سانتی متر اندازه
باشد ببرند

کاغذ سابق الذکر را کاغذ نمره ۱ میگویند و در کاغذ نمره ۲ همین پوماد را استعمال میکنند و علاوه یک ربع مقدار
عصاره اتری گاردو زیادتر است و این کاغذها را که منفط اند در رفاده محل شمع منفط بکار میبرند رجوع نمایند بصورت
ذراریح را

پوماد گارو معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند پیه مذاب ۲۰ موم زرد
پوست خشک گارو ۵ الکل ۸۵ درجه مقداری کافی پوست گارو را با الکل تر کنند و در هاون نامی بکوبند تا مبدل
بر پولپهی گردد و در حمام ماریه با پیه مخلوط کرده مدت ۱۲ ساعت گذارند دم کشد و بعد با فشار زیادی از پارچه
بگذرانند و بگذارند تا کمی سرد شود و پوماد را از مواد راسب جدا نمایند بانیکه با اسپاتول طبقه به طبقه از آن بردارند
و موم را ذوب کرده و این پوماد را بر آن افزایند و مخلوط کنند و تا هنگام سرد شدن متصل بهم زنند و بجای
از ۱۰۰ جزء مواد مستعمله ۹۰ جزء پوماد بدست می آید و این پوماد را در رفاده محل شمع منفط استعمال میکنند

فرفیون (فربیون) پ **اوفربیون** ع **اکل بفسر (حافظ اطفال)**

ت **اوفوربُ** ل **اوفوربیوم** ی **اوفوربیون** این ماده عبارتست از صمغ سقزی است که از سه قسم نبات طایفهٔ **اوفوربیاسه** حاصل میگردد و **دیسقوریدوس** انرا باسم **اوفوربیوم** ذکر کرده و این سه قسم عبارتند اولاً از **اوفوربیا اوفیسینارم** که درخت کوچکی است از محصولات افریقا ثانیاً **اوفوربیا انتیکئوروم** که از محصولات هندوستان است ثالثاً **اوفوربیا کاناریانسیس** که در جزایر کاناری عمل میاید و بهترین اقسام فرفیون ان قسمی است که از موگادور که یکی از شهرهای مراکش است میاورند و جهت اخذ فرفیون شکافهای چند بر ساقه نباتات مذکور وارد میکنند مایعی شیری شکل جریان یافته در گرد قاعدهٔ خارها منجمد میگردد و فرفیونیکه در تجارت متداول است گاه تخته تخته ولی غالب اوقات بشکل اشکهای کوچکی است که در انها سوراخهای مخروطی مشاهده میگردند و این سوراخها از تکاثف خارها دراثنا منجمد شدن از ان حاصل شده نشان میدهند و رنگ ان زرد باخترب و تقریباً بوئی ندارد و طعم ان در ابتدا چندان محسوس نیست ولی پس از زمانی طعم تند و محرق محسوس میشود و غبار کردن فرفیون خطرناک است اگرچه فرفیون را در عداد صموغ سقزی بیان میکنند ولی صمغی در ان وجود ندارد و بعوض ان دارای موم است و لهذا باید انرا موم سقزی گفت و ۵۵ اجزء فرفیون از ۳۲ تا ۴۰ جزء سقز و از ۱۴ تا ۱۹ اجزء موم دارد و علاوه دارای کائوتچو و باسورین و دهن فرار و املاح چند بخصوص ملات است و خواص محرکه ان بواسطه مادهٔ است موسوم به **اوفوربین** که با سقز متحد است

فرفیون یکی از عوامل محرکه و محرشه بسیار شدید است و انرا استعمال نمیکنند مگر مانند عوامل محمره و صفط خارجی و این ماده بتنهائی موجب حصول نفاطات نمیشود و انرا در مشمع منفط **ژانن** داخل مینمایند و عصیر تازه **اوفوربیا ویلوزا** (فرفیون پرزدار) را در برطرف کردن منچه استعمال میکنند و در سایر اقسام فرفیون نیز این خاصیت موجود است

گرد فرفیون این گرد را در رهاون و موبیز سرپوش داری در پناه جریان هوا باید ساخت تا مورث خطری نگردد

تعفین فرفیون مطابق کدکس بگیرند فرفیون ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ فرفیون را نیم کوب کرده مدت ده روز در الکل بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و این تعفین را مانند محمرات استعمال میکنند و چون ۲ گرم انرا در روی مشمع زفت بود گونی بریزند اثرش مطمئن تر میشود یا مانند مصرفات قویه اثر مینماید

بوماد فرفیون معمول نلیگان بگیرند فرفیون مسحوق اسپیرماسیت ۲۰ مخلوط کنند و فتیله را بان الوده نموده در معبر ناسور جهت حصول تورم داخل نمایند

وفوربیا پیلولیفرا نیز از طایفهٔ **اوفوربیاسه** است و در طب همهٔ اجزاء این نبات مانند عوامل دافع عسر النفس استعمال میکنند و ۱۵ گرم این نبات را در ۲۰۰۰ گرم آب جوشانده و صاف کرده ۵۰ گرم الکل اضافه کرده مانند تیزن معمول میدارند و مقدار شربت از عصاره مائی ان ۲ تا ۱۵ سانتی گرم و عصارهٔ مایع ۲ تا ۴ گرم و تعفین الکلی ۱۰ تا ۳۰ قطره است

ویسبون ضد اسم معمول بلیز بگیرند عصارهٔ مایع اوفوربیا پیلولیفرا عصارهٔ مایع

تاپسیا

گیرند لیمو و پوست اشربت را در چینی میکنند ۱۵ گرم از وثبات استریکنین ۵ مثلی گرم مطابق معمول بوسون سازند
در ۲ قاشق چای خوری در عرض روز بنوشند

دِرُوزِرا رُوتوندیفولیا (رُوزُولیس) نباتی است از طایفهٔ **دِروزِراسه** واز آن عصیری مترشح میگردد که آکال والبومین را حل کرده و گوشت را میخورد و در طب همه اجزاء این نبات را ما عوامل ضد تشنج در دفع سیاه سرفه استعمال میکنند و نیز در دفع سیفیلیس بعضی اختبارات در این گیاه نموده اند و مقدار شربت از تنطور الکلی آن از ۵ تا ۲۰ قطره است و عصاره آن غیر مستعمل

تاپسیا (گارگانیکا) (رازیانه غلط) نباتی است از طایفهٔ **چتری** و در جبال الخلی حاره بخصوص در الجزایر و در سیسیل فراوان است و **دیسقوریدوس** و دانشمندان قبل از او از قبیل **جالینوس** عالم بخواص آن بوده اند و **دیسقوریدوس** میگوید چون این نبات را اول در جزیره تاپسوس کشف نمودند لهذا باسم تاپسیا موسوم گشت گارگانیکا از این جهة بان میگویند که در دماغه گارگانو بجاد بطور فراوان میروید گارگانو بمعنی دماغه است بهر جهة ریشه این نبات خیلی تند و خیلی تلخ است و نمک وقتی ابر ابدان ترید در خواص مسهل استعمال میکردند و از پوست ریشه آن بواسطه الکل جوش سقری زرد و نرم استخراج میکنند که از محمرات شدیده است و موسوم بر سقر تاپسیا و با این سقر کولودیون و شمع و تافته میسازند که بشدت محمّر اند

سقر تاپسیا مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند پوست ریشه تاپسیا مقدار منظور الکل ۹۰ درجه مقدار کافی پوست ریشه را خورد کرده و با آب نیم گرم بشویند و بخشکانند و نیم کوب کنند و در حمام ماریه سرپوش دار با دو مثلی وزنش الکل بجوشانند و صاف نمایند و مجدداً همان قدر الکل روی آن بریزند و نیز در حمام ماریه دم کنند و با فشار صاف نمایند و مصفاها را مخلوط کرده و در حمام ماریه الکل را بواسطه تقطیر اخذ نمایند و محصول را که عبارت از تقاله بود با آب گرم بشویند و در حمام ماریه آبرا بخار نمایند این سقر از عوامل مصرف است و چون آنرا بر روی جلد منطبق سازند ابتدا جلد را قرمز میکند و بعد موجب نقاطات و طاول میگردد و آنرا مانند سقر فرفیون و با روغن دنده و شمع منقط داخل مینمایند و بیشتر بعوض آنها استعمال میشود

اِسپارادراپ تاپسیا مطابق کدکس بگیرند موم زرد ۲۰۰ رانیاج زفت سفید تربانتین پخته مکن ۵۰ تربانتین چلزگلیسرین عسل سفید مکن ۱۰ اسقر تاپسیا ۱۵ ابتدا ماده اول را ذوب کنند و از روی آتش برداشته و حرارت ملایمی نگاه دارند و باقی مواد را افزوده بخوبی مخلوط نمایند و در روی پارچه مانند شمع بگسترانند و معمول را ساری است که این شمع را بر روی پارچه رنگینی میکشند تا با شمع ملتم مشتبه نشود شمع تاپسیا از عوامل مصرف نیکو است و چند سالی است که استعمال آن شایع شده و انطباق آن بر روی جلد موجب حصول جوشهای اگزمائی و خوارش میگردد و کمتر موجب حصول زخم میشود و پس از انطباق باید نقدی بر روی جلد بماند که اثر مکنی آن ظاهر گردد

اِسپارادراپ تاپسیا معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند رانیاج ۲۰۰۰ سقر الیمی مصفی ۲۵۰ موم زرد ۵۵۰ زفت سقری تربانتین ۱۰۰ سقر موم تاپسیا ۷۵ رانیاج و موم را مخلوط کرده ذوب نمایند و سقر و تربانتین را بیفزایند و در آخر سقر تاپسیا را داخل نمایند و از روی آتش برداشته از پارچه بکشند ... و حفظ

کند روی پارچه صفحه نازکی از آن بگسترانند

مامیران نـ **کلیدوان** لـ **کلید ونیوم ماژوس** ـی **کلیدون** نباتی است از

طایفه **پاپاوراسه** و دارای گلهای زرد و خارجی شکل و در کنار دیوارها و مواضع سایه دار میروید از همه اجزاء

این نبات مخصوص در شیرۀ عصری میگیرید زرد و حاد و در طب این عصیر را مانند عوامل مسهل و مولد اسکار استعمال

میکنند و ماده عامل این گیاه جسمی است موسوم به **کلیدونین** و در داخل عصارۀ مامیران را از ۵ تا ۲۵ سانتی گرم

تا ۱ گرم و گرد ریشه اش را از ۲ تا ۳ گرم مانند مسهلات معمول میدارند و عصیر مامیران در تخریب و اضمحلال منیجه

قوی الاثر است و عرق مامیران مخصوصاً در امراض چشم موافق اعتقاد یونانیان اختصاصی دارد زیرا همچو تصور

میکردند که پرستو این گیاه را به بچه های خود میدهد تا چشم آنها از عروض امراض محفوظ ماند و از این جهت است که این

گیاه را کلیدون نامیده اند چه کلیدون در زبان یونانی اسم این مرغ است و در وزینی چشم پرستو را نیز از این گیاه مبدا نستند

حب مسهل معمول دارات بگیرید عصارۀ مامیران عصارۀ ریوند چینی مکی ۵ سانتی گرم کمل

بخاری ۱۵ سانتی گرم سقز حلب ۴ سانتی گرم گرد ریوند مقدار کافی مطابق معمول ۱ حب سازند و تا ۵ حب

ساعت فاصله یک حب بنوشند تا اثر اسهال ظاهر شود

حرف ر

در چهل و ششم — رفو و بعضی دیگر نباتات طایفه کروسیفر

طایفه کروسیفر (خاجی) (کلمه کروسیفر در لغت لاتین بمعنی خاج دار است و چون این طایفه برگهای

گلشان مانند خاج واقع شده آنها را کروسیفر یعنی خاجی نامیده اند) از نباتات دو الفلقتین میباشند و صفات متمایزه آنها

از این قرار است این گلشان دارای چهار برگ ساقط و برگهای گل آنها که چهار عدد اند بطور خاج واقع شده و برگهای این

گل در تعاقب آنها قرار گرفته و هر یک در حالت تانیث میباشند و دارای شش آلت تذکیر اند که دو تای آنها کوتاهتر است و مبیضه

در داخل گل بطور آزاد واقع گشته و در روی آن یک یا دو یا یک سبکات ثابتی میباشد و ثمر این نباتات خرنوبی است و تخمها

آنها بدون غشاء مخصوص و برگهای آنها در تعاقب یکدیگر قرار گرفته و گلشان عموماً مانند خوشه و در انتهای

شاخه واقع است

نباتات طایفه خاجی حشیش مانند اند و تقریباً همه آنها از مواد ماکوله میباشند و در طب مانند عوامل ضد اسکوربوت استعمال

میشوند و این خاصیت را نسبت میدهند به مرونات پتاس محتوی در آنها و این ماده در همه اجزاء نبات وجود دارد و علاوه

بر دارای ماده الی ازت داری میباشند و مقدار مرونات بواسطه زراعت نقصان یافته و بجای آن ماده لعابی و یا ماده

قندی تولید میشود چنانکه در کلم و شلغم مشاهده میگردد ولی در تخم خردل و در تره رفو و غیره مقدار این ماده ثابت

میماند و اثر تخمیر آنها در وقتی ظاهر میشود که در مرونات حالت انقلاب بروز کند

نباتات خاجی مستعمل در طب عبارتند از رفو و کوکلئاریا و اقسام جرجیر و کلم و شلغم و ترب و تودری و خردل

تودری را در دافستین و خردل را در دیدرا ریج ذکر کرده ایم و ما بقی را در این در بیان خواهیم نمود

رفو (کرانسون) پـ **ترب دشتی** عـ **فجل بری** لـ **آرموراسیا** نبات است

از طایفه خاجی و بومی فرنگستان و ساقه ان مجوف و مستقیم و شیاردار و ارتفاع ان یک قدم و نیم و برگهای ان بزرگ
و دمی و مضرس اند و ریشه ان شکننده و تر و سفید و دارای طعمی حاد و سوزان و چون انرا بشکنند بوی گرنده
بسیار تندی از ان متصاعد میشود که در بینی و چشم تحریک مینماید و مستعمل در طب ریشه تازه ان است و ریشه
خشک چندان استعمالی ندارد
ریشه رفور دارای سفر تلخ گوگردی و نشاسته و البومین و دهن فراری میباشد که رنگ ان زرد روشن و خیلی
متن و شدت محرش است و علاوه این ریشه دارای اسات و سولفات اهک و ماده خشبی و غیره است و تقول
کلی همه نباتات طایفه خاجی دارای گوگرد اند و بعضی از دانشمندان ثابت کرده اند که دهن فرار در ریشه رفور وجود
ندارد و بواسطه یک قسم تعاملی در حین شکستن ریشه تولید میگردد و مانند دهن فرار خردل و بادام تلخ تولید ان
در تحت اثر اب حاصل میشود و در اینجا اسکر در این تعامل اثر مینماید همان اب نباتی است رجوع نمائید به فصل
خردل هر چه ریشه کهنسال تر استعمال اطبی بود ریشه یک ساله است و ریشه که زیاده از دو سال بر ان گذشته
باشد نباید استعمال کرد

رفور مزروع (ترب سیاه) ت رادیس نوار ل رافانوس ساتیووس
که فرانسه ها رفور پارلیسی نیز مینامند از همین طایفه و نیز از عوامل ضد اسکوربوت میباشد ترب
متعارفی ت راو و ترب چه قرمز ت رادیس روز نیز از طایفه خاجی میباشند و در دهن
شیر بر رفور

کوکلئاریا ع حشیشة المعالق ت قاشق اوتی ل کوکلئاریا اوفیسینا
لیس گیاهی است از طایفه خاجی دو ساله و بومی فرنگستان و در سواحل دریا میروید و نیز در بستانها انرا
زراعت میکنند و برگهای ان گرده شکل و نوک انها مایل دار و مقعر و شبیه به قاشق و از این جهت است که
انرا گاه قاشقی مینامند چه کوکلئار در لغت لاتین بمعنی قاشق است و گلهای ان سفید و شبیه بخوشه
و چون برگهای این نبات را خورد کنند بوی فرار بسیار حادی مانند بوی رفور بری از انها متصاعد میگردد و
طب ساقه و شاخه های گلدار تازه این نبات را استعمال میکنند و ترکیب کیمیائی ان مانند رفور بری است و مانند ان
دارای دهن فراری است محرک و در امراض لثه برگ انرا مضغ مینمایند و مقدار شربت ان الکولاتور ساده و مرکب
کوکلئاریا از ۱۰ تا ۳۰ گرم و از ترپای ان ۵۰ گرم و از عصاره ۲ تا ۵ گرم و از شربت ۲۰ تا ۶۰ گرم و از هفین و ۱ تا ۳۰
گرم و از عصیر ان ۳۰ تا ۲۰۰ و نبیذ ۳۰ تا ۵۰ گرم برگ انرا در ۱۰۰۰ گرم اب دم کرده استعمال مینمایند

جرجیر ت کرسون چهار قسم نبات مستعمل در طب را باین اسم مینامند اولا جرجیر ابی ع
ذرة الماء ت بولاغ اوتی ت کرسون دو فونتن (کرسون دالو) ل
سیسمبریوم ناستورتیوم که نباتی است طویل العمر و بومی فرنگستان و از طایفه خاجی
و در کنار رودخانه ها بخودی خود میروید و در طب برگ و ساقه انرا استعمال میکنند و این نبات دارای نشاسته
و البومین و ماده لعابی و دهن فرار و مقدار دهن فرار ان کمتر از رفور و کوکلئاریا است
ثانیا جرجیر بستانی پ تره تیزک ع رشاد ت کرسون النوا (کرسون
دو ژاردن) ل لپیدیوم ساتیووم نیز از طایفه خاجی است و در خواص

مشابه جرجیر اینها

ثالثا **جرجیر مکزیکی (جرجیر هندی)** ل **کاردامندوم کاپوسین** نباتی است از طایفه **تروپوئوله** و دارای خواص مشابه دو قسم جرجیر مذکور

رابعا **جرجیر پارا** (پارا یکی از شهرهای برزیل است) ف **کرسون دو پارا** ل **اسپیلانتوس اولراسئا** نباتی است از طایفه **سینانتره** در بوم امریک جنوبی و دارای جوهر فرار حاد و ماده زرد رنگ و صمغ و املاح پتاس و طعم آن گرم و تقریبا سوزان و فلفلی و از عوامل است که در دفع اسکوربوت مفید است و نیز مدر بزاق و قاتل دیدان و مسکن اوجاع دندان و جزء اعظم **پاراگوا روکس** است

کلم (کرم) (غمریت) ع **کرنب** ف **شو** ل **براسیکا کرامده** دارای چندین قسم که همه آنها از طایفه **خاجی** میباشند و بیشتر اقسام آن را در اغذیه استعمال میکنند از قبیل کلم غمریت و کلم رکی و کلم گل و غیره و در طب فقط کلم سرخ را استعمال مینمایند که قسمی از کلم **پیچ** ف **شو کابوس** است و این قسم کلم را در دفع اسکوربوت مفید میدانند و یک وقتی آنرا در دفع اورام حزمن ریه استعمال میکردند

شلغم (برشاد) ع **شلجم (لفت)** ف **ناوه** ل **براسیکا ناپوس** مانند کلم یکی از محصولات طایفه خاجی میباشد و از عوامل دافع اسکوربوت و بیشتر آنرا بطور غذا معمول میدارند مانند عوامل صدری نیز استعمال آن در دفع هیجانات ریوی متداول است

بقول کلی چنانچه در فصل خردل ذکر کردیم همه نباتات طایفه خاجی بلکه محتوی گوگرد اند در داخل مانند عوامل محرکه قویه استعمال میکنند و مخصوصا در دفع سوانح عارضه در خارج و اسکوربوت استعمال آنها سودمند است و در بعضی اقسام سوء هضم و بعضی اقسام استسقاء بخصوص استسقای منتج از البومین اوری و بعضی امراض جلدیه شربها نها را مفید میدانند

در بیان نسخه‌های متداوله از نباتات طایفه خاجی

عصیر جرجیر بگیرند جرجیر مقدار منظور در هاون خرد بکوبند و بواسطه فشار عصیر آنرا اخذ نمایند و در حالت برودت با کاغذ صاف کنند و این عصیر چون بدون اعانت آتش ساخته شده است دارای همه خواص جرجیر میباشد و مخصوصا تلخی آن برقرار است و **عصیر کوکلئاریا** را نیز بهمین طریق میسازند

شربت جرجیر بگیرند عصیر جرجیر ۱۰ قند ۳۰ در حمام ماریه با اعانت حرارت حل کنند و حفظ نمایند و شربت **کوکلئاریا** را نیز بهمین طور میسازند و همچنین **شربت کلم سرخ** را

عصیر دافع اسکوربوت معمول بوارهاو بگیرند عصیر ترشک ۱ و پرتقال ۱۰۰ گرم با عصیر یک دانه لیمو مخلوط کرده و ۱۰۰ گرم قند افزوده حل کنند و در دفع اسکوربوت هر سه ساعت فاصله یک قاشق بیاشامند

تیزن مرکب فور بگیرند نخود برگی تازه ۵۰ گرم خورد کرده در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم کنند و صاف نموده ۱۰۰ گرم شربت دافع اسکوربوت بیفزایند و در البومین اوری با پیاله کوچک شب بنوشند

تنتور دافع

محصولات طایفه خانجی

تنتور دافع اسکوربوت معمول بیمارستان بگیرند اسپرس تلخ ۸۰ گرم تعفین دافع
اسکوربوت ۱۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم اسپرس را در آب دم کنند و صاف کرده تعفین را افزایند و متدرجاً بنوشند

تنتور خردل بگیرند تخم خردل سیاه ۵۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم شراب سفید مدت یک دقیقه بجوشانند و صاف کنند
و در دفع استسقای دقی منتج از حمیات ناشیه در عرض روز متدرجاً بیاشامند

تنتور ضد اسکوربوت مطابق کدکس بگیرند ریشه خشک لوف ریشه خشک پاسنان
مکد ۱۵ گرم شربت دافع اسکوربوت ۵۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم در ظرف سرپوشیده در مدت دو ساعت دم کنند
و با فشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود و صاف دوی آن را برداشته با شربت مخلوط نمایند

عرق کوکلئاریا بگیرند برگ تازه کوکلئاریا ۱ جزء آب مقدار کافی مخلوط کرده تقطیر کنند تا یک جزء محصول
مقطر بدارند و **عرق جرجیر** را نیز بهمین طریق اخذ میکنند

الکولاتور کوکلئاریا بگیرند برگ تازه کوکلئاریا ۹ جزء الکل ۸۰ درجه ۶ جزء در حمام ماریه تقطیر کنند
ده جزء مقطر اخذ نمایند و **الکولاتور جرجیر** را نیز همین طور اخذ میکنند در این الکولاتورها ماده عامل
حاد و فراری که در خود نباتات موجود میباشد الکولاتور کوکلئاریا اکثر جوهر کوکلئاریا و یا نیز مینامند در ترکیب
آب فی **ریلیه خانم** داخل مینمایند و این الکولاتور را در دفع اسکوربوت بمقدار ۲۰ تا ۵۰ گرم در تنتور مناسبی
داخل کرده بیاشامند

الکولاتور مرکب کوکلئاریا (جوهر حاد) بگیرند برگ تازه کوکلئاریا ۱۰۰۰ گرم ریشه
تازه رفور ۱۰۰ الکل ۸۰ درجه ۱۵۰۰ گرم رفور را دقه کنند و با کوکلئاریا بکوبند و در حمام ماریه با الکل مخلوط کرده
دو روز بگذارند بمانند بعد تقطیر کنند و این جوهر را بطور مضمضه در اسکوربوت استعمال میکنند و ۳۰ گرم
از آن در تنتور و یا پوسیون مناسبی مخلوط کرده میآشامند

آب فی ریلیه خانم بگیرند برگ تازه و پاک کرده کوکلئاریا ۲۵۰ گرم دارچینی خورد کرده ۳۰ گرم پوست تازه
لیمو ۵۰ گرم گل سرخ خشک ۳۰ گرم میخک ۲۰ گرم مدت پنج شش روز در ۱۵۰۰ گرم الکل ۲۲ درجه بخیسانند و در
حمام ماریه تمام مایع را تقطیر نمایند و این آب را با حجما مقابل وزنش آب صاف مخلوط کرده در امراض لثه مضمضه نمایند

عصیر دافع اسکوربوت بگیرند برگ تازه ترتیزک برگ کوکلئاریا برگ شبدر آبی مکد یک جزء در هاون
مرمر بکوبند و با فشار عصیر را اخذ کرده با کاغذ صاف نمایند و ۱۰۰ گرم این مصفی را در دفع اسکوربوت و اختلالات
خازیری بنوشند

تعفین مرکب فور بگیرند تشرد نورد ۲۰۰ گرم خردل سیاه ۱۰۰ گرم نوشادر ۵۰ گرم الکل ۶۰ درجه
۱۰۰ گرم الکولاتور مرکب کوکلئاریا ۱۰۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند و حفظ کنند و از ۱۶ تا ۳۲ گرم این
تعفین را در تنتور و یا پوسیون مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

شراب دافع اسکوربوت بگیرند ریشه تازه رفور ۳۰ برگ تازه کوکلئاریا برگ تازه جرجیر برگ تازه
شبدر آبی تخم خردل سیاه نیم کوب شده مکد ۱۵ نوشادر ۷ شراب سفید اعلا ۱۰۰۰ الکولاتور مرکب کوکلئاریا ۱۵ مطابق
معمول مدت ده روز بخیسانند و بعد صاف کنند و این شراب از ادویه بسیار مستعمل است و مقدار شربتان در
دفع عوارض خازیری و اسکوربوت از ۳۰ تا ۱۲۵ گرم

فقاع دافع اسکوربوت معمول سان پیئت بگیرند ریشه رد فور ۶۰ برگ کوکلئاریا
نو دسته های کاج مکند ۳۰ فقاع تازه ۲۰۰۰ مدت چهار پنج روز بخیسانند و صاف کرده حفظ نمایند

فقاع دافع صداع معمول انگلیسها بگیرند ریشه سنبل الطیب ۱۵۰ تخم خردل دسته
۱۰۰ اکلیل الجبل ۵۰ زراوند و پونه ۲۰ مدت دو سه روز در ۲۰۰۰ جزء فقاع سفید تازه بخیسانند و صاف
کرده حفظ نمایند این فقاع در دفع صداع و هیستری مستعمل است

فقاع مدر انگلیسی بگیرند تخم دسته خردل سوده خورد کرده عرعر مکند ۱۲۵ گرم تخم گزر ۱۵۰ گرم مدت
دو سه روز در ۲۰۰۰ گرم فقاع بخیسانند و صاف کرده حفظ نمایند و در روزی سه چهار گیلاس از این فقاع را در دفع
نزله مثانه و استسقا بنوشند

شربت دافع اسکوربوت (شربت مرکب رفور) بگیرند برگ تازه کوکلئاریا برگ تره تیزک تازه
ریشه تازه رفور مکند ۵۰۰ برگ تازه شبدر آبی ۵۰ پوست نارنج ۱۰۰ دارچینی ۲۵ شراب سفید ۲۰۰۰ قند ۲۵۰۰ برگها را
بکوبند ریشه را خورد کنند و پوست را قطعه قطعه نمایند و دارچینی را نیم کوب کنند و همه آنها را مدت دو روز در
شراب بخیسانند و بعد در حمام ماریه تقطیر نمایند و ۵۰۰ جزء مایع معطر اخذ کنند و تفاله را که در حمام ماریه است
بفشرند و صاف نموده و با غاث سفیده تخم مرغ تصفیه نمایند و این مصفی را با ۵۰۰ اجزاء قند در روی آتش مخلوط کرده
بجوشانند تا بقوام شربت برسد و از طرف دیگر باقی مانده قند را با مقدار کافی آب شربت غلیظی بسازند و با شربت اول
مخلوط نمایند و بگذارند نیم گرم شود و مایع معطر را افزوده در ظرف را بگیرند و همینکه بخوبی سرد شد در بطری بریخته
در آنرا محکم ببندند و این شربت در صورتیکه تازه ساخته شده باشد دارای طعم بسیار نامطبوعی است که اطفال در نهایت
کراهت و اشکال می آشامند ولی پس از آنکه چندی ماند طعم مطبوع و گوارائی حاصل میکند و مقدار شربت آن در دفع
خنازیر ۵۰ گرم است

شربت جرجیر الماء معمول برال بگیرند شربت ساده ۵۰۰ گرم الکولاتور جرجیر الماء ۵۰ گرم
در ظرف نقره مخلوط کرده حرارت دهند تا تمام الکل بخار گردد و ۱۵ تا ۳۰ گرم این شربت را در مشروب مناسبی مخلوط
کرده مانند عوامل ضد اسکوربوت و محرک بیاشامند

پوسیون دافع اسکوربوت بگیرند شربت کنکینا آب لیمو مکند ۶۰ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم
الکولاتور کوکلئاریا ۱۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

مربای دافع اسکوربوت معمول سل بگیرند کوکلئاریا جرجیر شبدر آبی عصیر
تازه رفور آب ترنج مکند ۵ گرم قند مقدار کافی مطابق معمول مربا سازند و در دفع اسکوربوت و خنازیر از
۵۰ تا ۱۰۰ گرم بنوشند

مربای کوکلئاریا مطابق کدکس بگیرند برگ تازه کوکلئاریا ۱ قند ۳ مربا سازند

مضمضه دافع اسکوربوت معمول بیمارستان بگیرند اسپرس تلخ ۵
گرم آب جوش ۲۵۰ گرم شربت عسل ۶۰ گرم معجون دافع اسکوربوت ۳۰ گرم اسپرس را در آب جوش مدت یک
ساعت دم کرده و صاف نموده شربت و معجون را بیفزایند و مضمضه کنند

مضمضه کوارن بگیرند نوشادر ۱۰ گرم عاقرقرحا مهیه مکند ۵ گرم در ۲۵۰ گرم آب بخیسانند

و صاف کرده

و صاف کرده جوهر کوکنار با ۲۵ گرم عسل ۱۵ گرم بیفزایند و در فالج زبان مضمضه کنند

مضمضهٔ دافع اسکوربوت معمول گرامر بگیرند زاج سفید ۲ گرم در ۲۵۰ گرم شراب سفید حل کرده تعفین کنکینا ۱۵ گرم تعفین قرمکی ۵ گرم عسل وردی ۵۰ گرم لودانوم سیدنهام بیست گرم بیفزایند و مضمضه نمایند

غرغرهٔ خردل دار معمول فلوری بگیرند خردل ۱۵ گرم کلورور سودیوم (نمک طعام) ۵ گرم سرکه ۱۵ گرم آب داغ ۲۰۰ گرم بخیسانند و صاف کنند و در دفعات دوام حلق غرغره نمایند و قوت این غرغره را موافق اختلاف سن و نوع و مزاج مریض و حالت موضع مرض میتوان زیاد یا کم نمود و هفت و هشت دفعه در عرض روز و دو و سه دفعه در مدت شب باید غرغره کند

فصل چهل و هفتم در روی و کدمیوم

روی ع **شبه** ق **زنک** ل **زنکوم** فلزی است سفید کبود رنگ و قابل انطراق و چندان صلابت ندارد و دارای طعم فلزی متمایزی است و در ۴۱۰ درجه حرارت ذوب میگردد و در حرارت قرمز سفید مبدل به بخار میشود و وزن مخصوص آن ۷/۲ است و در طبیعت همیشه بحالت ترکیب با گوگرد و یا با اکسیژن و یا با اکسیژن و سیلیس یافت میگردد و گاه بحالت کربونات و یا سولفات میباشد و بطور خلوص دیده نمیشود و روی فلزی در طب استعمالی ندارد و همیشه دارای مقدار کمی آهن و ارسنیک است و فایده دارد ابتدا ترکیبات طبی آن و خواص آنها را بیان مینمائیم و بعد بذکر نسخ متداوله آنها میپردازیم

اکسید روی (پنبه روی) جسمی است بسیار سفید بی طعم و بی بو و در لمس خیلی نرم و در مجاورت هوا بسهولت مبدل به سوکربونات میگردد و در پتاس و سود و امونیاک محلول است و در اسید کلوردریک بدون جوش باید حل گردد و چون روی را در مجاورت هوا حرارت دهند مبدل باین اکسید میگردد این اکسید که اغلب اوقات غیر خالص است باسم **طوطیا** موسوم میگردد و در ترکیبات مختلفه دوا سازی آنرا استعمال میکنند یکی از دانشمندان میگوید چون این اکسید غالبا دارای ارسنیک است نباید آنرا استعمال نمود

اکسید ترسیبی روی (اکسید روی بواسطه طریقهٔ مرطوب) که عاری از ارسنیک است بگیرند سولفات روی خالص متبلور ۳۰۰ گرم کربونات سود متبلور ۳۵۰ گرم آب مقطر ۲۰۰۰ گرم هر یک از دو ملح را جداگانه در نصف آب حل کنند و محلول کربونات را در کپسول بزرگ چینی ریخته متدرجا حرارت دهند و همینکه بحالت جوش آمد محلول سولفات را کم کم داخل نمایند و علی الاتصال بهم زنند و در حینی که بخار اسید کربونیک متصاعد میگردد رسوب سفیدی که عبارت از هیدروکربونات روی است حاصل میشود و مدت یک ربع ساعت عمل جوش را امتداد دهند تا حالت سرشیمی رسوب بی طرف شود و بعد از روی آتش برداشته بگذارند ته نشین شود و بواسطه عمل انحراف مایع روی آنرا دور بریزند و رسوب را چندین دفعه با آب مقطر بشویند تا آب غساله بواسطه کلرور باریوم رسوب ندهد و مغسول را در روی پارچه صافی بریزند تا آب آن بچکد و بعد در گرم خانه بخشکانند و بوتهٔ گلی را از آن پر کرده در حرارت تاریکی حرارت دهند تا باندازهٔ که

درس چهل و هفتم

چون مقدار کمی از محصول را از میان بوته برداشته و در اسید سولفوریک آب دار حل کنند نجوشد در آن وقت بوته را از روی آتش برداشته بگذارند سرد شود و محصول را در صراحی در داری ریخته در آن را محکم ببندند

اکسید روی دارای اعم از آنکه بطریقه خشک و یا بطریقه مرطوب ساخته باشند در داخل در دفع همه اقسام نوروزها بخصوص صرع و هیستری و شیاسرفه و سرفه اختلاجی در اسهالهای مزمن علی الخصوص در اطفال استعمال میکنند و از عوامل ضد تشنج و ضد هیستری متداول است و مقدار شربتش از ۲ دسی گرم تا یک گرم است بطور سفوف و با حب در خارج در دعده زیادی از پوماد های عینی آنرا داخل مینمایند و نیز در دفع بسیاری از امراض جلدی استعمال خارجی آن مفید و سودمند است

برمور روی یکی از ترکیبات جدیده است و مطابق قول بعضی از دانشمندان در صرع بخصوص در صرع اختلاجی آن سودمند است و مقدار شربتش از ۵ دسی گرم تا ۶ گرم است که بطور شربت و با حب استعمال کنند و آنرا قوی تر از برمور سدیوم میدانند و میگویند مانند آن موجب سوء القنیه برموری نمیگردد

سیانور روی مطابق دستور العمل کدکس بگیرند سولفات روی خالص مقدار منظور سیانور پتاسیوم خالص مقدار کافی هر یک از دو ملح را جدا گانه در ده مقابل وزن آن آب مقطر حل کنند و محلول سیانور را کم کم در محلول سولفات بریزند تا سیانور روی رسوب کند بگذارند ته نشین شده آب صاف روی آنرا دور بریزند و رسوب را با آب مقطر جوش چندین دفعه بشویند بعد محصول را در روی کاغذ صافی ریخته تا آب آن چکیده شود و بواسطه کاغذ اضافی آنرا خشک کنند و بعد در گرم خان گذاشته تا بخوبی خشک گردد این سیانور غیر محلول در آب و الکل و محلول در آمونیاک است

سیانور روی از عوامل ضد نورالژی و ضد صرع است و عمل آن نزدیک بعمل اسید سیانیدریک میباشد و مانند آن سمی است و مقدار شربتش از ۱ تا ۵ سانتی گرم است بمقدار منقسم و بطور حب که در هر دفعه یک میلی گرم استعمال کنند

مواد مانعة الجمع جمع مابین اسیدها و بیدرها با سیانور روی نباید نمود

کلورور روی (کلوریدرات و هیدروکلورات) که مسکر روی نیز نامیده میشود جسمی است سفید و متبلور و شدید محلول در آب و در قدری پایین تر از ۱۰۰ درجه حرارت ذوب میگردد و در حرارت قرمز بخار میشود و مرکب است از ۴۷/۶۲ روی و ۵۲/۳۳ کلور

طریق ساختن کلورور روی مطابق کدکس بگیرند ورقه روی مقدار منظور اسید کلوریدریک ۱۷/۱ درجه مقدار کافی اسید را در دو مقابل وزنش آب مخلوط کنند و بقدری از این مخلوط در روی ورقه های روی بریزند تا تعامل بروز کرده و تصاعد بخار هیدروژن موقوف گردد و چون قطعه از روی در آن اندازند دیگر حل نشود و بگذارند محصول چندی آرام بماند و بعد ظرف را منحرف کرده صاف روی آنرا بردارند و آنرا در ظرف مستطیلی بریزند و بخار کلور را در آن عبور دهند و متصل هم زنند پس از مدت کمی پروتوکلورور آهنی که در مایع موجود است مبدل به سزکوئی کلورور میگردد و محلول را مجدداً در کپسول ریخته حرارت دهند تا زیادی کلور بخار شود و بعد ده اجزاء محلول اجزاء اکسید روی در آن بیندازند تا آهن مبدل به سزکوئی اکسید شده رسوب کند و با امیانت (پنبه کوهی) آنرا صاف کنند و مصفی را تبخیر نمایند تا بحدی که چون قدری از آن را بگذارند سرد شود جامد گردد در آن وقت آنرا در روی سنگ مرمر یک بار و غن بیتون چرب کرده باشند بریزند تا منجمد شود و هرگاه روی خالص

لکتات روی

واسید کلوریدریک متداولی را در ساختن کلورور روی استعمال کنند فقط پس از انحلال باید تصفیه نموده و ملح را منجمد سازند کلورور روی از عوامل مورثراسکار است و در حصول اسکار و انعقاد خون موجب درد بسیار شدید میگردد بدون عروض تب و الم

سولفات روی ملحی است سفید و بی بو و دارای طعم بسیار قابضی در گرد و مقابل دو نیم وزنش اب سرد حل میشود و در اب گرم کمتر حل میگردد و مرکب است از ۵۰/۱۰ اکسید روی و ۴۹/۹۰ اسید سولفوریک

طریق ساختن ان مطابق کدکس بگیرند روی ساچمه خالص ۲۰ اسید سولفوریک خالص ۸۴/۱ درجه ۲۵ اب ۱۵۰ مخلوط کنند تا حل شود و همینکه حالت جوش تمام شد محلول را صاف نمایند و مصفی را بواسطه جوشانیدن تغلیظ کنند و بگذارند سرد شده تا متبلور گردد و جهت سهولت تبلرهای سولفات روی پس از انکه محلول سرد شد در ان ریزند

سولفات روی یکی از عوامل قابضه قویه است که در خارج انرا استعمال میکنند و مقدار انرا از ۱ تا ۵ دسی گرم است در ۱۰۰ گرم مایع اعم از اب و غیره و این محلول را هم بطور تحمل و هم بطور زرق استعمال میکنند و در گرد مرهای مرهم قطوران در چشم خیلی سودمند است و نیز از عوامل دافع العفونه میباشد

چون سولفات روی را در داخل بمقدار زیاد استعمال کنند مورث حصول قی میگردد و در سموم مستعمل است و بمقدار کمتر مانند قابضات و عوامل ضد تشنج اثر میکنند و انرا در دفع سل تجویز مینمایند و مقدار شربت ان جهت حصول قی ۵ دسی گرم است محلول در ۱۰۰ گرم اب

پادزهر سولفات روی بیکربونات سود اثر سولفات روی را خنثی میکند

مواد مانعة الجمع قلیائیات و کربوناتهای قلیائی و املاح سرب و املاح جیوه و تنن و مواد نباتی که دارای تنن اند با سولفات روی نباید استعمال شوند

سولفات کومپوم و استات روی در خواص مذکوره بدل سولفات روی اند و مانند ان اثر میکنند و مقدار شربت و موارد استعمال انها مانند همان است

استات روی جسمی است سفید و بی بو و دارای طعمی بسیار تلخ و نسبتا قابض و بشدت محلول در اب و الکل در اب گرم بیشتر از اب سرد حل میگردد و مرکب است از ۴۳/۹ اکسید روی و ۵۶/۱ اسید استیک

طریق ساختن ان مطابق و استانی ژرمانی بگیرند هیدرو کربونات روی ۲۲ اب مقطر ۵ اسید استیک اب دار ۱/۰۴۰ درجه ۱۰۰ مخلوط کرده باعانت حرارت حل کنند و محلول را با کاغذ صاف نمایند و مصفی را با حرارت ملایمی تبخیر کنند تا درجه تبلر و تبلرها را در زمانی و یا چه کاغذ بوسفی خشک نمایند استات روی یکی از عوامل قابضه است و در داخل انرا استعمال نمیکنند در خارج بخصوص در انگلستان مستعمل است و مقدار شربت انرا از ۱ تا ۵ دسی گرم است در ۱۰۰ گرم مایع اعم از اب و غیره و این محلول را بطور تحمل و زرق استعمال مینمایند

لکتات روی مطابق کدکس بگیرند اسید لکتیک هیدره و کربونات روی مکرر مقدار منظور اب مقطر مقدار کافی هیدرو کربونات را بشویند و با حالت بلت محلول اسید لکتیک را باعانت حرارت بواسطه ان اشباع نمایند و محصول را با کاغذ صاف کنند و مصفی را بواسطه حرارت تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده تا متبلور گردد و چون چند قطعه تبلرهای لکتات روی در محلول سرد شده بیفزایند موجب سهولت عمل تبلر میگردد همچنین

است هرگاه مقداری کمی اسید ستریك نیم کوب بران افزایند

لکتات روی که ملحی است محلول در ۵ جزء اب سرد مانند اکسید ان در دفع همه اقسام نوروز و مخصوصاً در دفع صرع و هیستری و سیاه سرفه و سرفه‌های اختلاجی و نیز در اسهالهای مزمن مخصوص در اطفال استعمال میکنند و مقدار شربت ان از دسی گرم است تا ۲ گرم و زیادتر بطور سفوف و یا حب که دو یا سه دفعه در عرض روز استعمال شود و چون بطئی الاثر است مدتی باید بر شربت ان مدا ومت نمود

طریق ساختن لکتات روی مطابق دواسازی دمانی

بگیرند از یك طرف مسحوق قند شیر ۱۲ شیر بریده ۸۰ مخلوط کنند و از طرف دیگر سولفات روی ۱۹ کربونات سود خالص ۲۰ اب مقداری کافی مخلوط کرده بگذارند مدت ۱۰ تا ۱۵ روز بحرارت ۲۵ تا ۳۰ درجه بماند گاه گاه بهم زنند رسوبی که حاصل میگردد عبارتست از هیدروکربونات روی این رسوب را بر محلول فوق بیفزایند و محلول را تغلیظ کنند و در اب گرم حل نموده و صاف نمایند و مصفی را بطریقی که در فوق ذکر کردیم متبلور سازند

والریانات روی این ملح را بدوا یکی از شاهزادگان بونو پارت ساخت و شکلاً شبیه با سید بوریك است و بوئی از ان متصاعد میگردد شبیه ببوی اسید والریانیك و در اب الکل بمقدار کم محلول است و دارای طعم قلزی میباشد نصف وزن ان اسید والریانیك است و از عوامل محرك ضد تشنج و ضد هیستری محسوب میگردد از ابا فواید زیاد در دفع اختلالات مختلفه عصبانی از قبیل نورالژی و هیستری و صداع و مغصهای معدی و صرع و رقص تیو باید پس استعمال میکنند و مقدار شربت ان از ۱ تا ۵ دسی گرم است بطور حب یا سفوف در عرض روز و کرهرقوه از ۲ تا ۵ سانتی گرم استعمال نمایند

طریق ساختن والریانات روی مطابق کدکس

بگیرند اسید والریانیك ۱ اب مقطر ۴۰ هیدروکربونات روی مغسول و مرطوب مقداری کافی اسید و اب را مخلوط کنند و کم کم هیدروکربونات بیفزایند و بهم زنند و مقداری قدری زیادتر انچه حل میشود باید باشد حرارت دهند و محلول را در حالتیکه گرم است با کاغذ صاف نمایند و مصفی را در گرم خان بگذارند تا بخار شده و متبلور گردد

ستیرات روی این ملح را که کاملاً در اب حل نمیشود بمقدار ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم در دفع صرع استعمال میکنند

اولئات روی این ملح را بطور پوماد در دفع اکزمای مزمن استعمال میکنند

پوماد اولئات روی مطابق دواسازی بریتانی

بگیرند اولئات روی پارافین نرم مکیك جزء در حرارت ملایم ذوب کنند و بهم زنند تا سرد شود

در بیان نسخه‌ها مندرجه اقراباذین محصولات روی

ملغمه روی بگیرند اسید کلوریدریك ۳۰ محلول اشباع شده بی کلورور دو مرکور ۱ ...فلزی ۱۵ مخلوط کنند و ورقه‌های روی را در ان فرو برند و با برس (ماهوت پاك کن) مالش دهند تا جیوه زیادتی برطرف و این ورقه‌ها که موسوم اند بروی ملغمه شده یعنی از یك طبقه نازك جیوه پوشیده شده اند در پیل **بونسن**

مانند اینکه

محصولات تجارتی

مانند اساس موشسه استعمال میشوند

سفوف دافع اسهال معمول بوناجی بگیرند اکسید دوی ۳/۵۰ گرم بی کربونات سود ۵۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ۴ بسته منقسم نمایند و در عرض ۲۴ ساعت هر چند ساعت فاصله یك بسته را سفوف کند

سفوف دافع صرع معمول هرپن بگیرند اکسید دوی ۳۰ گرم قند مسحوق ۴ گرم مخلوط کرده در ۲۰ بسته منقسم نمایند در جوانان روزی سه بسته در سه دفعه که بعد از هر غذائی بفاصله یکساعت یك بسته سفوف نمایند و هرگاه معده بخوبی این سفوف را تحمل کند و هر هشت روز فاصله روزی یك گرم بر مقدار اکسید بیفزایند تا مقدار آن در روز به ۲ گرم و ۵۰ سانتی گرم برسد و **هرپن** لکتات دوی را بر اکسید ان ترجیح میدهد و در یك هفته از ۲ تا ۳ گرم استعمال مینماید و مدت ها بر مقدار آن می افزاید تا به ۵ اگرم در یك هفته و آنرا بطور سفوف و حب هرد و تجویز میکند و در صرع تازه فواید زیاد از استعمال آن برده است

سفوف ضد صرع معمول هاردت بگیرند لکتات دوی ۵۰ سانتی گرم عصاره بلادن ۱۰ سانتی گرم مخلوط کرده در دو بسته منقسم نمایند و قبل از هر غذا یك بسته سفوف نمایند

مخلوط ضد تشنج معمول بلاش بگیرند اکسید دوی ۲ گرم کمل بخاری گرد سنبل الطیب مکی ۱ گرم مخلوط کرده در ۲۵ بسته منقسم نمایند در اختلاجات صرعی شکل اطفال از ۲ تا ۴ بسته در عرض روز دینا مند

حب ضد تشنج معمول مونوار بگیرند اکسید دوی ۲ گرم با مقدار کافی گلقند ۱۰ حب سازند و در صرع و هیستری وغیره روزی یك حب صبح و یکی عصر بیاشامند

حب ضد صرع معمول کامپو بگیرند اکسید دوی ۵۰ سانتی گرم کافور عصاره بلادن مکی ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند یك حب صبح و یکی عصر بیاشامند و در این بین شمع منقط بر نقاط در روی اجزاء مختلفه بدن که مبتلی به فالج و یا حس نمی باشند استعمال نمایند و بواسطه این مداوا مرض منجر بشفا گر[illegible]

ایضا حب ضد صرع معمول بورژ بگیرند نیل پروسی اکسید دوی مکی ۱۰ اگرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند روزی یك حب صبح ناشتا در هفته اول بنوشند

سفوف ضد تشنج معمول هنتر بگیرند مسحوق صمغ عربی ۲۰ گرم اکسید سفید دوی [illegible] گرم مسحوق سنبل الطیب ۵۰ سانتی گرم بدقت مخلوط کنند و بسته های ۵۰ سانتی گرمی سازند و در امراض با تشنجات عصبانی همراه اند روزی سه بسته در سه دفعه سفوف نمایند

حب معمول مگلن مطابق کدکس بگیرند عصاره الکلی بذر البنج عصاره الکلی سنبل الطیب اکسید دوی که بواسطه طریقه پاییس ساخته شده باشد مکی ۵۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند در نورالژی و هیستری و اختلاجات تشنجی از ۲ تا ۱۰ حب متدرجا در عرض روز بیاشامند

حب ضد نورالژی معمول تروسو بگیرند عصاره تاتوره عصاره تریاك مکی [illegible] سانتی گرم اکسید دوی ۵۰ دسی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند روزی از ۱ تا ۸ حب متدرجا بنوشند

سفوف ضد تشنج بگیرند سیانور دوی ۲ سانتی گرم منیزی مکلس ۲ دسی گرم مسحوق دارچینی ۵ سانتی گرم مخلوط کرده سفوف نمایند و متدرجا میتوان سه چهار مقابل مقدار مذکور دوا را در عرض روز استعمال کر[illegible]

حب سبانوردروی معمول لوتون بگیرند سبانوردروی ۱ گرم مسحوق ریشه خطمی ۵ گرم با مقدار کافی شربت صمغ عربی ۲۰ حب سازند در دردهای تیم مفصلی از ۱ تا ۴ حب در عرض روز بیاشامند و یکی از دانشمندان میگوید که زیادتر از ۵ سانتی گرم سبانوردروی را نباید استعمال نمود

پوسیون معمول موزلی بگیرند سولفات دوی ۴ گرم زاج سفید ۴ گرم اب صاف ۱۰۰ گرم تعفین قرمز دانه مقدار کافی حل کنند یک یا دو قاشق اش خوری نزدیک صبح دو ساعت قبل از خروج از بستر بیاشامند و موافق عقیده یکی از دانشمندان در دفع سل بسیار مؤثر است و در صورتیکه نفث الدم موجود باشد مقدار مذکور را پنج تا شش دفعه در عرض شبانه روز میتوان استعمال کرد

حب معمول گراهام بگیرند سولفات دوی تر یا بستن مکی ۳ گرم با مقدار کافی صمغ کتیرا کلس ۱۸ حب سازند و در دفع سوزاک مزمن و لوکوره مزمن سه حب در عرض روز بیاشامند

حب قابض مسکن معمول دوپوئیترن بگیرند عصاره تریاک ۱ دسی گرم سولفات دوی ۲ دسی گرم مخلوط کرده دو حب سازند و در دفع سیلان مخاطی و موجع مجرای بول و مهبل و در دفع اسهال یک حب صبح و یکی عصر بنوشند

پوسیون استات دوی معمول هر بگیرند استات دوی ۳۰ سانتی گرم اب صاف ۲۵۰ گرم حل کنند و در صورت سرسامی حمای تیفوئید هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند

حب ضد هیستری معمول مصنف بگیرند اکسید دوی والریانات دوی عصاره سنبل الطیب ۱ ده حنظیانا مکی ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع هیستری از ۲ تا ۵ حب متدرجا در شبانه روز بنوشند

حب ضد صرع معمول دوپوئیترن بگیرند اکسید دوی ۵ سانتی گرم مسحوق سنبل الطیب ۱۲ سانتی گرم مسحوق جند بیدستر ۱ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند و روزی دو حب استعمال نمایند و موافق آثار حاصله متدرجا بر مقدار آن بیفزایند و **ژانل** نسخه ذیل را استعمال میکند بگیرند اکسید دوی عصاره سنبل الطیب مکی ۱ دسی گرم مسحوق جند ۵ سانتی گرم جهت ساختن یک حب

حب ضد صرع معمول هارت بگیرند لکتات دوی ۲ دسی گرم عصاره بلادن ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند و قبل از هر غذا یک حب بیاشامند

زنگاتی اتر زنسه (اتر روئی) معمول هارد بگیرند کلورور دوی ۲۰ گرم دده ۴ گرم الکل خالص ۸۰ گرم اتر سولفوریک حل کنند و پس از چندی روز صاف دوی محلول را بواسطه عمل انجماد برداشته حفظ نمایند از ۴ تا ۸ قطره در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده در عرض روز بنوشند

حب والریانات دوی بگیرند والریانات دوی ۵ دسی گرم مسحوق کتیرا ۱ گرم مطابق معمول ۱۲ حب سازند و یک حب صبح و یکی عصر بیاشامند

سفوف والریانات دوی بگیرند والریانات دوی ۴ دسی گرم مسحوق قند ۳ گرم مخلوط کرده در ۲۴ بسته مساوی قسمت کنند از ۱ تا ۴ بسته در عرض روز سفوف نمایند

پوسیون والریانات دوی بگیرند والریانات دوی از ۱ تا ۴ دسی گرم اب مقطر ۱۲۰ گرم شربت

ده ... گرم

محصولات لاروی جهة استعمال خارجی

ساده ۰٫۲ گرم مخلوط کنند و در دفع تشنج هر نیم ساعت یک قاشق بنوشند و در دفع صرع هم یوسپون داد و دو دفعه بیاشامند

حب مرکب والریانات روی نسخهٔ اول بگیرند والریانات روی عصاره کنکینا عصارهٔ جنطیانا مکید ۱ گرم عصارهٔ بلادن ۰٫۱ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و مفضض کنند در دفع نورالژی متصل و نواق شدید یک حب صبح و یکی عصر بیاشامند

نسخهٔ دوم بگیرند والریانات روی والریانات کینین مکید ۰٫۵ سانتی گرم عصارهٔ کنکینا عصارهٔ جنطیانا مکید ۱ گرم عصارهٔ بلادن ۰٫۱ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و در نورالژی متصل که با حملهای غیر منظم همراه بود یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند و در نورالژی تناوبی دو حب بفاصله چند ساعت بیاشامند بطریقی که حب آخری از ۵ تا ۶ ساعت قبل از حمله مرض استعمال شود

حب والریانات روی معمول بوشاردا بگیرند والریانات روی ۱۰ دسی گرم اترو پین ۵ میلی گرم با مقدار کافی عسل ۱۰ حب سازند و در دفع نورالژی از ۱ تا ۱۰ حب مندرجا بیاشامند

در بیان نسخهای اجزای لاروی محصولات

کحل خشک بگیرند طوطیا مسحوق ابرسا مسحوق نبات مکید ۵ گرم مخلوط کرده صلایه کنند تا گرد متحد الاجزائی حاصل شود و قدری از آن در چشم ذرور نمایند

ایضاً کحل خشک معمول کولریر بگیرند قند سفید طوطیا شوره مکید ۵ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند و در دفع لکه کهنه قرنیهٔ چشم ذرور نمایند

قطور سولفات روی بگیرند سولفات روی ۵ سانتی گلاب ۱۰ گرم حل کرده در چشم قطور نمایند

کحل منقی معمول بیمارستانها (اب کحلی) بگیرند گلاب ۰٫۳ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم مسحوق ابرسا نبات مکید ۴ دسی گرم سولفات روی ۵ دسی گرم سولفات و نبات را در آب مقطر حل کرده و گلاب را افزوده و مسحوق ابرسا را مخلوط نمایند

کحل قابض و محلل بگیرند سولفات روی ۲۵ سانتی گرم در ۱۰۰ گرم مطبوخ اقطی حل کنند

کحل ژلاتین بگیرند سولفات روی ۲۵ سانتی گرم در ۱۲۰ گرم لعاب اسفرزه حل کرده و ۱۵ گرم لعاب بهدانه افزوده و در وقت استعمال بهم زنند

کحل قابض تریاک دار بگیرند عصارهٔ تریاک ۱ دسی گرم سولفات روی ۲ دسی گرم در ۱۰۰ گرم گلاب حل کنند

کحل روی کافوردار بگیرند سولفات روی ۱ گرم کافور ۵ سانتی گرم آب ۱۰۰ گرم کافور را نرم کنند و در آب مخلوط کرده و حرارت داده بهم زنند تا حل شود و صاف نموده سولفات را حل کنند

کحل دافع رمد معمول سیشل بگیرند سولفات روی ۶ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم

اب مقطر ۱۰ گرم لودانم سیدنم ۸ تا ۱۲ قطره حل کند

اب دافع رمد معمول لوش بگیرند عرق کلیل الملک اب مقطر مکث ۱۰۰ گرم الکل خالص ۵ گرم زاج سفید سولفات دوی مکد ۱ گرم تعفین صبره ۵ دسی گرم مطابق معمول حل کرده صاف نمایند پارچه را در محلول الوده نموده در شبانه روزی دو تا چهار دفعه بروی چشم منطبق کند و این عمل در رمد مزمن و سیلان دمعه و قروح اجفان مستعمل و مفید است

زرق دوئی لودانم دار معمول بیمارستانها بگیرند سولفات دوی ۵ دسی گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم لودانم سیدنم ۲ گرم حل کرده در سوزاک مزمن زرق نمایند

زرق قابض معمول بوت بگیرند گلاب ۲۰۰ گرم عصاره راتانیا ۲ گرم لودانم سیدنم سولفات دوی مکد ۱ گرم حل کند و روزی سه دفعه زرق نمایند

زرق قابض معمول میک بگیرند سولفات دوی ۳ گرم اب مقطر ۴۰۰ گرم استات مبلور دوی ۴ گرم لودانم سیدنم تعفین کاشو مکد ۸ گرم مطابق معمول عمل کند و در دفع سوزاک زرق نمایند و در وقت استعمال بهم زنند

غسول معمول بیت بگیرند سولفات دوی استات سرب مکد ۲ گرم گلاب ۲۰۰ گرم لعاب بهدانه ۳۰ گرم حل کند و در بعضی اقسام اکزما و امپتیگوی عارض در صورت و گوش تغسیل نمایند

زرق معمول ریکل بگیرند سولفات دوی زاج مکلس مکد ۱۰ گرم در ۵۰۰ گرم اب صاف حل کند و در دفع لوکوره مزمن زرق نمایند

زرق دافع زکام معمول پرتی بگیرند سولفات دوی ۵ اسانتی گرم اب صاف ۳۰ گرم حل کند و در زورقه که ظرفیتش ۳۰ گرم باشد داخل کرده در روزی یک یا دو دفعه در هر یک از منخرین زرق نمایند

زرق دافع سوزاک کهنه معمول وست بگیرند سولفات دوی ۲ دسی گرم اب مقطر ۳۰ گرم تعفین تریاک ۴ گرم عرق غاز کلاسی لعاب صمغ عربی مکد ۱۵ گرم مخلوط کند در روزی دو دفعه زرق نمایند و در وقت استعمال بقوت بهم زنند

ذرور دافع انتر تریگو معمول هاردی بگیرند اکسید دوی ۲۰ گرم کافور ۱ گرم نشاسته ۴۰ گرم مطابق معمول گرد سازند و در دفع انتر تریگو ذرور نمایند (ورم حمره شکلی که از اصطکاک دو جزء بروی یکدیگر حاصل گردد در لغت یونانی **انتر تریگو** نامیده میشود و نیز تبثری که در جلد از اثر تمادی بول و یا عرق بروز کند باین اسم موسوم میگردد)

پوماد قابض بگیرند اکسید دوی ۵ گرم پروطی و یا وازلین ۴۰ گرم پوماد سازند و در دفع شقاق دکمه پستان و بعضی اختلالات مزمنه ضعیف استعمال کنند

گلیسره اکسید دوی مطابق کدکس بگیرند اکسید دوی ۱ گرم گلیسره نشاسته ۲ گرم مخلوط کند

انگان دوی مطابق دواسازی لندن بگیرند اکسید دوی ۳۰ گرم پیه مذاب ۲۰۰ گرم مخلوط کند و در دفع بسیاری از اختلالات جلدی بمقدار ۱۰ تا ۳۰ گرم تمریخ نمایند

محصولات محرقه

پوماد اکسید دوی مطابق کدکس بگیرند اکسید دوی ۱۰ گرم پیه حسن لبه ۹۰ گرم مخلوط کند و در دفع اگرهای تحت حادکه رطوبت مترشحه چندان زیاد نباشد تمریخ کند

تمریخ قابض معمول بوشادا بگیرند مسکه کاکاو ۱۲ گرم روغن بادام شیرین ۵ گرم اکسید دوی تکارمکی ۵ اسپانیا گرم اسانس برگاموت ۳۰ سانتی گرم مخلوط نمایند و در دفع شقاق پستان و دست تمریخ کند

پوماد (انگان) طوطیا بگیرند طوطیای مسحوق ۸ گرم مسکه معمول با گلاب انگان و دیدی مکید ۱۶ گرم مخلوط کند و در دمعه مزمن بر چشم کشند

قیروطی توونر بگیرند موم سفید ۱۰ گرم در ۱۲ گرم روغن زیتون ذوب کند و ۱۰ گرم طوطیای مسحوق بیفزایند در احتراق و شقاق استعمال نمایند

قیروطی هوفلاند بگیرند قیروطی ساده ۱۰ گرم اکسید دوی معمول لیکوپود مسحوق مکید ۱ گرم مخلوط کند و در قروح احقان استعمال نمایند

پوماد هانش بگیرند مسکه تازه ۳۰ گرم اکسید دوی ۲ گرم تریاک مسحوق ۵ سانتی گرم مخلوط کند و در دفع امپتیوگوی مزمن تمریخ نمایند

پوماد پلومباژین معمول مارک بگیرند پلومباژین ۸ گرم سولفات دوی ۳ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم مخلوط کند (**پلومباژین** عبارت از ماده است معدنی که با آن مداد میسازند و هیچ جزو تبا باسرب ندارد و یک قسم زغال طبیعی است که ترکیب شیمیائی آن با زغال چوب فی الجمله اختلافی دارد)

پوماد ژانن بگیرند کلمل ۵ گرم مسحوق طوطیا مسحوق گل ارمنی مکید ۱۰ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم مخلوط کند و در دفع کدورت ترینیا استعمال نمایند

پوماد دافع ورم جفن معمول هوبرت بگیرند وازلین ۱۰ گرم اکسید دوی سوب سفید مکید ۵ سانتی گرم مخلوط کند و دو دفعه در روز بر کنارهای جفن تمریخ نمایند

گلیسره دافع اگزما معمول ژنترالک بگیرند اکسید دوی ۱۰ گرم کلمل ۵ گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم مخلوط کند

کحل منفح معمول اسکاروپا بگیرند طوطیا ۴ گرم صبر سقوطری کلمل مکید ۱ سی گرم مسکه تازه ۱۰ گرم مخلوط کند در کدورت قرنیه استعمال نمایند

پوماد سابنور دوی معمول کونیر بگیرند سابنور دوی ۲۰ سانتی گرم پیه مذاب کره کاکاو مکید ۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند و هر ربع ساعت فاصله بقدر یک دانه لوبیا بر روی جبهه و اجفان و شقیقه‌ها تمریخ نمایند

گلیسره کلورور دوی معمول عزونوو بگیرند کلورور دوی ۱ گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم مخلوط کند و این گلیسره قابض و فی الجمله محرق است و در قروح ضعفی و سرطانی با آن دفاده نمایند

در بیان محصولات محرقه

بعضی اوقات سولفات روی را در قروح غیرموجعه استعمال میکنند ولی محصول محرقی که بیشتر استعمال مینمایند
عبارتست از کلورور دوروی

محلول اشباع شده کلورور روی معمول کلووت بگیرند اب ۱۰۰ کلورور دوروی ۵۰ در صراحی مخلوط کرده بهم زنند تا حل شود و در استعمالات متعارفی کفایت میکند از اینکه در صراحی
در دارای یک جزء اب و ۳ جزء کلورور دوروی داخل نمایند و زیادتی کلورور دوروی که بطور غیر محلول میماند موجب حمت
و ابدانی نمیگردد و با این محلول داغ میکنند قروح سفیلیسی و شانکر نرم و شانکر فاژدنیک و لکه‌های مخاطی را و
بواسطه این عمل بسیار کاتریس خاصل میگردد و لباس هم لکه نمیشود و گاه لازم میشود که این عمل را مکرر کنند و باعانت
ذراقه **پراواز** از ۱ تا ۱۰ قطره این محلول را در لیپوم و گواتر و اقسام بگیتها و اقسام تومورها زرق مینمایند و
از این عمل نموت ماده نتیجه میشود و بسرعت و سهولت استیصال ان ممکن میگردد

خمیر محرق کلورور روی معمول کانکوان و مطابق کدکس بگیرند کلورور روی مذاب ۸ اکسید دوروی ۲ ارد گندم کرده گرم خان ۰۰ ادرجه خشک کرده باشند ۶ اب مقطر ۱ کلورور را در
حالت برودت در اب حل کنند و اکسید وارد را افزوده بدقت مخلوط نمایند و خمیری سازند و هر ثخنی که میخواهند
در روی سنگ مرمر بگسترانند و هر اندازه که میخواهند قطع کنند و یا از ان استوانه‌ها سازند و این قطعات را در
صراحی در داری که محتوی اهک زنده باشد حفظ نمایند و چون این قطعات را بروی جلد بی‌بشره منطبق سازند پس از
چند دقیقه احساس حرارت موجعی گشته که منجر باحساس حرقت میشود و اسکاری که بواسطه خمیر کانکوان حاصل
شده پس از هشت تا ده روز ساقط میگردد و این اسکار سفید و صلب و ثخین میباشد و خمیر کانکوان در روی جلد
با بشره اثری نمیکند

خمیر انتیمونی کانکوان بگیرند کلورور دانتیمون ۱۰ گرم کلورور دوروی ۲۰ گرم ارد گندم ۵ گرم مطابق
معمول خمیر سازند و در تومورهای سرطانی استعمال کنند

محرق کلورور روی و گوتاپرکا معمول ویکم بگیرند گوتاپرکا کلورور دوروی
مکدیک جزء گوتاپرکا را ذوب کنند و کلورور دوروی را در مذاب داخل نمایند و محصول را بطور قرص و یا استوانه و یا
شکل دیگری مرتب کنند و در وقت استعمال این قطعات را با الکل تر نمایند

غسول کلورور روی معمول موزگان بگیرند کلورور دوروی از ۱ تا ۸ اب ۱۰۰
حل کنند و صاف نمایند و جهة منع از حصول دم سطح جراحات را بشویند

محلول دافع ورم مجرای بول معمول گودریوت بگیرند کلورور دوروی مایع
روی ۰.۳۰ قطره اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و روزی دو یا سه دفعه زرق نمایند و محلول کلورور روی ۱ در ۱۰۰۰
را در دفع سوزاک استعمال میکنند

محلول کلورور روی معمول بوزنیت بگیرند کلورور دوروی ۱۰ گرم
اب ۵۰ تا ۲۰۰ گرم حل کنند و روزی یک یا دو دفعه بفاده جراحت را تجدید کنند و انرا بدقت پاک نموده با این
محلول بشویند

محلول کلورور روی معمول فوول بگیرند کلورور دوروی ۱ گرم اب ۱۰۰ گرم

کلکند

یدور کدمیوم

حل کنند و در ورم حلق و لوزه و قروح خفیفه کمی از این محلول نطول کنند

محرق سولفات روی بگیرند سولفات اسید دروی ۰٫۳۰ گرم گلیسرین ۴ گرم مخلوط نمایند و
بروی شرپی مانند خبر این مخلوط را گسترانیده استعمال کنند

کدمیوم فلزی است که در سال ۱۸۱۸ میلادی (۱۲۳۴ هجری) یکی از دانشمندان بدوا آنرا در معدن اکسید زرد روی
کشف نمود و جسمی است جامد سفید مانند قلع و بی بو و بی طعم و خیلی درخشنده و قابل انطراق و بسهولت
ذوب میگردد و شروع بذوبان در حرارتیکه قدری بالاتر از حرارت جوش جیوه باشد مینماید چون آنرا در هوای
آزاد حرارت دهند مشتعل شده و با بخار زرد قهوه رنگی میسوزد و اکسیدان زرد قرمز رنگ و یا قهوه است و
هیدراتان محلول در آمونیاک ولی در کربونات آمونیاک هیچ حل نمیشود و بواسطه همین صفت از مس و روی
تمیز داده میشود و اکسیدان با بعضی اسیدها ترکیب شده و تولید ترکیبات ملحی قابل تبلور مینماید و این املاح در
صورتیکه محلول در آب باشند بواسطه سولفید ئیدرژن رسوب زردی میدهند که عبارت است از سولفور کدمیوم
و حال آنکه املاح روی رسوب سفیدی حاصل مینمایند و کدمیوم فلزی در طب استعمالی ندارد و فقط سولفات
و یدور و آنرا در خارج استعمال مینمایند

سولفات کدمیوم ملحی است بیرنگ و جاذب الرطوبه و متبلور بشکل منشورهای چهار وجهی
متوازی الاضلاع و محلول در آب و نسبتا قابض و مانند سولفات روی اثر میکند ولی در مقابل قوی از
آن است و بعضی از دانشمندان این ملح را در دفع اورام چشم که سبب آنها سوء مزاج بود استعمال مینمایند
و بعضی دیگر آنرا در دفع لکه قرنیه و کدورت آن بکار میبرند و زرق آنرا در دفع ورم گوش و سوزاک نیز
معمول میدارند

کحل معمول فرونمولر بگیرند سولفات کدمیوم ۰٫۰۲ سانتی گرم گلاب ۴٫۰ گرم لودانم سیدنم ۲ تا
۴ قطره حل کنند در دفع قرحه قرنیه در چشم قطور نمایند

کحل دافع رمد معمول سیشل بگیرند سولفات کدمیوم ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰ گرم
لودانم سیدنم ۴ قطره حل کنند و روزی سه یا چهار دفعه هر دفعه ۱ یا ۲ قطره در ما بین اجفان قطور نمایند

کحل قابض تریاک دار معمول ویست بگیرند سولفات کدمیوم ۵ سانتی گرم تنطور
تریاک ۵ گرم آب مقطر ۳۰ گرم مخلوط کنند در لکه قرنیه و رمد مزمن چند قطره در ما بین اجفان بچکانند

کحل معمول گودرون بگیرند سولفات کدمیوم از ۵ تا ۱۵ سانتی گرم لعاب صمغ عربی
۱۰ گرم حل کنند

یدور کدمیوم ملحی است سفید مروارید و نسبتا درخشنده و خیلی محلول در مجاورت هوا فاسد نمیشود
و این یدور از عوامل مقسمه و محلله است و مقدار شربت آن از ۵ تا ۳۰ سانتی گرم و با مواد دسمه پوماد هائی از
آن میسازند که در مجاورت هوا رنگین نمیگردند

پوماد معمول گارود بگیرند یدور کدمیوم ۲ گرم پیه مذاب ۱۵ گرم پوماد سازند

پوماد معمول بومت بگیرند یدور کدمیوم ۱ پیه مذاب و تازه ۸ و یدور را اولا نرم کرده با پیه
مخلوط کنند و این پوماد را مانند پوماد یدور سرب استعمال مینمایند

در چهل و هشتم — ریوند

پ ریوند ع راوند ف روبارب ل رادیکس ربئی دیشه چندین قسم ریباس است که همه آنها از طایفه پولیگونه (کثیر الاضلاع) میباشند و ریوند مینامند و این قسم عبارتند از ریباس مواج ل رِئوم اوندولاتوم و ریباس پهن ل رِئوم پالماتوم و ریباس صلب ل رِئوم کومپاکتوم و ریباس جنوبی ل رئوم اوسترال و ریوندهائی که در تجارت متداول اند عبارت از اقسام ذیل میباشند اولاً ریوند مسکو بشکل قطعات غیر منظمی است که رنگ آنها در ظاهر استر و کساره آنها مانند مرمر سفید و قرمز و زرد و بوی آنها مخصوص و طعمشان تلخ و قابض و بزاق را بشدت مانند زعفران رنگین میکند و چون آنها را بخایند در زیر دندان صدا مینمایند و این قسم که گران بها تر از سایر اقسام است بومی تاتارستان چین میباشد و از آنجا به سیبیر حمل میکند و مامورین حکومت روس با دقت ریوندها را جدا کرده و جهة نشانه سوراخهای کوچکی که در آن موجود بوده بزرگ مینمایند زیرا که حکومت قبول نمیکند مگر ریوند سوراخدار را و از این جهة است که بهترین علامت ممیزه این قسم ریوند وجود سوراخهای بزرگ صاف در آن میباشد

ثانیاً ریوند چینی بشکل پارچه‌هائی است مدور و رنگ آنها زردچرکین و دارای صلابت خیلی زیادتر از قسم مذکور و طعمشان تلخی مخصوصی دارد و در زیر دندان بشدت صدا میکند و رنگ سطحی آنها زرد مایل به نخودی و رنگ اندرونی این پارچه‌ها اغلب اوقات سوراخ کوچکی موجود است که در آن قطعات بندی که بان کشیده شده اند دیده میشود

ثالثاً ریوند ایرانی که ریوند مسطح نیز نامیده میشود رنگ این قسم ریوند که رونسج آن مستحکم و مانند ریوند چینی دارای سوراخ است و این قسم ریوند را از تبت از راه روسیه یا هند بفرنگ میبرند و بشکل قطعات مستطیلی میباشد که از یک طرف مسطح و از طرف دیگر محدب باشد و خیلی گران بها است

رابعاً ریوند فرانسه بشکل پارچه‌های قرمز رنگی است که دارای خالهای چندی اند و بعسرت بزاق را برنگ زرد رنگین میکند و در زیر دندان چندان صدا نمینماید و این قسم پست‌ترین اقسام است

باید دانست که متقدمین از دانشمندان یونان باسم راپونتیکوس ریشه را مینامیدند که بواسطه مردمان بیابانی ممالک سیاه بعنی بربرها حمل و نقل میشد و لفظ راپونتیکوس مرکب است از دو کلمه یکی را که بمعنی آن ریشه است و دیگری پونتیکوس که مشتق از پونت اوکزن بود بمعنی دریای سیاه و در زبان لاتینی آنرا رابار باروم مینامند و روبارب که بمعنی راوند باشد مشتق از این لفظ است و مصنف میگوید چون در لفظ راوند تفکر و تعمق نمائیم همین معنی استنباط میشود چه کلمه وند زیاده بمعنی مردمان بیابانی است مثل آنکه مردمان چادرنشین بیابانی را باین لفظ موصوف کرده و مینامند مانند احمد وند و بیرانوند و سگوند و غیره پس لفظ راوند مرکب از دو کلمه پارسی است یکی را بمعنی ریشه و دیگری وند بمعنی مردمان بیابانی چنانکه در تحقیق لفظ راپونتیکوس ذکر شد بهر جهة چون ریوند اغلب اوقات کرم میزند و آنرا سوراخ میکند خمیری میسازند از گرد ریوند و آب و این سوراخها را بان میگیرند پس در وقت خریدن احتیاطاً پارچه‌ها

ریوند را

ریوند

ریوند را باید شکست تا این تقلب مکشوف شود

دانشمندان کیمیا که ریوند را تجزیه کرده در وجود مواد ذیل در آن متحد القول‌اند ۱ مادهٔ تلخ موسوم به رابونتیسین ۲ مادهٔ ملونه موسوم به رئین یا رابارباربین ۳ آهک و پتاس ۴ اسید اوکسلیک و اسید ملیک و اسید سولفوریک ۵ صمغ و نشاسته ۶ تنن ۷ ماده سلولی و ماده خشبی ۸ آب و اسید اوکسلیک در ریوند بحالت اوکسلات آهک میباشد و بلورهای آن در وقت جاویدن در زیر دندان خورد شده و صدا میکند و یک ثلث وزن ریوند چینی و ریوند ایرانی این ملح است و ریوند مسکو کمتر این ملح را دارد و ریوند خود روی در انگلستان تقریباً در ۱۰۰ جزء دارای ۵ جزء این ملح است و ماده ملونه و مادهٔ نشاسته در این قسم بیشتر از اقسام تجارتی

چنین میگویند که ریوند بواسطه حرارت متمادی خواص مسهلش مفقود میگردد و از این جهت است که یک وقتی ریوند بو داده را مانند عوامل مقویه استعمال میکردند و طریق ساختن ریوند بو داده باین نهج است که گرد ریوند را در ظرف نقره ریخته حرارت دهند تا اسمر اللون شود

ریوند کاملاً بواسطه عمل هضم تجزیه نمیشود و ماده ملونه و ماده تلخ آن در خون داخل میگردد و از این جهت است رنگ زرد قاروره اشخاصی که ریوند را شامیده‌اند و نیز عرق این اشخاص اغلب زرد رنگ میشود و هم چنین است شیر مرضعات که علاوه بر اکتساب رنگ زرد دارای تلخی گشته و خاصیت تلینی نیز در آن موجود میگردد و این خاصیت در بعضی مواقع در اطفال بی فایده نیست

سفوف گرد ریوند و شربت دم کرده و یا جوشانده آن موجب بروز اسهال برقی میگردد و مورث قولنج نمیشود و معده و امعاء را خسته نمیکند و سایر مسهلات عموماً اشتها را کم کرده و مورث یک نوع کسالت خراجی میشوند برخلاف ریوند اعمال معده را قوت داده و بر هیجان بدن می افزاید و بواسطه تجربه ثابت شده است که ماده مسهل ریوند با تنن و یک عنصر تلخی ترکیب یافته و از این جهت است آثار مقویه که از آن بروز میکند زیرا که هر این دو ماده مانند عوامل مقویه اثر مینمایند و نیز بواسطه تجربه ثابت کرده اند که ریوند بعد از اسهال می آورد و تعدیلات هضم را مستحکم میکند و این اثر مثل آنکه یک وقتی معتقد بودند بواسطه قبض نیست بهر جهة قدمای از دانشمندان چون تا در خواص مقویه ریوند را مشاهده کرده‌اند آن را مانند مسهلات حاره که استعمال آنها را در امراض و دمی خطرناک می دانستند تصور نمودند و در امراض ضعفی که شرایط استعمال مستفرغات موجود بود استعمال ریوند را جایز میدانستند و در چندی قبل در استعمال ریوند مبالغه نموده و از آن در غالب امراض معمول میداشتند حالیه در فقط استعمال آن منحصر در دفع امراض جهاز هضمی است و مخصوصاً استعمال میشود در سوء هضمی که بدون حمی بود و نتیجه امراض حاده باشد و با تلخی دهان و احساس درد خفیفی در قسمت فوق معده و یبوست طبع همراه بود و نیز در سوء هضمی که بسبب عدم حرکت و نشستن در یک محل باشد و سوء هضم زنان و پیران و در سوء هضمی که مشاهده میشود در اشخاص مبتلی به کلوروز و در زنان عصبانی و در اشخاص مبتلی به مالیخولیای مراقی و نیز از در اسهال صفراوی استعمال میکنند یعنی آن قسمی از دم حاد معا که بدون حمی بود و با قرمزی زبان همراه نباشد و مریض در حالت افتادگی نبادی بود و از اشتداد و از دیاد مرض طبیب مخوف نباشد و نیز ریوند را در دوسنطاریای ... معمول میدارند بعضی در همه امتداد مرض و بعضی دیگر تجویز نمیکنند مگر در ابتدای مرض وقتی که مدفوع چندان خون آلود نبود و در دفع دیدان معوی نیز ریوند موثر است مخصوصاً در صورتیکه با کلمل

مرکب شده باشد

گرد ریوند را چون از ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم با غذا بیاشامند مانند مقویات اثر میکند و از ۱۳۰ دسی گرم و ۲ گرم تا ۴ گرم مانند مسهلات و مقدار شربت مطبوخ آن بطور مسهل از ۲ تا ۶ گرم است که در ۱۰۰ گرم اب دم کنند و چون وقوع اثر را خواسته باشند استعمال نمایند باید مقدارش را ضعف کرد و عصارهٔ مائی ریوند و عصارهٔ الکلی آن بمقدار ۴ دسی گرم تا ۱ گرم مثل مسهلات در یک شب عمل میکند و بعضی از اطبا مضغ ریوند را تجویز میکنند که مریض آنرا جائیده و آب دهان را فرو برد و این طریقه بر سایر طریقه ها ترجیح دارد

مواد مانعة الجمع جمع ما بین آب آهک و امبیک و مطبوخات قابضه با ریوند و محصولات آن [illegible]

در بیان محصولات ریوند و نسخه های مستعمله از آنها

گرد ریوند مطابق کدکس بگیرند ریوند چینی مقدار منظور نیم کوب کرده در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم بکوبند و از موی ابریشمی نمره ۱۲۰ بر بیزند و نخاله خشبی که باقی میماند دور بریزند و از ۱۰۰ اجزاء ریوند ۹۲ جزء گرد باید بدست آورند و مقدار شربت این گرد مانند مقویات معده از ۱ تا ۵ دسی گرم و مانند مسهلات از ۴ دسی گرم تا ۴ گرم است

سفوف مسهل معمول فوردیس بگیرند ریوند ۲۵ سانتی گرم نمک سنیت ۵ دسی گرم نرم سائیده مخلوط کنند و در یک لسته بر بندند و از ۴ تا ۱۲ لسته در عرض روز بیاشامند

گرد مرکب ریوند معمول واسای ادمبورک بگیرند ریوند ۲۵ منیزی کلس ۷۵ زنجبیل ۱۲ نرم سائیده مخلوط کنند و از ۲ تا ۱۰ گرم سفوف نمایند مانند مسهلات عمل میکند

حب صابونی ریوند معمول واسازی اسپانیول بگیرند گرد ریوند ۵ دسی گرم صابون طبی ۲ دسی گرم با مقدار کافی شربت ساده ده حب سازند و از ۱ تا ۵ حب بطور مسهل و تقویت معده بنوشند

تیزن ریوند مطابق کدکس بگیرند ریوند چینی ۵ گرم نیم کوب کرده در ۱۰۰۰ گرم اب بخیسانند وصاف کرده در حصول اسهال و تقویت معده پیاله پیاله بیاشامند

تیزن مسهل ریوند بگیرند ریوند ۱۵ گرم نیم کوب کرده در ۵۰۰ گرم اب جوش دم کنند وصاف کرده جهة حصول اسهال طرف صبح پیاله پیاله بیاشامند

شربت ریوند بگیرند ریوند ۱۰۰ اب ۵۰۰ قند ۱۰۰۰ ریوند را نیم کوب کنند و مدت ۱۲ ساعت در آب بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و قند را در مصفی حل کنند و ۳۲ گرم این شربت دارای مواد محلوله ۲ گرم ریوند است و مقدار شربت آن از ۴ تا ۳۲ گرم

شربت مرکب ریوند بگیرند ریوند ۲۰۰ گرم ریشه خشک کاسنی ۲۰۰ گرم برگ خشک کاسنی ۳۰۰ گرم برگ شاهتره ۱۰۰ گرم برگ سرخس ۱۰۰ گرم میوه کاکنج ۶۰ گرم دارچینی ۲۰ گرم صندل سفید ۲۰ گرم قند ۳۰۰۰ گرم اب مقطر مقدار کافی ریوند و دارچینی و صندل را نرم بکوبند و ۱۰۰۰ گرم اب ۸۰ درجه بر روی آنها

بخیسانند

محصولات ریوند

در نتیجه مدت ۶ ساعت بگذارند دم کشد و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند در ۵ جزء این مصفی ۱۵ جزء قند
در حالت بخور در حل کنند و از طرف دیگر سایر مواد را نرم کوفته و با تفاله مصفای مذکور در ۵۰۰ گرم آب جوش داخل
کنند و بگذارند ۱۲ ساعت دم کشد و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نموده و مصفی را با باقی مانده قند شربت
سازند و در هنگام قوام شربت اول را داخل نمایند و ۲۰۰ گرم این شربت دارای مواد محلوله ۱۸ سانتی گرم ریوند است
و این شربت که از عوامل مقوی معده است باسم **شربت مرکب کاسنی** نیز نامیده میشود و در حصول
اسهال در اطفال خیلی مستعمل است و مقدار شربت آن یک قاشق چای خوری است که در عرض روز دو سه دفعه
بطفل بخورانند و در بزرگان از ۱۰ تا ۶۰ گرم آنرا استعمال میکنند و یکی از دانشمندان جهة محافظت این شربت ۱۵/۱۰۰۰
تعفین دارچینی و ۱۵/۱۰۰۰ تعفین صندل لیمون می افزاید

قرص ریوند بگیرند گرد ریوند ۳۲ مسحوق قند ۴۸۰ با مقدار کافی لعاب قرصهای ۶ دسی گرمی
سازند و مقدار شربت آنها از ۵ تا ۶ عدد است

ریوند گرانولی مانتل بگیرند ریوند مسکو ۱ قند ۳ مطابق معمول گرانول سازند

پوسیون مسهل ریوند بگیرند ریوند ۱۵ گرم در ۱۵۰ گرم آب جوش دم کند و صاف نموده
۲۰ گرم شربت مرکب کاسنی بیفزایند و یکدفعه بیاشامند

پوسیون مسهل شیرخشت و ریوند معمول بیمارستانهای لشکری
بگیرند ریوند نیم کوب ۴ گرم شیرخشت ۶۰ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم ریوند را در آب جوش مدت ۲۰ دقیقه دم کند
و شیرخشت را حل کرده صاف نمایند و در یک یا دو دفعه بیاشامند

مطبوخ قلیائی ریوند معمول در واسای اطریش بگیرند ریوند نیم کوب
۶ کربونات مترلر سود ۲ آب مقطر ۱۰۰ مخلوط کرده چند لحظه بجوشانند و بعد بگذارند سرد شود و با فشار از پارچه
گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این مطبوخ از ۲ تا ۵ گرم مقوی معده و از ۱۰ تا ۵۰ گرم مسهل است

تیزن دافع دوسنطاریا معمول ژیمرمان بگیرند ریوند نیم کوب ۴ گرم طرطیر پتاسی
۳۰ گرم جو ۶۰ گرم آب ۲۵۰۰ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا ۲۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف کنند و در دفع دوسنطاریا
پیاله پیاله بیاشامند

پوسیون محلل معمول سیدنبور بگیرند گرد ریوند ۱۰ گرم بی کربونات سود ۲ گرم شربت
ساده ۵۰ گرم عرق نعناع ۲۵۰ گرم مخلوط کنند و هر قاشق سوپ خوری این پوسیون تقریبا دارای ۵ دسی گرم
ریوند است و در دفع برسوز و نفخ شکم و یبوست طبع از ۲ تا ۵ قاشق سوپ خوری در عرض روز بیاشامند

شراب مرکب ریوند بگیرند شراب مادره ۵۰۰ گرم گرد ریوند ۶۰ گرم مسحوق دارچینی ۴ گرم مدت هفت
روز بخیسانند و صاف کنند از ۳۰ تا ۶۰ گرم این شراب را در دفع اسهال استعمال میکنند

شراب ساده ریوند مطابق کدکس بگیرند ریوند نیم کوب ۶ شراب گرناش ۱۰۰ مدت ده
روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این شراب بمقدار ۲ تا ۳ گرم
مقوی معده و بمقدار ۵ تا ۶۰ گرم مسهل است

شراب ریوند مطابق دواسای دنمارکی بگیرند ریوند نیم کوب ۸ پوست نارنج ۲

قاقلهٔ صغار ۱ شراب اسپانیول ۵۰ بمدت ۳ روز بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند و در محصول بیفزایند
قند ۱۲ حل کرده با کاغذ صاف نمایند و این شراب بمقدار ۲ تا ۵ گرم مقوی معده و بمقدار ۵ تا ۲۰ گرم مسهل است

فقاع مسهل معمول سیدنم مطابق نسخهٔ بوشاردا بگیرند ریوند نیم
کوب ۱۰ گرم مدت دو روز در ۱۰۰ گرم فقاع بخیسانند و بعد صاف کنند در اطفال مسهل بسیار خوبی است

فقاع مسهل سیدنم مطابق نسخهٔ ژانل بگیرند لسفایج ۱۰ ریشهٔ ریوند بستانی
(راپونتیک) برگ سنا مونه خشک مکی ۵۰ برگ تازه کوکلشا یا برگ مرمیه مکی ۳۰ ریوند ریشهٔ تازه زفوز مکی
۱۸ انار نیم ۱ دانه فقاع تند ۱۰۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند با کاغذ صاف نمایند و از ۵۰
تا ۳۰۰ گرم این فقاع را مانند مسهل استعمال نمایند

معجون مرکب ریوند (معجون کاتولیکوم) مطابق کدکس بگیرند
ریشهٔ لسفایج ۶۰ ریشهٔ کاسنی ۳۰ برگ غافث برگ سرخس مکی ۶۰ پولیپ فلوس خیار شنبر ۶۰ پولیپ تمر هندی مسحوق
ریوند چینی مسحوق سنا مکی ۶۰ مسحوق اصل السوس ۲ مسحوق دانهٔ بادیان مسحوق تخم کل و مکی ۳ قند ۱۳۸۰ آب مقطر
۲۰۰۰ ریشه‌ها و برگها را خورد کنند و با آب مقطر مخلوط کرده بجوشانند تا یک ثلث باقی ماند و با فشار صاف کنند قند را
بر مصفی افزوده مجدداً حرارت دهند تا محصول بقوام شربت غلیظی گردد و از روی آتش برداشته اول پولیپ فلوس
و تمر را داخل کنند و بعد گردها را و بدقت مخلوط نمایند و این معجون یک هفتم وزنش مواد مسهله میباشد و مقدار شربت
آن از ۸ تا ۳۰ گرم است

عصارهٔ ریوند مطابق کدکس بگیرند ریوند چینی نیم کوب کرده ۱ آب مقطر ۸ ریوند را در
۵ جزء آب مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند و تفاله را دیگر با قیمانده خیسانده نیز با فشار صاف
نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی آنها را برداشته در حمام ماریه بغلظت عصارهٔ
نرم قوام آورند و مقدار شربت این عصاره در تقویت معده از ۵ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم و از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم
آن مسهل است

عصارهٔ الکلی ریوند بگیرند ریوند نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه مقدار کافی ریوند را در الکل
بخیسانند تا تمام مواد محلولهٔ آن حل شود و بعد صاف کرده مصفی را در حمام ماریه تقطیر نمایند تا الکل گرفته شده
و محصول بقوام عصاره گردد

عصارهٔ مرکب ریوند مطابق دواسازی ژرمانی بگیرند از یک طرف عصارهٔ
ریوند ۳ عصارهٔ صبر زرد ۱ آب مقطر ۴ با اعانت حرارت ملایمی حل کنند و از طرف دیگر صابون جلب ۱ الکل ۹۰
درجه ۴ نیز حل کنند دو محلول را مخلوط نموده در حمام ماریه تبخیر نمایند و این عصاره که مسهل است مقدار
شربتش از ۲ تا ۵ دسی گرم میباشد

تعفین ریوند مطابق کدکس بگیرند ریوند نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ده
روز بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند با کاغذ صاف نمایند و از ۱۰۰ جزء الکلی که استعمال کرده ۹۰ جزء
تعفین بدست میاید و مقدار شربت این تعفین که مسهل است از ۲ تا ۱۵ گرم بطور پوسیون میباشد

تعفین مرکب ریوند مطابق دواسازی انگلستان بگیرند ریوند

سانگیناریَن

نیم‌کوب ۱۰۰ هیل نیم‌کوب تخم گشنیز نیم‌کوب زعفران خورد کرده مکد ۱۵ الکل ۶۰ درجه ۵۰۰ امدت چهارده روز خیسانند و صاف کنند و در روی تفاله نیز بقدری الکل بریزند و صاف کنند که محصول ۱۰۰۰ گرم گردد و مقدار شربت این تعفین در تقویت معده از ۱ تا ۳ گرم و بطور مسهل از ۳ تا ۱۵ گرم که مانند پوسیون بیاشامند

الکسیر مبارک (تعفین ریوند مرکب با صبر) مطابق دواسازی انگلستان بگیرند ریوند نیم‌کوب ۴۰ صبر ۲۴ هیل ۱۵ الکل ۶۰ درجه ۵۰۰ امدت هشت روز بخیسانند و با کاغذ صاف نمایند و در تقویت معده از ۲ تا ۴ گرم و بطور مسهل از ۱۰ تا ۲۵ گرم استعمال نمایند

گرد مرکب ریوند مطابق دواسازی آلمانی بگیرند هیدروکربونات منیزی ۶۰ قند ۴۰ ریوند ۱۵ اسانس رازیانه ۱ مخلوط کنند

گرد ریوند و منیزی بگیرند منیزی مکلس گرد ریوند مکد ۵ گرم مخلوط کرده در ۱۵ بسته مساوی ببندند و در دفع برسو و گاسترالژی قبل از هر غذا یک بسته بیاشامند

گرد اهک و ریوند معمول نیکولائی بگیرند گرد مرکب اهک ۵ گرم گرد ریوند ۵ دسی گرم مخلوط کنند و در دفع برسو و وجع معده شبها هنگام سفوف نمایند

گرد ریوند و تریاک بگیرند گرد ریوند ۵ گرم مسحوق تریاک خالص ۱ دسی گرم مخلوط کرده در ۱۵ بسته مساوی ببندند و روزی یک بسته قبل از غذا در دفع گاسترالژی ضعفی سفوف نمایند و هرگاه در معده ترشی زیادی تولید شود بر نسخه فوق ۵ گرم منیزی مکلس بیفزایند و در این صورت آنرا **گرد ریوند و منیزی تریاک دار** میگویند

حب ملین معمول هوفلاند بگیرند عصاره صفرای گاو صابون طبی ریوند مسحوق مکد ۵ گرم عصاره پیاتلیت مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۱۰ سانتی گرمی سازند و در دفع یبوستی که سببش اختلال ترشح صفراوی بود صبح و عصر از ۵ تا ۱۰ حب بیاشامند

حب ملین معمول مصنف بگیرند عصاره ریوند ۲ گرم عصاره زهره گاو ۲ گرم صابون طبی ۱ گرم عصاره اناناقی ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع یبوست طبعی که سببش قلت ترشح صفراوی و تنبلی روده بود شبی از ۵ تا ۱۰ حب بعد از شام بنوشند

حب مسهل معمول بیمارستانهای لیون بگیرند گرد ریوند گرد جلب مکد ۲ گرم طرطرات اسید پتاس ۴ گرم مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند

حب موزلی بگیرند مسحوق ریوند چینی مسحوق زنجبیل مکد ۵ گرم با مقدار کافی شربت دارچینی ۶۰ حب سازند و از ۱ تا ۶ حب در روز بیاشامند

سانگیناریَن عبارت از الکلوئیدی است که از ریشه **سانگیناریا کانادانسیس** که از طایفه **پاپاوراسه** است استخراج میکنند و نیز آنرا از ریشه و برگ **شلیدونیوم ماژوس** اخذ مینمایند و جسمی است غیر محلول در آب در الکل بمقدار کم محلول و در بنزین سولفوکربون و کلوروفورم و پترول محلول‌تر است و از عواملی است که بمقدار کم چون استعمال شود محرک و مقوی و بمقدار زیادتر مسهل و مقیی میباشد و مقدار شربتش از ۲ تا ۵ سانتی گرم است بطور حب

حرف ز

درس چهل و نهم — زاج سفید و نمکهای مخصوص الومینیوم

الومینیوم فلزی است که در سال ۱۸۲۷ میلادی بواسطهٔ **وهلر** نام کشف گردید و این فلز از حیثیت ترکیباتش در مابین منیزیوم و گلیسینیوم واقع میشود ولی بواسطهٔ خواص اصلی و حقیقیش نزدیک به نقره است و وزن مخصوص ان ۲/۵۶ تا ۲/۶۷ است و رنگ ان سفید شبیه به نقره و مانند طلا و نقره دارای قابلیت انطراق و مانند نقره دارای شجاعیت و مانند بلور صوت را منعکس میکند و در حرارتی بالاتر از درجه حرارت ذوبان روی ذوب میگردد و مذاب ان مایعی است لزج که در قالبهای شنی و فلزی میتواند ریخته شود و این فلز حرارت و الکتریسته را بخوبی هدایت میکند و چون خالص بود در مجاورت اب گرم و اب سرد و هوای خشک و یا مرطوب فاسد نمیگردد ولی الیاژ ان فسادپذیر است و بخار گوگرد و بخار هیدروژن سولفوره و اسید سولفوریک خالص و یا ابدار در ان اثر نمیکنند و اسید ازتیک باشکال در ان اثر مینماید ولی اسید کلوریدریک انرا حل میکند و محلولات پتاس و سود و کلورورهای سدیوم انرا حل کرده بخار هیدروژن متصاعد گشته و تولید الومینات مینمایند و با غالب فلزات تولید الیاژ میکند

الومینیوم خالص در طب استعمال ندارد و فقط سولفات الومین و پتاس (زاج سفید) و سولفات الومین و امونیاک و سولفات الومین در طب استعمال میشوند

زاج سفید (زاک ـ زاغ) ع شب ت الون ل الومان ی استوپتریا

عبارتست از سولفات الومین و پتاس و ملحی است بی رنگ و بی بو و تبلرهای ان ثمن الوجوه و طعم ان مایل بشیرینی و قابض و ترش و کاغذ تورنسول را قرمز میکند و در الکل خالص غیر محلول و در نه وزن اب ۹۰ درجه و ۱۸ مقابل وزن اب سرد حل میگردد و در ۹۲ درجه حرارت در اب تبلر خود ذوب میشود و در تجارت چندین قسم زاج متداول است اول زاج رومی که از ایتالیا بخصوص از تولفا می اورند و این قسم دارای کمی سیلیس و اهن است دوم زاج روشر که اسم یکی از شهرهای سوریه است سیوم زاج شرقی بشکل قطعات غیر منظمی است که از یک طبقه قرمز رنگ بسیار نازکی پوشیده شده اند چهارم زاج انگلیسی بشکل قطعات بیرنگ سفید رنگی است که کناره انها مانند خاک است پنجم زاج لیژ از سایر اقسام غیر خالص تر است و دارای سولفات اهن میباشد ششم زاج پاریسی از همه اقسام مذکوره خالص تر است و بواسطهٔ تکلیس گل رسی که در پیراکسید کردن اهن بکار برده اند اخذ میشود باین طریق که گل رس تکلیس شده مذکور را در اسید سولفوریک حل کرده و سولفات پتاس را بر محلول می افزایند و در مملکت ما یعنی ایران در ملکان قزوین و در کاشان طارم کارخانجات چندی جهة ساختن زاج موجود است و مبالغی در سال از این کارخانجات زاج بخارج حمل میکنند و این زاجها دارای صفاتی میباشند که در زاج شرقی ذکر کردیم

زاج سفید را در داخل چون بمقدار زیاد استعمال کنند مانند سموم محرش اثر میکند و بمقدار طبی یکی از عوامل بسیار مفید دارو های قابض است و در داخل از برای دفع سیلانات مخاطی مزمن و دفع نزف الدمهای پسیو و اسهالهای

محصولات زاج سفید

مرهم و تولیه سربی تجویز مینمایند و در خارج بطور بندق و غسول و غرغره در دفع اقسام دمعه و سیلانهای مزمن و اوردام مزمن حلق استعمال میشود و بنا نیست که اثر آن منحصر به قبض باشد بلکه از عوامل محرکه و معوضی محسوب میگردد که از جمله آثار آن یکی قبض است و به سمیت زاج مکلس را در خارج جهة حصول خشکریشه بکار میبرند و در دفع نموهای قارچی شکل و گوشت زائد و در نزف الدمها استعمال آن متداول است

پادزهر کربونات سود را در دفع سمیت زاج سفید استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع قلیائیات و کربوناتهای آنها و اغلب املاح فلزی و شیر و غیره را با زاج نباید استعمال کرد

در بیان نسخه‌های متداوله و اول از املاح و محصولات الومینیوم

زاج مکلس (سولفات الومین و پتاس خشک شده) مطابق کدکس بگیرند سولفات متبلر پتاس و الومین مقدار منظور در بوتهٔ بزرگی داخل کرده و تا ۲۰۰ درجه حرارت بآن دادند که این ملح ذوب شده و خیلی منتفخ میشود و حرارت را امتداد دهند تا دیگر بخارات آب از آن متصاعد نگردد و از ۱۰۰ جزء زاج متبلر ۵۵ جزء محصول بدست میاید و این محصول محرق خفیف و قابض است و آنرا در دفع ورم حلق و ورم مزمن حلق در حلق نفوخ میکنند و در دوران جراحات عادی و نموهای زیادتی و توموهای بواسیری مستعمل و مفید است

گرد زاج سفید مطابق کدکس زاج را در هاون چینی با دسته چوبی نرم صلایه کنند و از موئی نمره ۱ ببیزند و از ۱۰۰ جزء زاج ۹۶ جزء گرد حاصل میشود و این گرد را بطور نفوخ در اوردام مزمن و اوردام دائمی حلق و سقوط لهاة خیلی زیاد استعمال میکنند و بعد در رفع جراحات ضعفی نفوذ مینمایند

سروم زاجی معمول مارک بگیرند زاج ۸ گرم در ۵۰۰ گرم سروم مصفی حل کنند و در دفع اسهالهای مزمن و نزف الدمهای پسوبا فنجان کوچک متدرجاً در عرض روز بیاشامند **شربت زاجی معمول پارسون** مخاین همین سروم زاجی است و **تیزن زاجی معمول و مریل** عبارت است از ۵۰۰ گرم سروم و ۴ گرم زاج

لیمونات الومینی بگیرند زاج ۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم حل کنند و مانند مشروب با تقدم بحفظ قولنج سربی بیاشامند

جلاب الومینی معمول کاپلر بگیرند جلاب صدری ۱۵۰ گرم زاج سفید ۱۰ گرم حل کنند و در مداوای قولنج سربی هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و میتوان زاج را تا ۱۵ گرم استعمال کرد و این جلاب را مدتی است که دانشمندان المان استعمال میکنند و از عوامل بسیار قوی الاثر است

پوسیون الومینی بگیرند زاج ۴ گرم گلاب ۱۵۰ گرم شربت ساده شربت با کود مکن ۳۰ گرم حل کنند و در دفع نزف الدم پسودرم با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

سفوف قابض بالک دار بگیرند زاج سفید قند مکرر ۱۰ گرم نر بالک ۳ دسی گرم مطابق معمول در ۲۰ بسته مساوی به بندند و در دفع اسهالهای مزمن و نزف الدمهای پسو روزی دو و یا سه بسته سفوف

درس چهل و نهم

سنون زاج و کنکینا معمول شوئیس بگیرند زاج مکلس مسحوق ۲ گرم کنکینای مسحوق ۳۰ گرم مخلوط کنند در دفع سیلان بزاق زیقی و عدم بروفان سنون نمایند

حب زاجی معمول هلوتیوس مطابق کدکس بگیرند گرد زاج ۲ گرم گرد خون سیاوشان عسل مکرر ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند در دفع نفث الدم و نزف الدم معوی از ۶ تا ۲۰ حب در عرض دو دمتد جا بجا بشامند

حب قابض معمول دبرن بگیرند زاج مسحوق کاشوی مسحوق مکرر ۴ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در نزف الدم پیسو و نزف الدم رحمی و اسهال از ۵ تا ۱۲ حب در عرض دو دمتد جا بجا بشامند

حب قابض معمول کاپولون ورکامیر بگیرند مسحوق زاج ۶۰ سانتی گرم مسحوق کاشو ۱۲۰ سانتی گرم مسحوق تریاک خالص ۲۰ سانتی گرم با مقدار کافی شربت گل سرخ ۱۰ حب سازند و در دفع نفث الدم و نزف الدم معوی هر دو ساعت فاصله یک حب بشامند

حب قابض معمول کولان بگیرند مسحوق خون سیاوشان ۱۰ گرم مسحوق زاج سفید ۵ گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب کنند در دفع نزف الدم رحم و بول الدم و غیره ساعتی یک حب بشامند

حب قابض بگیرند گلقند ۵ گرم عصاره راتانیا ۲ گرم زاج سفید ۵ دسی گرم تریاک ۱ دسی گرم با مقدار کافی مسحوق کاشو ۲۰ حب بزرگ سازند و هر سه یا چهار ساعت فاصله حب بنوشند

حب زاج و تریداس معمول کامیر بگیرند زاج تریداس مکرر ۱ گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در سوء هضم و گاستر الژی خلی عاصی و دوی از ۱ تا ۶ حب بشامند

سفوف زاجی معمول داهن بگیرند زاج سفید ۵ گرم دارچینی ۲۰ گرم تریاک مصفی ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول گرد ساخته و چهار قسمت کنند در دفع نزف الدم ضعفی رحم هر چهار ساعت فاصله یک قسمت سفوف نمایند

حب مقوی معمول گال بگیرند کنکینا ۲ گرم گرد زاج سفید ۱۰ گرم بابک لعابی مطابق معمول حبهای ۱۵ سانتی گرمی سازند و در دفع سرطان رحم ۵ حب در عرض روز بشامند

نفوخ زاج معمول پرن بگیرند زاج مسحوق قند مسحوق مکرر ۱۰ گرم مخلوط کنند و در دفع ورم حلق گوتودال نفوخ نمایند

ذرور زاج معمول کامیر بگیرند زاج مسحوق ۱۰ گرم نشاسته ۱۰۰ گرم مخلوط نموده در دفع خراشهای مهبلی ذرور کنند

ذرور معمول داکوت بگیرند نشاسته ۵۰ گرم مسحوق کنکینا ۱۰۰ گرم مسحوق زاج سفید ۲۰ گرم مخلوط کنند و در سرطان اترو فی شده متقرح در فاده نمایند

سفوف دافع نفث الدم معمول بامبرژد بگیرند زاج سفید ۱ گرم برگ دژیتال ۲۰ سانتی گرم کلور ید رات مورفین ۵ سانتی گرم قند ۶ گرم مطابق معمول گرد سازند و در ۶ بسته مساوی به بندند و هر دو ساعت فاصله یک بسته سفوف نمایند

دو صد و چهل و نه

محصولات زاج

پوسیون قابض معمول ثانل بگیرند زاج مسحوق ۲ تا ۴ گرم آب مقطر ۱۴۰ گرم شربت ساده ۴۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نفث الدم و نزف الدم معوی هر ساعت فاصله یك قاشق آش خوری بیاشامند

پوسیون قابض ایضاً معمول ثانل بگیرند زاج مسحوق ۵ دسی گرم عصاره راتانیا ۵ گرم مطبوخ (۱ در ۱۰۰) گل سرخ ۱۰۵ گرم شربت گل سرخ شربت کاشومکه ۳۰ گرم آب رابل ۱۵ قطره مطابق معمول پوسیون سازند و در دفع نزف الدم و نفث الدم هر ساعت فاصله یك قاشق آش خوری بنوشند

محلول زاج جهة استنشاق معمول فییر بگیرند زاج سفید مسحوق ۵ دسی گرم تا ۴ گرم آب ۱۰۰ گرم حل کنند و صاف نمایند در اختلالات نزله مزمن مجاری تنفس و اودام مزمن حلق و غیره استنشاق کنند و نیز محلول را در آلت بخور داخل کرده مایع بخار شده را تنفس نمایند

غرغره قابض مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند گل سرخ خشك ۱۰ گرم آب جوش ۲۵۰ گرم زاج متبلور ۵ گرم عسل وردی ۵۰ گرم گل را در آب جوش مدت نیم ساعت دم کنند و بافشار صاف نموده زاج را حل کرده و عسل وردی را بیفزایند و در هنگام انحطاط اودام حلق غرغره نمایند

غرغره قابض معمول بیمارستانها بگیرند زاج متبلر ۳ گرم آب ۲۰۰ گرم عسل وردی ۳۰ گرم حل کنند و مقدار زاج را میتوان تا ۶ گرم زیاد کرد در اودام مزمن حلق و ورم دائم حلق غرغره کنند

غرغره قابض معمول بنالی بگیرند زاج سفید ۵ گرم ماء الشعیر ۳۰۰ گرم شربت دیاکوده ۲۵ گرم حل کنند و این غرغره در ضعف آلات صوت بسیار مستعمل و قوی الاثر است و مقدار زاج را میتوان زیاد کرد و رجا تا ۲۰ گرم رسانید و اغلب اوقات ۳۰ گرم شربت توت و یا عسل وردی بر این غرغره می افزایند

غرغره قابض معمول کولومبات بگیرند گلاب ۲۵۰ گرم زاج سفید ۴ گرم عصاره تریاك ۲ دسی گرم عسل وردی ۳۰ گرم حل کنند و این غرغره در دفع گرفتگی کهنه صدا که سبب آن ضعف غشاء مخاط حلق بود مستعمل است و مقدار زاج را متدرجاً باید زیاد نمود تا ۳۰ گرم

غرغره قابض معمول پترکن بگیرند ماء الشعیر ۲۰۰ گرم زاج سفید ۲ گرم عسل وردی ۴۰ گرم حل کنند و در دفع کری غرغره نمایند

سنون قابض معمول پرسات بگیرند زاج سفید ۱۰ گرم تنن ۴ گرم عسل سفید ۳۲ گرم گلاب ۶۰ گرم حل کنند و در دفع برفك و قروح مبرم لثه سنون نمایند

سنون منقح معمول پرنگل بگیرند زاج سفید ۱۰ گرم در ۱۲۰ گرم مطبوخ گل سرخ حل کرده ۵۰ گرم عسل وردی افزوده در اختلالات اسکوربوتی سنون نمایند

مضمضه زاج معمول بکورد بگیرند عرق کاهو ۲۵۰ گرم زاج سفید ۲ گرم عسل وردی ۴۰ گرم حل کنند در اختلالات برفکی و ورم دهان زیبقی که چندان اشتداد نداشته باشد مضمضه نمایند

سنون قابض معمول بیمارستانها بگیرند مسحوق زاج متبلر ۴ گرم عسل ساده ۲۵ گرم مخلوط کرده سنون نمایند

کحل الومینی بگیرند زاج سفید ۱ گرم گلاب عرق بارتنك مکه ۲۰ گرم حل کنند و در رمدهای مزمن در چشم قطره بکنند

زرق زاج جهت دفع سوزاك معمول ریکورد بگیرند گلاب ۲۰۰ گرم زاج سفید ۱ گرم حل کرده در دفع سوزاك مزمن زرق کنند

زرق جهبلی زاج ایضا معمول بکورد بگیرند زاج سفید ۱۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم حل کنند و موافق اثر تحریکی که زاج در سطوح مخاطیه مینماید میتوان مقدار شب را زیاد کرد تا ۵۰ گرم

زرق زاجی معمول ژاکوت بگیرند زاج سفید ۱۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم حل کنند در سوزاك رحمی و ورم مزمن جهبل استعمال این زرق مفید است و گاه در سرطان نیز فایده میکند

محلول زاج معمول سودامور بگیرند مطبوخ گل سرخ ۵۰۰ گرم زاج سفید ۱۰ گرم حل کنند در دفع نزف الدم رحمی زرق نمایند

زرق مسکن قابض معمول گال بگیرند تاتوره ۱۵ گرم مدت ۲۰ دقیقه در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دهند و صاف کرده ۱۵ گرم زاج سفید در مصفی حل نموده در دفع سرطان رحم زرق نمایند

غسول قابض معمول کپن بگیرند الکل کافوری ۲۰ گرم زاج سفید ۲ گرم آب مقطر ۱۲۰ گرم حل کنند و پارچه را در محلول آلوده کرده هر وقت مریض احساس حرارتی در چشم کند آن پارچه را بروی چشم منطبق سازند و گاهی بعوض الکل کافوری ۲ گرم عصاره بلادن استعمال میکنند

آب قاطع الدم پاگلیاری معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند حسن لبه ۸ زاج متبلور ۱ آب ۲۰ مخلوط کرده در ظرف بلوری مدت ۶ ساعت بجوشانند و متصل بهم زنند و باندازه که بخار میشود آب افزایند و بگذارند سرد شده با کاغذ صاف نمایند و این آب عبارتست از محلول اشباع شده زاج که با حسن لبه معطر شده است و خون را متحجر مینماید و در ایتالیا خیلی مستعمل است و یکی از دانشمندان میگوید که آب پاگلیاری را چون از نمك طعام اشباع کنند و بعد صاف نمایند خیلی قوی الاثرتر میگردد

محلول حافظ از امراض مقاربتی معمول ژانل بگیرند زاج متبلر ۵ اسولفات مس مکلس ۱ آب کولونی ۱۰ آب صاف ۱۰۰۰ املاح را در آب حل کرده و آب کولونی را بیفزایند و این محلول را بطور غسول و زرق در دفع ورم حشفه و لوکوره و آکله عنق رحم استعمال میکنند و جهت آنکه زرق جهبلی بیجا اثر کند میباید زن به پشت بخوابد و بالشی در زیر کرگاه شد تا حوضه مرتفع شود و این محلول لباس را رنگین نمیکند

آب مرکب زاج (زرق معمول پزنگل) مطابق دواسازی لندن بگیرند زاج متبلر ۵ اسولفات روی ۱۲ آب گرم ۱۰۰۰ را حل کرده صاف نمایند و این آب را بطور زرق و غسول مکرر در دفع لوکوره و ورم گوش بعد سوراخ شدن صماخ معمول دارند و در دفع رمد مزمن قطور آن در چشم نیز مستعمل است

آب مرکب الومینی مطابق دواسازی لندن بگیرند زاج متبلر سولفات منبلور ۳ آب گرم ۱۰۰ را حل کرده صاف کنند و بطور زرق و غسول مکرر در دفع لوکوره معمول دارند و این محلول اگرچه قوی الاثر است ولی کلیه محلولهائی که در باد تراندره ۱۰۰ اسولفات آهن داشته باشند لباس را لکه میکنند

ابزن قابض معمول هوست بگیرند زاج سفید ۲۰۰ گرم در ۶ تا ۸ سطل آب سرد حل کنند و یك سطل شیر بیفزایند و این ابزن را وقتی استعمال میکنند که بیشتر بدن مبتلی به احتراق شده باشد

درمرتوتیا

و مدت توقف مریض در آن نباید کمتر از دو ساعت بود و مقدار زاج را میتوان ضعف نمود

پوماد دافع خوارش معمول ثیبرت بگیرند زاج ۱ گرم کافور ۲۵ سانتی گرم پیه ۳۰ گرم مخلوط نمایند

پوماد دافع بواسیر معمول والز بگیرند عصارهٔ اقطی ۱ گرم زاج مکلس ۵۰ سانتی گرم انگان پوپولئوم ۶ گرم مخلوط کنند و در روزی چهار دفعه هر دفعه بقدر یک فندق مقعده را چرب نمایند و هرگاه یبوستی در طبع باشد ملین برفقی استعمال کنند

سفیده الومنی بگیرند زاج مسحوق ۵ دسی گرم سفیدهٔ تخم مرغ یک دانه گلاب ۴۰ گرم مطابق معمول حل کرده در دفع استعمال نمایند

ذرور دافع نموهای سفیلیسی معمول یدال بگیرند زاج مسحوق ۲ گرم اهل مسحوق ۱ گرم مخلوط کنند و بر روی نموهای زیادتی ذرور نمایند و هرگاه شخص غیر مختون بود پوست حشفه را برگردانیده و ذرور را استعمال نمایند و در این وقت همان رطوبت ترشح مخاطی جهت چسبیدن گرد کفایت میکند و در روزی دو دفعه این رفاده را تجدید کنند

ضماد قابض معمول سودبور بگیرند مسحوق سولفات آهن مسحوق زاج مکلس ۱۵ گرم گل سفید ۳۰ گرم آب ۳۰۰ گرم سرکه ۶ گرم مغز نان مقدار کافی مطابق معمول ضماد سازند و در جروح ضعفی استعمال نمایند

سولفات الومین بگیرند زاج سفیدی که آهن نداشته باشد کربونات سود مکلس ۱۲۵ گرم اسید سولفوریک ۱٫۸۴ درجه ۱۶ گرم آب مقدار کافی هریک از دو ملح را جداگانه در ۱۸۰ گرم آب جوش حل کنند و کم کم محلول زاج را بر روی محلول کربونات ریزند و مجدداً حرارت دهند تا تصاعد بخار اسید کربونیک موقوف شود و رسوب را که عبارت از الومین است بر روی صافی ریخته و با آب مقطر چندین دفعه بشویند تا آب غسالهٔ بواسطهٔ کلورور باریوم رسوب ندهد و بعد باعانت حرارت محصول را در اسید سولفوریک مخلوط با ۲۳۵ گرم آب حل کنند و محلول را صاف نمایند و مصفی را بر روی آتش گذاشته تبخیر کنند تا نیم جامد شود و بعد از روی آتش برداشته عمل تبخیر را در حمام ماریه بانجام رسانند و متصل بهم زنند تا کاملاً خشک شود و در ظرف در بسته حفظ نمایند

سولفات الومین از عوامل قابضه است و در همان مواقع و بهمان مقادیر زاج سفید استعمال میکنند

زرق قابض و دافع تعفن بگیرند سولفات الومین ۲ گرم هیدرات کلورال ۱ گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم حل کنند و در دفع ورم گوش در روزی چندین دفعه زرق نمایند و میتوان مقدار سولفات الومین و کلورال را تا حصول شرایط زیاد نمود

حب قابض معمول بیمارستانها بگیرند سولفات الومین ۵۰ سانتی گرم کاشو ۱ گرم مطابق معمول ۶ حب سازند و در عرض شبانه روز بتدریج بنوشند

محلول دافع ورم گوش معمول بوشرون بگیرند سولفات الومین ۵ گرم هیدرات کلورال ۳ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و در روزی ۵ دفعه گوش را از این محلول پر کنند

محلول الومین حسن لبه (سولفات الومین حسن لبه) معمول

مانتیل بگیرند سولفات الومین ۱۰ آب ۲۰ هیدرات الومین سرشیمی مقداری که کافی است و حسن لبه ا سولفات را در آب حل کند و بواسطه هیدرات الومین محلول را اشباع نمایند و حسن لبه را بیفزایند و مدت ۲۴ ساعت ۸۰ درجه حرارت بر محصول وارد کنند و گاه گاه بهم زنند و بگذارند سرد شده با کاغذ صاف نمایند و این محلول از قابضات قویه و قاطع الدم است و بطور دفاده و ذرق و غرغره استعمال میشود و خالص آنرا مانند عوامل قاطع الدم بکار میبرند و ۱ تا ۱۰ جزء آنرا در ۱۰۰ اجزاء آب مقطر حل کرده مانند عوامل قابض استعمال مینمایند و در سرطان متقرح و جروح فاژدنیک و در ذی الطبیعه و غانغرایای هرجی و سایر امراض تعفنی بفاده آن و بودرق آن در دلوکوره بسیار مفید است و در قروح عفونی رحم که با سیلان متعفن همراهی کند نطول خالص آن تغییر میدهد سطح این قروح و ترشح آنها را و در دفع ورم حلق اعم از آنکه حاد بوده یا مزمن قلم مو را در محلول آن آلوده کرده به محل ورم نطول مینمایند

محلول قابض معمول در واسنای اسپانیول بگیرند سولفات دوبل الومین و پتاس مکعب ۱ گلاب ۲۴ حل کرده صاف نمایند این محلول را مانند غسول استعمال میکنند

محلول نیترات الومین بگیرند نیترات الومین ۴ تا ۸ آب ۳۰ حل کنند و مانند قابضات در دفع حکه فرج غسول این محلول مستعمل است

الومنول (نفتول سولفات دو الومین) گردی است سفید و محلول در آب و گلیسرین و از عوامل قابض و انتی سپتیک و ۱ جزء تا ۵ جزء آنرا در ۱۰۰ جزء آب حل کرده در رینکولوژی و تغسیل جراحات استعمال میکنند و محلول قوی تر یعنی ۱ در ۵۰ را در دمامیل ناصوری بکار میبرند و نیز در امراض جلدی نطول آن متداول است

در پنجاهم زعفران و بعضی مدرات دیگر حیض

مدرات حیض عواملی را میباشند که از اثر آنها بالخاصه خون حیض جریان مییابد و مدرات حیض بقول خاص آن داروهائی را گویند که در رحم اثر خصوصی دارند اگرچه در ادرار حیض اغلب اوقات بی اثر باشند و عواملی که در ادرار حیض حتمی الاثراند عبارت اند از عوامل چندی که از راههای مختلف در بدن تاثیر میکنند مثلاً چون سبب انسداد حیض ضعف عمومی و یا عیبی در ترکیب خون بود استعمال مقویات از قبیل آهن و گوشتهای سیاه و آب دو تلخ و غیره بهترین عوامل مدر حیض خواهد بود بنحوی که در عده زیادی از مواقع باید بآن استمداد جست و این عوامل اگرچه در حصول جریان حیض اثر مخصوص و مشخصی ندارند مانند آن در یک حالتی میباشند که این عمل را بنحو اجری کند پس بر این ملاحظه آهن و سایر مقویات از عوامل حقیقی ادرار حیض شمرده میشوند و نیز صبر زرد و سایر مسهلات در ستنك را در حصول این مقصود استعمال مینمایند و هم چنین است محصولات ید و طلا که در مواقع مخصوص استعمال میگردند و نیز استفراغ دم و بخار آب و ضمادات را در ادرار حیض بکار میبرند و علیهذا مدرات حیض عبارت از وسائطی میباشند که باهم تباین کلی دارند و در ادرار و تنبه مدر حیض

زعفران

اقسام ذیل را بیان میکند

قسم اول که مدرّات حیض بقول خاص نامیده میشوند عبارتند از بعضی محرّکات عمومی از قبیل زعفران و بومادران که قلیل الاثراند و افسنتین که قوی الاثر است

قسم دوم شامل ادویه میشود که انها را مسقط جنین نیز میگویند و در میان انها بعضی مواد سمی یافت میگردد و این قسم عبارت است از بهل و سداب و این دو نبات دارای دهن فرار و ماده سفری میباشند بشدت محرّش و در سوء هضم دائم لیت مثل سم اثر مینمایند

قسم سوم عبارت از عواملی است که در رحم تحریک کرده و موجب تقلص ان میشوند و از این جهت است که در وضع حمل بطئی که سبب ان عطالت رحم بود اثرهای شافی میکند و این عوامل عبارتند از عنب الذئب و سگل گوتهٔ و اهمیت این قسم اخری احرو زیاد رجه است که موجب جلب دقت اطبا عامل شده است

ما در این دو زعفران را بهل و سداب را ذکر مینمائیم و بومادران و افسنتین و عنب الذئب را بیان کرده ایم و سگل گوته از عواملی است که لیاقت دارد در در مخصوصی ذکر شود

زعفران پ **بخوان** ف **سافران** ل **کروکوس** ی **کروکوس** با این اسم مینامند اسیگمات را برهای **کروکوس ساتیووس** را که از طایفه **ایرید** است و از نباتات بومی مشرق زمین را حرو در فرانسه و اسپانیول نیز انرا زراعت میکند و از این جهت است که در فرنگ باسم زعفران شرقی معروف است را برهای زعفران عبارتند از تارهای طویلی پیچیده بروی خود و قابل انعطاف و رنگ انها قرمز نارنجی و طعمشان حاد و تلخ و دارای بوی تند مخصوصی و نور در زعفران اثر کرده و همه خواص انرا باطل میسازد و از این جهت است که انرا در پناه روشنائی باید حفظ نمود و ماده عامل ان عبارت است از دهن فرار و علاوه دارای دهن ثابت و البومین و املاح میباشد و نه است که خاصیت زعفران فقط در ادرار حیض بود بلکه بمقدار کم مانند عوامل معدی استعمال میشود و در سلسله رحمی اثر نمیکند مگر بمقدار زیاد و یکی از عوامل محرّک عمومی است که در ترکیب بسیاری از محصولات مرکب داخل میگردد و نیز از عوامل کاسر الریاح و ضد تشنج و ضد هیستری است و در اشخاص عصبانی و سریع التاثر استنشاق ان اغلب اوقات خطرناک است و ممکن است در انها حالت خدارت و یک نوع مستی اورد که بعضی اوقات بدون خطر نخواهد بود و در ممالک مشرق زعفران را در بعضی اغذیه و بیشتر خورشها و پلاوها جهت تلذیذ و رغبت طبع داخل میکنند

گرد زعفران مطابق کدکس بگیرند زعفران مقدار منظور در گرم خان ۲۵ درجه بخشکانند و نرم بکوبند و از موبیز ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون کشند بدون نخاله و از ۱۰۰ جزء زعفران ۸۵ جزء گرد بدست میاید و این گرد از عوامل محرّک و ضد تشنج و مدر حیض است و مقدار شربت ان از ۲ دسی گرم تا ۲ گرم است و جهة تلذیذ در اغذیه انرا داخل مینمایند

تعفین زعفران ایضاً مطابق کدکس بگیرند زعفران خورد کرده ۱ الکل ۸۰ درجه ۱۰ مدت ده روز بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و این تعفین محرّک و ضد تشنج و مدر حیض است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۲ گرم

عصارهٔ الکلی زعفران ایضاً بقو کدکس بگیرند زعفران خورد کرده ۱ الکل

دربچاهه

۸۰ درجه ۶ مدت ده روز زعفران را با ۶ جزء الکل بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و تفاله را سه روز دیگر با باقی مانده الکل بخیسانند و با فشار نیز از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده در حمام مادیه بواسطه تقطیر الکل آنها را بگیرند و بغلظت عصاره تبخیر نمایند و این عصاره را بمقدار ۱ دسی گرم تا ۱ گرم مانند عوامل ضد تشنج و مدر حیض استعمال میکردند ولی امروز غیر مستعمل است

تیزن زعفران ایضاً مطابق کدکس بگیرند زعفران ۲ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده و صاف نمایند و این تیزن را با شربت زعفران شیرین کنند و در سوء طمث ذرعرض روز پیاله پیاله بنوشند و میتوان مقدار زعفران را ضعف و زیادتر نمود و باید دانست که همه مشروبات گرم و محرک مدر حیض اند

شربت زعفران ایضاً مطابق کدکس بگیرند زعفران خورد کرده ۲۵ شراب گرناش ۴۲۰ قند سفید ۵۰۰ مدت ۲۴ ساعت زعفران را در شراب بخیسانند و با فشار صاف کنند و تفاله با قدری شراب بشویند که مجموع مصفاها ۴۲۰ گردد و با کاغذ صاف کنند و قند را فرو ده در حمام ماریه حل کنند و بگذارند سرد شده حفظ نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای اجزاء محلوله ۵ دسی گرم زعفران است و از عوامل محرک و ضد تشنج و مدر حیض میباشد و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۸۰ گرم

شراب مدر حیض بگیرند شراب سفید ۳۰۰ تعفین زعفران ۲۰ استات امنیاک ۲۰ شربت بومادران ۱۲۵ مخلوط کنند و مقدار شربت این شراب ۳۰ گرم است

شربت ضرسی معمول دلابار بگیرند عصیر تمر هندی ۴۰ گرم مطبوخ زعفران (۳۲ در ۱۰۰) ۸ گرم عسل سفید ۴۰ گرم تعفین زنجبیل ۱ گرم مخلوط کنند و بروی لثه ها نطول نمایند

مخلوط زعفران بگریند مسحوق زعفران ۵ تا ۵۰ سانتی گرم عسل سفید ۱۰ گرم مخلوط کنند و با قلم مو بروی لثه ها جهة دفع وجع خروج دندان نطول نمایند

نسخه دیگر معمول شوون بگیرند عسل ورد ۶۰ گرم عسل حشیشة العطار ۶۰ تعفین زعفران مکه ۲۰ گرم تعفین جوز ۱ گرم تعفین دنبل تعفین کوکا مکه ۵ گرم مخلوط کنند و نیز در دفع وجع عارض از خروج دندان با قلم مو بروی لثه نطول نمایند

حب مدر حیض بگیرند اکسید سیاه آهن ۵ دسی گرم مسحوق زعفران مسحوق دارچینی مکه ۱ گرم شربت بومادران مقدار کافی مطابق معمول ۶ حب کنند از ۲ تا ۶ حب در روز بیاشامند

ابهل یا اورس (ابریس) فر سابین لا ژونیپروس سابینا برابو درخت کوچکی است از طایفه **کونیفر** (مخروطی) و بر دو قسم است صغیر و کبیر برگهای قسم صغیر شبیه ببرگ درخت تمر هندی و برگهای قسم کبیر مانند برگ سرو و هر دو قسم همیشه سبز اند و نوعاً ارتفاع ساقه درخت ابهل از ۵ تا ۶ متر و نیم است برگهای آن کوچک و در روی ساقه از تعاقب یکدیگر قرار گرفته و گلهای آن نتائی المسکن و مانند دم گربه و میوه آن مخروطی عنبی شکل و سیاه رنگ و دارای ۳ هسته کوچک و برگ و شاخه های باریک این درخت را در طب استعمال میکنند و دارای بوئی میباشند بسیار تند و شبیه ببوی تربانتین و طعم آنها بسیار تند و تلخ و از آنها بمقدار زیاد در هر عطاری اخذ میکنند که بیا

سُداب

قوی الاثراست

اهل مانند سداب دارای خاصیت ادرار حیض است وهر این دو ماده در این خاصیت قوی الاثراند واثر اهل بدرجه است که گاه موجب کونژسیون محرش شدیدی در رحم میگردد بطریقی که ممکن است نزف الدم بیبا شدید بروز کند ودر اسقاط جنین نیز قوی الاثراست وانرا تجویز مینمایند در ضعف حیض ودر نزف الدمهای مبهم و چون انرا جهة سقط جنین استعمال کنند ممکن است موت تسمم شود وبیشتر سفوف گردشرا بمقدار ۱ گرم تا ۲ گرم و ۵ دسی گرم در بیست وچهار ساعت تجویز مینمایند

گرد اهل بگیرند برگ اهل مقدار منظور در گرم خانه ۲۵ درجه بخشکانند ونرم کوفته از موبیز ابریشمی ۱۲۰ بیرون کنند واز ۱۰۰ اجزاء برگ ۶۰ جزء گرد حاصل میشود واین گرد انساج جوانی را می‌پراند بدون انکه تارهای الی را باطل سازد ومیچه را زایل میکند وقروح ضعفی را قوت میدهد واز عوامل قاتل پارازیت است ودر ادرار حیض قوی الاثرو دهن فرار اهل را بران ترجیح میدهند

دهن فرار اهل این دهن فرار را مانند دهن فرار نعناع میسازند ومادهٔ عامل اهل در این دهن وجود دارد واز عوامل مدر طمث ومحرش ومموت میباشد واستعمال ان خطرناک است ومقدار شربتش از ۲ تا ۱۰ قطره بطور پوسیون واز سمومی است که در حین استعمال باید از اثار محصولش مراقبت نمود

عصاره الکلی برگ اهل بگیرند برگ نیم کوب کرده اهل ۱ الکل ۶ درجه ۶۰ برگ را با قدری الکل باندازه که تر شود مخلوط کنند ودر آلت پلاسمان داخل کرده درانرا ببندند و ۲۴ ساعت بگذارند بماند وبعد مابقی الکل را داخل نمایند ومصفی را جهة اخذ الکل در آلت تقطیر ریخته تقطیر کنند وبعد در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند ومقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۵ دسی گرم واز عوامل مدر حیض ومسقط جنین است وچون شربش خطرناک میباشد استعمال ان در این ایام متروک گشته

ذورفا ژدنبک معمول لانگلیرت بگیرند گرد اهل نیز ابج مکلس مکرد ۵ کلمل ۲ بی کلورور جیوه ۱ مخلوط کنند ودر تخریب بموهای بادی روزی یک دفعه زرود نمایند

پوماد اهل مطابق دواسای انگلستان بگیرند برگ تازه اهل ۸ موم زرد ۳ پیه مذاب ۲۰ برگها را با کمی الکل بکوبند پیه را افزوده در حمام ماریه مدت ۱۲ ساعت محصول را بگذارند بماند وبعد با فشار از پارچه گذرانیده بگذارند تا راسب شود تا مواد راسبه رسوب کند وصاف شده روی انرا بردا شته ودر حمام ماریه با موم ذوب کنند واین پوماد را کثر محرك است در نگاهداری حصول رژیم از محل شمع منفط بکار میبرند

پوماد فاژدنبک (اکله) معمول بومبی بگیرند مسحوق برگ اهل مسحوق زنج سفید کلمل بخاری مکرر اسپرجسن لبره مخلوط کنند ودر تخریب بموهای ناخن روزی یک دفعه صبح ویکدفعه عصر تمریخ کنند وهرگاه اجزاء اسانس اهل بران بیفزایند اثرش خیلی زیاد میگردد

سفوف مدر حیض بگیرند گرد اهل گرد زنجبیل مکرر ۵ گرم قند ونیل در ۲۰ گرم مخلوط کرده در ۱۰ البسته مساوی ببندند وروزی ۱ تا ۲ بسته سفوف نمایند

سُداب پیم تی **روك** **دوتای روتهٔ گانون** نباتی است از طایفه **روتاسه (سدابیه)** ودارای چندین قسم وقسم مستعمل در طب عبارتست از **سداب معطّر**

درس پنجاهم

رواود ودانت و **روتاگراو ئولانس** و متقدمین از دانشمندان یونان باسم **پگانون اورتینون** سداب بستانی و **پگانون اگریون** سداب بری را نامیده‌اند
بهرجهة سداب معطر گیاهی است که در بستانها زراعت میکنند وارتفاع ساقه‌ان از ۳ تا ۴ قدم و رنگ‌ان سبز و برگهای
ان منتشر و مرکب و نیز سبز رنگ و عده زیادی اجسام غده شکل و گرد روی این برگها و هم در روی ساقه و شاخه‌ها
واقع شده‌اند گلهای این گیاه زرد و مانند دسته و خوشه شکل و دارای یک برگ زهری میباشند و بن گل انها ثابت
و دارای چهار تقسیم و برگهای گل ظرفه شکل و حشفه‌های ان دارای دو حجره و بیضی شکل وابره ان مرکزی و کوتاه‌تر
از الات تذکیر و اسپرمان ان ساده و ثمر این گیاه مانند کپسول و مرکب از چهار یا پنج قطعه کرده و منصف تحتانی
باهم لحیم شده‌اند و هریک از انها در طرف انسی جزء ازاد شان دارای شوکی میباشند واین چهار یا پنج شوک بطور
افقی بجانب مرکز عبور کرده و گردا بجا باهم ملصق شده و بنا می‌کنند یک ستون عمودی متحدی را و در طب
همه اجزاء این نبات مخصوص برگش را استعمال میکنند
سداب دارای بوئی تند معطر و بواسطه دهن فرار زیاد طعمی گرم و تلخ دارد واز عوامل محرک معده و مقوی
اعصاب و معرق و ضد تعفن و دافع دیدان و مدحیض و مسقط جنین است و نیز در دفع جرب و دفع حیوانات
استعمال میگردد

گرد شاخه‌های گلدار سداب مطابق کدکس بگیرند شاخه‌های گل‌دار
سداب مقدار منظور در گرم خانه ۲۵ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موئین موئی نمره ۱۰ بیرون کنند و مقدار
شربت این گرد که دارای مدحیض قوی الاثر است از ۱ تا ۲ گرم و زیادتر و سداب از نباتاتی است که بواسطه
خشک شدن مقدار زیادی از ماده عاملش تلف میشود

عرق سداب و دهن فراران بگیرند شاخه‌های گلدار و تازه سداب را اب ۳ شاخه‌ها را
در روی صفحه مشبک تخته وارد در جزء فوقانی دیک تقطیر قرار دهند و محصول مقطر را در قابله فلورانتی
جمع کند و تقطیر کنند تا دو جزء مقطر بدست اید دهن فراران در قابله در روی مایع جمع میگردد واین دهن
فرار از عوامل محرک و مدحیض است و ۲ تا ۶ قطره از ان روی حبه قند چکانیده بنوشند و چون از محصولات
خطرناک است امروز کمتر استعمال میشود

عصاره الکلی سداب مانند عصاره الکلی اهل ساخته میشود واز عوامل محرک و ضد
تشنج و مدحیض است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۵ دسی گرم

تیزن سداب بگیرند برگ تازه سداب ۶ گرم یا برگ خشک ان ۳ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب جوش دم
کرده صاف کنند با قند شیرین نموده مدحیض بیاشامند و **تیزن اهل** را نیز بهمین طریق میسازند

پوسیون مدحیض معمول شب بگیرند قند ۱۲۰ گرم دهن فرار سداب
دهن فرار اهل یکی ۶ قطره مخلوط کرده صلایه کنند و بیفزایند عرق بومادران ۱۵۰ گرم عرق بهارنارنج ۱۵ گرم
در هر دو ساعت فاصله یک قاشق سوپ خوری بیاشامند

پوسیون مدحیض معمول بیمارستانها بگیرند عرق بومادران ۱۲۰ گرم عرق
بهار نارنج ۱۵ گرم دهن فرار اهل دهن فرار سداب یکی ۶ قطره شربت زعفران ۳۰ گرم مخلوط کرده در

سه دفعه در عرض روز بیاشامند

معجون سداب مطابق دواسازی لندن بگیرند مسحوق حب الغار مسحوق زیره مسحوق برگ سداب مکی ۴۰ گرم مسحوق فلفل سیاه ۲۰ گرم سکبینج ۱۵ گرم با مقدار کافی عسل سفید معجون سازند و از ۴ تا ۸ گرم جهت ادرار حیض و دفع سوء طمث تشنجی بیاشامند

حب مدر حیض معمول کورتی بگیرند مسحوق برگ سداب مسحوق برگ ابهل مسحوق سنگر گوته مکی ۱ گرم مسحوق صبر زرد ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع حبس طمث اصلی روزی سه دفعه هر دفعه از ۱ تا ۳ حب بنوشند

حب سداب و ابهل معمول بو بگیرند گرد سداب ۱۵ سانتی گرم گرد ابهل ۵ سانتی گرم با مقدار کافی شربت ساده ۶ حب سازند یک حب صبح و یک حب شب در دفع نزف الدم رحم بیاشامند و بو این حبوب را در دفع این مرض خیلی قوی تر از سنگر گوته میداند و در دائمی منع از نزف الدم پسودحم امن و گرد سداب را امریکا استعمال میکنند بنحوی که در دوز از ۱ تا ۲ سانتی گرم گرد سداب استعمال شود و میگوید جهت احتراز از عود مرض مدتی بر این ترکیب باید مداومت نمود

حرف ژ

تجزیه شیمیائی ژابوراندی و عمل بعضی اجزاء آن

در این جزء ذکر مینمائیم بعضی نباتات معرق طایفه **روتاسه** از قبیل ژابوراندی و گیاهی را **ژابوراندی** عوام الناس مملکت برزیل باسم ژابوراندی سلسله مختلف الطایفه از نباتات را مینامند که معطر و محرک و معرق و مدر لعاب باشند از قبیل **مونیه اتریفولیاتا** که از طایفه روتاسه است و اقسام **هرپست** که از طایفه اسکروفولاریه اند و اقسام **فلفل** مانند فلفل نودونوم و فلفل ستریفولیوم و فلفل ریتکولاتوم ولی دانشمندان از اطبا این اسم را اطلاق میکنند بماده که قوه دارای خاصیت تعریق و ادرار لعاب باشد و این ماده عبارت است از **پیلوکارپوس پیناتوس** که درخت کوچکی است از طایفه **روتاسه (سدابیه)** و بومی برزیل و سنت پول و برگهای این نبات که روی هم مرکب و مانند ریشهای قلم مو واقع شده اند و گلهای آن بطور خوشه طویل و قابل انعطاف که طول آن نیم متر و گاه زیادتر از یک متر و ریشه آن استوانه و تقریبا دوکی شکل و قطرش نزدیک به ۱۸ میلی متر و میوه آن مرکب از پنج قطعه که فقط دو یا سه تای آن بهم رسند و یکی از دانشمندان ماده عاملی آنرا بود استخراج نموده موسوم به **پیلوکارپین** و این ماده الکلوئیدی است محلول در کلروفورم و آب و غیر محلول در الکل خالص و در اتر و با کلورودرات طلا ملح مضاعفی تولید میکند که بخوبی متبلور میگردد برگ پیلوکارپوس پیناتوس را که ژابوراندی مینامند از عواملی است قوی که اثرش زیاد در عرق و بزاق و مقدار شربتش از ۲ تا ۴ گرم که در ۱۲۵ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده چند ساعت بعد از غذا بیاشامند و این برگ را در دفع روماتیسم و نورالژی و اسم و نزله ریوی و برونشیت حاد و حمیات

در پنجاه و یکم

بشویی بخصوص در وقتی که بروز شور ببر تعویق افتد و نیز در ذات الجنب و استسقاء تجویز مینمایند یکی از دانشمندان
املاح پیلوکارپین را بر ژابوراندی ترجیح میدهد

مطبوخ ژابوراندی معمول کوتنهو بگیرند ژابوراندی ۴ تا ۸ گرم آب داغ ۱۵۰ گرم مدت ربع ساعت دم کنند و صاف نمایند و این مطبوخ در دادن عرق و ادرار لعاب قوی الاثر است و آنرا سرد کرده یک دفعه بیاشامند و اگر گرم بودن در حصول اثران مدخلیتی ندارد و در دفع اسم و نزله ریوی و برونشیت حاد و استسقاء و حمیات بشوری در صورتیکه بروز شور معوق مانده باشد مفید است

عصاره ژابوراندی مطابق کدکس بگیرند ژابوراندی نیم کوب ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ آب مقطر ۱ در آلت ریلاسیمان الکل را با ژابوراندی داخل کنند و مصفی را جهت اخذ الکل در حمام ماریه تقطیر نمایند و در تنزدی محصول آب مقطر سرد را بجبره و ۱۲ ساعت بگذارند بمانند و گاه گاه بهم زنند و بعد با کاغذ صاف کنند و مصفی را در حمام ماریه بغلظت عصاره جبی تبخیر نمایند و مقدار شربت این عصاره از ۲ تا ۶ دسی گرم است که در پوسون مخلوط کرده یک دفعه بیاشامند و املاح پیلوکارپین بر این عصاره ترجیح دارند

شربت ژابوراندی مطابق کدکس بگیرند ژابوراندی نیم کوب ۱ آب مقطر ۹ قند مقدار کافی ژابوراندی را مدت ۶ ساعت در آب مقطر دم کنند و با فشار از پارچه گذرانیده بگذارند ته نشین شود صاف روی آنرا بردارند و بر نسبت ۱۰ از ده ۱۹ قند افزایند و بجوشانند و حفظ کنند و مقدار شربت آن از ۳۰ تا ۱۵۰ گرم است

ازتات پیلوکارپین مطابق کدکس بگیرند برگ و یا ریشه پیلوکارپوس مقدار منظور الکل ۹۰ درجه اسید کلوریدریک اسید ازوتیک کلورور وفودم مکن مقدار کافی برگ و یا ریشه را نرم بکوبند و با الکل اسید کلوریدریکدار (۸ در ۱۰۰۰) بخیسانند صاف کنند و بعد بواسطه تقطیر الکل را از مصفی بگیرند و محصول را تبخیر نمایند تا بغلظت عصاره و این عصاره را در آب مقطر حل کنند و با کاغذ صاف کرده و بقدری آمانیاک بر مصفی افزایند که تعامل قلیائی بروز کند و بعد کلورور وفودم افزایند و بهم زنند و محصول را صاف نمایند و تفاله را از نو در کلورور وفودم حل نموده صاف کنند و مجدداً باقی مانده را در کلورور وفودم حل نمایند تا سه دفعه و محلولات کلورور وفورمی را مخلوط نمایند و قدری آب مقطر بر آنها افزوده بهم زنند و بعد بقدری اسید ازتیک بر محصول بیفزایند تا اثر فی الجمله حموضتی ظاهر گردد و بعد آنرا صاف کنند و در حمام ماریه تبخیر نمایند تا بدرجه یبوست و این محصول عبارت است از ازتات پیلوکارپین و آنرا در الکل ۹۰ درجه که بحالت جوش باشد حل نمایند و بگذارند سرد شده تا متبلور گردد و جهت خالص کردن آن این عمل را چندین دفعه معمول دارند
ازتات پیلوکارپین را بواسطه قابلیت انحلالش در آب بطور زرق تحت جلدی استعمال مینمایند و دارای خواص ژابوراندی است ولی خیلی قوی تر است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ سانتی گرم و از عوامل سمیه است که اثر سمیت آن در قلب بروز میکند

پیلوکارپین خالص ایضاً مطابق کدکس بگیرند ازتات پیلوکارپین مقدار منظور آمانیاک مایع کلورور وفودم مکن مقدار کافی ازتات را در ده ۱۰ مقابل وزنش آب مقطر حل کنند و بقدری آمانیاک بر محلول افزایند که تعامل قلیائی بروز کند و بعد بقدری که پیلوکارپین حل شود کلورور وفودم افزایند و بهم زنند و بگذارند بمانند و صاف کرده تبخیر نمایند و مایع شربتی شکل بی رنگی که باقی میماند عبارت است از پیلوکارپین

پیلوکارپین

پیلوکارپین خالص بواسطه قابل تجزیه نیست در طب استعمال نمیشود و کلیه پیلوکارپین و املاح آن خواص رقیب
آتروپین اند و اثرشان ضد یکدیگر

کلوریدرات پیلوکارپین بگیرند پیلوکارپین مقدار منظور اسید کلوریدریک آب مقطر
مکن مقدار کافی اسید کلوریدریک را با سه مقابل حجمش آب مقطر مخلوط کنند و تا بحد اشباع پیلوکارپین را در آن
حل نمایند و صاف کنند و در خلاء یا در تحت سرپوش و در فوق ظرفیکه دارای اسید سولفوریک غلیظ باشد تبخیر
نمایند و این ملح قدری قوی تر از نیترات پیلوکارپین است و بهمان مقدار و در همان مواقع استعمال میشود و
نیز از سمومی است که در قلب اثر میکند و موافق قول **ولپیان** کلوریدرات و یا نیترات پیلوکارپین بمقدار
۱ تا ۲ سانتی گرم که بطور حب استعمال شود موجب تعریق و ترشح بزاق میگردد و در تنقیه تحت جلدی بمقدار ۱ سانتی
گرم استعمال کنند و پس از چندی میتوان ۲ سانتی گرم بکار برد

کحل معمول گالزوسکی و برانژر بگیرند کلوریدرات پیلوکارپین ۲۰ سانتی گرم
عرق غار گیلاسی ۵ گرم حل کنند و در دفع گلوکوم حاد و مزمن و ورم عنبیه و اجسام مواج از ۵ تا ۶ قطره این
محلول را در چشم قطور نمایند

پوسیون گوتامان در دفع دیفتریت بگیرند موافق سن طفل کلوریدرات
پیلوکارپین از ۲ تا ۴ سانتی گرم پپسین از ۴ تا ۸ سانتی گرم اسید کلوریدریک ۲ قطره آب مقطر ۸۰ گرم حل
کنند و هر ساعت یک قاشق چای خوری بطفل بیاشامانند و در شب بیشتر از روز استعمال نمایند و هر دو
ساعت فاصله قدری شیر گرم و قهوه و یا آب گوشت بطفل بخورانند و هرچه طفل مایل باشد آب سرد و هم
آب یخ بمقدار زیاد بدان بدهند و رفادههای سرد در اطراف عنق بکار برند

تمریخ دافع داءالثعلب معمول باردتولو بگیرند عصاره مایع ژابوراندی
تعفین زدا ریح مکن ۲۵ گرم تمریخ صابونی معطر ۷۵ گرم مخلوط کرده تمریخ نمایند

گاک (کاژاکوم) درختیست از طایفه **روتاسه (سدابیه)** که در ننست
دومنیک و ژامائیک عمل میآید و در طب چوب و پوست و ریشه این درخت را استعمال میکنند و چوب گاک که
در تجارت متداول است عبارت از قطعات بزرگی است بشکل چوبهائی که جهت سوزاندن در بخاری
تراشیده شده اند و بعضی از این چوبها گاه از پوست خاکستری رنگی پوشیده شده اند و صلب و سفری
و دارای طعمی تلخ میباشند و در جوف آنها بلورهای درخشنده بسیاری است که عبارتند از اسید بنزوئیک و
کلیه چوب گاک بسیار سخت و سنگین است و دارای مغزی است سمراللون مایل بسبزی و قشری زردی که
صلابتش کمتر است و دارای بوئی است که در وقت سوزاندن و رنده کردن متصاعد میگردد و موافق تجزیه
یکی از دانشمندان چوب گاک محتوی سقز مخصوصی است بمقدار زیاد و بمقدار کمتر سقز دیگری دارد و محلول
در آمونیاک و علاوه مواد عصاره و مواد مخاطی نیز دارد و پوستان از حیثیت ترکیب مشابه خود چوب است
و ماده عامل هر دو همان سقز است
محصولات گاک و سقز آن چون در داخل استعمال کنند مانند عوامل محرکه عمومی اثر میکنند و دارای خاصیت
تعریق میباشند و آنها را در دفع اختلالات سیفلیسی و نقرسی و روماتیسمی و خنازیری معمول میدارند

و بقول کلی گاگ یکی از داروهای کثیر الفایده قویه است

تنتور گاگ بگیرند رنده کرده چوب گاگ ۵۰ گرم مدت یک ساعت در مقداری آب بجوشانند که مصفای آن ۱۰۰۰ گرم بود و پس از صاف کردن بگذارند ته نشین شده و صاف روی آنرا بردارند و مانند محرکات و معرقات پیاله پیاله بیاشامند و گاهی در این تنتور ۱۰ گرم اصل السوس اضافه میکنند

گرد گاگ این گرد را مانند گرد کاسیا میپاشانند و تقریباً غیر مستعمل است

تنتور معرق معمول الیس بگیرند رنده کرده چوب گاگ ۴۰ گرم آب ۱۵۰۰ گرم بجوشانند تا نصف شود و صاف کنند و مصفی را سه قسمت نموده روزی سه قسمت یکی صبح و یکی ظهر و یکی عصر در دفع نقرس و روماتیسم بیاشامند

تنتور مرکب گاگ معمول شوسیر بگیرند گاگ رنده کرده ۵۰ گرم موبز سیاه ۳۰ گرم در ۲۵۰۰ گرم آب بجوشانند و صاف کنند و در مصفی ۵ گرم صاصفراس رنده کرده و ۱۵ گرم اصل السوس دم نموده مجدداً صاف نمایند و تا ۲۰۰۰ گرم این مصفی را در اختلالات سفلیسی و مفصلی مانند تنتور در عوض روز ممتد جا بیاشامند

عصارهٔ گاگ بگیرند چوب گاگ رنده کرده ۱ آب مقطر را چوب را در ۹ جزء آب مدت یک ساعت بجوشانند و صاف کنند و تفاله را در ۹ جزء دیگر نیز مدت یک ساعت بجوشانند و ۱۲ ساعت بگذارند بماند و صاف روی آنرا برداشته با مصفای اول مخلوط کنند و تبخیر نمایند تا بغلظت عصارهٔ نرم و بعد ۱/۸ الکل ۹۰ درجه افزوده و بخوبی مخلوط نمایند و مجدداً بقوام عصاره تبخیر نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره که معرق و ضد روماتیسم است ۱ تا ۱۰ گرم است بطور حب

شربت گاگ مطابق کدکس بگیرند رنده کرده چوب گاگ ۳ قند ۱۰ آب مقطر بمقدار کافی چوب را در ۳۰ جزء آب بجوشانند و صاف کنند و تفاله را نیز در ۳۰ جزء دیگر آب جوشانده صاف نمایند و مصفی را مخلوط کرده تبخیر کنند تا ۶ جزء بماند و بعد قند را افزوده بغلظت ۱/۲۶ درجه قوام آورند و این شربت نیز معرق و ضد روماتیسم است مقدار شربت آن از ۳۰ تا ۵۰ گرم

شربت ضد روماتیسم (شربت مرکب کنکینا) مطابق دواسازی اسپانیول بگیرند کنکینای زرد نیم کوب کرده عشبه شکافته و خورد کرده مکد ۹۰ گرم گاگ رنده کرده صندل سرخ مکد ۳۰ گرم قند سفید ۱۳۰۰ گرم آب مقدار کافی پوست و ریشه و چوبها را مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و بعد یک ساعت بجوشانند و از مویز صاف نمایند و مقدار آب باید بقدری باشد که مصفی ۹۰۰ گرم شود و بعد قند را افزوده بجوشانند و با سفیدهٔ تخم تصفیه نموده قوام آورند و این شربت نیز معرق و ضد روماتیسم است و مقدار شرب آن از ۲۰ تا ۸۰ گرم

شربت ضد مفصلی معمول دیواس بگیرند از یک طرف عشبه شکافته خورد کرده گاگ رنده کرده مکد ۶۰ گرم آب ۳۰۰۰ گرم بجوشانند تا ۱۵۰۰ گرم بماند و صاف نموده ۱۰۰۰ گرم قند افزایند و بجوشانند تا قوام آید و بگذارند سرد شود و از طرف دیگر بگیرند عصارهٔ تریاک ۶ دسی گرم سفر گاگ ۱ گرم کربونات پتاس ۱۲ گرم تعفین کلشیک (۱ در ۳) ۵ گرم اسانس لیمو ۲ قطره همه را مخلوط کرده صلا

کند کم کم بر شربت مذکور در حالتیکه سرد باشد بیفزایند و صاف نمایند و این شربت را بمقدار ۲۰ تا ۶۰ گرم در دفع روماتیسم مزمن استعمال میکنند

گرد سفر کاک مطابق کدکس بگیرند سفر کاک بمقدار منظور نرم صلایه نموده و بعد از ان بغربال از موی یا ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون کنند و این گرد را در دفع روماتیسم بمقدار ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون و یا حب تجویز مینمایند

تعفین سفر کاک مطابق کدکس بگیرند سفر کاک ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ سفر را نیم کوب کرده مدت ۱۰ روز در الکل بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این تعفین را در دفع روماتیسم از ۲ تا ۸ گرم بطور پوسیون استعمال میکنند

الکسیر ضد مفصلی (تعفین امریکون) معمول کاده بگیرند سفر کاک ۱ تافیا ۴ (تافیا عبارت از عرقی است که از نی شکر میگیرند) حل کرده صاف نمایند و ۱۰ تا ۲۰ گرم این الکسیر را در دفع روماتیسم و دفع نقرس هر روزه صبح بیاشامند

امولسیون سفر کاک (شیر کاک) بگیرند مسحوق سفر کاک ۲ مسحوق صمغ عربی ۵ شربت ساده ۳۰ آب صاف ۱۰۰ سفر و صمغ را مخلوط کنند و شربت را افزوده صلایه نمایند و بعد متدرجا آب را بیفزایند و نیز صلایه کنند و در دفع نقرس و روماتیسم هر دو ساعت فاصله یک قاشق آش خوری بیاشامند

تعفین امانیاکی کاک مطابق دواسازی المان بگیرند سفر کاک ۲۰ الکل ۹۰ درجه ۱۰ امانیاک مایع ۰/۹۶ درجه ۵ سفر را در الکل حل کرده امانیاک را بیفزایند و با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این تعفین که معرق و ضد روماتیسم است از ۱ تا ۴ گرم است بطور پوسیون

قطور ضد مفصلی معمول گروف بگیرند پتاس الکلی (پتاس محرق) ۱ الکل ۸۰ درجه ۴) ۵ تعفین امانیاکی کاک ۷ تریاک خالص ۲ مدت چهار روز بخیسانند و با کاغذ صاف کنند و مقدار شربت این قطور از ۱۰ تا ۲۰ قطره است سه دفعه در عرض روز

معجون ضد روماتیسم مطابق دواسازی انگلستان بگیرند سفر کاک ۳۰ گرم ریوند چینی ۸ گرم گوگرد مصعد ۶۰ گرم جوز بویا یک دانه طرطیر ۳۰ گرم عسل سفید ۵۰۰ گرم مطابق معمول معجون سازند و این معجون ضد روماتیسم و ملین است و از ۱۰ تا ۳۰ گرم انرا بدو دفعه در روز استعمال نمایند

معجون مرکب کاک معمول فرناندز بگیرند سفر کاک ۱۵ گرم ریوند ۱۰ گرم طرطیر ۲۵ گرم گوگرد مصعد و مغسول ۲۵ گرم جوز بویا یک دانه عسل سفید مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند و اطبای اسپانیول این معجون را که ملین است در دفع روماتیسم مزمن استعمال میکنند مقدار شربت ان از ۱۰ تا ۲۰ گرم است صبح و عصر

الکسیر ضد مفصلی جزیره فرانس بگیرند عرق مکی ۳۰ سفر کاک ۳۰ صبر سقوطری مکی ۴ الکل ۵۲ درجه ۵۰۰ هر یک از مواد را جداگانه در ۱۰۰ جزء الکل حل کنند و محلولها را مخلوط نموده با کاغذ صاف نمایند و از ۱۰ تا ۳۰ گرم این الکسیر را در دفع روماتیسم و نقرس هر روز صبح بیاشامند و ۱۵ گرم این الکسیر چون دارای ۲ دسی گرم صبر میباشد ناچار اثر اسهال از ان بروز خواهد کرد

حب ضد مفصلی معمول گروف بگیرند گرم معدنی عصاره اکونیت مکدوه ۴ سانتی گرم عصاره یاسمن بری سقز گاک مکدوه ۸ سانتی گرم بلسان پرو مقدار کافی مطابق معمول ۳۰ حب سازند و هر سه یا چهار ساعت فاصله از ۱ تا ۲ حب بیاشامند

امولسیون سقز گاک معمول کولن بگیرند سقز گاک ۱ گرم صمغ عربی ۵ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و کم کم ۱۵۰ گرم آب بیفزایند و در دو دفع تقریبا هر ساعت دو قاشق کوچک بیاشامند

تیزن معرق معمول ژیمل بگیرند آب جوش ۱۲۵۰ گرم رنده کرده چوب گاک خورد کرده و بیشتر شیرین بیان مکدوه ۱۵ گرم گل خشک قطمی گل خشک شقایق مکدوه ۵ گرم مطابق معمول تیزن سازند و روزی چهار پیاله بدفعات بیاشامند

تعفین هاتفیلد بگیرند چوب گاک صابون مکدوه ۱۰ گرم الکل ۱۰۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند و در دو دفع تقریبا و در و ماتیسم یک قاشق چای خوری این تعفین را در یک پیاله تیزن مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

قطور منسوب به عضویت علیسوی بگیرند سقز گاک ۲۰۰ گرم صاصفراس ۱۵ گرم بلسان پرو ۱۰ گرم الکل خالص ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و در دو دفع تقریبا و سفلیس یک قاشق چای خوری این قطور را در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده بنوشند

مخلوط سقز و صابونی معمول پلانک بگیرند سقز گاک صابون بادام مکدوه ۵ گرم در ده ۱۲۰ گرم الکل خالص حل کنند و در دو دفع تقریبا و در و ماتیسم روزی ۴ گرم این محلول را در یک پیاله مطبوخ مناسبی مخلوط کرده بیاشامند و **عصارهٔ سقز و صابونی پلانک** عبارت از همین محلول است در صورتیکه آنرا بدرجهٔ پیوست تبخیر کرده باشند

حرف س

درس پنجاه و دوم — سرب و محصولات آن

سرب ع رصاص اسود ف پلومب ل پلومبوم (ساتورنوس) ی **مولوبدوس** و باصطلاح دانشمندان کیمیا **زحل** ف **ساتورن** عبارت از فلزیست سفید کبود رنگ و چون تازه ببرند ادای تشعشع زیادی میباشد ولی بسرعت در مجاورت هوا کدر میگردد و آنرا بشکل ورقه های بسیار نازک میتوان پهن کرد و چندین دفعه این ورقه ها بر جهات مختلف تا می شوند بدون آنکه بشکنند و بقدری نرم است که با ناخن میتوان بروی آن خط نمود و وزن مخصوص آن ۱۱/۴۳ میباشد و در ۳۲۲ درجه حرارت ذوب میگردد و در حرارت قرمز سفید بخار میشود و با اکسیژن بسهولت مرکب شده تولید سه اکسید مینماید و محصولات مستعمل در طب عبارتند از سرب فلزی و مرداسنگ و سریج و کربونات و استات و سوبستات و تنات و نترات و یدور و برمور آن

بقول کلی استات و کربونات سرب را چون بمقدار زیاد بیاشامند مانند سموم محرّضه اثر میکنند و بمقدار کم چون مدتی بیاشامند و متمادی ممکن است موجب قولنج سربی گردند ولی نوع عموم عوارض سانحه

بخوبی

نمیشوند و مانند قابضات قویه اثر مینمایند و استات خنثای سرب را شربا در دفع اسهالهای مزمن و بانی و نزف
الدمهای ریوی و عرقهای شبانه مسلولین و ذات الریه و اختناقات در دفع ذوسنطاریا استعمال میکنند و نیز انرا
در دفع اقسام نورالژی بکار میبرند و در استعمالات خارجی مانند سوزستان میباشد و سوزستان مایع
سرب را مانند قابضات و یا عوامل معوضه در دفع دمعها و اورام سطحی جلد و احتراق و اقسام درض در خارج
محمول میدادند و در استعمال استات سرب در محلها باید احتیاط نمود زیرا املاحی که دارای املاح سرب
میباشند اثر نامساعدی در قروح قرنیه میکنند و بدون فکر اثر مساعدی در سطح معلوله نمایند ترشح انرا یا
کم کرده و یا بکلی موقوف میکنند و در روی سطح قرحه یک طبقه سفید رنگی تولید نموده یعنی کربونات سرب
در روی ان متحجر گشته و موجب کدورت قرنیه میشود

در بیان اثر فیزیولوژی سرب و محصولات آن

چون استعمال محصولات سرب در صنایع و در طب هر روز شایع است لازم میاید بقول کلی مادی را که
از انها در شخص سالم بروز میکند بیان نمائیم پس میگوئیم در عمله جات کارخانه جات سرب و در اشخاصی که
ترکیبات انرا استعمال مینمایند اغلب اوقات علامات تسمم سربی ظاهر میگردد و بخصوص این تسمم
بیشتر بروز میکند در اشخاصیکه سفیداب و سرنج و غیره را بکار میبرند و ممکن است این تسمم نتیجه استعمال
تراپوتیکی محصولات سربی گردد بهر جهت بعضی عوارض بطور مقدمه بروز مینمایند و عبارتند از تلون اسنان
و غشاء مخاط دهان و عروض طعم فلزی در دهان و نتن سربی تنفس و زردی لون بشره و هزال و بطوء دوران
و بعد یکی از امراض اصلیه که عبارت از قولنج و نورالژی و فالج و اختلاج بود ظاهر میگردد و اول علامتی که
ظاهر میشود تلون اسنان است و این تلون که عبارت از رنگ خاکستری باشد بیشتر در بیخ دندان بروز میکند
یعنی در محل التصاق لثه بر دندان و ممکن است تمام دندان را فرا گیرد بخصوص در اشخاصی که دهان را نشسته
و مسواک نمیکنند و نیز گاه میشود این رنگ خاکستری در لثه ها بروز نماید و انکر مورث اختلالی در
نسج انها گردد و هم چنین در غشاء مخاط گونه ها و لبها گاه ظاهر میگردد و عروض ان فقط بواسطه استنشاق
بخارات سربی است نه بواسطه رسیدن بانها و حصول تسمم بلکه بیان میکند امکان تسمم را و در همین زمان
که غشاء مخاط متلون برلون مذکور شد بوی نفس تغییر کرده و نتن شدیدی حاصل میکند و علامت اثر سرب
در خون و حصول تسمم ظهور لون مخصوصی است در جلد و مانند جلد اشخاص مبتلی به سرطان زرد مخصوصی
حاصل مینماید که کم رنگتر است از زردی یرقان و عمله جات و مرضائیکه مدتی در تحت اثر محصولات سربی
واقع میشوند رنگ اصلی بدنشان تغییر کرده و مبدل باین رنگ میگردد و در باب اثر سرب در عروق و حالت
مرکزی دوران عقیده دانشمندان مختلف است بعضی میگویند در انقباض این الات اثر میکند و جمعی دیگر
فقط اثر انرا در همان اعمال انها ثابت مینمایند و در اینکه ظرفیت عروق و قلب کم میشود و یک نوع حالت ضیقی
در انها بروز میکند شبهه نیست و از همین است که در اشخاص مبتلی به تسمم سربی عموما صوت سوفل عرقی
شنیده میشود و نبض صغیر و دقیق و گاه بطئی میگردد اگرچه عروض این علامات را نمیتوان نسبت داد

دریچه دوم:

به اثر سرب در سلسله عصبانی بدون انکه ارتباطی با اختلال الحالات درمان داشته باشد باری تسمیم سربی عمل
تغذیه را نیز مختل میکند و از این جهت است عروض هزال بخصوص در صورت

در میان امراض منتجه از تسمیم سربی قولنج از همه شایع تر است و عبارت از یک نوع نورالژی معوی میباشد
که همراهی میکند با بروز اوجاع در اطراف ناف و یبوست طبع و تقبض بطن و غیره و بعد از آن نورالژی است
که متصف است به بروز اوجاع حاد در امتداد اطراف و در سینه و در سر و این نورالژی اغلب اوقات با مفصلها
چند وقت گاه با فالج همراهی دارد و ممکن است فالج پس از آن عارض شود و یا بالعکس و فالج سربی که شیوعش کمتر از
قولنج و نورالژی است خطرناکتر از آن دو میباشد و اغلب اوقات بقدری مزمن است که با همه وسائط تداوی
مقاومت مینماید و بیشتر اوقات در عضلات منبسطه انتها های بدن بروز میکند و فقدان حس نیز از نتایج همین
فالج است و نه آنست که همیشه محل آن در اطراف بود بلکه آلات حواس ظاهره را گاه مبتلی مینماید و یکی از صور
آن آموروز سربی است

دیگری از صور تسمیم سربی البومینوری است و این مرض قبل از آنکه سرب مزاج را فاسد سازد ممکن است ظاهر
گردد و یکی از دانشمندان سبب آنرا نسبت میدهد به خروج سرب از بدن بواسطه کلیه ها و این مسئله را بواسطه
امتحان در حیوانات ثابت کرده و این قسم البومینوری ممکن است موقتی بود و یا ثابت ماند و مرض برایت را با
همه علامات و نتایجش که خطرناکتر از همه اوست باعث باشد و هنوز محقق نشده که حمله های صرعی شکل مسمومین
سرب یا بسبب اثر بلاواسطه این سم در دماغ است که بروز مینمایند و یا عروض شان بواسطه البومینوری سربی است
بالاخره نه آنست که اثر شوم تسمیم سربی فقط در کسانی اثر کند که در کارخانه جات سرب کار میکنند بلکه در
نتایج انها نیز اثر مینماید چنانچه یکی از دانشمندان مشاهده کرده که تسمیم بطئی سرب موجب مرگ جنین در رحم مادر
شده و هم چنین در سه سال اول حیوة خارج رحمی اطفال را کشته و این اطفال چون متولد شوند مبتلی به
حمله های صرعی میباشند

از آنچه ذکر کردیم نباید شخص عامل مخوف شده از استعمال محصولات سربی در دفع امراض اجتناب نماید زیرا
بروز سوانح مذکوره در عمله جات کارخانجات که لاینقطع در میان تصاعدات سربی واقع میباشند به حدی
زیاد است که در اشخاصی که طبیب انها را در تحت اثر محصولات سربی میآورد کم است و چنانچه در اول این در
بیان نمودیم از استعمال داخلی املاح سرب خیلی بندرت ممکن است قولنج بروز کند و بروز سایر عوارض در
صورتیکه شخص عامل خبطی در تشخیص مرض نکرده باشد بقدری کم است که میتوان آنرا هیچ پنداشت

تروسو میگوید استات سرب را مدت متمادی بمقدار زیاد استعمال کرده ام و هرگز جز قولنج موقتی
که شبیه به قولنجهائی است که از اثر مسهلات بر فوق مانند منیزی بروز میکند سانحه دیگری مشاهده نکرده
ام علی هذا محصولات سرب را داخلا و خارجا در تراپوتیک بدون خوف باید استعمال کرد

فادزهر محصولات سرب اثر سمی محصولات سرب بدو طریق مختلف در بدن ظاهر
میشود یا چنانچه ذکر کردیم بتدریج در بدن اثر کرده و صورت عروض سوانح مذکوره میگردند و گاه میشود
بدفعه مقدار زیادی از آنها را در معده داخل نمایند و در این صورت مانند سموم محرّشه اثر میکنند فادزهر
انها آب گوگردی و زاج سفید و سولفور هیدراته آهن است (مداوای برادران سربی که مخصوص به قولنج

مربوط

سربی است و در ذکر خارشتر بیان کرده ایم)

موادّ مانعة الجمع این مواد عبارتند از اسید سولفوریك و اسید فوسفوریك و اسید کلوریدریك و املاح محلول این اسیدها و تنن و پیه و دهای قلیائی و بوره و صبر و شیر و محصولات افیونی

در بیان محصولات سرب و نسخه های متداول آنها

سرب فلزی سرب فلزی را در خارج بشکل قطعات نازك جهت پوشاندن و فشار دادن قروح کهنه اطراف سافله بکار میبرند و مصنّف قطعهٔ نازکی از سرب را که وسعتش قدری زیادتر از وسعت قرحه بود بروی آن منطبق نموده و با نوار طرف معلول را منظماً می پیچید و باین طریق بسیاری از قروح کهنه و مبرم اطراف سافله را مداوا مینماید

اکسیدهای سرب دو قسم اکسید سرب در طب استعمال میشود یکی مرداسنك و دیگری سُرنج

مرداسنك (مرداهنگ) ف **لیتارژ (ماسیکوت)** ل **لیتارژ پرتوم** ی **لیتارگوروس** کلمه لیتارگوروس مرکب از دو لفظ است یکی **لیتوس** یعنی سنگ و دیگری **ارگوروس** یعنی نقره) عبارتست از پروتواکسید سرب و فقط همین اکسید است که میتوانند با اسیدها مرکب شود و آنرا از اکسید شدن سرب در قال گذاشتن نقره حاصل میکنند و آنچه در تجارت از آن بفروش میرسد کمتر خالص است و هرگز در طب بتنهائی استعمال نمیشود و در ترکیب مشمّعها و انگان دو لاها داخل میگردد

سُرنج (اُسرنج) ف **مینیوم** ی **مینیوس** ترکیبی است از پروتواکسید و براکسید سرب و باین طریق ساخته میشود که مرداسنگ را یا کربونات سرب را نرم کوفته در مجاورت هوا حرارت شدیدی بآن وارد کنند و رنگ آن قرمز نارنجی بسیار قشنگی است و هر چه پر رنگتر بود خالص تر است و در ترکیب بعضی مشمّعها داخل میگردد و در میان بانوهای ایران متداول است که سرنج را در پشت گوش و کشاله ران اطفال شیرخواره جهت خشکانیدن جراحت می پاشند

سفیداب شیخ ع **اسفیداج** ف **سِروز (بلان دِ سروز)** ل **سروسا** ی **فیموتیون** عبارتست از کربونات سرب و ملحی است سفید و چون خوب ساخته شده باشد شفاف است و بی بو و بی طعم و کمی محلول در آب و در سطح سرب فلزی که مجاور با هوای مرطوب بود بالطبع تولید میگردد و از این جهت است خطر استعمال آبهای محتوی در ظروف سربی و در طب فقط در استعمال خارجی بکار میرود

استاتِ خنثای سرب ع **سکّر الزّحل (ملح الزّحل)** ملحی است سفید و دارای طعمی شیرین و قابض و خیلی محلول در آب یعنی ۱۰۰ جزء آب ۱۵ درجه ۵۹ جزء این ملح را حل میکنند و در کارخانجات بواسطه حل کردن مرداسنگ در اسید استیك آنرا میسازند و از عوامل قابضه است که در داخل در دفع اسهال و عرقهای دق و باد استعمال میگردد و مقدار شربتی آن از ۱ تا ۵ سانتی گرام

درس پنجاه و دوم

وزیاد تر بطور رحب دگر داستعمالات خارجی سوزنستات را بران ترجیح میدهند

سوزنستات متبلر سرب ملحی است سفید و بشکل تیغهای که متبلور میگردد

طریق ساختن ان موافق دستور العمل **ژانل** از این قرار است بگیرند استات متبلر وخشای سرب ۱۵ قسمت

مرداسنگ انگلیسی ۵ اب مقطر ۱ استات را با مرداسنگ مخلوط کرده صلابه کنند و محصول را در کپسول

چینی ریخته واب را بیفزایند و حرارت دهند تا جوش اید و در ۱۰۳ درجه حرارت جوش میاید و متصل هم

زنند و قیف را در حمام ماریه گرم کرده و با کاغذ محصول را در ان قیف صاف نمایند و مرداسنگ در

۹۰ درجه حرارت شروع بانحلال میکند و در درجه جوش تمام ان حل میگردد و در این وقت مایع بوا سطهٔ

انکه دارای کمی کربونات سرب است شیری شکل میشود و چون یک جزء سوزنستات مذکور را در دو جزء

اب مقطر حل کنند محلول را باسم سوزنستات مایع سرب که دارای ۱/۳۲ درجه است موسوم می نمایند

سوزنستات مایع سرب (عصیرة الزحل) مطابق کدکس

بگیرند استات متبلر سرب ۳ مرداسنگ مسحوق ۱ اب مقطر ۵/۲ در کپسول چینی اجزاء را مخلوط کنند در

حمام ماریه حرارت دهند تا مرداسنگ حل شود و صاف کنند و این محلول دارای ۱/۳۲ درجه است و

میتوان این عمل را در ظرف مسی اجری نمود بشرط انکه چند ساچمه و یا یک تیغه سرب در ان ریزند تا مانع

اکسید شدن مس گردد

سوزنستات مایع سرب معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند استات متبلر سرب ۳ مرداسنگ مسحوق ۱ اب مقطر ۷ در قرعی مخلوط کرده و گاه گاه بهم زنند

و کیس از ۲ تا ۳ ساعت صاف نمایند و مصفی نیز دارای ۱/۳۲ درجه خواهد بود

تنات سرب ملحی است سفید و تقریبا غیر محلول در اب وانرا حاصل میکنند از اختلاط محلول تنن

با محلول استات خشای سرب تنات سرب رد میشود ورسوب را گرفته خشک مینمایند

تنات هیدراته سرب مطابق واسازی درمانی بگیرند پوست

بلوط نیم کوب کرده ۱ جزء مدت نیم ساعت در مقداری اب بجوشانند که مصفای ان ۶ جزء بود و بر این مصفی

۴ جزء سوزنستات مایع سرب بیفزایند رسوبی حاصل میشود که عبارت است از تنات سرب وانرا در

کپسولی با یک جزء الکل ۹۰ درجه داخل نمایند واین تنات را در رفاده اسکارهای عفن استعمال مینمایند

یدور سرب مطابق کدکس بگیرند نیترات سرب ید ور پتاسیوم مکدیک جزء هر یک

از دو ماده را جداگانه در ۱۰ مقابل وزن ان اب مقطر حل کنند و محلول نیترات را در محلول یدور داخل نمایند

و رسوبی که حاصل میشود عبارت است از یدور سرب بگذارند بخوبی ته نشین شده اب وی را دور ریزند

و رسوب را با اب مقطر بشویند و در گرمخانه خشک کنند و یدور پتاسیوم که در اینجا استعمال میکنند

باید خنثی بود و هرگاه دارای کربونات پتاس باشد باید انرا با مقدار کافی اسید ازتیک اشباع نمود و اگر مقدار

یدور پتاسیوم را قدری زیاد تر کنند نسبت یدور سرب کامل تر میگردد بهر جهت یدور سرب را در محلول

غلیظ استات سود که در حالت جوش باشد و با اسید استیک انرا قدری ترش کرده باشند حل کنند و بگذارند

سرد شود یدور سرب بشکل فلسهای زرد قشنگ متبلر میگردد یدور سرب یکی از عوامل قابضه و محلله ضد خنازیر است

محصولات سرب

یدور سرب معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند استات خنثی سرب ۱۱۱ یدور د پتاسیوم ۱۰ اب مقطر ۲۰۰ اسید استیک ۰٫۰۰/۱ اددجزء ۳ هر یك از دو ملح را جداگانه در ۱۰۰ اجزاء اب مقطر حل کنند وصاف نمایند واسید استیك را بر محلول استات بیفزایند وانرا بروی محلول یدور دو بریزند ودردی که حاصل میشود بر روی صافی جمع نمایند ودر گرمخان ویا در هوای ازاد بخشکانند وازه ۱۰ جزء استات سربیکه استعمال کرده اند ۱۰ جزء یدور حاصل میگردد

برمور سرب این ملح را از تجزیه مضاعف یکی از املاح سرب و برمور پتاسیوم حاصل میکنند و کمتر در طب استعمال میشود وفقط موافق نسخه ذیل حبی از ان میسازند که در دفع نعوظهای موجع مستعمل است

حب برمور سرب مطابق کدکس بگیرند برمور سرب از ۲ تا ۵ سانتی گرم عصاره بلادون از ۲ تا ۵ سانتی گرم لوپولین ۵ سانتی گرم جهت یك حب از این قرار ۶ حب سازند واز ۲ تا ۳ حب در عرض روز بیاشامند

پوماد یدور سرب مطابق کدکس بگیرند یدور سرب ۱ پیه حسن لبه ۹ مخلوط کنند ودر دفع ادنیت مزمن وتهیجات خنازیری تمریخ نمایند

حب استات سرب معمول فوکیر بگیرند استات متبلر سرب ۱ گرم با مقدار کافی مسحوق ریشه خطمی و شربت ساده ۲۰ حب سازند ودر دفع عرقهای ذوبانی از ۱ تا ۵ حب در عرض روز بیاشامند

حب تریاك دار استات سرب مطابق دواسازی انگلستان بگیرند استات متبلر سرب ۶۰ سانتی گرم مسحوق تریاك خالص ۱۰ گلقند مکی ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند ودر دفع عرقهای ذوبانی از ۱ تا ۳ حب در شب بیاشامند ودر وسط روز باهر دو ساعت فاصله ۱ یا ۲ حب بنوشند

سفوف دافع عرقهای ذوبانی مطابق دواسازی پروس بگیرند استات متبلر سرب مسحوق تریاك خالص مکی ۱ مسحوق قند ۴ مخلوط کرده صلایه کنند ودر دفع عرق ذوبانی مسلولین واسهال انان از ۱ تا ۴ سانتی گرم صبح واز ۱ تا ۴ سانتی گرم عصر سفوف نمایند واین سفوف از محصولات خطرناك است

سفوف دافع قی الدم معمول دانتون بگیرند استات سرب ۲ دسی گرم عصاره شوکران ۱۲ دسی گرم مخلوط کرده صلایه کنند و ۱۲ قسمت نمایند ودر هر دو ساعت فاصله یك قسمت سفوف نمایند

پوسیون معمول دوبر بگیرند استات سرب ۵ سانتی گرم در ۱۰ گرم گلاب حل کرده و ۱۰ گرم شربت بنفشه بیفزایند ودر دفع سیاه سرفه هر ربع ساعت یك قاشق کوچك بیاشامند

پوسیون ضد سل معمول ملونگ بگیرند استات سرب ۱ دسی گرم عصاره نبج ۵ سانتی گرم در ۲۰۰ گرم اب مقطر حل کنند وهر دو ساعت فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند

پوسیون معمول لدلو بگیرند استات سرب ۱۰ سانتی گرم تعفین تریاك ۴ گرم سرکه ۴۵ گرم اب مقطر ۵۰ گرم مخلوط کنند ودر دفع نفث الدم شدید رحم هر ربع ساعت فاصله یك قاشق خوری کوچك بیاشامند

مخلوط مسکن و قابض معمول مونن بگیرند استات سرب ۲ دسی گرم آب مقطر ۵۰ گرم عصاره تریاک ۱ دسی گرم مخلوط کنند و در دفع دوسنطاریا هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

حب ضد صرع معمول دیکامیر بگیرند عصاره مائی تریاک ۵ سانتی گرم استات سرب ۲ دسی گرم گرد بنج ۶ دسی گرم مطابق معمول ۸ حب سازند و یک دانه صبح و یک دانه شب بیاشامند

حب دکتر کوتوپ بگیرند مسحوق استات سرب ۲ دسی گرم مسحوق تخم فلاند دیوم ۲ گرم دردی ۴ گرم عصاره قیصوم داخل کرده حبهای ۱ دسی گرمی سازند و در دفع هیستری و صرع روزی دو حب بنوشند

حقنه سفیداب معمول دوورژی بگیرند استات سرب ۱۱ دسی گرم کربونات سوده ۵ سانتی گرم هر یک از دو ملح را جداگانه در مقدار خیلی کمی آب حل کنند و محلولها را در ۲۵۰ گرم مطبوخ برگ کتان داخل نموده و ۴ قطره لودانم روسونیفر اینند و در دفع اسهال مسلولین حقنه نمایند

حقنه ضد دوسنطاریا معمول بارتز بگیرند از ۲ تا ۱۰۰ قطره عصیره الزحل و در ۵۰۰ گرم آب نیم گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

ذرق استات خنثای سرب (ذرق زحلی) معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند استات سرب متبلور ۱ آب مقطر ۱۰۰ حل کرده صاف کنند و در دفع ورم مجرای بول و ورم حشفه و لوکوره ذرق نمایند و نباید در انستعمال این ذرقها که جزء اعظم آنها استات سرب باشد ممنوع است زیرا یکی از اسباب تسمم سرب مداومت بر این ذرقها است

کحل استات خنثای سرب استات خنثای سرب را خیلی نرم صلایه کنند و در دفع گرانولهای ملتحمه ۵ سانتی گرم این مسحوق را باعانت قلم نقاشی بر روی جفن بگسترانند

کحل محلل معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند گلاب ۱۲۰ گرم سود استات مایع سرب ۴ گرم الکولاتو دجرحی ۸ گرم مخلوط کنند

کحل رادع معمول گوبیوس بگیرند گلاب عرق بادرنک مکی ۵۰ گرم استات متبلور سرب ۵ دسی گرم حل کنند و در ابتدای ورم اجفان استعمال نمایند

کحل قابض معمول سکاریا بگیرند استات مایع سرب ۶ قطره عرق بادرنک ۲۰۰ گرم لعاب صمغ عربی ۳۰ گرم مخلوط کنند و در وقت استعمال بهم زنند

کحل دافع رمد معمول سیشل بگیرند استات متبلور سرب ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱ گرم مخلوط کرده در دفع رمد ساده و یا تولدا استعمال کنند

گلیسره قابض معمول مولر بگیرند مسحوق استات سرب ۱ گلیسره نشاسته ۳۰ مخلوط کنند و در دفع اریتم و اکزمای مزمن و رمد مزمن و سیلان دمعه تمریخ کنند

غسول استات سرب (آب سفیداب یا آب و بلانش) مطابق کدکس بگیرند سود استات مایع سرب ۱ آب صاف ۹۸ الکولاتو دجرحی ۴ مخلوط کرده بهم زنند و این غسول قابض و محلل است و در دواسازی شده مائی بعوض الکولاتور الکل ۶۰ درجه استعمال مینمایند و میتوان بعوض آب صاف گلاب استعمال کرد

آب بنات

محصولات سرب

آب نبات و معدنی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سوزنستات
مایع سرب ۵ گرم آب صاف ۱۰۰۰ گرم مخلوط کنند

آب نبات و معدنی معمول گولارد بگیرند سوزنستات مایع سرب ۱۵ گرم آب
مقطر ۱۰۰۰ گرم الکول نود درجه‌ای ۹۰ گرم مخلوط کنند

محلول دافع اختلالات هرپسی مجرای گوش معمول ضییر(?) بگیرند
سوزنستات مایع سرب ۱ گرم لودانم دوسو ۲ گرم آب مقطر ۱۲ گرم مخلوط کنند و از ده تا پانزده قطره شب وقت
خواب در گوش بچکانند و سوراخ گوش را با قطعه پنبه مسدود نمایند

زرق مهبلی استات سرب معمول ریکورد بگیرند آب ۱۰۰۰ گرم استات
متبلور سرب ۱۰ گرم مخلوط کنند و مقدار استات را متدرجاً زیاد نمایند تا ۵۰ گرم

زرق مجرای بولی استات سرب ایضاً معمول ریکورد بگیرند
گلاب ۱۵۰ گرم استات متبلور سرب ۳ گرم مخلوط کنند

نطول استات سرب ایضاً معمول ریکورد بگیرند آب صاف ۲۵۰ گرم
استات سرب ۵ گرم مخلوط نمایند در دفع ورم حشفه و ورم فرج تغسیل کنند و نیز در نیش زنبور مستعمل است

نطول محلل معمول ژانل بگیرند کلورید رات(?) آمونیاک ۲ گرم آب ۴۵ گرم الکل ۹۰
درجه ۸ گرم سوزنستات مایع سرب ۱ گرم نوشادر را در آب حل کنند و صاف نموده الکل و سوزنستات
را بیفزایند و در دفع استوروس(?) و کوفتگی نطول نمایند

زرق مسکن معمول برتانی بگیرند تریاک خالص ۱ گرم آب ۳۰۰ گرم سوزنستات
مایع سرب ۱ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در دفع سوزاک اعم از آنکه با ورم و یا بدون ورم باشد زرق نمایند

زرق معمول یونک بگیرند عصیرة الزحل ۱۰ گرم سرکه مقطر ۲۵ گرم گلاب ۷۵۰ گرم
حل کنند و در دفع لوکوره مزمن که با وجع همراه نباشد ۳۰ گرم این محلول را دو یا سه مرتبه در روز زرق نمایند

زرق سرب و جوهر(?) معمول فرانک بگیرند استات سرب ۵ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم
حل کرده بیفزایند تعفین(?) جوهره ۵ گرم تعفین تنانیک ۳۰ گرم در دفع لوکوره مزمن در روزی ۵ تا ۶ دفعه زرق نمایند

زرق زیتا هکی(?) معمول و پوئیترن بگیرند آب آهک ۱۲۰ گرم روغن زیتون
۱۵ گرم سوزنستات مایع سرب ۳۰ قطره مخلوط کنند و در دفع ورم غده و دی(?) مجرای بول زرق نمایند
و در وقت استعمال بهم زنند

غسول معمول بیت بگیرند مطبوخ خطمی ۵۰۰ گرم سوزنستات مایع سرب ۵ گرم
مخلوط کنند و در دفع لیکن(?) و اکزمای مزمن تغسیل نمایند

مخلوط محلل معمول لاری بگیرند عصیرة الزحل الکل کافوری سفیده تخم مرغ مکس(?)
۵۰ گرم آب مقدار کافی مخلوط کنند و آلاتی که نباید عوض کرد با آن آلوده نمایند

تمریخ دافع اثر لوز معمول برتون(?) بگیرند الکولاتو رفیورا واتی ۲۰۰ گرم سوزنستات
مایع سرب روغن زیتون مکس ۳۰۰ گرم اسید کلورید ریک ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و قبل استعمال چند زمانی

مخلوط را بهم زنند در شب اجزاء معلول را با ان چرب نموده و قطعه کاغذ ابریشمی را نیز با ان الوده کرده بروی انها منطبق ساخته ببندند

نطول دافع اثزلور معمول میاله بگیرند عصرة الزحل عرق کافوری مکی ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و این نطول را در دفع اثزلور اگرچه قدری متقرح هم شده باشد با فواید ثابت استعمال میکنند جزء معلول را هر روزه صبح و عصر نطول کرده و بعد پارچه را در ان الوده نموده و بروی محل معلول منطبق کرده ببندند

قیروطی نحل معمول گولارد بگیرند قیروطی جالینوس ۹۰ سوزستات سرب ۱۰ مخلوط کنند و در خشکانیدن جراحات استعمال نمایند

قیروطی نحل و کافوری بگیرند موم زرد ۱۰ گرم زیت و زردی ۶۰ گرم موم را در روغن زیت با حرارت ملایمی ذوب کنند و ۲۰ گرم عصرة الزحل و ۱۰ گرم کافور در ان مخلوط نمایند این قیروطی کرانتی سپتیک (ضد تعفن) است جراحات را می خشکاند

پوماد دافع قروح خنازیری معمول گس بگیرند سوزستات مایع سرب و روغن مورد و مکی ۲۵ گرم زرده تخم مرغ یک دانه مطابق معمول مخلوط کنند و پس از انکه اصلاح قرحه را قطع کردند با این پوماد با عانت شرپی رفاده نمایند

پوماد دافع اثزلور معمول کنوارزو بگیرند دنبه پاک ۱۰ گرم کافور ۵ گرم کربونات امانیاک ۱۰ گرم استات سرب ۲۰ گرم پیه مذاب ۱۲۰ گرم مخلوط کنند

پوماد دافع ریزش گیسوان معمول دوپویتزن بگیرند حوام مغز گاو ۱۰۰ گرم استات متبلر سرب ۵ گرم بلسان سیاه پرو ۲۰ گرم الکل ۲ ۵ درجه ۵ گرم تعفین ۲ را در ۲ گرم تعفین منحل تعفین را در چینی مکی ۱۰ قطره مخلوط کنند و هر شب گیسوها را باندازه یک فندق چرب نمایند

پوماد دافع نورالژی (رونگان سفید) معمول ازس بگیرند پیه حیوان ۲۰ گرم کربونات سرب ۵ گرم مخلوط کنند و این پوماد از عوامل مخففه است و تمریخ ۴ گرم ان در دفع نورالژی صورتی مفید است

قیروطی نحل و کافوری مطابق دواسازی لندن بگیرند موم ۴۰ سوزستات مایع سرب ۳۲ روغن زیتون ۱۲۵ کافور ۱ موم را با عانت حرارت ملایمی در ۱۰۰ اجزاء روغن ذوب کنند و کافور را در باقیمانده حل نمایند و محلول کافوری را با قیروطی مخلوط کرده و در اخر عمل سوزستات را بیفزایند و صلایه کنند و این قیروطی را در رفاده جراحات ضعفی استعمال نمایند

پوماد دافع رمد بگیرند مسکه تازه ۴۰ گرم سرنج ۱ گرم استات متبلر سرب ۳ گرم مطابق معمول پوماد سازند و این پوماد معروف است به پوماد **دو وفارنی** و در عدم ملتحمه و کرانیت مزمن و در فولیکولهای جفن و کرانیت متقرح و مزمن و دیگر قرحه انرا استعمال میکنند

شمع معمول نوکت بگیرند شمع را با پالم موم سفید مکی ۵ گرم مخلوط کرده با عانت حرارت ملایمی ذوب کنند بعد مسحوق ۵ گرم دو تواکسید سرب را افزوده و تا هنگام سرد شدن متصل بهم زنند و این شمع محلل و مجففا است

محصولات سرب

خمیر دافع احتراق معمول التشول بگیرند گل سفید روغن زیتون و بادام روغن بزرک مکد ۱۲۰ گرم سوزسنات سرب ۲۰ گرم ید و فورم از ۱۰ تا ۱۵ گرم مخلوط کند و بروی محل احتراق بگسترانند و بعد از پنبه هیدروفیل پوشانده و با ورقه گوتاپرکا ببندند

پوماد معمول بوت بگیرند تنات سرب ۱۵ گرم پیه بطانی ۵۰ گرم مخلوط کند و در دفع اسکارهای غانغرانائی استعمال نمایند

اونگان تنات سرب مطابق دواسازی رمانی بگیرند تنات هیدراته سرب ۱ پیه مذاب ۲ مخلوط کنند و در رفاده جراحات ضعفی بکار برند

پوماد محلل معمول بومتس بگیرند قیروطی ساده ۱۰ گرم عصاره الزحل ۱ گرم کافور ۱ گرم مطابق معمول پوماد سازند و شانکر غیر موجع را تر لود متقرح را با این پوماد رفاده نمایند

پوماد زحل و کافوری ایضاً معمول بومتس بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم عصاره الزحل ۴ گرم کافور ۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در دفع لکه‌هائی که از سفیلید یا پولی و غیره نتیجه میشوند این پوماد را استعمال مینمایند

پوماد معمول دیاکومینی بگیرند پیه مذاب تازه ۵۰ گرم عرق غاد گلاسی استات سرب مکد ۳ گرم پوماد سازند و در دفع اورام خارجی بخصوص اثر لود انرا استعمال کنند و در اجزاء متورمه موضعی و هم چنین در دفع حکه مقداری کمی از این پوماد تمریخ نمایند

ازتات سرب در دفع ناخن متجمد روزه مسحوق ازتات سرب را بپاشند و انرا از پنبه محلوج و با پارچه خشکی بپیچند

مشمع ساده مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند مرداسنگ پیه مذاب روغن زیتون مکد ۱۰ آب صاف ۲۰ در ظرف مسی مخلوط کرده و بجوشانند و متصل بهم زنند تا مواد سمه کاملاً حالت صابونی حاصل کرده و مرداسنگ مفقود گردد و این حالت پس از چندین ساعت بروز میکند و در این وقت اگر قدری از محصول را در آب سرد بریزند منجمد میگردد و از روی آتش برداشته بگذارند نیم سرد شود و بفشرند تا آبیکه محتوی گلیسرین است خارج گردد و بشکل استوانه لوله کنند و ۱۳ جزء مشمع باید بدست آید و در بیمارستانهای لشکری بجای پیه ساده پیه حسن لبه استعمال مینمایند و این مشمع که جزء اعظم بسیاری از مشمعهای مرکب است مفرداً کمتر استعمال میشود

مشمع دیاپالم مطابق کدکس بگیرند مشمع ساده ۱۰۰۰ موم سفید ۵۰ سولفات دوی ۲۵ آب داغ ۲۰ سولفات دوی را در آب حل کنند و مشمع و موم را با هم ذوب کرده و محلول ملحی را بر مذاب بیفزایند و حرارت دهند تا آب کاملاً بخار گردد و این مشمع را **دیاپالم** بدین جهة میگویند که بد وقتی بجای آب مطبوخ خوشه خرما را استعمال مینمودند زیرا که **دیا** در لغت یونانی بمعنی با و **پالم** بمعنی شاخه خرما میباشد و در حقیقت همان مشمع ساده است که بواسطه سولفات سرب سفید شده است و سولفات سرب بواسطه تجزیه مضاعف سولفات دوی و ملح دسم سرب در این مشمع تولید میگردد

مشمع دیاشیلون صمغی مطابق کدکس بگیرند از یک طرف مرداسنگ مسحوق

پس مذاب روغن زیتون مکد ۳۰ آب صاف ۱۲۵۰ مطابق آنچه در شمع ساده ذکر کردیم عمل نمایند و در آخر عمل بواسطهٔ حرارت ملایمی بیشتر آبی که در شمع میباشد بخار کنند ولی گلیسرین را باید باقی گذارند و از طرف دیگر بگیرند اشق از روت مکد ۱۰ اسانس تربانتین ۷ آب صاف ۱۰۰۰ در حمام ماریه مخلوط کنند و حرارت دهند و متصل بهم زنند تا صموغ سقزی با آب حالت شیری حاصل نمایند و آنوقت با پارچه صاف کرده و مصفی را بقوام عسل غلیظ تبخیر نمایند و بعد بگیرند موم زرد زفت سفید مکد ۱۲۰ تربانتین ملز ۱۰ مخلوط کرده با حرارت ملایمی ذوب کنند و مذاب را از پارچه گذرانیده و شمع و صموغ سقزی را با آن مخلوط نموده و بروی آتش ملایمی بگذارند و بهم زنند و حرارت دهند تا چون سرد شود بتوان آنرا مانند استوانه لوله نمود

شمع دیاشیلون صمغی معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند شمع ساده ۵۰۰ موم زرد ۲۵۰ زفت سفید ۱۰۰ تربانتین ۱۵۰ سقز المی مصفی ۹۰ روغن زیتون ۵۰ اشق مصفی از روت مصفی مکد ۲۵ در حمام ماریه ذوب کرده و صاف کنند و مصفی را بتود حمام ماریه تبخیر نمایند و متصل بهم زنند تا قابل لوله کردن شود و آنرا استوانه‌های ۵۰ گرمی سازند

شمع چسبنده مطابق دواسازی باویر

بگیرند سریشم ۴۵ روغن زیتون ۴۵ موم زرد ۵ را با پنج ۲ تربانتین بود و ۱۵ روغن را تا به ۲۰۰ درجهٔ حرارت داغ کنند و سریشم را با غلغلهٔ سویه در آن ریخته و با تیغهٔ آهنی بهم زنند و حرارت دهند تا کف کند و بوی سوختگی از آن متصاعد شود و از روی آتش برداشته و متصل بهم زنند تا کف آن بخوابد و آنوقت سایر مواد را افزوده و بهم زنند تا کاملاً حل شوند و این شمع خیلی چسبنده است

شمع اسمرالون (اونگان دولامر تکل) مطابق کدکس

بگیرند روغن زیتون ۱۰ موم زرد مسکه مسحوق مرداسنگ پیه گوسفند پیه خوک مکد ۵ زفت سیاه مصفی ۱ (چون پیه خوک نجس است استعمال آن جایز نیست بعوض آن نیز پیه گوسفند داخل نمایند) پیه و مسکه و موم و روغن را داخل هم نموده و حرارت دهند تا شروع بر تصاعد دود نماید و آنوقت مرداسنگ را افزوده و نیز حرارت دهند و با اسپاتول چوبی بهم زنند تا محصول رنگ اسمر تیره حاصل کند و در این وقت زفت را بیفزایند و از روی آتش بردارند و این شمع محرک و منضج است و در دواسازی بیمارستانهای لشکری فرانسه بجای مسکه پیه استعمال میکنند و موم را با زفت حل کرده در آخر عمل میافزایند

درس پنجاه و چهارم در سرخس و بعضی عوامل مشابه آن

در درس دهم بیان کردیم که عوامل دافع دیدان بر دو صنفاند صنف اول دافع تنیا و صنف دوم دافع سایر اقسام دیدان و بعضی از عوامل صنف دوم را در درس دهم ذکر نمودیم و در این درس بیان مینمائیم بعضی از عوامل صنف اول را که عبارتاند از سرخس و کوسو و تخم کدو و کامالا و پوست ریشه و ساقه انار و پللتیرین و قلع و در آخر این درس بقول کلی اقسام تنیا و کیفیت تولد و طریق مداوای آنها را ذکر میکنیم و بسفایج اگرچه در خواص مشابهتی به سرخس ندارد ولی چون از همان طایفه است پس از ذکر تنیا از آن بیان مینمائیم

در رخش

سرخس مذکر

ف سرخس (چپان) ت فوژرمال ل پولیپودیوم فیلیکس ماسکولا

دیسقوریدس یونانی آنرا (پتری وس پتریس) نامیده است یکی از نباتات مخفی اللقاح و از طایفه **فوژر** میباشد و دارای سه قسم است **سرخس مذکر** که مذکور شد و **سرخس مونث**

ت فوژر فمل ل اسپیدیوم فیلیکس فمینا و سرخس سلطانی ف فوژر روایال (اوسموند) ل فیلیکس فلوریدا (اوسموندا رگالیس)

ریشه سرخس مذکور را که عبارت از ساقه تحت الارضی آن بود جزء اصلی آن میدانند و موافق تجزیه یکی از دانشمندان دارای مواد ذیل است دهن فرار دهن دسم اسید استیک اسید گلیک قند مایع تنن نشاسته ماده سریشمی و ماده خشبی و شاخه های نورسته آن محتوی این مواد میباشد دهن فرار دسفر قهوه رنگ ماده دسم و جامد دهن دسم مواد ملونه سبز قرمز رنگ و ماده عصاره

طبیعت ماده عامل سرخس مذکر زیت دسفری میباشد و چون بخوبی در اتر محلول است در استخراج آن استعمال میکنند و معمول دانشمندان فرانسه بیخ این نبات است و متقدمین از اطبا سرخس مذکر را در مداوای تنیا (حب القرع) قوی الاثر میدانند ولی باعتقاد معاصرین در تنیای غیر مسلح که بندهای کوتاه است قوی الاثر و در تنیای مسلح بی اثر است و پوست ریشه انار و بخصوص کوسو را در تنیای مسلح قوی الاثر میدانند در جهت مقدار شربت بیخ سرخس مذکر از ۸ تا ۱۶ گرم بلکه از ۳۲ تا ۶۴ گرم است که در ۱۰۰۰ گرم آب بجوشانند تا نصف شود و صاف کرده با شربتی و یا بدون شربتی بنوشند و بر آنست که فقط تنیا را دفع میکند بلکه سایر کرمهای که در مجرای غذائی مسکن دارند خارج میسازد و گرد بیخ سرخس مذکر را بمقدار ده ۱۰ تا ۵۰ گرم نیز در دفع تنیا استعمال میکنند و پس از شرب این گرد باید مسهل روغن کرچک و یا کلمل استعمال نمود

تعفین نورسته های سرخس مذکر معمول پشیر بگیرند نورسته های تازه سرخس مذکر ۵۰۰ گرم اتر سولفوریک ۲۰۰۰ گرم مدت ۵ تا ۶ روز بخیسانند و صاف درون آنرا بواسطه عمل انحراف بر دارند و حفظ کنند و ۸ گرم این تعفین را در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند و زیتای سرخس که این تعفین ترجیح دارد و قوی الاثرتر است

گرد سرخس مذکر مطابق کدکس بگیرند بیخ سرخس مذکر مقدار منظور سر و ته این ریشه را بزنند آنرا بطور قطعات نازک قطعه قطعه کنند و پوستش را خارج سازند و در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم بکوبند و از موی ابریشمی نمره ۵۰ بیرون کنند و مقدار شربت این گرد در دفع تنیا از ۴ تا ۸ گرم است و در ساختن گرد سرخس باید دقت کنند که این بیخ تازه باشد و همینکه آنرا از زیر زمین بیرون آورند بلا فاصله گرد سازند

تنیفوژ خانم نوفر بگیرند گرد سرخس مذکر ۶ تا ۸ گرم آب ۱۲۵ گرم مخلوط کرده صبح ناشتا یکدفعه بیاشامند و یک ساعت بعد معجون ذیل را بنوشند بگیرند کلمل بخاری مسحوق سقمونیا مکدن ۶ دسی گرم گمگوت ۳ دسی گرم با مقدار کافی عسل معجون سازند

عصاره اتری (زیت سفری) (زیت اتری) سرخس مذکر مطابق دستور العمل بوشاردا بگیرند بیخ سرخس مذکر تازه و خشک کرده ۱۰۰۰ گرم اتر سولفوریک ۲۰۰۰

در پنجاه و سوم

گرم دانهٔ را نیم کوب نمایند و در حالت پلاسمان با اتر مخلوط کرده و محصول مصفی را در ظرف در بسته جمع کند
و با عانت حرارت ملایمی در حمام ماریه اسباب تقطیری که کوچك بود تقطیر نمایند و هم چنانکه در تقطیر اتر
متداول است تا بگذارد تبناط اتش با قابل احتراق کند و سایر شرایط را نیز اجرا نمایند و انچه در حمام اسباب تقطیر
باقی میماند در کپسولی ریخته و چند زمانی در آن حمام گذارند و متصل بهم زنند تا هرچه اتر در محصول باقی مانده
بخار گردد و این محصول را که عبارت از عصارهٔ اتری است در ظرف محکمی در بسته حفظ کنند

عصارهٔ اتری سرخس مذکر بعد از گرد آن بهترین محصولات سرخس است و بخوبی دفع میکند تنیای مریض را
و مقدار شربتش از ۲ تا ۵ گرم است که در مغز نان داخل کرده بیاشامند و اگر در کپسول داخل کنند بهتر است و دو
ساعت بعد مسهلی از روغن بیدانجیر بنوشند در هر صورت چه گرد سرخس مذکر را استعمال نمایند و چه زیت اتری
او را هرچه باید تازه ساخته شده باشند و باید مریض را دو روز قبل از استعمال دوا پرهیز دهند که غیر از شوربای
رقیق چیز دیگری نخورد و پس از دو روز صبح ناشتا یا عصارهٔ اتری و یا حبوب تنیا را بنوشد و در عرض همان
روز مسهل روغن بیدانجیر بیاشامد

حب دافع تنیا بگیرند زیت اتری سرخس مذکر ۲ گرم با مقدار کافی گرد سرخس و یك لعابی ده حب
بزرگ سازند و صبح ناشتا در مدت یك ساعت این حبوب را بنوشند و بعد یك پیاله مطبوخ سرخس میل
کنند و چنانچه ذکر کردیم در عرض این روز باید مسهل روغن کرچك استعمال نمود

مطابق دستور العمل ترو سو ۴ گرم عصارهٔ اتری سرخس مذکر را در چهار دفعه
بفاصله ربع ساعت بنوشند و این مقدار را دو روز متوالی استعمال کنند در این دو روز مریض بجز شیر هیچ
چیز نباید بخورد و پس از این دو روز صبح ۵۰ گرم شربت اتر و یا ۲ گرم اتر محتوی در کپسول بیاشامد و بعد از
نیم ساعت لعوقی که محتوی ۱ یا ۳ قطره روغن دند باشد استعمال نمایند

مطابق دستور العمل البرس سه روز متوالی مریض را سخت پرهیز دهند در روز سیوم
طرف عصر یك بطری اب سد لیس بان بیاشامانند و فردای ان شب ۳ گرم عصارهٔ اتری سرخس مذکر را در
دو دفعه بفاصله یك ساعت میل کند و دو ساعت بعد از شرب قسمت اخری ۳۰ گرم روغن بیدانجیر بنوشد

حب دافع تنیا معمول پشیر بگیرند عصارهٔ زیت و سفری سرخس مذکر ۲ گرم گرد سرخس
مذکر ۵ گرم با مقدار کافی گلقند ۱۰ حب بزرگ سازند و یك دفعه بیاشامند و دو روز قبل از استعمال این حبوب
مریض جز شوربای رقیق چیزی نباید بخورد و بلا فاصله پس از شرب حبوب یك پیاله مطبوخ سرخس (۳۰
در ۱۰۰۰) بنوشد و دو ساعت بعد ۳۰ گرم روغن کرچك بیاشامد

حب عصارهٔ زیت و سفری سرخس معمول مابیت بگیرند عصارهٔ
اتری سرخس مذکر ۴ گرم مسحوق صمغ عربی اب مکید ۱ گرم گرد سرخس مذکر مقدار کافی مطابق معمول و
۲۰ حب سازند و در دفع تنیا ۱۰ حب شب وقت خواب بیاشامند و ۱۰ حب فردا صبح ان شب و یك ساعت
نیم بعد ۳۰ گرم روغن کرچك و هرگاه تنیا دفع نشود چند روز مریض را راحت گذاشته و بعد مجدداً
بهمین دستور العمل این حبوب را استعمال نمایند و لحبه ۳۰ گرم روغن کرچك ۸ گرم اسانس تربانتین

حب دافع تنیا معمول بتهیم بگیرند عصارهٔ اتری سرخس مذکر عصارهٔ پوست

سرخس نر

ساقه انار مکد ۱۰ گرم مسحوق جلب ۳ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و یك روز مریض را پرهیز داده
وازه ۵ تا ۲ حب بان بیاشامانند و یك حقنه مسهل استعمال کنند و روز دوم باقی مانده حبوب را در مدت
۲ تا ۳ ساعت بنوشانند

مخلوط دافع تنیا معمول بروئوکس بگیرند کلوروفورم عصاره اثری سرخس
مذکر مکد ۴ گرم روغن بیدانجیر از ۵ تا ۱۰ گرم مخلوط کنند پس از آنکه ۲۴ ساعت مریض روزه گرفته
و هیچ نخورد این مخلوط را بنوشد واگرچه در دفع تنیا قوی الاثر است ولی خیلی نامطبوع و مکره میباشد
و لهذا استعمال کوسو را بر این مخلوط ترجیح دارد

طریقه مداوای تنیا بواسطه زیت اثری سرخس مطابق دستور العمل کواندل و تروسو

چند روز قبل از استعمال دوا باید مریض را پرهیز
داده و آشها و انگوشتهای خیلی چرب بان بخورانند و بعد حبوب ذیل را دو قسمت کنند یك قسمت
شب در وقت خواب و قسمت دیگر را فردا صبح استعمال کند
بگیرند زیت اثری سرخس مذکر کمل بخاری مکد ۲۵ دسی گرم گرد سرخس تازه مقدار کافی مطابق معمول
حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند
دو ساعت بعد از شرب قسمت اخری حبوب ۵ گرم روغن بیدانجیر بیاشامند و اندر مدت تخمیناً
گذشته که مریض تمام کرم را دفع خواهد نمود

تروسو از ۸ تا ۱۰ کپسول که هر یك دارای نیم گرم عصاره زیت وسقری سرخس باشند استعمال
مینماید که هر ده دقیقه به ده دقیقه فاصله یك کپسول بمریض میدهد و پس از یك ساعت و تا چهار کپسول
اتر و پس از دو ساعت ۳۰ گرم روغن بیدانجیر و بواسطه این طریقه تنیای غیر مسلح خیلی بسهولت دفع
میگردد

معالجه تنیا موافق دستور العمل دوزل این مصنف میگوید هرگز نمیشود
که از استعمال سرخس مذکر موفق بر دفع تنیا نشوند و بطریق ذیل این دوا را استعمال میکند ریشه تازه
سرخس را نرم سائیده با شربت گل هلو معجون کند و قسمتهای یك گرمی سازند و در مدت ربع ساعت
از ۳۰ تا ۴۰ قسمت بنوشند و پس از دو ساعت مسهلی از ۳۰ گرم روغن کرچك بیاشامند

موافق دستور العمل کرهل شب را مریض جز شوربای ساده چیز دیگری ندهند
و فردا صبح عجین ذیل را باو بخورانند بگیرند گرد ریشه جلب گرد کم گوت زیتو جلو مکد ۵ ۲۰ سانتی گرم
بامقدار کافی گلقند عجین کنند و یك ساعت بعد از شرب این عجین بگیرند گرد ریشه سرخس مذکر ۱۲ گرم
عرق تیلول ۱۰ گرم مخلوط کرده یك دفعه بیاشامند و هرگاه پس از چهار تا پنج ساعت کرم دفع نشود چند
قاشق روغن کرچك بمریض بدهند

معجون دافع کرم موافق دستور واسنایاد بگیرند مسحوق سرخس مذکر مسحوق
سنبل الطیب مسحوق درمنه ترکی مسحوق سولفات پتاس مکد ۲ عسل ۱۵ معجون سازند و این معجون دافع
تنیا و مسهل است و مقدار شربتش از ۵ تا ۱۵ گرم

درس پنجاه و سیم

کپسول عصاره زیت وسفری سرخس مذکر معمول تروسو

هر کپسولی دارای ۵ دسی گرم عصاره مذکور است و در دفع تنیا از ۶ تا ۱۰ کپسول هر ده دقیقه به ده دقیقه فاصله استعمال میکنند یک ساعت بعد از شرب آخرین کپسول از ۲ تا ۴ عدد کپسول ای که دو ساعت بعد از آن ۳۰ گرم روغن کرچک معمول میدارند

کوسو درختی است از طایفه **روزاسه** از محصولات بومی کوهستان حبش که از ۲۵۰۰ تا ۳۵۰۰ متر ارتفاع آن کوهستان است و در ما بین عرض ۱۳ تا ۱۵ درجه واقع شده اند و ارتفاع این درخت از ۵ تا ۶ متر و بر دو قسم است مذکر و مؤنث و گل این درخت را در دفع کرم بخصوص تنیا که در حبشستان شایع است قوی الاثر میدانند و اهالی حبش گل کوسوی ماده را که کوسوی سرخ مینامند بر گل کوسوی نر که کوسوی نر نامیده میشود ترجیح میدهند استعمال کوسو این اوقات جهت دفع تنیا در فرنگ خیلی متداول و در مملکت ما یعنی ایران چند سالی است که متداول شده و کوسو در زبان مردمان حبش یعنی تنیا است و چون این ماده این را کشته و دفع میکند باین اسم موسوم شده

کوسوئیکه از تجارت حبش بفرنگ می آورند هیئت آن شبیه بر گل تیلول خورد شده و طعم آن در ابتدا تفه و لعابی و بعد تند و بوی آن که در مجاورت آب گرم متصاعد میشود فی الجمله شبیه بوی گل اقطی است و نوعاً کوسو را بطور گرد استعمال میکنند که از ۱۵ تا ۲۰ گرم این گرد را در ۲۵۰ گرم آب جوش داخل کرده و مدت نیم ساعت بگذارند دم کشد و بعد از کنار آتش برداشته بگذارند نیم گرم شود و بدون صاف کردن تمام محصول یعنی گرد و آب هر دو را مریض بیاشامانند و اگر پس از شرب آن عطش بر مریض غالب شود نباید چیزی بیاشامد و جهة تسکین عطش قدری لیموی ترش بمکد و در حبشستان معمول است که کوسو را بایک مسهلی استعمال میکنند ولی **تروسو** میگوید این عمل در غالب اوقات غیر لازم است زیرا این ماده بخودی خود غالباً موجب تخلیه میشود و اگر احیاناً حالت تخلیه ظاهر نشد چنانچه ممکن است گاهی اتفاق افتد یک ساعت پس از شرب آن یک بطری آب سدلیس بنوشند مرحضر کوسو از عواملی است که شرب آن نیز موجب قی میشود و نیز قولنج و سر تنیا که مانند تار بسیار نازکی است و شبیه باسباب حجامت عموماً دفع نمیگردد مگر با تخلیه سیوم و یا چهارم و اغلب اوقات یک خوراکش کفایت میکند و اگر لازم شود میتوان بدون هیچ عارضه مکرر آنرا استعمال کرد و چون کوسو دارای طعم مخصوصی است که بعضی اشخاص بعسرت آنرا می آشامند **ماتیل** دواساز پاریسی با قند کوسو گرانولهای میساد مطبوع بنحویکه اطفال بخوبی آنها را میخورند

طریقه استعمال کوسو در دفع تنیا موافق دستور العمل

ساندراس همینکه مریض وجود تنیا را مشاهده نمود باید شبی که فردای آن کوسو را استعمال میکند پرهیز کرده هیچ نخورد و فردا صبح در دو وقت ۲۰ گرم گل کوسوی نیم کوب کرده ۲۵۰ گرم آب گرم بریزند و بگذارند ربع ساعت بماند و بعد محصول را بدون آنکه چیزی باقی گذارد بیاشامد و پس از یک مدتی بعد از شرب دوا با انگشت مریض دهان خود را شسته و بخوبی پاک کرده بد طعمی آن غالب میشود که علامت اثر دوا است و باید منتظر خروج تنیا شد و تقریباً یک ساعت پس از آشامیدن دوا در مریض حالت تخلیه بدون عروض قولنج ظاهر گشته و بیت الخلا میرود و ابتدا مواد موجوده در امعاء دفع شده و بعد چند دفعه متوالیاً مواد رقیقی خارج گشته و در آخر خود

تخم کدو

کوسو بدون آنکه با مادهٔ مخلوط بود دفع میگردد و غالباً در تخلیهٔ اول بعضی قطعات تنیا دیده میشود در تخلیهٔ
سوم و یا چهارم تمام کرم خارج میگردد و گاهی این تخلیه ها درد و سختی و شب هیچکدام عارض نمیشود و
پس از شش ساعت مریض محتاج خوردن غذا میباشد

کوسوی مانتل بگیرند گرد کوسو ۲۰ گرم قند ۳۲ گرم مطابق معمول گرانول سازند و این گرانولها
را با یک پیاله مطبوخ سرد تناول بنمایند و این طریقه بهترین صور کوسو و مطمئن‌ترین عوامل دافع تنیا میباشد

گرد کوسو مطابق کدکس بگیرند گل کوسو مقدار منظور در گرم خان ۶۰ درجه بخشکانند
و نرم کوبیده بدون تخاله از موبیز موئی نمره ۱ بیرون کنند

اپوزم کوسو مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند گرد کوسو ۲۰
گرم آب جوش ۱۵۰ گرم مخلوط کرده بگذارند سرد شود و در دفع تنیا تمام محصول را یک دفعه بیاشامند و این اپوزم
را نباید صاف نمود

پوسیون کوسو معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند گل کوسو ۲۰
گرم قند سفید ۳۰ گرم آب ۱۰۰ گرم گل را خشک کرده و با قند نرم بسایند و با حرارت ملایمی در آب بجوشانند
تا ۹۰ گرم باقی ماند و با فشار صاف کنند و در دفع تنیا در دو یا سه دفعه بیاشامند

کدو ع قرع ف کورژ (سیترویل) ل کوکوربیتا سیکرفون
یک نوع از نباتات طایفه **کوکوربیتاسه** را که از بقولات ماکول است باین اسم مینامند و تخم این نبات
از عوامل دافع تنیا میباشد و تخم کدوی تنبل را ل **کوکوربیتا پپو** و تخم کدوی صراحی (غلیانی)
ل **کوکوربیتا لاژناریا (کالیباس)** ترجیح میدهند در قریب پنجاه سال است که دانشمندان
فرنگ تخم کدو و خاصیت دفع تنیا را یافته اند و اینکه از دانشمندان بود و در نجم طبی انکشاف این خاصیت را
اظهار نمود و بعد سایر دانشمندان بواسطه تجارب متعدده ثابت نمودند که لعوق مرکب از ۱۰۰ گرم تخم کدوی تنبل
و ۳۰ گرم روغن بیدانجیر تنیا را بخوبی دفع میکند و مخصوصاً در اطفال لعوق مذکور مؤثر است
بگیرند از ۱۰ تا ۴۰ گرم مغز تخم کدو نرم کوفته و با لعوقی مخلوط کرده بطفل بخورانند و پس از دو ساعت از ۱۰
تا ۱۵ گرم روغن بیدانجیر استعمال نمایند

تنیفوژ معمول رمونانک بگیرند تخم کدو ۶۰ گرم روغن بیدانجیر عسل هرکدام ۳۰ گرم
تخم ها را مقشر کنند و نرم بکوبند و با روغن و عسل مخلوط نمایند و در یک پیاله شیر داخل نموده در دفع بوتریو
سفال و تنیای غیرمسلح یک دفعه بیاشامند و دو ساعت بعد مخلوط ذیل را در یک پیاله آب سرد داخل کرده
بنوشند بگیرند روغن کرچک آب لیمو عسل هرکدام ۳۰ گرم مخلوط نمایند و تا وقتی که تنیا بکلی دفع نشود مریض نباید
چیزی بخورد و در استعمال این دوا قولنج و اسهال عارض میگردد

معجون تخم کدو معمول برونت بگیرند تخم کدوی مقشر قند هرکدام ۷۰ گرم نرم بکوبند
تا خمیر متحد الاجزائی حاصل گردد و این معجون را در دفع تنیا استعمال میکنند و در شبی که فردای آن مریض این
معجون را باید بخورد ۳۰ گرم روغن بیدانجیر با یک پیاله آبگوشت بی چربی داخل کرده بیاشامد و فردا صبح تمام
این معجون را یکدفعه میل میکند و یک ساعت بعد از شرب معجون نیز ۳۰ گرم روغن بیدانجیر مینوشند تا

۲۴ ساعت باید هیچ غذائی نخورد و تخم خشک کرده کدو قوی الاثرتر از تازه است

پوسیون دافع تنیا معمول دوپون بگیرند تخم کدوی مقشر ۵۰ گرم قند ۳۰ گرم شیر ۶۰ گرم تخمها را با قند نرم بکوبند و کم کم شیر را افزوده صلایه کنند و با فشار صاف نمایند و صبح ناشتا بیاشامند و دو ساعت بعد ۳۰ گرم روغن کرچک بنوشند

۲۴۰ گرم تخم کدو دارای ۵۰ گرم مغز است

پوست ساقه درخت انار یکی از دانشمندان ثابت نمود که پوست تازه ساقه درخت انار مانند پوست ریشه آن دافع تنیا میباشد

پوست ریشه درخت انار بعد از کوسو در میان عوامل دافع تنیا پوست ریشه انار از همه قوی‌تر است و بخصوص در دفع تنیای مسلح استعمال میشود و پوست ریشه تازه مطمئن‌تر از ریشه خشک است و چون ریشه خشک را ۱۲ ساعت در آب بخیسانند مانند ریشه تازه میگردد و پوست ریشه درخت و هم پوست ساقه آن دارای چندین الکلوئید است و دو تای از این الکلوئیدها که عبارت از **پللتیرین** و **ایزوپللتیرین** باشند در دفع تنیا مؤثراند

ایوزم دافع کرم معمول هرات بگیرند پوست تازه ریشه انار ۶۰ گرم آب صاف ۷۵۰ گرم با حرارت ملایم بجوشانند تا ۵۰۰ گرم باقی ماند و صاف کنند و مصفی را سه قسمت کرده نیم ساعت به نیم ساعت یک قسمت بنوشند و در بعضی مواقع پس از شرب قسمت اول قی عارض میشود در این صورت دو قسمت دیگر را باید آشامید و گاه لازم میشود که چند روز این ایوزم مداومت نمایند و بعضی از اطبای عامل هم قبل از استعمال این دوا و هم بعد از آن مسهل روغن کرچک استعمال مینمایند و چنانچه گفتیم استعمال پوست ریشه تازه بر پوست ریشه خشک ترجیح دارد و مطمئن‌تر است و پوست ریشه اناری که در گرمسیر عمل آید مؤثرتر از انار سردسیری است و موافق قول **ژانل** مقدار پوست ریشه خشک را اگر مضاعف کنند همان اثر ریشه تازه را خواهد کرد

عصاره الکلی پوست ریشه انار مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده پوست ریشه انار را الکل ۶۰ درجه ۵ جزء پوست ریشه را با الکل تر کنند و در آلت دپلاسمان ریزند در آلت را ببندند و ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد ما بقی الکل را بریزند و مصفی را در قرع در حمام ماریه جهة استخراج الکل تقطیر کنند و محصول را بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند و از ۱۰۰ جزء پوست ریشه ۱۸ جزء عصاره بدست می‌آید و مقدار شربت این عصاره در دفع تنیا ۲۵ گرم است بطور پوسیون

پوسیون دافع تنیا بگیرند عصاره الکلی پوست ریشه انار ۲۵ گرم آب لیمو عرق نعناع عرق بیتلول مکد ۵۰ گرم مخلوط کنند و در دفع تنیا هر نیم ساعت فاصله یک قاشق آش‌خوری بنوشند و هر قاشق تقریبا دارای دو گرم عصاره میباشد و اگرچه این پوسیون مطبوع‌تر از ایوزم سابق الذکر است ولی اثر ایوزم مطمئن‌تر از آن است

تنات پللتیرین بگیرند پوست خشک ریشه انار ۱۰۰۰ گرم آهک نشکفته ۶۰ گرم کلورودوفورم ۳۷۵ گرم مسحوق بی‌کربونات سود اسید سولفوریک آبدار ۱۰ درصد آهک مقدار کافی سود کنند مایع

۳۴۲/ اد رجزء ۱ گرم تنن مقداری کافی آهک را بشکفند و با آب مخلوط کنند بقسمی که مانند شیر غلیظی گردد و پوست درخت انار را نیم کوب نمایند و با شیر آهک مخلوط کنند و صلایه نمایند تا ماده متحد الاجزائی حاصل گردد و بقدری آب مقطر روی آن بریزند و صلایه کنند تا مجموع ۲۰۰۰ گرم شود و محصول را با ۲۵ گرم کلوروفورم مخلوط کرده و بشدت بهم زنند و بعد مدتی بگذارند ساکن بمانند تا الکلوئیدهائی که بواسطه آهک آزاد شده اند در آن حل گردند و انوقت بواسطه قیف شیر دار این کلوروفورم را جدا نمایند و ۴۰ گرم آب مقطر در آن مخلوط کرده بهم زنند و کم کم اسید سولفوریک آب دار اداره ۱۰ بر محصول افزایند تا فی الجمله تعامل اسیدی ظاهر شود و الکلوئیدها مبدل به سولفات گردند و باندازه که مواد راسب محصول حل میشوند مسحوق بی کربونات سود افزایند و دو الکلوئید عادی از خواص دافع تنیا میباشند آزاد میگردند و بواسطه بهم زدن مجدداً در کلوروفورم حل میشوند لهذا این کلوروفورم را از محصول گرفته و بجای آن کلوروفورم مجددی بریزند و بعد ۱۰ گرم سود کستیک مایع افزایند و بشدت بهم زنند بواسطه این ماده قلیائی دو الکلوئید دافع تنیا که عبارت از پللتیئرین و ایزوپللتیئرین باشند منفرد مانده و بعد در کلوروفورم حل میگردند و این کلوروفورم را جدا کرده با ۴۰ گرم آب مقطر مخلوط نموده بهم زنند و کم کم اسید سولفوریک آبدار اداره ۱۰ افزایند تا فی الجمله تعامل اسید ظاهر گردد و در این موقع دو الکلوئید دافع تنیا مبدل بر سولفات میشوند و این محلول مائی را گرفته و در زیر سرپوشی که اسید سولفوریک غلیظ در آن بود تبخیر نمایند و سولفات پللتیئرین و سولفات ایزوپللتیئرین متبلور میگردند و جهة تبدیل این سولفات مضاعف بر تنات محصول را وزن کنند و در آب مقطر حل نمایند و تنن را جداگانه در آب مقطر حل کنند و در محلول سولفات محلول تنن افزایند بقسمی که در هر یک گرم سولفات ۳ گرم و ۲۰ سانتی گرم تنن داخل گردد باشند و بواسطه افزودن امانیاک مخلوط را بدقت خنثی نمایند و رسوب را در روی صافی بشویند تا آب غسال بواسطه تنات بریت فاسد نشود و انوقت محصول را در گرم خانه ۲۵ درجه بخشکانند و این محصول که مخلوطی است از تنات پللتیئرین و تنات ایزوپللتیئرین بجهة اختصار تنات پللتیئرین نامیده میشود و از عوامل دافع تنیا میباشد و مقدار شربتان از ۱ گرم تا ۱ گرم و ۴۰ سانتی گرم است که این مقدار را نرم کوبیده و در ۵۰ مقابل وزنش آب مخلوط کنند و تقدری محلول اسید طرطریک افزایند تا حل شود و یک ساعت بعد از شرب این محلول مریض باید یک مسهلی بیاشامد

پوسیون پللتیئرین معمول برانژ رفرود بگیرند سولفات پللتیئرین ۳۰ سانتی گرم تنن ۵۰ سانتی گرم پوسیون صمغی ۱۵۰ گرم مخلوط کرده در فاصله نیم ساعت بدو دفعه بیاشامند و بعد ۱۰ گرم سنامکی را در ۱۵۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده ۵۰ گرم شربت پوست انار دنج افزوده جهة دفع تنیا بنوشند

قلعی (ارزیز) ع رصاص ابیض (قلع) ت ایتن لا استانوم ی کاسیتروس

و باصطلاح علمای کیمیا **مشتری** فلزی است قابل انطراق و قابل اکسید شدن و در طبیعت کمتر بحالت خلوص یافت میشود و بیشتر بحالت اکسید یا سولفور است و وزن مخصوص آن ۷/۲۹۱ و رنگ آن شبیه به نقره ولی از آن کدرتر و از سرب صلب تر و قابل انطراق تر و شفاف تر و از همه فلزات قابل انطراق سریع الذوبتر است و در ۲۲۸ درجه حرارت ذوب میگردد و در یک حرارت مرتفعی اکسیژن را جذب میکند و

مجاورت هوای مرطوب در حرارت متعارفی اکسید میگردد و ارزیزی که در تجارت متداول است بندرت خالص و اغلب دارای مس و آهن و بخصوص سرب است و بهترین ارزیزها ارزیزی است که از ملاکا می آورند و در طب اراده و مسحوق آنرا استعمال میکنند و از عوامل دافع تنیا میباشد ولی اثر آن خیلی مشکوک است

مسحوق ارزیز مطابق کدکس بگیرند قلع خالص مقدار منظور در تاوه آهنی ذوب کنند در هاون آهنی گرمی بریزند و باد سته که گرم باشد صلایه نمایند تا جامد گردد و از مو بیز ابریشمی بگذرانند و این مسحوق را در دفع تنیا استعمال میکنند ولی در نزد دانشمندان فرانسه غیر معمول است و مقدار شربت آن از ۵ تا ۳۰ گرم مخلوط با عسل و چنین میگویند مقداری از مسحوق قلع ممکن است در اسید عصیر معدی حل شود و مبدل به کلورور قلع گردد که در دفع کرم مؤثر است

معجون ارزیز بگیرند مسحوق ارزیز عسل مکرر ۵۰ گرم مخلوط کنند و از ۳۰ تا ۶۰ گرم این معجون را در دفع تنیا و سایر اقسام کرم استعمال مینمایند

کامالا عبارت از گرد بسیار نرمی است که حاصل میشود از میوه **روتلرا تنکتوریا** که از طایفه **اوفوربیاسه** و از عوامل دافع تنیا و در دفع بوتریوسفال مؤثر است و یکی از دانشمندان انرا بطرز ذیل استعمال میکند بگیرند گرد کامالا ۱۲ گرم سه قسمت نموده هر نیم ساعت فاصله یک قسمت را در مغز نان داخل کرده بیاشامند

در بیان بعضی نسخه های دافع تنیا

مداوای تنیا موافق دستور العمل ماتیو و کوتنر — معجون آ

بگیرند براده ارزیز ۳۲ گرم گرد سرخس ۲۴ گرم گرد درمنه ۱۵ گرم گرد جلب سولفات پتاس مکرر ۴ گرم عسل مقدار کافی معجون سازند

معجون ب بگیرند جلب سولفات پتاس مکرر ۲۶ دسی گرم سقمونیا ۱۳ دسی گرم گم گوت ۵ دسی گرم عسل مقدار کافی معجون سازند

هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری از معجون آ میدهند و مدت دو یا سه روز بران مداومت نمایند تا در امعا احساساتیکه از وجود کرم باید ظاهر شود محسوس گردند انوقت معجون ب را بهمین طریق استعمال میکنند تا کرم خارج گردد و در صورتیکه کرم دفع نشود خروج انرا تحریک میکنند بواسطه شرب چند قاشق روغن کرچک و یا حقنه ۳۰ گرم این روغن و عموما در مقدار شربت این معاجین باید ملاحظه سن و نوع و مزاج مریض را نمود

موافق دستور العمل دوپویس در ساعت شش از نصف شب نصف گرد ذیل را بیاشامند بگیرند براده قلع ۱۵ دسی گرم تنن خالص گم گوت مکرر ۵ گرم ادلیوساکروم کاژپوت ۲۵ سانتی گرم بدقت مخلوط کنند و نصف دیگر را پس از نیم ساعت فاصله بنوشند و بعد از هر قسمتی دو پیاله مطبوخ خیلی غلیظ قهوه و بدون شیرینی باید بیاشامید و هرگاه تهوع بر مریض مستولی گردد چند قطره اتر استیک

اقسام مداوای تنیا

بوشد و بعد از دو ساعت طبیعت بنای عمل را میگذارد و در بین این عملها کرم دفع میگردد و پس از دفع

کرم جهة قطع عمل لازم است که مریض مجدداً دو پیاله مطبوخ خیلی غلیظ قهوه بیاشامد

موافق دستور العمل وزو ۱ معجون ریشهٔ سرخس و تخم کدو

بگیرند مسحوق ریشه خشک سرخس مذکر تخم کدوی مقشر قند سفید مکدیك جزء مغزها را با قند نیم کوفته

خمیر متحد الاجزائی ساخته و مسحوق ریشه را داخل نمایند

۲ الکولاتور پوست ریشهٔ انار بگیرند پوست تازه ریشهٔ انار الکل ۹۰ درجه مکدیك جزء پوست

ریشه را خورد کرده مدت ۱۰ روز در الکل بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف کنند

۳ تعفین کوسو بگیرند گل خشك کوسو الکل ۹۰ درجه مقدار کافی گلها را نیم کوب کنند و در آلت

دپلاسمان بقدری الکل روی آنها بریزند که ۴ جزء تعفین بدست آید

۴ عصاره زیت و سقزی سرخس مذکر مطابق دستور العمل **بوشاردا**

بگیرند ۵۰ گرم معجون نمره ۱ و بر آن الکولاتور نمره ۲ و تعفین نمره ۳ مکدره گرم بیفزایند و مخلوط کنند و خمیر

می سازند و ۴ گرم عصاره زیت و سقزی نمره ۴ افزوده بدقت مخلوط نمایند و این مخلوط را در یك پیاله مطبوخ

قهوه داخل کرده و با قند شیرین کنند و مریض صبح ناشتا نصف آنرا بیاشامد و پس از نیم ساعت نصف دیگر را

و پس از سه ساعت از شرب قسمت دوم پوسیون ذیل را یکدفعه بنوشد

پوسیون مسهل و دافع کرم بگیرند روغن کرچك ۴۰ گرم الکولاتور نمره ۲ تعفین نمره ۳

مکدره اگرم آب صاف ۶۰ گرم مخلوط کنند و این مداوا که قوی ترین سایر مداواهای دافع تنیا است و معمول

حکمای لیون خیلی مجرب و مؤثر است انتهی

دهن دافع کرم معمول شابرت بگیرند دهن شاخ گوزن ۱۰۰ گرم دهن تربانتین

۳۰۰ گرم مخلوط کنند و پس از سه روز در قرع زجاجی داخل کرده در حمام شن تقطیر نمایند تا سه ربع مخلوط

تقطیر شود و مقطر را در صراحیهای کوچك در بسته حفظ نمایند و از ۱ تا ۲ قاشق کوچك این مقطر را در عرض

روز در دفع تنیا استعمال نمایند

معجون تربانتین معمول تامسون بگیرند اسانس تربانتین ۱ عسل سفید ۲

مخلوط کنند و در دفع تنیا از ۱۰ تا ۳۰ گرم شب هنگام خواب بنوشند

پوسیون دافع تنیا معمول لواشر بگیرند روغن کرچك ۶۰ گرم اسانس تربانتین ۱

۱۵ گرم عرق نعناع ۶۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۱۰ گرم مسحوق صمغ را با شربت مخلوط کرده

بهم زنند و روغن کرچك و اسانس را افزوده و کم کم عرق را داخل نمایند و صبح ناشتا تمام این پوسیون را یك

دفعه بیاشامند

معجون ضد کرم معمول برمسر بگیرند رمنه و با گل تازه ۶ گرم مسحوق سنبل

الطیب بری ۸ گرم مسحوق ریشه حلب سولفات پتاس مکدره گرم با مقدار کافی سکنجبین عنصل معجون

سازند و در دفع بوتریوسفال و تنیا مدت چندین روز از ۲ تا ۳ قاشق چای خوری در روز بیاشامند و

بعد دهن دافع کرم **شابرت** را استعمال نمایند باین طریق که از ۱ تا ۲ قاشق کوچك این دهن را صبح و عصر

درس پنجاه و سیم

با قدری شربت لیمو مخلوط کرده بنوشند و همینکه مریض ۱۰۰ گرم از این دهن آشامید گرد مسهل ذیل را باید بنوشد

بگیرند جلب ۱۳ گرم سنا ۲ گرم سولفات پتاس ۴ گرم مطابق معمول گرد سازند و سه قسمت کنند و هر ساعت یك قسمت را بنوشند و پس از این مسهل مجدداً شروع باستعمال دهن مذکور نمایند تا ۲۲۴ گرم از این دهن را استعمال کرده باشند این مداوا اگرچه طولانی است ولی بر مسیر اثر مؤثر میداند

در دفع اسکاریده صبح و عصر آیا ۲ قاشق کوچك از دهن مذکور و معجون دافع کرم استعمال مینماید و بعد گرد مسهل مذکور را تجویز میکند

در دفع تریکوسفال و دودالخل مدت چندین هفته صبح و عصر یك قاشق چای خوری معجون دافع کرم تجویز نموده و حقنه ذیل را نیز صبح و عصر معمول میدارد

حقنه دافع کرم معمول برمسیر بگیرند افسنتین سنبل الطیب مکد ۳۰ گرم تخم تانزی پوست نارنج مکد ۱۵ گرم را هاون خورد کرده مخلوط کنند و دو قاشق شوربی از این مخلوط را در ۵۰۰ گرم آب جوش بمدت شب دم کنند و فردا با فشار صاف کرده دو قسمت نمایند و در هر قسمتی یك قاشق کوچك دهن دافع کرم مخلوط نموده یك قسمت صبح و یکی عصر حقنه نمایند

حب دافع کرم معمول برمسیر بگیرند مسحوق صبر سقوطری مسحوق تانزی مکد ۳ گرم دهن فراسداب ۳ عدد سی گرم مطابق معمول ۱۱ حب سازند و در مدت دو یا سه روز آنها را بیاشامند

در بیان اقسام تنیا و کیفیت تولد و طریق مداوای آنها بقول کلی

تنیا (در لغت یونانی بمعنی نوار داست) عبارتست از نوع انتوزوئر سستوئید و اندام آن مسطح و مرکب از عده زیادی بندهای متصل بهم و اغلب اوقات دارای چندین متر طول میباشد سر این حیوان که در جانب قدام واقع خیلی باریك و دکمه است و دارای چهار آلت ماصه بسیار کوچك در میان این آلات برآمدگی است که محاط از تاج را زچنگالهای قابل تقلص است و در انسان بمرور سه قسم تنیا ممکن است تولید گردد اول تنیای مسلح که تنیای منفرد و حب القرع نیز نامیده میشود دوم تنیای غیرمسلح که تنیای بدون چنگال نیز مینامند سوم بوتریوسفال عریض

عنق تنیای منفرد ابتدا خطی شکل است و کم کم عریض شده و باندام متصل میگردد و عرض اندام از نصف میلیمتر تا ۲ یا ۹ میلیمتر و زیادتر و آخر بندی که در اندام این حیوان دیده میشود عبارتست از تخمدان که از سایر بندها جدا شده و منفرد گشته و معروف به حب القرع است و در همه حیوانات فقاری این نوع کرمها تولید میگردند و عموماً در معاء دقاق تمکن گشته و در جدران این معاء بواسطه چنگالهای قابل تقلص و سرشان ملصق میشوند و نیز طفل یازده ماهه دیده شده است که مبتلی به تنیا گشته و هر دو ماه باندازه چند متر از آن دفع شده است و چون این کرم بتمامه دفع نشود تقریباً هر دو ماه حاصل علامات عمومی مثل وجود آن ظاهر شده و در این بین بعضی قطعات آنکه شبیه به تخم کدو میباشد از مقعده خارج میگردد

دیگر

طریقه توالد تنیا

ویا با مواد برازی دفع میشوند و عموماً تنیای منفرد بیش از یک عدد تولید نمیشود اگرچه گاه تا هفت عدد هم
دیده شده است و طفل در مدت ترضیع که بغیر از شیر مادر هیچ چیز نخورد مبتلی بر تنیا نمیگردد و تنیای مسلح
و تنیای غیر مسلح در افریقا و بعضی ممالک اسپانیا نیز شیوع دارند

بوتریوسفال (این کلمه مشتق از دو لفظ یونانی است یکی بوتریون یعنی حفره کوچک و دیگری سفال یعنی سر)
یک قسم از تنیا است بیضاوی شکل و بند بند و بعضی از مصنفین انرا کرم مسطح و خاکستری و بعضی دیگر تنیای
عریض مینامند و طول ان از پنج تا نه متر و عرضش از ده تا دوازده ملی متر است و اندام ان سفید خاکستری رنگ و یا
زرد رنگ و سرش کوچک و مستطیل و دو مخی شکل و در هر طرف دارای فرو رفتگی ممتد که عبارت از تقعرهای ان
این حیوان است و گردن این حیوان کوتاه تقسیماتش بخوبی واضح نیست و بندهای ان در ابتدا مربع و بعد عریض و طویل
میگردند و در وسط هر یک از بندها یعنی در سطح تحتانی مسامهای توالدی واقع گشته بر خلاف تنیا که این مسام
در اضلاع ان واقع شده و مبیضه این حیوان که در هر یک از بندها واقع میباشد بشکل انبوبه است طویل و پیچیده
و تخمهای ان خیلی متعدد و اهلیلجی و محتوی دانه‌های چند و نوعاً این حیوان اگرچه خیلی شبیه به تنیا میباشد
ولی با ان تفاوت بسیار دارد و در یک مملکت هر دو با هم دیده نمیشوند و عموماً در لهستان و روسیه بوتریوسفال
زیاد است و در سویس و فرانسه و المان و انگلستان و ایران اقسام تنیا

طریقه توالد تنیا تناوبی است بقسمی که چون انسان بلعد تخمهای ازاد تنیا را یا محتوی دیگ و گلوتیس را این تخمها
تولید نمیکنند مگر کرمهای وزیکولی سیستیسرک و کونوروس یا اشینوکوک را که عموماً در کبد و دماغ و گاه
در داخل چشم ثابت میمانند و در خوک تعدد این کرمها خیلی بسهولت حاصل میشود که کرمهای وزیکولی در
همه الات و در نسج سلولی تحت مخاط و مخصوصاً در تحت زبان ان متمکن میگردند و هرگاه بر عکس در بیجای
تغذیه انسان کرمهای وزیکولی سیستیسرک حیوانات علفخوار مانند گاو و خوک داخل شوند در روده ان
شخص یک عدد تنیا تولید میگردد یعنی نوعاً یک عدد و گاه دو عدد و زیادتر هم دیده شده است پس حقیقه عموماً تنیا
در انسان بواسطه گاو و خوک حاصل میشود و یکی از دانشمندان ثابت میکند که تنیای مسلح از خوک و تنیای
غیر مسلح از گاو و از گوساله تولید میگردند و چنین میگویند یکی از اسباب شیوع تنیای غیر مسلح در فرنگ
استعمال گوشت خام در تراپوتیک است (در فرنگ گوشت خامی که استعمال میکنند منحصر به گوشت گاو
و یا گوساله است) و یکی دیگر از اسباب تولید ان است که مردم به خوردن گوشتهائی که کم پخته شده اند راغب
ترگشته اند یعنی اطبا انها را ترغیب کرده و میکنند و از همین جهة است که در مردم لشکری که جز ابگوشت بوضع
دیگر گوشت را نمیخورند تنیا هرگز دیده نمیشود و بر این مدعی دلایل دیگری اقامه مینمایند که همه صحیح و بلا
جواب است مصنف میگوید در شهر طهران صانها الله عن طوارق الحدثان در سوابق ایام یعنی در بیست سال
قبل خوردن گوشت گاو معمول نبود و در زمستان در همه این شهر روزی اگر یک دو گاو کشته میشد
و تنیا بقدری کم بود که در چند سال اگر یک نفر مبتلای با ان مشاهده می نمودم و در این اوقات که خوردن
گوشت گاو شایع شده خیلی از مردم مبتلای به تنیا میباشند علاوه بر بزرگان در اطفال شیرخواره دیده میشود
باری در صورتیکه تمام کرم و یا اقلاً سر انرا طبیب ببیند بسهولت تنیای غیر مسلح را از تنیای مسلح تمیز داده و
تشخیص میکند و عموماً بواسطه علامات مذکوره در ذیل حدس بوجود تنیا میزند

درس پنجاه و سوم

مریض احساس با اختلالات عصبانی در مجرای هضم میکند دکاسترالژی و بولیموس (جوع الکلب) و قولنج
عارض میشوند و ظهور وجع در نقاط ثابته است و همراهی مینماید با حساس حرکات در ودی و اختلاجات چند
در این نقاط که گویا کرم در لغزش است و نیز دوار عارض شده و جلو چشم را مانند ابر چیزی میگیرد و بعضی اوقات
سرفه شبیه به سرفه هیستری بروز میکند و چون بروز علامات مذکوره با ظهور خوارش در اطراف دهان و مقعد
همراه بود حدس بوجود تنیا قوی تر میگردد بخصوص اگر حملهای صرعی شکل عارض شوند و در وقتی این حدس
صحیح شده و مطابق با واقع میگردد که مریض بخودی خود و یا از اثر یک مسهلی بندهائی مشاهده کند شبیه به تخم
کدو و یکی از دانشمندان میگوید هرگاه مریض در خارج از وقت تخلیه مشاهده نماید که بندهای منفرد تنیا از
خارج میگردند معلوم میشود که مبتلی به تنیای غیر مسلح است زیرا که تنیای مسلح خارج نمیگردد مگر در هنگام
تخلیه و با مواد برازی و بطور قطعات بزرگتر و بندهای آن عریض اند و مساماتهای توالدی که در روی اضلاع
آنها واقع اند منظما در تعاقب هم نمیباشند و دو تا عدد در یک طرف واقع شده اند و بعد چندین عدد در طرف دیگر
بخلاف در تنیای غیر مسلح که این مسامات توالدی منظما یکی در طرف یمین واقع شده و یکی در طرف یسار و هم
چنین و علاوه تخمهای این کرم در تنیای غیر مسلح بیضی و در تنیای مسلح دایره شکل میباشند
پس از آنکه وجود تنیا محقق شد و جنس آن مشخص گردید باید در دفع آن زمانی را اختیار کرد که از مریض بخودی
خود دفع شود و هرگاه جزء اعظم این کرم بواسطه مداوائی که تازه کرده اند دفع شده باشد باید چند ماه صبر نمود
تا مجددا این کرم نمو خود را بکند و در وقتی که میخواهند دوای دافع کرم استعمال کنند باید مجرای هضمی را تخلیه
نمود و لهذا در شبی که فردای آن این دوا را استعمال میکنند بمریض پرهیز شدیدی باید داد و با شوربای رقیق ولی
گوشت و با حریره بادام خورانید و فردا قبل از استعمال دوای دافع کرم حقنه کاملی استعمال نمود
تروسو میگوید دوای دافع کرمی که من بیشتر استعمال میکنم عصاره اتری شاخههای نو رسته و یا پنج تا ده
سرخس مذکر است که با مقداری کلمل تواما استعمال شود و یکی از دانشمندان کپسولهائی ترتیب میدهد که هر یک
دارای ۵ سانتی گرم عصاره سرخس و ۵ سانتی گرم کلمل اند و ۱۶ عدد این کپسولها را بمریض میدهد یعنی ۸ گرم
عصاره سرخس و ۵ سانتی گرم کلمل بجاری باین طریق که هر ده دقیقه به ده دقیقه دو کپسول استعمال میکنند و در
ساعت هفت از نصف شب شروع در این مداوا نموده و در ساعت نه تمام میشود و دو ساعت بعد از تمام مریض
به بیت الخلا میرود و عموما در فاصله دو ساعت چهار تا پنج دفعه حالت تخلیه بروز میکند و در تخلیه دوم
یا سوم کرم دفع میشود و هرگاه احتیاط ذیل را مراعات کنند کرم بسهولت و یکدفعه بتمامه خارج میگردد
باید سطلی را پر از آب کرده و در وقت تخلیه مریض روی آن بنشیند بطریقی که آن جزء از کرم که بدوا خارج میگردد
در آب تموج نموده و ثقلش بر آن جزئی که هنوز در روده است اثر نکرده و آنرا بخود نکشد تا پاره گردد و باین طریق
باقی مانده آن با سر بسهولت خارج میشود و اگر این احتیاط را اجری نکنند معلوم نمیشود که سر این حیوان
دفع شده و یا نشده است زیرا که دیده شده پس از دفع کرم بتمامه علامات عصبانی باقی مانده اند پس در صورتیکه
این احتیاط اجری نشده باشد معالج در تحیر و در میافتد و نمیداند که آیا لازم است مجددا استعمال دوای کرم
و یا لازم نیست و در دفع عوارض عصبانی چه تدبیر باید معمول دارد و نیز بعد از دو ساعت عمل دوا بانجام
میرسد و یک ساعت پس از آن میتوان مریض را بطور معتاد غذا داد

بسفایج که اضراس الکلب و پولیپود (فوژر دوس) که پولیپودیوم

ی پولوپودیون هیچ نباتی است از طایفه **فوژر** و مخفی اللقاح و حجیم مانند پرغاز و دارای انشعابات

چند و از این جهة است که یونانیان او را پولوپودیون نامیده اند که مشتق از دو کلمه است یکی پولوس یعنی بسیار و

دیگری پودوس یعنی پا و این بیخ را که نوعاً در ثمر مینامند مضرس و اسمر اللون است و طعم آن شیرین مخلوط با گرندگی

و از عوامل دافع نزله و امروز دانشمندان فرنگ کمتر او را استعمال مینمایند و بعضی او را ملین و مفتح میدانند

در بیان چهارم سکلر گوته و محصولات آن و طریق استعمال آن بقیه ادویه رحم

در لغت فرانسه **دوسرت چاودار** که **سکال** یا **سیگل** مینامند **ارگوته** مشتق از **ارگو** میباشد که بمعنی ناخن حادی است در خلقت بیخ بعضی طیور از قبیل خروس و بواسطه مشابهتی که شکل این ماده

به ناخن این حیوانات دارد او را **سکلر گوته** و یا **ارگود وسیگل** نامیده اند

ارد دوسر را بطور ضماد مانند محللات استعمال میکنند و دانه های برشته او را قدری مسکر بوداده و نرم

کوفته مانند قهوه جوشانده معمول میدارند

سکلر گوته عبارت است از محصول غیر طبیعی که در خوشه بعضی غلات بخصوص سگل (دوسر) نمو

مینماید و عقیده مصنفین در حقیقت ارگو مختلف است بیشتر از دانشمندان طبیعی او را یک نوع غارچ موسوم

به **اسکلر وتیوم کلاوس** (**سفاسلیا سریوم**) فرض کرده اند و بعضی

دیگر این محصول غیر طبیعی را محصول بد حیوانی که عبارت از یک قسم انسکت بود گمان نموده اند و این حیوان

مایعی از ترکیبات خود را بر وی دانه دوسر گذاشته و ارگو را از آن حاصل میکند و چنین میگویند در روی

دانه های دوسر در هنگامی که این دانه ها نرم و خیلی در و از حالت رسیدن باشند نزدیک اگر این مایع را

بریزند همه آن دانه ها را مبدل به ارگو میکند بالاخره بسیاری از مصنفین ارگو را یک قسم مرض سگل فرض نموده

اند که بواسطه ظهور یک نوع غارچ این مرض بروز مینماید و در طبیعت این غارچ اقوال آنها با هم متحد نیست

و یکی از دانشمندان میگوید قبل از ظهور ارگو عصیری شبیه به عسل تولید میشود و بنا میکند غارچی را

که موسوم به **سفاسلیا سریوم** است و ابتدا این غارچ در نقطه میضه تولید شده و او را

فاسد مینماید بطریقی که دیگر تولید مثل نمیتواند کند و علیهذا ارگو نیست مگر یک محصول مرضی که پس از

تحریک میضه بر وی ذنب می پیوندد در هر صورت سکلر گوته در سالهای کثیر المطر بیشتر تولید میگردد

عبارت از دانه است نوعاً مستطیل و شباهتی تامی به ناخن حاد خروس دارد و اسمر اللون و سطح خارج

آن سیاه مایل به بنفشی و مغز آن قدری سفیدتر و نیز مایل به بنفشی و بوی آن مهوع و طعم آن فی الجمله قابض است

و بنا نیست که ارگو فقط در دوسر بروز کند بلکه در گندم و سایر غلات نیز بروز مینماید و گاه در طایفه

سپراسه و طایفه **نخلات** نیز دیده میشود

سکلر گوته از عوامل دافع حمی میباشد و در حمای نائبه و حمای تیفوئید و ورم چشم و جفن استعمال میگردد

و در صورت عطالت رحم تحریک میکند تقلصات او را و قوت این خاصیت از مسلمات است که بیشتر

سکلر کورنه را با فوایدی زیاد در این موقع استعمال مینمایند ولی مشروط بر انکه در هنگام وضع حمل تقلص تشنجی در عنق
رحم موجود نبود و رحم شروع در عمل خود کرده باشد و در صورتیکه وضع حمل بطئی بود تعجیل در خلاص میکند و
خونهای منجمد را خارج میسازد و بخصوص موجب انسداد نزف الدم رحمی میگردد و چون سکلر کورنه از عوامل مولده
است همیشه از او در این موقع با احتیاط زیاد باید استعمال نمود زیرا ثابت و محقق است که چون از این قاعده و در
غیر موقع اگر استعمال کنند موجب هلاکت جنین و مادر هر دو میگردد و نیز سکلر کورنه را در انسداد نزف
الدم ها و در دفع سلس بول و لوکوره و سوزاک مزمن و در ذیابیطوس غیر قندی و فالج سربی و سل بمقدار ده سانتی
گرم تا ۱ گرم تجویز میکنند

در بیان اثر فیزیولوژی سکلر کورنه و ارگوتیسم

چون شخص سالم مدتی در تحت اثر سکلر کورنه واقع شود یعنی نانی که میخورد دارای جو و سرو یا گندم ارگو شده بود بواسطه
اثر متصل و متمادی این ماده حالت مرضی در ان بروز میکند موسوم به **ارگوتیسم** و اول علامتی که در این
اشخاص بروز مینماید یک نوع حالت مستی مخصوصی است و این مستی از همه جهة شبیه است بر مستی مواد الکلی و
دارای سرخوشی مخصوصی است بدون خماری یعنی کسالت و بد حالی که از افراط در مشروبات الکلی عارض میشود
در این سرخوشی روی نمیدهد با انکه این اشخاص ملتفت اند که عروض این مستی بواسطه نانی است که خورده اند
طوری بران عادت کرده و خوش ایند شان میگردد که مانند اشخاص تریاک کش بهیچوجه مایل به ترک ان نیستند
و این حالت مستی بخصوص در نسوانی ظاهر میگردد که بیشتر غله مبتلی به ارگو شده باشد و اگر دارای کمی ارگو
بود هیچ سانحه محسوسی عارض نمیشود باری چند زمانی پس از ظهور این مستی بعضی اختلاجات ظاهر میگردند
و مریض احساس به حرکات نملی در انگشتهای دست و پا میکند و این حرکات از این الات بسایر بدن منتشر میشوند
و تقلصات چند عارض میگردند که انگشتها بروی کف دست متقلص شده و نتوان انها را متمدد ساخت مگر
با قوت زیاد و ساعد بروی عضد و دو دست بروی سینه و نیز انگشتهای پا بجانب کف قدم منعطف میگردند
و مفصل قدم و زانو به سختی منقبض میشود و عضلات صدر و بطن و دیافراغما متقلص شده و مریض بزحمت
نفس میکشد و در عضلات حلقوم این تشنج بطور تناوب بروز میکند و در مریض قسمی از حمله های عاسم نموی
(تشنج خرخار) ظاهر میگردد و نیز این تقلصات مختلف در عضلات صورت بروز مینمایند و هم چنین در
سلسله عضلانی غیر ارادی گاه ظهور این تقلصات مشاهده شده و مریض مبتلی بقولنج میگردد و نبض صغیر
و شاهق میشود و هرگز حالت تب مشاهده نشده است و عمل هضم بطئی و شکم تنبل میگردد و اشتها غالبا بحالت
طبیعی و گاه زیادتر میشود و قاروره طبیعی میباشد اگرچه قدری رنگین تر است و یکی از علامات مهمه فقدان
حس است که مخصوصا در نوک انگشتهای دست و پا ظاهر میگردد و گاه در بیشتر سطح بدن بروز کرده و ممکن است
همه انرا فراگیرد و پس از بروز تقلصات یک درجه زیاد یا کمی همیشه این فقدان حس ظاهر شده و در حقیقت
منتج از انها میشود و چون مریض مبتلی به فقدان حس گشت گاه غانغرایای موضعی که چندان وسعتی ندارد بروز
مینماید و سایر الات حواس ظاهره نیز مختل میشوند که کوری حاد و موقتی و فقدان شم و کری و فقدان ذوق

عارض میگردند یک زمان زیاد یا کم ممتدی دوام کرده و برطرف شده دو دفعه بطور تناوب رجعت مینمایند
و فالج نیمه بدن تاکنون یک دفعه بیشتر مشاهده نشده است و نوعا حدقه متسع شده و بدرجات غیر مساوی و
ناصاف میگردد و تا این زمان در بعضی از ممالک فرنگ این مرض چندین دفعه بطور وبائی بروز کرده و جمع
کثیری را مبتلی نموده و هلاک ساخته است و در این وباها علامات مرض مخصوص به اختلالات اختلاجی بوده بلکه
عوارض غانغرایائی نیز بروز داشته و در بعضی از این وباها این عوارض سطحی و کم وسعت بوده اند و علامات
اختلاجیه آنها غالب ولی در برخی دیگر حس حرکت مختل و عروض تقلصات و فقدان حس و اختلال سایر حواس
و شعور در حقیقت مقدمات عروض غانغرایا بوده اند بهر حال سبب عروض غانغرایا را در اینجا یکی از دانشمندان
کم شدن ظرفیت عروق میداند که بواسطه تقلص جدران آنها عارض میگردد

در بیان تجزیه سگلر گوته و محصولات طبی آن و نسخ متداوله آنها

موافق تجزیه یکی از دانشمندان معاصر سگلر گوته دارای مواد ذیل است فوتزین ۵ ۷۶/۴۵ مواد دسمه (اولئین
و مارگارین و ستئرین) ۱۸/۳۴ ادهن فرار قدری کلوروفیل ۰/۲۵ ماده ملونه بنفش ۰/۵۸ سفر اسیم اللون
(ارگوتین یا سکالین) ۱/۱۵ البومین نباتی ۱/۴۶ صمغ ۲/۳۳ میکوز ۱/۲۴ ترمتیلامین و امونیاک ۰/۱ اسید
فورمیک قدری ازتات قدری پتاس ۱/۱۷ اسود ۱/۰۹ آهک ۰/۳۲ آهن قدری اسید فوسفوریک ۰/۸۰
سیلیس ۰/۳۲ و دیگری از دانشمندان تانرت نام در این اواخر الکلوئیدی از آن استخراج نموده موسوم
به ارگوتینین و عبارت است از ماده عامل سگلر گوته و مقدار شربت آن از ۱/۴ میلی گرم است تا ۲ میلی گرم و مقدار
زیادتر گاهی مورث قی میگردد و از عواملی است که چون پس از وضع حمل استعمال شود موجب تقلص رحم
گشته و نزف الدم را در صورت وجود ساکت مینماید و مانع از بروز آن میگردد و بیشتر از راه زرق تحت جلدی
استعمال میکنند

شربت ارگوتینین معمول تانرت بگیرند ارگوتینین ۵ سانتی گرم اسید لاکتیک
۱۰ سانتی گرم آب مقطر ۵ گرم شربت بهارنارنج ۹۹۵ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و ۲۰ گرم این شربت
دارای ۱ میلی گرم ارگوتینین است یعنی هر قاشق چای خوری آن ربع میلی گرم دارد و از ۱ تا ۴ قاشق چای خوری
استعمال مینمایند

محلول ارگوتینین جهة زرق تحت جلدی ایضا معمول تانرت
بگیرند ارگوتینین ۱ سانتی گرم اسید لاکتیک ۲ سانتی گرم عرق غار گیلاس ۱۰ گرم حل کنند و هر سانتی متر
مکعب این محلول دارای ۱ میلی گرم ارگوتینین است و در دفع نفث الدم و سایر نزف الدمها از ۳ تا ۱۰ قطره
آنرا یکدفعه زرق میکنند و در صورتیکه لازم شود میتوان همین مقدار را مجددا زرق نمود

گرد سگلر گوته مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند سگلر
گوته مقدار منظور در گرمخان بخشکانند و در هاون آهنی نرم بکوبند و بعد از غربال از موی نمره ۱ بیرون
کنند و چون هاون را گرم و قدری قند افزایند عمل صلایه خیلی سهل میگردد و این گرد سریع الفساد است

درس پنجاه و چهارم

بمقدار ۲ تا ۳ گرم از آن چون ذره ۳۰ یا ۴۰ گرم شربت قند و یا شراب سفید مخلوط کرده بفاصله ربع ساعت در دو دفعه بنوشند موجب تقلصات رحمی میگردد ولی وقتی باید آن استعمال کرد که ثقبه رحم کاملاً متسع شده باشد و از اقطار حوصله و وضع جنین بتوان معین کرد که وضع حمل طبیعی است و در غیر این موقع یعنی در وقتی که ثقبه رحم کاملاً متسع نشده باشد و وضع جنین غیر طبیعی بود استعمال آن بسیار خطرناک است و چنانچه سابق بیان نمودیم موجب هلاکت جنین و مادر هر دو میگردد و بمقدار ۱ تا ۲ گرم بطور پوسیون پس از وضع حمل موجب انسداد نزف الدم رحمی در صورت وجود میگردد و اگر موجود نباشد منع از بروز آن میکند و این پوسیون را با قاشق اش خوری هر ربع ساعت فاصله بنوشند و موافق آثار حاصله اگر لازم شود فواصل را زیادتر نمایند و نیز بمقدار ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون در ذره ۱۲۰ گرم مایع مانند عوامل دافع تب در دفع حمای نائبه و حمای تیفوئید و ورم چشم و حفن استعمال میشود که هر دو و یا سه ساعت فاصله یک قاشق اش خوری بنوشند

میتوان در مواقع مذکوره بعوض ارگوی ذرت و سار ارگوی گندم استعمال نمود

پوسیون مولد معمول سوبران بگیرند ارگوتین ۲ گرم شربت ساده ۳۰ گرم عرق نعناع ۱۵ گرم مخلوط کنند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق اش خوری بنوشند و در وقت استعمال بهم زنند

ایضاً پوسیون مولد معمول ایستانس بگیرند ارگوتین ۲ گرم آب جوش ۲۰۰ گرم دم کشید و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق اش خوری بیاشامند و در وقت استعمال بهم زنند

پوسیون قاطع دم بگیرند ارگوتین ۴ گرم عرق دارچینی ۱۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نزف الدم رحم بخصوص بعد از وضع حمل و جهة خلاص هر گاه که رحم بهیچوجه متقلص نباشد هر ربع ساعت فاصله یک قاشق کوچک اش خوری بیاشامند و در وقت استعمال بهم زنند

مخلوط مولد معمول گوپیل بگیرند ارگوتین ۵ گرم شربت ساده ۵۰ گرم جوهر نعناع ۵ گرم مخلوط کنند و با قاشق اش خوری کوچک هر ده دقیقه بده دقیقه بنوشند و در هنگام استعمال بهم زنند

مخلوط معمول دوس بگیرند مسحوق ارگوتین ۲ گرم قند ۱۰ گرم عرق دارچینی ۴۰ گرم مخلوط کنند در سه قسمت نموده هر ده دقیقه فاصله یک قسمت را جهة هیجان تقلصات رحم بنوشند

چای نوازی بگیرند مسحوق ارگوتین ۳ گرم در ذره ۲۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم شربت ساده بیفزایند و دو قسمت کرده در دو دفعه بنوشند

پوسیون مسهل الولاده معمول شارل بگیرند شربت ساده ۱۰۰ گرم مسحوق ارگوتین ۴ گرم لودانم سیدنم ۲۰ قطره اسانس برگاموت ۲ قطره مخلوط کنند و در دو و یا سه دفعه بیاشامند

شراب بالاردینی بگیرند مسحوق ارگوتین ۲ گرم شراب سفید ۱۰۰ گرم مخلوط کنند

و هر ده دقیقه فاصله نیم ذره یک قاشق کوچک بنوشند

حقنه سگلرگوته بگیرند مسحوق سگلرگوته ۶ تا ۸ گرم آب جوش ۳۷۵ گرم مدت ده دقیقه دم کرده صاف نمایند و در وقتی که شرب میسر نباشد این حقنه را تجویز مینمایند

عصاره سگلرگوته مطابق دواسازی ژرمانی بگیرند گرد سگلرگوته را آب مقطر ۲ مدت ۶ ساعت بخیسانند و با فشار صاف کنند و بر وی تفاله ۲ جزء آب مقطر دیگر بریزند و ۶ ساعت بگذارند بمانند و نیز با فشار صاف کنند و مصفی را مخلوط کرده با کاغذ صاف نمایند و این مصفای ثانوی را بقوام شربت رقیقی تبخیر کنند و بر محصول اجزاء الکل ۷۰ درجه افزایند و بشدت بهم زنند و مدت یک روز بگذارند بمانند و بعد بقوام عصاره تبخیر نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره از ۲۰ دسی گرم تا ۲ گرم است بطور پوسیون و یا حب و این عصاره کمال مشابهت را با عصاره معمول **بونژان** که موسوم به ارگوتین است دارد

پوسیون قاطع الدم بگیرند عصاره سگلرگوته ۴ گرم عرق دارچینی ۱۰۰ گرم شربت دژیتال شربت ساده مکد ۲۰ گرم مخلوط کنند و هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

آب قاطع الدم بگیرند سگلرگوته نیم کوب کرده ۱۰۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم موافق عمل لیکسیویاسیون عمل کنند و بر محصول ۵ گرم الکولاتور لیمو افزایند این آب را جهة قطع دم در خارج استعمال مینمایند

سفوف مسهل الولاده معمول اسمیت بگیرند مسحوق سگلرگوته برات سود او لیتوساکرم یا بونه مکد ۵ سانتی گرم مطابق معمول سفوف سازند و ۶ قسمت کنند و هر ربع ساعت یک قسمت را سفوف نمایند

شربت کالکار (سگلرگوته) معمول مارتن بگیرند سگلرگوته ۱۰۰ گرم آب ۷۵۰ گرم در ظرف در بسته مدت نیم ساعت بجوشانند و صاف کرده بیفزایند قند سفید ۱۰۰۰ گرم و حرارت دهند تا ذوب شود و صاف نموده ۵۰ گرم تعفین سگلرگوته بیفزایند و **تعفین سگلرگوته** را با ۱۰۰ گرم سگلرگوته و ۲۵۰ گرم الکل ۵۵ درجه میسازند

شربت کالکار مطابق نسخه ژوسو بگیرند گرد سگلرگوته ۲۰ گرم شراب سفید ۳۵۰ گرم قند ۵۰۰ گرم مدت ۸ روز سگلرگوته را در شراب بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و قند را در آن حل نمایند و بقوام شربت تبخیر کنند و ۳۲ گرم این شربت دارای ۲ گرم سگلرگوته است

حب ارگو و دژیتال بگیرند گرد دژیتال ۱ گرم گرد سگلرگوته ۶ گرم با مقدار کافی شربت ساده ۴۸ حب سازند و در دفع نزف الدم و نفث الدم و نزف الدم رحم از ۶ تا ۸ حب در عرض روز بیاشامند.

و بعضی از دانشمندان از اثر این حبوب تمجید مینمایند

حب دافع نفث الدم معمول موسی بگیرند سگل ارگوته ۳ گرم دژیتال ۵۰ سانتی گرم عصاره بنج ۲۵ سانتی گرم عصاره راتانیا ۴ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند و از ۴ تا ۶ حب در عرض روز بیاشامند

حب سگلرگوته بگیرند گرد تازه سگلرگوته ۳ گرم عصاره تریاک ۲ سانتی گرم شربت صمغ مقدار

کافی مخلوط کرده ۶۰ حب سازند و در روزی ۲ و حب بدفع لوکوره و دیابیطوس غیر قندی بنوشند

مخلوط دافع فالج معمول پیان بگیرند سگلرگوته ۱ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم دم کرده و صاف نموده ۰٫۱۵ گرم شربت ساده بیفزایند و در دفع فالج اطراف سافله و مثانه و مستقیم و قسمت نموده یک قسمت صبح و یکی عصر بیاشامند و میتوان سگلرگوته را تا ۲ گرم استعمال نمود

پوسیون ارگو معمول بودن بگیرند سگلرگوته ۰٫۱۵ دسی گرم آب ۰٫۵ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و سه قسمت کرده در سه دفعه در عرض روز بیاشامند و این مصنف پوسیون مذکور را تجویز مینماید ۱ در اسهال مزمنی که با ضعف مستقیم همراه بود ۲ در فالج مستقیم و با عطالت آن ۳ در فالج مثانه ۴ جهة دفع سنگهای مثانه کوچک ۵ در ضعف و فالج اطراف سافله و نیز این مصنف حقنه دبی از همین مقدار سگلرگوته استعمال میکند

سفوف دافع سیلان دم معمول لازوسکی بگیرند گرد سگلرگوته ۰٫۴ گرم زعفران الحدید مشهی ۹ گرم گرد و نیل کافور مسحوق مکد ۰٫۲ سانتی گرم مخلوط کرده در ۲ بسته مساوی ببندند و در روزی یک بسته صبح ناشتا و یک بسته شب در وقت خواب سفوف کند

حب مسکن معمول سرویل بگیرند سگلرگوته ۱ گرم عصاره بنج ۵ سانتی گرم تیزاب پتاس ۱ گرم کافور ۱۵ سانتی گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند و هر دو ساعت فاصله دو حب در دفع وجع جزء و ذنب مجرای بول بیاشامند و این حبوب تسکین میدهند کثرت تقاضای تبول و نعوظهای موجع را

حب سگلرگوته معمول روبرت بگیرند سگلرگوته ۱ گرم کافور ۰٫۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در دفع احتلام یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند

حب ارگو واهن معمول گریمود بگیرند براده آهن ۰٫۲ سانتی گرم سگلرگوته ۳ سانتی گرم یک حب کنند در دفع سلس بول بیاشامند

آب مسدد الدم نلز البن بگیرند جند بید ستر عنبر اشهب مکد ۰٫۳ گرم سگلرگوته ۱۲۵ گرم بلسان مکی ۱۲ گرم بلسان کانادا ۰٫۹ گرم دارچینی ۰٫۴۲ گرم گل اکلیل الجبل ۰٫۲۵ گرم شاخه های گل ارغوان فلفلی ۰٫۹ گرم دهن کاذبوت ۱۵ گرم الکل خالص ۰٫۵ گرم آب مقدار کافی مواد جامده را خورد کند تا سابع مواد مدت ۱۲ ساعت در الکل و قدری آب بخیسانند و بعد تقطیر کند و با ید مقدار آب تقدیری باشد که ۸۷۵ گرم مقطر بدست آید

ارگوتین (عصاره مائی سگلرگوته) معمول بونژان و مطابق کدکس عبارت است از عصاره که البومین ندارد و بطور غلط انرا ارگوتین نامیده اند زیرا که این الکلوئید است و ترکیب معینی و جهة ساختن آن بگیرند سگلرگوته را آب مقطر سگلرگوته را اسیا کرده و با دو مقابل وزنش آب مقطر در آلت پلاسمان نریزند و پس از ۱۲ ساعت محصول مصفی را برداشته و در حمام مادیه حرارت دهند و مواد منعقده را از آن بگیرند و باقی مانده آب مقطر را نیز در آلت پلاسمان روی تفاله بریزند و مصفی را تبخیر کنند تا بقوام شربت و بعد مصفای اول را بر روی آن بریزند و در صراحی که ظرفیتش ضعف محصول باشد بقدری الکل ۹۰ درجه افزایند که شفافت مایع موقوف شده و شروع برسکون درت نماید و بعد بهم زنند و بگذارند

ترشیح شده صاف دوی آنرا بواسطه عمل انحراف بخار دهند و بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند

ارگوتین از عواملی است که اثر مخصوصی در نزف الدم ریوی و رحمی وغیره دارد و مقدار شربت آن از ۲ دسی گرم تا ۲ گرم است و زیادتر که بطور پوسیون و یا حب استعمال میشود و یک جزء آنرا در ۱۰ جزء آب مقطر حل کرده و ۱ گرم این محلول را در زرق تحت جلدی بکار میبرند

باید دانست که هیچیک از محصولات ارگوماتی که در تازه ساخته شده آن مؤثر نیستند و هم از آن پست‌ترند

پوسیون ارگوتین بگیرند ارگوتین از ۱ تا ۲ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم شربت بهار نارنج ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نزف الدم با قاشق کوچک در عرض روز متدرجاً بیاشامند و در حالت عطالت رحم هر ربع ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند تا اوجاع دافعه را بروز داده و حالت وضع حمل را هیجان آورند و در فقدان حس برقی که پس از وضع حمل عارض میشود از ۵ تا ۱۰ گرم ارگوتین را در این پوسیون داخل کرده و با قاشق کوچک بفاصله‌های بسیار کوتاه استعمال مینمایند

شربت ارگوتین بگیرند شربت ساده ۵۰۰ گرم ارگوتین ۱۰ گرم عرق بهار نارنج ۳۰ گرم مخلوط کنند و ۳۰ گرم این شربت دارای ۶ سانتی گرم ارگوتین است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۶ قاشق آش خوری کوچک است

حب ارگوتین معمول ارنال بگیرند عصاره مائی سگلر کوتره ۳۰ سانتی گرم گوگرد معمول ۲۰ سانتی گرم چهار حب سازند و در تقرح عنق رحم متدرجاً بنوشند

حب شوکران و ارگو ایضاً معمول ارنال بگیرند عصاره مائی سگلر کوتره ۳۰ سانتی گرم عصاره شوکران ۲۰ سانتی گرم چهار حب سازند و در دو دفعه در عرض روز بیاشامند و این حبوب را در صورتی استعمال میکنند که از استعمال سگلر کوتر انتوالژی عارض شود

حب ارگوید و راهن ایضاً معمول ارنال بگیرند و راهن عصاره ارگو مکدر ۲۰ سانتی گرم چهار حب کنند و در عرض روز بیاشامند و این حبوب را در زنهای مبتلی به کلوروز و لمفاتی مزاج و یا زنهائی که مبتلی به نزله رحم باشند استعمال میکنند

محلول قاطع الدم بگیرند آب صاف ۱۰۰ گرم ارگوتین ۱۰ گرم حل کرده صاف کنند و در ستنزف الدم قطعه پنبه را در این محلول آلوده کرده استعمال نمایند

محلول ارگوتین جهت دفع نزف الدم رحم معمول تریر بگیرند گلیسرین آب مقطر مکدر ۱۵ گرم ارگوتین ۴ گرم حل کنند و ۲۰ قطره این محلول را در زرق تحت جلدی بکار میبرند

زرق تحت جلدی ارگوتین معمول ولمبرک بگیرند ارگوتین ۱۰ سانتی گرم الکل گلیسرین مکدر ۴ گرم حل کنند و از ۴ تا ۱۰ قطره این محلول مقابل ۳ تا ۴ میلی گرم ارگوتین است

شیاف ارگوتین معمول لیبرش بگیرند ارگوتین ۲۵ تا ۵ سانتی گرم مسکه کاکائو ۲ تا ۵ گرم مطابق معمول شیاف سازند و در نزف الدم رحم و فیبروم رحمی و نزف الدم بواسیری استعمال نمایند

طریقه استعمال دوش رحمی و اثر آن

چون دوشهای فاتر را با عانت دواقه اکیزیر و یا کلیزو پومپ (حقنه تلومبه) با قوت بر روی عنق
رحم وارد کنند در حصول وضع حمل قبل از موقع قوی التأثیر میباشند و این عمل را در تنگی حوض و در تنفسهای
و بادی شدید معمول میدارند و مدت هر دوشی تقریباً ده دقیقه باید باشد و در عرض و نسیر و چهار
تا پنج دفعه این عمل را مکرر میکنند و هرگاه لوله الاستیک را در عنق رحم داخل کرده و جریان آب گرم را
مدت پنج دقیقه امتداد دهند و پس از یک ساعت مجدداً شروع باین عمل کنند و همچنین تا آنکه تقلصات
رحمی مقرر گردد جنین با سانی خارج میگردد و یکی از دانشمندان دوش رحمی را با نتایج حسنه در حصول
وضع حمل مصنوعی و قبل از موقع استعمال مینماید و با تلومبه با غلبه اجزای این عمل بهتر است زیرا موافق
میل واراده عامل میتوان قوت مایع مدفوع را زیاد یا کم نمود و حرارت آب را بیکرد و این دوش استعمال میکند
اگر ۴۰ درجه باشد بقوت موجب انساع ثقبه رحم شده و دفع جنین را سهل و مختصر میکند

در نبذه پنجاه و پنجم — بعضی مسهلات سنا و مثل یکدیگر

سنا در **سینه** ل **سنا** برگ و دانه چند قسم درخت کوچک از نوع **کاسیا** واز طایفه **لگومینوز**
را باین اسم موسوم مینمایند و این نباتات در مصر علیا و در حجاز و در شام و در ممالک جنوبی فرنگستان عمل
میآیند و در تجارت سه قسم سنا متداول است ۱ سنای ایطالیا که برگهای آن بیضی منعکس و دانههای آن
سیاه رنگ و محتوی ۶ تا هشت تخم اند ۲ سنائی که در مصر و نوبی و غیره عمل میاید برگهای آن حاد و دانههای آن
بیضی شکل و دارای ۶ تا ۷ تخم میباشند ۳ سنای طرابلس که برگهای آن نقد برگهای سنای قسم دوم ممتد
نیستند و نیز مانند آنها حاد نمیباشند و دانههای آن محتوی سه تا ۵ تخم اند و عموماً سنای بازاری مخلوطی است
از دو سه قسم و مصنف میگوید در خبیص که از بلوک گرمسیر کرمان است یک قسم سنائی عمل میاید که بزبان اهالی
انجا **کوسنجی** نامیده میشود و برگهای آن ممتد و حاد اند و قوی العمل تر و مطمئن تر از سنای بازاری میباشد

در بیان اثر تریاقی سنا

سنا یکی از مسهلات کثیر الاستعمال و مطمئن الاثر است و مقدار مواد مدفوعه بواسطه آن زیاد است و باسانی
دفع میشوند و موجب بروز قولنجهائی میگردد که در سایر مسهلات از این جنس باین شدت بروز نمیکند هر چه
یبوست طبع بیشتر بر مریض مستولی باشد عوارض این قولنجها شدیدتر خواهد بود و مواد مستفرغه مثل سایر مسهلات
سرزی نیستند و مانند آنها در غشاء مخاط مجرای هضمی بلاواسطه تحریک نمیکند و چنان بنظر میاید که در این وقت
حرکات دودی امعا را زیاد کرده و تا تمامی آنها بنحوی که هم مواد محتوی در امعاء را با سرعت تر وصل میدهد

بدون نمک

محصولات سنا

بدون آنکه مقدار زیادی صفرا و عصیر پانکراسی و عصیر مخاطی را بروی آنها بریزند و این حالت سبب کرنه قولنج میگردد و نیز در وقتی که معاء غلاظ از مواد برازی سخت شده ممتلی گردد تقلص سطح عضلانی قولون سبب عروض فشارهای زیاد ناکم موجب میشود و سایر عضلات حیوة الی که در حوضه واقع شده اند از قبیل مثانه و رحم پیروی مینمایند نحوه دافعه و منقلصه را اگر اثر سنا در امعاء بروز میکند و از همین جهة است تقلص شدید مثانه و ماماها بواسطه حقنه مطبوخ سنا تحریک مینمایند در هنگام وضع حمل و یا پس از آن تقلصات ضعیف شده رحم را

ثابت شده است که نقوع سنا و مطبوخ آن گذشته از آنکه مطبوع تر از معلق آنند قوی الاثر تر میباشند و نیز ثابت شده است که ماده عامل سنا در الکل تند غیر محلول است و لهذا چون برگهای سنا را در الکل ۸۵ درجه بخیسانند و بعد خشک کرده استعمال نمایند از عمل آنها چیزی کاسته نمیشود و عروض قولنج کمتر میگردد و نیز ماده عامل سنا در شیر مرضعات داخل شده و بلاواسطه در اطفال شیرخواره اثر میکند و چون مطبوخ سنا را بروی شکم نطول نمایند ممکن است موجب اسهال گردد و مقدار شربت برگ و دانه های سنا از ۴ تا ۸ گرم است که در ۱۵۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیاشامند و جهة کم کردن اشتداد قولنج غالباً سنا را با بعضی مواد معطر از قبیل انیسون و تخم گشنیز و زنجبیل و دارچینی و هیل مخلوط میکنند و رسم اطبای ایران است که غالباً سنا را با گل سرخ و گاه با قرنفل دم کرده استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع جمع ما بین قلیائیات و کربوناتهای آنها و املاح اسید و آب آهک و امتیک با سنا و محصولات آن نباید نمود

در بیان محصولات سنا و نسخه های متداول آنها

گرد سنا بگیرند برگ پاک کرده سنا مقدار منظور در گرمخانه ۴۰ درجه خشک کرده و نرم کوفته از موبیز ابریشمی نمره ۱۲۰ بیرون کنند و این گرد از عوامل مسهله است که موجب تهوع و قولنج میگردد و نیز موجب سیلان نزف الدم بواسیری و نزف الدم رحم و عروض تقلصات رحمی میشود و در حوامل استعمال آن خطرناک است و حالت مسهلی به شیر مرضعات میدهد و مقدار شربت آن از ۴ تا ۱۰ گرم است

برگ سنای مغسول بالکل مطابق دواسازی ژرمانی بگیرند برگ سنا ۱ الکل ۸۵ درجه ۴ مدت دو روز بخیسانند و بعد صاف کرده برگها را بخشکانند و چون برگ سنا را بطریق مذکور با الکل بشویند چنانچه ذکر کردیم خواص موثره قولنج آن برطرف شده و عمل مسهلی آن باقی میماند

عصاره سنا بگیرند برگ نیم کوب کرده سنا ۱ آب مقطر جوش ۸ مدت ۱۲ ساعت سنا را در آب دم کرده و با فشار صاف کند و بگذارند تا ته نشین شود و ۲ جزء دیگر آب را بروی تفاله ریخته دم کرده صاف کند و دو مصفی را مخلوط نمایند و در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر کنند و این عصاره از عوامل مسهله است که در ترکیبات دواسازی داخل میگردد و مقدار شربت آن ۲ گرم است

تیزن سلطانی مطابق کدکس بگیرند برگ سنا سولفات [illegible] سود مکد ۱۵ گرم

انیسون تخم گشنیز مکی ۵ گرم برگ تازه جعفری ۱۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم لیموی قطعه کرده یک دانه مخلوط کرده مدت
۲۴ ساعت بخیسانند وگاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف نمایند و این تیزن را مانند مسهل
پیاله پیاله بیاشامند

مطبوخ مرکب سنا معمول در واسنای برتانی بگیرند برگ سنا ۱۴ گرم
زنجبیل ۲ گرم آب مقطر جوش ۲۸۴ گرم دم کرده بگذارند سرد شود و صاف نمایند و این مطبوخ مسهل
است تمامش را دریک یا دو دفعه بنوشند اعم از آنکه با شربت زیرون و یا شربت مسهل دیگری شیرین کرده
و یا نکنند

پوسیون مسهل و بیز (مطبوخ مرکب سنا مطابق در واسنای نمسه) بگیرند برگ سنا ۲۵ گرم آب جوش ۲۰۰ گرم شیرخشت اشکی ۳۵ گرم سنا را مدت نیم ساعت
در آب جوش دم کنند و صاف نموده شیرخشت را در صورتیکه مصفی نیم گرم شود حل نمایند و با کاغذ صاف
کنند و در دو یا سه دفعه بیاشامند

مطبوخ مرکب سنا مطابق دواسنای رومانی بگیرند برگ خرد کرده
سنا ۲۰ گرم آب جوش ۱۲۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده با فشار صاف نمایند و ۲۰ گرم طرطرات سود و
۳۰ گرم شیرخشت در مصفی حل نموده مجددا صاف نمایند و مصفای ثانوی باید ۱۵۰ گرم باشد و همه یا نصف
آنرا در دو یا سه دفعه مانند مسهل بیاشامند

چای سنت ژرمن بگیرند گل اقطی ۱۵ گرم رازیانه ۶ گرم انیسون طرطیر مکی ۵ گرم برگ
سنا ۲۴ گرم سنا را مدت ۲۴ ساعت در الکل بخیسانند و بدون حرارت بگذارند الکل بخار شده و ساخته
گردد و آنرا با سایر مواد مخلوط کرده نیم کوب کنند و بسته های ۵ گرمی از این مخلوط ترتیب دهند هر روز صبح
یکی از بسته ها را در یک پیاله آب جوش دم کرده صاف نموده بیاشامند

کدکس چای مذکور را بطریق ذیل ترتیب میدهد بگیرند سنا ۱۲۰ اقطی انیسون رازیانه مکی ۵ طرطرات
پتاس ۳۰ مخلوط کرده نیم کوب کنند و بسته های ۵ گرمی ترتیب داده هر بسته را در یک پیاله آب جوش
دم نموده میل نمایند

اپوزم مسهل بگیرند ریشه خطمی ریشه پاسیانس ریشه ثیل (مرغ) ریشه شیرین بیان مکی ۱۵
گرم برگ کاسنی ۷ گرم مدت ده دقیقه در سه بطری آب که تقریبا ۲۲۵۰ گرم باشد بجوشانند و بعد برگ سنا
۳۰ گرم ریوند نیم کوب سولفات منیزی سود مکی ۶ گرم افزوده بگذارند مدت دو ساعت دم کشد با موی
صاف نمایند این اپوزم مسهلی است که در حومه شهر پاریس خیلی استعمال میشود و مقدار شربتش چند
پیاله است که در ظرف صبح پیاله پیاله بیاشامند و موافق آثار حاصله از ۲ تا ۴ روز بران مداومت نمایند

اپوزم مسهل (پوسیون مسهل) معروف بدوای سیاه مطابق کدکس بگیرند برگ سنا ۱۰ گرم سولفات منیزی سود ۱۵ گرم ریوند نیم کوب ۵ گرم شیرخشت
۶۰ گرم آب جوش ۱۲۰ گرم سنا و ریوند را مدت نیم ساعت در آب دم کنند و با فشار صاف نموده و سولفات
و شیرخشت را افزوده و با ملایمی حرارت دهند تا حل شوند و بگذارند ته نشین شده بواسطه عمل انحراف

محصولات سنا

صاف روی آن را بردارند و این اپوزم مسهلی است قوی و آنرا در دو یا سه دفعه باید آشامید و بعد رقه
آنرا بگوشت سبزی را استعمال میکنند و اگر آنرا بقوام شربت تبخیر کرده و در کپسول داخل نمایند دارای
همین اثر خواهد بود

پوسیون قهوهٔ مسهل بگیرند قهوه بو داده ۱۵ گرم برگ سنا ۱۰ گرم آب جوش ۱۲۰ گرم
مدت نیم ساعت دم کرده و صاف نموده بیفزایند سولفات منیزی ۱۵ گرم شربت ساده ۳۰ گرم این پوسیون
مسهلی است مطبوع و یک دفعه آنرا باید آشامید

قهوه سنادار مسهل بگیرند سنا ۱۲ تا ۲۰ گرم قهوه بو داده ۱۰ تا ۱۵ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم دم
کرده و صاف نموده بیفزایند شیر گرم ۱۲۰ گرم قند ۴۰ گرم و این محصول مسهل مطبوعی است و صبح ناشتا
همه آنرا یکدفعه بیاشامند و از مسهلاتی است که موجب هیچ تحریکی نمیشود و یبوستی که نتیجه سایر مسهلات
است در آن نیست و استعمال غذا را با شرب این مسهل نباید ترک نمود و در اطفال و اشخاصی که از شرب
دوا کراهت دارند بطور کول میتوان این مسهل را استعمال نمود زیرا که طعم آن گوارا و بوی آن بعینه مثل
بوی شیر قهوه است

شربت مسهل قهوهٔ معمول لابری بگیرند سنا قهوه بو داده مکه ۱۰۰ در مقداری
آب جوش دم کنند که ۲۵۰ جزء مصفای آن باشد و ۵۰۰ جزء قند افزوده در حمام ماریه حل کنند و حفظ نمایند
و از ۳۰ تا ۱۰۰ گرم این شربت را در شیر و یا مایع مناسب دیگری مخلوط کرده مانند مسهل بنوشند

تعفین مرکب سنا مطابق دواسازی بریتانی بگیرند برگ سنا ۱۳۴ مویز
بدون هسته ۱۰۹ کادوپا (کروپا) تخم گشنیز مکه ۳۲ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰۰ بواسطه خیسانیدن و عمل دپلاسمان
تعفین سازند و با فشار صاف نمایند و بر روی تفاله بقدری الکل بریزند که محصول ۱۰۰۰ جزء شود مقدار
شربت این تعفین بطور مسهل از ۱۰ تا ۵۰ گرم است که در پوسیون داخل کنند و اغلب اوقات این تعفین را
با سایر مواد مسهله تجویز مینمایند

پوسیون انگلیسی مسهل بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم شیرخشت ۳۴ گرم آب ۱۲۵ گرم سولفات
منیزی ۳۴ گرم عرق دارچینی ۱۵ گرم تعفین مرکب سنا ۸ گرم مطابق معمول پوسیون سازند

پوسیون مسهل معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند برگ سنا ۸ گرم
سولفات سود ۱۶ گرم شربت نرپرون ۴۰ گرم آب جوش ۱۴۰ گرم مطابق معمول پوسیون ساخته و صبح ناشتا
یک دفعه بیاشامند

پوسیون مسهل شیرخشت دار ایضاً معمول بیمارستانها
بگیرند سنا ۴ گرم سولفات سود ۱۶ گرم شیرخشت ۶۰ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوسیون ساخته
صبح ناشتا یک دفعه بنوشند

مشروب مسهل چای دار بگیرند سنا چای مکه ۱۰ گرم سولفات منیزی ۱۵ گرم آب ۲۰۰ گرم
مدت چند دقیقه بجوشانند و صاف کرده ۶۰ گرم شربت ساده افزوده بنوشند

مشروب مسهل بگیرند سنا ۱۵ گرم در ۵۰۰ گرم آب آلو بخارا دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم

عسل سفید افزوده ظرف صبح پیاله پیاله بیاشامند

تعفین سنا مطابق کدکس بگیرند برگ سنای نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ دالت
دیپلاسمان که کم الکل را بر روی مسحوق سنا بریزند بعد بقدری الکل افزایند که مصفی ۵ جزء گردد و **کدکس**
فقط مسحوق سنا را مدت ده روز در الکل خیسانیده و صاف مینمایند و مقدار شربت این تعفین بطور مسهل
از ۵ تا ۱۵ است که در پوسیون مخلوط کرده و یا با شربت زیرون داخل نموده بیاشامند

فقاع انگلیسی مسهل معمول کاده بگیرند سنا ۶۰ قطوریون و تبو برگ افسنتین مکد
۶۰ صبر سقوطری در فقاع تند ۲۰۰۰ مدت سه روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و
حفظ نمایند و این فقاع مسهل خفیفی است و مقدار شربت آن از ۵۰ تا ۲۰۰ گرم

شراب مرکب سنا معمول در واسازی سود بگیرند برگ نیم کوب کرده سنا ۱۲۰
تخم گشنیز نیم کوب کرده دارچین نرم کوب کرده مکد در شراب کرمس ۱۰۰۰ مدت سه روز بخیسانند و بعد ۹۰ جزء
مویز مالاگا افزوده نیز مدت سه روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این شراب
ملینی است گوارا و مقدار شربت آن از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

اسانس سنا معمول سلوه بگیرند سنا ۱۰۰ گرم کربنات سود ۱۰ گرم در ۴۰۰ گرم
الکل ۳۱ درجه دم کنند و صاف نموده ۱۵۰ گرم قند افزوده حل نمایند و ۴۰ گرم این اسانس مانند مسهل اثر می کند

شربت سنا بگیرند سنا ۱۵۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم کرده و با فشار صاف نمایند و مصفی را در
حمام ماریه بقوام شربت تغلیظ کنند و بعد ۱۰۰۰ گرم شربت ساده که در حالت جوش باشد بر آن افزوده و از کنار
آتش بر داشته ۱۵۰ گرم دوم بر محصول افزایند و حفظ کنند و ۳۰ گرم این شربت را در طفل چهار ساله جهت
حصول اسهال استعمال نمایند

حقنه مسهل مطابق کدکس بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم سولفات منیزی سود ۱۵ گرم آب جوش
۵۰۰ گرم سنا را مدت ربع ساعت در آب جوش دم کرده و با فشار صاف نموده سولفات را حل کنند

ایضاً حقنه مسهل معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برگ
سنا ۱۵ گرم سولفات سود ۲۰ گرم امتیک مسحوق ۳ دسی گرم سنا را در مقداری آب بآرامی بجوشانند که
مصفای آن ۵۰۰ گرم باشد و سولفات را حل کرده و با فشار صاف نموده امتیک را بیفزایند

حقنه ملین بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم گلیسرین ۳۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم سنا را مدت ربع ساعت در آب
جوش دم کرده و با فشار صاف نموده گلیسرین را بیفزایند

ایضاً حقنه ملین بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم سولفات سود ۱۵ گرم مغلی ملین (مغلی ریشه خطمی)
۵۰۰ گرم سنا را در مغلی بآرامی بجوشانند و سولفات را افزوده با فشار صاف کنند

اسپس ملین مطابق دو واسانی ثمانی بگیرند برگ سنای مغسول بالکل
۱۰ الکل قطعی ۶۰ رازیانه انیسون مکد ۵ دواها را کوفته و مخلوط کنند و در حین استعمال ۳۰ جزء مسحوق طرطرات
پتاس افزایند و ۴۰ - ۳۰ گرم این اسپس را در ۱۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده پیاله پیاله بیاشامند

اسپس دافع اللبن ویس معمول گیبور بگیرند برگ سنا ۳۰ گرم گل موناد نعنع

۲۰ گرم

محصولات سنا

۲ گرم گل زرد غالیون گل اقطی مکی ۱ گرم دواها را کوفته مخلوط کنند و این اسپرس که مسهل است فی الجمله را بعضی مینوشند
و آنرا در ۵۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده جهت حصول اسهال و ترشح ادرار و منع ترشح شیر در دو یا سه
دفعه بنوشند

شیر بریده و پس مطابق کدکس و معمول بیمارستانها

بگیرند برگ سنا
سولفات منیزی مکی ۲ گرم شاخه های گلدار هوفاریقون شاخه های گلدار غالیون گل اقطی مکی ۱ گرم شیر بریده
۵۰ گرم شیر بریده را جوش آورده و دواها را در آن مخلوط کرده مدت نیم ساعت بگذارند دم کشد و صاف
نمایند و این محصول مانند اسپرس مذکور مسهل خفیف و مدر است و در منع ترشح شیر آنرا تجویز مینمایند
که تمامش را در دو یا سه دفعه بیاشامند

شربت مرکب سنا و شیرخشت مطابق دواسازی لندن

بگیرند
سنا ۵۰ را از پانزده ۱۵ در مقداری آب جوش دم کرده که مصفای آن ۵۰۰ جزء باشد و بگذارند سرد شده با فشار
صاف کنند و ۱۰۰ اجزاء شیرخشت و ۵۰۰ جزء قند بر مصفی افزوده و در حمام ماریه حل کنند و حفظ نمایند و از
۳۰ تا ۱۰۰ گرم این شربت را مانند مسهلات خفیف استعمال مینمایند

ایضاً شربت سنا و شیرخشت مطابق دواسازی ژرمانی

بگیرند
برگ سنا ۱۰ را نیم کوب کرده در ۶۰ جزء آب جوش دم کنند تا آنکه سرد شود و بعد ۱۵ جزء شیرخشت افزوده
حل نمایند و صاف کنند و در هر ۵۰ جزء این محصول ۵۰ جزء قند سفید حل نمایند و این شربت بمقدار ۳۰ تا
۱۰۰ گرم ملین است

معجون سنا

بگیرند مسحوق سنا ۸ مسحوق تخم گشنیز ۴ فلوس خیارشنبر ۱۶ تمر هندی ۱۰ آلو بخارا
۷ انجیر ۱۲ قند نیم کوب ۵۰ آب مقدار کافی در حمام ماریه و در ظرف در بسته مدت سه ساعت فلوس
و تمر و آلو و انجیر را در ۲۴ جزء آب بجوشانند و با دست بهم زنند و بعضی اجزاء دیگر آنها را بگیرند و ابتدا از
مویز موقعی که چشمه های آن گشاده بود از بیرون کنند و بعد از مویز دیگر که چشمه ها بشکند باشد در روی
تفاله ۱۵ جزء دیگر آب بجوشانند و در حمام ماریه چند لحظه نگاه دارند و از آنچه ذکر کردیم از مویز بیرون
کنند و دو محصول را مخلوط نمایند و در حمام ماریه قند را در آنها داخل کرده و حل کنند و تبخیر نمایند تا آنکه وزن
آنها به ۸۰ برسد بالاخره سنا و تخم گشنیز را داخل کرده و صلابه کنند تا خوب مخلوط شوند و وزن تمام این
محصول باید ۱۰۰ باشد و مقدار شربت آن جهت حصول اسهال از ۲۰ تا ۶۰ گرم است

معجون سنا مطابق دواسازی ژرمانی

بگیرند مسحوق برگ سنا ۱ و مسحوق
تخم گشنیز ۱ در ۸ جزء شربت ساده داخل کرده و ۶ جزء پولپ تمر هندی بیفزایند و در حمام ماریه تغلیظ
کنند تا بقوام معجون و مقدار شربت این معجون جهت حصول اسهال از ۵ تا ۱۰ گرم است

معجون آلو

بگیرند برگ سنا ۳ آب جوش ۱۰ دم کنند تا سرد شود و با فشار صاف نمایند و بر مصفی ۹
جزء قند افزوده بجوشانند تا در حالت جوش ۲۲ درجه نشان دهد و بعد ۲۵ جزء پولپ آلو افزایند و
تبخیر کنند تا بقوام معجون و مقدار شربت این معجون مطبوع و مسهل از ۲۵ تا ۱۰۰ گرم است و میتوان این معجون
را مانند شیرینی که بعد از غذا میخورند استعمال نمود

درس پنجاه و پنجم

معجون موین بگیرند برگ سنا ۲۵ آب جوش ۴۰۰ دم کنند تا سرد شود و با فشار صاف نمایند پس مصفی ۱۰۰ جزء مویز افزوده و بجوشانند تا قوام پولپ و از مویز بیرون کنند و ۱۰۰ جزء شربت الو افزوده و تا قوام معجون تغلیظ نمایند و در آخر ۳ جزء اولیوسانس دم لیمو بیفزایند و این معجون نیز مسهل است و مقدار شربت آن از ۱۵ تا ۳۰ گرم

معجون مسهل سنا (معجون ملین) مطابق کدکس بگیرند جو مقشر ۱۲ بسفایج ۱۲ برگ تازه حشیشة المعالق ۲۴ برگ تازه اسکولوپاندر ۶ مویز ۱۲ عناب ۶ برگ سنا ۱۲ قند ۲۴۰ پولپ تمر پولپ فلوس خیار شنبر پولپ آلو مکد ۴۰ مسحوق دانه‌های سنا ۳۰ رازیانه مسحوق انیسون مسحوق اصل السوس مسحوق مکد ۲ آب مقطر مقدار کافی ابتدا جو را در آب بجوشانند تا شکفته شود و بعد بسفایج و اسکولوپاندر و حشیشة المعالق و میوه‌ها را بجوشانند و با فشار صاف نمایند و برگ سنا را جداگانه با حرارت ملایمی در آب بجوشانند و صاف نمایند و دو جوشانده را مخلوط کرده تبخیر نمایند تا وزن آنها به ۵۰۰ رسد و قند را افزوده و شربتی سازند که ۲۷ / ۱ درجه نشان دهد و در این شربت اول پولپها را داخل نمایند و بعد گردها را این معجون مسهل است و امروز تقریباً شربهای غیر مستعمل و لهذا از ۱۵ تا ۳۰ گرم آن را بطور حقنه استعمال مینمایند

مقیی و مسهل معمول لوروا بگیرند شراب سفید ۱۲۵ برگ سنا ۱۸ امتیک ۱۰ سنا را مدت سه روز در شراب بخیسانند و با فشار صاف کنند و بروی تفاله قدری شراب بریزند و صاف کنند که وزن مصفاها ۱۲۵ گردد و امتیک را افزوده و حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و ۵ / ۱۲ گرم این شراب دارای ۱۰ سی گرم امتیک است و مقدار شربت آن جهت حصول قی و اسهال از ۵ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون و یا مخلوط با شربت قند است و امروز غیر مستعمل میباشد

در نرپرون (نوارپرون) سیاه الورد رامنوس رامنوس درخت کوچکی است خاردار از طایفه **رامنه** دارای چند قسم است آنرپرون مسهل از **رامنوس کاتارتیکوس ۲ رامنوس آلاترنوس ۳ رامنوس فرانگولا ۴ رامنوس تنکتوریا** برگهای قسم دوم را اگر رامنوس آلاترنوس باشد مانند قابض استعمال میکنند و پوست درخت قسم سوم که رامنوس فرانگولا بود دارای خواص مسهل است و میوه و پوست رامنوس تنکتوریا را در رنگرزی بکار میبرند و در طب بیشتر رامنوس کاتارتیکوس را که بطور مطلق نرپرون مینامند و عبارت از رامنوس مسهل بود استعمال مینمایند و میوه‌های این قسم کوچک و باندازه میوه عرعر و در ابتدا سبز و پس از رسیدن سیاه و محتوی عصیر قرمز بنفش رنگ تیره میباشند و بوی این میوه‌ها غیر مطبوع و طعمشان تلخ و تند و مهوع و بمقدار بیست تا سی عدد موجب اسهال شدید میگردند و عصیر میوه نرپرون را در دوا سازی استعمال میکنند و از آن شربتی میسازند موسوم به شربت نرپرون که ۳۰ گرم آن مسهلی است قوی و این شربت را صغیراً کمتر استعمال میکنند بیشتر در پوسیونهای مسهل جهت اعانت بعمل اسهال داخل مینمایند و این عصیر معرف بسیار خوبی است جهت شناختن اسیدها و قلیاها در صورتیکه آزاد باشند و شربهای بمقدار ۱۵ تا ۳۰ گرم موجب حصول اسهالهای مائی میشود و لهذا در استسقاء مفید و سودمند است و **رب نرپرون** عبارت از همین عصیر است که بقوام عصاره تبخیر نموده باشند

عصیر میوه نرپرون مطابق کدکس بگیرند میوه نرپرون مقدار منظور میوه ها را
خورد کرده و هسته انها را بگیرند و بگذارند سه چهار روز بمانند تا حالت انقلاب در انها بروز کند و بعد بفشرند
و از مو بیز صاف نمایند و از ۱۰۰ اجزء میوه ۷۰ جزء عصیر حاصل میگردد و چنانچه ذکر کردیم از این عصیر عصاره
و شربت میسازند

شربت نرپرون ایضا مطابق کدکس بگیرند عصیر نرپرون قند مکرر ۱۱ جزء مخلوط کرده
بجوشانند تا در حالت جوش ۱/۲۷ درجه نشان دهد و از مو بیز صاف نمایند و این شربت بمقدار ۱۵ تا ۳۰ و
۵۰ گرم مسهل است و نوعا در پوسیونهای مسهل داخل میشود

پوسیون مسهل معمول بانسلی بگیرند شربت نرپرون ۱۵ گرم تعفین سنا
تعفین ریوند مکرر ۴۰ گرم عرق تخم شبت ۱۵ گرم مخلوط کرده یک دفعه بیاشامند و میتوان بعوض تخم
شبت عرق انیسون استعمال کرد

پوسیون منقی معمول لیپر بگیرند پوست کهنه رامنوس فرانگولا ۳۰ گرم در مقدار
آب بجوشانند که مصفای ان ۵۰۰ گرم باشد و براین مصفی بیفزایند سیترات منیزی شربت انیسون پوست
نارنج مکرر ۳۰ گرم و ظرف عصر یک گلاس از این پوسیون را بیاشامند

مخلوط دافع استسقا معمول روست بگیرند شربت نرپرون رب میوه
عرعر با قطی مکرر ۵۰ گرم مخلوط کنند و در دفع استسقا بخار برند و با سه ساعت فاصله نصف قاشق
کوچک بنوشند

گراتیول لا **گراتیولا او فیسینالیس** نباتی است از طایفه **اسکروفولاریه**
و انرا **حشیشة الفقراء** و **سنای چمنی** نیز مینامند و ماده عامل ان موسوم به
گراتیولین است و شاخه های گلدار این گیاه را بمقدار ده سی گرم تا ۱/۵ گرم مانند مسهلات قوی
استعمال میکنند و از عوامل ضد نقرس میباشد

در پنجاه و ششم — سنبل الطیب و بعضی دیگر عوامل ضد تشنج

در قرابادین باسم **والریانا** چند گیاه را که از طایفه **والریانه** اند ذکر مینمایند و ما در این جا ابتدا ذکر
میکنیم اقسامی از ان که در طب بیشتر استعمال میشوند و بعد بیان مینمائیم دهن فرادکا و پوت و سلج را
و شیبوبود را

سنبل الطیب (سنبل هندی) فر **والریان سو واژ** لا **والریانا
او فیسینالیس** دیسقوریدوس باسم **فو** سنبل الطیب را ذکر کرده عبارت از
نباتی است حشیشی مانند که بن گل ان کوچک و دارای دندانه های متعدد خیلی کوتاه که قبل از رسیدن بجانب
داخل پیچیده شده اند و گل ان صاحب پنج برگ و فی الجمله غیر منظم و در قاعده محدب است و دارای سه
الت تذکیر و یک ابره میباشد و ثمر این نبات دارای یک تخم است و از طرف فوقانی بن گل مانند تاجی

آنرا احاطه کرده و ساقهٔ این نبات که پرزدار و مدوّر و مخطّط است از یک تا دو متر ارتفاع دارد و برگهای آن جناحی فرد و در حجی شکل اند و گلهای آن که دارای آلت تذکیر و تأنیث هر دو میباشند قرمز رنگ و یا سفید و مانند خوشه اند

در طب فقط ریشهٔ این نبات را استعمال میکنند و این ریشه عبارت از دستهٔ الیافی است تخمین سفید رنگ و حجم که پوشیده شده اند از الیاف کوچکی خیلی باریک و پیچیده و در وقتی که تازه بود تقریباً بی بو است و چون خشک گردد بوی نافذ و متعفن حاصل مینماید

از ریشهٔ خشک سنبل الطیب یکی از دانشمندان مواد ذیل را استخراج نموده دهن فرار اسید والریانیک سقز ماده عصارهٔ مائی ماده مخصوص نشاسته و بعضی از دانشمندان چنین میگویند مانند اسانس بادام تلخ و اسید سیانیدریک اسانس سنبل الطیب اسید والریانیک در این ریشه موجود نیستند و بواسطهٔ مجاورت با آب و هوا از اثر یک نوع انقلابی موجود میشوند و از همین جهت است که ریشهٔ تازهٔ سنبل الطیب دارای بوئی نیست و بعضی دیگر این عقیده را باطل میدانند بهر جهت این قسم از سنبل الطیب را **سنبل الطیب صغیر** مینامند

سنبل الطیب کبیر **گراند والریان** **والریانا فو** (**سنبل الطیب بستانی**) این قسم را در بستانها زراعت میکنند و ریشهٔ آن بزرگتر از سنبل الطیب صغیر و در خواص مشابه آن ولی کم اثرتر و کم بوتر است

ناردلی **ناردوس** چندین قسم نبات را باین اسم مینامند که در خواص مشابه بر سنبل الطیب صغیر اند یکی **ناردسلتیک** **والریانا سلتیکا** و عبارت از ریشه است که از سویس و اتریش می‌آورند این ریشه را مانند دسته‌های مدوّر می‌بندند و مخلوطی است از ریشه و برگ مخلوط باشن و طعم این ریشه تلخ و بوی آن نامطبوع و در ترکیب تریاق آنرا داخل مینمایند

دیگری **نارد هندی** (**اسپیکانارد**) **والریانا ژاتامانسی** نیز نامیده میشود عبارت از ریشه است که از هند شرقی می‌آورند و از طایفهٔ **گرامینه** میباشد و این ریشه بشکل پارچه است بسیار کوتاه و در سر آن دستهٔ الیاف قرمز رنگی واقع شده و این الیاف عبارت اند از برگهائی که احاطه کرده اند عنق این ریشه را و این باقی ماندهٔ برگها دارای بوی تند و مطبوع و طعم تلخ و معطری میباشند

سنبل الطیب از عواملی است که در دفع بسیاری از عوارض غیر محدود که در تحت اثر اختلالات عصبانی موسوم به هیستری بروز میکنند سود مند و کثیر الاستعمال است و نیز آنرا در دفع صرع و دوار و قطرب و اختلاجات صرعی شکل اطفال و پولیدیپسی (کثرت عطش) استعمال مینمایند و استاد بزرگوار مرحوم دکتر رضا سنبل الطیب را دوای مخصوص پولیوری (دیابیطوس غیر قندی) میداند و این مسئله را در کتاب تز خود ثابت میکند

گرد سنبل الطیب مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرید ریشهٔ سنبل الطیب صغیر مقدار منظور خورد خورد کرده و در گرم خانه

۶۰ درجه بجوشانند و نرم صلابه کنند و از موی یا ابریشمی سرپوش دار نمره ۱۳۰ به بیزند و از ۱۰۰ جزء دستنبل ۹۹
جزء گرد بدست می‌آید و این گرد از عوامل محرک و ضد تشنج است و مخصوصاً در زنان استعمال میشود مقدار
شربت آن از ۱ تا ۱۰ گرم است که بطور حب یا مخلوط با مغز نان بیاشامند

عجین سنبل الطیب بگیرند گرد سنبل الطیب ۱ گرم گرد دارچینی ۳۲ سانتی گرم عسل
مقدار کافی عجین سازند و چهار قسمت کرده بدفعات میل نمایند و این عجین را تا ۵ مقابل مقدار مذکور
میتوان استعمال نمود و باید دانست دارچینی کاملاً بوی و طعم سنبل الطیب را میپوشاند و همچنین است
نعناع و رازیانه

سفوف سنبل الطیب معمول مصنف بگیرند گرد سنبل الطیب
گرد رازیانه مکی ۴ گرم قند مسحوق ۲۰ گرم مخلوط کرده چهار قسمت کنند و از صبح تا شام در چهار دفعه بیاشامند

عرق سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب مقدار منظور را بضاف
مقدار کافی سنبل الطیب را خورد خورد کرده مدت ۱۲ ساعت در آب بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا از
هر جزء سنبل الطیبی که استعمال کرده اند ۴ جزء مقطر بدست آید و جهت اخذ اسانس مایع مقطر را در قابله
فلورانسی جمع نمایند و این عرق را مایع پوسیونهای ضد تشنج قرار میدهند

تیزن سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب ۱۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب
جوش دم کنند و صاف نمایند این تیزن از عوامل ضد تشنج است و مریض بعوض آب مشروب از آن باید بیاشامند
و غالب مرضا از شرب آن کمال کراهت دارند

عصاره الکلی سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب ۱ الکل ۶۰ درجه ۶
سنبل الطیب را خورد خورد کرده و در آلت پلاسمان با قدری الکل تر کنند و در آلت دا بسته و مدت دوازده
ساعت بگذارند بمانند و بعد مابقی الکل را استعمال نمایند و مصفی را گرفته جهت اخذ الکل تقطیر نمایند و محصول
را در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تغلیظ کنند و از ۱۰۰ جزء سنبل الطیب ۱۸ جزء عصاره بدست می‌آید مقدار
شربت این عصاره که ضد تشنج است از ۱ تا ۴ گرم است بطور حب

تعفین سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ سنبل
الطیب را خورد خورد کرده مدت ۱۰ روز در الکل بخیسانند و بعد صاف کنند و حفظ نمایند و مقدار شربت
آن از ۲ تا ۸ گرم است بطور پوسیون

تعفین اتری سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده سنبل
الطیب ۱ اتر الکولیزه (اتر ۵۰، ۷۵ درجه ۶۵ الکل ۹۰ درجه ۳) ۵ بواسطه عمل لیکسیویاسیون تعفین
سازند و مقدار شربت این تعفین از ۲ تا ۸ گرم است بطور پوسیون و **کلوتان** این تعفین را در کپسول
داخل میکنند و از ۳ تا ۶ کپسول در عرض روز باید بیاشامند

حب ضد نورالژی معمول رابه بگیرند عصاره سنبل الطیب نخود جند بیدستر
بادیجه مکی ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و روزی سه حب یکی صبح و یکی ظهر و یکی عصر بیاشامند

شربت سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند عصاره سنبل الطیب ۴ عرق سنبل

درس پنجاه و ششم

الطیب ۱۰۰ قند سفید ۱۰۰ عصاره را در عرق حل کنند و در حمام ماریه در ظرف در داری قند را در محلول
داخل کرده حل نمایند این شربت محرک و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم که متدرجا با
قاشق کوچک بیاشامند و از داروهای مخصوص بر هیستری میباشد

تیزن ضد صداع معمول تسیو بگیرند برگ خشک ماتیانت ۵۰ گرم آب جوش
۲۵۰ گرم شربت سنبل الطیب ۲۰ گرم برگها را مدت دو ساعت در آب جوش دم کرده و صاف نموده شربت
را بیفزایند و در ابتدای حمله مرض یک دفعه بیاشامند

حقنه ضد هیستری بگیرند گرد سنبل الطیب ۱۰ گرم مسحوق کافور لودانم سیدنهم مکد
۱ گرم زرده تخم مرغ یکدانه آب گرم ۲۰۰ گرم کافور را در زرده مخلوط کرده و گرد را افزوده و بعد آب لودانم
را داخل نموده حقنه نمایند

اسانس سنبل الطیب این اسانس را بر ابر در دفع خدارت و نعاس و اغمای عارض
در حمیات شدیده مفید میدانند و نیز در هیستری و اسم اصلی استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲
قطره است که بروی حبه قند چکانیده میل کنند و یا از ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم در پوسیون زیتی شکل مخلوط کرده
هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

تیزن سنبل الطیب و کنکینا بگیرند کنکینای زرد سلطانی ۲۰ گرم در ۱۲۰۰ گرم آب
بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و محصول را در حالت جوش بروی ۱۰ گرم نیم کوب کرده سنبل الطیب بریزند
و بگذارند سرد شده صاف کنند و این تیزن در نقاهت طولانی امراض که در اشخاص ضعیف و عصبانی
مشاهده میشود مفید است

پوسیون ضد تشنج معمول واند بگیرند نیم کوب کرده سنبل الطیب ۵ گرم در ۱۰۰
گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند مشک ۵ سانتی گرم تعفین عنبر ۱ گرم شربت بهار نارنج ۲۰ گرم
خوب مخلوط کنند و در دفع ورم حلقوم تشنجی هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و در این بین
چند حقنه از آن نعوزه بکار برند

معجون سنبل الطیب بگیرند گرد سنبل الطیب ۵۰ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون
سازند و باندازه یک فندق صبح و یکی عصر در مغز نان پیچیده بنوشند

معجون ضد تشنج معمول سودیور بگیرند گرد سنبل الطیب گرد برگ نارنج
مکد ۲۰ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و از ۴ تا ۱۰ گرم این معجون را روزی در دو یا سه دفعه بنوشند

معجون ضد صرع معمول ماد بگیرند گرد کنکینای مسحوق و از نیز گرد سنبل الطیب
مکد ۵۰ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و مدت سه ماه هر روز ۴ گرم صبح و عصر بیاشامند
و هر نه روز مدت ۲۴ ساعت استعمالش را ترک نمایند

حب سنبل الطیب بگیرند عصاره سنبل الطیب ۵ گرم جند بیدستر تریاس مکد ۱ گرم
کافور ۱ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب در روز بیاشامند

حب دافع صرع جرجی معمول میشل بگیرند عصاره تریاک ۱ دسی گرم

اسید والریانیک

سحوق سنبل هندی ۵ دسی گرم عصارهٔ سنبل الطیب عصارهٔ کنکینا مکد ۱۲ دسی گرم مطابق معمول
۲۴ حب سازند و در عرض روز ۴ حب بمریض خورانیده وصبح وعصر یک پیاله مطبوخ اربکا بوی بیاشامانند

حب ضد صرع معمول کواون بگیرند گرد سنبل الطیب ۳۰ گرم براده آهن ۱۲ گرم
زنگی عصاره تورمانتیل کند و مکد ۶ گرم مطابق معمول جهای ۵ سانتی گرمی سازند و در دفع
صرعی که بواسطهٔ استمنی (جلق) عارض شده باشد در شبانه روزی از ۵ تا ۱۰ حب در سه دفعه بیاشامند

حقنه ضد تشنج معمول منیوت بگیرند نیم کوب کرده سنبل الطیب ۲۰ گرم
در ۵۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده ۵ سانتی گرم عصارهٔ صمغی تریاک در مصفی حل نمایند و
پس از سرد شدن ۲ گرم اتر سولفوریک افزایند واین حقنه را در زرد فوق استعمال میکنند و یکی از دانشمندان
نطول اتر را بروی ماده مفتوق ذکر این ممتبی در فوق میداند

حقنه ضد تشنج قلیائی معمول میال بگیرند سنبل الطیب ۱۰ گرم در ۲۰۰
گرم آب جوش مدت نیم ساعت دم کنند و صاف کرده کربونات پتاس ۵ دسی گرم انغوزه ۱ گرم زرده تخم
مرغ ۱ دانه بیفزایند بانیکه انغوزه را با کربونات بکوبند و با زرده مخلوط کرده صلایه نمایند و کم کم مطبوخ
را بیفزایند این حقنه در نورالژی و قولنج رحمی و هیستری سودمند است

حقنه دافع تشنج بگیرند گرد سنبل الطیب گرد برگ نارنج مکد ۴ گرم در ۲۰۰ گرم آب مخلوط کرده
در دفع قولنج و سوء طمث و اقسام نورالژی حقنه نمایند

اسید والریانیک یکی از دانشمندان **پیرلوت** نام وجود این اسید را در ریشهٔ تازه
سنبل الطیب ثابت میکند و میگوید در ریشهٔ تازه بیشتر از ریشهٔ خشک موجود است و رد مینماید قول
اشخاصی را که میگویند این اسید مانند اسید سیانیدریک در ریشهٔ تازه موجود نیست و بواسطهٔ انقلابی
که از مجاورت آب و هوا حاصل میشود تولید میگردد بهر جهة اسید والریانیک عبارت از مایعی است روغنی
شکل و فرار و محلول در ۳۰ جزء آب و بهر مقداری محلول در الکل واتر و ماده عامل حقیقی سنبل الطیب
است و خواص دافع تشنج آن بواسطهٔ همین اسید میباشد و آنرا خالصاً بمقدار ۲ تا ۶ قطره در پوسیون داخل
کرده استعمال مینمایند ولی بیشتر اوقات بحالت والریانات از قبیل والریانات روی و آهن و کنین و امانیاک
و مورفین استعمال میگردد

طریق ساختن اسید والریانیک مطابق کدکس بگیرند ریشهٔ سنبل
الطیب خورد کرده ۱۰۰ اسید سولفوریک ۸۴٪ از درجهٔ ۱۰ بی کربونات پتاس ۶ آب صاف ۵۰۰ در ۱۰۰ جزء
آب بی کربونات را حل کنند و اسید را افزوده و بعد مابقی آب را داخل نمایند و محصول را در روی ریشه
ریخته ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد تقطیر کنند و ۱۳۵ جزء مقطر بردارند و مجدداً تقطیر نمایند تا
مقطر هیچ جهة دارای حالت اسیدی نباشد و محصول مقطر را با مقدار کافی کربونات سود اشباع
نمایند و بقوام شربت تبخیر کنند و مقدار کمی اسید سولفوریک ابدار بر محصول افزایند و در ظرفی ریخته
بگذارند ساکن بماند اسید والریانیک مانند طبقه روغنی شکلی در روی آن جمع میشود و بواسطهٔ عمل انجذاب
انرا اخذ کنند و در قرع زجاجی تقطیر نمایند تا خالص گردد

درس پنجاه و ششم

والریانات مایع امانیاك (محلول والریانیك) معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند اسید والریانیك کربونات امانیاك عصارهٔ الکلی سنبل الطیب مکرر ۳ آب مقطر ۹۰ عصاره را تقریباً در ۹۰ جزء آب حل کنند و از طرف دیگر اسید را با کمی آب مقطر مخلوط کرده کربونات را خورد خورد کرده اشباع نمایند و همینکه تصاعد بخار موقوف گشت مایع را مخلوط کنند و بقدری آب مقطر افزایند که ۱۰۰ اجزء گردد و با کاغذ صاف کنند و ۱۰۰ گرم این محلول دارای ۱ گرم عصارهٔ سنبل الطیب و ۱ گرم والریانات معتدلاً امانیاك است

والریانات امانیاك مطابق دستور العمل انجمن طبی بگیرند اسید والریانیك مونوهیدراته و خالص بطور طبقه نازکی در کپسول پهنی که دارای سرپوش باشد بگسترانند و بخار امانیاك آبی را در تحت سرپوش داخل کنند تا اسید والریانیك اشباع گردد در ظرفهای کوچك در داری حفظ نمایند و درانها را محکم ببندند و والریانات امانیاك از عوامل محرك و ضد تشنج است و قویاً موثر و نیز دافع هیستری میباشد و مقدار شربت ان از ده سی گرم تا ۱ گرم و زیادتر که بطور حب و پوسیون و یا مخلوط با شربت استعمال مینمایند

والریانات امانیاك مطابق دستور العمل انسی بگیرند نیم کوب کرده سنبل الطیب ۵ الکل ۹۰ درجه ۴ امانیاك مایع ۱/۸ از درجه ۱ سنبل الطیب را در ذالتح پلاسمان داخل نموده و الکل و امانیاك را مخلوط کرده بروی ان بریزند و همینکه مایع الکلی تماماً از سنبل الطیب عبور کرد بجای ان بقدری الکل ۹۰ درجه بریزند که وزن تعفین امانیاکی مساوی وزن سنبل الطیب شود و این محصول را با غایت حرارتی که از ۵۰ درجه نباید تجاوز کند تبخیر نمایند و متصل بهم زنند تا بقوام عصاره برسد و حفظ نمایند و این عصاره از عوامل ضد تشنج و ضد هیستری است و مقدار شربت ان از ده سی گرم تا ۲ گرم که در کپسول داخل کرده بطریقی که هر کپسولی دارای ۵ دسی گرم باشد و نیز بطور معجون استعمال کنند

نقاع سفالی انگلیسی معمول کاده بگیرند نیم کوب کرده ریشهٔ سنبل الطیب ۳ نیم کوب کرده خردل سیاه ۱ برگ خشك اکلیل الجبل برگ خشك مریمه مکی و ریشه زداوندی ژبی ۶ نقاع سفید ۱۰۰۰ مدت سه روز بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و مقدار شربت ان در دفع تشنج از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم است

والریانات امانیاك معمول پیرلوت بگیرند اب مقطر ۹۰ گرم اسید والریانیك ۳ گرم مخلوط کرده و بقدری کربونات امانیاك افزایند که خنثی گردد و بعد ۲ گرم عصارهٔ الکلی سنبل الطیب بیفزایند و از ۲۰ تا ۳۰ قطره این محلول را در ۱۲۰ گرم پوسیون داخل کرده در دفع هیستری و صرع بنوشند

دهن فرار کاژپوت این دهن را حاصل میکنند از تقطیر برگ و شاخه درخت کوچکی موسوم به **ملالوکاکاژپوتی** که از محصولات جزایر ملوك و از طایفه **میرتاسه** است و این دهن که کاملاً محلول در الکل و اتر سولفوریك میباشد دارای بوی نافذ شدیدی است شبیه به بوی مخلوط دتر باشتین و کافور و نعناع فلفلی و گل سرخ و وزن مخصوص ان در ۱۲ درجه سانتیگراد از ۰/۹۱۴ تا ۰/۹۱۶ تغییر میکند و نوعاً این دهن دارای مقداری مس میباشد و سبزی رنگش بواسطهٔ انست و لهذا باید

نسخه‌های ضد تشنج

از اجزاء انقطیر کرده و بتصفیه نمود تا عاری از صمغ گشته و خالص گردد

دهن فرادکاژپوت از عوامل محرک و معرّق است و از ۲ تا ۱۰ قطره در دفع کولرای تشنجی و نود و دلالات هضم استعمال میشود و نیز اجزاء منفرداً و هم مخلوط با کنکینا در دفع حمیات نائبه ردیه تجویز میکنند و نطول آن در دفع اوجاع رومانیسمی مؤثر است اعم از آنکه خالص استعمال شود و یا مخلوط با زیت و یا مایع الکلی

پوسیون محرک بگیرند دهن فرادکاژپوت ۱ گرم اتر سولفوریک الکولیزه ۴ گرم عرق نعناع ۱۵۰ گرم شربت بهارنارنج ۴۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

سفوف راکولو بگیرند مسحوق سنبل الطیب ۲ گرم مسحوق نوشادر منزی ۲ هر کاژپوت مکدر ۲۰ سانتی گرم مخلوط کرده سفوف نمایند و در دفع صرع همه روزه از یک تا سه مقابل مقدار مذکور را در یک یا سه دفعه سفوف کنند و این سفوف در آلمان خیلی شهرت دارد

حب معمول بومت بگیرند دهن فرادکاژپوت ۱ گرم عصاره خطمیانا ۳۲ گرم مسحوق برگ نارنج مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۲ تا ۵ حب در عرض روز بنوشند و میتوان بجای مسحوق برگ نارنج منزی استعمال کرد

سلن حردابی (کندرابی) نسلن د وماده (انسانس داو) ل: سلنوم

نباتی است از طایفه **چتری** و در صحراهای جنوبی فرنگستان عمل میاید و در قدیم در دفع صرع و هیستری قطربی سایر اقسام نود و خیلی استعمال میگردید و مدتی استعمال آن متروک بود تا در این اواخر دکتر **هرپن** ریشه آن را مجدداً در دفع صرع با فواید زیاد استعمال کرد و این ریشه فقط جزئی است از این نبات که اکنون استعمال میگردد و لحمی میباشد و دارای الیافی است ثخین و طویل و رنگ آن از طرف خارج اسمر تیره و در داخل سفید شیری و بوی آن تند و معطر و طعمش حاد و گزنده و در خشک شده آن این بوی و طعم باقی است و رنگ مسحوق این ریشه در روشن مایل بخاکستری است

مقدار شربت گرد ریشه سلن در دفع صرع از ۱ تا ۵ گرم است که در نصف گلاس شربت قند نیم گرم مخلوط نموده و یک قاشق چای خوری رُوم و یا عرق کشمش در آن داخل کرده شب هنگام خواب بیاشامند و همین مقدار صبح و همین مقدار عصر نیز بطریق مذکور بنوشند

شنوپود (شنوپودیوم امبروزیوئید) (چای مکزیک)

نباتی است از طایفه **شنوپوده** و در طب شاخه‌های گلدار آنرا مانند عوامل ضد تشنج استعمال میکنند و بیشتر مطبوخ ۸ تا ۱۰ گرم از آن در ۵۰۰ گرم آب تجویز مینمایند

تیزان شنوپود معمول بارتز بگیرند شنوپودیوم امبروزیوئید ۴ گرم در ۵۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم شربت بهارنارنج بیفزایند و در قطرها اطفال استعمال نمایند

در بیان نسخه‌های ضد تشنج مختلف

پوسیون ضد هیستری مطابق کدکس بگیرند شربت مرکب بومادران

... گرم تعفین جند ۲ گرم عرق سنبل الطیب عرق بهار نارنج مکید ۶ گرم اتر سولفوریک ۴ گرم پوسیون
سازند و هر ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

مخلوط ضد تشنج معمول سیدنم بگیرند تعفین سنبل الطیب ۲ گرم تعفین
جند ۵ گرم اتر سولفوریک ۱۵ قطره عرق تخم شبت ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و در ضعف آلات صوت با قاشق
کوچک متعدد جا بنا شامند

قطور مسکن المانی بگیرند تعفین انغوزه ۲۰ گرم تعفین جند ۱۵ گرم تعفین تریاک ۵
گرم مخلوط کنند و در دفع هیستری از ۱۰ تا ۲۰ قطره در پوسیون مناسب و یا در قدری آب سرد مخلوط
کرده بیاشامند

قطور سفالی انگلیسی بگیرند جوهر ابریشم خام ۱۵۰ گرم اسانس لوند ۵ گرم الکل ۳ درجه ... مند
۳۰ گرم در قرع بلوری داخل کرده و تا درجه بیوست تقطیر کنند و از ۵ تا ۶ قطره در مایع مناسبی مخلوط کرده بیا[شامند]

الکسیر منتن فولد بگیرند الکل خالص ۱۵ گرم جند بید ستر ۲ گرم انغوزه ۱۰ گرم جوهر ...
گوزن تریاک مکید ۵ گرم مدت چهار روز بخیسانند و با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و در دفع هیستری ۴ گرم
در مایع مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

تعفین منتن دوده بگیرند دوده ۱۰ گرم انغوزه ۵ گرم در ۱۰۰ گرم الکل ۳۲ درجه مدت
۱۰ روز بخیسانند و با کاغذ صاف کنند و در دفع اختلاجات اطفال از ۵ تا ۶ قطره در یک گیلاس شربت قند
مخلوط کرده بنوشند

کاسر الریاح دالبی بگیرند تعفین تریاک ۱۵ گرم تعفین انغوزه اسانس نعناع مکید ۱۰ گرم اسانس
گردو یا منری کلسنه مکید ۵ گرم تعفین جند ۲۵ گرم جوهر شراب ۱۰۰ گرم شربت ساده ۱۲۵ گرم مخلوط کنند
و یک قاشق چای خوری در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

سفوف کاربگان بگیرند کردگوشت ۲۵۰ گرم کهربای مسحوق ۳۷۵ گرم مرجان قرمز گل
مختوم مکید ۱۲۵ گرم شنجرف کرمس معدنی عاج سوخته مکید ۱۲ گرم مطابق معمول سفوف ساخته و
در بسته های ده سانتی گرمی تقسیم کنند و در امراض اختلاجی اطفال از ۲ تا ۶ بسته در عرض روز سفوف نمایند

حب ضد هیستری بگیرند جند بید ستر عصارهٔ سنبل الطیب مکید ۲ گرم انغوزه انزروت
مکید ۱ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند در ابتدا روزی یک حب و بعد دو تا سه حب بیاشامند

حب جید فولر بگیرند صبر زرد ۶ سنامکی ۴ انغوزه ۲ انزروت ۲ مرمکی ۲ زعفران ۱ ...
اسولفات آهن ۱۲ دهن کهربا ۱ با مقدار کافی شربت بومادران حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و این حب را
مانند عوامل دافع هیستری استعمال میکنند

حب ضد صرع معمول پودرکا بگیرند بنگ هندی ۵ گرم انغوزه ۱ گرم جند
بید ستر ۵ گرم مطابق معمول ۲۰۰ حب سازند و هر ساعت فاصله یک حب بیاشامند

حب ضد تشنج معمول هونوره بگیرند عصارهٔ سنبل الطیب عصارهٔ کنگر ...
مکید ۵ گرم با مقدار کافی گرد سنبل الطیب ۲۰ حب سازند و از ۶ تا ۱۰ حب در صرع کلوروز استعمال نمایند

اسید سیانیدریک

حب مسکن معمول گنتر بگیرند نعوزه عصارهٔ سنبل الطیب مکده گرم عصارهٔ بلادن ده سانتی گرم اکسید مصعد روی اگرم جند بید ستر یک گرم مخلوط کرده خمیر متحدالاجزائی ساخته و حبهای ده سانتی گرمی ترتیب دهند و این حبوب را در دفع قطرب بکار برند در صورتیکه مرض مزمن بود با سایر وسائط معموله مقاومت کرده باشد از استعمال این حبوب نتایج سریعه حاصل میشود و مقدار شربتا نفاده حب صبح و ده حب ظهر و ده حب عصر است

در بیان فصل هفتم در سیانوژن و املاحی که دارای اسید سیانیدریک اند

سیانوژن (مشتق از دو لفظ یونانی است یکی **سوانوس** یعنی نیلگون و دیگری **ژناو** یعنی تولید میکنم) عبارت از جسمی است بخاری شکل و مرکب از یک حجم بخار کربون و یک حجم ازت در حالتیکه این دو حجم متکاثف شده و یک حجم حاصل کرده اند و از این جسم ترکیبات چندی تولید میگردند عبارتند از اسید سیانیدریک و اقسام سیانور که دو اول معروف به اسید پروسیک و پروسیات بودند طبعاً این جسم در بادام تلخ و برگهای عده زیادی از نباتات طایفهٔ **روزاسه** موجود است و ما در این در ابتدا اسید سیانیدریک و اقسام سیانور را بیان میکنیم و بعد به ذکر نباتاتی که دارای سیانوژن اند میپردازیم و در آخر نسخ متداوله سیانوژن را ذکر میکنیم

اسید سیانیدریک (اسید پروسیک اسید هیدروسیانیک ل اسیدوم سیانیدریکوم) این جسم را دو نفر از معلمین **شیل گلوسک** کشف نموده اند و جسمی است مایع بی رنگ و بوی آن خیلی نزدیک ببوی بادام تلخ و طعم آن فی الجمله حاد و وزن مخصوصش ۰٫۷۰۵ و در ۲۶ درجه حرارت جوش میاید و در آب بمقدار کم محلول است و این اسید از اجسامی است که خیلی بسرعت تجزیه میگردد و گاه دیده شده که در چند ساعت تجزیه گشته و فاسد شده است و یکی از اسباب سرعت فسادش اثر نور میباشد و نیز مجاورت با آب سبب تجزیه اش میگردد و همچنین است اختلاط آن بالعرق و تنتور و شربت و سایر صور دوائی و نیز انسته استشمام بوی بادام تلخ دلیل بر عدم تجزیه آن بود زیرا ممکن است که بوی بادام تلخ بشدت متصاعد گشته و اسید کاملاً تجزیه شده باشد و بهترین علامتی برای فساد و تجزیه آن تغییر رنگ است یعنی حصول رنگ آبی

در بیان اثر فیزیولوژی اسید سیانیدریک و قدرت زهر آن

اثر اسید سیانیدریک خالص بقدری قوی است که جهت حصول سوانح عصبانی خطیره از قبیل دوار و احساس تقبض و صداع و غیره استنشاق بخار آن کفایت میکند و چون بحالت خلوص از آن داخلاً استعمال کنند بسرعت برق موجب حصول آثار خطیره میگردد و **تروسو** در درواست تجربه ذیل را اجرا نمود قطعهٔ پنبه را بر یک قطره اسید سیانیدریک خالص آلوده کرده در دهان انها گذاشت بزودی [illegible] مشاهده نمود

در پنجاه و هفتم

که حیوان مثل مرده افتاد و در مدت یک ساعت عوارض عصبانی خطیره مانند اختلاج و تشنج و دوار و فالج و
حرارت در آن بروز داشت و هرگاه یک قطره اسید سیانیدریک خالص را بروی زبان و یا ملتحمه چشم سگی
بریزند و یا در تحت جلدش داخل نمایند پس از چند ثانیه آن حیوان از پا افتاده و پس از چند دقیقه میمیرد و نیز **گروپسو**
میگوید در مریضی که مبتلی به صید رد نوبی بود ۳۰ قطره اسید سیانیدریک **شیل** یک دفعه استعمال نمودم
ده ثانیه پس از استعمال این مریض مثل مرده افتاد ولی کم کم بحال اول خود رجعت کرد و پس از دو ساعت مجددا ۴
قطره دیگر استعمال کردم در این دفعه بمحض اینکه دوا بروی زبان مریض رسید مانند شخص برق زده افتاد
و چند دقیقه بهمین حالت باقی ماند و بعد اختلال در حواسش ظاهر گشت و نیز همین مصنف ذکر میگوید
در سه نفر مسموم اسید سیانیدریک که هر سه نفر مرده بودند هیچ جز اختلاجی بروز نداشت و در ابتدا حالت
حرارت عمیق و بطلان کامل آثار حیوة حیوانی ظاهر بود و نبض در شرائین زندی و صدغی غیر محسوس و در
شباهتها محسوس و در کسالت دوران برحمت احساس میشد و تنفس خیلی سریع و گاه گاه تنفس طولانی عارض میگشت
و بوی بادام تلخ بطور وضوح از نفس آنها استشمام میشد

یکی از دانشمندان موسوم به **کولون** که اختبارات زیادی در شخص خود در باب اسید سیانیدریک کرده
اسید پروسیک **شیل** را مقدار مجددا از ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ تا ۸ قطره با آب مخلوط نموده اشامیده
است میگوید پس از شرب مقدارهای اخری چند دفعه تهوع جزئی با ازدیاد ترشح براق بمقدار زیاد عارض
شد و میگوید ممکن است این کثرت ترشح براق بواسطه تهوع بوده باشد و نبض در مدت ۲۰ دقیقه از ۶۸ که
حالت طبیعی آن بود بالا رفته تا ۸۰ ضربه رسید و پس از یک ساعت بحالت اول برگشت و در مدت چند
دقیقه احساس ثقل سر و فی الجمله صداعی مینمود و بالاخره در مدتی زیادتر از یک ساعت احساس قلقی در حوالی
قلب میکرد

بهرجهة اشخاصیکه مکررا اسید پروسیک **شیل** را از ۱۰ تا ۱۲ قطره در مدت ۲۴ ساعت در مرضای
خود استعمال کرده اند فقط علامتی از اثرات مشاهده نموده اند صداع و حالت فتور و بعضی اوقات حالت
عدم راحت بواسطه احتداد عصبانی بوده است و بهیچوجه در آلات دوران و آلات ترشحیه اثری از آن ندیده اند
بکرل که یکی از دانشمندان بزرگ فزیولوژی است در باب اثر فزیولوژی اسید سیانیدریک میگوید
چون بمقدار مناسب این دوا را استعمال کنند آثار حاصله از آن چندان اهمیتی ندارند و عبارتند از احساس
حرارت در قسمت معدی معوی و بعضی اوقات بروز اسهال جزئی و طپش قلب و در نبض تغییر محسوسی
مشاهده نمیشود و چون مقدارش را قدری زیادتر کنند حرارت جلد زیاد میشود و بعضی اوقات عسر
النفس جزئی و دوار و ارتعاش سر و صداع جزئی و خشکی و میل بخواب بروز مینماید

فادزهر اسید سیانیدریک سوانح حاصله از اثر اسید سیانیدریک بقدری
سریع العروض اند که بندرت میتوان از بروز آنها جلوگیری نمود و باید دانست که این ماده سمی چون فورا
موجب هلاکت نشود بدن متدرجا آن را دفع کرده و حالت سکون و آرامی مقرر میگردد و کربونات امونیاک
را فادزهر این ماده سمی دانسته اند و همچنین استنشاق بخار کلور و دوش آب سرد در طول تمام نقاط
بخصوص نقاط عنقی و این دو واسطه بقدری موثر اند که در حیوان مثل سگ [illegible] اسید سیانیدریک نیز بورد

اسید سیانیدریک طبی

علامات هنگام سموم میتوان بواسطه انها جیوه را رجعت داد و نیز استنشاق بخار امانیاک و استعمال ناژیه
های مثلوج در سر و کلور زا بر روی ستون فقرات سودمند است و یکی از دانشمندان موسوم به اسمیت
کربونات فرو و فریک را بهترین تریاقهای اسید سیانیدریک میداند مشروط برانکه در هنگام استعمال
ساخته شود و این ملح را از این طریق میسازند بواسطه کربونات سود رد میکنند مخلوطی از سولفات پروتو
اکسید اهن و سولفات سرکوئی اکسید ان را و چون شرط اثر این دوا است که تازه ساخته شده باشد و عوارض
سمیم اسید سیانیدریک خیلی بسرعت بروز میکند پس مجالی برای طبیب در استعمال ان نخواهد بود

در بیان اثر ترپوتیکی اسید سیانیدریک و طرز ساختن و استعمال ان

چنانچه سابقا بیان کردیم اسید سیانیدریک خالص یکی از سموم بسیار خطرناک است و مصنفین این
اسید و ترکیبات ان و محصولات سیانوژنی را در تعداد عوامل مخدره ذکر کرده اند لکن از چند جهت تباین
کلی در میان انها موجود است و بطور وضوح مشاهده میکنیم که اثر ترکیبات سیانوژنی کاملا با اثر مخدرات
اختلاف دارد و اگرچه مانند مخدرات مسموم میکند انسان و سایر حیوانات را که سلسله عصبانی انها خیلی
بزرگ است اما در حیوانات پست و در نباتات که وجود سلسله عصبانی در انها مشکوک است اثر سمی ترکیبات
سیانوژنی خیلی قوی تر است و بقول کلی چیزیکه میتوان گفت صحیح است انستکه این ترکیبات فاسد میکند
جیوه را در همه موجودات حتی در ان موجوداتیکه جوشان فقط بیک سلول ساده تعلق دارد و متوقف
میسازند عمل تغذیه و هضم نورد را و معلق نگاه میدارند هر نوع انقلابی را از این جهت است که از عوامل انتی
سپتیک محسوب میشوند و نیز این سموم از مخدرات متمایزاند باینکه هرگز عادت نمیشوند
اگرچه مصنفین ادویه سیانوژنی را خیلی مدح کرده اند ولی در استعمال انها احتیاط را نباید از دست داد اسید
سیانیدریک را مانند مسکنات در دفع سرفه مزمن و ضیق مزمن و اسم و سیاه سرفه و گاسترالژی مزمن استعمال
میکنند و در خارج در دفع اختلالات جلدی که با حکه شدید همراه باشند از استعمال ان تمجید یادی کرده اند

مواد مانعة الجمع کلور و بیشتر املاح فلزی و سولفورها و اکسیدها را با اسید سیانیدریک
نباید جمع نمود

اسید سیانیدریک طبی (اسید پروسیک طبی) این اسید را چون بقاعده
کدکس بسازند میتوان مدتی نگاه داشت بدون انکه فاسد شود و باید انرا در صراحی در بسته در
در پناه روشنائی حفظ نمود

طریقه ساختن ان مطابق کدکس بگیرند مسحوق فرو و سیانور دپتاسیوم ۱۰ گرم
اسید سولفوریک متعارفی ۵ گرم اب مقطر ۱۰ گرم فرو و سیانور را در قرع بریزند و اب و اسید را
مخلوط کرده بروی ان بریزند و باعانت انبوبه را نو داری الت مبرد **لیبیک** را بان متصل کنند بطوریکه
انتهای این الت در صراحی درجه داری واقع شود که محتوی ۵۰ گرم اب مقطر باشد و این صراحی را
باید در اب سرد گذارند و قرع را با دقت حرارت دهند محصول مقطر از انبوبه و الت مبرد عبور کرده بهوا

درس پنجاه و هفتم

داخل میشود و هنگامیکه حجم مایع محتوی در صراحی به ۱۰۰ سانتی متر مکعب رسید عمل تقطیر را موقوف سازند و محصول را بدقت مخلوط نمایند و بعد در یک ظرفی تقریباً دو سانتی متر مکعب محلول پتاس کستیک ایدریک (ا) بریزند و یک سانتی متر مکعب از مایع مقطر با چند قطره محلول کلورور سودیوم و از ۱۰ سانتی متر مکعب اب مقطر برابر قرار بیند و با اعانت شیشه درجه داری محلول ازتات نقره را که محتوی ۱۷ گرم ازتات خالص در ۱۰۰۰ سانتی متر مکعب اب ۱۵ درجه بود قطره قطره بروی ان مخلوط بچکانند و متصل بهم زنند تا رنگ ان برگشته و فساد ثابتی متشکل گردد و از حجم محلول نقره که بکار برده اند باید مقدار اسید سیانیدریک محتوی در ان مایع را معین نمود و باید دانست که یک سانتی متر مکعب این محلول مقابل میکند با ۰٫۰۰۵۴ یعنی ۵۴ ده میلی گرم اسید سیانیدریک خالص را انوقت باید حساب کرد و بر محصول مقطر بقدر کفایت اب مقطر افزود و محلولی حاصل کرد که هر یک گرم ان دارای یک سانتی گرم اسید سیانیدریک باشد و این محلول را در صراحی های بلوری سیاه که در انها سنباده بود حفظ کنند

اسید سیانیدریک متداولی که بطریق مذکور ساخته شده باشد از عوامل مسکن سلسله عصبانی است و بخصوص موثر است در دفع تشنجهای موجی که با دوام و امتلاء دموی همراهی مینمایند و اثر ان کم دوام است و عادت نمیشود و از سموم بسیار خطرناک است و مقدار شربتش از ۲ تا ۵ گرم که در ۱۲۰ گرم پوسیون داخل کرده با قاشق اش خوری کوچک متدرجاً بیاشامند و این مقدار دارای ۲ تا ۵ سانتی گرم اسید سیانیدریک از قبیل اکرنا ولیکن در پرودیگو بطور غسول استعمال مینمایند که از ۱ تا ۳ جزء انرا در ۱۰۰ جزء اب داخل کرده تغسیل نمایند و عرق غار گیلاس با دام تلخ را در این موقع بجای ان استعمال میکنند و باید دانست که مایع پوسیون اسید سیانیدریک باید اب خالص بوده بدون قند و غیره و اگر این شرط را اجری کنند اخرین قاشق این پوسیون دارای همان اثر و قوت اولین قاشق خواهد بود والا بواسطه مجاورت با قند و غیره فاسد گشته و اثرش زایل میشود

اسید سیانیدریک اکستامپورانه مطابق انجمن دواسازی لندن

بگیرند سیانور نقره ۱۳/۴ اسید کلوریدریک ۱۰/۸ از درجه ۱۵ اب مقطر ۱۳ مخلوط کنند و این مخلوط دارای مقداری کلورور نقره است که محلول نیست و در ۹۰ جزء اب ۲/۲ اسید سیانیدریک دارد یعنی در ۱۰۰ جزء ۲/۴ پس از اسید سیانیدریک متداولی که ۱ در ۱۰۰ دارد خیلی قوی تر است (جهت تعیین مقدار اسید سیانیدریک در هر مایعی که باشد ملاحظه نمایند عرق غار گیلاس را)

اسید سیانیدریک اکستامپورانه معمول بیمارستانهای لندن و ممالک متحده امریک

بگیرند اسید طرطریک ۱۰ اب مقطر ۷ سیانور پتاسیوم ۴ اسید و اب را در صراحی در سنباده داخل کرده و حل نمایند و بعد سیانور را بیفزایند و در صراحی را بگیرند و بهم زنند و بگذارند بمانند تا بی طرطرات پتاسی که تولید شده است درد گردد و پس از انکه صراحی سرد شد بواسطه عمل انحراف مایع مصفی را در صراحی بلور سیاهی بریزند و حفظ کنند و این اسید ۱/۳۰۰ وزنش بی طرطرات پتاس را بطور محلول نگاه میدارد و در ۱۰۰ جزء این محلول ۲/۱۷ اسید سیانیدریک خالص موجود میباشد و از اسید سیانیدریک طبی به نسبت ۲/۱۷ به ۱ قوی تر است

ه. اب معابان شد و در خارج اسید سیانیدریک را در دفع اخلاط حقیقی که با خوارش همراه بوده ۱۴

عطر
سیانور مضاعف

سیانور مضاعف و هیدراتِ آهن (بنیل پروسی) سیانوفرات فریک) فرّو سیانور فریک)

این ملح حاصل میشود از ترکیب پروتو سیانور آهن با دو تو سیانور آهن و جسمی است جامد و بی طعم و بی بو و دارای رنگ آبی قشنگی و در آب و الکل و اتر غیر محلول و در صنایع بمقدار زیاد ساخته میشود و جهة استعمالات طبّی باید از آن تصفیه نمود باین طریق بگیرند بنیل پروسی تجارتی را و نرم کوفته و در اسید کلوریدریک و یا اسید سولفوریک ابدا در بحته مدتی بگذارند بمانند تا الومین و اکسید آهنی که ممکن است در آن باشد حل گردد و بعد شسته و خشک کنند

در بیان اثر پولیتیکی بنیل پروسی

اثر سمّی بنیل پروسی خیلی مشکوک است و اسید سیانیدریک آزاد نمیگردد مگر بواسطهٔ حرارت بسیار شدید و **کولون** ثابت کرده که بنیل پروسی سمیّت ندارد مگر آنکه بمقدار خیلی زیاد استعمال شود و آنرا در بسیاری از امراض استعمال میکنند و یکی از دانشمندان حمیّات نائبه را باین طریق مداوا مینماید که در ابتدا یک مسهل بمریض میدهد و بعد در زمان فترهٔ حمی هر ربع ساعت سفوف ذیل را استعمال میکند بگیرند هیدرو سیانات آهن [بر ربع ساعت]

یک گرم فلفل و یا خردل کوبیده ۲۰ گندم در اولین فترهٔ حمی از ۴ تا ۶ دفعه این سفوف را معمول میدارد و در روزهای بعد ۳ و ۲ دفعه و یکی دیگر از دانشمندان تلالیژ بنیل پروسی را بر سولفات کنین ترجیح میدهد آنکه دارای هیچ طعمی نیست ۲ هم در زمان اشتداد حمی و هم در زمان فترهٔ هر دو میتوان آنرا استعمال کرد ۳ استعمال این ملح بمقدار کم مکفی است یعنی از ۲۰ تا ۳۰ سانتی گرم کرد و با سه دفعه در عرض روز استعمال شود ۴ از دخول این ملح در معده نه تنگی در تنفس عارض میشود و نه ضعف ۵ چون حماّی نائبه را با این دوا مداوا کنند کمتر عکس میکنند تا آنکه با کنکینا مداوا شده باشد ۶ بقول کلی اثر این دوا در دفع حملهای مرض خیلی سریعتر از اثر کنکینا ظاهر میگردد و نسخهٔ که این مصنف استعمال میکند عبارت از این نسخه است بگیرند مسحوق هیدرو سیانات آهن مسحوق نبات مکرّر یک گرم مخلوط کرده سه قسمت کند و در سه دفعه در عرض روز بیاشامند و همین مصنف این دوا را نیز در دفع اسهال مزمن تجویز مینماید و در این وقت مقدارش را در عرض روز به یک گرم و نیم میرساند و یکی از دانشمندان شهر انورس صرع را بواسطهٔ استفراغ دم معالجه مینماید و در بین روزی از ۵ تا ۳۰ سانتی گرم بنیل پروسی استعمال میکند و دیگری از دانشمندان شهر برد و قطرب را بطریق مذکور مداوا مینماید و علاوه حمامهای نصفه و نطولات مبرّد بر روی سر معمول میدارد و ترجمه بنیل پروسی از عوامل ضد صرعی است که امروز استعمالش شایع است و مقدار شربتان از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حبّ که ۳ یا ۴ دفعه در عرض روز استعمال شود

سیانور پتاسیوم (هیدرو سیانات پتاس) یا سیانور دو پتاسیکوم

جسمی است سفید و پس از ساخته شدن بی بو ولی در مجاورت اسید کربونیک هوا قدری از آن تجزیه شده و بشدت بوی بادام تلخ استشمام میگردد و این جسم در الکل بمقدار کم محلول و در الکل جوش بخوبی محلول و در آب محلول تر و طعم آن خیلی تند و قلیائی و تلخ است

طریق ساختن سیانور دپتاسیوم مطابق کدکس

بگیرند سحوق فروسیانور
پتاسیوم مقدار منظور در کرم خان بخشکانند و در بوته و یا ظرفی که دارای سرپوش باشد داخل کنند و تا حرارت
قرمز تکلیس نمایند تا دیگر چندان بخارات از آن متصاعد نشود و بواسطهٔ پافتیر آهنی که در فوق بوته واقع شده مادهٔ
ذوب شده را صاف نمایند و مصفی را حرارت دهند تا کربور آهنی که در آن معلق است جدا گردد و چون سرد شود
سیانور دپتاسیوم بشکل مینای سفید بلوری متبلور میگردد و هرچه غیر از ماده سفید در آن یافت شود جدا کنند
اثر سیانور دپتاسیوم مانند اسید سیانیدریک است و از آن سهل الاستعمال‌تر و مقدار شربتش از نیم تا ۵
سانتی گرم و زیادتر که بطور پوسیون استعمال کنند و چون اسید کربونیک هوا تجزیه میکند سیانور دپتاسیوم
را و اسید سیانیدریکش را متصاعد میسازد لهذا ترکیبات دوا سازی آن خیلی سریع الفساد خواهد بود
و آنها را نباید ساخت مگر در هنگام استعمال و در خارج محلول مائی سیانور دپتاسیوم را از قرار ۱ در ۱۰۰ [illegible]
غسول و قطور استعمال میکنند و نیز قیروطی و پماد آن مستعمل است و مانند اسید سیانیدریک از سموم خطیره است

در بیان اثر فیزیولوژی و اثر تراپوتیکی سیانور دپتاسیوم

سیانور دپتاسیوم را با فروسیانور دپتاسیوم نباید مشتبه نمود زیرا که مانند اسید سیانیدریک از عوامل قوی
الاثر است و در استعمال آن نهایت احتیاط را باید مرعی داشت و حال آنکه فروسیانور را بمقدار زیاد بدون
عروض هیچ سانحه میتوان استعمال نمود

اثر سمی سیانور دپتاسیوم مانند اثر سمی اسید سیانیدریک است رجوع نمایند به اثر فیزیولوژی اسید
سیانیدریک و فوائد و اثر تراپوتیکی آن چون در داخل استعمال شود نیز مانند اسید سیانیدریک است
و در استعمالات خارجی بر همه محصولات سیانوری تفوق دارد و شرط استعمال خارجیش آنست که بروی
جلد بشره دار منطبق گردد و هرگز بروی جلد عاری از بشره نباید استعمال شود و اگرچه محلول مائی و الکلی و
اتری از آن در استعمالات خارجی بکار میبرند ولی بیشتر محلول مائی معمول است زیرا که این مایع بهتر سیانور د
پتاسیوم را حل میکند و در این موقع از ۴ تا ۵ سانتی گرم در یک روز کفایت میکند و سیانور را در [illegible]
حل کرده باشند تا بعدها پارچه و یا پنبه محلوج را بدقت در آن آلوده نموده و بروی مواضع مبتلا نطول کنند
و همینکه خشک شد بزودی عوض نمایند و در بعضی حالات لازم میشود که پس از شفا دو یا سه روز استعمال
دوا را ترک نکنند بهر جهة چون محلول سیانور دپتاسیوم را بروی هر یک از اجزاء جلد منطبق سازند احساس
برودت بسیار شدیدی در آن موضع میگردد تا تعادل مقرر شود و نیم ساعت بعد احساس [illegible] و
یک قسم حکه میشود که چندان مکروه طبع نیست و مادامی که دوا بروی جلد منطبق است این احساس برقرار
میباشد و جلد بخصوص در وقتیکه محلول الکلی استعمال شده باشد سرخ میگردد و چون استعمال دوا را موقوف
سازند این حالت ادنی مفقود میشود خاصه در صورتیکه انطباق آن با جلد زیادتر از ۲۴ یا ۴۸ ساعت
نباشد ولی اگر مقدار دوا زیاد بود و مدت پنج شش روز آنرا استعمال کنند ممکن است اریتم و اگزما و یا
فلیکتن بروز کرده و ثابت بمانند و قطع نظر از علامات موضعی مذکوره ممکن است علامات عمومی در اقبل

سیانور جیوه

بطوء نبض و تنفس بروز نمایند و این حالت بطوء در محموم بیشتر تغییر پذیر است ولی در اشخاص صحیح کسر صحت آن هنوز محل نشده ثابت میباشد **تروسو** که نطول سیانور پتاسیوم را در خودش امتحان کرده میگوید علاوه بر بطوء دوران احساس برودت در اجزاء مختلف بدن و میل بخواب نیز بروز مینماید

از نطول محلول سیانور پتاسیوم بروی جبهه ممکن است چند قطره در ما بین اجفان داخل گردد و موجب بروز وجع شدیدی در چشم شود بخصوص هرگاه که محلول الکلی را استعمال کرده باشند ولی این حس وجع که مدت یک دقیقه طول میکشد هرگز موجب حصول سانحه در چشم نمیشود

چون مسحوق سیانور پتاسیوم را بطور خالص و یا مخلوط با قروطی بروی جلد بی بشره منطبق سازند موجب وجع بسیار شدیدی در آن محل میگردد که مدت چندین ساعت دوام میکند و اسکاری حاصل میشود شبیه بر اسکار حاصل از پتاس محرق و از این جهت است که استعمال سیانور پتاسیوم را بروی جلد عاری از بشره منع کرده اند

مواد مانعة الجمع جمع ما بین اسیدها و یدورها و املاح آهن و املاح زیبق با سیانور پتاسیوم نباید نمود

سیانور زیبق (پروسیات زیبق) سیانوره توم هیدرار ژیریکوم

ملحی است بی رنگ و بشکل منشورهای لوزی شکل متبلر میگردد و طعم آن تند و فلزی و در آب بخوبی محلول و در الکل بمقدار کم حل میشود

طریق ساختن آن مطابق کدکس بگیرند بی اکسید زیبق ۳ نیل پروسی خالص ۴ آب مقطر ۴۰ بی اکسید و نیل را نرم صلایه کنند و در کپسول چینی با ۲۵ جزء آب مقطر مخلوط کرده بجوشانند و همینکه حصول رنگ قهوه حاصل نمود از روی آتش برداشته بگذارند ته نشین شود و بواسطه عمل انحراف مصفای روی آنرا برداشته با کاغذ صاف نمایند و تفاله را با ۱۵ اجزاء دیگر آب مقطر بجوشانند و بگذارند ته نشین شده مصفای آنرا نیز بواسطه عمل انحراف برداشته و با کاغذ صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده در کپسول چینی تبخیر نمایند تا قشر نازکی روی آن بر بندد و بعد بگذارند سرد شده تا متبلر گردد و متبلرها را از آب ماده جدا کرده در گرمخانه بخشکانند و آب ماده را نیز تبخیر نموده و مجدداً متبلر سازند و اگر خواسته باشند نیل پروسی غیر خالصی که در تجارت متداول است استعمال نمایند باید اول آنرا با اسید کلوریدریک و بعد با آب مقطر بشویند

سیانور جیوه یکی از سموم قویه است و مقدار شربت و طریق استعمال آن مانند ادشکنه (رجوع نمایند در جیوه بی کلورور زیبق را)

محلول سیانور جیوه معمول ماندروزا بگیرند سیانور جیوه از ۶ تا ۱۰ سانتی گرم لودانم سیدنم از ۱۰ تا ۱۵ گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم حل کنند و یک قاشق آش خوری کوچک صبح و یکی عصر در یک پیاله تیزن مخلوط کرده بیاشامند

سیانور روی در جزء روی ذکر شد

در پنجاه و هفتم

در بیان نباتاتیکه سیانور حاصل مینمایند

از عدهٔ زیادی نباتات اسید سیانید ریک حاصل میشود اعم از آنکه این ماده در آنها بالطبع متشکل شده و موجود بوده و یا آنکه فقط مواد اصلیهاش در نبات موجود بوده و بواسطهٔ تعامل و فعل و انفعال در هم تولید گردد و عموماً اسید سیانید ریک در این مواقع با دهن فراری همراه است که بوئی شبیه به بوئی است که مثلاً از برگ غار گیلاسی و یا گل عوسج متصاعد میگردد و مخصوصاً نباتات طایفهٔ **روزاسه** دارای این اسید و دهن فرار میباشند و بوی معطر عرق هستههای تلخ و کیرش المانیها بواسطهٔ همین اسید است و عموم هستههای تلخ از قبیل هستهٔ زردآلو و هستهٔ آلوبالو و اقسام گیلاس و آلو و هلو و غیره نیز دارای اسید سیانید ریک و دهن فراری هستند موسوم بدهن فرار بادام تلخ زیرا که بیشتر از بادام تلخ اخذ میکنند ولی جهة حصول این اسید در مواد مذکوره یک انقلاب ثابتی لازم است چه مواد اصلیهاش در آنها موجود میباشد و برخلاف برگ غار گیلاسی و برگ اقسام گیلاس و برگ و گل هلو در وقتی که بر روی درخت میباشند بوی متمایزی از آنها متصاعد میگردد که در هستههای مذکور این بو مشاهده نمیشود مگر در تحت اثر بعضی شرایط یعنی انقلاب ثابتی که ذکر کردیم و همچنین گلهای بسیار دیگر از اقسام **روزاسه** و بعضی نباتات دیگر که از این طایفه نیستند مانند گل خرزهره (دفلی) نیز دارای بوی اسید سیانید ریک و اسانس بادام تلخ میباشند پس در این مواد اخری طبعاً اسید سیانید ریک وجود دارد و در حصول آن انقلابی لازم نیست

ما در این درس بادام تلخ و غار گیلاسی را منفرداً بیان میکنیم و اثر هستههای تلخ را بر بادام تلخ و برگ و گلهای مذکور را بر غار گیلاسی باید قیاس نمود

بادام ع **لوز** ف **اماندل** ل **امیگدالوم** یو **امیگدالون** بود و قسم است بادام شیرین ل **امیگدالوم دولسیس** و بادام تلخ ل **امیگدالوم امارا** درخت و قسم ثمر درختی میباشند از طایفهٔ **روزاسه** و از جنس **امیگدالوس** موافق تجربهٔ یکی از دانشمندان مغز بادام شیرین دارای اجزای ذیل است آب ۵/۳ مادهٔ قشری ۵ زیت ۵۴ البومین ۲۵ قند مایع ۹ صمغ ۳ نسج نباتی ۴ اسید و تلف عمل ۵/۵ و مغز بادام تلخ علاوه بر مواد مذکوره دارای مادهٔ زرد رنگی است موسوم به **امیگدالین** و یک سفری زند و حاد و اسید سیانید ریک و دهن فراری که در محصولات بادام تلخ مشاهده میشوند بالطبع در آن موجود نیستند و تولید میگردند از تعامل البومین محتوی در آن که امولسین و سیناپتاز نیز نامیده میشود در مادهٔ متبلری موسوم به امیگدالین و این تعامل حاصل نمیشود مگر بوساطت آب یعنی چون مغز بادام تلخ مجاور با آب شود این تعامل حاصل میگردد و علاوه بر دهن فرار و اسید سیانید ریک در این تعامل اسید فورمیک و قند نیز تولید میشوند

دهن فرار بادام تلخ مانند دهن فرار غار گیلاسی بی رنگ است و طعم آن تلخ و سوزان و بوی آن مانند بوی اسید سیانید ریک

غارگیلاسی

بادام شیرین از عوامل ملینه است و ترکیبات آنرا در دیگر جای بیان خواهیم نمود و بادام تلخ که از عوامل مسکن اعصاب و ضد تشنج میباشد ماده عاملش عبارت است از دهن فرّار و اسید سیانیدریک

مواد مانعة الجمع اسیدهای معدنی و سولفات آهن و گوگرد و کلور و نیترات نقره و یدور و اکسیدهای جیوه و کلل را با محصولات بادام تلخ نباید جمع نمود

عرق بادام تلخ مطابق کدکس بگیرند تفاله بادام تلخ مقدار منظور و آب مقدار کافی مخلوط کنند و در قرع انبیق تقطیر داخل کرده مدت دوازده ساعت بگذارند بمانند و بعد در حمام ماریه و یا با غاز بخار تقطیر کنند تا وزن مایع مقطر ضعف وزن تفاله بادام شود که استعمال کرده اند و دهن فراری که بروی مایع شنا ور است آنرا بگیرند و در ده ۱۰۰ گرم این مایع ۵ صبلی گرم اسید سیانیدریک باید موجود باشد (ملاحظه نمائید عرق غارگیلاسی را) و مقدار شربت این عرق که از عوامل مسکن سلسله عصبانی و ضد تشنج است از ۴ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون و در این اوقات کمتر آنرا استعمال میکنند

موافق دارو سازی ثد هانی در ۱۰۰۰ جزء عرق بادام تلخ و یا عرق غارگیلاسی از ۱/۲۰ تا ۱/۳۰ اسید سیانیدریک باید موجود بود

دهن فرار بادام تلخ مطابق کدکس بگیرند تفاله بادام تلخ ۱ آب صاف ۳ تفاله را در آب سرد مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد در حمام ماریه تقطیر کنند تا محصول مقطر دارای فی الجمله بوئی بود و این محصول را در حمام ماریه مجدداً تقطیر نمایند و در قابله فلورانسی جمع کنند و دهن فرار را اخذ نمایند و در این عمل علاوه بر دهن فرار عرق بادام تلخ نیز حاصل میشود

دهن فرار بادام تلخ که از عوامل مسکن است در خارج مانند پوماد استعمال میگردد و چندان اختلافی با دهن فرار غارگیلاسی ندارد

روغن غیر متعفن و خوش بوی جگر مورو موافق دستور العمل ثانیل بگیرند روغن جگر مورو ۱۰۰ گرم دهن فرار بادام تلخ از ۵ تا ۱۰ قطره (۵ دسی گرم) مخلوط کنند و میتوان بجای این دهن فرار ۱۰ گرم عرق غارگیلاسی استعمال نمود و بقوت بهم زنند و بگذارند ساکن مانند و بعد بواسطه عمل انحراف مایع زیادتی را در دور بریزند و این مقدار اسانس و یا عرق مورث هیچ اثر نامساعدی نمیگردد

غارگیلاسی (غار طرابوزونی) (لوریه سریز) (لوروسرازوس) **(پرونوس)** درخت کوچکی است از طایفه **روزاسه** و از جنس **درو پاسه** و از نباتات بومی آسیای صغیر و حوالی طرابوزان و در اواسط مائه شانزدهم میلادی این درخت را بممالک فرنگ برده و اکنون در همه باغهای فرنگستان بواسطه قشنگی برگ و کثرت استعمالات طبی و غیره بمقدار زیاد موجود است و طول این درخت از ۳ تا ۶ متر و برگهای آن همیشه سبز و تقریباً بدون دُم بیضی و گسترده و صلب مانند پوست آهو و گلهای آن مانند خوشه های ابطی و قائم و طول این خوشه از ۸ تا ۱۰ سانتی متر و رنگ گل سفید و کوچک و بسیار معطر و میوه این درخت لحمی و دارای هسته و بیضی شکل و قدری مستطیل و بشکل و رنگ گیلاس و طعم آن مایل بشیرینی و تند است

درس پنجاه و هفتم

در برگهای این درخت دهن فرار و اسید سیانیدریک و تنن و گلوکوزید و ماده عصاره و ماده عامل تلخ مخصوص موجود است و بواسطه تقطیر از این برگها دهن فراری اخذ میکنند که دارای مقدار زیادی اسید سیانیدریک است و این دهن در صورتیکه خالص بود بی رنگ است و بشدت بوی اسید سیانیدریک از آن متصاعد میگردد و طعم آن تلخ و سوزان

مقدار دهن فراری که در برگهای غارگیلاسی موجود است در همه امتداد سال یکی نیست و موافق اخبار یکی از دانشمندان داروسازی موسوم به **سوبران** در سرطان و اسد مقدار این دهن زیادتر از سایر ایام سال است و نیز چون این برگها را بخشکانند خواص آنها خیلی کم میگردد

عرق غارگیلاسی مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند برگ تازه و خورد کرده غارگیلاسی ۱۰ و آب ۴۰ تقطیر کنند تا ۱۵ اجزاء مقطر بدست آید و این مقطر را بشدت هم زنند تا دهن فرار بخوبی حل گردد و از کاغذی که ابتدا تر کرده باشند صاف نمایند

این عرق از عوامل مسکن و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۵ تا ۲۰ گرم بطور پوسیون و بمقدار ۲ تا ۳ گرم در تعدیل ادویه و حصول مطبوعیت آنها استعمال میشود چنانچه در فصل بادام تلخ ذکر کردیم و با کلمل تولید سیانور زیبق که از محصولات سمی بسیار قوی است مینماید و از این جهت است که این دو دوا را نباید باهم استعمال کرد

همه محصولات سیانوری بر طرف میکنند بوی نافذ و غیر مطبوع مشک و انغوزه را و نیز دفع مینمایند بوهای متن و متعفن را و از این جهت است که از عوامل دافع العفونه و انتی سپتیک محسوب میگردند

عرق غارگیلاسی که بقاعده مذکور اخذ شده باشد نوعاً در ۱۰۰ اجزء دارای ۰٫۰۵ تا ۰٫۰۷ اسید سیانیدریک میباشد و باید بقدری آب مقطر بر آن افزایند که در ۱۰۰ گرم دارای ۵۰ میلی گرم اسید سیانیدریک گردد

و جهة تعیین مقدار اسید سیانیدریک این مایع محلولی سازند از سولفات مس (کات کبود) که ۲۳٫۰۹ گرم سولفات را در ۱۰۰۰ سانتی مطر مکعب آب مقطر حل کنند و در قرعی که تمام سطح بود و آنرا بروی ورق کاغذ سفیدی گذاشته باشند ۱۰۰ سانتی مطر مکعب عرق غارگیلاسی که میخواهند امتحان کنند بریزند و ۱۰ سانتی مطر مکعب آمونیاک مایع بر آن افزایند و بعد شیشه درجه داری که بدرجه دهم سانتی مطر مکعب را نشان دهد از محلول سولفات مس پر کنند و بروی مایع محتوی در قرع کم کم بواسطه این شیشه از محلول سولفات بریزند و بهم زنند تا رنگ آبی محلول سولفات مس آمونیاکی بواسطه هم زدن مفقود نشود و هر یک دهم سانتی مطر مکعب از محلول سولفات مس مقابلی میکند با یک میلی گرم اسید سیانیدریک مثلاً هرگاه در ۱۰۰ سانتی مطر مکعب عرق غارگیلاسی ۴۰ تقسیم از شیشه درجه دار را بکار برده باشند معلوم میشود که دارای ۴۰ میلی گرم اسید سیانیدریک است و جهة تبدیل کردن آن برتبه ۵۰ میلی گرمی ضرب کنند حجم مایع مقطر یعنی ۱۰۰ را در نتیجه که یافته اند یعنی ۴۰ و بر ۵۰ تقسیم نمایند خارج قسمت عبارتست از حجمی خواهد بود که مایع مقطر باید داشته باشد بالملازمه مقدار آبیکه باید بر آن افزود معین میشود

$4000 = 40 \times 100$ و $120 = \frac{4000}{50}$ یعنی حجمی که مایع مقطر باید داشته باشد

پس ۲۰ حجم آب باید بر آن افزود و این قاعده را در تحویل عرق بادام تلخ برتبه ۵۰ میلی گرمی در هر محلول بکار

از اسید سیانید ریک میتوان بکار برد موافق دواسازی فرمانی در ۱۰۰۰ اجزء عرق غار گیلاسی ۱/۲۰ تا ۱/۳۰ اسید سیانید ریک موجود است یعنی از عرق غار گیلاسی کدکس تدریجاً بادتر اد ضعف دارد عرق غار گیلاسی چون در مجاورت هوا فاسد میگردد لهذا اگر بیشتر از یک سال بر آن گذشته باشد نباید استعمال شود

خرزهره‌ٔ دفلی (سم الحمار) نلورپه دوز لوروز (نریوم ولاندر)

درخت کوچکی است از طایفه‌ٔ **اپوسینه** و در همه بستانهای فرنگ بواسطه‌ٔ قشنگی گلش انرا غرس میکنند و در کوهستان جزیره کورس و ایتالیا و الژری افریقا عمل میاید و در بلوک خبیص کرمان بمقدار زیاد موجود است و اهالی این بلوک انرا **کیش** مینامند و اکنون در طهران در بیشتر خانه‌ها و بستانها انرا عمل میاورند و برگ این درخت در تحدیر مشهور است و از مواد سمیه میباشد و هم چنین است گل ان و مطبوخ مائی و دهنی برگ انرا بطور نطول در دفع خشکریشه استعمال مینمایند و مسحوق برگ انرا با پیه مذاب مخلوط نموده در دفع جرب تمریخ میکنند

دفلی یکی از عواملی است که قلب را مسموم مینماید و یکی از دانشمندان معاصر موسوم به **پلیکان** اثر سمی انرا مانند دیژیتال میداند و میگوید که دانسته الات ترابوتیکی میتوان مانند دیژیتال از عوامل انرا استعمال کرد و دیگری از دانشمندان دو الکلوئید از ان استخراج کرده یکی را کودادین غلط نامیده و چندان موثر نیست و دیگری **اولاندرین** اسم گذاشته و ماده‌ٔ است سمی و قوی الاثر و در هندوستان پوست این درخت را در دفع ذوسنطاریا و در دفع نوبه استعمال میکنند و اعراب الژری افریقا عصیر برگ انرا در دفع درد دندان بطور مضمضه معمول میدارند

در بیان نسخه‌های متداول محصولات نوشیانی

شربت غار گیلاسی مطابق کدکس بگیرند عرق غار گیلاسی ۵۰ قند سفید خورد کرده ۱۸۰ در حالت برودت قند را در عرق حل کنند و با کاغذ صاف نمایند این شربت از عوامل مسکن و ضد تشنج است و مقدار شربت ان از ۱۰ تا ۵۰ گرم

امولسیون بادام تلخ مطابق کدکس بگیرند مغز بادام تلخ و مقشر قند سفید مکرر ۵۰ اب ۱۰۰۰ مغزهای بادام را با ثلث قند و قدری اب بکوبند و با باقی مانده اب مخلوط کنند و با فشار از موبیز بگذرانند و ما بقی قند را بیفزایند و در این امولسیون چون مقدار اسانس بادام تلخ غیر معلوم است بهتر انست که امولسیون را با بادام شیرین ساخته و بعد بقدری که طبیب تجویز میکند اسانس بادام تلخ بیفزایند

غسول ضد سرطان معمول کستون بگیرند برگ تازه‌ٔ غار گیلاسی ۱۲۵ اب گرم ۱۰۰۰ مدت نیم ساعت دم کرده و ۱۲۵ جزء عسل بیفزایند این غسول گاهی موجب تسکین اوجاع سرطانی میشود

پوسیون مسکن معمول ماژندی بگیرند سیانور پتاسیوم ۱۰ سه گرم عرق کاهو ۶۰ گرم شربت خطمی ۳۰ گرم مخلوط کنند و این پوسیون از عوامل مخدره قوی‌تر است و در دفع نورالژی و تهیج عصبانی و اختلالات نیرانهٔ استعمال میکنند و مقدار شربتش هر دو ساعت یا سه ساعت فاصله قاشق چای‌خوری است

قیروطی مسکن معمول اندِسُون بورِرِس بگیرند سیانور پتاسیوم ۱۰ سه گرم روغن بادام ۱ گرم قیروطی ساده ۱۵ گرم مخلوط کنند و در دفع اگزما و لیکن و پرورنگو و نورالژی تمریخ کنند

پوسیون صدری معمول ماژندی بگیرند اسید پروسیک طبی ۱۰ قطره مطبوخ لبلاب ۱۰۰ گرم شربت خطمی ۳۰ گرم مخلوط کنند و هر سه ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون اسید پروسیک معمول بوشاردا بگیرند اسید پروسیک طبی ۲۰ قطره پوسیون صمغی ۱۵۰ گرم در ظرف صراحی در بسته مخلوط نمایند و با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

پوسیون صدری ایضاً معمول بوشاردا بگیرند مطبوخ اسپس صدری ۱۰۰ گرم شربت تلو ۳۰ گرم اسید پروسیک طبی ۲۰ قطره نیز در ظرف صراحی در بسته مخلوط نموده با قاشق کوچک متدرجاً بنوشند

پوسیون مسکن ایضاً معمول بوشاردا بگیرند عرق کاهو ۱۰۰ گرم عرق غار گیلاسی ۱۰ گرم شربت باکوده ۳۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجاً بنوشند

پوسیون مسکن و ضد تشنج ایضاً معمول بوشاردا بگیرند عرق غار گیلاسی ۱۰ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم شربت بهار نارنج ۳۰ گرم عصاره غیر مصفای بلادن ۵ سانتی گرم اتر سولفوریک ۳ گرم مخلوط کرده هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

مخلوط کرو نیهر بگیرند عرق غار گیلاسی ۴ گرم تعفین چوله ۲ قطره مخلوط کنند و هر روز صبح و عصر ۱۰ قطره این مخلوط را در دفع قیهای زنان آبستن استعمال نمایند

مخلوط پیژو بگیرند الکل ۳۲ درجه ۱۸۰ گرم عرق غار گیلاسی ۱۰ گرم آب ۲۴۰ گرم قند ۱۲۰ گرم مخلوط کنند و بعد از هر غذا یک قاشق آش خوری بنوشند و میتوان بجای این پوسیون مخلوطی از یک جزء گیرش و یک جزء شربت ساده استعمال نمود

امولسیون قاطع الحمی معمول میلیوس بگیرند مغز بادام تلخ ۱۰ گرم آب ۱۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم امولسیون ساخته و در یک مرتبه بیاشامند

پوسیون ضد هیستری معمول ژوزات بگیرند سیانور پتاسیوم ۵ سانتی گرم عرق کاهو یمنی ۶۰ گرم شربت بهار نارنج ۳۲ گرم مخلوط کرده با قاشق آش خوری متدرجاً بنوشند

شربت ضد گرفتگی صدا معمول میال بگیرند عرق غار گیلاسی شوره مکرر ۱۰ گرم شربت تلو شربت پرسیاوشان مکرر ۵۰ گرم شربت صمغ ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و تدریجاً بیاشامند و هر دو دقیقه یک قاشق آش خوری این شربت را در یک پیاله مطبوخ گرم بادرنجبویه داخل نموده بنوشند

حب دافع قطرب معمول ژوزات بگیرند سیانور پتاسیوم ۳ دسی گرم مسحوق سنبل الطیب ۱ گرم با مقدار کافی شربت ساده هشت حب سازند و در قوطی که پر از زغال کوبیده

محصولات سیانوری

باشد حفظ نمایند و در ۲۴ ساعت دو حب استعمال کنند

حب سیانور دپتاسیوم معمول بالی بگیرند سیانور دپتاسیوم ۱ دسی گرم با مقدار کافی نشاسته و شربت صمغ ۴ حب سازند و هر حبی دارای ۲۵ میلی گرم سیانور است و در دفع انقباض نفس یک حب صبح و یک حب شب بیاشامند

حب مسکن معمول رودیر بگیرند سولفات مورفین ۱۵ سانتی گرم سیانور دپتاسیوم ۳۰ سانتی گرم با مقدار کافی بک لعابی ۲۴ حب سازند در ابتدا روزی ۴ حب هر شش ساعت فاصله یک حب بنوشند مدتی جابر عدد حبوب بیفزایند و میتوان تا دوازده حب در روز استعمال نمود

قرص نیل پروسی معمول و دیگر بگیرند نیل پروسی خالص ۴ گرم مسحوق صمغ عربی ۴ گرم مسحوق قند ۸ گرم مسحوق دارچینی ۲ دسی گرم شربت پوست لیمو مقدار کافی مخلوط کرده و خمیر متحد الاجزائی سازند که قوام ان شایسته قرص ساختن باشد و به بیست قرص مساوی تقسیم نمایند و در حمیات نایشه اطفال از ۳ تا ۴ قرص در عرض روز استعمال کنند

غسول معمول ماژندی بگیرند اسید هید روسیانیک طبی ۴ گرم عرق کاهو ۵۰۰ گرم مخلوط کنند و این غسول در دفع حکه خشک بشره و وجع سرطان متقرح مفید و مستعمل است

نطول مسکن معمول تامسون بگیرند اسید و سیانیک طبی الکل خالص مکدم ۴ گرم اب ۳۰ گرم مخلوط کنند و پارچه را بان الوده کرده در روی الاتی موجعه نطول نمایند و در وقت استعمال مخلوط را بهم زنند

محلول سیانور دپتاسیوم جهت نطول بگیرند سیانور دپتاسیوم ۲ دسی گرم اب مقطر ۳۰ گرم حل کنند و پارچه را بان الوده نموده در نورالژی و رماتیسم و خصوصا صداع بروی محل موجع منطبق نمایند

غسول معمول بیت بگیرند سیانور دپتاسیوم ۵ دسی گرم امولسیون بادام تلخ ۲۵ گرم مخلوط کنند در بثورات مزمنه که با خوارش همراه باشند تغسیل نمایند

کحل سیانید ریک معمول کونیر بگیرند اسید سیانید ریک طبی ۱ گرم عرق بلادن ۱۰۰ گرم حل کنند و در ترس روشنائی شدید که با سیلان دمعه و تشنج اجفان همراه بود چند قطره این کحل را در ما بین اجفان قطور نمایند و قطعه ململی را در ان الوده کرده بروی اجفان منطبق نموده و هر نیم ساعت فاصله تجدید کنند

کحل سیانور دپتاسیوم ایضا معمول کونیر بگیرند سیانور دپتاسیوم ۲۰ سانتی گرم عرق بلادن ۳۰ گرم حل کنند و مانند کحل مذکور در همان موقع استعمال نمایند

پوماد اسانس بادام تلخ بگیرند اسانس بادام تلخ مسکه کاکائو مکدم ۵ گرم مخلوط کنند در نورالژی و درد گلو کوم و درد و رم عنبیه بروی جبهه و شقیقه ها ساعت به ساعت باندازه یک فندق بمالند یا دامی تمریخ کنند

قیروطی هید روسیانیک معمول بیت بگیرند اسید هید روسیانیک طبی ۱ گرم قیروطی ۵۰ گرم مخلوط کرده در قروح سفلیسی استعمال نمایند

در پنجاه و هشتم

پوماد سیانور پتاسیوم ایضاً معمول بیت بگیرند روغن بادام تلخ ۸ گرم سیانور پتاسیوم ۴ گرم قیروطی جالینوس ۶۰ گرم مخلوط کنند ولکن درپر و دیگو درصورتیکه جلد خیلی خشك و حکه شدید بود تمریخ نمایند

پوماد ژامس بگیرند سیانور نقره کلاسی ۱ گرم پیه مذاب ۹۰ گرم مخلوط کنند و ضد تسکین اوجاع ناخر سرطان تمریخ نمایند

پوماد ضد میگرن (صداع) معمول کازنا و بگیرند کلورو فورم ۱۲ گرم سیانور پتاسیوم ۱۰ گرم پیه مذاب تازه ۴۰ گرم موم بقدری که مخلوط قوام پوماد حاصل کند مطابق معمول پوماد سازند

حروف ش

در پنجاه و هشتم شردن و ساق بعضی دیگر نباتات سیناتره

در قرابادین جدید نگاه داکه از طوایف مختلف اند باسم شاردون مینامند و ما بعضی از آنها را ذیلاً می نگاریم

شاردون بنیت با داورد ع **شوکة البیضاء** ل **کنیکوس بندیکتوس (ستانتورا بندیکتا)** نباتی است از طایفه **سیناتره** و از جنس **سیناروسفال** (خوشفیه) و ساق این نبات دارای شاخه های متعددی است که مشعراند و برگهای ان نیم مرتجع و دارای قصبهای ممدود و فی الجمله شوکی و قمه های ان منفرد و دندو مرکب از گلهای کوچك و این نبات دارای بوی نامطبوعی است که چون خشك شود بر طرف میگردد و طعم ان بی نهایت تلخ است و در سال ۱۸۴۱ امیلادی یکی از دانشمندان موسوم به **نابتول** ماده مخصوصی از ان استخراج کرده و انرا **کنیسین** اسم گذاشت و این ماده جسمی است خنثی و بشکل سوزنهای قشنگ سفید متبلر میگردد در آب سرد کمی محلول و در آب جوش بیشتر محلول و در الکل بخوبی محلول و طعم ان بی نهایت تلخ است کنیسین را در مداوای حمیات نافه تجویز میکنند و قوی الاثر تر از سالیسین است و چون سه دسی گرم ان موجب حصول قی میگردد از این جهة بمقدار مکفی نمیتوان انرا استعمال نمود

مغلی تخم با داورد بگیرند تخم باداورد ۱۵ گرم در ۲۵۰ گرم اب بجوشانند و صاف کرده هر نیمساعت فاصله یك قاشق اش خوری کوچك در دفع نزف الدم رحمی بنوشانند و **تعفین الکلی تخم باداورد** دانه ها ۲۰ قطره در همین موقع استعمال مینمایند

شاردون ماری ل **کاردوئوس ماریانوس** نیز از طایفه **سیناتره** و از جنس **سینار و سفال** است و نباتی است شوکی و قمه های ان قرمز و در استعداد جاده ها فراوان و بك و قتی برگ و تخم این نبات را مانند معرقات و عوامل دافع الحمی استعمال میکردند و مطبوخ و تعفین تخم انرا در دفع بواسیر تجویز می نمودند

شاردون اتوالد (شوس تراپ) ل **سانتورا کالسیترا** و یا

نیز از طایفه **سیناتره** است و در همه فرنگ وافر و ریشه آنرا مانند مدرات و در دفع ورم کلیه
استعمال میکنند و تمام اجزاء این نبات از عوامل دافع الحمی میباشند و یکی از دانشمندان کنسین را از آن استخراج
نموده و دیگری ماده رزینی شکلی استخراج کرده و آنرا **اسید کالسیترا پیک** نامیده است

شاردون بواسیری ل **سِراتولا اروانسیس** بواسطه مشابهتی که
مابین دکمه های بواسیر و دکمه های قرمزرنگی که در این نبات از گزیدن بعضی هوام حاصل میشوند موجود
میباشد قدمای از اطباء بقدیم بحفظ از مرض بواسیر را باین نبات نسبت داده و آنرا در دفع این مرض استعمال
می نمودند

چرخله ع **شکاعی** ت **بوقناق** یک قسم از شاردون است که دارای گلهای بنفش میباشد
و در هاقین از مردم آذربایجان جوشانده ۲۰ تا ۳۰ گرم ساقه و ریشه تازه این گیاه را در دفع حمیات نائبه
استعمال میکنند و این جوشانده که بسیار مطبوع و مکره طبع است مورث یکی دو دفعه قی و چند دفعه
اسهال صفراوی و سرزی میگردد و در صورتیکه مریض را بحال و سست میکند و بعضی از اطبای شهیر
دارالخلافه بطور اغراق آنرا دوای مخصوص سم ملریا تصور کرده و هر یک انکشاف این خاصیت را بخود نسبت
میدهند و حال آنکه این گیاه مانند سایر اقسام شاردون بخصوص بادآورد دارای کنسین است و بهمان
درجه در دفع حمیات نائبه اعم از آنکه آنها را سم ملریا نسبت دهند یا بماده دیگر موثر است هر جهت مقدار
شربت از ریشه خشک این نبات از ۱۰ تا ۲۰ گرم است که نیز بطور جوشانده استعمال میکنند و مورث یک و
دو دفعه قی و چند دفعه اسهال میشود

کنگر ع **حرشف** (**عکوب** **خربع**) ت **شاردونت** ل **گونیدلیا** **تورنفور** **نق**
نباتی است از طایفه **سیناتره** و دانشمندان فرنگ کمتر آنرا استعمال میکنند و از ادویه مدره است در
در ممالک مشرق بخصوص در ایران از ساقه های نودستران که تازه از خاک بیرون آمده باشند خورشها و بورانیها
مطبوع و گوارا ترتیب میدهند

ارتیشو پ **کنگر بستانی** (**کنگر فرنگی**) ت **انگار** ل **سینارا اِسکو**
لیموس نباتی است از طایفه **سیناتره** که در بستانهای فرنگ زراعت میکنند و گلهای نشکفته
آنرا طبخ داده مانند غذا میخورند و خیلی مطبوع و خوش مزه است و در ایطالیا و المان برگ و ساقه این نبات را
در دفع روماتیسم استعمال میکنند و برگ ارتیشو را که با شراب سفید طبخ داده و صاف کرده باشند در دفع
حمیات نائبه معمول میدارند و عصیر تازه آنرا در دفع اسکوربوت و استسقا و یرقان مزمن مستعمل است
و **سینارین** که ماده فعال آنست و یکی از دانشمندان فرانسه آنرا کشف کرده از عوامل دافع الحمی میباشد
و مقدار شربت عصاره آن از ۰٫۲۵ سانتی گرم تا ۱ گرم است
عصاره ماء و الکلی ارتیشو که در هیئت و از حیثیت طعم و کشاره زجاجی مانند صبر زرد است دارای مقدار
زیادی سینارین میباشد

تیزن بادآورد **مطابو کدکس** و **معمول بیمارستانها** بگیر برگ
بادآورد ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند و متدرجا بیاشامند

عصارهٔ بادآورد مطابق کدکس بگیرند برگ خشک و نیم کوب بادآورد ۱ آب مقطر جوش ۱۰ بوگها را مدت ۱۲ ساعت در ۶ جزء آب دم کنند و با فشار صاف نمایند و تفاله را با باقی ماندهٔ آب نیز دم نموده صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده بغلظت عصارهٔ نرم قوام آورند

عصارهٔ بادآورد و تیزن آن بر دلیلی که ذکر کردیم اخیرو غیر مستعمل اند

در پنجاه و نهم — شاهتره و بعضی عوامل مشابه آن

بو شاردا شاهتره و لوف و حماض و کاسنی و پسانلیت و اشنان را از عوامل مقویه قلیل الاثر میداند و انهاط در تعداد عوامل معرقه بیان میکند و بعضی دیگر در تعداد عوامل جرمتره ذکر مینمایند و نوعاً انهاط بیشتر اوقات مانند عوامل مصفیه در مداوای امراض جلدی و اختلالات سفلیس خراجی و دفع نقرس و رماتیسم و بیرقان و غیره استعمال میکنند و ما در این درس علاوه بر شاهتره لوف و اقسام حماض را بیان میکنیم و اشنان را در دیگر سنا و شان ذکر کرده ایم و کاسنی و پسانلیت را در حرف کاف بیان خواهیم نمود

شاهتره ع شاهترج (بقلة الملك) ف فومتر ل فوماریا اوفیسینالیس

نبات کوچکی است از طایفه **فوماریاسه** در اراضی زرع فراوان و تمام اجزاء این نبات دارای تلخی مکرهی میباشد و از این جهت است که اهالی فرانسه آنرا **فیل دوتر** یعنی زهره زمین نیز مینامند

شاهتره را مانند عوامل مقویه و مصفیه در دفع امراض جلدی و صفرنان بخصوص تازه آنرا در فصل بهار استعمال میکنند و بیشتر عصیر آنرا ۵۰ تا ۲۵۰ گرم تجویز مینمایند اعم از آنکه چکیده و مصفی باشد و یا غیر مصفی که دارای ماده سبز نباتی بود و مدت دو یا سه ماه باید بر آن مداومت نمود و بهمین مقدار و در همین موقع نیز عصیر کاسنی و پسانلیت را استعمال مینمایند و علاوه تیزن و عصاره و شربت شاهتره نیز در طب مستعمل است و در یک قسم شاهتره را که موسوم به شاهتره بصلی که **کوریدالیس بولبوزا** میباشد مانند عوامل تلخ و مدر حیض استعمال میکنند و در ممالک متحده امریک جوشانده این ریشه و سفوف و مسحوق آنرا در دفع سفلیس و بعضی امراض جلدی معمول میدارند

تیزن شاهتره مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند شاهتره خشک ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند این تیزن که کمی تلخ است از عوامل ضد هرپس و ضد خنازیر میباشد

عصارهٔ شاهتره مطابق کدکس بگیرند شاهتره خشک و نیم کوب ۱ آب مقطر جوش ۱۰ شاهتره را مدت ۱۲ ساعت در ۶ جزء آب دم کنند و با فشار صاف نمایند و تفاله را با باقی ماندهٔ آب نیز دم نموده صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده بغلظت عصاره نرم قوام آورند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۱۰ گرم است

شربت شاهتره ایضاً مطابق کدکس بگیرند شاهتره خشک و نیم کوب ۱ آب مقطر ۱۰ قند سفید مقدار کافی شاهتره را مدت ۶ ساعت دم کنند و با فشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود

وصاف روی انرا برداشته و بر نسبت ۱۰ درصد قند افزوده و بجوشانند تا قوام اید و حفظ کنند این شربت که از عوامل مقوی تلخ است بمقدار ۲۰ تا ۶۰ گرم در دفع خنازیر و دفع هرپس استعمال میشود

فیل گوش ع **لوف** ف **باردان** ل **ارکتیوم لاپا** ی **ارکتیون** نباتی است از طایفه **سیناتره** وارتفاع ان تا یک متر و زیادتر و برگهای ان خیلی بزرگ و بشکل دل و برگهای فوقانی سبز تیره و برگهای تحتانی سفید رنگ و دارای پرزی شبیه به پنبه و گلهای ان سرخ بنفش رنگ و مرکب از گلهای کوچک چند و این گیاه در اطراف جاده ها و اراضی غیر مزروع فراوان است انرا مردم طهران **بورک بابا ادم** مینامند و در طب ریشه و برگ و تخم این نبات را استعمال مینمایند و ریشه ان بحجم ابهام و در طرف خارج سیاه رنگ و در داخل سفید و طعم ان شیرین و بوی ان مطبوع است و این ریشه دارای اینولین کربونات و نیترات پتاس و ماده موم و رزینی شکل سبز رنگ میباشد و در خاصیت تعریق مشهور است و برگ انرا چون بکوبند و بر روی جراحات ضعفی ضماد نمایند موجب هیجان و حدت التیام میشود و در سعفه ضماد ان مستعمل است و از این جهت است که اهالی فرانسه انرا گیاه کچلی مینامند و در خاصیت تعریق و ادرار بول این برگ قوی تر از ریشه است و یکی از دانشمندان مخلوطی از یک جزء عصیر برگ فیل گوش و یک جزء روغن زیتون در دفع قروح استعمال میکند و خیلی مؤثر میباشد و تخم فیل گوش در ادرار بول قوی تر از ریشه ان میباشد و انرا بطور اموالسیون معمول میدارند

تیزن فیل گوش مطابق کدکس بگیرند برگ فیل گوش ۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در دفع پسوریازیس و سفیلیس و هرپس استعمال میکردند و اکنون غیر مستعمل است

گرد فیل گوش ایضا مطابق کدکس بگیرند ریشه فیل گوش مقدار منظور رنده کرده و در گرمخانه ۴۰ درجه بخشکانند و در هاون اهنین نرم بکوبند و از موبیز ابریشمی ۱۲۰ بیرون کشند و این گرد اکنون غیر مستعمل است

عصاره ریشه فیل گوش ایضا مطابق کدکس بگیرند ریشه لوف اب مقطر ۶ ریشه را قطعه قطعه کنند و مدت ۱۲ ساعت در ۲ جزء اب بخیسانند و بافشار صاف کنند و تفاله را دوباره با بقیه اب خیسانیده و نیز بافشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی انرا برداشته در حمام ماری بقوام عصاره نرم تبخیر کنند و این عصاره که از عوامل مقوی است مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ گرم میباشد

حماض پاسیانس ل **رومکس** چندین قسم نبات را که از طایفه **پولیگونه** اند باسم پاسیانس مینامند یکی **پاسیانس متداول** ل **رومکس پاسیانسیا** و عبارت از حماض کبیر است و در مواضع مرطوب میروید و ریشه ان دوکی شکل و در جانب خارج اسمر و داخل ان زرد رنگ و بوی مخصوصی دارد و طعم ان تلخ و قابض و از عوامل مصفیه و ضد اسکوربوت و از ۱۵ تا ۳۰ گرم انرا در ۱۰۰۰ گرم اب جوشانده استعمال میکنند و نیز از ان عصاره اخذ مینمایند و دیگری **رومکس کریسپوس** در خواص مانند قسم مذکور است و سیمی **پاسیانس بری** ل **رومکس اکوتوس** و این سه قسم را غالبا بجای هم استعمال میکنند

برجنس

یك جنس دیگر رومکس را بلاطینی **رومکس اوکزالیس اُوزیل** مینامند بفارسی **ترشك** واین جنس که نیز از طایفهٔ **پولیگونه** است بر دو قسم است یکی **ترشك متداول** آن **رومکس استوزا** و دیگری **ترشك مدحرج** آن **رومکس سکوتاتوس** و برگ هر این دو قسم از اغذیهٔ ماکوله میباشد و ابگوشت مسهل را بان میسازند و ترشی این برگ بواسطهٔ اکسلات اسید پتاسی است که در آن محتوی میباشد و از عوامل مبرده است و ریشهٔ ترشك از عوامل مدره است و ۲۰ گرم انرا در ۱۰۰۰ گرم اب جوش دم کرده مانند تیزن استعمال میکنند

یك قسم دیگر از ترشك است که **ترشك ابی** آن **رومکس اکواتیکوس** نامیده میشود و از قابضات شدیده است و در دفع اسکوربوت انرا تجویز مینمایند

قسم دیگر که عبارت از **ترشك سرخ** است **پاسیانس ساندوی اگون** آن **رومکس سانگینوز** بود نیز از قابضات است

این اوقات ریشهٔ باسم **پاتیکور** واز مملکت ینگی امریک بفرنگ می اورند که از جهتی شبیه پاسیانس و از جهتی شبیه براتجبار است و صفات نباتی آن هنوز معین نشده و موافق تجربهٔ بعضی از دانشمندان دوای مدراست و در داخل مانند عوامل قابض و دافع الحمی و در خارج مانند محللات استعمال میشود

تیزن پاسیانس مطابق کدکس بگیرند پاسیانس ۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در دفع پسوریازیس و سفلیس درجرب مستعمل است

گرد و عصارهٔ پاسیانس را نیز مانند گرد و عصارهٔ فیل گوش میسازند

تیزن مرکب ترشك (ابگوشت ملین) ابگوشت نباتی بگیرند برگ تازه ترشك ۴۰ برگ تازه کاهو ۲۰ برگ تازه نعناع فلفلی برگ تازه سرفویل مکد ۱۰ نمك طعام ۲ مسکه تازه ۵ اب صاف ۱۰۰۰ برگها را اشویند و بجوشانند تا پخته شوند و نمك و مسکه را افزوده صاف نمایند و این تیزن را در بعضی مسهلات پیالهٔ پیاله تناول مینمایند و ترکیب انرا در ممالك مختلفه و فصول میتوان تغیر داد

در بیان بعضی نسخ مصفیه

تیزن ضد سیفلیس معمول کازن بگیرند لوف ۲۵۰ گرم شراب سفید ناب مکد ۱۰۰۰ گرم سنا ۲۰ گرم مطابق معمول تیزن سازند و دو یا سه پیاله صبح ناشتا بنوشند

تیزن ضد هرپس بگیرند ریشهٔ فیل گوش و ریشهٔ پاسیانس و ریشهٔ شاه پسند پوست نارون شاه ابیض قم ۳۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم بجوشانند تا خمس بخار گردد و بعد صاف کرده بیفزایند شربت شاهتره ۱۰۰ گرم و در امراض جلدی در یك شبانه روز پیاله پیاله بنوشند

عصیر مصفی بگیرند برگ کاسنی برگ شاهتره برگ ترچی برگ کاهو مکد یك جزء در هاون حجر بکوبند و با فشار عصیر انها را گرفته و در محل مرطوبی با کاغذ صاف نمایند و ۱۲۰ گرم این مصفی را مانند عوامل مصفیه در اقسام پسوریازیس و در اتیم و در دیگر فعر بیاشامند و مدتی بران مداومت کنند

شربت مصفّی معمول ماژولت بگیرند شراب قرمز ۱۲۰۰ ریشه اشنان برگ ادینکا برگ شبدر تاجی برگ شاهتره مکی ۱۲ عدد ریشه کاپر چوب چینی گل اقطی چوب گایاک چوب صاصافراس مکی ۶ پیر دو وو (رجل البقر) ۳ مخلوط کرده بجوشانند و ۷۵۰ جزء شکر سفید بیفزایند و صاف کنند در حمام ماریه بقوام شربت تبخیر نمایند و حفظ کنند در هر ۱۰۰ گرم این شربت پس از ساخته شدن ۲ گرم افاینات مایع افزایند و از ۱۰ تا ۶۰ گرم در دفع اقسام خنازیر استعمال مینمایند

ربّ مصفّی معمول روژی بگیرند لوف پاسپانس برگ اشنان چوب ندکرده گایاک مکی ۱۰۰۰ گرم سنا ۲۵۰ گرم عسل قند مکی ۵۰۰۰ گرم آب ۵۰۰۰ گرم مطابق معمول رب سازند در اخذ کلات سیفلیسی روزی سه قاشق کوچک بیاشامند

تیزن معرّق بگیرند آب جوش ۱۰۰۰ گرم گاوزبان بادرنجبویه مکی ۵ گرم مدت یک ساعت دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم شربت شقایق افزوده متدرجاً بنوشند

تیزن ضد پسوریازیس بگیرند ریشه لوف ریشه پاسپانس مکی ۱۰ گرم یاسمن بری ۵ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب جوش مدت چهار ساعت بخیسانند و صاف کرده ۶۰ گرم شربت عسل افزوده متدرجاً در عرض روز بیاشامند

تیزن مدرّ بگیرند فلگوش پاسپانس مکی ۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم کنند و صاف کرده ۱۰۰ گرم شربت ساده و ۲۰ گرم استات امنیاک افزوده در عرض روز بتدریج بنوشند

شصتم در شمشاد

شمشاد (شمشاد) ع **بقس** ت **بوئیس** ل **بوکزوس** ی **پوکزوس** درختی است از طایفه **اوفوربیاسه** و همیشه سبز در بستانها آنرا غرس میکنند و در غالب جنگلها فراوان است بوی سمی غیر مطبوعی از آن متصاعد میگردد و در طب چوب و ریشه و پوست ریشه و برگ این درخت مانند معرّقات در دفع سیفلیس مزاجی و روماتیسم استعمال میکنند و آنرا بدل گایاک میدانند و غالباً مغلی پوست این درخت را تجویز مینمایند که ۶۰ گرم آنرا در ۱۰۰۰ گرم آب میجوشانند و استعمال میکنند و در ۱۸۲۹ میلادی یکی از دانشمندان الکلوئیدی از آن استخراج نمود موسوم به **بوکزین** و در ممالک ایطالیا سولفات الکلوئید را بدل سولفات کنین استعمال مینمایند و یکی از مصنفین می نویسد برگ شمشاد مسهل و چوب و ریشه آن معرّق است

عصارهٔ ریشه شمشاد بگیرند ریشه شمشاد ۱ الکل ۹۰ درجه ۶ ریشه را نیم کوب کرده و با ۳ جزء الکل خیس کنند و پس از ۱۲ ساعت بفشرند و باقیمانده الکل را روی تفاله ریخته نیز پس از ۱۲ ساعت بفشرند و صاف نمایند و مصفاها را مخلوط کنند و بواسطهٔ تقطیر در حمام ماریه الکل را بگیرند و بعد تبخیر نمایند تا بغلظت عصارهٔ نرم

در شصت و یکم شنگ و بعضی عوامل مشابه آن

در این درس بیان مینمائیم شنگ و اسید سالیسیلو و اسید سالیسیلیک و ترکیبات آن و سالاسترول و سا
لوفن و کاتنسا و بالوتاو شیما فیلا و گولتریا را

شنگ یا لحیة التیس اولمر (دِن دیره ملکرچین) یا اسپیروآ اولماریا نباتی است از طایفه **روزاسه** و از جنس **اسپیراسه** و گیاه تشنگی است که در جنگلها
و اراضی مرطوب و کنار رودخانه‌ها فراوان است و همه اجزاء این نبات را در طب مانند مدرات در رفع
استسقای مفصلی و سایر اقسام استسقا که مرتبط با امراض قلب باشند استعمال میکنند بخصوص گل
و اسانس آنرا

اسانس شنگ که اسید سالیسیلو نیز نامیده میشود عبارت از مایعی است بی‌رنگ و بوی بادام تلخ از آن
متصاعد میگردد و در آب بمقدار کم محلول است ولی در الکل و اتر بخوبی حل میشود

عرق شنگ بگیرند شاخه‌های خشک و گلدار شنگ ۱ جزء بقدری آب سرد بریزند که روی آنها را
بگیرد و بگذارند چند ساعت بماند و بعد تقطیر کنند و دو جزء مقطر اخذ نمایند

تیزن شنگ معمول و بریوت بگیرند برگ و گل شنگ ۱۰ تا ۳۰ گرم آب جوش
۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در استسقا پیاله پیاله بنوشند

شربت شنگ معمول تروسو بگیرند از یک طرف برگ و ساقه و گل شنگ ۹۰
گرم آب مقدار کافی مدت چند ساعت بخیسانند و بعد تقطیر کنند و ۱۰۰ گرم مقطر اخذ نمایند و تفاله
را که در حمام ماریه اسباب تقطیر میباشد تبخیر کنند تا به ۴۰۰ گرم برسد و در حالتی که داغ است صاف نمایند
و محصول مقطر را بر این مصفی بیفزایند و در ظرف دربسته بریخته و در حمام ماریه ۲۹۰۰ گرم قند در آن
حل نمایند

اسید سالیسیلیک (اسید اسپیروئیک) این اسید محلول در ۵۰۰
جزء آب و ۲/۵ جزء الکل و ۲ جزء اتر و از عوامل آنتی سپتیک قویه میباشد و درجه حرارت بدن را تنزل
میدهد و در رفع روماتیسم حاد و نقرس حاد بمقدار ۴ تا ۸ گرم در عرض روز مستعمل و از ۲ تا ۴ گرم در
دفع روماتیسم گاهی مزمن و نقرس مزمن نیز مستعمل است و آنرا باین طریق استعمال میکنند در هر دفعه از
½ گرم تا ۲ گرم در یک پیاله آب سرد و با شربت یا شیر قهوه حل کرده مینوشانند و یکی از دانشمندان این
اسید را در روماتیسم مفصلی سوزاکی و ترکیبات حاد روماتیسم و نقرس بی اثر دیده‌اند و در حمیات تیفوئید
و حمیات حرداپی و دوسنطاریا بمقدار ۵ تا ۶ گرم نیز مستعمل و مفید است

سالیسیلات سود این جسم که محلول در دم و در ثلث آب سرد است در خواص مذکوره در
فوق مانند اسید سالیسیلیک بلکه اقوای از آن میباشد و بهمان مقدار در همان مواقع استعمال میشود
و یکی از دانشمندان میگوید سالیسیلات سود را بمقدار زیاد مثلاً هر ربع ساعت فاصله یک گرم باید

اسید سالیسیلیک و سالیسیلات سود

استعمال نمود تا بخوبی اثر کند و طریقهٔ استعمال آن نیز مانند اسید سالیسیلیک محلول در آب سرد و یا شربت
قند و یا سیرپ یا شیر قهوه است و طبیب باید در استعمال سالیسیلات سود همواره مراقب باشد و زیاده
از ۶ تا ۸ در روز ندهد و در انقطاع بران مداومت نکند و در امراض کلیه آنرا تجویز ننماید زیرا که در این صورت
خروج آن از این معبر غیر ممکن خواهد بود و بواسطهٔ پرکلورور آهن وجودش را در بول میتوان معاینه
نمود که چون چند قطره این ملح را در بولی که دارای سالیسیلات سود باشد بریزند بول بنفش رنگ میگردد
یکی از دانشمندان در دفع حمره ۶ گرم سالیسیلات سود را در مدت ۲۴ ساعت استعمال کرده و تمجید
مینماید و در همین بین با محلول آن محل متورم را تغسیل میکند و مصنف در دفع ذات الجنب و ورم بیضهٔ سوزاکی
بمقدار ۶ گرم و زیادتر در عرض شبانه روز اثرهای نیکو از این ملح مشاهده کرده است
اسید سالیسیلیک در دفع تعفن قوی تر از اسید فنیک است و علاوه بوی متعفن آنرا ندارد و مانند آن
محرق نیست و در خارج گرد آنرا بروی پنبهٔ محلوج پاشیده و جراحات بخصوص شانکر ساده را دفاده
مینمایند و محلول الکلی و گلیسرینی آنرا از ۱ در ۱۰ و یا از ۱ در ۱۰۰ بطور مضمضه و غرغره و زرق و تغسیل استعمال
میکنند

در بیان نسخ اقلام اسید سالیسیلیک و سالیسیلات سود

پوماد سالیسیلیک معمول واکنر بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ الکل ۸۵ درجه
۳ پیه مذاب ۱۰ اسید را با الکل مخلوط نموده و با پیه داخل نمایند و جراحات غانغرایائی متعفن را فاده کنند

محلول سالیسیلیک معمول مولر بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ گلیسرین ۲۹
آب ۵۰۰ اسید را در گلیسرین حل کرده و آب را بیفزایند و جراحات غانغرایائی متعفن را با این محلول شسته
و دفاده نمایند و در ورم دهان جراحتی (قرحهٔ دهان) و موکر مضمضه و غرغره کنند

پوسیون سالیسیلیک معمول موری بگیرند اسید سالیسیلیک
۱ گرم مسحوق صمغ عربی مسحوق قند مکرر ۱۰ گرم عرق بهار نارنج ۲۰ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم قند و صمغ را مخلوط کرده
و اسید را بیفزایند و بعد آب مقطر را افزوده صلایه کنند و در آخر عرق را مخلوط نمایند و در این پوسیون
اسید بتمامه حل نمیگردد و مقدار اسید را میتوان ۴ گرم و زیادتر نمود و در اختلالات تعفنی با قاشق آش
خوری مدت درجا بنوشند

محلول مرکب سالیسیلیک بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ فوسفات سود ۳ آب صاف
۵۰ مخلوط کرده صلایه کنند و چون جراحات را با این محلول دفاده نمایند سکاتریس بزودی حاصل میگردد

ذرور دافع تعفن معمول ژانل بگیرند اسید سالیسیلیک ۳ نشاسته مسحوق
۱۰ طلق مسحوق ۸۷ مخلوط نمایند و در عرق متعفن پاها ذرور کنند

پنبه سالیسیلیک عساکر المان بگیرند اسید سالیسیلیک ۱۰۰ الکل ۹۵ درجه
۳۰۰۰ گلیسرین ۶۰ حل کنند و پنبهٔ محلوج را در محلول آلوده کرده برادامی بفشرند و در روی طناب کتان
انداخته تا بخشکد و هر سربازی باید از ۲ تا ۳ گرم این پنبه را که در جعبهٔ کوچکی محفوظ است با خود داشته باشد

درس شصت و یکم

محلول سالیسیلیک بوره بگیرند اسید سالیسیلیک سوبرات سود هکدام ۵ اب ۱۰۰
مخلوط کرده صلایه کنند و جراحات متعفن را با این محلول شستشو داده نمایند و در قرحه دهان و غانغرایای
ان و موی گرد دهان را بشویند

محلول سالیسیلیک معمول ژانل بگیرند اسید سالیسیلیک ۵ الکل ۹۰ درجه
۱۰۰ حل کنند و در دفع پیوره بارزیس صبح و عصر تغسیل نمایند

ذرور دافع سوزاک بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ تعفین عصاره تریاک ۴ گلاب ۱۵۰ اسید
را در تعفین حل کرده و گلاب را بیفزایند و پس از هر دفعه که مریض شاش میکند زرقه نمایند

مطول دافع دیفتری معمول سیمون بگیرند اسید سالیسیلیک ۵۰ سانتی گرم مغلی
او کالیپتوس ۶ گرم گلیسرین ۳۰ گرم الکل ۱۲ گرم مخلوط کنند و با شرپی با غانت پنس بروی اغشای مبتلی به غشا
کاذب مطول نمایند

مخلوط دافع اکزمای سر معمول لاسار بگیرند اسید سالیسیلیک ۲ گرم تعفین
حسن لبره ۶ گرم وازلین ۱۰۰ گرم و میتوان ۵ گرم اکسید دوزنک بقدری نشاسته بر این مخلوط افزود که غلظت حاصل
کند و در دفع امپتیگو بجای وازلین میتوان لانولین استعمال نمود

گلیسره سالیسیلیک معمول شویمر بگیرند اسید سالیسیلیک ۵ گرم گلیسرین
۱۰۰ گرم جوهر مانند را و ۲۵ گرم در دفع اکزمای جلد مودار تمریخ کنند

شربت سالیسیلیک بگیرند اسید سالیسیلیک خالص ۳۰ شربت بهار نارنج ۴۰۰ ۴۰ شربت ساده

شراب سالیسیلیک بگیرند اسید سالیسیلیک خالص ۳ شراب موسکا ۱۰۰۰ مخلوط کنند

قرص سالیسیلیک این قرص را مطابق معمول هم با اسید سالیسیلیک و هم با سالیسیلات
سود میسازند بطریقی که هر قرصی ۲۵ میلی گرم اسید و یا ۵۰ میلی گرم سالیسیلات دارا بود

پوسیون سالیسیلات سود (پوسیون ضد مفصلی)
معمول ژانل بگیرند سالیسیلات سود ۴ تا ۶ گرم اب صاف ۹۰ گرم شربت شاهدانه ۳۰ گرم روم
یا کنیاک ۲۰ گرم حل کرده مخلوط نمایند در دفع روماتیسم مفصلی و یا روماتیسم عضلانی حاد و یا مزمن و نقرس
و بول دیمی امانیا که هر ساعت یک قاشق اش خوری تا نصف پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند و میتوان
در ابتدا ۹ گرم سالیسیلات استعمال کرد بشرط آنکه از فردای ان هر روزی یک گرم کسر نمایند

پوسیون سالیسیلات سود معمول مصنف بگیرند سالیسیلات
سود ۴ گرم بی کربونات سود ۲ گرم اب مقطر دکالی شربت پوست نارنج ۱۵۰ گرم ابتدا بی کربونات را در مقدار
کمی اب حل کرده و بعد سالیسیلات را افزوده حل نمایند و با شربت مخلوط کنند و محصول را چهار قسمت
کرده هر دو ساعت فاصله یک قسمت بنوشند و مصنف این پوسیون را در وقتی معمول میدارد که معده
تحمل سالیسیلات سود را نکند

محلول سالیسیلات سود معمول سه بگیرند سالیسیلات سود ۳۰
گرم اب صاف ۳۰۰ گرم حل کنند و در نقرس حاد و روماتیسم حاد روزی چهار تا شش قاشق و نیم اش خوری

بیاشامند و هر قاشق را در هنگام آشامیدن با نصف پیاله آب سرد مخلوط کنند و پس از آنکه اوجاع برطرف شد ندیك قاشق کم کنند پس از هشت تا پانزده روز دو قاشق کم نمایند و در تقریباً حزین سه قاشق در عرض روز استعمال کنند و تا زمانی که تهیجات تمام شده و اوجاع برطرف گردد نه بر این سه قاشق مداومت نمایند و پس از آن تا یك زمانی روزی دو قاشق بیاشامند و بهتر است که سالیسیلات را در هنگام غذا استعمال نمایند و هرگاه موجب تهوع شود جهة دفع آن قهوه و یا کمی عرق کشمش بنوشند

سالیسیلات بیسموت را در حروف با در ذیل بیسموت بیان کرده ایم و سالیسیلات فنیل را در حروف فا و سالیسیلات کنین را در حروف کاف و سالیسیلات لیتین را در حروف لام ذکر خواهیم نمود

سالاسیتول (سالیسیل اسیتول) این جسم را که بشکل سوزنهای کوچك متبلر میباشد از اثر مونوکلور استون در روی سالیسیلات سود حاصل میکنند و غیر محلول در آب و محلول در الکل است بخصوص در صورتیکه گرم باشد و مخصوصاً از عوامل انتی سپتیك معوی است و اثرات بالاتر از سالول و در امعاء تجزیه شده و مبدل به اسید سالیسیلیك و استول میگردد و مقدار شربت از ۲ تا ۳ گرم است در عرض روز و نیز در ۲۰ تا ۳۰ گرم روغن بید انجیر حل کنند و در دفع اسهالهای کولرائی شکل و روماتیسم مفصلی حاد از اثرات تمجید مینمایند

سالوفن (سالیسیلات داستیل پارامید و فنول) بشکل قطعات کوچکی است متبلر و بی رنگ و بی بو و تقریباً غیر محلول در آب سرد و محلول در الکل و بواسطه قلیائیات بعناصری که از آنها مرکب شده است تجزیه میگردد و مانند سالول و نیز و نفتول از عوامل انتی سپتیك معوی است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۶ گرم بطور سفوف

کائنسا عبارت است از ریشه **سیپوکوکا انگیفوگا** که درخت کوچکی است از طایفه **روبیاسه** و در برزیل و جزایر انتیل عمل میآید و این ریشه منشعب و مرکب از ریشه های کوچکی است استوانه که طول آنها تقریباً یك قدم است و پوست این ریشه ها اسمر اللون و کمی ثخین و دارای شکافهای سطحی و احاطه میکند جسم خشبی را که سفید رنگ است و کساده این جسم را چون در زیر لوپ نگاه کنند سوراخهای کوچك در آن دیده میشود و بسهولت این جسم را از پوستش میتوان جدا کرد و بوی ریشه کائنسا فی الجمله شبیه ببوی ریشه جلب است و طعم آن بشدت تند و تلخ و خیلی مکره بخصوص پوست آن کائنسا موافق تجزیه بعضی از دانشمندان دارای مواد ذیل است ماده دسم سبز و اسید کائنیك و ماده زرد عصاره تلخ و ماده ملونه لزج و اسید کائنیك که مرکب از اکسیژن و کربون میباشد عبارت است از ماده عامل کائنسا

ریشه کائنسا را در مملکت برزیل مانند مدرات استعمال میکنند و یکی از عوامل مدره در سیك است و در استسقا مفید و نتایج نیکو از شربت آن در این امراض ذکر کرده اند و مقدار شربت مسحوق کائنسا از ۱/۵ گرم تا ۲ گرم که در عرض روز بصورت حب استعمال میکنند و نیز تیزن و عصاره و تعفین و شراب کائنسا را در طب تجویز مینمایند

تیزن کائنسا معمول فرانسوا اگیرید پوست ریشه کائنسا گرد آب سرد ۵۰ گرم

مدت هشت ساعت بخیسانند و بعد چند دقیقه جوشانده صاف کنند و در دو دفعه بنوشند

عصارهٔ کائنسا بگیرند ریشه کائنسا ۱ الکل ۵۰ درجه ۶ مطابق معمول عصاره سازند و مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۵ دسی گرم است بطور حب

تعفین کائنسا بگیرند ریشه کائنسا ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ ریشه را نیم کوب کرده مدت ده روز در الکل بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این تعفین از ۵ تا ۲۰ گرم است

شراب کائنسا بگیرند ریشه کائنسا ۱ شراب مالاگا ۱۰ مدت هشت روز بخیسانند و صاف کنند و از این شراب در عرض روز با قاشق کوچک گاه گاه بیاشامند

شربت کائنسا بگیرند شربت ساده ۵۰۰ گرم عصارهٔ الکلی کائنسا ۵/۳۲ گرم عصاره را در کمی آب حل کرده صاف نمایند و با شربت در صورتیکه در حالت جوش بود مخلوط کنند و بگذارند سرد شود و ۳۲ گرم این شربت دارای ۲۰ سانتی گرم عصاره است

معجون کائنسا معمول فوکیر بگیرند مسحوق کائنسا ۴ گرم مسحوق صمغ عربی ۵۰/۱ گرم عسل مقدار کافی معجون سازند و در یک یا دو دفعه در عرض روز تناول نمایند و **فوکیر** از شرب این معجون در دفع اقسام استسقا تمجیدات زیادی میکند و میگوید اثر آن بعرض نقصان یافتن و شفا حاصل میگردد و در استسقای حاد که منتج از ضربات شودی بخصوص اسکارلتین باشد و نبود در صورت استسقا با ورم معده و یا امعا همراه بود استعمال این معجون را منع مینماید

بالوتا لاناتا (بالوتای مخملی) نباتی است از طایفه **لبیه** و بومی سیبری که در آلمان نیز زراعت میکنند و اطبای آلمان و روس از آن در دفع نقرس تجویز مینمایند و از آن و نیز است که مدر و معرق هم میباشد و نیز از آن در دفع روماتیسم و ذات الجنب استعمال میکنند و بیشتر برگ این نبات را بمقدار ۵ تا ۱۰ گرم در ۵۰۰ گرم آب بکار میبرند و یکی از دانشمندان آلمان در دفع استسقای اسکارلتین از آن تمجید مینماید

بالوتا نیگرا (بالوتای سیاه) که در اطراف جاده ها بطور فراوان میروید در دفع هیستری و مالیخولیای عراقی معمول یکی از دانشمندان است

شیمافیلا او مبلاتا این گیاه که از طایفه **پیرولاسه** است از برگهای تازه آن بوی مخصوص متصاعد میگردد و طعم آنها عفص و تلخ ولی خیلی مطبوع است و در ریشه و ساقه این گیاه دارای طعم حادی میباشند و چون برگ آنرا نیم کرده بروی جلد منطبق سازند مانند خردل احمرار ایجاد میکند و جوشانده این برگ را مانند مدرات و مقویات استعمال مینمایند.

مغلی شیمافیلا بگیرند برگ شیمافیلا ۳۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم بجوشانند تا ۵۰۰ گرم باقی ماند و صاف کنند و از ۳۰ تا ۹۰ گرم این جوشانده را سه یا چهار دفعه در عرض روز بیاشامند

گولتریا (وینتر گران) از نباتات طایفه **اریکاسه** و بومی **نول ژرسی** و دارای اسانسی است که مانند مدرات اثر میکند و **تی وسو** اثر این اسانس را مانند سالیسیلات متیل میداند

درس شصت و دوم شیرین بیان و بعضی از عوامل ملینه

بقول کلی عوامل ملینه ادویه را گویند که انساج را نرم کرده و بر لینت و ملایمت آنها بیفزایند و از تقلص شان کاسته و حساسیت شان را کم کنند و این عوامل که هم از سلسله نباتی و هم از سلسله حیوانی میباشند دارای دو صنف متمایز اند یکی عوامل ملینه لعابی و دیگری عوامل ملینه دهنی و عوامل ملینه نباتی عبارتند از صمغ عربی و کتیرا و بزرکتان و خطمی و خبازی و پنیرک و گاوزبان و بنفشه و حشیشة السعال و سوس و جو و شیلم و برنج و بلغور و قند و اقسام نشاسته و اقسام زیت و عوامل ملینه حیوانی عبارتند از شحوم و سریشم و سفیده تخم مرغ و روغن تخم مرغ و عسل و شیر و گلیسرین و غیره

ما در این درس سوس و خطمی و خبازی و پنیرک را بیان میکنیم و صمغ و کتیرا را در حرف صاد و قند را در حرف قاف و کتان و شیلم و جو و برنج و بلغور را در حرف کاف و گلیسرین و سریشم و اقسام زیت و شحوم را در حرف کاف و هم چنین گاوزبان و حشیشة السعال را در حرف کاف و نشاسته را در حرف نون ذکر خواهیم نمود و بنفشه را در حرف با در ذیل سیاه شان و تخم مرغ و شیر را نیز در حرف با در ذیل پیتون بیان کرده ایم و عناب و انجیر و مویز نیز از عوامل ملینه نباتی میباشند و آنها را در حرف عین ذکر خواهیم نمود

شیرین بیان (جهت مُتکی) ۶ سوس رِگلیس ل گلیسرهیزا گلابرا

نباتی است از طایفه **لگومینوز** و در بیشتر ممالک ایران و در جنوب فرنگستان فراوان و در شیراز که معروف به **اصل السوس** است از جانب خارج اسمر اللون و درون زرد و دارای طعم شیرین گوارائی است که قدری تیزی دارد و یکی از دانشمندان وجود مواد ذیل را در آن ثابت کرده گلیسیریزین نشاسته اسپاراژین زیت سقزی البومین و املاح و **سوبران** تیزی این ریشه را نسبت به زیت سقزی میدهند

گرد اصل السوس مطابق کدکس

بگیرید اصل السوس خشک مقدار منظور و بطور قطعات نازک ببرند و در گرم خان خشک کنند و نرم بکوبند و از موبیز ابریشمی ۱۲۰ بیرون کنند و تفاله را از موبیز موئی نمره ۵ خارج نسازند و از ۱۰۰ جزء ریشه از گرد نمره اول ۸۱ جزء و از نمره دوم ۹۲ جزء بدست میاید و این گرد از عوامل ملینه است که فی الجمله مدر است و بیشتر آنرا در ساختن حبوب و پوشاندن طعم ادویه تلخ و جموع بکار میبرند

تیزن شیرین بیان ایضاً مطابق کدکس

بگیرید اصل السوس قطعه قطعه کرده ۱۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مدت ۲ ساعت بخیسانند و صاف نمایند و میتوان در این تیزن بجای اصل السوس از ۲ تا ۵ دسی گرم گلیسیریزین استعمال نمود که مقدار مذکور را در ۱۰۰۰ گرم آب حل کرده مانند تیزن استعمال نمایند در هر صورت تیزن اصل السوس از عوامل ملینه است که فی الجمله مدر است

عصاره اصل السوس مشهور به رب السوس مطابق کدکس

بگیرید اصل السوس قطعه قطعه کرده ۱ آب مقطر ریشه را مدت ۱۲ ساعت در ۵ جزء آب بخیسانند با

فشار صاف کنند و تفاله را دوباره باقی مانده اب خیسانیده نیز با فشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کنند و بگذارند ته نشین شود و صاف روی انرا بواسطه عمل انحراف برداشته در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند و این عصاره نیز از عوامل ملینه است که فی الجمله مدر است

گلیسیریزین (گلیزین) امانیاکی مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند اصل السوس 1000 اب 3000 اسید سولفوریك تقریبا 2 امانیاك مایع تقریبا 5 ادیشه را در اب بخیسانند و مقدار اب هرچه کمتر باشد بهتر است و بعد با فشار صاف نمایند و مصفی را بجوشانند و بگذارند سرد شود و بعد صاف کنند و مقدار کمی اسید سولفوریك ابدا بر مصفی افزایند و بگذارند رسوب کند و این رسوب را با اب سرد شسته و بعد در ابی که دارای مقدار کمی امانیاك بود حل نمایند و محلول را صاف نموده و در بشقابها گسترانیده در گرم خان تبخیر نمایند و حفظ کنند و محصول عبارت است از گلیسیریزین امانیاکی خالص که اموررف و رنگ ان اسمر تیره است و موافق قاعده مذکوره انه 100 جزء ریشه از 6 تا 7 جزء گلیسیریزین بدست می اید

گلیسیریزین را که گلیزین نیز مینامند در همه استعمالات و اشیائی میتوان بجای رب السوس استعمال نمود ده دسی گرم ان اگر در 1000 گرم اب حل کند طعم شیرینی به اب میدهد مثل انکه 2 گرم رب السوس را حل کرده باشند بمقدار چند دسی گرم در نهایت خوبی طعم ادویه تلخ و مطبوخ را میپوشانند و 3 جزء ان تلخی یك جزء سولفات کینین را باطل مینماید

عجین اسمر اللون سوس مطابق کدکس

بگیرند رب السوس 50 صمغ عربی 1500 قند 1000 اب 2500 عصاره تریاك 5/72 رب السوس را در اب حل کنند و بدون فشار صاف نمایند و قند و صمغ را بر مصفی افزوده و بعد عصاره را در مقدار کمی اب حل کرده بیفزایند و محصول را در حمام ماریه تبخیر نمایند و متصل بهم زنند تا بقوام عجین غلیظی برسد و بر روی سنگ مرمری که قدری چرب باشد بریزند و بشکل قطعات مربع کوچك ببرند و حفظ کنند و این عجین که از عوامل مسکن است در نزله و نفث استعمال میشود 100 گرم ان تقریبا دارای سه سانتی گرم عصاره تریاك است و مقدار شربتش از 20 تا 100 گرم

عجین اسود اللون سوس (رب السوس صمغی) ایضا مطابق کدکس بوق

بگیرند رب السوس 1 صمغ عربی 6 قند 6 اب 7 رب السوس را در اب حل کنند و بدون فشار صاف نمایند و صمغ را در مصفی حل کرده و بعد قند را بیفزایند و در حمام ماریه حرارت دهند و بهم زنند تا حل گردد و کفا نرا بگیرند و بعد بر روی سنگ مرمری که قدری چرب بود بگسترانند و بشکل قطعات مربعی که 5 میلی متر قطرشان باشد ببرند و میتوان این عجین را با 2 هزارم وزنش مسحوق ابرسا معطر نمود و این مسحوق را قبل از انجام عمل باید بران افزود و یا انکه نصف هزارم اسانس انیسون و یا اسانس لیمو را در قدری الکل حل کرده و قطعات عجین را در قوطی در بخیره محلول را در ان داخل نموده حفظ کرد و این عجین نیز از عوامل ملینه است که در نزله و نفث مستعمل است.

عصاره صمغ سوس معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند اصل السوس نیم کوب کرده 5 اب مقطر سرد مقدار کافی صمغ سنگال 1 مسحوق ریشه را در 1/2 اب مقطر حل کرده و اب مقطر را روی ان بریزند و اخرا بیکه در روی ان میریزند بر ذاشته و صمغ را در ان حل کنند

و محصول را در حمام ماریه بغلظت عصارهٔ نرم قوام آورند و محلول صمغ را بآن افزوده نیز تبخیر نمایند تا بقوام
عصارهٔ غلیظی برسد و بعد بشکل استوانه‌های ۰٫۱۰ گرمی این عصاره را ترتیب داده و در گرمخان بخشکانند
و مقدار شربت این عصاره از ۰٫۱ تا ۰٫۲ گرم است

قرص الونزرا (قرص صدری سویسی) مطابق دستور العمل ژرد پساد

بگیرند مسحوق ابرسا ۵ مسحوق انیسون ۱۰ مسحوق اصل السوس ۱۴ رب السوس ۱۲۵ مسحوق دار ناباند ۶ قند
۸۷۵ آب مقدار کافی مطابق معمول خمیر متحد الاجزائی سازند و قرصهای ۰٫۱ تا ۵ دسی گرمی از آن
ترتیب دهند

سوس بری ـ ث امانیك ـ ق ژکیریتی ـ ل ابروس پرکاتوریوس ـ لگ

از نباتات طایفهٔ **لگومینوز** که از جنس **پاپیلیوناسه** است باین اسم نامیده میشود و در
طب تخم این نبات را در دفع ورم ملتحمه دائم‌المزمن استعمال میکنند و مادهٔ عامل آنرا **ژکیریتین**
بماز مینامند

غسول ژکیریتی

بگیرند تخم ژکیریتی ۱۰ گرم آب ۵۰۰ گرم مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و صاف
کرده چندین دفعه در عرض روز چشم را بشویند

ع خبازی ـ پ خیرو ـ ت مو ـ ل مالوای التایا

نباتی است از طایفهٔ **مالواسه**
و بر دو قسم است صغیر و کبیر قسم صغیر را باسم عام **خبازی ـ پ خیرو ـ ل مالوا روتوند**
یفولیا مینامند و قسم کبیر **ملوخیا ـ پ پنیرك ـ ل مالوا سیلوستریس** نامیده
میشود و بیشتر قسم کبیر را در طب استعمال مینمایند و هر دو قسم از عوامل ملینه و ملطفه میباشند و برگ آنها
که یك جزء آنها سپس ملین است بشکل مغلی ملین و ضماد استعمال میگردد و گل آنها که ابی ارغوانی میباشد
یکی از چهار گل صدری است و عموما اجزاء این نبات را بطور تیزن و غسول و نطول و حقنه معمول میدارند

تیزن خبازی مطابق کدکس

بگیرند گل خبازی ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده
صاف نمایند و مانند ملینات صدری تدریج بنوشند و آب صمغ را بر این تیزن ترجیح میدهند

خطمی ـ ت گیمو ـ ل التا او فیسینالیس (بیما لوا)

نباتی است از طایفهٔ **مالواسه**
دیسقوریدوس باسم عام **التیا** آنرا ذکر کرده است و ریشه خطمی دارای صمغ و نشاسته
و مادهٔ ملونه زرد و آلبومین و آسپاراژین و قند متبلور و دهن ثابت میباشد و در طب ریشه و برگ و گل آنرا
استعمال میکنند و در خارج ریشه و برگ خطمی را در ترکیب غسولات و نطولات و کمادها و حقنه‌ها و ضمادها
داخل مینمایند و از آنجا که چون در آب مقدار زیادی لعاب میکند لهذا در دفع اوجاع آن بکار میبرند و مخصوصا
در دفع زکام مستعمل است و چون ریشه خطمی را خوب شسته و پاك کنند یا آنکه از آن حب‌ها سازند در دست
اطفال شیرخواره دهند تا بجایند غالبا تسریع خروج دندان مینماید

گرد ریشه خطمی مطابق کدکس

بگیرند ریشه خطمی مقدار منظور مقشر کنند
و بشکل قطعات نسبتا نازك ببرند و در گرمخان خشك کنند و نرم بکوبند و از موبیز ابریشمی ۱۴۰ عبور
نمایند و تفاله چوبی که باقی میماند دور بریزند و محصول را حفظ کنند و از ۱۰ جزء ریشه ۸ جزء گرد بدست
میاید

تیزن گل خطمی مطابق کدکس بگیرند گل خطمی ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند ملینات صدری تدریج بنوشند و آب صمغی را از این تیزن نباید ترجیح داد

تیزن ریشهٔ خطمی ایضاً مطابق کدکس بگیرند ریشهٔ خطمی ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند ملینات تدریج بیاشامند

نطول خطمی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ریشهٔ خطمی ۳۰ گرم نیم کوب کرده و مدت نیم ساعت در مقداری آب بجوشانند که ۱۰۰۰ گرم جوشانده بدست آید صاف کنند و این نطول یکی از ملینات بسیار مستعمل است

نقوع ریشهٔ خطمی معمول مصنف بگیرند ریشهٔ خطمی ۱۰ گرم آب سرد ۱۰۰۰ گرم ریشه را مقشر کرده خورد خورد کنند و در آب سرد ریخته دو ساعت بگذارند و بعد صاف روی آنرا بعوض آب کم کم بنوشند

شربت خطمی مطابق کدکس بگیرند ریشهٔ خشک خطمی ۵ آب ۳۰ شربت ساده ۱۵۰ ریشه را خورد کرده و مدت ۱۲ ساعت در آب سرد بخیسانند و بدون فشار صاف کنند و مصفی را با شربت مخلوط نموده بجوشانند تا در حالت جوش ۱/۲۶ درجه نشان دهد و حفظ نمایند و این شربت از عوامل ملینه است

غرغرهٔ ملین بگیرند ریشهٔ خطمی ۸ گرم عسل مصفی ۳۰ گرم ریشه را نیم کوب کرده و در مقداری آب بجوشانند که مصفای آن ۲۰۰ گرم بود و عسل را بر مصفی بیفزایند و این غرغره از ملینات بسیار مستعمل است

قرص خطمی مطابق کدکس بگیرند گرد ریشهٔ خطمی ۱۰ قند سحوق ۱۰۰ لعاب کثیرا ۱۵ گرد خطمی را با هم و زنش قند سحوق مخلوط کرده و از موی بیز موئی بیرون کنند و لعاب باقی مانده قند را مخلوط نموده خمیر متحد الاجزائی سازند و قرصهای یک گرمی ترتیب دهند این قرصها از ملینات صدری میباشند

اسپس صدری بگیرند گل خبازی گل خطمی برگ گل شقایق گل سد و شاگل حشیشة السعال گل یونی سفید گل بنفشه مکلی اجزء مخلوط کنند

تیزن صدری معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند اسپس صدری ۱۲ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و ۱۰۰ گرم شربت ساده افزوده تدریج بنوشند

حرف ص

درس شصت و چهارم — صبر و محصولات آن

صبر (صبارا) پ صبر (چادروا) ت **الوئس** لی **الوئه** عبارتست از عصیر جامدی که از چندین قسم نبات موسوم به **الوئه** استخراج میکنند مخصوص از **الوئه پرفولیاتا** و این نبات در عربستان و در هندوستان و در افریقا و در امریکا میروید و سایر اقسام **الوئه** که این ماده را از آنها اخذ مینمایند عبارتند از **الوئه اسپیکاتا** و **الوئه لنگوافورمیس** و **الوئه**

الونگاتا وغیره وهمه این اقسام از طایفه لیلیاسه اند وبرگهای اصلی انها ثخین ولحمی واضلاعشان مضرس خاردار وداری عروق مخصوصی میباشند ممتلی از عصیری تلخ که خشک شده ان عبارت از صبر است و گل این نباتات انبوبه واغلب زرد وشفتی ومانند سنبل است وبر روی حمایل درازی که از مرکز برگها خارج شده وطریقه استخراج صبر بخوبی معلوم نیست ودر ممالک مختلفه که انرا حاصل میکنند مختلف است ونوعا در تجارت سه قسم صبر متداول میباشد یکی صبر سقوطری ودیگری صبر باربادو وسیومی صبر کاپ

صبر سقوطری عبارت از عصیری است غلیظ وثخین وانرا از برگهای **الوئه سوکوترینا** که نباتی است از طایفه **لیلیاسه** واز محصولات جزیره سقوطره استخراج مینمایند واین قسم صبر نرم یا خشک وشفاف ویا کدر (صبر جگری) است وصبر خشک شکننده وقرمز یاقوتی وصبر شفاف قرمز رنگ وصبر کدر جگری رنگ وعموما صبر سقوطری دارای بوی مطبوعی است شبیه به بوی مر وطعم ان بسیار تلخ وکناره ان مثل بلور وگرد ان زرد طلائی واین قسم صبر کاملا در الکل محلول است ونباید انرا با صبر کاپ مشتبه نمود زیرا که این قسم برنگ تیره تر از صبر سقوطری است ودر روشنائی سبزرنگی در ان دیده میشود شفافیتش بقدر صبر سقوطری نیست وحدت بویش بیشتر ومطبوعیتش کمتر است وصبر باربادکه صبر ژامائیک نیز انرا میگویند وان از **الوئه وولگاریس** واز **الوئه سینو واتا** اخذ میشود جامد وتقریبا کدر وگاهی شکننده است ورنگ ان قرمز خاکی شبیه برنگ جگر وچون مدتی بر ان بگذرد تقریبا سیاه میگردد وکناره ان کدر وگاهی درخشان وبوی ان خیلی تند وشبیه به بوی مر در صورتیکه قدری ید در ان داخل کرده باشند وگرد ان زرد مایل به قرمزی وکدر واین قسم صبر کاملا در الکل حل نمیشود

بعضی از دانشمندان از صبر ماده استخراج کرده وانرا **الوئین** نام گذاشته اند واین جسم که عبارت از ماده عامل صبر بود جسمی است زرد کم رنگ ومتبلور وکمی محلول در اب وچهار تا پنج مقابل در اثر قوی تر از صبر است

در بیان اثر فیزیولوژی صبر

صبر یکی از ادویه مسهله بسیار قدیم است وانرا اکثر اعاظم قدمای از اطبا میدانستند ولی بیانات شرح متاخرین بیان نموده اند چون این دوا را بمقدار کمی یعنی از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم یک یا دو دفعه در عرض روز استعمال کنند ابتدا مورث بی وزن قولنجهای ضعیفی شده وبعد یک یا چند دفعه اسهال عارض میگردد و عموما اثر این دوا خیلی بطور بطوء ظاهر میشود ونادر است که زودتر از پنج شش ساعت بروز کند واغلب اوقات پس از ۱۰ تا ۲۴ ساعت ظاهر میگردد واول علامتی که از استعمال این دوا بروز میکند ازدیاد عده دفعات تخلیه وسهولت انها میباشد ودر طوریکه بطوء عمل هضم بواسطه اختلال الی معده یعنی درم مزمن ان نبود مورث تحریک اعمال معدی میگردد وهرگاه مدتی بر استعمال این دوا مداومت کنند علامات میل و غلبه خون در الات که در حوصه واقع اند مشاهده میشود که احساس حرارت وحکه ونیز احساس ثقل در منتها الیه روده ها شده والات تولید را به هیجان اورده وشهوت ومیل به مقاربت را زیاد کرده وبر احتیاج به تبول مجاری ادرار افزاید ودر زنان احساس وجع وثقل در رحم واورده وکلیه ظاهر گشته وبر ترشح رطوبت حیض افزوده

و موارد قولنجهای رحمی بسیار موجع در هنگام حیض میشود و ترشح خون حیض را زیاد میکند و چون صبر را بمقدار زیاد استعمال نمایند مانند سایر مسهلات در سیکم اثر میکند و الوئین که آثار مذکوره چهار تا پنج مقابل اقوی از صبر میباشد و ۵۰ اجزء صبر دارای ۱ اجزء الوئین است

در بیان آثار تراپوتیکی صبر و محصولات آن

صبر یکی از مسهلات در سیکم بسیار نیکو است که در موضع چندان تحریکی نمیکند و چنانچه گفتیم مدت مدید برآن مواظبت میل خون باحشاء واقع در حوض میشود و عروق بواسیری را شکننده میکند و از مسهلات مقویه است که در دفع یبوست طبع و یرقان و مالیخولیای مراقی استعمال آن خیلی شایع و هرگاه انسداد خون بواسیر موجب عروض سوانح خطیره گردد بهترین دواها جهت افتتاح آن صبر است و در دفع احتباس طمث خیلی نافع و یکی از عوامل مصیره است که در دفع کوتر بیبون دماغی و ریوی بسیار سودمند است و نیز از عوامل دافع دیدان است و در زنان مستر که رحم شان انکار زیاد مانده و در حوامل و در اشخاص مبتلی به رمل کلیه و مبتلی به احتباس بول نباید استعمال شود

گرد صبر مطابق کدکس بگیرند صبر بمقدار منظور رخورد خورد کرده و در گرمخانه بخشکانند و صلایه کنند و بدون نخاله از موی ابریشمی نمره ۱۰۰ بگذرانند و حفظ کنند و ذرات این گرد بخصوص در تابستان پس از چندی بهم چسپیده و گلوله گلوله میشود و مقدار شربت این گرد جهت تقویت معده از ۵ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم و جهت اسهال و ادرار حیض و انصراف خون و میل آن بعروق بواسیری و دفع کرم از ۱ تا ۴ دسی گرم است

حب صبر مطابق کدکس بگیرند صبر ۱ گرم عسل بمقدار کافی مخلوط کرده ده حب سازند و در تقویت معده ۱ یا ۲ حب قبل از غذا بیاشامند و جهت اسهال و ادرار ۲ تا ۱۰ حب استعمال نمایند و در دیمها سانهای لشکری فرانسه صبر را بدون عسل با کمی الکل ۹۰ درجه صلایه کرده و حبهای یک دسی گرمی می سازند

حب صبر و صابون ایضا مطابق کدکس بگیرند صبر صابون طبی مکدام ۱ گرم مطابق معمول ده حب سازند و از ۲ تا ۴ حب جهت اسهال استعمال کنند

حب ملین معمول ث انل بگیرند صبر سقوطری عصاره بلادن مسحوق برگ بلادن بمکدام ۱ گرم مطابق معمول ۱۰ حب کوچک سازند و انها را نقل کنند و در دفع یبوست طبع صاحبان عصر روزی یک حب صبح و یک حب شب استعمال کرده و مدتی برآن مداومت نمایند

حب صبر و ریوند صابونی معمول بوشان بگیرند صبر مسحوق ریوند صابون طبی مکدام ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و جهت حصول اسهال از ۲ تا ۶ حب بنوشند و مصنف مذکور این حبوب را در دفع یرقان و فلج کبد استعمال میفرماید

حب صبر و کلمل صابونی معمول بوردانش بگیرند صبر کلمل بحاد

صابون طبی

صابون طبی مکدوه ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند و جهت حصول اسهال و دفع کرم از ۱ تا ۵ حب بیاشامند

حب صبر و مرزعفرانی معمول ژانل (حب روفوس)

بگیرند صبر ۱ گرم مرمکی ۵ سانتی گرم زعفران ۲۵ سانتی گرم عصارهٔ افسنتین مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند و این حبوب را جهت تقویت معده و حصول اسهال و ادرار حیض از ۱ تا ۵ عدد در روز استعمال مینمایند

حب السلامه مطابق انجمن دواسازی بورد

بگیرند مسحوق صبر مسحوق حلب مکدوه ۶ سانتی گرم مسحوق ریوند ۲۰ سانتی گرم الکل ۹۰ درجه مقدار کافی مطابق معمول ۱ حب سازند و از ۲ تا ۱ حب قبل از غذا بنوشند و یکی از دانشمندان میگوید حب السلامه دکتر فرانک مرکب است از صبر ریباد و عصاره اصل السوس که آنها را بقوام عصارهٔ جبی تیجر نمایند.

حب الحیوة معمول دواسازی المان

بگیرند صبر ۱ گرم مسحوق جلب ۵ سانتی گرم مسحوق ریوند زعفران مصطکی صابون سفید مکدو ۱ سانتی گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب یکدفعه قبل از نهار و یکدفعه قبل از شام بنوشند

حب اندرسون (حب اکوسی) مطابق کدکس

بگیرند صبر باربادکم گوت مکدوه ۵ سانتی گرم اسانس انیسون ۶ سانتی گرم عسل سفید مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند و جهت حصول اسهال از ۲ تا ۶ حب بیاشامند و در دفع یبوستی مزمن هرچند شب فاصله از ۱ تا ۲ حب بعد از شام هنگام خواب بنوشند

حب بوفتیوس ایضاً مطابق کدکس

بگیرند صبر باربادکم گوت اشوم مکدوه ۶ سانتی گرم سرکهٔ سفید مقدار کافی اول صبر را نیم کوب کرده و باغات حمام ماریه در سرکه حل کند و با قسا صاف کرده نیز در حمام ماریه بغلظت عصارهٔ جبی مصفی را تبخیر نمایند و محصول را ده حب سازند و مقدار شربت این حبوب که مسهل اند از ۳ تا ۶ عدد است

حب مسهل ترو سو

بگیرند صبر عصارهٔ ریوند کم گوت مکدوه ۵ سانتی گرم عصارهٔ حنظل ۱ سانتی گرم عصارهٔ بنجه ۲۰ سانتی گرم اسانس انیسون ۶ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و آنها را مفضض کنند و روزی یک دانه قبل از غذا بنوشند و هرگاه موجب اختلال عمل هضم گردد بعد از شام در هنگام خواب استعمال نمایند

حبوب مسهل مورلسون

نمره ۱ بگیرند صبر ۲۵ سانتی طرطیر محلول عصارهٔ سنا مکدوه ۳۰ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و از ۱ تا ۶ حب بیاشامند

نمره ۲ بگیرند صبر ۶ سانتی گرم طرطیر محلول مسحوق جلب مکدوه ۳۰ سانتی گرم مسحوق حنظل مسحوق کم گوت مکدوه ۳ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند و از ۱ تا ۶ حب بنوشند

حب مسهل پتر

بگیرند صبر سقوطری مسحوق جلب مسحوق سقمونیا کم گوت کلمل بخاری مکدوه ۵ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و مقدار شربت این حبوب که مسهل درستند از ۱ تا ۶ عدد است در روز

جرعه

حب صبر و مر مطابق دواسازی انگلستان بگیرند صبر ۵ سانتی گرم مرمکی ۲۵ سانتی گرم مسحوق زعفران ۱۲ سانتی گرم گلقند ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و این حبوب را در تقویت معده از ۱ تا ۲ و جهت حصول اسهال از ۲ تا ۵ عدد استعمال میکنند

حب صبر و انغوزه (حب مسهل ضد هیستری) معمول دواسازی انگلستان بگیرند صبر انغوزه صابون طبی گلقند مکی ۵ سانتی گرم مطابق معمول ده حب کنند و از ۱ تا ۴ حب بنوشند

حب انت سیوم بگیرند صبر کاپ ۱۰ عصاره کنگینا ۵ گرد دارچینی ۲ عسل مقدار کافی حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و از ۱ تا ۲ حب قبل از غذا استعمال نمایند

حب دافع یبوست معمول بوشادا بگیرند صبر باربادو ۳ گرم سوبنترات بسموت ۴ گرم سوبنترات را خیلی نرم سائیده و صبر را با جسم بی اثری مخلوط کرده نیز نرم بسایند و با مسحوق سوبنترات مخلوط کرده و خمیر متحد الاجزائی ساخته چهل حب کنند و حفظ نمایند و از ۱ تا ۳ حب شب در هنگام غذا بنوشند و بوان مداومت کنند تا عمل تخلیه منظم گردد و هرگاه این مقصود حاصل نشود ۱ گرم پودوفیلین علاوه کنند

نسخه دیگر بگیرند صبر باربادو ۱ کاتاهن مکی ۱ گرم مسحوق کنکینای کالیسایا ۲ گرم عصاره کچوله ۵ سانتی گرم اسانس انیسون ۲ قطره مطابق معمول ۴۰ حب سازند هر شب که یک دانه از این حبوب بیاشامند فردا آن طبیعت یک مرتبه تقاضا خواهد نمود

حب دافع سوزاک معمول ساندراس بگیرند صبر ۵ گرم تریاس ۳ گرم گرد خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند و صبح و شب از ۱ تا ۳ حب بنوشند در دفع سوزاک حاد و بخصوص سوزاک مزمن خیلی مؤثر است

حب الحیوة بلزری بگیرند صبر ۴ گرم مرمکی ۲۰ گرم مصطکی ۱۰ گرم زعفران ۵ گرم ریوند چینی کبابه میخک مکی ۲۵ سانتی گرم سرکه مقطر مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و نسخه اصلی حب الحیوة همین نسخه است و سایر نسخه‌ها مشتق از این میباشد

حب هولووه بگیرند صبر ۴ گرم ریوند ۱۲ دسی گرم فلفل ۴۵ سانتی گرم زعفران ۲۰ سانتی گرم سولفات سود ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۴۴ حب سازند

حب ریستیک معمول بوشادا بگیرند سقمونیای خاکستری حلب که سبک و شکننده و شیرین معطر بود کم گوت مسحوق حنظل مکی ۲ گرم صبر باربادو ۱ گرم مطابق معمول حبهای ده سانتی گرمی سازند و انها را مفضض کنند و هر یک از دو تر را جدا جدا باید خیلی نرم بسایند و مقدار شربت این حبوب از ۲ تا ۳ عدد است که با غذای مقوی از قبیل گوشت و شراب اعلا تناول کنند و مقدار شربت این حبوب را بطوری باید منظم نمایند که طبیعت شخص از ۴ تا ۵ دفعه هر روزه تقاضا کند

حب تلخ معمول گال بگیرند عصاره شبدر آبی عصاره ریوند مکی ۵ گرم گرد صبر ۲ گرم با مقدار کافی گرد ریوند حبهای ۵ سانتی گرمی سازند در ابتداء امعاء روزی ۳ حب بنوشند

حب مسهل معمول بوت بگیرند صبر عصاره ریوند مکی ۳ گرم عصاره الکلی

صبر

کوچولر ۲ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند بعد از شام هنگام خواب یک حب بنوشند و فردا هنگام بیدار شدن طبیعت یک باد و دفعه کاملاً اتقاضا میکند

حب مقوی و مسهل معمول سودیور بگیرند اکسید سیاه آهن ۱۰ گرم صبر سقوطری ۵ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و در کلو روز یک باد و دفعه هر دفعه ۲ تا ۴ حب بنوشند

حب فوترقیل بگیرند صبر سقوطرا عصارهٔ حنظل مکی ۳ گرم انیمون معرق معمول ۲ گرم بدقت مخلوط کرده و حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و این حبوب را از ۵ تا ۱۰ دانه بطور مسهل در اختلالات جلدی استعمال مینمایند

حب دافع صفرا معمول هاروی بگیرند صبر ریشهٔ جلب ریوند عصارهٔ حنظل مکی ۱۰ گرم شربت زیرون مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و جهت حصول اسهال از ۱ تا ۴ حب در روز بیاشامند

ایضاً معمول دیکسون بگیرند صبر سقوطرا ریوند مکی ۱۰ گرم امتیک ۱ گرم مطابق معمول حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و از ۲ تا ۳ حب بطور مسهل در روز استعمال نمایند

حب جاودانی بگیرند صبر ۵ گرم جلب ۱۰ گرم امتیک ۱ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۳۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب هر روز استعمال نمایند

حب سویسی معمول فیثریر بگیرند صبر ۱۰ گرم عصارهٔ حنظل ۱ گرم گرد جنطیانا ۳ گرم با قدری آب خمیر کرده بیست حب سازند

حب صبر معمول اودهووی مطابق دستور العمل بوشاردا بگیرند گرد صبر کاپ ۲ گرم گرد طرطیر ۲ گرم صابون بادام ۴ گرم گرد صمغ عربی ۲ گرم شربت ساده ۵ قطره گرد ها را بدقت با صابون مخلوط نمایند و شربت را بیفزایند و خمیر متحد الاجزائی ساخته ۱۰۰ حب کنند و اینها را مطلا نمایند **بوشاردا** میگوید موافق خاصیت آلات هضم یک باد و یا چند بار از این حبوب را با یک باد و یا سه دفعه در وقت غذا استعمال مینمایم اثری که از صبر مطلوب است یعنی تقاضای هر روزه از استعمال اینها ظاهر میگردد و این مصنف از صبر کاپ بیشتر از سایر اقسام آن تمجید میکند

تعفین سادهٔ صبر بگیرند صبر کاپ ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ بخیسانند و صاف کنند و مقدار شربت این تعفین از ۱ تا ۴ گرم

تعفین مرکب صبر (الکسیر مطول العمر) مطابق کدکس بگیرند صبر کاپ ۴۰ جنطیانا ریوند زدنباد زعفران غاریقون سفید تریاق مکی ۵ الکل ۸۰ درجه ۲۰۰۰ دواها را نیم کوب کرده مدت ۱۰ روز در الکل بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند و با کاغذ صاف نمایند ۱۰ گرم این تعفین دارای ۲ دسی گرم صبر و ۲۵ میلی گرم ریوند ۲۵ میلی گرم غاریقون سفید و غیره است و از عوامل مسهل و مقوی و دافع دیدان است و مقدار شربت آن از ۴ تا ۱۵ گرم

الکسیر رادکلیف بگیرند صبر ۲۴ ریوند ۴ دارچینی زدنباد قرقرانه مکی ۳ شربت زیرون ۹۰ الکل ۶۵

درس شصت و سوم

در درجه ۶۰ آب مقطر ۱۵۰ الکل را با آب مخلوط کنند و بجز شربت سایر دواها را در آن مدت ۸ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده و شربت را بر مصفی بیفزایند و بعد با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و ۱۰ گرم این الکسیر دارای ۰٫۶ سانتی گرم صبر و از عوامل مسهل مقوی است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ گرم

تعفین مرکب صبر مطابق دواسازی ادنبورک بگیرند صبر سقوطری ۲ زعفران ۱ تعفین مر ۱۰ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف نمایند و این تعفین را در تقویت معده از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم و جهت حصول اسهال از ۱ تا ۴ گرم استعمال میکنند

ماء الحیوة مسهل معمول گراو بگیرند پوست نارنج صبر دارچینی مکی ۸ ریوند ۱۲ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند و در تقویت معده از ۲ تا ۴ گرم و جهت حصول اسهال از ۴ تا ۱۵ گرم این تعفین را در قدری شربت قند مخلوط کرده بنوشند

شراب صبر بگیرند صبر ۱۶ هیل زنجبیل مکی ۴ شراب اسپانیول ۷۱۶ مدت ۶ روز بخیسانند و صاف کنند و از ۸ تا ۲۵ گرم مانند مسهل استعمال نمایند

ایضاً شراب صبر (تعفین مبارک) بگیرند شراب اسپانیول ۶۰۰ صبر ۲۰ فلفل فرنگی زنجبیل مکی ۴ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند و در دفع سوء هضم و تخمه و غیره یک قاشق ناشتائی این شراب را در یک پیاله مایع مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

تعفین مرکب صبر (دوای تلخ) بگیرند گرد صبر سقوطری ۵۰ گرم مرمکی حسن لبه مصطکی مکی ۲۵۰ گرم ریشه کولومبو ریشه جنطیانا ریشه انزلیک مکی ۱۲۰ گرم زعفران ۶۰ گرم مدت هفت هشت روز در ۱۰۰۰۰ گرم عرق کشمش متعارفی بخیسانند و با پارچه صاف کرده و ۴۰۰ گرم عرق قرع را دو و با کاغذ صاف نموده حفظ کنند و از ۱ تا ۴ گرم این تعفین را در تیزیسون مناسبی مخلوط کرده در ابتدای کولرای آسیائی استعمال نمایند

الکسیر صبر دافع حمی معمول کامبر بگیرند گرد صبر سقوطری مرمکی مکی ۶ گرم ریشه ۱۵۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۳۰ گرم مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و صاف کنند و در مصفی ۹ گرم سولفات کینین که قدری اسید سولفوریک زیادی داشته باشد حل نمایند و بالاخره ۳۲ گرم لودانم سیدنم بر آن افزایند و حفظ کنند و مقدار شربت این الکسیر یک قاشق خوری است

الکسیر مبارک بگیرند ریوند ۶ گرم صبر سقوطری ۲۵ گرم هیل کوچک ۵ گرم الکل ۶۰ درجه ۱۰۰ گرم مدت سه روز بخیسانند و صاف کنند و ۳۰ گرم این الکسیر را مانند مقویات معمول میدانند و در انگلستان این الکسیر را بجای الکسیر طول العمر فرانسه‌ها استعمال میکنند

الکسیر خاصه معمول پاراسلس بگیرند تعفین مر ۱۰۰ گرم تعفین زعفران تعفین صبر مکی ۱۶ گرم مخلوط کرده صاف کنند و از ۱۰ تا ۳۰ گرم این الکسیر را جهت ادرار حیض استعمال میکنند و از دو تیر بسیار قوی است

معجون صبر (هیرا پیکرا) بگیرند صبر ۱۲۵ دارچینی بسباسه ریشه اسارون زعفران مصطکی مکی ۸ عسل ۵۰۰ مطابق معمول معجون سازند و ۲ گرم این معجون را جهت حصول اسهال و ادرار

جهت اسهال

حقن استعمال میکنند و این معجون را دوئیه خیلی قدیم است

حقنهٔ صبر معمول کلراك بگیرند گرد صبر ۵ گرم در ۳۰۰ گرم مطبوخ جو سر حل کنند و در دفع اسکاریدها و افتتاح خون بواسیر حقنه نمایند

ایضاً حقنهٔ صبر معمول دران بگیرند صبر کاپ صابون طبی مکدا از یک تا ۱۵ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم حل کنند در دفع ترله رحمی حقنه نمایند

شیاف صبر مطابق کدکس بگیرند گرد صبر ۵ دسی گرم مسکه کاکاو ۲/۵ گرم مسکه را ذوب کند و اندوی آتش بر داشته همینکه نیم سرد شد مسحوق صبر را افزوده صلایه کنند و در قالب ریخته در افتتاح خون بواسیر و کشتن اسکاریدلومبریکوئید و دود الخل استعمال این شیاف معمول است

شیاف مسهل معمول بیمارستانهای لیون بگیرند صبر ۱ گرم مو دیاتسود ۱ گرم مخلوط کرده نرم صلایه کنند و در مقدار کافی عسل داخل نمایند و بریزند و در قالب کاغذی مخروطی بریزند و بگذارند سرد شود

کحل دافع لکهٔ قرنیه بگیرند صبر سقوطری ۱۰ دسی گرم قند ۴ گرم نرم صلایه کنند و مخلوط نمایند اجفان را باز کرده و یك قبضه مابین دو انگشت در میان آنها داخل نمایند

کحل برون بگیرند گرد صبر جگری ۴ گرم مدت ربع ساعت در ۳۰ گرم شراب سفید بجوشانند و ۳ قطره تنفس زعفران سفر اینند و در وقت استعمال بهم زنند و این کحل در قروح اجفان مستعمل است

زرق منقح معمول کوبیوس بگیرند عسل وردی ۳۰ گرم صبر ۵ دسی گرم نوشادر ۲ دسی گرم عرق رازیانه ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و در سوراك سفلیسی و ذی سیر تا چهار دفعه زرق نمایند

زرق بورلس عبارت از همین زرق است الا اینکه بجای عرق رازیانه گلاب استعمال میکنند

مرهم دافع العفونهٔ معمول بوئی بگیرند تریاشین ۵ گرم زرده تخم مرغ یك دانه روغن باسلیقون ۵ گرم صبر ۱ گرم مخلوط کنند و جراحات ذی الطبیعه را رفاده نمایند

گلیسره صبر معمول شوزیت بگیرند صبر بادیان ۱۰ گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم حل کنند و در مداوای شقاق و قرحهائی که بیشتر اوقات بالیکن مرکب میشوند نظول نمایند بخصوص هرگاه این قروح در سطح خلفی مفاصل سلامیات دوم و مفاصل بزرك باشند بیشتر موثر است

تنبیه باید دانست که استعمال خارجی صبر در بیطاری خیلی شایع و موثر است ولی در طب انسانی چندان معمول نیست

شصت و دوم صمغ کثیرا
در چهارم صمغ و دوم

صمغ انگوم (از دو) گوحل گومی گومی عبارت از ماده ایست که بالطبع و یا بواسطه شکافهای مصنوعی از چندین قسم گیاهی که نوعاً متعلق به طایفه **لگومینوز** اند ترشح میگردد و اگرچه از بعضی نباتات طایفه **روزاسه** مانند درخت گیلاس و زرد آلو و غیره نیز ماده ترشح

میکند

درس شصت و چهارم

میکند که از اثر صمغ میباشند و قسم اول عبارتست از صمغ عربی و صمغ سنگال و کتیرا و قسم دوم را صمغ بومی

ل **گومی نوستراس** میباشند و در مملکت ما مراد از مطلق صمغ صمغ عربی و صمغ سنگال است و از مطلق

انگوم صمغ نباتات طایفهٔ روزاسه

صمغ عربی یا **ازدوی تازی** ن **گوم ارابیك** ل **گومی اکاسیا** (**گومی ارابیکوم**) ی **گومی یستیس اکاسیا** عبارتست از صمغی است که از چندین

قسم درخت اقاقیا (مغیلان) بخصوص **اقاقیا ورا** اخذ مینمایند و چنانکه در درس دیگر ذکر نمودیم این

درخت از طایفهٔ **لگومینوز** و از جنس **میموزه** است و در عربستان عمل میآید و صمغ عربی

متداول در تجارت بشکل دانه‌های اشکی و یا پارچه‌های کوچک مبالغه داری میباشد و رنگ آنها سفید و یا

مایل بزردی و در دسته‌هائیکه در و کناره‌شان درخشنده و مخطط بخطوط سفید است

صمغ سنگال این قسم صمغ را نیز مانند صمغ عربی از اقسام اقاقیا بخصوص درخت اقاقیا ورا اخذ میکنند

و چون آنرا از سنگال می‌آورند باین اسم موسوم شده (سنگال اسم رودخانه است در افریقای غربی و کولونی فرانسه

در اطراف آن شهرهائی بنا کرده اند که یکی از آنها شهر **سن لوئی** میباشد)

هر این دو قسم صمغ دارای ارابین و بعضی املاح بخصوص ملات اسید آهك میباشند و **ارابین** تمام است

کمتر ترکیبات مانند قند است و صمغ عربی کاملاً محلول در آب میباشد و هیچوجه طعمی ندارد و صلابت آن کمتر از

صمغ سنگال و این دو قسم صمغ را که نام چندان اختلافی ندارند بجای یکدیگر استعمال مینمایند و در طب بیشتر

صمغ پاك کرده محلول را معمول میدارند و آنرا باین طریق حاصل میکنند که اول با غایت چاقو سطح ظاهر قطعات

صمغ را تراشیده و بعد آنها را در آب سرد ریخته و فشار داده و در روی موبی دیخته بخشکانند و صور دوائی

صمغ عبارتست از تیزن و پوسیون و شربت و غیره

در تجارت با اسم صمغ عربی یك قسم صمغ مصنوعی میفروشند که آنرا دکسترین میسازند و این تقلب را بواسطه

اسید ازتیك میتوان کشف نمود زیرا که این اسید با صمغ عربی اسید موسیك و با صمغ مصنوعی اسید اکسالیك

تولید مینماید

انگوم (**صمغ بومی**) ل **گومی نوستراس** این قسم صمغ از تنهٔ درختهای مختلف

طایفهٔ **روزاسه** بخصوص درخت گیلاس بخودی خود تراوش میکند و دارای **سرازین** میباشد

و این ماده اختلافی که با ارابین دارد فقط در این است که در آب سرد حل نمیشود ولی چون آنرا در آب بجوشانند

در ذرات آن تغییری حاصل شده و مبدل به ارابین گشته و محلول میگردد

مواد مانعة الجمع جمع ما بین بوره و پرکلرور دوفر و الکل و استات سرب با صمغ نباید نمود

گرد صمغ عربی مطابق کدکس بگیرند صمغ عربی و یا صمغ سنگال پاك کرده و معمول

مقدار منظور نیم کوب کرده و در گرم خانه در درجهٔ ۶۰ بخشکانند و نرم کوفته و از موبی ابریشمی ۱۰۰ عبور دهند

و از ۱۰۰ جزء صمغ ۹۰ جزء گرد حاصل میشود و این گرد را در محصولات مختلف بکار میبرند

گرد صمغی مطابق دواسازی ثرمانی بگیرند گرد صمغ عربی ۳ گرد اصل

السوس ۲ گرد قند ۱ مخلوط کنند و این گرد زعوا مزهلنه و مدر است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۳ گرم است

کرده ۱۰۰۰ گرم آب را حل کرده و با پارچه صاف نموده مانند تیزن بکار برند

تیزن صمغ (آب صمغی) مطابق کدکس بگیرند صمغ عربی و یا صمغ سنگال مغسول ۲۰ گرم آب سرد ۱۰۰۰ گرم حل کنند و صاف نمایند و این تیزن را مانند ملینات استعمال میکنند

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند صمغ سنگال ۱۵ گرم آب سرد ۹۵۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم صمغ را نیم کوب کرده و بشویند بعد در آب حل کنند و صاف کرده شربت را بیفزایند

شربت صمغ مطابق کدکس بگیرند صمغ سفید مغسول ۱۰ آب مقطر ۴۳ قند خورد کرده ۷۵ صمغ را در آب بحالت برودت حل کنند و قند را افزوده و در حمام ماریه حل نمایند و یک دوازدهم وزن این شربت صمغ است

ایضاً معمول دواسازی زمانی بگیرند صمغ مغسول ۱ آب مقطر ۲ حل کرده و صاف نموده بیفزایند شربت ساده کرد در حالت برودت ساخته شده باشد ۹ و حفظ کنند

پوسیون صمغی (جلاب صمغی) مطابق کدکس بگیرند کرد صمغ عربی بهارنارنج مکرر ۱۰ گرم شربت صمغ ۳۰ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم گرد را با شربت صلایه کرده و سایر را بیفزایند و این پوسیون که ملین است مایع عده زیادی پوسیونهای مرکب میباشد

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند صمغ سنگال ۵ عرق بهارنارنج ۵ شربت ساده ۳۰ آب ۱۰۰ صمغ را شسته و در آب حل کرده صاف نمایند و شربت و عرق را بیفزایند

لعاب صمغ بگیرند صمغ عربی مغسول و مسحوق ۱ آب سرد ۱ در هاون مرمری مخلوط کرده صلایه نمایند

عجین صمغ عربی مطابق کدکس بگیرند صمغ عربی و یا صمغ سنگال ۱۰۰۰ گرم قند سفید ۱۰۰۰ گرم آب صاف ۱۰۰۰ گرم عرق بهارنارنج ۱۰۰ گرم سفیده تخم مرغ ۳ دانه صمغ را پاک کرده و بشویند و در آب باعانت حمام ماریه حل کنند و از پارچه بگذرانند و قند را بر مصفی افزوده و بر محصول حرارت ملایمی وارد آورند و متصل بهم زنند و تبخیر نمایند تا بقوام عسل غلیظ شده گردد و سفیده تخم را با عرق بهار مخلوط کرده بهم زنند تا مثل برف سفید شود و کم کم این محصول را بر محصول اول افزوده و با کمال شدت متصل بهم زنند تا چون قدری از آن را با اسپاتول برداشته و به پشت دست گذارند ملصق نشود و بعد گردی از ۳ جزء نشاسته و یک جزء قند ساخته و در قالبها پاشیده و محصول را در آنها ریزند و این عجین از عوامل ملینه است

کتیرا ـ کتیرات گوم ادراگانت ـ گومی تراگاکانتا ـ تراگاکانتا (تراگاکانتا بمعنی شوک المعز است و مشتق از دو لفظ یکی **تراگوس** یعنی بز نر و دیگری **اکانتا** یعنی خار) عبارت از عصیر منجمدی است که از چندین قسم گیاه موسوم به **گون ـ استراگالوس** که از طایفه **لگومینوز** میباشد جریان مییابد و این اقسام عبارتند از **استراگالوس گومیفر ـ استراگالوس ورس ـ استراگالوس کرتیکوس** و در تجارت دو قسم کتیرا هست اول یکی کتیرای نرد که مانند تارها و یا نوارهای پیچیده و دودی شکل است

وانرا گویا از استراگالوس کریتیکوس اخذ میکنند و دیگری کترای سفید که شکل پارچه های عریضی است که اطراف و یا هر کترا بهم بر آمده است واین قسم را گویا از استراگالوس وروس اخذ مینمایند و یکی از دانشمندان از کترا دو مادهٔ عامل صمغی استخراج کرده یکی که در آب سرد غیر محلول است **ادراگانتین** نامیده و دیگری که محلول و دارای همه صفات صمغ عربی است عبارت است از اربین و در ترابوتیک کترا مانند صمغ عربی بشکل گرد و لعاب شربت و غیره استعمال مینمایند

گرد کتیرا مطابق کدکس این گرد را مانند گرد صمغ عربی میسازند و از ۱۰۰ جزء کترا ۹۲ جزء گرد بدست می آورند و در محصولات مختلف داروسازی استعمال میکنند

لعاب کتیرا مطابق کدکس بگیرند کترای درسته و پاك کرده ۱ آب سرد ۹ و مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و با فشار صاف نموده و مصفی را بخوبی مخلوط کنند واین لعاب را در ساختن قرصها بکار میبرند

درس شصت و پنجم صندل

صندل ع **صندل** پ **سندل** ف **سانتال** ل **سانتالوم** در قرابادین سه مادهٔ خشبی را باین اسم مینامند صندل زرد و صندل سفید و صندل سرخ

صندل زرد (صندل لیموئی) عبارت از قطعات چوب بی پوستی است که طول آنها از ۵۰ سانتیمتر تا ۱ متر و قطرشان ۱۰ سانتیمتر و زیادتر است و دارای الیاف راست و سختاند و رنگ این قطعات زرد با خرمائی و بویشان مرکب از بوی گل سرخ و مشك و لیمو و خیلی مطبوع و طعمشان تلخ و سبك تر از آب

صندل سفید با قسم مذکور تفاوتی ندارد جز آنکه کم رنگتر و کم بوتر و گویا همان صندل زرد است که جوانتر میباشد واین قطعات چوبی نوعاً مانند صندل زرد عاری از پوستاند

این دو قسم صندل عبارتند از چوب درخت **سانتالوم البوم (سیریوم میرتیفولیوم)** از طایفه **سانتالاسه** واین طایفه که شبیه به طایفه **لورانسه** است دارای گلهای کوچکی است ملتصق به غلاف و برگهای آن صاحب ۴ تا ۵ قسمت و تخمهای آن متحد المسکن و میوه های آن غیر منفجر و دارای یك تخم و گاه لحمی میباشند

هر این دو قسم صندل را غشیه مخاطی متورم ریه و مثانه و رحم اثری میکند شبیه به اثر تربانتین و اسانسی از آنها استخراج مینمایند که معطر است و در خواص مشابه خود آنها ولی صندل سفید را در طب چندان استعمال نمی کنند

اسانس صندل زرد رنگ این اسانس نیز زرد است و سنگین تر از آب و در ۳۰۰ درجه حرارت جوش می آید وانرا بمقدار ۵ تا ۱۰ قطره در ۳ گرم الکل حل کرده و سه قسمت نموده در دفع سوزاك در عرض روز در سه دفعه تجویز مینمایند

کپسول اسانس صندل کپسولهای **پاناس** هر یك دارای ۰٫۲۰ سانتی گرم اسانس‌اند

ومقدار

و مقدار شربت آنها ۱۰ عدد در عرض روز کپسولهای **کلرتان** که هر یک ۰٫۳۰ سانتی گرم اسانس دارند مقدار شربتشان تا ۱۲ عدد

پوسیون اسانس صندل معمول لوبر بگیرند اسانس صندل ۵ر۴ گرم اسانس نعناع ۱۲ قطره شربت ساده ۶۰ گرم مخلوط کرده سه قسمت کنند و در دفع سوزاک در سه دفعه در عرض روز بیاشامند

گرد صندل زرد مطابق کدکس بگیرند چوب صندل زرد مقدار منظور رنده کرده و در گرمخانه ۶۰ درجه بخشکانند و در هاون آهنین نرم بکوبند و آنرا موی ابریشمی نمره ۱۲۰ بیرون کنند و حفظ نمایند و این گرد از عوامل محرکه و معطر است و تقریباً امروز استعمال آن متروک و در بعضی ترکیبات مثلاً ولرو بعضی عطریات آنرا داخل مینمایند

صندل سرخ عبارت از قطعات چوبهاست که وزنشان مختلف است و سطح خارج آنها اسمر و جوفشان بسرخی خون و دارای عطر کمی و لیفی و سفری و سنگین و متکاثف اند و الیاف آنها گاه مستقیم و گاه بروی هم پیچیده شده و یکی از دانشمندان ماده از صندل سرخ استخراج کرده و **سانتولین** اسم گذاشته و این ماده که دارای رنگ قرمز مخصوصی است تقریباً غیر محلول در آب و محلول در الکل و اتر و قلیابات و اسید استیک و اسانسهای اکثر نیز

صندل سرخ عبارت است از چوب درخت **پترو کارپوس سانتالینوس** که از طایفه **لگومینوز** است و در سیلان و کوروماندل عمل میاید

در ممالک مشرق صندل را مانند عطریات خیلی استعمال میکنند و صندل سرخ دارای فی الجمله قبضی است و در نقاشی بیشتر از طب استعمال میشود و **گرد صندل سرخ** را مانند گرد صندل زرد میسازند و بعضی از دانشمندان هر سه قسم صندل را از عوامل معرقه میدانند

در شصت و ششم — و بعضی از اعمال صنوبر و مشابه آن

در این در بعضی نباتات طایفه مخروطی از قبیل صنوبر و کاج و عرعر را ذکر مینمائیم

پ ع **صنوبر** ف **ساپن** لا **ابیس** درختی است از طایفه **مخروطی** و همیشه سبز و دارای ع‍... انها تا ۱۵ متر و یک قسم تربانتین را از آن اخذ مینمایند و در طب نو رستهای این درخت را مانند عوامل محرکه و منبهه استعمال میکنند

درخت صنوبر دارای چند قسم است قسمی که باسم عام صنوبر معروفست عبارت از قسم مذکور میباشد و قسم دیگر عبارت است از **کاج چلغوزه** ف **پن پینیون** لا **پینوس پیسا** که دارای میوه است موسوم به **چلغوزه** ف **پینیون** و این میوه دارای غلافی است عظمی و مغزی موسوم به بادام چلغوزه که سفید و دسم است و طعم مطبوعی دارد و در طب بطور امولسیون معمول است و قسم سیوم عبارت است از **کاج وحشی** ف **پن سوواژ** لا **پینوس سیلو**

در شصت و ششم

ستریس د نو دسته های این قسم را اگرچه استعمال میکنند ولی نو دسته های قسم اول را بر اینها ترجیح دارد

نو رسته های صنوبر فر. بورژون دو ساپن ل. ترما ابیتیس

در فرنگ این نو دسته ها را بیشتر اندوسبز می اورند و اینها را بطور مطبوخ در داخلا لات کلو دوزی و

اسکوربوتی و روماتیسمی و درم حزمن هشانه استعمال میکنند و چون دارای تربانتین اند خاصیتشان را باین

نسبت میدهند

تیزن نو رسته های صنوبر بگیرند نو رسته های صنوبر ۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم

مدت سه ساعت دم کشد و صاف نموده بگذارند ته نشین شود و صاف روی انرا برداشته تند بخ شوند

و این تیزن را در دفع لوکوره و روماتیسم استعمال مینمایند

تیزن مدر معمول تروسو بگیرند نو رسته های صنوبر ۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب جوش

دم کرده و صاف نموده بیفزایند شراب سفید ۲۵۰ گرم نیترات پتاس ۱ گرم و مانند تیزن بیاشامند

شربت نو رسته های صنوبر بگیرند نو رسته صنوبر الکل ۹۰ درجه مکن ۱۰۰ اب

صاف ۱۰۰۰ قند سفید مقدار کافی نو رسته ها را مدت ۱۲ ساعت در الکل بخیسانند و بعد در ظرف در بسته

ریخته و اب بحالت جوش را روی ان ریزند و مدت شش ساعت بگذارند دم کشد و بعد با فشار جوشانده از پارچه

گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و در مصفی بر نسبت ۱۹۰ در ۱۰۰ قند افزوده و در ظرف در بسته در حمام ماریه

حل کنند

اب قابض و شیری بگیرند چوب خورد کرده صنوبر مقدار منظور مدت ۱۲ ساعت

در دو مقابل وزنش اب بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا بوزن چوبیکه استعمال کرده اند محصول مقطر بدست

اید و هر فرد از محصول جدا نمایند و این اب را در قطع نزف الدم خارجا و داخلا استعمال مینمایند و مقدار

شربت ان باندازه میل و رغبت مریض است و میتوان بعوض نو رسته صنوبر نو رسته کاج استعمال کرد

تیزن نو رسته های کاج معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند نو

رسته های کاج اصل السوس خورد کرده مکید ۱۰ گرم مدت نیم ساعت در مقداری اب جوش دم کشند که مصفای

ان ۱۰۰۰ گرم باشد و این تیزن مقوی و محرک و دافع نزلا است

عرق نو رسته های صنوبر مطابق کدکس بگیرند نو رسته های صنوبر مقدار

منظور اب صاف مقدار کافی نو رسته ها را مدت ۱۲ ساعت در اب بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا چهار مقابل

وزن نو رسته که استعمال کرده محصول مقطر بدست اید و جهت گرفتن روغن فرار محصول مقطر را در قابله فلو

رانتین جمع نمایند

تیزن نو رسته های کاج مطابق کدکس بگیرند نو رسته های کاج ۲۰ گرم اب جوش

۱۰۰۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده صاف نمایند و این تیزن مانند تیزن نو رسته صنوبر مقوی و محرک و دافع

نزله است که مریض بعوض اب از ان می اشامد

۵ عرعر سرو کوهی ف. ژنوپر ل. ژونیپروس کومونیس درختی

است از طایفه **مخروطی** و در طب فقط ثمرش را استعمال مینمایند که بفرانسه بردو ژانیور

ژانیپر ژونیپری نامیده میشود و عبارت از میوه است حقهٔ شکل و در صورتیکه رسیده باشد رنگ آن اسمر مایل بسیاهی و دارای سه هسته کوچک عظمی که محاط شده اند از پولپ معطری سفری و کمی شیرین و از این پولپ بواسطهٔ تخمیر یک نوع عرق و بواسطهٔ تقطیر دهن فرار و بواسطهٔ طبخ جوهری استخراج میکنند

میوه عرعر از عوامل است که در دفع بعضی اقسام استسقا که با ضعف مجرای هضم همراه بوند مستعمل و مفید است و نیز در نزلات مزمن مثانه استعمال میشود و این ایام تدخین آن را در دفع اوجاع روماتیسم عضلانی و وجع ورک و اوجاع مبهم اطراف و تهیجات موضعی خیلی استعمال میکنند

عصارهٔ ژانیور (میوه عرعر) معمول تروسو بگیرند میوه عرعر که تازه خشک شده باشد ۱ آب مقطر ۳۰ درجهٔ ۴ میوه ها را در هاون مرمر نیم کوب کند و در نصف آب مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و بالجمله فشاری از پارچه بگذرانند و نصف دیگر آب را بروی تفاله بریزند و بعد دوازده ساعت نیز صاف کنند هر یک از این دو مصفی را جداگانه مجدداً از پارچه پشمی بگذرانند و در حمام ماریه مصفای اول تبخیر نمایند تا بقوام شربت بعد مصفای دوم را افزوده نیز تبخیر کنند تا بقوام عصارهٔ نرم **کدکس** این عصاره را مانند عصارهٔ کاسیا میسازند و از ۱۰۰ جزء میوه عرعر ۲۰ جزء عصاره حاصل میکند مقدار شربت عصارهٔ میوه عرعر از ۲ تا ۵ گرم و محرک معده و دافع نزله میباشد و اگرچه استعمال آن امروز تقریباً متروک است و بیشتر این عصاره را در ححب کردن محصولات مقویه بکار میبرند و تقریباً ۲۵۰ گرم از آن در تهیهٔ معجون استعمال میکنند

دهن فرار ژانیور مطابق کدکس این دهن را مانند دهن فرار بادرنجبویه میسازند و از عوامل محرک و دافع نزله است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۶ قطره بطور ححب و یا پوسیون اگرچه استعمال آن امروزه متروک است

پوسیون منفث بگیرند مطبوخ زوفا ۱۵۰ گرم عصارهٔ میوه عرعر ۱ گرم سکنجبین عنصل ۱۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

فقاع مدرّ انگلیسی معمول گاده بگیرند میوه عرعر و دل سیاه مکه ۲۵ تخم زردک ۱۱ فقاع ۲۰۰۰ مدت سه روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این فقاع که مدرّ است از ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ گرم

الکولاتو مرکب ژانیور (جوهر مرکب میوه عرعر) مطابق دوا سازی لندن بگیرند میوه عرعر ۵۰ رازیانه کرو یا مکه ۶ الکل ۵ درجهٔ ۶۰۰ آب ۱۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا ۶۰۰ جزء مقطر بدست آید و این الکولاتو از عوامل محرک و مدر است و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۳۰ گرم که با شربت مخلوط کرده مانند پوسیون بنوشند و از مشروبات متداوله مردم فرنگ میباشد و در دوی مینغالبا حاضر است

مطبوخ میوه عرعر بگیرند میوه عرعر ۲۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کند و با شربت تلو مصفی را شیرین کرده در دفع نزله و تقویت معده پیالهٔ پیاله بنوشند

تدخین میوه عرعر بگیرند میوه عرعر ۲۵۰ گرم منقلی را از ذغال افروخته پر کرده و میوه‌ها را روی آن ریخته بستر مریض را دود دهند

حرف ط

درس شصت و هفتم طرطیر و بعضی عوامل مشابه آن

در این درس ذکر میکنیم طرطیر و بعضی املاح مسهله از قبیل طرطیر محلول و طرطرات سود و سولفات سود و سیترات و سولفوویناتان و سولفات پتاس و محصولات آنها و صابون طبی را و فوسفات سود را در درس فوسفر و محصولات منیزی را در درس منیزی بیان خواهیم کرد

طرطیر دارتوق تارتر تارتاروس عبارت از دردی است که در اطراف خمره شراب در حین تخمیر و یا در اطراف ظرفیکه شراب را در آن حفظ کرده اند راسب میشود و در صورت اخری هرچه عمر شراب زیادتر باشد مقدار آن بیشتر خواهد بود و رنگ این درد موافق رنگ شرابیکه از آن حاصل شده سرخ و یا سفید میباشد و هر دو قسم دارای مقدار زیادی بی طرطرات پتاس و مقدار کمی سیلیس و طرطرات آهک و آلومین و اکسید آهن و اکسید منیزی اند و علاوه دارتوی سرخ مقدار کمی مواد ملونه دارد و عموماً چون دارتو را با وزن شوره تکلیس کنند مذاب سفید و اگر با نصف وزن تکلیس نمایند مذاب سیاه نامیده میشود و دارتوی خالص در طب استعمالی ندارد ولی چون آن را در آب حل کنند و بعد تبخیر نمایند تبلوری از آن محلول منجمد میگردد موسوم به طرطیر مصفی و مرکب است از ۹۰ جزء بی طرطرات پتاس و ۲ تا ۸ جزء طرطرات آهک

طرطیر مصفی کرم دو تارتر (بی طرطرات پتاس) طرطرات اسید پتاس عبارت از ملحی است بی رنگ و بی بو و کمی ترش مزه و متبلور و در مجاورت هوا فاسد ناپذیر و در آب چندان محلول نیست ولی در الکل محلول است و بی طرطرات پتاس متداول در تجارت چندان خالص نیست و چنانکه ذکر کردیم دارای مقدار کمی طرطرات آهک است

طرطیر مصفی از عوامل مسهله رقیقی است که مطمئن الاثر نیست و بیشتر آن را در تیزن و یا مطبوخ تمر و یا شیره فلوس خیار شنبر حل کرده در دفع اختلالات صفراوی و اقسام استسقا و امراض کبد و غیره مانند ملینات طبع استعمال مینمایند و بواسطه ترشی که در آن موجود است علاوه بر خاصیت تلیین طبع مانند عوامل مبرده و قاطع الدم اثر میکند و لهذا بعضی خواص مخصوص از آن مشهود میگردد چنانکه همه مسهلات زیاد میکنند ترشح خون حقنه و خون بواسیر را مگر طرطیر مصفی که خون را غلیظ کرده و ترشح آن را موقوف مینماید مثلاً هرگاه زنی مبتلی به نزف الدم رحمی باشد و استعمال مسهل لازم شود باید طرطیر مصفی را استعمال نمود که علاوه بر تلیین طبع مورث انسداد نزف الدم نیز میشود و ۳۰ گرم آن مانند مسهلات اثر میکند ولی در تلیین طبع شربت ۱۵ گرم کافی است و چون چندان محلول در آب نیست کمتر آن را در تیزنها داخل مینمایند و بیشتر در مطبوخ آلو و یا تمر هندی حل کرده میاشامند و مقدار شربت طرطیر مصفی جهت تبرید و تغلیظ دم از ۲ تا ۴ گرم است و طرطرات خنثای پتاس را این ایام کمتر استعمال میکنند و مقدار شربت آن بطور مسهل

از ۵ تا ۱۵ گرم و طرطرات پتاس و سود را جهت حصول اسهال بیشتر استعمال مینمایند و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۲۰ گرم

طرطرات خنثای پتاس (طرطیر محلول) ملح نباتی ملحی است سفید و طعم آن تلخ و غیر مطبوع و بشکل منشورهای قائم الزوایا متبلر میگردد و در آب بخوبی محلول است و در آب داغ بیشتر از آب سرد حل میشود و جهت ساختن آن در محلول طرطیر مصفی بقدری کربونات پتاس اضافه تا کاملاً خنثی گردد و طریق استعمال آنرا در فوق ذکر کردیم

طرطرات پتاس و سود (ملح سنیت) ملح لاروشل عبارت از ملحی است بی رنگ و بی بو و طعم آن کمی تلخ و در مجاورت هوا شکفت میگردد و در آب داغ بیشتر از آب سرد محلول است و آنرا مانند طرطرات خنثای پتاس مهیا زند که محلول طرطیر مصفی را با کربونات سود اشباع میکنند و چنانکه ذکر کردیم این ملح مسهل است و مخصوصاً در اطفال استعمال آن شایع

سولفات سود (ملح گلوبر) نمک فرنگی ملحی است سفید و بی رنگ و دارای طعمی تلخ و غیر مطبوع و بشکل منشورهای طویل متبلر میگردد و سولفات سودی که در تجارت متداول است دارای تبلرهای کوچک سوزنی میباشد و آنرا از آبهای معدنی که دارای این ملح اند بدست میاورند اگرچه بیشتر اوقات سولفات سود را از تجزیه نمک دریائی (نمک طعام) بواسطه اسید سولفوریک حاصل مینمایند

سولفات سود از عوامل مسهله است که اثرآن بسرعت ظاهر میشود و عموماً پس از سه تا چهار ساعت اسهال میاورد و مواد مستفرغه عبارت اند از مواد ملحی و صفراوی و عمل اسهال نوعاً پس از هشت تا ده ساعت بعد از استعمال دوا موقوف میگردد و چون مدتی از استعمال این ملح مداومت نمایند و نوعاً هیچ گونه تحریک و تحرشی در معده و امعا نمیشود مگر خیلی بندرت و از این جهت جایز است مداومت بشرب آن در هر حال سولفات سود هم چنین سولفات منیزی را در حمای تیفوئید و اسهالهای صفراوی در دوسنطاریای وبائی و در امراض مزمن جلد و در کونژسیون دماغ و غیره تجویز مینمایند و بمقدار منقسم در دفع استسقای زقی مستعمل و مفید است و بواسطه مزه بد و تلخی این ملح است که در اطفال استعمال آن جایز نیست ولی در جوانان شایع و متداول است و مقدار شربت آن در ۳۲ تا ۴۰ گرم و نوعاً شرب این مقدار موجب ده مرتبه استفراغ میشود و دانشمندان فرنگ نمک فرنگی را غالب از سولفات سود و یا سولفات منیزی در آب گازدار حل کرده و باسم **آب سدلیس مصنوعی** موسوم نموده استعمال میکنند و بیشتر ملح **گلوبر** را در آب آلو و یا آبگوشت سبزیجات و یا مطبوخ بنفشه و یا فقط در آب صاف حل نموده بکار میبرند و در ترکیب بسیاری از جوشانده‌های مسهل داخل میشود و هر وقت فقط مقصود طبیب تلیین طبع باشد بهترین دواها از ۵ تا ۱۰ گرم ملح **گلوبر** است

هرگاه ۲ گرم ملح گلوبر را بمقدار منقسم استعمال شد مانند عوامل مدره اثر نموده و موجب حصول اسهال نمیشود

سولفات مصفای سود مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات سود بازاری آب مقطر که یک جزء مخلوط کرده و

۳۳ درجه حرارت وارد آورند تا حل شود و با کاغذ صاف نموده بگذارند سرد شده و متبلور گردد و بواسطهٔ عمل انحراف آب مادّه را خارج سازند و تبلورها را در میان دو لا کاغذ بی چهره ریخته تا خشک شوند و همینکه این تبلرها شروع به شکفت شدن نمودند آنها را حفظ نمایند

سولفات مصفای سود از عوامل مسهله است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۶ گرم که در آب زیادی حل کرده بیاشامند

بقول کلی سولفات سود چون شکفت گردد بواسطهٔ تبخیر آب تبلر در ۱۰۰ جزء ۵۵/۷۲ جزء از وزنش کاسته میشود پس خیلی قوی الاثرتر از سولفات متبلر خواهد بود و ۴۴/۲۳ سولفات شکفت شده معادل ۱۰۰ سولفات متبلر میباشد

لوحهٔ آبهای معدنی که دارای سولفات سود اند

در این لوحه بیان میکنیم مقدار سولفات سود را در ۱۰۰۰ جزء آب

آب معدنی میر واقع در ولایت لو از ایالات فرانسه	۲/۶۲
آب سنت ژروه واقع در ولایت ساوُوا از ایالات فرانسه	۲/۰۳
آب شاتل گیون واقع در ولایت پُئی د دُوم از ایالات فرانسه	۱/۷۰
آب برید واقع در ولایت ساوُوا از ایالات فرانسه	۱/۰۳
آب اُولوس واقع در ولایت اریژ از ایالات فرانسه	۱/۰۱
آب اُو واقع در ولایت کروز از ایالات فرانسه	۰/۷۰
آب بن واقع در ولایت ووُسْ از ایالات فرانسه	۰/۲۸
آب پلومبیر واقع در ولایت ووُسْ از ایالات فرانسه	۰/۵۸
آب فرید ریکال واقع در مملکت ساکس	۲/۳۰
آب ماری ین باد واقع در مملکت بوهم	۴/۹۱
آب فرُوسنس باد واقع در مملکت بوهم	۳/۱۸
آب اگر واقع در مملکت بوهم	۲/۶۱
آب پیرمنس باد واقع در مملکت سوئیس	۲/۵۰
آب کارلسباد واقع در مملکت بوهم	۲/۳۲

طرز تهیه محلول کرم دو تارتر سولوبل (طرطرات بور یک و پوتاسیک) معمول پدو بگیرید بی کربونات متبلر پتاس ۶ اسید طرطریک متبلر ۴ اسید بوریک ۲ آب ۲۴ بی کربونات را در آب در حالتیکه گرم باشد حل کنند و ۳ جزء اسید طرطریک را کم کم بیفزایند محلول خنثی حاصل میشود و بعد اسید بوریک را افزوده و حل کنند و بعد باقی ماندهٔ اسید طرطریک را و پس از حل شدن این دو اسید محصول را با کاغذ صاف نمایند و مصفی را بقوام شربت تبخیر کنند و بعد در بشقاب گسترانیده در گرم خان خشک نمایند و در این عمل از ۸ تا ۹ جزء طرز تهیه محلول بدست میاید

سولفوویناتِ سود

طرطیر محلول مطابق کدکس بگیرند مسحوق بی‌طرطرات پتاس ۱۰ اسید بوریک ۱ آب ۶۰ مخلوط کرده بجوشانند تا محصول غلیظی بدست آید و بعد بگرم خانه بخشکانند

طرطیر محلول اعم از آنکه موافق دستور العمل **پدرو** و یا **کدکس** ساخته شده باشد از عوامل مبرد مسهل و ضد مخرک است و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۴۰ گرم که در آب حل کرده بیاشامند و از ۶ تا ۱۵ گرم آن مانند مدرات اثر میکند

سیترات سود ملحی است سفید و قابل شکفته شدن و خیلی محلول در آب و جهة ساختن آن محلول غلیظ کربونات سود را که بکلی عاری از سولفات باشد بواسطه محلول اسید سیتریک اشباع کنند زیرا اگر دارای مقدار کمی سولفات بود طعم محصول مکره و غیر مطبوع میگردد و نوع عادی ساختن ۱۰ جزء سیترات سود متبلر ۵/۷۰ اسید سیتریک و ۵/۷۰ بی‌کربونات سود استعمال مینمایند و دو نفر از دوا سازان مخاصی سیترات سود را بجای سیترات منزی استعمال کرده و میگویند از این رو جهة برانتی ترجیح دارد و لا سیترات سود تقریبا هیچ طعمی ندارد بر خلاف سیترات منزی ثانیا سیترات منزی در بدن مبدل بر فوسفات منزی آمونیاکی میشود و عناصر این ملح ابدا از بدن بیرون نمیرود بر خلاف سیترات سود و ۴۰ گرم سیترات سود را در یک بطری آب جهة ساختن لیموناد حل میکنند (ملاحظه نمائید دمنزی را) لهر جهة در دفع دیابیطوس سیترات سود را بجای بی‌کربونات آن استعمال مینمایند و مانند آن موجب اختلال هضم معدی نمیشود زیرا که اسید های عصیر معدی را خنثی نمیکند و مقدار شربت آن در این موقع از ۲۰ تا ۴۰ گرم در یوم میتوان سیترات سود را بجای طرطرات آن بهمان مقدار استعمال نمود

طریق ساختن سیترات سود مطابق دستور العمل ژانل

بگیرند کربونات متبلر سود ۳۳ اسید سیتریک ۲۱ و آب مقطر نیم گرم ۵۰ مخلوط کرده حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و بگذارند سرد شده تا متبلر گردد و حفظ کنند و این مصنف میگوید سیترات سود در بدن محترق شده بحالت بی‌کربونات خارج میگردد

سولفوویناتِ سود (اتیلسولفات سود) ملحی است سفید و بشکل صفحه های هشت زاویه متبلر میگردد و در ۱۰۰ جزء ۷۰ جزء آب تبلور دارد و در آب و الکل ضعیف انحلال این ملح بیشتر از سولفات سود است چنانچه آبی که ۱۰ درجه حرارت داشته باشد در ۱۰۰ جزء زیاده از ۱۷ جزء سولفات را حل نمیکند و حال آنکه از سولفوونات مساوی وزن خود حل مینماید و سولفووینات دارای طعم خنکی است که تمیکر دهان را و هیچوجه تلخی ندارد و مطبوع میباشد و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۳۰ گرم که در مقداری آب حل کرده و قدری شربت گرو ذیل و یا تموش و یا شربت خوب دیگری افزوده بنوشند و عمل استعمال آن مانند سایر مسهلات قلیائی است و یکی از دانشمندان ۲۵ گرم سولفوونات سود را در نیم گیلاس آب سلس حل کرده استعمال مینماید

طریق ساختن سولفوویناتِ سود موافق دستور العمل لیموزن بگیرند اسید سولفوریک ۶۶ درجه ۱۰۰۰ گرم الکل ۹۸ درجه ۱۰۰۰ گرم با غایت دقت که یکی جهة اسید و دیگری جهة الکل بود دو مایع مذکور را در قیف سه‌شاخه که بروی صراحی واقع باشد

داخل نمایند و این صراحی را باید در مخلوط مبرّد و یا در آب سرد جاری قرار دهند و جهة آنکه جریان این دو مایع در قیف سیوم منظم بود تا بدان قیف دار از خورده بلور و یا امیانت پر کنند و پس از آنکه مطربق مذکور دو مایع را در صراحی مخلوط کردند مدت ۴ تا ۵ روز در حرارت ۲۵ تا ۳۰ درجه بگذارند بمانند و بعد ۴ تا ۴ لیتر آب مقطر بآن مخلوط کنند و ۱۰۰۰ گرم کربونات بریت خالص را با مقدار کافی آب مقطر آمیخته و محصول مذکور را با آن اشباع نمایند و همینکه اشباع حاصل شد و سولفوویناتِ بریت تولید گشت محصول را که عبارت از محلول سولفوویناتِ بریت بود صاف کنند و از ۸۵۰ تا ۹۰۰ گرم کربونات سود خالص را در ۴ لیتر آب مقطر حل کرده بر محصول مذکور کم کم بیفزایند تا تجزیه شده و سولفوویناتِ سود تولید گشته و کربونات بریت رسوب کرده و چون محصول بواسطه افزودن محلول قلیائی دیگر رسوب ندهد و در کاغذ تورنسول اثر نکرد علامت اتمام عمل است و در این وقت بواسطه عمل انحراف آب صاف روی رسوب را بردارند و با کاغذ صاف نموده و مصفی را در حمام ماریه تبخیر نمایند تا ۳۸ درجه میزان الملح نشان دهد و بعد بگذارند متبلّر شود و بواسطه انحراف تبلّرها را از آب ماده جدا کنند و در گرم خانه بخشکانند و چون بطریق مذکور عمل نمایند دارای ۱۰۰۰ گرم سولفوویناتِ سود خواهند بود

سولفوویناتِ سود گاه دارای سولفاتِ سود و سولفوویناتِ بریت است و جهة کشف این غش آنرا در آب مقطر حل کنند و کلورور دو باریوم و اسید سولفوویک بر محلول آن افزایند در صورت خلوص هیچگونه رسوب حاصل نشود

سولفاتِ پتاس (طرطیر زجاجی) ملح دوبوس

ملحی است سفید و بی رنگ و دارای طعمی تلخ و غیر مطبوع و بشکل منشورهای کوچک مثمن الزوایا متبلّر میگردد در آب داغ بیشتر از آب سرد محلول است و در الکل غیر محلول و این ملح را در صنایع میسازند و در بازار بحالت خلوص یافت میشود و میتوان بلا واسطه از اشباع اسید سولفوریک با کربونات پتاس ساخت و تبلّرهای کوچک سولفات پتاس را در قلاکونهای سرکه انگلیسی داخل میکنند و فایده آنها حفظ اسید استیک و منع از تبخیر آن است

سولفات پتاس از عوامل مسهل است که چون بمقدار زیاد استعمال شود خطرناک خواهد بود و مقدار شربتش از ۴ تا ۱۵ گرم است که بطور محلول بیاشامند و در کم کردن ترشح شیر شیرهان نوعاً متداول و این اثر اختصاص به سولفات پتاس ندارد و همهٔ مسهلات این اثر را میکنند

در بیان نسخ قلیه الاطرطیر و بعضی عوامل مسهل ایشان

آب ملحی مسهل معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات متبلّر سود ۳۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم حل کنند و هر نیم ساعت فاصله یک پیاله بیاشامند

حقنهٔ مسهل ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم سولفات متبلّر سود ۱۰ گرم معلی ملین ۵۰۰ گرم مخلوط کرده مدت چند دقیقه بجوشانند و با فشار

طرطیر

صاف کنند و حقنه نمایند

ملح گنددر معمول کاده وسوبرانی ها ثرود و روولت بگیرند سولفات سود شکفته شده ۲۶ گرم از تارتات پتاس ۲۶ گرم امتیک ۵ سانتی گرم نرم کوفته و مخلوط کنند و در ۵۰۰ گرم آب گوشت سبزی دار حل نمایند و جهة حصول اسهال هر ربع ساعت فاصله نصف پیاله بیاشامند

امتوکاتارتیک بگیرند امتیک ۵ سانتی گرم سولفات سود ۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آبگوشت سبزی دار حل کنند و جهة حصول قی و اسهال هر ربع ساعت فاصله یک پیاله بیاشامند

آب محلل بگیرند سولفات سود ۳۰ گرم نیترات پتاس ۵ دسی گرم امتیک ۵ میلی گرم در ۱۰۰۰ گرم آب حل کنند و جهة حصول اسهال برفق ساعت بساعت یک پیاله بیاشامند

داروی ناپلیون معمول کورویزار بگیرند طرطیر محلول ۳۰ گرم امتیک ۲۵ میلی گرم قند ۶۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول حل کنند و این دوا مسهل و ضد محرک است در هر نیم ساعت فاصله یک پیاله بیاشامند تا عوض اسهال نقد کفایت

آب پولنای مصنوعی بگیرند سولفات سود متبلر ۸ گرم سولفات منیزی ۲۱ گرم کلورور منیزیوم ۳ گرم کلورور کلسیوم کلورور سدیوم مکن ۱ گرم اسید کربونیک دارای ۵ مقابل حجم خود اسید کربونیک بود ۶۲۵ گرم حل کنند و مانند مسهلات هر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یک پیاله بنوشند

لیموناد طرطرات سود معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند اسید طرطریک ۲۰ گرم بی کربونات سود ۲۲ گرم عرق پوست لیمو ۳ گرم شربت ساده ۶۰ گرم آب صاف ۴۰۰ گرم ۵ گرم از اسید را بحالت تبلور نگاهدارند و ما بقی را در کمی آب حل کنند و بی کربونات را در باقی مانده آب مخلوط کرده و کم کم محلول اسید را بران بیفزایند و همینکه تعامل تمام شد محصول را در بطری محکمی بریزند و عرق و شربت را افزایند و بعد ۵ گرم اسیدی که نگاهداشته بودند مخلوط کرده در بطری را با چوب پنبه محکم بگیرند با مفتول ابریشم ببندند و گاه گاه بهم زنند تا اسید کاملاً حل شود و این مقدار اسید و بی کربوناتی که بکار برده اند معادل ۳۰ گرم طرطرات سود متبلر خواهد بود و این لیموناد مسهلی است گوارا که پیاله پیاله الی آب باید بیاشامید

گرد بی طرطرات پتاس (طرطیر مصفی) بگیرند بی طرطرات پتاس مقدار منظور در هاون چینی صلایه کرده از موینی موئی نمره ۱ بیرون کنند و در ۵۰ اجزاء ۶۰ جزء گرد بدست می آید و این گرد از عوامل مبرده و ملینه است و چون در آب بخوبی محلول نیست کمتر استعمال میشود دیگر گرد **طرطرات خشای پتاس** و هم چنین گرد **طرطرات پتاس و سود** و نیز گرد **طرطیر محلول** و گرد **سولفات پتاس** را بهمین طریق میسازند

گرد مبرد و ملین گازدار بگیرند گرد بیتارترات پتاس ۴۲ مسحوق قند ۶۰ مسحوق بی کربونات سود ۱۲ الکولاتور لیمو ۱ گردهای ملحی را با گرد قند متوالیاً مخلوط نمایند و الکولاتور را بیفزایند و حفظ کنند و مقدار شربت این گرد هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری است که در نصف پیاله شربت قند حل کرده بیاشامند و از عوامل مبرد و ملین و ضد محرک است

سیدلیتز پاودرس (گرد سدلیس) گرد گازدار ملین) مطابق کدکس بگیرند از یک طرف مسحوق بی کربونات سوده ۲۰ گرم مسحوق طرطرات پتاس و سوده ۶۰ گرم مخلوط کنند و در ده بسته مساوی که کاغذها آبی باشد به بندند و از طرف دیگر مسحوق اسید طرطریک ۲۰ گرم در ده بسته مساوی که کاغذها سفید بود ببندند و در نصف گیلاس آب سرد ابتدا یک بسته کاغذ سفید را حل کرده و بعد بسته کاغذ آبی را افزوده بهم زنند و همینکه جوش آن نزدیک به آخر رسید بیاشامند و این گرد از عوامل مسهل و مبرد و ضد محرک است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۴ خوراک و معمول مصنف است که هر بیست دقیقه فاصله یک خوراک استعمال مینمایند تا اثر اسهال ظاهر شود و نوعاً پس از خوراک چهارم اثر اسهال ظاهر میگردد و ندرتاً است که مریض محتاج به پنجمین خوراک شود

گرد مبرد و ملین معمول ثانل بگیرند مسحوق طرطرات پتاس و سوده ۶۰ گرم مسحوق قند ۱۰۰ گرم مسحوق بی کربونات سود ۳۲ گرم مسحوق اسید طرطریک ۲۵ گرم اسانس لیمو یک قطره مخلوط کنند این گرد ملین و ضد محرک است و مقدار شربت آن یک قاشق کوچک که تقریباً ۱۰ گرم باشد در نصف پیاله شربت قند حل کرده ساعت به ساعت بیاشامند

طرطرات سود گرانولی مبخر معمول تاربیر بگیرند از یک طرف مسحوق اسید طرطریک ۷۰ بی کربونات سود ۱۳۰ آب مقطر ۳۰ اسید را با بی کربونات مخلوط کرده و کم کم آب مقطر را بیفزایند و با اسپاتول چوبی بهم زنند و بعد روی صفحه چوبی ریخته و از الک گرم خانه ببرند طرطرات سودی که در این عمل حاصل میشود بواسطه زیادتی اسید منتفخ شده و در تحت اثر حرارت در حین خشک شدن مبدل به گرانول میگردد و بعد این گرانولها را غربال کنند و گرانولهای متحد الحجم را جمع نمایند

از طرف دیگر بگیرند اسید طرطریک ۹۰ بی کربونات سود ۱۱۰ آب مقطر ۲۳ بطریقی که در فوق ذکر کردیم عمل کنند طرطرات سود گرانولی که دارای بی کربونات زیادتی است در مقابل طرطرات سودی که دارای اسید زیادتی میباشد حاصل میگردد و بعد این دو محصول را مخلوط نمایند

لیموناد طرطیر محلول (لیموناد تارتروبوراته) مطابق کدکس بگیرند طرطیر محلول ۲۰ گرم آب جوش ۹۰۰ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم طرطیر را در آب حل کرده و بعد شربت را بیفزایند و این لیموناد مبرد و ملین و ضد محرک است از یک پیاله الی سه پیاله بیاشامید در بعضی نسخه‌ها مقدار طرطیر را ۳۰ گرم می‌نویسند و بعوض شربت عسل استعمال میکنند

معجون گوگرد طرطیری بگیرند گوگرد مصعد و مغسول ۱۶ مسحوق طرطیر ۳۲ اسانس لیمو ۱ عسل مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند این معجون مسهل و مبرد و ضد هرپس است و مقدار شربت آن از ۵ تا ۳۰ گرم

گرد سدلیس معمول پلانش بگیرند از یک طرف مسحوق سولفات منزی ۱۰ گرم بی کربونات سود ۳ گرم بدقت مخلوط کنند و از طرف دیگر مسحوق اسید طرطریک ۲ گرم و هر یک از اینها را در کاغذ علیحده بربندند و در وقت استعمال آنها را مخلوط کرده در ۲۵۰ گرم آب سرد حل نمایند و در حین جوش بیاشامند

عصیر نباتی مسهل بگیرند عصیر گاوزبان وکاسنی ۱۲۵ گرم سولفات سود ۱۰ گرم حل کرده صبح ناشتا بیاشامند

مخلوط محلل معمول موتزر بگیرند آب صاف ۲۰۰ گرم طرطرات پتاس ۱۵ گرم عصاره قنطوریون صغیر عصاره حنظل نامکده ۵ گرم حل کنند و در دو دفع و دم کید خرمن دو درم طحال خرمن و استحکام و در بی احتشاء بطنی هر دو ساعت فاصله ۱۵ گرم بیاشامند

امولسیون ملحی معمول در سماریس بگیرند امولسیون ۲۵۰ گرم سولفات پتاس ۱۰ گرم حل کنند و در دو دفع اسکلروتیت در عرض دو روز بیاشامند

ملح مرکب شلتنهام بگیرند سولفات سود سولفات منیزی نمک طعام مکرر ۱۰۰ گرم جدا جدا صلایه کرده و مخلوط کنند و ۴۰ گرم این مخلوط را مانند مسهل معمول میدارند

حقنه مسهل بگیرند سولفات سود ۳۰ گرم مغلی خطمی ۵۰۰ گرم حل کرده حقنه نمایند و بعضی اوقات مقدار سولفات را ضعف میکنند

آب گازدار طرطرات سود معمول تروسو بگیرند مسحوق بی کربونات سود ۲ گرم در کاغذ آبی ببندند مسحوق اسید طرطریک ۲ گرم در کاغذ سفید ببندند و در وقت استعمال ابتدا بسته کاغذ سفید را در نصف گیلاس آب سرد حل کنند و بعد بسته کاغذ آبی را فرو ده بهم زنند در حین جوش بنوشند این محلول را مانند مسهل خفیف از ۲ تا ۳ خوراک استعمال مینمایند

صابون بادامی (صابون طبی) مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سود کستیک مایع ۱/۳۳ درجه ۱۰ و روغن بادام شیرین ۲۱ مخلوط کرده گاه گاه بهم زنند تا بقوام خمیر می گردد و بعد در قالب بریزند بگذارند کاملا جامد شود و پس از آنکه جامد شد تقریبا مدت دو ماه بگذارند در مجاورت هوا بماند یعنی بقدری باید در مجاورت هوا باشد که کلسیم را احیا نکند

صابون طبی مسهل و مدر است و مقدار شربتش از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم و در حقنه از ۲ تا ۱۰ گرم آنرا استعمال میکنند و چون صابون طبی را بشکل شیاف بتراشند و در مقعده داخل کنند گاه در دفع یبوست طبع مؤثر خواهد بود

گرد صابون مطابق کدکس بگیرند صابون طبی سفید مقدار منظور رنده کرده در گرم خانه بخشکانند و بکوبند و از موی ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون کنند و این گرد در ساختن بعضی ترکیبات صدفه وغیرهما ولی بکار میرود

حقنه صابون معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند صابون سفید خورد کرده ۱۵ گرم آب داغ ۵۰۰ گرم حل کنند و مانند مسهل در دفع یبوست عادی حقنه نمایند

درس هشتم — طلا

پ طلا (زر) ع ذهب (عقیان) (عسجد) ت اُور ل اوروم ی کروسوس

فلزی است معروف و رنگ آن زرد و دارای تشعشع فلزی شدیدی و قابلیت ذوبان کمتر از نقره و مس و وزن مخصوص آن ۱۹/۲۵۷ و در ۳۲ درجه میزان النار وگوود که تقریباً معادل ۱۲۰۰ درجه میزان الحراره متعارفی است ذوب میشود و بلاواسطه با اکسیژن مرکب نمیشود و اکسید نمیگردد ولی با واسطه میتوان آنرا با اکسیژن مرکب نمود و تولید دو یا سه اکسید کرد

متقدمین از دانشمندان بخصوص حکمای اسلام چندان معرفتی بر خواص طلا نداشتند ولی پس از آنکه دانشمندان کیمیا در خیال پیدا کردن اکسیر افتادند و درجه خلوص و دوام این فلز را مشاهده نمودند چنان تصور کردند که هرگاه این فلز را در بدن انسانی داخل نمایند بواسطه آنکه از تمام ادویه خالص تر و توانا تر است میتواند بدن را از تمام اخلاط فاسده و همه امراض خلقی و مکتسبی تصفیه نماید و جهت حصول این مقصود ملتفت شدند که شرط اثر آن در بدن انحلال است ولهذا پس از زحمات زیاد تیزاب سلطانی را اختراع نموده و طلا را در آن حل کرده و با یکی از دهان فرّاره مخلوط نموده استعمال میکردند و در دفع بعضی از امراض فواید نیکو حاصل مینمودند ولی چون نسخه آن مخفی و منحصر به بعضی خانواده ها و در دست برخی متطببین بود نوعاً اطبا بر ضد آنان برخواسته و طلا را سمّ خواندند و اگر بعضی از اطبا طلا را با جیوه ملغم نموده و یا با بعضی از محصولات زیبقی مخلوط کرده و در دفع کوفت و سایر اخلاطاتی که اثر محصولات زیبقی را در دفع آنها نمیتوان انکار نمود استعمال میکردند غالب دانشمندان عصر این آثار را به جیوه نسبت داده و اثر طلا را انکار مینمودند تا در این اواخر **کریستین** نام از دانشمندان فرانسه و بعضی دیگر از دانشمندان زحمت زیادی کشیده و این فلز نفیس را در عداد عوامل تراپوتیکی داخل کرده و خواص و طریقه استعمال آنرا مکشوف نمودند

در بیان تأثیر فیزیولوژی و آثار تراپوتیکی طلا

چون محصولات طلا را در داخل استعمال کنند علاوه بر آثار عمومی موجب تحریک و تخریش شدیدی در موضع میگردند ولی اگر آنها را بروی زبان و یا لثه ها و یا سطح داخلی گونه ها نطول کنند بنحوی که جذب شوند موجب حصول تغییرات چندی در بدن میگردند و ذیلاً این تغییرات را که با تخریش موضعی هیچ ارتباطی ندارند و آثار حتمیه آنها ظاهر میگردد میشکافیم

اولاً اعمال معدی را قوت داده و آنها را منتظم میکنند و عمل هضم را سریع کرده و اشتهاء را زیاد مینمایند و بروز این آثار نه آنست که فقط در اشخاص سالم بود بلکه معده هائی را که از اثر امراض طولانی و پرهیز متمادی و مداومت بر عوامل ضد و دم ضعیف شده باشند نیز قوت داده و بر اعمال آنها می افزایند و در زنان ذکی الحس هرگاه دوا را ناشتا استعمال کرده باشند ممکن است مورث تخریش معده گردد و لهذا همیشه لازم است که قبل از استعمال دوا قدری شیر و یا مادهٔ لعابی دیگری به مریض بخورانند و یا آنکه بعد از غذا دوا را نطول کنند بهر جهة نوعاً از اثر محصولات طلا یبوست عارض میگردد و علاوه بر آثار مذکوره استعمال طلا بطریق مذکور موجب هیجان اعمال بدن میشود و بر همه آن اعمال می افزاید علی الخصوص بر اعمال آلات مولده که گاه مورث تحریک و تنبه

طلای فلزی

انها گشته و مخصوصاً در جریان مانند عوامل مقوی باه اثر نموده وگاه موجب حصول نعوظهای موجع میگردد و از این جهت است که در سوزاک حاد که غالباً با نعوظهای موجع همراه است استعمال محصولات طلا را منع میکنند و در زنان نیز در آلات مولده تحریک کرده ولی بقدری که در ازدیاد حیض و ترشح خون از رحم اثر مینماید در شهوت آنان اثر نمیکند و مانند بعضی از عوامل قویه مدر حیض محسوب میگردد و هم چنین در عرق و بواسیر اثر نموده و ترشح انرا زیاد مینماید و یکی از دانشمندان ثابت میکند که استعمال طلا مانند جیوه موجب حصول حمی میگردد چنانکه هرگاه مدتی در استعمال محصولات زیبقی مداومت کنند لثه ها متورم شده و حمائی بروز میکند موسوم به حمای زیبقی هم چنین اگر همه روزه در مدت ده و سه روز یا چهار هفته متوالیاً در استعمال محصولات طلا مداومت نمایند پس از یک زمانی که نوعاً چندان طولانی نیست حمائی عارض میشود که همراهی دارد با بروز عرقهای فراوان و ازدیاد ترشح بول و اغلب اوقات ازدیاد ترشح بزاق ولی در حمای طلائی بر خلاف حمای زیبقی لثه ها و غشاء مخاط دهان متورم نمیشوند و موجب نمیگردند و کثرت ترشح بزاق ارتباطی با تورم انها ندارد و یکی از دانشمندان میگوید با استعمال کلورور طلا و سودیوم ممکن است عروض بعضی علامات از قبیل احساس حرارت داخلی و صداع و خشکی دهان و حلق و احساس تنگی در صدر و تحریش معده و امعاء و سرعت نبض و حمی و بعضی سوء دیگر نیز نسبت باستعمال محصولات طلا داده اند که ما چندان وقعی بانها نداده و از ذکر انها صرف نظر مینمائیم

در هر صورت چون محصولات محلول طلا را بمقدار زیاد استعمال کنند مانند سموم محرقه در بدن تاثیر مینمایند و در میان محصولات غیر محلول طلا استعمال طلای فلزی و اکسید طلا و ارغوان **کاسیوس** و ستانات طلا متداول است و از ترکیبات محلول کلورور طلا و بخصوص کلورور طلا و سودیوم را بیشتر استعمال میکنند و این ملح اخیر سهل الاستعمال تر و مطمئن الاثر تر است و مداومت در استعمال این محصولات در دفع اختلالات سفیلیسی اعم از انکه تازه باشند و یا کهنه و خراجی سودمند است و نیز انها را در دفع بسیاری از امراض سل لمفاتیکی و خنازیر و گواتر و اقسام قوباء مزمن و غیره معمول میدارند و هم چنین در دفع امراض مجاری هضم و حبس طمث مستعمل بعضی از اطبا میباشند و در هر وقت کمال احتیاط را در استعمال محصولات طلا باید مرعی دارند

در بیان محصولات طلا و نسخ متداوله انها

طلای فلزی طلای خالص را در طب بشکل گرد استعمال مینمایند و گرد طلا را بدو طریق میسازند اولاً ورق طلا را با هفت و یا هشت مقابل وزنش سولفات پتاس و یا قند مخلوط کرده و صلایه کنند تا انکه ذرات طلا چندان محسوس نشود و بعد محصول را در اب بریزند ملح و یا قند حل شده و طلای مسحوق راسب میگردد

ثانیاً در محلول کلورور طلا بقدری محلول سولفات پروتوکسید اهن بریزند که طلا رد شود و ۲۴ ساعت بگذارند بمانند طلا بشکل گرد بسیار نرمی رد میشود و انرا بواسطه عمل تخلیه اخذ کرده و با آب شسته و خشک کرده حفظ نمایند و از این گرد شربتی میسازند موسوم بشربت طلا و هم چنین پومادی از ان ترتیب میدهند و اثر گرد طلا در بدن مشکوک است

حب طلا بگیرند کلرور طلا ۶ دسی گرم عصاره اشنان ۴ گرم مخلوط کرده ۶۰ حب سازند و مقدار شربت این حبوب از ۱ تا ۱۲ و تا ۱۵ حب است در عرض روز

پوماد کلرور طلا بگیرند کلرور طلا ۱ گرم پیه مذاب ۱۵ گرم مخلوط کنند و قروح سفیلیسی مزمن را از فاده نمایند

اکسید طلا از ترکیب طلا با اکسیژن دو اکسید حاصل میگردد یکی پروتواکسید و دیگری پراکسید یا پراکسید و پروتواکسید عبارت از گرد سبزی است که ترکیبات چندان استحکامی ندارد و بسهولت مبدل به طلای فلزی و پراکسید میگردد و در طب استعمال نمیشود و پراکسید که اسید اوریک نیز نامیده میشود در عرف اطبا باسم اکسید طلا معروف است چون خشک باشد رنگ آن اسمر و اگر مرطوب بود زرد قرمز رنگ است و بواسطه اثر نور بسهولت تجزیه میگردد و از این جهت است که در صراحی محاط از کاغذ سیاه باشد آنرا باید حفظ نمود و با قلیائیات مرکب میشود ولی با اسیدها ترکیبی حاصل نمیکند و در آب غیر محلول است و آنرا باین طریق مهیا سازند که در محلول کلرور طلا بقدری محلول بی کربونات پتاس اضافه کنند که دیگر جوش نکند و رسوبی که حاصل میشود عبارت است از اکسید طلا

حب اکسید طلا معمول پیرکن بگیرند اکسید طلا ۳ دسی گرم عصاره گادو ۸ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب در عرض روز بیاشامند

ارغوان کاسیوس (اکسید قلعی طلا) استانات طلا) ترکیبات او بخوبی معین نشده و همین قدر ثابت کرده اند که دارای طلا و اکسیژن و قلع است و بیشتر از دانشمندان کیمیا آنرا مرکب از پروتواکسید طلا و بی اکسید قلع میدانند

کلورور طلا (پرکلورور طلا) (موریات طلا) مطابق کدکس بگیرند براده طلا ۵ اسید ازتیک متعارف ۴ اسید کلوریدریک ۱/۱۲ درجه ۲۰ آب مقطر ۱ اجزاء را در ظرفی مخلوط کنند و در حمام شن برای حرارت دهند تا طلا حل شود و بعد محصول را در کپسول چینی بریخته و مجددا در حمام شن حرارت دهند تا زیادتی آب و اسید بخار گشته و جزئی از بخار کلوری متصاعد نشود و چون محصول سرد شود متبلور گردد و مقدار شربت این ملح از ۱ تا ۶ میلی گرم است و سم میباشد و امروز کمتر آنرا استعمال میکنند

و بقول کلی املاح طلا بواسطه مایعات آلی مبدل به طلای فلزی میگردند و طریقه خروج آنها از بدن معین نشده و بعضی از دانشمندان قوت آنها را منکر شده اند هر جهت کلورور طلا ملحی است بشدت محلول در آب و الکل و اتر

مواد مانعة الجمع جمع مابین قلیائیات و عصیرهای نباتی و اسیدها و اقسام قند و پروتواکسید آهن و پروتواکسید قلع با کلورور طلا و همچنین با کلورور طلا و سودیوم نباید نمود

پوماد کلورور طلا معمول کریستین بگیرند کلورور طلا ۱ پیه حسن لبه ۵ مخلوط کنند و در قروح سفیلیسی مزمن رو بکار فاده این پوماد سودمند است

کلورور طلا و سودیوم (موریات طلا و سودیوم) کلورور اورات سود) مطابق کدکس بگیرند براده طلا ۱۰ اسید ازتیک متعارف

محصولات طلا

اسید کلوریدریک ۱/۱۲ از رحبه ۶ کلورور سدیوم ۳ آب مقطر ۲ بطریقی که در ساختن کلورور طلا ذکر کردیم
کند و زیادتی اسید را بواسطه حرارت بخار نمایند بر محصول که مایع است بقدری وزنش آب قرار ایند و بعد کلورور
سدیوم را افزوده بهم زنند و در حمام شن تغلیظ نمایند تا قشر نازکی روی آن ببندد و بعد بگذارند سرد شده تا متبلور
گردد و حفظ کنند و مقدار شربت این ملح از ۲ تا ۵ میلی گرم است

گرد موریات طلا و سودیوم معمول کریستین بگیرند الکو پودونا
مضول باالکل از سه گرم موریات طلا و سدیوم ۵ سانتی گرم مطابق معمول گرد سازند و این گرد را
۵ و بعد ۱۴ و ۱۳ و ۱۲ تا ۸ قسمت مساوی تقسیم نمایند و هر قسمت را در یک بسته ببندند و هر روز یکی از
بسته را بر روی زبان و لثه‌ها نطول کنند و بهترین طریق استعمال کلورور طلا و سودیوم در دفع سفلیس
همین طریق است **گرد سیانور طلا** را بهمین نحو ساخته و بهمین طریق استعمال مینمایند

شربت کلورور طلا و سودیوم معمول کریستین بگیرند کلورور
طلا و سودیوم ۵ سانتی گرم شربت ساده ۲۰۰ گرم ابتدا ملح را در کمی آب مقطر حل کرده و بعد با شربت مخلوط
کنند و مقدار شربت آن ۳ قاشق کوچک است در عرض روز

قرص کلورور طلا و سودیوم ایضا معمول کریستین بگیرند
کلورور طلا و سودیوم ۲۵ سانتی گرم قند ۳۰ گرم با مقدار کافی لعاب کتیرا ۶۰ قرص سازند و از ۱ تا ۲ عدد
در روز استعمال کنند

حب کلورور طلا و سودیوم ایضا معمول کریستین بگیرند کلورور
طلا و سودیوم ۲۰ سانتی گرم نشاسته سیب زمینی ۲ دسی گرم صمغ عربی ۵ گرم آب مقطر مقدار کافی مطابق
معمول ۶۰ حب سازند و از ۱ تا ۳ حب در روز بیاشامند و مریض باید ابتدا حب را با ناخن خورد کرده و بروی
لثه‌ها مالیده و بعد به بلعد

محلول کلورور طلا معمول ماتینو بگیرند آب ۱۰۰۰ گرم کلورور طلا کلورور
سدیوم مکرر ۱ گرم حل کنند و از ۱ تا ۲ قاشق چای خوری در عرض روز بیاشامند و قروح سفلیسی که غیر کرده
معالجات متعارفی مقاومت کرده و مداوا نشده باشند بواسطه استعمال این محلول بسهولت میتوان
مداوا نمود

پوماد کلورور طلا و سودیوم معمول نیل بگیرند کلورور طلا
و سدیوم ۵ دسی گرم پیه مذاب ۸ گرم مخلوط کنند این پوماد را بواسطه طریقه تحت جلدی در مداوای
خراجی و اقسام خنازیر استعمال میکنند

پوماد دافع نورالژی معمول کادیر بگیرند کلورور طلا و سدیوم ۱ گرم قیروطی
جالینوس ۵۰ گرم مخلوط کنند و در ابتدای اقسام نورالژی بروی محل معلول نطول کنند

سیانور طلا عبارت از گردی است غیر محلول در آب و آنرا حاصل میکنند از اینکه در محلول کلورور
طلائی که قدری اسید بود سیانور پتاسیوم افزایند

حب سیانور طلا معمول کریستین بگیرند سیانور طلا ۵ سانتی گرم

درس شصت و نهم

...اره جنطیانا ا گرم مطابق معمول ۱۰ واجب سازند و در دفع حبس طمث از ابتدا ۱۰ حب در عرض دو دینا شامند

...ب سیانور طلا معمول بورشم بگیرند سیانور طلا ۵ سانتی گرم عصاره ماند دو بون

...سانتی گرم مسحوق دیتیر خطی مقدار کافی ۱۰ حب سازند ابتدا یک و بعد دو تا سه حب در عرض دو دینا شامند

...در دفع سفیدابیس و خنازیر و حبس طمث مستعمل است

...و سو میگویند اختلاط محصولات طلا با مواد البه هرچه باشد موجب سرعت فساد آنها میگردد و از این

...راست که استعمال آنها در داخل غالبا محتمل الاثر است و لهذا بعضی از مصنفین فقط آنها را بطور گرد

...محلول استعمال میکنند

...محلول کلورور طلا و امانیاک بگیرند کلورور طلا و امانیاک ۵ سانتی گرم آب مقطر

...۳ گرم الکل ۴۰ درجه ۳۰۰ گرم حل کنند و در دفع حبس طمث و سوء طمث یک قاشق چای خوری صبح ناشتا

...کی عصر بیاشامند

...برومور طلا گرانولهائی ترتیب میدهند که هریک دارای ۵ تا ۱۰ میلی گرم برومور طلا میباشند و آنها را

...ند کلورور را استعمال مینمایند و در موقعی که برومور دیاسیوم بی اثر ماند با گرانولهای یک میلی گرمی این برومور دیا

...ول آنرا مطابق نسخه ذیل استعمال میکنند

...محلول برومور طلا بگیرند برومور طلا ا برومور سودیوم مکرر ۲۰ سانتی گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم

...کنند دو قاشق چای خوری این محلول دارای ۲ میلی گرم ملح طلا میباشد

درس شصت و [illegible] — طلای سفید و کروم

...طلای سفید یا پلاتین یا پلاتینوم (پلاتین مشتق از پلاتینا میباشد که در لغت اسپانیولی

...ی نقره پست بود) عبارت از فلزی است که در سال ۱۷۴۱ میلادی یکی از دانشمندان موسوم به وود

...کشف نمود دارای رنگ و شفافت مانند نقره و از نقره قدری تیره تر و برنگ خاکستری مایل تر و بی نهایت قابل

...انطباق و قابلیت تحمه شدنش قدری کمتر از طلا است و چون کاملا خالص بود نرم تر از نقره است ولی اگر

...مقدار بسیار کم با فلز دیگر مخلوط باشد خیلی سخت تر از آن خواهد بود و از این جهت است صلابت و سختی پلاتین

...معمول در تجارت زیرا که ۱۰۰ اجزاء آن دارای $\frac{1}{2}$ جزء ایریدیوم و یا پالادیوم است

...پلاتین از همه اجسام عالم سنگین تر و وزن مخصوص آن ۲۱/۸۰ است و در حرارت کوره های متداول ذوب

...نمیگردد و آنرا بواسطه شعله که از اختلاط اکسیژن و هیدروژن حاصل میشود و یا بواسطه پیل وولتا

...ذوب مینمایند و با عانت حرارت سفید بسیار شدید میتوان پلاتین را مانند آهن نرم کرد و آنرا بر روی خودش

...لحیم نمود و این فلز مانند طلا در مجاورت هوا فساد ناپذیر است و اکسید نمیگردد و نیز مانند آن در تیزاب سلطانی

...حل میشود و علاوه تیزاب سلطانی فلوئور و بروم آنرا حل میکند و اسید ازتیک در پلاتین اثر نمیکند مگر در

...صورتیکه دارای مقداری نقره باشد و در طب کلورور پلاتین و کلورور پلاتینات سدیوم را استعمال مینمایند

...تا ادرترا پویتیکی پلاتین تاکنون بر تحقیقات نشده و بعضی از متقدمین دانشمندان معاصر امتحانات چندی

کروم

در اثار تراپوتیکی محصولات ان نموده و در دفع سیفلیس انها را موثر میدانند ولی دانشمندان پیرو امان یا بوش
قلتانژو و یا بواسطه عدم دقت در امتحانات صرف نظر از انها کرده و در کتب دواسازی این محصولات را بیان ننموده
اند و چون این محصولات هنوز مقبول عامه نشده طریق ساختن انها را بیان نمیکنیم و فقط نسخه های ذیل را که
معمول **هوفر** است ذکر مینمائیم

پوسیون پلاتین بگیرند پرکلورور دو خشک پلاتین ۰٫۵ سانتی گرم پوسیون صمغی معمول گلگس ۲۰۰
گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در مدت ۲۴ ساعت با قاشق کوچک تدریج بنوشند

پوماد پلاتین بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم پرکلورور دو پلاتین ۱ گرم عصاره بلادن ۲ گرم مخلوط کنند
و در قروح غیر موجع نطول نمایند

حب پلاتین بگیرند پرکلورور دو پلاتین ۰٫۵ دسی گرم عصاره گایاک ۴ گرم مسحوق امل السوس مقدار
کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۲ و ۳ و نیز تا ۴ حب صبح و عصر بیاشامند

پوسیون کلورور و پلاتین و سدیوم بگیرند پرکلورور دو پلاتین ۳ دسی گرم کلورور
سدیوم خالص که کاملاً عاری از املاح پتاس باشد ۵ دسی گرم پوسیون صمغی گلگس ۲۰۰ گرم مطابق معمول
مخلوط کنند و با قاشق کوچک در مدت ۲۴ ساعت تدریج بنوشند

ذرق کلورور و پلاتینات سدیوم بگیرند کلورور و پلاتینات سدیوم ۲ گرم مطبوخ
کوکا ۲۵۰ گرم حل کرده ذرق نمایند

کروم کرومیوم (در لغت یونانی کروما بمعنی رنگ است و این فلز چون با غالب اجسام ترکیبات
متلونه مینماید لهذا انرا کروم نامیده اند) عبارت از فلزی است قابل اسید شدن و در سال ۱۷۹۷ میلادی
ووکلن نام ابتداء بحالت اسید در سرب قرمز سیبیر و بعد بحالت اکسید در اقسام مختلفه زمرد انرا کشف
نمود و ماده ملونه این قسم جواهر همین فلز است و رنگ این فلز در حالت خلوص سفید مایل بخاکستری است و ثبت
شکننده و خیلی بعسرت ذوب میگردد و در حالت اکسید سبز و در حالت اسید قرمز است و چون در اسیدها انرا حل
کنند رنگ سبز بالخاصل مینماید و در طب اسید کرومیک و بی کرومات پتاس را مانند عوامل مغیره قویه خارج
و داخلا در دفع عوارض سیفلیسی استعمال میکنند و بی کرومات پتاس را در هنگام دوم سیفلیس ثمر یا بکار میبرند
و عوارض ان را اثر این ماده اغلب اوقات بسرعت بر طرف میشوند و یکی از دانشمندان میگوید چون بی کرومات
پتاس نه موجب ازدیاد ترشح براق میگردد و نه موجب ضعف و بیحالی میشود از این وجه بر محصولات زیبقی
ترجیح دارد ولیکن در عنبیه سیفلیسی و در دهان زیبقی در صورتیکه چندان اشتداد نداشته باشد علاوه بر
اثر زیبق و دفع سیفلیس مانند مصرفات در دفع این دو اثر مینماید بهر صورت هرگاه بی کرومات پتاس
و اسید کرومیک را بمقدار زیاد بیاشامند مانند محرقات ضعیفه اثر کرده و موجب تهوع و برودت اطراف میگردند
لهذا در استعمال انها باید مراقبت نمود

بی کرومات پتاس از عواملی است که در دفع سیفلیس اجرو نکتر استعمال میشود و ما در تدوین فرداریج نسخه های
متداوله انرا ذکر کرده ایم و د رفرداریج را

حرف ع

در هفتادم — عشبه و بعضی عوامل مشابه آن

در ترابادین باسم چوبهای معرق بعضی مواد خشبی اعم از چوب و بار و بشره را ذکر مینمایند که از نباتات مختلف الطایفه حاصل میگردد و عبارتند از عشبه و چوب چینی و ساسافراس و فورمیوم تناکس و شبو و فوبل و نادون و ثابورانده و گاک و ذنت

ما در این کتاب در حرف الف دو را شرح فانوس ذنت و در حرف ذا ثابو راندی و گاک را بیان نموده ایم و ما بقی را در این جا ذکر خواهیم کرد و علاوه اقسام لوبلیا و آنگاگواکو و کوندراگو را نیز در این جا بیان میکنیم و در آخر این در بقول کلی تعریق را ذکر مینمائیم

عشبه ساالسپاریل اسمیلاکس ساساپاریلا چندین قسم ریشه را که از نوع اسمیلاکس و از طایفه اسپارادینه اند باین اسم موسوم مینمایند و همه آنها از نباتات بومی امریک جنوبی میباشند و در تجارت سه قسم عشبه متداول است ۱ عشبه متداولی ۲ عشبه سرخ ۳ عشبه کاراکاسی

عشبه متداولی که عشبه هوندوراس نیز نامیده میشود (هوندوراس مملکت جمهوری است واقع در امریک مرکزی و پای تخت کوماپاگوا) این قسم مانند سایر اقسام از نباتات ثنائی المسکن است (باصطلاح گیاه شناسی ثنائی المسکن هر گیاهی را میگویند که نوعان در یک بته و ماده آن در بته دیگری بوده مانند کنف و نخل) و ساقه آن گره دار و صاحب خارهای چند و برگهای آن بیضی مستطیل و بشکل قلب بی پر و به نقطه منتهی میشوند دارای گلهای چتری و نوعا از قبار رنگ در آنها مشاهده میشود و ریشه این گیاه که عبارت از جزء مستعمل در طب بود دلیفی و چندین پا طول دارد و حجم آن قدری عبارت یک تیر از قلم تحریر و استوانه و قابل انعطاف و چون ماده خشبی قشر این ریشه که در تحت بشره واقع شده است در حین خشک شدن منقبض میگردد و بشره بحال خود باقی می ماند شیارهای چند در سطح آن مشاهده میگردد و بشره این ریشه را که اغلب اوقات از گل سیاه رنگی پوشیده شده اگر پاک کنند خاکستری رنگ خواهد بود و قشر این ریشه سفید و زردی است و در ما بین آن و مغز ریشه که سفید است ماده خشبی زرد رنگی واقع میباشد

عشبه متداولی تقریبا بوئی ندارد و دارای طعم لعابی تلخی است که بقشر آن نسبت داده شده و جزء مغزی آن نشاسته و موافق قول یکی از دانشمندان این ماده نشاسته بی اثر است

ماده عامل همه اقسام عشبه عبارت از جسمی است خشبی و متبلور بشکل تیغهای شعاعی دبی بو و بی رنگ و طعم آن گزنده و تلخ و کمی محلول در آب و در الکل داغ بیشتر از الکل سرد حل میگردد و در آب کف میکند و یکی از دانشمندان آن را سالسپاین و دیگری اسمیلاسین و سومی پاریگلین نامیده و علاوه بر ماده مذکور عشبه دارای دهن فرار و ماده سقری گزنده و تلخ و ماده دهنی و ماده عصاره و مقدار زیادی نشاسته و بالاخره دارای البومین است

عشبه سرخ که عشبه ژامائیک نیز نامیده میشود (ژامائیک یکی از جزایر آنتیل

کبر است متعلق به انگلیس) این ریشه نرم تر از سایر اقسام و شکافتن آن آسان تر از آنها و چنانچه در عشبه متداول کر
کردیم از گل پوشیده نشده و بشره آن قرمز مایل به محصوص است اگرچه بعضی اقسام آن خاکستری و سفید رنگ اند و
بهترین اقسام عشبه میباشد و در ممالک ما معروف به عشبه مغربی است

عشبه کاراکاسی (کاراکاس پای تخت **ونزوئلا** از ممالک امریک جنوبی است)
رنگ این ریشه خاکستری باختره و در طرف خارج فی الجمله سرخ رنگ و اغلب اوقات دارای ریشه های خیلی باریک
شبیه به مو میباشد و مغز آن خیلی سفید و یک قسم از این عشبه است که ریشه های آن بسیار کوتاه و قابل انعطاف
اند و بعسرت شکافته میشوند و نوعاً عشبه کاراکاسی ضعیف الاثرتر از دو قسم دیگر است

بقول کلی عشبه از عوامل محرکه ضعیف است و آنرا از عوامل معرقه میدانند و بمقدار زیاد در دفع عوا[رض]
خراجی سیفلیس استعمال میگردد و در این مواقع بیشتر آنرا با محصولات زیبقی تجویز میکنند و اثر آنها را معاو[نت]
مینماید و بعضی اوقات در دفع روماتیسم و نقرس استعمال میشود و در دفع سرطان از سفوف ۱۵ گرم میخو[رند]
آن در هر روز تمجید کرده اند و میگویند در دفع عوارضی که از افراط در شرب محصولات زیبقی عارض شده باشند
استعمال عشبه مفید است و قسمی از عشبه که بومی فرنگستان است و آنرا **اسمیلاکس اسپر[ا]**
مینامند دارای خواص مذکوره میباشد

گرد عشبه مطابق کدکس بگیرند عشبه مقدار منظور بطور قطعات نازک قطعه قطع[ه]
کنند و در گرمخانه بخشکانند و نرم بکوبند و از موبیز ابریشمی نمره ۱۴۰ و موبیز موئی نمره ۳۰ بیرون کنند و [illegible]
جزء ۸۸ جزء گرد بدست آورند و این از عوامل معرق محسوب میشود

عصارهٔ الکلی عشبه مطابق کدکس بگیرند عشبه نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه [illegible]
عشبه را با الکل تر کرده و در آلت پلاسمان داخل نمایند و در آلت دستر مدت ۱۲ ساعت بگذارند بمانند و بعد
ما بقی الکل را بروی آن بریزند و بواسطهٔ تقطیر الکل را از مصفی اخذ کنند و محصول را در حمام مار به بقوام
عصارهٔ نرم تبخیر نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره که از عوامل ضد سیفلیس و معرق است
۱ تا ۵ گرم میباشد و آنرا بطور حب یا محلول در شربت معطر گرمی استعمال مینمایند

تیزن عشبه مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای پاریس
بگیرند عشبه ۵۰ گرم آب صاف مقدار کافی مدت دو ساعت عشبه را تقریباً در ۱۰۰۰ گرم آب بخیسانند و
بروی آتش گذارند تا جوش آید و همینکه جوش آمد از روی آتش برداشته بگذارند مدت دو ساعت بماند و [illegible]
صاف و روی آنرا بواسطهٔ عمل انحراف بردارند و مقدار این مصفی باید ۱۰۰۰ گرم باشد

چوب چینی (**اسکین** ـ **رادیکس کینا** ـ **اسمیلاکس کینا**) نباتی [illegible]
متهافت (متهافت هر نباتی را میگویند که ساقه آن بدون عمود نه ایستد و بر زمین افتد مانند درخت رز) [illegible]
عشبه از یک طایفه و در خواص شبیه بآن و از محصولات بومی چین و امریک جنوبی و در طب ریشه آنرا است[عمال]
میکنند و این ریشه حجم مشت و خشبی و سنگین و گره دار و محکم و خیلی سخت و از قشری املس و قرمز اسم[ر]
پوشیده شده و مغز آن رنگین و تیره و بوئی ندارد و طعم آن عفص
چوب چینی در خواص مشابه عشبه است و در همان مواقع استعمال میگردد و آنرا بطور تیزن بکار میبرند

بندرت تنها استعمال میشود و همیشه با سایر ریشه‌های معرّق آنرا ترکیب میکنند

تیزن چوب چینی بگیرند چوب چینی رنده کرده ۲۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مدت سه ساعت دم کنند و بگذارند سرد شده بواسطهٔ عمل انحراف صاف وی آنرا بگذارند و مانند معرّقات و عوامل ضد سیفیلیس تدریج بنوشند

پ ف صاصفراس ل لوروس صاصفراس درختی است از طایفهٔ **لورینه** در بومی امریک شمالی و در طب چوب پوست و ریشه این درخت را استعمال میکنند و پوستان قرمز اسمر و به کلفتی یک خط و در سطح آن بعضی قطعات کوچک ابتره که خاکستری رنگ اند مشاهده میشوند و سطح خارج آن اسفنجی و سطح داخلش املس و دارای بوی تند و معطّری است و طعم آن تند و گزنده و چوب این درخت خاکستری و سبک و دارای رگهای مرکزی و بوی آن مطبوع و تقریباً طعمی ندارد و بواسطهٔ اسید نتیریک قرمز میگردد دارای جوهر است که آنرا جوهر این چوب مینامند

صاصفراس از عوامل محرکه معرّق است در خاصیت تعریق قوی‌تر از چوب چینی و ضعیف‌تر از عشبه و بواسطه بوی خوشی که دارد مطبوع میباشد و کمتر تنها استعمال میشود و غالباً با گایاک و عشبه و چوب چینی آنرا ترکیب کرده معمول میدارند و دهن فراری از آن اخذ میکنند که مقدار شربتش چند قطره است

تیزن صاصفراس بگیرند چوب صاصفراس از ۳۰ تا ۶۰ گرم آب از ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نموده بتدریج بنوشند

فورمیوم تناکس عبارت از ریشه یک قسم کتانی است که در استرالی عمل میاید و در خاصیت تعریق بدل عشبه میباشد و مقدار شربت از گرد آن بطور سفوف از ۱ تا ۴ گرم و ۳۰ گرم این ریشه را در ۲۵۰ گرم آب جوشانده و صاف نموده نیز استعمال میکنند

شورفویل (ورق المغز) ل لونیسرا کاپریفولیوم نباتی است از طایفهٔ **کاپریفولیاسه** در بومی فرنگستان و در طب مطبوخ برگ آنرا مانند غرغره های قابض استعمال میکنند و با گل آن شربت صدری میسازند و در المان ساقه‌های این نبات را که **لونیسرا ایرا کیپودا** مینامند در دفع عوارض بدوی و ثانوی سیفیلیس استعمال مینمایند

نارون (لشگال) ف اوروم ل اولموس کامپستریس درختی است از طایفهٔ **اولماسه** و در طب پوست داخلی درخت نارون مخروطی را مانند معرّقات و مدرّات استعمال میکنند و این پوست که بشکل تسمه‌های طویل و باریکی است که آنها را بطور دسته‌های چند لوله کرده اند در دواخانه‌ها باسم قشر نارون مخروطی نامیده میشود و یکی از دانشمندان **دورژی** نام این قشر را در مداوای امراض آلات ترشحیه بخصوص در صورتیکه در امزجه لنفاتیکی عارض شوند استعمال مینمایند و نیز در دفع مرضهای مرکب با امپتیگو و خود امپتیگو علی الخصوص در صورتی که زمان آنها و در وقتی که سطح بزرگی را فرا گرفته باشند و با نفخ خمری جلد همراه بوند چنانکه در اشخاص خنازیری مشاهده میشود از استعمال قشر نارون مخروطی نتیجه میگیرند

تیزن نارون مخروطی معمول دورژی بگیرند پوست نارون مخروطی ۳۰ گرم

لوبلیا

آب ۱۲۵۰ گرم بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی بماند و با فشار صاف کند و با شربت ساده شیرین نموده تدریج بنوشند

ایضاً معمول بیت بگیرند پوست نارون مخروطی ۱۰۰ گرم آب ۳۰۰۰ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا نصف شود و در دفع اختلالات جگر بشیشه روزی دو تا سه گیلاس بنوشند

تیزن معرق معمول برزا بگیرند پوست نارون مخروطی ۵۰ گرم ریشه پاسپانس ۲۰ گرم بقدری که پس از جوش ۱۵۰۰ گرم محصول بدست آید و این تیزن را میل داده مریض باید شیرین نمود مقدار شربتهان از ۱۲۵ تا ۱۵۰ گرم است که در دو تا سه دفعه در عرض روز بیاشامند

عصارهٔ آبی الکلی نارون بگیرند قشر داخلی نارون مخروطی را الکل ۶۰ درجه قشر را نیم کوب کرده و با قدری الکل آلوده نموده ۱۲ ساعت در آلت پلاسمان بگذارند بمانند و بعدها بقی الکل را بکار برده و برودی تفاله قدری آب بریزند و مصفاها را جمع کرده و در حمام ماریه جهة اخذ الکل تقطیر نمایند و بعد محصول را در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام عصاره و حفظ کند

شربت نارون مخروطی معمول سوبران مطابق کدکس بگیرند عصاره آبی الکلی نارون مخروطی ۲۰ گرم شربت ساده ۹۸۰ گرم مطابق معمول مخلوط کند و ۱۰ گرم این شربت دارای ۲۰ سانتی‌گرم عصاره است که معادل ۱۲ دسی گرم پوست باشد و مقدار شربتهان در ابتدا یک قاشق اش خوری صبح و یکی عصر و هر دو روز یک قاشق اضافه کنند تا بروزی ۶ قاشق

لوبلیا قسمی از نباتات طایفهٔ **کامپانولاسه** و از جنس **لوبلیاسه** بواسطهٔ **لوبل** نام گیاه‌شناس معروف که از اهالی **فلاندر** است (فلاندر یکی از ایالات شمالی بلژیک میباشد) باسم **لوبلیا** موسوم شده و این قسم شامل چندین نبات میباشد که دو تای از آنها در طب استعمال میگردند یکی لوبلیا انتی سیفیلیتیکا و دیگری لوبلیا انفلاتا

لوبلیا انتی سیفیلیتیکا (لوبلیای ضد سیفلیس) و جیوه نباتی نیز نامیده میشود نباتی است حشیش مانند و دارای تهوع و بوی مهوعی دارد و بومی جنگلهای امریک شمالی و در فرانسه نیز آنرا زراعت کرده و باسم **کاردینال بلو** موسوم مینمایند و اطبای امریک در مداوای سیفلیس کمال اعتماد را باین دوا دارند ولی دانشمندان فرانسه یک وقتی بجای عشبه آنرا خیلی استعمال میکردند و این اوقات متروک شده و یکی از مسافرین دانشمند میگوید اهالی بومی **کانادا** امراض سفلیسی را براستی بواسطه این دوا مداوا مینمایند باین طریق که عموماً عدهٔ ریشه لوبلیا را در آب میجوشانند و مریض بقدر امکان از این جوشانده میآشامد و نوعاً تا پانزده روز مداوا میشود و قروح سیفلیس را نیز با همین جوشانده رفاده مینمایند

لوبلیا انفلاتا که **تنباکوی هندی** نیز نامیده میشود این قسم در ممالک متحده امریک و در انگلستان میروید و بزبان عوام این ممالک گیاه اسم نامیده میشود و در فرانسه نیز آنرا زراعت میکنند و این قسم نیز مانند قسم مذکور دارای عصیر شیری شکل حادی است که شرب مقدار زیاد آن سمیت دارد و در امریک همراهی این نبات را استعمال میکنند و لوبلیا انفلاتای معمول در تجارت بشکل قطعات مکعب طولی میباشد که بشدت متضغط شده اند و وزن آنها از ۲۵۰ تا ۵۰۰ گرم است و این لوبلیا سبز زرد رنگ و دارای بوی فی الجمله مهوع و طعمی گزنده و قدری شباهت به تنباکو دارد و بعضی از دانشمندان الکلوئیدی از آن استخراج نموده **لوبلین**

در هفتادم

نام نهاده اند و عبارت از ماده ایست مایع زرد رنگ و لزج و بودار و فرار و غیر متبلور و بشدت قلیائی و سبکتر از آب و این الکلوئید در تخم لوبلیا بیشتر وجود دارد تا سایر اجزا آن

مطبوخ لوبلیا انفلاتا را بمقدار ۵ گرم در دفع آسم و هیجانات عصبانی و اختلالات که با عوارض عسر النفس همراه باشند اکنون استعمال مینمایند

مغلی لوبلیا سیفلیتیکا معمول سودپور بگیرند لوبلیا سیفلیتیکا ۱۵۰ گرم در ۶۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۴۰۰ گرم باقی ماند و صاف نموده موافق میل مریض مصفی را شیرین کند در دفع سفلیس ثوبانی از ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ گرم مدتی بجا مریض بیاشامانند

تعفین لوبلیا انفلاتا بگیرند لوبلیا انفلاتا ۱ الکل ۵ درجه ۶۰ مدت هشت روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و یکی از دانشمندان در دفع آسم از ۲۰ تا ۳۰ قطره این تعفین را در یک پیاله مطبوخ بابونه مخلوط کرده نیم ساعت به نیم ساعت فاصله استعمال مینماید و آنرا خیلی موثر میداند و **ژانل** میگوید مقدار شربت این تعفین در دفع آسم از ۱ تا ۱۵ گرم است بطوریکه ساعت بساعت یک قاشق کوچک بیاشامند ولی باید از اثرات مراقبت نمود

گواکو در امریک مرکزی و امریک جنوبی و هندوستان غربی باسم عام **گواکو** و یا **هواکو** چندین قسم گیاه را که از طایفه **اوپاتوریاسه** اند مینامند و این نباتات که نزدیک به شصت عدد میباشند در خواص مشابه یکدیگرند و از عوامل معرق محسوب میشوند و اهالی بومی ممالک مذکوره هم در دفع لسع مارهای سمی و هم در تقدم بحفظ از اثر سم آنها عصیر این نباتات را با روم مخلوط کرده نطول میکنند و نیز ریشه آنها را با عرق کشمش تقطیر کرده و محصول مقطر را نطول مینمایند و جمعی از دانشمندان فرنگ این اثر را که بسیار باقدر است بطور مشهود ثابت میکنند و نوعا این نباتات از جنس **میکانیا** و **ازریوم** و **اریستولوکیا** میباشند و جنسی که در حقیقت دارای خاصیت مذکور بود جنس **میکانیا** است که گلهای آن شبیه گل ادنکا و مانند آن متشبثاند و تخم یک قسم این نباتات را که برگهای آن شبیه برگ کنب است و آنرا **اوپاتوریوم کانابینوم** مینامند مردم حوالی مسکو در دفع داء الکلب استعمال میکنند و قسمی دیگر که موسوم به **اوپاتوریوم آیاپانا** میباشد یکی از بهترین ادویه هاضمه است و عموما مانند چای آنرا دم کرده استعمال مینمایند هر جفته ۵ گرم از شاخه های گلدار گواکو را در یک پیاله آب جوش دم کرده و در دفع لسع مار و سگ هار بنوشند و نیز در دفع تخمه و بر و نشت و درد و ماتیسم و گریپ نطولا و شربا معمول میدارند و همچنین است **بونست** که عبارت از **اوپاتوریوم پرفولیاتوم** بود و نیز گواکو را در دفع کولرای آسیائی و سفلیس استعمال میکنند

تیزن گواکو بگیرند گواکو از ۲۰ تا ۳۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و تیزن سایر اقسام اوپاتوریوم را نیز بهمین طریق میسازند

تعفین گواکو بگیرند ساقه گواکو ۱ در دم و با عرق کشمش ۵ مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین در مداوای جراحات و قرحه های سفلیسی و غیره قوی الاثر است و نیز این تعفین را با عصیر تازه نبات مخلوط کرده نطول مینمایند

کوندورانگو

محصولات معرق

کوندورانگو نباتی است بومی جمهوری اکواتور و سایر ممالک امریک جنوبی و از طایفهٔ **اسکلپیاد**
در طب پوست این نبات را که دارای چندین گلیکوزید است بصورت مغلی یا عصاره مانند عوامل ضد بو و اثر
و ضد ... و فاتیسم و در دفع ورم معده استعمال میکنند نیز در دفع سرطان از آن تجربه مینمایند مقدار شربت از
آن ۲۵ سانتی گرم تا ۱ گرم و از شراب آن ۳۰ گرم است دفعة ۱۵ گرم این پوست را در ۳۰۰ گرم آب میجوشانند تا ۱۸۰ گرم
باقی ماند در دفع سرطان در عرض روز استعمال مینمایند

شراب کوندورانگو موافق دستور العمل بوشو بگیرند مسحوق پوست کوندورانگو
۲۵ جزء مدت ۶ روز در ۱۰۰ جزء آب سرد بخیسانند صاف کنند و تفاله را در همان مقدار آب مخلوط کرده و مدت
یک ساعت بر روی آتش ملایم بجوشانند و بگذارند سرد شده صاف کنند مجدداً تفاله را مدت ۶ روز در ۲۵ جزء الکل
بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این مصفای الکلی را جهة اخذ الکل تقطیر کنند و محصول
باقی مانده را با دو مصفای مائی مخلوط نمایند و مخلوط را باعانت حرارت ملایمی بقوام عصاره رب مانند تبخیر کنند
و این محصول عصاره را در ۲۵ شراب مالاگا حل کرده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند شراب کوندورانگو
تلخ است ولی مطبوع و مرضا بخوبی طعم آنرا تحمل میکنند

در بیان نسخه‌های متداول عشبه و امثال آن

جوشانده معرق (تیزن معرق) معمول بیمارستانهای پاریس
بگیرند چوب گایاک رنده کرده ۶۰ گرم عشبه ۶۰ گرم ریشه ساسافراس ۱۰ گرم اصل السوس ۲۰ گرم ریشه ...
کنند و مدت یکساعت عشبه گایاک را در مقدار کافی آب بجوشانند و بعد ساسافراس و اصل السوس را ...
بگذارند مدت ۲ ساعت دم کشد و بعد صاف کنند و بگذارند ته نشین شود و صاف روی آنرا بواسطه عمل
انحراف جدا کنند و مقدار مصفی باید ۱۰۰۰ گرم باشد این تیزن را پیاله پیاله در عرض روز بنوشند

جوشانده مرکب عشبه (تیزن فلتز) معمول کدکس و بیمارستانهای پاریس بگیرند عشبه ۶۰ سریشم ماهی ۱۰ مسحوق سولفور طبیعی انتیمون ۸۰ آب صاف ۵۰۰۰
سولفور را در پارچه پیچیده و در ۲۰۰۰ جزء آب مدت یک ساعت بجوشانند و این آب را دور بریزند و بعد
سولفور را با عشبه و سریشم در ۲۰۰۰ جزء دیگر آب باعانت حرارت ملایمی بجوشانند تا نصف شود و صاف
کرده بگذارند ته نشین گردد و بواسطه عمل انحراف مصفی را برداشته و در ظرف غیر فلزی حفظ کنند در دفع
سفلیس و دفع هر پس از ۲ تا ۳ گیلاس در عرض روز بنوشند

تنبیه ترکیب سولفور طبیعی انتیمون مختلف است گاهی دارای ارسنیک است و گاهی نیست و در صورتیکه
دارای ارسنیک بود بواسطه جوش متمادی در آب یک مقدار اسید ارسنیو تولید شده و در آب حل میگردد
در هر حال ... بسیار کم و تغییرپذیری انتیمون بصورت ملحی در آب حل میشود و علی هذا پس تیزن **فلتز**
از داروهائی است که ترکیبات بخوبی معین و معلوم نمیشود

شربت عشبه مطابق کدکس بگیرند عشبه پاک کرده و خورد کرده ۱۰ قند ...

سفیده ۲۰ آب مقدار کافی مدت ۱۲ ساعت عشبه را تقریباً با ۵ جزء آب ۸۰ درجه دم کنند و صاف کرده تفاله را مجدداً مدت ۱۲ ساعت دیگر نیز در ۵ جزء آب ۸۰ درجه دم نموده و صاف نمایند و مصفاها را مخلوط نموده بگذارند ته نشین شود و بواسطه عمل انحراف صاف روی آنرا بردارند و کم کم این مصفای ثانوی را در ظرفی ریخته و تبخیر نمایند تا آنکه از همه حجم ۱ جزء باقی ماند و بعد با سفیده تخم مرغ تصفیه کرده از پارچه بگذرانند و بعد قند را بیفزایند و شربتی سازند که در حالت جوش ۱/۳۲ درجه نشان دهد و این شربت از عوامل ضد مفصلی و ضد هرپسی و ضد سفلیس و ضد خنازیر میباشد و نوعاً از عوامل مصفیه و منقیه دم است و مقدار شربتان از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم و

شربت چوب چینی را نیز بهمین طریق ساخته و در همین مواقع و بهمین مقدار استعمال مینمایند

شربت مرکب عشبه مطابق کدکس (شربت کوئیزینیی) شربت معرّق) شربت منقی) بگیرند عشبه پاک کرده و خورد کرده ۱۰۰ گل خشک گاوزبان گل سرخ خشک برگ سنا بادیان سبز هکدام ۵۰ آب مقدار کافی قند سفید عسل هکدام ۱۰۰۰ ابتدا بروی عشبه بقدر کافی آب ۸۰ درجه بریزند که روی آنرا بگیرد و در همان مقدار آب ۸۰ درجه دم کرده صاف نمایند و مجدداً تفاله را با آب سادراها مدت ۱۲ ساعت در مقدار کافی آب ۸۰ درجه دم کنند و با فشار صاف نمایند و دو مصفای اول را مخلوط کرده و تبخیر نمایند تا یک ربع باقی ماند و بعد مصفای سوم را افزوده و تبخیر نمایند تا از همه حجم و وزن آن به ۲۰۰۰ جزء رسد و با سفیده تخم مرغ تصفیه نموده و با پارچه صاف کرده و قند و عسل را بیفزایند و شربتی سازند که در حالت جوش ۱/۲۶ درجه نشان دهد و این شربت ضد سفلیس و معرّق و ملیّن است و مقدار شربتان از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم

ژانل میگوید این شربت چندان اختلافی با **رُب بوئیو و لافکتور** ندارد و بعضی از دانشمندان چهاردهی گرم سوبلیمه را در ۵ گرم الکل حل کرده و با ۵۰۰ گرم این شربت مخلوط مینمایند و در این صورت مقدار شربتان از ۱ تا ۳ قاشق کوچک است در عرض روز

شربت صاصفراس مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده ریشه صاصفراس ۱۱ آب مقطر ۵۰ قند سفید مقدار کافی مدت ۶ ساعت دم کرده و با فشار صاف نمایند و بگذارند ته نشین شده و بواسطه عمل انحراف صاف روی آنرا بردارند و بعد به نسبت ۱۸ در ۱۰ قند افزوده شربت سازند و حفظ کنند و مقدار شربتان از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم است در عرض روز

اِسپِس معرّق مطابق کدکس بگیرند رنده کرده چوب گایاک ریشه عشبه چوب چینی ریشه صاصفراس هکدام ۱ عشبه را از میان شکافته و خورد کنند و چوب چینی را نیز خورد کرده و با رنده شده گایاک مخلوط نمایند و این مواد را چون نباید جوشانید مخلوط کنند ولی صاصفراس را چون نباید جوشانید بلکه باید دم کرد علیحده گذارند و مقدار شربتان اسپس از ۳۰ تا ۶۰ گرم است مطبوخ در ۱۰۰۰ گرم آب

سُپس معرّق معمول اِسمیت بگیرند عشبه ۳۰ چوب چینی اصل السوس گایاک هکدام ۱ عشبه را از میان شکافته و خورد کنند و چوب چینی و اصل السوس را نیز خورد کنند و گایاک را رنده نمایند بمدت تمام مخلوط کنند و ۳۰ گرم این اسپس را در ۱۰۰۰ گرم آب دم کرده صاف نموده متدرجاً بنوشند

سانس عشبه (جوهر عشبه) بگیرند ریشه ۵۰۰ گرم صاصفراس ۱۰۰ گرم الکل ۸۵ درجه ۱۰ گرم مخلوط کرده در ۴۰ درجه حرارت مدت ۲ روز بخیسانند و صاف کنند و بروی تفاله ۱۰۰۰ گرم آب

جوهر عشبه

محصولات معرق

جوش بخیر یک روز بگذارند بمانند و صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط نموده با کاغذ صاف کنند و ۱۰۰۰ گرم
شربت ساده افزوده حفظ نمایند و مقدار شربت این اسانس یک قاشق کوچک است مخلوط با یک پیاله آب سرد

تیزن معرق بگیرند اسپرس معرق ۵۰ گرم مدت ۲۴ ساعت در ۱۰۰۰ گرم آب داغ بخیسانند و صاف کرده
۵۰ گرم شربت مرکب عشبه افزوده متدرجاً بیاشامند.

تیزن معرق و ملین بگیرند رنده کرده چوب گایاک ۳۰ گرم عشبه سنامکی ۱۵ گرم ساسافراس
اصل السوس مکی ۵ گرم در مقداری آب جوش دم کنند که ۵۰۰ گرم مصفی بدست آید و این تیزن مخصوص
بر مداوای **برادران شربتیه** است (ر نمایند ددیخیار تنبیه مداوای **شربتیه** را)

بوشه ساده بگیرند رنده کرده گایاک عشبه چوب چینی ساسافراس مکی ۸ گرم ریشه فرنز (توت فرنگی)
۱۲ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول تیزن سازند

بوشه مسهل بگیرند سنا ملح اپسوم (سولفات منیزی) مکی ۱۰ گرم شیرخشت ۵۰ گرم در یک
یا دو پیاله بوشه ساده دم کرده صاف نموده بطور مسهل بنوشند

مغلی مرکب عشبه مطابق دواسازی انگلستان بگیرند عشبه
۷۰/۸۷ گرم ساسافراس گایاک اصل السوس مکی ۷/۰۹ گرم مازریون ۳/۸۹ گرم آب مقطر جوش ۲۰۸۵
گرم مخلوط کرده بجوشانند و ۵۷۵ گرم مصفی بدست آورند

ایضاً مطابق دواسازی لندن بگیرند عشبه ۲۵۰ گرم در ۴۰۰۰ گرم آب بجوشانند
تا ۲۰۰۰ گرم باقی ماند و بعد ۵۰ گرم رنده کرده چوب گایاک و ۱۰ گرم خورد کرده پوست گاو افزوده بگذارند
مدت نیم ساعت دم کشد و در آخر ساسافراس خورد کرده اصل السوس خورد کرده مکی ۵۰ گرم بیفزایند
و دم کرده صاف نمایند و این جوشانده را در دفع اختلالات سفلیسی در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

تیزن ضد سفلیس معمولی و پوئیترن بگیرند چوب چینی گایاک عشبه مکی
۱۰ گرم هر یک را جدا جدا خورد کرده در ۱۵۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف نموده ۱۲۰
گرم شربت کوشینیر بیفزایند و بطور تیزن تدریج بنوشند

تیزن ضد ورم مفاصل معمول کوارن بگیرند عشبه خورد کرده ۱۲۰
گرم سنگ انتیمون پیچیده در پارچه ۲۰۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم بجوشانند تا نصف شود و در حالت جوش بروی ۲۰
گرم اصل السوس منقی و ۵ گرم بادیان سبز بریزند بگذارند ده دقیقه بماند و صاف کنند در عرض روز پیاله
پیاله بیاشامند

تیزن زیتمان نمره ۱ بگیرند عشبه ۴۰۰ گرم مدت ۲۴ ساعت در ۲۴۰۰۰ گرم آب بخیسانند و
بعد قند زاج (زاج سفید ۶ کبود ۱) ۵۰ گرم کلمل ۱۵ گرم شنجرف ۵ گرم افزوده بجوشانند تا یک ثلث باقی
ماند و آنوقت بیفزایند برگ سنا ۱۰۰ گرم اصل السوس ۵۰ گرم انیسون رازیانه مکی ۱۵ گرم و بگذارند مدت
چند لحظه دم کشد و صاف کنند و حفظ نمایند و در روز ۵۰۰ گرم این تیزن را صبح و عصر بیاشامند

تیزن زیتمان نمره ۲ بگیرند تفاله مغلی فوق و علاوه ۲۰۰ گرم عشبه و در ۹۰۰۰ گرم آب بجوشانند
و بیفزایند پوست لیمو هیل دارچینی اصل السوس مکی ۱۰ گرم و پس از آنکه چند لحظه بحالت دم ماند صاف

کند و حفظ نمایند و ۵۰۰ گرم این مخلوط را در وسط روز بنوشند و از استعمال این دو تیزن در دفع عوارض مبرم سفیلیس تمجیدات زیاد میکنند و یکی از دانشمندان موسوم بر **کازناو** تیزنهای مذکور را بهترین دواها در دفع سفیلیس میداند و قبل از شروع باستعمال آنها حب مسهل ذیل را تا یک اشامید بگیرند سقمونیا ادسی گرم گوم گوت ۲۵ میلی گرم صبر زرد ۲ دسی گرم مخلوط کرده یک حب سازند و صبح بیاشامند

تیزن وینیاش بگیرند عشبه خورد کرده چوب چینی خورد کرده گایاک رنده کرده مکد ۵۰ گرم سولفور انتیمون محتوی در پارچه ۶۰ گرم آب ۳۰۰۰ گرم مخلوط کرده ۱۲ ساعت بخیسانند و بعد بجوشانند تا یک ثلث باقی ماند و در آخر بیفزایند صاصفراس سنامکی ۱۵ گرم و بگذارند یک ساعت بحالت دم بماند و صاف کنند و صاف دی از ابو اسطه عمل انحراف اخذ نمایند این تیزن را که مسهل و معرق است در عوارض جلدی سفیلیس استعمال میکنند

تیزن ویگارو بگیرند عشبه ۲۰۰ گرم چوب گایاک رنده کرده چوب چینی خورد کرده سولفور انتیمون پیچیده در پارچه زرد اوند طویل درد اوند مدحرج جلب بسفایج گردوی تازه خورد کرده که پوست سبزش همراه باشد مکد ۵۰ گرم همه دواها را در ۶۰۰۰ گرم آب و ۲۰۰۰ گرم شراب سفید بجوشانند تا ۵۰۰۰ گرم باقی ماند و این جوشانده را در حالت جوش بریزند ۱۰۰ گرم سنا و ۵۰ گرم صاصفراس خورد کرده و ۵۰ گرم ابریسا و ۵۰ گرم بادیان ستبر بریزند بگذارند چهار ساعت دم کشد و صاف کرده ۵۰ گرم طرطیر مصفی در آن حل کنند و حفظ نمایند و بروی آن نمره ۱ بنویسند و مجدداً در دردی تفاله ۲۵۰۰ گرم شراب و ۱۰۰۰۰ گرم آب در بخته بطریق مذکور عمل نمایند و حفظ کنند و روی آن نمره ۲ بنویسند در عوض روز از ۲ تا ۳ گیلاس تیزن نمره ۱ و از ۵ تا ۶ گیلاس تیزن نمره ۲ بیاشامند

تیزن ضد سفیلیس (ربارمود) بگیرند سولفور انتیمون محتوی در پارچه ۶۰ گرم عشبه چوب گایاک پوست شمشاد پوست کادوسر شم ماهی مکد ۸ گرم آب ۱۵۰۰ گرم بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف کنند و در دفع سفیلیس مبرم پیاله پیاله بنوشند

تیزن پولینی بگیرند عشبه خورد کرده چوب چینی خورد کرده مسحوق سنگ پونس مکد ۵۰ گرم سولفور انتیمون ۱۰۰ گرم خشک کرده پوست سبز گردو ۳۵۰ گرم سولفور را در پارچه ببندد با سایر دواها در ۶۰۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۳۵۰۰ گرم باقی ماند و صاف کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی آن را بواسطه عمل انحراف برگیرند و حفظ کنند و در اختلالات سفیلیسی و اختلالات جلدی مبرم هر ساعت فاصله نصف گیلاس بنوشند

شربت معرق معمول بکورد بگیرند عشبه خورد کرده گایاک رنده کرده مکد ۲۰۰ گرم آب صاف ۲۰۰۰ گرم ۲۴ ساعت بخیسانند و بعد با آتش ملایم بجوشانند تا نصف شود و با فشار صاف کنند و با ۱۰۰۰ گرم قند شربت سازند و از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم در عرض روز بنوشند

شربت ضد سفیلیس معروف به رُب لافکتور مطابق نسخه بوشاردا بگیرند عشبه ۲۰۰۰ گرم برگ سنا ۱۰۰ گرم انیسون دارچینی مکد ۵۰ گرم رُب اقطی ۱۰۰ گرم قند ۶۰۰۰ گرم آب مقدار کافی عشبه قطعه قطعه کرده و نیم کوب کنند و با سنا در آلت بلاسمان ریزند و با مقدار کافی آب ۶ درجه عمل را اجری کنند و در درجه حرارت آب دفع نمایند و مصفی را با غانت حرارت ملایم تبخیر کنند تا ۲۰۰۰ گرم باقی ماند و بعد رُب اقطی را افزوده و با سفیده تخم مرغ تصفیه نموده قند را در مصفی حل نمایند و دارچینی و انیسون را نیم کوب کرده و در پارچه ببندد محصول را در حالتی که داغ باشد بروی آن ریزند و بعد

ضبط نمایند و مقدار شربت این رُب از ۵ تا ۱۰ قاشق کوچک است در عرض روز که هر قاشق را با یک گیلاس تیزن مناسب مخلوط کرده بیاشامند

شربت منقح معمول کرودرن بگیرند شربت عشبه ۶۰۰ گرم شربت سنا ۵۰۰ گرم رب اقطی مقدار کافی مطابق معمول مخلوط نمایند و قوام محصول باید خیلی بقاعده باشد و در سیفلیس مزاجی از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم این شربت را بدل رُب لافکتور استعمال میکنند

شربت منقح معمول لاری بگیرند عشبه ۲۰۰۰ گرم میوه خشک اقطی ۱۰۰۰ گرم چوب گایاک ۵۰۰ گرم چوب چینی صاصفراس مکی ۵۰ گرم سنا گل گاوزبان مکی ۶۰ گرم قند ۱۲۰۰۰ گرم آب مقدار کافی مطابق معمول شربت سازند حفظ کنند و گاهی در ۵۰۰ گرم این شربت ۲۵ سانتی گرم عصاره صمغی تریاک و سوبلیمه و کلورید داتامانیاک محو افزایند و این افزایش بسته به تصرف و حکم طبیب است و این شربت را در رفع سیفلیس ۱۱۱ مزاجی استعمال میکنند

سرکه لوبلیا بگیرند لوبلیای نیم کوب کرده ۱۲۵ گرم اسید استیک آبدار مقدار کافی لوبلیا را با ۲۰ گرم اسید استیک آبدار آلوده کنند و در آلت پرلاسیمان بطور پرکولاسیون داخل نمایند و کم کم روی آن اسید استیک آبدار بقدری بریزند که ۵۰۰ گرم محصول بدست آید این سرکه از عوامل ضد آسم است و مقدار شربت آن از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور پوسیون که با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

مخلوط ضد آسم معمول گرین بگیرند مغلی پولیگالا (۳۰ در ۱۰۰۰) ۱۰۰ یدور پتاسیوم ۸ تعفین لوبلیا تعفین کافوری تریاک مکی ۲۵ مخلوط کنند در دفع حمله های آسم از ۴ تا ۱۰ گرم این محصول را در پوسیون مخلوط کرده و در ۴ یا ۵ دفعه با قاشق کوچک بیاشامند

انبوبه ضد آسم معمول سنت ژرژ بگیرند برگ خشک بنج ۳ برگ خشک تاتوله شاخه های گلدار دوفا ۱۳ آب جوش ۲۰۰ مخلوط کرده بگذارند سرد شود و با فشار آنها را چه بگذرانند و ۳۰ جزء ازتات پتاس افزوده حل کنند و صاف نمایند و بر مصفی بیفزایند تعفین بلسان طولو ۲ تعفین لوبلیا انفلاتا ۴ اسانس آمانیاک ۲ و بعد ورقهای کاغذ خشک کن را در محصول خیسانیده و بیرون آورده خشک کنند و این کاغذها را بطور قطعاتی که ۱۳ میلی متر طول و ۶ میلی متر عرض داشته باشند قطع کنند و این قطعات را مانند انبوبه لوله کرده و باعانت قدری لعاب صمغ بچسبانند و در هنگام حمله های آسم یکی از این انبوبه ها را آتش زده دودش را بکشند

در بیان تعریق بقول کلی ۲

حرارت یکی از بهترین عوامل محرکه و معرقه قویه است و در دیگر جنبی در ضمن عوامل محرکه شطری از آن بیان کرده ایم و در اینجا میگوئیم در صورتیکه حرارت جو زیاد باشد و هوا گرم گردد بواسطه اندک حرکت و در باضی حالت تعریق عارض شده شخص عرق فراوانی میکند و اگر چندان حرارتی در هوا موجود نباشد شخص خود را به حرکات و ریاضات وا دارد نیز عرق خواهد کرد چنانکه در حالت مشی سریع و ورزش در هواهای عالی که در صدد ورا بکار

قوت لازم است عرق عارض میشود و هم چنین است عروض عرق بواسطهٔ استعمال کادهای گرم خواه خشک باشند
و یا مرطوب و حمامهای گرم و پوشاندن بدن از قطیفه های گرم و غیره و عمل هیدروتراپی قوی‌ترین عوامل
معرقه است و در دیکتکتیا در فصل حمی بخواست خدا بیان خواهد شد و نیز آشامیدن اشربه گرم دارای خواص
تعریق میباشد

نوعا در حصول تعریق چند قسم از وسایط معرقه را باهم استعمال میکنند مثل آنکه مریض را در قطیفه داغ بپیچند
و اشربه گرم اعم از آنکه دارای مواد معرقه نباتی و یا معدنی باشند و یا نباشند باو می‌آشامانند و هم چنین است
استعمال این اشربه در حین پاشویه های گرم

در میان مواد نباتی عوامل معرقه اصلی عبارتند از کاک و عشبه و دابورانذی و نیز بعضی نباتات دیگر دارای
این خاصیت اند از قبیل گاوزبان و اثولیك و مریمنه و زداوند و بزنجی و کونترایروا و اقسام اسکلپیاس مانند
کوندورانگو و استراگولوس و صندل قرمز و حشیشة الجرب و کاسینی و غیره غیره و نیز بعضی از عوامل محرکه منتشره
مانند الکل و شراب و چای و استات امانیاك و کربنات آن و انتیمون و غیره از عوامل معرقه میباشند

در باب تعریق شرایط کثیره ذکر کرده اند و شرایط بقراطی را اولین شرایط میدانند زیرا این شرایط که عبارتاند
از کریز بحران باشند در امراض بحرانی از قبیل حمیات بوحی و حصبات و حمی و زکام و ورم حلق و ورم حلقوم و
ورم قصبه و ورم شعبات و ذات الریه و ذات الجنب و گریپ و غیره همیشه موجود اند و در ایام مخصوصه به
بحران بواسطهٔ استعمال مشروبات گرم و مطبوخات و ادویه معرقه که با سایر وسایط توام شوند عرق بسهولت
عارض میگردد

در امراض مزمنه از قبیل اوریمه و اقسام استسقای موضعی و عمومی و استسقای لحمی قلبی و کلیه و استسقای
ذقی و استسقای مفصلی و غیره عوامل معرقه را مانند عوامل مستفرغه استعمال میکنند و در بعضی دیگر مانند
اختلالات مزمن احشاء و روماتیسم عضلانی و سیاتیك آنها را مانند عوامل مصفی بکار میبرند و چون عوامل
معرقه ترشح جلد را زیاد مینمایند گاهی مانند عوامل مصفیه دم و منقحه بدن تاثیر میکنند و از این جهت است استعمال
آنها در سفیلیس و نقرس و خنازیر و نزف الدم بواسیری و غیره

بهرجهة طبیب باید استعمال معرقات کثرت تعریق و مدت آن را با اثری که از آن در حالات مرض حاصل میشود
مقایسه نماید و اول شرط استعمال معرقات تحمل امر است یعنی نباید آلات را خسته کند زیرا که اگر خسته
شد تعرقها ممکن نیست و جلد باید قوت خود باقی باشد و ضعیف و چیز را نشود و در صورت اجرای
شرایط از عمل تعریق فواید بسیاری حاصل میگردد و خیلی از امراض خطیره صعب العلاج را بواسطهٔ استعمال
معرقات میتوان مداوا نمود

درس هفتاد و یکم — عناب و بعضی دیگر میوه‌های صدری

در این درس ذکر مینمائیم عناب و انجیر و خرما و مویز را که موسوم به چهار میوه صدری میباشند و سپستان را
که نیز ملین و نافع صدر است در این درس بیان میکنیم

پ شیلان (عناب) ع **عُنّاب** ف **ژوژوب** ل **زیزیفوس** عبارتست از میوه درخت کوچکی از طایفه **رامنه** و از جنس **دِرُو پاسه** و این درخت را که خاردار است در جنوب فرنگستان غرس میکنند و در الجزیره افریقا و بعضی از ایالات ایران و هندوستان بمقدار زیاد عمل میاید و از ادویه ایست که در قدیم الایام شناخته شده و اطبای اسلام انرا استعمال مینمودند عناب خوب بحجم زیتون میباشد و سطح خارج ان قرمز و دارای گوشت نرم و رنگ اسفنجی است و طعم ان شیرین و قندی و لعابی و در وسط هسته دارد مستطیل و عظمی و از چوب عناب عصاره مائی اخذ میکنند که دارای ماده عاملی است متبلور و موسوم به **اسید زیزیفیک** و نیز دارای تنن و مقدار کمی قند است و این عصاره دارای خواص مشابه کاشو میباشد و اعراب خاکستر چوب عناب را با سرکه مخلوط کرده در دفع لسع افعی بروی جراحت منطبق مینمایند

عناب از عوامل ملین و نافع الصدر است و یکی از چهار میوه صدری میباشد و ۵۰ گرم انرا در ۱۰۰۰ گرم اب جوشانده بطور تیزان استعمال مینمایند

تیزان عناب معمول مصنف بگیرند عناب ۱۰ دانه جو مقشر ۲۰ گرم اب بمقدار کافی عناب را پاره پاره کنند و با جو مخلوط کرده بجوشانند تا جو شکفته شود و مقدار اب باید بقدری باشد که پس از جوشیدن ۱۰۰۰ گرم تیزان بدست اید و بگذارند ته نشین شود صاف رویه انرا بواسطه عمل انحراف برداریند و در صباحات ناشتا پیاله پیاله بنوشند

انجیر ع **تین** ف **فیک** ل **فیکوس (فراکتوس)** ی **زوکزون** میوه درختی است از طایفه **اورتیسه** و از محصولات بومی **کاری** (کاری از ممالک قدیم اسیای صغیر است) و از این مملکت درخت انجیر را بفرنگ برده اند و این میوه که لحمی و شیرین و گوارا است از حیث حجم و خوبی موافق مملکتی که در انجا عمل میاید و موافق جنس درخت مختلف میباشد و از شاخه های درخت انجیر عصیر شیری خارج میشود که محرق است و در دفع میخچه انرا استعمال میکنند و در داخل مانند مسهلات تاثیر مینماید و مغلی شاخه های نورسته درخت انجیر را در دفع اقسام استسقا بکار میبرند و عربها مغلی برگ انجیر را قوام اورده و در دفع درد دندان استعمال میکنند و نیز خاکستر چوب انرا با سرکه مخلوط کرده و جراحت حاصل از لسع افعی را بان رفاده مینمایند و عصیر شیری درخت انجیر دارای کاوتچو میباشد

در بازار فرنگ سه قسم انجیر خشک بفروش میرسد یکی انجیر زرد که انرا انجیر چرب مینامند و دیگری انجیر سفید و سیومی انجیر بنفش که انجیر طبی نیز نامیده میشود و انجیر سیاه که در ممالک ما علاوه بر اقسام مذکوره موجود میباشد گویا در فرنگستان نیست بهر حال دانشمندان فرنگ انجیر بنفش و انجیر چرب را بر قسم دیگر ترجیح میدهند و کلیه انجیر خشک را از عوامل ملین صدر و ملین طبع میدانند و مطبوخ انرا بطور مضمضه در دفع اوجاع دهان و ضماد پخته انرا در انضاج دمامیل استعمال مینمایند و یکی از چهار میوه صدری میباشد

قهوه انجیر را که با مسحوق انجیر بو داده مخلوط میسازند در دفع ذات الریه حاد و نزله و برونشیت و سیاه سرفه تجویز میکنند

غرغره جالی بگیرند انجیر زرد ۵۰ گرم مدت ربع ساعت در ۵۰۰ گرم شیر بجوشانند و صاف کرده و موافق میل مریض مصفی را شیرین کنند و در اوردام حلق غرغره نمایند

انجیر اسپانیولی (**انجیر بربری**) در گلکاریهای طهران نیز **انجیر فرنگی** مینامند عبارت
است از میوه **کاکتیس کاکتوس اوپونتیا** که در الجزیره افریقا خیلی زیاد است و بواسطه خارهای
بسیاری که دارد اهالی انجا دیوار منزل صحرائی و باغات خود را از ان قرار میدهند در مدت تابستان عمده غذای
انها همین میوه است و سربازهای فرانسه که مامور الجزیره میشوند نیز بسیار از ان میخورند این میوه دارای ماده
عامل قبضی است که مورث یبوست میشود و از این جهت است که اهالی الجزیره از ان در دفع اسهال و دوسنطاریا استعمال
میکنند

خرما = تمر = دات = پالمولا (**داکتیلوس**) = **داکتولوس فرنیکس**
عبارت است از میوه نخل که از طایفه **پالمیر** (**نخیلات**) میباشد دارای چندین قسم است از محصولات
بومی اسیا و بعضی ممالک افریقا است و در جنوب ایران فراوان و خرمای خوبی که در فرنگ از تجارت افریقا مخصوص
طولش هم اندازه بند انگشت ابهام و قدری از ان درازتر و اهلیلجی شکل و دارای پوسته نازک و سرخ زرد رنگ و گوشتی چسبنده
و طعمی شیرین و گوارا و هسته عظیم و مستطیل که از یک طرف صاحب شیاری است غائر و از طرف دیگر محدب
در ممالک ما چندین قسم خرما یافت میشود و در طب که عبارت از خرمای تازه بود از میوه‌های گرمسیری مطبوع
ایران است

خرما دارای مقدار زیادی قند و نشاسته و ماده لعابی است و از اغذیه ماکول و گوارا و یکی از چهار میوه نافع
الصدر میباشد و ۵۰ گرم خرما در ۱۰۰۰ گرم اب جوشانده و صاف نموده مانند تیزان استعمال میکنند

مویز = زبیب = رزن سک عبارت است از انگور خشک کرده (انگور را در درس ... در
اصل شراب بیان کرده‌ام) و یکی از چهار میوه نافع الصدر میباشد و در فرانسه سه قسم مویز متداول است که انها
را اطبا استعمال میکنند اول مویز **کاس** که در جنوب فرانسه عمل میایند دوم مویز **کورنت** که در شهر
کورنت عمل میاورند (کورنت یکی از شهرهای یونان است واقع در تنگه کورنت) سیوم مویز **دمشق**
از شامات میاورند ولی در ممالک ما چندین قسم مویز معمول است و کلیه انگور خشک کرده هسته‌دار را مویز
و بی هسته را کشمش مینامند

چهار میوه نافع الصدر بگیرند خرمای منقی (بی هسته) عناب انجیر خشک مویز مکرر ۳۲ مخلوط
نموده و در قند مسحوق حفظ کنند

تیزن میوه‌های صدری بگیرند چهار میوه نافع الصدر ۵۰ گرم در مقداری اب بجوشانند
پس از صاف کردن ۱۰۰۰ گرم تیزن بدست اید

سپستان = دبوق = سبست = سبستنا عبارت است از میوه خشک کرده درخت
کوردیا سبستنا از طایفه **بوراژینه** و از محصولات گرمسیری در بلاد فارس و بحرین
بالوجود است و این میوه شبیه به آلوی کوچکی است سیاه رنگ و شیرین لعابی و فی الجمله ملین و دانشمندان
در این اوقات کمتر انرا استعمال میکنند و بیشتر بجای ان عناب بکار میبرند و در ایران استعمال سپستان در
ادرار حاده صدری و امعا شایع و متداول است و در جوشانده‌ها از ۱۰ تا ۳۰ عدد انرا داخل مینمایند و مانند
اب از عوامل ملین و نافع الصدر است

درس هفتاد و دوم

در هفتاد و دویم عنصل و خصوصیات ان

عنصل (اسقیل) (عنصلان) پیاز دشتی (پیاز موش) اسیل آ اسقیلا ماریتیما اسکیلا گیاهی است بصلی و از طایفه لیلیا
و در سواحل دریای مدیترانه (بحر الروم) و اقیانوس میروید و از نباتاتی است که بن گل انها رنگین و دارای شش تقسیم
خیلی غائر یا زود ساقط است و صاحب شش الت تذکیر اند که تارهای انها مسطح میباشد و یک تا بره و یک کپسول
سه خانه دارند و گل عنصل عریان است و با یک برگ کوچک منعطفی که گویا منفصل از ان است همراهی دارد
در طب استعمال نمیکنند مگر پیاز انرا و این مخروطی و خیلی حجیم و مرکب است از پرده های مستحکم و بروی هم پیچیده
و پرده های اولی سرخ و خشک و نازک و شفاف اند و تقریبا چون عاری از ماده عامل خاد و تلخ عنصل میباشند
و پوشیده میشوند از بشره سفید و زردی و محتوی ~~مایعی نهار~~ ادور دیخت و پرده های متوسط که مستعمل نزد
اند بر خلاف حجیم و ثخین میباشند و پوشیده میشوند از بشره سفید و زردی و محتوی عصیر لزجی هستند که
بو ولی خیلی تلخ و تند و چون عنصل را خشک کنند قدری از خواص ان کاسته میشود
در فرنگ عنصل را بیشتر از اسپانیول و جزایر بحر الروم میاورند و دانشمندان فرانسه عنصل سرخ و دانشمندان
انگلیس عنصل سفید را که کم قوه تر است استعمال مینمایند و در ایران پیاز عنصل را از بوشهر و بعضی سواحل
دریای عمان میاورند
موافق تجربه بعضی از دانشمندان پیاز عنصل دارای مواد ذیل است ماده فرار مسموم بر اسسیلیتین
سفر صمغ تنن سیترات اهک ماده قندی ماده دسم و در ۱۰۰ اجزء عنصل یک جزء اسسیلیتین موجود است
و عبارت از ماده است سفید و غیر متبلور و طعم ان تند و تلخ و محلول در اب و در الکل و غیر محلول در اتر خالص
و در حیوانات قوی الاثر است و ۵ سانتی گرم ان جهه کشتن سگی کافی است
پیاز عنصل از دوره خیلی قدیم میباشد و **فیثاغورس** یک مجلد کتاب در خواص طبی ان نگاشته و دوای
عنصل از مخترعات او است و **بقراط** داخلا و خارجا انرا استعمال میکرده و **دیسقوریدوس**
باسم اسکیل انرا ذکر کرده است بهر حال امروزه یکی از عوامل مدره و منفثه قوی الاثر است که استعمال انشاء
و چون بمقدار زیاد اشامیده شود مانند سموم محرشه اثر میکند ولی بمقدار کم مدری است نیکو و مطمئن
که در اقسام استسقا و اختلالات طحال مفید و موثر است و مخصوصا در اخراج نفث لزجی که مسدود
شعب قصبه را خیلی موثر است و ما در دیپ سپاوشان در ضمن عوامل منفثه بعضی نسخه های انرا بیان
نموده ایم و جهه ازدیاد ترشح بول بیشتر عنصل را با دیژیتال مرکب کرده استعمال مینمایند
گرد عنصل مطابق کدکس بگیر پرده های متوسط پیاز عنصل مقدار منظور در
خان ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موی ابریشمی ۱۲۰ بگذرانند و در ۱۰۰ اجزء ۹۰ جزء گرد بدست
و این گرد چون بشدت جاذب الرطوبه است باید پس از ساختن مجددا انرا در گرم خان خشک کرده در ظرف
ان دقت نمود و از عوامل مدره میباشد و مقدار شربت ان تا ۲۰ سی گرم است بطور حب

پولپ پیاز عنصل مطابق کدکس بگیرند پیاز عنصل مقدار منظور دو نه کرده و از مویز بیرون کشند و ضماد این پولپ جهت ازدیاد ترشح بول متداول است

عصاره الکلی عنصل ایضاً مطابق کدکس بگیرند پرده های متوسط عنصل ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ پرده ها را خورد کرده و با ۵ جزء الکل مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و تفاله را دوباره باقی مانده الکل مدت سه روز بخیسانند نیز با فشار از پارچه گذرانیده صاف نمایند و مصفاها را مخلوط نموده و بواسطه تقطیر در حمام ماریه الکل را اخذ کنند و بعد عمل تبخیر را امتداد دهند تا محصول بقوام عصاره نرم رسد و حفظ کنند و این عصاره از عوامل مدره و منفثه است و مقدار شربت آن از ۵ سانتی گرم تا دسی گرم وا... و در غیر مستعمل است

تعفین عنصل مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند پرده های متوسط عنصل ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ پرده ها را خورد کرده و در الکل مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و در ۱۰۰ اجزاء الکلی که استعمال کرده اند ۲۰ جزء تعفین بدست می آید و این تعفین که مدر است در داخل از ۱ تا ۵ گرم در ۱۲۵ گرم پوسیون استعمال میگردد و در خارج غالباً آنرا با تعفین دژیتال مخلوط میکنند و از ۱ تا ۲ گرم و زیادتی بول منمایند

ایضاً مطابق و اسازی انگلستان بگیرند پرده های متوسط عنصل ۱۲۰ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰۰ عنصل را خورد کنند و در الکل پلاسمان با الکل بخیسانند و با فشار صاف نمایند و در روی تفاله مجدداً بقدر الکل ۹۰ درجه ریزند که مجموع مصفاها ۱۰۰۰ اجزاء شود و این تعفین را داخلاً و خارجاً همان مقدار تعفین کدکس استعمال میکنند

شراب عنصل معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند تعفین عنصل ۱ شراب سفید ۱۰۰ مخلوط کنند و از ۵ تا ۱۵ گرم این مخلوط را مانند مدرات استعمال میکنند

ایضاً مطابق کدکس بگیرند پرده های متوسط و خشک کرده عنصل ۶ شراب گرناش ۱۰۰ مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این شراب که نیز مدر است از ۲۰ تا ۶۰ گرم

سرکه عنصل مطابق کدکس بگیرند پرده های متوسط و خشک کرده عنصل ۱ اسید استیک متبلور ۱ سرکه سفید ۱۲ عنصل را نیم کوب کرده و در ظرف بلوری با سایر مخلوط نموده مدت ۸ روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و این سرکه منفث و مدر است و مقدار شربتش از ۲ تا ۵ گرم بطور پوسیون

سکنجبین عنصل (سکنجبین عسلی عنصل) مطابق کدکس بگیرند سرکه عنصل ۱ عسل سفید ۲ در ظرف چینی یا نقره بپزند تا ۱/۲۶ درجه نشان دهد یا بهم وزن عسلی که استعمال کرده اند سکنجبین بدست آورند و مقدار شربت این سکنجبین که مدر و منفث است از ۵ تا ۱۵ گرم مخلوط در پوسیون و یا تیزن

عسل عنصل بگیرند پرده های متوسط و خشک کرده عنصل ۱ آب جوش ۱۵ عسل سفید ۱۲

عنصل

عنصل را در آب جوش دم کنند و صاف نموده عسل را بیفزایند و بقوام شربت بپزند و مقدار شربت این عسل
از ۱۰ تا ۵۰ گرم است مخلوط در پوسیون

در بیان نسخه‌های مدره عنصل و دژیتال و بعضی نسخه‌های دیگر مدره

پوسیون ترش مزه عنصل بگیرند برگ ذوفا ۳ گرم اسید استیک الکلی ۲ گرم سکنجبین عنصل
۱۵ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم ذوفا را مدت ربع ساعت در آب دم کنند و صاف نموده اسید و سکنجبین را بیفزایند
و این پوسیون را که مدر و منفث است با قاشق کوچک متدرجاً بنوشند

حب عنصل معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند گرد عنصل ۱ گرم
اشق ۲ گرم سکنجبین عنصل مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و مانند عوامل منفثه در نزله مزمن در
از ۴ تا ۶ حب در عرض روز بتدریج بنوشند

سکنجبین مدر معمول کوبلر بگیرند تعفین دژیتال عصاره مانی سگل ادگوتر مکد
۱۰ گرم اسید گالیک ۵ گرم برمور پتاسیوم عرق عار گلاسی مکد ۲۰۰ گرم شربت گلاس ۴۰۰ گرم سکنجبین عنصل
۱۵ گرم عصاره را در عرق حل کرده و ابتدا شربت و سکنجبین را افزوده و بعد سایرین را مخلوط نمایند و بهم
زنند و مقدار شربت این سکنجبین از ۳۰ تا ۶۰ گرم است مخلوط در تیزن شلدر یا اصل السوس

شربت عنصل و دژیتال معمول دوژر بگیرند شربت دژیتال ۴ سکنجبین
عنصل ۳۰ مخلوط کنند و در البومین اوری از ۵ تا ۶ گرم این مخلوط را در یک گلاس محلول شوره (۱ در ۱۰۰۰) داخل
کرده در عرض روز بنوشند

حب دافع استسقای صدر معمول پوتیرن بگیرند عصاره شبدر
آبی گرد عنصل گرد دژیتال مکد ۵ سانتی گرم انغوزه ۴۰ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و مقدار
شربت این حبوب که مدر و مسکن قلب اند از ۱ تا ۱۰ عدد است در عرض روز

حب مدر و مسهل معمول بوشاردا بگیرند گرد عنصل گرد دژیتال مسحوق
سقمونیا مکد ۱ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع استسقاء از ۱ تا ۱۲ حب
در عرض روز بنوشند

حب مدر معمول برن بگیرند گرد دژیتال ۱ گرم گرد عنصل مسحوق سقمونیا مکد ۵۰ سانتی
گرم عصاره میوه عرعر مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند و در استسقای عرضی و فتکه شرابهای
مدر اثری نکند از ۱ تا ۶ حب در عرض روز بیاشامند

پوسیون مدر معمول وژد بگیرند عرق کاهو ۶۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۰ گرم تعفین
دژیتال ۱۰ قطره شربت صمغ ۳۰ گرم مخلوط کنند و در البومین اوری و استسقای لحمی عارض در اطفال هر دو
ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند

شراب معطر عنصل معمول دواسازی باتاو بگیرند پوده‌های متوسط

در هفتاد و دوم؛

عنصل میوه عرعر مکی ۱ اگیرترکی ۲ شراب سفید ۴۰ مدت چهار روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده
باکاغذ صاف کنند و مقدار شربت این شراب که مدر است از ۲۰ تا ۴۰ گرم در روز دو یا سه دفعه

شراب مدر و مستفرغ صغیر معمول دبرن بگیرند میوه عرعر ۳۰ ارتات
پیاس ۸ شراب سفید ۵۰۰ میوه را نیم کوب کرده مدت ۵ روز در شراب بخیسانند و با فشار صاف کنند
و در مصفی ارتات را حل نموده باکاغذ صاف نمایند و از ۵۰ تا ۲۵۰ گرم این شراب را جهة ادرار بول در روز
با سه دفعه در عرض روز بیاشامند

شراب مدر و مستفرغ کبیر ایضا معمول دبرن بگیرند جلب پرده های
متوسط و خشک کرده عنصل مکی ۸ ارتات پیاس ۸ شراب سفید ۱۰۰۰ جلب و عنصل را نیم کوب کرده با
ارتات مدت ۲۴ ساعت در شراب بخیسانند و صاف کنند در روز اول سه قاشق آش خوری کوچک
دو ساعت قبل از هر غذا بیاشامند و در روز دوم ۴ قاشق و هم چنین هر روز سه قاشق اضافه کنند و
در این بین باید از عدة دفعات تخلیه و حالت مجاری هضم مراقبت نمایند که اولا عرض این دفعات منظم بود
ثانیا در عرض روز از هفت تا هشت مرتبه تجاوز نکند

شراب مرکب دژیتال معمول هوتل دیو مطابق نسخه تروسو
بگیرند شراب سفید ۱۸۰۰ الکل ۹۰ درجه ۲۰۰ برگ خشک دژیتال ۱۰ پرده های متوسط عنصل ۱۵ میوه
عرعر ۵۰ استات پیاس خشک ۶۰ مواد نباتی را نیم کوب کرده و با شراب در ظرف در بسته بخیسانند الکل را
بیفزایند و تا مدت ۱۵ روز گاه گاه بهم زنند و بعد با فشار صاف کرده و استات را بر مصفی افزوده باکاغذ
صاف نمایند و نسخه این شراب مطابق آرای معلمین مختلف است بهر جهة مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۴۰ گرم است
که در چندین دفعه آشامیده شود

شراب مرکب عنصل (شراب مدر تلخ معمول شریته) مطابق کدکس
بگیرند ریشه اسکلپیاد ریشه انژلیک پرده های متوسط و خشک کرده عنصل مکی ۳ پوست کنکینای خاکستری
پوست و نتر مکی ۱۲ برگ افسنتین برگ بادرنجبویه مکی ۶ میوه عرعر بسباسه مکی ۳ پوست تازه لیمو ۶ الکل
۶۰ درجه ۶ شراب سفید ۹۰۰ دواها را نیم کوب کنند و مدت ده روز در شراب و الکل بخیسانند گاه گاه بهم
زنند و با فشار از پارچه گذرانیده باکاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این شراب که مدر است از ۱۰ تا ۴۰ گرم
است که در چندین دفعه استعمال شود

شراب مرکب عنصل معمول فولر بگیرند پوست آقطی پوست و نتر پرده های
متوسط عنصل مکی ۳۰ ریشه راسن ۱۵ ریشه ایرسا ریشه خربق ریشه جلب مکی ۴ غاریقون سفید برگ
بسا مکی ۲ شراب سفید ۱۰۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده باکاغذ صاف نمایند و
مقدار آن از ۲۰ تا ۶۰ گرم این شراب را در دو سه دفعه در عرض روز بیاشامند

سفوف مدر معمول لمنی و زیاندر بگیرند پرده های متوسط عنصل ۱ گرم برگ دژیتال
۱۰ سانتی گرم طرطیر مصفی ۲ گرم مطابق معمول در ۱۰ بسته مساوی ببندند و در روزی سه بسته را
در سه دفعه سفوف نمایند

جعبه

نسخه‌های مدّر

حب مرکب عنصل مطابق دواسازی بریتانی بگیرند گرد عنصل ۵ سانتی گرم مسحوق زنجبیل اشق صابون طبی مکدام ۶ سانتی گرم شیره شکر ۹ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند جهة ترشح بول از ۲ تا ۴ عدد در روز بیاشامند

پوسیون مدّر معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سکنجبین عنصل ۱۵ گرم عرق نعناع فلفلی ۳۰ گرم اسید ازتیک الکلی ۲ گرم آب ۱۰۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجا بنوشند

کدکس در این پوسیون بعوض عرق نعناع عرق زوفا استعمال میکند

ایضا پوسیون مدّر بگیرند برگ دژیتال نیم کوب کرده ۵ دسی گرم آب گرم ۱۲۰ گرم مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و صاف کرده بیفزایند سکنجبین عنصل ۲۰ گرم استات پتاس ۴ گرم و با قاشق آش خوری متدرجا بنوشند

شراب عنصل لودانم دار معمول تیسیر بگیرند شراب سفید ۵۰۰ گرم گرد عنصل ۴ تا ۸ گرم لودانم ۴ تا ۸ قطره مطابق معمول عمل کنند و در ابتدا روزی یک قاشق آش خوری کوچک صبح ناشتا و یک قاشق دیگر سه ساعت بعد از غذای شب در یک استکان آب خالص یا قند دار مخلوط کرده بیاشامند هرگاه معده بخوبی تحمل کند میتوان پس از چند روز بر مقدار دوا افزود و از سه تا چهار قاشق استعمال نمود نوعا در روز دوم یا سیوم اثر دوا در ازدیاد ترشح بول ظاهر میگردد

شراب مدّر تلخ معمول کورویزار بگیرند شراب سفید ۴۰۰ گرم الکل ۳۲ [illegible] پوست لیمو پوست ونترمکدام ۸ گرم گرد کنکینا ریشه اسکلپیاد ریشه انژلیک عنصل مکدام ۴ گرم میوه عرعر باسر مکدام ۱۵ گرم برگ خشک افسنتین برگ خشک بادرنجبویه مکدام ۲ گرم دواها را نیم کوب کرده با شراب و الکل مدت ۲۴ ساعت در حمام شن بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بعد با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ کود صاف کنند و مصفی را در صراحیهای کوچک ریخته و درها را محکم ببندند روزی چهار قاشق کوچک این شراب را در ضعف آلات هضم و استسقا متدرجا بنوشند

شراب مدّر انگلیسی بگیرند مسحوق دارچینی ۱۲ گرم زرنباد ۸ گرم کربنات پتاس ۸ گرم پرده‌های متوسط و خشک عنصل مسحوق زیره بوته خورد کرده میوه عرعر مکدام ۸ گرم شراب سفید رکنه ۱۰۰۰ گرم مدتی بخیسانند و صاف نمایند و در استسقا از ۳ تا ۴ گیلاس در عرض روز بدفعات بیاشامند

جوشانده مرکب عنصل بگیرند عنصل ۱ گرم میوه عرعر ۱۰ گرم پولیگالا ۱۰ گرم نیم کوب کرده در ۵۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۲۵۰ گرم باقی ماند و صاف نموده بیفزایند اتر نیتریک ۲ گرم شربت ساده ۵۰ گرم در دفع البومین اوری جهة ازدیاد ترشح بول هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

جوشانده مدّر معمول هوف بگیرند پرده‌های متوسط عنصل ۲ گرم در مقداری آب بپزند که ۱۵۰ گرم محصول بدست آید بعد ۸ گرم سنبل الطیب فزوده از روی آتش بردارند و بگذارند سرد شود و صاف کنند و بر مصفی بیفزایند لعاب صمغ عربی ۱۲ گرم مسحوق سفرگالک تعفین تلیانی مکدام ۸ گرم لودانم سیدنم ۲۰ قطره اتر نیتریک ۸ قطره شربت پوست نارنج ۳۲ گرم و این مخلوط را مانند پوسیون استعمال نمایند

پوسیون مدّر قوی معمول بیمارستانهای لیون بگیرند مطبوخ

در هفتاد و دوم

دفود ۱۵۰ گرم سکنجبین عنصل ۳۰ گرم تعفین دژیتال ۲۵ قطره مخلوط کنند و در عرض روز دو یا سه دفعه بنوشند

پوسیون مدر معمول گریسان بگیرند شربت مادچوبه سکنجبین عنصل مکرر ۴۰ گرم نیترات پتاس ۵ دسی گرم جوشانده مرغ ۱۰۰ گرم مخلوط کرده ساعت بساعت یک قاشق کوچک بنوشند

پوسیون تروزان بگیرند الکسیر ترش هالر ۱۰ گرم آب ۱۸۰ گرم سکنجبین عنصل ۵ گرم مخلوط کنند در دفع استسقائی که ابتدای بروز آن از آلات تنفس نباشد هر دو ساعت فاصله یک قاشق شوربای کوچک بیاشامند

الکسیر ترش هالر بگیرند اسید سولفوریک ۶۶ درجه الکل خالص مکرر یک جزء مخلوط کنند و از ۲ تا ۵ گرم این الکسیر را در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده با قاشق کوچک مدر دمجا بنوشند

سفوف مدر معمول بیزرلیکی بگیرند گرد دژیتال گرد عنصل مکرر ۱ گرم اولئوساکروم ع ع ۱۱ گرم مطابق معمول در ۲۰ بسته مساوی بر بندند و در استسقای پیسوهر ساعت فاصله یک بسته سفوف نمایند

شربت مرکب عنصل مطابق دواسازی انگلستان بگیرند عنصل پولیگالا مکرر ۳۰ گرم طرطر استیبیه ۲۵ دسی گرم آب ۱۲۵۰ گرم قند ۱۷۵۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و این شربت در آمریک نیز معمول است و مقدار شربت از ۵ تا ۱۰ گرم

حب مدر بگیرند گرد عنصل ۱ گرم گرد دژیتال کمل مکرر ۵ دسی گرم با شربت صمغ ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بیاشامند

حب عنصل معمول پارمنتیر بگیرند صابون طبی ۱۰ گرم اشق شوره گرد عنصل سرت ساده مکرر ۵ گرم مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۲ تا ۶ حب مانند مدرات استعمال کنند

حب دژیتالین و عنصل و سقمونیا بگیرند دژیتالین **هومول** ۵ سانتی گرم گرد عنصل ۵ گرم سقمونیای حلب که خاکستری و سبک و شکننده و شیری و معطر بوده ۵ گرم دو دارا داخل هم نموده و مدتی صلایه کنند تا بدقت مخلوط شوند و با مقدار کافی شربت صمغ خمیر نمایند و بصد حب تقسیم کنند و آنها را مفضض نمایند و در استسقائی که مرتبط با امراض قلب و با اختلالی در عمل دوران بود ابتدا دو حب و بعد ۴ و ۶ تا ۸ حب در عرض روز استعمال کنند

حب مدر معمول رولاند بگیرند عصاره ثابوراندی عصاره عنصل سقر جلب سقر سقمونیا مکرر ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و مدت ۴ تا ۵ روز از ۴ تا ۶ حب در عرض روز بنوشند

حب ویویترن مطابق نسخه بوشارد بگیرند عنصل دژیتال دغوانی انغوزه عصاره شبدر آبی مکرر ۵ گرم مطابق معمول صد حب سازند و این حبوب در استسقای صدری که با اسم طپش قلب همراه بود قوی الاثر اند و مقدار شربت آنها دو حب صبح و دو حب عصر

حب عنصل و دژیتال حدیدی معمول شومل بگیرند گرد

عنصل گرد

عنصل گرد د ثبال مکید ۲ گرم براده اهن ۴ گرم چهل حب سازند و در البومین اوری مرکب با کلود ونا ۲ تا ۴ حب در روز بیاشامند

حقنهٔ مدر بگیرند ثبال عنصل مکید ۲ گرم مدت ۵ دقیقه در مقدار کافی اب بجوشانند وصاف کرده بیفزایند لودانم دو سوم قطره وحقنه نمایند

ضماد مدر بگیرند پیاز عنصل ۱۰۰ گرم شوره ۱۰ گرم ضماد ساخته وبروی شکم منطبق نمایند

نطول مدر بگیرند تعفین عنصل تعفین ثبال مکید ۵۰ گرم مخلوط کرده در دفع استسقا بروی شکم بایدان نطول نمایند ودر بیمارستانهای پاریس بجای تعفین عنصل شراب انرا استعمال میکنند

نطول محلل معمول بکو بگیرند الکل کافوری الکو لاتوره ع مکید ۱۰۰ گرم سرکه عنصل ۵۰ گرم مخلوط کنند ودر دفع تومورهای خونین که در سر اطفال تازه زائیده شده بروز میکند روزی سه یا چهار دفعه پارچه را باین مخلوط الوده کرده بروی انها منطبق سازند ولی باید مخلوط نیم گرم باشد

نطول مدر معمول کیبی بگیرند تعفین عنصل تعفین ثبال تعفین پیاز کلشیک مکید ذبت کافوری ع ا ماشاک مایع مخلوط کرده نطول نمایند

نطول مدر بگیرند گرد عنصل ۵ گرم عصیر معده گوساله ۵۰ گرم مخلوط کرده بروی تهیگاها نطول نمایند

نطول مدر معمول شوبار بگیرند برگ د ثبال ۱۰ گرم اب جوش ۵۰ گرم مخلوط نموده بگذارند سرد شود وصاف کرده بیفزایند اسانس تربانتین ۳۰ گرم عصاده عنصل ۵ گرم نزده تخم خرغ ۲ دانه در دفع ستسقا بروی قسمت تحت معدهٔ شکم وسطح داخلی رانها نطول کنند

اونگان مدر بگیرند گرد عنصل ۲ گرم اونگان زیبقی ۶ گرم مخلوط کرده بروی تهیگاها تمریخ نمایند

ذرورد ثبال وکافور معمول شاپرلی بگیرند گرد د ثبال ۵ گرم کافور مسحوق ۳ گرم نشاستهٔ مسحوق ۳۰ گرم مخلوط کنند ودر دفع تهیج یا قهبی استعمال این ذرور موثر است

گرد کشنده موش معمول الوسمنی بگیرند گرد عنصل ۶۰ گرم دده ۲۵ گرم پیه بوداده ۳ با کوکو مخلوط کنند واین مخلوط بروی موشها را میکشد

حرف غ

در هفتاد و سوم — اقسام غارچ

غارچ (سماروغ) فطر شامپینیون فونژی موکرتیس

سلسله از نباتات عدیم الفلقه ومخفی اللقاح را (در گاه شناسی تمام نباتات ادبری وبحری وبستانی وجبلی وغیره را بدوا بسه قسمت بزرگ تقسیم مینمایند عدیم الفلقه ووحید الفلقه وذات الفلقتین در بیشتر نباتات الات توالد واضح واشکارانند ودر بعضی پنهان ومخفی وقسم اخیر را مخفی اللقاح مینامند) که از حیثیت شکل والات تام اختلاف کلی دارند باین اسم موسوم مینمایند واین نباتات کرسی ومتغیر اند بشکل طور وخیطی ویا حجیم ولحمی ویا قشری وصلب میباشند وبی رنگ وسفید ویا سیاه ویا زند ویا خرمائی ویا اسمر ویا زیتونی ویا نارنجی ویا سرخ اند وبعضی از انها

درس هفتاد و سوم

عبارتند از یک سلول بسیار کوچک اعم از آنکه این سلول منفرد بوده یا چند سلول دیگر در پهلوی آن مجتمع شده و یا آنکه سلولهای زیادی بهم متصل گشته و تولید خیطهای چندی کنند و در این صورت اخیر اغلب اوقات ناپلک مسیلیوم همراه است یعنی خیطهای حاصل از یک سلول ممتد شده و منشعب گشته (لفظ سلول مشتق از سلو لاتینی است که مصغر سلا بوده و سلا یعنی حجره و جوف کوچک است) و بعضی دیگر عبارتند از اجسام کروی و استوانه و مخروطی و یا منشعب و لحمی و یا قشری و مرکب اند از انکلاهی که نوعاً محدب است و در سطح تحتانی آن قطعات عمودی شعاعی و لوله ها و فرجه های چند میباشند یا اینکه از دو مبالهٔ مرکزی و یا طرفی و در حوالی راس این دو مبالهٔ غشاء دایره موجود است که ممتد میشود تا به محیط کلاه و در اینجا مثل آنکه پاره شده باشد منتهی میگردد و در اطراف دو مبالهٔ شکل چینهائی است در پشه مانند که آزاد در این محل گردن بند میمانند در این اقسام اخری غارچ اغلب اوقات قبل از نموشان پوشیده میباشند از یک کیسه کامل و یا غیر کاملی که آنرا وُلوا میگویند

آلات توالد عموم غارچها را اسپور میباشند و نوعاً شکل غبار بسیار زری هستند و تخم آنها گاه برهنه و عریان و گاه محتوی در کپسول کوچکی است غشائی شکل و گاهی این تخمها باهم متحد شده و غشائی متشکل میسازند که سطح غارچ را فرا میگیرد

در بیان اجناس غارچ

عموماً غارچها را به پنج جنس تقسیم میکنند ۱ جنس **ارتروسپوره** دارای یک سلول است اعم از آنکه آزاد بوده و یا با سلولهای دیگر مخلوط باشد و یا صاحب یک جب کوچک و یا چندین جب کوچک است که مانند تسبیح بهم متصل شده اند از قبیل اکودیون (اکودیون عبارت از غارچهائی است که در مرض کچلی مشاهده میگردند) **۲ تریکوسپوره** این جنس متشکل میباشد از سلولهای خطی شکلی را که سر شان بهم متصل گشته است و تخمهای این جنس عریان و منفرد و یا در نقطه خیطها و یا شعبه های آنها مجتمع شده اند از قبیل موسکاردین و غیره (موسکاردین عبارت از مرض مسری است در کرم ابریشم و سایر اسکتها و یکی از دانشمندان موسوم به **باسی** این مرض را کشف نمود) **۳ کلینوسپوره** این جنس صلب و قشری و یا لحمی میباشد و آلات مولده آن عریان و لحمی یا قرنی و یا العابی اند از قبیل ازگوی شکل و پوکسینی (پوکسینی یک قسم غارچی است که در نباتات طایفه لگومینوز و طایفه کونولو و کلاسه عارض میشود) **۴ تکاسپوره** این جنس صلب و قشری و یا لحمی است و تخمهای آن یا در سطح محل اجتماع و یا در تخن آن واقع شده اند و در هر صورت محتوی در کپسول غشائی شکل میباشند مانند میلان **۵ بازیدیوسپوره** این جنس قشری و صلب یا لحمی است و تخمهای آن در روی بازید و در سطح محل اجتماع و در تخن آن واقع شده اند (بازید عبارت از جسم کوچکی است برآمده کرده سطح محل اجتماع تخمهای غارچ واقع شده و اغلب اوقات نقطه دارای یک سلولی است مدور و یا بیضی و یا مستطیل که در راس یک یا چندین نقطه مخروطی واقع است و در انتهای آنها تخمی مخروطی شکل که آزاد و عریان است نمو میکند) و این جنس شامل میشود اقسام غاریقون (هم در غاریقون را) و بوله و اوروس و غیره را و اقسام غارچهای ماکول را که از این جنس اند ذیلاً مینگارم

در بیان اقسام قارچهای ماکول و سمی

بوله یک نوع از قارچهای بازیدیوسپوره دارای اسم موسوم میباشند و صفت ممیزه این نوع است که محل اجتماع تخمها لحمی و دارای لوله های متوازی و متمایز و مشخص میباشد و **بوله ماکول** را **بولیتوس ادولیس** که **سپ اوردینر** نیز نامیده میشود کلاه ان خرمائی رنگ و لوله های ان طویل و زرد رنگ و گوشت ان ابتدا با ختر و بعد زرد میگردد و دم یا ساق ان در قاعده اش کمی ماس کرده و دارای چند رگ است که مشبک اند و قسمی دیگر از بوله ماکول است که **بوله برنجی (سپ سیاه)** نامیده میشود کلاه[3] این قسم قرمز نارنجی قشنگی است و دم یا ساق ان بزرگ و متفخ و دارای برامدگیهای کوچک قرمزی و گوشت ان سفید و چون مجاور هوا شود کمی قرمز میگردد و باید از **بوله کبود** که سمی میباشد احتراز کرد و گوشت این قسم در مجاورت هوا ابی رنگ میشود

اوروئر (امانیت نارنجی) را **امانیتا اورانتیاکا** و **امانیتوس** (در زبان یونانی **امانوس** اسم کوهی است در **سیلیسی** که در انجا این قسم قارچ فراوان میروید و سیلیسی اسم قدیم مملکتی است در اسیای صغیر که امروز معروف به **ادانا** میباشد) عبارت است از یک نوع قارچ ماکول و از جنس بازیدیوسپوره و صفت ممیزه ان این است که دارای کلاهی است خیلی جذاب و رنگ ان زرد نارنجی قشنگ و مخطط و عرض ان از ده تا بیست سانتیمتر و دم یا ساق اش استوانه و مصمت و زرد و دارای گردن بندی است غشائی و پائین افتاده و نیز برگهائی دارد غیر متساوی و ثخین و زرد و این نوع قارچ در اول که نمو میکند کاملاً احاطه شده است از لوای سفید و بشکل تخم مرغ میباشد ولی این لوا بزودی شکافته شده و جزء فوقانیش به چندین قطعه منقسم میگردد و کلاه و دم یا ساق به سرعت نمو میکند

یک قسم از اوروئر است که انرا **اوروئر غلط** را **امانیتا موسکاریا** یا **اگاریکوس پسدو اورانتیاکوس**) مینامند و چون این قسم خیلی سمیت دارد لازم است که با اوروئر حقیقی مشتبه نشود و مشابهتش با ان در هیکل و رنگ است ولی لوای اوروئر غلط غیر کامل و مانند اوروئر حقیقی کامل نیست و کلاه ان دارای خالهای زرد رنگ یا قاعده است و دم یا ساق و قطعات ان سفید اند و مانند اوروئر حقیقی هیچوقت زرد نمی باشند و ماده سمی این قسم قارچ را که ماده است متبلور و بواسطه یکی از دانشمندان موسوم به **بودیر** کشف شده **بولوزین** مینامند

بقول کلی بواسطه تجربه در قارچهای جنس بازیدیوسپوره وجود مقدار زیادی مواد البه ازت دار ثابت شده و نیز ماده سلولی در انها یافت اند موسوم به **فونژین** و چنانچه ذکر کردیم ماده سمی و مفسد انها را **بولوزین** نامیده اند و علامتی که بتوان بواسطه ان قارچهای سمی را از قارچهای ماکول تمیز داد هنوز بدست نیامده و چنین میگویند که علم دارای علامت حتمی و مطلقی نیست که بواسطه ان بتوان حد معین و محدودی در مابین قارچهای ماکول و قارچهای سمی قرار داد و نوعاً باید استعمال کرد هر قارچی را که دارای بوی متعفن باشد و طعم ان گس و تلخ و یا ترش و گوشت ان قشری و صلب خشک و یا لیفی یا ابدار بود و چون

[3] این قسم اسم تیره رنگ است و نیز قسمی دیگر که موسوم به بوله نارنجی است نیز ماکول میباشد کلاه

از اینکه رنگش تغیر کند و میگویند هرگاه غارچی را که مشکوک بود چون مدت ربع ساعت و زیادتر در آب
بجوشانند ممکن است ماده سمی آن برطرف گردد و نیز چون غارچ را در سرکه و الکل و آب نمک و محلول قلیائی بخیسانند
ماده سمی آن در این مایعات کاملا حل میشود و غارچ بی ضرر میگردد و در شمال فرنگستان که غارچ را در آب نمک حفظ
میکنند بدون استثنی همه اقسام آنرا بکار میبرند در هر ۵۰۰ گرم غارچ قطعه قطعه کرده هزار گرم آب استعمال مینمایند
که دارای دو یا سه قاشق سرکه و یا دو قاشق نمک طعام بود و نیز میتوان مدت دو ساعت کامل غارچ را در آب خالص
خیسانیده و بعد با آب باید شست و پس از شسته شود و مرتبه در آب سرد داخل نموده بجوش آورده و بعد از نیم ساعت
جوش آن آب بیرون آورده گذاشت تا زیادتی آب بخار شود در این صورت غارچ را از هر قسمی که باشد میتوان مانند
غذا استعمال کرد و واضح است که باید آبهای غساله را دور ریخت و از استعمال آنها اجتناب نمود زیرا در صورتیکه غارچ
سمی بود ممکن است دارای ماده سمی باشند

دانشمندان فرنگ غارچ را بطور دوا استعمال نمیکنند و در تراپوتیک اسمی از آن مذکور نیست ولی مردم ایران غارچ
ماکول را خشک کرده و نرم سائیده و روزی ۵ گرم از این مسحوق را با ۲ گرم مسحوق تخم گشنیز مخلوط نموده در دفع حبات
سفوف مینمایند و از عواملی است که در دفع حبات قوی الاثر و در دفع سایر اقسام دیدان بی اثر و غیر مستعمل است

در بیان تسمم بواسطه غارچهای سمی

از اثر خوردن غارچهای سمی علامات ذیل بروز میکند حالت هیجان و مستی و دوار ظاهر گشته و حالت انتعاش و تمایل
بروز مینماید و تنفس سریع شده و ضربانات قلب غیر منتظم و حالت سکوب عارض میشود و عمل ابصار مختل و هذیان
و خدادت و باختگی رنگ و عرقهای سرد ظاهر میگردند غارچهائی که بیشتر موجب تسمم میشوند عبارتند از بوله
کبود (بولت ردی) را و ونژ شوکرانی (امانیت بصلی) را و ونژ
غلط و غاریقون دمبالر و غاریقون قاتل و غاریقون کاوی و غاریقون
تلخ و غاریقون محرق

علاج — باید بدوا بسرعت مقیئ و بعد روغن کرچک و یا امتوکا را بتیک استعمال نمود تا هرچه از ماده
سمی در معده و امعا باقی مانده است دفع گردد و بعد مطبوخ غلیظ قهوه و چند قطره اترسولفوریک آشامید و یا
پوسیون ذیل را که معمول ژانل است هر ربع ساعت فاصله یک قاشق استعمال کرد بگیرید پوسیون صمغی
۱۲۰ گرم روغن بادام شیرین اترسولفوریک ۱۰ گرم مخلوط کنید و عموما از استعمال اترسولفوریک بمقدار زیاد
اثرهای نیکو ظاهر میشود و از استعمال تنتور نیز تمجید میکنند اعم از آنکه ۲ گرم از آبطور خالص معمول دارند یا مرکب
با کمی سود و یا صابون و نیز محلول یدور دو پتاسیوم یدوره (ردتریاک و اکونیت را) و شراب الکلی گرم را از ۳۰ تا
۵۰ گرم تعفین را دارچینی مستعمل و سودمند است و اگرچه بعضی از مصنفین مشروبات ترش خصوص آب
سرکه را در حقنه خنثی کردن ماده سمی تجویز میکنند ولی بعقیده ما دستاری از مصنفین باید از استعمال آنها اجتناب
نمود زیرا که ماده سمی را حل کرده و بر اثر سمیت آن می افزایند

تنبیه مشهور است که هرگاه قاشق نقره را در آب جوشی که غارچ را در آن میجوشانند فرو برند اگر سیاه نشد

غارچ جیّد و ماکول است و اگر سیاه گردید در دی سمی این مسئله بکلی بی اصل است زیرا که همه روزه مشاهده میشود که در جوشانده غارچهای بسیار سمی قاشق نقره را فرو میبرند و اصلاً سیاه نمیگردد

درباره قارچها — اقسام آغاریقون بعضی مسهل و عوامل

پ ع غاریقون ت اگاریك ل اگاریکوم ی اگاریکون سه قسم نبات مخفی اللقاح را که از طایفه غارچ میباشند در قرابادین باین اسم ذکر مینمایند

آغاریقون سفید (غاریقون طبی) غاریقون مسهل) ت پولیپور (بولر دو ملز) ل پولیپوروس او فیسینالیس (بولیتوس لاریسیس)

یك قسم غارچی است که در روی درخت ملز زندگی میکند (ملز درخت قشنگی است از طایفه مخروطی و یك قسم تربانتین را از آن اخذ میکنند و در ترکا تربانتین ل) و آنچه در دوا سازی متداول است عاری از قشر میباشد و بشکل قطعاتی است بزرگ شبیه به دو بزرگتر و غیر منتظم الشکل و رنگ آنها سفید مایل بزردی و نسجشان اسفنجی و بی بو و طعمشان در ابتدا تفه و بعد تلخ و تند و حموض میگردد و موافق تجربه یکی از دانشمندان ۱۰۰ جزء غاریقون سفید دارای ۷۲ جزء سقز مخصوص ۲ جزء ماده عصاره تلخ و ۲۴ جزء فونژین است و خواص مسهله او را نسبت بر ماده سقزی میدهند

غاریقون سفید اگرچه از مسهلات درستیك قویه است ولی امروز کمتر او را بطور مسهل استعمال میکنند و بیشتر در دفع عرقهای لیلی مسلولین و دفع ترشح شیر استعمال میگردد و در این مورد گرد او را بمقدار ۲ تا ۳ دسی گرم شب در هنگام خواب سفوف مینمایند و یا آنکه با عصاره تلخی حب کرده استعمال میکنند و مخصوصاً در کم کردن ترشح شیر خیلی موثر است

گرد غاریقون سفید مطابق کدکس بگیرند غاریقون سفید مقدار منظور قطعه قطعه کنند و در گرم خان بخشکانند و نرم صلایه نموده از موئی ابریشمی ۶۰ بیرون کنند بدون آنکه تخالة باقی گذارند و این گرد مسهلی است قوی در مقدار شربت از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب

حب درستیك معمول بوردا ش بگیرند غاریقون سفید ۱ گرم لعاب صمغ عربی ۵ حنظبا امکن مقدار کافی ۲۰ حب سازند در دفع عرقهای لیلی و مذیبه در مسلولین بروز میکند از ۱ تا ۸ حب شبها هنگام بنوشند و یکی از دانشمندان میگوید در صورتی این حبوب عرقهای مسلولین را قطع میکند که ماده مرض را با معا منتقل سازند

حب ترپاکی غاریقون سفید معمول ردا بگیرند غاریقون سفید ۱ گرم عصاره صمغی ترپاك ۵ / ۱ سانتی گرم مطابق معمول ۶ حب سازند و در دفع عرقهای وافر و مذیب مسلولین ابتدا شبی یك حب بعد دو حب استعمال کند

۲ غاریقون درخت بلوط (غاریقون جراحی) (قو) ت اگاریك دو شن (امادو) ل ایگنیاریوم عبارت از غارچی است پارازیتی که در روی تنه‌های

کهنه درخت بلوط و درخت هیزم می‌روید (هیزم درخت بزرگی است جنگلی و در کوهستان طالش فراوان است و اهالی آنجا آلش می‌نامند) و در جنگلهای فرنگستان زیاد است و جهت استعمال طبی جزء متوسط این غاریچ را می‌گیرند و با آب تر کرده و با طوقماق می‌کوبند تا نرم و اسفنجی شود

در جراحی آن را قطعه قطعه نموده و در آب تا بحالت خمیر میخیسانند و بعد شسته و با طوقماق میکوبند و مانند اسفنج زخمهای موجع را با آن میشویند و در انسداد نزف الدم های خفیف و انسداد خون زالو آنرا بکار میبرند و چون آن را در محلول شوره فرو برده و خشک کند و آتش زنند خیلی خوب میسوزد و در این صورت مانند فتیله استعمال میگردد

۳ غاریقون مگس (او روی غلط) فا آگاریک موش لا آگاریکوس موسکاریوس عبارت از غاریچی است که در جنگلهای فرنگستان میروید و جوشانده آن با شیر کشنده مگس است و یکی از دانشمندان ماده از آن استخراج نموده موسوم به **آمانیتین** و خواص سمیه قویه و مهلکه این غاریچ را به این ماده نسبت میدهند و چنین میگویند که این قسم غاریچ که نسبت بحالت ماسم است در ممالک شمالی مانند تریاک و حشیشی که اهالی مشرق استعمال میکنند آنرا میخورند بهر جهت این غاریچ را در طب در دفع فالج و زبان و عضلات گردن و صرع و قطرب تجویز میکند و نیز قروح سرطانی را با آن زفاده مینمایند

در این درنمود که میکنیم گلوبولر و شکوفه و برگ درخت هلو را

گلوبولر توربیت لا گلوبولا ریا آلیپوم نباتی است از طایفه **گلوبولاریه** در اسپانیول و ایطالیا و جنوب فرانسه عمل میاید و بواسطه تجارب بعضی از دانشمندان ثابت شده که برگ این گیاه مسهلی است دائم و مطمئن و بهترین بدلهای سنا میباشد و مقدار شربت این برگ از ۸ و ۱۵ تا ۲۵ گرم است که مدت چند لحظه در یک و دو یا سه گیلاس آب بجوشانند و صاف کرده با ۲۵ یا ۳۰ گرم عسل و یا شکر بنوشند

شکوفه و برگ درخت هلو درخت هلو که از طایفه **روزاسه** و از جنس امیگدالم میباشد برگ و شکوفه آن مانند مسهلات خفیفه اثر میکند ولی در صورتیکه این دو ماده تازه باشند ضعیف الاثر خواهند بود و لهذا همیشه برگ و شکوفه خشک را استعمال مینمایند که عملشان زیادتر و مطمئن‌تر است و مقدار شربت آنها از ۵ تا ۱۰ گرم است که در ۲۵۰ گرم آب جوش دم کند

شربت شکوفه هلو مطابق کدکس بگیرند شکوفه خشک هلو ۱ آب مقطر ۵ قند سفید مقدار کافی مدت ۶ ساعت شکوفه را در آب جوش دم کند و با فشار صاف کرده بگذارند ته‌نشین شود و در صاف روی آن به نسبت ۱۰ و ۱۸ قند افزایند و حل کرده حفظ نمایند و **سوبران** شکوفه تازه را ترجیح میدهند زیرا که شربت بواسطه بوی بادام تلخ گواراتر خواهد بود و این شربت که مسهلی است برفق در طب اطفال خیلی استعمال میشود و مقدار شربت آن از ۱۵ تا ۶۰ گرم است و نیز مطبوخات دافع کرمی را که در اطفال استعمال میکنند با این شربت شیرین مینمایند

حرف ف

سرخس مذکر

ساقه انار مکده ۱۰ گرم مسحوق جلب ۳ گرم مطابق معمول ۵ حب سازند و یک روز مریض را پرهیز داده واده ۱ تا ۲ حب بان بیاشامانند و یک حقنه مسهل استعمال کند و روز دوم باقی مانده حبوب را در مدت ۲ تا ۳ ساعت بنوشانند

مخلوط دافع تنیا معمول بروئوکس بگیرند کلوروفورم عصاره اتری سرخس مذکر مکده ۴ گرم روغن بیدانجیر از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم مخلوط کند و پس از آنکه ۲۴ ساعت مریض روزه گرفته و هیچ نخورده این مخلوط را بنوشد و اگرچه در دفع تنیا قوی الاثر است ولی خیلی نامطبوع و مکروه میباشد و لهذا استعمال کوسو ۲۰ بر این مخلوط ترجیح دارد

طریقه مداوای تنیا بواسطه زیت اتری سرخس مطابق دستورالعمل کواندل و ترووسو چند روز قبل از استعمال دوا باید مریض را پرهیز داده و آشها و انگوشتهای خیلی چرب بان بخورانند و بعد حبوب ذیل را دو قسمت کند یک قسمت شب در وقت خواب و قسمت دیگر را فردا صبح استعمال کند

بگیرند زیت اتری سرخس مذکر کلل بخاری مکده ۲۵ دسی گرم گرد سرخس تازه مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۳۰ سانتی گرمی سازند

دو ساعت بعد از شرب قسمت اخری حبوب ۳۰ گرم روغن بیدانجیر بیاشامند و اندک مدتی نخواهد گذشت که مریض تمام کرم را دفع خواهد نمود

ترووسو از ۴ تا ۱۰ کپسول که هر یک دارای نیم گرم عصاره زیت دسقری سرخس باشند استعمال مینماید که هر ده دقیقه بده دقیقه فاصله یک کپسول بمریض میدهد و پس از یک ساعت و تا چهار کپسول اتر و پس از دو ساعت ۳۰ گرم روغن بیدانجیر و بواسطه این طریقه تنیای غیر مسلح خیلی بسهولت دفع میگردد

معالجه تنیا موافق دستورالعمل دوزل این مصنف میگوید هرگز نمیشود که از استعمال سرخس مذکر موفق بر دفع تنیا نشوند و بطریق ذیل این دوا را استعمال میکند ریشه تازه سرخس را نرم سائیده با شربت گل هلو معجون کند و قسمتهای یک گرمی سازند و در مدت ربع ساعت از ۲۰ تا ۳۰ قسمت بنوشند و پس از دو ساعت مسهلی از ۶۰ گرم روغن کرچک بیاشامند

موافق دستورالعمل کرهل شب را بمریض جز شوربای ساده چیز دیگری ندهند و فردا صبح معجون ذیل را باو بخورانند بگیرند گرد ریشه جلب گرد تخم کوت زبنو حلو مکده ۳۵ سانتی گرم با مقدار کافی گلقند معجون کند و یک ساعت بعد از شرب این معجون بگیرند گرد ریشه سرخس مذکر ۱۲ گرم عرق تیلول ۶۰ گرم مخلوط کرده یک دفعه بیاشامند و هرگاه پس از چهار تا پنج ساعت کرم دفع نشود چند قاشق روغن کرچک بمریض بدهند

معجون دافع کرم موافق دواسازی باد بگیرند مسحوق سرخس مذکر مسحوق سنبل الطیب مسحوق دمنه ترکی مسحوق سولفات پتاس مکده ۲ عسل ۴۰ معجون سازند و این معجون دافع تنیا و مسهل است و مقدار شربتان از ۴ تا ۱۰ گرم

درس پنجاه و سوم

کپسول عصاره زیت وسقزی سرخس مذکر معمول تروسو

هر کپسولی دارای ۵۰ دسی گرم عصاره مذکور است و در دفع تنیا از ۱۰ تا ۱۵ کپسول هر ده دقیقه به ده دقیقه فاصله استعمال میکنند یک ساعت بعد از شرب آخرین کپسول از ۲ تا ۴ عدد کپسول تا دو ساعت بعد از آن ۳۰ گرم روغن کرچک معمول میدارند

کوسو درختی است از طایفه **روزاسه** از محصولات بومی کوهستان حبشه که از ۲۵۰۰ تا ۳۵۰۰ متر ارتفاع آن کوهستان است و در مابین عرض ۱۳ تا ۱۵ درجه واقع شده اند و ارتفاع این درخت از ۵ تا ۶ متر و بر دو قسم است مذکر و مونث و گل این درخت را در دفع کرم بخصوص تنیا که در حبشستان شایع است قوی الاثر میدانند و اهالی حبشه گل کوسوی ماده را که کوسوی سرخ مینامند بر گل کوسوی نر که کوسوی خر نامیده میشود ترجیح میدهند استعمال کوسو این اوقات جهة دفع تنیا در فرنگ خیلی متداول و در ممالک ما یعنی ایران چند سالی است که متداول شده و کوسو در زبان مردمان حبشه یعنی تنیا است و چون این ماده آنرا اکثر دفع میکند باین اسم موسوم شده

کوسو که از تجارت حبشه بفرنگ می آورند هیئت آن شبیه برگ گل تیلول خورد شده و طعم آن در ابتدا تفه و لعابی و بعد تند و بوی آن که در مجاورت آب گرم متصاعد میشود فی الجمله شبیه بوی گل اقطی است و نوعا کوسو را بطور گرد استعمال میکنند که از ۱۵ تا ۲۰ گرم این گرد را در ۲۵۰ گرم آب جوش داخل کرده و مدت نیم ساعت بگذارند دم کشد و بعد از کنار آتش برداشته بگذارند نیم گرم شود و بدون صاف کردن تمام محصول یعنی گرد و آب همه را مریض بیاشامند و اگر پس از شرب آن عطش بمریض غالب شود نباید چیزی بیاشامد و جهة تسکین عطش قدری لیموی ترش بمکد و در حبشستان معمول است که کوسو را با یک مسهلی استعمال میکنند ولی **تروسو** میگوید این عمل در تنیای اوقات غیر لازم است زیرا این ماده بخودی خود غالبا موجب تخلیه میشود و اگر احیانا حالت تخلیه ظاهر نشد چنانچه ممکن است گاهی اتفاق افتد یک ساعت پس از شرب آن یک بطری آب سدلیس بنوشند بهر جهة کوسو از عواملی است که شرب آن نیز موجب حمی میشود و نیز قولنج و سرسام که مانند آثار بیماری نازکی است و شبیه باسباب حجامت عموما دفع نمیگردد مگر با تخلیه سموم و باچهار دم و اغلب اوقات یک خوراکش کفایت میکند و اگر لازم شود میتوان بدون هیچ عارضه مکرر آنرا استعمال کرد و چون کوسو دارای طعم مهوعی است که بعضی اشخاص بعسرت آنرا میاشامند **مانتل** دوا ساز پاریسی با قند کوسو گرانولهای میسازد مطبوع بنحوی که اطفال بخوبی آنها را میخورند

طریقه استعمال کوسو در دفع تنیا موافق دستور العمل سانداس

همینکه مریض وجود تنیا را مشاهده نمود باید شبی که فردای آن کوسو را استعمال میکند پرهیز کرده هیچ نخورد و فردا صبح در ظروفی ۲۰ گرم گل کوسوی نیم کوب کرده ۲۵۰ گرم آب گرم بریزند و بگذارند ربع ساعت بماند و بعد محصول را بدون آنکه چیزی باقی گذارد بیاشامد و پس از یک مدتی بعد از شرب دوا تا آنکه مریض دهان خود را شسته و بخوبی پاک کرده بدطعمی آن غالب میشود که علامت اثر دوا است و باید منتظر خروج تنیا شد و تقریبا یک ساعت پس از آشامیدن دوا در مریض حالت تخلیه بدون عروض قولنج ظاهر گشته و بیت الخلا میرود و ابتدا مواد موجوده در امعا دفع شده و بعد چند دفعه متوالیا مواد آبکی خارج گشته و در آخر خود

تخم کدو

کوسو بدون آنکه با ماده مخلوط بود دفع میگردد و غالباً در تخلیه اول بعضی قطعات تنیا دیده میشود و در تخلیه سوم و یا چهارم تمام کرم خارج میگردد و گاهی همراه این تخلیه ها نه درد و نه خستگی و نه تب هیچکدام عارض نمیشود و پس از شش ساعت مریض مهیای خوردن غذا میباشد

کوسوی مانتل بگیرند گرد کوسو ۱۰ گرم قند ۳۲ گرم مطابق معمول گرانول سازند و این گرانولها را با یک پیاله مطبوخ سرد تیلول بیاشامند و این طریقه بهترین صور کوسو و مطمئن ترین عوامل دافع تنیا میباشد

گرد کوسو مطابق کدکس بگیرند گل کوسو مقدار منظور در گرم خان ۲۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته بدون تخاله از موی بیز موئی نمره ۱ بیرون کنند

اپوزم کوسو مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند گرد کوسو ۲۰ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم مخلوط کرده بگذارند سرد شود و در دفع تنیا تمام محصول را یک دفعه بیاشامند و این اپوزم را نباید صاف نمود

پوسیون کوسو معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند گل کوسو ۴۰ گرم قند سفید ۴۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم گل را خشک کرده و با قند نرم بسایند و با حرارت ملایمی در آب بجوشانند تا ۵۰۰ گرم باقی ماند و با فشار صاف کنند و در دفع تنیا در دو یا سه دفعه بیاشامند

کدو ع **قرع** ف **کورژ (سیتروئیل)** ل **کوکوربیتا سیکرفون**

یک نوع از نباتات طایفه **کوکوربیتاسه** را که از بقولات ماکول است باین اسم مینامند و تخم این نبات از عوامل دافع تنیا میباشد و تخم کدوی تنبل را ل **کوکوربیتا پپو** و تخم کدوی صراحی (قلیانی) را ل **کوکوربیتا لاژناریا (کالباس)** ترجمه میدهند در قریب پنجاه سال است که دانشمندان ژنی در تخم کدو خاصیت دفع تنیا را یافته اند و ابتدا یکی از دانشمندان نمود و در انجمن طبی انکشاف این خاصیت را اظهار نمود و بعد سایر دانشمندان بواسطه تجارب متعدده ثابت نمودند که لعوق مرکب از ۱۰۰ گرم تخم کدوی تنبل و ۳۰ گرم روغن بیدانجیر تنیا را بخوبی دفع میکند و مخصوصاً در اطفال لعوق ذیل موثر است بگیرند از ۵۰ تا ۴۵ گرم مغز تخم کدو نرم کوفته و با لعوق مخلوط کرده بطفل بخورانند و پس از دو ساعت از ۱۵ تا ۲۰ گرم روغن بیدانجیر استعمال نمایند

تنیفوژ معمول رمونانک بگیرند تخم کدو ۶۰ گرم روغن بیدانجیر عسل مکه ۳۰ گرم تخم ها را مقشر کنند و نرم بکوبند و با روغن و عسل مخلوط نمایند و در یک پیاله شیر داخل نموده در دفع نوبی سفال و تنیای غیر مسلح یک دفعه بیاشامند و دو ساعت بعد مخلوط ذیل را در یک پیاله آب سرد داخل کرده بنوشند بگیرند روغن کرچک آب لیمو عسل مکه ۳۰ گرم مخلوط نمایند و تا وقتی که تنیا بکلی دفع نشود مریض باید چیزی نخورد و در استعمال این دوا قولنج و اسهال عارض میگردد

معجون تخم کدو معمول برونت بگیرند تخم کدوی مقشر قند مکرر ۷۰ گرم نرم بکوبند تا خمیر متحد الاجزائی حاصل گردد و این معجون را در دفع تنیا استعمال میکنند و در شبی که فردای آن مریض این معجون را باید بخورد ۳۰ گرم روغن بیدانجیر با یک پیاله آبگوشت بی چربی داخل کرده میاشامد و فردا صبح تمام این معجون را یکدفعه میل میکند و یک ساعت بعد از شرب معجون نیز ۳۰ گرم روغن بیدانجیر مینوشند تا

۲۴ ساعت باید هیچ غذائی نخورد و تخم خشک کرده کدو قوی الاثرتر از تازه است

پوسیون دافع تنیا معمول دوپون بگیرند تخم کدوی مقشر ۵۰ گرم قند ۳۰ گرم شیر ۶۰ گرم تخمها را با قند نرم بکوبند و کم کم شیر را افزوده ملایه کنند و با قند اسادصاف نمایند و صبح ناشتا بیاشامند و دو ساعت بعد ۳۰ گرم روغن کرچک بنوشند

۲۴۰ گرم تخم کدو دارای ۵۰ گرم مغز است

پوست ساقه درخت انار یکی از دانشمندان ثابت نمود که پوست تازه ساقه درخت انار مانند پوست ریشه آن دافع تنیا میباشد

پوست ریشه درخت انار بعد از کوسو در میان عوامل دافع تنیا پوست ریشه انار از همه قوی تر است و بخصوص در دفع تنیای مسلح استعمال میشود و پوست ریشه تازه مطمئن تر از ریشه خشک است و چون ریشه خشک را ۱۲ ساعت در آب بخیسانند مانند ریشه تازه میگردد و پوست ریشه درخت و هم پوست ساقه آن دارای چندین الکلوئید است و دو تای از این الکلوئیدها که عبارت از **پلتیئرین** و **ایزوپلتیئرین** باشند در دفع تنیا موثر اند

ایوزم دافع کرم معمول حرات بگیرند پوست تازه ریشه انار ۶۰ گرم آب صاف ۷۵۰ گرم با حرارت ملایمی بجوشانند تا ۵۰۰ گرم باقی ماند و صاف کنند و مصفی را سه قسمت کرده نیم ساعت به نیم ساعت یک قسمت بنوشند و در بعضی مواقع پس از شرب قسمت اول قی عارض میشود و در این صورت دو قسمت دیگر را باید آشامید و گاه لازم میشود که چند روز بر این ایوزم مداومت نمایند و بعضی از اطبای عامل هم قبل از استعمال این دوا و هم بعد از آن مسهل روغن کرچک استعمال مینمایند و چنانچه گفتیم استعمال پوست ریشه تازه بر پوست ریشه خشک ترجیح دارد و مطمئن تر است و پوست ریشه اناری که در گرمسیر عمل آید موثرتر از انار سردسیرها است و موافق قول **ژانل** مقدار پوست ریشه خشک را اگر مضاعف کنند همان اثر ریشه تازه را خواهد کرد

عصاره الکلی پوست ریشه انار مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده پوست ریشه انار را الکل ۶۰ درجه ۶ جزء پوست ریشه را با الکل تر کنند و در حالت دیلاسیمان ریزند و در حالت را بگیرند و ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد ما بقی الکل را بریزند و مصفی را گرفته در حمام ماریه جهت استخراج الکل تقطیر کنند و محصول را بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند و از ۱۰۰ جزء پوست ریشه ۱۸ جزء عصاره بدست می آید و مقدار شرب این عصاره در دفع تنیا ۲۰ گرم است بطور پوسیون

پوسیون دافع تنیا بگیرند عصاره الکلی پوست ریشه انار ۲۰ گرم آب لیمو عرق نعناع عرق بیلول مکه ۶۰ گرم مخلوط کنند و در دفع تنیا هر نیم ساعت فاصله یک قاشق غذاخوری بنوشند و هر قاشق تقریبا دارای ۲ گرم عصاره میباشد و اگرچه این پوسیون مطبوع تر از ایوزم سابق الذکر است ولی اثر ایوزم مطمئن تر از آن است

تنات پلتیئرین بگیرند پوست خشک ریشه انار ۱۰۰۰ گرم آهک شکفته ۶۰ گرم کلورورفورم ۳۷۵ گرم مسحوق بی کربونات سود اسید سولفوریک آب را در ۱۰ مکن مقدار کافی سود کنید مایع

۳۳۲ / ادرجه ۱۰ گرم تنن مقدار کافی آهک را بکشد و با آب مخلوط کند بقسمی که مانند شیر غلیظی گردد پوست
دلیتر را نیم کوب نمایند و با شیر آهک مخلوط کند و صلایه نمایند تا ماده متحد الاجزائی حاصل گردد و بقدری آب مقطر
روی آن بریزند و صلایه کنند تا مجموع ۲۰۰۰ گرم شود و محصول را با ۲۵۰ گرم کلوروفورم مخلوط کرده و بشدت
بهم زنند و بعد مدتی بگذارند ساکن بمانند تا الکلوئیدهائی که بواسطه آهک آزاد شده اند در آن حل گردند و انوقت
بواسطه قیف شیر داری این کلوروفورم را جدا نمایند و ۲۰ گرم آب مقطر در آن مخلوط کرده بهم زنند و کم کم اسید
سولفوریک آب دار ادره ۱۰ بر محصول افزایند تا فی الجمله تعامل اسیدی ظاهر شود و الکلوئیدها مبدل به
سولفات گردند و باندازه که مواد راسبه محصول حل میشوند مسحوق بی کربونات سود افزایند و دو الکلوئید
عادی از خواص دافع تنیا میباشند آزاد میگردند و بواسطه بهم زدن مجددا در کلوروفورم حل میشوند و لهذا
این کلوروفورم را از محصول گرفته و بجای آن کلوروفورم مجددی بریزند و بعد ۱۰ گرم سود کستیک مایع
افزایند و بشدت بهم زنند بواسطه این ماده قلیائی دو الکلوئید دافع تنیا که عبارت از پللتیرین و ایزوپللتیرین
باشند منفرد مانده و بعد در کلوروفورم حل میگردند و این کلوروفورم را جدا کرده با ۲۰ گرم آب مقطر مخلوط
نموده بهم زنند و کم کم اسید سولفوریک آبدار ادره ۱۰ افزایند تا فی الجمله تعامل اسید ظاهر گردد و در این مایع
دو الکلوئید دافع تنیا مبدل بر سولفات میشوند و این محلول مائی را گرفته و در زیر سرپوشی که اسید سولفوریک
غلیظ در آن بود تبخیر نمایند و سولفات پللتیرین و سولفات ایزوپللتیرین متبلر میگردند و جهة تبدل این سولفات
مضاعف بتنات محصول را وزن کنند و در آب مقطر حل نمایند و تنن را جداگانه در آب مقطر حل کنند و در
محلول سولفات محلول تنن افزایند بقسمی که در هر یک گرم سولفات ۳ گرم و ۲۰ سانتی گرم تنن داخل گردد
باشند و بواسطه افزودن امانیاک مخلوط را بدقت خنثی نمایند و رسوب را در روی صافی بشویند تا آب
غسال بواسطه ازتات برت فاسد نشود و انوقت محصول را در گرم خانه ۵۰ درجه بخشکانند و این محصول
که مخلوطی است از تنات پللتیرین و تنات ایزوپللتیرین بجهة اختصاصات پللتیرین نامیده میشود و از عوامل
دافع تنیا میباشد و مقدار شربت آن از ۱ گرم تا ۱ گرم و ۵۰ سانتی گرم است که این مقدار را نرم کوبیده و در ۵۰
مقابل وزنش آب مخلوط کند و تقدری محلول اسید طرطریک افزایند تا حل شود و یک ساعت بعد از شرب
این محلول مریض باید یک مسهلی بیاشامد

پوسیون پللتیرین معمول بر انژ دفرود بگیرند سولفات پللتیرین ۳۰ سانتی گرم تنن ۵۰ سانتی گرم پوسیون صمغی ۵۰ اگرم مخلوط کرده در فاصله نیم ساعت بدو دفعه بیاشامند و بعد
۱۰ گرم سنامکی را در ۱۵۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده ۵۰ گرم شربت پوست نارنج افزوده جهة دفع
تنیا بنوشند

قلعی (ارزیز) ع رصاص ابیض (قلع) ف اتن لا استانوم ک استیروس

و باصطلاح علمای کیمیا **مشتری** فلزی است قابل انطراق و قابل اکسید شدن و در طبیعت کمتر
بحالت خلوص یافت میشود و بیشتر بحالت اکسید یا سولفور است و وزن مخصوص آن ۷/۲۹۱ و رنگ آن
شبیه بنقره ولی از آن کدرتر و از سرب صلبتر و قابل انطراق تر و شفافتر و از همه فلزات قابل انطراق تر و
الذوبتر است و در ۲۲۸ درجه حرارت ذوب میگردد و در یک حرارت مرتفعی اکسیژن را جذب میکند و در

مجاورت هوای مرطوب در حرارت متعارفی اکسید میگردد و ادزیری که در تجارت متداول است بندرت خالص و اغلب دارای مس و آهن و بخصوص سرب است و بهترین ادزیرها ادزیری است که از مالاکا می آورند و در طب ادزیر و مسحوق آنرا استعمال میکنند و از عوامل دافع تنیا میباشد ولی اثرات خیلی مشکوک است

مسحوق ادزیر مطابق کدکس بگیرند قلع خالص مقدار منظور در تاوه آهنی ذوب کنند و در هاون آهنی گرم می ریزند و با دسته که گرم باشد صلایه نمایند تا جامد گردد و از مو بیز ابریشمی بگذرانند و این مسحوق را در دفع تنیا استعمال میکنند ولی در نزد دانشمندان فرانسه غیر معمول است و مقدار شربت ان از ۸ تا ۲۰ گرم مخلوط با عسل و چنین میگویند مقداری از مسحوق قلع ممکن است در اسید عصیر معدی حل شود و مبدل به کلورور قلع گردد که در دفع کرم مؤثر است

معجون ادزیر بگیرند مسحوق ادزیر عسل مکرر ۵۰ گرم مخلوط کنند و از ۳۰ تا ۶۰ گرم این معجون را در دفع تنیا و سایر اقسام کرم استعمال مینمایند

کامالا عبارت از گرد بسیار نرمی است که حاصل میشود از میوه **روتلرا تنکتوریا** که از طایفه **اوفوربیاسه** و از عوامل دافع تنیا و در دفع بوتریوسفال مؤثر است و یکی از دانشمندان انوا بطرق ذیل استعمال میکند بگیرند گرد کامالا ۱۲ گرم سه قسمت نموده هر نیم ساعت فاصله یک قسمت را در مغز نان داخل کرده بیاشامند

در بیان بعضی نسخه های دافع تنیا

مداوای تنیا موافق دستورالعمل ماتیو و کوتنتزرسه معجون آ بگیرند براده ادزیر ۳۲ گرم گرد سرخس ۲۴ گرم گرد درمنه ۱۵ گرم گرد جلب سولفات پتاس مکرر ۴ گرم عسل مقدار کافی معجون سازند

معجون ب بگیرند جلب سولفات پتاس مکرر ۲۶ دسی گرم سقمونیا ۱۳ دسی گرم گم گوت ۵ دسی گرم عسل مقدار کافی معجون سازند

هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری از معجون آ میدهند و مدت دو یا سه روز بران مداومت مینمایند تا در امعا احساسی که از وجود کرم باید ظاهر شود محسوس گردند آنوقت معجون ب را بهمین طریق استعمال میکنند تا کرم خارج گردد و در صورتیکه کرم دفع نشود خروج انرا تحریک میکنند بواسطه شرب چند قاشق روغن کرچک و یا حقنه ۳۰ گرم این دو غن و عموماً در مقدار شربت این معاجین باید ملاحظه سن و نوع و مزاج مریض را نمود

موافق دستورالعمل ویوبس در ساعت شش از نصف شب نصف گرد ذیل را بیاشامند بگیرند براده قلع ۱۵ دسی گرم تنن خالص گم گوت مکرر ۵ گرم ادلیوسا کروم کاپوه ۲۵ سانتی گرم بدقت مخلوط کنند و نصف دیگر را پس از نیم ساعت فاصله بنوشند و بعد از هر قسمتی دو پیاله مطبوخ خیلی غلیظ قهوه و بدون شیرینی بیاشامید هرگاه تهوع بر مریض مستولی گردد چند قطره اتر استیک

اقسام مداوای تنیا

بنوشند و بعد از دو ساعت طبیعت بنای عمل را میگذارد و در بین این عملها کرم دفع میگردد و پس از دفع کرم جهت قطع عمل لازم است که مریض مجدداً دو پیاله مطبوخ خیلی غلیظ قهوه بیاشامد موافق دستور العمل فرزو

۱ معجون ریشهٔ سرخس و تخم کدو بگیرند مسحوق ریشه خشک سرخس مذکر تخم کدوی مقشر قند سفید مکرر یک جزء مغزها را با قند نرم کوفته خمیر متحد الاجزائی ساخته و مسحوق ریشه را داخل نمایند

۲ الکولاتو پوست ریشهٔ انار بگیرند پوست تازه ریشهٔ انار الکل ۹۰ درجه مکرر یک جزء پوست ریشه را خورد کرده مدت ۱۰ روز در الکل بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف کنند

۳ تعفین کوسو بگیرند گل خشک کوسو الکل ۹۰ درجه مقداری کافی گلها را نیم کوب کنند و در دالت دپلاسمان بقدری الکل روی آنها بریزند که ۴ جزء تعفین بدست آید

۴ عصاره زیت وسفری سرخس مذکر مطابق دستور العمل بوشاردا

بگیرند ۵۰ گرم معجون نمره ۱ و بر آن الکولاتو نمره ۲ و تعفین نمره ۳ مکرر ۵ گرم بیفزایند و مخلوط کنند و خمیر نرمی سازند و ۴ گرم عصاره زیت وسفری نمره ۴ افزوده بدقت مخلوط نمایند و این مخلوط را در یک پیاله مطبوخ قهوه داخل کرده و با قند شیرین کنند و مریض صبح ناشتا نصف آنرا بیاشامد و پس از نیم ساعت نصف دیگر را و پس از سه ساعت از شرب قسمت دوم پوسیون ذیل را یکدفعه بنوشد

پوسیون مسهل و دافع کرم بگیرند روغن کرچک ۴۰ گرم الکولاتو نمره ۲ تعفین نمره ۳ مکرر ۱۰ گرم آب صاف ۶۰ گرم مخلوط کنند و این مداوا که قویترین سایر مداواهای دافع تنیا است و معمول حکمای لیون خیلی مجرب و مؤثر است انتهی

دهن دافع کرم معمول شابرت بگیرند دهن شاخ گوزن ۱۰۰ گرم دهن تربانتین ۳۰۰ گرم مخلوط کنند و پس از سه روز در قرع زجاجی داخل کرده در حمام شن تقطیر نمایند تا سه ربع مخلوط تقطیر شود و مقطر را در صراحیهای کوچک در بسته حفظ نمایند و از ۱ تا ۲ قاشق کوچک این مقطر را در عرض روز در دفع تنیا استعمال نمایند

معجون تربانتین معمول تامسون بگیرند اسانس تربانتین اعسل سفید ۲ مخلوط کنند و در دفع تنیا از ۱۰ تا ۲۰ گرم شب هنگام خواب بنوشند

پوسیون دافع تنیا معمول لواشر بگیرند روغن کرچک ۶۰ گرم اسانس تربانتین ۱۵ گرم عرق نعناع ۶۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۱۰ گرم مسحوق صمغ را با شربت مخلوط کرده بهم زنند و روغن کرچک و اسانس را افزوده و کم کم عرق را داخل نمایند و صبح ناشتا تمام این پوسیون را یک دفعه بیاشامند

معجون ضد کرم معمول برمسر بگیرند درمنه و گل تانزی ۱۰ گرم مسحوق سنبل الطیب بری ۸ گرم مسحوق ریشه حلب سولفات پتاس مکرر ۶ گرم با مقداری کافی سکنجبین عنصل معجون سازند و در دفع بوتریوسفال و تنیا مدت چندین روز از ۲ تا ۳ قاشق چای خوری در روز بیاشامند و بعد دهن دافع کرم شابرت را استعمال نمایند باین طریق که از ۱ تا ۲ قاشق کوچک این دهن را صبح و عصر

با قدری شربت لیمو مخلوط کرده بنوشند و همینکه مریض ۱۰۰ گرم از این دهن آشامید گرد مسهل ذیل را باید بنوشد

بگیرند جلب ۱۳ گرم سنا ۲ گرم سولفات پتاس ۴ گرم مطابق معمول گرد سازند و سه قسمت کنند و هر ساعت یك قسمت را بنوشند و پس از این مسهل مجدداً شروع باستعمال دهن مذکور نمایند تا ۲۲۴ گرم از این دهن را استعمال کرده باشند و این مداوا اگرچه طولانی است ولی بی‌ضرر و اثراً مؤثر میدانند

در دفع اسکاریدها صبح و عصر ۱ یا ۲ قاشق کوچك از دهن مذکور و معجون دافع کرم استعمال مینمایند و بعد گرد مسهل مذکور را تجویز میکنند

در دفع تریکوسفال و دود الخل مدت چندین هفته صبح و عصر یك قاشق چای خوری معجون دافع کرم تجویز نموده و حقنه ذیل را نیز صبح و عصر معمول میدارند

حقنهٔ دافع کرم معمول بر مسیر بگیرند افسنتین سنبل الطیب مکه ۵ گرم تخم تانزی پوست نارنج مکه ۱۵ گرم دواها را خورد کرده مخلوط کنند و دو قاشق غذا خوری از این مخلوط را در ۵۰۰ گرم آب جوش در مدت شب دم کنند و فردا با فشار صاف کرده دو قسمت نمایند و در هر قسمتی یك قاشق کوچك دهن دافع کرم مخلوط نموده یك قسمت صبح و یکی عصر حقنه نمایند

حب دافع کرم معمول بر مسیر بگیرند مسحوق صبر سقوطری مسحوق تانزی مکه ۲ گرم دهن فرار سداب ۱ عدد سه گرم مطابق معمول ۱۲ حب سازند و در مدت دو یا سه روز آنها را بیاشامند

در بیان کرم تنیا و اقسام آن و کیفیت تولد و طریق مداوای آنها بطور کلی

تنیا (در لغت یونانی بمعنی نوار است) عبارتست از نوع انتوزوئر سِستوئید و اندام این مسطح و مرکب از عده زیادی بندهای متصل بهم و اغلب اوقات دارای چندین متر طول میباشد و سر این حیوان که در جانب قدام واقع خیلی باریك و دکمه است و دارای چهار ثلث ماصه بسیار کوچك و در میان این آلات برآمدگی است که محاط از تاج و از چنگالهای قابل تقلص است و در انسان بمرض دو یا سه قسم تنیا ممکن است تولید گردد ۱ تنیای مسلح که تنیای منفرد و حب القرع نیز نامیده میشود ۲ تنیای غیر مسلح که تنیای بدون چنگال نیز مینامند ۳ بوتریوسفال عریض

عنق تنیای منفرد ابتدا خطی شکل است و کم کم عریض شده و باندام متصل میگردد و عرض اندام از نصف میلی متر تا ۱ یا ۹ میلی متر و زیادتر و آخر بندی که در اندام این حیوان دیده میشود عبارتست از تخمدان که از سایر بندها جدا شده و منفرد گشته و معروف بحب القرع است و در هر حیوانات تعدادی این نوع کرمها تولید میگردند و عموماً در معاء دقاق متمکن گشته و در جدار این معاء بواسطه چنگالهای قابل تقلص و سرشان ملصوق میشوند و نیز طفل یازده ماهه دیده شده است که مبتلی به تنیا گشته و هر دو ماه با ندانه چند متر از آن دفع شده است و چون این کرم بتمامه دفع نشود تقریباً هر دو ماه فاصله علامات عمومی مذکور دوباره ظاهر شده و در این بین بعضی قطعات آن که شبیه به تخم کدو میباشند از مقعد خارج میگردد

طریقه توالد تنیا

ویا با مواد برازی دفع میشوند وعموماً تنیای منفرد بیش از یک عدد تولید نمیشود اگرچه گاه تا هفت عدد هم دیده شده است وطفل در مدت ترضیع که بغیر از شیر مادر هیچ چیز نخورد مبتلی بر تنیا نمیگردد و تنیای مسلح و تنیای غیر مسلح در افریقا و بعضی ممالک اسیا فراوان شیوع دارند

بوتریوسفال (این کلمه مشتق از دو لفظ یونانی است یکی بوتریون یعنی حفره کوچک و دیگری سفال یعنی سر) یک قسم از تنیا است بوادی شکل و بند بند و بعضی از مصنفین انرا کرم مسلح و خاکستری و بعضی دیگر تنیای عریض مینامند و طول ان از ۲ تا ۷ مطر و عرضش از ۸ تا ۱۰ میلی مطر است و اندام ان سفید خاکستری رنگ و یا زرد رنگ و سرش کوچک و مستطیل و مخی شکل و در هر طرف دارای فرو رفتگی ممتدی که عبارت از تغذیه‌های این حیوان است و گردن این حیوان کوتاه تقسیم کرده بخوبی واضح نیست و بندهای ان در ابتدا مربع و بعد عریض و طویل میگردند و در وسط هر یک از بندها یعنی در سطح تحتانی مسامهای توالدی واقع گشته بر خلاف تنیا که این مسام در اضلاع ان واقع شده و مبیض این حیوان که در هر یک از بندها واقع میباشد بشکل انبوبه است طویل و پیچیده و تخمهای ان خیلی متعدد و اهلیلجی و محتوی دانه‌های چند و نوعاً این حیوان اگرچه خیلی شبیه به تنیا میباشد ولی با ان تفاوت بسیار دارد و در یک ممالک هر دو با هم دیده نمیشوند و عموماً در لهستان و روسیه بوتریوسفال زیاد است و در سوئیس و فرانسه والمان وانگلستان وایران اقسام تنیا

طریقه توالد تنیا تناوبی است بقسمی که چون انسان به بلعد تخمهای ازاد تنیا و یا محتوی دیپ و گلوتیس را این تخمها تولید نمیکنند مگر کرمهای ریزکولی سیستیسرک و کونورو یا اشینوکوک را که عموماً در کبد و دماغ و گاه در داخل چشم ثابت میمانند و در خوک تعدد این کرمها خیلی بسهولت حاصل میشود که کرمهای ریزکولی در همه الات و در نسج سلولی تحت مخاط و مخصوصاً در تحت زبان ان متمکن میگردند و هر گاه برعکس در مجاری تغذیه انسان کرمهای ریزکولی سیستیسرک حیوانات علف‌خوار مانند گاو و خوک داخل شوند در روده ان شخص یک عدد تنیا تولید میگردد یعنی نوعاً یک عدد و گاه دو عدد و زیادتر هم دیده شده است بهر جهة عموماً تنیا در انسان بواسطه گاو و خوک حاصل میشود و یکی از دانشمندان ثابت میکند که تنیای مسلح از خوک و تنیای غیر مسلح از گاو و از گوساله تولید میگردند و چنین میگویند یکی از اسباب شیوع تنیای غیر مسلح در فرنگ استعمال گوشت خام در تراپوتیک است (در فرنگ گوشت خامی که استعمال میکنند منحصر به گوشت گاو و یا گوساله است) و یکی دیگر از اسباب تولید ان است که مردم به خوردن گوشتهائی که کم پخته شده اند راغب گشته اند یعنی اطبا انها را ترغیب کرده و میکنند و از همین جهة است که در مردم لشکری که جز ابگوشت بوضع دیگر گوشت را نمیخورند تنیا هرگز دیده نمیشود و در این مدعی دلایل دیگری اقامه مینمایند که همه صحیح و بلا جواب است مصنف میگوید در شهر طهران صانها الله عن طوارق الحدثان در سوابق ایام یعنی در بیست سال قبل خوردن گوشت گاو معمول نبود و در زمستان در همه این شهر روزی اگر یک دو گاو کشته میشد و تنیا بقدری کم بود که در چند سال اگر یک نفر مبتلای بان مشاهده مینمودم و در این اوقات که خوردن گوشت گاو شایع شده خیلی از مردم مبتلای به تنیا میباشند علاوه بر بندگان در اطفال شیرخواره دیده میشود باری در صورتیکه تمام کرم و یا اقلاً سر ان طبیب ببیند بسهولت تنیای غیر مسلح را از تنیای مسلح تمیز داده و تشخیص میکند و عموماً بواسطه علامات مذکوره در ذیل حدس بر وجود تنیا مینماید

درس پنجاه و سوم

مریض احساس باختلالات عصبانی در مجرای هضم میکند و گاستر الژی و بولیموس (جوع الکلب) و قولنج
عارض میشوند و ظهور وجع در نقاط ثابته است و همراهی مینماید باحساس حرکات در وری و اختلاجات چند
در این نقاط که گویا کرم در لغزش است و نیز دوار عارض شده و جلو چشم را مانند ابر چیزی میگیرد در بعضی اوقات
سرفه شبیه به سرفه هیستری بروز میکند و چون بروز علامات مذکوره با ظهور خوارش در اطراف دهان و مقعد
همراه بود حدس به وجود تنیا قوی تر میگردد بخصوص اگر حملهای صرعی شکل عارض شوند و در وقتی این حدس
صحیح شده و مطابق با واقع میگردد که مریض بخودی خود و یا از اثر یک مسهلی بندهائی مشاهده کند شبیه به تخم
کدو و یکی از دانشمندان میگوید هرگاه مریض در خارج از وقت تخلیه مشاهده نماید که بندهای منفرد تنیا از او
خارج میگردند معلوم میشود که مبتلی به تنیای غیر مسلح است زیرا که تنیای مسلح خارج نمیگردد مگر در هنگام
تخلیه و با مواد برازی و بطور قطعات بزرگتر و بندهای آن عریض اند و مسامهای توالدی که در روی اضلاع
آنها واقع اند منظماً در تعاقب هم نمیباشند و چه تا عدد در یک طرف واقع شده اند و بعد چندین عدد در طرف دیگر
بخلاف در تنیای غیر مسلح که این مسامات توالدی منظماً یکی در طرف یمین واقع شده و یکی در طرف یسار و هم
چنین و علاوه تخمهای این کرم در تنیای غیر مسلح بیضی و در تنیای مسلح دایره شکل میباشند
پس از آنکه وجود تنیا محقق شد و جنس آن مشخص گردید باید در دفع آن زمانی را اختیار کرد که از مریض بخودی
خود دفع شود و هرگاه جزء اعظم این کرم بواسطه مداوائی که تازه کرده اند دفع شده باشد باید چند ماه صبر نمود
تا مجدداً این کرم نمو خود را بکند و در وقتی که میخواهند دوای دافع کرم استعمال کنند باید مجرای هضمی را تخلیه
نمود و لهذا در شبی که فردای آن باید دوا را استعمال میکنند مریض پرهیز شربی باید داد و با شوربای رقیق ولی
گوشت و یا حریابان خورانید فردا قبل از استعمال دوای دافع کرم حقنه کاملی استعمال نمود
تروسو میگوید دوای دافع کرمی که من بیشتر استعمال میکنم عصاره اتری شاخه های نو رسته و یا بیخ ماده
سرخس مذکر است که با مقداری کملل توأماً استعمال شود و یکی از دانشمندان کپسولهائی ترتیب میدهد که هر یک
دارای ۵ سانتی گرم عصاره سرخس و ۵ سانتی گرم کملل اند و ۸ عدد این کپسولها را بمریض میدهد یعنی ۴۰ گرم
عصاره سرخس و ۴۰ سانتی گرم کملل بجاری باین طریق که هر ده دقیقه بده دقیقه دو کپسول استعمال میکند در
ساعت هفت از نصف شب شروع در این مداوا نموده و در ساعت نه تمام میشود و در دو ساعت بعد از تمام نمودن
به بیت الخلاء میرود و عموماً در فاصله دو ساعت چهار تا پنج دفعه حالت تخلیه بروز میکند و در تخلیه دوم
یا سیوم کرم دفع میشود و هرگاه احتیاط ذیل را مراعات کنند کرم بسهولت و یکدفعه بتمامه خارج میگردد
باید صطلی را پر از آب کرده و در وقت تخلیه مریض روی آن بنشیند بطریقی که آن جزء از کرم که بیرون خارج میگردد
در آب تموج نموده و ثقلش بر آن جزئیکه هنوز در روده است اثر نکرده و آنرا بخود نکشد تا پاره گردد و باین طریق
باقی مانده آن با سر بسهولت خارج میشود و اگر این احتیاط را اجری نکنند معلوم نمیشود که سر این حیوان
دفع شده و یا نشده است زیرا که دیده شده پس از دفع کرم بتمامه علامات عصبانی باقی مانده اند پس در صورتیکه
این احتیاط اجری نشده باشد معالج در تحقیق آن میماند و نمیداند که آیا لازم است مجدداً استعمال دوای کرم
و یا لازم نیست و در دفع عوارض عصبانی چه تدبیر باید معمول دارد تا بعد از دو ساعت عمل دوا باتمام
میرسد و یک ساعت پس از آن میتوان مریض را بطور معتاد غذا داد

بسفایج

بسفایج = **اضراس الکلب** = **پولیپود (فوژردوس)** = **پولیپودیوم**

= **پولوپودیون** بیخ نباتی است از طایفه **فوژر** و مخفی اللقاح و حجیم مانند پر غاز و دارای انشعابات چند و از این جهت است که یونانیان آنرا پولوپودیون نامیده اند که مشتق از دو کلمه است یکی پولوس یعنی بسیار و دیگری پودوس یعنی پا و این بیخ را که نوعاً دارند میدانند مضرس و اسمر اللون است و طعم آن شیرین مخلوط با گزندگی و از عوامل دافع نزله و امروز دانشمندان فرنگ کمتر آنرا استعمال مینمایند و بعضی آنرا ملین و مقیئ میدانند

در بیان چهارصد و پنجاه و نهم — سکلرگوته و محصولات آن و طرز استعمال آن

در لغت فرانسه **دوسر** = **چاودار** = **سکال** = **سیگل** میدانند و **ارگوته** مشتق از **ارگو** میباشد که بمعنی ناخن چاودار است در خلف بیخ بعضی طیور از قبیل خروس و بواسطه مشابهتی که سکلا این ماده بناخن این حیوانات دارد آنرا **سکلرگوته** و یا **ارگود و سیگل** نامیده اند

ارد دوسر را بطور ضماد مانند محللات استعمال میکنند و دانه های درسته آنرا با قدری مسکر بو داده و نرم کوفته مانند قهوه جوشانده معمول میدارند

سکلرگوته عبارت است از محصول غیر طبیعی که در خوشه بعضی غلات بخصوص سگل (دوسر) نمو مینماید و عقیده مصنفین در حقیقت ارگو مختلف است بیشتر از دانشمندان طبیعی آنرا یک نوع غارچ موسوم به **اسکلروتیوم کلاووس (سفاسلیا سگتوم)** فرض کرده اند و بعضی دیگر این محصول غیر طبیعی را محصول یک حیوانی که عبارت از یک قسم انسکت بود گمان نموده اند و این حیوان مایعی از ترکیبات خود دارای و بجای آن دوسر گذاشته و ارگو را در آن حاصل میکند و چنین میگویند که روی دانه های دوسر در هنگامی که این دانه ها خیلی دور از حالت رسیدن باشند نزدیک اگر این مایع را بریزند همان دانه ها را مبدل به ارگو میکند بالاخره بسیاری از مصنفین ارگو را یک قسم مرض سگل فرض نموده اند که بواسطه ظهور یک نوع غارچ این مرض بروز مینماید و در طبیعت این غارچ اقوال آنها با هم متحد نیست و یکی از دانشمندان میگوید قبل از ظهور ارگو عصیری شبیه به عسل تولید میشود و بنا میکند غارچی را که موسوم به **سفاسلیا سگتوم** است و ابتدا این غارچ در نقطه میضه تولید شده و آنرا فاسد مینماید بطریقی که دیگر تولید مثل نمیتواند کند و علیهذا ارگو نیست مگر یک محصول مرضی که پس از تحریک میضه بروی ذنب می پیوندد در هر صورت سکلرگوته در سالهائی که کثیر المطر باشد بیشتر تولید میگردد عبارت از دانه است نوعاً مستطیل و شباهتی تامی بناخن حاد خروس دارد و اسمر اللون و سطح خارج آن سیاه مایل به بنفشی و مغز آن قدری سفیدتر و نیز مایل به بنفشی و بوی آن ممنوع و طعم آن فی الجمله قابض است و بنا نیست که ارگو فقط در دوسر بروز کند بلکه در گندم و سایر غلات نیز بروز مینماید و گاه در طایفه **سیپراسه** و طایفه **نخلات** نیز دیده میشود

سکلرگوته از عوامل دافع حمی میباشد و در حمای نائبه و حمای تیفوئید و در ورم چشم و جفن استعمال میگردد و در صورت عطالت رحم تحریک میکند انقباضات آنرا و امروز این خاصیت از مسلمیات است که بیشتر

سگلر گوته را با فواید زیاد در این موقع استعمال مینمایند ولی مشروط بر آنکه در هنگام وضع حمل تقلص تشنجی در عنق رحم موجود نبود و رحم شروع در عمل خود کرده باشد و در صورتیکه وضع حمل بطئی بود تعجیل در خلاص میکند خونهای منجمد را خارج میسازد و بخصوص موجب انسداد نزف الدم رحمی میگردد و چون سگلر گوته از عوامل مولده است همیشه از در این موقع با احتیاط زیاد باید استعمال نمود زیرا ثابت و محقق است که چون نزابی قاعده و در غیر موقع اگر استعمال کند موجب هلاک جنین و مادر هر دو میگردد و نیز سگلر گوته را در انسداد نزف الدمها و در دفع سلس بول و لوکوره و سوزاک مزمن و در اپیطوس غیر قدمی و فالج سربی و سل بمقدار ساختی گرم تا ۱ گرم تجویز میکنند

در بیان اثر نولوژی سگلر گوته و ارگوتیسم

چون شخص سالم مدتی در تحت اثر سگلر گوته واقع شود یعنی نانی که میخورد دارای جو و سرو یا گندم ارگوشده بود بواسطه اثر متصل و متمادی این ماده حالت مخصوص در ان بروز میکند موسوم به **ارگوتیسم** و اول علامتی که در این اشخاص بروز مینماید یک نوع حالت مستی مخصوصی است و این مستی از همه جهة شبیه است به مستی مواد الکلی و دارای سرخوشی مخصوصی است بدون خماری یعنی کسالت و بد حالی که از افراط در مشروبات الکلی عارض میشود در این سرخوشی روی نمید هد و با آنکه این اشخاص ملتفت اندکه عروض این مستی بواسطه نانی است که خورده اند طوری بران عادت کرده و خوش آیند شان میگردد که مانند اشخاص تریاک کش بهیچوجه مایل بر ترک آن نیستند و این حالت مستی بخصوص در سنواتی ظاهر میگردد که بیشتر غله مبتلی به ارگو شده باشد و اگر نانهای که از ارگو بود هیچ سانحه مخصوصی عارض نمیشود باری چند زمانی پس از ظهور این مستی بعضی اختلاجات ظاهر میگردند و مریض احساس به حرکات غلو در انگشتهای دست و پا میکند و این حرکات از این آلات نسایر بدن منتشر میشوند و تقلصات چند عارض میگردند که انگشتها بر روی کف دست منقلص شده و نمیتوان آنها را ممتد ساخت مگر با قوت زیاد و ساعد بر روی عضد و دو دست بر روی سینه و نیز انگشتهای پا بجانب کف قدم منعطف میگردند و مفصل قدم و زانو به سختی منقبض میشود و عضلات صدر و بطن و دیافرغما متقلص شده و مریض بزحمت نفس میکشد و در عضلات حلقوم این تشنج بطور تناوب بروز میکند و در مریض قسمی از حمله های تاسم تهوعی (تشنج حزمار) ظاهر میگردد و نیز این تقلصات مختلف در عضلات صورت بروز مینمایند و هم چنین در سلسله عضلانی غیر ارادی گاه ظهور این تقلصات مشاهده شده و مریض مبتلی بقولنج میگردد و نبض صغیر و شاهق میشود و هرگز حالت تب مشاهده نشده است و عمل هضم بطئی و شکم تنبل میگردد داشتها غالباً بحالت طبیعی و گاه زیادتر میشود و قاروره طبیعی میباشد اگرچه قدری نگین تر است و یکی از علامات مهمه فقدان حس است که مخصوصاً در نوک انگشتهای دست و پا ظاهر میگردد و گاه در بیشتر سطح بدن بروز کرده و ممکن است همه را فرا گیرد و پس از بروز تقلصات یک درجه زیاد یا کمی همیشه این فقدان حس ظاهر شده و در حقیقت منتج از آنها میشود و چون مریض مبتلی به فقدان حس گشت گاه غانغرایای موضعی کم چندان و سعتی ندارد بروز مینماید و سایر آلات حواس ظاهره نیز مختل میشوند که کوری حاد و موقتی و فقدان شم و کری و فقدان ذوق

عارض میگردند یك زمان زیاد یا کم ممتدی دوام کرده و برطرف شده و دو دفعه بطور تناوب رجعت مینمایند
و فالج نیمه بدن تاکنون یك دفعه بیش مشاهده نشده است و نوع حاد قم متسع شده و بدن غیر مساوی و
ناصاف میگردد و تا این زمان در بعضی از ممالك فرنگ این مرض چندین دفعه بطور وبائی بروز کرده و جمع
کثیری را مبتلی نموده و هلاك ساخته است و در این وباها علامات مرض مجدد با اختلالات اختلاجی بوده بلکه
عوارض غانغرایائی نیز بروز داشته و در بعضی از این وباها این عوارض سطحی و کم وسعت بوده اند و علامات
اختلاجی بر آنها غالب ولی در برخی دیگر حس حرکت عضلی و عروض تقلصات و فقدان حس و اختلال سایر حواس
و شعور در حقیقت مقدمات عروض غانغرایا بوده اند بهر حال سبب عروض غانغرایا را در این جا یکی از دانشمندان
کم شدن ظرفیت عروق میدانند که بواسطه تقلص جدران آنها عارض میگردد

در بیان تجربه سگر گوته و محصولات طبی آن و نسخ متداوله آنها

موافق تجزیه یکی از دانشمندان معاصر سگر گوته دارای مواد ذیل است فوشین ۷۶/۴۵ مواد دسم (اولئین
و مارگارین و سرین) ۱۸/۲۴ ادهن فرار قدری کلوروفیل ۰/۱۵ ماده ملونه بنفش ۰/۰۸ سقراسم اللون
(ارگوتین یا سکالین) ۱/۱۵ البومین نباتی ۰/۰۶ صمغ ۰/۳۵ میکوز ۰/۱۴ ترمتیلامین وامانیاك ۰/۰۶ اسید
فورمیك قدری ازتات قدری پتاس ۱/۱۷ سود ۱/۰۸ آهك ۰/۳۲ آهن قدری اسید فوسفوریك ۰/۸۰
سیلیس ۰/۳۲ و دیگری از دانشمندان **تانرت** نام در این اواخر الکلوئیدی از آن استخراج نموده موسوم
به **ارگوتینین** و عبارت است از ماده عامل سگر گوته و مقدار شربت آن از ۱/۴ میلی گرم تا نیم میلی گرم است و بمقدار
زیادتر گاهی مورث قی میگردد و از عواملی است که چون پس از وضع حمل استعمال شود موجب تقلص رحم
گشته و نزف الدم را در صورت وجود ساکت مینماید و مانع از بروز آن میگردد و بیشتر از راه زرق تحت جلدی
استعمال میکنند

شربت ارگوتینین معمول تانرت بگیرند ارگوتینین ۵ سانتی گرم اسید لاکتیك
۱۰ سانتی گرم آب مقطر ۵ گرم شربت بهار نارنج ۹۹۵ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و ۲۰ گرم این شربت
دارای ۱ میلی گرم ارگوتینین است یعنی هر قاشق چای خوری آن ربع میلی گرم دارد و از ۱ تا ۴ قاشق چای خوری
استعمال مینمایند

محلول ارگوتینین جهت زرق تحت جلدی ایضاً معمول تانرت

بگیرند ارگوتینین ۱ سانتی گرم اسید لاکتیك ۲ سانتی گرم عرق غار گیلاس ۱۰ گرم حل کنند و هر سانتی متر
مکعب این محلول دارای ۱ میلی گرم ارگوتینین است و در دفع نفث الدم و سایر نزف الدمها از ۳ تا ۱۰ قطره
آنرا یکدفعه زرق میکنند و در صورتیکه لازم شود میتوان همین مقدار را مجدداً زرق نمود

گرد سگر گوته مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند سگر
گوته مقدار منظور در گرمخان بخشکانند و در هاون آهنی نرم بکوبند و بدون نخاله از موبیز موئی عبور
کنند و چون هاون را گرم کنند و قدری فندق اندازند عمل صلایه خیلی سهل میگردد و این گرد سریع الفساد است

و بمقدار ۲ تا ۳ گرم از آن چوب در کرهٔ ۳۰ تا ۴۰ گرم شربت قند و یا شراب سفید مخلوط کرده بفاصله ربع ساعت در دو سه دفعه بنوشند موجب تقلصات رحمی میگردد و لکن وقتی باید آنرا استعمال کرد که ثقبه رحم کاملاً متسع شده باشد و از قطار حوصله وضع جنین بتوان معین کرد که وضع حمل طبیعی است و در غیر این موقع یعنی در وقتی که ثقبه رحم کاملاً متسع نشده باشد و وضع جنین غیر طبیعی بود استعمال آن بسیار خطرناک است و چنانچه سابق بیان نمودیم موجب هلاکت جنین و مادر هر دو میگردد و بمقدار ۱ تا ۲ گرم بطور پوسیون پس از وضع حمل موجب انسداد نزف الدم رحمی در صورت وجود میگردد و اگر موجود نباشد منع از بروز آن میکند و این پوسیون را با قاشق آش خوری هر ربع ساعت فاصله بنوشند و موافق آثار حاصله اگر لازم شود فواصل را زیادتر نمایند و نیز بمقدار ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون در کرهٔ ۱۲۰ گرم مایع مانند عوامل دافع تب در دفع حمای نائبه و حمای تیفوئید و ورم چشم و حقنه استعمال میشود که هر دو یا سه ساعت فاصله یک قاشق آش خوری بنوشند

میتوان در مواقع مذکوره بعوض ارگوی در وسار ارگوی گندم استعمال نمود

پوسیون مولده معمول سوبران بگیرند گرد سگل ارگوته ۲ گرم شربت ساده ۳۰ گرم عرق نعناع ۱۵ گرم مخلوط کنند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق آش خوری بنوشند و در وقت استعمال بهم زنند

ایضاً پوسیون مولده معمول استالس بگیرند گرد سگل ارگوته ۳ گرم آب جوش ۲۰۰ گرم دم کنند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق آش خوری بیاشامند و در وقت استعمال بهم زنند

پوسیون قاطع دم بگیرند گرد سگل ارگوته ۴ گرم عرق دارچینی ۱۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نزف الدم رحم مخصوص بعد از وضع حمل و جهت خلاص هر گاه که رحم بهیچ جه متقلص نباشد هر ربع ساعت فاصله یک قاشق کوچک آش خوری بیاشامند و در وقت استعمال بهم زنند

مخلوط مولده معمول گوپیل بگیرند گرد سگل ارگوته ۵ گرم شربت ساده ۵۰ گرم جوهر نعناع ۵ گرم مخلوط کنند و با قاشق آش خوری کوچک هر ده دقیقه به ده دقیقه بنوشند و در هنگام استعمال بهم زنند

مخلوط معمول دوس بگیرند مسحوق سگل ارگوته ۲ گرم قند ۱۰ گرم عرق دارچینی ۴۰ گرم مخلوط کنند در سه قسمت نموده هر ده دقیقه فاصله یک قسمت را جهت هیجان تقلصات رحم بنوشند

چای نوازی بگیرند مسحوق سگل ارگوته ۳ گرم در کرهٔ ۲۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم شربت ساده بیفزایند و دو قسمت کرده در دو دفعه بنوشند

پوسیون مسهل الولاده معمول شارل بگیرند شربت ساده ۱۰۰ گرم مسحوق سگل ارگوته ۴ گرم لودانم سیدنم ۲۰ قطره اسانس برگاموت ۲ قطره مخلوط کنند و در دو یا سه دفعه بیاشامند

شراب بالاردینی بگیرند مسحوق سگل ارگوته ۳ گرم شراب سفید ۱۰۰ گرم مخلوط کنند

دهٔ ده

سگلرگوته

و هر ده دقیقه فاصله نیم ذره یک قاشق کوچک بنوشند

حقنه سگلرگوته بگیرند مسحوق سگلرگوته ۱ تا ۵ گرم آب جوش ۳۷۵ گرم مدت ده دقیقه دم کرده صاف نمایند و در وقتی که شرب میسر نباشد این حقنه را تجویز مینمایند

عصاره سگلرگوته مطابق دواسازی ژرمانی بگیرند گرد سگلرگوته ۱ آب مقطر ۳ مدت ۶ ساعت بخیسانند و با فشار صاف کنند و بروی تفاله ۲ جزء آب مقطر دیگر بریزند و ۶ ساعت بگذارند بمانند و نیز با فشار صاف کنند و مصفی را مخلوط کرده با کاغذ صاف نمایند و این مصفای ثانوی را بقوام شربت رقیقی تبخیر کنند و بر محصول ۱ جزء الکل ۷۰ درجه افزایند و بشدت بهم زنند و مدت یک روز بگذارند بمانند و بعد بقوام عصاره تبخیر نمایند و حفظ کنند و مقدار شرب این عصاره از ۲ دسی گرم تا ۲ گرم است بطور پوسیون و یا حب و این عصاره کمال مشابهت را با عصاره معمول **بونژان** که موسوم به ارگوتین است دارد

پوسیون قاطع الدم بگیرند عصاره سگلرگوته ۴ گرم عرق دارچینی ۱۰۰ گرم شربت دژیتال شربت ساده مکرر ۲۰ گرم مخلوط کنند و هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

آب قاطع الدم بگیرند سگلرگوته نیم کوب کرده ۱۰۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم موافق لیکسیویاسیون عمل کنند و بر محصول ۵ گرم الکولاتور لیمو افزایند و این آب را جهت قطع دم در خارج استعمال مینمایند

سفوف مسهل الولاده معمول اسمیت بگیرند مسحوق سگلرگوته برات سوداولیوساکروم بابونه مکرر ۵۰ سانتی گرم مطابق معمول سفوف سازند و ۶ قسمت کنند و هر ربع ساعت یک قسمت را سفوف نمایند

شربت کالکار (سگلرگوته) معمول مارتن بگیرند سگلرگوته ۱۰۰ گرم آب ۷۵۰ گرم در ظرف در بسته مدت نیم ساعت بجوشانند و صاف کرده بیفزایند قند سفید ۱۰۰۰ گرم و حرارت دهند تا ذوب شود و صاف نموده ۵۰ گرم تعفین سگلرگوته بیفزایند و **تعفین سگلرگوته** را با ۱۰۰ گرم سگلرگوته و ۲۵۰ گرم الکل ۵۵ درجه میسازند

شربت کالکار مطابق نسخه ژوسو بگیرند گرد سگلرگوته ۶۰ گرم شراب سفید ۳۵۰ گرم قند ۵۰۰ گرم مدت ۸ روز سگلرگوته را در شراب بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و قند را در آن حل نمایند و بقوام شربت تبخیر کنند و ۲۰ تا ۳۰ گرم این شربت دارای ۲ گرم سگلرگوته است

حب ارگو د ژیتال بگیرند گرد دژیتال ۱ گرم گرد سگلرگوته ۴ گرم با مقدار کافی شربت ساده ۲۸ حب سازند و در رفع نزف الدم و نفث الدم و نزف الدم رحم از ۶ تا ۸ حب در عرض روز بیاشامند و بعضی از دانشمندان از اثر این حبوب تمجید مینمایند

حب دافع نفث الدم معمول موسی بگیرند سگل ارگوته ۳ گرم دژیتال ۵۰ سانتی گرم عصاره بنج ۲۵ سانتی گرم عصاره راتانیا ۴ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و از ۴ تا ۶ حب در عرض روز بیاشامند

حب سگلرگوته بگیرند گرد تازه سگلرگوته ۲ گرم عصاره تریاک ۲ سانتی گرم شربت صمغ مقدار

کافی مخلوط کرده ۶۰ حب سازند و روزی ۲ حب بجهت دفع لوکوره و دیابیطوس غیر قندی بنوشند

مخلوط دافع فالج معمول پیان بگیرند سگلر گوته ۱ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم دم کرده و صاف نموده ۱۵۰ گرم شربت ساده بیفزایند و در دفع فالج اطراف سافله و مثانه و مستقیم و قسمت نموده یک قسمت صبح و یکی عصر بیاشامند و میتوان سگلر گوته را تا ۲ گرم استعمال نمود

پوسیون ارگو معمول بودن بگیرند سگلر گوته ۱۵ دسی گرم آب ۵۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و سه قسمت کرده در سه دفعه در عرض روز بیاشامند و این مصنف پوسیون مذکور را تجویز مینماید ۱ در اسهال مزمنی که با ضعف مستقیم همراه بود ۲ در فالج مستقیم و با عطالت آن ۳ در فالج مثانه ۴ جهة دفع سنگهای مثانه کوچک ۵ در ضعف و فالج اطراف سافله و نیز این مصنف حقنه‌ئی از همین مقدار سگلر گوته استعمال میکند

سفوف دافع سیلان دم معمول لازوسکی بگیرند گرد سگلر گوته ۴ گرم زعفران الحدید مشبهی ۵ گرم گرد ونیل کافور مسحوق ۲۵ سانتی گرم مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی بربندند و روزی یک بسته صبح ناشتا و یک بسته شب در وقت خواب سفوف کند

حب مسکن معمول دی سرویل بگیرند سگلر گوته ۱ گرم عصاره بنج ۵ سانتی گرم نیترات پتاس ۱ گرم کافور ۱۵ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و هر دو ساعت فاصله دو حب در دفع ورم جزء و ذی مجرای بول بیاشامند و این حبوب تسکین میدهند کثرت تقاضای تبول و نعوظهای موجع را

حب سگلر گوته معمول روبرت بگیرند سگلر گوته ۱ گرم کافور ۵۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در دفع احتلام یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند

حب ارگو واهن معمول گریمود بگیرند براده آهن ۲۵ سانتی گرم سگلر گوته ۳۰ سانتی گرم یک حب کنند در دفع سلس بول بیاشامند

آب مسدد الدم بلژالبن بگیرند خند بید ستر عنبر اشهب مشک ۳۰ گرم سگلر گوته ۱۲۵ گرم بلسان مکی ۱۲ گرم بلسان کانادا ۴ گرم دارچینی ۲۰ گرم گل اکلیل الجبل ۲۵۰ گرم شاخه های گلدار نعنا فلفلی ۲۰ گرم دهر کادوت ۱۵ گرم الکل خالص ۵۰۰ گرم آب بمقدار کافی مواد جامده را خورد کنند تا سایر مواد مدت ۱۲ ساعت در الکل و قدری آب بخیسانند و بعد تقطیر کنند و باید مقدار آب تقطیری باشد که ۱۲۵۰ گرم مقطر بدست آید

ارگوتین (عصاره مائی سگلر گوته) معمول بونژان و مطابق کدکس عبارت است از عصاره که البومین ندارد و بطور غلط آنرا ارگوتین نامیده اند زیرا که الکلوئید نیست و در ترکیب معنی وجه ساختن آن بگیرند سگلر گوته ۱ آب مقطر سگلر گوته را آسیا کرده با دو مقابل وزنش آب مقطر در آلت پلاسمان بریزند و پس از ۱۲ ساعت محصول مصفی را برداشته و در حمام ماریه حرارت دهند و مواد منعقده را از آن بگیرند و باقی مانده آب مقطر را نیز در آلت پلاسمان روی تفاله بریزند و مصفی را تبخیر کنند تا بقوام شربت و بعد مصفای اول را بر روی آن بریزند و در صراحی که ظرفیتش ضعف محصول باشد نقل دهند الکل ۹۰ درجه افزایند که شفافت مایع موقوف شده و شروع برسوب کند و بعد بهم زنند و بگذارند

مرجینه

ته‌نشین شده صاف روی آن را بواسطه عمل انحراف بدارند و بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند

ارگوتین از عواملی است که اثر مخصوصی در نزف الدم ریوی و رحمی وغیره دارد و مقدار شربت آن از ٢ دسی گرم تا ٢ گرم است و زیادتر که بطور پوسیون و یا حب استعمال میشود و یک جزء از آن را در ١٠ جزء آب مقطر حل کرده و ١ گرم این محلول را در زرق تحت جلدی بکار میبرند

باید دانست که هیچیک از محصولات ارگو مانند گرد تازه ساخته شده آن مؤثر نیستند و همه از آن پست‌ترند

پوسیون ارگوتین بگیرند ارگوتین از ١ تا ٢ گرم آب صاف ١٠٠ گرم شربت بهارنارنج ٣٠ گرم مخلوط کنند و در دفع نزف الدم با قاشق کوچک در عرض روز [illegible] بیاشامند و در حالت عطالت رحم هر ربع ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند تا اوجاع دافعه را بروز داده و حالت وضع حمل را هیجان آورند و در فقدان حس برقی که پس از وضع حمل عارض میشود از ٥ تا ١٠ گرم ارگوتین را در این پوسیون داخل کرده و با قاشق کوچک بفاصله‌های نسبتاً کوتاه استعمال مینمایند

شربت ارگوتین بگیرند شربت ساده ٥٠٠ گرم ارگوتین ١٠ گرم عرق بهارنارنج ٣٠ گرم مخلوط کنند و ٣٠ گرم این شربت دارای ٦٠ سانتی گرم ارگوتین است و مقدار شربت آن از ٢ تا ٤ قاشق آشخوری کوچک است

حب ارگوتین معمول ارنال بگیرند عصاره مائی سکلر کوته ٣٠ سانتی گرم گوگرد معمول ٢٠ سانتی گرم چهار حب سازند و در قرحه عنق رحم متدرجاً بنوشند

حب شوکران و ارگو ایضاً معمول ارنال بگیرند عصاره مائی سکلر کوته ٣٠ سانتی گرم عصاره شوکران ٢٠ سانتی گرم چهار حب سازند و در درد و در دو دفعه در عرض روز بیاشامند و این حبوب را در صورتی استعمال میکنند که از استعمال سکلر کوته اثری عارض شود

حب ارگو و یدور آهن ایضاً معمول ارنال بگیرند یدور آهن عصاره ارگو مکد ٢٠ سانتی گرم چهار حب کنند و در عرض روز بیاشامند و این حبوب را در زنهای مبتلی به کلوروز و لمفاتی مزاج و یا زنهائی که مبتلی به نزله رحم باشند استعمال میکنند

محلول قاطع الدم بگیرند آب صاف ١٠٠ گرم ارگوتین ١٠ گرم حل کرده صاف کنند و در بستن نزف الدم قطعه پنبه را در این محلول آلوده کرده استعمال نمایند

محلول ارگوتین جهة دفع نزف الدم رحم معمول تریر بگیرند گلیسرین آب مقطر مکد ١٥ گرم ارگوتین ٤ گرم حل کنند و ٢٠ قطره این محلول را در زرق تحت جلدی بکار میبرند

زرق تحت جلدی ارگوتین معمول ولمبرک بگیرند ارگوتین ١٠ سانتی گرم الکل گلیسرین مکد ٤ گرم حل کنند و از ٤ تا ١٠ قطره این محلول مقابل ٣ تا ٤ میلی گرم ارگوتین است

شیاف ارگوتین معمول لیبرش بگیرند ارگوتین ٢٥ تا ٥٠ سانتی گرم مسکه کاکاو ٢ تا ٥ گرم مطابق معمول شیاف سازند و در نزف الدم رحم و فیبروم رحمی و نزف الدم بواسیری استعمال نمایند

طریقهٔ استعمال دوش رحمی و اثر آن

چون دوشهای فاتر را با غانت ذدا قر اگیزبر و با کلیزو پومپ (حقنه تلومبه) با قوت بر روی عنق رحم وارد کنند در حصول وضع حمل قبل از موقع قوتاً مؤثر میباشند و این عمل را در تنگی حوضه و دقیقهای وبادی شدید معمول میدارند و مدت هر دوشی تقریباً ده دقیقه باید باشد و در عرض دو سه و چهار تا پنج دفعه این عمل را مکرر میکنند و هرگاه لوله الاستیک را در غور رحم داخل کرده و جریان آب گرم را مدت پنج دقیقه امتداد دهند و پس از یک ساعت مجدداً شروع باین عمل کنند و همچنین تا آنکه تقلصات رحمی مقرر گردد جنین باسانی خارج میگردد و یکی از دانشمندان دوش رحمی را با نتایج حسنه در حصول وضع حمل مصنوعی و قبل از موقع استعمال مینماید و با تلومبه باغیلانی اجرای این عمل بهتر است زیرا موافق میل و اراده عامل میتوان قوت مایع مدفوع را زیاد یا کم نمود و حرارت آبیکه در این دوش استعمال میکنند اگر ۴۰ درجه باشد بقوت موجب اتساع ثقبهٔ رحم شده و دفع جنین را سهل و مختصر میکند

دریچه پنجم — در بعضی مسهلها سنا و مسهل دیگر

سنا (سینه لـ سنا) برگ و دانه چند قسم درخت کوچک از نوع کاسیا و از طایفه لگومینوز را باین اسم موسوم مینمایند و این نباتات در مصر علیا و در حجاز و در شام و در ممالک جنوبی فرنگستان عمل میآیند و در تجارت سه قسم سنا متداول است ۱ سنای ایطالیا که برگهای آن بیضی معکوس و دانههای آن سیاه رنگ و محتوی ۶ تا هشت تخم اند ۲ سنائی که در مصر و نوبه و غیره عمل میآید برگهای آن حاد و دانههای آن بیضی شکل و دارای ۶ تا ۹ تخم میباشند ۳ سنای طرابلس که برگهای آن نقد برگهای سنای قسم دوم ممتد نیستند و نیز مانند آنها حاد نمیباشند و دانههای آن محتوی سه تا ده تخم اند و عموماً سنای بازاری مخلوطی است از دو سه قسم و مصنف میگوید در خبیص که از بلوک گرمسیر کرمان است یک قسم سنائی عمل میآید که بزبان اهالی آنجا کوسنگی نامیده میشود و برگهای آن ممتد و حاداند و قوی العمل تر و مطمئن تر از سنای بازاری میباشد

در بیان اثر تراپوتیکی سنا

سنا یکی از مسهلات کثیر الاستعمال و مطمئن الاثر است و مقدار مواد مدفوعه بواسطه آن زیاد است و باسانی دفع میشوند و موجب بروز قولنجهائی میگردد که در سایر مسهلات از این جنس باین شدت بروز نمیکنند هر چند یبوست طبع بیشتر بر مریض مستولی باشد عروض این قولنجها شدیدتر خواهد بود و مواد مستفرغه مثل سایر مسهلات سروزی نیستند و مانند آنها در غشاء مخاط مجرای هضمی بلاواسطه تحریک نمیکنند و چنان بنظر میآید که [illegible] حرکات دودی امعا را زیاد کرده و در انتهای امعا اثر مینماید بنحوی که همه مواد محتوی در معاء غلاظ را بسرعت دفع میدهد

بدون انکه مقدار زیادی صفرا و عصیر پانکراسی و عصیر مخاطی را بروی انها بریزاند و این حالت سبب کثرت قولنج
میگردد و نیز در وقتی که معاء غلاظ از مواد برازی سخت شده ممتلی گردد تقلص سطح عضلانی قولون سبب
عروض فشارهای زیادی بانکم موجع میشود و سایر عضلات حیوة الیکه در حوضه واقع شده اند از قبیل مثانه
و رحم پیروی مینمایند قوه دافعه و متقلصه را که از اثر سنا در امعا بروز میکند و از همین جهت است تقلص شدید
مثانه و اما ها بواسطه حقنه مطبوخ سنا تحریک مینمایند در هنگام وضع حمل و یا پس از آن تقلصات ضعیف
شده رحم را

ثابت شده است که نقوع سنا و مطبوخ آن گذشته از آنکه مطبوع تر از مغلی اند قوی الاثر تر میباشند و نیز
ثابت شده است که ماده عامل سنا در الکل تند غیر محلول است و لهذا چون برگهای سنا را در الکل ۸۵ درجه
بخیسانند و بعد خشک کرده استعمال نمایند در عمل انها چیزی کاسته نمیشود و عروض قولنج کمتر میگردد و نیز
ماده عامل سنا در شیر مرضعات داخل شده و بلاواسطه در اطفال شیرخواره اثر میکند و چون مطبوخ سنا را
روی شکم نطول نمایند ممکن است موجب بروز اسهال گردد و مقدار شربت برگ و دانه های سنا از ۸ الی ۱۰
گرم است که در ۱۵۰ تا ۲۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیاشامند و جهت کم کردن اشتداد قولنج غالبا سنا را
با بعضی مواد معطر از قبیل انیسون و تخم گشنیز و زنجبیل و دارچینی و هیل مخلوط میکنند و رسم اطبای ایران
است که غالبا سنا را با گل سرخ و گاه با قرنفل دم کرده استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع جمع مابین قلیائیات و کربوناتهای انها و املاح اسید و آب آهک و امتیک
با سنا و محصولات آن نباید نمود

در بیان محصولات سنا و نسخه های متداول انها

گرد سنا بگیرند برگ پاک کرده سنا مقدار منظور در گرم خانه ۴۰ درجه خشک کرده نرم کوفته از
موی ابریشمی نمره ۱۲۰ بیرون کنند و این گرد از عوامل مسهله است که موجب تهوع و قولنج میگردد و نیز مورث
سیلان نزف الدم بواسیری و نزف الدم رحم و عروض تقلصات رحمی میشود و در حوامل استعمال آن خطرناک
است و حالت مسهلی به شیر مرضعات میدهد و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ گرم است

برگ سنای مغسول بالکل مطابق دواسازی رمانی بگیرند برگ
سنا ۱ الکل ۸۵ درجه ۴ مدت دو روز بخیسانند و بعد صاف کرده برگها را بخشکانند چون برگ سنا را
بطریق مذکور با الکل بشویند چنانچه ذکر کردیم خواص موذیه قولنج آن برطرف شده و عمل مسهلی آن باقی میماند

عصارهٔ سنا بگیرند برگ نیم کوب کرده سنا ۱ آب مقطر جوش ۸ مدت ۱۲ ساعت سنا را در ۶ جزء
آب دم کرده و با فشار صاف کنند و بگذارند ته نشین شود و ۲ جزء دیگر آب را بروی تفاله ریخته دم کرده صاف
کنند و دو مصفی را مخلوط نمایند و در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر کنند و این عصاره از عوامل مسهله
است که در دواسازی از ترکیبات دواسازی داخل میگردد و مقدار شربت آن ۲ گرم است

تیزن سلطانی مطابق کدکس بگیرند برگ سنا سولفات متبلور سود هر یک ۱۵ گرم

انیسون تخم گشنیز مکد ۵ گرم برگ تازه جعفری ۱۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم لیموی قطعه کرده یک دانه مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت بخیسانند وگاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف نمایند و این تیزون را مانند مسهل پیاله پیاله بیاشامند

مطبوخ مرکب سنا معمول دواسازی برتانی بگیرند برگ سنا ۶۴ گرم زنجبیل ۲ گرم اب مقطر جوش ۲۸۴ گرم دم کرده بگذارند سرد شود وصاف نمایند و این مطبوخ کم مسهل است تمامش را در یک یا دو دفعه بنوشند اعم از انکه با شربت نیرون و یا شربت مسهل دیگری شیرین کرده و یا نکنند

پوسیون مسهل و بینر (مطبوخ مرکب سنا مطابق دواسازی نمسه) بگیرند برگ سنا ۲۵ گرم اب جوش ۲۰۰ گرم شیرخشت اشکی ۳۵ گرم سنا را مدت نیم ساعت در اب جوش دم کنند وصاف نموده شیرخشت را در صورتیکه مصفی نیم گرم شود حل نمایند و با کاغذ صاف کنند و در دو یا سه دفعه بیاشامند

مطبوخ مرکب سنا مطابق دواسازی ژرمانی بگیرند برگ خورد کرده سنا ۲۰ گرم اب جوش ۱۲۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده با فشار صاف نمایند و ۲۰ گرم طرطرات سود و ۳۰ گرم شیرخشت در مصفی حل نموده مجددا صاف نمایند و مصفای ثانوی باید ۱۵۰ گرم باشد و همه یا نصف انرا در دو یا سه دفعه مانند مسهل بیاشامند

چای سنت ژرمن بگیرند گل اقطی ۱۵ گرم رازیانه ۶ گرم انیسون طرطیر مکد ۵ گرم برگ سنا ۲۴ گرم سنا را مدت ۲۴ ساعت در الکل بخیسانند و بدون حرارت بگذارند الکل بخار شده و ساخته گردد وانرا با سایر مواد مخلوط کرده نیم کوب کنند و بسته های ۵ گرمی از این مخلوط ترتیب دهند و هر روز صبح یکی از بسته ها را در یک پیاله اب جوش دم کرده صاف نموده بیاشامند

کدکس چای مذکور را بطریق ذیل ترتیب میدهند بگیرند سنا ۱۲۰ اقطی انیسون رازیانه مکد ۵ طرطرات پتاس ۳۰ مخلوط کرده نیم کوب کنند و بسته های ۵ گرمی ترتیب داده و هر بسته را در یک پیاله اب جوش دم نموده میل نمایند

اپوزم مسهل بگیرند ریشه خطمی ریشه پاسبانی ریشه شیل (مرغ) ریشه شیرین بیان مکد ۱۵ گرم برگ کاسنی ۷ گرم مدت ده دقیقه در سه بطری اب که تقریبا ۲۲۵۰ گرم باشد بجوشانند و بعد برگ سنا ۲۰ گرم ریوند نیم کوب سولفات منیزی سود مکد ۶۴ گرم افزوده بگذارند مدت دو ساعت دم کشد و با مواد صاف نمایند این اپوزم مسهلی است که در حومه شهر پاریس خیلی استعمال میشود و مقدار شربت ان چند پیاله است که در ظرف صبح پیاله پیاله بیاشامند و موافق اثار حاصله از ۲ تا ۳ روز جبران مداومت نمایند

اپوزم مسهل (پوسیون مسهل) معروف بدوای سیاه مطابق کدکس بگیرند برگ سنا ۱۰ گرم سولفات منیزی سود ۱۵ گرم ریوند نیم کوب ۵ گرم شیرخشت ۶۰ گرم اب جوش ۱۲۰ گرم سنا و ریوند را مدت نیم ساعت در اب دم کنند و با فشار صاف نموده و سولفات و شیرخشت را افزوده و بازا حرارت دهند تا حل شوند و بگذارند ته نشین شده بواسطه عمل انحراف

صاف روی آنرا بردارند و این اپوزم مسهلی است قوی و آنرا دو دو یا سه دفعه باید آشامید و بدرقه
آنرا بگوشت سبزی را استعمال میکنند و اگر آنرا بقوام شربت تبخیر کرده و در کپسول داخل نمایند دارای
همان اثر خواهد بود

پوسیون قهوهٔ مسهل بگیرند قهوه بو داده ۱۵ گرم برگ سنا ۱۰ گرم آب جوش ۱۲۰ گرم
مدت نیم ساعت دم کرده و صاف نموده بیفزایند سولفات منیزی ۱۵ گرم شربت ساده ۳۰ گرم این پوسیون
مسهلی است مطبوع و یکدفعه آنرا باید آشامید

قهوهٔ سنادار مسهل بگیرند سنا ۱۲ تا ۲۰ گرم قهوه بو داده ۱۰ تا ۱۵ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم دم
کرده و صاف نموده بیفزایند شیر گرم ۱۲۰ گرم قند ۶۰ گرم و این محصول مسهل مطبوعی است و صبح ناشتا
همه آنرا یکدفعه بیاشامند و از مسهلاتی است که موجب هیچ تحریکی نمیشود و یبوستی که نتیجه سایر مسهلات
است در آن نیست و استعمال غذا را با شرب این مسهل نباید ترک نمود و در اطفال و اشخاصی که از شرب
دوا کراهت دارند بطور کلی میتوان این مسهل را استعمال نمود زیرا که طعم آن گوارا و بوی آن بعینه مثل
بوی شیر قهوه است

شربت مسهل قهوهٔ معمول لابری بگیرند سنا قهوه بو داده مکی ۱۰۰ در مقداری
آب جوش دم کنند که ۲۵۰ جزء مصفای آن باشد ۵۰۰ جزء قند افزوده در حمام ماریه حل کنند و حفظ نمایند
روزانه ۳۰ تا ۱۰۰ گرم این شربت را در شیر و یا مایع مناسب دیگری مخلوط کرده مانند مسهل بنوشند

تعفین مرکب سنا مطابق دواسازی بریتانی بگیرند برگ سنا ۱۳۵ مویز
بدون هسته ۱۰۹ کاروبا (کرویا) تخم گشنیز مکی ۲۲ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ بواسطه خیسانیدن و عمل دپلاسیون
تعفین سازند و با فشار صاف نمایند و بر روی تفاله بقدری الکل ریزند که محصول ۱۰۰۰ جزء شود مقدار
شرب این تعفین بطور مسهل از ۱ تا ۵ گرم است که در پوسیون داخل کنند و اغلب اوقات این تعفین را
با سایر مواد مسهله تجویز مینمایند

پوسیون انگلیسی مسهل بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم شیرخشت ۳۴ گرم آب ۱۲۰ گرم سولفات
منیزی ۲۴ گرم عرق دارچینی ۱۵ گرم تعفین مرکب سنا ۸ گرم مطابق معمول پوسیون سازند

پوسیون مسهل معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند برگ سنا ۸ گرم
سولفات سود ۱۶ گرم شربت ریوند ۴۰ گرم آب جوش ۱۴۰ گرم مطابق معمول پوسیون ساخته و صبح ناشتا
یک دفعه بیاشامند

پوسیون مسهل شیرخشت دار ایضاً معمول بیمارستانها
بگیرند سنا ۸ گرم سولفات سود ۱۶ گرم شیرخشت ۶۰ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوسیون ساخته
صبح ناشتا یکدفعه بنوشند

مشروب مسهل چای دار بگیرند سنا چای مکی ۱۰ گرم سولفات منیزی ۱۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم
مدت چند دقیقه بجوشانند و صاف کرده ۶۰ گرم شربت ساده افزوده بنوشند

مشروب مسهل بگیرند سنا ۸ گرم در ۵۰۰ گرم آب آلو بخارا دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم

عسل سفید افزوده ظرف صحیح ببالند بالند بشامند

تعفین سنا مطابق کدکس بگیرند برگ سنای نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ در آلت دیپلاسمان که کم الکل را بروی مسحوق سنا بریزند بعد بقدری الکل افزایند که مصفی ۵ جزء گردد و **کدکس**

فقط مسحوق سنا را مدت ده روز در الکل خیسانده و صاف مینمایند و مقدار شربت این تعفین بطور مسهل از ۱۵ تا ۵۰ است که در پوسیون مخلوط کرده و یا با شربت نیز بیرون داخل نموده بیاشامند

نقاع انگلیسی مسهل معمول کاده بگیرند سنا ۶۰ قنطوریون دقیق برگ افسنتین مکه ۶۰ صبر سقوطری ۸ نقاع تند ۲۰۰۰ مدت سه روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و این نقاع مسهل خفیفی است و مقدار شربتان از ۵۰ تا ۲۰۰ گرم

شراب مرکب سنا معمول در واسازی سوید بگیرند برگ نیم کوب کرده سنا ۱۲۰ تخم گشنیز نیم کوب کرده رازیانه نیم کوب کرده مکه ۸ شراب کرمس ۱۰۰۰ مدت سه روز بخیسانند و بعد ۹۰ جزء مویز مالاگا افزوده نیز مدت سه روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این شراب ملینی است گوارا و مقدار شربتان از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

اسانس سنا معمول سلوه بگیرند سنا ۱۰۰ گرم کربونات سود ۱۰ گرم در ۴۰۰ گرم الکل ۲۱ درجه دم کنند و صاف نموده ۱۵۰ گرم قند افزوده حل نمایند و ۶۰ گرم این اسانس مانند مسهل اثر می کند

شربت سنا بگیرند سنا ۱۵۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم کرده و با فشار صاف نمایند و مصفی را در حمام ماریه بقوام شربت تغلیظ کنند و بعد ۱۰۰۰ گرم شربت ساده که در حالت جوش باشد بر آن افزوده و از کار آتش برداشته ۱۵۰ گرم دوم بر محصول افزایند و حفظ کنند و ۳۰ گرم این شربت را در طفل چهار ساله جهة حصول اسهال استعمال نمایند

حقنه مسهل مطابق کدکس بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم سولفات متبلر سود ۱۵ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم سنا را مدت ربع ساعت در آب جوش دم کرده و با فشار صاف نموده سولفات را حل کنند

ایضاً حقنه مسهل معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم سولفات سود ۲۰ گرم امتیک مسحوق ۲ دسی گرم سنا را در مقداری آب بار دامی بجوشانند که مصفای آن ۵۰۰ گرم باشد و سولفات را حل کرده و با فشار صاف نموده امتیک را بیفزایند

حقنه ملین بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم گلیسرین ۳۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم سنا را مدت ربع ساعت در آب جوش دم کرده و با فشار صاف نموده گلیسرین را بیفزایند

ایضاً حقنه ملین بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم سولفات سود ۱۵ گرم مغلی ملین (مغلی بیخ ختمی) ۵۰۰ گرم سنا را در مغلی بر آرامی بجوشانند و سولفات را افزوده با فشار صاف کنند

اسپیس ملین مطابق واسای دمانی بگیرند برگ سنای مغسول با الکل ۱۰ اکل قطی ۱۰ رازیانه انیسون مکه ۵ دواها را کوفته و مخلوط کنند و در حین استعمال ۳ جزء مسحوق فی ظرفان تیاس افزایند و ۴ گرم این اسپیس را در ۱۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده ببالند بیاشامند

اسپیس دافع اللبن و بس معمول گبور بگیرند برگ سنا ۳۰ گرم گل هوفاریقون

محصولات سنا

۲ گرم گل زرد غالیون گل قطمی مکی ۱ گرم دواها را کوفته مخلوط کنند و این اسپرس که مسهل است فی الجمله تا بعض میباشد
دارا در ۵۰۰ گرم اب جوش دم کرده و صاف نموده جهت حصول اسهال و ترشح ادرار و منع ترشح شیر درد و یا سه
دفعه بنوشند

شیر بریده و یس مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند برگ سنا
سولفات منیزی مکی ۲ گرم شاخه های گل دار هوفاریقون شاخه های گلدار غالیون گل قطمی مکی ۱ گرم شیر بریده
۵۰۰ گرم شیر بریده را جوش اورده دواها را در ان مخلوط کرده مدت نیم ساعت بگذارند دم کشد صاف
نمایند و این محصول مانند اسپرس مذکور مسهل خفیف و مدر است و در منع ترشح شیر از تجویز مینمایند
که تمامش را در دو یا سه دفعه بیاشامند

شربت مرکب سنا و شیرخشت مطابق دواسازی لندن بگیرند
سنا ۶۷ را در پانزده ۱۵ در مقداری اب جوش دم کرده که مصفای ان ۵۰۰ جزء باشد و بگذارند سرد شده با فشار
صاف کنند و ۱۰۰ جزء شیرخشت و ۵۰۰ جزء قند بر مصفی افزوده و در حمام ماریه حل کنند و حفظ نمایند و از
۳۰ تا ۱۰۰ گرم این شربت را مانند مسهلات خفیفه استعمال مینمایند

ایضا شربت سنا و شیرخشت مطابق دواسازی رمانی بگیرند
برگ سنا ۱۰ را در پانزده نیم کوب کرده در ۵۰ جزء اب جوش دم کنند تا انکه سرد شود و بعد ۱۵ جزء شیرخشت افزوده
حل نمایند و صاف کنند و در هر ۵۰ جزء این محصول ۵۰ جزء قند سفید حل نمایند و این شربت بمقدار ۳۰ تا
۱۰۰ گرم ملین است

معجون سنا بگیرند مسحوق سنا ۸ مسحوق تخم گشنیز ۴ فلوس خیارشنبر ۱۶ تمر هندی ۱۰ الوبخارا
۷ انجیر ۱۲ قند نیم کوب ۵۰ اب مقدار کافی در حمام ماریه و در ظرف در بسته مدت سه ساعت فلوس
و ثمر الو و انجیر را در ۴۵ جزء اب بجوشانند و با دست هم زده و بعضی اجزاء دیگر انها را بگیرند و ابتدا از
مویز موقعی که چشمه های ان گشاد بود از بیرون کنند و بعد از مویز دیگر که چشمه هایش تنگ باشد و در دو
نفاله ۱۵ جزء دیگر اب بجه بگذارند در حمام ماریه چند لحظه نمایند و از انچه ذکر کردیم از مویز بیرون
کند و در محصول را مخلوط نمایند و در حمام ماریه قند را در انها داخل کرده و حل کنند و تبخیر نمایند تا انکه وزن
انها به ۶۲ رسد بالاخره سنا و تخم گشنیز را داخل کرده و صلایه کنند تا خوب مخلوط شوند و وزن تمام این
محصول باید ۱۰۰ باشد و مقدار شربت ان جهت حصول اسهال از ۲۰ تا ۶۰ گرم است

معجون سنا مطابق دواسازی رمانی بگیرند مسحوق برگ سنا ۱ و مسحوق
تخم گشنیز ۱ در ۸ ۴ جزء شربت ساده داخل کرده و ۱۶ جزء پولپ تمرهندی بیفزایند و در حمام ماریه تغلیظ
کنند تا بقوام معجون و مقدار شربت این معجون جهت حصول اسهال از ۵ تا ۱۵ گرم است

معجون الو بگیرند برگ سنا ۳ اب جوش ۱۰ دم کنند تا سرد شود و با فشار صاف نمایند و بر مصفی ۹
جزء قند افزوده بجوشانند تا در حالت جوش ۲۶ درجه نشان دهد و بعد ۲۵ جزء پولپ الو افزایند و
تبخیر کنند تا بقوام معجون و مقدار شربت این معجون بطور مسهل از ۲۵ تا ۱۰۰ گرم است و میتوان این معجون
را مانند شیرینی که بعد از غذا میخورند استعمال نمود

مع

دهه پنجاه و پنجم

معجون مویز بگیرند برگ سنا ۲۵ آب جوش ۵۰۰ دم کنند تا سرد شود و با فشار صاف نمایند بر مصفی ۱۰۰ جزء مویز افزوده و بجوشانند تا قوام بولپ وار مویز بیرون کنند و ۱۰۰ جزء شربت الو افزوده و تا قوام معجون تغلیظ نمایند و در آخر ۳ جزء اولئوساکارم لیمو بیفزایند و این معجون نیز مسهل است و مقدار شربت آن از ۱۵ تا ۳۰ گرم

معجون مسهل سنا (معجون ملین) مطابق کدکس بگیرند جو مقشر ۱۲ بنفایج ۱۲ برگ تازه حشیشة المعالق ۶۴ برگ تازه اسکولوپاندر و ۹ مویز ۱۲ عناب ۹ برگ سنا ۱۲۸ قند ۲۴۰ پولپ تمر پولپ فلوس خیارشنبر پولپ الو مکد ۶۰ مسحوق دانه‌های سنا ۳۵ دارچینی مسحوق انیسون مسحوق اصل السوس مسحوق مکد ۲ آب مقطر مقدار کافی ابتدا جو را در آب بجوشانند تا شکفته شود و بعد بنفایج و اسکولوپاندر و حشیشة المعالق و میوه‌ها را بجوشانند و با فشار صاف نمایند و برگ سنا را جداگانه با حرارت ملایمی در آب بجوشانند و صاف نمایند و دو جوشانده را مخلوط کرده تبخیر نمایند تا وزن آنها به ۵۰۰ رسد و قند را افزوده و شربتی سازند که ۲۷ درجه نشان دهد و در این شربت اول پولپها را داخل نمایند و بعد گردها را این معجون مسهل است و امروزه تقریبا شربان غیر مستعمل و لحاذه ۱۵ تا ۳۰ گرم از آن بطور حقنه استعمال مینمایند

مقوی و مسهل معمول لوروا بگیرند شراب سفید ۱۲۵ برگ سنا ۱۸ امتیک ۱۵ سنا را مدت سه روز در شراب بخیسانند و با فشار صاف کنند و بروی تفاله قدری شراب ریزند و صاف کنند که وزن مصفاها ۱۲۵ گردد و امتیک را افزوده و حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و ۱۲/۵ گرم این شراب دارای ۱ دسی گرم امتیک است و مقدار شربت آن جهت حصول قی و اسهال از ۵ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون و یا مخلوط با شربت قند امروزه غیر مستعمل میباشد

نرپرون (نوارپرون) سیاه الورد رامنوس ـ رامنوس درخت کوچکی است خاردار از طایفه **رامنه** و دارای چند قسم است ۱ **نرپرون مسهل یا رامنوس کاتارتیکوس** ۲ **رامنوس الاترنوس** ۳ **رامنوس فرانگولا** ۴ **رامنوس تنکتوریا** و برگهای قسم دوم را اگر رامنوس الاترنوس باشد مانند قابضات استعمال میکنند و پوست درخت قسم سوم که رامنوس فرانگولا بود دارای خواص مسهل است و میوه و پوست رامنوس تنکتوریا را در رنگرزی بکار میبرند و در طب بیشتر رامنوس کاتارتیکوس را که بطور مطلق نرپرون مینامند و عبارت از رامنوس مسهل بود استعمال مینمایند و میوه‌های این قسم کوچک و باندازه میوه عرعر و در ابتدا سبز و پس از رسیدن سیاه و محتوی عصیر قرمز بنفش رنگ تیره میباشند و بوی این میوه‌ها غیر مطبوع و طعمشان تلخ و تند و مهوع و بمقدار بیست تا سی عدد موجب اسهال شدید میگردند و عصیر میوه نرپرون را در داروسازی استعمال میکنند و از آن شربتی میسازند موسوم به شربت نرپرون که ۵۰ گرم آن مسهل است قوی و این شربت را صغیرا کمتر استعمال میکنند بیشتر در پوسیونهای مسهل جهت اعانت عمل اسهال داخل مینمایند و این عصیر معرف بسیار خوبی است جهت شناختن اسیدها و قلیاها در صورتیکه آزاد باشند شربان بمقدار ۵ تا ۳۰ گرم موجب حصول اسهالهای مائی میشود و لهذا در استسقاء مفید و سودمند است و **رب نرپرون** عبارت از همین عصیر است که بقوام عصاره [illegible] شده باشد

عصیر میوه نرپرون مطابق کدکس بگیرند میوه نرپرون مقدار منظور میوه ها را خورد کرده و هسته آنها را بگیرند و بگذارند سه چهار روز بمانند تا حالت انقلاب در آنها بروز کند و بعد بفشرند و از موبیز صاف نمایند و از ۱۰۰ اجزء میوه ۷۰ جزء عصیر حاصل میگردد و چنانچه ذکر کردیم از این عصیر عصاره و شربت میسازند

شربت نرپرون ایضاً مطابق کدکس بگیرند عصیر نرپرون قند مکرر ا جزء مخلوط کرده بجوشانند تا در حالت جوش ۱/۳۲ درجه نشان دهد و از موبیز صاف نمایند و این شربت بمقدار ۱۵ تا ۳۰ و ۵۰ گرم مسهل است و نوعاً در پوسیونهای مسهل داخل میشود

پوسیون مسهل معمول باسلی بگیرند شربت نرپرون ۱۵ گرم تعفین سنا تعفین د ۱۰ بوند مکرر ۴ گرم عرق تخم شبت ۱۵ گرم مخلوط کرده یک دفعه بیاشامند و میتوان بعوض عرق تخم شبت عرق انیسون استعمال کرد

پوسیون منقی معمول لیپر بگیرند پوست کهنه رامنوس فرانگولا ۳۰ گرم در مقدار آب بجوشانند که مصفای آن ۵۰۰ گرم باشد و بر این مصفی بیفزایند سترات منیزی شربت انیسون پوست نارنج مکرر ۳۰۰ گرم و ظرف عصر یک گلاس از این پوسیون را بیاشامند

مخلوط دافع استسقا معمول روست بگیرند شربت نرپرون رب میوه عرعر رب اقطی مکرر ۶۰ گرم مخلوط کنند و در دفع استسقای حاد هر دو یا سه ساعت فاصله نصف قاشق کوچک بنوشند

گراتیول در **گراتیولا او فیسینالیس** نباتی است از طایفه **اسکروفولاریه** و آنرا **حشیشة الفقراء** و **سنای چمنی** نیز مینامند و ماده عامل آن موسوم به **گراتیولین** است و شاخه های گلدار این گیاه را بمقدار ده سی گرم تا ۱/۵ گرم مانند مسهلات قویه استعمال میکنند و از عوامل ضد نقرس میباشد

درس پنجاه و ششم — سنبل الطیب و بعضی دیگر عوامل ضد تشنج

در قرابادین باسم **والریانا** چند گیاه را که از طایفه **والریانه** اند ذکر مینمایند و ما در این درس ابتدا ذکر میکنیم اقسامی از آنرا که در طب بیشتر استعمال میشوند و بعد بیان مینمائیم دهن فرار کاژپوت و سلیجر و شیوبود را

سنبل الطیب (سنبل هندی) در **والریان سو واژ** در **والریانا او فیسینالیس** **دیسقوریدوس** باسم **فو** سنبل الطیب را ذکر کرده عبارت از نباتی است حشیشی مانند که برگ گل آن کوچک و دارای دندانه های متعدد خیلی کوتاه که قبل از رسیدن بنجات داخل پیچیده شده اند و گل آن صاحب پنج برگ و فی الجمله غیر منظم و در قاعده محدب است و دارای سه آلت تذکیر و یک ابره میباشد و ثمر این نبات دارای یک تخم است و از طرف فوق انشعابات برگ گل مانند تاجی

در پنجاه و ششم

انرا احاطه کرده و ساقه این نبات که پرزدار و مدور و مخطط است از یک تا دو متر ارتفاع دارد و برگهای ان جناحی فرد و رمحی شکل اند و گلهای ان که دارای الت تذکیر و تانیث هردو میباشند قرمز رنگ و یا سفید و مانند خوشه اند

در طب فقط ریشه این نبات را استعمال میکنند و این ریشه عبارت از دسته الیافی است بضخامت پر سفید رنگ و محمد که پوشیده شده اند از الیاف کوچکی خیلی باریک و پیچیده و در وقتی که تازه بود تقریبا بی بو است و چون خشک گردد بوی نافذ و متعفنی حاصل مینماید

از ریشه خشک سنبل الطیب یکی از دانشمندان مواد ذیل را استخراج نموده دهن فرار اسید والریانیک سقز ماده عصاره مانی ماده مخصوص نشاسته و بعضی از دانشمندان چنین میگویند مانند اسانس بادام تلخ و اسید سیانیدریک اسانس سنبل الطیب اسید والریانیک در این ریشه موجود نیستند و بواسطه مجاورت با اب و هوا از اثر یک نوع انقلابی موجود میشوند و از همین جهت است که ریشه تازه سنبل الطیب دارای بوئی نیست و بعضی دیگر این عقیده را باطل میدانند هر جهت این قسم از سنبل الطیب را **سنبل الطیب صغیر** مینامند

سنبل الطیب کبیر گراند والریان ل والریانا فو (**سنبل الطیب بستانی**) این قسم را در بستانها زراعت میکنند و ریشه ان بزرگتر از سنبل الطیب صغیر و در خواص مشابه ان ولی کم اثرتر و کم بوتر است

ناردن نارد وس چندین قسم نبات را باین اسم مینامند که در خواص مشابه بسنبل الطیب صغیر اند یکی **نارد سلتیک** ل **والریانا سلتیکا** و عبارتست از ریشه است که از سویس و ازتیرول می اورند و این ریشه را مانند دسته های مدور می بندند و مخلوطی است از ریشه و برگ مخلوط با شن و طعم این ریشه تلخ و بوی ان نامطبوع و در ترکیب تریاق انرا داخل مینمایند

دیگری **نارد هندی** (**اسپیکا نارد**) و **والریانا ژاتامانسی** نیز نامیده میشود عبارتست از ریشه است که از هندوستان می اورند و از طایفه **گرامینه** میباشد و این ریشه بشکل بارچه است بسیار کوتاه و در سر ان دسته الیاف قرمز رنگی واقع شده و این الیاف عبارت اند از برگهائی که احاطه کرده اند عنق این ریشه را و این باقی مانده برگها دارای بوی تند و مطبوع و طعم تلخ و معطری میباشند

سنبل الطیب از عواملی است که در دفع بسیاری از عوارض غیر محدوده که در تحت اثر اختلالات عصبانی موسوم به هیستری بروز میکنند سودمند کثیر الاستعمال است و نیز انرا در دفع صرع و در دوار و قطرب و اختلاجات صرعی شکل اطفال و پولیدیپسی (کثرت عطش) استعمال مینمایند و استاد بزرگوار مرحوم دکتر تولوزان سنبل الطیب را دوای مخصوص پولیوری (دیابیطوس غیر قندی) میدانند و این مسئله را در کتاب تیز خود ثابت میکند

گرد سنبل الطیب مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند ریشه سنبل الطیب صغیر مقدار منظور خورد خورد کرده و در دکه مخان

۶۰ درجه بخیسانند و نرم صلایه کنند و از موبیز ابریشمی سرپوش دار نمره ۱۲۰ بیرون کنند و از ۱۰۰ جزء ریشه ۹۸
جزء گرد بدست می آید و این گرد از عوامل محرک و ضد تشنج است و مخصوصاً در زنان استعمال میشود مقدار
شربت آن از ۱ تا ۱۰ گرم است که بطور حب یا مخلوط با مغرقات بیاشامند

عجین سنبل الطیب بگیرند گرد سنبل الطیب ۱ گرم گرد دارچینی ۳۲ سانتی گرم عسل
مقدار کافی عجین سازند و چهار قسمت کرده به دفعات میل نمایند و این عجین را تا ۵ مقابل مقدار مذکور
میتوان استعمال نمود و باید دانست دارچینی کاملاً بوی و طعم سنبل الطیب را میپوشاند و همچنین است
نعناع و رازیانه

سفوف سنبل الطیب معمول مصنف بگیرند گرد سنبل الطیب
گرد رازیانه مکی ۴ گرم قند سحیق ۲۰ گرم مخلوط کرده چهار قسمت کنند و از صبح تا شام در چهار دفعه بیاشامند

عرق سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب مقدار منظور آب صاف
مقدار کافی سنبل الطیب را خورد خورد کرده مدت ۱۲ ساعت در آب بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا از
هر جزء سنبل الطیبی که استعمال کرده اند ۴ جزء مقطر بدست آید و جهت اخذ اسانس مایع مقطر را در قابله
فلورانسی جمع نمایند و این عرق را مایع پوسیونهای ضد تشنج قرار میدهند

تیزن سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب ۱۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب
جوش دم کنند و صاف نمایند این تیزن از عوامل ضد تشنج است و مریض بعوض آب مشروب آنرا باید بیاشامد
و غالب مرضا از شرب آن کمال کراهت را دارند

عصاره الکلی سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب ۱ الکل ۶۰ درجه
۶ سنبل الطیب را خورد خورد کرده و در آلت پرلاسیون با قدری الکل تر کنند و در آلت را بسته و مدت دوازده
ساعت بگذارند بماند و بعد مابقی الکل را استعمال نمایند و مصفی را گرفته جهت اخذ الکل تقطیر نمایند و محصول
را در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تغلیظ کنند و از ۱۰۰ جزء سنبل الطیب ۱۸ جزء عصاره بدست می آید مقدار
شربت این عصاره که ضد تشنج است از ۱ تا ۲ گرم است بطور حب

تعفین سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ سنبل
الطیب را خورد خورد کرده مدت ۱۰ روز در الکل بخیسانند و بعد صاف کنند و حفظ نمایند و مقدار شربت
آن از ۲ تا ۲۰ گرم است بطور پوسیون

تعفین اتری سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده سنبل
الطیب ۱ اتر الکولیزه (اتر ۰/۷۵۸ درجه ۲ الکل ۹۰ درجه ۳) ۵ بواسطه عمل لیکسیویاسیون تعفین
سازند و مقدار شربت این تعفین از ۲ تا ۸ گرم است بطور پوسیون و **کلرتان** این تعفین را در کپسول
داخل میکنند و از ۳ تا ۶ کپسول در عرض روز باید بیاشامند

حب ضد نورالژی معمول رایه بگیرند عصاره سنبل الطیب انغوزه جند بیدستر
بادنجان مکی ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند و روزی سه حب یکی صبح و یکی ظهر و یکی عصر بیاشامند

شربت سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند عصاره سنبل الطیب ۴ عرق سنبل

الطیب ۱۰۰ قند سفید ۱۸۰ عصاره را در عرق حل کنند و در حمام ماریه در ظرف در بدار قند را در محلول داخل کرده حل نمایند این شربت محرک و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم که ستد جا با قاشق کوچک بیاشامند و از داروی مخصوص بر هیستری میباشد

تیزن ضد صداع معمول تسیو بگیرند برگ خشک ماتیانت ۵ گرم آب جوش ۲۵۰ گرم شربت سنبل الطیب ۲۰ گرم برگها را مدت دو ساعت در آب جوش دم کرده و صاف نموده شربت را بیفزایند در ابتدای حمله مرض یک دفعه بیاشامند

حقنه ضد هیستری بگیرند گرد سنبل الطیب ۱۰ گرم مسحوق کافور لودانم سیدنهم مکد ۱ گرم زرده تخم مرغ یکدانه آب گرم ۲۰۰ گرم کافور را در زرده مخلوط کرده و گرد را افزوده و بعد آب و لودانم را داخل نموده حقنه نمایند

اسانس سنبل الطیب این اسانس را برای رفع حرارت و نعاس و اغمای عارض در حمیات شدیده مفید میدانند و نزد هیستری در اسم اصلی استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ قطره است که بروی حبه قند چکانیده میل کنند و یا از ۲۰ تا ۵ سانتی گرم در پوسیون زیتی شکل مخلوط کرده هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

تیزن سنبل الطیب و کنکینا بگیرند کنکینای زرد سلطانی ۲۰ گرم در ۱۲۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و محصول را در حالت جوش بروی ۱۰ گرم نیم کوب کرده سنبل الطیب ریزند و بگذارند سرد شده صاف کنند و این تیزن در نقاهت طولانی امراض که در اشخاص ضعیف و عصبانی مشاهده میشود مفید است

پوسیون ضد تشنج معمول واند بگیرند نیم کوب کرده سنبل الطیب ۵ گرم در ۱۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند مشک ۶ سانتی گرم تعفین عنبر ۱ گرم شربت بهار نارنج ۲۰ گرم خوب مخلوط کنند و در رفع ورم حلقوم تشنجی هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و در این بین چند حقنه از انغوزه بکار برند

معجون سنبل الطیب بگیرند گرد سنبل الطیب ۵ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و باندازه یک فندق صبح و یکی عصر در مغز نان پیچیده بنوشند

معجون ضد تشنج معمول سودیور بگیرند گرد سنبل الطیب گرد برگ نارنج مکد ۲۰ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و از ۴ تا ۱۰ گرم این معجون را در روز دو یا سه دفعه بنوشند

معجون ضد صرع معمول ماد بگیرند گرد کنکینای مسحوق ازد بگیرند گرد سنبل الطیب مکد ۵ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و مدت سه ماه هر روز ۴ گرم صبح و عصر بیاشامند و هر پانزده روز مدت ۲۴ ساعت استعمال آنرا ترک نمایند

حب سنبل الطیب بگیرند عصاره سنبل الطیب ۵ گرم جند بیدستر ترید یاس مکد ۳ گرم کافور ۱ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند و از ۱ تا ۶ حب در روز بیاشامند

حب دافع صرع جرجی معمول میشل بگیرند عصاره تریاک ۱ دسی گرم

اسید والریانیک

سحوق سنبل هندی ۸ دسی گرم عصارهٔ سنبل الطیب عصارهٔ کنکینا مکد ۱۲ دسی گرم مطابق معمول ۱۲ حب سازند و در عرض روز ۶ حب بمریض خورانده صبح و عصر یک پیاله مطبوخ ابنکا بوی بنوشانند

حب ضد صرع معمول کواون بگیرند گرد سنبل الطیب ۳ گرم براده آهن ۱۲ گرم نرمکی عصاره تورمانتیل کند ومکد ۶ گرم مطابق معمول جهای ۵ سانتی گرمی سازند و در دفع صرعی که بواسطهٔ اسپتمی (حلق) عارض شده باشد دشبانه روزی از ۵ تا ۱۰ حب دو سه دفعه بنوشانند

حقنه ضد تشنج معمول منیوت بگیرند نیم کوب کرده سنبل الطیب ۲۰ گرم در ۵۰۰ گرم آب جوش دم کرده وصاف نموده ۵ سانتی گرم عصارهٔ صمغی تریاک در مصفی حل نمایند و پس از سرد شدن ۲ گرم اتر سولفوریک افزایند و این حقنه را در زرد فتق استعمال میکنند و یکی از دانشمند نطولات را بروی ماده مفتوق در این تدبیر در فتق میداند

حقنه ضد تشنج قلیائی معمول میال بگیرند سنبل الطیب ۱۰ گرم در ۳۰۰ گرم آب جوش مدت نیم ساعت دم کند وصاف کرده کربونات پتاس ۵ دسی گرم انغوزه ۱ گرم زرده تخم مرغ ۱ دانه بیفزایند باینکه انغوزه را با کربونات بکوبند و با زرده مخلوط کرده صلایه نمایند و کم کم مطبوخ را بیفزایند این حقنه در نورالژی و قولنج رحم و هستری سودمند است

حقنه دافع تشنج بگیرند گرد سنبل الطیب گرد برگ نارنج مکد ۴ گرم در ۲۰۰ گرم آب مخلوط کرده در دفع قولنج و سوء طمث و اقسام نورالژی حقنه نمایند

اسید والریانیک یکی از دانشمندان **پیرلوت** نام وجود این اسید را در ریشه تازه سنبل الطیب ثابت میکند و میگوید در ریشه تازه بیشتر از ریشه خشک موجود است و رد مینمایند قول اشخاصی را که میگویند این اسید مانند اسید سیانیدریک در ریشه تازه موجود نیست و بواسطهٔ انقلاب که از مجاورت با هوا حاصل میشود تولید میگردد بهر جهت اسید والریانیک عبارت از مایعی است روغنی شکل و فرار و محلول در ۳۰ جزء آب و بهر مقداری محلول در الکل و اتر و ماده عامل حقیقی سنبل الطیب است و خواص دافع تشنج آن بواسطهٔ همین اسید میباشد و آنرا خالصاً بمقدار ۲ تا ۶ قطره در پوسیون داخل کرده استعمال مینمایند ولی بیشتر اوقات بحالت والریانات از قبیل والریانات روی و آهن و کینین و امونیاک و مورفین استعمال میگردد

طریق ساختن اسید والریانیک مطابق کدکس بگیرند ریشه سنبل الطیب خورد کرده ۱۰۰ اسید سولفوریک ۶۶٪ درجه ۱۰ بی کربونات پتاس ۶ آب صاف ۵۰۰ در ۱۰۰ جزء آب بی کربونات را حل کند و اسید را افزوده و بعد مابقی آب را داخل نمایند و محصول را در روی ریشه در مجمر ۲۴ ساعت بگذارند بمانند و بعد تقطیر کنند و ۱۳۵ جزء مقطر بردارند و مجدداً تقطیر نمایند تا مقطر هیچ جزء دارای حالت اسیدی نباشد و محصول مقطر را با مقدار کافی کربونات سود اشباع نمایند و بقوام شربت تبخیر کنند و مقداری کمی اسید سولفوریک آبدار بر محصول افزایند و در ظرفی ریخته بگذارند ساکن بماند اسید والریانیک مانند طبقه زیتی شکلی در روی آن جمع میشود و بواسطهٔ عمل انجذاب آنرا اخذ کنند و در قرع زجاجی تقطیر نمایند تا خالص گردد

والریانات

والریانات مایع امانیاک (محلول والریانیک) معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند اسید والریانیک کربونات امانیاک عصارهٔ الکلی سنبل الطیب مکد ۲ اب مقطر ۱۰۰ عصاره را تقریباً در ده اجزاء اب حل کنند و از طرف دیگر اسید را با کمی اب مقطر مخلوط کرده کربونات را خورد خورد کرده اشباع نمایند و همینکه تصاعد بخار موقوف گشت مایع را مخلوط کنند و بقدری اب مقطر افزایند که ۱۰۰ اجزاء گردد و با کاغذ صاف کنند و ۵ گرم این محلول دارای ۱ گرم عصارهٔ سنبل الطیب و ۱ گرم والریانات متبلر امانیاک است

والریانات امانیاک مطابق دستور العمل انجمن طبی بگیرند اسید والریانیک موهید راته و خالص بطور طبقه نازکی در کپسول چینی که دارای سرپوش باشد بگسترانند و بخار امانیاک آنید را در تحت سرپوش داخل کنند تا اسید والریانیک اشباع گردد و در ظرفهای کوچک در بادی حفظ نمایند و درانها را محکم ببندند و والریانات امانیاک از عوامل محرک و ضد تشنج است و قویاً موثر و نیز دافع هیستری میباشد و مقدار شربت ان از ۱ سه گرم تا ۱ گرم و زیادتر که بطور حب و پوسیون و یا مخلوط با شربت استعمال مینمایند

والریانات امانیاک مطابق دستور العمل انسی بگیرند نیم کوب کرده سنبل الطیب ۵ الکل ۶۰ درجه ۴ امانیاک مایع ۱۱/۱ از درجه ۱ سنبل الطیب را در ثالث پلاسمان داخل نموده و الکل و امانیاک را مخلوط کرده بروی ان ریزند و همینکه مایع الکلی تمامی از سنبل الطیب عبور کرد بجای ان بقدری الکل ۶۰ درجه ریزند که وزن تعفین امانیاکی مساوی وزن سنبل الطیب شود و این محصول را با غانت حرارتی که از ۳۰ درجه نباید تجاوز کند تبخیر نمایند و متصل بهم زنند تا بقوام عصاره نرم رسد و حفظ نمایند و این عصاره از عوامل ضد تشنج و ضد هیستری است و مقدار شربت ان از ۱ گرم تا ۲ گرم که در کپسول داخل کرده بطریقی که هر کپسولی دارای ۵ دسی گرم باشد و نیز بطور معجون استعمال مینمایند

فقاع سفالی انگلیسی معمول کاده بگیرند نیم کوب کرده ریشهٔ سنبل الطیب ۳ نیم کوب کرده خردل سیاه ۱ برگ خشک اکلیل الجبل برگ خشک مریم مکد و ریشه زداوند ژینی ۶ فقاع سفید ۴۰۰ مدت سه روز بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و مقدار شربت ان در دفع تشنج از ۱۰ تا ۵۰۰ گرم است

والریانات امانیاک معمول پیرلوت بگیرند اب مقطر ۹۰ گرم اسید والریانیک ۳ گرم مخلوط کرده و بقدری کربونات امانیاک افزایند که خنثی گردد و بعد ۲ گرم عصارهٔ الکلی سنبل الطیب بیفزایند و از ۶ تا ۳۰ قطره این محلول را در ۱۲۰ گرم پوسیون داخل کرده در دفع هیستری و صرع بنوشند

دهن فرارکاژپوت این دهن را حاصل میکنند از تقطیر برگ و شاخه درخت کوچک موسوم به **ملالوکا کاژپوتی** که از محصولات جزایر ملوک و از طایفه **میرتاسه** است و این دهن که کاملاً محلول در الکل و اتر سولفوریک میباشد دارای بوی نافذ شدیدی است شبیه به بوی مخلوط از تربانتین و کافور و نعناع فلفلی و گل سرخ و وزن مخصوص ان در ۱۲ درجه سانتیگراد از ۰/۹۱۴ تا ۰/۹۱۹ تغیر میکند و نوعاً این دهن دارای مقداری مس میباشد و سبزی رنگش بواسطه انست و لهذا باید

از انجیره انقطیر کرده و تصفیه نمود تا عاری از صمغ گشته و خالص گردد

دهن فرادکاثپوت از عوامل محرک و معرق است و از ۲ تا ۱۰ قطره در دفع کولرای تشنجی و نود و کلات هضم استعمال میشود و نیز اترام منفرداً و هم مخلوطاً با کنکینا در دفع حمیات نائبه در دیه تجویز میکنند و نطول ان در دفع اوجاع روماتیسمی مؤثر است اعم از اینکه خالص استعمال شود و یا مخلوط با زیت و یا مایع الکلی

پوسیون محرک بگیرند دهن فرادکاثپوت ۱ گرم اتر سولفوریک الکولیزه ۴ گرم عرق نعناع ۱۵۰ گرم شربت بهار نارنج ۴۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

سفوف راکولو بگیرند مسحوق سنبل الطیب ۳ گرم مسحوق نوشادر صبری ۵ هر کاثپوت مکدر ۲ سانتی گرم مخلوط کرده سفوف نمایند و در دفع صرع همه روزه از یک تا سه مقابل مقدار مذکور را در یک یا سه دفعه سفوف کنند این سفوف در آلمان خیلی شهرت دارد

حب معمول بومت بگیرند دهن فرادکاثپوت ۱ گرم عصاره جنطیانا ۳ گرم مسحوق برگ نارنج مقدار کافی مطابق معمول ۵ حب سازند و از ۲ تا ۵ حب در عرض روز بنوشند و میتوان بجای مسحوق برگ نارنج منیزی استعمال کرد

سلنوم
سلن حرد ابی (کندرابی) تسلند و ماده (انسانس د او) ل

نباتی است از طایفه **چتری** و در صحراهای جنوبی فرنگستان عمل میاید و در قدیم در دفع صرع و هیستری و قطریت سایر اقسام نوده و خیلی استعمال میگردید و مدتی استعمال ان متروک بود تا در این اواخر دکتر **هرپن** ریشه ان را مجدداً در دفع صرع با فواید زیاد استعمال کرد و این ریشه فقط جزئی است از این نبات که اکنون استعمال میگردد و لحمی میباشد و دارای الیافی است ثخین و طویل و رنگ ان از طرف خارج اسمر تیره و در داخل سفید شیری و بوی ان تند و معطر و طعمش حاد و گزنده و در خشک شده ان این بوی و طعم باقی است و رنگ مسحوق این ریشه زرد روشن مایل بخاکستری است

مقدار شربت گرد ریشه سلن در دفع صرع از ۱ تا ۵ گرم است که در نصف گیلاس شربت قند نیم گرم مخلوط نموده و یک قاشق چای خوری دوم و با عرق کشمش در ان داخل کرده شب هنگام خواب بیاشامند و همین مقدار صبح و همین مقدار عصر نیز بطریق مذکور بنوشند

شنوپود (شنوپودیوم امبروزیوئید) (چای مکزیک)

نباتی است از طایفه **شنوپوده** و در طب شاخه‌های گل دار انرا مانند عوامل ضد تشنج استعمال میکنند و بیشتر مطبوخ ۸ تا ۱۰ گرم از ان در ۵۰۰ گرم اب تجویز مینمایند

تیزن شنوپود معمول بارتز بگیرند شنوپودیوم امبروزیوئید ۴ گرم در ۵۰۰ گرم اب جوش دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم شربت بهار نارنج بیفزایند و در قطرها باطفال استعمال نمایند

در بیان نسخه‌های ضد تشنج‌های مختلف

پوسیون ضد هیستری مطابق کدکس بگیرند شربت مرکب بومادران

ده پنجاه و ششم

۳۰ گرم تعفین جند ۲ گرم عرق سنبل الطیب ۲۰ عرق بهار نارنج مکرر ۶۰ گرم اتر سولفوریک ۴ گرم پوسیون سازند و هر ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

مخلوط ضد تشنج معمول سیدنم بگیرند تعفین سنبل الطیب ۲ گرم تعفین جند ۵ گرم اتر سولفوریک ۱۵ قطره عرق تخم شبت ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و در ضعف آلات صوت با قاشق کوچک متعدد جا بیاشامند

قطور مسکن المانی بگیرند تعفین انغوزه ۲۰ گرم تعفین جند ۱۵ گرم تعفین تریاک ۵ گرم مخلوط کنند و در دفع هیستری از ۱۰ تا ۲۰ قطره در پوسیون مناسب و یا در قدری آب سرد مخلوط کرده بیاشامند

قطور سفالی انگلیسی بگیرند جوهر ابریشم خام ۱۵۰ گرم اسانس لوند ۵ گرم الکل ۳۰ درجه ۲۰ گرم در قرع بلوری داخل کرده و تا درجه بوست تقطیر کنند و از ۵ تا ۶ قطره در مایع مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

الکسیر منتن فولد بگیرند الکل خالص ۱۵ گرم جند بید ستر ۲ گرم انغوزه ۱۰ گرم جوهر شاخ گوزن تریاک مکرر ۵ گرم مدت چهار روز بخیسانند و با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و در دفع هیستری ۴ گرم در مایع مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

تعفین منتن دوده بگیرند دوده ۱۰ گرم انغوزه ۵ گرم در ۱۰۰ گرم الکل ۲۲ درجه مدت ۸ روز بخیسانند و با کاغذ صاف کنند و در دفع اختلاجات اطفال از ۵ تا ۶ قطره در یک گلاس شربت قند مخلوط کرده بنوشند

کاسر الریاح ذالبی بگیرند تعفین تریاک ۱۵ گرم تعفین انغوزه اسانس نعناع مکرر ۱۰ گرم اسانس کرویا منتری کلسینه مکرر ۵ گرم تعفین جند ۲۵ گرم جوهر شراب ۱۰۰ گرم شربت ساده ۱۲۵ گرم مخلوط کنند و یک قاشق چای خوری در یک گلاس شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

سفوف کاریکان بگیرند گوتیت ۲۵۰ گرم کهربای مسحوق ۳۷۵ گرم مرجان قرمز گل مختوم مکرر ۱۲۵ گرم شنجرف کرمس معدنی عاج سوخته مکرر ۱۲ گرم مطابق معمول سفوف ساخته و در بسته های ده سانتی گرمی تقسیم کنند و در امراض اختلاجی اطفال از ۱ تا ۴ بسته در عرض روز سفوف نمایند

حب ضد هیستری بگیرند جند بید ستر عصارهٔ سنبل الطیب مکرر ۲ گرم انغوزه انزروت مکرر ۱ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند در ابتدا روزی یک حب و بعد تا سه حب بیاشامند

حب جند فولر بگیرند صبر زرد ۸ سنا مکی ۴ انغوزه ۲ انزروت ۲ مرمکی ۲ زعفران ایساسم اسولفات آهن ۱۲ دهن کهربا ۱ با مقدار کافی شربت بومادران حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و این حب را مانند عوامل دافع هیستری استعمال میکنند

حب ضد صرع معمول پودرکا بگیرند نیل هندی ۵ گرم انغوزه ۱ گرم جند بید ستر ۵ گرم مطابق معمول ۲۰۰ حب سازند و هر ساعت فاصله یک حب بیاشامند

حب ضد تشنج معمول هونوره بگیرند عصارهٔ سنبل الطیب عصارهٔ کنگینا مکرر ۵ گرم با مقدار کافی گرد سنبل الطیب ۲۰ حب سازند و از ۴ تا ۱۰ حب در هیستری کلوروز استعمال نمایند

حب مسکن معمول گشتر بگیرید نخوزه عصاره سنبل الطیب مکده گرم عصاره بلادن ده سانتی گرم اکسید مصعد روی ۱ گرم جند بید ستر ۲ گرم مخلوط کرده خمیر متحد الاجزائی ساخته و حبهای ده سانتی گرمی ترتیب دهند و این حبوب را در دفع قطرب بکار برند در صورتیکه مرض مزمن بود یا با ادویه وسائط معموله مقاومت کرده باشد از استعمال این حبوب نتایج سریعه حاصل میشود و مقدار شربت از انها ده حب صبح و ده حب ظهر و ده حب عصر است

در اینجا فقره هفتم — سیانوژن و املاح او که اسید سیانیدریک و سیانورها باشند

سیانوژن (مشتق از دو لفظ یونانی است یکی سوانوس یعنی نیلگون و دیگری ژناو یعنی تولید میکنم) عبارت از جسمی است بخاری شکل و مرکب از یک حجم بخار کربون و یک حجم ازت در حالتیکه این دو حجم متکاثف شده و یک حجم حاصل کرده اند و از این جسم ترکیبات چندی تولید میگردند عبارتند از اسید سیانیدریک و اقسام سیانور که در اوائل معروف به اسید پروسیک و پروسیات بودند قطعا این جسم در بادام تلخ و برگهای عده زیادی از نباتات طایفه روزاسه موجود است و ما در این دو ابتدا اسید سیانیدریک و اقسام سیانورها را بیان میکنیم و بعد به ذکر نباتاتی که دارای سیانوژن اند میپردازیم و در آخر نسخ متداوله سیانورها را ذکر میکنیم

اسید سیانیدریک (اسید پروسیک اسید هیدروسیانیک)

اسید و حم سیانیدریک بکوخ

این جسم را دو نفر از معلمین شیل گلوسک کشف نموده اند و جسمی است مایع بی رنگ و بوی آن خیلی نزدیک ببوی بادام تلخ و طعم آن فی الجمله حاد و وزن مخصوصش ۰٫۷۰۵ و در ۲۶ درجه حرارت جوش میاید و در آب بمقدار کم محلول است و این اسید از اجسامی است که خیلی بسرعت تجزیه میگردد و گاه دیده شده که در چند ساعت تجزیه گشته و فاسد شده است و یکی از اسباب سرعت فسادش اثر نور میباشد و نیز مجاورت با آب سبب تجزیه اش میگردد و همچنین است اختلاط آن بالعرق و تیزاب و شربت و سایر صور دوائی و نیز دانسته که استشمام بوی بادام تلخ دلیل بر عدم تجزیه آن بود زیرا ممکن است که بوی بادام تلخ بشدت متصاعد گشته و اسید کاملا تجزیه شده باشد و بهترین علامتی برای فساد و تجزیه آن تغییر رنگ است یعنی حصول رنگ تابی

در بیان اثر فیزیولوژی اسید سیانیدریک و فارماکولوژی آن

اثر اسید سیانیدریک خالص بقدری قوی است که جهة حصول سوانح عصبانی خطیره از قبیل دوار و احساس تقبض و صداع وغیره استنشاق بخاران کفایت میکند و چون بحالت خلوص آن را در داخل استعمال کنند بسرعت برق موجب حصول آثار خطیره میگردد و تروسو در دواست تجربه ذیل را اجرا نمود قطعه پنبه را بر ع قطره اسید سیانیدریک خالص آلوده کرده در دهان انها گذاشت بیش از ع ثانیه مشاهده نمود

در پنجاه و هفتم

که حیوان مثل مرده افتاد و در مدت یک ساعت عوارض عصبانی خطیره مانند اختلاج و تشنج و دوار و فالج و
حرارت در ان بروز داشت و هرگاه یک قطره اسید سیانیدریک خالص را بروی زبان و یا ملتحمه چشم سگی
بریزند و یا در تحت جلدش داخل نمایند پس از چند ثانیه ان حیوان از پا افتاده و پس از چند دقیقه میمیرد و نیز روسو
میگوید در مریضی که مبتلی به هیدروفوبی بود ۳ قطره اسید سیانیدریک **شیئل** یک دفعه استعمال نمودم
ده ثانیه پس از استعمال این مریض مثل مرده افتاد ولی کم کم بحال اول خود رجعت کرد و پس از دو ساعت مجدداً ۲
قطره دیگر استعمال کردم در این دفعه بمحض اینکه دوا بروی زبان مریض رسید مانند شخص برق زده افتاد
و چند دقیقه بهمین حالت باقی ماند و بعد اختلال در حواسش ظاهر گشت و نیز همین مصنف بزرگ میگوید
در سه نفر مسموم اسید سیانیدریک که هر سه نفر مرده بودند هیچ جز اختلاجی بروز نداشت و ابتدا حالت
خدارت عمیق و بطلان کامل آثار حیوة حیوانی ظاهر بود و نبض در شرائین زندی و صدغی غیر محسوس و در
سباتها محسوس و در کسالدران برحمت احساس میشد و تنفس خیلی سریع و گاه گاه تنفس طولانی عارض میگشت
و بوی بادام تلخ بطور وضوح از نفس انها استشمام میشد
یکی از دانشمندان موسوم به **کولون** که اختبارات زیادی در شخص خود در باب اسید سیانیدریک کرده
اسید پروسیک **شیئل** را متدرجاً از ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ تا ۸ قطره با اب مخلوط نموده شامیده
است میگوید پس از شرب مقدارهای اخری چند دفعه یبوع جزئی با ازدیاد ترشح براق بمقدار زیاد عارض
شد و میگوید ممکن است این کثرت ترشح براق بواسطه یبوع بوده باشد و نبض در مدت ده دقیقه از ۷۰ که
حالت طبیعی این بود بالا رفته تا ۱۰۰ قرعه رسید و پس از یک ساعت بحالت اول برگشت و در مدت چند
دقیقه احساس ثقل سر و فی الجمله صداعی مینمود و بالاخره در مدتی زیادتر از ۶ ساعت احساس قلقی در حوالی
قلب میکرد
بر جمله اشخاصی که مکرراً اسید پروسیک **شیئل** را از ۱۰ تا ۱۲ قطره در مدت ۲۴ ساعت در مرضای
خود استعمال کرده اند فقط علامتی از اثران مشاهده نموده اند صداع و حالت فتور و بعضی اوقات حالت
عدم راحت بواسطه اختلاد عصبانی بوده است و بهیچوجه در آلات دوران و آلات ترشحیه اثری از ان ندیده اند
بکرل که یکی از دانشمندان بزرگ فزیولوژی است در باب اثر فزیولوژیکی اسید سیانیدریک میگوید
چون بمقدار مناسب این دوا را استعمال کنند اثار حاصله از ان چندان اهمیتی ندارند و عبارتند از احساس
حرارت در قسمت معدی معوی و بعضی اوقات یبوستی و اسهال جزئی و طپش قلب و در نبض تغییر محسوسی
مشاهده نمیشود و چون مقدارش را قدری زیادتر کنند حرارت جلد زیاد میشود و بعضی اوقات عسر
النفس جزئی و دوار و ارتعاش سر و صداع جزئی و خستگی و میل بخواب بروز مینمایند
فادزهر اسید سیانیدریک سوانح حاصله از اثر اسید سیانیدریک بقدری
سریع العروض اند که بندرت میتوان از بروز انها جلوگیری نمود و باید دانست که این ماده سمی چون فوراً
مورث هلاکت نشود بدن متدرجاً اثرا دفع کرده و حالت سکون و ارامی مقرر میگردد و کربونات امونیاک
را فادزهر این ماده سمی دانسته اند و همچنین استنشاق بخار کلور و ریختن اب سرد در طول تمام فقرات
بخصوص فقرات عنقی و این دو واسطه بقدری موثر اند که در حیوان مبتلی به سم اسید سیانیدریک بخوبی و

اسید سیانیدریک طبی

علامات هنگام مسموم میتوان بواسطه انها حیوه را رجعت داد و نیز استنشاق بخار امونیاک و استعمال پارچه های مبلول در سرکه کلور دار بروی ستون فقار سودمند است و یکی از دانشمندان موسوم به **اسمیت** کربونات فر (فرو) و فریک را بهترین تریاقهای اسید سیانیدریک میداند مشروط بر انکه در هنگام استعمال ساخته شود و این ملح (ملح) را باین طریق میسازند بواسطه کربونات سود در دو میکنند مخلوطی از سولفات پرتو اکسید اهن و سولفات سزکوئی اکسید ان را و چون شرط اثر این دوا است که تازه ساخته شده باشد عوارض تسمیم اسید سیانیدریک خیلی بسرعت بروز میکند پس مجالی برای طبیب در استعمال ان نخواهد بود

در بیان اثر تراپوتیکی اسید سیانیدریک و طرز ساختن و استعمال ان

چنانچه سابقاً بیان کردیم اسید سیانیدریک خالص یکی از سموم بسیار خطرناک است و مصنفین این اسید و ترکیبات ان و محصولات سیانوژنی را در تعداد عوامل مخدره ذکر کرده اند ولی از چند جهت این کلیه در میان انها موجود است و بطور وضوح مشاهده میکنیم که اثر ترکیبات سیانوژنی کاملاً با اثر مخدرات اختلاف دارد و اگرچه مانند مخدرات مسموم میکند انسان و سایر حیوانات را که سلسله عصبانی انها خیلی بزرگ است اما در حیوانات پست و در نباتات که وجود سلسله عصبانی در انها مشکوک است اثر سمی ترکیبات سیانوژنی خیلی قوی تر است و بقول کلی چیزیکه میتوان گفت صحیح است انست که این ترکیبات فاسد میکنند حیوه را در همه موجودات حتی در ان موجوداتیکه حیوتشان فقط بیک سلول ساده تعلق دارد موقوف میسازند عمل تغذیه و هما تور را و معلق نگاه میدارند هر نوع انقلابی را و از این جهت است که از عوامل انتی سپتیک محسوب میشوند و نیز این سموم از مخدرات متمایز اند باینکه هرگز عادت نمیشوند

اگرچه مصنفین ادویه سیانوژنی را خیلی مدح کرده اند ولی در استعمال انها احتیاط را نباید از دست داد اسید سیانیدریک را مانند مسکنات در دفع سرفه مبرم و فی مُبرم و اسم و سیاه سرفه و کانسر الرئی مبرم استعمال میکنند و در خارج در دفع اختلالات جلدی که با حکه شدید همراه باشند از استعمال ان تمجید زیادی کرده اند **مواد مانعة الجمع** کلور و بیشتر املاح فلزی و سولفورها و اکسیدها را با اسید سیانیدریک نباید جمع نمود

اسید سیانیدریک طبی (اسیدپروسیک طبی)

چون این اسید را بقاعده **ککس** بسازند میتوان مدتی نگاه داشت بدون انکه فاسد شود و باید انرا در صراحی در بسته و در پناه روشنائی حفظ نمود

طریقه ساختن ان مطابق ککس بگیرند مسحوق فرو سیانور پتاسیوم ۱۰ گرم اسید سولفوریک متعارفی ۵ گرم اب مقطر ۵۰ گرم فرو سیانور را در قرعی ریخته و اب و اسید را مخلوط کرده بروی ان بریزند و باعانت انبوبه از نوداری الت مبرد **لیبیک** را بان متصل کنند بطریقی که انتهای این الت در صراحی در جه داری واقع شود که محتوی ۵۰ گرم اب مقطر باشد و این صراحی را باید در اب سرد گذارند و قرع را با دقت حرارت دهند محصول مقطر از انبوبه و الت مبرد عبور کرده و در

حام

در پنجاه و هفتم

داخل میشود و هنگامیکه حجم مایع محتوی در صراحی به ۱۰۰ سانتی مطر مکعب رسید عمل تقطیر را موقوف سازند و محصول را بدقت مخلوط نمایند و بعد در یک ظرفی تقریبا دو سانتی مطر مکعب محلول پتاس کستیک ایدرات دپتاسیم بریزند و یک سانتی مطر مکعب از مایع مقطر باخذ قطره محلول کلورور دو سودیوم و از محلول نیترات نقره را که ۱۷ گرم از نیترات نقره خالص در ۱۰۰۰ سانتی مطر مکعب آب مقطر حل کرده باشند قطره قطره بروی آن مخلوط بچکانند و متصل بهم زنند تا رنگ آن برگشته و فساد ثابتی متشکل گردد و از حجم محلول نقره که بکار برده اند مقدار اسید سیانیدریک محتوی در مایع را معین نمود و باید دانست که یک سانتی مطر مکعب این محلول مقابل میکند با ۰٫۰۰۵۴ یعنی ۵۴ دهم میلی گرم اسید سیانیدریک خالص را آنوقت باید حساب کرد و بر محصول مقطر بقدری آب مقطر افزود و محلولی حاصل کرد که هر یک گرم آن دارای یک سانتی گرم اسید سیانیدریک باشد و این محلول را در صراحی های بلوری سیاه که درهاشان سمباده بود حفظ کنند

اسید سیانیدریک متداولی که بطریق مذکور ساخته شده باشد از عوامل مسکن سلسله عصبانی است و بخصوص مؤثر است در دفع تشنجهای موجعی که با اودام و امتلاء دموی همراهی مینمایند و اثر آن کم دوام است و عادت نمیشود و از سموم بسیار خطرناک است و مقدار شربتش از ۲ تا ۵ گرم که در ۱۲۰ گرم پوسیون داخل کرده با قاشق اش خوری کوچک متدرجا بیاشامند و این مقدار دارای ۲ تا ۵ سانتی گرم اسید سیانیدریک از قبیل اکزما و لیکن و پرورگو بطور غسول استعمال مینمایند که از ۱ تا ۳ جزء آنرا در ۱۰۰ جزء آب داخل کرده تغسیل نمایند و عرق غاز گیلاس را با دام تلخ را در این موقع بجای آن استعمال میکنند و باید دانست که مایع پوسیون اسید سیانیدریک باید با آب خالص بود بدون قند و غیره و اگر این شرط را اجری کنند آخرین قاشق این پوسیون دارای همان اثر و قوت اولین قاشق خواهد بود و الا بواسطه مجاورت با قند و غیره فاسد گشته و اثرش زایل میشود

اسید سیانیدریک اکستامپورانه مطابق انجمن دواسازی لندن

بگیرند سیانور نقره ۱۳٫۴ اسید کلوریدریک ۱۸٫۱ اد در جه ۱۰ آب مقطر ۳۰ مخلوط کنند و این مخلوط دارای مقداری کلورور نقره است که محلول نیست و در ۹۰ جزء آب ۲٫۲ اسید سیانیدریک دارد یعنی در ۱۰۰ جزء ۲ و کسری از اسید سیانیدریک متداولی که ۱ در ۱۰۰ دارد خیلی قوی تر است (حقنه تعیین مقدار اسید سیانیدریک در هر مایعی که باشد ملاحظه نمایند عرق غاز گیلاس را)

اسید سیانیدریک اکستامپورانه معمول بیمارستانهای لندن و ممالک متحده امریک

بگیرند اسید طرطریک ۱۰ آب مقطر ۷۵ سیانور دپتاسیوم ۴ اسید و آب را در صراحی در سمباده داخل کرده و حل نمایند و بعد سیانور را بیفزایند و در صراحی را بگیرند و بهم زنند و بگذارند بمانند تا بی طرطرات پتاسی که تولید شده است درد گردد و پس از آنکه صراحی سرد شد بواسطه عمل انحراف مایع مصفی را در صراحی بلوری سیاهی بریزند و حفظ کنند و این اسید ۱۰۰ وزنش بی طرطرات پتاس را بطول محلول نگاه میدارد و در ۱۰۰ جزء این محلول ۲٫۱۷ اسید سیانیدریک خالص موجود میباشد و از اسید سیانیدریک طبی به نسبت ۲٫۱۷ قوی تر است

سیانور مضاعف و هیدراتهٔ آهن (نیل پروسی) سیانوفرات فریک) فرّو سیانور فریک)

این ملح حاصل میشود از ترکیب پروتو سیانور آهن با دوتو سیانور آهن و جسمی است جامد و بی طعم و بی بو و دارای رنگ آبی قشنگی و در آب و الکل و اتر غیر محلول و در صنایع بمقدار زیاد ساخته میشود و جهة استعمالات طبی باید آنرا تصفیه نمود باین طریق بگیرند نیل پروسی تجارتی را و نرم کوفته در اسید کلوریدریک و یا اسید سولفوریک آبدار در بخته مدتی بگذارند بمانند تا آلومین و اکسید آهنی که ممکن است در آن باشد حل گردد و بعد شسته و خشک کنند

در بیان اثر تراپوتیکی نیل پروسی

اثر سمی نیل پروسی خیلی مشکوک است و اسید سیانیدریک آن آزاد نمیگردد مگر بواسطهٔ حرارت بسیار شدید و **کولون** ثابت کرده که نیل پروسی سمیت ندارد مگر آنکه بمقدار خیلی زیاد استعمال شود و آنرا در بسیاری از امراض استعمال میکنند و یکی از دانشمندان حمیات نائبه را باین طریق مداوا مینماید که در ابتدا یک مسهل بمریض میدهد و بعد در زمان فترهٔ حمی هر ربع ساعت سفوف ذیل را استعمال میکنند بگیرند هیدروسیانات آهن ۸ گندم فلفل و یا خردل کوبیده ۲۴ گندم در اولین فترهٔ حمی از ۴ تا ۶ دفعه این سفوف را معمول میدارد و در روزهای بعد ۳ و ۴ دفعه و یکی دیگر از دانشمندان بدلایل ذیل نیل پروسی را بر سولفات کنین ترجیح میدهد ۱ آنکه دارای هیچ طعمی نیست ۲ هم در زمان اشتداد حمی و هم در زمان فتره هر دو میتوان آنرا استعمال کرد ۳ استعمال این ملح بمقدار کم مکفی است یعنی از ۲۰ تا ۳۰ سانتی گرم که دو یا سه دفعه در عرض روز استعمال شود ۴ از دخول این ملح در معده نه تنگی در تنفس عارض میشود و نه ضعف ۵ چون حمای نائبه را با این دوا مداوا کنند کمتر نکس میکند تا آنکه با کنکینا مداوا شده باشد ۶ بقول کلی اثر این دوا در دفع حملهای مرض خیلی سریعتر از اثر کنکینا ظاهر میگردد و نسخهٔ که این مصنف استعمال میکند عبارت از این نسخه است بگیرند مسحوق هیدروسیانات آهن مسحوق نبات مکرر ۱ گرم مخلوط کرده سه قسمت کند و در سه دفعه در عرض روز بیاشامند و همین مصنف این دوا را نیز در دفع اسهال مزمن تجویز مینماید و در این وقت مقدارش را در عرض روز یک گرم و نیم میرساند و یکی از دانشمندان شهر انورس صرع را بواسطهٔ استفراغ دم معالجه مینماید و بعد در بین روزی از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم نیل پروسی استعمال میکند و دیگری از دانشمندان شهر بردو قطرب را بطریق مذکور مداوا مینماید و علاوه حمامهای نصفه و نطولات مبرد بروی سر معمول میدارد بهر جهة نیل پروسی از عوامل ضد صرعی است که امروزه استعمالش شایع است و مقدار شربتش از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطوریکه ۳ یا ۴ دفعه در عرض روز استعمال شود

سیانور پتاسیوم (هیدروسیانات پتاس) سیانور دو پتاسیوم

جسمی است سفید و پس از ساخته شدن بی بو ولی در مجاورت اسید کربونیک هوا قدری از آن تجزیه شده و بشدت بوی بادام تلخ استشمام میگردد و این جسم در الکل سرد بمقدار کم محلول و در الکل جوش بخوبی محلول و در آب محلول تر و طعم آن خیلی تند و قلیائی و تلخ است

درس پنجاه و هفتم

طریق ساختن سیانور دو پتاسیوم مطابق کدکس

بگیرند مسحوق فروسیانور دو پتاسیوم مقدار منظور در کرم خان [illegible] تند در گرم بوته ذوبانی که دارای سرپوش باشد داخل کنند و تا حرارت قرمز تکلیس نمایند تا دیگر چندان بخارها از آن متصاعد نشود و بواسطه یا قضیب آهنی کرد زنوق بوته را واقع شده ماده ذوب شده را صاف نمایند و مصفی را حرارت دهند تا کربور آهنی که در آن معلق است جدا گردد و چون سرد شود سیانور دو پتاسیوم بشکل مینای سفید بلوری متبلر میگردد و هر چه غیر از ماده سفید در آن یافت شود جدا کنند

اثر سیانور دو پتاسیوم مانند اسید سیانیدریک است و از آن سهل الاستعمال‌تر و مقدار شربتش از نیم تا ده سانتی گرم و زیادتر که بطور پوسیون استعمال کنند و چون اسید کربونیک هوا تجزیه میکند سیانور دو پتاسیوم را و اسید سیانیدریکش را متصاعد میسازد لهذا ترکیبات دوا سازیهای آن خیلی سریع الفساد خواهد بود و آنها را نباید ساخت مگر در هنگام استعمال و در خارج محلول مائی سیانور دو پتاسیوم را از قرار از ده تا صد مطبوخ غسول و قطول استعمال میکنند و نیز قرص و حب و پوماد آن مستعمل است و مانند اسید سیانیدریک از سموم خطیره است

در بیان اثر فیزیولوژی و اثر تراپتیکی سیانور دو پتاسیوم

سیانور دو پتاسیوم را با فروسیانور دو پتاسیوم نباید مشتبه نمود زیرا که مانند اسید سیانیدریک از عوامل قوی الاثر است و در استعمال آن نهایت احتیاط را باید مرعی داشت و حال آنکه فروسیانور را بمقدار زیاد بدون عروض هیچ سانحه میتوان استعمال نمود

اثر سمی سیانور دو پتاسیوم مانند اثر سمی اسید سیانیدریک است رجوع نمایند به اثر فیزیولوژی اسید سیانیدریک و فوائد هر دو اثر تراپوتیکی آن چون در داخل استعمال شود نیز مانند اسید سیانیدریک است و در استعمالات خارجی بر همه محصولات سیانوژنی تفوق دارد و شرط استعمال خارجیش آنست که بروی جلد بشره دار منطبق گردد و هرگز بروی جلد عاری از بشره نباید استعمال شود و اگر چه محلول مائی و الکلی آنرا در استعمالات خارجی بکار میبرند ولی بیشتر محلول مائی معمول است زیرا که این مایع بهتر سیانور دو پتاسیوم را حل میکند و در این موقع از یک تا ده سانتی گرم در یک دو مثقال آب کفایت میکند و سیانور را در هر حال که حل کرده باشند باید پارچه و یا پنبه محلوج را بدقت در آن آلوده نموده و بروی مواضع معلوله نطول کنند و همین که خشک شد بزودی عوض نمایند و در بعضی حالات لازم میشود که پس از نیم ساعت و یا سه روز استعمال دوا را ترک نکنند بهر جهة چون محلول سیانور دو پتاسیوم را بروی هر یک از اجزاء جلد منطبق سازند احساس برودت بسیار شدیدی در آن موضع میگردد تا بعد از مرور نیم ساعت بعد احساس بر نقص و یک قسم حکه میشود که چندان مکره طبع نیست و مادامی که دوا بروی جلد منطبق است این احساس برقرار میباشد و جلد بخصوص در وقتیکه محلول الکلی استعمال شده باشد سرخ میگردد و چون استعمال دوا را موقوف سازند این حالت ارتیمی مفقود میشود خاصه در صورتیکه انطباق آن با جلد زیادتر از ۲۴ یا ۴۸ ساعت نباشد ولی اگر مقدار دوا زیاد بود و مدت پنج شش روز آنرا استعمال کنند ممکن است ارتیم و اگزما و یا فلیکتن بروز کرده و ثابت بمانند و قطع نظر از علامات موضعی مذکوره ممکن است علامات عمومی در [illegible]

سیانور جیوه

بطوء نبض و تنفس بروز نمایند و این حالت بطوء در محسوسین تغیر پذیر است ولی در اشخاص که صحت آنها هنوز مختل نشده ثابت میباشد **گروسو** که نطول سیانور دپتاسیوم را در خودش امتحان کرده میگوید علاوه بر بطوء دوران احساس برودت در اجزاء مختلفه بدن و میل بخواب نیز بروز مینماید

از نطول محلول سیانور دپتاسیوم بروی جبهه ممکن است چند قطره در نقطه بین اجفان داخل گردد و موجب بروز وجع شدیدی در چشم شود بخصوص هرگاه که محلول الکلی را استعمال کرده باشند ولی این حس وجع که بشدت بلند تقریباً طول میکشد هرگز موجب حصول سانحه در چشم نمیشود

چون مسحوق سیانور دپتاسیوم را بطور خالص و یا مخلوط با قیروطی بروی جلد یا بشره منطبق سازند حدوث وجع بسیار شدیدی در آن محل میگردد که مدت چندین ساعت دوام میکند و اسکاری حاصل میشود شبیه به اسکار حاصل از پتاس محرق و از این جهت است که استعمال سیانور دپتاسیوم را بروی جلد عاری از بشره منع کرده اند

مواد مانعة الجمع جمع نمایین اسیدها و بیدورها و املاح آهن و املاح زیبق با سیانور دپتاسیوم نباید نمود

سیانور زیبق (پروسیات زیبق) سیانور دو توم هیدرارژیریکوم

ملحی است بیرنگ و بشکل منشورهای لوزی شکل متبلور میگردد و طعم آن تند و فلزی دارد در آب بخوبی محلول و در الکل بمقدار کمی حل میشود

طریق ساختن آن مطابق کدکس بگیرند اکسید زیبق ۳ نیل پروسی خالص ۴ آب مقطر ۳۰ اکسید و نیل را نرم صلایه کنند و در کپسول چینی با ۲۵ جزء آب مقطر مخلوط کرده بجوشانند و همینکه محصول رنگ قهوه حاصل نمود از روی آتش برداشته بگذارند ته نشین شود و بواسطه عمل انحراف مصفای روی آنرا برداشته با کاغذ صاف نمایند و تفاله را با ۱۵ جزء دیگر آب مقطر بجوشانند و بگذارند ته نشین شده مصفای آنرا نیز بواسطه عمل انحراف برداشته و با کاغذ صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده در کپسول چینی تبخیر نمایند تا قشر نازکی روی آن بر بندد و بعد بگذارند سرد شده تا متبلر گردد و متبلرها را از آب ماده جدا کرده در گرم خانه بخشکانند و آب ماده را نیز تبخیر نموده و مجدداً متبلر سازند و اگر خواسته باشند نیل پروسی غیر خالصی که در تجارت متداول است استعمال نمایند باید اولا آنرا با اسید کلوریدریک و بعد با آب مقطر بشویند

سیانور جیوه یکی از سموم قویه است و مقدار شربت و طریق استعمال آن مانند دارشکنه (رجوع نمایند در کلرور جیوه یا کلورور زیبق را)

محلول سیانور جیوه معمول ماندوزا بگیرند سیانور جیوه از ۱ تا ۲ سانتی گرم لودانم سیدنم از ۱۰ تا ۱۵ گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم حل کنند و یک قاشق آش خوری که صبح و یکی عصر در یک پیاله شیر مخلوط کرده بیاشامند

سیانور روی در ذکر روی ذکر شد

در بیان نباتاتیکه از آن اسید سیانوریک حاصل مینمایند

از عده زیادی نباتات اسید سیانید ریک حاصل میشود اعم از آنکه این ماده در آنها بالطبع متشکل شده و موجود بود و یا آنکه فقط مواد اصلیه اش در نبات موجود بوده و بواسطه تعامل و فعل و انفعال در هم تولید گردد و عموماً اسید سیانید ریک در این مواقع با دهن فراری همراه است که بوی شبیه به بوئی است که مثلاً از برگ غار گلاسی و یا گل عوسج متصاعد میگردد و مخصوصاً نباتات طایفه **روزاسه** دارای این اسید و دهن فرار میباشند و بوی معطر عرق هسته های تلخ و کیرش المانیها بواسطه همین اسید است و عموم هسته های تلخ از قبیل هسته زرد آلو و هسته آلوبالو و اقسام گیلاس و آلو و هلو و غیره نیز دارای اسید سیانید ریک و دهن فراری هستند موسوم به دهن فرار بادام تلخ زیرا اکه بیشتر آنرا از بادام تلخ اخذ میکنند ولی جهة حصول این اسید در مواد مذکوره یک انقلاب ثابتی لازم است چه مواد اصلیه آن در آنها موجود میباشد و بر خلاف برگ غار گلاسی و برگ اقسام گیلاس و برگ و گل هلو در وقتی که بروی درخت میباشند بوی متمایزی از آنها متصاعد میگردد که در هسته های مذکور این بو مشاهده نمیشود مگر در تحت اثر بعضی شرایط یعنی انقلاب ثابتی که ذکر کردیم و هم چنین گلهای بسیاری دیگر از اقسام **روزاسه** و بعضی نباتات دیگر که از این طایفه نیستند مانند گل خر زهره (دفلی) نیز دارای بوی اسید سیانید ریک و اسانس بادام تلخ میباشند چه در این مواد اخری طبعاً اسید سیانید ریک وجود دارد و در حصول آن انقلابی لازم نیست

ما در این درس بادام تلخ و غار گلاسی را منفرداً بیان میکنیم و اثر هسته های تلخ را بر بادام تلخ و برگ و گلهای مذکور را بر غار گلاسی باید قیاس نمود

بادام ع **لوز** ف **اماند** ل **امیگدالوم** یو **امیگدالون** بر دو قسم است بادام شیرین ل **امیگدالوم دولسیس** و بادام تلخ ل **امیگدالوم امارا** هر دو قسم ثمر درختی میباشند از طایفه **روزاسه** و از جنس **امیگداله** و موافق تجربه یکی از دانشمندان مغز بادام شیرین دارای اجزای ذیل است آب ۵/۳ ماده قشری ۵ زیت ۵۴ البومین ۲۵ قند مایع ۹ صمغ ۳ نسج نباتی ۴ اسید و تلف عمل ۵/۵ و مغز بادام تلخ علاوه بر مواد مذکوره دارای ماده زرد رنگی است موسوم به **امیگدالین** و یک سفری زرد و حاد و اسید سیانید ریک و دهن فراری که در محصولات بادام تلخ مشاهده میشوند بالطبع در آن موجود نیستند و تولید میگردند از تعامل البومین محتوی در آن که امولسین و سیناپتاز نیز نامیده میشود در ماده متبلری موسوم به امیگدالین و این تعامل حاصل نمیشود مگر بوساطت آب یعنی چون مغز بادام تلخ مجاور با آب شود این تعامل حاصل میگردد و علاوه بر دهن فرار و اسید سیانید ریک در این تعامل اسید فورمیک و قند نیز تولید میشوند

دهن فرار بادام تلخ مانند دهن فرار غار گلاسی بی رنگ است و طعم آن تلخ و سوزان و بوی آن مانند بوی اسید سیانید ریک

بادام شیرین

غار گیلاسی

بادام شیرین از عوامل ملینه است و ترکیبات آنرا در دیگر محل بیان خواهیم نمود و بادام تلخ که از عوامل مسکن اعصاب و ضد تشنج میباشد ماده عاملش عبارت است از دهن فرار و اسید سیانیدریک

مواد مانعة الجمع اسیدهای معدنی و سولفات آهن و گوگرد و کلرور و نیترات نقره و یدورها و اکسیدهای جیوه و کلر را با محصولات بادام تلخ نباید جمع نمود

عرق بادام تلخ مطابق کدکس بگیرند تفاله بادام تلخ مقدار منظور و آب مقدار کافی مخلوط کنند و در قرع اسباب تقطیر داخل کرده مدت دوازده ساعت بگذارند بماند و بعد در حمام ماریه و یا با غاز بخار تقطیر کنند تا وزن مایع مقطر ضعف وزن تفاله بادام شود که استعمال کرده اند و دهن فراری که بروی مایع شنا و راست از آن بگیرند و در ۱۰۰ گرم این مایع ۵۰ میلی گرم اسید سیانیدریک باید موجود باشد (ملاحظه نمایند عرق غار گیلاسی را) و مقدار شربت این عرق که از عوامل مسکن سلسله عصبانی و ضد تشنج است از ۴ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون و در این اوقات کمتر آنرا استعمال میکنند

موافق دواسازی آلمانی در ۱۰۰۰ جزء عرق بادام تلخ و یا عرق غار گیلاسی از ۱/۲۰ تا ۱/۳۰ اسید سیانیدریک باید موجود بود

دهن فرار بادام تلخ مطابق کدکس بگیرند تفاله بادام تلخ ۱ آب صاف ۳ تفاله را در آب سرد مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد در حمام ماریه تقطیر کنند تا محصول مقطر دارای فی الجمله بوئی بود و این محصول را در حمام ماریه مجدداً تقطیر نمایند و در قابله فلورانسی جمع کنند و دهن فرار را اخذ نمایند و در این عمل علاوه بر دهن فرار عرق بادام تلخ نیز حاصل میشود

دهن فرار بادام تلخ که از عوامل مسکن است در خارج مانند پوماد استعمال میگردد و چندان اختلافی با دهن فرار غار گیلاسی ندارد

روغن غیر متعفن و خوش بوی جگر مورو موافق دستور العمل ژانل بگیرند روغن جگر مورو ۱۰۰ گرم دهن فرار بادام تلخ از ۵ تا ۱۰ قطره (۵ دسی گرم) مخلوط کنند و میتوان بجای این دهن فرار ۵ گرم عرق غار گیلاسی استعمال نمود و بقوت بهم زنند و بگذارند ساکن بمانند و بعد بواسطه عمل انحراف مایع زیادتی را دور بریزند و این مقدار اسانس و یا عرق مورث هیچ اثر نامساعدی نمیگردد

غار گیلاسی (غار طرابوزونی) لوروسراسوس لوروسرازوس (پرونوس) درخت کوچکی است از طایفه **روزاسه** و از جنس **درو پاسه** و از ساکنان بومی آسیای صغیر و حوالی طرابوزان و در اواسط مائه شانزدهم میلادی این درخت را بممالک فرنگ برده و اکنون در همه باغهای فرنگستان بواسطه قشنگی برگ و کثرت استعمالات طبی و غیره بمقدار زیاد موجود است و طول این درخت از ۳ تا ۶ متر و برگهای آن همیشه سبز و تقریباً بدون دنباله و گسترده و صلب مانند پوست آهو و گلهای آن مانند خوشه های ابطی و قائم و طول این خوشه از ۲ تا ۱۰ سانتی متر و رنگ گل سفید و کوچک و بسیار معطر و میوه این درخت لحمی و دارای هسته و بیضی شکل و قدری مستطیل و بشکل و رنگ گیلاس و طعم آن مایل بشیرینی و تفه است

در پنجاه هفتم

در برگ این درخت دهن فرار و اسید سیانیدریک و تنن و کلوروفیل و ماده عصاره و ماده عامل تلخ مخصوص موجود است و بواسطه تقطیر از این برگها دهن فرار سمی اخذ میکنند که دارای مقدار زیادی اسید سیانیدریک است و این دهن در صورتیکه خالص بود بی رنگ است و بشدت بوی اسید سیانیدریک از آن متصاعد میگردد و طعم آن تلخ و سوزان

مقدار دهن فراری که در برگهای غارگیلاسی موجود است در همه امتداد سال یکی نیست و موافق اخبارات یکی از دانشمندان و اساتید موسوم به **سوبران** در سرطان و اسد مقدار این دهن زیادتر از سایر ایام سال است و نیز چون این برگها را بخشکانند خواص آنها خیلی کم میگردد

عرق غارگیلاسی مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند برگ تازه و خورد کرده غارگیلاسی ۱۰۰ و آب ۶۰۰ تقطیر کنند تا ۱۵۰ اجزاء مقطر بدست آید و این مقطر را بشدت هم زنند تا دهن فرار بخوبی حل گردد و از کاغذی که اول تر کرده باشند صاف نمایند

این عرق از عوامل مسکن و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۵ تا ۲۰ گرم بطور پوسیون و بمقدار ۲ تا ۳ گرم در تعدیل ادویه و حصول مطبوعیت آنها استعمال میشود چنانچه در فصل بادام تلخ ذکر کردیم و با کلمل تولید سیانور زیبق که از محصولات سمی بسیار قوی است مینماید و از این جهة است که این دو دوا را نباید با هم استعمال کرد

همه محصولات سیانوری برطرف میکنند بوی نافذ و غیر مطبوع مشک و انغوزه را و نیز دفع مینمایند بوهای متن و متعفن را و از این جهة است که از عوامل دافع العفونه و آنتی سپتیک محسوب میگردند

عرق غارگیلاسی که بقاعده مذکور اخذ شده باشد نوعاً در ۱۰۰ جزء دارای ۰ر۰۵۵ تا ۰ر۰۷۰ اسید سیانیدریک میباشد و باید بقدری آب مقطر بر آن افزایند که در ۱۰۰ گرم دارای ۵۰ میلی گرم اسید سیانیدریک گردد

و جهة تعیین مقدار اسید سیانیدریک این مایع محلولی سازند از سولفات مس (کات کبود) که ۲۳/۰۹ گرم سولفات را در ۱۰۰۰ سانتی متر مکعب آب مقطر حل کنند و در قرعی که ته آن مسطح بود و آنرا بروی ورق کاغذ سفیدی گذاشته باشند ۱۰۰ سانتی متر مکعب عرق غارگیلاسی که میخواهند امتحان کنند بریزند و ۱۰ سانتی متر مکعب آمونیاک مایع بر آن افزایند و بعد شیشه درجه داری که یک دهم سانتی متر مکعب را نشان دهد از محلول سولفات مس پر کنند و بروی مایع محتوی در قرع کم کم بواسطه این شیشه از محلول سولفات بریزند و بهم زنند تا رنگ آبی محلول سولفات مس آمونیاکی بواسطه هم زدن مفقود نشود و یک دهم سانتی متر مکعب از محلول سولفات مس مقابلی میکند با یک میلی گرم اسید سیانیدریک مثلاً هرگاه در ۱۰۰ سانتی متر مکعب عرق غارگیلاسی ۶۰ تقسیم از شیشه درجه دار را بکار برده باشند معلوم میشود که دارای ۶۰ میلی گرم اسید سیانیدریک است و جهة تبدیل کردن آن بمرتبه ۵۰ میلی گرمی ضرب کنند حجم مایع مقطر یعنی ۱۰۰ را در رتبه که یافته اند یعنی ۶۰ و بر ۵۰ تقسیم نمایند خارج قسمت عبارت از حجمی خواهد بود که مایع مقطر باید داشته باشد و بالملازمه مقدار آبیکه باید بر آن افزود معین میشود

$60 \times 100 = 6000$ و $\frac{6000}{50} = 120$ یعنی حجمی که مایع مقطر باید داشته باشد

پس ۲۰ حجم آب باید بر آن افزود این قاعده را در تحویل عرق بادام تلخ بمرتبه ۵۰ میلی گرمی در هر محلول دیگر

محصولات سیانی نوشادری

از اسید سیانیدریك میتوان بکار برد موافق دواسازی فرانسه در ۱۰۰۰ جزء عرق غار گلاسی ۱/۳۰ تا ۱/۳۰ اسید سیانیدریك موجود است یعنی از عرق غار گلاسی **کدکس** قدری زیادتر او ضعف دارد عرق غار گلاسی چون در مجاورت هوا فاسد میگردد لهذا اگر بیشتر از یك سال بر آن گذشته باشد نباید استعمال شود

خرزهره دفلی (سم الحمار) نلوویه دوژ لوروز (نریوم ولاندرن) درخت کوچکی است از طایفهٔ **اپوسینه** در همهٔ بستانهای فرنگ بواسطهٔ قشنگی گلش انرا غرس میکنند و در کوهستان جزیره کورس و ایتالیا والژری افریقا عمل میاید و در بلوك خبیص کرمان بمقدار زیاد موجود است و اهالی این بلوك انرا **کیش** مینامند و اکنون در طهران در بیشتر خانهها و بستانها انرا عمل میاورند و برگ این درخت در تجربه مشهور است و از مواد سمیه میباشد و هم چنین است گل ان و مطبوخ مائی و زیتی برگ انرا بطور نطول در دفع خشکریشه استعمال مینمایند و مسحوق برگ انرا با پیه مذاب مخلوط نموده در دفع جرب تمریخ میکنند

دفلی یکی از عواملی است که قلب را مسموم مینماید و یکی از دانشمندان معاصر موسوم به **پلیکان** اثر سمی انرا مانند دیژیتال میداند و میگوید که استعمالات تراپوتیکی میتوان مانند دیژیتال از عوامل انرا استعمال کرد و دیگری از دانشمندان دو الکلوئید از ان استخراج کرده یکی را کودادین غلط نامیده و چندان موثر نیست و دیگری **اولاندرین** اسم گذاشته و ماده است سمی و قوی الاثر و در هندوستان پوست این درخت را در دفع ذوسنطاریا و در دفع نوبه استعمال میکنند و اعراب الژری افریقا عصیر برگ انرا در دفع درد دندان بطور مضمضه معمول میدارند

در بیان نسخههای معمول از محصولات سیانی نوشادری

شربت غار گیلاسی مطابق کدکس بگیرند عرق غار گیلاسی ۵۰ قند سفید خورد کرده ۱۸۰ در حالت برودت قند را در عرق حل کنند و با کاغذ صاف نمایند این شربت از عوامل مسکن و ضد تشنج است و مقدار شربت از ۱۵ تا ۶۰ گرم

امولسیون بادام تلخ مطابق کدکس بگیرند مغز بادام تلخ و مقشر قند سفید هکدام ۵۰ اب ۱۰۰۰ مغزهای بادام را با ثلث قند و قدری اب بکوبند و با باقی مانده اب مخلوط کنند و با فشار از موبیز بگذرانند و ما بقی قند را بیفزایند و در این امولسیون چون مقدار اسانس بادام تلخ غیر معلوم است بهتر انست که امولسیون را با بادام شیرین ساخته و بعد بقدری که طبیب تجویز میکند اسانس بادام تلخ بیفزایند

غسول ضد سرطان معمول کیستون بگیرند برگ تازه غار گیلاسی ۱۲۵ اب گرم ۱۰۰۰ مدت نیم ساعت دم کرده و ۱۲۵ جزء عسل بیفزایند این غسول گاهی موجب تسکین اوجاع سرطانی میشود

بوم

پوسیون مسکن معمول ماژندی بگیرند سیانور پتاسیوم ۱ دسی گرم عرق کاهو ۶۰ گرم شربت خطمی ۳۰ گرم مخلوط کنند و این پوسیون از عوامل مخدره قوی‌تر است و در دفع نورالژی و تهیج عصبانی و اختلالات نرولژی استعمال میکنند و مقدار شربتش هر دو ساعت بر دو ساعت فاصله قاشق چای خوری است

قیروطی مسکن معمول اندرسون بورژس بگیرند سیانور پتاسیوم ۱ دسی گرم روغن بادام ۱ گرم قیروطی ساده ۱۵ گرم مخلوط کنند و در دفع اکزما و لیکن و پروریگو و نورالژی تمریخ کنند

پوسیون صدری معمول ماژندی بگیرند اسید پروسیک طبی ۱۵ قطره مطبوخ لبلاب ۱۰۰ گرم شربت خطمی ۳۰ گرم مخلوط کنند و هر سه ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون اسید پروسیک معمول بوشاردا بگیرند اسید پروسیک طبی ۲۰ قطره پوسیون صمغی ۱۵۰ گرم در صراحی در بسته مخلوط نمایند و با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

پوسیون صدری ایضاً معمول بوشاردا بگیرند مطبوخ اسپس صدری ۱۰۰ گرم شربت تلو ۳۰ گرم اسید پروسیک طبی ۲۰ قطره نیز در صراحی در بسته مخلوط نموده با قاشق کوچک متدرجاً بنوشند

پوسیون مسکن ایضاً معمول بوشاردا بگیرند عرق کاهو ۱۰۰ گرم عرق غار گیلاسی ۱۰ گرم شربت دیاکوده ۳۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجاً بنوشند

پوسیون مسکن و ضد تشنج ایضاً معمول بوشاردا بگیرند عرق غار گیلاسی ۱۵ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم شربت بهارنارنج ۳۰ گرم عصاره غیر مصفای بلادن ۵ سانتی گرم اتر سولفوریک ۲ گرم مخلوط کرده هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

مخلوط کرونیهایر بگیرند عرق غار گیلاسی ۴ گرم تعفین کچوله ۲ قطره مخلوط کنند و هر روز صبح و عصر ۱۰ قطره این مخلوط را در دفع قیهای زنان آبستن استعمال نمایند

مخلوط پیژو بگیرند الکل ۳۲ درجه ۱۸ گرم عرق غار گیلاسی ۸ گرم آب ۲۴۰ گرم قند ۱۲۰ گرم مخلوط کنند و بعد از هر غذا یک قاشق آشخوری بنوشند و میتوان بجای این پوسیون مخلوطی از یک جزء کرش و یک جزء شربت ساده استعمال نمود

امولسیون قاطع الحمی معمول میلیوس بگیرند مغز بادام تلخ ۱۰ گرم آب ۱۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم امولسیون ساخته و در یک مرتبه بیاشامند

پوسیون ضد هیستری معمول ژوزات بگیرند سیانور پتاسیوم ۵ سانتی گرم عرق کاهوی یتیمی ۶۰ گرم شربت بهارنارنج ۳۲ گرم مخلوط کرده با قاشق آشخوری متدرجاً بنوشند

شربت ضد گرفتگی صدا معمول میال بگیرند عرق غار گیلاسی شوره مکد ۱۰ گرم شربت تلو شربت پرسیاوشان مکد ۵۰ گرم شربت صمغ ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و تدریج بیاشامند و هر دفعه یک قاشق آشخوری این شربت را در یک پیاله مطبوخ گرم بادرنجبویه داخل نموده بنوشند

حب دافع قطرب معمول ژوزات بگیرند سیانور پتاسیوم ۲ دسی گرم مسحوق سنبل الطیب ۱ گرم با مقدار کافی شربت ساده هشت حب سازند و در قوطی که پر از زغال کوبیده

محصولات سیانوژنی

باشد حفظ نمایند و در ۲۴ ساعت دو حب استعمال کنند

حب سیانور پتاسیوم معمول بالی بگیرند سیانور پتاسیوم ۱ دسی گرم با مقدار کافی نشاسته و شربت صمغ ۲۰ حب سازند و هر حبی دارای ۵ میلی گرم سیانور است و در دفع انتصاب نفس یک حب صبح و یک حب شب بیاشامند

حب مسکن معمول روژیر بگیرند سولفات مورفین ۱۵ سانتی گرم سیانور پتاسیوم ۳۰ سانتی گرم با مقدار کافی لعاب ۲۴ حب سازند در ابتدا روزی ۲ حب هر شش ساعت فاصله یک حب بنوشند و مدت چهار عدد حبوب بیفزایند و میتوان تا دوازده حب در روز استعمال نمود

قرص نیل پروسی معمول ودویگز بگیرند نیل پروسی خالص ۲۴ گرم مسحوق صمغ عربی ۲۴ گرم مسحوق قند ۹ گرم مسحوق دارچینی ۱۲ دسی گرم شربت پوست لیمو مقدار کافی مخلوط کرده و خمیر متحد الاجزائی سازند که قوام آن شایسته قرص ساختن باشد و به بیست قرص مساوی تقسیم نمایند و در حمیات نائبه اطفال از ۳ تا ۴ قرص در عرض روز استعمال کنند

غسول معمول مارندی بگیرند اسید هیدروسیانیک طبی ۴ گرم عرق کاهو ۵۰۰ گرم مخلوط کنند و این غسول در دفع حکه خشکریشه و وجع سرطان متقرح مفید و مستعمل است

نطول مسکن معمول تامسون بگیرند اسید هیدروسیانیک طبی الکل خالص مکد ۴ گرم آب ۳۰ گرم مخلوط کنند و پارچه را بان آلوده کرده در روی الات موجعه نطول نمایند و در وقت استعمال مخلوط را بهم زنند

محلول سیانور پتاسیوم جهت نطول بگیرند سیانور پتاسیوم ۲ دسی گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند و پارچه را بان آلوده نموده در نورالژی و رماتیسم و مخصوصاً صداع بروی محل موجع منطبق نمایند

غسول معمول بیت بگیرند سیانور پتاسیوم ۵ دسی گرم امولسیون بادام تلخ ۲۵۰ گرم مخلوط کنند در بثورات مزمنه که با خارش همراه باشند تغسیل نمایند

کحل سیانیدریک معمول کونیر بگیرند اسید سیانیدریک طبی ۱ گرم عرق بلادن ۱۰۰ گرم حل کنند و در ترس و شبانی شدیدی که با سیلان دمعه و تشنج اجفان همراه بود چند قطره این کحل را در ما بین اجفان قطور نمایند و قطعه ململی را در آن آلوده کرده بر روی اجفان منطبق نموده و هر نیم ساعت فاصله تجدید کنند

کحل سیانور پتاسیوم ایضاً معمول کونیر بگیرند سیانور پتاسیوم ۲۰ سانتی گرم عرق بلادن ۱۰۰ گرم حل کنند و مانند کحل مذکور در همان موقع استعمال نمایند

پوماد اسانس بادام تلخ بگیرند اسانس بادام تلخ مسکه کاکائو مکه ۵ گرم مخلوط کنند و در نورالژی و در گلوکوم و در ورم عنبیه بروی جبهه و شقیقه ها ساعت به ساعت باندازه یک فندق بدوام تمریخ کنند

قیروطی هیدروسیانیک معمول بیت بگیرند اسید هیدروسیانیک طبی ۱ گرم قیروطی ۳۰ گرم مخلوط کرده در قروح سفلیسی استعمال نمایند

پو

پوماد سیانور پتاسیوم ایضاً معمول بیت بگیرند روغن بادام تلخ ۸ گرم سیانور پتاسیوم ۶ گرم قیروطی جالینوس ۶۰ گرم مخلوط کنند در لیکن و پروریگو در صورتیکه جلد خیلی خشک و حکه شدید باشد بهبود تمریخ نمایند

پوماد ژامس بگیرند سیانور غار گیلاسی ۱ گرم پیه مذاب ۶۰ گرم مخلوط کنند و در تسکین اوجاع ناخوشی سرطان تمریخ نمایند

پوماد ضد میگرن (صداع) معمول کازناو بگیرند کلورودوفورم ۱۲ گرم سیانور پتاسیوم ۱۰ گرم پیه مذاب تازه ۶۰ گرم موم بقدری که مخلوط قوام پوماد حاصل کند مطابق معمول پوماد سازند

حرف ش

در پنجاه و هشتم — شاردون و بعضی دیگر سیناتره

در قراء و بادیه چندین گیاه را که از طوایف مختلف‌اند باسم شاردون مینامند و ما بعضی از آنها را ذیلاً مینگاریم

شاردون بنیت یا بادآورد ع **شوکة البیضاء** ل **کنیکوس بندیکتوس (سانتورا بندیکتا)** نباتی است از طایفه **سینانتره** و از جنس **سینارو سفال** (خرشف) و ساق این نبات دارای شاخه‌های متعددی است که منشعب‌اند و برگهای آن نیم مرتجع و دارای فصهای ممدود و فی الجمله شوکی و قمه‌های آن منفرد و درشت و مرکب از گلهای کوچک و این نبات دارای بوی نامطبوعی است که چون خشک شود برطرف میگردد و طعم آن بی‌نهایت تلخ است در سال ۱۸۴۲ میلادی یکی از دانشمندان موسوم به **ناتیول** ماده مخصوصی از آن استخراج کرد و آنرا **کنیسین** اسم گذاشت و این ماده جسمی است خنثی و بشکل سوزنهای قشنگ سفید متبلور میگردد در آب سرد کمی محلول و در آب جوش بیشتر محلول و در الکل بخوبی محلول و طعم آن بی‌نهایت تلخ است کنیسین را در مداوای حمیات نائبه تجویز میکنند و قوی الاثرتر از سالیسین است و چون سه دسی گرم آن موجب حصول قی میگردد از این جهت بمقدار مکفی نمیتوان آنرا استعمال نمود

مغلی تخم بادآورد بگیرند تخم بادآورد ۱۵ گرم در ۲۵۰ گرم آب بجوشانند و صاف کرده هر نیم ساعت فاصله یک قاشق آش خوری کوچک در دفع نزف الدم رحمی بنوشانند و **تعفین الکلی تخم بادآورد** را از ۵ تا ۲۰ قطره در همین موقع استعمال مینمایند

شاردون ماری ل **کاردوئوس ماریانوس** نیز از طایفه **سینانتره** و از جنس **سینارو سفال** است و نباتی است شوکی و قمه‌های آن قرمز و در اطراف جاده‌ها فراوان و یک وقتی برگ و تخم این نبات را مانند معرقات و عوامل دافع الحمی استعمال میکردند و حتی مطبوخ و تعفین تخم آنرا در دفع بواسیر تجویز مینمودند

شاردون اتوال (شوس تراپ) ل **سانتورا کالسیتراپا**

نیز از طایفه

نیز از طایفهٔ **سیناتره** است و در همه فرنگ وافر و ریشه انرا مانند مدرات و در دفع ورم کلیه استعمال میکنند و تمام اجزاء این نبات از عوامل دافع الحمی میباشند و یکی از دانشمندان کینین را از ان استخراج نموده و دیگری مادهٔ زیتی شکلی استخراج کرده وانرا **اسید کالسیتراپیک** نامیده است

شاردون بواسیری یا **سِراتولا اروانسیس** بواسطهٔ مشابهتی که مابین دکمه های بواسیر و دکمه های قرمز رنگی که در این نبات از گزیدن بعضی هوام حاصل میشوند موجود میباشد قدمای از اطبا تقدم بحفظ از مرض بواسیر را باین نبات نسبت داده وانرا در دفع این مرض استعمال می نمودند

چرخله یا **شکاعی** یا **بوقناق** یک قسم از شاردون است که دارای قمرهای بنفش میباشد و دهاقین از مردم اذربایجان جوشانده ۲۵ تا ۳۰ گرم ساقه و ریشه تازه این گیاه را در دفع حمیات نائبه استعمال میکنند و این جوشانده که بسیار مطبوع و مکره طبع است مورث یک دو دفعه قی و چند دفعه اسهال صفراوی و سرزی میگردد در صورتیکه مریض را بحال خود سست میکند و بعضی از اطبای شهر دارالخلافه بطور اغراق انرا دوای مخصوص سم ملریا تصور کرده و هریک انکشاف این خاصیت را بخود نسبت میدهند و حال آنکه این گیاه مانند سایر اقسام شاردون بخصوص بادآورد دارای کینین است و بهمان درجه در دفع حمیات نائبه اعم از انکه انها را بسم ملریا نسبت دهند یا بماده دیگر موثر است هر جهت مقدار شربت از ریشه خشک این نبات از ۱۰ تا ۲۰ گرم است که نیز بطور جوشانده استعمال میکنند و مورث یک و دو دفعه قی و چندین دفعه اسهال میشود

کنگر یا **حرشف** (**عکوب خربع**) یا **شاردونت** یا **گوند لیاتورنفوکو** نباتی است از طایفهٔ **سیناتره** در دانشمندان فرنگ کمتر انرا استعمال میکنند و ازادویه مدره است و در ممالک مشرق بخصوص در ایران از ساقه های نو دستران که تازه از خاک بیرون امده باشند خورشها و بورانیها مطبوع و گوارا ترتیب میدهند

ارتیشو یا **کنگر بستانی** (**کنگر فرنگی**) یا **انکیار** یا **سینارا اِسکولیموس** نباتی است از طایفهٔ **سیناتره** که در بستانهای فرنگ زراعت میکنند و قمرهای نشکفته انرا طبخ داده مانند غذا میخورند و خیلی مطبوع و خوش مزه است و در ایطالیا و المان برگ و ساقه این نبات را در دفع روماتیسم استعمال میکنند و برگ ارتیشو را که با شراب سفید طبخ داده و صاف کرده باشند در دفع حمیات نائبه معمول میدارند و عصیر تازه ان در دفع اسکوربوت و استسقا و یرقان مزمن مستعمل است و **سینارین** که مادهٔ عامل انست و یکی از دانشمندان فرانسه انرا کشف کرده از عوامل دافع الحمی میباشد و مقدار شربت عصارهٔ ان از ۲ سانتی گرم تا ۱ گرم است

عصاره ماء الکلی ارتیشو که در هیئت و از حیثیت طعم و کثافه زجاجی مانند صبر زرد است دارای مقدار زیادی سینارین میباشد

بهترین بادآورد مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند برگ بادآورد ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند و متدرجا بیاشامند

عصارهٔ بادآورد مطابق کدکس بگیرند برگ خشک و نیم کوب بادآورد ۱۰ آب مقطر
جوش ۱۰۰ برگها را مدت ۱۲ ساعت در ۲ جزء آب دم کند و با فشار صاف نمایند و تفاله را با باقی مانده آب نیز دم
نموده صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده بغلظت عصارهٔ نرم قوام آورند
عصارهٔ بادآورد و تیزن آن برد لیلی که ذکر کردیم امروز و غیره مستعمل اند

در پنجاه و نهم — شاهتره و بعضی عوامل به آن مسان

بوشارد شاهتره و لوف و حماض و کاسنی و پیسانلیت و اشنان را از عوامل مقویه قلیل الاثر میداند و انها را
در تعداد عوامل معرقه بیان میکند و بعضی دیگر در عداد عوامل محرقه ذکر نمایند و نوعا انها را بیشتر اوقات
مانند عوامل مصفیه در مداوای امراض جلدی و اختلالات سیفلیس خراجی و دفع نقرس و روماتیسم و یرقان
و غیره استعمال میکنند و ما در این درس علاوه بر شاهتره لوف و اقسام حماض را بیان میکنیم و اشنان را در درس
پیسا و شان ذکر کرده ایم و کاسنی و پیسانلیت را در حرف کاف بیان خواهیم نمود

شاهتره ع **شاهترج (بقلة الملک)** ف **فومتر** ل **فوماریا او فیسینالیس**
نبات کوچکی است از طایفه **فوماریاسه** در اراضی زرع فراوان و تمام اجزاء این نبات دارای تلخی
مکر می میباشد و از این جهت است که اهالی فرانسه انرا **فیل دوتر** یعنی زهره زمین نیز مینامند
شاهتره را مانند عوامل مقویه و مصفیه در دفع امراض جلدی و صفرتان بخصوص تازه انرا در فصل بهار استعمال
میکنند و بیشتر عصیر انرا از ۵۰ تا ۲۵۰ گرم تجویز مینمایند اعم از انکه چکیده و مصفی باشد و یا غیر مصفی که دارای
ماده سبز نباتی بود و مدت دو تا سه ماه باید بران مداومت نمود و بهمین مقدار و در همین موقع نیز عصیر کاسنی
و پیسانلیت را استعمال مینمایند و علاوه تیزن و عصاره و شربت شاهتره نیز در طب مستعمل است و در شبه
یک قسم شاهتره دیگر موسوم به شاهتره بصلی ل **کوریدالیس بولبوزا** میباشد مانند عوامل
تلخ و مدر حیض استعمال میکنند و در ممالک متحده امریک جوشانده این ریشه و سفوف و مسحوق انرا در دفع
سفیلیس و بعضی امراض جلدی معمول میدارند

تیزن شاهتره مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند شاهتره
خشک ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند این تیزن که کمی تلخ است از عوامل ضد هرپس و ضد خنازیر
میباشد

عصارهٔ شاهتره مطابق کدکس بگیرند شاهتره خشک و نیم کوب ۱ آب مقطر
جوش ۶ شاهتره را مدت ۱۲ ساعت در ۵ جزء آب دم کند و با فشار صاف نمایند و تفاله را با باقی مانده آب نیز
دم نموده صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده بغلظت عصاره نرم قوام آورند و حفظ کنند و مقدار شربت
این عصاره از ۱ تا ۱۰ گرم است

شربت شاهتره ایضا مطابق کدکس بگیرند شاهتره خشک و نیم کوب ۱ آب
مقطر ۵ قند سفید مقدار کافی شاهتره را مدت ۶ ساعت دم کند و با فشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود

وصاف روی اترا بر داشته و بر نسبت ۱۰ اندره ۱۰ قند افزوده و بجوشانند تا قوام اید و حفظ کنند این شربت
که از عوامل مقوی تلخ است بمقدار ۲۰ تا ۱۰۰ گرم در دفع خنازیر و دفع هر پس استعمال میشود

فیل گوش ع لوف ت باردان ر آرکتیوم لاپا ی ارکتیون نباتی است
از طایفه **سینا نتره** وارتفاع ان یک متر و زیادتر و برگهای ان خیلی بزرگ و بشکل دل و برگهای فوقانی
سبز تیره و برگهای تحتانی سفید رنگ و دارای پرزی شبیه بر پنبه و گلهای ان سرخ بنفش رنگ و مرکب از
گلهای کوچک چند و این گیاه در اطراف جاده ها و اراضی غیر مزروع فراوان است و از مردم طهران **برگ**
بابا ادم مینامند و در طب ریشه و برگ و تخم این نبات را استعمال مینمایند و در ریشه ان بحجم ابهام و در طرف
خارج سیاه رنگ و در داخل سفید و طعم ان شیرین و بوی ان ممنوع است و این ریشه دارای اینولین و کربونات
و نیترات پتاس و ماده موم و روغنی بشکل سبز رنگ میباشد و در خاصیت تعریق مشهور است و برگ انرا چون
بکوبند و بر روی جراحات ضعیف نطول نمایند موجب هیجان و حدت انها میشود و در سعفه نطول ان مستعمل
است و از این جهت است که اهالی فرانسه انرا گیاه کچلی مینامند و در خاصیت تعریق و ادرار بول این برگ قوی
تر از ریشه است و یکی از دانشمندان مخلوطی از یک جزء عصیر برگ فیل گوش و یک جزء روغن زیتون در رفع
قروح استعمال میکند و خیلی موثر میباشد و تخم فیل گوش را در ادرار بول قوی تر از ریشه ان میدانند و انرا
مطبوخ و امولسیون معمول میدارند

تیزن فیل گوش مطابق کدکس بگیرند برگ فیل گوش ۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم
دم کرده صاف نمایند و در دفع پسوریازیس و سفلیس و هرپس استعمال میکردند و اکنون غیر مستعمل است

گرد فیل گوش ایضا مطابق کدکس بگیرند ریشه فیل گوش مقدار منظور رنده
کرده و در گرمخانه ۴۰ درجه بخشکانند و در هاون اهنین نرم بکوبند و از مویینه ابریشمی ۱۲۰ بیرون کنند
و این گرد اکنون غیر مستعمل است

عصاره ریشه فیل گوش ایضا مطابق کدکس بگیرند ریشه لوف
را اب مقطر ۱۰ ریشه را قطعه قطعه کنند و مدت ۱۲ ساعت در ۵ جزء اب بخیسانند و با فشار صاف
کنند و تفاله را دو نما بقی اب خیسانیده و نیز با فشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده بگذارند ته نشین
شود و صاف روی انرا برداشته در حمام ماری بقوام عصاره نرم تبخیر کنند و این عصاره که از عوامل
مقوی است مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ گرم میباشد

حماض ت پاسیانس ر رومکس چندین قسم نبات را که از طایفه **پولیگونه** اند
باسم پاسیانس مینامند یکی **پاسیانس متداول ر رومکس پاسیانسیا**
و عبارت از حماض کبیر است و در مواضع مرطوب میروید و ریشه ان دوکی شکل و در جانب خارج اسمر
و داخل ان زرد رنگ و بوی مخصوصی دارد و طعم ان تلخ و قابض و از عوامل مصفیه و ضد اسکوربوت
و از ۱۵ تا ۳۰ گرم انرا در ۱۰۰۰ گرم اب جوشانده استعمال میکنند و نیز از ان عصاره اخذ مینمایند و دیگری
رومکس کریسپوس و در خواص مانند قسم مذکور است و سومی **پاسیانس**
بری ر رومکس اکوتوس و این سه قسم را غالبا بجای هم استعمال میکنند

یک جنس دیگر رومکس را به لاطینی **رومکس اوکزالیس و اوزیل** مینامند به فارسی **ترشک** و این جنس که نیز از طایفه **پولیگونه** است بر دو قسم است یکی **ترشک متداول** رومکس **استوزا** و دیگری **ترشک مدحرج** رومکس **سکوتاتوس** و برگ هر این دو قسم از اغذیه ماکوله میباشد و آبگوشت مسهل را با آن میسازند و ترشی این برگ بواسطه اکسالات اسید پتاسی است که در آن محتوی میباشد و از عوامل مبرده است و ریشه ترشک از عوامل مدره است و ۲۰ گرم از آن در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم کرده مانند تیزن استعمال میکنند

یک قسم دیگر از ترشک است که **ترشک آبی** رومکس **آکواتیکوس** نامیده میشود و از قابضات شدیده است و در دفع اسکوربوت آن را تجویز مینمایند

قسم دیگر که عبارت از **ترشک سرخ** و **پاسیانس ساند یا گون** رومکس **سانگینوز** بوده نیز از قابضات است

این اوقات ریشه باسم **پاتیکور** و از مملکت برزیل امریک بفرنگ می‌آورند که از جهتی شبیه پاسیانس و از جهتی شبیه با بجبارا است و صفات نباتی آن هنوز معین نشده و موافق تجربه یکی از دانشمندان دوائی بوده است و در داخل مانند عوامل قابضه و دافع الحمی و در خارج مانند محللات استعمال میشود

تیزن پاسیانس مطابق کدکس بگیرند پاسیانس ۲۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در دفع پسوریازیس و سیفلیس و جرب مستعمل است

گرد و عصاره پاسیانس را نیز مانند گرد و عصاره فیلگوش میسازند

تیزن مرکب ترشک (آبگوشت ملین) آبگوشت نباتی) بگیرند برگ تازه ترشک ۴۰ برگ تازه کاهو ۲۰ برگ تازه نعناع فلفلی برگ تازه سرفویل مکید ۱۰ نمک طعام ۲ مسکه تازه ۵ آب صاف ۱۰۰۰ برگها را بشویند و بجوشانند تا پخته شوند و نمک و مسکه را افزوده صاف نمایند و این تیزن را دو یا سه مسهلات پیاله پیاله تناول مینمایند و ترکیب آن را در ممالک مختلفه و فصول میتوان تغییر داد

در بیان بعضی نسخ مصفیه

تیزن ضد سیفلیس معمول کازن بگیرند لوف ۲۵۰ گرم شراب سفیداب مکید ۱۰۰۰ گرم سنا ۱۰ گرم مطابق معمول تیزن سازند دو یا سه پیاله صبح ناشتا بنوشند

تیزن ضد هرپس بگیرند ریشه فیلگوش ریشه پاسیانس ریشه اشنان پوست قادودی سانا مکی [illegible] بزی مکید ۴۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم بجوشانند تا خمس بخار گردد و بعد صاف کرده بیفزایند شربت شاهتره ۱۰۰ گرم و در امراض جلدی در یک شبانه روز پیاله پیاله بنوشند

عصیر مصفی بگیرند برگ کاسنی برگ شاهتره برگ جرجیر برگ کاهو مکید یک جزو در هاون حجر بکوبند و با فشار عصیر آن را گرفته و در محل مرطوبی با کاغذ صاف نمایند و ۱۲۰ گرم این مصفی را مانند عوامل مصفیه در اقسام پسوریازیس و دوانیم در یک روز بنوشانند و مدتی آن مداومت کند

شربت مصفّی معمول مارژولت بگیرند شراب قرمز ۱۲۰۰ ریشه اشنان برگ ارنیکا برگ شبدر آبی برگ شاهتره مکّی ۱۲ ریشه کاپر ریز چوب چینی گل اقطی چوب گایاک چوب صاصفراس مکّی ۳۰ پیر دو وو (رجل البقر) ۳ مخلوط کرده بجوشانند و ۷۵۰ جزء شکر سفید بیفزایند و صاف کنند و در حمّام ماریه بقوام شربت تبخیر نمایند و حفظ کنند در هر ۱۰۰ گرم این شربت پس از ساخته شدن ۲ گرم اغانیات مایع افزایند و از ۱۵ تا ۴۰ گرم در دفع اقسام خنازیر استعمال مینمایند

ربّ مصفّی معمول ورژی بگیرند لوف پاسپانس برگ اشنان چوب ریزه کرده گایاک مکّی ۱۰۰۰ گرم سنا ۲۵۰ گرم عسل قند مکّی ۵۰۰۰ گرم آب ۵۰۰۰ گرم مطابق معمول ربّ سازند در اخذ کلالات سفلیسی روزی سه قاشق کوچک بیاشامند

تیزن معرّق بگیرند آب جوش ۱۰۰۰ گرم گاوزبان بادرنجبویه مکّی ۵ گرم مدّت یک ساعت دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم شربت شقایق افزوده متدرجاً بنوشند

تیزن ضدّ پسوریازیس بگیرند ریشه لوف ریشه پاسپانس مکّی ۱۰ گرم یاسمن بری ۵ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب جوش مدّت چهار ساعت بخیسانند و صاف کرده ۶۰ گرم شربت عسل افزوده متدرجاً در عرض روز بیاشامند

تیزن مدرّ بگیرند فلفل گوش پاسپانس مکّی ۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم کنند و صاف کرده ۱۰۰ گرم شربت ساده و ۳۰ گرم استات آمونیاک افزوده در عرض روز بتدریج بنوشند

شمشاد

شمشاد (شمشار) ع **بقس** ن **بوئیس** ل **بوکزوس** ی **پوکزوس** درختی است از طایفه **اوفوربیاسه** و همیشه سبز در بستانها انرا غرس میکنند و در غالب جنگلها فراوان است بوی سمّی غیر مطبوعی از ان متصاعد میگردد و در طب چوب و ریشه و پوست ریشه و برگ این درخت را مانند معرّقات در دفع سفلیس خراجی و روماتیسم استعمال میکنند و انرا بدل گایاک میدانند و غالباً مغلی پوست این درخت را تجویز مینمایند که ۵۰ گرم انرا در ۱۰۰۰ گرم آب میجوشانند و استعمال میکنند در ۱۸۲۹ میلادی یکی از دانشمندان الکلوئیدی از ان استخراج نمود موسوم به **بوکزین** و در ممالک ایطالیا سولفات الکلوئید را بدل سولفات کنین استعمال مینمایند و یکی از مصنّفین می نویسد برگ شمشاد مسهل و چوب و ریشه ان معرّق است

عصارهٔ ریشه شمشاد بگیرند ریشه شمشاد ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ ریشه را نیم کوب کرده با ۳ جزء الکل خمیر کنند و پس از ۱۲ ساعت بفشرند و باقی مانده الکل را روی تفاله ریخته نیز پس از ۱۲ ساعت بفشرند و صاف نمایند و مصفاها را مخلوط کنند و بواسطه تقطیر در حمّام ماریه الکل را بگیرند و بعد تبخیر نمایند تا بغلظت عصارهٔ نرم

درس شصت و یکم شنگ و بعضی عوامل مشابه آن

در این درس بیان مینمائیم شنگ و اسید سالیسیلو و اسید سالیسیلیک و ترکیبات آن و سالاستول و سالوفن و کانتسا و پالو تاد شیما فیلا و کولتیر یادا

شنگ یا **لحیة التیس** (**اولمر**) (**رن دپره ملکه چمن**) که **اسپیره اولماریا** نباتی است از طایفه **روزاسه** و از جنس **اسپیرایه** و گیاه شنگی است که در جاهای دارای ضی مرطوب کنار رودخانه ها فراوان است و همه اجزاء این نبات را در طب مانند مدرات در دفع استسقای مفصلی و سایر اقسام استسقا که مربوط با امراض قلب باشند استعمال میکنند بخصوص گل و اسانس آنرا

اسانس شنگ که اسید سالیسیلو نیز نامیده میشود عبارت از مایعی است بی رنگ و بوی عطر نام تلخ از آن متصاعد میگردد و در آب بمقدار کم محلول است ولی در الکل و اتر بخوبی حل میشود

عرق شنگ بگیرند شاخه های خشک و گلدار شنگ ۱ جزء بقدری آب سرد بریزند که روی آنها را بگیرد و بگذارند چند ساعت بماند و بعد تقطیر کنند و دو جزء مقطر اخذ نمایند

تیزن شنگ معمول ور یوت بگیرند برگ و گل شنگ ۱۰ تا ۳۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در استسقا پیاله پیاله بنوشند

شربت شنگ معمول تروسو بگیرند از یک طرف برگ و ساقه و گل شنگ ۹۰۰ گرم آب مقدار کافی مدت چند ساعت بخیسانند و بعد تقطیر کنند و ۱۰۰۰ گرم مقطر اخذ نمایند و تفاله را که در حمام ماریه اسباب تقطیر میباشد تبخیر کنند تا به ۵۰۰ گرم برسد و در حالتی که داغ است صاف نمایند و محصول مقطر را با این مصفی بیفزایند و در ظرف در بسته ریخته و در حمام ماریه ۲۹۰۰ گرم قند در آن حل نمایند

اسید سالیسیلیک (**اسید امینوئیک**) این اسید محلول در ۵۰۰ جزء آب و ۲/۵ جزء الکل و ۲ جزء اتر و از عوامل انتی سپتیک قویه میباشد و درجه حرارت بدن را تنزل میدهد و در دفع روماتیسم حاد و نقرس حاد بمقدار ۴ تا ۸ گرم در عرض روز مستعمل و از ۲ تا ۴ گرم در دفع روماتیسم کهنه مزمن و نقرس مزمن نیز مستعمل است و آنرا باین طریق استعمال میکنند در هر دفعه از ½ گرم تا ۱ گرم در یک پیاله آب سرد و یا شربت یا شیر قهوه حل کرده مینوشانند و یکی از دانشمندان این اسید را در روماتیسم مفصلی سوزاکی و ترکیبات حاد روماتیسم و نقرس بی اثر میداند و در حمیات تیفوئید و حمیات حرداری و ذوسنطاریا بمقدار ۴ تا ۶ گرم نیز مستعمل و مفید است

سالیسیلات سود این جسم که محلول در دو وزن آب سرد است در خواص مذکوره در فوق مانند اسید سالیسیلیک بلکه اقوای از آن میباشد و بهمان مقدار در همان مواقع استعمال میشود و یکی از دانشمندان میگوید سالیسیلات سود را بمقدار زیاد مثلا هر دو ساعت فاصله یک گرم باید

اسید سالیسیلیک و سالیسیلات سود

استعمال نمود تا بخوبی اثر کند و طریقه استعمال آن نیز مانند اسید سالیسیلیک محلول در آب سرد و یا شربت
قند و یا سرد با شیر قهوه است و طبیب باید در استعمال سالیسیلات سود همواره مراقب باشد زیاده
از ۶ تا ۸ روز نبد و بانقطاع بر آن مداومت نکند و در امراض کلیه آنرا تجویز ننماید زیرا که در این صورت
خروج آن از این معبر غیر ممکن خواهد بود و بواسطه پرکلورور آهن وجودش را در بول میتوان معاینه
نمود که چون چند قطره این ملح در بولی که دارای سالیسیلات سود باشد بریزند بول بنفش رنگ میگردد
یکی از دانشمندان در دفع حمره ۶ گرم سالیسیلات سود را در مدت ۲۴ ساعت استعمال کرده و تمجید
مینماید و در همین بین با محلول آن محل متورم را تغسیل میکند و مصنف در دفع ذات الجنب و ورم بیضه سود را بحجم
بمقدار ۶ گرم و زیادتر در عرض شبانه روز اثرهای نیکو از این ملح مشاهده کرده است

اسید سالیسیلیک در دفع تعفن قوی تر از اسید فنیک است و علاوه بوی متعفن اثر ندارد و مانند آن
محرق نیست و در خارج گرد آنرا بروی پنبه محلوج پاشیده و جراحات بخصوص شانکر ساده را دفاده
مینمایند و محلول الکلی در گلیسرین آنرا از ۱ در ۱۰ و یا ۱ در ۱۰۰ بطور مضمضه و غرغره و ودرق و تغسیل استعمال
میکنند

دستور نسخ اودیه اسید سالیسیلیک و سالیسیلات سود

پوماد سالیسیلیک معمول واکنر بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ الکل ۸۵ درجه
۳۰ پیه مذاب ۱۰ اسید را با الکل مخلوط نموده و با پیه داخل نمایند و جراحات غانغرانائی متعفن را افاده کنند

محلول سالیسیلیک معمول مولر بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ گلیسرین ۲۹
آب ۹۰ اسید را در گلیسرین حل کرده و آب را بیفزایند و جراحات غانغرانائی متعفن را با این محلول شسته
و نفاده نمایند و در ورم دهان جراحتی (قرحه دهان) و موکه مضمضه و غرغره کنند

پوسیون سالیسیلیک معمول موری بگیرند اسید سالیسیلیک
۱ گرم مسحوق صمغ عربی مسحوق قند مکرر ۱۰ گرم عرق بهار نارنج ۲۰ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم قند و صمغ را مخلوط کرده
و اسید را بیفزایند و بعد آب مقطر را افزوده صلایه کنند و در آخر عرق را مخلوط نمایند و در این پوسیون
اسید بتمامه حل نمیگردد و مقدار اسید را میتوان ۴ گرم و زیادتر نمود و در اختلالات تعفنی با قاشق آش
خوری مدت رجا بنوشند

محلول مرکب سالیسیلیک بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ فوسفات سود ۳ آب صاف
۵۰ مخلوط کرده صلایه کنند و چون جراحات را با این محلول رفاده نمایند سیکاتریس بزودی حاصل میگردد

ذرور دافع تعفن معمول ژانل بگیرند اسید سالیسیلیک ۳ نشاسته مسحوق
۱۰ طلق مسحوق ۸۷ مخلوط نمایند و در عرق متعفن پاها ذرور کنند

پنبه سالیسیلیک عساکر المان بگیرند اسید سالیسیلیک ۱۰۰ الکل ۹۰ درجه
۱۰۰۰ گلیسرین ۶۰ حل کنند و پنبه محلوج را در محلول آلوده کرده بعد آنرا می‌فشرند و در روی طناب آن
انداخته تا بخشکد و هر سربازی باید از ۲ تا ۳ گرم این پنبه را که در حقه کوچکی محفوظ است با خود داشته باشد

درس شصت و یکم

محلول سالیسیلیک بوره بگیرند اسید سالیسیلیک سوبرات سود ملکه ۵ آب ۱۰۰ مخلوط کرده صلاف کنند و جراحات متعفن را با این محلول شستشو داده نمایند و در قرحه دهان و غانغرایای ان و موگردهان را بشویند

محلول سالیسیلیک معمول ژانل بگیرند اسید سالیسیلیک ۵ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ حل کنند و در دفع پیسوپا از پس صبح و عصر تغسیل نمایند

زرورق دافع سوزاک بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ تعفین عصاره تریاک ۴ گلاب ۱۵۰ اسید را در تعفین حل کرده و گلاب را بیفزایند و پس از هر دفعه که مریض شاش میکند زرق نمایند

نطول دافع دیفتری معمول سیمون بگیرند اسید سالیسیلیک ۰٫۵ سانتی گرم مغلی ادکالیپتوس ۰٫۵ گرم گلیسرین ۳۰۰ گرم الکل ۱۲ گرم مخلوط کنند و با شرپ باغانت مرض بیوی که اخوای مبتلی به غشای کاذب نطول نمایند

مخلوط دافع اگزمای سر معمول لاسار بگیرند اسید سالیسیلیک ۲ گرم تعفین صمغ حنظل ۵ گرم وازلین ۱۰۰ گرم و میتوان ۵ گرم اکسید دوزنگ بقدری نشاسته بر این مخلوط افزود که غلظتی حاصل کند و در دفع امپتیگو بجای وازلین میتوان لانولین استعمال نمود

گلیسره سالیسیلیک معمول شوبر بگیرند اسید سالیسیلیک ۵ گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم جوهر مانند را و ۲۵ گرم در دفع اگزمای جلد مو را تمریخ کنند

شربت سالیسیلیک بگیرند اسید سالیسیلیک خالص ۳ شربت بهارنارنج ۴۰۰ شربت ساده

شراب سالیسیلیک بگیرند اسید سالیسیلیک خالص ۳ شراب موسکا ۱۰۰۰ مخلوط کنند

قرص سالیسیلیک این قرص را مطابق معمول هم با اسید سالیسیلیک و هم با سالیسیلات سود میسازند بطریقی که هر قرصی ۲۵ میلی گرم اسید و یا ۵۰ میلی گرم سالیسیلات دارا بود

پوسیون سالیسیلات سود (پوسیون ضد مفصلی)

معمول ژانل بگیرند سالیسیلات سود ۴ تا ۶ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم روم یا کنیاک ۲۰ گرم حل کرده مخلوط نمایند در دفع روماتیسم مفصلی حاد و روماتیسم عضلانی حاد و یا مزمن و نوبات دبول دیمی امانیا که هر ساعت یک قاشق اش خوری تا نصف پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند میتوان در ابتدا ۹ گرم سالیسیلات استعمال کرد بشرط آنکه از فردای آن هر روزی یک گرم کسر نمایند

پوسیون سالیسیلات سود معمول مصنف بگیرند سالیسیلات سود ۴ گرم بی کربونات سود ۲ گرم آب معقدار کافی شربت پوست نارنج ۱۵۰ گرم ابتدا بی کربونات را در مقدار کمی آب حل کرده و بعد سالیسیلات را افزوده حل نمایند و با شربت مخلوط کنند و محصول را چهار قسمت کرده هر دو ساعت فاصله یک قسمت بنوشند و مصنف این پوسیون را در وقتی معمول میدارد که معده تحمل سالیسیلات سود را نکند

محلول سالیسیلات سود معمول سه بگیرند سالیسیلات سود ۳۰ گرم آب صاف ۳۰۰ گرم حل کنند و در نقرس حاد و روماتیسم حاد روزی چهار قاشق و نیم ناشتا قاشق غذا

بیاشامند و هر قاشق را در هنگام آشامیدن با نصف پیاله آب سرد مخلوط کنند و پس از آنکه اوجاع برطرف شد نزدیک قاشق کم کنند و پس از هشت تا پانزده روز دو قاشق کسر نمایند و در نقرس مزمن سه قاشق در عرض روز استعمال کنند و تا زمانی که تهیجات تمام شده و اوجاع برطرف گردند بر این سه قاشق مداومت نمایند و پس از آن تا یک زمانی روزی دو قاشق بیاشامند و بهتر است که سالیسیلات را در هنگام غذا استعمال نمایند و هرگاه موجب تهوع شود جهت دفع آن قهوه و یا کمی عرق کشمش بنوشند

سالیسیلات بیسموت را در حرف با در ذیل بیسموت بیان کرده‌ایم و سالیسیلات فنیل را در حرف فا و سالیسیلات کینین را در حرف کاف و سالیسیلات لیتین را در حرف لام ذکر خواهیم نمود

سالاستول (سالیسیل استول) این جسم را که بشکل سوزنهای کوچک متبلر میباشد از اثر مونوکلرواستون در روی سالیسیلات سود حاصل میکنند و غیر محلول در آب و محلول در الکل است بخصوص در صورتیکه گرم باشد و مخصوصاً از عوامل انتی سپتیک معوی است و اثرات بالاتر از سالول و در امعا تجزیه شده و مبدل به اسید سالیسیلیک و استول میگردد و مقدار شربت آن از ۱ تا ۳ گرم است در عرض روز و یکدره ۲۰ تا ۳۰ گرم روغن بیدانجیر حل کنند و در دفع اسهالهای کولرائی شکل و روماتیسم مفصلی حاد از اثرات تمجید مینمایند

سالوفن (سالیسیلات د استیل پارامید و فنول) بشکل قطعات کوچکی است متبلر و بی رنگ و بی بو و تقریباً غیر محلول در آب سرد و محلول در الکل و بواسطه قلیائیات بعناصری که از آنها مرکب شده است تجزیه میگردد و مانند سالول و نفتول از عوامل انتی سپتیک معوی است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۶ گرم بطور سفوف

کائنسا عبارت است از ریشه **سیپوکوکا انگیفوگا** که درخت کوچکی است از طایفه **روبیاسه** و در برزیل و جزایر انتیل عمل میاید و این ریشه منشعب و مرکب از ریشه‌های کوچکی استوانه‌ای که طول آنها تقریباً یک قدم است و پوست این ریشه‌ها اسمر اللون و کمی ثخین و دارای شکافهای سطحی و احاطه میکند جسم خشبی را که سفید رنگ است و کساده این جسم را چون در زیر لوپ نگاه کنند سوراخهای کوچک در آن دیده میشود و بسهولت این جسم را از پوستش میتوان جدا کرد و بوی ریشه کائنسا فی الجمله شبیه بوی ریشه جلب است و طعم آن بشدت تند و تلخ و خیلی مکروه بخصوص پوست آن کائنسا موافق تجزیه بعضی از دانشمندان دارای مواد ذیل است ماده دسم سبز و اسید کائنسیک و ماده زرد عصاره تلخ و ماده ملونه لزج و اسید کائنسیک که مرکب از اکسیژن و کربون میباشد عبارت است از ماده عامل کائنسا

ریشه کائنسا را در مملکت برزیل مانند مدرات استعمال میکنند و یکی از عوامل مدره در سیتیک است و در امراض استسقا مفید و نتایج نیکو از شربت آن در این امراض ذکر کرده‌اند و مقدار شربت مسحوق کائنسا از ۱/۵ گرم تا ۲ گرم که در عرض روز بصورت حب استعمال میکنند و تیزن و عصاره و تعفین و شراب کائنسا را در طب تجویز مینمایند

تیزن کائنسا معمول فرانسوا بگیرید پوست ریشه کائنسا ۸ گرم آب سرد ۲۵۰ گرم

مدت هشت ساعت بخیسانند و بعد چند دقیقه جوشانده صاف کنند و در روز دو دفعه بنوشند

عصاره کائنسا بگیرند ریشه کائنسا ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ مطابق معمول عصاره سازند مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۵ دسی گرم است بطور حب

تعفین کائنسا بگیرند ریشه کائنسا ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ ریشه را نیم کوب کرده مدت ده روز در الکل بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این تعفین از ۵ تا ۲۰ گرم است

شراب کائنسا بگیرند ریشه کائنسا ۱ شراب مالاگا ۱۰ مدت هشت روز بخیسانند و صاف کنند و از این شراب در عرض روز با قاشق کوچک گاه گاه بیاشامند

شربت کائنسا بگیرند شربت ساده ۵۰۰ گرم عصاره الکلی کائنسا ۳/۵ گرم عصاره را در کمی آب حل کرده صاف نمایند و با شربت در صورتیکه در حالت جوش بود مخلوط کنند و بگذارند سرد شود و ۳۲ گرم این شربت دارای ۲۰ سانتی گرم عصاره است

معجون کائنسا معمول فوکیر بگیرند مسحوق کائنسا ۶ گرم مسحوق صمغ عربی ۱/۵۰ گرم عسل مقدار کافی معجون سازند و در یک یا دو دفعه در عرض روز تناول نمایند و **فوکیر** از شرب این معجون در دفع اقسام استسقا تمجیدات زیادی میکند و میگوید اثر آن عرض نقصان یاقیرو شکم شفا حاصل میگردد و در استسقای حاد که منتج از حصبات شودی بخصوص اسکارلتین باشد و نیز در صورتیکه استسقا با ورم معده و یا امعا همراه بود استعمال این معجون را منع مینماید

بالوتا لاناتا (بالوتای مخملی) نباتی است از طایفه **لبیه** و بومی سیبری که در المان نیز زراعت میکنند و اطبای المان و روس از او در دفع نقرس تجویز مینمایند و از او و نیز است که مدر و معرق هم میباشد و نیز از او در دفع رماتیسم و ذات الجنب استعمال میکنند و بیشتر تیزان این نبات را بمقدار ۱۵ گرم در ۵۰۰ گرم آب بکار میبرند و یکی از دانشمندان المان در دفع استسقای اسکارلتین از آن تمجید مینماید

بالوتا نیگرا (بالوتای سیاه) که در اطراف جاده ها بطور فراوان میروید در دفع هیستری و مالیخولیای عراقی معمول یکی از دانشمندان است

شیمافیلا او مبلاتا این گیاه که از طایفه **پیرولاسه** است از برگهای تازه آن بوی مخصوصی متصاعد میگردد و طعم آنها عفص و تلخ ولی خیلی مطبوع است و در ریشه و ساقه این گیاه دارای طعم حادی میباشند و چون برگ آنرا قیمه کرده بروی جلد منطبق سازند مانند محمر احداث میکند و جوشانده این برگ را مانند مدرات و مقویات استعمال مینمایند

مغلی شیمافیلا بگیرند برگ شیمافیلا ۳۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم بجوشانند تا ۵۰۰ گرم باقی ماند و صاف کنند و از ۶۰ تا ۹۰ گرم این جوشانده را سه یا چهار دفعه در عرض روز بیاشامند

گولتریا (ونتر گران) از نباتات طایفه **اریکاسه** و بومی **نول ژرسی** و دارای اسانسی است که مانند مدرات اثر میکند و **تروسو** اثر این اسانس را مانند سالیسیلات متیلن میداند

شصت و دوم در شیرین بیان و بعضی عوامل ملینه و اشباه آن

بقول کلی عوامل ملینه ادویه را گویند که انساج را رخو کرده و بر لینت و ملایمت آنها بیفزایند و از
تقلص شان کاسته و حساسیت شان را کم کنند و این عوامل که هم از سلسله نباتی و هم از سلسله حیوانی میباشند
دارای دو صنف متمایز اند یکی عوامل ملینه لعابی و دیگری عوامل ملینه دهنی و عوامل ملینه نباتی عبارتند از
صمغ عربی و کتیرا و برزکتان و ختمی و خبازی و پنیرک و گاوزبان و بنفشه و حشیشة السعال و سوس و
جو و ثیل و برنج و بلغور و قند و اقسام نشاسته و اقسام زیت و عوامل ملینه حیوانی عبارتند از شحوم
و سریشم و سفیده تخم مرغ و روغن تخم مرغ و عسل و شیر و گلیسرین و غیره

ما در این جا سوس و ختمی و خبازی و پنیرک را بیان میکنیم و صمغ و کتیرا را در حرف صاد و قند را در حرف
قاف و کتان و ثیل و جو و برنج و بلغور را در حرف کاف و گلیسرین و سریشم و اقسام زیت و شحوم را در حرف
کاف و هم چنین گاوزبان و حشیشة السعال را در حرف کاف و نشاسته را در حرف نون ذکر خواهیم نمود و
بنفشه را در حرف با در ذیل بنفشیان و تخم مرغ و شیر را نیز در حرف با در ذیل پپتون بیان کرده ایم و عناب
و انجیر و مویز نیز از عوامل ملینه نباتی میباشند و آنها را در حرف عین ذکر خواهیم نمود

شیرین بیان (جهک مُتکی) ع سوس ف رِگلیس ل گلیسیرهیزا گلابرا نباتی است از طایفه **لگومینوز** و در بیشتر ممالک ایران و در جنوب فرنگستان فراوان
و در ریشه آن که معروف به **اصل السوس** است از جانب خارج اسمر اللون و جوفاً زرد و دارای
طعم شیرین گوارائی است که قدری تندی دارد و یکی از دانشمندان وجود مواد ذیل را در آن ثابت کرده گلیسیر
یزین نشاسته اسپاراژین زیت سقزی البومین و املاح و **سوبران** تیزی این ریشه را نسبت به
زیت سقزی میدهند

گرد اصل السوس مطابق کدکس بگیرید اصل السوس خشک مقدار منظور و بطور قطعات
نازک ببرند و در گرم خانه خشک کنند و نرم بکوبند و از موی ابریشمی ۱۲۰ بیرون کنند و تفاله را از موی نمره
۱۲۰ خارج نسازند و از ۱۰۰ جزء ریشه از گرد نمره اول ۷۵ جزء و از نمره دوم ۹۲ جزء بدست می آید و این گرد از
عوامل ملینه است که فی الجمله مدر است و بیشتر برای در ساختن حبوب پوشاندن طعم ادویه تلخ و حموضه بکار
میبرند

تیزن شیرین بیان ایضاً مطابق کدکس بگیرید اصل السوس قطعه قطعه کرده ۱۰
گرم آب ۵۰۰ گرم مدت ۴ ساعت بخیسانند و صاف نمایند و میتوان در این تیزن بجای اصل السوس از ۴
تا ۵ دسی گرم گلیسیریزین استعمال نمود که مقدار مذکور را در ۵۰۰ گرم آب حل کرده مانند تیزن استعمال نمایند در هر
صورت تیزن اصل السوس از عوامل ملینه است که فی الجمله مدر است

عصاره اصل السوس مشهور به رب السوس مطابق کدکس
بگیرید اصل السوس قطعه قطعه کرده آب مقطر ریشه را مدت ۱۲ ساعت در ۳ جزء آب بخیسانند با

فشار صاف کنند و تفاله را در باقی مانده آب خیسانید نیز با فشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کنند و بگذارند ته نشین شود و صاف روی آنرا بواسطهٔ عمل انحراف برداشته در حمام ماریه بغلظت عصارهٔ نرم تبخیر نمایند و این عصاره نیز از عوامل ملینه است که فی الجمله مدر است

گلیسریزین (گلیزین) امانیاکی مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند اصل السوس ۱۰۰۰ آب ۳۰۰۰ اسید سولفوریک تقریباً ۲۰ امانیاک مایع تقریباً ۵۰ ریشه را در آب بخیسانند و مقدار آب هرچه کمتر باشد بهتر است و بعد با فشار صاف نمایند و مصفی را بجوشانند و بگذارند سرد شود و بعد صاف کنند و مقداری اسید سولفوریک ابدا ربر مصفی افزایند و بگذارند رسوب کند و این رسوب را با آب سرد شسته و بعد آبی که دارای مقداری امانیاک بود حل نمایند و محلول را صاف نموده و در بشقابها گسترانیده در گرم خان تبخیر نمایند حفظ کنند و محصول عبارت است از گلیسیریزینات امانیاکی خالص که اموریف و رنگ آن اسمر تیره است و موافق قاعده مذکوره از ۱۰۰ جزء ریشه از ۶ تا ۷ جزء گلیسیریزین بدست می آید

گلیسیریزین را که گلیزین نیز می نامند در همه استعمالات و اسانس میتوان بجای رب السوس استعمال نمود و ده دسی گرم از آنکه در ۱۰۰ گرم آب حل کنند طعم شیرینی بر آب می دهد مثل آنکه ۲ گرم رب السوس را حل کرده باشند و بمقدار چند دسی گرم در نهایت خوبی طعم ادویه تلخ و مطبوع را میپوشانند و ۱۲ جزء آن تلخی یک جزء سولفات کینین را باطل مینماید

عجین اسمر اللون سوس مطابق کدکس

بگیرند رب السوس ۱۰۰ صمغ عربی ۱۵۰۰ قند ۱۰۰۰ آب ۲۵۰۰ عصارهٔ تریاک ۲/۸۰ رب السوس را در آب حل کنند و بدون فشار صاف نمایند و قند و صمغ را بر مصفی افزوده و بعد عصاره را در مقداری آب حل کرده بیفزایند و محصول را در حمام ماریه تبخیر نمایند و متصل بهم زنند تا بقوام عجین غلیظی رسد و بروی سنگ مرمری که قدری چرب باشد بریزند و بشکل قطعات مربع کوچک ببرند و حفظ کنند و این عجین که از عوامل مسکن است و در نزله و نشبا استعمال میشود ۱۰۰ گرم آن تقریباً دارای سه سانتی گرم عصارهٔ تریاک است و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم

عجین اسود اللون سوس (رب السوس صمغی) ایضاً مطابق کدکس

بگیرند رب السوس ۱ صمغ عربی ۶ قند ۴ آب ۷ رب السوس را در آب حل کنند و بدون فشار صاف نمایند و صمغ را در مصفی حل کرده و بعد قند را بیفزایند و در حمام ماریه حرارت دهند و بهم زنند تا حل گردد و کف آنرا بگیرند و بعد بروی سنگ مرمری که قدری چرب بود بگسترانند و بشکل قطعات مربعی که ۵ میلی متر قطر شان باشد ببرند و میتوان این عجین را با ۱۲ هزارم وزنش مسحوق ایرسا معطر نمود و این مسحوق را قبل از انجام عمل باید بر آن افزود و یا آنکه نصف هزارم اسانس انیسون و یا اسانس لیمو را در قدری الکل حل کرده و قطعات عجین را در قوطی ریخته و محلول را در آن داخل نموده حفظ کرد و این عجین نیز از عوامل ملینه است که در نزله و نشبا مستعمل است

عصارهٔ صمغی سوس معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند اصل السوس نیم کوب کرده ۲۰ آب مقطر سرد مقدار کافی صمغ سنگال ۱ مسحوق ریشه را در دالتی در پرداسمان داخل کرده و آب مقطر را روی آن بریزند و اخراسکید در روی آن می بریزند تا در آن داشته و صمغ را در آن حل کنند

و محصول را در حمام ماریه بغلظت عصارهٔ نرم قوام آورند و محلول صمغ را بآن افزوده نیز تبخیر نمایند تا بقوام عصارهٔ غلیظی برسد و بعد بشکل استوانه‌های ۰٫۱ گرمی این عصاره را ترتیب داده و در گرمخانه خشک کنند و مقدار شربت این عصاره از ۰٫۱ تا ۰٫۲ گرم است

قرص الوزرا (قرص صدری سویسی) مطابق دستور العمل ثیسارد

بگیرند مسحوق ایرسا ۵ مسحوق انیسون ۱۰ مسحوق اصل السوس ۱۴ رب السوس ۱۲۵ مسحوق دار قند ۸۷۵ آب مقدار کافی مطابق معمول خمیر متحد الاجزائی سازند و قرصهای ۱ تا ۵ دسی گرمی از آن ترتیب دهند

سوس بری ثامانیک (زکیریتی ابروس پرکاتوریوس)

از نباتات طایفهٔ لگومینوز که از جنس پاپیلیوناسه است باین اسم نامیده میشود و در طب تخم این نبات را در دفع ورم ملتحمهٔ مزمن استعمال میکنند و مادهٔ عامل آنرا زکیریتین بنام میدانند

غسول زکیریتی

بگیرند تخم زکیریتی ۱ گرم آب ۵۰۰ گرم مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و صاف کرده چندین دفعه در عرض روز چشم را بشویند

خبازی (پ خبره ت موو ل مالوای الثاءا)

نباتی است از طایفهٔ مالواسه و بر دو قسم است صغیر و کبیر قسم صغیر را باسم عام خبازی (پ خبره ل مالوا روتوند یفولیا) میدانند و قسم کبیر (ملوخیا پ پنیرک ل مالوا سیلوستریس) نامیده میشود و بیشتر قسم کبیر را در طب استعمال مینمایند و هر دو قسم از عوامل ملینه و ملطفه میباشند و برگ آنها که یک جزء از اسپرس ملین است بشکل مغلی ملین و ضماد استعمال میگردد و گل آنها که ای از غوانی میباشد یکی از چهار گل صدری است و عموماً اجزاء این دو نبات را مطبوخ و تیزن و غسول و نطول و حقنه معمول میدارند

تیزن خبازی مطابق کدکس

بگیرند گل خبازی ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند ملینات صدری تدریج بنوشند و آب صمغ را از این تیزن ترجیح میدهند

خطمی (ت کیمو ل التا او فیسینالیس (بیما لوا))

نباتی است از طایفهٔ مالواسه و دیسقوریدوس باسم عام التیا آنرا ذکر کرده است و ریشهٔ خطمی دارای صمغ و نشاسته و مادهٔ ملونه زرد و البومین و اسپاراژین و قند متبلور و دهن ثابت میباشد و در طب ریشه و برگ و گل آنرا استعمال میکنند و در خارج ریشه و برگ خطمی را در ترکیب غسولات و نطولات و کحلها و حقنه‌ها و ضمادها داخل مینمایند و این گاه چون در آب مقدار زیادی لعاب میکند لهذا در دفع اوورام آنرا بکار میبرند و مخصوصاً در دفع زکام مستعمل است و چون ریشهٔ خطمی را خوب شسته و پاک کنند یا آنکه از آن حرزها سازند در دست اطفال شیرخواره دهند که بخایند تا غالباً تسهیل خروج دندان مینماید

گرد ریشهٔ خطمی مطابق کدکس

بگیرند ریشهٔ خطمی مقدار منظور مقشر کنند و بشکل قطعات نسبتاً نازک ببرند و در گرمخانه خشک کنند و نرم بکوبند و از موی ابریشمی ۱۴۰ الی ۱۵۰ عبور دهند و تا آنکه از خشکی که باقی میماند دور بریزند و محصول را حفظ کنند و از ۵ جزء ریشه ۴ جزء گرد بدست

تیزن گل خطمی مطابق کدکس بگیرند گل خطمی ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند ملینات صدری تدریج بنوشند و ابصمغی را از این تیزن نباید ترجیح داد

تیزن ریشهٔ خطمی ایضاً مطابق کدکس بگیرند ریشه خطمی ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند ملینات تدریج بیاشامند

نطول خطمی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ریشه خطمی ۳۰ گرم نیم کوب کرده و مدت نیمساعت در مقداری آب بجوشانند که ۱۰۰۰ گرم جوشانده بدست آید صاف کنند و این نطول یکی از ملینات بسیار مستعمل است

نقوع ریشهٔ خطمی معمول مصنف بگیرند ریشه خطمی ۱۰ گرم آب سرد ۱۰۰۰ گرم ریشه را مقشر کرده خورد خورد کنند و در آب سرد ریخته در دو سه ساعت صاف روی آنرا بعوض آب گرم بنوشند

شربت خطمی مطابق کدکس بگیرند ریشه خشک خطمی ۵ آب ۲۵۰ شربت ساده ۱۵۰ ریشه را خورد کرده و مدت ۱۲ ساعت در آب سرد بخیسانند و بدون فشار صاف کنند و مصفی را با شربت مخلوط نموده بجوشانند تا در حالت جوش ۱/۲۶ درجه نشان دهد و حفظ نمایند و این شربت از عوامل ملینه است

غرغرهٔ ملین بگیرند ریشه خطمی ۱۰ گرم عسل مصفی ۳۰ گرم ریشه را نیم کوب کرده و در مقداری آب بجوشانند که مصفای آن ۲۰۰ گرم بود و عسل را بر مصفی بیفزایند و این غرغره از ملینات بسیار مستعمل است

قرص خطمی مطابق کدکس بگیرند گرد ریشه خطمی ۱۰ قند مسحوق ۱۰۰ لعاب کتیرا ۵ گرم خطمی را با هم و دنش قند مسحوق مخلوط کرده و از مویز موئی بیرون کنند و لعاب باقی مانده قند را مخلوط نموده خمیر متحدالاجزائی سازند و قرصهای یک گرمی ترتیب دهند این قرصها از ملینات صدری میباشند

اسپس صدری بگیرند گل خبازی گل خطمی برگ گل شقایق گل سد و شاگل حشیشة السعال گل بوبون سفید گل بنفشه مکن ۱ جزء مخلوط کنند

تیزن صدری معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند اسپس صدری ۱۲ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و ۵۰ گرم شربت ساده افزوده تدریج بنوشند

حرف ص

درس شصت و سیوم — صبر و محصولات آن

ع صبر (صبارا) پ صبر (چادروا) ت الوئس لی الوئه عبارتست از عصیر جامدی که از چندین قسم نبات موسوم به **الوئه** استخراج میکنند مخصوص از **الوئه فولیاتا** و این نبات در عربستان و در هندوستان و در افریقا و در امریکا میروید سایر اقسام **الوئه** که این ماده را انها اخذ مینمایند عبارتند از **الوئه اسپیکاتا** و **الوئه لنگوا فورمیس** و **الوئه**

صبر

الوئِنگاتا وغیره و همهٔ این اقسام از طایفهٔ **لیلیاسه** اند و برگهای اصلی آنها ثخین و لحمی و اضلاع آنها مضرّس خاردار و دارای عروق مخصوصی میباشند ممتلی از عصیر تلخ که خشک شده آن عبارت از صبر است و گل این نباتات انبوبه و اغلب زرد و شفتی و مانند سنبله است و وی به نبال درازی که از مرکز برگها خارج شده و طریقهٔ استخراج صبر بخوبی معلوم نیست و در ممالک مختلفه که آنرا حاصل میکنند مختلف است و نوعاً در تجارت سه قسم صبر متداول میباشد یکی صبر سقوطری و دیگری صبر باربادو و سیومی صبر کاپ

صبر سقوطری عبارت از عصیر است غلیظ و ثخین و آنرا از برگهای **الوئه سوکوترینا** گرفته است از طایفهٔ **لیلیاسه** و از محصولات جزیرهٔ سقوطره استخراج مینمایند و این قسم صبر نرم و یا خشک و شفاف و یا کدر (صبر جگری) است و صبر خشک شکننده و قرمز یاقوتی و صبر شفاف قرمز رنگ و صبر کدر جگری رنگ و عموماً صبر سقوطری دارای بوی مطبوعی است شبیه به بوی مرّ و طعم آن بسیار تلخ و کناره آن مثل بلور و گرد آن زرد طلائی و این قسم صبر کاملاً در الکل محلول است و نباید آنرا با صبر کاپ مشتبه نمود زیرا که این قسم پررنگتر از صبر سقوطری است و در روشنائی سبزرنگی در آن دیده میشود و شفافیتش بقدر صبر سقوطری نیست و حدت بویش بیشتر و مطبوعیتش کمتر است و صبر باربادو که صبر ژامائیک نیز آنرا میگویند و از **الوئه وولگاریس** و از **الوئه سینو واتا** اخذ میشود جامد و تقریباً کدر و گاهی شکننده است و رنگ آن قرمز خاکی شبیه برنگ جگر و چون مدتی بر آن بگذرد تقریباً سیاه میگردد و کناره آن کدر و گاهی در آن دانه و بوی آن خیلی تند و شبیه به بوی مرّ در صورتیکه قندی به آن داخل کرده باشند و گرد آن زرد مایل به قرمزی و کدر و این قسم صبر کاملاً در الکل حل نمیشود

بعضی از دانشمندان از صبر مادهٔ استخراج کرده و آنرا **الوئین** نام گذاشته اند و این جسم که عبارت از مادهٔ عامل صبر بود جسمی است زرد کم رنگ و متبلّر و کمی محلول در آب و چهار تا پنج مقابل در اثر قوی تر از صبر است

در بیان اثر فیزیولوژی صبر

صبر یکی از ادویهٔ مسهله بسیار قدیم است و اثر او را اغلب قدمای از اطبا میدانستند ولی بسیار از شراح متأخرین بیان نموده اند چون این دوا را بمقدار کمی یعنی از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم در یک یا دو دفعه در عرض روز استعمال کنند ابتدا مورث یبوست و قولنجهای ضعیفی شده و بعد یک یا چند بار فعل اسهال عارض میگردد و عموماً اثر این دوا خیلی بطور بطوء ظاهر میشود و نادر است که زودتر از پنج شش ساعت بروز کند و اغلب اوقات پس از ۲۴ ساعت ظاهر میگردد و اول علامتی که از استعمال این دوا بروز میکند ازدیاد دفعات تخلیه و سهولت آنها میباشد و در صورتیکه بطوء عمل هضم بواسطهٔ اختلال آلی معده نبوده مورث تحریک اعمال معدی میگردد و هرگاه مدتی بر استعمال این دوا مداومت کنند علامات میل و غلبهٔ خون در آلات کردن خصوصاً واقع اند مشاهده میشود که احساس حرارت و حکه و نیز احساس ثقل در منتها الیه روده ها شده و آلات تولد را بر هیجان آورده و شهوت و میل به مقاربت را زیاد کرده و بر احتقان بواسیر می افزاید و در زنان احساس وجع و ثقل در رحم و ادبه و کلیه ظاهر گشته و بر ترشح رطوبت حیضی افزوده

و موجب قولنجهای رحمی بسیار موجع در هنگام حیض میشود و ترشح خون حیض را زیاد میکند و چون صبر را بمقدار زیاد استعمال نمایند مانند سایر مسهلات در سستیك اثر میکند و الوئین در آثار مذکوره چهار تا پنج مقابل اقوی از صبر میباشد و ده اجزء صبر دارای ۷ اجزء الوئین است

در بیان آثار تراپتیکی صبر و محصولات

صبر یکی از مسهلات در سستیك بسیار نیکو است که در موضع چندان تحریکی نمیکند و چنانچه گفتیم مداومت بر آن موجب میل خون با حشاء واقع در حوض میشود و عروق بواسیری را شکننده میکند و از مسهلات مقویه است که در دفع یبوست طبع و یرقان و مالیخولیای مراقی استعمال آن خیلی شایع و هرگاه انسداد خون بواسیر موجب عروض سوانح خطیره گردد بهترین دواها جهت افتتاح آن صبر است و در دفع احتباس طمث خیلی نافع و یکی از عوامل مصیبه است که در دفع کوتر سیون ماغی و ریوی بسیار سودمند است و نیز از عوامل دافع دیدان است و در زنان مسن که رحم شان از کار باز مانده و در حوامل و در اشخاص مبتلی بر رمل کلیه و مبتلی به احتباس بول نباید استعمال شود

گرد صبر مطابق کدکس بگیرند صبر مقدار منظور خورد خورد کرده و در گرم خانه بخشکانند و صلایه کنند و بدون نخاله از موی یا ابریشمی نمره ۱۰۰ بگذرانند و حفظ کنند و در ذات این گرد بخصوص در تابستان پس از چندی بهم چسبیده و گلوله گلوله میشود و مقدار شربت این گرد جهت تقویت معده از نیم گرم تا یک دسی گرم و جهت اسهال و ادرار حیض و انصراف خون و میل آن بعروق بواسیری و دفع کرم از ۵ تا ۱ دسی گرم است

حب صبر مطابق کدکس بگیرند صبر ۱ گرم عسل مقدار کافی مخلوط کرده ده حب سازند و در تقویت معده ۱ یا ۲ حب قبل از غذا بیاشامند و جهت اسهال و ادرار ۲ تا ۱۰ حب استعمال نمایند و در بیمارستانهای لشکری فرانسه صبر را بدون عسل با کمی الکل ۹۰ درجه صلایه کرده و حبهای یک دسی گرمی می سازند

حب صبر و صابون ایضا مطابق کدکس بگیرند صبر صابون طبی مکد ۱ گرم مطابق معمول ده حب سازند و از ۲ تا ۴ حب جهت اسهال استعمال کنند

حب ملین معمول در انگلیس بگیرند صبر سقوطری عصاره بلادن مسحوق برگ بلادن مکد ۱ گرم مطابق معمول ۵۰ حب کوچك سازند و انها را نقل کنند و در دفع یبوست طبع صاحبان عرق ریزی یک حب صبح و یک حب شب استعمال کرده و مدتی برای مداومت نمایند

حب صبر و ریوند صابونی معمول بوشان بگیرند صبر مسحوق ریوند صابون طبی مکد ۵ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و جهت حصول اسهال از ۲ تا ۶ حب بنوشند و مصنف مذکور این حبوب را در دفع یرقان و تهیج کبد استعمال مینماید

حب صبر و کلمل صابونی معمول بوردش بگیرند صبر کلمل بخار

صابون طبی

صابون طبی مکدره ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و جهة حصول اسهال و دفع کرم از ۲ تا ۵
حب بیاشامند

حب صبر و مر زعفرانی معمول ژائل (حب روفوس)
بگیرند صبر ۱ گرم مر مکی ۵ سانتی گرم زعفران ۲۵ سانتی گرم عصاره افسنتین مقدار کافی مطابق معمول
ده حب سازند و این حبوب را جهة تقویت معده و حصول اسهال و ادرار حیض از ۱ تا ۱۰ عدد در روز
استعمال مینمایند

حب السلامه مطابق انجمن دواسازی بوردو بگیرند مسحوق صبر
مسحوق جلب مکدره ۴ سانتی گرم مسحوق ریوند ۲۰ سانتی گرم الکل ۹۰ درجه مقدار کافی مطابق معمول
۱۰ حب سازند و از ۲ تا ۱۰ حب قبل از غذا بنوشند و یکی از دانشمندان میگوید حب السلامه دکتر **فرانک**
ترکیبی است از صبر زرد باد و عصاره اصل السوس که امروزه بجای عصاره ختمی تنجیر نمایند

حب الحیوة معمول دواسازی المان بگیرند صبر ۱ گرم مسحوق جلب ۵
سانتی گرم مسحوق ریوند زعفران مصطکی صابون سفید مکدره ۱ سانتی گرم شربت صمغ مقدار کافی
مطابق معمول ۱۰ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب یک دفعه قبل از نهار و یک دفعه قبل از شام بنوشند

حب اندرسون (حب اکوسی) مطابق کدکس بگیرند صبر زرد باد گم گوت
مکدره ۵ سانتی گرم اسانس انیسون ۴ سانتی گرم عسل سفید مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند
وجهة حصول اسهال از ۲ تا ۴ حب بیاشامند و در دفع یبوستی مبرم هر چند شب فاصله از ۱ تا ۲ حب بعد از
شام هنگام خواب بنوشند

حب بونتیوس ایضاً مطابق کدکس بگیرند صبر زرد باد گم گوت اشق مکدره ۵ سانتی
گرم سرکه سفید مقدار کافی اول دو تای اول نیم کوب کرده و باعانت حمام ماریه در سرکه حل کنند و با افشار صاف کرده
نیز در حمام ماریه بغلظت عصاره جوی مصفی را تبخیر نمایند و محصول را ده حب سازند و مقدار شربت
این حبوب که مسهل اند از ۳ تا ۶ عدد است

حب مسهل تروسو بگیرند صبر عصاره ریوند گم گوت مکدره ۵ سانتی گرم عصاره حنظل
۵ سانتی گرم عصاره بنج ۲۰ سانتی گرم اسانس انیسون ۴ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و انها را
مفضض کنند و روزی یک دانه قبل از غذا بنوشند و هرگاه موجب اختلال عمل هضم گردد بعد از شام
در هنگام خواب استعمال نمایند

حبوب مسهل مورلسون نمره ۱ بگیرند صبر ۵ سانتی گرم طرطیر محلول عصاره سنا
مکدره ۳ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و از ۱ تا ۴ حب بیاشامند
نمره ۲ بگیرند صبر ۵ سانتی گرم طرطیر محلول مسحوق جلب مکدره ۲۰ سانتی گرم مسحوق حنظل مسحوق
کم گوت مکدره ۳ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب بنوشند

حب مسهل پتر بگیرند صبر سقوطری مسحوق جلب مسحوق سقمونیا گم گوت کلمل بخاری
مکدره ۵ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و مقدار شربت این حبوب که مسهل درستی اند از ۱ تا ۴ عدد است در روز

حب صبر و مر مطابق دواسازی انگلستان بگیرند صبر ۵ سانتی گرم مر مکی ۲۵ سانتی گرم مسحوق زعفران ۱۲ سانتی گرم گلقند ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند این حبوب در تقویت معده از ۱ تا ۲ و جهة حصول اسهال از ۳ تا ۴ عدد استعمال میکنند

حب صبر و انغوزه (حب مسهل ضد هیستری) معمول دواسازی انگلستان بگیرند صبر انغوزه صابون طبی گلقند مکرر ۵ سانتی گرم مطابق معمول ده حب کنند واز ۱ تا ۴ حب بنوشند

حب انت سیبوم بگیرند صبر کاپ ۱ عصاره کنکینا ۵ گرد دارچینی ۲ عسل مقدار کافی حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند واز ۱ تا ۲ حب قبل از غذا استعمال نمایند

حب دافع یبوست معمول بوشادا بگیرند صبر باربادس ۲ گرم سوبنیترات بیسموت ۴ گرم سوبنیترات را خیلی نرم سائیده و صبر را با جسم بی اثری مخلوط کرده نیز نرم بسایند و با مسحوق سوبنیترات مخلوط کرده و خمیر متحد الاجزا ساخته چهل حب کنند و حفظ نمایند واز ۱ تا ۲ حب شب ها هنگام غذا بنوشند و بتوان مداومت کنند تا عمل تخلیه منظم گردد و هرگاه این مقصود حاصل نشود ۱ گرم پودر فیلین علاوه کنند

نسخه دیگر بگیرند صبر باربادس لکتات آهن مکرر ۱ گرم مسحوق کنکینای کالیسایا ۲ گرم عصاره کچوله ۵ سانتی گرم اسانس انیسون ۲ قطره مطابق معمول ۴۰ حب سازند هر شب که یک دانه از این حبوب بیاشامند هرگاه این طبیعت یک مرتبه تقاضا خواهد نمود

حب دافع سوزاک معمول ساندراس بگیرند صبر ۵ گرم تریاس ۳ گرم گرد خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند و صبح و شب از ۱ تا ۳ حب بنوشند که دفع سوزاک حاد و بخصوص سوزاک مزمن خیلی مؤثر است

حب الحیوة بلنزری بگیرند صبر ۴ گرم مر مکی ۲۰ گرم مصطکی ۱۰ گرم زعفران ۵ گرم ریوند چینی کابه مینخک مکرر ۵۰ سانتی گرم سرکه مقطر مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و نسخه اصلی حب الحیوة همین نسخه است و سایر نسخه ها مشتق از این میباشد

حب هولووه بگیرند صبر ۴ گرم ریوند ۱۲ دسی گرم فلفل ۹ ۴۰ سانتی گرم زعفران ۲۰ سانتی گرم سولفات سود ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۴۴ حب سازند

حب رستیک معمول بوشادا بگیرند سقمونیای خاکستری حلب که سبک و شکننده و شیری و معطر بود کم گوت مسحوق حنظل مکرر ۲ گرم صبر باربادس ۱ گرم مطابق معمول حبهای ده سانتی گرمی سازند و آنها را مفضض کنند و هر یک از دو تیر را جدا جدا باید خیلی نرم بسایند و مقدار شربت این حبوب از ۲ تا ۳ عدد است که با غذای مقوی از قبیل گوشت و شراب اعلا تناول کنند و مقدار شربت این حبوب را بطوری باید منظم نمایند که طبیعت شخص از ۱ تا ۲ دفعه هر روزه تقاضا کند

حب تلخ معمول گال بگیرند عصاره شبدر آبی عصاره ریوند مکرر ۵ گرم گرد صبر ۲ گرم با مقدار کافی گرد ریوند حبهای ۱۵ سانتی گرمی سازند و در ابتلاء امعاء روزی ۳ حب بنوشند

حب مسهل معمول بوت بگیرند صبر عصاره ریوند مکرر ۳ گرم عصاره الکلی

صبر

کوچولر ۲ گرم مطابق معمول ۸۰ حب سازند بعد از شام هنگام خواب یک حب بنوشند و فردا هنگام بیدار شدن طبیعت یک باد و دو دفعه کاملاً تقاضا میکند

حب مقوی و مسهل معمول سوئدیور بگیرند اکسید سیاه آهن ۱۰ گرم صبر سقوطری ۵ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۵ سانتی گرمی سازند در کلوروزیک باد و دو دفعه هر دفعه ۲ تا ۴ حب بنوشند

حب فوثرژیل بگیرند صبر سقوطری عصارهٔ حنظل مکی ۳۰ گرم انیسون معرق معمول ۲ گرم بدقت مخلوط کرده حبهای ده سانتی گرمی سازند و این حبوب را از ۵ تا ۱۰ دانه بطور مسهل در اختلالات جلدی استعمال مینمایند

حب دافع صفرا معمول هاروی بگیرند صبر دیشه جلب ریوند عصارهٔ حنظل مکی ۱۰ گرم شربت زیرون مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و جهة حصول اسهال از ۱ تا ۴ حب در روز بیاشامند

ایضاً معمول دیکسون بگیرند صبر سقوطری ریوند مکی ۱۰ گرم امتیک ۱ گرم مطابق معمول حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و از ۲ تا ۳ حب بطور مسهل در روز استعمال نمایند

حب جاو دانی بگیرند صبر ۵ گرم جلب ۱۰ گرم امتیک ۱ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۷۲ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب هر روز استعمال نمایند

حب سویسی معمول فیتز بگیرند صبر ۱ گرم عصارهٔ حنظل ۱ گرم گرد جنطیانا ۳ گرم با قدری آب خمیر کرده بیست حب سازند

حب صبر معمول اودهووی مطابق دستور العمل بوشاردا بگیرند گرد صبر کاپ ۲ گرم گرد طرطیر ۱ گرم صابون بادام ۴ گرم گرد صمغ عربی ۲ گرم شربت ساده ۵ قطره گرد ها را بدقت با صابون مخلوط نمایند و شربت را بیفزایند و خمیر متحد الاجزائی ساخته ۱۰۰ حب کنند و انها را مطلا نمایند بوشاردا میگوید موافق حساسیت آلات هضم یک باد و تا چند بعد از این حبوب را یک باد و ویا سه دفعه در وقت غذا استعمال مینمایم اثری که از صبر مطلوب است یعنی تقاضای هر روزه از استعمال انها ظاهر میگردد و این مصنف از صبر کاپ بیشتر از سایر اقسام ان تمجید میکند

تعفین سادهٔ صبر بگیرند صبر کاپ ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ بخیسانند و صاف کنند و مقدار شربت این تعفین از ۱ تا ۴ گرم

تعفین مرکب صبر (الکسیر مطول العمر) مطابق کدکس بگیرند صبر کاپ ۴۰ جنطیانا ریوند زدنباد زعفران غاریقون سفید تریاق مکی ۵ الکل ۸۰ درجه ۲۰۰۰ دواها را نیم کوب کرده مدت ده روز در الکل بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند و با کاغذ صاف نمایند و ۱۰ گرم این تعفین دارای ۲ دسی گرم صبر و ۲۵ میلی گرم ریوند و ۲۵ میلی گرم غاریقون سفید و غیره است و از عوامل مسهل و مدر حیض و دافع دیدان است و مقدار شربت ان از ۴ تا ۱۵ گرم

الکسیر دادکلیف بگیرند صبر ۲۴ ریوند ۴ دارچینی زدنباد قرفر دانه مکی ۲ شرب زیرون ۱۵ الکل

درجه

درس شصت و سوم

در درجهٔ ۳۰ آب مقطر ۱۵۰ الکل را با آب مخلوط کنند و بجز شربت سایر دواها را در آن مدت ۸ روز بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند و شربت را بر مصفی بیفزایند و بعد با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند ۱۰ گرم این الکسیر دارای ۶ سانتی گرم صبر است از عوامل مسهل مقوی است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ گرم

تعفین مرکب صبر مطابق دوا سازی ادمبورک بگیرند صبر سقوطری ۲ زعفران ۱ تعفین مر ۱۰ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف نمایند و این تعفین را در تقویت معده از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم و جهت حصول اسهال از ۱ تا ۴ گرم استعمال میکنند

ماء الحیوة مسهل معمول گراو بگیرند پوست نارنج صبر دارچینی مکی ۴ ریوند ۳ الکل ۵۰ درجه ۱۵۰ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند و در تقویت معده از ۲ تا ۴ گرم و جهت حصول اسهال از ۴ تا ۱۵ گرم این تعفین را در قدری شربت قند مخلوط کرده بنوشند

شراب صبر بگیرند صبر ۱۲ هیل زنجبیل مکی ۱ شراب اسپانیول ۷۸۰ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند و از ۸ تا ۲۵ گرم مانند مسهل استعمال نمایند

ایضا شراب صبر (تعفین مبارک) بگیرند شراب اسپانیول ۲۰۰ صبر ۳۰ فلفل فرنگی زنجبیل مکی ۴ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند و در دفع سوء هضم و تخمه و غیره یک قاشق اش خوری این شراب را در یک پیاله مایع مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

تعفین مرکب صبر (دوای تلخ) بگیرند گرد صبر سقوطری ۵۰۰ گرم ترمکی حسن لبه مصطکی مکی ۲۵۰ گرم ریشه کولومبو ریشه جنطیانا ریشه انژلیک مکی ۱۲۰ گرم زعفران ۶۰ گرم مدت هشت روز در ۱۰۰۰۰ گرم عرق کشمش متعارفی بخیسانند و با پارچه صاف کرده و ۵۰۰ گرم عرق عرق آزرده و با کاغذ صاف نموده حفظ کنند و از ۱ تا ۴ گرم این تعفین را در نوشیدن مناسبی مخلوط کرده در ابتدای کولرای آسیائی استعمال نمایند

الکسیر صبر دافع حمی معمول کامپر بگیرند گرد صبر سقوطری ترمکی مکی ۶ گرم دارچینی ۱۵۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۲۰ گرم مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و صاف کنند و در مصفی ۹ گرم سولفات کینین که قدری اسید سولفوریک زیادی داشته باشد حل نمایند و بالاخره ۳ گرم لودانم سیدنم بر آن افزایند و حفظ کنند و مقدار شربت این الکسیر یک قاشق اش خوری است

الکسیر مبارک بگیرند ریوند ۴۰ گرم صبر سقوطری ۲۵ گرم هیل کوچک ۵ گرم الکل ۵۰ درجه ۵۰۰ گرم مدت سه روز بخیسانند و صاف کنند و ۳۰ گرم این الکسیر را مانند مقویات معمول میدانند و در انگلستان این الکسیر را بجای الکسیر طول العمر فرانسه‌ها استعمال میکنند

الکسیر خاصه معمول پاراسلس بگیرند تعفین مر ۴۰ گرم تعفین زعفران تعفین صبر مکی ۱۲ گرم مخلوط کرده صاف کنند و از ۱ تا ۳ گرم این الکسیر را جهت ادرار حیض استعمال میکنند و از ادویه بسیار قوی است

معجون صبر (هیرا پیکرا) بگیرند صبر ۱۲۵ دارچینی سنبل رومی و سنبل و ریشه اسارون زعفران مصطکی مکی ۸ عسل ۵۰۰ مطابق معمول معجون سازند و ۲ گرم این معجون را جهت حصول اسهال بدهند

حقن استعمال میکنند و این معجون از داروئیه خیلی قدیم است

حقنه صبر معمول کلواک بگیرند گرد صبر ۵ گرم در ۲۰۰ گرم مطبوخ د وسر حل کنند و در دفع

اسکاریید و افتتاح خون بواسیر حقنه نمایند

ایضا حقنه صبر معمول اوان بگیرند صبر کاپ صابون طبی مکدام ۲ تا ۱۰ گرم آب جوش

۱۰۰ گرم حل کنند و در دفع نزله رحمی حقنه نمایند

شیاف صبر مطابق کدکس بگیرند گرد صبر ۵ دسی گرم مسکه کاکاو ۲/۵ گرم مسکه را ذوب

کند و از روی آتش بر داشته همینکه نیم سرد شد مسحوق صبر را افزوده صلایه کنند و در قالب بریزند در افتتاح

خون بواسیر و کشتن اسکاریید لومبریکوئید و دود الخل استعمال این شیاف معمول است

شیاف مسهل معمول بیمارستانهای لیون بگیرند صبر ۱ گرم مو ردیائی سود

۱ گرم مخلوط کرده نرم صلایه کنند و در مقدار کافی عسل داخل نمایند و بپزند و در قالب کاغذی مخروطی بریزند

و بگذارند سرد شود

کحل دافع لکه قرنیه بگیرند صبر سقوطری ۱۰ دسی گرم قند ۴ گرم نرم صلایه کنند و مخلوط نمایند

و اجفان را باز کرده و یک قبضه مابین دو انگشت در میان آنها فرو ریزند

کحل برون بگیرند گرد صبر جگری ۴ گرم مدت ربع ساعت در ۳۰ گرم شراب سفید بجوشانند و

۳۰ قطره تعفین زعفران صاف کنند و در وقت استعمال بهم زنند و این کحل در قروح اجفان مستعمل است

زرق منقح معمول گوبوس بگیرند عسل وردی ۳۰ گرم صبر ۵ دسی گرم نوشادر

۲ دسی گرم عرق دارنیانه ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و در سوراک سفیلیسی دو دی سه تا چهار دفعه زرق نمایند

زرق بورلس عبارت از همین زرق است الا اینکه بجای عرق دارنیانه گلاب استعمال میکنند

مرهم دافع العفونه معمول بوئی بگیرند تنتور باستین ۵۰ گرم زرده تخم مرغ یک دانه روغن

باسلیقون ۵۰ گرم صبر ۱ گرم مخلوط کنند و جراحات ردی الطبیعه را ضماده نمایند

گلیسره صبر معمول شوزیت بگیرند صبر باربادی ۱۰ گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم حل کنند

و در مداوای شقاق و قرحه‌هائی که بیشتر اوقات بالیکن مرکب میشوند طول نمایند بخصوص هرگاه این

قروح در سطح خلفی مفاصل سلامیات و مچ و مفاصل بزرگ باشند بیشتر موثر است

تنبیه باید دانست که استعمال خارجی صبر در بیطاری خیلی شایع و موثر است ولی در طب انسانی چندان

معمول نیست بر اطبا

شصت و دوم صمغ کتیرا

ع صمغ پ **انگوم (ازدو)** ن **گوم دل گوم** ی **گوم** عبارت از ماده ایست که باباطبع

و یا بواسطه شکافهای مصنوعی از چندین قسم گیاهی که نوعاً متعلق به طایفه **لگومینوز** اند ترشح

میگردد و اگرچه از بعضی نباتات طایفه **روزاسه** مانند درخت گیلاس و زردآلو و غیره نیز ماده ترشح

درس شصت و چهارم

میکنند که انواع صمغ مینامند و قسم اول عبارتست از صمغ عربی و صمغ سنگال و کتیرا و قسم دوم را صمغ بومی
لـ گومی نوستراس مینامند و در مملکت ما مراد از مطلق صمغ صمغ عربی و صمغ سنگال است و از مطلق
انگوم صمغ نباتات طایفهٔ روزاسه

صمغ عربی با زدوی تازی انگوم ارابیک لـ گومی اکاسیا
(گومی ارابیکوم) ی گومی ایستیس اکاسیا عبارتست از صمغی است که از چندین
قسم درخت اقاقیا (مغیلان) بخصوص **اقاقیا ورا** اخذ مینمایند و چنانکه در درس ... ذکر نمودیم این
درختها از طایفهٔ **لگومینوز** و از جنس **میموزه** است و در عربستان عمل میاید و صمغ عربی
متداول در تجارت بشکل دانه‌های اشکی و یا پارچه‌های کوچک مبالهٔ داری میباشد و رنگ آنها سفید و یا
مایل بزردی و در دسته‌ها آنکه دو کناره‌شان درخشنده و مخطط بخطوط سفید است

صمغ سنگال این قسم صمغ را نیز مانند صمغ عربی از اقسام اقاقیا بخصوص درخت اقاقیا ورا اخذ میکنند
و چون آنرا از سنگال می‌آورند باین اسم موسوم شده (سنگال اسم رودخانه است در افریقای غربی که فرانسه
در اطراف آن شهرهائی بنا کرده اند که یکی از آنها شهر **سن لوئی** میباشد)
هر این دو قسم صمغ دارای ارابین و بعضی املاح بخصوص ملات اسید آهک میباشند و **ارابین** ماده‌ای است
که ترکیبات آن مانند قند است و صمغ عربی کاملاً محلول در آب میباشد و بهیچوجه طعمی ندارد و صلابت آن کمتر از
صمغ سنگال و این دو قسم صمغ را که با هم چندان اختلافی ندارند بجای یکدیگر استعمال مینمایند و در طب بیشتر
صمغ پاک کرده مغسول را معمول میدارند و آنرا باین طریق حاصل میکنند که اول با غانت چاقو سطح ظاهر قطعات
صمغ را تراشیده و بعد آنها را در آب سرد ریخته و مالش داده و در روی موئینی ریخته بخشکانند و صور دوائی
صمغ عبارتست از تیزن و پوسیون و شربت وغیره
در تجارت باسم صمغ عربی یک قسم صمغ مصنوعی میفروشند که آنرا از دکسترین میسازند و این تقلب را بواسطه
اسید ازتیک میتوان کشف نمود زیرا که این اسید با صمغ عربی اسید موسیک و با صمغ مصنوعی اسید اکسلیک
تولید مینماید

انگوم (صمغ بومی) لـ **گومی نوستراس** این قسم صمغ از تنه درختهای مختلف
طایفهٔ **روزاسه** بخصوص درخت گیلاس بخودی خود تراوش میکند و دارای **سرازین** میباشد
و این ماده اختلافی که با ارابین دارد فقط در این است که در آب سرد حل نمیشود ولی چون آنرا در آب بجوشانند
در ذرات آن تغییری حاصل شده و مبدل بارابین گشته و محلول میگردد

مواد مانعة الجمع جمع مابین بوره و پرکلرور دوفر و الکل و استات سرب با صمغ نباید نمود

گرد صمغ عربی مطابق کدکس بگیرند صمغ عربی و یا صمغ سنگال پاک کرده و مغسول
مقدار منظور نیم کوب کرده و در گرمخانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته و از موئینی ابریشمی ۱۰۰ بیرون کنند
و از ۱۰۰ اجزاء صمغ ۹۰ جزء گرد حاصل میشود و این گرد را در محصولات مختلف بکار میبرند

گرد صمغی مطابق دواسازی رمانی بگیرند گرد صمغ عربی ۲۰ گرم گرد اصل
السوس ۲۰ گرم گرد قند ۶۰ مخلوط کنند و این از عوامل ملینه و مدر است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۲۰ گرم است

گرد

کرده ۱۰۰۰ گرم آب داخل کرده و با پارچه صاف نموده مانند تیزن بکار برند

تیزن صمغ (آب صمغی) مطابق کدکس بگیرند صمغ عربی و یا صمغ سنگال مغسول ۲۰ گرم آب سرد ۱۰۰۰ گرم حل کنند و صاف نمایند و این تیزن را مانند ملینات استعمال میکنند

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند صمغ سنگال ۱۵ گرم آب سرد ۹۵۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم صمغ را نیم کوب کرده و بشویند بعد در آب حل کنند و صاف کرده شربت را بیفزایند

شربت صمغ مطابق کدکس بگیرند صمغ سفید مغسول ۱۰ آب مقطر ۱۳ قند خورد کرده ۷۵ صمغ را در آب بحالت برودت حل کنند و قند را افزوده و در حمام ماریه حل نمایند و یک جزء از دهم وزن این شربت صمغ است

ایضاً معمول دواسازی درمانی بگیرند صمغ مغسول ۱ آب مقطر ۲ حل کرده و صاف نموده بیفزایند شربت ساده که در حالت برودت ساخته شده باشد ۹ و حفظ کنند

پوسیون صمغی (جلاب صمغی) مطابق کدکس بگیرند گرد صمغ عربی بهار نارنج مکرر ۱۰ گرم شربت صمغ ۳۰ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم گرد را با شربت صلایه کرده و سایر را بیفزایند و این پوسیون که ملین است مایع عمده زیادی پوسیونهای مرکب میباشد

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند صمغ سنگال ۸ عرق بهار نارنج ۵ شربت ساده ۳۲ آب ۱۰۰ صمغ را شسته و در آب حل کرده صاف نمایند و شربت و عرق را بیفزایند

لعاب صمغ بگیرند صمغ عربی مغسول و مسحوق ۱ آب سرد ۱ در هاون چینی مخلوط کرده صلایه نمایند

عجین صمغ عربی مطابق کدکس بگیرند صمغ عربی و یا صمغ سنگال ۱۰۰۰ گرم قند سفید ۱۰۰۰ گرم آب صاف ۱۰۰۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰۰ گرم سفیده تخم مرغ ۲ دانه صمغ را پاک کرده و بشویند و در آب باعانت حمام ماریه حل کنند و از پارچه بگذرانند و قند را بر مصفی افزوده و بر محصول حرارت ملایمی وارد آورند و متصل بهم زنند و تبخیر نمایند تا بقوام عسل غلیظ شده گردد و سفیده تخم را با عرق بهار مخلوط کرده بهم زنند تا مثل برف سفید شود و کم کم این محصول را بر محصول اول افزوده و باکمال شدت متصل هم زنند تا چون قدری از آنرا با اسپاتول برداشته و بر پشت دست گذارند ملصوق نشود و بعد گردی از ۳ جزء نشاسته و یک جزء قند ساخته و در قالبها پاشیده و محصول را در آنها بریزند و این عجین از عوامل ملین است

کتیرا کثیرا گوم ادراگانت لگومی تراگاکانتا تراگاکانتا (تراگاکانتا بمعنی شوک المعز است و مشتق از دو لفظ یکی **تراگوس** یعنی بز نر و دیگری **اکانتا** یعنی خار) عبارت از عصیر منجمدی است که از چندین قسم گیاه موسوم به **گون استراگالو** که از طایفه **لگومینوز** میباشد جریان مییابد و این نباتات عبارتند از **استراگالوس گومیفر و استراگالوس ورس و استراگالوس کرتیکوس** و در تجارت دو قسم کتیرا هست اولی کتیرای نرد که مانند نوارها و یا نوارهای پیچیده و دودی شکل است

وانرا گویا از استراگالوس کریتیکوس اخذ میکند و دیگری کتیرای سفید که بشکل پارچه های عریضی است که اطراف و یا مرکز انها بر امده است و این قسم را گویا از استراگالوس ویروس اخذ مینمایند و یکی از دانشمندان از کتیرا دو مادهٔ عامل صمغی استخراج کرده یکی که در اب سرد غیر محلول است **ادراگانتین** نامیده و دیگری که محلول و دارای همهٔ صفات صمغ عربی است عبارت است از ارابین و در تداوی کتیرا مانند صمغ عربی بشکل گرد و لعاب و شربت وغیره استعمال مینمایند

گرد کتیرا مطابق کدکس این گرد را مانند گرد صمغ عربی میسازند و از ۱۰۰ جزء کتیرا ۹۲ جزء گرد بدست می اورند و در محصولات مختلف داروسازی استعمال میکنند

لعاب کتیرا مطابق کدکس بگیرند کتیرای درسته و پاك کرده ۱ اب سرد ۹ و مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و با فشار صاف نموده و مصفی را بخوبی مخلوط کنند و این لعاب را در ساختن قرصها بکار میبرند

درس شصت و ششم
صندل

ع صندل پ سندل ف سانتال ل سانتالوم در قرابادین سه مادهٔ خشبی را باین اسم مینامند صندل زرد و صندل سفید و صندل سرخ

صندل زرد (صندل لیموئی) عبارت از قطعات چوب بی پوستی است که طول انها از ۵۰ سانتیمتر تا ۱ متر و قطرشان ۳ سانتیمتر و زیادتر است و دارای الیاف داست و سخت اند و رنگ این قطعات زرد باخر و بویشان مرکب از بوی گل سرخ و مشك و لیمو و خیلی مطبوع و طعمشان تلخ و سبك تر از اب

صندل سفید با قسم مذکور تفاوتی ندارد جز انکه کم رنگتر و کم بوتر و گویا همان صندل زرد است که جوانتر میباشد و این قطعات چوبی نوعاً مانند صندل زرد عاری از پوست اند

این دو قسم صندل عبارتند از چوب درخت **سانتالوم البوم (سیری بوم میرتیفولیوم)** از طایفهٔ **سانتالاسه** و این طایفه که شبیه به طایفهٔ **لورانسه** است دارای گلهای کوچکی است ملتصق به غلاف و برگهای ان صاحب ۴ تا ۵ قسمت و تخمهای ان متحد المسکن و میوه های ان غیر منفجر و دارای یك تخم و گاه لحمی میباشند

هر این دو قسم صندل را غشیه مخاطی متورم ریه و مثانه و رحم اثری میکند شبیه به اثر تربانتین و اسانسی از انها استخراج مینمایند که معطر است و در خواص مشابه خود انها ولی صندل سفید را در طب چندان استعمال نمی کنند

اسانس صندل زرد رنگ این اسانس نیز زرد است و سنگین تر از اب و در ۲۸۰ درجه حرارت جوش می اید وانرا بمقدار ۵ تا ۶ قطره در ۳۰ گرم الکل حل کرده و سه قسمت نموده در دفع سوزاك در عرض روز در سه دفعه تجویز مینمایند

کپسول اسانس صندل کپسولهای **پاناس** هر یك دارای ۰.۲ سانتی گرم اسانس الله

دمقله

و مقدار شربت آنها ناده عدد در عرض روز و کپسولهای **کلریتان** که هر یک ۰٫۳۳ سانتی گرم اسانس دارند مقدار شربتشان تا ۱۲ عدد

پوسیون اسانس صندل معمول لوبر بگیرید اسانس صندل ۲٫۵ گرم اسانس نعناع ۱۲ قطره شربت ساده ۶۰ گرم مخلوط کرده سه قسمت کنند و در دفع سوزاک در سه دفعه در عرض روز بیاشامند

گرد صندل زرد مطابق کدکس بگیرید چوب صندل زرد مقدار منظور و نرم کرده و در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و در هاون آهنین نرم بکوبند و از موی ابریشمی نمره ۱۲۰ بیرون کنند و حفظ نمایند و این گرد از عوامل محرک و معطر است و تقریباً امروز استعمال آن متروک و در بعضی ترکیبات متداول و بعضی عطریات آنرا داخل مینمایند

صندل سرخ عبارتست از قطعات چوبی است که وزنشان مختلف است و سطح خارج آنها اسمر و جوفشان سرخ خون و دارای عطر کمی و لیفی و سفری و سنگین و متکاثف اند و الیاف آنها گاه مستقیم و گاه بر روی هم پیچیده شده و یکی از دانشمندان ماده از صندل سرخ استخراج کرده و **سانتولین** اسم گذاشته و این ماده که دارای رنگ قرمز مخصوصی است تقریباً غیر محلول در آب و محلول در الکل و اتر و قلیابات و اسید استیک و اسانسهای اکثیر نهر

صندل سرخ عبارتست از چوب درخت **پتروکارپوس سانتالینوس** که از طایفه **لگومینوز** است و در سیلان و کورومندل عمل میآید

در ممالک مشرق صندل را مانند عطریات خیلی استعمال میکنند و صندل سرخ را دارای فی الجمله قبضی است و در نقاشی بیشتر از طب استعمال میشود و **گرد صندل سرخ** را مانند گرد صندل زرد میسازند و بعضی از دانشمندان هر سه قسم صندل را از عوامل معرقه میدانند

درس شصت و ششم — صنوبر و بعضی امثال ایشان

در این درس بعضی نباتات طایفه مخروطی از قبیل صنوبر و کاج و عرعر را ذکر مینمائیم

صنوبر ف **ساپن** ل **ابیس** درختی است از طایفه **مخروطی** و همیشه سبز و ارتفاع آن تا ۱۵ متر و یک قسم تربانتین را از آن اخذ مینمایند و در طب نو رستههای این درخت را مانند عوامل محرکه و منبهه استعمال میکنند

درخت صنوبر دارای چند قسم است قسمی که باسم عام صنوبر معروف است عبارتست از قسم مذکور و مینایند و قسم دیگر عبارتست از **کاج چلغوزه** ف **پن پینیون** ل **پینوس پیسا** که دارای میوه است موسوم به **چلغوزه** ف **پینیون** و این میوه دارای غلافی است عظمی و مغزی موسوم به بادام چلغوزه که سفید و دسم است و طعم مطبوعی دارد و در طب بطور امولسیون معمول است و قسم سوم عبارتست از **کاج وحشی** ف **پن سوواژ** ل **پینوس سیلو**

ستریس و نورسته های این قسم را اگرچه استعمال میکنند ولی نورسته های قسم اول بر اینها ترجیح دارد

نورسته های صنوبر فر بورژون دو ساپن ل ژما ابیتیس

در فرنگ این نورسته ها را بیشتر اندو شربتی میدهند و آنها را بطور مطبوخ در داخلا لاینکلو دوزی و

اسکوربوتی و روماتیسمی و در دم حرمن مثانه استعمال میکنند و چون دارای تربانتین اند خاصیتشان را بان

نسبت میدهند

تیزن نورسته های صنوبر بگیرند نورسته های صنوبر ۲۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم

مدت سه ساعت دم کشد و صاف نموده بگذارند ته نشین شود و صاف دردی آنرا برداشته شیره بنوشند

و این تیزن را در دفع لوکوره و روماتیسم استعمال مینمایند

تیزن مدر معمول تروسو بگیرند نورسته های صنوبر ۱۰ گرم در ده ۱۰۰۰ گرم آب جوش

دم کرده و صاف نموده بیفزایند شراب سفید ۲۵۰ گرم نیترات پتاس ۱ گرم و مانند تیزن بیاشامند

شربت نورسته های صنوبر بگیرند نورسته صنوبر الکل ۹۰ درجه مکد ۹۰ آب

صاف ۱۰۰۰ قند سفید مقدار کافی نورسته ها را مدت ۱۲ ساعت در الکل بخیسانند و بعد در ظرف در بسته

ریخته و آب بحالت جوش را روی آن بریزند و مدت شش ساعت بگذارند دم کشد و بعد با فشار جزئی از پارچه

گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و در مصفی به نسبت ۱۹۰ در ۱۰۰ قند افزوده و در ظرف در بسته در حمام ماریه

حل کنند

آب قابضی وشیری بگیرند چوب خورد کرده صنوبر مقدار منظور مدت ۱۲ ساعت

در دو مقابل وزنش آب بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا بوزن چوبیکه استعمال کرده اند محصول مقطر بدست

آید و هر قدر را محصول جدا نمایند و این آب را در قطع نزف الدم خارجا و داخلا استعمال مینمایند و مقدار

شربت آن باندازه میل و رغبت مریض است و میتوان بعوض نورسته صنوبر نورسته کاج استعمال کرد

تیزن نورسته های کاج معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند نو

رسته های کاج اصل السوس خورد کرده مکد ۱۰ گرم مدت نیم ساعت در مقداری آب جوش دم کشند که مصفای

آن ۱۰۰۰ گرم باشد و این تیزن مقوی و محرک و دافع نزله است

عرق نورسته های صنوبر مطابق کدکس بگیرند نورسته های صنوبر مقدار

منظور آب صاف مقدار کافی نورسته ها را مدت ۱۲ ساعت در آب بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا چهار مقابل

وزن نورسته که استعمال کرده محصول مقطر بدست آید و جهت گرفتن جوهر روغن فرار محصول مقطر را در قابله فلو

رانتین جمع نمایند

تیزن نورسته های کاج مطابق کدکس بگیرند نورسته های کاج ۲۰ گرم آب جوش

۱۰۰۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده صاف نمایند و این تیزن مانند تیزن نورسته صنوبر مقوی و محرک و دافع

نزله است که مریض بعوض آب از آن می آشامد

عرعر سرو کوهی فر **ژنوپر** ل **ژونیپروس کومونیس** درختی

است از طایفه **مخروطی** و در طب فقط ثمر آن استعمال مینمایند که بفرانسه **بی دو ژانیور**

ژ بانارث و نیپری ناسیده میشود و عبارت از میوه است حقیقی شکل و در صورتیکه رسیده باشد رنگ ان اسمر مایل بسیاهی و دارای سه هسته کوچک عظمی که محاط شده اند از پولپ معطری سفری و کمی شیرین و از این پولپ بواسطه تخمیر یک نوع عرق و بواسطه تقطیر دهن فرار و بواسطه طبخ جوهری استخراج مینمایند

میوه عرعر از عواملی است که در دفع بعضی اقسام استسقا که با ضعف مجاری هضم همراه بوند مستعمل و مفید است و نیز در نزلات مزمن مثانه استعمال میشود و این ایام تدخین ان را در دفع اوجاع دوماتیسم عضلانی و وجع ورک و اوجاع مبهم اطراف و تهیجات موضعی خیلی استعمال میکنند

عصاره ژانیور (میوه عرعر) معمول ترو سو بگیرند میوه عرعر که تازه خشک شده باشد ۱۰ اب مقطر ۳۰ درجه ۴ میوه ها را در هاون مرمر نیم کوب کنند و در نصف اب مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و باقی الجمله فشاری از پارچه بگذرانند و نصف دیگر اب را بروی تفاله ریخته و بعد از دوازده ساعت نیز صاف کنند هر یک از این دو مصفی را جداگانه مجدداً از پارچه پشمی بگذرانند و در حمام ماریه مصفای اول تبخیر نمایند تا بقوام شربت و بعد مصفای دوم را افزوده نیز تبخیر کنند تا بقوام عصاره نرم و **کدکس** این عصاره را مانند عصاره کاسیا میسازد از ۱۰۰ جزء میوه عرعر ۲۰ جزء عصاره حاصل میکند
مقدار شربت عصاره میوه عرعر از ۲ تا ۵ گرم و محرک معده و دافع نزله میباشد و اگرچه استعمال ان امروز تقریباً متروک است و بیشتر این عصاره را در حب کردن محصولات مقویه بکار میبرند و تقریباً ۲۵۰ گرم از ان در تدخین استعمال میکنند

دهن فرار ژانیور مطابق کدکس این دهن را مانند دهن فرار بادرنجبویه میسازند و از عوامل محرک و دافع نزله است و مقدار شربت ان از ۲ تا ۶ قطره بطور حب و یا پوسیون اگرچه استعمال ان امروز متروک است

پوسیون منفث بگیرند مطبوخ دوفاوه ۱۵۰ گرم عصاره میوه عرعر ۱۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

فقاع مدر انگلیسی معمول کاده بگیرند میوه عرعر خردل سیاه مکد ۲۵ تخم زردک ع ۱ فقاع ۲۰۰۰ مدت سه روز بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این فقاع که مدر است از ۱۰۰ تا ۵۰۰ گرم

الکولاتور مرکب ژانیور (جوهر مرکب میوه عرعر) مطابق دواسازی لندن بگیرند میوه عرعر ۵۰ رازیانه کرویا مکد ۵ الکل ۸۵ درجه ۹۰۰ اب ۱۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا ۹۰۰ جزء مقطر بدست اید و این الکولاتور از عوامل محرک و مدر است و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۳۰ گرم که با شربت مخلوط کرده مانند پوسیون بنوشند و از مشروبات معتاد ا. مردم فرنگ میباشد و در روی میز غالباً حاضر است

مطبوخ میوه عرعر بگیرند میوه عرعر ۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند و با شربت یا مصفی را شیرین کرده در دفع نزله و تقویت معده پیاله پیاله بنوشند

تدخ

تدخین میوه عرعر بگیرند میوه عرعر ۲۵۰ گرم منقلی را از ذغال افروخته پر کرده و میوه ها را روی آن ریخته بستر مریض را دود دهند

حرف ط

درس شصت و هفتم — در طرطیر و بعضی عوامل مسهله امثال آن

در این درس ذکر میکنیم طرطیر و بعضی املاح مسهله از قبیل طرطیر محلول و طرطرات سود و سولفات سود و سیترات و سولفوویناتان و سولفات پتاس و محصولات آنها و صابون طبی را و فوسفات سود را در درس فوسفر و محصولات منیزی را در درس منیزی بیان خواهیم کرد

ع **طرطیر** پ **دارتوق** ت **تارتر** ل **تارتاروس** عبارت از دردی است که در اطراف خمره شراب در حین تخمیر و یا در اطراف ظرفیکه شراب را در آن حفظ کرده اند راسب میشود در این صورت آنرا هرچه عمر شراب زیادتر باشد مقدار آن بیشتر خواهد بود و رنگ این درد موافق رنگ شرابیکه از آن حاصل شده سرخ و یا سفید میباشد و هر دو قسم دارای مقدار زیادی بی طرطرات پتاس و مقداری سیلیس و طرطرات آهک و آلومین و اکسید آهن و اکسید منیزی اند و علاوه دارتوی سرخ مقداری مواد ملونه دارد و عموماً چون دارتو را با هم وزنش شوره تکلیس کنند مذاب سفید و اگر با نصف وزنش تکلیس نمایند مذاب سیاه نامیده میشود و دارتوی خالص در طب استعمالی ندارد ولی چون آنرا در آب حل کنند و بعد تبخیر نمایند قشریهائی از آن محلول منجمد میگردد موسوم به طرطیر مصفی و مرکب است از ۱۰۰ جزء بی طرطرات پتاس و ۷ تا ۸ جزء طرطرات آهک

طرطیر مصفی ف **کرم دو تارتر (بی طرطرات پتاس) طرطرات اسید پتاس**) عبارت از ملحی است بی رنگ و بی بو و کمی ترش مزه و متبلور و در مجاورت هوا فساد ناپذیر و در آب چندان محلول نیست ولی در الکل محلول است و بی طرطرات پتاس متداول در تجارت چندان خالص نیست و چنانکه ذکر کردیم دارای مقداری طرطرات آهک است

طرطیر مصفی از عوامل مسهله رقیقی است که مطمئن الاثر نیست و بیشتر آنرا در تیزن و یا مطبوخ تمر و یا شیره فلوس خیار شنبر حل کرده در دفع اختلالات صفراوی و اقسام استسقا و امراض کبد و غیره مانند ملینات طبع استعمال مینمایند بواسطه ترشی که در آن موجود است علاوه بر خاصیت تلیین طبع مانند عوامل مبرده و قاطع الدم اثر میکند و لهذا بعضی خواص مخصوصه از آن مشهود میگردد چنانکه همه مسهلات زیاد میکنند ترشح خون حیض و خون بواسیر را مگر طرطیر مصفی که خون را غلیظ کرده و ترشح آنرا موقوف مینماید مثلاً هرگاه زنی مبتلی به نزف الدم رحمی باشد و استعمال مسهل لازم شود باید طرطیر مصفی را استعمال نمود که علاوه بر تلیین طبع مورث انسداد نزف الدم نیز میشود و ۵۰ گرم آن مانند مسهلات اثر میکند ولی در تلیین طبع شرب ۱۵ گرم کافی است و چون چندان محلول در آب نیست کمتر آنرا در تیزنها داخل مینمایند و بیشتر در مطبوخ آلو و یا تمر هندی حل کرده می آشامند و مقدار شربت طرطیر مصفی جهت تبرید و تغلیظ دم از ۲ تا ۴ گرم است و طرطرات خنثای پتاس را این ایام کمتر استعمال میکنند و مقدار شربت آن بطور مسهل

سولفات سود

از ۵ تا ۱۵ گرم و طرطرات پتاس و سود را جهت حصول اسهال بیشتر استعمال مینمایند و مقدار شربت آن

از ۱۰ تا ۲۰ گرم

طرطرات خنثای پتاس (طرطیر محلول) ملح نباتی ملحی است

سفید و طعم آن تلخ و غیر مطبوع و بشکل منشورهای قائم الزوایا متبلر میگردد و در آب بخوبی محلول است

و در آب داغ بیشتر از آب سرد حل میشود وجهت ساختن آن در محلول طرطیر مصفی بقدری کربونات پتاس

اضافه کنند تا کاملاً خنثی گردد و طریق استعمال آنرا در فوق ذکر کردیم

طرطرات پتاس و سود (ملح سنییت) ملح لاروشل عبارت

از ملحی است بی رنگ و بی بو و طعم آن کمی تلخ و در مجاورت هوا شکفت میگردد و در آب داغ بیشتر از آب

سرد محلول است و آنرا مانند طرطرات خنثای پتاس میسازند که محلول طرطیر مصفی را با کربونات سود

اشباع میکنند و چنانکه ذکر کردیم این ملح مسهل است و مخصوصاً در اطفال استعمال آن شایع

سولفات سود (ملح گلوبر) نمک فرنگی ملحی است سفید و بی رنگ و

دارای طعمی تلخ و غیر مطبوع و بشکل منشورهای طویل متبلر میگردد و سولفات سودی که در تجارت

متداول است دارای تبلرهای کوچک سوزنی میباشد و آنرا از آبهای معدنی که دارای این ملح اند بدست

میآورند اگرچه بیشتر اوقات سولفات سود را از تجزیه نمک دریائی (نمک طعام) بواسطه اسید سولفوریک حاصل مینمایند

سولفات سود از عوامل مسهله است که اثرات بسرعت ظاهر میشود و عموماً پس از سه تا چهار ساعت اسهال

میآورد و مواد مستفرغه عبارت اند از مواد مائی و صفراوی و عمل اسهال نوعاً پس از هشت تا ده ساعت بعد از

استعمال دوا موقوف میگردد و چون مدتی با استعمال این ملح مداومت نمایند هیچ گونه تحریک و تحرشی در

معده و امعاء نمیشود مگر خیلی بندرت و از این جهت جایز است مداومت بشرب آن در هر حال سولفات سود هم

چنین سولفات منیزی را در حمای تیفوئید و اسهالهای صفراوی در دو سنطاریای حاده و در امراض مزمن

جلد و در کوتی سیون حاد و غیره تجویز مینمایند و بمقدار منقسم در دفع استسقای قی مستعمل و مفید است

و بواسطه بدمزگی و تلخی این ملح است که در اطفال استعمال آن جایز نیست ولی در جوانان شایع و متداول است

و مقدار شربت آن از ۳۰ تا ۶۰ گرم و نوعاً شرب این مقدار موجب ده مرتبه استفراغ میشود و دانشمندان فرنگ

نمک فرنگی را اعم از سولفات سود و یا سولفات منیزی در آب گازدار حل کرده و باسم **آب سدلیس مصنوعی** موسوم نموده استعمال میکنند و بیشتر ملح **گلوبر** را در آب آلو و یا آبگوشت سبزیجات

و یا مطبوخ بنفشه و یا فقط در آب صاف حل نموده بکار میبرند و در ترکیب بسیاری از جوشیدنهای مسهل

داخل میشود و هر وقت فقط مقصود طبیب تلیین طبع باشد بهترین دواها از ۵ تا ۱۰ گرم ملح **گلوبر**

است

هرگاه ۲ گرم ملح گلوبر را بمقدار منقسم استعمال شد مانند عوامل مدره اثر نموده و موجب حصول اسهال نمیشود

سولفات مصفای سود مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات سود تازه را آب مقطر مکلد یک جزء مخلوط کرده و

درس شصت و هفتم

۳۳ درجه حرارت وارد آورند تا حل شود و با کاغذ صاف نموده بگذارند سرد شده و متبلور گردد و بواسطهٔ عمل انحراف آب زیاده را خارج سازند و تبلرها را در میان دو لا کاغذ بی جوهر در تخته تا خشک شوند و همینکه این تبلرها شروع به شکفت شدن نمودند آنها را حفظ نمایند

سولفات مصفای سود از عوامل مسهل است و مقدار شربت آن از ۲۵ تا ۶۰ گرم که در آب زیادی حل کرده بیاشامند

بقول کلی سولفات سود چون شکفت گردد بواسطهٔ تبخیر آب تبلر در ۱۰۰ جزء ۵۵/۷۲ جزء از وزنش کاسته میشود پس خیلی قوی الاثر تر از سولفات متبلر خواهد بود و ۴۴/۲۳ سولفات شکفت شده معادل ۱۰۰ سولفات متبلر میباشد

لوحه‌ئی از آبهای معدنی که دارای سولفات سود اند

در این لوحه بیان میکنیم مقدار سولفات سود را در ۱۰۰ جزء آب

آب	مقدار
آب معدنی میر واقع در ولایت لو از ایالات فرانسه	۲/۶۷
آب سنت ژروه واقع در ولایت ساووا از ایالات فرانسه	۲/۰۳
آب شاتل گیون واقع در ولایت پئی دو دوم از ایالات فرانسه	۱/۷۰
آب برید واقع در ولایت ساووا از ایالات فرانسه	۱/۰۳
آب اولوس واقع در ولایت اریژ از ایالات فرانسه	۱/۰۱
آب او واقع در ولایت کروز از ایالات فرانسه	۰/۷۰
آب بن واقع در ولایت ووسژ از ایالات فرانسه	۰/۲۸
آب پلومبیر واقع در ولایت ووسژ از ایالات فرانسه	۰/۰۸
آب فرید ریکال واقع در مملکت ساکس	۷/۳۰
آب ماری ین باد واقع در مملکت بوهم	۴/۹۱
آب فرونسنس باد واقع در مملکت بوهم	۳/۱۸
آب اگر واقع در مملکت بوهم	۲/۶۱
آب پیرمنس باد واقع در مملکت سوئیس	۲/۵۰
آب کارلسباد واقع در مملکت بوهم	۲/۳۷

طرطیر محلول یا کرم دو تارتر سولوبل (طرطرات بوریکو پتاسیک) معمول پدرو بگیرید کربونات متبلر پتاس ۴ اسید طرطریک متبلر ۴ اسید بوریک ۲ آب ۲۴ کربونات را در آب در حالتیکه گرم باشد حل کنند و ۳ جزء اسید طرطریک را کم کم بیفزایند محلول خشائی حاصل میشود و بعد اسید بوریک را افزوده و حل کنند و بعد باقی ماندهٔ اسید طرطریک را و پس از حل شدن این دو اسید محصول را با کاغذ صاف نمایند و مصفی را بقوام شربت تبخیر کنند و بعد در بشقاب گسترانیده در گرمخانه خشک نمایند و در این عمل از ۸ تا ۹ جزء طرطیر محلول حاصل نماید

سولفوویناتِ سود

طرطیر محلول مطابق کدکس بگیرند مسحوق بی طرطرات پتاس ۱۰ اسید بوریک ۱ آب ۱۰ مخلوط کرده بجوشانند تا محصول غلیظی بدست آید و بعد در گرمخانه بخشکانند

طرطیر محلول اعم از آنکه موافق دستور العمل **پدرو** و یا **کدکس** ساخته شده باشد از عوامل مبرّد و مسهل و ضد محرک است و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۵۰ گرم که در آب حل کرده بیاشامند و از ۵ تا ۱۵ گرم آن مانند مدرات اثر میکند

سیترات سود ملحی است سفید و قابل شکفته شدن و خیلی محلول در آب و جهة ساختن آن محلول غلیظ کربونات سود را که بکلی عاری از سولفات باشد بواسطه محلول اسید سیتریک اشباع کنند زیرا اگر دارای مقدار کمی سولفات بود طعم محصول مکره و غیر مطبوع میگردد و نوعاً در ساختن ۱۰ جزء سیترات سود متبلور ۵/۷۰ اسید سیتریک و ۷/۵۰ بی کربونات سود استعمال مینمایند و دو نفر از دوا سازان معاصر سیترات سود را بجای سیترات منیزی استعمال کرده و میگویند از این رو جهة برتری دارد او لاً سیترات سود تقریباً هیچ طعمی ندارد بر خلاف سیترات منیزی ثانیاً سیترات منیزی در بدن مبدل بر فوسفات منیزی نامانی میشود و عناصر این ملح ابداً زیادتر نمیگردد بر خلاف سیترات سود و ۴۰ گرم سیترات سود را در یک بطری آب جهة ساختن لیموناد حل میکنند (ملاحظه نمایید در منیزی را) لهر جهة دفع دیابیطوس سیترات سود را بجای بی کربونات آن استعمال مینمایند و مانند آن موجب اختلال هضم معدی نمیشود زیرا که اسیدهای عصیر معدی را خنثی نمیکند و مقدار شربت آن در این موقع از ۲ تا ۱۰ گرم در نیو یورک ممتوان سیترات سود را بجای طرطرات آن بهمان مقدار استعمال نمود

طریق ساختن سیترات سود مطابق دستور العمل ژانل

بگیرند کربونات متبلر سود ۳۳ اسید سیتریک ۱۰ آب مقطر نیم گرم ۵۰ مخلوط کرده حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و بگذارند سرد شده تا متبلر گردد و حفظ کنند و این مصنف میگوید سیترات سود در بدن محترق شده و بحالت بی کربونات خارج میگردد

سولفوویناتِ سود (اتیلسولفات سود) ملحی است سفید و بشکل صفحه های هشت زاویه متبلر میگردد و در ۱۰ جزء ۱۰ جزء آب تبلر دارد و در آب و الکل ضعیف انحلال این ملح بیشتر از سولفات سود است چنانچه آب که ۱۰ درجه حرارت داشته باشد در ۱۰۰ جزء زیاده از ۱۲ جزء سولفات را حل نمیکند و حال آنکه از سولفوونیات مساوی وزن خود حل مینماید و سولفوونیات دارای طعم خنکی است که نمیگزد دهان را و هیچوجه تلخی ندارد و مطبوع میباشد و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۳۰ گرم که در مقداری آب حل کرده و قدری شربت گرو ذیل و یا تموشو یا شربت حزه دیگری افزوده بنوشند و عمل اسهال آن مانند سایر مسهلات قلیائی است و یکی از دانشمندان ۲۵ گرم سولفوونیات سود را در نیم گیلاس آب سلس حل کرده استعمال مینماید

طریق ساختن سولفوویناتِ سود موافق دستور العمل لیموزن بگیرند اسید سولفوریک ۶۶ درجه ۱۰۰۰ گرم الکل ۹۸ درجه ۱۰۰۰ گرم با غانت و قیف که یکی جهة اسید و دیگری جهة الکل بوده و مایع مذکور را در قیف سومی که بروی صراحی واقع باشد

داخل

داخل نمایند واین صراحی را باید در مخلوط مبرد و یا در آب سرد جاری قرار دهند وجهت انکه جریان این دو
مایع در قیف سوم منظم بود بایدان دو قیف را از خورده بلور و یا امیانت پر کنند و پس از انکه مطر توم مذکور
دو مایع را در صراحی مخلوط کردند مدت ۴ ساعت در درجه حرارت ۲۵ تا ۳۰ درجه بگذارند بمانند و بعد ۵ تا
۶ لیتر اب مقطر با ان مخلوط کنند و ۵۰۰ اگرم کربونات بریت خالص را با مقدار کافی اب مقطر امیخته و محصول
مذکور را با ان اشباع نمایند و همینکه اشباع حاصل شد و سولفو وینات بریت تولید گشت محصول
را که عبارت از محلول سولفو وینات بریت بود صاف کنند و از ۵۵۰ تا ۶۰۰ گرم کربونات سود خالص را
در ۶ لیتر اب مقطر حل کرده بر محصول مذکور کم کم بیفزایند تا تجزیه شده و سولفو وینات سود تولید
گشته و کربونات بریت رسوب گردد و چون محصول بواسطه افزودن محلول قلیائی دیگر رسوب ندهد و در کاغذ
تورنسول اثر نکرد علامت اتمام عمل است و در این وقت بواسطه عمل انحراف اب صاف وی را جدا برداشته
و با کاغذ صاف نموده و مصفی را در حمام مادیه تبخیر نمایند تا ۳۰ درجه میزان الملح نشان دهد و بعد بگذارند
متبلر شود و بواسطه انحراف تبلرها را از اب ماده جدا کنند و در گرم خانه بخشکانند و چون بطریق مذکور
عمل نمایند دارای ۱۰۰۰ اگرم سولفو وینات سود خواهند بود
سولفو وینات سود گاه دارای سولفات سود و سولفو وینات بریت است وجهت کشف این غش انرا
در اب مقطر حل کنند و کلورور باریوم و اسید سولفوریک بر محلول ان افزایند در صورت خلوص
بهیچوجه رسوب حاصل نشود

سولفات پتاس (طرطیر زجاجی) ملح دو بوس

ملحی است سفید و بی رنگ و دارای طعمی تلخ و غیر مطبوع و بشکل منشورهای کوچک مثمن الزوایا متبلر میگردد
در اب داغ بیشتر از اب سرد محلول است و در الکل غیر محلول و این ملح را در صنایع میسازند و در تجارت با حالت
خلوص یافت میشود و میتوان بلاواسطه انرا از اشباع اسید سولفوریک با کربونات پتاس ساخت و
تبلرهای کوچک سولفات پتاس را در فلاکونهای سرکه انگلیسی داخل میکنند و فایده انها حفظ اسید
استیک و منع از تبخیر ان است
سولفات پتاس از عوامل مسهله است که چون بمقدار زیاد استعمال شود خطرناک خواهد بود و مقدار
شربتش از ۴ تا ۱۵ اگرم است که بطور محلول بیاشامند و در کم کردن ترشح شیر بعضی نوعا متداول و این
اثر اختصاص به سولفات پتاس ندارد و همه مسهلات این اثر را میکنند

در بیان نسخ قلیله از مسهلات طرطیر و بعضی عوامل مسهله

اب ملحی مسهل معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند سولفات متبلر سود ۳۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم حل کنند و هر یک ساعت فاصله یک پیاله بیاشامند

حقنه مسهل ایضا معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند برگ سنا ۱۵ اگرم سولفات متبلر سود ۱۵ اگرم معلی طلبی ۵۰۰ گرم مخلوط کرده مدت چند دقیقه بجوشانند و با فشار

سودا

طرطیر

باشد کند وحقنه نمایند

ملح گند معمول کاده و سوبران و هارزود و رولت

بگیرند سولفات سود شکفته شده ۲/۵ گرم از تارترات پتاس ۷/۵ دسی گرم امتیک ۵ سانتی گرم نرم کوفته و مخلوط کند و در ۵۰۰ گرم اب گوشت سبزی دار حل نمایند وجهت حصول اسهال هر ربع ساعت فاصله نصف پیاله بیاشامند

امتوکاتارتیک

بگیرند امتیک ۵ سانتی گرم سولفات سود ۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم ابگوشت سبزی دار حل کند وجهت حصول قی و اسهال هر ربع ساعت فاصله یک پیاله بیاشامند

اب محلل

بگیرند سولفات سود ۳۰ گرم نیترات پتاس ۵ دسی گرم امتیک ۲ میلی گرم در ۱۰۰۰ گرم اب حل کند وجهت حصول اسهال برفق ساعت بساعت یک پیاله بیاشامند

داروی ناپلیون معمول کورویزار

بگیرند طرطیر محلول ۳۰ گرم امتیک ۲۵ میلی گرم قند ۶۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول حل کند و این دوا مسهل و ضد تحرک است و هر نیم ساعت فاصله یک پیاله بیاشامند تا عوض اسهال نقد کفایت

اب پولینای مصنوعی

بگیرند سولفات سود متبلر ۱۰ گرم سولفات منیزی ۲۱ گرم کلورور منیزیوم ۳۰ گرم کلورور کلسیوم کلورور سدیوم مکد ۱ گرم اسیکر دارای ۵ مقابل حجم خود اسید کربونیک بود ۴۲۵ گرم حل کند و مانند مسهلات هر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یک پیاله بنوشند

لیموناد طرطرات سود معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند اسید طرطریک ۲۰ گرم بی کربونات سود ۲۲ گرم عرق پوست لیمو ۳۰ گرم شربت ساده ۶۰ گرم اب صاف ۴۰۰ گرم ۵ گرم از اسید را بحالت سفوف نگاه دارند و مابقی را در کمی اب حل کند و بی کربونات را در باقی مانده اب محلول کرده و کم کم محلول اسید را بران بیفزایند و همینکه تعامل تمام شد محصول را در بطری محکمی بریزند عرق و شربت را افزایند و بعد ۵ گرم اسیدی که نگاه داشته بودند مخلوط کرده در بطری را با چوب پنبه محکم بگیرند با مفتول ابرابه ببندند و گاه گاه بهم زنند تا اسید کاملا حل شود و این مقدار اسید و بی کربوناتی که بکار برده اند معادل ۳۰ گرم طرطرات سود متبلر خواهد بود و این لیموناد مسهلی است گوارا که پیاله پیاله اب ابایدا شامید

گرد بی طرطرات پتاس (طرطیر مصفی)

بگیرند بی طرطرات پتاس مقدار منظور در هاون چینی صلایه کرده از موی نرم بیرون کند و در ۱۰۰ اجزاء ۹۶ جزء گرد بدست می اید و این گرد از عوامل مبرده و ملینه است و چون در اب بخوبی محلول نیست کمتر استعمال میشود و گرد

طرطرات خنثای پتاس

هم چنین گرد

طرطرات پتاس و سود

و نیز گرد

طرطیر محلول

و گرد

سولفات پتاس

را بهمین طریق میسازند

گرد مبرد و ملین گازدار

بگیرند گرد بسیار نرم بی طرطرات پتاس ۲۴ مسحوق قند ۶۰ مسحوق بی کربونات سود ۱۲ الکولاتور لیمو ۱ گردهای ملحی را با گرد قند متوالیا مخلوط نمایند و الکولاتور را بیفزایند و حفظ کند و مقدار شربت این گرد هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری است که در نصف پیاله شربت قند حل کرده بیاشامند و از عوامل مبرد و ملین و ضد تحرک است

سیدلیتز پاودرس (گرد سدلیس) گرد گازدار ملین مطابق کدکس بگیرند از یک طرف مسحوق بی کربونات سوده ۲ گرم مسحوق طرطرات پتاس سوده ۶ گرم مخلوط کنند و در ده بسته مساوی که کاغذهای آبی باشد ببندند و از طرف دیگر مسحوق اسید طرطریک ۲۰ گرم در ده بسته مساوی که کاغذها سفید بود ببندند و در نصف گیلاس آب سرد ابتدا یک بسته کاغذ سفید را حل کرده و بعد بسته کاغذ آبی را افزوده بهم زنند و همینکه جوش آن نزدیک به آخر رسید بیاشامند و این گرد از جمله مسهل و مبرد و ضد تحرک است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۵ خوراک و معمول مصنف است که هر بیست دقیقه فاصله یک خوراک استعمال می‌نماید تا اثر اسهال ظاهر شود و نوعا پس از خوراک چهارم اثر اسهال ظاهر میگردد و باید دانست که مریض محتاج به ۵ و یا ۶ خوراک شود

گرد مبرد و ملین معمول ثانل بگیرند مسحوق طرطرات پتاس سوده ۶ گرم مسحوق قند ۱۰ گرم مسحوق بی کربونات سود ۳۳ گرم مسحوق اسید طرطریک ۲۰ گرم اسانس لیمو یک قطره مخلوط کنند این گرد ملین و ضد تحرک است و مقدار شربت آن یک قاشق کوچک که تقریبا ۱۰ گرم باشد در نصف پیاله شربت قند حل کرده ساعت به ساعت بیاشامند

طرطرات سود گرانولی مفخر معمول تابیبر بگیرند از یک طرف مسحوق اسید طرطریک ۶۷ بی کربونات سود ۳۸ آب مقطر ۳ اسید را با بی کربونات مخلوط کرده و کم کم آب مقطر را بیفزایند و با اسپاتول چوبی بهم زنند و بعد در روی صفحه ریخته و از در گرم خانه ببرند طرطرات سودی که در این عمل حاصل میشود بواسطه زیادتی اسید منتفخ شده و در تحت اثر حرارت در حین خشک شدن مبدل به گرانول میگردد و بعد این گرانولها را غربال کنند و گرانولهای متحد الحجم را جمع نمایند

از طرف دیگر بگیرند اسید طرطریک ۶۶ بی کربونات سود ۶۲ آب مقطر ۲۳ بطریقی که در فوق ذکر کردیم عمل کنند طرطرات سود گرانولی که دارای بی کربونات زیادتی است در مقابل طرطرات سودی که دارای اسید زیادتی میباشد حاصل میگردد و بعد این دو محصول را مخلوط نمایند

لیموناد طرطیر محلول (لیموناد تارتری و بوراته) مطابق کدکس بگیرند طرطیر محلول ۲۰ گرم آب جوش ۹۰۰ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم طرطیر را در آب حل کرده و بعد شربت را بیفزایند و این لیموناد مبرد و ملین و ضد تحرک است و از پیاله تا پیاله بیاشامند و در بعضی نسخه‌ها مقدار طرطیر را ۳۰ گرم می‌نویسند و بعوض شربت عسل استعمال میکنند

معجون گوگرد طرطیری بگیرند گوگرد مصعد و مغسول ۱۰۰ مسحوق طرطیر ۳۳۲ اسانس لیمو ۱ عسل مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند این معجون مسهل و مبرد و ضد همپر است و مقدار شربت آن از ۵ تا ۳۰ گرم

گرد سدلیس معمول پلانش بگیرند از یک طرف مسحوق سولفات منزی ۱۵ گرم بی کربونات سود ۳ گرم بدقت مخلوط کنند و از طرف دیگر مسحوق اسید طرطریک ۲ گرم و هر یک از این دو را در کاغذ علیحده ببندند و در وقت استعمال آنها را مخلوط کرده در ۲۵۰ گرم آب سرد حل نمایند و در حین جوش بیاشامند

عصیر نباتی مسهل بگیرند عصیر گاوزبان و کاسنی ۱۲۵ گرم سولفات سود ۱۰ گرم حل کرده صبح ناشتا بیاشامند

مخلوط محلل معمول موتزر بگیرند آب صاف ۲۰۰ گرم طرطرات پتاس ۵ گرم عصاره قنطوریون صغیر عصاره حنظل تا مکده ۵ گرم حل کنند و در دو دفع و دم کبد مزمن و دم طحال مزمن و استحالات رد به احشاء بطنی هر دو ساعت فاصله ۵۰ گرم بیاشامند

امولسیون ملحی معمول در سمارس بگیرند امولسیون ۲۵۰ گرم سولفات پتاس ۱۰ گرم حل کنند و در دفع اسکلروتیت در عرض روز بیاشامند

ملح مرکب شلتنهام بگیرند سولفات سود سولفات منیزی نمک طعام مکد ۱۰۰ گرم جدا جدا صلایه کرده و مخلوط کنند و ۴۰ گرم این مخلوط را مانند مسهل معمول میدهند

حقنه مسهل بگیرند سولفات سود ۳۰ گرم مغلی خطمی ۵۰۰ گرم حل کرده حقنه نمایند و بعضی اوقات مقدار سولفات را ضعف میکنند

آب گازدار طرطرات سود معمول تروسو بگیرند مسحوق بیکربونات سود ۲ گرم در کاغذ آبی ببندند مسحوق اسید طرطریک ۲ گرم در کاغذ سفید ببندند و در وقت استعمال ابتدا بسته کاغذ سفید را در نصف گیلاس آب سرد حل کنند و بعد بسته کاغذ آبی را افزوده بهم زنند و در حین جوش بنوشند این محلول را مانند مسهل خفیف از ۲ تا ۵ خوراک استعمال مینمایند

صابون بادامی (صابون طبی) مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سود کستیک مایع ۳۳/۱ درجه ۱۰ روغن بادام شیرین ۲۱ مخلوط کرده گاه گاه بهم زنند تا بقوام خمیر بر میگردد و بعد در قالب ریخته بگذارند تا کاملا جامد شود و پس از آنکه جامد شد تقریبا مدت دو ماه بگذارند در مجاورت هوا بماند یعنی بقدری باید در مجاورت هوا باشد که کمل را احیا نکنند

صابون طبی مسهل و مدر است و مقدار شربتش از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم و در حقنه از ۲ تا ۱۰ گرم آنرا استعمال میکنند و چون صابون طبی را بشکل شیاف بتراشند و در مقعده داخل کنند گاه در دفع یبوست طبع موثر خواهد بود

گرد صابون مطابق کدکس بگیرند صابون طبی سفید مقدار منظور رنده کرده در گرم خانه بخشکانند و بکوبند و از موبیز ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون کنند و این گرد در ساختن بعضی ترکیبات [illegible] و غیرهما ولی بکار میرود

حقنه صابون معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند صابون سفید خورد کرده ۱۰ گرم آب داغ ۵۰۰ گرم حل کنند و مانند مسهل در دفع یبوست عادی حقنه نمایند

درس هشتم — طلا

پ طلا (زر) ع ذهب (عقیان) عسجد) فا اُر لا اُوروم ی کریسوس فلزی است معروف و رنگ آن زرد و دارای تشعشع فلزی شدیدی و قابلیت ذوبان کمتر از نقره و مس و وزن مخصوص ۱۹/۲۵۷ و در ۳۲ درجه میزان النار وگوود که تقریباً معادل ۱۲۰۰ درجه میزان الحراره متعارفی است ذوب میشود و بلاواسطه با اکسیژن ترکیب نمیشود و اکسید نمیگردد ولی با واسطه میتوان آنرا با اکسیژن ترکیب نمود و تولید دو یا سه اکسید کرد

متقدمین از دانشمندان بخصوص حکمای اسلام چندان معرفتی بر خواص طلا نداشتند ولی پس از آنکه دانشمندان کیمیا در خیال پیدا کردن اکسیر افتادند و در جهة خلوص و دوام این فلز را مشاهده نمودند چنان تصوّر کردند که هرگاه این فلز را در بدن انسانی داخل نمایند بواسطه آنکه از تمام ادویه خالص‌تر و توانا تر است میتواند بدن را از تمام اخلاط فاسده و همه امراض خلقی و مکتسبی تصفیه نماید و حتی حصول این مقصود منوط شدند که شرط اثر آن در بدن انحلال است ولهذا پس از زحمات زیاد تیزاب سلطانی را اختراع نموده و طلا را در آن حل کرده و با یکی از داروهای فرار مخلوط نموده استعمال میکردند و در دفع بعضی از امراض فواید نیکو حاصل مینمودند ولی چون نسخه آن مخفی و منحصر به بعضی خانواده‌ها و در دست برخی متطبّبین بود نوعاً اطبّا بر ضدّ آنان برخواسته و طلا را سم خواندند و اگر بعضی از اطبا طلا را با جیوه ملغمه نموده و یا با بعضی از مخصوصات زیبقی مخلوط کرده و در دفع کوفت و سایر اخلاط که اثر محصولات زیبقی را در دفع آنها نمیتوان انکار نمود استعمال میکردند غالب دانشمندان عصر این آثار را به جیوه نسبت داده و اثر طلا را انکار مینمودند تا در این اواخر کریستین نام از دانشمندان فرانسه و بعضی دیگر از دانشمندان زحمت زیادی کشیدند و این فلز نفیس را در عداد عوامل تراپوتیکی داخل کرده و خواص و طریقه استعمال آنرا مکشوف نمودند

در بیان تأثیرات فیزیولوژی و آثار تراپوتیکی طلا

چون محصولات طلا را در داخل استعمال کنند علاوه بر آثار عمومی موجب تحریک و تخریش شدیدی در موضع میگردند ولی اگر آنها را بروی زبان و یا لثه‌ها و یا سطح داخلی گونه‌ها نطول کنند بنحوی که جذب شوند موجب حصول تغیرات چند در بدن میگردند و ذیلاً این تغیرات را که با تخریش موضعی هیچ جهة ربط ثابت ندارند و آثار حتمیه از آنها ظاهر میگردد میشکاریم

اولاً اعمال معدی را قوّت داده و آنها را منظم میکنند و عمل هضم را سریع کرده و اشتها را زیاد مینمایند و بود این آثار نه آنست که فقط در اشخاص سالم بود بلکه معده‌هائی را که از اثر امراض طولانی و پرهیز متمادی و مدّت بر عوامل ضدّ و دم ضعیف شده باشند نیز قوت داده و بر اعمال آنها می افزایند و در زنان ذکی الحس هرگاه دوا را ناشتا استعمال کرده باشند ممکن است موجب تخریش معده گردد ولهذا همیشه لازم است که قبل از استعمال دوا قدری شیر و یا ماده لعابی دیگری مریض بخورانند و یا آنکه بعد از آنها را نطول کنند مخصوصاً جهة نوعاً از اثر محصولات طلا یبوست عارض میگردد و علاوه بر آثار مذکوره استعمال طلا بطریق مذکور موجب هیجان اعمال بدن میشود و بر همه آن اعمال می افزاید علی الخصوص بر اعمال آلات مولّده که گاه موجب تحریک و تنبه

ایجاد گشته و مخصوصاً در حیوانات مانند عوامل مقوی باه اثر نموده و گاه موجب حصول نعوظهای موجع میگردد و از این جهت است که در سوزاک حاد که غالباً با نعوظهای موجع همراه است استعمال محصولات طلا را منع میکنند و در زنان نیز در آلات مولده تحریک کرده ولی بقدری که در ادرار حیض و ترشح خون از رحم اثر مینماید در شهوت ایشان اثر نمیکند و مانند بعضی از عوامل قویه مدر حیض محسوب میگردد و همچنین در عرق و بواسیر هم اثر نموده ترشح آنرا زیاد مینماید و یکی از دانشمندان ثابت میکند که استعمال طلا مانند جیوه موجب حصول حمی میگردد چنانکه هرگاه مدتی با استعمال محصولات زیبقی مداومت کنند لثه ها متورم شده و حمائی بروز میکند موسوم به حمای زیبقی همچنین اگر هر روزه در مدت دو سه و یا چهار هفته متوالیا با استعمال محصولات طلا مداومت نمایند پس از یک زمانی که نوعاً چندان طولانی نیست حمائی عارض میشود که همراهی دارد با بروز عرقهای وافر و ازدیاد ترشح بول و اغلب اوقات ازدیاد ترشح بزاق ولی در حمای طلائی برخلاف حمای زیبقی لثه ها و غشاء مخاط دهان متورم نمیشوند و موجع نمیگردند و کثرت ترشح بزاق ارتباطی با تورم آنها ندارد و یکی از دانشمندان میگوید از استعمال کلورور طلا و سودیوم ممکن است عروض بعضی علامات از قبیل احساس حرارت داخلی و صداع و خشکی دهان و حلق و احساس تنگی در صدر و تحریش معده و امعاء و سرعت نبض و حمی و بعضی سوانح دیگر نیز نسبت با ستعمال محصولات طلا داده اند که ما چندان وقعی بآنها نداده و از ذکر آنها صرف نظر مینمائیم

در هر صورت چون محصولات محلول طلا را بمقدار زیاد استعمال کنند مانند سموم محرقه در بدن اثر مینمایند و در میان محصولات غیر محلول طلا استعمال طلای فلزی و اکسید طلا و ارغوان **کاسیوس** و سیانور طلا متداول است و از ترکیبات محلول کلورور طلا و بخصوص کلورور طلا و سودیوم را بیشتر استعمال میکنند و این ملح اخیر سهل الاستعمال تر و مطمئن الاثرتر است و مداومت با استعمال این محصولات در دفع اختلالات سفلیسی اعم از آنکه تازه باشند و یا کهنه و خراجی سودمند است و نیز آنها را در دفع بسیاری از امراض سل لمفاتیکی و خنازیر و گواتر و اقسام قوباء مزمن و غیره معمول میدارند و همچنین در دفع امراض مجاری هضم و حبس طمث مستعمل بعضی از اطبا میباشند و در هر وقت کمال احتیاط را در استعمال محصولات طلا باید رعایت داد

در بیان محصولات طلا و نسخ متداوله آنها

طلای فلزی طلای خالص را در طب بشکل گرد استعمال مینمایند و گرد طلا را بدو طریق میسازند اولا ورق طلا را با هفت و یا هشت مقابل وزنش سولفات پتاس و یا قند مخلوط کرده و صلایه کنند تا آنکه ذرات طلا چندان محسوس نشود و بعد محصول را در آب بریزند ملح و یا قند حل شده و طلای مسحوق راسب میگردد

ثانیا در محلول کلورور طلا بقدری محلول سولفات پروتواکسید آهن بریزند که طلا رسوب شود و ۲۴ ساعت بگذارند بماند طلا بشکل گرد بسیار نرمی رسوب میشود و آنرا بواسطه عمل انحراف اخذ کرده و با آب شسته و خشک کرده حفظ نمایند و از این گرد شربتی میسازند موسوم به شربت طلا و همچنین حبوب ها و مادی از آن ترتیب میدهند و اثر گرد طلا در بدن مشکوک است

درس شصت هشتم

حب طلا بگیرند کرد طلاء ده سی گرم عصارهٔ اشنان ۴ گرم مخلوط کرده ۱۳ حب سازند و مقدار شربت این حبوب از ۱ تا ۱۲ و تا ۱۵ حب است در عرض روز

پوماد کرد طلا بگیرند کرد طلا ۱ گرم پیه مذاب ۱۵ گرم مخلوط کنند و قروح سفلیسی مرهم را دفاده نمایند

اکسید طلا از ترکیب طلا با اکسیژن دو اکسید حاصل میگردد یکی پروتو اکسید و دیگری بی اکسید یا پراکسید و پروتو اکسید عبارت از گرد سبزی است که ترکیبات چندان استحکامی ندارد و بسهولت مبدل به طلای فلزی و پراکسید میگردد و در طب استعمال نمیشود و پراکسید که اسید اوریک نیز نامیده میشود در عرف طبابا اسم اکسید طلا معروف است چون خشک باشد رنگ آن اسمر و اگر مرطوب بود زرد قرمز رنگ است و بواسطهٔ اثر نور بسهولت تجزیه میگردد و از این جهة است که در صراحی مخاط با کاغذ سیاه باشد اورا باید حفظ نمود و با قلیابیات مرکب میشود ولی با اسیدها ترکیبی حاصل نمیکند و در آب غیر محلول است و اورا باین طریق مهیا سازند که در محلول کلورور طلا بقدری محلول بی کربونات پتاس اضافه کنند که دیگر جوش نکند و رسوبی که حاصل میشود عبارت است از اکسید طلا

حب اکسید طلا معمول پیرکن بگیرند اکسید طلا ۱۰ ده سی گرم عصارهٔ گادو ۱ گرم مطابق معمول ۱۵ حب سازند و از ۱ تا ۱۰ حب در عرض روز بنا سازند

ارغوان کاسیوس (اکسید قلعی طلا) استانات طلا) ترکیباتی است بخوبی معین نشده و همین قدر ثابت کرده اند که دارای طلا و اکسیژن و قلع است و بیشتر از دانشمندان که اورا مرکب از پروتو اکسید طلا و بی اکسید قلع میدانند

کلورور طلا (پرکلورور طلا) (موریات طلا) مطابق کدکس

بگیرند براده طلا ۵ اسید ازتیک متعارف ۱۰ اسید کلوریدریک ۱/۱۷ درجه ۲۰ آب مقطر ۱۱ اجزاء را در قرعی مخلوط کنند و در حمام شن بر ادامی حرارت دهند تا طلا حل شود و بعد محصول را در کپسول چینی ریخته مجدداً در حمام شن حرارت دهند تا زیادتی آب و اسید بخار گشته و خرفی الجمله بخار کلوری متصاعد شود و چون محصول سرد شود متبلور گردد و مقدار شربت این ملح از ۳ تا ۵ میلی گرم است و سم میباشد و امروز کمتر اورا استعمال میکنند

بقول کلی املاح طلا بواسطهٔ نباتات الی مبدل به طلای فلزی میگردند و طریقه خروج آنها از بدن معین نشده و بعضی از دانشمندان قوت آنها را منکر شده اند بهر جهة کلورور طلا ملحی است بشدت محلول در آب و الکل و اتر

مواد مانعة الجمع جمع ما بین قلیابیات و عصیرهای نباتی و اسیدها و اقسام قند و پروتو اکسید آهن و پروتو اکسید قلع با کلورور طلا و همچنین با کلورور طلا و سود یوم نباید نمود

پوماد کلورور طلا معمول کریستین بگیرند کلورور طلا ۱ پیه حسن لبه ۱۵ مخلوط کنند و در قروح سفلیسی مرهم در روی یا ر فاده این پوماد سود مند است

کلورور طلا و سود یوم (موریات طلا و سود یوم) کلورورات سود) مطابق کدکس بگیرند براده طلا ۱۰ اسید ازتیک متعارف ...

محصولات طلا

اسید کلوریدریک ۱٫۱۲ در حجم ۶ کلرور و سدیوم ۳ آب مقطر ۲ بطریقی که در ساختن کلرور طلا ذکر کردیم عمل کنند و زیادتی اسید را بواسطه حرارت بخار نمایند بر محصول که مایع است بقدر وزنش آب افزایند و بعد کلرور سدیوم را افزوده بهم زنند در حمام شن تغلیظ نمایند تا قشر نازکی روی آن ببندد و بعد بگذارند سرد شده متبلور گردد و حفظ کنند و مقدار شربت این ملح از ۲ تا ۵ میلی گرم است

گرد موریات طلا و سدیوم معمول کریستین بگیرند الکوپودونیا اسیا مغسول بالکل ا در ۳۰ گرم موریات طلا و سدیوم ۵ سانتی گرم مطابق معمول گرد سازند و این گرد را ابتدا ۱۰ و بعد ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ تا ۱۸ قسمت مساوی تقسیم نمایند و هر قسمت را در کاغذ بسته بربندند و هر روز یکی از این بسته را بر روی زبان و لثه‌ها نطول کنند و بهترین طریق استعمال کلرور طلا و سدیوم در دفع سفلیس همین طریق است

گرد سیانور طلا را بهمین نحو ساخته و بهمین طریق استعمال مینمایند

شربت کلرور طلا و سدیوم معمول کریستین بگیرند کلرور طلا و سدیوم ۵ سانتی گرم شربت ساده ۲۰۰ گرم ابتدا ملح را در کمی آب مقطر حل کرده و بعد با شربت مخلوط کنند و مقدار شربت آن ۳ قاشق کوچک است در عرض روز

قرص کلرور طلا و سدیوم ایضاً معمول کریستین بگیرند کلرور طلا و سدیوم ۲۵ سانتی گرم قند ۳۰ گرم با مقدار کافی لعاب کثیرا ۱۰۰ قرص سازند و از ۱ تا ۲ عدد در روز استعمال کنند

حب کلرور طلا و سدیوم ایضاً معمول کریستین بگیرند کلرور طلا و سدیوم ۲۰ سانتی گرم نشاسته سیب زمینی ۲ دسی گرم صمغ عربی ۵ گرم آب مقطر مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۱ تا ۳ حب در روز بیاشامند و مریض باید ابتدا حب را با ناخن خورد کرده و بروی لثه‌ها مالیده و بعد بیلعد

محلول کلرور طلا معمول ماتینو بگیرند آب ۱۰۰۰ گرم کلرور طلا کلرور سدیوم مکرر ۱ گرم حل کنند و از ۱ تا ۴ قاشق چای خوری در عرض روز بیاشامند و قروح سفلیسی کهنه که با معالجات متعارفی مقاومت کرده و مداوا نشده باشند بواسطه استعمال این محلول بسهولت میتوان مداوا نمود

پوماد کلرور طلا و سدیوم معمول نیل بگیرند کلرور طلا و سدیوم ۵ دسی گرم پیه مذاب ۱۰ گرم مخلوط کنند این پوماد را بواسطه طریقه تحت جلدی در مداوای قراحی و اقسام خنازیر استعمال میکنند

پوماد دافع نورالژی معمول کادیر بگیرند کلرور طلا و سدیوم ۱ گرم قیروطی جالینوس ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و در ابتدای اقسام نورالژی بروی محل معلول نطول کنند

سیانور طلا عبارت از گردی است غیر محلول در آب و آنرا حاصل میکنند از اینکه در محلول کلرور طلائی که قدری اسید بود سیانور پتاسیوم افزایند

حب سیانور طلا معمول کریستین بگیرند سیانور طلا ۵ سانتی گرم

بحث نود و نهم

عصارهٔ جنطیانا ۱ گرم مطابق معمول ۶ حب سازند و در دفع حبس طمث از ۱ تا ۴ حب در عرض روز بیاشامند

حب سیانور طلا معمول بورشه بگیرند سیانور طلا ۵ سانتی گرم عصارهٔ ماده بوی ۱۳ سانتی گرم مسحوق ریشه خطمی مقدار کافی ۱۵ حب سازند ابتدا یک و بعد دو تا سه حب در عرض روز بیاشامند و در دفع سفیلیس و خنازیر و حبس طمث مستعمل است

تروسو میگوید اختلاط محصولات طلا با مواد الیه هرچه باشد موجب سرعت فساد آنها میگردد و از این جهة است که استعمال آنها در داخل غالباً محتمل الاثر است و لهذا بعضی از مصنفین فقط آنها را بطور گرد و یا محلول استعمال میکنند

محلول کلورور طلا و امنیاک بگیرند کلورور طلا و امنیاک ۵ سانتی گرم آب مقطر ۳۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۳۰ گرم حل کنند و در دفع حبس طمث دوسه طمث یک قاشق چای خوری صبح ناشتا و یکی عصر بیاشامند

برومور طلا گرانولهائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ۵ تا ۱۰ میلی گرم برومور طلا میباشند و آنها را مانند کلورور استعمال مینمایند و در وقتی که برومید پتاسیوم بی اثر ماند با گرانولهای یک میلی گرمی این برومور و یا محلول آنرا مطابق نسخه ذیل استعمال میکنند

محلول برومور طلا بگیرند برومور طلا برومور سودیوم مکرر ۲۰ سانتی گرم آب مقطر ۳۰۰ گرم حل کنند و هر قاشق چای خوری این محلول دارای ۲ میلی گرم ملح طلا میباشد

بحث نود و نهم — طلای سفید و کروم

طلای سفید یا پلاتین یا پلاتینوم (پلاتین مشتق از پلاتینا میباشد که در لغت اسپانیولی یعنی نقره پست بود) عبارت از فلزی است که در سال ۱۷۴۱ میلادی یکی از دانشمندان موسوم به **وود** کشف نمود در رنگ و شفافت مانند نقره و از نقره قدری تیره تر و برنگ خاکستری مایل تر و بی نهایت قابل انطراق و قابلیت تحت شدنش قدری کمتر از طلا است و چون کاملاً خالص بود نرم تر از نقره است ولی اگر مقدار بسیار کم با فلز دیگر مخلوط باشد خیلی سخت تر از آن خواهد بود و از این جهة است صلابت و سختی پلاتین متداول در تجارت زیرا که ۱۰۰ اجزاء آن دارای $\frac{1}{2}$ جزء ایریدیوم و یا پالادیوم است

پلاتین از همه اجسام عالم سنگین تر و وزن مخصوص آن ۲۱/۱۰ است و در حرارت کوره های متداوله ذوب نمیگردد و آنرا بواسطهٔ شعله که از اختلاط اکسیژن و هیدروژن حاصل میشود و یا بواسطه پیل **وولتا** ذوب مینمایند و باعانت حرارت سفید بسیار شدید میتوان پلاتین را مانند آهن نرم کرده و آنرا بر روی خودش لحیم نمود و این فلز مانند طلا در مجاورت هوا فساد ناپذیر است و اکسید نمیگردد و نیز مانند آن در تیزاب سلطانی حل میشود و علاوه تیزاب سلطانی فلوئور و بروم آنرا حل میکند و اسید ارسنیک در پلاتین اثر نمیکند مگر در صورتیکه دارای مقداری نقره باشد و در طب کلورور پلاتین و کلورور پلاتینات سدیوم را استعمال میشد

آثار تراپوتیکی پلاتین تاکنون به تحقیق ثابت نشده و بعضی از متقدمین دانشمندان معاصر امتحانات خود

کروم

در اماتر اپوتیکی محصولات آن نموده و در دفع سفیلیس آنها را موثر میدانستند ولی دانشمندان پیرو امان بابوم‌ط
قلتاثر و یا بواسطه عدم دقت در امتحانات صرف نظر از آنها کرده و در کتب داروسازی این محصولات را بیان ننموده
اند و چون این محصولات هنوز مقبول عامه نشده طریق ساختن آنها را بیان نمیکنیم و فقط نسخه های ذیل را که
معمول **هوفر** است ذکر مینمائیم

پوسیون پلاتین بگیرند پرکلورور دو خشک پلاتین ۵ سانتی گرم پوسیون صمغی معمولی که کس ۱۰۰
گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در مدت ۲۴ ساعت با قاشق کوچک تدریج بنوشند

پوماد پلاتین بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم پرکلورور دو پلاتین ۱ گرم عصاره بلادن ۲ گرم مخلوط کنند
و در قروح غیر موجع نطول نمایند

حب پلاتین بگیرند پرکلورور دو پلاتین ۵ دسی گرم عصاره گایاک ۴ گرم مسحوق اصل السوس مقدار
کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ و ۲ و ۳ و نیز تا ۴ حب صبح و عصر بیاشامند

پوسیون کلورور دو پلاتین و سدیوم بگیرند پرکلورور دو پلاتین ۳ دسی گرم کلورور دو
سدیوم خالص که کاملاً عاری از املاح پتاس باشد ۵ دسی گرم پوسیون صمغی که کس ۲۰۰ گرم مطابق معمول
مخلوط کنند و با قاشق کوچک در مدت ۲۴ ساعت تدریج بنوشند

زرق کلورور دو پلاتینات سدیوم بگیرند کلورور دو پلاتینات سدیوم ۲ گرم مطبوخ
کوکا ۲۵۰ گرم حل کرده زرق نمایند

کروم Cr کروموم (در لغت یونانی کروما بمعنی رنگ است و این فلز چون با غالب اجسام تولید ترکیبات
ملونه مینماید لهذا آنرا کروم نامیده اند) عبارت از فلزی است قابل اسید شدن و در سال ۱۷۹۷ میلادی
ووکلن نام ابتداء بحالت اسید در سرب قرمز سیبری و بعد بحالت اکسید در اقسام مختلفه زمرد آنرا کشف
نمود و ماده ملونه این قسم جواهر همین فلز است و رنگ این فلز در حالت خلوص سفید مایل بخاکستری است و بسد
شکننده و خیلی بصعوبت ذوب میگردد و در حالت اکسید سبز و در حالت اسید قرمز است و چون در اسیدها آنرا حل
کنند رنگ سبزی حاصل مینماید و در طب اسید کرومیک و بی کرومات پتاس را مانند دواء مغیره قویه خارجا
و داخلا در دفع عوارض سیفیلیسی استعمال میکنند و بی کرومات پتاس را در هنگام دوم سیفیلیس تجربتاً بکار برده
و عوارض آنرا از اثر این ماده اغلب اوقات بسرعت برطرف میشوند و یکی از دانشمندان میگوید چون بی کرومات
پتاس نه موجب ازدیاد ترشح بزاق میگردد و نه مورث ضعف و بیحالی میشود با این دو جهت بر محصولات زیبقی
ترجیح دارد ولیکن در ورم عنبیه سیفیلیسی و ورم دهان زیبقی در صورتیکه چندان استعداد نداشته باشد علاوه بر
اثر زیبق و دفع سیفیلیس مانند مصرفات در دفع این ورم اثر مینماید در هر صورت هرگاه بی کرومات پتاس
و اسید کرومیک را بمقدار زیاد بیاشامند مانند محرقات ضعیفه اثر کرده و موجب تهوع و بروز آثار سمیه میگردند
لهذا در استعمال آنها باید مراقبت نمود

بی کرومات پتاس از عواملی است که در دفع سیفیلیس اخیرا زیاد استعمال میشود و مانند [illegible] نسخه های
متداوله آنرا ذکر کرده ایم و [illegible]

حرف ع

درهفتاد و دوم — عشبه و بعضی عوامل مشابه آن

در قرابادین باسم چوبهای معرق بعضی مواد خشبی اعم از چوب و یا ریشه را ذکر مینمایند که از نباتات مختلف الطایفه
حاصل میگردند و عبارتند از عشبه و چوب چینی و ساسافراس و فود موهوم ساکرو شیو دفوبل و نار ورنی و ژابوراندی
و گایاك و ژنت

ما در این کتاب در حرف الف در ذیل شرح فانوس ژنت و در حرف ژا ژابوراندی و گایاك را بیان نموده ایم و مابقی را
در این جا ذکر خواهیم کرد و علاوه اقسام لوبلیا و اتکاکوکو و کوندورانگو را نیز در این جا بیان میکنیم و در آخر این
دو بقول کلی تعریق را ذکر مینمائیم

۱ **عشبه** یا **سالسپاریل** یا **اسمیلاکس ساساپاریلا** چندین قسم ریشه را
که از نوع **اسمیلاکس** و از طایفه **اسپاراژینه** اند باین اسم موسوم مینمایند و همه انها از نباتات
بومی امریك جنوبی میباشند و در تجارت سه قسم عشبه متداول است ۱ عشبه متداولی ۲ عشبه سرخ ۳
عشبه کاراکاسی

عشبه متداولی که عشبه **هوندوراس** نیز نامیده میشود (**هوندوراس**
مملکت جمهوری است واقع در امریك مرکزی و پای تخت **کوماپاگوا**) این قسم مانند سایر اقسام
از نباتات ثابت المسکن است (باصطلاح گیاه شناسی ثابت المسکن هر گیاهی را میگویند که نر آن در یک تنه و ماده آنش
در تنه دیگری بود مانند کنب و نخل) و ساقه آن گره دار و صاحب خارهای چند و برگهای آن بیضی مستطیل و
بشکل قلب و بی پر و بر نقطه منتهی میشوند دارای رگهای چنگی و نوعا از قیبار لکه دارها مشاهده میشود و
ریشه این گیاه که عبارت از جزء مستعمل در طب بود دلیفی و چندین پا طول دارد و حجم آن قدری باریک تر از قلم تحریر
و استوانه و قابل انعطاف و چون ماده خشبی قشر این ریشه که در تحت بشره واقع شده است در حین خشک شدن
منقبض میگردد و بشره بحال خود باقی میماند شیارهای چند در سطح آن مشاهده میگردند و بشره این ریشه را که
اغلب اوقات از گل سیاه رنگی پوشیده شده اگر پاک کنند خاکستری رنگ خواهد بود و قشر این ریشه سفید و دودی
است و در مابین آن و مغز ریشه که سفید است ماده خشبی و دری پر رنگی واقع میباشد
عشبه متداولی تقریبا بوئی ندارد و دارای طعم لعابی تلخی است که بقشر آن نسبت داده شده و جزء مغزی آن نشاسته
و موافق قول یکی از دانشمندان این ماده نشاسته بی اثر است
ماده عامل همه اقسام عشبه عبارت از جسمی است خشک و متبلر بشکل تیغه های شعاعی و بی بو و بی رنگ و طعم آن
گزنده و تلخ و کمی محلول در آب و در الکل داغ بیشتر از الکل سرد حل میگردد و در آب کف میکند و یکی از دانشمندان
آنرا **سالسپاپین** و دیگری **اسمیلاسین** و سومی **پاریگلین** نامیده و علاوه
بر ماده مذکور عشبه دارای روغن فرار و ماده سقزی گزنده و تلخ و ماده دهنی و ماده عصاره و مقدار زیادی
نشاسته و بالاخره دارای البومین است

عشبه سرخ که عشبه **ژامائیك** نیز نامیده میشود (**ژامائیك** یکی از جزایر انتیل

کبر است متعلق به انگلیس) این ریشه نرم‌تر از سایر اقسام و شکافتن آن آسان‌تر از آنها و چنانچه در عشبه متداولی کی
کرده‌ایم از گل پوشیده نشده و بشره آن قرمز نارنجی مخصوصی است اگرچه بعضی اقسام آن خاکستری و سفید رنگ اند و
بهترین اقسام عشبه میباشد و در ممالک ما معروف به عشبه مغربی است

عشبه کاراکاسی (کاراکاس پای تخت **ونزوئلا** از ممالک امریک جنوبی است)
رنگ این ریشه خاکستری تا تیره و در طرف خارج فی الجمله سرخ رنگ و اغلب اوقات دارای ریشه‌های خیلی باریک
شبیه به مو میباشد و مغز آن خیلی سفید رنگ قسم آن از این عشبه است که ریشه‌های آن بسیار کوتاه و قابل انعطاف
اند و به عسرت شکافته میشوند و نوعاً عشبه کاراکاسی ضعیف الاثرتر از دو قسم دیگر است

بقول کلی عشبه از عوامل محرکه ضعیفه است و آن از عوامل معرقه میباشد و بمقدار زیاد در دفع عوارض
خراجی سیفلیس استعمال میگردد و در این مواقع بیشتر آن را با محصولات زیبقی تجویز میکنند و اثر آنها را معاونت
مینمایند و بعضی اوقات در دفع روماتیسم و نقرس استعمال میشود و در دفع سرطان از سفوف ۵ گرم مسحوق
آن در هر روز تمجید کرده‌اند و میگویند در دفع عوارضی که از افراط در شرب محصولات زیبقی عارض شده باشند
استعمال عشبه مفید است و قسمی از عشبه که بومی فرنگستان است و آن را **اسمیلاکس اسپرا**
مینامند دارای خواص مذکوره میباشد

گرد عشبه مطابق کدکس بگیرند عشبه مقدار منظور بطور قطعات نازک قطعه قطعه
کنند و در گرمخان بخشکانند و نرم بکوبند و از موبیز ابریشمی نمره ۱۲۰ و موبیز موئی نمره ۳ بیرون کنند و فقط ۱۰۰
جزء ۸۸ جزء گرد بدست آورند و این از عوامل معرق محسوب میشود

عصاره الکلی عشبه مطابق کدکس بگیرند عشبه نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۶
عشبه را با الکل تر کرده و در آلت دپلاسمان داخل نمایند و در آلت را بسته مدت ۱۲ ساعت بگذارند بمانند و بعد
ما بقی الکل را بروی آن بریزند و بواسطه تقطیر الکل را از مصفی اخذ کنند و محصول را در حمام ماریه بقوام
عصاره نرم تبخیر نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره که از عوامل ضد سفلیس و معرق است از
۱ تا ۵ گرم میباشد و آن را بطور حب و یا محلول در تیزن معطر گرمی استعمال مینمایند

تیزن عشبه مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای پاریس
بگیرند عشبه ۵۰ گرم آب صاف مقدار کافی مدت دو ساعت عشبه را تقریباً در ۱۰۰۰ گرم آب بخیسانند و بعد
بروی آتش گذارند تا جوش آید و همینکه جوش آمد از روی آتش برداشته بگذارند مدت دو ساعت بماند و بعد
صاف دوی آن را بواسطه عمل انحراف بردارند مقدار این مصفی باید ۱۰۰۰ گرم باشد

چوب چینی (اسکین — رادیکس کینا — اسمیلاکس کینا) نباتی است
متهافت (متهافت هر نباتی را میگویند که ساق آن بدون عمود نایستد و بر زمین افتد مانند درخت رز) و
عشبه از یک طایفه و در خواص شبیه بآن و از محصولات بومی چین و امریک جنوبی و در طب ریشه آن را استعمال
میکنند و این ریشه حجم و درشت و خشبی و سنگین و گره دار و محکم و خیلی سخت و از قشری املس قرمز اسمر
پوشیده شده و مغز آن رنگین و تیره و بوئی ندارد و طعم آن عفص
چوب چینی در خواص شبیه به عشبه است و در همان مواقع استعمال میگردد و آن را بطور تیزن بکار میبرند و

بندرت تنها استعمال میشود و همیشه با سایر ریشه های معرق انرا ترکیب میکنند

تیزن چوب چینی بگیرند چوب چینی زنده کرده ۲۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم مدت سه ساعت دم کنند و بگذارند سرد شده بواسطه عمل انحراف صاف وی انرا بردارند و مانند معرقات و عوامل ضد سیفلیس تدریج بنوشند

پ ف **صاصفراس** ل **لوروس صاصفراس** درختی است از طایفه **لوورینه** در بومی امریک شمالی و در طب چوب و پوست و ریشه این درخت را استعمال میکنند و پوستان قرمز اسمر و به کلفتی یک خط و در سطح ان بعضی قطعات کوچک ابشره که خاکستری رنگ اند مشاهده میشوند و سطح خارج ان اسفنجی و سطح داخلش املس و دارای بوی تند و معطری است و طعم ان تند و گزنده و چوب این درخت خاکستری و سبک و دارای رگهای مرکزی و بوی ان مطبوع و تقریبا طعمی ندارد و بواسطه اسید نتریک قرمز میگردد و از این جهت است که انرا محک این چوب مینامند

صاصفراس از عوامل محرکه معرقه است و در خاصیت تعرق قوی تر از چوب چینی و ضعیف تر از عشبه و بواسطه بوی خوشی که دارد مطبوع میباشد و کمتر تنها استعمال میشود و غالبا با کاک و عشبه و چوب چینی انرا ترکیب کرده معمول میدارند و دهن فراری از ان اخذ میکنند که مقدار شربتش چند قطره است

تیزن صاصفراس بگیرند چوب صاصفراس از ۳۰ تا ۶۰ گرم اب از ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نموده بتدریج بنوشند

فورمیوم تناکس عبارت از ریشه یک قسم کاهی است که در استرالی عمل مینماید و در خاصیت تعرق بدل عشبه میباشد و مقدار شربت از گرد ان بطور سفوف از ۱ تا ۴ گرم و ۳۰ گرم این ریشه را در ۲۵۰ گرم اب جوشانده و صاف نموده نیز استعمال میکنند

شورفویل (ورق المغز) ل **لونیسرا کاپریفولیوم** نباتی است از طایفه **کاپریفولیاسه** در بومی فرنگستان در طب مطبوخ برگ انرا مانند غرغره های قابض استعمال میکنند و با گل ان شربت صدری میسازند و در المان ساقه های این نبات را که **لونیسرا اپکیو** نامیده‌اند در دفع عوارض بدوی و ثانوی سفلیس استعمال مینمایند

نارون (لشگال) ف **اوورم** ل **اولموس کامپستریس** درختی است از طایفه **اولماسه** و در طب پوست داخلی درخت نارون مخروطی را مانند معرقات و مدرات استعمال میکنند و این پوست که بشکل تسمه های طویل و باریکی است که انها را بطور دسته های چند لوله کرده اند در دواسازی باسم قشر نارون مخروطی نامیده میشود و یکی از دانشمندان **دوِرژی** نام این قشر را در مداوای امراض الات مترشحه بخصوص در صورتیکه در امزجه لنفاتیکی عارض شوند استعمال مینمایند و نیز در دفع اکزمای مرکب با امپتیگو و خود امپتیگو علی الخصوص در صورتیکه زمان انها و در وقتی که سطح بزرگ را فرا گرفته باشند و با نفخ خمیری جلد همراه بوند چنانکه در اشخاص خنازیری مشاهده میشود از استعمال قشر نارون مخروطی تمجید مینمایند

تیزن نارون مخروطی معمول دورژی بگیرند پوست نارون مخروطی ۳۰ گرم

لوبلیا

آب ۱۲۵۰ گرم بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی بماند و با فشار صاف کند و با شربت ساده شیرین نموده تدریج بنوشند

ایضاً معمول بیت بگیرند پوست نارون مخروطی ۱۰۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا نصف شود و ثلث دفع الحالات خشکریشه روزی ۲ تا ۳ گیلاس بنوشند

تیزن معرق معمول بریز بگیرند پوست نارون مخروطی ۵۰ گرم ریشه پاسپانس ۲۰ گرم ۲ نقد دی که پس از چند جوش ۱۵۰۰ گرم محصول بدست آید و این تیزن را میل و اداده مریض باید شیرین نمود مقدار شربت آن از ۱۲۵ تا ۱۵۰ گرم است که در دو یا سه دفعه در عرض روز بیاشامند

عصاره آب الکلی نارون بگیرند قشر داخلی نارون مخروطی با الکل ۶۰ درجه قشرها نیم کوب کرده و با قدری الکل آلوده نموده ۱۲ ساعت در آلت پلاسمان بگذارند بمانند و بعد ما بقی الکل را تکار دیده و بردی تفاله قدری آب بریزند و مصفا ها را جمع کرده و در حمام ماده بر جهة اخذ الکل تقطیر نمایند و بعد محصول را در حمام ماده بر تبخیر کنند تا بقوام عصاره و حفظ کنند

شربت نارون مخروطی معمول سوبران مطابق کدکس بگیرند عصاره آب الکلی نارون مخروطی ۲۰ گرم شربت ساده ۹۸۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و ۱۰ گرم این شربت دارای ۲۰ سانتی گرم عصاره است که معادل ۱۲ دسی گرم پوست باشد و مقدار شربت آن در ابتدا یک قاشق آش خوری صبح و یکی عصر و هر دو روز یک قاشق اضافه کنند تا بروزی ۴ قاشق

لوبلیا قسمی از نباتات طایفه **کامپانولاسه** و از جنس **لوبلیاسه** بواسطه **لوبل** نام گیاه شناس معروف که از اهالی **فلاندر** است (فلاندر یکی از ایالات شمالی بلژیک میباشد) باسم **لوبلیا** موسوم شده و این قسم شامل چندین نبات میباشد که دو تای از آنها در طب استعمال میگردند یکی لوبلیا انتی سیفلیتیکا و دیگری لوبلیا آنفلاتا

لوبلیا انتی سیفلیتیکا (لوبلیای ضد سیفلیس) و جیوه نباتی نیز نامیده میشود نباتی است حشیشی مانند و دارای تنوع و بوی مخصوصی دارد و بومی جنگلهای امریک شمالی و در فرانسه نیز زراعت کرده و باسم **کاردینال بلو** موسوم مینمایند و اطبای امریک در مداوای سیفلیس کمال اعتماد را باین دوا دارند ولی دانشمندان فرانسه یک وقتی بجای عشبه از آن خیلی استعمال میکردند و این اوقات متروک شده و یکی از مسافرین دانشمند میگوید اهالی بومی **کانادا** هم امراض سیفلیسی را بواسطه این دوا مداوا مینمایند باین طریق که عوناً عدد ریشه لوبلیا را در آب میجوشانند و مریض قدری از آن جوشانده را میآشامد و نوعاً تا پانزده روز مداوا میشود و قروح سیفلیس را نیز با همین جوشانده رفاده میگذارند

لوبلیا انفلاتا که **تنباکوی هندی** نیز نامیده میشود این قسم در ممالک متحده امریک و در انگلستان میروید و بزبان عوام این ممالک گاه اسم نامیده میشود و در فرانسه نیز آنرا زراعت میکنند و این قسم نیز مانند قسم مذکور دارای عصیر شیری شکل حادی است که شرب مقدار زیاد آن سمیت دارد و در امریک هم اجزای این نبات را استعمال میکنند و لوبلیا انفلاتای معمول در تجارت بشکل قطعات مکعب طولی میباشد که بشدت منضغط شده اند و وزن آنها از ۲۵۰ تا ۵۰۰ گرم است و این لوبلیا سبز زرد رنگ و دارای بوئی فی الجمله مهوع و طعمی گرنده و قدری شباهت به تنباکو دارد و بعضی از دانشمندان الکلوئید را از آن استخراج نموده **لوبلین**

در هفتادم

نام نهاده اند و عبارت از ماده است مایع و زرد رنگ و لزج و بو دار و فرار و غیر متبلور و بشدت قلیائی و سبکتر از آب
و این الکول شده و تخم لوبلیا بیشتر وجود دارد تا سایر اجزاء آن
مطبوخ لوبلیا انفلاتا را عقیده گرم در دفع اسم و هیجانات عصبانی و اختلالاتی که با عوارض عسر النفس همراه
باشند اکنون استعمال مینمایند

مغلی لوبلیا سفیلیتیکا معمول سویدیور بگیرند لوبلیا سفیلیتیکا ۱۵۰
گرم در ۱۵۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف نموده موافق میل مریض مصفی را شیرین کنند
در دفع سفلیس قوبائی از ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ گرم مدتی در جا مریض بیاشامانند

تعفین لوبلیا انفلاتا بگیرند لوبلیا انفلاتا را الکل ۵۰ درجه مدت هشت روز بخیسانند
و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و یکی از دانشمندان در دفع اسم از ۲۰ تا ۴۰ قطره این تعفین را در
یک پیاله مطبوخ بابونه مخلوط کرده نیم ساعت به نیم ساعت فاصله استعمال مینماید و آنرا خیلی مؤثر میداند و
ژانل میگوید مقدار شربت این تعفین در دفع اسم از ۱ تا ۱۰ گرم است بطور پوسیون که ساعت بساعت
یک قاشق کوچک بیاشامانند و لیکن باید از اثرات آن مراقبت نمود

گواکو در امریکه مرکزی امریکه جنوبی و هندوستان غربی باسم عام **گواکو** و یا **هواکو** چندین
قسم گیاه را که از طایفه **اوپاتوریاسه** اند مینامند و این نباتات که تقریباً به شصت عدد میباشند
در خواص مشابه بیکدیگر اند و از عوامل معرق محسوب میشوند و اهالی بومی ممالک مذکوره هم در دفع لسع مارهای
سمی و هم در تقدم بحفظ از اثر سم آنها عصیر این نباتات را با رُوم مخلوط کرده تناول میکنند و نیز ریشه آنها را
با عرق کشمش تقطیر کرده و محصول مقطر را تناول مینمایند و جمعی از دانشمندان فرنگ این اثر را که بآنها نسبت داده است
بطور شهود ثابت میکنند و نوعاً این نباتات از جنس **میکانیا** و **اریزیوم** و **ارسیتولوکیا**
میباشند و جنسی که در حقیقت دارای خاصیت مذکور بود جنس **میکانیا** است که گلهای آن شبیه به
گل ادریکا و مانند آن متشبث اند و تخم یک قسم این نباتات را که برگهای آن شبیه به برگ کنب است و آنرا **اوپاتور**
یوم کانابینوم مینامند در حوالی مسکو در دفع را تا استعمال میکنند و قسمی دیگر که موسوم به **اوپا**
توریوم آیاپانا میباشد یکی از بهترین ادویه هاضمه است و عموماً مانند چای آنرا دم کرده استعمال مینمایند
هر حبه ۵ گرم از شاخه های گل دار گواکو را در یک پیاله آب جوش دم کرده و در دفع لسع مار و سگ دیوانه و
نیز در دفع تحجر و بر و نشت درد و ماتیسم و گرپ تناولاً و شرباً معمول میدانند و هم چنین است **بونست**
که عبارت از **اوپاتوریوم پرفولیاتوم** بود و نیز گواکو را در دفع کولرای آسیائی و سفلیس
استعمال میکنند

تیزن گواکو بگیرند گواکو از ۲۰ تا ۳۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و تیزن سایر اقسام
اوپاتوریوم را نیز بهمین طریق میسازند

تعفین گواکو بگیرند ساقه گواکو ۱ و دم و یا عرق کشمش ۵ مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین
را در مداوای جراحات و قرحه های سفلیسی و غیره قوی الاثر است و نیز این تعفین را با عصیر تازه نبات مخلوط
کرده تناول مینمایند

کنند

محصولات معرّق

کوندوراکو نباتی است بومی جمهوری اکواتور و سایر ممالک امریک جنوبی از طایفه **اسکلپیاد**
در طب پوست این نبات را که دارای چندین گلیکوزید است بصورت مغلی یا عصاره مانند عوامل ضد نورالژ
و ضد درد و ماتیسم و در دفع ورم معده استعمال میکنند و نیز در دفع سرطان از آن تمجید مینمایند مقدار شربت از
این ۲۵ سانتی گرم تا ۱ گرم و از شراب آن ۳۰ گرم است دستور ۱۰ گرم این پوست را در ۲۰۰ گرم آب میجوشانند تا ۱۰۰ گ
باقی ماند در دفع سرطان در عرض روز استعمال مینمایند

شراب کوندوراکو موافق دستور العمل بوشو بگیرند مسحوق پوست کوندو
۲۵ جزء مدت ۶ روز در ۱۰۰ جزء آب سرد بخیسانند صاف کنند و تفاله را در همان مقدار آب مخلوط کرده و مد
یک ساعت بروی آتش ملایم بجوشانند و بگذارند سرد شده صاف کنند مجدداً تفاله را مدت ۶ روز در ۵۰ جزء ال
بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند با کاغذ صاف نمایند و این مصفای الکلی را جهت اخذ الکل تقطیر کنند و محصو
باقی مانده را با دو مصفای مائی مخلوط نمایند و مخلوط را باعانت حرارت ملایمی بقوام عصاره رب مانند بخی
و این محصول عصاره را در ۲۵ شراب مالاگا حل کرده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند شراب کوندوراکو
تلخ است ولی مطبوع و مرضا بخوبی طعم آنرا تحمل میکنند

در بیان نسخه‌های متداول عشبه و امثال آن

جوشانده معرّق (تیزن معرّق) معمول بیمارستانهای پاریس
بگیرند چوب گایاک رنده کرده ۶۰ گرم عشبه ۶۰ گرم ریشه ساسافراس ۱۰ گرم اصل السوس ۲۰ گرم ریشه‌ها خ
کنند و مدت یکساعت عشبه گایاک را در مقدار کافی آب بجوشانند و بعد ساسافراس و اصل السوس را
بگذارند مدت ۶ ساعت دم کشد و بعد صاف کنند و بگذارند ته‌نشین شود و صاف روی آنرا بواسطه عم
انحراف بدارند و مقدار مصفی باید ۱۰۰۰ گرم باشد این تیزن را پیاله پیاله در عرض روز بنوشند

جوشانده مرکب عشبه (تیزن فلتز) معمول کدکس و بیمارستانهای پاریس بگیرند عشبه ۶۰ سریشم ماهی ۱۰ مسحوق سولفور طبیعی انتیمون ۸۰ آب صاف ۶۰۰۰
سولفور را در پارچه پیچیده و در ۲۰۰۰ جزء آب بمدت یک ساعت بجوشانند و این آب را دور بریزند و بعد
کیسه سولفور را با عشبه و سریشم در ۲۰۰۰ جزء دیگر آب باعانت حرارت ملایمی بجوشانند تا نصف شود و صا
کرده بگذارند ته‌نشین گردد و بواسطه عمل انحراف مصفی را برداشته و در ظرف غیر فلزی حفظ کنند در د
سفلیس و دفع هرپس از آن ۳ گیلاس در عرض روز بنوشند

تنبیه ترکیب سولفور طبیعی انتیمون مختلف است گاهی دارای ارسنیک است و گاهی نیست و در صورت
دارای ارسنیک بود بواسطه جوش متمادی در آب یک مقدار اسید ارسنیو تولید شده و در آب حل میگ
و در هر حال مقدار بسیار کم و تغییرپذیری انتیمون بصورت ملحی در آب حل میشود و علی هذا پس تیزن **فلتز**
از ادویه‌ای است که ترکیبات بخوبی معین و معلوم نمیشود

شربت عشبه مطابق کدکس بگیرند عشبه پاک کرده و خورد کرده ۱۰ ق

در هفتاد و دو

سفید ۵۰ آب مقدار کافی مدت ۱۲ ساعت عشبه را تقریباً با ۵ جزء آب ۸۰ درجه دم کنند و صاف کرده تفاله را
مجدداً مدت ۱۲ ساعت دیگر نیز در ۵ جزء آب ۸۰ درجه دم نموده و صاف نمایند و مصفاها را مخلوط نموده بگذارند
ته نشین شود و بواسطه عمل انحراف صاف روی آن را بردارند و کم کم این مصفای ثانوی را در ظرفی ریخته و تبخیر
نمایند تا آنکه از همه جمعه ۱ جزء باقی ماند و بعد با سفیده تخم مرغ تصفیه کرده از پارچه بگذرانند و بعد قند را بیفزایند
و شربتی سازند که در حالت جوش ۲۷/۱ درجه نشان دهد و این شربت از عوامل ضد مفصلی و ضد هرپیس و ضد
سفلیس و ضد خنازیر میباشد و نوعاً از عوامل مصفیه و منقیه دم است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم و

شربت چوب چینی را نیز بهمین طریق ساخته و در همین مواقع و بهمین مقدار استعمال مینمایند

شربت مرکب عشبه مطابق کدکس (شربت کوئیزینیه) شربت معرق) شربت منقی) بگیرند عشبه پاک کرده و خورد کرده ۱۰۰ گل خشک گاوزبان گل سرخ
خشک برگ سنا بادیان سبز هکدام ۵ آب مقدار کافی قند سفید عسل هکدام ۱۰۰۰ ابتدا بر روی عشبه نقدی آب
۸۰ درجه بریزند که روی آن را بگیرد در همان مقدار آب ۸۰ درجه دم کرده صاف نمایند و مجدداً تفاله را با سایر داروها
مدت ۱۲ ساعت در مقداری آب ۸۰ درجه دم کنند و با فشار صاف نمایند و دو مصفای اول را مخلوط کرده و
تبخیر نمایند تا یک ربع باقی ماند و بعد مصفای سوم را افزوده و تبخیر نمایند تا از همه جمعه وزن آن به ۲۰۰۰ جزء رسد
و با سفیده تخم مرغ تصفیه نموده و با پارچه صاف کرده و قند و عسل را بیفزایند و شربتی سازند که در حالت
جوش ۲۷/۱ درجه نشان دهد و این شربت ضد سفلیس و معرق و ملین است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰
گرم و **ژانل** میگوید این شربت چندان اختلافی با **رب بوئیو و لافکتور** ندارد و بعضی از
دانشمندان چهاردهی گرم سوبلیمه را در ۵ گرم الکل حل کرده و با ۵۰۰ گرم این شربت مخلوط مینمایند و در این صورت
مقدار شربت آن از ۲ تا ۳ قاشق کوچک است در عرض روز

شربت صاصفراس مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده ریشه صاصفراس ۱۰۰ آب
مقطر ۱۵۰ قند سفید مقدار کافی مدت ۶ ساعت دم کرده و با فشار صاف نمایند و بگذارند ته نشین شده و بواسطه
عمل انحراف صاف روی آن را بردارند و بعد به نسبت ۱۸ در ۱۰ قند افزوده شربت سازند و حفظ کنند و مقدار
شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم است در عرض روز

اسپس معرق مطابق کدکس بگیرند رنده کرده چوب گایاک ریشه عشبه چوب چینی ریشه
صاصفراس هکدام ۱ عشبه را از میان شکافته و خورد کنند و چوب چینی را نیز خورد کرده و با رنده شده گایاک مخلوط
نمایند و این مواد را چون باید جوشانید مخلوط کنند ولی صاصفراس را چون نباید جوشانید بلکه باید دم کرد علیحده
نگاه دارند و مقدار شربت این اسپس از ۳۰ تا ۶۰ گرم است مطبوخ در ۱۰۰۰ گرم آب

اسپس معرق معمول اشمیت بگیرند عشبه ۳۰ چوب چینی اصل السوس گایاک هکدام
۱۵ عشبه را از میان شکافته و خورد کنند و چوب چینی و اصل السوس را نیز خورد کنند و گایاک را رنده نمایند
و بدقت با هم مخلوط کنند و ۶۰ گرم این اسپس را در ۱۰۰۰ گرم آب دم کرده صاف نموده متدرجاً بنوشند

اسانس عشبه (جوهر عشبه) بگیرند عشبه ۵۰۰ گرم صاصفراس ۱۰۰ گرم الکل ۵۵ درجه
۱۰۰ گرم مخلوط کرده در ۴۰ درجه حرارت مدت ۳ روز بخیسانند و صاف کنند و روی تفاله ۱۰۰۰ گرم آب

جوش دهند

جوش بخورند بگذارند بماند و صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط نموده با کاغذ صاف کنند و ۱۰۰۰ گرم
شربت ساده افزوده حفظ نمایند و مقدار شربت این اسانس یک قاشق کوچک است مخلوط با یک پیاله آب سرد

تیزن معرق بگیرند اسپرس معرق ۵۰ گرم مدت ۶ ساعت در ۱۰۰۰ گرم آب داغ بخیسانند و صاف کرده
۵۰ گرم شربت مرکب عشبه افزوده متدرجاً بیاشامند

تیزن معرق و ملین بگیرند رنده کرده چوب گایاک ۳۰ گرم عشبه سنامکی ۱۵ گرم ساسافراس
اصل السوس مکی ۵ گرم در مقداری آب جوش دم کنند که ۵۰۰ گرم مصفی بدست آید و این تیزن مخصوص
برمداوای **برادران شربتیه** است (رسماً نمایشند در خیابان تسبیح مداوای **شربتیه** را)

بوشه ساده بگیرند رنده کرده گایاک عشبه چوب چینی ساسافراس مکی ۶ گرم ریشه فرفیون (توت فرنگی)
۱۶ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول تیزن سازند

بوشه مسهل بگیرند سنا ملح اپسوم (سولفات منیزی) مکی ۱۰ گرم شیرخشت ۵۰ گرم ندیک
یا دو پیاله بوشه ساده دم کرده صاف نموده بطور مسهل بنوشند

مغلی مرکب عشبه مطابق دواسازی انگلستان بگیرند عشبه
۱۸/۷۰ گرم ساسافراس گایاک اصل السوس مکی ۷/۰۹ گرم مازریون ۳/۸۹ گرم آب مقطر جوش ۸۵۰/۲۰
گرم مخلوط کرده بجوشانند و ۵۷۰ گرم مصفی بدست آورند

ایضا مطابق دواسازی لندن بگیرند عشبه ۲۵۰ گرم در ۴۰۰۰ گرم آب بجوشانند
تا ۲۰۰۰ گرم باقی ماند و بعد ۵۰ گرم رنده کرده چوب گایاک و ۱۰ گرم خورد کرده پوست گاو افزوده بگذارند
مدت نیم ساعت دم کشد و در آخر ساسافراس خورد کرده اصل السوس خورد کرده مکی ۵۰ گرم بیفزایند
و دم کرده صاف نمایند و این جوشانده را در دفع اختلالات سفلیسی در عرض روز پیاله الی پیاله بیاشامید

تیزن ضد سفلیس معمول در پوئیترن بگیرند چوب چینی گایاک عشبه مکی
۱۰ گرم هر یک را جدا جدا خورد کرده در ۱۵۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف نموده ۱۲۰
گرم شربت کوشینیر بیفزایند و بطور تیزن تدریج بنوشند

تیزن ضد ورم مفاصل معمول کوآرن بگیرند عشبه خورد کرده ۱۲۰
گرم سنگ انتیمون پیچیده در پارچه ۲۰۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم بجوشانند تا نصف شود و در حالت جوش بروی ۲۰
گرم اصل السوس منقی و ۵ گرم بادیان سبز بریزند بگذارند ده دقیقه بماند و صاف کنند در عرض روز پیاله
پیاله بیاشامند

تیزن زیتمان نمره ۱ بگیرند عشبه ۴۰۰ گرم مدت ۲۴ ساعت در ۲۴۰۰۰ گرم آب بخیسانند و
بعد قند زاج (زاج سفید ۶۰ کنو ۱) ۵۰ گرم کلمل ۱۰ گرم شنجرف ۵ گرم افزوده بجوشانند تا یک ثلث باقی
ماند و آنوقت بیفزایند برگ سنا ۱۰۰ گرم اصل السوس ۵۰ گرم انیسون رازیانه مکی ۱۵ گرم و بگذارند مدت
چند لحظه دم کشد و صاف کنند و حفظ نمایند و در روز ۵۰۰ گرم این تیزن را صبح و عصر بیاشامند

تیزن زیتمان نمره ۲ بگیرند تفاله مغلی فوق و علاوه ۲۰۰ گرم عشبه و در ۹۰۰۰ گرم آب بجوشانند
و بیفزایند پوست لیمو هیل دارچینی اصل السوس مکی ۱۰ گرم و پس از آنکه چند لحظه بحالت دم ماند صاف

کند و حفظ نمایند و ۵۰ گرم این مغلی را در وسط روز بنوشند و از استعمال این دو تیزن در دفع عوارض مبرم سفیلیس تجربیات زیاد میکنند و یکی از دانشمندان موسوم به **کازناو** تیزنهای مذکور را بهترین دواها در دفع سفیلیس میداند و قبل از شروع باستعمال آنها حب مسهل ذیل را نایند اشامید بگیرند سقمونیا جلب ادسی گرم گوم گوت ۲۵ میلی گرم صبر زرد ۲ دسی گرم مخلوط کرده یک حب سازند و صبح بیاشامند

تیزن ویناش بگیرند عشبه خورد کرده چوب چینی خورد کرده گایاک رنده کرده مکده ۵۰ گرم سولفور انتیمون محتوی در پارچه ۶ گرم آب ۳۰۰۰ گرم مخلوط کرده ۱۲ ساعت بخیسانند و بعد بجوشانند تا یک ثلث باقی ماند و در آخر بیفزایند صاصفراس سنامکی ۱۵ گرم و بگذارند یک ساعت بحالت دم بماند و صاف کنند و صاف را بواسطه عمل انحراف اخذ نمایند این تیزن را که مسهل و معرق است در عوارض جلدی سفیلیس استعمال میکنند

تیزن ویگارو بگیرند عشبه ۲۰۰ گرم چوب گایاک رنده کرده چوب چینی خورد کرده سولفور انتیمون پیچیده در پارچه زراوند طویل راوند مدحرج جلب بسفایج گردوی تازه خورد کرده که پوست سبزش همراه باشد مکده ۵۰ گرم همه دواها را در ۴۰۰۰ گرم آب و ۲۰۰۰ گرم شراب سفید بجوشانند تا ۵۰۰۰ گرم باقی ماند و این جوشانده را در حالت جوش بریزند روی ۱۰۰ گرم سنا و ۵۰ گرم صاصفراس خورد کرده و ۵۰ گرم ابرسا و ۵۰ گرم بادیان سبز بریزند بگذارند چهار ساعت دم کشد و صاف کرده ۵۰ گرم طرطیر مصفی در آن حل کند و حفظ نمایند و بروی آن نمره ۱ بنویسند و مجدداً در روی تفاله ۲۵۰ گرم شراب و ۲۰۰۰ گرم آب ریخته بطریق مذکور عمل نمایند و حفظ کنند و روی آن نمره ۲ بنویسند در عرض روز ۲ تا ۳ گیلاس تیزن نمره ۱ و از ۵ تا ۶ گیلاس تیزن نمره ۲ بیاشامند

تیزن ضد سفیلیس (دبارمود) بگیرند سولفور انتیمون محتوی در پارچه ۵۰ گرم عشبه چوب گایاک پوست شمشاد پوست گاو و سریشم ماهی مکده ۸ گرم آب ۱۵۰۰ گرم بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف کنند در دفع سفیلیس مبرم پیاله پیاله بنوشند

تیزن پولینی بگیرند عشبه خورد کرده چوب چینی خورد کرده مسحوق سنگ پونس مکده ۵۰ گرم سولفور انتیمون ۱۰۰ گرم خشک کرده پوست سبز گردو ۳۵ گرم سولفور را در پارچه بسته و با سایر دواها در ۲۰۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۳۵۰۰ گرم باقی ماند و صاف کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی آنرا بواسطه عمل انحراف برگردانند و حفظ کنند در اختلالات سفیلیسی و اختلالات جلدی مبرم هر ساعت فاصله نصف گیلاس بنوشند

شربت معرق معمول لیکورد بگیرند عشبه خورد کرده گایاک رنده کرده مکده ۲۰۰ گرم آب صاف ۲۰۰۰ گرم ۲۴ ساعت بخیسانند و بعد با آتش ملایم بجوشانند تا نصف شود و با فشار صاف کنند و با ۱۰۰۰ گرم قند شربت سازند و از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم در عرض روز بنوشند

شربت ضد سفیلیس معروف به رُب لافکتور مطابق نسخه بوشاردا بگیرند عشبه ۲۰۰۰ گرم برگ سنا ۱۰۰ گرم انیسون دارچینی مکده ۵۰ گرم رب اقطی ۱۰۰ گرم قند ۴۰۰۰ گرم آب مقدار کافی عشبه قطعه قطعه کرده و نیم کوب کنند و با سنا در آلت بلاسمان ریزند و با مقدار کافی آب ۶۰ درجه عمل را اجری کنند و در درجه حرارت آب دفق نمایند و مصفی را باعانت حرارت ملایم تبخیر کنند تا ۲۰۰۰ گرم باقی ماند و بعد رب اقطی را افزوده و با سفیده تخم مرغ تصفیه نموده قند را در مصفی حل نمایند و دارچینی و انیسون را نیم کوب کرده و در پارچه بسته محصول را در حالتی که داغ باشد بروی آن ریزند و بعد

ضبط نمایند و مقدار شربت این دوا از ده تا ... قاشق کوچک است در عرض روز که هر قاشق را با یک گیلاس تیزن مناسب مخلوط کرده بیاشامند

شربت منقح معمول کرودرن بگیرند شربت عشبه ۱۰۰۰ گرم شربت سنا ۵۰۰ گرم رب قطران مقدار کافی مطابق معمول مخلوط نمایند و قوام محصول باید خیلی بقاعده باشد و در سیفلیس مزاجی از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم این شربت را بدل رب لافکتور استعمال میکنند

شربت منقح معمول لاری بگیرند عشبه ۲۰۰۰ گرم میوه خشک قاقلی ۱۰۰ گرم چوب گایاک ۵۰۰ گرم چوب چینی صاف صفر سر مکی ۵۰ گرم سنا گل گاوزبان مکی ۵۰ گرم قند ۱۲۰۰ گرم آب مقدار کافی مطابق معمول شربت سازند حفظ کنند وگاهی در ۵۰۰ گرم این شربت ۲۵ سانتی گرم عصاره صمغی تریاک و سوبلیمه وکلوریدرات آمانیاک می افزایند واین افزایش بسته بتصرف و حکم طبیب است و این شربت را در دفع سیفلیه مزاجی استعمال میکنند

سرکه لوبلیا بگیرند لوبلیای نیم کوب کرده ۱۲۵ گرم اسید استیک آب دار مقدار کافی لوبلیا را با ۲۰۰ گرم اسید استیک آب دار آلوده کنند و در حالت دپلاسمان بطور یک داخل نمایند و کم کم روی آن اسید استیک آب دار بقدری بریزند که ۱۰۰ گرم محصول بدست آید این سرکه از عوامل ضد اسم است و مقدار شربت آن از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور پوسیون که با قاشق کوچک صرف رجا بیاشامند

مخلوط ضد اسم معمول گرین بگیرند مغلی پولیگالا (۳۰ در ۱۰۰۰) ۱۰۰ یدور پتاسیوم ۸ تعفین لوبلیا تعفین کافوری تریاک مکی ۲۵ مخلوط کنند و در دفع حمله های اسم از ۲ تا ۱۰ گرم این محصول را در پوسیونی مخلوط کرده و در ۴ یا ۵ دفعه با قاشق کوچک بیاشامند

انبوبه ضد اسم معمول سنت ژرژ بگیرند برگ خشک بنج ۳ برگ خشک تاتوله شاخه های گلدار دوفاس ۳ آب جوش ۲۰۰ مخلوط کرده بگذارند سرد شود و با فشار از پارچه بگذرانند و ۳ جزء ازتات پتاس افزوده حل کنند و صاف نمایند و بر مصفی بیفزایند تعفین بلسان تلو ۲ تعفین لوبلیا انفلاتا ۴ اسانس آمانیاک ۲ و بعد ورقهای کاغذ آب خشک کن را در محصول خیسانیده و بیرون آورده خشک کنند و این کاغذها را بطور قطعاتی که ۱۳ میلی متر طول و ۵ میلی متر عرض داشته باشند قطع کنند و این قطعات را مانند انبوبه لوله کرده و با اعانت قدری لعاب صمغ بچسبانند و در هنگام حمله های اسم یکی از این انبوبه ها را آتش زده دودش را بکشند

در بیان تعریق بقول کلی

حرارت یکی از بهترین عوامل محرکه و معرقه قویه است و در دیل چنین در ضمن عوامل محرکه شطری از آن بیان کرده ایم و در اینجا میگوئیم در صورتیکه حرارت جو زیاد باشد و هوا گرم گردد بواسطه اندک حرکت و ریاضتی حالت تعریق عارض شده و شخص عرق فراوانی میکند و اگر چندان حرارتی در هوا موجود نباشد و شخص خود را بحرکات و ریاضات وا دارد نیز عرق خواهد کرد چنانکه در حالت مشی سریع و دویدن و در همه اعمالی که در صدد و آنها بکار برند

قوت لازم است عرق عارض میشود و هم چنین است عروض عرق بواسطه استعمال کمادهای گرم خواه خشک باشند
و یا مرطوب و حمامهای گرم و پوشاندن بدن از قطیفه های گرم و غیره و عمل هیدروتراپی قوی ترین عوامل
معرقه است و در دیککتیادر فصل حی بخواست خدا بیان خواهد شد و نیز آشامیدن اشربه گرم دارای خواص
تعریق میباشد

نوعاً در حصول تعریق چند قسم از وسائط معرقه را باهم استعمال میکنند مثل آنکه مریض را در قطیفه داغ بپیچند
و اشربه گرم اعم از آنکه دارای مواد معرقه نباتی و یا معدنی باشند و یا نباشند باو می‌آشامانند و هم چنین است
استعمال این اشربه در حین پاشویه های گرم

در میان مواد نباتی عوامل معرقه اصلی عبارتند از گاك و عشبه و ژابوراندی و نیز بعضی نباتات دیگر دارای
این خاصیت اند از قبیل گاوزبان و اولیك و حریشه و زراوند و یشنی و کونترایروا و اقسام اسکلپیاس مانند
کوندورانگو و اسراگولوس و صندل قرمز و حشیشة الجرب و کاسنی و غیره و غیره و نیز بعضی از عوامل محرکه منتشره
مانند الکل و شراب و چای و استات امونیاک و کربنات آن و انتیمون و غیره از عوامل معرقه میباشند

در باب تعریق شرایط کثیره ذکر کرده اند و شرایط بقراطی را اولین شرایط میدانند زیرا این شرایط که عبارت از
مراکز بحران باشند در امراض بحرانیه از قبیل حمیات نوبی و حمیات وردی و زکام و ورم حلق و ورم حلقوم و
ورم قصبه و ورم شعب آن و ذات الریه و ذات الجنب و گریپ و غیره همیشه موجود اند و در ایام مخصوصه به
بحران بواسطه استعمال مشروبات گرم و مطبوخات دوائیه معرقه که با سایر وسایط توام شوند عرق بسهولت
عارض میگردد

در امراض مزمنه از قبیل اوبزیته و اقسام استسقای موضعی و عمومی و استسقای لحمی قلبی و کلیه و استسقای
رئتی و استسقای مفصلی و غیره عوامل معرقه را مانند عوامل مستفرغه استعمال میکنند و در بعضی دیگر مانند
اختلالات مزمن احشاء و درد مزمن عضلانی و سیاتیک آنها را مانند عوامل مصفیه بکار میبرند و چون عوامل
معرقه ترشح جلد را زیاد مینمایند گاهی مانند عوامل مصفیه دم و منقیه بدن تأثیر میکنند و از این جهت است استعمال
آنها در سفیلیس و نقرس و خنازیر و نزف الدم بواسیری و غیره

به هر جهت طبیب باید استعمال معرقات کثرت تعریق و مدت آنرا با اثری که از آن در حالات مادفه حاصل میشود
مقایسه نماید و اول شرط استعمال معرقات تحمل آلات است یعنی نباید آلات را خسته کند زیرا که اگر خسته
شد معرقات نه تنها سهل نیست و جلد بایستی قوت خود باقی باشد و ضعیف و چیزها نشود و در صورت اجرای
شرایط از عمل تعریق فواید بسیاری حاصل میگردد و خیلی از امراض خطیره صعب العلاج را بواسطه استعمال
معرقات میتوان مداوا نمود

درس هفتاد و یکم — عناب و بعضی دیگر از میوه های صدری

در این درس ذکر مینمائیم عناب و انجیر و خرما و مویز را که موسوم به چهار میوه صدری میباشند و سپستان را
که نیز ملین و نافع صدر است در این درس بیان میکنیم

سپستان

پ **شیلان (عَنّاب)** ع **عُنّاب** ف **ژوژوب** ل **زیزیفوس** عبارتست از میوه درخت کوچکی از طایفه **رامنه** و از جنس **دروپاسه** و این درخت را که خاردار است در جنوب فرنگستان غرس میکنند و در الژری افریقا و بعضی از ایالات ایران و هندوستان بمقدار زیاد عمل می‌اید و از ادویه ایست که از قدیم الایام شناخته شده و اطبای اسلام انرا استعمال مینمودند عناب بحجم زیتون میباشد و سطح خارج ان قرمز و دارای گوشت زرد رنگ اسفنجی است و طعم ان شیرین و قندی و لعابی و در وسط هسته دارد مستطیل و عظمی و از چوب عناب عصاره مائی اخذ میکنند که دارای ماده عاملی است متبلور و موسوم به **اسید زیزیفیک** و نیز دارای تنن و مقدار کمی قند است و این عصاره در خواص مشابه کاشو میباشد و اعراب خاکستر چوب عناب را با سرکه مخلوط کرده در دفع لسع افعی بروی جراحت منطبق مینمایند

عناب از عوامل ملین و نافع الصدر است و یکی از چهار میوه صدری میباشد و ۵۰ گرم انرا در ۱۰۰۰ گرم اب جوشانده بطور تیزن استعمال مینمایند

تیزن عناب معمول مصنف بگیرند عناب ۵۰ دانه جو مقشر ۲۵ گرم اب مقدار کافی عناب را پاره پاره کنند و با جو مخلوط کرده بجوشانند تا جو شکفته شود و مقدار اب باید بقدری باشد که پس از جوشیدن ۱۰۰۰ گرم تیزن بدست اید و بگذارند ته نشین شود صاف روی انرا بواسطه عمل انحراف بردارند و در صبح خاده پیاله پیاله بنوشند

انجیر ع **تین** ف **فیک** ل **فیکوس (فراکتوس)** ی **زوکزون** میوه درختی است از طایفه **اورتیسه** و از محصولات بومی **کاری** (کاری از ممالک قدیم اسیای صغیر است) و از این مملکت درخت انجیر را بفرنگ برده اند و این میوه که لحمی و شیرین و گوارا است از حیثیت حجم و خوبی موافق ممالکی که در انجا عمل میاید و موافق جنس درخت مختلف میباشد و از شاخه های درخت انجیر عصیری شیری خارج میشود که محرق است و در دفع ثبور انرا استعمال میکنند و در داخل مانند مسهلات اثر مینماید و مغلی شاخه های نو رسته درخت انجیر را در دفع اقسام استسقا بکار میبرند و عرب ها مغلی برگ انجیر را قوام اورده در دفع درد دندان استعمال میکنند و نیز خاکستر چوب انرا با سرکه مخلوط کرده و جراحت حاصل از لسع افعی را با ان ضماد مینمایند و عصیر شیری درخت انجیر دارای کااوتچو میباشد

در بازار فرنگ سه قسم انجیر خشک بفروش میرسد یکی انجیر زرد که انرا انجیر چرب مینامند و دیگری انجیر سفید و سومی انجیر بنفش که انجیر طبی نیز نامیده میشود و انجیر سیاه که در ممالک ما علاوه بر اقسام مذکوره موجود میباشد گویا در فرنگستان نیست بهرحال دانشمندان فرنگ انجیر بنفش و انجیر چرب را بر قسم دیگر ان ترجیح میدهند و کلیة انجیر خشک را از عوامل ملین صدر و ملین طبع میدانند و مطبوخ انرا بطور مضمضه در دفع اوجاع دهان و ضماد پخته انرا در انضاج دمامیل استعمال مینمایند و یکی از چهار میوه صدری میباشد

میکنند
قهوه انجیر را که با مسحوق انجیر بو داده مینمایند در دفع ذات الریه خاد و ترله و برونشیت و سیاه سرفه تجویز

غرغره جالی بگیرند انجیر زرد ۵۰ گرم مدت ربع ساعت در ۵۰۰ گرم شیر بجوشانند و صاف کرده و موافق میل مریض مصفی را شیرین کنند و در دوام حلق غرغره نمایند

دره هفتاد و یکم

انجیر اسپانیولی (انجیر بربری) در گلکاری های طهران انرا **انجیر فرنگی** مینامند عبارت است از میوه **کاکتیر ل کاکتوس او پونتیا** که در الژری افریقا خیلی زیاد است و بواسطهٔ خارهای بسیاری که دارد اهالی انجا دیوار منزل صحرائی و باغات خود را از ان قرار میدهند و در مدت تابستان عمده غذای انها همین میوه است و سربازهای فرانسه که مامور الژری میشوند نیز بسیار از ان میخورند این میوه دارای مادهٔ عامل تند است که مورث یبوست میشود و از این جهت است که اهالی الژری از ان برای دفع اسهال و ذوسنطاریا استعمال میکنند

خرما ع تمر ت دات ل پالمولا (داکتیلوس) ی داکتولوس فریونیکس عبارتست از میوه نخل که از طایفهٔ **پالمیر (نخیلات)** میباشد و دارای چندین قسم است و از محصولات بومی اسیا و بعضی ممالک افریقا است و در جنوب ایران فراوان و خرماهای خوبی که در فرنگ از تجارت افریقا مخصوص طونس می اورند بحجم ابهام و قدری از ان درازتر و اهلیلجی شکل و دارای بشرهٔ نازک و سرخ زرد رنگ و گوشتی جامد و طعمی شیرین و گوارا و هسته عظیم و مستطیل که از یک طرف صاحب شیاری است غائر و از طرف دیگر محدب و در ممالک ما چندین قسم خرما یافت میشود و رطب که عبارت از خرمای تازه بود از میوه های گرمسیری مطبوع ایران است

خرما دارای مقدار زیادی قند و نشاسته و ماده لعابدار است و از اغذیهٔ ماکول و گوارا و یکی از چهار میوه نافع الصدر میباشد و ۵۰ گرم خرما را در ۱۰۰۰ گرم اب جوشانده و صاف نموده مانند تیزن استعمال میکنند

مویز ع زبیب ت رزن سک عبارتست از انگور خشک کرده (انگور را در ردیف رحینی در فصل شراب بیان کرده ام) و یکی از چهار میوه نافع الصدر میباشد و در فرانسه سه قسم مویز متداول است که انها را در طب استعمال میکنند اول مویز **کاس** که در جنوب فرانسه عمل میایند دوم مویز **کورنت** که در شهر کورنت عمل میاورند (کورنت یکی از شهرهای یونان است واقع در تنگه کورنت) سیوم مویز **دمشق** که از شامات می اورند ولی در ممالک ما چندین قسم مویز معمول است و کلیه انگور خشک کرده هسته دار را مویز و بی هسته را کشمش مینامند

چهار میوه نافع الصدر بگیرند خرمای منقی (بی هسته) عناب انجیر خشک مویز مکه ۳۲ مخلوط کرده و در قند مسحوق حفظ کنند

تیزن میوه های صدری بگیرند چهار میوه نافع الصدر ۵۰ گرم در مقداری اب بجوشانند پس از صاف کردن ۱۰۰۰ گرم تیزن بدست اید

سپستان ع دبق ت سبست ل سبستنا عبارتست از میوه خشک کرده درخت **اکوردیا سبستنا** از طایفهٔ **بوراژینه** و از محصولات گرمسیری در بلاد فارس و بحرین کثیر الوجود است و این میوه شبیه به الوی کوچکی است سیاه رنگ و شیرین و لعابی و فی الجمله ملین و دانشمندان در این اوقات کمتر انرا استعمال میکنند و بیشتر بجای ان عناب بکار میبرند و در ایران استعمال سپستان در ورم حاده صدر را شایع و متداول است و در جوشانده ها از ۱۰ تا ۳۰ عدد انرا داخل مینمایند و مانند عناب از عوامل ملینه و نافع الصدر است

در هفتاد و دویم — عنصل و محصولات آن

ع عنصل (اسقیل) (عنصلان) پیاز دشتی (پیاز موش) ت
اسیسل ل اسیلا ماریتیمای اسکیلا گیاهی است بصلی و از طایفه لیلیاسه
و در سواحل دریای مدیترانه (بحر الروم) و اقیانوس میروید و از نباتاتی است که بن گل انها رنگین و دارای شش تقسیم
خیلی غائر باز و ساقط است و صاحب شش آلت تذکیر اند که تارهای انها مسطح میباشد و یک تا بره و یک کپسول سه
مرتبه دارند و گل عنصل عریان است و با یک برگ کوچک منعطفی که گویا منفصل از ان است همراهی دارد و
در طب استعمال نمیکنند مگر پیاز انرا و این مخروطی و خیلی حجیم و مرکب است از پرده های مستحکم و بروی هم پیچیده
و پرده های اولی سرخ و خشک و نازک و شفاف اند و تقریبا چون عاری از ماده عامل حاد و تلخ عنصل میباشند
و پوشیده میشوند از بشره سفید و ردی و محتوی؛ با بدنها راد و ردی بخت و پرده های متوسط که مستعمل در طب
اند بر خلاف حجیم و ثخین میباشند و پوشیده میشوند از بشره سفید و ردی و محتوی عصیر لزجی هستند بی
بو ولی خیلی تلخ و تند و چون عنصل را خشک کنند قدری از خواص ان کاسته میشود

در فرنگ عنصل را بیشتر از اسپانیول و جزایر بحر الروم می اورند و دانشمندان فرانسه عنصل سرخ و دانشمندان
انگلیس عنصل سفید را که کم قوت تر است استعمال مینمایند و در ایران پیاز عنصل را از بوشهر و بعضی سواحل
دریای عمان می اورند

موافق تجربه بعضی از دانشمندان پیاز عنصل دارای مواد ذیل است ماده فرار موسوم به اسیلیتین
صمغ تنن سیترات اهک ماده قندی ماده دسم و در ۱۰۰ اجزء عنصل یک جزء اسیلیتین موجود است
و عبارت از ماده است سفید و غیر متبلر و طعم ان تند و تلخ و محلول در اب و در الکل و غیر محلول در اترخالص
و در حیوانات قوی الاثر است و ۵ سانتی گرم ان جهة کشتن سگی کافی است

پیاز عنصل از ادویه خیلی قدیم میباشد و **فیثاغورس** یک مجلد کتاب در خواص طبی ان نگاشته و سرکه
عنصل از مخترعات او است و **بقراط** داخلا و خارجا انرا استعمال میکرده و **دیسقوریدوس**
باسم اسکیل انرا ذکر کرده است بهر حال امروزه یکی از عوامل مدره و منفثه قوی الاثر است که استعمال ان شایع
و چون بمقدار زیاد اشامیده شود مانند سموم محرشه اثر میکند ولی بمقدار کم مدری است نیکو و مطمئن الاثر
که در اقسام استسقا و اختلالات طحال مفید و مؤثر است و مخصوصا در اخراج نفث لزجی که مسدود دهانه
شعب قصبه را خیلی مؤثر است و مادر دیپسیا و شان در ضمن عوامل منفثه بعضی نسخه های انرا بیان
نموده ام و جهاز دیادتر شح بول بیشتر عنصل را با دژیتال ترکیب کرده استعمال مینمایند

گرد عنصل مطابق کدکس بگیرند پرده های متوسط پیاز عنصل مقدار منظور و در گرم
خان ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موبیز ابریشمی ۱۲۰ بگذرانند و در ۱۰۰ جزء ۹۰ جزء گرد بدست اورند
و این گرد چون بشدت جاذب الرطوبه است باید پس از ساختن مجددا انرا در گرم خان خشک کرده در محافظت
ان دقت نمود و از عوامل مدره میباشد و مقدار شربت ان ۱ تا ۳ دسی گرم است بطور حب

پولپ پیاز عنصل مطابق کدکس بگیرند پیاز عنصل مقدار منظور و نده کرده و از مویز موی بیرون کنند و ضماد این پولپ جهت ازدیاد ترشح بول متداول است

عصاره الکلی عنصل ایضاً مطابق کدکس بگیرند پرده های متوسط عنصل [illegible] الکل [illegible] درجه [illegible] پرده ها را خورد کرده و با [illegible] جزء الکل مدت [illegible] روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کند و تفاله را که باقی مانده [illegible] الکل مدت سه روز بخیسانند نیز با فشار از پارچه گذرانیده صاف نمایند و مصفاها را مخلوط نموده و بواسطه تقطیر در حمام ماریه الکل را اخذ کند و بعد عمل تبخیر را امتداد دهند تا محصول بقوام عصاره نرم رسد و حفظ کند و این عصاره از عوامل مدره و منفثه است و مقدار شربت آن از [illegible] سانتی گرم تا [illegible] دسی گرم و امر فرد غیر مستعمل است

تعفین عنصل مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند پرده های متوسط عنصل [illegible] الکل [illegible] درجه [illegible] پرده ها را خورد کرده و در الکل مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و در [illegible] اجزاء الکلی که استعمال کرده اند [illegible] جزء تعفین بدست می آید و این تعفین که مدر است در داخل از [illegible] تا [illegible] گرم در [illegible] گرم پوسیون استعمال میگردد و در خارج غالباً آنرا با تعفین دژیتال مخلوط میکنند و از [illegible] تا [illegible] گرم و زیادتر بطول میمالند

ایضاً مطابق واسازی انگلستان بگیرند پرده های متوسط عنصل [illegible] الکل [illegible] درجه [illegible] عنصل را خورد کنند و در آلت پرلاسیمان با الکل بخیسانند و با فشار صاف نمایند و در روی تفاله مجدداً بقدری الکل [illegible] درجه بریزند که مجموع مصفاها [illegible] اجزاء شود و این تعفین را داخلاً و خارجاً همان مقدار تعفین کدکس استعمال میکنند

شراب عنصل معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند تعفین عنصل [illegible] شراب سفید [illegible] مخلوط کنند و از [illegible] تا [illegible] گرم این مخلوط را مانند مدرات استعمال میکنند

ایضاً مطابق کدکس بگیرند پرده های متوسط و خشک کرده عنصل [illegible] شراب گرناش [illegible] مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این شراب که نیز مدر است از [illegible] تا [illegible] گرم

سرکه عنصل مطابق کدکس بگیرند پرده های متوسط و خشک کرده عنصل [illegible] اسید استیک متبلور [illegible] سرکه سفید [illegible] عنصل را نیم کوب کرده و در ظرف بلوری با سایر مخلوط نموده مدت [illegible] روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و این سرکه منفث و مدر است و مقدار شربت آن از [illegible] تا [illegible] گرم بطور پوسیون

سکنجبین عنصل (سکنجبین عسلی عنصل) مطابق کدکس بگیرند سرکه عنصل [illegible] عسل سفید [illegible] در ظرف چینی یا نقره بریزند تا ۲/۱ [illegible] درجه نشان دهد و یا بهم وزن عسلی که استعمال کرده اند سکنجبین بدست آورند و مقدار شربت این سکنجبین که مدر و منفث است از [illegible] تا [illegible] گرم مخلوط در پوسیون و یا تیزن

عسل عنصل بگیرند پرده های متوسط و خشک کرده عنصل [illegible] آب جوش [illegible] عسل سفید [illegible]

نسخه‌های عنصل و دیژیتال

عنصل را در آب جوش دم کنند و صاف نموده عسل را بیفزایند و بقوام شربت بپزند و مقدار شربت این عسل از ۱۰ تا ۵۰ گرم است مخلوط در پوسیون

در بیان نسخه‌های مدر عنصل و دژیتال و بعضی نسخه‌های دیگر مدر

پوسیون ترشح‌زه عنصل بگیرند برگ نوفا ۳۰ گرم اسید نیتریک الکلی ۲ گرم سکنجبین عنصل ۱۵ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم نوفا را مدت ربع ساعت در آب دم کنند و صاف نموده اسید و سکنجبین را بیفزایند و این پوسیون را که مدر و منفث است با قاشق کوچک مدت روز بنوشند

حب عنصل معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند گرد عنصل ۱ گرم اشق ۲ گرم سکنجبین عنصل مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و مانند عوامل منفثه در نزله مزمن در از ۴ تا ۲ حب در عرض روز بتدریج بنوشند

سکنجبین مدر معمول کوبلر بگیرند تعفین دژیتال عصاره ماء سگل ارگوته مکد ۱۰ گرم اسید گالیک ۵ گرم برمور پتاسیوم عرق غار گیلاسی مکد ۳۰۰ گرم شربت گیلاس ۴۰۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۵ گرم عصاره را در عرق حل کرده و ابتدا شربت و سکنجبین را افزوده و بعد سایر دواها را مخلوط نمایند و بهم زنند و مقدار شربت این سکنجبین از ۳۰ تا ۶۰ گرم است مخلوط در تیزن شلغم یا اصل السوس

شربت عنصل و دژیتال معمول روژه بگیرند شربت دژیتال ۴ سکنجبین عنصل ۳۰ مخلوط کنند و در آلبومین اوری از ۵ تا ۶ گرم این مخلوط را در یک گیلاس محلول شوره (۱ در ۱۰۰۰) داخل کرده در عرض روز بنوشند

حب دافع استسقای صدر معمول وپوتیرن بگیرند عصاره شیدابی گرد عنصل گرد دژیتال مکد ۶ سانتی گرم انغوزه ۴۰ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و مقدار شربت این حبوب که مدر و مسکن قلب اند از ۱ تا ۱۰ عدد است در عرض روز

حب مدر و مسهل معمول بوشاردا بگیرند گرد عنصل گرد دژیتال مسحوق سقمونیا مکد ۱ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع استسقاء از ۱ تا ۱۲ حب در عرض روز بنوشند

حب مدر معمول برن بگیرند گرد دژیتال ۱ گرم گرد عنصل مسحوق سقمونیا مکد ۵ سانتی گرم عصاره میوه عرعر مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند و در استسقای عرضی و قتیکه شراینهای مدر اثری نکنند از ۱ تا ۶ حب در عرض روز بیاشامند

پوسیون مدر معمول وید بگیرند عرق کاهو ۶۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۰ گرم تعفین دژیتال ۱۵ قطره شربت صمغ ۳۰ گرم مخلوط کنند و در آلبومین اوری و استسقای لمحی عارض در اطفال هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند

شراب معطر عنصل معمول دواسازی باناد بگیرند بوده‌های متوسط

نصل میوه عرعر مکید ۱ اگیرتکی ۲ شراب سفید ۲۰ و مدت چهار روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده
کاغذ صاف کنند و مقدار شربت این شراب که مدر است از ۲۰ تا ۶۰ گرم در روز دو یا سه دفعه

شراب مدر و مستفرغ صغیر معمول دیرین بگیرند میوه عرعر ۳۰ ازتات
پتاس ۶ شراب سفید ۵۰۰ میوه را نیم کوب کرده مدت ۵ روز در شراب بخیسانند و با فشار صاف کنند
در مصفی ازتات را حل نموده با کاغذ صاف نمایند و از ۵۰ تا ۲۵۰ گرم این شراب را جهة ادرار بول در روز
سه دفعه در عرض روز بیاشامند

شراب مدر و مستفرغ کبیر ایضاً معمول دیرین بگیرند جلب پرده های
متوسط و خشک کرده عنصل مکید ۱۰ ازتات پتاس ۵ شراب سفید ۱۰۰۰ جلب و عنصل را نیم کوب کرده با
ازتات مدت ۲۴ ساعت در شراب بخیسانند و صاف کنند در روز اول سه قاشق آش خوری کوچک
و ساعت قبل از هر غذا بیاشامند و در روز دوم ۴ قاشق و هم چنین هر روز سه قاشق اضافه کنند
و این بین باید از عدة دفعات تخلیه و حالت مجاری هضم مراقبت نمایند که اولاً عرض این دفعات منظم بود
ثانیاً در عرض روز از هفت تا هشت مرتبه تجاوز نکند

شراب مرکب دیژیتال معمول هوتل دیو مطابق نسخه تروسو
بگیرند شراب سفید ۱۰۰۰ الکل ۹۰ درجه ۲۰۰ برگ خشک دیژیتال ۱۰ پرده های متوسط عنصل ۱۵ میوه
عرعر ۱۵ استات پتاس خشک ۵۰ مواد نباتی را نیم کوب کرده و با شراب در ظرف در بسته بخیسانند و الکل را
بیفزایند و تا مدت ۱۰ روز گاه گاه بهم زنند و بعد با فشار صاف کرده و استات را بر مصفی افزوده با کاغذ
صاف نمایند و نسخه این شراب مطابق آرای معلمین مختلف است به هر جهة مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۶۰ گرم است
که در چندین دفعه آشامیده شود

شراب مرکب عنصل (شراب مدر تلخ معمول شریته) مطابق کدکس
بگیرند ریشه اسکلیاد ریشه انژلیک پرده های متوسط و خشک کرده عنصل مکید ۳ پوست کنکینای خاکستری
پوست و نتر مکید ۱۲ برگ افسنتین برگ بادرنجبویه مکید ۶ میوه عرعر بسباسه مکید ۳ پوست تازه لیمو ۶ الکل
۹۰ درجه ۶۰ شراب سفید ۹۰۰ دواها را نیم کوب کنند و مدت ده روز در شراب و الکل بخیسانند و گاه گاه بهم
زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این شراب که مدر است از ۱۵ تا ۶۰ گرم
است که در چندین دفعه استعمال شود

شراب مرکب عنصل معمول فولر بگیرند پوست اقطی پوست و نتر پرده های
متوسط عنصل مکید ۳۰ ریشه راسن ۱۵ ریشه ایرسا ریشه خربق ریشه جلب مکید ۴ غاریقون سفید برگ
سنا مکید ۲ شراب سفید ۱۰۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و
مانند مدرات از ۲۰ تا ۶۰ گرم این شراب را در دو یا سه دفعه در عرض روز بیاشامند

سفوف مدر معمول او زاناد بگیرند پرده های متوسط عنصل ۱ گرم برگ دیژیتال
۵۰ سانتی گرم طرطیر مصفی ۲۰ گرم مطابق معمول در ۱۰ بسته متساوی ببندند و روزی سه بسته را
در سه دفعه سفوف نمایند

نسخه‌های مدرّه

حب مرکب عنصل مطابق دواسازی بریتانی بگیرند گرد عنصل ۶ سانتی گرم مسحوق زنجبیل اشق صابون طبی مکدّه ۶ سانتی گرم شیره شکر ۵ سانتی گرم مطابق معمول و یک حب سازند دو حبه ترشح بول از ۲ تا ۴ عدد در روز بیاشامند

پوسیون مدرّ معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سکنجبین عنصل ۱۵ گرم عرق نعناع فلفلی ۳۰ گرم اسید ازتیک الکلی ۲ گرم آب ۱۰۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجاً بنوشند

کدکس در این پوسیون بعوض عرق نعناع عرق نوفا استعمال میکنند

ایضاً پوسیون مدرّ بگیرند برگ دژیتال نیم کوب کرده ۵ دسی گرم آب گرم ۱۲۰ گرم مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و صاف کرده بیفزایند سکنجبین عنصل ۲۵ گرم استات پتاس ۴ گرم و با قاشق آش خوری متدرجاً بنوشند

شراب عنصل لودانم دار معمول تیسیر بگیرند شراب سفید ۵۰۰ گرم گرد عنصل ۴ تا ۸ گرم لودانم ۳۰ تا ۶۰ قطره مطابق معمول عمل کنند و در ابتدا روزی یک قاشق آش خوری کوچک صبح ناشتا و یک قاشق دیگر سه ساعت بعد از غذای شب در یک استکان آب خالص یا قندآب مخلوط کرده بیاشامند و هرگاه معده بخوبی تحمل کند میتوان پس از چند روز بر مقدار دوا افزود و از سه تا چهار قاشق استعمال نمود نوعاً در دفعه دوم و یا سوم اثر دوا در ازدیاد ترشح بول ظاهر میگردد

شراب مدرّ تلخ معمول کورویزار بگیرند شراب سفید ۴۰۰۰ گرم الکل ۴۳۰ گرم قشر پوست لیمو پوست ترنج مکدّه ۶۰ گرم گرد گنه‌گنه زرد قشر اسکلپیاد قشر انژلیک عنصل مکدّه ۱۲ گرم میوه عرعر بسباسه مکدّه ۱۰ گرم برگ خشک افسنتین برگ خشک بادرنجبویه مکدّه ۲۰ گرم دواها را نیم کوب کرده و با شراب و الکل مدت ۲۴ ساعت در حمام شن بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بعد افشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ کبود صاف کنند و مصفی را در صراحیهای کوچک ریخته و در آنها را محکم ببندند روزی چهار قاشق کوچک این شراب را در ضعف آلات هضم و استسقا متدرجاً بنوشند

شراب مدرّ انگلیسی بگیرند مسحوق دارچینی ۱۲ گرم زرنباد ۶ گرم کربنات پتاس ۶ گرم پیه‌ها متوسط و خشک عنصل مسحوق ریوند خرد کرده میوه عرعر مکدّه ۳۰ گرم شراب سفید و کهنه ۱۰۰۰ گرم مدتی بخیسانند و صاف نمایند و در استسقا از ۳ تا ۴ گیلاس در عرض روز بدفعات بیاشامند

جوشانده مرکب عنصل بگیرند عنصل ۱ گرم میوه عرعر ۵ گرم پولیگالا ۱۰ گرم نیم کوب کرده و در ۵۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۲۵۰ گرم باقی ماند و صاف نموده بیفزایند اتر نیتریک ۲ گرم شربت ساده ۵۰ گرم و در دفع البومین اوری حقیقی ازدیاد ترشح بول هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

جوشانده مدرّ معمول هوف بگیرند پیدهای متوسط عنصل ۲ گرم در مقداری آب بپزند که ۱۵۰ گرم محصول بدست آید بعد ۸ گرم سنبل الطیب فرو ده از روی آتش بردارند و بگذارند سرد شود و صاف کنند و بر مصفی بیفزایند لعاب صمغ عربی ۱۲ گرم مسحوق سفرگاک تعفین تلیانی مکدّه ۲ گرم لودانم سیدنم ۲۰ قطره اتر نیتریک ۸ قطره شربت پوست نارنج ۳۲ گرم و این مخلوط را مانند پوسیون استعمال نمایند

پوسیون مدرّ قوی معمول بیمارستانهای لیون بگیرند مطبوخ

در هفتاد و دویم

دفور ۱۵۰ گرم سکنجبین عنصل ۶۰ گرم تعفین دژیتال ۲۵ قطره مخلوط کنند و در عرض روز دو یا سه دفعه بنوشند

پوسیون مدر معمول گریسان بگیرند شربت مارچوبه سکنجبین عنصل هکدام ۶۰ گرم نترات تپاس ۵ دسی گرم جوشانده مرغ ۱۰۰ گرم مخلوط کرده ساعت بساعت یک قاشق کوچک بنوشند

پوسیون تی وزان بگیرند الکسیر ترش هالر ۱۰ گرم آب ۱۲۰ گرم سکنجبین عنصل ۵ گرم مخلوط کرده در دفع استسقائی که ابتدای بروز آن از آلات تنفس نباشد هر دو ساعت فاصله یک قاشق خوری کوچک بیاشامند

الکسیر ترش هالر بگیرند اسید سولفوریک ۶ دجه الکل خالص هکدام یک جزء مخلوط کنند و از ۲ تا ۵ گرم این الکسیر را در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده با قاشق کوچک مدر بنوشند

سفوف مدر معمول سیزرلکی بگیرند گرد دژیتال گرد عنصل هکدام ۱ گرم ادلیوسا کرم عرض ۱۱ گرم مطابق معمول در ۲۰ نسبت مساوی بربندند و در استسقای پسیو هر ساعت فاصله یک بسته سفوف بخایند

شربت مرکب عنصل مطابق دواسازی انگلستان بگیرند عنصل پولیگالا هکدام ۱۲۰ گرم طرطر استیبیه ۲۵ دسی گرم آب ۱۲۵۰ گرم قند ۱۷۵۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و این شربت را هیک نیز معمول است و مقدار شربت از ۵ تا ۱۰ گرم

حب مدر بگیرند گرد عنصل ۱ گرم گرد دژیتال کلمل هکدام ۵ دسی گرم با شربت صمغ ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بیاشامند

حب عنصل معمول پارمنتیر بگیرند صابون طبی ۱۰ گرم اشق شوره گرد عنصل تر ساده هکدام ۵ گرم مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۲ تا ۴ حب مانند مدرات استعمال کنند

حب دژیتالین و عنصل و سقمونیا بگیرند دژیتالین هومول ۵ سانتی گرم گرد عنصل ۵ گرم سقمونیای حلب که خاکستری و سبک و شکننده و شیرین معطر بوده ۵ گرم دوا ها را داخل هم نموده و مدتی صلایه کنند تا بدقت مخلوط شوند و با مقدار کافی شربت صمغ خمیر نمایند و بصد حب تقسیم کنند و آنها را مفضض نمایند و در استسقائی که مرتبط با امراض قلب و با اختلالی در عمل دوران بود ابتدا دو حب و بعد ۴ و ۶ تا ۸ حب در عرض روز استعمال کنند

حب مدر معمول رولاند بگیرند عصاره ثابوراندی عصاره عنصل سقر جلب سقمونیا هکدام ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و مدت ۴ تا ۵ روز از ۴ تا ۵ حب در عرض روز بنوشند

حب دو پویترن مطابق نسخه بوشاردا بگیرند عنصل دژیتال دغوانی انغوزه عصاره شبدر آبی هکدام ۵ گرم مطابق معمول صد حب سازند و این حبوب در استسقای صدری که با اسم و طپش قلب همراه بود قوی الاثر اند و مقدار شربتا ناهار و حب صبح و دو حب عصر

حب عنصل و دژیتال حدیدی معمول شومل بگیرند گرد

عنصل گرد د ثنبال مکد ۲ گرم براده اهن ۴ گرم چهل حب سازند و در البومین ادری مرکب بلود وفا ۲ تا ۴ حب در روز بپاشامند

حقنهٔ مدر بگیرند ثنبال عنصل مکد ۲ گرم مدت ده دقیقه در مقدار کافی اب بجوشانند وصاف کرده بیفزایند لودانم دو سوء قطره و حقنه نمایند

ضماد مدر بگیرند پیاز عنصل ۱۰۰ گرم شوره ۱۰ گرم ضماد ساخته بروی شکم منطبق نمایند

نطول مدر بگیرند تعفین عنصل تعفین د ثنبال مکد ۵۰ گرم مخلوط کرده در دفع استسقا بروی شکم بیماران نطول نمایند و در بیمارستانهای پاریس بجای تعفین عنصل شراب انرا استعمال میکنند

نطول محلل معمول بکر بگیرند الکل کافوری الکو لاتورعر مکد ۱۰۰ گرم سرکه عنصل ۵۰ گرم مخلوط کنند و در دفع تومورهای خونین که در سر اطفال تازه زائیده شده بروز میکند روزی سه یا چهار دفعه پارچه را باین مخلوط الوده کرده بروی انها منطبق سازند لکن باید مخلوط نیم گرم باشد

نطول مدر معمول گیبر بگیرند تعفین عنصل تعفین د ثنبال تعفین پیاز کلشیک مکد ۱۲۰ ذیت کافوری ۶۰ امانیاک مایع ۵ مخلوط کرده نطول نمایند

نطول مدر بگیرند گرد عنصل ۵ گرم عصیر معده گوساله ۵۰ گرم مخلوط کرده بروی پیهگاها نطول نمایند

نطول مدر معمول شوبار بگیرند برگ د ثنبال ۱۰ گرم اب جوش ۵۰ گرم مخلوط نموده بگذارند سرد شود وصاف کرده بیفزایند اسانس تربانتین ۳۰ گرم عصاده عنصل ۵ گرم زرده تخم مرغ ۲ دانه در دفع استسقا بروی قسمت تحت معدهٔ شکم وسطح داخلی رانها نطول کنند

اونگان مدر بگیرند گرد عنصل ۲ گرم اونگان زیبقی ۸ گرم مخلوط کرده بروی پیهگاها تمریخ نمایند

ذرورد ثنبال کافور معمول شابرلی بگیرند گرد د ثنبال ۵ گرم کافور مسحوق ۳ گرم نشاسته مسحوق ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع تهیج نار قهین استعمال این ذرور موثر است

گرد کشنده موش معمول الوسمنی بگیرند گرد عنصل ۵۰ گرم دده ۲۵۰ گرم پنیر بوداد ر با کوکو مخلوط کنند واین مخلوط بروی موشها را میکشد

حرف غ

در هفتاد و سوم — اقسام غارچ

غارچ (سماروغ) فطر شامپینیون فونژی موکرتس یک سلسله از نباتات عدیم الفلقه ومخفی اللقاح را (در نگاه شناسی تمام نباتات از بری و بحری و بستانی و جبلی وغیره بدوا بدو قسمت بزرگ تقسیم مینمایند عدیم الفلقه و وحید الفلقه و ذات الفلقتین و در بیشتر نباتات الات توالد واضح واشکار اند و در بعضی پنهان ومخفی و قسم اخیر را مخفی اللقاح مینامند) که از حیثیت شکل والات باهم اختلاف کلی دارند باین اسم موسوم مینمایند واین نباتات کروی و متغیر اند بشکل طور و خطی و با حجیم و لحمی و با قشری و صلب میباشند ولی رنگ وسفید و یا سیاه و یا زرد و یا خرمائی و یا اسمر و یا زیتونی و یا نارنجی و یا سرخ اند و بعضی از انها

عبارتند از یک سلول بسیار کوچک اعم از آنکه این سلول منفرد بوده و یا چند سلول دیگر در پهلوی آن مجتمع شده و یا آنکه سلولهای زیادی بهم متصل گشته و تولید خطهای چندی کنند و در این صورت اخیر اغلب اوقات با یک میسلیوم همراه است یعنی خطهای حاصل از یک سلول ممتد شده و منشعب گشته (لفظ سلول مشتق از سلو لاتینی است که مصغر سلا بوده و سلا بمعنی حجره و جوف کوچک است) در بعضی دیگر عبارتند از اجسام کروی یا استوانی و مخروطی و یا منشعب لحمی و یا قشری و مرکب اند و لا اشکالی که نوعاً محدب است و در سطح تحتانی آن قطعات عمودی شعاعی و لوله ها و فرجه های چند میباشند یا باز مانند مظله مرکزی و یا طرفی و در حوالی راس این مظله غشاء دایره موجود است که ممتد میشود تا به محیط کلاه و در اینجا مثل آنکه پاره شده باشد منتهی میگردد و در اطراف مظله شکل چینهائی است در نیمه مانند که از ادراین محل گردن بند میمانند در این اقسام اخیر غارچ اغلب اوقات قبل از نمو شان پوشیده میباشند از یک کیسه کامل و یا غیر کاملی که آنرا ولوا میگویند

آلات تولید عموم غارچها را اسپور میمانند و نوعاً شکل غبار بسیار نرمی هستند و تخم آنها گاه برهنه و عریان و گاه محتوی در کپسول کوچکی است غشائی شکل و گاهی این تخمها با هم متحد شده و غشائی متشکل میسازند که سطح غارچ را فرا میگیرد

در بیان اجناس غارچ

عموماً غارچها را به پنج جنس تقسیم میکنند ۱ جنس **آرتروسپوره** دارای یک سلول است اعم از آنکه آزاد بوده و یا با سلولهای دیگر مخلوط باشد و یا صاحب یک جیب کوچک و یا چندین جیب کوچک است که مانند تسبیح بهم متصل شده اند از قبیل آکودیون (آکودیون عبارت از غارچهائی است که در مرض کچلی مشاهده میگردند) ۲ **تریکوسپوره** این جنس متشکل میباشد از سلولهای خطی شکلی را که سر شان بهم متصل گشته است و تخمهای این جنس عریان و منفرد و یا در نقطه خطها و یا شعبه های آنها مجتمع شده اند از قبیل موسکاردین وغیره (موسکاردین عبارت از مرض مسری است در کرم ابریشم و بنابر آنکه آنرا یکی از دانشمندان موسوم به **باسی** این مرض را کشف نمود) ۳ **کلینوسپوره** این جنس صلب قشری و یا لحمی میباشد و آلات مولده آن عریان و لحمی و یا قرنی و یا لعابی اند از قبیل ارگوی شکل و پوکسینی (پوکسینی یک قسم غارچی است که در نباتات طایفه لگومینوز و طایفه کونولولوکلاسه عارض میشود) ۴ **تکاسپوره** این جنس صلب قشری و یا لحمی است و تخمهای آن یا در سطح محل اجتماع و یا در تحت آن واقع شده اند و در هر صورت محتوی در کپسول غشائی شکل میباشند مانند سیلان ۵ **بازیدیوسپوره** این جنس قشری و صلب یا لحمی است و تخمهای آن در روی بازید و در سطح محل اجتماع و در تحت آن واقع شده اند (بازید عبارت از جسم کوچکی است بر آمده که در سطح محل اجتماع تخمهای غارچ واقع شده و اغلب اوقات نقطه دارای یک سلولی است مدور و یا بیضی و یا مستطیل که در راس یک یا چندین نقطه مخروطی واقع است و در انتهای آنها تخمی مخروطی شکل که آزاد و عریان است نمو میکند) و این جنس شامل میشود اقسام غاریقون (هم در غاریقون ها) و بولت و دودوئی وغیره را و اقسام غارچهای ماکول را که از این جنس اند ذیلاً مینگاریم

در بیان اقسام غارچهای ماکول و سمی

بولە یک نوع از غارچهای بازیدیوسپوده را باین اسم موسوم مینمایند و صفت ممتازهٔ این نوع است که محل اجتماع تخمهاش دارای لولەهای متوازی و متمایز و مشخص میباشد و **بولە ماکول** را **بولیتوس اِدولیس** که **سِپ اُوُردینر** نیز نامیده میشود کلاه آن خرمائی رنگ و لولەهای آن طویل و زرد رنگ و گوشت آن ابتدا باخته و بعد زرد میگردد و دنبالهٔ آن در قاعده اش کمی آماس کرده و دارای چند رگ است که مشبک اند و قسمی دیگر از بولە ماکول است که **بولە برنجی (سِپ سیاه)** نامیده میشود کلاه این قسم قرمز نارنجی قشنگی است و دنبالهٔ آن بزرگ و متنفخ و دارای برآمدگیهای کوچک قرمزی و گوشت آن سفید و چون مجاور هوا شود کمی قرمز میگردد و باید از **بولە کبود** که سمی میباشد احتراز کرد و گوشت این قسم در مجاورت هوا آبی نیلی میشود

اُورُونژ (امانیت نارنجی) را **امانیتا اُورانتیاکا** یا **امانیتوس** (در زبان یونانی **امانوس** اسم کوهی است در **سیلیسی** که در آنجا این قسم غارچ فراوان میروید و سیلیسی اسم قدیم مملکتی است در آسیای صغیر که امروز معروف به **ادانا** میباشد) عبارت است از یک نوع غارچ ماکول وازجنس بازیدیوسپوده و صفت ممتازهٔ آن این است که دارای کلاهی است خیلی جذاب و رنگ آن زرد نارنجی قشنگ و مخطط و عرض آن از ده تا بیست سانتیمتر و دنبالهاش استوانه و مصمت و زرد و دارای گردن بندی است غشائی و پائین افتاده و نیز برگهائی دارد غیر متساوی و ثخین و زرد و این نوع غارچ در اول که نمو میکند کاملاً محاط شده است از لوای سفید و بشکل تخم مرغ میباشد ولی این لوا بزودی شکافته شده و جزء فوقانیش به چندین قطعه منقسم میگردد و کلاه و دنباله بسرعت نمو میکند

یک قسم از اُورونژ است که انرا **اُورونژ غلط** را **امانیتا موسکاریا** یا **آگاریکوس پسدواُورانتیاکوس**) مینامند و چون این قسم خیلی سمیت دارد لازم است که با اورونژ حقیقی مشتبه نشود و مشابهتش با آن در هیکل و رنگ است ولی دلوای اورونژ غلط غیر کامل و مانند اورونژ حقیقی کامل نیست و کلاه آن دارای خالهای زرد رنگ سفیدی است و دنباله و قطعات آن سفید اند و مانند اورونژ حقیقی هیچوقت زرد نمیباشند و ماده سمی این قسم غارچ را که ماده است متبلور و بواسطهٔ یکی از دانشمندان موسوم به **بُودیِر** کشف شده **بولوزین** مینامند

بقول کلی بواسطهٔ تجربه در غارچهای جنس بازیدیوسپوده وجود مقدار زیادی مواد البیه از ثابت شده و نیز ماده سلولی در آنها یافته اند موسوم به **فونژین** و چنانچه ذکر کردیم ماده سمی و مفسد آنها را **بولوزین** نامیده اند و علامتی که بتوان بواسطهٔ آن غارچهای سمی را از غارچهای ماکول تمیز داد هنوز بدست نیامده و چنین میگویند که علم دارای علامت حتمی و مطلقی نیست که بواسطهٔ آن بتوان حد معین و محدودی در ما بین غارچهای ماکول و غارچهای سمی قرارداد و نوعاً باید استعمال کرد هر غارچی را که دارای بوی متنی باشد و طعم آن گزنده و تلخ و یا ترش و گوشت آن قشری و صلب و خشک و یا لیفی و آبدار بود چون

ازا بشکند و رنگش تغییر کند و میگویند هرگاه قارچی را که مشکوک بود چون مدت ربع ساعت و زیادتر در آب بجوشانند ممکن است ماده سمی آن برطرف گردد و نیز چون قارچ را در سرکه و الکل و آب نمک و محلول تلیائی بخیسانند ماده سمی آن در این مایعات کاملا حل میشود و قارچ بی ضرر میگردد و در شمال فرنگستان که قارچ را در آب نمک حفظ میکنند بدون استثنی همه اقسام آن را بکار میبرند در هر ۵۰۰ گرم قارچ قطعه قطعه کرده هزار گرم آب استعمال مینمایند که دارای دو یا سه قاشق سرکه و یا دو قاشق نمک طعام بوده و نیز میتوان مدت دو ساعت کامل قارچ را در آب خالص خیسانیده و بعد با آب باید شست و پس از شستن شود و مرتبه در آب سرد داخل نموده بجوش آورده و بعد از نیم ساعت جوش از آب بیرون آورده گذاشت تا زیادتی آب بخار شود و در این صورت قارچ را از هر قسمی که باشد میتوان مانند غذا استعمال کرد و واضح است که باید آبهای غساله را دور بریخت و از استعمال آنها اجتناب نمود زیرا در صورتی که قارچ سمی بود ممکن است دارای ماده سمی باشند

دانشمندان فرنگ قارچ را بطور دوا استعمال نمیکنند و در تراپوتیک اسمی از آن مذکور نیست ولی مردم ایران قارچ ماکول را خشک کرده و نرم سائیده و روزی ۱۰ گرم از این مسحوق را با ۲ گرم مسحوق تخم گشنیز مخلوط نموده در دفع حبّ سفوف مینمایند و از عوامل است که در دفع حبّات قوی الاثر و در دفع سایر اقسام دیدان بی اثر و غیر مستعمل است

در بیان تسمم بواسطه قارچهای سمی

از اثر خوردن قارچهای سمی علامات ذیل بروز میکند حالت هیجان و مستی و دوار ظاهر گشته و حالت انتعاش و تمایل بروز مینماید و تنفس سریع شده و ضربانات قلب غیر منتظم و حالت سنکوپ عارض میشود و عمل اعضاء مختل و هذیان و خدادت و باختگی رنگ و عرقهای سرد ظاهر میگردند قارچهائی که بیشتر موجب تسمم میشوند عبارتند از بوله کبود (بولر ردی) و اُرُونژ شوکرانی (امانیت بصلی) و اُرُونژ غلط و قاریقون مبالغه و قاریقون قاتل و قاریقون کاوی و قاریقون تلخ و قاریقون محرّق

علاج ـــ باید بدوا بسرعت مقیئ و بعد روغن کرچک و یا امتوکا تارتیک استعمال نمود تا هرچه از ماده سمی در معده و امعا باقی مانده است دفع گردد و بعد مطبوخ غلیظ قهوه و چند قطره اترسولفوریک آشامیده تا پوسیون ذیل را که معمول **ژانفل** است هر ربع ساعت فاصله یک قاشق استعمال کرد بگیرند پوسیون صمغی ۱۲۰ گرم روغن بادام شیرین اترسولفوریک مکید ۱۰ گرم مخلوط کنند و عموما از استعمال اترسولفوریک بمقدار زیاد اثرهای نیکو ظاهر میشود و از استعمال آن نیز تمجید میکنند اعم از آنکه ۲ گرم آن را بطور خالص معمول دارند یا مرکب با کمی سود و یا صابون و نیز محلول ید و ید پتاسیوم یدوره (ردیترناک و اکونیت را) و شراب الکلی گرم و از ۳ تا ۵ گرم تعفین دارچینی مستعمل و سود مند است و اگرچه بعضی از مصنفین مشروبات ترش خصوص آب سرکه دار را جهت خنثی کردن ماده سمی تجویز میکنند ولی بعقیده ما و بسیاری از مصنفین باید از استعمال آنها اجتناب نمود زیرا که ماده سمی را حل کرده و بر اثر سمیات می افزایند

تنبیه مشهور است که هرگاه قاشق نقره را در آب جوشی که قارچ را در آن می جوشانند فرو برند اگر سیاه نشد

قارچ ...

غارچ جید و ماکول است و اگر سیاه گردید در دی سمی این مسئله بکلی بی اصل است زیرا که همه روزه مشاهده میشود که در جوشانده غارچهای بسیار سمی با قاشق نقره را فرو میبرند و اصلاً سیاه نمیگردد

در هفت قارچهای تن بعضی مسهله — اقسام غاریقون عوامل

غاریقون اگاریک اگاریکوم اگاریکون سه قسم نبات مخفی اللقاح را که از طایفه غارچ میباشند در قرابادین باین اسم ذکر مینمایند

آغاریقون سفید (غاریقون طبی) غاریقون مسهل) پولیپو (بولد و ملز) پولیپوروس او فیسینالیس (بولیتوس لاریسیس)

یک قسم غارچی است که در روی درخت ملز زندگی میکند (ملز درخت قشنگی است از طایفه مخروطی و یک قسم تربانتین را از آن اخذ میکنند و در تربانتین را) وانچه در دواسازی متداول است عبارت از قشر میباشد در شکل قطعاتی است بزرگ شبیه به و بزرگتر و غیر منتظم الشکل و رنگ آنها سفید مایل بزردی و نسجشان اسفنجی و بی بو و طعمشان در ابتدا تفه و بعد تلخ و تند و مهوع میگردد و موافق تجربه یکی از دانشمندان ۱۰۰ جزء غاریقون سفید دارای ۷۲ جزء سقز مخصوص ۲ جزء ماده عصاره تلخ و ۲۶ جزء فونژین است و خواص مسهله او را نسبت بر ماده سقزی میدهند

غاریقون سفید اگرچه از مسهلات در ستیک قوی است ولی امروزه کمتر او را بطور مسهل استعمال میکنند و بیشتر در دفع عرقهای لیلی مسلولین و دفع ترشح شیر استعمال میگردد و در این مورد و موقع گرد او را بمقدار ۲ تا ۳ دسی گرم شب در هنگام خواب سفوف مینمایند و یا آنکه با عصاره تلخی حب کرده استعمال میکنند و مخصوصاً در کم کردن ترشح شیر خیلی موثر است

گرد غاریقون سفید مطابق کدکس

بگیرند غاریقون سفید مقدار منظور قطعه قطعه کنند و در گرم خان بخشکانند و نرم صلایه نموده از موی ابریشمی ۱۲ بیرون کنند بدون آنکه تفاله باقی گذارند و این گرد مسهلی است قوی به مقدار شربت از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب

حب درستیک معمول بورداش

بگیرند غاریقون سفید ۱ گرم لعاب صمغ عربی ده خنطیا تا ممکن مقدار کافی ۲۰ حب سازند و در دفع عرقهای لیلی و مذیبه که در مسلولین بروز میکند ۴ تا ۵ حب شبها هنگام بنوشند و یکی از دانشمندان میگوید در صورتی این حبوب عرقهای مسلولین را قطع میکند که ماده مرض را با معا منتقل سازند

حب ترپاکی غاریقون سفید معمول داپیر

بگیرند غاریقون سفید ۱ گرم عصاره صمغی ترپاک ۱۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در دفع عرقهای وافره مذیبه مسلولین ابتدا شبی یک حب بعد دو حب استعمال کنند

۲ غاریقون درخت بلوط (غاریقون جراحی) (قو) اگاریک دوشن (امادو) اگینا ریوم

عبارت از غارچی است پارازیتی که در روی تنه های

کرفته درخت بلوط و درخت هتر هم دهد (هتر درخت بزرگی است جنگلی و در کوهستان طالش فراوان است و اهالی انجا الش مینامند) و در جنگلهای فرنگستان زیاد است و جهت استعمال طبی جزء متوسط این قارچ را می گیرند و با ابتی کرده و با طوقماق می کوبند تا نرم و اسفنجی شود

در جراحی قو را قطعه قطعه نموده و در اب تا بحالت تخمیر میخیسانند و بعد شسته و با طوقماق میکوبند و مانند اسفنج زخمهای موجع را با ان میشویند و در انسداد نزف الدم های خفیف و انسداد خون زلو از انجا میبرند

و چون قو را در محلول شوره فرو برده و خشک کند و اتش زنند خیلی خوب میسوزد و در این صورت مانند کی استعمال میگردد

تاغاریقون میگس را و روش غلط) ن اگاریک موش ل اگاریکوس موسکاریوس عبارت از قارچی است که در جنگلهای فرنگستان میروید و جوشانده ان باشر کشنده مگس است و یکی از دانشمندان ماده از ان استخراج نموده موسوم به **امانتین** و خواص سمیه قوی و مهلکه این قارچ را باین ماده نسبت میدهند و چنین میگویند که این قسم قارچ که نسبت بحالت ماسم است مثل تنباکو و حشیشی که اهالی شرق استعمال میکنند انرا میخورند بهر جهت این قارچ را در طب در دفع فالج و زبان و عضلات گردن و صرع و قطرب تجویز میکنند و نیز قروح سرطانی را با ان ضماده مینمایند

در این دو نیز ذکر میکنیم گلو بولر و شکوفه و برگ درخت هلو را

گلو بولر توربیت ل گلوبولاریا الیپوم نباتی است از طایفه **گلوبولاریه** و در اسپانیول و ایطالیا و جنوب فرانسه عمل میاید و بواسطه تجارب بعضی از دانشمندان ثابت شده که برگ این گیاه مسهلی است ارام و مطمئن و بهترین بدلهای سنا میباشد و مقدار شربت این برگ از ۱۰ و ۱۵ تا ۲۰ گرم است که مدت چند لحظه در یک و دو یا سه گیلاس اب بجوشانند و صاف کرده با ۲۵ یا ۳۰ گرم عسل و یا شکر بنوشند

شکوفه و برگ درخت هلو درخت هلو که از طایفه **روزاسه** و از جنس امیگدالم میباشد برگ و شکوفه ان مانند مسهلات خفیفه اثر میکند ولی در صورتیکه این دو ماده تازه باشند ضعیف الاثر خواهند بود و لهذا همیشه برگ و شکوفه خشک را استعمال مینمایند که عملشان زیادتر و مطمئن تر است و مقدار شربت انها از ۵ تا ۱۰ گرم است که در ۲۵۰ گرم اب جوش دم کند

شربت شکوفه هلو مطابق کدکس بگیرند شکوفه خشک هلو و اب مقطر و قند سفید مقدار کافی مدت ۶ ساعت شکوفه را در اب جوش دم کند و با فشار صاف کرده بگذارند ته نشین شود و در صاف روی ان بر نسبت ۱۰ و ۱۸ قند افزایند و حل کرده حفظ نمایند و **سوبران** شکوفه تازه را ترجیح میدهند زیرا که شربت بواسطه بوی بادام تلخ گوارا تر خواهد بود و این شربت که مسهلی است بی فق در طب اطفال خیلی استعمال میشود و مقدار شربت ان از ۳ تا ۵ گرم است و نیز مطبوخات دامع کرمی را که برای اطفال استعمال میکنند با این شربت شیرین مینمایند

حرف ف

درجه‌ی پنجم — فوسفر و ترکیبات آن

فوسفور P **فوسفوروس** (لفظ فوسفور که بمعنی حامل النور است مشتق از دو کلمه یونانی است یکی فوس یعنی نور و دیگری فوروس یعنی حامل و چون در تاریکی از این جسم نور پراکنده و منتشر میگردد باین اسم موسوم شده) جسمی است مفرد و جامد و قابل احتراق و غیر فلزی و بیرنگ و یا مایل برنگ عنبری بوئی دارد شبیه ببوی سیر و بواسطه ناخن میتوان بروی آن خط کرد و چون خالص باشد قابل انعطاف و چون محتوی مقداری کمی گوگرد و یا کربون بود شکننده و وزن مخصوص آن ۱٫۸۲ و وزن مخصوص بخارات ۴٫۳۵۵ و در آب غیر محلول و در اتر و بخصوص در سولفور کربون محلول است و این جسم را در سال ۱۶۶۹ میلادی **براند** نام از کیمیاگران هامبورگ در بول انسانی بدوا کشف نمود و چندی بعد یکی از دانشمندان سوئد موسوم به **گاهن** در سال ۱۷۷۰ میلادی آنرا از استخوان استخراج کرد و طریقه که امروزه در استخراج آن متداول است از قرار ذیل میباشد

طریقه‌ی ساختن فوسفور استخوان را چون بحدی تکلیس کنند که سفید گردد دارای فوسفات تری‌بازیک آهک و کربونات آن و قدری کربونات منیزی و سیلیس میباشد

بگیرند استخوان تکلیس شده سفید مقدار منظور نرم کوفته و با مقداری آب غشته کنند که مانند فرنی رقیق گردد و بقدر کفایت اسید سولفوریک بآن بازدیاد بر آن افزایند یعنی باندازه که ماده مکلس صلب گردد و تقریبا ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد در آب جوش محصول را حل نموده و با کاغذ صاف نمایند و مصفی را بقوام شربت تغلیظ کنند و بگذارند سرد شود و سولفات آهک متبلر گردد این تبلرها را از مایع جدا نمایند و آنرا بقوام عصاره نرمی تبخیر کنند و بعد با مقدار زیادی زغال چوب مخلوط کرده بدقت بخشکانند و این محصول را در قرع از گل طولانی سفالی داخل کرده و قرع دیگری مسی که دهانش گشاده باشد بر آن متصل کنند و این قرع ثانوی را در آب فرو برده و از یک طبقه از زغال مسحوق بپوشانند و آنوقت شروع در عمل تقطیر نمایند آب و اکسید کربون و اسید کربونیک و هیدروژن فوسفوره و فوسفور متصاعد میگردند و همینکه تصاعد بخار موقوف گشت عمل تقطیر بانجام رسیده است و در این عمل فوسفور در آب متکاثف میشود و این فوسفور را گرفته در قطعه از پوست آهو بر بندند و این بسته را در آب جوش فرو برند و با فشار آنرا بفشرند تا فوسفور خالص گردد و بعد این فوسفور را در آب جوش ذوب کنند و بواسطه تنفس در لوله بلور داخل نمایند و این لوله‌ها را در آب سرد فرو کنند و باین طریق فوسفور را بشکل لوله متشکل میسازند و بعد این لوله‌ها را در صراحی بلوری که ممتلی از آب جوشیده باشد حفظ میکنند و جهة منع از رسیدن اشعه نور باید صراحی را از کاغذ سیاه محاط سازند و در قوطی چلبی آنرا محفوظ نمایند و چون فوسفور در مجاورت هوا مشتعل میشود هر وقت خواسته باشند قدری از آنرا بردارند باید در میان آب لوله را قطع کنند فوسفور در ۴۴٫۲ درجه حرارت ذوب میشود و در ۲۹۰ درجه بخار میگردد و از اثر اشعه آفتاب اعم از آنکه در آب آنرا حفظ کرده باشند و یا در خلاء برنگ قرمز ملون میگردد و این تغییر رنگ را که تغییر الوتروپی مینامند مخصوص حاصل میشود وقتی که بآن از ۲۳۰ تا ۲۵۰ درجه حرارت داده و گذارند و این فوسفور قرمز سمیتش کمتر است. و در سولفور کربون

حل نمیگردد و بواسطه همین خاصیت است که فوسفور متعارفی را که غالباً با فوسفور قرمز مخلوط است تصفیه کرده
و خالص مینمایند و در فوسفور در حالت الوتروپی دیگر نیز موجود میباشد یکی فوسفور سفید که در دیگری
فوسفور سیاه

فوسفور بلاواسطه با اکسیژن مرکب شده و پنج ترکیب حاصل میکند که عبارتند از اکسید فوسفور اعم از اینکه قرمز یا [شد]
باشد و اسید هیپوفوسفورو و اسید فوسفورو و اسید هیپو فوسفوریک که اسید فوسفاتیک نیز نامیده میشود و
اسید فوسفوریک و این اسید اخری با انید راست و با مونو هیدراته و بای هیدراته و با تری هیدراته و نیز با
هیدروژن مرکب شده و تولید سه ترکیب مینماید یکی جامد و دومی مایع و سیومی بخاری شکل

فوسفور را در داخل چون بمقدار زیاد استعمال کنند یکی از سموم مهلکه بسیار خطیره خواهد بود و لهذا در استعما[ل]
داخلی ان همه احتیاطاتی را که ذکر خواهیم کرد با کمال دقت باید اجرا نمود و انرا تجویز میکنند در حمیات ضعفی که با سقوط
قوی همراه باشند و نیز در بسیاری از اختلالات عصبانی چشم و در گلوکوم مزمن و در ضعف بینائی امورزی
و نیز در فالج عضلانی مخصوص در اتکزی لوکوموتریس تدریجی هم چنین در بعضی دیگر اقسام فالج و در اختلالات
دماغیه و در ضعف باه مستعمل و مفید است و طبیب باید همیشه در خاطر داشته باشد که فوسفور یکی از ادویه
بسیار خطیره است که نهایت دقت را در استعمال ان باید کرد و می باید محصولات محلول انرا بر محصولات غیر محلول
ترجیح داد و چون از ادویه سریع الفساد است میباید محصولات انرا زود بزود تجدید کرد و چنانچه ذکر نمودیم فوسفو[ر]
قرمز که فوسفور امورف نیز نامیده میشود سمیتش کمتر از فوسفور سفید است و مقدار شربت فوسفور از [یک تا ده]
میلی گرم است

در بیان اثار سمیه فوسفور و فاد زهر ان

علامات حاصله از تسمم فوسفور عبارتند از احساس وجع در حلق و تهییج زبان و احساس حرارت در قسمت فوق
معده و احساس کسالت شدید و اضطراب و عروض تهوع اعم از انکه با عروض قی همراه بوده یا نباشد و شکم موج
و نبض بطئی و صغیر و منضغط و یرقان و صداع و سهر و عروض مغص در مثانه و احساس بول و اغلب اوقات بر از بدن
اراده دفع میشود و در بعضی مسمومین علامات عصبانی و در بعضی دیگر علامات نزف الدمی غلبه دارند

فادزهر فوسفور از زمانیکه کبریت کیمیائی (کبریت فرنگی) اختراع شده و فوسفور در دست
مردم افتاده هر روزه مسمومین ان بیشتر از سایر سموم مشاهده میگردند و سوانح عارضه ان بسیار خطیره میباشند
و تا چندی قبل علمای تراپوتیک فادزهری پیدا نکرده بودند که با این سم مهلک بتواند مقابلی کند تا در چند سال
قبل یکی از دانشمندان فرانسه موسوم به **اندان** فادزهری بدست اورد که بخوبی با اثر سمیت ان مقابلی میکند
و قبل از این دانشمند ثابت کرده بودند که بخار اسانس تربانتین مانع اکسید شدن فوسفور میگردد و باین جهت در
بعضی کارخانه جات کبریت سازی در سینه عمله جاتیکه دستشان الوده به بخار فوسفور میشد یک قوطی از حلبی
که محتوی اسانس تربانتین بود اویزان کرده بودند و میگفتند بواسطه این تدبیر میتوان عمله جات را از عوارض
نکروز فک معاف داشت ولی از طرف دیگر جمعی بواسطه ترس از احتراق میگفتند عوض یک ماده قابل احتراق

که فوسفور

کر فوسفور باشد و ماده در کارخانجات معمول شده است و همچنین از آنان در این خیال نبودند که این ماده را
میتوان پادزهر فوسفور قرار داد و چنین حکایت میکنند که در سال ۱۸۶۸ مسیحی شخص عمله خاک کشی که از زندگانی خود سیر
شده بود در خیال کشتن خود افتاد و سه قوطی کبریت فرنگی را برداشته و سر کبریتها را که از خمیر فوسفور اندود
شده اند گرفته و تبدیل بحب خورده و بعد از چند لحظه اثر سمیتی در هلاک خود مشاهده نکرده چه قضا اعانت برا ثر سم فقط
اسانس تربانتین که حاضر داشت خورده بود نیز از خوردن این ماده در ثانی بعضی اختلالات هضمی و اوجاع معدی
و معوی مشاهده نمود بدون آنکه قی و اسهالی عارض گردد و فقط عطش شدید و حرارت زیادی در سر و چشم
احساس میکرد و **اندان** سابق الذکر این شخص را بواسطه مسهلی از ۱۵ گرم منیزی کلسینه مداوا نمود و بعد
این دانشمند با فطانت اسانس تربانتین را در چندین نفر مسموم دیگر استعمال کرده و آنها را مداوا نمود و جمعی
دیگر از دانشمندان که او را پیروی کردند همین نتیجه و اثر را حاصل نمودند باری مقدار اسانس تربانتینی که در این موقع
باید استعمال کرد موافق معمول **اندان** و پیروان او ۴ گرم است مطابق ذیل

بگیرند پوسیون صمغی ۱۰۰ گرم شربت بهار نارنج ۲۰ گرم اسانس تربانتین ۴ گرم کتیرا ۲ سانتی گرم مخلوط کنند در
وقت استعمال بهم زده و در مدت یک ساعت در چهار دفعه بنوشند

پس بنا بر آنچه ذکر کردیم پوسیون اسانس تربانتین پادزهر فوسفور است ولی باید از نظر محو نکرد ملاحظاتی را که در
باب سموم سابقا ذکر نموده ایم که بدوا طبیب باید حتی الامکان ماده سمی را از معده خارج سازد و اول کاری که
میکند دو انگشت را در دهان مریض برده و دغدغه نموده حالت قی را تحریک نماید و در سموم محرقه از قبیل
فوسفور مثلا این عمل بر استعمال مقیئات ترجیح دارد زیرا که این قسم تسمم چون در معده بواسطه وجود سم
خراشی حاصل شده و مجروح گشته است استعمال عوامل مقیئه یقینا بر تخریش آن می‌افزایند

یکی دیگر از دانشمندان در باب تسمم بواسطه فوسفور میگوید موادی که فوسفور را حل میکنند و موجب
سهولت جذب آن میشوند از قبیل مواد دسمه نباید استعمال کرد و از این جهه مریض را در این تسمم از آشامیدن
شیر و روغن کرچک منع میکنند و میگوید اگر آبگوشت استعمال میکنند باید بکلی بی چربی باشد یعنی آبگوشت را
بگذارند سرد شده و چربی آن بسته و صاف کرده بمریض بیاشامانند بهر جهه اسانس تربانتین را بطور کپسول
نیز میتوان استعمال نمود و از آب سفیده تخم مرغ و منیزی مکلس نیز تمجیدات کرده اند و در رفع تسمم فوسفور
مجرب اند.

در باب محصولات فوسفور و نسخه‌های متداول آنها

اسید فوسفوریک متداول مطابق کدکس بگیرند فوسفور قرمز ۱۰ اسید ازتیک
متداول غلیظ ۱۰ آب مقطر ۱۰۰ گرم از یک طرف اسید و آب را مخلوط کرده و در قرع افلاطونی انبوبه داری داخل کنند و
بگردن قرع قابله متصل نمایند که دارای لوله طویلی باشد تا بخارات حاصله در آن جمع گردند و این قرع را بطور
اعتدال گرم کنند و از طرف دیگر فوسفور را بطور قطعات یک گرمی خورد نمایند و آنها را از سوراخ انبوبه
در قرع داخل کنند و همینکه فوسفور در اسید حل شد آب ترشی که در قابله جمع شده است برداشته در قرع

دریزند و بجوشانند و بعد محصول را که محتوی ۲ قرع است بر داشته و در کپسول طلای سفید و بخته و تغلیظ نمایند تا زیادتی اسید ازوتیك بخار گردد و بر محصول بقدری آب افزایند که ۳۵/۱ درجه نشان دهد که عبارت از اسید فوسفوریك طبی خواهد بود و حرارتیکه در این عمل وارد می اورند باید از ۱۸۰ درجه تجاوز نکند

اسید فوسفوریك طبی را در رمل فوسفاتی کلیه و راشیتیسم و تیفوس و اسکرلاتین و ابله و لنفادنوم استعمال میکنند و مقدار شربتان از ۲ دسی گرم تا ۴ گرم است بطور حب یا مخلوط در مایع مناسبی

مواد مانعة الجمع جمع نمایند املاح اهك و املاح بیسموت و املاح اهن و قلیا ثبات و کربوناتهای انها با اسید فوسفوریك نباید نمود

لیموناد فوسفوریك مطابق کدکس بگیرند اسید فوسفوریك ابدار ۱۰ گرم عرق پوست لیمو ۳۰ گرم شربت ساده ۶۰ گرم اب ۹۰۰ گرم در ظرف چینی مخلوط کنند و اسید فوسفوریك ابدار عبارت است از ۱ جزء اسید ۳۵/۱ درجه و ۹ جزء اب

این لیموناد را بمقدار ۱۰۰۰ گرم تا ۲۰۰۰ گرم در تیفوس و ضعف باه و هیستری و رمل فوسفاتی کلیه استعمال میکنند و از عوامل مبرده انرا میدانند

مشروب فوسفوریك معمول هوفمان بگیرند جوشانده خصیة الثعلب (۱۰ در ۱۰۰۰) ۱۰۰۰ گرم تعفین تنباك ۱ تا ۲ گرم شربت تلو ۱۰ گرم عرق غار گیلاسی ۵ گرم اسید فوسفوریك خشك ۲ تا ۴ گرم مخلوط کنند و در نفث الدم هر دو ساعت فاصله یك گیلاس بنوشند

پوسیون دافع نفث الدم ایضاً معمول هوفمان بگیرند اسید فوسفوریك مایع ۴ گرم جوشانده گیلاس (گیلاس خشك ۵۰ اب ۱۰۰۰) ۱۵۰ گرم شربت گیلاس ۵۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت فاصله یك قاشق کوچك بنوشند

محلول اسید فوسفوریك بگیرند اسید فوسفوریك ابدار ۶۰ گرم جوشانده خطمی ۱۰۰ گرم شربت خطمی ۱۲۰ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت بدو ساعت فاصله از ۱۰ تا ۱۵ قطره بنوشند

یکی از معلمین این محلول را در هنگام اول تیفوسی که بصورت بطنی ویا بصورت محصبه بی و نماید استعمال میکند و میگوید بواسطه این مداوا نقاهت مرض جودت حاصل مینماید و حالت زبان موجب عدم استعمال ان نمیگردد و ۱۰ جزء این محلول دارای ۵ تا ۶ جزء اسید فوسفوریك ابدار است (ر لیموناد فوسفوریك کدکس را)

پوسیون دافع نزف الدم رحم معمول اوزیکی بگیرند جوشانده خصیة الثعلب (۲۰ در ۱۰۰۰) ۲۰۰ گرم اسید فوسفوریك ۵ گرم شربت زرامواز ۲۰ گرم مخلوط کنند و هر نیم ساعت فاصله یك قاشق غذاخوری کوچك بیاشامند و در این بین لیمونادهای سرد استعمال کرده و در هواهای خوب گردش نمایند

حب مقوی باه معمول ووتزر بگیرند اسید فوسفوریك طبی مسحوق پوست گنگینا ۱۰ گرم مسحوق کافور ۳۰ سانتی گرم عصاره کاسکاریل بمقدار کافی مطابق معمول ۶۰ حب سازند و در دفع سرفا توره و ضعف باه از ۴ تا ۸ حب زیادتر در عرض روز بنوشند

شربت اسید فوسفوریك بگیرند اسید فوسفوریك طبی ۱۵ شربت زرامواز ۱۰۰۰ مخلوط کنند

فوسفات آهک

این شربت از عوامل مبرد و دافع حمی است و در تیفوس استعمال میشود و مقدار شربت آن از ۳۰ تا ۶۰ گرم است مخلوط با ۱۰۰۰ گرم لیموناد فوسفوریک

فوسفات خنثای آهک مطابق کدکس

بگیرند فوسفات سود ۱۰۰ گرم کلورور متبلر کلسیوم ۶۵ گرم اسید کلوریدریک طبی ۳۰ سانتیمتر مکعب آب مقطر مقدار کافی از یک طرف حل کنند فوسفات سود را در مقداری آب که با سه سانتیمتر مکعب اسید کلوریدریک ۲۰۰ سانتیمتر مکعب محلول داشته باشد و از طرف دیگر کلورور کلسیوم را در مقداری آب حل نمایند که محلول ۳۰۰ سانتیمتر مکعب شود و این دو محلول را بحالت برودت مخلوط کنند و بگذارند چند ساعت بماند و گاه گاه بهم زنند و رسوبی که حاصل میشود بواسطه عمل انحراف بشویند و بعد آنرا در روی صافی جمع کرده در هوای آزاد و یا در گرم خانه بخشکانند و میتوان بجای ۶۵ گرم کلورور متبلر کلسیوم ۳۲ گرم کلورور مذاب کلسیوم بکار برد در این صورت باید قبل از آنکه محلول اندازه گرفته و ۳۰۰ سانتیمتر مکعب شود بقدری اسید کلوریدریک بآن افزایند که بطور دقت خنثی گردد

فوسفات مونوکلسیک (بی فوسفات آهک) ایضاً مطابق کدکس

بگیرند مسحوق استخوان تکلیس شده سفید ۶۰۰ گرم اسید سولفوریک متداول ۵۰۰ گرم آب مقطر مقدار کافی استخوان مکلس را در دو مقابل وزنش آب مخلوط کنند و اسید سولفوریک را داخل کرده با اسپاتول چوبی بهم زنند و بعد بقدری آب افزایند که محصول مانند خمیر روانی گردد و بگذارند ۲۴ ساعت بماند و بعد در مقداری آب جوش آنرا مخلوط کنند و این محصول را در روی پارچه صافی بریزند و رسوب را چندین دفعه با آب بشویند تا آنکه آب غساله چندان اسید نباشد و مصفی را باعانت حرارت بقوام شربت تبخیر نمایند و بعد بگذارند سرد شود و سولفات آهک درد گردد و این درد را بواسطه عمل انحراف از محصول جدا کنند و آنرا با کمی آب سرد بشویند و این آب غساله را داخل مایع محصول کنند و باعانت حرارت تا بقوام شربت غلیظ تبخیر نمایند و بعد بگذارند سرد شده و فوسفات اسید آهک متبلر شود و حفظ کنند

فوسفات تریکالسیک (سوفوسفات آهک) (فوسفات بازیک آهک)

بگیرند استخوان تکلیس شده سفید ۵ اسید کلوریدریک ۹ امانیاک مایع مقدار کافی استخوان مکلس را نرم صلایه کرده از موی نمره ۱۰۰ بیرون کنند و اسید را با قدری آب بر مسحوق بیخته شده بیفزایند که محصول مانند خمیر مایعی گردد در مدت سه ساعت گاه گاه بهم زنند و بعد با ۵۰ تا ۶۰ جزء آب مخلوط نمایند و بگذارند ته نشین شده مایع روی آنرا بواسطه عمل انحراف برداشته با کاغذ صاف کنند و بر این مایع بقدری امانیاک افزایند که محصول فی الجمله قلیائی گردد و بعد مدت یک دقیقه بجوشانند و بگذارند ته نشین شود و رسوب را بواسطه عمل انحراف از مایع جدا کنند و با آب جوش آنرا بشویند و در شستن نیز عمل انحراف بکار برند و بعد این رسوب را در روی صافی بریزند تا آبش بچکد و بعد خشک کنند

فوسفات آهک یکی از عوامل مغذیه است که بالاصاله در تغذیه عظام بکار میرود و در حمل خنازیر و راشیتیسم و عظام منکسره که صلابت حاصل نکرده باشند مستعمل و مفید است و مقدار شربت همه اقسام آن از ۱ تا ۲ گرم است

محلول لاکتوفوسفات آهک مطابق کدکس

بگیرند فوسفات تریکالسیک

گرم اسید لاکتیک متداولی ۱۹ گرم آب مقطر ۶۰۹ گرم حل کرده صاف نمایند و ۱۹ گرم اسید که ذکر کردیم تقریبا
باید بقدری اسید اضافه نمایند که فوسفات حل شود و ۱۵ گرم این محلول دارای ۲۵ سانتی گرم فوسفات بی
لسیک است و این محلول بفوسفات آهک ترجیح دارند و مقدار شربت آن از ده سی گرم تا ۵ گرم است مخلوط با
شربت معطری

محلول کلورید رو فوسفات آهک بگیرند فوسفات تریکالسیک ۱۲ اسید کلوریدریک
قریبا ۱۰ آب مقطر ۹۲۳ فوسفات را با آب مخلوط کرده اسید را بیفزایند و حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و
۱۵ گرم این محلول نیز دارای ۲۵ سانتی گرم فوسفات بی لسیک است و این محلول نیز مانند محلول سابق الذکر بر
فوسفات آهک ترجیح دارد و مقدار شربتش مانند آن از ده سی گرم تا ۵ گرم است مخلوط با یک شربتی معطری

شربت کلورید رو فوسفات آهک مطابق کدکس بگیرند فوسفات تریکالسیک
۱۲/۵ گرم اسید کلوریدریک طبی مقدار کافی آب مقطر ۳۴۰ گرم قند ۶۳۰ گرم الکولاتور لیمو ۱۰ گرم
فوسفات را در آب مخلوط کرده و بقدری اسید بآن افزایند که حل شود (تقریبا ۱۰ گرم کافی است) و بعد قند را
نیم کوب کرده در محلول داخل نمایند و باعانت حرارت ملایمی حل کنند و همین که این محلول گرم سرد شد الکولاتور را
افزایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۲۵ سانتی گرم فوسفات بی لسیک است

شربت لاکتوفوسفات آهک را نیز بهمین طریق میسازند و بجای اسید کلوریدریک
تقریبا ۱۴ گرم محلول اسید لاکتیک که ۱/۲۱ درجه داشته باشد استعمال میکنند

شربت فوسفات اسید آهک را نیز بهمین نحو میسازند فقط تقریبا ۲۲ گرم اسید فوسفوریک طبی
که ۱/۳۵ درجه داشته باشد بجای اسید کلوریدریک بکار میبرند

فوسفات متبلر سود از ۳۰ تا ۶۰ گرم این ملح اگر چندان طعمی ندارد بطور محلول مانند مسهل استعمال
مینمایند و مانند سایر مسهلات قلیائی اثر میکند و ۵ تا ۱۰ گرم از آن در مشروبی داخل کرده در ضعف الات و
راشیتیسم و دیابیطوس و سل معمول میدارند

آب مسهل گازدار معمول بوشاردا بگیرند فوسفات سود ۶۰ گرم آبی که دارای ۵ حجم
اسید کربونیک باشد ۶۲۵ گرم حل کنند مسهلی است خوش طعم تر و قوی تر از آب سدلیتز مقدار شربت آن یک
بطری است که در سه یا چهار دفعه آشامیده شود و هر گاه در این مشروب از ۵ تا ۲۰ گرم آب لیمو بیفزایند گوارا
ترخواهد بود

گلیسرو فوسفات (فوسفوگلیسرات) این ترکیب یکی از صور جدیده دوا به فوسفاتی
میباشد و در طب گلیسرو فوسفات پتاس و سود و منیزی و آهک و آهن را استعمال میکنند و گلیسرو فوسفات
ت
آهک را که **نوروزین** نیز مینامند بیشتر از سایر استعمال مینمایند یک جزء آن در ۱۵ جزء آب حل میگردد و در زیر
ق
تحت جلدی ۵ جزء از گلیسرو فوسفات آهک و پتاس و یا منیزی را در ۱۰۰ جزء آب مقطر حل کرده و از ۱ تا ۱۰ سانتی
متر مکعب محلول را که معادل ۵ تا ۵۰ سانتی گرم ملح بود در عرض روز زرق مینمایند و گلیسرو فوسفات سود را ۲
در ۱۰۰ آب مقطر حل کرده و نیز از ۱ تا ۱۰ سانتیمتر مکعب که معادل ۲۰ سانتی گرم تا ۲ گرم ملح باشد زرق میکنند
و مقدار شربت گلیسرو فوسفات آهک و سود و پتاس و منیزی از ۳۰ دسی گرم تا ۱ گرم است و گلیسرو فوسفات

محصولات فوسفور

آهن از ۱ تا ۳ دسی‌گرم اعم از آنکه این املاح را بصورت سفوف و یا گرانول و یا شربت و یا حب استعمال کنند و روبن
کر اول کسی است که این املاح را در تراپوتیک استعمال نمود اقسام گلیسروفوسفات را با مقویات مانند کولا و موادی که
دارای استریکنین اند مخلوط کرده معمول میدارد و نسخه‌هائی که در ذیل بیان میکنیم تماماً از مخترعات این مصنف است

سفوف بگیرند گلیسروفوسفات آهک ۳۰ سانتی‌گرم گلیسروفوسفات منیزی ۱۰ سانتی‌گرم گلیسروفوسفات آهن
۵ سانتی‌گرم گرد باقلای سنت اینیاک ۳ سانتی‌گرم پپسین ۱۰ سانتی‌گرم مالتین ۵ سانتی‌گرم حقه یک بسته و روزی
یک بسته نهار و یکی شام قبل از غذا سفوف نمایند

حب حدیدی بگیرند گلیسروفوسفات آهن ۵ تا ۱۰ سانتی‌گرم گرد ریوند ۵ سانتی‌گرم عصاره کنکینا
۵ سانتی‌گرم حقه ساختن یک حب از ۲ تا ۳ حب با غذا بنوشند

شربت بگیرند گلیسروفوسفات آهک ۵ گرم گلیسروفوسفات سود گلیسروفوسفات پتاس گلیسروفوسفات منیزی
گلیسروفوسفات آهن مکرر ۲ گرم تعفین باقلای سنت اینیاک ۲۰ قطره پپسین ۳ گرم مالتین ۱ گرم تعفین کولا ۱۰ گرم
شربت گلاس ۲۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و یک قاشق آش خوری در وسط نهار و یکی در وسط شام بنوشند

زیت فوسفوری مطابق کدکس و معمول جهو بگیرند فوسفور ۱ گرم روغن بادام
شیرین مقدار کافی روغن را در کپسول چینی در بخار مدت چند لحظه ۲۵۰ درجه حرارت بر آن وارد کنند و بعد
بگذارند سرد شده با کاغذ صاف نمایند و باین طریق روغن را بی‌رنگ کنند و یک صراحی در سمباده که بخوبی خشک باشد
و دارای ۱۲۰ گرم ظرفیت بود از این روغن پر نمایند و یک گرم فوسفور خشک و شفاف را در آن داخل کنند و در
صراحی را بگیرند و در حمام ماریه آنرا گرم نمایند و در این بین و پاسه دفعه در آنرا باز کنند بدون آنکه صراحی را حرکت دهند
تا هوائی که در جوف صراحی است و بواسطه حرارت متسع میشود بتواند خارج گردد و همینکه حرارت به ۸۰ درجه
رسید صراحی را حرکت داده تا فوسفور حل شود

روغن بادام را چون به ۲۵۰ درجه حرارت گرم نمایند و صاف کنند از هر مواد خارجه که موجب رنگ آن شده اند عاری
گشته و بی‌رنگ میگردد زیرا این مواد نوعاً موجب سهولت فساد فوسفور میشوند بخصوص بواسطه اثر نور

این زیت فوسفوری کاملاً مستحکم و فساد ناپذیر است و یک صدم آن فوسفور و ۱۰ گرم آنرا با مقدار کافی مسحوق
ریشه خطمی ۲۰۰ حب میسازند و هر حبی دارای ½ میلی‌گرم فوسفور است و مقدار شربت این حبوب از ۲ تا ۱۰ عدد

چون خواسته باشند زیت فوسفوری از ۱۰۰۰/۱ را که معمول کدکس است بسازند ۱۰ گرم زیت فوسفوری
مذکور را که از ۱۰۰/۱ است با ۹۰ گرم روغن بادام که بطریق مذکور گرم کرده باشند مخلوط مینمایند و این زیت ثانوی
در یک گرم یک میلی‌گرم فوسفور دارد و تعیین مقدار فوسفور آن سهل‌تر از زیت از ۱۰۰/۱ است و میتوان
آنرا در لعوق سفید و یا پوسیون مولسیونه داخل نمود

حب فوسفور معمول دانسی بگیرند فوسفور ۱ گرم سولفور کربون ۱۰ گرم مسکر کاکاو
۱۰۰ گرم مسحوق اصل السوس مقدار کافی فوسفور را در سولفور کربون حل کرده و با مسکر مخلوط نموده مسحوق
اصل السوس را افزوده ۱۰۰۰ حب سازند و هر حبی یک میلی‌گرم فوسفور دارد و این حبوب را پس از ساختن چند
ساعتی باید مجاور هوا کنند تا بوی سولفور کربون دیگر از آنها متصاعد نشود

حب فوسفور معمول ماندل و گوبلی بگیرند فوسفور ۱ دسی‌گرم سولفور کربون

۴ قطره روغن بادام شیرین ۸ گرم صمغ عربی مکلس مقدار کافی مطابق معمول صد حب کنند و آنها را از یک پرده سریشم محاط سازند هر حبی یک میلی گرم فوسفور دارد و این حبوب در دفع حبات ضعفی و فالج عضلانی و نورالژی مزمن و خناذیر استعمال میشوند و مقدار شربت آنها از ۱ تا ۸ حب است در عرض روز باید طبیب مراقب آنها باشد

حب فوسفور معمول تاوینوت

بگیرند فوسفور ۵ اسانس گرم روغن بادام شیرین مسکه کاکائو مکدر ۸ گرم مخلوط کرده و ۴ درجه حرارت داده تا فوسفور حل شود و بعد تقدری که لازم است مسحوق ریشه خطمی افزوده و ۱۰۰ حب سازند و آنها را از یک پرده سریشم محاط کنند و این حبوب را در دفع گلوکوم و ضعف بصر اموتوروزی و فالج عضلانی از ۲ تا ۴ عدد در عرض روز استعمال میکنند

تعفین اتری فوسفور (اتر فوسفوره)

بگیرند فوسفور ۴ اتر سولفوریک خیلی خالص ۲۰۰ اتر را در صراحی در سمباده دیخته و آن را کاغذ سیاهی بپوشانند و فوسفور را بقطعات کوچک خورد کرده در آن داخل نمایند و در صراحی را محکم بگیرند و مدت یک ماه بگذارند بمانند و در این مدت گاهی آنرا بدقت بهم زنند و پس از یکماه محصول را در صراحی های کوچک داخل کرده و در آنها را محکم گرفته و با کاغذ سیاه آنها را محاط سازند و این محلول تقریبا در هر ۳ گرم اتر ۲ دسی گرم فوسفور دارد و مقدار شربت آن سه تا چهار قطره است که در دو قاشق آب مخلوط کرده بیاشامند و دو یا سه دفعه بفاصله ده دقیقه همین مقدار را مکرر استعمال کنند

تنبیه میزان اتر و فوسفور در تعفین اتری ممالک مختلفه مختلف است مثلا در دواسازی پروس ۱ و ۸۰ و در دواسازی ساکسون ۱ و ۵۰ است ولی هرچه باشد میزان آنها همیشه مقدار فوسفور محلول در اتر تقریبا ۱ در ۴۵ است و مقدار شربت این تعفین از ۱ تا ۵ دسی گرم است بطور پوسیون

کپسول زیت فوسفور معمول اسمیت

یکی از محصولات بسیار نیکوی فوسفور است و هر کپسولی یک میلی گرم فوسفور دارد و مقدار شربت این کپسولها از ۱ تا ۴ عدد است

اتر فوسفوره معمول لوبلیوس

بگیرند فوسفور را دسی گرم اتر ۵ اگرم اسانس نعناع ۴ قطره حل کنند و دو قطره این محلول را روی حبه قند چکانیده هر دو ساعت فاصله میل کنند

محلول کلوروفورمی فوسفور معمول گلوبر

بگیرند کلوروفورم ۴ فوسفور ۱ حل کنند و در دفع حمای تیفوئید از ۲ تا ۴ قطره این محلول را با ۴ گرم اتر در یک گیلاس پورتو و یا بهتر شراب بورگونی مخلوط کرده بنوشند و در عرض روز دو دفعه استعمال نمایند

محلول فوسفور در روغن جگر مور و معمول گلوبر

بگیرند فوسفور ۵ میلی گرم روغن جگر مور و ۳۰ گرم حل کنند و در خنازیر و سل استعمال نمایند

پوسیون فوسفوری معمول سوبران

بگیرند زیت فوسفوری ۱ در ۱۰۰۰ از ۱ تا ۵ گرم مسحوق صمغ عربی ۸ گرم شربت ساده ۵۰ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم صمغ را با شربت مخلوط کرده و زیت را افزوده و کم کم عرق را داخل نموده صلایه کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق خوری کوچک بنوشند و مراقب آثار فوسفور باشند

پوسیون فوسفوری ایضا معمول سوبران

بگیرند اتر فوسفوره ۱۰ گرم

عرق نعناع ۱۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

این دو پوسیون که معمول سوبران اند از محصولات نیکو و مطمئن الاثر میباشند و میتوان آنها را باکمال اطمینان استعمال نمود

پوسیون فوسفور معمول تاوینوت بگیرند روغن بادام شیرین ۱۰ گرم فوسفور ۱ سانتی گرم شربت صمغ ۹۰ گرم صمغ ۲ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در دفع فالج عضلانی چشم ابتدا یک بعد دو و در آخر سه قاشق چای خوری در روز بیاشامند

پوماد فوسفور مطابق کدکس بگیرند فوسفور ۱ پیه مذاب ۱۰۰ در صراحی بلوری که دهانش گشاد باشد و دارای در سمباده بود مخلوط کنند و در حمام ماریه صراحی را حرارت دهند و در صراحی را بگیرند در حالتیکه جهة خروج هوائی که در جوف آنست و بواسطه حرارت منبسط میشود مخرجی قرار دهند و گاه گاه بهم زنند تا فوسفور کاملا حل شود و بعد در صراحی را محکم گرفته و در هنگام سرد شدن نیز بهم زنند تمریخ این پوماد مانند محرکات اثر میکند اگرچه اثران بخوبی معین نشده و بعضی در ۱۰۰ جزء این پوماد یک جزء اسانس تربانتین داخل مینمایند تا منع از اکسید شدن فوسفور کرده و ترکیب پوماد را مستحکم نمایند ولی در این صورت ممکن است بی اثر گردد بهرجهة مطابق دستور العمل کدکس از ۲ تا ۴ گرم این پوماد را باید تمریخ کرد

تمریخ فوسفور معمول تاوینوت بگیرند روغن بادام شیرین ۹۰ گرم نفت ۵۰ گرم فوسفور ۲۰ سانتی گرم مخلوط کنند و در دفع فالج عضلانی چشم هر شب بروی جبهه تمریخ نمایند

تمریخ فوسفور معمول ثِردِزان بگیرند فوسفور ۱۰ سانتی گرم روغن کهربا (روغن حیوانی **دیپل**) ۱۰ گرم حل کرده در دفع فالج جزئی بمقدار ۱ گرم در دندان و یا سر دهم تمریخ نمایند

فوسفور روی این جسم بسه حالت مشاهده میشود یا متبلور و یا شکفته شده و یا مذاب و جسمی است شکننده و کسائی مانند خاجی و دارای تشعشع فلزی یکی از دانشمندان موسوم به **ویژیه** فوسفور روی را باین طریق میسازند که بخار فوسفور را بروی روی که در حالت جوش باشد میرسانند و این عمل را در جریان هید روژن خشک باید اجرا کرد

اثر ترا پوتیکی فوسفور روی باشتخود فوسفور است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۴ میلی گرم و اثر ۸ میلی گرم آن مانند ۱ میلی گرم فوسفور است

حب فوسفور روی معمول ویژیه بگیرند مسحوق فوسفور روی ۸ دسی گرم مسحوق اصل السوس ۱۳ دسی گرم شربت صمغ ۹ دسی گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند هر حبی معادل ۱ میلی گرم فوسفور است و مقدار شربت این حبوب از ۱ تا ۴ حب و چون وزن هر حبی سه سانتی گرم است و خیلی کوچک میباشد ممکن است مقدار اصل السوس را ضعف کند

هیپوفوسفیت سود یکی از دانشمندان موسوم به **چورچیل** در این اواخر ثابت نمود که سبب اصلی عرض توبرکول نقصان فوسفوری است در بدن که قابل اکسید شدن بود ولهذا از استعمال هیپوفوسفیت ها بخصوص هیپوفوسفیت سود و آهک در مداوای سل به تجربات میکند و مقدار شربت آنها از ۱ تا ۵ سانتی گرم است **طریق ساختن هیپوفوسفیت سود** بگیرند هیپوفوسفیت

۱ اهک ۵ کربونات متبلّر سود ۵ هریک را جداگانه در مقدار کافی اب حل کنند و محلول کربونات را در محلول هیپو
فوسفیت ریزند تا انکه دیگر رسوب ندهد بعد صاف کنند و مصفی را تا درجه سوست تبخیر نمایند بدون انکه
حرارت از ۵۰ درجه تجاوز کند

هیپوفوسفیت اهک مقدار شربت و محل استعمال ان چنانچه ذکر کردیم مانند هیپوفوسفیت سود است

طریق ساختن ان بگیرند فوسفور ۱ شیر اهک ۵ و مخلوط کرده مدت ربع ساعت بجوشانند و صاف نمایند و زیادتی اهک را بواسطه عبور اسید کربونیک در ان دور کنند و مجددا صاف نمایند و مصفی را تبخیر کنند تا درجه بوست بدون انکه از ۵۰ درجه حرارت تجاوز نمایند

شربت هیپوفوسفیت سود مطابق کدکس بگیرند هیپوفوسفیت سود ۵ گرم عرق بهار نارنج ۵۰ گرم شربت ساده که بحالت برودت ساخته شده باشد ۴۴۵ گرم حل کرده صاف نمایند و از اثر روشنائی ان حفظ کنند و هر قاشق اش خوری که ۲۰ گرم از این شربت ظرفیت دارد دارای ۲۴ سانتی گرم و نیم هیپوفوسفیت است و مقدار شربت ان موافق دستور العمل چرچیل یک یا دو قاشق است در هر روز و **شربت هیپوفوسفیت اهک** را نیز بهمین طریق ساخته و بهمین مقدار استعمال میکنند

محلول هیپوفوسفیت سود معمول چرچیل بگیرند هیپوفوسفیت سود از ۱ تا ۵ گرم اب مقطر ۱۵۰ گرم حل کرده صاف نمایند و در سل دبه همه روزه از ۱ تا ۱۵ گرم این محلول را در یک پیاله شربت قند و یا تیزن مناسبی مخلوط کرده در ابتدای غذای نهار بیاشامند

درس هفتاد و ششم فی خصوص الکلات و بعضی دیگر از عوامل انتی سپتیک

لفظ انتی سپتیک از انتی سپتیکوس که بمعنی دافع العفونه است مشتق از دو کلمه یونانی است یکی انتی بمعنی ضد و دیگری سپسیس یعنی تعفن و در طب از ان موادی اراده است اعم از نباتی و یا معدنی و غیره که منع تعفن کرده و مواد مسریه و موروثه امراض را برطرف سازد و بعبارة دیگر مواد متخمره حیه را دفع کند و مانع از نشو و نمای انها گردد و **اسپتیک** موادی را مینامند که مواد متخمره حیه در انها موجود نبوده ا در لغت یونانی کلمه نفی است و **سپتیک** چنانچه ذکر نمودیم مشتق از سپسیس و در لوحه ذیل بیشتر مواد انتی سپتیک و عوامل دافع العفونه متداوله را ذکر میکنیم و نیز در این لوحه بیان مینمائیم اقل مقداری از انها را که مانع تعفن ۱۰۰۰ گرم ابگوشت عقیم شده گوساله میشوند و اعدادی که در این لوحه نوشته شده اند بطور تخمین بیان میکنند حقیقت درجه قوت این مواد را در دفع تعفن

بی یدور دو زیبق	۰/۰۲۵	اب اکسیژنه	۰/۰۵۰
بی کلورور دو زیبق	۰/۰۷۰	ازتات نقره	۰/۰۸۰
اسید کرمیک	۰/۲۰	کلور	۰/۲۵
ید	۰/۲۵	بروم	۰/۶۰
یدوفورم	۰/۶۰	کلوروفورم	۰/۸۰

سولفات

اسید فنیک

سولفات مس	۰/۹۰	اسید سالیسیلیک	۱/۰۰
اسید بنزوئیک	۱/۱۰	بی کرومات پتاس	۱/۲۰
کلورور روی	۱/۹۰	اسید تیمیک	۲/۰۰
اسانس بادام تلخ	۳/۰۰	اسید فنیک	۳/۰۰
پرمنگنات پتاس	۳/۵۰	اسید بوریک	۷/۷۰
هیدرات کلورال	۹/۳۰	سولفات آهن	۱۱/۰۰
الکل خالص	۹۵/۰۰		

بنابر این است که مواد انتی سپتیک بخاری شکل و مواد فراره در مجاورت هوای آزاد از درجه قوتشان بسیار کاسته میشود

بیشتر از مواد مذکوره را ذکر کرده ایم و ما بقی را در محل خود بیان خواهیم نمود و در این جا فقط ذکر میکنیم اسید فنیک و فنات سود و سالیسیلات فنول (سالول) و رزورسین و سولفوکاربول را

فنول (اسید فنیک) (اسید کاربولیک) عبارت از جسمی است سفید و قابل تبلور و در ۴۲ درجه حرارت ذوب میشود و در آب بمقدار کم محلول ولی در الکل و اتر بهر نسبتی حل میگردد و در ۱۸۸ درجه حرارت جوش میاید و با یک شعله دوده شکل میسوزد

اسید فنیک یکی از عوامل دافع العفونه با قدرتی است که حیات مواد متخمره حیه و متشکل را فاسد میسازد و از آن در دفع امراض مسریه از قبیل آبله و تیفوئید و دیفتری و سپتیسمی وضع حملی و غیره استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم است و فنات سود و کوالتار را نیز بهمین مقدار و در همین مواقع تجویز مینمایند

در سایر نسخه های مستعمل داخلی و خارجی اسید فنیک و مواد مشابه آن

محلول محرق اسید فنیک معمول دکلا بگیرید اسید فنیک متبلر [illegible] الکل ۹۰ درجه مکعب یک جزء مخلوط کنید و این محصول محرق و انتی سپتیک است و قلم مو را با آن آلوده کرده بر روی قروح سرطانی و قروح سفلیسی مرهم نطول مینمایند و از محصولات سمیه است

گلیسره محرق (یدو فنیکه) ایضاً معمول دکلا بگیرید اسید فنیک ید مکعب گلیسیرین [illegible] مخلوط کنید در لوپوس و سرطان مستعمل است و نیز از محصولات سمی میباشد

گلیسره اسید فنیک مطابق دواسازی لندن بگیرید اسید فنیک متبلر [illegible] گلیسرین ۴ مخلوط کنید این محصول انتی سپتیک و محرق است

اسید فنیک مایع معمول بیمارستانهای پاریس بگیرید اسید فنیک متبلر [illegible] الکل ۹۰ درجه [illegible] مخلوط نمائید این محصول انتی سپتیک و محرق است

اسید فنیک مایع را در خارج در دفع قروح غانغرایانی و قروح پوتریده و در دم دهان قرحه و بخلی و [illegible] و خراج استعمال میکنند بانیکه در اطراف تومور چند بار زرق تحت جلدی از آن بکار میبرند و نیز در تغسیل دملها

مستعمل است و محلول مائی اسید فنیک عبارت است از اخلاط اسید فنیک مایع با مقدار زیاد یا کمی اب که گاهی ۲/۵ اسید فنیک مایع در ۱۰۰ اب استعمال میکنند و محلول ۱ در ۱۰۰ در دفع ورم دمی مثانه بطور زرق در مثانه معمول مولر است

محلول معطر اسید فنیک معمول لبون بگیرند الکل ۸۰ درجه ۱۰ اسید فنیک ۱ اسانس لیمو ۳ حل کنند در این محلول بوی خوش اسانس لیمو میپوشاند بوی بد اسید فنیک را

اب فنیکه (محلول اسید فنیک) مطابق کدکس بگیرند اسید فنیک متبلر ۱ اب ۱۰۰ حل کنند و این محلول را شربت در اختلالات تیفوئیدی و اسهالهای مزمن استعمال میکنند مقدار شربتان در امراض مذکوره تا ۱۰۰ گرم است در عرض روز و در خارج در دفع جراحات عفونی بطور غسول و زرق و نطول مستعمل است و نیز جراح هم قبل از عمل و هم بعد از ان دستهای خود را با این محلول باید بشوید و پس از وضع حمل مکرر فرج را با این محلول باید شست و در حمل زرق نمود و یکی از دانشمندان موسوم به **لیستر** میگوید دستهای جراح و معینهای او را قبل از عمل باید با محلول ۲/۵ اسید فنیک در ۱۰۰ اب باید شست و علاوه در هنگام عمل با همین محلول در اطراف مریض رش نمود و نیز پارچه هائی که در ضماده جراحت بکار میبرند در همین محلول الوده کرد

اب فنیکه در دفع تعفن گلدان و غیره (ظرف بول و تغوط) بکار میبرند عبارت است از یک جزء اسید فنیک ناخالص در ۱۰۰ جزء اب و نیز این اب فنیکه را در دفع تعفن بالوعه ها و مبالها استعمال میکنند و هم چنین رش محلول اسید فنیک در منزل هنگام وبای حمای تیفوئید و تیفوس و کولرا و غیره در دفع سرایت این امراض مکفی است و نیز در محافظت عمله جات تشیع از سرایت کولرا میباید محلول اسید فنیک را منظما استعمال نمود و در استعمالات مذکوره اسید فنیک ناخالص که غیر خالص است و یا روغن زغال سنگ را میتوان بکار برد

فنولسالیل دکتر کریستماس مخلوط ذیل را با این اسم مینامند بگیرند اسید فنیک ۹ گرم اسید سالیسیلیک ۱ گرم اسید لکتیک ۲ گرم مانتول ۱۰ سانتی گرم اسانس اوکالیپتوس ۵۰ سانتی گرم مخلوط کنند و این مخلوط که بشدت محلول در گلیسرین است ۳ جزء ان در ۱۰۰ جزء اب حل میشود و درجه انتی سپتیکی ان خیلی بیشتر از اسید فنیک و سمیتش کمتر است و ۱ جزء از این مخلوط را در ۱۰۰ جزء اب حل کرده در زرق مهبلی پس از ولادت و عقیم کردن الات بکار میبرند

ذرور دافع العفونه معمول دووژی بگیرند اسید فنیک متبلر ۱ نشاسته ۵۰۰ مخلوط کرده در دفع تعفن عرق متعفن پاها ذرور نمایند و نیز این ذرور در دفع تعفن جراحات مستعمل است

شربت اسید فنیک بگیرند اسید فنیک متبلر ۳ قند سفید ۲۰۰۰ اب ۱۰۰۰ قند را خورد کرده با اسید مخلوط نمایند و در صراحی داخل کنند و اب بیفزایند و باعانت حرارت حل کنند و در این بین هم بزنند و بعد صاف نمایند و هر ۲۰ گرم این شربت دارای ۲ سانتی گرم اسید فنیک است و بمقدار ۲۰ تا ۵۰ گرم شربت را در عرض روز در دفع اختلالات تیفوسی و نزله مزمن و غیره استعمال میکنند و باطنی از مقدار مذکور هم میتوان استعمال کرد

مرکب فنیکه (غسول فنیکه) مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند اسید

محصولات فنول

بگیرند اسید فنیک متبلور ۱ اسید استیک ۵ ۱۰ درجه ۹۰ آب ۲۰ مخلوط کنند این مخلوط را که انتی سپتیک است بطور خالص و یا مخلوط با آب استعمال میکنند

سرکه فنیکه کافوری معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند اسید فنیک متبلور ۱ کافور ۱ الکل ۹۰ درجه ۱ اسید پیرولینیو (سرکه چوب) ۹۰ کافور را در الکل حل کرده اسیدها را بیفزایند و این محصول محرق است و در وقت استعمال آنرا با آب مخلوط میکنند

حقنه فنیکه معمول در سپلات بگیرند اسید فنیک ۵ دسی گرم آب ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و در حمای تیفوئید احتقان نمایند و این مخلوط حقه یک حقنه است و در ۲۴ ساعت پنج شش دفعه میتوان آنرا استعمال نمود و مقدار اسید فنیک را در هر حقنه ممکن است از ۱ تا ۳ گرم قرار داد و بقول کلی استعمال این حقنه موجب بروز عرق و انحطاط زیادی در درجه حرارت آلات میشود که از ۱ تا ۳ ساعت دوام میکند و هر وقت درجه حرارت صعود نمود میباید مجدداً آنرا استعمال کرد و چون درجه اثر و قوت این مداوا در شفای حمای تیفوئید ثابت نشده لازم است که مراقب اثران باشند

ایضاً حقنه فنیکه معمول در سپلات ژاموند بگیرند اسید فنیک خالص و متبلور ۱ گرم آب که درجه آن مانند حرارت منزل بوده ۱۵۰ گرم لودانم سیدنم ۵ قطره مخلوط کنند و این حقنه که دافع الحراره و انتی سپتیک موضعی و عمومی میباشد در اوایل هفته تب تیفوئید مستعمل دانشمندان مذکور است و از ۲ تا ۴ دفعه در عرض روز استعمال آنرا مکرر میکنند

پوسیون ضد حمای تیفوئید بگیرند اسید فنیک ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم الکولاتور اکونیت ۱ گرم پوسیون صمغی ۱۲۵ گرم مخلوط کنند و بتدریج بنوشند و این پوسیون را در حمای تیفوئید **و بلمن** مکرر استعمال میکنند که لب و دندان از ماده سیاه دوده پوشیده شده باشند و اثران در موضع زودتر ظاهر میشود تا در عموم بدن و بروز آثار ضد تخمیر

کاتکوت (نخ بخیه انتی سپتیک) بگیرند اسید فنیک متبلور ۱ آب مقطر ۱ روغن زیتون ۵ و ذهی که تازه ساخته شده باشد مقدار کافی اسید فنیک را با آب مخلوط کنند و در روغن را بیفزایند بعد زه را در آن داخل کرده اقلا مدت چهار ماه بگذارند بماند و در ابتدا زه ها کدر میشوند و بعد کم کم و بتدریج نیم شفاف میگردند و در این وقت قابل استعمال کردن در عمل بخیه خواهند بود باین معنی که در خود جراحت جذب میشوند بدون آنکه مانند نخهای متداول موجب حصول ریم گردند

پارچه فنیکه (تغریب فنیکه) بگیرند اسید فنیک ۵ الکل ۹۰ درجه و یا گلیسرین ۱۰۰ آب ۱۰۰۰ مخلوط کنند و مدت دو ساعت پارچه را در آن بخیسانند و بعد بخشکانند و این پارچه را مانند رفاده انتی سپتیک استعمال میکنند و قبل از استعمال با آب نیم گرم نابدار نباید داشت

گلیسره اسید فنیک بگیرند اسید فنیک متبلور ۱ گلیسره نشاسته ۱۰۰ مخلوط کنند و در جراحات غانغرانائی و جراحات پوتریدو فاژدنیک و ضعفی و امراض مزمن جلدی رفاده نمایند و **گلیسره کرئوزت** را نیز بهمین طریق میسازند

محلول دافع العفونه فنیکه بده معمول پرسی و بولتون بگیرند اسید

فنیک مایع ۶ قطره تعفین بد ۳ گرم گلیسرین ۳۰ گرم اب مقطر ۱۵۰ گرم مخلوط کنند در دفع اوزن و سیلان متعفن مجرای بول و حبل و غیره زرق نمایند و مقدار اسید فنیک را ممکن است زیادتر کنند

شمع فنیکه معمول لیستر بگیرند اسید فنیک ۱ آمپلاتر ساده ۱۰ آمپلاتر را ذوب کرده و اسید را افزوده شمع سازند

زیت فنیکه ایضاً معمول لیستر بگیرند روغن زیتون ۱۹ اسید فنیک متبلور ۱ مخلوط کنند لیستر قبل از شکافتن انساج ابتدا موضع را در این زیت که محرق است فرو میبرد و بعد انساج را با آن میبرد

مرهم سفیداب فنیکه معمول مصنف بگیرند روغن زیتون ۲ موم زرد ۲ سفیداب شبح ۲ اسید فنیک مایع ۱ موم را در روغن ذوب کرده و بعد سفیداب را افزوده بهم زنند تا نیم جامد گردد اسید فنیک را داخل نموده نیز بهم زنند تا سرد شود در مداوای جراحات زیاده این مرهم معمول مصنف است

گرد جهة حفظ نعش معمول وافلارد بگیرند اسید فنیک بازاری ۴ کیلوگرام خاک اره ۱ کیلوگرام اسید را کم کم بخورد خاک اره داده و بخوبی مخلوط کنند ابتدا در تابوت یک طبقه از این گرد بریزند که از ۶ تا ۵ سانتیمتر قطر داشته باشد بعد نعش را در آن گذاشته و کاملاً او را از این گرد بپوشانند و این عمل بکلی مانع از تعفن نعش میشود و او را مومیائی میکند و یا آنکه اقلاً تعفن را به تعویق میاندازد

ایضاً نسخه دیگر که معمول کدکس است (گرد انتی سپتیک) بگیرند اسید فنیک الکل ۹۰ درجه اسانس خاشامکدر ۲ سنجرق سولفات دوی ۲۰ خاک اره ۱۰۰ سولفات و خاک اره را مخلوط کنند و اسید و اسانس را در الکل حل کرده داخل نمایند و در قعر تابوت یک طبقه از این مخلوط که تقریباً ۵ سانتیمتر قطر آن بود بگسترانند و بعد نعش را در آن گذاشته و روی او را از گرد مذکور بپوشانند بطوریکه کاملاً محاط آن شود و در محفوظ کردن نعش یک نفر جوان تقریباً ۲۰ کیلوگرام گرد انتی سپتیک کفایت میکند و گردی که از ۲ جزء خاک اره و یک جزء قطران چوب قطران زغال سنگ ساخته باشند دارای همان اثر انتی سپتیک میباشد

بخور فنیکه بگیرند اسید فنیک ۱ اب ۵۰۰ مخلوط کنند در ترله منزل به بخور دهند

نشوق دافع زکام معمول براند بگیرند اسید فنیک امانیاک مکرر ۴ گرم الکل ۱ گرم اب ۱۰ گرم مخلوط کنند و قطعه محلوجی را بان آلوده نموده نشوق کنند

محلول فنات سود (فنول سوده) مطابق کدکس بگیرند اسید فنیک ۱۰۰ گرم سود کستیک مایع ۱/۳۳۲ درجه ۱۰۰ گرم اب مقطر مقداری که فی ابتدا سود مایع را نزد ۵۰۰ گرم اب مقطر مخلوط کرده و اسید فنیک را بیفزایند و بعد بقدری اب مقطر بر محصول افزایند که ۱۰۰۰ گرم گردد و این محصول که نیز انتی سپتیک است درجه تحریکش کمتر از اسید فنیک میباشد در جهة دفع تعفن او را با مقدار زیادی اب مخلوط کرده استعمال مینمایند

محلول فنات سود معمول بوبوف بگیرند فنات سود ۱ اب ۱۰۰ حل کرده در نزف الدم جراحات در دفع نزف الدم استعمال کنند

مرهم فنات ایضاً معمول بوبوف بگیرند فنات سود ۱ پیه مذاب ۱۰ مخلوط کنند در دفع اکنه و اختلالات پارازیتی استعمال کنند

فلو[illegible]

فلواوُرُول (فلواوُرور سُودُیوم) عبارت از گردی است سفید و محلول در آب که از ۱ تا ۵ جزء این جسم را در ۱۰۰۰ جزء آب حل کرده مانند عوامل انتی سپتیک استعمال میکنند

اسید فلواوریدریک این اسید را بطور استنشاق در دفع سل استعمال کرده و تمجید میکنند و آلات مختلفه در این عمل بکار میبرند چنانچه یک حجم از این اسید را با دو حجم آب مخلوط نموده و در صراحی گوتاپرکا ریخته و تکان میدهند تا هوای زیادی در آن داخل شود و بعد این هوا را در استنشاق مریض معمول میدارند

فلواوزیلیکات دو سود ۱ گرم از این جسم را در ۲۰۰ گرم آب حل کرده مانند عوامل انتی سپتیک در دفع تعفن استعمال مینمایند

فورمول (فورم الدهید) الدهید فورمیک جسمی است بخاری شکل و حاصل میشود باینکه بخار الکل متیلیک را از روی زغال افروخته قرمز شده عبور میدهند و این بخار محلول در آب و الکل است و محلول ۴۰ جزء آن در ۱۰۰ جزء الکل دارای بوئی است شبیه بوی موش و بشدت محرش میباشد این جسم مانند سوبلیمه از عوامل انتی سپتیک قویتر است و سمیت ندارد و بشکل بخار نیز موثر است و جهت دفع تعفن ۵ جزء آنرا در ۱۰۰ جزء آب حل میکنند و در رفاده محلول ۱ در ۲۰۰۰ تا ۱ در ۱۰۰۰ معمول میدارند ولی محلول ۱ در ۱۰۰۰ محرش است

سالول (سالیسیلات فنول) گردی است سفید و متبلور و بوی آن شبیه بوی شمعدانی وردی (گل عطر) و در ۴۲ درجه حرارت قابل ذوب و تقریبا غیر محلول در آب و محلول در ۱۱ جزء الکل و در اتر محلولتر و از عوامل انتی سپتیک و دافع روماتیسم و دافع تب است و برتانگی یکی از دانشمندان مانند عوامل انتی سپتیک داخلی در اختلالات بول آنرا استعمال میکنند و تمجید مینمایند زیرا که بول را اسپتیک میکند و در اختلالات جراحی آنرا موثرتر از اختلالات مثری میدانند و مقدار شربتان از ۱ تا ۴ بلکه ۶ گرم است سالول را مانند یدوفورم خالصا بر روی جراحات نثر مینمایند و نیز لوله های درناژ و ادوات رفاده و غیره را بآن آلوده میکنند و ترتیب سالولی واتر سالولی (۱ در ۱۰) و کلودیون سالولی (۱ در ۱۰) و قلم سالول را در تراپوتیک معمول میدارند و سایر نسخه جات آنرا مانند یدوفورم میسازند یعنی در همه آن نسخه ها بجای یدوفورم سالول باید استعمال کرد هم در حرف ی یدوفورم را

کولودیون دافع شقاق پستان بگیرند سالول اتر مکد ۴ گرم کولودیون ریسینی ۳۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند

الکسیر سنوی سالول معمول پرر بگیرند سالول ۱ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم اسانس گل سرخ ۱ قطره اسانس نعناع ۲ قطره تنتور قرمزدانه ۵ گرم مخلوط کنند

ترتیب سالول مطابق کدکس ۱۰ جزء دارای ۱۰۰ جزء سالول است

پوماد دافع شقاق دست معمول اِسِفان بگیرند نفتول ۵ر۰ سانتی گرم سالول روغن زیتون مکد ۵ر۱ گرم لانولین ۴۵ گرم مخلوط کنند

دُرور سالول معمول کریکس بگیرند مسحوق سالول مسحوق نشاسته مکدیک جزء مخلوط کنند

نشوق دافع زکام حاد بگیرند سالول ۱ گرم اسید سالیسیلیک ۲۰ سانتی گرم تنن ۱۰ سانتی گرم اسید بوریک ۴ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند

شیاف سالول بگیرند سالول ۱ گرم کره کاکائو ۳ گرم یک شیاف سازند

محلول جهة محاط ساختن حب معمول اونون بگیرند سالول ۲ گرم تنن ۵ دسی گرم اتر ۶۵ درجه ۱۰ گرم حل کنند وحبوبی را که طبیب میخواهد بدون تاثر از معده عبور کرده و در امعا حل شوند از این محلول محاط میسازند

سالول کافوری بگیرند سالول ۳ کافور ۲ مخلوط کرده صلایه کنند و محصول را اگر مبغان میپزند با کاغذ صاف نمایند

امولسیون سالول معمول بنکوت بگیرند سالول ۴ گرم مسحوق صمغ عربی ۱۰ گرم روغن بادام شیرین ۱۵ گرم شربت تلوه ۳ گرم تعفین کیلا با ۳ گرم آب ۳۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند

پوماد سالول بگیرند سالول ۴ گرم وازلین ۳۰ گرم پوماد سازند

تمریخ سالول معمول بنکوت بگیرند روغن زیتون ۵۰ گرم آب آهک سالول مکلد ۱۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در دفع احتراق استعمال نمایند

رزورسین (دی اکسی بنزین) متادی اکسی بنزول جسمی است متبلور بشکل منشورهای لوزی شکل بی رنگ که در ۱۱۹ درجه حرارت ذوب میشود و محلول در نصف وزنش آب و در الکل و اتر محلول تر و تقریبا غیر محلول در کلوروفورم را نزا خارجا در دفع قروح سفلیسی و خنازیر و داخلا در دفع سیاه سرفه و اطفال حرارت استعمال میکنند و مقدار شربتان از ۲ تا ۵ گرم است و در خارج پوماد و محلول آن متداول میباشد

محلول انتی سپتیک رزورسین بگیرند رزورسین ۱ تا ۴ آب مقطر ۱۰۰ حل کنند و نمایند دفاده انتی سپتیک استعمال شود و این محلول که بی بو است ممکن است بعوض محلول اسید فنیک استعمال شود

پوماد انتی سپتیک رزورسین بگیرند رزورسین ۱ تا ۳ وازلین ۱۰ مخلوط کنند و در دفاده قروح صدیدی استعمال نمایند

زرق رزورسین معمول مصنف بگیرند رزورسین ۲/۵ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کرده در دفع سوزاک زرق کنند

پوسیون دافع التهاب رزورسین بگیرند رزورسین ۲ تا ۵ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم عرق بهار نارنج ۵ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و در اختلالات تنفسی و نوائب دسونوخس و دنقری تدریج نوشند

سولفوکاربول معمول دزیر بگیرند اسید فنیک اسید سولفوریک مکدر یک جزء در حالت برودت مخلوط کنند و زیادتی اسید سولفوریک را بواسطه کربونات بریت اشباع نمایند بنحوی که محصول مصفی نه بواسطه آب بریت دردهد و نه بواسطه اسید سولفوریک و بعد مصفی را در خلا تغلیظ کنند و این محصول از عوامل انتی سپتیکی است که گویا بی اذیت باشد و مقدار شربتان از ۱ تا ۵ گرم است و ۱۰۰۰ گرم

آب که پیاله پیاله در عرض روز بیاشامند و زیادتر از این مقدار هم میتوان استعمال کرد

حرف ق

درس هفتاد و هفتم — قرمزدانه و بعضی از مواد ملونه دیگر

مواد ملونه را سازی و کیمیائی که در رنگین کردن دوا و به شناسائی طبیعت آنها بکار میروند عبارتند از قرمزدانه و کارمن و لاک و زرد چوبه و نیل و هواچوبه و انیلین و نیل پروسی و کاغذ تورنسول و بنفشه ما در این درس بیان میکنیم اقسام قرمزدانه و اقسام لاک و نیل و وسمه و حنا و هواچوبه و نباتات مشابه آن و اقسام انیلین و روناس و اقسام ملبانات و هلیوتروپ و تورنسول را و در آخر این درس مختصری از الوان بدوی نیز خواهیم نمود و بنفشه و زرد چوبه و نیل پروسی را سابقا بیان کرده ایم

قرمزدانه ف‍ **کوشنیل کرمس انیمال**) ل‍ **کوکوس** (لفظ قرمز که معرب کرم است مشتق از کرمی میباشد که در لغت سانسکری بمعنی کرم است و اشتقاق المنس یونانی و درمس لاطینی که نیز بمعنی کرم اند از همین لفظ کرمی سانسکری است) عبارت از یک نوع انسکتی است از جنس **همیپتر** (نیم بال) از طایفه **کالنسکت** و دارای ماده ملونه است که با آن رنگهای قرمز بسیار قشنگ میسازند و این انسکتها در صورتیکه تازه از تخم بیرون آمده باشند بقدری کوچک اند که نمیتوان آنها را دید مگر با لوپ و جنس ماده آنها که در صورت نمو کامل بحجم نخود کوچکی است خیلی بزرگتر از جنس نر شان میباشد و بکلی عاری از بال است و اقسام قرمزدانه از این قرار اند ۱ **کوشنیل نوپال** ل‍ **کوکوس کاکتی** که در روی بته نوپال که قسمی از **کاکتیر** (زردرد عناب انجیر فرنگی را) است زندگی میکند و این قسم را از امریک می آورند و مانند دانه‌های خشکیده میباشد غیر منتظم الشکل و بحجم عدس کوچکی و نوعا قرمزدانه که از مکزیک و کاناری و الژری میاورند خاکستری و نیمی و سیاه و یا قرمز رنگ است ۲ **کرمس حیوانی و یا نباتی** ل‍ **کوکوس ایلیسیس** که باسم عام قرمزدانه نامیده میشود بومی مشرق زمین و فرنگستان است و در روی یک قسم درخت بلوطی موسوم به کرکوس کوکسیفرا زندگی میکند و نوعا قرمزدانه مشرق زمین دارای یک قرمز قشنگی است و دانه‌های آن بحجم نخود کوچک و براق و کوشنیل لهستانی خیلی شبیه است باین قسم ۳ **کوشنیل لاک** ل‍ **کوکوس لاکا** و از این قسم سقزی میگیرند موسوم به **لاک**

کوشنیل حقیقی را رنگ رازی جهت رنگین کردن بعضی دواها بکار میبرند و در مطبوخ مائی آن چون طرطیر محلول و یا زاج سفید داخل کنند گرد قرمز قشنگی رد میشود موسوم به **کارمن (قرمز فرنگی)** و کرمس حیوانی جزء اعظم ماده ملونه الکرمس ایطالیائیها است و بعضی از دانشمندان انگلیس و المان کوشنیل را دوای مخصوص سیاه سرفه میدانند و مخلوطی ترتیب میدهند از یک گرم کوشنیل و ۳۰ گرم قند و از اندر ۱۹۲ گرم آب گرم حل کرده و در مدت ۲۴ ساعت سه قاشق چای خوری این محصول را استعمال میکنند و مصنف میگوید کوشنیل در دفع سیاه سرفه اطفال بی اثر نیست و ۵ سانتی گرم از آن در یک پیاله آب داغ خیسانیده و صاف کرده و با قدری قند شیرین نموده در طفل ده ساله تدریجا در مدت یک شبانه روز بنوشانند

در هفتاد و هفتم

تعفین کوشنیل مطابق کدکس بگیرند کوشنیل نیم کوب کرده ۱ الکل ۸۰ درجه ۱۰ مدت
ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند این تعفین را
در رنگین کردن بعضی ادویه بکار میبرند

لاک یا لک یا لاک (گوم لاک) یا لاکا (گومی لاکا) عبارت از ماده است
سقزی بدون جهة گوم نامیده شده و شکسته و شفاف و بی بو و طعم آن عفص و کمی تلخ و رنگ آن سرخ زرد
رنگ و از محصولات هند شرقی و از بعضی درختهای طایفه عناب طایفه انجیر و غیره بواسطه گزیدن جنس
ماده **کوکوس لاکا** (یا قرمز دانه را) مترشح میگردد و در تجارت چندین قسم لاک متداول است او لا
لاک شاخه عبارت از لاک طبیعی است ملتصق به شاخه های جوان یعنی این شاخه ها محاط شده اند از طبقه
لاک و طول آنها از ۵ تا ۸ سانتیمتر است و این قسم لاک قرمز تیره و کمی شفاف و در هنگام سوختن بوی
مطبوعی متصوع میگردد ثانیا لاک دانه که همان لاک مذکور است مگر اینکه از شاخه ها انتزاع کرده اند ثالثا لاک ورقه
و یا لاک صدفی عبارت است از همان دو قسم لاک مذکور که آنها را ذوب کرده و مانند قطعات نازک در قالب
ریخته اند و علاوه در تجارت لاک بیرنگی هم نیز متداول است و در این دو قسم ماده ملونه کمتر از اقسام مذکور
میباشد و لاک بیرنگی بسهولت ذوب میشود و بوی مطبوعی از آن متصاعد میگردد شبیه ببوی و نیل و نوعا
لاک در مجاورت آب جوش نرم میگردد و در الکل حل میشود و در اثر و سولفور دو کربون و بنزین و اسانسها با
و اسید استیک و امونیاک حل میگردد و در سود کستیک بسهولت حل شده و رنگ بنفش حاصل میکند
و در روغن بزرکان در صورتی که بحالت جوش باشد کمی حل میشود و در نفت نیز غیر محلول است و موافق
تجزیه بعضی از دانشمندان لاک مرکب است از سقز و لاکسین و ماده مابین موم و سقز و ماده ملونه حیوانی و اسید
لاسیک و سقز سفید و لاک که در تجارت متداول است عبارت از لاک طبیعی است که بواسطه هیپوکلوریت
آهک و غیره ماده ملونه آنرا گرفته اند

تعفین الکلی لاک را ماننده عوامل مقویه و قابضه استعمال میکنند و در بعضی سنونها لاک را داخل مینمایند و محلول
الکلی لاک را تا یک درجه میتوان بدل کولودیون در فاده جراحات استعمال کرد و **لاک لاک و لاک هندی**
قسمی از لاک است و عبارت از رسوبی است که حاصل میشود از افزودن زاج سفید در محلول قلیائی لاک و مردم
هندوستان در نقاشی آنرا استعمال میکنند و **لاک دی** ماده ایست شبیه به لاک لاک و طریق ساختن
آن هنوز بخوبی معین نشده است

استیر زول دکتر برلیوز باین اسم ورقه انتی سپتیکی را مینامند که بر روی اغشیه مخاطی و بر روی جلد
کاملا التصاق میابد بگیرند لاک مصفی که کاملا در الکل محلول بود ۲۷۰ گرم حسن لبه مصفی که نیز کاملا در الکل
محلول بود بلسان تلو مکد ۱۰ گرم اسید فنیک متبلر ۱۰۰ گرم اسانس دارچینی ساکارین مکد ۵ گرم الکل ۹۰ درجه
بقدری که محصول ۱۰۰۰ گرم شود حل کنند و در مداوای بثریات حلقی قروح تو بر کولی جلدی و زبان و امثال آنها و غیره
این ورقه را استعمال میکنند

نیل یا نیل (نیلج) یا اندیگو یا پیگمانتوم اندیکوم ماده ملونه را که از برگ چندین
قسم نبات صنف **پاپیلیوناسه** از اصناف طایفه **لگومینوز** استخراج میکنند باسم نیل موسوم

حنا

میخوانند واین نباتات را نوع اپ وسمه ع کتم را اندیگوتیر را اندیگوفرا مینامند واقسام آنها از این قرارند وسمه بری را اندیگوفرا ارژانتا و وسمه گواتمالائی را اندیگوفرادیسپرما (گواتمالا عبارت از مملکت جمهوری است در امریک مرکزی) و وسمه انیل را اندیگوفرا انیل و وسمه بقول عام را اندیگوفراتنکتوریا

و نوع انیل را باین طریق میسازند که برگ نباتات مذکور را در آب میخیسانند تا بحالت تخمیر و بعد مواد ملونه را بواسطه آهک رد کرده و رسوب را بواسطه عمل انحرافی برداشته و شسته و خشک میکنند و بقول کلی

نیل بشکل قطعات مربعی است که وزن هریک از آنها تقریبا ۱۲۵ گرم است و دارای رنگ آسمان گونی بسیار

قشنگی است که یکی از الوان سبعه بدوی میباشد و چون اثر بروی ناخن بمالند یک نوع تشعشع نحاسی حاصل

میکند و نیل گواتمالا که نیل گل نامیده میشود سبکتر و با قیمت تر از سایر اقسام است دارای رنگ آسمانگون

قشنگی است مایل به بنفشی و نیل هندی که نیل بنگاله نیز نامیده میشود شبیه به نیل گل است و نیل براق و زبرتر و پر

رنگ تر از دو قسم مذکور است و بیشتر از آنها رنگ میدهد و نیلی که از وسمه بقول عام میگیرند پست تر و ارزان

تر از اقسام مذکور است و عموما نیل بی بو و بی طعم است و غیر محلول در آب و الکل و غیره در انیلین

کمی حل میشود و در املاح الکالوئید ها و در کلوروفورم محلول است و ماده عامل نیل را اندیگوتین

مینامند

نیل را در طب مانند عوامل مقویه و قاطع الحمی استعمال میکنند و نیز در دفع صرع بمقدار ۲ تا ۳ گرم و هم چنین

تا ۳ گرم در عرض روز تجویز مینمایند و از عوامل ضد تشنج و ضد صرع است

در ممالک مشرق برگ وسمه را نرم ساییده و با آب خمیر کرده جهت سیاه کردن مو استعمال میکنند و دانشمندان این

مینویسند که آشامیدن مطبوخ برگ وسمه بغایت مقوی و جهت گزیدن سگ دیوانه مفید و بهترین چیزها است

و در خضاب مو و سیاه کردن آن اولا باید موها را با صابون و غیره بشویند و پاک کنند ثانیا حنای کوبیده را با آب

سرد خمیر کرده بروی آنها نطول نمایند و از یک تا دو ساعت بگذارند بماند و بعد با آب بشویند و خشک کنند

ثالثا وسمه کوبیده (رنگ) را با آب گرم و یا بهتر با کف صابون خمیر کرده نطول نمایند و پس از یک ساعت

بشویند موها سیاه و براق و نرم میگردند

در این اوقات در کوشنشین بفرنگستان یک قسم نیلی میاورند که رنگ آن سبز مایل به آسمان گونی است

و آنرا سبز چینی مینامند

دیگر باپتیزیاتنکتوریا که از صنف پاپیلیوناسه و معروف به دیگر نیل بری است از محصولات بومی امریک شمالی میباشد و در جنگلهای خاصه ایالات متحده امریک فراوان است دارای ماده ملونه آسمان گونی

است شبیه به ماده ملونه وسمه و بواسطه افزودن آب و تعفین الکلی این دیگر ماده مغزی زردی رد میشود

موسوم به باپتیزین و در ایالات متحده امریک دیگر را بمقدار کم مانند عوامل انتی سپتیک و قابض و بمقدار

زیادتر مانند عوامل مقیی و مسهل قوی استعمال میکنند

حناء حنات ویتر را الهنا الاوسونیا اینرمیس) عبارت از نیم درختی است از

طایفه سالیکاریه و دارای چند قسم است و از محصولات گرمسیری ممالک مشرق زمین میباشد

و در ایران بهترین حناها حنائی است که در خبیص کرمان زراعت میکنند و این گیاه دارای ریشه است قرمز رنگ و تلخ و گس و چوب آن صلب و گلش معطر و دانشمندان مشرق ریشه انرا مانند تابضات استعمال میکنند و کوبیده برگ انرا با آب خمیر کرده در خضاب مو بکار میبرند علاوه بر رنگین کردن و معطر نمودن مو ها مانع از سقوط انها میشود و عموم زنهای مشرق زمین و بعضی از مردها دست و پا را نیز بواسطه خضاب با حنا رنگین میکنند ماده ملونه برگ حنا را که قسمی از تنن است یکی از دانشمندان موسوم به عبد العزیز اسید هنو تنیك نامیده است و برگ حنا بواسطه همین ماده در عداد عوامل انتی سپتیك میباشد و در دفع قروح کهنه و سوختگی موثر است و نیز انرا در دفع عرق متن پاها استعمال میکنند و دانشمندان ایران از استعمال نقوع برگ حنا در ابتدای جذام نتیجه میگیرند و نیز برگ حنا را از عوامل مدر بول و مدر حیض و مسقط جنین و مهیج باه میدانند و مقدار شربت از مسحوق برگ حنا را بطور سفوف تا ۲/۵ گرم و نقوع انرا تا ۳۰ گرم مینویسند و گل حنا را بعربی **فاغیه** و **تامارهندی** مینامند و مانند عطریات استعمال مینمایند و تخم حنا در دفع حیض قویتر از سایر اجزاء آن است

در هندوستان شرقی ریشه قسمی از حنا را که موسوم به حنای خاردار یا **لاوسونیا اسپینوزا** میباشد در دفع اختلالات جلدی استعمال میکنند

هواچوبه (هوچوبه) یا **ابوخلسا (حناء الغول) (خس الحمار)** یا **او کانیت** یا **انکوزا تنکتوریا (آلکانا تنکتوریا)** ریشه نباتی است از طایفه **بوراژینه** و رنگ این ریشه قرمز قهوه و حجم آن باندازه قلم تحریر و دارای ماده ملونه است موسوم به **انکوزین (او کانتین)** که در آب غیر محلول است ولی در الکل واتر و اجسام دسم و سولفور کربون حل میگردد و اکنون در طب هواچوبه را استعمال نمیکنند مگر در رنگین کردن بعضی مرهمها **انکوزا ویرژینیکا** و **لیتوسپرموم تنکتوریوم** و **اونوسما اکوئیدس** و **اکیوم روبروم** عبارت از نباتاتی میباشند شبیه بر هواچوبه و بدل از آن استعمال میشوند **انیلین** جسمی است مایع و دارای بوئی تند و معطر و طعمی سوزان و حاد و در صورتیکه از مجاورت هوا و نور محفوظ بود بی رنگ است و هر گاه هر این دو با مر در آن اثر کنند بسرعت اسمر اللون میگردد و وزن مخصوص آن ۱/۰۲۸ است و در ۱۸۲ درجه حرارت جوش میآید و این جسم قابل اشتعال است و با یك شعله مشعشع میسوزد و در حین سوختن کربون زیادی تولید مینماید انیلین در آب چندان محلول نیست و در الکل واتر و عرق چوب استون و سولفور کربون و ادهان دسم و فرار بشدت محلول است و چون داغ باشد گوگرد و سولفور و یدور را نیز داخل میکند و در صورت خلوص البومین را منعقد مینماید و ماده منعقده بواسطه برودت جامد میگردد ولی هر گاه خالص نباشد منجمد نمیشود مگر در کمتر از ۲۰ درجه حرارت و در مجاورت هیپوکلوریتهای قلیائی مانند کلور دو راهك و یا مخلوطی از اسید سولفوریك و بی کرومات پتاس رنگ آسمانگونی بنفشی حاصل میکند و در مجاورت اسید نتریك فقط رنگ آسمانگونی میگردد و انرا مبدل بر اسید پیکریك مینماید

محلول مائی انیلین را در تسمیم کلور و مانند تریاق فرض کرده اند و یکی از دانشمندان سولفات انیلین را در دفع قطرات مقدار ۵ سانتی گرم هر سه دفعه در عرض روز استعمال میکند و نتیجه از آن میشمارند و انشا میدهند و اموقتا

اقسام انیلین

بر لب و زبان و ناخن را برنگ آسمانگونی رنگین میکند

در بیان اقسام انیلین

انیلین بواسطه تلون به بیشتر الوان از قبیل رنگ بنفش و رنگ آسمانگونی و رنگ آبی و رنگ سبز و زرد و نارنجی
و سرخ جالب دقت نظر دانشمندان شده و در رنگ آمیزی معمول و متداول این زمان و حصول الوان مذکوره
بواسطه ترکیبات آن با اجسام مختلفه است و در میانه آنها انیلین بنفش از همه ثابت تر و اهمیتش بیشتر است و اول
انیلینی است که در سال ۱۸۵۶ میلادی **پرکن** نام کشف کرده و بواسطه طریقه های مختلفه که در ساختن
انیلین بنفش بکار میبرند اسامی مختلف بر آن اطلاق مینمایند از قبیل **مووئین** و **انیلئین** و **اندیزین**
و **فنامتین** و **ویولین** و **انیلین ارغوانی** و **پورپورین** و **روزولان**
و **هارمالین** و **تیرالین** وغیره

انیلین بنفش بخوبی متبلور میگردد و با اثر شعاع مقاومت مینماید و در آب و اسید استیک و الکل و عرق چوب
و مخلوطی از الکل و عرق چوب (الکل متیلیه) حل میشود و بقول کلی آنرا حاصل میکنند از اکسید کردن یکی از املاح
انیلین مانند سولفات و کلوریدرات باعانت اجسام اکسید کننده از قبیل کلورور آهک و بی کرومات پتاس
وغیره

محلول سولفوریک مووئین با کرم آلدهید مخلوط کنند تولید انیلین خاکستری مینماید

قسمی از انیلین قرمز را که **اوتیروبنزین** (اریتروبنزول) مینامند حاصل میشود از اختلاط نیترو
بنزین با کلورو دوزاصن و قسمی دیگر از انیلین قرمز است که **فوشین** و **روزانیلین** (انیلین روژ)
نیز نامیده میشود و چون انیلین را با اسید ارسنیو مخلوط کنند و در حمام زیتی طبخ دهند جسمی حاصل میگردد
موسوم به انیلین و چون فوشین را با الکل و مقدار زیادی انیلین مخلوط کنند و حرارت دهند موافق
امتداد مدت حرارت الوان مختلف از آبی آسمانگونی تا بنفش قرمز حاصل میگردند

انیلین زرد که **کریزانیلین** نامیده میشود جسمی است امورف و شبیه به کرومات سرب و املاح آن بخوبی
متبلور میگردند و یکی از محصولات انیلین قرمز است

انیلین اسمر اللون عبارت است از کلوریدرات انیلین و یکی از املاح دو از انیلین که اسیدهای معدنی بوده و صورت ترکیب
این دو جسم در هم فعل و انفعال کرده باشند

انیلین سبز که **امرانیلین** (انیلین زمردی) نیز مینامند بواسطه چنین قاعده ساخته میشود مثلاً کلوریدرات
انیلین را با کلورات پتاس و کمی الکل و اسید استیک مخلوط مینمایند و استعمال این قسم انیلین در این اوقات متروک است
و بجای آن آلدهید سبز و ید و انیل سبز و ید و متیل سبز وغیره را استعمال میکنند و آلدهید سبز را از اختلاط سولفات
روزانیلین و آلدهید و هیپوسولفیت سود میسازند

قسمی از انیلین را در طب استعمال میکنند که **فنلامین** (امیدوبنزین) نامیده میشود و این جسم
که از سموم است در سلسله عصبانی مرکزی اثر میکند و از ادرار نوع قطرات الکلامیسی استعمال میکنند و موافق اعتقاد

تورنبول مقدار شربت و طریقه استعمال آن از این قرار است بگیرند ۵ تا ۱۰ سانتی گرم انیلین و در آبی که دارای کمی اسید سولفوریک باشد حل کنند و در مدت روز در سه دفعه بنوشند و از ۳ تا ۴ هفته بر آن مداومت نمایند

فوشین (کلوریدات روزانیلین) این جسم در آب محلول و در اثر غیر محلول و در الکل بمقدار کمی حل میشود. و آن را از ۵ تا ۲۰ سانتی گرم موافق سن مریض در البومین اوری استعمال میکنند

حب فوشین بگیرند فوشین از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم با مقدار کافی عصاره شیل و گرد ریشه ختمی یک حب سازند

پوسیون ضد البومین اوری معمول بوشاردا بگیرند جلاب صمغی ۱۰۰ گرم فوشین ۵ سانتی گرم اسانس نعناع مقدار کافی مخلوط کنند و در مدت ۲۴ ساعت با قاشق چایخوری متدرجاً بنوشند

بعضی دیگر از اقسام انیلین است که این کتاب گنجایش ذکر آنها را ندارد

روناس (رودانک) ع **فوه (عروق الصباغین)** ت **گارانس** ل **روبیا تنکتروم** ی **اروترودانون** نباتی است از طایفه **روبیاسه** یعنی این طایفه را بآن نسبت داده اند و ریشه این نبات که جزء مستعمل در طب است طویل و استوانه و به حجم قلم تحریر و خارج آن سرخ تیره و داخلش سرخ روشن و دارای طعمی است تلخ و کمی گس

ریشه روناس دارای ماده ملون سرخی است موسوم به **الیزارین** و علاوه مقدار زیادی قند دارد و از این جهت است که چون آن را در آب تخمیر نمایند تولید مقدار زیادی الکل میشود و نیز دهن فرار مخصوصی تولید میگردد موسوم به اسانس روناس و بعضی از دانشمندان میگویند در ریشه روناس تر ماده مخصوصی موجود است موسوم به **روبیان** و این ماده از اثر قلیائیات و فرمان مخصوصی که محتوی در ریشه میباشد مبدل به الیزارین میگردد

ریشه روناس یکی از پنج ریشه مفتح است و آن را مانند مدرات استعمال میکنند و نیز از عواملی است که در قدیم استعمال آن متداول میباشد و از آشامیدن روناس عظام رنگین میشوند یعنی ماده ملون آن در دوران داخل شده و آنها را قرمز میکند و بواسطه بول و شیر از بدن خارج میگردد و مقدار شربت مسحوق ریشه روناس بطور سفوف از ۲ تا ۴ گرم است و ۲۰ گرم ریشه روناس را در ۱۰۰۰ گرم آب جوشانده بطور تیزن استعمال مینمایند و دانشمندان اسلام مغلی این ریشه را در سهولت وضع حمل و دفع عسر البول معمول میدارند

در بیان تورنسول

لفظ تورنسول در لغت فرانسه بمعنی آفتاب گردان است و در اصطلاح عامه اطلاق میشود بر گیاهی که آن را **هلیانت** مینامند و یک قسم از این گیاه را در زبان فارسی آفتاب پرست (آفتاب گردان) میگویند و در اصطلاح علمای کیمیا ماده ملونی را مینامند که در رنگ آمیزی بسیار استعمال میشود و در رنگ آن آبی بنفش است بنا باید دانست که دانشمندان یونان و لاطین باسم **هلیوتروپیوم** که نیز بمعنی آفتاب گردان است گیاهی را مینامیدند غیر از هلیانت و با آن از حیثیت صفات گیاه شناسی و خواص طبی تباین کلی دارد و این معنی

تورنسول کمیائی

سبب اشتباه بعضی از مصنفین شده این دو گیاه را یکی دانسته اند و ما در ذیل شرح هر یک از آنها را بطور اجمال
مینگاریم و بعد تورنسول کمیائی را ذکر میکنیم

هِلیانت علمای گیاه شناس باین اسم یک صنف از نباتات طایفهٔ **سینانتره** را مینامند و یک قسم
از این صنف را **تورنسول** یا **آفتاب گردان (آفتاب پرست) آذریون**
یا **حتوه** یا **هِلیانتوس انوس** میگویند و مانند گاوزبان و حشیشة الزجاج وغیره از عوامل
مدره است و مانند آنها دارای مقدار زیادی شوره میباشد و مغز ساق آفتاب گردان بقدری شوره دارد
که مانند فتیلهٔ باروطی میسوزد و میتوان آنرا مانند موکزا (داغ فتیله) استعمال کرد و مصنف میگوید که گویا
بواسطهٔ همین خاصیت باشد که آنرا آذریون نامیده اند آذریون در لغت فارسی بمعنی آتش گون است

قسم دیگر این صنف را **توپینامبور** یا **هِلیانتوس توبِروزوس** یا **سیب زمینی ترشی** یا **بِرِلاّسی** مینامند و ریشهٔ این نبات همیشه باقی است و دارای حدبه های لحمی
دنباله دار گلابی شکل چند و این حدبه ها اکثر سیب زمینی نامیده میشوند از مواد غذائی انسان و حیوانات میباشند
و طعم آنها شبیه به طعم آرتیشو و شیرین تر از آن است

هِلیوتروپ یا **هِلیوتروپیوم** (این لفظ مشتق از دو کلمهٔ یونانی است یکی **اِلیوس**
یعنی آفتاب دیگری **ترِپو** یعنی گردان) نباتی است از طایفهٔ **بوراژینه** و در مواضع شنزار میروید
و بی بو و بی طعم و گل آن سفید و بشکل خوشه و شبیه بدم دنباله عقرب موافق اعتقاد **پلین** که از دانشمندان
طبیعی لاطین است و در سال ۲۳ میلادی متولد شده گل این نبات بسمت آفتاب گردش میکند
هلیوتروپ را آزاد و بر جرحی میدانند و مانند عوامل ضد سرطان و ضد نقرس استعمال میکنند و لاطینیها
آنرا مخصوص به سقوط مشیمه میدانستند

یک قسم از این نبات را که به لاطینی **هِلیوتروپیوم پِرووِیانوم** مینامند دارای بوئی است
شبیه به وانیل و در صداع قلبی مستعمل و بوهای خوش از آن میسازند و در غالب بستانها فرنگ
زراعت میشود

تورنسول کمیائی چنانچه ذکر کردیم عبارت از ماده ایست رنگین که در اعمال کمیائی مانند
معرّف استعمال میشود و بر دو قسم است تورنسول صفحه و تورنسول قالبی اولا تورنسول صفحه این قسم را
با عصیر **کروتون تنکتوریوم** که یکی از نباتات طایفهٔ اوفورپیاسه است میسازند باین
طریق که در عصیر مذکور پارچه کهنه را آلوده کرده می خشکانند و بعد آنرا با بخار مخلوطی از بول فاسد شده
و آهک بخور میدهند ثانیا تورنسول قالبی این قسم را با بعضی اقسام لیکن میسازند باین طریق که نبات مذکور را
با نصف وزنش خاکستر درد شراب مخلوط کرده میکوبند و کم کم بول انسانی را در آن داخل مینمایند تا خمیر
گردد و مدت چهل روز میگذارند تا بسیار رنگ آن ارغوانی شود و مجددا قدری بول بر آن می افزایند و پس از
چند روز که رنگش مبدل بآسمان گونی شد آنرا خورد خورد میکنند تا فاسد نشود و باز قدری بول بر آن افزوده
و با آهک مخلوط مینمایند و بالاخره بقدری گل طباشیر در آن مخلوط کرده که قابل قالب کردن گردد و بشکل
قطعات مکعب قالب نموده می خشکانند

در هفتاد و هفتم

محلول این قسم تورنسول را هرگاه با اجسامی مخلوط نمایند که فی الجمله قلیائی باشند رنگ آبی آسمانگونی حاصل میگردد اگرچه مقدار این اجسام بسیار کم بود و چون با اجسام اسید مخلوط شود رنگ اصلی تورنسول که در صورت خلوص عبارت از رنگ قرمز بسیار قشنگی است ظاهر میشود

ماده ملونه تورنسول عبارت از اسیدی است قرمز و بسیار ضعیف موسوم به **اسید لیتمیک** که چون با سود مرکب شود ملح آبی رنگی حاصل میگردد و هرگاه تعفین قرمز را با کربونات سود مخلوط نمایند اسید لیتمیک بجای اسید کربونیک واقع شده و لیتمات سود که آبی رنگ است تولید میشود و اسید سولفوریک این لیتمات آبی رنگ را تجزیه کرده و اسید لیتمیک قرمز را آزاد مینماید و سولفات مس که دارای اسید سولفوریک است و بآن چندان قوی نیست چون با لیتمات سود مخلوط گردد تجزیه مضاعفی حاصل شده و لیتماتی تولید میشود که قرمز است و باین جهت است که املاح خنثی در تورنسول ممکن است تعامل نمایند

کاغذ تورنسول (کاغذ معرف) عبارت از تیرهای کاغذی بی آهاری است که با رنگهای نباتی آهار را رنگ کرده اند و کاغذ تورنسول آبی در مجاورت اسیدها قرمز میگردد و کاغذ تورنسول قرمز در مجاورت قلیائیات آبی میشود و کاغذ زردی که از زرد چوبه ساخته شده است قلیائیات آن را اسمر اللون میکنند و کاغذ دهلیا که آبی بنفش رنگ است در مجاورت اسیدها قرمز و در مجاورت قلیائیات سبز میگردد و کاغذ استات سرب در مجاورت هیدروژن سولفوره سیاه رنگ میشود و تولید سولفور سرب میگردد

فیتولاک ع **صباغ** ل **فیتولاکا دکاندرا** نباتی است از طایفه **فیتولاسه** و در آمریک شمالی وارد و در فرنگ در بعضی بستانها آن را زراعت میکنند و اسامی مختلف بر آن اطلاق مینمایند از قبیل انگور آمریک و اسفناج هند و اسفناج کاین و تاج بری خوشه و در جنوب فرانسه باسم گیاه لاک موسوم است و میوه این نبات بشکل حبه کوچکی است سیاه بنفش رنگ و مانند خوشه معلق واقع میگردد و اهالی ایالات متحده آمریک همه اجزاء این نبات را استعمال میکنند و عصیر میوه آن که سرخ است در تقلب کردن شرابها بکار میبرند و نو دسته های تازه آن را مثل مارچوبه و برگهای جوانش را مانند اسفناج میخورند خاکستر این گیاه مقدار زیادی پتاس دارد و یکی از دانشمندان مسمی به **براکونو** اسید آکسلیک را از این گیاه استخراج کرده و از این جهت است که در ابتدا این اسید را **اسید فیتولاکسیک** مینامیدند بهر جهت ریشه و میوه فیتولاک را در طب مانند عوامل مقیئه و مسهله استعمال میکنند و علاوه فی الجمله اثر تخدیری در آنها میباشد و ماده عامل آنها عبارت است از تنن و فیتولاکسین و اسید فیتولاکسیک ده گرم ریشه این نبات را در ۵۰۰ گرم آب جوشانیده و صاف کرده کم کم استعمال میکنند تا اثر قی و اسهال ظاهر گردد و از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم گرد این ریشه را جهت حصول قی و از ۵ تا ۴۰ سانتی گرم مانند عوامل مغیره معمول میدارند و مقدار شربت از تعفین میوه آن ۶۰ گرم است

در بیان الوان اصلی (بدی)

چون نور آفتاب بسطح اجسام رسد و در آنجا منکسر گردد و در آلت ابصار اثر نماید آن اثر را رنگ مینامند و **نیوتن** حکیم انگلیسی ثابت میکند که الوان مختلف از تجزیه نور آفتاب حاصل میگردند و این دانشمند بواسطه منشور حلل الضیا

ثابت مینماید که هر شعاع نوری مرکب از هفت شعاع ثانوی است و این اشعهٔ ثانویه که متلون بالوان مختلف اند بمقادیر فوق
درجهٔ انکسار بدون تخلف همیشه بترتیب ذیل ظاهر میگردند رنگ سرخ رنگ نارنجی رنگ زرد رنگ سبز رنگ آبی رنگ نیلگون
و رنگ بنفش و قابلیت انکسار رنگ بنفش زیادتر از سایر است ولی این الوان بخوبی محدود نیستند چنانکه رنگ سرخ
با رنگ نارنجی و رنگ نارنجی با رنگ زرد و هم چنین سایر الوان درهم مخلوط و منتشر اند و نمیتوان حد معینی برای آنها قرار
داد و از این جهة است که علاوه بر این الوان سبعهٔ اصلیه در میان آنها الوان متوسط دیگری بیان کرده اند که درجات
تلون آنها غیر معین است بهر جهة این الوان را اصلی و بعضی از آن جهة میگویند که سایر الوان نتیجهٔ ترکیب بعضی از آنها با هم
میباشند و هر یک از اشعهٔ متلونه دارای خواص متمایزه اند و با مقادیر مختلفهٔ حرارت مربوط میباشند چنانکه رنگ سرخ
موافق اعتقاد بعضی از دانشمندان گرمتر از رنگ بنفش است مطابق نسبت ۸ برابر و موافق اعتقاد بعضی دیگر ۳۰ برابر یعنی
رنگ سرخ ۸ یا ۳۰ درجه گرمتر از رنگ بنفش است

ثابت شده که کلیهٔ اجسام بخودی خود و فی حد نفسه دارای رنگی نیستند و الوانی که ما در آنها مشاهده میکنیم بواسطهٔ
اختصاصات سطوح آنها است که بعضی از اشعهٔ متلونه را منکسر کرده و بعضی دیگر را جذب میکنند مثلاً جسمی را که
قرمز میبینیم بواسطهٔ آنست که شعاع قرمز را منکسر میکند و جسم سفید همهٔ اشعه را منکسر مینماید و بر خلاف جسم سیاه
تمام اشعه را جذب میکند و بعبارهٔ دیگر رنگ اجسام کثیف بواسطهٔ آنست که در سطح آنها بعضی از اشعهٔ نور منکسر
شده و بعضی دیگر جذب میگردند و در اجسام نیم شفاف تا یک درجه در عمق سطوحشان اشعهٔ نور فرو رفته و بعد
منکسر میگردند و رنگ اجسام شفاف که حاجب ما وری نیستند بواسطهٔ اشعهٔ است که از جرم آنها عبور کرده و
جذب نشده اند

هشتم
در [illegible] قطران و بعضی مواد مشابه آن

در این درس ذکر میکنیم قطران و کولتار و روغن کاد و زغال چوب و دوده و اکیتول و اسید کربنیک و فانیک و مخصوصات آنها
و در آخر این درس تعمیم بواسطهٔ انجره رشد را بیان مینمائیم

پ ع ت **قطران** **نگود رون** آ موافق اصطلاح پلین **پیکس لیکیدا** ی با اصطلاح سُبُت
پیتا و با اصطلاح دیسقوریدوس **پیسا اوبا** یا **کونوس** عبارت از مادهٔ است سقری که از
سوزاندن چوب کاج حاصل میگردد و چندان دهن فراری در آن موجود نیست و موافق قول **سوبران** مخلوطی
است از سقر فاسد نشدهٔ کاج با سقر فاسد نتایج و سقرهای محترقه (پیروتین) که با اسید استیک مرکب شده اند و نیز
دارای دهن فرار ترابانتین و ادهان محترقهٔ فراری (پیرولیئن و پیروستیارین) میباشد و رنگ آن اسمر سیاه رنگ و قوامش
نرم و چسبنده و دارای بوی سوختگی تند و طعمش حاد و غیر مطبوع است

چون قطران را با آب تقطیر کنند مخلوط اسمر اللونی حاصل میگردد که دارای بوی غیر مطبوعی است و در تجارت
معروف به روغن کاد است و مرکب میباشد از دهن فرار ترابانتین و مقدار زیادی دهن فرار پیروتینه و مقدار
کمی پیروتین ولی روغن کاد حقیقی غیر از آنست و حاصل میشود از احتراق چوب کاد چنانچه بعد از این ذکر خواهیم نمود
آشامیدن قطران در هنگام اول سل و در برونشیت مزمن و در اختلالات کلوروزی و اسکوربوتی و

اخلالات مزمن مثانه مستعمل و سودمند است و در این موارد بیشتر آب قطران را معمول میدارند

کپسولهای گیوت را که هریک دارای ۱۲ سانتی گرم قطران نوروژی است میتوان بجای آب قطران استعمال نمود و مقدار شرب آنها از ۲ تا ۶ عدد است که در هنگام غذا بنوشند

در خارج قطران را در دفع بسیاری از اخلالات جلدی استعمال میکنند و از مواد آنتی سپتیک و دافع العفونه میباشد

قطران نباتی مصفی مطابق کدکس بگیرند قطران نباتی مقدار منظور در ظرفی ریخته و با آب گرم کنند و بافشار از پارچه صاف نمایند

گلیسره قطران بگیرند قطران ۱ گلیسره نشاسته ۳ مخلوط کنند این گلیسره آنتی سپتیک است و در رفاده جراحات غانغرانائی و متعفن بکار میرود و پارچه های رفاده را چرکین میکند

قطران گلیسرینه معمول آدریان بگیرند قطران چوب زرده تخم مرغ مکرر ۱ گلیسرین ۲ مخلوط کنند و در رفاده جراحات غانغرانائی بکار برند و این محصول را میتوان با آب مخلوط نموده و در تغسیل و زرق بکار برد

امولسیون قطران معمول ژانل بگیرند مسحوق کربونات متبلر سود قطران چوب مکرر ۱۰ آب صاف ۱۰۰۰ قطران و کربونات را در هاون چینی مخلوط کنند و صلایه کرده کم کم آب فزایند و در صراحی که ظرفیتش ۲ لیتر باشد داخل نموده و بقوت بهم زنند تا قطران کاملاً بصورت امولسیون شود و بعد با کاغذ صاف نمایند و در این امولسیون مقدار قطران را بدقت میتوان معین کرد و هر ۵ گرم آن دارای ۵ سانتی گرم قطران و ۵ سانتی گرم کربونات سود است و مقدار این کربونات بقدری کم است که اثر مخصوصی از آن ظاهر نمیشود و لذا این جهت است که بر آب متداولی قطران ترجیح دارد و این امولسیون در صورت خلوص یکی از عوامل دافع العفونه قویه میباشد و بطور زرق در جراحات ناصوری و سیلانات متعفن مهبل و بطور غسول در جراحات غانغرانائی و سرطانی مستعمل است

پوماد قطران مطابق کدکس بگیرند قطران مصفی ۱ پیه مذاب ۹ مخلوط کرده صلایه نمایند و در رفاده جراحات غانغرانائی و اخلالات هرپسی استعمال کنند

شمع قطران معمول وان مونس بگیرند زفت سیاه ۸ موم زرد ۵ قطران ۱۲.۵ با حرارت ملایمی موم را ذوب کرده و زفت و قطران را بیفزایند و این شمع محرک و دافع العفونه است

بخور قطران معمول سوبران بگیرند قطران ۱۰ آب ۱۰۰۰ مخلوط کرده روزی سه یا چهار دفعه مدت نیم ساعت در اطاق مریض بجوشانند

امولسیون قطران مطابق کدکس بگیرند قطران چوب ۲۰ الکل ۹۰ درجه تعفین کیلایا مکرر ۱۰۰ آب مقطر گرم ۷۸۰ قطران را در الکل حل کنند و تعفین را بیفزایند و بعد کم کم آب را افزوده بهم زنند و هر ۱۰۰ جزء این امولسیون دارای ۲ جزء قطران است و میتوان شربتی از آن ساخت و مانند آب قطران استعمال کرد و نیز استعمال آن بطور زرق و نشوق و غیره متداول است

آب متداولی قطران بگیرند قطران چوب ۵ گرم خاک اره چوب صنوبر ۱۵ گرم آب مقطر و یا آب باران ۱۰۰۰ گرم قطران و خاک اره را مخلوط کنند و آب را بیفزایند و پس از ۲۴ ساعت که گاه گاهی مخلوط را

بهم زنند

محصولات قطران

بهم دو زند بگذارند ته نشین شده و صاف روی آنرا با کاغذ صاف نمایند و این محصول را چون با آب گچ مخلوط نمایند بوی هیدروژن سولفوره متصاعد میگردد

تقریباً ۱۰۰ گرم آب متداولی قطران بطور محلول دارای یک سانتی گرم مواد عامله آن میباشد و این آب را در سل ریه و سل حلقوم و ریه و نشیت مزمن و سوزاک مزمن و ورم مثانه مزمن و تقدم بحفظ از حصول فوریکل (دمامیل) در پیاله پیاله می آشامانند اعم از آنکه خالص باشد و یا مخلوط با شیر و یا شربت صمغ و یا شربت تلو و نیز استنشاق بخار آن در غسول و زرقان متداول است

معجون قطران معمول مینیوت بگیرند قطران نروژ ۵ بلسان پرو و مگنزی ۵ مسحوق ابریشم ۵ مخلوط کنند و در نزله مزمن ریه و نزله مثانه از ۱۰ تا ۲۰ گرم در عرض روز بیاشامند

حب قطران ایضاً معمول مینیوت بگیرند قطران انیسون مسحوق مگنزی ۱۰ گرم مگنزی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و در دفع نزله ریه و نزله مثانه و لوکوره و نزله مجاری بول از ۱ تا ۱۰ حب در عرض روز بیاشامند

حب دافع سوزاک معمول بریتون بگیرند قطران داج سفید مگنزی ۲۰ گرم با مقدار کافی مسحوق اصل السوس حبهای سه دسی گرمی سازند و از ۶ تا ۱۰ حب در عرض روز استعمال نمایند

شربت قطران مطابق کدکس بگیرند قطران نباتی مصفی ۱ خاک اره چوب صنوبر ۲ آب مقطر ۱۰۰ قند مقدار کافی قطران را با خاک اره مخلوط کنند و آب مقطر را که دارای ۶۰ درجه حرارت باشد روی آن بریزند تا مدت دو ساعت گاه گاه بهم زنند و بعد روی تند با کاغذ صاف نمایند و در حمام ماریه شربت سازند و در ۱۰ اجزاء مایع ۱۹ جزء قند باید استعمال کرد و این شربت را بمقدار سه تا چهار قاشق کوچک در دفع نزله مزمن ریه و نزله مزمن مثانه استعمال میکنند

بلع قطران معمول دواسازی ایطالیا بگیرند قطران چوب بلسان پرو و مگنزی ۳ گرم مسحوق اصل السوس ۶ گرم مسحوق ابریشم ۲ گرم مطابق معمول ۲۰ بلع سازند و آنها را از یک پرده سریشم محاط سازند و در نزله مثانه از ۱ تا ۴ بلع در عرض روز بیاشامند

قطران صابونی بگیرند صابون استرین ۵ صابون زیت ۲ الکل ۹۰ قطران ۱ سود کستیک ۲ محلول اسانس لوند ۱ مخلوط کنند و در دفع پسوریازیس و اکزما و جرب و پرورگو منظول نمایند و میتوان ۵ جزء گلسرین و ۲ جزء سولفور سود بوم درآن مخلوط نمود

پوماد کافوری قطران معمول بومس بگیرند پیه مذاب ۹۰ گرم قطران ۵ گرم کافور ۱ گرم مخلوط کنند و در دفع اکزما ولیکن و پرورگو مکرراً تمریخ نمایند

پوماد دافع پرورگو معمول دبرن بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم قطران چوب از ۱ تا ۱۰ گرم مخلوط کنند و در دفع پرورگو و شقاق دست صبح و عصر تمریخ نمایند و میتوان ۲ گرم کافور مسحوق بر این پوماد افزود

پوماد قلیائی قطران معمول مصنف بگیرند قطران چوب ۴ کربونات سود اسکنانه ۱۰ مخلوط کنند و در دفع اکزمای مزمن و هرپس مزمن روزی یک دفعه صبح و یک دفعه عصر تمریخ نمایند

درس هفتاد و هشتم

پوماد قطران معمول اچری بگیرند قطران چوب ۲۰ قیروطی ساده پیه مذاب مکرر ۱۰ او دو گوی مخلوط کنند و در دفع اختلالات مزمن جلد مانند پسوریازیس و پیتریازیس کاپیتیس و سقوط گیسوان مکررا تمریخ نمایند

پوماد گوگردی قطران معمول بالک بگیرند پیه مذاب ۱۰ قطران گوگرد مصعد مکرر ۱۰ مخلوط کنند و در دفع پسوریازیس و لیپر مکررا تمریخ نمایند

پوماد دافع پسوریازیس معمول ژیرولد بگیرند پیه مذاب ۴ پیرکلاین قطران ۱ مخلوط نمایند و این پوماد لباس را رنگین نمیکند

پوماد معمول ژیروکس بگیرند قطران ۱۰ لودانم ۵ پیه مذاب ۴۰ مخلوط نمایند و در دفع حکه و اختلالات سبوسی جلد تمریخ کنند

پوماد معمول کیلوت بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم کربونات سود و عرق کاد قطران مکرر ۲ تا ۴ گرم مخلوط کنند و در دفع اگزمای دست تمریخ نمایند

کراولین (کرزیل) عبارت از مایعی است اسمر تیره رنگ و قلیائی که از قطران اخذ میشود و طریق استخراج آن مخفی است اگرچه این اسم شامل چندین جسم مایع میشود که ترکیبا گویا متحد نباشند و از اختلاط این اجسام با آب یک نوع امولسیونی حاصل میگردد که محل استعمالش مانند آب فنیک است

کول تار (قطران زغال سنگ) (کول تار در لغت انگلیسی بمعنی قطران زغال است چه کول زغال و تار قطران میباشد) جسمی است که در ۹۰ درجه حرارت بجوش آمده و مشتعل میگردد و بواسطه محصولاتی که از آن استخراج میشود جالب دقت نظر دانشمندان کیمیا گردیده زیرا که در تقطیر این جسم مواد چندی بدست می‌آورند که عبارتند اولا از محصولات بخاری شکل هیدروژن و کربور ثانیا محصولات جامد مانند زغال و نفتالین و پارانفتالین و اسید کاربولیک (فنیک) و اسید روزولیک و اسید برونولیک و کریزن و پیرن و غیره ثالثا محصولات مایع مانند آب امونیاکی و ماده زیتی سبک موسوم به نفتول و یا پیتوکاربول و یا ماده زیتی سنگین موسوم برد و توکاربول و چون این محصولات را مخلوط نمایند و دوثانی تقطیر کنند یک سلسله از ترکیبات حاصل میگردند که بعضی خنثی و بعضی اسید و بعضی بزیک و یا قلیائی میباشند و در لوحه ذیل بیان میکنیم اسامی این محصولات و درجه غلیان آنها را

محصولات خنثی

بنزین (بنزول)	۸۰	انتراسین	۸۰
پارابنزول	۹۷/۵	کریزن	۹۷/۵
تولوئین (تولوئول)	۱۱۴	پیرن	۱۱۴
کلین (کلول)	۱۲۶	استرولن	۱۲۶
کومن (کومول)	۱۵۰	هیدرورد و نفتالین	۱۵۰
سیمن (سیمول)	۱۷۵	نفتالین	۲۱۳
فلونورن	۲۱۲	پارانفتالین (اسناپتین)	۲۱۲

محصولات اسیده

محصولات قطران زغال سنگ

محصولات اسید

اسید کاربولیک (فنیک)	۱۸۸	اسید فلورویلیک	۱۸۸
اسید روزولیک	۱۸۸	اسید بروبولیک	۱۸۸
اسید کرزیلیک	۲۰۳		

محصولات ترکیبات قلیائی

امانیاک	۳۳	سیسپتین	۹۶
پیریدین	۱۱۵	پیرول	۱۳۳
پیکولین	۱۳۴	لوتیدین	۱۵۴
کولیدین	۱۷۰	انیلین	۱۸۲
پارادولین	۱۸۸	تولوئیدین	۱۹۸
کوریدین	۲۱۱	روبیدین	۲۳۰
لوکول (لوکولین)	۲۳۹	ویریدین	۲۵۱
لپیدین	۲۶۰	کریپتیدین	۲۷۴

بباید دانست که ترکیب اقسام قطران زغال سنگ یکی نیست و باهم کمال اختلاف را دارند و قطران کانلکوال زیادتر از سایر اقسام اسید فنیک دارد و قوه انتی سپتیکی آن بیشتر است و در سال ۱۸۵۹ میلادی دو نفر از دانشمندان موسوم به **کورن و دموم** همین قسم قطران را در دفع تعفن قروح و جروح ردی الطبیعه استعمال نمودند کولتار اعم از آنکه خالص و یا صابونی باشد در کشتن انکت‌هائی که موجب فساد فلاحت میشوند نیک موثر است و قطران گوگردی (۲ جزء گوگرد و ۳ جزء کولتار مخلوط کرده باهم ذوب کنند) را در حفظ کردن چوب از پوسیدن بکار میبرند بهتر است که آنرا در سولفور کربون حل کرده بحالت بروده بر روی چوب بمالند

کولتار را در طب مانند عوامل انتی سپتیک در دفع قروح ردی الطبیعه و اختلالات جلدی و دیفتری خارجا استعمال میکنند

تعفین کولتاری پاناما مطابق کدکس بگیرند قطران زغال سنگ ۱ تعفین پاناما ۴ مخلوط کرده و در حمام ماریه حرارت دهند و بهم زنند و بعد با پارچه صاف نمایند

امولسیون کولتار (کولتار صابونی) معمول لبوف بگیرند تعفین کولتاری پاناما را با آب مقطر ۴ مخلوط کنند و این امولسیون را نوعا با مقدار زیاد یا کمی آب داخل کرده در غسولات و زرق و دفع جراحات استعمال میکنند یک جزء از آنرا با ۵ جزء آب مخلوط نموده و پارچه زفاده و شرپی را در مخلوط فرو برده و فشرده و منجمد ساخته و در زفاده جراحات دمی و غانغرایائی و متعفن بکار میبرند و **بوشوا** ۱۰ تا ۲۰ گرم این امولسیون را با ۵۰۰ گرم آب مخلوط کرده در دیفتری استعمال میکنند

امولسیون کولتار معمول دمو بگیرند کولتار صابونی نخورد کرده الکل ۸۵ درجه مکدر یک جزء مخلوط کرده و در حمام ماریه حرارت دهند تا کاملا حل گردند این امولسیون را چون با آب مخلوط کنند کف ثابتی میکند و از عوامل انتی سپتیکی است که در زفاده جراحات استعمال میشود

مخلوط دافع دیفتری معمول دلتیل بگیرند قطران زغال سنگ دهن ترابنتین مکرر

درس هفتادهشتم

یک جزء مخلوط کند و هر دو ساعت فاصله ۵۰ گرم این مخلوط را در اطاق مریض بر روی ذغال افروخته ریخته بسوزانند دود غلیظی که متصاعد میشود موجب هیچ نوع ناراحتی نمیشود مگر آنکه اسباب اطاق را چرکین و کثیف میکند

ذرور دافع العفونه معمول دوورژی بگیرند کولتار ۱ نشاسته مسحوق ۱۰۰ مخلوط کند و در عرق متن پاها ذرور نمایند

گلیسره کولتار معمول شوزیت بگیرند کولتار ۱ گلیسرین ۱۰ مخلوط کرده و در حمام شن مدت یک ساعت بگذارند بماند و بعد صاف کند و این گلیسره را در جراحات ضعفی متن و اختلالات حکه جلد استعمال مینمایند

کرزول (اسید کرزیلیک) کرزیلول) پاراکرزیلول) فنول کرزیلیک) این جسم که یکی از اجزاء اصلیه قطران ذغال سنگ است در کرا و نفت نیز یافت میشود و مشابه فنول میباشد و پاراکرزول خالص بشکل منشورهای بیرنگ متبلور میگردد و در ۳۶ درجه حرارت ذوب شده و در ۲۰۲ درجه جوش میاید دارای بوئی است مرکب از بوئی کراوزوت و فنول ولی کرزول تجارتی اغلب اوقات مایع است و این جسم بمقدار خیلی کم در آب حل میشود و در گلیسرین و الکل بسهولت حل میگردد و موافق عقیده **دلپلانک** خواص انتی سپتیکی این جسم زیادتر از اسید فنیک و سمیتش کمتر است و او را باعانت نصف وزنش صابون میتوان در آب حل کرده و مانند محلول انتی سپتیک استعمال نمود. موافق این نسخه بگیرند پاراکرزول متبلر ۳۰ گرم صابون بادام ۱۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم

کرزالول (سالیسیلات کرزیلول) پاراکرزالول) جسمی است متبلر و بیطعم و دارای بوئی مشابه بوی سالول و غیر محلول در آب و بمقدار کم محلول در الکل و در ۳۶ درجه حرارت ذوب میگردد و بعضی از دانشمندان این جسم را بدل سالول در انتی سپتیک کردن امعاء استعمال میکنند و مقدار شربتان از ۲ تا ۵ گرم است که در عرض روز بطور سفوف بیاشامند

پیریدین مایعی است بیرنگ که در مجاورت هوا بخار شده و بوئی نافذی پراکنده میکند و او را از تقطیر خشک قطران ذغال سنگ استخراج مینمایند و قابل اختلاط با آب میباشد و در دفع عسر النفس و اسم و بوی اثر خصوصی دارد و طریق استنشاق آن در دفع این مرض این است که از ۴ تا ۵ گرم از او در بشقابی ریخته و در اطاقیکه ۲۵ متر مربع فضای آن بود گذاشته درهای اطاق را بخوبی ببندند و مریض را مدت ۲۰ تا ۳۰ دقیقه در آن اطاق بنشانند پیریدین بسرعت در هوا پراکنده شده و در خون شخص علیل داخل میگردد زیرا که بول او بلا فاصله پس از این عمل دارای بوی پیریدین خواهد بود و این عمل را تا سه دفعه در عرض روز میتوان اجری کرد و نیز از ۵ تا ۱۰ قطره پیریدین را در ۵۰ گرم آب مخلوط کرده مریض استنشاق مینمایند و کپسولهای ۵ سانتی گرمی پیریدین را نیز در داخل استعمال میکنند

روغن کاد این دهن از احتراق چوبهای فنی از عرعر که موسوم به **کاد** است در آلاتی **ژونی پروس اکزیسیدروس** نامیده میشود حاصل میکنند و عبارت از دهنی است زیتی شکل و قابل احتراق دارای بوی سوختگی بسیار تندی سفید مانند و طعم آن تند و تقریباً محرق و مطول آن در دفع قروح اسب و جرب گوسفند مستعمل و سودمند است

در طب روغن کاد را در دفع درد دندان بکار برده استعمال مینمایند که یک قطره از او در دندان کرم خورده داخل کنند

ایکتیول

و تقریباً شرب بیست قطره آن در دفع دیدان قوی الاثر است و در دفع جرب هرگاه یک یا دو دفعه همه بدن را نزا
بمالند و قدری مالش دهند مرض را بکلی زایل مینماید و در بیشتر امراض جربی اعم از آنکه بشکل اگزما باشند یا بشکل
حبابهای کوچک و یا بشکل لیکن نطول آن مستعمل و مفید است که هر دو دفعه فاصله برای امحای اجزاء مغلوله
آن را مالش دهند و یکی از دانشمندان میگوید اگزما از امراضی است که در مداوای آن از استعمال روغن کاد فواید زیاد
دیده شده اعم از آنکه این مرض ساده باشد و یا مرکب با امپتیگو و نیز در امراض خشکریشه و لوپوس محمل است که
خیلی فایده کند و در رسا برامراض جلدی استعمال آن با محمل الاثر و با اجا اثر است و در دمدهای خنازیری مبرم که
در اطفال عارض میشوند استعمال روغن کاد نیز قوی الاثر است چنانکه دیگری از دانشمندان میگوید در مداوای
رمدهای لیبنا و مبرم هرگز لازم نشده است که روغن کاد را در چشم و در اجفان داخل کنم و همیشه از نطول آن بروی
جبهه و شقیقه‌ها و جبه‌ها و بروی سطح خارج اجفان اثر بینی در چشم مشاهده کرده‌ام که بر فوری این رمدها مداوا
نموده و شفا حاصل میگردد و **بوشارد** میگوید هرگاه علاوه بر نطول در مواضع مذکوره یک قطره این دو عدد
هر یک بار در منخرین داخل کنند اثر آن بیشتر شده و شفا زودتر حاصل میشود و چون پس از پانزده روز از استعمال آن بهبودی
در حالت چشم بروز نکرد و شفا حاصل نشد باید آن را ترک کرده و باستعمال حمام سولیمه تداوی نمود

تمریخ دافع شقاق پستان بگیرند روغن کاد ۲۰ گرم روغن بادام ۴۰ گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم مخلوط
نمایند و هرگاه شقاقها خیلی عریض و عمیق باشند میتوان مقدار روغن کاد را زیاد نمود و قلم مو را در محصول آلوده
نموده و بروی شقاق نطول کرد بطریقی که کاملاً آن را بپوشاند و پس از هر دفعه که علیله به طفل شیر میدهد
این عمل را باید مکرر نمود

پوماد روغن کاد معمول ویدی بگیرند پیه مذاب ۷۰ روغن کاد را مخلوط کرده در دفع
پسوریازیس اگزما نطول کنند و موافق شدت و ضعف مرض میتوان مقدار روغن کاد را زیادتر و یا کمتر نمود

زیت هارلم این زیت را در هولاند میسازند و نسخه آن مخفی است و نسخه که ذکر میکنیم معمول بوشارد
میباشد بگیرند روغن کاد روغن محترق از چوب میوه غار مکدیک جزء مخلوط کنند و کپسولهائی سازند که هر یک
۲۰ سانتی گرم از این مخلوط داشته باشد در دفع نقرس و دمل کلیه روزی چهار کپسول استعمال نمایند

ایکتیول عبارت است از حاصل تقطیر یک قسم قیری که در حوالی **سیفلد** یافت میشود (سیفلد
از متعلقات **تیرول** است که از ایالات نمسه باشد) و این جسم در آب و الکل بمقدار کم محلول و قابل اختلاط
با وازلین و پیهها و با آب تولید امولسیون میکند و در دفع پسوریازیس و سایر امراض جلدی از استعمال خارجی آن
تمجید میکنند و نیز در دفع اوجاع روماتیسمی مفید است

داروی ضد خراج معمول فلیکس بگیرند ایکتیول ۴ گرم قیروطی کافوری ۱۵ گرم
مخلوط کرده محل معلول را دفاده کنند

پوماد ایکتیول بگیرند حجر یاسنگ ۱۰ گرم سرکه ۱۰۰ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا وزن محصول ۲۰ گرم
شود و بعد بیفزایند روغن تیمون پیه مذاب ایکتیول مکدیک ۱۰ گرم مخلوط کنند

نسخه دیگر بگیرند ایکتیول ۱۰ گرم پیه مذاب ۱۰۰ گرم مخلوط نمایند

پوماد ضد ورم ملتحمه و اگزما معمول سهلی بگیرند ایکتیول ۲۰ تا ۵۰

در هفتاد و هشتم

سائیده گرم نشاسته اکسید دو زنگ ۱۰ گرم وازلین ۲۵ گرم مخلوط کنند

محلول ایکتول بگیرند ایکتول روغن بید انجیر مکید ۲۰ گرم الکل ۱۰۰ گرم مخلوط کرده در امراض سر بطول بمالند

ایضا محلول ایکتول بگیرند ایکتول ۵ گرم الکل اثر مکید ۵۰ گرم مخلوط کرده در ورم حلق برای بخور دهند

ذغال چوب فحم شاربون کاربو انتراکس عبارت از محصولی است که از احراق غیر کامل نباتات خشبی حاصل میگردد و بقول کلی ذغال دارای مقدار زیادی کربون است یعنی بیشتر از این ماده حاصل شده و کمی آب و قدری هیدروژن دارد و علاوه دارای بعضی املاح است که مخصوص به نباتی میباشند که ذغال را از آن اخذ کرده اند و آب ذغال را بواسطه تکلیس بسهولت میتوان گرفت ولی هیدروژن آن بطوری مضبوط است که استخراج آن مشکل میباشد و چون در مجاورت هوا شروع در عمل احراق کند بخار اسید کربونیک و بخار اسید دو کربونه هر دو تولید میگردند همین که عمل اشتعال کامل شد تولید نمیشود مگر اسید کربونیک تنها و از این جهت است که در اختناق بواسطه ذغال هر این دو بخار در شخص اثر کرده او را هلاک میکند ولی در خبازخانه‌ها مثلا اختناق فقط بواسطه اسید کربونیک تنها عارض میشود

ذغال دارای خاصیت مخصوصی است که بعضی مایعات را تصفیه میکند و بسیاری از مواد را بی رنگ میسازد یعنی از یک طرف جذب میکند بخار متعفن را و آنها را جامد مینماید و از طرف دیگر مواد ملونه را تجزیه میکند و بواسطه این دو خاصیت است که چون آبهای متعفن را از صافی ذغال عبور داده و آنها را تصفیه کند بوی متعفنشان برطرف شده و قابل شرب میگردند و نیز گوشتهای قدید و متعفن را چون با مقداری ذغال در آب بجوشانند بوی عفن آنها زایل شده و طعم گوارائی حاصل میکند

یکی از دانشمندان موسوم به **بلوک** میگوید ذغالی را که در طب استعمال میکنند باید ذغال چوب سفیدار باشد و درختان چندان کهن نبود زیرا که ذغال چوبهای کهن سال موجب تحریش معده میگردند و باید انتخاب نمود شاخه‌های سه یا چهار ساله را که خیلی سبز باشند و پوست آنها دارای عرضی نبود و آنها از نیپی استه باشند و درخت سفیداری که در مواضع پست و مرطوب روئیده شده و آفتاب چندان در آن اثر نکرده نباید استعمال کرد زیرا که چوب آن متکاثف و پوستان از موس پوشیده شده است و در هنگامی که سیر نباتی صاعد است اگر شاخها ببرند بهتر است و این شاخه‌ها را پوست کنده و قطعه قطعه کند و بعد بطوری که بخوبی خشک شده باشد بگذارند و بحرارت قرمز سفید آنها را سوزانده ذغال سازند و این ذغال سبک و درخشنده است و بعد تا مدت سه چهار روز در آب بجوشانند و آب را مکرر عوض نمایند و بخشکانند و قبل از آنکه کاملا خشک شود نرم بسایند

در ساختن ذغال طبی تمام دقتهائی که ذکر کردیم لازم است و در صورت مراعات آنها اثری که از ذغال صحیح اسم بخوبی ظاهر میشود و الا نتایج خوب از استعمال آن حاصل نخواهد شد

ذغال را شربا و احتقانا بمقدار ۲ تا ۱۰ گرم در دفع عفونت مواد برازی استعمال میکردند و امروز در دفع بعضی صور سوء هضم و وجع معده و بر سوزی که با نفس متعفن همراه باشد و در وقتی که طعم دهان گوگردی یا امانیاکی شود و حرارت شدیدی در دهان احساس گردد و احساس تخمه در قسمت فوق معده شود از استعمال میکنند و در سنونات بسیار مستعمل میباشد و در خارج در دفع غانغرایا و فتحه بیمارستان خالصا و یا مخلوط با گنگینا استعمال میگردد

طبوعی غنی

طریق ساختن زغال مطابق دستور العمل کدکس بگیرند قطعات چوب سفید که سبک و غیر صمغی باشند مقدار منظور را در بوته چوبها را روی هم بچینند بطوری که فضای خالی در میان آنها باقی نماند و روی آنها را از خاک زغال متعارفی بپوشانند و در بوته را ببندند و با حرارت قرمز تکلیس کنند تا دود و بخار دیگر متصاعد نشود و بگذارند سرد شود و قطعات زغال را برداشته با ماهوت پاک کن پاک نمایند

گرد زغال نباتی مطابق کدکس زغال مذکور را نرم سائیده و از موی بیز ابریشمی نمره ۱۲۰ بیرون کنند و در استعمالات داخلی زغال را نباید چندان نرم کرد و از موی بیز نمره ۵۰ آنرا می بیزند و با آب می شویند و مقدار شربت گرد زغال در سوء هضمی که با نفخ همراه بود و در ترش کردن یک قاشق کوچک است که با شربت قند و یا مغز نان مخلوط کرده قبل از هر غذا بنوشند

زغال سفیدار معمول بلوک زغال را موافق دستوری که ذکر کردیم نسازند و بکوبند ولی نباید چندان نرم باشد و در دفع اختلالات عصبانی معده و امعا و تسکین وجع و برقرار شدن عمل هضم و تحمل کردن اغذیه از ۱ تا ۳ قاشق کوچک با هر غذا بیاشامند و یا صبح یک قاشق استعمال کنند

قرص زغال مطابق کدکس بگیرند زغال نباتی مسحوق و مغسول قند سفید مسحوق مکرر ۴۰ لعاب کتیرا مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و هر قرصی تقریباً ۵/ دسی گرم زغال دارد و در سوء هضمی که با نفخ شکم همراه بود و ترش کردن و وجع معده از ۵ تا ۱۰ قرص بنوشند و این قرصها اگر گرد زغال تازه ساخته شده را اگر خشک باشد و با مغز نان آشامیده شود ندارند

معجون کربونه (معجون زغال) بگیرند زغال نباتی مغسول و مسحوق ۱۰ عسل منزی مکلس عسل سفید مقدار کافی معجون سازند و در دفع گاسترالژی و ترش کردن از ۴ تا ۶ گرم بنوشند

قروطی آنتی سپتیک کربونه بگیرند زغال ۴۰ گرم عصاره راتانیا ۱۵ گرم قیروطی ساده ۸ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در دفع فاده قروح سرطانی و آکال و فنجر بیماردستان احتراق معمول گرد سوز میباشد

دوده ع دخان ت سوئی ل فولیگو لیگنوس (اسبوله) عبارت از ماده است سیاه و بویش غیر مطبوع و طعمش تلخ و شبیه به مواد محترقه و مانند طبقات درخشنده در اطراف دودکش بخارها بواسطه عبور دود متحجر میگردد و آب و ثلث آنرا حل میکند و نوعاً مرکب است از زغال و زیتی محترق و اسید استیک و در بیشتر اوقات کلرور دامنیاک و بعضی املاح دیگر دارد و یکی از دانشمندان ماده زیتی شکل زرد و تند و تلخی از آن استخراج کرده و **اسبولین** نام گذاشته و خواص دافع الدود دوده را باین ماده نسبت میدهند

دوده را در خارج در دفع اقسام جرب و جراحات خنازیری و قروح سرطانی و مخصوص در دفع کچلی و اقسام مرض شکل پوستی و غسول و ندق با فواید زیاد استعمال میکنند و نیز محل آن خیلی مؤثر است و چند سالی است که آب دوده را در مداوای احتراق بکار میبرند و استعمال آن در داخل مانند محرکات اثر مینماید و از عوامل دافع الدیدان است و نیز عصاره آنرا در طب استعمال میکنند

مواد اصلیه دوده نوعاً در همه اقسام آن یکی میباشند ولی نسبت آنها هم در مواقع مختلفه طبیعت چوب محترق

درس هفتاد و هشتم

سرعت و بطوء احتراق تغییر پذیر است چنانچه چوب های سفری دوده میدهند که دارای مقدار زیادی زغال
است و محتمل است مقدار کمی اسید های پیروگنه و اسید سوکسنیک و اسید بنزئیک و اسید سیلوبك و غیره
داشته باشد و بر خلاف چوبهای سبك دوده حاصل میکنند که مقدار زیادی اسید استیك دارد
در دفع خنازیر و بخصوص در دفع بعضی اختلالات هرپسی محصولی از زغال را استعمال میکنند موسوم به **آنترا**
کوکالی که بر دو قسم است ساده و گوگردی و یکی از دانشمندان موسوم به **ژیبوت** پوماد این دو محصول
را از درجه ۱ تا ۱ در ۳۰ استعمال میکند و در داخل ۱۰ سانتی گرم آنها را با ۲۵ سانتی گرم صمغ و اصل السوس مخلوط
کرده سه تا چهار دفعه در عرض روز تجویز مینماید و نیز ترکیبی از دوده را در همین مواقع و بهمین مقدار استعمال
مینمایند که موسوم است به **فولیگوکالی** که نیز بر دو قسم است ساده و گوگردی (دو دپتاس را)
جوهر دوده که عبارت است از محصولی زیتی شکل و حاصل میشود از تقطیر یا بر دوده و از ۲۰ تا ۳۰
قطره این جوهر را در پوسیون مناسبی داخل کرده در دفع اختلالات هستری سابق بر این استعمال میکردند
و امروز متروك است
تعفین دوده بگیرند دوده ۵ گرم دارچینی زنجبیل مکد ۱ گرم مدت ۸ روز در ۵۰ گرم الکل ۸۵ درجه
بخیسانند و صاف کنند و این تعفین را بمقدار ۵ گرم در تیزن مناسبی مخلوط کرده مانند محرکات استعمال نمایند
محلول ضد خنازیری معمول بودلوك بگیرند دوده ۱۰ گرم آب جوش مقدار کافی مخلوط
کرده صاف کنند و مصفی را تبخیر نمایند تا درجه بوست و محصول را در ۲۰ گرم سرکه تند حل کرده و ۱۵ دسی گرم
عصاره و در دبیفرا ببند و چند قطره این محلول را در یك پیاله آب نیم گرم مخلوط نموده و مانند محللات در دفع
دمل های خنازیری استعمال نمایند
پوماد دوده معمول بلود بگیرند دوده ۵ گرم پیه مذاب ۲۵ گرم مخلوط نمایند و در دفع جرب
متقرح و کچلی و غیره استعمال کنند
جوشانده دوده بگیرند دوده غربال کرده ۱۲۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مدت نیم ساعت بجوشانند و صاف
کنند دو نفر از معلمین موسوم به **بلود و مارتیناس** از استعمال این جوشانده در مداوای کچلی و جرب
و بخصوص در دفع تعفن جراحات و سرطانهای متقرح تمجید زیاد میکنند
مخلوط دافع کچلی معمول بلود بگیرند دوده ۱۵ گرم سفیده تخم مرغ ۶ دانه مخلوط کنند
پوماد دافع کچلی معمول بوشاردا بگیرند پیه مذاب ۱۰۰ گرم صمغ [illegible] دوده
۵۰ گرم کربونات پتاس ۲۰ گرم مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت با حرارت ملایمی بگذارند بمانند و موها را مقراض
کنند و ابتدا سر را از یك ضماد ملینی بپوشانند و بعد از آن با جوشانده دوده بشویند و پس از پاك شدن از این پوماد
محاط سازند و مدت پانزده تا بیست روز این عمل مداومت نمایند تا شفا حاصل گردد

اسید کریزوفانیک (اسید روبارباریک) (اسید رئیک)

(لفظ کریزوفانیک مشتق از دو کلمه یونانی است یکی کریزوس بمعنی طلا و دیگری فائینین بمعنی درخشیدن)
عبارت از جسمی است زرد و زراد و متبلور که از ریوند حاصل میکنند و بواسطه قلیائیات قرمز ارغوانی میگردد
و در آب بمقدار کم محلول است ولی در الکل و اتر و کلوروفورم بخوبی حل میشود و محلول ملائی این جسم را در دفع

پسوریازیس

تسمیم بواسطهٔ ابخرهٔ ردیه

پسوریازیس استعمال مینمایند باین طریق که ابتدا سطوح مغلوله را بواسطهٔ رفتن در حمام و با استعمال صابون پاک کند وانوقت ۱ تا ۵ جزء اسید کریزوفانیک را در ۱۰۰ اجزاء آب مخلوط کرده بروی آنها نطول نمایند و بعد از ورق گوتا پرکا آنها را بپوشانند واین اسید از عوامل مسهله قویه است که استعمال نمیشود وفقط در خارج مانند عوامل کشنده پارازیت معمول میباشد و مقدار ۵ دهم میلی گرم تا ۱ میلیگرم در زرق تحت جلدی نیز استعمال میگردد

زرق تحت جلدی بگیرند اسید کریزوفانیک ۵ دهم میلی گرم تا ۱ میلی گرم آب مقطر ۱ گرم مخلوط کرده در اکزما و پسوریازیس در تحت جلد زرق کنند

کلودیون ضد پسوریازیس سر سینه معمول بنیر بگیرند اسید کریزوفانیک اسید پی وگالیک مکدا ۵ گرم در مقداری از الکل که حقیقتاً برای حل آنها لازم است حل کنند و ۱۰۰ گرم کلودیون اضافه نمایند

محلول کلوروفورمی اسید کریزوفانیک معمول بنیر بگیرند اسید کریزوفانیک ۱ تا ۵ کلوروفورم ۱۰۰ حل کنند در دفع پسوریازیس بواسطه قلم موی خشنی بروی اجزاء معلوله نطول نمایند و پس از آنکه کلوروفورم بخار شد این سطوح را از یک طبقه محلول کلوروفورمی گوتاپرکا بپوشانند و میتوان محلول اسید کریزوفانیک را در تروماتیسین (محلول کلوروفورمی گوتاپرکا) مخلوط نمود

پماد کریزوفانیک بگیرند اسید کریزوفانیک ۳ تا ۵ پیه خوک یا وازلین ۱۰۰ مخلوط کنند و در دفع پسوریازیس و آکنه متحجر و لکه هائی که از اثر حرارت در صورت عارض میشوند این پماد مستعمل است که ابتدا مواضع معلوله را با محلول قلیائی بشویند و بعد روزی دو مرتبه با این پماد تمریخ کنند و قبل از آنکه جلد رنگ طبیعی خود را حاصل نماید از استعمال این پماد رنگین میگردد

گرد گوا (آراروبا) گردی است سفری زرد که در مجاورت هوا مانند ریوند تیره رنگ میشود واین گرد را در برزیل از درختی موسوم به **اندرایرا آماروزا** استخراج مینمایند و در ۱۰۰ اجزاء آن ۸۰ جزء اسید کریزوفانیک میباشد و با آنکه دارای کریزاروبین است و در مجاورت هوا مبدل باین اسید میگردد و محل استعمال این گرد مانند اسید کریزوفانیک میباشد

در بیان تسمیم بواسطهٔ ابخرهٔ ردیه مخصوص ابخرهٔ زغال

بقول کلی اختناق بدو سبب مختلف ممکن است عارض گردد اولاً بواسطهٔ نرسیدن هوا بریه مثل آنچه مشاهده میشود در اشخاصی که خود را بحلق میاویزند و اشخاصیکه در آب غرق میشوند و اشخاصی را که خفه میکنند ثانیاً از رسیدن هوائی که صلاحیت تنفس ندارد مثل هوائی که بواسطهٔ ابخرهٔ زغال ردائت حاصل کرده باشد وابخره که از خمره های شراب و بالوعه ها و غیرها متصاعد میشوند از همین قبیل اند و ما در اینجا در ذیل ذکر میکنیم مخصوص بر بخارهای عفن و بخار چراغ گاز و بخارهای زغال و بخارهای حاصل از تخمیر الکل وغیره سیا شخص مختنق را در هوای آزاد بخوابانند و سر را بالا نگاهدارند و لباسها را باز کنند و گاهی بدن را دلکهای خشک و معطر را بمالند و خیلی زیاد آب سرد بروی صورت و بدن بزنند و دستمال با آمونیاک و املاح ...

و عمل تنفس را بواسطه حرکات که بر صدر وارد میاوردند تحریک نمایند و هرگاه در شخص حالت تهوع بروز نکند باعث
بر درعقب حلق دغدغه کنند تا قی عارض شود و از آب نمک چند غرغره نمایند و استنشاق سرکه کند
هرگاه شخص در چاه مبال افتاده باشد باید قبل از همه اعمال حتمی در آوردن لباسها آب کلور دار و یا بخار کلور در جلو
بینی مختنق نگاه دارند تا استنشاق نماید و در اجرای این عمل خیلی تعجیل باید کرد
همین که شخص مختنق حالتی از دست داد پس اگر با آب سرکه دار بمقدار کم با بنیا شاماندن و چون عمل تنفس برقرار شد بعد باید
در بستر بیرون که خوب گرم باشد و باید بر اعمال مذکوره مدتی مداومت نمایند و مأیوس از حالت مختنق نشوند
زیرا که گاه دیده شده است که پس از چندین ساعت حیوة در مختنقین رجعت کرده است

درس هفتاد و دوم — اقسام قند و تبدیل نشاسته به قند

در این درس ذکر میکنیم اقسام قند و ساکارین و اقسام آن و چند درس دیگر و سپس آن را در آخر این درس بطور مختصر
دیابیطوس قندی و امتحان قاروره و طریقه تعیین وجود گلیکوز در آن بیان میکنیم

قند (شکر) ع سُکَّر ب سوکر ل ساکاروم ی ساکارون (لفظ قند مشتق از
کندا میباشد که در لغت سانسکریت بمعنی شکر است و گویا لفظ کند دیگر مشتق از همین لفظ بود) جسمی است اختی
مانند هم جنسهای خود نشاسته و صمغ تقریبا در بیشتر نباتات پراکنده و منتشر است و از صنف چهارم عناصر اصلیه
طبقه دوم میباشد و در حین احتراق مشتعل شده و بوی کارامل منتشر میسازد و در آب محلول است و در مجاورت
مواد ازته و اقسام فرمان و در تحت شرایط مختلفه مبدل میشود بر اسید لکتیک و الکل و اسید کربونیک و مقدار
زیادی باکی اسید سوکسینیک و گلیسرین

(عناصر اصلیه) را به طبقه و هر طبقه را به چندین صنف تقسیم کرده اند طبقه اول عبارت از عناصری
است معدنی الاصل که قابل تبلور و باز آرانند و در آلات تجزیه نمیشوند و بهمان حالت اولیه که در آنها داخل شده تمام
و یا بعض جزء شان خارج میگردد و این طبقه را به دو صنف تقسیم کرده اند صنف اول عناصری که بالطبع بخاری شکل
و یا مایع اند مانند اکسیژن و آب و غیره صنف دوم عناصر اسید و یا ملحی مانند سیلیس و کربوناتها و کلورورها و
سولفاتها و فوسفاتها و غیره
طبقه دوم شامل عناصری میشود که نیز قابل تبلور و باز آرانند و تجزیه نمیشوند و تولید میگردند یا در خود الات و یا
در حین خروج بلاواسطه و یا با واسطه مانند فضولات و عناصر این طبقه که خیلی متکاثر اند هم در حیوانات و هم
در نباتات دارای چهار صنف اند صنف اول عناصر اسید و ملحی مانند اسید کربونیک و اسید لکتیک و اسید
اوریک و اسید پنومیک و اسید ستریک و اسید طرطریک و اسید سیلوییک و غیره و املاحی که از اسیدهای
مذکوره و بسیاری از اسیدهای دیگر تولید میگردند صنف دوم عناصر شبه قلیائی نباتی و حیوانی و عناصر خنثائی
که در ترکیب و خواص مشابه آنها میباشند مانند کراتین و کراتینین و اوره و سیستین و غیره و کافئین و دیژیتالین
و پیکروتوکزین و غیره صنف سوم عناصر دسم و ذیتی و سفری مانند اولئین و استئارین و مرگرین و غیره و لور
استئارین و سرین و اسانس تربانتین و کافور و غیره و غیره صنف چهارم عناصر قندی مانند قند کبد و قند انگور

اقسام قند

وقند نی شکر وقند شیر وغیره
طبقه سوم شامل عناصر غیر قابل تبلوری میگردد که بالطبع یا مایع اند ویا جامد در صورتیکه مایع باشند قابل
انعقاد خواهند بود واقسام این عناصر در خود الات یا غانت موادی که از طبقه اول میباشند واین عناصر
در میان انها قرار گرفته اند متشکل میگردند ودر همان مواضعی که موجود گشته و متشکل شده اند تجزیه میشوند
وعناصر اصلیه طبقه دوم را حاصل مینمایند واین عناصر که شباهتی با عناصر سلسله معدنی ندارند یک
جزء عمده از اجسام موجودات الی را بنا میکنند واز این جهت است که انها را مواد البه مینامند و مخصوصاً مانند
ذخیره در بدن رفته این اجسام بکار میروند واین طبقه دارای سه صنف است صنف اول مواد البه جامد ویا نیم جامد
مانند گلوبولین و موسکولین وغیره وسلولوز وسوبرین ونشاسته وغیره صنف دوم مواد البه مایع ویا نیم
مایع و مواد این صنف و مواد صنف اول در حیوانات بالتمام ازته ودر نباتات یک جزء شان ازته و یک جزء شان
غیر ازته میباشد و عبارتند از فبرین والبومین وکازئین وغیره ولگومین والبومین نباتی وغیره ودکسترین و
صمغ و موسیلاژ و پکتین وغیره صنف سوم مواد البه ملونه مانند هماتوزین و بیلیوردین وادوزاسین
وغیره وکلوروفیل و فیکوسیان وکاروتامین وغیره)
کلیه اقسام قند را استاد مصنف مرحوم مغفور میرزا کاظم در پنج قسم قرار داده مانند قند قابل تبلور وقند میوه جات
وقند گلیکوز وقند شیر و هر یک از این اقسام نیز دارای چندین قسم میباشند و مراد ما از مطلق قند قند قابل تبلور است
و در این ایام یک قسم قندی اختراع کرده اند که بی نهایت شیرین است وانرا ساکارین نام نهاده اند و ما اقسام پنجگانه
را ذیلاً بطور اختصار بیان میکنیم
قند قابل تبلور که قند مشهوری و قند نی شکر و قند چغندر نیز نامیده میشود این قند در همه نباتات
وجود دارد و در عده زیادی در ریشه های لحمی مقدار زیاد یافت میگردد و نیز در ساقه بسیاری از درختها موجود
است بنحویکه در حین ضرورت میتوان از انها استخراج نمود چنانچه در بعضی ممالک از قبیل کانادا وسیلان
و جاوا وغیره از ساقه بعضی اشجار استخراج قند مینمایند
مردم فرنگستان تا مائه چهاردهم میلادی قند را نمی شناختند و بجای ان عسل استعمال میکردند وامروز که اواخر
مائه نوزدهم است در درجه تمدن و تربیت انها بجائی رسیده که گذشته از اینکه محتاج به قند نی شکر ممالک خارجه
نیستند از قند چغندری که در مملکت خودشان عمل میاورند همه روزه کرورها بممالک خارجه میفرستند ودر
فرانسه علاوه بر قندی که به ممالک خارجه فرستاده میشود موافق حسابیکه این اوقات کرده اند روی هم رفته
هر یک نفر فرانسوی در عرض سال ده کیلوگرام قند استعمال مینماید خوب است ما مردم ایران قدری از خواب
غفلت بیدار شده و بدیده عبرت مال ابنای خود مان را بنگریم و مشاهده کنیم که به چه خواری پایمال سم ستور
مردم فرنگ خواهیم شد ان شکر اهوازی که در تواریخ میخوانیم چه شد و کجا رفت حیف ابا این استعداد مملکت و این
هوش خدا داد که با بنای وطن گرامی کرامت فرموده باید خود مان را تا این درجه محتاج و زبون و زیر دست مردم
فرنگ نمائیم پیشینیان ما چه میکردند از اهواز ان همه شکر بر میداشتند ما چرا بر نمیداریم اهواز که همان اهواز است
گویا ان مردم غیر متمدن نباشند والا اگر نیک بنگریم همه حال ایران اهواز است چه میخواهیم که در مملکت ما
عمل نمیاید کدام یک از محصولات گرم سیری و سرد سیری کره زمین است که در این خاک به ثمر نمیرسد بلی گوش

در هفتاد و نهم

شنوا میخواهند که رجال مملکت ما ندارند و جز نخوت و خودستائی چیزی ندانند و نفهمیده اند مجدا نه غیرت داریم و نه دین از خدا نمی ترسیم و از خلق شرم نمیکنیم باری قند قابل تبلر شکل تبلرهای منشوری مکعبه که صلب و بی رنگ و شفاف اند متبلر میگردد و بواسطه اصطکاک تشعشع فوسفوری حاصل میکند و چون تبلرها منظم باشند کثافات قند خارجی خواهد بود و این قسم قند با بزها ترکیبات متبلری حاصل مینماید که موسوم به ساکارات و بلا واسطه قابل تخمیر و انقلاب نیست ولی در مجاورت فرمانها و حامضات ضعیفه مبدل به قند منقلب که قابل تخمیر است میگردد و کلیه تبلرهای قند در نبات حجیم تر و در قند مصفی کوچک و با هم مجتمع میباشند و در ۱۰۰ جزء ۵/۳ جزء آب دارند و چون قند را در حالت پیوست حرارت دهند در مابین ۱۲۰ تا ۱۸۰ درجه حرارت ذوب میگردد و اگر حرارت را به ۲۰۰ تا ۲۲۰ درجه برسانند رنگین گشته و اسمر میشود و بعضی تغیرات در آن حاصل شده و تولید کارامل میگردد و چون بیشتر حرارت دارد او رند کاملا تجزیه میشود و وزن مخصوص قند ۱/۶۰۶ تا ۱/۵۰۶ است و این قسم قند شعاع را بجانب یمین منکسر میکند و در آب بخوبی محلول است خاصه باعانت حرارت و چون ترکیبات قند قابل تبلر با قلیائیات بخوبی در آب محلول اند لهذا ترکیب قند با آهک را در صورتیکه طبیب خواسته باشد آهک محلول به جوهر بدن برساند در طب استعمال مینمایند

کارامل (اسید کارامیلیک) جسمی است اسمر رنگین و جاذب الرطوبه و حاصل از داغ کردن قند و دارای بوی سوختگی بسیار مطبوعی است و نبات داغ که در میان اهالی مملکت ما متداول است و نوعا در تسکین اوجاع از اجتماع ریاح در معده و امعا استعمال میشود عبارت از محلول کارامل حاصل

قند گلیکوز که قند دان نیز نامیده میشود و شعاع را نیز بجانب یمین منکسر میکند و مانند تاپچه های کلم مرکب از سوزنهای بسیار خورد متبلر میگردد و طعم آن خنک و شیرین است و شیرینی آن کمتر از قند نیشکر و در ۱۰۰ درجه حرارت ذوب میشود و در حرارت زیادتر بواسطه خارج شدن آب تبلر که اوزانش کاسته شده و حرارت را باز ندارند مبدل به کارامل میگردد و در حبابهای آن در آب کمتر از قند قابل تبلر است و آب سرد بیش از سه ربع خود این قند را حل میکند ولی آب جوش به هر مقداری محلول است و در الکل زیادتر از قند مذکور حل میشود و در مجاورت حموضات معدنیه مانند قند مذکور فاسد میگردد و با قلیائیات نیز مرکب میشود و ترکیبات آن سهل الفساد اند و باندک حرارتی تولید حامضات رنگین میکند و بواسطه این خاصیت به قند غیر قابل تبلر اشبه است تا قند قابل تبلر

این قسم قند در عسل و بعضی میوه جات و نباتات ترش بالطبع موجود است و همچنین در میوه جات شیرین چون آنها را بخشکانند مانند پرده در سطح آنها شکفت میشود و نیز در بول مبتلایان بمرض دیابیطوس یافت میگردد و از اثر جوهر گوگرد بر آرد و سایر حموضات ضعیفه در نشاسته تولید میشود و اختلافش با قند نیشکر در آنست که دارای سه اتوم و زیادتر آب میباشد

گلیکوز حیوانی که قند کبد و قند دیابیطوس نیز نامیده میشود این قسم گلیکوز بالطبع در جرم کبد و در خون اورده فوق کبدی و در خون آن جزء از وریدا جوف که فوق کبد واقع شده است و در خون محتوی در قلب ایمن و شرائین ریوی موجود میباشد و در صورتیکه حیوان ناشتا بود در خون اورده ریوی و قلب ایسر و دراورطی و شعبات آن وجود ندارد و ناقابل است که موجود نباشد و نیز در این صورت در اورده عمومی یافت نمیشود در مدت عمل هضم نیز آن

اقسام قند

شراب و نبید را و رده عمومی بمقدار کم یافت میگردد و در این مدت در روده ها و باب الکبد نیز موجود نیست مگر آنکه بواسطه اغذیه داخل در آنها شده باشد و در صفرا بالطبع هرگز وجود این قند دیده نشده در این قسم قند موافق قواعد تجربه معاین گلیکوز است

قند میوه جات این قسم قند بحالت امورف میباشد و در درجه حرارت میتوان آنرا منجمد کرد و شعاع را بسمت یسار منکسر میکند و ترکیب باطنی آن با گلیکوز معاین است و در شیره میوه جات و هم چنین در عسل مایعی که هنوز در کندو بود بالطبع موجود میباشد و یکی از دانشمندان ثابت میکند که قند میوه جات ترش که گویا مبدئش نشاسته است بدوا عبارت از قند نی شکر میباشد و در مدت انضاج تدریج مبدل به قند منقلب میگردد و این تبدل در انگور و گردو و انجیر بطور کامل حاصل میشود ولی در هلو و آناناس و زردآلو و آلو و سیب و گلابی و غیره کامل نیست هرچند این قسم قند را مصنوعاً میتوان از گرم کردن قند نی شکر با حامضات رقیقه بدست آورد و نوعاً بدون آنکه تغیرها هیئتی حاصل کند بواسطه برودت ممکن است منجمد شود و در صورتیکه غلظتش مناسب باشد اگر مدتی در جای سرد بماند دانه های متبلوری در تحت ظرف منجمد میگردند که عبارت از گلیکوز و ترکیب قند میوه جات با قلیائیات مانند ترکیبات گلیکوز سریع الفساد است و حلاوت این قند بیشتر از گلیکوز است و هر مقداری در آب محلول و در الکل نیز بشدت حل میشود و محلول آن بواسطه جوشیدن تجزیه شده و بزودی رنگین گشته و طعم کارامل حاصل میکند

قند غیر قابل تبلور (تبلور ناپذیر) چنانچه گفتیم ماده منعقد و متبلر قند میوه جات عبارت است از گلیکوز و آنچه باقی میماند و متبلر نمیگردد عبارت است از قند تبلر ناپذیر و جزء مایع عسل نیز از همین جنس قند میباشد ترکیبش شعاع را بیشتر بجانب یسار منکسر میکند و هم خواص شبیه به قند میوه جات است مگر آنکه گلیکوز دیگر در آن منجمد نمیشود

قند شیر (لاکتوز) لاکتین عبارت از ماده است شیرین و جامد و در بو و در زیر دندان صدا میکند و بشکل منشورهای منظم سفید نیم لطیف متبلر میگردد و در شیر همه حیوانات پستاندار اعم از علف خوار و گوشت خوار موجود میباشد و در سایر اخلاط بدن وجود ندارد و در ۶ برابر وزن خود آب سرد و در ۲/۵ آب جوش حل میشود و در الکل خالص و اتر غیر محلول است و با وسایط متعارفی انقلاب خمری حاصل نمیکند و بواسطه اسید سولفوریک دقیق و سایر حموضات معدنی به قند انگور مبدل میگردد و در این صورت انقلاب الکلی ممکن است در آن پیدا شود و الکلی که از شیر ساخته میشود بهمین قاعده است و در مجاورت مواد ازته که بواسطه مجاورت هوا فی الجمله فاسد شده باشند در کمال سهولت انقلاب لکتیکی حاصل میکند و تولید اسید لکتیک در آن میگردد و موافق اعتقاد **سی** از تمام قندهای متداوله قوی الاثرتر است و مطبوع الاثرتر و مقدار بول تجربه را ممکن است از ۲۵۰۰ تا ۴۵۰۰ گرم برسانند و مقدار شربت آن از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم است که در یک یا دو لیتر آب و یا تیزن مناسبی حل کرده در مدت ۲۴ ساعت تدریج بنوشند هرچند اسید نیتریک این قند را تجزیه میکند و از جمله چیزهائی که تولید مینماید اسید موسیک است و مانند حامضات با قلیائیات مرکب میشود و این قند دیگر مبدل به قند کبد میگردد

مقدار این قند در شیر حیوانات بواسطه اختلاف جنس آنها و بعضی شرایط فیزیولوژی مختلف میباشد در لوحه ذیل مقدار قند ۱۰۰ جزء شیر را در بعضی حیوانات بیان میکنیم

زن	۲۰/۳ تا ۲۲/۶	الاغ	۲۹/۶
گاو	۴۰/۳ تا ۳۰/۴	مادیان	۲۰/۸
بز	۴۰/۴	میش	۲۰/۴

در محصولات دوائی ساخته از قند

قند نیشکر و سایر انواع آن غذا و دوا به حقیقت تلذیذ اثر داخل میکند و غذای مخصوص تنفس است و در اصلاح ادویه و محافظت آنها نیز بسیار بکار میرود چنانچه شربت و معجون و سفوف و قرص و گرانول و نقل و غیره را از آن میسازند و هم چنین قند شیر را در بسیاری از ادویه داخل مینمایند

گرد قند مطابق کدکس بگیرند قند سفید مقدار منظور نیم کوب کنند و در گرم خانه خشک نمایند و نرم سائیده از موی نیز ابریشمی بیرون کنند بدون آنکه تخاله باقی گذارند و این گرد را علاوه بر استعمالات دواسازی مانند انتی سپتیک بطور مفرده استعمال میکنند

شربت ساده) شربت قند) شربت سفید) بگیرند قند سفید جبه کرده ۲۰۰ آب صاف ۱۰۵ بحالت برودت حل کرده با کاغذ صاف نمایند این شربت را اصلاح ادویه بسیار مستعمل است و در ۱۰۰۰ گرم تیرن از ۵۰ تا ۶۰ گرم و در ۱۰۰ گرم لیمون ۲۵ گرم از آن داخل مینمایند

نسخه دیگر مطابق کدکس بگیرند قند سفید جبه کرده ۱۰ آب مقطر ۷ مخلوط کرده تا بدرجه جوش حرارت دهند و در اولین جوش از روی آتش برداشته و با کاغذ صاف کنند و این شربت در حالت جوش ۲۶/۰ درجه نشان میدهد و بهتر آنست که شربت ساده را باین طریق سازند بگیرند قند سفید ۱۸ آب مقطر ۱۰ در حالت برودت حل کرده با کاغذ صاف نمایند و در این صورت ۳۲/۰ درجه نشان خواهد داد

ساکارات آهک معمول پلیگو بگیرند قند ۵۰ آهک شکفت شده ۳۰ آب صاف ۱۵۰ قند را در آب حل کنند و بعد آهک را افزوده بهم زنند و صاف کنند و در حمام شن با حرارت ملایمی تبخیر نمایند و در بین گاه گاه بهم زنند و صاف کرده مجدداً تبخیر نمایند تا درجه یبوست و محصول را از مجاورت هوا و رطوبت حفظ نمایند و این ملح در آب خالص کمی محلول و در شربت قند بخوبی محلول است و از برای اسهال و یا یبوست طبع منتج از سوء هضم بمقدار ۱ تا ۳ گرم در شربت قند حل کرده و در عرض روز دو یا سه دفعه بعد از غذا استعمال میکنند و بهترین تریاق‌های اسید فنیک است که از ۴ تا ۵ گرم از آن در شربت قند نیز حل کرده مکرراً بنوشند

شربت ساکارات آهک معمول دورولت بگیرند آب آهک ۱ قند سفید ۲ در صراحی در بسته بحالت برودت حل کنند و باید صراحی پر باشد و حتی‌الامکان احتراز از مجاورت هوا نماید محصول را صاف کرده و این شربت را در اسهال اطفال شیرخواره و بانوان از شیر گرفته استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۵ تا ۱۰ گرم است که در شیر مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجاً بنوشند

ساکاروکالی معمول بلوندو بگیرند قند ۱۰۰۰ گرم بی کربونات سود ۲۰ گرم مخلوط کرده و با مقدار کافی کارمین محصول را رنگین کنند و مقدار شربت آن ۲۰ گرم است محلول در ۱۰۰۰ گرم آب

گرد قند

گرد قند شیمی این گرد را مانند گرد قند نی شکر میسازند

ساکارین (بنزوئیل سولفونیک ایمید) قند ذغال سنگ این جسم را در سال ۱۸۷۹ میلادی **فهلبرگ** نام از آکسید کردن **اورتو کرزیل سولفامید** بدست آورد و عبارت از جسمی است سفید که بلورهای آن در نهایت صغر و ذره بینی میباشند و یک جزء آن در ۳۳۳ جزء آب سرد و ۳۰ جزء الکل ۹۰ و ۳۰ جزء گلیسرین حل میگردد و چون خالت اسیدی دارد با قلیائیات تولید املاحی مینماید که محلول در آب اند و هرگاه آنرا با نصف وزنش بی کربونات سود مخلوط کنند نیز در آب حل میشود تقریباً سیصد مقابل شیرینی آن زیادتر از قند نی شکر و از عوامل انتی سپتیک است و موافق قول یکی از دانشمندان اگرچه اغلب اوقات اثر مسموم آن در حالات هضم ظاهر میگردد ولی چنان گمان میکند که در تغذیه مبتلایان به گلیکوزوری فواید زیاد بتوان از آن برد و این دانشمند که مسمی به **وودم** میباشد ساکارین را باین طریق استعمال مینماید بگیرند ساکارین ۵ گرم بی کربونات سود ۲ گرم مطابق معمول گرد سازند و یک قبضه کوچک مابین دو انگشت از این گرد را در یک گلاس آب داخل کنند و بعبارة دیگر از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم در عرض روز استعمال نمایند

قرص ساکارین بگیرند ساکارین ۳۰ گرم بی کربونات سود ۲ گرم منیت ۵۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ قرص سازند و هر قرصی جهة شیرین کردن یک گلاس آب کافی است

الکسیر ساکارین معمول کونستانتین پول بگیرند ساکارین ۵ گرم بی کربونات سود ۳ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم اسانس نعناع ۱ گرم مطابق معمول حل کنند و یک قاشق چای خوری این الکسیر را در یک گلاس آب داخل نمایند

قرص منضغط هر قرصی دارای ۵ سانتی گرم ساکارین و ۵ سانتی گرم بی کربونات سود است و از ۱ تا ۲ قرص در شیرین کردن مشروبات مریض در عرض روز کافی است

محلول دافع نتن نفس بگیرند ساکارین بی کربونات سود مکی ۱ گرم اسید سالیسیلیک ۴ گرم الکل خالص ۲۰۰ گرم حل کنند و چند قطره محلول را در یک گلاس آب مخلوط کرده غرغره نمایند

نی ع قصب ت رُوزو ل اروندو نوعی از نباتات طایفه **گرامینه (غلات)** را باین اسم مینامند و دارای چندین قسم است مجوف و مصمت و اجامی و غیر اجامی در طب قسمی از آن مستعمل است که اهالی فرانسه نی دوک مینامند ف **کان دوپروانس** ل **دونواکنوی اروند دوناکس** و بیخ این نبات که بد و جهت ریشه نامیده شده در طب استعمال میشود و ریشه نی که در تجارت متداول میباشد بشکل قطعاتی است بحجم مشت که طول آنها از ۵ تا ۲۰ سانتیمتر و خشن و سطح خارجشان زرد درخشنده و داخلشان سفید رنگ و اسفنجی و طعمشان شیرین شکری است و در دواسازی این ریشه را قطعه قطعه کرده میفروشند و نوعاً تیزن ریشه نی را در دفع سیلان شیر استعمال مینمایند که ۲۰ گرم از آن در ۱۰۰۰ گرم آب جوشانده و صاف کرده تدریج بنوشند و نیز مانند معرفات در زنهای تازه زائیده شده از آن تجویز مینمایند

خیزران (نی هندی) ت **بامبوز اروند** و **بامبوس** عبارت است از یک قسم نی مصمتی که از سایر اقسام نی خیلی حجیم تر و مرتفع تر است و در ممالک حاره عمل میاید و از طایفه **گرامینه**

میباشد و ارتفاع ان تا ۲۵ مطر میرسد و در ساختن خانه ها بکار میرود و از ان دیرک و حصیر نیز میسازند و در
سایر اعمال زندگانی نیز استعمال میشود و در اغلب بندهای ان ماده متحجری موجود است موسوم به **طباشیر**
طباشیر (تباشیر) ف تاباشیر (تاباکیر) ماده متحجری است سلیسی و مرکب از سلیکات
پتاس و اهک و در ۱۰۰ اجزء دارای ۷۰ جزء سلیس و ۳۰ جزء پتاس و اهک است و این ماده در عقود بندهای
خیزران یعنی در جوف این عقود متحجر و منجمد میگردد و بقول کلی صلابت بشره تمام نباتات طایفه گرامینه بواسطه
سلیس است و متقدمین از دانشمندان خواص چندی برای طباشیر ذکر کرده اند که گویا همه انها خیالی باشند
نی شکر ع قصب السکر ت کان اسوکر (روز و اسوکر) ل ساکاروم
اوفیسینا روم (ارونده و ساکاریفرا) قسمی است از نی و از طایفه **گرامینه** و بومی
هندوستان و ماورای رود خانه گنگ و از انجا این نبات را به عربستان و شامات و مصر و امریک و جزایر انتیل
برده اند و ساقه این نی استوانه و گره دار و از ۲ تا ۳ مطر و زیادتر ارتفاع ان است و جوف ان ممتلی از ماده است
اسفنجی و دارای عصیره است که از ان شکر و قند میسازند
چغندر ع سلق و بت (بتراو) ل بتای تیوتلون در گیاه شناسی همه نباتات طایفه
اروش را باسم **بت** موسوم میکنند و یک جنس از انرا که **بت متعارفی ل بتا وولگا**
ریس میشمارند نباتی است حشیشی مانند و دارای سه قسم عمده و همه انها را مانند مواد غذائی استعمال مینمایند ۱
قسمی که انرا **پواره** میشمارند و برگهای این قسم را با برگهای ترشک مخلوط کرده میخورند و در طب از انها ضماد
ترتیب میدهند که مانند ملینات اثر میکنند و نیز این برگها را در عوض شمع منفط بکار میبرند ۲ **بتا سیکلا**
تیغه وسط برگهای این قسم را بطور غذا استعمال مینمایند ۳ چغندر بقول خاص ریشه ان لحمی و مخروطی و بزرگ
است و از اغذیه مطبوعه و مغذیه محسوب میشود و دارای ماده قندی میباشد مثل این قند شکر و علاوه بر
قند الکل نیز از ان استخراج میکنند و این قسم دارای چندین قسم ثانوی است که یکی از انها را چغندر قندی ف **بتراو**
ساکارین میشمارند و مخصوص استخراج قند و الکل است
گزر (زردک) ع جزر ف کاروت ل دوکوس کاروتا نباتی است از طایفه **چتری**
و بستانی و بری و ریشه گزر بستانی یکی از گوجهای بسیار مطبوع است و بعد از چغندر و سیب زمینی از همه ریشه های
متداوله شیرین تر است و این ریشه که در زمین بطور عمود واقع شده لحمی و فی الجمله معطر و شیرین شکری و رنگ
ان سرخ و نارنجی و علاوه بر قند دارای مقدار زیادی پکتین میباشد و نیز ماده مخصوصی از ان استخراج کرده اند
قابل تبلور و نارنجی و خنثی و انرا **کاروتین** نامیده اند و مردم فرنگستان مغلی زردک را در دفع یرقان استعمال
میکنند و ضماد رنده کرده ان در دفع احتراق مفید است و یکی از دانشمندان این ضماد را در دفع داء الفیل استعمال
میکند و دیگری از استعمال این ضماد در دفع تومورهای سرطانی متقرح تمجید مینماید و در بعضی ممالک زردک را
با طفال مبتلی به کرم میخورانند و ریشه گزر بری مخصوص تخم ان بوی معطر و طعم حاد و فی الجمله گزنده دارد و از این
جهت است که مر این دو را از عوامل محرکه ضعیفه میدانند و تخم گزر بری یکی از بزور اربعه حاره ضعیفه میباشد و گویند
برگ گزر را که همی مانند اد ویه نافع الجرح استعمال مینمایند
پولیگزر بگزند ریشه گزر بستانی مقدار منظور رنده کرده و از موییز موئی مگذرانند و این پولپ را

مانند ...

طریقه امتحان قاروره

مانند ضمادات ملین استعمال میکنند

سیسارون تشروی یا سیسارو وم (سیسوم) نباتی است از طایفه چتریه و تخم آن شبیه بتخم رازیانه و زیره رومی و آنچه صاحب مخزن مینویسد اذاذ و به مجهول الماهیه است گویا بی اصل باشد

واهالی انگلستان و آلمان تخم سیسارون را مانند ادویه استعمال میکنند و ریشه آن که معطر و خیلی شیرین است از عوامل مدر حیض و مدر بول و قاطع الحمی است و نیز آنرا در دفع نفث الدم و بول الدم استعمال مینمایند

در دیابیطوس قندی یا آنچه معروفست بمرض قند و طریقه امتحان قاروره و تعیین گلیکوز موجوده در آن

هرگاه بول شخص مبتلی به دیابیطوس قندی (گلیکوزوری) را در ۲۴ ساعت جمع کنند از ۱۰۰ و ۲۰۰ تا ۷۵۰ گرم قند گلیکوز دارا خواهد بود و ترشح بول ممکن است بدرجه زیاد گردد که در ۲۴ ساعت از ۵ تا ۱۵ لیتر شخص مریض دفع نماید و این بول نوعاً بی رنگ و بی بو و غیر خاجب ماده رنگی دارای طعم شیرین شکری است و چون بگذارند بحال خود بماند اسید شده و انقلاب الکلی در آن حاصل میگردد و وزن مخصوصش از ۱۰۳۲ تا ۱۰۷۰ است و هرگاه مدتی پس از خروج باذره بین امتحان شود نگلو بولهای فرمان در آن مشهود میگردند و چون در شخص مبتلی به دیابیطوس عطش غالب بود مرض را پولیدیپسی و اگر جوع غلبه نماید پولیفاژی مینامند و عموماً بدرجه هزال و نحول در مریض عارض میشود که گویا بدن از بدرقه خود تغذیه میکند و براق قبل از استعمال غذا اسید و بعد از آن یا خنثی و یا قلیائی است و در مردان ترشح منی نقصان یافته و مایل بمقاربت نیستند و در زنان اغلب اوقات حبس طمث عارض میگردد و آلات ظاهر بدن مستعد بعروض اورام شده و دمل و خراج و بثورات جلدی عارض میشوند و نیز در احشاء داخل اورام شدیدی که منجر بموت عضو گردند از قبیل برونشیت و ذات الریه بروز میکند و هم چنین غانغرایا در احشاء اطراف سافل مشاهده میگردد و در مجرای بول حالت تحریش و حکه ظاهر گشته و فیموزیس و بالانیت عارض شده و در مجاورت سر حشفه و بطن بطنهای خارجی شکل بروز نموده و در آلات تناسل حکه ظاهر میگردد و حالت عمومی بدن در ابتدای مرض بقاعده و خوب است و بعد حالت حزن و تغیر و بعضی انفعالات نفسانی و مالیخولیای عراقی عارض میشوند و در اواخر مرض بدن منحرف شده و حالت نحول اشتداد نموده و لثه ها نرم شده و اسنان ساقط گشته و نفس متعفن شده و اطراف سافل متهیج گشته و گاه استسقاء رقی عارض میگردد و عموماً نبض سریع میباشد

امتحان قاروره دانشمندان کیمیا یقیناً مستغنی اند از آنچه در این فصل ذکر خواهیم کرد ولی چون بعضی از اطبا که اعمال کیمیائی را مدتی ترک کرده و فراموش نموده اند بی فایده نیست و فقط محض مذاکره و یادآوری آنان فقرات ذیل را ذکر مینمائیم

آ در مریضی که طبیب حدس بوجود البومین میکند خیلی مفید است که قاروره را حرارت دهند زیرا که هرگاه قاروره دارای البومین بود اگر قدری کمتر از ۱۰۰ درجه حرارت بر آن وارد آورند متغیر گشته و البومینش جدا شده بشکل خطهای مختلط درهم مشهود میگردد و باید دانست نه هر بولی که بواسطه حرارت تغیر میکند دارای البومین است زیرا که ثابت مینماید و میگوید بعضی اوقات فوسفاتهای خاکی محتوی در بول های قلیائی در ۱۰۰

درس هفتاد و نهم

درجه حرارت دردگشته ورنگ قاروره راکدر میکند وچون شخص مکرر بول را امتحان کرده ومعتاد به تجربه این بود این کدورت را با کدورت البومینی مشتبه نخواهد کرد وبسهولت آنها را از هم تمیز میدهد و **بوشارد** میگوید و هم بولی که در ظرف صبح قبل از خوردن غذا از شخص سالم خارج میگردد بواسطه حرارت کدر میشود زیرا این بول چون قدری اسید است بواسطه جوشیدن فوسفات آهک محتوی در آن غیر محلول شده و با مواد مخاطی مختلط گشته رنگ قاروره را کدر مینماید ونوعاً بولی که دارای مواد مخاطی بود در جوشاندن سطح آن کف میکند که از اطراف ظرف بخارج ریخته میشود وعموماً ظرفی که در جوشانیدن بول استعمال مینمایند قرع بلورین کوچکی است که بواسطه الکل آن را بجوش میآورند **۲** یکی از بهترین معرفات قاروره جهة شناسائی البومین اسید نیتریک است واین اسید را چون بدقت بر روی بولی که دارای البومین بود بریزند محصول بلاواسطه کدر شده خطهای البومین بزودی مشهود میگردند ونباید فراموش کرد که چون این اسید را بمقدار زیادی بروی قاروره بریزند ممکن است مواد راسب شده را دوباره حل کند ونه چنان است که هر ماده راسب شده که از افزودن این اسید در قاروره حاصل میشود البومین باشد چه بولی که دارای مقدار زیادی اورات بود نیز از افزودن اسید نیتریک رد خواهد داد اما چون قاروره بواسطه حرارت کدر شود واز افزودن اسید نیتریک رد دهد محقق است که دارای البومین میباشد پس در اثبات وجود البومین این دو معرف را باهم باید استعمال نمود ولازم است که این مطلب را همیشه در خاطر داشته باشند که هر بولی که دارای دم و یا خون بود لابد دارای البومین خواهد بود پس در این صورت میبایستی بول را گرفته وباذره بین امتحان کنند

۳ دیگری از معرفات قاروره تنن است ونوعاً محلول آن را استعمال میکنند باین طریق که ۱۰ گرم تنن را در ۲۰۰ گرم آب حل کرده و ۱۰ گرم اتر بر محصول می افزایند تا بخوبی محفوظ ماند واین محلول را چون در قاروره داخل کنند ژلاتین و البومین وسایر مواد آلبومینی را رد میکند ولی این عمل را در مریض واحد مکرراً باید اجری نمود تا بتوان برآن اعتماد کرد ویکی از دانشمندان میگوید هر گاه شخص آبگوشتی بخورد که دارای ژلاتین زیاد باشد مدت کمی پس از خوردن آن قاروره اش را بواسطه محلول تنن امتحان کند از جهة رد شدن ژلاتین رسوب زیادی در آن مشهود میشود

۴ یکی از بهترین معرفات جهة شناسائی قند در قاروره مبتلا بآن برد یابیطوس آهک شکفته شده است که بطریق ذیل ساخته شده باشد بگیرند آهک زنده مقدار منظور با آب بشکفند وبعد در صراحی داخل کرده در آن را بزودی ومحکم ببندند ودر اجرای این عمل کفایت میکند که در قرع بلوری کوچکی ۵۰ گرم بول را با ۵ گرم آهک مذکور بجوشانند هر گاه دارای قند باشد رنگ کاملاً بروز میکند وهرچه مقدار قند بیشتر بود بر شدت رنگ زیادتر و محصول تیره تر خواهد شد واگر احیاناً محصول رنگین نشود ۵ گرم دیگر آهک افزایند و باز بجوشانند واگر باز هم رنگین نشد جهة اطمینان در عمل نصف قاشق چای خوری عسل و یا شربت نشاسته بیفزایند وبجوشانند در این وقت محصول بشدت رنگین میگردد ومطمئن میشوند که آهکی که استعمال نموده اند بدون مکفی تکلیس شده وقاروره بهیچوجه دارای قند نیست

۵ دیگر از طریقهای معرفت قند در قاروره طریقه منسوب به **بارسویت** **فهلنگ** است که طریقه نیز نامیده میشود واین عمل را باین طریق اجری میکنند در لوله تجربه قدری بول ریخته ویک ثلث و یا یک ربع آن

محلول را

امتحان قاروره

محلول بارسویت و یا فهلنگ می افزایند و بروی لامپا الکلی لوله را حرارت میدهند در صورتیکه قاروره دارای قند بود در دفعه قرمز رنگی که عبارت از قند گلیکوز است راسب میشود و محلولی که در این عمل استعمال میکنند باید تازه ساخته شده باشد

محلول بارسویت و فهلنگ (محلول کوپرو پتاسیک) مطابق نسخه دوو و ولت

عبارت است از سولفات خالص و متبلر مس ۴۰ آب مقطر ۱۶۰ سود کستیک ۱۳۰ طرطرات خنثای پتاس ۱۶۰ (یا طرطیر محلول ۱۶۰) آب مقطر ۱۰۰۰ و یکی از دانشمندان موسوم به **موئیر** نسخه مذکور را تغییر داده و جهة منع از زرد شدن طرطیر و اکسید مس نوشادر بران می افزاید باین نسخه بگیرید از یک طرف سولفات خالص و متبلر مس ۴۰ آب مقطر ۱۶۰ حل کنند و از طرف دیگر نوشادر خالص ۳۰ سود کستیک آهکی ۱۳۰ طرطیر محلول ۱۶۰ آب مقطر ۱۰۰ نیز حل کنند و دو محلول را داخل نمایند و باید وزن محصول درست ۱۰۰۰ باشد

۵ طریقه ذیل که منسوب به **میالد** است نیز در تعیین قند محتوی در قاروره متداول دانشمندان این عصر میباشد بول را در لوله تجربه داخل کرده و پتاس کستیک مقدار زیادی بران افزایند و با لامپ الکلی حرارت دهند هرگاه محلول دارای قند بود رنگ اسمر مایل به سرخی حاصل میکند و مقدار قند هر چه بیشتر باشد محصول پر رنگتر خواهد بود

و یا آنکه در بول محتوی در لوله تجربه مقداری کمی سونیترات بیسموت و پتاس کستیک افزایند و با لامپا الکلی جوش آورند اگر رسوب سیاهی حاصل شد معلوم میشود که قاروره دارای قند است و در این امتحان از خوبی انداختن البومین نیز مطمئن خواهند شد

۷ هرگاه قاروره مبتلایان به دیابیطوس را با محلول **ترومر** مخلوط کرده حرارت دهند در صورتیکه دارای قند باشد رنگ آبی محصول مبدل به رنگ زرد مایل به سرخی میشود و محلول **ترومر** عبارت است از محلول طرطرات مضاعف پتاس و مس

۸ یکی از معرفات قاروره محلول یدور و پتاسیوم یدوره است در صورتیکه بطریق ذیل ساخته شود بگیرید ید یک جزء ید ور و پتاسیوم ۱ جزء در ۵۰ جزء آب مقطر حل کنند و چون قاروره دارای سولفات کنین و یا یکی دیگر از قلیاها نباتی باشد که شخص دوا استعمال کرده و این محلول را بران بیفزایند خطهای کرمی رنگ شاه بلوط میباشد مشهود میگردند

۹ طریقه ذیل در امتحان قاروره معمول نصیر الاطبا **میرزا نصیر** استاذ باشی لشکری دولت علیه است و معمول این دانشمند دو قسم تجربه است یکی تجربه تعیینی و دیگری مقداری

اولاً تجربه تعیینی منظور از این تجربه فقط تعیین وجود قند است در قاروره و جهة اجرای این عمل مقداری بول را در لوله تجربه بلورین ریخته و بروی لامپا الکلی با حرارت ملایمی گرم میکنند و قدری سولفات مس بران افزوده مجدداً حرارت میدهند و بعد سه چهار قطره امانیاک مایع اضافه مینمایند اگر رسوبی ظاهر شد دلیل بر وجود قند است والا فلا و چنین میگوید هرگاه محلول سولفات مس و امانیاک را علیحده ساخته و بعد بر قاروره افزایند بهتر خواهد بود

ثانیاً تجربه مقداری که پس از تجربه اول باید اجرا نمود و مقصود از ان تعیین مقدار قند محتوی در قاروره است

در هشتادم

واین عمل را باعانت محلول **فهلنگ** اجری میکند زیرا که هرده سانتی متر مکعب این محلول بواسطه یك گرم (۰٫۵ سانتی گرم) قند گلیکوز بی رنگ میشود و الابول را در گیلاس در حجر دادن دریزند و بعد در تیغ بلوری کوچکی که ظرفیت آن اقلاً دو بیست گرم باشد ۱۰ سانتی متر مکعب محلول **فهلنگ** داخل کرده و از بول که در گیلاس ریخته میباشد کم کم روی آن بریزند و حرارت دهند تا محصول بواسطه ترسیب قند بکلی بی رنگ شود اگر رنگ ماده راسب شده سفید گردد قند محتوی در قاروره عبارت از قند متبلر است و هرگاه رنگ آن قرمز شود قند گلیکوز خواهد بود و بعد وزن قاروره که در این عمل بکار برده اند معین کنند و از روی آن تعیین نمایند مقدار قند را و این دانشمند میگوید قبل از شروع باعمال مذکور ابتدا باید بواسطه کاغذ تورنسول قاروره را امتحان کند تا ترش نباشد

محلول فهلنگ معمول نصیر الاطبا بگیرند سولفات متبلر مس ۳۴٫۶۵ گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم طرطرات پتاس و سود ۱۷۳ گرم محلول غلیظ سود ۴۸۰ گرم باعانت حرارت سولفات و طرطیر را حل کرده و بعد محلول سود را افزایند و بعد از آن اب مقطر اضافه نمایند که محصول ۱۰۰۰ گرم گردد

در هشتاد و دوم در قهوه و بعضی عوامل مشابه آن

در این فصل ذکر میکنیم قهوه و چای و کولا و کافئین و تئین و گوارانین و مانند و اتوکربکافئین و محصولات هر یك از آنها

قهوه بن (قهوه) کافه ال **کوفیا** عبارت است از ثمر درخت کوچکی از طایفه **روبیاسه** و این درخت که همیشه سبز است و از یك تا پنج متر ارتفاع دارد از محصولات بومی یمن میباشد و در کوهستان این مملکت بخودی خود روئیده و بمعدن یاد عمل میاید و بعد این درخت را از انجا بسایر ممالک حاره از قبیل هند و جزایر انتیل و برزیل و سنت و منك وغیره برده و زراعت میکنند و بعضی مصنفین فرنگ این درخت را از محصولات بومی عربستان مینویسند و صاحب مخزن الادویه در سبب انتشار قهوه چنین میگوید شیخ ابوالحسن شاذلی رحمه الله که در کوهستان یمن صومعه داشت و مریدان او بسبب کثرت شب بیداری در ریاضات کسل و مانده میشدند اتفاقاً وقتی بعضی از آنها از آن خوردند رفع کسل و ماندگی ایشان شد و این بدیگران گفتند ایشان نیز خوردند و نفع یافتند بر شیخ خود گفتند او حکم نمود که در اب جوش داده ازان بیاشامند پس چون این میوه را در اب جوش داده اب ازرا می اشامیدند باعث رفع کلال و ملال ایشان میشد پس رفته رفته شهرت تمام یافت و تجار در کل بلاد بردند و منتشر ساختند

بر حقیقه ثمر این درخت که عبارت از قهوه بود حبه است سرخ و بحجم گیلاس کوچك و دارای دو وجوف که در هر یك از آنها دانه موجود است و این دانه از یك طرف مسطح و در وسط دارای شیار طولی و از طرف دیگر محدب و یکی از دانشمندان موسوم به **پاین** قهوه را تجزیه کرده و مواد ذیل را در ان یافته است سلولوز ۳۴ اب ۱۲ مواد دسم ۱۰ تا ۱۳ گلوکوز و دکسترین و اسید نباتی غیر معین ۵٫۵ الگومین و کازئین (گلوتین) ۱۰ کلوروژنات پتاس و کافئین ۳٫۵ تا ۵ ماده ازته ۳ کافئین آزاد ۰٫۸ دهن اصلی متبخر ۰٫۰۰۱ اسانس معطر ۰٫۰۰۲ مواد معدنی ۶٫۹۷ جملتان ۱۰۰

در بیان تاثیر فیزیولوژی و تراپوتیکی قهوه

چای

مصنفین فرنگ قهوه را در عداد ادویه محرک و عوامل موقظ و منبه بشمار می‌آورند و بر طبیب لازم است که آثار فزیولوژی آنرا بداند عمده اثری که از آن ظاهر میشود و اثر تراپوتیکش منوط بهمین اثر است عبارت است از این که موجب تیقظ دماغ میگردد بدون آنکه مانند مواد الکلی تولید حرارتی در آن نماید و در اشخاصی که فی الجمله عصبانی مزاج باشند یک نوع حالت احتداد و وضع تشنجی و حالت خلجانی در قلب حاصل میکند مشابه با اثر تحریکی که از عوامل ضد تشنج ظاهر میگردد و در سلسله عصبانی بیشتر و در سلسله خونین کمتر اثر مینماید و در نبض و حرارت عمومی بدن اثری نمیکند و اگر گاهی موجب سرعت نبض شود در ازدیاد حرارت بدن بهیچوجه موثر نخواهد بود و تا بحال دیده نشده که در آلات دوران تحریک نماید و موجب جای موقتی گردد ولی تحریک عصبانی آن همه روزه مشهود میباشد

یکی از آثاری که از شرب قهوه در اشخاص عصبانی مشاهده میشود بروز حالت خلجان و قلقی است در قسمت فوق معده مشابه به خلجان و قلقی که در اشخاص مبتلا به عوارض نفسانی مشاهده میگردد و هم چنین است بروز ارتعاش در اطراف و در عمر کنار اعصاب اثر مخصوصی مینماید و آنرا متیقظ کرده و هوش را زیاد میکند و بر اعمال متفکره و متخیله می افزاید و حواس را قوت داده و اعمال آنها را زیاد مینماید و هم چنین موجب بی خوابی میشود و آثار مذکوره در اشخاص عصبانی که معتاد بشرب قهوه نباشند بیشتر مشهود میگردند و نیز بر ترشح بول می افزاید در صورتیکه بی نمک خواهند بود و عموم آثار مذکوره بخصوص حالت گرفتگی و خلجان قلب در غیر معتادین بشرب قهوه ظاهر میگردند و در معتادین فقط قوای دماغی را فی الجمله زیاد میکند و با آنها را محفوظ میدارد

قهوه در امعاء نیز اثر کرده و تقلصات آنها را اغلب تحریک نموده و موجب تخلیه میگردد و از همین جهة است که اشخاص مبتلی به بواسیر از شرب آن غالبا کراهت دارند در صورتیکه قهوه را بمقدار کم بیاشامند با بر عمل تنفس می افزاید یا آنرا بحالت طبیعی نگاه میدارد ولی چون بمقدار زیاد آشامیده شود مدتی عمل تنفس را بطئی میکند و نیز عمل تجزیه و ترکیب آلات را بطئی مینماید و یکی از دانشمندان میگوید مقدار اوره را که یکی از فضول بدن است کم میکند و بر مقدار اسید کربونیک بخار شده می افزاید و دیگری از دانشمندان که تجارب زیادی در این باب نموده این انتقاص اوره را مسلم نمیدارد

علاوه بر آثار مذکوره قهوه در آلات توالد نیز اثر کرده و از قوت تناسلی کاسته و جمعی از دانشمندان این اثر را در قهوه ثابت کرده اند و در مشرق زمین نوعا قهوه را در کم کردن میل عقاربت استعمال مینمایند ولی چنانچه بعضی تصور کرده اند زنان را عقیم نمیسازد و عموما زنهای عصبانی که مستعد بعروض تشنجات اند کمتر تخم میگذارند تا زنانی که دارای این مزاج نیستند

بقول کلی قهوه یکی از بهترین محرکات است و عمل هضم را سهل میکند و فوق العاده مقاومت مینماید اعمال شاقه روح را و آنرا در دفع حبات ناشیه استعمال میکنند و در مسمومین تریاک و محصولات آن و سایر مخدرات استعمال قهوه شایع است تا مقابلی کند بحالت نوم و سباتی را که لازمه این سموم است و هم چنین در دفع گلیکوزوری البومینوری و کولرا و سیاه سرفه مفید است و در اختلالات معوی بخصوص در اختناق روده بعضی از دانشمندان فواید چندی از استعمال آن ذکر کرده اند

چای یا شای قسم عبارت است از برگ درخت تِئا سینانسیس که درخت کوچکی است

درخت چای

از محصولات بومی چین و ژاپون و دیگر چین درخت چای بو نو درخت که در ممالک ما میباشد و این درخت که از طایفه **تئا سه** است از ۵ تا ۱ متر ارتفاع دارد و برگهای آن کلفت و همیشه سبز است گلهای آن سفید و بی گلبرگ دارای پره های متعدد نیست و هر گلی با پنج برگ و با برگهای زیادی دارد و الات تذکیر خیلی متعدد و در تحت مبیض مندرج شده اند و میوه این درخت عبارت از کپسولی است صلب و قشری و تقریبا خشبی و محتوی یک یا دو حبه

در چین و ژاپون برگهای جوان درخت چای را سالی دو دفعه می چینند و آنها را مدت نیم دقیقه در آب جوش فرو برده و بعد روی صفحه های آهنین بسرعت میخشکانند و لوله میکنند و انوقت این برگهای لوله کرده را با بعضی گلهای معطر بخصوص گل **اولئا فراگرانس** و گل **کاملیا سازانکوا** مخلوط کرده در صندوقهامی ریزند تا مدتی بمانند و نوعا چای بر دو قسم است چای سبز و چای سیاه (چای متعارفی) و چای سبز چهار قسم دارد چای هیزون و چای مروارید و چای باروطی و چای چولان و چای سیاه بر دو قسم است چای سوچونک و چای پکو و چای سبز خیلی زیادتر از چای سیاه تحریک میکند و تا چندی قبل دانشمندان فرنگ از خواص ترا پوتیکی چای چندان اطلاعی نداشته و مطبوخ انرا مانند مشروبات گوارا می پنداشتند تا آنکه یکی از دانشمندان ثابت کرد وجود مقدار زیادی مواد تنتد در چای که در بدن انسانی مانند مواد کثیر الغذا اثر می کند و دیگری ماده از چای استخراج کرد که با کافئین ایزومر است وانرا **تئین** نام نهاد و این ماده اگرچه در همه اقسام چای موجود است ولی در چای هیزون بیشتر از سایر اقسام میباشد و در ۱۰۰ اجزء ۴/۶۰ دارد و چای پکو که از همه کمتر دارد در ۱۰۰ اجزء ۲/۷۰ دارد و امروز چای را یکی از عوامل محرکه بسیار قوی میدانند و مخصوصا در تحریک اعمال هضم بسیار استعمال میکنند و مقدار شربتش ۲ گرم است مطبوخ در یک فنجان بزرگ آب جوش

در بیان محصوت لا متدالیه قهوه و چای

قهوه بو داده (برشته) معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند قهوه اعلا مقداد منظور در استوانه آهنی التی برشته کردن قهوه داخل کنند و در روی آتش زغال بیک حرارت منظم و بطئی بچرخانند و در خارج آتش گاه گاهی آن استوانه را بقوت حرکت دهند تا دانه های قهوه بخوبی مخلوط گشته و دنباله های انها جدا گردد و بر این عمل مداومت کنند تا دانه های قهوه بخوبی برشته شده و رنگ اسمری که فی الجمله رنگین باشد حاصل نمایند انوقت انها را در هوای آزاد بگسترانند تا سرد شوند و بعد غربال کنند و باین طریق از ۱۰۰ اجزء قهوه بو نداده از ۸ تا ۹۰ جزء قهوه بو داده حاصل میگردد

پوسیون قهوه معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند قهوه بو داده ۱۰ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مدت ده دقیقه در ظرف در داری و مقداری آب جوش دم کنند که ۱۰۰ گرم مصفای آن باشد و بعد صاف کرده شربت را بیفزایند

این پوسیون مانند محرکات در دماغ اثر مینماید و طوری در بدن هیجان میکند که شخص موقتا محتاج باستعمال غذا نمیشود و استعدادی به بدن میدهد که میتواند اعمال نفسانی و جسمانی را بخوبی اجرا نماید حرارت الان را کم کرده

واعمال

کولا

واعمال دوران و تنفس را بطئی میسازد و از آن در هنگام کبودی کولرا و حمله های حمیات ردی و اختناق و خنق قلبی
و توقف الدم در حمی و تسمم بواسطه سموم مخدره بخصوص اکسید دو کربون استعمال مینمایند و بنا بر این پیاله پیاله بفاصله های
زیاد یا کم نزدیک باید آشامید

تیزن قهوه معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند قهوه بو داده آسیا کرده ٢٠ گرم آب جوش
١٠٠٠ گرم مدت نیم ساعت دم کرده صاف نمایند و مانند پوسیون مذکور استعمال کنند و **تیزن قهوه و
کنکینا** را باین طریق میسازند که در تیزن مذکور ٤ گرم عصاره کنکینای خاکستری حل میکنند

ایضاً تیزن قهوه بگیرند قهوه برشته آسیا کرده ٥٠ تا ١٠٠ گرم آب جوش ٥٠٠ گرم مدت ربع ساعت دم کنند
و آب جوش را در قهوه دانی بروی قهوه بریزند و ٥٠ گرم شربت ساده افزایند و چون ٥٠ گرم کنیاک بر محصول
اضافه کنند مانند محرکات معرق اثر خواهد کرد و در تسمم تریاک نیز مستعمل است

پوسیون دافع حمی بگیرند قهوه بو داده ٥٠ گرم در ٥٠٠ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده ٥٠ گرم آب
لیمو بیفزایند و در حالتیکه گرم باشد ناشتا بیاشامند

مشروب ضد مخدر معمول وان مونس بگیرند خل خمر ٥٠ گرم قهوه بو داده ٢٠ گرم
بجوشانند و صاف کرده ١٠٠ گرم قند افزایند و در مسمومیتی که از افراط در استعمال تریاک و محصولات آن عارض میشوند
در ربع ساعت دو قاشق کوچک در حالتیکه نیم گرم باشد بیاشامند و این شرب را **سرکه قهوه سود
بور** نیز مینامند

مطبوخ قهوه بگیرند قهوه بو داده مسحوق ١٠ گرم آب جوش ٢٥٠ گرم دم کرده صاف نمایند

مطبوخ ضد کرم بگیرند قهوه ١٠ گرم دوده چوب ٥ گرم آب جوش ٢٠٠ گرم دم کرده صاف نمایند و ٥٠ گرم
شربت موس جزیره کورس بیفزایند

نقوع قهوه بگیرند قهوه بو نداده ٢٥ گرم آب ٣٠٠ گرم مدت ١٢ ساعت بخیسانند و صاف کنند و موافق
میل مریض مصفی را شیرین نمایند و با گیلاس کوچک در عرض روز متعدد دفعات بیاشامند

تیزن چای مطابق کدکس بگیرند چای ١٠ گرم آب جوش ١٠٠٠ گرم دم کرده صاف نمایند این تیزن
در خواص تحریک مشابه تیزن قهوه است

تیزن الکلی چای معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند چای هیزون ٥ گرم
مدت ١٠ دقیقه در مقدار کافی آب جوش دم کنند که مصفی ٥٠٠ گرم باشد و ٥٠ گرم شربت ساده افزایند اگر خواسته
باشند ٥٠ گرم الکل ٩٠ درجه اضافه نمایند و این تیزن را که محرک است و در هنگام کبودی کولرا مستعمل نیم گرم با گیلاس
کوچک متعدد دفعات بنوشند

کولا نباتی است بومی افریقا و از طایفه **مالواسه** و در طب تخم آنرا که دارای کافئین و تئوبرومین و تنن
است مانند مقویات و در دفع اسهالهای مزمن استعمال میکنند و مقدار شربت از عصاره الکلی آن (١ دسی گرم) ٥
تا ١٠ گرم و از گرد بو داده نیز ٥ تا ١٠ گرم است بطور مطبوخ

مواد مانعة الجمع مواد مانعة الجمع کولا مانند الکلوئیدها و تنن است

حب کولا معمول هیکل بگیرند عصاره الکلی کولا ٥ گرم با مقدار کافی گرد کولا ١٠٠ حب سازند

وازه تا ۱۵ سب درعرض روز بنوشند

پوسیون کولا ایضاً معمول هکل بگیرند آب ۶۰ گرم تعفین کولا (۱ بده) ۱۰ گرم تعفین سیل ۲۰ سانتی گرم شربت ساده ۱۵ گرم مخلوط کرده درعرض روز بنوشند

شراب کولا بگیرند تخم تازه کولا ۶۰ تا ۱۰۰ گرم شراب سفید و شیرین ۱۰۰۰ گرم مدت ۱۵ روز بخیسانند و صاف کنند

کافئین و تئین و گوارانین عبارتند از مواد متبلوری که از قهوه و چای و پولینا سود بیلیس استخراج میشوند و این سه ماده در حقیقت ماده واحدی میباشند که از نباتات مختلف اخذ شده و اسامی مختلف بر آن اطلاق میگردد و کافئین را دو نفر از دانشمندان موسوم به **پلتیر و روبیکر** در سال ۱۲۴۰ هجری کشف نمودند و طریق ساختن آن موافق دستور العمل **ژانل** از قرار ذیل است

بگیرند قهوه بو نداده در سحوق مقدار منظور نموده مقدار کافی قهوه را در آلت دیلاسیمان داخل کرده و نیز بن را وی آن بریزند ماده مستخرجه را در حمام ماریه جمع گرفتن نموده تقطیر نمایند و تفاله را که دارای کافئین است در آب جوش حل کند و صاف نمایند و مصفی را تغلیظ کرده بگذارند متبلور شود و ماده متبلور عبارت است از کافئین که بشکل منشورهای سفید ابریشمی و طویل متبلور میگردد و بی بو میباشد و طعم آن تلخ و محلول در ۹۸ جزء آب و ۹۷ جزء الکل و ۱۹۴ جزء اتر است و در آب جوش بشدت محلول و در ۱۷۸ درجه حرارت ذوب میگردد و در ۳۸۴ درجه بدون فساد بخار میشود و تنتور محلولات کافئین را مانند رسوب سفیدی رد میکنند و کلورور پلاتین بطور رسوب زرد در رد مینماید و یکی از بزهای ضعیف محسوب میشود

کافئین را بمقدار ۲۵ سانتی گرم تا ۱ گرم بطور حب در عرض روز استعمال کنند مانند مقویات قلب و مدر را اثر مینماید و بدل دژیتال میباشد و ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم چون در مطبوخ قهوه حل کرده و متدرجاً بنوشند مانند عوامل ضد اسم اثر میکند و از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم که بطور حب استعمال نمایند و با شربت ساده مخلوط کرده بنوشند مسکن مخصوص صداع خواهد بود و چون ۵ جزء از آن در ۱۰۰ جزء آب حل کنند در روی اغشیه مخاط بمالند مثل کوکائین مانند مسکنات اثر میکند و در این خاصیت بدل کوکائین میباشد

گوبلر از والریانات کافئین تمجید مینماید و از ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم در دفع حمله های صداع موثر میداند و بالاخره والریانات کافئین را در دفع سیاه سرفه و هستری تجویز مینمایند

شربت کافئین معمول هوشارد بگیرند کافئین ۱۰ گرم بنزوات سود ۱۰ گرم شربت فرامبواز ۵۰۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند

شراب کافئین ایضاً معمول هوشارد بگیرند کافئین ۲ تا ۵ گرم بنزوات سود ۲ تا ۵ گرم شراب روشنان ۵۰۰ گرم حل کنند

سفوف کافئین معمول مصنف بگیرند کافئین ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم بنزوات سود ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم مخلوط کرده در دو بسته مساوی ببندند یک بسته را دو یکی شام و صبح یک قاشق سوپ خوری شربت ساده رنجته بلافاصله قبل از غذا بنوشند

زرق تحت جلدی کافئین معمول تانرت بگیرند کافئین بنزوات سود مکید

۵ گرم در مقداری آب مقطر حل کند که محصول ۱۰۰ سانتی متر مکعب گردد و **بومیت** از ۲۰ تا ۴۰ سانتی متر مکعب این محلول را در رفع حالات دبیمی در تحت جلد زرق مینماید

ماته (ئیلکس ماته) درخت کوچکی است از طایفه **ئیلیسینه** در فی الجمله شباهتی باد رخت سیب دارد و پوستان درخشنده و پرزدار میباشد و این درخت در سواحل محل تلاقی دو رودخانه **پاراگوه** با **اوروگوه** جنگلهائی موجود میسازد که باصطلاح اهالی آنجا **یربال** نامیده میشوند و از این جهة است که اهالی اسپانیول این درخت را **یربا** مینامند (**پاراگوه** و **اوروگوه** اسم دو رودخانه است در امریک جنوبی که با هم تلاقی کرده و رودخانه **پاراناه** را بوجود میآورند) و برگهای این درخت ساده و دارای دمبالهٔ کوتاه و بیضی مستطیل و بادمی و اطراف آن مضرس و درخشنده و گلهای آن سفید و خوشه و هر گلی دارای چهار برگ و چهار آلت تذکیر و بن گل نیز دارای چهار پره و مبیضه نیز مرکب از چهار قطعه است و میوه این درخت عبارت از حبه است بحجم فلفل و محتوی چهار هسته مخطط

ماته را که **چای پاراگوه** نیز مینامند به اسم مختلف نامیده میشود **کااکوئیس** که عبارت با عیم شکفت شده این درخت است و **کاامیری** عبارت است از برگهای پاک کرده و کوبیده و **کاا گازو** عبارت است از برگهای بو داده و نیم کوب کرده و نوعاً ساقه و برگ درخت ماته را می خشکانند بعد اسیا کرده و در کیسه های مربعی که باندازه بالش میباشند و از پوست گاو ساخته شده داخل کرده میفرستند این کیسه ها را چون در آفتاب بخشکانند وزن هر یک از ۷۰ تا ۱۰۰ کیلوگرام خواهد بود و یکی از دانشمندان از ماته محتوی در این کیسه ها مواد ذیل را استخراج نموده کافئین ۰/۸۵ ماده گلوتنی شکل و ماده ملون سبز ۳/۸۷ گلیکوزید مخصوص ۲/۲۸ سقز ۰/۶۳ املاح معدنی ۳/۹۲ اسید ملیک قندی جمعاً ۱۰۰

در بیان اثر فیزیولوژی و بواسطه ماته و طرز استعمال آن

اهالی امریک جنوبی نوعاً در استعمال ماته بجای غوری صراحی از کدوی غلیانی استعمال مینمایند و یک طرف این صراحی را سوراخ میکنند و ابتدا قدری قند و پوست نارنج از سوراخ داخل صراحی کرده و بعد از ۲۰ تا ۴۰ گرم برگ و ساقه های نیم کوب ماته و بعد آب جوش داخل مینمایند و می گذارند دم کشد و در وقت آشامیدن لوله فلزی را که نوک آن مانند حباب است و دارای سوراخهای چندی میباشد در آن سوراخ داخل میکنند و انزاحی میکنند سوراخهای حباب مانع میشوند از اینکه تفاله رد و ادویه ها داخل شود و فقط مایع مصفی مکیده و اغنیای این مملکت بعوض صراحی مذکور ظرف نقره استعمال مینمایند که بیضی شکل است و بر روی سه پایه ای قرار میدهند در نزد اغنیا ابتدا یک نفر بو کرده قدری از آن میمکد که اگر غلیظ باشد قدری آب داغ بیفزایند و دمکرده این نقوع سبز اسمر اللون است و شبیه برنگ و بوی مطبوخ چای و چندان طعمی ندارد و همینکه شخص قدری از آن آشامید احساس بوی معطری در منخرین مؤخر مینماید و از بعضی جهات میتوان ماته را تشبیه به تنباکو نمود که در دفعه اول که شخص میآشامد اختلالات چندی در عمل هضم مشاهده میکند و کم کم که حالت تحمل در بدن نیز قرار شد مانند تنباکو بطوری عادت میشود که ترک آن موجب زحمت است و دیگر

موارد اختلال هضم نمیشود سهل است که بواسطه شربان عمل تحلیه اضمان میگردد چنانچه در معتادین به تنباکو مشاهده میگردد و از بعضی جهات دیگر اثرات شبیه بچای و قهوه است و مانند آنها فی الجمله تحریکی در دماغ میکند و مانند چای و قهوه و کوکا شخص پس از شربان میتواند مدت چندی نخورد بدون آنکه احساس جوع نماید و اذیتی داشته باشد بهر حهت اهالی اسپانیول و امریک مرکزی نقوع ماتر را مانند محرکات استعمال مینمایند

مطبوخ ماتر (چای پاراگوه) بگیرند ماته نیم کوب کرده ۲۵ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم دم کرده صاف نمایند این مطبوخ مانند مطبوخ چای و کوکا تحریک میکند

اِتوکزیکافئین جسمی است غیر محلول در آب و در الکل و اتر بمقدار کم محلول و از عوامل دافع نور الرئیه و مدر بول و مخدر است و مقدار شربتان از ۵ تا ۲۵ سانتی گرم و در زرق تحت جلدی نیز استعمال میشود

زرق تحت جلدی معمول بومت بگیرند اتوکزیکافئین ۵ سانتی گرم سالیسیلات سود ۱ گرم آب مقطر مقداری کافی محلولی سازند که ۱۰ سانتی متر مکعب باشد و هر سانتی متر مکعبی ۵ سانتی گرم اتوکزیکافئین دارد

پوسیون معمول بومت بگیرند اتوکزیکافئین سالیسیلات سود مکرر ۲۵ سانتی گرم کلورید ات کوکائین ۱ سانتی گرم شربت پرسیاوشان ۲۰ گرم عرق تیلول ۱۰۰ گرم پوسیون سازند

حرف ک

دهشتاد و یکم کاسنی و پیسانلیت و مخصوصات آنها

کاسنی ع **هندبا** ل **شیکوره** ل **شیکوریوم** نباتی است بومی و از طایفه **سیناتره** و از جنس **شیکوراسه** و بر دو قسم است کاسنی بری ل **شیکوریوم آنتیبوس** و کاسنی بستانی ل **شیکوریوم آندیویا** و اگرچه هر دو قسم در طب استعمال میشوند ولی قسم بری را بیشتر استعمال مینمایند و برگهای این قسم را مانند سالاد میخورند و نیز مطبوخ آنها را مانند عوامل مقوی و مشهی استعمال میکنند و در یشه آن را خشک کرده و بو داده و آسیا نموده بجای قهوه بکار میبرند و باسم قهوه کاسنی نامیده میشود و این ریشه که تلخ و مصفی دم و ملین است مطبوخ ۱۰ گرم از آن در ۱۰۰۰ گرم آب استعمال مینمایند و نیز عصیر غنی مصفای برگ کاسنی بری در طب مستعمل است و کاسنی بستانی را مانند غذا استعمال میکنند و در یش **کاپوسن** نیز یک قسم از کاسنی بستانی است که در پناه روشنائی زراعت میکنند و آنرا مانند سالاد میخورند (کاپوسن اسم یک طایفه از کشیشها میباشد) و همچنین **اِسکارُول** قسمی از کاسنی بستانی است

پیسانلیت ع **بقلة الیهود** ل **تراکزاکوم (لِئونتودُن)** نباتی است از طایفه **سیناتره** و از جنس **شیکوراسه** و شبیه به کاسنی و صاحب مخزن باسم هندبای بری ذکر کرده و برگ این نبات چون دارای تضریسهای عمیقی است شبیه بدندان شیر یونانیان آنرا **لِئونتودون** که مشتق از دو لفظ است یکی **لِئون** یعنی شیر دیگری **اودونتوس** یعنی دندان نامیده اند و نیز آنرا **تراکزاکوم** مینامند مشتق از **تاراسو** که کنایه از تلیین است و در مردم فرنگ ریشه و برگهای نورسته

این نبات را مانند سالاد میخورند و در طب آنرا مانند عوامل مقوی و مدر و مشتهی استعمال میکنند و بخصوص در دفع یرقان و انسدادات مجاری صفرا معمول دانشمندان فرنگ است و عصیر برگ پیسانلیت را بمقدار ۵۰ تا ۱۲۰ گرم استعمال مینمایند و جوشانده ۳۰ گرم برگ تازه را در ۱۰۰۰ گرم آب بطور تیزن معمول میدارند و یکی از دانشمندان ماده تلخی از آن استخراج کرده و **تراکزاسین** نام نهاده

تیزن برگ کاسنی مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای پاریس
بگیرند برگ کاسنی ۱۵ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در تقویت معده پیاله بپیاله بیاشامند

تیزن ریشه کاسنی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ریشه کاسنی ۳۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در تقویت معده پیاله بپیاله بیاشامند

عصاره برگ کاسنی مطابق کدکس بگیرند برگ خشک کاسنی ۱ آب مقطر جوش ۴ برگها را نیم کوب کنند و مدت ۱۲ ساعت در ۴ جزء آب دم کرده و بافشار صاف کنند و تفاله را در باقی مانده آب دم کرده صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند و مقدار شربت این عصاره در تقویت معده از ۱ تا ۱۰ گرم است

شربت مرکب کاسنی این شربت را باسم شربت مرکب ریوند در ریوند ذکر نمودیم

عصاره برگ پیسانلیت مطابق کدکس این عصاره را مانند عصاره برگ کاسنی میسازند و مانند آن در تقویت معده از ۱ تا ۱۰ گرم استعمال میشود

دودهٔ دوم درهشتان — کافور و محصولات آن

پ ع **کافور** ت **کامفر** آ **کامفور** ای **کافورا** (لفظ کافور گویا از زبان **سانسکری** اخذ شده باشد چه در این زبان **کافورا** و **کاپورا** مرد و میگویند) عبارت از جسمی است سفید شفاف و متبلور و بوی آن خیلی تند و نافذ و طعمش حاد و معطر و سبکتر از آب و در مجاورت هوای آزاد فرار است و در ۱۷۵ درجه حرارت ذوب میگردد و در آب کمی محلول و در الکل و اتر و ادهان دسم و ادهان فرار بخوبی محلول و موافق تجربه یکی از دانشمندان مرکب است از ۷۹/۲۸ کربون و ۱۰/۱۳ هیدروژن و ۱۰/۵۹ اکسیژن

بقول کلی کافور عبارت از دهن فرار متحجری است که در عده زیادی از نباتات وجود دارد از قبیل صعتر بری و دارچینی و خولنجان و زرنباد و زنجبیل و هیل و سایر نباتات طایفه اموصه و مخصوصا نباتات طایفه لبیه از قبیل خاشا و لوندر و اکلیل الجبل و غیره دارای دهن فراری میباشند که مقدار زیادی کافور دارد (رجوع شود بادرنجبویه) و نیز دهن فراری که از طایفه سینانتره اخذ میشود دارای بوئی است شبیه ببوی کافور اگرچه کافوری که از این دهن فرار اخذ کرده اند مغایر کافور اصلی که در تجارت متداول است نیست برخلاف کافوری که از سایر نباتات سابق الذکر اخذ میکنند مغایر با کافور اصلی است و در اصطلاح علمای کیمیا کافور عبارت از محصول متحجری است خنثی و فرار که شعاع پولاریزاسیون را بطور مختلف منکسر میکند موافق آنکه بحالت تبلور باشد و یا بحالت میعان

بهترین کافور را از درخت **لوروس کامفورا** اخذ میکنند و این درخت از طایفه **لورینه**

و قسمی از غار است و درخت قشنگی است شبیه به درخت تبلول و در ممالک شرقی آسیا بخصوص در چین و ژاپون
عمل میآید و اهالی **سوماترا** کافور را **بورنو** مینامند و در این ممالک آنرا باین طریق اخذ مینمایند که ساقه و شاخ
و ریشه های درخت مذکور را قطعه قطعه کرده و در دیگ آهنی با آب مخلوط نموده سرپوش سفالی که محتوی کاه
برنج بوده بر دهان دیگ منطبق میکنند و می جوشانند کافور متصاعد شده و به سوفالها ملصوق میگردد و بعد
این کافور را جمع مینمایند و یا آنکه قطعات مذکوره را در آب جوشانیده و با کچه بهم میزنند کافور به کچه میچسبد
کافور را در تجارت از ژاپون و چین هر دو میآورند و قسم اول که اعلاتر است محتوی در پیپهائی است که وزن
هر یک از ۹ تا ۱۰ کیلوگرام است و این پیپها را از کاغذ ترمه میپوشانند و قسم دوم که پست تر است محتوی در جعبه های
مربعی است محاط از کاغذ سبز رنگی شبیه به قند و ورقهای چای که مانند آنها جوف این جعبه ها را از ورقه قلع و یا حلبی
و یا سرب پوشانده اند و وزن هر یک از آنها از ۶۰ تا ۷۰ کیلوگرم است
کافوری که در تجارت متداول است اگرچه موسوم است به کافور خالص ولی در استعمالات طبیه باید آنرا تصفیه
نمود و این عمل تصفیه تا یک مدتی در مملکت هولاند مونوپول بود و این اوقات در مملکت فرانسه نیز تصفیه مینمایند
باین طریق که کافور خالص را با آهک مخلوط کرده و در ظروفی که تن آن مس باشد داخل نموده در حمام شن تصعید میکنند
و باید در ظرف داخلی که مخصوص این کار است تقطیر مینمایند از کافور ژاپونی از ۱ تا ۲ و از کافور چینی ۵ تا ۶ صدم
وزن آن در عمل تصفیه کاسته میشود

در بیان اثر فیزیولوژیکی و اثر تراپوتیکی کافور

مصنفین یونان عالم بخواص کافور نبودند و حکمای اسلام بخصوص **شیخ الرئیس** ابتدائی بخواص آن برده
و آنها را نوشت و این دانشمند بزرگوار کافور را از عوامل مبرد قوی میداند و متأخرین از دانشمندان فرنگ در
خواص آن اختلاف دارند بعضی مسکن و مخدر و برخلاف در عداد عوامل محرک قوی آنرا ذکر میکنند و هر یک بر مدعای
خود دلایل و تجاربی اقامه مینمایند و بعضی دیگر بدون تعمق و تفکر میخواهند ما بین این دو عقیده متضاد جمع
کنند و **تروسو** که از محققین علمای تراپوتیک است آثار حاصل از کافور را تجربه کرده و سه طریق مختلف
در آثار آن بیان مینماید که ما خلاصه بیانات این مصنف بزرگ را ذکر میکنیم تا مطالعه کنندگان این کتاب مستطاب به حقیقت
آثار آن پی برده باشند

همه ادویه دارای اثر فیزیولوژی مرکب و مختلطی میباشند که از ملاقات بدوی آنها با سطوح مرتبطه مانند جلد
و غشاء محاط تغییرات آلی موضعی و هر گاه عمومی حاصل گشته و بعد جذب میشوند و اختلالات ثانوی چند
حاصل مینمایند که ارتباط دارند با طبیعت مخصوص هر یک از ادویه و معتقدی که آنها را استعمال کرده اند تدریجی
قابلیت اجتماع آنها دیدن و گویا اختلاف اقوال مصنفین بواسطه آنست که این سه طریق اثر را ملتفت نبوده
و فقط تجارب خود را در یکی از آنها بکار برده و ما بقی را از نظر دقت دور انداخته اند و هم چنین کافور در بدن
سالم دارای این سه طریقه اثر است که با هم اختلاف دارند و اول اثری که از آن یعنی از التصاق ملاقات او با سطوح بدن
انساج حاصل میشود اثری است محدود و تقریباً کیمیائی و مانند محرکات دیگر آنکه بر خورد کرده اثر میکند

اثر فیزیولوژی و تراپوتیکی کافور

وانتساج انرا باطل میسازد وعلامات ذیل را بترتیب ظاهر مینماید ابتدا موجب حدت وحکه در محل شده و
انمحل را سرخ میکند و بعد موجب تخریش وهیجان شدیدی میشود وچون التصاق انرا امتداد دهند موجب ورم
وتقرح میگردد واثار مذکوره در صورتی حاصل میشوند که یك قطعه درشت کافور را با نسج مخاطی ویا جلد بی
بشره مجاور کنند واگر محلول ویا ممتزج در ماده دیگری بود ویا جلد دارای بشره باشد این اثار حاصل نخواهند شد
وازاین جهت است که دفعه کافور در تقرح ضعفی ردی الطبیعه موجب تغییر سطح انها شده وجوانه تازه با نما داده
ودانه های لحمی که مخصوص بحصول سکاتریس اند تولید مینماید وباید دانست که هرگاه کافور را بشکل قطعات
حجیم بخورند موجب تورم اغشیه داخل واضمحلال انتساج انها شده یا اصلا جذب نمیشود ویا بمقدار کم جذب میگردد
ودر اینصورت هرگز موجب حدوث عوارض ثانوی که منتج از عبور ان در مجاری دوران باشند نمیگردد وعلاوه
بر اثر تخریش موضعی که ذکر کردیم کافور دارای عمل تبرید واثر تسکین مخصوصی در موضع نیز میباشد که چون
محلول انرا بروی جلد منطبق کنند احساس برودتی در ان محل میشود وازاین جهت است که همه روزه محلول کافور را
در جراحی استعمال میکنند

روسو در شخص خودش در حالت تندرستی سه دفعه کافور را استعمال کرده واثر فیزیولوژی انرا معاینه
مشاهده نموده است در دفعه اول که یك دسی گرم کافور را در دوا گرم شربت صمغ حل کرده اشامید نبض در صورتیکه
در هر ثانیه ۷۲ قرعه میزد پس از ده دقیقه از شرب کافور قدری بطی شده و ۶۶ قرعه ضربان نمود ودر وقت
معده احساس برودت وفی الجمله حدتی نمود شبیه بحالتی که از گذاشتن قرص نعناع در دهان حاصل میشود
وپس از بیست دقیقه ضربان نبض به شصت قرعه رسید واحساس معدی شبیه شد باحساس جوع وتا یك ساعت پس از
شرب کافور حالت برودت معدی دوام نمود ونیز در عموم بدن احساس برودت میکرد وسه ساعت بعد نبض
وسایر حالات بحال اول که کافور را استعمال نکرده بود برگشت

در دفعه دوم که یك گرم کافور اشامیده بود باندازه ازدیاد کافور درجه عوارض مذکوره شدیدتر بود ودر دفعه
سیوم ۲ گرم کافور اشامیده وعوارض مذکوره ذیل را احساس نمود بلا فاصله پس از دخول کافور در معده احساس
برودتی نمود که گویا در همه تنوره بدن نفوذ کرد ودر حوالی بطن بیشتر احساس میشد وچنان حس میکرد که گویا قطعه
یخی خورده است یعنی پس از احساس برودت حرارتی در این الات حس میکرد وپس از نیم ساعت نبض که ۷۲ قرعه ضربان
میکرد نزول کرده بشصت قرعه رسیده فی الجمله ضعف وافتادگی احساس مینمود وحالت برودت دائمی حاصل
کرد ودر مجرای هضمی قبل از احساس برودت حالت حدت وسوزندگی احساس میشد وحالت برودت که ابتدا
پیدا کرده بود بخوبی محسوس بود وعدم میل بمقاربت نیز در این وقت اشکار بود وضربان نبض در شصت قرعه
متوقف شد وبواسطه راه رفتن حالت برودت وخوشی زایل میشد ودو ساعت بعد از خوردن کافور حالت
برودت مجرای هضمی مبدل شده بیك حالت سوزش خفیف وتحمل پذیری وسه ساعت بعد همان حالتی که قبل از شرب
کافور داشت رجعت کرد وقوه شاهیه خوب بود وعدم میل بمقاربت باقی نماند ودر همه این امتحانات مدت کمی
پس از شرب کافور بوی ان بواسطه تنفس استشمام میشد ولی در عرق وبول بهیچوجه اثری از ان نبود

موافق اعتقاد بعضی از مصنفین کافور در رحم تحریك کرده وموجب سقط جنین میگردد ولهذا اهالی مشرق انرا
در اسقاط جنین استعمال میکنند ویکی از دانشمندان زنی بستنی را حکایت میکند که جهة اسقاط جنین ۲۰ گرم کافور

درس هشتاد و دوم

در یک گیلاس عرق کنهش حل کرده آشامید و در دفعه چهارم مرد

از امتحانات مذکوره ثابت میشود که در صورتیکه کافور را بمقدار معتدل در شخص سالم استعمال کنند موجب بروز علامات تسکین و تبرید میگردد ولی اگر بمقدار زیادتر استعمال شود هر آینه موجب حصول حذارت و فقدان حس خواهد شد و بسیاری از دانشمندان امتحانات زیادی نیز در این باب نموده که ذکر آنها تطویل بلاطائل است سیم همین اثری که از کافور در ابدان سالم حاصل میشود عبارت است از عمل تحریکیان که بخصوصه در سلسله خون موجب تحریک شدیدی میگردد و در اثبات این مسئله باید متذکر شویم که از دخول کافور در سلسله هضمی اثر مختلطی حاصل میگردد یعنی ابتدا احساس حدتی میشود که حدت و داغی در نقاطی که کافور با آنها برخورد کرده و با آن احساس مرکب میگردد یک حالت برودتی که در اول موضعی است و بعد بسرعت منتشر و پراکنده میشود و در این وقت دو اثر ظاهر میگردد و سبب بروز اولین اثر آنست که کافور در التصاق بموضع مانند محرقات عمل کیمیائی مینماید و دومین اثر ظاهر میشود در تحت یک سبب فیزیکی که تقریباً مسلم است و عبارت از آنست که ماده معطر و عامل کافور بسرعت بخار شده و در حین تبخیر جذب میکند حرارت را نه فقط از سطوحی که با آنها برخورد کرده بلکه از سطوح مجاور نا یک وسعت زیادی نیز جذب حرارت مینماید چنانچه در نطول اثر و همراه دهان فراز نیز همین اثر مشاهده میگردد که در محل نطول شده تولید برودت شدیدی میکند و این حالت عبارت از اول هنگامی است تا اثر فیزیولوژی کافور در صورتیکه در داخل استعمال شود و پس از چند زمانی از ظهور این اثر یک سلسله دیگری از آثار ظاهر میشود که از جهتی کامل اختلاف و از جهتی کمال مشابهت را با آن دارد و عبارت است از حالت سحبی و تسکینی که هرگاه خیلی شدید است و از جذب کافور نتیجه شده و بطئ بودن نبض ظاهر میگردد

عمل دوران بطئی شده و خمیازه و دهن دره و قلق عارض قلبی گشته و دوار و تهوع و عرقهای سرد بروز مینماید و عروض این علامات که مقدمه ظهور اعمای خفیف و فلج حسی سلسله عصبانی میباشد نیز از اثر بسیاری از ادویه و سموم مخدره ظاهر میشود و بعد از بروز علامات مذکوره یک سلسله حقیقی از آثار ظاهر میگردد که از همه جهت متضاد با علامات مذکوره است و با آنها مقابلی میکند و عبارت است از ظهور حالت تحریک حمائی و این حالت که در بسیاری از مواقع ظاهر شده بلاشبهه عبارت از قوتی است که طبیعت بکار میبرد در مدافعه با اثر تسکین و غلبه بر آن چرا که ظهور این اثر اغلب اوقات بعد از ظهور عمل تسکین است یعنی در وقتیکه فرض میکنیم کافور جذب شده باشد و نیز بروز این حمای موقتی که موجب احداث تحریک و هیجان عرقی میشود عموماً ظاهر میگردد بواسطه عرقهائی که بوی کافور تندی از آنها منتشر و پراکنده است و نیز اگر بدادوده حیوانات کافور را زرق کنند بد واعلامات تحریک حمائی ظاهر گشته بدون آنکه عوارض تسکین بروز و آنها مقدم باشند و این مسئله مسلم است هر وقت مسکنات سلسله عصبانی را استعمال کنند حالت تعامل از طبیعت صادر میگردد مثل حرارت و حمرتی که پس از استعمال برودت ظاهر میشود مصنف میگوید در اشخاصی که معتاد اند بر کشیدن تریاک هم روزه مشاهده میشود که ابتدا عوارض تسکین سلسله عصبانی ظاهر گشته و بعد تحریک حمائی و حالت تعامل بروز میکند علاوه بر عوارض مذکور چون کافور را بمقدار زیادتر استعمال کنند موجب بروز اثر سمی میگردد مشابه با اثری که از سموم مخدره حاد ظاهر میشود و از این جهت است که

اورفیلا او را از جنس همین سموم بشمار آورده

بقول کلی که کافور را چون در داخل استعمال کنند موجب بروز عوارض ذیل میگردد اولاً در موضع تحریک میکند

ثانیاً مورث علامات تسکین میشود ثالثاً تعامل خانی بروز مینماید و چون بمقدار زیاد مثلاً از ۵ تا ۱۰ گرم استعمال نمایند آثار سمی بروز نموده و حالت سستی و بیحسی عارض میشود که منجر به عروض سنکوپ و عرقهای سرد و فقدان حواس گشته و بالاخره مرگ عارض میگردد

در داخل کافور را در دفع عوارض عصبانی که با امراض وبائی و حمیات شودی مرکب میشوند استعمال میکنند و هم چنین در دفع حمله های جماعی که نتیجه این امراض باشند استعمال کافور سودمند است و نیز در دفع نورالژی و بعضی از اختلالات تشنجی و در دفع ساتیریازیس و نمفومانیا از استعمال کافور تمجید کرده اند و در دفع سوزاکی که با عروض اوجاع همراه بود نیز سودمند است

در خارج کافور را در دفع اوجاع روماتیسمی و نقرسی و عصبانی استعمال مینمایند و استعمال موضعی آن موجب عدم انتشار و سرایت جمره جراحی و فسخ بیمارستانی میشود و ذرور آن یا روی شمع منفط مانع اثر مشئوم در دادیح در جهاز توالد و بول میگردد و کافور یکی از عوامل انتی سپتیک بسیار متداول است و در اضمحلال و تخریب حیوانات نقیعه قوی الاثر و مانع از تعفن مایعاتی که دارای این حیوانات اند

مواد مانعة الجمع جمع ما بین سقزها و صموغ سقزی و مشک با کافور نباید نمود و نوعاً کافور عده زیادی از مواد را نرم میکند

در بیان محصولات متداوله کافور

گرد کافور مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کافور مقدار منظور با غانت سوهان نرم کنند و از مو بیز موئی نمره ۱ بیرون نمایند و از ۱۰۰ اجزء کافور ۹۰ جزء گرد حاصل میشود

گرد کافور را مانند عوامل محرک و ضد تشنج استعمال میکنند و مسکن مخصوص جهاز توالد و بول است و مقدار شربتان از ۲ دسی گرم تا ۲ گرم که بطور پوسیون و یا حب استعمال نمایند و در خارج گرد کافور را در رفاده شانکر نرم و شانکر فاژدنیک بکار میبرند که روزی یک دفعه ذرور کرده و هم چنین در دفع جمره جراحی مستعمل است

آب کافوری مطابق کدکس بگیرند گرد کافور ۲ آب مقطر ۱۰۰۰ در صراحی مخلوط کنند و بگذارند بماند و در وقت لزوم صاف نمایند این محصول را مایع پوسیونهای دافع تشنج و دافع نعوظ قرار میدهند و ۱۰۰۰ اجزء این محصول زیادتر از ۰٫۷۵ کافور ندارد

آب کافوری گازدار (منجر) بگیرند آب منجر ۱۰۰۰ گرم گرد کافور ۵ دسی گرم کافور را در بطری که دارای سیفون باشد داخل نموده و آب گازدار پر کنند و این محصول را که دافع تشنج و دافع قی است پیاله بپیاله بیاشامند

امولسیون مسکن بگیرند امولسیون قندی ۹۰ گرم کافور ۵ دسی گرم شربت سولفات مورفین ۲۰ گرم کافور را با ربع زرده تخم مرغ مخلوط کرده و امولسیون و شربت را بیفزایند و در هنگام و دمی ابلد هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون کافوری ضد تشنج بگیرند کتیبا کالنزا با ۱۰ گرم زداوند و کتیرنی ۵ گرم در ۲۰۰ گرم آب

بجوشانند و صاف نموده بیفزایند شربت تلو ۶۰ گرم و بعد ۱ گرم کافور را با زرده تخم مرغ مخلوط کرده بتوبیفزایند

و در هنگام تعفن اخلالات تیفوئیدی با قاشق کوچک مکرر بنوشند

حب کافوری بگیرند گل تند کافور مکرر ۳ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و هر سه یا چهار ساعت

فاصله یک حب بیاشامند

حب کافور معمول ریکورد بگیرند کافور تریاس مکرر ۲ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند

و در دفع نعوظ در اشخاص مبتلی بر سوزاک اداره تا ۴ حب در عرض روز بخصوص در شب بیاشامند

حب انتی سپتیک معمول کاپلر بگیرند مسحوق کافور مسحوق شوره مسحوق صمغ عربی

مکرر ۱ گرم مخلوط کرده با مقدار کافی شربت ساده چهار دسی گرمی سازند و روزی سه تا چهار حب در دفع

اخلالات غانغرانایه استعمال نمایند

حب انتی سپتیک معمول وپوئیترن بگیرند مسحوق کافور ۱۳ دسی گرم مسحوق

مشک ۶ دسی گرم عصاره تریاک ۱ دسی گرم با مقدار کافی شربت ساده شش حب سازند و در فسخ بیماستانها

در عرض روز تدریج بنوشند

حب شارل بلی بگیرند کافور ۳ دسی گرم عصاره بنج ۲ دسی گرم مخلوط کرده دو حب سازند

از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بیاشامند

حب ضد تشنج معمول دوبواس بگیرند عصاره کنکینا ۳ گرم کات هندی کافور مکرر

۴ گرم انغوزه ۱۳ دسی گرم عصاره میوه عرعر مقدار کافی مخلوط کرده حبهای ۵۰ سانتی گرمی سازند و در

دفع صرع و هیستری روزی سه حب بنوشند

حب ضد تشنج معمول بوشان بگیرند مسحوق زداوند و بزهنی ۴ گرم کافور انغوزه

مکرر ۵ دسی گرم عصاره مائی تریاک ۵ سانتی گرم رب اقطی مقدار کافی مطابق معمول ۴۲ حب سازند و هر

شش ساعت فاصله از ۲ تا ۴ حب در دفع دوار و هیستری و سایر امراض عصبانی بیاشامند

حب ضد تشنج بگیرند مسحوق جند بید ستر ۵ گرم مسحوق کافور ۱ گرم عصاره تریاک ۵ سانتی گرم

رب اقطی مقدار کافی ۱۲ حب سازند و هر شش ساعت فاصله دو حب بنوشند

حب دافع سوء طمث معمول پیژو بگیرند تریاک خالص ۵ سانتی گرم کافور ۵ دسی گرم

مخلوط کرده دو حب سازند و یک حب صبح میل کنند

حب قاطع حمی معمول تیسوت بگیرند مسحوق زداوند و بزهنی ۱ گرم کافور ۲ گرم مخلوط

کرده و با مقدار کافی گلقند ۱۰ حب سازند و در دفع حمیات روزانه در ۲۴ ساعت بیاشامند

الکل کافوری (تعفین غلیظ کافور) مطابق کدکس بگیرند کافور ۱

الکل ۹۰ درجه ۹ حل کرده صاف نمایند از ۱۰۰ اجزاء مواد مستعمله ۹۰ جزء محصول بدست می آید و این تعفین

محرک و انتی سپتیک و محلل است و در غسولات ۱ تا ۱۰ مقابل در نش آب می افزایند و در این صورت مقدار

زیادی از کافور رد میشود و در بیمارستانهای لشکری این تعفین را جهت بیمارستانهای سفری میسازند

تعفین ضعیف کافور (عرق کافور) ایضاً مطابق کدکس بگیرند

کافوریا

محصولات کافور

کافور ۱ الکل ۹۰ درجه ۳۹ حل کرده صاف نمایند و از ۱۰۰ اجزاء مواد مستعمله ۹۷٫۵ جزء محصول حاصل میشود این تعفین نیز محرک و انتی سپتیک و محلل است و بسیار استعمال میشود و در غسولات با آب مخلوط مینمایند و مقدار زیادی کافور نیز درد میشود

الکل اشباع شده از کافور مطابق انجمن دواسازی بوردو بگیرند کافور الکل ۹۰ درجه ممکن یک جزء حل کنند و حفظ نمایند و استعمال این محصول بجای کافور در پوسیونها اسباب سهولت عمل است و در شمع منفذ کفایت میکند که یک گرم این محصول را بروی شمع بریزند الکل بخار شده و کافور بشکل غبار بسیار نرمی بروی شمع باقی میماند

تعفین اتری کافور مطابق کدکس بگیرند کافور ۱۱ اتر مصفی ۲۰ الکل ۹۰ درجه ۳۰ حل کنند این تعفین محرک و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۲ گرم است بطور پوسیون و نیز حقنه و استنشاق آن مستعمل است

الکل زعفرانی کافور (الکسیر کافوری هارتمان) معمول گیبور بگیرند کافور ۵ الکل ۹۰ درجه ۳۵ زعفران ۱ مدت چهار روز بخیسانند و صاف کنند و یکی از دانشمندان موسوم به هارتز این الکسیر را مطابق نسخه ذیل میسازد بگیرند جوهر کافور (کافور ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۲) ۲۳ الکل زعفران ۱ مخلوط کنند این الکسیر محرک و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ گرم است بطور پوسیون و نیز با مقداری آب که طبیعت ستوده العمل میدهد مخلوط کرده بطور نطول و غسول استعمال مینمایند

زیت کافوری بگیرند کافور مصفی ۵ روغن زیتون ۴۵ مخلوط کرده صلایه کنند تا حل شود و این زیت را مانند محللات تمریخ مینمایند و نیز تمریخ آن در ذابله مستعمل است

زیت بابونه کافوری بگیرند کافور ۱ زیت بابونه ۹ حل کنند و مانند مسکنات و محللات تمریخ نمایند

زیت کافوری تریاک دار معمول استاد مصنف میرزا رضا بگیرند کافور تریاک مکی ۱ روغن زیتون ۱۲ کافور و تریاک را مخلوط کرده صلایه کنند و کم کم روغن را بیفزایند و در وجع مفاصل و کبد تمریخ نمایند

سرکه کافوری بگیرند کافور ۲۵ اسید استیک متبلور ۲ سرکه سفید ۹۵۰ کافور را باعانت اسید استیک نرم کنند و کم کم سرکه را افزوده صلایه نمایند و محصول را در صراحی در بسته حفظ کنند و نطول این سرکه بطور خالص و یا مخلوط با آب مستعمل است

تمریخ کافوری مطابق دواسازی انگلستان بگیرند کافور ۹ اسانس لوند ۳ آمانیاک ۱۳ الکل ۳۵ مخلوط کنند

غرغره کافوری بگیرند گرد کافور ۵ گرم در هاون چینی با نصف زرده تخم مرغ و ۴۰ گرم شربت ساده صلایه کنند و کم کم ۵۰۰ گرم آب و ۲۰ گرم اتر سولفوریک بیفزایند در درد حلق ردی الطبیعه غرغره نمایند

حقنه کافوری بگیرند کافور ۲ سانتی گرم تا ۱ گرم زرده تخم مرغ یک دانه مطبوخ خطمی ۵۰۰ گرم مطابق معمول حل کنند و در حمیات ضعفی و وجاع نورالژی و غیره حقنه نمایند

حقنه انتی سپتیک بگیرند کافور ۱ گرم کنکینای زرد زرد و ند مکی ۱ گرم آب صاف ۵۰۰ گرم مطابق

معمو

معمول عمل نمایند و در جبات شدیدی که مایل بجرو غانغرایا باشند حقنه نمایند

تمریخ دافع اثرلو و معمول گولفن بگیرند کافور ۶ گرم اسانس تربانتین ۶۰ گرم حل کنند و در محل سرمازدگی قبل از آنکه متقرح شود تمریخ نمایند

اتر کافوری دافع حمره اطفال معمول تروسو بگیرند اتر ۶۰ گرم کافور ۱۰ گرم حل کنند و قلم موئی را در محلول آلوده کرده بروی تمام اجزاء مبتلی بحمره نطول نمایند پس از ۲ یا ۳ ساعت فاصله مجددا نطول کنند یکی از دانشمندان موسوم به **بازن** از نطول قیروطی که یك درهم و دو نثر کافور باشد در دفع حمره اطفال تمجید مینماید

ذرور نشاسته کافوری بگیرند نشاسته ۲۰ گرم کافور ۲ تا ۱۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند در روی حمره متهیج و محل سرمازدگی ذرور نمایند

محصولات کافوری معمول راسپای آ کافور سوهان کرده این محصول را مانند انفیه در دفع زکام و صداع غام و صداع جبهه و خاجبی استنشاق کنند و نیز در روی جلد و ثقبه های مخاطی که در انجا یارانیها ممکن است موجب حصول بعضی سوانح گردند این محصول را ذرور نمایند

۲ **سیگارت کافوری** کافور را در قماسوده داخل کرده بر کشند و این عمل را مصنف مذکور در زکام و سیاه سرفه و سرفه های مبرم و اسم تجویز میکند و هم چنین مانند عوامل شهی و مقوی معده از این عمل تمجید مینماید زیرا که موجب تسکین مغص و تشنج معده میگردد و نیز در دفع موکه اطفال کوچك شیرخواره استعمال میکند

۳ **الکل کافوری** که در ۱۰۰۰ گرم الکل ۴۰ درجه ۶۰ گرم کافور حل میکنند و پارچه را در محلول آلوده کرده بروی قسمت قلبی جهة تعدیل ضربانات عصبانی و بروی شکم جهة تسکین اوجاع دوری منطبق میسازد

۴ **پوماد کافوری** که ۳ جزء پیه مذاب را در حمام ماریه ذوب کرده و یك جزء کافور مسحوق را بران محلوط نمایند و هم میزنند تا کافور حل گردد و **زیت کافوری** که عبارت است از ۹ جزء روغن زیتون و یك جزء کافور باشد هر این محصولات تسکین را باید اضافه نمود (و ردا ماناك را)

پوماد کافوری سالیسیلی معمول کرون بگیرند اسید سالیسیلیك ۱۰ گرم کافور ۵ گرم پیه مذاب ۴۵ گرم مخلوط کنند و در دفع وجع ورکی که منتج از اختلالات رحمی در اشخاص مبتلی به روماتیسم باشد تمریخ نمایند

پوماد کافوری معمول باستلر بگیرند کافور ۳۲ گرم پیه مذاب ۱۲۵ گرم تعفین حسن لبره گرم کافور را با تعفین مخلوط کرده و بعد پیه را بیفزایند

پوماد کافوری معمول کدکس بگیرند کافور مسحوق ۳ موم سفید ۱ پیه مذاب ۹ موم و پیه را در حمام ماریه ذوب کرده و بعد کافور را بیفزایند بهم زنند تا سرد شود و این پوماد که محرك و ضد روماتیسم است بطور تمریخ و دفاده استعمال میشود و بواسطه کافوریادی که دارد موجب تحریك جراحات میگردد و از عوامل انتی سپتیك میباشد

اسید کامفوریك این اسید را از اکسید کردن کافور با اسید ازوتیك بدست میآورند و بشکل تیغه های سفید کوچکی متشکل میباشد که طعم انها قدری ترش است و این جسم در ۱۰۰ جزء آب حل میگردد و در

محلول در الکل و اتر است و دارای بوی مخصوصی است که شباهتی ببوی کافور ندارد و یک وقتی از آن در دفع سیفیلیس
استعمال میکردند و اکنون غیر مستعمل است و بعضی از مصنفین از اثر آن در دفع عرقهای مسلولین تمجید میکنند
و اگرچه اثر آن دیر ظاهر میشود ولی پس از ظهور چند روزی باقی خواهد بود و نیز در دفع ورم مثانه از این اسید تمجید
میکنند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ گرم است که بطور سفوف و یا محلول در مایع الکلی و یا محتوی در کپسول طرف
عصر بنوشند و تا ۴ گرم هم میتوان استعمال کرد و نیز میتوان آنرا با تنن مرکب نمود

بحث سیوم در شناسائی کاکاو و سایر مواد دسمه نباتی

مواد دسمه نباتی که در دواسازی مستعمل اند عبارتند از مسکه کاکاو و روغن زیتون و روغن بادام و روغن بزرکتان
و روغن پسته و روغن کولزا و روغن خشخاش و روغن گردو و مواد دسمه حیوانی شامل میشوند موم و پیه گوسفند
و پیه خوک و مسکه و حرام مغز گاو و ستئین و لانولین را
نوعی دیگر از مواد دسمه دارای اثر ترابوتیکی مخصوصی میباشند و این اثر یا بواسطه ماده عاملی است محتوی در آنها
که طبیعت آن هنوز بخوبی شناخته نشده مانند روغن کرچک و روغن دندی و روغن جگر ماهی و یا بواسطه دهن
فراری است نیز محتوی در آنها مانند روغن غار و مسکه موسکاد
بقول کلی مواد دسمه را چون بمقدار زیاد بیاشامند یعنی بمقداری علاوه بر آنچه در اختلاط با عصیر معوی
وحصول حالت صابونی لازم است موجب ورود اسهال میگردند و چون بمقدار معتدل آشامیده شوند غذای
تنفسی میباشند و وقتی که وجود مواد دسمه در آلات بدن کم شود اکسیژنی که میباید با آنها مرکب شده و تولید حرارتی
را که در نگاهداری و محافظت حیوة لازم است بنماید محترق خواهد نمود مواد ازته بنا کننده انساج را و با این تحلیل اجزاء
مقدار اوره زیاد شده و از بدن خارج میگردد
نوعاً مواد دسمه نباتی در صورتیکه شیرین باشند از عوامل ضد ورم محسوب میشوند و موجب رخاوت انساج میگردند
و در داخل آنها را در دفع اورام بخصوص اورام ریه استعمال میکنند و چون بمقدار زیاد آشامیده شوند طبع را لینت
میدهند و در میان آنها باید ترجیح داد روغن بادام شیرین و روغن زیتون اعلا را و روغن گردو و روغن خشخاش و روغن
بزرکتان را نیز استعمال مینمایند ولی بیشتر آنها را در حقنه های ملین داخل میکنند و در اورام شدیده از قبیل حمره
فورنکل (دمامیل) و ورم گوش ترنج و زکام روغن بادام و روغن زیتون از جهة آنکه انساج را رخو میکنند بسیار
مستعمل است و در هنگام پوست دادن اسکارلتین تمریخ آنها مانع از حصول بعضی سوانح میگردد و پیه گوسفند
و پیه خوک و پیه خرس و پیه روباه وغیره نیز همین اثر را دارند
در اینجا بیان میکنیم دسومات نباتی و موادی که از آنها حاصل میشوند و دسومات حیوانی را در حرف میم در کلمه
موم ذکر خواهیم نمود و نیز در اینجا بعضی نسخه های حقنه ملین را بیان میکنیم
کاکاو عبارت است از میوه درخت کاکاو و آن **تئوبرُما کاکاو** (**تئوبرُما** مشتق از کلمه یونانی
است یکی **تئوس** یعنی خدا و دیگری **برُوما** یعنی غذا) و این درخت که از طایفه **تبیزیاسه** است از
محصولات امریک و بومی جزایر انتیل میباشد و ارتفاع آن از ۱۰ تا ۱۲ متر و میوه در ... شکل خیار و دارای

درس هشتاد و سوم

جوفی است ممتلی از پولپی زرد رنگ و قدری ترش مزه و در این پولپ تقریباً سی عدد هسته بادامی شکل بطور متفرق قرار گرفته و این هسته‌ها عبارتند از **کاکائو** که **باقلای مکزیک** نیز نامیده میشوند و هر یک از این هسته‌ها دارای قشری میباشند نازک و نیم شفاف و اسمراللون و می پوشانند مغزی را که همین رنگ را دارد و این مغز دارای بوئی است ضعیف و طعمی فی الجمله تلخ

و یکی از دانشمندان در تجزیه کاکائو مواد ذیل را یافته ماده دسم (مسکه) ۴۵ تا ۴۹ نشاسته ۱۴ تا ۱۸ گلوکوز ۰٫۳۴ قندی شکر ۰٫۲۶ سلولوز ۵٫۸ ماده ملونه ۳٫۵ تا ۵ ماده البومینی شکل ۱۳ تا ۱۸ تئوبرومین ۱٫۲ تا ۱٫۵ آب ۵٫۶ تا ۶٫۳

در بعضی ممالک همینکه دانه‌های کاکائو را بیرون آوردند میگذارند خشک شوند و در بعضی ممالک دیگر آنها را یک مدتی در زیر خاک دفن میکنند و در این صورت کاکائوی خاکی نامیده میشود

اقسام کاکائوی خاکی عبارتند از کاکائوی کاراکاسی منسوب بشهر کاراکاس که از سایر اقسام پر رنگ‌تر و با قیمت‌تر است و کاکائوی ترینیته منسوب بجزیره ترینیته از جزایر آنتیل که از قسم مذکور کوچکتر و در قیمت پست‌تر است و معروفترین اقسام کاکائوی غیر خاکی اول کاکائوی سنت دومنگ است که کاکائوی جزایر نیز نامیده میشود و بعد کاکائوی پارا

بادام کاکائو را در ساختن شوکولا بکار می برند و یکی از دانشمندان الکلوئید قابل تبلوری از کاکائو استخراج نموده موسوم به **تئوبرومین**

مسکه (کره) کاکائو مطابق کدکس بگیرند کاکائوی غیر خاکی مقدار منظور با دست پاک کرده کمی برشته کنند و بعد مقشر نموده پوستها را بدقت بگیرند و هاون را گرم کرده مغزها را در آن ریخته بکوبند یک دهم آب گرم افزوده نیز بکوبند تا مبدل بخمیر شود و بعد این خمیر را در کیسه کرباسی که چشمه‌های آن گشاد بود داخل نموده در میان دو قطعه آهنین مشبک گذاشته بفشرند تا مسکه خارج گردد و قطعه‌های آهنین را قبل از عمل در آب جوش فرو برند تا گرم باشند و مسکه را که باین طور اخذ کرده اند در حمام ماریه ذوب کنند و بگذارند به آرامی سرد شود و صاف روی آنرا برداشته رسوب را دور ریزند و مجدداً این مسکه را در حمام ماریه باغانت کاغذ صاف نمایند و مصفی را در صراحیهای کوچک ریخته و آنها را پر کرده و در آنها را محکم به بندند یا بشکل قرص در قالب ریزند و روی قرصها را از ورق قلع بپوشانند و میتوان مسکه کاکائو را مانند پیه مذاب حسن اثر کرد تا بخوبی محفوظ بماند

تمریخ مسکه کاکائو در دفع شقاقهای جلدی مستعمل است و با آن شیافهای مقعدی و مهبلی میسازند و ماده دسم بسیاری از پومادهای طبی و غیره میباشد

شیاف مسکه کاکائو بگیرند مسکه کاکائو ۱۰ گرم با حرارت ملایمی ذوب کنند و با کاغذ شش قالب مخروط مستطیل سازند و همینکه مسکه مذاب نیم جامد شده در قالبهای مذکور در ریزند و در فصل تابستان جهت آنکه شیافها قوامی داشته باشند میتوان یک دهم وزن مسکه موم سفید اضافه کرد و هرگاه طبیب حکم دهد در شیاف عصاره داخل کنند که قابل سحق نباشد باید آن عصاره را ابتدا در مقداری آب حل نمایند که بقوام شربت غلیظ گردد و بعد آنرا با مسکه مخلوط کرده و بعد در قالب ریزند

بادام را در درس انوزن بیان کرده ایم و در این جا فقط روغن بادام شیرین را ذکر میکنیم و در آخر این درس نسخه‌هائی

متداول بادام

متداول بادام را بیان خواهیم نمود

روغن بادام شیرین مطابق کدکس بگیرند مغز بادام شیرین مقدار منظور مغزها را در کیسه کرباسی ریخته و بقوت مالش دهند تا غباری که بروی آنها نشسته زایل شود و بعد آنها را پاک نموده اسیا کنند محصول را بقوت فشار دهند تا روغن خارج گردد و این روغن را با کاغذ صاف نمایند و روغن بادام تلخ را نیز بهمین طریق میگیرند روغن بادام شیرین بمقدار زیادی از ترکیبات دواسازی داخل میشود و گاه بطور پوسیون و بالعوق استعمال میگردد

اراشید نباتی است از طایفه **لگومینوز** و بومی مشرق زمین و میوه آن دارای ۱ و ۲ تا ۳ دانه سرخ رنگی است موسوم به **پسته زمینی** و از آن روغن زیادی استخراج میکنند شبیه بروغن زیتون و تقریباً از ۱۰۰ اجزء پسته زمینی ۴۸ جزء روغن حاصل میشود و این روغن چون ارزان‌تر از روغن زیتون است در غالب داخانه‌ها بجای روغن زیتون استعمال میگردد و طعم آن به روغن فندق شبیه‌تر است اگر در ساختن آن دقت کرده باشند قابل شرب و گوارا میباشد

پسته زمینی را چون بمقدار زیاد بخورند در نزد اعراب از بهترین مقویات باه محسوب میشود

روغن گردو این روغن را مانند روغن بادام شیرین میسازند و از مواد غذائی میباشد و گاه انرا بطور حقنه تجویز میکنند و بعضی مرهمها را با آن میسازند

خشخاش ل **اوپلیت** عبارتست از تخم کوکنار و هیچوجه دارای خواص مخدر کوکنار نیست در شمال زنگستان خشخاش را زراعت میکنند و از آن روغنی استخراج مینمایند ماکول و موسوم به روغن **اولیوت** (**اوپلیت**) و روغن زیتون را بیشتر با این روغن تقلب میکنند و در طب روغن خشخاش را در بعضی مشمعها داخل مینمایند

فندق ع **بندق** ف **نوازیت** ثمر درخت کوچکی است از طایفه **کوپولیفر** و گل این درخت که بشکل سبل است در اخر زمستان قبل از دستن برگ ظاهر میشود و گلهای مذکر طویل و گلهای مونث کوچک و پوشیده شده‌اند از فلسهای چند

روغن فندق این روغن را مانند روغن بادام شیرین میسازند و از ۱۰۰ اجزء فندق ۶۰ جزء روغن حاصل میشود و روغن فندق را بجای روغن بادام شیرین استعمال میکنند و از مواد غذائی است

روغن زیتون ع **زیت** این روغن را از غلاف زیتون میگیرند (ر د درخت‌ها از درخت زیتون را) و از مواد غذائی است و در طب زیاد استعمال میشود و در مشمعها و مرهمها داخل میگردد و تمریخ ان متداول و شرب ۶۰ تا ۹۰ گرم ان مانند ملینات اثر میکند و در تسکین قولنج کبدی که بسبب حصات صفرا بود موثر است

روغن کولزا (کولزا قسمی از کلم است) از ۱۰۰ اجزء تخم کولزا ۳۰ جزء روغن اخذ میکنند که در سوزاندن و روشن کردن منازل معمول مردم فرنگ است و ثفالۀ ان غذای خوبی است حیوانات و غالباً روغن زیتون را با روغن کولزا تقلب میکنند

کتان ع **کتان** ف **لن** ل **لینوم** ی **لینون** نباتی است سنوی از طایفه [illegible] و تخم ان

دهستاسیون ذق

در طب مستعمل یکی **کتان متداولی آل لینوم اوزیتاتیسیموم** که تخم انرا عامه مردم میشناسند و موسوم است به **بزرکتان (بزرك)** و دیگری **کتان مسهل آل لینوم کاتارتیکوم** که گیاهی است بومی فرنگستان و شعری و برگ انرا در سابق مانند مسهلات استعمال میکردند

بزرکتان مرکب از مواد مذکوره در ذیل است روغن زیتی شکل ماده لعابی نشاسته گلوتن البومین سفیدزم ماده ملون ماده عصارهٔ صمغ و کمی قند و موافق تجربه یکی از دانشمندان در ۱۰۰ اجزء دارای ۳۰ جزء روغن است و ماده لعابی در سطح خارج دانه بزرك مانند پوست واقع شده که چون انرا بآب اندازند زیادی جذب نموده و منتفخ میگردد و یك طبقه ثخین مواجی حاصل میکند شبیه به طبقه که احاطه کرده است تخمهای وزغ را و تمام لعابی بهدانه و سایر دانه های لعابی همین حالت را دارد و بواسطه همین خاصیت است که بزرك را در دفع یبوست طبع استعمال میکنند باین طریق از ۱ تا ۴ گرم چون بزرك درسته را با قدری آب مخلوط کرده قبل از غذا بنوشند این دانه ها در امعا جذب رطوبت کرده و منتفخ شده موجب حصول لینت میگردند و خاکشی نیز دارای همین خاصیت است و نیز لعاب بزرك یکی از مشروبات مبرد نیکو است و در خارج لعاب بزرك را بطور غسول منطول و حقنه استعمال میکنند و ضماد بزرك از ضمادات ملین متداول میباشد

روغن بزرکتان مطابق کدکس این روغن را مانند روغن بادام شیرین میسازند و در ترکیب بعضی شمعها داخل میشود و چون انرا با مرداسنك بپزند بشدت منجمد میگردد و سوندهای قابل انعطاف را بان ترتیب میدهند

تیزن بزرك ایضاً مطابق کدکس بگیرند بزرك ۱۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و این تیزن غیر مطبوع و مورث سوء هضم میشود

نسخه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند بزرك درسته اصل السوس مکیده ۱۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده بگذارند سرد شود و صاف کرده مانند ملینات بنوشند

منطول بزرك معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند بزرك ۱۰ گرم مدت ربع ساعت در مقداری آب بجوشانند که مصفای ان ۱۰۰۰ گرم باشد و این منطول را بطور ملینات خارجی استعمال مینمایند

حقنه بزرك ایضاً معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند بزرك ۱۵ گرم مدت ربع ساعت در مقداری آب بجوشانند که مصفای ان ۵۰۰ گرم باشد و صاف کرده جهت تلیین حقنه نمایند و این حقنه بسیار مستعمل است

لعاب بزرك مطابق کدکس بگیرند بزرك ۱ اب گرم ۱۰ مدت ۶ ساعت بخیسانند و گاه گاه برهم زنند و با فشار صاف کنند و این لعاب را میتوان در گرم خانه در ۵۰ درجه خشکانید و یك جزء از لعاب خشك مساوی ۱۰ جزء لعاب تازه میباشد و **لعاب بهدانه** و **لعاب تخم پسیلیوم** را نیز بهمین طریق میسازند

ضماد آرد بزرك بگیرند آرد بزرك ۱ آب جوش ۴ مخلوط کنند این ضماد که ملین است مستعمل بیمارستانها است و حقیقه آنکه همیشه گرم و حاضر باشد در ظرفی ریخته در حمام ماریه حفظ میکنند و ضماد بزرك ۱۰۰

امروز عمومیت دارد دارای بعضی محذورات میباشد من جمله بسرعت انقلاب حاصل نموده و سبب از برای تعفن
مخصوص در بیمارستانها میشود و علاوه مورث تبور و بثورات اگزمائی میگردد

نسخه دیگر معمول کدکس بگیرند آرد بزرك مقدار منظور آب مقدار کافی آرد را در آب سرد داخل کنند بقسمی که مثل فرنی روان شود و بعد روی آتش گذاشته و حرارت دهند و بهم زنند تا دارای قوامی شایسته گردد در روی پارچه کشیده استعمال کنند و هرگاه خواسته باشند ماده عاملی مثلا ماده مخدری ضماد نمایند این ماده را نرم سائیده و بروی ضماد مذکور پاشیده در محل منظور منطبق نمایند و سایر ضمادات ملین مانند **ضماد خطمی** را نیز بهمین طریق باید ساخت

در بیان بعضی محصولات زیتی ملین

مقصود ما از زیت بقول کلی همان دهان نباتی مایع است از قبیل روغن زیتون و روغن بادام وغیره

ابزن سبوس معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سبوس ۲۰۰۰ گرم آب جوش مقدار کافی سبوس را مدت ربع ساعت در مقداری آب که جهه جوشانیدن آن لازم است بجوشانند و بعد در یك حمام آب گرم مخلوط کرده استعمال نمایند

ابزن ملین بگیرند اسپس ملین ۲۰۰۰ گرم بزرك ۲۵۰ گرم در ۵۰۰۰ گرم آب بجوشانند و بعد با فشار صاف کنند و در یك حمام آب گرم داخل نموده استعمال نمایند

لعوق سفید معمول کدکس بگیرند مغز بادام شیرین ۳۰ گرم مغز بادام تلخ ۲ گرم قند سفید ۳۰ گرم مسحوق کثیرا ۵ دسی گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم آب صاف ۱۲۰ گرم مغزها را مقشر کنند و بعد با ۳۰ گرم قند آب امولسیون سازند و کثیرا را با باقی مانده قند مخلوط کرده صلایه نمایند و با ۵ گرم امولسیون مذکور تدریجا مخلوط نموده لعاب غلیظی بسازند و بعد باقی مانده امولسیون و عرق بهار نارنج را بر محصول افزایند و این لعوق ملین و فی الجمله مسکن است در عرض روز با قاشق اش خوری مدرجا بیاشامند و باید ملتفت بود در این لعوق که دارای بادام تلخ است هرگز الکل داخل نکنند

عجین بادامی (عجین لعوقی) معمول ونیز بگیرند مغز بادام شیرین ۳۲ گرم مغز بادام تلخ ۴ گرم قند سفید ۳۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم مغزها را در آب گرم ریخته مقشر کنند در حالتیکه نم داشته باشند با قند مخلوط کرده بکوبند و عرق بهار نارنج را بیفزایند و بعد در روی سنگ صلایه محصول را صلایه کنند تا خمیر متحد الاجزائی بدست آید و ۵ گرم این عجین در ساختن لعوق کفایت میکند و چون مدت چندین ماه این عجین را میتوان در سرداب حفظ نمود بدون آنکه فاسد شود لهذا دواساز میتواند مقدار زیادی از آن را یك دفعه بسازد و حفظ کند

لعوق زیتی معمول کدکس بگیرند روغن بادام شیرین مسحوق صمغ عربی بهار نارنج مکرر ۱۰ گرم شربت صمغ ۳۰ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم صمغ را با ۳۰ گرم آب مخلوط کرده لعاب سازند و کم کم روغن بادام را افزوده صلایه کنند تا کاملا مخلوط شود و بعد سایر مایعات را بیفزایند و این لعوق که ملین و مخرج نفث و فی الجمله مسکن است با قاشق کوچك مدرجا بیاشامند

لعوق سبز مطابق کدکس بگیرند مغز تازه پسته ۱۴ دانه زعفران ۳۰ دسی گرم آب ۱۲۰ گرم شربت بنفشه ۳۰۰ گرم عرق بهارنارنج ۸ گرم روغن بادام شیرین ۱۵ گرم مسحوق صمغ عربی ۸ دسی گرم مطابق معمول لعوق سازند و این لعوق مانند لعوق سفید ملین و فی الجمله مسکن است و با قاشق اش خوری کوچک متدرجا بنوشند

لعوق زیتی سفید معمول دواسازی اسپانیول بگیرند مغز بادام شیرین قند سفید روغن بادام شیرین مکی ۱۴ گرم مغز بادام تلخ ۳ گرم کتیرا ۸ دسی گرم عرق بهارنارنج ۱۴ گرم آب ۱۱۵ گرم ابتدا مغزها را مقشر کرده و با آب و ۱۵ گرم قند امولسیون سازند و بعد کتیرا و باقیمانده قند و قدری امولسیون لعاب رقیق ساخته و روغن را متدرجا افزوده صلایه کنند تا محصول متحد الاجزائی حاصل شود و عرق بهار و مابقی امولسیون را کم کم بیفزایند و این لعوق ملین و نافع الصدر است و با قاشق شربخوری کوچک متدرجا بیاشامند

پوسیون زیتی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند پوسیون صمغی ۱۰۰ گرم روغن بادام شیرین ۳۰ گرم مخلوط کرده متدرجا بنوشند

لعوق صدری معمول بیمارستان هوتل دیو بگیرند اصل السوس ۵ گرم در ۲۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نمایند و مصفی را گرفته با ۱۴ دانه مغز بادام شیرین امولسیون ساخته و بعد ۱ گرم مسحوق کتیرا مخلوط کرده و ۳۰ گرم روغن بادام شیرین و ۱۵ گرم شربت دیاکود و ۱۵ گرم عرق بهارنارنج بیفزایند و متدرجا بنوشند

معجون زیتی معمول سانش بگیرند روغن بادام شیرین ۶۰ گرم شربت بنفشه شربت پرسیاوشان مکی ۳۰ گرم مخلوط کرده و با مقدار کافی نبات مسحوق معجون سازند و از این معجون که گوارا است و در دفع سرفه های نزله هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند

دوای صدری معمول دوک بگیرند مسکه کاکائو و شربت حلزون شربت بنفشه مسحوق قند مکی ۵۰ گرم مخلوط کنند در سرفه های خشک و مزمن اطفال گاه گاهی یک قاشق کوچک بنوشند

دوای صدری معمول رانل بگیرند مسکه کاکائو ۱۰۰ گرم روغن بادام شیرین ۶۰ گرم شربت شقایق ۶۰ گرم عرق بهارنارنج ۲۵ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در دبر و نشیت مزمن تدریج بنوشند

مارملاد معمول ترونشن بگیرند شیرخشت ناشکی ۶۰ گرم در هاون مرمری نرم کوفته و ۱۴۰ گرم شربت بنفشه کم کم بیفزایند و بعد ۶۰ گرم فلوس خیارشنبر پخته و ۶۴ گرم روغن بادام شیرین و ۵ گرم عرق بهارنارنج متدرجا بر محصول افزوده صلایه کنند تا بخوبی مخلوط گردد و این دوا که ملین است در تب و نشیت کهنه مستعمل که هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

ایضا معمول رانتی بگیرند کرمس معدنی ۲ دسی گرم شیرخشت ناشکی ۶۰ گرم مسکه کاکائو ۲۵ گرم روغن بادام شیرین فلوس خیارشنبر پخته مکی ۱۰۰ گرم شربت خطمی ۵۰ گرم عرق بهارنارنج ۱۰ گرم بطریقی که در فوق ذکر کردیم عمل نمایند و این دوا که مخرج نفث و ملین است در اختلالات نزله مزمن هر ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

ضماد ملین معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند آرد جو آرد بزرک مکی یک جزء آردها را در آب مخلوط کنند بنحوی که خمیر روانی بدست آید و بعد بر روی آن [illegible] بریزند و با ملعقه چوبی

به رستها قوامی که مخصوص ضماد است حاصل کند

عجین بادام بگیرند مسحوق بادام شیرین ۵۰۰ گرم آرد برنج ۱۰۰ گرم مسحوق ایرسا ۱۰۰ گرم مسحوق کاکائو ۲۰۰ گرم مسحوق صابون ۲۰ گرم اسانس گل سرخ مقدار کافی بدقت مخلوط نمایند

قیروطی کاکائو مستعمل در زینت معمول و آن مونس بگیرند موم سفید مسکه کاکائو مکید ۶۰ گرم روغن بادام شیرین ۵۰ گرم اسانس گل سرخ ۲۰ قطره مطابق معمول عمل کنند

ضماد مقیح بگیرند شلک پخته پیه مذاب آرد برنج مکید ۵۰ گرم مطابق معمول ضماد سازند

قیروطی وردی (پوماد جهة چرب کردن لبها) بگیرند روغن بادام شیرین ۱۰۰ گرم موم سفید ۵۰ گرم کابمن ۵ سانتی گرم عطر گل سرخ ۵ سانتی گرم مطابق معمول پوماد سازند

در هستاچها — کبابه و بعضی امثال آن

در این جزو ذکر میکنیم کبابه و ماتیکو و بوشو و محصولات آنها را

کبابه (فلفل دراز) ع کبابه ف **کوبب (پواوراکو)** آل **پیپرکوباتوم** عبارت است از میوه درختی کوچکی موسوم به **پیپرکوبیا** از طایفه **پیپراسه** و از جنس متفاوت و این درخت در ممالکی که در خط استوا واقع شده اند از قبیل مالابار و سوماترا عمل میاید و میوه آن بحجم فلفل معمولی و سبز رنگ و چین دار و نوعا دارای دم باریک است در داخل در جوف آن هسته است سفید و زیتی و این میوه دارای بوی معطر مخصوصی میباشد و طعم آن قدری تند و گرم و ترکیبا طبی آن مشابه فلفل سیاه و موافق تجزیه یکی از دانشمندان محتوی مواد ذیل است دهن فرار کوبیبن سقر بلسانی حاد و نرم ماده عصاره و **کوبیبن** ماده است خنثی و مشابه پیپرین و در ۱۲۰ درجه حرارت ذوب میگردد و دهن فرار حاصل میشود از تقطیر کبابه با آب و خاصیت ادرار کبابه را به سقر آن نسبت میدهند

یک قسم از کبابه است که از هندوستان متعلق به هولاندیها میاورند و یکی از دانشمندان این قسم را میوه **پیپر انیزاتوم** میداند و رنگ این قسم خاکستری و بوی آن کمی مطبوع و طعم آن گزنده و شبیه به طعم بسباسه و بسهولت کوبیده شده و نرم میگردد و رنگ کوبیده آن اسمر خاکستری و بوی آن شبیه به بوی تربانتین و بعضی دیگر از دانشمندان میگویند این قسم کبابه همان میوه پیپرکوبیا است که زیاد رسیده شده بهر جهة چون کبابه اصلی بیشتر محتوی مواد عامل است باید آنرا بر این قسم ترجیح داد

کبابه دارای همه خواص فلفل سیاه میباشد علاوه اثر مخصوصی در جهاز تولید و بول میکند و از این جهة است که در مداوای سوزاک بخصوص سوزاک حاد فواید زیادی از آن مشهود میگردد و نیز آنرا در دفع درد و انتفاخ بطن و سلس بول و احتلام استعمال مینمایند و در این اواخر تجربیات زیادی از کبابه در دفع دیفتری کرده و میکنند

گرد کبابه مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کبابه مقدار منظور غربال کرده و با دست اجزاء خارجه را جدا کنند و در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم

درس هشتاد و چهارم

کوفته از مو بین موئی نمره ۲ بیرون کشد واز ۱۰۰ جزء کبابه ۶ جزء گرد حاصل میشود و مقدار شربت این گرد ۱۵ گرم است که به قسمت کرده و هر قسمت را با قدری شربت قند مخلوط نموده در عرض شبانه روز بتدریج بنوشند

و **ژانل** در دفع سوزاك تا ۳۰ گرم گرد کبابه را بطور معجون و یا مخلوط با شربت قند استعمال مینماید

معجون کبابه معمول فورنیر بگیرند گرد کبابه ۶ تا ۸ گرم شربت قطران مقدار کافی مخلوط کرده ده یا ۱۲ قسمت نموده در عرض روز بتدریج بنوشند

عصاره زیت و سقری کبابه بگیرند کبابه نیم کوب کرده ۱۰۰۰ گرم اترسولفوریك ۲۰۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۲۰۰۰ گرم در التح پلاسیمان کبابه را ابتدا با اتر و بعد با الکل داخل نمایند و هر یك از این دو تعفین را جدا گانه باد قهائی که لازم است تقطیر کند و علاوه محصول الکلی را در حمام ماریه تبخیر نمایند و بعد محصول را مخلوط کند و حفظ نمایند و این عصاره در مقابل قوی تر از خود کبابه است و از ۱ تا ۴ گرم از آن در دفع خنازیر در عرض روز استعمال میکند و در همین بین از ۲ تا ۴ کپسول کپاهو می آشامانند و با شربت کپاهو تجویز مینمایند و از این عصاره نیز کپسول میسازند و در دفع سوزاك مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۳ گرم است که در ۳ یا ۴ دفعه در عرض روز بیاشامند

حقنه کبابه معمول ولپو بگیرند گرد کبابه ۲۰ گرم مطبوخ ریشه خطمی ۲۵۰ گرم مخلوط کند و در دفع سوزاك مجرای بول وقتی که در آشامیدن کبابه مجذوری باشد حقنه نمایند

معجون کپاهو و کبابه بگیرند کپاهو ۱۰۰ گرم گرد کبابه ۱۵۰ گرم کاشو ۱۵ گرم اسانس نعناع ۳ گرم مخلوط کند و مطابق دستور العمل **گرکس** این معجون را در مدت ۳ یا ۴ روز بیاشامید در هر روز ۳ دفعه و هر خوراك را در جوف معزبان گذارند تا موجب عدم کراهت مریض گردد

زرق کبابه بگیرند کبابه نیم کوب کرده ۳۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند

معجون کبابه و کاهو معمول کازناو بگیرند کپاهو ۱۰ گرم گرد کبابه ۱۲۰ گرم تعفین دنبل مقدار کافی مخلوط کند و روزی سه دفعه هر دفعه ۴ گرم بنوشند

معجون ضد سوزاك معمول مصنف بگیرند کاشو کربونات آهن سونیترات بیسموت مکی ۵ گرم عصاره راتانیا ۱۰ گرم گرد کبابه ۲۰ گرم با مقدار کافی بلسان کپاهو معجون سازند و در روزی سه دفعه هر دفعه بحجم یك فندق در کاغذ سیگار پیچیده ببلعند

عجین بلسانی معمول کلرك بگیرند کبابه ۶ گرم کپاهو ۲۰ گرم کاشو ۶ گرم گلقند مقدار کافی مخلوط کند تا مدت ده روز هر روز بحجم یك فندق صبح و یکی عصر در معزبان پیچیده بنوشند و ما بقی را ۱۰ قسمت کند و هر روزه از ۴ تا ۶ قسمت در عرض روز بیاشامند

عجین سوزاکی معمول دیدای بگیرند کپاهو ۱۲ گرم کبابه ۱۸ گرم حلب ۱۲ گرم کم کوت ۱۲۰ سانتی گرم شربت گل سرخ مقدار کافی عجین سازند و همه روزه از ۲ تا ۳ فندق در دو یا سه دفعه در عرض روز بنوشند و مداومت کند تا شفای کامل حاصل گردد

گل ارمنی سوزاکی معمول دان کورپوت بگیرند بلسان کپاهو مقدار منظور در حمام ماریه تبخیر نمایند تا غلیظ گردد و بعد در ۳۲ گرم این محصول ۲ گرم منیزی مکلس داخل نمایند و همینکه این محصول

تانوی غلظتی حاصل کرده ۱۰ گرم گرد کابه و ۱۰ گرم مسحوق گل ارمنی مخلوط کرده و حبهای ۶۰ دسی گرمی سازند و آنها
را در مسحوق گل ارمنی بغلطانند

پوسیون کابه معمول ترید و بگیرند گرد کابه ۱۲ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم شراب ملاگا آب
صاف مکن ۲۰ گرم مخلوط کنند و باید دقت نمایند که گرد کابه تازه باشد در دفع دیفتری و خناق هر ساعت فاصله
یک قاشق کوچک بنوشند

عجین کپاهو و کابه ایضاً معمول ترید و بگیرند کپاهو ۹ گرم گرد کابه ۶ گرم منزی مکلس
مقدار کافی مخلوط کرده و سی قسمت کنند و در دفع دیفتری و خناق از ۲۰ تا ۳۰ قسمت در ۲۴ ساعت بنوشند و
استعمال این عجین با پوسیون سابق الذکر منافاتی ندارد

ساکا دو و کابه معمول دلپش بگیرند عصاره زفت و سقزی کابه ۱ جزء قند ۹ جزء مخلوط کنند
و ۲۰ گرم این مخلوط را در قدری شیر داخل کرده در دفع خناق در عرض روز بیاشامند

اسانس غلیظ کابه بگیرند الکل ۵۶ درجه ۳ عصاره زفت و سقزی کابه ۱ حل کنند و مقدار شربت
این اسانس از ۵ تا ۱۵ گرم است

عصاره الکلی کابه معمول پوش این عصاره عبارت است از تعفین الکلی که در آلت دیپلاسمان
با گرد کابه و الکل ۵۵ درجه میسازند و مقدار الکل باید بقدری باشد که پس از انجام عمل وزن محصول مساوی
وزن کابه بود که استعمال کرده اند

شربت کابه معمول پوش بگیرند شربت ساده ۳۰۰ گرم عصاره الکلی کابه ۲۰۰ گرم مخلوط
کنند و الکل را تبخیر نمایند و شربت معمول **ترید و** که در دفع خناق استعمال میکنند عبارت است از ۱۲ جزء
گرد کابه و ۲۴۰ جزء شربت ساده و مقدار شربت آن ۱۲۰ گرم است

ماتیکو یا اسپفانسیا الونگاتا (پیپر انگوستیفولیوم) (پیپر الونگاتوم)
(ارتانته الونگاتا) نباتی است از طایفه **پیپراسه** و بومی مملکت **پرو** و در میان دانشمندان
فرنگ اول انگلیسیها کشف خواص آنرا کرده و سایرین از آنان اقتباس نمودند و در طب فقط برگ این نبات را استعمال
میکنند و این برگها که از ۹ تا ۱۵ سانتی متر طول و ۳ سانتی متر عرض دارند رمحی شکل و مضرس اند منتهی به نقطه
میشوند و رنگ سطح فوقانی آنها اسمر تیره و سطح تحتانی سبز باخته میباشد و بوئی فی الجمله شبیه ببوی نعناع از
آنها مشموم میگردد و بواسطه رگهائی که در این برگها دیده میشود سبب بر برگ در تبال میباشند و در تجارت
این برگها را در قوطی داخل کرده و بروی هم منضغط نموده می آورند و بواسطه تجزیه شیمیائی مواد ذیل را در آنها یافته اند
۱ مقدار زیادی هر فرد در آنها موجود است که رنگ آن سبز روشن پس از چند زمانی متبلور میگردد ۲ کلوروفیل
۳ مقداری سفر اسمر اللون که بعضی از خواص این برگها را بآن نسبت میدهند ۴ ماده موسوم به **ماتیکین**
که محلول در آب و الکل و غیر محلول در اتر است و طعم آن تلخ ۵ بعضی از دانشمندان علاوه بر مواد مذکوره وجود
اسید ارتانتیک و تن و بعضی املاح را در آنها ثابت کرده اند

برگ ماتیکو از ادویه ایست که در نود ساله اخیر شهرت زیادی دارد و اثر آن مانند قابضات و ادویه منبهی
استعمال مینمایند و دانشمندان فرنگ بشکل مطبوخ و عجین و حب و شربت و تعفین و غیره در دفع لوکوره و

اسهال مزمن و دوسنطاریا معمول میدارند

مطبوخ ماتیکو بگیرند برگ خورد کرده ماتیکو از ۱۵ تا ۲۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند
در روزی سه تا چهار پیاله چای خوری بنوشند و نیز مطبوخ ماتیکو را در استعمالات خارجی مانند غسول و زرق
وغیره استعمال مینمایند در این صورت مقدار برگ را از ۳۰ و ۴۰ تا ۵۰ گرم قرار میدهند

شربت ماتیکو معمول در دوولت بگیرند برگ نیم کوب کرده ماتیکو ۱۰۰ جزء آب
صاف ۱۰۰۰ جزء در اسباب تقطیر داخل کرده و تقطیر کنند تا ۱۰۰ جزء محصول بدست آید و تفاله که در دیگ تقطیر
باقی مانده است برداشته در صافی دیگر بفشرند و مصفی را با مقطر مخلوط نموده و ۷۰۰ جزء قند در آن حل کنند
و این شربت دارای همه مواد عامل ماتیکو اعم از ثابت و فرار میباشد و مقدار شربت آن از ۴۰ تا ۱۲۰ گرم است که در
تیزن مناسبی مخلوط کرده در دفع اسهال و دوسنطاریا بنوشند

عصارهٔ ماتیکو این عصاره را با غاشالت دپلاسمان با الکل ۶۰ درجه میسازند زیرا که مواد عامل
ماتیکو را بهتر حل میکند و تعفینی که در این عمل حاصل میشود در حمام ماریه تقطیر میکنند تا الکل آن گرفته شود و
محصول را مجدداً در حمام ماریه تغلیظ مینمایند و این عصاره سیاه و دارای بوی تند ماتیکو و طعم تلخ آن میباشد
و از این عصاره حبهائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ۲۰ سانتی گرم عصاره اند و مقدار شربت آنها از ۱۰ تا
۱۲ و زیادتر است در عرض روز

تعفین ماتیکو بگیرند برگ نیم کوب کرده ماتیکو ۱۰۰ الکل ۸۵ درجه ۶۰۰ مدت ده روز بخیسانند بعد با
فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این تعفین را با آب مخلوط کرده در ضماده جراحات و تغسیل آنها استعمال
میکنند

عرق ماتیکو بگیرند برگ نیم کوب کرده ماتیکو ۱۰۰ آب ۱۰۰۰ تقطیر کنند تا ۵۰۰ جزء مقطر بدست آید مقدار
شربت این عرق از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم است

پوماد ماتیکو بگیرند عصاره ماتیکو الکل ضعیف مکرر ۵ گرم پیه مذاب ۲۰ گرم مخلوط کرده پوماد سازند

بوشو (بوکو) دیوسما کرناتا نباتی است از طایفه **روتاسه** و از محصولات بومی
دماغه امید نیک و در طب برگ آنرا استعمال میکنند و این برگها دارای بوی و طعمی میباشند مشابه ببوی و
طعم زبان گنجشک و مردم این دماغه این برگها را در امراض مثانه و مجاری بول خیلی استعمال میکنند و مصنفین
فرنگ آنها را از عوامل مدر و محرک و مقوی معده و ضد تشنج محسوب مینمایند

عرق بوشو بگیرند برگ بوشو ۲۰۰ آب ۲۰۰۰ مدت دوازده ساعت بخیسانند و بعد تقطیر کرده ۱۰۰۰
جزء مقطر بردارند و این عرق خیلی معطر و تند است و دهن فرار دارد که قوت الاثر است تا بتوان جدا نمود

مطبوخ بوشو بگیرند برگ بوشو ۳۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم در ظرف در بسته مدت دو ساعت
دم کرده و صاف نمایند و از ۶۰ تا ۱۰۰ گرم این مطبوخ را در عرض روز بنوشند

الکسیر بوشو بگیرند برگ بوشو ۱۰۰ گرم الکل ۶۰ درجه ۳۰۰ گرم مدت ۱۰ روز بخیسانند و صاف کرده
۱۰۰ گرم قند در حالت برودت در مصفی حل کرده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند در دفع ورم غده و دفع ورم
مجرای بول هر روز صبح یک پیاله کوچک بیاشامند

شراب بوشو مطابق کدکس بگیرند برگ نیم کوب کرده بوشو ۳۰ شراب گرناش ۵۰۰ در ظرف دربسته مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و این شراب مقوی معده و محرک و مدر است و مقدار شربت از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

پنجم در شناختن کرئوزوت و بعضی عملیات ان

در این فصل ذکر میکنیم کرئوزوت و گایاکول و اسید پیکریک و روغن کاغذ را

کرئوزوت (کرئازوت) (این لفظ مشتق از دو کلمه یونانی است یکی **کراس** یعنی گوشت و دیگری **سکرو** یعنی من حفظ میکنم) عبارت است از یکی محصولات محترقه که **رشانباش** نام کشف نمود و مرکب از ۷۶٫۲ کربون و ۷٫۸ هیدروژن و ۱۶ اکسیژن و وزن مخصوص ان ۱٫۰۳۷ و یک نوع دهن فراری است که از قطران گرفته میشود و دارای بوی نامطبوعی است بی نهایت نافذ و شبیه به بوی دوده و دود دگ صورتیکه از سوختن چوب درخت الیکه سبز بود حاصل شده باشند و این دهن چون خالص باشد بی رنگ است و چون کهنه شود رنگ اسمر قرمز متمایزی حاصل مینماید و طعم ان تند و قابض و محرق است و یک جزء ان در ۸۰ جزء اب حل میگردد و در الکل واتر و بخصوص اسید استیک بسهولت محلول است و نیز بسهولت با امانیاک و پیه مذاب مخلوط میگردد و مواد سفیدی مگر کاوتچوک را کاملا حل میکند و بلافاصله البومین را منعقد مینماید و نوعا کرئوزوت مخلوطی است از گایاکول و کرئوزول و کریزیلول

طریق ساختن کرئوزوت مطابق دستور العمل کدکس قطران چوب را در قرع انبیق افلاطونی سفالی و یا اهنی که بزرگ باشد تقطیر کنند تا بخارات سفید رنگ متصاعد شوند و محصول مقطر دارای سه طبقه خواهد بود طبقه تحتانی را که دهنی و وزین است برداشته و با اب که دارای قدری اسید سولفوریک بود بشویند و مجددا تقطیر نمایند و اوائل عمل انچه تقطیر میشود دور بریزند و محصولات مقطر اواخر عمل را گرفته و با محلول پتاس کستیک که ۱٫۱۲ وزن ان بود مخلوط نموده و چندین دفعه بقوت بهم زنند و بگذارند چندی بماند محصول بدو طبقه تقسیم خواهد شد طبقه تحتانی را که عبارت از کرئوزوت و پتاس است برداشته و بگذارند در مجاورت هوا نیز چندی بماند تا رنگین شود و بعد پتاس این محصول را با اسید سولفوریک ابتدا اشباع کرده و تقطیر نمایند و این عمل را یعنی اختلاط کرئوزوت با پتاس و گذاشتن ان در مجاورت هوا و افزودن اسید سولفوریک ابدار و تقطیر را چندین دفعه مکرر کنند تا چون این محصول یعنی ترکیب کرئوزوت و پتاس را در مجاورت هوا گذارند دیگر رنگین نشود و در این وقت پتاس محتوی ان را با اسید فوسفوریک غلیظ اشباع نموده تقطیر نمایند و لازم است اول مقطری که بدست میاید و در مجاورت هوا نیز ممکن است رنگین شود دور بریزند و انچه در اخر عمل تقطیر حاصل میشود برداشته حفظ کنند عبارت خواهد بود از کرئوزوت خالص

در بیان شناختن بوی و قوای ترکیبی کرئوزوت

درهستاو ثدنیچه

کراوزوت خالص را چون با جلد مجاور کنند صورت حکه شدید و حرقت ضعیفی در ان میشود و اغشیه مخاط
را نیز مانند جلد متغیر میسازد و انها را مثل انکه در مجاورت نیترات نقره مشهود میگردد سفید مینماید و
بشره جدا گشته و در تحت ان غشاء متورم مشاهده میشود و اب کراوزوت در صورتیکه غلیظ بود مانند
حامضات ضعیف موجب تحریش جلد و غشاء مخاط هردو میگردد ولی اگر ضعیف و رقیق باشد صورت انقباض
میشود مشابه با انقباض حاصل از سرکه و سایر حامضات که چندان حدت نداشته باشند و از اثر این انقباض
حالت تعامل تحریشی و تورم ضعیفی نتیجه میشود و چون در داخل کراوزوت را استعمال کنند در حلق یک نوع
حالتی که تحمل ان بی نهایت دشوار است احساس میگردد و این حالت مشابهتی نیز با احساس حرارت و نیز با احساس
حکه دارد بلکه احساس تحمل ناپذیری است منتج از بوی این ماده و چون مقدار زیاد این ماده را بیاشامند ممکن
است موجب بروز اثاری شود مشابه ان اثاری که از سموم تحریش حاصل میشوند و علاوه بعضی اثار در خصارت در
سلسله عصبانی نیز مشاهده میگردد

کراوزوت را بعضی از مصنفین در تعداد عوامل قابض ذکر کرده اند و بعضی در تعداد عوامل محرک و بسیاری
از امراض از قبیل سرطان و جرب و اقسام نزف الدم و کاری عظام و خنازیر و سل و غیره را بیان نموده اند که بواسطه
کراوزوت مداوا گشته و برطرف شده اند و امروز انرا از عوامل معوض و قاتل طفیلیات میدانند و در تسکین اوجاع
اسنان موثر است و ۱۲ قطره از اکه در ۱۲۰ گرم گلیسرین مخلوط نمایند بارها زنها امیکشند و در مداوای سل این
اوقات شهرتی تامی دارد و در ربو و نشیت مزمن و ورم مزمن حلقوم و در زکام و نزله مشانه استعمال میگردد

شراب کراوزوت بگیرند کراوزوت قطران چوب ۱۳/۵ گرم تعفین جنطیانا ۲۰ گرم الکل ۲۵ گرم
شراب مالاگا بقدری که مجموع ۱۰۰۰ گرم شود از ۱ تا ۴ قاشق اش خوری کوچک در ۲۴ ساعت بنوشند و هر قاشق را
در یک پیاله شربت قند داخل نمایند

روغن جگر موروی کراوزوت دار بگیرند روغن جگر موروی ۱۰۰ گرم کراوزوت
قطران چوب از ۱ تا ۲ گرم مخلوط کنند و از ۱ تا ۲ قاشق اش خوری کوچک نیم ساعت قبل از هر غذا بنوشند

حب کراوزوت معمول بود بگیرند کراوزوت ۱ گرم با مقدار کافی مغز نان و یک لعابی ۴۰
حب سازند و از ۱ تا ۲ حب بعد از هر غذا در سارسین معده استعمال نمایند

شراب کراوزوت معمول بومیت بگیرند کراوزوت خالص ۶ گرم الکل ۵۰ گرم
شراب دانبول بقدری که مجموع ۱۰۰۰ گرم شود مخلوط کنند و روزی از ۲ تا ۴ قاشق کوچک بنوشند

شربت کراوزوت معمول ماپه بگیرند کراوزوت قطران چوب ۵ گرم الکل ۸۰ درجه
۱۲۵ گرم شربت شراب کنکینا ۲۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند

شراب کراوزوت معمول براوه بگیرند کراوزوت قطران چوب ۲۷/۵۰ گرم الکل شراب
۱۰۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۰۰ گرم شراب دانبول بقدری مجموع ۱۰۰۰ گرم شود مخلوط کنند و از ۱ تا ۴ قاشق کوچک
در عرض روز بنوشند و هر قاشق دارای ۵ سانتی گرم کراوزوت است

پرل کراوزوت (کراوزوت مرواریدی) معمول کلرتان
هر مرواریدی محتوی ۵ سانتی گرم کراوزوت محلول در اترمیباشد و مقدار شرب این مروارید ها از ۲ تا ۶ عدد

گایاکول

است در عرض روز

کپسول کراوزوت معمول لاسنیه بگیرند کراوزوت هتره ۵ سانتی گرم قطران خالص نوروژ ۵ میلی گرم بلسان تلو ۷ میلی گرم در یک کپسول داخل کنند و در نزله و نسبت مزمن و ورم مزمن حلقوم و زکام و نزله مثانه از ۴ تا ۱۲ کپسول که رسته با چهار دفعه در مدت شبانه روز بنوشند

آب کراوزوت بگیرند کراوزوت ۱ گرم آب ۹۰۰ گرم مخلوط کنند و قروح ردی الطبیعه را بشویند و یکی از دانشمندان پارچه را در این آب فرو برده و در جای تیفوسیه روی بدن منطبق مینماید و دیگری ۳۰ قطره کراوزوت را در ۱۲۰ گرم پوسپون صمغی مخلوط کرده در دفع حمای تیفوئید استعمال میکند

وازلین کراوزوت دار بگیرند وازلین ۳۰ گرم کراوزوت ۱ گرم مخلوط کرده مانند عوامل انتی سپتیک استعمال کنند

پماد کراوزوت معمول هیف بگیرند کراوزوت ۱۰ قطره اکسید دوی ۴ گرم پیه مذاب ۵ گرم مطابق معمول پماد سازند و در دفع پوشکو استعمال نمایند

پماد دافع حمره معمول لور بگیرند کراوزوت ۱۰ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم مخلوط کنند و هر دو ساعت فاصله بقدر مکفی بروی آلات معلوله نطول نمایند

زیت اذنی کراوزوت دار بگیرند الکوکلاتو مرکب بادرنجبویه ۱۰ گرم روغن بادام شیرین ۲۰ گرم زهره گاو ۴۰ گرم کراوزوت ۱ قطره مخلوط نموده چند قطره در گوش قطور کنند

کراوزوتال عبارت است از کربونات کراوزوت و جسمی است بقوام عسل و غیر محلول در آب و قابل اختلاط با اتر و الکل و محلول در زیتهای دسم و بی رنگ و دارای طعم سوزان کراوزوت نیست و بجای آن استعمال میشود و مقدار شربتش در اطفال از ۱ تا ۴ گرم و در جوانان از ۴ تا ۱۵ گرم و یک جزء آن را در ۱۰ جزء روغن جگر مورو مخلوط کرده از ۳ تا ۴ قاشق در عرض روز میآشامند

گایاکول عبارت است از ماده عامل کراوزوت و جسمی است متبلور و بی رنگ و در ۲۸/۵ درجه حرارت ذوب میشود و در ۲۰۵ درجه جوش میآید و در ۲۰ مقابل وزنش آب سرد حل میگردد و بشدت محلول در الکل و اتر و اسید استیک است و این جسم را در همان مواقعی که کراوزوت را استعمال میکنند و بهمان مقدار معمول میدارند و یکی از دانشمندان در دفع سل گایاکول را با ید و فودم مخلوط کرده بطور زرق تحت جلدی استعمال مینماید و شربا بیشتر اوقات محلول الکلی گایاکول (۱ در ۱۰۰) را از ۱ تا ۲ قاشق کوچک استعمال میکنند و نیز آن را با روغن جگر مورو مخلوط مینمایند

مخلوط معمول سالهی بگیرند گایاکول ۱ تا ۲ گرم الکل ۲۰ گرم آب ۱۸۰ گرم حل کرده در عرض روز بتدریج بنوشند

مخلوط معمول فراتزل بگیرند گایاکول ۱۳ گرم تعفین جنطیانا ۳۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۹۰ گرم با مقداری شراب مخلوط کنند که جملتان ۱۰۰۰ گرم شود و روزی دو تا سه دفعه هر دفعه یک قاشق آش خوری بنوشند

پماد ضد حمای توبرکولی اطفال بگیرند گایاکول لانولین مکی ۴ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم

مخلوط کنند و شبا هنگام بروی سینه علیل نطول نمایند

ذرق تحت جلدی معمول پیکو بگیرند گایاکول ۵ گرم ید و فورم ۱ گرم روغن زیتون عقیم شده و وازلین مایع عقیم شده از هریك بمقداری که محصول ۱۰۰ سانتی متر مکعب شود حل کنند

شراب گایاکول بگیرند گایاکول ۲ گرم شراب قرمز ۲۵۰ گرم مخلوط کنند و بعد از نهار و شام یك گیلاس کوچك بنوشند

پرل گایاکول معمول کلرتان هر پرلی محتوی ۵ سانتی گرم گایاکول است و مقدار شربت این پرلها تا ۱۲ عدد است در عرض روز

کربونات گایاکول این ملح حاصل میشود از اثر اسید کلورو کربونیك در محلول قلیائی گایاکول و جسمی است متبلر و بی بو و بی طعم و غیر محلول در آب و در ۴۸ تا ۵۰ درجه حرارت ذوب میگردد و موجب تحریش اغشیه مخاطی نمیشود و سمیت ندارد و در لاتی که با آنها برخورد میکند مانند کرا و زوت حالت تحریش نمی آورد و بدون تجزیه شدن از معده عبور کرده و در امعاء اثر مینماید و اعمال هضم را مختل نمینماید و بهتر از خود گایاکول و کرا و زوت است و توبرکولین را فاسد میکند و قوه شاهیه را تحریك مینماید و علاوه در زکام و اقسام برونشیت و اقسام نزله و حمای تیفوئید استعمال میشود و مقدار شربت آن از ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم است و کپسو

ویژیر هریك دارای ۱۰ سانتی گرم کربونات گایاکول اند و مقدار شربت آنها از ۲ تا ۱۰ عدد و زیادتر است

بنزوات گایاکول (بنزوزول) چون کلورور بنزوئیل در روی گایاکول پتاسی اثر کند این ملح حاصل میشود و جسمی است متبلر و بی رنگ و تقریباً بی بو و بی طعم و بمقدار کم محلول در آب و در الکل زیادتر حل میشود و آنرا بجای گایاکول و کرا و زوت استعمال مینمایند و **ساهلی** از ۲ تا ۱۰ گرم آنرا در عرض روز استعمال میکنند و مانند کربونات در معده تجزیه نشده و در امعا متاثر میشود

اتیلنات گایاکول (اتر گایاکول تیلنیك) بشکل سوزنهای سفید در رنگی متبلر میگردد و بی بو میباشد و بمقدار کم محلول در آب و در الکل محلول است و آنرا بجای گایاکول بطور سفوف و یا حب از ۱ تا ۲ گرم در عرض روز استعمال مینمایند

اسید پیکریك (اسید کاربازوتیك) اسید نیترو پیکریك اسید نیترو فنیزیك) اسید تری نیترو فنیك) این اسید در بسیاری از مواقع مختلفه حاصل میشود مثلا وقتی که اسید ازوتیك در ابریشم و یا نیل هندی و یا سالیسین اثر کند تولید این اسید میگردد و اغلب اوقات آنرا حاصل میکنند از اختلاط روغن غال سنك با ۱۰ یا ۱۲ جزء اسید ازوتیك و بشکل قطعات قائم الزوایای مستطیلی است که رنگشان زرد روشن و درخشنده میباشد و یك جزء آن در ۱۵۰ جزء آب حل میگردد و این محلول که خیلی در داست نشدن جلد و سایر انساج را رنگین میکند و الکل و اتر این اسید را بسهولت حل مینمایند و یکی از دانشمندان انگلیس اسید پیکریك خالص و هم پیکرات پتاس را در دفع حمیات نائبه بدل کنکینا می داند اگرچه شرب آن اغلب اوقات مورث مغص معدی میشود و نیز پیکرات امانیاك و اهر را بطریق حب در دفع نوائب استعمال مینمایند و باید هر حبی دارای ۱ سانتی گرم تا ۲۵ میلی گرم پیکرات باشد که در عرض روز سه حب آشامیده شود و دیگری از دانشمندان که پیکرات امانیاك را در دفع

نوائب بسیار استعمال کرده میگویند این ملح موجب بروز رنگ زرد موقتی در جلد و غشاء ملتحمه میشود

روغن کاغذ (پیروتونید) روغن کاغذ را یکی از دانشمندان موسوم به **رانک** پیرو تونید نامیده و آنرا باین طریق میسازند بگیرند کاغذی که از کتان و یا کنف و یا پنبه ساخته شده باشد و در مجاورت هوا بسوزانند زیت محترقیکه حاصل میشود و متصاعد میگردد در روی قعر بشقاب و یا ظرف دیگری جمع و حفظ کرده و تغلیظ نمایند و این زیت را که رنگش قرمز تیره است با سه یا چهار مقابل آب مخلوط کنند از استعمال روغن کاغذ مطبوخ بقطور و زرق و غسول و غرغره در امراض چشم و نزله مجرای بول و نزله مهبل و نزف الدم رحمی و اثر لورد و ورم حلق نتیجه میمانند

در تحقیقات ششم — کولودیون و بعضی عوامل تحت آن و اصلاح و مشابه

در این درس بیان میکنیم بعضی عوامل فیزیکی و مکانیکی مانند کولودیون و کائوتچوک و کوتاپرکا و ماکنتوش و نکات اسفنج و پنبه و شرپی بندهای جراحی و کومپرس و لیکوپود و طلق و گچ و سیلیکات پتاس و مرجان و ابریشم و کات گوت را در درس فصول ذکر کرده ایم و نیز بعضی از اعمال تراپوتیکی از قبیل سوزن زدن و تنفس هوای منضغط و هوای متخلخل و دمیدن و متسع نمودن و وارد کردن بی ورت و استعمال آب داغ را در این درس بیان خواهیم نمود و زرق تحت جلدی و آب مقطر و آبهای مشروب را در آخر این درس ذکر مینمائیم

کولودیون این جسم حاصل میشود از حل کردن پنبهٔ باروتی در اتر سولفوریک و طریق ساختن آن مطابق دستور العمل **کدکس** از این قرار است بگیرند پنبهٔ باروتی ۵ اتر سولفوریک ۷۲۰/۰ درجه ۷۵ الکل ۹۰ درجه ۲۰ اتر و الکل را مخلوط نموده و پنبه را در آن حل کنند و کولودیون ارتجاعی را نیز مطابق دستور العمل **کدکس** بطریق ذیل باید ساخت

کولودیون ارتجاعی بگیرند کولودیون ۱۰۰ روغن بیدانجیر ۲ مخلوط کنند و این کولودیون را در استعمالات طبی بواسطه ملاستش ترجیح میدهند و نوعًا آنرا بواسطه افزودن نقوع هواچوبه سرخ و زردی و یا بواسطهٔ کلورو فیل سبز رنگ میکنند

کولودیون را در طب مانند عوامل ملصقه و مرتبطه استعمال نموده و جراحات سطحی را با آن رفاده مینمایند باین طریق که قطعه کاغذ و یا پارچه نازک و یا پنبه را در آن فرو برده و فورًا در محل منظور منطبق میسازند و نیز بواسطه تقبضی که پس از خشک شدن حاصل میکند مانند عوامل منضغط استعمال میشود و از این جهت است که در موارد بسیار مختلف مانند سرمازدگی و سوختگی و حمره و اختلالات جلدی حزمن و تومورهای مختلف الطبیعه و نوسره اطفال جدید الولاده و احتراز از حصول سیکاتریس ردی الطبیعه و شقاق حلمه و غیره استعمال کولودیون شایع است و در شقاق حلمه لازم است که کولودیون را بروی هاله اطراف آن نطول نمایند بطریقی که نوک پستان را فرا نگیرد و نیز ممکن است مثل عوامل ضد ورم اثر کند و بواسطه این خاصیت است که مانند ورنی آنرا بروی جلد نطول مینمایند تا مانع از مجاورت هوا و انبساط ورم در آلات واقع در تحت جلد گردد

گاهی کولودیون را در تحت عامل خاصل قرار میدهند از قبیل زراریح و بی کلورور دو زیبق و پرکلورور آهن و

درس هشتاد و ششم

کلورید رات مورفین و اسید سالیسیلیک وید و فورم وغیره ولی چون استعمال مواد در این صورت نقدری که منظور طبیب است محال میباشد ممکن است شخص عامل در مجذ و رشد بدی واقع گردد و در مداوای منیچه باها ابتدا جلد سخت شده و از بیخ می برند و بعد کولودیون بر روی آن منطبق میسازند و دو یا سه دفعه این عمل را مکرر می کنند

کولودیون قابل انعطاف بگیرند کولودیون ۷۰٪ تربانتین کاج ۲٪ روغن بیدانجیر ۱۰٪ مخلوط کنند و مانند کولودیون ارتجاعی استعمال نمایند

کولودیون قابض معمول لیشارد سون بگیرند تنن ۱٪ الکل ۹۰ درجه ۳٪ کولودیون ۱۰٪ تنن را در الکل حل کرده و با کولودیون مخلوط نمایند و بعد یک جزء الکولاتوی حسن لبه بیفزایند و این کولودیون که انتی سپتیک است در سد نزف الدم و حصول سیکاتریس استعمال میشود و انرا با عانت آلت منجر بر روی سطح جراحات خونین بپاشند و در این عمل اثر تبریدی که از تبخیر اثر حاصل میگردد با اثر تخثر تنن و الکل توام خواهند بود

کولودیون مورفینی معمول کامینیتی بگیرند کولودیون ارتجاعی ۳۰٪ کلورید رات مورفین ۱٪ ملح را در کولودیون حل کنند در دفع نورالژی بر روی جزء معلول نطول نمایند

کولودیون زیبقی بگیرند کولودیون ۹۰٪ سوبلیمه ۱٪ حل کنند و در دفع لکه های سفلیسی و احتراز از حصول سیکاتریس ردی الطبیعه نطول نمایند

کاوتچوک صمغ لادن کااوتشو (گوم الاستیک) ل گومی الاستیکا عبارت از ماده نباتی است که دارای ارتجاعیت زیادی است و رنگ آن خرمائی و گاه اسمر چون بشکل قطعات حجیم بود حاجب ماورا و قطعات نازک آن نیم شفاف اند و این ماده مانع از نفوذ بخارات و بشو مایعات میگردد و غیر محلول در آب و الکل و در اثر باشکال حل میشود و در کلوروفورم و بنزین و سولفور کربون محلول تر است و چون ۱۰۰ جزء سولفور کربون ۶ تا ۸ جزء الکل خالص افزایند بیشتر انرا حل میکند و اد هان فرار بخصوص دهن فرار تربانتین که بر روی آن تقطیر شده باشد با عانت حرارت بسهولت انرا حل میکند و از تقطیر خشک کاوتچوک دهن فراری حاصل میشود موسوم به کااوتشوسین که بهترین محللات آن است و هرگاه بنفر کارد را با آب یا تربانتین آلوده کنند بسهولت کاوتچو را می برد

کاوتچو را بیشتر از درخت **ژاتروفا الاستیکا** اخذ میکنند و این درخت که از طایفه **اوفوربیاسه** است در جنگلهای گیان و برزیل و امریک مرکزی عمل میاید و اهالی بومی این ممالک بر ساقه این درخت شکافهائی چند وارد می اورند عصیر شیری شکلی جریان میباید و در ظرفهای مخصوص انرا جمع میکنند

از کاوتچو های ارتجاعی می باقند که پودانها از پیز است و نیز گلوله بند های فتق و نخود داغی و بازو بند بیضه بند و کانول و پیرو و ظرف تبول و دیگر ابزار جراحی و غیره از آن ترتیب میدهند و هم چنین لوله های میسازند جهت درنش بلا واسطه و جهت شستن معده و نیز لوله های مشبکی که در جراحات داخل میکنند تا آنکه چرک علی الاتصال جریان یابد از کاوتچو میباشند و هم چنین است بند های فاده منضغط که مخصوصا در جراحات سینه و پستان و شکم استعمال میشوند و این بند ها را نیز در انسداد نزف الدم و رجعت فتق مختنق استعمال مینمایند

گوتاپرکا عبارت از ماده نباتی است که ترکیب شیمیائی آن تقریبا مشابه کاوتچو میباشد ولی ارتجاعیتش کمتر است و حاصل میشود از عصیر شیری شکل درخت جنگلی موسوم به **ایزوناندرا گوتاپرکا**

نیز نامیده میشود و این درخت که از طایفهٔ ساپوتیر است بومی سنگاپور و در ده درجه ادشیل شرقی عمل میاید (سنگاپور شهری است از ممالک هند و چین و متعلق بانگلیسها که در جنوب شبه جزیره مالاکا واقع است) و بغیر از درخت مذکور نیز از بسیاری از درختهای این طایفه اخذ میشود باین طریق که پوست درخت را قطع کرده و عصیری جریان میابد موسوم به گوتا و انرا در ظرفهای گلی که مخصوص باین عمل است جمع میکنند و میگذارند مدتی در مجاورت هوا بماند تا غلیظ گشته و منجمد گردد و این ماده چنانچه گفتیم از حیث ترکیب کائوچو ولی استحکامش بیشتر است و مواد قلیائی در ان اثری نمیکنند و فقط اسید سولفوریک غلیظ در ان اثر مینماید و بغیر از سولفور کربون و اسانس تربانتین و اتر و کلوروفورم سایر محللات شیمیائی انرا حل نمیکنند و برودت و رطوبت در ان اثر نمینماید و نه هادی الکتریسیته است و نه حرارت و چون انرا در اتش اندازند مانند مواد سقزی مشتعل شده و میسوزد و دود غلیظی متصاعد میگردد و در مجاورت اب جوش اگر چه لزوجتش تمام میشود ولی نرم گشته و قابل انطراق و ورقه شدن میگردد بنحوی که میتوان با دست بهر شکلی که خواسته باشند انرا متشکل نمود و پس از انکه در مجاورت هوا سرد شد ان شکل را حفظ مینماید

از گوتاپرکا الات مختلف چندی از قبیل تخته و ناودان جبیره بهر شکلی که خواسته باشند و سوند و بوژی و پسر و غیره ترتیب میدهند و نیز ورقه های نازکی میسازند بسیار سبک و غیر قابل النفوذ که در زفاده جراحات استعمال انها شایع است و محلول گوتاپرکا در سولفور کربون را مانند کلودیون روی جراحات سطحی باعانت قلم مو میگسترانند مایع محلل که عبارت از سولفور باشد بخار شده و گوتاپرکا مانند پرده بسیار نازکی روی انها ملصوق میماند و تفاوت این ورنی با کولودیون دارد در انست که انقباضش کمتر و بسهولت بر داشته میشود و بوی مکره سولفور کربون را میتوان بواسطه اتر و یا اسانس تربانتین بر طرف نمود

ژتالاهاها عبارت از ماده سقزی است جامد و رنگ ان خاکستری چرکین که اهالی هند وستان از درختی موسوم به لاهاها اخذ میکنند و در خواص شبیه بکائوچو و گوتاپرکا میباشد و در اب جوش ذوب شده و دارای خواص ملصقه و مرتبطه است

محلول گوتاپرکا بگیرند گوتاپرکا ۴۰ گرم کلوروفورم خالص ۳۱۲۵ گرم مسحوق کربونات سرب ۳۳ گرم گوتاپرکا را ریز ریز کنند و در صراحی ۳۲۵ گرم کلوروفورم ریخته و انها را بیفزایند و گاه گاهی بهم زنند تا حل شود و کربونات را با باقی مانده کلوروفورم مخلوط نموده بر محلول بیفزایند و هر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله چندین دفعه بهم زنند و بگذارند ده دوازده روز و یا کمتر بماند تا محلول صاف و روشن گردد و بعد بواسطه عمل انحراف صاف روی انرا برداشته و در صراحی در داری حفظ کنند و این محلول را مانند کلودیون استعمال مینمایند

ماکنتوش عبارت است از پارچه پنبه بسیار نازکی که در محلول کائوچو (محلول کائوچو در سولفور کربون) و یا در محلول گوتاپرکا فرو برده باشند بنحوی که منافذش بکلی مسدود شده است و این پارچه که غیر قابل النفوذ است میتواند بدل ورقه گوتاپرکا و غیره استعمال شود

وولکانیت عبارت از ماده جامدی است که ترشحات و محللات متداوله در ان اثری ندارند و بهر شکلی که انرا متشکل کرده اند باقی میماند و هر صدمه که بران وارد اورند ان شکل را ترک نمیکند و مرکب است از گوتاپرکا و کائوچو و ولکانیزه و گوگرد و سیلیس (کائوچوی ولکانیزه عبارت است از ترکیب مقدار کمی گوگرد با کائوچوی متداول)

و براین ماده چون ... درجه حرارت بخار وارد کنند صلابتی شبیه بر صلابت عاج حاصل میکند و قبل از
انکه بواسطه حرارت انرا صلب کرده باشند قابل و رقه شدن میباشد و با کمال سهولت میتوان در قالب ریخت
وولکانیت را در ساختن دندانهای مصنوعی بکار میبرند باین طریق که با دقت بروی لثه‌ها انرا قالب نموده
و دندانها را بروی ان کار میگذارند

اسفنج (ابر مرده) ع **غمامه (نشافه) (حریشفه)** ف **اپونژ** ل **اسپونژیا**
ی **اسپوگوس** قسمی از حیوانات **زواوفیت** وار محصولات بحری است که دارای نوعی میباشد
و بهترین ان قسمی است که از دریای مدیترانه و سواحل جزایر ارشیپل یونان می‌آورند و نوعاً اسفنج دارای شن است و
انرا با چوب میزنند تا شنها خارج گردند و بعد در اب رود خانه می شویند و خشک میکنند و صورد وانی اسفنج
از قرار ذیل است

اسفنج مرتب شده با ریسمان مطابق دستور العمل کدکس بگیرند
اسفنج اعلا مقدار منظور در اب بخیسانند و بعد بفشرند بنحوی که تر باشد و بروی ان بطور محکم ریسمان کتب
به پیچند بطریقی که شکل استوانه حاصل کند و در اخر ریسمان را گره زنند و در گرم خان بخشکانند
مخروطهای اسفنجی را که بطریق مذکور ساخته شده اند در اتساع ثقبه های نا صورت ثقبه های طبیعی استعمال می کنند
زیرا که این مخروطها چون در ثقب مذکوره واقع شوند بواسطه انکه کم کم جذب رطوبت میکنند حجیم شده و بر وسعت
انها می افزایند و نیز در عقیم بودن که سبب ان ضیق عنق رحم بود مخروط مذکور را در ثقبه رحم میگذارند تا انرا
متسع کند و هم چنین در وضع حمل قبل از موقع انرا استعمال مینمایند ولی در این عمل اخیر روش اب گرم را باید
ترجیح داد (رجوع در دستگال ارگوته روش رحمی را)

اسفنج مرتب شده با موم ایضاً مطابق کدکس اسفنج را بطریق مذکور ترتیب
داده و بخشکانند و انرا قطعه قطعه ببرند و در موم زرد ذوب شده فرو برند و بعد در میان دو قطعه اهن گرم
گذاشته بفشرند تا زیادتی موم خارج گردد و این قسم اسفنج را مانند قسم اول در همان مواقع بکار میبرند

اسفنج مغسول ابتدا اسفنج خشک را با چوب بزنند و مدت ۲۴ ساعت در اب گرم بخیسانند
و بخوبی بشویند و بفشرند و بعد بقدری که میخواهند از اسفنج مذکور گرفته و در محلول پرمنگنات پتاس (۱ در
۱۰۰۰) مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و بیرون اورده در اب جوشیده نیم گرم بشویند و بفشرند و در محلول ذیل
فرو برند بگیرند سولفیت سود ۱۰ اب ۱۰۰ اسید کلوریدریک طبی ۲ حل کنند و پس از انکه چند دقیقه اسفنج را
در این محلول گذاشته بیرون اورده با اب زیادی بشویند و بفشرند و محصول را در محلول اسید فنیک ۵ در
۱۰۰ حفظ نمایند
اسفنج را که بطریق مذکور ساخته باشند در شستشو خیلی استعمال میکنند و نیز انرا باعانت پنس طولانی در
الات عمیقه و معوج از قبیل عقب حلق و تجاویف بینی و مقعده و مهبل و قعر جراحات عمیقه شستشو و پاک کردن
انها داخل مینمایند و نیز در فشار دادن بلاواسطه بر اجزاء عمیقه که محل نزف الدم واقع گشته اند بکار میرود

اسفنج برشته کرده در سوابق ایام اسفنج مکلس را استعمال میکردند ولی این اوقات بواسطه
تجارب ثابت شده است که اسفنج در صورتی موثر خواهد بود که بواسطه برشته شدن مبدل بر کربن شود

دوره

در هرچه کمتر برشته کند اثرش بیشتر است و نباید باندازه برشته شود که سیاه گردد بلکه رنگ اصلی اسفنج در آن
باید باقی باشد و در این صورت دارای ید و کلسیوم است

طریقه برشته کردن اسفنج مطابق کدکس بگیرند اسفنج خالص اعلا و غیر مغسول
مقدار منظور و ریز ریز کنند و با چوب بزنند تا مواد خارجه و گرد و شن آن خارج گردد و در تابه آهنین برشته کنند
تا یك ربع از وزن آن کاسته شود و بعد نرم بسایند و از ۱ تا ۴ گرم این گرد را در دفع خنازیر استعمال میکنند

سفوف دافع گواتر معمول بوشاردا بگیرند اسفنج برشته کرده ۲۰ گرم کلورید دات
امانیاك زغال بید مکدر ۱ گرم مطابق معمول گرد سازند و در بسته های یك گرمی قسمت کنند و روزی سه
بسته یکی صبح و یکی ظهر و یکی عصر سفوف نمایند و میتوان یك گرم ید ور دپتاسیوم بر این نسخه افزود و هم چنین
۲۰ گرم گرد موس در آن داخل میکنند و در این صورت بجای ۱ گرم کلورید دات امانیاك ۲ گرم استعمال مینمایند
و مصنف مذکور گرانول اسفنج را از جهة آنکه سهل الاستعمال تر است و اثرش همین درجه میباشد بر این سفوف
ترجیح میدهد و این سفوف را میتوان بجای **سفوف سانسی** که نسخه آن مخفی است استعمال نمود

گرانول اسفنج معمول مانتل بگیرند گرد اسفنج برشته شده ۱۰۰ گرم قند ۴۰۰ گرم
مطابق معمول گرانول سازند و از ۲ تا ۴ گرم در دفع گواتر و تومورهای خنازیری بنوشند

قرص اسفنج بگیرند اسفنج برشته کرده و مسحوق ۱۰۰ قند ۴۰۰ لعاب کتیرا و عرق دارچینی بمقدار کافی
مطابق معمول قرصهای یك گرمی سازند و در دفع گواتر روزی ۱۲ قرص بنوشند

گردن بند موراند بگیرند کلورید دات امانیاك نمك بو داده اسفنج مکلس مکدر ۶۰ گرم دوا را
نرم سائیده و مخلوط کنند و قدری پنبه محلوج را گرفته بشکل گردن بند نمایند و مخلوط مذکور را بر روی آن
بپاشند و از پارچه ململی بپوشانند و در دفع گواتر بروی گردن ببندند

حب دافع خنازیر معمول بایلی بگیرند اسفنج مکلس ۲ گرم سولفات پتاس ۱ گرم بلسان
ساده گوگرد ۱۰ قطره مطابق معمول حبهای ۲۰ دسی گرمی سازند و از ۲ تا ۴ حب دو دفعه در روز بنوشند

اسفنج فنیکه بگیرند اسفنج مغسول مقدار منظور و مدت ربع ساعت در آب داغ بخیسانند و بیرون آورده
بفشرند و در آب فنیکه ۵ در ۱۰۰ حفظ نمایند

پنبه ع قطن (قطن) ف کوتون ل گوسیپیوم (بومباکس) عبارت
است از پرزی که احاطه کرده است دانه های پنبه را و این پرز و دانه ها محتوی در جوف میوه میباشند موسوم
به غوزه و پنبه از نباتات طایفه **مالواسه** است و اهالی هندوستان ریشه و برگ و گل پنبه را
مانند ملینات استعمال میکنند مثل آنکه ما خباری و خطمی را استعمال مینمائیم و پنبه دانه را بعضی از دانشمندان از
عوامل دافع الحمی دانسته و در ۱۰۰ جزء آن ۵ تا ۱۸ جزء روغن باسم اللونیه میدهد که وزن مخصوص آن ۰/۹۳۰ است
و در طب در استعمالات خانگی پنبه دانه را بکار میبرند ولی مستعمل در طب خود پنبه است یعنی پنبه زده که پنبه
محلوج نامیده میشود و در تجهیزالات جراحی در داری بکار میرود و چون بیضه متورم را از محلوج محاط سازند
و بعد با بیضه بند منضغط کنند موجب تسکین ورم خواهد شد و اگر مفاصل مبتلی به روماتیسم را هم از آنکه حاد
بود و یا مزمن از محلوج محاط سازند باعث تسکین درد و تخفیف ورم میشود و در فواید حاصلات پنبه محلوج شا بحث

در هشتاد و ششم

که جراحات را با آن بسته و بی حرکت کنند و خرقت را ثابت نگاه دارند و هم چنین در مداوای حمره و جراحات احتراقی در صورتیکه جراحت وسیع و سطحی باشد محلوج را استعمال مینمایند پنبه به جراحت ملصق شده و عمل سیکاتریس بدون هیچ رفاده حاصل میگردد و در رفاده شمع پرنده فقط محلوج را استعمال میکنند بدون آنکه رفاده دیگری بکار برند در نزف الدم استعمال محلوج موجب فشار متصلی میشود که جریان خون را مسدود مینمایند

محلوج گلیسرینه عبارت از محلوجی است که در گلیسرین فرو برده و بقوت فشرده باشند و محلوج فنیکه محلوجی را میگویند که در آب فنیکه یک در ده ۱۰۰ فرو برده و بعد فشرده و خشک کرده باشند و این دو قسم محلوج را در مداوای جراحات استعمال میکنند و انگلیسها یک قسم غذی از پنبه محلوج میمالند و مانند شرپی استعمال مینمایند

محلوج هیدروفیل پنبه محلوج را در محلول قلیائی رقیقی مثلاً ۲ جزء کربونات سود ۱۰۰۰ جزء آب بجوشانند و بعد با آب بادی شسته و خشک کنند و این قسم محلوج که قابل جذب مایعات است چرک را بخوبی جذب میکند

از پارچه های پنبه مانند پارچه های کتان در استعمال رفاده و بند های جراحی و کومپرس و غیره میسازند

شرپی و کومپرس و بند های جراحی شرپی عبارت است از پارچه کتان مستعمل ریش شده و طول این پارچه ها از ۵ تا ۱۰ سانتیمتر و عرضشان نقدری باید باشد که بتوان آنها را ریش کرد و این پارچه ها باید سفید و سبک و نرم و عاری از نجاست باشند و آنها را در مکان خشکی که هوای آن جریان داشته باشد حفظ نمود و هرگز در اطاق مریض نباید آنها را گذاشت و از بستر مرضای مبتلی به حمره و جذب سم و غانغرایا و فسخه بیمارستانی دور نمود زیرا که در این صورت ممکن است مورث سرایتهای خطرناک شوند و هر جراح محتاطی که رعایت قواعد انتی سپتیک را بنماید لابد شرپی را در سایر مواد رفاده دور نگاه میدارد و آنها را با هم مخلوط نمیکند

شرپی را در جراحی جهة محافظت جراحات بکار میبرند و آنها را با آن می پوشانند تا از مجاورت هوا حفظشان کرده فی الجمله فشاری نیز وارد آورده و چرک را جذب کند و هم چنین مانند فتیله و گلوله اغلب از آن در جراحات عمیقه داخل میکنند

کومپرس عبارت است از پارچه کتانی و یا پنبه مستعمل و بدون کناره و در زو این پارچه را نوعاً چند دفعه بروی خود تا کرده و بمحل مجروح و یا محلی که میخواهند فی الجمله فشاری بر آن وارد کنند منطبق میسازند و شکل و وسعت آن موافق محل منطبق شده مختلف میگردد و از این جهة است کومپرس مربع و مثلث و دایره و منشوری و غیره تمام دقتهائی که در باب شرپی ذکر کردیم باید در کومپرس و بند های جراحی معمول داشت و مخصوصاً در شستشوی و سفید کردن آنها خیلی دقت نمود

شرپی بوریکه معمول لیستر بگیرند اسید بوریک آب جوش مقدار کافی بدرجه اشباع اسید را در آب جوش حل کنند و شرپی را در آن آلوده نموده بخشکانند و این شرپی که انتی سپتیک است در رفاده جراحات بکار میرود

لیکوپود را **لیکوپودیوم کلاواتوم** لفظ لیکوپودیوم مشتق از دو کلمه یونانی است یکی **لوکوس** یعنی گرگ و دیگری **پوؤس** یعنی پا و از این جهة است که اهالی فرانسه از آن **پات دو لو** یعنی پنجه گرگ تعبیر مینمایند نباتی است از طایفه **لیکوپودیاسه** و برگهای آن همیشه سبز و قسمی از زمین واحف میباشد و در جنگلهای فرنگستان عمل میاید و لیکوپود معمول که در داروسازی عبارت است از تخمهای آن

نباتی که بی بو و بی طعم و خیلی سبک و بسیار کوچک و زرد رنگ اند و بشدت قابل اشتعال و از این جهة است که **گوگرد نباتی** نیز نامیده میشود و این تخمها از خوشه های چندی که دو یا سه شعبه اند و ناخن پا نیز حمل مینماید و بیشتر آنها را از سویس و آلمان می آورند

در داخل جوشانده لیکوپود را گاهی مانند عوامل مدر و ضد روماتیسم و ضد صرع و ضد اسهال استعمال میکنند ولی بیشتر در خارج استعمال میشود و در اطفال در چین های غابنی که از بدن که مرطوب اند و معد لیکوپود شایع است و بجای نشاسته و آرد برنج و گرد چوبهای کهنه و طلق و گل سفید و سونیترات بیسموت و غیره لیکوپود را گاهی در و رمیکنند و در دواسازی لیکوپود را بروی حبهائی که تازه ساخته اند می پاشند تا مانع از التصاق آنها شود و در این موقع بهتر از گرد اصل السوس میباشد

طلق تالک جسمی است معدنی و سفید صدفی و لین الملمس و عبارتست از سیلیکوالومینات منیزی و دارای مقدار کمی پتاس و آهن و آب است و بسهولت کوبیده شده و مبدل بگرد میگردد که چسبنده و نمای فرنگ و دگردی دارند و جهة سهولت داخل شدن پاد در چکمه استعمال میکنند عبارتست از گرد طلق و یکی از دانشمندان میگوید گرد طلق را میتوان بجای همه مواد رفاده استعمال کرد زیرا جراحت را پاك و خشك میکند و برطرف مینماید اشتقاق و ترا و مقابلی میکند انقلابات و حصول نموهای غیر طبیعی را و گذشته از آنکه انطباقش بروی جراحت موجب هیچ ضرری نیست فوراً وجع را تسکین داده و جراحت را پاك کرده و موجب تولید دانه های لحمی جید الطبیعه در سطح آن میشود و بهترین رفاده هااست در انسداد نزف الدمهای شعری و یکی از دانشمندان موسوم به **دبو** و کرد طلق و نیز را بمقدار ۱۰۰ تا ۲۰۰ بلکه ۴۰۰ گرم باشیر آمیخته کرده در مدت ۲۴ ساعت در دفع اسهال استعمال میکند و از اثرات آن تمجید مینماید

کراتین این جسم را حاصل میکنند از نضام مصنوعی مواد قرنی از قبیل شاخ و استخوان رنده شده بخصوص ساق پای مرغ و ماده است غیر محلول در اسیدها و بشدت محلول در قلیائیات و بواسطه این خاصیت است که یکی از دانشمندان موسوم به **اونا** این جسم را استعمال میکند در صورتیکه مقصود طبیب عدم تاثیر بعضی دواها در معدی بود و خواسته باشد فقط در معاء متاثر شده و محلول گردد و لهذا آن دوا را حب کرده و بعد این حبوب را از یك طبقه کراتین میپوشانند و در حصول این مقصود باید کراتین را در ۲۰ جزء امونیاك حل کنند و حبوب را در این محلول بغلطانند و بگذارند خشك شوند و پس از خشك شدن سیاه و براق خواهند شد

گچ جص پلاتر لاتینی **گیپسوم** گوفوس عبارتست از سولفات آهك و جسمی است که بحالت طبیعی خیلی فراوان است و در همه آبهای جاری خواه در سطح زمین جریان کند و یا در جوفان موجود میباشد و بخصوص آب چاه بیشتر گچ دارد و در این جسم در محللات متداول تقریباً غیر محلول است و یك جزء گچ در ۴۰۰ جزء آب ۱۴ درجه و ۴۲۰ جزء آب ۲۰ درجه حل میشود و قابلیت انحلال سولفات آهك بیشتر از سولفات هیدراته میباشد

هندیها سموفی ترتیب میدهند از یك جزء سولفات مکلس آهك و یك جزء پولپ صبر و انرا در دفع جیابات ناشبه استعمال میکنند و در جراحی سولفات مکلس آهك معمول دانشمندان فرنگ است این طریق که گچ کوبیده را در آب مخلوط کرده و پارچه های جراحی از قبیل بند و کومپرس را در آن فرو برده و آنها را در شکسته بندی جهة

در هشتاد و ششم

باطل کردن حرکت عظام منکسره بکار می برند و این پارچه ها موسوم به جهاز گچی میباشند

جهاز گچی لازم نیست تمام آلت منکسر را احاطه کند و پس از آنکه عظم منکسر را جبیره نمودند کفایت مینماید از اینکه پارچه طولانی که پارچه ساخته مطرعرضان باشد بروی آلت منکسر از طرف سالم منطبق سازند و از ابروی برامدگیهای عظمی و یا عضلاتی که در آلت منکسر واقع میباشند محکم کشند تا مطلقا مطمئن از عدم حرکت آن آلت شوند و این جهاز را بواسطه تخته کوچکی نگاهداری نمایند ولی این تخته باید باندازه باشد که مثلا از حرفق تجاوز نکند تا بتوان دست را معلق نگاهداشت و این عمل دارای تمام محسنات جهازهای ثابت و غیر متحرکی است که تمام آلت منکسر را احاطه میکنند و از ادرمداوای انکسار عظمی ساده و یا مرکب معمول میدارند و باید جهاز گچی را باروغن کالسکه سازی آلوده کرد تا مانع از نفوذ آب در آن شود

محلول سیلیکات پتاس معمول شون بگیرند ریگ سفید ۵ جزء کربونات پتاس ۵ جزء مسحوق زغال چوب ۱ جزء مخلوط کرده و حرارت دهند تا ذوب شوند و بعد در بوته ریزند که ظرفیتش دو مساوی حجم مذاب باشد و بگذارند قدری بماند و بعد بروی صفحه سنگی یا بخیر بگذارند سرد شود و محصول را نرم سائیده در آب داغ حل کنند و محلول را تبخیر نمایند تا غلظت آن بدرجه مطلوب گردد یعنی ۱/۳۹ درجه نشان دهد و نوعا سیلیکات پتاس را در صنایع میسازند

چون محلول سیلیکات پتاس را باغانت قلم مو بروی جهازات جراحی برگسترانند در مدت پنج شش ساعت خشک شده و صلب میگردد و صلابتی باین جهازات میدهد و آنها را غیر قابل النفوذ مینماید و هرگاه یک دهم منبری گکلس بر این محلول بیفزایند بهتر قبول صلابت میکند و در این صورت جهازات ثابت و غیر متحرک را بعوض آنکه در دکسترین آلوده کنند در این محلول آلوده مینمایند و گذشته از اینکه برصرفه جوئی نزدیکتر و زودتر صلابت حاصل میکند با غانت آب گرم سهل تر از جهازات دکسترینی میتوان آنها را برداشت

مرجان ت **کورای** ل **کورالیوم** ی **کورالیون** (کورالیون در زبان یونانی مشتق از دو کلمه یکی **کورا** و یعنی زینت میدهم و دیگری **الس** یعنی دریا) عبارتنان محصول حیوانی بحری میباشد از جنس **زواوفیت شعاعی** و دارای چهار قسم است مرجان سرخ و مرجان سرخ تیره و مرجان وردی و مرجان سفید و در طب مرجان سرخ را مانند سنون استعمال میکنند

سنون مرجان بگیرند کلورواهک ۵ گرم فوسفات اهک ۲۰ گرم گرد صابون گرد مرجان مکلس ۱۰۰ گرم بدقت مخلوط کرده سنون نمایند

ایرساع ایرسا ف **لعتا ایریس** یک جنس از نباتات وحید الفلقه و اکثر از طایفه **ایریده** اند باین اسم موسوم میباشند (صفات متمایزه طایفه **ایریده** از این قرار است برگ آنها متشعشع و قاعده اش انبوبی و دارای شش تقسیم غایر که در دو صف واقع شده اند و سه آلت تذکیر دارند که متصل به مبیضه گشته و در محاذات تقسیمات خارجی برگ واقع میباشند و مبیضه آنها دارای سه حجره است که در هر یک تخم زیادی محتوی است و نیز صاحب یک شوک و سه اسیگمات و یک کپسول سه حجره میباشند) و در بعضی اقسام این جنس را در طب استعمال میکنند و این اقسام عبارتند از

ایرسای دلماتی ل **ایریس دلماتیکا** ریشه این ... سند و سطح خارجش ...

ومغزش سفید وطعمش تند وچون تازه بود دارای بوی مخصوصی است وچون خشک شوند بوی ضعیفی شبیه بوی
بنفشه از ان استشمام میگردد وانرا از دوبهر مسهل و مدر میدانند ومصنف میگوید ریشه کرد در نزد مردم طهران
مانند دوبهر کاسر الریاح استعمال میشود ومعروف به ریشه **اریسا** میباشد ودر بازار بهمین اسم فروش میرسد
گویا همین قسم ایرسا باشد

ایرسای فلورانسی (بیخ بنفشه) ل **ایریس فلورانتینا** (فلورانس یکی از
شهرهای ایطالیا است چون این ریشه را در تجارت از انجا می اورند باین اسم موسوم شده) حجم این ریشه باندازه
ابهام تا شده میباشد وخیلی وزین است ودارای رنگ سفید قشنگی است وطعم ان حاد وتلخ وبوی بنفشه تند
از ان استشمام میشود واز این جهة است که انرا ریشه بنفشه نامیده اند این قسم ایرسا را اکنون در بعضی ایالات
فرانسه زراعت میکنند وچون تازه بود مانند دوبهر مقیی و قاطع بلغم اثر میکند وموافق تجارب دانشمندان
ایطالیا دارای اثر دافع الحمی نیز میباشد

ایرسای فلورانسی را بیشتر در جراحی استعمال میکنند واز ان نخودهای داغی ترتیب میدهند واز این جهة است
که ما در این دوا را ذکر کرده ایم وعطرهائی که بوی بنفشه میدهند با این ریشه ساخته میشوند ودر گرد انرا در بعضی
ترکیبات دوائی داخل میکنند واین ریشه دارای مواد ذیل است دهن سم حاد وتلخ ودهن فراری که بوی ان مثل بوی
بنفشه است ومادهٔ عصارهٔ اسمر اللون وصمغ ونشاسته ومادهٔ سفری مشابه بتنن متداولی

ایرسای غلیظ ل **ایریس پسودو اکوروس** قوهٔ مسهلی این قسم بیشتر از سایر
اقسام است

ایرسای منتن ل **ایریس فوتیدیسیما** این قسم را مانند دوبهر ضد تشنج استعمال میکنند

ایرسای حدبه ل **ایریس توبروزا** عبارت است از **سورنجان غلیظ**

گرد ایرسا مطابق کدکس بگیرند ریشه ایرسا بمقدار منظور نیم کوب کرده ودر گرم خانهٔ که تقریبا ۴۰
درجه حرارت داشته باشد خشکانند ودر هاون تا همین نرم کوبیده از مو بیزه ۱۲۰ بیرون کنند واین گرد را مانند
عوامل منفشا ستعمال میکنند

ایریدین (ایریزین) عبارت از عصارهٔ منجزی است که از ریشه **ایریس ورسیکولور**
(گلایول بلو) که نیز از طایفهٔ **ایریده** است اخذ میکنند واین عصاره از عوامل مسهل ومغیر دمه
است ومقدار شربت ان جهة حصول اسهال ۵ تا ۲۰ سانتی گرم

حب ایریدین بگیرند ایریدین ۱ گرم با مقدار کافی عصارهٔ بنج ده حب سازند واز ۲ تا ۱۰ حب جهة
حصول اسهال بنوشند

در بیان بعضی از اعمال فیزیکی و مکانیکی متعلق بتراپوتیک و جراحی

سوزن زدن عبارت است از داخل نمودن یک یا چند سوزن باریک در انساج جسد ویکی از اعمالی است
که اکنون معمول دانشمندان فرنگ است وانرا در جزء معلول بکار میبرند ویا در جزء دیگری که با محل مرض ارتباط

داشته باشد و سوزنهائی که در این عمل استعمال مینمایند باید از طلا و یا نقره باشند و طول آنها از ۱ تا ۱۰ سانتیمتر بود و بهتر است که آنها را چرب کنند و این عمل از اعمال مصنوعی محلل قوی میباشد و در دفع نورالژی و اوجاع روماتیسمی استعمال میگردد و چون قبل از اجرای عمل محل منظور را با روغن استیبه و غیره چرب کنند اثرش قوی تر و مطمئن تر خواهد بود و اهالی چین و ژاپون این عمل را در مداوای همه امراض و نیز در تقدم بحفظ آنها استعمال مینمایند

هوای منضغط در صورتیکه شخص در جوف هوای منضغط واقع شود یعنی از جهات سته بدن ان را احاطه کند عمل تنفس بطی میگردد و فشار خون در شرائین کم میشود و مقدار زیادی اکسیژن بواسطه ریه جذب میگردد و حرارت بدن بواسطه اثر سمی اکسیژن مجتمع در خون شده و در مراکز عصب نقصان مییابد و چون فشار شدید بود ممکن است مهلک واقع شود ولی هرگاه فشار معتدل باشد دفع اسید کربونیک زیاد گشته و عمل تغذیه بهتر اجری میگردد و بر ظرفیت ریه و قوت عضلات افزوده میشود

هوای منضغط را در مداوای نزلات مزمن ریه و توبرکول مزمن و امفیزم و اسم (ربو) و سیاه سرفه تجویز مینمایند

استعمال موضعی هوای منضغط بواسطه دم **پولیتزر** ممکن است بدل استعمال کتتر در شیپور استاخی واقع شود بخصوص در اطفال و اشخاص ذکی الحس و اثر مکانیکی ان در مداوای کری عبارت است از باز کردن شیپور و تخلیه نمودن صماخ از ترشحات مخاطی و منظم کردن عمل دوران غشیه مخاط مبتلی به دم مزمن و نیز در غشاء مخاط گوش وسطی تعدیل طبیعی وارد میکند

هوای متخلخل چون شخص در جوف هوای متخلخل واقع گردد مبتلی بمرض کوه میشود و عمل تنفس سریع گشته و مقدار اکسیژن در خون نقصان یافته و فشار خون در شرائین زیاد میگردد و دفع اوره نیز زیاد گشته و ادیپوزیته (سمن مفرط) بسهولت عارض میشود و اگر شخص مبتلی به توبرکول را در کوه منزل دهند عرض ان شدت کرده و صورت مهلکی حاصل میکند

از استعمال موضعی هوای متخلخل مثل حجامتی که بروی جلد منطبق میسازند کثرت خون در ان محل حاصل میگردد و موجب ترشح مایعات بخارج میشود و ماده را موقتا منصرف میکند و انطباق **حجامت بزرگ** ژونود بروی اطراف سافله در دفع کثرت خون ریوی و باد ماغی و روماتیسم دماغی موثر و سودمند است و حجامتهای با شرط بهترین وسایط مستفرغ موضعی میباشند و الت متنفس **دیولافوا** **پوتن** مواد متخلخله کرده و مثل حجامت اثر میکند

دمیدن بعضی از دانشمندان در مداوای ایلاوس و تنوع خنقو ناعات دم در مقعده میدمند تا هوا از دهان خارج گردد و بواسطه این عمل امراض مذکوره را مداوا مینمایند و لازم است که این عمل بنوک لوله دم مخصوصی از کاوتچو متصل کنند و بواسطه ان حتما امکن منفذ مقعده را مسدود نمایند تا در وقت دمیدن هوا خارج نشده و در مقعده داخل گردد و دیگری از دانشمندان بواسطه سیفون آب صنوعی سلس این عمل را اجرا مینماید باین طریق که این سیفون را بواسطه لوله کاوتچو امتدادی دارد و بما سوره منتهی میشود در مقعده داخل میکند و بواسطه ان در روده میدمد

بواسطه دمهای کوچکی که مرکب اند از گوی کاوتچو و لوله شعری میتوان دواهای مایع را در حلق داخل نمود

متسع نمودن این عمل عبارت است از وسعت دادن مجاری تنگ شده در همه جهات اعم از مجاری

وارد آوردن برودت

طبیعی مانند مجرای بول و عنق رحم وغیره و یا مجاری عرضی مانند مجاری ناصوری
در اتساع مجاری ناصوری و عنق رحم بیشتر اسفنج را بکار می برند چنانچه سابقا در بیان اسفنج ذکر کردیم و نیز ریشه
جنطیانا و ساقه لامینیر را استعمال میکنند باین طریق که از ریشه مذکور مخروط و یا استوانه ساخته و در ناصور
داخل مینمایند تا بواسطه جذب رطوبت حجیم شده و ناصور را متسع سازد و ساقه لامینیر را قبل از دخول در ناصور
باید تراشید تا بشره اش بر داشته شود و بعد با آب گرم شسته استعمال نمود و نباید از چوب کرده زیرا مواد دسمه
مانع از حجیم شدن آن میگردند

عمل اتساع یکی از اصول عمده است که در مداوای ضیق مجرای بول استعمال میشود و از این دو طریق مختلف اجرا
میکنند یکی اتساع موقتی و دیگری اتساع دائمی طریقه موقت عبارت است از داخل کردن هر روزه سوندهای نرم و
لینی را که حجم آن از هر حقه از ۱ تا ۸ میلی مطر باشد و مدت رجا و منظما بر حجم آن باید افزود و مدت توقف سوند در
مجرای بول ابتدا از دو تا سه دقیقه است و بعد باید زیاد کرد تا نیم ساعت و هرگاه منعی در عبور سوند از محل تنگ
شده مشاهده گردد نباید در ادخال آن عجله نموده و قوت بکار برد بلکه بگذارند چند لحظه در مجری بماند و غالباً پس از
ربع ساعت توقف در مجری بسهولت از محل تنگ شده عبور میکند طریقه اتساع دائمی عبارت است از اینکه
بدوا سوند فلزی در مجرای داخل کنند و بگذارند تا فردا و پس فردای آن روز بماند و بعد از بیرون آورده سوند
دیگری که کم الاستیکی بود و دارای همان حجم باشد داخل نمایند و تا ۶ یا ۷ روز این سوند را نوبه را بیرون نیاورند و
بعد بیرون آورده سوند حجیم تری داخل کنند و هم چنین هفته به هفته بر حجم سوند نصف میلی مطر بیفزایند تا برسد
بسوندی که حجم آن از ۸ تا ۹ میلی مطر بود و نباید باشد که پس از استعمال سوند تب عارض گردد در این صورت
لازم است ۵ و ۶ سانتی گرم سولفات کینین صبح و ۵ و ۶ سانتی گرم عصر بمریض بنوشانند

وارد آوردن برودت استعمال برودت یکی از وسائط قویه است در سکته فی الدم و منع از بروز
ورم و نزول حرارت آلی وغیره **هم** در دردکنکیا فصاهید و توانپه داور در دردتلین فصل یخ و آب زن سرد
و نیز مانند عوامل فاقد الحس اثر میکند زیرا در ایتر و اگرچه دانشمندان انگلیس برد و برودت را در فقدان حس
استعمال میکردند ولی اشتهار این عمل بواسطه دانشمند فرانسوی **ولپو** نام شد و این دانشمند یک جزء نمک
طعام و دو جزء یخ کوبیده را مخلوط نموده و در مثانه خوک داخل کرده بروی محلی که مقصود فقدان حس آن
محل بود منطبق مینمود و **نلاتون** بعوض مثانه خوک کیسه ململی استعمال میکرد بطریقی که هرچه یخ ذوب
شده و میعان حاصل کند جریان یابد تا عمل برودت قوی تر و منظم تر و ثابت تر گردد و **ریشارد** نام مخلوطی
از یک جزء یخ و یک جزء نمک طعام و خمس جزء کلورید دات امانیاک بکار میبرد
بهترین عوامل مبرده که در این موقع استعمال میشوند آب سرد و یخ است ولی جز شهرهای بزرگ در فصل
زمستان در همه جا و هر وقت یخ و برف موجود نیست پس طبیب باید عالم به بعضی اعمال باشد تا بتواند در مقام
ضرورت یخ و برودت مصنوعی حاصل کند و در حصول این مقصود یا باید **اسباب کاره** را
استعمال نماید و یا با اختلاط بعضی دواها استمداد جوید اسباب کاره در حصول یخ مبنی بر جذب حرارت
است بواسطه مایعاتی که در اثر سرعت متخلخل بسرعت بخار میگردند و در اختلاط دواها حصول برودت بواسطه
این خاصیت است که در انحلال بعضی املاح جلی محلول در وقتی که از حالت جمود بحالت میعان عبور میکند

حرارت زیادی جذب میشود و باید این مسئله را همیشه ملتفت بود که مخلوط املاح و اسیدهای آب دار را بلاواسطه روی الات منطبق نسازند چه ممکن است اثر اسیدها حالت تخریش و تحریکی در آنها حاصل گردد در لوحهٔ ذیل مخلوط بعضی ادویه و درجهٔ نزول حرارت را بیان مینمائیم

مخلوط مبرّد	درجهٔ نزول حرارت
مسحوق کلورور دپتاسیوم ۱ آب صاف ۱	۱۲ درجه
مسحوق ازتات امانیاک ۱ آب صاف ۱	۱۳ درجه
مسحوق ازتات امانیاک ۱ مسحوق کربونات متبلر سود ۱ آب صاف ۱	۱۶ درجه
مسحوق نمک طعام ۱ برف و یا یخ کوبیده ۳	۲۰ درجه
برف ۳ اسید سولفوریک مخلوط نام و دنش آبکه در حرارت متعارفی سرد شده باشد ۱	۳۰ درجه

آب داغ آب داغ ۵۰ و یا ۵۵ درجه از عوامل قوی است که در ستنزف الدم اثر میکند و زرق جهبلی آن در ستنزف الدم رحمی و زرق مقعدی در ستخون بواسیر موثر است و از وسائطی است که در اعصاب و عروق اثر نموده و موجب تقلص و تقبض عروق محل معلول و انسداد نزف الدم میگردد و نیز آب داغ را با عانت اسفنج و یا کومپرس در موضع استعمال مینمایند و هم چنین آب زنان مستعمل است

زرق تحت جلدی نوعاً زرق تحت جلدی را باعانت **زراقه پراواز** که تقریباً یک گرم آب میگیرد اجری میکند و دسته پیستون این زراقه دارای درجات است و عموماً به ده درجه تقسیم شده بطریقی که ظرفیت مابین هر دو درجه یک دسی گرم میباشد ولی شخص عامل ابتدا باید ظرفیت کلیهٔ زراقه و بعد ظرفیت درجات آنرا بطور تحقیق معین کرده و در سیدگی نماید و جهت این مطلب زراقه را پر از آب کرده وزن کند و بعد خالی نموده مجدداً بکشد تا تمام ظرفیت آن معین شود و در ثانی مجدداً زراقه را پر از آب نموده و دسته پیستون را یک درجه پائین برده و وزن کند و مقدار آب جریان یافته را به سنجد و هم چنین وزن تمام درجات را معین کند و باین طریق سهل میشود تعیین مقدار مادهٔ عاملی که بطور محلول در زراقه داخل کرده و اینکه هر درجه از آن دارای چه مقدار مادهٔ عامل خواهد بود

یکی از دانشمندان میگوید عموم اطبا قبول کرده اند که در هر نیم پیچی که پیستون زراقه پراواز را پائین برند یک قطره مایع خارج میگردد و وزن هر قطره بطور دقت ۵ سانتی گرم است ولی این مسئله کلیةً خطا است و لازم است طبیب هر زراقه را که میخواهد استعمال نماید ابتدا تعیین ظرفیت و عدهٔ قطرات آنرا نموده و بعداً استعمال کند و جهت این مطلب اول زراقه خالی را وزن کند و بعد آنرا پر از گلیسرین کرده بر کشد تا مقدار گلیسرینی که زراقه جا میگیرد معین شود و سپس شماره نیم پیچهائی را که بران وارد می آورند تعداد کند و بعد در مقدار گلیسرین محتوی در زراقه آن قدر ماده عامل حل کند که عدهٔ میلی گرمهای آن مساوی عدهٔ نیم پیچها باشند یعنی گلیسرینی که در هر نیم پیچی خارج میشود دارای یک میلی گرم مادهٔ عامل بود مثلاً فرض میکنیم زراقه پراواز ۱۲/۱۱ گرم گلیسرین بگیرد و چون به پیستون آن ۲۱ نیم پیچ وارد آورند این گلیسرین بتمامه خارج میگردد پس باید در گلیسرین مذکور ۲۱ میلی گرم ماده عامل حل نمود

مادهٔ حامل مواد عامله در زرق تحت جلدی عبارتست از آب جوشیده خالص و یا گلیسرین دار و عرق عادی گلاسی

و عرق شنگ دو از این مایع و گلیسرین و غیره و بعضی مواد غیر محلول از قبیل جیوه فلز و کلمل و املاح آهن را میتوان
در لعاب صمغ گلیسرین دار و یا وازلین معلق نموده استعمال کرد و در محلولات مائی بهتر آنست که در حین استعمال
آب را در لوله تجربه جوشانیده و مواد عامل را در آن حل نمایند و در این صورت این محلولات را استریلیزه یعنی عقیم
شده میباشند و میتوان محلولات عقیم شده را در حباب بلوری داخل کرده و دهانه آن را با لامپ مسدود نمود بواسطه
سرعت و کثرت اثر محلولات در زرق تحت جلدی نهایت احتیاط را باید اجری نمود زیرا اگر مواد مستعمل در این عمل
مواد سمی قوی الاثر میباشند و در زرق تحت جلدی مواد انتی سپتیک گاهی زراقه های مخصوصی استعمال میکنند
که ظرفیت هر یک ۵ سانتی متر مکعب است

محلولات مائی زرق تحت جلدی معمول بیمارستانهای پاریس

در این لوحه در هر ۱۰ گرم آب مواد ذیل را بمقدار مذکوره ذیل حل میکنند و نیز در این لوحه بیان میکنیم که در
هر یک سانتی متر مکعب (یک گرم) آب چه مقدار مواد عامل محتوی میباشد

مواد عامل	مقدار آنها در ۱۰ گرم	مقدار آنها در یک گرم
کلوریدرات مورفین	۱ دسی گرم	۱۰ میلی گرم
استات مورفین	۱ دسی گرم	۱۰ میلی گرم
سولفات مورفین	۱ دسی گرم	۱۰ میلی گرم
کودئین	۱ دسی گرم	۱۰ میلی گرم
کلوریدرات آپومورفین	۵ سانتی گرم	۵ میلی گرم
سولفات اتروپین	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
سولفات دوبوازین	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
هیوسیامین	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
ازرین	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
سولفات استریکنین	۳ سانتی گرم	۳ میلی گرم
برومیدرات کافئین	۲ دسی گرم	۲۰ میلی گرم
کلوریدرات اکونیتین	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
کورار	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
سولفات کینین (با قدری آب لیمو)	۲ دسی گرم	۲۰ میلی گرم
کلوریدرات کینین	۱۴ دسی گرم	۱۴۰ میلی گرم
برومیدرات کینین	۱۵ دسی گرم	۱۵۰ میلی گرم
سولفو وینات کینین	۲۵ دسی گرم	۲۵۰ میلی گرم
کلوریدرات پیلوکارپین	۲ دسی گرم	۲۰ میلی گرم

عصاره مائی ارگوت دوسگل	۶ دسی گرم	۶۰ میلی گرم
پپتون جوهر وامانیاکی	۶ دسی گرم	۱۵ میلی گرم سولیمه

محلولات مائی در زرق تحت جلدی که معمول بوده است

مقدار مواد عامل	مقدار آب	مقدار آنها در یک گرم آب
انتی پیرین .... ۴ گرم	۶ گرم	۴۰ سانتی گرم
نترات آکونیتین .... ۵ میلی گرم	۱۰ گرم	½ میلی گرم
عصاره کالابار ...... ۲۰ سانتی گرم	۱۰ گرم	۲ میلی گرم
کلوریدرات کوکائین از ۱ تا ۶ دسی گرم	۱۰ گرم	از ۱ تا ۶ سانتی گرم
ارگوتین .... ۶ دسی گرم	۱۰ گرم	۶ سانتی گرم
فنول .... از ۱ تا ۲ دسی گرم	۱۰ گرم	از ۱ تا ۲ سانتی گرم
لیکور فولر .... ۵۰ سانتی گرم	۱ گرم	

نسخه‌هائی که معمول بوده کلوجهه زرق تحت جلدی

مواد عامل	کلوروفورم	وازلین مایع
آکونیتین متبلور .... ۱ میلی گرم	۱ گرم	۹ گرم
کنین .... ۱۰ سانتی گرم	۱ گرم	۹ گرم
پیلوکارپین .... ۵ سانتی گرم	۳ گرم	۷ گرم
ازرین .... ۵ سانتی گرم	۳ گرم	۷ گرم
اتروپین .... ۱ سانتی گرم	۱ گرم	۹ گرم
دوبوازین .... ۵ سانتی گرم	۱ گرم	۹ گرم
هیوسین .... ۱ سانتی گرم	۱ گرم	۹ گرم
سلانین .... ۵ میلی گرم	۳ گرم	۷ گرم
آپومورفین .... ۲ سانتی گرم	۲ گرم	۸ گرم
کافئین .... ۵۰ سانتی گرم	۵ گرم	۵ گرم

محلولات وازلینی در زرق تحت جلدی با درد دیگر نیز در فصل وازلین بیان خواهیم کرد انشاء الله تعالی

آب مقطر مطابق دستور العمل کدکس در تقطیر آبهای چشمه و آبهای رودخانه

سولفات آلومین باید داخل کرد و بعد تقطیر نمود و محصول مقطر بواسطه آب آهک و ازتات نقره و اکسلات

امانیاک و یا کلورور دو زیبق باید رد ندهد چه اگر دارای اسید کربونیک باشد بواسطه آب آهک و اگر اسید کلوریدریک

و بعضی کلورورها داشته باشد بواسطه ازتات نقره و اگر املاح محلول آهک دارا بود بواسطه اکسلات امنیاک و هرگاه دارای قلیائیات و سولفورها باشد بواسطه کلورور بدیتیق در دمید هد و عمل تقطیر را باید امتداد دهند تا در دیگ تقطیر یک ربع از آبیکه داخل کرده اند باقی ماند

زرق تحت جلدی آب مقطر معمول لافیت

در دفع نورالژی و وجع ورک زرق تحت جلدی آب مقطر معمول این مصنف است و از یک تا ۱۰ گرم مکرر در محل موجع زرق مینمایند

آب مشروب در استعمالات غذائی و دوائی موافق دستورالعمل کرکس

تمام تیزنها را باآب مقطر باید ساخت و این قاعده استثنی ندارد و آب مشروب باید جوشانید زیرا که در جوشیدن طبیعت مواد آلیه موجود در آب اعم از آنکه بطور اختلاط و یا بطور انحلال باشند بکلی تغیر میکند و مضرت آنها برطرف گشته و میکروبهای موجود در آب کشته میشوند و در حفظ صحت رعایت این مسئله اهمیت دارد و علاوه بواسطه جوشیدن بعضی گازهای مفسد موجود در آب بخار میگردند و بی کربوناتهای آهک و منیزی و آهن وغیره در رد میشوند زیرا آهک اسید کربونیک را جهة تولید کربونات غیر محلول حفظ میکند و اسید کربونیک کربونات آهکی را که بمقدار زیاد در بعضی آبها موجود است در رد مینماید و کربونات سود جهة تولید بی کربونات اسید کربونیک را حفظ میکند چون کربونات آهک محلول در آب بود بواسطه اسید کربونیک در رد میگردد و علاوه کلورورها و سولفاتهای آهک و منیزی را بحالت کربونات غیر محلول در رد مینماید

زاج سفید را چون بمقدار خیلی کم یعنی از در ۱۰۰۰۰ و یا کمتر در آبهای گل آلود داخل کنند موجب سرعت ته نشین مواد معلقه در آنها میشود

۵ سانتی گرم تا یک گرم اسید ستریک را که در ۱۰۰۰ گرم آب داخل کنند مضرتهای آنرا زایل کرده و آنرا اصلاح نموده قابل شرب میگردد

هفتم در بحث شناسائی کلور و محصولات آن

کلور یا کلوروم جسمی است مفرد و در سال ۱۷۷۴ میلادی (۱۲۰۸ هجری) شیل ازاکشف نمود و باسم اسید مارین دفلوژیستیکه موسوم ساخت و این دانشمند این جسم را مانند اجسام مرکبه می پنداشت و چندی بعد برتوله اسم اسید موریاتیک اکسیژونه بآن داد و بالاخره امپر این جسم را بواسطه آنکه دارای رنگی است سبز کلور نامید چه این لفظ مشتق از کلوروس میباشد که در لغت یونانی بمعنی سبز است و ثابت نمود که جسمی است مفرد نه مرکب و این جسم که در طبیعت یافت نمیشود مگر بحالت کلورورها و کلورات دارای رنگی است زرد سبز رنگ و بخاری شکل است و میتوان از بحالت مایع آورد و بوی آن تند و نافذ و تقریبا مختنق و متما یز است و آب دو حجم خودش از این جسم را حل میکند و میل ترکیبی آن با هیدروژن بدرجه است که از علت زیادی مواد آلیه که بدون هیدروژن نمیتوانند موجود باشند این عنصر را جذب میکند از همین جهة است که همه مواد ملونه بواسطه این جسم تجزیه میشوند و بجای آنها بلکه ما باقی میماند که در نگشونده یا کم اسمر است و در هر حالات نمیتوان این ماده واحد ... است ... ترسمی

و چگالی آنرا میتوان بهمین جهة بیان نمود و وزن مخصوص آن ۲/۴۲۱ میباشد
کلور خالص را از تعامل اسید کلوریدریک در روی پراکسید منگنز حاصل میکنند و در تعامل تولید آب و پر تو
کلورور منگنز و کلور میگردد ولی کلور خالص را که بخاری شکل است در دوا سازی کمتر استعمال مینمایند بیشتر
محلول مائی اشباع شده را که موسوم بکلور مایع است معمول میدارند

بقول کلی کلور مایع و کلورورهای سود و اهک (هیپوکلوریت) را در طب جهة دفع تعفن بکار
میبرند و در داخل در صورت ضعفی های تیفوئید استعمال آنها متداول است و بیشتر این عوامل را در استعمال
خارجی معمول میدارند و در دفع عفونت بیمارستانها و قروح کوفتی ردی و جراحات ردی و جراحات احتراقی
انژلورهای متقرح و قروح دهان که با نفس متعفن همراه باشند و اختناقی که از بخارات ردی مبالها و بالوعه ها
عارض شود محلولات رقیق این عوامل را استعمال مینمایند و استنشاق کلور مخلوط با هوا در دفع سل مستعمل
است و چون این جسم که محققا محرش و محرک است و اثرش در موقع خوبی مشهود نشده باعتقاد ما نباید استعمال گردد
زیرا ممکن است بعوض آنکه منفعت بخشد مضر واقع شود و در اینجا بیان میکنیم بخار کلور و کلور مایع و بعضی
کلورورها و اسید کلوریدریک و برخی کلوراتها و نسخ متداول آنها را

بخور کلور معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کلورور سودیوم ۲۰ گرم بی اکسید
منگنز ۱۰ گرم اسید سولفوریک بازاری ۶۶/۸۴ درجه آب صاف مکرر ۲۰ گرم نمک و اکسید و آب را در بوتر گلی مخلوط
کرده و در روی منقلی که دارای آتش افروخته باشد بگذارند و همه منافذ اطاق و درها و روزنه ها را مسدود سازند
و هر چه آلات و ادوات فلزی در آن اطاق باشد از ماده دسمی اندود کنند و بسترهای مرضا را باز کرده جدا جدا بگسترانند
و اسید سولفوریک را در بوتر بروی دواها بریزند و فورا بیرون رفته در اطاق را ببندند و پس از ۱۲ ساعت هوای
اطاق را تجدید نمایند و این مقدار بخار کلور در دفع تعفن اطاقی که فضای آن ۱۰ مطر مکعب باشد کفایت میکند

بخور کلور (بخور گیتونی) مطابق کدکس گیتون یکی از علمای فرانسه است که در
سال ۱۷۳۷ میلادی متولد شده و در سال ۱۸۱۶ وفات نمود) بگیرند مسحوق کلورور سودیوم ۲۵ گرم بی اکسید
منگنز ۱۰ گرم اسید سولفوریک بازاری آب صاف مکرر ۲۰ گرم بطریقی که در فوق ذکر کردیم عمل کنند و این بخور در
دفع تعفن اطاقی که فضای آن ۱۰ مطر مکعب بود کفایت میکند

کلور مایع (آب کلوردار) هیدرو کلور این آب دارای همه صفات و بیشتر خواص
کلور بخاری میباشد و چنانچه سابقا گفتیم دو مساوی حجمش نوعا کلور دارد (در ۵۰۰ گرم تقریبا ۳/۵۰ گرم) و چون
کلور مواد نباتی و حیوانی را بی رنگ کرده و دفع تعفن آنها مینماید لهذا این آب را مانند معرفات کیمیائی و در تفحصات
طب قانونی بکار میبرند و از عوامل محرقی است که در دفع تعفن استعمال میشود و نیز در تسمیم بواسطه بخار ردی
و بخار اسید سولفیدریک و غیره استعمال آن متداول است

طریق ساختن کلور مایع مطابق کدکس بگیرند مسحوق بی اکسید منگنز ۱۰۰ گرم
اسید کلوریدریک ۱/۱۸ درجه ۴۰۰ گرم بی اکسید را در قرعی داخل کنند که لوله سینی شکلی بآن متصل باشد و باعانت
لوله مبعده آنرا با اسباب **وولف** متصل سازند و سه ربع از فضای صراحیهای این اسباب را پر از آب مقطر
نمایند و صراحی اطمینان را که محتوی شیر اهک بود باخر این اسباب متصل کنند و بعد کم کم اسید را از لوله سینی

هیپوکلوریت سود

شکل داخل در قرع نمایند و بملایمت حرارت وارد آورند تا بخار کلور منظماً متصاعد گردد و عبور حبابهای گاز تمامه
از آخرین صراحی علامت اشباع آب است و مقدار بخار کلوری که تولید میگردد کفایت میکند در اشباع ۱۰ لیتر
(۱۰۰۰۰ گرم) آب در حرارت ۲۰ درجه و پس از تمام عمل محصول را در صراحی های سیاه حفظ کرده و درها را
محکم به بندند

نطول دافع انثلور بگیرند کلور مایع ۵۰ گرم آب چشمه ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده نطول نمایند

پوسیون کلور بگیرند کلور مایع ۲۰ گرم آب تصفیه شده ۲۰۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم مخلوط کرده
با قاشق کوچک در دفع حبات پوترید متدرجاً بنوشند

غسول محرک معمول لیبرت بگیرند کلور مایع ۱۰۰ گرم آب خالص ۵۰۰ گرم مخلوط کنند
و در دفع خشکریشه های مزمن باعانت شرپی نطول نمایند

کلورورها عبارتند از ترکیب کلور با اجسام مفرده و با رادیکالهای الی و قدما این ترکیبات را مسکه
فلزی و موریات و هیدرو کلورات مینامیدند و بغیر از پی و توکلورور زیبق و کلورور نقره همه کلورورها
مستعمل در طب در آب محلول میباشند و در این صورت بعضی از آنها تجزیه شده و تولید اکسیکلورور مینمایند
و نوعاً کلورورها دارای خواص مواد مرکبه خود میباشند و بیشتر آنها انتی سپتیک و بعضی محرق اند

مواد مانعة الجمع کلورورها از جمع ما بین کلورورها و املاح مخصوص سولفاتها و
کربوناتها باید احتراز نمود زیرا که تجزیه شده و تولید املاح غیر محلول مینمایند

کلورور آهک معمول بیمارستانهای لشکری چون این کلورور را بروی
بشقابها بگسترانند در هوای آزاد تولید بخار کلوری میکند که در دفع تعفن استعمال میشود و موجب بنای تنفس
نمیگردد

محلول هیپوکلوریت آهک (کلورور مایع آهک) مطابق کدکس

بگیرند کلورور خشک آهک ۱ آب صاف ۴۵ کلورور را با یک جزء آب صلایه کنند و بواسطه عمل انحراف آنرا
دور دریزند و چندین دفعه این عمل را تکرار کنند تا کلورور در همه آب علی التساوی تقسیم شود و بعد با کاغذ صاف
نمایند و این محلول باید ۲۰۰ درجه میزان کلور نشان دهد و در این صورت دارای دو مقابل حجمش بخار کلور است
و این محلول را بطور خالص و یا مخلوط با آب در دفع تعفن استعمال میکنند

هیپوکلوریت سود (کلورور مایع سود) محلول لاباراک

مطابق کدکس بگیرند کلورور خشک آهک ۱ کربونات متبلر سود ۲ آب سرد ۴۵ کلورور را در ۳۰
جزء و کربونات را در ۱۵ اجزاء آب حل کنند و هر یک از دو محلول را جداگانه با کاغذ صاف نموده و بعد مخلوط
نمایند و بگذارند بماند و مجدداً صاف کنند و این محلول مانند محلول کلورور آهک دارای دو مقابل حجمش کلور
خالص است و در هوای آزاد تجزیه میشود و از ادویه انتی سپتیک و دافع العفونه میباشد و آنرا خالص و یا
مخلوط با آب بطور غسول و زرق در حمام موضعی استعمال میکنند و در دفع بعضی اقسام خشکریشه ها مستعمل
است و نیز و تا سه قاشق کوچک این محلول را در ۱۰۰۰ گرم آب مخلوط کرده در دفع طمث سفید و سوزاک
زرق مینمایند

غسول انتی سپتیک معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کلورور خشك آهك الکل کافوری آب در مکده آب ۱۰۰۰ کلورور را در آب امتحه و صاف نموده الکل کافوری را بیفزایند در دفع جراحات متعفن این غسول مستعمل است و اغلب اوقات قدری آب بر آن می افزایند

مشروب کلوروره بگیرند کلورور دسود ۱ گرم آب مصفی ۱۰۰۰ گرم مخلوط کنند و در هنگام استعمال با قدری شربت ساده شیرین نمایند و مقدار کلورور را مدتی رجا زیاد کنند و میتوان تا ۱۰ گرم استعمال نمود

تزن کلوروره معمول شومیل بگیرند کلورور دسود ۲ گرم ماء الشعیر ۱۰۰۰ گرم شربت صمغ ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و در هنگام بوتی بدهای متعفونه با گلاس کوچك در عرض روز بنوشند

مضمضه انتی سپتیک بگیرند کلورور دسود ۱۰ گرم آب مصفی ۱۰۰ گرم مخلوط کنند در قروح عارضه در جوف دهان که با تب همراه باشد مضمضه نمایند

مضمض انتی سپتیک معمول انژلو بگیرند کلورور خشك آهك ۱ گرم در ۵۰ گرم لعاب صمغ حل کرده و ۱۰ گرم شربت پوست نارنج افزوده مضمضه نمایند

حقنه کلورور دسود معمول لاباراك بگیرند کلورور دسود ۱۰ گرم آب مصفای که قدری گرم باشد ۵۰۰ گرم مخلوط کرده در تبهای متعفنه حقنه نمایند

زرق کلورور آهك معمول دوس بگیرند کلورور آهك ۱ گرم لودانم سیدنم ۲ گرم آب ۲۰۰ گرم مخلوط کرده در دفع سوزاك زرق نمایند

زرق کلوروره معمول پاپان بگیرند کلورور دسود ۲۰ گرم آب ۵۰۰ گرم مخلوط کنند و مقدار کلورور را میتوان مدتی رجا زیاد کرد تا ۵۰ گرم و این زرق را مصنف مذکور در دفع فساد دم و دفع آثار مشئومی که از وجود آن در بدن ظاهر میشوند و احتراز از بی وراین آثار استعمال میکند و از استعمال این زرق بوی نتن دم و خواص محرش و مفسد آن برطرف شده و صفات طبیعی و جید خود را حاصل نموده و مانع از عروض سوانح حمائی جذب دم میگردد

نطول کلورور دسود بگیرند آب مقطر ۵۰۰ گرم کلورور اکسید سودیوم ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و مدتی رجا بر مقدار کلورور بیفزایند تا از نطول آن احساس فی الجمله حس نخس و حرارت و فی الجمله حکه گردد و این نطول در مداوای توبرکول مخاطی در رفاده جراحات و قروح ردی الطبیعه و جراحات احتراق و انترلو مستعمل و مفید است

محلول دافع قروح دوالی شده معمول بلاتون بگیرند کلورور دسود ۵۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده و قطعه شرپی را بآن آلوده نموده رفاده نمایند

کومپرس کلوردار معمول میال بگیرند پارچه کتانی و یا پنبه و ابزاطو را چهار گوش تا کنند و در سرکه فرو برند و بقدری که لازم است در میان لاهای آن کلورور آهك باشند و در جلو بینی شخص مختنق از بخارهای میال نگاه دارند

کلورور کلسیوم بگیرند کربونات آهك مقدار منظور اسید کلورئیدریك ۱/۱۷ درجه مقدار کافی اسید را با دو بخش آب مخلوط کنند و در روی کربونات بریزند تا تعامل حاصل کنند و بعد صاف کرده

بتبخیر بپوست

اسید کلوریك

بدرجه پیوسته تبخیر نمایند و در ساختن کلورور متیلر کلسیوم محلول مذکور را تا بدرجه ۱۳۸ تبخیر کنند و بگذارند سرد شود و متبلر گردد و در ساختن کلورور بمذاب مطابق دستور العمل **کدکس** کلورور خشک کلسیوم را ذوب کرده و در قالبهای حرب شده قالب بریزند

پوسیون دافع خنازیر معمول ریغنی بگیرند کلورور کلسیوم ۴ گرم اب مقطر ۲۵۰ گرم شربت پوس کورسی ۵۰ گرم مخلوط کرده و چهار قسمت نموده در عرض روز هر دفعه یک قسمت را بنوشند

طریقه تصفیه کلورور سودیوم مطابق کدکس یک جزء نمک طعام بازاری را در سه جزء اب گرم حل کنند و بر محصول مقدار کافی محلول کربونات سود افزایند تا املاح خاکی از قبیل کلورور منزیوم و کلورور کلسیوم رد شوند و بعد صاف کرده مصفی را بواسطه عمل تبخیر متبلر سازند و اگر چه در بسیاری از استعمالات طبی نمک طعام بازاری هرگاه بخوبی سفید بود کافی است

نمك طعام از عناصر اصلیه مواد مایع و جامد حیوانی میباشد و در سل و خنازیر استعمال میگردد مقدار شربتش از ۱ تا ۵ گرم است در عرض روز و چون از ۱۲ تا ۳۰ گرم در مدت شبانروز نمک طعام را در مواد غذائی بز داخل کنند شیر این حیوان اثر شافی در مداوای سل خواهد داشت و نوعاً اغذیه نمکین را میتوان بجای همه سودها نمک طعام استعمال نمود و یکی از دانشمندان میگوید نانی که با اب دریا پزند قوه شامه افزوده و عمل هضم را قوت داده و خروج بول را سهل میکند

نمک طعام بمقدار ۲۰ تا ۳۰ گرم اسهال میاورد ولی غیر مستعمل است و اب نمک را در دفاده جراحات میتوان بکار برد و از محللات متداوله نزد عوام مردم فرنگ میباشد و عموماً نمک طعام را در حفظ بعضی مواد غذائی از قبیل ماهی و گوشت استعمال میکنند و مداومت بر خوردن گوشتهای نمک سود اعم از ماهی و غیره موجب بروز اسکوربوت میشود و نیز مداومت بر استعمال اغذیه نمکین موافق قول یکی از دانشمندان موجب اخراج کلورور پتاسیوم که وجودش در تشکیل فیزیولوژی مایعات و جامدات بدن لازم است میگردد

کلورور متیل از استعمال این کلورور در دفع عرق النسا دکتر **دوبو** تمجید میکند و چون بخور انرا در روی جلد استعمال نمایند ۱۳ درجه حرارت موضع را کم میکند

اسید کلوریدریك (اسید هیدروکلوریك) اسید موریاتیك (جوهر نمك) این جسم بالطبع و بمقدار زیاد در بخره ترشی که از کوههای اتش فشان متصاعد میشوند موجود است و پس از تصاعد متکاثف شده و در ابهائی که در مجاورت این کوهها واقع اند حل میگردد و از این جهت است ترشی ابهای مذکور

این جسم که از ترکیب یک حجم بخار هیدروژن و یک حجم بخار کلور تولید میشود جسمی است بخاری شکل و بوی ان بسیار کریه و طعمش تند و محرق و در تحت فشار ۴۰ اتموسفر میعان حاصل میکند و وزن مخصوص ان ۱/۲۶ است و بواسطه شدت میل ترکیبی که با اب دارد چون بخار او بخره مائی اتموسفر گردد ان بخره را جذب کرده و تولید گاز سفید رنگی میشود شبیه بدود و از این جهت است که انرا اسید کلوریدریك دودی مینامند و اب ۵۰۰ مقابل حجمش یعنی تقریباً سه ربع از وزنش این بخار را حل میکند و تولید اسید کلوریدریك مایع میگردد

طریق ساختن اسید کلوریدریك مطابق کدکس بگیرند کلورور سودیوم

درس هشتاد هفتم

مصفی ۱۰۰۰ گرم اسید سولفوریک متداول ۲۵۰۰ گرم اب مقطر ۱۰۰۰ گرم ملح را در قرع افلاطونی داخل کنند و
به گردن ان دو لوله متصل نمایند یکی بشکل که جزء فوقانیش مانند قیف بود و دیگری سیفونی شکل که با اسباب
وولف از متصل سازند و این اسباب باید دارای چهار صراحی بود یکی صراحی غسال که تقریباً محتوی ۱۰۰
گرم اب باشد دو سه صراحی دیگر هریک ۱۰۰۰ گرم اب مقطر داشته باشند و این صراحیها را در مدت عمل باید در اب سرد
فرو برند و لوله هائی که جهة عبور گاز مقرر اند نباید زیاده از یک سانتی متر در اب صراحی داخل شده باشند پس از
انکه اسباب را بطریق مذکور ترتیب دادند اب و اسید سولفوریک را در کپسول چینی مخلوط کنند و مخلوط را کم کم بواسطه
قیف در قرع داخل نمایند و زیر قرع را بملایمت اتش کنند و مدت رجا بدرجه حرارت بیفزایند تا متصاعد گاز موقوف
شود و در این عمل ابی که در صراحی غسال میباشد بواسطه عبور گاز اشباع شده و رنگ زردی حاصل مینماید
د صراحی دویم و سیوم دارای محلول اسید کلوریدریک خالص و بیرنگی خواهند بود که وزن ان ۱٫۱۷ است و
صراحی چهارم محتوی محلول ضعیفی میباشد

اسید کلوریدریک را چون بطریق مذکور سازند در ۱۰۰ جزء محتوی ۳۳٫۴۲ اسید کلوریدریک بخاری خواهد
بود در ۲۰۳ لیتر گاز در این عمل تقریباً تولید میگردد که در اشباع ۱۰۰۰ گرم اب کافی است

اسید کلوریدریک چون غلیظ بود مانند سموم محرقه اثر میکند و چون بمقداری که بایست با اب مخلوط شود در دفع
سوء هضم و کاسر الریح و فی مستعمل و سودمند است و یک وقتی از اثرات در دفع حمای تیفوئید و امراض کبدی و اخلاط
جلدی تمجید می نمودند و استعمال این اسید بطور غرغره خالص و منقح و نیز پاشویه ان متداول است و در پاشویه ۱۰۰
گرم کلوریدریک خالص را در ۱۰۰۰ گرم اب مخلوط میکنند و **بوشاردا** یک جزء اسید کلوریدریک خالص را
با ۲۰ یا ۳۰ جزء اب مخلوط کرده در دست شویه و غسولات استعمال میکند و در دفع قروح لثه و زبان محلول اسید
کلوریدریک و دی باغانت قلم معمول مصفا است و در مداوای انها این عمل قوی الاثر میباشد ولی باید
نهایت احتیاط را معمول داشت تا بر دندانها برخورد نکند

پادزهر اسید کلوریدریک قلیائیات و کربوناتهای قلیائی پادزهر این اسید میباشند

مواد مانعة الجمع جمع مابین قلیائیات و کربوناتهای انها و املاح نقره و املاح سرب و پتو ملح جیوه با
اسید کلوریدریک نباید نمود

ماء الشعیر ترش بگیرند شربت ساده ۱۰۰ گرم ماء الشعیر قندی ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده و بقدری اسید
کلوریدریک مایع اضافه کنند که ترشی ان گوارا و مطبوع گردد و در عرض روز پیاله پیاله بنوشند

لیموناد کلوریدریک معمول کدکس بگیرند اسید کلوریدریک مایع از ۱ تا ۲
گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم اب صاف ۹۰۰ گرم مخلوط کنند و در بیمارستانهای لشکری نسخه ذیل را استعمال میکنند
اسید کلوریدریک ۱۱۱۲ درجه عرق پوست لیمو ۲۰ شربت ساده ۷۰ و اب بقدری که مجموع ۱۰۰۰ گرم شود
و مقدار اسید را میتوان زیاد کرد تا ۴ گرم و در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند
این لیموناد در ورم حلق و ورم مرکب دهان و ورم دهان منتن و دیفتری و سوء هضمی که سببش قلت ترشی اعصی
معده بود مستعمل و سودمند است

مشروب کلوریدریک معمول کادون بگیرند ریشه کولومبو ریشه

تیزاب فاروق

جنطیانا ریشه انجبار پوست کنکینا پوست نارنج مکی ۶ گرم میوه عرعر ۳۲ گرم الکل ۸۰ درجه ۶۰ گرم آب مصفی ۱۰۰۰ گرم اسید کلوریدریک مایع و خالص ۱۰ گرم مدت ۱۵ روز بخیسانند و بعد صاف کنند و در دفع گاسترالژی مزمن و کلوروز و انترالژی مزمن در اشخاص خنازیری و مسلولین که با یبوست عاصی همراه بود یک قاشق خوری کوچک بعد از هر غذا بنوشند و **بوشاردا** میگوید بعوض این مشروب میتوان ۵ گرم اسید کلوریدریک مایع خالص در ۱۰۰۰ گرم شراب کنکینا داخل کرده استعمال نمود

مضمضه اسید کلوریدریک معمول ریکورد بگیرند عرق کاهو ۲۰۰ گرم اسید کلوریدریک خالص ۱ گرم عسل وردی ۵۰ گرم مخلوط کرده در دفع اخلالات برفکی و ورم دهان زیبقی مضمضه نمایند

مداوای دافع خناق معمول ژاکو این مصنف بخار سرکه را که در حالت جوش باشد و با بخار اسید کلوریدریک دودی طی در مداوای خناق استعمال میکند

پوماد دافع اثرلور معمول کاریه بگیرند پیه مذاب پوماد کافوری مکی ۱۵ گرم اسید کلوریدریک ۲ گرم مخلوط کنند و در دفع اثرلور غیر متقرح شبا هنگام تمریخ کنند

غرغره کلوریدریک معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند اسید کلوریدریک ۱/۱۷ درجه ۱ گرم آب ۲۰۰ گرم عسل ۳۰ گرم مخلوط کرده در دفع ورم دهان مرکب مضمضه کنند و اغلب یک گرم اسید کلوریدریک غیر مکفی است

نطول کلوریدریک ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند اسید کلوریدریک ۱/۱۲ درجه ۴ عسل ۲۰ مخلوط کنند و در دفع ورم دهان متعفن و زیبقی قطعه شرپی را باین مخلوط آلوده کرده و با غانت ببرند و یکی ایا سه دفعه در یک لثه ها نطول نمایند و باید احتیاط کنند که بر دندانها بی خود نکنند تا مینای آنها را فاسد سازند

غسول اسید کلوریدریک ابدار معمول ژانل بگیرند اسید کلوریدریک ۱/۱۲ درجه ۱ آب صاف ۱۰ مخلوط کرده در اثرلور غیر متقرح غسول نمایند

غسول یدادار هیپوکلوریت سود معمول تیستلن بگیرند محلول هیپوکلوریت سود بی تعفین ید ۱ مخلوط کنند و در اثرلور غیر متقرح صبح و عصر غسول نمایند

نطول دافع اثرلور معمول فیوه بگیرند الکولاتور فیوتوانتی ۱۰ اسید کلوریدریک ۱/۱۲ درجه ۱ مخلوط کرده در دفع اثرلور غیر متقرح صبح و عصر نطول نمایند

تیزاب فاروق تاورگال (اسید نیترو موریاتیک) مطابق کدکس بگیرند اسید ازوتیک متداولی ۶ آب مقطر ۱ اسید کلوریدریک متداولی ۱۵ ابتدا اسید ازوتیک و آب را در صراحی در سنباده مخلوط کنند و بعد اسید کلوریدریک را بیفزایند در صراحی را از روشنائی محفوظ دارند و درش را باز نکنند مگر بعد از چند روز و این اسید که محرق است و در ساختن کلورور و طلا و کلورور طلا و سودیوم بکار میبرند

غسول معمول تازیاو بگیرند اسید نیتریک اسید کلوریدریک [illegible] ۲۰ قطره آب مقطر

درس هشتاد و هفتم

۳۰۰ گرم مخلوط کرده در دفع لیکن و اکزمای حرمن تغسیل نمایند

کلوراتها کلورات سود و بخصوص کلورات پتاس را در دوا سازی استعمال میکنند و چون آنها را با اجسام قابل احتراق از قبیل گوگرد و فوسفور و زغال و نیز با سولفور پتاسیوم و با سولفور انتیمون مخلوط نمایند بواسطه تصادم موجب طوفان میشوند و یکی از دانشمندان با روتی میسازند از کلورات پتاس و سولفور انتیمون و زغال و چوب کله بالی و لهذا در ساختن محصولات کلورات پتاس و اختلاط با سایر مواد خیلی احتیاط باید کرد و هرگز کلورات پتاس را با مواد دیگر صلابه ننمود بلکه همیشه محلول آنرا با سایر مواد داخل کرد و از این جهت است که از اختلاط کلورات پتاس با هیپوسولفیت سود و یا کاشو در هاون خیلی احتراز باید نمود زیرا که کاشو دارای تنن است و از اختلاط یک جزء تنن و یک جزء کلورات پتاس گردی حاصل میشود که بشدت طوفان میکند و این گرد را در خمپاره ها استعمال مینمایند

کلورات پتاس عبارتست از ملحی است متبلور بشکل پارچه های درخشنده و خشک و بی رنگ و بوی آن شبیه ببوی بول و در مجاورت هوا فاسد ناپذیر و بواسطه تصادم طوفان میکند و در ۴۰۰ درجه حرارت ذوب میگردد و در ۱۶ جزء آب سرد حل میشود و قابلیت انحلال آن در آب بواسطه حرارت زیاد میگردد ولی پس از سرد شدن راسب میشود و آنرا باین طریق میسازند که در محلولی که محتوی یک معادله کربونات پتاس و ۶ معادله هیدرات آهک باشد بخار کلور را عبور میدهند و ابتدا بر محصول ۵۰ درجه حرارت وارد میکنند و پس از آنکه بخوبی از بخار کلور اشباع شد بدرجه جوش میرسانند و بعد با کاغذ صاف کرده و میگذارند سرد شود تا کلورات پتاس متبلور گردد

کلورات پتاس را با فواید زیاد در دفع غانغرانای دهان و ورم دهان زیبقی و برفک و اکله معوکه و اسکوربوت و ورم حلق کوئنی (غامشه) و خناق و اختلالات دیفتریتی استعمال میکنند و همچنین در بعضی قرحه های دهان که در آنها وسطح داخلی گونه ها عارض شده و از غشاء کاذب پوشیده باشند استعمال آن خیلی مفید است و نیز در یرقان و روماتیسم مفصلی حاد و کاتگری شدید جلدی و رمد و سوانح خروج اسنان و احتراز از سقط جنین و غیره استعمال کلورات پتاس شایع و سودمند است

مقدار و شربت کلورات پتاس و طریقه استعمال و ساختن پوسیون آنرا در دوره پتاس در ضمن قلیائیات بیان کرده ایم و دو پتاس را

گرد کلورات پتاس مطابق کدکس بگیرند کلورات پتاس بمقدار منظور در هاون چینی صلابه کنند و از موی موئی نمره ۱ به بیزند و معاینه رهر دفعه مقدار کمی از این گرد ساخت و در وقت این گرد در دفع بیلیو روی سطوح متقرحه مستعمل است و **گرد کلورات سود** را نیز بهمین طریق میسازند

تطول کلورات پتاس معمول کدکس بگیرند گرد کلورات پتاس ۵ گرم عسل ۲۰ گرم مخلوط کرده بروی اورام دهان نطول نمایند

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند گرد کلورات پتاس عسل مکد و ۳ گرم مخلوط کرده در ورم دهان زیبقی تطول نمایند و باید دانست که مضمضه های کلور و بعضی از محصولات کلورات پتاس اعم از آنکه در داخل استعمال شوند یا خارج قوی الاثر میباشند

مضمضه معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کلورات پتاس ۵ گرم عسل ۳۰ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم حل کرده در ورم حلق و ورم دهان زیبقی در قرحه و غانغرایای فم استعمال نمایند

غرغره انتی سپتیک معمول ژانل بگیرند کلورات پتاس ۱۵ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم عسل وردی ۵۰ گرم اسید کلوریدریک ۲ گرم مخلوط کرده در ورم حلق و ورم دهان قرحه و غانغرایائی و زیبقی غرغره و مضمضه کند

پوسیون دافع ورم دهان زیبقی معمول هرپن بگیرند کلورات پتاس از ۲ تا ۴ گرم شربت لیمو و یا شربت فرامبواز ۳۰ گرم آب صاف ۱۵۰ گرم حل کنند و در عرض روز متدرجاً بنوشند و میتوان مقدار ملح را زیادتر نمود و در این صورت بایستی مقدار آب شربت نیز افزود تا طعم پوسیون مکره طبع مریض نباشد و این نسخه را بالفی الجمله تغییری در درس پتاس ذکر کرده ایم

پوسیون کلورات پتاس معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند پوسیون صمغی ۱۲۰ گرم کلورات پتاس ۴ گرم حل کرده در عرض روز بتدریج در دفع ورم دهان قرحه و زیبقی بنوشند

قرص کلورات پتاس مطابق کدکس بگیرند مسحوق کلورات پتاس ۱۰ مسحوق قند ۹۰ کتیرا ۱ آب مقطر بلسان تلو مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و هر قرصی دارای یک دسی گرم کلورات است و در دفع ورم دهان قرحه و زیبقی از ۱۰ تا ۲۰ قرص در عرض روز میل کنند و باید قرص را در دهان گذاشته مکند و آب دهان را فرو برند تا مجاورت کلورات با سطوح معلوله متمادی داشته باشد و علاوه دوا را داخلاً و خارجاً هر دو استعمال کرده اند و نیز این قرصها را در ورم لوزه و اختلالات اسکوربوتی و دیفتریتی و غیره استعمال میکنند

قرص ذوبانی کلورات پتاس بگیرند کلورات پتاس مقدار منظور در تاوه نقره ذوب کند و در استعمال آتش احتیاط نمایند و قرصهای کوچک یه دسی گرمی بریزند و این قرصها چون در دهان دیر ذوب میشوند مجاورت دوا با سطوح معلوله بیشتر خواهد بود

گلیسره کلورات پتاس معمول مارتینه بگیرند گلیسرین ۱۰ مسحوق کلورات پتاس ۱ مخلوط کنند در قروح اکله و ورم دهان ترحه منظور این محصول متداول است

غسول کلورات پتاس بگیرند کلورات پتاس ۲ تعفین تریاک ۱ آب ۱۰۰۰ حل کرده بیفزایند اسید کلوریدریک ۱/۱۷ از درجه ۱ در دفع موقتی اوجاع و تعفن قروح سرطانی تغسیل کنند

کلورات سود این ملح را حاصل میکنند از تجزیه محلول بی طرطرات سود بواسطه محلول کلورات پتاس و محصول را صاف کرده میگذارند متبلور گردد و یک جزء کلورات سود در ۱۰ اجزاء آب سرد حل میگردد کلورات سود را در همان مواقع و همان مقدار که کلورات پتاس را استعمال میکنند معمول میدارند و چنانچه در ضمن قلیائیات ذکر کردیم **بارتز** محلول کلورات سود را در عملیات اکوتومی مکرراً در قصبة الریه تنقیه مینمائید

درس هشتاد و هشتم — کلوروفورم و بعضی دیگر از عوامل فاقد الحس

درس هشتم در استنشاق

عوامل فاقد الحس عبارت از ادویه میباشند که قوه حساسه متاثره را ضعیف و مختل نموده و موجب بطلان ناقص
و یا کامل آن میگردند و اگرچه این عوامل از جهتی مشابه اند بعوامل ضد تشنج و مخدره ولی بواسطه اختصاص
و سرعت اثری که در عمل این عوامل مشاهده میشود می باید آنها را یک جنس متمایزی از عوامل تراپوتیکی دانست
علمای تراپوتیک در فقدان حس و منع آن تاثر اوجاع حاصل از اعمال جراحی همیشه در آن خیال بوده اند که دوائی
استعمال نمایند تا حس شخص معلول را باطل کرده و بتواند تحمل اعمال جراحی و قطع الات را نماید مثل آنکه دیسقو
ریدوس و بعضی دیگر از مصنفین قدیم عصاره ریشه لفاح را در این موقع استعمال مینمودند و یکی
از دانشمندان چین موسوم به موآتو که در مائه سیوم میلادی بود قبل از اجرای اعمال جراحی از قبیل
داغ کردن و بریدن و قطع نمودن الات محصولی از کنب استعمال میکرد تا شخص معلول در حالت مستی و بیهوشی
افتاده و احساس به الم این اعمال ننماید و بعضی از متوسطین دانشمندان فرنگ نطولات ملین و مسکن و مخدر
در موضع عمل بکار می بردند و بعضی دیگر باستعمال برودت استمداد جسته و قطعه یخی در محل عمل منطبق میکردند
و در اواخر مائه هیجدهم یکی از دانشمندان انگلیس در اجرای این مقصود فشار منظم استعمال میکرد و دیگری قبل از
عمل هم در مدت عمل فشار دایره در طرف معلول وارد می نمود و در این اواخر بیشتر جراحان بدبختانه شخص
معلول را حقنه بیهوش کردن در مستی الکلی می انداختند و جمعی دیگر حشیش را بکار می بردند و طایفه مینتیسم حیوانی را
استعمال میکردند و شخص را بواسطه این عمل خواب کرده و در حین خواب اجرای اعمال جراحی مینمودند جماعتی
محصولات تریاک را بصور مختلف معمول میداشتند و چون همه این اعمال ناقص بود جراح فرانسوی معروف
موسوم به ولپو تمام این خیالات و اعمال را باطل پنداشته و میگفت احتراز از بروز الم در اعمال جراحی خیالی است
موهوم چه قطع آلت و احساس به الم لازم و ملزوم یکدیگر اند تا در سال ۱۸۴۶ میلادی مطابق سنه ۱۲۶۲ هجری دو
نفر از دانشمندان امریک یکی ژاکسون که علاوه بر علوم طبی دانای به علم کیمیا بود و دیگری مورتون
دندان ساز ثابت نمودند که استنشاق بخره اتر موجب بطلان حس الم در اعمال جراحی میگردد و این مسئله نیز بواسطه
دانشمندان فرانسه و انگلیس باثبات رسیده و مسلم شد و در سال بعد یعنی در ۱۸۴۷ خواص فاقد الحس کلوروفورم
بواسطه سامسون نام مکشوف گردید و این معلم انگلیسی علاوه بر آنکه خاصیت فاقد الحس اتر را که
ژاکسون کشف نموده بود تصدیق کرد ثابت نمود که کلوروفورم در این خاصیت اقوای از اتر است و بعد
جمعی دیگر از دانشمندان این خاصیت را در ترکیبات دیگری که مشابه این دو ماده اند یافتند و این ترکیبات عبارتند
از الدهید و امیلن و محلول هولاندیها و اتر کلوریدریک و کروتونولین و پروتوکسید ازت و بی کلورور متیلن
و هیدرور دامیل و سزکوئی کلورور دکربون و ریگولین و غیره
ما در این درس اول بقول کلی بیان میکنیم طریقه استنشاق ابخره فاقد الحس و سوانحی که از استنشاق آنها در این عمل
ممکن است عارض شوند و بعد به ذکر هر یک از مواد مذکوره می پردازیم

طریقه استنشاق ابخره فاقد الحس در عمل بیهوش کردن و شرایط استعمال آنها

ادوائی که در این عمل بکار میرود باید کلوروفورم خالص باشد زیرا که در صورت خلوص بر سایر مواد فاقد الحس

رجحان دارد

عمل بیهوش کردن

ترجیح دارد

۲ شخص معلول بواسطه بی غذائی باید ضعیف نشده باشد ولی لازم است که ناشتا بود

۳ از برای دخول هوا در مجاری تنفس مانعی نباید باشد و هیچ اسبابی استعمال نکنند که چون بگذارند معلول منطبق شود بر منخرین فشار وارد آورد بلکه پارچه را گرفته و تا نموده در جلو مدخل هوا قرار دهند و کم کم مایع فاقد الحس را بروی آن بریزند

۴ معلول را بخوابانند و بهیچوجه خاطرش را مشوش نسازند چه اگر خوف سختی بر او غالب شود بی هوش کردنش بی خطر نخواهد بود

۵ چون اختلال الحواس موجب بیداری و تیقظ مریض میشود و اثر دوا و فقدان حس دیرتر ظاهر میگردد لهذا همه اسباب عمل را در حضور وی نباید نمود والا سعی میکند که بیهوشی در وی اثر ننماید و علاوه در این عمل بالطبع در حلقوم اختلاجی پیدا آمده که بمحض مجاورت با بخره فاقد الحس سبب انقطاع تنفس میگردد و چنانچه گفتیم اگر خاطرش مشوش باشد اثر بیهوشی دیرتر ظاهر شده و مایع فاقد الحس بیشتر بکار میرود و بواسطه مقاومت زیادی که طبیعت بر ضد اثر دوا میکند قوای مریض ضعیف شده و او را مستعد بعروض غشی میسازد و باید جراح بر بالین مریض بایستد و او را تسلیت نماید و بگوید عمل را دو روز دیگر مجری خواهیم داشت و امروز امتحان میکنیم تا معلوم شود حصول بیهوشی در تو ممکن است یا نیست

۶ یکی از شاگردان مجرب را به بیهوش نمودن مریض باید گماشت تا در حین عمل حواس کامل جمع باشد و با عجله و عدم ثبات عمل نکند

۷ شکم و سینه مریض باید مکشوف باشد تا در هنگام بیهوشی انتظام حرکات تنفسی صدر و [illegible] مدام مشهود بود

۸ قبل از بیهوش کردن باید در نبض مریض دقت کنند و در هنگام بیهوشی تا نبض قوت دارد خواه بطئی باشد و یا سریع عیبی در او نخواهد بود ولی همینکه ضعیف و صغیر و سریع و غیر منتظم و یا خیلی بطئی شد باید اسباب بیهوش کردن را برداشته تا مریض هوای خالص استنشاق نماید و اگر مفقود گردید بلا تأمل وسایل بهوش آوردن را مجری دارند

۹ ابتدا کلوروفورم را بمقدار خیلی کم استعمال نمایند یا بنکه در صراحی یا بر پارچه نزدیک منخرین مریض نگاه دارند چه بسیاری از اشخاص بواسطه مقدار بسیار کمی بخره فاقد الحس متأثر شده و کاملاً این بخره در آنان اثر مینماید و بعد اگر مریض بیهوش نشد بر مقدار دوا متدرجاً بیفزایند و آن را بروی پارچه ریخته در جلو منخرین بطریقی که ذکر کردیم نگاه دارند و در این بین با مریض صحبت کنند تا بدین وسیله تنفس نموده و بخار کلوروفورم داخل گردد

۱۰ اگر در اثنای بیهوش کردن مریض خود را یک دفعه تکان دهد و حرکت نماید فوراً چند نفر معین را باید حکم داد تا اعضای وی را بگیرند و بسرعت بر مقدار بخار کلوروفورم بیفزایند و این واقعه در مردان قوی هیکل خاصه مبتلایان بشرب مواد الکلی ظاهر میگردد

۱۱ وقتی که همچو بنظر آمد که مریض بیهوش شد از او بعضی سؤالات نمایند اگر جواب صحیحی نداد و یا هیچ نگفت نیز او را نشگون گیرند و صدمه مرزنند تا درست بیهوشی وی مشخص گردد

باعتقاد [illegible] در بیهوش نمودن اطفال نباید ملایمت نمود بلکه [illegible] خوابانید [illegible]

در هشتاد و هشتم

بیهوشی را بر دهان و بینی آنها قرار داده و کلوروفورم ریخت و بدین طریق طولی نمیکشد که طفل بیهوش میگردد

علامات خواب بیهوشی از این قرار است مریض جواب نمیدهد و اگر دست و پای او را نیشگون گیرند آنها را بخود نمیکشد و چون بلند نمایند بی اختیار می افتد و اگر در چشم بزنند مقله حرکت نمیکند و حدقه در حالت انقباض است و رنگ صورت پریده و سیما راحت و عمل تنفس منتظم است و گاه مریض خرخر میکند و در این صورت نیز نبض منتظم و قدری موجی میباشد

چون علامات مذکوره ظاهر شد نباید مقدار کلوروفورم را خیلی کم کرد و اگر تنفس مشکل گردد و خرخر زیاد شود زبان را با پنس موزو گرفته از دهان بیرون کشند

۱۲ پس از آنکه اثر خواب بیهوشی بطریق مذکور پدید گردید مریض را در اطاق عمل برند و اگر در حین عمل حرکتی از وی صادر شود و یا فریاد زیاد برآورد دلیل بر عدم بیهوشی نیست

۱۳ میتوان حالت بیهوشی را مدتی دوام داد و بخره فاقد الحس را در هر مدتی که جهة ابطال حس و جهة اجرای اعمال طول المدة لازم است بدون انقطاع استعمال کرد هرگاه که بطور احتیاط مراقب عمل تنفس و عمل دوران باشند و چون این احتیاط را اجری نمایند ممکن است تا چند ساعت شخص را بیهوش نگاه دارند

۱۴ چون استنشاق بخره فاقد الحس خالی از خطر نیست و ممکن است موجب حصول خطرات گردد حتی الامکان باید از استعمال آنها احتراز نمود مگر در صورتیکه شدت وجع مورث وخامتی بود و یا عدم حرکت شخص معلول شرط اجرای عمل باشد

۱۵ در بیهوش نمودن زنان لازم است که شخص عامل تنها نبود چه در اینان فقدان حس گاه مرکب با هذیان و بعضی خیالات واهی میگردد که ممکن است طبیب را متهم سازد بلکه هیچگاه نشاید طبیب و مریضه در جائی تنها باشند و همیشه وجود ثالثی مرا آنها لازم است

۱۶ در اطفال حدید الولاده نیز استنشاق کلوروفورم جهة بیهوش کردن جایز است اما بشرطی که در بیهوش نمودن ایشان نهایت احتیاط و مراقبت را معمول دارند

۱۷ جهة هوش آوردن شخص مدهوش باید استنشاق بخره فاقد الحس را منقطع ساخت تا هوای خالص استنشاق کند چه پس از انقطاع استنشاق این بخره چند دقیقه نمیگذرد که شخص بیدار شده و بهوش میآید و اگر لازم گردد چند جرعه شراب مفرح و یا محرک دیگری جهة تقویت قلب بنوشانند و لازم است شخص معلول را در همه وقت مراقب باشند چه پس از بهوش آمدن هرگاه نبض ضعیف تر و بطئی تر و یا سریع تر از حالت طبیعی بود محتمل است حالت غشی و سنکوپ عارض گردد

استنشاق بخره فاقد الحس در وضع حمل استنشاق بخره کلوروفورم اوجاع وضع حمل را زیاد یا کم تسکین میدهد و از قوت و انتظام اعمال رحمی نمیکاهد و بر قوت تقلصات و عدد آنها هم قبل از وضع حمل و هم بعد از آن می افزاید و علاوه بر آنکه ایذاء زن را در آخرین عمل زائیدن کم میکند بیک اندازه مانع از عروض تزلزل عصبانی که غالبا نتیجه وضع حمل است میگردد و لهذا عوارض منتجه وضع حمل را بر طرف میسازد در صورتیکه هیچگونه ضرری بطفل نمیرساند و لازم نیست در این عمل زن را کاملا بیهوش کنند و همین قدر کافی است که بطور تناوب بخره کلوروفورم را استنشاق دهند بطریقی که در هنگام خیلی موجع وضع حمل طبیعی شدت حس کم گشته و بیهوشی ناقصی در آن روی دهد بدون موجبی زیاده بر این لازم نیست و نیز استنشاق کلوروفورم در رفع اکلامپسی مفید است و در این صورت باید استنشاق این بخره را بطور معتدل مدتی امتداد دهند بدون آنکه بیهوشی کامل روی کند

عمل بیهوش کردن

مقدار کلوروفورم در حصول بیهوشی تعیین مقدار کلوروفورم در حصول بیهوشی خیلی فایده است زیرا خود طبیب اندازه استعمال آنرا میداند که چه مقدار لازم است و یکی از دانشمندان موسوم به **برت** میگوید اگر یک جزء کلوروفورم را با بیست جزء هوای خالص در حصول بیهوشی استعمال کنند بعضی مخاطرات از قبیل غشی و غیره بظهور نمیرسد ولی اسبابیکه این دانشمند در حصول این طریق بیهوشی اختراع کرده خیلی گران و صعب الحصول است

سوانح محتمل العروض این سوانح که در اثنای بیهوشی ممکن است عارض شوند یا خفیف اند و یا شدید سوانح خفیف عبارتند از قی و بعضی عوارض دیگر که عارض میشوند یا از سوء استعمال کلوروفورم و یا بواسطه استعداد شخصی و چندان محل اعتنا نیستند و بواسطه جودت استعمال و یا قطع استنشاق بر طرف میگردند و سوانح شدیده که گاه باعث مرگ فوری میشوند و مخصوصاً در اشخاص مبتلی به امراض قلبی و یا الکلی ظاهر میگردند بر دو قسم اند یا از توقف تنفس و یا از توقف قلب تولید میشوند و سبب عروض آنها را نمیتوان طول مدت بیهوشی دانست بلکه چون بخار کلوروفورم بمقدار زیاد جذب بشود و یا به خرخره هوا برخورد کند در صورتیکه مقدار زیادی از این بخار در آن باشد در عصب ریه و معده حالت انعکاس بظهور میرسد اعم از انعکاس تنفسی که موجب توقف تنفس میشود و یا انعکاس قلبی که سبب توقف قلب میگردد و بعضی اوقات حالت غشی ممکن است بر سبب دیگری پدید شود مثل آنکه بر شخص معلول ترس زیادی غالب شده و یا نزف الدم که در وی بظهور رسیده باشد و چون کلوروفورم در او اثر کند جزء یک علت شده بمرگ ناگهانی در می افتد گاه بروز غشی در بین بیهوشی یا قبل و یا بعد دیده میشود بدون آنکه بتوان سببی اقامه نمود و گویا اثری باشد نهانی

غشی تنفسی این غشی کم خطرتر از غشی قلبی است و مانند آن مثل برق کشنده نیست و علامات غشی عبارتند این قسم عبارتند از ظهور حرکات تنفسی غیر کامل که گاه منقطع شده و گاه بکلی معدوم میشوند و صورت سرخ و یا کبود گشته و چشمها برجسته میگردند گاه بعکس رنگ صورت باخته میشود و خون شریانی سیاه شده و ضربان نبض باقی میماند و طریقه مداوای این قسم غشی آنست که بر شخص مدهوش هوای خالص و اکسیژن استنشاق دهند در دهان وی بدمند یا بواسطه دم و یا دهان بدهان و در بین این عمل تنفس مصنوعی وا دارند باینکه بازوهای شخص را در امتداد بدن پائین آورده و بعد بطرف بالای سر بالا برند و در وقت بالا بردن یک نفر همین بر شکم او فشار دهد و اگر رنگ صورت باخته بود سر را پائین اندازند و ریشها باز کنند و بدن را بقوت مالش دهند و ابخره محرک از قبیل بخار آمونیاک و بخار اسید استیک بطور احتیاط مجاور منخرین کنند

غشی قلبی این واقعه خیلی خطرناک است و در اعمال طویل المدة سبب موجب اتلاف نفوس شده است و علامات ظهور آن عبارتند از پریدن رنگ چهره و سردی جلد و توقف تنفس در دو آن با هم و طریقه مداوای آن از این قرار است هوای مستنشق را خالص کنند و سر مریض را پائین انداخته و زبان را از دهان بیرون کشیده و بعد در دهان او بدمند و چنانچه در غشی تنفسی ذکر کردیم در بین این عمل تنفس مصنوعی وا دارند و بواسطه آلتی جلو را دعه نمایند و مطرقه میور در محل قلب گذارند و عضلات صدری را بواسطه کوران الکتریک تحریک کنند و لهذا در هنگام بیهوش کردن باید چرخ الماس مینتوفا را دیک کوک کرده حاضر باشد و چون الکتریک بسته را بواسطه دسته سوزن در نقاط مختلف بدن بخصوص در محور فقرات گردش دهند شخص مدهوش بزودی بهوش می آید

طریقهٔ معمول کردن عمل هوش بردن کلروفرم

تقریباً نیم ساعت قبل از استعمال ابخره فاقد الحس کلوروفورم از ۱ تا ۲ سانتی گرم کلوریدرات مورفین بطریق زرق تحت جلدی استعمال کند و بواسطه این عمل اثر فاقد الحس این ابخره سریعتر ظاهر شده و مطمئن تر میگردد

کلوروفورم (کلورید و کربون) تری کلورور د پایی کلورورد و فورمیل کربوری و کلور) آن کلوروفورموم در سال ۱۸۳۱ میلادی مطابق ۱۲۴۷ هجری اگرچه دو نفر از معلمین یکی سوبران و دیگری لیبیک هر یک جداگانه این جسم را کشف نمودند ولکن از طبیعت آگاه نبودند تا در چند سال بعد دوماس نام ثابت کرد که این جسم مغایر است با اسید فورمیک و فقط در این جسم بجای اکسیژن و بهمان معادله کلور واقع شده و باین جهة انرا کلوروفورم نامید عبارت از جسمی است مایع و بیرنگ و بوی ان مانند بوی اتر و خیلی مطبوع و طعمش شیرین و وزن مخصوصش در ۱۸ درجه حرارت موافق اعتقاد لیبیک ۱٫۴۸ و موافق اعتقاد سوبران ۱٫۴۹ میباشد و چون خالص بود در ۶۰٫۸ درجه حرارت بجوش می اید و وزن مخصوص بخاران موافق اعتقاد سوبران ۴٫۲ است و بصعوبت قابل اشتعال و رنگ شعله اش سبز میباشد و در حرارت مرتفع تر تجزیه شده و تولید کربون و اسید کلوریدریک و جسم متبلری که تبلرهای ان طویل و سوزنی و سفید رنگ اند میکند و در اب کمی محلول و در الکل بشدت محلول است و اسید سولفوریک و پتاسیوم در ان اثر نمیکند و قلیاثبات انرا مبدل بر کلورور و فورمیات مینمایند و این تعامل از صفات متمایزه ان است و یک جزو ان در ۲۰۰ جزو اب حل میشود و با الکل و اتر و ادهان ثابت و فرار بسهولت مختلط میگردد و ید و برم و کافور و صموغ و موم و سقزها و کائوچو و گوتاپرکا را حل مینماید و از خواص ان است که تلخی محصولات تلخ را بر طرف نمود و بوی انغوزه را می برد و از اثر نور و هوا و روشنائی باید حفظ کرد و ظرفش باید مصفر نباشد بلکه باید در شیشه را محکم بربندند

کلوروفورم بازاری غالباً دارای مواد خارجی است از قبیل الکل و کلور و اسید کلوریدریک و اتر کلوریدریک و اتر سولفوریک و ترکیبات متیل و اب والدهید و مواد ثابت و این اجسام را با عمداً در ان مخلوط میکنند و یا بد ساختن دقت ننموده و خالص نشده است و لهذا بر طبیب لازم است که کلوروفورم بازاری را موافق دستور العملی که ذکر خواهیم نمود تصفیه کرده و تخلیص نماید و نوعاً کلوروفورم خالص فرار است و از ان چیزی باقی نمیماند و کلوروفورمی که دارای الکل یا اتر باشد بسهولت مشتعل میگردد و نیز چون خالص بود از اب عبور میکند بدون انکه انرا مخلل نماید و چون انرا با رنگ شیر کند معلوم میگردد که غیر خالص است و هرگاه البومین را منعقد سازد دلیل بر وجود الکل است و نیز در کلوروفورم خالص اگر چند دانه تبلرهای یود و سولفوژاهن بریزند حل نمیشود و چون دارای مقداری الکل یا اتر باشد مایع را زرد رنگ مینماید و چون کلور خالص را اسید کلوریدریک در کلوروفورم موجب سوانح شدید میشود می باید در معرفت نمانیترات نقره را استعمال کرد که اگر دارای این مواد بود درد سفیدی خواهد داد و اگر هیچ درد نداد دلیل بر خلوص ان است و نیز وجود اسید کلوریدریک را بواسطه تورنسول هم توان ثابت نمود

کلوروفورم

بقول کلی کلوروفورم مانند اتر دارای خواص ضد تشنج است و یکی از دانشمندان انرا در دفع اسم استعمال مینمایند
و طریقه استعمالش در داخل بطور پوسیون و یا حقنه میباشد و مقدار شربتش از ۱ تا ۵ گرم کلوروفورم را نیز در
دفع اختلالات چندی که با اوجاع شدید همراه باشند از قبیل کاسر الرئی و اتو الرئی و قولنج کبدی و قولنج کلیه و غیره
استعمال مینمایند و نوعی از ان در شخص جوان در یک دفعه از ۱ تا ۲ گرم میاشامانند و کپسولهای **کلرتان** که موسوم
به پرل کلوروفورم اند و هر پنج عدد انها تقریبا دارای ۱ گرم کلوروفورم است از شاه صور دوائی سهل الاستعمال
تواند و چون طبیب از اثر تحریش کلوروفورم ترسی داشته باشد پوسیون اب کلوروفورم را باید استعمال کند
کلوروفورم را در صداوای شانکر اعم از انکه نرم باشد و یا صلب استعمال میکنند باین طریق که باعانت قلم موی بدی
جراحت را مطول کرده و بعد جراحت را با شارپی خشک رفاده مینمایند و اگر گلوله پنبه را با کلوروفورم فرو برند و در
گوش گذارند موجب تسکین اوجاع دندان و گوش میگردد و بهترین طرق استعمال کلوروفورم طریقه ذیل است بگیرند
کلوروفورم ۵ گرم با ۵۰ تا ۶۰ گرم اب مقطر در صراحی مخلوط کرده و بقوت بهم زنند و بعد بگذارند ربع دقیقه بماند متدرجا
با قاشق سوپ خوری بنوشند و کلوروفورم بهترین عوامل فاقد الحس است و در بیهوش کردن بر همه این عوامل ترجیح
دارد و اثران بقدری سریع است که چون بخارش را در جلو منخرین نگاهدارند و شخص از ده تا بیست نفس تنفس
کند بی هوش میگردد و در این عمل الت مخصوصی لازم نیست و نوعا قطعه اسفنجی را گرفته در وسط انرا گود نموده و مقداری
کلوروفورم در ان میریزند و یا انکه بشکل شاخ از مقوا چیزی تعبیه میکنند و روی ان پارچه قرار میدهند که وسطش
سوراخ باشد و کلوروفورم را در ان بریزند در جلو دهان و منخرین شخص نگاه میدارند تا انچه از کلوروفورم بخار میشود
استنشاق گردد و تقریبا یک یا دو دقیقه جهة حصول بیهوشی کفایت مینماید و نیز از ۱ تا ۴ گرم کلوروفورم را بطریق
زرق تحت جلدی جهة بی حسی عمومی یا موضعی استعمال مینمایند

کلوروفورم متداولی مطابق کدکس بگیرند کلوروفورم بازاری خالص مقدار منظور
با نصف حجمش اب مقطر مخلوط کرده بهم زنند و بگذارند ته نشین شده صاف دری ان را بردارند و ۱/۱۰۰ اسید سولفوریک
متداولی افزایند و گاه گاه بهم زده مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و این عمل را چند دفعه مکرر بکنند تا اسید سولفوریک
دیگر رنگ نگیرد و بواسطه عمل انحراف کلوروفورم را جدا کنند و با ۳/۱۰۰ وزنش اب صابون بران مخلوط نمایند و بگذارند
نیز ۲۴ ساعت بماند و در این مدت گاه گاه بهم زنند و ۵/۱۰۰ روغن خشخاش افزوده نیز بهم زنند و در حمام ماریه تقطیر
کنند و بر محصول مقطر ۵/۱۰۰ کلورور کلسیوم مذاب افزایند و بهم زنند و بواسطه عمل انحراف کلوروفورم را برداشته
و مجددا در حمام ماریه تقطیر نمایند و یکی از دانشمندان میگوید چون در ۱۰۰ اجزاء کلوروفورم یک جزء الکل داخل کنند
از هر اختلال و فسادی که از مجاورت هوا و اثر نور ممکن است در ان بروز کند محفوظ میماند و **کدکس** میگوید
کلوروفورم را همیشه در صراحیهای پر که در شان سنباده بود در پناه روشنائی باید حفظ کرد

کلوروفورم امانیاکی معمول ریشاردسون بگیرند کلوروفورم مایع امانیاکی
دنوندی مکسیک جزء مخلوط کنند و این مخلوط از عوامل مبرد و مسکن است و استنشاق بخاران در دفع
حمای سپتیک و اسکرلتین و غیره مستعمل میباشد و میتوان بجای **دنوندی** تعفین امانیاک استعمال نمود

اب کلوروفورمه معمول ویژه بگیرند اب مقطر ۱۰۰۰ گرم کلوروفورم از ۵ تا ۱۲
گرم در صراحی که ۲۰۰۰ گرم ظرفیتش باشد مخلوط کنند چندین دفعه بقوت بهم زنند و بگذارند بماند و پس از یک ساعت

زیادتی کلوروفورم را بواسطهٔ علل انحراف بر دارند و این آب ضد تشنج و مسکن است و مقدار شربتش از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم و همیشه باندازهٔ حجمش مایع دیگری باید بر آن افزود و تنها این آب را مایع پوسیونهای مختلف قرار میدهند

پوسیون کلوروفورم معمول بوشان بگیرند آب اشباع شده از کلوروفورم که نار نباشد ۵۰ گرم عرق بهارنارنج و آب خالص ۵۰ گرم مخلوط کنند و در دفع اوجاعی که در مدت هضم غذا از اشخاص مبتلی به اتساع معده عارض میشوند هر ربع ساعت فاصله یک قاشق شوری کوچک بنوشانند تا وجع تسکین یابد

پوسیون کلوروفورم معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کلوروفورم ۵ دسی گرم الکل ۹۰ درجه ۵ گرم مشروق صمغ عربی ۱۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم آب مقطر ۹۰ گرم عرق بهارنارنج ۵ گرم صمغ را با شربت مخلوط کنند و کم کم آب مقطر را بیفزایند و در صراحی کوچکی الکل و کلوروفورم را مخلوط نموده متدرجاً بر محصول افزوده و در آخر عرق بهار را اضافه نمایند و این پوسیون که ضد تشنج و منوم است با قاشق کوچک متدرجاً از او بنوشند و میتوان مقدار کلوروفورم را زیاد کرد تا ۲ گرم و در این صورت لازم است که در وقت استعمال پوسیون را بهم زنند چه کلوروفورم بتمامه حل نمیشود

شربت کلوروفورم معمول دوولت بگیرند کلوروفورم خالص ۲۵ دسی گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مخلوط کرده بقوت بهم زنند و هر یک گرم این شربت دارای یک قطره یعنی ۲ سانتی گرم و نیم کلوروفورم است و متدرجاً با قاشق چای خوری این شربت را باید آشامید و **ژانل** در ساختن این شربت ۱ کلوروفورم و ۱۰۰ شربت ساده استعمال میکند

محلول کلوروفورم بگیرند کلوروفورم ۱۰ گرم الکل ۹۰ گرم مخلوط کنند **بوشو** این مخلوط را بطور پوسیون و حقنه و شربت بطریقی معمول میدارد که در ۲۴ ساعت از ۱ تا ۵ گرم کلوروفورم استعمال شده باشد و این محصولات را در دفع رمل مراره استعمال مینماید

پوسیون کلوروفورم بگیرند کلوروفورم از ۶ تا ۱۰ قطره در یک دانه زرده تخم مرغ مخلوط کرده بیفزایند شربت ساده ۳۰ گرم آب خالص ۱۵۰ گرم و این پوسیون ضد تشنج است و در دفع فواق مبرم و جنون حمی وقتی عارض در مسلولین و سرفه های عصبانی هر دو ساعت فاصله دو قاشق شوری بنوشند

پوسیون دافع فواق معمول مارات بگیرند روغن بادام شیرین ۶۰ گرم کلوروفورم ۲۰ قطره شربت دیاکود ۳۰ گرم شربت نعناع ۱۲ گرم مخلوط کرده با قاشق چای خوری متدرجاً بیاشامند

پوسیون کلوروفورم معمول بزنت بگیرند کلوروفورم ۶۰ سانتی گرم کافور ۲۵ سانتی گرم اتر سولفوریک تحفین حرکی مکد ۱۵ دسی گرم لعاب صمغ عربی ۱۰ گرم آب کافوری ۶۰ گرم مخلوط کنند در دفع مغص حمی که در هنگام طمث عارض میشود با قاشق کوچک متدرجاً بنوشند

گلیسره کلوروفورم معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کلوروفورم ۲ گلیسرین ۱۵ مخلوط کنند و این مخلوط ضد تشنج و مسکن است و مقدار شربت آن که در داخل از ۵ تا ۲۰ گرم است متدرجاً با قاشق چای خوری که بقدری شربت قند مخلوط کرده بنوشند و در خارج بطور دلول آنرا استعمال مینمایند

الکسیر کلوروفورم معمول بوشو بگیرند کلوروفورم ۱ الکل ۹۰ درجه ۸ شربت ساده ۲۰۰ مخلوط کنند و در تسکین و ضد تشنج از ۲ تا ۶ گرم بنوشند

کلوروفورم

امولسیون کلوروفورم معمول دانیس بگیرند کلوروفورم ۲ روغن بادام شیرین ۸ مسحوق صمغ عربی ۱ شربت بهارنارنج ۴۰ ۱۳۰ آب مقطر ۹۰ با صمغ و شربت لعاب سازند و کم کم روغن و کلوروفورم را افزوده و بعد آب مقطر را اضافه کنند و این امولسیون ضد تشنج و منوم است و در دفع تولد بیره و گریپ هر ساعت یك قاشق کوچك بیاشامند

حقنه کلوروفورم معمول بوشو بگیرند کلوروفورم ۸ گرم الکل ۸۵ درجه ۱۶ گرم مخلوط کرده و ۲۵۰ گرم آب افزوده در قولنج عصبانی و قولنج سربی حقنه نمایند

ایضاً معمول اران بگیرند کلوروفورم از ۱ تا ۲ گرم مسحوق صمغ عربی ۸ گرم زرده تخم مرغ یك دانه آب ۱۲۵ گرم کلوروفورم را با زرده تخم مرغ و صمغ را با آب ممزوج کرده و هر دو را مخلوط نموده تیزد در دفع قولنج عصبانی و قولنج سربی حقنه کنند

ایضاً معمول بوشاردا بگیرند کلوروفورم ۲ گرم آب صاف ۹۰ گرم مخلوط کرده مدتی بهم زنند تا حل شود و بعد حقنه نمایند

نطول کلوروفورم معمول لاروك بگیرند کلوروفورم ۴ گرم در دفع توبتکولیس و صداع و اوجاع رومانیسمی و نورالژی با غانت قطعه پنبه نطول نمایند

تمریخ کلوروفورم معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند کلوروفورم ۱ روغن بادام شیرین ۹ مخلوط کرده نطول نمایند و این تمریخ مسکن است و چون مکرراً استعمال شود مانند محمر اثر میکند

گلیسره کلوروفورم معمول دبو بگیرند کلوروفورم تعفین زعفران مکدا ۱ گرم گلیسرین ۵۰ گرم مخلوط کرده در دفع حکه اسنان چند قطره نطول نمایند

مخلوط دافع کاری اسنان معمول ماریتوبت بگیرند کلوروفورم ۵ گرم لودانوم سیدنم ۲ گرم تعفین حسن لبه ۱۰ گرم مخلوط کنند و در دفع درد دندان کاری شده استعمال نمایند

مخلوط دافع شقاق مقعده معمول تروسو بگیرند الکل ۵ گرم کلوروفورم ۶ گرم مخلوط کنند و چند قطره این مخلوط را باغانت قلم مو بروی شقاق نطول نمایند و از این عمل وجع شدیدی عارض میشود که بواسطه نطول با آب سرد آنرا باید تسکین داد

پوماد کلوروفورم مطابق کدکس بگیرند کلوروفورم ۲ موم سفید ۱ پیه مذاب ۱۲ پیه و موم را در صراحی که دهانه گشاد باشد و در آن سمبانه بود باغانت حرارت حمام ماریه ذوب کنند و همینکه مذاب تقریباً سرد شد کلوروفورم را افزوده و در صراحی را برگیرند و بقوت بهم زنند و گاه گاه صراحی را در آب سرد فرو برند تا حصول کاملاً سرد شود و این پوماد را در تسکین اوجاع رومانیسمی و نورالژی استعمال میکنند و نیز در دفع حکه قوی الاثر است و اثر تحریك و تحلیل در استعمال این پوماد بیشتر از اثر تخدیر و فقدان حس موضعی ظاهر میگردد و کلیتاً در هر وقت و بهر صورت که کلوروفورم را خارجاً استعمال کنند بخاری که از آن متصاعد میشود در تنفس مریض داخل شده و موجب تسکین هیجان وی شده و مانند ضد تشنج اثر میکند

تمریخ کلوروفورم معمول دواسازی انگلستان بگیرند کلوروفورم ۱۰ ...

درس هشتاد و هشتم

کافوری مخلوط کنند و این تمریخ که مسکن است چون مکرراً استعمال شود مانند محمرات اثر مینماید و در تسکین نورالژی و اوجاع روماتیسمی مستعمل است

تمریخ محمر و مسکن معمول ما بگیرند امانیاک مایع ۲۱/۱ از درجه کافور مکس ۱۰ اکلوروفورم ۱۵ تعفینین یاک ۱۰ الکل ۹۰ درجه ۲۰ مطابق معمول عمل کنند استعمال این تمریخ در انگلستان خیلی شایع و نسخه ان مخفی بود و بواسطه تجربه مکشوف شده و در دفع نورالژی اوجاع روماتیسمی سودمند میباشد و طریق استعمال ان از این قرار است قطعه فلانلی را در ان فرو برده و تقریباً مدت ۱۰ دقیقه در محل موجع منطبق سازند

کلوروفورم سریشمی معمول ما سار بگیرند کلوروفورم سفیده تخم مرغ مکس یک جزء مخلوط کرده بهم زنند و در دفع اوجاع نطول نمایند و در سوء طمث موجع قدری پنبه بان الوده کرده بروی عنق رحم منطبق سازند

پروتواکسید ازوت عبارتست از بخاری است بی رنگ و بی بو و وزن مخصوصش ۱/۵۲۷ اگر از تجزیه ازوتات امانیاک بواسطه حرارت حاصل میشود و این جسم از اثر شراره الکتریک و یا حرارت قرمز تجزیه میگردد واب چهار خمس از حجمش از ان احل میکند

طریقه ساختن پروتواکسید ازوت اولاً بگیرند ازوتات امانیاک متبلر مقدار منظور در کپسول چینی ذوب کنند و بعد بگذارند سرد شود تا ثانیاً در ساختن بخار پروتواکسید ازوت اسبابی استعمال میکنند که مرکب است از قرع گلی که از گره ساخته شده و سه یا چهار لیتر ظرفیت ان میباشد و مارپیچی که نیز از گره ساخته شده و صراحی خالی که دارای دو انبوبه است و دو لیتر ظرفیت ان است و دو ظرف مطهر شیشه و یک صراحی غساله که دارای سه انبوبه است و دو لیتر ظرفیت انست و بواسطه این اسباب میتوان گازومطری که ۲۰۰ لیتر ظرفیت ان بود از بخار پروتواکسید ازوت پر نمود

۱۰۰۰ گرم از ازوتات امانیاک مذاب را خورد کرده در قرع مذکور داخل کنند و دهانه انبوبه را با چوب پنبه که وسط ان سوراخ بود بگیرند و ترمومطری که درجات ان بطرف خارج باشد در این سوراخ داخل نمایند و عنق قرع را با جزء فوقانی مارپیچ متصل کنند و جزء تحتانی انرا در یکی از انبوبه های صراحی داخل کرده و انبوبه دیگر را با اولین ظرف مطهر که دارای ۵۰۰ گرم پروتوسولفات متبلر اهن باشد متصل نمایند و انتهای اولین ظرف مطهر را بواسطه کاوتچو با دومین که مملو از سنگ پونس بود مرتبط کنند و این سنگها را در پتاس کستیک و یا شیر اهک ناب فرو کرده باشند و دومین ظرف مطهر را با صراحی غساله مرتبط سازند و در این ظرف غساله است که بخار از اب عبور کرده و شسته میشود و بالاخره صراحی غساله دارای یک انبوبه است جهت اطمینان که بواسطه لوله کاوتچو با جزء فوقانی گازومطر مرتبط میشود

قرع را بواسطه اتش ذغال و یا بهتر بواسطه گاز حرارت دهند و همینکه حرارت جوفان به ۱۷۰ درجه رسید ملح تجزیه شده و شروع مینماید در تولید بخار پروتواکسید ازوت و بخار ابیکه دارای ازوتات امانیاک تجزیه نشده است واب و ملح در مارپیچ متحجر گشته و بجانب صراحی خالی جریان مینمایند و باید دقت کنند که حرارت زیادتر از ۲۵۰ درجه نشود زیرا ممکن است تولید ازوت و دی اکسید ازوت و اسید هیپوازوتیک گردد

بخار پروتواکسید ازوت در صراحی خالی سرد شده و در اولین ظرف مطهر که مملو از پروتوسولفات مرطوب اهن است

اتر کلوریدریک کلوره

داخل میگردد و هرگاه دارای بی اکسید ازوت واسید هیپوازوتیک بود در انجا تصفیه شده و عاری از این دو ماده میشود و در دو تمین ظرف مطهر که ممتلی از پونس قلیائی است این عمل تصفیه در صورتیکه ناقص باشد کامل میگردد و در صراحی غساله که در انجا بواسطه حبابهای بخار پرتواکسید ازوت رفتار عمل معین میشود نیز این بخار شسته شده و مجدداً تصفیه میگردد و اولین بخاری که در گازومطرح میشود مخلوط با هوائی خواهد بود که در اسباب موجود بوده لهذا از ۳ تا ۴ لیتر این بخار را در اول عمل باید دور ریخت و با این اسباب و شرایط ناچار بخار پرتواکسید ازوتی که ساخته میشود کاملاً خالص خواهد بود

استنشاق بخار پرتواکسید ازوت را بواسطه اسباب اجرا میکنند که دارای دو دریچه معکوس میباشد یکی از این دو دریچه در هنگام دخول نفس باز شده آن بخار را داخل در مجرای نفس کرده و در هنگام خروج نفس بسته میشود و دیگری بر عکس در هنگام خروج نفس باز شده و در هنگام دخول ان بسته میگردد و بواسطه صوت مقوائی دهان و منخرین را می پوشانند و یا آنکه چیزی شبیه بسر ابدنوک در دهان داخل نموده و بواسطه منگنه منخرین را میگیرند و بخار پرتواکسید ازوت ابتدا اعصاب حساسه را بی حس کرده و بعد حرکت اعصاب میشود بیهوشی که از استعمال این بخار حاصل میشود مانند بیهوشی کلوروفورمی کامل است و فرقی که با ان دارد در سرعت استیلا و فقدان تنبه در ابتدا و اتساع حدقه و سهولت رجعت بحالت طبیعی و ظهور حالتی شبیه باختناق است و در اعمال قصیر المدت استعمال این بخار سهل است و سوانح مهلکی که در بیهوشی کلوروفورمی منصور است در این جا کمتر میباشد ولی استعمال این بخار هم از جهة ساختنش وهم از جهة استنشاقش مشکل تر است

بی کلورور متیلن این جسم را **ریشاردسون** کشف نموده و دارای خاصیت بیهوش کردن مانند کلوروفورم است و بوی ان فی الجمله شبیه بوی اتر و وزن مخصوص ۱٫۳۶ است و در ۴۰ درجه حرارت جوش میاید و بلهیب شعله خاصی میسوزد و تولید مخلوطی از اسید کربونیک و اسید کلوریدریک مینماید و بخوبی با اتر و کلوروفورم مخلوط میگردد

لیکور هولاندیها (هیدروبی کربور کلورور) اتر بی کلوره این جسم را چهار نفر از دانشمندان هولاند مکشوف ساختند و عبارت از جسمی است ذیتی بی رنگ و طعم ان شیرین و بوی ان اتری و چون این ماده را استنشاق کنند موجب تحریک شدیدی در حلق میگردد و در حصول بیهوشی مدت باید استنشاق ان مداومت نمود

اتر کلوریدریک کلوره جسمی است بی رنگ و بشدت مایع و دارای بوی معطری است که آن شبیه به بوی کلوروفورم اگرچه بوی لیکورهولاندیها اشبه است و طعم ان هم شیرین و هم فلفلی و چون کاغذ تورنسول خشک باشد هیچ متاثر از ان نمیشود و چون مرطوب بود قدری قرمز میگردد و در اب کمی محلول است و در الکل و اتر سولفوریک و بیشتر روغنهای ثابت و فرار کاملاً حل میشود و بلاواسطه قابل اشتعال نیست و این خاصیت این جسم را از لیکور هولاندیها و اترهای متداول دور میکند و به کلوروفورم نزدیک مینماید و وزن مخصوصش تغییرپذیر است و هم چنین است نقطه جوش ان که در ما بین ۱۱۰ درجه حرارت تا ۱۳۰ درجه جوش میاید اتر کلوریدریک کلوره را از ۱۰ تا ۳۰ قطره بروی جزء موجع جهة تسکین وجع نطول مینمایند و یا آنکه بروی پارچه مرطوبی ریخته بلاواسطه بروی ان جزء منطبق میسازند و این پارچه را از مشمع محافظت میکنند بنحوی که درد را ارام کرده

و در چند دقیقه حس را باطل میسازد و خاصیت تخریش این اثر اگرچه کمتر از کلوروفورم است ولی چون مدتی با جلدی که نازک بود مجاور شود موریث بروز حمره ارتیمی شکل در ان محل میگردد و پومادی از این اثر ترتیب میدهند که مرکب است از ۶ گرم اثر کلورید ریک کلوره و ۳۰ گرم پیه مذاب و استعمال این پوماد کمتر موجب بروز حمره میشود

سِزکوئی کلورورِ کَربُون (تری کلورورِ کربُون) کلورید کَربُونو

عبارت از اخرین محصولی است که از عمل کلور در لیکور هولاندیها و یا در اثر کلورید ریک حاصل میگردد و ۱۰۰ جزء ان مرکب است از ۱۰/۱۷ کربون و ۸۹/۸۳ کلور یعنی از ۲ معادله کربون و ۳ معادله کلور و جسمی است بیرنگ و تقریباً بی طعم و بوی ان معطر و شبیه ببوی کافور و وزن مخصوصش تقریباً ضعف وزن مخصوص اب و در ۱۶۰ درجه حرارت جوش میاید و در حرارت قرمز جذب اکسیژن نموده و مبدل به کلور بخاری و اسید کربونیک میگردد و در الکل و اتر و ادهان ثابت و فرار بزحمت حل میشود

موافق تجارب یکی از دانشمندان موسوم به **اران** این جسم مانند سایر مایعات اتری شکل دارای خواص فاقد الحس موضعی است و این خاصیت در این جسم دیرتر از انها ظاهر میگردد و بهترین صورت وافی ان پوماد مذکور در ذیل است

پوماد سِزکوئی کلورورِ کَربون معمول میال

بگیرند سزکوئی کلورور کربون ۶ گرم اتر سولفوریک ۱۰ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم سزکوئی کلورور را در اتر حل کنند و پیه را در صراحی در سمباده ذوب نموده و محلول را بیفزایند و در صراحی را بگیرند و بر روی اجزاء مخلوطه تمزیج نمایند

امیلِن عبارت است از کربور هیدروژن و یکی از دانشمندان موسوم به **بالارد** در سال ۱۸۴۴ میلادی مطابق ۱۲۶۰ هجری این جسم را از تقطیر الکل امیلیک با کلورور روی کشف نمود و جسمی است مایع روشن و بی رنگ و خیلی فرار که از ۳۰ تا ۴۰ درجه حرارت بخار میگردد و بوی ان شبیه است به بوی نفت و در صورتیکه کاملاً خالص نباشد دارای بوئی است غیر مطبوع و شبیه به بوی شاش گربه

ابتدا یکی از دانشمندان انگلیس این جسم را در اعمال جراحی استعمال کرد و بعد دانشمندان فرانسه او را پیروی نموده و خواص فاقد الحس این جسم را ثابت نمودند و بنا بر این دانست که بواسطه شدت فراریت امیلن نمیتوان ان را بطور محلول در خون که متکیف بحرارت بدن حیوانی است نگاهداشت و جهة استنشاق بخارات ان اولاً معتدل زیاد باید استعمال شود ثانیاً باید بقدری غلیظ و متحرک باشد تا بتوان نتیجه حاصل نمود و نوعاً از ۱۲ تا ۱۵ گرم جهة حصول بی حسی در مدت دو یا سه دقیقه لازم است و اثر امیلن سریع تر و کم مدت تر از اثر کلوروفورم است و جهة نگاهداری حالت بی حسی لازم است استنشاق بخار ان را تجدید کنند یعنی هر وقت مشاهده نمودند که حس رجعت کرده مجدداً این بخار را استنشاق نمایند مخصوص در اعمالیکه برای اجرای انها مدتی لازم است و علاوه بر سرعت اثری که از استنشاق بخار امیلن حاصل میشود دارای بعضی محذورات که در استنشاق بخار کلوروفورم بروز میکند نیست مثل انکه در استنشاق بخار کلوروفورم اغلب اوقات حالت هیجانی ظاهر شده که تحریک سرفه میکند و در بعض را مجبور بخروج نفث و عرق میسازد و علاوه در بیهوشی امیلنی نبض عریض و ممتلی و سریع باقی میماند و حرکات تنفسی طولانی و جلد گرم و سیما بشدت رنگین میباشد و استنشاق بخار امیلن را یا بواسطه اسباب مخصوص بیهوشی و یا بواسطه صراحی که دارای دو دهانه و انبوبه بوده اجری مینمایند

(**الکل امیلیک** یا **اسانس سیب زمینی** عبارت است از جسمی است مایع زیتی و بیرنگ

ودارای بوی

الدهید

و دارای بوی تند و غیر مطبوع و در ۲۰ درجه زیر صفر منبلر میگردد و کاغذ را مانند سایر اسانسها لکه میکند ولی این لکه بواسطه بخار شدن اسانس بزودی برطرف میشود و در ۱۳۲ درجه حرارت بجوش می آید و در ۱۵۰ تا ۱۶۰ درجه مشتعل میگردد و غیر محلول در آب ولی در الکل و اتر بهر مقداری محلول است و شعاع پولاریزاسیون را بجانب یسار منکسر میکند و این جسم را از تقطیر تخمیری الکلی نشاسته سیب زمینی و هم از تقطیر تخمیر الکلی غلات و انگور اخذ مینمایند)

هیدرو امیل جسمی است فاقد الحس و مایع و بی رنگ و شفاف و بوی آن شبیه به بوی کلوروفورم و غیر محلول در آب ولی در الکل و اتر محلول است

کروزولین یکی از عوامل فاقد الحسی است که در این سنوات اخیر مکشوف شده و جسمی است مایع و مانند آب بی مزه و مانند اتر فرار و قابل اشتعال و شعله آن سفید و غلیظ و بویش فی الجمله شبیه به بوی کلوروفورم و در حین تبخیر مبدل به بوی قطران گشته و پس از چندی بکلی مفقود میشود بطریقی که چون پارچه را در این مایع فرو برند پس از چند دقیقه دارای هیچ بوئی نخواهد بود و در اطاقی که این پارچه را خشکانیده اند هیچ اثری از آن مشهود نمیگردد و در این خاصیت متمایز از اتر و کلوروفورم میباشد چه پس از تبخیر این دو تا یک درجه بویشان استشمام میشود و از همین جهة است که استنشاق کروزولین گوارا تر از سایر است و موافق تجارب بعضی از دانشمندان استنشاق مقداری بخار کروزولین موجب حصول بیهوشی میگردد و علاوه استعمال این بخار نه مورث دردسر میشود و نه دوار نه سایر علامات مزاحم و در استعمال این ماده جدید شاید اثر شخص از عروض همه مخاطرات معاف است و اگر این مسئله حقیقت داشته باشد طبیب را از همه عوامل فاقد الحس مستغنی خواهد کرد

ریگولین یکی از دانشمندان معاصر موسوم به **بترلوف** از تقطیر نفت سفید چندین ماده استخراج کرده از قبیل **بوزولین** و **کروزین** و **کروزولین** و **گازولین** و **ریگولین** و اختلاف این مواد با هم فقط در درجه فرار بودنشان است و مخصوصاً این مصنف نظر دقت خود را در باب **ریگولین** بیشتر مصروف داشته و چنین میگوید **ریگولین** جسمی است که در ۲۱ درجه حرارت بجوش می آید و بکلی عاری از اکسیژن است و از تمام مایعاتیکه تا این زمان شناخته شده اند سبکتر و وزن مخصوص آن ۰٫۶۲۵ و دارای بوی بسیار کمی است و بشدتی فرار است که چون مجاور با هوا شود به منتهی درجه حرارت تنزل مینماید یعنی در مدت ۵ تا ۶ ثانیه انرا منجمد و متحجر میکند و چون این جسم را در صراحی بریزند حرارت دست کفایت میکند که تبخیر آنرا و در این صورت تا ۵ درجه زیر صفر ممکن است حرارت تنزل نماید و باید در صراحی که محتوی ریگولین است با کمال دقت گرفته شود و این جسم بشدت قابل اشتعال است و در فقدان حس بخصوص فقدان حس موضعی استعمال میگردد

الدهید این لفظ مرخم **الکوئول دزیدروژنه** است یعنی الکل بی هیدروژن و ترو سو انکشاف آنرا نسبت به **لیبیک** میدهد و عبارت از مایعی است بی رنگ که بویش بشدت اثری دارد در ۲۱ درجه حرارت بجوش می آید و وزن مخصوص آن ۰٫۸۰۷ است و بهر مقداری در آب و الکل و اتر حل میگردد و با یک شعله کم رنگی میسوزد و املاح نقره و جیوه را بحالت فلزی احیا میکند و بواسطه این خاصیت است که در ساختن آئینه یعنی در جیوه کردن بلور بکار میرود و نوعاً الدهید را باین طریق میسازند که در نیم جزء اسید سولفوریک

ءء درجهٔ ء جزء بی اکسید منگنز و ع جزء اب و ع جزء الکل ۰.۰ درجه مخلوط کرده تقطیر میکنند و محصول مقطر را با اتر اماسیاکی مخلوط نموده ترکیب متبلوری حاصل میشود که عبارت است از الدهید امانیاک و جهة جدا نمودن الدهید این محصول را با اسید سولفوریک آبدار تقطیر مینمایند و بعد جهة گرفتن اب و خلوص الدهید این محصول ثانوی را بروی کلورور کلسیوم تقطیر میکنند

یکی از مصنفین استنشاق بخار الدهید را مانند عوامل فاقد الحس استعمال میکرد ولی بواسطه محذورات چند اکنون استعمالش متروک گشته و طبیب باید همیشه متذکر باشد که الدهید بسهولت مبدل به اسید استیک و اسید الدهیدیک میگردد و این دو ماده فرار بشدت محرش اند و استنشاق انها خالی از مخاطره نیست

در هشتاد و دوم ــ کلشیک و کلشیسین

کلشیک پ پیاز سگ ع قاتل (خانق) الکلب ف کولشیک ل کولشیکوم ی کولسیکون عوام فرانسه این گیاه را سگ کش و زعفران بی اصل و زعفران چمن مینامند نباتی است از طایفهٔ کلشیکاسه یعنی این طایفه را باین نبات نسبت داده اند و این طایفه نوعا دارای یک لفافه و بن گلی رنگین و انبوبه طولانی و سه کپسول مجتمع و منشق میباشند و کلشیک دارای برگهائی است مسطح و دهمی و مستقیم و در چمنها از اواسط سنبله تا اواسط عقرب گل میکند و گل ان بی برگ و وردی و دارای انبوبه است که از ع تا ۲۰ سانتیمتر درازی ان است و بلاواسطه از پیاز خارج میگردد و مدتی قبل از برگ دادن شکفته میشود و چون فی الجمله شباهتی به زعفران دارد عوام انرا زعفران بی اصل (حرام زاده) مینامند و در طب فقط پیاز و تخم و گل این گیاه را استعمال میکنند و چون پیاز انرا در فصل پائیز یعنی در وقت گل دادن اخذ مینمایند ازاین جهة کلشیک پائیزی نامیده میشود و این پیاز که بحجم گردوئی است شکلش بیضی غیر منظم و از جانب خارج پوشیده شده است از پرده ها نازک اسمر اللون و در جوف انها ماده صلب لحمی و سفیدی است که دارای بوی مکره و طعم تند و جوهری میباشد و نوع کلشیک متداول در تجارت حبی است بیضی و بحجم شاه بلوط و از یک طرف محدب و اثر التصاق شاخهٔ این طرف مشهود است و طرف دیگر ان طولا مقعر و رنگش خاکستری مایل بزردی و در سطح خارجش شیارهای متحد الشکل موجود است که از خشک شدن پیاز حاصل شده اند و جوف این پیاز سفید و نشاسته و چون خشک شده است دارای هیچ بوئی نیست و طعم ان حاد و محرش

تخم کلشیک مدور و اسمر سیاه رنگ و خشن و بحجم سرسنجاق و طعم ان ابتدا تلخ و بشدت تند و چون در جوف این تخمها ماده محوی است قرنی وار تجاعی لهذا کوبیدن انها بسیار مشکل است و باعتقاد تروسو هنگام درآوردن پیاز کلشیک از نیم اسد است تا نیم سنبله که در این ماه پیاز در نهایت فربهی است

یکی از دانشمندان فرنگ در باب کلشیک ترهای زیادی نموده و در ماده نشاسته پیاز ان و مطلب ثابت میکند یکی انکه این نشاسته پس از گل دادن پیاز کم میشود و دیگر انکه اب ممکن است هم ماده سمی انرا ببرد و دیگری از دانشمندان ماسمی انرا منفرد نموده ثابت کرد که این ماده در اسید استیک محلول است و از این جهة است قوتی که در سرکه کلشیک دیده میشود و چندی بعد یک نفر دیگر ثابت نمود که این ماده سمی در تونده پیاز کلشیک وجود ندارد ولی در ایران عموما زیادی در

اثر فیزیولوژی و تراپوتیکی کلشیک و کلشیسین

موجود میگردد بطریقی که از ۱۰۰ جزء پیاز ۲ جزء و نیم از این ماده میتوان استخراج کرد و این ماده را بعضی از دانشمندان با وراترین مشتبه نموده بودند و جمعی دیگر صفات متمایزه از او مشخص کرده و **کلشیسین** نام نهادند و ثابت کردند که کلشیسین ماده است ازتی و جرم او و وراترین و تفوت آن نیست

کلشیسین جسمی است جامد و اموروف و رنگ آن زرد لیموئی و بشدت محلول در الکل و اتر و کلوروفورم و بوی آن ضعیف و مانند وراترین موجب عطسه نمیشود و تلخ و حاد است و گلو را میگیرد و محلولات آن بواسطه تیزاب زرد شده و مبدل به کلشیسئین میگردد و کلشیسین که در همه اجزاء گیاه کلشیک موجود است نه الکلوئید است و نه گلیکوزید بلکه یکی از صموغ سقزی میباشد و این ماده در گل کلشیک نیز وجود دارد و چنین میگویند که فقط یک گل در مسموم کردن یک نفر طفل کفایت میکند و برگ و ساقه آن نیز دارای مقداری کلشیسین میباشد

تخم کلشیک را که از سایر اجزاء این نبات بیشتر استعمال میکنند موافق تجزیه بعضی از دانشمندان دارای ۶ دهن ثابتی سبز و متحجر و ماده دسم جامد و کلشیسین است و دهن ثابتی سبز که نیز دارای خواص سمیه میباشد در ۱۰۰ جزء تخم از ۲ تا ۵ جزء وجود دارد

در بیان اثر فیزیولوژی و اثر تراپوتیکی کلشیک و کلشیسین

موافق اختلاف فصل و مملکتی که کلشیک را از آنجا اخذ مینمایند مواد اصلیش تغیر میکند چنانچه ماده قدری نشاسته که در یک فصلی در آن پیدا میشود پس از چندی مبدل به ماده سمی قوی الاثری میگردد موسوم به کلشیسین و از این جهت است اختلاف اقوال مصنفینی که پیاز کلشیک را در حیوانات استعمال کرده اند چه بعضی از آنان معتقدند بر سمیت و برخی دیگر میگویند دارای ماده محرکی است که در استعمالش چندان خطری متصور نیست

بیشتر از دانشمندان بواسطه تجارب چند ثابت کرده اند که چون کلشیک را بمقداری استعمال کنند که قدری زیادتر از مقدار شربت طبی بود در معده احساس حرارتی شده و تهوع عارض گشته و یک نوع حالت اختناقی بروز میکند شبیه بان حالتی که عارض میشود از استعمال یک دوائی که دارای وراترین باشد و از سرعت نبض می کاهد و جلد را گرم و خشک میکند و بر ترشح بول میفزاید و قولنج و اسهال عارض میگردد و هرگاه زیادتر از مقدار مذکور استعمال شود علامات تسمم حقیقی از قبیل اغما و ارتعاش و شخوصت کزازی و اختلاج و قی و اسهال شدید و غیره ظاهر میشوند

علاوه یکی از دانشمندان معتقد است باینکه مقدار زیاد کلشیک موجب نمیشود مگر دوار و قی و اسهال و ازدیاد ترشح بول را و **تروسو** میگوید چون کلشیک را بمقدار زیاد بیاشامند عارض نمیگردد مگر دوار و تخفیف اسهال و تهوع و بر مقدار ترشح بول خیلی افزوده میشود

یکی از دانشمندان شهیر **وین** جهت معرفت آثار فیزیولوژی کلشیسین این دوا را در خودش استعمال نمود و ابتدا یک سانتی گرم آشامید و پس از چند لحظه مشاهده نمود که آروغهای چندی زده و بعد تهوع و کثرت سیلان لعاب عارض گردید و پس از چند ساعت این عوارض تسکین یافتند و بعد از آنکه هشت روز گذشت در دفعه دوم ۲ سانتی گرم آشامید و پس از چند ساعت مشاهده کرد که آروغهای چندی عارض شده و بعد قی و اسهال و [illegible] نمود و این حالت و دوره چهار روز دوام کرد

در هشتاد و نهم

در سال ۱۸۵۶ میلادی مطابق ۱۲۷۳ هجری پنج نفر مریض از عمله سپاه که در تولون فرانسه کار میکردند بعوض تعفین کنکینا هر یک ۱۰ گرم تعفین تخم کلشیک آشامیدند و پس از ۲۴ ساعت مردند و نیز در سال ۱۸۵۷ در شهر **برلن** چهار نفر مرد بجای بیتر هر یک یک گلاس تعفین کلشیک آشامیده و در ۲۴ ساعت هر چهار نفر هلاک شدند و نیز ذکر کرده اند اشخاصی را در انگلستان که بواسطه کلشیک خود را هلاک ساختند و در حیوانات نیز از خوردن کلشیک آثار سمی بروز میکند چنانچه در گاوهای ماده از خوردن برگ کلشیک علامات ذیل ظاهر میشوند پس از ۲۴ ساعت حیوان از غذا افتاده و مهموم شده و پوزه ان خشک گشته و چشمهایش سرخ شده و فرو رفته میشوند و ترشح شیر متوقف گشته و پستانها پر خون شده و اسهال عارض میگردد و خروج مدفوع موجع میباشد و حرارت مخصوصاً در دست و پا و گوش و شاخها نزول مینماید و پس از چهار یا پنج روز حیوان میمیرد و نیز این آثار سمی در حیوانات دیگر از قبیل خوک و گوسفند و سگ و موش و غیره دیده شده اند در خرگوش سفید ۱۰ سانتی گرم کلشیسین مهلک است و پس از چهارده ساعت از خوردن ان حیوان هلاک میشود

بقول کلی کلشیک بمقدار کم موجب تهوع و بطوء دوران میگردد و بمقدار زیاد آموروث و دم زیاد یا کم شده بول در معده و معا میشود ۲ در سلسله دورانی حالت تسکینی ظاهر گشته و نبض بطئی شده و بدن مایل به برودت میگردد ۳ یک نوع حالت مستی مخصوصی بروز کرده و اعمال اعصاب مختل میشوند

در دفع ورم و وجع نقرس کلشیک اثر مخصوصی میکند و انها را برطرف میسازد و یکی از دانشمندان میگوید بهمان اندازه که طبیب از آثار تراپوتیکی کلشیک در دفع امراض خوشنود میشود باید از آثار مولدالمرض ان اجتناب نماید و دیگری میگوید کلشیک را در نقرس همیشه باید بمقدار کم استعمال نمود و در ابتدای حمله مرض نباید تجویز کرد زیرا ممکن است موجب انقطاع فوری مرض و انتقال ان باحشاء گردد و مداومت باستعمالش اگرچه بمقدار زیاد کم باشد جایز نیست چه ممکن است آثار ان در بدن جمع شده و مورث بعضی اختلالات شدید گردد و علاوه مریض معتاد بان میشود و طبیب لابد میگردد روز بروز بر مقدارش بیفزاید و در این صورت حالت ضعفی خطیر بروز خواهد نمود و از استعمال کلشیک در نقرس ضعفی باید احتراز کرد و همیشه اثر انرا بواسطه پرهیز و راحت در بستر و شرب قلیائیات و استعمال مخدرات موضعی معاونت نمود و حالت مجاری هضم را در استعمال کلشیک نباید فراموش کرد و شرب کلشیک علاوه بر نقرس در سوانح مختلفه که متعلق بمزاج نقرسی میباشند سودمند است و نیز در دفع استسقای پیوده اقسام رعمائیسم گاه استعمال میگردد و هم چنین در دفع گونوره و لوکوره مستعمل و سودمند است و جزء اعظم بسیاری از ادویه مخفی از قبیل الکسیر **رینولد** و لیکور **لاویل** (دانه یا ۱۰ سانتی گرم استیه در عرض روز) و شراب **اندوران** و حب **لارتیک** و غیره کلشیک میباشد بهر حقه مقدار شربت گرد کلشیک از ۵ تا ۲۰ سانتی گرم است در عرض روز

فاد زهر کلشیک ابتدا مقیئ و بعد اب بید ورده در دفع سمیت کلشیک باید استعمال کرد

در بیان محصولات متداول کلشیک

تعفین تخم کلشیک مطابق کدکس بگیرند تخم کلشیک نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵

محصولات کلشیک

مدت ۱۰ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و از ۳ تا ۴ گرم این تعفین را
در یک پیاله مطبوخ معطری داخل نموده هر سه ساعت فاصله بنوشند تا بروز اسهال و خروج مقدار زیادی از مواد
مدفوعه و گاه این تعفین را مانند مدر و یا معرق استعمال مینمایند و میتوان زیادتر از مقدار مذکور استعمال کرد
و عموماً بیش از ۸ گرم در ۲۴ ساعت استعمال نمیشود و در بیمارستانهای لشکری فرانسه یک جزء تخم کلشیک
و ده جزء الکل در ساختن این تعفین بکار میبرند پس قوت تعفین بیمارستانها نصف قوت تعفین کدکس است و عموماً
تعفین تخم کلشیک بر تعفین پیاز آن بواسطه ثبات مقدار کلشیسین و بالملازمه ثبات آثار تراپوتیکی ترجیح دارد

پوسیون ضد روماتیسم بگیرند آب صاف ۱۰۰ گرم شربت بهار نارنج ۳۰ گرم تعفین تخم
کلشیک ید و پتاسیوم مکدر ۲ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک در عرض روز بنوشند

الکولاتور پیاز کلشیک مطابق کدکس بگیرند پیاز تازه کلشیک الکل ۹۰ درجه مکدر
یک جزء پیاز را خورد کرده و در ظرف در بسته با الکل مدت ۱۰ روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بعد با فشار
از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و کدکس تعفین پیاز کلشیک را ترک کرده و بجای آن این الکولاتور
را استعمال مینماید و مقدار شربت این الکولاتور مانند تعفین تخم کلشیک است و **الکولاتور گل
کلشیک** را کدکس بهمین طریق میسازد و بهمین مقدار استعمال مینماید

شراب پیاز کلشیک ایضاً مطابق کدکس بگیرند پیاز تازه کلشیک ۶ شراب گرناش
۱۰۰ پیاز را خورد کرده مدت ده روز در شراب بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف
نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت آن از ۵ تا ۱۰ گرم است در عرض روز و باید دانست که شراب کلشیک از بیشتر
شرابهای طبی قوی‌تر است و مقدار شربتش از آنها خیلی کمتر

شراب کلشیک معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند تعفین تخم
کلشیک ۱ شراب سفید ۱۰۰ مخلوط کنند و نباید شراب پیاز کلشیک کدکس را با این شراب که در مقابل آن ضعیف
الاثرتر است مشتبه نمود

شراب کلشیک معمول هوسون بگیرند پیاز کلشیک ۶۰ شراب گرس ۱۲۵ مدت
هشت روز بخیسانند و صاف کنند و این شراب را در دفع نقرس از ۱ تا ۴ گرم در یک گیلاس شربت قند مخلوط
کرده در عرض روز سه یا چهار دفعه بنوشند و **شراب رینولد** یک قسم شرابی است که بواسطه برگ گل
شقایق رنگین شده و بواسطه رُوم معطر گشته و تقریباً مقدار کلشیک در آن بمقداری است که در شراب هوسون
میباشد

شراب مرکب کلشیک بگیرند پیاز کلشیک برگ درخت ون مکدر ۳۰ شراب مالاگا ۵۰۰ مدت
چهار روز بخیسانند و صاف کرده بیفزایند الکولاتور اکونیت ۱ الکولاتور دیژیتال ۱ و بعد با کاغذ صاف کنند و حفظ
نمایند ۵ گرم این شراب را در یک پیاله مطبوخ چای مخلوط کرده صبح و عصر بنوشند

شراب ضد نقرسی اندوزان مطابق نسخه بوشاردا بگیرند الکولاتور
پیاز کلشیک ۵ شراب سفید ۱۰۰ مخلوط کنند و مقدار شربت این شراب در دفع نقرس ابتدا از ۱۰ تا ۲۰ گرم است در
عرض روز و متدرجاً زیاد کنند در حالتیکه مراقب آثار کلشیک باشند

در هشتاد و نهم

پوسیون کلشیک معمول فورژه بگیرند مطبوخ بابونه ۱۲۰ گرم شراب کلشیک شربت ساده مکدر ۳۰ گرم عرق غار گلاسی ۹ گرم مخلوط کنند و در بین حمله نقرس هر دو ساعت فاصله یک قاشق اش خوری کوچک بیاشامند

سرکه پیاز کلشیک مطابق کدکس بگیرند پیاز تازه کلشیک ۱۰ اسید استیک متبلور سرکه سفید ۱۰۰ پیاز را خورد کرده و با سرکه واسید استیک مدت ۷ روز بخیسانند و گاه گاه بهم زده و بعد از پارچه بافشار بگذرانند و با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و این سرکه را در حمله نقرس از ۲ تا ۸ گرم بطور پوسیون استعمال میکنند و باید دانست سرکه پیاز کلشیک قوی تر از شراب کدکس است و نسبت میان انها مانند نسبت ۲ به ۱ است

اب منجمده معمول د شامپ بگیرند سولفات منیزی سرکه کلشیک مکدر ۳۰ گرم در بطری داخل کنند که دارای سیفون باشد و بعد بطری را از اب منجمد پر نمایند و در روزی ۵ گیلاس از این اب بنوشند

عصاره تخم کلشیک مطابق کدکس بگیرند گرد تخم کلشیک ۱ الکل ۹۰ درجه ۶ اب مقطر مقدار کافی مدت ۶ ساعت گرد را با نصف الکل بخیسانند و با فشار صاف نموده تفاله را با نصف دیگر الکل بمدت ۶ ساعت بخیسانند و مجددا با فشار صاف کنند و دو مصفی را مخلوط نموده با کاغذ صاف نمایند و مصفای ثانوی را در حمام ماریه تقطیر کنند تا الکل ان گرفته شده و بقوام شربت رقیقی گردد و بعد محصول را با چهار مقابل وزنش اب مقطر سرد مخلوط کرده و در حمام ماریه بقوام عصاره جامد تبخیر نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره از ۱ سانتی گرم است تا ۲ دسی گرم بطور حب

عصاره خلی پیاز کلشیک مطابق دواسازی لندن بگیرند پیاز تازه کلشیک ۵۰۰ سرکه چوب ۲۰ پیاز را در هاون بکوبند کم کم سرکه را بیفزایند و با فشار از پارچه بگذرانند با کاغذ صاف کنند و مصفی را در کپسول چینی یا بلور در بخار در حمام ماریه تبخیر نمایند و مقدار شربت این عصاره از ۳ سانتی گرم است تا ۳ دسی گرم بطور حب

حب دافع نقرس معمول هالفور بگیرند عصاره خلی کلشیک عصاره مرکب حنظل گرد دوور مکدر ۱ گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و پس از انکه مدت ۳ یا ۴ روز هر روزه از ۱ تا ۲ گرم شراب کلشیک در مریض استعمال کردند از حبوب مذکور یک دانه صبح و یک دانه عصر بیاشامانند

شراب ضد روماتیسم معمول د لیو بگیرند تعفین تخم کلشیک ۲۰ تعفین برگ اکونیت ۱۲ تعفین دیژیتال ۶ شراب سفید ۱۰۰۰ مخلوط کرده با کاغذ صاف نمایند و در دفع روماتیسم عضلانی از ۱۵ تا ۲۰ گرم صبح و عصر در یک پیاله مطبوخ چای مخلوط نموده بیاشامند و اگر بجای تعفین های مذکور الکولاتور استعمال نمایند مراتب بهتر خواهد بود

پوسیون ضد روماتیسم ایضا معمول د لیو بگیرند تعفین تخم کلشیک ۵ گرم الکولاتور اکونیت ۲ گرم شربت تریاک ۳۰ گرم لعاب صمغ (۵ در ۱۰۰) ۱۲۰ گرم مخلوط کرده و از ۲ تا ۳ قاشق اش خوری کوچک در مدت شب بنوشند

حب ضد نقرس معمول بکرل بگیرند سولفات کینین ۵۰ سانتی گرم عصاره دیژیتال ۲۰ سانتی گرم گرد تخم کلشیک ۳۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و ۳ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

محصولات کلشیک

ایضاً حب ضد نقرس مطابق نسخهٔ ژانل بگیرند عصارهٔ مرکب حنظل عصارهٔ تخم کلشیک مکید ۵ سانتی گرم عصارهٔ ترباك ۶ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و این حبوب را مصنف مذکور بجای **حب لارتیك** که نسخهٔ آن مخفی است استعمال میکند و مقدار شربت آنها از ۱ تا ۶ حب است و مانند مسهل اثر می کند

حب ضد نقرس معمول ژنیسیو بگیرند عصاره مرکب حنظل ۰٫۶ سانتی گرم عصارهٔ الکلی تخم کلشیک عصارهٔ دژیتال مکید ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و این نسخه را مصنف مذکور بعوض **حب لارتیك** فرض کرده و مقدار شربت این حبوب نیز از ۱ تا ۴ عدد است

لیکور ضد نقرسی لاویل مطابق تجزیه هانری بگیرند شراب اسپانیولی ۳۲۰ الکل ۹۰ درجه ۶۰ عصارهٔ حنظل ۱ کینین سنکونین کلورور کلسیوم مکید ۲ مخلوط کنند و در حمله نقرس از ۱۵ تا ۱۲۰ گرم و زیادتر دهند و یا سه دفعه بیاشامند تا تخلیه معوی حاصل شود

ساکارور کلشیک معمول ژوایو بگیرند عصیر گل کلشیک قند مکید یك جزء مخلوط کرده در خلاء تبخیر نمایند و ۶ گرم این ساکارور را ده قسمت نموده هر ساعت فاصله یك قسمت بنوشند و **لیبر** تا ۳۰ سانتی گرم گرد گل کلشیك را ده قسمت نموده در دو سه دفعه استعمال مینمایند

شراب افیونی کلشیک معمول ازغمان بگیرند شراب تخم کلشیک ۱۲ گرم تعفین تریاك ۲ گرم مخلوط کنند و از ۱۲ تا ۲۰ قطره هر دو یا سه ساعت فاصله دهند و مانتیم حاد استعمال نمایند

آب دوائی معمول هوسون بگیرند پیاز تازه کلشیک ۵۰ گرم الکل ۵۶ درجه ۱۰۰ گرم مدت ۵ یا ۶ روز بخیسانند و صاف نمایند و حفظ کنند و از ۲۰ تا ۶۰ قطره این محصول را در یك گیلاس شربت قند مخلوط کرده بنوشند

شربت کلشیک بگیرند پیاز تازه کلشیک ۵۰ گرم سرکه ۶۰ گرم قند ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۱۵ تا ۱۰۰ گرم در عرض روز بنوشند

پوسیون ضد نقرس حاد معمول شارکو بگیرند شراب کلشیک ۴ گرم آب مقطر ۱۲۵ گرم مخلوط کرده در مدت ۲۴ ساعت به سه دفعه بنوشند

پوسیون ضد نقرس حاد معمول گالواس بگیرند تعفین تخم کلشیک ۱۵ تا ۴۰ قطره تعفین دژیتال ۱۵ قطره الکولاتو آکونیت ۱۵ قطره عرق کاهو ۱۰۰ گرم شربت پنج ریشه ۲۰ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت فاصله یك قاشق اش خوری بیاشامند

مخلوط دافع نقرس معمول فیوه بگیرند تعفین تخم کلشیک ۵ گرم تعفین پیاز کلشیک ۱۰ گرم شربت لیمو ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و مدت یك ساعت قبل بنوشند هر قاشق اش خوری این مخلوط را در یك پیاله مطبوخ بادرنجبویه داخل کرده بیاشامند و هم چنین تا ۲۴ ساعت و از این عمل چندین دفعه حالت تخلیه عارض میشود و در این مدت لازم است مریض را منع از غذا نمایند و با کمال دقت اثر دوا را در جهاز هضمی مراقبت کنند

پوسیون مدر معمول گراوس بگیرند سرکه کلشیک ۱ گرم استات مورفین ۳ سانتی گرم نیترات پتاس ۲ گرم عرق کاهو ۶۰ گرم عرق غار گیلاسی ۱۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند

و دو دفعه و ما تقسیم حب هر یک ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

مخلوط مدرّ معمول هیلدبراند بگیرند تعفین تخم کلشیک تعفین دژیتال مکد ۱۰ گرم اثر نیتریک الکلی ۲ گرم مخلوط کرده در دفع استسقای مدد هر سه یا چهار ساعت فاصله ۲۰ قطره بیاشامند

مخلوط معمول اسکوماد ور بگیرند کربونات منیزی ۵ گرم عرق نعناع فلفلی ۱۲۰ گرم سرکه کلشیک شربت ساده مکد ۵ گرم مخلوط کرده و در وقت استعمال بهم زنند و مانند عوامل محرک و مدر با قاشق کوچک در عرض روز تدریج بنوشند

حب عصاره کلشیک معمول اسکوماد ور بگیرند عصاره خلی کلشیک ۱۰ گرم مسحوق ریشه خطمی مقدار کافی مطابق معمول صد حب سازند و در دفع نقرس از ۱ تا ۵ حب در عرض روز استعمال کنند تا اثر اسهال بروز نماید

حب ضد نقرس معمول بوشاردا بگیرند عصاره مرکب حنظل عصاره خلی کلشیک مکد ۲۰ گرم عصاره تریاک ۱ گرم مطابق معمول حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و از ۱ تا ۴ حب متدرجاً بنوشند تا اثر اسهال عارض شود و **بوشاردا** میگوید هرگاه بجای یک گرم عصاره تریاک ۱۰ گرم سولفات کنین استعمال کنند و یا اصلاً عصاره تریاک را داخل نکنند اثر این حبوب با دوام‌تر خواهد بود

کلشیسین یکی از مصنفین موسوم به **هوده** گرانولهائی از کلشیسین میسازد که هر یک دارای یک میلی گرم اند و در عرض روز از ۱ تا ۴ گرانول و نیز زیادتر استعمال مینماید

دره نودم — کندش و بعضی عوامل بما تشابه آن

در این دره ذکر مینمائیم کندش و وراترین را و خربق سفید که نیز از همین طایفه است و دارای وراترین در حرف خاء در دره خربق بیان نموده ایم و در آخر این دره سورنجان را نیز ذکر میکنیم

کندش ع **کندش** ت **سوادیل (ساباديل)** ل **وراتروم ساباديلا**

نباتی است از طایفه **کلشیکاسه** و حقیقتاً بخوبی شناخته نشده بود تا در سال ۱۵۷۲ میلادی (۹۸۰ هجری) یکی از دانشمندان موسوم به **مونارد** میوه آنرا از مکزیک به فرنگستان آورد و دیگری ثابت کرد که این گیاه یک جنس از وراتروم است و آنرا باسم **هلونیاس اوفیسینالیس** موسوم ساخت و در طب میوه و تخم این گیاه را استعمال میکنند و میوه اش عبارت از کپسول کوچکی است بیضی و حمند و هیئت دانه جو و بهمین جهة آنرا سوادیل مینامند چه این لفظ مشتق از **سبادا** میباشد که در لغت اسپانیولی بمعنی جو است و سه تای از این کپسولها که قرمز رنگ اند در یک گل باهم مجتمع اند و هر یک از آنها محتوی دو یا سه دانه مستطیل سیاه رنگ نوک‌دار هستند که نقطه آنها قطع شده و بوئی ندارند و طعم آنها حاد و سوزان است و موافق تجربه **پلتیه و کاوانتو** میوه کندش دارای ماده دسم و اسید سوادیک و موم و گلات اسید وراترین و ماده ملون زرد و صمغ میباشد و اسید سوادیک عبارت از جسمی است سفید که مانند سوزنهای صدفی متبلر میگردد و دارای بوی کمی در ۲۰ درجه حرارت ذوب شده و فرار است

اثر فیزیولوژی و تراپوتیکی وراترین

کندش از عوامل محرک و عطسه‌آور و ماده عامله‌اش وراترین است یعنی خواص اثر این ماده نسبت میدهند و اعراب بکپسول
کندش را نرم کوفته در گرد و هوای چشم داخل مینمایند و در نزد دانشمندان فرنگ گرد و حقنه‌ان مستعمل است و نیز تعفینی
ازان میسازند که مرکب است از ۱ جزء کندش و ۱۰۰ اجزاء الکل

گرد کندش (گرد کاپوسین) بگیرند تخم کندش مقدار منظور و غربال کرده و با دست پاک نموده و از
اجسام خارجه جدا کنند و در گرم خانه ۲۵ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موی بیز موئی نمره ۱ بیرون نمایند و در ساختن
این گرد کمال احتیاط را باید اجری کنند زیرا مقدار بسیار کمی از غبار ان موجب عطسه‌های شدید میگردد و این گرد را
در کشتن شپش استعمال مینمایند و چون ساختنش از اعمال خطیره است لهذا این ایام کمتر استعمال میشود

حقنه کندش بگیرند کندش ۶ گرم اب ۳۰۰ گرم شیره ۲۵ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا ۲۰۰ گرم باقی ماند
و صاف نموده در کشتن اسکارید حقنه نمایند

حب ضد نقرس معمول گافارد بگیرند عصاره الکلی کندش ۱ گرم سقمونیا صبر زرد مکه ۵
گرم ربّ اقطی ۶ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند ابتدا هر شش ساعت و بعد هر هشت ساعت و سپس هر ده ساعت
فاصله یک حب بنوشند

وراترین یکی از قلیائیات نباتی است که دو نفر از معلمین **پلتیه و کاوانتو** نام وجودش را کشف نمودند و از
میوه کندش و ریشه خربق سفید و پیاز کلشیک این ماده را استخراج کردند و میسنی نام ثابت نمود که در کندش و هم
نباتات طایفه کلشیکاسه این ماده موجود و با اسید گلیک مرکب است و عبارت از گردی است سفید بدون بو و طعمش
تند و حاد و در ۱۱۵ درجه حرارت ذوب میشود و غیر فرار است و تقریباً در اب غیر محلول و در الکل و اتر بخوبی حل
میگردد ولی در اینها قابل تبلور نیست و بصعوبت اسیدها را اشباع میکند

طرز ساختن وراترین مطابق کدکس بگیرند مسحوق میوه کندش ۱ الکل ۸۰ درجه ۱ اسید
سولفوریک ابدار ادروا اهک شکفته شده امانیاک مایع متداول مکس مقدار کافی الکل را با قدری اسید سولفوریک
ترش کرده و مسحوق کندش را در قدری از ان بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده تفاله را مجدداً در باقی الکل خیسانیده
و نیز با فشار صاف کنند و مصفاها را مخلوط نموده اهک شکفته شده را بیفزایند و با کاغذ صاف نمایند و مصفی را
تقطیر کنند تا الکل گرفته شود و محصول را با ابیکه بواسطه اسید سولفوریک ترش کرده باشند ممخمر کنند و بواسطه
ذغال حیوانی بی رنگ نمایند و بعد با کاغذ صاف کنند و بقدری امانیاک بران افزایند تا تعامل قلیائی ظاهر گردد و رسوب را
بروی کاغذ صافی جمع نمایند و با قدری اب مقطر بشویند و بعد خشک کنند و در الکل حل نمایند و این محلول الکلی را
با کاغذ صاف نموده و بجهت گرفتن الکل تقطیر کنند و محصول را مجدداً در اب اسید سولفوریک دار حل کرده و با ذغال
حیوانی بی رنگ نموده و با کاغذ صاف کرده و بر حد تعامل قلیائی امانیاک افزوده و رسوب را در روی کاغذ صافی
جمع کرده و با کمی اب مقطر شسته و بعد خشک نموده در اتر حل کنند و بگذارند در مجاورت هوا بخار شده تا وراترین
متبلور گردد

در بیان اثر فیزیولوژی و تراپوتیکی وراترین

در نودم

تا مدتی قبل دانشمندان طب وراترین را فقط از عوامل مسهل و سنتیک میدانستند ولهذا در بعضی از انواع استسقاء
عامی استعمال مینمودند اگرچه بعضی از جراحان متطبب یک نوع اثر تحریکی موضعی و تحریکی شبیه به اثر استرکنین در
آن تصور نموده و آنرا در بعضی اختلالات اجزاء التهابی و هم چنین در برخی اقسام نورالژی صورت با فواید چند
بکار میبردند تا آنکه تقریباً در چند سال قبل جمعی از دانشمندان فیزیولوژی کاملاً بر اثر این ماده پی برده و خاصیت
مضاعفی در آن کشف نمودند و این خاصیت که اهمیت دارد از خواص ممتازه این دوا است و آنرا مضاعف گفتیم بسبب آنکه
از جهتی کم میکند احساس وجعی را که سببش ازدیاد حس عمومی و یا موضعی بود که در بعضی اختلالات ممتازه از قبیل
روماتیسم و نورالژی عارض میگردد و از جهت دیگر نبض را بطئی کرده و حرارت حیوانی را تنزل میدهد و بعبارة دیگر
اثر تسکین و تضعیف بسیار آشکاری هم در سلسله عصبانی و مخصوصاً در سلسله دورانی از این ماده ظاهر شده
یعنی این دو سلسله با هم از آن متاثر میشوند و از این جهت است که در مواقع متضاد استعمال میگردد چنانچه هم در اختلالات
اختلاجی و فالجی و هم در روماتیسم و استسقاء اثر شافی از آن دیده میشود و در کشف این مسئله اختبارات و بیانات دو
نفر از دانشمندان فیزیولوژی موسوم به **فوزو لیبلان** که پس از اختبارات **حرنلی** را نموده اند بیان
مینمائیم این دو دانشمند پس از آنکه وراترین را بمقدار در حیوانات از قبیل اسب و سگ و بعد در انسان امتحان و اختبار کرده
چنین ثابت میکنند که این ماده عامل در بدن حیوانی دارای سه اثر ممتاز است و این آثار با کثرت مقدار دوا و قلت آن
ارتباط دارند و اولین اثری که بطور آشکار ظاهر میسازد در مجرای هضمی است و دومین اثر در آلات دوران و تنفس
و سومین در سلسله عصبانی و عضلات قوه حیوانی

هنگام اول از استعمال وراترین بدواً اثرش در مجرای هضمی ظاهر میگردد که موجب ازدیاد حس این مجری شده و بر
تقلصات و ترشحات آن می افزاید و قولنجی که در این هنگام عارض میشود بواسطه ازدیاد حس است و اشتداد آن هم فوق
کثرت و قلت مقدار وراترین که استعمال کرده اند تغییر مینماید و پس از عروض جمیع آثار تقلص عضلانی در این مجری
ظاهر شده و امعا متقلص میگردند و حرکات استداره آنها سریع میشود و بر ترشح فولیکولهای معوی و غده های
بزاق افزوده شده و بزاق گاه لزج و خطی گشته ولی اغلب اوقات مانند کف سفیدی ظاهر میگردد مثل کفی که در دهان
حیوانات بواسطه آثار اختلاجی بروز میکند و حصول این بزاق را میتوان نسبت داد بر اثر تحریکی که از وراترین بلا
واسطه در جوف دهان و مجاری مخرج غده های آن حاصل گشته است و نیز میتوان گمان نمود که عروض اسهال بواسطه
اثر موضعی وراترین در روده باشد ولی تجربه ضد این را ثابت میکند چه در صورتیکه دوا را بواسطه زرق در اورده
و یا تحت جلد داخل در بدن کنند تحریک مجرای هضمی و ازدیاد ترشح فولیکولهای معوی و غده های بزاقی نیز
مشاهده میگردد

هنگام دوم بروز حالت ضعف و فتور در قوی و بطوء دوران از عوارض این هنگام است و نیز نبض بطئی شده
و غیر منظم میگردد و حس حیوان در این هنگام نیز کم میشود

هنگام سوم چون مقدار وراترین خیلی زیاد باشد طولی نمیکشد که حمله های کزازی ظاهر میگردند و اطراف
بجانب قدام و خلف گسترده شده و متقلص میشوند و عضلات صدر و بطن نیز متقلص گشته و عمل تنفس
با اضطراب و مشقت صادر میگردد و در فکین تریسموس (کزاز فکی) بروز میکند و سبب منع تجدید خون میشود
و حالت اختناق مستدرجاً زیاد میگردد و در ابتدا مدت حمله های کزازی کوتاه و فاصله آنها زیاد است ولی چون اثر

وراترین

وراترین

ورا ترین اثنا فانا زیاد تر میشود بر مدت حمله ها افزوده و فواصلشان کم شده و زود بزود عارض میگردند و اغلب اوقات حیوان پس از نیم تا یک ساعت هلاک میشود نه چنان است همیشه بر ترتیبی که ذکر کردیم اثر وراترین ظاهر گردد بلکه گاه در ترتیب بروز حمله ها اختلافی مشاهده میشود چنانچه اثر این ماده در مجرای هضمی ممکن است بجهت زیادتی یا کم استعدادی ظاهر گردد و منتهی شود یا در حالت ضعف و یا در حالت تحریک بر بطو عدوران و عروض علامات گرازی که مدت واشتداد آنها ممکن است تغییر کند و هرگاه دوا را بمقدار سمی استعمال کرده باشند بدون انکه اثرش در مجرای معوی والتهاب دوران ظاهر گردد موجب بروز علامات گرازی میشود و در این حالت مرگ بزودی عارض شده واختناقی که سبب عروض ان است خیلی حاد میباشد

موافق انچه ذکر کردیم وراترین را باید در عداد عوامل محرک سلسله عضلانی محسوب نمود واثرات ان را این عمل خیلی نزدیک به اثر اداراقی است واگر چه اختلاجاتیکه از اثر وراترین بروز میکند با اختلاجات حاصل از اثر استریکنین مختلف اند زیرا اختلاجات استریکنین ظاهر میشوند از اثر این دوا در سلسله عصبانی چنانچه هرگاه حیوانی را بواسطه استریکنین مسموم نمایند واعصاب محرک را قطع کنند تقلص عضلانی مفقود میشود بر خلاف در حیوانی مسموم بواسطه وراترین چون اثر این دوا در نسج عضلانی ظاهر میشود هرگاه عروق را به بندند بطریقی که وراترین در عضلات داخل نشود تقلص عضلانی بروز نخواهد نمود در صورتیکه سلسله عصبانی متاثر از اثر این سم خواهند بود پس وراترین را باید از سموم عضلانی محسوب نمود که در ابتدا در این سلسله از الات اثر کرده و یک نوع تحریک و هیجانی در انها می اورد که منجر بر تقلص میشود و پس از انکه عضلات را متاثر نمود قابلیت تقلص انها بکلی بر طرف میگردد واثر وراترین در الات حساس نیز اشکار است و چنانچه گفتیم چون مقدار کمی از انرا در تجاویف بینی داخل کنند موجب عطسه های شدید میشود و چون انرا بر روی جلد منطبق سازند پس از چند زمانی موجب بروز حرارت و حس نملی میگردد و اگر مقدار ان بدرجه تسمیم باشد موجب فقدان حس میشود

بواسطه اثری که وراترین در سلسله عصبانی حوه حونی مینماید انرا در بعضی اقسام نورالژی و در برخی فالجهای سطحی و در قطرب و هیستری و کزاز استعمال میکنند و علاوه چون عمل دوران را بطئی میکند موجب بروز تقلصات در مجری هضمی نیز در دفع [illegible] شده و بر ترشح این مجری نیز افزاید لهذا اثر تحلیل و تسکین از ان ظاهر میشود پس اثر شافی مخصوصی در دفع روماتیسم مفصلی حاد خواهد داشت و نیز در دفع استسقای لحمی و نقرس استعمال میگردد و هم چنین در دفع ذات الریه استعمال ان متداول است و یکی از دانشمندان میگوید وراترین در اثر مشابه اکونیتین است ولی در مقابل قوتش کمتر از ان است

بقول کلی وراترین از عوامل مسهل و مقیی و مدر است ونبض را بطئی میکند و حرارت را تنزل میدهد و مقدار شربتش از ۵ میلی گرم تا ۳ سانتی گرم است که بمقدار منقسم استعمال شود ولی باید از اثرات ان مراقبت نمود و بعضی از مصنفین تا ۵ سانتی گرم هم در عرض روز نوشته اند

مواد مانعة الجمع جمع مابین وراترین و مورفین نباید نمود زیرا که این دو الکلوئید رقیب یکدیگر و در اثر متضاد تام میباشند و نیز از جمع مابین وراترین و هم مواد مانعة الجمع الکلوئیدها مانند تنن وید و کلورید برم وید ورها وغیره باید احتراز نمود

تعفین وراترین بگیرند وراترین ۱ الکل ۵۰ درجه ۱۰۰ حل کنند در هر یک گرم این تعفین دارای ...

سانتی گرم وراترین است و مقدار شربتان از ۵ دسی گرم تا ۳ گرم که بطور پوسیون استعمال نموده و هر دو یا سه ساعت فاصله یك قاشق کوچك بنوشند

حب وراترین معمول خرندی بگیرند وراترین ۱۵ سانتی گرم مسحوق صمغ عربی ۲۵ سانتی گرم شربت ساده مقدار کافی مطابق معمول ۵۴ حب سازند و در دفع نورالژی و حمله نقرس و روماتیسم حاد هر چهار یا پنج ساعت فاصله یك حب بیاشامند و مراقب اثران باشند

محلول وراترین بگیرند سولفات وراترین ۵ سانتی گرم آب مقطر ۵۰ گرم حل کنند و این محلول را میتوان بجای آب دوائی **هوسون** با قاشق چای خوری منه جا استعمال نمود

پوسیون وراترین معمول اران بگیرند وراترین ۵ سانتی گرم الکل ۸۵ درجه مقدار کاف آب مقطر ۷۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم وراترین را در الکل حل کرده با سایر مخلوط نمایند و هر دو ساعت فاصله یك قاشق آش خوری بنوشند و مراقب آثار حاصله باشند

نطول ضد کولرا معمول نوگاچوسکی بگیرند وراترین ۱۲ گرم استات مورفین ۱۲ گرم کلوروفورم ۴ گرم گلیسرین ۹۰ گرم مخلوط کرده و پس از آنکه مریض را در حمام عکبنی که از ۳۵ تا ۴۰ درجه حرارت داشته باشد برده و بیرون آورند بدن وی شکم نطول نمایند

پوماد ضد سلس البول معمول نارد بگیرند سولفات مورفین و وراترین مکلف ۵ سانتی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده تمریخ کنند

پوماد ضد نورالژی بگیرند وراترین ۵ سانتی گرم بی سولفات کینین ۱ گرم وازلین ۱۵ گرم مخلوط کرده نطول کنند

پوماد ضد کاردیالژی معمول بوهن بگیرند وراترین ۱۵ سانتی گرم عصاره سانتیك ۲۵ سانتی گرم اسانس ترباتین ۲ گرم اسانس نعناع ۱۰ قطره پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده تمریخ نمایند

پوماد دافع سیاتیك (وجع عرق النساء) معمول اوپولزر بگیرند وراترین ۱ پیه مذاب ۱۰ مخلوط کرده در دفع نورالژی نطول نمایند و چون از مواد سمی است باید مراقب استعمال ان باشند

پوماد وراترین معمول بوشاردا بگیرند وراترین ۲ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده در دفع استسقای لحمی و نقرس تمریخ کنند

پوماد دافع نورالژی معمول کاوه بگیرند وراترین ۵ سانتی گرم پیه مذاب ۴ گرم مخلوط کنند و میتوان مند رجا مقدار وراترین را زیاد کرده تا به ۲۰ و ۲۵ و ۱۵ سانتی گرم رسانید

سورنجان ت **هرمواکت (هرموداکت)** ل **هرموداکتیلوس** ی **ارمو داکتولوس** (هرموداکتیلوس در لغت لاطینی یعنی انگشت **هرمس** است) عبارت از بیخی است بشکل پیاز و شبیه به پیاز کلشیك واز طایفه **کلشیکاسه** و سطح خارجش سفید تند رنك و جوفش سفید و نشاسته و طعمش مایل بر شیرینی و تند و لعابی و گویا دارای وراترین باشد و اهالی مصر این پیاز را جهت حصول سمن میخورند واز مسهلات بی فوق میباشد و یکی از اطبای معروف یونان موسوم به **الکساندر**

کرده‌اند

که در مائه ششم میلادی بوده اول کسی است که مانند عوامل مسهل در دفع نقرس سورنجان را استعمال نمود و اکنون در نزد حکمای فرنگ غیر مستعمل است

در نوع دویم — کنکینا و محصولات آن

بعضی از مصنفین تراپوتیک کنکینا و محصولات آنرا از عوامل مقوی العصب میدانند و برخی کنکینا را از عوامل نباتی مرمت کننده بدن و الکلوئیدهای آن از قبیل کینین و سنکونین و غیره را از عوامل مخصوص بر امراض تناوبی محسوب میدارند و جمعی دیگر آنها را در تعداد عوامل مقوی مخصوص بشمار می آورند چه عوامل مقوی را سه قسمت نموده اند عوامل مقوی مخصوص و مقوی مستمر و مقوی تلخ و قسم اول را مقوی اصلی و مقوی ضد تناوب و مقوی دافع الحمی نیز مینامند و این عوامل که عبارت از کنکینا و محصولات آن باشند در دفع امراض تناوبی اثر مخصوص و آشکاری دارند یعنی پس از آنکه بر ماده مولد المرض هجوم آورده بر آن غالب میشوند و آنرا مضمحل مینمایند و اجرای اثر آنها در دفع حمیات نائب مسلم است و چون در طحال اثر مخصوصی میکنند و از حجم آن میکاهند لهذا در دفع حمیات نائب عامی که با سایر عوامل دافع الحمی مقاومت مینمایند برتری دارند و عوامل مقوی مستمر از قبیل آهن و سایر مقویات پس از آنکه جذب شده و داخل خون گردید و در آن داخل شدند در خون و مواد صلبه اش تغییر فاحشی وارد می آورند و بلاواسطه دستگاه هاضمه را تحریک میکنند و بر قوه شاهیه و سهولت هضم می افزایند و عوامل مقوی تلخ نیز بهمین طریق اثر میکنند

ما در این جا ابتدا بقول کلی حمی را ذکر نموده و بعد حمای نائب مختلط و حمای دائم متصل و صور مختلف و علامات ممیزه هر یک را آغاز بیان میکنیم و پس از آن بذکر کنکینا و محصولات و املاح آن می پردازیم و در آخر این در عمل هیدروتراپی را بیان می نمائیم

در بیان تب و اسباب مولده و مداوای آن بقول کلی

تب مانند سایر امراض اصلی مرضی است اصلی که لابد مداوای مخصوصی است و لازمه بسیاری از امراض حاده میباشد و گاه با بسیاری از امراض مزمن بروز میکند و همیشه بصورت ازدیاد حرارت در بدن ظاهر میگردد و بلا شبهه عبارت است از ارتفاع درجه احتراقاتیکه حاصل میکند حرکت غذائی عناصر جثه را

حمی که اساس بیشتر امراض مهلکه است ممکن است بالاصاله موجود گشته و بنفسه مرضی باشد و یا با بعضی تغییرات موضعی مرتبط شده و دولول عمومی در بدن حاصل کند و در این صورت اخیر اکثر با حصول ورم مرتبط میباشد اگرچه گاه با سایر امراض نیز همراهی مینماید بهر حال عموماً یکی از سوانح مهلکست و اغلب اوقات در امراض موضعی عروض مرگ بواسطه تب بیشتر است تا خود مرض

عروض تب ممکن است بواسطه اساس مرضی باشد و یا بواسطه دفاع طبیعت و بعبارة دیگر بروز آن یا دلیل اختلال صحت است و یا دلیل بر میل طبیعت بر دفع مرض و حصول شفا چنانکه هرگاه همراهی کند با حصول اورام چنانکه گاه دافع مواد فضلیه و گاه مرمت کننده بدن اند و فضولات آنرا بدن را محترق نموده و خارج سازند دلیل بر وجود ترشح میباشد

در تب و نکبه

و از همین قبیل اند حصبات شوری که بخودی خود شفا می یابند و هم چنین است حمائی که با امراض شدید همراهی مینمایند و سبب بروز آن دفاعی است که از طبیعت نسبت بمرض صادر میگردد و چون این حمی منقطع شود حالت افتادگی و سردی در بدن ظاهر شده که دلیل بر عطالت طبیعت است و بالاخره چون عروض حمی بخودی خود بود و سببش معلوم نباشد بلاشبهه دلیل است بر ازدیاد خطرناک حرکاتیکه سبب آنها فساد عمل تغذیه است و گاه باشد که مریض در حالت بحران بود و در این صورت نمیتوان معلوم نمود که آیا بقیه فضول الحکه بواسطه تب خارج میگردند دلیل بر وجود تب میباشند تا باین واسطه مریض از تسلط مرض آسوده شود و یا دلیل بر دوام آن

چون ممکن است حمی گاه بواسطه همه عوارض و گاه بواسطه یکی از آنها موروث مخاطرات چند گردد پس در این صورت دفع این عوارض لازم است و نباید طبیب خیال خود را متوجه توقف اعمال غیر تغذیه کند بلکه باید این اعمال را معتدل سازد و تبی که با بعضی امراض ظاهر میگردد اتصال کاملی با آنها ندارد چه بواسطه بعضی از عوامل ممکن است آنرا مرتفع نمایند در صورتیکه مرض اصلی بحال خود باقی باشد و هم چنین است تبی که نتیجه یکی از امراض بود

نوعاً حالت حمائی تشخیص داده میشود بواسطه ازدیاد غیر طبیعی حرارت اگرچه هر ازدیاد حرارتی را بلاشک نمیتوان تب فرض نمود چنانکه یکی از دانشمندان میگوید حرارت حمائی حرارتی است که بطور عرضی افزوده شده باشد پس به غیر از ظهور حرارت دیگر نوع حمی اختلال دیگری باید فرض نمود که اصالتش بیشتر بود و آن عبارت است از اختلال تغذیه که ازدیاد حرارت منتج از آن خواهد بود و در این اختلال که سببش کثرت فساد عمل تغذیه و از دیاد فضول الحکه بقدر است مواد شبه البومینی کم شده در سومت و اینها زیاد میگردند و یقین است که کثرت فساد عمل تغذیه و ازدیاد فضول الحکه بقدر احتباس این فضول در بدن و دفع آنها در حصول حمی مؤثر نخواهد بود چه گاه این احتباس فضول و بعد دفع فوری آنها بیشتر موروث حصول حمی میگردد

بهترین علائم در معرفت تب و درجه اشتداد آن همان حالت ازدیاد حرارت است و در هنگامی که علیل مبتلی به قشعریره و لرز باشد حرارت نیز زیاد خواهد بود و در همین زمان قاروره نیز زیادتر دارای فضول ازته میگردد و تشنج در عروق محیطی روی کرده و پوست بدن باین واسطه مانند پوست مرغ دانه دانه شده و سیمای بقراطی ظاهر میشود و این تشنج عروق مذکوره همراهی میکند با کثرت توتر عروق در احشاء و ازدیاد حرارت داخلی و باین جهة است عروض عسر التنفس و سرعت نبض و صداع و کثرت بول و خشک شدن ترشحات محیطی بدن که همه از علائم بدوی حمی میباشند و اسید کربونیک در این وقت بمقدار زیاد خارج نمیشود و ازدیاد حرارت تعلق میگیرد به تخریب و اضمحلال مواد شبه البومینی

حرارت تب ممکن است یکدفعه صعود کند و یا بطور نوسان زیاد گردد و از ۳۹ تا ۴۰ و ۴۱ درجه برسد و تشنج شعری محیطی در این صورت منقطع میشود و یا آنکه بطور تناوب گاه موجود و گاه معدوم میگردد و قوت عمل تغذیه که در این صورت زیاد شده است تا یک درجه سبب سرعت عمل جهازات بدن از قبیل قلب و دماغ و دیه و غیره میگردد و نبض و تنفس سریع شده و مقدار اسید کربونیک خارج مضاعف میشود و قاروره غلظت حاصل نموده و مقدار اوره در آن زیاد میگردد و این علامات در زمان دوام تب که حرارت نوسان میکند و نوعاً در تب اشتدادی پیش از بروز مینمایند و اینمواد سمی در بدن جمع شده و موروث نموهای غیر طبیعی که ممکن است نتیجه ازدیاد حرارت باشند میگردند و بسا باشد که بواسطه تزول درجه حرارت و تخفیف سرعت

صفحه

تب و اسباب و علامات و مداوای آن بطور کلی

نبض حمی قطع شود و در این صورت ترشحات بدنی که مختل شده بودند بحالت طبیعی رجعت نموده و گاه هم زیاده بر
اندازه طبیعی مفرط میشوند و بصورت کثرت ترشح عرق و کثرت ترشح بول و اسهال ظاهر میگردند و این استفراغات طبیعی
و هم بعضی استفراغات غیرطبیعی مانند نفث الدم ها در قطع حمی بمنزله بحران میباشند که دفعةً حمی قطع شده و حالت
مریض به میگردد و گاه بود که نزول درجه حرارت بطور بطوء باشد و در این وقت حمی متدرجاً و به تناقص گذشته
و عمل همه ترشحات که مختل مانده بود دوباره مقرر میشود

حالت نقاهت حمی همیشه با طول مدت و درجه اشتداد آن تناسب دارد و از علائمش انقطاع تب لاغری کم شدن
وزن بدن و باختگی رنگ آن و عروض ضعف عمومی است و بالاخره بروز علاماتیکه موسوم اند به علامات ما وراء
بحران از قبیل ترسبات تا دوره حصول رسم

سوانح و عوارض حمی تعلق دارند بصور مختلف آنکه هر کدام را سببی معین و جداگانه میباشد و در کتب امراض مفصلاً بیان
شده اند و این اختلاف صور و عوارض محققاً با تغییر اسباب و اختلاف آنها ارتباط دارند و واضح است که در دفع هر یک
از آنها شرط اصلی برطرف کردن سبب است در وقتی که حمی مزمن بود و مثلاً بصورت حمای دق ظاهر گردد طبیعت کوشش
بقاعده میکند که مواد مورث مرض را از خود دفع نماید زیرا بحصول آن نایل نمیگردد در حالت اشتداد حمی همیشه بیم تشنج
هست و ممکن است از صورت بسیط بصورت ردی و خطیر بروز کند و عموماً مخاطرات حمیاتیکه حمله های آنها یک مرتبه
ظاهر شده و اشتداد می پذیرند کمتر از حمیاتی است که بروز شان غیر منظم بود چه قسم اول نوعاً موقتی و یومی و قسم
دوم دائم و طولانی میباشد ولی محقق است که چون حرارت زیاده از ۴۰ درجه گردد در باشد حمی بی نهایت خواهد بود و این
ازدیاد حرارت مورث تشنج ملتهب احشا میشود و گلبولهای قرمز را تجزیه نموده و فاسد میگرداند و در بعضی نقاط بدن
سبب بروز لکه های چند بواسطه انصباب خون میگردد و نسوج دسمی و یومی توبید میشوند و بدین واسطه مورث
اختلالات احشا که هر یک را سببی علیحده موجود است میگردد و از این جهت است که تب را نباید خطرناک گفت بلکه از
عین خطر باید فرض نمود و اما این خطر از حیثیت انعدام نسوج است و با ازدیاد فضولات در بدن ولی بطور یقین
میگوئیم بواسطه صعود درجه حرارت و اختلالات منتج از آن این خطر ظاهر میگردد چنانکه دیده شده هر گاه زیاده از ۴۲
درجه حرارت در خون حیوانات وارد کنند خون گاه منجمد میشود و گاه مبخار میپذیرد و در خون انسان همین اختلالات
بروز خواهند کرد

هر یک از علامات بانفراده ممکن است بقدری اشتداد پذیرد که وجود مریض بواسطه آن در خطر افتد مثلاً حالت برودت
و تدافعی کرد در احشا پدید آید و عوارض غیر بحرانی که حرارا همراهی میکنند و اختلالات معدی و سپس عوارض بحرانی
متوالی که از تعاقب آنها بروز مینمایند و باین جهت است که دانشمندان قبل از ما انواع بی شمار در حمیات معین نموده و
برای هر یک عنوانی جداگانه ذکر کرده اند و نیز نزول درجه حرارت که همیشه علامت بهبودی مرض است اگر یکدفعه
عارض شود تعادل اعمال بدنی را گسیخته و مریض را در حالت ضعفی میاندازد که خالی از خطر نخواهد بود

در بنای حمی وجود عوارض تشنجی که مورث اختلال اعمال بدنی گشته و کثرت و قلت خون و وجود عوارض بحرانی و عدم
آنها و اختلالات غذائی و غیره مداخله دارند و موسس اساس آن میباشند و آنها به صور و انواع مختلف ظاهر میکنند
ولی غیر از اختلالات غذائی سایر عوارض فرعی و ثانوی اند و چون یکی از آنها بر سایر غلبه کرده و تفوق جوید حمی را باسم
آن موسوم مینمایند مثلاً میگویند حمای ساده حمای دقی و حمای ضعفی و حمای سرسامی و حمای معدی و حمای صفراوی

در نوع دیگر

و حمای معاد مانند یرقانی و غیره

ماده مولدالحمی که هم قدمای از متأخرین وجود آنرا ثابت نموده بودند و هم معاصرین بآن اهمیت داده ماده‌ایست عفونی مانند میاسمها و ویروسها و مواد سمی و غیره و این مواد را مولدالحمی از آن جهت میگویند که موجب حصول و سرایت حمی میگردند و خون شخص محموم نیز همین خاصیت را دارد و میتوان گفت که حمی اعم از جمیع و رمی حمیات مخصوص مقیاس معینی است صاحب درجات مختلف که برای دفع هریک از صور و اشکال آن معالجات مخصوص لازم است و باین جهت بیهوده است که حمیات عفونی را از حمیات تدافعی جدا سازند چه شهود و تجربه ثابت میکند که مبدء هر دو همان عفونت است و یقین است که چون عفونت مقرر شد حمی نماید دفاع طبیعت خواهد بود چه مانند مرضی باشد دفاع هر عضو تشریحی است نسبت بماده عفونی هر جهت حمیات اصلی از میاسمها و سموم و ویروسها متولد میگردند و نیز ممکن است حمی نتیجه جذب تعفنات دمی شود و نیز فساد خون که سببش اکسیداسیون (عمل اکسید) فوق العاده بود سبب حصول حمی میگردد مانند حمای روحی (حمای عصبانی):

بیان علاماتیکه از اختلال عرق حاصل میشوند و خود مرتبط اند با اغتشاش اعمال اعصاب محرکت و یا انتساب دارند برگ عصبانی مولدالحراره و یا با اخلاط بدنی و یا بشروط مکانیکی هیدرولیک خارج از مقصود ما است و ممکن است تمام آنها از روی صحت و صواب باشد ولی مقصود ما در این جا ذکر اعمالی است که برای گاهی از حقیقت حمی لازم بود و بر ترکیبات آن با اعمال اهمیتی نمیدهیم بالجمله حمی دارای میزان مولدالمرضی است که صفات مخصوص آن بواسطه اختلال عمل تغذیه و ازدیاد حرارت که نتیجه آن است پدید می آید و هم چنین است اختلالات بحرانی و تحریکات دوری که هر یک را میتوان جداگانه ذکر نمود

چون صعود درجه حرارت علامت اصلی تب است پس مقصود از علاج ضد تب چیزی است که این ازدیاد حرارت را مرتفع نماید و ازدیاد حرارت یا از فرط تولید حرارت است و یا از اجتماع و احتباس آن در بدن و اگر سببش افراط حرارت بود یقین است که میتوان سرچشمه این حرارت را اعم از آنکه در اکسیداسیون تغذیه بود و یا غیر تغذیه خشکانید و اگر سببش احتباس حرارت باشد اسباب دفع آنرا باید فراهم کرد و در هر صورت مقصود یکی است و منظور نزول حرارت و وسائل مختلف برای دفع هر یک از این دو صورت موجود میباشد و بعضی وسائل دیگر دارای خاصیتی مضاعف اند که از طرفی چشمه مولد حرارت را مسدود میکند و از طرفی مجاری خروج آنرا باز مینمایند و حرکت غذائی را بطئی میکند تا حرارت از آن تولید نگردد و عموم دواهای ضد حمی دارای این دو خاصیت اند

بعضی عوامل دیگر یافت میشوند که عمل آنها اگر چه بلاواسطه بر تغذیه و احتراق بدن وارد نمیاید ولی در عناصری که ممد این اعمال اند اثر کرده و عمل تغذیه و احتراق بدنی را تغییر میدهند و از این جمله اند دواهائیکه دوران و اثر اعصاب را معتدل مینمایند و عمل تغذیه را بطئی کرده و حرکت مواد غذائی را سهل میکند و استعمال این دواها بر حسب اختلاف هنگامهای تب تغییر میپذیرد ولی معالجه ضد حرارت همیشه در جای خود ثابت و برقرار است و بنابر بعضی ملاحظات باید در استعمال دواهای ضد تب کمال احتیاط را مرعی داشت زیرا که از عوامل خطرناک میباشند و در صورتیکه آنها را بمقدار خیلی کم و یا بمقدار خیلی زیاد استعمال کنند خواصشان متضاد میگردد و بسیار دیده شده که نتایج خیلی مشئوم مانند سقوط اعمال بدنی از استعمال زیاد آنها حاصل گشته و باین جهت در تجویز آنها و قدر شربتشان کمال احتیاط و دقت لازم است شخص محموم خاصه چون مرضش حاد بود همیشه باید راحت کند و در بستر بخوابد چه حرکت سبب ازدیاد احتراق شود

وازدیاد

حمای متصل دائمی و حمای نائب مختلط

وازدیاد احتراق درجه حرارت بدن را صعود دهد و مقدار فضول بدنی مضاعف شده و حمی اشتداد پذیرد اگرچه
شخص محموم بواسطه کسالتی که دارد خود مایل بحرکت نیست و از بستر بعضی منافع دیگر برای مریض مترتب است
مثلاً سلسله عضلانیه چون بی حرکت شود در دفع مرض میکوشد و مسامات جلد باز گشته و موادی که استفراغ انها
لازم است خارج میشوند و حرکات قلب و تنفس بر آرامی صادر گشته و لهذا معالجه حمی سهل تر میگردد دیگر انکه حرکات
بدنی با اعمال تغذیه بغایت بهم مربوط اند و چون اعمال بدنی بر آرامی صادر شوند عمل تغذیه نیز معتدل میگردد و خلاف
ان یعنی حرکت و عدم راحت در بستر بسی خطرناک است و یقین است که حرکت مولد حرارت و سکون و راحت مسکن
ان است

پرهیز محض از لوازم تداوی محمومین است ولی اگر ضعف زیاد بر مریض مستولی باشد و یا انکه شخص محموم در سلامتی
معتاد به اکل زیاد بود و یا حمی طولانی باشد و مدتی بود که مریض گرفتار ان شده میتوان بعضی مقویات را بر پرهیز افزود اگرچه
خود مریض بواسطه سقوط اشتها و فقدان هضم معدی میل بغذای زیاد نمیکند و میباید پرهیز باشد تا تب متناسب بود
و اگر خواهند و دانند تا یک اندازه غذاهای مقوی به مریض محموم بخورانند و یا باید اغذیه مشتهی که مریض بانها راغب بوده
سهل الهضم و مایع و یا نیم مایع باشند و دارای بعضی ادویه معطر استعمال نمایند و سرمشق این اغذیه ابگوشت معمولی
است و مخصوصاً از اغذیه نشاسته و سمی و سایر مواد مولد الحراره اجتناب پذیرند و از لحوم انهائی را استعمال کنند که هضم شان
سهل بود و تحریک زیاد نکنند مانند ماهیهای تازه و اقسام صدف و گوشت گوساله و بره و جوجه و شیر ناب و یا مخلوط
با اب و میوه جات پخته و میوه جات خام ابدار مانند انگور و پرتغال و لیمو و غیره و بقولات سبز و دستور العمل مذکور را
هم در محمومین و هم در ناقهین از محمومین باید معمول داشت

مشروبات دوائی (تیزانها) از قدیم معمول اطباء در مداوای حصبات بوده اند و در این عصر انها را با فایده و نیز استعمال
میکنند مثلاً میتوان مشروبات سرد به شخص محموم نوشانید تا باین واسطه از حرارت او قدری کاسته شود و مشروبات گرم را
نظر به تعریقی که می اورند نیز استعمال مینمایند و مخصوصاً در علل حاده و علل ودی که تعریق از علامات خود انها است مشروبات
گرم استعمال میکنند تا منتهی بحصول عرق شده و مرض را بشفا نزدیک کند و اگر طول مرض زیاد باشد و عمل تعریق بتواند
از طول ان چیزی کم کند مشروبات بارده نافع تر خواهند بود و چون اب سرد بمقدار زیاد بنوشند ابدا موجب التهاب شده
و بعد عرق می اورد و بدن را خنک میکند و مشروبات سرد را باید اندکی معطر نمود و بهتر انست که ماده محرک و قابل
انتشاری در انها داخل کرد مثلاً قدری الکل یا یک ماده معطری و مشروبات گرم باید قدری ترش باشند و یا تلخ
هرگاه معده تحمل غذا ننماید و خوف سقوط قوای مریض بود لازم است از طریق یا واسطه غذا را در بدن داخل نمایند در
مداوای محمومین عمل هوای محیط خیلی مداخله دارد چنانچه هوای اطاق مریض باید ملایم و ثابت و عاری از مواد عفونی
و مواد مسری باشد و دیگر هیچ مرضا همین قدر کافی است غذاهائی استعمال کنند که سبب تحریک عمل تغذیه نگشته و مورث
ازدیاد اکسیداسیون عناصر نشوند ولی در کسانیکه مبتلی به نحول و یا نحول باشند لازم است بقدری مواد غذائی داخل
بدن نمایند که عمل احتراق متعلق بانها شده و عناصر بدنی خود مریض را نسوزاند

بقول کلی

در بیان حمای متصل دائمه و حمای نائبه و مختلط صور مختلفه و علامات تمیز این امراض از یکدیگر و مقایسه ما بین انها و مداوای انها

در نوبه و تیکه

حمیات نائب و صور و اقسام مختلفه آنها را مصنفین ایران و فرنگ مفصلا بیان کرده اند و هم چنین است حمیات دائم متصل از قبیل تیفوئید و تیفوس وغیره و مقصود ما در اینجا ذکر علامات ممیزه این امراض است چه این دو مرض یعنی حمای نائب مختلط و حمای دائم متصل بواسطه اشتراک در بیشتر علامات و تشابه فیما بین اغلب با هم مشتبه گشته و طبیب را در تحت اشتباه بزرگ می اندازند و هر این دو از امراض متداول و شایع ایران زمین اند و بسا میشود در یک محله از شهری حمای نائب مختلط شیوع دارد و در محله دیگر حمای متصل دائم و آنچه را که ذکر میکنیم حاصل امتحانات و اختبارات سی و پنجساله خود ماست و در این مدت سی و پنجسال که مشغول مباشرت عمل طب و مداوای مرضا در ایالات مختلفه ایران بوده ایم علامات ممیزه این دو مرض متشابه را دریافت کرده و در این کتاب مستطاب جمعه تذکره و تبصره مطالعه کنندگان عظام می نگاریم و اگرچه در شهر طهران صانها الله عن طوارق الحدثان که در این ایام کرسی و سواد اعظم مملکت و من بنده مصنف را مسکن است حمای نائب مختلط زیادتر از حمای متصل دائم شیوع دارد و از امراض اندمیک این شهر است ولی چون حمای متصل دائم در سایر ممالک ایران شایع تر است لهذا بدوا به ذکران پرداخته و حمای نائب مختلط را بعد ذکر میکنیم و پس از آن بقول کلی علامات ممیزه و مشخصه و طریقه مداوای آنها را بیان خواهیم نمود

حمای متصل دائم در خراسان و سمنان **دمنه** و در اصفهان و طهران **حصبه** و در کرمان **تب**

هفتو نامیده میشود و مصنفین فرنگ **تیفوس** مینامند و چون غالبا این مرض در بیشتر ممالک ایران بطور وبائی بروز کرده و جمع کثیری را هلاک میسازد **شیخ بزرگوار شیخ الرئیس** انرا باسم حمای وبائی ذکر میکند

و در کتاب قانون چنین میفرماید هذه الحمی تکون مادیة الظاهر مکربة الباطن فی الاکثر مهلکة یستشعر منها حرارة و اشتعال قوی و یکون معه عظم النفس و علوه و تواتره و بصوکثیرا و یتنن کثیرا و سواتر و شدة عطش و جفوف لسان و قد یکون مع غثیان او سقوط شهوة ان لم یتعاهد بالاکل صار مهلکه و وجع فواد و عظم الطحال و کرب شدید و تململ و ربما کان سعال یابس و سقوط قوة و انا فذ علی الغشی و اختلاط عقل و ثمة مادون الشراسیف و یکون به سهر و استرخاء بدن و فتور و ربما عرض معها بثر احمر اشقر و ربما کان سریع الظهور و سریع البطون و یحدث قلاع و قروح و یکون النبض فی الاکثر متواترا صغیرا و یشتد فی الاکثر لیلا و ربما حدث بهم حال مثل الاستسقاء و یختلف المراز وغیره و یکون البراز لینا سمجا عفنا طبیخ و ربما کان سوداویا و اکثره یکون زبدیا منتنا و فیه شیء من جنس ما یذوب و یکون بوله مائیا حرا سوداویا و کثر الها یتغشی السوداء و اما الصفراء فاکثر ذلک و یعرقون عرقا منتنا و هذه الحمی تبتدی مع الاعراض المذکورة بقوتها و یؤل امرها الی الغشی و برد الاطراف و لیتو غرق الکراز و التشنج و قد یکون من هذه الحمیات الوبائیة ما لا یشعر فیها العلیل و لا الجاس بقرب بکثیر حرارة و لا یتغیر النبض کثیر تغیر و مع ذلک فانها تکون مهلکة بسرعة بدهش الاطباء فی امرها و اکثر من یتن نفسه من هولاء و من الاولین یموت فان العفونة تکون قد استحکمت فی القلب انتهی

این مرض مانند سایر امراض عفونی دارای هنگام کمون است و طول این هنگام از ده تا بیست روز است یعنی از اولین روزی که ماده مرض در شخص اثر کرده تا هنگام ظهور اولین علامات ده الی بیست روز است و این مرض گاه بدون مقدمات است ولی اکثر علامات مقدمه ذیل عارض میگردند و ممکن است تا یک هفته دوام کند و عبارتند از صداع و دوار و کسالت و اوجاع قطنی و نعاس و یا سهر و فقدان اشتها و یکی از اطبای معاصر مقدمات مخصوص این مرض ذکر میکند که در سایر حمیات دیده نمیشوند و عبارتند از یک نوع تردیدی در تکلم و یک قسم ارتعاشی در صوت که اگر منجر به لکنت زبان میگردد و حرکات بدن غیر ثابت میشوند و در معصم و عضلات ارتعاش پدید شود

حمای متصل دائم

و بالآخره گوشها سنگین میگردند

دوره این مرض سه هنگام بیان میکنند و دوام هریک را یک هفته می نویسند یعنی در صورتیکه مرض چندان
شدید نباشد و بروز ان بطور وبائی نبود و در این صورت دوام ان از ۲۱ الی ۲۸ روز است و دوام هریک از هنگام
های سه گانه ۳ تا ۴ روز

هنگام اول پس از عروض مقدمات مذکوره حالت قشعریره شدید و یا خفیف بروز نموده و تب ظاهر شده و بدن
مشتعل میگردد و صداع بخصوص در جبهه اشتداد می پذیرد و دوار و سهر و نعاس زیادتی گشته و مریض خوابهای
هولناک می بیند و نیز بر ثقل سامعه افزوده شده و لبها مرتعش و قوی باطل و مریض ناتوان میشود و شکایت از
اوجاع رضی در عضلات قطن و عجز و اطراف مینماید و قوه شاعره ان کم میشود و به هذیانی شدید یا ضعیف مبتلی
میگردد که در شب اشتداد مینماید و گونه ها سرخ و چشمها پرخون و منخرین خشک و بعضی اوقات فی الجمله رطوبتی
از انها ترشح میکند و زبان نوعاً در ابتدا مرطوب و دارای باره سفید رنگ و گاه خشک میباشد و بسرعت از باره
و قوه رنگ سیاهی پوشیده شده و عطش شدید ظاهر میگردد و در دو سه روز اول غثیان و قی عارض میشود
و شکم نرم و بدون وجع و در قعر خاصره قراقری بروز ندارد و مقدار مدفوع برای کم و گاه اسهال جزئی عارض
میگردد و قاروره قرمز است و نبض ممتلی و لین و بدون صلابت و ضربات ان از ۱۰۰ تا ۱۳۰ میباشد و جلد گرم و
مرطوب است و در دلالات صدری علامت مخصوصی بروز ندارد ولی اکثر مرضا حالت انقباضی در ان حس میکند
و بیشتر اوقات سرفه و دال سیلان و دال رنفلانی بروز مینماید و پس از چهار روز از دوام علامات مذکوره
بثورات مخصوص لکه پتشی ظاهر میشوند و بروز این بثور در صورت و اطراف نادر و در سینه بیشتر و ظهور سان
در قدام و خلف علی السویه است و بشکل لکه های کوچکی شبیه به گزیدگی کیک میباشد و گاه چند عدد انها بهم
متصل شده و لکه بزرگتری حاصل میشود و رنگ انها قرمز تیره است و چون بر انها فشار دهند رنگ بعضی بکلی مفقود
شده و بعضی دیگر تغییر در رنگ و یا خاکستری مایل بر بنفش میگردند و چنانچه شیخ می فرماید ربما کانت سریع الظهور
و سریع البطون بسا باشد که بروز این بثور بوحی بود یعنی پس از بروز زودی مفقود میشوند بطوریکه نزد بیشتر
و نزد طبیب اگر مواظب نباشند بروز انها ملتفت نخواهند شد و گاه دیده شده است که این بثور سیاه گشته و
گاه مانند بثور سرخجه منتهی به سقوط بشره شده اند و علامات بطنی تیفوئیدی در این هنگام بروز نمیکند و عروض
رعاف نیز نادر است

هنگام دویم در هفته دویم اشتعال حرارت اشتداد می پذیرد و سرعت نبض زیاد تا کم میشود و مریض ناتوان شده و
قوای ان بکلی مفقود گشته و حالت باختگی در سیمای ظاهر میگردد و در جلد بثور سودامینا بروز نموده و زبان یا
همیشه مرطوب سفید و یا همیشه خشک و سیاه و با شقاق است و شکم منتفخ گشته و مانند طبل میشود و گاه اسهال
بروز مینماید و دفع براز بدون اراده است و ترشح بول کم میشود و یا اصلاً ترشح نمیکند و در این هنگام بیشتر علامات
سلسله عصبانی بروز میکند از قبیل افتادگی و ناتوانی مریض و ارتعاش دستها و بروز حرکات غیر ارادی در اوتار
و تقلص و تشنج عضلات و کری و نابینائی و گاه سقوط صوت و عسر البلع و مریض با انکه بیدار است هذیان
میگوید

هنگام سیوم علامات این هنگام موافق انتهای مرض مختلف میباشند چنانچه هر گاه انتهای ان مشئوم بود علامات

در نوبتیه

ضعفی و سرسامی اشتدادمی یابد و ترکیبات خطیر از قبیل ذات الریه و ذوسنطاریا و تپ دقیه و حمره صورت و پا و استسقا و در

عجز و غیره ظاهر میگردند و اگر انتهای آن جید بود علامات مذکور بسرعت تخفیف یابند و هذیان و ناتوانی مریض برطرف

شده و سرعت نبض کم گشته و نبضات آن از عدد بیست و یک برسند و زبان پاک میشود و اشتها رجعت مینماید رجعت

قوت مریض خیلی بطئی است و پس از چندین هفته که مریض در حالت نقاهت داخل شده و ارباقی و قوه شاعره ضعیف

میماند و چنانچه شیخ میفرماید و تنها حدث بهم حالت ثقل الاستسقاء اطراف سنگین و گاه متهیج میگردند بسا باشد

که حالت بهبودی مریض با علامات بحرانی از قبیل رعاف و کثرت ترشح بول و کثرت ترشح عرق و عروض اسهال همراه

نماید .

صور مختلفه مرض ـــ موافق اختلاف اشخاص در اختصاصات مزاج انها و تغیرات فصول این مرض مثل تیفوئیده

و سایر حمیات عفن بصور مختلف چندی بروز میکند از این قرار

صورت دموی چون بروز مرض در اشخاص دموی مزاج بود علامات غلبه دم از قبیل ثقل سر و صداع شدید و برافروختگی

صورت و سرخی گونه و پر خونی چشم و دو دوار و رده و سنگینی بدن غلبه دارند و ترشح بول کم گشته و رنگ سرخ

تیره میگردد صورت صفراوی بروز این صورت در اشخاص صفراوی مزاج و مخصوص در فصل پائیز است و اکثر

قیهای صفراوی و گاه کرانی عارض شده و دهان تلخ و زبان از باره زرد رنگی پوشیده میشود و گاه اسهال صفراوی

بروز میکند و بدن مشتعل است و غالباً این دو صورت منتهی بصورت ضعفی یا سرسامی میگردند صورت

بلغمی در این صورت زبان سفید و مرطوب و قیهای لزج و اسهال بلغمی لزج و عطش چندان نیست و صداع شدت

ندارد و بدن نیز مشتعل نیست و در اشخاص ضعیف البنیه و ردی الغذاء و ردی المنزل بروز میکند و اکثر منتهی

بصورت ضعفی میگردد صورت ضعفی یا بدوا بروز میکند و یا نتیجه صور مذکوره است و در این صورت مریض

بسیار ناتوان گشته و قوه شاعره اش باطل شده و علامات ضعف از قبیل ارتعاش اطراف و خفقان و خشکی بشره و اغماء

و بطوء و صغر نبض و سردی بدن و تعفن ازو سیاه شدن دهان و دندان و نتن نفس و نزف الدم و غانغرانا و سقوط صوت

و عسر البلع عارض میشوند صورت سرسامی نیز یا بدوا بروز میکند و یا از صورت صفراوی نتیجه میشود و علامات

عصبانی مانند هذیان و حرکت غیر ارادی اوتار و بروز تشنج و تمدد در اطراف و اختلال الحواس بر مریض مستولی میگردد

صورت مخفی همان صورت از این مرض است که شیخ میفرماید و قد یکون من هذه الحمیات الوبائیة ما لا یشعر فیها

العلیل و لا الحاس القریب بکثیر حرارة و لا یتغیر النبض کثیر تغیر و مع ذلک فانها تکون مهلکة بسرعة یدهش الاطباء فانها

که در صورت ظاهر مرض چندان اشتدادی ندارد و هیچیک از علامات رديه مذکوره بروز نمیکنند و طبیب گمان بر

هلاکت مریض نمینماید ولی بزودی مریض هلاک میشود

حمای نائب مختلط این مرض بدو صورت مختلف بروز میکند یا بدوا بصورت نوبه ظاهر گشته و یا

از ابتدا مانند سایر حمیات متصل تب دائم و متصل است در صورت اول مریض پس از یک دو دوره احساس کسالت

و خستگی نموده بر مواظبه و یا مواظبتین مبتلی میشود و غالباً بعد از ظهور هر دوره قشعریره عارض گشته و حمی بروز

نموده و در اواسط شب یا بواسطه عروض عرق و یا بدون آن قطع میشود و فردای آن بعضی علامات تنافس چندساعت

زودتر آید و دیرتر گذشته بروز میکند یا اشتدادی زیادتر و دیرتر قطع میگردند یعنی هنگام فتره کوتاه تر و هنگام اخذ

و درازتر میشود و دوره بعد نیز از مدت هنگام فتره کاسته شده و هم مدت هنگام اخذ زیادتر و هم اشتداد علامات

حمای نائب مختلط

بیشتر میگردد هم چنین تا روز چهارم و پنجم الی هفتم هنگام تبرد بکلی موقوف گشته و حمی دائم و متصل میشود و بهمین جهة
است که ما این مرض را حمای نائب مختلط نام نهاده ایم و گاه بروز مرض در ابتدا بصورت مواظبتین است یعنی در شبانه روزی دو
دفعه هنگام تبرد مشاهده میگردد و این قسم اشد از قسم اول و خطرناک تر از آن است و در هر دو قسم استعمال املاح گنین
مفاید و هیچوجه تغییری در رفتار مرض نمیدهد صورت دویم پس از چند روز احساس کسالت و خستگی مریض تب
کرده و تا روز چهارم و پنجم غالبا مبتلی بقشعریره است اعم از آنکه بخودی خود عارض شود و یا بواسطه یک حرکتی و اگرچه علامات
تناوب در رفتار مرض دیده نمیشوند ولی نوعا طرف عصر مرض اشتدادی پیدا میکند و این صورت بخصوص ظاهر میگردد در
وقتی که مرض حاد بود و یا در شخص نوبه بروز کند یعنی کسی که از اثر سموم نوبه بدنش ضعیف گشته و طحالش بزرگ
باشد در هر دو صورت از روز پنجم تا هفتم علامات تیفوسی عارض شده و مریض ناتوان و افتاده میگردد و اشتها از
اول بکلی باطل است و عطش شدید و زبان خشک و مریض ملتهب با قلق و اضطراب شدید و گاه بخصوص در وقتی که
مرض حاد باشد از روز سیوم و چهارم و گاه زودتر زبان با شقاق و قرحه بدرجه خشک است که مانع از تکلم
مریض میگردد و در اشخاص نوبه ممکن است زبان به سیاه رنگ تیفوسی پوشیده شود ولی مثل آنچه در حمای
متصل ذکر کردیم همیشه بیک نسق نیست و موافق حالت تناوب در آن تغییراتی مشاهده میگردد و نفس متعفن میشود
دهان و بعضی علامات دماغی بندرت قبل از اواسط هفته دویم بروز میکند و علامات صدری که لازمه این
مرض نیست نیز قبل از هفته کمتر دیده میشوند اگرچه در اشخاص نوبه که مبتلی به نزله ریوی باشند بسا بود که از ابتدا
مرض بصورت ذات الریه و یا ذات الجنب و غیره ظاهر گردد و علامات بطنی غالبا با این مرض همراه اند که بیشتر از مرضا
مبتلی به تهوع و قی میباشند و در بسیاری از آنها حالت گرفتگی مخصوصی در معده احساس میشود و گاه در پهلوی
راست و بیشتر در پهلوی چپ احساس وجع و سنگینی میگردد و بواسطه پرکوسیون حس وجع شدیدتری میشود و
در شکم نفخ طبلی تیفوسی کمتر مشاهده میگردد یعنی خیلی نادر است و در این مرض گاه شکم حالت مخصوصی پیدا میکند
که با اثر مسهلات بخصوص مسهلات ملحی نمیتواند مقاومت کند و غالب مرضا از استعمال مسهلات ملحی مبتلی
به اسهال مائی میگردند که بر ضعف مریض و قوت مرض افزوده و موجب هلاکت میشود و صداع جبهه در این
مرض نیست و اگرهم باشد عرض بطور تناوب است اعم از آنکه عرض مرض ابتدا بطور تناوب بوده و یا نبوده و
در بعضی از مرضا در پشت گردن و خلف سر احساس وجعی میشود که دائم و متصل است و موجب عدم راحت
مریض میباشد و هم چنین رعاف غالبا نیست و اگرهم باشد خیلی جزئی است و ارتباطی با صداع ندارد و در بیشتر
مرضا مشاهده میشود که صبح پس از آنکه از خواب بیدار شدند بعضی قطعات کوچک خونین در مخاط بینی و با نفث
ریوی وجود دارد و دفع حبات هم در این مرض و هم در حمای متصل دائم در هفته دویم مشاهده میگردد و بردر
تیفوسی در این مرض نادر است و گاه از روز هشتم تا پانزدهم در شکم و سینه و پشت بروز میکند و در اکثر از مرضا
غالب البدن از عرق پوشیده شده است و بروز این عرق که بیشتر در سر و گردن و سینه و دست ها اکثر هیچوجه تغییری در
رفتار مرض نمیدهد و چون عاقبت مرض مشئوم باشد علامات مذکوره اشتداد نموده و بر مریض ضعف و ناتوانی
مستولی گشته و نبض ضعیف و صغیر و نملی شده و حرارت بدن انتقاص یافته و مریض در حالت اغما غالبا هلاک میشود
و در صورتیکه منجر بشفا بود از اواخر هفته دویم حمای دائم و متصل مبدل به حمای نوبه گشته و کم کم اشتها رجعت
کرده و املاح گنین مؤثر شده و خشکی زبان موقوف گشته و باره سفیدی از زردرنگی حاصل کرده و ناتوانی مریض

کم شده و بتدریج شفا حاصل میشود و دوام این مرض بوقتی سه هفته است وگاه تا چهار هفته و زیاده ترهم دوام میکند و مانند حمای متصل دائم علامات بحرانی دران دیده نمیشود و اگر طبیب در اثنای به مداوای مرض بود وطریق حزم واحتیاط را ازدست ندهد بیشتر مرضای ان شفا می یابند و عاقبت مرض چندان مشئوم نیست واین مرض در طهران همیشه اند میک ودر بیشتر سنوات در پائیز وگاه در بهار وبائی میشود و در سایر بلاد ایران از قبیل خراسان و کرمان و اصفهان کمتر دیده شده ونادر الوقوع است

صور مختلفه ــــ مگر بصورت مختفی که مخصوص بحمای متصل دائم (تیفوس) و تیفوئید است به شاهد ونکه در حمای متصل دائم ذکر نمودیم این مرض ظاهر میگردد و یکی از دانشمندان سه صورت در حمای نائب مختلط ذکر میکند اول حمای نائب مختلط بقول عام که در این صورت علامات متعارفه مرض بروز ندارند و برخلاف عادت علامتی ظاهر میشود دوم صورت صفراوی که علامات معدی در ابتدا بروز میکنند وکم کم اشتداد نموده مرض شبیه بحمای اصفر میگردد سیوم صورت دقی که متصف میشود ببروز سوانحی که در حصبات نائبه دیده بروز میکند

مقایسه علامات حمای مختلط با دائم مابین حمای نائب و حمای متصل و طریق تشخیص اینها

در حمای متصل دائم مریض از ابتدای مرض بطوری ناتوان وافتاده میگردد که از روز دوم وگاه از همان روز اول از همه حرکات عجز دارد و قادر بر هیچ نوع حرکتی نیست وحواس ان غالبا در چند روز اول مختل میشود و قوه شاعره ومتفکره اش باطل میگردد برخلاف در حمای نائب مختلط تا اواسط هفته دوم مریض غالبا خودش بدون اعانت دیگری حرکت میکند و در حواس ان چندان اختلالی نیست حتی در اواخر مرض که صورت سرسامی بروز میکند چون انرا متنبه کنند مشاعرش بجا خواهد بود و سهر وبیخوابی در حمای متصل دائم از اول مرض همراه است و از علامات لازمه ان میباشد برخلاف در حمای نائب مختلط وصداع در حمای متصل دائم در جبهه است و بطور اتصال برخلاف در حمای نائب مختلط عروض بطور تناوب وصداع دائم در خلف سر میباشد نه در جبهه وهم چنین رعاف در حمای متصل اگر عارض شود قبل از هفت خواهد بود و بطور رعاف حقیقی میباشد وچون عارض گردد موجب تسکین صداع میشود برخلاف در حمای نائب مختلط که رعاف حقیقی نیست وغالبا خون جزئی از منخرین مؤخرتر ترشح کرده و با نفث دموی دفع میشود و مخاط بینی گاه خون الود است واز روز اول تا روز دهم و دوازدهم این حالت دیده میشود وگاه تا شکم یک دو روز قبل از بروز عرض مانند علامات مقدمه ظاهر گردد و هیچ ارتباطی با صداع ندارد وخشکی دهان و زبان در حمای نائب مختلط گاه از روز اول و دوم بروز میکند و زبان بدرجه خشک میگردد که در هیچیک از امراض حاده بان درجه دیده نمیشود برخلاف در حمای دائم متصل در هفته دوم زبان خشک سیاه و با شقاق میگردد وعلاوه در حمای نائب مختلط خشکی زبان همیشه یک نسق نیست وگاه زیادتر وگاه کمتر است و بعبارت دیگر یک نوع حالت تناوب دران دیده میشود برخلاف در حمای متصل دائم وبروز بثور در حمای متصل دائم در اواسط و یا اواخر هفته اول است وگاه در تمام بدن حتی در صورت وگردن و اطراف ظاهر میشوند و بیشتر اوقات با لکه های پتشی همراه اند برخلاف در حمای نائب مختلط اگر بروز کند در اواخر هفته دوم تا اواسط هفته سیوم است و بیشتر در ناحیه و دو بسینه

دشکم و پشت میباشد و بالکه های پیتشی همراهی ندارند و نزف الدم و غانغرایا در حمای نائب مختلط خیلی بندرت ظاهر
میشوند بر خلاف در حمای دائم متصل در صورتیکه عاقبت مرض مشئوم بود غالبا ظاهر میگردند و یکی از علامات ممیزه
حمای متصل دائم کری است که غالبا در هفته دوم ظاهر میگردد و در حمای نائب مختلط دیده نشده است اگرچه گاه
باشد که فی الجمله سنگینی در گوشها ظاهر شود ولی کر نمیشوند و دوام حمای متصل دائم غالبا یک هفته و بندرت دو
هفته بطول می انجامد و از این جهت است که اهالی کرمان آنرا تب هفتو مینامند یعنی تب یک هفته بر خلاف حمای نائب
مختلط که گاه تا چهار هفته و زیادتر دوام میکند و حمای دائم متصل غالبا بواسطه عرق و کمتر بواسطه رعاف و اسهال
و ادرار بحران مینماید بر خلاف حمای نائب مختلط که حالت بحرانی ندارد پس این دو مرض را بواسطه طرق مذکوره
دائما میتوان از هم تمیز داده و تشخیص نمود

در بیان مداوای حمای دائمی متصل و حمای نائب مختلط بقول کلی

اولا حمای متصل دائم چون مرض بطور وبائی ظاهر گردد چنانچه اغلب چنین است باید شرایط حفظ صحت را رعایت
نمود و مرضا را از هم جدا نموده و منفرد کرد و در تنظیف آنها و اصحاب آنها امکن کوتاهی ننموده و هوای منزل را تلطیف
و پاکیزه کرده و بقدر امکان تجدید نمود و غسولات سرد و سرکه دار استعمال کرده و در استعمال مواد انتی سپتیک
غفلت نورزید و اولین تکلیف طبیب تسکین حالت حمائی و دفع التهاب و اشتداد آن است و در تحصول این مقصود
استعمال مبردات متداول و شایع میباشد و در ابتدا استعمال مسهل یا مقیی و مسهل خاصه در وقتی که امتلاء معده
و امعا بود از لوازم است ولی از استعمال مسهلات قویه باید احتراز نمود چه بر ضعف مریض افزوده و عاقبت مرض را
مشئوم میکند و از استعمال آمتیک در هنگام مقدمه بعضی از اطبا تمجید میکنند و میگویند سیر مرض را متوقف نمود
و از مدت آن میکاهد و بعضی دیگر از استعمال کلیه تمجیدات مینمایند و استفراغ دم بغیر از صورت ورم دماغ و ریتین
صور ابدا جایز نیست و در این صورت با کمال دقت باید فصد کرد و اگر فصد نکنند بهتر است زیرا اگرچه موقتا
فصد موجب تسکین بعضی عوارض میگردد و قلق و اضطراب مریض را کم نموده و بالنسبه راحت میگردد ولی
گذشته از آنکه مدت نقاهت را البته زیاد خواهد کرد محتمل است مرض را مبدل بصورت ضعفی و یا سرسامی نماید
بخصوص در وقتی که وبا شدید باشد و انداختن زلو در پشت گوش و غوزگاه در صورتیکه صداع شدید و نبض
قوی بود جایز است و از هنگام تزاید تا هنگام وقوف مرض لازم است طبیعت هر روزه یک دو دفعه تقاضا نماید
و یبوست نداشته باشد لهذا استعمال حقنه های ملین و مفتح از لوازم است و در دفع صورت سرسامی و ضعفی
استعمال عوامل مقویه و محرک و عوامل ضد تشنج و عوامل محرک قویه در میان اطبا شایع میباشد و از این جهت
است که عصاره کنکینا و مطبوخ آن و شراب اعلا و تریاک و مشک و کافور و آنرا استعمال میکنند و مشک را تا
چند گرم استعمال کرده اند و باعتقاد ما پس از استعمال مسهل در ابتدا باید اغذیه مقوی سریع الهضم و مایع و
یا نیم مایع با کمی شراب اعلا جهت حفظ قوی با عدم میل و رغبت مریض استعمال کرد و الا عاقبت مرض مشئوم خواهد
شد و مطبوخ قهوه و چای سبز نیز در حفظ قوی مؤثر است و هم چنین است محصولات ارسنیکا و نیز در دفع عوارض
عصبانی آبهای سرد مستعمل و سودمند است و غالبا چون مریض را در شبانروز [illegible] دو دفعه در آبزن فرو برند

در تیفوس بکم

اگر حرارتش از ۳۹ تا ۴۰ درجه سانتی گراد باشد با شستشو ادحی تسکین می‌یابد و عوارض عصبانی را دفع میکند و در دفع
هذیان استعمال مشک منفرداً یا مخلوط با تریاک مستعمل است را از ۳۲ تا ۳۴ سانتی گرم چون بطور پوسیون استعمال
کند هذیان را موقوف کرده و بیخوابی را برطرف نموده و زبان را تازه میکند و میتوان آنرا با هم وزن خود تریاک استعمال
کرد و یکی از ادویه‌ای که در دفع این مرض موثر است سولفات کینین و سایر املاح کینین میباشد و غالباً اثرهای نیکو
از آن دیده میشود و در وبائی که در طهران در اوائل سال ۱۲۸۹ هجری پس از قحطی بروز کرد و زیاده از ۲۵ هزار نفس را
هلاک نمود از استعمال سولفات کینین اثرهای خوب دیده شد و در مرضائی که من بنده مصنف این دوا را باعتقاد زیاد
استعمال کردم بیشتر شفا یافتند و ابدا کری در آنها دیده نشد بر خلاف سایر اطبا که این دوا را استعمال نکردند بیشتر
مرضای آنها تلف شدند و اگر معدودی جان در بردند کر و لال ماندند و در نقاهت این مرض در استعمال اغذیه مقوی
و شرابهای اعلا نباید کوتاهی کرد و در مراقبت ناقه باید کوشید

ثانیاً حمای نائب مخلط اولین تکلیف طبیب در مداوای این مرض استعمال سولفات کینین است چه املاح کینین دوای
مخصوص این مرض میباشند و باعتقاد ما سولفات بر سایر ترجیح دارد اگرچه بعضی کلوریدرات را بخصوص در [قتکه] دو
معده تنبل بود ترجیح میدهند و نوعاً مقدار شربت ملح کینین در این مرض در صورت متعادل ۶۰ سانتی گرم و در
صورت ردی از ۱ تا ۱۳ گرم و زیادتر است و در اول مرض استعمال مسهل یا مقیی و مسهل جایز است و اگر علامات امتلا
معده وامعا موجود باشد لازم و زیاده از یک مسهل جایز نیست و چنانچه در ذیل علامات بیان کردیم در استعمال مسهل
در این مرض نهایت احتیاط را باید مرعی داشت و نوعاً اطبا املاح کینین را در هنگام فترت یعنی همینکه اشتداد حمی کم شد
و سکونتی در حالت مریض پدید گشت و نبض فی الجمله آرام گرفت و جلد مایل بتری شد استعمال مینمایند اگرچه در صورت
ردی در هنگام اشتداد هم باید آنرا بکار برد و باعتقاد ما در اول مرض باید یک مسهل یا یک مقیی استعمال کرده و
بعد شروع باستعمال سولفات کینین نمود و در این بین هرگاه خشکی زبان شدت کند و موجب ایذاء مریض گردد
موقتاً استعمال آنرا موقوف دارند چه در بعضی مرضا گاه سولفات کینین بر خشکی زبان می‌افزاید و بعد مجدداً استعمال
نمایند و تا آخر مرض بر استعمال آن باید مداومت نمود و یکی از عوامل موثر در این مرض افیون است چه با سولفات
کینین توأماً استعمال شود و یا منفرداً و غالباً قلق و اضطراب را کم نموده و اوجاع رضی را که بیشتر موجب ایذاء مرضا و عدم
راحت آنها میباشند برطرف کرده و مریض را راحت نموده و خواب می‌آورد و این دوا را از ابتدای بروز حمی تا هنگام دفع
مرض میتوان استعمال نمود و در زمان انحطاط که مجدداً مرض بصورت نوبه ظاهر میشود اگر استعمال کند موجب
ضعف مریض و سقوط قوی میگردد و هم چنین در صورت ضعفی استعمال آن جایز نیست و استفراغ دم نیز عموماً در
این موضع در همه صور این مرض حتی در صورت ذات الجنبی و ذات الریه اصلا جایز نیست و ممکن است پس از چند ساعت
موجب هلاکت مریض گردد و در صور صدری از استعمال املاح کینین و افیون نباید واهمه داشت و غالباً از استعمال
آنها علامات صدری بکلی موقوف میگردند و چون وجع پهلوها و محل فوق معده شدید باشد ضماد خردل باید گذارد
و نیز پاشویه خردل و استعمال مشمع بر ساقها جهة دفع عوارض دماغی موثر است و در دفع یبوست چنانچه
در حمای متصل ذکر کردیم حقنه‌های ملین مستعمل اند و هم چنین در صورت سرسامی و ضعفی بنحوی که در حمای
متصل ذکر نمودیم استعمال عوامل مقوی محرک و عوامل ضد تشنج و عوامل محرک قوی را با سولفات کینین باید توأم
نمود و هم چنین در صور صدری علاوه بر سولفات کینین استعمال عوامل منفث لازم است و بخصوص پولیگالا

خیلی موثر میباشد و در صورت معدی اشربه ترش حزه و منجر و یخ داد باید استعمال کرد در هر صورت بواسطهٔ استعمال اغذیه مقوی سریع الهضم با انکه مریض رغبت ندارد باید قوی را حفظ کرد و شرابهای علانوشانید و استعمال ابزنهای سرد در این مرض جایز نیست و اطبای انگلیس در این مرض اگرچه مسهلات قوی استعمال میکنند ولی باعتقاد ما جایز نیست و شاید در ممالک هند که بیشتر اطبای انگلیس این مرض را در انجا دیده و تداوی نموده اند استعمال این مسهلات مفید باشد

حمی تیفوئید که از امراض شایع فرنگ است در ممالک ما تاکنون دیده نشده و همین حمای متصل دائم و یا حمای نائب مختلط است که صورت تیفوئیدی انها را بعضی از اطبای فرنگی حمل بر تیفوئید میکنند و حال انکه ما بین تیفوئید و این امراض بینونت فاحشی است و علامات مخصوص تیفوئید در انها موجود نیست ولهذا از ذکر تیفوئید اعراض کرده و انرا بیان نکردیم

در بیان اقسام کنکینا

کنکینا پوست گنه گنه باسم کنکینا پوست چندین درخت راکه همه از طایفهٔ **روبیاسه** و از صنف **سنکونه** میباشند مینامند و در تجارت اقسام زیادی از کنکینا متداول است و نوعما انها را دو جنس کرده اند کنکینای حقیقی و کنکینای غلط که هر یک دارای اقسام چندی هستند

کنکینای غلط الکلوئیدهائی که در کنکینای حقیقی موجود اند و دارای خواص ضد تناوبی میباشند چون در این جنس وجود ندارند کنکینای غلط نامیده شده و چهار قسم این جنس که از طایفهٔ کنکینای حقیقی میباشند عبارتند ۱ کنکینای سفید موتیس ۲ کنکینای نو واکه غالباً در تقلب کنکینای قرمز بکار میرود ۳ کنکینای لوکزای غلط که لوکزای پست نیز نامیده میشود و در تقلب لوکزای حقیقی داخل میشود ۴ کنکینای سفید لوکزا که کنکینای اریکا و کنکینای کوسکو نیز مینامند و این سه قسم اخیر دارای ماده هستند موسوم به **اریسین** و سایر اقسام کنکینای غلط که از جنس اکزو ستما میباشند و صفت متمایزهٔ شان درازی الات تذکر است از این قرار اند ۱ کنکینای پیتون که کنکینای سنت لوسی نیز نامیده میشود ۲ کنکینای پیتایا که دارای الکلوئیدی است موسوم به پیتائین ۵ و ۶ پوست اکزوستمای پرو و بزذیل ۷ قسمی که معروف است به ریشهٔ کنکینا

کنکینای حقیقی مقصود ان جنس از کنکینا است که دارای کینین و سنکونین بوده و صاحب خواص ضد تناوب و دافع الحمی و همه اقسام این جنس از صنف **سنکونه** میباشند که صفات متمایزهٔ ان از قرار ذیل است بن گل این صنف ملصوق و صاحب لبه است که دارای پنج دندانه است و تاج ان یک برگ و قمعی شکل و دارای پنج قسمت و انبوبه ان استوانه و گوشه دار و پنج الت تذکر در جوف این انبوبه ملفوف میباشد و کپسولان بیضی شکل و کشیده و ثنائی المسکن و صاحب دو مصراع و دندانه های بن گل مانند تاجی انرا احاطه کرده است و تخم در روی اضلاع مجرا ان تخمهای غشائی شکل چندی محتوی اند بهر جهة صنف سنکونه عبارت اند درختی بزرگ است که همیشه سبز است و ساق اش خشبی و شاخه ها و برگها ش در مقابل هم واقع شده اند و گلهای ان خوش شکل و مانند سنبله میباشند و یکی از دانشمندان صنف سنکونه را موافق انکه کپسولش از تحت بفوق و یا از فوق به تحت باز شود بر دو قسمت نموده

ودلدل مسافر آگاه شناس که چندین سال در قسمت تحتانی امریک جنوبی گردش کرده این دو قسمت مذکور از صنف سنکونه را دو نوع متمایز میداند و چنین میگوید که نوع اول را سنکونا و نوع دوم را کاسکاریلا مینامند و همه اقسام نوع اول قاطع الحمی میباشند یعنی دارای کینین و سنکونین اند بر خلاف نوع دوم که دارای این دو الکلوئید نیست نوعاً کنکینای حقیقی که در تجارت متداول است بر سه قسم است کنکینای خاکستری و کنکینای زرد و کنکینای سرخ و کنکینای سفید عبارت از اقسام کنکینای غلط میباشد

کنکینای خاکستری سه قسم از این کنکینا از اقسام کنکینای غلط میباشد یعنی کنکینای ادیکا و دو قسم دیگر که مشابه اند و نوعاً در کنکینای خاکستری حقیقی مقدار سنکونین زیادتر از کینین است و بشکل پوست شاخه های کوچکی است لوله که طول انها از ۳۰ تا ۵ سانتی مطر و ضخامت ان از ۱ تا ۲ میلی مطر و دارای شکافهای سطحی و پوشیده شده اند از بشره خاکستری روشن و یا تیره و کناره این لوله ها گاه صاف و گاه کج لیفی و رنگ ان زرد یا خرمائی و یا سرخ رنگ که بواسطه فرو بردن در اب این رنگ زیاد میگردد و این قسم کنکینا دارای بوی مخصوص متمایزی است و طعم ان عفص و تلخ و رنگ گرد ان اسمر خاکستری است و یک قسم از این کنکینا که به لوکرای بزرگ موسوم است صفت متمایزه اش زیادتی ثخن انست و تلخی این قسم بیشتر و عفوصتش کمتر است و لوکرای حقیقی دارای سنکونین زیادی است و کینین ان کمتر از کنکینا کالیزایا میباشد

طول درخت کنکینای خاکستری از ۵ تا ۶ مطر است و برگهای ان مستطیل و رمحی شکل و بی پرز و درخشنده و دارای گودیهای چندی میباشند

یک قسم از کنکینای خاکستری موسوم به کنکینا لیما و یا کنکینا هوانوکو و علامات متمایزه ان از این قرار است رنگ داخلی ان زرد نارنجی و یا سرخ رنگ و دارای بوئی نیست و بشره ان سفید رنگ گاه نازک و صاف و گاه ثخین و قدری خشن و طباشیری و گاه ضخامتش بیشتر و غارچی شکل و در روی این بشره طبقه یا از نیتی موجود است شبیه به لیکن دانشمندان فرانسه نوعاً کنکینای خاکستری را سه قسم کرده اند کنکینا لیمای خاکستری باریک کنکینا لیمای خاکستری بزرگ و کنکینای لیمای سفید

قسمی دیگر از کنکینای خاکستری موسوم است به کنکینا هوامالیس و یا کنکینا هاوان و پست ترین اقسام است و همیشه بشکل لوله میباشد و رنگ بشره ان خاکستری خاکی رنگ است و رنگ خود ان مختلف میشود از خاکستری مایل به وردی تا خاکستری سیاه رنگ و در قطعات بزرگ ان مانند کنکینای سرخ برامدگیهای ثؤلول مانندی است که بشکل خطوط طولی در پهلوی هم قرار گرفته اند و یک جنس از این قسم که موسوم است به هوامالیس حدیدی رنگ بشره بیرون ان مانند رنگ اهن است و از این جهة شبیه به کنکینای حقیقی سرخ میباشد و نوعاً گرد کنکینای هوامالیس تقریباً سفید میگردد و این قسم مقدار زیاد سنکونین دارد

کنکینای زرد این قسم نیز دارای اقسام ثانوی چندی است و نوعاً کنکینای زرد دارای قطعاتی است خیلی بزرگتر از کنکینای خاکستری و محتوی مقدار زیادی کینین میباشد مرکب با اسید کینیک و نیز یک جزء از اسید کینیک ان با اهک مرکب است و بواسطه این دو قسم کینات است که مطبوخ ان موجب رسوب محلول سولفات سود میگردد

کنکینا کالیزایا که کنکینای زرد سلطانی (سنکونا کالیزایا) نیز نامیده میشود عبارت است از کنکینای متداولی

اقسام کنکینا

کلکس و شکل قطعاتی است که طول آنها از یک دهم متر است تا نیم متر و ضخامتشان تقریبا از ۵ میلی متر تا یک سانتی متر و رنگ جوف آنها زرد حنائی و یا تیره‌تر است و دارای نسج لیفی میباشند و در کناره آنها طبقات متناوب از خرمائی و سفید مشاهده میگردد و اجتماع این طبقات خارجی طعمشان زیادتر از طبقات داخلی است رنگ مخصوص بآنها میدهد و طعم این قسم کنکینا بسیار تلخ و عفص است و طبقات خارجی طعمشان زیادتر از طبقات داخلی است و دارای بوئی نیست و چون بشره آن کم اثر است گاه از ابر داشته و کنکینا کالیزایای مقشر نامیده میشود و در این صورت از همه اقسام کنکینا باقدرتر است و گاه بعضی قطعات در تجارت متداول است که علاوه بر بشره دارای مواد ترسیبی آهکی و خطها و برگهای نباتات پارازیتی میباشند و در قطعات خیلی بزرگ طبقه مواد خارجی ضخیم است و دارای شکافهائی است که قعر آنها خاکستری تیره است و در قطعات کوچکتر بشره نازک و خشن و اسم اللون و دارای شکافهائی سطحی است

ماده عامل کنکینا که عبارت از کنین بوده در این قسم زیادتر از سایر اقسام موجود میباشد و از ۱۰۰ جزء کنکینا کالیزایا از ۰٫۵ الی ۳ تا ۴ جزء سولفات کنین باید حاصل شود

کنکینای زرد نارنجی پوست این قسم کنکینا در صورتیکه تازه بود طبقات خارجیش دارای رنگ قرمزی میباشند در مقابل رنگ زرد خالصی که در طبقات داخلی آن موجود است و موافق عمر درخت چهار قسم کنکینا از آن اخذ مینمایند و از همه جوانتر قسمی است لوله شبیه به دارچینی که آن را کنکینای دارچینی نامیده اند

کنکینای زرد پادشاه اسپانیول را آنوقت که خود کنکینا را در دفع نوائب استعمال میکردند و هنوز کنین را از آن استخراج نکرده بودند این قسم کنکینا را بواسطه قشنگی رنگش که زرد نارنجی است و طعم مطبوع و بوی نافذش محفوظ داشته و مخصوص مصرف سلاطین بود و در تجارت هرگز دیده نمیشد

کنکینا انتیوکیا که در تجارت فرانسه معروف به کنکینا پیتایا است قسمی از کنکینای زرد است که دارای الکلوئیدهای زیادی میباشد ولی سنکونین بیشتر از کنین دارد

کنکینای زرد لیفی قسمی از کنکینای زرد است و درختان هنوز شناخته نشده

کنکینا کارتاژن دارای چندین قسم است که در همه اقسام آن مقدار بسیار کمی الکلوئید یافت میشود و اقسام آن عبارتند از کنکینا کارتاژن زرد که شبیه است به کنکینا لوکزای سفید و کنکینا کارتاژن نارنجی و کنکینا کارتاژن اسم اللون

کنکینای سرخ (قرمز) این قسم از کنکینا دارای رنگ قرمز پررنگی است و چون انگشت را بر روی آن بمالند سرخ میگردد و از حیثیت ترکیب کیمیائی مابین کنکینای خاکستری و کنکینای زرد واقع شده و کنین و سنکونین در آن بیک مقدار موجود اند بدون آنکه یکی بر دیگری تفاضل داشته باشد و در ۱۰۰ جزء آن نوعا از ۱ تا ۲ جزء سنکونین و از ۱ تا ۲/۵ جزء کنین موجود است و این قسم از کنکینا زیادتر از سایر اقسام تنن مخصوصی دارد که رنگ املاح آهن را سبز میکند و دارای اقسام ثانوی چندی است که عموما آنها را بر دو صنف کرده اند صنف اول کنکینای سرخ متدول و صنف دوم کنکینای سرخ پیت و صنف اول نیز دارای دو قسم است کنکینای سرخ غیر توبولو و سرخ توبولو کنکینای سرخ غیر توبولو که آلمانیها و انگلیسها آن را کنکینای سرخ حقیقی میناممند یکی از دانشمندان مسمی به **گیبود** موافق حجم پوست این قسم را نیز بر سه قسم ثانوی کرده و آنکه از همه کوچکتر است لوله و آنکه از همه بزرگتر است پهن

میباشد و هر چه عمر پوست زیادتر بود بشره ان ثخینتر و خشنتر و بیشتر شکاف خواهد داشت و رنك این بشره در
پوستهای جوانتر سفید و در پوستهائیکه عمرشان متوسط بود خاکستری تیره و در پوستهای پیرتر پوشیده میشود
از مواد نباتی پارازیتی رنك خود پوست مختلف میشود از سرخ یا خرمائی تا سرخ نارنجی و یا سرخ پررنك و طعم ان تلخ
و مخصوص عفص و کمی معطر است و در پوستهای کوچك پس از تلخی شیرینی نیز احساس میگردد

کنکینای سرخ ثولولی صفت ممتازه این قسم انست که در حالتیکه پوست تازه باشد عده زیادی از نقاط بر امده در
سطح ان مشاهده میگردد ولی بواسطه اصطکاك این بر امدگیها مفقود میشوند و این قسم دارای رنك قرمز قشنگی است
و گیبور موافق حجم پوست از این چهار قسم کرده و کوچکتران همه لوله و بزرگتر پهن است و بشره ان زیاد یا کم ثخین
و شکاف دار و رنك ان خاکستری قرمز تا به خاکستری سبز رنك و یا خاکستری سفید مختلف میباشد و طعم این
قسم کنکینا تلخ و عفص است و المانیها و انگلیسها کنکینای سرخ ثولولی را بر کنکینا مواعاالیس نسبت میدهند
پس هرگز واز یك درخت حاصل میشوند

کنکینای قرمز پیت گیبور چهار قسم ثانوی دیگر از این قسم کنکینا معین کرده از این قرار کنکینای قرمز لیما کنکینای قرمز
نارنجی و پهن کنکینای قرمز یا خشن کنکینای قرمزی که بشره اش سفید است و شبیه بر میکا میباشد

نوعا این اوقات کنکینای سرخ اعلا خیلی کم یافت میشود و دارای قیمت زیادی است و لهذا عطارهای فرنگستان
تقلب کرده و کنکینای زرد را مجاور بخار امانیاك میدارند تا سرخ گردد

بالاخره این اوقات ملل متمدن فرنگ در هندوستان کنکینا کالیزایا را زراعت کرده و عقیده زیاد عمل اورده اند
و از این جهت است که قیمت سولفات کینین این ایام تنزل نموده و خیلی ارزان شده است

در بیان تاریخ کنکینا و کشف خواص ان

اهالی پرو این پوست را کینا کینا مینامند و لفظ کنکینا مشتق از ان است و هم چنین است لفظ گنه گنه که ما اهالی ایران
تلفظ مینمائیم و خواص طبی این پوست در فرنگ و در اطبای ان تا سال ۱۰۴۸ هجری (۱۶۳۸ عیسوی) بکلی غیر معلوم بود
یعنی یك صد و پنجاه سال بعد از انکشاف عالم جدید خواص این در دانشمندان طب کشف شد اگر چه میگویند قبل از انکه
کریستوف کلومب و بعضی دیگر از سیاحان مانند کورتز پیزار این عالم را کشف نمایند
مردمان پرو خواص این دارو را میدانسته و در دفع حمیات استعمال میکردند و این راز را از اهالی فرنگ پوشیده
داشته و چون انها را غاصب ملك خود و ظالم میدانستند به منافع بزرگ ان مطلع نمیساختند ولی این مسئله قدری از
حوزه عقل و دانش خارج است چه نمیتوان تصور نمود که در مدت یك صد و پنجاه سال چنین رازی پوشیده ماند
با انکه اختلاط و امتزاج مردم پرو با اهالی اسپانیول به منتهی درجه رسیده و با انان هم کیش و هم مذهب گشته بودند
قبول این مسئله در صورتی امکان میپذیرد که بگویند جز چند خانواده از اهالی پرو کسی دیگر از خواص کنکینا وقوفی نبوده
نه انکه میگویند تمام افراد ملتی این مملکت بر این نکته واقف بودند زیرا در این صورت بطور تحقیق بود مردمان فرنگ
این راز را لابد مکشوف میساختند دیگر میگویند در ابتدا خواص کنکینا را از شیرهای پرو اموخته بودند چه
این حیوانات چون گرفتار تب میشدند به کنار مردابهای سنکونا رفته و از ابهای ان نوشیدند و تندرستی

تاریخ گنگینا

۱۱

خویش بدین نحو میگوشیدند و حقیقت این مسئله نیز چندان محقق نیست چه اول باید وجود شیرها در پرو ثابت نمود و بعد بیرون نوبه را از آن مدلل کرد تا این مدعی پذیرفته شود اما میتوان گفت چون اطبا در علاج نوائب ریشه‌ها و پوستهای تلخ را استعمال مینمودند کم کم بواسطه تجارب عدیده خواص گنگینا را نیز معلوم کردند و متدرجا میان مردم منتشر شد

در سال ۱۱۴۸ هجری (۱۷۳۵ مسیحی) **یوسف ژوسیو** برادر **انتون و برناد** معروف مامور شد که به امریکا مسافرت کند و تاریخ طبیعی این عالم را مطلع گشته و انچه نباتات تازه بیند برای باغ سلطنتی بفرستد این دانشمند میگوید ساکنین قریه مالاکاتوس که در چند فرسخی لوکزا واقع است پیش از سایر مردم بر خواص گنگینا مطلع بودند و در این باب شرح مبسوطی مینگارد

در اکتشاف خواص گنگینا نیز حکایتی نقل میکنند که در مملکت پرو پادشاهی بود **کُنت دِل سِنکون** نام واو را زنی بود که در شهر لیما گرفتار نوبه شدیدی گشته قاضی شهر بمریضه گنگینا تجویز نموده شفا یافت میگویند قاضی مذکور خاصیت این دارو را از مردم دریافته بود و از آن به بعد گنگینا به گرد کونتس معروف گردید و کم کم زهاد عیسوی که در شهر لیما بودند استعمال این گرد را شایع ساخته و به مرضای فقیر مجانا میدادند و از این جهت مدتی هم گنگینا باسم انها خوانده میشد و بالاخره کشیشان مذکور دوای مذبور را در روم نزد قاضی القضاة منتهی به **لوگو** فرستاده و از این به بعد بنام او موسوم شده و انرا گرد کاردینال مینامیدند

پس از آنکه **کنت دل سنکون** و زوجه اش از امریکا به اسپانیول مراجعت کردند سبب اشتهار این دوا گردیده بیشتر مردم انرا استعمال مینمودند و بواسطه کثرت استعمال ان تجار پروی فرصتی غنیمت شمرده گنگینای قلابی را بمردم میفروختند و لهذا از اهمیت گنگینای اصلی کاسته شده و جمع کثیری از اطبا و خیلی از مدارس طبی بر ضد آن برخاسته و هر کس انرا استعمال مینمود گرفتار مجازات و جریمه میگردید و گنگینا بقدری در فرنگ عزیز الوجود شد که یکی از اطبای بزرگ روم موسوم به **فراسونی** که از طرفداران ان بود هرچه مینمود نزد دکان عطارها و نه در دوا خانه‌ها انرا بدست نمیاورد و ناچار از زهاد عیسوی تمنا میکرد تا از این دوا به مرضای او عطا نمایند

موافق قول **سیدنم** که از اطبای بزرگ انگلیس است تا در سال ۱۶۶۰ میلادی (۱۰۷۱ هجری) گنگینا معمول بین اطبای انگلیس بود و از این تاریخ تا سال ۱۶۷۰ استعمال ان بکلی ممنوع شد چرا که چند نفری که در این حمله نوبه از این دوا نوشیده و هلاک شدند و هلاکت انها را حمل بر اثر این دوا نمودند و در سال مذکور سیدنم دوباره انرا معمول داشته و استعمال انرا شایع کرد و چنین حکایت میکنند که یکی از متطببین انگلیس معروف به **تالبو** در سال ۱۶۷۹ میلادی (۱۰۹۰ هجری) لوئی چهاردهم پادشاه فرانسه را که مدتها مبتلی به نوبه بسیار مزمن بود بواسطه داروئی مخفی معالجه نمود پادشاه مذکور دوای مخفی او را به ۴۸۰۰۰ لیره خریداری کرده و به دو هزار فرانک وی را موظف فرموده و باو رتبه نجابت بخشید و فرمود کیفیت این دوا را باسم علاج انگلیسی جهات چاپ نموده منتشر کند و ان دوا نبود مگر تعفین خمری غلیظی از گنگینا

قدرت پادشاه مذکور و بذل عنایت بی کران و نسبت به تالبو سبب شد که مردم فرانسه پیروی پادشاه خویش را نموده و استعمال گنگینا را متداول نمودند و کم کم سایر ملل فرنگ از فرانسه اقتباس کرده و روز بروز از منافع این دوا بهره مند شدند و جمعی از دانشمندان از قبیل **بادوس** و **سیدنم** و **مُرتون** و **توری**

دکلانزی و ورتوف بواسطه تجارب و امتحانات بسیار و زحمات بیشمار خواص تراپوتیکی این دوا را معین ساختند اما حیف که دو نفر از اطبای بزرگ یکی رامازینی و دیگری باگلیوی بر عقیده فاسد خود باقی مانده و مذمت کنکینا را بسیار مینمودند و اگر امروز جلوه تازه مییافتند هر اینه از گفتار خویش منفعل و شرمسار میشدند و در ابتدای این مائه اخری میلادی یکی از دانشمندان خواست تا خواص کنکینا را عمومیت داده و آنرا در همه امراض استعمال کند ولی بواسطه تجارب ثابت نمودند که این دانشمند راه غلطی پیش گرفته و کنکینا در هر مرضی مفید فایده نیست

در سال ۱۸۲۰ مسیحی (۱۲۳۶ هجری) دو نفر از دانشمندان پلتیه و کاوانتو پس از زحمات زیاد کینین را از کنکینا استخراج نموده و بدین واسطه استعمال کنکینا سهلتر گردید

در بیان اثر فیزیولوژی و اثر تراپوتیکی کنکینا

هرگاه شخص سالم مقدار زیادی گرد کنکینا بیاشامد بواسطه کثرت تلخی ابتدا ذائقه اش متاثر میگردد و بعد احساس حرارت مزاج و ثقلی در قسمت معده میکند و در اشخاص زکی الحس این دوا هضم نشده و موجب قی میشود و این خاصیت در کنکینای سرخ زیادتر از اقسام دیگران مشاهده میگردد و غالباً موجب اسهال میشود و پس از چند ساعت که این دوا وارد معده شد طنین عارض شده و گوشها سنگین گشته و گاه کری و ترس از روشنائی بروز میکند و درد سری عارض میگردد که با حس انقباض در شقیقه ها همراهی دارد و پس از چند زمانی موجب بروز اوجاعی در معده میشود که در بعضی اشخاص کمال شدت خواهند داشت

چون در حقیقت ماده عامل کنکینا در دفع حمی کینین و سنکونین است پس سزاوار است که اثر فیزیولوژی این دو ماده مخصوص کینین را در ابتدا ذکر نموده بعد اثر تراپوتیکی آنها را بیان کنیم

تروسو میگوید در یکی از بیمارستانها زن راهبه جوانی در یک دفعه ۱٫۲۵ گرم سولفات کینین آشامید و یک روز دیوانه بود و نیز میگوید شخص مریضی مبتلی بود به اسم و حملهای آن مرض همه روزه در ساعت معین می آمد جهة شفای مرض یک دفعه ۱۰ گرم سولفات کینین آشامید چهار ساعت پس از شرب دوا مبتلی به طنین گوش گشته و مشاعرش مختل شده و دوار و توهمهای هولناک عارض گردید و من این شخص را هفت ساعت پس از شرب دوا عیادت کردم در صورتیکه کور و کر بود و هذیان میگفت و نمیتوانست راه برود و به دوار شدیدی مبتلی بود و هر لحظه قی میکرد و بعبارة دیگر مبتلی به تسمم حقیقی سولفات کینین شده بود و بدون آنکه دوائی در دفع سوانح مذکوره استعمال شود مرض بخودی خود در هنگام شب برطرف گردید

بیشتر سانحه که از استعمال سولفات کینین اگرچه مقدارش کم بود عارض میگردد و نوعاً مرضا از عروض آن شکایت میکنند سنگینی گوش است که گاه منجر به کری میشود و این سانحه را همه روزه همه اطبا مشاهده مینمایند و نباید اعتنا بقول کسی نمود که میگوید من سولفات کینین را در یک روز تا ۱۲ گرم استعمال کرده ام بدون عروض این سانحه و سایر سوانح دیگر و بریتونو که از دانشمندان نموده است میگوید از استعمال کنکینا بمقدار زیاد در غالب اشخاص حرکات حمائی بسیار شدیدی عارض میگردد و صفات مقدمه این حمی در زمان ظهور آن

اثر فیزیولوژی و اثر تراپوتیکی کنکینا

موافق اختلاف اشخاص تغییر میکند و در اغلب اشخاص ثقل سامعه و کری و یک نوع حالت مستی مقدمه عروض حمی ظاهر گشته و فی الجمله قشعریره پس از آن بروز میکند و حرارت خشکی در بدن ظاهر شده که با صداع همراهی دارد و این حمی مدتی بجای خود طرف شده و بواسطه بلت بدن موقوف میگردد

نوعاً کری که از استعمال کنین بمقدار زیاد عارض میشود موقتی است و بزودی بر طرف میشود اگر چه گاه ممکن است مدتی دوام کند چنانچه یکی از دانشمندان آزموده اشخاصی را بیان میکند که مدتی برای استعمال سولفات کنین بمقدار زیاد مداومت نموده و تا مدت چندین سال مبتلی به طنین گوش بودند و هم چنین طفلی را بیان مینماید که بلاواسطه پس از استعمال سولفات کنین کر شد و این کری مدت چندین سال در او دوام نموده و کاملاً شفای آن ممکن نگردید و سولفات کنین کمتر از گرد کنکینا مورث قی میشود و بیشتر مورث اسهال میگردد و این مسئله را باید همیشه طبیب در مد نظر داشته باشد که هرگاه سولفات کنین اسهال آورد اثرش در دفع حمی کم میگردد پس در این صورت باید با مقدار کمی تریاک آنرا مرکب کند

اثر سولفات کنین در سلسله عصبانی بهیچوجه ارتباطی با اثر تحریش موضعی آن که در غشاء مخاطی مجرای هضمی مینماید ندارد چه بسیار دیده شده است که مجرای هضمی را بشدت تحریش نموده بدون آنکه عوارض عمومی بروز کند و بالعکس بسا شده است که مورث سوانح عصبانی شدیده گشته و در اعمال هضم اختلالی نیاورده است

اثر تحریش موضعی سولفات کنین را اگر چه جمعی انکار نموده اند ولی در حصول آن شبهه نیست چنانچه بیسو میگوید در دو نفر زن که شرب سولفات کنین در آنها محذور بود از راه تحت جلدی آنرا داخل نمودم یعنی پس از برداشتن بشره جلد بواسطه ذراریح ده سانتی گرم این دوا را در آن محل ذرور کرده و این ذرور موجب درد و وجع شدیدی گردید و مورث حصول اسکاری شد که تقریباً نیم خط عمق داشت و اشخاصی که این دوا را بطریق تحت جلدی استعمال میکنند اگر حصول اسکار را مشاهده ننمایند وجع موضعی و علامات ورمی را هم روزه مشاهده خواهند کرد و در گرد کنکینا عوارض مذکور کمتر بروز میکند زیرا که ماده عامل که عبارت از کنین بود در این گرد بحالت ترکیب است و بطور بطوء اثر مینماید و علاوه مواد قابضی که در آن موجود میباشند اصلاح تحریش کنین را میکنند و بواسطه همین مواد قابض است که کنکینا انساج حیوانی را تا یک مدتی مانع از فساد میشود و بهمان طریقی که پوست بلوط در دباغت اثر مینماید این پوست نیز در آنها اثر میکند

اثر کنکینا در جهاز دماغ و نخاعی بواسطه تجارب بیشماری در حیوانات و در مردمان سالم و هم چنین در اشخاص مریض ثابت و مسلم شده است که الکلوئید های کنکینا بدوا دارای اثر بلاواسطه در محور دماغ و نخاعی میباشند و باید دانست که این اثر موافق اختلاف مقدار شربت دوا بدو صورت متناقض در دو هنگام ظاهر میشود هنگام اول هرگاه دوا را بمقدار کم استعمال کرده باشند حالت تحریک و هیجانی در اعمال دماغی مشاهده میگردد هنگام دویم هرگاه بر استعمال دوا مداومت کنند و مقدارش را زیاد نمایند حالت سکون و راحتی در اعمال مذکوره بروز مینماید و یکی از دانشمندان بواسطه تجارب کثیره در حیوانات ثابت میکند که هنگام تحریک در صورتیکه ملح کنین را یک دفعه و بلاواسطه در بدن داخل کنند و مقدار

در نوبت یکم

زیادی از آن مجاور دماغ گردد شدیدتر خواهد بود ولی همیشه مدت آن کوتاه است و هنگام سکون بر خلاف
سریعتر و مطمئن تر ظاهر میشود و مدت آن طولانی تر است هرگاه ملح کنین را با واسطه و بطور بطوء داخل نمایند
بطریقی که ذرات آن متدرجا مجاور دماغ گردد مثل آنکه بمقدار منقسم و منظم از راه جذب معدی در بدن داخل شود
و همین نتایج را بواسطه اختبارات چند در بدن انسانی یافته اند که ملح کنین بمقدار کم موجب تحریکی میشود قصیر المدة
و بمقدار زیاد در صورتیکه بطور منقسم و متصل وارد بدن گردد موجب تسکینی میشود طویل المدة یعنی مدت زمانی
باقی میماند و در مقابل این دو هنگام اجتماعی از علائم و آثار بروز میکند که در صورتیکه منظما و مدتی متمادیا مقدار کافی ملح
کنین را زیاد کنند این علائم نیز بدون انقطاع اشتداد می پذیرد و بروز آنها از این قرار است ابتدا در سر حالت سنگینی
و عدم ثباتی ظاهر شده و فی الجمله صداعی بروز کرده و گوشها صدا میکند و دوار عارض شده و حالت ارتجاج خفیفی
در بدن ظاهر میگردد که متدرجا منجر به حالت فتور عمومی میشود و نعاس ظاهر گشته و خدارت شروع میکند
و ابتدا گوشها سنگین شده و چشمها تار گشته و سرعت عمل ابصار و سمع بکلی باطل میگردد و حس جلد مفقود شده
و بدن از حرکت باز مانده مریض مستلقی میماند و بالاخره اعمال دماغی تماما باطل میگردند و علاوه بعضی اوقات
هذیان و اختلاجات و همه عوارض ورم حقیقی ما شخص بروز میکند و در بعضی حالات ندرتا دیده شده است که
چون مقدار ملح مستعمل را به منتهی درجه رسانند شخص بی حس و حرکت افتاده و در حالت اغما بهلاکت میرسد یکی
از دانشمندان بواسطه امتحاناتیکه در وزغ نموده چنین ثابت میکند سولفات کنین ابتدا در نخاع اثر نموده و فالج میکند
مراکز اعمال انعکاسیرا و بعد در دماغ اثر مینماید و فالج میکند مراکز حس و حرکات ارادی را و چنان بنظر میاید که کنین در
خود اعصاب اثری نداشته باشد ولی مانند املاح پتاس هرگاه قطع تازه در عضله وارد کنند آنرا متقلص میسازد
اگر عضله را در محلول سولفات کنین فرو برند بسرعت تمام قابلیت تقلصش مفقود میگردد

اثر کنکینا در جهاز دوران کنکینا در جهاز دورانی دارای اثری است مضاعف مانند اثری که
در سلسله دماغ و نخاعی مینماید و این اثر نیز متعلق است بمقدار ملح کنین چنانچه هرگاه ملح کنین را بمقدار کم در
فواصل زیاد مثلا از ۵ تا ۱۵ سانتی گرم در چندین دفعه استعمال کنند بلا واسطه بر قوت ضربانات قلب افزوده
و قوت و سرعت نبض را زیاد میکند و چون بمقدار زیاد و بتدریج استعمال شود یعنی در شبانه روز از ۱ و ۲
۳ تا ۴ گرم موجب تسکین عمل سلسله قلب عرقی میگردد و ضربانات قلب و نبض بشدت بطئی و ضعیف میشوند
و یکی از دانشمندان ثابت کرده است که در اشخاص مبتلی به تب این اثر تسکین بیشتر ظاهر میگردد تا در اشخاصی که تب
نداشته باشند و ملح کنین علاوه بر این اثر تسکین نیز موجب نقصان و تنزل حرارت میشود و در همان زمانی که
قوت و سرعت نبض را کم میکند حرارت جلد نیز بطور وضوح تنزل مینماید و در حقیقت این اثر نیز بالنتیجه بلا
واسطه بطوء دوران است

علاوه بر آثار مذکور چون استعمال ملح کنین را مدتها متمادی دهند طولی نمیکشد که موجب بعضی تغییرات در خون
میگردد چنانچه بتازگی جمعی از دانشمندان ثابت کرده اند که نوع عارقت و صبغان خون را زیاد میکند ولی یکی از
دانشمندان آزموده مسمی به **بریکه** چنین بیان میکند که ملح کنین مقدار زیادی از فیبرین خون می کاهد و همین
زمان تکلول را کم میکند و چون کنکینا و املاح آنرا بمقدار زیاد مدتی استعمال کنند در حالتیکه دوران عمومی را
بطئی کرده و اعمال تنفس و فیاتور را مختل نموده موجب کبودت خون در عروق میگردد و بالملازمه خاصیت

انعقادیش

اثر کنکینا

معاد تش را برطرف نموده و رنگ سیاه و هیئت مایعی را بسیار میدهد

تروسو میگوید املاح کنین در عروق رنگیه بواسطه مجاری جذب در زالتی نفوذ کنند موجب وهن و ضعف آنها میگردند ولی چون بلاواسطه آنها را با یک جزئی از اجزاء بدن مجاور و عاینه دارند و این مجاورت طولی کشد اثری در آن جزء میکند که کمال مخالفت را با اثر مذکور دارد چنانچه هرگاه مجرای هضمی در حالت طبیعی باشد سولفات کنین در آن احداث تحریک شدیدی میکند و اکثر اوقات از این تحریک تغیر میفمایند برانده باد قوت اعمال این آلت و اگر مجرای هضمی در حالت مرضی بود و مقدار ملح مستعمل خیلی زیاد و با مدت استعمالش طولانی باشد تحریک مذکور بسهولت مبدل میگردد به تحریش و رمی که بهمه درجات ورم ظاهر شده و همه نتایج آن بروز میکند از قبیل عطش و قی و اوجاع موضعی و اسهال و غیره و چون بدقت بنگریم این اثر سولفات کنین مغایر خواهد بود با اثرات کلورور و فوسفور و اسید ستانید زنگ که هرگاه آنها را بلاواسطه با یک جزئی از اجزاء بدن مجاور کنند موجب تحریش آن جزء گشته و اگر بواسطه معده و یا استنشاق و از راه دیگر جذب شوند موجب فقدان حس و عروض حالت تخدیری میگردند بالاخره سولفات کنین را پس از آنکه در بدن داخل گردند بسرعت و بمقدار زیاد از طریق مجاری بول خارج میگردد یعنی نصف مقدار مستعمل را میتوان از بول اخذ کرد و در این صورت اکثر اوقات بواسطه مجاورت با غشاء مخاط کلیه و مثانه احداث تحریک و هیجانی در آن غشاء نموده و گاه موجب درد و وجع والتهاب سایر علامات ورم مثانه گشته و گاه نیز موجب حبس بول میشود و تغییری در بول خارج شده میدهد باین معنی که مقدار خروج اسید اوریک را کم میکند و **بوشاردا** معرفی اختراع نمود که بواسطه آن جذب املاح کنین و وجود آنها را در بول میتوان اثبات کرد و این معرف که بی نهایت حساس است عبارت است از یدور پتاسیوم یدوره که با کنین موجود در بول متحد شده و رسوبی تولید مینماید برنگ زرد کنکینائی نارنجی و نسخه معرفی که از همه معمول یکی از دانشمندان موسوم به **مایه** است از این قرار است بگیرند آب مقطر ۱۰۰ سولیمه ۲/۵۴ یدور پتاسیوم ۴ حل کنند و یک سانتیمتر مکعب این محلول یک سانتی گرم کنین محلول در بول را راسب میکند و رسوب چون غیر محلول است مفقود نمیشود و بواسطه معرف مذکور میتوان وجود کنین را در خونی که بواسطه حجامت از بدن خارج کرده باشند معاینه نمود و یکی از دانشمندان بطور ثبوت میگوید ماده که در این صورت از بول اخذ مینمایند عبارت از کنیدین است که یکی از ترکیبات ایزومری کنین باشد

اثر کنکینا در سایر آلات محصولات کنکینا در آلات تنفس چنانچه بعضی از مصنفین گمان کرده اند موجب تراکم و احتقان دم نمیگردند و فقط هرگاه آنها را بمقدار زیاد استعمال کنند موجب قلق و اضطراب حوالی قلب میشوند و همچنین در آلات هضم تحریش شدیدی که بعضی گمان نموده اند نمی آورند و فقط پس از استعمال محلول آنها دهان تلخ میشود و در بعضی از مرضا گاه گاستر الژی پیدا شده است و نوعاً بیشتر مصروعین سولفات کنین را بمقدار زیاد بخوبی تحمل میکنند بخصوص هرگاه مثلاً آنرا از مغز نان مخاط سازند و یا در کپسول داخل نمایند تا تلخیش محسوس نگردد بر خلاف اگر محلول آنرا بطور پوسیون استعمال کنند غالب مرضا طاقت تحملش را ندارند و در بعضی از مرضا که سولفات کنین را در هنگام قیره بمقدار منقسم میخورانند گاه گاهی حملهای گاستر الژی مشاهده میگردد و گویا سببی و نشان آن بود که سولفات کنین موجب تسقط اختلالات مزمن معده میشود کنکینا و الکلوئیدهای آن بهیچ جا اثری ترکیبی ندارند و بر خلاف اثر بد و اسهال مخصوصی میکند

در نود بکه

چه بسرعت حجم انرا کم مینمایند

موافق تجارب و امتحانات بریکمر ثابت شده که خاصیت مقوی و مرمت کنکینا در الکلوئیدهای ان موجود نیست
و این دانشمند که خاصیت مذکور را از انها سلب میکند میگوید کنکینا بواسطه مواد عصاره و بخصوص بواسطه تنن که
محتوی است دارای این خاصیت میباشد

بقول کلی کنکینا عبارت از جسمی است تلخ و قابض و مخصوصا در تقویت مزاج اثر میکند و بدین جهة
در بسیاری از حالات که ضعف بر شخص علیل غلبه نماید استعمال میگردد و نیز در انواع اقسام تب و در اختلال
اعمال تغذیه استعمال میشود و از عوامل قاطع حمی و دافع تناوب است و نیز مواد صلبه خون را فزوده و مقاومت اعصاب
را زیاد میکند و از معده تقویت کرده و محصولات ردیه و تعفنی را برطرف میسازد و مانع از تراکم خون در احشا
شده و دفاع مینماید ضعفی را که از استیلای بسیاری از امراض بخصوص امراض حمله ظاهر میگردد و عصاره
نرم کنکینا بهترین صور دوائی است و لازم است که در وسط غذا و یا بلا فاصله بعد از غذا استعمال شود تا در
معده بخوبی پذیرفته شده و هضمش سهل و جید گردد چه بسا دیده میشود که چون در خلاء معده خصوصا ناشتا
محصولات کنکینا علی الخصوص شراب انرا استعمال کنند مورث سوء هضمی میشود که منجر به بی اشتهائی و ضعف میگردد
چون قابلیت انحلال کنین بسیار کم است نوعا املاح انرا که محلول اند استعمال میکنند و سولفات و کلوریدرات
و برومیدرات را بر سایر ترجیح میدهند و چنانچه ذکر کردیم اثر اصلی کنین تنزل حرارت حمائی و ازاله اکسیداسیون
الی و تعویق عمل تغذیه است لهذا استعمال ان در دفع حمیات بخصوص حمیات مردابی که عبارت از حمیات ناشیه
باشند شایع و متداول است و باین جهة است که حمیات را امراض کنکینائی مینامند و طبعا دانشمندان طب
مایل اند که اثر قاطع الحمائی کنین را یک نوع اثر انتی سپتیکی فرض کنند ولی چون طریقه تولید میکروبهای حمی و
کیفیت تخمیر انها بخوبی شناخته نشده اثر کنین نیز مجهول میباشد که ایا در الیاف عضلانی احشا و در اعصاب عصبیه
قلب و بخصوص در دهم اعمال سلسله سمپاتیک کبیر دارای اثر تغییر و تعدیلی میباشد و یا نه و همچنین اثر آن در
بسیاری از اقسام نورالژی و بعضی از اقسام نوروز مجهول است که به چه طریق در این امراض اثر کرده و انها را
دفع مینماید

بعد از کنین سنکونین و سنکونیدین از سایر الکلوئیدهای مستخرج از کنکینا قوی الاثرتراند و سنکونین
در قطع حمی هم ضعیف تر از کنین است و هم طبیعت بخوبی انرا تحمل نمیکند و مخصوصا این الکلوئید را در دفع
ضعف امعاء و در کوچک کردن حجم طحال هیپرتروفی شده که از اثر حمیات شدید عارض میشوند استعمال میکنند
و سنکونیدین که یک مدتی کینیدین نامیده میشد در قطع حمی محتمل الاثر است و با انکه انرا بمقدار سمی و عوض
اختلاجات استعمال کرده اند فایده در قطع حمی مترتب نشده و طبیب باید همیشه در مد نظر داشته باشد که استعمال
کنین اگرچه بمقدار کم بوده در حوامل خطرناک است و از عوامل مسقط درجه اول میباشد زیرا که موجب انقباضات
رحم میگردد و لهذا در تبهای حوامل استعمالش ممنوع است

دانشمندان فرنگ در دفع حمیات ناشیه کنکینا و الکلوئیدهای انرا به چند طریق استعمال میکنند و هر طریقه را بنام
مخترع موسوم نموده اند و ما هریک از انها را ذیلا مینگاریم

طریقه تورنو — گرم گرد کنکینا را یک دفعه یا بلا فاصله بعد از حمله و یا در حمله بیاشامند و یا

روز فاصله دهند و بعد دو روز پیاپی ۲ گرم نیز یک دفعه بنوشند و هشت روز فاصله دهند و بعد تا مدت هشت روز متوالی هر روزه ۲ گرم بیاشامند

طریقهٔ سیدنم که معمول اهالی انگلستان است پس از فراغ طبیعت از حمله مرض از ۲۰ تا ۳۰ گرم گرد گنگنا را بمقدار منقسم هر ربع ساعت بربع ساعت فاصله ۲ گرم و نیم بیاشامند و پس از هشت روز فاصله دو روز متوالی نیز همین مقدار را در همان فواصل استعمال کند و در مقابل مقدار مذکور از گنگنا ۱۲ گرم سولفات کنین را نیز بمقدار منقسم باید استعمال نمود که هر ربع ساعت بربع ساعت ۱۵ سانتی گرم بیاشامند

طریقهٔ برتونو که معمول اهالی فرانسه است ۸ گرم گرد گنگنا و یا یک گرم سولفات کنین را مدتی قبل از موعد حمله در یک دفعه و یا دو دفعه بفاصله نزدیک بیاشامند و هر چه ممکن شود فاصله دوا را از موعد حمله بیشتر کنند بهتر است و پس از پنج روز نیز همین مقدار را بنوشند و پس از هشت روز دیگر نیز همین مقدار تا مدت یکماه که همین مقدار را هشت روز بهشت روز استعمال کند و هرگاه عود حمی مدتی طول کشیده باشد باید بر مقدار سولفات کنین افزود و فواصل مدت رجعان یاد کرد که ابتداء ده و پانزده و بیست و بیست و پنج تا سی روز در این طریق شخص علیل معاف از عود حمی میگردد و بعضی از اطبای معاصر بسلیقه خود تغییری در طریقه مذکور داده اند و بهتر از همه آنست که پس از فراغ طبیعت از حمله مرض مقدار زیادی سولفات کنین استعمال کنند و کثرت و قلت مقدار آن بسته بشدت و ضعف حمی و تصرف طبیب است مثلا دو گرم در دو سه دفعه بفواصل نزدیک بیاشامانند و دو روز مریض را راحت نمایند و بعد همان مقدار را استعمال کند و پس از دو روز دیگر نیز همان مقدار و کم کم ایام فاصله را زیاد کنند تا چهار و یا شش هفته و زیادتی و **تی و سو** فاصله اول را دو روز قرار میدهند و بعد سه روز و چهار روز و هم چنین

املاح کنین را در عوارض نتیجه نوائب از قبیل نور الرئه و استسقا و نزف الدم و دبر و نیز در تب مفصلی حاد استعمال میکنند و هم چنین در رفع حالت افتادگی و ضعفی که بسبب تعفن حمای تیفوئید و حمای وضع حملی بود بمقدار کم انفار امکرر معمول میدارند مثلا هر ۲ ساعت ۱۰ سانتی گرم و بعضی از دانشمندان ثابت کرده که محلول یک گرم کنین در ۵۰۰ گرم آب منع میکند سرعت و کثرت ازدیاد باسیلهای تیفوئید و نیز باسیلهای بی کولی کولیرا را و نیز ثابت شده آنست که هرگاه قبل از استعمال کنین یک مسهل ملحی و یا یک مقیئی و گاه هر دو را استعمال نکرده باشند کنین چندان اثری نخواهد کرد زیرا که از استعمال مسهل و یا مقیئی گذشته از آنکه تحمل بدن زیاد میشود و بخوبی کنین را تحمل مینماید قوه های جاذبه لنفوسی باز شده و عمل جذب سهلتر میگردند

محصولات گنگنا را در همان مواقعی که سایر مقویات را استعمال میکنند باید استعمال نمود و در اختلالات ضعفی و غانغرایائی حمای تیفوئید که با سقوط قوی همراه باشند مخصوصا استعمال آنها مفید است و در دفع اختلالات خنازیری و اسکوربوتی و در دفع الکلیسم این محصولات را بکار میبرند و در خارج در دفع قنج بیمارستانی و غانغرایای مرطوب و غیره استعمال میشوند

در سایر محصولات گنگنا

درنوع دیگر

گرد کنکینای زرد (کالیزایا) مطابق کدکس بگیرند کنکینا کالیزایای مقشر مقدار منظور نیم کوب کرده و در گرم خان ۴۰ درجه بخشکانند و نرم بسایند تا جز ماده خشبی که طعمی ندارد چیزی باقی نماند و از مو بیز ابریشمی ۱۲۰ بیرون کنند و در بیمارستانهای لشکری مو بیز ابریشمی ۱۰۰ را استعمال میکنند تا گرد بسیار نرمی بدست آید و بعد مو بیز موئی ۲ را بکار میبرند و گرد زبرتری بدست می‌آید و از ۱۰۰ جزء کنکینا ۹۰ جزء گرد نمره اول و ۶ جزء گرد نمره دویم حاصل میشود و مقدار شربت گرد کنکینا در تقویت و مرمت بدن از ۲ دسی گرم تا ۴ گرم و در قطع حمی از ۴ تا ۱۰ گرم و زیادتر است و بیشتر اوقات این گرد را با شرابهای کهنه مخلوط کرده استعمال میکنند

گرد کنکینای خاکستری ایضاً مطابق کدکس مانند گرد کنکینای زرد ساخته میشود و از ۱۰۰ جزء کنکینا از نمره اول ۹۰ و از نمره دویم ۶ جزء گرد بدست می‌آید و از عوامل مقویه است و مقدار شربت آن ۲ دسی گرم تا ۴ گرم

گرد کنکینای سرخ ایضاً مطابق کدکس نیز مانند گرد کنکینای زرد ساخته میشود و مقدار شربتش در تقویت از ۲ دسی گرم تا ۴ گرم و در تقویت و دفع حمی از ۴ گرم تا ۱۰ گرم و زیادتر است

گرد کافوری کنکینا بگیرند کنکینای خاکستری ۴۰ کافور ۱ نرم سائیده و مخلوط کنند در جراحات غانغرانائی و تعفنی بر زخم دود نمایند

تیزن کنکینا مطابق کدکس بگیرند از هر یک از اقسام کنکینا که خواسته باشند ۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم کنند و صاف نمایند و میتوان مصفی را تا ۱۲ تا ۶۰ گرم شربت کنکینا شیرین نمود و این تیزن را مانند عوامل مقوی و دافع الحمی فنجان فنجان باید آشامید

مغلی کنکینای خاکستری معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند نیم کوب کرده کنکینای خاکستری ۳۰ گرم پوست نارنج ۵ گرم آب ۱۰۰۰ اگر کنکینا را در آب بجوشانند تا نصف شود و صاف کرده پوست نارنج را در صورتیکه مصفی بحالت جوش بود انداخته بگذارند سرد شود و صاف نمایند و این جوشانده همین که سرد شد کدر میگردد لهذا با کاغذ نباید آن را صاف کرد و از محصولات مقوی است و بتدریج باید آشامیده شود و **مغلی کنکینای زرد** را بهمین طریق میسازند و مانند عوامل مقوی و دافع الحمی استعمال میکنند

تعفین کنکینای زرد مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده کنکینا کالیزایا ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این تعفین که مقوی و دافع الحمی است از ۵ تا ۲۰ گرم است ولی هرگز به تنهائی نباید استعمال شود و **تعفین کنکینای خاکستری و کنکینای سرخ** را که کس بطریق مذکور میسازند و مقدار شربت آنها نیز از ۵ تا ۲۰ گرم است و هرگز به تنهائی استعمال نمیشوند

تعفین کنکینای زرد مطابق دواسازی انگلستان بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد ۲۰۰ و الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ در آلت دیپلاسمان بخیسانند و بعد تقاطر بقدری الکل ۶۰ درجه افزایند که مجموع مصفی ۱۰۰۰ جزء شود و مقدار شربت این تعفین از ۱ تا ۴ گرم است بطور پوسیون و یا مخلوط با شراب

الکسیر انتی سپتیک معمول شوسیر بگیرند کنکینای زرد ۶۰ کاسکاریل ۱۵ دارچینی ۱۲ زعفران ۲ شراب اسپانیولی الکل ۲۰ درجه [illegible] مکن ۱۰۰ پوستها را نیم کوب کرده و زعفران را خورد کنند و با الکل و شراب مدت ۱۰ روز بخیسانند و صاف کرده ۵۰ جزء قند سفید افزوده حل نمایند و با کاغذ صاف نموده ۶ جزء اتر سولفوریک

محصولات کنکینا

خالص بیفزایند و حفظ نمایند و این الکسیر مقوی و محرک و دافع تشنج است و مقدار شربتش از ۲ تا ۳ گرم و شوسیر
دکتر اشل این مائده میلادی در زرد رفع تیفوس استعمال نموده و سبب اشتهای آن گردید

الکسیر دافع الحمای هوکزام (تعفین انتی سپتیک) تعفین مرکب کنکینا) مطابق دواسازی انگلستان بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد ۱۰۰ خورد کرده پوست نارنج ۵۰ نیم کوب کرده ریشه زراوند ۲۰ زعفران خورد کرده ۵ مسحوق قرمز دانه ۳ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ در الت دپلاسمان بخیسانند و بروی تفاله بقدری الکل ۶۰ درجه بریزند که محصول ۱۰۰۰ اجزء گردد و این تعفین مقوی و دافع حمی است و مقدار شربتش ۱۵ تا ۲۰ گرم بطور پوسیون و یا مخلوط با شراب

تعفین مرکب کنکینا (الکسیر مقوی ویت) مطابق دواسازی المان بگیرند مسحوق کنکینای زرد ۱۲ مسحوق جنطیانا خلال نارنج مکن ۲ الکل ۹۵ درجه ۱۳۲ عرق دارچینی ۴۲ مدت ۸ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و بر تفاله بقدری از مخلوط ۳ جزء الکل ۸۵ درجه و ۱ جزء عرق دارچینی افزایند و مجدداً با فشار صاف نمایند که مجموع این مصفای ثانوی با مصفای اول ۲۰۰ جزء گردد و این تعفین را بطور پوسیون و یا مخلوط با شراب جهت تقویت از ۱ تا ۳ گرم و جهت دفع حمی از ۲ تا ۴ گرم استعمال مینمایند

عصاره مایع کنکینای زرد مطابق دواسازی انگلستان بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد ۲۰ الکل ۹۰ درجه ۱ اب مقطر بمقدار کافی مدت ۴۸ ساعت کنکینا را در ۴۰ جزء اب بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بعد در روی صافی ریخته و بقدری اب مقطر روی آن بریزند که مصفی ۱۲۰ جزء شود و این مصفی را بدون آنکه از ۷۰ درجه حرارت تجاوز نماید تبخیر کنند تا محصول به ۲۵ سانتیمتر مکعب رسد و بگذارند سرد شود و با کاغذ صاف نمایند و مصفی را مجدداً تبخیر کنند تا دارای ۱۵ سانتیمتر مکعب حجم گردد و انوقت یک حجم الکلی که در نسخه ذکر کردیم بر آن افزایند تا حجمش ۲۰ سانتیمتر مکعب شود و حفظ کنند و این عصاره مایع در اثر مساوی چهار مقابل وزن کنکینا و از اینجا است انرکنکینا که عبارت از لیکور دافع نورالژی باتلی بود استعمال میکنند و از عوامل مقویه دافع نورالژی است و مقدار شربتش از ۳ دسی گرم تا ۲ گرم که ۳ یا ۴ دفعه در عرض روز استعمال شود

عصاره کنکینای زرد مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد ۱ الکل ۶۰ درجه ۴ اب مقطر ۱ کنکینا را با الکل در الت دپلاسمان بریزند و جهت اخذ الکل مصفی را در حمام ماریه تقطیر کنند و بروی محصول اب مقطر بریزند و گاه گاه بهم زنند تا ۱۲ ساعت و بعد با کاغذ صاف نمایند و مصفی را در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام عصاره جی و از ۱۰۰۰ جزء کنکینا ۱۵ تا ۱۶ اجزء عصاره حاصل میشود و مقدار شربت این عصاره در تقویت از یک دسی گرم تا ۱ گرم و در دفع حمی از ۱ تا ۱۰ گرم است

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند نمره دوم از گرد کنکینای زرد ۱۰۰ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ گلیسرین ۵۰ گرد را با نیم وزنش الکل خمیر کنند و دو ساعت بمانند و بعد در الت دپلاسمان با مابقی الکل این خمیر را داخل نمایند و مصفی را در حمام ماریه تقطیر کنند تا بیشتر الکل ان گرفته شود و این محصول را با گلیسرین مخلوط نموده تبخیر کنند تا بغلظت عصاره منجمدی گردد و در این عمل ۲۰ جزء عصاره بدست میاید و مقدار شربت و محل استعمال این عصاره مانند عصاره کدکس است

عصاره کنکینای خاکستری مطابق کدکس (عصاره نرم کنکینا)

در نود و یکم

بگیرند کنکینای خاکستری ۱ آب مقطر جوش ۱۲ کنکینا را نیم کوب کرده و مدت ۲۴ ساعت در ۶ جزء آب جوش بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و صاف کنند و تفاله را در چهار جزء دیگر آب نیز دم کرده و با فشار صاف نمایند و هر یک از این دو مصفی را مجددا با کاغذ صاف نموده و جداگانه در حمام ماریه تبخیر کنند تا بغلظت رب و بعد مخلوط نموده و مجددا تبخیر نمایند تا بقوام عصاره نرم و تقریبا از ۱۰۰ جزء کنکینا ۱۲ جزء عصاره بدست می‌آید و مقدار شربتان در تقویت و دفع حمی از ۱ دسی گرم تا ۱ گرم و در دفع پوستول زدی ۱ گرم میباشد

عصاره کنکینای سرخ مطابق کدکس این عصاره را مانند عصاره کنکینای زرد میسازند و مقدار شربتان در تقویت از ۱ دسی گرم تا ۱ گرم و در دفع حمی از ۰ تا ۱ گرم است

عصارهٔ الکلی کنکینای زرد مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده کنکینا کالیزایا ۱ الکل ۸۰ درجه ۴ کنکینا را با الکل خمیر کرده در آلت دپلاسمان ریزند و در آلت را بسته ۱۲ ساعت بگذارند بمانند و بعد مابقی الکل را بکار برند و مصفی را در حمام ماریه جهة اخذ الکل تقطیر نمایند و محصول را نیز در حمام ماریه تبخیر کنند تا بغلظت عصاره نرم و مقدار شربت این عصاره در تقویت از ۱ دسی گرم تا ۱ گرم و در دفع حمی از ۱ تا ۲ گرم است و

عصاره الکلی کنکینای خاکستری را نیز بهمین طریق باید ساخت و مقدار شربتان در تقویت و دفع حمی از ۱ دسی گرم تا ۱ گرم است ولی در دفع حمی به تنهائی فاقد اثر است و آنرا بیشتر با ماده دافع الحمای دیگری ضمیمه میکنند و **عصارهٔ الکلی کنکینای سرخ** را نیز بهمین طریق میسازند و از ۱۰۰ جزء کنکینا ۲۵ جزء کنکینا بدست می‌آید و مقدار شربت این عصاره در تقویت و دفع حمی نیز از ۱ دسی گرم تا ۱ گرم است

عصارهٔ خشک کنکینا مطابق کدکس بگیرند عصارهٔ کنکینای خاکستری بمقدار منظور و در مقدار کافی آب مقطر حل کرده بطریقی که محلول بغلظت رب غلیظی باشد و بعد این محلول را باعانت قلم موی روی شیشه‌ها بگسترند و در گرمخانه خشک کنند و این عصاره مقوی و دافع حمی است و بیشتر از ضمیمه سایر عوامل دافع الحمی قرار میدهند و مقدار شربتش از ۱ دسی گرم تا ۱ گرم است

گرانول کنکینا معمول مانتل این دوا را از گرد کنکینا کالیزایا با مقداری قند گرانولها میسازند و این گرانولها یکی از محصولات بسیار ساده و بسیار موثر کنکینا محسوب میشوند که مریض‌ها بدون کراهت استعمال مینمایند و مقدار شربت آنها در دفع حمی از ۵ تا ۱۰ گرم است در عرض روز و در تقویت از ۱ تا ۵ گرم

شربت کنکینای زرد مطابق کدکس بگیرند کنکینا کالیزایای نیم کوب ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ آب مقطر کافی قند سفید ۱۰ کنکینا را با الکل در آلت دپلاسمان داخل کنند و بقدری آب بر آن افزایند که محصول مصفی ۱۰ جزء گردد و جهة اخذ الکل این مصفی را در حمام ماریه تقطیر نمایند و بگذارند سرد شده و با کاغذ صاف کنند و قند را بر مصفی افزوده و در حمام ماریه تغلیظ کنند تا بقوام شربت و حفظ کنند و این شربت مقوی و دافع حمی است و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم است و **شربت کنکینای خاکستری** را بهمین طریق باید ساخت ولی مقدار کنکینا را باید مضاعف نمود و از عوامل مقوی است و مقدار شربتان نیز از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم میباشد

شربت حدیدی کنکینا معمول گو و نیر بگیرند شربت کنکینای زرد ۲۰۰ محلول پیدور آهن (اوده ۱۰) ۱۰ اسید ستیک ۱ اسید را در محلول پیدور آهن حل کرده و با شربت مخلوط نمایند

محصولات کنکینا

۲۰ گرم این شربت دارای ۱ دسی گرم بد و زاهن است و از ترکیبات مستحکم میباشد و دارای چندان طعمی نیست و از عوامل مقوی و مرمت کننده بدن و ضد خنازیر است و مقدار شربتش ۱۰ تا ۱۰۰ گرم

شربت خمری کنکینا مطابق کدکس بگیرند عصارهٔ مائی کنکینای زرد ۱ شراب گرناش ۴۰ قند سفید ۶۰ عصاره را در شراب حل کرده با کاغذ صاف نمایند و در ظرف در بسته قند را افزوده در حمام ماری حل کنند و بگذارند سرد شود و حفظ کنند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۲ دسی گرم عصاره کنکینا میباشد و در تقویت معده و دفع حمی از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم و زیادتر استعمال میگردد

شربت حدیدی کنکینا مطابق کدکس بگیرند شربت خمری کنکینا ۹۷ سیترات اهن امانیاکی ۱ سیترات را در ۲ جزء اب مقطر حل کرده با کاغذ صاف نمایند و با شربت مخلوط کنند و هر ۲۰ گرم این شربت دارای ۲ دسی گرم ملح اهن و ۲ دسی گرم عصاره کنکینا میباشد و از عوامل مقوی و مرمت کننده بدن و دافع حمی محسوب میگردد و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۱۰۰ گرم است

شربت دافع الحمای کنکینا بگیرند شراب دافع الحمای کنکینا ۱۰۰ گرم شربت ساده خیلی غلیظ ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نوائب عارضه اطفال هر روزه ۳ قاشق خوری استعمال نمایند

لزانک لیکن و کنکینا بگیرند ساکارو لیکن ۷۵ شربت کنکینا ۱۱۰ اب ۱۱ مطابق معمول لزانک سازند و از ۳ تا ۶ قاشق کوچک مانند مقویات استعمال کنند

قرص کنکینا بگیرند گرد کنکینا ۶ گرد دارچینی ۱ قند سفید ۶۰ با مقدار کافی لعاب کثیرا قرصهای یک گرمی سازند و ۵ تا ۶ قرص در عرض روز مانند مقویات استعمال نمایند

شراب کنکینای زرد مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد ۵۰ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰ شراب قرمز ۱۰۰۰ کنکینا را در ظرف در بسته با الکل مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد شراب را افزوده و تا مدت ۱۰ روز گاه گاه بهم زنند و سپس افشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و موافق قول **سوبران** الیاف خشبی کنکینا یک جزء از ماده ملون شراب قرمز را جذب میکنند در صورتیکه این ماده مجون وب دارای مقدار زیادی الکلوئید خواهد بود پس باید شراب قرمز را مبدل بر شراب سفید نمود بهر جهة شراب کنکینا را چون با شراب گرناش و شراب لونل و شراب مالاگا سازند مقدار کنکینا همان مقدار مذکور میباشد یعنی ۳۰ در ۱۰۰۰ ولی بدون الکل و کلیهٔ شراب کنکینا را مانند عوامل مقوی و دافع الحمی از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم در عرض روز استعمال مینمایند

شراب مقوی کنکینا معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند دوثم از گرد کنکینای خاکستری ۱۰۰ الکل ۶۰ درجه ۲۰۰ شراب قرمز ۲۰۰۰ گرد را با الکل مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد شراب را افزوده تا مدت ۱۰ روز گاه گاه بهم زنند و بعد با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این شراب از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم است

شراب دافع الحمای کنکینا ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند عصارهٔ کنکینای زرد ۲ الکل ۶۰ درجه ۱ شراب قندی بیمارستانهای لشکری ۱۰۰ مطابق معمول مخلوط کنند و در تقویت و دفع حمی از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم بیاشامند

دره نوع دیکه

در بیمارستانهای سفری شراب کنکینا را با این نسخه میسازند بگیرند شراب قرمز ۱۰۰۰ تعفین کنکینای زرد ۱۰ مخلوط کنند

و هرگاه تعفین کنکینا موجود نباشد یک جزء عصاره کنکینای زرد را در ۱۰۰ جزء شراب قرمز حل نمایند

باید دانست که شرابی که فوراً با تعفین کنکینا و شراب قرمز ساخته شود اگرچه در صورت ظاهر کدر است و مغشوش

بنظر می آید ولی بنظر تراپوتیکی از محصولات نیکو میباشد زیرا که الکل ۶۰ درجه بهترین محللات مواد عامل بیناد

مختلطی است که در پوست کنکینا موجودند

شراب کنکینای خاکستری

که کس این شراب را مانند شراب کنکینای زرد میسازد ولی مقدار کنکینا در اینجا ضعف کنکینای زرد میباشد و مقدار شربت این شراب از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم است

شراب کنکینای سرخ

این شراب را که کس نیز مانند شراب کنکینای زرد میسازد و مقوی و دافع الحمی است و مقدار شربت آن نیز ۵۰ تا ۱۵۰ گرم

شراب سگن مطابق انجمن دواسازی بوردو

بگیرند صبر سقوطری ۲ گرم مکی مکد ۴ افسنتین رومی قنطوریون دقیق کنکینای زرد مکد ۱۵ زعفران ۴ پوست نارنج ۱۲ شراب اسپانیولی ۱۰۰۰ ادویه ها را نیم کوب کرده مدت یک روز در شراب بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده و ۲۰۰ جزء قند افزوده حل کنند و بعد با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و این شراب مقوی معده و فی الجمله ملین است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۴۰ گرم و هر ۱۰ گرم آن دارای ۶ سانتی گرم صبر است

شراب حدیدی کنکینا مطابق کدکس

بگیرند سولفات خالص و متبلر آهن اسید سیتریک متبلر مکد ۲ آب مقطر داغ ۱۰ شراب کنکینای خاکستری که با شراب گرناش ساخته باشند ۹۹۰ ملح آهن و اسید را در آب حل کنند و بعد با شراب مخلوط نمایند و حفظ کنند و هر ۵۰ گرم این شراب دارای یک دسی گرم سولفات آهن که معادل ۲ سانتی گرم آهن خالص است و از عوامل مقوی و مرمت کننده بدن و دافع کلوروز است و مقدار شربت آن ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

شراب حدیدی کنکینا معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند سولفات خالص و متبلر آهن اسید سیتریک مکد ۱ آب مقطر داغ ۱۰ شربت ساده ۱۰ شراب کنکینای خاکستری ۱۰۰ ملح و اسید را در آب حل کرده و شربت را افزوده و بعد با شراب مخلوط نمایند و مقدار شربت این شراب مانند شراب حدیدی کدکس میباشد

شراب بر غام (شراب قهوه کنکینا) موکاکینا معمول دانسی

بگیرند شراب سفید اسپانیولی ۲۰۰۰ گرم مسحوق کنکینا مسحوق قهوه بو داده مکد ۱۰۰ گرم لکتات آهن ۱ گرم قهوه و کنکینا را در ۷ روز با شراب مخلوط نموده و لکتات را در مصفی حل کرده با کاغذ صاف نمایند و این نسخه عبارت از نسخه اصلی شراب برغام است و در این نسخه مقداری از ملح آهن مبدل به اکسید شده و رد میگردد پس بهتر است که ابتدا در یک مقداری شراب یک گرم اسید سیتریک حل کرده و بعد ملح آهن را حل نمایند و به مصفای مذکور اضافه کنند و در این صورت ملح آهن رد نشده و ترکیب محصول مستحکم میگردد بهرجهة شراب برغام در هر ۱۰۰ گرم دارای مواد عامل یک گرم کنکینا و یک گرم قهوه و تقریباً یک سانتی گرم لکتات آهن میباشد و مقدار شربت آن ۱۰ تا ۶۰ گرم است که قبل از غذا بیاشامند

محصولات کنکینا

شراب مقوی و مغذی بورژود (شراب کنکینا با کاکاو) معمول انجمن دواسازی بوردو بگیرند کاکاوی بوداده ۱ کنکینا کالیزایا ۱ شراب مالاگا ۷ الکل ۸۵ درجه ۶ از یک طرف کنکینا را خورد کرده و مدت هشت روز در شراب بخیسانند و با کاغذ صاف کنند و از طرف دیگر کاکائو را نیم کوب کرده و الکل را بروی آن بریزند و تا مدت هشت روز به حرارت ۵۰ درجه مخلوط را نگاه دارند و گاه گاه بهم زنند و بعد در حمام ماریه تقطیر کنند تا بیشتر الکل گرفته شود و باقی مانده را در مصفای مذکور بریخته ۱۵ روز بگذارند بماند و مجددا صاف کنند و حفظ نمایند و مقدار شربت این شراب ۵۰ تا ۱۵۰ گرم است

شراب سگن مطابق نسخه بوشاردا (شراب دافع الحمای کنکینا) بگیرند کنکینا کالیزایا ۱۰۰ گرم پوست انگوستور صادق ۱۵ گرم الکل ۲۱ درجه ۲۰۰ گرم پوست ها را نیم کوب کرده و در ظرف دربسته مدت ۲۴ ساعت در الکل بخیسانند و بعد ۱۰۰۰ گرم شراب ترش بورگونی افزوده مدت ده روز بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و سپس صاف روی آن را بردارند و حفظ کنند و مقدار شربت این شراب در دفع تب از ۶۰ تا ۱۲۰ گرم و در تقویت از ۱۵ تا ۶۰ گرم است و مخصوصاً چون ۱۰۰ گرم از آن در مبتلایان به نوبه استعمال کنند مانع از نکس و عود مرض میگردد و ۳۰ گرم اگر قبل از غذا بیاشامند مانند مقویات قوی اثر کرده و موجب سهولت هضم میشود

شراب سنبل الطیبی کنکینا بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد سلطانی ۶۰ گرم نیم کوب کرده سنبل الطیب ۵۰ گرم در ۲۰۰ گرم الکل ۵۶ درجه مخلوط نموده و بعد ۱۰۰۰ گرم شراب ترش افزوده مدت ۱۰ روز بگذارند بماند و بعد صاف روی آن را بردارند و حفظ کنند و در دفع حمیات دائمی ۱۲۰ گرم در عرض روز بنوشند

شراب تلخ دوبواس بگیرند کنکینای زرد مکد ۵۰ گرم پوست و تتری دارچینی میوه عرعر پوست لیمو مکد ۶۰ گرم شراب مادر ۲۰۰۰ گرم مدت هشت روز بخیسانند و بعد ۶۰ گرم کربونات سود افزوده و با کاغذ صاف کرده حفظ نمایند و از ۳۰ تا ۶۰ گرم صبح ناشتا مانند عوامل مقوی و ضد خنازیر بنوشند

شراب فوردیس بگیرند شراب اعلا ۶۰۰ گرم کنکینا کالیزایا ۶۰ گرم و زنجبیل ۳۰ گرم مدت دو روز بخیسانند و صاف روی آن را برداشته و بروی تفاله ۶۰۰ گرم آب جوش ریخته بگذارند مدت ۱۲ ساعت دم کشد و بعد با کاغذ صاف کنند و این مصفی را با محصول اول مخلوط نمایند و حفظ کنند و در دفع سوزاک کهنه روزی چهار قاشق چای خوری بنوشند

فقاع مویتس بگیرند گرد کنکینای زرد ۵۰ گرم قند ۲۵۰ گرم آب ۳۰۰۰ گرم مخلوط کرده بگذارند مدت چهار پنج روز بماند تا حالت تخمیر حاصل شود و بعد صاف کنند و گاه ۲۵۰ گرم الکل بمحصول می افزایند و مقدار شربت این فقاع ۳ تا ۶ گیلاس است در عرض روز

مغلی کنکینا معمول پرنگل بگیرند کنکینای نیم کوب کرده ۳۰ گرم در ۶۰۰ گرم آب بجوشانند تا نصف شود و بعد ۱۵ گرم دار اونده افزوده بگذارند مدت یک ساعت دم کشد و صاف نموده بیفزایند الکولاتور دارچینی ۶۰ گرم اسید سولفوریک بقدری که ترش مزه شود و موافق میل مریض محصول را شیرین نمایند و این مغلی مقوی و انتی سپتیک است و در دفع حمیات شدیده هر شش ساعت فاصله ۶۰ گرم بیاشامند

اپوزم مقوی بگیرند نیم کوب کرده کنکینای سلطانی ۲۰ گرم پوست انگوستور صادق ۶۰ گرم آب جوش

۵۰ گرم مدت ۱۲ ساعت دم کرده و صاف نموده با ۲ گرم اسید سولفوریک الکولیزه مصفی داترش نمایند و ۵۰ گرم شربت تلو بیفزایند و در صورت ضعفیهای تیفوئید یا الرپیا البر بنوشند

پوسیون مقوی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند شربت کنکینا ۲۰ گرم الکولاتوریاد نجویه ۵ گرم عرق نعناع فلفلی ۳۰ گرم اب صاف ۹۰ گرم مخلوط کند و با قاشق اش خوری مانند مقویات و محرکات متدرجا بنوشند

پوسیون کنکینا معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند گرد کنکینای زرد دو یم ۱۰ گرم تعفین دارچینی ۵ گرم شربت ساده ۳۰ گرم اب مقدار کافی گرد را در مقداری اب مدت سه دقیقه بجوشانند که محصول مصفی ۱۰۰ گرم باشد بدون صاف کردن بگذارند سرد شود و بعد صاف کند و تعفین و شربت را بیفزایند و مانند مقویات و محرکات با قاشق اش خوری متدرجا بیاشامند و اگر مقدار کنکینا را ۲۰ گرم کند مانند عوامل دافع تب اثر میکند هرگاه یک گرم اتر سولفوریک و یا ۵ دسی گرم کافور و یا یک گرم تعفین تریاک افزایند مانند عوامل ضد تشنج و مسکن استعمال میگردد

پوسیون عصاره کنکینا معمول شومیل بگیرند عصاره نرم کنکینا ۵ گرم پوسیون صمغی ۱۵۰ گرم مخلوط کرده و در هنگام ضعفی تب تیفوئید متدرجا با قاشق اش خوری بنوشند

مخلوط مقوی و محرک معمول دوبواس بگیرند عصاره کنکینا ۵ گرم مسحوق صمغ عربی ۲ گرم در ۲۰۰ گرم اب حل کرده بیفزایند شربت خطمی شربت تلو مکن ۲۰ گرم و هر سه ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و چون بر مخلوط مذکور ۲ گرم مایع **هوفمان** اضافه کند **مخلوط ضد تشنج دوبواس** حاصل میشود

جلاب فرانک بگیرند عصاره کنکینا ۱۰ گرم در ۱۰ گرم معلی کنکینا حل کرده و ۳۰ گرم الکولاتوریاد چینی و ۲۰ گرم شربت کوکا را اضافه نمایند و در عوارض اسکوتیک هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

سفوف دافع تب معمول هارتمان بگیرند گرد کنکینا کالیزایا ۱۰ گرم گرد کاسکاریل ۵ دسی گرم مخلوط کند و در دهای متناوبت و نوبه در ۲ یک دفعه سفوف نمایند

نشوقاتی سپتیک ایضا معمول هارتمان بگیرند گرد کنکینای زرد ۲ گرم گرد کافور ۲ سانتی گرم مخلوط کند و هر چهار ساعت فاصله قدری به بینی کشند

معجون دافع تب معمول سیدنم بگیرند گرد کنکینای سلطانی ۳۰ گرم شربت گل میخک مقدار کافی معجون سازند و دوازده قسمت کند و بلا فاصله بعد از حمله نوبه هر ربع ساعت فاصله یک قسمت بنوشند و پس از هر قسمتی یک جرعه شراب بیاشامند و بعد قطع نوبه از همراه دوبه مطمئن تر است

حب دافع الحمای متنزر بگیرند کنکینا کالیزایا ۸ گرم کربونات پتاس طرطرات پتاس عصاره شبدرابی عصاره افسنتین مکید ۴ گرم کربونات امونیاک گوگرد طلائی انتیمون مکید ۲ گرم با مقدار کافی عصاره جعفری خمیر کند و حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و ۶ حب بلا فاصله بعد از حمله نوبه بیاشامند و ۶ حب سه ساعت بعد و ۶ حب دیگر سه تا چهار ساعت قبل از موعد نوبه و همینکه نوبه قطع شد تا مدت سه تا چهار روز همه روزه ۶ حب صبح و ۶ حب عصر بیاشامند و بعد متدرجا مقدار چهار را کم کرده و در هر دفعه ۲ تا ۳

محصولات کنکینا

حب بنوشند

معجون کوارن بگیرند گرد کنکینای قرمز ۴۰ گرم گرد جنطیانا کلورید دات اماینا کی و مصعد اهن مکلد ۵ گرم سکنجبین عنصل شربت پنج ریشه مکید مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند و در دفع اقسام استسقا و حمای نائب مزمن هر سه ساعت فاصله ۵ گرم بنوشند

معجون فولر بگیرند گرد کنکینای زرد ۵۰ گرم گرد سنبل الطیب ۱۰ گرم گرد میوه عرعر ۱۰ گرم با مقدار کافی عسل معجون سازند واز ۲ تا ۵ گرم مانند مقویات واز ۵ تا ۲۰ گرم جهة قطع تب بنوشند

غرغره معمول هونتر بگیرند مغلی کنکینا ۲۰۰ گرم تعفین حره ۵ گرم اسید سولفوریك ضعیف ۲ گرم عسل وردی ۴۰ گرم مخلوط کنند و در دفع اسکوربوت مضمضه و غرغره نمایند

غرغره منقح معمول برود بگیرند مغلی کنکینا (۴ در ۱۰۰) ۱۰۰ گرم مطبوخ گل سرخ (۲ در ۱۰۰) ۱۰۰ گرم تعفین حره ۲ گرم اسید کلوریدریك ۱۰ قطره مخلوط کنند و در دفع ورم حلق پولناسه و غانغرانائی وورم دهان متقرح واسکوربوتی غرغره و مضمضه نمایند

غسول کنکینا معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند نیم کوب کرده کنکینای خاکستری ۳۰ گرم مدت یك ساعت در مقداری اب بجوشانند که مصفای ان ۱۰۰۰ گرم باشد وصاف کرده نیم گرم استعمال نمایند واین غسول که مقوی است در تغسیل جراحات ضعیفه و زرق و غیره بکار میرود و میتوان مقدار کنکینا را ضعف نمود و یا انکه قسم دیگری از کنکینا استعمال کرد و چون یك جزء تعفین کنکینا را با ۲۰ جزء اب سرد مخلوط کنند همین اثر را خواهد داشت و در همین موقع استعمال میشود

حقنه کنکینا جهة دفع نوبه بگیرند کنکینای سلطانی ۲۰ گرم مدت نیم ساعت در مقداری اب بجوشانند که مصفای ان ۲۵۰ گرم باشد وصاف کرده ۱۲ قطره لودانم سیدنم افزوده امالة نمایند

قیروطی عصارهٔ کنکینا بگیرند عصارهٔ الکلی کنکینا ۱ واز لبن حسن لبه ۱۰ مخلوط کنند و در دفع قروح غانغرانائی استعمال نمایند

قیروطی انتی سپتیك بگیرند عصارهٔ الکلی کنکینا ۵ گرم قیروطی ساده ۵۰ گرم مخلوط کنند

قیروطی مقوی معمول واهو بگیرند گرد کنکینا کالیزایا ۵ گرم قیروطی جالینوس ۴۰ گرم مخلوط کنند و در جراحات احتراقی رفاده نمایند

ضماد انتی سپتیك معمول روس بگیرند عصارهٔ الکلی کنکینا ۵ گرم گرد کنکینا ۴۰ گرم کافور مسحوق ۵ گرم سداب ۴۰ گرم ضماد سازند

حقنه انتی سپتیك معمول ریکامیر بگیرند کنکینای سلطانی ۲۰ گرم در مقداری اب بجوشانند که مصفای ان ۳۰۰ گرم باشد وصاف کنند و یك گرم کافور را در یك عدد زرده تخم مرغ مخلوط کرده اضافه نمایند و حقنه کنند

ذرور زغال و کنکینا بگیرند گرد کنکینای خاکستری گرد زغال مکلس ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و روی جراحات غانغرانائی ذرور کرده و انها را رفاده نمایند

مغلی ترش کنکینای سلطانی مطابق دواسازی نوروژ

در نود و یکم

بگیرند نیم‌کوب کرده گنگنای زرد ۶۰ گرم اسید سولفوریک آبدار (ادده/۱) ۱۰ گرم مدت ۱۵ دقیقه در مقداری آب بجوشانند که ۱۰۰ گرم جوشانده حاصل شود و بافشار صاف کند و چند ساعت قبل از عروض حمله هر نیم ساعت فاصله یک گیلاس کوچک بنوشند و میتوان این مغلی را با ۵۰ گرم شربت گنگنا و یا شربت پوست نارنج شیرین نمود

حب دافع حمی (بولوس ادکارتانام) معمول دیسبواس بگیرند مسحوق گنگنای زرد ۵۰ گرم کربونات پتاس ۲٫۰ گرم امتیک ۰٫۳۰ گرم با مقدار کافی شربت افسنتین ۱۰۰ حب سازند و در دفع تب ربع و نوائب مزمن روزی ۶ حب در ۲ یا ۳ دفعه بیاشامند و استعمال این حبوب که از ادویۀ منطبیین است گاه در دفع نوائب وقتی که سولفات کینین بی اثر ماند مؤثر میباشد و امتیک در این حبوب بواسطۀ تنبّه محوی در گنگنا و کربونات پتاس تجربه شده و مانند مقیی اثر نمیکند

ایضاً نسخۀ دیگر معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند گنگنای خاکستری ۵۰ گرم کربونات پتاس ۲٫۰ گرم امتیک ۰٫۵ گرم شربت افسنتین مقدار کافی نمره ۱۰۰ حب سازند و در این نسخه بجای گنگنای زرد گنگنای خاکستری میباشد و مقدار امتیک قدری زیادتر است

معجون انتیمونی گنگنا معمول بیمارستان مادرید بگیرند امتیک ۱ گرم کربونات پتاس کلورید رات امانیاک مکد ۴ گرم مسحوق گنگنای لوکا مسحوق گنگنای کالیزایا مکد ۱۵ گرم شربت افسنتین ۶۰ گرم املاح را مخلوط کرده و مدت ربع ساعت در هاون بلور صلایه کنند و گردهای گنگنا و شربت را افزوده نیز صلایه نمایند تا معجون متحد القوامی حاصل گردد و این معجون را در دفع حمیات مزمن از ۲ تا ۱۰ گرم استعمال میکنند

معجون دافع الحمای دبرن بگیرند دیشرکاسیا امارا ۶۰ گرم مسحوق گنگنا کالیزایا ۶ گرم مسحوق کلورید رات امانیاک ۳ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و از ۱ تا ۵ گرم تقریباً سه ساعت قبل از موعد حمله بیاشامند

معجون دافع الحمی معمول لوبستن بگیرند مسحوق گنگنای زرد ۴ گرم مسحوق ریوند چینی ۱۵ گرم مسحوق کلورید رات امانیاک ۳ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و بمقدار ۱۰ تا ۲۰ گرم در دفع نوائب مزمن استعمال نمایند باین طریق که شش ساعت قبل از موعد نوبه ساعت بساعت از ۲ تا ۴ گرم بیاشامند و این معجون علاوه بر دفع حمی مانند مسهل نیز اثر مینماید

کینیوم عبارتست از عصارۀ الکلی گنگنا با آهک که **لابارک** اول در تراپوتیک داخل نمود و این عصاره کم یک ثلث وزنش الکلوئیدهای دافع الحمی (سه ربع کینین و یک ربع سنکونین) میباشد در مداوای نوائب جبی مؤثر است و بدن را بخوبی مرمت میکند و قوی‌الاثرتر از گنگنای سرخ و یکی از محصولات نیکو و سودمند است

طریق ساختن کینیوم بگیرند اقسام مختلف گنگنا و آنها را بطریقی با هم مخلوط کنند که نسبت کینین محوی در آنها به سنکونین مثل نسبت ۲ به ۱ باشد و این پوستها را نرم بکوبند و با نصف وزنشان آهک شکفته شده با آب مخلوط نمایند و محصول را با الکلی که در حین جوش بود مخلوط ساخته بطریقی که تمام مواد محلول آنها را حل کند و بعد صاف نمایند و جهۀ گرفتن الکل مصفی را تقطیر کنند و محصول را تبخیر نمایند تا بغلظت عصاره و چهار گرم و نیم این عصاره معادل یک گرم سولفات کینین و نیم گرم سولفات سنکونین است

حب کینیوم مطابق معمول جهانی میسازند که هر یک دارای ۱۵ سانتی گرم کینیوم بود که در حقیقه معادل ۵ سانتی گرم الکلوئید دافع تب خواهد بود و نوعاً ۱۲ عدد از این حبوب در قطع نوبه کفایت میکند که در شبانه

روزی از ۵ تا ۱۰ حب بیاشامند و پس از هر دفعه که حب آشامیدند یک جرعه شراب بنوشند

شراب کینیوم معمول لاباراک بگیرند کینیوم ۴٫۵۰ گرم در ۱۲ مقابل وزنش الکل ۶۰ درجه حل کرده و با ۱۰۰۰ گرم شراب سفید اعلا مخلوط نمایند و با کاغذ صاف کنند و این شراب علاوه بر آنکه مقوی و دافع تب است موجب منع از عکس نوائب مبرم میگردد و یکی از محصولات سکو است و مقدار شربتش جهة تقویت و رفع تب بدنان ۵۰ تا ۱۰۰ گرم و در دفع تب از ۱۰۰ تا ۳۰۰ گرم است

در بیان الکلوئیدهای کنکینا

اقسام کنکینا محتوی مواد مذکوره در ذیل میباشند

کینین سنکونین آریسین کینیدین آسید کینیک آسید کینوتنیک آسید کینوویک سنکونیک سرخ صمغ ماده خشبی آسید نوکلئیک آسید سوکوکسیک ماده ملون زرد و ماده دسم سبز

جمعی از دانشمندان کیمیا تفحصات بی شمار در باب ماده عامل کنکینا نموده و بعضی از مواد محتوی در ان را بدست اوردند ولی بر حقیقت کینین و سنکونین پی نبردند تا در سال ۱۸۲۰ میلادی (۱۲۳۶ هجری) دو نفر از دانشمند فرانسه مسمی به **پلتیر و کاوانتو** ترکیب کیمیائی اقسام کنکینا را بطور حقیقت شناخته و ثابت نمودند که کنکینای خاکستری دارای ماده ملون سرخی است غیر محلول و نیز ماده سرخ دیگری دارد محلول و نیز دارای ماده دسم سبز و ماده ملون زرد و صمغ و نشاسته و کینات آهک میباشد و بالاخره وجود سنکونین را که ماده عامل ان است مشخص نمودند و هم چنین در کنکینای زرد بواسطه تجزیه و اعمال چند وجود کینین را که نیز ماده عامل انست ثابت کردند

کینین یا کینین یا کینینا جسمی است اموروف و سفید و متخلخل و شکننده و بسیار تلخ و تقریبا در ۴۰۰ جزء اب سرد و ۲۵۰ جزء اب جوش حل میگردد و نیز در ۶۰ جزء الکل خالص که در حالت جوش بود و در ۶۰ جزء اتر محلول است و باشکال متبلور میشود و تبلرهای ان بشکل سوزنهای سفید ابریشمی است که مانند کاکل مرغ با هم مجتمع شده اند

کینین هیدراتر بگیرند سولفات کینین متداولی ۳۰ اب مقطر ۸۰۰ اسید سولفوریک اب دار (اب در ۱۰) ۲۰ امانیاک مایع متداولی ۳۰ سولفات را در اب حل کرده و اسید سولفوریک را بیفزایند و بعد امانیاک را اضافه کنند تا کینین رسوب کند و بگذارند مدت ۲۴ ساعت بماند و سپس رسوب را با اب مقطر بشویند تا اب غساله بواسطه کلورور باریوم چندان کدر نشود و رسوب را روی کاغذ صافی در ندها را جمع کرده بگذارند در هوای آزاد خشک شوند

هیدرات کینین از عوامل دافع تب و ضد محرک است و بواسطه عدم انحلال و قلب طعمش در اشخاص بدخوی بخصوص در اطفال بر سایر ترجیح دارد و میتوان انرا مانند دانه های کوچک گرد کرده و با غذا بدون آنکه تغییری در طعمش وارد اورد مخلوط نمود و مقدار شربت ان از ۱۰ تا ۵۰ سانتی گرم و هر وقت که کینین خالص را استعمال میکنند لازم است پس از شرب ان چند جرعه مشروب ترشی بیاشامند

پوسیون دافع صداع معمول پیوری بگیرند کنین ۱ گرم الکل ۱۰ درجه ۹ گرم تعفین دارچینی ۵ گرم شربت دنیل ۲۵ گرم مخلوط کنند و با قاشق چای خوری و با قاشق اش خوری از ابتدای مرض تا مدتی بنوشند

تعفین مرکب کنین بگیرند کنین ۱ الکولا تورنا در بخوبیره ۱۰ تعفین دارچینی ۲ حل کرده ۱۲ جزء اب مقطر بیفزایند و صاف کنند و مقدار شربت این تعفین که دافع تب است از ۳۰ تا ۴۰ گرم است بطور پوسیون

باید دانست که کنین خالص را بواسطه عدم قابلیت انحلال کمتر استعمال میکنند و بیشتر املاح انرا از قبیل سولفات بزیک و سولفات خنثی و کلوریدرات بزیک و استرات و برومیدرات بزیک و برومیدرات خنثی و لکتات و سالیسیلات و تنات و والریانات و یدور یدیدرات و نیتریدوداهن و کنین را معمول میدارند و بندرت یدیدرات و فروسیانیدرات و سولفوویناتو فوسفات خنثی و انتیمونات و ارسنیات و ارسنیت و استات و اورات را بکار میبرند و اتر کینیک و کینات کنین را نیز گاه استعمال مینمایند

در لوحه ذیل موازنه مابین کنین و بعضی املاح انرا بیان مینمائیم که یک جزء از کنین معادل با چه مقدار این املاح میباشد و اعدادی که در مقابل انها نوشته شده عبارت از این مقدار است

کنین	۱/۰۰	سولفات متبلر کنین	۱/۱۵
استات	۱/۰۱	سترات	۱/۰۱
طرطرات	۱/۰۵	کلوریدرات	۰/۹۰
فروسیانات	۱/۰۱	تنات	۳/۵۵

لوحه موازنه مقدار کنین در املاح مختلفه و درجه قابلیت انحلال انها

املاح	مقدار کنین محتوی در یک گرم ملح	مقدار اب ۱۵ درجه که یک گرم ملح را حل میکند	مقدار کنین محتوی در یک سانتیمتر مکعب محلول
ازتات بزیک کنین	۰/۸۵۶	۳۶	۰/۰۲۴
ازتات خنثی	۰/۷۵۰		
برومیدرات بزیک	۰/۷۶۵	۴۰	۰/۰۱۲۵
برومیدرات خنثی	۰/۶۰۰	۷	۰/۰۲۵
کلوریدرات بزیک	۰/۸۳۶	۲۵	۰/۰۴۰
کلوریدرات خنثی	۰/۸۹۹	۹	۰/۰۹۰
فروسیانیدرات بزیک	۰/۵۶۲	۹	۰/۰۶۵
لکتات بزیک	۰/۷۲۶	۱۲	۰/۰۷۷
لکتات خنثی	۰/۷۸۳	۳	۰/۱۹۵
سالیسیلات بزیک	۰/۶۸۸	۸۸۵	
سالیسیلات خنثی	۰/۵۴۰		

سولفات بزیک	۰/۲۴۳	۶۹۰	۰/۰۰۱ تقریبا
سولفات خنثی	۰/۵۹۲	۱۱	۰/۰۴۹
سولفوویناتخنثی	۰/۶۱۵	۳	۰/۱۵۰
ثات	۰/۲۰۶		
والریانات بزیک	۰/۷۶۰	۱۱۰ تا مطابق قول رنبولد	

سولفات کنین متداولی (سولفات بزیک کنین) جوهر گنه گنه

گنه گنه) مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده کنکینا کالیزایا ۱۰۰۰ گرم اسید کلوریدریک متداولی ۵۰ گرم اب مقطر ۱۲۰۰۰ گرم اهک زنده ۱۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه مقدار کافی کنکینا را مدت نیم ساعت با ثلث اب و اسید بجوشانند و بگذارند ته نشین شده و صاف روی انرا بردارند و یک ثلث دیگر اب و اسید را نیز روی ته درجه بجوشانند و صاف انرا بردارند و مجدداً ابا باقی مانده اب و اسید بجوشانند و صاف شده را بر باشته با مصفاهای دیگر مخلوط نمایند و اهک را در مقابل وزنش اب مخلوط نموده بر انها افزایند الکلوئیدهای کنکینا با مقدار زیادی اهک درد میشوند و این رسوب را بروی پارچه صافی جمع کنند و بعداً اب سرد بشویند و بفشرند و در گرم خانه که حرارتش معتدل باشد بخشکانند و بعد این محصول را خیلی نرم بسایند و در الکل ۹۰ درجه که در حالت جوش بود مخلوط کنند تا مواد محلول بکلی حل شوند و با کاغذ صاف و مصفی را حقه اضافه الکل در حمام ماریه تقطیر نمایند و باقی مانده را که دارای کنین غیر خالص است در ۵۰۰ گرم اب مقطر مخلوط کنند و حرارت دهند تا درجه جوش و کم کم اسید سولفوریک اباردر ان داخل کنند تا الکلوئیدها حل گردند و در این مایع ۵۰ گرم زغال حیوانی تصفیه شده ریزند و بگذارند در حمام ماریه مدت نیم ساعت بماند و بعد صاف نمایند و مصفی را جوش اورده بقدری امونیاک افزایند تا تورنسول نشان دهد که کاملاً خنثی شده است و بگذارند سرد شود و سولفات بزیک کنین مانند سوزنهای باریک جدا میگردد و بواسطه عمل انجماد این بلورها را اخذ کنند و در پارچه دبخته بفشرند و انها را مکرراً در ۵۰ مقابل وزنشان اب جوش حل کرده بگذارند مجدداً متبلور شوند و باین طریق سولفات کنین را خالص کنند و بعد در گرم خانه که حرارتش زیادتر از ۳۰ درجه نباشد بخشکانند

سولفاتیکه باین قسم ساخته شود ملحی است خنثی نوعاً در ۱۰۰ اجزء دارای ۷۴/۳۰ کنین است و جسمی است سفید و بسیار سبک و بلورهای ان شکل سوزنهای ابریشمی با نمدی میباشند و چون در هوای خشک بماند شکفته شده و یک جزء از اب تبلورش مفقود میگردد و این ملح بسیار تلخ است و در ۷۴۰ جزء اب سرد و ۳۰ جزء اب جوش و ۶۰ جزء الکل خالص سرد حل میشود و در اتر تقریباً غیر محلول است و اگر مقدار کمی اسید سولفوریک بر ان افزایند قابلیت انحلالش بیشتر شده و تولید سولفات اسید میگردد و محلول ان بی رنگ و شفاف است و چون سولفات کنین را در روی قطعه طلای سفیدی حرارت دهند ابتدا ذوب شده و بعد مشتعل میگردد و ماده زغالی باقی میماند که بواسطه تکلیس کاملاً مفقود میشود و بواسطه این خاصیت است که بعضی اغتشاشات سولفات کنین از قبیل اختلاطات با سولفات و کربونات اهک و کربونات منیزی و اسید بوریک و سایر مواد معدنی ثابت را میتوان کشف نمود

سولفات کنین متداولی از عوامل نافع تناوب و ضد تب است و مقدار شربتش از ۲۰ دسی گرم تا یک گرم و بندرت زیادتر و از مغز نان و یا مربا از احاط کرده می نوشند و اغلب اوقات با عصاره کنکینا حب میکنند و گاه محلول انرا بطور

پوسیون را استعمال مینمایند و نیز استعمال آن بطور حقنه شایع است و در حمیات نائب ردی مقدار شربتش تا ۵
و یا ۶ گرم است که در ۲۴ ساعت استعمال شود و در خارج بطور زرق تحت جلدی و یا ضماد سولفات کنین را استعمال
میکنند (هم محلول طرطریکی سولفات کنین) و نوعاً محلول سولفات کنین از عوامل انتی سپتیک و دافع دیدان و
قاتل میکروب است و در دفع نوبه ۱۲ ساعت قبل از موعد آن باید شروع در استعمال این دوا کند یا این نحو که دوا را دو
یا سه قسمت کرده و هر چند ساعت فاصله یک قسمت بنوشند بطریقی که قسمت آخر اقلاً سه ساعت قبل از موعد نوبه
آشامیده شود و میتوان همان مقدار را ۶ ساعت قبل از موعد نوبه یک دفعه استعمال کرد و چنانچه سابقاً ذکر کردیم لازم
است بدوا شروع در استعمال مسهل نموده و بعد سولفات کنین را معمول دارند و مقدار شربت سولفات کنین
مانند ضد تحرک از ۲ تا ۳ دسی گرم است که در فواصل مساوی که مدت آنها ۲ یا ۳ ساعت بود استعمال کنند تا الاث
بدن علی الاتصال در تحت اثر آن که دافع حرارت است واقع گردند

مواد مانعة الجمع سولفات کنین ید و دیا سیوم را تجزیه کرده و ید را آزاد مینماید و لهذا باید از استعمال
این دو دوا باهم اجتناب نمود

محلول سولفات کنین معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات
کنین ۵۰ گرم آب مقطر ۹۰۰ گرم اسید سولفوریک باید مقدار کافی سولفات را در آب آمیخته کند و کم کم بقدری
اسید سولفوریک باید افزایند تا کاملاً حل شود و بعد بقدری آب اضافه نمایند که مجموع ۱۰۰۰ گرم گردد و هر ۲۰ گرم
این محلول دارای یک گرم سولفات کنین است و نوعاً جهت انحلال ۵۰ گرم سولفات کنین از ۵۰ تا ۶۰ گرم اسید
سولفوریک آب دار لازم است

حب سولفات کنین معمول کدکس سولفات را با مقدار کافی عسل خمیر کنند و حبهائی
سازند که هر کدام دارای یک دسی گرم سولفات باشند و بعد آنها را در نشاسته بغلطانند و بگذارند در مجاورت
هوا خشک شوند و این حبوب هر چند مدت بر آنها گذشته باشد در مجاورت آب سرد منحل میگردند

شربت سولفات کنین ایضاً معمول کدکس بگیرند سولفات کنین ۲ اسید
سولفوریک آب دار (ادز ۱۰) ۶ آب مقطر ۴۰ شربت ساده که در برودت ساخته باشند ۹۵۰ سولفات را در آب
آمیخته و اسید را افزوده حل کنند و با شربت مخلوط نمایند و هر ۲۰ گرم این شربت دارای یک دسی گرم سولفات است

پوسیون سولفات کنین با قهوه معمول ثانل بگیرند از یک طرف قهوه بو
داده ۱۲ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و از طرف دیگر سولفات کنین مقداری که طبیب تجویز میکند
قند سفید ۵۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و بر مصفای مذکور بیفزایند و در این پوسیون تلخی سولفات کنین
بخوبی پوشیده میشود پس در اشخاص بد دوا بخصوص اطفال بسیار محصولی است ولی در اشخاص عصبانی که
شرب قهوه موجب هیجان میگردد استعمالش جایز نیست و میتوان بجای این پوسیون کنر کنه را با یک قاشق قهوه
بو داده و کوفته و شیرین کرده مخلوط نموده آشامید و در این صورت چون مقدار قهوه کم است در اشخاص
عصبانی هم ممکن است استعمال نمود

پوسیون الکلی دافع تب معمول هراود بگیرند سولفات کنین مقدار منظور یک الی
۲۰ گرم حل کنند و یک دفعه بنوشند

محصولات سولفات کنین

محلول طرطیری سولفات کنین معمول برِتلُتا بگیرند سولفات کنین اسید طرطریک مکید ۱ گرم آب مقطر ۲۰ گرم حل کرده صاف کنند و یکی از دانشمندان مقدار اسید طرطریک را ۵ دسی گرم قرار داده و محلول را بطور ورق بحث جلدی بکار میبرد و در این محلول اسید طرطریک موجب انحلال سولفا[ت] میگردد ولی مانند اسید سولفوریک بطور بزرگ در آن واقع نمیشود و این محلول بعد از محلول سولفوریکی مورد تحریش نمیگردد و میتوان بجای اسید طرطریک اسید سیتریک استعمال نمود

پوسیون طرطیری دافع تب معمول ربغینی بگیرند سولفات کنین ۲ تا ۵ دسی گرم اسید طرطریک ۴ دسی گرم آب مقطر ۶ گرم شربت نعناع ۲۰ گرم حل کرده مخلوط نمایند و دو ساعت قبل از موعد نوبه در یک یا دو دفعه بیاشامند و این پوسیون گواراتر از پوسیون سولفات کنین سولفوریکی میباشد

پوسیون سولفات کنین معمول ژانِل بگیرند سولفات کنین اسید طرطریک مکید ۲ دسی گرم تا ۱ گرم شربت لیمو ۳۰ گرم آب مقطر ۹۰ گرم حل کرده مخلوط کنند و ۴ ساعت قبل از موعد نوبه در یک یا دو دفعه بیاشامند و این پوسیون گوارا است و هر طبیعتی بخصوص اطفال او را قبول میکنند

پوسیون کنین معمول بوشاردا بگیرند سولفات کنین ۱ گرم آب ۹۰ گرم مخلوط کرده و با چند قطره اسید سولفوریک الکلی حل کنند و بیفزایند شربت ساده شربت دیاکود مکید ۲۰ گرم و در دو دفعه بفاصله یک ساعت بیاشامند

پوسیون دافع تب معمول فِرِیا بگیرند سولفات کنین ۱ گرم انتی پیرین ۵ سانتی گرم مطبوخ دارچینی شربت کنکیا مکید ۱۵ گرم در اطفال پنج ساله مبتلی به دمیتانت در سه دفعه که فاصله هر یک نیم ساعت بود بیاشامانند

گرد سولفات کنین بگیرند سولفات کنین ۱ گرم مسحوق قند ۴ گرم مخلوط کرده در شش بسته مساوی بربندند و در دفع نوائب روزی سه بسته هر بسته را با قدری مخزان و یا مربا و یا عسل بیاشامند

سفوف دافع تب بگیرند سولفات کنین ۲ گرم سولفات مورفین ۵ سانتی گرم مخلوط کرده در هشت بسته مساوی بربندند و در دفع نوائب هر روز دو بسته بیاشامند

گرد دافع تب معمول گولا بگیرند امتیک ۵ سانتی گرم سولفات کنین ۵ دسی گرم مخلوط نمایند

شراب کنین معمول ماژندی بگیرند سولفات کنین ۴ دسی گرم شراب مادِر ۱۰۰ گرم مخلوط کرده هر ساعت یک قاشق بنوشند

حب کنین و دژیتال معمول ریبارد بگیرند سولفات کنین ۱ گرم عصاره مائی دژیتال ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و مانند عوامل مسقطه حای تیفوئید فقط در عرض یک روز استعمال نمایند

حب سولفات کنین معمول بوشاردا بگیرند سولفات کنین ۱ دسی گرم

عصارهٔ افستین مقدار کافی ۶ حب سازند و در سه دفعه در عرض روز بنوشند و مصنف مذکور میگوید
سهل‌تر است که سولفات و یا بی و مید رات کینین را بمقدار مذکور در کپسولهای **کلرتان** داخل کرده بارد
گرانول میلی گرمی بعد ثبالین **هومول** بنوشند و این مداوا در دفع صداع قوی‌الاثر است

حب تریاک دار سولفات کینین بگیرند سولفات کینین ۶ دسی گرم عصارهٔ تریاک ۵ سانتی
گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۱۲ حب سازند و در دفع نوائب روزی چهار حب بنوشند

حب دافع نورالژی معمول کوربل بگیرند عصاره سنبل الطیب انغوزه تریداس مکد
۲ گرم عصاره تباتیک ۵ سانتی گرم سولفات کینین ۶ سانتی گرم مطابق معمول حبهائی ۱۰ سانتی گرمی سازند و
این حبوب را در دفع صداع کم بطور نوبه عارض شود و بعضی اقسام کاسترالژی که متناوباً اشتداد می‌پذیرند
استعمال میکنند

حب دافع نقرس معمول لمازودیر بگیرند سولفات کینین ۵ دسی گرم مسحوق برگ
دیژیتال ۲ سانتی گرم مسحوق ریشه بلادن استات مورفین مکد ۱ دسی گرم عصاره کاموی ستی گرد مبرد ۱ مستهل
مکد مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در وقتی که حمله مرض خیلی شدید بود این بیست حب را در عرض دو روز
و در هر دفعه دو حب بنوشند و اگر چون وجع چندان اشتدادی نداشته باشد در عرض چهار روز استعمال کنند

حب دافع نقرس معمول هالفورت بگیرند سولفات کینین عصاره حنظل کلشیک عصارهٔ
مرکب حنظل گرد دو دی مکد ۱ دسی گرم مطابق معمول یک حب سازند و پس از آنکه مدت چند روز صبح و عصر از ۲۰
تا ۶۰ قطره شراب کلشیک آشامیدند همه روزه حب مذکور را بیاشامند

حب دافع نقرس معمول بکرل بگیرند سولفات کینین ۳ گرم گرد تخم کلشیک ۱ گرم عصارهٔ
دیژیتال ۶۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند

حب صبردار کینین معمول بوشاردا بگیرند سولفات کینین ۲ گرم صبر باربادا ۱ گرم مطابق
معمول ۲۰ حب سازند و این حبوب را در حصات حفر تحریک اعمال هضمی و سهولت استفراغ مواد برازی استعمال
میکنند و مقدار شربت آنها موافق اثری که ظاهر میشود از ۱ تا ۴ حب است

حب دافع تب معمول ابرمه بگیرند سولفات کینین ۲ گرم عصاره بلادن ۱ دسی گرم عصارهٔ
شبدر آبی مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع ازدیاد حرارت هر سه ساعت فاصله یک حب بنوشند

حب دافع سیاه سرفه معمول تونستن بگیرند سولفات کینین ۱ گرم استات
مورفین ۱ دسی گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و از ۱ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند

سولفو طرطرات کینین معمول ریغینی بگیرند سولفات کینین ۴ گرم اسید طرطریک
۱۸ گرم آب مقطر ۳۲ گرم حل کنند و در دفع نوائب مرسم از ۱ تا ۴ گرم در عرض روز بنوشند

تعفین دافع تب معمول واربورک بگیرند سولفات کینین ۲ گرم صبر جگری زرنباد
مکد ۴ گرم ریشه انژلیک کافور مکد ۱ سانتی گرم زعفران ۵ سانتی گرم الکل ۵۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند
و در دفع تبهای نوبه ۲۰ گرم در عرض روز بیاشامند

حقنه سولفات کینین بگیرند سولفات کینین ۱ گرم مطبوخ کوکا ۱۵۰ گرم اسید سولفوریک

الکولیزه

الکول ۵ چند قطره که جهت حل کردن سولفات لازم است مطابق معمول حقنه سازند و پس از استعمال این حقنه
لازم است مریض خود داری کرده تا دوا بر نگردد

حقنه ضد خناق معمول ویلیام بگیرند سولفات کنین ۵ سانتی گرم آب صاف ۵۰ گرم
آب رابل ۵ قطره حل کنند و در دفع عوارض خناق در چهار دفعه هر دو ساعت به دو ساعت فاصله یک دفعه اخذ
نمایند

حقنه دافع کرم معمول هلولت بگیرند سولفات اسید کنین ۱ گرم آب صاف ۵۰ گرم حل
کرده در دفع دود الخل حقنه نمایند

حقنه دافع تب معمول ژانل بگیرند سولفات کنین از ۲ تا ۵ دسی گرم آب رابل ۵
قطره آب گرم ۱۵۰ گرم لودانم سیدنم ۱۰ قطره حل کرده در دفع نوائب احتقان نمایند

الکسیر صبردار دافع تب معمول دکامیر بگیرند صبر سقوطری مرمکی مکی ۶ گرم رُوم
۱۲۰ گرم مدت ۴۸ ساعت بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و صاف نموده سولفات کنین ۶ گرم اسید سولفوریک
۲۰ قطره حل کرده بیفزایند و در آخر ۲ گرم لودانم سیدنم اضافه کنند و بعد صاف نمایند و هر ۱۰ گرم این الکسیر دارای ۳۳
سانتی گرم سولفات و ۱۱ سانتی گرم لودانم است و مقدار شربتان در دفع نوائب مزمنه از ۵ تا ۲۰ گرم

شیاف سولفات کنین معمول لابورد بگیرند ۶ گرم عسل مصفی و بپزند تا
چون سرد شود غلظتی که در شیاف لازم است حاصل کند و بعد از آن ۵ دسی گرم تا ۱ گرم سولفات کنین بر آن عسل در
صورتیکه در حالت ذوبان باشد افزایند و در قالبی که چرب کرده باشند بریزند و بگذارند سرد شود و این شیاف را
در وقتی باید استعمال نمود که استعمال سولفات کنین بواسطه معده ممکن نبود و نیز مریض نتواند آب حقنه را
نگاهدارد

ایضا نسخه دیگر معمول بودن بگیرند سولفات کنین ۱ گرم کره کاکائو ۶ گرم مطابق معمول
شیاف سازند

پوماد کنین معمول سیمانس بگیرند سولفات کنین ۲ گرم و گاه ۴ گرم در چند قطره الکل
مخلوط کرده و یک قطره اسید سولفوریک افزوده با ۳۰ گرم پیه مذاب مخلوط نموده تمریخ نمایند

پوماد دافع تب معمول لابادی لاگراو بگیرند سولفات کنین اسید ۱ گرم پیه
مذاب و یا وازلین ۱۰ گرم مخلوط کنند و در اشخاصی که دوا نمی خورند در زیر بغلها نطول نمایند

ایضا نسخه دیگر معمول تریپیر بگیرند سولفات کنین ۵ گرم پیه مذاب ۱۰ گرم مخلوط
کند و برای مدت مدیدی تمریخ نمایند

پوماد دافع داء الثعلب معمول حیدر بگیرند کنین ۵۰ سانتی گرم پیه حسن لبه ۵۰
گرم باعانت حرارت حل کرده نطول کنند

نطول دافع تب معمول گوانتانیکا بگیرند سولفات کنین ۵۰ سانتی گرم الکل
خالص ۴ گرم مخلوط کرده بر روی ستون فقرات نطول نمایند

امپلاتر (شمع) کنین معمول ووازن بگیرند شمع ونگو ۱۰ گرم سولفات

کنین ۶ گرم شمع را ذوب کرده و سولفات را افزوده مخلوط نمایند و بروی پارچه کشیده و تکه دفع ۲۶ طحال که منتج از حبات مبرم میگردد بمحل ان منطبق کند

زرق تحت جلدی سولفات کنین بگیرند سولفات کنین ۱۰ اسید سولفوریک ۶ در جز ۲۲ اب مقطر ۱۹۰ حل کند و این محلول که موسوم است بر محلول کنین ا د ۲۰ بیمارستانهای لشکری هر یک سانتی مطر مکعب ان دارای ۵ سانتی گرم سولفات است و چون خواسته باشند ۵ سانتی گرم سولفات را در بدن داخل نمایند باید ۱۰ گرم این محلول را زرق کنند پس بهتر انست که بدنه ۱۰ اگرم این محلول ۵ گرم سولفات با ۱۱ قطره اسید سولفوریک حل نمایند و صاف کنند و در این صورت هر یک سانتی مطر مکعب ان دارای ۱۰ سانتی گرم سولفات خواهد بود و از این محلول ثانوی از ۶ تا ۵ سانتی مطر مکعب در دفع حبات ردیه زرق نمایند

کحل کنین معمول نیژل بگیرند سولفات و یا کلوریدرات کنین ا تا ۲ گرم اب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و در دفع کراتیت دیمی و خنازیری در چشم قطور نمایند و مصنف مذکور نیز پوماد ی از ا تا ۲ گرم کلوریدرات و ۳۰ گرم پیه مذاب ترتیب میدهد و در همین موقع استعمال مینماید

سولفات خنثای کنین (سولفات اسید کنین) بگیرند سولفات کنین متداول ۱۰ اسید سولفوریک ابدار (ا د ۱۰) ۱۳ اب مقطر مقدار کافی ملح کنین را در مقدار کافی اب امتحان کنند و اسید سولفوریک را بیفزایند در حمام ماریه تبخیر نمایند و بگذارند سرد شود تا متبلر گردد سولفات اسید کنین بشکل منشورهای مستطیل منقطعی متبلر میگردد که گاه منتهی میشوند به سطوح کوچک و در ۱۱ جزء اب ۱۵ درجه حل میشود و چون ۱۰۰ درجه حرارت بر این ملح وارد اورند در اب تبلورش ذوب میگردد در خواص ترابوتیکی مثل این سولفات بزیک است و چنانچه ذکر کردیم هرگاه سولفات بزیک را در اسید سولفوریک ابدار حل کنند تولید سولفات خنثی میشود و کلوریدرات و برومیدرات و بخصوص لکتات کنین را در همه استعمالات ترابوتیکی میتوان بجای این دو سولفات استعمال نمود

طریقه امتحان سولفات کنین سولفات کنین متداول در تجارت غالبا دارای کینیدین و سنکونین است و جهت شناختن وجود این دو الکلوئید در لوله تجربه ۵ سانتی گرم سولفات کنین را داخل کنند و ۵ گرم اتر سولفوریک خالص بران افزایند و کاملا بهم زنند و بعد ۵ ر اگرم امنیاک غلیظ اضافه نمایند و دهان لوله را گرفته محددا بقوت بهم زنند و بگذارند چندی بماند و در صورتیکه ملح خالص باشد کنین ان بواسطه امنیاک ازاد شده و در اتر حل میگردد و در محصول دو طبقه مایع مشاهده میشود که کاملا شفاف اند ولی چون دارای کینیدین و یا سنکونین بود بعضی خطوط سفید در ان مشاهده میگردد که مقدار انها با مقدار دو الکلوئید مذکور متناسب است و بخصوص خطوط مذکور در سطح تفریق دو طبقه از هم بیشتر دیده میشوند

استرات کنین بگیرند کنین خالص ۶ و اسید استریک ۶ مخلوط کرده در حمام ماریه ذوب کنند و بهم زنند و نیز میتوان این ملح را از تجزیه متقابل محلول کلوریدرات کنین با محلول استرات سود بدست اورد و عبارت از ملحی است که در حرارت متعارفی جامد است و تقریبا بی طعم میباشد و در اخر فی الجمله تلخی از ان احساس میشود و در ۶۰ درجه حرارت ذوب میگردد و در اقسام زیت حل میشود و چون ان را بروی جلد فی دیشره بطور پوماد منطبق کنند تحریک جزئی میکند و در عصیر معدی غیر محلول ولی در رطوبات معوی محلول است و مقدار شربتش در دفع تب از ۶ دسی گرم

برومیدرات کینین

تا ۳ گرم است و نوعاً بطور پوماد و یا شیاف استعمال میگردد

پوماد استئارات کینین معمول تیبول بگیرند استئارات کینین صابون سفید رنده کرده مکه انگلیسی ۱ اسانس بادام تلخ مقدار کافی استئارات و صابون را در حمام ماریه ذوب کنند و باسایر دواها ون گرم صاف نمایند و در اطفال مبتلی بنوبه که استعمال سولفات کینین شرباً و احتقاناً در انها ممکن نباشد این پوماد را معمول میدارند مقدار نطول ان از ۲ تا ۸ گرم است که در سطح وسیعی نطول کنند

کلورید رات بزیک کینین مطابق کدکس بگیرند سولفات کینین متداولی ۱ کلور متبلور باریوم ۳۸ اب مقطر ۱۰۰ سولفات را در ۱۰۰ جزء اب مقطر مخلوط کرده بجوشانند و کلورور را در ۱۰۰ جزء دیگر حل نمایند و کم کم بران بیفزایند بدون انکه عمل جوش منقطع گردد و هرگاه محصول مصفی بواسطه افزودن محلول نیم گرم سولفات کینین متداولی رسوب دهد بقدری از این محلول بران افزایند تا عمل ترسیب بانجام رسد و بعد صاف کنند و رسوب را که عبارت از سولفات بریت است با اب مقطر جوش بشویند و این اب غساله را با محصول مصفی مخلوط کرده در حمام ماریه تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده تا متبلور گردد **نیترات** کینین را بهمین طریق میسازند و بعوض کلورور باریوم نیترات بریت استعمال مینمایند

کلورید رات کینین بشکل سوزنهای صدفی متبلور میشود و محلول تر از سولفات و مقدار کینینش بیشتر است و از این رو سولفات او را ترجیح میدهند و تنها زرق تحت جلدی اختصاصی دارد و مقدار شربت و مواقع استعمالش مانند سولفات است

محلول کلورید رات کینین جهة زرق تحت جلدی معمول دانیل بگیرند کلورید رات کینین ۱ اب مقطر ۲ حل کرده صاف نمایند و هر یک گرم این محلول دارای یک دسی گرم کلورید رات است و محلول لکتات کینین را در زرق تحت جلدی بهمین طریق میسازند

زرق تحت جلدی معمول کوبلر بگیرند کلورید رات کینین ۵ سانتی گرم گلیسرین اب مقطر مکه ۲ گرم حل کنند و این محلول را در چهار دفعه زرق نمایند

گلیسره کلورید رات کینین بگیرند کلورید رات کینین ۱ گرم گلیسره نشاسته ۴ گرم مخلوط کنند و در نوله حزمن ملتحمه و درکراتیت جرحی و پوستولی استعمال نمایند

برومیدرات بزیک کینین (برومیدرات کینین متداولی) بگیرند سولفات کینین متداولی ۱۰۰ برومور متبلور بریت ۳۰ اب مقطر ۱۰۰ سولفات را در ۱۰۰ جزء اب مقطر مخلوط کرده بجوشانند و برومور را در ۲۰۰ جزء دیگر حل نموده کم کم بران افزایند و بگذارند ارام بماند و در صاف شده ان قدری محلول نیم گرم سولفات کینین متداولی بریزند اگر رسوب داد بقدری از این محلول افزایند که دیگر رسوب ندهد و بعد با کاغذ صاف نمایند و سولفات بریت را با قدری اب مقطر جوش بشویند و صاف نمایند و این مصفا را با مصفای اول مخلوط کرده در حمام ماریه تبخیر کنند و بگذارند سرد شده تا متبلور گردد

برومیدرات بزیک کینین را در عصبات نایب و اقسام نوبه الرثی و روماتیسم مفصلی استعمال میکنند **گوبلر** میگوید این ملح جامع خاصیت تسکین برومور و خاصیت دفع تب و ضد تحریک کینین هر دو میباشد ولی چون بدقت بنگریم می بینیم که در ترکیب ۱۰۰ جزء این جسم بیش از ۱۹ جزء اسید برومیدریک داخل نشده و این مقدار

که خیلی جزئی است قابل برومور ناتوانی کنین برومور نیست و موافق اعتقاد ژانل عمده منفعت آن در قابلیت انحلالش میباشد

برومیدرات خنثای کنین مطابق کدکس بگیرند سولفات کنین متداولی ۱۰۰ اسید سولفوریک ابدار ۵/۱۲ [illegible] برومور متبلور برت ۶۰ اب مقطر ۵۰۰ سولفات را در ۵۰۰ جزء اب مخلوط کرده و اسید سولفوریک را افزوده حل کنند و بجوشانند و برومور را در ۶۰۰ جزء دیگر اب حل کرده کم کم بر ان افزایند و بگذارند ارام بماند و در صاف شده ان قدری محلول سولفات کنین خنثی افزایند اگر رسوب داد بقدر کافی از این محلول در ان داخل کنند که دیگر رسوب ندهد و بعد صاف کنند و رسوب را که عبارت از سولفات برت باشد با اب مقطر جوش بشویند و صاف نمایند و مصفاها را مخلوط نموده در حمام ماریه تبخیر کنند تا ۲۵۰ جزء باقی ماند و بعد بگذارند سرد شود تا متبلور گردد

نسبت برومیدرات خنثای کنین به برومیدرات بازیک مانند نسبت سولفات خنثی است به سولفات بازیک

محلول برومیدرات کنین جهت زرق تحت جلدی بگیرند برومیدرات خنثای کنین ۱ اب مقطر ۱۰ حل کنند و در هر یک گرم این محلول ۱ دسی گرم برومیدرات میباشد

لکتات کنین مطابق کدکس بگیرند میدرات کنین مقدار منظور اسید لکتیک متداولی مقدار کافی کنین را در مقدار کافی اب مقطر مخلوط کنند و حرارت دهند تا جوش اید و در حین جوش بقدری اسید لکتیک افزایند تا کنین حل شده و علاوه مایع قدری اسید گردد و در حالت جوش صاف کنند و بگذارند متبلور گردد و این ملح بواسطه قابلیت انحلالش در اب و زیادتی مقدار کنینش و از جهت انکه اسیدش الی است بر همه املاح کنین ترجیح میدهند و مخصوصا در زرق تحت جلدی استعمال میشود و مقدار شربت و طریقه استعمال ان مانند سولفات کنین است

زرق تحت جلدی لکتات کنین معمول وپژیر بگیرند لکتات کنین ۱ اب مقطر ۴ حل کرده صاف نمایند و هر یک گرم این محلول دارای ۲ دسی گرم لکتات است و مدتی بدون فساد محفوظ میماند

حب لکتات کنین معمول بوشاردا بگیرند لکتات کنین ۲ گرم عصاره ۰ع مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع نوائب از ۲ تا ۶ حب در عرض روز بنوشند

سالیسیلات خنثای کنین مطابق کدکس بگیرند سولفات کنین متداولی ۱۰ سالیسیلات سود ۰/۱۳ اب مقطر ۱۲ اب را جوش اورده و سالیسیلات را در ان حل کرده و سولفات را بیفزایند و بگذارند سرد شده با کاغذ صاف نمایند و رسوب را که در روی صافی جمع شده با اب بشویند تا اب غساله بواسطه کلورور اب یوم رسوب ندهد و بگذارند محصول رسوب در روی صافی بماند تا اب ان چکیده شود و در هوای ازاد خشک کنند و حفظ نمایند و با انکه خود کنین انتی سپتیک است بعضی این ملح را مخصوص بدفع میکروبهای نوبه میدانند و طریقه استعمالات تراپوتیکی ان مانند سولفات کنین است و در اشخاص مفصلی بر سایر املاح ازا ترجیح میدهند

تنات کنین مطابق کدکس بگیرند میدرات کنین مقدار منظور اسید تنیک ۰/۵۰ ادی

متداولی

ید و یدیدرات کنین

تنن متداولی مکن مقدار کافی کنین را در آب مخلوط کرده جوش آورند و در حین جوش بقدر کافی اسید استیک
اضافه نمایند تا حل شود و علاوه محلول قدری اسید باشد و بگذارند سرد گردد و کم کم محلول مصفی و سرد تنن را بتدریج وارد نمایند
رسوبی که حاصل میشود دوباره حل گردد و بعد مایع را بواسطه بی کربونات سود خنثی نمایند و در این صورت
تنات کنین راسب میشود و این رسوب را در روی کاغذ صافی جمع کند و بخشکانند و نرم بکوبند و با آب مقطر
مسحوق را شسته مجدداً خشک نمایند و مقدار شربت این ملح از ۱ تا ۴ گرم است و بواسطه طعم در دفع نوائب اطفال
استعمال میگردد و موافق قول **ونبولد** در ۱۰۰ جزء دارای ۲۰ جزء کنین میباشد و در دفع کولرین بعضی
اسهالهای مزمن و البومینوری و عرقهای لیلی مسلولین مستعمل و مفید است

حب دافع کولرین معمول بورگونی بگیرند تنات کنین ۱ گرم مسحوق تریاک ۵ سانتی گرم
اسانس انیسون ۲ قطره با مقدار کافی شربت ساده ده حب سازند ابتدا ۱۰۰ گرم شراب سنت رفائیل را ده قسمت کرده
هر نیم ساعت یک قسمت را بنوشند و بعد در مدت یک ساعت و نیم ده حب مذکور را بدفعات میل نمایند

والریانات کنین مطابق کدکس بگیرند کنین ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۰ اسید والریانیک بی محلول
مقدار کافی کنین را در الکل حل کنند و قدری بیش از اندازه اسید والریانیک بر محلول فزایند و دو مقابل حجم
محصول آب مقطر اضافه نمایند و تبخیر کرده در گرم خانه ۵۰ درجه بگذارند تا متبلور گردد و این ملح از عوامل ضد تب
و ضد تشنج و ضد نورالژی است و مقدار شربتش از ۳ دسی گرم تا ۱ گرم بطور حب و با پوسیون و نیز بهمین
مقدار احتقاناً استعمال میشود

حب والریانات کنین بگیرند والریانات کنین ۲ گرم عصاره ع ع مقدار کافی ۲۰ حب سازند
در دفع نوائب از ۲ تا ۵ حب و در دفع نورونهای تناوبی از ۲ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند

پوسیون والریانات معمول فلیگان بگیرند والریانات کنین از ۳ تا ۶ دسی گرم مطبوخ
کاسکاریل ۱۲۵ گرم مخلوط کنند در اشخاص ضعیف البنیه مبتلی به هیستری و نورونهای تناوبی و یا غیر تناوبی از
۱ تا ۴ قاشق آش خوری در عرض روز استعمال نمایند

حقنه والریانات کنین بگیرند والریانات کنین ۵ دسی گرم آب ۲۵۰ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

فروسیانیدرات (هیدروفروسیانات) کنین در ساختن این ملح بگیرند ۲ جزء
سولفات کنین و یک جزء فروسیانور پتاسیوم و در مقدار کمی آب مقطر بجوشانند و پس از چند جوش برداشته
بگذارند سرد شود ماده سقزی شکلی حاصل میشود که عبارت است از فروسیانات کنین و این ماده را گرفته بخشکانند
داب ماده را تغلیظ نموده تا مقدار مجددی فروسیانات بدست آید و جهت متبلور کردن این ملح ماده مذکور را گرفته
در الکل حل نمایند و بگذارند بخودی خود متبلور شود فروسیانات متبلور و ماده سقزی شکلی حاصل میگردد
و ماده سقزی شکل را مجدداً در الکل جوش حل کرده بگذارند متبلور شود و مکرراً همین عمل را در ماده که متبلور نشده
است بنمایند تا تمامش متبلور گردد و این ملح از ۵ تا ۲۰ سانتی گرم میتوان بجای سولفات کنین استعمال نمود ولی
چون مطمئن الاثر نیست استعمالش در این ایام متروک است

ید و یدرات کنین جهت ساختن این ملح در محلول اسید کنین محلول ید و داخل میریزند که فی
الجمله دارای ید زیادتی باشد رسوبی حاصل میشود برنگ شاهبلوط و آنرا در الکل جوش حل کرده و صاف نموده

میگذارند سرد شود یدوید رات کنین راسب میگردد و عبارت از جسمی است بشکل فلسهای سبز رنگ و دارای اشعه درخشان و غیر محلول در آب و محلول در الکل و مقدار شربت این ملح که دارای خواص کنین و ید هردو میباشد از ۰٫۲ تا ۰٫۶ سانتی گرم است و در عرض روز و در دفع نوائب مبهم استعمال میگردد

حب یدوید رات کنین معمول بوشاردا بگیرند یدوید رات کنین ۱ گرم گل قند مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در روزی سه حب هر نیم ساعت فاصله یک حب بیاشامند

پوماد یدوید رات کنین معمول ریغینی بگیرند یدوید رات کنین ۱ گرم چربی مالن ۲۰ گرم روغن بادام شیرین ۶ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در دفع تپ طحال بروی شکم نطول نمایند

یدور واهن و کنین این ملح مضاعف را باین طریق میسازند در محلول اسید و غلیظ کنین محلول یدور آهن را داخل مینمایند رسوبی حاصل میشود بشکل پولکهای قشنگ که رنگ آنها فی الجمله شبیه برنگ عنبر است و این ملح باشکال بطوء و خلوص بدست می‌آید و بمقدار ۰٫۱ تا ۰٫۵ سانتی گرم در دفع کلوروز و نوائب مبهم و خنازیر استعمال میگردد

حب یدور واهن و کنین معمول بوشاردا بگیرند پروتو یدور آهن ۵ گرم سولفات کنین عسل مکه ۱ گرم با مقدار کافی مسحوق اصل السوس ۵۰ حب سازند و در دفع کلوروز از ۲ تا ۶ حب در عرض روز بنوشند و متدرجا مقدار حبوب را زیاد نمایند و در دفع نوائب از ۱۲ تا ۱۸ حب سه دفعه در مدت یک ساعت بیاشامند

ید یدرات کنین این ملح که بشکل صمغ میباشد در دفع نوائب خیلی کم اثرتر از سولفات کنین است و لهذا چندان معمول نیست

سولفو وینات کنین در ساختن این ملح چند قاعده معمول است و یکی از دواسازان پاریس این طریق میسازد بگیرند سولفو وینات باریت ۲/۱۳ گرم آب مقطر ۵ گرم حل کنند و در این محلول ۳٫۰۶ گرم سولفات کنین داخل نمایند و امتحان کنند که محصول نه دارای سولفو وینات زیادتی و نه سولفات زیادتی باشد و بعد بجوشانند و با کاغذ صاف کرده و مصفی را در حمام ماریه تبخیر کنند و بعد در زیر سرپوشی با کلورور و کلسیوم خشک نمایند و یک جزء سولفو وینات در صورتیکه خشک باشد در ۱۰ جزء آب حل میگردد ولی اگر این ملح را با محلول الکلی سولفات کنین و محلول الکلی سولفو وینات سود بسازند بهتر است و در این صورت خیلی سفید میباشد و بخوبی متبلور میگردد و این ملح در ۱۰۰ اجزء دارای ۷۰ جزء کنین است و چون بشدت جاذب الرطوبه است باید از مجاورت هوا محفوظ ماند و در زرق تحت جلدی محلول ۱ در ۱۰ آنرا استعمال میکنند

فوسفات خشای کنین در ساختن این ملح بلاواسطه کنین را با اسید فوسفریک اشباع مینمایند

انتیمونات کنین این ملح جامع خواص مستفرغه انتیمون و خواص ضد تناوب کنین است و مقدار شربتش از ۰٫۱ تا ۰٫۲۵ سانتی گرم که در ۲۴ ساعت سه یا چهار دفعه این مقدار را مکرراً استعمال کند

ارسنیات کنین در ساختن این ملح بلاواسطه کنین را با اسید ارسنیک اشباع میکنند ملحی حاصل میشود سفید و سبک و محلول در آب و الکل ضعیف و غیر محلول در اثر و الکل قوی و ۲ دسی گرم از او در ۱۰۰ گرم آب مقطر حل کرده استعمال مینمایند ولی چندان معمول نیست

ارسنیت کنین بگیرند سولفات کنین ۱۰ اجزء در آب ترشی حل کنند و [illegible]

بشوند

سولفات سنکونین

نشوند و در ۱۰۰۰ جزء الکل ۸۵ درجه حل نمایند و ۲ یا ۱۱ جزء مسحوق بسیار نرم اسید ارسنیو افزایند و بگذارند تا بعد از مدت چندی بماند تا ارسنیت کینین بشکل سوزنهای باریک متبلور گردد

استات کینین بگیرند کینین خالص مقدار منظور در آب مقطر مخلوط نمایند و کم کم اسید استیک افزایند تا بحالت اشباع و صاف کرده بگذارند تا استات کینین بشکل سوزنهای قشنگ ابریشمی و صدفی که بطور دسته بهم مجتمع شده اند متبلور شود

اورات کینین اسید اوریک چون بی ترکیب است ممکن است با کینین هم تولید اورات خنثی هم تولید اورات اسید نماید و هر دو ملح را میتوان بلاواسطه ساخت و نوعا مقدار شربت اورات که جسم متبلوری است از ۹۰ تا ۱۲۰ سانتی گرم است در عرض ۲۴ ساعت

اتر کینیک این اتر را بمقدار ۲۰ تا ۳۰ گرم بروی کوپرهن بتجربه استعمال مینمایند و از الکل تقطیر الکل با کینات آهک و اسید سولفوریک بدست می‌آورند و جسمی است مایع بقوام شربت غلیظ و بی رنگ و بی طعم دارای بوئی است مطبوع و محلول در آب و الکل و باشکال محلول در اتر میباشد

کینات کینین این ملح را بلاواسطه میسازند و یا از تجزیه مضاعف سولفات کینین و کینات آهک بدست می‌آورند ملحی حاصل میشود بشدت محلول در آب و مانند کلم گل متبلر میگردد و بسیار تلخ است و در طب بندرت استعمال میشود

سنکونین این ملح را موافق قاعده که در ساختن سولفات کینین و حصول کینین آهکی بیان کردیم میسازند و فقط در اینجا بجای کنکینا کالیزایا کنکینای خاکستری هوانوکو که دارای سنکونین زیادی است بکار میبرند و رسوب سنکونین و آهک را چندین دفعه در الکل ۹۰ درجه حل میکنند و محصولات مایع را در حین جوش صاف مینمایند و بعد میگذارند سرد شود تا قدری از سنکونین متبلر گردد و آب ماده را تقطیر میکنند تا ثلث در بعضش باقی ماند و میگذارند سرد شود و مجددا مقداری سنکونین متبلر خواهد شد و بالاخره آب ماده که از این عمل حاصل میشود چون تبخیر نمایند محصولی میدهد مخلوط از کینین و سنکونین و جهه جدا کردن آنها این محصول را با در الکل ۸۰ درجه و یا در اتر مخلوط میکنند کینین حل میشود و سنکونین غیر محلول میماند

سنکونین نیز در آبهای ماده که از ساختن سولفات کینین حاصل میشوند بمقدار زیاد یا کم موجود است بهر جهة برای خالص نمودن سنکونین تبلرهای مذکور را در الکل جوش حل کنند و محلول را با زغال حیوانی بی رنگ نمایند و در حین جوش صاف کنند و بگذارند متبلر شود

سنکونین بشکل منشورهای چهار سطحی یا سوزنهای بسیار نازک و بی رنگ و درخشنده متبلر میگردد دارای طعم تلخ مخصوصی است و بواسطه قلت خاصیت انحلالش این طعم مدتی لازم دارد تا ظاهر شود زیرا که ۱ جزء آن در ۲۵۰۰ جزء آب جوش حل میگردد و نیز در الکل بقدر کینین محلول نیست

سولفات سنکونین بگیرند سنکونین خالص ۱۰۰ گرم اسید سولفوریک با بار (ایده ۱۰) مقدار کافی سنکونین را در آب مقطر جوش مخلوط کنند و بقدری اسید سولفوریک افزایند تا در محصول بواسطه کاغذ تورنسول فی الجمله تعامل اسیدی ظاهر شود و محلول را در گرم خان مطبوع بطور تبخیر نمایند سولفات سنکونین بشکل منشورهای لوزی شکل کوتاه و سطبر و شفاف متبلر میگردد و سایر املاح سنکونین

نیز بهمین طریق میسازند

سولفات سنکونین در دفع تب ضعیف الاثرتر از سولفات کنین است و در دفع نوائب شدیدتر ظاهر میگردد و مانند کنین موجب وزوز طنین گوش نمیشود و چون چهار مقابل زیادتر از سولفات کنین استعمال شود موجب ظهور آثار ترابوتیکی میگردد مشابه آثار کنین و بیشتر اوقات سولفات سنکونین را در تقلب سولفات کنین بکار میبرند و در طب چندان محل استعمالی ندارد

سولفات سنکونیدین این ملح کمی اندک تر از سولفات کنین است نا شدن در دفع تب قوی الاثر است و در دفع نوائب ساده تب نیز میگردد و موجب وزوز و طنین و اختلال ابصار و ثقل سر نمیگردد و در سه گرم از او چون هفت ساعت قبل از موعد نوبه استعمال نمایند مانع از عروض حرض میشود و صورد و اثرش مانند سولفات کنین است

برومیدرات سنکونیدین متداولی مطابق کدکس بگیرند سولفات سنکونیدین بی یک ۱۰ برومور متبلر باریوم ۶ آب مقطر ۱۰ سولفات را در ۶ جزء آب مخلوط کرده جوش آورند و برومور را در ۶ جزء دیگر آب حل کرده گرم بر آن افزایند و بعد مکدر نمایند و بواسطه محلول نیم گرم سولفات سنکونیدین بی یک محصول را امتحان کنند اگر رسوب داد بقدر کفایت از این محلول بر آن افزایند که دیگر رسوبی حاصل نکند و سپس محصول را صاف نمایند و سولفات باریت را با آب جوش بشویند و آب غساله را با مصفای مذکور مخلوط کرده در حمام ماریه تبخیر نمایند و بعد صاف کرده بگذارند متبلر شود و این ملح را بدل سولفات کنین استعمال مینمایند

برومیدرات سنکونیدین خنثی ایضا مطابق کدکس بگیرند سولفات سنکونیدین بی یک ۱۰ اسید سولفوریک فابدار ۱۳٫۵ برومور متبلر باریوم ۸ آب مقطر ۶۰ سولفات را در ۲۰ جزء آب مخلوط کند و اسید سولفوریک را بیفزایند و بجوشانند و برومور را در ۲۰ جزء دیگر آب حل کرده گرم بر آن افزایند و بگذارند چند لحظه بماند و چنانچه ذکر کردیم با محلول نیم گرم سولفات سنکونیدین محصول را امتحان نمایند اگر لازم باشد از این محلول بر آن بیفزایند و بعد صاف کرده و سولفات باریت را با آب جوش شسته و آب غساله و مصفای مذکور را مخلوط نموده در حمام ماریه تبخیر کنند تا ۲۰ جزء باقی ماند و بعد بگذارند متبلر گردد و این ملح را نیز بدل سولفات کنین استعمال میکنند

زرق تحت جلدی برومیدرات سنکونیدین معمول کوبلر بگیرند برومیدرات سنکونیدین ۱ آب مقطر ۲ حل کنند و هر یک سانتی متر مکعب این محلول دارای ۳۳ سانتی گرم ماده عامل است و چون یک گرم این محلول را یک تا دو دفعه در تحت جلد مریض زرق نمایند موافق عقیده مصنف مذکور همان اثری که از شرب ۱ تا ۲ گرم سولفات کنین بروز میکند ظاهر خواهد شد

کینولئین الکلوئیدی است مایع و حاصل میشود از تقطیر تجزیه ای کنین و با سنکونین نیز میتوان او را از قطران زغال سنگ استخراج نمود در آب سرد چندان محلول نیست و قابل اختلاط با الکل و الدهید و استون و سولفور کربون دادهان فرار داد هان دسم میباشد و این جسم هنوز در مداوای ترابوتیک استعمالی ندارد

در بیان هیدروتراپی (تداوی با آب)

تداوی با آب یکی از مبادی حفظ صحت است و در امراض عصبانی و برخی اختلالات اعمال بدنی که تعیین سبب و حقیقتشان غیر ممکن است گاه بسیار نافع بلکه دوای مخصوص آنها میباشد زیرا که چون انقضاج جلد بواسطه بعضی علل متناقص شود و بالملازمه قوای جسمانی ضعیف گردد این تداوی بواسطه تحریکی که در اعصاب تحریک مینماید انقضاج جلد را بحالت طبیعی رجعت داده و قوای ضعیف شده قوت میگیرند و نوعاً عمل این تداوی مانند عمل بسیاری از دوهای علمی است حیواتی و یا طبی و یکی از دانشمندان علم تداوی بالماء مسمی به **امیل دووال** می نویسد اما چه فایده که عمل هیدروتراپی چیست همین قدر بس که موثر است

این تداوی را چون بعضی از متطببین استعمال میکنند او در حیز اعتبار علمی ساقط شده است مثل آنکه مدتی یکی از دهقانان سیلزی **پریسنیتس** نام مردم را با استعمال آن موعظه مینمود و نیز کشیشی از کشیشان باویر مسمی با **کنایپ** بخیال نجات عالم انسانیت میگوید مطابق دستور العمل من باید بواسطه استعمال هیدروتراپی تصفیه خون نمود و اخلاط کثیفه را از آن خارج کرد و یقین است که این شخص نیز مانند دهقان همکار خود قصدی جز احکام نقدینه ندارد و چنین مینویسد کسانی که مایل بر تداوی هیدروتراپی هستند باید در علف زارهای مرطوب پا برهنه حرکت نمایند و از مکان مرتفعی روی ساقهای پای آنها آب سرد بریزند و پس از آب زدن بدن را خشک نکنند و دائم لباس کتان در بر داشته باشند و ازو و شرکاء آلت عمده و علمی این تداوی است هیچ سخنی نگفته و با وجود آنکه کشیش مذکور بیانات عامیانه و اعمال اش ناقص است بسیاری از مردم را معالجه مینماید و نتایج بی شمار از معالجات خویش میبرد چه تداوی او در کسانی موثر است که به بعضی امراض عصبانی مانند هیستری و نوراستنی و غیره مبتلی باشند و بعلاوه دیگر به آن امراضی که قوت خیال در معالجه آنها مداخله تامه دارد چنانکه امروز بواسطه تلقینات معجزه امیز اطباء آنها دواهای نظر کرده بسیاری از این قبیل امراض بر طرف میشوند و سبب کثرت ارباب رجوع کشیش مذکور دوا همه روزه آنان این است که اشخاص مبتلی به امراض عصبانی هر یک دارای مانیای مخصوص جداگانه میباشند مثلا جمعی از آنان مانیای تریاک دارند و برخی مانیای **کنایپ**

بهر جهة سبب تعمیم هیدروتراپی را اکثر امراض کرثت صور و اشکال طریقه استعمال آن دست کم نهایت تعریف اینست مثلا ادوات استعمال و طول مدت و درجه حرارت و درجه فشار آن بنا بر نسبت امراض تغییر میکند و لازم است آنکه طبیب عالم مجرب مرض را تشخیص داده و مطابق حالات مریض درجه حرارت و فشار و آلات استعمال آب را معین کند از هر کرا علتی در عصب پدید آید بدون تحقیق ماهیت و حقیقت آن علت به دستور العمل کشیش رفتار نماید زیرا بوحه تجارب صحیحه ثابت و مبرهن شده است اگر در هیدروتراپی مطابق قواعد علمی عمل نشود اتفاق افتد که نتایجش خیلی مشئوم باشند و یکی از دانشمندان میگوید هرگاه کسی بخواهد هر امراض را با اغماض این تداوی مداوا نماید باید معتقد باشد که علم طب در آب فرو رفته است

تروسو در عمل هیدروتراپی تقسیمات پنجگانه ذکر میکند که دا ثر ترا پوتیکی این عمل در امراض حالت د...
و این تقسیمات که بقول کلی آثار تراپوتیکی را بیان میکند عبارت است از طریقه حفظ صحتی و یا تقدم به حفظی و ا...

در نود و یکم

ضد ورمی و طریقه ضد تشنجی و طریقه مغیره بالاخره طریقه معین سه طریقه اول شامل بسیاری از آثار این عمل میشوند که یک وقتی مسلم بودند در این ایام اکثری از اطبا آنها را انکار میکنند و طریقه چهارم عبارت است از طریقه **پریسنیتس** و طریقه پنجم را در امراضی باید استعمال کرد که مداوای اصلی آنها غیر ممکن ولی بواسطه تداوی با آب یک یا چندین عارضه آنها تخفیف یافته و برطرف میگردد

۱ طریقه حفظ صحتی یا تقدم بحفظ‌الصحه تداوی با آب سرد اعم از آنکه شرباً بمقدار زیاد استعمال شود و یا موافق قواعد هیدروتراپی جدید بسطح بدن منطبق گردد دارای همان آثار قواعد مختلف حفظ صحت خواهد بود و بهمین جهت تقدم بر حفظ‌الصحه از امراض استعمال میگردد مثل آنکه در فاصله حمله‌های تبهای نوبه اگر استعمال شود مانع از عروض حمله میگردد و هم چنین در اشخاصی که گمان میرود به برونشیت مقاومتی مبتلی باشند و نیز اشخاصی که طبیعتشان مایل بر عروض خنازیر و یا سل و غیره بود بواسطه هیدروتراپی از عروض امراض مذکوره معاف میگردند

۲ طریقه ضد ورمی **کوری** نام اول کسی است که این اثر را در تداوی با آب بیان کرده و در این طریقه استعمال آب سرد موجب حصول تسکینی میشود منتج از انقباض حرارت و علاوه چون بسرعت آب سرد را بر روی بدن منطبق نمایند در سلسله عصبانی اثری میکند که مورث تسکین کامل اختلالات حمائی و ورمی میگردد و نیز هرگاه آب زیاد یا کم فاتر را با قوت بر روی سطح بدن مالش دهند موجب حصول عرقهای وافر میشود

بهر جهت تداوی با آب را موافق قواعد چندی که بعد از این ذکر خواهیم کرد در دفع اقسام کثیر سبوب و اقسام نزف‌الدم و حمیات اصلی اعم از خفیف و شدید و حمیات ثوری و اختلالات دوماتیسمی حاد و هم اورام حاد اعم از خارجی و داخلی با فواید زیاد استعمال میکنند و نیز در دفع اقسام اورام دماغ و مسکنه و ختان الوجیه [illegible] معمول و سودمند است و آنچه استعمال میشود نوعاً باید سرد باشد و اگرچه گاه آب فاتر را نیز معمول میدارند و عموماً در این عمل پارچه‌های مبلول در آب مانند قطیفه و ابکار میبرند و گاه بطور دوش یا در تماس استعمال میشود و در این بین باید آب سرد بمقدار زیاد نوشید و همینکه از اثر این تسکین قوتی ثابت انقباض حرکات حمائی شروع کرد و در جلد آثار بلت ظاهر شد باید عمل تعریق را بواسطه قواعد مخصوص تسهیل نمود و چنین میگویند این تعریق مصنوعی در امراض حاد حاصل نمیشود مگر وقتی که سودمند شده دوم را از پیش بواسطه استعمال مسکنات دیگر کم کرده باشند

۳ طریقه ضد تشنجی تداوی با آب سرد را در عده زیادی از امراض عصبانی استعمال میکنند یعنی از عوارض عصبانی ساده تا به هیپوکوندری (مالیخولیای مراقی) و در سوانح هیستری شکل بسیار شدید که با سایر وسایط مقاومت نموده اند از استعمال هیدروتراپی فواید بی‌شمار حاصل کرده‌اند و باید دانست که تداوی با آب بطریقه ضد تشنج در دفع عوارض عصبانی در صورتی نافع واقع میشود که مانند مسکنات و مقویات اثر کند و اگر بطوری استعمال شود که مانند محرکات اثر نماید مضر خواهد بود و از این جهت است که در مداوای هذیان مانیاکی و صرع بعضی از حکما آنرا بیان کرده اند که جهت اثر تسکین و تقویت هر روز یا هر یک دفعه بکنند مثلاً باید مریض را در یک یا دو قطیفه مبلول بپیچند و آب سرد بمقدار زیاد بنوشانند و یا با پارچه مبلول بدن را مالش دهند و موافق اختلاف مواقع دوش آب سرد استعمال کنند یا مریض را در آب سرد فرو برند و یا دست و پاها را با آن بشویند و دست را با آب سرد تر کرده بدن مریض را مالش دهند و دوشهای قصیرالمدت استعمال کنند و متناوباً در هوای آزاد باید حرکت نماید و فایده این طریقه در بسیاری از اختلالات عصبانی محور دماغ و نخاعی و مخصوصاً نخاعی و در اقسام مغصوص اختلالات حرکتی و اختلالات حسی

[illegible]

طریقهٔ تداوی با آب

وقطرب وغیره واضح ومبرهن است وهم چنین در عوارض عصبانی بعضی آلات مانند رحم و پستان و بیضه مؤثر
میباشد

۴م طریقهٔ معتبر و با محلّل مخصوصاً عبارت است از طریقهٔ که پریسنیتس اختراع نموده ودر این طریقه قواعدی را
استعمال میکنند که درجهٔ قوت آنها مختلف است وکاملاً حالت بدنی را تغییر داده و عبارتند از اینکه جهت حصول عرق بدن را
با ازپارچه‌های کتانی خشک میپوشانند ویا از قطیفه‌های مرطوب محاط میسازند وبلا فاصله هم اثر بعد از این عمل
بادر آب نیم سرد فرو میبرند ویا بعضی از اجزائش را در آب فرو برده ومالش میدهند واز همین قبیل است دوشهای
سردی که قوت آنها مختلف بود واین‌های نصفه که زیاد یا کم سرد باشند و مدت مکث در آنها زیاد یا کم ممتد بود
ودلکهای قویتر که با دست مرطوب بر سطح بدن وارد میکنند واستعمال کومپرسهای محرک که زیاد یا کم وسیع باشند
ودر بینی که وسائط مذکور را استعمال مینمایند میباید آب سرد بمقدار زیاد بیاشامند وبواسطهٔ وسائط مذکور
حالت جوفی بدن کاملاً تغییر نموده وحالت تعاملی حاصل میگردد که بحران نامیده شده است وهر اختلالات مزمن را
بواسطهٔ این طریقه مداوا مینمایند ولی در هر یک از آنها چیزی باید داد که اختصاص بآن داشته و متناسب با وی بود
ودر این صورت سلسلهٔ عصبانی را تقویت که مریض بتواند در هوای زیاد ریاضت میدهند وتمام وسائط دوائی
را از مریض منع میکنند وامراضی که باین طریق معالجه مینمایند عبارتند از بعضی اختلالات مزمن دماغ و بسیاری
از امراض مزمن صدر و همهٔ امراض مزمن بطن ونقرس و روماتیسم مزمن واختلالات بواسیری وعوارض سفلیسیه
بدوی وثانوی وثالثی واختلالات مزمن جلد وقروح مزمن اطراف سافله وناسور مجرای بول وضیق آن [illegible]
وسایر اختلالات مزمن عظام واختلالات خنازیری واقسام تومورهای سفید وغیره واین ایام در گرافنبرگ
که از متعلقات آلمان است امراض مذکور را بطریقهٔ مذکوره مداوا مینمایند وگاهی هم اثرهای نیکو از این تداوی مشاهده
میگردد

تغییراتی که بواسطهٔ این مداوا بر اعمال آلی بدن وارد میاید عاملین هیدروتراپی آنها را باسم تحلیل موسوم نموده وچنین
میگویند که بواسطهٔ روح وتعامل شدید این تغییرات حاصل میشوند ونیز میگویند سبب حصول شفا خروج
هر ماده خارجی است که بحالت بدن مضر باشد واین تغییرات را اکر عبارتند از تعاملهای مختلف وباسم بحران نامیده
میشوند مانند قوت و زوری فرض کرده اند که طبیعت در دفع سبب مولّد المرض بکار میبرد و موافق اعتقاد آنان بواسطهٔ
همین عمل است که همهٔ مواد خارجه اعم از آنکه در احشاء بطنی موجود باشند ویا در مفاصل تحلیل رفته و مفقود میگردند
ونیز بهمین طریق بیان میکنند شفای امراضی را که متعلق بوده‌اند بر سلسلهٔ وریدی باب الکبد و اوردهٔ دوالی شده
معاء مستقیم

بهر جهة مدت این مداوا نوعاً طولانی است وصبر وحوصلهٔ مرضا اغلب اوقات تا بانجام آن کفایت نکرده و تحمل
نمی نمایند

۵ طریقهٔ معین در امراضی که امید شفای کامل در آنها نیست هر گاه تداوی با آب را بموقع استعمال کنند نتیجه‌اش
نیکو خواهد بود مانند امراض قلب و بعضی اختلالات ریوی مزمن و بعضی اقسام فالج و هم چنین در فالج نصفه
اسفل ونیز در فالج نصفه طولانی از این عمل فواید بسیار دیده اند چنانچه در گرافنبرگ اشخاصی را که مبتلی
به فالج نیمهٔ اسفل بدن شده و تقریباً لا علاج بودند پریسنیتس باین طریق معالجه نمود که با پارچهٔ مرطوب

در نوع دیگر

همه بدن را مدت چند دقیقه مالش داده و علاوه بواسطه دوش سرد جزء در ستون فقری در سایر بدن تحریک اعمال آلی را میکرد و بواسطه این مداوا صحت عمومی بدن را که مختل مانده بود رجعت داده و حرکات اطراف سافله اگرچه بحالت نقصان باقی مانده ولی مریض امید بهبودی حاصل میکرد و عموماً حالت هیجان شدید که اکثر اوقات در مبتلایان باین امراض دیده میشود بواسطه پیچیدن مریض در پارچه مرطوب برطرف میگردد و بواسطه همین طریقه است که هیدروتراپی در نقاهت امراض اثر مینماید چنانکه بسرعت شستن دست و پا با آب سرد و مالش بدن با پارچه های مرطوب در صورتیکه پس از این اعمال شخص ناقه را بریاضت وادارند موجب حصول قوت شده و سلامتی را برودی رجعت میدهد و نیز حرکات خیالی زیاد یا کم شدید و بعضی هیجانات عصبانی که غالباً در ناقهین مشاهده میگردند بواسطه پیچیدن شخص در پارچه مرطوب اغلب برطرف میشوند و این عمل گذشته از آنکه موروث ضعفی در ناقه نمیشود موجب تقویت قوای آن میگردد

در بیان اثر برودت اثر برودت را در جلد همه کس میدانند و نیز آثاری که از فرو رفتن در آب بروز میکند معین است و اگر چند قطره آب سرد بروی بدن ریخته شود احساس بسیار جراحی گشته و حالت اختناق ظاهر میشود و بتدریج اشتداد این احساس کم میگردد و بعکس هرگاه رسیدن آب سرد به بدن خیلی سریع بود مثل آنکه شخص خود را در آب سرد بیندازد حس برودت نخواهد کرد مگر در آخر عمل یعنی در وقتی که بدن در سطح آب صعود میکند زیرا بواسطه سرعت ملاقات بدن با آب زمانی جهه طبیعت نخواهد بود تا این احساس را تحصیل کند چنانچه در عمل تیغ حجامت مشاهده میگردد که از جهه سرعت حرکت با آنکه جلد بریده شده احساس الم نمیشود و اگر بر خلاف شخص کم کم در آب سرد فرو رود در هر درجه از تماس احساس اضطراب مینماید و بهمین طریق است چون مریض را در زیر آب پاش دوش قرار دهند و شروع بعمل نمایند بدواً اکثر طبیعت حرج رجه ابرامیکند و اضطرابی ندارد ولی بتدریج اضطراب شدت کرده و حالت خنق ظاهر میشود و اثر انعکاس روز بروز مینماید تا احساس برودت

از اثر برودت حرارت بدن نقصان یافته و نزول میکند و یکی از دانشمندان موسوم به **فلوری** بواسطه تجارب چند نتایج ذیل را بدست آورده

۱ چون یک جزء از بدن مثلاً دست را مدت نیم ساعت در آب سرد ۵ تا ۸ درجه فرو برند ممکن است حرارت جزء مزبور ۱۹ و حتی ۲۳ درجه تنزل نماید و همینکه این مایع مبرد بر منتهای درجه در جزء مزبور اثر نمود باز حرارت آن جزء ۵ درجه بر حرارت مایع مبرد فزونی خواهد داشت

۲ این کثرت تنزل حرارت جزئی هیچ اثری در حرارت عمومی بدن نمیکند و **ترسو** میگوید در این مسئله شبهه نیست اما بواسطه تجربه چند نیز ثابت شده اثری که مایع مبرد در یکی از اطراف در حالیکه مرتبط در آن مایع بوده مینماید همان اثر را در طرف مقابل در صورت عدم اتماس خواهد نمود

۳ چون تمام بدن را در مدت ۵ و ۲ دقیقه تا یک ساعت در آب سرد ۱۴ تا ۱۵ درجه حرارت مس کند و یا در همان مدت در همان درجه بطور دوش آب را بر بدن وارد نمایند ممکن است ۶ درجه حرارت تنزل کند

۴ تنزل حرارت عمومی همراهی مینماید با نقصان سرعت نبض که در یک دقیقه از ۶ تا ۸ قرعه بطئی میشود و در عمل تنفس تغیر محسوسی وارد نمیاورد

۵ حرارت هوای مجاور هرچه باشد در مدت چند دقیقه پس از اتماس عمومی مثلاً ۱ تا ۱۰ دقیقه حرارت چندم هم

در بعضی

طریقهٔ تداوی با آب

درجه یعنی از ۳۹ تا ۹ و دهم حرارت بدن تنزل میکند و این تنزل ثانوی نیز با نقصان ۱۲ تا ۲۰ قرعه سرعت نبض همراهی مینماید

۵ چون شخص در گرمخانه خشکی توقف کند و حرارت بدنش از ۳۹ تا ۴۰ درجه صعود نماید بواسطهٔ استعمال خارجی آب سرد چه بطور دوش و یا ارتماس بدوا این حرارت زائد و سرعت نبض بزودی کم شده و بدرجهٔ اصلی و طبیعی میرسند و بعد علائمی بروز میکند مغایر آنچه ذکر کردیم

۷ پس از ظهور علائم مذکوره حالت تعامل و حرکت در دوح بروز مینماید و سرعت موجبات میشود که حرارت و نبض بدرجهٔ اصلی و طبیعی برسند

۸ هر چه هوای مجاور گرمتر باشد و ریاضت عضلانی شدیدتر و برخورد آب با انساج قوی‌تر این تعامل سریع‌تر و قوی‌تر بروز خواهد کرد و نوعاً بروز تعامل پس از دوش سریع‌تر از ارتماس خواهد بود

۹ در استعمال آب بسیار سرد اگر چه مدتش کوتاه بعد تعامل زودتر بروز میکند تا استعمال آبیکه سردیش کمتر باشد اگر چه طولانی‌تر بود

۱۰ قوت تعامل موافق اختلاف اشخاص و اختلاف مواقع فزیولوژی و پاتولوژی که نوعاً مرتبط اند بحالت دوران دم و عمل عمومی اعصاب مختلف میباشد

بهر جهة شرب آب سرد در حرارت بدن فائدتی نیست چنانکه هر کس میداند استعمال آب یخ در هواهای گرم جهة تسکین و تعدیل حرارت چه قدر مؤثر است

اثر برودت در عمل تنفس نیز آشکار است و اضطرابی که در طبیعت از اثر دوش و ارتماس تند رنجی بروز میکند همین سبب است و چون در آب زن سرد شخص مدتی بی حرکت بماند حرکات تنفس بطئی و وسیع میگردند و برخلاف در دوش پس از ظهور اضطراب بدوی عمل تنفس غالباً سریع میشود

چنانچه بیان کردیم تنزل درجه حرارت همیشه همراهی میکند با نقصان سرعت نبض و در اولین اثری که دوش در بدن مینماید همیشه بدوا سرعت نبض خیلی کم میشود و بعد قدری سرعت حاصل نموده و بحالت ضعف باقی میماند و سرعتش کمتر از حالت طبیعی خواهد بود و اشامیدن آب سرد و خوردن یخ حالت نبض و حرارت بدن را تعدیل مینماید و بالاخره بواسطهٔ اثر برودت عمل دوران شعریه کم میشود و بهمین جهة باختگی جلد و تقبض انساج بروز میکند

چون برودت تقلص عضلانی را کم مینماید و این قلت تقلص مسلماً بواسطهٔ انتقاص حرارت میباشد پس لازم است که پس از دوش مریض را حکم بحرکت داده تا تولید حرارت قوت گرفته و عمل تعامل سهل گردد

اثر دوش و ارتماس بدوا در سلسلهٔ عصبانی ظاهر میشود و بهمین جهة است عروض حالت اضطراب و لرزش و ارتعاش و بعد مستقیماً حالت تعامل ظاهر شده و طبیعت آرام میگیرد ولی هرگاه اثر برودت طولانی گردد پس از آن چند لحظه تعاملی بروز میکند که مکفی نیست و مجدداً احساس برودت میشود و از البرودة ثانوی میگویند در این صورت باید عمل ارتماس و دوش را ترک کرده و بواسطهٔ وسائطی که ذکر خواهیم نمود حصول تعامل را سهل نمائیم

یکی دیگر از آثار حاصل از استعمال آب سرد بروز تقبض شدیدی است در آلات متنفسه و عضلات را متقلص کرده و بیضها را که تنفسیه ادبیه داخل میسازد و این اختلالات که در اولین وهله استعمال آب سرد خیلی بسرعت ظاهر میشوند

درس نود و یکم

نیز بسرعت تسکین مییابد بخصوص هرگاه که شروع در عمل هید روتراپی بطور ملایمت باشد

وقتی که استعمال آب سرد بانتیجه نباشد که لرزش ثانوی بروز کند طبیعت هم اعمال بدنی را که مختل شده بودند بحالت

اصلی رجعت میدهد و عمل تعامل بروز میکند چه بواسطه این عمل توقفی در اعمال مذکوره ظاهر شده و بحالت طبیعی

بر میگردند و این قوت موجب بروز حالتی میشود بعکس حالتی که در استعمال آب سرد موقتاً حاصل شده بود و در این

صورت نبض قوی شده و دوران عمومی سریع گشته و مخصوصاً دوران محیطی فوق العاده حاصل میکند

و درجه حرارت بدن علی الخصوص حرارت اجزاء محیط صعود نموده و عضلات قوت میگیرند و بالاخره در بروز حالت

تعامل هم علامتیکه موجب تحریک عضلات میگردند مشاهده میشود و علی هذا بروز حالت تعامل از لوازم است

و هر چه درجه اشتدادش بیشتر بود بهتر پس باید بواسطه وسائط دیگر در صورت تعویق آنرا تحصیل کنند والا تبدیل

نمایند قطیفه کافی را گرم کرده شخص را در آن بپیچند و بدن را مالش دهند و بعد امر بریاضت مخصوص راه رفتن نمایند

و لازم است که پس از روش شخص را در اطاقی برند که هوایش گرم بوده و در استحمام در آب دریا چون شخص پس از استحمام

لابد باید مسافتی طی کند تا بمنزل که جهه وی مقرر شده برسد و ناچار باد بر بدنش برخورد میکند و موجب حصول

برودت شدید میشود پس لازم است آب دریا را به چهل درجه حرارت تقریباً گرم کرده و همینکه شخص بمنزل رسید باشو

کند تا عمل تعامل بروز نماید و هم پاهایش از شن پاک گردد

بهر جهة اولین نتیجه که از استعمال هید روتراپی حاصل میگردد اینست که باد قوه شاهیه و سهولت اعمال هضم است و نتایج

ثانوی عبارتند از رغبت شخص بکار و حرکت و مقاومت با کسالت و خستگی که در ارتکاب مشاغل خسته نمیشود و

درجه حرارت خارجی را اعم از آنکه سرد باشد و یا گرم کمتر حس مینماید و در سلسله عصبانی تعادل بسیار مستحکمی

حاصل میشود باینکه حالت هیجان شخص را کم کرده و او را آرام نموده و شعور را زیاد میکند و در کارها دقیق میشود

و قوت بدنش زیاد میگردد و بسرعت مشاهده میشود که بر قوای اصلی افزوده و انساج را مستحکم نموده و بشره را نوش

رنگ و شفاف میکند و هم امورات متعلق بسلامتی را سد در جلوی مینماید

صور مختلفه هید روتراپی و طریقه استعمال آنها

بر طبیب لازم است که طریقه تداوی با آب و درجه حرارت و مدت آنرا معین نماید و به مریض دستور العمل دهد

ارتماس این عمل را باید در عوض آب تنی و یا در رودخانه و یا دریا بانیا باجرای نمود و نوعاً درجه حرارت آب حوض

را بین ۱۵ و تا ۱۸ درجه باید باشد و مدت ارتماس از ۶ ثانیه تا ۲ دقیقه و عموماً این قسم ارتماس مانند مقویات اثر

میکند و تعامل در این قسم پس از روش از سایر اقسام دیرتر ظاهر میگردد و مانند عوامل مسکن دفع سوء اخلاق

و قطره استعمال میگردد و بقول کلی در اشخاص مبتلی به هیستری و قطرب مستعمل و مفید است و مریض باید

بسرعت در آب داخل شده و یک دقیقه مکث کند و در مدت مکث خود را حرکت دهد

اثر مسکن ارتماس در آب بخصوص حاصل میشود هرگاه شخص در آبی استحمام نماید که درجه حرارتش از ۲۵ تا ۳۶ درجه

باشد و یکی از دانشمندان مسمی به **لوریس** از استحمام در آبهای ۲۵ تا ۳۲ درجه نتایج نیکو برده در صورتیکه

مدت استحمام دو و سه و گاه شش ساعت بوده و مانند مسکنات اثر کرده است و نیز همین مصنف بیان میکند

زنی را که مبتلی بود به سبات و بامراض و سائط مقصوده مرض او مقاومت نموده ولی بواسطه استحمامی که ۲۵ ساعت

مدتش بود شفا یافت

حرارت آبهای درود خانه که در آنها استحمام مینمایند باید ۱۸ تا ۲۳ درجه باشد ولی اگر ۱۲ درجه بود مطبوع تر خواهد بود و نوعاً بلا فاصله پس از اکل غذای غلیظ بطئ الهضم نباید در آب تماس نمود و قبل از عروض لرز ثانوی باید از آب خارج شد و مدت استحمام در آب دریا باید کوتاه بود یعنی زیاده از ۵ تا ۲۰ دقیقه نباشد

حمام نصفه را در آبی فراجری میکنند که ارتفاع ستون آب تقریباً ۲۰ سانتی مطر باشد و این استحمام را میتوان بجای استحمام المقعد بکار برد

از تماس در آب سرد تا بر ساقهای پا معمول پرسیتنس است و تا هنگام ظهور تعامل این عمل را باید امتداد داد

استحمام المقعد (فرو کردن نشیمنگاه در آب) که معمول عموم مردم است اکثر اوقات با دوشهای مهبلی و شرجی و مقعدی و قطنی وغیره استعمال میشود

مالش با پارچه مرطوب این قسم از هیدروترایی که میانه این و دوش است اغلب اوقات در ابتدای مداوا معمول اطبا میباشد و بواسطه این عمل حالت تعامل بخوبی واسانی ظاهر میگردد و استعمال کومپرسهای مرطوب و غسولات سرد و رش آب سرد وغیره را در ذیل سابقاً بیان کرده ایم و در اینجا فقط میگوئیم یکی از اقسام هیدروترایی است که مریض را برهنه در آب می نشانند و از ارتفاع چند سانتی مطر چندین طاس آب ۱۵ تا ۲۵ درجه بروی سرش میریزند

دوش این لفظ مشتق از **دوشیا** است که در لغت ایطالیائی بمعنی ماسوره بود و عبارت از عملی است که بواسطه آن آب را از ارتفاع معینی بقوت بروی بدن مریض وارد میکنند و بر دو قسم است دوش عمومی و دوش موضعی دوش عمومی دارای اقسام ذیل است دوش بارانی و دوش ستونی و دوش صفحه مرکزی و دوش شفره و دوش دائره و دوش فواره

دوش بارانی مانند محرکات قویه اثر مینمایند و شروع در این عمل بواسطه دوشهای موقتی میکنند که مدت آنها ۱۵ ثانیه بود و مدت عمل را هرگز زیادتر از دو دقیقه نباید قرار داد و نوعاً حرارت آب این دوش ۱۰ درجه باید باشد و این دوش و دوش فواره را اغلب اوقات باهم استعمال میکنند و ابتدا در پشت و بعد در سینه و شکم و بالاخره در اطراف بر او وارد مینمایند و در آخر عمل آب با تصادم شدیدی بروی قدمها وارد میکنند و دوش موضعی نوعاً محرک است و مانند مصرفات استعمال میشود و عموماً باید سرد باشد و با فشار زیاد و مدت کمی این ابکار میبرند

حرف ک

دربوقونیمی — گاوزبان و الحشیشة السعال

گاوزبان ع **لسان الثور** ت **بوراش** ل **بوراگو اوفیسینالیس** نباتی است از طایفه **بوراژینه** یعنی این طایفه را باین نبات نسبت داده اند و سنوی و بومی و خزعب و ساقش گرد استوانه و سطبر و کجی و لبنی و برگهایش بیضی و بزرگ و با اعوجاج و دارای پرزهای خشنی شبیه بخار و گلهایش نوعاً آبی آسمانی و گاه وردی و گاه سفید و در نوک شاخه ها مانند خوشه واقع میباشند

گاوزبان از جهة آنکه دارای ازتات پتاس است مانند ادویه معرق و مدر اثر میکنند و از عوامل ملین و لعابی محسوب

میشود و در طب برگ و گل او را مانند عوامل صدری و مصفی و معرق و مدر بطور تیزن و غیره بسیار استعمال مینمایند و نیز عرقان مستعمل است و این عرق را مانند عرق گاوزبان و عصاره اش را مانند عصاره دیژیتال باید ساخت

عصیر گاوزبان مطابق کدکس بگیرند برگ تازه گاوزبان مقدار منظور در هاون حرم کوفته و بلی خیس کردن برگ آب افزایند و با فشار از پارچه بگذرانند و با کاغذ صاف کنند و این عصیر را مانند ملینات استعمال مینمایند

تیزن برگ گاوزبان ایضاً مطابق کدکس بگیرند برگ خشک گاوزبان ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و جهة تلیین و تعریق مدر بکار برده میشوند و خاصیت تعریق این تیزن زیادتر از آب داغ نیست

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برگ خشک گاوزبان ۵ گرم اصل السوس ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده بگذارند سرد شود و بعد صاف نمایند و میتوان بعوض اصل السوس ۵۰ گرم شربت ساده استعمال نمود و این تیزن را نیز مانند ملینات و معرقات استعمال میکنند و تیزن گل گاوزبان را مانند تیزن برگ آن باید ساخت و دارای همان خاصیت است

عرق گاوزبان مطابق کدکس بگیرند ساقه تازه گاوزبان ۱ آب صاف ۲ ساقه را بکوبند و با آب در اسباب تقطیر داخل نموده با آتش ملایم تقطیر و یک جزء عرق اخذ نمایند

حشیشة السعال (فنجیون) فنجربون توسیلاژ فارفارا

بکیون نباتی است از طایفه **سپیناتره** که در مواضع مرطوب میروید و گل آن که مرکب از گلهای زرد بسیار نازکی است در اول بهار قبل از نمو برگها ظاهر میشود و برگهای این نبات از جانب فوق سبز تیره و از جانب تحت سفید و پنبه شکل و بزرگ و مضرس میباشند و شکل آنها را تشبیه کرده اند به گودی کف پای الاغ و از این جهة است که این گیاه را **پای خر (رجل الحمار)** مینامند و چون در دفع سرفه استعمال میشود توسیلاژ (حشیشة السعال) نامیده شده و در طب ریشه و برگ و گل او را مانند ادویه صدری استعمال مینمایند

تیزن فنجیون مطابق کدکس بگیرند گل فنجیون ۵ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند ملینات و ادویه صدری بتدریج بنوشند

شربت فنجیون ایضاً مطابق کدکس بگیرند ریشه فنجیون ۱ آب مقطر ۵ قند سفید بمقدار کافی ریشه را مدت ۶ ساعت در آب دم کرده و با فشار صاف نمایند و بگذارند ته نشین شود و صاف روی آنرا بواسطه عمل انحراف بردارند و به نسبت مزبور قند را افزوده و بواسطه جوش قوام آورند و حفظ کنند و این شربت را مانند عوامل صدری استعمال مینمودند و چون قلیل الاثر است این ایام متروک شده

در نوع دویست و سیوم — گلیسرین و بعضی مواد فیما بین

و این در بعضی از عوامل هلین را که عبارت از گلیسرین و سرشیم باشند بیان میکنیم و پس از آنها از لین سرشیر را ذکر خواهیم نمود و شاخ گوزن و اکسیر دارای ژلاتین است ذکر مینمائیم

گلیسرین

گلیسرین

گلیسرین (این لفظ مشتق است از **گلوکوس** که در زبان یونانی بمعنی شیرین بود) عبارت از جسمی است
مایع و بی رنگ و قوامش شبیه به شربت ساده و در ساختن آن قواعد چند بکار میبرند و بیشتر در کارخانهای صابون
پزی از پیه‌های نباتی عمل می‌آید و یا از پیه‌های ماده کارخانجات اسید استریک اخذ میشود ولی همه اقسامش نوعاً غیر
خالص اند و در استعمالات طبی قواعد مخصوصی در خلوص آن معمول میدارند و عموماً گلیسرین طبی باید بی رنگ باشد
و چندان بوئی از آن محسوس نشود و مانند شربت غلیظ بود و طعمش شیرین باشد و در کاغذ تورنسول و شربت بنفشه
اثری نکند و چون قدری سولفیدرات سود بر آن افزایند و یا با پتاس کستیک بجوشانند رنگش تغییر نماید و در احتراق
چیزی از آن باقی نماند و چون جاذب الرطوبه است باید در صراحی از محکم بگیرند

گلیسرین چون دارای دسومت و ملاست زیادی است و بر تمام اجسام الی در این خاصیت تفوق دارد لهذا در زینت بخصوص امراض جلدیه
سرآمد همه این اجسام است و در بعضی زیادی از امراض جلدیه یابس و قشری فواید بسیاری از استعمالش حاصل میشود
و در فرجه‌های جلد بسهولت نفوذ کرده و آنرا نرم میکند و چون جاذب الرطوبه است موجب بلت جلد شده و خشکی
آنرا رفع کرده و آنرا سطبر مینماید و از این جهت در اشخاصی که نوعاً پوستشان خشن و دارای شقاق است تمریخ گلیسرین
سودمند میباشد و هم چنین در بعضی اخلالات سطحی جلد بخصوص لیکن و پرورنگو نطول آن فایده میکند و نیز
در برخی امراض گوش که سبب آنها تحریش جلد باشد یعنی این تحریش از خارج بدن بداخل گوش سرایت نموده باشد تمریخ
باگلیسرین بسیار مفید است و هم چنین در اخلالات حکه بسیار مبرم که در آلات تناسل و سجاف مقعد بروز
میکند از تمریخ گلیسرین فواید زیاد ذکر کرده اند بهر جهة چون گلیسرین دارای خاصیت مخصوصی است که التهاب
جلد را تسکین داده و آنرا خنک میکند لهذا در بعضی زیادی از اورام جلدیه هرگاه منطبق گردد موجب تسکین التهاب
آنها میشود چنانچه در حمره و در نقاطات موجع و ملتهب و در احتراق رفاده اش مورث تسکین وجع شده و حرارت
حاصل از التهاب را خاموش میکند در صورتیکه سطح ملتهب را از مجاورت هوا بپوشانند و نوعاً هرگاه جراحات را
باگلیسرین رفاده کنند فی الجمله تحریکی در آنها مینماید که موجب سهولت عمل سیکاتریس میشود و اگر پارچه‌های رفاده را
با آن چرب کنند سبب میشود که باطراف جراحات نچسبند و یکی از عوامل انتی سپتیک است و مر اسید فنیک را محلل
بسیار خوبی است و در داخل گلیسرین را در دفع ذوسنطاریا و نزف الدم بواسیری و پیروزو نفخ شکم و گلیکوزوری
و سل و حیات دائمه و تریکینوز استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۳۰ گرم است و کذلک لفظ **گلیسره** را
استعمال میکنند هرگاه که گلیسرین را مانند محلل ادویه عامل بکار برند

گلیسره نشاسته مطابق کدکس بگیرند نشاسته مسحوق ۱ گلیسرین ۱۵ اولی ۱۰ نشاسته را
باگلیسرین در کپسول چینی داخل کرده و حرارت دهند و بهم زنند تا محصول بشکل لوزانژ شود و این گلیسره را
حامل بسیاری از ادویه عامل قرار میدهند و بر پیه و طی ترجیح دارد

گلیسره تخم مرغ (گلیکونین) معمول ادسپیتال بگیرند زرده تخم مرغ ۱ گلیسرین ۱
مخلوط کنند و در رفاده همه اقسام احتراق و حمره و اخلالات جلدیه شقاق پستان مستعمل است

گلیسرین معطر معمول ژاکود بگیرند ۳۰ گرم رم ۲ گرم یاکیناک ۱ گرم اسانس نعناع یک قطره
مخلوط کنند و در سل غیر جهانی در وقتی که طبیعت دیگر تحمل روغن جگر ماهی را نکند این گلیسرین چون محلل آلات
هضم است در دو یا سه دفعه در عرض روز استعمال میشود

لیموناد گلیسرین معمول سمولا بگیرند گلیسرین خالص ۳۰۰ اسید سیتریک ۲ آب ۲۰۰ مخلوط کنند و هر یک ساعت فاصله ۳۰ گرم در حبات حاد بنوشند

شوکولای گلیسرین معمول کومیر بگیرند کاکاوی کاراکاسی ۳۰۰ گرم سکه کاکاو گلیسرین خالص مکد ۳۰۰ گرم مسحوق بسیار نرم استخوان ۶۰ گرم مطابق معمول شوکولا سازند و این شوکولا را مانند مواد مغذی و مقوی در گلیکوزوری مفید میدانند و نیز در مسلولین بسیار لاغر بجای روغن جگر مورد استعمال مینمایند

حقنه گلیسرین بگیرند گلیسرین ۱۰ تا ۲۰ گرم جوشانده سبوس ۱۵۰ گرم مخلوط کرده و در عرض روز دو دفعه حقنه نمایند

حقنه گلیسرین و سنا بگیرند سنا ۱۰ گرم در مقدار کافی آب جوش دم کرده و صاف نموده دو قاشق اش خوری گلیسرین مخلوط کرده حقنه نمایند و این حقنه که معمول **بوشاردا** است بخوبی عمل میکند

سریشم عربی ژلاتین (کول) لا **گلوتینوم کولا** (کلمه ژلاتین مشتق از ژلا است که در زبان یونانی بمعنی لرزانک است و یا از **ژلوشتق** میباشد که در لغت لاطینی نیز بمعنی لرزانک بود) عبارت از ماده است خنثی و ازاثر تمادی آب جوش در انساج حیوانی خصوصا عظام و غضاریف و اوتار و اوتار عریض تولید میگردد و در صورتیکه خالص بود بی رنگ و بی بو و بی طعم است و چون در آب جوش آنرا حل کنند و محلول را بگذارند سرد شود شبیه به لرزانک متر جرجی منعقد میشود و الکل و تنن و سایر مواد قابض و بعضی املاح فلزی محلولات ژلاتینی را منعقد کرده و یا فاسد میسازند و چون مدتی ژلاتین را حرارت دهند خاصیت لرزانکی از او طرف میگردد

در تجارت چندین قسم سریشم متداول است و این اقسام بواسطه اصل و بواسطه درجه خلوص و از جهة موقع استعمالشان با هم اختلاف دارند

۱ **ژلاتین خالص گرنیتین** (چون **گرنیت** نام این قسم ژلاتین را اختراع کرد باسم او موسوم گردید) بشکل ورقه های بسیار نازکی است درات و سفید و شفاف و با این ژلاتین لرزانک میسازند یک جزئش را که در ۱۰۰ جزء آب حل کنند قوام لرزانک حاصل میکند و آنرا از غضروف استخوانهای گوساله و پوست تازه سایر حیوانات جوان اخذ مینمایند و در ساختن کپسول و تصفیه شراب و پوشاندن حب بکار میرود در مملکت چین از اوتار و سایر اجزاء سفید گورخر یک قسم سریشمی میسازند موسوم به **هسوکول** یعنی سریشم اسب که اهالی این مملکت **هوکاک** مینامند و در خواص اختلافی با گرنیتین ندارد

نوعا بواسطه اسید کلوریدریک ژلاتین استخوان را بسهولت میتوان بدست آورد زیرا که این اسید املاح آهکی استخوان را حل کرده و ژلاتین را آزاد مینماید

۲ **سریشم عربی الجلود کول د وفلاندر (کولیت)** از قشر پوست حیوانات را در آب میجوشانند و این سریشم را حاصل میکند و بشکل ورقه های نازک زرد رنگی است که قدری کدر اند و با این سریشم خامهای ملین میسازند

ملت قسم از این سریشم است که سریشم قوی و سریشم **ژلوه** و سریشم پادیریتی نامیده میشود و بشکل ورقه های کیت زرد

سیاه و سطبر و این سریشم را در صنایع استعمال میکنند و سریشم مایع را با آن میسازند

۳ سریشم ماهی ع **غری السمك** ت **ایکتیوکول** (لفظ **ایکتیوکول** مرکب از دو کلمه یونانی است یکی **ایکتوس** یعنی ماهی و دیگری **کولا** یعنی سریشم) این سریشم عبارتست از وزیکولهای هوائی و خشك شده اقسام مختلف ماهیهای غضروفی از قبیل اسکال دره ولی نوع اعلای آن از استورژون کبیر و استورژون صغیر و استورژون متعارف بدست میآورند و این ماهی که درازیش از ۳ تا ۹ متر است در رودخانهٔ ولگا و سایر رودخانه های بزرگ دریای خزر و دریای سیاه فراوان میباشد (صاحب مخزن الادویه استورژون را خزر البحر نامیده) و سریشم ماهی اعلا آنست که سفید و نیم شفاف باشد و دارای سطوح صاف و تشعشع مروارید بی بو و تقریباً همه آن محلول باشد

خاویار عبارتست از بیضه و لیتانس (حصی السمك) استورژون و عموماً یك ثلث وزن این ماهی خاویار است و گاه وزن خاویار هر ماهی به چند صد لیور میرسد و روسها و ترکهای عثمانی خاویار را بجای کره و روغن زیتون استعمال میکنند و اغلب برای نانان میباشد و در صورتیکه در ساختنش دقت کرده باشند چندان بدمزه نیست

در تجارت سه قسم سریشم ماهی متداول است یك قسم بشکل بندهای کوچك و دیگری بشکل بندهای بزرگ و سیوّمی بطور ورقه و در طبابت ایام فقط قسم سیوم را استعمال میکنند

سریشم ماهی که از روسیه میآورند گرانتر و بهتر از سایر اقسام است و پس از آن سریشمی است که از هندوستان میآورند و معمول انگلیسها است و از ابزار چندین قسم ماهی از جنس پولینوموس که در دریاهای منطقه حاره و رودخانهٔ گنگ موجودند حاصل میکنند و در طب سریشم بخصوص سریشم ماهی را بصورت محلول (۵ تا ۱۰ در ۱۰۰۰) در دفع ورم امعا الحقان میفرمایند و در تحریش مثانه زرق میکنند و در ساختن لوازمها سریشم ماهی را بر گرفتین ترجیح میدهند و تافته انگلیسی را نیز با آن میسازند

کپسول سریشمی مطابق کدکس بگیرند گرفتین ۴۲ گلیسرین ۱۵ و قند ۱۵ آب مقطر ۲۸ اجزاء را مخلوط کرده و در حمام ماریه حل کنند و زیتونهای آهنی که حجم آنها مساوی ظرفیت کپسول خواهد بود چرب کنند و در این محلول فرو برند و با عانت دسته که دارند بروی صفحه مثقب آنها را ثابت نمایند و پس از لحظه حرکت دورانی بر آن صفحه وارد کنند تا محلول سریشمی بروی زیتونها ثابت مانده و سرد گردد و بعد صفحه را در گرم خانه ۴۰ درجه برند تا محلولیکه بروی زیتونها قرار گرفته است بخوبی بخشکد و بعد تك تك کپسولها را باعانت انگشتها از روی زیتونها بکنند و دهانه آنها را با مقراض صاف نمایند

جهة پر کردن کپسول هر یك از آنها را بروی صفحه که مثقب است بنحوی قرار دهند که دهانه اش بالا بود و دوای مایع و یا ذوب شده را در شیشه لوله دار یکی دادی که دهانه لوله اش خیلی باریك باشد داخل کرده و با عانت آن در کپسولها بریزند و جهة سد کردن دهانه کپسول قلم مو را در محلول سریشمی که نیم گرم بود فرو برده و یك قطره بروی آن بچکانند اگر و پس از چند لحظه که این قطره انجمادی حاصل کرد ربع فوقانی کپسول را در محلول مذکور فرو برند تا انسداد آن ثقبه مستحکم گردد و بعد کپسولها را در گرم خانه ۴۰ درجه گذارند تا بخوبی خشك شده و صلابتی که لازم است حاصل نمایند

سریشم مایع معمول دوروولت بگیرند سریشم ژلوه آب صاف مکرر ۵۰ در حمام ماریه

ـکند و یک جزء اسید ازوتیک ۳۳ را در درجهٔ ۲ محلول کم کم بیفزایند و بگذارند سرد شود

نسخه دیگر معمول بالاند بگیرند اسید استیک تجارتی ۵ سرشیم ژلوه ۲ سرشیم را نیم کوب کرده

انت حرارت ملایمی در اسید حل کند

ـضا معمول بوکنیر بگیرند سرشیم ژلوه سرکه مکید ۱ الکل ۹۰ درجه ۲ مسحوق زاج سفید

عانت حرارت ملایمی حل کند

فته انگلیسی (اسپارادراپ سرشیم ماهی) مطابق کدکس بگیرند سرشیم

ماهی ۱ آب صاف الکل ۶۰ درجه مکید ۹ سرشیم را خورد خورد کرده و مدت ۲۴ ساعت در آب بخیسانند و بعد

ل را افزوده و در حمام ماریه حل کنند و تافته حلبی را در کارگاه کشیده و محلول فوق را در صورتیکه نیم گرم باشد

ر روی آن بگسترانند و این تافته که از عوامل ملصقه میباشد در تنظیف جراحات سطحی بکار میرود و ابتدا با

اتر کرده و بعد بر روی جراحت بچسبانند

ـزانک الکلی سرشیم ماهی معمول برال بگیرند سرشیم ماهی ۹ و آب مقطر ۲۰ با عانت

ارت حل کنند و ۲۰ جزء الکل ۹۰ درجه افزایند و این محصول مدتی بدون فساد محفوظ میماند و با آن لرزانکهای

ـاتی میسازند باین طریق که محصول مذکور را با محصولات نباتی که لرزانکها مقصود است مخلوط کرده و قدری

بجوشانند تا الکلش بخار گردد

ـاخ گوزن رنده کرده شاخ این حیوان را که دارای تری فوسفات آهک است مانند عوامل ملین و ملطف

دافع اسهال استعمال میکنند و هم چنین تکلیس کرده از اولی فوسفات تری بزیک آهک را برای تکلیس ترجیح میدهند

ـخلی سفید سیدنام بگیرند مسحوق شاخ مکلس شده گوزن ۱۰ گرم مغز نان ۲۰ گرم صمغ عربی ۱۰ گرم

۶۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و در دفع اسهال تدریج بنوشند و **کدکس**

ای مکلس شاخ گوزن در این نسخه فوسفات تری بزیک آهک را استعمال میکند

ـزانک شاخ گوزن مطابق کدکس بگیرند رنده کرده شاخ گوزن ۲۵۰ گرم آب صاف

۲۰ گرم قند سفید ۱۲۵ گرم لیمو یک دانه ابتدا رنده کرده شاخ را با آب نیم گرم بشویند و بعد با مقدار آبیکه ذکر کردیم

وشانند تا نصف شود و با فشار صاف کنند و یک دانه سفیده تخم مرغ را در کمی آب بزنند و با قند و آب لیموی مذکور

لوط کرده بر مصفی بیفزایند و بجوشانند و بعد صاف کنند مصفی را تبخیر نمایند تا چون قدری از آن برداشته و سرد

ند مانند لرزانک بسته شود در این وقت پوست لیمو را خلال کرده بر محصول افزایند و بگذارند چند لحظه دم

ند و بعد با موبینه صاف نمایند و باین طریق ۵۰۰ گرم لرزانک بدست میآید و این لرزانک از عوامل ملین است

زا کم کم باید آشامید

ـزانک مولسیونی شاخ گوزن معمول گیبور بگیرند لرزانک شاخ گوزن

۵۰ گرم بادام شیرین مقشر ۳۰ گرم قند ۱۵ گرم عرق بهار نارنج ۴ گرم الکولاتور لیمو ۱۲ قطره هاون مرمر را با

جوش گرم کرده و بادامها و قند را نرم بکوبند و بعد کم کم عرق بهار را افزوده و صلایه کنند و بعد لرزانک را

م نموده بیفزایند و صاف کرده الکولاتور را اضافه نمایند مانند ملینات تدریج بنوشند

ـزانک نارنجی معمول سوبران بگیرند گزنین ۳۰ گرم آب ۵۰۰ گرم با عانت حرارت

وازلین

حل کرده بیفزایند قند ۳۲۰ گرم اسید ستریک ۲ گرم و بعد بجوشانند و با سفیده تخم مرغ محصول را تصفیه

نموده ۲۰ گرم تعفین پوست نارنج و یا تعفین معطر دیگری اضافه کنند و این لوزانک از ملینات غذائی است

حمام سریشمی مطابق کدکس بگیرند سریشم ۵۰۰ گرم خورد خورد کرده و در ۲۰۰۰ گرم اب سرد

مدت یک ساعت بخیسانند و بعد باعانت حرارت حل نمایند و در یک حمام اب گرم داخل نمایند و استحمام در این

حمام مانند ملینات جلدی اثر میکند

حقنه سریشمی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سریشم ژیوه ۱۵ گرم

اب گرم ۵۰۰ گرم حل کنند و حقنه نلیین حقنه نمایند

وازلین عبارت از جسمی است سفید و کدر و نیم شفاف و خنثی و شبیه به سریشم و فساد ناپذیر و انرا از

د سوبیکه پس از تقطیر نفت باقی میماند استخراج میکنند و در پومادها بجای پیه و کولد کرم استعمال میگردد

و در جلد تحریک نکرده و انرا بد بو نمینماید و لهذا در همه استعمالات طبی بجای پیه و روغن استعمال میشود

وازلین مایع (زیت وازلینی) این جسم را که در زرقهای تحت جلدی مانند مایع استعمال

میکند عبارت از زیتی است معدنی بی بو و بی طعم و بشدت سیال و وزن مخصوص ۸۵ درجه حرارت

ان ۲۷۰ تا ۳۰۰ و در صورت خلوص کاملا خنثی میباشد و منجمد نمیشود مگر در ۱۲ درجه زیر صفر و قابل اکسید شدن

نیست و کاملا محفوظ میماند و چون انرا در تحت جلد داخل کنند تولید الم و حکه نمیشود و بسرعت منتشر میگردد

این زیت هموزن خودش همادهان فرار را حل میکند و در نسبتهای مختلف عده زیادی از اجسام دیگر را

چنانچه ۱۰ جزء ان از ۲۰ تا ۲۵ جزء ید و برم را حل مینماید و چهار مقابل حجم خودش هید روژن سولفوره را جذب

میکند و در ۱۰۰ جزء ان از ۱ تا ۲ جزء فنول و ید و فورم و یدول و سولفور کربون محلول است و بواسطه قاعده

مخصوصی عده زیادی از الکلوئیدها مانند مورفین و کوکائین وغیره در ان حل میشوند و املاح زیبقی از قبیل کلرور

و اکسید زرد در ان معلق میمانند و بدون عرض هیچ سانحه میتوان انها را زرق نمود

وازلین مایع را از روسیه می اورند و **زیت بابوک** مینامند و انرا بواسطه تقطیر زیتهای ثقیلی که از نفت

استخراج میکنند حاصل مینمایند. در بیشتر اجسام انتی سپتیک محرش از قبیل ید و فورم و یدول و تیمول بهترین

محللات است

زرق تحت جلدی اوکالیپتول با وازلین مایع بگیرند اوکالیپتول خالص ۲۰ گرم

وازلین مایع ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و ۵ سانتی متر مکعب این محلول محتوی یک گرم ماده عامل است و زرق ان در

تحت جلد مورث وجع نمیگردد و هیچ گونه عارضه موضعی پدید نمیشود و بدون هیچ زحمتی در عرض روز میتوان

دو دفعه این محصول را زرق نمود

زرق تحت جلدی یدوفورم با وازلین مایع بگیرند یدوفورم ۱ گرم وازلین

مایع ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و محصول ذیل دارای دو ماده عامل است بگیرند یدوفورم ۱ گرم اوکالیپتول ۲۰ گرم

وازلین مایع ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و **مانتول و تیمول** را نیز بهمین طریق میتوان استعمال کرد

در این لوحه ذکر کنیم مقدار مواد عامل و مقدار وازلین و مقداری از این محلولات را که بدون هیچ خطری

میتوان در زرق تحت جلدی بکار برد

مقدار مواد عامل		مقدار وازلین مایع	مقدار جزء وق
...کالیپتول	۲۰گرم	۱۰۰گرم	۵گرم
...بانتین	۲۰گرم	۱۰۰گرم	۵گرم
...بول	۱گرم	۲۰۰گرم	۱۰گرم
...ولفور دکربون	۵گرم	۱۰۰گرم	۵گرم
...ول	۳گرم	۱۰۰گرم	۱۰گرم
...لورو فورم	۲۰گرم	۱۰۰گرم	۳گرم
...پدوفورم	۱گرم	۱۰۰گرم	۱۰گرم
...ن	۱گرم	۱۰۰گرم	۱۰گرم
...وم	۲گرم	۱۰۰گرم	۵گرم
...وسفور	$\frac{1}{2}$گرم	۱۰۰گرم	۱گرم

سریش ع اشراس (خنثی) ت اسفودل ل اسفودلوس ی اسفودلوس

...باتی است از طایفه **لیلیاسه** (طایفه زنبق) و در ممالک مشرق و سیسیل والژری و جنوب فرانسه
...ل میاید و دانشمندان فرنگ ریشه این نبات را در دفع جرب و بدل دز دچوبه استعمال میکنند و از ان الکل میگرند
...اعراب یونانی ترتیب میدهند انسکو و سریش در دفع قروح سفیلیسی و غیر سفیلیسی تجاویف انفی
...و این تجاویف داخل مینمایند و قدمای اطبا این ریشه را در امراض مختلفه استعمال میکردند و دانشمندان ایران انرا
...عوامل ملین و منقی میشمارند و بجای سریش ماهی استعمال مینمایند و محروقش را مدر بول و حیض میدانند و
...واسطه چسبندگی زیادی که دارد خمیر مسحوقش را در جبر و کسر و غیره استعمال میکنند و بواسطه همین خاصیت است
...صحافان و سراجان و صندوق سازان و کفشگران این خمیر را بکار میبرند

درس نود و چهارم — گوم گوت

...ن گوم گوت ل گومی گوتاپ عصاره ریوند (رُبّ ریوند) (صاحب مخزن الادویه
...نوتاغنبا و عربها از **فرفیران** مینویسد) عبارت از عصیری است منجمد و یک دفعی گمان میکردند
...ی از اشجار طایفه **گوتیفر** حاصل میگردد ولی این ایام دانشمندان طبیعی ثابت کرده اند که از درخت **گوتافرا**
...ر اخذ میشود و این درخت در جزیره سیلان و در شبه جزیره کامبوژ عمل میاید و این عصیر بخودی خود از شکاف
...انی که در برگ و شاخه های این درخت حاصل شده اند جریان می یابد و یا پوست درخت را مصنوعا شکاف داده تا
...جریان یابد و نوعا گوم گوت بشکل قطعات استوانه شکلی است که سطح خارجشان اسمر زرد رنگ و سطوح داخلشان
...زرد رنگ است و این قطعات که شکسته و بی بو و کدرانند کساره شان درخشنده است و بدوا طعم ضعیفی از
...ین ماده احساس گشته و قدری که گذشت حدتی در حلق حس میشود بهرجهه گوم گوت در اب حل میگردد و
...محلولان دارای رنگ زرد طلائی قشنگی است و بغیر از قسم مذکور یک قسم گوم گوت دیگری هم در تجارت هست و

مرزنجکل

است بشکل پارچه های بزرگ و پستتر از قسم مذکور رنگ قیم و در صفات مذکور با ان تفاوت دارد
محلول مائی گوم گوت را در نقاشی و رنگ امیزی استعمال میکنند
موافق تجربه بعضی از دانشمندان گوم گوت دارای سفر دارایش دماسته و ماده خشبی و رطوبت است و ماده عامله
ماده است صمغ و سفری موسوم به **کامبوژین** و تقریبا سه ربع ان عبارت از این ماده است

در اثرات فیزیولوژیکی گوم گوت

گوم گوت را چون ملاصق سطح جراحات کنند مورث بروز ورم موضعی شدیدی در ان میشود و اثر تحریکش را بهمین
تحریش مکانیکی نسبت میدهند و **برتونو** مسحوق گوم گوت را در چشم سگ داخل نمود و جز ورم موضعی خفیفی که
موقتی بود عارضه دیگری مشاهده نکرد و **ترو سو** میگوید گوم گوت را چون بمقدار سمی استعمال کنند مانند سموم
محرشه عمل میکند و بلاواسطه در غشاء مخاط معدی اثر مینماید بهر جهة چون این ماده را از ۲۵ تا ۵۰ سانتی گرم بیاشامند
عموما مورث ظهور قولنجهای شدیدی میشود که پس از بروز شان رطوبات سروزی بمقدار زیاد تحلیه میگردند
و لهذا از مسهلات درستیک خیلی قوی بشمار میاید و بندرت او را تنها استعمال میکنند و اکثر اوقات با کلمل و صبر و
صابون و جلب و ریوند و سقمونیا و غیره ترکیب مینمایند و چون تنها تجویز کنند بصورت حب باید باشد و مقدار شربتش
نوعا از ۱ تا ۴ دسی گرم است و از ۱ تا ۲ گرم هم استعمال میشود و مصنف میگوید چون گوم گوت را بتنهائی استعمال
کنند علاوه بر عروض قولنج و اسهالهای سروزی مورث عروض قی میشود و اگر او را با بعضی مواد درستیک ترکیب
کنند این عارضه کمتر ظاهر میگردد و بواسطه شدت تاثیر این ماده در تحلیه رطوبات سروزی است که او را در مواقعی استعمال
میکنند که منظور استفراغ این رطوبات بمقدار زیاد بود و از همین جهة در اقسام استسقا استعمالش شایع است و چون
۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم گوم گوت را بطور امولسیون چندین روز متوالی استعمال کنند گاهی بسرعت موجب جذب ان تجمعات
سروزی که از عوارض مرض بریتاند میشود و بواسطه خواص درستیکی انست که در بسیاری از امراض مزمنه از قبیل فالج
و اسم و نزله ریوی و غیره که منظور انصراف ماده بجانب امعا بود استعمال میگردد و نیز این ماده از عوامل قوی الاثر دافع
دیدان میباشد و داروی **خانم نوفر** که در دفع تنیا خیلی مشهور است ترکیبی است از دوای دافع دیدان و دوای
مسهل باین نحو که بدوا از ۵ تا ۱۲ گرم گرد ریشه سرخس مذکر را استعمال میکنند و چون سرخس در کرم اثر نمود و حالت
تخدیر در ان پدید امد حب مسهلی جهة دفع ان استعمال میکنند که ماده عامله اش گوم گوت است

گرد گوم گوت بگیرند گوم گوت مقدار منظور در گرم خانه ۵۰ درجه بخشکانند و در هاون صلابه کنند و از
موبیز ابریشمی نمره ۱۲۰ بیرون نمایند و حفظ کنند و این گرد از مسهلات قوی و دافع دیدان است و مانند صبر مورث
میل دم به الات واقع در ناحیه حوضه میگردد و مقدار شربتش از ۱ تا ۵ دسی گرم و زیادتر است

تعفین الکلی گوم گوت بگیرند گوم گوت ۱ الکل ۵ درجه ۸۰ مدت چند روز بخیسانند و صاف
کنند و حفظ نمایند

حب مسهل مطابق دواسازی لندن بگیرند گرد گوم گوت ۱ دسی گرم مسحوق ...
طرطرات پتاس ۳ دسی گرم مسحوق زنجبیل ۲ سانتی گرم شربت ساده مقدار کافی یک حب سازند و همینطور ...

به نیم ساعت فاصله یك حب میل نمایند تا اثر اسهال بروز نماید

حب مرکب گوم گوت ایضاً مطابق دواسازی لندن بگیرند گوم گوت ۴۰ سانتی گرم صبر سقوطری ۶۰ سانتی گرم مسحوق زنجبیل ۲۰ سانتی گرم صابون طبی ۶۰ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و از ۲ تا ۶ حب قبل از غذا بنوشند

حب گوم گوت معمول گاستیگلیونی بگیرند گوم گوت ۵ دسی گرم دارچینی زنجبیل مکی ۲ دسی گرم با مقدار کافی شربت ساده شش حب سازند و در هر ساعت فاصله یك حب بیاشامند تا بروز اسهال و این مصنف گوم گوت را در اورام امعاء و در اختلالات تشنجی انها با فواید زیاد استعمال میکند

حب تریاکی گوم گوت معمول مالگنی بگیرند گوم گوت ۲ سانتی گرم عصاره صمغی تریاك ۱ سانتی گرم یك حب سازند و در دفع قولنج با اسهالهای مزمن از سه تا شش حب در عرض ۲۴ ساعت بفواصل منظم با فواید زیاد استعمال میکنند

صابون گوم گوت بگیرند گوم گوت ۱ صابون طبی ۲ الکل ۶۰ درجه مقدار کافی حل کنند و در حمام ماریه تبخیر نمایند تا الکل بخار شده و محصول قابل حب کردن شود و این صابون دارای همان خواص گوم گوت خالص است و اثرش ملایم تر از ان میباشد و مقدار شربتش از ۲ دسی گرم تا ۲ گرم و زیادتر است که بطور حب استعمال کنند و نوعاً حبهای ۲ دسی گرمی از ان میسازند و از ۲ تا ۱۲ عدد در عرض روز استعمال مینمایند

لیتاندراویرژینیکا نباتی است از طایفه **اسکروفولاریه** در در طب بیخ ان را مانند عوامل مسهل رطوبات سرخسی و ملین و مقوی استعمال میکنند و ماده عامل ان **لیتاندرن** مینامند و مقدار شربت از لیتاندرن بازاری ۵ تا ۳۰ سانتی گرم است

درنود و پنجم — گوگرد مخصوص لاتان

گوگرد ع کبریت ا سوفر ف سولفوری او یون (اپور) عبارت از جسمی است مفرد و شبه فلز که در طبیعت بمقدار زیاد هم بحالت خلوص و هم بحالت ترکیب موجود است و در حالت ترکیب بیشتر بصورت سولفور و یا سولفات میباشد و در راههای معدنی مرکب است با اهید روژن و سودیوم و یکی از عناصر بسیاری از نباتات است و در ترکیب بعضی از مواد حیوانی و غیره داخل میگردد و جسمی است جامد و لیموئی رنگ و بی طعم و بی بو ولی بواسطه مالش بوی کمی از ان متصاعد میشود و تقریباً در ۱۱۰ درجه حرارت شروع به ذوبان مینماید و غیر محلول در اب و در الکل کمی محلول است و در اسانس تربانتین حل میگردد و در حین اشتعال مبدل به اسید سولفورو میشود

در تجارت دو قسم گوگرد متداول است یکی گوگرد لوله استوانه شکل که شکسته است و دیگری گوگرد خاکه معتبر که عبارت از گوگرد مصعد بوده و گل گوگرد نیز نامیده میشود و این قسم اخری غالباً دارای اسید سولفوریك و یا اسید سولفورو میباشد و در استعمالات طبی باید ان را بشویند تا عاری از این اسیدها گردد و در این صورت گوگرد مصعد مغسول موسوم میگردد اگر چه در دواسازی قسم سوم از گوگرد معمول است موسوم به گوگرد

دواسازی و بشکل دسوبی است سفید زرد رنگ و از ترسیب پرسولفور دپتاسیوم با اسید کلوریدریک
حاصل میشود و این قسم را در طب یک وقتی استعمال میکردند ولی این ایام متروک است و بعضی از علمای ک
انرا سولفور هیدروژن میدانند

در هر صورت گوگرد را در اوائل اختراع علم طب مانند وسائط دافع العفونه استعمال میکردند و در کتب تق
چندان ذکری از آن نشده و در حقیقت **دیسقوریدوس پلین** اول کسی هستند که استع
تراپوتیکی گوگرد را بیان کرده اند و داخلاً و خارجاً در اغراض چند را استعمال نموده اند و **جالینوس**
استنشاق بخره گوگردی کوههای اتش فشان مرضای مسلول را بر سبیل میفرستاد

در بیان اثر فیزیولوژی و اثر تراپوتیکی گوگرد

چون گوگرد را از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم در عرض روز بنوشند هیچ نوع اثر فیزیولوژی ظاهر نخواهد شد و فقط
در ریاح معوی بوی نتن شدیدی میگیرند ولی اگر بمقدار زیادتر یعنی از ۲ تا ۴ گرم در جوانان و از ۱ تا ۲ گرم
اطفال بشکل گرد و یک دفعه استعمال گردد مانند مسهلات اثر میکند و مورث بروز قولنج نمیشود و هرگاه ا
۲ تا ۸ گرم در عرض روز بمقدار منقسم اشامیده شود حالت هیجان عمومی در بدن ظاهر میگردد که متص
است بازدیاد حرارت جلد و سرعت نبض در همین بین بوی گوگرد از جلد متصاعد شده و هم ترشحات مخا
دارای اسید سولفیدریک میشوند بطریقی که پارچه های طلا و نقره که با شخص همراه باشند سیاه میش
و میگویند در عرقهای این مریض رنگ مخصوصی بروز مینماید بنحوی که لباسهای چسبیده به بدن را برنگ
خفیفی لکه میکند و در تحقیق این مطلب یکی از دانشمندان موسوم به **میال** چنین میگوید در مجاورت رطوبا
قلیائی امعا یک جزء از گوگرد مبدل به سولفور قلیائی میشود و این سولفور همینکه جذب شد در خون اکسی
و مبدل به هیپوسولفیت و سولفیت و سولفات میگردد و این املاح چون مجاور جلد گردند سولفیتهای قلیا
بواسطه ترشحات اسید تجزیه شده و اسید سولفور و متصاعد گشته و گوگرد راسب میگردد و باین جهت است
زردی که در جلد ظاهر میشود و از سولفور قلیائی بخار اسید سولفیدریک متصاعد شده و بواسطه ان بوی گ
استشمام میگردد

بهرجهت ترکیبات گوگردی متشکل در بدن چون از مجاری بول خارج شوند مورث کثرت ترشح ادرار گشته و مانند
اثر میکنند بعد وقت خروج از مجاری عرق در انها تحریک نموده و مورث ازدیاد عملشان شده و مانند معرقات اثر می
و چون اندکی نفس مجاری بوی خارج گردند نیز در انها تحریک نموده و بر عمل ترشحشان می افزایند پس مانند اد و
اثر مینمایند و علاوه گوگرد مسحوق بلا واسطه در امعا اثر کرده و مورث اسهال میگردد و در سیفلیس مخفی
استحمام در ابهای گوگردی معدنی گرم و حمامهای گوگردی عوارض مرضی در جلد ظاهر گشته و موجب سهولت تشخیص
میگردد اگر چه عدم بروز سوانح شود پس از استعمال حمامهای گوگردی را نباید حمل بر شفای کامل مرض نمود
از استعمال این حمامها حالت تحریک ظاهر میشود پس بواسطه در ماده سیفلیسی اثر میکند و دفع مینماید حالت
منتج از فساد بنیه را و ممکن است خروج جیوه را از بدن در صورتیکه شخص مبتلی به تسمم از ان بود سهل و اسان کن

[illegible]

وگرد را در اختلالات نزله و تهیجات خنازیری و سوانح عارض از تسمیم جیوه و سرب در داخل استعمال میکنند در
خارج مخصوصا در دفع جرب و اختلالات جربی نطولش سودمند است و نیز در خناق و موگه نفوح آن متداول مقدار
شربتش بطور مسهل از ۲ تا ۸ گرم و بطور معرق از ۱ تا ۲ گرم است

وگرد اسم اللون لزج بعضی از دانشمندان مسمی به دکتر **هانون** در این اوقات گوگرد را بحالت مولکولی
خصوصی تجویز میکند که به گوگرد اسم اللون لزج موسوم است و در ساختن آن چنین قاعده معمول دانشمندان
میباشد از این قرار بگیرند نیترات پتاس ۲ جزء کلورور سدیوم ۲ جزء در آب حل کنند و یک جزء سولفور مس نیز برسانند
بواسطه تولید گوگرد لزج میشود و بعد از آنکه سولفور مس را با محلول امتحان کرده بقدری اسید سولفوریک
اضافه نمایند که دیگر جوش نکند گوگرد لزج در سطح مایع بشکل ذرات کروی بزرگ یا کوچک معلق میشود و در این
تامل در صورت اول تیزاب فاروق تولید شده و در سولفور مس اثر کرده و آنرا مبدل به کلورور مینماید و گوگرد آزاد
میگردد و در صورت دوم بواسطه اسید سولفوریک تولید اسید کلوریدریک و سولفات مس گشته و گوگرد
آزاد میشود و نیز گوگرد لزج را بلاواسطه با تیزاب فاروق و سولفور مس میتوان بدست آورد و در این صورت بقدری
تیزاب بر سولفور مس افزایند که تمام مس حل شده و مبدل به کلورور گردد و بهر جهت گوگردی که در این اعمال حاصل
میشود بروی صافی جمع کرده و می شویند و این گوگرد را مانند گوتاپرکا بواسطه آب جوش بهر شکلی که خواسته باشند
میتوان متشکل نمود و مقدار شربتش مختلف میگردد و در خارج مانند گوگرد زرد در دفع جرب و اقسام قوبا بطور
ضماد و انگان و غیره استعمال میشود و هرگز آنرا مانند مسهل نباید استعمال کرد و در این خاصیت گوگرد زرد
خیلی ترجیح دارد زیرا در معبر مجرای هضم کمتر میچسبد و کمتر تحریک میکند و فقط چون گوگرد را بطور تو مجرا استعمال
نباید گوگرد اسم اللون لزج را ترجیح داد و در این صورت حبهای اسانتی گرمی از آن میسازند و هر یام عدد از این
حبوب در اثر معادل یک گرم گوگرد زرد است و گوگرد لزجی که با تیزاب فاروق و سولفور مس ساخته باشند تو
است و دو حب ۵ اسانتی گرمی آن کفایت میکند و شرط کلی در باب اثر گوگرد اسم اللون تازه بودن آنست زیرا پس
چند روز مانی صلب و شکننده و زرد میگردد

قسم از گوگرد اسم اللون لزج است که بطریق دیگر ساخته میشود و در اثر تفاوتی با گوگرد مذکور ندارد و
موسوم است به گوگرد نرم و طریق ساختنش از این قرار است بگیرند گوگرد مقدار منظور در قرع بلوری حرارت
دهند تا ذوب گردد و بعد محصول مذاب را در مقدار زیادی آب سرد بریزند

اسید سولفوریک یا جوهر گوگرد اسید سولفوریک در صورتیکه غلیظ بوده مانند
سموم محرق خیلی قوی اثر مینماید و چون بقدری آب بر آن افزایند که مطبوع و گوارا گردد مانند مشروبات مبرد
عرض اثر مینماید و تیزاب اسید سولفوریک را در حصبات صفراوی و تیفوئید و اسکوربوت و ذوسنطاریا و
حالهای مزمن و نزف الدمهای سیو و قولنج سربی استعمال میکنند و عموما در تیزابها بقدری اسید سولفوریک
افزایند که ترشیش مطبوع گردد و نوعا در ۱۰۰۰ گرم تیزاب از ۱۰ تا ۲۰ قطره کافی است و بیشتر اسید سولفوریک
الکلی را در این مواقع ترجیح میدهند

دزهر اسید سولفوریک منیزی و بعد از آن بی کربنات سود را در دفع این سم استعمال
میکنند

اسید سولفوریک

مواد مانعة الجمع قلیائیات و سولفورها و امولسیونها و شیره غیره را با اسید سولفوریک نباید جمع

اسید سولفوریک تصفیه شده مطابق کدکس بگیرند اسید سولفوریک تجارتی مقدار منظور در قرع انبیق بلوری که گردنش دراز بود سرنا چهار یا پنج تارهای طلای سفید چند پارچه کثیر الزوایای سنگ چخماق و یا چینی بریزند و بعد اسید سولفوریک را در آن داخل کنند و $\frac{2}{100}$ سولفات آمونیاک اضافه نمایند و قرع را بروی منقل مشبک حلقه داری قرار داده و قابله بزرگی بر گردنش متصل سازند و تقطیر کنند و لازم است قابله را از گل حکمت محاط نسازند و انبیق را با گردن قرع چندان محکم نکنند والا موجب خطر خواهد بود و ابتدا یک دهم از محصول مقطر را جداگانه ضبط نمایند و بعد تا دو ثلثان مقطر را که عبارت از اسید تصفیه شده است جمع نموده حفظ کنند و چون اسید سولفوریک بازاری محتوی اسید هیپوازوتیک و اب و اسید سولفورو و سولفات سرب میباشد در این عمل اسید هیپوازوتیک بواسطه سولفات امونیاک و اب و اسید سولفورو در همین جزئی که ابتدا ضبط کرده اند خارج میشود و سولفات سرب در باقی مانده در قرع میماند و چون غالبا اسید سولفوریک دارای ترکیبات ازوتیه است از انها باید با مسحوق ذغال چوب که تازه ساخته شده است مخلوط کرده بهم زنند و بعد باعانت قطعه از امیانت صاف نمایند

اسید سولفوریک در صورت خلوص علاوه بر خواص مذکوره چون از خارج استعمال گردد موجب حصول اسکار و تخریش میشود و در ساختن اب **رابل** و بسیاری از ترکیبات کیمیائی بکار میرود

باعانت اسید سولفوریک غلیظ داغهای سطحی در جلد وارد میکنند باین طریق که انبوبه بلوری بسیار باریکی که در ص که محتوی این اسید باشد فرو میبرند و با این مقدار اسیدی که در جوف شعری انبوبه قرار میگیرد خطوط چند در سطح جلد وارد میاورند و نیز بواسطه قلم امیانت میتوان این عمل را اجری کرد و این داغ را میتوان در دفع اختلالات مفصلی مزمن و نورالژی و سیاتیک بجای خطوط اتشی استعمال نمود

داغ سولفوکربونیک معمول ریکورد بگیرند مسحوق ذغال چوب مقدار منظور که اسید سولفوریک ۱٫۸۴ درجه مقداری کافی خمیر می سازند و در تخریب شانکر صلب و شانکر اکال استعمال

داغ سولفوسافرانه معمول ولپو بگیرند زعفران ۱۰ گرم اسید سولفوریک غلیظ مقدار کافی زعفران را در هاون چینی بریخته و قطره قطره اسید را بیفزایند و صلابه کنند تا خمیر متحد الاجزائی حاصل کردد و این محصول را باید چند لحظه قبل از استعمال بسازند و موافق دستور العمل جراح در ده جزء زعفران ده یا ... جزء اسید باید استعمال گردد و غلظت و رقت این خمیر بسته به میل و دستور العمل جراح است و میتوان بجای زعفران شربی خشک و یا مسحوق اصل السوس استعمال نمود و این داغ را در دفع اقسام کانکر و نیز استعمال میکنند و اسکاری که از آن حاصل میشود بخوبی محدود میباشد و موافق سطبری خمیری که بکار برده اند سخن اسکار زیاد یا کم غائر خواهد بود

لیموناد سولفوریک (لیموناد معدنی) معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند شربت ساده ۱۰۰ اب صاف ۱۰۰۰ الکل سولفوریک ۲ مخلوط کنند و **کدکس** نسخه ذیل را استعمال میکند بگیرند اسید سولفوریک (ایدره) ۲ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم اب ۸۹۸ گرم بو

اسید سولفوریک ابدار (اسید سولفوریک ضعیف) مط

در نود و پنجم

کلکس بگیرند اسید سولفوریک ۶۶ درجه ۱ اب مقطر ۹ اسید را کم کم در اب مخلوط کرده بهم زنند یک دم این محصول اسید سولفوریک خالص میباشد و از عوامل قابضی است که در دفع دوسنطار یا سود مند است و از ۱ تا ۵ گرم بطور پوسیون و از ۱ تا ۲ گرم بطور افشره استعمال میگردد و نیز در غرغره و مضمضه از او داخل مینمایند

اب رابل (اسید سولفوریک الکلی) مطابق کلکس بگیرند اسید سولفوریک ۶۶ درجه ۲۵ الکل ۹۰ درجه ۷۵ برگ گل شقایق ۱ اسید را کم کم بروی الکل ریخته و بهم زنند و همینکه محصول سرد شد برگهای گل را افزوده بگذارند مدت چهار روز بماند و بعد صاف کرده در صراحی در بسته حفظ نمایند و فایده گل شقایق در این محصول رنگین کردن است و این محصول از عوامل مسدد الدم قوی و قابض است و در دفع دوسنطار یا نزف استعمال میشود و مقدار شربتش از ۱ تا ۳ گرم بطور پوسیون و تا ۴ گرم بطور افشره و نیز بطور غرغره استعمال میگردد و در بیمارستانهای لشکری اب **رابل** را باین نسخه میسازند بگیرند اسید سولفوریک ۶۶ درجه ۱ الکل ۹۰ درجه ۳ اسید را کم کم و به ارامی بروی الکل ریخته بهم زنند حفظ نمایند

الکسیر ترش هالر مطابق دواسازی المان بگیرند اسید سولفوریک ۶۶ درجه ۱ الکل ۹۰ درجه مکند یک جزء مخلوط کنند و این الکسیر که خیلی قوی تر از اب **رابل** است در فرانسه استعمالش متداول نیست

لیموناد معدنی معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفوریک اب داد ۱ گرم عرق پوست لیمو ۳ گرم شربت ساده ۶۰ گرم اب ۹۰۰ گرم در ظرف بلور یا چینی مخلوط کنند و در دفع دوسنطار یا نزف بنوشند و میتوان مقدار اسید را مضاعف نمود

الکسیر ترش معطر معمول بی و نیاتلی بگیرند برگ خشک نعناع فلفلی برگ خشک نعناع مجعد مکند ۲ دارچینی میخک زنجبیل مکند ۱ الکل ۸۰ درجه ۶ اسید سولفوریک ۶۶ درجه ۱ مدت ۸ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و یک نهم این محصول تقریباً اسید سولفوریک است و مانند قابضات از ۱ تا ۱۰ گرم بطور تیزن و پوسیون استعمال میشود

ب تدان (اب جرحی تدان) مطابق دواسازی اوتریش بگیرند سرکه ۱۲ الکل ۸۰ درجه ۳ اسید سولفوریک ابدار (۱ در ۲) ۱ عسل سفید ۲ مخلوط کرده بهم زنند و صاف کنند و این اب را مانند قابضات بطور غسول و نطول استعمال مینمایند

پوسیون دافع نزف الدم بگیرند اسید سولفوریک ابدار (۱ در ۱۰) ۴ گرم عرق نعناع ۱۲۰ گرم شربت فرامبواز ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نزف الدمهای بیسو و نفث الدم هر ساعت یک قاشق غذاخوری بنوشند

تفین معطر سولفوریک (الکسیر ویتریولیک) معمول منزیک بگیرند گل سرخ خولنجان مکند ۳۲ دارچینی چینی مهر ۳۲ افسنتین نعناع مجعد مکند ۱۶ میخک دارچینی کبابه جوزبوا زنجبیل کل ۱۲ عود هندی پوست لیمو مکند ۶ قند ۶۰ الکل ۸۰ درجه ۱۰۰۰ اسید سولفوریک ۶۶ درجه ۱۲ مطابق معمول عمل کنند و از ۲ تا ۳ قطره این تفین را در پوسیون مناسبی داخل کرده بنوشند

پوسیون تو

اسید سولفیدریك

پوسیون ترش معمول اُودُ هوُئی بگیرند آب صاف ۱۰۰ گرم عرق نعناع فلفلی ۵۰ گ
شربت ساده ۳۰ گرم اسید سولفوریك ابداً ۱۲ قطره در سوء هضمی که با نفخ شکم همراه باشد بنوشند

اسید سولفورو عبارت از جسمی است بخاری شکل و بی رنگ و بویش تند و گزنده و
بشدت محلول یعنی یك جزء آب ۳۰ مقابل حجم خود این اسید را حل میکند و وزن مخصوص ان ۲۳۰۵/۱ است
و این جسم را در طب استعمال نمیکنند مگر بحالت بخار و چون گوگرد را در مجاورت هوا بسوزانند این بخار
حاصل میگردد

تدخین با اسید سولفورو مطابق کدکس بگیرند گوگرد نرده مقدار منظور خو
ورد کرده با کمی الکل تر کنند و در ظرف گلی در بازی ریخته و مشتعل سازند و در دفع تعفن اطاق که ۱۰۰ امطر
فضای ان بود از ۳۰ تا ۴۰ کیلوگرام گوگرد را باید مشتعل ساخت و در اطاق را مدت ۲۴ ساعت بست و بواسطه
عمل پارچه های با قدر که در اطاق باشند فاسد نمیشوند اگرچه بعضی رنگهای نباتی انها را ضایع میکند

ایضاً تدخین با اسید سولفورو معمول بیمارستانهای پاریس
بگیرند گوگرد ۳۰ گرم و مریض را در محلی که جهت تدخین مقرر کرده اند بنشانند و چند حبه زغال افروخته در کا
گلی گذاشته و گوگرد را روی ان بریزند تا در مجاورت هوا محترق شده و تولید بخار اسید سولفورو گشته و به
مریض برسد و این عمل در دفع اختلالات جلدی که با حکه شدید همراه بود سودمند است

اسید هیدروسولفوریك (اسید سولفیدریك) هیدروژن سولفوره) عبارت از جسمی است بخاری شکل و بی رنگ و دارای بوی عفنی شبیه به بوی تخم مر
گندیده و در اب محلول و بسیاری از فلزات را سیاه میکند و عده زیادی از محلولات ملحی انها را در رسوب داده تو
سولفورهای فلزی میگردد و وزن مخصوصش ۱/۱۹ است و در طب محلول مائی این اسید را استعمال میک
و در ترکیب بسیاری از ابهای معدنی داخل میشود و نیز با این اسید اب هیدروسولفوره را میسازند که در
حمض دارای این بخار است و علاوه بر انکه ابهای معدنی را با ان میسازند مانند معرفات نیز استعمال میشود

اسید سولفیدریك محلول (محلول مائی اسید سولفیدریك) مطابق کدکس بگیرند سولفور دانتیمون ۲۰ شش سبلیسی نرم ۱ اسید کلوریدریك بازاری
سولفور وشن را مخلوط کرده و در قرعی داخل کنند و انرا با اسباب **وولف** متصل سازند و در جلو
این اسباب باید صراحی غسال قرار داده باشند که مقدار کمی اب مقطر در ان بود و در اخر ان لوله تجربه که پر
خاکستر بود و اب مقطر را بجوشانند و بگذارند در پناه مجاورت هوا سرد گردد و هر یك از صراحیهای اسـ
را تا سه ربع ظرفیتشان از این اب مقطر جوشیده پر کنند و لوله ها را تا ته این صراحی ها فرو برند و بعد با غانت لوله ســ
شکلی اسید را کم کم در قرع داخل نمایند و زیر قرع را ملایم اتش کنند تا تولید بخار بطور دائمی بود و این ع
در محلی اجری کنند که هوا جریان داشته باشد و هرگاه بجای سولفور دانتیمون پروتوسولفور دفر استعمال
کنند در اجرای عمل حرارت لازم نیست و در حالت برودت تولید بخار هیدروژن سولفوره میگردد و بو
۵۰ گرم سولفور دانتیمون و ۲۰۰ گرم اسید کلوریدریك تقریباً ۱۶ لیتر بخار اسید سولفیدریك تولید میشو
۳ لیتر اب را ممکن است اشباع کند

درنود و پنجم

این محصول را میتوان بدل آبهای گوگرد طبیعی استعمال کرد و مقدار شربتش از ۵ تا ۱۰ گرم است که با شربت یا با یک
شربتی مخلوط کرده بیاشامند بهر جهت چون محلول اسید سولفیدریک در مجاورت هوا بسرعت فاسد میگردد
موافق دستور العمل **ژانل** مرکاه یک دهم گلیسرین بان افزایند ترکیبش مستحکم گشته و فاسد نمیشود بدون آنکه
در خواص کیمیائی و ترابوتیکش تغییری ظاهر گردد

گل گوگرد (گوگرد مصعّد) معمول مطابق کدکس بگیرند گل گوگرد بازار
مقدار منظور اول با کمی آب خمیر کرده و بعد در آب جوش آمیخته کنند و بواسطه عمل انحراق خوب بشویند تا آب غساله
کاغذ تورنسول را قرمز نکند و بعد روی صافی بریزند تا آب آن بچکد و خشک گردد و بعد از مو بیز ابریشمی ۱۰۰
بیرون نمایند

گل گوگرد را بمقدار ۱ تا ۴ گرم بطور حب و یا قرص مانند عوامل محرک و دافع مرض منفث استعمال میکنند مقدار
۱۰ تا ۵۰ گرم از آن با هم وزن خود عسل مخلوط کرده مانند مسهلات معمول میدارند و نیز بهمین مقدار در دفع تسمم
سرب استعمال میگردد و در خارج بطور پوماد و غیره و طلی و غیره در دفع امراض جلدی بکار برند تنها معمول است

گوگرد ترسیبی مطابق کدکس بگیرند مونو سولفور متبلر سود یوم ۱۲۰ گرم گوگرد مصعّد ۴۰ گرم
آب مقطر ۱۰۰ گرم اسید کلوریدریک متداولی ۱۱۵ گرم در قرعه که تقریباً ۵۰۰ گرم ظرفیتش باشد مونو سولفور د
گوگرد و آب مقطر را مخلوط کنند و در حمام شنی حرارت دهند تا بیک بحرارت جوش تا گوگرد حل گردد و محصول را
تقریباً در دو لیتر آب مقطر مخلوط نمایند و بعد با کاغذ صاف کنند و اسید کلوریدریک را با چهار مقابل حجم آب مقطر
مخلوط کرده و کم کم بر محلول مذکور افزوده و بهم زنند تا در محصول تعامل اسیدی ظاهر شود و بگذارند بماند و بواسطه
عمل انحراف آب روی آنرا بردارند و رسوب را با آب مقطر جوش بشویند تا آب غساله بواسطه نیترات نقره تغییر
نکند و بعد این رسوب را بر روی صافی بریزند تا آب آن بچکد و در هوای آزاد خشک نمایند

گوگرد ترسیبی بواسطه کثرت نرمی و یا بواسطه حالت مولکولی مخصوصی که حاصل میکند خیلی قوی‌تر از گوگرد *
مصعّد است و در استعمالات داخلی و خارجی بر آن ترجیح دارد و مقدار استعمال آن داخلاً و خارجاً نصف مقدار گوگرد
مصعّد است

قرص گوگرد مطابق کدکس بگیرند گوگرد مصعّد معمول ۱۰ قند ۹۰ کتیرا ۱ عرق بهارنارنج
۱ مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و هر قرصی دارای یک دسی گرم گوگرد است و مقدار شربت این قرصها
که منفث و دافع مرض اند از ۵ تا ۲۰ عدد و زیادتر است

عجین گوگرد بگیرند گوگرد مصعّد معمول ۵ دسی گرم با مقدار کافی عسل و سنجوقا مثل السوس عجین
کرده بشکل حب گرد کنند

معجون گوگرد بگیرند گوگرد مصعّد معمول عسل مصفی مکرر یک جزء مخلوط کنند و این معجون را از ۲ تا
۵ گرم بطور مسهل و از ۱ تا ۲ گرم مانند دافع مرض و منفث استعمال مینمایند

سفوف گوگرد و منیزی معمول بیت بگیرند گوگرد مصعّد منیزی مکلس مکلس یک
یک گرم مخلوط کرده در یک بستر به بندند و در دفع اکرهای حرمن و قوباء سوسی از ۱ تا ۲ بستر در عرض روز
سفوف نمایند

محصولات گوگرد

حب قلیائی گوگرد معمول میال بگیرند گوگرد مغسول کربونات منزی مکد ۳ گرم صابون طبی ۱/۲ گرم اب مقدار کافی مخلوط کرده ۲ حب سازند و دند فع اکزما و پسوریازیس و پیتیریازیس از ۵ تا ۲ حب بیاشامند و این حبوب مانند مسهل اثر میکند

سفوف دافع قوبا معمول دبرن بگیرند گل گوگرد ۵ دسی گرم گوگرد طلائی انتیمون ۵ سانتی گرم کلمل بخاری ۳ سانتی گرم مخلوط کنند و در سوء القینه هر پیچ و قسمت کرده در ده و دفعه در عرض روز بنوشند

گرد بلسانی منفث مطابق دواسازی وورتامبرک بگیرند اصل السوس ۲ سنا ۲ گوگرد مصعد و ۲ حسن لبره اسانس ترنابر اسانس انیسون مکد ۲ نیم سائیده مخلوط کنند و مقدار شربت این گرد که منفث است ۵ گرم میباشد که مخلوط با عسل یا شربت ساده کرده و یا در یک فنجان تیزن مناسبی امیخته نموده بیاشامند

بلسان انیسونی گوگرد بگیرند گوگرد لزج ۱ اسانس انیسون ۴ مخلوط کرده و مدت سه روز در حمام ماریه بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و بعد با کاغذ صاف نمایند و این بلسان را در دفع نزله های ریوی مزمن از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم بطور پوسیون استعمال میکنند

حب بلسانی معمول موزتون بگیرند مسحوق خرخاکی ۱ اشق ۱ اسید بنزوئیک مصعد ۴ مسحوق زعفران بلسان تولو مکد ۱ بلسان انیسونی گوگرد ۵ مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و این حبوب را در دفع نزله های ریوی مزمن از ۲ تا ۵ عدد در عرض روز استعمال میکنند

یکی از دانشمندان میگوید بعوض مسحوق خرخاکی (خنف) میتوان ۲ جزء مسحوق ریشه خطمی و یک جزء مسحوق شوره استعمال نمود

بلسان تربانتینی گوگرد (بلسان الحیوة هولاند) بگیرند گوگرد لزج ۱ اسانس تربانتین ۴ مخلوط کرده در حمام ماریه مدت سه روز بگذارند بماند و بعد با کاغذ صاف نمایند و این بلسان را در دفع نزله های ریوی مزمن و روماتیسمهای مزمن از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم بطور پوسیون استعمال مینمایند

زیت گوگردی (بلسان گوگرد) معمول هاژر بگیرند روغن بزرک ۴ روغن زیتون ۱ گوگرد مصعد مغسول و خشک ۱ زیتها را در ظرف اهنی داغ کرده و کم کم گوگرد را بیفزایند و بهم زنند تا مخلوط اسمر قرمزرنگ شده و بقوام عسل غلیظی گردد و تمزیج این زیت در داوجاع مفصلی مفید است

بلسان تربانتینی گوگرد ایضاً معمول هاژر بگیرند زیت گوگردی روغن بزرک مکد ۱ با حرارت ملایمی گرم کرده و ۲ جزء اسانس تربانتین بیفزایند و در اوجاع مفصلی طول کنند

سفوف منفث مطابق دواسازی ژرمانی بگیرند مسحوق اصل السوس مسحوق سنا مکد ۲ مسحوق رازیانه گوگرد مصعد مکد ۱ مسحوق قند ۱ مخلوط کرده و در دفع نزله ریوی مزمن از ۱ تا ۵ گرم سفوف نمایند

معجون گوگرد بگیرند گوگرد مصعد و مغسول ۵ گرم مسحوق سنا ۲ گرم اسانس لیمو ۳ دسی گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و از ۱ تا ۳ گرم در دفع یبوست طبع و بواسیر بنوشند

نسخه در نوبو

ایضاً معجون گوگرد بگیرند گوگرد مصعد مغسول ۱۰ مسحوق کتیرا ۵ تا ۱۰ با قدری عسل معجون سازند ودر دفع بواسیر ونشیت مزمن یك قاشق چای خوری بنوشند

حب گوگرد ترسیبی اسم معمول ویوسو بگیرند گوگرد ترسیبی اسم ۱ گرم بقدر کافی بلسان تلوحقهای ۲ سانتی گرمی سازند وهر یك از این حبوب ۲ سانتی گرم ونیم گوگرد دارد ودر دفع اکزماهای مزمن واختلالات سبوسی جلد وبرونشیت مزمن از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

گلیسره گوگرد بگیرند گوگرد مصعد مغسول ۱ گلیسره نشاسته ۴ مخلوط کنند ودر اختلالات هرپسی تمرنج ودغاده این گلیسره متداول است

پوماد گوگردی مطابق کدکس بگیرند گوگرد مصعد مغسول روغن بادام شیرین مکدر پیه حسن لیز شده ۲ مخلوط کنند ودر دفع اختلالات هرپسی استعمال نمایند

قیروطی گوگردی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند گوگرد مصعد مغسول ۲ روغن بادام شیرین ۱ قیروطی زرد ۱۰ گوگرد را با قیروطی مخلوط کرده و روغن را کم کم افزوده صلایه کنند

غسول کافوری گوگرد معمول بسنیه بگیرند گوگرد مصعد مغسول تعفین دقیق کافور مکدر یك جزء مخلوط کرده ودر دفع اکنه وردی شبا هنگام نطول نمایند وهرگاه مورث تحریش شود قدری آب بر آن افزایند

مخلوط دافع اکنه معمول ژانل بگیرند گوگرد ترسیبی گلیسرین مکدر ۱۰ الکل کافوری ابتدا ۵ آب ۱۰۰ مخلوط کنند وهر شب هنگام خفتن با قلم مو بروی مواضع معلول بمالند وفردا صبح با آب نیم گرم بشویند

بلسان گوگرد ایضاً معمول ژانل بگیرند گوگرد نرم ۱ روغن کرچو ۴ مخلوط کرده در حمام شنی مدت ۲ روز بگذارند بمانند وگاه گاه بهم زنند وبعد صاف کنند این بلسان را در داخل جهت دفع نزلهای مزمن ریه از ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون استعمال میکنند ودر خارج بطور ضماده در دفع قروح حرکیه وهرپسی سودمند است

در بیان سولفورها

سولفورها عبارت اند از اجسامی که از ترکیب گوگرد با یکی دیگر از اجسام مفرده تولید میگردند وسولفورهائی مستعمل در طب عبارتند از سولفور امانیوم وبی سولفوران وسولفورهای انتیمون وسولفورهای ارسنیك وسولفور کلسیوم وسولفور کربون وسولفور قلع وسولفور آهن وسولفورهای جیوه وسولفور پتاسیم وسولفور سود واز این جمله سولفورهای انتیمون را بیان کرده ایم ومابقی را در این جا ذکر مینمائیم

سولفورهای قلیائی را که هیدروسولفات نیز مینامند چون بمقدار زیاد در داخل استعمال کنند مانند سموم محرق قوی اثر مینمایند وچون بمقدار کم استعمال شوند در جلد ودر آلات تنفس اثر میکنند وانها را در دفع خناق وسیاه سرفه مرحم تجویز مینمایند ودر خارج در دفع قوباء واختلالات خنازیری وروماتیسمی بیشتر

استعمال میشوند و محصولات مستعمله عبارتند از تری سولفور پتاسیوم و سولفورهای سود و املاح هیدرو سولفات متبلر پتاس

تریاق سولفورها تزن کلورور ده و محلول رقیق پر سولفات آهن و مشروبات لعابی بعد از دادن در دفع تسمم سولفورهای قلیائی استعمال میگردند

سولفور آمانیوم وبی سولفور آن از ۵ تا ۱۰ قطره بطور پوسیون در دفع روماتیسم و نقرس استعمال میکنند

سولفور ارسنیک گوگرد با ارسنیک تولید دو سولفور میکند یکی سولفور قرمز (بی سولفور) **زرنیخ قرمز رالگار** و دیگری سولفور زرد (سزکوئی سولفور) **زرنیخ زرد اورپیمان** و از این دو سولفور دیگر ابوتیک گردهائی میسازند جهة حصول اسکار و نیز در ترکیب عجین های مزیل الشعر داخل میشوند (ر به دار سنیک)

سولفور کلسیوم (جگر گوگرد آهکی) این سولفور را مانند عوامل منفث در دفع خناق و برونشیت مزمن بمقدار ۲ تا ۵ سانتی گرم بطور پوسیون استعمال میکنند و در خارج در دفع اگزما و دفع بثورات جلدی مفید است

محلول سولفور کلسیوم بگیرند آهک نشکفته ۱ گوگرد مصعد ۲ آب صاف ۱۲ آهک را شکفته کرده و با آب مخلوط نموده گوگرد را بیفزایند و در دیگ چدنی بجوشانند و متصل بهم زنند تا ۱۰ جزء محصول باقی ماند و بگذارند سرد شده صاف روی آنرا بواسطه عمل انحراف بردارند و این محلول که در دفع جرب معمول است بلژیک میباشد طریق استعمالش از این قرار است بگیرند یک لیتر از محلول مذکور و مدت ۱۲ دقیقه تمام بدن را با آن نطول نمایند و پس از ۲۴ ساعت با آب صاف بشویند

پوماد ضد هرپس معمول دبرن بگیرند سولفور کلسیوم مسحوق ۱۰ پیه مذاب ۱۰۰ اسانس خاشا ۱ مخلوط کنند و در دفع اگزما و لیکن مزمن صبح و عصر کف دستها را چرب نمایند و مدت چندین ماه هر روزه از ۲ تا ۵ گرم باید تمریخ نمود

سولفور سودیوم (مونو سولفور متبلر) (سولفید ر آمتبلر) مطابق کدکس بگیرند سود کستیک مایع ۱٫۳۳ درجه مقدار منظور بخار اسید سولفیدریک را تا بحد اشباع در آن عبور دهند و بگذارند در پناه هوا متبلر گردد و متبلرها را بروی کاغذ صافی در قمع سرپوش داری بریزند تا آب آنها چکیده شود و چون سود کستیک محلول همیشه دارای مقداری اسید آهن و پامس است و در ابتدای عمل بواسطه اسید سولفیدریک درد شده و در سولفور قلیائی حل میگردد و رنگ آنرا اسمر میکند پس جهة آنکه این سولفور بی رنگ و عاری از اکسیدهای مذکور بود ابتدا در محلول سود کستیک چند حبابی از بخار اسید سولفیدریک عبور داده و ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد صاف روی محصول را برداشته و بخار مذکور را تا بحد اشباع عبور دهند متبلرهای سولفوری بی رنگ متبلر میشوند

مونو سولفور سودیوم را در ساختن آبهای گوگردی مصنوعی بکار میبرند و گاهی با آن حمامهای گوگردی میسازند و در هر حمامی از ۶۰ تا ۱۰۰ گرم سولفور باید داخل نمود

آب گوگردی مطابق کدکس بگیرند مونوسولفور سودیوم کلورور سودیوم مکلس ۱۳ سانتی گرم آبیکه هوائش را بواسطه جوشاندن خارج کرده باشند ۵۰۰ گرم حل کرده و در صراحی ریخته درش را محکم ببندند واین آب بدل آبهای طبیعی **بون و بارژ و کوترت** وغیره استعمال میکنند

شربت مونوسولفور سودیوم مطابق کدکس بگیرند مونوسولفور متبلر سودیوم ۱ آب مقطر ۱۰ شربت ساده ۹۹۰ حل کرده مخلوط نمایند وچون این شربت بزودی فاسد میشود بهتر است که در وقت استعمال ساخته شود و هر ۲۰ گرم شربت دارای ۲ سانتی گرم مونوسولفور متبلر و یا تقریباً یک میلی گرم مونوسولفور انیدر است و در دفعه هر پس از ۲۰ تا ۴۰ گرم استعمال میگردد

حمام بارژ بگیرند مونوسولفور متبلر سودیوم کلورور خشک سودیوم مکلس ۶۰ گرم کربونات سود خشک بازاری ۳۰ گرم در یک حمام داخل نمایند و در دفعه هر پس استعمال کنند و ظرف همه حمامهای گوگردی لازم است که چوبی باشد

حمام سولفور قلیائی بگیرند سولفور کربونات متبلر سود ۳۳ گرم نمک طعام ۶۰ گرم مخلوط کرده در حمام حل نمایند دو دفعه پی در پی استعمال کنند و مقدار دوا را میتوان مضاعف و یا سه مقابل نمود ظرف حمام نیز باید چوبی باشد

پماد بارژ معمول بوشاردا بگیرند سولفیدرات متبلر سود کربونات متبلر سود مکلس ۱ گرم آب نیم گرم مقدار کافی پیه مذاب ۱۰ گرم املاح را در کمی آب حل کرده و با پیه مخلوط نمایند و در دفعه هر پس سر سینه تمریخ کند

ترسولفور جامد سودیوم (پولیسولفور) مطابق کدکس بگیرند کربونات سود خشک بازاری ۱۴ گوگرد مصعد ۱۰ مخلوط کرده در دیزی چدنی و یا گلی که دارای سرپوش باشد ذوب کنند و حرارت دهند تا مذاب از جوش بیفتد و بگذارند سرد شود و دیزی را شکسته محصول را بیرون آورند واین سولفور در مجاورت هوا بسرعت فاسد میگردد و با آن حمامهای گوگردی میسازند و در هر حمامی از ۶۰ تا ۱۲۵ گرم باید داخل نمود

حمام گوگردی معمول بلانک محلول نمره ۱ بگیرند پولیسولفور سودیوم ۱۰۰ گرم آب صاف ۴۰۰ گرم حل کنند محلول نمره ۲ بگیرند اسید کلوریدریک ۱۲/۱ درجه ۱۸ گرم آب ۲۵۰ گرم مخلوط کنند ابتدا در حمام محلول ۱ و بعد محلول ۲ را بریزند بخار اسید سولفیدریک متصاعد شده و رسوب سفیدی از گوگرد حاصل میگردد و گاه بجای ۱۸ گرم اسید کلوریدریک ۱۲ گرم اسید سولفوریک بازاری مخلوط با ۲۵۰ گرم آب استعمال میکنند

ترسولفور غیر خالص پتاسیوم (پولیسولفور جامد) (سولفور) (جگر گوگرد) مطابق کدکس بگیرند مسحوق کربونات پتاس ۲ گل گوگرد ۱ بطریقی که در ترسولفور سودیوم ذکر کردیم عمل کنند و از این سولفور نیز حمامهای گوگردی میسازند و در هر حمامی از ۶۰ تا ۱۰۰ گرم داخل میکنند

غسول گوگردی مطابق کدکس بگیرند ترسولفور جامد پتاسیوم ۱ آب مقطر

۵۰ حل کرده صاف کنند و در اکزماهای مزمن و غیره استعمال نمایند

غسول گوگردی معطر معمول ویدِی بگیرند سولفور پتاسیوم تعفین جسن لبه مکن ۱۱ اب معطر ۵۰۰ حل کرده در اختلالات هرپسی معمول دارند و میتوان بجای اب معطر گلاب استعمال نمود

حمام گوگردی مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند سولفور جامد پتاسیوم ۱۰۰ گرم در یک حمام حل کنند و در اختلالات هرپسی و پسوریازیسی استعمال نمایند

حمام گوگردی سریشمی معمول ژانل بگیرند سولفور جامد پتاسیوم ۱۰۰ گرم سریشم خورد کرده ۵۰۰ گرم سولفور را در یک حمام اب حل کرده و سریشم را در یک لیتر اب حل نموده بر محلول اول افزایند و در دفع هرپس استحمام نمایند

گلیسره دافع هرپس (گلیسره ترسولفور پتاس) بگیرند سولفور پتاسیوم ۱ گلیسرین نشاسته ۵ مخلوط کنند و در دفع اکزما و لیکن تمریخ نمایند و **گلیسره مونو سولفور سودیوم** را بهمین طریق باید ساخت

پوماد سولفوری معمول ژانل بگیرند سولفور پتاسیوم صابون پتاس پیه جسن لبه مکن یک جزء مخلوط کنند و در دفع اختلالات هرپسی مزمن و مبرم صبح و عصر تمریخ نمایند تا مرض صورت حادی گیرد

پوماد هیدروسولفوروز معمول دِبِرن بگیرند سولفور پتاسیوم ۵ گرم پیه مذاب ۱۵ گرم اسانس خاشا ۱ گرم اب صاف ۵ گرم سولفور را در اب حل کرده و با پیه مخلوط نموده اسانس را بیفزایند در توناهای ضعفی که موجب فساد موضع شده اند و با غسولات سولفوری مقاومت کرده اند مدت مدیدی صبح و عصر تمریخ نمایند

حب هیسِر بگیرند عصاره اکونیت گرد اکونیت سولفور زاهک مکن ۲ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در اختلالات جلدی هر دو ساعت فاصله یک حب بنوشند

هیپوسولفیت سود (سولفیت سولفوره) مطابق کدکس از عوامل دافع العفونه و انتی سپتیک است و مقدار شربتش در عرض روز از ۲ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون و محلول شایع شده از اد در حفظ قطعات تشریحی بکار میبرند و چون میل ترکیبی هیپوسولفیت با اکسیژن زیاد است این است در ابدان میل هندری انجار اکسیژن را جذب میکند تا از حالت سولفیتی بحالت سولفاتی در اید و در حقیقت مواد قابل تعفن را از اثر اکسیژن حفظ مینماید ولی این اثر مادامی دوران موجود است که کاملاً مبدل به سولفات نشده باشد و در صورتیکه هیپوسولفیت خشک بود ادوات اهنی را فاسد نکرده و زنگ نمی زنند و مخصوصاً هیپو سولفیت سود را از ۲ تا ۵ گرم در دفع لیکن و اکزما شربا استعمال میکنند

هیپوسولفیت سود و منیزی این ملح را در دفع اختلالات پوتیدی و بعد نشست تن و حماى تیفوئید و حصبات بثوری و نوائب و ورم ریه مثانه و سل و غیره استعمال میکنند و نیز غرغره محلولات متداول میباشد و مقدار شربتش بطور تیزن و پوسیون ۲ تا ۵ گرم است و گلیسره (ایده ۱۰) ان را بطور دزق معمول میدارند

محلول دافع العفونه معمول پول بگیرند هیپوسولفیت سود ۵۰ آب صاف ۹۵۰ حل کنند و کومپرسهائی که در دهان زاهو بکار میبرند در این محلول آلوده نمایند و تیز در دو سنطار باو اسطه الفهای متعفن حقنه این متداول است

گلیسره هیپوسولفیت سود معمول بوفور بگیرند گلیسرین ۱۰۰ هیپوسولفیت سود ۲۰ حل کنند و هر دو ساعت فاصله با قلم مو نطول نمایند

شربت هیپوسولفیت سود معمول بیت بگیرند هیپوسولفیت سود ۱ شربت شاهتره ۴۰ شربت بنفشه فرنگی ترنج ۱۰ در حالت برودت حل کنند و در بسیاری از اختلالات جلدی مزمن بخصوص اکزما ولیکن از ۲۰ تا ۵۰ گرم در عرض روز بنوشند

تیزن هیپوسولفیت سود معمول پولی بگیرند محلول صمغی شیرین کرده ۱۰۰۰ گرم هیپوسولفیت سود ۲ تا ۵ گرم حل کنند و در اختلالات تیفوئیدی و غانغرایائی در عرض روز بنوشند

غرغره هیپوسولفیت سود ایضا معمول پولی بگیرند غرغره ملین ۲۵۰ گرم هیپوسولفیت سود ۲۰ گرم حل کنند و در قروح غانغرایائی دهان و حلق غرغره نمایند

پوسیون انتی زیموتیک (دافع تخمیر) ایضا معمول پولی بگیرند هیپوسولفیت سود ۱۵ گرم آب مقطر ۶۰ گرم حل کرده صاف نمایند و ۳۰ گرم شربت ساده بر مصفی بیفزایند و در حصبات شوریه و حرابه و تیفوئید و تیفوس و سل ریوی و تعفن رحمی و حمای ضعیفی و غیره هر ساعت فاصله یک قاشق آشخوری کوچک بنوشند و چون در آلات حیه و بخصوص در موادالی که در تحت اثر حجوه باشند هیپوسولفیت مانع از تخمیر و انقلاب میگردد استعمال این پوسیون در امراض مذکوره سودمند خواهد بود

محلول انتی سپتیک معمول ژانل بگیرند هیپوسولفیت سود ۱ آب صاف ۵ حل کرده صاف نمایند و در سرطان متقرح و جراحات غانغرایائی بطور تغسیل استعمال کنند و شرپی با آن آلوده کرده بروی آنها رفاده نمایند

زرق دافع تعفن معمول مالژ بگیرند هیپوسولفیت سود ۱ آب صاف ۱۰۰ حل کرده صاف نمایند و در روز دوم حرض شانزده و دوم دهی آن روزی یک یا چندین دفعه زرق کنند در هر دفعه مقدار مایع زرقی باید ۱۰۰ گرم باشد

مخلوط هیپوسولفیت سود معمول کازناو بگیرند هیپوسولفیت متبلر سود ۴ شربت مادریون شربت چوب چینی مکرر ۱۲۵ گرم مخلوط کنند و در دفع پسوریازیس یک قاشق آشخوری کوچک صبح و یکی عصر بنوشند

غسول محلل معمول ستارتن بگیرند هیپوسولفیت سود زاج سفید متبلر مکلس ۱ گرم او دو کولونی ۳۰ حل کرده صاف نمایند و در دفع پسوریازیس و اکنه مکررا تغسیل کنند

بی سولفیت سود این ملح را **کدکس** مانند هیپوسولفیت استعمال میکند

پوسیون دافع سل معمول وندام بگیرند سولفیت سود ۲ آب ۱۲۰ شربت تلو ۳۰ مخلوط کرده هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

سولفور من

پرسولفور آهن

سولفور آهن مطابق کدکس بگیرند آهن ۶ گل گوگرد ۴ مخلوط کرده و در بوته ریخته بملایمت حرارت دهند و همینکه حالت تعامل شدید ظاهر شد آتش را تند کنند تا سولفور ذوب گردد و بعد در قالبهای چدنی تا لیس بریزند و این سولفور را مانند محصولات اسید سولفیدریک استعمال میکنند

پرسولفور مرطوب آهن مطابق کدکس بگیرند سولفات متبلر آهن ۱۳۹ مونوسولفور متبلر سدیم ۱۲۰ آب مقطر جوش مقدار کافی سولفات را در ۴۰ مقابل وزنش آب حل کنند و مونوسولفور را در چهار مقابل وزنش و دو محلول را مخلوط نمایند و رسوب را با آبیکه دارای اسید سولفیدریک باشد بشویند و در صراحی که پر از آب مقطر جوشیده بود حفظ کنند

سولفور مرطوب آهن را در همه تسممات فلزی بخصوص در تسمم ترکیبات سرب استعمال میکنند و نیز در اختلالات جلدی که مربوط بامزاج کلوروزی و یا خنازیری باشند شربتش سودمند است و مقدار شربتش در امراض جلدی از ۵ تا ۱۰ گرم است که بصورت لوزانژ استعمال شود و در تسمم از آن با شربت قند مخلوط کرده و تا علامات حدت سم باقی باشند بتدریج بنوشند و این تریاق را با ترشیها اگر استعمال کنند موجب خطر میشود و تولید بخار اسید سولفیدریک میگردد

سولفور آهن مخلوط با عده چندی تریاقهای دیگر مطابق دستور العمل ژانل بگیرند از یک طرف سولفات متبلر آهن ۱۳۹ آب مقطر نیم گرم ۲۰۰ حل کنند و از طرف دیگر سولفیدرات متبلر سود ۱۱۰ منیزی مکلس ۲۹ آب مقطر ۶۰۰ حل کنند و دو محلول را مخلوط کرده و در پناه مجاورت هوا حفظ نمایند و این محصول عبارت از مخلوطی است از سولفور آهن که دارای سولفیدرات سود زیادی و سولفات آهن نیست و از سولفات سود و کمی سولفات منیزی و اکسید آهن و علاوه مقدار زیادی منیزی دارد یعنی دارای سه تریاق قوی الاثر است که عبارتند از سولفور آهن و اکسید آهن و منیزی و دو ملح مسهل و بعباره دیگر دارای عده از مواد قوی الاثر است که آنها را بمقدار زیاد و متدرجا در دفع سموم فلزی سیانورها و اسید سیانیدریک باید استعمال نمود ولی این محصول در دفع تسمم محصولات ارسنیک و امتیک و املاح الکلوئیدی بی اثر است

شربت پرسولفور آهن مطابق دستور العمل بوشاردا و ساندراس

در ساختن این شربت اول باید پرسولفور را ساخت و بعد شروع در ساختن شربت نمود اولا بگیرند پرسولفور پتاسیم و در صراحی درداری که درش محکم بود بریزند و در روی آن محلول سولفات آهن ریخته و دقت کنند که مقدار سولفور همیشه قدری زیادتر باشد و لازم است که محلول سولفات را بروی محلول پرسولفور بریزند نه بعکس و بعد صراحی را از آب جوشیده سرد شده پر کنند و درش را محکم بگیرند و همینکه پرسولفور آهن در ته نشین شد آب صاف روی آن را دور ریخته و مجددا از آب جوشیده سرد شده صراحی را پر کنند و بگذارند ته نشین شده و صاف رویش را دور بریزند و تا سه دفعه این عمل را مکرر کنند و سپس پرسولفور آهن مرطوب را که بشکل لوزانژ است در روی کاغذ صاف ریخته و ۲۴ ساعت بگذارند بخشکد تا آب آن چکیده شود و طبقه ظاهری محصول را که بواسطه مجاورت با هوا فاسد شده است دور بریزند

ثانیا بگیرند پرسولفور آهن مرطوب سرشیشی شکل ۱۰۰ گرم و با ۹۰۰ گرم شربت ساده بدقت مخلوط نمایند

و تبخیر کنند تا ۱۰۰ گرم محصول بدست آید و بگذارند سرد شود و در بطری ریخته درش را محکم به بندند در حین استعمال بهم زنند

در مداوای تسمم سرب همه روزه سه قاشق کوچک از این شربت بمریض بیاشامانید و بعد مسهل استعمال کنند این شربت را نیز بمقدار سه قاشق چای خوری در عرض شبانه روز در دفع اختلالات خنازیری مخصوصا در دفع عوارض جلدی که غالبا با این اختلالات همراه اند استعمال مینمایند و مصنف مذکور این شربت را بر همه محصولات سولفور آهن که در داخل استعمال میشوند ترجیح میدهند

شربت سولفور آهن معمول کازناو بگیرند شربت اشتان ۱۲۵ گرم سولفور آهن بسیار نرم ۲ گرم مخلوط کنند و یک قاشق آشخوری کوچک صبح و یکی عصر بنوشند و مصنف مذکور این شربت را در مزاجهای خنازیری و مخصوصا در امراض جلدی که مربوط بامزاج خنازیری باشند بافواید آن اغلب اوقات استعمال میکند و سولفور آهن را در این مواقع بر محصولات یدی ترجیح میدهد زیرا بقدر آنها موجب تحریش و تحریک نمیشود و علاوه بیشتر از آنها مانع حصول ریم در تهیجات خنازیری میگردد

حب سولفور آهن معمول بیت بگیرند سولفور آهن ۲ گرم مسحوق ریشه خطمی ۱ گرم شربت ساده مقدار کافی بیست حب سازند و در بثورات خنازیری از ۱ تا ۴ حب کودکان بیاشامند

حب سولفور آهن مرطوب معمول بوشاردا بگیرند سولفات آهن ۲۰ گرم در آب حل کرده و قدری زیادتر سولفور پتاس مایع در آن بریزند و رسوب را با آب زیادی بشویند و آب غساله را بواسطه عمل انحراف خارج کرده و محصول را با ۲۰ گرم عسل مخلوط نموده و حبهای ۰۲ سانتی گرمی سازند و در تسمم سرب و اختلالات جلدی عارضه از مزاج خنازیری هر روز از ۱ تا ۴ حب بنوشند

حب منقح معمول دوک دوپارک نمره ۱ بگیرند سولفور آهن ۴ گرم گرد ریوند ۱۰ گرم با مقدار کافی شربت شاهتره یک صد حب سازند و مفضض کنند

نمره ۲ بگیرند سولفور آهن ۶ گرم صبر ۲۵ دسی گرم مسحوق ریوند مسحوق کنکینا مکن ۲ گرم با مقدار کافی شربت عسل نیز یک صد حب سازند و مفضض کنند

سولفورهای زیبق در طب فقط سولفور قرمز یا **شنجرف یا سینابر (ورمیلون)** و سولفور سیاه جیوه را استعمال میکنند

سولفور قرمز را در تدخین استعمال میکنند باین طریق مریض را در صندوقی مینشانند بنحوی که سرش خارج از صندوق باشد و یک گرم شنجرف را بر روی خاک انداز آهنی داغی ریخته و در صندوق میبرند تا دود آن به بدن مریض برسد و این عمل در دفع سیفلیس خیلی نافع است و سولفور سیاه جیوه را از ۱ تا ۲ گرم در دفع خنازیر و تیفوئید این اوقات استعمال میکنند و نسخ متداول سولفورهای جیوه را در دروس جیوه بیان کرده ایم

سولفور دزنیخ (قلع) در این ایام سولفور دزنیخ را بمقدار ۱۰ تا ۱۵ گرم با قدری عسل مخلوط کرده و در دفع تنیا استعمال میکنند

سولفور کربون (کربورگوگرد) (کربورین) در سال ۱۷۹۶ میلادی

(۱۳۱۱ هجری) **لامپادیوس** نام این جسم را کشف نمود و در صورت خلوص جسمی است مایع و غیر جاجب ماوری و بی رنگ و خشن و بوئش نافذ و تند و شبیه ببوی هیدروژن سولفوره و یا ببوی مخلوطی از سیر و ترب و وزن مخصوصش در ۱۵ درجه حرارت ۱٫۲۷۱ و بشدت قابل اشتعال و بایک شعله آبی رنگی میسوزد و تولید اسید کربونیک و اسید سولفورو مینماید و طعم ان حاد و سوزنده است و در هوای آزاد بکمال سرعت بخار میگردد بطریقی موجب انجماد آب محتوی در هوا میشود و چون در خلاء بخار شود ممکن است مورث برودتی گردد تا ۶۰ درجه زیر صفر و در حرارت متعارفی درجه تمدد بخار ان بقدری زیاد است که با وجود فاصله زیادی از جسم مشتعل ممکن است اشتعال پذیرد و در ۴۶ درجه حرارت جوش میاید و اختلاط هوا و یا اکسیژن با بخار ان ممکن است موجب طوفان شود

سولفور کربون از عوامل انتی سپتیک بسیار قوی میباشد و محلول مائی اشباع شده ان (۱ در ۲۳۱) موجب توقف عمل اختمار میگردد و میکروبها را میکشد و کاو تچو و گوتاپرکا و اجسام دسم و غیره را حل میکند و از عوامل محرک عمومی است که بطور مخصوصی در رحم اثر مینماید و در داخل انرا مانند ادویه مدد حیض استعمال میکنند و در خارج در دفع اختلالات روماتیسمی و تحلیل تومورهای مفصلی استعمال میشود و در جراحات ضعفی و قروح مورث از دوالی و قروح خنازیری و سیفیلیسی مانند محرکات ضعیف استعمال ان متداول است و نیز در کشتن پاراز یتها بکار می رود و چون قابل اشتعال است دست زدن بان خطرناک میباشد و **بوشو** استعمال سولفور کربون را خارجا در دفع جرب موثر میداند و داخلا از ۲ تا ۴ قطره در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده مانند ادویه منفط استعمال مینمایند

اب سولفور کربونه معمول بومت بگیرند سولفور کربون ۵ اب صاف ۱۰۰۰ اسانس نعناع ۴ مخلوط کرده بقوت بهم زنند و بگذارند ساکن شده و بواسطه عمل انحراف صاف روی انرا بردارند و این ابرا انتی سپتیک معوی است در تبهای تیفوئید و اسهالهای متعفن استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۱۰۰ تا ۵۰۰ گرم است بمقدار منقسم در عرض روز و کردر هر دفعه از ۵۰ تا ۲۰۰ گرم با اب شراب دار مخلوط کرده بیاشامند

مخلوط مدد حیض معمول مانسفلد بگیرند سولفور کربون ۵ گرم الکل ۴ سانتی گرم مخلوط کنند و دو قطره این مخلوط را در یک پیاله ماء الشعیر بلغوری قند دار داخل کرده بنوشند

نطول سولفور کربون معمول وونزل بگیرند سولفور کربون ۱۰ گرم عرق کافوری ۵۰ گرم روغن زیتون ۵۰ گرم مخلوط کرده در دفع روماتیسم و تومورهای مفصلی نطول کنند

حرف لام

نود و ششم — لسان الحمل و بعضی از گیاهان همجنس

۴ لسان الحمل بارتنگ (بزبان مردم طهران بارهنگ) پلانتن پلانتاگو

نباتی است از طایفه **پلانتاژینه** یعنی این طایفه را نسبت باین نبات داده اند و دارای چهار قسم است

لسان الحمل کبیر گراند پلانتن (پلانتن کومون) پلانتاگو ماژور

و لسان الحمل صغیر ل پلانتاگو لانستولاتا و لسان الحمل متوسط ل پلانتا گومدیا و لسان الحمل شاخ گوزنی ل پلانتاگو کورونوپوس و همه این اقسام در چمنها فراوان میباشند و گلهای آنها مانند گرز طولانی است و نوعاً مانند قابضات ضعیف اثر میکند و برگ و گل لسان الحمل کبیر را در ترابوتیک خیلی استعمال مینمایند و بواسطه تقطیر از آنها عرقی میگیرند که قابض است و در دوم اجفان بحالت بی ورد مانند کحل استعمالش مؤثر و هم چنین در ورم خفیف ملتحمه و عصیر برگهای جوان این نبات را بمقدار ۵۰ تا ۱۵۰ گرم در دفع حمیات مؤثر میدانند

ع بزرقطونا پ اسپرزه (اسفیوس) (اسپغول) ف پسیلیون (پلانتن دسابل) ل پلانتاگو پسیلیوم تخم یکی از نباتات طایفه پلانتاژینه را باین اسم موسوم مینمایند و این تخمها که سیاه اند بحجم کیک میباشند و از این جهت است که در فرنگ موسوم به بذر کیکی اند و گاه آنها را هرب او پوس یعنی گیاه کیکی مینامند و این بزور دارای ماده لعابی زیادی میباشند و در فرنگ گاهی لعاب آنها را بطور کحل استعمال میکنند و مردم مشرق زمین این لعاب را در امراض حاد بخصوص حمیات صفراوی و غیره خیلی استعمال مینمایند

الیسما پلانتاگو ف پلانتن دو (بارتنک آبی) نباتی است از طایفه الیسماسه که در کنار نهرها بهامی روید و برگهای آن شبیه ببرگ لسان الحمل و دارای خوشه است مرکب از گلهای کوچک و یکی از دانشمندان ماده مخصوصی از آن استخراج کرده موسوم به الیسمین و در روسیه ریشه این گیاه را در دفع کلبا الکلبا استعمال میکنند

در نود و هفتم لسان الکلب

ع لسان الکلب ف سینوگلوس ل سینوگلوسوم ی سو ئون گلوسا (در لغت یونانی سوئون بمعنی سگ و گلوسا بمعنی زبان است و بواسطه شباهتی که برگ این گیاه بزبان سگ دارد باین اسم موسوم شده) نباتی است از طایفه بوراژینه و در بعضی ممالک فرنگ مانند فرانسه فراوان است و در طب خود این نبات در ریشه و پوست ریشه اش را استعمال میکنند و ریشه آن ضخیم و طویل و مستقیم و لحمی و خارج آن خاکستری و یا اسمر سرخ رنگ و جوفش سفید و طعم این ریشه تفه و بویش مهوع است و این ریشه را مانند مسکنات در دفع نفث الدم و اسهال استعمال میکنند و نیز از ادویه ضد تشنج و مخدر محسوب میگردد

مغلی لسان الکلب بگیرند ریشه لسان الکلب ۸ گرم آب ۱۰۰۰ گرم جوشانیده صاف کنند و مانند مسکنات در دفع اسهال بتدریج بنوشند

شربت لسان الکلب بگیرند ریشه لسان الکلب ۳۲ گرم خورد خورد کرده مدت ۱۲ ساعت در ۱۹۲ گرم آب بخیسانند و بدون فشار صاف نموده ۱۰۰۰ گرم شربت ساده بیفزایند و تبخیر کنند تا بقوام شربت رسیده و حفظ

حب لسان الکلب (حب سینوگلوس) مطابق کدکس بگیرند عصاره تازه بزرالبنج پوست ریشه لسان الکلب مکلس ۲ گرم مر مکی ۳ گرم کندر ۲/۴ گرم زعفران ۱/۲ مکلس دسی گرم شربت عسل

۲ دسی گرم ابتدای والنج و پوست ریشه لسان الکلب را بدقت خشك کرده وزن نموده و با هم مخلوط نرم کرده صلابه کند و عصارهٔ تریاك را با شربت مخلوط کرده در حمام ماریه ذوب نمایند و سایر دواها را بر آن افزوده یك صد حب سازند و مقدار شربت این حب که مانند منومات خیلی استعمال میشود از ۲ تا ۴ عدد است

این حب را مانند شربت کارابه در مرضائی باید استعمال نمود که همچو تصور میکنند تحمل محصولات تریاکی را نمیتوانند بنمایند و شربت کارابه که لفظ آن ماخوذ از زبان فارسی است و بمعنی شربت کهربائی میباشد باین طریق ساخته میشود

شربت کارابه (کهربائی) مطابق کدکس بگیرند شربت تریاك ۲۰۰ تعفین کهربا را که با الکل ۹۰ درجه ۱۰ مخلوط کنند و از ۱۰ تا ۴۰ گرم مانند منومات بیاشامند و لازم است که ترکیب این شربت و حب سینوگلوس هر دو را از مریض پنهان داشت

در هشتم و نود لیتین و محصولاتیه مشتقات آن

کلمه لیتین مشتق از **لیتیوس** یونانی میباشد که بمعنی سنگ است و عبارت است از اکسید **لیتیوم** که در سال ۱۸۱۲ میلادی (۱۲۳۳ هجری) **ارفودسون** نام در معادن جزیره **اوتو** از متعلقات سود این جسم را کشف نمود و بعد سایر دانشمندان در معادن دیگر نیز آن را یافتند و هم چنین وجود آن را در عده زیادی از آبهای معدنی قلیائی مانند آب **کارلسباد** و آب **مرینباد** و آب **کیسنژان** و **امس** و غیره ثابت نموده اند

لیتین عبارت از جسمی است سفید و متبلور و طعمش محرق و تعامل قلیائی در آن ظاهر و خیلی شبیه به پتاس و سود میباشد و در بعضی صفات کیمیائی خیلی شباهت باین دو جزء دارد و در بعضی صفات دیگر به منیزی و آهك و یکی از دانشمندان **داوی** نام **لیتیوم** را از لیتین استخراج نمود و عبارت از فلزی است که از حیثیت سفیدی و صفای رنگ به نقره شبیه است و در مجاورت هوا بشدت قابل اکسید و وزن مخصوصش پستتر از آب و سایر مایعات است و این خاصیت از صفات متمایزه آن میباشد

یکی از دانشمندان انگلیس موسوم به **گارود** لیتین را مانند مدرات در مداوای نقرس استعمال نمود و در معالجهای نقرسی برتری آن را بر پتاس و سود ثابت کرد و این دانشمند مخصوصاً پی تو کربونات آن را استعمال میکند و تفاوت این ملح با سایر کربوناتهای قلیائی در قلت انحلال آن در آب است و بواسطه زیادتی اسید کربونیك به درجه انحلالش افزوده میشود و طعم این ملح شبیه است به طعم بی کربونات سود و چون معادله لیتین ضعیف است پس کربونات آن بقوت اسید ها را اختی مینماید

کربونات لیتین مانند مدرات قوی اثر میکند و گاه شدت اثر آن بدرجه است که بواسطه کثرت تقاضا مریض ناراحت مانده و خوابش قطع میگردد و علاوه بسرعت بول را قلیائی مینماید و گاه دیده شده که آشامیدن سه سانتی گرم از آن حیاتی را در بول کرده است و خاصیت عمده لیتین آنست که اسید اوریك را بسهولت جذب کرده تولید اورات لیتین مینماید که محلول تر از سایر اوراتها است و فایده استعمال آن در نقرس همین حیثیت است چه این

در نود و هشتم

مریض مقدار اسید اوریک و اقسام مختلف اوراتها که خیلی کم محلول اند زیاد میگردد و همین مواداند که مورث
تحجرات چند در مفاصل میشوند

لیتین را غالباً بحالت کربونات و یا سیترات در داخل استعمال میکنند و یا ابهای معدنی از قبیل **کرینباد** و
کارلسباد و **پیرمون** و **پلومبیر** و **کونترکسویل** و **والس** و **رو ایال** وغیره
که دارای لیتین اند تجویز مینمایند و بیشتر کربونات انرا با اب گازدار مخلوط کرده میاشامانند زیرا که ۱۰۰۰
جزء اب گازدار ۵ جزء ان محلول است و در اب متعارفی چهار مقابل کمتر و **بوشو** نسخه ذیل را معمول
میدارد

بگیرند کربونات لیتین ۵۰ تا ۷۰ سانتی گرم اب گازدار یک بطری حل کرده در عرض شبانه روز پیاله پیاله
بیاشامند

استعمال کربونات لیتین خارجاً نیز متداول است باین طریق که یک گرم از ان در ۱۰۰ گرم اب حل نموده و قدری
شرپی در محلول الوده کرده بروی تحجرات و جراحات نقرسی نطول نمایند و از پارچه مشمع بپوشانند
چنانچه ذکر کردیم اثر کربونات لیتین در ازدیاد ترشح بول بقدری زیاد است که **بوشو** میگوید مکرر مشاهده
نموده ام که چون یک بطری اب لیتین را مریض در هنگام خواب بیاشامد کثرت تبول در تمام شب او را مجبور به
نشستن میکند و حال انکه این اثر را هرگز از محلول کربونات سود مشاهده نکرده ام بهر جهه ثابت شده است
که بواسطه استعمال لیتین میتوان منع از رجعت حمله های نقرس نمود و نیز بواسطه استعمال ان مریض مبتلی به
نقرس میتواند بدون هیچ گونه اذیتی شراب استعمال کند و هم چنین اشخاص نقرسی که مبتلی به تحجرات مفصلی
باشند اگر مدت متمادی بر املاح لیتین مداومت نمایند ان تحجرات بکلی مفقود میگردند

سیترات لیتین گاهی بر کربونات ان ترجیح دارد بخصوص در وقتی که خواسته باشند اثر قلیائی ان در
معده بروز نکند سیترات و یا بی کربونات لیتین را از ۱۰ تا ۷۰ سانتی گرم در عرض روز استعمال میکنند و میتوان
سیترات و کربونات را از ۲ تا ۳ گرم در عرض روز استعمال کرد ولی چون کربونات را باین مقدار بیاشامند ممکن است
مورث عروض سوء هضمی شود که با وجع معده همراه بود

بورات لیتین این ملح را در دفع رمل کلیه بمقدار ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم استعمال مینمایند

سالیسیلات لیتین بمقدار ۱ تا ۳ گرم در روماتیسم مخصوصاً که مدتی طول کشیده باشد نافع
است و بهتر از سالیسیلات سود اثر میکند و نیز بمقدار ۵۰ سانتی گرم تا ۲ گرم در رمل او دیگی کلیه مستعمل است

نیترات لیتین مطابق کدکس بگیرید اسید نیتریک تقریباً ۳۰۰ کربونات لیتین ۹۱
اب مقطر ۱۸۰ کربونات را با اب مخلوط کرده حرارت دهند و اسید را فرو ریخته نیز حرارت دهند تا حالت جوش
دائم شود و بعد تبخیر نمایند تا محصول ۱۰۰۰ جزء گردد و بگذارند سرد شده و متبلور شود و بواسطه عمل انحراف
اب ماده روی تبلورها را بگیرند و انها را در روی کاغذ صافی سفید بخشکانند و در پناه روشنائی حفظ
کنند

نیترات لیتین را در دفع ورم کلیه رملی و رمل و ریگ استعمال مینمایند و مقدار شربتش از ۲۰ سی گرم تا ۲
گرم است که در اب گازدار حل نموده بیاشامند و یکی از دانشمندان میگوید بهترین املاح لیتین یکی از املاح

یدور لیتین

قلیائی مشکوک است

املاح مبخر بگیرند کربونات لیتین ۱۰ گرم بی کربونات سود ۵۰ گرم اسید سیتریک ۴۰ گرم مخلوط کنند

اب مصنوعی ویلباد (اب ضد نقرسی گازدار) معمول استریکر

بگیرند اب اسید کربونیک داده ۵۰۰ گرم بی کربونات سود ۲۵ سانتی گرم کربونات لیتین ۱۰ دسی گرم حل کنند و در
دفع تحجرات مفصلی نقرسی در عرض روز بتدریج بنوشند و مدت یک یا دو هفته بران مداومت نمایند

اب گازدار ضد نقرس معمول گارود بگیرند بی کربونات سود ۵ دسی گرم کربونات
لیتین ۲ دسی گرم اب اسید کربونیک داده ۵۰۰ گرم املاح را در بطری سیفون داری داخل کرده و از اب گازدار
پر کنند و در دفع تحجرات نقرسی و درد کلیه رملی روزی ۲ تا ۴ گیلاس در عرض روز بتدریج بیاشامند

پوسیون دافع رمل و ریک معمول ونابلس بگیرند بورات لیتین ۵ دسی گرم
بی کربونات سود ۵ دسی گرم اب گازدار ۱۵۰ گرم شربت پوست نارنج ۳۰ گرم مخلوط کنند در یک یا دو دفعه
در عرض روز بنوشند مدت چندین هفته بران مداومت نمایند و سیترات و بنزوات را میتوان بجای بورات
تجویز نمود

شربت لیتین معمول دوکسنل بگیرند هیدرات لیتین ۱ شربت ساده ۲۰۰ حل کرده
با کاغذ صاف نمایند و در دفع رمل و ریک و تحجرات نقرسی از ۲ تا ۴ گرم بیاشامند

اب لیتین معمول لیپر بگیرند کربونات لیتین ۲۵ سانتی گرم اب گازدار ۲۰۰ گرم حل کنند و در
دفع نقرس و رمل و ریک در عرض روز بنوشند

تیزن دافع رمل کلیه و نقرس معمول بوشاردا بگیرند جوشانده برنگان ۱۰۰۰
گرم شربت ساده ۵۰ گرم کربونات لیتین ۱ گرم مخلوط کرده با پیاله کوچک در عرض شب بتدریج بنوشند

حب لیتین معمول ویژیه بگیرند کربونات و بنزوات لیتین ۱۰ گرم عصاره جنطیانا ۵ گرم
مخلوط کرده یک صد حب سازند و روزی یک حب نهار و یکی شام قبل از غذا بنوشند

حب مرکب لیتین ایضا معمول ویژیه بگیرند کربونات لیتین یدور سودیوم مکد
۱۰ گرم عصاره جنطیانا گرد صمغ مکد ۲ گرم گرد اصل السوس ۵ گرم مطابق معمول یک صد حب سازند روزی
یک دانه نهار و یک دانه شام با غذا میل کنند

برومور لیتین این ملح که بشدت محلول در اب و الکل است از عوامل منومه میباشد و مقدار شربت
ان از ۵۰ تا ۲۰۰ سانتی گرم است

شربت برومور لیتین بگیرند برومور لیتین ۱۰ گرم شربت بهارنارنج ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و هر
قاشق سوپ خوری این شربت دارای یک گرم برومور است

یدور لیتین نیز بشدت محلول در اب و الکل است و این ملح را بجای یدور دو پتاسیوم استعمال میکنند
و مقدار شربت ان از ۱ تا ۲ گرم است

حب یدور لیتین معمول زیست بگیرند یدور لیتین ۲۵ سانتی گرم با مقدار کافی
عصاره کاسیا و گرد کاسیا یک حب ساخته و انرا از ورق بلسان تلو بپوشانند

شربت یدو دولیتین بگیرند یدو دولیتین ۱۰ گرم شربت جنطیانا و یا شربت پوست نارنج ۱۹۰ گرم حل کنند و هر قاشق اش خوری این شربت دارای یک گرم یدو داست

پیپرازین (دی اتیل اندیامین) عبارت از ترکیبی است که مانند کربطور و خطا از ابراسپرمین نسبت داده اند و جسمی است متبلور و بشدت محلول در طب و کلورید رات از اکثر نیز بخوبی در آب حل میشود استعمال میکنند و این جسم با اسید اوریک تولید اورات میکند که در آب بخوبی محلول است و از این جهت است که از ادرار سهولت خروج اسید اوریک از بدن و پاک کردن مثانه استعمال میکنند و گویا این خاصیت اقوای از لیتین است فی یک گرم از آن در آب حل نموده در مدت ۲۴ ساعت بتدریج می آشامانند و نیز محلول (۱ در ۱۰۰) از او در شستن مثانه معمول میدارند

دیپستول و لیزیدین از مشتقات این جسم اند

زرق تحت جلدی اولا بگیرند پیپرازین ۱ گرم آب مقطر ۵ گرم حل کنند ثانیا بگیرند کلورید رات پیپرازین ۲ گرم آب مقطر ۵ گرم حل کنند و مقدار زرق از پیپرازین ۵ تا ۱۰ سانتی گرم و کلورید رات آن از ۱۰ تا ۴۰ سانتی گرم نباید باشد

حرف میم

در نود و نهم — مرغ و ادویه بعضی مشابه آن

در این فرد ذکر مینمائیم مرغ و جو و گندم و بلغود و برنج و ذرت و خصیة الثعلب و بعضی از محصولات ملبن را

ب مرغ (بید گیاه) ع ثیل (نجیل) ت شیشدان (پید و پول) ل ترتیکوم ریپانس (پانیکوم داکتیلون) (این گیاه را بزبان فرانسه شیندان از آن جهت میگویند که سگ جهة قی کردن از او میجاید) نباتی است از طایفه **گرامینه** و ذات جف و در چمنهای مرطوب در تمام مرو یافت دارای دو قسم است یکی مرغ معمولی ل **تریتیکوم ریپانس** که مرغ پاره نیز نامیده میشود و دیگری مرغ المانی **ب پانیکوم داکتیلون** که پید و پول یعنی پای جوجه نیز مینامند و ساقه این قسم حجیم تر و گره های آن بهم نزدیکتر اند و نوعاً مرغ دارای یک قسم قندی است که شعاع را بجانب یسار منکسر میکند **ولو ولوز** نامیده میشود و علاوه یک قسم صمغی دارد موسوم به **تریتیسین** که محلول مائی آن نیز شعاع را بجانب یسار منکسر مینماید

یک قسم از مرغ است که از اجراء مائی و بزبان لاطین **فستوکا فلویتانس** نامیده میشود در طب عموماً بیخ گیاه مرغ را استعمال میکنند و این بیخها که بدون جهة ریشه نامیده شده اند بند بند و در اندرون بنگشادن سفید مایل بزردی و بی بو و طعمشان شیرین و فی الجمله قندی است و بشره این بیخها را برداشته و الیاف باریک را قطع کرده و آنها را دسته دسته نموده خشکانند و در وقت استعمال باید ملتفت بود که چندان کهنه نباشند زیرا که بودی کرم میشوند مرغ حقیقی بیخ مرغ از عوامل ملینه و مرطبه و مدره است و بیشتر جوشانده از او بطور تیزن (۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم) استعمال میکنند و غالباً برای تیزن شوره و سکنجبین عسلی و عسل و شربت اوریثا و غیره می افزایند

تیزن حرغ مطابق کدکس بگیرند ریشه حرغ ۳۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم ریشه را نیم کوب کرده و مدت نیم ساعت در اب بجوشانند و صاف کنند و مانند مدرات بتدریج بنوشند

مغلی حرغ معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند ریشه حرغ ۳۰ گرم اصل السوس ۱۰ گرم اب بقدری که محصول مصفی ۱۰۰۰ گرم شود اول مدت یکساعت ریشه حرغ را در اب بجوشانند و صاف کنند و بعد اصل السوس را بر ان افزوده بگذارند نیز مدت یک ساعت دم کشد و صاف نمایند و مانند مدرات بتدریج بیاشامند

عصاره ریشه حرغ مطابق کدکس بگیرند ریشه حرغ ۱ اب مقطر ۸ مدت ۱۲ ساعت ریشه را در ۶ جزء اب بخیسانند و با فشار صاف کنند و تفاله را نیز مدت ۱۲ ساعت در باقی مانده اب خیسانده و با فشار صاف نموده مصفاها را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود و بواسطه عمل انحراف صاف در رویها را برداشته در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم تبخیر کنند و حفظ نمایند

جو ع شعیر ت اورژ ل **هوردئوم** ی کریته یکی از گیاههای طایفه **گرامینه** را باین اسم مینامند و در طب دانه اش را استعمال میکنند و این دانه دارای مقدار زیادی نشاسته و یک مقدار ماده لعابی است که هردو از مواد غذائیه میباشند و در دو قشر ان ماده است تند و تلخ موسوم به **هوردئین** و از این جهت است فی الجمله تندی و تلخی که در مغلی درسته ان مشهود میگردد

جو را در طب به صورت مختلف استعمال میکنند اولا جو درسته که دارای دو قشر مذکور باشد ثانیا جو مقشر که تمام پوستهای انرا گرفته اند ثالثا جو سفید کرده که جو را بوسیله تیز نامیه میشود و تمام سبوس ان گرفته و انرا گرد و قشنگ کرده اند وجود درسته را غالبا در غرغره استعمال میکنند و در سایر استعمالات طبی جو سفید کرده و یا مقشر را بکار میبرند و تیزان که موسوم به ماء الشعیر است از شربات مبرده میباشد و در غالب ممالک ایران از جو سفید کرده اشهای بسیار لذیذی ترتیب میدهند بخصوص در وقتی که دارای کشک باشد

تیزن جو (ماء الشعیر) مطابق کدکس بگیرند جو سفید کرده معمول با اب سرد ۲۰ گرم اب مقدار کافی جو را در مقداری اب بجوشانند تا شکفته شود و محصول ان ۱۰۰۰ گرم بود و بعد با مو بیزی صاف کنند این تیزن را غالبا در برونشیت حاد تجویز مینمایند و یک دهم شیر بر ان می افزایند و با ۶۰ گرم شربت صمغ یا شربت اورژات یا شربت تلو شیرین مینمایند

تیزن بلغور و دوسر و برنج را نیز بهمین طریق میسازند

ماء الشعیر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند جو مقشر ۱۵ گرم اصل السوس ۱۰ گرم اب مقدار کافی جو را با اب گرم بشویند و در مقداری اب بجوشانند تا شکفته شده و مصفای ان ۱۰۰۰ گرم بود و بعد انرا از اتش برداشته و اصل السوس را داخل کرده ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد صاف کنند و این تیزن را مانند ملینات و مدرات استعمال میکنند

ماء الشعیر مرکب (جوشانده صدری جو) معمول دوا سازان بگیرند تیزن جو ۱۰۰۰ گرم انجیر خشک مویز مکه ۶۰ گرم اصل السوس ۱۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف نمایند و مانند ملینات در رفع برونشیت پیاله پیاله بیاشامند

گندم ع **حنطه** ف **فرومان** (بله) لا **تریتیکوم** ی **پوروس** نباتی است معروف واز طایفه **گرامینه** و دارای چندین قسم واز دانه آن ترتیب میدهند موسوم برارد گندم و دارای گلوتن است و بواسطه این ماده است که نان را که غذای عمومی نوع بشر است از آن میسازند و گندم عموماً دارای قشر خارجی و دانه است و قشر خارجی مرکب از سه جزء میباشد یکی جزء خارجی بی رنگ که بهیچوجه دارای سلول نیست و دیگری جزء متوسط و مرکب از سلولهای زرد و سیومی جزء داخلی که مانند جزء متوسط مرکب از سلول میباشد و دانه مرکب است از دو غشاء یکی موسوم به **تستا** و **تگمان** که غشاء داخلی نیز نامیده میشود و دیگری پریسپرم (**آندوسپرم**) (**آلبومان**) را **امبریون** (دانشمندان عثمانی پریسپرم و اندوسپرم را قشر البزد و سویدا و امبریون را جنین و در شیم اصطلاح کرده اند و البومان بمعنی سفیده تخم مرغ است) و سبوس گندم حاصل میشود از انخراقی که بواسطه فشار بر قشر خارجی وارد میاید چه این قشر و غشاء دانه با سلولهای بزرگ خارجی پریسپرم که دارای نشاسته نیستند و بعضی سلولها که در تحتانها واقع شده و دارای گلوبولهای نشاسته میباشند التصاق دارد و چنانچه گفتیم این سلولهای بزرگ دارای نشاسته نیستند بلکه محتوی **سرالین** و **لگومین** میباشند (سرالین مشتق از سرال است که بمعنی غله باشد)

بذر گندم قبل از گل کردن جز اسید فوسفوریک همه مواد معدنی را که در تکمیل نموان لازم اند جذب میکند و در پانزده روز اخری از اتمام نموش نیز مقدار زیادی ازت و اسید فوسفوریک و قلیائیات را جذب مینماید و در پوسته گندم مقدار زیادی سیلیس وجود دارد و این مقدار در گرهها و جزء فوقانی بیشتر و در جزء تحتانی و برگها کمتر است

بلغور ت **گروا** و گندم را نیم پز کرده و مقشر نموده اسیا میکنند بطریقی که ارد شود و از جو و دوسر و غیره نیز بلغور میسازند و در ممالک مشرق از مواد غذائی معمول است و مخلی بلغور گندم بخصوص بلغور دوسر در دفع اسهالهای حاد و مزمن موثر است و دانشمندان فرنگ با ارد بلغور غذائی ترتیب میدهند در ذوربم مزمن امعا بخصوص در اطفال خیلی استعمال میکنند

اب نان بگیر نان برشته کرده و گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یک ساعت دم نموده صاف کند و از شروبات مبنی است که دارای فی الجمله غذائیت هم میباشد

رنج ع **ارز** ت **ری** ل **اورزا** ی **اوروزا** یکی از نباتات طایفه **گرامینه** است که در اراضی نرم و مرطوب و باتلاق عمل میاید و بهمین جهت است عدم سلامتی مواضع برنج زار و اگرچه از محصولات بومی هندوستان میباشد ولی اکنون در هر چهار قسمت عالم زراعتش متداول است و برنج معمول در فرنگ را با کارولین که از ممالک متحده امریکا است مخلوط میکنند و با انسپونتا ایطالیا و برنج امریکی سفید و شفاف و مستطیل بی بو و گران بهاتر است

رهیا برنج به تمامه مرکب است از نشاسته و فوسفات اهک نیز دارد و از مواد غاذیه بسیار نیکو است و در ممالک پلاوها و چلاوها و اشها و کوفته ها و دلمها که همه لذیذ و مطبوع اند از آن ترتیب میدهند و اطبای فرنگستان را بند ملینات بسیار استعمال میکنند و در تحریش معوی که چندان شدت نداشته باشد و با اسهال همراه بود اوقات جوشانده برنج را تجویز مینمایند و در ممالک ایران عادت اطبا بر این جاری شده که پرهیز از مخصوصین بخصوص مبتلایان بر حمیات حاده را از برنج ترتیب میدهند و نیز غذای نافعی در امراض حاده را تا یک مدتی برنج

[illegible]

قرار دهید هند و بعد ملاحظه که در این مختصر کتاب گنجایش دیگر نیست از عادات بسیار پسندیده است و اگر دانشمندان فرنگ بر طریقه طبخ برنج اطلاع حاصل کنند مرا پیروی آنان را خواهند کرد

گرد برنج (آرد برنج) مطابق کدکس بگیرند برنج مقشر بمقدار منظور با آب سرد بشویند و مدت دو ساعت در آب بخیسانند و بعد روی پارچه بریزند تا آب آن بچکد و بعد آن را در هاون مرمر نرم بکوبند و بگذارند خشک شود و مجدد آن را در هاون و هاون صلایه نمایند و از موی ابریشمی ۱۴ الک بگذرانند

تیزن برنج مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند برنج مغسول با آب سرد ۲۰ آب بقدری که محصول ۱۰۰۰ گرم شود بجوشانند تا برنج شکفته شود و بگذارند تا نشین شده صاف روی آن را بگذرانند و اغلب اوقات این تیزن را که ملین و قدری قابض است با ۶۰ گرم شربت بر شیرین میکنند و از محصولات است که در دفع اسهال استعمالش متداول و سودمند است

جوشانده برنج معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برنج مغسول با آب سرد ۱۵ گرم خلال نارنج ۲ گرم شربت ساده ۶۰ گرم آب بقدری که محصول ۱۰۰۰ گرم شود برنج را در آب بجوشانند تا شکفته شود و از روی آتش برداشته خلال را در آن ریخته مدت نیم ساعت بگذارند بماند و بعد صاف کرده شربت را بیفزایند و گاه ۱۰ گرم شربت صمغ اضافه کنند و این محصول را نیز در دفع اسهال تجویز مینمایند

شربت اورژا (شربت بادام) مطابق کدکس (این شربت را چون سابق با جو میساختند از این جهة بشربت اورژا موسوم شده) بگیرند بادام شیرین ۵۰ بادام تلخ ۱۵ قند ۱۰۰۰ آب مقطر ۳۲۰ عرق بهار نارنج ۲۵ بادامها را مقشر کنند و با ۲ جزء قند و ۱۲ جزء آب نرم بکوبند تا خمیر متحد الاجزائی بدست آید و این خمیر را با باقی مانده آب ممخلوط کنند و از پارچه محکمی با فشار صاف نمایند و تفاله را با قدری آب مخلوط کرده و نیز با فشار از پارچه بگذرانند و باید محصول مصفی ۳۲۵ جزء باشد و ماباقی قند را بر مصفی افزوده در حمام ماریه ذوب نمایند و بعد بگذارند سرد شده عرق بهار نارنج را اضافه کنند و در بطریهای کوچک که بخوبی خشک بود حفظ نمایند و این شربت که خیلی گوارا است مبرد و مسکن آلات توالد و بولی است

شربت بادام مرکب و فیلدار بگیرند شربت اورژا شربت صمغ شربت وینل مکد یک جزء مخلوط کنند و این شربت نیز مبرد گوارائی است

خربای بادام معمول دواسازی لندن بگیرند بادام مقشر ۵ قند مسحوق ۲۹ صمغ عربی مسحوق ۱ مخلوط کرده خمیر متحد الاجزائی سازند و این خربا را مانند ملینات صدری استعمال میکنند و ۳۰ گرم از آن را در ۱۰۰ گرم آب مخلوط نموده مانند امولسیون مینوشانند

امولسیون عربی (مخلوط صمغی) معمول دواسازی ادمبورگ بگیرند مسحوق صمغ عربی ۳۵ بادام شیرین مقشر ۴۰ قند ۲۰ آب ۱۰۰۰ ابتدا بادامها را با قند نرم نسایند و با صمغ و ۳۳ جزء آب لعاب متحد الاجزائی سازند و یا کوبیده قند و بادام مخلوط کرده و ماباقی آب را کم کم اضافه کنند و صاف نمایند این امولسیون ملین آلات صدر و مسکن آلات توالد و بول است

شیر بادام (امولسیون ساده) مطابق کدکس بگیرند بادام شیرین مقشر قند مکد ۵۰ آب ۱۰۰۰ ابتدا بادامها را با ثلث قند و قدری آب نرم بکوبند و بعد کم کم باقی مانده آب را افزایند و با فشار صاف

کنند و مابقی قند را اضافه نمایند و این شربت را مانند ملینات و مسکنات آلات تو الد و بول استعمال میکنند و چون بادام های بازاری غالباً دارای مقدار نامعینی بادام تلخ میباشند لهذا در ساختن محصولات سابق الذکر باید در بادام ها دقت نمود و هر مقداری که طبیب تجویز میکند بادام تلخ در آنها داخل کرد

شربت پسته را نیز بطریق مذکور ساخته و در همان مواقع استعمال میکنند

خصی الثعلب پ **سعلب** ت **سالپ** (**اورکیس**) ل **اورکیس ماسکولا**

ی **اورکیس** (اورکیس در لغت یونانی بمعنی بیضه است و چون ریشه این نبات که بصل مانند است شبیه بر دو بیضه میباشد یونانیان آنرا اورکیس نامیده اند) نباتی است از طایفه **اورکید** و دارای چندین قسم است و سعلب متداول در بازار عبارت است از ریشه بصل مانند همه این اقسام

عموماً اورکیس از محصولات شرقی بخصوص ایران میباشد و در کوهستان طالش و کرمانشاهان و کوه گیلویه فراوان است و مخصوصاً در فرنگ سعلب خوب معروف بر سعلب ایران میباشد و عبارت است از دانه های بیضی شکلی که مانند تسبیح بر رشته کشیده شده اند و رنگ آنها خاکستری مایل بزردی و نیم شفاف و کناره شاخ قرنی و دارای بوی ضعیفی شبیه ببوی اکلیل الملک و طعم آنها لعابی و فی الجمله نمکین است

یکی از دانشمندان فرنگ میگوید هر گاه بصل اورکیس بومی فرنگستان را باپوستهایش مدتی در آب بجوشانند و پاک کنند و بر رشته کشیده در آفتاب بخشکانند از هر جهة شبیه بر سعلب ایران میشود و مانند آن یکی از مواد مغذی و مقوی نیکو خواهد بود

سعلب را از جهة شباهتی که به بیضه دارد یک وقتی از عوامل منعظه تصور کرده بودند حتی بعضی از مصنفین بدرجه در این باب غلو کرده که میگویند بوی آن شبیه ببوی منی است و اکنون دانشمندان فرنگ آنرا از مواد غاذی و ملین محسوب میکنند و مرکب است از نشاسته و صمغ و باسورین

گرد سعلب مطابق کدکس بگیرند سعلب ایرانی مقدار منظور مدت ۲۴ ساعت در آب سرد بخیسانند بعد با پارچه خشنی مالش داده خورد خورد کنند و در گرم خان خشک کنند که حرارتش زیاده از ۵۰ درجه نباشد نرم بکوبند و بدون آنکه تفاله باقی گذارند از موبیز ابریشمی در آبی رون نمایند و مطبوخ این گرد از مواد غاذیه است و غالباً آنرا با دارچینی معطر کرده و با شیر می نوشند

لوزانک سعلب معمول سویران بگیرند گرد سعلب ۵ قند ۱۲۰ آب ۴۰۰ سعلب را در آب بجوشانند و قند را افزوده بگذارند سرد شود و بعد معطر کنند و این لوزانک را مانند مواد غاذیه استعمال میکنند

ذرة (**جاورس هندی**) ت **مائیس** ل **زا مائیس** نباتی است از طایفه **گرامینه** و بومی مکزیک و دانه آنرا اهالی فرنگ **گندم هند** و **گندم ترکی** نیز مینامند و از آن یک قسم نشاسته ترتیب میدهند و مانند مواد غذائی استعمال میکنند و چون این دانه دارای گلوتن نیست نان خوب نمیشود ولی یک قسم فرنی با آن میسازند موسوم به **گود** و در بعضی نقاط هم خیلی استعمال مینمایند و مخصوصاً در اشخاصی که مبتلی باعراض عزمن مجاری تغذیه باشند استعمال این فرنی بسیار سودمند است و نیز از دانه های ذرة نیم کوب کرده و نیم پز نموده مشروبی ترتیب میدهند دارای الکل که مسکر است و یکی از دانشمندان

میگوید

میگویند میتوان در ساختن فقاع بجای جو دانه ذرّه استعمال کرد و از بو داده دانه ذرّه ماهی ترتیب میدهند شبیه بقهوه و یکی از دانشمندان از ساقه ذرّه قبل از نگل کردن مقدار زیاد قندی استخراج نموده معاین قند نی شکر و چغندر

جمعی از دانشمندان سبب اصلی مرض پلاگر را از ذرّه میدانند و چنین میگویند یک نوع غباری که اسم سبز رنگ است و عبارت از یک قسم غارچ پارازیتی بود مخلوط با ارد ذرّه شده و تولید مرض پلاگر را مینماید و موافق اعتقاد روبن این غارچ مفسد مرکب است از اسپورهای اسم املس کروی که غشاشان از عناصر میلیوم میلیمطر است

بهرجهة اسپکات ذرّه را در اقسام قولنج کلیه و ورم مثانه رحمی و عسر البول و استسقای رقی استعمال کرده وار عوامل مدّر میدانند

تیزن استیگمات ذرّه مطابق کدکس بگیرند استیگمات ذرّه ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و میتوان تیزن را با شربت استیگمات شیرین نمود و چون دوای بی ضرری است ممکن است مقدار استیگمات را در این تیزن ۱۰۰ گرم قرار داد

عصاره استیگمات ذرّه بگیرند استیگمات ذرّه ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ آب مقطر ۱ استیگمات را با الکل در آلت دپلاسمان ریخته و محصول را در حمام ماریه جهة اخذ الکل تقطیر کنند و باقی مانده را با آب مقطر که سرد باشد مخلوط نموده مدّت ۱۲ ساعت بگذارند بمانند و گاه گاه بهم زنند و بعد صاف کرده در حمام ماریه بغلظت عصاره حبّی تبخیر نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره از ۵ تا ۲۰ گرم در روز است

شربت استیگمات ذرّه بگیرند عصاره استیگمات ذرّه ۲۰ شربت ساده ۱۰۰۰ آب ۲۰ عصاره را در آب امیخته کرده و بعد با شربت مخلوط نموده صاف کنند و مقدار شرب این شربت از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم میباشد

صید مورو و روغن جگران و بعضی مواد حیوانی دیگر

مورو ل گادوس مورروا یک قسم ماهی است از جنس **مالاکوپتریژین** (این لفظ مشتق از دو کلمه یونانی است یکی **مالاکوس** یعنی نرم و دیگری **پتریژ** یعنی بال پس معنی **لیّن الجناح** میباشد چه ماهیهای عظمی را بدو جنس تقسیم کرده اند یکی لیّن الجناح که همه خطوط آلات سباحت آن مگر آلت سباحت قدامی مرکب اند از قطعات کوچکی نرم و دیگری **شوکی الجناح** (**اکانتوپتریژین**) که آلات سباحتش مرکب اند از خطوطی صلب و حاد) که در دریاها زندگی میکند و گوشتش ماکول است و ۹۰ سانتی مطر قد دارد و در ترنوو و اطراف جزیره ایسلاند بیشتر این ماهی را صید میکنند و از جگران روغنی میگیرند معروف به روغن جگر مورو و در ترابوتیک استعمال میکنند

روغن جگر مورو (**روغن ماهی**) عبارت از جسمی است دسم و زیتی شکل و دارای کلور و برم و ید و گوگرد و فوسفور و از قدیم الایام در نوروژ و المان و سوئیس استعمال این روغن در دفع اختلالات روماتیسمی و نقرسی و سلس البول و خنازیر عظام و راشیتیسم و بثورات مزمن شایع بوده و نوعاً پس از صید

درس یکصدم

مورو شکمش را شکافته و جگران را بیرون می آورند و در چلیک های چوبی ریخته در آفتاب میگذارند روغن کم طعم و کم بوئی جریان مییابد که در تجارت کم یاب است و بعد میگذارند تا این جگرها انقلاب حاصل کنند و یک مقدار دیگر روغن باسم اللون شفاف از آنها اخذ مینمایند که دارای بوی ماهی میباشد و پس از شامه در احساس حدت آن در عقب حلق میگردد و در تجارت روغن جگر مورو را از ایسلاند و نوروژ و ترنوو و دو نکرک می آورند و باسم این ممالک موسوم میگردد و روغن ایسلاند و نوروژ بر دو قسم دیگر ترجیح دارد ولی از حیثیت رنگ این روغن را به سفید و کهربائی و اشقر و اسمر تقسیم مینمایند و چنین میگویند این روغن جگر مورو بالطبع سفید است اگرچه این سفیدی موافق مملکتی که مورو را در آنجا صید میکنند تغییر کرده و الوان دیگر حاصل مینماید و نیز در هر مملکتی موافق آنکه مورو را متوسط در یا صید کنند و یا از کناره و موافق فصلی که از صید مینمایند و موافق صنف ماهیهائی که این ماهی از آنها تغذیه میکند رنگ روغن جگرش تغییر مینماید و بعضی از اطبا روغن اشقر را بر روغن سفید ترجیح میدهند اگرچه این ترجیح بی برهان نیست ولی غالب اطبا چنین میگویند جودت روغن مورو در خلوص است و انتخاب رنگ بسته بمیل و رغبت مریض میباشد و نباید دانست چند سالی است روغن مورو را بواسطه زغال سفید میکنند و این عمل از خواص کاستہ بلکه از اثر بی اثر مینماید

طریق ساختن روغن جگر مورو موافق کدکس

جگر مورو را در صورتیکه تازه بود گرفته و پرده هایش را سوا نمایند و بعد قطعه قطعه کنند و در ظرف فلزی سفید کرده بریخته در حمام ماریه حرارت دهند و متصل بهم زنند تا روغن جدا شده و در سطح جگرها جمع گردد و بعد محصول را با فانل و قماش چندین بار صاف نمایند و یک کاغذ صافی بگذرانند چند روز بماند و با کاغذ صاف نمایند

روغن جگر ره و روغن جگر اسکوال

را نیز بهمین طریق باید ساخت

روغن سیاه رنگ جگر مورو که نباید با کم غلیظ و متعفن است و از جگرهای فاسد شده از امتیاز ندارد استعمال تراپوتیکی نباید داخل شود و خطا نموده اند کسانیکه این روغن را بر روغن اشقر و سفید ترجیح داده اند

در لوح ذیل بیان مینمائیم مواد محتوی در اقسام روغن جگر مورو و مقدار آنها را

اسم	روغن سفید	روغن کهربائی	روغن اشقر	روغن
اولئین	۹۸۸/۷۰۰	۹۸۹/۶۷۵	۹۸۹/۶۹۵	۹۸۸/۹۹۹
مرگارین	۸/۰۶۰	۸/۰۶۶	۸/۰۸۹	۸/۳۲۸
کلور	۱/۱۲۲	۱/۱۳۲	۱/۱۱۶	۱/۰۱۸
ید	۰/۳۲۷	۰/۳۲۷	۰/۳۳۲	۰/۳۱۰
بروم	۰/۰۴۳	۰/۰۴۳	۰/۰۳۸	۰/۰۳۱
گوگرد	۰/۲۰۱	۰/۲۰۰	۰/۱۹۶	۰/۱۵۶
فوسفور	۰/۲۰۳	۰/۲۰۴	۰/۲۰۰	۰/۱۹۶
اسیدها	۰/۵۰۰	۰/۴۳۹	۰/۸۹۲	۰/۹۳۴
تلف عمل	۱/۳۴۴	۰/۹۲۴	۰/۴۴۰	۰/۱۰۳

خواص فیزیولوژی و تراپوتیکی روغن مورو

روغن مورو را بمقدار زیادی بدن تحمل نموده و هضم میکند بدون آنکه عمل هضم را مختل کرده و اسهال آورد بر خلاف سایر دهنهای حیوانی و نباتی و در بعضی از مرضا گاه دیده شده تا ۵۰۰ گرم این روغن را بدن بخوبی تحمل نموده است و منقصتی که در این روغن است آنستکه بوی نامطبوعش را اغلب مرضا تحمل نمیکنند و کمال نفرت را از آن دارند اگرچه سفید و خیلی تازه باشد و از این جهة بعضی وسائط که غالباً موثراند در پوشاندن این بو بکار میبرند و نوعاً اطفال کمتر از جوانان تنفر از این بو دارند چنانچه بیشتر اطفال روغنی که اسمر تیره بود و خیلی بد بو باشد با کمال خوبی میاشامند و بویش را تحمل میکنند و در بعضی اشخاص گاه روغن مورو موجب عسرت هضم شده و آروغهای قیهای مزاحم می آورد ولی این آثار همینکه برطرف شد نداماً بخوبی آنرا تحمل نموده و منهضم میگردد و از این جهة است که کمتر موجب اسهال میشود و نوعاً بواسطه استعمال روغن مورو بدن مایل بتعریق گشته و عرقی که عارض میگردد بوی روغن میدهد و ممکن است از اثران بعضی بثورات در جلد ظاهر شوند قسمی از نبات اللیل میباشند و بعد از آنها موقتی است و با حکه همراه اند و نیز بواسطه استعمال روغن مورو سومت بدن زیاد میشود و بر سیلان طمث می افزاید و گاه ترشح بول را نیز زیاد میکند

روغن مورو یکی از عوامل مغذی کثیر الاستعمال است و دارای خواص جامعه است که در کمتر دوائی موجوداند و این خواص عبارتند از ازدیاد قوه شاهیه که غالباً بر این قوه می افزاید و سهولت جذب آن بواسطه مجاری مولد الکلوس و اجتماع آن در بدن بدون هیچگونه زحمتی و کثرت تولید حرارت و در فقر فیزیولوژیکی بهترین دواها است و از استعمال روغن مورو در وقتی که عناصر مولد الحراره بقدر کفایت در بدن موجود نباشند چنانچه در اشخاص مبتلی به توبرکول و گلیکو زوری و اطفال شهری فقیر که نوعاً مبتلی به سوء القنیه و غیره میباشند مشاهده میگردد و از استعمال آن فواید زیادی حاصل شده و عناصر مذکوره را تعمیر و مرمت میکند و آثار آن در راشیتیسم امروز مسلم است و نیز روغن مورو در دفع امراض جلدی مزمن مانند لوپوس و اکیموز و غیره که با فساد بنیه همراه باشند و در دیماتیسم مزمنی که منبع از ضعف عمومی بدن بود موثر است و هم چنین است در دفع اختلالات خنازیری از قبیل کاری عظام و تومورهای سفید و دمامیل دیمی عمیق و غیره و در مسلولین نیز اثر آن مسلم میباشد

روغن مورو از ادویه است که در ممالک بارده و فصول بارده باید استعمال شود

روغن اسکوال در اثر مانند روغن مورو میباشد و هم چنین است روغن ره و روغن پاچه گاو و مسکه تازه و روغن کب که در بیرودت گرفته شده باشد و همه این روغنها را بدل از روغن مورو استعمال میکنند مقدار شربت روغن مورو در صورتیکه خالص باشد در ابتدا نوعاً از ۵ تا ۱۰ گرم است و بتدریج بر مقدار آن می افزایند و یکی از دانشمندان تا ۵۰۰ گرم در مسلولین استعمال میکند و در دفع لوپوس کمتر از ۵ تا ۱۰ قاشق کوچک اثر نمیکند و وقت استعمال آن هنگام نزدیک غذا است و بهتر است که قبل از نهار را بندیك قبضه نابین و انگشت نمك طعام سائیده بروی زبان ریخته و بعد روغن مورو را بلعید و قدری نان خشك

روی آن بجوند و بعد یک جرعه شراب و یا مطبوخ قهوه مضمضه نموده فرو برند و آنوقت نهار میل کنند
در این ایام روغن مورو را زیادتر از آنچه ذکر کردیم استعمال میکنند و آن ۲۰ تا ۲۵ گرم در عرض روز تجویز
مینمایند و نوع عام مقداری که مریض بتواند بدون زحمت هضم کند و مانده نشود باید استعمال نمود و چون
قبل از شرب روغن مورو و هم بعد از آن گلیسیرین یا قرص نعناع بنوشند بو و مزه مکره آن پوشیده میشود

روغن کرئوزوتی جگر مورو بگیرند روغن جگر مورو ۲۰۰ کرئوزوت هیتری ۱ عرق نعناع
۵۰ مخلوط کنند و در هنگام اول و دوم سل از ۴ تا ۵ گرم بنوشند

روغن قطرانی جگر مورو معمول میگل بگیرند روغن جگر مورو ۲۰۰ قطران
چوب ۱ مخلوط کرده صاف کنند و در این مخلوط قطران بوی و طعم ماهی را می برد و مقدار شربت این محصول
در دفع نزله مزمن ریه و دم مزمن حلقوم و سل ریوی و نزله مثانه از ۲۰ تا ۲۰۰ گرم است

روغن ید و فورمی جگر مورو بگیرند روغن جگر مورو ۴۰۰ ید و فورم ۱ اسانس انیسون
مکی ۱ مخلوط کنند و این روغن قوی تر و سهل الاستعمال تر از روغن خالص جگر مورو میباشد در توبرکول
استعمال میشود **روغن ترپینولی او کالیپتولی جگر مورو** بعد اکه در سل نیز استعمال میکنند
از ۱ جزء ترپینول و یا اوکالیپتول و ۱۰۰ جزء روغن میسازند

مخلوط روغن مورو معمول روش بگیرند روغن جگر مورو و شربت پوست نارنج
عرق انیسون مکی ۳۰ گرم اسانس آکور ۳ قطره مخلوط کنند

روغن آهن دار جگر مورو معمول ژاپل بگیرند روغن جگر مورو و آب مقطر مکی ۲۵۰
مسحوق کربونات متبلر سود ۱۴ مسحوق سولفات متبلر پروتو اکسید آهن ۱۵ را در صراحی که ظرفیتش یک لیتر
باشد مخلوط کنند و تا مدت ۸ روز گاه گاه بهم زنند و بعد در روی صافی مرطوبی مخلوط را بریزند و در
ابتدا آب از صافی خارج میشود آن آب را دور بریزند و بعد روغن آهن دار عبور میکند آنرا حفظ کنند و یک صدم
این روغن سرکوئی اکسید آهن است و طعمش بشدت نامطبوع ولی هرگاه یک ربع تا یک خمس روغن مورو
بی بو در آن مخلوط نمایند دارای طعم و بوئی میشود که قابل تحمل است

روغن ید و آهن دار جگر مورو معمول دوریزی بگیرند براده آهن ۴
ید ۱۲ روغن جگر مورو ۵۰۰۰ آب مقدار کافی ابتدا براده و ید را با کمی آب مخلوط کرده صلایه کنند و بعد این
محصول را در روغن بواسطه صلایه حل نمایند و صاف کنند و هر ۱۰۰ گرم این روغن دارای ۲۵ سی گرم ید
آهن است و این محصول را مانند دوای مرمت کننده و ضد خنازیر از ۱۰ تا ۱۰۰ گرم شربا استعمال مینمایند

روغن فوسفوردار جگر مورو بگیرند فوسفور ۱ دسی گرم روغن جگر مورو ۱۰۰ گرم
با اعانت حرارت ملایمی حل کنند ولی باید صراحی پر باشد و این محصول از عوامل محرک و مرمت کننده است
و در دفع راشیتیسم استعمال میگردد و مقدار شربتش از ۲ تا ۵ گرم است (از ۱ تا ۵ میلی گرم فوسفور) که
در عرض روز بطور پوسیون یا مخلوط با روغن موروی سند اولی بیاشامند

شربت روغن مورو بگیرند روغن جگر مورو ۲۵۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۱۵ گرم آب ۳۷۵
گرم شربت ساده ۱۲۰ گرم قند ۲۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۱۰ تا ۳۰ گرم و زیادتر در عرض روز

سه بار بنوشند

لوزانک روغن موروئه معمول دوروا بگیرند روغن جگر موروئه ۱۰۰ گرم اب مقطر
سریشم ماهی مکد مقدار کافی صمغ عربی قند مکد ۵۰ گرم مطابق معمول لوزانک سازند و مقدار شربت ان از ۲۰
تا ۵۰ گرم است

صابون اهکی روغن جگر موروئه بگیرند اهک شکفته و مسحوق ۶۰ گرم روغن جگر موروئه
۵۰ گرم اب خالص ۱۲۰ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا حصول صابون و بعد ماده صابونی را با اب بادی بشویند
و بعد انرا با اسانس بادام تلخ معطر کنند که در هر ۳۰ گرم ان از ۱ تا ۲ قطره اسانس افزایند و بعد حبهای ۵ سانتی
گرمی ساخته و انها را در تخفیف اثری بلسان تلو و با قند بغلطانند و مقدار شربت این حبوب از ۵ تا ۲۰ عدد
است در عرض روز

رِه یک قسم ماهی است پهن و غضروفی که در دریا زندگی میکند و قدان ۷۵ سانتی متر است و روغن جگر
انرا مانند روغن جگر موروئه در ترابوتیک استعمال مینمایند

اسکوال یک جنس ماهی را باین اسم موسوم میکنند که قسم معروف ان **رِکَن** است و رِکَن ماهی بزرگ
است پر قوت که در دریا زندگی میکند و دهان ان در پائین سرش واقع شده و قدش از ۴ تا ۵ متر میباشد و
روغن جگر جنس اسکوال را در ترابوتیک مانند روغن جگر موروئه استعمال مینمایند

پوسیون روغن جگر ره معمول رابِه بگیرند روغن جگر ره ۵۰ گرم صمغ عربی ۱۵ گرم
شربتی با کاب مکد ۷۵ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و این پوسیون را سه قسمت کرده و هر
روز یک قسمت را در سه دفعه در دفع ذات الریه مزمن بنوشند

شربت روغن جگر ره معمول میال بگیرند قند ۴۰۰ گرم بادام تلخ ۵۰ گرم مسحوق
صمغ عربی ۵۰ گرم روغن جگر ره ۱۰۰ گرم اب خالص ۳۰۰ گرم بادامها و صمغ و ۵۰ گرم قند را تقریباً نرم صلایه
کنند و روغن را تقریباً با ۱۰۰ گرم اب بخوبی مخلوط کرده و کم کم بر محصول افزایند و مدتی بهم زنند و کم کم ما بقی
اب را بیفزایند و بعد این محصول را از پارچه صافی گذرانیده و قند را با حرارت ضعیفی در مصفی حل کنند باید
دقت کنند که حرارت زیاده از ۴۰ درجه نباشد

مسکه (کره) ع **زُبدَه** ف **بُورّ** **بوتیروم** ی **بیُوتورُون** یکی از مواد اصلیه شیر گاو
و سایر چارپایان پستاندار از قبیل میش و بز و غیره میباشد و مرکب از سه ماده دسم است یعنی اولئین و
مرگارین و مقدار کمی بوتیرین و بوی مخصوص ان بواسطه بوتیرین است و علاوه مقدار بسیار کمی اسید
کاپریک و اسید کاپروئیک دارد و در صورتیکه بلا واسطه انرا از شیر اخذ کرده باشند محتوی یک مقدار
شیر و اگر از دوغ گرفته شده باشد یک مقداری دوغ میباشد مقدار این مواد بواسطه اختلاف حیوانات
و اختلاف مواقعی که مسکه را از شیر انها اخذ میکنند مختلف میگردد و بواسطه اختلاف مقدار این مواد
است که رنگ و بو و طعم مسکه ها مختلف میباشد

در فرنگ مسکه مستعمل در ترابوتیک را باین طریق میسازند که شیر را در ظرفی نزدیک به صفر باشد
حفظ کرده و سرشیر انرا جدا نموده بهم زنند و مسکه که حاصل میگردد با اب زیاد بشویند و نوعاً ساختن

مسکه را همه کس میدانند ولازم است اینکه در حرارتی نزدیک به صفر حفظ نمایند

مسکه که از اغذیه ممتاز است چنانچه ذکر کردیم بدل روغن جگر موروا واقع میشود و در اطفال غالب در اطفالی که بطور کرد باشند با مسکه تازه معمول مخلوط نموده وقدری قند بر آن افزوده استعمال میکنند وطفل بدین کار راحت میخورد و بعضی از پوماد های چشمی را با آن میسازند و نیز در دفاده منفطات بی نفع استعمال میشود چون بوی مکرهی از استعمال ان در این موقع حاصل میشود اگر بجای ان پیه حسن الشرو با محلوج فنیکه استعمال کنند بهتر خواهد بود

مسکه بروم و ید دار معمول تروسو بگیرند مسکه تازه ۱۲۵ گرم ید دو پتاسیوم ۵ سانتی گرم برومور پتاسیوم ۲۰ گرم کلورور سودیوم ۲ گرم مخلوط کنند واین مسکه را بدل روغن ماهی بروی نان مالیده در غرض ونستاول نمایند

اُوپوتراپی (التداوی مع العصیر) یکی از معتمین مسمی به **لاندوزی** طریقه مداوا با عصیرهای حیوانی را باین اسم نامیده ودر این طریقه محصولات چندی را که از آلات مختلفه استخراج میکنند هم از راه هضم معدی وهم از راه زرق تحت جلدی در بدن داخل مینمایند وشرح هر یک از انها را ذیلاً مینگاریم

کپسولهای فوق کلیهٔ گوساله ویا گوسفند گردی از این کپسولها ترتیب میدهند که یک جزء آن مساوی ۵ جزء کپسول تازه خشک نشده میباشد واین گرد را در مرض ادیزون ودیابیتوس غیرقندی ومنوپوز (اختلالات عارضه بواسطه سن یأس) ونوراستنی استعمال کرده واز اثرات آن تمجید مینمایند وطریقه استعمال آن یا بطور کپسول ویا بطور قرص است که هریک محتوی ۲۰ سانتی گرم گرد خشک باشند وازیر تا سه کپسول ویا قرص در عرض روز معمول میدارند ودر دیابیتوس تا ۶ عدد ونیز این گرد را در زرق تحت جلدی بکار میبرند

غده پیتوییتر گوساله (هیپوفیز سربرال) گرد خشک شده این غده را یکی از دانشمندان در آکرومگالی ودر کثرت ترشح بول (پولیوری) سودمند میداند وطریقه استعمال آن بطور کپسول ویا قرص است که هریک محتوی ۱۰ سانتی گرم باشند

ماده دماغی گرد خشک شده ماده خاکستری دماغ را شرباً استعمال میکنند وبخصوص **سربرین** (سربرستین) را که عبارت از مایع استخراج شده از این ماده میباشد در زرق تحت جلدی معمول میدارند

مغز سرخ استخوان گرد مغز سرخ استخوانها را در دفع انیمی دتی وکلوروانمی ودیاشیتیم استعمال میکنند واز آن نیز قرص ویا کپسولها میسازند که هریک محتوی ۲۵ سانتی گرم اند

تریپسین باین اسم فرمان عصیر پانکراسی را که محلل البومین است مینامند وجسمی است محلول در آب وغیر محلول در الکل ومحلولات آنرا (۱ در ۱۰) استعمال میکنند ودر حل کردن غشیه کاذبه دیفتری از آن تمجید مینمایند

محلول تریپسین بگیرند محلول اسید سالیسیلیک (۱ در ۱۰۰۰) ۵۰ گرم تریپسین ۵ گرم مخلوط کرده در حمام ماده به مدت ۶ ساعت بگذارند بماند وبعد صاف کرده وبواسطه افزودن مقدار

تیروئیدن

کمی بی‌کربونات سود مصفی را قلیائی کنند و در حل کردن اغشیه کاذب دیفتری این محلول را استعمال میکنند

غده ودی گاو کپسولهائی از گرد غده خشک شده میسازند که هریک دارای ۵ سانتی گرم اند از ۴ تا ۸ عدد این کپسولها را در دفع هیپرتروفی غده ودی در عرض روز استعمال مینمایند

گرده گوسفند و یا خوک گرد گرده خشک شده را بطور کپسول و یا قرص که هریک محتوی ۵ سانتی گرم اند در دفع نفریت (ورم کلیه) از ۴ تا ۸ عدد در عرض روز استعمال مینمایند

بیضه حمل (قوچ) یکی از دانشمندان مسمی به **برون سیکارد** عصیر این بیضه را که معروف به **مایع برون سیکارد** است در زرق تحت جلدی استعمال میکند

غده تیموس غده تیموس گوسفند و یا گوساله را خشک میکنند و هر ۶ جزء یک جزء محصول حاصل مینمایند و از گرد این محصول کپسول و یا قرصهائی ترتیب میدهند که هریک دارای ۵ سانتی گرم اند و در مداوای گواتر و مرض بازدو از ۱۲ تا ۱۵ عدد یکی از آنها را استعمال مینمایند و برای تداوی از عوارض ثانوی و اختلالات قلبی و انحلال جسم زائد جلوگیری میکند

تیراُوئیدین و تیراُوپرُوتیئید یکی از دانشمندان موسوم به **نوتکن** این ماده البومینی شکل را از غده زائد استخراج نموده است و تیراُوئیدین را بشکل حب و یا زرق از راه معده و یا راه تحت جلد بمقدار ۱ سانتی گرم استعمال مینمایند

حب تیراُوئیدین بگیرند تیراُوئیدین مصفی ۱۰ سانتی گرم کاولن ۳۰ گرم وانیلین ۱ سانتی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

زرق تحت جلدی بگیرند تیراُوئیدین مصفی ۵ سانتی گرم فنول ۲ سانتی گرم آب مقطر ۱۰ گرم مخلوط کنند و در فوذی یک سانتی متر مکعب در تحت جلد زرق نمایند

عصیر معدی سگ یک قطعه اسفنج را به ریسمانی بسته و سگ را در حالیکه ناشتا بود مجبور ازبلع آن میکنند بطریقیکه ریسمان خارج از دهان آن باشد و پس از چند لحظه باعانت ریسمان اسفنج را از معده این حیوان بیرون کشیده و می‌فشرند تا آنچه از عصیر معدی جذب کرده است از آن خارج شود و این ماده را خارجاً در سرطانهای متقرح استعمال مینمایند موجب تحلیل ماده سرطانی و حصول سیکاتریس میگردد نیز میتوان عصیر معدی این حیوان را بواسطه ناصوری که مصنوعاً بر معده آن وارد آورده باشند بدست آورد

تیرُوئیدین (تیروئیدین را با تیراُوئیدین نباید مشتبه نمود) چون جسم زائد گوسفند را بطور شایسته خشک کرده و گرد سازند تیروئیدین نامیده میشود و جسم زائده که غده است صاحب دو فص و تراپوتیک یک فص آن که از ۰٫۵ گرم تا ۲٫۱ گرم وزن دارد استعمال میکنند پس وزن تمام این جسم از ۱٫۲ تا ۴٫۲ گرم خواهد بود و از این گرد هم قرص و هم کپسول میسازند و هر کپسولی دارای ۱۰ سانتی گرم گرد است که معادل ۲۷ سانتی گرم ماده تازه این جسم باشد و این طریق استعمال جسم زائد بر استعمال تازه آن ترجیح دارد زیرا گذشته از آنکه تحصیل تازه اش همه وقت ممکن نیست غالب مرضا از هضم آن کراهت دارند بهر جهة تیروئیدین را در دفع میکزدم و گواتر و پسوریازیس و اوبزیته استعمال میکنند و مقدار شربتان یک فص تازه است در مدت ۲ یا ۳ روز و یا در هر روزی از ۱ تا ۴ کپسول و یا قرص که هریک دارای ۱۰ سانتی گرم گرد تیروئیدین میباشند

در یکصد و یکم در مس و محصولات آن

مس ع نحاس ف کوئیور ل کوپروم ی کالکوس باصطلاح کیمیا زهره عبارت از فلزی است جامد و رنگ آن سرخ و قابلیت انطراق و قابلیت مفتول شدن نیز دارد و تقریبا در ۱۰۹۰ درجه حرارت ذوب میشود و وزن مخصوص آن ۸/۹۳ و طعمش عفص و بویش غیر مطبوع و استحکامش کمتر از آهن و در حرارت مرتفعی جذب اکسیژن نموده و متدرجا مبدل به پروتواکسید و دوتواکسید میگردد و پروتواکسید چون خشک باشد سرخ و اگر مرطوب بود زرد و دوتواکسید سیاه و در صورتیکه مرطوب باشد آبی روشن است مس فلزی در طب چندان استعمالی ندارد و فقط بعضی املاح آنرا در تراپوتیک استعمال میکنند و این املاح عبارتند از امانیور مس و کلورور آن و دوتواستات و سواستات و سولفات و فوسفات و اگرچه دانشمندان ایران یک قسم اکسید مس را که موسوم به **راسخت** میباشد اغلب گاه خارجا استعمال مینمایند و مخصوصا در خارج مانند عوامل محرق در تخفیف و اندمال جراحات خبیث و ردیه بیشتر معمول میدارند و نیز اکتحال آن در دفع غشاوه چشم معمول است

در بیان آثار فیزیولوژیک و تراپوتیکی مس

مس خالص اعم از آنکه بشکل براده باشد و یا مانند ذرات بسیار نرم در بدن هیچ اثر محسوسی نمیکند چنانچه یکی از دانشمندان تا ده گرم براده مس را هم بطور خلوص و هم مخلوط با مواد دسم و ذی تنها به بعضی حیوانات از قبیل سگ خورانیده و هیچ اثر مشئومی از آن ظاهر نشده و مکرر مشاهده شده است که اطفال قطعات پول سیاه مسی را بلعیده اند و هیچگونه علامات جذب و تسمیم این فلز در آنها بروز نکرده و نیز در اشخاصی که شغلشان ساختن غبار مس است هرگز آثار تسمیم دیده نمیشود و هم چنین در عملجاتی که در هوائی زندگی میکنند که پر است از غبار مس هیچ مرضی بروز نمیکند با آنکه پوست این اشخاص مملو از غبار مس است و گیسوان و ریششان از طبقات مس پوشیده شده و نیز دندانهای آنها را یک پرده مس احاطه کرده است و این اشخاص نیز مبتلی به زکام میشوند و نیز رمد مزمن و گویا این اغشیه مخاط غبار مس را بخوبی تحمل میکند و با وجود استنشاق دائمی غبار مس مبتلی به بروئشیت و ذات الریه مزمن نمیباشند و حال آنکه در انحلال و جذب این ذرات صغیر شبهه نیست زیرا که وجود مس در عظام این اشخاص محقق شده است و با تحقق جذب مس آثار تسمیم و عروض قولنج مسی در این عملجات وجود ندارد و چیزیکه گاه گاه در آنان دیده میشود دیگر سوء هضم کبد و حالت امتلائی است که بواسطه استعمال یک مسهل برطرف میگردد اثر سمی مس در صورتیکه با اسیدها مرکب شود محل شبهه نیست زیرا که املاح آن چون ملاصق انساج گردند مورث تخریش شدیدی در آنها میشوند و از این جهت است که هرگاه این املاح را داخلا استعمال نمایند مورث التهاب و تورمی در معده و معا گشته که گاه ممکن است منجر به مرگ شود و موافق اعتقاد یکی از دانشمندان اول اثری که از املاح مس حاصل میشود عبارت است از ترکیب آنها با عناصر اصلیه انساج و حصول ماده متحجری

امانیور مس

ابی سبز رنگ و هرگاه ملح مرکب از اسید الی باشد این ماده متحجر بسهولت در مقدار زیادی ترکیبات ملحی حل میگردد
و برخلاف هرگاه اسید آن غیر الی بود با آنها مقاومت کرده وصل نمیشود

املاح مس بخصوص سولفات امانیاکی و کلورور امانیاکی از آنجا چون در داخل بمقدار زیاد استعمال کنند موجب
بروز تسمم مذکور میشوند ولی بمقدار کم این دو ملح را در دفع حمیات نائب و صرع و هیستری و سیفلیس
و غیره استعمال میکنند و دانشمندان آلمان عموم املاح مس را از ۱ تا ۲ سانتی گرم در دفع گاسترالژی و سل معمول
میدارند و سولفات مس که مقیی است در دفع خناق خیلی مؤثر میباشد و در استعمال خارجی مانند عوامل
معوض قوی اثر میکند و در بعضی رمدهای مزمن خیلی مفید است در صورتیکه بر ضلع آزاد اجفان قلم
سولفات مس را مالش دهند و نیز بواسطه دلک با قلم سولفات مس جراحات غیر موجع را خبیث و ردیة الطبع
را تحریک میکنند و غسول محلول مائی و رقیق آن پس از وضع حمل متداول است و استعمال مس را بیشتر
در خارج مانند ادویه محمر و منفط استعمال مینمایند

پادزهر املاح مس ابتدا باید ماده سمی را بواسطه قی خارج سازند و بعد آب البومینی را هر آنجا
شده بواسطه سفید تخم مرغ استعمال نمایند و نیز استعمال قند بمقدار زیاد در دفع سم مس مؤثر و متداول است

اکسید سیاه مس (راسخت) معمول دواسازی ثرمانی بگیرند
کربونات مس مقدار منظور در بوته چینی بحرارت تکلیس کنند تا آب و اسید کربونیک آن کاملاً بخار گردد و محصول
را بگذارند در بوته بماند تا سیاه شود و از این اکسید بعضی کحلها میسازند و از ۵ تا ۲۰ سانتی گرم از آن چهار قسمت
کرده جهة دفع تنیا در عرض روز استعمال مینمایند

سولفات مس (کات کبود) سولفات دو کویور (ویتریول بلو)
(ویتریول دو کیپر) عبارت از ملحی است آسمانگونی که طعمش عفص و محلول در ۴ جزء آب سرد
و ۲ جزء آب جوش و ۳۳/۳ جزء گلیسیرین و غیر محلول در الکل و اتر و سولفات مس بازاری غالباً دارای سولفات
آهن است و لازم است که از آن خالص نمایند و این ملح را مانند ادویه ضد تشنج و دافع حمیات و مقیات و قابضات
و محرقات استعمال میکنند و از همه مقیات متداول مطمئن الاثرتر است و مقدار شربت آن جهة دفع تشنج و دفع
حمی از ۲ میلی گرم تا ۲ سانتی گرم و جهة حصول قی از ۱ تا ۳ و ۵ سانتی گرم است و در خارج بطور پوماد
و غسول و کحل و غیره استعمال میگردد

مواد مانعة الجمع جمع مابین سولفورها و املاح سرب و مغلیات قابض و بوره و قلیائیات
و کربوناتهای آنها با سولفات مس نباید نمود

امانیور مس عبارت است از محلول بی اکسید مرطوب مس در امانیاک و بعضی از مصنفین
این ترکیب از مس را بمقدار ۱ تا ۵ سانتی گرم در عرض روز در دفع صرع استعمال میکنند و یکی از دانشمندان
مجار مسمی به **حریسی** جهة دفع قطرب اطفال با فواید زیاد دائماً استعمال مینماید و پوسیونی میسازد از
۵ سانتی گرم امانیور مس و ۱۰ گرم عرق نعناع و ۳۰ گرم شربت ساده و جهة آنکه معده بخوبی بتواند این
دوا را تحمل کند از ۵ تا ۶ قطره تخفیف تا یک در پوسیون داخل میکنند و مثلاً در طفل شش ساله روزی
دو قاشق چای خوری در چهار دفعه استعمال مینماید و بسرعت بمقدار دوا می افزاید و هر وقت ملاحظه

تحمل معده را میکند تا آنکه ۵ سانتی گرم امانیور مس در عرض روز طفل نوشیده باشد و نباید دانست که امانیور
مس را چون با جلد و اغشیه مخاطی مجاور کنند تحریش شدیدی در آنها بروز مینماید بهمین جهة این ملح را در ترکیب
بعضی کحلها و فندقها وغیره داخل میکنند

استات مس دو قسم استات در طبابت استعمال میگردد

۱ استات خنثای مس (استات دو بازیک) (زنگار متبلور) عبارت از ملحی
است سبز تیره که بلورهای آن لوزی شکل اند و طعمش شیرین و عفص و محلول در آب و کمی محلول در الکل و
در همان مواقعی که سولفات را استعمال میکنند این ملح استعمال میشود

۲ سواستات مس (استات تری بازیک) (زنگار) رنگ این ملح سبز روشن است
و دارای همه خواص محرّش استات خنثی میباشد

سولفات امانیاکی مس عبارت از ملحی است آسمانگونی قشنگ و دارای طعم فلزی غیر
مطبوع مانند سایر املاح مس و مرکب است از ۳۲/۲۳ بی اکسید مس و ۲۷/۸۹ امانیاک و ۳۲/۵۸ اسید سو
لفوریک و ۷/۳۱ آب و یک جزء آن در یک جزء و نیم آب حل میگردد و از عوامل قابض و مدر بول و ضد
تشنج است

طریق ساختن آن مطابق کدکس بگیرند مسحوق سولفات مس مقدار منظور امانیاک مایع
۹۲/۰ درجه مقدار کافی ابتدا ملح را در امانیاک حل کنند و بعد در لوله تجربه که ظرفیتش بقدر کفایت بود محلول
را بریزند و بروی آن مساوی حجمش الکل ۹۰ درجه بآرامی بریزند بنحوی که ابتدا در روی محلول قرار گیرد
و بگذارند ۲۴ ساعت بماند و بعد بواسطه عمل انحراف مایع (جدا کرده و بلورها را) بلورها را بسرعت در مابین دو لای کاغذ یوسف
بخشکانند و حفظ کنند این ملح که از محرکات بسیار قوی است در داخل در دفع هیستری و صرع و قطرب و اسم
از ۱۰ تا ۵۰ سانتی گرم بطور حب استعمال میکنند و در خارج در دفع جراحات ضعیف و لوکوره و بلانوره و
رمدهای خنازیری و غیره معمول میدارند و نوعاً محلول مائی آنرا که عبارت از ۱ تا ۴ دسی گرم ملح در ۱۰۰
گرم آب باشد بطور غسول و تنقیه و کحل استعمال مینمایند و مواد مانعة الجمع این ملح مانند سولفات
مس است

قلم سولفات مس معمول بوئیلون بگیرند مسحوق سولفات مس گوتاپرکا مکعب یک جزء
گوتاپرکا را با یک حرارت ملایمی ذوب کنند و مسحوق سولفات را مخلوط نمایند و محصول را در حالتیکه گرم بود
مانند استوانه بهر حجمی که میخواهند لوله نمایند و این قلم را در تحریق سطحی استعمال میکنند و در صورتیکه جلد
دارای بشره باشد اثر نمینماید و نوک این قلم را بآرامی باید بتراشند و تیز کنند و چون زود کند میشود باید
گاه گاهی آن را تیز نمود و سایر قلمهای محرق را نیز بهمین طریق میسازند بخصوص قلم محرق کلورور دوری و آرژن
بر دری دوی

قلم محرق سولفات مس معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند مسحوق
سولفات مس ۱۰ مسحوق زاج سفید مسحوق شوره مکلس ۱ مخلوط کرده در کپسول چینی ذوب کنند در قالب
بریزند این قلم را در تحریق سطحی جلدی استعمال مینمایند

سولفات مس

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات مس ۱۵ صمغ سنگال سفیداب مقطر
مکرر ۱ سولفات را نرم سائیده و از موی ابریشمی ۱۰۰ بیرون کند و با صمغ و آب لعاب غلیظی سازند و قدری از
سولفات مس را در آن مخلوط نموده و در قالب ریخته و با باقی سولفات مخلوط کرده صلایه کند تا محصول
بقوام خمیر حبی شود و بعد بحجم قلم تحریر و طول ده سانتی متر با این خمیر قلمها سازند و بگذارند خشک شود
میتوان سولفات مس را نیم کوب نموده و با حرارت ملایمی در کپسول چینی ذوب کرده و مذاب را بشکل قلم در
قالب ریخت

حجر الرحمن (سنگ خدا) یا پیِرد یوین مطابق کدکس بگیرند مسحوق سولفات
متبلر مس مسحوق ازوتات پتاس مسحوق زاج سفید متبلر مکرر ۳۲ مسحوق کافور ۱ املاح را مخلوط نموده
و در بوته ریخته حرارت دهند تا ذوب مائی حاصل شود و بعد کافور را افزوده مخلوط نمایند و سنگ مرمر را
چرب کرده و محصول را بر روی آن مانند قرصهای کوچك ریزند و این محصول قابض و فی الجمله محرق است
و در دفع رمدهای نزلی و خنازیری از ۱ تا ۵ دسی گرم در ۱۰۰ گرم آب حل کرده در چشم قطور مینمایند

سنگ خارق عادت معمول دواسازی وودتا مبرک بگیرند زاج
سفید متبلر ۳۲ سولفات آهن ۱۲ سولفات مس ۶ کلورید دات امانیاك ۱ سواسات مس ۲ دواها را نرم سائیده
مخلوط کنند و با حرارت ملایمی در کپسول چینی ذوب نمایند و در بشقاب چرب کرده قالب ریزند و این محصول
از عوامل قابض و معوض ضعیف است و بروی جراحات خبیث نمادلك مینمایند و در رمدهای مزمن دلك
آن بروی غشاء ملتحمه چشم و جفن متداول است و از ۱ تا ۲ جزء در ۱۰۰ اجزاء آب حل کرده در ناکلد عنق رحم ولوکوره
وغیره در حهبل ذرق میکنند

پوسیون نحاسی معمول فریول بگیرند سولفات امانیاکی مس ۱ سانتی گرم عرق
غار گیلاسی ۱۰ گرم شربت مورفین ۳۰ گرم مخلوط کرده در دفع نورالژی صرعی شکل صورت در دو یا
سه دفعه قبل از غذا بنوشند

سفوف معمول فریول بگیرند سولفات امانیاکی مس ۲۰ سانتی گرم سونیترات دبسموت
۲/۵۰ گرم مخلوط کرده در ده بسته مساوی ابر بندند و از ۵ تا ۱۰ بسته در عرض روز با یك پیاله کوچك شیر میل کند

حب دافع صرع معمول اوربان بگیرند سولفات امانیاکی مس ۵ دسی گرم مغز نان
۱ گرم با مقدار کافی شربت ساده ۱۲ حب سازند و صبح و عصر سه حب بنوشند و هر دو روز یك حب زیاد کنند

ایضاً حب دافع صرع معمول بیت بگیرند سولفات امانیاکی مس ۱ گرم عصاره سنبل
الطیب ۵ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند و ابتدا یك حب و بعد ۲ تا ۶ حب در عرض روز استعمال نمایند

طریقه استعمال سولفات مس در دفع خناق معمول برنگیر برای
ارسال علق سولفات مس را بطریق ذیل استعمال کند بگیرند سولفات مس ۲ دسی گرم قند مسحوق ۶ دسی
گرم مخلوط کرده صلایه کنند و در دو بسته مساوی ببندند و یك بسته را در یك قاشق سوپ خوری
آب گرم حل کرده بنوشند و هرگاه بعد از ۵ دقیقه قی عارض نشد بسته دیگر را میل کنند و منتها مقداری که
از این دوا میتوان در یك دفعه استعمال نمود ۲ دسی گرم است و هرچه عوارض خناق فرو کنند باید استعمال

مقی نحاسی را مکرر نمود

پوسیون دافع خناق معمول گودفروا بگیرند سولفات مس ۰٫۰۱ سانتی گرم شربت بهار نارنج ۲۰ گرم عرق تیلول ۱۰۰ گرم مخلوط کرده هر ده دقیقه یک قاشق اش خوری بنوشند تا قی عارض شود و این پوسیون را هرگاه در ابتدای مرض استعمال کند موثر خواهد بود

گرد دافع خناق معمول لهر بگیرند سولفات مس قند مکرر ۱ گرم مخلوط کرده صلایه نمایند و از ۲۰ تا ۳۰ سانتی گرم محصول را با غاشق قلم در حلق نفوخ کند و این عمل را که خیلی موجع و محمل الاثر است در دفع دیفتری حلقی نیز استعمال میکند

محلول انتی سپتیک معمول کدکس بگیرند سولفات مس ۱ آب ۱۰۰ حل کند و مانند مواد انتی سپتیک پس از وضع حمل در مهبل زرق نمایند و نیز جراحات و قروح خبیث را با این محلول بشویند

کحل سولفات مس معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سولفات متبلر مس ۱ دسی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کند در دفع ورم مزمن و ورم خنازیری ملتحمه روزی یک یا دو دفعه در چشم قطور نمایند و بیشتر اوقات مقدار سولفات را کمتر باید نمود و نوعا در ۱۰۰ گرم آب مقطر ۵ سانتی گرم سولفات کفایت میکند

کحل حجر الرحمن معمول کدکس بگیرند حجر الرحمن ۱ آب مقطر ۲۵۰ حل کرده صاف کند این کحل قابض فی الجمله محرق است و در رمد خنازیری و مزمن هم قطور آن در چشم متداول است و هم چشم را با آن میشویند و گاه لازم میشود که مقدار حجر را کم کنند و در ۱۰۰ گرم آب مقطر یک دسی گرم حل نمایند

گلیسره سولفات مس معمول مولر بگیرند سولفات مس ۱ گلیسره نشاسته ۳۰ مخلوط نمایند و این گلیسره را که محرق است در دفع ورم مزمن جفن و رمد خنازیری بروی ضلع اذان اجفان نطول میکند

کحل سولفات مس معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات مس ۱ تغفین تیناک ۴ آب مقطر ۲۰۰ حل کند

کحل قابض محلل معمول دیرن بگیرند سولفات مس ۱ گرم گلاب ۱۲۰ گرم سولفات مورفین ۱ دسی گرم حل کند و در لکه قرنیه روزی یک دفعه قطور نمایند

کحل منقی معمول هلوتیوس بگیرند سولفات مس زاج سفید متبلر شوره مکرر ۱ گرم مسحوق کافور ۱ دسی گرم آب مقطر ۲۰ گرم املاح و کافور را مخلوط کرده صلایه کند و کم کم آب افزوده نیز صلایه کند تا حل شود در دفع رمد مزمن هم در چشم قطور کنند و هم چشم را با آن بشویند و چون این کحل خیلی حدت دارد اغلب اوقات لازم میشود که آنرا زیادتر کنند

کحل اسمانگونی معمول سکارپا بگیرند استات متبلر مس ۱ دسی گرم کلورید رات امونیاک ۱۲ دسی گرم آب اهک ۱۲۰ گرم حل کرده مدت ۲۴ ساعت بگذارند ساکن بماند و بعد صاف نمایند و در دفع رمد مزمن صبح و عصر در چشم قطور کنند

پوماد دافع رمد معمول دِ سَمارِس بگیرند سولفات مس ۱ اسکر ناره ۲۰ کافور ۲ مخلوط
کرده در روی سنگ صلایه مدتی صلایه نمایند تا بخوبی حل شود و این پوماد را که محرق و معوض است در دفع
رمد خنازیری و رمد مزمن و قروح اجفان روزی یک دفعه بقدر کم نطول نمایند و یکی از دانشمندان در دفع لکه
قرنیه که هنوز مستحکم نشده باشد و بجوکرانیت عرفی مزمن بقدر یک گندم از این پوماد را شبها هنگام بروی ضلع
از اجفان تمریخ میکند و میگوید در تصور تیکر استعمال پوماد اکسید سرخ جیوه مورث تحریک شدیدی
گردد نطول این پوماد سودمند است.

پوماد محلل معمول سیشِل بگیرند اکسید سیاه مس ۱ پیه مذاب و یا وازلین ۱۰ ابتدا اکسید را
در چند قطره روغن زیتون داخل کرده و بعد با پیه مخلوط کنند و در اختلالات و رمد کره چشم بروی جبهه و
شقیقه نطول نمایند

کحل محلل معمول رِکامیِر بگیرند آب مقطر ۵ گرم عرق کشمش ۳۰ گرم نبات مسحوق اپرسا
حجر الرحمن مکد ۵ گرم مطابق معمول کحل سازند

آب لاجوردی بگیرند سولفات متبلر مس ۲ دسی گرم در ۱۲ گرم آب مقطر حل کرده و ۱ قطره [illegible]
مایع بیفزایند و در رمد مزمن و خنازیری در چشم قطور کنند

کحل دافع رمد مزمن معمول سیشِل بگیرند سولفات مس ۵ سانتی گرم آب
مقطر ۱۰ گرم لودانم سیدنم ۵ قطره مخلوط کنند

آب البور بگیرند سولفات روی سولفات مس مکد ۶ گرم کافور ۵ دسی گرم زعفران ۲ دسی گرم
آب صاف ۱۲۰ گرم مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت بگذارند بمانند و گاه گاه بهم زنند و بعد صاف کنند و این آب را
در دفع رمد و رمد مزمن استعمال میکنند و **بوشاردا** میگوید چون محصول مذکور خیلی قوی است
من محصول ذیل را ترجیح میدهم بگیرند سولفات مس ۱۲ گرم سولفات روی ۳۵ گرم کافور ۴ گرم مسحوق
زعفران ۵ سانتی گرم آب باران و یا آب دود خانه ۱ لیتر مخلوط کرده و چندین دفعه بهم زنند و بعد بگذارند
ساکن مانده بواسطه عمل انحراف صاف روی آنرا بردارند و باعتقاد مصنف مذکور این محصول کحل جامعی
است که در بیشتر امراض چشم استعمال میشود و مخصوصا در دفع رمدهای مزمن سودمند است

کحل محلل معمول سُوِل بگیرند مسحوق سولفات روی ۱۲ گرم مسحوق سولفات مس ۴ گرم
کافور ۲ دسی گرم زعفران ۱۱ دسی گرم دواها را مخلوط کرده بدقت صلایه کنند و ۵ گرم این مخلوط را مدت ۲۴
ساعت در یک لیتر آب بجوشانند و صاف کرده در رمد مزمن اجفان استعمال نمایند

پوماد نحاسی معمول هُوپ بگیرند اکسید سیاه مس ۴ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کنند
و در دفع صلابات مزمن غده ها روزی دو دفعه تمریخ کنند

محلول قابض و محرق معمول هِن بگیرند سولفات مس سولفات روی مکد ۵ گرم
آب مقطر ۱۲۰ گرم حل کنند این محصول را بجای محلول **ویلات** که گاه مورث سوانح خطیره میشود
استعمال میکنند

محلول ویلات بگیرند سو استات مایع سرب ۱۲ سولفات روی سولفات مس مکد ۶ سرکه

سفید ۵۰ مخلوط کرده بهم زنند و این محصول را که محرق و قابض است انیسطاری اخذ کرده اند و در ناصورهای مستحکم بواسطه کاری عظام حاصل شده اند زرق مینمایند بخصوص در نواصیر دمغ و غیره و لازم است که قبل از استعمال بهم زنند تا رسوب سولفات سرب معلق شود در زرق این محصول در ناصورهای ممتد و معوج ممکن است موروث تسمم و یعنا و رام خطیره گردد

محلول شمال بگیرند سولفات روی زنگار مکس ۳ عسل و روغن ۱۸ اب ۸ سولفات را در اب حل کنند و زنگار را بر محلول افزوده صلایه نمایند و بعد عسل را اضافه نمایند و این محلول را که محرق است و در اثر مشابه محلول ویلات در مغبرهای ناصوری زرق مینمایند

گلیسره محرق معمول گراف بگیرند گلیسره نشاسته ۹ مسحوق سولفات مس ۱ حل کنند و مانند مواد معوضه در رفاده قروح خبیثه استعمال نمایند

رفاده دافع سالک معمول مصنف بگیرند مسحوق سولفات مس ۱ ارد گندم ۶ مخلوط کرده با مقدار کافی زرده تخم مرغ مرهم سازند و بروی پارچه کشیده بروی سالک در صورتیکه متقرح شده باشد رفاده نمایند و پس از چند ساعتی داشته با مرهم ساده رفاده کنند و تا چند روز این عمل را مکرر نمایند تا گودی جراحت بر طرف شده و صاف گردد

گرد سواستات مس مطابق کدکس در تداوین سرپوش دار این عمل را اجری کنند و از موی ابریشمی ۱۲۰ بیرون نمایند و این عمل از اعمال خطیره است و گرد سواستات مس را در ترکیب بعضی محصولات محرق داخل میکنند

گرد محرق هونتر مطابق دواسازی اسپانیول بگیرند مسحوق زنگار مسحوق اهل مکه یک جزء مخلوط کرده صلایه نمایند و در نموهای زائدی که در آلات تناسلی بروز میکند این گرد را نثر نمایند بطریقی که اجزاء معلول را بپوشاند

مخلوط محرق (کحل لافرانس) (مضمضه لافرانس) مطابق کدکس

بگیرند صبر سقوطری مسحوق مرمکی مسحوق مکه ۱ مسحوق زنگار ۲ مسحوق سونفو رندار سنبک ۳ گلاب ۷ شراب سفید ۲۰۰ در تداوین بلور گردها را با شراب صلایه کنند و بعد گلاب را بیفزایند و در این محصول درد زرد رنگی حاصل میشود و در هنگام استعمال باید انرا بهم زند تا درد امیخته با محصول گردد و این محصول را که از مواد تباسمی است در تورم دهان و ورم متقرح حلق استعمال میکنند باین طریق قلم مو را بان الوده نموده بروی قروح نطول مینمایند

بلسان سبز متس معمول سوبران بگیرند روغن بزرکتان روغن زیتون مکه ۱۲۵ روغن غاره ۱۲ دهن سقری تربانتین ۶ مخلوط کرده با حرارت ملایمی ذوب نمایند و مذاب را در صراحی ریخته مسحوق صبر مسحوق سولفات روی ۶ مسحوق زنگار ۱۲ افزوده بهم زنند و بعد اسانس میوه عرعر ۱ اسانس میخک ۱ اضافه کنند و این بلسان را که معوض و انتی سپتیک است در رفاده قروح خبیثه استعمال میکنند در هنگام استعمال باید بهم زنند

امپلاتر استات مس (مرهم زنگار) (موم سبز) مطابق کدکس بگیرند

محصولات مس

موم زرد ۴ زفت سفید ۲ تربانتین ملز مسحوق سواستات مس مکد ۱ موم و زفت را ذوب کند و تربانتین و زنگار را مخلوط کرده صلابه کند و بعد بمذاب بیفزایند و تا هنگام سرد شدن متصل بهم زنند این ملاگم که از مجربات است در دفع پنجه یا و غیره استعمال میشود و چون خواسته باشند از آن شمع سازند بقدر کفایت روغن زیتون بر آن می افزایند

عسل منفط (مرهم مصری) مطابق کدکس بگیرند مسحوق استات مس سرکه مکد ۱ عسل سفید ۲ مخلوط کرده و در ظرف مسی حرارت دهند و متصل بهم زنند تا محصول بواسطه احیا شدن ملح مس سرخ رنگ گشته و بقوام عسل گردد و بیشتر این محصول را در بیطاری استعمال میکنند

فیروطی طلائی مطابق دواسازی برونشویک بگیرند موم زرد ۵ سانتیگرم (پرتو اکسید آهن بر سر مانند) مسحوق سولفات روی مکد ۱ اکسید مس مسحوق زنگار مسحوق تنکار مکد ۵ موم را ذوب کرده و سایر مواد را افزوده و تا هنگام سرد شدن متصل بهم زنند و یک طبقه نازک از این فیروطی را بروی قطعه نازک مشمع کشیده و آنرا بروی پنجه های پا منطبق سازند

نطول ضد سیفلیس معمول سیرپلو بگیرند عسل مصری ۱ گرم در ۲ گرم اب مخلوط کرده و با پارچه را بان الوده نموده روزی دو یا سه دفعه بروی قرحه های سیفلیسی منطبق کند

امپلاتر کندی بگیرند موم زرد ۲۵ گرم تربانتین ۸ گرم سواستات مس ۱ گرم مطابق معمول مشمع سازند و در دفع پنجه پاها استعمال نمایند

امپلاتر دافع پنجه معمول بودو بگیرند موم سفید ۴ اشمع زفت ترکوت مکد ۲ مخلوط کرده ذوب کنند و از روی آتش برداشته بیفزایند مسحوق استات مس ۱ اسانس تربانتین ۱ گرام و ذوب ۲ مخلوط کرده بهم زنند و قدری از این مشمع را بروی قطعه بود روش گسترده و پنجه را با آن و بروی آن منطبق نمایند

سنگ قابض بگیرند زاج سفید ۹ گرم سولفات آهن ۳۲ گرم سولفات مس ۱ گرم زنگ مس ۴ گرم نوشادر ۲ گرم در آهار مخلوط کرده و در بوته ذوب کنند و بروی سنگ مرمر بریزند و یک جزء از این محصول را در ۱۲ جزء اب حل کرده در زخمهای التیام جرحی و کاری مزمن نطول کنند

فوسفات مس این ملح را یکی از دانشمندان موسوم به **لوتون** در دفع توبرکول استعمال کرده و تمجید مینماید

زرق تحت جلدی معمول لوتون بگیرند فوسفات مسی که تازه رسب شده باشد ۱ گرم گلیسرین ۳ گرم اب ۷ گرم مخلوط کرده روزی یک نداقه استعمال کند

حب استو فوسفات مس ایضاً معمول لوتون بگیرند استات خثای مس ۱ سانتی گرم فوسفات متبلر مس ۵ سانتی گرم با مقدار کافی گلیسرین و گرد اصل السوس یک حب سازند و از ۴ تا ۶ حب در عرض روز بنوشند

ایضاً پوسیون بگیرند استات مس ۵ سانتی گرم فوسفات سوده ۵ سانتی گرم پوسیون صمغی ۱۲۵ گرم مطابق معمول پوسیون ساخته متدرجا با قاشق کوچک بنوشند

در یکصد و دویم منیزی و محصولات آن

منیزیوم عبارت از فلزی است قلیائی و رنگش شبیه به سیم که در سال ۱۸۲۸ میلادی (۱۲۴۴ هجری) یکی از دانشمندان موسوم به **بوسی** از منفرد دست آورد و وزن مخصوصش ۱.۷۵ و سبکتر از آلومینیوم است و در ۵۰۰ درجه حرارت ذوب میگردد و در حرارت قرمز شدید با یک شعله متشعشع سفیدی مشتعل و بخار میشود و قابلیت انطراق و قابلیت مفتول شدن این فلز کم است و چون مفتول آن را مجاور شعله چراغ کنند مشتعل میشوند و یک نور سفید متشعشعی پراکنده مینماید و مفتول بسیار باریک آن که یک ثلث میلیمتر قطرش بوده در وقت سوختن نوری تولید میکند معادل نور ۷۴ شمع گچی که وزن هر یک ۱۰۰ گرم باشد و هوای خشک در این فلز اثری نمیکند ولی در هوای مرطوب چرکین شده و از یک طبقه منیزی پوشیده میگردد و در آبهای ترش بسرعت حل میشود و چون آن را در اسید کلوریدریک اندازند آتش میگیرد و اسید سولفوریک غلیظ بصعوبت این فلز را حل مینماید

منیزی (منیزی خالص) منیزی کلسینه) منیزی کربوناتر اکسید

دومنیزیوم یا اکسید دومگنزیوم عبارت از گردی است سفید و سبک و بیطعم و ممتنع الذوب که در آب بمقدار بسیار کم محلول است و شربت بنفشه را سبز رنگ میکند و منیزی خالص در طبیعت وجود ندارد و نوعاً از کربونات منیزی اخذ میکنند باین طریق که این کربونات را در بوته گلی ریخته و حرارت شدیدی بر آن وارد مینمایند تا اسید کربونیک خارج شود و از این جهت است که از منیزی مکلس (کلسینه) مینامند و چندین قسم منیزی متداول است که مشابه اند باقسام پرتواکسیدها و یکی از این اقسام که فعلاً مستعمل است دارای یک مقدار کمتر از هیدرات منیزی آب میباشد و منیزی مکلس معمول **کدکس** یکی از آنها است و در مجاورت هوای مرطوب مبدل بر هیدرات میشود و مقدار بسیار کمی اسید کربونیک جذب مینماید و چون منیزی را در یک وزن و سه تاده جزء آب مقطر امتحان کنند با آن مرکب شده و متحجر میگردد و یک قسم منیزی مکلس که موسوم به منیزی **هانری** و منیزی وزین انگلیسی نیز نامیده میشود (اکسید پر و منزیک) و آب هیدراته و اسید کربونیک از آن گرفته شده یکی متفاوتی محلات است و هیچ خاصیت جذب آب در آن نیست و در ساختن این قسم کربونات منیزی را با آب خمیر کرده و بشدت تکلیس میکنند و یا نیترات منیزی را مکلس مینمایند و این قسم مانند سایر اقسام عبارت از گردی است سبک و لین الملمس و بشکل دانه های کوچک صلب و وزن مخصوص سه مقابل سایر اقسام است و هر یک از این اقسام ثلاثه بواسطه اختلاف خواص فزیکی و کمیائی در استعمالات طبی دارای اختصاصی میباشند چنانچه منیزی **کدکس** در تحضیر پلسان کپایو بر سایر ترجیح دارد و منیزی که اثر دارد در دفع ترشی معده و بی سوزو حصات کلیه استعمال میکنند و منیزی وزین انگلیسی را مانند مسهلات و در این خاصیت بر سایر ترجیح دارد

چنانچه گفتیم منیزی بمقدار بسیار کم در آب حل میشود و در خون داخل میگردد بخصوص با غانت اتحلال در اسیدها منیزی نوعاً پادزهر اسیدها است و **بوسی** ثابت میکند که در دفع تسمم اسیدها [illegible] خوب اثر

استعمال منیزی حاصل میشود و این مصنف در این موقع منیزی مکلس را استعمال مینماید که دارای مقدار زیادی کربونات باشد

بجهة کربونات منیزی و منیزی مکلس اسیدهائی را جذب میکند که گاه بمقدار زیاد در مجاری هضم تولید میگردند و مخصوصاً در دفع پیروزیس و تسمم بواسطه اسیدها نافع اند و مورث لینت و فی الجمله اسهالی میشوند و از این جهة است که انها را در مداوای بعضی اقسام گاستر الژی استعمال مینمایند و جهة تلیین طبع اغلب اوقات منیزی را با ریوند تجویز میکند و در این موقع بهتر است که یک گرم گرانول ریوند و ۴۰ گرم گرانول منیزی استعمال کند

طریق ساختن منیزی مکلس و منیزی وزین مطابق کدکس

بگیرند کربونات منیزی مقدار منظور در بوته ریخته بحرارت قرمز تکلیس نمایند و در ظرف گلی لعابدار مضاعفی این عمل را اجری کنند و باید مدت عمل تکلیس را بقدری امتداد دهند تا اب و اسید کربونیک کاملاً خارج شوند و در این صورت چون محصول را در اسید سولفوریک ابدار مخلوط کنند بدون جوش حل میگردد دوازده جزء کربونات ۴۰ جزء منیزی مکلس بدست میاید

منیزی وزین را باین طریق میسازند که ابتدا بواسطه تجزیه مضاعف محلول جوش سولفات منیزی و کربونات سود کربونات منیزی حاصل کرده و بعد این کربونات را تکلیس نمایند و با هیدرو کربونات منیزی را با اب خمیر کنند و این خمیر باید خیلی غلیظ بود و بعد بشدت تکلیس نمایند و چنانچه گفتیم این قسم منیزی را انگلیسها منیزی **هانری** میامند

مقدار شربت منیزی در دفع ترشی معده از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم است که قبل از غذا استعمال شود مانند مسهل از ۸ تا ۱۲ گرم که با قدری شربت قند مخلوط کرده بیاشامند و بعد روی ان مشروب ترش جرعه بنوشند تا منیزی را حل کند بخصوص در وقتی که ترشی معده بقدر کفایت حل ان نباشد و در شفای ثؤلولها از ۵ تا ۶ دسی گرم است در عرض روز که مدت دو یا سه ماه بران مداومت نمایند و اثران در این مرض غیر معلوم است

هیدرات منیزی مطابق کدکس

بگیرند منیزی مکلس مقدار منظور و مدت ۲۰ دقیقه با ۲۰ یا ۳۰ مقابل وزنش اب مقطر بجوشانند و در روی پارچه صافی بریزند تا اب خارج شود و بعد در گرمخانه ۵۰ درجه بخشکانند تا انکه دیگر چیزی از وزنش کاسته نشود و این منیزی در ۱۰۰ جزء دارای ۳۱ جزء اب است

هیدرات منیزی سریشمی معمول لبک

بگیرند سولفات منیزی ۱ اب مقطر ۲۰ حل نموده بیفزایند محلول سود کستیک ۱٫۳۰۰ درجه ۴ و رسوبیکه حاصل میشود در روی صافی جمع کنند و با اب مقطر بشویند و این محصول ۹/۱۰ اب ضبط میکند و در مجاورت هوا نمیتوان انرا خشکانید بدون انکه مقدار زیادی اسید کربونیک جذب کند

هیدرات منیزی سریشمی را بمقدار زیاد بصورت فرنی در دفع تسمم اسید ارسنیو استعمال میکنند و هیدرات منیزی امیخته با اب چون بمقدار زیاد استعمال شود مانند هیدرات پراکسید اهن اسید ارسنیو را خنثی میکند و چون مواد برازی را بمقدار زیاد تخلیه مینماید بران ترجیح دارد

پوسیون منیزی (دوای سفید) معمول کدکس

بگیرند منیزی مکلس ۶ گرم قند ۵۰ گرم اب مقطر ۴۰ گرم عرق بهار نارنج ۲۰ گرم منیزی را در اب امیخته کرده جوش اورند و بعد از روی اتش

برداشته قند و عرق بهار را بیفزایند و محصول را از ترشح بالای چشم تنگی بگذرانند و با اسپاتول بر آن فشار دهند و این محصول را چون یک دفعه بیاشامند مانند مسهل اثر میکند

شیر منیزی معمول میال بگیرند منیزی مکلس ۱ آب ۵ عرق بهار نارنج ۱ منیزی را با آب آمیخته کرده مدت چند دقیقه بجوشانند و بهم زنند و از پارچه چشم گشادی صاف نمایند و عرق بهار را بیفزایند و این شیر را بمقدار ۵ تا ۶ گرم بطور مسهل استعمال مینمایند و بعد از آن شربت شیرینی بنوشند و در دفع ترشی معده از ۳ تا ۵ گرم باید استعمال شود و ۱/۱۰ این شیر منیزی میباشد

شوکولای مسهل منیزی معمول دورووُلت بگیرند منیزی ۱ خمیر شوکولا ۱۰ مخلوط کرده قرصهای بزرگ ۵ گرمی یا قرصهای کوچک ۱ گرمی سازند و این قرصها مسهل گوارائی میباشند که میتوان آنها را بدل شوکولای مسهل دِبُریِ استعمال نمود و ترکیب این شوکولا مخفی است یقینا علاوه بر منیزی مقداری سقمونیا دارد و مقدار شربت این شوکولای **دورووُلت** از ۳۰ تا ۱۰۰ گرم است

شوکولای مسهل مطابق انجمن دواسازی بوردو بگیرند منیزی مکلس ۴ گرم مسحوق سقمونیا ۱۰ دسی گرم خمیر شوکولا ۳۰ گرم جهة ساختن یک قرص شوکولا را در ظرف گرمی بریزند تا نرم شود و منیزی و سقمونیا را داخل نمایند و در قالب ریخته قرص کنند و هرگاه دست خمیر کم باشد قدری کرم کاکائو افزایند و انجمن مذکور این شوکولا را بدل شوکولای مسهل دِبُریِ قرار داده و مقدار شربت آن همین یک قرص است

گرانول منیزی معمول مانیل بگیرند منیزی مکلس ۱ قند ۳ مطابق معمول گرانول سازند و نصف قاشق چای خوری این گرانول ترشی معده را دفع کرده و مانند مسهل برفق اثر میکند و ۴ قاشق چای خوری آن مسهلی است که عملش اگرچه بطئی است ولی با قولنج همراهی ندارد و یکی از وسائطی است که بدون هیچ محذوری دفع یبوست میکند و چنین میگویند این طریق استعمال منیزی بهترین طریقه های خیلی مطبوع است و در وقتی که استعمال مسهلات منیزی بواسطه خوف از عروض حصاة ممنوع بود چنانچه اغلب در استعمال منیزی مکلس این حالت بروز میکند باید گرانول مانیل را استعمال کرد زیرا اغلب محاط را نمیگیرد و موجب عروض حصاة نمیشود

سفوف دافع گاسترالژی بگیرند منیزی مکلس ۵ گرم مسحوق دارچینی ۲ گرم مسحوق تریاک خالص ۵ سانتی گرم مخلوط کرده در ۱۲ بسته مساوی ببندند و از آن ۱ تا ۲ بسته قبل از غذا سفوف نمایند

سفوف دافع گاسترالژی معمول بومت بگیرند منیزی مکلس سوبنیترات بیسموت طباشیر مهیا شده فوسفات آهک مکلس ۱۰ گرم مخلوط کرده در ۵ بسته مساوی ببندند و قبل از هر غذا یک بسته سفوف کنند

قبضه مسهل استریکنین دار معمول وسبو بگیرند استریکنین ۲ سانتی گرم قند مسحوق ۱ گرم منیزی مکلس ۴ گرم مخلوط کرده در ۲ قبضه مساوی قسمت کنند و هر ساعت فاصله یک قبضه بنوشند تا عروض اسهال

هیله و کربونات

کربونات منیزی

هیدروکربونات منیزی (منیزی سفید) (کربونات منیزی) طریق ساختن
این ملح را که معمول **کدکس** است در ذیل ساختن آب منیزی بیان میکنیم

آب منیزی (منیزی مایع) مطابق کدکس بگیرند سولفات متبلر منیزی ۳۵ گرم کربونات
متبلر سود ۴۰ گرم هر یک از دو ملح را جداگانه در مقدار کافی آب حل کرده صاف نمایند و محلول سولفات را
جوش آورده محلول کربونات را بر آن افزوده عمل جوش را امتداد دهند تا دیگر بخار اسید کربونیک متصاعد
نشود و از روی آتش برداشته بگذارند ساکن بماند و بواسطه عمل انحراف آب صاف روی آن را بردارند و رسوب را
که عبارت از هیدروکربونات منیزی است در روی صافی ریخته بشویند و در ده ۶۰۰ گرم آب ممتزج کنند
و در اسباب آب گازدار بخار اسید کربونیک بر محلول وارد نمایند و پس از ۲۴ ساعت آن را از پارچه نشیمی بگذرانند تا
هرچه غیر محلول مانده است جدا گردد و این ماده غیر محلول را مجدداً در اسباب مذکور ریخته و بخار
اسید کربونیک بر آن وارد کنند
آب منیزی که بطریق مذکور ساخته شده دارای آن مقدار منیزی است که در ۲۰ گرم هیدروکربونات
محتوی میباشد و از ۱ تا ۲ گیلاس این آب را بطور مسهل استعمال میکنند

گرد هیدروکربونات منیزی مطابق کدکس در ساختن این گرد هیدرو
کربونات را بروی موی بیز موئی نمره ۲ مالش دهند و این گرد را بطور مسهل از ۲ تا ۲۰ گرم استعمال مینمایند
و پس از آن مشروب ترشی باید آشامید زیرا عمل اسهال وقتی ظاهر میشود که منیزی در ترشی حل شده و
بخار اسید کربونیک متصاعد گردد دوازده دسی گرم تا ۲ گرم این گرد را جهة دفع ترشی معده تجویز مینمایند

قرص منیزی معمول کدکس بگیرند هیدروکربونات منیزی ۵ قند لعاب کتیرا مکفی ۳ مطابق
معمول قرصهائی یک گرمی سازند و هر قرصی دارای ۲ دسی گرم هیدروکربونات منیزی است و این قرصها را
بطور مسهل و دفع سوء هضم و پرسوز تجویز مینمایند و مقدار شربت آنها از ۴ تا ۲۰ قرص زیادتر است

عجین گوگرد و منیزی معمول میال بگیرند گوگرد مصعد و مغسول ۱ کربونات منیزی
۲ عسل ۶ مخلوط کنند و این عجین مسهل و دافع مرض است و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۴۰ گرم

سفوف دافع گاسترالژی معمول وُدهوی بگیرند منیزی سفید سو بنیترات
بیسموت مکلس ۴ گرم گرد بلادن گرد زنجبیل مکلس ۳۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته مساوی ببندند روزی
دو بسته سفوف نمایند

گرد منیزی و ریوند مطابق دواسازی آلمان بگیرند هیدروکربونات منیزی
۶۰ مسحوق قند ۴۰ مسحوق ریوند ۱۵ اسانس رازیانه ۱ مخلوط کنند و از ۲ تا ۱۲ گرم این گرد را در قدری عسل
و یا شربت ساده مخلوط کرده بطور مسهل بنوشند و این گرد قدری زیادتر از نصف وزنش هیدروکربونات
منیزی و یک ثمنش تقریباً ریوند است

پوسیون گولیس بگیرند مطبوخ رازیانه عرق رازیانه مکلس ۵۰ گرم کربونات منیزی ۱ گرم لودانوم
سیدنم ۵ قطره شربت قند ۲۰ گرم مخلوط کرده در مداوای قولنج اطفال که با دفع براز سبز همراه بود هر ساعت
یک قاشق چای خوری استعمال نمایند

دیکصدق

منیزی مُبخّر معمول مُوکرُون بگیرند کربونات منیزی بی‌کربونات سود طرطرات پتاس و سود اسید طرطریک مکد ۱۰ گرم هریک بارد و آنها را خشک کرده و نرم سائیده و مخلوط کرده در میان در سمباده حفظ کنند و یک قاشق چای‌خوری این مخلوط را در قدری آب حل نموده در هنگام جوش بنوشند

سولفات منیزی ملح اِپسُوم (نمک فرنگی) این ملح یکی از بهترین مسهلهای کثیر الاستعمال است در خواص و طریقه اثر مانند ملح **گلوبر** میباشد در دو بطری سولفات سود را

سولفات منیزی متداول در تجارت که معروف به نمک **اِپسوم** است در زبان انگلیس **اِپسُوم سالت** نامیده میشود و چون خالص است با کمال اطمینان میتوان استعمال شود و از مسهلات مطمئن الاثر است و مقدار شربتش از ۱۵ تا ۳۰ گرم که در آبگوشت سبزی دار و یا در مایع مناسب دیگری حل کرده بیاشامند و رسم اطبای مملکت ما است که نوعاً نمک فرنگی را اعم از سولفات منیزی یا سولفات سود در آب سرد حل کرده استعمال مینمایند و بعد تقدیم مسهلات دیگر را شربه فاتر قرار میدهند بر خلاف نمک فرنگی که در بعد رفتان مشروبات سرد تجویز میکنند و یکی از دانشمندان فرنگ میگوید چون ۲ قطره اسانس نعناع در محلول سولفات منیزی داخل نمایند بخوبی طعم نامطبوع آنرا میپوشاند.

محلول اشباع شده سولفات منیزی در تندق تحت جلدی مورد استعمال میشود و مقدار مایع تزریقی از ۲ تا ۵ گرم باید باشد

آب ملحی مسهل معروف به آب سِدلیتس مطابق کدکس بگیرند سولفات منیزی ۳۰ گرم آب مبخر ساده ۶۰۰ گرم ملح را در کمی آب حل کرده صاف نمایند و بعد در بطری ریخته و از آب مبخر پر کنند و در سه تا چهار دفعه بیاشامند که مسهلی است نیکو و میتوان مقدار ملح را ۴۵ گرم قرار داد

ایضاً نسخه دیگر بگیرند سولفات منیزی ۳۰ گرم بی‌کربونات سود اسید طرطریک متبلر هکدام ۴ گرم آب صاف ۶۰۰ گرم سولفات و بی‌کربونات را در آب حل کرده صاف نمایند و در بطری ریزند و اسید را افزوده در بطری را بزودی بگیرند و محکم کنند و میتوان مقدار سولفات را ۴۰ تا ۶۰ گرم قرار داد و این آب را که نیز مسهل نیکوئی است پیاله پیاله باید آشامید و در بعد رفتان هر شربیکه میاشامند مقدارش نباید زیاد باشد

ایضاً نسخه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات منیزی ۳۰ گرم بی‌کربونات سود ۲۰ گرم اسید طرطریک متبلر ۶ گرم آب صاف ۶۰۰ گرم در بطری سطبری آب و سولفات و بی‌کربونات را داخل کرده و بعد اسید را بهمان حالت تبلر در آن بطری ریزند و در شرا گرفته با مفتول محکم کنند و انحلال کامل حاصل نمیشود مگر پس از چند ساعت و این آب را که نیز مسهل است پیاله پیاله بیاشامند

کلورور متبلر منیزیوم مطابق کدکس بگیرند هیدروکربونات منیزی مقدار منظور اسید کلوریدریک ۱/۱۲ درجه مقدار کافی اسید را با دو مقابل وزنش آب مخلوط کنند و قدری زیادتر از مقدار که لازم است بروی هیدروکربونات ریزند و محصول را صاف نموده تبخیر نمایند تا ۱/۳۲ درجه نشان دهد و بعد بگذارند سرد شده و متبلر گردد

کلورور متبلر منیزیوم را که ملحی است تلخ و بشدت جاذب الرطوبه در ترکیبهای معدنی مصنوعی داخل میکند واگرچه مسهل است ولی غیر مستعمل میباشد و از ۱۰ تا ۱۵ گرم از در شخص جوان مورد استعمال میشود

سیترات منیزی

سیترات منیزی مطابق کدکس بگیرند اسید سیتریک ۱۱ هیدروکربونات منیزی ۷ اب مقطر ۳۰ اسید را در اب مقطر در صورتیکه بحالت جوش باشد حل کنند و کم کم ملح را بیفزایند محلولی حاصل میشود که قدری اسید است و اگر در حالتیکه داغ باشد از کاغذ صافی بگذرانند و بگذارند متبلر گردد و پس از ۲۴ ساعت بلورها را روی پارچه ریخته بفشارند و خوب خوب خرد کرده در گرمخان ۲۰ یا ۲۵ درجه بخشکانند و این ملح با ۵۰ (؟) مقابل وزنش اب سرد محلول مستحکمی حاصل مینماید

مقدار شربت سیترات منیزی بطور مسهل از ۳۰ تا ۶۰ گرم است و چون طعم ضعیفی دارد فی الجمله شبیه به طعم پوشیده شده و مرضا میل میکند سولفات یکی از دانشمندان میگوید هرگاه سیترات منیزی را در لیموناد حل کنند این طعم پوشیده شده و مرضای بد دوا با کمال میل ممکن است از ان بیاشامند

طرطرات منیزی دو قسم طرطرات متداول است یکی طرطرات خنثی و دیگری بی طرطرات که طرطرات اسید نیز نامیده میشود و طرطرات خنثی را با اسید طرطریک و کربونات منیزی میسازند باین طریق که ۱۰۰ جزء اسید طرطریک را حل کرده و ۶۰ جزء کربونات منیزی بمحلول افزایند و این طرطرات در ۱۲۲ جزء اب سرد ۱۰ درجه محلول است و طرطرات اسید در صورتیکه متبلر باشد در ۲۵ جزء اب ۱۰ درجه حل میگردد

طرطرات خنثای منیزی دارای خواص سیترات است و بهمان مقدار استعمال میشود و بعضی از مصنفین در ساختن لیمونادهای مسهل این طرطرات را بدل سیترات استعمال میکنند

گرد مسهل سیترات منیزی معمول دُرُوُلت بگیرند سیترات منیزی ۱۰۰ گرم کربونات منیزی ۶۰ گرم اسید سیتریک نیم کوب ۷ گرم مسحوق قندی که با اسانس لیمو معطر کرده باشند ۵۰ گرم مخلوط کرده در ظرف در بسته حفظ نمایند و این مخلوط را که یک مقدار شربت است در یک بطری اب داخل کرده و دهانه را بلافاصله بگیرند و بهم زنند و هر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یک گیلاس بنوشند

لیموناد خشک سیترات منیزی مطابق کدکس بگیرند منیزی مکلس ۶ گرم هیدروکربونات منیزی ۶ گرم اسید سیتریک ۳۰ گرم قند ۶۰ گرم الکو لاتور خلال لیمو ۱ گرم قند و اسید را نیم کوب کرده و با سایر مواد مخلوط نمایند و جهت ساختن لیموناد مفرح مخلوط را در یک بطری اب داخل کرده و دهنش را گرفته بلافاصله با مفتول محکم نمایند و در ساختن لیموناد غیر مفرح در یک بطری اب داغ بدون انکه در بطری را گرفته باشند حل نمایند و این ترکیب معادل ۵۰ گرم سیترات متبلر منیزی میباشد و مسهلی است گوارا و از اسهال چهار قسمت کرده هر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یک قسمت بنوشند

لیموناد مسهل سیترات منیزی ایضا مطابق کدکس بگیرند اسید سیتریک ۳۰ گرم کربونات منیزی ۱۸ گرم اب صاف ۳۰۰ گرم شربت قند ۶۰ گرم الکو لاتور خلال لیمو ۱ گرم اسید را در اب داغ حل کنند و کربونات منیزی را افزوده و همینکه تعامل تمام شد صاف کنند و شربت والکو لاتور را بیفزایند

در ساختن لیموناد مفرح بجای ۱۸ گرم کربونات منیزی ۴ گرم بی کربونات سود استعمال کنند و در هنگام گرفتن دهانه بطری در محصول داخل نمایند و این ترکیب معادل ۵۰ گرم سیترات منیزی میباشد

در صورتیکه خواسته باشند معادل ۴۰ گرم یا ۶۰ گرم باشد ۳۴ گرم اسید سیتریک و ۲۰ یا ۲۴ گرم کربونات منیزی استعمال نمایند

عدد ۸

اگر ۱۱ گرم اسید ستریك و ۱۰ گرم کربونات استعمال کنند معادل ۳۰ گرم خواهد بود میتوان در این ترکیب بجای الکولاتور لیمو الکولاتور خلال نارنج استعمال نمود یا موافق میل و رغبت مریض بجای ماده معطر شربت ساده شربت گیلاس و یا شربت تمشک و غیره بکار برد

لیموناد سترات منیزی معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند اسید ستریك ۳۰ گرم کربونات منیزی ۱۸ گرم آب داغ ۳۰۰ گرم شربت ساده ۶۰ گرم عرق پوست لیمو ۳ گرم بی کربونات سود ۴ گرم اسید و کربونات و آب را در ظرف چینی مخلوط کرده حل نمایند و در بطری شیشه سطبری صاف کنند و پس از آنکه کاملاً سرد شد شربت و عرق و بی کربونات را بیفزایند و در بطری را بزودی گرفته و با مفتول محکم نمایند و این ترکیب معادل ۵۰ گرم سترات متبلر منیزی میباشد

سترات منیزی گرانولی و متبخر

بگیرند کربونات منیزی ۲۵ بی کربونات سود ۱۸ مسحوق اسید ستریك ۱۱۲ مسحوق قند ۱۲ آب مقطر الکل ۹۰ درجه مقدار کافی کربونات و ۷۵ جزء اسید را با آب مقطر صلایه کنند و در گرم خانه که حرارتش زیاده از ۴۰ درجه نباشد خشك نمایند و بی کربونات و قند و باقی مانده اسید را افزوده و بدقت مخلوط کنند و محصول را با الکل آلوده کرده و از غربالی که چشمهای آن یك میلی متر و نیم قطر داشته باشند بیرون نمایند و با حرارت ملایمی بخشکانند

مقدار شربت این قسم سترات منیزی که نیز مسهل است از ۳۰ تا ۶۰ گرم میباشد که در یك بطری شربت قند حل کرده هر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یك گیلاس بنوشند

لیموناد سترات منیزی معمول روبیکه

بگیرند اسید ستریك ۴۰ گرم کربونات منیزی ۲۰ گرم آب چشمه ۶۰۰ گرم قند سفید ۶۰ گرم تعفین خلال نارنج و یا خلال لیمو ۶ گرم اسید ستریك را در آب بحالت برودت حل کنند و محلول را با کربونات منیزی اشباع نمایند و همین که عمل ترکیب انجام یافت یعنی پس از ۱ تا ۲ ساعت قند را نیز در حالت برودت در آن حل کنند و تعفین خلال را افزوده با کاغذ صاف نمایند و از این محلول بگیرند ۶۰۰ گرم در مقابل ۶۰ گرم سترات منیزی ۵۰۰ گرم در مقابل ۴۰ گرم و هم چنین و در بطری داخل کرده ۶ گرم بی کربونات سود بیفزایند و در را گرفته و بزودی با مفتول محکم سازند

سترات منیزی متبخر مطابق دواسازی انورس

بگیرند اسید ستریك ۱۸ گرم سوکربونات منیزی ۹ گرم اسانس لیمو ۱ قطره شربت ساده ۳۲ گرم آب مقطر جوش ۳۲۰ گرم بی کربونات سود ۲ گرم مطابق آنچه در ساختن لیموناد بیمارستانهای لشکری ذکر کردیم عمل کنند و مانند مسهل صبح ناشتا دو یك یا دو دفعه بنوشند

لیموناد مسهل طرطرات منیزی معمول گارنیر

بگیرند کربونات منیزی ۱۵ گرم اسید طرطریك ۳۰ گرم آب ۶۰۰ گرم حل کرده صاف نمایند و با ۶۰ گرم شربت طرطریك شیرین نموده با الکولاتور نارنج و یا لیمو معطر نمایند

قرص سترات منیزی معمول مارشاند

بگیرند سترات منیزی ۶۰ گرم قند مسحوق و معطر نارنج ۶۰ گرم لعاب کثیرا مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ قرص سازند و هر قرصی دارای ۶۰ سانتی گرم سترات است

آثار فیزیولوژی و تراپوتیکی مخصوص منیزی

استات منیزی ملحی است بی رنگ که چندان مزه ندارد و بشدت جاذب الرطوبه و بمقداری محلول
در آب و الکل و در ساختن آن کربونات منیزی را بحد اشباع در اسید استیک حل میکنند و صاف نموده بغلظت
عسل قوام می آورند و این ملح بقدری جاذب الرطوبه است که نمیتوان متبلورش نمود و مقدار شربتش مطبوع
مسهل مانند سیترات منیزی میباشد

هیپوسولفات (دیتیونات) منیزی ملحی است بی رنگ و بخوبی متبلور و بشدت محلول
در آب و محلول این ملح را نباید بحرارت داد زیرا بواسطه حرارت تجزیه شده و مبدل به سولفات و سولفیت میگردد

در بیان آثار فیزیولوژی و تراپوتیکی مخصوص املاح منیزی

منیزی مکلس را چون جسمی است بی طعم و سهل الاستعمال جهة حصول اسهال بیشتر استعمال میکنند و نوعا در
شربت قند ممزوج کرده می آشامانند و کمتر دیده میشود که مورث تهوع گردد و قبل از ظهور عمل تخلیه قولنج تمام
گشته و بادان همراهی کند و مواد مستفرغه بواسطه منیزی مکلس نوعا ترسیبی اند بر خلاف موادی که
بواسطه املاح خنثی مانند سولفات سود و سولفات منیزی استفراغ میشوند سروزی میباشند و مدتی
پس از استعمال منیزی لازم است تا عمل مسهلش ظاهر شود چنانچه هرگاه مریض شبها هنگام در وقت خفتن
به بستر این دارو را بنوشد عموما فردا صبح عملش ظاهر میگردد یعنی هشت یا ده ساعت بعد و خیلی نادر است که
زودتر از شش ساعت اثرش ظاهر شود و اگر عملش پس از شانزده و بیست و چهار و گاه سی و شش ساعت
بروز نماید بر خلاف عادت خواهد بود و هم چنین است هرگاه عمل مسهلی آن مدت مدیدی مانند عمل مسهلات
قویه دوام کند از نوادر است و اگر بعضی از اطبا قوت اثر منیزی را انکار کنند بدان جهة است که کمتر استعمال
کرده و از طریقه استعمال و اثرش بی بهره بوده اند

تروسو که اختبارات چندی در مقایسه مابین ملح **گلوبر** و منیزی نموده چنین میگوید ۸ گرم منیزی مکلس
مانند ملح **گلوبر** مورث چندین دفعه تخلیه میشود ولی ملح **گلوبر** خیلی سریع الاثر است تا آن و نیز
میگوید هرگاه چند روز متوالی در عده از مرضا ۳۰ گرم سولفات سود استعمال کند و در عده دیگری ۴ گرم
منیزی مکلس مشاهده میگردد که اثر مسهلی ملح **گلوبر** روز بروز نقصان می پذیرد بر خلاف اثر منیزی که
زیادتر میشود و در ملح **گلوبر** هیچ اختلال محسوسی در غشاء مخاط معده و معا ظاهر نمیگردد ولی از اثر منیزی این
غشاء متورم شده و اسهال مخاطی که گاه خون آلود است بروز میکند و ممکن است این اسهال با مغص همراه بود
و نیز این دانشمند میگوید نباید گمان نمود که منیزی همیشه باین شدت اثر میکند بلکه مقصود ما از ذکر این اختبارات
آنست که بیان کنیم قوت عمل آن را نسبت به املاح خنثی

بعضی از دانشمندان که سولفات منیزی را در روده برخی حیوانات داخل کرده و امتحانات چند نموده اند چنین
بیان میکنند که چون این ملح ابتدا بواسطه روی غشاء مخاط منطبق نماید موجب ازدیاد ترشح آن میگردد و
علاوه منیزی جذب شده و در خون داخل گشته و با بول خارج میشود و هرگاه قاروره مریضی که از ۶ تا ۸
گرم سولفات منیزی آشامیده باشد جمع کند وجود منیزی را میتوان در آن بواسطه فسفات آمونیاکی سود

در یکصد و سیوم

مشهود نمود زیرا بواسطه این ملح رسوبی در کاروره حاصل میشود که عبارت است از فوسفات امونیاکی منیزی و نیز باید دانست که همه مقدار منیزی مجذوب در یک روز دفع نمیشود بلکه دفع تمام آن تا دو سه روز بطول می انجامد و چنانچه در سولفات منیزی ذکر کردیم نمک محلول اشباع شده این ملح در تحت جلد موجب اسهال میگردد

عموماً منیزی مکلس را جهة جذب ترشیهای معده استعمال میکنند و مقدار شربتان در این صورت از ۵۰ تا ۱۲۵ سانتی گرم است و باین مقدار اشباع میکند ترشیهای زیادی که در معده موجود میباشند و بدون عروض اسهال عمل تخلیه را سهل مینماید و **کلود برناد** ثابت کرده است که هر قلیائیات را چون بمقدار زیاد بیاشامند موجب ازدیاد ترشح معدی میشوند و لهذا هر وقت منیزی را استعمال میکنند باید مقدارش کم باشد مگر در صورتیکه مقصود عروض اسهال بود و بواسطه اثر مسهل منیزی است که در مداوای بعضی از اقسام گاستریتی با فواید زیاد استعمال میگردد اعم از آنکه سبب عروض وجع در معده اجتماع موادی ازدی متخمر در قولون سطحی بود و یا بواسطه اجتماع ترشیهای زیاد در خود این آلت عارض شده باشد چه در صورت اول آن مواد را نرم کرده و خارج مینماید و در صورت دوم ترشیها را اشباع کرده و سبب محصوله مرض را برطرف میکند و مصنف میگوید در حوامل هر این دو سبب غالباً موجود شده و مورث سوء هضم و قی میگردند و بدین جهة از استعمال منیزی مکلس بمقدار منقسم فواید بسیاری حاصل میکنم باین طریق که ۱۰ گرم منیزی مکلس را ده قسمت کرده هر دو ساعت فاصله یک قسمت را تجویز مینمایم

منیزی ادراد و نیز است که در تفتیت حصاة نیز استعمال میشود و بعضی از دانشمندان ثابت کرده اند که چون ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم منیزی مکلس را بمقدار منقسم در عرض روز استعمال کنند مقاومت مینماید با حصول مرض اسید اوریک

در بیان آبهای معدنی که سولفات منیزی و سولفات سود دارند

آب **اوسات** که در **ارنی** واقع است در یک لیتره ۳۰ گرم سولفات منیزی دارد

آب **بیرمانستورف** که در **سویس** واقع است در یک لیتر دارای ۲۲ گرم سولفات منیزی و ۲٫۵۵ سولفات سود است

آب **اپسوم** که در **انگلستان** واقع و سرد میباشد در یک لیتر ۳۰ گرم سولفات منیزی دارد

آب **پولیناد** که در **بوهم** واقع و سرد است ۳۳ گرم سولفات منیزی و ۱۲ گرم سولفات سود در یک لیتر دارد

آب **سدشوتس** که نیز در **بوهم** واقع است در یک لیتر دارای ۲۰ گرم سولفات منیزی است

آب **سدلیس** که ایضاً در **بوهم** واقع میباشد ۸ گرم سولفات منیزی در یک لیتر دارد

یکصد و سی و یکم — در سایر دواهای مسهل و موجب قی

اقسام موم

دراین درس بعضی از مواد دسم حیوانی از قبیل موم و پیه گوسفند و پیه خوک و چرم مغز گاو و ستیرین و صابون
و روغن تخم مرغ و کلانولین و بعضی ترکیبات آنها و غیره را ذکر میکنیم و مسکه را در ذیل روغن ماهی بیان نمودیم

موم ع شمع ف سیر آل سیرای کروس جسمی است که زنبور عسل در ساختن شان بکار میبرد
و با آن حجرات مسدس الاضلاع میسازد و در آنها عسل قرار میدهد و عبارت از ماده‌ای است که از فولیکولهای
غده شکل که در اطراف حلقه های شکم این حیوان واقع شده اند ترشح مینمایند و برای جدا کردن آن از عسل شان را
پس از فشار دادن و گرفتن عسل در آب جوش خوب میکنند و موم را استخراج مینمایند و بهر شکلی که خواسته
باشند قالب میریزند

موم جسمی است جامد و زرد رنگ و کدر و بی طعم و بی بو و در حرارت پست صلب شکننده ولی در ۳۰
تا ۳۵ درجه حرارت نرم و قابل انطراق و در ۶۴ درجه حرارت ذوب میشود و در ۱۰۰ درجه مبدل به مایع
شفافی زیتی شکل میگردد که از آب مقطر سبکتر است و چون موم را بشکل قطعات نازک کرده و با آب تر
نموده مجاور هوا گذارند زردی رنگش مفقود شده مبدل به موم سفید میگردد و نیز میتوان بواسطه کلر آزاد
و با کلورور آهک و با اسید کرومیک زردی آنرا گرفت و نوعاً موم غیر محلول در آب و در اسانس تربانتین
تماماً محلول است و الکل جوشیده و صدم از وزنش موم را حل میکند و با زیتهای ثابت و اجسام دسم بهر نسبتی
متحد میشود و با قلیات ترکیب صابونی بوجود میآورد و عموماً موم را با مقداری پیه مخلوط میکنند
تا شکنندگیان کمتر گردد

موم مرکب است از سه ماده اصلی سیرین و سرولئین و میریسین و چون موم را تقطیر کنند
مقداری آب که دارای اسید استیک و اسید پروپیونیک است ابتدا تقطیر میشود و بعد مقداری هم فرار
و نیز دهن متحرری موسوم به مسکه موم تقطیر میگردد و این مسکه را که مرکب از پارافین و مخلوطی از اسید
پالمیتیک و اسید مرگاریک است هرگاه مجدداً تقطیر نمایند روغن موم بدست میآید
مسکه موم و هم چنین روغن آنرا یک وقتی در دفع اثر لود و شقاق پستان و اوجاع مفصلی و اوجاع فالجی
و غیره استعمال میکردند ولی گویا جز در صنعت نقاشی در موقع دیگری فایده نداشته باشد

چندین قسم موم نباتی نیز موجود است که از اشجار مختلف اخذ میکنند و اسامی آنها از این قرار است
موم چینی و موم ژاپون و سروکریلین که موم کارنوبا و موم نخیلات نیز نامیده میشود و موم مورد و موم
بی کوئیبا و موم اوکوبا و غیره و نوعاً موم نباتی صلبتر از موم حیوانی است و موم ژاپون در مابین ۵۰ و
۵۴ درجه حرارت ذوب میشود و سروکریلین در ۸۴ درجه و موم بی کوئیبا در ۱۰۴ و موم اوکوبا در ۳۶
و موم مورد در مابین ۴۲ تا ۴۹ درجه حرارت و این موم اخیر از آب مقطر و نیز از موم زنبور عسل سنگین
تر است چه وزن مخصوص آن از ۱۰۰۴ تا ۱۰۰۰ است و حال آنکه وزن مخصوص موم زنبور عسل ۹۶۰
تا ۹۶۵ میباشد و از آن شکننده تر است و موم ژاپون را این ایام در دواسازی خیلی استعمال میکنند
و رنگش سفید مایل به زردی و بویش قدری تند و نرم تر از موم زنبور عسل و شکننده تر از آن است
و موم چینی را که از روی چندین قسم درخت اخذ میکنند گویا بواسطه حیوان کوچکی تولید میگردد که
از طایفه کوکوس است و این موم در تجارت انگلستان شایع است و موم کارنوبا در الکل داغ

در یکصد و سیو

بمقدار کم محلول ولی در اسانس تربانتین و بنزین محلول و در اسید استیک و سود کستیک غیر محلول است
و در اطریش بدل موم زنبور عسل سرزین را استعمال مینمایند که قسمی از پارافین است
در طب موم را داخلا از ایام اگرم بشکل امولسیون و یا پوسیون و یا حقنه در امراض معوی بخصوص اسهال
گاه استعمال میکنند و خارجا بشکل قیروطی و شمع و اونگان وغیره

سرومیل که عبارت است از مخلوط یک جزء موم و دو جزء عسل که باسم سرومیل **اتکن** معروف است
در معالجه قروح صدیدی استعمال میگردد

پروپولیس عبارت از ماده است سیاه و نرم که زنبورهای عسل در کندوی خود با ان مسدود
میکنند و گویا یک قسم موم متغیری باشد و دارای سقر و موم و اسید گلیک و اسید بنزوئیک و بعضی روغنهای
نباتی است و از این ماده و روغن بتون پومادی ترتیب میدهند که در دفع بواسیر و قروح کهنه بکار میبرند
بالاخره یک قسم مومی بواسطه کوشنیل درخت انجیر حاصل میشود که مشابه موم زنبور عسل است و محتوی
همان مواد است ولی بمقادیر مختلف و عموما موم کوشنیل درخت انجیر در صورت خلوص رنگش زرد مایل
به قرمزی است و در ما بین ۱۵ تا ۷۵ درجه حرارت ذوب میشود و تمامه محلول در اتر ولی در الکل بعضی از
اجزاء ان محلول اند

پیه ع **شحم** ت **سویف** ل **سبوم** ی **استئر** عبارت است از ماده دسم که از حیوانات مجتره
(نشخواری) از قبیل گاو و گوسفند و بز وغیره اخذ میشود و بوی ان بواسطه ماده مخصوصی است ختی
و موسوم به **هیرسین** و در طب بیشتر پیه گاو و گوسفند را در ساختن عده زیادی از پومادها و اونگانها
و شمعها وغیره استعمال میکنند و دانشمندان فرنگ پیه خوک را که نوعا **اکرونژ** مینامند در ساختن
محصولات مذکوره بخصوص پیه خوک حسن لبه را خیلی زیاد بکار میبرند ولی چنانکه سابقا ذکر نموده ایم
چون خوک و تمام مواد ماخوذ از ان نجس و بر ما مسلمانان اجتناب از انها لازم است لهذا از استعمال این قسم
پیه صرف نظر میکنیم و بجای ان پیه گوسفند را معمول میداریم و حرام مغز گاو را نیز در ساختن محصولات
مذکوره معمول میدارند
ترنج پیه گوسفند در روی بینی و لب بالاخره از معالجات متداولی است که در دفع زکام استعمال میکنند ولی پیه
شمع را که بویش تند و مکره است نباید استعمال نمود

پیه مذاب مطابق کدکس بگیرند پیه هر یک از حیوانات که منظور بود اغشیه و اجزاء سرخی که
در ان موجود اند جدا نمایند و انرا قطعه قطعه کرده در هاون مرمر بکوبند تا حجرات غشاء لحمانی منخرق شوند
مسحوق را شویند و بعد در حمام ماریه حرارت دهند تا ماده دسم کاملا ذوب شود و ان پارچه محکمی با فشار
صاف نمایند و مصفی را با ملعقه مرمری بهم زنند تا سفید گردد قبل از انکه کاملا منجمد شده باشد و بعد
در قالب ریزند و این پیه را در ساختن اونگان و پوماد و شمع وغیره بکار میبرند

پیه حسن لبه مطابق کدکس بگیرند پیه مذاب ۱۰۰۰ تعفین حسن لبه ۵ پیه را در حالت
ذوبان با تعفین مخلوط کرده بهم زنند تا سرد شود و این محصول را در ساختن پومادها استعمال مینمایند و نیز
پیه مذاب را با مواد ذیل معطر کرده و از بادو زشدن و تند گشتن حفظ میکنند بلسان تلو ادره ۱ بلسان پرو

ستئین

ادره ۱۰۰ اسپرمسانتی ادره ۵۰

در ساختن پیه حسن لبه بهتر است که ۳ جزء حسن لبه نیم کوب کرده را در ۱۰۰ جزء پیه غیره مذاب مخلوط کرده و موافق دستور العمل فوق ذوب نمایند

روغن تخم مرغ بگیرند زرده تخم مرغ مقدار منظور زرده را در کپسول نقره و یا چینی بریخته و در حمام ماریه حرارت دهند و برادامی بهم زنند تا خشک شود و چون قدری از آنرا در مابین دو انگشت فشار دهند روغن دهد و بعد در کیسه بریزند و دو پارچه آهن را در آب جوش داغ کرده و کیسه را در میان آنها گذاشته فشار دهند و روغنی که جریان می‌یابد در حالتیکه گرم است صاف کنند و این روغن را در شقاق حلمه استعمال مینمایند و مسکه کاکائو را در این موقع اگر بجای آن استعمال کنند اثرش بیشتر خواهد بود

صابون اقسام صابون مستعمل در طب عبارتند از صابون طبی که با روغن بادام ساخته میشود صابون پیه و صابون جرام معرگا و صابون پتاس و عموماً صابونهای قلیائی را چون بروی جلد نطول کنند موجب سهولت جذب مواد محموله خود میگردند و از این جهت است که بعضی مواد عامل را در تعفین الکلی آنها حل کرده نطولا استعمال مینمایند و حمام صابون پتاس یا صابون سیاه بمقدار ۲۵۰ گرم جهت پاک کردن و نرم نمودن بشره قبل از تمریخات ضد جرب متداول است و در دفع اکثر شبا هنگام وقت رفتن در بستر صابون را نطول کرده و فردا صبح میشویند و در دفع میخچه کاغذ را از صابون سیاه اندود کرده مدت ۱۰ روز روی میخچه آن منطبق میکنند و صابون طبی علاوه دارای خاصیت تلیین میباشد

صابون حیوانی مطابق کدکس بگیرند چربی گوساله ۵۰۰ سود کستیک ۳۳ را در جرعه ۲۰ آب مقطر ۱۰۰ کلورور دو سود بوم ۱۰ پیه و یا جرام معرگا گوساله و آب را مخلوط کرده حرارت دهند تا بدرجه جوش و کم کم سود را افزوده بهم زنند و محصول را در حالت جوش نگاه دارند تا عمل حصول صابون کامل گردد و کلورور دو سود را افزوده بگذارند سرد شود و جسم صابونی را خارج کنند تا آب آن چکیده شده و بعد با حرارت ملایمی ذوب نموده قالب بریزند

ستئین (این لفظ مشتق از **ستوس** میباشد و در لغت یونانی یک قسم ماهی بزرگی را مینامند که از ۲۰ تا ۳۰ مطر درازی آنست و در زبان فرانسه **بالن** نامیده میشود و اعراب آنرا حوت ترجمه نموده اند چنانچه در اصطلاح نجوم **ستوس** یا **کیتوس (قیطوس)** عبارت است از برج حوت) که **بلان** و **بالن** نیز نامیده میشود عبارت از ماده دسمی است جامد و سفید و بیشتر از بعضی اقسام کاشالو گرفته میشود و این ماده در تجاویف حجابی که در مابین عظام جمجمه این حیوان واقع است و نیز در مابین سطح دماغ و سطح داخلی عظام راس آن بمقدار زیاد موجود میباشد و چون این ماده بواسطه برودت متحجر شده و حالت بلوری حاصل کند باصطلاح دواسازی ستئین نامیده میشود و ستئین ماده است سفید نیم شفاف و شکننده و کناره اش بلوری که در ۴۵/۵۰ درجه حرارت ذوب میشود و محتوی اسید مرگاریک و اسید اولئیک و اکسید ستیل است و در دواسازی در ساختن بعضی اقسام قیروطی و بعضی پمادها زینتی بکار میبرند و نیز روغن جگر ماهی را قدری با این ماده و مقداری موم متحجر میکنند و ستئین را داخل از ۳۰ تا ۱۰ گرم در دفع برونشیت مزمن مستعمل و سودمند است و چون آنرا ذوب کرده در کیسه‌های ماف

ذرق کنند را نجا متحجر شده و تومور را صلب مینماید ولهذا استخراجش سهل میگردد

لانولین جسمی است دسم وخنثی و سرشیر مانند و سفید و بی‌بو رنگ و هر گز تند و بد و نمیشود وان از پشم گوسفند و بشره و شاخ و پر و غیره استخراج میگردد و ماده است قابل اختلاط با آب بقسمی که ۳۰ جزء انرا با ۱۰۰ اجزاء آب بسهولت میتوان مخلوط نمود و ممکن است عده زیادی از دواها را با آن مخلوط کند و موجب تحریش نمیشود و با دواهای محلول خود جذب میگردد و چون بسهولت جذب میشود در ساختن بعضی پمادها بجای پیه و کلدکرم و وازلین و غیره استعمال میگردد

در بیان بعضی محصولات و ترکیبات مواد دسمه حیوانی

قیروطی ساده معمول کدکس بگیرند روغن بادام شیرین ۳ موم سفید ۱ در حمام ماریه ذوب کنند و بهم زنند تا سرد شود و این قیروطی را در منع جراحات از مجاورت با هوا و عدم التصاق مواد فاسده بانها استعمال مینمایند و موجب حصول تولید پیه میگردد و محذوری که استعمالش در موقع دارد انست که قدری از آن به لبه‌های جراحت چسبیده شده و بدون تخریب سیکاتریس و تحریش جراحت نمیتوان انرا برداشت و نیز این قیروطی را در ترکیب بسیاری از قیروطیهای مرکب داخل میکنند

نسخه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند روغن زیتون ۵ موم زرد ۳ در حمام ماریه ذوب کرده و در صورت لزوم با پارچه صاف کنند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند

قیروطی جالینوس مطابق کدکس بگیرند روغن بادام شیرین موم سفید مکرر ۱ گلاب ۳ موم را در حمام ماریه ذوب کنند و روغن و نصف گلاب را اضافه نموده و هاون مرمری را در آب جوش داغ کرده و محصول را در آن بریزند و تا هنگام سرد شدن متصل بهم زنند و در آخر عمل ما بقی گلاب را افزوده و نیز بهم زنند این قیروطی را در زفاده جراحات ساده و در ساختن بسیاری از قیروطیهای مرکب استعمال مینمایند

قیروطی زرد ایضاً مطابق کدکس بگیرند موم زرد ۱ روغن بادام ۵ آب ۲۵ بطریقی که در قیروطی جالینوس ذکر کردیم عمل کنند و مواد معطری که بالطبع در موم زرد محتوی اند مانع میشوند از باد و زنشدن این قیروطی مثل آنکه حسن لبه مانع از باد و زنشدن پیه میگردد

قیروطی جهت مس بگیرند روغن بادام شیرین ۴ موم زرد ۱ عرق غار گیلاسی ۳ در حمام ماریه موم و روغن و نصف عرق را مخلوط نموده حرارت دهند و هاون مرمر را با آب جوش داغ کرده محصول را در آن ریزند و بهم زنند تا تقریباً سرد شود و آنوقت باقی مانده عرق را ریخته و مخلوط نمایند و میتوان بجای این قیروطی قیروطی کدکس را بکار برد در صورتیکه در ۲۰۰۰ جزئش یک جزء اسانس بادام تلخ داخل کنند بهر جهة این قیروطی را در زفاده جراحات موجع و احتراقات استعمال مینمایند و خیلی مفید است و عرق غار گیلاسی و اسانس بادام تلخ مانند سایر ترکیبات سیانیکی بوی حیوانی را بر طرف کرده و موجب تخریب میکروبها میگردند

اونگان ساده (اونگان موم) مطابق دواسازی اطریش بگیرند پیه مذاب

ترکیبات مواد دسمهٔ حیوانی

۶ موم سفید ۱ مخلوط کرده ذوب کنند و صاف نمایند و بهم زنند تا سرد شود و در رفاده جراحات ساده و
شقاقها بکار برند

پوسیون موم معمول نوئل بگیرند موم سفید ۱۵ دسی گرم قند ۸ گرم گرد صمغ عربی ۴ گرم
مطبوخ بابونه ۱۰۰ گرم عصارهٔ مائی تریاک ۵ سانتی گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در دفع دوسنطاریا
و ورم حاد و مزمن امعاء هر ساعت فاصله یک قاشق بنوشند

شیر موم (امولسیون موم) (مخلوط ضد اسهال) معمول سوبیران
بگیرند گرد صمغ عربی موم زرد هر یک ۱۲ گرم آب ۱۲۵ گرم شربت ساده ۹۰ گرم هاون را با آب جوش داغ کرده و
صمغ و نصف شربت را در آن ریخته لعاب سازند و موم را ذوب نموده با نصف دیگر شربت بر محصول افزوده
صلایه کنند و آب را به ۷۰ درجه حرارت تقریباً داغ کرده در آخر اضافه کنند و صلایه نمایند و این شیر را در دفع
اسهال با قاشق آش خوری کوچک گاه گاه بنوشند

معجون موم ایضاً معمول سوبیران بگیرند موم زرد گرد صمغ عربی آب شربت هر یک
یک جزء آب را جوش آورند و با آن و صمغ لعاب سازند و بعد موم را ذوب نموده اضافه کنند و صلایه نمایند
و در آخر شربت را افزایند و این معجون را در دفع اسهال مزمن از ۱۰ تا ۵۰ گرم استعمال میکنند

کولدکرم مطابق کدکس بگیرند چربی نالن (ستین) ۶۰ گرم موم سفید ۳۰ گرم روغن بادام شیرین
۲۱۵ گرم گلاب ۶۰ گرم تعفین حسن لبه ۱۵ گرم اسانس گل سرخ ۱۰ قطره موم و چربی را با حرارت ملایمی در روغن
ذوب کنند و هاون را با آب جوش داغ کرده و محصول را در آن ریزند و بهم زنند تا سرد شود و اسانس گل را
بیفزایند و بعد گلاب و تعفین را مخلوط نموده و با پارچه صاف کرده و مصفی را کم کم افزوده صلایه کنند

کولدکرم امریکائی بگیرند روغن بادام شیرین ۴۰ گرم چربی نالن ۸ گرم موم سفید ۴ گرم گلاب
۲۴ گرم عرق بهارنارنج گلیسرین هر یک ۸ گرم برات سود ۱ گرم مطابق معمول عمل کنند

پوماد بواسیر بگیرند روغن بادام ۱۵۰ گرم موم سفید ۲۰ گرم پیه مذاب عصیر ثوبارب هر یک ۱۰۰ گرم
مطابق معمول پوماد سازند این پوماد را در نرم کردن خراش جلد و دفع بواسیر استعمال میکنند

ثوبارب نباتی است از طایفه **کراسولاسه** و دارای چهار قسم و کبیرش که برگهای آن
ممتلی از عصیر [illegible] میباشند در طب مستعمل است و این عصیر را در ساختن ضمادات منضج و اونگان
نوپولئوم بکار میبرند و نیز بطور غرغره استعمال میشود و در داخل بمقدار ۶۰ گرم در دفع دوسنطاریا معمول
متقدمین بوده و اکنون غیر مستعمل است

پوماد دافع شقاق پستان معمول کروویه بگیرند پیه مذاب ۶۰ گرم بلسان
مایع پرو ۵ گرم مخلوط کنند و هرگاه شقاق خیلی موجع بود ۱ دسی گرم مسحوق تریاک خالص افزایند و در این
صورت لازم است که طفل را منع از امتصاص نمایند

پوماد سلطانی معمول کاده بگیرند موم سفید ۳۰ گرم چربی نالن ۶۰ گرم روغن بادام
شیرین ۱ گرم گلاب ۲۰۰ گرم بلسان مکی ۲ گرم تعفین حسن لبه ۳ قطره مطابق معمول پوماد سازند

پوماد [illegible] معمول رامبود بگیرند روغن بید انجیر ۳۰ گرم موم ۶ گرم با حرارت ملایمی

ذوب کرده و چند قطره گلیسرین افزایند و این پوماد در دفع حکه قوی الاثر است

پوماد اهکی معمول اسپاندر بگیرند گل گوه ۳۰ گرم پیه مذاب ۲ گرم پیه را ذوب کرده گل را بیفزایند و در مداوای قروح رفاده نمایند

اونگان مونتپلیر بگیرند اونگان الثیا اونگان وردی اونگان پوپولئوم عسل مکد ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و روزی سه یا چهار دفعه اجزاء معلوله بواسیر را بدادامی تمریخ نمایند

شیاف دافع بواسیر بگیرند مسکه تازه ۱۰ گرم مجروق پوست لیثی (تمی از بلوط) موم مکد ۵ گرم مطابق معمول سه عدد شیاف سازند

اونگان بازلیکوم (باسلیقون) بگیرند زفت سیاه راتیانج موم زرد مکد ۱ روغن زیتون ۴ مطابق معمول عمل کنند و این اونگان را که منضج و محرک است خیلی استعمال مینمایند

اونگان باسلیقون معمول مصنف بگیرند صمغ باسلیقون ۱ روغن زیتون ۳ در حمام ماریه روغن را داغ کرده و صمغ را نرم سائیده بران افزایند و بهم زنند تا حل شود و با پارچه صاف نموده تا هنگام سرد شدن بهم زنند و تمریخ این اونگان در دفع اکرهای خارخیلی موثر است و در شبانه روزی چندین دفعه تمریخ کنند

اونگان صمغ بگیرند روغن زیتون ۳۷۵ راتیانج ۵۰۰ صمغ ساندلس سقرالی موم زرد مکد ۲۵۰ مطابق معمول اونگان سازند و این اونگان را در مداوای قروح غیر موجع مانند محرکات استعمال میکنند

اونگان ارکاوس بگیرند پیه گوسفند ۵۰ تربانتین سقرالی مکد ۳۷ مطابق معمول عمل کنند و این اونگان محلل و محرک است

اونگان الثیا بگیرند روغن فنوگرک (تخم شنبلیله حلبه) ۱۰۰۰ موم زرد ۲۵۰ زفت تربانتین مکد ۱۲۵ مطابق معمول اونگان سازند و این اونگان محلل و جالی است

شمع موم بگیرند موم زرد پیه گوسفند مکد ۳ زفت سفید ۱ مطابق معمول شمع سازند و مانند ملینات استعمال کنند

شمع صابون بگیرند شمع ساده ۱۰ موم سفید ۴ صابون سفید ۵ مطابق معمول شمع سازند و مانند محللات استعمال کنند و چون یک صدم کافور به این شمع افزایند **شمع کافوری صابون** حاصل خواهد شد

بلسان شیرون بگیرند روغن زیتون ۵۰۰ گرم تربانتین ۱۲۵ گرم موم زرد ۶۰ گرم موه چوبه ۱۵ گرم بلسان سیاه پرو ۲۰ گرم کافور ۱/۳۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و در قروح خبیث ردی الطبیعه جهة تغیر دادن طبیعت انها رفاده نمایند

بلسان لوکاتل بگیرند روغن زیتون ۹ گرم موم زرد ۶ گرم شراب مالاگا ۶ گرم تربانتین ۹ گرم بلسان سیاه پرو ۱ گرم مسحوق صندل سرخ ۱ گرم روغن و موم و شراب را مخلوط کرده با حرارت ملایم ذوب نمایند و حرارت دهند تا جزء مائی و الکلی شراب بخار شده و از زوی آتش بردارند و تربانتین و صندل را بیفزایند و رفاده این بلسان در قروح ردی الطبیعه معمول و متداول است

محصولات مواد دسمی حیوانی

بلسان ژنوپو بگیرند روغن زیتون ۳۲۰ گرم موم ننده ۶۰ گرم مسحوق صندل سرخ ۱۵ گرم ترباتنتین ۱۲۰ گرم کافور ۳۰ گرم بطریق مذکور عمل کنند و نیز در فاده قروح خبیثه استعمال نمایند

پوماد حرام مغز گاو بگیرند حرام مغز گاو و پیه گوساله مکرر ۱۵ روغن بادام شیرین ۶ بلسان پرو ۳ و ونیل خورد کرده ۱ مخلوط کرده در حمام ماریه مدت یک ساعت حرارت دهند و صاف نموده مصفی را بهم زنند تا کاملاً سرد شود و این پوماد را در زینت استعمال میکنند

پوماد دافع داء الثعلب معمول هاردی بگیرند پیه گاو ۳۰ روغن کرچک ۱۲ اسید گلیک ۱ تعفین ونیل ۲ پیه را در روغن ذوب کرده و با سایر مخلوط نمایند و در داء الثعلبی که سببش اختلال سفیلیسی و پارازیتی نباشد تمریخ نمایند

پوماد رحمانی معمول پیس بگیرند حرب بالن ۱۲۵ پیه مذاب ۵۰۰ روغن بادام شیرین ۳۷۵ مسحوق حسن لبه ۱۲۵ و ونیل خورد کرده ۲ [illegible] مخلوط کرده در حمام ماریه مدت ۶ ساعت حرارت دهند و صاف روی انبر داشته حفظ کنند و در زینت استعمال نمایند

پوماد مرکب ضد جرب معمول بوشو بگیرند نفتول ازه ۵ تا ۱۰ گرم صابون سبز گل گوگرد ترسیبی گوگرد معمول لانولین مکرر ۲۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد دافع انزلوردا ایضاً معمول بوشو بگیرند لانولین ۱۰ گرم پیه مذاب و با روغن کرچک ۱۰ تا ۲۰ گرم دهن فراولوند و با او کالیپتوس چند قطره پوماد سازند

پوماد فنیک معمول بوشو بگیرند اسید فنیک ۵ گرم پیه مذاب ۵ تا ۱۰ گرم لانولین ۱۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند

اونگان خاکستری ایضاً معمول بوشو بگیرند جیوه ۱ لانولین ۲ مطابق معمول اونگان سازند

پوماد سالیسیله ایضاً معمول بوشو بگیرند اسید سالیسیلیک پیه مذاب مکرر ۱۰ لانولین ۱۰ پوماد سازند

ایضاً پوماد بوریکه بگیرند اسید بوریک ۱۰ تا ۱۵ لانولین ۱۰۰ نیز پوماد سازند

ایضاً پوماد یدوفورم بگیرند یدوفورم پیه مذاب مکرر ۱ لانولین ۱۰ پوماد سازند

ایضاً پوماد مرکب ضد امپتیگوی مسری بگیرند اسید سالیسیلیک ۲ گرم لانولین ۵۰ گرم اکسید روی نشاسته مکرر ۲۴ گرم پوماد سازند

پومادهای مذکور را این مصنف در دفع اغلب اختلالات پارازیتی جلد با فواید زیاد استعمال میکند و جهت دفع بد بوئی پوماد ممکن است چند قطره اسانس بر آنها بیفزایند

تعفین صابون بگیرند صابون طبی خورد کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ حل کرده صاف کنند و در اختلالات حکه جلد و اکزما و اکنه نطول نمایند و نیز در مقدار ۵ در آب خالص با عرق معطری حل نموده در تقدم حفظ از امراض جلدی تغسیل کنند

نطول صابونی بگیرند تعفین صابون ۱۰ روغن بادام شیرین ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ مخلوط کرده بهم

زنند و در صراحی در بسته حفظ نمایند در اختلالات حکه جلد نطول کنند و یا مقدار کافی آب خالص و یا عرق معطری مخلوط نموده تغسیل نمایند

در یکصد و چهارم — مویزج و بعضی محصولات پارازیتی

در این در علاوه بر ذکر مویزج بعضی محصولات دافع پارازیت و مخصوصاً طریقه مداوای جرب و سعفه را بیان خواهیم نمود

مویزج (مویزک) **کشمش کولیان** ع **زبیب الجبل** ف **اسپافیزگر** ل **دلفینیوم** (پدیکولاریا) ی **استافوس اگریا** (استافوس اگریا بمعنی خوشه رزجه است چه استافوس در لغت یونانی بمعنی خوشه و اگریا بمعنی بری و چون گل این نبات مانند خوشه است یونانیان آنرا باین اسم موسوم کرده اند) نباتی است از طایفه **رنونکولاسه** و تخمهای آن که مویزج نامیده میشوند مثلث و اسمر اللون و خشن الملمس و چین دار و منحنی و بوی آنها غیر مطبوع و طعمشان تلخ و تند و سوزنده و این تخم دارای ماده عاملی تلخ و اسمر و ماده دیگری تلخ و تند و دهن قرار دود هن دسم و البومین و ماده نشاسته و ماده سفری موسوم به استافیزین میباشند و در سال ۱۸۱۹ میلادی (۱۲۳۵ هجری) بعضی از دانشمندان الکلوئیدی که عبارت از ماده عامل آنها بود و بسیار سمی است استخراج کرده و آنرا **دلفین** نام گذاشتند و این ماده چندان استعمالی در طب ندارد و مویزج را که محرک و مقیئی و مسهل است فقط بطور مطبوخ و یا مغلی در خارج استعمال میکنند و مانند ماهیزهرج ماهی را مست میکند و مشاطه ها مویزج را کوفته و گرم نموده در کندن موها بکار میبرند و در طبابت آنرا با مواد دسمه مخلوط کرده در کشتن شپش بخصوص شپش سر معمول میدارند

گرد مویزج مطابق کدکس بگیرند مویزج مقدار منظور غربال کرده و با دست مواد خارجه بگیرند و در گرمخانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از مو بیز موئی نمره ۱ بیرون کنند و چون ساختن این گرد خطرناک است در اجرای آن احتیاط باید نمود و این گرد را در کشتن شپش و دفع جرب استعمال میکنند

پوماد کشنده شپش معمول بوشو بگیرند گرد مویزج ۱۰ گرم پیه مذاب ۱۰۰ گرم مخلوط کرده در کشتن شپش تمریخ نمایند

در بیان بعضی محصولات قاتل پارازیت

پارازیتیسید (قاتل پارازیت) را چند سالی است که یکی از دانشمندان موسوم به ... کن اصطلاح کرده و در طب استعمال نموده مقصود از آن عواملی است که در تخریب و اضمحلال پارازیتهای جوانی و نباتی بکار میروند نظر بآنکه این پارازیتها یا بنفسه موجب بعضی امراض در انسان و یا حیوانات اهلی شوند و یا با این امراض همراه بوند و در کشتن هر سه قسم شپش یعنی شپش سر و بدن و عانه عموماً روغن خاکستری یعنی مضاعف و آب زیبقی و پوماد های منسوب قرمز را که در دو جوه بیان کرده ایم بیشتر استعمال

محصولات قاتل پارازیت

میکند و در کشتن کك و اقسام ملخ و کنه و غریب گز و شب گز و غیره در این ایام گردی استعمال مینمایند که از برگ
و شاخه های گل دار یکی از نباتات طایفه **سینانتره** موسوم به عاقر قرحا ساخته میشود و این گرد گویا در کشتن
پارازیتهای انسانی نیز خیلی موثر بود مانند کلور و فورم و اتر که نیز همین خاصیت را دارند و استعمال بوراتدو
داسید بوریك در کشتن پارازیتها متداول است و آب اشباع شده از اسید بوریك یکی از کمپرسهائی است که در
امراض جلد خیلی استعمال میشود و نیز ممزوج پومادان که عبارت از یك اسید و ۲۰ وازلین بود مستعمل بعضی از
دانشمندان است و هم چنین محلول ذیل را در دفع نقری نیز استعمال میکنند بگیرند اسید بوریك ۱ گلیسرین
آب مقطر ۱۰ مدت هشت روز از این محلول مداومت نمایند

بادی محصولات دافع بعضی پارازیتها از قبیل اقسام دود و تنباکو و غیره را سابقا بیان نموده ایم و نیز در ذیل عوامل
دافع پارازیتها از قبیل جیوه و ارسنیك و انتیمون و گوگرد و غیره غالب نسخه های متداول آنها را ذکر کرده ایم و در
این در بیان میکنیم بعضی نسخه های قاتل پارازیت را که سابقا ذکر نکرده ایم و مخصوصا طریق مداوای جرب
و سعفه را

پوماد دافع پارازیت (پوماد دافع شپش سر و زهار) معمول ثرانل

بگیرند پوماد نفتی ۲۰ استئارات بی اکسید جیوه ۱ مخلوط کرده بدادامی ممزوج کنند

محلول کشنده پارازیت بگیرند بی کلورور جیوه ۱ کلوریدرات امانیاك ۲ آب صاف ۲۰۰ تعفین
موه چوبه (اد ده) بقدر رنگین کردن حل کنند و این محلول را در کشتن اقسام ملخ استعمال میکنند و با عانة تمام
موهم شکافهائی که وجود این حیوان در آنها مظنون بود آلوده نموده و بعد شکافها را مسدود میسازند و باید
در خاطر داشت که این محلول سم است

کاغذ کشنده مگس بگیرند ریشه کاسیا امارا ۳ جزء خورد خورد کرده و در مقداری آب مدت
ربع ساعت بجوشانند که ۱۰۰ اجزاء محصول حاصل شود و صاف کرده ۵ جزء شربت ساده افزایند کاغذهای
آب کش سطبر تمام در آن آلوده کرده بخشکانند و در وقت استعمال این کاغذ را آب تر نموده در بشقاب
گذارند

ایضا نسخه دیگر بگیرند ریشه کاسیا امارای خورد کرده ۱۰ مسحوق نوا و میك ۵ مدت ربع ساعت
در مقداری آب بجوشانند که مصفای آن ۱۰۰ اجزاء شود و بعد در این مصفی ۱ جزء اسید ارسنیوی مسحوق و ۴۰
جزء قند حل کنند و کاغذ سطبر آب کش را در محلول آلوده کرده بخشکانند و در وقت استعمال با آب تر نموده در بشقاب
گذارند

ایضا نسخه دیگر بگیرند آب صاف ۲۰۰ عسل ۴۰ امتیك ۱ حل کنند و کاغذ آب کش را در محلول آلوده
نموده بخشکانند و بطریق مذکور استعمال نمایند

جوشانده برگ گردو جهت حفظ از مگس چون یك جزء برگ گردو را در ۲۰ جزء
آب بجوشانند و صاف کرده هر چیزی را که آنرا با این جوشانده آلوده کرده باشند از گزیدن مگس محفوظ میماند

محلول کشنده انسکت (هوام) معمول کلوئز بگیرند ریشه کاسیا امارای
نیم کوب کرده ۱۰ گرد مویزج ۲ آب ۱۰۰ مخلوط کرده بجوشانند تا ۲۰۰ جزء محصول بدست آید و بر روی نباتات

فاسد شده بواسطه پوسیدن و انیز و غیره نطول کند

مخروط معطر دافع کیك بگیرند گرد عاقرقرحا ۵ مسحوق ازوتات پتاس ۱۰ مسحوق کلورات پتاس ۱ مسحوق حب البره ۱ مسحوق صندل زرد مسحوق بلسان تلو مکس ۱ مخلوط کرده با مقدار کافی لعاب صمغ خمیر متحد الاجزائی سازند و ۵ مخروط از آن ترتیب دهند و در گرم خانه بخشکانند و جهة منع از گزیدن شپش کیك در اطاق خواب این مخروطها را بسوزانند و در اطاقی که فضایش اندازه ۱ متر مکعب باشد سوزاندن یک مخروط کفایت میکند و این دود کیکها را نمیکشد ولی آنها را بی حس مینماید بطریقی که در مدت شب از منزل خود بیرون نمی آیند

گلیسره قاتل پارازیت معمول کامپتی بگیرند اسید فنیك ۱ گلیسرین ۵ مخلوط کند و این گلیسره دافع جرب و دافع قمل است و نطول مقدار کمی از آن کفایت میکند و این مصنف میگوید گلیسره اسید فنیك اندازه ۱ را چون همه روزه تمریخ نمایند موجب شفای سعفه میشود ولی هر روز صبح ابتدا سر را با محلول مائی اسید فنیك اندازه ۱ بشویند و بعد با گلیسره مذکور تمریخ نمایند

اونگان کندش (اونگان کشنده پارازیت) بگیرند اونگان ساده ۴۰ گرد کندش ۱ اسانس لوند ۱ اونگان را ذوب کرده و گرد و اسانس را مخلوط نمایند و در کشتن اقسام شپش تمریخ نمایند

عجین عنصلی دافع موش معمول الوسمینی بگیرند گرد عنصل اسپنیولی ۱ دیاکو ۱ مخلوط کرده در کشتن موش استعمال کند

در بیان اقسام مختلفه مداوای جرب

پوماد دافع جرب معمول هلمریش بگیرند گوگرد مصعد ۲۰ گرم کربونات پتاس ۱۰ مقطر ۵ و عرق بادام مکد ۱۰ گرم پیه مذاب ۸۰ گرم کربونات پتاس را در آب حل کرده و با سایر مخلوط نمایند و این پوماد را در بیمارستان سنت لوئی در مداوای جرب باین طریق استعمال میکند هرگاه بروز جرب در بعضی از اجزاء بدن دون بعضی بوده ۲۰ گرم از این پوماد و یا زیادتر اگر لازم باشد بقوت بر روی اجزاء مبتلا مالش دهند و اگر مرض عام جمیع بدن بود ابتدا مریض را در آب صابونی فرو برند و مدتی در آن مکث کند بعد با این پوماد تمام بدن را با قوت مالش دهند

مداوای معمول هاردی این مصنف میگوید در بیمارستان سنت لوئی معمول بازن آنست که ابتدا مریض را به حمام میفرستد و در شب با پوماد **هلمریش** بدن او را چرب میکند و در روز دوم نیز طرف صبح مریض را به حمام کرده و بعد همه بدن را با پوماد مذکور چرب مینماید و در روز سوم مریض را به حمام میفرستد در صورتیکه شفا یافته است و موافق حسابی که کرده اند در ۱۰۰ نفر مریض مبتلی به جرب فقط در ۵ نفر این مداوا بی اثر مانده است و نیز همین مصنف میگوید موافق بعضی اخبارات که کرده ام موفق بمداوای ذیل شده ام و بواسطه آن در مدت دو ساعت مریض شفا می یابد ابتدا همه بدن مریض را مدت نیم ساعت با صابون سیاه نطول کند تا تمام بدن پاك شود و بعد مدت

اقسام مداوای جرب

یک ساعت باید مریض در حمام متوقف شود و در تمام این مدت با کمال دقت بدن را مالش دهند تا بشره نرم شده و شیارهای آن برطرف گردد و پس از این مدت بروی همه بدن پوماد **هلمریش** را مدت نیم ساعت بمالند و بثورات ثانوی اگر بروز کند بواسطه استحمامات ساده برطرف میشوند

پوماد هلمریش معمول ویژی بگیرند گوگرد مسحوق ۱۰ گرم کربونات پتاس ۵ مقطر مکرر ۵ گرم و از این ۶۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و در همه قرص طفلها و پومادهای گوگردی بجای پیه مذاب وازلین را باید استعمال نمود

مداوای معمول دورژی پوماد **هلمریش** را با موم و زنش پیه مذاب مخلوط کنند و تا مدت سه روز هر روز همه بدن مریض را با آن تمریخ نمایند و بعد تا مدت چند روز سه دفعه حمام گوگردی و چند دفعه حمام ساده استعمال کنند و لباسهای مریض را با بخارهای گوگردی بخور دهند

پوماد دافع جرب معمول فورنیه این پوماد را مصنف مذکور بجای پوماد هلمریش تجویز مینماید بگیرند گلیسرین ۲۰۰ گرم کتیرا ۱ گرم گل گوگرد ۱۰۰ گرم کربونات سود ۵۰ گرم پوماد سازند

مداوای معمول ولمنکس این مصنف میگوید بواسطه نطول سولفور آهکی مایع مذکور در ذیل در عرض دو ساعت مریض مبتلی به جرب شفا مییابد بگیرند گل گوگرد ۱۰۰ آهک زنده ۲۰۰ آب ۱۰۰۰ مخلوط کرده بجوشانند تا عمل ترکیب برقرار شود و بعد بگذارند سرد شده صاف روی آن بواسطه عمل انحراف برداشته در صراحی در بسته ده حفظ نمایند

آ مریض را بحمام فرستند و تمام بدن را با صابون سیاه نطول کرده مدت نیم ساعت بماند ۲ در آب ساده و نیم گرمی مدت نیم ساعت استحمام نماید ۳ بروی همه بدن مایع مذکور را نطول کرده و بگذارند خشک شده و مدت ربع ساعت بماند ۴ در آب حمام همه بدن را فرو برده و بخوبی بشوید و مدت اجرای همه این اعمال زیاده از دو ساعت نخواهد بود و در این مداوا سولفور آهکی در روی بدن بخار شده و یک طبقه نخینی از آن بروی جلد متحجر گشته و بجانب داخل نفوذ کرده و حیوانات جرب و تخمهای آنرا میکشد و یکی از دانشمندان همین محلول را در مداوای جرب استعمال میکند در صورتیکه غلظت آن دو مقابل کمتر باشد

مداوای معمول مصنف این بنده هرگز نمیگویم آنچه را که **هاردی** و **ولمنکس** نوشته اند اغراق است همین قدر میگویم کمتر وقتی اتفاق می افتد که جرب را در این مدت قلیل بتوان مداوا نمود بخصوص در صورتیکه مرض مزمن و چند زمانی طول کشیده باشد و مداوای من بنده از قرار ذیل است مریض را ابتدا باید بحمام فرستاد و در آب گرم استحمام کرده و مدت نیم ساعت بگذرد و با صابون سیاه یا صابون مندارلی تمام بدن را بدقت بشویند و خوب مالش دهند تا همه چرک بدن پاک شود و بعد با پوماد ذیل تمام بدن را آلوده کرده مالش دهند بخصوص در وقتی که مرض عام باشد و مدت یکساعت بگذارند بماند و بعد شسته از حمام خارج شود و لباس قبل از حمام را بپوشد و روز دوم نیز در حمام همه بدن را با پوماد تمریخ کند و پس از یکساعت توقف شسته بیرون آید و لباس قبل از حمام خاصه پیراهن و زیرجامه را بپوشد و همچنین تا مدت چند روز هر روز به حمام رفته و همه بدن پوماد را تمریخ نماید و پس از هر حمامی لباس قبل از حمام را بپوشد تا شفای کامل حاصل

شود و حتی‌الامکان احتراز از بروز شورات ثانوی هر دو سه روز یک دفعه با صابون ضد جرب مذکور در ذیل نیز تمام

همه بدن را نطول نماید و هرگاه مرض مزمن بود و چند زمانی طول کشیده باشد لازم است سفوف ذیل را نیز بیاشامد

و نیز لازم است که پیراهن زیر جامه را اگر هر روز عوض میکند مدت دو ساعت در آب نمک خیسانیده و بعد

با آب شیرین شسته بخشکانند و اگر مرض شدید بود لازم است همه روزه در تمام بستر از لحاف و تشک و متکا بالش

و دوشک و غیره نمک طعام نرم سائیده بپاشند و آنها را باد داده و شبها هنگام پاک کرده در آنها استراحت نمایند

پوماد ضد جرب معمول مصنف بگیرند سولفات مس ۲ گل گوگرد ۲ کره تازه ۳۰ و اول

سولفات را در هاون چینی نرم صلایه کرده و کره را کم کم افزوده صلایه کند و بعد گل گوگرد را بیفزاید صلایه

کند تا خمیر متحدالاجزائی حاصل شود و چنانچه ذکر کردیم نطول نمایند

صابون ضد جرب ایضا معمول مصنف بگیرند گل گوگرد ۵۰ گرم صابون سفید

۱۰۰ گرم آب صاف ۲۵۰ گرم صابون را با غایت حرارت حمام ماریه در آب حل کرده و گل گوگرد را افزوده بهم زنند

و حرارت دهند تا زیادتی آب بخار گردد و چنانچه ذکر کردیم در دفع جرب نطول کنند

سفوف ضد جرب ایضا معمول مصنف بگیرند گل گوگرد مغسول ۲ گرم مسحوق

قند ۴ گرم اسانس دارچینی ۲ قطره مخلوط کرده در شش بسته مساوی بر بندند و روزی یک بسته صبح و یکی

عصر در دفع جرب و قوبا و پسوریازیس و سایر امراض جلدی مزمن سفوف کنند

مداوای معمول میتو روز اول بگیرند گرد ۴ گرد حب الغار مکلس یک جزء مخلوط کرده و

یک قاشق چای‌خوری بزرگ در قدری آب و با عرق کشمش مخلوط نموده بیاشامند و از پوماد ذیل نطول کند

بگیرند گرد ۴ گرد حب الغار مکلس ۴ گرم گل گوگرد ۶ گرم کره نمکین ۱۹۲ گرم پوماد سازند و این پوماد را

باید بقوت در همه اجزاء بدن بخصوص اجزاء مبتلی به بثور بمالش دهند و اقل مقداری که در روز اول استعمال میشود

۱۱۵ گرم باید باشد و روز دوم نیز سفوف را آشامیده و پوماد را نطول نمایند و در روز سوم این اعمال را طرف

صبح باید اجری نمود و در عصر این روز مریض لباسهای خود را در محلی که خیلی گرم باشد خارج نموده و با آب گرم

و صابون سبز خود را پاک کرده و مجددا با پوماد تمریخ میکند و بعد بخار آب را بر بدن شروع اردمیمانند و متدرجا

درجه حرارت بخار را زیاد میکنند تا بدرجه‌ای که مریض بتواند تحمل آن کند و مدت این حمام اقلا نیم ساعت باید باشد

و بعد از این حمام مریض بدن خود را با آب صابون میشوید

این مداوا در فرنگ شایع و متداول است و مدت آن سه روز خواهد بود

مداوای معمول کازناو این مصنف در مداوای جرب غسولات ذیل را استعمال مینماید

۱ بگیرند پدور پتاسیوم پدور گوگرد مکلس ۶ گرم آب صاف ۵۰۰ گرم حل کرده تغسیل نمایند

۲ بگیرند خاشا ۶ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و ۲۵ گرم الکل ۳۲ درجه افزوده روزی دو

دفعه تغسیل کند و مدت متوسط این مداوا دوازده روز است

۳ بگیرند اسانس نعناع اسانس اکلیل الجبل اسانس لوند اسانس لیمو مکلس از هر یک ۲ گرم الکل ۳۲ درجه مقدار کافی

مطبوخ خاشا ۵۰۰ گرم مخلوط کرده تغسیل نمایند و مدت متوسط این مداوا هشت روز است بواسطه حمام

امکن هر قدر طول مدت عمل تغسیل زیادتر باشد بهتر است و در تعیین مداوا استعمال حمامهای ساده اقلا دو روز

اقسام مداوای جرب

یک دفعه لازم است و هم چنین تا چند زمانی پس از شفا باید استعمال حمام ساده مداومت نمود و از استعمال غسولات مذکوره بعضی نطولات اغلب شورات جدیدی در جلد بروز میکند چنانچه از استعمال غسول او اکرها و الیکن و از غسول ح و هم جابهای اکیمائی ظاهر میگردند

مداوای معمول بورگیون بگیرند کتیرا ۱ گرم سوکربونات پتاس ۵۰ گرم گوگرد ۱۰۰ گرم اسانس لیمو اسانس لوند اسانس میخک اسانس دارچینی مکد ۱ گرم گلیسرین ۲۰۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند روز اول طرف صبح حمام صابونی و طرف عصر نطول با پوماد مذکور روز دوم صبح حمام ساده و عصر مجدداً نطول با پوماد روز سیوم نیز صبح حمام و عصر نطول معمول دارند

نباید فراموش کرد که حیوانات جرب و تخمهای آنها نوعاً در لباسهای مریض میمانند و ممکن است موجب تجدید و عود مرض شوند پس لازم است که لباسهای مریض را باید در آب بشویند و با مدت سه یا چهار دود دهند و یا موافق عقیده **ویلکنس** از ۲۰ تا ۳۰ دقیقه آنها در تحت حرارتی از ۷۰ تا ۸۰ درجه زیرا این حرارت **سارکوپت** (حیوان جرب) و تخم انرا میکشد

اونگان دافع جرب معمول ویلکنسون بگیرند گل گوگرد ۱۲۰ گرم گوگرد نفت مایع مکد ۱۰ گرم صابون سبز مذاب مکد ۵۰ گرم اونگان سازند

اونگان ویلکنسون که هبران در آن تغییری داده بگیرند گل گوگرد ۱۰۰ گرم روغن کاده ۱۵ گرم صابون سبز مذاب گل گیوه مکد ۱۰ گرم اونگان سازند و این مصنف با این اونگان عده زیادی از مبتلایان بجرب را مداوا کرده است

پوماد دازو بگیرند گل گوگرد ۱۵ گرم سولفات دو سود ۱۰ گرم گرد دو مرتق سفید ۴ گرم صابون سیاه ۲۰ گرم پیه مذاب ۵۰ گرم و یکی از دانشمندان ۱ دسی گرم اسانس گرد نیز بر آن میافزاید و مریض باید حمام رفته و صابون بر بدن مالیده و با کیسه حمام بدن را بخوبی مالش داده و بعداً با آب بشوید و ۲۰ گرم از پوماد مذکور را بهمه بدن تمریخ نمایند

مخلوط دافع جرب معمول هربا بگیرند روغن نفتا الکل مکد ۲۰ گرم بلسان پرو ۴ گرم اسانس اکلیل الجبل اسانس لیمو مکد ۰٫۵ گرم مخلوط کنند

صابون گوگردی معمول مولارد بگیرند روغن زیتون ۱۰۰ گرم سولفور دپتاسیوم سولفور سودیوم مکد ۱۵ گرم گوگرد ترسیبی ۱۰ گرم مطابق معمول صابون سازند و در دفع جرب موثر است

پوماد ضد جرب معمول بیمارستانهای لیون بگیرند پیه مذاب ۵۰ گرم گوگرد مصعد ۲۰ گرم نوشادر مسحوق زاج سفید مکدان ۱ تا ۴ گرم مخلوط کنند

پوماد ضد جرب بگیرند گل گوگرد ۵۰ گرم گرد مرتق سفید ۴ گرم کربونات پتاس ۱۲ گرم صابون سیاه ۱۲ گرم پیه مذاب ۱۰ گرم اسانس لوند ۱ گرم مخلوط کنند و در مدت هشت روز هر روز ۱۰ گرم نطول نمایند و این پوماد در انگلستان و بلژیک یک وقتی خیلی معمول بود

پوماد ضد جرب معمول البرت بگیرند پیه مذاب ۲۰ گرم گوگرد مصعد ۱۰ گرم

اسید سولفوریک ۱۰ گرم مخلوط کنند وهر روز از ۱۰ تا ۱۵ گرم نطول کنند

پوماد کرولیوس بگیرند اسید سولفوریک ۵ گرم پیه مذاب ۱۰۰ گرم مخلوط کرده در دفع جرب تمریخ نمایند

آب دافع جرب معمول رانک بگیرند گرد مو برج ۱۵ گرم مدت ربع ساعت در ۱۰۰۰ گرم آب بجوشانند وصاف کرده عصاره کوکا ۶ گرم اضافه نمایند واز ۳ تا ۵ گرم در حالت بدوت روزی دو دفعه نطول نمایند ویکی از دانشمندان پوماد ذیل ترتیب میدهد از یک جزء ریتاتری موبرج و ۱۵ جزء پیه حسن لبرو در دفع اختلالات پارازیتی استعمال میکند

آب تنباکو بگیرند تنباکو ۶ گرم مدت ربع ساعت در ۱۰۰۰ گرم آب بجوشانند واز پارچه صاف کرده در دفع جرب استعمال نمایند

غسول خربق معمول سودیور بگیرند خربق سفید ۱۲۰ گرم آب جوش ۲۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند ودر دفع جرب وسعفه وپی ورپگو استعمال کنند

غسول ضد جرب معمول دوبلوئت بگیرند صابون سیاه ۱۲۵ گرم گرد ریشه خربق سفید ۵۰ گرم آب داغ مقدار کافی مطابق معمول محصولی سازند که بغلظت شربت بود وبا کف دست با کمال قوت بهمه اجزاء بدن بخصوص در مفاصل اطراف بعد وکمر وپشت وشکم این محصول را مالش دهند یعنی باندازه که پوست شخص معلول تحمل میکند در مالش باید قوت بکار برد واین عمل را مکرر کنند بطریقی که در مواضع مذکوره پس از مالش دوم وسوم ویا چهارم حرقتی ظاهر شده وبعوض خوارش احساس سوزش گردد همینکه دیگر بثور مجددی بروز نکرد عمل مالش را باید موقوف داشت وفردای آخرین مالش همه بدن را با ۱۲۵ گرم صابون سیاه نطول کرده وبعد با آب داغی که در آن نیز ۱۲۵ گرم صابون سیاه حل کرده باشند با کمال دقت بدن را بشویند

تمریخ ضد جرب معمول لشکرپوس بگیرند مرهم سولفوره ۳۰ روغن زیتون ۱۵ مخلوط کنند و روزی یک دفعه صبح ویکدفعه عصر ابتدا بدن مریض را با صابون شسته وبعد با محصول مذکور تمریخ نمایند

مخلوط ضد جرب معمول لیپی بگیرند مرهم سولفوره ۲ الکل ۵ [illegible] روغن زیتون ۵ مخلوط کنند ویک دفعه عصر ویکدفعه فردا صبح ابتدا بدن مریض را با صابون شسته وبعد تمریخ نمایند

در بیان اقسام سعفه

چون سعفه بواسطه پارازیتهای خارجی تشکیل بروز میکند لهذا در مداوای آن تدابیر ذیل را باید جاری نمود ۱ تخریب پارازیتها ۲ تغییر حالت جلد تا پارازیتها شرایط زندگانی خود را در آنجا نیافته تولید نشوند ۳ دفع کردن بثوری که بواسطه پارازیتها حاصل شده اند ۴ بواسطه تدابیر حفظ صحتی و ترابوتیکی مخصوصه مزاج شخص مبتلی به سعفه را تعدیل کنند

پارازیتهای سعفه ممکن است در مابین دو طبقه بشره و یا در سطح جلد و یا در بن موها و در فولیکولهای شعری

مسکن گردند

اقسام مداوای سعفه

مسکن گردند و در صورتیکه مسکن انها در تحت بشره و یا در سطح خارج ان بود در تجربیات انها استعمال ادویه کشنده نباتات کفایت میکند ولی هرگاه در ریشه مو و یا در فولیکولهای ان مسکن گرفته باشند علاوه بر استعمال دویه کشنده باید از بنیاد کندن مو در تجربیات انها اگزیر اند

استعمال روغن کاد در مداوای سعفه قبل از کندن موها جلد معلول را با یک طبقه از روغن کاد بپوشانند و این دوا علاوه بر انکه منع از نمو عارچها میکند و گاهی هم جزء خارجی انها را تخریب مینماید موجب انتقاص حس جلد شعری شده و بصل شعر را نرم میکند بنحوی که کندن مو سهل میگردد و پس از استعمال این روغن با مطابق قاعده معمول در کلاه زفت و یا با پنس و یا با عانت ادویه کننده مو موها را باید بر کنند

طریقه استعمال کلاه زفت بگیرند زفت سیاه زفت بورگونی مکی ۱۲۵٫۰۰ گرم با عانت حرارت ملایمی ذوب کنند و بعد ۱۲۵٫۰۰ گرم ارد گندم در مذاب مخلوط نموده و ۲۷۵٫۰۰ گرم سرکه سفید را گرم کرده کم کم بران افزایند و بهم زنند و باین طریق محصولی بدست می اید موسوم به **داروی ضد سعفه** واز این محصول بقدری که لازم است بروی پارچه محکمی کشیده و بروی جزء معلول منطبق میکنند و پس از دوازده ساعت برداشته و جراحت را میشویند و این عمل از اعمال محتمل الاثر است زیرا در وقت کندن زفت بیشتر موها پاره شده و از بیخ کنده نمیشوند چه معبر موها غالباً متضاد با معبر کلاه میباشد و با انتهاد رین موهای پاره شده ممکن گشته و چندی بعد به عده زیادتر اول تولید میگردند

داروی ضد سعفه معمول اورد بنر بگیرند نشاسته ۱۱٫۰۰ گرم زفت بورگونی ۲۲۰ گرم زفت سفری ۱۰٫۰۰ گرم تربانتین ۵٫۰ گرم سرکه سفید ۱۲۵٫۰۰ گرم نشاسته و سرکه را مخلوط کرده بجوشانند و بعد زفتها و تربانتین را افزوده و پس از چند جوش از روی اتش بردارند و از پارچه محکمی تریشه های چند ساخته و یک طبقه سطحی از این محصول بروی انها بکشند و در مواضع معلول موها را مقراض کرده و تریشه ها را بروی انها منطبق سازند و فردای ان روز این تریشه ها بطوری در موضع معلول بروی موها میچسبند که بدون کنده شدن مو برداشتن انها محال است و با عانت اسپاتول این تریشه ها را بردارند و در جای انها روغن زیتون مالیده و با کاغذ نباتا دفاده نمایند و استعمال این تریشه های چسبنده و مالیدن روغن زیتون را مکرراً باید استعمال نمود تا جلد مو دار همان پاکی جلد طبیعی را حاصل کند و نوعاً احساس الم در استعمال این تریشه ها خیلی کمتر از کلاه زفت است و موافق تجاربی که در یکی از بیمارستانهای لیون کرده اند اندازه ۱ تا ۲ دفعه باید این تریشه ها استعمال کنند تا شفای کامل حاصل شود و در هر هفته از دو تا سه دفعه میتوان انها را معمول داشت

طریقه کندن موها با انگشت در این طریقه که معمول برادران **ماهون** است بهمان طریقی که مرغ را در بوت میکنند موهای مریض را میکنند یعنی اول موها را شانه کرده و بعد با انگشتها گرفته میکنند و قبل از این عمل باید پوماد قلیائی برادران **ماهون** را استعمال کرد باین طریق که اول از ضماد ملینی مواضع معلول را بپوشانند تا کوره ها نرم گردند و بعد با صابون شسته و پوماد را استعمال کنند چه از استعمال ان کندن موها سهل میگردد بنحوی که با انگشت و یا با پنس کوچک مخصوصی باسانی میتوان انها را کند و پس از کندن موها گرد قلیائی برادران مذکور را استعمال کنند

پوماد برادران ماهون معمول فیگیر بگیرند سیم مذاب [illegible] کربونات سود

آهک شکفت شده ۲ مخلوط کنند و بروی اجزاء معلوله تمریخ نمایند

گرد برادران ماهون ایضاً معمول فیگیر بگیرند مسحوق خاکستر چوب تازه ۴ ـ
مسحوق زغال چوب ۱ مخلوط کرده پس از کندن موها هر روزه ذرور نمایند

طریقه معمول بازن در مداوای سعفه این مصنف در اول ضمادات ملین
استعمال مینماید تا کورده ها نرم شده و بعد با صابون آنها را میشوید و پس از استعمال آنها با پوماد روغن کاد
یا روغن کاد خالص مواضع معلوله را تمریخ مینماید تا حس جلد کم شود و موها بسهولت کنده شوند و بعد
با غانت پنس مخصوصی موهارا از بیخ میکند و پس از کندن موها بلافاصله غسول بی کلورور جیوه را استعمال
مینماید و پس از چند روز پوماد ترید معدنی و در حالت سیکوز بس سعفه گاه لازم است که جهة حصول
حذارت اترسولفوریک بروی جلد نطول کنند

پوماد روغن کاد بگیرند پیه مذاب ۱۵ روغن کاد ۱ مخلوط کرده در مداوای سعفه استعمال کنند

غسول بی کلورور جیوه بگیرند بی کلورور جیوه ۱ آب مقطر ۵۰۰ حل نمایند و این محلول را
که سم است در مداوای سعفه و هرپس تونسوران هم بطور غسول و هم بطور [illegible] پس از کندن موها
استعمال میکنند

پوماد ترید معدنی معمول بازن بگیرند پیه مذاب ۱۵ گرم ترید معدنی ۴۰
سانتی گرم گلیسرین روغن بادام شیرین [illegible] ۲ گرم مخلوط کرده و در دفع سعفه نطول کنند

طریقه کندن موها با پنس المی که در این طریقه احساس میشود خیلی کمتر از کلاه زفت
است و زیادتر از کندن با انگشت نیست ولی اثر این عمل مطمئن تر از آن دو طریقه است چرا که گذشته از موها
پیزها را نیز میتوان کند بدون آنکه یکی از آنها باقی ماند و چون در این عمل پنس متعارفی کافی نیست یکی از
دانشمندان موسوم به **دِ فیس** پنس مخصوصی اختراع کرده که چندان اختلافی با آن ندارد و فقط نوک
شاخه های این پنس مالیده و از نسر تا چهار میلی متر قطر آنها است و چون آنها فشار دهند سطوح داخلیشان
که تقریباً باندازه یک سانتی متر مضرس اند و دندانه ها حاد و برنده نیستند بروی هم می افتند و انتهای از سطح
خارجی هر یک از دو شاخه مانند مقراض بریده شده است و ثخن آن در انتهای آلت تقریباً یک میلی متر است
و یکی از این دو شاخه در مرکزش مثقب است و در این ثقبه کوچک گرد دایره است نقطه کوچکی که ثابت است
و در شاخه دیگر مهیا شده و در محاذات آن است داخل میگردد

در اجرای عمل بهتر آن است که عامل بنشیند و سر مریض را بروی زانو گذاشته و پنس را بدست راست مثل
قلم بگیرد و دست چپ را در محلی که کندن موها مقصود است منطبق کند و بواسطه ابهام و سبابه جلد را
بکشد تا نلغزد و بدون زحمت موها کنده شوند و لازم است قبل از کندن موسر را با صابون بشویند و دقت
کند که موها را از معبر طبیعیشان بیرون کشد و در هر دفعه زیادتر از دو و چهار تا شش مو با پنس نگیرد همین که
باندازه دو سه سانتی متر مربع جلد را [illegible] کرد چند لحظه عمل را موقوف سازد و دوای دافع پارازیت مثلاً
محلول سوبلیمه را با بروس نرم و یا اسفنج و یا قلم مو در آن محل نطول کند و بعد شروع در عمل نماید و باندازه
مذکور که عمل کرد چند لحظه صبر کرده و دوای دافع پارازیت را نطول نموده مجدداً شروع در عمل کند و همچنین

اقسام مداوای سعفه

و چهار پنج ساعت پس از کندن موها پوماد کشنده پارازیت را باید تمریخ نمود و **بازن** پوماد روغن کاد را که سابقاً ذکر کردیم ترجیح میدهد و اکثر اوقات پوماد ترید معدنی را نیز استعمال میکند

بقول کلی ابتدا باید سر را پاک کرده و کوره های آن را بر داشت و موها را باندازه دو و سه سانتی متر چیده و بعد یک طبقه از روغن کاد بر روی آنها منطبق نموده که گذشته از آنکه یک جزء از پارازیتها را میکشد حس جلد را کم کرده و کندن موها را آسان مینماید و فردای آن روز موها را بکنند و نوعاً موافق وسعت محل معلول و حساسیت علیل عمل کندن موها در یک تا پنج مجلس باید اجری شود و در هنگام عمل با محلول سوبلیمه یا غانتبر و بس تغسیل نمایند و همین غسول را پس از آنکه عمل کندن موها بانجام رسید تا دو سه روز صبح و عصر مجری دارند و بعد بعوض آن با پوماد ترید تا حصول شفای کامل تمریخ کنند و نوعاً کندن موها در یک دفعه مکفی نیست و باید دو سه دفعه و گاه زیادتر این عمل را معمول داشت

پوماد قلیائی دافع سعفه معمول لمونتانیر بگیرند پتاس بازاری ۱۰ پیه مذاب ۴۰ مخلوط کنند

تمریخ ضد داء الثعلب معمول لابی بگیرند الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم اسانس تربانتین ۲۰ گرم امانیاک ۵ گرم مخلوط کنند و میتوان بجای این تمریخ نسخه ذیل را استعمال کرد بگیرند الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم سولفات کنین ۱ گرم اسانس برگاموت ۱ گرم اسانس ونتیر گرن ۳ گرم مخلوط نمایند

غسول کشنده پارازیت معمول لافارگ نمره ۱ بگیرند آب مقطر ۲۵۰ گرم سولفات مس ۴ گرم حل کنند نمره ۲ بگیرند آب مقطر ۲۰۰ گرم سوبلیمه ۴ گرم حل نمایند و در دفع مانتاگرا استعمال کنند

طریقه معمول مالاگو در مداوای سعفه چون طرق مذکوره در مداوای سعفه نوعاً کامل نیستند یکی از دانشمندان موسوم به **مالاگو** طریقه ذیل را استعمال میکند و چنین میگوید تقریباً در مدت هشت دقیقه بواسطه این مداوا شفای کامل حاصل میگردد و این مداوا عبارت است از استعمال سولفور بی ترپک آهک و نیز میگوید زیاده از یک دفعه استعمال این دوا در مواضع معلول لازم نیست و فقط در دو نفر محتاج شدم که دوا را بفاصله چند روز مکرر استعمال نمایم و در اکثر مواقع دوا را بشکل خمیر نرم و گرمی با غانت قلم مو باید استعمال کرد و اثرات مانند دوته کسیک و محرق ظاهر میشود و در صورتیکه سعفه بصورت قطعات متعدد و متفرق ظاهر گردد باید دقت کرد که خمیر مذکور به اجزاء سالم برخورد نکند و لازم است که موها را بقدری که ممکن است با کمال دقت بتراشند و بعد خمیر را در حالتیکه خیلی داغ باشد استعمال کنند و هیچ نتیجه مشومی از آن حاصل نمیشود و بگذارند در مدت شش تا هشت دقیقه بماند و در این مدت علیل بهیچوجه احساس المی نمیکند و بعد دوا را برداشته و با غانت قلم موی مبلول در آب خالص و یا کومپرس مبلول بخوبی جلد را پاک کنند و این دوا مرکب است از سولفور خشک آهک و آهک تازه شکفت شده که این دو ماده را با هم متحد کرده و ملح آهکی را که دارای بی مضاعفی است بسازند و آنرا بقوام نرمی ترتیب دهند و آهک تازه شکفت شده را با سولفور بحالت گرمی باید مخلوط کنند و بروی جلد منطبق سازند چه این سولفور پس از سرد شدن متحجر میگردد

مداوای معمول پتل بگیرند سود بازاری ۶ سانتی گرم آهک شکفت شده ۴ گرم پیه مذاب ۱۲۰ گرم پوماد سازند و نیز بگیرند آهک زنده ۱۲۰ گرم زغال مسحوق ۶ گرم گرد سازند

ابتدا موها را به بلندی هفت میلی‌متر از سطح جلد بچینند و بواسطه استعمال ضماد در بزرگ کوره‌ها را نرم کنند و بواسطه شستن با آب و صابون و با محلول رقیق سود سر را پاک کنند یعنی این عمل را پس از شش روز استعمال ضماد اجری نمایند و پس از آن هر شش تا هشت روز شانه و بعد شروع در استعمال پوماد در هم اجزاء معلول کنند و روزی زیاده از یک دفعه تمریخ ننمایند و پس از آن هر شش تا هشت روز شانه را با پوماد چرب کرده و با عانت آن و آب و صابون سر را بخوبی پاک کنند و جهة حصول شفا بر اعمال مذکوره مداومت نموده و تا شش هفته و دو ماه و گاه زیاده تر هر دو روز یک قبضه را زگرد در ما بین موها باشند و کم کم التصاق موها بجلد کم شده و بسهولت میتوان آنها را با پنس از بیخ کنند و همین که هم اجزاء معلول کاملاً برهنه شدند کفایت میکند هر دو یا سه روز سر را با پوماد مذکور چرب کنند ولی در پاکی آن باید کمال دقت را مرعی داشت

پوماد ضد سعفه معمول پینل بگیرند اکسید سرخ جیوه ۱۰ گرم کربونات خشک سود گل گوگرد مکد ۱۰ گرم سولفات روی ۱۰ گرم تربد معدنی ۴ گرم پیه مذاب ۱۲۵ گرم بدقت مخلوط نمایند و هر شب اجزاء معلول را با این پوماد چرب کرده و فردا صبح با آب گرم و صابون بشویند

پوماد کربونات مس معمول هوت بگیرند کربونات مس ۲ پیه مذاب ۱۰۰ مخلوط کنند در دفع سعفه ابتدا سر را باعانت ضماد و شستن با آب و صابون پاک کرده و موها را تراشیده و بعد این پوماد را استعمال کنند

مخلوط ضد مانتاگر معمول بوشاردا بگیرند استات متبلور سرب ۵ گرم سرشراب ۵۰ گرم استات را نرم سائیده با سرشراب مخلوط کنند و هر شب اجزاء معلول را از این پوماد بپوشانند و این مصنف میگوید از استعمال مخلوط مذکور فواید زیادی در دفع بعضی اقسام مانتاگر دیده‌ام و نیز در دفع سعفه استعمال آن مفید است

پوماد ضد سعفه بگیرند کلورور جیوه ۱ استات مس ۴ پیه حسن لبه ۳۰ مخلوط کرده صلایه نمایند در دفع سعفه اول سر را با غسول صابون بشویند و بعد این پوماد را بمقدار کم هر دو روز تمریخ کنند

غسول ضد سعفه معمول بازلو بگیرند سولفور متبلر سود پوم الکل مکد ۴ صابون سفید رنده کرده ۵ آب آهک ۱۱ صابون را با سولفور مخلوط کرده صلایه نمایند و الکل را افزوده و بعد کم کم آب آهک را اضافه کنند و پارچه را در محلول آلوده نموده سر را احاطه سازند و بعد از شب کلاهی از آن بپوشانند و پس از دو روز سر را باز نموده و با صابون و آب گرم شسته مجدداً بطریق مذکور عمل کنند و این عمل را مکرراً باید معمول داشت

پوماد کشنده پارازیت معمول گاووا بگیرند کربونات پتاس ۱ تا ۱۲ پیه حسن لبه ۱۰۰ مخلوط کنند و در دفع سعفه استعمال نمایند باین طریق اول باعانت ضمادهای ملین کوره‌ها را بر دارند سر را مکرراً با صابون و آب گرم بشویند و موها را مقراض کرده و یا بتراشند و سر را بخوبی پاک نمایند و صبح و شب با پوماد مذکور نطول کنند و کندن مو در این جا فایده ندارد

مخلوط ضد داء الثعلب معمول لاپرتن آ بگیرند تعفین صابون بلسان فیورا ۱۰۰ مکد ۱۰۰ الکل کافوری ۲۰ مخلوط کنند و صبح و عصر نطول نمایند و جزء معلول را هر سه روز یک دفعه بتراشند نمره ۲ بگیرند تعفین غار قرحا تعفین فلفل فرنگی تعفین ذرایح مکد یک جزء مخلوط کنند هر گاه مخلوط نمره ۱ فایده

نخود

بخشند و روزی یک تا دو دفعه از این مخلوط نطول نمایند

غسول ضد هرپس تونسوران معمول انجمن طبی بریتانی

بگیرند محلول غلیظ پتاس کستیک ده اید و پتاسیوم خالص یک حل کنند و موها را از بیخ مقراض نمایند و با این محلول بروی محل مخلوط نطول کنند و پس از ده دقیقه با غسول ذیل بشویند بگیرند بی کلورور دو زیبق یک آب مقطر ده حل کنند و محلول اولی قوی الاثر است و در همه جا در بشره نفوذ مینماید و باین طریق در صورتیکه مرض خیلی مبرم بود در مدت شش تا هشت هفته شفا می یابد

غسول اسید کرومیک معمول پوردون

بگیرند اسید کرومیک یک آب مقطر ده حل کنند و در سعفه سر سینه و سعفه تونسوران و سیکوزیس هر روزه تغسیل نمایند

حرف ن

در تحقیق نشاسته و اقسام آن

در این در بیان میکنیم نشاسته و اقسام آن از قبیل نشاسته سیب زمینی و آرارود و تپیوکا و موساش و ساگو و نیز ارد و سبوس و گلوتن و محصولات آنها را بیان خواهیم نمود

نشاسته ع نشا ف فکول (امیدون) ل فکولا (امیلوم) ی امولون

عبارتست از گردی است سفید و بی بو و تقریبا بی طعم و غیر محلول در آب سرد ولی در آب جوش یک جزء از آن حل شده و محصولی بشکل لزوجت حاصل مینماید و نیز در الکل واتر و اقسام زیت این جسم غیر محلول است و در مجاورت هوا فساد نا پذیرند و وزن مخصوصش ۱٫۵۳ و نشاسته را چون در مجاورت هوا خشک کنند در صد جزء از ۱۲ تا ۱۸ جزء آب خواهد داشت ولی اگر در حمام ماریه خشک کرده باشند قدری آبش کمتر خواهد بود در صورتیکه اشباع از رطوبت شده باشد در ده اجزء ۵ یا ۳ جزء آب دارد و بعضی از اقسام نشاسته بواسطه یدابی و بعضی دیگر بنفش مایل و برخی بنفش مایل بسرخی میگردند و نوعا همه اقسام آن بواسطه اسید نیتریک تولید اسید اکسلیک مینمایند و بواسطه عمل تخمیر و اشاش مبدل بقند میشوند و برخی طایفه گرامینه یعنی غلات از قبیل گندم و جو و دوسر و ذرت و برنج و نیز در طایفه لگومینوز از قبیل نخود و لوبیا و باقلا و تنه درخت طایفه پالمیر یا نخیلات از قبیل ساگو و سیکا و لالی و بعضی بشره های بصل مانند مثل سیب زمینی و خصی الثعلب و در بشره های طایفه اومه و طایفه اوفوربیاسه بمقدار زیاد دارای نشاسته میباشند و باید دانست که در اکثر اوقات نشاسته محتوی در الیاف نباتی با ماده سمی همراه است

یکی از دانشمندان هر یک از ذرات نشاسته را مانند دانه تصور کرده است که دارای غشائی بود محتوی یک قسم صمغ مسمی به نشاسته و یا دکسترین و امروز ثابت شده که هر یک از ذرات نشاسته مرکب اند از یک سلسله از کره های بسیار کوچک غشائی شکل تو در تو و متحد الطبیعه و برای کرات کوچک در مواقع معینه تغییرات ذره وارد می آید و آنها را مبدل به دکسترین میکند

تقریبا صفات و خواص همه اقسام نشاسته یکی است و اقسام مستعمل در طب عبارتند از نشاسته غلات و نشاسته

درس یکصد و پنجم

سیب زمینی و آراوروت که یک قسم نشاسته هندی است و از طایفه اموم اخذ میشود و تپیوکا و موساش که از طایفه
اوفوربیاسه گرفته میشوند و ساگو که از بعضی اقسام نخیلات آنرا اخذ میکنند

نشاسته غلات یا امیدون (فکول امیلاسه) این قسم نشاسته از قدیم الایام معروف
بوده و گویا بدواً در جزیره **کیو** که از جزایر بحر الروم است طریق ساختن آنرا کشف کرده بودند و اگرچه در بسیاری
از نباتات وجود دارد ولی چون نوعاً آنرا از بذر و غلات اخذ میکنند لهذا نشاسته غلات نامیده میشود و مانند سایر
اقسام نشاسته جسمی است خشن الملمس و غیر محلول در آب سرد و در آب جوش یک جزء از آن حل شده و پس از سرد شدن
یک قسم لرزانک آبی رنگی حاصل میگردد موسوم به **فالوده یا امپوا** و بواسطه ید رنگ آبی حاصل مینماید و
معرف عمده ید است و این قسم نشاسته نیز در الکل غیر محلول میباشد

طریق اخذ نشاسته در دواسازخانه‌ها جهة اخذ نشاسته با آرد گندم و آب خمیری میسازند و در پارچه
نازکی می‌پیچند و موبیز را روی ظرفی گذاشته و در روی آن این خمیر را با قدری آب کم کم مالش میدهند تا تمام ماده نشاسته
خمیر خارج گردد و در ظرف جمع شود و بعد بواسطه عمل انحراف آب روی محصول مجتمع در ظرف را دور ریخته و نشاسته را
مجدداً با آب شسته می‌خشکانند ولی در کارخانه‌جات نشاسته‌سازی گندم و بخصوص جو را در آب می‌خیسانند تا به حد
تعفن رسد و دانه‌ها منشق گردند و بعد بواسطه اعمال مخصوصه نشاسته را اخذ کرده و بشکل قطعات مربع و یا گرد
میخشکانند و در ایران کدبانوهای خانه بهمین طریق نشاسته را میسازند و در طب لرزانک نشاسته را مانند ملینات
صدری استعمال میکنند و در میان مردم ایران فالوده یکی از عصرانه‌های نیکو است و در خارج مطبوخ نشاسته
را در رنگرزی و در ساختن آلات جراحی بکار می‌برند و نیز حقنه و فندقان متداول است و هم چنین ضمادات ملین با آن
میسازند

نشاسته سیب زمینی این نشاسته را از سیب زمینی که از طایفه **سلانه** است اخذ میکنند
و سیب زمینی را بطور غذا بیشتر استعمال میکنند تا بطور دوا

آراوروت این نشاسته را از **مارانتا اندیکا** که از طایفه **اموم** است اخذ مینمایند و سفیدی
آن از نشاسته گندم کمتر و سنگین‌تر و سخت‌تر از آنست و خشونت ملمسش کمتر از آن و ذرات این نشاسته غیر منظم و
مقاومت و شفافیتشان بیشتر از نشاسته غلات است
آراوروت را از ریشه مارانتا بهمان قاعده که در نشاسته غلات ذکر کردیم استخراج میکنند و مانند نشاسته سیب
زمینی استعمال میگردد

تپیوکا که نشاسته مانیوک نیز نامیده میشود عبارت از نشاسته است که از **ژاتروفا مانیوک** استخراج
میگردد و این نبات که از طایفه **اوفوربیاسه** است درخت کوچکی است از محصولات برزیل که در
گایان و در جزایر آنتیل نیز عمل میاید
تپیوکا گردی است دان دان و دانه‌هایش صلب و با ارتجاعیت و در آب سرد حجیم شده و قدری از آن حل میگردد
چون در آب جوش آنرا منحل کنند فالوده‌ای حاصل میگردد شفاف و دارای لزوجت مخصوصی در ساختن این نشاسته
ریشه ژاتروفا مانیوک را رنده کرده در آب میشویند و بعد محصول را روی صفحه آهنین با اعانت حرارت میخشکانند
و در حین خشکاندن قدری از آن پخته شده و نشاسته را بشکل ذرات غیر منظم متشکل میسازد و محل استعمال این

قسم نشاسته

نشاسته

قسم نشاسته مانند سایر اقسام است

موساش که نشاسته خالص مانیوک نیز نامیده میشود مانند تپیوکا از مواد غذائی است ولی با قدری تفاوت و

نان موساش را با رده مانیوک میسازند و از ریشه مانیوک بعضی محصولات غذائی دیگر اخذ مینمایند از قبیل **کوآک**

و **کاسااو** و غیره

ساگو یک قسم نشاسته است که از چندین قسم درخت طایفه **پالمی** بخصوص **ساگوفاری نیفرا** اخذ

میشود و از جزایر ملوک بفرنگستان می آورند و عبارت از نشاسته است بشکل دانه های مدور کوچک سفید رنگ

و یا خاکستری سرخ رنگ و خیلی صلب و با ارتجاعیت و نیم شفاف که با انگشت به صعوبت میتوان این دانه ها را خورد کرد

و این نشاسته بی بو و دارای طعمی تفه و مایل به شیرینی میباشد و دانه های آن بواسطه آب جوش حجیم شده و شفاف

میگردند و شکل دانه ای خود را حفظ میکنند و محل استعمالات این قسم نشاسته مانند سایر اقسام است

ترکیب کیمیائی همه اقسام نشاسته یکی است و با هم اختلافی ندارند مگر بواسطه حجم و شکل دانه ها و همه شان بیک درجه تغذیه

مینمایند و در تحت اثر دیاستاز براقی و یا پانکراسی تمام نشاسته ها مبدل به گلیکوز میگردند و نشاسته گندم و نشاسته

سیب زمینی را در ساختن گلیکوز و دکسترین بیشتر استعمال میکنند و نوع اذرور نشاسته در سطوح متقبلی با خلا

حکه و بثورات متداول در میان اطبا میباشد و گاه ده جزء نشاسته را با یک جزء کافور مخلوط کرده ذرور مینمایند

و وقتی که دارای قوام مناسبی بود با مسحوق صمغ عربی مخلوط کرده ادوات جبیره را با آن میسازند و چون قابل تخمیر و تعفن

نیست استعمالش بطور ضماد شایسته است بالاخره نشاسته از عوامل مغذیه و ملینه است و استعمال آن در ورم معا

خیلی شایع و از آن بشکل لوزانک و حقنه و لعوق و حمام و ضماد و غیره استعمال مینمایند

دکسترین عبارت است از نشاسته بو داده و دکسترین بدین جهة نامیده میشود که سطح پولاریزاسیون نور را

بشدت بجانب یمین منکسر میکند چه **دکستر** در لغت لاتین بمعنی دست راست میباشد و در ساختن آن بگیرند

نشاسته مقدار منظور در جام نقره و یا کپسول چینی بریزند و با عانت حمام شن بود هند بطوری که از ۱۵۰ تا ۲۰۰ درجه

حرارت بیشتر وارد نیاید و متصل بهم زنند تا محصول رنگی حاصل کند مایل به زردی و بواسطه آب ید داداقی رنگ

نشود و بعد محصول را با مقداری آب مخلوط کنند تا بقوام شربت غلیظی گردد و ادوات جبیری را با این محلول مخلوط

میسازند و دکسترین در آب و الکل آب دار محلول و در الکل و آب غیر محلول است

تیزن نشاسته معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند نشاسته سیب زمینی ۱۰ گرم

آب مقدار کافی نشاسته را در ۱۰۰ گرم آب سرد امیخته کنند و مابقی آب را جوش آورده مخلوط نشاسته را در آن داخل

کرده بهم زنند و تا یک ربع ساعت بجوشانند و بعد با موبین صاف نمایند و مقدار آب باید بقدری بود که محصول

۱۰۰۰ گرم باشد و این تیزن که غذائیت کمی دارد مانند ملینات استعمال میگردد

ضماد نشاسته مطابق کدکس بگیرند نشاسته سیب زمینی را با ۱۰ آب و هشت جزء آب جوش

آورند و نشاسته را در دو جزء دیگر امیخته کنند و بر آن افزایند و چند لحظه بجوشانند و متصل بهم زنند و بگذارند

نیم گرم شده ضماد نمایند و ضماد ارد برنج و نشاسته غلات را بهمین طریق میسازند و این ضمادات که ملین اند

بر ضماد ارد بزرک تان ترجیح دارند زیرا که دیر ترش میشوند و بوی نامطبوع از آنها نمیآید و مانند آن موجب بروز

جوش های ادیتمی و اکزماتی در جلد نمیگردند

حمام نشاسته معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند نشاسته گندم ۵۰۰ گرم
آب ۵۰۰۰ گرم نشاسته را در آب آمیخته و در آب حمام بریزند و این حمام را مانند ملیّنات در اختلالات مرضی استعمال
میکنند و در بیمارستانهای پاریس ابتدا نشاسته را در ۵۰۰ گرم آب سرد آمیخته و بعد ۵۰۰۰ گرم آب جوش کم کم بر آن افزایند
و سپس در آب حمام داخل مینمایند

لوزانک نشاسته (فالوده) بگیرند نشاسته ۵۰ گرم در قدری آب سرد آمیزند و ۵۰۰ گرم آب که در آن
قند باشد جوش آورده و محصول را بر آن افزوده بهم زنند و چند لحظه بجوشانند تا نشاسته پخته شود و مواد معطر
که مناسب بود افزوده در قالب بریزند و این لوزانک را مانند ملیّنات صدری تجویز مینمایند و چون محصول را
در حالتیکه گرم است از ترشح پالا بگذرانند فالوده حاصل میشود و **راحت الحلقوم** متداولی نیست مگر
همین لوزانک مذکور که قوامش بیشتر و عطرش بیشتر است و از آن بشکل قطعات معین بریده و از قند مسحوق و
نشاسته محاط میسازند

زرق نشاسته معمول ماژا بگیرند نشاسته ۲۰ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و در سوزاک
مجرای بولی و مهبلی در همه هنگامهای آن از چهار تا هشت مرتبه در عرض روز پس از آنکه مریض بول کرده زرق
نمایند

ایضاً زرق نشاسته بگیرند نشاسته ۵۰ گرم عرق کاهو ۵۰ گرم صمغ عربی مسحوق ۱۰ گرم مخلوط
کرده و از چهار تا هشت دفعه در عرض روز زرق نمایند و در ورم مهبل سوزاکی قطعه پنبه را بشکل شیاف مهبلی
که قدری دراز بود بسازند و در این مخلوط آلوده کنند و در مهبل داخل کرده بگذارند بماند و صبح و عصر عوض نمایند
و نیز شیاف مهبلی پنبه را در مسحوق نشاسته آلوده کرده در این موقع استعمال میکنند

محلول ضد اگزما معمول دوورژی بگیرند دکسترین ۱۲۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم
حل کنند و کمپرس را در محلول آلوده کرده بمحل معلول منطبق سازند

پالاموود معمول سوبران بگیرند مسحوق کاکائوی بو داده ۲۵ آرد برنج نشاسته سیب زمینی
مکی ۱۰۰ مسحوق صندل سرخ ۳ مخلوط کنند و این مخلوط را که از مواد مغذیه مطبوع است با شیر و یا آب
داخل نموده استعمال مینمایند

قاووت عربی معمول دوبوولت بگیرند مسحوق خصی الثعلب ۱۵ مسحوق
کاکائو و مسحوق بو داده بلوط شیرین آرد برنج مکی ۶۰ نشاسته سیب زمینی ۴۰ مسحوق قند سفید ۲۵۰
قند وانیل دار ۵ مخلوط نمایند و این مخلوط را که نیز از مواد مغذیه مطبوع است با شیر مخلوط کرده استعمال
میکنند و میتوان بجای مسحوق بلوط بهمان وزن آرد برنج استعمال نمود و با آنکه هیچیک از اجزاء این محصول را
از عربستان نمی آورند آنرا عربی نامیده اند

نشاسته مشرقی معمول هاثر بگیرند آرد برنج مسحوق قند سفید مکی ۲۴۰ نشاسته
ساگو ۶۰ مسحوق خصی الثعلب ۳۲ مسحوق کاکائو ۶۰ نشاسته سیب زمینی ۸۸ مسحوق سرشیم خشک ۲۰
قند وانیل دار ۱ مخلوط کنند و مانند مواد مغذیه مطبوع با آب و یا شیر استعمال نمایند

دکامبا بگیرند مسحوق قند سفید ۲۱۷ نشاسته سیب زمینی ۱۳۰ کرم ایتوفرنی از گندم است

کردکو

گلوتن

که در کوهستان زراعت میشود) ۹۲ مسحوق بوداده کاکاوی کاراکی مسحوق بوداده کاکاوی ماراتیان مکه ۳۰
وانیل ۱ وانیل را با قند مخلوط کرده نرم صلایه کنند و با سایر اجزا مخلوط نمایند و کریم ایپتو عبارتست از آرد انبوی
که بخار پخته شده و خشک کرده اند و این محصول از مواد مغذیه مطبوع میباشد و مقداری از آن را با آب و یا شیر مخلوط
کرده می پزند و فرنی میسازند که خیلی گوارا است

پوتاژ ساکسی معمول هاتر بگیرند آرد برنج ۱۳۳ مسحوق قند سفید ۴۰ مسحوق دارچینی ۱ مخلوط
کنند و قدری از این محصول را با آب و یا شیر پخته مانند فرنی مطبوعی استعمال مینمایند

آرد ع دقیق ف فارین ل فارینا مسحوق هر یک از غلات را آرد مینامند و مقصود از آرد مطلق
آرد گندم است و همه کس میدانند که چون آرد را با آب خمیر کرده و با غانت خمیر ترش بگذارند تا ترشیده و حالت تخمیر
در آن بروز نماید و بعد از آن چونه نموده در فر و یا تنور و ساج و غیره بپزند نان حاصل میشود که عمده غذای عمومی
طوایف متمدن نوع بشر است و در میان اقسام آن نان سنگک که معمول اهالی مشرق بخصوص مردم ایران است
از همه بهتر و لذیذتر و سهل الهضم تر است

آرد مرکب است از سه ماده اصلی یعنی نشاسته و گلوتن و سبوس و ۱۰۰ جزء آن دارای ۵۵ تا ۷۰ جزء نشاسته و ۱۰ تا
۱۲ جزء گلوتن و ۱ تا ۳ جزء سبوس میباشد و علاوه در ۱۰۰ اجزاء از ۶ تا ۸ جزء قند دکسترین و از ۱ تا ۳ جزء البومین و
۱ جزء ماده دسم و ۸ تا ۱۲ جزء رطوبت دارد

آرد گندم را گاهی در ساختن حبوب بکار میبرند و نیز مانند فادزهر را شکنه و املاح معدنی استعمال میشود
و ضمادات محلل وغیره با آن میسازند و همچنین آرد جو و آرد سنگ را بطور ضماد استعمال میکنند و با آرد دوسر اغلب
اوقات یک قسم فرنی میسازند جهت تغذیه ناقهین و سریع الهضم تر از فرنی آرد گندم است و در این سنوات اخیره
از آرد ذرت در دفع اختلالات صدریه تجدیدات مینمایند

آرد ملین بگیرند آرد بزرک آرد سنگ آرد برنج آرد جو مکه یک جزء مخلوط کنند

آرد محلل بگیرند آرد حلبه آرد باقلا آرد ترمس آرد کرسنه مکه یک جزء مخلوط نمایند و هر این چهار آرد را بطور
ضماد استعمال میکنند

گلوتن (تریتیسین) که **فیبرین نباتی** و نیز **سریشم نباتی** نامیده میشود عبارت از جسم
مخصوصی است خاکستری رنگ و بیطعم و دارای بوی مخصوص و در صورتیکه تازه باشد با ارتجاعیت زیادی چسبنده
که بدست شخص میچسبد و چون با غانت حرارت آنرا خشک کنند شکننده میگردد و غیر محلول در آب و اثر و اجسام
دسم ولی یک جزء از آن محلول در الکل و قلیائیات و اسید استیک و اسید کلوریدریک میباشد و بواسطه
الکل سه ماده متمایز از آن استخراج میکنند و عبارتند از **گلایادین** و **گلیادین** و **زیموم** و علاوه
دارای البومین و کازئین است

گلوتن جسمی است ازتی و البومینی شکل و مشابه فیبرین حیوانی و بدین جهت فیبرین نباتی نامیده میشود و در آرد
گندم وجود دارد و ارتجاعیت خمیر بواسطه این ماده است و در ساختن نشاسته بمقدار زیاد بدست میاید چنانچه
در ساختن نشاسته ذکر کردیم چون آرد گندم را در پارچه نازکی پیچیده و در آب مالش دهند نشاسته با آب مخلوط
شده و گلوتن در پارچه باقی میماند و در سوابق ایام گلوتنی که در ساختن نشاسته بدست می آمد دور میریختند

ولی این ایام چون این ماده را در تغذیه مبتلایان بدیابیطوس استعمال میکنند و ثابت شده است که جزء اصلی مواد مغذیه آرد غلات همین ماده است از آن جمع میکنند و علاوه کارخانه جات مخصوص در ساختن گلوتن دان دان ترتیب داده اند و با آن نان میپزند بهر جهة گلوتن با جی کلوروفرنیق تولید محصولی مینماید که ترکیبش بنحو معین نشده و غیر محلول در آب است ولی در دلات هضم بطور بطوء حل میگردد **بسکاچ مصفی او لبوی** که ترکیبات مختفی است دارای همین ماده است و هر بسکاچی که تقریباً ۱۰ گرم وزن دارد دارای یک سانتی گرم این قسم جی کلورورات است

نان گلوتن معمول بر اثر فرود بگیرند

	نمره ۱	نمره ۲	نمره ۳	نمره ۴	نمره ۵
گلوتن	۲۵	۳۵	۴۵	۵۵	۶۵
آرد گندم	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
سبوس	۶۵	۵۵	۴۵	۳۵	۲۵

و با مقدار کافی نمک طعام و خمیر ترش و آب خمیر سازند و بگذارند تا حالت تخمیر و ترشیدگی در آن بروز کند و بعد چونه های کوچک ترتیب داده و مانند نان متعارفی در فر بپزند و در تغذیه مبتلایان بدیابیطوس استعمال کنند

سبوس ع **نخاله** ف **سون** ل **فور فور** یک جزء از اجزاء اصلی آن را داست و تا چندی قبل این ماده را در عمل تغذیه بی اثر میدانستند ولی چند سالی است که یکی از دانشمندان ثابت نمود که اثر این ماده در عمل تغذیه بیشتر از خود آرد است و خواص مغذیه آن را با کازئین نباتی (سرالین) نسبت میدهند و چون ۱۲۵ جزء اسید سولفوریک را با ۳۰۰ جزء آب مخلوط کرده و ۱۵۰ جزء سبوس افزوده تقطیر کنند محصول مقطری بدست می آید موسوم به **فور فورول** که **دهن سبوس** نیز نامیده میشود و هرگاه این محصول را با آمونیاک مجاور نمایند **فور امید** حاصل میگردد

در طب جوشانده سبوس را بطور حقنه و حمام استعمال میکنند

حمام سبوس معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سبوس ۲۰۰۰ گرم آب جوش مقدار کافی مدت ربع ساعت بجوشانند و صاف کرده در یک حمام داخل کنند و استحمام در آن مانند ملینات اثر میکند

ایضاً حقنه سبوس بگیرند سبوس ۵۰ گرم آب ۵۰۰ گرم مخلوط کرده چند لحظه بجوشانند و با فشار صاف کرده مانند ملینات احتقان نمایند

در لوحه ذیل بیان میکنیم مقادیر بعضی از مواد نشاسته و قندی را که معادل اند با ۱۰۰ وزنه نان تازه در صورتیکه این ۱۰۰ وزنه دارای ۵۰ وزنه نشاسته میباشد

نان تازه متعارفی	۱۰۰	نشاسته	۴۰
آرد گندم	۷۰	آرد برنج	۹۵
نان خشک	۸۳	نان گرم	۱۰۰
خمیر ایطالیائی	۱۱۵	ورمیسل گلوتن	۱۲۰
آرد مارتن	۱۳۰	نان گلوتن	از ۱۵۰ تا ۱۸۰

نان برنجی	۲۰۰	عدس پخته در آب	۲۲۲
شابلوط بو داده	۲۴۰	زردک سرخ کرده با مسکه	۳۰۰
سیب زمینی پخته شده در فر	۳۰۰	لوبیای سفید پخته با آب	۳۰۰
لپه پخته	۳۲۰	گلوتن دان دان	۳۲۰
خلر محفوظ در قوطی	۴۰۰	سیب زمینی پخته	۴۰۰
زردک پخته در آب نخود	۴۲۵	چلاو (برنج آب کش)	۴۲۵
شلغم بطور خورش	۷۴۴		

این لوحه را از آن جهة بیان کردیم تا طبیب عالم بمقدار نشاسته مواد مذکوره شده و بداند که در مریض مبتلی به دیابیطوس قندی هر یک از این مواد را که تجویز میکند چه مقدار نشاسته استعمال کرده است

درس یکصد و ششم — نفت و بعضی امثال آن

در این درس ذکر میکنیم نفت و روغن پترول و بنزین و نفتالین را اقسام نفتول و محصولات آنها از قبیل نفتولات بیسموت و بتی و نفتول و بتول و غیره را

نفت عبارت است از کربور هیدروژن و جسمی است مایع و بی رنگ و فرار و قابل اشتعال که در ما بین بعضی طبقات زمین موجود است و بواسطه چشمه های بزرگ و یا کوچک خارج میگردد و در بعضی ممالک ایران این چشمه ها وجود دارند و مشهورترین آنها نفت شوشتر است و این محصول کمال شباهت را بروغن پترول دارد و نوعًا انوا **نفت سفید** مینامند و نطول این نفت در دفع سعفه متداول است و در داخل مانند عوامل دافع دیدان استعمال میگردد و نیز مانند عوامل ضد تشنج در دفع سیاه سرفه آنرا تجویز مینمایند و مقدار شربتش از ۵ تا ۲۰ قطره است مخلوط با کمی الکل و یا پوسیون صمغی

روغن پترول (نفت سیاه) عبارت از نفتی است مخلوط با قیر و جسمی است مایع و قابل اشتعال که بطور چشمه از زمین و از ما بین بعضی تخته سنگها خارج میگردد و در فرانسه و ایطالیا و هندوستان و بادکوبه و امریک چشمه های این قسم نفت وجود دارند و آنرا تقطیر کرده جهة حصول روشنائی استعمال میکنند و در طب داخلا در مداوای سیاه سرفه و خارجا بطور نطول در مداوای جرب و سعفه بکار میبرند و در کدکس بنام **اسانس پترول** نفتی را استعمال میکنند که وزن مخصوصش از ۰.۷۸۰ تا ۰.۷۱۰ بوده و طریق استعمال این قسم نفت در دفع جرب باین نحو است ابتدا مریض را بحمام فرستند و بعد از ۵ تا ۱۰ گرم اسانس پترول همه بدنش بمالند و این عمل گاه موجب بروز اگزما میگردد و علاوه چون نفت جسمی است که بمجاورت اجسام مشتعل محترق میگردد از اعمال خطیره است و **پترول مصفای کدکس (زیت معدنی)** عبارت از نفتی است که وزن مخصوصش از ۰.۸۱۰ تا ۰.۸۲۰ میباشد و نطول این قسم در دفع جرب نیز متداول است و این قسم در حرارت پست تر از ۳۵ درجه قابل اشتعال نیست

طریقه نطول نفت در دفع سعفه معمول شایل ... جهة

سقوط کوره ها ضماد ملین استعمال کنند و سر را با صابون و آب بخوبی بشویند تا بثورات برهنه شوند و بعد از آن
یک طبقه نفت بپوشانند و کومپرس فلانل استعمال کرده و با تافته صمغی ببندند و در روزی دو دفعه پس از آنکه سر را
با آب و صابون پاک کردند این عمل را مکرر کنند و لازم است جا بهای سفید سعفه را با سنجاق گشوده و آنها را
خالی سازند تا نفت بخوبی نفوذ کند و هرگاه استعمال نفت مورث وجع شدید گردد باستعمال روغن کاد
خالص و یا اونگان آن موافق درجه حس مریض اغاثت جویند

بنزین عبارت از کربور هیدروژنی است که از زغال سنگ استخراج میشود و در آب چندان محلول نیست
ولی در الکل و اتر محلول است و استعمال این کربور خالصا و یا مخلوط با یک زیتی در دفع شپش و جرب و سایر پارازیتها
مؤثر است

نفتالین عبارت از جسمی است فرار و بودار و متبلور و غیر محلول در آب سرد و محلول در الکل و اتر و ادهان
دسم و فرار و اسید استیک و اسید کلوریدریک و از تقطیر قطران معدنی حاصل میگردد و در امراض معوی
مانند عوامل دافع العفونه استعمال میشود و **بوشارد** از عوامل منفثه و دافع ترشحات ریه میداند و نیز
در دفع پسوریازیس استعمالش متداول است و مقدار شربتش از ۵۰ سانتی گرم تا ۵ گرم

نفتالین بی بو بگیرند نفتالین ۱۰۰۰ گرم کافور ۵۰۰ گرم کومارین ۱ گرم نیتروبنزین ۵ گرم اسانس نرولی
۵۰ سانتی گرم مخلوط کنند

پوماد ضد پسوریازیس معمول اهری بگیرند نفتالین ۲ گرم پیه مذاب ۳۲ سانتی گرم مخلوط
کرده نطول نمایند

سفوف معمول رُسباش بگیرند نفتالین مصفی قند سحیق مکد ۵ گرم اسانس برگاموت
۱ قطره مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی بر بندند و از ۲ تا ۲۰ بسته در عرض روز در دفع برونشیت سفوف نمایند

نفتول یکی از محصولات با واسطه قطران زغال سنگ است و بلاواسطه از نفتالین استخراج میشود و در
بازار چندین قسم نفتول موجود است از قبیل نفتول الفا (نفتیلول) و نفتول بتا (ایزو نفتول) و هیدرو نفتول
و دو قسم اولی در طب مستعمل اند و گویا در اثر تراپوتیکی این اقسام چندان اختلاف بینی نباشد و نوعا جسمی
است جامد و فی الجمله محلول در آب و دارای بوی مخصوصی است نه چندان تند و نسبتا مطبوع و بشکل پارچه های
کوچکی میباشد خاکستری رنگ و چون در ثانی تقطیر شود سفید زرد رنگ و یا وردی میگردد و محلول
در الکل و اتر و ادهان فرار و این جسم را بطور پوماد یا مخلوط با کولودیون در دفع پسوریازیس و اگزما
استعمال میکنند و نیز نطول محلول الکلی آن را در امراض جلد و جرب و غیره معمول میدارند و اثر تراپوتیکش
مشابه اثر قطرانی است که این جسم را از آن استخراج کرده اند و برتری که بر آن دارد در این است که بی بو و بی رنگ
میباشد و جلد و گیسوان را رنگین نمیکند و تمریخ ۱۰ تا ۱۵ جزء نفتول مخلوط با ۱۰۰ جزء ماده دسم در دفع جرب قوی
الاثر است زیرا در همان حینی که موجب شفای اگزمای جربی میگردد حیوانات جربی را تخریب مینماید و در دفع
اگزما بهمان طریقی که قطران را استعمال میکنند محلول الکلی نفتول را (۲٫۵ در ۱۰۰) بکار میبرند
نفتول را داخلا مانند عوامل انتی سپتیک در تبهای تیفوئید و اسهال مزمن و امراض تعفنی تجویز مینمایند
و در استعمالات داخلی نفتول بتا را که بشکل قطعات کوچکی است درخشنده و سفید و بی بو بیشتر استعمال

میکنند و نیز

میکروسیدین

میکنند و حرف بتا را با این شکل β می نویسند و مقدار شربت این قسم نفتول از ۰٫۲ تا ۰٫۵ سانتی گرم است اعم از انکه
مفرداً استعمال شود و یا مخلوط با گرد زغال و یا نیترات بیسموت و یا سالیسیلات بیسموت و در تبهای تیفوئید از ۱ تا ۲ گرم
این نفتول را میتوان تجویز کرد و یکی از دانشمندان نفتول بتای ترسیبی را ترجیح میدهند
نفتول الفا اگر با این شکل α نوشته میشود مخصوصاً در امراض جلدی و محلولات انتی سپتیک بیشتر استعمال
میکنند و نیز از عوامل دافع العفونه و انتی سپتیک است و مقدار شربتش از ۰٫۵ تا ۱٫۵ سانتی گرم است (در زبان یونانی
الفا را بجای الف و بتا را بجای ب تلفظ میکنند)

تمریخ دافع جرب معمول بیمارستان وین بگیرند نفتول ۱۰ گرم صابون سبز ۵۰ گرم
پیه مذابه ۱۰۰ گرم گل سفید ۱۰ گرم پوماد سازند

سفوف ضد تبهای تیفوئید معمول ماکرهوئیس بگیرند مسحوق نفتول الفا
۱۰ گرم سالیسیلات بیسموت ۵ گرم گرد دارچینی و میدرات کینین مکد ۴ گرم مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی
بربندند و از ۴ تا ۶ بسته در عرض روز سفوف کند

سفوف نفتول بگیرند نفتول بتای ترسیبی سالیسیلات بیسموت مکد ۲ تا ۳ گرم مخلوط کرده در
ده بسته مساوی بربندند و از ۴ تا ۱۰ بسته در عرض روز سفوف کند

نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی سالیسیلات بیسموت منیزی و یا بوره مسحوق مکد از ۲ تا
۳ گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته مساوی بربندند و از ۴ تا ۱۰ بسته در عرض روز سفوف کند

ایضاً نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی ۵ تا ۱۲ گرم منیزی مکلس ۵ تا ۱۰ گرم عصاره بلادن ۱۰ تا ۱۵
سانتی گرم مخلوط کرده در ۵۰ بسته بربندند و از ۴ تا ۱۰ بسته در عرض روز سفوف کند

ایضاً نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی ۱۲ گرم و ۵۰ سانتی گرم بی کربونات سود ۱۶ گرم سونیترات
و یا سالیسیلات بیسموت ۲ گرم و ۵۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ۴۰ بسته بربندند و از ۲ تا ۶ بسته در عرض روز
سفوف کند

ایضاً نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی منیزی مکلس سالیسیلات بیسموت زغال مکد ۵ تا ۱۰
گرم در ۵۰ بسته بربندند و از ۴ تا ۱۰ بسته در عرض روز سفوف نمایند

این ۵ نسخه مذکوره معمول **بوشارد و شارن** وغیرهما میباشد

آب نفتوله معمول بوشارد بگیرند نفتول بتا ۵۰ سانتی گرم آب مقطر جوش ۱ لیتر حل کنند

نفتول کافوری معمول دِرِسکلِس بگیرند نفتول بتا ۱۰ گرم کافور ۲۰ گرم مخلوط کنند

نفتول کافوری یددار معمول پِرِیر بگیرند نفتول کافوری ۹ گرم ید ۱ گرم مخلوط کنند

پوماد ضد سعفه وداء الثعلب معمول بِلادِوا بگیرند نفتول ۱۴ گرم بلسان
پرو ۱ گرم وازلین ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد ضد جرب معمول ژوسلاس بگیرند نفتول بتا ۱۰ گرم وازلین ۹۰ گرم اتر
سولفوریک مقدار کافی نفتول را در اتر حل کرده و با وازلین مخلوط نموده صبح و عصر طلی نمایند

میکروسیدین (قاتل میکروب) چون بی نفتول بتای مذابه مقدار نصف وزنش سود

کسنیک بیفزایند این جسم که ترکیب کاملی است حاصل میشود و در خاصیت انتی سپتیکی این جسم را بر اسید فنیک ترجیح میدهند و بربولن از دانشمندان فرانسه محلول ۵ در ۱۰۰۰ آنرا استعمال مینماید

دوژاردن بومیت میگویند در تمام نسخه های مذکوره بجای نفتول بتا میتوان نفتول الفا استعمال کرد

نفتولات بیسموت (اورفول) این ترکیب را مانند عوامل انتی سپتیک معوی استعمال میکنند و مخصوصا در جذب مواد متعفنی که در روده موجود باشند و موروث تسمم گردند و در اسهال و تند ورم امعای مسلولین و در حمای تیفوئید از تجویز مینمایند و مقدار شربتش را اطفال از ۲ ساتی گرم تا یک گرم و نیم است و در جوانان از یک گرم و نیم تا سه گرم اعم از آنکه بطور سفوف استعمال شود و یا مخلوط در یوسیون مناسبی

انتراسین (پارانفتالین) جسمی است غیر محلول در آب و کمی محلول در الکل و بخوبی محلول در اسانس تربانتین و در خارج جهت دفع خوارش بثور استعمال میشود

محلول انتراسین بگیرند انتراسین ۱ اسانس تربانتین ۵ حل کرده تمریخ نمایند

پوماد انتراسین بگیرند انتراسین ۱ پیه مذاب ۱۰ مخلوط کرده تطول کنند

بنزونفتول (بنزوات نفتول) عبارت است از ترکیب اسید بنزوئیک و نفتول بتا و گردی است سفید و متبلور و بی بو و بی مزه و تقریبا غیر محلول در آب که یک جزئش در ۱۰۰۰ اجزاء آب حل میشود و در الکل محلول تر است یعنی تقریبا ۴ جزء آن در ۱۰۰ اجزاء الکل و نیز ۲۹۳ جزء آن در ۱۰۰ اجزاء کلوروفورم محلول است و یکی از عوامل انتی سپتیک معوی بسیار مفید میباشد و در هر موقعی که نفتول را استعمال میکنند بدون هیچ محذوری میتوان این ترکیب را استعمال کرد و مخصوصا در وقتی باید استعمال نمود که در کلیه ها نیز اختلالی بروز کرده باشد چه آن جزء از این ملح که جذب میشود در بدن تجزیه شده و بحالت اسید بنزوئیک و اسید هیپوریک که انتی سپتیک مجاری بول اند خارج میگردد در صورتیکه خود نفتول در مجرای معوی دفع تعفنات را میکند

مقدار شربت این ملح در جوانان از ۲ تا ۴ گرم است و زیادتر تا ۸ گرم که بطور سفوف و یا مخلوط با یک مایع مناسبی بمقدار منقسم استعمال شود بطریقی که در هر دفعه از ۲۵ تا ۵۰ سانتی گرم و بالاتر تا ۲ گرم از آن مریض بیاشامد و چون دوای بی طعمی است در اطفال بسهولت میتوان از آن اشامانید و مقدار شربتش در ایشان از ۱ تا ۲ گرم است در مدت ۲۴ ساعت

مخلوط انتی سپتیک امعا معمول والد بگیرند بنزونفتول سالیسیلات بیسموت نودوسین مکنزی ۱۰ گرم گرد بلادن ۲ گرم مخلوط کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بیاشامند

سفوف معمول والد بگیرند سالیسیلات بیسموت نودوسین بنزونفتول مکنزی ۳ گرم مخلوط کرده در دره بسته بندند و هر دو ساعت فاصله یک بسته سفوف نمایند

بتول (نفتالول) سالینفتول (سالیسیلات نفتول) عبارت است از ترکیب اسید سالیسیلیک و نفتول بتا و گردی است سفید و بی بو و بی مزه و غیر محلول در آب و در الکل بمقدار

بر محلول

کم محلول یعنی اجزاء آن در ۳۰ جزء الکل حل میشود ولی در کلوروفورم بخوبی محلول است و این ملح در عصیر معدی
نه حل میشود و نه تجزیه میگردد ولی در عصیر پانکراسی و در رطوبات معوی بسرعت حل میگردد و معده را اذیت
نمیکند و از آن در دفع تریشمانده روماتیسم مفصلی استعمال میکنند و نیز مانند نفتول از عوامل انتی سپتیک معوی
میباشد و مقدار شربتش از ۱ تا ۳ گرم است در مدت روز که در هر دفعه از ۰.۵ سانتی گرم تا ۱ گرم بطور سفوف یا مخلوط
با یک مایع مناسبی بنوشند

کومارین عبارت از ماده معطری است که از **باقلای تونکا کمر کوماروتا اودوراتا**
میباشد اخذ میکنند و از آن در جوش بو کردن نفتالین و سایر ادویه بدبو مانند یدوفورم استعمال مینمایند و
نیز این ماده را از فاهام اخذ میکنند

فاهام ل انگرکوم فراگرانس نباتی است از طایفه **اورکیده و چای ماداگاسکر**
نیز نامیده میشود و ماده عامل آن کومارین است و مطبوخ برگ این نبات را مانند محرکات بمقدار ۴ گرم در ۲۰۰
گرم آب جوش استعمال میکنند

یکصد و هفتم ـــ اسیتق نقره و نسیوق محصولات آنها

نقره (سیم) ع فضة ف ارژان ل ارژانتوم ی ارگوروس باصطلاح کیمیا **قمر**
(نقره در لغت عرب پاره از زر و سیم گداخته را گویند) یکی از فلزات گران بها است که از قدیم الایام شناخته شده
و اگرچه حکمای عرب این فلز را از ادویه دماغی و قلبی و مقوی میدانستند ولی امروزه دانشمندان فرنگ نیترات آنرا مانند
عوامل مقوی و ضد تشنج و مدر بول و محرق و ضد ورم استعمال مینمایند و نیز این نیترات را در دفع قطرب
صرع تجویز میکنند و هم چنین کلورور نقره را مانند عوامل دیستنیک قوی و ضد صرع و ضد خنازیر میدانند
و یدور را در دفع کاسترالژی و ضد سیفلیس و پروتواکسید را در دفع نزف الدم رحمی و صرع معمول میدارند
و چون در ساختن محصولات مذکوره نقره خالص را باید استعمال کرد و نقره بازاری غالباً خالص نیست لهذا
بدوا طریقه تخلیص آنرا ذکر مینمائیم

نقره خالص مطابق دستور العمل کدکس بگیرند نقره مسکوک (پول نقره) ۱۰۰ اسید نیتریک
۲۰۰ / از خیره ۱۰۰ آب مقطر ۲۰۰ در قرع انبیق اول طوری مخلوط کرده و در حمام شن حرارت دهند نقره حل میشود و بخارات
شوره بمقدار زیاد متصاعد میگردد و چند لحظه بجوشانند و بعد بگذارند بماند و مایع مصفی را بواسطه عمل انحراف
در مقدار زیادی آب خالص بریزند در حالتیکه اسید کلوریدریک قدری زیادتر از آن اضافه نمایند و نقره بحالت
کلورور دو رسوب میگردد و این رسوب را بدقت با آب بشویند و خشک کنند و بعد با نصف وزنش کربونات سود خشک
مخلوط نموده و در بوته ریخته و در وسط کوره مشتعلی که دارای حرارت زیادی باشد این بوته را حرارت دهند
و چون بوته را بشکنند دارای مقداری نقره خالص مذاب و قدری کلورور سودیوم خواهند بود و در ثانی این
مذاب را در بوته دیگری ذوب کرده و در حالت ذوبان در آب بریزند

در بیان آثار فیزیولوژیکی و تراپوتیکی محصولات نقره

اورفیلا که از دانشمندان فرانسه است و تولدش در سال ۱۲۸۷ و وفاتش در ۱۸۵۳ میلادی (۱۲۰۲ و ۱۲۷۰ هجری)

میباشد بواسطه تجارب عدیده چنین ثابت نمود که چون نیم گندم و یا سه ربع گندم نیترات نقره را داد و در سک زرق کند

جوة را بلا واسطه از جهة اثری که در ریه و سلسله عصبانی مینماید تخریب میکند و یکی دیگر از دانشمندان که تجارب

اورفیلا را بواسطه نیترات کلورور را مانیاکی مکرر را بموقع اجری در آورد چنین میگوید که بواسطه این ملح کف زیادی

در شعب قصبه ترشح میکند و مورث اختناق میگردد و میتوان گفت که فقط بواسطه ملح نقره نیست که این اثر در

غشاء مخاط شعب قصبه ظاهر میشود چراکه نیترات نقره اکثر اوقات اسید است و بواسطه این حالت اسیدی موجب

انعقاد سروم میگردد و در همین باب دو نفر دیگر از دانشمندان یعنی **شارکو و بال** امتحانات چندی ابتدا

در البومینات نقره و بعد در پیرو فوسفات و سپس در کلورور و بالاخره در هیپوسولفیت سود نقره نمودند و

ثابت کردند که البومینات سمیتش از همه املاح نقره کمتر است و ۰،۳ سانتی گرم آن سک متوسط القامه را بعد از نیم

ساعت میکشد و حیوان بواسطه کثرت ترشح شعب قصبه در حالت اختناق می میرد و هیپوسولفیت سمیتش

بیشتر و چون ۰،۲ سانتی گرم از آن در ۵ گرم آب حل کرده و در اورده آن حیوان زرق نمایند مورث اختلاجات شده و

بلا فاصله حیوان می میرد بدون آنکه زمانی برای ترشح شعب قصبه باقی گذارد و حال آنکه هرگاه ۵ سانتی گرم این ملح را

زرق کنند حرکات خیلی دیرتر ظاهر شده و زمانی برای آنکه باد ترشح شعب قصبه و حصول کف خواهد بود و لیکن آنست

که حیوان به فالج نصف اسفل بدن مبتلی شود بلکه پاهای آن ضعیف گشته و بعد بواسطه بروز اختناق هلاک

میرسد و این دو دانشمند فقرات ذیل را نتیجه امتحانات خود میدانند اولاً چون بلاواسطه املاح مختلفه نقره را در

سلسله دورانی داخل کنند طریقه اثر آنها مختلف خواهد بود ثانیاً هرگاه بسبب ترشح کف در شعب قصبه اختناق بروز کند

و موجب مرگ شود پس ملح نقره در سلسله عصبانی مؤثر خواهد بود ثالثاً اگر ترشح شعب قصبه نخواهد بود مگر یک

اثر و نتیجه از اثر عصبانی که نزدیک بحالت انعکاس است چراکه در منابع مترشحه هیچ جرم ذرات نقره دیده نشده اند

روژه که نیز از دانشمندان فرانسه است بواسطه امتحانات چند در عده زیادی از حیوانات ثابت نمود که اولین اثر

تسمیم نقره عبارتست از اختلال اعمال مراکز عصبانی دماغ و نخاعی در صورتیکه با تسمیم عناصر عضلانی حیوة

حیوانی گاهی از اوقات اختلال مذکور مرکب میگردد و مخصوصاً قلب از سایر آلات با این تسمیم بیشتر مقاومت

مینماید و عمل آن تا آخرین هنگام حیوة برقرار میماند و چنان بنظر میاید که نه در عناصر خون و نه در خواص طبیعی آن

اختلالی بروز نمیکند

چون محصولات نقره را بواسطه مجاری هضم در خون داخل کنند حالت تخریشی در غشاء مخاط معوی اعم از آنکه

شدید باشد و یا ضعیف بروز میکند و علاوه قی عارض میگردد و نیز **شارکو و بال** در این موقع بعضی

علامات دیگر مشاهده کرده اند یعنی غشاء مخاط معوی در دو حلق را خرمعاء دقاق و در انتهای مستقیم رنگ خاکستری

مایل به آبی حاصل میکند و بعضی اوقات همین رنگ در لثها و در عنق اسنان بروز مینماید

شارکو و ولپیان که در تمام انواع اقسام نوروز مدتی املاح نقره را استعمال کرده اند بعضی آثار

اثر فیزیولوژی و تراپوتیکی مخصوص املاح نقره

فیزیولوژی مشاهده نموده و آنها را ذیلا در سه هنگام مینگاریم

اولا در ابتدا مریض دوا را بخوبی تحمل میکند و جز فی الجمله کاسترالژی و قولنج ضعیفی که قلیل المدت میباشند نوعی
با اسهال همراهی نمایند چیز دیگری احساس نمینماید و مخصوصا در هر بدن خوارشی بروز نمیکند گرگاه با عروض
بروز دیگر همراهی مینماید

ثانیا پس از آنکه تقریبا سه ماه مریض که این دوا را مداومت نموده و نزدیک به ۳ گرم نیترات نقره را آشامید رنگ آبی
تیره بشکل نوار در روی لثه ها ظاهر میگردد شبیه برنگ زحلی و مانند تلون زحلی سپس این رنگ تا بسطح داخلی
گونه ها امتداد یافته و آنها را فرا میگیرد و در این زمان سایر الات نیز شروع در تلون باین لون میکنند لبهای
کوچک و مدخل مهبل همین رنگ را میگیرند

ثالثا پس از آنکه یک مدتی بر دواهای مذکوره مداومت نمودند و موافق اعتقاد یکی از دانشمندان ۸ گرم از ملح
نقره را مریض آشامید رنگ خاکستری مایل به آبی در جلد نیز ظاهر میشود و این رنگ در ابتدا ضعیف و خاکستری
و بعد رنگین تر شده و آبی رنگینی میگردد و نوعا در اجزاء مکشوف که مجاور هوا باشند و مخصوصا در صورت
و هلال ناخنها این رنگ آشکارتر است و زودتر بروز میکند اگرچه در اجزاء پوشیده نیز ظاهر میگردد و همین که
رنگ ظاهر شد تقریبا همیشه دوام خواهد کرد و تا کنون بواسطه هیچیک از وسائط داخلی و خارجی اعدام آن ممکن
نشده است بهرجهة الات بدن نیترات نقره را بخوبی تحمل میکند و جز عروض تلون مذکور در جلد که موجب
بد هیئتی مرضا میشود علامت دیگری بروز نمینماید

بواسطه تجارب بیشماری که در حیوانات علی الخصوص در موش کرده اند ثابت شده که محل اجتماع نقره در الات
ذیل است ابتدا در خملهای معوی مجتمع میشود و پس از آن در رجنهای صفاقی که ملصق به اثنا عشر و به نقر طحال
میباشند و نیز وجود آن در نسج طحال و در عقود لمفی در کبد یافته اند و در کبد مخصوصا در شبکه شعری که
حلقه های سلولهای کبدی را احاطه میکند مجتمع میگردد و در کلیه ها اجسام صغیره **مالپیغی** و انتهای
حلیمه ها دارای نقره میباشند و در دماغ و در اغشیه آن و در مغز عظام و در کپسولهای فوق کلیه وجود
نقره یافت نشده است

بعضی از دانشمندان را عقیده آنست که کلورور نقره سهل تر از نیترات آن جذب میگردد و چون نیترات نقره
متبلور و یا مذاب را بر روی جلد یا بشره که کاملا خشک باشد مدتی مجاور کنند حالت تخریش ظاهر شده و اسکار
بروز مینماید و اگر محلول اشباع شده این ملح را بروی جلد بمالند بلافاصله احساس خوارش میگردد و پس از
چند دقیقه مانند داغ سطحی اثر میکند ولی هرگاه در جلد عاری از بشره و در روی غشاء مخاط قلم نیترات نقره
و یا محلول اشباع شده آن را بمالند بلافاصله اسکار سطحی حاصل میگردد که پس از چند روز و گاه پس از چند ساعت
ساقط میشود و اگر محلول نقره خیلی ضعیف بود مدتی طول میکشد تا اسکار حاصل گردد و یا آنکه فقط تحریک
شدید و یا ضعیفی بروز میکند پس بواسطه انطباق نیترات نقره بروی جلد تخریش ضعیف و یا شدید بعد
حصول اسکار تولید میگردد

نیترات نقره را چون بمقدار زیاد بیاشامند مانند سموم محرقه بسیار قوی اثر میکند ولی بمقدار کم یکی از سموم
قوی است که اثرش در سلسله عصبانی ظاهر میشود

فاد زهر نیترات نقره تریاق این سم آب نمک است

مواد مانعة الجمع جمع ما بین کلورورها و یدورها و برمورها و سولفورهای قلیائی و کربوناتهای محلول و صابون و تنن و مواد تنن دار و سیانورهای محلول و سولفاتها و فوسفاتها و اسید طرطریک و اسید کلوریدریک و مواد البومینی با نیترات نقره نباید نمود و نیز این ملح را از مجاورت نور باید حفظ کرد

ازوتات (نیترات) نقره

دردواسازی این ملح بدو صورت متداول است نیترات نقره متبلر و نیترات نقره مذاب و نیترات نقره متبلر جسمی است سفید و دارای طعمی بنهایت محرق که بشکل قطعات عریض و نازک متبلر میگردد و در مجاورت نور سیاه میشود و جلد را بنفش میکند و در هم وزنش آب مقطر حل میگردد در آب متعارفی تجزیه میشود و باعانت حرارت بمقدار زیادی در الکل محلول است

طریقه ساختن ازوتات نقره متبلر مطابق کدکس

بگیرند نقره خالص ۲ اسید ازوتیک متداولی ۳ آب مقطر ۱ در کپسول چینی مخلوط کرده و آتش بخاری را بکلی بکشند و کپسول را در آن گذاشته تا کاملاً نقره حل شود و بگذارند سرد شده و متبلر گردد و بواسطه عمل انحراف آب ماده را بگیرند و آنرا تا به نصف تبخیر نمایند و مجدداً بگذارند متبلر شود و تبلرها را در روی قیفی جمع کنند و آنها را با مقدار کمی آب مقطر شسته و بگذارند در هوا خشک شوند و موافق این قاعده از ۱۰۰ جزء نقره ۱۵۰ اجزاء نیترات بدست میآید میتوان با نقره مسکوک که الیاژی است از نقره و مس موافق قاعده مذکور این نیترات را ساخت و ملح محصول را با مقدار کمی اسید ازوتیک شست و بعد در آب مقطر حل کرد و باعانت حرارت لامپا الکلی محلول را تبخیر کرده مجدداً متبلر نمود و حرارت لامپا الکلی بدون آنکه ازوتات نقره را تجزیه کند ازوتات مس را تجزیه مینماید پس میتوان محلول ازوتات نقره مذکور را در بوته چینی تا بدرجه سوست تبخیر نمود و بعد باعانت لامپا الکلی محصول را تکلیس کرده سپس در آب مقطر حل کرد ازوتات نقره حل شده و مس بحالت اکسید غیر محلول میماند و این محلول را با کاغذ صافی صاف نموده و تبخیر کرده بگذارند ازوتات نقره خالص متبلر گردد و مرحوم مغفور میرزا کاظم معلم علوم طبیعی دولت ابد اتوار مدرسه دار الفنون طهران بهمین قاعده نیترات نقره را میساخت

ازوتات نقره متبلر مطابق دواسازی ژرمانی

بگیرند نقره خالص ۲۰ اسید ازوتیک خالص ۶۰ در کپسول چینی حل کرده حرارت دهند تا آب محلول بخار شده و بدرجه ذوبان رسد بعد بگذارند سرد شده و ۱۰ جزء آب مقطر افزوده حل کنند و صاف نموده بگذارند متبلر شود

ازوتات نقره مذاب (سنگ جهنم حجر النیران) مطابق کدکس

بگیرند نیترات نقره متبلر مقدار منظور در بوته نقره و یا چینی ذوب کنند و چند لحظه بگذارند در حالت ذوبان بماند و بعد قالب را چرب کرده و گرم نموده مذاب را در آن بریزند و هرگاه محصول را همینکه ذوب شد بلافاصله در قالب بریزند رنگ لوله ها خاکستری روشنی شده و خیلی شکننده میگردند ولی اگر چند لحظه پس از ذوبان در قالب ریخته شود رنگ محصول بواسطه احیا شدن قدری از نقره اسمر گشته و لوله ها سخت میشوند بهر جهت لوله ها را پس از سرد شدن در محلول گوتاپرکا در سولفور کربون فرو برده بخشکانند و با این تدبیر آنها را از یک طبقه ورق محاط سازند تا بتوان با آنها دست زده و لمس نمود

بجهت نگاه داشتن رنگ سیاه مایل به بنفشی که از رسیدن ازوتات نقره بروی بشره حاصل میشود و [illegible]

نیترات نقره

و امانیاك مایع استعمال میکنند باین طریق که لکه ها را تر کرده و بعد مدت چند لحظه با یك قطعه ید و دپتاسیوم متبلور بروی آنها مالش دهند و سپس با اب امانیاك دار بشستند و در اخر با اب خالص بشویند و هیپوسولفیت سود در این عمل قوی تر از ید و دپتاسیوم است و نیز ید و سیانور پتاسیوم محلول ید و ده و سیانور پتاسیوم را اگرچه سم میباشند میتوان در این موقع استعمال نمود

از نوتات نقره را در دفع اورام اغشیه مخاط و امکزی لوکوموتریس تدریجی و صرع و قطرب داخلاً استعمال میکنند و در دفع امکزی و صرع و قطرب مدتی باید بر استعمال اش مداومت نمود و چنانچه ذکر کردیم مجذوری که از مداومت بر استعمال ان متصور است بروز رنگ خاکستری مایل به ابی است در جلد و نیز از امانند عوامل مقوی و ضد تشنج و مدر بول استعمال مینمایند و مقدار شربتان از ۱ تا ۱۰ سانتی گرم است در روز

خارجاً نیترات نقره را مانند محرقات بسیار استعمال میکنند و در جلد اثرش بطور بطوء بروز میکند ولی در جلد بی بشره و گوشت برهنه خیلی بسرعت اثر مینماید و از برای زایل کردن موهای غارجی شکل و داغ کردن جراحات خبیث رذی الطبیعه و دکمه های ابله و اصیتوگوز و نا و غیره بسیار استعمال مینمایند و محلول نیترات نقره یکی از بهترین عوامل معوض است و از برای دفعه زیادی از اورام مزمن اغشیه مخاط از قبیل مخاط حلق و تجاویف بینی دهان و مهبل و مجرای بول و مثانه و غیره با فواید زیاد استعمال میکنند و بسیاری از اورام خاد رذی الطبیعه بواسطه استعمال محلول ازوتات نقره تغییر طبیعت داده و بزودی شفا می یابند و این اورام عبارتند از خناق و ورم حلق نزله و سوزاک خاد و رمد سوزاکی و غیره

چون ۵ سانتی گرم از نوتات نقره را در ۱۰ گرم اب حل کنند محلول مانند قابضات اثر میکند و باندازه که بر مقدار ملح بیفزایند قبضش زیاد شده و محرق میگردد و هر گاه یك جزء ازوتات نقره را در ۵ و یا ۱۰ جزء اب حل نمایند ۵ تا ۲۵ سانتی گرم تا یك گرم این محلول را بطریق زرق تحت جلدی در تخن تومورهای غیر موجع زرق نمایند عوامل معوض اثر کرده و نوعاً مورث حدوث دمل کوچکی میگردد و یکی از دانشمندان میگوید چون محلول شده نمك طعام را در این موقع بطریق زرق تحت جلدی استعمال نمایند دارای همین اثر خواهد بود و محلول یك جزء نیترات نقره را در ۱۰ جزء اب بطور گلغسول و انطباق بر محل مغلول در ورم بیضه سوزاکی و در خیوفلغمونها معمول میدارند

محرق نقره معمول کانغاو بگیرند نفت سفید ۱۵ گرم موم سفید ۸ گرم روغن بادام شیرین مخلوط کرده ذوب کنند و بعد مسحوق نیترات نقره مذاب ۲۵ گرم بیفزایند

قلم ازوتات نقره و پتاس (قلم ملایم ازوتات نقره) مطابق کدکس یك ازوتات نقره متبلر و ازوتات پتاس ۱ در کپسول چینی ذوب کرده در قالب ریزند و قلمهای نلثی و نصفی ازوتات نقره را بهمین طریق میسازند

کحل نیترات نقره معمول مصنف بگیرند نیترات نقره ۱ دسی گرم اب مقطر ۳۰ حل کرده روزی شش دفعه هر دفعه دو سه قطره در چشم قطور کنند و دو ثلث دن بومتس ۲۵ میلی گرم تا ۱ دسی گرم نیترات نقره و ۳۰ گرم اب مقطر استعمال میکنند

کحل نیترات نقره معمول در سمادس بگیرند نیترات نقره ۵ سانتی گرم اب مق

درس یکصد و هفتم

حل کند این کحل را در رمدهائی که ابتدا خارجی بوده اند و در کراتیت عرقی سطحی و جزئی و یا عمومی و کدورت قرنیه و انتشار سطحی ان که با کثرت ترشح دمعه همراه بود استعمال میکنند و ابتدا تا مدت دوازده و تا ۲۴ ساعت مقدار ملح نقره را ۵ سانتی گرم قرار میدهند و بعد از ۲۰ و ۳۰ تا ۵۰ سانتی گرم دیگر بران می افزایند تا سیلان دمعه موقوف شود و در روزهای اول باید هر نیم ساعت به نیم ساعت دوا را در چشم قطور کرد و بعد تا مدت چند روز دیگر هر ساعتی یک دفعه

ایضاً معمول ولپو بگیرند نیترات نقره ۲ گرم اب مقطر ۳۰ گرم حل کنند و این کحل را با نتایج نیکو در ساقط کردن رمد رمدی استعمال میکنند و قبل از استعمال دوا لازم است همه اجزاء آلوده به ریم را با اب ساده نیم گرم شستن پاک کنند و در استعمال کحل نیز باید دقت نمایند که دوا تا به قعر شیار مقلد و جفنی برسد و از روی قرنیه دور کرده خارج شود و در روز اول سه دفعه در عرض روز این کحل را باید استعمال کرد و در روزهای بعد دو دفعه یک دفعه صبح و یک دفعه شب و بواسطه استعمال این کحل تقریباً در مدت ۴۸ ساعت مرض متوقف میشود

ایضاً معمول گالزوسکی نمره ۱ بگیرند نیترات نقره متبلر ۲۵ سانتی گرم اب مقطر ۱۰ گرم نمره ۲ بگیرند نیترات نقره متبلر ۵ سانتی گرم اب مقطر ۱۰ گرم حل کنند

کحل دافع رمد پرورینفورم بگیرند نیترات نقره ۱۰ تا ۲۰ سانتی گرم اب مقطر ۳۰ گرم حل کنند مکرراً در چشم قطور نمایند

کحل دافع رمد اطفال جدید الولاده معمول فوشر بگیرند گلیسرین ۳۰ گرم نیترات نقره از ۱۰ تا ۲۰ سانتی حل کنند ابتدا در چشم طفل اب سردی که دارای $\frac{1}{5}$ کلورور سودیوم بود تزریق کنند و بعد یک قطره از کحل مذکور را باعانت قلم مو بروی سطح داخلی اجفان بمالند

کحل ضد تومور دمعه معمول گرائف بگیرند نیترات نقره ۱ گرم اب مقطر ۵ گرم حل کنند و در کیسه دمعه در وقتی که مبتلی به تومور باشد از تحت بر فوق تزریق نمایند

استعمال نیترات نقره در دفع رمد مطابق دستور العمل بیز و کالا که

طریقه در دفع ورم جفن و ورم ملتحمه و کراتیت سطحی مستعمل است مریض را بر پشت بخوابانند و کومپرس یکی را در محلول ۵ گرم نیترات نقره در ۳۰ گرم اب الوده کرده و در دولا نموده بروی اجفان منطبق نمایند روی پنبه محلوج در روی ان گذاشته به بندند و پس از یک ساعت باز کرده و کومپرس را برداشته و مالا با اب بشویند

کحل قابض معمول ژانل بگیرند ازوتات نقره متبلر ۵ سانتی گرم اب مقطر ۱۰ گرم حل کرده صاف کنند و در ورم ملتحمه در چشم قطور کرده و بعد چشم را بشویند و در کحلهای متداول مقدار ازوتات نقره در موارد مختلف تغییر میکند

عیبی که از استعمال مکرر و متمادی نیترات نقره بطور کحل در چشم بروز میکند عبارتست از تلون قرنیه بطوری که انها را برنگ اسمر سیاهی که محو نخواهد شد رنگین مینماید (مصنف میگوید نزدیک به سی سال است که کحل نیترات نقره را استعمال مینمایم و در یک نفر زن بیوه این رنگ را مشاهده نمودم که مادام العمر باقی و ثابت بود بدون تغییری) و نوعاً پس از استعمال کحل نیترات نقره میگویند چشم را با محلول نمک طعام ادویه باید شست

نیترات نقره

تا ملح نقره را تجزیه نماید ولی این احتیاط در وقتی لازم است که کحل نقره محرقی استعمال کرده باشند و عموماً کحلهای
ازوتات نقره را در صراحی شیشه زرد و یا سیاه باید داخل کرد و قبل از ادخال در و لازم است شیشه را با آب
مقطر بشویند

کحل ازوتات نقره معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند ازوتات متبلر نقره
۵ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کرده صاف نمایند و در رمدهای نزله و مزمن صبح و عصر در چشم قطور و بعد
چشم را بشویند و اغلب ازوتات مقدار ملح را اکثر میکنند یعنی ۵ سانتی گرم در ۱۰ گرم

کحل گلیسرینی ازوتات نقره معمول تاوینوت بگیرند ازوتات متبلر نقره ۳۰ دسی
گرم گلیسرین ۱۰ گرم حل کرده صاف نمایند این کحل را مانند محرقات ضعیف در رمدهای ربمی و غیره در چشم قطور نمایند

**محلول نیترات نقره در دفع ورم حشفه که با فیموزیس همراه بود معمول
ریکورد** بگیرند آب مقطر ۲۵۰ گرم نیترات نقره ۱ گرم حل کند (فیموزیس و پارافیموزیس همیشه در اشخاص
غیر مختونین بروز میکند) در ما بین حشفه و پوست ختنه گاه ابتدا یک دو زرق با آب نیم گرم کند و بعد با محلول
مذکور زرق نمایند و این عمل را چندین دفعه در روز مکرر کند

زرق نیترات نقره معمول سیردیس بگیرند نیترات نقره متبلر ۱ دسی گرم آب مقطر
۲۵۰ گرم حل کرده صاف نمایند و در نزله مزمن مثانه زرق کند

زرق مثانه معمول گروس بگیرند آب مقطر ۱۲۰ گرم نیترات نقره از ۲۰ تا ۴۰ سانتی گرم تعفن
بنج ۶ گرم مطابق معمول حل کند و در ورم مزمن مثانه و نزلات زرق نمایند

زرق مسقط سوزاک معمول دیدای بگیرند آب مقطر ۳۰ گرم نیترات نقره متبلر از
۴ تا ۶ سانتی گرم حل نمایند این عمل را در مسقط کردن سوزاک هر چه زودتر استعمال کنند بهتر است و عمل تحریق را
در خارج از ۶ سانتی مطر قدامی مجرای بول نباید جاری نمود زیرا که موضع معلول همین محل است و از ۶ تا ۸ گرم از محلول
را که در زراقه داخل نمایند در اجرای مقصود کافی است و زیادتی لازم نیست و ابتدا جهت شستن و پاک کردن مجری
یک زرق استعمال کند و بعد زرق ثانوی را بکار برند و آنرا مدت سه دقیقه در مجری نگاه دارند و جهت این عمل
باید دو انگشت دست چپ مجری را منضغط نموده میفشرند در حالتیکه با دست راست دهان مجری را مسدود مینمایند
نه آنکه انتهای آنرا در ما بین دو انگشت گرفته بفشرند بلکه با نوک ابهام بران فشار داده و خروج مایع مزروق را مانع شوند و ورود
این مایع مزروق در مجری را از خلف بقدام متحرک ساخته و جابجا میکنند تا بهمه اجزاء معلول برخورد کند

زرق نیترات نقره معمول ریکورد بگیرند نیترات نقره از ۱ تا ۲ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم
حل کنند در دفع نزله مجرای بول و مهبلی و یا سوزاک مجرای بول و مهبلی قبل از ظهور حدت مرض و یا بعد از آن زرق
نمایند و پس از استعمال زرق شربت خشک و یا پنبه محلوج بطور تامپون استعمال کنند

زرق مسقط معمول دبنی بگیرند نیترات نقره ۵ دسی گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند در اول
بروز سوزاک که ورم در ابتدای مجرای بول در امتداد کمی محدود است کفایت میکند که با مقدار کمی از محلول مذکور
یعنی یک ربع زراقه محل معلول را داغ کنند تا سوزاک سقط شود و این عمل اگر چه خیلی مفید است و کاملاً موجب
شفای مرض میگردد ولی ممکن است موجب عوارض اوجاع شدیده و سوانح دیگر شود و مصنف مذکور میگوید

در یکصد و هفتم

غالباً یک دفعه زرق کردن این محلول در سقط مرض کافی است و پس از استعمال آن ۴۸ ساعت باید تأمل نمود اگر
جریان رسم قطع نشد یک دفعه دیگر زرق نمایند

زرق قابض معمول ریکورد بگیرند نیترات نقره ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند
و در سقط کردن سوزاک استعمال نمایند و این زرق را بتوسط زراقه بلور باید جاری نمود و لازم است که در هر
امتداد مجری محلول را جاری گرده و مدت نیم دقیقه در آنجا بماند و گاه لازم میشود مقدار ملح نقره را زیاد کنند تا یک گرم و در
روزی یک زرق کفایت میکند و شرب کبابه و کپاهو جهة امداد بر حصول شفا لازم است و مصنف مذکور در
صورتیکه سوزاک ساده باشد و جز ترشح رسم علامت دیگری بروز نکند زرق ذیل را استعمال مینماید

زرق استات روی بگیرند سولفات روی استات سرب مکدا ۱ گرم آب ۲۰۰ گرم مخلوط کرده
روزی سه دفعه زرق نمایند

هرگاه سوزاک با علامات حاد همراه بود مداوای ضد ورم قوی باید اول جاری نمود
چون ترشح رسم مبرم شد و مدتی دوام کند مرض را **گوت میلیتر (قطرات لشکری)** مینامند
مصنف مذکور محلول ادسی گرم پی تو ... در ۱۰۰ گرم آب زرق مینماید و یا زرق ذیل را استعمال میکند

زرق قابض بگیرند شراب قرمز ۱۵۰ گرم گلاب ۵۰ گرم عصاره راتانیا ۱ گرم لودانم سیدنم ۲ گرم مخلوط
کرده روزی سه چهار دفعه زرق نمایند

محلول نیترات نقره معمول سانسون بگیرند نیترات نقره متبلره ۲۰ سانتی گرم آب مقطر
۳۰ گرم حل کنند شریعه را آلوده در محلول کرده و روی جراحات و قروح غیر موجع بمالند

محلول نیترات نقره معمول بیت بگیرند نیترات نقره ۲ گرم آب مقطر ۲۵ گرم حل کنند
و در دفع رو ... پنیکو قلم مو را در محلول آلوده نموده و بر روی سطح معلول بمالند و بلا فاصله آب روی آن را
ریخته بشویند

محلول نیترات نقره معمول روزی این مصنف در دفع هرپس مزمن و اکرهای مزمن
و فانا اگر محلول مائی رنگ ... نیترات نقره را استعمال میکند و نیز محلولها استعمال مینماید که از یک جزء نیترات
نقره و یک جزء آب و این محلولات را از محرقات معتبره محلل بنکو در دفع امراض مذکوره میداند

محلول نیترات نقره معمول کولومبات بگیرند نیترات نقره ۴ گرم گلاب ۳۲
گرم حل کنند و در دفع استرخاء مزمن لهات و غشاء مخاط ناودان حلق قلم مو را در محلول آلوده کرده و بر آن
روی غشیه مذکوره بمالند و این عمل را که با احتیاط باید جاری نمود در بعضی اقسام بحة الصوت فایده میکند

پوماد نیترات نقره معمول ژوبرت نمره ۱ نیترات نقره ۴ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم
مخلوط کنند
نمره ۲ نیترات نقره ۸ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کنند نمره ۳ نیترات نقره ۱۲ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم ایضاً مخلوط
نمایند و از آنها ۲ گرم هر یک از این پوماد ها را موافق اختلاف مواقع در تومور سفید و صره و استسقای مفصلی
و خیارکهای سیفیلیسی نطول کنند

پوماد رمدی بگیرند نیترات نقره ادسی گرم پیه مذاب ۸ گرم مخلوط کنند و در دفع رمدهای گرانولی

ج ج

نیترات نقره

بحجم یک نخود کوچک بروی ضلع ازاد جفن تحتانی نطول نمایند

پوماد ضد ورم معمول ولپو بگیرند نیترات مذاب نقره ۱ دسی گرم پیه مذاب ۱۰ گرم
هاون چینی مخلوط کرده صلایه نمایند و بحجم سر سنجاق در سطح داخلی ضلع جفن مغلول نطول نمایند

پوماد نیترات نقره معمول گین بگیرند نیترات نقره ۱ گرم پیه حسن لبنه ۲۰ گرم زیت ۵ گ
مطابق معمول حل کنند و این مصنف محلهای نقره را کمتر در امراض چشم استعمال میکند و میگوید علاوه بر آنکه
اثر پوماد بیشتر و بهتر است کمتر موجب تالم میگردد

پوماد ضد رمد معمول گوسری بگیرند نیترات مذاب نقره ۳ دسی گرم استات
سرب ۲۵ سانتی گرم مخلوط کرده و در روی سنگ صلایه بدقت صلایه نموده و با ۳۰ گرم پیه مذاب مخلوط
نمایند و در رمد های مزمنی که محل التهاب گاه در ملتحمه جفنی و گاه در نخود مقلا است یک روز در میان باندازه سر
سنجاقی از این پوماد در چشم داخل کنند و نیز در مداوای سوزاک مزمن بشوری یکبار این دارو الوده نموده و تقریبا
یک بند انگشت در مجرای بول داخل مینمایند

محلول محرق معمول تروسو بگیرند نیترات نقره ۱ گرم اب مقطره ۱ گرم حل کنند و در دو
حلق با غشاء کاذب و خناق استعمال کنند

محلول دافع لکه های مخاطی معمول فورنیر بگیرند نیترات نقره ۵ سانتی گرم
مقطره ۲ گرم حل کرده باعانت قلم مو بروی لکه های مذکور نطول نمایند

پوماد دافع شقاق مقعده معمول بورژواس بگیرند نیترات نقره ۱ گرم پیه
مذاب از ۶ و ۸ تا ۱۲ گرم مخلوط کنند و این اختلاف مقدار پیه بسته به قابلیت تحمل مریض است و بحجم یک لوبیا
کوچکی از این پوماد بواسطه انگشت سبابه بروی شقاق بمالند

پوماد دافع زکام مزمن معمول گالیزوتی بگیرند ازوتات نقره ۶ تا ۱ دسی
گرم پیه مذاب ۱۵ گرم مخلوط کنند و قدری شرپی را گرفته و در میان انگشت بلندی به بندند تا ازانکه
و در وقتی که در تجاویف بینی داخل میشود مانع از سقوط در حلق گردد و بعد شرپی را در پوماد مذکور الوده
کرده در تجاویف بینی داخل کنند

محلول ازوتات نقره جهت استنشاق معمول فبر بگیرند ازوتات
نقره از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم اب مقطره ۱۰۰ گرم حل کنند و در داخلالات مزمن حلق و حلقوم و در کام مزمن
حلق با غشاء کاذب استنشاق نمایند و مقدار مستنشق موافق اختلاف مواقع مختلف میگردد و مایع
شده را نباید تنفس کرد و لازم است که در این عمل صورت مریض را با مواد ذبقی و یا بالت صمغ بپوشانند

گرد محرق ضد اوتوره معمول بونافون بگیرند ازوتات مذاب نقره طلق کوبیده
مکد یک جزء نرم سائیده مخلوط کرده در صراحی سیاهی حفظ نمایند و نفوخ این گرد که محرق و معوض است
مستعمل میباشد

قلم بادال بگیرند ازوتات نقره ۱ گرم ازوتات پتاس از ۱ تا ۲ گرم ذوب کرده در قالب ریخته و این قلم
بروی گرانولهای ملتحمه نطول مینمایند

در یکصد و هفتم

قلم معمول انجمن مسکو بگیرند ازوتات نقره ۵ ازوتات سرب ۱ ذوب کرده در قالب ریزند و این قلم
چندان شکننده نیست و میتوان آنرا مانند قلم سرب قط کرد

نیترات اسید نقره معمول کروک بگیرند نقره ۱ اسید نیتریک ۵ ۳۰ درجه ۱ حل کنند
در دفع شانکر و قرحه های ساده و غانغرانی و فسخ بیمارستانی و اختلالات قوبائی مبرم و توموره های [illegible] بتیلوی
و قرحه های کانکروئیدی و قرحه عنق رحم و غشاء ملتحمه باعانت قلم مو نطول کنند

حقنه نیترات نقره معمول تروسو بگیرند نیترات نقره از ۵ تا ۱۵ سانتی گرم آب مقطر
۵۰۰ گرم حل کنند و در دفع اسهال کهنه که با قلت حس معاء غلاظ همراه بود حقنه نمایند و نیز در اسهال کهنه که با
قرحه جزء تحتانی امعاء دقاق همراه باشد چنانچه در مسلولین و در مبتلایان بحمای تیفوئید مشاهده میگردد استعمال
این حقنه مفید است و هم چنین در دفع قولنج عارضه اطفال در هنگام بیرون آمدن دندانها

حقنه نیترات نقره معمول بومیت بگیرند نیترات نقره از ۵ تا ۱۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۲۰
گرم گلیسرین ۳۰ گرم حل کرده حقنه نمایند

حقنه البومین نقره معمول دلیو بگیرند سفیده تخم مرغ یکدانه آب مقطر ۲۵ گرم حل کرده
صاف نمایند و در مصفی از ۱۰ تا ۳۰ سانتی گرم ازوتات نقره حل کرده و بعد از ۱۰ تا ۳۰ سانتی گرم کلورور سدیوم
افزوده حقنه نمایند

حب نیترات نقره معمول بودن بگیرند نیترات نقره ۵ دسی گرم مغز نان ۱۰ گرم مطابق
معمول ۵۰ حب سازند و ابتدا روزی یک حب صبح و یکی عصر بنوشند و مدتها بمقدار آن بیفزایند و در [illegible] تکرر
لوکوموتریس از ۱ تا ۵ حب استعمال میکنند

حب مرکب نیترات نقره معمول مرا بگیرند عصاره تریاک ۲۰/۱ گرم کافور ۵۰/۱ گرم
مشک ۵۰/۱ سانتی گرم ازوتات نقره ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول ۳۰ حب سازند و از یک تا سه حب در دفع قطرب
و صرع در عرض روز بنوشند

حب نیترات نقره معمول تروسو بگیرند نیترات متبلر نقره ۲ دسی گرم آب مقطر ۲
مسحوق صمغ عربی مکید مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در دفع اسهالهای مبرم از ۱ تا ۲ حب در
روز بنوشند

حب نیترات نقره معمول بومیت بگیرند نیترات نقره ۵ سانتی گرم گرد گلوتن ۱ گرم
عصاره [illegible] مقدار کافی مطابق معمول ۵ حب سازند و هر حب دارای یک سانتی گرم نیترات است

حب نیترات نقره معمول ویه بگیرند نیترات نقره ۲۰ سانتی گرم نیترات پتاس ۳۰ سانتی
گرم لعاب صمغ عربی مقدار کافی ۲۰ حب سازند

حب نیترات نقره معمول روئیف بگیرند نیترات نقره ۳۰ سانتی گرم در مقدار کافی
آب مقطر حل کنند و محلول را با مسحوق کتیرا تغلیظ نمایند و ۲۰ حب کنند و در دفع ورم معده مزمن و کاستر الژی
صرع از ۲ تا ۵ حب هر نیم ساعت فاصله یک حب بیاشامند و اغلب اوقات لازم است که این حبوب را تجدید کنند

حب نیترات نقره معمول بوشاردا بگیرند نیترات نقره ۵ دسی گرم عصاره [illegible] انلیت

کلورور نقره

گرد ابرسا مکید ۵ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند و در دفع کاسر الزحی اصلی یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند

پوسیون نیترات نقره معمول بارس بگیرند نیترات نقره ۵ سانتی گرم آب مقطر ۹۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع کولرا قاشق قاشق بنوشند و در همین بین ۲۵ سانتی گرم نیترات نقره بطور حقنه استعمال کنند

پوسیون نیترات نقره معمول ترووسو بگیرند نیترات نقره از ۱ تا ۲ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کرده در دفع اسهال اطفال با قاشق چای خوری در مدت ۲۴ ساعت بنوشند

پوسیون ازوتات نقره معمول نیبرک بگیرند ازوتات متبلر نقره ۱۰ سانتی گرم آب مقطر ۶۰ گرم حل کنند و در دفع قطرها ابتدا سه قاشق چای خوری و بعد کم کم زیاد کنند تا هفت قاشق چای خوری بیاشامند

پوسیون بروموری نقره معمول دانیو بگیرند نیترات نقره ۵ دسی گرم برمور پتاسیوم ۲۵/۷ گرم شربت ساده ۱۲۰ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم آب مقطر ۲۸۰ گرم سفیده تخم مرغ یک دانه مطابق معمول پوسیون سازند

پوسیون نیترات نقره معمول بومیت بگیرند نیترات نقره از ۲ تا ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم گلیسرین ۳۰ گرم مخلوط کنند و با قاشق کوچک در مدت ۲۴ ساعت بیاشامند

شیاف مجرای بولی معمول اولزمان بگیرند نیترات نقره ۱۰ سانتی گرم کره کاکائو ۲ گرم مخلوط کنند

داروی دافع ورم بیضه سوزاکی معمول ژیرارد بگیرند نیترات نقره ۱ گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و پارچه کومپرس را در محلول آلوده کرده بروی موضع متورم منطبق کنند

کلورور نقره جسمی است بالطبع سفید ولی هرگاه مجاور تیر با هوا و آب مضاعف شود سیاه رنگ میگردد و غیر محلول در آب و محلول در آمونیاک و کلورورها و هیپوسولفیتهای قلیائی و بجز در اسید کلوریدریک در سایر اسیدها نیز غیر محلول است و این ملح از تجزیه نیترات و یا ملح دیگری از نقره بواسطه اسید کلوریدریک حاصل میکنند

کلورور نقره از ادویه در دسته تک قوی میباشد و از آن بطور ضد صرع و قطرب و ضد خارزیا استعمال میکنند و مقدار شربتش بطور حب از ۱ تا ۵ سانتی گرم است و در خارج بومادان متداول میباشد

حب کلورور نقره معمول میال بگیرند ازوتات متبلر نقره ۱۰ سانتی گرم کلورور سدیوم ۶۰ سانتی گرم نشاسته ۳۰ سانتی گرم مسحوق صمغ عربی ۱۰ سانتی گرم با مقدار کافی آب خمیر کرده ده حب سازند و در دفع صرع از ۱ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند

حب کلورور نقره معمول سوکه بگیرند ازوتات نقره ۱۰ سانتی گرم کلورید د امونیاک ۶۰ سانتی گرم عصاره جنطیانا مقدار کافی ده حب سازند و در دفع صرع و صداع عصبانی از ۱ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند

پوماد کلورور نقره بگیرند کلورور نقره ۰٫۳۰ سانتی‌گرم پیه مذاب ۲۰ گرم پوماد سازند

پروتوکسید نقره (اکسید نقره) این اکسید محلول در امونیاک است و یک جزء آن در ۳۰۰۰ جزء
آب حل میشود و در دفع نزف الدم رحم و صرع استعمال میگردد و مقدار شربتش از ۰٫۰۲ تا ۰٫۱۰ سانتی‌گرم بطور حب
در عرض روز **بوشاردا** میگوید این اکسید بتنهائی و یا مخلوط با محصولات حدیدی در دفع نزف الدم
مبرم رحم گویا اثرهای بیّن داشته باشد

طریق ساختن اکسید نقره مطابق دستور العمل بوشاردا بگیرند ازوتات
نقره ۱۲۰ گرم آب مقطر ۲۵۰ گرم محلول پتاس تقریباً ۵۰۰ گرم ازوتات را در آب مقطر حل کنند و محلول پتاس را
در آن ریزند تا رسوب حاصل شود و این رسوب را چندین دفعه با آب بشویند تا آب غساله دیگر طعم نداشته باشد
بعد بروی کاغذ صافی خشک کنند و سپس در صراحی در بسته در پناه نور حفظ نمایند

حب اکسید نقره معمول بوشاردا بگیرند اکسید نقره ۲ گرم خمیر حب والت ۵ گرم مطابق
معمول ۱۰۰ حب سازند و در دفع نزف الدم رحم و صرع از ۱ تا ۵ حب در عرض روز بنوشند

حب اکسید نقره معمول بومت بگیرند اکسید نقره ۲ گرم کربونات امن ۲ گرم عصاره سنبل
الطیب مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۱ تا ۵ حب در عرض روز بنوشند

یدور نقره نیز از ترکیبات مستعمل است و در ید ذکر خواهد شد انشاء الله تعالی

اِستِرُونسیُوم این فلز را **داوی** نام در سال ۱۸۰۷ میلادی (۱۲۲۲ هجری) کشف نمود و جسمی
است سفید و درخشنده و جامد و وزنش از آب و آب را تجزیه کرده و اکسیژن آنرا اخذ نموده و مبدل به **اِستِرُو
نسیان** میگردد

اِستِرونسیان (اکسید استرونسیوم) این جسم را که قلیائی است چون بدوا در
سترونسیان که از متعلقات **اِسکوتلاند** است مکشوف نمودند باسم همان جا موسوم
شد و عبارت از جسمی است بشکل قطعات متخلخل و خاکستری سفیدرنگ و طعمش تند و شبیه بطعم بول و
شربت بنفشه را سبز و کاغذ زرد چوبه را قرمز میکند و چون با الکل آنرا مخلوط کرده بسوزانند رنگ شعله ارغوانی
میشود و تقریباً در ۲۰ جزء آب ۱۰۰ درجه حل میگردد و از برمیت و پتاس و سود اسید ها را اکثر جذب میکند و در
طب برمور و یدور و لکتات آنرا که بخوبی در آب محلول اند استعمال مینمایند و باید دقت نمود که این املاح بخوبی
خالص باشند و دارای باریت نبوند و در این ایام املاح مذکوره را مانند ضد گاستر الژی و ضد تشنج و ضد صرع
و ضد البومینوری استعمال میکنند و مقدار شربتها از ۲ تا ۶ گرم است در عرض روز

محلول معمول سئه بگیرند برمور استرونسیوم ۲۰ گرم آب مقطر ۳۰۰ گرم حل کنند و هر
قاشق سوپخوری دارای یک گرم برمور خواهد بود و از ۲ تا ۶ قاشق در عرض روز بنوشند

محلول معمول پول بگیرند لکتات استرونسیان ۵۰ گرم آب ۳۰۰ گرم حل کنند و هر قاشق سوپ
خوری دارای سه گرم لکتات میباشد در عرض روز ۲ قاشق بیاشامند

باید دانست که برمور استرونسیوم متبلور در ۱۰۰ اجزء دارای ۳۰ جزء آب است پس قوتش یک ثلث کمتر از
ملح انید رخواهد بود

حرف ه

درس یکصد و هشتم — هوبلون و بعضی دیگر از مصدّره

هوبلون پ رزلٔ (کگیموُن) لَ لوپولوس هومولوس لوپولوس) نباتی
است متهاقت و ثنائی از طایفهٔ **اورتیسه** و برگهای ان مانند کف دست و شبیه ببرگ رز و گلهای ماده
ان مخروطی و طبق برگ مانند و این نبات در چیرهائی که از گیاههای خاردار در اطراف بستانها ترتیب میدهند میروید
و چون در کارخانه جات فقاع سازی استعمال میشود مخصوصاً انرا زراعت مینمایند و **شلیم** میگویند در
اطراف رود خانه سفید رود که پیلهبازار و ابه خلیج انزلی متصل میکند این نبات بطور خود رو دیده میشود و مخروطها
هوبلون که بحجم گردو میباشند مرکب اند از فلسهای منفرج الزاویه سبز رنگی که روی هم قرار گرفته اند و علی الخصوص
در قاعده انها دانههای بسیار کوچک غبار مانندی موجود است که رنگشان زرد طلائی است و این غبار دارای
سقری شکل و معطر و تلخ است **لوپولین (لوپولن) لوپولیت** مینامند و تقریباً یک ششم
دیا یک هشتم وزن مخروطها لوپولین میباشد و در طب گلهای هوبلون را که ماده عامل انها لوپولین دهن
فرار است استعمال مینمایند و از عوامل مقوی تلخ و مخدر و مسکن محسوب میشوند و مخصوصاً در اطفال مبتلی
به خنازیر تیزن هوبلون را مانند مقویات و محرکات بسیار استعمال میکنند و لوپولین را نیز مانند مقویات و
مخدرات و دفع اسپرماتوره و نعوظهای لیلی و احتلام تجویز مینمایند و مقدار شربت هوبلون در اطفال یک
قبضه کوچک است که در یک پیاله اب جوش دم کرده و صاف نموده با شربت ضد اسکوربوت شیرین کرده بطور
تیزن در دفع عوارض خنازیری بیاشامانند و لوپولین را در دفع اسپرماتوره و غیره از ۵ سانتیگرم تا ۲ گرم استعمال
مینمایند و در خارج ضماد هوبلون و پوماد لوپولن مستعمل است

عصارهٔ مخروطهای هوبلون مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده مخروط هوبلون ۱
الکل ۶۰ درجه ۸ مدت ده روز با ۶ جزء الکل بخیسانند و با فشار صاف نمایند و تفاله را با باقی مانده الکل مدت سه
روز بخیسانیده و با فشار نیز باز صاف کنند و مصفاها را مخلوط کرده در حمام ماریه جهة اخذ الکل تقطیر کنند و
بعد به غلظت عصاره نرم تبخیر نمایند و از ۸ اجزء مخروط هوبلون ۲ جزء عصاره بدست می اید و مقدار شربت
این عصاره که مقوی معده است از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم میباشد

شربت مخروطهای هوبلون ایضاً مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده مخروط
هوبلون ۱ اب مقطر ۹ قند مقدار کافی مدت ۶ ساعت دم کرده و با فشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود
و بواسطه انحراف صاف روی انرا برداشته و در هر ۹ اجزء مصفی ۱۰ اجزء قند حل کرده بجوشانند و حفظ کنند
و این شربت را نیز مانند مقویات معده از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم تجویز میکنند

تیزن هوبلون ایضاً مطابق کدکس بگیرند مخروط هوبلون ۱۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم
دم کرده صاف نمایند و در مریضخانهای لشکری فرانسه ۵ گرم مخروط در ۱۰۰۰ گرم اب استعمال مینمایند و این
تیزن را پیاله پیاله در عرض روز نیز مانند مقویات معده بنوشند

در یکصد و هشتم

ضماد هوبلون معمول فروتر بگیرند مخروط هوبلون ۱۰۰ اب جوش مقدار کافی مخلوط کرده ضماد سازند و در یك ضماد ۱۰ اگرم مخروط تقریباً کافی است و این ضماد را در دفع قروح موجع و ضعفی بکار میبرند

سفوف لوپولن معمول دبوت بگیرند لوپولن ۵ گرم مسحوق قند ۱۰ گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته مساوی بر بندند و در دفع اسپرماتوره و احتلامات لیلی از ۱ تا ۲ بسته در عرض روز سفوف نمایند

الکولاتور لوپولن معمول پرسون بگیرند لوپولن ۱ الکل ۹۰ درجه ۴ مخلوط کرده مدت ۱۰ روز بخیسانند و بعد با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نموده حفظ کنند و در دفع بی خوابی و احتلامات لیلی از ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون و یا مخلوط با شربت ساده بتدریج بنوشند

حب مسکن معمول نلیگان بگیرند لوپولن ۴ گرم با مقدار کافی لعاب صمغ ۱۰ حب سازند و در دفع بی خوابی و ساتیریازیس و احتلام از ۱ تا ۲ حب قبل از رفتن در بستر بنوشند و اگر لازم شود نیز یك دو حب در وسط شب میل کنند

حب مسکن معمول استوارد بگیرند عصاره بنج کافور لوپولن مکد ۵/۰ اگرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در دفع بی خوابی و نعوظهای موجع یك حب در وقت رفتن به بستر بنوشند و در صورت لزوم یك حب دیگر نیز در وسط شب بیاشامند

حب دافع احتلام معمول سنگوند بگیرند لوپولن عصاره هوبلون مکد ۵/۰ اگرم کافور عصاره تریاك مکد ۲ سانتی گرم تا ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب در عرض روز بنوشند

ایضاً نسخه دیگر معمول فریش بگیرند لوپولن ۳/۰ گرم عصاره کنب هندی صبر زرد مکد ۵ سانتی گرم عصاره بلادن ۴ سانتی با مقدار کافی رب السوس ۱۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

حب دافع ساتیریازیس معمول بومت بگیرند لوپولن و بومور پتاسیوم مکد ۲ گرم عصاره نمفوا مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و هر ساعت ۲ حب بنوشند

تیزن ضد خنازیر معمول بوشاردا بگیرند ریشه دوناس ۱۰ گرم هوبلون ۵ گرم آب جوش ۱۰۰۰ اگرم دم کرده صاف نمایند و ۱۰۰ گرم شربت خرزهره کنگیتا زرد بیفزایند و در عرض روز با گیلاس کوچك کم کم بنوشند

پوماد لوپولین معمول فراد بگیرند لوپولین ۱ پیه مذاب و یا وازلین ۲ مخلوط کرده مدت ۶ ساعت در حمام ماریه دم کنند و حفظ نمایند و این پوماد مسکن است و در قروح موجع ضعفی و سرطانی استعمال کنند

هامامليس ویرژینیکا (فندق افسون گران) نباتی است از طایفه ساکزیفراگه پوست و برگ تازه آن را در دفع بواسیر و قطع دم استعمال میکنند و مقدار شربت عصاره مایع آن تا ۲۰ گرم است و عصاره خشك که **هامامليين** نامیده میشود از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم و تنفین (ادره) از ۲ تا ۵ گرم و نیز در خارج پوماد تنفین آن مستعمل است و این نبات در دفع بواسیر با آنکه محتمل الاثر است شهرتی دارد

جوشانده هامامليس بگیرند هامامليس ۳۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم جوشانده صاف کنند و بتدریج پیاله پیاله بنوشند

مخلوط معمول

هیدرستیس

مخلوط معمول فرواند بگیرند تعفین هاماملیس ۲۰ گرم گلیسرین انگلیسی ۶۰ گرم مخلوط کرده با قاشق چای خوری بنوشند

حب هاماملیس بگیرند هاماملین (عصاره خشك) ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند دانه ۱ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند

پوسیون معمول بومت بگیرند عصاره مایع هاماملیس شربت پوست نارنج مکی ۶۰ گرم تعفین ونیل ۲۰ قطره مخلوط کرده با قاشق کوچك متدرجا بنوشند

پوماد هاماملیس بگیرند عصاره هاماملیس ۳۰ سانتی گرم مسکه کاکائو ۱ گرم با مقدار کافی روغن بادام شیرین پوماد سازند

نسخه دیگر بگیرند تعفین هاماملیس ۳ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کنند

شیاف هاماملیس بگیرند عصاره هاماملیس ۵ تا ۱۰ سانتی گرم مسکه کاکائو ۵ گرم یك شیاف سازند

هدیزاروم کانزیتیکوم یکی از گلهای طایفه پاپیلیوناسه است که ریشه آنرا در طب مانند عوامل ضد دوسنطاریا استعمال میکنند و مقدار شربت گرد این ریشه بطور مغلی از ۵ تا ۱۰ گرم است که در عرض روز ۴ تا ۵ دفعه بنوشند

هراکلوم لاناتوم نباتی است از طایفه چتری و در طب ریشه آنرا مانند عوامل محرك و کاسر الریاح و ضد صرع از ۶ تا ۹ گرم استعمال مینمایند

همیدسموس اندیکوس (نوناری) نباتی است از طایفه اسکلپیاسه و قند تر ابوتیك ریشه آنرا مانند مقویات و معرقات و مدرات تجویز میکنند و مقدار شربت ریشه بطور مطبوخ از ۵ تا ۱۰ گرم است در ۵۰۰ گرم آب

مطبوخ ریشه همیدسموس بگیرند ریشه همیدسموس ۳۲ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و از ۶۰ تا ۹۰ گرم این مصفی را سه دفعه در عرض روز بنوشند

شربت ریشه همیدسموس بگیرند ریشه همیدسموس ۱۲۰ گرم قند ۹۰۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم ریشه را در آب دم کرده و صاف نموده قند را افزایند و حفظ کنند و از ۳۰ تا ۶۰ گرم این شربت را در عرض روز بنوشند

هوپئین میگویند این جسم عبارت است از الکلوئیدی که از هوبلون امریکائی اخذ میشود ولی تجربه ثابت میکند که نیست مگر مورفین معطر شده با اسانس هوبلون

هیدراستیس کانادانسیس نباتی است از طایفه رنونکولاسه و بومی کانادا و آنرا مهر طلا نیز مینامند و این نبات نیز در ممالک متحده امریك عمل میاید و اهالی بومی این مملکت آنرا در رنگ رزی استعمال میکنند و ابریشم و کرك و پارچه هارا بان زرد مینمایند و ریشه این نبات بحجم قلم بزرگی است گره دار و رنگ تیره و دارای بوی مهوع و طعم بسیار تلخی و محتوی صمغ و نشاسته و البومین و اسید گالیك و املاح محلول و غیر محلول است و این ریشه را که فقط در طب استعمال میکنند علاوه دارای دو

در یکصد و هشتم

الکلوئید میباشد یکی تند موسوم به **بربرین** و دیگری سفید موسوم به **هیدراستین (هیدراستن)** و از ادویه مقوی و ضد تناوب و مدر است و در دفع نزف الدم رحمی مؤثر و مقدار شربت این ریشه بطور مغلی ۶ گرم در ۱۰۰ گرم اب و عصاره مایع ان تا ۱۰ قطره در چهار دفعه در عرض روز استعمال مینمایند و هید راستین را در نزف الدم رحمی و هم امراضی که سبب انها ضعف اغشیه مخاط بود از قبیل سوء هضم مبتلا با ان کلوفی و نزله معوی و لوکوره و اودام مزمن مخاط چشم و مخاط مثانه وغیره با فواید زیاد استعمال میکنند و در استعمالات خارجی ۶ گرم ریشه هید راستیس را در ۱۰۰ گرم اب جوشانده بکار میبرند

هیدراستین جسمی است بی رنگ و درخشنده و تبلورهای ان بشکل منشور و غیر محلول در اب و محلول در ۱۲۰ جزء الکل و مقدار شربتش از ۵ تا ۲ سانتی گرم است در عرض روز که بطور حب استعمال کنند بطریق زرقی دارای ۵ سانتی گرم بود و هید راستین غیر خالص را که مخلوطی است از کلوریدرات بربرین و هیدراستین بهمین مقدار استعمال میکنند

هیدراستینین این جسم را حاصل میکنند از اکسید کردن هیدراستین بواسطه اسید ازوتیک و گردی است سفید و بمقدار کم محلول در اب و محلول در الکل و اتر و از اثرات در اقسام نزف الدمها و نزف الدم رحم و ورم رحم تجدید مینمایند و مقدار ان در زرق تحت جلدی از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم است و در نزف الدمهای عارض در حوامل زرق تحت جلدی ان خیلی مؤثر است و کلوریدرات ان ترجیح میدهند و هیدراستینین را چون بمقدار زیاد استعمال کنند موجب بروز عوارض سمی میگردد

زرق تحت جلدی کلوریدرات هیدراستینین معمول بوشو

بگیرند کلوریدرات هیدراستینین ۱ گرم اب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و از نصف نا یک درم تا یک زراقه پراواز استعمال کنند

عصاره مایع هیدراستیس بگیرند مسحوق ریشه هیدراستیس ۱ الکل ۹۰ درجه ۳ اب مقطر ۱ ریشه را با سه ربع از الکل و یک ربع اب در الت ریلاسمان مخلوط کرده و محصول را بغلظت عصاره تبخیر نمایند و بعد در باقی مانده اب الکل حل نمایند و حفظ کنند

هیدرانژا اربورسانس نباتی است از طایفه **ساکسیفراگا** سه و بومی ممالک متحده امریک و در جنوب و مرکز این مملکت میروید و ریشه انرا که در طب استعمال میکنند معطر و دارای طعمی گزنده و محتوی البومین و نشاسته و سقز و املاح مختلف چندی است و این ریشه را در دفع حصات کلیه و امراض مجاری بول استعمال مینمایند و مقدار شربت ان بطور مطبوخ ۱۵ گرم است و بطور سفوف هر دو ساعت فاصله ۲ گرم ... مقدار شربت عصاره مایع ان ۲ گرم و شربت ان ۲۰ گرم میباشد

هیدروکوتیل اسیاتی نباتی است از طایفه **چتری** و از محصولات اسیای شرقی و مخصوصا در اطراف نهرها و دریاها و مواضع مرطوب میروید و در هندوستان **تولکورا** و در ملابار **کوداترا** و در تامول **ولارای** نامیده میشود و در هندوستان و سیلان و جزایر مالزو افریقای جنوبی عمل میاید این نبات که محتوی ولارین و ذیت تند و سقز سبز و سقز اسمر و عصاره قندی و عصاره غیر قندی و عصاره تلخ و صمغ و نشاسته و الیاف خشبی میباشد در طب هم اجزائش را استعمال میکنند و **ولارین** که عبارت از ماده

عاملان

هیدروکوتیل

عامل آن بوده زیتی است غلیظ و زرد کم رنگ و تلخ و حاد و ثابت و دارای بوئی تند و محلول در الکل و اتر و اجسام
دسم و در ۲۰۰ درجه حرارت یک جزء از آن فرار میکند و از اثر هوا و حرارت و رطوبت فاسد میگردد
هیدروکوتیل را در طب در دفع قروح و سیفیلیس و خنازیر و جذام و امراض جلدی از قبیل اکزما و لیکن و پروریگو
و پسوریازیس خارجاً و داخلاً استعمال مینمایند و مقدار شربتش بطور تیزن از ۶ تا ۳۰ گرم است و سفوف گرد آن از
۰٫۵ تا ۱٫۵ گرم در سه دفعه در عرض روز و از عصاره الکلی آن از ۵ تا ۱۲ میلی گرم و برگ آن را بطور ضماد نیز استعمال میکنند

اثر فیزیولوژی و تراپوتیکی هیدروکوتیل

اول اثری که از استعمال هیدروکوتیل ظاهر میگردد احساس حرارت و تخمیر در جلد که پس از چند روز از استعمال
دوا مخصوصاً در دست و پا احساس حرارت میشود و بعد از چند روز دیگر در همه بدن نیز احساس حرارت شده
و در بعضی اوقات احساس خارشی میگردد که گاه فوق تحمل مریض است و ممکن است با ظهور حمرت خفیفی همراهی
نماید و دوران شعری را سریع میکند و نبض قوی و ممتلی میشود و پس از آنکه یک هفته بر استعمال دوا مداومت
نمودند اشتها زیاد شده و اعمال احشا مختل نمیگردند اگرچه دوا را بمقدار زیاد استعمال کرده باشند و پس از چند
زمانی جلد نرم و لین میشود و بشره متدرجاً بحالت فلسهای کوچک و یا مانند قطعات عریض جدا میگردد و عمل
تعریق مقرر شده و بر اعمال مخرجه می افزاید و عمل هضم نیز زیاد گشته و بر قوه شاهیه افزوده میشود

گرد هیدروکوتیل معمول لپین بگیرند هیدروکوتیل تازه مقدار منظور در گرم
خانه ۴۰ درجه بخشکانند نرم صلایه کنند بدون آنکه تفاله باقی گذارند و این گرد را مانند محرکات و معرقات در دفع
لپر و جذام استعمال میکنند و **ژانل** مقدار شربتهایی از ۱ تا ۳۰ گرم می نویسد که با شربت هیدروکوتیل
مخلوط کرده بیاشامند

جوشانده هیدروکوتیل ایضاً معمول لپین بگیرند هیدروکوتیل خشک ۳۰ گرم
مدت ۱۵ دقیقه در مقداری آب بجوشانند که مصفای آن ۱۰۰۰ گرم شود و صاف کنند و در عرض روز تدریجاً بنوشند
و در دفع لپر و اکزمای مزمن مدت سه هفته بر آن مداومت نمایند و جهت اعانت بر اثر دوا استحمام و شربت هیدرو
کوتیل و گرد آن و محصولات یدوره و گاه مسهل مصنف مذکور در این مدت معمول میدارد

تیزن هیدروکوتیل بگیرند هیدروکوتیل ۱۵ تا ۳۰ گرم آب ۲۰۰۰ گرم بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی
ماند و صاف کرده روزی سه استکان بنوشند

شربت هیدروکوتیل معمول لپین بگیرند عصاره الکلی هیدروکوتیل ۱ نبات
۳۳۵ آب مقطر ۱۵ عصاره را با نبات مخلوط کرده صلایه کنند و کم کم آب را بیفزایند و در حمام ماریه حل کنند
و حفظ نمایند و میتوان بعوض نبات قند استعمال نمود و ۲۵ گرم این شربت دارای ۵ سانتی گرم عصاره است
و مقدار شربتش در دفع لپر و اکزما و پسوریازیس و پروریگو از ۳۰ تا ۶۰ گرم

گرانول هیدروکوتیل معمول لپین بگیرند عصاره الکلی هیدروکوتیل ۵ گرم
مسحوق ریشه خطمی مسحوق نشاسته مکرر ۲ گرم مطابق معمول ۱۰۰ گرانول ساخته و آنها را نقل کنند

ید هر گرانولی دارای ۵ سانتی گرم عصاره است

حرف ی

درس یکصد و نهم — ید و ترکیبات آن

ید جسمی است مفرد و شبه فلز که در سال ۱۸۱۱ میلادی (۱۲۲۶ هجری) **کورتواس** نام در آبهای دریا و در نباتات بحری وجود آنرا کشف ساخت **گلوسک** بواسطه بنفش بودن رنگ بخار این جسم او را این نام نهاد چه این لفظ مشتق از **یودس** میباشد که در زبان یونانی بمعنی بنفش است و علاوه در دریا بعضی از آبهای معدنی گوگردی و کلوروری این جسم موجود است و در طبیعت بطور آزاد دیده نمیشود و بحالت یدور پتاسیوم و یدور سدیوم در بعضی پولیپها مانند اسفنج و در بعضی آلگها از قبیل کورالین و غیره موجود میباشد و یکی از دانشمندان وجود آن را در نباتات آبهای شیرین نیز ثابت نموده و ابتدا در **وارک** که قسمتی از **فوکوس** است وجود ید را مکشوف ساختند و بهترین وسائط در اثبات وجود آن اگرچه بمقدار بسیار کم باشد این است مایعی را که ید در آن بطور انحلال بود تبخیر کنند و مقداری پتاس کستیک بر محصول افزایند و بعد تغلیظ نمایند در حالتیکه گرم باشد قدری نشاسته و اسید نیتریک شوره اضافه کنند رنگ آبی بسیار قشنگی حاصل میشود و یکی از دانشمندان در اثبات وجود ید آب را با کلرور آهن میجوشانند تمام ید در اولین مایعی که بخار میشود متصاعد میگردد بهرجهة ید عبارت از جسمی است بشکل قطعات کوچک و رنگ آن خاکستری مایل به رنگ و بویش کمال مشابهت را ببوی کلور دارد و طعمش حاد و غیر مطبوع و در ۱۰۷ درجه حرارت ذوب میشود و در ۱۷۵ درجه بشکل بخارهای بنفش بخار میگردد و در آب بمقدار بسیار کم محلول است یعنی یک جزء آن در ۷۰۰۰ جزء آب ۱۰ درجه حل میگردد و در ۵۲/۶۳ جزء گلیسرین و در ۱۲ جزء الکل و ۲۰ جزء اتر و کلوروفورم نیز یک جزء ید محلول است و در تنتورها و اجسام دسم و آب آبی نیز حل میشود و با نشاسته رنگ آبی قشنگی تولید مینماید و این صفت اخیر از صفات ممیزه ید میباشد

ید جسمی است محرش و محرق و در داخل مانند عوامل مغیر و در خارج مانند محرشات محلل استعمال میگردد و از خصوصیات ید این دارد که اجسام غده را لاغر کرده و آنها را مبتلی به اتروفی میکند

اثر فیزیولوژی و ترپوتیکی ید و محصولات آن

اثر محرش ید و اقسام محصولات آن در صورتیکه خارجا استعمال شوند مسلم و محل اعتراض نیست و این تحریش ممکن است منجر به حصول اسکار گردد و چون در معده و مستقیم و مهبل و مجرای بول ید و محصولات آن داخل کنند و یا آنها را با غشاء مخاط چشم مجاور نمایند موجب حصول ورم موضعی میگردد که درجه اشتدادش با مقدار دوا و طبیعت آن متناسب است و هرگاه ید را بمقادیر معتدل یعنی مقادیر معمول در ترپوتیک استعمال کند موجب حصول آثار موضعی و عمومی میگردد که اطلاع بر آنها اهمیت دارد چه در بیشتر اوقات آثار فیزیولوژی مابد به آثار ترپوتیکی آن برود در ذیل ابتدا آثار موضعی و بعد آثار عمومی را بیان مینمائیم

للموضعی

اثر فیزیولوژی و ترابوتیکی ید و محصولات ان

اثار موضعی این اثار عبارت اند از عمل تحریک و تخریش و بواسطه این دو قسم اثر است که ید و محصولات
انرا از عوامل معوض میدانند و علاوه دارای خاصیت انتی سپتیک و دفع تعفن میباشند و این خاصیت بواسطه
امتحانات و تجارب بعضی از دانشمندان مسلم گشته و ثابت نموده اند که در دم اثر مخصوصی کرده و طبیعت خبث
انرا برطرف مینماید و بعضی از علمای فیزیولوژی از قبیل **ماژندی و لیبیک** ثابت کرده اند که چون
فیبرین را در اب ید دار فرو برند و چند روز بماند بهیچوجه اثار تعفن در ان دیده نمیشود و بواسطه همین خاصیت
است که میتوان ید را در حفظ قطعات تشریحی بکار برد و یکی دیگر از دانشمندان کیمیا مسمی به **دوروا**
پس از تجارب متعدد چنین ثابت میکند که ید یکی از عوامل انتی سپتیک قوی میباشد و منع از حصول تعفن
مینماید و این اثر را هم در جامدات و هم در مایعات بدن حیوانی با وجود مجاورت هوا مینماید و با مواد حیوانی از
قبیل گوشت و خون و البومین و شیر و غیره ترکیب کیمیائی حاصل میکند بدون انکه بطور محسوس شکل انها را
تغییر دهد و هم چنین با گلوتن مرکب میشود و میل ترکیبی ان با مواد بدوی بهمان درجه که با نشاسته زیاد است
زیاد میباشد و ید خالص و یا محلول مائی ان که بواسطه یدور پتاسیوم حل شده باشد مایعات حیوانی بخصوص خون را
بحالت میعان نگاه میدارد ولی چون نوعا در زرق ید محلول الکلی را استعمال میکنند و الکل موجب تخثر دم میگردد پس
در زرق محلول یدی در ناصورها بجای تعفین الکلی اگر محلول مائی ید و یدور پتاسیوم را استعمال کنند بهتر
است چه در صورت استعمال محلول الکلی ممکن است ماده متخثر معبر ناصور را گرفته و مانع از نفوذ دوا در ان شود
و تا قبل از تجارب این مصنف نشاسته را بهترین تریاقهای تسمم ید میدانستند ولی مصنف مذکور ثابت میکند
که اثر شیر و البومین در دفع تسمم ید کمتر از نشاسته نیست و نیز همین مصنف ثابت مینماید که نه انست ید فقط و
بلا واسطه در انساج معلول اثر کند بلکه در اخلاط نیز اثر میکند و بطور کیمیائی با این اخلاط و انساج مرکب میگردد
و مانع از اثر مسموم هوا شده و ماده مورث تعفن را تخریب مینماید و نتیجه از اعمال و بیانات این مصنف بدست
میاید که خیلی اهمیت دارد و عبارت از این مطلب است که ید را نباید فقط مانند عوامل ترابوتیکی تصور کرد بلکه
یکی از عوامل حافظ قوی الاثری است که میتوان انرا در تقدم بحفظ از تعفن دیدی و منع از حصول تعفن استعمال
نمود

اثار عمومی چون ید بواسطه مجاری تنفس و یا جلد و یا غشاء مخاط مجاری هضم جذب شود مورث بروز
عوارضی میگردد منتج از تحریک عمومی بدن و از همین جهت است که ید و محصولات انرا از عوامل محرک میدانند و در
ابتدا یبوست و حرقت در حلق بروز مینماید و اگر بر استعمال دوا مداومت کنند ورم حقیقی در حلق ظاهر میشود
و در همین بین در غده های براق تحریک نموده و ترشحشان زیاد گشته و پتیالیسم (کثرت لعاب) حقیقی بروز میکند
و عمل دوران قوی تر شده و جلد گرم تر میگردد و موافق اعتقاد یکی از علمای **استی اسبورک** مسمی به
کوس این قوت عمل دوران و سرعت نبض مخصوصا مشاهده میگردد در اشخاصی که نوعا عمل دوران شان
ارام باشد و نبض پس از انکه شاهق و ممتلی بود صغیر و منضغط شده و بعد بحالت طبیعی رجعت میکند و در
اشخاصی که عمل دوران انها سریع و قوی بود اختلاف مذکور در نبض انان مشاهده نشده و عمل اشتهاء یدی
باشکال محسوس میگردد و نوعا اشتها زیاد گشته و اعمال هضم بدرجه اجری میشوند که فوق عادت شخص
خواهد بود

نهم
در یکصد و

یکی از سوانحی که پس از استعمال محصولات یدی بدواً عارض میشود و عروض آن خیلی شایع است عبارت از بروز
زکام شدیدی است که همراهی میکند با صداع جبهه و ازدیاد ترشح دمعه و اکثر اوقات حرقت شدید در غشاء
ملتحمه چشم و بیخوابی عارض میگردد و در بعضی اوقات عوارض دماغی بروز میکند که نوعاً چندان اشتدادی
ندارند ولی ممکن است مورث عدم راحت مریض و طبیب هر دو گردند بخصوص در صورتیکه مریض عصبی
مجنون بود و طبیب عالم به طریقه استعمال دوا و اثرات آن نبود و این عوارض عبارتند از بروز صداعی که نوعاً جبهه
است و احساس وجع با نخس در چشمها و گوشها گاه گوشها صدا کرده و چشمها خیره میشوند و عوارض مذکوره تا
کنون دیده نشده است که منجر به هذیان و یا اختلاج گردند ولی ممکن است مورث ظهور یک نوع مستی شوند
که یکی از دانشمندان او را مستی یدی نامیده و **کوس** بواسطه تجارب زیادی که در استعمال ید و یدور پتاسیوم نموده
میگوید علاوه بر عوارض مذکوره بعضی عوارض دیگر بروز میکند که تقریباً بروزشان ثابت است و عبارتند
از اقسام نوروالژی بخصوص نوروالژی سر که گاه بشدتی مولم است که طبیب را مجبور به ترک دوا مینماید ترشح
بول در صورتیکه ترشح عرق زیاد نباشد افزوده میگردد ولی گاه دیده میشود که عرق های وافر عارض گشته و در
آن وقت جریان بول کمتر از حالت طبیعی میشود
استعمال محصولات یدی ممکن است مورث بروز بثورات ادیمی پاپولی و پوستولی گردند بثورات ادیمی
شکل را که **فیشر** نام از دانشمندان **وینه** بتفصیل بیان کرده است عبارتند از لکه هائی میباشند اغلب اوقات
منفرد و در جزء قدامی سینه و اطراف ظاهر گشته و گاه همه بدن را فرا میگیرند و عروض این بثور موقتی است و پس
از ترک دوا بسرعت برطرف میگردند و بثور پاپولی را که نیز **فیشر** بیان کرده ممکن است در همه سطح بدن ظاهر
گردند ولی نوعاً در اطراف و در جزء تحتانی شکم بروز میکنند و عبارتند از نقطه های کوچکی که چندان برجسته
نیستند و قرمز رنگ میباشند و از زیر تا حدی مایل بطرف قطر دارند و شبیه به بثور نبات اللیلی و امتیازشان از آنها بواسطه
رنگشان است و این بثور چون خیلی بزرگ باشند از یک هاله سرخ رنگی که رنگش کمتر از خود بثور است محاط
میگردند و بثور پوستولی را که دمل یدی نیز نامیده میشوند بشکل بثور آکنه میباشند و مخصوصاً در اشخاص
خنازیری هرگاه محصولات یدی را استعمال کنند ظاهر میگردند و ظهورشان بیشتر در سر و در جزء فوقانی
تنه است و گاه در اطراف مخصوص در اطراف عالیه و در ابتدا دمل یدی چندان امتیازی از آکنه خنازیری مخصوص
شکل پوستولی ندارند و دوام آن ندارد ولی این عدم امتیاز طولی نمیکشد که برطرف میگردد زیرا که آکنه یدی
بزودی برطرف میشود و آکنه خنازیری متدرجاً مبدل میگردد بحالت صلابت و عروض پاپولهای توبرکولی
و تاول و ناسور دمامیل جلدی و بالاخره **فیشر** در بعضی حالات نادره بیان میکند عروض بثور را که بعضی
از استعمال محصولات یدی حالت تحرشی نیز در اغشیه مخاطی بروز مینماید چنانچه زکام و صداع
جبهه را که در سطح مجاری سینوسها عارض میشود بیان کردیم و علاوه در ملتحمه تهیج بروز کرده و اجفان منتفخ
شده و ورم حلق و ازدیاد ترشح بزاق عارض گشته و در زبان ناشه ظاهر میگردد که اغلب اوقات مقدم بر عروض
بثور خواهد بود و ترشح بول زیاد شده و حالت و رمی در ریه بروز مینماید با سیلان رطوبت و این ملاحظه
است که طبیب محصولات یدی را در صورتیکه مریض مبتلی به سوزاک بود با کمال احتیاط باید استعمال کند
و بالاخره هرگاه مداومت بر محصولات یدی کند ممکن است حالت تحرشی در شعب قصبه بروز نماید و نیز

اثر فیزیولوژی و تراپوتیکی ید و محصولات آن

عوارض ورم در معده ممکن الوقوع است

کوس بواسطه تجارب متعدد میگوید از نبض شخص میتوان طریقه استعمال محصولات یدی را استنباط کرد چنانکه هرگاه نوعاً دوران سریع باشد باید بمقادیر زیاد شروع در استعمال آنها نمود زیراکه طبیعت مریض در این صورت متعاصی یدیسم است و با آن مقاومت میکند و برخلاف اگر دوران بطئی و ضعیف بود باید که بمقادیر کم شروع کرد و بطور بطوء بر مقدار دوا افزود و همیشه باید مراقب حالت زبان بود که هر وقت از ماده خاکستری املسی پوشیده شود دلیل بر حالت اشباع وی و زیبو است و نیز میگوید آثار تراپوتیکی محصولات یدی ظاهر نمیشوند مگر پس از عروض همه علامات اثر فیزیولوژی

بواسطه استعمال محصولات یدی در زنان عوارض مخصوصی در عمل طمثی و زمینماید و ترشح خون حیض را تقریباً همیشه زیاد میکند و در بعضی زنان ممکن است نزف الدم حقیقی در رحم بروز کند

یکی از دانشمندان موسوم به **ریلیه** باسم **یدیسم مزاجی** یک قسم سوء القنیه یدی را بیان میکند و آنرا تقریباً غیر متعلق میداند هم بمقادیر دوا و هم به جنس محصولی که استعمال کرده اند و میگوید این حالت تسمم ممکن است بروز کند از استعمال ۲ میلی گرم تا ۱ سانتی گرم ید و دیتاسیوم اعم از آنکه بطور محلول و یا بطور حب استعمال شود و نیز بروز این حالت را نسبت میدهد باستعمال نیم سانتی گرم این ید در بطور تنطول و موافق اعتقاد این مصنف یدیسم مزاجی متصف به بروز علاماتی است که عمده آنها از این قرار است عروض هزال بطور سرعت و کثرت اشتها و عروض طپش قلب عصبانی و میگوید این قسم هزال بقدری موحش است که مریض را پس از قلیل مدتی نمیتوان شناخت و هیئت اشخاصی را میگیرد که گرفتار سل حاد باشند و ابتدا این هزال در بعضی آلات غده که ید میل ترکیبی مخصوصی با آنها دارد از قبیل غده درقیه و پستانها و بیضه ها بروز میکند و صورت لاغر شده و بزودی همه بدن هزال مییابد و پس از عروض سه علامت یعنی هزال حاد و بولیموس (جوع کلبی) و طپش قلب عصبانی که از علامات متمایزه یدیسم میباشند بعضی اختلالات در اعمال سلسله عصبانی بروز میکند که مشابهت تامی با اختلالات عارضه در هیپوکوندری و هیستری دارد و عوارض مذکور را در شخص مخصوص دیگر گرفتاران بمرض گواتر بیشتر ملاحظه کرده اند

تا مدت مدیدی نوعاً اطبا در عدم ضرر ید بر منتهی درجه مبالغه می نمودند و هیچ چه تصور عوارض تسمم یدی را نمیکردند و اول کسی که این مسئله را در انجمن اطبا بیان نمود مصنف مذکور یعنی **ریلیه** بود و بیشتر اجزا مجلس اعتقاد این مصنف را رد کرده و گفتند عروض این عوارض از نوادر است و بحکم النادر کالمعدوم وقعی نباید بر آنها گذاشت و بروز آنها شاید مربوط باشد به بعضی تغییرات آب و هوا و برخی اختصاصات مزاجی و نیز به بعضی حالات مرضی از قبیل گواتر ولی امروز تسمم یدی مانند تسمم زیبقی و تسمم مورفینی در نزد جمهور از دانشمندان طب مسلم است و همانطور که استعمال مقادیر بسیار کم از جیوه و تریاک ممکن است مورث تسمم گردد و نیز مقدار بسیار کم از ید موجب تسمم خواهد شد و چون بدن شخص مبتلی به گواتر خیلی مستعد به تسمم مزاجی ید میباشد پس بر طبیب لازم است هر وقت در مبتلایان به گواتر محصولات یدی را استعمال میکند مراقب بود که اگر بعضی عوارض مذکور بروز نمود ترک دوا کند تا مریض مبتلی به تسمم مزاجی ید نشود

جذب ید بدرجه سریع است که فوق تصور میباشد چنانچه **والاس** بیان میکند که وجود هیدرویدات

باب نهم
در صدق

پتاس را در بول پس از زمان بسیار کمی از استعمال آن میتوان مشاهده نمود و یکی از دانشمندان در بول سگی که بواسطه
ید مسموم شده بود چهار دقیقه پس از استعمال دوا وجود آنرا مکشوف ساخت و باید دانست که درجه سرعت انتقال
ید در بول پس از ترك استعمال مانند وجود آن است یعنی بهمان سرعتی که بعد از استعمال در بول مشهود میشود
پس از ترك دیگر مشهود نخواهد شد و نوعاً بهر اندازه که ید و یدات پتاس را استعمال نمایند و بهر اندازه که بول را
اشباع کرده باشد همین که استعمال آنرا ترك کردند جز اثر کمی از آن در بول دیده نخواهد شد زیرا ید و یدات
مذکوره بهمان درجه سرعتی که در بدن داخل میشود نیز بهمان درجه از او ترك میکند و اثری که در بول مینماید ممکن
است چند روز دوام کند و نه آنست که مجرای خروج ید از بدن فقط منحصر به ترشح از کلیه بود چه هرگاه ید را در
زن مرضعه استعمال نمایند وجود آنرا در شیر آن زن و هم در بول طفلی که شیر میدهد میتوان مشهود نمود علاوه
وجود ید در آب دهان و در اشك چشم نیز ثابت شده و ید را در سال ۱۸۲۶ میلادی (۱۲۴۲ هجری) **ووهلر**
وجود ید را در شیر ثابت نمود و مع گندم آنرا در الکل حل کرده و با نان مخلوط نموده به سگ ماده که دارای بچه های
شیری بود خورانید و پس از ... ساعت که یکی از بچه های سگ مرد وجود ید را در شیری که در معده بچه بود
و نیز در بول آن مشاهده کرد و هم چنین بعضی دیگر از دانشمندان که بقدر مکفی ید را به ماده الاغ شیرده داده
وجود آنرا در شیر این حیوان مشاهده نمودند و چون معده اطفال شیرخواره بسیار کوچك است ید و یدورها را
اگرچه بمقدار بسیار کم استعمال کرده باشند نمیتوانند تحمل نمایند بخصوص هرگاه خواسته باشند مدتی استعمال نما
مداومت کنند جمعی از دانشمندان در این خیال افتادند که ید را مثل بعضی عوامل دیگر از قبیل جیوه و کلورور سدیوم
وغیره بمقادیر معین بحیوانات ماده شیرده مانند گاو و بز و میش بخورانند و شیر این حیوانات را به طفل منظور
بنوشانند و موافق عقیده آنان این شیر مشابه است به شیر ساده که ید در آن داخل کرده باشند اگرچه خواص فیزیکی و
هم چنین تعامل آن با نشاسته و کلورور وغیره کمال اختلاف را دارد و یك لیتر از این شیر دارای ۲۵ر۰ میلی گرم ترکیبات
یدی خواهد بود و چون این قسم شیر در جلد و در اغشیه مخاطیه با اثر است لهذا آنرا مانند دوا به مقوی و مرمت بدن
بهترین عوامل در دفع خنازیر میدانند و مانند شیر کلوردار ممکن است در دفع سل ریوی مؤثر باشد
جذب ید از طریق جلد مسلم است چنانچه زمان کمی پس از طول تعفین ید بروی جلد وجود ید را در بزاق و بول
میتوان مشهود نمود ولی نباید فراموش کرد که ید جسمی است تبدد پذیر و در این صورت دخولش در بدن
ممکن است از راه مجاری تنفس باشد نه از طریق جلد و بهمین ملاحظه است که چون سطح حمام ید و یدات پتاسیوم را
بطبقه نازك زیتی بپوشانند جذب ید و دخول آن در بدن مشاهده نمیشود و **رابوتو** در این حمام علاوه بر کرم
ید فلزی داخل کرده و جذب آنرا مشاهده نمود و نیز در این صورت ممکن است جذب آنرا بواسطه مجاری تنفس
تصور نمائیم پس بعد از تمریخ پوماد های یدوره که نوعاً وجود ید را در بول مشاهده میکنیم محتمل است بعضی
اشکالات روی دهد غشاء مخاطی مثانه در صورتیکه متورم بود ممکن است نیز ید را جذب کند و غشاء کیسه های
ریوی نیز ید را جذب مینماید و چون اغلب بمقدار زیاد این ماده را در ... تزریق میکنند جذبش خیلی سهل تر میشود
هرگاه پس از تزریق قی عارض گردد در مدفوع نیز میتوان وجود ید را مشاهده کرد و بواسطه این فقره ثابت میشود
علاوه بر مجاری مخرجه ید که سابقاً بیان نمودیم غشاء مخاط معده نیز یکی از مجاری مستفرغه آن است و بهمین جهة
است عوض اختلالات معدی در یدیسم مزاجی

اثر فیزیولوژیک و تراپوتیکی ید و محصولات آن

یکی از دانشمندان شهیر که اختبارات زیادی در باب ید و محصولات مختلف آن نموده میگوید از استعمال
نعفین ید ممکن است عوارض خطرناک چندی بروز کند مانند ذوبان پستان و بیضه و عروض نفث خونین و طپش
قلب و یبوست طبع ولی جمهور دانشمندان بروز عوارض مذکوره را خیلی نادر میدانند و میگویند از استعمال
متمادی ید و محصولات آن خیلی کمتر اتفاق می افتد که بعضی از عوارض مذکوره ظاهر شوند و آنچه را که مصنف
مذکور میگوید اغراق میدانند

اثر سمی ید هرگاه ید را بمقدار زیاد استعمال کنند در آلات هضم عوارضی بروز مینماید مشابه عوارض
انسموم محرش عارض میشوند از قبیل تورم غشاء مخاط معده و تقرح آن و گاه ممکن است مورث عروض
غانغرایا در این غشاء شود و همین عوارض نیز در غشاء مخاط امعا محتمل العروض اند و علاوه بعضی عوارض
دیگر بسبب جذب شدن ماده سمی مانند هذیان و حالت تحریکی مشابه مستی و حالت تقبض نیز بروز
مینمایند و چون ید را در اورده زرق کنند بهمان سرعت اسید سیانیدریك مورث هلاکت میشود و سبب
آن بلا شبهه تغیراتی است که در دماغ و نخاع وارد می آورد بهرجهة چون ید بمقدار سمی استعمال شود احساس حرارت
و وجع در حلق و معده گشته و قی و اسهال عارض میگردد و مدفوع بقی زرد رنگ است و اگر بعضی مواد
نشاسته در معده موجود باشد مدفوع آبی رنگ خواهد بود و مدفوع باسهال ممکن است دارای خون باشد
درد و ضعف عارض شده و گاه حرکات اختلاجی بروز میکند

فادزهر ید در ابتدا تلمبه معده و مقیات از قبیل خردل و سولفات دوزنگ و شراب ایپکا وغیره استعمال
کنند تا هرچه از سم در معده موجود باشد خارج گردد ثانیاً نشاسته و یا آرد و روت و یا بلغور و یا سفیده تخم
مرغ با آب مخلوط و محلول کرده باندازه که مریض می آشامد و طبیب لازم میداند استعمال نمایند ثالثاً نیتریت
آمیل استنشاق نمایند رابعاً جهة تسکین وجع شش سانتی گرم مورفین در تحت جلد زرق نمایند در صورتیکه
لازم باشد زرق را مکرر کنند

بقول کلی ید یکی از عوامل محلل قوی است و در این اثر سرآمد همه این عوامل میباشد و در دفع سوء
القنیه خنازیری بر همه ادویه ترجیح دارد و در دفع سوانح درجه سوم سفلیس که ادویه زیبقی اثری ندارد
بی نهایت مؤثر است و همچنین در دفع شانکر اکال و دفع اگزوستوز در صورتیکه با اوجاع لیلی همراهی
کند که فوق طاقت مریض باشد و کثرت وافی در آنها اثر مینماید از استعمال ید آثار عجیبه ظاهر میگردد و نوعاً
ید و محصولات ید وره موجب بروز حالت تحریکی میشوند که مخصوصاً در غشاء مخاط ریوی و غشاء
مخاط معده و امعاء و نیز در آلات توالد و بول اثرش بیشتر ظاهر میگردد و همچنین این مواد اثر مخصوصی در
همه آلات غده و جسم زائده و پستان مینمایند و در مداوای گواتر و اختلالات خنازیری ید را با فواید زیاد
استعمال میکنند و نیز در مداوای شانکر و تومور سفید و سوراك سفلیسی و خنازک سفلیسی و
رماتیسم مزمن و حکر پیشه مبرم و لوکوره مزمن از استعمال ید نتیجه میتمایند و چون محصولات ید وره
دارای خاصیت ادرار حیض میباشند لهذا در عسرت طمث آنها را استعمال میکنند ولی هرگاه هر آن با تحریکی
در غشاء مخاط معده و امعاء بروز کند باید استعمال آنها را ترک نمود و بجای ید در مداوای سل معمول است و نوعاً
محصولات ید وره را داخلاً و خارجاً بطور حمام و غسول و زرق و دوش وغیره بکار میبرند

وادمانعه الجمع جمع مابین صمغ و نشاسته و تنن و موادی که تنن (دارای) اند و الکلوئید و محصولات اغلب قلیائیا
بونات های قلیائی و املاح فلزی نباید نباید نمود و باید دانست که برم و ید دو جسم متضاد اند که اثر یکدیگر
اطل میکنند

نسخه های متداول یدی و کیبات ان

فلزی و اسید ید ید ریک و اسید ید یک و یدات پتاس و یدات سود و ید ور نشاسته و ید ور امانیوم و
ود ارسنیک و ید ور باریوم و ید ور کلسیوم و ید ور اتل و ید ور اهن و ید ور اهن و کینین و ید ور منگنز و ید ور
ب و ید ور پتاسیوم و ید ور سودیوم و ید ور استرنسیوم و ید ور گوگرد و ید ور دوی و ید ور جیوه و ید ور
میوم و ید و فورم و ید ول و ار یستول و اد طبا استعمال میکنند و از این جمله اقسام ید ور جیوه را در در جیوه
و دیگر کمیوم را در در روی بیان کرده ایم و ید و فورم و ید ول و اریستول را در در ذایل ذکر خواهیم نمود و ما (نفی)
ید را این در بیان میکنیم

تعفین ید مطابق کدکس بگیرند ید ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۲ حل کنند و در صراحی سیاه و با زودی حفظ
ید و اغلب اوقات لازم است پس از چندی این محصول را تجدید کنند و یکی از دانشمندان میگوید چون در هر ده
ید یک جزء یدات پتاس بر این محصول افزایند بدون انکه تغییری در خواص آن داده دائماً مستقر میکند و این تعفین
از عوامل محرش و معوض است در غلبیت بروی معرض رید متورم منطبق میکند و نیز انطباق آن بروی جراحات
تلی به فسمه بیمارستانی و صلابات قروح کهنه مستعمل است و هم چنین بروی محل مبتلی به جره و در روی مفاصل
لی به هیدارتر و نطول مینمایند و نیز نطول آن در روی شکم و در روی سینه و در روی پیشانی در دفع استسقا
و سل بدوی و ترس از دو شنائی سودمند است و در عنق رحم در صورتیکه متقرح باشد و نیز در همه سطح
ل چون متورم بود از نطول مینمایند و از ۲ سانتی گرم تا ۵ گرم در گواتر و ادنیت و کیست و تومور در دی
بره بطور زرق تحت جلدی جرحا استعمال میگردد

ما شربت تعفین ید از ۲ تا ۳ قطره است که مخلوط با شیر و یا شربت مرکب در و یا بطور پوسون بیاشامند

زرق یدی معمول ولپو بگیرند تعفین ید ۱ اب فاتر ۲ مخلوط کرده صاف نمایند و در قبل الماء
ستسقای ... و کیست جدار مبیضه پس از بزل زرق کنند و بعضی مخلوط مذکور را بدون صاف کردن زرق
کنند و در این صورت آن جزء از ید که بواسطه افزودن اب در رد شده و در مخلوط معلق مانده بی خاصیت تحریش
قراید

زرق یدی معمول فالیر بگیرند تعفین ید ۳ الکل ۹۰ درجه ۲ اب فاتر ۲۲ مخلوط کنند و این
وط کدر نمیگردد محتاج به صاف کردن نیست

محلول ید ور ه محرق معمول لوگول بگیرند ید ور پتاسیوم ید مکس ۱ اب مقطر ۲ حل
ید و این محلول محرق و معوض است و در قروح خنازیری و لوپوس و پا بولهای ادنتی شکل باغانت قلم مو بروی
آن معلول نطول نمایند

محلول ید ور ه

ترکیبات ید

محلول ید و ره مخمّر معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ید ۱ یدور دپتاسیوم ۲ آب مقطر ۱۲ در هاون بلوری مخلوط کرده وصلایه کند تا حل شود و این محلول را مانند تنتور ید جهت جلد مثل تنقین ید نطول مینمایند

محلول ید و ره معمول ژانل بگیرند تنقین ید ناب مکرر ۵ یدور دپتاسیوم ۱ مخلوط کرده عنا نمایند و در وقتی که نطول تنقین خالص ید موریث وجع شود این محلول را نطول کند و این محلول را با مقداری کم از بادی آب موافق تصرف طبیب چون مخلوط نمایند در نفاده قروح خبیثه بکار میبرند و نیز تنقان در جراحات ناصوری که منبع آنکاری عظام باشند مستعمل است و هم چنین در لسع حیوانات سمی سود مند است

محلول ید و ره معوّض مطابق کدکس معمول کیبور بگیرند ید ۱ یدور دپتاسیوم ۲ مکرر الکل ۹۰ درجه ۱۰ آب مقطر ۱ حل کرده مخلوط نمایند و در قروح ضعیفی متن ولوپوس با غانث قلم مو بروی اجزاء معلول نطول کند و از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم پس از نزل در پوست بیضه و صفاق و غشاء جنب در دفع قبل الماء و استسقای صدر زرق نمایند و نیز در دفع هیگرو ما انرا زرق میکند

زرق منقّح معمول ماالژ بگیرند تنقین ید ۳ یدور دپتاسیوم ۱ آب ۱۰۰ حل کند و در دفع ورم خوش ۱۰۰ گرم این محلول را زرق کند و هر روز این زرق را تجدید نمایند

گلیسره محرق ید معمول هبرا بگیرند ید ۱ یدور دپتاسیوم مکرر ۱ گلیسرین ۲ حل کند و این محلول محرق و معوّض است و در دفع لوپوس قروح صدیدی قلم مو را بان آلوده کرده بروی اجزاء معلول نطول نمایند و هر دو یا سه روز فاصله عمل را مکرر کند

گلیسره ید معمول فوشر بگیرند ید از ۲ تا ۴ گلیسرین ۱۵ مخلوط کند و این گلیسره محرق و معوّض است و در ورم حلق دانه با غانث قلم مو صبح و عصر بروی محل معلول نطول نمایند

گلیسره فنیکه ید معمول ماندل بگیرند اسید فنیک مکرر ۱ یدور دپتاسیوم ۲ گلیسرین ۱۰۰ حل کند و قلم مو را در محلول آلوده نموده در ورم حلق دانه روزی یک یا دو دفعه بروی اجزاء معلول نطول کند

گلیسره یدور دپتاسیوم ید و ره معمول ژانل بگیرند یدور دپتاسیوم ۵ ید ۱ گلیسرین ۳۰ مخلوط کرده صلایه کند تا حل شود و این محلول محرق و معوّض است و در دفع بزرگ شدن لوزه ها هر روز صبح با غانث قلم مو بروی اجزاء معلول نطول کند

محلول مائی ید بگیرند تنقین ید ۴ یدور دپتاسیوم ۱ آب مقطر ۵۰ حل کند و در دفع پوستول دزی داودم دزی **داوین** خارجاً و داخلاً این محلول را استعمال مینمایند و در داخل هر ساعت یک قاشق کوچک میاشامانند و کومپرس را بان آلوده کرده بدون انقطاع نهاده مینمایند و مکرر آن در تحت جلد زرق میکنند

پوسیون یدی معمول ژانل بگیرند تنقین ید ۴ گرم یدور دپتاسیوم ۱ گرم شربت ساده ۳۰ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم مخلوط کند و در دفع پوستول دزی داودم دزی هر ساعت فاصله یک قاشق آش خوری کوچک بیاشامند

زیت یدی معمول دوولت بگیرند ید ۱ روغن بادام شیرین ۵۰ صلایه کند تا حل

در یکصد و نهم

و در حمام ماریه حرارت ۵ صد تا محصول فی تنک گرد دود و در دفع خنازیر از ۵ تا ۲۰ گرم بیاشامند و زیت ید
پرسون مشابه همین بیناست و در ساختن ان گویا بخار اب استعمال میکنند

روغن یدی جگر موو و بگیرند ید ۱ گرم روغن جگر موو و ۱۰۰۰ گرم حل کنند

پنبه یدی معمول جهو بگیرند پنبه محلوج خشک ۵۰ گرم ید مسحوق ۲ گرم در صراحی مخلوط کرده در آن را ببندند و مدت یک ساعت ۱۰۰ درجه حرارت وارد کنند و این پنبه را در روی ادنیت توبرکولی منطبق میسازند و تا زمانی که پنبه دارای رنگ اسمر است باید بماند و همین که سفید شد تجدید کنند و نیز از او در دفع نورالژی و دفع ترشحات سردی استعمال مینمایند

غرغره یدی معمول بومیت بگیرند تعفین ید گلیسرین مکد ۱۰ گرم مطبوخ گل سرخ ۲۰۰ گرم مخلوط کرده غرغره نمایند

غرغره و یا غسول یدی معمول ریکورد بگیرند اب مقطر ۲۰۰ گرم تعفین ید ۴ گرم یدور پتاسیوم ۵ سانتی گرم مخلوط کنند و میتوان متدرجا مقدار تعفین را زیاد کرد ولی اندازه که انرا زیاد میکنند بر مقدار یدور به نسبت مذکوره باید افزود و این محصول را در دفع قروح حلق غرغره کنند و در قروح تجاویف بینی نشوق نمایند و نیز در افاده از روی سطوح جلدی متقرح سودمند است

غرغره ضد سفلیس معمول لانگلبرت بگیرند تعفین ید ۴ گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم شربت توت ۴۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده غرغره نمایند

گلیسره ید معمول اوسپیتنز بگیرند ید ۱ گرم گلیسرین ۲۰۰ گرم حل کنند

قطور ضد سل معمول روزامبرک بگیرند تعفین ید ۲۰ گرم مانتول ۴ گرم حل کنند و از ۵ تا ۲۰ قطره در عرض روز بنوشند

کحل یدی معمول بوانه بگیرند گلاب ۲۰ گرم تنن ۱۰ سانتی گرم تعفین ید ۱۰ گرم مخلوط کنند

زرق معمول هرارد بگیرند تعفین ید ۲۰ تا ۴۰ گرم یدور پتاسیوم ۴ گرم اب ۱۰۰ گرم حل کنند و پس از عمل اسپیم زرق کنند

زرق دافع نزف الدم رحم معمول دوپریس بگیرند تعفین ید ۵ گرم یدور پتاسیوم ۱۰ سانتی گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند

زرق دافع ورم مهبل معمول لانگلبرت بگیرند اب مقطر ۱۰۰ گرم تعفین ید از ۲۰ تا ۴۰ گرم مخلوط کرده و بقدری یدور پتاسیوم افزایند که مانع از ترسب ید شود

زرق یدی معمول بوانه بگیرند تعفین ید ۱۰۰ گرم یدور پتاسیوم ۴ گرم اب مقطر از ۱۵۰ تا ۵۰۰ گرم حل کنند

زرق یدوره معمول کدکس بگیرند ید و یدور پتاسیوم مکد ۵ گرم الکل ۹۰ درجه ۵۰ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم ید و یدور را در اب حل کرده و الکل را اضافه کنند

ید محرق معمول ریزبرک بگیرند مسحوق ید ۱ گلیسرین ۲ مخلوط کرده بهم زنند و هر دو روز اصلا با قلم مو منطول کنند

حقنه ید

ترکیبات یُد

حقنه یُدی معمول دِلبو بگیرند تعفین یُد ۰٫۱۰ تا ۰٫۲۰ قطره یُد و دپتاسیوم ۰٫۵ سانتی گرم در ۰٫۵۰ گرم
آب حل کند و در دفع دو سنطاریای مزمن حقنه نمایند

نطول منقّط معمول نِلیگان بگیرند یُد ۰٫۱ گرم یُد و دپتاسیوم ۰٫۴ گرم کافور ۰٫۲ گرم الکل
۰٫۴ گرم حل کند

قرص البومین یُدی معمول سوبِران بگیرند یُد ۰٫۲ مسحوق قند ۳۲ سفیده تخم مرغ ۱۲۵
خمیر بی قند کاکائو ۰٫۴ یُد را در ۰٫۱ جزء الکل ۹۵ درجه حل کند و سفیده را افزوده بگذارند یک ساعت بماند و بعد قند را
اضافه کرده در گرم خان بخشکانند و در آخر خمیر کاکائو را بیفزایند و قرصهای ۰٫۴ گرمی سازند و هر قرصی دارای ۰٫۵
سانتی گرم یُد میباشد و از ۰٫۲ تا ۰٫۱ قرص در عرض روز در دفع گواتر و خنازیر و غیره استعمال نمایند

مخلوط یُدی معمول مابه بگیرند شربت ضد اسکوربوت شربت کنگیا مکد ۰٫۳۰ گرم شراب کنکینا
۰٫۴۰ گرم تعفین یُد ۱ گرم مخلوط کرده صاف نمایند و این مخلوط را در دفع خنازیر استعمال میکنند و مقدار شربت آن
یک قاشق آش خوری صبح و یکی عصر میباشد و هر قاشقی دارای ۰٫۴ میلی گرم یُد است بحالت ترکیب باتنن

حب مدرّ طمث معمول بِرِ را بگیرند یُد ۰٫۵ سانتی گرم مسحوق اصل السوس ۰٫۲ سانتی گرم
رُبّ اقطی مقدار کافی مطابق معمول ۰٫۱ حب سازند و از ۰٫۲ تا ۰٫۱ حب در عرض روز بنوشند

قلم یُد دار معمول فانتونتی بگیرند یُد ۰٫۵ سانتی گرم الکل ۰٫۱ قطره قند ۰٫۴ گرم مخلوط کرده
بدقت صلابه کنند در ۰٫۱ بسته مساوی ببندند و از ۰٫۳ تا ۰٫۴ بسته در عرض روز سفوف نمایند

شربت رِفور یُدی مطابق کدکس بگیرند یُد ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۵ شربت مرکب رفور
۰٫۸۰ و یُد را در الکل حل کند و با شربت مخلوط نمایند و تا ۰٫۲ ساعت بگذارند بماند تا اجزاء کاملاً با هم مرکب شوند
و ۰٫۲۰ گرم این شربت محتوی ۰٫۲ سانتی گرم یُد میباشد

شربت یُد و فِرّه (یُد و آهن) معمول فورنیِه بگیرند یُد ۰٫۵ سانتی گرم پراکسید آهن
۲/۵۰ ۰ گرم شربت مرکب رفور ۰٫۱۰۰ گرم مخلوط کرده حل نمایند

محلول یُدی ضد دمامیل مفاصل معمول بونه بگیرند یُد ۰٫۵ گرم یُد و
دپتاسیوم ۰٫۱ گرم آب ۰٫۴ گرم حل کند

محلول محرّق یُد و یُد و دپتاسیوم معمول بیمارستانهای پاریس
بگیرند یُد، یُد و دپتاسیوم مکد ۰٫۱ گرم آب ۰٫۲ گرم حل کنند

محلول دافع اوزِن معمول مِیوت بگیرند تعفین یُد ۰٫۱ گرم یُد و دپتاسیوم ۱ گرم آب
۰٫۱۰ گرم لودانوم سیدنم ۰٫۳ گرم حل کنند اول با محلول ادر ۰٫۲ کلورید رات کوکائین بادقت نطول کرده و بعد محلول
فوق را نطول نمایند

تامپون مهبلی معمول کِرون بگیرند تعفین یُد تنن مکد ۰٫۴ گرم گلیسرین ۰٫۱۵ گرم مخلوط
کند و پنبه هیدروفیل را آلوده نموده در مهبل داخل نمایند

تعفین یُد یُد و ده بگیرند تعفین یُد ۰٫۲۰ گرم یُد و دپتاسیوم ۰٫۴ گرم مخلوط کند

تعفین یُد عو رفینی معمول ماکانزی بگیرند تعفین یُد ۰٫۴ گرم کلورید رات:

و روغن ۱۲ سانتی گرم حل کند

یاروی یدی معمول کاستن بگیرند لوزالمعده نشاسته ۲۰۰ گرم تغفین ید ۲ گرم مخلوط کند

بوشو این دارو را بطور رفاده استعمال میکند

یاروی یدی معمول کابرلی بگیرند مسحوق نشاسته ۴ گرم مسحوق ید ۱۰ سانتی گرم است

و روغن ۵۰ سانتی گرم مخلوط کند

یاروی یدی معمول شوبن بگیرند نمک طعام ۱۰ گرم سولفات منیزی ۵ گرم تغفین ید

گرم اب ۱۰۰ گرم حل کند

یاروی محلل و مسکن معمول دیدای بگیرند تغفین ید ۴ گرم عصاره بلادن ۴

گرم مخلوط کند

سید ید ید ریک این جسم را مانند سایر محصولات ید استعمال میکند ولی نادر الاستعمال

است و محلول بوشانان را بمقدار ۱۰ تا ۴ قطره در داخل معمول میدانند

سید ید ید ریک معمول بوشانان بگیرند اسید طرطریک ۱۳/۲۰ گرم ید دو پتاسیوم

۱۵/۵ گرم هر یک از دو دوا را جداگانه در ۱۰ گرم اب مقطر حل کند و بعد مخلوط کرده بهم زنند و صاف نمایند

بقدری اب مقطر بمحصول افزایند که ۲۰۰ گرم وزن ان شود و از ۱ تا ۴ قطره این محصول را در یک گیلاس

اب مخلوط کرده بیاشامند

شربت اسید ید ید ریک معمول موردوک بگیرند شربت ساده ۱۰ گرم محلول

بوشانان ۲۰ گرم مخلوط کرده یک قاشق چای خوری بیاشامند

سید ید یک بجای محصولات ید است و بشدت محلول در اب و از ان در دفع گواتر و دفع خنازیر

استعمال میکند و مقدار شربت محلول ادویه ان از ۱ تا ۲ گرم است

زرق تحت جلدی اسید ید یک معمول لوتون بگیرند اسید ید یک ۲ گرم

اب مقطر ۱۰ گرم حل کند و از ۱ تا ۲ گرم باعانت زراقه پراوازه در گواتر و تومورهای خنازیری و غیره جهت

تحلیل زرق نمایند

یدات پتاس و یدات سود این دو ملح در خواص و طریقه استعمال مشابه کلورات پتاس و

کلورات سود میباشند ولی بمقدار کمتر باید انها را استعمال کرد و نوعاً مقدار شربتشان از ۵ سانتی گرم تا ۱۰

گرم است و پتاس و قلیا نبات را

یدور نشاسته یدور امیدون دو قسم یدور نشاسته در طب متداول است

یکی یدور محلول و دیگری غیر محلول

یدور غیر محلول نشاسته معمول بوشانان بگیرند نشاسته ۲۵ اب مقطر

۲۵ ید ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۲ نشاسته را در اب امتحان و ید را در الکل حل کند و دو محصول را مخلوط نمایند یدور

نشاسته رسوب میشود و ان را در روی صافی جمع کنند و بخشکانند و این یدور را که دارای خواص محرک ید نیست

خارجاً و داخلاً استعمال میکند و از عوامل ضد خنازیر است و $\frac{1}{25}$ وزنش ید میباشد و مقدار شربتش

از ۱ تا ۵ گرم

از ۱ تا ۵ گرم که با مغز نان مخلوط کرده و با عسل سرشته بیاشامند

یدور محلول نشاسته معمول سویران بگیرند نشاسته نیتریک ۹ و آب ۲۰ یدور آب
را با نشاسته مخلوط کرده و یدور را کم کم افزوده صلایه کنند و در ظرفی ریخته در حمام ماریه بگذارند و تقریبا مدت یک
ساعت و نیم باید بماند تا محصول کاملا در آب حل شود و حفظ کنند و مقدار شربت این یدور از ۵ سانتی گرم
تا ۲ گرم است و مانند یدور غیر محلول در دفع خنازیر استعمال میشود

نشاسته نیتریک (نشاسته شوره) را باین طریق میسازند که ابتدا نشاسته را در
۳۵ درجه حرارت بخشکانند و بعد با مخلوطی از اسید سولفوریک و اسید نیتریک هم چنانکه در ساختن
پنبه باروطی استعمال میکنند صلایه نمایند

شربت یدور نشاسته معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند یدور محلول
نشاسته ۱ آب مقطر ۳۰ قند ۶۰ یدور را در آب حل کنند و صاف نموده و قند را نیم کوب کرده باعانت حرارت
ملایمی در محلول حل نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۲ سانتی گرم یداست و مقدار شربت آن در دفع
خنازیر از ۲۰ تا ۶۰ گرم میباشد

شربت یدور نشاسته معمول کسنویل بگیرند ۴٫۵ گرم ید مسحوق و آنرا در لوله
کوچکی با ۱۵ گرم اتر مخلوط کنند و حل نمایند و ۳۰ گرم نشاسته شوره را در هاون چینی بریزند و محلول اتری ید
بر آن افزایند و صلایه کنند و بعد در صراحی داخل کرده و ۵۰ گرم آب افزوده و صراحی را در حمام ماریه بدهند
و درب آنرا باز گذارند تا اتر بخار شود و پس از یک ساعت و نیم که صراحی در حمام ماند کاملا یدور نشاسته متشکل
میشود و سپس صراحی را وزن کنند و باندازه که آب بخار شده است آب افزایند و بالاخره در این محصول
باعانت حرارت ملایمی ۵۰۰ گرم قند حل نمایند

یدور امانیوم (یدید رات امانیاک) جسمی است بشدت محلول در آب و الکل و غیر
محلول در اتر و آنرا بطریق ذیل میسازند بگیرند نیم کوب کرده یدور دپتاسیوم ۱۲۵ گرم نیم کوب کرده سولفات
امانیاک ۳۱ گرم آب مقطر جوش ۶۰ گرم الکل ۸۱ درجه آب مقطر یکسه مقدار کافی املاح را مخلوط کرده آب جوش
را اضافه نموده بگذارند سرد شود و ۱۵ گرم الکل افزوده و محصول را در روی یخ گذاشته تا بدرجه صفر سرد
گردد و بعد در قمع سردی که بواسطه پنبه مرطوب جوف آنرا تاریک کرده باشند صاف نمایند و سولفات پتاسیم که
در روی صافی باقی میماند با مخلوطی از ۲ جزء آب مقطر و یک جزء الکل بشویند و محصول مصفی را که عبارت
از محلول یدور امانیوم است بسرعت تا درجه خشکی تبخیر کنند و در بین عمل متصلا بهم زنند
یدور امانیوم بواسطه مجاورت هوا و نور فاسد میگردد و باید از دستبرد آنها حفظ کرد و این یدور را در دفع
خنازیر و دفع سیفلیس و اختلالات جلدی بمقدار ۵ سانتی گرم تا ۲ گرم شربا استعمال مینمایند و در خارج نیز
بو مادان متداول است

ح

مواد مانعه الجمع جمع ما بین اسیدها و قلیائیات و کربوناتهای آنها و املاح نقره و املاح طلا و املاح
جیوه و املاح سرب و تنن و مواد دسم باروز شده با یدور امانیوم نباید نمود

زیت یدور امانیوم معمول گامبوربنی بگیرند یدور امانیوم ۵ سانتی گرم روغن

زیتون ۳۰ گرم حل کرده تمریخ نمایند

حب یدور امانیوم معمول بیشاردسون بگیرند یدورامانیوم ۲ گرم عصاره خطمی مقدار کافی ۲۰ حب سازند و روی آنها را از ورق بلسان تلوبپوشانند و از ۲ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند

پوماد یدورامانیوم معمول بیت بگیرند یدورامانیوم ۱ گرم پیه گوسفند ۲۰ گرم روغن بادام شیرین ۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند

یدور ارسنیک رنگ این محصول مانند لاک سرخ میباشد و جسمی است سریع الذوب و محلول در آب و در دفع خشکریشه های اکال و توبرکولی استعمال میگردد و مقدار شربتش از ۵ تا ۱۵ میلی گرم است در هر ۵ سانتی گرم از او در ۳۰ گرم پیه مذاب داخل کرده بطور پوماد معمول میدارند

حب یدور ارسنیک معمول گرین بگیرند یدور ارسنیک ۱۰ سانتی گرم عصاره شوکران ۲ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ تا ۳ حب در عرض روز بیاشامند

یدور ارسنیک و جیوه یکی از دانشمندان موسوم به **دونووان فرانسوی** در دفع جذام و لوپوس و پسوریازیس ترکیب ید و جیوه و ارسنیک یعنی ید و جیوه و یدور ارسنیک را توأماً مؤثر دانسته و محصولی ترتیب میدهد که **سوبران** در طریقه ساختن آن قاعده ذیل را اختیار کرده بگیرند یدور ارسنیو و بی یدور جیوه ممکن ۱ گرم آب مقطر ۹۰ گرم یدورها را بقدری آب ممتزج کرده و بعد آب جوش بقدری بر روی این مخلوط بریزند که یدورها حل شوند و پس صاف کنند و بقدری آب مصفی افزایند که محصول ۱۰۰ گرم گردد

دوبومت در ساختن این یدور این نسخه را معمول میدارد بگیرند یدور ارسنیک ۲۰ سانتی گرم بی یدور جیوه ۴۰ سانتی گرم یدور پتاسیوم ۴ گرم آب مقطر ۱۲۵ گرم یدور ارسنیک و آب را در قرع بلوری مخلوط کرده با غانت حرارت حل کنند و بی یدور جیوه و یدور پتاسیوم را افزایند و بعد صاف کنند و مصفی را در صراحی اسمرالوان در بسته حفظ نمایند و این محصول بی طعم و دارای رنگی است شبیه برنگ کاه و ۳۰ گرم آن دارای ۱ میلی گرم یدور ارسنیک و ۱۲ میلی گرم بی یدور جیوه است و مقدار شربت آن از ۵ سانتی گرم تا ۵ گرم است که در ۹۰ گرم آب مقطر داخل کرده در سه دفعه در مدت روز بیاشامند و لازم است در مدتی که این محلول را می آشامند از نحو و ضات پرهیز کنند و نیز باشتا نباید آنرا آشامید و نیز جمع ما بین این محلول و ادویه مخدره نباید نمود

پوسیون معمول دونووان بگیرند محلول یدور ارسنیک جیوه مطابق قاعده **سوبران** ۱ گرم آب مقطر ۹۰ گرم شربت زنجبیل ۱۰ گرم پوسیون سازند و این پوسیون دارای ۴ سانتی گرم از هریک از این دو یدور است و مقدار شربتش از ۳ تا ۴ قاشق کوچک در عرض روز

یدور باریوم (یدیدرات باریت) جسمی است سفید و متبلر بشکل سوزنهای کوچک و طعمش تند و جاذب الرطوبه و در آب بخوبی محلول و از ۱۲/۱۳۵ باریوم و ۳۰/۸۳ ید مرکب میباشد و جهت ساختن آن محلول یدور آهن را بواسطه باریت در رد میکنند و ۱ سانتی گرم این یدور را در دفع خنازیر شرباً استعمال مینمایند و چون جسمی است سم زیاده بر این مقدار نباید آشامیده شود و نیز پومادان مستعمل است

پوماد یدور باریوم معمول بومیت بگیرند یدور باریوم ۲۰ سانتی گرم یدور پتاسیوم ۱ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم پوماد سازند و در دفع تهیجات خنازیری از ۲ تا ۴ گرم تمریخ نمایند

یدور آهن

تیزن یدور باریوم ایضاً معمول بومیت بگیرند یدور باریوم ۱ سانتی گرم آب ۹۵۰ گرم شربت بهار نارنج ۵۰ گرم مخلوط کرده در عرض روز تدریج بنوشند

یدور کلسیوم (هیدرویدات آهک) این جسم را در دفع خنازیر و دفع سل استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۵ سانتی گرم تا یک گرم و نیز ۲۰ سانتی گرم الی ۲۰ گرم ماده دسم مخلوط کرده بطور پوماد معمول میدارند

الکسیر یدور کلسیوم معمول بومیت بگیرند یدور کلسیوم خشک ۵ گرم تعفین و نیل ۱۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم آب ۱۲۵ گرم شربت پوست نارنج ۲۵۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند هر قاشق اشخوری کوچکی از این الکسیر دارای ۵۰ سانتی گرم یدور کلسیوم است

شربت یدور کلسیوم معمول مارتن بگیرند آهک شکفت شده مغسول ۵ گرم ید ۲۰ گرم قند ۲۰۰ گرم آب مقطر ۱۰ گرم الکلاتور پوست نارنج ۱ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۲۰ تا ۶۰ گرم بنوشند

تیزن یدور کلسیوم معمول بومیت بگیرند یدور کلسیوم ۱۰ سانتی گرم تیزن مناسب ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده در عرض روز تدریج بنوشند

یدور اتیل (اتر ییدریک) جسمی است غیر محلول در آب و بخوبی محلول در الکل و اتر و طریق ساختن آن مطابق دستور العمل **کدکس** از این قرار است بگیرند ید خالص ۴۰ الکل ۹۵ درجه ۶۰ فوسفور قرمز ۵ فوسفور و الکل را در قرع انبیق طوبی انبوبه داری مخلوط کنند و در حمام شنی گذارند و کم کم ید را بیفزایند و قابله که دارای عنق ممتدی باشد به قرع متصل نمایند و بگذارند ۲۴ ساعت بماند و بعد تقریباً ۸۰ درجه حرارت وارد آورده تقطیر کنند و محصول مقطر را با محلول رقیق بی سولفیت سود بشویند تا بی رنگ شود و مایع اتری که در ته ظرف واقع است با ۲ یا ۳ حجمش آب مقطر مخلوط کرده بهم زنند و باقی عمل را هم چنانکه در ساختن اتر برومیدریک ذکر کردیم اجری نمایند و در ظرف با دربوم دا

یدور اتیل را در دفع اسم بطور استنشاق استعمال میکنند که از ۵ تا ۱۰ قطره از آن چندین دفعه در عرض روز استنشاق نمایند

یدور آهن پرتویدور و خشای آهن ملحی است بشکل پارچه های متبلور بسیار شکننده و کناره انها بلوری و رنگ این ملح سبز مایل به اسمر و طعمش شبیه به طعم مرکب تحریر و محلول مائی آن سبز رنگ است و بقول کلی یدور آهن بخوبی در آب و الکل محلول میباشد و از عوامل مقوی و ضد خنازیر و محلل است

مواد مانعة الجمع جمع ما بین اسیدها و قلیانیات و سولفاتها و تنن و موادی که دارای تنن اند ید و پتاسیوم در صورتیکه قلیائی باشد با یدور آهن نباید نمود

یدور آهن (یدور متبلر آهن) پرتویدور آهن) معمول دواسانکی بلژیک بگیرند ید ۴۰ مفتول آهن ۱۱ آب مقطر و آب و مفتول را در قرعی داخل کرده و ید را کم کم افزوده بهم زنند و همینکه محصول سبز رنگ شد صاف کند و مصفی را در حالتیکه چند پارچه مفتول آهن در آن موجود باشد بسرعت تبخیر نمایند تا چون یک قطره از محصول را بر روی صفحه بلوری بریزند پس از سرد شدن

در یکصد و نهم

متحجر گردد و بعد در شیشه‌ای بریخته بگذارند سرد شود و سپس خورد خورد کرده در صراحی در بسته حفظ نموده

در انرا محکم ببندند و چونکه ترکیب این ملح چندان مستحکم نیست بسرعت فاسد میگردد همینکه رنگش اسمر تیره گشت

علامت فساد آن است و در این صورت باید محصول فاسد شده را در مقدار کمی آب داغ حل کرده و چند گرم

براده آهن افزوده بهم زنند تا رنگش سبز رنگ گردد و صاف نموده تبخیر نمایند و حفظ کنند

ژانل میگوید موافق تصورات علمی یدور دو آهن اثر مخصوصی در دفع سل و اقسام خنازیر نسبت میدهند ولی

مسلم است که این ملح در بدن تجربه شده و بیان بواسطه بول و اشک و غیره بحالت یدور قلیائی بسرعت از بدن

خارج میشود و آهن آن چندی بعد از راه صفرا و روده و موماً خارج گردد پس نوعاً اثر آن عبارت است از اثر دوتیه

حدیدی و اثر یدور پتاسیوم در صورتیکه بمقدار بسیار کم استعمال شوند اگرچه میتوان گفت برخی آثار حاصل از استعمال

این یدور معادن آثار حاصل از استعمال دو ماده مذکور نیستند هرگاه انها را جدا جدا استعمال کنند و انگهی مقدار

با این یدور داخل بدن میشود قابل آن نیست که آثار قوی از آن بروز کند

بهر حبه مقدار شربت این یدور دانه سانتی گرم است تا ۵ دسی گرم

یدور و مایع آهن (محلول یدور آهن) معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند ید ۴۱ براده آهن ۲۰ آب مقطر ۵ آب و براده و ید را در قرعی داخل کنند و به آرامی حرارت داده بهم زنند

تا محصول سبز رنگ گردد و بعد صاف کنند و صاف را با مقداری آب مقطر بشویند و بر مصفی افزایند که وزن آن

۵۰۰ شود و در صراحی که محتوی چند پارچه مفتول آهن باشد حفظ کنند و یک خمس وزن این محلول یدور آهن است

آب منجر یدور و آهن بگیرند طرطرات آهن و پتاس یدور و پتاسیوم مکدر ایی کربونات سود ۴ اسید ستریک

۵ آب صاف ۵۰۰ املاح را در صراحی با آب مخلوط کرده حل نمایند و اسید را افزوده در انرا محکم ببندند در هنگام

خوردن غذا یک گیلاس از این آب با آب آشامیدنی در دفع اختلالات خنازیری و کلوروز معدی سودمند است

شربت یدور و آهن مطابق کدکس بگیرند ید ۵/۲۰ براده آهن ۲ آب مقطر ۱ شربت صمغ ۲۸۵

شربت بهار نارنج ۲۰۰ مطابق آنچه در فوق ذکر کردیم با آهن و آب و ید محلولی ساخته و صاف کنند و صافی را با مقدار

کافی آب بشویند یعنی آن مقداری که پس از مخلوط کردن محلول با شربتها آن ۱۰۰۰ جزء کسر هیاشند و در این ترکیب تو

۵ گرم یدور و آهن میگردد در صورتیکه وزن اجزاء گرم باشد و در هر ۱۰۰ گرم این شربت ۵ دسی گرم یدور و آهن موجود

است و در هر ۲۰ گرم ۱ دسی گرم و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم است و محذوری که در استعمال این شربت منصور

است سیاه شدن دندانها است و **ژانل** میگوید چون در ۱۰۰۰ جزء این شربت یک جزء اسید ستریک و یا اسید

طرطریک اقرا بیندی ترکیب یدور و آهن را بخوبی مستحکم کرده و طعم مرکبی آن را کم میکند زیرا که یدور و آهن چنانچه سابقاً ذکر

نمودیم دارای طعمی است شبیه به طعم مرکب تحریر

شربت یدور و آهن معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند مفتول آهن ۲ ید ۴/۱ [illegible]

آب مقطر تقریباً ۵ شربت ساده ۴/۲۰۳ در حقیقه ۹۵ اسید طرطریک نیم کوب ۱ ابتدا صراحی را وزن کرده و شربت و

اسید طرطریک را در آن داخل کنند و ید و مفتول آهن و ۲۰ جزء آب مقطر را در قرعی ریخته و بهم زنند تا محلول

سبز رنگ گردد و این محصول را صاف نموده و قرع و صافی را با ۱۰ جزء دیگر آب مقطر بشویند و دو محصول را مخلوط

کرده در صراحی بر شربت اضافه کنند و وزن نمایند و وزن شربت محتوی در آن باید هزار جزء باشد و ۵ گرم این شربت

دارای ید

ید و آهن

دارای یک دسی گرم ید و آهن است

شربت ید و آهن معمول بیمارستانهای پاریس

بگیرند ید و دپتاسیوم طرطرات پتاس و آهن مکرر ۲ عرق دارچینی ۶ شربت قند ۹۰ ید و دو را در عرق دارچینی حل کرده و طرطرات را افزوده صاف نمایند شربت را بر مصفی اضافه کنند و ۲۰ گرم این شربت دارای عناصر ۶ سانتی گرم ید و دپتاسیوم و ۶ سانتی گرم طرطرات پتاس و آهن است و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۶۰ گرم میباشد

حب ید و آهن معمول بلانکارد مطابق کدکس

بگیرند ید ۴ گرم براده آهن ۲ گرم آب ۱۵ گرم عسل ۵ گرم گرد جاذب تقریباً ۷ گرم ابتدا مطابق معمول باید براده ید و آهن سازند و کپسول آهنین را وزن کرده و این ید و دو را در آن صاف نمایند و صافی را با ۱۰ گرم آب عسل دار بشویند و محصولات مخلوط نموده و باقی عسل را بر آن اضافه کنند و بعد باعانت آتش ملایمی تبخیر کنند تا وزن محصول ۱۰ گرم گردد و سپس گرد جاذب را که عبارت از یک جزء گرد اصل السوس و یک جزء گرد ریشه خطمی بود اضافه نمایند و محصول را در فرمدوی (آهن احیا شده) بغلطانند و با آن ۱۰۰ حب سازند و آنها را بخشکانند و از دو طبقه ورنی بلسان تلو هر یک از آنها را احاطه سازند و هر حبی دارای ۱ سانتی گرم آهن و با ۵ سانتی گرم ید و آهن است و چون مقدار فرمدوی این حبوب غیر معلوم است از استعمال می اورند و این حبوب را که فساد ناپذیرند بسیار استعمال میکنند و مقدار شربت آنها از ۲ تا ۶ عدد است

ورنی بلسان تلو

بگیرند بلسان تلو مصطکی اشکی (مصطکی دانه) مکرر اتر سولفوریک ۷۲٪ ۰ درجه ۶ حل کرده حفظ نمایند و جهت ورنی کردن حبوب مذکوره باسانی حبوب را در کپسول چینی ریخته و قدری از ورنی مذکور بر روی آنها بریزند و بهم زنند تا همه آنها آلوده شوند و بعد بر روی مرمر چربی حبها را بگسترانند و خشک کنند و این عمل را یک دو دفعه مکرر نمایند تا حبها از یک طبقه مکفی از ورنی محاط شوند

ساکاروره ید و آهن مطابق دواسازی پوس و اوترپش

بگیرند براده آهن ۲ ید ۴ آب مقطر ۵ در قرع بلوری مخلوط کرده بهم زنند تا رنگ اسمر ید مفقود شود و صاف نموده و صافی را با مقداری آب مقطر بشویند و دو محصول را مخلوط کرده ۱۲ جزء مسحوق قند شیر بر آنها اضافه کنند و در حمام ماء تبخیر نمایند و بهم زنند تا محصول بقوام خمیر گردد و بعد ۸ جزء دیگر مسحوق قند شیر اضافه نمایند و همچنان در حمام ماریه حرارت داده و بهم زنند تا محصول قابل صلابه کردن شود و این ساکاروره یک پنجم وزنش ید و آهن است و مقدار شربتش از ۱ دسی گرم تا ۵ گرم که بطور مسحوق و یا حب استعمال نمایند

نقل ید و آهن و شیرخشت معمول بومیت

بگیرند ید و آهن ۵ گرم مسحوق براده آهن ۲ گرم شیرخشت ۹۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ نقل سازند و هر نقلی دارای ۵ سانتی گرم ید و آهن است و مقدار شربت این نقلها از ۲ تا ۶ عدد است

قرص ید و آهن معمول بوشاردا

بگیرند ید ۲۰ گرم براده آهن ۱۰ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم مخلوط کرده در حمام ماریه حرارت دهند تا رنگ ید مفقود شود و صاف نموده بر مصفی بیفزایند قند دان دان (شکر سفید) ۱۰۰۰ گرم اسانس نعناع ۵ گرم عرق نعناع مقدار کافی و مطابق معمول قرصهای ۵ دسی گرم سازند و از ۵ تا ۲۰ قرص در عرض روز میباشد

در یکصد و نهم

حب ید و واهن و کنکینا معمول بومیت بگیرند ید و واهن ۵ گرم براده آهن ۲ گرم عصاره کنکینا ۱ گرم مسحوق ریوند مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و آنها را از دوفی بلسان تلو پوشانند و از ۴ تا ۶ حب در عرض روز بنوشند

حب ید و واهن و کاکاو معمول ویزو بگیرند پرتو ید و واهن فرد وی مکنه ۵ گرم مسکه کاکاو ۲۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و هر حبی دارای ۵ سانتی گرم ید و رو ۵ سانتی گرم فرد وی میباشد

حب ید و واهن و جیوه معمول بومیت بگیرند پرتو ید و واهن ۵ گرم پرتو کلورور جیوه ۲/۵ گرم عصاره جنطیانا مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۲ تا ۳ حب در روز بیاشامند

شربت ضد هرپس معمول دوپار بگیرند ید و واهن عصاره قطور یون دقیق عصاره یاسمن بری عصاره شاهتره عصاره ریوند چینی مکید ۱۰ گرم شربت ساده ۵۰۰ گرم مطابق معمول [illegible] شربت سازند و از ۲ تا ۶ قاشق کوچک در عرض روز بنوشند

شربت مصفی صد یدی بگیرند شربت عشبه ۵۰۰ گرم شربت جنطیانا ۵۰۰ گرم ید و واهن ۴ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و هر قاشق سوپ خوری این شربت دارای ۲۰ سانتی گرم ید و واهن است

حب ید و واهن جهت دفع سیفلیس معمول بوشارد بگیرند پرتو ید و واهن عصاره جنطیانا مکید مقدار کافی حبهائی سازند که هر یک دارای ۲ دسی گرم ید و واهن باشند و آنها را در ظرف سربسته حفظ کنند و این حبوب را مصنف مذکور در دفع اکثر ستون و پیوستون بطریق ذیل استعمال مینماید ابتدا از روزی دو حب شروع کرده و مدتی جاهر روز دو حب زیاد بنماید تا به ۲۰ حب و بعد مدت پانزده روز استعمال حبوب را ترک میکنند و مجدداً از روزی دو حب شروع کرده و هر روز دو حب علاوه میکنند تا به ۳۰ حب و نوعاً در این دفعه دوم مرض بکلی دفع میشود و یکی از مصنفین در این باب یدی مشروب را تجویز میکند و با پوماد هید و یدات محل مطلول را تمریخ مینماید

حب ید و واهن معمول کالود بگیرند سولفات متبلور آهن ۱ دسی گرم ید و ر پتاسیوم ۲ دسی گرم کتیرا ۱۲ دسی گرم قند ۱ گرم شربت خطمی گرم خطمی مکید مقدار کافی ابتدا سولفات را در هاون نامنین نرم صلایه کنند و بعد ید و ر و مسحوق را مخلوط کرده نیز صلایه نمایند تا حصول تعامل سهل گردد سپس مسحوق کتیرا و مسحوق قند با شربت را افزوده نیز صلایه کنند و اگر لازم شود گرد خطمی را بیفزایند و محصول را به ۳۰ حب مساوی تقسیم نمایند و هر حبی دارای ۱۲ میلی گرم ید و ر هید راته آهن و ۲۰ میلی گرم سولفات پتاس خواهد بود

زیت ید و واهن معمول ژیل بگیرند ید خالص ۲/۲۵ گرم براده آهن ۱ گرم روغن بادام شیرین ۱۰۰ گرم ید و براده را در هاون آهنی مخلوط کرده صلایه نمایند و ۳ گرم روغن بیفزایند و بر عمل صلایه تا مدت یک ساعت لاینقطع مداومت کنند و بعد بگذارند مدت چند ساعت بماند تا عمل تعامل حاصل شود و سپس ما بقی روغن را افزوده در شیشه [illegible] داخل کرده حفظ نمایند

شربت ید و واهن معمول ریکورد بگیرند شربت معرق ۵۰۰ گرم پرتو ید و واهن ۴ گرم مخلوط کنند و از ۲ تا ۶ قاشق آش خوری کوچک در دفع اختلالات مزاجی سیفلیس در عرض روز بنوشند

یدور منگنز

حب مصفی بگیرند یدور آهن ۵ گرم صبر سقوطری ۲/۵ گرم مسحوق در پونه مسحوق کتکینا مکد
شربت عسل مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و مفضض کنند و از ۱ تا ۴ حب در عرض روز
شربت یدور آهن و یدور پتاسیوم معمول بومیت بگیرند یدور آهن
یدور پتاسیوم ۱۲/۵ گرم شربت بهار نارنج ۵۰ گرم شربت صمغ ۴۰۰ گرم مخلوط کرده حل کنند و میتوان بجای
صمغ شربت جنطیانا و یا شربت عشبه استعمال کرد
شربت رفو ر یدور آهنی ایضاً معمول بومیت بگیرند تعفین ید ۱۲ گرم ید
۵ گرم شربت مرکب رفو ۱۰۰۰ گرم حل کنند و از ۲ تا ۴ قاشق شوری کوچک در عرض روز بیاشامند
حمام یدور آهن معمول سوبران بگیرند یدور آهن ۶۰ تا ۱۲۰ گرم در ۵۰۰ گرم آب حل کرده
به حمام داخل کنند
حب آهن و کینا معمول بومیت بگیرند یدور آهن عصاره کنکینا عصاره ریوند چینی مکد
مسحوق دارچینی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و در نی بلسان تلو این حبها را محاط سازند
از ۱ تا ۴ حب در روز بنوشند
مشمع یدور آهن یدوره ایضاً معمول بومیت بگیرند یدور آهن یدور پتاس
مکد ۴ گرم مشمع دیاشیلون ۶۰ گرم با مقدار کافی تربانتین مشمع سازند
زرق دافع سوزاک معمول ریکورد بگیرند آب مقطر ۲۰۰ گرم یدور آهن
سانتی گرم تا ۲ گرم حل کرده زرق نمایند
غسول یدور آهن معمول بومیت بگیرند یدور آهن ۲ تا ۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم حل کنند
یدور آهن و کینین این ملح را در دفع حمی و دفع خنازیر و دفع کلو و واستعمال میکنند مقدار شرب
از ۱۰ تا ۵۰ سانتی گرم است
حب یدور آهن و کینین معمول بومیت بگیرند یدور آهن ۵ گرم سولفات کینین
عسل مکد ۱ گرم گرد اصل السوس مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز
شربت یدور آهن و کینین ایضاً معمول بومیت بگیرند ید ۵ گرم آهن
گرم آب ۲۰ گرم مخلوط کرده در حمام مار به حرارت دهند تا رنگ ید مفقود گردد و صاف نموده بشربت
ساده ۱۱۳۰ گرم و بعد ۱ گرم سولفات کینین را در ۱۰ گرم آب تیزشی حل کرده اضافه کنند و حفظ نمایند و از ۲ تا
با قاشق کوچک در عرض روز بتدریج بیاشامند
یدور منگنز این یدور بدل یدور آهن است (ر به یدور آهن)
حب یدور منگنز بگیرند یدور پتاسیوم سولفات منگنز مکد ۲ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه
کنند و مقدار کافی عسل و مسحوق اصل السوس افزوده حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و از ۱ تا ۴ حب در روز
بیاشامند
شربت یدور منگنز معمول هوناس بگیرند کربونات منگنز ۴ گرم اسید ید
مقدار کافی شربت کلک ۵۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۲ تا ۴ قاشق کوچک در روز بنوشند

درس یکصد و نهم

بباید دانست اغلب اوقات ید و دو مگنز را با ید و رآهن چه بطور شربت و چه بطور حب با هم مخلوط کرده استعمال مینمایند

ید و دو سرب رنگ این جسم زرد طلائی قشنگی است و یک جزء آن در ۱۳۰۰ جزء آب حل میگردد و از عوامل دافع خنازیر و محلل میباشد و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۵۰ سانتی گرم اگرچه داخلاً کمتر استعمال میشود و بیشتر در خارج بطور پوماد آنرا استعمال مینمایند

طریق ساختن ید و دو سرب مطابق کدکس بگیرند ازوتات سرب ید و دو پتاسیوم مکلس یک جزء هریک از دو ملح را در ۱۵ مقابل وزنشان آب مقطر حل کنند و دو محلول را مخلوط کنند بشرطی که محلول ازوتات را در محلول ید و دو ریزند ید و دو سرب درد میشود و بواسطه عمل انحراف صاف روی آنرا دو سه دفعه ریزند و درد را با آب مقطر سرد بشویند بعد در گرم خانه خشک کنند و در این عمل لازم است که ید و دو پتاسیوم خوب باشد و اگر دارای کربونات پتاس بود آنرا بواسطه مقدار کافی اسید ازوتیک اشباع کنند و بهتر آنکه ید و دو سرب کاملاً راسب شود میبایست ید و دو پتاسیوم قدری زیادتی استعمال کنند و ید و دو سرب را در محلول غلیظ استات سود که بواسطه اسید استیک زیادتی قدری ترش باشد حل کنند و بعد بگذارند سرد شود ید و دو سرب بشکل فلسهای قشنگی متبلور میگردد و نوعاً ید و دو سرب از عوامل قابض و محلل و ضد خنازیر است

طریقه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند استات خنثای سرب ۱۱۱ ید و دو پتاسیوم ۱۰۰ آب مقطر ۲۰۰ اسید استیک ۱۰۰/۰ و در جزء ۲ هریک از دو ملح را جداگانه در ۱۰۰ جزء آب مقطر حل کنند صاف نمایند و اسید استیک را بمحلول استات سرب بیفزایند و محلول استات را در محلول ید و دو ریزند رسوب حاصل میشود در روی صافی جمع کنند و بشویند و در گرم خانه و یا هوای آزاد بخشکانند و قدری ۱۰۰ جزء استات ریبکه در این عمل بکار برده اند ۱۰۹ جزء ید و دو بدست میاید

پوماد ید و دو سرب مطابق کدکس بگیرند ید و دو سرب ۱ پیه حسن لبه ۹ مخلوط کنند و در دفع بثت مزمن و تهیجات خنازیری تمریخ نمایند

شمع محلل معمول ریکورد بگیرند شمع شوکران ۲۵۰ گرم ید و دو سرب ۳۰ گرم مخلوط کنند

حب ید و دو سرب معمول کوتری بگیرند ید و دو سرب ۲ گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۴۰ حب سازند و روزی دو حب و زیادتی استعمال نمایند

پوماد ید و دو سرب جهة دفع فیبروم رحمی معمول گالارد بگیرند زیاده پنج ۳ گرم ید و دو سرب ۶ گرم پیه مذاب ۵۰ گرم مخلوط کنند

پوماد ید و دو سرب جهة دفع سیکوزیس معمول بازن بگیرند ید و دو سرب زیاده شوکران مکلس ۱ پیه مذاب ۲۰ مخلوط کنند

پوماد محلل ید و دو سرب معمول لانگلبرت بگیرند ید و دو سرب ۱ گرم عصاره شوکران ۳ گرم پیه مذاب تازه ۳۰ گرم مخلوط کنند

ایضاً پوماد محلل معمول وولپیر بگیرند ید و دو سرب ۲ گرم اونگان ناپلی ۳۰ گرم پیه مذاب ۱۵ گرم مخلوط کنند

ید و دو پتاسیوم

یدور پتاسیوم

یدور پتاسیوم (هید رویدات پتاس) جسمی است سفید و متبلور و تبلورهای آن مکعب و در مجاورت هوا جاذب الرطوبه و محلول در ۱ دم جزء اب سرد و ۱۸ اجزء الکل سرد و ۹۰ درجه و ۶ جزء الکل جوش و ۲ جزء و نیم گلیسرین و ۱۰۰ اجزء آن دارای ۳۳ر۷۶ ید و ۲۳ر۶۲ پتاسیوم میباشد و مانند سایر یدورهای قلیائی ممکن است مقدار زیادی ید جذب کند و بحالت ید و پتاسیوم یدوره در آید

یدور پتاسیوم را داخلًا و خارجًا استعمال میکنند در استعمالات داخلی خطرش خیلی کمتر از خود یداست و میتوان بمقدار خیلی زیاد استعمال شود و استعمال داخلی آن در دفع سوانح ثالثی سیفیلیس و تسممات بطئی سرب و جیوه و فالج بیرامفصل بدن و اسم والبومین اوری و امراض مجاری تنفس و اقسام خنازیر و گواتر و دفع فالج هم و در روماتیسم مزمن خیلی سودمند است و بقول کلی از عوامل ضد سیفیلیس و محلل و ضد اسم میباشد و مقدار شربت آن از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم است که در مشروب زیادی حل کرده بتدریج بنوشند و **بومیت** مقدار شربت آنرا تا ۱۰ گرم نیز می نویسد و **بوشو** میگوید مقدار شربت یدور پتاسیوم در سیفیلیس درجه سیوم که با اختلال صریح عظام و اوجاع عظمی همراه باشد از ۲ تا ۱۰ و ۱۵ گرم است و مصنف میگوید تا ۷ و نیم اودد دفع عوارض ثالثی سیفیلیس بسیار استعمال کرده ام

مواد مانعة الجمع جمع قابض املاح سرب و املاح جیوه و املاح نقره و اسیدها و املاح اسید و کلور و برم در سومات با دو نشاء و یدورهای فلزی با ید و پتاسیوم نباید نمود

طریق ساختن یدور پتاسیوم مطابق کدکس بگیرند پتاس کستیک مقدار منظور بید مصفا اب مقطر مکه مقدار کافی پتاس را در مقدار ۲ اب مقطر حل کنند که محلول و ارد و در ظرفی بست اید و بعد کم کم ید بران افزایند و بهم زنند تا محصول فی الجمله رنگین شود و سپس از اتابید در ظرف جفاف تبخیر نمایند و این محصول را در ظرف اهنی بیار امحروب کنند و پس از سرد شدن مذاب را در اب مقطر گرم حل نمایند و دیگر تا فی تبخیر کرده بگذارند سرد شده متبلور گردد و حفظ کنند

محلول یدوره معمول ژانل بگیرند یدور پتاسیوم ۱ الکل انقرباد ۵ جوبه ۱ اب مقطر ۲۰ حل کنند و هر قاشق اش خوری این محلول دارای ۵ دسی گرم یدور پتاسیوم است و از ۱ تا ۲ قاشق در یک بطری اب داخل کرده در دفع عوارض ثالثی سیفیلیس در مدت ۲۴ ساعت بنوشند

شربت یدوره مطابق کدکس بگیرند یدور پتاسیوم اب مقطر مکه ۱ شربت ساده ۲۰ حل کرده مخلوط نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۵ دسی گرم یدور پتاسیوم است و از ۵ تا ۱۰ گرم از ادویه خنازیر و سیفیلیس هر چه بیاشامند و یکی از دانشمندان میگوید شربت تمشک طعم نامطبوع یدور پتاسیوم را می پوشاند

شربت قهوه یدوره معمول ژانل بگیرند قهوه بو داده و کوفته ۲ در دستگاه تغییر داخل کرده و با مقدار کافی ابجوش ۴ جزء مصفی بدست آرند و در حمام ماریه ۵ جزء قند در ان حل کرده و ۳ جزء یدور پتاسیوم افزایند و هر قاشق اش خوری این شربت دارای ۵ دسی گرم یدور پتاسیوم است

شربت خنطیانای یدوره معمول ریکورد بگیرند شربت خنطیانا ۵۰۰ یدور پتاسیوم ۱ حل کنند و در سیفیلیس درجه سیوم از ۱ تا ۵ قاشق اش خوری کوچک و گاه تا ۲ قاشق بنوشند

نهصد و یکصد و

شربت یدور پتاسیوم بگیرند یدور پتاسیوم ۲۵ گرم شربت پوست نارنج ۵۰۰ گرم حل کنند هر قاشق اش خوری این شربت دارای یک گرم یدور پتاسیوم است و از ۱ تا ۴ قاشق در عرض روز بنوشند

شربت یدور پتاسیوم معمول ریکورد بگیرند شربت عشبه ۵۰۰ گرم یدور پتاسیوم ۱۰ گرم حل کنند و از ۳ تا ۱۲ قاشق در مطبوخ مناسبی مخلوط کرده بنوشند

شربت ضد خنازیر معمول بوانر بگیرند شربت جنطیانا شربت کنکینا شربت پوست نارنج مکرر ۳۰۰ گرم یدور پتاسیوم ۱۵ گرم طرطرات ما نیاکی آهن ۱۸ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و روزی سه قاشق در مطبوخ مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

شربت ضد خنازیر معمول ورنووی بگیرند یدور پتاسیوم تعفین ید مکرر ۲ گرم شربت جنطیانا شربت کنکینا مکرر ۱۲۵ گرم مخلوط کنند و از ۱ تا ۲ قاشق چای خوری در عرض روز بنوشند

آب مشروب یدی معمول لوگول بگیرند ید ۲ دسی گرم یدور پتاسیوم ۴ دسی گرم آب مقطر ۱۰۰۰ گرم حل کنند و در اختلالات خنازیری از ۳ تا ۴ گیلاس در عرض روز بنوشند

محلول یدور پتاسیوم یدوره معمول تاستور بگیرند ید ۱ گرم یدور پتاسیوم ۱۰ گرم آب ۳۰۰ گرم مخلوط کرده حل نمایند و در دفع اورام مزمن عظام و مفاصل و جلد و اغشیه مخاط و کلو روزی یک قاشق چای خوری در صورتیکه قاشق اهنی نباشد در قدری آب شراب دار مخلوط کرده قبل از غذا و یکی قبل از شام بنوشند و مدت دو تا سه ماه بران مداومت کنند

محلول یدی معمول برون سکارد بگیرند ید ۲ گرم یدور پتاسیوم ۱۰ گرم آب مقطر ۲۵۰ گرم مخلوط کرده حل نمایند و در دفع فالج نیم اسفل روزی سه دفعه یک قاشق چای خوری این محلول را در چند قاشق اش خوری شراب قرمز یا آب صاف مخلوط کرده قبل از غذا بنوشند و این محلول در جذب سیلانات منتشره در تجاویف جمجمه و فقار قوی الاثر است

محلول دافع صرع معمول اوکونور بگیرند یدور پتاسیوم ۲۵ سانتی گرم مطبوخ کاسنی ۵۰ گرم حل کرده در عرض روز بنوشند و بعد محصولات روی را استعمال کنند

تنتور عشبه با یدور پتاسیوم معمول ماژندی بگیرند یدور پتاسیوم ۴ گرم تنتور عشبه ۵۰۰ گرم شربت پوست نارنج ۱۰۰ گرم مخلوط کرده در مدت ۲۴ ساعت پیاله پیاله بیاشامند

محلول ضد ورم حلق اسکرلاتینی معمول بورس بگیرند یدور پتاسیوم ۱ گرم ید ۱۰ سانتی گرم کلورات پتاس ۴ گرم نیترات پتاس ۶ گرم بی کربونات پتاس ۲ گرم آب ۲۴۰ گرم حل کرده در دفع ورم حلق اسکرلاتینی و ورم حلق تناوبی هر چهار ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند

محلول دافع اسم معمول تروسو بگیرند یدور پتاسیوم ۱۰ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم حل کنند و هر شب بعد از شام یک قاشق چای خوری بنوشند

طریقه معمول سئه در مداوای اسم بگیرند یدور پتاسیوم ۲۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۸۰ گرم حل کنند و قبل از نهار و شام یک قاشق اش خوری بیاشامند و پس از چند روز مداومت بر مقدار مذکور میتوان روزی سه قاشق یعنی سه گرم یدور پتاسیوم استعمال نمود و بعد از چند هفته مداومت

یدور پتاسیوم

مقدار دوا را نصف کنند و بعد اگر لازم شود همان مقدار اول را معمول دارند و روزی شش دفعه ۱۰ قطره

ایثل استنشاق نمایند بخصوص در هنگام حمله

محلول یدوره معمول ریکورد بگیرند یدور پتاسیوم ۱۵ گرم اب ۲۵۰ گرم حل کرده

قاشق اش خوری در روز بنوشند

محلول یدوره هزالی معمول ماژندی بگیرند ید و یدور پتاسیوم ۱۵ گرم شربت صمغ

۵۰ گرم عرق کاهو ۲۵۰ گرم عرق بهارنارنج ۵ گرم تنتور دیژیتال ۱۵ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و روزی دو

قاشق اش خوری صبح و یکی عصر بنوشند

محلول یدوره ضد اسم معمول تروسو بگیرند یدور پتاسیوم ۲۵ سانتی گرم تا ۲ گرم

مطبوخ پولیگالا ۲۵۰ گرم حل کنند و هر روز بتدریج بنوشند

محلول یدوره دافع ذات الریه معمول شورت بگیرند یدور پتاسیوم ۵ گرم

اب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق اش خوری بیاشامند

محلول یدوره دافع روماتیسم عضلانی معمول ماژندی و دلیو

تراستو بگیرند یدور پتاسیوم ۱۰ گرم ید ۱ گرم اب مقطر ۳۰۰ گرم حل کنند و روزی سه قاشق چای

خوری بنوشند

محلول یدوره دافع لکه قرنیه معمول ارمبوکس بگیرند اب مقطر ۳۰ گرم یدور

پتاسیوم ۵ گرم تنتور ید ۳۰ قطره مخلوط کنند و دو دفعه روی قرنیه قطور نمایند

نسخه دیگر معمول کیره بگیرند اب مقطر ۵ گرم یدور پتاسیوم ۲ گرم بی کربونات سود ۱ گرم

حل کرده بروی قرنیه قطور نمایند

محلول مشروب یدوره معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند یدور

پتاسیوم ۶۰ سانتی گرم ید ۲۰ سانتی گرم اب مقطر ۱۰۰۰ گرم حل کنند و پیاله پیاله بیاشامند

بخور یدوره معمول فورنیر بگیرند یدور پتاسیوم ۴ گرم اب مقطر ۲۵۰ گرم حل کنند

و دو دفعه اکله دهان بخور دهند

محلول یدوره محمر معمول لوگول بگیرند ید ۳ گرم یدور پتاسیوم ۶ گرم اب ۱۴۰ گرم

حل کنند

محلول یدوره گوگردی معمول بومیت بگیرند یدور پتاسیوم ۳ گرم سولفور

پتاس ۵ گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند و مانند غسول استعمال نمایند

تیزن یدوره معمول ریکورد بگیرند مطبوخ اشنان ۱۰۰۰ گرم یدور پتاسیوم ۲

گرم شربت ساده ۶۰ گرم مخلوط کرده در عرض روز بتدریج بنوشند

شراب یدوره معمول بوانر بگیرند یدور پتاسیوم ۵ گرم شراب سفید یا شراب

۵۰۰ گرم حل کنند و روزی سه قاشق اش خوری بنوشند

مخلوط ضد سیلان شیر معمول روزانبرک بگیرند ید ۱۵ سانتی گرم

در یکصد و نهم

...ودیپاسپوم ۱گرم اب ۲۰۰ گرم شربت ساده ۲۰ گرم مخلوط کنند و در عرض روز با قاشق اش خوری بخورند پنج
...بشند

...ملوط دافع گواتر معمول ودِه بگیرند یدور پتاسیوم ۶ سانتی گرم دَرّه ۱۲۰ گرم اب حل کرده
۴۰ گرم شربت صمغ و ۵ گرم تعفین دارچینی افزوده و هر روز صبح ناشتا یک قاشق اش خوری در دفع گواتر
...بحاث صدیدی بیاشامند

...سپون یدوره معمول واندِلوورُت بگیرند یدور پتاسیوم ۲ گرم عرق نعناع
۱ گرم شربت زعفران ۲۰ گرم مخلوط کنند و روزی سه دفعه هر دفعه ۳ گرم در دفع روماتیسم مفصلی حاد
...بشند

...سپون دافع روماتیسم مفصلی مزمن معمول بونیِ بگیرند ید پتاسیوم
۱ سانتی گرم شربت کوکنار سفید ۵ گرم اب مقطر ۹۰ گرم مخلوط کنند و سه دفعه در عرض روز صبح و ظهر و
عصر بیاشامند

...سپون دافع وجع روماتیسم معمول بُوتِرو بگیرند مطبوخ کاسیا امارا ۱۳۰ گرم
ودیپاسپوم ۴۰ سانتی گرم شربت اپیکا ۱۰ گرم مخلوط کرده دو قسمت کنند و یک قسمت صبح و یکی عصر بیاشامند

...سپون ضد امتیک معمول بکرل بگیرند اب ۱۲۰ گرم تعفین ید ۲۰ قطره یدور پتاسیوم
...سی گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و با قاشق اش خوری متدرجاً بنوشند

...سپون ضد خنازیر معمول کیبور بگیرند جلاب صمغی ۱۲۰ گرم یدور پتاسیوم
...م تعفین ید ۱۰ تا ۲۰ قطره تنتن ۱ گرم شربت کنکینا ۲۰ گرم مخلوط کنند

...سپون یدور پتاسیوم و دژیتال معمول بوشو بگیرند یدور پتاسیوم
سانتی گرم تعفین دژیتال ۵ قطره و سپون صمغی ۵۰ گرم مخلوط کنند و در دفع بیکار دست و امثالها
قسمت کرده در سه دفعه در عرض روز بیاشامند

...سپون دافع استسقای زِقّی معمول تیریون بگیرند یدور پتاسیوم ۴۰
...انتی گرم اب ۱۰۰ گرم حل کنند در استسقای زقی مرمنی که با اثر دیژیتال مقاومت کند هر دو ساعت فاصله یک
...قاشق اش خوری بنوشند

...سپون دافع حبس طمث معمول گالواس بگیرند یدور پتاسیوم ۸ گرم
...اب کلشیک ۴ گرم شربت عشبه اب مقطر یکصد ۵۰ گرم مخلوط کرده سه قاشق چای خوری در عرض روز بنوشند

...سپون دافع استسقای زِقّی و اسم معمول هوشارد بگیرند یدور
سپوم تعفین لوبلیا تعفین پولیگالامکد ۱۰ گرم عصاره تریاک ۱ سانتی گرم اب ۳۰۰ گرم مخلوط کرده یک
...قاشق اش خوری صبح و یکی عصر بیاشامند

...سپون دافع اسم معمول بُومِت بگیرند یدور پتاسیوم تعفین لوبلیا مکد ۱۰ گرم
...۲۵۰ گرم مخلوط کرده روزی دو قاشق اش خوری بنوشند

...سپون دافع عسر النفس قلبی معمول سِئه بگیرند یدور پتاسیوم ۲۵ را گرم ۲۰ گرم

یدور پتاسیوم

هیدرات کلورال ۲ تا ۴ گرم جلاب صمغی ۱۲۰ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت فاصله یک قاشق آش‌خوری بنوشند

پوسیون دافع اسم معمول روکیتانسکی بگیرند هیدرات کلورال یدور پتاسیم مکی ۲ گرم آب ۱۵۰ گرم شربت پوست نارنج ۳۰ گرم مخلوط کرده روزی ۲ تا ۳ قاشق آش‌خوری بیاشامند

پوسیون دافع هیپرتروفی قلب معمول گرین بگیرند یدور پتاسیوم ۱۰ گرم تغفین دیژیتال تغفین بنج مکی ۱۲ گرم شربت مرکب عشبه ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و یک قاشق چای‌خوری صبح و یکی عصر بنوشند

پوسیون ضد رماتیسم معمول بوگروس بگیرند یدور پتاسیوم ۴ گرم تغفین دیژیتال ۲ گرم عرق کاهو ۱۵۰ گرم شربت مورفین ۳۰ گرم مخلوط کنند و هر دو ساعت یک قاشق آش‌خوری بنوشند

نسخه دیگر بگیرند یدور پتاسیوم ۲ گرم سالیسیلات سود ۱۰ گرم شربت نعناع ۳۰ گرم آب مقطر ۱۲۰ گرم مخلوط کنند و دو یا سه قسمت کرده هر روز در دو یا سه دفعه بنوشند

پوسیون دافع خنازیر معمول گالواس بگیرند یدور پتاسیوم ۴ گرم عصاره کنکینا ۴ گرم مطبوخ بنفشه فرنگی ۲۰۰ گرم شربت ضد اسکوربوت ۶۰ گرم مخلوط کنند و یک ربع از این پوسیون را صبح ناشتا بیاشامند

نسخه دیگر معمول همین مصنف بگیرند یدور پتاسیوم ۶ گرم ید ۳۰ سانتی‌گرم تغفین هیل ۵ گرم شربت مرکب عشبه ۳۰۰ گرم مخلوط کنند و نیز در دفع خنازیر از ۲ تا ۳ قاشق چای‌خوری در عرض روز بنوشند

ایضاً نسخه دیگر معمول گین بگیرند یدور پتاسیوم ۵ گرم کلورهیدرات آمونیاک ۳ گرم شربت ضد اسکوربوت ۲۵۰ گرم عرق کاهو ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و در دفع خنازیر یک قاشق چای‌خوری صبح و یکی عصر بنوشند

پوسیون یدوره بگیرند یدور پتاسیوم از ۱ تا ۲ گرم مطبوخ دقیق قهوه ۱۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و سه قسمت کرده در عرض روز در سه دفعه بنوشند

گرد ضد گواتر معمول فابر بگیرند مسحوق یدور پتاسیوم ۵ گرم مسحوق اصل السوس ۱۰ گرم مخلوط کرده بر روی زبان بمالند

گرد یدور پتاسیوم معمول لگروکس بگیرند مسحوق یدور پتاسیوم ۱ گرم در لوله بلور کوچکی داخل کنند و در وقتی که شخص مسافر باشد با اولین قاشق غذای مایعی که میخورد مخلوط کرده میل نمایند

شربت یدوره (شربت کلورو برومو یدوره) بگیرند سر شیر تازه ۵۰۰ گرم یدور پتاسیوم برومور پتاسیوم مکی ۵۰ سانتی‌گرم کلورور سدیوم ۱ گرم قند و نبات ۱۰ گرم مخلوط کرده استعمال نمایند

مخلوط ضد توبرکول معمول پوتن بگیرند کلورور سدیوم ۱۰ گرم برومور سدیوم ۵ گرم یدور پتاسیوم ۱ گرم آب ۱۰۰ گرم حل کنند و یک قاشق چای‌خوری در شیر داخل کرده صبح بنوشند

زرق تحت جلدی یدور پتاسیوم جیوه معمول راگازونی

بگیرند اب مقطر ۲۰ گرم یدور دپتاسیوم ۲ گرم یدور جوه ۲ سانتی گرم حل کنند و در روز دو دفعه در عرض روز زرق نمایند

زرق تحت جلدی یدور دپتاسیوم یدوره معمول زاکوبوویت بگیرند یدور دپتاسیوم ۰،۲۰ گرم ید ۰،۱ سانتی گرم اب مقطر ۳۰ گرم مطابق معمول حل کنند و از ۲ تا ۳ زرقه در عرض هفته زرق نمایند

حقنه ضد ذوسنطاریا معمول پالم بگیرند یدور دپتاسیوم ۱ گرم ید ۰،۵ سانتی گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کرده حقنه نمایند

حب ضد خنازیر یدوره بگیرند یدور دپتاسیوم عصاره برگ گردو مکید ۲ گرم با مقدار کافی گرد برگ گردو ۱۰ حب سازند و از ۲ تا ۵ حب در عرض روز بنوشند

غسول محلل یدوره معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند یدور دپتاسیوم کلورید رات امانیاک مکید ۱ گرم عرق کافوری ۴۰ گرم حل کنند

پوماد ضد بواسیر معمول باره بگیرند یدور دپتاسیوم ۲ گرم عصاره دلتاتیا ۶ گرم لودانوم سیدنم عصاره بلادن مکید ۰،۵ سانتی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کنند و یک دفعه صبح و یک دفعه عصر تمریخ نمایند

پوماد محلل معمول لانگلبرت بگیرند یدور دپتاسیوم ۱ گرم عصاره شوکران ۳ گرم پیه تازه ۲۰ گرم مخلوط کرده یک دفعه صبح و یک دفعه عصر تمریخ کنند

پوماد یدور دپتاسیوم مطابق کدکس بگیرند یدور دپتاسیوم ۱ پیه ۱۰ مخلوط کنند

نسخه دیگر بگیرند یدور دپتاسیوم ۱ وازلین و یا لانولین ۵ مخلوط نمایند

پوماد یدور دپتاسیوم یدوره بگیرند یدور دپتاسیوم ۵ ید ۱ پیه حسن لبه ۴۰ مخلوط کنند

نسخه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند یدور دپتاسیوم ۳ ید ۱ پیه ۵۰ اب مقطر ۳ یدور را در اب حل کرده و ید را افزوده با پیه مخلوط نمایند

پوماد یدوره معمول بوشاردا بگیرند یدور دپتاسیوم ۳۰ ~~ید ۱ پیه ۵۰ اب مقطر ۳۰~~ یدور را در اب حل کرده و ید را افزوده گلاب مکید ۱ پیه بلسانی ۱۰ اسانس گل سرخ ۲ قطره مخلوط کنند

پوماد یدوره بگیرند یدور دپتاسیوم عصاره شوکران مکید ۴ پیه مذاب ۳۲ مخلوط کنند

پوماد یدوره تریاک دار بگیرند یدور دپتاسیوم ۵ ید ۱ مخلوط کرده بیفزایند پیه مذاب ۱۰۰ لودانم روسو ۱۰ وصلایه کنند

پوماد ضد رمد معمول لوهس بگیرند یدور دپتاسیوم ۱،۲۵ گرم ید ۸ سانتی گرم پیه مذاب تازه ۱۵ گرم مخلوط کنند

گلیسره یدور دپتاسیوم مطابق کدکس بگیرند یدور دپتاسیوم اب مکید ۴ گرم حل کرده بیفزایند گلیسرین نشاسته ۳۲ گرم

گلیسره یدور دپتاسیوم معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند یدور دپتاسیوم اب مکید ۲ گلیسرین نشاسته ۱۲ حل کرده مخلوط نمایند

غرغره یدوره معمول کولریه بگیرند یدور دپتاسیوم ۱ شربت عسل ۳۰ ماء الشعیر

۱۲۵ حل کنند

۱۲۵ حل کنند

نسخه دیگر بگیرند یدور پتاسیوم ۵ مطبوخ برگ درخت ۲۰۰ حل کرده در وقت دم حلق سفلیسی غرغره نمایند

شمع یدوره معمول گنو بگیرند مسحوق یدور پتاسیوم ۵ گرم شمع شوکران شمع دیاشیلون

مکن ۲۵ گرم مطابق معمول مخلوط کنند

شمع مرکب مطابق دواسازی لندن بگیرند مسحوق یدور پتاسیوم ۵ اگرم موم زرد ۱۲ گرم

کند ۹۰ گرم روغن زیتون ۴ گرم مواد دسم و کند ذوب کنند و یدور دو درهم وزنش آب حل کرده اضافه

کنند و مخلوط نمایند

اب منخرید وره معمول مثال بگیرند یدور پتاسیوم ۱ گرم بی کربونات سود ۲ گرم اسید

طرطریک ۵ گرم اب صاف ۶۵۰ گرم اب را در صراحی داخل کرده واملاح را در آن حل نموده اسید را بیفزایند

و در شرا محکم ببندند و در حین غذا گیلاس گیلاس بنوشند

کحل یدوره معمول دسمارس بگیرند آب مقطره ۵ گرم یدور پتاسیوم ۲۰ سانتی گرم

حل کنند و دو سه قطره در چشم قطور نمایند

بسکاچ یدوره معمول دوروولت در خمیر هر بسکاچی ۱۰ سانتی گرم یدور پتاسیوم

داخل کنند و از ۱ تا ۵ بسکاچ در عرض روز تناول نمایند

حمام یدوره معمول دوروولت بگیرند یدور پتاسیوم ۱۰ گرم آب مقطره ۶۰ گرم

حل کنند و در یک حمام داخل نمایند

حمام یدوره معمول شوفل بگیرند صابون حیوانی ۶۰ گرم یدور پتاسیوم ۳۲ گرم الکل

۸۵ درجه ۵۰۰ گرم اسانس لیمو ۴ گرم در الکل ابتدا یدور را حل کنند و بعد صابون و اسانس را افزوده

ایضا حمام یدوره بگیرند یدور پتاسیوم ۱۰ گرم گلیسرین ۲۵ گرم بم دوال ۶۷ گرم باغانت حل کنند

حل کنند

یدور سودیوم در همان مواقعی که یدور پتاسیوم را استعمال میکنند این ملح را تجویز مینمایند

و باید اینده باشد و مخصوصا در دفع ارتین دو پواترین بیشتر استعمال میشود و مقدار شربتش مثل مانند

پتاسیوم است اگرچه بواسطه بعضی املاح سود این ملح را بمقداری زیادتر از آن میتوان تجویز کرد

طریقه ساختن یدور سودیوم مطابق دستور العمل هانری

محلول سود کستیک مقدار منظور ید خالص مقدار کافی محلول سود را در ظرف آهنی حرارت دهند

کم کم افزوده بهم زنند و جهت خنثی کردن سود محصول را تبخیر کنند تا نصف شود و بعد یک دهم وزن

زغال افزایند و تبخیر نمایند تا بحد جفاف و بعد بوته سرپوش دار بعاین محصول را فی الجمله تکلیس کنند

بعد در آب حل نموده و محلول را صاف نمایند و مصفی را در گرم خان گذارند تا متبلر شود و حفظ کنند

پوسیون دافع ارتین دو پواترین معمول هوشارد بگیرند یدور سدیوم

۲۰ گرم اب مقطره ۳۰۰ گرم حل کنند و دو تا سه قاشق خوری در عرض روز بنوشند

مداوای دیفتری معمول کرش بگیرند یدور سودیوم ۳ گرم سالیسیلات

۵ گرم شربت تمشک ۳۰۰ گرم آب ۲۰۰ گرم حل کنند و هر ساعت یک قاشق چوری بنوشند

یدور استرونسیوم مقدار شربت و محل استعمال و خواص این یدور مانند یدور پتاسیوم است

یدور گوگرد (سولفوریدید) جسمی است سیاه‌اللون و بشدت بوی ید از آن متصاعد میگردد در آب و سولفور کربون غیر محلول و الکل و اثر ید این ماده را اخذ کرده و گوگرد را آزاد میکند و ترکیب این جسم مستحکم نیست و داخلاً در دفع قوباء و خنازیر تجویز میگردد و مخصوصاً در دفع شمشه سرا[ج؟] بشکل استعمال میشود و مقدار شربت آن ۲۰ سانتی گرم است و در خارج ۱ گرم در ۲۰ گرم پیه مذاب مخلوط نموده بطور پماد در اقسام خنازیر جلدی معمول میدارند

حب یدور گوگرد معمول دیورژی بگیرند یدور گوگرد ۱ گرم گوگرد ۵۰ سانتی گرم صابون طبی مقدار کافی ۲۰ حب سازند و از ورق بلسان تلو[؟] آنها را بپوشانند

پماد یدور گوگرد بگیرند یدور گوگرد از ۱ تا ۲ گرم و از لین ۳۰ گرم مخلوط کنند

یدور روی ترکیب این ملح کاملاً مستحکم است و در اثر مشابه یدور پتاسیوم ولی چون دارای خواص محرش املاح روی است و موجب حصول قی و تسمم میگردد بمقدار خیلی کم باید استعمال شود و بی یدور سرب تحجیج دارد زیرا که محلول است و نوعاً از ابلا واسطه از ترکیب روی با ید در مجاورت آب بدست میآورند

پماد یدور روی بگیرند یدور روی ۴ گرم و از لین ۳۰ گرم مخلوط کنند و از ۴ تا ۵ گرم تمریخ نمایند

شربت یدور روی معمول دشامپ بگیرند یدور روی ۱ گرم شربت ساده ۴۰۰ گرم مخلوط کنند و هر قاشق خوری این شربت دارای ۵ سانتی گرم یدور است

یکصدهم — در فوائد یدوفورم و بعضی ادویهٔ مشابه آن

یدوفورم این جسم که از ترکیبات ید است و زیادتر از ۹۰ درصد وزنش ید دارد بواسطه **سیرولاس** نام کشف گردید و عبارت از جسمی است جامد و بشکل بلورهای فلسی و زرد رنگ و بویش شبیه ببوی زعفران ولی مکره طعم و طعم آن مایل بشیرینی و غیر محلول در آب و محلول در ۵۰ جزء الکل ۹۰ درجه سرد و ۱۲ جزء الکل جوش و ۵ جزء اتر و نیز در کلورو فورم و بنزین و روغنهای ثابت و فرار محلول و در گلیسرین غیر محلول است و بهترین محللات آن سولفور کربون است که ۲ جزء آن در ۱۰۰ جزء سولفور کربون حل میگردد و در اسیدها محلول رقیق قلیائیات نیز غیر محلول است

یدوفورم از عوامل فاقد الحس و مولد سکاترس و دافع تعفن و ضد سیفیلیس و ضد گواتر و ضد خنازیری میباشد

در بیان اثرات فیزیولوژی و تراپوتیکی یدوفورم

اول کسی که این دوا را در تراپوتیک استعمال نمود **بوشارد** بود و بعد جمعی دیگر از دانشمندان بواسطه امتحانات کثیره خواص آن را ثابت نموده و امروز از ادویه ایست که داخلاً و خارجاً استعمال میشود و آثار عارض

از استعمال آن

آثار فیزیولوژی و ترایوتیکی یدوفورم

اما استعمال آن از قرار ذیل است اولاً چون یدوفورم را بروی جلد منطبق سازند موجب مورث تحریک و تخریش
نمیشود و در حقیقت موجب بطلان حس نمیگردد بلکه اوجاع عصبانیه و دردی را تسکین میدهد و هم چنین
اگر آن را بروی غشاء مخاط منطبق نمایند هیچ تخریشی در آن نمی آورد و وقتی که بروی جلد بی بشره و یا بروی
جراحات منطبق کنند اثر محسوسی در اعصاب حساس میکند ثانیاً هرگاه یدوفورم را در معده داخل نمایند نیز
مورث تخریش غشاء مخاط نمیشود چنانچه در حیواناتی که بمقدار سمی یدوفورم را خورانیده اند هیچ وجه اختلا
در غشاء مخاط معده و امعاء دقایقها دیده نشده است و یکی از دانشمندان میگوید یدوفورم را هرگاه بمقدار ک
استعمال کنند بر قوه شاهیه غذائی می افزاید و اثر آن در سلسله عصبانی هرگاه بمقدار کم استعمال شود ضعیف
است و یکی از دانشمندان در شهر پاریس پس از آنکه ۵ سانتی گرم یدوفورم آشامید مشاهده کرد که نبض
از ۷۲ قرعه تنزل کرده به ۶۰ قرعه رسید ولی اگر بمقدار سمی استعمال شود نبض خیلی سریع میگردد و اثر آن
در سلسله عصبانی مسلم است ولی نه آنکه مثل عوامل فاقد الحس حقیقی از قبیل کلوروفورم اثر کند د
بعضی از مصنفین که در حیوانات بمقدار زیاد یدوفورم خورانیده مشاهده کرده اند که ابتدا در حیوان یک
نوع مستی ظاهر شده و از روی میل و اراده بخواب رفته و در خواب آرام بوده است و چون آن را برای راه رفتن
بلند کند بی قرار شده و میافتد و اگر اثر تسمم دوامی حاصل کند یک قسم گرانی تا و یا ... گرانی بجانب خلف بروز
مینماید و چون یدوفورم جذب شده و در دوران داخل گردید از همه مجاری مخرجه بدن خارج میگردد در
سگهائی که یدوفورم را در بدن آنها جهة امتحان و تجربه داخل کرده اند بوی آن را از نفسشان مشموم میگ
و نیز بعد از زیاده یدوفورم وجودش را در بول و شیر و عرق و اشک و مخاط بینی و خون حیض و آب امنیوس
(آبه) و مواد برازی مشاهده کرده اند و جذب یدوفورم مانند جذب ید سریع است و پس از ده ساعت
شرب میتوان وجودش را در آب دهان و شیر محسوس نمود و پس از استعمال تا سه روز در بدن دوام میکند
و بسهولت بواسطه شیر مرضعه در بدن طفل داخل میشود و در این صورت وجودش را در بول طفل ممک
است ثابت نمایند

یدوفورم بمقدار زیاد ممکن است مورث مرگ گردد و ۲ گرم از خوک هندی و ۳ گرم خرگوش و ۴ گرم
متوسط القامه را میکشد و از ۲ تا ۶ گرم در انسان مورث بعضی آثار سمی میگردد و نعش حیوانات مسمو
بواسطه یدوفورم را که تشریح کرده اند تغیرات محسوسی در آن نیافته اند اما از همه آلات بدن آنها شدت بو
یدوفورم را استشمام کرده اند

علاوه از جذب مجاری هضم یدوفورم ممکن است بواسطه مجاری دیگر جذب شود و ثابت شده است که بو
جلد و غشاء مخاط بخصوص جراحات جذب گشته و داخل دوران میگردد

چنانچه گفتیم از استعمال داخلی یدوفورم بمقدار زیاد یعنی از ۲ تا ۶ گرم آثار سمی بروز میکند و میگویند
هرگاه از ۵ تا ۲۰ سانتی گرم از آن بیاشامند یک نوع حالت فقدان حسی ظاهر میشود و موجب تسکین میگ
و در سرطان متقرح وقتی که جراحت چندان متورم نباشد مورث فقدان حس موضعی میشود و در دام
وقت از ۵ سانتی گرم تا ۱۰ گرم یدوفورم را در ۱۰ گرم کره کاکائو داخل کرده بروی جراحت باید نهاده نمود
و نیز در سرطان رحم و مستقیم و مثانه شیافهائی از ... در مهبل و یا مستقیم داخل مینمایند و در خنازیر و ... شید

گواتر و سیفیلیس نسل ید و فورم را بطور حب بمقدار ۵ تا ۱۵ سانتی گرم قویاً موثر میدانند و در دو دسیگرام
مسحوق آن در جراحات و قروح غیر سرطانی که مبرم باشند و در شقاق مقعد و اقسام شانکر جهت حصول سیکاتریس
شفای مرض نیز موثر است

چون ید و فورم دارای بوی مکره و نامطبوعی است بعضی وسائط در پوشاندن این بو بیان کرده اند که عمده آنها
از قرار ذیل است

وسائطی که در پوشاندن بوی ید و فورم بکار میبرند

اولاً چون در ۲۰ گرم ید و فورم یک تا دو قطره اسانس نعناع داخل کنند بوی مکره آنرا باطل میکند و این واسطه را وقتی معمول میدارند که
ید و فورم را در داخل بطور حب استعمال نمایند

ثانیاً در استعمالات خارجی ید و فورم بهترین وسائط جهت پوشاندن بوی آن بلسان پرو است که بطریق ذیل پماد
ساخته بکار برند بگیرند ید و فورم ۳ بلسان پرو ۴ پیه مذاب ۳۰ مخلوط کنند و یا ید و فورم ۱ بلسان پرو ۳ و وازلین ۸
و میتوان بجای وازلین الکل و کولودیون و یا گلیسرین استعمال کرد

ثالثاً چون یک جزء ید و فورم را با یک جزء تنن مخلوط کنند علاوه بر آنکه بوی آن پوشیده میشود تغییری در طبیعتش
نیز حاصل میگردد و محصول مرکبی بدست می آید مشابه بمحصولی که از ترکیب ید با تنن موجود میشود و این
ترکیب ثانوی مانند ید و فورم خالص قوی الاثر است

رابعاً هرگاه از ۱ تا ۲ قطره اسانس ژرانیوم بر مسحوق ید و فورم بیفزایند بوی مکره آنرا باطل کرده و در استعمالات
خارجی بدون ناخوشی طبع میتوان بکار برد و نیز اگر در ۱۰ جزء مسحوق ید و فورم ۵ جزء کافور مسحوق
داخل کنند بهتر از همه وسائط مذکوره بوی آنرا باطل مینماید

هرگاه در استعمال ید و فورم شرائط ذیل را اجری کنند بهترین عوامل مولد سیکاتریس در جراحات غانغرانی
خواهد بود اولاً باید ید و فورم را به غبار بسیار نرمی تحویل کرد ثانیاً با کمال دقت این غبار را بروی همه سطح معلول
منطبق نمود و در اجرای شرط اول از ادر اتر حل میکنند و میگذارند تا تبخیر شود و ید و فورم بشکل غبار بسیار
نرم باقی ماند و در اجرای شرط دوم ابتدا باید باعانت بخور آب گرم جراحت را شسته و بخوبی از آن پاک کنند و بعد
بقدر امکان سطح معلول را خشک نموده و غبار ید و فورم را بروی آن منطبق نمایند اگر ید و فورم بشکل غبار
بسیار نرم نباشد همه سطح جراحت را فرا نمیگیرد و در پستی و بلندیهای آن کاملاً داخل نمیشود و سپس جراحت را
با شرپی و یا پنبه محلوج و یا مشمع و یا شیلون ببندند و این رفاده را در ابتدا روزی یک یا دو دفعه عوض کنند
و باندازه که سیکاتریس تولید میشود فاصله مابین دو رفاده را بیشتر قرار دهند

جهت انطباق ید و فورم بروی جراحات داخله مثلاً جراحات حلق و عنق رحم باید باعانت آلت ریشاردسون
محلول یک جزء ید و فورم در ۵ اجزاء اتر استعمال نمود

طریق ساختن ید و فورم موافق قاعده دو وولت

بگیرند کربونات متبلر سود ۲ ید ۱ الکل ۹۰ درجه ۱ آب ۱۰ املاح را در آب حل کرده و الکل را افزوده و ۶۰ درجه حرارت وارد کنند و کم کم ید را
افزوده و بعد بگذارند سرد شود ید و فورم حاصل میگردد و آب ماده چون الکل افزوده و تا ۶۰ درجه حرارت
وارد آورده و بخار کلور را از آن عبور دهند یک مقدار جدیدی ید و فورم بدست می آید و موافق این قاعده از ۱۰۰

جزء ید

محصولات یدوفورم

جزء ید و جزء یدوفورم میتوان بدست آورد

قاعده دیگر معمول بوشاردا بگیرند ید ۱ کربونات پتاس مکرر ۲ آب ۵ الکل ۹۵ درجه ۳ در صراحی داخل کرده و در حمام ماریه در ۶۰ درجه حرارت وارد آورند و همینکه محصول بی رنگ شد ۱ جزء دیگر ید را فزایند و مجدداً کم کم مقدار دیگری اضافه کنند تا تفاعل بانجام رسیده و رنگ محصول اسمر گردد و در این وقت مقدار کمی محلول پتاس افزایند تا این رنگ که سببش زیادتی ید است برطرف شود و دُردی که حاصل میشود عبارت است از یدوفورم و از برای صافی ریخته با آب مقطر بشویند و آب ماده را چون تبخیر نمایند مقدار زیادی تبلرهای یدور پتاسیوم خالص حاصل خواهد شد و در حقیقت این عمل عبارت از طریقه ساختن یدور پتاسیوم است که ضمیمه آن ساختن یدوفورم میباشد

یدوفورم چنانچه گفتیم از عوامل فاقدالحس و مسکن و انتی سپتیک و محلل و ضد سفیلیس و ضد خنازیر و ضد گواتر است و مخصوصاً در دفع اقسام خنازیر و تهیجات عقود لمفی موثر است و نیز آنرا در دفع اقسام توبرکولوز و گاسترالژی و نورالژی و راشیتیسم و حمیات دائمه استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۱ تا ۴ دسی گرم است بطور حب و در خارج در دفع اختلالات جلدی و قروح موجع و قروح سرطانی و قروح سفیلیسی معمول میدارند و چون پنبه محلوج را بر یدوفورم آلوده کرده و در مابین لبهای [illegible] گذارند در دفع ورم مهبل قوی تاثیر میکند و باید همیشه متذکر بود در سطوح جذابه که وسعتشان زیاد باشد یدوفورم را منطبق نکنند زیرا ممکن است جذب شده و آثار تسمم ظاهر گردد

نسخه‌های متداوله یدوفورم

کلوروفورم یدوفورمی بمقدار اشباع یدوفورم را در کلوروفورم حل کنند و سطوح متهیجه موجعه که مبتلی به اورام مزمن باشند و نیز سطوح متهیجه غدد و سطوح اجتماعات [illegible] و سطوح مفاصلی که مبتلی به اورام کهنه بوند از این محلول نطول نمایند و از قلم موئی و یا بوند روش صمغی بپوشانند و باید این سطوح دارای بشره باشند و بجای کلوروفورم میتوان یدوفورم را در مخلوطی از یک جزء اتر و یک جزء الکل بحد اشباع حل کرده و در درد نقرسی نطول نمود

کولودیون یدوفورمی معمول مورتن بگیرند یدوفورم ۱ کولودیون تجارتی ۱۵ حل کنند و باعانت قلم مو بروی محل نقرس و رماتیسمی موجع نطول نمایند و نیز این کولودیون را در دفع حمره و در نقرس نطول میکنند

تنزیب یدوفورمی بگیرند یدوفورم مسحوق ۵ گرم تنزیب مطهر نیم پارچه را اول با محلول قلیائی (کربونات سود ۲ آب ۱۰۰) بشویند و خشک کنند و بعد در محلول اسید فنیک ۱ در ۱۰۰ آلوده کرده و بقوت بفشرند و در ظرفی گذاشته و یدوفورم را روی آن ریزند و بهم زنند تا یدوفورم بهمه اجزاء پارچه علی السویه ملصق شود و بعد تکان دهند تا زیادتی یدوفورم بریزد و تا کرده در قوطی بلوری حفظ نمایند

تنزیب یدوفورمی چسبنده بگیرند تنزیب مطهر در محلول قلیائی چنانچه ذکر کردیم آلوده

در یکصد و دهم

کرده بخشکانند و بعد بگیرند الکل ۹۵ درجه ۱۲۰۰ گرم راشانج ۱۰۰ گرم گلیسرین ۵۰ گرم راشانج را در الکل حل نموده گلیسرین را بیفزایند و پارچه را در آن فرو برده بخشکانند و بعد در مسحوق یدوفورم آلوده کنند و در قوطی فلزی حفظ نمایند

پنبه یدوفورمی بگیرند پنبه محلوج ۱ مسحوق یدوفورم ۱۰ آلوده کنند

قلم یدوفورم بگیرند یدوفورم ۱۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۵۰ سانتی گرم مخلوط کرده و با مقدار کافی آب و گلیسرین خمیری سازند که شاسته حب باشد و آنرا مانند قلم لوله کنند

زرق تحت جلدی یدوفورم بگیرند یدوفورم ۱ اترسولفوریک و یا روغن کرچک ۱۰ حل کنند و یک زراقه یا دو از زرق نمایند و میتوان با وازلین مایع ادویه ۱۰۰ را زرق نمود

بخور اتر یدوفورم معمول بومیت بگیرند اترسولفوریک ۱۰۰ یدوفورم ۵ حل کنند و در دفع قروح حلق و فرج بخور دهند

گلیسره یدوفورم معمول بیلروت بگیرند یدوفورم ۱ گلیسرین ۱۰ مخلوط کنند در دمامیل بار دیگر از آنکه بواسطه آلت متنفس چرک را کاملاً خارج کردند بواسطه انبوبه این آلت زرق نمایند و اگرچه نوسط وسعت جوف دمل مقدار گلیسره مزروق مختلف میگردد ولی مقدار متوسط آن ۴۰ گرم است و پس از زرق دهانه دمل را از ترتیب یدوفورمی میپوشانند

شیاف یدوفورم معمول میتی بگیرند کره کاکائو ۵ گرم یدوفورم ۲ دسی گرم مطابق معمول یک شیاف سازند و این شیاف که مسکن است در شقاق مقعده استعمال میشود و **دمارکی** مقدار یدوفورم را در شیاف مهبلی و مستقیمی یک گرم قرار میدهد و در تسکین اوجاع سرطانی رحم استعمال میکند

نسخه دیگر معمول رلیکر بگیرند یدوفورم ۵ تا ۲۰ سانتی گرم عصاره بنج ۵ سانتی گرم مسکه کاکائو مقدار کافی یک شیاف سازند

ایضاً نسخه دیگر معمول مورتن بگیرند یدوفورم ۲۰/۱ گرم کره کاکائو ۳۰ گرم مطابق معمول ۴ شیاف سازند

ایضاً معمول پوردون بگیرند یدوفورم ۱ گرم کره کاکائو ۲۰ گرم مطابق معمول ۵ شیاف سازند

زیت یدوفورم معمول مورتن بگیرند یدوفورم ۵ گرم روغن بادام شیرین ۱۰۰۰ گرم اسانس بادام تلخ ۳ قطره حل کرده صاف نمایند و از آن ۲ تا ۳ قاشق اش خوری بنوشند

روغن یدوفورمی جگرمورو معمول فونساگریو بگیرند روغن جگرمورو ۱۰۰ گرم یدوفورم ۲۵ سانتی گرم اسانس انیسون ۱۰ قطره مخلوط کنند

نسخه دیگر معمول فوردون بگیرند یدوفورم ۱ گرم روغن جگرمورو ۲۵۰ گرم اسانس انیسون ۳ گرم مخلوط کنند و از آن ۲ تا ۴ قاشق اش خوری بنوشند

زرق دافع سوزاک بگیرند اسید تنیک یدوفورم مکد ۵/۲ گرم گلیسرین ۱۵ گرم آب ۶۰ گرم

مطابق

ید و فورم

مطابق معمول مخلوط کند وابتدا قریب یك لیتر آب ۴۰ درجه در مجرای بول جریان داده و بعد مخلوط مذکور را زرق نمایند

نفوح ید و فورم بگیرند ید و فورم ۲ نشاسته مسحوق ۱ مخلوط کند

نطول ید و فورم بگیرند الکل ۹۵ درجه ۱۰۰ گرم صابون حیوانی ۴ گرم ید و فورم دهن فرار نعناع مکد ۱ گرم مخلوط کرده در حمام ماریه حل کند و در اوجاع عصبانی نطول نمایند

نسخه دیگر معمول گالواس بگیرند ید و فورم ۱ بلسان پرو ۳ عرق کشنیز با گلیسرین ۱۲ مخلوط کند

مخلوط گلیسرینی ید و فورم معمول کیش بگیرند ید و فورم ۳۰ گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم اسانس نعناع فلفلی ۳ گرم مخلوط کند

مخلوط گلیسرینی ید و فورم معمول لیپ بگیرند ید و فورم ۴ گرم گلیسرین ۴۰ گرم مخلوط کند و از ۳۰ سانتی گرم تا ۷۵ سانتی گرم در زرق تحت جلدی بکار برند

مخلوط گلیسرینی ید و فورم معمول موزتیک بگیرند ید و فورم ۱ گرم گلیسرین ۲۰ گرم مخلوط کرده در جرم گواتر زرق نمایند

نسخه دیگر جهة زرق در جرم گواتر معمول مصنف مذکور بگیرند ید و فورم ۱ گرم تیرول ۹ گرم وازلین مایع ۱۰ گرم روغن کولتی با ۲ قطره مخلوط کند

تمریخ دافع نزله مزمن انف معمول برلیه بگیرند ید و فورم ۴ گرم اسانس جامد ژرانیوم ۵۰ سانتی گرم اسید فنیك مایع ۱۵ قطره وازلین ۳۲ گرم مخلوط کند

پوماد ید و فورم بگیرند مسحوق ید و فورم ۳ مسحوق قهوه ۳ پارافین ۳۰ مخلوط کند

ایضا نسخه دیگر بگیرند ید و فورم ۲ تا ۴ گرم ذیت وطی ساده و یا وازلین ۳۰ اسانس گل سرخ ۲ تا ۴ قطره مخلوط کند و در دفع جذام و پسوریازیس و آکزمای مزمن و قروح موجعه تمریخ و در افاده نمایند

پوماد معمول رابه بگیرند ید و فورم ۱ وازلین ۴ مخلوط کرده در وردم جفن حرکانی نطول نمایند

پوماد دافع شانکر بگیرند ید و فورم ۱ بلسان پرو ۳ وازلین ۸ مخلوط کند

پوماد دافع شقاق مقعده بگیرند ید و فورم ۴ گرم پیه حسن لبه ۲۵ گرم مخلوط کند

پوماد دافع بواسیر معمول سابال بگیرند ید و فورم ۴ مسحوق زاك ۱ وازلین ۴ مخلوط نمایند

پوماد دافع ورم بیضه معمول الوارز بگیرند ید و فورم ۱ تا ۲ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کند

نسخه دیگر معمول بوردو بگیرند ید و فورم ۴ گرم وازلین ۳۰ گرم مخلوط نمایند

پوماد دافع اوزن معمول لنوکس برون بگیرند ید و فورم ۵۰ سانتی گرم * وازلین ۳۰ گرم مخلوط کند

نسخه دیگر معمول همین مصنف بگیرند ید و فورم ۳ تا ۵ دسی گرم اتر سولفوریك ۳ تا ۵ گرم وازلین ۳۰ گرم اسانس گل سرخ ۵ تا ۸ قطره مخلوط کند

در یکصد و دهم

پوماد دافع برو ویگو معمول هپیلره بگیرند ید و فورم ٥ گرم پیه مذاب ٥٤ گرم مخلوط کنند

پوماد دافع قرحهٔ مزمنه معمول وَندام گوتل بگیرند ید و فورم ٢/٢ گرم پیه مذاب ٢٨ گرم مخلوط نمایند

پوماد دافع واژینیسم معمول گالارد بگیرند مسحوق ید و فورم مسکه کاکائو مکید ٢ گرم پیه مذاب ١٥ گرم مخلوط کنند

گرد دافع نزلهٔ انف معمول بورلی بگیرند مسحوق ید و فورم مسحوق کافور مکید ٤ گرم مسحوق صمغ عربی ١ گرم مخلوط کرده نفوخ کنند

گرد جاذب وانتی سپتیک معمول شامپیونیر بگیرند مسحوق ید و فورم مسحوق کنکینای خاکستری مسحوق حب البه مسحوق کربونات منیزی مکید ١٠٠ گرم اسانس اوکالیپتوس ١٢/٥ گرم مخلوط کنند

گرد دافع خیارک متقرح معمول کاوازنی بگیرند مسحوق ید و فورم ٣٢ گرم اسید سالیسیلیک سوبنیترات بیسموت مکید ١٠ گرم کافور مسحوق ٣ گرم مخلوط کنند و پس از بضع کردن خیارک ذرور نمایند

گرد دافع العفونه ضد سرطان رحم معمول ژیلت بگیرند ید و فورم ١١ گرم سولفات کنین ٣ گرم زغال مسحوق ١٥ گرم اسانس نعناع ٤٠ قطره مخلوط کرده بمحل معلول منطبق کنند

سفوف دافع نورالژی سیفیلیسی معمول زیسل بگیرند ید و فورم ٢/٥ گرم قند مسحوق ٣ گرم مخلوط کرده در ٢ دسته متساوی ببندند و سه دسته در روز سفوفه نمایند

محلول ضد سفیلیس معمول ایزنارد بگیرند ید و فورم ٣ گرم الکل خالص ١٠ گرم گلیسرین خالص ٣٠ گرم حل کنند

محلول الکلی ید و فورم بگیرند ید و فورم ١٠ گرم اتر سولفوریک الکل مکید ٢٠ گرم حل کنند

محلول اتری دافع قروح سفیلیسی معمول ایزنارد بگیرند ید و فورم ٢ گرم اتر سولفوریک ٤٠ گرم حل نمایند

محلول اتری جهت رفاده معمول گوبلر بگیرند ید و فورم ١ گرم اتر ٤ گرم حل کنند

وازلین ید و فورمی بگیرند وازلین ٥ گرم ید و فورم ١ تا ٢ گرم مخلوط نمایند

پرل (کپسول) ید و فورم بحد اشباع ید و فورم را در اتر حل کنند و مطابق معمول کپسولهائی سازند که هر یک دارای ٢ دسی سانتی گرم از این محلول باشند و در ناسزائی موجع و در سوء هضمی که سبب آن حصول تخمیر و انقلاب غیر طبیعی مواد غذائی باشد و نیز در گلیکوزاوری و در توبرکلوز از ١ تا ٢ دانه با هر غذا بنوشند

پرل ید و فورم معمول بوشارد مطابق معمول کپسولهائی سازند که هر یک دارای ٥ سانتی گرم زغال مسحوق و یک میلی گرم ید و فورم باشند و از ٢ تا ٥ کپسول در عرض روز بنوشند

زغال ید و فورمی معمول پیکسینی بگیرند ید و فورم ٥ سانتی گرم اتر مسحوق زغال مکید ١٥ گرم گلیسرین ١٥ گرم ید و فورم را در اتر حل کنند و زغال را مخلوط کرده بگذارند تا اتر بخار شود

وگلیسرین را بیفزایند و در دفع اسهال در عرض ۲۴ ساعت گاه گاه یک قاشق آش خوری بنوشند

حب ید و فورم معمول بوشاردا بگیرند ید و فورم ۵ گرم عصاره افسنتین مقدار کافی اسانس گل سرخ ۲ قطره مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۲ تا ۵ حب در روز بنوشند

حب ید و فورم بگیرند ید و فورم عصاره کنکینا مکد ۵ گرم اسانس نعناع ۲ قطره مطابق معمول ۵۰ حب سازند و هر حب دارای ۱۰ سانتی گرم ید و فورم است

نسخه دیگر بگیرند ید و فورم ۱۰ سانتی گرم قند شیر ۵ سانتی گرم لعاب مقدار کافی جهه ساختن یک حب و از ۲ تا ۳ حب در روز بنوشند

حب ید و فورم معمول گراهالک بگیرند ید و فورم ۱۰ سانتی گرم مسحوق ریشه خطمی عسل مکد مقدار کافی جهه ساختن یک حب و در دفع اوجاع حاصل از اخلالات سرطانی و نورالژی و نقرسی و غیره از ۱ تا ۳ حب بدفعات در عرض روز بنوشند

حب دافع دیابیطوس معمول مولیشوت بگیرند ید و فورم عصاره لاکتوکاریوم مکد ۱ گرم کومارین ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۸ حب در عرض روز بنوشند

حب دافع نورالژی سفیلیسی معمول زیسل و موریاک بگیرند ید و فورم ۱/۵ گرم عصاره جنطیانا و گردان مکد مقدار کافی ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند

حب دافع سل معمول شپاونلی بگیرند ید و فورم ۱۰ سانتی گرم گرد لیکوپود عصاره جنطیانا مکد ۵ سانتی گرم جهه ساختن یک حب و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

حب لکروکس نمره ۱ بگیرند کراوزوت ید و فورم ترپین مکد ۵ گرم اسید تنی و نیک ترباتنین مکد ۲ گرم مسحوق ریشه خطمی منزهی مکلس مکد ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۴ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند

نمره ۲ بگیرند ید و فورم ۵ گرم کراوزوت ۲/۵ گرم ترباتنین ۲ گرم منزهی مکلس گرد ریشه خطمی مکد ۳ گرم نیز ۱۰۰ حب سازند و از ۴ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند

نمره ۳ بگیرند ید و فورم ترپین مکد ۳ گرم ترباتنین مکد ۳ گرم اسید تنی و نیک مکد ۲ گرم منزهی مکلس مسحوق ریشه خطمی مکد ۱/۵ گرم ۶۰ حب سازند و از ۴ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند

نمره ۴ بگیرند ید و فورم کراوزوت مکد ۵ گرم ترباتنین اسید تنی و نیک مکد ۲ گرم مسحوق ریشه خطمی منزهی مکلس مکد ۶ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۴ تا ۱۰ حب نیز در عرض روز بنوشند

قرص ید و فورم بگیرند ید و فورم ۵ گرم قند و نیل داده ۱۰ گرم کومارین لعاب کتیرا مکد ۱ گرم مطابق معمول ۱۰۰ قرص سازند و از ۵ تا ۶ قرص در عرض روز بنوشند

ژرانیوم ع ابرة الراعی پ شمعدانی (ژرانیوم مشتق از ژرانوس یونانی میباشد که بمعنی راعی (درنا) است و چون تخم این گیاه مرکب است از پنج پول که هر یک از آنها منتهی میشوند بیک خط الراس لهذا از تشبیه به منقار درنا کرده ژرانیوم نامیده اند و اهالی فرانسه آنرا منقار درنا مینامند)

در یکصد و دهم

نباتی است از طایفه ژرانیاسه و دو قسم از آن در طب استعمال میکنند یکی ژرانیوم موسکاتوم که از عوامل ضد تشنج و محرک است و دیگری ژرانیوم روبرسیانوم که از عوامل قابض میباشد و با برگ ژرانیوم غرغره های قابض و تنتورهای ضد تشنج ترتیب میدهند و قسم دیگر از ژرانیوم است موسوم به ژرانیوم اودوراتیسیموم که دارای دهن فرّاری است مشابه دهن فرّار گل سرخ و همین فرّار است که در باطل کردن بوی مکره یدوفورم هرگاه خارجاً استعمال شود معمول میباشد و عصاره سقزی شکلی از ژرانیوم اخذ میکنند موسوم به ژرانین

یدول (باصطلاح کیمیا تترایودوپیرول) عبارت از گردی است بلوری سفید و کاملاً بی بو و در مجاورت هوا و نور فاسد نمیگردد و ۱ جزء ان در ۵۰۰۰ جزء اب حل میشود و بواسطه همین خاصیت قلت انحلال ان در اب است که در طب چندان استعمال نمیگردد و در سه مقابل وزنش الکل حل میشود و چون بر محلول الکلی ان مقدار کمی اب افزایند محصول به هیئت شیر میگردد ولی اگر گلیسرین افزایند درد نمیشود و محلول در ۳ وزنش اتر است و ۱ جزء ان در ۱۰ جزء زیتهای دماغ حل میگردد و نیز در اسید استیک محلول است

یدول انتی سپتیک و فاقد الحس موضعی است و دارای مشابه یدوفورم و در سطوح مولده ریم و قروح و ناصورها و غیره بطریق ذیل استعمال میگردد اولاً مانند یدوفورم بشکل گرد ذرور میمانند و کومپرس الوده به استانیل الومین روی ان گذاشته رفاده میکنند و در این صورت باید مقدار یدول خیلی کم باشد زیرا در جنبهای انساج در حالتیکه بسیار نرم بود نفوذ کرده و مورث فی الجمله نورمی میگردد و پس از برداشتن کاده مشاهده میشود که مانند یدوفورم با مواد مترشحه از سطح جراحت مخلوط نشده و مانند ان مورث حصول کوره نمیگردد و ترشح جراحت بی بو است ولی مقدارش همان است که بوده و در حصول دانه های لحمی مساعدت میکند و چون از ادر رفاده جراحت نکروزی استعمال کرده باشند تماماً مبدل به جراحات جید الطبیعه مینماید ثانیاً یدول را بطور محلول نیز استعمال میکنند باین طریق که یک جزء یدول را در ۱۶ جزء الکل حل کرده و ۳۴ جزء گلیسرین افزوده و تامپون را در محصول الوده مینمایند و در سرطان متقرح رحم و مستقیم رفاده میکنند و کاملاً بوی ردی این قروح را برطرف میکند ثالثاً تنزیب یدول و پوماد ان نیز مستعمل است یدول را در رفاده قروح ضعفی و خارک متقرح و لوپوس هیپرتروفی و قروح عارجی و غیره استعمال مینمایند و هرگز علامات تسمم از استعمال ان مشاهده نشده و نیز پس از استعمال وجود ید در بول مشهود نگشته است و از عوامل دافع العفونه است که در سرطان رحم و مستقیم موثر است ولی در جراحات ساده یدوفورم بهتر از ان میباشد و نفوخ ان در حلقوم موجب شفای توبرکول حلقوم میگردد و در داخل بمقدار یک گرم یدول را بدون هیچ خطری در دفع خنازیر و توبرکول ریه و اختلالات نزله شعب قصبه و در سفیلیس استعمال میکنند ولی مقدار شربت متعارفی ان از ۰٫۱۰ تا ۰٫۵۰ سانتی گرم است

کولودیون یدول بگیرند یدول ۱۰ گرم الکل ۷۵ درجه ۱۵ گرم اتر سولفوریک ۶۰ گرم پنبه باروتی ۴ گرم روغن کرچک ۱۰ گرم مطابق معمول کولودیون سازند

تنزیب یدول بگیرند یدول سقز گلیسرین مکس ۱ الکل ۱۰ مطابق معمول مخلوط کرده و پارچه تنزیب را در محصول الوده نموده حفظ نمایند

ارستول

مخلوط دافع اوزن معمول توربان بگیرند یدول تفن شگار مکند ۵ گرم مخلوط کرده روزی سه تا ۶ دفعه نشوق نمایند

محلول یدول بگیرند یدول ۱ گرم الکل ۱۰ گرم گلیسرین ۲۰ گرم حل کرده در رفاده قروح ضعفی و خبازیك متقرح وغیره استعمال نمایند

اوروفن

اوروفن (یدوراین و بوتیل اورتوکرزیلول) گردی است زرد و معطر وغیر محلول در آب و محلول در الکل واثر و از عوامل انتی سپتیکی است که مانند ید و یدوفورم وارستول استعمال میشود

پوماد دافع احتراق درجه سیوم بگیرند اوروفن ۳ گرم روغن زیتون ۷ گرم وازلین ۵۰ گرم لانولین ۴۰ گرم مخلوط کنند

گرد دافع اکزما معمول سالفد بگیرند اوروفن لانولین خشك مکند ۵ گرم گرد طلق ۹۵ گرم مخلوط کنند

ارستول

ارستول (تیمول بی یده) یدور دو دیتیمول در این محصول در هر ملکول مضاعف تیمول بجای هیدروژن دو اتوم ید واقع شده است پس ترکیبات یدور دو دیتیمول است و عبارتست از گردی است سرخ مایل به اسمر و بی بو و غیر محلول در آب و گلیسرین ولی در اثر و کلوروفورم و روغنها اگرچه سرد باشند بسهولت حل میگردد و از اثر نور و حرارت بسرعت فاسد میشود و بدل ید و یدوفورم میباشد و انرا بطور خالص استعمال مینمایند و با یك جزء انرا در ۱۰ جزء وازلین و یا رتبی مخلوط کرده بکار میبرند

گرد انتی سپتیك و مولد سیکاتریس معمول ژیژر بگیرند ارستول ۶ گرم سوگلات بیسموت ۸ گرم استانیلید ۲۰ گرم مخلوط کرده بروی قروح و جروح ذرور کنند و انها را ببندند

گرد دافع برومیدروزیلانتی(?) معمول تنیرون دان(?) بگیرند ارستول آلومنول مکند ۴ گرم مسحوق نشاسته ۱۰ گرم مخلوط کنند

هذا آخر ما اوردنا من الادویة المفردة والمرکبة فی هذا الکتاب المبسوط ولقد تم بفضل الله وتوفیقه علی ید مصنفه الاحقر العلی المدعو بالکریم فی محروسة طهران صانها الله عن طوارق الحدثان فی لیلة السبت العاشر من شهر رمضان المبارك من شهور سنة اثنی عشر وثلاثمائة بعد الالف من الهجرة المقدسة النبویة فالحمد لله اولا واخرا وظاهرا وباطنا والصلوة علی سید الانبیاء والمرسلین محمد وعلی آله الطیبین الطاهرین وعلی اصحابه المنتجبین

تمت الکتاب المسطا بعون الملك الغنی المنتهی بید شکسته امید اقل الکتاب
عبدالله ابن الحاج محمد باقر قزوینی فی شهر جمادی
الاولی سنه ۱۳۱۲

۱ – حدود ده را [illegible] مشخص نمائید

۳ – شمال وجنوب وشرق وغرب نقشه را نشان دهید

٤ – اماکن عمومی ومقدسه را مشخص کنید

۵ – جاده‌های اصلی وفرعی را روشن نمائید

۶ – مسیررودخانه‌ها ونهرهای بزرگ را نشان دهید

۷ – مزارع وباغات ده را با علامات بخصوص مشخص کنید

۸ – مساحت ده را بطور تقریب بنویسید

داده‌اید ذیلا بنویسید :